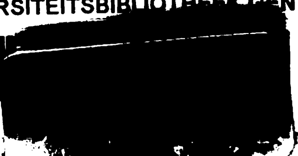

¶ Vita Jesu christi redemptoris nostri ex medullis euangelicis: et approbatis ab ecclesia doctoribus sedule per Ludolphū de Saxonia ordinis chartusiensis collecta.

Sancte Anne virginis christipare genitricis vita in compendium labore ascensiano redacta.

Diui Joachim patris sacratissime virginis laudes in varijs carminum generibus.

Tabule multiplices: videlicet Euangeliorum tam dominicaliū q̄ festorum: Annotationū: et cetere id genus: longe et pleniores et faciliores q̄ olim. quippe q̄ sine multa foliorum reuolutione: materiam expetitam in promptu exhibebunt.

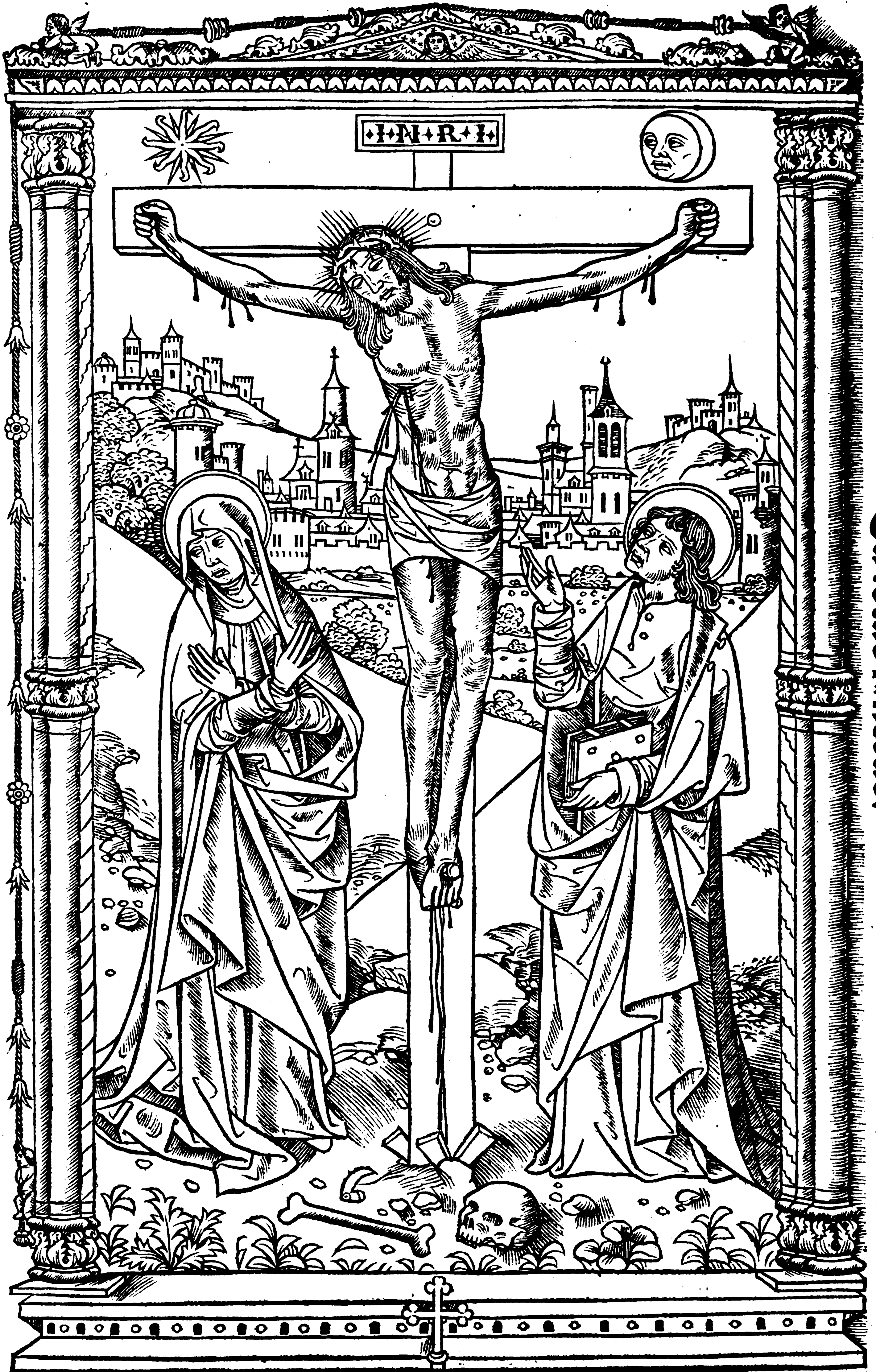

¶ Venundatur Parrhisijs vbi impressa est sub Sole aureo in vico diui Jacobi per Magistrum Bertholdum Rembolt qui eam quanta potuit diligentia curauit imprimendam.

¶ Ad lectorem Ascensius.

Si te lecta iuuant veterum monumenta virorum:
Q' res forte aliquas quas imitere tenent.
Hoc pie lector opus (quo nil nisi dogma salutis
Et saluatoris vita tenetur) eme.

Tu solus altissimus Jesu christe.

Tu solus dominus.

Tu solus sanctus.

Cuius ymago preit: vitam lege mitis Jesu:
Atqꝫ redemptoris mystica gesta pij.

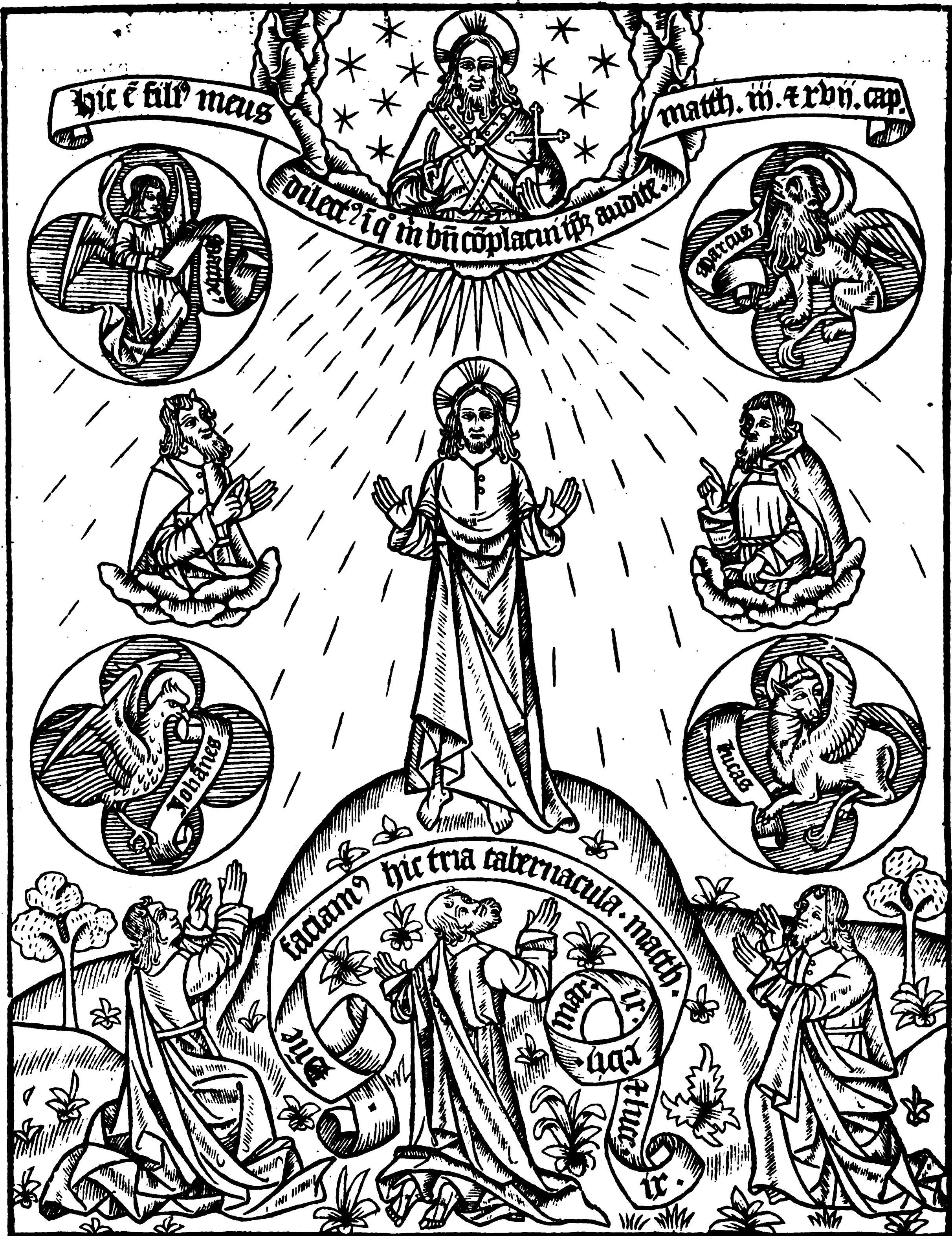
Tabula capituloꝝ prime partis.

Quid et de quo in hac p̃ma parte in quolibet capitulo tractatur presens tibi tabula demonstrat.

Finis.

Transfiguratio dñi nostri Jesu christi.

Carmen ad studiosos lectores.

Qui studij curas: et vere tempora fame:
  Altaq; qui proprio regna labore cupis:
Multa licet pateat tanti tibi semita voti:
  Hac precor incedas que potiora daret.
Sunt tibi perplexe numerosa volumina legis:
  Verbaq; multiloqui litigiosa fori.
Sunt quoq; verbosi certamina vana sophiste:
  Est tibi cum modulis musica leta suis.
Est phisice presens: patet egri cura gementis:
  Ipsa tibi studium sydera celsa ferunt.
Est tibi velata latitans sub nube poesis:
  Maxima que veri dāna laboris habet.

Quid Dirce: q̄d Cirrha iuuat: quid gloria Daphnes?
  Ficta quid aonij stagna liquoris habent?
Hec bona sunt (fateor) sanctos digesta per vsus:
  At mihi terrenum: letiferumq; sonant.
Qui cupis ergo pios studij tolerare labores:
  Et fausto summos claudere fine dies.
Suscipe tam sanctum pedibus/manibusq; volumen.
  Hicq; tuus vigilet nocte/dieq; labor.
Hic tibi norma subest vite studiosa beate:
  Hinc sunt supremi gesta relata dei.
Quare age muriceis taxum postpone ligustris:
  Vanaq; diuinis scripta voluminibus.

Jodocus Badi⁹ Ascẽsius do

mino Petro Rostano. V. J. doctori pstãtissimo: ꝛ pma tus lugduneñ. equiti aurato ac militi vigilãtissimo. S.

Somnis nostra ĩtẽtio / militũ ecclesiasticorũ opti: me eo dirigenda est: quo post hui⁹ vi: te (que tota tentatio aut militia est su:
Job. vij. per terram) curricula: tandem leti / in beatorum recipiamur patriam: perq̃ bene profecto de salute nostra sũt me riti qui ad eam nobis: aut viã faciunt aut viaticum sufficiunt: quorum vtrumq̃ etiam: abũdã ter sacro sancte scripture / diuine dico sapientie / frequẽs cõfert lectio. Ea enim est que ꝯm manifestam aut horis
Ecclesiastici. xxiiij. professiõem de se clamitat. Ego mater pulchre dilectio nis: et timoris: et agnitionis: et sancte spei. In me gra tia omnis vie ꝛ veritatis. In me omis spes vite et virtu tis. Transite ad me omnes qui concupiscitis me: et a ge nerationibus meis implemini. Spiritus enim meus su per mel dulcis: et hereditas mea super mel et fauum. Memoria mea ĩ generatiõe seculoꝝ. Qui edunt me ad: huc esurient: et qui bibunt me adhuc sitient. Qui audit me non confundetur: et qui operantur in me non pecca: bunt. Qui elucidant me vitam eternam habebunt. Hec omnia liber vite: ꝛ testamentum altissimi: ꝛ agnitio vita
Libro j. de cõcor. euãgeli. tis. Ceterum cum inter omnes scripturas sanctas Di: uus aurelius Augustinus episcop⁹ palmarium nec im: meritum concedat euangelio: nec euangelium. i. bonum nuncium dixeris nisi salutis ac saluatoris cõtineret an: nunciationem: ego omnium que scripta sunt aut scribi possunt: nihil lectione nostra dignius censeam q̃ eã euã gelij (que plurima) portionem: que saluatoris nostri predicat vitam. Qui si viam querimus. via est. Si viati Joh. xiiij
cum anime: veritas est: ꝛ verba vite eterne habet. Si ter Joh. vj.
minum vie qui sine termino est: vita est: et fons aque sa: Joh. iiij.
liẽtis in vitam eternam. Hec est igit lectio virorum do: ctissime et doctis et discentibus accommodatissima: do ctis quidam vt moneantur: discentibus vero vt etiam erudiantur. Hec est veri xpiani palestra: in qua exercen
di sum⁹: si volum⁹ (velle aũt debem⁹) illa tela neqssimi Eph. vj.
ignea extinguere: si volum⁹ stare aduersus ĩsidias dya: boli: cõtra spiritualia nequitie in celestibus. Proĩde pe tre decus nostrũ suauissimũ / quoniam mores tuos inge nuos / ab ea tempestate qua simul ad litterarum studia incubuim⁹: teq̃ intus et incute noui: nõ vereor currenti calcar admouere: hoc accessionis sperans: vt oĩs gene: rositatis atq̃ honestatis columẽ dñs Francisc⁹ de Ro han Lugduneñ primas / q̃ sub tuo comitatu iã pridem optimam in moribus et litteris nauat operam: etiam a teneris vnguiculis christiane vite sit lector: atq̃ perpe tuus mirator et (vt vulgatius dicam) imitator: faciatq̃ (quãdo vicarius eius est) secũdũ exemplar qđ ipi ĩ mõ:
te (qui christus est) monstratum est. Ut vero ad eos re: Exo. xxv.
deam: qui hanc nobis pepererũt supellectilẽ: pme gra tie agende sunt religiosissimo tanti operis authori: pro xime Magistro Bertholdo Rembolt impressori dili: gentissimo: necnon bibliopole optimo cuius opera atq̃ impendio tam tersum prodijt volumen. Secũdaꝝ vero / quicqđ nobis: qui annotationes prestantium sententia: rum: et (vt dicunt) biblie quotationes: indicẽq̃ alpha: beticum addidimus debetur faustissimo domini nostri archipresulis: tuoq̃ petre suauissime nuncupamus ac di camus auspicio. Hec summa est. Uale.

Tabula dominicaꝝ et festorum que in vita christi subtiliter declarantur.

Ecce ascendim⁹ hierosolimã et cõsummabuntur oĩa q̃ dicta sunt de filio hoĩs tradetur enim gentibus. Luce.xviij.fo.clviij.co.iiij.post me.
Feria quarta cinerum.
Cum ieiunat; nolite fieri sicut hypocrite tristes. Matth.vj.fo.lvj.co.ij.circa me.
Feria quinta. Cũ introisset iesus capharnaũ accessit ad eum centurio. Mat.viij.fo.lxvj.col.j.post pñn.
Feria sexta. Audistis q̃ dictum est. Diliges primũ tuum: et odio habebis inimicũ. Mat.v.fo.liij.co.iiij.
Sabbato. Cum sero esset: erat nauis ĩ medio mari. Mar.vij.fo.ciij.col.ij.in pñn.
Dominica inuocauit.
Ductus est iesus in desertũ a spũ vt temptaretur a dyabolo. Matt.iiij.fo.xxxvj.co.iij.in principio
Feria scda. Cum venerit fili⁹ hoĩs in maiestate sua: et omnes angeli eius cum eo. Mat.xxv.fo.cxc.col.iij post pñn.
Feria tertia Cum intrasset iesus hierosolimã: ɔmoto est vniuersa ciuitas dicẽs q̃s est hic? Jo.vj.fo.clxviij.col.j.p⁹ me.
Feria quarta. Accesserunt ad iesum scribe dicentes. Magister volumus a te signum videre. Matthei.xij.fo.cx.col.j.post principium
Feria quinta. Dicebat iesus ad eos q̃ crediderunt ei iudeos. Si mãseritis in sermone meo vere mei discipuli eritis. Johã.viij.fo.cxxij.col.j.in pñn.
Feria sexta. Erat dies festus iudeorum: ⁊ ascẽdit iesus hierosolimã. Erat autem hierosolimis hrobatica piscina. Johãnis.v.fo.cxiiij.col.j.in me.
Sabbato. Assumpsit iesus petrum: et iacobum: et iohannẽ: et duxit eos in montẽ: et transfiguratus est coram eis. Matt.xvij.fo.cxxxvj.co j.in me.
Dominica reminiscere
Egressus iesus secessit in partes thyri et sydonis. Matthei.xv.fol.cxxviij.co.ij.prope finem.
Feria secunda. Dixit iesus turbis. Ego vado ⁊ queretis me et in pctõ vr̃o moriemini. Joh.viij.fo.cxix.col.iij.
Feria tertia. Super cathedrã moysi sederunt scribe et pharisei omnia quecunq̃ dixerint vobis facite. Matthei.xxiij.fo.clxxvij.co.iij.post principiũ
Feria q̃rta. Ascẽdens hierosolimã assumpsit.xij.discipl'os secreto et ait. Ecce ascendimus hierosolimã: et fili⁹ hoĩs tradetur. Matt.xx.fo.clviij.col.iij.in fi.
Feria quinta. Homo quidã erat diues et induebatur purpura et bisso. Luc.xvj.fo.cliij.col.j.post pñn.
Feria sexta. Homo quidã erat paterfamilias q̃ plantauit vineam et sepẽ circũdedit ei. Matthei.xxj.fo.clxxiij.col.iij.prope finem.
Sabbato. Homo quidam habuit duos filios: et dixit adolescẽtior. Pater da mihi portionẽ que me contingit. Luce.xv fo.cxlij.col.j in fine.
Dominica oculi.
Erat iesus eijciens demoniũ et illud erat mutũ. Luc.xj.fo.cvij.col.iij.in pñn.
Feria secũda. Quanta audiuim⁹ facta in capharnaum fac et hic in patria tua. Luce.iiij.fo.xcvij.co.ij.post pñn.
Feria tertia. Si peccauerit in te frater tu⁹ corripe eũ inter te et ipsum solũ. Matt.xviij.fo.cxliij.col.iij.post pñn.
Feria quarta. Accesserunt ad iesum ab hierosolimis scribe et pharisei. dicentes
Quare discipuli tui transgrediuntur traditiones seniorum? Matthei.xv.fo.cxxvij.colum.ij.in me.
Feria quinta. Surgens iesus de synagoga introiuit in domum symonis. Luce iiij.fo.lxvij.col.iij.post medium
Feria sexta. Uenit iesus in ciuitatem samarie que dicitur sichen. Johãnis.iiij.fo.xcj.col.ij.in.fine.
Sabbato. Perrexit iesus in montem oliueti. adducunt et scribe mulierem in adulterio comprehensam. Johannis.viij fo.cxxj.col.j.in principio.
Dominica letare.
Abijt iesus trans mare galilee et satiauit quinq̃ milia hominum. Johannis.vj.fo.xcix.col.ij.post principiũ.
Feria scda. Prope erat pasca iudeorum de scda eiectione vendentiũ ⁊ ementiũ e templo. Matthei xxj.folio.clxviij.col.iij.post principium.
Feria tertia. Jã die festo mediante ascendit iesus in templum et docebat. Johã.vij.fo.cxx.col.ij.post pñn.
Feria quarta. Preteriens iesus vidit hominem cecũ a natiuitate. Johannis.ix.fo.cxxiij.col.ij.in fine.
Feria quinta. Ibat iesus in ciuitatẽ q̃ vocat naym. Lu.vij.fo.lxviij.co.ij.p⁹ me.
Feria sexta. Erat quidam languẽs lazarus a bethania. Johannis.xj.fol.cliij.columna.iiij.in medio.
Sabbato. Ego sum lux mundi: qui sequitur me non ambulat in tenebris. Johã.viij.fo.cxxj.col.iiij.in pñn.
Dominica iudica.
Dicebat iesus turbis iudeorum. Quis ex vobis arguet me de peccato. Johãnis.viij.fo.cxxij.col.iij.post pñn.
Feria scda. Miserunt principes et pharisei ministros vt apprehenderent iesum Johannis.vij.fo.cxx.col.ij.in fine.
Feria tertia. Ambulabat iesus in galileã non enim volebat in iudeam ambulare: q̃ querebant eum interficere. Johãnis vij.fo.cxx.col.iij.post pñn.
Feria quarta. Facta sunt encenia hierosolimis: et hyẽs erat. Johannis.x.folio.cxxvj.col.j.post pñn.
Feria quinta: Rogabat iesum quidã phariseus vt manducaret cum illo. Luce.vij.fo.lxxviij.col.ij.in fine.
Feria sexta. Collegerunt pontifices et pharisei cõsilium aduersus iesum. Joh xj.fo.clvj.col.ij.in medio.
Sabbato. Nisi manducaueritis carnem filij hoĩs non habebitis vitã eternã in vobis. Joh.vj.fo.ciiij.col.iij.in fine
Dominica palmarũ
Cum appropinquasset iesus hierosolimã/ misit duos ex discipulis suis dicens. Ite in castellum. Matth.xxj.fo.clxiij.col.iiij.post principium.
Feria secũda. Ante sex dies pasche venit iesus bethaniã vbi lazar⁹ erat mortu⁹ quem suscitauit iesus: et fecerũt ei cenã Johannis.xij.fo.clxij.col.iiij.in fine.
Feria tertia. Passio fm Marcum.
Feria quarta. Passio fm Lucam.
Feria quinta in cena dñi. Ante diẽ festum pasche sciens iesus q̃ venit hora eius Johannis.xiij.fo.cxciij.col.iij.in me.
In parasceue. Egressus iesus trans torrentem cedron passio fm Johannẽ.fol.ccj.col.iiij.post medium. vsq̃ ad folium ccxxj.columna.ij.
In vigilia pasche. Uespere autẽ sabbati. Matthei.xx.fo.ccxxxiij.col.j.in fine.
Et fo.ccxxxvj.col.ij.in pñn.
In die sancto pasche
Maria magdalena et maria iacobi ⁊ Salome emerunt aromata: vt venientes vngerent iesum. Marci.xvj.fo.ccxxxv col.ij.post pñn.
Feria secunda pasche. Duo ex discipulis iesu ibant ipso die in castellum emaus Luce.xxiiij.fo.ccxl.col.iiij.in fine.
Feria tertia. Stetit iesus ĩ medio discipulorum: et dixit eis pax vobis. Luce.xxiiij.fo.ccxlij.co.j.post principium.
Feria quarta. Manifestauit se iterum iesus ad mare tyberiadis. Johãnis.xxj.fo ccxliiij.col.ij.in medio
Feria quinta. Maria stabat ad monumẽtũ foris plorans. Johãnis.xx.fo.ccxxxviij.col.j.post pñn.
Feria sexta. vndecim discipuli abierũt in galileam in montẽ vbi cõstituerat illis iesus. Matt.xxviij.fo.ccxlvj.co.ij.in fi.
Sabbato. Una sabbati maria magdalena venit ad monumentũ cum adhuc tenebre essent. Johãnis.xx.folio.ccxxxvj.columna.ij.in pñn.
In octaua pasche.
Cum esset sero die illa vna sabbatorum: et fores essent clause Johãnis.xx.fo.ccxlij.col.j.post pñn.
Dominica secunda.
Ego sum pastor bonus. Johannis.x.fo.cxxv.columna.j.prope finem
Dominica tertia.
Modicum et iam nõ videbitis me: et iterũ modicum ⁊ videbitis me. Johãnis.xvj fo.cxcviij.columna.iij.in medio
Dominica quarta.
Uado ad eum qui misit me: et nemo ex vobis interrogat quo vadis. Johannis.xvj.fo.cxcviij.co.iij.
Dominica quinta.
Amen dico vobis. Si quid petieritis patrem in nomine meo dabit vobis. Johannis.xvj.ibidem.
In letania maiori.
Quis vr̃m habebit amicum et ibit ad illũ media nocte. Luce.xj.fo.lx.co.iij.
In vigilia ascẽsionis.
Subleuatis iesus oculis in celum dixit. Pater venit hora clarifica filiũ tuum. Johannis.xvij.fo.cc.col.j.circa me.
In die ascensionis
Recubẽtibus.xj.discipulis exprobrauit incredulitatem illorum ⁊ duriciam cordis Marci.xvj.fo.ccxlviij.col.j.in fi.
Dominica infra octauam.
Cum venerit paracletus quem ego mittã vobis a pr̃e spiritũ veritatis. Johãnis xv.fo.cxcviij.co.iij.
In vigilia penthecostes
Si diligitis me mandata mea seruate. Johannis.xiiij.fo.cxcviij.co.iij.in me.
In die sancto penthecostes.
Si q̃s diligit me sermonem meũ seruabit Johannis.xiiij.fo.cxcviij.col.iij.ĩ me.
Dominica trinitatis.
Erat homo ex phariseis nicodem⁹ noĩe princeps iudeorum: hic venit ad iesum nocte. Joh.iij.fo.xliij.in fi.
In festo corporis xp̃i
Caro mea vere est cib⁹: et sanguis meus vere est pot⁹. Joh.vj.fo.ciiij.co.j.in fi.
Dñica p̃ma post trinitatẽ.
Homo quidã erat diues et induebat purpura et bysso: et epulabatur splendide Luce.xvj.fo.cliij.col.j.post pñn.
Dominica secunda.
Homo quidam fecit cenam magnam.

Luce.xxiij.fo.cxviij.col.iiij.in me.
Dominica tertia.
Erant appropinquantes ad iesum publicani et peccatores vt audirent illum. Luce.xv.fo.cxli.col.j.in fine.
Dominica quarta.
Estote misericordes sicut et pr vester misericors est. Lu.vj.fo.lx.col.iij.in fine.
Dominica quinta.
Cum turbe irruerent in iesum vt audirēt illum. Luce.v.fo.xlv.col.iij.post me.
Dominica sexta.
Nisi abūdauerit iustitia vestra plusꝙ scribarū et phariseorū nō itroibitis regnū celorum. Mat.v.fo.lij.co.j.in fi.
Dominica septima.
Cum turba multa esset cum iesu: nec haberent quid manducarent. Marci.viij.fo.cxxx.co.iij.in principio.
Dominica octaua.
Attendite a falsis prophetis qui veniunt ad vos in vestimentis ouium. Matthei vij.fo.lxiij.col.j.in fine.
Dominica nona.
Homo quidā erat diues ꝗ habebat villicum: et hic diffamat⁹ est apud illū. Lu.xvj.fo.clj.co.iij.in principio.
Dominica decima.
Cum appropinquaret iesus hierlm fleuit super illā. Joh.vj.fo.clxvij.co.ij.in me.
Dominica vndecima.
Dixit iesus ad quosdam qui ī se ꝯfidebāt. Duo homines ascendebāt in tēplū vn⁹ phariseus: alter publicanus. Lu.xviij.fo.clxx.columna.j.in medio.
Dominica duodecima.
Exiens iesus de finibus tyri venit per sydonē ad mare galilee: de curatione surdi. Marci.vij.fo.cxxix.col.ij.in fi.
Dominica tredecima.
Beati oculi qui vident ꝗ vos videtis. dico vobis multi reges ꝛ prophete voluerunt videre de homine sauciato inter latrones. Lu.x.fo lxxxvij.col.j.post prin.
Dominica decimaquarta
Dum iret iesus ī hierusalē trāsiebat p mediam samariā occurrerūt ei decē viri leprosi. Luce.xvij.fo.clvij.col.ij.ī me.
Dñica decimaquinta.
Nemo potest duobus dominis seruire. Matthei.vj.fo.lix.col.j.in fine.
Dñica decimasexta.
Ibat iesus in ciuitatem naym: ꝛ cū appropinquaret porte efferebatur fili⁹ vnic⁹ matris sue. Lu.vij.fo.lxviij.co.ij.
Dominica decimaseptima.
Cum intraret iesus domū cuiusdā principis phariseorū sabbato mādücaret panem. Et ecce qdā hydropic⁹ erat ante illum. Luce.xiiij.fo.cxvij.col.ij.in fi.
Dñica decimaoctaua.
Accesserunt ad iesum pharisei: et interrogauit eū vn⁹ ex eis legisdoctor. Qd est mandatum magnum in lege. Matthei.xxij.fo.clxxvj.co.iij.cir.mediū.
Dñica decimanona.
Ascēdens iesus in nauiculā transfretauit ꝛ venit in ciuitatem suā. Et ecce offerebant ei paraliticum in lecto iacentem. Matthei.ix.folio.lxxij.col.j.in fine.
Dominica vicesima.
Simile est regnum celorū hoī regi qui fecit nuptias filio suo. Matthei.xxij.fol.clxxiiij.col.iij.in principio.
Dominica vicesimaprima.
Erat quidam regul⁹ cui⁹ fili⁹ īfirmabatur capharnaum. Johānis.iiij.fo.xcij.columna.iiij.prope finem.

Dominica vicesimasecundā.
Simile est regnū celorū homini regi qui voluit rationem ponere cū seruis suis. Mat.xviij.fo.cxliiij.col.iij.post prin.
Dñica vicesimatertia.
Abeuntes pharisei consilium inierūt vt iesum caperent in sermone/querentes censum dare cesari. Matthei.xxij.fo.clxxv columna.iij.in medio.
Dñica vicesimaquarta.
Loquēte iesu ad turbas. Ecce princeps vnus adorauit eū dicēs. Dñe filia mea modo defuncta est. Matthei.ix.folio.lxxiij.columna.j.in fine.
Dñica vicesimaquinta.
Cum subleuasset oculos iesus. de refectione quinꝗ milium virorum de quinꝗ panibus et duobus piscibus. Johānis.vj.fo.xcix.columna.ij.post medium.
In dedicatione ecclesie.
Ingressus iesus perambulabat hierico. Et ecce vir noīe zacheus. Luce.xix.fo.clxj.columna.j.in fine.

De sanctis.

Attenta diuersitate cathedraliū ecclesiarum quibus alia et alia natalicijs sanctorum euāgelia coassignant: arbitrat⁹ sum potius in cōmuni sanctorum euangelia ponere ꝙ quibusuis (ne errore me argui contingat) propria assignare precipuis tamen festiuitatibus proprijs euangelijs. gaudentibus non omissis primum idipsum efficiam.
In vigilia andree.
Stabat iohannes ꝛ ex discipul' ei⁹ duo: et respiciēs iesum ambulantē dixit. Ecce agnus dei. Johannis.j.fo.cxix.col.iij.
In die sancti andree.
Ambulans iesus iuxta mare galilee vidit duos fratres/symonem qui vocatur petrus: et adream fratrem eius. Matthei iiij.fo.xlvj.col.ij. ppe finem.
In die sancti thome.
Thomas vnus ex duodecim non erat cū eis quando venit iesus. Johannis.xx.fo.ccxlj.columna.iiij.in fine.
In festo purificationis marie.
Postꝗ impleti sunt dies purificationis marie sm legē moysi: tulerunt dominū in hierusalem vt sisterent eum domino. Luce.ij.fo.xviij.col.iij.in me.
In cathedra petri ꝛ ceteris festis.
Venit iesus in partes cesaree philippi: et interrogauit discipulos suos dicens. Quem dicunt hoīes esse filium hominis. Matthei.xvj.fo.cxxxiij.col.ij.in me.
In annunciatione beate virginis.
Missus est angelus gabriel a deo in ciuitatem galilee. Lu.j.fo.vj.co.iij post me.
Tempore pascali de sanctis.
Ego sum vitis vera.vos palmites. Johānis.xv.fo.cxcviij.co.iij.ꝛ.iiij.
Philippi et iacobi.
Non turbet cor vestrū neꝗ formidet. In domo patris mei mansiones multe sūt Johannis.xiiij.fo.cxcvij.col.iij.in fine
In vigilia iohannis baptiste.
Fuit in diebus herodis regis sacerdos quidam nomine zacharias. Luce.j.fo.v.columna.iiij.in principio.
In natiuitate iohānis baptiste.
Elizabet impletū est tēpus pariendi ꝛ peperit filium. Luce.j.fo.x.col.iij.in me.
In festo visitationis marie.
Exurgēs maria abijt in montana cum festinatione in ciuitatem iuda. Luce.j.folio.ix.columna.iij.in fine.

In festo assumptionis marie.
Intrauit iesus in quoddā castellum: ꝛ mulier quedam martha nomine excepit illum in domum suam. Luce decimo.folio.lxxxix.columna.iiij.in prin.
In festo marie magdalene.
Rogabat iesum quidam phariseus vt manducaret cum illo. Luce septimo.folio.lxxviij.columna.ij.in fine.
In die sancti iacobi.
Accessit ad iesum mater filiorum zebedei Matthei.xx.fo.clix.col.ij.post prin.
In die decollatiōis iohis baptiste.
Misit herodes manū ac tenuit iohānem et vinxit eum in carcerem. Marci.vj.fo.xliiij.columna.iij.prope finem. Et fo.xcvij.columna.iiij.in fine.
In natiuitate beate virginis.
Liber generationis iesu christi filij dauid filij abraham. Matthei.j.fo.xj.co.j.post principium.
Matthei euāgeliste.
Vidit iesus hominem sedentē ī thelonio mattheū nomine. Matthei.ix.fo.xlvij.col.iij.in.fi.
In festo michaelis.
Quisputas maior est in regno celorum. Matthei.xviij.fo.cxxxix.col.j.in prin. Et fo.clx.col.j.in prin.

Cōmune sanctorum

de apostolis.
Hoc est preceptum meū vt diligatis inuicē. Joh.xv.fo.cxcix.col.j.circa mediū.
Hec mādo vobis ibidem.
Ecce ego mitto vos sicut oues in medio luporum. Mat.x.fo.lxxvj.co.iiij.p⁹ pn.
Ecce nos reliquimus omnia et secuti sumus te: quid ergo erit nobis? Matthei xix.fo.cxlix.col.iij.post prin.
Designauit iesus alios.lxxij.discipulos. Luce.x.fo.lxxxv.col.ij.ppe fi.
Conuocatis duodecim aplis dedit illis ptātē super oīa demonia: et vt languores curarent. Luce.ix.fo.lxxv.col.ij.
De vno martyre.
Si quis vult post me venire abneget semetipsum: et tollat crucem suā ꝛ sequatur me. Mat.xvj.fo.cxxxiiij.co.iiij.p⁹ prin.
Qui amat patrem aut matrem plus ꝙ me nō est me dign⁹. Mat.x.fo.lxxix.co.iiij.
Nisi granū frumenti cadens in terrā mortuū fuerit ipsum solum manet. Joh.xij.fo.clxxj.col.iiij.in prin.
De martyribus.
Cum audieritis prelia ꝛ seditiones nolite timere: oportet primum hec fieri. Luce.xxj.fo.clxxx.co.ij.in fi.
Attendite a fermento phariseorum quod est hypochrisis. Mat.xv.fo.lxxvij.col.j.circa me. Et fo.cxxxij.co.ij.circa me.
Descendens iesus de monte stetit in loco cāpestri. Luce vj.fo.lix.co.iij.p⁹ prin.
Videns iesus turbas ascendit in montē: et cum sedisset dicit discipulis suis: beati pauperes spiritu. Matthei.v.fo.xlix.co.iiij.post medium.
Loquente iesu ad turbas dixit ei quidam Ecce mater tua: et fratres tui foris stāt. Luce.xj.fol.cxj.col.iij.post me.
De cōfessorib⁹.
Vigilate et orate nescitis enim quando tempus sit. Marci.xiij.fo.clxxxv.colū.iiij.post prin.
Vigilate quia nescitis qua hora domin⁹ vester venturus sit. Matthei.xxiiij.fo.clxxxvj.col.iij.prope finem.
Sint lumbi vestri precincti: et lucerne

Finit registrum sermonū.

Tabla amplissima

annotationum in vita christi appositarū: que in momento et (vt ita dicam) in ictu oculi queq; petita exhibebit. Quippe que miro artificio contexta et folia et columnas: ipsarumq; columnarum sectiones dicto facilius indicat. Et in ea nihil quod ad euangelij declarationem faciat: preter missum est.

Tabula Annotationum.

Tabula Annotationum.

Tabula Annotationum.

Tabula Annotationum.

Tabula Annotationum.

Tabula Annotationum.

Tabula Annotationum.

Tabula Annotationum.

Tabula Annotationum.

Tabula Annotationum.

Tabula Annotationum.

Tabula Annotationum.

Tabula Annotationum.

Tabula Annotationum.

Tabula Annotationum.

Tabula Annotationum.

¶ Dystichon impressoris.

Si sis esuriens: vel pocula nectaris ardens:
Istec prata tibi pabula plena dabunt.

¶ Deo gratias.

Te eternum patrem omnis terra veneratur.

Te dominū confitemur.

Te deum laudamus:

O pater omnipotens qui verbo cuncta creasti:
Orat Bertholdus des sibi regna poli.

¶ Ludolfi de Saxonia Car-thusiēsis viri deo deditissimi atq; doctissimi: in librum qui Vita xp̄i inscribit̄ Prologus.

j.Cor.iij. Fundamētū
aliud nēo potest ponere (vt ait
apostolus) preter id qđ positū
est: qđ est christus iesus. Cū di-
Deus bō. cat Aug. ꝙ deus est res summe
sufficiēs / et homo est res sūme
deficiēs: et ꝙ tale bonū deꝰ est
vt nemini eū deserenti bene sit.
Ideirco quicūq; ruinam defectuum suoꝝ euadere / et spi
ritu reparari desiderat: necesse est ei vt a fundamēto pre-
dicto nō recedat: q2 in eo oīmoda remedia suis necessita
Pctōr in- tibus inueniet. ¶ Primo itaq; pctōr cupiens peccatoꝝ
uitatur ad suoꝝ sarcinā deponere / et ad requiem anime peruenire:
veniam. audiat deū peccatores inuitātem ad veniā: et dicētem.
Matt.xj. Venite ad me oēs qui laboratis: scilicet labore vitioꝝ.
et onerati estis: scilȝ sarcina peccatoꝝ. et ego reficiā vos:
scilicet sanādo / ac refouēdo. et inuenietis requiē anima-
bus vestris: et hic ⁊ in futuro. Audiat ergo egrotus piū
et sollicitum medicum: et veniat ad ip̄m per profundam
cōtritionem / ac sollicitam cōfessiōem ⁊ studiosum ꝓposi
Pctōr ad tum semper declinādi a malo ⁊ faciēdi bonū. ¶ Secūdo
herere dȝ peccator: sed iam in christo fidelis effectus tāq; ipsi per
deo medi- penitētiam recōciliatꝰ studeat diligētissime medico suo
co suo eiꝰ adherere / et suam familiaritatem acquirere: eiꝰ sanctissi-
vitā cōtē- mam vitā recogitādo omni qua poterit deuotiōe. ¶ Ca-
plando. ueat tamen ꝓuide ne cursorie ip̄am vitā legēdo trāseat:
Vita xp̄i sȝ seriatim aliquid de ea per diem accipiat: in quo sabba
est seriati tum delicatum pie meditatiōis christo quotidie celebrā
non curso- do: ac cogitatiōes ⁊ affectiones: orationes ⁊ laudes / to-
rie legēda tūq; opus diei ad illud reducēdo in ipso delectetur a tu-
multu exterioꝝ / et mūdanoꝝ impedimētoꝝ requiescere
et suauiter obdormire: et ad illud (vbicūq; fuerit) velut
ad certum ⁊ pium refugium cōtra vitiosas humane infir
mitatis varietates cōtinue dei faml'os impugnātes sepe
Insignia recurrere. Sepiꝰ tamen recurrat ad precipua christi me
xp̄i prect- morialia: videlicet ad incarnatiōem / natiuitatem / circū-
pue mēo- cisionem / apparitiōem / presentationem in tēplo / passio-
randa. nem / resurrectionem / ascēsionem / spiritussancti effusio-
nem / aduētum ad iudiciū: causa specialis recordatiōis /
et exercitationis / ac spūalis recordationis / ac cōsolatio
Vita xp̄i nis. Sic etiā ip̄am vitam xp̄i legat: vt mores eiꝰ pro pos-
est imitā- se imitari studeat. Parū enī ꝓdest si legerit / nisi ⁊ imita-
da. tus fuerit. vnde Bernar. Quid tibi ꝓdest pium saluato-
ris nomen lectitare ī libris / nisi habere studeas pietatē
in moribus: vñ et Chriso. Qui legēs de deo vult inueni-
re deū: festinet viuere digne deo / et ipsa cōuersatio bona
sit quasi lāpas luminis ante oculos cordis eius viā ve-
Vita xp̄i ritatis aperiēs. ¶ Ista vita ī summo desiderio debet esse
dȝ a pctō- peccatori propter multa. ¶ Primo ꝓpter remissionem
re deside- peccatoꝝ. Cum enī fecerit de se iudicium se per confessio
rari ꝓpter nem accusando: per iusticiam penitētiam volūtariā assu
multa. mēdo: iam sollicite ambulās cū deo suo predicto modo
meditādo purgatur nō modicum a sordibus peccatoꝝ.
Heb.xij. Deus enim cui adheret ignis consumēs est: purgatiōem
peccatorum faciēs. ¶ Secūdo ꝓpter sui illuminatiōem.
Ille enī cui assistit lux est in tenebris lucēs: cuiꝰ lumine
illustratꝰ docetur ordinate disponere vitā suā ad xp̄m:
et celestia ad seip̄m ac ꝓximū: et terrestria. ¶ Tertio pro-
pter gratiam lachrymarum valde necessariā peccatori
in hac valle miserie: quam xp̄s (qui est fōs hortoꝝ / et pu-
teus aquarum viuētium) cōsueuit peccatoribꝰ sibi adhe
rētibus dare. ¶ Quarto propter reparationem lapsuum
quotidianoꝝ de quibꝰ semꝑ releuat dñs sibi adherētes
Nūe.xxj. Iuxta illđ. Fac serpētem eneum: et pone eum pro signo:
qui percussus aspexerit eū viuet. ¶ Quito ꝓpter dulcem
et desiderabilem degustatiōem quā in se habet. Iuxta il
ps̄.xxxiij. lud. Gustate ⁊ videte qm̄ suauis est dñs. ¶ Sexto ꝓpter
cognitiōem paterne maiestatis que per ip̄m solū haberi
potest. Iuxta illđ. Nemo nouit patrem nisi filiꝰ / et cui fi Matt.xj.
lius voluerit reuelare. ¶ Septimo ꝓpter securū exitū ab
hac vita ꝑiculosa. Fidelis nāq; pctōr qui modo quotidie
suscipit xp̄m ī hospitio cordis sui: et lectulum floridum
ꝑ suaues meditationes eidem preparādo: ecōuerso post
mortem requiretur ⁊ suscipietur a xp̄o: vt sicut cōsueuit
et cōcupiuit semper: et ineternum sit cū ip̄o. ¶ Hec vita Vite xp̄i
est vita bona ⁊ irrigua: peccatores sibi adherētes mun- qnq; sunt
dās et renouās / et eos ciues sanctoꝝ / et domesticos dei fructus.
faciēs. Est amabilis ⁊ dulcis ad cōseruādum: non enim
habet amaritudinem cōuersatio illius / nec tedium cōui-
ctus ipsius: sed leticiam et gaudium. Est deliciosa ⁊ sua
uis. cetera que hāc nō sapiūt fastidiēs exercitia cum ali-
qādiu pio corde fuerit frequētata. Est pascēs ⁊ reficiēs.
Nam sm̄ Ambros. Qui domicilio xp̄m recipit interno:
maximis delectationibꝰ exuberātium pascitur volupta
tum. Est cōsolatoria solitario: et quidem optimꝰ comes
iugis iocūditatis / solatijq; et cōfortatiōis / ac turris for
titudinis a facie inimici ⁊ a tribulatione ⁊ tentatiōe pec-
catoris. ¶ Hec est vita plana ⁊ facilis ad contēplādum Vite xp̄i
creatorem: de qua nullꝰ excusare se potest: sicut de cōtē- contēpla
platiōe summe maiestatis ad quam nemo raptim potest tio oībus
pertingere nisi ꝓficiēdo per istā vitā nostri redēptoris. est neces-
¶ Hanc quicūq; incipiētes ⁊ paruuli: quicūq; ꝓficiētes saria.
et perfecti possunt habere et ī ea inuenire bonū nidū sibi Vita xp̄i
vbi tāq; turtures reponāt et abscōdāt casti amoris pul- nidū pre-
los quisq; ꝓ sua capacitate. Hec vita multū reddit sctōs stat. ⁊c.
dei fauorabiles / pios / et benignos cultoribꝰ suis ꝓpter Fauorabi
ipsum qui nobis cū illis cōmune est gaudium. Vbi grā. les ⁊ sctōs
Nunqđ beata virgo mater misericordie / pietatis / et gra reddit vi-
tie poterit te despicere vel ocl'os suos a te auertere q̄uis ta xp̄i eam
sis peccator: quādo nō solū semel in die viderit: sed ⁊ fre colentes.
quenter filium suum quem super oīa diligit in brachijs
tuis / et inter vbera tua cōmorātem: Nūquid poterit te
cum filio suo quem portat deserere: quādo viderit te pre
dicto modo filiū suum tam sollicite per singula comitā-
tem / et eidem pietatis officio deuotiōis ministerium per
dies singulos exhibētem: Nullo modo. Sic ⁊ ceteri san Xp̄i vita
cti libētissime respiciunt illos cum quibꝰ deus placatus facit cōsor
habitare dignatur: cum ista vita faciat cultores suos cō- tes vite ce
sortes illoꝝ: q2 est ⁊ vita ip̄oꝝ. ¶ Plane hec vita est vita lestis et om
beate matris christi ipsi sedule ministrātis in annis plu- niū sctōꝝ.
ribus ⁊ famulantis. Hec est vita apostolorum christo fa
miliariter adherētium / et cū eo fideliter perseuerātium.
Hec est vita ciuium supernoꝝ xp̄o fruētium / et eiꝰ opera
mirabilia admirātium: et sibi reuerēter assistētiū in eter-
num. Hec vita est optima pars scȝ sedere ad pedes xp̄i / Luce.x.
et audire verbū eiꝰ. Vnde merito a possessore suo ip̄sam
modo per grām colente non aufertur: q2 ip̄a est retribu-
tio illa que seruo fideli ⁊ prudēti ꝓmittit̄: et hic incipiēs
in eternitate perficietur. Hāc vitā nulla lingua laudare Vita xp̄i
sufficit adeo bona est / et sancta / et suꝑ oēs vitas dignissi- neqt satis
ma: cum sit initium cuiuslibet altioris cōtēplationis / ac laudari.
vite angelice ⁊ eterne que speratur ī patria. An parū est Xp̄i vita
tibi cōtinue cum xp̄o esse in quem desiderāt angeli semꝑ facit h̄ inci
ꝓspicere: Si vis in eternum regnare cum christo: incipe pere vitā
regnare modo / ⁊ noli deserere eū cui seruire regnare est. celestem.
¶ Appropinqua ergo ad ipsum pio corde: vt descendēti Cōpēdiū
scȝ de sinu patris ī vterum virginis quasi alter testis cū vite xp̄i
angelo sancte cōceptionis existas in pura fide: et cōgra- descēdētis.
tulare virgini matri sic propter te fecūdate. Adesto eius Cōcepti.
natiuitati ⁊ circūcisioni quasi bonus nutriciꝰ cū ioseph. Nati.
Vade cū magis in bethleem: et adora cū eis paruulum Circūcisi.
regem. Adiuua cū parētibꝰ portare puerū et presenta re Adorati.
in templum. Comitare cū apostolis pium pastorem glo Pn̄tati.
riosa miracula faciētem. Adesto moriēti cū beata matre Miracl'a
eius / et iohāne ad cōpatiēdū et cōdolēdū sibi: et quadā faciētis.
pia curiositate palpando tracta singula vulnera saluato Moriētis
ris tui ꝓpter te sic mortui. Quere resurgētem cū Maria resurgētis.
magdalena: donec merearis inuenire. Admirare in celū Ascēdētis.
ascēdētem quasi inter discipulos ī mōte oliueti existēs. Spi. san.
Sede cum apostolis in cōclaui: et abscōdere ab exterio- mittētis.
ribus singulis / vt virtute spiritussancti ex alto indui me
rearis. Et si pio ac humili et deuoto corde sic eum modi
co tempore fueris prosecutus in terris: ip̄e te subleuabit
ad se sedētem in dextera dei patris in celis sm̄ ꝙ promi-
sit fideli peccatori sibi adherēti dicens. Qui mihi mini- Joh.xij.
strat me sequat̄. ⁊c. ¶ Quicūq; ergo fidelis peccator hāc

Adoptat in filium. *Prouer. viij.*

vitam amabiliter amplexat⁹ fuerit / nō dubitet quin xp̄s eum in filiū adoptauerit. Unde scriptum est in Prouer. Ego diligētes me diligo. vñ et Berñ. Qui nō placet deo non potest illi placere deus: nam cui placet deus / deo displicere nō potest.

Uitanda de se presumptio.

Caueat tamen prudēter fidelis pctōr vt nūqȝ in quocūqȝ statu fuerit cōfidētiā in meritis suis habeat: sȝ tāqȝ mēdic⁹ pauperculus oīno nudissim⁹ ad elemosinā dñicā mēdicādā semp vacu⁹ accedat. hec aūt faciat non q̄si ex hūilitate ficta merita sua abscōdēs: sȝ certissime sciēs ꝙ nō iustificabit̄ in cōspectu dei oīs viuēs.

Ps. cxlij.

Etiā solius cogitationis nr̄e nō possum⁹ rōnem reddere / si ipe voluerit nobiscum in iudicium intrare. Isto aūt modo q̄ītūcūqȝ se ingerat: cum pio tñ timore ⁊ reuerētia ad bonum dñm pctōres vocātem presumptuosus nō reputabit̄: sicut pauperes seculi quāto nudiores sunt cū se nō tāqȝ dignos sed tāqȝ miseriores ꝓpiꝰ ingerūt ad elemosinā diuitis mēdicādā presumptuosi vel supbi nō dicūtur: sȝ a benignis diuitib⁹ misericordib⁹ respiciūtur.

Bernardus vitā christi frequētauit.

¶ Hāc vitā beat⁹ Ber. plurimū frequētauit: q̄ fasciculū myrrhe. i. cumulum amaritudinis ex vita ⁊ laborib⁹ xp̄i colligēs: et inter vbera sua. i. affectiōes suas collocās sic ait. Tu quoqȝ si sapis / imitaberis spōse prudētiam atqȝ myrrhe tam carum fasciculum de pꝛīcipali tui pectoris: nec ad horā patieris auelli / et amara illa oīa que ꝓ te pertulit semp in memoria retinēs / et assidua meditatiōe reuoluēs: quo possis dicere ⁊ tu. Fascicul⁹ myrrhe dilect⁹ meus mihi: inter vbera mea cōmorabit̄.

Canti. j. *Operis suscipiendi rationes.*

Et ego fratres ab ineūte mea cōuersatiōe pro aceruo meritoꝝ quā mihi deesse sciebam hūc mihi fasciculū colligare / et inter vbera mea collocare curaui: collectum ex oīb⁹ anxietatib⁹ et amaritudinib⁹ dñi mei.

Labores christi.

Primū scȝ infantiliū illarū necessitatū. Deinde laboꝝ quos ptulit ī predicādo. Fatigationū in discurrēdo. Uigiliaꝝ ī orādo. Tēptationū in ieiunādo. Lachrymaꝝ in cōpatiēdo. Insidiaꝝ ī colloquēdo. Postremo periculoꝝ in falsis fratrib⁹: cōuitioꝝ: sputoꝝ: colaphoꝝ: subsanationū: exprobrationum: clauoꝝ: horūqȝ similiū. que ī salutem nostri gñis silua euāgelica copiosissime noscit̄ ptulisse.

Myrrha multiplex.

Ubi sane inter tot odorifere myrrhe hui⁹ ramusculos minime pretermittēdā putaui etiā illā myrrhā qua in cruce potatus est: sȝ neqȝ illā qua vnct⁹ est ī sepultura. Quarū in prima applicuit sibi amaritudinē meoꝝ pctōꝝ. In scd̄a futurā corruptiōem mei corporis dedicauit. Memoriā abūdātie suauitatis hoꝝ eructabo quoadvixero. In eternum nō obliuiscar miserationes istas: q2 in ipsis iustificatus sum.

Meditationū harum vtilitates.

Hec meditari dixi sapiētiam. In his iusticie perfectiōem mihi cōstitui. In his plenitudinē sciētie. In his diuitias salutis. In his copias meritoꝝ. Ex his mihi interdū potus salutaris amaritudinis. Ex his rursum suauis vnctio cōsolationis. Hec me erigūt ī aduersis. In ꝓsperis reprimūt. Et inter leta tristiaqȝ vite presentis via regia incedēdi tutum prebēt vtrobiqȝ ducatū: hincīde mala imminētia ꝓpulsando. Hec mihi cōciliāt mūdi iudicem dñ tremēdum potestatib⁹ mitē / humilēqȝ figurāt: dū nō solū placabilem: sȝ ⁊ amicabilē repñtāt eū qui inaccessibilis est pꝛīcipibus / terribilisqȝ apud reges. Preterea hoc mihi in ore frequēter: sicut vos scitis. Hec ī corde semp: sicut sciuit de⁹. Hec stilo meo admodū familiaria: sicut apparet.

j. Coꝛ. ij.

Hec mea sublimior interim philosophia: scire iesum et hūc crucifixū: hūc ⁊ vos dilectissimi tam dilectū fasciculū colligite vobis. Memētote q2 accepit eū simeon in vlnis. Maria gestauit in vtero. fouit in gremio. spōsa sibi inter vbera collocauit. Arbitror ioseph sup genua illi frequēter arrisisse. Hi oēs ante se eum habuerūt ⁊ null⁹ retro. Exēpla igitur sint vobis vt ⁊ vos silr̄ faciatis. Si eñ ante oculos habueritis quē portatis: pro certo vidētes angustias dñi: leui⁹ et vestras portabitis. hec Berñ. Sed q2 ista multi minime cogitāt / statim fatigati sunt: q2 si ista cogitarēt / nō ita cito de bono ope fatigati eēnt.

Cecilie laus.

¶ Hāc etiā vitam beata Cecilia virgo legitur habuisse. Nam inter alia virtutum ⁊ laudū preconia de ea scribit̄ ꝙ euāgelium xp̄i abscōditum semp in pectore portabat. qđ sic intelligi videtur ꝙ ipa de vita dñi iesu ī euāgelio tradita quedā deuotiora sibi preelegerat / in qb⁹ die ac nocte corde puro ⁊ integro / attētione precipua ⁊ feruēti meditabat̄: et cōpleta circulatiōe iterū repetēs: ac dulci et suaui gustu rumināns ea ī archano pectoris sui prudēti cōsilio collocarat. ¶ Simile tibi suadeo faciēdum. Super oīa nāqȝ spūalis exercitij studia hoc magis necessarium credo magisqȝ ꝓficuum: et ꝙ ad celsiorē possit ꝑducere gradū.

Meditationū harum commēdatio.

Nusqȝ ei inuenies vbi sic doceri possis cōtra vana blādimēta ⁊ caduca: cōtra tribulatiōes ⁊ aduersa: cōtra hostium tētamēta ⁊ vitia: sicut in vita dñi iesu que fuit absqȝ omni defectu ꝑfectissima. Ex frequēti eñ ⁊ assidua meditatiōe vite ipsius adducit̄ aīa in eius amorem ac cōfidētiam ⁊ familiaritatem: ita ꝙ stabilit̄ ꝯtra vana et caduca vt ea vilipēdat ⁊ cōtēnat. Ut patet ī predicta beata cecilia: que ita cor suū de vita xp̄i repleuerat ꝙ in ipsam vana intrare nō poterāt. Unde in pōpa nuptiarū vbi tot vana gerunt̄ existēs: cātātib⁹ organis ipsi stabili corde soli dño decātabat dicēs. Fiat dñe cor meū immaculatum vt non cōfundar.

Ps. cxviij. *Cōtra aduersa fortificatio.*

Fortificatur quoqȝ cōtra tribulatiōes ⁊ aduersa vt ea min⁹ timeat ⁊ sentiat: vt patet in martyrib⁹. vñ Ber. Iccirco deniqȝ audit colūba mea in foraminib⁹ petre: ꝙ ī xp̄i vulnerib⁹ tota deuotiōe versetur: et iugi meditatiōe demoret̄ in illis. Inde martyris tolerātia. Inde illi fiducia magna apd̄ altissimū. Uult benign⁹ dux deuoti militis vultū et ocl'os in sua sustolli vulnera vt illi⁹ ex hoc aīm erigat: ⁊ exēplo sui reddat ad tolerādum fortiorem. Enīuero non sentiat sua dum illi⁹ vulnera ītuebit̄. Stat martyr tripudiās ⁊ triūphās toto lȝ lacerato corpore ⁊ rimante latera ferro: nec modo fortiter sed hylariter sacrū e carne sua circūspicit ebullire cruorem. Ubi ergo tūc aīa martyris: nēpe in tuto: nēpe in petra: nēpe ī viscerib⁹ iesu: vulnerib⁹ nimirum patētibus ad introeūdum. Si eñ ī suis esset viscerib⁹ scrutās ea ferrum ꝓfecto sentiret: dolorem nō ferret / succūberet et negaret. Nūc aūt ī petra habitās: quid mirꝝ si ī modū petre duruerit: Sed neqȝ mirū si exul a corpore dolores non sentiat corporis: neqȝ hoc facit stupor sed amor. submittit̄ eñ sensus: nō amittit̄ / nec deest dolor sȝ contēnit̄. Ergo ex petra martyris fortitudo. hec Ber.

Letificatio in aduersis.

¶ Inde q̊qȝ est ꝙ multi cōfessores: et etiā alij ī laborib⁹ et tribulationibus ⁊ infirmitatib⁹ suis / non solū patiētes sed et hylares fuisse ⁊ esse reperiūtur: q2 ex deuota meditatione vite et passionis xp̄i eoꝝ aīe nō in eoꝝ corporib⁹ et viscerib⁹ sed xp̄i fuisse ⁊ esse vidētur. Instruit̄ ꝯtrā hostiū tētamēta ⁊ vitia: vt in faciēdis et omittēdis errare / aut falli nō valeat: cū ibi ꝑfectionē oīm vtutū reperiat.

Uirtutū exēpla in xp̄i vita.

Nā paupertatis / humilitatis / charitatis / māsuetudinis / obediētie / patiētie: ceterarūqȝ vtutū exēpla ⁊ doctrinā nusq̄ sic inuenies sicut in vita dñi virtutum. Quicqd eñ virtutum in ecclesia habet̄ ab ip̄o xp̄o ꝑ exēpla operū illi⁹ trahit̄. vñ Berñ. Quid vobis cū virtutib⁹ qui dei virtutem xp̄i ignoratis: Ubi nam queso vera prudentia / nisi ī xp̄i doctrina. Ubi vera iusticia / nisi de xp̄i misericordia: Ubi vera tēperātia / nisi in xp̄i vita: Ubi vera fortitudo / nisi in xp̄i passiōe: Soli igit̄ qui ei⁹ doctrina imbuti sūt / prudētes dicēdi sunt. Soli iusti qui de ei⁹ mīa veniā pctōꝝ cōsecuti sunt. Soli tēperātes qui ei⁹ vitam imitari studēt. Soli fortes qui ei⁹ sapiētie / patientie / documēta fortiter in aduersis tenēt. ¶ Incassum ꝓinde qs laborat in acquisitiōe virtutū: si aliūde eas sperādas putat q̄ȝ a dño virtutū: cui⁹ doctrina seminarium prudētie: cui⁹ mīa opus iusticie: cui⁹ vita speculū tēperātie: cui⁹ mors insigne est fortitudinis. vñ et Greg. Quid est ꝙ dilectum suū spōsa non myrrham sȝ fasciculum myrrhe noīat: nisi ꝙ dū sancta mens xp̄i vitā ex omni parte cōsiderat: cōtra oīa vitia ex ei⁹ imitatiōe virtutes repugnātes cōgregat: ex quib⁹ sibi fasciculū aptat / quo carnis sue sempiternam putredinem abstergat. vñ etiā Augu. Cū oīb⁹ modis medeat̄ animis de⁹ ꝓ tēpoꝝ opportunitatib⁹ que mira sapiētia eius ordinant̄: nullo modo beneficiētib⁹ cōsuluit generi humano q̄ȝ cū ipsa dei sapiētia. i. filius vnicus cōsubstātialis patri ⁊ coetern⁹ totū hoīem suscipere dignat⁹ est. Et verbū caro factū est: et habitauit ī nobis.

Joh. j. *Remedia ꝯtra vitia.*

Satellites voluptatum diuitias perniciose ꝓpl'i appetebāt: pauper esse voluit. Honoribus ⁊ imperijs inhiabāt: rex fieri noluit. Carnales filios magnū bonū putabāt: tale cōiugiū prolēqȝ cōtēpsit. Cōtumelias supbissime horrebāt: omne gen⁹ cōtumeliarū sustinuit. Iniurias intolerabiles esse arbitrabant̄: que maior iniuria est q̄ȝ iustum innocētēqȝ dānari: Dolores corporis execrabantur: flagellat⁹ atqȝ cruciatus est. Mori metuebāt: morte mulctat⁹ est. Ignominiosissimū mortis gen⁹ crucem putabāt: crucifix⁹ est. Omnia que habere cupientes non vitabamus: carendo

vile fecit. Oīa que vitare cupiētes a studio deuiabamus percipiēdo deiecit. Non eñ vllū peccatū cōmitti potest: nisi dū appetūtur ea q̄ ille cōtēpsit: aut fugiūtur que ille

Vita xpi tota est disciplina et instructio.

sustinuit. Tota itaq̧ vita eiꝰ in terris per hoīem quē suscipere dignatus est disciplina moꝝ fuit. Et iterum. Concedamus nō apparere nūc homines dignos imitatione quisq̧s hec putas: mēte deum intuere/qui homo factus est vt hoīem viuere doceret. Recordare quid sit illud qđ

i. Joh. ij.

Joh. ait. Qui se dicit ī christo manere: debet queadmodum ille ambulauit et ipe ambulare: et ita nec deerit tibi quem sequeris. Quia oīs xpi actio est nostra instructio.

Joh. xiij.

Item alibi habemꝰ de passione dñi. Exemplum eñ dedi vobis vt ⁊ ita faciatis. vnde Beda. Qui dicit se ī christo manere debet sicut ille ambulauit ⁊ ipe ambulare. qđ est non ambire terrena: non caduca lucra sectari: fugere honores: oēm mūdi cōtēptum ꝓ celesti gloria amplecti: libenter cūctis ꝓdesse: iniurias nulli inferre: et sibi illatas patiēter sufferre: sed et inferētibꝰ a dño veniā postulare: nūq̄ suam sȝ cōditoris gloriam semper querere: et quos secū valet ad superna erigere. Hec ⁊ hmōi gerere est vestigia christi sequi. hec Beda. ¶ Christi itaq̧ vestigia sequi debemus: qꝛ (vt ait Ambro.) in agnitiōe christi oēm

Christus nobis oīa.

salutem ⁊ sapiētiam habemus. Et iterum. Omnia habemus in christo: et oīa nobis christus. Si vulnerum curatorem desideras/medicus est. si febribus estuas/fōs est. si grauaris iniq̄tate/iusticia est: si indiges auxilio/virtꝰ est. si mortē times/vita est. si tenebras fugis/lux est. si celum desideras/via est. si cibum queris alimētum est. hec

Scire vel quid est.

Ambro. Et ideo bene per quēdam sapiētem dr. Hoc est nescire: sine christo plurima scire. Si christum bene scis: satis est si cetera nescis. Utinā sapiētes huiꝰ mūdi hoc saperēt ⁊ intelligerēt: et sciētiam suam ī hāc cōmutarēt. Qui ergo christum sequitur errare vel falli non potest: ad cuiꝰ virtutes imitādas ⁊ adipiscēdas ex frequēti meditatiōe vite ipsius cor accēditur ⁊ animatur/ac diuina virtute illuminatr: adeo vt plures fuerūt illiterati ⁊ simplices q̄ magna et ꝓfunda dei inde cognouerūt: qꝛ ibi inuenitur vnctio q̄ paulatim purificās aīam ⁊ eleuās docet de oībꝰ.

Christi vita ē nobis speculum.

In oībus itaq̧ virtutibus ⁊ bonis moribus semper preponet tibi illud clarissimum speculum ⁊ totiꝰ sanctitatis exēplar: scȝ vitam ⁊ mores filij dei dñi nostri iesu xpi: q̄ ad hoc de celo nobis missus est vt preiret nos in via virtutum: et legem vite ac discipline suo nobis daret exēplo: et erudiret nos sicut semetipȝ: vt sicut ad imaginem eiꝰ naturaliter creati sumus: ita ad morum eiꝰ similitudinem per imitationem virtutum ꝓ nostra possibilitate reformemur: qui eiꝰ imaginem ī nobis per peccatum fedauimꝰ. Quātum aūt q̄sq̧ se ei ī virtutū imitatione cōformare studuerit: tātū ei ī patria ī glorie claritate ꝓpinquior ⁊ similior erit. Percurre ǵ singulas quasq̧ etates christi: virtutesq̧ eiꝰ per singulas (sicut fidelis discipulus) ꝓ posse studeas imitari. ¶ In labore etiā exteriori ⁊ interiori recordare laborum ⁊ aduersitatum christi. Et quādocūq̧ ī aliquo grauaris/statim ad ipm piū patrem pauperū tāq̄ paruulus ad matris gremiū curre: totum illi reuela: totum cōmitte: totum ī ipsum iacta et proijce: et ipe ꝓculdubio tēpestatem sedabit ⁊ reuelabit te. Non solū aūt vigilās dño iesu intēdas: sed ⁊ cum corpus strato recolligis: ⁊ caput reclinatorio imponis/sit tibi q̄si cū beato iohāne sup pectꝰ iesu recūbens: sicq̧

Joh. xxi.

recūbēs sup pectus iesu suge vbera eiꝰ: et ī pace ī idipm dormies ⁊ requiesces. Et vniuersaliter in omnibꝰ dictis et factis tuis quasi ad exēplar respicias ī iesum: incedēs et stās: sedēs ⁊ iacēs: comedēs ⁊ bibēs: loquēs et tacēs: solus ⁊ cum alijs. ex hoc enim magis eū diliges: et familiaritatis eiꝰ gratiam et fiduciam maiorem assequeris: et ī omni virtute perfectior eris. Et hec sit sapiētia tua et studiū tuū semper de iesu aliqua cogitare/vnde prouoceris ad imitādum/vel afficiaris ad amandum ipm. Talia eñ meditādo ⁊ tēpꝰ vtiliter expēdes/dum occuparis in bonis studijs ⁊ diuinis circa dñm iesum: et mores tuos emēdabis ad formam vite ipsius/dum ī omnibus agēdis semper ad ipm respicis omnis perfectionis speculū et exēplum. Et quātomagis has frequētaueris meditationes: tāto magis eas tibi reddes familiares: et facilius tibi occurrent: et iocūdius te reficient. ¶ Uidisti

Introductio in meditatiōes vite xpi.

ergo ad quem excelsum gradum meditatiōis vite christi te perducūt: nūc in ipsas meditationes te aliqualiter introducere tentabo: nō oīa que in euāgelio scripta sunt pertractādo: sed quedam deuotiora ex his eligēdo. Nec credas ꝙ oīa que xpm dixisse vel fecisse meditari possumus scripta sint/sed ad maiorem impressiōem ea tibi sic narrabo put contigerūt/vel cōtigisse pie credi possunt ſm quasdā imaginatiuas representatiōes quas animꝰ diuersimode percipit. Nam circa diuinā scripturā meditari/intelligere/et exponere multifarie possumꝰ (ꝓut

Scripturarū varia meditatio

credimus) expedire: dūmodo nō sit cōtra veritatem vite vel iusticie aut doctrine. i. non sit cōtra fidem vel bonos mores. Quicūq̧ dō asserit de deo aliq̄d qđ nō est sibi certum: vel per naturalem rōnem: vel synderesim: vel per fidem vel per sacrā scripturā/presumit ⁊ peccat. Cū ergo

Presumptionem vitat.

me narrātē inuenies ita dixit vel fecit dñs iesus/seu alij q̄ introducūtur: si id per scripturā probari nō possit/nō aliter accipias q̄ deuota meditatio exigit. Hoc est perinde accipe ac si dicerem. meditor ꝙ ita dixerit vel fecerit bonus iesus: et sic de similibꝰ. Tu aūt si ex his fructū sumere cupis: toto mētis affectu diligēter/delectabiliter/et morose oībꝰ alijs curis et sollicitudinibꝰ tūc omissis: ita presentē te exhibeas his quē ꝑ dñm iesum dicta vel facta sunt. et ex his que narrātur ac si tuis auribus audires/et oculis videres: qꝛ suauissima sunt ex desiderio cogitanti/et multo magis gustāti. Et ideo q̄uis multa ex

Preterita tāq̄ presentia legēda sunt.

his tāq̄ ī preterito facta narrātur: tu tamen oīa tāq̄ in presenti fierent mediteris: qꝛ ex hoc maiorem sine dubio suauitatem gustabis. Lege ergo que facta sunt tāq̄ fiāt. Pone ante oculos gesta preterita tanq̄ p̄ntia: et sic oīa magis sapida senties ⁊ iocūda. ¶ Unde ⁊ q̄nq̧ annotaui

Loci notificatio ꝓdest.

loca in quibus hec vel illa sunt facta: qꝛ multum valet homini cū audit euāgelium legi: et hoc vel hoc factum tali loco gestum: cū rem gestam scit/et loci situm. Ad terrā

Terre sancte memoria.

enim sctām quā vniuerse xpi ecclesie nocte dieq̧ sociare non desinūt: q̄ bonus ille iesus inhabitādo: et verbo vel doctria illuminādo: illuminatā suo sacratissimo sanguine cōsecrauit/delectabile est aspirare: sȝ delectabiliꝰ eam oclis corporis intueri: et mētis intellectu reuoluere q̄ō in locis singulis ī ea nostram salutem dñs operatus sit. Quis ei enarrare sufficit quot deuoti discurrētes ꝑ loca singula ī spiritu vehemēti osculātur terrā: amplectūtur loca ī quibꝰ dulcē iesum vel stetisse vel sedisse/vel aliq̄d egisse audierūt. nūc tundūt pectus/nūc fletus/nūc gemitus/nūc suspiria emittētes: gestu corporis ⁊ deuotionis quā foris ostēdūt/et absq̧ dubio intus habēt: in lachrymas ꝓuocāt plerūq̧ etiam sarracenos. Quid dicam de patriarchis iacob/ioseph/et fratribꝰ eius: qui qꝛ viui in terra illa esse non potuerūt/elegerūt ī ea mortui sepulturam: Quid plura: Tarditas īgemiscēda est christianorum nostri tēporis: qui tot exēpla habētes tardi sunt de manibꝰ inimicoꝝ eruere terrā quā cōsecrauit sanguine suo iesus xps. ¶ Et nota ꝓ regula ḡnali ꝙ vbicūq̧ in sequētibus meditationes singulares non inueneris/sufficit tibi ꝙ rem per dñm iesum dictam vel gestam ante mētis oculos ponas: et cum eo cōuerseris/ac familiaris ei fias. Nam ī hoc videt habere maior dulcedo et deuotio efficatior: et quasi totus fructꝰ harū meditationū cōsistere vt vbiq̧ et semꝑ intuearis eū deuote ī actu suo ⁊ mori

Fructus operis est dñm in oībus ītueri.

bus: vt quādo stat cū discipulis suis: q̄n cū pctōribꝰ: q̄n loquitur et q̄n predicat: q̄n vadit et q̄n sedet: q̄n dormit et q̄n vigilat: quādo comedit ⁊ quādo alijs ministrat: q̄n sanat egrotos ⁊ quādo alia miracl'a facit: describēs tibi in corde tuo mores eiꝰ et actus: q̄ humiliter se habuit inter hoīes: q̄ benigne inter discipl'os: q̄ misericors fuit super pauperes/quibꝰ se similem per oīa fecerat: et q̄ familia eius specialis videbatur: q̄ō nullum spreuit vel horruit/etiam si leprosus esset: q̄ō diuitibus nō adulabat: q̄ liber fuit a curis mūdi: nec anxius ꝓ corporis necessitatibus: q̄ patiēs ad cōtumelias: et q̄ mitis in respōsis: nō eñ studuit se verbo mordaci ⁊ amaro vindicare/sed blando ⁊ humili respōso alterius maliciam sanare: q̄ cōpositus ī oībus gestibꝰ suis fuit: q̄ sollicitus de aīarum salute: quarū etiā amore dignatꝰ est mori: q̄ō seipm prebuit exēplū oīs boni: q̄ cōpatiēs afflictis fuit: q̄ō infirmorum imperfectioni cōdescēdit: q̄ō pctōres non spreuit: q̄ clemēter penitētes suscepit: q̄ obediēs fuit parētibus: q̄ promptus in ministrādo omnibꝰ. Unde ipse ait.

Luc. xxij.

Ego in medio vestrum sum sicut qui ministrat. Quomodo oēm iactātiā et oēm singularitatis ostētatiōem decli

nauit: q̄ ſo om̄e ſcādalū cauit: q̄ modeſte i ededo τ bibēdo ſe habuit: q̄ verecūd⁹ in viſu fuit: q̄ ſtudioſus ad oratiōem: q̄ ſobrius ad vigilias: q̄ patiēs laboris τ penurie: et q̄ placidus i oīb⁹ fuit. ¶ Et ſilr ſm hūc modū in oīb⁹ dictis τ factis que de xp̄o legeris vel audieris meditare mores et geſtus ſuos / qualiter ipſe i oīb⁹ ſe habuerit vel habere potuerit ſm tuā eſtimationem: q2 in oīb⁹ ſemper optimo τ perfectiſſimo modo ſe gerebat qui i oīb⁹ ſemp optimus τ perfectiſſim⁹ eſt. Erat em̄ aſpectu dulcis / colloquio ſuauis / et omni cōuerſatione benignus. Et maxime cōtēplare faciem ei⁹ ſi potes eā imaginari: q̄d ſupra omne videt̄ difficili⁹: ſ3 forte reficeret iocūdi⁹. Et iſtud ſit tibi ꝓ doctrīa τ recurſu oīm qua ſequitur: vt vbicū q̄ dictū vel factū narrabit̄: ſi aliter ſingłares meditatiōes nō fuerint expreſſe: vel etiā iſte gn̄ales fuerint omiſſe: recurras ad hūc locū / τ ſufficit tibi q̄d hic gn̄alr dictū eſt. ¶ Ut aūt xp̄i faciem τ formā ſeu figurā ei⁹ totā: et ex his actus ſeu mores ſuos τ geſt⁹ meli⁹ valeas meditari: q̄dā de his alibi ſcripta hic inſerere vtile iudicaui. Legit̄ em̄ in libris annalib⁹ apud romanos exiſtētib⁹ q̄ ieſus xp̄s q̄ dict⁹ fuit a gētib⁹ ꝓpheta veritatis: ſtature fuit ꝓcere mediocris τ ſpectabilis. Uultū habēs venerabilē: quē poſſent intuentes τ diligere τ formidare. Capillos hn̄s admodū nucis auellane: p̄mature fere vſ q̄ ad aures: ab aurib⁹ cincinnos criſpos: aliquātulū ceruleos: ab humeris vētilātes: diſcrimen hn̄s i medio capitis iuxta morē nazarenoꝝ. Frōtē planā et ſereniſſimā cū facie ſine ruga et ſine macula: quam rubor moderat⁹ venuſtauit. Naſi proſus τ oris nulla fuit rep̄hēſio. Barbā hn̄s copioſam et impubē: capillis cōcolorē: nō lōgā / ſed i mēto bifurcatam. Aſpectū ſimplicē et maturū oculis glaucis varijs et claris exiſtentib⁹. In increpatione erat terribilis. In ammonitione blād⁹ et amabilis. Hylaris ſeruata grauitate. Aliq̄n fleuit / ſ3 nū q̄ riſit. In ſtatura corporis ꝓpagatus τ rect⁹. Manus et brachia viſui delectabilia. In colloquio grauis / rōnabilis / rarus et modeſt⁹. Et ideo merito ſm pſal. dr̄. Spōſus forma pre filijs hoīm. Hec vbi ſupra. ¶ Inter oēs ḡ ſcripturas precipue euangeliū q̄d ſm Aug. inter oēs diuinas auctoritates q̄ ſacris litteris cōtinētur merito precellit: ſtudeas pre manib⁹ ſemper hr̄e: et i corde tuo iugiter circūferre: q2 hoc te de vita et morib⁹ dn̄i nr̄i ieſu xp̄i τ de oīb⁹ ad ſalutē neceſſarijs poterit clari⁹ edocere. Nam ſm Chriſo. i euāgelio toti⁹ ꝑfectiōis nature rōnalis ſumma cōtinet̄. Et ſm Hiero. Euāgelia legis impletio ſunt: et i his precepta τ exēpla viuēdi pleniſſime ſūt digeſta. vn̄ Chriſ. Oportuerat q̄dē nihil nos indigere auxilio litteraꝝ: ſ3 tā mūdā in oīb⁹ exhibere vitam vt illaꝝ vice gr̄a ſpūs vteremur. Et ſicut atramēto pagine / ita corda nr̄a inſcriberentur a ſpiritu. Q2 ꝟo hāc a nobis excluſim⁹ gr̄am agere: vel ſcdās diuitias expectam⁹ et intēdam⁹ his que ſcripta ſunt. Non em̄ ꝓpterea date ſunt ſcripture vt i libris eas habem⁹ ſolum: ſed vt i cordib⁹ cōglutinem⁹ eas. Si em̄ domū vbicū q̄ fuerit euāgeliū poſitū nō audebat accedere diabolus: multomag̃ aīam intelligētias habētē tales τ circūferētem nō tāget vn̄ q̄ : ne q̄ ſupueniet ei demon: ne q̄ peccati natura. Sāctifica igit̄ aīam: ſctifica corp⁹ tuū: hoc in lingua τ corde ſemp habēs. Si eni turpiloquiū ſordidat τ demones vocat / manifeſtū eſt q̄ ſpūalis lectio ſanctificat: τ ſpūs euellit gr̄am. ¶ Attēdam⁹ igit̄ dilecti ſcripturis: et ſi nullū aliud euangelia ſaltē circūſtudioſa nobis fiāt: et hec pre manib⁹ habeam⁹. Cōfeſtim eni expādēs libris ſi p̄maſeris vſ q̄ ad finē / oīa reſpues mūdana oīa deridebis q̄ hic ſunt. Et ſi diues fueris nihil reputabis diuitias: et ſi inops fueris non confunderis inopia. Non rapies / nō auar⁹ eris: ſ3 cōcupitor eris magis inopie τ deſpicies diuitias. Si ꝟo hoc fiet / oīa exterminabis mala. Multa alia eſt lucrari q̄ nō eſt nūc ſm ptē dicere. Sciūt aūt q̄ experientiā ſuſceperūt. Et iteꝝ. Quid igit̄ vn̄ q̄ euāgelijs equale fiet? Utiq̄ de⁹ cōuerſat̄ in terris: homo aſcēdit i celū: et facta eſt oīm vna p̄mixtio: angeli cū hoīb⁹ choꝝ faciebāt: hoīes angelis cōicabant τ alijs celeſtib⁹ ſupniſ q̄ virtutib⁹. Et erat videre antiquū prelii repenſum: demones fugiētes: mortē perēptā: paradiſum apertū: maledictionē remotā: pctm̄ de medio ſublatum: errorē expulſum: veritatē reuerſam: pietatis ſermonem vbi q̄ ſeminatū et vegetatū: celeſtē cōuerſationē in terre regione plātatā: ſupnas virtutes familiariter nobi

Perfectio xp̄i et moꝝ eius.
Facies xp̄i imaginari debet.
Faciei et forme xp̄i deſcriptio
Morum chriſti notificatio.
ps. xliiij.
Euāgelij cōmēdatio ab Augu.
Scripture in cordibus habēde ſunt vt demones fugiant.
Euangeliū legas vt terrena contēnas.

ſcum loquētes: et ad terras ſepe angelos ventitātes. ex his q̄ oīb⁹ ſpem firmari certiſſimā futuroꝝ. Propterea igit̄ euāgeliū iſta vocat̄ hiſtoria: quaſi ſc3 oīa alia verba inania docea̅tur q̄b⁹ ſolēt preſentia ꝓmitti. Que ꝟo piſcatoꝝ annūciata ſunt ꝟbis / ꝓprie ac vere euāgelia nominantur: q2 cū omni nobis facilitate donata ſunt. Non eni laborib⁹ nr̄is at q̄ ſudorib⁹: non dolorib⁹ et erūnis: ſed p dei tātūmodo i nos charitatē tam grādia hec promiſſa ſuſcepim⁹. hec Chriſoſt. vn̄ et Augu. Euāgelij nomen latine interp̄tat̄ bon⁹ nūci⁹ vel bona annūciatio. q̄d quidē cū aliq̄d bonū annūciat̄ ſemp dici pōt: ꝓpe tn̄ hoc vocabulū obtinuit annūciatio ſaluatoris. Narratores q̄ppe originis factoꝝ dictoꝝ q̄ paſſiōis dn̄i nr̄i ieſu xp̄i ꝓprie dicti ſunt euāgeliſte. ¶ Sed ante q̄ ad euāgelij hiſtoriā accedamus / ſcias q̄ quedā per euāgeliſtas ſalubriter directione ſpūſſancti aliq̄n anticipādo vel preoccupādo q̄ poſt dicēda erāt: aliq̄n rememorādo vel recordando que omiſerāt: et aliq̄n recapitulādo vel repetēdo q̄ dicta fuerāt poſita ſunt: que q̄uis aliter cōſcribi nō deberēt q̄ per eos ſumme vtiliter ſūt dictata: q2 ſm Aug. ꝓbabile eſt q̄ vnuſq̄ ſ q̄ euāgeliſtaꝝ eo ſe ordīe credidit debuiſſe narrare quo de⁹ voluit ei⁹ recordationi ſuggerere: ne tn̄ turbari poſſit deuotio paruuloꝝ locis debit3 quodam ordine alio ꝓut res geſta vel dicēdi cōgruētia exigere videbat̄ / in ſeq̄ētib⁹ per ordinem ſituatur. Non tn̄ affirmo q̄ hic ſit ver⁹ ac cert⁹ et debit⁹ rei geſte ordo deſcript⁹: q2 talis vix ab aliquo reperit̄ expſſus. In ipo aūt euāgelio reperies verbi incarnati hiſtoriā mandata et ꝓmiſſa: in q̄b⁹ habes viā veritatē et vitā. Xp̄i igit̄ exēplo noſce: quia bene viuere poſſis: preceptis bene viuere ſcias: ꝓmiſſis bene viuere velis. His ita q̄ trib⁹ tria pulſare neceſſe eſt: ſc3 impotētiā: ignorātiam: negligētiam. Ignorās ignorabit̄. Negligēs ꝟo neſcit̄. Ne q̄ ſimulator impotētie nihilomin⁹ eijciet̄. Expergiſcere ergo aīa xp̄o deuota: euigila oīs aīa xp̄iana: τ ſingula que de xp̄o ieſu dicūtur diligēter diſcute: ꝯſidera attēte: moroſe pertracta: et dn̄i tui imitare veſtigia. Ille ꝓpter te de celeſti ſede deſcēdit ad terrena: tu ꝓpter te fuge terrena: appete celeſtia. Si dulcis eſt mūdus: dulcior eſt xp̄s. Si amarus eſt mūdus: omnia propter te ſuſtinuit chriſtus. Surge et ambula: noli pigreſcere in via / ne locum perdas in patria. ¶ Finitur Prologus.

¶ Sequitur oratio eiuſdem in librum vite chriſti Ieſu.

Domine ieſu xp̄e fili dei viui: cōcede mihi fragili τ miſero pctōri vitā et mores tuos pre oclīs cordis ſemp hr̄e / et ꝑ mea poſſibilitate imitari: faciſ q̄ me i ipis ꝓficere τ creſcere i virū perfectū: et in tēplū ſctm̄ in dn̄o. Illuſtra q̄ſo cor meū lumine gr̄e tue: q̄ me iugiter preueniat τ ſequat̄: vt te ductorē in oīb⁹ vijs meis habēs cūcta que tibi placent implere / et que tibi diſplicēt vitare poſſim. Dirige obſecro cogitationes / ſermones / et actiones meas i lege tua τ in preceptis at q̄ cōſilijs tuis o altiſſime: vt in oīb⁹ volūtatē tuā faciēs: hic τ ineternum per te merear ſaluus eſſe. Amen.

¶ Opus preclarū at q̄ inſigne cui⁹ titul⁹ extat. Uita xp̄i a magne lrature deuotioniſ q̄ viro Ludolpho de ſaxonia ſacri carthuſiēſium ordinis elaboratiſſime editū: non q̄dē ab apocriphis de infantia ſaluatoris extractū: ſed ex ſerie ſacri euāgelij ſacroꝝ ū q̄ doctoꝝ ſancte eccl̄ie ex toto collectum Incipit feliciter.

¶ De diuina τ eterna xp̄i gn̄atione. Capi. j.

De plenitudine ita q̄ euāgelij vini ſc3 boni q̄d vſ q̄ ad hoc tp̄s gratie dn̄s ieſus ſeruauit: quaſdā guttas haurire cupiētes: ſumam⁹ initiū a diuina ei⁹ generatione. de qua euāgeliſta Iohānes ſpecialiter loquitur: q2 oīa ad hoc inducit vt diuinitas verbi manifeſtet̄: et maxime ꝯtra quoſdā hereticos dicētes xp̄m purum hoīem eſſe: et ꝑ cōſequēs ꝓpter tēporalē natiuitatē nec ſcp̄ nec ante mariā fuiſſe. Et ideo de eternitate ꝟbi incipit: oſtēdēs diuinā xp̄i naturā: in qua eternaliter preceſſit mariā. Et ponit quin q̄ de diuinis pſonis: que p ordinē tangūtur in ſubſcriptis. ¶ Primo declarat filij a patre eternam generationem: dicēs [In principio erat verbum] id eſt in ipſo deo: qui

Euangeliū q̄d ſit.
Euangeliſte non ſeruauerunt ordinē rerū geſtaꝝ.
Euangelica lectio p̄ſtat poſſe ſcire et velle bene viuere.
Iuxta dictū architriclini. Ioh. ij.
Intentio Iohis euāgeliſte.
De diuinis pſonis q̄n q̄ notāda.
Iohis. j.

ab oībus supponiẗ primū principiū necessario est verbū
ꝓprie dictū tāq̄ in ipo cuiꝰ est. Ac si diceret: filiꝰ erat in
patre: prī scʒ coeternꝰ: nō in maria incepit esse/ sʒ in prīci
Prīcipiū duplex. pio.i. in patre q̄ est principiū sine prīcipio: et filiꝰ qui est
principiū de principio. Dicit aūt verbū dei filiū: q꞉ iesus
xp̄s dn̄s noster queadmodū diciẗ filiꝰ dei/ sic dr̄ verbū
dei/ sic ⁊ virtꝰ et sapiētia dei: vnū enim idēq̄ significāt:
Verbum cur potiꝰ q̄ filiꝰ dicatur. vnū idēq̄ sunt: filiꝰ/ vbū/ virtꝰ et sapiētia. Sed ait vbū
non filiꝰ: q꞉ hoc nomen verbū magis ad ꝓpositum facit
q̄ filius. Ubi sciēdum ꝙ vox significatiua dr̄ verbū: sed
hoc est tātūmodo large et denoīatiue inquātum signifi-
Verbum duplex. cat interiorem mētis cōceptū: sicut vrina dr̄ sana inquā-
tum est sanitatis indicatiua. Et ideo sicut illud ꝓprie dr̄
sanitas qđ per vrinā designaẗ: ita illud ꝓp̄e dr̄ verbum
qđ per vocē significaẗ. Hoc aūt est interior mētis cōce-
Aristote. in primo periarmeniarum. ptus: q꞉ voces sunt note ⁊ signa passionū que sunt in aīa.
et ita cōceptus mētis interior etiā anteq̄ per vocē desi-
gnetur/ ꝓp̄e vbū dr̄. Cū g̊ hoc nomen vbū significet vo
cem vocalem ⁊ qđ exit ab ore: significet etiā mentale qđ
a mēte gigniẗ: nec ab ea recedit cū emittiẗ scʒ verbū con
ceptum ſm vltimā acceptionē hic sumiẗ/ vt per ipm filiꝰ
intelligaẗ: quippe q꞉ a patre ꝓcedit per eternā natiuita-
tem: ac cū eo et in eo ꝑmanet per essentie vnitatem: sicut
cogitatio seu cōceptio mētis que ex mēte nata est cū ipa
permanet: et ideo maluit dicere verbū q̄ filiꝰ. Cū igitur
in ipso deo ꝓp̄e ⁊ perfecte sit verbū: verbū aūt de sua ra
tione dicit ꝙ procedēs ab eo cuiꝰ est verbū: sicut conce-
ptus a cōcipiēte. et cum verbū et filiꝰ sint idem/ sequitur
ꝙ ibi sit gn̄atio filij a patre/ ex quo est ibi ꝓcessus verbi
a dicēte. Item potiꝰ describit filiū dei sub nomine verbi
q̄ sub noīe filij: q꞉ filiꝰ solū dicit cōparationē ad patrē:
verbū vero dicit cōparationē non solū ad dicētē/ sʒ etiā
ad id qđ per verbū dr̄: necnon ad vocē quā induit: et ad
doctrinā que mediāte vbo ī altero efficiẗ. Quia igiẗ dei
filius debet hic describi: non tātū in cōparatione ad pa
trem a quo ꝓcedit/ sʒ etiā ad creaturas quas fecit: et ad
carnē quā induit: et documēta que prebuit: cōgruissime
et decētissime sub noīe verbi describiẗ: q꞉ nomen illđ ad
oīa supradicta respicit: nec posset sub celo ita nomen cō-
ueniēs inueniri. ¶ Scđo declarat patris ⁊ filij persona-
lem distinctiōem: dicēs [et verbum erat apud deū] Hoc
Deus. nomen deꝰ in hac clausula est ꝑsonale: vt vbū erat apud
deū.i. apud deū patrē: semꝑ eñ ī patre filiꝰ/ semꝑ in filio
Apud. pater. Unde hec prepositio apud que est trāsitiua ꝑsona
rum ⁊ distinctiua distātiā distīctiōis ꝑsonalis designat
nō essentie. Nulla eñ res dr̄ ꝓprie esse apud semetipam
sicut nec aliq̄s est in seipo: et ideo inter vbū et principiū
Verbum q̄uo a p̄re procedit. apud qđ est verbū est ꝑsonalis distinctio. Non eñ vbū
ꝓcedit a patre per actionem trāseūtem extra/ sed manē
tem intra: et ideo verbū manet intra illud cuiꝰ est verbū:
tñ ab eo distinctū distinctiōe ꝑsonali: vt iam dictum est:
q꞉ verbū erat apud deū vt alius apud aliū. ¶ Tertio de-
clarat patris ⁊ filij cōsubstātialitatem siue substātie vni
tatem: dicēs [Et deꝰ erat verbū] ita ꝙ ly deus ponitur
Aristote. a ꝑte predicati dicēdo vbū est deꝰ: noīa eñ ⁊ vba trans-
posita idē significāt. Hoc nomen deꝰ in hac clausula est
essentiale: vt vbū est deꝰ.i. natura ⁊ substātia diuina: ne
dicaẗ esse cū deo et non deꝰ. Nihil eni in deo est ꝙ deus
non sit: q꞉ totꝰ idem est ⁊ substātialiter idem. Quis er-
go vbū sit apud deū: non tñ est aliq̄d extranee nature si-
cut est vbū nostrū: sʒ est nature diuine q̄ indiuisibilis est
et nō multiplicabilis: quia nullo modo pōt esse nisi vna
et simplicissima: ⁊ ideo vbū et prīcipiū a quo est sunt idē
penitus ī natura: q̄uis (vt dictū est) distinguātur in ꝑso
na. Et sic in ista clausula implicātur oēs tres ꝑsone. pa-
ter ī hoc noīe deꝰ: filiꝰ ī noīe vbi: spūsſctūs ī prepositiōe
apud. ¶ Quarto declarat patris ⁊ filij coeternitatem: di-
cēs [Hoc erat ī prīcipio apud deū] Hoc scʒ vbū de quo
locutꝰ fuerat est apud deū patrē a prīcipio eternitatis.i.
ante secula et eternaliter. q.d. Hoc dei verbū nūq̄ a deo
patre extitit separatū. Nūq̄ eī pater sine filio fuit: nūq̄
sine vbo: nūq̄ sine virtute: nūq̄ sine sapiētia esse potuit.
Patrē eni dicimꝰ q꞉ filiū habet: cū hoc sit patrē esse qđ
filiū hr̄e. Et q꞉ pater q̄ verbū dicit ⁊ cōcipit est ab eter-
no: g̊ vbū qđ gignit dicēdo vt vere dicaẗ verbū in prin-
cipio: nō tēporis quo dictū est ī prīcipio creauit deꝰ celū
Psalm̄. ij. et terrā: sed ī prīcipio eternitatis: de quo dr̄. Tecū prīci
pium in die vtutis tue: in splēdorībꝰ sctōꝝ: ex vtero.i. sub
stantia mea ante luciferꝝ.i. ante mūdi creationē genui te.
Hodie q̄uo intelligitur. Uñ qñ dr̄. Ego hodie genui te. intelligiẗ de die eternita
tis q̄ oēm diē cōplectiẗ. Et sic accipiẗ hic nomen princi
pij aliter q̄ supra: q꞉ ibi accipiẗ pro p̄re: hic ꝑ eternitate.
Qualiter aūt vbū ipe pater genuit (q꞉ solui nō pōt) q̄ri
Gn̄atio diuina. non debet. Diuina eñ gn̄atio est oīno inenarrabilis. de
qua dr̄. Gn̄atiōem eiꝰ quis enarrabit? Q꞉ et si dr̄ filius
Esaie. liij. a patre genitꝰ: tñ qualiter nec ꝓpheta nouit nec angelꝰ.
¶ Moraliter docemur ex premissis ꝙ prīcipiū oīs nr̄e
intētiōis debet esse deꝰ: q꞉ ī prīcipio erat vbū: et eiꝰ erat
verbū. Iterum si vis scire de omni actione tua interiori
et exteriori vtrū sit diuina ⁊ vtrū deꝰ ipsam opereẗ in te
et ꝑ ipm sit facta: vide si finis intētionis tue sit deꝰ. Qđ
si sit: ita actio tua est diuina: q꞉ prīcipiū ⁊ finis idē.s. deꝰ.
¶ Postq̄ ergo euāgelista declarauit ipsiꝰ verbi esse seu
generari: ꝯsequēter declarat suū agere seu operari: et de
clarat nūc. ¶ Quito patris ⁊ filij indiuisam operatiōem
Opera trinitatis. dicens [Oīa ꝑ ipm facta sunt] scʒ quecūq̄ a patre facta
sunt [et sine ipo factū est nihil] scʒ a patre: siue visibile q̄d
siue intelligibile. Siq̄dem oīa ī sapiētia fecit deꝰ: et sine
sapiētia nihil fecit. Creature enim ꝓducūtur a deo sicut
artificiata per artificē. Dm̄ eni est artifex: cū sit agens
per intellectū. Qđ aūt ꝓduciẗ per artē seu intellectum/
ꝓduciẗ per artis seu intellectꝰ cōceptū: sicut domꝰ in re
extra ꝓduciẗ a domo que est ī aīa. Verbū aūt ī diuinis
idē est ꝙ conceptꝰ intellectꝰ diuini vt supra dictū est: er-
go oīa ꝓducta ꝑ ipm ꝓducta sunt: tā spūales q̄ corpo-
Per notat cām efficiētē. rales creature. Hec aūt ꝑpositio per/ notat hic causam
efficiētē: nō amminiculātē vel ministeriū vel instrumen
tum. Ipse eni filiꝰ cū p̄re est actor oīm: et sil'r spūsſctūs
cū eisdē: q꞉ indiuidua sunt oꝑa trinitatis. Oīa g̊ ꝑ ipm
facta sunt: vt nec pater nec spūsſctūs excludanẗ. Oīa si-
mul ⁊ semel sunt facta: sʒ sex diebꝰ per ꝑtes sunt distīcta.
Si g̊ oīa ꝑ ipm facta sunt/ verbū aūt nō possit a se fieri:
vel seipm facere: q꞉ esset anteq̄ esset: seq̄tur ꝙ ipm verbū
Verbum nō ē factū. non sit factū. Et ſm Aug. si factū nō est/ creatura nō est.
si aūt creatura nō est/ eiusdē cū patre substātie est. Oīs
eni substātia q̄ deꝰ nō est/ creatura est: et q̄ creatura non
est deꝰ est. Hoc aūt vbū nec syllabis cōstat nec voce pro
fertur: sʒ semꝑ in sinu.i. secreto ⁊ corde patris manēs cū
cta disponit/ regit/ et operaẗ. Non eni loquēdo sʒ volen
do cūcta operaẗ deꝰ: q꞉ dicere dei voluisse est: et vbo.i. fi
Modꝰ ꝓducendi. lio oīa creare. ¶ Ostēso itaq̄ ꝙ verbū sit causa ꝓductiua
rerū/ ostēdit ꝯsequēter ꝑ quē modū sit causa eaꝝ dicēs.
[Qđ factū est] scʒ in effectu [in ipso] scʒ vbo [vita erat]
et viuēs. Sicut faber priꝰ facit archā in mēte post ī oꝑe.
Vitam esse oīa. Qđ in mēte est viuit cū artifice: qđ fit mutaẗ cū tēpore.
Nō eī oīa q̄ facta sunt hn̄t vitā: nec sunt vita ī se/ hoc est
in natura sua ī qua sunt vt creature: vt tñ sūt ī deo ⁊ arte
diuina q̄ est vita ī se sunt vita: q꞉ ibi hn̄t exēplar ⁊ rōnē
viuētē. Oīa nāq̄ q̄ tꝑaliter fiūt vel facta sunt/ ab eterno
fecit.i. facere disposuit: et ꝑusq̄ fierēt facta nouerat: et in
eiꝰ mēte ⁊ p̄ntia viuebāt ⁊ vigebāt: q꞉ oīa ante mūdi ini-
tiū ī ipo dei filio imaginata erāt: et vt postea fierēt dispo
sitū erat: ac ꝑ hoc q̄si facta erāt ⁊ viuebāt. Viuūt eñ oīa
q̄ in dei dispositiōe sunt: q꞉ sicut disposita sūt nō euenire
nō p̄nt. Et sic ꝑtʒ modꝰ per quē creature ꝓcedūt a vbo
videlʒ sicut artificiata ab artifice vel arte: ꝓpter qđ di-
cit Boetiꝰ. Tu cūcta supno ducis ab exēplo: pulcherri-
mus ipe mūdū mēte gerēs similiq̄ imagīe formās. ¶ Mo
Opus vtutis q̄d est. raliter est hic notādū ꝙ opꝰ vtutis est opꝰ vite: sicut oꝑa
vitiosa dicūẗ oꝑa mortis: opꝰ aūt virtutis siue opꝰ bonū
nullꝰ operaẗ nisi in deo. Si vis igiẗ scire an opus tuū sit
viuū.i. si sit opus virtutis siue opus bonū et diuinū: vide
si sit factū in ipo scʒ deo: q꞉ hic dr̄ [qđ factū est ī ipo] scʒ
deo [vita erat].i. vitale ⁊ viuum est. In deo aūt fit qđ in
charitate fit. et qđ extra deū et preter deū nō hʒ mouēs
nec finē. ¶ Ostēso aūt q̄liter vbū se habeat ad oēs crea-
turas ī gn̄ali: ꝯn̄r ostēdit qualiter se habeat ad hoīes in
Lux hominum. spāli: dicēs [Et vita erat lux hoīm.] Q꞉ vita.i. ipm vbū
qđ est vita in se: in qua et ꝑ quā creature viuūt/ erat lux
hoīm.i. vñ rōnales creature vt bt̄e fierēt illūināde erāt:
q꞉ nō deficit hoīes illustrare ꝑ grām suꝑ oēs irradiādo
si homo facit qđ ī se est: se ad deū ꝑ cognitionē et amorē
Vita bōa ē lux hoīʒ. ꝓut pōt cōuertēdo. ¶ Moraliter vita bona est lux hoīm
q꞉ plꝰ illūinat ⁊ edificat ꝓximū vita q̄ vba. vñ Hiero.
Multo plꝰ intelligiẗ qđ oculis videẗ q̄ qđ aure ꝑcipiẗ.
et Seneca. Lōgū iter ꝑ ꝑcepta: breue ⁊ efficax ꝑ exēpla.

Actuū.j. Tenebre. Unde iesus cepit facere ꝛ docere [Et lux in tenebris lucet] .i.in pctōrib⁹: qꝛ vbū quātū in se est illustrat eos luce grē: ſꝫ tenebroſi ſūt/hoc eſt qꝛ ſe ſubſtrahūt ab influētia diuine lucis ſiue vbi:ideo ſequit̄ [et tenebre eā nō cōprehenderūt] et pctōres hāc lucē nō ſequunt̄:non ꝑpter lucis/ſed ꝑpter ꝓpriū defectū. vñ Aug. Quō eni homo poſitus ī ſole cecus preſens eſt illi ſol:ſꝫ ipſe ſoli abſens eſt: ſic oīs ſtultus/oīs iniqu⁹/oīs impi⁹ cecus eſt corde preſente ſapiētia. Sed cū ceco pñs eſt:oculis ei⁹ abſens eſt. non qꝛ illa ipſi abſens eſt:ſed quia ipſe abſens eſt ab illa. Quid ergo faciet iſte:mūdetur vnde poſſit videri deus. Peccata ꝛ iniqtates tolle: et videbis ſapiētiā que pñs

Matth.v. eſt:qꝛ de⁹ eſt ipſa ſapiētia. Et dictū eſt. Beati mūdo corde:qm̄ ipſi deū videbūt. ſm Orige. Lux in tenebris lucet:qꝛ dei vbū vita ꝛ lux hoīm:in noſtra natura que per ſe inueſtigata et cōſiderata informis quedam tenebroſitas inuenit̄/lucere nō deſinit. Et qm̄ ipſa lux omni creature eſt incōprehēſibilis/tenebre eā non cōprehēderūt.

Cōprehēſio triplex eſt. Ubi nota q̄ triplex eſt cōprehēſio:ſcꝫ per incluſiōem/per aptam viſionem/per fidei ꝛ charitatis adheſionem. Primo modo a nullo:ſcd̄o modo a beatis:tertio modo a ſanctis. ſed nullo iſtoꝝ modoꝝ a malignis cōprehēditur:ideo dī [et tenebre eā non cōprehēderunt] .i.qui non fide nec amore adheſerūt. Dicitur etiā aliqd cōprehēdi qñ peruenit̄ ad finē cognitionis ipſius:et hoc eſt qñ res cognoſcit̄ ita pfecte ſicut cognoſcibilis eſt:et ſic ſol⁹ oculus diuinus lucem hāc comprehēdit/et nulla creatura.

ij.Cor.xij Moraliter lux ī tenebris lucet:qꝛ virt⁹ lucet et apparet ī aduerſis ꝛ oppoſitis: nā virt⁹ in infirmitate pficit̄. vñ Greg. Nemo quātū pfecerit niſi ī aduerſitate cognoſcit:qualis em̄ qſq̄ apd̄ ſe lateat/illata cōtumelia ꝓbat. Et qꝛ nllā aduerſitas pōt ſupare ſctōs ꝛ ſeparare a charitate xp̄i:ideo dī [et tenebre eā nō cōprehēderūt] Boni eni viri ſi tāgūtur aduerſitatib⁹/non tñ frāgūtur aut vīcūtur:imo ī eis gaudēt ꝛ delectātur. Uel [lux ī tenebris lucet] qñ de⁹ per cōſolatiōem illucet his q̄ aduerſa ꝛ tri-

Ps.xxxiij. Ps.xc. Rom.viij bulationes ſuſtinēt.ſm illud. Iuxta eſt dñs his q̄ tribulato ſunt corde. Et cū ipſo ſum ī tribulatione. [Et tenebre eā nō cōprehēderūt] qꝛ non ſunt cōdigne paſſiones hui⁹ tp̄is ad futurā glīam. Sēper eni de⁹ remunerat ſupra cōdignū:et punit citra cōdignū. Lux etiā ī tenebris hui⁹ mūdi lucet: qꝛ creator in creaturis apparet. Sicut eni in patria de⁹ eſt ſpeculū creaturarū in quo creature relucēt/et in quo oīa videbim⁹ que ad gaudiū noſtrum ptinebūt:ſic in via ecōuerſo creature ſunt ſpeculum creatoris ī quo creatorē noſtrū ſpeculamur:qꝛ(vt ait Apl's)

j.Cor.xiij Roma.j. Uidem⁹ nūc p ſpeculū:videlicet creaturaꝝ: in enigmate ꝛ obſcure. Et inuiſibilia dei a creatura mūdi p ea que facta ſunt intellecta cōſpiciūt̄. Deū eni eſſe nō ſolū fides recta teſtat̄/ſcriptura ſctā loqtur/cōparatio reꝝ ad ipm̄ indicat/ratio naturalis dictat/ſctiq̄ predicāt/ipſe fecit nos ꝛ non ipi nos/verū etiā creature clamant. Oia nāq̄ ſuo modo dicūt:qꝛ de⁹ eſt vox nature:qua oīa pulchra teſtant̄ ipm̄ eſſe pulcherrimū/dulcia dulciſſimū/ſublimia

Filiū genitum intelligēs nihil carnale cōcipiat. altiſſimū/et pura puriſſimum/fortia fortiſſimū. et ſic de alijs. Sane cū audis ī premiſſis filiū ex deo pr̄e genitū/caue ne mētis tue oculis infirmū aliqd carnalis cogitationis occurrat/ꝗn poti⁹ colūbino ꝛ aqlino intuitu ſimpliciter crede:ac pſpicaciter contēplare q̄ ab illa luce ſimul immēſa ꝛ ſimpliciſſima/fulgētiſſima ꝛ ſūme archana:coetern⁹/coequalis et cōſubſtātialis ſplēdor exorit̄: q̄ eſt virt⁹ ſumma ꝛ ſapiētia:et ī quo oīa pater diſpoſuit ab eterno:p quē fecit ꝛ ſecla:factaq̄ gubernat ꝛ ordinat ad glīam ſuā:ptim per naturā:ptim p grām:ptim p iuſticiam:ptim p miām: vt nihil ita ī hoc mūdo inordinatū relīquat. vñ Aug. Sicut ſplēdor ex ſubſtātia ſolis naſcitur/ita ꝛ filiū ex ſubſtātia pr̄is genitū intelligam⁹. Et ſi

Cōpatio. cut nō eſt ſol aut ignis pri⁹ ſplēdore ſuo:ſꝫ ex ipo naſcat̄: ſed ex quo ſol aut ignis ꝓceſſit/ſimul cū eo ꝛ ſplēdor ei⁹

Natū non poſterius genitore ſuo. apparuit. Nec dici pōt ſplēdor ſole vel igne poſterior cū tñ(vt dixi)ex ipo naſcat̄. Si ḡ in creaturis aliqd inuenitur qd̄ et naſcat̄/et poſteri⁹ non ſit genitore ſuo:cur hoc a creatore fieri poſſe deſperes:ſicut ſplēdor ex ſole nat⁹ replet orbem terraꝝ: et tñ a genitore ſuo non abſcindit̄: aliqñ nec recedit. ita et fili⁹ a patre genit⁹ vbiq̄ dum ſit in patre ſemper pmanet. Et ſicut ſubſtātialiter ſplēdor in ſole eſt ꝛ ſol in ſplēdore: ita ſubſtātialiter pater ī filio et fili⁹ in patre eſt. Et ſicut ſoli ꝛ ſplēdori vna ſubſtātia dum ſit/non tñ vna pſona:qꝛ nec ſolem ſplēdorē eſſe:nec ſplēdorē dicim⁹ ſolē. ita ꝛ pater ꝛ fili⁹ cū ſint vni⁹ eſſentie/non tñ vni⁹ ſunt pſone. Et ſicut ſol ſplēdore calefacit et illuminat/et ſiccat/et ſoluit/et excādidat/et denigrat et oīa q̄ ei a dño iniūcta ſunt operat̄:ita ꝛ patrē per vnigenitū filiū ſuū oīa legim⁹ fuiſſe operatum. hec Auguſt. Scd̄m eūdē Augu. hoc initiū ſancti euāgelij quidā platonicus aureis litteris preſcribēdū:et p oēs ecclīas ī locis eminētiſſimis preponēdum eſſe dicebat. ¶ Oratio.

Omine de⁹ pater oṗs q̄ coeternū et coequalē et cōſubſtātialē tibi āte oīa ſcl'a filiū ineffabiliter genuiſti: cū quo atq̄ ſpūſctō oīa viſibilia et inuiſibilia:ac me miſeꝝ pctōrē inter oīa creaſti.te adoro:te laudo:teq̄ glīfico:eſto ppici⁹ mihi pctōri et ne deſpicias me opus manuū tuarū:ſꝫ ſalua ꝛ adiuua me ꝑpter nomen ſctm̄ tuū. Operi manuū tuaꝝ dexterā porrige:carnali fragilitati ſuccurre. Qui me feciſti:reſice infectū vitijs:q̄ me formaſti reforma corruptū pctīs: vt ſm magnā tuā miam ſalues aīam meā miſerā. Amen

De inuētione remedij pro ſaluatione gn̄is humani:et natiuitate virginis marie. Capitulum ſcd̄m.

N principio cum lucifer creatus eſſet/erexit ſe cōtra deū creatorē ſuū:et ī ictu oculi de excelſo celo rū ꝓiect⁹ eſt ī infernū. Et ob hāc cauſam decreuit deus gen⁹ humanū creare: vt p ipm̄ poſſet caſum luciferi ꝛ ſocioꝝ ei⁹ reſtaurare. Quapropter diabolus homini inuidēs ſibi inſidiabat̄:et ad pcepti tranſ- Luciferi caſus.

greſſiōem ipm̄ inducere nitebat̄. Et quoddā gen⁹ ſerpētis ſibi eligebat:q̄ tūc erectus gradiebat̄/et caput virgineum habebat. In hūc fraudulentus deceptor intrauit: et per os ei⁹ loquēs verba deceptoria mulieri narrauit: ac eam decipiēs ſup omne gen⁹ humanū mortē induxit. Serpētis genus.

Et oportebat nos oēs carcerem inferni ingredi:de quo non poteramus alicui⁹ adiutorio eripi. Sed tādem pater miaꝝ et dñs toti⁹ cōſolationis clemēter reſpexit ſtatum noſtre dānationis:et nos per ſemetipm̄ liberare decreuit. Sup quo ſignum nobis per oliuā dedit:quā colūba incluſis ī archa afferebat:q̄ miam dei futurā incluſis in limbo pretēdebat. Non ſolū eni his q̄ in archa erant mīa ꝓmittebat̄:ſed ꝛ toti mūdo ſignum ſalutis in oliua dabat̄. Et hoc idem de⁹ premonſtrauit nobis in multis alijs figuris. ¶ In principio aūt cōditionis noſtre adam in agro damaſceno iuxta ebrō de terra formato:et a dño in paradiſum voluptatis trāſlato:ac eua in paradiſo de coſta ade dormiētis facta/et pro conſorte ei data:ipſiſq̄ primis parētib⁹ in paradiſo ad operādum ꝛ cuſtodiendum collocatis:et de hinc ꝑpter ligni vetiti eſum per diuini ſecreti ſeueritatem expulſis:ſuperna miſeratio non deſtitit hoīes incitare ad bonū per occultos inſtinctus: nec diſtulit hoīem errabūdum ad penitētiam reuocare: ſpem venie dādo per repromiſſum ſaluatoris aduētum. Aliculus ſubaudi puri hoīs. Oliua ſalutifera. Ade plaſmatio.

Et ne forte p ignorātiam ꝛ ingratitudinem tāta dei dignatio noſtre ſaluti foret inefficax: in quinq̄ hui⁹ ſeculi etatib⁹ per patriarchas/iudices/ſacerdotes/reges ꝛ ꝓphetas:ab abel iuſto vſq̄ ad iohannem baptiſtā:filij ſui aduētū prenūciare/repromittere/et prefigurare non deſtitit: vt p multa milia tēpoꝝ et annoꝝ/magnis ꝛ varijs multiplicatis oraculis/et intelligētias noſtras ad fidē erigeret:et affectus per nimia ꝛ viua deſideria inflāmaret. vñ Leo papa. Ceſſent illoꝝ querele que de dñice natiuitatis tarditate cauſantur:tanq̄ preteritis tēporibus non ſit impenſum quod in vltima mūdi etate ſit geſtum. Uerbi incarnatio hoc ꝯtulit facieda:qd̄ facta ꝛ ſacramētum ſalutis hūane ī nulla vnq̄ antiquitate ceſſauit. Qd̄ predicauerūt apoſtoli:hoc annunciauerūt ꝓphete. Nec ſero eſt impletum qd̄ ſemper eſt creditum. Sapiētia vo et benignitas dei hac ſalutiferi operis mora:capaciores nos ſue vocationis effecit. Ut qd̄ multis ſignis/ac multis vocibus/multiſq̄ myſterijs:per tot fuerat ſecula nūciatum:in his euāgelij dieb⁹ non eſſet ambiguū. Et natiuitas ſaluatoris tāto cōſtātiorem in nobis gignet fidē quāto predicatio eius ꝛ antiquior preceſſiſſet ꝛ crebrior. Non itaq̄ nouo conſilio deus humanis rebus nec ſera miſeratione conſuluit: ſed a conſtitutione mundi vnam eandēq̄ omnibus cauſam ſalutis inſtituit. Gratia enim Humanū genus ad ſpē venie erigit̄ ab abel vſq̄ ad Iohā. baptiſtā.

Grā dei p natiuitatē xp̄i aucta nō cepta.

dei qua semper est vniuersitas iustificata sctōꝝ: aucta est
xp̄o nascēte: nō cepta. Et hoc magnū pietatis sacr̄m tā
potēs etiā in suis significationib⁹ fuit: vt nō min⁹ adepti
sint q̄ illud credidere ꝓmissum q̄ꝫ qui suscipere donatū.
hec Leo papa.

Xp̄s cur non prius nec posterius venit.

Et nota ẜm Aug. ꝙ xp̄s nō pri⁹ venit ni
si homo de lege naturali ⁊ scripta prius cōuincereť: q2 si
xp̄s statim venisset diceret homo ꝙ per legē naturalem
saluari poterat: et sup̄fluū crederet aduētū xp̄i. silr̄ dice
re poterat de lege scripta. Sed cōperto ꝙ nō sic saluari
poterat cū oēs ad inferos descēderūt: tūc venit ip̄e: quia
tūc erat tp̄s miserēdi. et pri⁹ venire nō fuit necesse: q2 nō
ꝓdest medicina sp̄ūalis sine affectu recipiētis. Nec po-
sterius venit ne fides et spes ex ꝓmissa incarnatione pe-
rirēt. Si enī tardasset venire/quotidie decreuissent ⁊ te-
puissent. ẜm eūdē Aug. Magnū desideriū habebāt anti
qui videre xp̄m: sciebāt enī illū esse vēturum: et non solū
patriarche et ꝓphete/sꝫ etiā oēs q̄ pie viuebāt desiderā-
tes dicebant. O si hic me inueniet illa natiuitas. O si qꝺ
credo videbo ocl'is meis. Si ḡ fideles isti tātū desidera-
bant: tāqꝫ deuoti erāt xp̄o adhuc vēturo: q̄d faciēdū est
iam suscepto? Sed ve nobis miseris hui⁹ moderni tp̄is:
q̄ nec tm̄ afficimur ad grām exhibitā quātū antiqui affi
ciebanť ad ꝓmissam. vn̄ Bern̄. Desideriū suspirātiū xp̄i
p̄ntiā frequētissime recogitās cōpūgor ⁊ cōfundor ī me-
metip̄o/et nūc vix cōtineo lachrymas: ita pudet tepꝛis
torporisqꝫ miserabiliū tēpoꝝ hoꝝ. Cui nāqꝫ nostrū tātū
ingerat gaudiū hui⁹ grē exhibitio: quātū accēderat vete
res desiderata sola ꝓmissio? hec Bern̄.

Etas mūdi āte xp̄i natiuitatē

¶ Cū igiť per lō-
gissima tēpora circa spacium q̄nqꝫ miliū et fere ducētoꝝ
annoꝝ miserabiliter iaceret gen⁹ humanū: et nullus pro
pter pctm̄ primi hoīs ad eternā beatitudinem ascēdere
posset: ad primū beatissimi sp̄ūs cōpatiētes tādē ruine:
ac de sua solliciti restauratiōe: lꝫ pluries antea/tn̄ adue-
niente plenitudine tp̄is instāti⁹ et deuoti⁹ dn̄o supplica-
uere. Vn̄ mīa pulsabat viscera p̄ris vt subueniret secum
hn̄s pacē: sed cōtradicebat v̄itas secū hn̄s iusticiā: et in-

Mie ⁊ iusticie cōtētio.

ter eas magna cōtrouersia facta est ꝓut narrat Bern̄. lō
go sermone de annūciatiōe: sed dicti sui summa hec est.
Dicebat mīa deo. Eget miseratione diuina creatura rō
nalis: qm̄ misera facta est/et valde miserabilis venit tp̄s
miserendi ei⁹. E cōtra v̄itas dicebat. Queso dn̄e impleri
sermonē quē locut⁹ es. Tot⁹ moriať adā cū oīb⁹ q̄ erāt
in eo: qn̄ preuaricādo pomū vetitū gustauit. Dixit mīa.
Vt q̄d me dn̄e fecisti? Scit enī ip̄a veritas ꝙ ego perij si
nūqꝫ misereris. E cōtra veritas. Si predictā tuā sniam
preuaricator euaserit: perijt veritas tua ⁊ non ꝑmanet in
eternū. Fuit aūt hec q̄stio ꝑ patrem missa ad filiū. Veri
tas aūt ⁊ mīa corā eo eadē dicebant. Non videbať q̄uo
circa hoīem posset mīa ⁊ veritas simul cōseruari. Scri-
psit aūt rex sniam sic cōtinētē. Hec dicit. Perij si adam
non moriať. Et hec dicit. Perij si mīam non cōsequať.
Fiat mors bona: et hꝫ vtraqꝫ et postulat: vt ꝙ adam mo
riatur: et mīam cōsequať. Obstupuerūt oēs ī v̄bo sapiē-

Mors bona q̄uo potest esse.

tie: et cōsenserūt ꝙ moriať adam mīam cōsequēdo. Sed
q̄rūt q̄uo mors possit fieri bona/cū horribilis sit ip̄o au-
ditu? R̄ndit rex. Mors pctōꝝ pessima: sed sctōꝝ est pre-

ps. xxxiij.

ciosa/et vite ianua. Inueniať ergo q̄ ex charitate moria
tur nō obnoxi⁹ morti: et sic mors nō poterit tenere inno-
xium: sꝫ faciet ī ea foramen ꝑ qꝺ transeāt liberati. Pla-
cuit sermo. Sed vbi (aiūt) talis poterit inueniri? Circuit
ergo orbē terraꝝ v̄itas: et nemo mūd⁹ a sorde: nec infās
vni⁹ diei. Sed ⁊ mīa ꝑlustrat celū: et neminē inuenit qui
sufficiētē ad hoc habeat charitatē. Ei ḡ hec victoria de
bebať quo nemo maiorē charitatē haberet vt aīam suā
ꝓ seruis inutilib⁹ poneret. Redeūt itaqꝫ ad cōstitutum
diē anxie plurimū/non inuēto qꝺ desiderabāt. Eādem

ps. lij.

seorsum pax eos ꝯsolās dixit. Nescitis q2 nō est q̄ faciat

Gen̄. vj.

bonū nō est vsqꝫ ad vnū. Qui dedit cōsiliū ferat auxiliū.
Intellexit hoc rex: et ait. Penitet me fecisse hoīem. Pe
na (inq̄t) tenet me. Penā sustinere incūbit michi ꝓ hoīe
quē creaui. Et vocato angelo gabriel dixit. Vade dic fi

zacha. ix.

lie syon. Ecce rex tu⁹ venit. Festinauit ille ⁊ ait. Adorna
thalamū tuū et suscipe regē. hec Ber. Vides ergo q̄ꝫ ma
gni periculi: et q̄ꝫtū fuit pctm̄: et q̄ꝫ magna difficultas sit
inuenire remediū. In hoc itaqꝫ cōsenserūt predicte vir-
tutes: et tūc impletū est illud ꝓpheticū. Mia et veritas

Psalmo lxxxiiij.

obuiauerunt sibi: iusticia ⁊ pax osculate sunt. vn̄ et Leo
papa. Quia non ita in primum hoīem diabol⁹ violētus
extiterat vt eū in ꝑtes suas sine arbitrij cōsensione trans
ferret: sic destruēdū fuit pctm̄ volūtarium et hostile cōsi
lium: vt dono grē non obesset norma iusticie.

Remediū vnicum.

In totius
igiť humani gn̄is strage cōmuni vnū solū fuit remediū
sub diuine rōnis occulto: qꝺ posset subuenire ꝓstratis/si
aliq̄s filioꝝ adam originalis preuaricatiōis alien⁹ atqꝫ
innocēs nasceret: q̄ ceteris exēplo ꝓdesset ⁊ merito. Sꝫ
q2 hec naturalis gn̄atio non sinebat: dicens Dauid. Fa-
ctus est fili⁹ dauid: et de ꝓmissi gn̄is fructu ꝓles est orta
sine vitio. vn̄ etiā Anselm⁹. Natura nostra ad similitudi
nem dei in principio creata fuit: quaten⁹ indesinēter ip̄o
deo frueret: et ei⁹ gl'ia sine omni corruptione ⁊ mutabili
tate aliq̄n potireť. Hoc tam grāde bonū statim in p̄mis
parētib⁹ ꝑdidit: atqꝫ ī hui⁹ mūdi miserias infelix ⁊ pre-
ceps ruit ī eternas miserias: decurso vite labētis articu-
lo multo infelici⁹ ruitura. Trāsierūt multa secula: et dā-
nationis ipsi⁹ immanitas suꝑ oēs filios hoīm est ī dete-
rius roborata. Nec enī summi sapiētia dei vllā in massa
creationis humane viā inuenit: ꝑ quā vt disposuerat in
mūdum veniēs tam luctuose ꝑditioni subueniret: donec
ad istā de qua loq̄mur virginē vētū esset.

Marie laus.

Sed hec mox
vt ī mūdū venit ꝑ humane gn̄atiōis lineā tāta oīs boni
virtute atqꝫ cōstātia ꝑfecte resplēduit vt eā ip̄sa sapiētia
dei vere dignā iudicaret: per quā in hoīem veniēs nō tā-
tūmodo reatū primoꝝ hoīm/sed ⁊ toti⁹ mūdi pctā dele
ret: atqꝫ diabolū sui operis inimicū cū suis elideret: nec-
non dāna patrie celestis hoīem illuc reducendo reinte-
graret. Quis igiť ista ꝑpēdēs estimare queat qua laude
digna sit: q̄ tātoꝝ bonoꝝ sola pre cūctis mediatrix effici
meruit? hec Ansel.

Maria ab eterno predestinata.

¶ Nec fuit ista virgo subito ⁊ casu in-
uēta/sꝫ ab eterno predestinata. vn̄ Damascen⁹. Ip̄a dei
genitrix ab eterno etiā preuiso tēpore dei consilio prede-
terminata: et diuersis imaginationib⁹ et sctificationib⁹
ꝓphetaꝝ per spiritūsctm̄ preimagīata et predicata fuit.
Exurgam⁹ ergo ī graꝝ actiones: et ꝓ tāta dei circa nos
dignatione laudes referamus cū anselmo: dicētes. Ado
ramus te xp̄e rex israel/lux gētiū/princeps regū/terre
dn̄e/sabaoth/virt⁹ dei oīpotissima. Adoram⁹ te precio-
sum nostre redēptionis preciū/hostiā pacificā: que sola
odoris tui inestimabili suauitate patrē/qui ī altis hītat
ad respiciēdū hūilia inclinasti: et filijs ire placabilē red
didisti. Tuas xp̄e miserationes predicam⁹: tue suauita-
tis mēoriā cū abūdātia eructam⁹: tibi xp̄e sacrificiū lau
dis īmolam⁹: ꝓ multitudine bonitatꝭ tue quā ostēdisti
nobis semini neq̄ꝫ/filijs sceleratis et ꝑditis. Cū enī ad-
huc essem⁹ inimici tui dn̄e: et antiqua mors ī oēm carnē
iniquū exerceret dn̄iū: cui oīe semen adā lege p̄mordia-
lis culpe obnoxiū erat: recordatus es vberrime mīe tue:
et ꝓspexisti de sublimi habitatione tua ī hāc vallem plo
rationis ⁊ miserie. Vidisti dn̄e afflictionē ppl'i tui: et ta-
ctus dolore charitatis intrinsec⁹ apposuisti cogitare su-
per nos cogitationes pacis redēptionis. hec Anselm⁹.

Marie natiuitas.

¶ Tacitis aūt illis q̄ ab initio oīs creature vsqꝫ ad scti fi
lij sui aduētū de hac btā v̄gīe ꝓphetata sūt: tā ꝑ eos qui
ante legē: q̄ꝫ per eos q̄ sub lege iusti fuerūt: de natiuitate
ipsi⁹ quā q̄dē ex linea gn̄ationis hūane descēdisse scim⁹:
et magna q̄dā atqꝫ mirāda signoꝝ indicia p̄currisse cre-
dimus: consequēter aliqua videam⁹. Virgo itaqꝫ gl'iosa
ex qua incarnatio filij dei est facta de tribu iuda ⁊ stirpe

Marie stirps.

dauid est orta. Nā (vt ait Chriso.) dignū atqꝫ cōueniēs
erat celesti misterio vt eadē maria q̄ mater dei ẜm carnē
esse meruit/et ex regali gn̄e/ et ex sacerdotali origine na-
sceret: de qua fili⁹ dei q̄ rex ⁊ sacerdos etern⁹ est corpus

Cōceptio marie.

hūane carnis assūpsit. Anno aūt iperij Augusti circiter
xxvij. nata est gl'iosa v̄go maria ex p̄re ioachim de naza
reth/ex m̄re anna de sephor oppido distāte ad duas leu-
cas de nazareth: ambob⁹ iustis ante deū. Qui ꝑ annos vi
ginti ꝓle carētes ꝓ habēda sobole orauerūt: vouētes se
illā dn̄o oblaturos. Cum aūt videret isachar sacerdos
ioachim inter cōciues suos cū oblatiōe assistere/spreuit
illū improperās sterilitatē. Qui īproperij pudore ad pa
stores pecoꝝ suoꝝ se cōtulit: ibiqꝫ apparuit ei angel⁹ dn̄i
cōfortās eū: et dicēs orōnes ei⁹ exauditas/⁊ elemosinas

Ioachim elemosine.

ascēdisse in cōspectu dei. Tertiā em̄ ꝑtē substātie sue da-
bat paupib⁹: et tertiā tēplo ⁊ tēpli ministris: de alia ter-
tia viuebat cū domo sua. Et ait ei angel⁹. Ecce vxor tua
pariet tibi filiā: vocabisqꝫ nomen ei⁹ mariā. Consecrata
erit dn̄o vt vouisti: et sp̄ūsctō replebiť ex vtero m̄ris sue:

et i tēplo dñi erit cōuersatio ei⁹. Et adēq āgel⁹ nūciauit anne. Monituq āgelico ābo ascēderūt i hierl'm: et debitas grās dño psoluētes i tēplo regressi sunt ad ppa. Cōcepitq anna ꝛ p epit filiā quā vocauit mariā. ¶ Ab origi nali aūt qdā puilegio singulari i mřis vt̄o purgata fuit. vñ Bern. Est itaq ṽgo maria bonoꝝ titulis cumulata: ꝙ pculdubio āte fuit sctā ꝙ̄ nata. Ego puto ꝙ copiosior sctificatiōis bñdictio ꝙ̄ in alijs sctificatis ab vtero i eā descēderit: ꝙ nō solū ipsi⁹ ortū scti ficaret/ ſʒ vitā ei⁹ deiceps ab omi pctō cōseruaret immunē. Decuit nimirū vt singlari puilegio vitā absq pctō duceret: ꝙ dū pcti mortisq pereptorē pareret vite iusticieq mun⁹ pl⁹ oib⁹ obtineret. hec Ber. Vñ dicit Aug. ꝙ btā ṽgo ante cōceptionem filij dei sctificata fuit ꝙ peccare venialiter potuit: ſʒ post cōceptiōem filij dei nec mortaliter nec venialiter peccare potuit. Ipsa aūt gl'iosa ṽgo maria cū triū esset annoꝝ portabat ad tēplū: et a parētib⁹ in tēplo oblata: intra septa tēpli cū alijs virgib⁹ collocata vt litteras disceret ꝛ dño seruiret: ibidēq vsq ad annū .xiiij. pmansit. Sed accelerato i ea diuina grā rōnis vsu qñ parētes eā in tēplo dimiserūt/ extūc statuit i corde suo deū hře i patrem: et fecit se doceri dei legē: ac deuote ꝛ frequēter cogitabat qd posset facere deo gratū vt sibi grām suā dare dignaret. Petebat ṽo affectuose a deo grām obseruādi mādata et pcepta legis: et vt faceret eā amare oīa ꝙ ipse amat: et odire oīa ꝙ ipe odit. Petebat qq oēs virtutes p quas efficeret grōsa āte ꝯspectū suū: et meli⁹ ac meli⁹ in dei ope pficiebat. Omni tpe cōtēplationi/ aut orōni/ aut lectioni/ aut opationi se dabat p salute gñis hūani: sine intermissiōe orabat: scpturas de aduētu xp̄i frequēter legebat: et qcqd i scripturis de incarnatiōe dei inueniebat/ hoc osculando et amplexādo dulciter relegebat. Fiebat vt i vigilijs inueniret prior: in sapiētia dei eruditior: in humilitate hūilior: in carminib⁹ dauiticis elegātior: in charitate grōsior: in puritate purior: in omi ṽtute pfectior: erat eñ cōstās ꝛ immobilis. Et cū qtidie meli⁹ trāsisset/ hāc irascētē null⁹ vidit vel audiuit. Ois sermo ei⁹ ita erat grā plena vt in lingua ei⁹ agnosceret de⁹. Et erat sollicita circa socias suas: ne aliqua ex eis i vllo sermone offenderet: ne aliqua i risu vocem suā exaltaret: ne aliqua iniuriosa vel supba circa parem suā existeret: et ne in aliquo peccarēt. Sine intermissione bñdicebat dñm. Et ne forte i salutatione sua a laudib⁹ dñi tolleret: si qs eā salutabat/ ipa p resalutatione deo grās rñdebat. Deniq primū ab ipa exiuit: vt dū hoīes sancti salutāt deo grās dicāt. Ipsa etiā pma oīm de seruāda ṽgitate (nisi de⁹ aliter ordinaret) votū vouit: qd̄ nulla ab initio secl'i: ex quo hic fact⁹ est mūd⁹ deo obtulit tā prudēter/ tā hūiliter/ tā deuote se habebat ꝙ vita ipsi⁹ exēplū viuēdi cūctis prebebat. Vñ de vita ei⁹ sic scribit Amb. Sit nobis tāq imagie descpta vita marie: ex qua velut speculo refulget spēs castitatis ꝛ forma virtut'. Virgo erat corpe et mēte: corde hūilis: ṽbis grauis: aīo prudens: loquēdi peritior: legēdi studiosior: nō i incerto diuitiaꝝ ſʒ i prece paupis spē reponēs. Intēta opi: verecūda ſmone: arbitrū mētis: nō hoiem ſʒ deū qrere: nullū ledere: oib⁹ bene velle: maiorib⁹ assurgere: eqlib⁹ nō inuidere: iactātiā fugere: rōnē sequi: amare ṽtutē. Qñ illa vel nutu lesit parētes? qñ fastidiuit hūilē? qñ irrisit debilē? qñ vitauit inopem? Nihil toruū i oclis: nihil pcaꝝ i ṽbis: nihil inu erecūdū i actu. Nō gest⁹ fractior: nō incess⁹ solutior: nō vox petulātior: vt ipa spēs corpis simulachrū fuerit mentis et forma pbitatis. Talis ei fuit maria: vt ei⁹ vnica vita oīm disciplina sit. Si igit actor nō displicet: op⁹ pbem⁹: vt qcūq sibi exoptat pmiū imitet exēplū. hec Amb. vñ et Ansel. Nota igit et infantiles annos exuta: ꝙ̄ caste: ꝙ̄ scte: ꝙ̄ deo digne vitā instituerit/ ac institutā egerit: vel cogitatu qeat colectare. Nulli deniq dubiū castissimū corp⁹ et sctissimā aiam ei⁹ fundit fuisse ab omi macula pcti iugi angeloꝝ custodia ptectā: vtpote aulā quā su⁹ et oīm creator de⁹ corpalr inhabitatur⁹: et ex ꝙ hoiem sue psone vnitate ineffabili fuit opatiōe sūptur⁹. Et qd mirū. Nā et inter hoies vsus obtinuit (si tñ celestib⁹ ad terrena pōt esse cōpatio vlla) vt cū ppotēs aliqs: vel psona diues aliquo vadit hospitatur⁹: clietes pcurāt locū: muniāt: mundēt: ornēt: atq custodiāt: ꝙ venieti dño suo apt⁹ ad habitādū et cōgru⁹ fiat. Q si talis apparat⁹ fit pro aduētu terreni hois ꝛ momētanee ptātis: qlis putamus apparat⁹ oīs boni fiebat p aduētu celestis ꝛ eterni regis i corde sacratissime ṽgis: ꝙ illū non solū erat i semetipam trāsitiue hospitatura/ sed etiā ex substātia sua hoiem factū paritura. hec Ansel. Cōsidera ħ attēte virtutes ꝛ mores ṽgis marie: et p posse tuo etiā imitari stude. ¶ De marie cōceptiōe ꝛ sctificatiōe est sciēdum ꝙ cū de⁹ humanā naturā assumere decreuisset: cōgruū fuit vt matrē de qua nasceret premitteret. Et hec p filiā regis astiagis pfigurata fuit: q (vt i scholastica histo. dr) in visione vidit ꝙ de vlo filie sue vitis pulchra crescebat: que frōdib⁹ et florib⁹ se dilatabat: et fructum pferēs totū regnū suū obūbrabat. Dictūq est ei ꝙ de filia sua rex magnus nascitur⁹ erat: ꝙ post hec cyrū regē gñauit: ꝙ filios israel de captiuitate babylonica liberauit. Ita ioachim dictū est ꝙ filiā gigneret ꝙ xp̄m regē portaret: ꝙ nos de captiuitate diabolica liberauit: ꝙ et ṽa vitis fuit: et totū mūdū obūbrauit. Ipa etiā pfigurata fuit p fontē signatum i horto cōcluso positū: qꝛ eā cōclusam i vtero mřis spūssctūs sctificauit: et sigillo sctē trinitatis sic cōclusit et signauit ꝙ in eā nūq aliqd coinqnatū introiuit. Hec etiā pfigurata fuit p stellā Balaā: ꝙ pmisit ꝙ de Jacob oriret stella: p quā figurabat maria fluctuantiū ductrix et adiutrix singlaris et pcipua: sine qua stella nō poteramus ħ feruidū mare ptrāsire: nec ad portū celest' patrie puenire. Ipa etiā btā ṽgo ꝙ ad suā natiuitatē pfigurata fuit p virgā de radice ꝛ stirpe iesse pris dauid egressam: de ꝙ flos amenissim⁹. s. xp̄s ascēdit: sup quā septiformis grā spūssancti requeuit. Quo aūt florē pducit pfiguratū fuit i porta clausa quā dñs Ezechieli mōstrauit: ꝙ nūq aperiri debebat: ſʒ dñs sol⁹ per eā clausam trāsire volebat. Ipsa etiā pfigurata fuit p tēplū qd̄ Salomon dño edificauit. Hoc tēplū erat cōstructū marmore cādidissimo: et ornatū intrīsec⁹ auro mūdissimo. Sic maria erat albissima cādore purissime castitatis: et ornata intrīsec⁹ auro pfectissime charitatis. ¶ Oblatio ṽo marie i tēplo fuit pmōstrata p mēsam solis in sabulo: de qua mēsa dr in scholastica historia. Piscatores eñ qdā rethe i mare mittētes casu mirabili mēsam aureā extraxerūt: ꝙ ipi soli materiali (quē gēs illa tāq deū coluit) oblata fuit i tēplo ꝙ ibidē i littore maris i sabulo cōstructū erat. Per illā mēsam ꝙ i tēplo solis matialis est oblata bñ est maria figurata: ꝙ ṽo soli. i. sūmo deo et i tēplo solis etnalis est oblata. Et pulchre p mēsā maria est figurata: qꝛ p eā celest' esca nobis est collata. nā ipsa filiū dei iesum xp̄m nob' gñauit: ꝙ nos suo corpe ꝛ sāguie refocillauit. Item pmōstrata fuit p iepte filiā: ſʒ illa ex abrupto ꝛ indiscrete oblata deo postea seruire nequiuit. Maria ṽo rite ꝛ discrete oblata: post oblationē suā semp dño fuiuit. Illa post victoriā hostiū tpaliū p graꝝ actiōe: maria āte victoriā p victorie hostiū tpaliū collocatiōe. Qualr aūt deo seruiuit: ꝛ quā vitā habuit/ hoc i orto illo suspēso demōstratum fuit: quē rex psaꝝ p vxori i alta structura plātauit: de quo patriā suā de longe cōtēplari affectauit: p quā cōtēplatiua vita marie designat: que in tēplo dñi cōtēplationi insistēs patriam celestem semp cōtēplabat. Oratio.

O Virgo ṽginū maria: ꝙ nec pmā similē visa es nec hře sequētē: ꝙ pma inter feminas seruāde virgitatis votū vouisti: et gl'iosum mun⁹ deo obtulisti cū hoc a nullo hoīe nec ṽbo didicisses nec exēplo ad imitatiōnē inuitata fuisses: hacq ṽtute ꝛ ceteris ornata deo placuisti: et viuēdi exēplū oib⁹ reliqsti. Depcor bōitatē tuā imēsā: vt tu sūmū meū solatiū dirigas vitā meā: meq tuas ṽtutes ꝛ exēpla p posse imitari facias: et grām tuā sēp mihi adesse cocedas. Amen.

¶ De desponsatione Marie. Capi. iij.

Virgo itaq dñi maria cum etatis pcessu quotidie etiā i ṽtutib⁹ pficiebat: et qꝛ pater ꝛ mater eā derelique rāt dñs eā assūpsit. Quotidie nāq ab angelis frequentabat: qtidie diuina visitatione fruebat: ꝙ eā a malis oib⁹ custodiebat/ et bonis oibus redūdare faciebat. Itaq sic vsq ad annum .xiiij. puenit. Tūc pōtifex publice denūciauit vt ṽgies que i tēplo cōstitute hāc etatem implessent domū reuerterent: ac nuptijs opera darēt: cui mādato cū cetere pne paruissent: sola ṽgo maria hoc se facere non posse rñdit. Siqdem ꝛ parētes suos se dixit dñi seruitio ma-

Maria purgata ſʒ magis pseruata asserit ab originali culpa.

Maria qñq potuisset venialiter peccasse.

Marie pñtatio.

Petitiones ꝛ preces marie.

Marie pfect⁹.

Deo grās vñ ortum.

Votū virginitatis primum.

Infiniti: ui pro impfectis indicatiui.

Cōceptionis marie figure.

Figura p ortum cōclusum et fontem signatum.

Per stellā Balaā.

Per virgam iesse.

Per portam Ezechielis.

Per templum Salomonis.

Oblationis i tēplo figura per mēsam solis.

Per filiā iepte.

Vita eius per hortū pēsile figurata.

Marie ad .xiiij. annū prouectio.

eipasse: ⁊ insup seipam dño ꝟginitatẽ vouisse. Pōtifex
[ps.lxxv.] igiꝉ in angustia positꝰ: cũ neqꝫ ꝯ scptur ã q̃ dicit. Voue:
[Consiliũ super marie votũ.] te ⁊ reddite. votũ īfrīgẽdũ putaret: neqꝫ morẽ gẽti ī sue
tũ ītroducere auderet: cōsiliũ habuit cũ ꝑmoribꝰ qd es:
set faciendũ: oībusqꝫ in cōi placuit dñm sup h̄ esse ꝯsulẽ:
dũ. Et ceteris q̃dẽ orōni īcũbẽtibꝰ pōtifex ex more ad
cōsulẽdũ dñm accessit. Nec mora et cũctis audientibus
de ꝓpiciatorij loco vox facta est esaie vaticinio req̃rẽdũ
esse: cui ꝟgo ꝯmẽdari ⁊ despōsari deberet illo. s. egredie:
tur virga de radice iesse ⁊c. Cũctosqꝫ de domo ⁊ familia
dauid nuptijs habiles nō coniugatos: ꝟgas suas ad alta
[Joseph virga floruit.] re iussit allaturos. Erat aũt inꝉ ceꝉos hō noīe ioseph: qui
cũ ꝟgã suã attulisset: ⁊ ip̄a illico florẽ germīasset: atqꝫ in
eiꝰ cacumīe colũba de celo veniẽs cōsedisset: liq̃do om:
nibus patuit ipsi ꝟginẽ desponsandã fore. Vñ in nume:
[Nu. xvij.] ri legiꝉ ꝙ moyses inuenit ꝟgã aaron germinasse: et tur:
gẽtibꝰ gẽmis flores erupisse: q̃ folijs dilatatis in amig:
[Virge cōparaꝉ maria.] dalas deformati sunt. Per istã intelligi pōt beata ꝟgo:
q̃ instar virge fuit gracilis ꝑ paupertatẽ: et flexibilis ꝑ
humilitatẽ: et recta ꝑ intẽtionẽ et charitatẽ. Ista virgo
inuẽta est gẽmis turgẽtibꝰ qñ filiũ dei ī vtō suo ꝯcepit
ex q̃ flores fructiferi erupeꝛ̃t qñ dei filiꝰ ip̄a manẽte vir
gine natꝰ fuit. Nã sicut flos nō violat arborẽ: sed ornat.
sic dei filiꝰ nō violauit ꝟginẽ / sꝫ magis donis ⁊ gratijs
adornauit ſm Cris. Hec ꝟga est q̃ in tabernaculo testi:
monij posita: sine humore terre fructũ nucis germīauit:
q2 sine viri semine filiũ edidit: q̃ tanq̃ꝫ nux ligno passio:
nis adhesit. Et hñ / nũc flos / nũc fructꝰ dr. q2 ſm Amb.
Veluti boni arboris fructꝰ ꝑ nr̃e ꝟtutis ꝓcessu: nũc flo
[Flori ꝯparaꝉ xp̄s.] ret / nũc fructificat in nobis: nunc rediuiua corporis re:
surrectiōe reparaꝉ. Ideo etiã alibi flos alibi fructꝰ dr.
q2 in vtriusqꝫ testamẽti paginis ita predicaꝉ: flos ī lr̃a:
fructꝰ in spũ. Flos in lege: fructꝰ in gr̃a ⁊ ꝟitate. Flos in
priori tabernaculo: fructꝰ in secũdo. Flos in obseruatio
ne carnaliũ sacrificiorũ. Fructus in spirituali intelligẽ:
tia mysteriorũ. Sicut eni in flore fructꝰ ꝓnunciaꝉ: sic in
illis cerimonijs xp̄s venturꝰ significabaꝉ. Patet itaqꝫ
ꝙ xp̄s flos dr in ꝓphetica veteris testamẽti ꝓmissione:
q̃ et fructꝰ vocaꝉ in noui testamẽti gr̃e ꝑfectōe. Sꝫ sicut
fructꝰ nō apparet virẽte flore: ita nec xp̄i veritas patuit
carnali obseruatione manente. Arescẽte vero flore fru:
ctus videꝉ: q2 decidẽte lege gr̃a et veritas ꝑ iesum chri:
[Despōsatio marie.] stum facta tenetur. ¶ Igitur ꝟgo dñi cũ quibusdã ꝟgi
nibus collactaneis suis quas ob miraculi ostensionẽ / et
pudoris sui custodiã a sacerdote acceperat: ad domum
parentum in nazareth reuersa est: habẽs secũ more soli:
to sui pudoris custodes ⁊ testes sine quo nunq̃ꝫ ꝓcessit.
vñ Hiero. Cũ ea semꝑ singularũ virtutũ pudicitia co:
mes irremota mansit: q2 oīno pudor indiuiduꝰ virgini:
tati esse dꝫ: sine quo castitas vera ſuari non pōt. Nunq̃ꝫ
igiꝉ beata maria sine pudoris sui custode processit. Jo:
seph quoqꝫ secessit ibidẽ: ⁊ mutua despōsatione facta re:
[Maria cur sue tribus viro nupsit.] cedit in domũ suã: eã dispositurꝰ: ⁊ nuptijs necessaria ꝓ
usurus. Fuit itaqꝫ virgo maria ioseph viro sue tribꝰ de
sponsata: q2 mulier viro alteriꝰ tribꝰ nubere nō poterat:
qñ ad ip̄am hereditas paterna ꝑtinebat. Istã autẽ ꝟgo
fuit vnica ioachim pr̄i suo / succedẽs ei in hereditate: et
ideo ex lege cogebaꝉ viro sue tribꝰ nubere. Ambo autẽ
de eadẽ tribu erant: q2 ambo a dauid descenderant: sed
[Joseph quoqꝫ ꝟginitatẽ decreuerat seruare.] maria ꝑ nathã: ⁊ ioseph ꝑ salomonẽ. Et lꝫ ioseph etiã co
gereꝉ ad mr̃imoniũ ꝯtrahẽdũ ſm tp̄is illiꝰ modũ tamẽ
habebat virginitatẽ in desiderio ⁊ proposito: sꝫ nondũ
expresserat in voto. Cōtraxit itaqꝫ mr̃imoniũ cum virgi
ne: cōmittẽs se volũtati diuine. Et postmodũ ex diuina
reuelatiōe ioseph agnouit ꝓpositũ marie: ⁊ tunc ex com
muni cōsensu vouerũt virginitatẽ seruare. vñ ſm Aug.
Maria ⁊ ioseph anteq̃ꝫ fc̄tã esset mutua despōsatio: ꝟgi:
nitatem seruare ꝓposuerũt: et vterqꝫ cōsensit in matri:
monium reuelatiōe spũs sancti. Nec alter cōsensisset in
alterũ / nisi docẽte spũ sancto alter alterius cognouisset
propositũ. Sed postea vterqꝫ ꝓpositum suũ exprimens
verbo deo vouerunt virginitatẽ. Adhuc eni (vt crediꝉ)
ioseph virgo erat: cuiꝰ ratio hec esse pōt. Q2 cum xp̄s in
passione sua nulli matrem seruandã tradidit nisi ꝟgini:
[Despōsatio marie ꝑ ꝟba de presenti.] non est ꝓbabile ꝙ ante conceptum dum adhuc esset iu:
uencula traderetur alicui custodienda nisi virgini. Fuit
autem beata virgo desponsata ioseph / non desponsatio
ne futuras nuptias promittente: sed despōsatione et cō:
sensu per verba de presenti. Et ita verũ matrimoniũ fuit
inter ipsos et consummatũ: solẽnitates eni nuptiarũ nō
sunt de substantia mr̃imonij. Vñ ⁊ ioseph sponsus ⁊ vir
eiꝰ solet dici. Vñ dicit Hugo: ꝙ cũ beata ꝟgo ꝟginitatẽ
vouisset: et parẽtes eã nubere iuberent: timẽs illa inobe:
diens esse parentibꝰ: nec virginitatis ꝓpositũ deserere
volens: per spm̃ sanctũ edocta cōmisit se deo: certã hñs
fiduciã ꝙ eã diuina mĩa ita custodiret: vt posset parenti
bus in ꝯtrahendo mr̃imonio obedientiã exhibere: et tñ
votũ ꝟginitatis nō cogereꝉ frangere. Et ponit exẽplũ
de abraam: qui repromissionẽ acceperat in semīe ysaac:
quem tñ postea iussus est īmolare: cui iussioni paruit: sci:
ens ꝓ certo: q2 ⁊ si ſm humanã rationẽ ꝓmissioni ꝯr̃ia
videreꝉ iussio: ſm illã tñ virtutẽ qua deo possibilia sunt
oīa cũ obediẽtia iussionis impleri posset ꝓmissio. Sicqꝫ
factũ est: vt et obediẽtie inueniret meritum / ⁊ promissio:
nis cōseq̄reꝉ effectũ. Ita potuit esse in ꝓposito de beata
[Virginitatẽ ⁊ fecũditatem amauit maria.] virgine. Vñ ⁊ Ansel. Et quidẽ hec duo ip̄a iocũdiꝰ ama
bat. ꝟginitatẽ. s. ⁊ fecunditatẽ. Virginitatẽ q2 hãc deo ꝑ
oīa placere itelligebat. Fecũditatẽ: q2 sine hac maledi:
ctum legis que adhuc carnaliter custodiebaꝉ incurrere
metuebat. Duo ergo erant in virginis animo inuisibili:
sꝫ magno cōcertãtia ꝑlio. ꝟginitatis amor: ⁊ legalis ma
ledictiōis timor. Verũtñ librato diu: multũqꝫ cōsilio vi
cit amor q̃ ꝑponderabat et terga dedit timor. Vicit ī ea
amor ſuande ꝟginitatis: et exclusit ab ea timorẽ incur:
rẽde maledictōis. Virgo itaqꝫ tenera ⁊ delicata: regali
ex stirpe ꝓgenita ⁊ speciosissima: totã intentionẽ suã: to:
tũ amorẽ suũ: totũ studiũ suũ ad hoc intendit: vt corpꝰ ⁊
aīam suã deo ꝑpetua ꝟginitate ꝯsecraret. Sciebat enim
ꝙ q̃to sanctiꝰ eã ꝯseruaret: tãto sublimiꝰ ei q̃ oīm castis
simꝰ (imo q̃ ipsa castitas est:) appropiquaret. Amplectẽ
do igiꝉ qđ acceptabiliꝰ esse cognouit dño legis sperauit
et credidit se plene euasurã maledictionẽ date legis. re:
putãs secũ illđ tãte bōitatis: tanteqꝫ sapie: vt dñ se nul:
latenus iuxta cōsciẽtiã suã meliꝰ scire / aut posse facere
q̃ꝫ faciebat aduerteret: totũ cōsiliũ ne q̃d pc̄ti ī istis sub
iret inueniret Nec decepta est. Quis eni sperauit in do:
mino ⁊ derelictꝰ est ab eo: Deniqꝫ vbi tam sanctã inten:
tionẽ eiꝰ: tã castũ ꝓpositũ eiꝰ: tã firmã fidẽ constantem
spẽ ⁊ indeficientẽ vidit charitatẽ eiꝰ: eo misericordie sue
intuitu egit circa illã: vt nec sanctitas intentiōis eiꝰ fru:
straret: nec castitas ꝓpositi eius violareꝉ. Ne aũt firmi
tas fidei infirmata spei cōstãtia titubaret: aut charitatꝫ
in ea plenitudo deficeret: occurrit ei auxilium q̃ ei et qđ
timebat eriperet: et qđ amabat saluo signaculo non au:
ferret. Dedit ergo illi vt ⁊ ꝟgo qđ ⁊ magis optabat ꝑma
neret: ⁊ nemo illã a maledicto liberrimã dubitaret / fecũ
da fieret. Dedit ei vt esset ⁊ ꝑle fertilis: et virginalis dã:
ni īmunis. hec Ansel. Et est hic sciendũ ꝓpter marie co
gnationẽ: de qua in euãgelio sepe fit mentio: ꝙ anna tres
[Anne mariti ⁊ filie ⁊ earũ filij et mariti.] viros successiue habuit. Primo Joachim. Scđo cleo:
pham fratrem ioseph. Tertio salomã. De quolibet horũ
filiam vnam suscepit: et quãlibet mariã appellauit. He
tres marie tres viros habuerunt. Prima ioseph. Scđa
Alpheũ. Tertia zebedeũ. Prima parit Christũ. Scđa
Jacobũ minorẽ ⁊ ioseph iustũ: qui ⁊ barsabas est dictꝰ
ac Symeonẽ ⁊ iudã. Tertia Jacobũ maiorẽ et Johan
nem euãgelistã. Jacobꝰ aũt zebedei lꝫ posterior natu: tñ
maior est dictꝰ: q2 priꝰ a dño vocatꝰ: ad cuius distinctio:
[Fr̄es dñi.] nẽ Jacobꝰ alphei minor est appellatꝰ. Hic Jacobꝰ mi:
nor ⁊ tres fratres sui pre ceteris cōsanguineis dicti sũt
fr̄es dñi: q2 nō solũ cognati erant de duabus sororibꝰ: sꝫ
⁊ putabanꝉ agnati tanq̃ꝫ ex duobꝰ fratribꝰ scilꝫ Joseph
et cleopha descendentes. Inter quos tñ antonomatice
Jacobꝰ frater dñi est dictꝰ: q2 erat ei in facie ⁊ lineamẽtꝫ
[Christus cur de desponsata nasci voluit.] corporis similis. Voluit aũt dñs matrẽ suã habere vir
et nō de simplici: sed de desponsata cōcipi et nasci diuer
sis ex causis: quarũ quedã accipiuntur ex ꝑte pueri: q̃dã
ex parte matris: quedã ex parte aliorũ. Ex parte pueri
sumuntur rationes quinqꝫ. Prima ſm Hiero. propter
[Cause ex ꝑte pueri.] declarationẽ originis: vt per generationẽ Joseph cuiꝰ
maria cognata erat: origo marie monstraretur: et more
scripturarũ genealogia christi per virũ describeretur.
Scđa ſm Amb. ꝓpter remotionẽ suspitiōis: ne. s. a legis
iniuria incepisse videreꝉ: cũ partꝰ inupte: lege dãnareꝉ.
Tertia ſm eundẽ: ꝓpter remotionẽ suspitiōis: ne scilicꝫ
herodes ⁊ iudei christũ iuste quasi de adulterio natũ ꝑ

sequi viderent:ꝛ ab īfidelib⁹ tanq̄ȝ illegitim⁹ abijceret.
Quarta ſm Orige. Propter ſuſtentationem pueri(ma:
xime cū deberet in egyptū portari) vt ſcȝ Joſeph nutri:
ret. Vn̄ ꝛ Joſeph nutritius dn̄i appellatur. Quinta ſm
Origenē. Hiero. ꝛ Amb. propter occultationē natiuita:
tis christi: vt videlicet myſteriū et part⁹ filij dei dyabo:
lo celaretur: dū eū putaret nō de ꝟgine: ſed de vxore ge:
neratū. ¶ Item quinq̄ȝ rationes ſumunt ex parte m̄ris.

Cauſe ex pte m̄ris.

¶ Prima ſm Amb. ne grauida apparens infamaretur
et ideo pmiſit dn̄s q̄ poti⁹ de ſuo ortu q̄ȝ de matris pu:
dore dubitaretur. ¶ Scd̄a ſm Bedam ꝛ Hieronimum
ad vitationem pene. ne. ſ. tanq̄ȝ adultera a iudeis calum:
niaretur ꝛ ſic q̄ſi iuſte lapidaret. ¶ Tertia ſm Hiero. et
Origen̄. ad ſuſtentationē ſolatij vt. ſ. viri miniſterio ꝛ ſo:
latio: ꝛ maxime in egyptū fugiēs: ꝛ inde rediēs frueret.
¶ Quarta ſm glo. ad roborationē fidei. vt. ſ. Marie ver
bis maior fides adhiberet: innupta enī pregnās mentiri
videretur: nec ei ſi ſe virginem eſſe diceret crederetur.
¶ Quinta ad participationē ſtat⁹ ſinguli: vt videlȝ m̄r
dn̄i haberet aliquid cuiuſlibet ſtat⁹. ſ. virginitatis / m̄ri:
monij / et viduitatis. Itē q̄nq̄ȝ rōnes ſumuntur ex parte
aliorum.

Ex parte aliorum.

¶ Prima ſm Amb. ad remotionē excuſationis
peccati: ne ꝟginib⁹ īpudicis ꝛ male viuentibus velamē
excuſatiōis preberet: ex quo mater dn̄i infamata videre
tur. Secūda ſm orig. ad cōfirmationē matrimonij con:
tra futuros hereticos / m̄rimoniū dānare volētes. Vel
vt p h̄ q̄ de virgine ꝛ deſponſata naſceret: vterq̄ȝ ſtatus
et virginū ꝛ coniugatorū approbaretur contra hereti:
cos alti iſtoꝝ detrahētes. ¶ Tertia ad ſubleuationem
opprobrij. vt. ſ. ab oī gradu feminaꝝ tolleret opprobriū
q̄ᵭ in eua incurrerāt omnes femine: ꝛ tam ꝟgines q̄ȝ nu:
pte: q̄ȝ etiā vidue a cōmuni opprobrio q̄ᵭ in eua contra:
xerant eximerentur in pſona marie. ¶ Quarta eſt ad cō
mendationē exempli: vt videlȝ oſtēderet facta deſponſa
tione ante conuentionē liberū eſſe trāſire ad meliora vo:
ta: ſponſo irreq̄ſito: vt eſt in religionis ingreſſu: vbi anīa
deſpōſat deo: ſicut fuit in beata ꝟgine. ¶ Quinta eſt ſm
Criſ. ad declarationē myſterij: quo. ſ. ipſi xp̄o deſponſa:
tur eccl'ia: q̄ ꝟgo eſt īmaculata ſemp ꝛ ſine ruga: cui⁹ vir
ginis ſumus filij in fide Jeſu xp̄i: q̄ ſm Leonē papam
quo ſpiritu de virginis vtero naſcitur xp̄s: hoc de eccle:
ſie vtero naſcitur xp̄ianus.

Maria cur fabro nupſit.

Ideo aūt ſm Criſ. Btā ma:
ria fabro lignario deſponſata fuit: q̄ꝛ xp̄s eccl'ie ſponſus
omniū ſalutem per lignum crucis operari debebat. Et
ſm Augu. Chriſtus natus de matre / que fabro deſpon:
ſata erat: oēm carnalis nobilitatis tumorē extinxit. Hec
fuit prefigurata p virginē ſarā Raguelis filiā Thobie
deſponſatā: que ab oī cōcupiſcētia mundā ſeruauit ani:
mam. Multomagis maria ioſeph deſponſata: q̄ ꝟgo in
eternū pmanſit immaculata.

Maria turri baris cōparat.

¶ Cōparat etiā virgo ma:
ria turri fortiſſime. que dicebat baris: que (vt in ſchola:
ſtica hyſtoria dicit) duob⁹ cuſtodib⁹ defēdi poterat ab
omnibus viuentibus. Tam fortiſſima et inuincibilis fu:
it virgo maria: cuius cuſtos precipuus erat deus eter:
na ſapientia.

Maria turri dauid cōpat.

Cuius vita etiam comparatur turri dauid
que munita erat mille clipeis: qui de ea dependebant. q̄ꝛ
mille virtutes et multo plures in maria apparebant: qui
bus vita eius munita erat intantum q̄ omnes tēptatio:
nes et peccata ſuperabat: et non ſolum hoc a ſe / ſed etiā
ab alijs gratiam ſuam infundendo repellebat.

Marie excellentia ī gr̄a et in merito.

Conſide:
ra mō quante ante hanc beatā virginē: ꝛ etiā quāte poſt
eam mulieres ꝛ ꝟgines fuerint: hec tamē ſola mater do:
mini fieri meruit. Magna enī et ineffabilis gratia eſt vt
vna ex tantis milibus eligat. Ideo autē pre ceteris ele:
cta fuit: q̄ꝛ om̄es alias ſanctitate precelluit. vnde Anſel.
Eam ſolam ſcrutās corda ꝛ renes de⁹ ex omnib⁹ virgi:
nibus quas capiebat mundus elegit ꝛ ſacrauit: vt habi:
taret in ea corporaliter quā iā plenā pridē ꝟtutibus fo:
uebat: ꝛ circūplectebatur ſpiritualiter. Ipſam autē om
nes mulieres ſanctitate precelluiſſe: puta q̄ᵭ intelligit: q̄
animaduertit. Nam alie quidem partes gratiarum me:
ruerunt: ipſa autem plena gratia / ab angelo ſalutatur.
Hec Anſelmus.

Oratio.

Salue virgo ieſſe florida ꝛ fructifera maria vir
go btiſſima: de qua vnic⁹ ille ꝛ ſingl'aris flos
et fruct⁹ pdijt: vn̄ ꝟtutū ſpiritualiū germen
erupit. Flos ſuauiſſim⁹ emittēs odorē. Fru:
ctus ſapidiſſim⁹ imittēs dulcorē. Flos cui⁹ bōitas ex:
pellit meſticiā. Fruct⁹ cui⁹ ſatietas plenā dat leticiam.
Bn̄dicta ꝟgo de radice ieſſe. Bn̄dict⁹ ꝛ flos q̄ de tali ra
dice aſcēdit. Bn̄dicta arbor. Bn̄dict⁹ ꝛ arboris fruct⁹.
Tuo ergo flore me recrea. Tuo fructu ab omni miſeria
me libera ꝟgo maria in eternum benedicta. Amen.

¶ De cōceptiōe iohānis p̄curſoris. Cap. iiij.

Luce. i.

Cōceptio ꝛ natiuitas diui Jois baptiſte.

Fuit autem in diebus il=
lis] . ſ. in dieb⁹ herodis regis iudee [ſa
cerdos quidā nomīe zacharias: de vi
ce abia: ꝛ vxor ei noīe Elizabeth] aaro
nica [erantq̄ȝ ambo] iuſti ante deum]
nō ſicut hypocrite q̄n̄ fingūt iuſticiā
ante mundū [incedentes in oīb⁹ man
datis] q̄ȝtum ad obſeruantiā moraliū preceptorū [et iu:
ſtificationib⁹ dn̄i] q̄ȝtum ad obſeruantiā cerimonialiū
[ſine querela] q̄ȝtū ad obſeruationē iudicialiū: q̄ꝛ pacifi
ce ad proximos ſe habebāt [et nō erat illis fili⁹] propter
ſterilitatem: que eſt cauſa ſpecialis mulieri: et ſenectutē
que eſt cauſa cōmunis viro et mulieri.

Cōceptio p̄curſoris fuit miraculoſa.

Ex quo apparet
cōceptio precurſoris miraculoſa: q̄ꝛ nō fuit tantum per
naturā: ſed p naturā gr̄a diuina adiutam. Iſte herodes
de patre idumeo deſcendens fuit alienigena: ꝛ iam ſce:
ptrum ablatum fuit de iuda: ꝛ ideo temp⁹ aduent⁹ xp̄i
inſtabat: q̄ꝛ Jacob patriarcha ſpiritu prophetico ſignū
aduentus xp̄i p̄dixerat: q̄n̄ regnū iudee ad alienigenam
trāſlatū eſſet: dicens. Nō auferetur ſceptrum de iuda: et

Gen. xlix.

dux de femore eius: donec veniat qui mittēdus eſt: et ipſe
erit expectātio gentium.

Sacerdotes multi.

Et ſciendum hic q̄ cum moy:
ſes vnicum inſtituiſſet ſummū ſacerdotē: cui mortuo vn⁹
p ordinē ſuccederet. Dauid volens ampliare cultum do
mus dn̄i de. xxiiij. familijs que deſcenderāt ab aaron in
ſtituit. xxiiij. ſacerdotes: ſuper quos tn̄ vnus maximus
erat et ſumm⁹ oīm: qui dicebat princeps ſacerdotū. In
ſtituit etiā vt viciſſim miniſtrātes p hebdomadā a ſab:
bato vſq̄ȝ in ſabbatū tp̄e vicis ſue ſinguli caſtimonie ſtu
derēt: nec interī in domū ppriam intrarēt: ſȝ in domūcu
lis circa tēplū cōſtitutis (q̄ exedre vocabant) cubarēt.
Et ſm ſortes dedit cuiq̄ȝ vic[ſue hebdomadā: ꝛ octaua
ſors cecidit ſup Abiā: de quo deſcendit iſte zacharias.
Similiter de tribu leuitarum. xxiiij. leuite erant vt ipſi
quoq̄ȝ eodē mō ſortiti iuxta morē ſacerdot[octenis die
bus miniſtrēt [zacharias aūt cū in ordine vicis ſue ſa:
cerdotio fungeret] ſm exigentiā ſortis ſue octaue [exijt]
de domo vbi ſe ſacerdotalib⁹ veſtib⁹ induit [vt incenſū
poneret: ingreſſus in tēplū dn̄i] decima die mēſis ſepti:
mi. i. ſeptēbris [Et interī popul⁹ foris orabat] extra tē:
plū: q̄ꝛ nō erat licitū pp'lo ingredi tēplū / ſed tm̄ atrium.

Zacharias nō fuit ſumm⁹ ſacerdos.

Ex his videt zacharias fuiſſe ſacerdos ſimplex: nō ſum
mus: q̄ꝛ hic dr̄ q̄ ingreſſus fuit tēplū ad ponēdū icēſum
tm̄: hoc aūt licitū erat minoribus ſacerdotib⁹: ſm q̄ᵭ di:
cit ap'ls.

Heb. ix.

In primo quidē tabernaculo quotidie intrabāt
ſacerdotes ſacrificiorū miniſteria cōſummātes: q̄ꝛ per:
acto ſacrificio in altari holocauſtorum q̄ᵭ erat in atrio
vbi miniſtrabāt ſacerdotes miores. Sacerdos q̄ ibi mi:
niſtrauerat accipiebat prunas de altari holocauſtorū:
et intrās p̄mā partē tēpli: q̄ vocat ſctm̄ vel ſancta: cōcre
mabat in illa ſup altare incenſi thimiama: ꝛ tunc erat ſa
crificiū conſummatū / et hoc fiebat omni die. In hoc enī
erat ꝯſummatio ſacrificij: q̄ꝛ ſacrificia veteris legis non
erant accepta: niſi ex fide ꝛ deuotione offerentium. De:
uotio autem p thurificationē deſignabatur: et ideo in h̄
ſacrificium cōſummabatur. In illā vero partem tēpli q̄
dicebat ſctm̄ ſctōꝝ: ſol⁹ ſūm⁹ ſacerdos intrabat / cū ſan:
guine hirci ꝛ vituli: īmolati p pctō ppl'i: vt ex illo aſpge
ret cōtra ppiciatoriū. Nō aūt zacharias intrauerit cum
ſanguine tali nō dr̄ hic: ſed ſolū ad ponēdū incēſū. [Vn̄
angel⁹ apparuit ei a dextris altaris incenſi] quod etiam
vocatur altare aureū. Hoc aūt altare nō fuit itra ſancta
ſctōꝝ / ſed in p̄ma pte tēpli: ad quā ſimplices ſacerdotes
poterāt ingredi. ¶ Sȝ incenſum q̄ᵭ ſoli ſūmo ſacerdoti
licitū erat ponere intra ſctm̄ ſctōꝝ in die expiationis: h̄
non ponebatur ad offerendū: ſed vt nebula inde conſur:
gens opiret oraculū q̄n̄ pōtifex aſpgebat ſanguine vitu
li ꝛ hirci ꝯtra oraculū. Et nec aliq̄s hyſtoriograph⁹ de:
ſcribēs ſacerdotiū iudeoꝝ mētionē facit de ſūmo zacha
rie ſacerdotio. ¶ Per zachariā q̄ dn̄i memor interp̄tat
bonus plat⁹ ſignatur qui i ſuo pectore debet dei memo:

riã gerere pro sua et suorũ subditorũ salute. Hic aũt tẽ-
plũ ingredit per diligẽtẽ diuini cultꝰ sollicitudinẽ: ⁊ of-
fert incensum ꝑ deuotã orõnem: ⁊ populꝰ orat ꝑ eius in-
Mẽoria formationẽ. Triplex ẜo debet haberi de deo memoria:
de deo tri- scȝ potentie eius quo ad opera creationis: sapientie quo
plex. ad opera recreationis: bonitatis quo ad opera retribu-
tionis. Prima ad patrẽ. Secũda ad filiũ. Tertia ad spi
Angelorũ ritũsctm referat. Apparuit aũt zacharie gabriel angelꝰ
discretio. stãs a dextris altaris incẽsi. quo viso timor irruit super
eũ ꝓpter altioris ⁊ potẽtioris nature aspectũ: sed bonꝰ
a malo discernit: qꝛ malꝰ horrorẽ cõtinuat: qui ſm Beđ
nulla meliꝰ rõne ꝙ̃ fide intrepida superat. bonus autem
statum confortat ⁊ ꝯsolat. Unde angelꝰ statim eũ ꝯforta
uit: dicẽs. Ne timeas zacharia: q̃si diceret. Ueni ad con
solationẽ tuã: et ideo subdit. Qꝛ exaudita est deprecatio
tua. Orabat enĩ nõ ꝓ sobole de qua iã non sperabat: pre-
sertim cum de sua sueq̃ʒ vxoris etate diffideret: eousq̃ʒ
vt angelo id ꝓmittẽdi nõ crederet: sȝ ꝓ ppli pctis ⁊ re-
dẽptiõe ⁊ aduẽtu messie: ⁊ qꝛ salꝰ ppli ꝑ xp̃m futura erat
nũciauit ei filiũ nascituꝝ q̃ penitẽtiã ⁊ fidẽ p̃dicãdo ple
bẽ saluatori p̃pararet. Nomẽ quoq̃ʒ pueri indicauit: qꝛ
Johes in- Johãnes vocari debuit. Johãnes enĩ interp̃tat in quo
terpretat est grã: ipe vero xp̃m manifestauit ꝑ quẽ grã et veritas
gratia. facta est. Ubi Beda. Johãnes interp̃tat in q̃ est grã vel
dñi grã: quo noĩe declarat primo parẽtibꝰ eiꝰ graȝ qui
bus decrepitis filius nasceretur esse donatã. Deinde ipi
iohãni q̃ magnꝰ corã dño erat futurꝰ: et adhuc in vtero
matris spũssancti sit munere ditãdus. Postremo etiam
filijs israel quos ad dñm deũ ipsoꝝ erat ꝯuersurꝰ. Hec
beda. Patri quoq̃ʒ inde gaudiũ. s. interiꝰ/⁊ exultationẽ
scȝ exteriꝰ insinuauit. Dicit enĩ exultatio q̃si extra salta
Exulta- tio. et hoc est ꝓprie qñ gaudiũ est tm̃ interiꝰ ꝙ non po-
tio qđ dr. test cõtineri quin appareat exteriꝰ. Letitiam etiã multis
Gaudium alijs in eius natiuitate ꝓmisit: qꝛ ĩ ortu eiꝰ nõ solũ pater
nati Joh. sed et alij multi sunt gratulati/⁊ nũc etiã videmꝰ ipleri.
qꝛ dies sue natiuitatis nõ solum festiuat ab oĩbus xp̃ia-
nis: sed etiã a sarracenis: ⁊ q̃busdã alijs. Uñ Beđ. Me-
rito pater gaudet ꝙ vel in senecta natũ: vel talis grẽ ac-
ceperit filiũ. Gaudẽt ⁊ alij q̃bus inauditũ eatenꝰ regni
celestis euãgelizauit ingressum. Uñ ⁊ Ambro. Solẽnis
letitia est in ortu ⁊ generatiõe iustoꝝ. Sanctꝰ enĩ non so-
lũ parentũ grã: sed etiã salꝰ est plurimoꝝ. Uñ admone-
mur hoc loco sanctorum gñatione letari. Hec Ambro.
¶ Moraliter in quolibet nostrũ possumꝰ ĩuenire zacha-
riã ⁊ vxorẽ eiꝰ elizabeth q̃ parit ei filiũ: cuiꝰ nomen debȝ
vocari Johãnes. eritq̃ʒ sibi gaudiũ ⁊ exultatio: ⁊ multi
in natiuitate eius gaudebunt. Elizabeth vxor zacharie
põt intelligi caro copulata spũisctõ: qꝛ sicut vir regit et
castigat vxorẽ: ita spũs castigare et regere debet carnẽ
ne lasciuiat ⁊ incidat in fornicationis reatũ. Hec parit
ei filiũ/qñ spũs ꝑ carnis officiũ exercet opus viuũ: vt si
dat elemosinã: vestit nudũ: pascit esurientẽ: visitat infir-
mũ: sepelit mortuũ. ⁊ cetera hmõi: tũc vxor ipsius sicut
vitis abũdat in lateribus domꝰ sue. Huiꝰ filij nomẽ de-
bet Johãnes/videlȝ dei grã vocari: qꝛ nemo bonũ opus
debet sibi ascribere: sed tm̃ grẽ dei. Eritq̃ʒ sibi gaudium
et exultatio: qꝛ de bono ope gaudebit ⁊ exultabit q̃ men
tẽ letificat ⁊ serenat. Et multi ĩ natiuitate eiꝰ gaudebũt.
oẽs videlȝ boni q̃ ꝓximo suo congratulant in bono. Est
ergo nobis sũmopere ꝓuidendũ: vt q̃ gaudemꝰ exteriꝰ
tripudiãtes in corpore: gaudemꝰ ĩteriꝰ exultãtes in mẽ
te: qꝛ reliq̃e cogitationũ diẽ festũ agũt dño. Nõ est ipijs
gaudere (dicit dñs) nec pctõribꝰ a facie pctõrũ. Quocir-
ca purgemꝰ aĩas nr̃as a maculis vitioꝝ/ vt tãte solẽni-
Magnitu tatis gaudiũ digne celebrare possimus. Magnificentiã
do ioh. ba- etiã pueri corã dño futurã ĩ ẜtute/sanctitate/⁊ dignita-
ptiste. te angelꝰ p̃nũciauit. Cuiꝰ magnitudo in q̃ttuor cõsistit
ſm q̃ttuor dimẽsiones: scȝ in altitudine ꝯuersationis: in
ꝓfunditate hũilitatis: in latitudine charitatis: in longi-
Eph. iij. tudine ꝑseuerãtie finalis. ſm illud aplĩ. Ut possitis com
prehẽdere cũ oĩbꝰ sctĩs ⁊c. Saluatore quoq̃ʒ postmodũ
Matth. xj attestãte. Inter natos mulierũ maior eo nõ surrexit. Sȝ
et angelꝰ multiphariã eiꝰ magnitudinẽ subsequent expo
suit: ⁊ plura ipsiꝰ p̃uilegia seriatim mẽorauit. Nã vitam
eiꝰ cũ abstinẽtia p̃dixit: scȝ ꝙ vinũ ⁊ sicerã. i. poculũ qđ
inebriare põt bibiturꝰ non esset: qꝛ nõ decet vas celesti
mãcipatum grẽ seculi illecebris deseruire. In q̃ patẽter
ĩdicauit angelꝰ: qꝛ ab oĩbꝰ vitijs ⁊ mũdi illecebris q̃ sta

tum mẽtis solẽt euertere futurꝰ erat ĩmunis. Predixit
etiã angelꝰ ꝙ spũsctõ ex vtero esset replẽdꝰ: scȝ q̃ʒtũ ad
purgationẽ originalis peccati/⁊ ad opationẽ boni me-
ritorij. In q̃ ꝑfecto ostẽdit: qꝛ natꝰ in mundũ cũctis vir
tutũ fratribꝰ clarificãdꝰ esset. Predixit quoq̃ʒ ꝙ mltos
filios israel cõuerteret ad dñm. i. ad xp̃m: qđ ⁊ fecit p̃di-
cãdo ipȝ/⁊ p̃hibẽdo de eo testimoniũ. ¶ Prenũciauit ĩ
sup angelꝰ: qꝛ ante dñm in spũ ⁊ virtute helye esset p̃ces-
surꝰ. Primo ꝓpter similitudinẽ officij: qꝛ sicut helyas
p̃cedet aduẽtũ xp̃i scđm: ita Johãnes p̃cessit ꝑmũ. Se-
cũdo ꝓpt silitudinẽ vite: qꝛ vterq̃ʒ vixit ĩ magna victꝰ ⁊
vestitꝰ austeritate. Tertio ꝓpt silitudinẽ doctrĩe: quia
vterq̃ʒ ꝯstãter redarguit vitia: etiã ꝑsonaꝝ magnaꝝ. Ad
hoc aũt debebat p̃cedere vt ꝯuerteret corda patrũ in fi
lios: scȝ q̃ʒtũ ad scripturaꝝ intelligentiã: et incredulos
ad prudentiã istoꝝ: q̃ ad fidei obedientiã: ⁊ pararet dño
plebẽ ꝑfectã: quo ad euãgelij ⁊ noui testamẽti grãm su-
scipiẽdã: qꝛ neminẽ ad ꝑfectũ adduxerat lex. Et ꝓpter Lex timo
hoc dicitur illa lex timoris: qꝛ ĩꝑfectoꝝ est timore pene ris.
retrahi a malis. Lex aũt euãgelica dicit lex amoris: qꝛ Lex euan
ꝑfectoꝝ est a malis retrahi amore boni. Sicut aũt de pa gelica dr
rẽtibꝰ senibꝰ talis ⁊ tãtus natꝰ est: sic sepe ꝓuecte etatis lex amoris.
hoĩes ⁊ bonis opibꝰ steriles ex dono spũssancti faciunt
magnũ fructũ in eccl'ia dei: sicut patet de Augu. ⁊ dyo. q̃
ꝓuecte etatis vocati fuerũt ad fidẽ xp̃i. Zacharias autẽ Zach. cur
sterilitatẽ vxoris/⁊ vtriusq̃ʒ senectutã ꝯsiderãs nõ credi obmutuit.
dit: ⁊ ob hoc vsq̃ʒ in diẽ partꝰ obmutuit: significãs ꝙ iã
adueniente xp̃o lex ⁊ ꝓphetie adimplere tacerẽt. Unde
Cris. Et ideo zacharias sacerdos iudeoꝝ obmutuit: qꝛ
iã cessare ⁊ obmutescere oportebat sacrificia eoꝝ q̃ pro
pctis populi offerebant. Ueniebat enĩ solus sacerdos q̃
agno ꝓpo ĩmolato: sacrificiũ deo ꝓ pctis oĩm offerret.
Per hoc quoq̃ʒ ꝙ dubitãs factꝰ est mutꝰ: significatur ꝙ
ligua dubitãtis in fide facta est muta: qm̃ eiꝰ oratio non
est deo accepta. Per h̃ etiã ꝙ post reuelationẽ sibi factã
obmutuit: innuit ꝙ post reuelationẽ siue visionẽ debet
hõ reticere q̃si mutꝰ: nõ se iactare tãq̃ʒ elatꝰ. Ut aũt iple
ti sũt dies officij eiꝰ abijt in domũ suã ad quã nõ licebat
reuerti durãte officio. Uicis enĩ sue tẽpore sacerdotes Abstinen-
castimonie studebãt: ac ſm preceptũ dñi vinũ/⁊ oĩe qđ tia sacer-
inebriare põt nõ bibebãt. Sed si legalis sacerdos tene- dotũ lega-
batur ad tantã ꝯtinẽtiã ⁊ abstinẽtiã ac reuerentiã sacto- lium.
rũ: multomagis sacerdos euangelicꝰ/ qui tm̃ cõficit sa-
cramentũ. Et qꝛ tota hebdomada q̃ in tẽplo mĩstrabat Hebdo-
sacerdos ad hoc deputatꝰ: in tẽplo manebat/ ⁊ non exi- madarij
bat ad ꝓpria negocia: intentꝰ ad diuina: ex hoc inoleuit hõesta cõ-
cõsuetudo apud aliquos religiosos sctã ⁊ honesta: scȝ ꝙ uersatio
ille q̃ est hebdomadariꝰ ꝑ totã hebdomadã manet itra vñ orta.
claustrũ nõ exiens ad exteriora intentꝰ ad diuina: qꝛ illo
tpe mediꝰ ⁊ sequester inter ꝯuentũ et deũ. Apud quosdã
etiã religiosos abstinet illa hebdomada a cõmuni collo
quio: ⁊ apud quosdã etiã seculares canonicos in cõmu-
ni tũc dormit dormitorio. Post hoc elizabeth ꝯcepit. s. Dies cõce
viij. kal'. octobris: ⁊ sexta feria: et qꝛ senex erat pre vere- ptus eliza
cũdia se. v. mensibꝰ occultauit: donec maria cõciperet: et beth.
fetus eiꝰ exultãs cũ gaudio ꝓphetaret. Licet enĩ de cõ-
ceptu ⁊ de oblato opprobrio sterilitatis gauderet: ꝓpt
anilẽ tñ etatẽ aliquãtulũ erubescebat: ne in senectute vi- Erubescẽ
deret libidini vacasse. Antiqui enĩ vbi non erat spes de tie causa.
ꝓle non ꝯueniebãt inter se. vbi Beđ. Quãta sanctis cura
sit ne q̃d turpe de quo erubescere debeãt admittãt osten-
dit elizabeth: q̃ ⁊ de ipsis q̃ accipe cupiebat donis erube
scit. Considera ergo hic q̃ũo elizabeth etiã de licitis eru
bescebat coram hoĩbus: ⁊ stude de illicitis omnibꝰ eru-
bescere ⁊ abstinere: nõ solũ corã hoĩbꝰ: sed etiã corã deo
⁊ angelis eiꝰ. Nã (testãte boetio) magna ẽ nobis ĩdicta
necessitas recte viuẽdi ⁊ ꝓbitatis: q̃ oĩa facimꝰ añ ocu-
los iudicis cũcta cernẽtis. vñ Aug. Quicq̃d fecero deꝰ
assistit: vtpote ꝑpetuꝰ inspector oĩm cogitationũ/inten-
tionũ/⁊ actionũ. Cũq̃ʒ hec diligẽter ꝯsidero: timore pa-
riter ⁊ ĩgẽti rubore cõfundor. qꝛ illũ vbiq̃ʒ p̃sentẽ/et oĩa
occulta mea videntẽ intueor: multa enĩ sunt in me de q̃bꝰ
corã deo erubesco. Et iđ ait Ansel. Ubi pecca: vbi deum
esse nescis. Uñ ⁊ q̃dã aliꝰ. Cũ q̃d turpe facis qđ me spe-
ctante ruberes. Cur spectãte deo: nõ magis ipse rubes?
Inter ꝓprietates q̃ppe hoĩs vna est verecũdari in tur-
pi ꝑpetrato. Propter qđ inuerecũdi dicuntur inemẽda
biles: qꝛ in aliquo a rõnis honore mutati sunt pecorinã

naturam assumentes: et tanq̄ effrontes inter hoīes rationales se habentes. Oratio.

Matth. xi.

Sancte Johānes tu eodē angelo quo christus denūciante ↄcept⁹ ꝛ prius ab ipso angelo laudatus q̄ a pr̄e genitus. Tu de quo dixit de⁹. Inter natos mulieꝝ non surrexit maior: ad te dn̄e tam sanctū: tam beatū: tam magnū confugio dubi⁹ de salute mea q̄ cert⁹ de magna mea culpa: sed sperans de maiori tua grā. Dele ꝗ apd deū scelera mea: q̄ maiora sunt apud eum merita tua. Magna enim sunt (magne Johānes) merita tua: vt sufficere possint tibi et mihi. et si prosint mihi: nihil minuetur tibi. Suppleat ergo tua abūdantia meā inopiam: vt de te me ditatum et saluatū in eternum gaudeam. Amen.

¶ De conceptione saluatoris. Cap. v.

Cōceptio saluatoris nostri.

In mense autē sexto a cōceptione precursoris: postq̄ venit plenitudo illius sacratissimi ꝛ felicissimi tēporis. s. principiū sexte etatis q̄ summa trinitas generi humano p īcarnationē vbi puidere ante tpa ordinauerat: vocās de⁹ omnipotēs gabrielem archangelum/vnum de p̄mis principib⁹ regni sui. misit eū in ciuitatē galilee dictā nazareth: ad virginē mariam desponsatam ioseph viro de suo genere: q̄ ambo erant de domo dauid de familia regali. de tribu ꝛ stirpe nobili: et pre ceteris religiosa: sicut dicit Bern. Placuit deo eodē ordine et eodē modo hominē recōciliare quo nouerat cecidisse. Ceciderat aūt homo ſm Bedam. diabolo destinante: serpente exequēte: diabolo interueniente: muliere consentiente. Reparat⁹ est eodē ordine ecōtrario: deo destinante: angelo exequente: dyalogo interueniēte: et virgine consentiente. verba aūt hic posita mysterijs sunt plena: et ideo (vt dicit Beda) solenniter sunt notanda: tantoq̄ diligentius cordi inserenda: quanto manifestius apparet q̄ in ipsis tota redēptionis nostre summa consistit. Libenter enī debem⁹ recordari de principijs nostre salutis. Notandum ergo q̄ numer⁹ senarius non vacat a mysterio. Unde christ⁹ ↄcept⁹ est sexta etate: q̄ per ipsum debebant oīa perfici. numerus senari⁹ perfectus est. Itē sexta cyliade. i. millenario: qui est limes omnium numerorū: ꝛ christus est limes et finis oīm entiū. Item sexto mense: q̄ illo mense fact⁹ est mund⁹: qui per ipsum refici debebat sicut per ipsum factus fuerat. Itē sexta feria/quia illa die hō est creatus: ꝛ p ipsum recreari debebat iam perditus. Et ideo similiter eadem etate: eodem millenario: eodem mense: ꝛ eadem feria passus est reuolutis. xxxiij. annis. Et forte (vt omnia conuenirent) dici posset q̄ etiam sexta hora cōceptus esset: quia ea hora passus est/sicut etiam eadem hora hō peccauit: vt sic ſm quādam congruentiā eadem hora qua Eua seducta fuit per diabolum. Maria edocta sit per angelū.

Senarius numerus nō vacat a mysterio.

Gabriel dei fortitudo interp̄tatur.

Missus est igitur angelus gabriel: qui dei fortitudo interpretatur. vt dei virtutem ꝛ dei sapientiam carnem suscipere nūciaret: in qua humilis apparens aereas potestates debellaret. Et ideo merito de ordine archangelorum esse debuit: q̄ magna nūciauit. De⁹ autē mittēs angelum fuit tota trinitas: lȝ pr̄i specialiter attribuat. Pater qdē misit: q̄ ei īcūbebat puidētia de filio: de sponsa: et de genitrice. Fili⁹ vero misit q̄ venturus erat in virginem. Spūs sanctus etiam misit/q̄ ipse sanctificare et obumbrare habuit ipsam.

Trinitas misit archangelū.

Galilea trāsmigratio interp̄tatur.

¶ In ciuitatē galilee q̄ interpretatur transmigratio: quia. s. transiturus erat de incredulitate iudeorū ad fidē gentiū. Est aūt duplex galilea: vna est gentiū cōiuncta tiris: quam salomon dedit regi yrā: et de illa hic non dicitur. Alia est iudeorum que est super mare galilee: ꝛ de illa hic intenditur.

Nazareth flos interpretatur.

¶ Cui nomen nazareth quod interpretatur flos. Conueniēs enim fuit vt verus flos. i. christus conciperetur in flore. i. in nazareth: ꝛ de flore. i. de beata virgine: ꝛ cum floribus id est tempore florum: ꝛ sic accipiemus florem/de flore/in flore/inter flores. Dicitur autem flos iesus propter sancte conuersationis pulchritudinē et decorem: propter bone opinionis suauitatem ꝛ odorē: propter passionis fructū: et conuersationis fidelium vtilitatem. Iste flos floruit in conceptione: apparuit in natiuitate: emarcuit in passione: sȝ refloruit tandē in resurrectione. Si ergo vis carpere istum florem sequere decorē sue ↄuersationis: predica odorem operationis: et sic habebis fructum passionis.

Ihs flos dicitur.

Noluit domin⁹ sicut terreni reges magnam ciuitatem eligere in nuptijs suis quibus sibi copulauit naturam humanā: sed nazareth ciuitatem paruā ꝑpter humilitatis exemplū: vt nos doceret semꝑ humilia loca eligere: sed in ciuitate hierusalē magna elegit pati. vt nos doceret opprobria corā multis pro ipso non erubescere.

Uirgo tota et cur d̄ virgīe nasci voluit.

¶ Missus est inq̄ ad virginē non qualibet: sed virginem mēte. virginē corpore. virginē professione. Uoluit autē christus concipi et nasci de virgine. Primo ſm Bern. quia congruū fuit vt si deus cōcipi vel nasci debuit/nō nisi de virgine cōciperetur vel nasceretur. Item si virgo conceptura vel paritura erat: non nisi deū cōciperet vel pareret. Secūda ratio est ſm Damas. vt qui in celis patrem habet sine matre: in terris haberet mr̄em sine patre. Tertia ſm Aug. vt signaret membra sua mystica de virgine ecclesia ſm spiritum nascitura. ideo decuit caput de virgine nasci. Quarta: vt sicut primus adam de terra virgine factus fuerat: ita secūdus adam de virgine homo fieret. Quinta: vt sicut per euam virginem facta fuit humani generis perditio: ita per mariam vginē fieret eiusdem reparatio. ¶ Ad virginē inquit desponsatam viro. Cur autē de despōsata concipi et nasci voluit supra de desponsatione virginis marie dictum est. Uirum vero nominat (vt dicit Bernar.) nō quia marit⁹: sȝ quia homo virtutis et iustus erat: et ideo fuit testis legitimus. Unde ioseph: id est accrescēs. s. per augmentum virtutum dicitur: per quod cōtinu⁹ ꝑfectus virtutū innuitur.

Joseph accrescēs nominat.

Joseph qttuor nobiles: qttuor virtutes cardinales habentes.

Et nota quattuor famosos ioseph in scriptura. Primus fuit filius iacob. in quo notatur prudentia: q̄ somnia pharaonis prudēter exposuit. Secūdus ioseph vir marie in quo notatur temperantia: quia mariam virginem resignauit. Tertius ioseph ab arymathia in quo notat fortitudo: quia audacter introijt ad pylatum ꝛ petijt corpus Jesu. Quartus ioseph iustus: in quo notat iustitia: vnde et iust⁹ est nominatus. Tale itaq̄ decebat habere nomen sponsum virginis in quo inueniretur mysterium oīnis virtutis. ¶ Additur aūt de domo dauid: ad ostendendum q̄ christ⁹ descendit de semine dauid sicut fuerat per prophetas predictum. Licet enim ioseph non fuerit pater saluatoris: tamen virgo maria de qua christus carnem assumpsit: fuit de eadē tribu cū ioseph: scȝ de tribu ipsius dauid.

Maria interpretat tripliciter.

¶ Merito autē dicitur nomen virginis maria: hoc enim venerabile nomen triplicē habet interpretationē in triplici lingua. Hebraice interpretatur stella maris: vel illuminatrix. Latine ethimologizatur mare amarū. Syriace vero dn̄a nuncupat. Ipsa fuit maris stella in filij dei natiuitate. tūc enī emisit radium totū mundū illuminantē. Mare amarū in filij passione: q̄ tūc ipsi⁹ aīam ptransiuit gladi⁹. Sȝ dn̄a in sua assumptiōe qn̄ sup choros angeloꝝ est exaltata.

Maria dicta ē stella maris.

Itē maria dicta est stella maris in pctorū ↄductiōe. q̄ p mare huius seculi eos dirigit ad portū penitētie ꝛ ad filiū perducēdo: in cui⁹ etiā signū in natiuitate christi stella magis apparuit q̄ eos ad natū infantē ꝑduxit. vn̄ oculi omniū pctoꝝ sint ad ipsam/sicut oculi omniū nautarū ad stellā. Un̄ Bern. Ne auertas oculos tuos a fulgore huius syderis: si non vis obrui ꝓcellis. O quisq̄s te intelligis in hui⁹ seculi ꝓfluuio magis inter procellas ꝛ tēpestates fluere q̄ sup terrā ambulare: respice stellā: voca mariā. Si iactaris supbie vndis: si ambitionis: si detractiōis: si emulationis/respice stellā: voca mariā. Si iracundia: aut auaricia: aut carnalis illecebra naviculā concusserit mētis/respice stellā: voca mariā. Si criminū immanitate turbatus: vel ↄsciētie feditate ↄfusus baratro desperatiōis īcipias absorberi/respice stellā: voca mariam. In periculis: in angustijs: in reb⁹ dubijs mariā cogita: mariā inuoca: nō recedat ab ore: nō recedat a corde: ꝛ vt ipetres ei⁹ oratiōis suffragiū: ne deseras conuersatiōis exeplū. Ipsam sequēs nō deuias: ipsam rogās nō desperas: ipaȝ cogitās nō erras: ipa tenēte non corruis: ipa ꝓtegēte nō metuis. ipa ducēte nō fatigaris. ipa propicia ad portū puenis: sic in temetipso experiri poteris q̄ merito dictū sit nomē vginis maria maris stella. hec Bern.

Maria illūinatrix interpretata est.

¶ Itē illuminatrix interptata est. q̄ splēdor grē et exēplis sue sctissie vite mūdū illustrauit. Un̄ d̄ ea canit ecclia. cui⁹ vita īclita cūctas illustrat ecclias. Hinc ait

Bern. Tolle hoc corp⁹ solare. vbi dies? tolle mariam
hãc maris stellã: qd nisi caligo inuoluẽs/et vmbra mor:
tis ac densissime tenebre relinquũtur? Hec Ber. Est ꝙ p
pe stella maris hui⁹ vtiqȝ tenebrosi maris. vbi reptilia
quoꝝ nõ est numer⁹. Plures stellas habet celum: mare
vnã q̃ pre oĩb⁹ illis clarior et melior est: micãs meritis:
illustrans exemplis. De hac enim vna ortus est sol iusti:
cie cuius fulgore: illustranẗ oĩa. quã qui sequiẗ nõ am:
bulat in tenebris: sed habebit lumen vite. Cui⁹ ergo ful:
goris illam stellam esse putam⁹ que hũc tãtũ talemqȝ so:
lem peperit mũdo? Qui hanc stellam sequitur deuiare
Maria est mare amarum. — non poterit nec errare. ¶ Item est mare amarũ in pecca:
torum conuersione: quam eis impetrat vt cõuertantur,
de peccatis suis: faciẽs aquã carnalis delectatiõis con:
uerti in vinũ cõpunctiõis. ¶ Hoc etiam nomen ꝯuenit ei
inquãtum mare presentis seculi in tota vita sua fuit sibi
amarum et insipidũ ꝓpter desideriũ vidẽdi filium in re
gno suo. Item latine deriuaẗ a mari inquantũ in ipsa est
cõfluentia omniũ gratiarũ: sicut oĩa flumina ꝯfluunt ad
mare. Itẽ est dña in tẽtationũ subuẽtõe liberãs omnes
de angustijs suo tẽpore. Põt quidẽ ⁊ vult subuenire: qꝛ
regina celi est et mater misericordie. Hoc etiam nomen
scȝ dña cõuenit ei inquãtũ ipsa dña existit: non tñ hoĩm
in terra: verũetiã angeloꝝ in celo/⁊ demonũ in inferno.
Maria cõtra demones potẽs est. — Et ideo in omni tẽtatione et maxime ꝯtra infestatiões
demonũ inuocãda est maria: qꝛ ꝭm Bern. Nõ sic timẽt
hostes visibiles quãlibȝ castroꝝ multitudinẽ: sicut ille ae:
ree potestates marie vocabulũ patrociniũ ⁊ exemplum.
Sicut eñi puluis ante faciẽ vẽti spargiẗ: ⁊ sicut cera an:
te faciem ignis liquescit: sic ad inuocationẽ huius noĩs
maria fugiũt ⁊ pereũt. Et iterũ. vbi nomen marie noĩaẗ
ibi demoniũ effugatur. reis venia. medela egris. pusillis
corde robur. afflictis ꝯsolatio. peregrinãtib⁹ adiutoriũ
datur. hec Bern. Vel aliter põt accipi vt inquãtũ mare
amarũ gerat typũ actiuorũ. inquãtũ stella vel illumina:
trix seu illuminata gerat typũ cõtẽplatiuoꝝ: sed ĩquãtũ
dña gerit typũ p̃latoꝝ. [Missus est (igiẗ) angel⁹ gabriel
ad mariã] vt annũciaret ei ⁊ diceret: qꝛ dei fili⁹ spẽm suã
cõcupisceret: ⁊ eã sibi in matrẽ elegisset. ipsamqȝ mone:
ret ⁊ induceret vt eundẽ filiũ letanter susciperet: qꝛ per
eã toti⁹ humani generis salutẽ de⁹ operari decreuisset.
vñ Bern. Felix maria cui nec hũilitas defuit: nec ꝟgini
tas. Vt eñi q̃ sanctũ sanctoꝝ ꝯceptura erat: pariter ⁊ pa
ritura sctã esset corpore/accepit donũ ꝟginitatis: vt esset
Maria ꝟgo ⁊ humilis fuit. — ⁊ mẽte. accepit et hũilitatis. His nimirũ ꝟgo regia gem
mis ornata ꝟtutũ. geminoqȝ mẽtis ꝑiter ⁊ corporis de:
core ꝓfulgida: specie sua ⁊ pulchritudine sua in celestib⁹
cognita celi ciuiũ in se ꝓuocauit aspect⁹: vt ⁊ regis aĩm
in sui ꝯcupiscẽtiã inclinaret: ⁊ celestẽ nunciũ ad se de su:
Gabriel mariã inuenit in ꝯclaui cũ libris et ꝟtutib⁹. — pernis adduceret. [Et ingressus angelus ad eã] quo pu:
to. in secretariũ cubiculi. vbi illa fortassis clauso super se
ostio orabat patrẽ suũ ĩ abscõdito. Nec suspicãdũ est ꝙ
apertũ angel⁹ inuenerit ostiũ virginis / cui⁹ in ꝓposito
erat hoĩm frequẽtias fugere. vitare colloquia. ne vel orã
tis ꝑturbaretur silentiũ: vel cõtinẽtie castitas tentareẗ.
Clauserat itaqȝ etiã illa hora suũ sup se hitaculũ prudẽ
tissima ꝟgo: sed hoĩbus nõ angelis. hec bern. Nõ igiẗ in
plateis maria erat. nõ ĩ publico morabaẗ. intus erat. ĩ pe
netralib⁹ sola sedebat. nec tñ sola tãto virtutũ exercitu
circũsepta. vñ Cris. Inuenit angel⁹ mariam. non foris
vagantẽ: sed solitariã ⁊ ꝯtẽplationi vacantẽ: ⁊ qꝛ nõ q̃si:
uit grãm apud mũdũ: ĩuenit grãm apud deũ. vñ ⁊ Am.
Hec ad ipsos ingressus angeli ĩuẽta est domi ĩ penetra:
lib⁹ sine comite: ne q̃s intẽtionẽ abrũperet. Neqȝ eñi co:
mites feminas desiderabat q̃ bonas cogitationes habe:
bat. Qui etiã tũc sibi minus sola videbaẗ cũ sola esset. nã
quẽadmodũ sola cui tot libri adessent: tot archãgeli: tot
ꝓphete? Deniqȝ gabriel vbi eã reuisere solebat inuenit.
Unde alibi Hiero. Habebis cellulã q̃ te solũ capiat: im
mo nõ eris sola: angelica tecũ turba ꝟsabiẗ: tot socij q̃t
sancti. lege euãgeliũ. fabulaẗ tecũ iesus: replicabis apo:
stolos vel ꝓphetas. nũq̃d poteris talẽ aliũ tuis sermõi:
bus hr̃e ꝯsortẽ? Et Ber. Nũq̃ȝ min⁹ sol⁹ sum q̃ȝ qñ sol⁹
sum. Credendũ aũt ꝙ tunc erat tota abstracta in deuo:
tissima oratiõe. vel in ĩtima ꝯtẽplatõe consurgente forte
tũc specialiter ex meditatiõe sup salute generis humani
q̃liter scȝ p ꝟginẽ debebat saluari. Vñ etiã quidã dicũt
Esa. vij. — eã tũc actu legisse illud Esa. Ecce virgo ꝯcipiet ⁊c. In
hoc igitur actu tã intime ꝯtẽplatõis q̃ erat deo totaliter
coadunata: ĩgressus est angel⁹ ad eã. Rationabile enim
videẗ ꝙ qñ corporaliter sibi voluit vniri verbũ eternũ:
tũc ipa spũaliter sibi fuerit vnita in ꝯtẽplatõis actu. [In
gressus itaqȝ angelus ad virginẽ] in thalamo ⁊ cõclaui
domũcule sue manẽtẽ. Et ei ad sensũ corporali visiõe ⁊
hũana specie apparẽs ait. [Aue grã plena dñs tecũ: be:
nedicta tu in mulierib⁹] Angel⁹ ĩ hoĩs forma apparens — Angelus cur visibilis apparuit marie.
quasi exẽplo docuit: qꝛ deũ incarnari ⁊ spm̃ coopari nũ
ciauit. Quia eñi illũ nũciauit q̃ in se ĩuisibilis corp⁹ visi
bile voluit ex ꝟgĩe sumere: cõgrue debuit corporali spe:
cie apparere. Formauit aũt angel⁹ sibi corpus lucidum
Quia ꝭm Aug. facie rutilans et veste coruscãs ꝟgini ap
paruit. Cõuenĩẽter vero annũciatur virgini incarnatio
verbi. vt. s. pri⁹ ipm̃ cõcipiat mẽte q̃ȝ carne. Mutans er:
go angel⁹ nomẽ eue dicit virgini [aue] indicãs eã ab oĩ
ve liberã. Aue bene grã plena diciẗ: qꝛ alijs ad mensurã — Maria gratia plena dicitur.
grã daẗ: hec aũt sola grãm quã nulla alia meruerat con:
secuta est vt grẽ repleret auctore. Aue cũ grã plena sit
prius etiã q̃ȝ concipiat post conceptionẽ quãta dei abũ:
det gratia quis cogitare possit? Unde Hiero. Et bene
plena. qꝛ ceteris p partes prestaẗ gratia: marie vero si:
mul se totã infundit gratie plenitudo. Vere grã plena:
per quã largo sancti spiritus ymbre supfusa est oĩs crea
tura. Que celis dedit gloriã: terris deum. pacemqȝ refu:
dit hominibus. fidem gentibus: finem vitijs. vite ordi:
nem. moribus disciplinam. Dicitur quoqȝ ei [domin⁹ te: — Dñs cum maria ẽ.
cũ] .s. sit in vtero qui est tecũ in animo: adimpleat vẽtrẽ
qui adimplet mentẽ. Tecũ nõ tantũ p essentiã. potentiã
et p̃ntiam qualiter est in oĩbus rebus. nec solũ per grãm
eo modo quo est in sanctis hominib⁹: sed etiam per car:
nis assumptionẽ de tuis purissimis sanguinibus. ¶ Vbi — Mariam potissime delectat ista dictio dñs tecũ.
nota ꝙ et si tota salutatio angelica sit ꝟgini gratissima:
ista tamen clausula. s. domin⁹ tecum. potissime eam dele:
ctat. ⁊ ideo singulari deuotione dicenda esset: licet enim
iam erat cũ virgine/nouũ tamen misit nunciũ: qꝛ modo
singulari voluit esse secũ: hec etiã sola pre oĩbus mulieri
bus et sup oẽs mulieres benedicta predicaẗ. Omnis eñi
mulier subiacet maledictioni dei vel legis. Nam corru:
pta subiacet maledictiõi dei. q̃ ait in dolore paries. Vir:
go maledictioni legis in q̃ erat maledicta sterilis. Sed
maria vtrũqȝ maledictũ vitauit. Maledictũ dei: qꝛ vir:
go ꝑmãsit. Maledictũ legis: qꝛ filiũ habuit. Vñ ipa pri — Primiceria ꝟginũ fuit maria.
miceria virginũ dũ primo virginitatẽ suã deo obtulit
maledictũ legis aboleuit. Et merito benedicta diciẗ p
quã mund⁹ a maledictione liberaẗ. ¶ Et notãdũ ꝙ sup — Salutatio angelica est ceteris excellẽtior.
hanc salutationẽ nũq̃ȝ homo ꝑuenire valebit: nec aliq̃s
excellenti⁹/dulcius/⁊ grati⁹ beatã virginẽ salutare po:
terit q̃ȝ hac salutatione quã ipse deus pater dictauit / et
p angelũ ei destinauit. In cui⁹ ꝟbis singulis dulciflua
implicantur mysteria. Nã deus pater sua oĩpotentia eã
cõformauit vt esset ĩmunis ab oĩ ve. qđ ĩportauit istud
verbũ aue. Fili⁹ quoqȝ dei sua sapiẽtia sic eam illustra:
uit vt esset p̃clarũ sydus quo celũ ⁊ terra illustranẗ. qđ
notat hoc nomẽ maria: qđ sonat idẽ qđ maris stella. Spi — Maria maris stella dicitur.
ritussanct⁹ etiã tota sua diuina dulcedine eã penetrãdo
sua grã eam tã gratiosam effecit: vt oĩs qui quesierit per
eam grãm ĩueniat: qđ innuitur in his verbis [grã plena]
In hoc aũt verbo [dñs tecũ] ammoneẗ illi⁹ ineffabilis
vnionis opatio. quã tota trinitas in ea pfecit: cũ sue car:
nis substantiã diuine nature in vna psona copulauit: ita
vt deus fieret homo: ⁊ hõ deus. q̃d in illa hora gaudij ⁊
dulcedinis habuerit/nullus vnq̃ȝ hoĩm ad plenũ experi
ri potuit. Per hãc clausulã [benedicta tu in mulierib⁹]
oĩs creatura mirãdo agnoscit ⁊ testaẗ eam benedictã et
exaltatã sup oẽm creaturã: tam celestẽ q̃ȝ terrestrẽ. Per
[benedict⁹ fruct⁹ vẽtris tui] benediciẗ ⁊ extolliẗ excel:
lentissim⁹ fruct⁹ vẽtris virginalis: qui oẽm creaturã vi
uificauit: sanctificauit: ⁊ in eternũ benedixit. ¶ Ipsa ve: — Maria turbata q̃modo fuit.
ro ꝟgo maria vt salutationẽ angeli audiuit [turbata ẽ]
⁊ nihil r̃ndit. Nõ fuit turbata turbatiõe ĩcredulitatis. si
cut zacharias: vl' alia rõne culpabili. nec de visiõe ange:
li. qꝛ angelos videre solita erat. sed turbata fuit prĩo ꝭm
Criso. ꝓpter noue apparitiõis spẽm. qꝛ et si cõsueta fue:
riẗ videre angelũ/nunc tñ nouo mõ apparuit ei sumpta
spẽ corporali: ⁊ cũ ingẽti lumĩe ⁊ splẽdore/ex h̄ aliq̃liter
ꝑterrita fuit. Vñ cantaẗ. Et expauescit ꝟgo de lumine.
Scđo ꝓpter ꝟginalis pudicitie verecũdiã; qꝛ (vt dicit

Ambro.) trepiditare virginū est. ⁊ ad oēs viri ingressus pauere. oēs viri affatꝰ vereri. Tertio ꝓpter noue salutatiōis formam quā sermo eius ingerebat. Unde Ambro. Benedictiōis nouā formulā mirabatur: q nusq̄ʒ est ante apta: soli marie salutatio hec ꝯuabat̄. Quarto ꝓpter laudationis excellētiā qua angelus in suo sermone eam laudauit. Sācte enī mētes humiliū quāto amplius laudibꝰ attollunt̄: tanto magis timēt. Turbata ergo fuit ex verecūdia ꝟtuosa ⁊ honesta: sed nō ꝑturbata. vnde tanq̄ʒ prudēs ⁊ cauta ⁊ tota pudorosa: nihil respōdit: cogitans intra semetipam de nouitate talis salutatiōis: ⁊ dictū examinās. nō enī sic salutare angeli cōsueuerāt eā: nec vnq̄ʒ tales loquētes audierat. In qua salutatiōe cū videret se de tribus cōmēdari: nō poterat humilis dn̄a nō turbari. Cōmēdat̄ ei ꝙ esset gratia plena: ⁊ ꝙ dn̄s esset secum: ⁊ ꝙ esset benedicta super om̄s mulieres. At humilis dn̄a nō poterat suā cōmēdationē sine rubore et turbatiōe audire. vq̄ʒ erꝰ humilis de laudibꝰ ⁊ honoribꝰ erubescere solet ⁊ dolere. vn̄ Bern̄. ꝙ turbata est fuit verecūdie virginalis. ꝙ nō perturbata fuit fortitudinis: ꝙ vero tacuit et cogitauit / fuit prudētie et discretiōis. ¶ Tunc angelꝰ intuitꝰ virginem: et varias eam secū voluere cogitatiōnes facillime deꝑhēdēs: ⁊ causam sue turbatiōis cognoscēs ꝯsolat̄ pauidā: cōfortat timentē: ac quasi notā familiariter ex noīe vocās: ne timere debeat. benigne persuadet ⁊ iubet dicēs. [Ne timeas maria] nec de laudibꝰ q̄s tibi dixi verecūderis: est enī ꝟitas in eis. Nec solum es grā plena: sʒ etiā toto generi humano grām multiplicē recuꝑasti et reinuenisti apud deū: quā nulla vnq̄ʒ repperit creatura. q. d. ꝺm Cris. qui apud deū meret̄ gratiā nō habet q̄d timeat [Inuenisti inq̄t] q̊ merito? Certe humilitate. pudicitie castitate. ⁊ ꝯsciētie puritate. de primo di. Cris. q̄liter quisq̄ʒ grām reperiret nisi mediāte humilitate. Nam humilibꝰ deꝰ dat gratiā. De alijs duobus dicit Gre. Inuenit gratiā vere corā deo: q̄ꝛ splēdore pudicitie propriā exornās animā: gratū se deo habitaculū preparauit: et nō solū celibatū inuiolabilē reliquit. sed etiam immaculatā ꝯsciaʒ custodiuit. itaq̄ʒ [iuenisti grāʒ] .s. dei et hoīm pacē. mortis destructionē et vite repatiōnē. vt ꝑ te deꝰ mūdū redimeret. ꝑ te illumiaret. et ꝑ te ad vitam reuocaret. Plena ergo iā gratia īuenit gratiā. sed alijs et ad dispēsandū. Vn̄ Aug. O maria grām apud dn̄m inuenisti. ⁊ hāc ꝑ totū mūdū diffundere meruisti. Unde notanter dicit īuenisti. nō dicit habuisti vel acq̄siuisti. q̄ꝛ res habita vel iuste acq̄sita; vt ꝓpria custodit̄. sed inuenta his q̄ ꝑdiderūt restituit̄. sic maria inuenit grām: nō sibi soli retinendā: sed tanq̄ʒ alijs restituēdā. Qui enim inuenit perditū tenet̄ restituere. grām ꝟo quā eua ꝑdidit maria īuenit: nō solū ꝓ se / sed ⁊ ꝓ nobis. imo etiā ꝓpter nos: q̄ꝛ si nos pctōres nō fuissemꝰ: deꝰ de ipsa carnē non sūpsisset. ⁊ ideo oēs qui peccādo gratiā amisimꝰ: securi ad thronū gratie accedamꝰ: ⁊ mariā inuētricē grē pijs fletibus ⁊ deuotis oratiōibꝰ pulsemꝰ vt gratiam nobis reddat quā ꝓ nobis ⁊ ꝓpter nos īuenit. ¶ Ipsa est enim ita legalis iusta. pia ⁊ ꝓpitia: ꝙ nulli q̄rēti denegat gratiam. vn̄ Bern̄. Oibus oīa facta est oibꝰ sinum mīe aperuit: vt de plenitudine eiꝰ accipiāt vniuersi. captiuꝰ redēptionem. eger curationē. tristis ꝯsolationē. pctōr veniā. iustus grām. angelꝰ letitiā. deniq̄ʒ tota trinitas gloriā. et iterū. Filioli hec pctōrū scala. hec mea maxima fiducia. hec tota ratio spei mee. Dico vobis si pie a vobis pulsata fuerit: si pie fuerit inuocata: ꝯpatiet̄ vobis nō deerit necessitati vestre. Si quidē nec facultas deesse poterit: nec volūtas: q̄m regia celorū est: misericors est: et mater misericordie. et iterū. Altiꝰ intuemini q̄ʒto deuotiōis affectu a nobis eā voluit honorari: q̄ totiꝰ boni plenitudinem posuit in maria. vt si q̄d spei in nobis est. si q̄d grē. si q̄d salutis ab ea nouerimꝰ redūdare. nihil eī nos habere voluit deꝰ q̄ꝺ ꝑ manꝰ marie nō trāsiret. hec Bernar. Inuenisti inq̄ʒ grām: totius gratie auctorē cōceptura. Nā [ecce ꝯcipies in vtero] sine peccato et macula [ac paries filiū] sine dolore ⁊ tristitia. virgo ꝑmanēs in partu / sicut et in cōceptu. Et bn̄ dicit [cōcipies ī vtero] iam enī ꝑ fidē et deuotionē cōcepat eū in corde suo: ⁊ h̄ mō debemus nos cū cōcipe. s. ꝑ fidē ⁊ deuotionē. et parere ꝑ sanctam oꝑationē [Et vocabis nomē eius iesū] .i. saluatorem. Nō dicit impōes. q̄ꝛ hoc nomē ab eterno fuit a deo patre impositū. ⁊ ꝑ angelū marie ⁊ ioseph ac ꝑ eos alijs

Grām iuenit maria.

Gratiam nulli denegat maria

Concipere ī vtero.

Iesus.

diuulgatū. Hoc etiā nomē impositū est ꝺm proprietatē futuram: q̄ salus humani generis futura erat ꝑ iesum q̄ salus interpretat̄. et iō subdit̄. [Ipse enī saluū faciet] nō quēcūq̄ʒ: sed [populū suū] ei. s. ꝑ fidē adherentē: ⁊ ipsum bonis operibꝰ imitātē a peccatis eorū. Et ꝑ hoc notat̄ verꝰ esse deꝰ. quia soliꝰ dei est saluare a peccatis. vt ait Cris. Populꝰ christi nō tm̄ natio iudeorū est: sed om̄es quoq̄ʒ q̄ ad eū veniūt: eiusq̄ʒ agnitiōi donant̄. Utinā et me peccatorē digneris dn̄e iesu annūerare populo tuo vt saluū me facias a pctīs meis. [Hic erit magnꝰ] nō q̄dem eadē magnitudine qua Iohānes de quo etiā ꝑdictū fuerat: erit enī magnꝰ corā dn̄o: sed dn̄r ꝺm Amb. q̄ꝛ Iohānes magnꝰ vt homo corā dn̄o: hic vero magnꝰ vt deus et dei filiꝰ. Dicit aūt hic erit magnꝰ: nō ꝙ ante ꝑtum ꝟginis nō fuerit magnꝰ (semꝑ enī fuit magnꝰ deꝰ) sed futurus erit magnꝰ homo. quia magnificētiā quam habuit filiꝰ dei eternaliter per naturā accepturus: erat filius ꝟginis ex tēpore per gratiā et eternaliter habiturus. vt vna sit ꝑsona homo ⁊ deus. Et bene magnꝰ quia filius altissimi merebit̄ appellari. Unde seq̄tur. [Et filius] scʒ naturalis [altissimi vocabitur] .i. ipsius dei qui solus est altissimꝰ. Homo enī altus est inter creaturas corporales: sed angelus altior: deus aūt altissimꝰ. [Et dabit illi dominꝰ deus sedē] .i. regnū dauid patris eius. Scd̄m bedā ꝙ angelꝰ prius dixit christū filiū altissimi: nūc ꝟo patrē suū dixit esse dauid: ꝑ hoc euidēter demōstrat duas naturas in vna ꝑsona christi. diuinā ꝺm quā est filius dei. ⁊ humanā ꝺm quā est filiꝰ dauid. Dabit autem ei sedem dauid nō typicā: sed verā. nō temporalem: sed eternam. nō terrenā: sed celestem. que iccirco dicitur fuisse dauid: q̄ꝛ hec in qua dauid tēporaliter sedit: eterne illiꝰ imaginē gerebat. vnde Beda. Accepit autem sedē siue regnum dauid dominꝰ: vt gētem cui dauid quondā tēporalis regni gubernacula simul et exēpla iusticie prebuit. quāq̄ʒ modulis hymnorum spiritalium ad fidem atq̄ʒ amorem sui cōditoris accēdere solebat: hāc ipse factis verbis donis et ꝓmissis ad regnū celeste ⁊ īmortale vocaret: atq̄ʒ ad ipsam dei patris visionē ꝑduceret. Angelꝰ ergo non loquitur de regno tēporali: quia illud negauit christus corā pylato dicens. Regnū meū nō est de hoc mundo. neq̄ʒ christus in hoc mūdo exercuit tēporale regnū in iudaico populo. cui tamē debebat̄ regnū iudeorum iure h̄rditario: sed loquit̄ de regno spirituali ecc̄lie militātis: ⁊ celesti ecclesie triūphantis. quod figuratum fuit per regnū dauid tēporale. sicut et celestis hierl̄m ꝑ temporalē. Et sicut dauid regnauit in regno tēporali: ita ⁊ christus regnauit in spūali et celesti: q̄ꝛ regnabit in ecclesia. hic in via ⁊ in patria. Unde ⁊ subdit̄ [Et regnabit in domo iacob in eternū] hic quoq̄ʒ accipiēda est domus iacob: nō tēporalis sed eterna in qua regnet in eternum. Regnabit ergo in eternū in domo iacob. i. suꝑ omnes electos. de domo enim abrahe ⁊ ysaac aliqui fuerūt reprobati. sicut ismael ⁊ esau: sed in domo iacob omnes eius filij a sanctis doctoribꝰ inter electos sunt computati: quia et si aliqui peccauerūt / penitentiā tamen egerūt. Iacob quippe interpretatur supplātator. In illis enim qui supplantāt passiones inordinatas et vitia: regnat christꝰ: sed in illis qui supplātātur ab eis regnat diabolus. Regnabit ergo nō solū in domo dauid. i. in tribu iuda: verūetiam in domo iacob. i. in toto populo israel ⁊ in tota ecclesia: et in oibus electis: nō ꝺm successionem carnis: sed fidei. Per quod intelligitur ꝙ in eiꝰ regni exercitu omnes illi qui enumerātur quicūq̄ʒ dauid et iacob fidem et iusticiā imitantur: q̄ꝛ ipsi sunt spiritualis ⁊ eterna sedes dauid: ⁊ domꝰ iacob in qua sedebit ⁊ regnabit dn̄s iesus in eternū. ⁊ nūc q̄dem per gratiam / ⁊ in futuro per gloriam. Beati in quibus iesus regnabit in eternū q̄ꝛ ⁊ ipi cū eo regnabūt [Et regni eiꝰ nō erit finis] Christus enim nō solum inq̄ʒtum deus: sed etiā inq̄ʒtum homo regnabit in eternū. non solum suꝑ homines: sed etiā super angelos. Hoc regnum eternū est: ⁊ nō corrūpetur. hoc imperiū nō deficiet ⁊ nō auferetur: q̄ꝛ regnabit dn̄s in eternū ⁊ in seculū seculi. vbi Bern̄. O q̄ʒ gloriosum est regnū illud in quo reges congregati sunt: cōuenerunt in vnum: ad laudandū. s. et glorificādū eū q̄ suꝑ oēs est rex regum ⁊ dn̄s dn̄antiū. De cuiꝰ splēdidissima ꝯtēplatione fulgebūt iusti sicut sol in regno pr̄is eorū. O si et mei peccatoris meminerit iesus ī beneplacito ppl̄i sui: cum

Iesꝰ salꝰ interp̄tat̄

Saluū facere.

Magnus iesus.

Deꝰ solus est altissimus.

Sedes dauid.

Io. xviij.

Domꝰ iacob.

Iacob supplantator interp̄tatur.

Regnum sine fine.

venerit in regnũ suum. O si mei in illa die qñ traditurꝰ
est regnũ deo patri visitari dignabiẗ in salutari suo ad
vidẽdũ scꝫ in bonitate electoꝝ suoꝝ: ad letãdũ in leticia
gẽtis sue vt laudeẗ etiam a me cum hereditate sua. Veni
interim dñe iesu: aufer scãdala de regno tuo quod est aĩa
mea: vt regnes qui debes in ea: qꝛ tu es ĩpe rex meꝰ ⁊ deꝰ
meus. q̄ mãdas salutes iacob. hec Ber. Et cũ angelꝰ re:
tulisset tãta: maria ꝑplexa fuit. qꝛ ẜm Amb. Neqꝫ nõ cre:
dere debuit angelo. neqꝫ tã temere vsurpare diuina. Un:
de de alio certificari volẽs de quo multum timebat scꝫ
ne virginitatẽ suam ꝑderet: de mõ cõceptiõis querit di:
cens. [Quõ fiet istud] scꝫ ꝙ tu ꝓmittis me parere filiũ.
Non co: gnosco quõ acci: pit :x. qñ virũ nõ cognosco. i. me virũ nõ cogniturã in aĩo vo:
ui: et ex voto ꝓposui. quia ꝯuis despõsata erat/ tamen se
nunqꝫ nupturã: neqꝫ virũ cogniturã certissime sciebat.
Et ita fuit virgo mẽte carne et ꝓposito. q. d. Nẽ credo
sed de modo quero: cũ sciat dñs meꝰ testis cõsciẽtie mee
votũ esse ancille nõ cognoscere virũ. qua lege. quo ordi:
ne placebit ei vt fiat istud. vnde Amb. Nõ dubitat esse
faciẽdũ qđ quõ possit fieri inq̄rit. Legerat maria. Ecce
ṽgo cõcipies in vte. ⁊ pa. fi. ⁊ iõ id credidit futurum sed
quõ fieret añ nõ legerat. Nõ eni queãdmodũ fieret vel
tãto alicui ꝓphete fuerat reuelatũ. Tantũ enim manda:
ti mysteriũ nõ fuit hoĩs sed angeli ore ꝓmendũ. hec Am
bro. [Et angelꝰ] Fiet inquit nõ modo humano sed diui
no. nõ per vi[illegible] sed ꝑ operationẽ spũssancti q̄ in te supue:
niet. sicut ignis diuinus mẽtem tuã inflãmãs. carnemqꝫ
tuam dei filio vniẽdam perfectissima puritate sanctifi:
cans/ et singulari modo te fecũdabit. ⁊ ex eius operatio:
Spũssan: ctꝰ q̄ priꝰ venit nũc supuenit. ne salua tibi virginitate tua cõcipies [Spiritussanctus]
prius in virginẽ venerat in sua sanctificatiõe eam ab ori
ginali peccato purgãdo: sed in cõceptiõe filij dei supue:
nit. i. iterũ venit maiorẽ gr̃e plenitudinẽ cõferẽdo. q̄ non
solũ sanctificauit mentẽ sed etiã vẽtrẽ. Supuenit igitur
spũssanctus in virginẽ/ queãdmodũ virtꝰ solis descen:
Cur spũi sãcto attri buiẗ incar natiõis fi: lij opus. dit sup rosam et liliũ: dãs illis cõcipiẽdi virtutem. Et li:
cet ista ineffabilis cõceptio celebrata sit operatiõe totiꝰ
trinitatis: cũ opa trinitatis sint indiuisa: specialiter tñ
appropriatur hoc opꝰ spũisancto ꝓpter plures ratiões.
Pria est ẜm Aug. ꝓpter ostẽsionẽ gr̃e sine meritis. vt
videlicet ꝑ hoc ꝙ diciẗ cõceptꝰ de spũ sancto ostẽdatur
ꝙ sit ex sola gratia: quã nulla hoĩm merita precesserũt.
Gratia aũt attribuiẗ spũisancto. vnde glo. Spiritus est
nomẽ oĩs gr̃e que a deo inspiraẗ. Secũda est ẜm Amb.
ꝓpter ṽtutẽ operatiõis: quia scꝫ operatiõe ⁊ virtute spi
ritussancti cõceptꝰ est: cui attribuũtur opera clementie
et pietatis. Tertia est ẜm magistrũ sentẽtiarum propter
ostẽsionẽ eximie charitatis. que attribuitur spũisancto:
Joh. iij. vt scꝫ ostẽdatur ꝙ verbum dei caro factum est ineffabili
charitate: qua deꝰ sic dilexit mũdũ vt filium suũ vnige:
nitũ daret. Et virtꝰ altissimi p̄ris scꝫ dei verbũ seu filiꝰ
qꝛ ẜm ap̄l'm diciẗ dei p̄ris sapiẽtia. ⁊ ṽtus altissimi obũ:
brabit tibi. i. de te corpꝰ quasi vmbraculũ assumet. i quo
deus quasi hamũ sub cibo se abscõdet. quia in beata vir:
gine sub vmbra carnis latuit virtꝰ deitatis. Diuinitas
obumbrata fuit virgini per susceptionẽ humanitatis vt
quod impossibile erat mortali femĩe: obiectu tñ viuifici
corporis ferret presentiam maiestatis. et lucẽ sustineret
inaccessibilẽ. sicut sol quãdo eũ visu intueri nõ possumꝰ
obumbraẗ nobis aliquo velamĩe. vñ Berñ. Quia deus
spiritꝰ est nos vero caro vmbra corporis sui temperauit
se nobis: vt obiectu viuifice carnis videamꝰ verbum in
carne. solem in nube. lumen in testa. cereũ in laterna. hoc
Berñ. Quod aũt in prefatiõe beate marie canitur. que ⁊
vnigenitũ tuum sanctispũs obũbratiõe cõcepit: nõ est cõ
trarium huic qđ hic dr̃ obumbratio fieri per corpꝰ xp̄i
applicatũ diuino lumini. Cũ enim tã filiꝰ q̄ꝫ spiritussan:
ctus sint virtutes patris et corpꝰ christi vtriqꝫ virtuti
cõueniat. filio tanq̄ꝫ cui vniẗ spiritui sancto tanq̄ꝫ agen:
ti a quo formaẗ. patet ꝙ hec vmbratio tam filio q̄ꝫ spiri:
tuisancto cõuenire potest. Et attẽde quõ hic angelus to
Trinita: tis notifi: catio. tam trinitatẽ ṽgini edidit. Primũ nãqꝫ spiritũsanctũ
sub noĩe ꝓprio cõmemorat: deinde filiũ noĩe virtutis ⁊
cõsequẽter patrẽ noĩe altissimi insinuat. Sic ergo vt no:
tetur tota trinitas fecisse incarnationẽ appropat hoc spi
rituisãcto ĩcarnatiõis coopationẽ cũ dicit. spũsctũs su:
pueniet ĩ te: sed filio carnis assumptionẽ. cũ subdiẗ ⁊ vir
tus altissimi obũbrabit tibi. sꝫ p̄ri auctoritatẽ cũ dicit al

tissimi. Excelsum nãqꝫ incarnatiõis opus totiꝰ trinita:
tis fuit. qꝛ sicut ꝑsone sic et opera trinitatis insepabilia
sunt et indiuisa: ita vt quicq̄d operaẗ vna ꝑsona/ opereẗ
et alia. ꝯuis solꝰ filiꝰ fuerit incarnatꝰ. nõ pater nec spiri:
tussanctꝰ vt per eandẽ sapientiã qua deus mundũ ꝯside
rat reparatio fieret. ⁊ q̄ dei filiꝰ erat in diuinitate ipse fi:
lius hoĩs fieret in humanitate. ne filij nomẽ ad aliũ trãs:
tret qui nõ esset filius eterna natiuitate. Et habemꝰ simi
le de tribus induẽtibꝰ vnũ de semetipsis. de quibus dici
potest ꝙ oẽs simul vnicũ faciũt opꝰ. et quicq̄d facit vnꝰ
facit alius. nõ tamen induiẗ nisi vnꝰ. vñ Aug. Ita singu
loꝝ queqꝫ in trinitate opera trinitas operatur vnicuiqꝫ
operãti cooperãtibꝰ duobꝰ cõueniẽte in tribus agendi
cõcordia: nõ ĩ vno deficiẽte efficacia ꝑagẽdi. [¶ Ideo ⁊
qđ nasceẗ ex te sanctũ: vocabiẗ filiꝰ dei] nõ adoptiuꝰ si:
cut alij/ sed naturalis: q̄ tñ ab eterno fuit filiꝰ. sed nõ vo:
cabatur vel manifestabaẗ noĩe aliquo nisi in tp̄e. q. d. qꝛ
eni fecũdaris ṽtute spũssancti: nõ prolẽ viri generabis:
sed filium dei: qꝛ nõ ex libidine ꝯcipies: ideo nõ peccato:
rem sed sãctũ gignes: ⁊ ꝑ ꝯsequẽs sine dolore paries. vñ
Ber. Quid est dicere. qñ non de hoĩe: sed de spiritu san:
cto cõcipies: concipies aũt virtutẽ altissimi hoc est filiũ
dei [ideo ⁊ quod nascetur ex te]. i. ex tua ṽa natura [san:
ctum vocabiẗ filiꝰ dei]. i. nõ solũ qui de sinu p̄ris in vteꝝ
tuũ veniẽs obumbrabit tibi: sꝫ etiã id qđ de tua substan
tia sociabit sibi. ex h̄ iã [vocabiẗ filiꝰ dei] queãdmodũ
et is qui a patre est ante secula genitꝰ: tuꝰ quoqꝫ amodo
reputabitur filiꝰ. Sic aũt ⁊ qđ natũ est ex ipso erit tuꝰ. ⁊
qđ ex te nascetur erit eiꝰ: vt tñ nõ sint duo filij sed vnus.
Et licet aliud quidẽ ex te/ aliđ ex illo sit. iã tñ nõ cuiusqꝫ
suus: sed vnꝰ vtriusqꝫ filiꝰ erit. hec Ber. ¶ Et nota ꝙ di:
cit sanctũ absolute ⁊ substantiue absqꝫ determinatiõe. qꝛ
si diceret sancta caro: sanctꝰ hõ: vel aliqđ cõsimile. parũ
videretur dixisse. nec exp̄ssisset sanctitatẽ eiꝰ complete.
Posuit ergo indefinite sanctũ: qꝛ quicq̄d fuit quod ṽgo
genuit ꝓculdubio ac singulariter sanctũ fuit. Et ne vir
go de partu in aliquo desperaret: ⁊ vt fidẽ exemplo ange
lus astrueret ⁊ cõfirmaret: exẽplũ sterilis anꝰ et parituꝛ
re induxit: seniorisqꝫ femine ⁊ sterilis inopinatã fecũdi:
tatem virgini nũciauit. vt assereret oĩa decẽtia deo possi
bilia que solito ordine nature videntur cõtraria. Et qui
supra naturã cõceptũ dedit sterili: daturus nõ dubitare
tur et virgini. ⁊ vt faciliꝰ credas [ecce inquit Elizabeth
cognata tua] cũ esset senex: et vocareẗ sterilis ꝓpter no:
tam iãdudũ eius sterilitatẽ. iam sex menses sunt ꝙ cõce
pit filiũ per dei virtutẽ. Tñ quia istud exemplum nõ est
vsqꝫquaqꝫ ꝑfectũ: qꝛ maius est virginẽ cõcipere q̄ꝫ steri:
Verbum nõ ẽ ĩpos. apud deũ. lem. et ideo angelꝰ inducit ratiõis efficaciã ex dei oĩpo:
tentia: dicẽs [quia nõ erit impossibile apud deum omne
verbũ]. i. oĩs res digna ṽbo q̄n implere possit oĩe ver:
bo suo ꝓmissum. Vel verbũ. i. quodcũqꝫ opꝰ vel factum
in eius dispositiõe ꝓuisum. Nã dicere dei est facere. ẜm
ps. xxxij. illud ps. Ipse dixit et facta sunt. quicq̄d eni cõtradictio
nem nõ implicat totũ est deo possibile. cuiusmodi est vir:
Contradi ctoria deꝰ nõ põt fa: cere sil' ṽa ginẽ parere. Sꝫ q̄ implicãt cõtradictionẽ vt cõtradicto
ria simul esse vera: vt ea q̄ facta sunt fiãt nõ facta ⁊c. hu:
iusmodi talia nõ sũt deo possibilia. nõ ꝓpter ĩpossibilita
tem dei: sed ꝓpter ĩpossibilitatẽ rei. q. d. ꝑ ṽtutẽ ac actio:
nem nature: nec sterilis nec virgo põt cõcipere: sed diui:
na potẽtia põt hoc facere. ¶ Scđm Ber. Dicit oĩe ver
bum: et nõ oĩe factibile. qꝛ q̄ꝫ facile p̄nt hoĩes loqui qđ
volũt: sic incõparabiliter faciliꝰ põt deꝰ ĩplere quicq̄d
Conceptꝰ elizabeth cur marie notificaẗ. p̄nt illi ṽbo exprimere. Preterea ẜm eundẽ Ber. Cõce:
ptus elizabeth ṽgini nũciatur: vt duũ miraculũ miracu:
lo additur: gaudiũ gaudio cumuleẗ. Itẽ qꝛ occultaue:
rat se et iam occultare nõ poterat: ꝯueniẽs fuit ꝙ ante ce
teros ṽgo hoc sciret. Itẽ vt tam precursoris q̄ꝫ saluato
ris gesta sciret: que sc̄ptores docere debebat. Item pro:
pter sc̄tificationẽ baptiste quẽ adhuc ĩ vtero m̄ris posi:
tũ iesus voluit sc̄tificare. Itẽ vt antiq̄ cognate obseq̄ũ
Eliza beth co: gnatio. ꝓberet: et vt hũilitatẽ ĩpleret. Maria q̄ppe et elizabeth
cognate seu cõsobrine fuerũt in secũdo gradu: quia filie
duaꝝ sororũ. scꝫ anne ⁊ hysmerie. Fuit etiã elizabeth de
tribu iuda sicut et maria. Intuere hic ⁊ meditare quali:
ter tota trinitas est ibi presens: responsionem huius sue
filie singularis expectans: et amanter ac delectabiliter
eius verecundiam et mores aspiciens: et verba auscul:
tans. O q̄lis est domũcula: vbi tales sũt ⁊ talia exercen

tur. Nā licet sancta trinitas sit vbiqꝫ: ibi tamen nūc ali-
quo modo singulari eam esse mediteris ratiōe singula-
ris operationis. Intuere etiam et meditare / qualiter an
gelus cum reuerentia / vultuqꝫ placido dominā suam di
ligenter inducit: et verba sua sapienter ordinat: vt super
hoc opere mirifico / volūtatē domini sui ꝑficere valeat.
Et etiam qualiter ipsa se habet timorate et humiliter fa
cie pudorosa quasi ex de improuiso ab angelo ṽbis istis
preuēta. Non extollitur neqꝫ se reputat. et cum audit ma
gnalia de se qualia nunqꝫ alicui dicta fuere: nō sibi sed to
Expecta-tio assensꝰ — tum ascribit grē diuine. Iam ergo angelus expleto nūc
ambasiatoris officio expectat ṽginis respōsum. Unde
Bern. Audisti virgo quia cōcipies. audisti qꝛ nō per ho-
minem sed per spiritū sanctū. Expectat angelꝰ respon-
sum tuū: tēpꝰ est enim vt reuertatur ad deū q̄ misit illū.
Expectamꝰ ⁊ nos o dn̄a verbū miseratōis quos misera
biliter premit sentētia dānatōis. Ecce tibi preciū offert
nr̄e salutis. statimqꝫ liberamur si cōsentis. hoc supplicat
itē pia virgo flebilis adā cū misera sobole exul de para-
diso. hoc Dauid. Hoc ceteri flagitāt prēs tui. qui et ipsi
habitāt in regione vmbre mortis. hoc totꝰ mūdus tuis
genibus ꝓuolutꝰ expectat. O dn̄a respōde verbum: qđ
terra: qđ inferi. qđ celi expectāt. Respōde ṽbū: ⁊ suscipe
ṽbū. Profer tuū et suscipe diuinū. Emitte trāsitoriū et
amplectere sēpiternū. h̄ ber. Un̄ ⁊ beatꝰ aug. exclamat.
O beata maria seculū om̄e captiuū tuū depcat assensū.
te dn̄a mūdꝰ sue fidei obsidē fecit. noli morari virgo: nū-
cio festinā ter respōde verbū et suscipe filiū. ¶ Tādē pru-
dētissima virgo auditis angeli ṽbis consensit. et prout
dicitur ꝓfunda deuotiōe genua flexit: ac manibꝰ expan-
sis deinde iūctis. ⁊ oculis ad celū eleuatis cū inestimabi
li humilitate ꝓtulit desideratissimū ṽbum toto cordis
Ecce ācil la dn̄i ⁊c. — affectu audiēdū dicens. [Ecce ancilla dn̄i: fiat mihi sm
verbū tuum]. Ecce prōpta obediētia. deuota optatio fi-
des cōsensus. Ancilla inq̄t sum dn̄i: nō mee sed illius po-
testatis sum [fiat mihi sm ṽbū tuū]. i. sm quod tu mihi
nūciasti. Que mater dn̄i eligitur sue cōditiōis. ⁊ diuine di
gnationis ꝑ oīa memor: ancillā se nūcupat. ⁊ cū magna
deuotiōe ꝓmissū angeli impleri optat. ¶ Ad hāc vocē
marie exclamat aug. dicēs. O felix obediētia. o insignis
grā: q̄ dū humilr̄ fidē dedit: celi in se opificē cōparauit.
vn̄ ⁊ Ansel. O fides deo accepta. O hūilitas deo grata.
O obediētia oī sacrificio deo iocūdius oblata. O subli-
mis ṽgo mater dei. O mater hūilis ancilla dei. qđ subli-
mius esse possit? Quid humiliꝰ sētire posset? vn̄ etiā Am
bro. Uide humilitatē. Uide deuotionē. Ancillā se dicit
dn̄i q̄ mater eligit̄: nec redemptiua exaltata ꝓmissiōe si-
mul ancillā dicēdo nullam sibi prerogatiuā tante gratie
vēdicauit: qn̄ faceret qđ iuberet̄. Mitē enim humilemqꝫ
paritura humilitatē debuit etiā ipsa ꝓferre. vnde Ber.
Semper solet esse gratie diuine familiaris virtꝰ humili
Iaco. iiij. — tas. Deus enī supbis resistit: humilibꝰ aūt dat gratiam.
Humili-tas marie — Humilitas ergo respōdet: vt sedes grē ꝑparet̄ [ecce (in-
quit) ancilla dn̄i]. Que est hec tā sublimis hūilitas. que
cedere non nouit honoribꝰ. insolescere glīa nescit. Non
magnum est esse humilē in abiectiōe. magna ꝓrsus ⁊ ra-
ra virtꝰ hūilitas honorata. h̄ ber. Beata ergo ṽgo que
vltra oēs hoīes mūdi per annūciationē angeli attolle-
bat̄. et tn̄ in se ꝓfundissime hūiliabat̄. ideo eius humili-
tas incōparabilis pre omnibꝰ alijs virtutibꝰ cōmēdat̄.
Inter omēs enī ṽtutes tantū placuit humilitas beate
ṽginis filio dei: ꝙ attraxit ip̄m de celo: vt ex ṽgine car-
nem assumeret. quēadmodū ferrū trahit̄ ab adamāte.
vnde Aug. O vera hūilitas q̄ deū hoībꝰ peperit. Uitā
mortalibꝰ edidit. Paradisū apuit. Et hoīm aīas libera
uit. Facta est marie hūilitas scala celestis. per quā deꝰ
descēdit ad terras. Decebat enī (vt dicit Beđ) ꝙ sicut ꝑ
superbiā eue mors in mūdum intrauit: ita per humilita
tem marie vite introitꝰ panderetur. Tantū aūt placuit
christo ista vox virginis. cū dixit [ecce ancilla dn̄i] ꝙ ex
Filius an cille dn̄s. — hoc magis appellat se in scriptura filiū ancille qꝫ virgi
nis. Ex quo trahitur euidēs argumentū ꝙ plus placuit
deo marie hūilitas qꝫ virginitas. Et licet singula ver-
ba huius euāgelij sint plena mysterijs: ista tamen verba
que in sui consensus expressiōe virgo ponit precipue re-
Sex ṽba ṽginis to-tidem vir- — dolēt ṽtutes incōparabiles. Ponit enī sex ṽba q̄ redo-
lent sex ṽtutes eximias ī ea. Dicit nāqꝫ [ecce] in quo obe
dientia prompta [ancilla] in quo hūilitas perfecta [do-
mini] in quo ṽginitas immaculata [fiat] ī quo charitas
inflāmata [mihi] in quo spes secura [sm ṽbū tuū] in quo
fides deuota. Et vere fides deuota erat in virgine: quia
illud credidit in se debere fieri ad verbū angeli qđ nūqꝫ
a seculis fuerat auditū / nūqꝫ repertum: nunqꝫ visum / aut
ab aliquo cogitatū. De hac fide dicit Ber. Tria mirabi
lia fecit dominꝰ in incarnatiōe. Cōiuncta quidē sunt ad
inuicē deus ⁊ homo. mater ⁊ virgo. fides ⁊ cor humanū.
Et quidem tertia ꝯmixtio est inferior alijs duabus: sed
nō minꝰ fortis. Mirū enim est quomō cor humanū his
duobꝰ fidē accōmodauit: quō credi potuit ꝙ deꝰ homo
esset. ꝙ virgo fuerat q̄ peperisset. Hec enī nequeūt com-
misceri si nō misceat glutinū spūssācti. ¶ Igitur his ver
bis dictis a virgine statim in illa hora sanctissima spiri-
tussanctꝰ in eā supuenit: ac dei filiū virgo gloriosa cōce-
pit. Un̄ statim in his verbis marie filiꝰ dei totꝰ intrauit
in vterum eius. ⁊ ex ea carnē assumpsit: ⁊ totꝰ in sinu pa-
tris remāsit. In instāti enī fuit totum corpus christi for-
matum: ⁊ aīa ratiōalis creata. ⁊ simul vtrūqꝫ diuinita-
ti in persona filij cōiunctū: vt idē esset deus et homo: sal-
ua vtriusqꝫ nature ꝓprietate. Fuit aūt corpꝰ christi for-
matum ex sanguine beate virginis nō ex carne: et fuit in
instāti sanguinis separatio. ꝯsolidatio. figuratio. anima
tio. deificatio. Et in eodē instāti fuit plenus ⁊ perfectus
homo in anima et carne sm oīa corporis lineamēta: sed
paruulꝰ valde: ita vt mēbrorū distictio vix posset discer
ni visu hūano. Postea vero naturaliter in vtero creuit:
vt alij licet mēbrorum distictio ⁊ aīe infusio dilatata nō
fuerit vt in alijs. Fuit etiā perfectus deꝰ sicut et perfectꝰ
hō sm hūanā naturā ex aīa rōnali ⁊ hūana carne subsi-
stēs: sm diuinā ex verbo vtriusqꝫ in vnitate persone con
iunctio. Sicut enī in deitate est vna essentia et tres per-
sone: ita in christo ecōuerso est vna ꝑsona ⁊ tres essentie
scꝫ deitas / aīa / et caro. Hoc est eternū nouū ⁊ antiquū
Est enim deitas eterna. Aīa noua: qꝛ in assūptiōe crea
ta. Caro antiqua. qꝛ ab adam ꝓpagata. et christꝰ sm na-
turam deitatis est generatus. sm animā creatꝰ. ⁊ sm car
nem factus. Et fuit vnio triplex ī christo: scꝫ deitatis ad
animā et ecōuerso. ac deitatis ad carnem et econuerso. et
anime ad carnem. Due priores vniōes semper māserūt:
tertia separata fuit in morte. Unio igit̄ diuinitatis ad
humanā naturā nō est in vnitate nature sed persone. non
persone humane / sed diuine. Nō assumpte sed assumētis:
Nec ꝑsone cuiuslibet sed soliꝰ ṽbi. Quia enī impossibi-
le est ꝙ natura diuina cōcurrat cū alia sicut pars ad ter
tij constructionē. vel ꝙ ipsa trāseat in aliam: vel alia in
ipsam: ideo diuinitas ⁊ humanitas nō vniūtur in vnita-
te nature sed ꝑsone. Et quia diuina natura in nullo sup-
posito potest subsistere preterqꝫ ī ꝓpria hypostasi. ideo
vnio illa nō pōt esse in ꝑsona hoīs sed dei. ⁊ ꝓpterea deꝰ
in vna personarū suarū fecit seipsum suppositū humane
nature. vnde tātū vna est ibi ꝑsonalitas ⁊ vnitas ꝑsona-
lis. s. ex ꝑte assumētis. ⁊ ideo christꝰ sm ꝙ est hō non est
ꝑsona. vn̄ Hug. Ex quo hoīem deꝰ assumpsit totū assū-
psit: carnē scꝫ ⁊ aīam. i. hoīs naturā. nō hoīs personā sed
hoīem ī ꝑsonā. Caro enī illa et aīa anteqꝫ ṽbo vnirētur
in ꝑsonā nō erant inter se vnita ad ꝑsonā. Unio siquidē
vna fuit ad vnū verbi carnis ⁊ aīe: nō priꝰ verbum ⁊ ca-
ro. nec priꝰ verbū et aīa. nec prius aīa et caro: sed simul
ṽbū ⁊ aīa ⁊ caro. Nec cepit ꝑsona esse ṽbū qn̄ hō esse ce-
pit: sed hoīem sic assumpsit vt ꝑsōa esse homo inciperet:
nec alia ꝑsōa qꝫ erat illa q̄ eū accipet. Itaqꝫ ṽbū ꝑsona
suscepit hoīem. nō ꝑsonā sed naturā: vt q̄ suscepit et qđ
suscepit vna esset ī trinitate ꝑsona. ergo xp̄s ꝑsona ad in
fernū descēdit: sed sm solā aīaꝫ. Et xp̄s ꝑsōa ī seplchro
iacuit: sꝫ sm solā carnē. Et xp̄s ꝑsōa vbiqꝫ fuit / sꝫ sm so-
lā diuinitatē. Quid ē aūt qđ scptū ē: qꝛ cū xp̄s in sepul-
chro iacuisset: dr̄ totū ꝑ ꝑte positū est. Fortasse cogitas
q̄si tria q̄dā diuinitatē ⁊ aīaꝫ carnē ꝯposuisse xp̄ꝫ. Absit.
Nō eī ꝑs xp̄i ṽbū ⁊ ꝑs hō: sed totꝰ xp̄s ṽbū: et totꝰ xp̄s
hō. Diuinitas ꝑs nō fuit: nec in ip̄a ꝑs fuit. in hūanitate
sola ꝑtes sūt: aīa scꝫ ⁊ corpꝰ. ⁊ vbi alterꝝ illorꝝ ē / ꝑs hoīs
est. Uerꝝ est ꝙ ī sepulchro xp̄s iacuit: nec tn̄ ibi totꝰ hō
iacuit / qꝫuis totꝰ hō xp̄s fuit. aīa enim ⁊ caro dei ṽbo in
ꝑsona vnita fuit. iō vbi caro erat ṽbū deesse nō potuit.
Hec hug. De hac ṽbi īcarnatiōe sic dicit Ansel. Uidisti
dn̄e afflictionē ppl̄i tui: ⁊ tactꝰ dolore charitatis ītrinse-
cus: apposuisti cogitare sup nos cogitatōes pacis / et re-

Marginal notes (right column):
tutū signi-ficatiua.
Fides vir ginis.
Incarna-tio filij dei
Corporis xp̄i forma tio.
Incremē-tū mēbro-rum xp̄i.
Tria in christo.
Unio tri-plex ī xp̄o
Unio di-uinitatis.
Christus vt hō non est ꝑsona.
Christus ꝑsona sm varia di-uersa fecit
Anselmꝰ de īcarna-tionis be-neficio.

demptionis. Et q̄dē cū esses filꝰ dei: verꝰ deꝰ deo patri
sctōq; spūi coeternꝰ et cōsubstātialis: lucem habitās in:
accessibilem: portāsq; oīa v̄bo virtutis tue: nō despexisti
in hoc nr̄e mortalitatis ergastulū altitudinem inclina:
re tuā: vt nostrā et gustares et absorberes miseriā: nosq;
reparares ad gl̄iam. Parū bone dn̄e iesu fuit charitati
tue ad cōsumēdum opus nr̄e salutis: cherubin vel sera:
phin/aut vnū ex angelis destinare; ipse ad nos venire di
gnatus es p mādatū patris: cuiꝰ nimiā charitatē exper:
ti sumꝰ in te. Venisti eñ nō locū mutādo/sz p̄ntiam tuā
p carnē exhibēdo. Descēdēs a regali solio sublimis glo
rie tue: in humilē et abiectā ancillā in oculis suis puellā
primo virginalis cōtinētie voto sigillatā. In cuiꝰ sacro
sancto vtero sola sancti spūs virtꝰ inenarrabilis: et cōci
pi te fecit/et nasci in vera humanitatis natura: ita vt nec
maiestatem diuinitatis in te: nec integritatem virginita
tis in se violaret natiuitatis occasio. Idem ad sororem
suā. Primū cū beata maria ingressa cubiculum: libros
quibꝰ virgīs partus/et x̄pi p̄phetatur aduentꝰ euolue.
Ibi aduētum angeli prestolare: vt videas intrātem: au:
dias salutātem: et sic repleta stupore ⁊ extasi: dulcissimā
mariā dn̄am tuā cū angelo salutāte salutes clamās ⁊ di
cens. Aue maria. ⁊c. Hoc crebriꝰ repetēs: que sit hec gra
tie plenitudo: de qua totꝰ mūdꝰ mutuauit gr̄am: quādo
v̄bū caro factū est. Cōtēplare ⁊ admirare dn̄m: qui ter:
ram implet: et celū intra vniꝰ puelle viscera claudit: quā
pater sanctificauit: filiꝰ fecūdauit: spūssctūs obūbrauit.

— Marie cō:cipientis animus.

O dulcis dn̄a: q̄ta inebriabaris dulcedine: quo amoris
igne succēdebaris cū sentires i mēte ⁊ in vētre tātē ma:
iestatis presentiā: cū de tua carne carnē assumeret: et mē
bra qbꝰ corporaliter oīs plenitudo diuinitatis inhabi:
taret/de tuis sanctis mēbris aptaret. hec Ansel. O si va:
leres vtiq; sentire quale quātūq; fuerit illō e celo immis
sum incēdium: collatū refrigeriū: infusum solatiū: quā:
ta sublimatio v̄gīs matris: q̄ta nobilitatio humani ge:
neris: q̄ta cōdescēsio maiestatis. Si virginem canētem
cū iubilo posses audire: estimo q̄ cū illa pariter p̄ tanto
beneficio inciperes iubilare ⁊ non cessares deo gr̄as de:

— Maria frequēter angelica salutatiōe salutāda.

cantare. Vt ḡ ipsi virgini tātum gaudiū renouare/et ad
mētem reuocare valeas: crebro eam cū dulci versu ange
lico salutare: et deuote salutationis oscula: saltem pedi:
bus eiꝰ infigere non negligas: dicens Aue maria. vnde
Bern̄. Est tibi virgo maria quasi osculum audire hunc
versum angelicū aue. Totiens eñ beatissima oscularis:
quotiens p aue deuote salutaris. ¶ Ergo fr̄es charissimi
ad imaginem eiꝰ accedite: genua flectite: oscula ei impri
mite: aue maria dicite. Et iterū. Celi respōdēt: angeli iu
bilant: mūdꝰ exultat: demones cōtremiscūt: cū dico Aue

— Conditiōnes x̄pm concipere volentis.

maria. hec Ber. ¶ Moraliter tangūtur hic sex cōditio
nes: quas debet habere quelibet aīa sancta x̄pm spūali:
ter cōceptura. Debet eñ primo habitare in quadā sepa:
ratione ⁊ alienatione oīs create delectationis: vt sic ha:
bitet in galilea/qō interpretat̄ transmigratio. Illa eñi
aīa p̄fecte habitat in transmigratione/que transmeauit
oēm creatā delectatiōem: ita q̄ nulla re creata amplius
delectat̄/nisi inquantum in ea relucet imago ⁊ perfectio
creatoris: q̄ non solū nullā rem diligit ɔtra deū: sed nec
vllā diligat nisi inq̄tum in ea deꝰ relucet: vel imago dei
vt p̄rimum: vel inq̄tum pōt esse accōmoda vltimate sa:
luti: sicut alia res. ¶ Scdō debet talis aīa habitare i qua
dam floritione deiformis operatiōis: scz vt inhabitet in
nazareth/qō interpretat̄ flos/virgultū/sanctitas vel cō
secratio: vt scz floreat vel i flore habitet ex cādore inno:
cētie: sit virgultū dulcore diuine influētie: sctitas feruo:
re diuine charitatis: et inhabitet in quadā cōsecratione

— Virgo p̄fecta.

splendore veritatis. ¶ Tertio talis aīa debet esse virgo:
vt ab omni motu non solū sensuū/sz etiā omni aīe viriū
sit restricta: ita vt nihil i ea corruptiōis valeat subintra
re: nec p vias sensuū intret aliq̄d qō moueat ad carnali:
tatem: nec p vias viriū intellectiuaꝝ veniat aliq̄d qō tē
dat i curiositatē. Et s̄m Aug. q̄cūq; aīa talis fuerit v̄go
censet̄. ¶ Quarto talis aīa debet esse despōsata: vt fidem
et amorē ad vnicū bonū restrinxerit/qō est deꝰ: ne in in:
certo vaget̄: nūc istud/nūc illud amās. Et signanter dr̄
q̄ debet esse desponsata ioseph qō interp̄tat̄ augmētum
vel appositio: vt in fide ⁊ amore apponēs semperq; p̄fi:
ciēs augmētet̄: q2 in talibꝰ non p̄ficere est quodāmodo
deficere. Et signāter addit̄ de domo dauid: qō interpre

tatur manu fortis: q2 per gressus spūales/p fortes cona:
tus ⁊ opationes i spūali exercitio augmētat̄. ¶ Quinto

— Maria il:luminata interp̄tat̄.

describit̄ hec aīa vt tota illuminata: q2 nomen eiꝰ est ma
ria/qō interp̄tat̄ illuminata: scz vt signatū sit sup eā vul
tus dn̄i: et habeat leticiā spūalem in corde suo. ¶ Sexto
describit̄: vt a deo cōfortata p donū fortitudinis spūsā:
cti: q2 ingredit̄ ad eā angelꝰ gabriel/qō interpretat̄ for:
titudo dei: et p eū fit annūciatio scz q̄n aīa contēplatiua
fortificata a deo per spem eleuat̄: vt appetat gr̄e plenitu
dinem/dn̄i p̄ntiam/et quādam singularitatem b̄ndictio
nis inter oēs creaturas. ¶ Spualiter aūt circa tertiam cō

— Mēs vir:ginalis.

ditionem est sciēdum q̄ mystice per hoc q̄ x̄ps cōceptꝰ
et formatꝰ fuit i vtero virginali per operatiōem spūsan
cti significat̄ q̄ spūaliter cōcipit̄ et format̄ in mēte pura
eiusdē spūsancti operatione. Oportet eñ mētem eterni
verbi cōceptiuam esse virgineam. i. non solū a vitijs/sed
etiam a sp̄ebꝰ creatarū rerū: et ab hmōi sp̄eꝝ delectatio
ne ⁊ corruptione immunem esse ⁊ abstractam. Cū enim
oīs creatura vanitati sit subiecta/oīs species a re creata
abstracta vanitati est cōiūcta: ac p hoc mētem ad altio:
ra tēdētem abducit q̄dāmodo ⁊ corrūpit. Ad hanc aūt
mētis abstractiōem hortat̄ Dionysiꝰ Timotheū: dicēs.
Tu aūt amice timothee forti cōtritiōe: sensus dereli que
et intellectuales operatiōes/et oīa sensibilia ⁊ intellecti:
bilia: et ad eiꝰ vnitionem p̄pera q̄ est super oēm substan:
tiam ⁊ cognitionē. hoc Dio. Et i hac abstractiōe p̄ficit̄

— Matth. v.

illa b̄titudo de qua dr̄. Beati mundo corde. intelligēdo
mūdū cor illō qō est ab omni extranea specie emūdatū.
Tales aūt deū videbūt: et hic p internā cōtēplatiōem:
et i patria p eternam fruitionē. Et tales virginee mētes
sequunt̄ agnū totiꝰ puritatis q̄cūq; ierit: v̄gīes eñi sunt.

— Apo. xiiij.

De tali mente ⁊ aīa sic dicit Bern̄. Aīa q̄ semel a dn̄o di
dicit intrare ad semetipsam: et i intimus suis dei p̄ntiam
suspirare et q̄rere faciē eiꝰ semp: talis inq̄ aīa nescio an
vel ipsam gehēnā ad t̄ps experiri: horribiliꝰ penaliusue
ducat: q̄ post spūalis huiꝰ studij gustatā semel suauita:
tem exire denuo ad illecebras vel potiꝰ molestias carnis
sensuūq; inexplebilē repetere curiositatē. Dico ḡ vobis:
nihil est q̄ intātū formidet q̄sq̄s hoc b̄nficiū semel acce:
pit: q̄ ne gr̄a derelictus necessarie habeat denuo egredi
ad carnis cōsolationes/imo desolatiōes: rursumq; car:

— Nazareth duas eccle:sias hz.

naliū sensuū sustinere tumultꝰ. hec Ber. ¶ In nazareth
autem vbi annūciatio facta est sunt due eccl̄ie. Vna vbi
erat domꝰ in qua angelꝰ ad mariā venit ⁊ annūciationē
fecit: in qua est altare marie/in loco vbi orabat q̄n ange:
lus eā salutabat: et altare gabrielis vbi annūciationem
faciēdo stetit. Altera vbi domꝰ fuerat in qua dn̄s nutri:

— Cōceptio:nis dn̄ice figura in rubo.

tus est cū infans erat. ¶ Fuit aūt cōceptio dn̄ica in rubo
ardēti prefigurata. Rubus eñi sustinuit ignē et non p̄di
dit viriditatē: maria cōcepit filiū et nō amisit virginita:
tem. Dn̄s habitauit i rubo ardēte: et ipse habitauit in ma
rie grauidato vētre. Descēdit i rubū p̄pter iudeoꝝ libe
rationem vt eos educeret de egypto: descēdit in mariam
p̄pter nostram redēptionem vt nos eriperet de inferno.
¶ Cū aūt dn̄s incarnari voluit mariā solā pre oībꝰ mu:
lieribus elegit. Et hoc fuit prefiguratū in vellere gedeo
nis qō solū celestē rorem capiebat: et tota terra circūia:
cens sicca remanebat. Sic maria sola diuino rore reple:
batur: et in mūdo nulla alia digna inueniebat̄. Repletio
velleris signum erat liberatiōis filioꝝ israel ab hostibꝰ
suis: cōceptio marie signū erat nr̄e redēptionis. Vellus
gedeonis est virgo maria: de quo vellere iesus x̄ps fecit
sibi tunicā: vellus suscepit rorem sine lane lesione: maria
cōcepit filiū sine carnis corruptione. Gedeon exp̄ssit ro:
rem ⁊ cōcham ex eo repleuit: maria enixa est filiū/qui to
tum mūdū rore gr̄e repleuit. Hec aūt cōceptio facta est
p annūciatiōem gabrielis: qō figuratū est i seruo abrae:

— Ne. xxiiij.

et rebecca filia batuelis. Abraam misit seruū: vt de vir:
gine filio suo in sponsam prouideret: rebecca aūt nūcio
potum prebebat/et ideo eam filio dn̄i sui in sponsam eli:
gebat. Sic pater celestis misit angelum suū vt filio suo
quereret virginem in matrem: qui virginē decētissimam
scz mariā inuenit: que sibi potum. i. nūciationi sue consen
sum dedit. Rebecca non solū nūcium / sed etiā camelos
eius potauit: maria tam angelis q̄ hoibus fontem vite

— Angeli re:cessꝰ a vir:gine.

propinauit. ¶ Gabriel ita peracto legationis sue officio
reuerēter se inclinās/et dn̄e sue valefaciēs discessit ab ea
et disparuit: gaudens vtiq; et exultans: q2 responsionem

deo acceptabilem relaturꝰ erat. Jam eñ venerat spõsus
et ideo recessit paranymphus: dimittẽs spõsum in sctissi
mo spõse cubiculo/ matrimonio cõsũmato. Discessit q̄dẽ
ab ea angelꝰ: sꝫ remãsit cũ ea rex angeloꝝ ⁊ dei filiꝰ. Di
scessit ab ea quãtũ ad apparẽtiã: sꝫ remãserũt cũ ea mul
ti ꝓpter reuerẽtiam: quã et sibi ꝓpter dignitatem mẽtis
et suo regi exhibebãt. Recedẽs ḡ peracto nũcio ⁊ ad pa
triam rediẽs/ hocq̄ʒ narrans fecit ibi nouũ festũ et nouũ
Solennitas incarnationis dominice.
gaudiũ et exultationẽ magnã nimis. ¶ Cõsiderare ḡ de
bes quãta est hodierna solẽnitas: et iubilare ĩ corde tuo
et agere dies leticie. Jnaudita est enĩ vsq̄ʒ tũc a seculis:
nec vnq̄ʒ fuerat solẽnitas talis. ¶ Hodie nãq̄ʒ est solẽni
tas dei p̄ris: q̄ filio suo ĩ despõsatiõem hũane nature nu
ptias fecit: quã hodie sibi filiꝰ inseparabiliter vniuit. Ho
die est solẽnitas gl̄iose dñe nr̄e. Hodie est solẽnitas nu
ptiaꝝ filij dei ĩ vtero: sed postea erit ex vtero. Hodie est
solẽnitas spũssancti: ꝓpter hoc mirificũ opus q̄d attri
buit̃ ei: et qꝛ hodie incepit ostẽdere benignitatẽ singula
rem humano generi. Hodie est solẽnitas gl̄iose dñe nr̄e
q̄ a p̄re ĩ filiã/ a filio ĩ matrẽ/ a spũsancto ĩ spõsam est re
cognita et assũpta. Hodie est solẽnitas totiꝰ celestis cu
rie: qꝛ inchoat̃ eiꝰ reparatio. Hodie multomagis est solẽ
nitas hũane nature: qꝛ eiꝰ salꝰ incipit ⁊ redẽptio: et totiꝰ
mũdi recõciliatio: et qꝛ ipa hodie est sublimata atq̄ʒ dei
Heb. ij.
ficata. Nusq̄ʒ enĩ dei filiꝰ angelos appr̄hẽdit: hoc est non
in vnã sibi ꝑsonã assũpsit: sꝫ semen abrahe. Hodie nouã
obediẽtiã suscepit filiꝰ a patre de nostra peragẽda salu
Ps. xviij.
te. Hodie a summo celo egrediẽs exultauit vt gygas ad
currẽdã viã nr̄e salutis: et se reclusit ĩ claustro vteri vir
ginalis. Hodie factꝰ est q̄si vnꝰ ex nobis ⁊ frater noster/
et cepit peregrinari nobiscũ. Hodie de celo lux v̄a descẽ
dit ad fugãdas nr̄as tenebras ⁊ tollẽdas. Hodie panis
viuꝰ q̄ dat vitã mũdo ĩ v̄ro v̄giali est cõfectꝰ: sꝫ in cruce
Jo. his. j.
q̄si ĩ clibano decoctꝰ. Hodie eñ v̄bũ caro factũ est vt ha
bitaret ĩ nobis. Vñ vocat̃ emanuel: q̄d dr̄ nobiscũ deꝰ. i.
deꝰ et homo. Hodie impleta sunt preãbula figuraꝝ: do
cumẽta scripturaꝝ: ac desideria ꝓpr̄haꝝ: ꝓpter q̄d etiam
aduẽtus xp̄i plenitudo t̄pis dr̄. Clamabãt enĩ desiderio
inenarrabili: ⁊ hodiernũ diẽ vehemẽtissime expectabãt.
Hodie est p̄cipiũ et fundamẽtũ oĩm solẽnitatũ: ⁊ totiꝰ
boni nr̄i initiũ. Nã vsq̄ʒ nũc indignatꝰ erat dñs ꝯtra ge
nus humanũ ꝓpter trãsgressionẽ p̄moꝝ parẽtũ: sꝫ amo
do vidẽs filiũ hoiem factũ nõ vlteriꝰ irascet̃ ĩ eternum.
Vides q̄ʒ admirabile opus ⁊ solẽnissimũ festũ sit illud.
Totũ delectabile ⁊ totũ iocũdũ: totũ desiderabile ⁊ om
ni veneratiõe dignissimũ: cũ omni deuotione suscipiẽdũ
in iubilatione ac leticia ⁊ exultatione ducẽdum. Jn his
ergo meditare: in his delectare ⁊ iocundaberis: et forte
ostendet tibi dñs ampliora si vigilaueris. Oratio.

O Jesu fili dei viui: q̄ ex volũtate p̄ris cooperã
te spũsctõ de sinu euisdẽ p̄ris velut q̄dã fluuiꝰ
de loco voluptatis egrediẽs ꝑ hũilia declinãs
cõuallium hũilitatẽ ancille tue respiciẽs ĩ vteꝝ
v̄gis descẽdisti: vbi ꝯceptꝰ ineffabiliter carnẽ assũpsisti:
descẽdat iesus misericors gr̄a tua auide: ꝑ merita mr̄is
et v̄gis sup me seruũ tuũ indignissimũ: ꝑ quã teipm̄ desi
derem/ et amore intus cõcipiã: et per eãdẽ gratiã operã
tem in me fructꝰ bonoꝝ operũ salutares ꝓferam. Amen.

¶ De natiuitate ⁊ circũcisiõe precursoris dñi
Correñdet euãg. Exurgẽs maria abijt ĩ mõtana. Ca. vj.

POst hec recogitãs maria
de v̄bis angeli que de consobrina sua
Elizabeth dixerat/ eã visitare ad cõ
gratulãdũ et seruiẽdũ eidẽ volebat.
Jesus eñ q̄ in v̄ro illiꝰ erat/ iohãnem
adhuc ĩ vtero matris positũ sctifica
Luce. j.
re festinabat. [Exurgẽs] ḡ de loco in
quo erat: et a quiete cõtẽplatiõis ĩ qua p̄riꝰ sederat/ et ab
oratione que oĩbꝰ operibꝰ suis erat preuia/ iuit de licẽtia
ioseph a nazareth [et abijt] v̄sus austrũ [in mõtana] qꝛ
iudea in mõtanis. i. in altiori loco: et ad austrũ est respe
ctu galilee a qua recesserat maria. Et nihilominꝰ domꝰ
zacharie in loco mõtuoso vbi mõtana iudee sunt/ erat si
ta: et via ad eã petrosa ⁊ mõtuosa. Juit v̄o [cũ festinatio
ne] qꝛ diu ĩ publico nolebat apparere: vt ostẽderet q̄ vir
go non debet morari in publico/ nec ibi cõtrahere collo
quia cũ aliquo. Et venit in hierl̄m ciuitatem iude: quod
hoc loco nomen est: non tribꝰ/ sꝫ regni scꝫ iude. Hierl̄m
eñ in tribu beniamin erat/ ꝑ quã videt̃ trãsijsse ad oppi
dum in quo dr̄ tunc habitasse zacharias ⁊ natꝰ iohãnes
quarto miliario vltra hierl̄m fere cõtra occidẽtem: sed
aliquãtulum ad meridiem: maria cõcepto verbo eterno
Maria cur elizabet visitauit.
iuit ad visitãdum Elizabeth. Et ꝓm Amb. hoc fecit non
quasi incredula de oraculo scꝫ per angelũ dicto: nec q̄si
incerta de nũcio scꝫ sibi misso: nec quasi dubitãs de exẽ
plo scꝫ de elizabeth sibi dato: sed quasi leta pro voto scꝫ
animi sui: religiosa pro officio scꝫ obsequẽdi: festina pre
gaudio scꝫ inde cõcepto. Cõspice igit̃ q̄ñ vadit regina
celi ⁊ terre: non eques sꝫ pedes cũ aliquibꝰ de virginibꝰ
quas secũ domi habebat per tam longã et asperã viã vt
Distantia nazareth a hierl̄m.
illa erat. Sũt enim de nazareth vsq̄ʒ ad hierl̄m triginta
quattuor miliaria: et deĩde ad oppidũ zacharie. iiij. vel
circa: quoꝝ duo faciũt vnã leucã. Vadũt aũt cũ ea vere
cũdia/ hũilitas/ et paupertas/ oĩmq̄ʒ virtutũ honestas.
Est etiã secũ ipe dñs virtutũ: magnã et honorabilẽ ha
Grauedinẽ nõ sensit maria.
bet comitiuã: sed nõ huiꝰ scl̄i vanã et põposam. Nec erat
a cõceptu filij grauata vt cõiter cõtigit alijs mulieribꝰ:
non enĩ fuit dñs iesus mr̄i sue onerosus. O q̄ʒ felix fuisset
q̄ in illo itinere mariã obuiã habuisset/ et vocẽ salutatio
nis ab ea recepisset [Et intrauit maria ĩ domũ zacharie
et elizabeth] cognate sue. Domũ religiosam visitat: sueq̄ʒ
hũilitatis ⁊ mãsuetudinis signa manifestat: et prior [sa
lutauit] . i. salutẽ optauit [Elizabeth] q̄si congratulãs ei
Maria cur p̄or salutat.
de dono q̄d eã accepisse didicerat. Prior ipa v̄go ꝓfert
salutationẽ ꝓpter duo. Primo causa humilitatis: qꝛ hu
milior. Scd̄o causa pietatis: qꝛ superior. Prĩa ratio re
spicit morem illaꝝ regionũ: vbi inferiores solẽt salutare
priꝰ supiores q̄si reuerẽtie exhibitiõe. Sed scd̄a respicit
morem illaꝝ regionũ vbi salutatio ꝓfert̃ a maioribꝰ/ in
signum q̄ oĩs bñdictio desursum est. ¶ Nota moraliter
q̄ sex dicũtur hic de beata v̄gie: q̄ et nos imitatione eiꝰ
etiã debemꝰ facere. Primo q̄ exurrexit: surgamꝰ et nos
a torpore accidie/ et a desiderijs terrenis nos elongemꝰ
in q̄bꝰ morãdo dormimꝰ. ¶ Scd̄o abijt in mõtana. ascẽ
damus ⁊ nos in mõtana tẽdẽdo in altiorẽ vitã/ et appe
tẽdo celestia/ et appropinquãdo ad ea. ¶ Tertio festina
uit. festinemꝰ et nos ad bona opera accelerãdo: et q̄cq̄d
possumꝰ instãter operãdo: qꝛ vt dicit Chriso. nihil ita est
q̄ vitã nostrã valeat euertere: vt opeꝝ actionem bonoꝝ
Dilatio boni operis nocet.
dissimilare/ semperq̄ʒ differre: sepe enĩ istud oĩbꝰ nos bo
nis fecit excidere. Vñ dixit q̄dã q̄ bonũ opus nũq̄ʒ diffe
rẽdũ est: ne forte aliquo casu supueniẽte impediat̃. Ma
lum v̄o vrgẽs semꝑ differri debet: si forte aliq̄s casus su
peruenieñs ĩpediat. ¶ Quarto venit ĩ ciuitatẽ iuda. ingre
diamur ⁊ nos ĩ ciuitatẽ iude. i. cõfessiõis ⁊ laudis diuine
scꝫ in eccl̄iam ad laudãdũ et obsequendũ ibi. Et in ciui
tatem cõtẽplatiuã celestẽ hierl̄m ad cõfitẽdum nomini
Judas cõfitẽs interpretatur.
dñi. Judas ei cõfitẽs interpretat̃. ¶ Quito intrauit ĩ do
mum zacharie. intremꝰ et nos in domũ zacharie: non se
quẽtes cogitationes vanas/ sed magis memores mãda
toꝝ dñi interp̄tat̃. ¶ Sexto salutauit elizabeth. salutemꝰ
et nos elizabeth creaturas fastidiẽdo: et ĩ solo deo satu
ritatem nr̄i desiderij statuẽdo: q̄ solꝰ replet ĩ bonis desi
Elizabeth quid interp̄tat̃.
deriũ nostrũ. Elizabeth enĩ dei mei saturitas interp̄tat̃
et insup gr̄am ꝑceptã cõicemus p̄ximo: sicut maria fecit
elizabeth ⁊ puero. ¶ Scito aũt v̄go salutauit elizabeth
Joh. bap. replet̃ spũ sancto.
repletꝰ est iohãnes spũsctõ ĩ vtero: ꝓut fuerat repromis
sum ab angelo: et sentiẽs dñi p̄ñtiam/ pre gaudio in ma
tris vtero exultãdo ⁊ saltãdo tripudiat: ac quosdam ge
stus ad similitudinem exultantis repñtauit: et quem lin
gua ⁊ voce nõ potuit/ aĩo exultãte ⁊ etiã motu salutauit.
Mouebat̃ enĩ in vtero quasi gestiẽs salutare et dño suo
assurgere: ac quasi egredi vellet ex vtero ⁊ ei occurrere.
Et tũc primo precursorem suũ iesus ꝓphetam fecit: qui
in vtero exiliẽs eiꝰ aduẽtum euãgelizauit: et precursiõis
sue officium inchoauit: q̄si etiã intra matris viscera iam
Jo. his. j.
clamaret. Ecce agnus dei: ecce qui tollit peccata mũdi.
Vñ Chrisost. Xp̄s ideo fecit mariã salutare elizabeth vt
Cur maria salutauit elizabeth.
sermo ꝓcedẽs ex vtero mr̄is vbi habitabat dñs: et ꝑ au
res elizabeth ingressus descẽderet ad iohãnẽ: et illic eũ
vngeret in ꝓphetã. Nam statim vt vox exultatiõis cõue
nit ad aures eiꝰ exultãs puer ꝓphetauit: non voce sꝫ mo
tu. hec Chrisost. Dic infans: dic ꝓgetaꝝ oĩm maxime:
q̄ digne satis plusq̄ʒ ꝓpheta vocaberis: vñ tibi hec exul
tatio? Nõdum natus es ⁊ iam ꝓphetas. Dñi aduentum

agnoscis: quē qꝛ voce salutare nō potes/exultādo agis
qđ potes. Mēletꝰ ei occurreres/si iam natꝰ eēs videres:
cuiꝰ agnito aduētu exultādo obuiā ire conaris. Deinde
repleta est etiā mater spūsancto per filiū et meritis filij.

Joh. bap. replet spū sancto priꝰ q̄ᵹ mat.

Non priꝰ repleta est mater q̄ᵹ filiꝰ: sᵹ filiꝰ repletꝰ replet
et matrem. Ex plenitudine eni gr̄e qua xp̄s se receperat
in maria effudit p salutationē ṽgis gr̄am sctificationis
in iohānē: q̄ vlteriꝰ redūdabat in matrē. Vn̄ exultās ac
tota exhilarata τ spūsctō accēsa/amplexat ṽginē tener
rime: et pre gaudio exclamat magna voce. Filiꝰ intus la
tēs docet q̄d mater exteriꝰ agere debeat. Spūs eni infā
tis nō valētis clamare nec loqui voce ꝓp̄a/fecit clama
re matrem voce magna. Clamauit aūt voce magna: tum
in signū magne affectiōis: tū qꝛ magna dei dona cogno

Elizabeth vox magna.

uit: tū qꝛ illū i vtero tenebat q̄ vox ṽbi erat. Quasi ḡ ma
gna vi elizabeth intꝰ cōmota: nō solū ṽginē resalutauit
verūetiā voce magna clamauit: non tā clamosa q̄ᵹ deuo
ta: qꝛ nō clamor/sᵹ amor sonat i aure dei. Vn̄ ista magni
tudo magis est intelligēda rōne deuotionis interioris:
q̄ᵹ soni exterioris. Deuotio eñ magnus clamor est: ita vt

Clamor ad deum.

vsqᵹ i celū audiat. Quid (inq̄t dn̄s moysi tacēti) clamas
ad me: q̄ tn̄ nō clamabat ad deū clamore oris/sᵹ deside
rio cordis. vn̄ Aug. Clamor ad dn̄m est intētio cordis
et flagrātia dilectiōis: qꝛ semp petit qđ optat [Et dixit
elizabeth. Benedicta tu inter mulieres] .i. sup oēs mulie
res: et inter bn̄dictas bn̄dictiōe insignis. Nulla eñ tāte
vnq̄ᵹ gr̄e pticeps fuit/aut esse poterit. Bn̄dicta es: et am

Bn̄dictꝰ fructus marie.

pliori bn̄dictiōe cumulaberis [Et bn̄dictꝰ sit fructꝰ vē
tris tui] p quē bn̄dictio venit alijs. Qui ꝑm q homo bn̄
dictꝰ est bn̄dictiōe gr̄e q̄ppe plenꝰ dono oīm carismatū.
bn̄dictꝰ etiā i bn̄dictiōe glīe ꝑm q deꝰ ab eterno τ vsqᵹ
in eternū. Nō qꝛ tu bn̄dicta ideo bn̄dictꝰ fructꝰ vētris tui:
sᵹ qꝛ ille preuenit te i bn̄dictiōibꝰ dulcedis ideo tu bn̄di
cta. Bn̄dicta arbor: bn̄dictꝰ et arboris fructꝰ. Bn̄dicta
ṽga de radice iesse: bn̄dictus et flos q̄ de tali radice ascē
dit. Bn̄dicta talis mr̄: bn̄dictꝰ et talis filiꝰ. Bn̄dicta est
maria ab āgelo supra: qꝛ triūphātis ecclīe ruinā repauit:
sᵹ hic ab elizabeth: qꝛ militātē ecclīam q̄si iā mortuā su
scitauit. vbi Bed. Eadē voce ab elizabeth qua a gabrie
le benedicit: q̄tenꝰ et āgelis τ hoībꝰ venerāda mōstret.

Fructus quinqᵹ marie.

¶ Et notādū q q̄nqᵹ fructꝰ colligūt ex btā ṽgie. Primꝰ
est vētris: et hic est gn̄atio p quā fructū vite cōicauimꝰ.
Scđs est fructꝰ mētis: et hic est cōpassio quā hᵹ ad affli
ctos τ sup pctōres. Tertiꝰ est oris: et hic est orō. Quartꝰ
est opis: et hic est ꝓtectio. Quītꝰ est noīs: et hic est deuo
tio q̄ habet ex bn̄dicto noīe eius/etiā a sceleratis: ita vt
in oībꝰ piculis ab oībꝰ inuocet. [Et vn̄ hoc mihi vt ve
niat mr̄ dn̄i mei ad me] .i. q̄ mea iusticia: q̄bꝰ meis factis
vel meritis accidit hoc mihi. s. sterili τ seni/et ꝑm reputa
tionē hoīm maledicte: vt mr̄ dn̄i mei. s. ṽgo fecūda τ bn̄
dicta veniret sic hūilr̄ deuote τ reuerēter ad me seruā et
ancillā suā. q. d. nullis. neqᵹ eñ sctītas: neqᵹ religio: neqᵹ
nobilitas aliqua hoc mihi p̄stitit vt tāto honore tātaqᵹ
btītudīe fierē digna: sᵹ sola dei gr̄a. Ego potiꝰ debui ire
ad te: sᵹ tua tuiqᵹ filij humilitas te coegit venire ad me.

Maria venit ad diuersos.

¶ Et notādū q mr̄ dn̄i venit ad pctōres p cōpassionem
inq̄ᵹtū est amarū mare/dās eis amaritudinē cōtritiōis:
venit ad opp̄ssos p ꝓtectionē inq̄ᵹtū dn̄a liberās eos: ve
nit ad mestos p consolationē inq̄ᵹtū stella letificās eos.
vn̄ Aug. Sctā maria succurre miseris: ecce p̄mū. iuua pu
sillanimes: ecce scđm. refoue flebiles: ecce tertiū. Et ve
re bn̄dicta es: et bn̄dictꝰ fructꝰ vētris tui: et admiror de
hūilitate visitatiōis tue ꝓpter magnificētiā ṽtutis q̄ ap
paret i te. Ecce eñ i tuo aduētu τ salutatiōe: nō solū ego
sᵹ et infās i vr̄o meo gratulat: et qđ voce nō pōt/gaudio
fatet. Sic elizabeth miraculū et icarnationē ṽbi cogno
uit: et mariā esse matrē dn̄i τ deo plenā intellexit. Intel
lexit q̄ppe p spm̄sctm̄ quo repleta erat: qꝛ exultatio infā
tis illiꝰ significaret venisse matrē eiꝰ: cuiꝰ ip̄e precursor
erat futurꝰ: et ideo q̄ ante erubescebat onꝰ parētis dum
adhuc nesciret mysteriū religiōis iam bn̄dicit: et q̄ se oc
cultabat qꝛ cōcepat filiū/iactat se qꝛ gn̄abat ꝓphetam.

Elizabeth secreta cognouit p spm̄ ꝓphetie.

¶ Elizabet etiā q̄ in occulto τ secreta inspiratiōe cognoue
rat his q̄ simul aderāt palā euāgelizabat: dicēs [Et btā
q̄ credidisti] scᵹ angelo qn̄ p assensū fidei cōcepisti [qm̄
pficient] āpliꝰ i futuro [ea q̄ dicta sunt tibi a dn̄o] scᵹ per
angelū nūciātē/et p spm̄sctm̄ mētem tuā illustrātē/et te
imediate docētē. Apte hic indicat q ṽba angeli ad ma
riam dicta p spm̄ agnouerat [Beata (inq̄t) q̄ credidisti]
Sed τ beati illi q̄ audiūt τ credūt. Cōsidera itaqᵹ q̄ᵹ ma
gne ṽtutis est btē marie ṽgis salutatio: q̄ cōfert gaudiū:
confert τ spm̄sctm̄: cōfert reuelationē secretoꝝ diuinoꝝ:
cōfert et ꝓphetie actū. Et ideo semp est salutāda ꝓpter
resalutatiōis lucrū inde sperādū. Audita igit rn̄siōe eli
zabet: qua eā matrē dn̄i sui appellādo: ac btām p̄dicādo
et fidē fortē laudādo ꝓphetauit: āpliꝰ maria tacere non
potuit dona que pceperat: et q̄ ṽgiali pudore τ ex hūili
tate acceptū oraculū silētio texerat: iā cōgruo tp̄e pate
fecit: vn̄ exultās ꝓrupit i cāticū leticie: qđ a dn̄o edidit:
dicēs [Magnificat aīa mea dn̄m] τc. totū ibidē cōplēs

Cātici cōponēdi et canendi mos.

iocūditatis τ leticie cāticū. Cōsueuerūt eni hebrei i ca
su magno cātica ꝯponere τ dicere dn̄o: qn̄ deꝰ mirabilia
fecit circa ip̄os. Et plus oībꝰ pōt hec ṽgo magnificare
dn̄m. Btā siq̄dē ṽgo tātū mysteriū sibi esse manifestatū

Mysteriū cur non cito reuelauit maria.

et quāta p hoc eēt more humiliū nō statim reuelauit: sᵹ
q̄usqᵹ p elizabeth reuelat/abscōdit: quā qꝛ cognouit my
steriū p spm̄sctm̄ cognouisse intelligēs dn̄m illđ reuela
ri velle tādem: et hoc ip̄a reuelat: deniqᵹ magnificat. i. ma
gnū in opibꝰ eiꝰ laudat τ predicat: nō magnū facit: qꝛ i se
grādescere nō pōt: τ nec detrimētū nec augmētū recipit
q. d. maria. O elizabeth: tu me magnificas de bonis q̄ vi
des i me: sᵹ aīa mea dn̄o τ creatori: videlicet deo pr̄i: ex
quo sunt oīa: attribuēs ip̄m in hoc cātico magnificat: et
eiꝰ magnificētiā p̄dicat: nō tn̄ ligua laudat [Et exulta
uit spūs meꝰ in deo salutari meo] et saluatore meo. s. in fi

Marie salutare deꝰ est peculiariter.

lio: p quē sunt oīa: p quē salꝰ mūdo reparat. In h̄ aūt sa
lutari ṽgo bene hᵹ cām exultatiōis plusq̄ᵹ oēs creature
qꝛ parētes i filijs solēt exultare. Et licet ip̄e sit salutare
oīm hoīm/singulariter tn̄ fuit salutare ṽgis pre cūctis

Spūs est anima.

hoībꝰ: ꝓpt singulares ṽgis prerogatiuas. Spūs ip̄e est
aīa: int̄dū tn̄ accipit ꝓ aīe rōnabilitate τ excellētia. Aīa
nāqᵹ viuimꝰ: spū discernimꝰ et intelligimꝰ. Vn̄ ꝯphēdit
oēs vires sub aīa τ spū. sub aīa cōprehēdūtur vires infe
riores i cōparatione ad corpꝰ: spūs ṽo importat eādem
substātiā aīe ꝑm vires supiores: q̄bꝰ rapit supra se dulce
dine ꝯtēplatiōis. Maria ḡ aīa τ spū deo deuota de oībꝰ
bn̄ficijs circa eā deintꝰ exhibitis/oēs vires suas i graꝝ

De exultatione spiritus marie.

actiōe τ laude dei impēdit. q. d. ꝑm Amb. Tāto munere
me deꝰ sublimauit vt nullo lingue officio explicare pos
sum: sed totū animi interioris affectum in agēdis graꝝ
laudibꝰ offero: totū qđ viuo: qđ sentio: qđ discerno i eiꝰ
magnitudine cōtēplāda: i eiꝰ p̄ceptis obseruādis impē
do. Magnificat aūt τ ille dn̄m: in cuiꝰ bonitate magnifi
catur τ laudat dn̄s. Sic eñ i disciplīs magr̄i: sic i opibꝰ
suis artifices singuli laudātur τ magnificātur. Magni
ficatur ḡ deꝰ in nobis dū aīa nr̄a q̄ ad imaginē dei facta
est p iusticiā xp̄o se cōformat q̄ est imago pr̄is: dū imago
dei q̄ est i ip̄a magnificat. i. virtutū magnitudine magna
efficit: dū ꝑm precepta diuina viuimꝰ: dū bonis operibꝰ

i. Cor. vi.

lucemꝰ. Et ideo ait apl̄s. Magnificate τ portate deū in

Magnificatur deꝰ i beneficijs suis triplr̄

corpe vr̄o. Vn̄ nota q deꝰ magnificat triplr̄ in bn̄ficijs
suis. Primo ip̄a bn̄ficia deo attribuendo. Scđo ꝓ ip̄is
deo gr̄as agēdo. Tertio i ip̄is nos exercēdo. ¶ Notādū
etiā q beata ṽgo i isto cātico dilatauit se in dei laude et

Locutam esse mariā septies legimus.

graꝝ actiōe. Nusq̄ᵹ aūt alibi legit fuisse locuta/nisi val
de parū et pauca ṽba. In vniuerso eni tātū septē vicibꝰ
legimꝰ eam locutā: vt ex hoc ostēderet se gr̄a septiformi
plenam: videlicet cū angelo bis. Primo: q̄uō fiet istud.

Luce. i.

Scđo: ecce ancilla dn̄i. Cū elizabeth bis. Primo cū sa

Luce. ij.

lutauit elizabeth. Secūdo cum ait Magnificat aīa mea

Joh. ij.

dn̄m. Cū filio bis. Primo in tēplo. Fili q̄d fecisti nobis
sic. Scđo in nuptijs: vinū non habēt. Et semel cū mini
stris ibidem: quodcūqᵹ dixerit vobis/facite. In oībꝰ his
patet q nūq̄ᵹ locuta est nisi breuiter paucis ṽbis: excepto

Miracl̄a quattuor secuta marie loq̄las

q in cātico se dilatauit vbi cū deo locuta est. ¶ Et notan
dum q hec septē ṽba locuta est in q̄ttuor tp̄m vicibꝰ: et
non sine euidēti vtilitate q̄libet vice: q̄ter igit est locuta
et q̄ttuor miracula sūt secuta: scᵹ In angeli annūciatiōe
et tūc cōcepit deū. In elizabeth visitatiōe: et tūc exulta
uit infās i vr̄o. In nuptijs: tūc cōuertit aquā i vinū. In

Significatio quattuor psonarum cū q̄bꝰ maria locuta est.

tēplo: et tūc erat subditꝰ illis. ¶ Notādū etiā q inter pre
dictas locutiōes cū q̄ttuor psonis locuta est beata ṽgo.
scᵹ cū angelo: cū elizabeth vetula τ cognata sua: cū filio:
et cū ministris. In q̄ ostēdit pulchrū documētū q puel
la iuuenis (et precipue monialis) rarissime dᵹ loqui/nisi
vel cū angelo. i. cū angelico sacerdote: qꝛ angelꝰ dn̄i exer

citum est sacerdos: et hoc ĩ cõfessione. vel cũ sancta elizabeth. i. cũ vetula vel alia matura ꝛ sctā muliere: et hoc in rara cõsolatione. vel cũ filio dei: et hoc ĩ orone vel lectione. vel cũ ministris honestis: et hoc ĩ necessarioꝝ postulatiõe. Cõsidera ℊ q̄uo letāṫ mr̄es ambe: laudāt deū de vtraq̄ ꝯceptiõe/ et ĩ gr̄aꝝ actiõe cõsistētes agūt dies leticie. O q̄lis dom⁹ vbi pariter cõmorātur ꝛ requiescunt tales matres scꝫ maria ꝛ elizabeth / talib⁹ filijs scꝫ iesu et iohāne fecūdāte. O si cũ dn̄a tua in mõtana posses cõscēdere: si sterilis et ꝟgis matrꝭ suauē cõtueri cõplexū/ et salutatiõis officiū: puto ꝙ cāticū illd̄ sacrū Magnificat aīa mea dn̄m cũ btissima ꝟgie suaui cũ modulatiõe cõcineres: mirūq̄ cõceptū ꝟgineū vna cũ ꝓpheta puulo exultās ꝛ iubilans adorares. vñ Ansel. ad sororē suā. Jam cũ dulcissima dn̄a tua in mõtana cõscēde: sterilis et ꝟgis intuere cõplexū/ et salutatiõis officiū: in quo seruulus dn̄m/ preco iudicem/ vox ꝟbū inter anilia viscera cõclusus ĩ ꝟgis vtō clausum agnouit/ et indicibili gaudio ꝓphetauit. Beati vētres ĩ q̄b⁹ toti⁹ mūdi sal⁹ exoriṫ pulsisq̄ tristicie tenebris sempiterna leticia ꝓphetatur. Accurre q̄so accurre: tātis gaudijs admiscere: ꝓsternere ad pedes vtriusq̄: et in vni⁹ vētre spõsum tuū amplectere: amicū ꝟo ei⁹ ĩ alteri⁹ vtō venerare. hec Ansel. Attēde hic ꝛ imitare hūilitatꝭ exēplū: ꝙ eni maria ad elizabeth/ xp̄s ad iohēm: dn̄a ad ancillā/ dn̄s ad ꝟuū venire: et maria elizabeth seruire nõ dedignaṫ: q̄d aliud q̄ʒ hūilitatis exēplū ostēdiṫ? De qua etiā spālr̄ ĩ cātico suo predicto maria gl̄iaṫ: et plena oīm ꝟtutū solā hūilitatē recognoscit dicēs [Qꝛ respexit hūilitatē āncille sue] ℊ et tu de te humilia cũ maria sentias: et q̄cq̄d boni habes deo nõ tibi cũ ea attribuas [Et stetit maria q̄si mēsib⁹ trib⁹ cũ elizabeth] ꝓ cui⁹ cõsolatione ꝛ obseq̄o venerat ministrās ꝛ seruiēs ei hūilr̄/ reuerēter/ ꝛ deuote ĩ oīb⁹ q̄b⁹ poterat: q̄si oblita se matrē dei esse ꝛ toti⁹ mundi reginā: vt in oīb⁹ impleret hūilitatꝭ mēsurā. In ea igiṫ cõtēplatio non deseruit actionē: nec actio diminuit cõtēplatiõem. Vñ et euāgeliū scriptū de ministerio marthe ꝛ cõtēplatiõe marie legiṫ ĩ ipsi⁹ btē ꝟgis assūptiõe: q̄ et actiua fuit vt ꝑtꝫ ĩ h̄ loco: et cõtēplatiua qꝛ cõseruabat oīa ꝟba hec cõferēs ĩ corde suo. Tādiu quippe māsit maria cũ elizabeth donec ꝑt⁹ tp̄e cõpleto ꝓcursorꝭ dn̄i sui ꝓpṫ quā venerat/ natiuitatē videret: vt ei ꝛ mr̄i obsecundaret: ꝛ vt ĩ via ꝛ publico non videreṫ frequēti⁹: et vt tāto tp̄e elizabeth ꝛ iohes cresceret ĩ gratijs ꝓfect⁹. Nam si in primo aduentu marie sed ꝛ etiā ipsius dn̄i spūsctō sunt repleti: multū ē illis supadditū de gratijs ĩ tāta mora māsiõis.

Hūilitatꝭ exēplum.

Euāge. de martha et magd. cur legitur de maria? Cur tam diu illic stetit.

¶ Cõpleto igiṫ pariēdi tp̄e [peꝑit elizabeth filiū] .s. viij. kal. iulij. et feria sexta: cui nato ac etiā mr̄i ei⁹ hūilia obseq̄a btā ꝟgo exhibuit: et ĩ domo etiā aliena ministrare poti⁹ q̄ʒ ministrari voluit [et audierūt vicini] q̄ erāt cohabitātes [et cognati] q̄ erāt cõsanguinei vel affines elizabeth [qꝛ magnificauit] et magnifice fecit [dn̄s miam suā cũ illa] .i. magnā miam ei fecit scꝫ opprobriū sterilitatis auferēdo: et tātū et talē filiū sic nūciatū mirabiliṫ et cõceptū supnaturalr̄ ei dādo: et cõgratulabanṫ ei sup tāto dono: ꝟm qd̄ angel⁹ zacharie dixerat. Multi ĩ natiuitate ei⁹ gaudebūt. Hoc aūt gaudiū sctitatē in eo futuram significabat. Sic q̄libet dꝫ cõgratulari de bono alterius/ et gaudere cõtra inuidos: q̄ de malo gratulātur: et de bono tristāṫ. Et nota ꝙ hac die sctūs iohes euāgelista de carcere hui⁹ mūdi migrauit/ ꝛ ad celeste palatiū letātib⁹ angelis gl̄ios⁹ intrauit. Et qꝛ ꝓpṫ ingēs officiū nõ potuit hodie ei⁹ festū celebrari/ statuit h̄ eccl̄ia ĩ hebdomada natalis dn̄i die tertia solēniter fieri. Vel qꝛ ea die fuit ipi basilica dedicata. Vel qꝛ tūc infulat⁹ est patriarcha eccl̄iaꝝ ĩ asia. Et solēnitas baptiste ĩ suo die remāsit: nimirꝝ/ qꝛ hic dies ab āgelo gaudio natiuitatꝭ precursoris autēticat⁹ fuit. Igiṫ dilectissimi hos eq̄natos sūmos dei amicos inter choros āgeloꝝ rutilātes deuotis hodie laudib⁹ honorantes/ et orones ad thronū gr̄e mittam⁹: vt miam cõseq̄mur/ et gr̄am ĩ auxilio opportuno inueniam⁹. Sꝫ cur natiuitatē iohis potius q̄ʒ alicui⁹ scti celebrem⁹? Hec causa est ꝟm Aug. qꝛ illoꝝ post natiuitatē et etatꝭ accessum fides dn̄o adhesit: sꝫ nulli⁹ eoꝝ natiuitas xp̄o militauit. Iohis aūt dn̄m ipsa natiuitas ꝓphetauit: quē cõceptū ex vtero salutauit. Iccirco etiā iohis celebraṫ natiuitas: qꝛ iohes dei gr̄a dat⁹ scꝫ ꝛ nat⁹ est initio tp̄is gr̄e: qꝛ etiā gr̄am noui testamēti erat pdicaturus: q̄ etiā ĩ vtō est mūdat⁹. Die q̄q̄ natiuitatꝭ iohis q̄dā lucernas mltas accēdūt: in q̄ significaṫ ei⁹ esse diē. de q̄ dn̄a dixit. Illa erat lucerna ardēs ꝛ lucēs.

Natiuitas iohis baptiste.

Joh. euā. die natiuitatis ioh. bapti. migrauit. Festū ioh. euā. cur in natali dn̄i co celebretur.

Natiuitatem iohis bapti. cur celebram⁹ potius q̄ʒ aliorum.

¶ Octauo aūt die a natiuitate precursorꝭ [venerūt circūcidere pueꝝ] ꝟm ꝓceptū legis. Et qꝛ ĩ circūcisiõe tūc iponebaṫ nomē puero/ sicut modo iponiṫ ĩ baptismo: ideo subdiṫ [Et vocabāt eū noīe pr̄is sui zachariā.] Mos eni erat antiquoꝝ imponere noīa pr̄m priogenitis: et marie vnigenitis. Cõgrue aūt imponebaṫ nomen ĩ circūcisiõe: qꝛ nullus nisi abijciat carnalia qd̄ significat circūcisio/ dign⁹ est vt nomē ei⁹ scribaṫ ĩ libro vite. [Et rn̄dēs mater ei⁹ dixit. Nequaq̄ʒ] scꝫ vocabiṫ zacharias [sed vocabiṫ iohes] Hoc sibi a deo reuelatū fuit: qꝛ a pr̄e mutuo non didicit. Mater etiā nutu ꝛ signo de noīe iponēdo interrogat⁹. Per qd̄ videṫ ꝙ nõ tm̄ erat mut⁹/ sed etiā surd⁹ [postulauit] signo nõ ꝟbo [pugillarē] .i. tabulā tātā q̄ʒtū poterat pugill⁹ capere. Vñ ꝟm vulgare romanoꝝ pugilla est tabula ad scribēdū. Diciṫ etiā aliq̄n pugillaris calam⁹ et stil⁹ et graphū q̄ scribim⁹. [Et scꝓsit (sic dicēs) Johānes est nomen ei⁹.] Non dicit erit/ sꝫ est. q. d. Jam est ipositū nomē a deo ꝛ ab angelo: ego nõ ipono/ sꝫ ipositū indico. ¶ Et notādū ꝙ h̄ nomen iohes fuit ei ꝓpriū. Primo ꝓpṫ plenitudinē gr̄e quā habuit. Scd̄o ꝓpṫ tp̄s gr̄e qd̄ inchoauit. Tertio ꝓpṫ excellētiā gr̄e quā prim⁹ ꝓdicauit: scꝫ remissionē pctōꝝ et gr̄e collationē [Et mirati sunt vniuersi] sup cõueniētia ꝛ cõcordātia inter patrē et matrē de noīe pueri/ seu de impositiõe noīs hmōi. Et tūc apertū est os zacharie: et resoluta est lingua ei⁹: qꝛ quā vinxerat incredulitas fides soluit. Per ꝯfessionē eni fidei ĩ scꝓto quā ꝟbis facere nõ poterat meruit liberari: sicut ꝓpter verbū dubitationis demeruerat ligari. Quo facto gr̄a noui testamēti reserata. i. manifestata ostēditur esse [Et loq̄baṫ bn̄dicēs deū] ꝓ bn̄ficijs ostensis circa eū. Nec mirꝝ si loq̄baṫ: qꝛ prior su⁹ scꝫ de⁹ dederat ei bn̄dicite: et ideo bn̄dixit deū ꝟm illd̄. Bn̄dicite sacerdotes dn̄i dn̄o [Et fact⁹ est tīor magn⁹ sup oēs vicinos eoꝝ] timor scꝫ admiratiõis de his q̄ facta sunt ĩ ortu iohānis: scꝫ de ꝑtu senis ꝛ sterilis: de ipositiõe noīs singularis: de miraculosa restõne locutiõis. Vel tīor punitionis: qꝛ vidētes virꝝ religiosum ꝓpter hesitationē sic punitum: timebāt sibi oēs/ sciētes ꝙ nõ eēt tutū offendere deū. [Et sup oīa mõtana iudee] circūcirca [diuulgabāṫ oīa ꝟba hec] scꝫ ꝓdicta mirabilia [Et posuerūt oēs qui audierāt ĩ corde suo] scꝫ miracula q̄ facta fuerāt cõsiderātes / et euētū rei tacite ꝓstolātes [dicētes] scꝫ intra se. [Quis] et q̄lis [putas puer iste erit?] q. d. valde magn⁹ et laudabilis erit. Nec mirꝝ ꝙ ita q̄rebāt de puero [eteni man⁹ dn̄i] .i. ꝑtās diuina et ꝟt⁹ dei opatiua [erat cũ illo] scꝫ iohāne in mirabilib⁹ circa eū factis: ex q̄b⁹ rõnabiliter ꝯcludebaṫ magnitudo pueri futura corā deo [Et zacharias iplet⁹ est spūsctō] et ꝓphetizās cāticum diuine laudis fecit dn̄o dicēs [Bn̄dict⁹ dn̄s de⁹ israel. ꝛc.] per totū. ¶ Magna est largitas diuine pietatis ꝛ mūeris ei⁹ si prõpti ꝛ parati ad accipiēdū sim⁹. Nam ecce loquela que sola ablata est diffidēti: cũ spū ꝓphetie est restituta credēti: et vbi abūdauit delictum supabūdauit ꝛ gr̄a: et ita frequēter ampli⁹ reddit dn̄s q̄ʒ sustulerit: qui etiā q̄s sanauit in corpe/ hos etiā in aīa sanauit. vñ Amb. Vide q̄ʒ bon⁹ de⁹ est facilis indulgere pctīs: non solū ablata restituit/ sꝫ etiā insperata cõcedit. Ille dudū mut⁹ ꝓphetat. Hec eni gr̄a dei maxia ꝙ eū qui negauerat confiteṫ. Nēo ℊ diffidat: nēo veteꝝ cõsci⁹ delictoꝝ premia diuina despet. Nouit de⁹ mutare sn̄iam/ si tu noueris emēdare delictū. hec Amb. Maria ꝟo tādē valefaciēs elizabeth et zacharie: ac benedicēs iohāni redijt ad domū habitatiõis sue ĩ nazareth: cõpleto tn̄ pri⁹ ortu ꝓcursoris: vt opinio magꝭ cõis tenet. Per hoc aūt ꝙ peracto obseq̄o post ꝑtū cognate sue redijt ĩ domū suā/ ostēdit ꝙ inhonestū sit morari sine officio ĩ domo aliena. ¶ Libet nūc intueri q̄ʒtas tūc zacharias/ q̄ʒtas ꝛ elizabeth lachrymas fuderūt q̄n virgo maria inde recessit: q̄n mūdi gaudium et stella maris in domū suā reuersa est. Johes q̄q̄ in ei⁹ discessu non parum doluit: q̄ in illi⁹ aduētu tāto gaudio exultauit. In reuersiõe aūt marie paupertatē ei⁹ ad memoriā reuocare stude. Redijt ad domū in qua nec panē nec vinū nec alia necessaria erat inuētura: stetit q̄si trib⁹ mēsib⁹ apud illos forte opulēter: nūc aūt redijt ad paupertatē suā: vt pprijs manib⁹ laborādo victū ꝓcuret. Cõ-

Circūcisio io. bap.

Impositio noīs scti iohis.

Pugilla quid est.

Timor vsi in nati. iohan. bap.

Loquela cũ ꝓphetia restituta q̄d significet.

Deus pl⁹ dat. ꝛc.

Marie reuersio q̄d moraliter indicet.

patère q̃ sibi/et ĩ amorẽ pauptatꝭ accẽdere.[Puer aũt] iohãnes[crescebat]q̃tũ ad augmẽtũ corpis[et cõforta bat spũ] q̃tũ ad augmẽtũ grẽ et ꝟtutis:qꝛ ſm cremẽtũ corpis crescebat p augmẽtũ ꝟtutis:caro enĩ est infirma et ideo spũ prõpto est cõfortãda.[Et erat]quãtũ ad pfe ctionẽ cõuersatiõis[in desertꝭ]locis orõni ꝛ cõtẽplatio ni aptis:ibi eñ habitauit a septĩo ãno etatis sue[vsq; in diẽ oñsiõis sue ad isrl'].i.donec placuit deo ipm israheli tico pplo demõstrare.s.qñ venit transiordanẽ predicãs baptismũ penitẽtie:qδ factũ est ãno.xv.imperij tyberij cesaris:tũc enĩ exijt de desertis ad predicãdũ populis. Cõsidera in premissis magnificẽtiam iohãnis:et ĩ mul tis alijs que de eo reperiũtur priuilegijs. Oratio.

Sancte Johãnes baptista:tu prius plenus deo q̃ nat⁹ ex vtero:pri⁹ noscẽs deũ q̃ nat⁹ ĩ mũdo ad te dñe quem grã fecit tam amicũ dei fugio anxius quẽ iniq̃tas fecit tam reũ dei:memẽto ergo dñe vt sicut grã dei te sic sublimauit:sic miã tua eri gat quẽ culpa sua sic hũiliauit : me eñ iniq̃tas mea talẽ fecit:te aũt talẽ:non tu sed grã dei tecũ. Obtine q̃so mihi misero: vt sicut in primo aduentu nr̃i saluatoris magno gaudio exultasti:sic ꝛ ego ĩ scδo aduẽtu ei⁹ merear gau dere:et cum sanctis in gloria exultare. Amen.

De genealogia saluatoris. Capi.vij.

Matth.j.

DEscripto igitur ortu pre cursoris/consequẽter sequit̃ genealo gia saluatoris:qꝛ hec ei⁹ ortũ p̃cedit: de qua Matth.sic dicit.[Liber gña tiõis]scꝫ tpalis [iesu xpi].i.saluatorꝭ vnctĩ[filij dauid/filij abraã]hic.s.est q̃ sequit̃ Mat.liber dict⁹ est liber gña tionis:qꝛ scripsit hebraice. Consuetudo aũt hebreoꝝ est libros ab eoꝝ pricipijs/seu ab eo de quo tractat̃ in prin cipio denoĩare:et ideo a xpi genealogia euãgeliũ suũ de noĩat seu intitulat:qꝛ ab ea ipm incipit ꝛ inchoat. Pre posuit aũt in ꝓlogo istos duos : scꝫ dauid ꝛ abraã poti⁹ q̃ alios:et hoꝝ duoꝝ fili⁹ spãliter dꝛ xps:qꝛ vnus inter patriarchas/alter ĩter reges fuit pricipalis:et his duo bus solũ in veteri testamẽto facta est expssa ꝓmissio de xpo ex eis nascituro:et vt dignitas sacerdotalis ex abra am/et regalis ex dauid originali iure ostẽderet̃ in xpo. Preposuit ꝟo dauid abrae cũ ecõuerso esset q̃tũ ad tẽ pus:qꝛ dignitas regni maior est q̃ prioritas tpis:qꝛ da uid ꝓfund⁹ fuit pctõr/ideo vt ex sola miã xps nat⁹ ostẽ datur/pctõr iusto preponit̃.et qꝛ euidẽtius ꝛ sepi⁹ et fir mius ꝓmissio facta est dauid:et ne ordo genealogie tur baretur:qꝛ finis clausule vni⁹/est pricipiũ alteri⁹:vnde incipiẽs genealogiã subiũgit[Abraã genuit ysaac.ꝛc̃.] vsq; ad ioseph descẽdẽdo. Que gñatiões narrant̃ ꝓpter illã qua maria genuit iesum q̃ vocat̃ xps:de qua dicetur inferi⁹. Et ideo dicit[Liber gñationis]singulariter:qꝛ q̃uis multe gñatiões p ordinẽ replicẽtur : vni⁹ tñ.i.iesu xpi gñatio q̃rit̃/ꝓpter quã cetere hic ĩducũt̃: q̃ dꝛ iesus quo ad diuinã/ꝛ xps quo ad humanã naturã. Unde no men iesu est nomẽ ꝓpriũ:sꝫ nomẽ xpi est nomẽ cõe.et no men iesu est nomẽ glie : sed nomen xpi est nomen gratie. Cõsiderãdũ aũt q̃ matthe⁹ descẽdẽdo texit gñationẽ xpi:qꝛ agit de hũanitate qua xps ad nos descẽdit : et as sumptionẽ infirmitatis nr̃e a deo oñdit. Uñ ab abraam incipit/ostẽdẽs modũ qualiter de⁹ venit ĩ mũdũ carnẽ a patrib⁹ descẽdẽtẽ assumẽdo : et ꝓcedit vsq; ad ioseph virũ marie:de qua sola ꝟgie nat⁹ est iesus materialiter: qꝛ de pr̃e eẽntialiter. E cõtrario aũt Lucas describit eã ascẽdẽdo:qꝛ filios grẽ p xpm ad regnũ ascẽdere oñdit: et reductionẽ hũane nature in deũ describit. Uñ et a ba ptismo vbi filij grẽ fiunt incipit ꝛ vsq; ad adam ꝓcedit: qꝛ spũalis gñatio oẽs q̃ volũt ĩ xpo filij dei fieri cõphẽ dit. Ut aũt dicit Hylari⁹. Gradũ quẽ Matth.in ordine regie successionis ediderat/lucas in sacerdotali origine cõputat:quẽ dñ vterq; dinumerat cognationem in dño vtriusq; trib⁹ vterq; significat:atq; ita suis queq; ptib⁹ dñi nr̃i iesu xpi: q̃ est etern⁹ rex ꝛ sacerdos/et in carnali ortu vtriusq; gñis gl'iam ꝓbauerũt.hec Hyla.vñ et Au gu. Sol⁹ aũt tũc vngebat̃ rex ꝛ sacerdos:et in his duab⁹ psonis prefigurabat̃ vn⁹ rex ꝛ sacerdos: vtroq; munere vn⁹ xps regẽs ꝛ interpellãs ꝓ nobis/faciensq; nos mẽ bra sua: vt ĩ illo ꝛ nos xpi essem⁹. Incipiẽs itaq; Mat.

Xps cur pre ceterꝭ fili⁹ dauid ꝛ abrae dꝛ

Dauid an te abraam

Cur descẽ dẽdo mat th.narrat.

ab abraã/et p iude lineã veniẽs ad dauid primũ regem in tribũ iuda totã sibi succedẽtiũ genealogiã vsq; ad io seph ex ordine texit: vt saluatorẽ nostrũ ex semine abrae q̃ principalis fuit inter patriarchas:et de ꝓgenie dauid q̃ pricipalis fuit inter reges:et de tribu iuda q̃ inter tri bus pricipalis fuit ſm carnẽ descẽdisse oñdat. Nam et abrae ꝛ dauid xps dñs fuerat ꝓmissus:et q̃ de tribu iu da originẽ duceret/fuerat ꝓphetatũ. Describit̃ aũt h̃ gñatio xpi p tres quaterdenas gñationũ : quorũ alique fuerũt ante legẽ:et alique tpe legꝭ:et vltiã scꝫ xpi gñatio tpe grẽ:qδ incepit ab ei⁹ cõceptiõe. Et p hoc significat̃ q̃ aliqui istis trib⁹ tpib⁹ saluati sunt p fidem xpi. Item ſm Chri. Cõpletꝭ ter q̃ttuordecim gñatiõib⁹ mutat⁹ est ĩ iudeis hoim stat⁹:ab abraã eĩ vsq; ad dauid fuerũt sub iudicib⁹:a dauid vsq; ad transmigrationem sub regib⁹: a trãsmigratiõe vsq; ad xpm sub põtificib⁹:oñdit̃ per h̃ q̃ sicut ꝯpletꝭ ter q̃ttuordecĩ gñatiõib⁹ mutat⁹ est hoim stat⁹:sic a xpo hoim stat⁹ mutat⁹ est vt ipe sit iudex/rex/ et põtifex. Item p hoc significat̃ q̃ in xpo cõsũmat̃ obe diẽtia decalogi ꝛ ꝟitas euãgelij ĩ fide trinitatꝭ:ĩ qua de dit nobꝭ ptãtẽ filios dei fieri : et q̃ p istoꝝ obseruatiõem xps(q̃ est sol iusticie)orit̃ in nobis p spũalẽ illuminatio nem. Itẽ tres q̃ttuordene faciũt.xlij.gñationes p quas puenim⁹ ad xpm q̃ ꝓmissus est nobis ĩ premiũ:sicut filij israel per.xlij.mãsiones venerũt ad terrã sibi ꝓmissam.

Tres qua terdene.

De statu iudeoꝝ.

Per has tres q̃terdenas notant̃ tria tpa:ãte legẽ/sub lege/et tps grẽ. Pria q̃terdena est ab abraã vsq; ad da uid inclusiue. Scδa a dauid vsq; ad trãsmigrationẽ ba bylonis. Tertia a trãsmigratiõe babylõis vsq; ad xpm. Pria ꝯtinet priarchas.scδa reges.tertia duces. In pri ma ponũt̃ prio nati ãte ingressum egypti:ibi iudas aũt. scδo nati ĩ egypto:ibi phares aũt. tertio nati post egres sum:ibi naason aũt. Pria quaterdena signat gñatiõem xpi p grãm ĩ aĩa penitẽte.scδa ĩ aĩa ꝓficiẽte.tertia ĩ aĩa pfecta. Gñatio xpi spũalis ĩ aĩa penitẽte oñdit̃ ſm tres grad⁹ pnĩe. Prim⁹ eñ in inchoatione.scδs in ꝓgressu. terti⁹ in cõsummatiõe. In inchoatione pnĩe implicãtur tria:scꝫ precedẽtia/cõstituẽtia/et ꝯseruãtia penitẽtiam. Precedẽtia sunt duo : scꝫ fides bonitatꝭ diuine/que per abraam:spes venie/que per ysaac. Cõstituẽtia sunt tria. cõtritio in qua est lucta detestãdo pctm̃ pri⁹ amatũ/que per iacob.cõfessio que per iudã.satisfactio que p fratres ei⁹. Cõseruãtia sunt tria.timor offense/que per phares q̃ dꝛ diuisio.amor glie q̃ p zaram/qui dꝛ oriẽs.horror ge hẽne:q̃ per esrom/q̃ dꝛ sagitta. Sequit̃ spũalis gñatio xpi ĩ aĩa:in ꝓgressu penitẽtie:q̃ cõtinet quattuor gñatio nes ſm quattuor expediẽtia ꝓgress⁹. Primũ est electio boni a malo:que p aram q̃ dꝛ elect⁹.scδm est volũtas pfe cta ĩ bona exequẽdo:que p aminadab q̃ dꝛ spõtane⁹.ter tium est prudẽtia discernẽdi iuuãs a nociuo : que p naa son q̃ dꝛ serpẽtin⁹.quartũ est sensus gaudij ĩ cõplacẽdo q̃ per salomon q̃ dꝛ sensibilis. Subsequit̃ tertia gñatio xpi ĩ cõsũmatione pnĩe : ad quã cõcurrũt quattuor gña tiones ſm quattuor ibi expediẽtia. Primũ est robur cõ tra tẽtationes culpe:qδ significat̃ per booz ĩ quo robur. Scδm est seruit⁹ ad operatiões grẽ:q̃ significat̃ p obed q̃ dꝛ seruiẽs. Tertiũ est cõstãtia contra psecutiões pene: qδ designat yesse.i.insule libani.insula eñ quatit̃ vndis. Quartũ est fortitudo finalis perseuerãtie : qδ significat dauid.i.manu fortis. Deinde incipit scδa quaterdena: in q̃ signatur gñatio xpi spũalis ĩ aĩa ꝓficiẽte:et h̃ ſm.iiij. grad⁹. Quoꝝ prim⁹ est ĩ volũtate bonoꝝ.scδs ĩ declina tiõe maloꝝ.terti⁹ in opere mãdatoꝝ.quart⁹ in impletio ne cõsilioꝝ. Ad primũ gradũ ptinẽt tria. Quietudo cor dis ad hoiem ipm:quã designat salomon.i.pacific⁹. La titudo charitatꝭ ad ꝓximũ:quã designat roboam.i.lati tudo ppli. Subiectio volũtatꝭ ad deũ:quã designat abia pater dñs:in q̃ amorꝭ et timoris subiectio intelligit̃. Ad scδm gradũ q̃ est pfect⁹ ĩ declinatiõe maloꝝ ptinẽt siĩr tria. Uitatio scãdali:qδ signat aza.i.tollẽs. Uitatio pra ui iudicij:qδ signat iosaphat.i.iudicãs. Uitatio cõtẽpt⁹ ꝓximi:qδ significat ioram.i.excelsus. Per pmũ signat̃ vitatio mali ĩ effectu:p scδm ĩ cogitatu : p tertiũ in affe ctu. Ad tertiũ gradũ qui est ꝓfectus in opere mãdatoꝝ ptinẽt q̃ttuor gñatiões:qꝛ obseruãda sunt mãdata ĩ sta tu aduersitatis et ꝓsperitatis. Ad statũ aduersitatis pti nent duo:fortitudo in aggrediendo difficilia:quã signat ozias.i.robustus dñi vel fortitudo.patiẽtia in sustinẽdo

Quid per tres q̃ter denas ter q̃ttuorde cim gene rationes.

Grad⁹ pe nitentie.

Spũalis gñatio christi.

Gñatio xpi in cõ sũmatio ne pnĩe.

Secunda q̃terdena designãs. ꝛc̃.

aduersa:quā signat yoathā.i.ꝑfectꝰ: qꝛ patiētia opus
ꝑfectū hꝫ. Ad statum ꝓsperitatis ꝑtinēt duo. Cōtinētia
a delectādo in bono cōmutabili:quā signat achar.i.cōti
nēs. Cōfortatio in bono incōmutabili:qđ signat ezechi
as.i.cōfortauit me dn̄s. Ad quartū gradū qui est ꝑfectꝰ
in adimpletione cōsilioꝝ cōcurrūt quattuor. Primū est
obliuio terrenoꝝ huiꝰ mūdi:quē signat manasses.i.obli
uio. Scđm est susceptio iugi dn̄i q̄si spūalis nutrimenti:
Matt.xj. quā signat amon.i.nutritus. Vn̄ ait alibi. Venite ad me
oēs q̄ laboratis:et ego reficiā vos. Tertiū est deuotio re
spectu p̄ntis meriti:quam signat yosias.i.incensum dn̄i.
Quartum est preparatio respectu futuri premij:quam si
Tertia q̄terdena. gnat iechonias.i.preparatio. ¶ Vltio incipit tertia qua
terdena: q̄ signat ḡnatiōem xp̄i ꝑ grām in aīa ꝑfecta ꝯm
quattuor gradꝰ. Primꝰ attēdit quātū ad ꝑfectionē reli
giosoꝝ. scđs prelatoꝝ. tertiꝰ actiuoꝝ. quartꝰ rn̄dēs cōi
Religiosoꝝ perfectio. ter oibꝰ:scꝫ ꝑseuerātiū [Post trāsmigrationem babylo
nis].i.post trāsitū a statu imperfectionis sequitur ꝑfectio
religiosoꝝ:ad quā ꝑtinēt tria. Obediētia p̄pta:quā si
gnat iechonias.i.p̄paratio. Paupertas volūtaria: que
nihil aliud q̄ꝫ deum querit:quā signat salathiel.i.petitio
mea deꝰ. Regularis disciplina: quā signat zorobabel.i.
magister cōfusionis: qꝛ disciplinat cōfusionem peccati.
Ad ꝑfectionē prelatoꝝ ꝑtinēt quattuor:scꝫ p̄rna sollici
tudo ad subditos: qđ signat abiud.i.pater meꝰ iste. Do
ctrina excitās pigros:qđ signat eliachim.i.resuscitans.
Sciētia impitis cōsulēs:qđ signat azor.i.vidēs lumen.
Sāctitas vite alios informās:qđ signat sadoch.i.iustꝰ.
¶ Ad ꝑfectionē actiuoꝝ ꝑtinēt q̄ttuor:scꝫ perfectio cha
ritatis ad ꝓximos:qđ signat achim.i.frater meꝰ. Per
fectio amoris ad deū: qđ signat eliud.i.deꝰ meꝰ. Perfe
ctio fiducie ī deū ī aduersis:qđ signat eleazar.i.deꝰ meꝰ
adiutor. Perfectio hūilitatis ī ꝓsperis:vt oīa reputēt
Perseuerantium perfectio. dona dei:qđ signat mathā.i.donū. ¶ Ad ꝑfectionē vero
cōem ꝑseuerātiū ꝑtinēt tria:scꝫ supplātatio vicioꝝ:qđ si
gnat iacob.i.supplātator. Cōtinuꝰ ꝑfectꝰ virtutū:quē si
gnat ioseph.i.accrescēs. Cōstātia fidei immobilis:qđ si
gnatur ī hoc q̄ đr vir marie: q̄ interpretat stella maris:
q̄ est polus q̄ non mouet:hec eñ tria sunt necessaria per
seuerātie. Per hos aūt predictos oēs figurat xp̄s:qꝛ ei
Progenitoꝝ xp̄i humilitas quid designauit. cōueniūt res interp̄tationū noīm predictoꝝ. Cōsidera
hic ꝓgenitores dn̄i:qꝛ de exiguis ꝛ pctōribus non dedi
gnatus est nasci:et noluit in ꝓgenitoribꝰ gloriari. Neq̄ꝫ
eñ ī his:neq̄ꝫ (qđ ampliꝰ est) in virtutibꝰ et opibꝰ gl̄iari
debemus:ne hoꝝ mercedem in aliquo minuamꝰ:vel etiā
in toto perdamꝰ. vn̄ Chriso. Hic refulget dignitas xp̄i:
non qꝛ magnos ꝓgenitores habeat ac potētes/sꝫ qꝛ exi
guos ac viles. Sublimium eñ illa maxima ꝛ admirabi
lis gl̄ia est humiliari spōte submissiꝰ. Sicut eñ admira
bilis iudicat:non qꝛ mortuꝰ tātū est/verū qꝛ etiā crucifi
xus est ꝛ sepultꝰ:sic etiā in ḡnatiōe illiꝰ dici pōt q̄ nō so
lum qꝛ suscepit carnem ꝛ homo factꝰ est admiratione sit
dignus/sed qꝛ etiā tales ꝓgenitores habere dignatꝰ est:
nihil de nostris vilitatibꝰ erubescēs:per ista ꝓculdubio
docēs vt nos q̄q̄ꝫ nūq̄ꝫ de vitijs erubescamꝰ parētū:sed
vnū illud queramꝰ semꝑ nobilitari ꝓprioꝝ honore virtu
Parētes clarū non faciūt sed virtus. tum. Non est oīno/nō est:nec de v̄tute:nec de vitio parē
tum:aut laudādus aliq̄s/aut culpādus:nemo inde vere
aut obscurꝰ aut clarꝰ est. Immo (vt cōsiderātius aliq̄d
dicamus) nescio q̄uo magis ille resplēdet q̄ ex parētibꝰ
a virtute prorsus alienꝰ existēs/ip̄e tn̄ fuerit de v̄tute mi
rabilis. Nullus igit in superbiā de gl̄ia eleuet parētum
sed considerās ꝓgenitores dn̄i oēm euacuet ꝛ cōprimat
mentis tumorem:et de solis virtutibꝰ glorief. Quinimo
ne de istis quidem. Sic eñ etiā phariseꝰ publicano dete
rior effectꝰ est. Noli igit ipse tuoꝝ corrūpere fructꝰ labo
rum:et noli sudores tuos inuanū effundere:noli cursum
inanem dirigere: post mille circuitꝰ mercedem laboris
euacuās. Nouit eñ dn̄s tuꝰ:et q̄dē multo te meliꝰ tuaꝝ
merita virtutū:ne igit in sup̄biā tumescamꝰ/sed dicamꝰ
nosmetip̄os inutiles:vt in partē vtiliū trāseamꝰ. Si eñ
laudādū te esse dixeris/reprobꝰ efficieris: etiā si fueras
ante laudabilis. Si v̄o inutilem te fateris/factus es vti
lis:etiā si ante reprobꝰ fueris: ꝓpter qđ necessaria nobis
est preteritaꝝ obliuio virtutū. Stabilissimū eñ erarium
Obliuiōis virtutū cōmēdatio. virtutū est obliuio virtutū. Itaq̄ꝫ si eas in memoria q̄si
venales assidue portemꝰ/armamꝰ hostem/irritamꝰ ini
micum/et dolorosum inuitamꝰ ad furtum. Si v̄o nemo

alter hec scierit nisi quē nulla occulta p̄nt latere/tuto in
loco preciosa consistēt. Nequaq̄ꝫ igit hmōi bona frequē
ter euētiles/ne q̄s forte ea diripiat:qđ etiā phariseꝰ pas
sus est in lingua illa circūferēs: vn̄ ea ꝛ diabolꝰ rapuit.
Caueamꝰ igit de nobismetip̄is dicere aliq̄d gl̄iose: hoc
eñ nos ꝛ hoībꝰ odibiles ꝛ deo aboīabiles facit. Et iccir
co q̄ꝫto maiora fecerimꝰ/tāto de nobis minora dicamꝰ:
hoc eñ modo maximā et apud deū et corā hoībꝰ gl̄iam
cōsequimur. Nec solū gl̄iam apđ deū/sꝫ etiā mercedem
retributionēq̄ꝫ plenissimā. Qn̄ eñ aliqua sctā fecerimꝰ/
habemꝰ ꝓculdubio debitorem:qn̄ v̄o nihil nos arbitra
mur opatos/ampliꝰ etiā de tali meremur affectu q̄ꝫ pro
pter opa ip̄a q̄ facimꝰ. ¶ Itaq̄ꝫ virtutū oīm merita bonū Humilitatis laus.
hūilitatis exuperat:q̄ si nō assit/nec ille poterūt esse lau
dabiles. Itaq̄ꝫ si bona tua magna vis facere/noli illa pu
tare magna:alr̄ magna esse nō p̄nt. Sic eñ Cēturio ait.
Non sum dignꝰ vt intres sub tectū meū:et ꝓptea dignꝰ Mat. viij.
effectꝰ est/supraq̄ꝫ oēs tūc iudeos mirabilis. Sic etiam
Paulus ait. Non sum dignꝰ apl̄s vocari: et oīm primꝰ j. Cor. xv.
effectꝰ est. Sic ꝛ Iohēs. Non sum (inq̄t) idoneꝰ vt soluā Marci et
corrigiā calciamēti eiꝰ: et iccirco amicꝰ factꝰ est sponsi: Iohis. j.
et manū quā indignā dixit calciamētis/hanc xp̄s supra
caput attraxit suū. Sic etiam Petrus ait. Exi a me dn̄e Luce. v.
q̄m homo pctōr sum:et ꝓpterea factus est fundamētum
eccl̄ie. Nihil eñ ita est amicū deo vt si se aliq̄s minimū
ac humilē reputet. Que v̄tꝰ nō aliūde magis aut oritur
aut nutrit:q̄ꝫ si nūq̄ꝫ animꝰ a cōpūctiōe ꝛ sui discussiōe di
scedat. Qui eñ hūiliat corde atq̄ꝫ cōterit/nō auferet in
gloriā:nō in inuidie liuorē:non iracūdie furore vexabit:
nō aliquā aliā suscipiet passionē. Discite eñ (inq̄t) a me: Matth. xj.
qꝛ mitis sum ꝛ hūilis corde:et inuenietis requiē aīabus
v̄ris. Vt ꝫ hic ꝛ ibi requie multa ꝑfruamur humilitatē
matrē bonoꝝ n̄ris penitꝰ inseramꝰ aīabꝰ. Sic eñ et istiꝰ
vite pelagꝰ siue fluctꝰ transire poterimꝰ/et ad tranquil
lissimum illū enauigare portum. hec Chrisost. Oratio.

Domine iesu xp̄e spes ꝛ fiducia n̄ra: memor esto
que ꝓ redēptione n̄ra suscepisti: memor esto
q̄ creator oīm susceptiōe nostre nature cōsciꝰ
fieri dignatꝰ es figmēti n̄ri. Venisti dn̄e pro
pter pctōres vt oīm peccata deleres. Quid tibi retribuā
quid pro hoc digne pōt agi? Te laudo/tibi totis viscer
bus grās ago pro immēsis b̄nficijs tuis quibꝰ humano
generi perdito subuenisti:et precor te pijssime dn̄e vt qui
sic pro nobis flexus es vt homo fieri dignareris: non in
nobis patiaris perire qđ decreuisti miseratus assumere:
et fac me tibi gratā et debitā seruitutē exhibere. Amen.

¶ De eo q̄ ioseph voluit dimittere mariam.
Correspondet euāg. Cū eēt despōsata maria mr̄ dn̄i. ca. viij.

Et qꝛ in premissa xp̄i ge Matth. j.
nealogia Mattheꝰ ōn̄dit verā eiꝰ hu
militatē:cōsequēter nūc ōn̄dit eiꝰ di
uinitatē per modū cōceptiōis eiꝰ mi
rabilē:dicens [Xp̄i aūt generatio sic
erat] quasi diceret. Non credat q̄ deꝰ
sit genitꝰ ex cōmixtione maris ꝛ femi
ne sicut precedētes:sed potius modo mirabili:qui sequi
tur. [Cum eñ esset despōsata maria ioseph] et ip̄a de eli Ioseph dimittere voluit spōsā.
zabeth ad domū suā in nazareth redijsset/tandē ioseph
a iudea in galileā veniēs / et despōsatā sibi in domū suā
ducere volēs [anteq̄ꝫ cōuenirēt] scꝫ anteq̄ꝫ nuptiaꝝ solē
nia celebrarēt:non q̄ postea cōuenerint/sed ostēdit pri
mum tēpus nuptiarum solēnijs. Et est tropus loquēdi
huic sil̄is. Anteq̄ꝫ peniteret morte preuētꝰ est non q̄ post
ea penituerit. Vel [anteq̄ꝫ cōuenirēt] cōmuni habitatio
ne.i.anteq̄ꝫ simul in vna domo habitarēt:nōdum eñ cō
uenerāt:nōdum simul habitabāt ille in sua:et illa adhuc
in sua domo manebat: qꝛ licitum non erat apud iudeos
q̄ spōsus ꝛ spōsa absq̄ꝫ nuptiaꝝ celebratione simul cōue
nirent vel habitarēt [inuēta] et visa est maria ioseph [in
vtero habēs] et grauida. ¶ Sed quid sequitur non inue
nit/nec agnouit manifeste:scꝫ hoc est de spūs sancti ope
ratione. Perpēdēs igitur hoc ꝛ ignorās tanti secretum
mysterij/dolebat ꝛ turbabatur:ac [nolens eam traduce
re] in publicum.i.diuulgare ꝛ diffamare: scꝫ tanq̄ꝫ adul
tera lapidaretur. Vel [nolēs eam traducere] in domum Traducere quid sit.
suam ad cohabitationem assiduam:qꝛ propter mysterij
virtutem quam nesciebat se indignum/ad eiꝰ cōsortium

estimabat⌊ voluit occulte eã dimittere⌋ parentibꝰ a qbꝰ
eã acceperat. Legerat eñ Egredietˀ vga de radice iesse.
vñ nouerat mariã duxisse originem. ⁊ legerat etiã. Ecce
vgo cõcipiet. et hec de ea credebat: presertim qꝛ post cõ
ceptionẽ facies eiꝰ ita resplẽduit diuinitate vt ꝑpt cho
ruscationẽ vix eã irreuerberatis oclis ⁊ nõ cũ tiore pos
set intueri. ¶ Ideoq̄ voluit se ante tãtã grãm hũiliare/
indignũ se reputãs tãte vgis cohabitatione. vñ Hiero.
Hoc testimoniũ marie est q̄ ioseph sciẽs illiꝰ castitatem
et admirãs qđ euenerat/ celat silẽtio cuiꝰ mysterium ne
sciebat. vñ et Chriso. O inestimabilis laus marie: magꝭ
credebat ioseph castitati eiꝰ q̄ꝫ vtero: et plus grẽ q̄ꝫ na
ture. Cõceptionẽ videbat ⁊ fornicationem suspicari nõ
poterat. Possibiliꝰ eñ credebat virginẽ sine viro posse
cõcipere q̄ꝫ mariam posse peccare. hec Chriso. ¶ Et nec
maria ptrãsiuit absq̄ tribulatiõe: perpẽdebat eñ ⁊ vide
bat ioseph turbatũ: ⁊ de hoc ipa turbabatˀ non modicũ.
Hũiliter tñ tacebat ⁊ occultabat donũ dei/ volẽs potiꝰ
vilis ⁊ mala reputari/ q̄ꝫ ipm donũ ꝑpalare et de se ali
quid loqui qđ ad iactãtiã putaretˀ ptiere. Rogabat aũt
dñm vt ipe dignaretˀ remediũ apponere/ et hãc sibi ⁊ vi
ro tribulatiõem auferre. Uides q̄ꝫ magna tribulatio et
anxietas eis erat: et q̄ño dñs suos tribulatiõibꝰ vexari
et tẽptari ad ipoꝝ coronã pmittit. Sed tãdẽ dñs vtriq̄
Deliberã-dum in in-certis.
ꝓuidit. Joseph eñ de dimissiõe marie cogitãte ⁊ delibe
rãte: vbi habes argumẽtũ diu deliberãdũ esse ĩ incertis
et dubijs ne peccetˀ temeritate leuitatis/ misit dñs ange
lum suũ scꝫ Gabrielẽ ꝺm Aug. Et hoc fecit triplici rõne
ꝺm Chris. Primo ne iustꝰ homo faceret rem iniustã iusto
ꝓposito. Scđo ꝑpt honorẽ m̃ris scꝫ ne dimissa notaretˀ
turpi suspicione. Tertio vt intelligẽs ioseph cãm cõce
ptionis/ reuerẽtiꝰ se hret cũ virgie. Quarto ꝺm glosam
ne vlteriꝰ premeret dubietas quẽ cõmendabat equitas.
⌊Cui⌋ .s. ioseph ⌊apparuit angelꝰ in sõnis⌋ nõ manifesta
visiõe: qꝛ ipe dubietate animi ꝓmebatˀ: velut sõno infide
litatis ⌊et dixit ei. Joseph fili dauid⌋ ꝑ qđ ꝺm Chriso. re
ducit eum ĩ memoriã ꝓmissiõis facte dauid de ipo xpo.
q. d. ꝺm glo. Recognosce ꝓmissionẽ factã dauid: de cuiꝰ
stirpe tu es ⁊ maria: et vide ĩpletũ in ea ⌊noli timere acci
pere⌋ et domi retinere ⌊mariã ĩ cõiugẽ tuã⌋ nõ ad carna
lem copulã/ sꝫ ad cohabitationẽ cũ ea et ministratiõem
deuotã: necnon affectu ⁊ copulatiõe aĩoꝝ: qđ est vere cõ
Coniugiũ castorum.
iugiũ. Exẽplo ḡ marie liquet fideles cõiugatos (serua
to pari cõsensu) in cõtinẽtia posse permanere: cõiugiũq̄
posse vocari: nõ ꝑmixto corpis sexu/ sꝫ custodito mẽtis
affectu. Uñ ⁊ ioseph vir marie dꝛ: qꝛ veꝝ cõiugiũ est vbi
amorꝭ affectꝰ seruatˀ: et etiã ĩ maria fructꝰ nuptiaꝝ inue
nitˀ. Quasi diceret angelꝰ. Ne suspiceris q̄ hic interuene
rit hũana cõceptio. ⌊Qđ eñ ĩ ea natũ est⌋ .i. cõceptũ. ⌊de
spũsctõ est⌋ .i. virtute spũsscti est factũ. In ea q̄ppe nasci
est cõcipi: sꝫ de ea nasci est ĩ lucem ꝓferri. Et ꝺm hoc dꝛ
Natiui-tas du-plex.
q̄ duplex est natiuitas: scꝫ ĩ vtero ⁊ ex vto. Nascimur eñ
in vtero cũ cõcipimur: sed ex vtero cũ in lucẽ educimur.
Hic ḡ ponitˀ explicita reuelatio facta ipi ioseph ab ãge
lo. Antea ei nouerat ĩplicite q̄dã diuinũ esse ĩ vgis cõ
ceptu (vt supra dictũ est) explicite tñ nesciuit factũ et cõ
ceptiõis modũ seu mysteriũ: et ideo hec explicite sibi re
uelãtur per angelũ ⌊Pariet aũt filiũ⌋ qñ scꝫ erit natiui
tas ex vtero: quẽ ipa sicut stella lucem/ sicut vga florẽ/ si
cut terra germen paritura erat ⌊et vocabis nomen eiꝰ ie
sum⌋ .i. saluatorẽ. ⌊Ipe eñ saluũ faciet pplm suũ a pctis
eoꝝ⌋ qđ nõ est modicũ: qꝛ nulla seruitꝰ miserior q̄ꝫ serui
re pctis: et hoc ꝑpter vilitatẽ ipoꝝ. Ubi ostẽdit angelꝰ
eũ veꝝ hoiem ĩ ptu vgis/ et veꝝ deũ ĩ salute ppli a pctis
qꝛ nullꝰ põt saluare a pctis nisi solꝰ deꝰ. De hoc latiꝰ vi
dere poteris supra de ꝯceptione saluatoris. Joseph igitˀ
certificatꝰ de cõceptiõe ⁊ virgĩtate marie ⌊exurgẽs a sõ
no⌋ dubietatis: ad mãdatũ angeli accipiẽs spõsam in cõ
iugem. i. ad nomen cõiugis ⁊ vxoris cũ vgie virgo ꝑmã
Deo cito parẽdum et votum reddẽdũ est.
sit: et ei obseq̄ose tãq̄ꝫ dñe ministrauit. Hic habemꝰ argu
mẽtũ q̄ q̄cq̄d a deo monemur statim facere debemꝰ. Er
go si vouisti deo aliq̄d/ statim si potes ꝑsolue. si non po
tes/ q̄ꝫ cito facultatẽ habebis statim implere teneberis.
Nota etiã que sine expssione certi tpis sunt facta/ statim
sunt adiplẽda. vbi Chriso. Joseph ꝑ angelũ de sacramẽ
to mysterij celestis instruitˀ: monitis angeli letꝰ obtẽpe
rat: gaudẽs diuina iussa ꝓsequitˀ. Suscipit sctãm mariã
et vocis exultãtibꝰ gloriatˀ: qꝛ tãte maiestatis virginem
matrẽ cõiugẽ dici ab angelo meretˀ audire. hec Chriso.
Moraliter.
Per ioseph cogitãtẽ dimittere mariã: q̄ certificatus de
mysterio ꝑ angelũ accepit eã vt dñam/ significatˀ homo
dubitãs ĩ fide vel moribꝰ: q̄ per ꝑdicatorẽ vel cõfessorẽ
Joseph q̄ño cog-uit mariã.
bonũ solidatˀ ĩ istis: et subijcit se monitiõibꝰ ipsiꝰ ⌊Et nõ
cognouit⌋ .i. nõ agnouit eã ⌊donec pepit filiũ suũ ꝑmoge
nitũ⌋ qꝛ eo nato dignitatẽ eiꝰ marie agnouit. vñ Chriso.
Uere non cognouit eam ante cuiꝰ fuerat dignitatis: sed
postq̄ꝫ peperit tũc cognouit eam: qꝛ speciosior ⁊ dignior
facta fuerat q̄ꝫ totꝰ mũdꝰ: qꝛ quẽ totꝰ mũdꝰ cape nõ po
terat: in ãgusto cubiculo vteris sui sola suscepit. Uel nõ
cognoscebat eã ope cõiugali/ ꝓpterea que didicerat: do
nec ꝑ eĩno sumẽdo .i. nũq̄ꝫ vt ꝑ parui tpis sigtiõem oĩe
Donec.
tps significatũ accipiatˀ. Est eñ hec dictio donec q̄ñq̄ꝫ
sigtiua determinati tpis: quo trãsacto fit aliq̄d. sic dicitˀ:
iste nõ comedit donec esset hora sexta: qua cõpleta come
dit. Q̄ñq̄ꝫ est affirmatiua oĩm tẽpoꝝ: et accipitˀ ꝓ semꝑ:
vt ibi. Sede a dextris meis donec ponã inimicos tuos
scabellũ pedũ tuoꝝ. i. sẽꝑ sede a dextris meis. Q̄ñq̄ꝫ est
abnegatiua oĩm tẽpoꝝ/ et accipitˀ ꝓ nũq̄ꝫ: vt hic ĩ ꝓposi
to. Si eñ eã nõ cognouit ãte ptũ/ multomagꝭ nõ cogno
uit eã post ptũ: visis videlꝫ tot signis ⁊ miraculis ĩ nati
uitate ⁊ post natiuitatem dñi cogscẽs deũ esse q̄ natꝰ est.
Altera co-gnitio.
Aliqui exponũt hoc de cognitiõe faciei: dicẽtes q̄ ex pñ
tia xpi ĩ vtero vgis tãta erat claritas ĩ facie eiꝰ q̄ ioseph
facie ad faciẽ eã videre nõ poterat: quã spũsctũs a cõce
ptione penitꝰ impleuerat. Sicut dicitˀ de claritate faciei
Moysi ex cõsortio sermonis dñi: qꝛ nõ poterãt intẽdere
in eũ filij israel. Et ideo ioseph nõ cognoscebat facie ad
faciẽ quã despõsauerat/ donec vterꝰ euacuatꝰ esset. Re
manet igitˀ et stat gaudẽter cũ sua bñdicta cõiuge: et vl
tra q̄ꝫ dici possit eã casto diligit amore et curã ipsiꝰ gerit
fideliter: et dña cũ eo moratˀ cõfidẽter: et simul ĩ sua pau
pertate viuũt letãter. Uñ tribulatiõe cessante redijt ma
gna cõsolatio. Sic ⁊ nobis cõtingeret/ si ĩ tribulatiõibꝰ
Jesus in vterõ stãs nos docet patiẽtiã et hũilitatẽ.
patiẽtiã haberemꝰ. Stat etiã dñs iesus more alioꝝ vsq̄
ad nouem mẽses ĩ vtero reclusus: vt hoies q̄ in miserijs
mũdi vel inferni clausi erãt/ ad cõsortiũ nouem ordinũ
angeloꝝ reduceret. Stat benigne ac patiẽter sustinet: et
tps debitũ expectat. Cõpatere sibi q̄ ad tãtã hũilitatis
ꝓfunditatẽ deuenit. Multũ debemꝰ hãc virtutẽ affecta
re: nec deberemꝰ ad elationẽ vel nr̃i reputationem vnq̄ꝫ
intumescere: qñ tãtũ se voluit dñs maiestatis inclinare.
Et qꝛ de hoc solo bñficio huiꝰ tã ꝓlixe reclusiõis nũq̄ꝫ
ei digne satisfacere possumꝰ saltem corde hoc cognosca
mus/ et grãs eidẽ toto affectu agamꝰ q̄ nos ex alijs as
sumere dignatꝰ est: vt vel hoc modicũ repẽdamꝰ eidem
q̄ reclusi itemꝰ ad suũ seruitiũ. Ipsiꝰ quippe bñficiũ est
hoc nõ nr̃m meritũ: et quidẽ bñficiũ multũ acceptabile
ac venerabile et ꝑmaximũ. Nõ eñ ad penã sꝫ ad cautelã
sumꝰ reclusi: et in arce religionis tutissima collocati: ad
quã huiꝰ mũdi neq̄ssimi venenose sagitte: vel tumultuosi
maris ꝓcelle nisi nr̃a temeritate nõ pñt attigere. Cone
mur igitˀ toto posse mẽte reclusa ⁊ abstracta ab oĩbꝰ ca
ducis eidem dño cordis puritate vacare: qꝛ corpalis re
Mõachorũ ĩclusio qualis sit.
clusio nihil aut paꝝ sine mẽtali videtˀ ꝓdesse. vñ Augu.
Quid ꝓdest solitudo corpis: si solitudo defuerit mẽtis?
et Greg. Quid ꝓdest corpe cõuersari ĩ claustro: et mẽte
vagari ĩ sclo. Conemur etiã in oĩbꝰ ei grãs agere: et ex
corde eũ bñdicere: nã hoc in vtutibꝰ nobilissimũ est ⁊ co
ram deo splẽdidissimũ: vt homo ĩ coactiõe obediẽtie: in
exilio: in pauptate: in cõtẽptu: in infirmitate: in multipli
ci mẽtis ⁊ corporis tribulatione velit/ sciat/ et possit deũ
laudare: et ex corde bñdicere: ac ei cũ gaudio grãs age
re: desideria sursum erigere: et eũ operibꝰ collaudare. vñ
Bern. Felix q̄ passiões corpis sui ꝑpter iusticiã ordiat:
vt q̄cq̄d patiatˀ ꝑpter dei filiũ patiatˀ: quatenꝰ et a corde
tollatˀ murmuratio: et ĩ ore versetˀ grãꝝ actio: vt vox lau
dis. hec Ber. Qui eñ bñ attẽderet q̄ diligẽtibꝰ deũ oĩa
cooperãtur in bonũ/ ad magnã animi q̄etẽ ꝑueniret: ita
ꝓuer. xij.
q̄ ĩ eo locũ hret: qđ sapiẽs ait. Nõ ꝯtristabit iustũ q̄cq̄d
ei acciderit. Qꝛ ꝺm Aug. q̄cq̄d acciderit iusto/ volũtati
diuine deputãdũ est: nõ ptãti inimici. Et silr ipe dicere
Job. j.
posset cũ Job. Sicut dño placuit: ita factũ est: sit nomen
Tribula-tio bonoꝝ
dñi bñdictũ. ¶ Igitˀ ĩ tribulationibꝰ seu flagellis ⁊ affli
ctiõibꝰ nõ debes dubitare: qꝛ deꝰ nõ ꝑmittit eas ad suos
venire nisi ꝓ ipoꝝ vtilitate. Aliq̄ñ q̄dẽ vt homo a secu
lo se auertẽs oblectamenta tẽporalia respuat: et ad deũ

se ꝯuertẽs eťna ꝯcupiſcat. vñ Aug. Non eñ ab hoc ſcl'o
auertit niſi ꝑniciosis eiꝰ voluptatibꝰ laboris ⁊ doloris
aque miſcet. Si ei ceſſaret dñs et nõ miſceret amaritu-
dines / felicitatibꝰ ſcl'i obliuiſceremur eũ. hec Augu. Et
Pſal. xv. ideo ait Pſal. Multiplicate ſunt infirmitates eoꝝ: poſt-
ea accelerauerũt. Aliqñ vt pctã ſua meliꝰ agnoſcat et in-
de penitẽs ⁊ ſe corrigẽs purgatꝰ et mũdatꝰ fiat. Vñ eñ
(vt ait Aug.) qḋ lima ferro: qḋ fornax auro: qḋ flagellũ
grano: hoc tribulatio viro iuſto. Vñ frẽs Joſeph dicebãt.
Gen. xlij. Merito hoc patimur: q2 peccauimꝰ ĩ fratrẽ nr̃m. Aliqñ
vt ſublato adiutore meliꝰ imperfectionẽ ſuã videat ⁊ ſe-
Pſ. xxix. ipm cogñſcat. vñ pſ. Ego dixi ĩ abũdãtia mea nõ moue-
bor ineternũ: ſʒ vt meliꝰ me mihi oñderes / auertiſti faciẽ
tuã a me: et factꝰ ſum cõturbatꝰ. Aliqñ ꝓpť hũilitatẽ cõ-
ſuãdã ⁊ ṽtutũ cuſtodiã: ne de meritꝭ ſuis ꝑſumat ⁊ ĩ ſup
ij. cor. xij. biã ſe extollat. vñ Apl's. Ne magnitudo reuelationũ ex-
tollat me / datꝰ eſt mihi ſtimulꝰ carnis mee ãgelꝰ ſathane
q me colaphizet. Aliqñ vt ſciat q malũ ſit reliqſſe deũ:
Hiere. ij. et ab eo eſſe derelictũ. Vñ Hiere. Scito ⁊ vide q2 malũ
et amarũ eſt reliqſſe te dñm deũ tuũ: et nõ eſſe timorẽ eiꝰ
apud te. Aliqñ vt deꝰ penitẽtiã alicuiꝰ declaret / et ꝑ ſan-
Job. vj. ctoꝝ exẽpla alios ad patiẽtiã inſtruat. vñ Job. Hec ſit
mihi cõſolatio vt affligẽs me dolore nõ ꝑcat / nec cõtra-
dicã ſermonibꝰ ſcti. Aliqñ vt alij magꝭ timeãt / et exẽplũ
puer. xix. viuẽdi inde ſumãt. vñ Sapiẽs. Peſtilẽte flagellato ſtul
tus ſapiẽtior erit. Aliqñ ad dei ſaluãtis laudẽ et eiꝰ glo-
Jo. ix. ⁊ xj riam manifeſtãdã: ſicut infirmitates / ceci nati / et lazari
fuerũt: vt ĩ eis opa dei manifeſtarẽť: et ipe deꝰ gľificareť
ĩ eternũ. Aliqñ vt amoris xp̃i inſignia recogitet ⁊ miam
ij. Macha- dei circa ſe recogñſcat. vñ in Macha. Etenĩ multo tp̃e nõ
beorũ. vj. ſinere pctõribꝰ ex ſnĩa agere: ſʒ ſtatim vltiões adhibere:
magni bñficij eſt indiciũ. vñ ſm Hiero. Magna miſeris
eſt ad pñs miam modo ꝯſequi. Et ſm Aug. Magna ira
dei eſt qñ peccãtẽ nõ corripit: ſʒ licẽtiã vagã in pctĩs tuẽ-
di ꝑmittit. Aliqñ vt ſpem maiorẽ ad deũ habeat: et fidu
ciam ampliorẽ inde accipiat. vñ Aug. Sũ timore debes
eſſe qñ tibi bñ eſt. Nõne meliꝰ eſt tẽptari et ꝓbari: q non
tẽptatũ reprobari? vñ et Ber. Tũc magis iraſciť deꝰ cũ
nõ iraſciť. Non eñ cũ neſcio / ſed cũ ſentio te iratũ: tunc
maxie cõfido. ꝓpitiũ etenĩ cũ iratꝰ fueris / mĩe recorda-
beris. Aliqñ vt q̃ꝑatꝰ ſit deꝰ ad ſuccurrẽdum homo
Pſ. cix. ſciat / ſi tñ ad eũ toto corde recurrat. vñ pſ. Ad dñm cũ
tribularer clamaui: et exaudiuit me. Aliqñ vt homo pro
betur ſi deũ amet: et ſi ṽtutes ĩ ſe habeat. vñ Greg. Pe-
na interrogat ſi qſꝗꝰ deũ veraciter amat. Et iteꝝ. Ne-
mo ĩ pace vires ſuas cogñſcit: ſi eñ bella deſunt / virtutũ
experimẽta nõ ꝓderũt. Aliqñ vt homo inde ꝓbatior fiat /
et ꝑ patiẽtiam coronã maiorẽ et meritũ ampliꝰ accipiat:
Jacobi. j. vt ptʒ de Job / et martyribꝰ. vñ Jacobꝰ. Beatꝰ vir q ſuf
fert tẽptationẽ: qm̃ cũ ꝓbatꝰ fuerit accipiet coronã vite
quã repromiſit deꝰ diligẽtibꝰ ſe. Item ſm Chriſo. vt ſi-
gnũ creditoꝝ ſibi theſauroꝝ. i. donoꝝ collatoꝝ accipiat:
neq3 ei ſuꝑueniret et diabolꝰ: niſi eũ maiori honore affe-
ctũ videret ſicut inſurrexit aduerſus adã: q2 multa illũ
dignitate vidit cõſpicuũ: et cõtra ſctm̃ iob: q2 videbat il
Tribula- lum adeo miris laudibꝰ coronatũ. ¶ Inſuꝑ qdã flagel-
tio maloꝝ lis ⁊ tribulatiõibꝰ atterũť: nõ ad pctĩ purgationẽ et ve-
niam / ſʒ ad punitionẽ et vindictã / et ad eterne dãnatio-
nis inchoationẽ et augmẽtũ: qḋ reproboꝝ eſt ꝓpriũ. ſi-
cut antiochꝰ et herodes ac qdã alij ſunt paſſi. Et multi
Hier. xvij adhuc hodie videť pati: qbꝰ cõgruit illud ꝓphete. Du-
plici cõtritiõe cõtere eos. Talibꝰ eñ pñtes moleſtie ſũt
quoddã preãbulũ et initiũ penaꝝ gehẽne: q2 afflictionũ
ſuaꝝ miſeriis oñdũt qḋ perpetuo ĩ gehẽna paſſuri ſunt.
Circa ſuos ṽo dñs oĩa miſericorditer ordinat: et ad vti
litatẽ eoꝝ cũcta diſpẽſat. Oĩa ḡ vel iuſte vel miſericor-
diter facit vel fieri ꝑmittit dñs: et ideo ĩ oĩbꝰ ſemper eſt
laudãdꝰ. vñ Aug. Vera fideliũ hũilitas eſt ĩ nullo ſuꝑ-
bire: in nullo murmurare: nec ingratũ eſſe: nec querulũ:
ſed in oĩbꝰ dei iudicijs gr̃as deo agere / deũq3 laudare:
cuiꝰ oĩa opa aut iuſta ſunt aut benigna. hec Aug. ¶ His
itaq3 cõſideratis ſic cor tuũ ſtabilire ⁊ ordinare ſtudeas
vt ĩ cõtigẽtibꝰ aduerſis ⁊ quibuſcũq3 diſplicẽtijs hũili-
ter ac patiẽter ⁊ letãter te habeas: vt ĩ via ſpũs ita te ex-
erceas vt eiꝰ repletꝰ feruore etiã hec ꝑ amore dñi ieſu ap
petas q in ſe et ĩ ſuis hãc viam excelſam tenuit ⁊ mõſtra
uit: et exẽplũ ambulãdi ꝑ eã oĩbꝰ reliqt. Patiť eñ ⁊ ſu-
ſtinet vt electi ⁊ filij regni affligãtur hic ĩ interiori hoĩe

et exteriori. Nam ſm Apl'm. q extra diſciplinã ſunt / non Heb. xij.
filij ſʒ adulteri ſunt. et ſm Aug. Qui exẽptꝰ eſt a paſſiõe
flagelloꝝ / exẽptꝰ eſt a nũero filioꝝ. vñ et idẽ Aug. Nẽo
ſibi ꝑmittat qḋ euãgeliũ nõ ꝑmittit. Neceſſe eſt vt vſq3
in finẽ ſic fiat ſicut ſcripture dixerũt. Non nobis ꝑmit-
tũt ſcripture nr̃e ĩ hoc ſcl'o niſi tribulatiões / preſſuras /
anguſtias / augmẽta doloꝝ / abundãtiã tẽptationũ. Ad
iſta precipue nos paremꝰ ne imparati deficiamꝰ. ¶ Sed
aliqñ pctores ĩ hac vita aut non aut minꝰ flagellãtur: q2
iam deſperata eſt correctio eoꝝ. At ṽo illis qbꝰ paratur
vita ſempiterna / neceſſe eſt vt hic flagelleť: q2 flagellat Heb. xij.
oẽm filiũ quẽ recipit. i. quẽ recepturꝰ eſt in hereditatem
eternã. Addit oẽm etiã vnicũ: q ſine oĩ pctõ eſt. Qui ḡ
flagellat vnicũ ſine pctõ / reliqt adoptatũ q eſt cũ pctõ.
Vnicꝰ ſine pctõ / non tñ ſine flagello: exẽplũ nobis ꝓpo
ſuit ĩ paſſionibꝰ ſuis. Non ḡ cõturbari debemꝰ cũ aliqs
ſctũs grauia ⁊ indigna ꝑpetiť: ſi obliti nõ ſumꝰ que ꝑtu
lit iuſtꝰ iuſtoꝝ / ſctũſq3 ſctoꝝ. Oĩa eñ terrena bona cõtẽ-
pſit vt ea cõtẽnẽda mõſtraret: et oĩa terrena mala ſuſti-
nuit / q ſuſtinẽda ꝑcipiebat: vt nec ĩ illis q̃rereť felicitas:
nec ĩ iſtis timereť infelicitas. hec Aug. Expedit igiť no
bis tribulari hic ⁊ affligi: et ideo non debemꝰ in his frã-
gi vel impatiẽtes eſſe: ſed potiꝰ hec affectare et diligere:
quia ſepe a malo nos retrahunt / et ad bonum inducunt.
Cõtraria ṽo pro aduerſarijs habere debemus ⁊ fugere
q2 contraria predictis in nobis efficiunt. Oratio.

Domine ieſu xp̃e qui es inexpugnabilis murꝰ
oĩm ĩ te ſperãtiũ: eſto ĩ tribulatione meũ refu-
gium: vide tribulationes ⁊ anguſtias meas et
mei miſerere: et ꝑ oẽs miſeratiões tuas mihi
ſuccurre. Vide infirmitatẽ meã / et paterna miſeratione
me ꝓtege: vt tua ſuffultꝰ ꝓuidẽtia nũq3 tua deſtituar cõ
ſolatiõe ⁊ mĩa. Memẽto dñe creature tue / et inſidiãtes
mihi hoſtes a me repelle: vt tua mĩa munitus bonitatis
tue dulcedinem in me cognoſcam: et dignam penitentiã
pro peccatis meis exoluam. Amen.

¶ De natiuitate ſaluatoris. et correſpondet
euangelio. Exijt edictum a ceſare auguſto. Ca. ix.

In diebus illis ſcʒ maria
adhuc pregnãte [exijt edictũ a ceſare Luce. ij.
auguſto vt deſcriberetur] . i. in ſcripto
redigereť [vniuerſus orbis] ſcʒ quili-
bet ĩ ciuitate ſua ſub cenſu videlʒ pro
ſoluẽdo: vt ait Greg. Naſcituro dño
orbis deſcribiť: q2 ille veniebat in car
ne q electos ſuos aſcriberet ĩ eternitate. Vtinã dñe ieſu
de electis tuis me miſeꝝ facias vt me ĩ eternitate aſcri-
bas. Huic regi nr̃o debemꝰ cẽſum fidei ⁊ iuſticie ꝓfiteri
corde / ore / et ope. Huic debemꝰ denariũ. i. aĩam lumine
vultꝰ eiꝰ inſignitã: vel decalogũ legis ĩ quo vultũ regis
nr̃i. i. volũtatem eiꝰ inuenimꝰ. Sicut eñ nullꝰ a denario
excipiebať: ſic nullus ab obſeruãtia mandatoꝝ excipiť.
¶ Vbi notãdũ q ꝓmꝰ impator romanoꝝ fuit iuliꝰ ceſar
q ſm Iſido. ideo ceſar appellatꝰ eſt q2 ceſo mortue ma- Ceſar vn
tris vtero eductus ꝓbatuſq3 fuit. Vel q2 ceſarie natꝰ eſt. de dictus.
Vel q2 fortiter hoſtes cedebat. vñ ab eo impatores cete
ri ſũt ceſares appellati. Julio mortuo ſucceſſit ſibi octa
uianus auguſtꝰ: nepos iulij: impator ſcdꝰs: q ideo appel- Auguſtus
latus auguſtꝰ q2 maxie rẽpublicam ⁊ romanũ auxit im- vñ dictus.
perium. vñ ab eo imperatores ceteri dicti ſunt auguſti.
Hic retento cognomine predeceſſoris ſcʒ ceſare vna cũ
cognoĩe ſuo ſcʒ auguſto vocatꝰ eſt ceſar auguſtꝰ. A quo
mẽſis q priꝰ vocabať ſextilis dictꝰ eſt auguſtꝰ. vel q2 in
eo natꝰ eſt. vel q2 tũc de victoria redijt. A tp̃e iſtiꝰ primo
ꝑtãs cepit imperij / q grece dr̃ monarchia. Et regnauit Monar-
annis. lvij. et ſemis. Hic. xij. annis circa tp̃s natiuitatis chia.
xp̃i in pace regnauit. et tali tp̃e xp̃s cui pax iſta famula- Pax ſub
batur naſci voluit: q2 pacẽ magnoꝑe ꝗſiuit: et pacis cha Auguſto.
ritatiſq3 amatores ⁊ etiã ſectatores ſeꝑ inuiſere dignatꝰ
eſt. Q2 eñ naſciturꝰ erat rex pacificꝰ et princeps pacis /
cõgruũ fuit vt ipe ante ortũ ſuũ pacẽ quaſi prenũciã pre
mitteret: quã etiã pacẽ ipe poſtea viuẽs ĩ mũdo docuit:
et exiẽs de mũdo diſciplis reliqt. ¶ Ex q etiã moraliter
dať intelligi q ṽbũ eternũ non naſciť niſi ĩ corde paca-
to. vñ pſ. In pace factꝰ locus eiꝰ. Pacatis ḡ oĩbꝰ regio- Pſ. lxxv.
nibus per orbem vniuerſum: cum quietum ſilẽtium vĩis
pacis ſub Ceſaris auguſti imperio perturbata prius ſe-

cula seruasset: memorat⁹ august⁹ rēpublicā legibus pacificis adequare ⁊ nutrire desiderās ꝓtulit edictū: vt describeret vniuersus orbis. Volēs enim scire numerū regionum in orbe que ditioni suberāt romane: nūerū etiā ciuitatū in qlibet regiōe: numerū quoqꝫ capitū.s.ꝑsonaꝝ in qlibꝫ ciuitate: vt sciret que ⁊ quāta deberēt iure tributa dare: ⁊ sic trib⁹ indebitis nō grauarent: ⁊ sciret p quē modū singule terre sub romano imperio meli⁹ regerentur: ꝑceperat vt de suburbanis oppidis ac vicis ⁊ plagis vbicūqꝫ hitarēt ad suā hoīes ciuitatē ꝯfluerēt vbi territoriū habebāt vel originē traxerāt: ⁊ qsqꝫ denariū: scilꝫ nūmū argenteū ꝑcij decē nūmoꝝ vsualiū. vñ ⁊ denari⁹ dicebat: ꝑsidi ꝓuincie tradēs: se subditū romano iperio recognosceret: ⁊ ad soluendū tributa se obligaret. Nā et nūmus ꝓferebat cesaris imaginē: ⁊ noīs ei⁹ subscriptionē. Dicebat aūt ꝓfessio: qꝛ qlibet qñ reddebat ꝑsidi denariū: ponebat illū sup caput suū: ⁊ ꝓprio ore fatebat se romano iperio esse subiectū. Dicebat etiā descriptio: qꝛ nūer⁹ eoꝝ q̄ censi capite.i.cēsi vel recensiti ꝑ singula capita ⁊ numerati ferebant: recto determiabat nūero: ⁊ in scriptis redigebant. Et sic tripliciter ꝯfitebant: scꝫ facto: qꝛ cēsū capitis impatori soluebāt. vbo: qꝛ se esse subiectos romāo iꝑio ore fatebant: ⁊ scripto: qꝛ eoꝝ nomia scribebant. Hec descriptio ꝑma facta est a cyrino presi de syrie q̄ missus fuerat a cesare augusto in syriā tanq̄ ꝑses ⁊ iudex ad ipam regedā. Iudea quippe nō habuit ꝑsidē ꝓpriū: sꝫ ipa ꝯtinebat sub syria: cui⁹ pars ē iudea. Pria aūt pōt dici q̄tū ad cyrinū: qꝛ eni syria est ꝓuincia in cui⁹ medio est iudea qsi vmbilic⁹ terre habitabilis: ꝓūsū eē vt in ea ipe inchoaret: ⁊ deinde p circūstantes regiōes alij ꝑsides ꝓseq̄rent. Vel prima vniuersal in q̄ vniuersus orbis describit: qꝛ alie pticulares ꝓcessisse intelligunt. Vel ꝑma capitū in ciuitate fiebat a ꝑside. Scd̄a ciuitatū i regiōe a legato cesaris. Tertia regionū in orbe corā cesare. Hic primū iudea facta est romanis tributaria: seu stipēdiaria. Hec descriptio q̄tannis.i.singulis annis: postea facta videt: qꝛ in euāgelio legit. Magister vester nō soluit ħ āno tributū. Et ibāt oēs vt ꝓfiterent singuli i suā ciuitatē vñ duxerāt originē. Appropinquāte aūt termio nouē mēsiū ascendit ꝑm loci sitū ⁊ ioseph a nazareth galilee vbi manebat cū maria desꝑōsata sibi vxore ꝑgnāte i bethleē iude ciuitate dauid qꝛ ibi nat⁹ est: ⁊ in regē vnct⁹ fuit: de cui⁹ domo.i.ꝓgenie ⁊ familia erat ioseph ⁊ etiā maria: vbi habitabat eoꝝ genus ⁊ familia: vt ⁊ ipsi sicut ceteri eandē facerēt ꝓfessionē. Vbi vide dñm ꝓpter te: etiā capite cēsui ascribi in terris: vt ⁊ nomē tuū ascribat in celis. In q̄ dedit exemplū hūilitatis ꝑfecte: a q̄ saluator icepit a natiuitate et eā cōtinuauit vsqꝫ ad morte: i qua hūiliauit semetipꝫ fact⁹ obediēs vsqꝫ ad crucē. vñ bed. Cui⁹ nō pretereunt tāta tāqꝫ benigna est hūilitas intuēda: qꝛ nō solū icarnari ꝑ nob: sed ⁊ eo tpe dignat⁹ sit icarnari: q̄ moꝝ nat⁹ cēsui cesaris ascriberet: atqꝫ ob nr̄i liberatiōne ipe suitio subderet. Cōsidera etiā q̄ lꝫ beata ꝟgo iā ꝯcepisset regē celi ⁊ terre: ipa tñ vna cū spōso suo ioseph impiali edicto voluit obedire: vt posset cū filio dicere: sic decet nos iplere oēm iusticiā: ac ꝑ hoc daret nob exēplū obtēperandi oī ꝓtāti supiori. Laborat ḡ iterꝫ dña hoc lōgo itinere. Nā a nazareth vsqꝫ in hierlm sunt.xxxv.milliaria: ⁊ deīde in decliuio mōtis hierl'm ꝟsus meridiē est bethleē sita: q̄ ⁊ effrata est dicta: distans a hiełm p.v.milliaria vel circa. ¶ Et ħ loco colligit q̄ btā virgo / licet grauida esset, etiā vicina ptui: nō tñ ex ħ grauabat in corpe quin iret de ꝓuicia in ꝓuiciā. Nā (vt dicit Aug.) Nō eēt ꝟgo ḡuida salubri leuitate plaudebat: lumē ei qđ i se habebat pōd⁹ habere nō poterat: referēdo singl'a singulis. Ioseph volēs soluere censū i patori terreno: ascēdit de ꝓuincia in ꝓuinciā.s.de galilea in iudeā: ⁊ de ciuitate in ciuitatem / scꝫ de nazareth in bethleē. ¶ Moraliter ioseph q̄ interptat augmētū.i.qlibet nr̄m volēs spūaliter augeri. si soluere vult cēsū deuotiōis eīno regi. dꝫ ire passib⁹ virtutū et ascēdere de galilea.i.de mūdo ⁊ volubilitate mūdane cōuersatiōis ad iudeā ꝯfessiōis ⁊ laudis diuine. nā galilea interptat transmigratio / vel rota / seu volubilis. iudea ꝟo ꝯfessio. Et sic eūdo ascēdet de nazareth in bethleē.i.a florida ꝟtutū actiōe ad pastū ꝯtēplatiōis eterne: in q̄ vera refectio aiaꝝ iuenit: nazareth ei flos ⁊ bethleē dom⁹ panis.i.dom⁹ refectiōis interptat. Ascendit autē ioseph cū maria: qꝛ semp debem⁹ nobiscū habere pn̄am sicut ⁊ ioseph vsqꝫ ad mortē habuit mariā: q̄ interpretat mare amaꝝ. Cūqꝫ in bethleē essent: qꝛ pauperes erāt: hospiciū iuenire nō potuerūt: ꝓpt ꝯuentū ⁊ frequētiā multoꝝ qui ob eandē cām ꝯcurrerāt. Cōpatere hic dñe ⁊ cōspice delicatā iuuenculā annoꝝ q̄ndeci ex longo itinere fatigatā: ⁊ cū verecūdia inter hoīes versantē querentē vbi desceret ⁊ nō iuenientē. Mēs eā ⁊ sociū licentiāt ⁊ abdicūt: ⁊ sic in cōmuni trāsitu i diuersoriū se recepert: qđ intra ciuitatē i fine iuxta vnā portaꝝ sub rupe concaua erat: nō hn̄s desup tectū: vt hodie cernit: nisi rupem de mōte depēdentē. Scd̄m Bedā. diuersoriū ē spaciū iter duos vicos ex vtraqꝫ latere hn̄s murū: ⁊ ex vtraqꝫ pte portā: vt sit inde exit⁹ in vtrūqꝫ vicū: desup coopertū ꝓpt aeris intēperiē: vt in festiuis diebus possint ibi hoīes cōuenire ad colloquēdū ⁊ solatiandū: ⁊ figurat ecclīam inter paradisū ⁊ mundū existentē: in quā diuertam⁹ ab erroꝛib⁹ mūdi hui⁹. Ibi etiā hoīes ad illā ciuitatē ꝓpter negociū aliqđ veniētes aīalia ꝓpter aeris intēperiē locare cōsueuerāt. vñ ⁊ diuersoriū dicebat: qꝛ illuc hoīes diuertebant. Forte ibi ioseph faber lignari⁹ ꝑsepe fecerat boui ⁊ asino quos secū duxerat: asinū quidē vt ꝟgo pregnās sup eū veheret. Bouē forte vt ipm vēderet ac cēsum ꝑ se ⁊ ꝑ ꝟgine solueret: ⁊ de residuo viuerēt. Vel forte aliqs ali⁹ bouē adduxerat: vt illū ibi vēderet q̄ tūc cū asino i eodē ꝑsepio cōedebat. Vł forte ābo hec aīalia per alios fuerunt adducta. vñ Cris. Quicūqꝫ paup est accipiat cōsolatiōnē: ioseph ⁊ maria mr̄ dñi nō habebāt seruulū: nō ancillā de galilea: de nazareth soli venīūt: nō habebāt iumentū. Ipi sunt. dñi ⁊ famuli. Rē nouā. Ingrediunt i diuersoriū: nō ingrediunt in ciuitatē. Paupertas eni timida inter diuites non audebat accedere. Vbi cū venisset hora part⁹: scꝫ in media nocte diei dñice: dū nox mediū iter haberet. Nā ea die q̄ dixit fiat lux: et facta est: visitauit nos oriēs ex alto: pepit ꝟgo filiū suū ꝑmogenitū: ly ꝑmogenitū tñ nō dicit hic ordinē respectu seq̄ntis: sed ꝑuatiōnē respectu prioris: qꝛ nullum habuit añ illū. vñ ꝑm Bedā. ꝑmogenit⁹ dꝛ nō post q̄ alius: sed añ quē null⁹. Et ꝑm eundē: ois vnigenit⁹ est ꝑmogenit⁹ et ois ꝑmogenit⁹ vt sic est vnigenit⁹. Et qꝛ fili⁹ dei tpaliter nasci voluit ex matre ꝑm carnē: vt ipe multos fres acquireret per regenerationē spūs. Hinc est q̄ vt sic melius est dict⁹ ꝑmogenit⁹ q̄ vnigenit⁹. Et ħ est qđ dicit Beda. q̄ xp̄s est vnigenit⁹ in substantia diuinitatis: sed primogenit⁹ in susceptiōe humanitatis. In nocte nat⁹ fuit: qꝛ occult⁹ venit, vt et eos qui in nocte erroꝛis erāt ad lucē veritatis reduceret. Filiū quoqꝫ natū mater statim vt deū adorauit: iuoluitqꝫ ꝑ semetipam pānis id est vilib⁹ ⁊ veterib⁹ indumētis. Vñ pānosi dicunt paupes qui pānis induunt veterib⁹ in simul cōsutis. Et reclinauit ac posuit eū: nō in reclinatorio aureo: sed i ꝑsepio: in medio duoꝝ aīaliū ꝑdictoꝝ: scꝫ inter bouē et asinū qꝛ nō erat ei loc⁹ ali⁹ in diuersorio. Ecce magna xp̄i paupertas ⁊ inopia: qꝛ nō solū nō habuit domū ꝓpriā sue natiuitatis: sed nec in cōi diuersorio poterat habere locū conuenientē ⁊ congruū: ⁊ oportuit eū pre penuria loci in presepio reponi. Vñ verificatū est illud. Vulpes foueas habēt: volucres celi nidos. fili⁹ autē hoīs non habuit vbi caput suū reclinet. Et intellige q̄ diuersoriū illud ⁊ stabulū erat ita aīalib⁹ ⁊ alijs repletū vt nō haberet locū: nisi int bruta aīalia arctissimū. Vñ poterat dicere illud ps̄. Vt iumētū fact⁹ sū apud te: ⁊ ego semp tecū. Prio quieuit in ꝟgis alueolo. Scd̄o i vili ꝑsepio. Tertio in crucis patibulo. Quarto in sepulchro etiā alieno. Ecce quāta iopia ⁊ qlia reclinatoria. Aduerte ex ꝑmissis q̄ iā incipiebat statū ꝑfectiōis exēplo docere q̄ consistit in hūilitate/austeritate/⁊ pauptate: vt ꝟe posset dicere illud Psal. Paup sum ego: ⁊ in laborib⁹ a iuuētute mea. Hic ḡ dānant hui⁹ mūdi honores ac pōpe: ac vanitates. Itēqꝫ delitie ac mollities ⁊ carnis delectatiōes insup diuitie ⁊ abūdantie ac supfluitates. Unde Ansel. O amanda et amiranda dignatio. De⁹ immēse glie. vermis cōtēptibilis fieri nō despexisti: dñs omniū: conseruus apparere voluisti. Parū tibi visum est parē nobis esse: ⁊ frater noster esse dignat⁹ es. Et tu dñe vniuersoꝝ: qui nullā habes indigentiā: inter ipa natiuitatis tue initia: nō horruisti abiectissime pauptatis degustare incōmoda. Vt eni ait scp̄tura: tibi nō nasceris: nō erit loc⁹ in

Marginal notes (left): Denarius vnde dicebatur. — ꝓfessio. — Descp̄tio. — Descp̄tio prima. — Syria. — Mat.xvij. — Censitus capite dominus. — Maria ḡuida nō ē grauata. — De censu soluendo.

Marginal notes (right): Marie nō inuenienti hospiciū ꝯpatiēdū. — Diuersoriū marie. — Diuersoriū q̄d est. — Bos ⁊ asinus. — Paretes xp̄i paupertas. — Hora natiuitatis dñice. — Primogenitus. — Xp̄s q̄lꝛ primogenitus et vnigenitus. — Pānis inuolut⁹ est dñs. — Pānosi q̄ dicuntur. — Pauptas xp̄i summa: et locorū penuria. — Mat.viij. — Ps̄.lxxij. — Perfectionis statū exēplo docet dñs. — Psalm. lxxxvij.

diuersorio/nec cunabula/q̄ teneritudinē tuā acciperēt habuisti:sed in vili p̄sepio sordētis stabuli tu qui terram palmo ɔcludis/inolut⁹ pāniculis reclinat⁹ es:et h̄ ipm a brutis aīalib⁹ mr̄ tua mutuo accepit. Nō solamini consolamini/q̄ in sordibus paupertatis enutrimini: quia vobiscū est de⁹ in paupertate. Nō cubat in delitijs splēdidi cubilis:nec īuenit in terra suauiter viuentiū. Quid igit gliar/ o diues:res lutea in volutabro lecti picti ɀ delicati/cū rex regū suo recubitu stramēta pauperū honestare maluerit. Quid dura strata detestaris:cū tener infantulus in cui⁹ manu sunt oīa regna:tuis sericis:plumeis lectis:duras iumētoꝝ stipulas p̄elegerit. vn̄ bern̄. Nō cōsolant xp̄i īfātia garrulos:nō ɔsolant̄ pāni ei⁹ ambulātes in stolis:nō cōsolant̄ stabulū ɀ p̄sepe:amātes p̄mas cathedras ī sinagogis. Vigilātib⁹ pastorib⁹ annūciat̄ gaudiū luc/ɀ eis dr̄ eē nat⁹ saluator:paupib⁹ atq̄ laborātib⁹. non vobis diuitib⁹ q̄ vr̄am habet/ ɔsolationē/nō diuinā. Et iterū. Nascit̄ dei fili⁹ in cui⁹ arbitrio erat qđcūq̄ velle eligere tp̄s/elegit qđ molesti⁹ est p̄serti paruulo/ ɀ pauperis m̄ris filio/q̄ vix pānos haberet ad inuoluēdū/p̄sepe ad reclinandū. Et cū tāta esset necessitas/nullā audio fieri pelliū mētionē:xp̄s vtiq̄ q̄ nō fallit̄/elegit qđ carni molesti⁹ est. Id ḡ meli⁹/id vtili⁹/id poti⁹ eligēdū ɀ quisq̄s aliđ doceat vl̄ suadeat ab eo tanq̄ a seductore cauēdū Et tn̄ fr̄es ip̄e ē ɔmissus oli p̄ esaiā. Paruul⁹ sciēs reprobare malū/ɀ eligere bonū. Malū ḡ voluptas corpis est. Bonū ꝟo afflictio ē. Si qđē ɀ hāc elegit:ɀ illā reprobauit/puer sapiēs/ꝟbū īfans/caro.s. infirma/īfātul⁹ tener/caro oīs laboris īpotēs/oīs opis īpatiēs. Itaq̄ iā carnalis hō fuge voluptatē/q: posita ē mors sec⁹ delectatiōis itroitū. Age pn̄iā/q: p̄ illā appropinq̄t regnū. Hoc stabulū illđ p̄dicat. Hoc p̄sepe clamat. Hoc membra illa īfātilia manifeste annūciat. Hoc lachryme ɀ vagit⁹ euāgelizāt. O duricia cordis mei. Vtinā dn̄e: sicut ꝟbū caro factū ē:ita carneū fiat ɀ cor meū. Siqđē et h̄ pollicit⁹ es p̄ ɔphetā. Auferā inqđs a vob̄ cor lapideū ɀ dabo vob/ cor carneū.hec Ber. ¶ Vidisti ortū sc̄tissimi p̄ncipis. Vidisti simil/ ɀ partū regine celest/. et in vtroq̄ arctissimā paupertatē attēdere potuisti. Hec ꝟt⁹ est illa euāgelica margarita: p̄ q̄ emēda ɀ cōparāda oīa sūt vēdēda ɀ dāda:hec ē toti⁹ sp̄ualis edificij p̄mariū fundamentū. Hec est sp̄ualis vis salutis tanq̄ hūilitat/ fundamentū ɀ p̄fectiōis radix/cui⁹ est fruct⁹ multiplex sed occult⁹. Potuisti etiā attēdere in vtroq̄ ɔfundissimā hūilitatē. Nō eni sūt stabulū dedignati/nō p̄sepe/nō fenū/nō cetera vilia.ad dādū nobis exēplū p̄fecte hūilitatis. Sine hac ꝟtute sal⁹ nō est/q: nulla opatio nr̄a cū superbia deo placere pōt. Nēpe vt ꝟtutes sepe dent̄/vl̄ accepte ꝟuent̄/aut ꝟuate ɔsumēt̄/hūilitas meret̄/ɀ absq̄ ista ille nec esse ꝟtutes videnť. Potuisti etiam attendere in vtroq̄(ɀ maxime in puero iesu)nō paruā corporis afflictionē. Inter ceteras aūt hec vna fuit/q̄ qn̄ mr̄ sua ī p̄sepio eū locauit/ɀ puluinar vel aliđ hmōi non hēret:ad caput ei⁹ quēdā lapidē nō sine grādi cordis amaritudine posuit:interposito forte feno qđ ab aīalib⁹ mutuo accepit. Et(vt dr̄)adhuc ille lapis ibidē ad mēoriā reꝟuat⁹ videt̄. Paupertatē igit et hūilitatē afflictionūq̄ corpis studeas ɀ tu p̄ posse amplecti: ɀ in his xp̄m p̄ modulo tuo imitari. Vn̄ Ber. Trib⁹ exēplis viā nobis ostēdit qua eū seq̄ debem⁹. Exēplo paupertatis: q: in h̄ mūdo diuitias hr̄e noluit/qđ exēplū leue facit:ɀ expeditū vt currat. Exēplo hūilitat/:q: mūdi gliaꝫ sp̄euit:qđ modicū facit vt lateat. Exēplo patiētie: q: mala sustinuit quod forte et robustū facit vt sustineat.hec Ber. ꝭm ansel. Redēptor nr̄ cecat/ luminib⁹ colliriū sue incarnatiōis apposuit.vt q̄ deū in secreto maiestat/ fulgentē videre non poteram⁹:deū in hoīe apparentē aspicerem⁹/aspiciēdo cognoscerem⁹/cognoscēdo diligerem⁹/ diligēdo sūmo studio ad ei⁹ gliam puenire satagerem⁹. Incarnat⁹ est vt nos ad sp̄ualia reuocaret:mutabilitatis nr̄e p̄ticeps factus est. vt nos sue incōmutabilitatis participes faceret. Inclinauit se ad hūilia nostra : vt nos ad excelsa sua sublimaret. Et ꝭm Cris. Fili⁹ dei naturalis:etiā dauid filius esse dignatus est:vt nos filios dei faceret. Seruū suum hr̄e p̄rem dignat⁹ est:vt nobis p̄rem faceret deum Non eni frustra nec vane ad tantā humilitatem ip̄se descendit:sed vt nos ex humili sublimaret. Natus est ꝭm carnem/vt nos ꝭm sp̄m renasceremur. Et q: partus sequit̄ ɔceptionē/sicut fruct⁹ floritionē/ɔgruū fuit q̄ xp̄s q̄ ɔcept⁹ fuit in flore.s.nazareth:qđ interp̄tat̄ flos: nasceret̄ in fructu.s. in bethleē:qđ interp̄tat̄ dom⁹ panis vl̄ refectiōis/qđ p̄tinet ad fructū. Quotidie quoq̄ dn̄s ī nazareth concipit̄:ɀ in bethleē nascit̄: cū aliq̄s flore verbi suscepto.se domū eterni panis efficit. Ideo etiā cōgruū fuit vt in bethleē(q̄ dom⁹ panis iterp̄tat̄)xp̄s nasceret̄: q: ip̄se est panis viu⁹ q̄ de celo descēdit/q̄ electoꝝ mētes iterna satietate reficit. Nat⁹ quoq̄ in bethleē q̄ iter oēs ciuitates iude exigua erat:noluit queq̄ de terrene ciuitatis sublimitate gloriari. Qui nō in parētū domo:ſꝫ in via nascit̄:vt se pegrinū esse:et regnū suū de hoc mundo nō esse ōnderet:q̄ etiā dicit. Ego sum via : q̄ scꝫ ad patriam veniamus. In diuersoriū se recepit vt nos nō palatia sed diuersoria in hoc mūdo q̄rere doceret. Stabulū ad nascendū elegit: vt curiositatē edificioꝝ ɀ gliam mūdi dānaret. Paruul⁹ fact⁹ est:vt nos magnos ac viros p̄fectos efficeret:ɀ ne vltra magnificare se hō sup terrā apponeret. Infirm⁹ fact⁹ est:vt nos ad bona opa fortes ɀ potētes faceret. Paup fact⁹ est:vt sua iopia nos ditaret. Et ne de terrenis diuitijs q̄sq̄ se extolleret pānis vilib⁹ inuolut⁹ est/vt nos laqueis mortis absolueret.ɀ stola p̄ma imortalitatis idueret. Man⁹ ɀ pedes ei⁹ ɔstringunt/vt man⁹ nr̄e ad bn̄ operādū laxent̄:ɀ pedes nr̄i in viā pacis dirigant̄. In diuersorio loco eget:vt nobis in domo p̄ris sui mansiōes multas p̄pararet. Et sic in p̄sepi angusto positus est/ vt lectos delicatos et ap̄la edificia reprobaret/vt ɀ nos p̄ celestis regni gaudia dilataret/ɀ nos locū cordis nr̄i sibi ɔpriū dilatarem⁹.iux̄ illđ Fili p̄bebe cor tuū mihi. In p̄sepio etiam reclinat⁹ est. vt nos q̄si sc̄tā aīalia carnis sue frumēto reficeret/vt et cibus eēt iumētoꝝ:hō eni fact⁹ est iumētū p̄ pc̄m.ꝭm illđ Hō cū in honore esset nō intellexit/ɔparat⁹ est iumētis insipiētib⁹/ɀ silis fact⁹ est illis.ideo dn̄s fact⁹ est fenum qđ est cib⁹ iumētoꝝ:q: ꝟbū caro factū est/ɀ oīs caro fenū. Bos q̄ppe q̄ designat p̄plm iudeoꝝ/ɀ asin⁹ qui designat p̄plm gentiū:dn̄m in medio habētes ɀ miraculose cognoscētes flexis genib⁹ icessanter eū adorabāt:ɀ tāq̄ laudādo voces dabāt.vn̄ Amb. Infantis audis vagit⁹: nō audis bouis dn̄m agnoscētis mugit⁹. Agnouit enim bos possessorē suū:ɀ asin⁹ p̄sepe dn̄i sui. vn̄ ɀ Grego. nazanzen⁹. Venerare presepe illud:p̄ qđ cū esses pene iam mutū aīal:pasceris nūc ꝟbo et rōne dei. Agnosce vt bos possessorē tuū.et sicut asin⁹ p̄sepe dn̄i tui: serui tu mūdorū aīaliū q̄ es/et eoꝝ qui ruminare nozūt:etiā verbū dei ad memoriam reuocare:q̄s etiā diuinis sacrificijs atq̄ altarib⁹ apti sūt:seu certe ex imundis es aīalib⁹: et neq̄ cibis nec sacrificijs denotat⁹ es. Per mariā eccl'ia designari pōt:ɀ p̄ ioseph sp̄osū ei⁹ ep̄s. Propt̄ qđ annulū hꝫ sicut sp̄osus:ɀ sicut maria fecūda fuit:nō tn̄ a ioseph sp̄oso:sed a sp̄ūsc̄tō:sic ɀ eccl'ia fecūditatē gr̄e habet a deo. Hi ascēdūt tendēdo in bethleē ciuitatē suā:scꝫ celestē: ɀ p̄fitent̄ omi imperatori exhibere seruitutē. Ecclesia vero in q̄libet bona p̄sona parit filiū:qn̄ bonū p̄ri⁹ ɔceptū producit ad effectū ɀ pānis inuoluit:qn̄ ab hūanis laudib⁹ hoc absc̄ōdit:ɀ ī p̄sepio reclinat̄:qn̄ ex bono opere nō elenat̄:sed magis se hūiliat. Nascētē etiā dn̄m angeli circūdederūt:ɀ natū stati adorauerūt/ Et pastores erāt ī eadē regiōe:vigilātes sup gregē suū/ ɔpe per miliare:scilꝫ iuxta turri quādā int̄ bethleē et hierl'm:vbi iacob rediēs de mesopotamia morat⁹ est cū grege sua: vbi mortua et sepulta est rachel:ɀ turris gregis dr̄. Vbi etiā in eccl'ia tria pastorū illoꝝ mōstrant̄ monumēta/ Et ecce angel⁹ dn̄i /circa q̄rtā vigilā noctis venit ad eos. Diuidit̄ eni nox in q̄ttuor vigilias/ et stetit iuxta illos /in veste cādida ɀ facie rutilāti ɀ iocūda. Et credit̄ fuisse gabriel : qui ꝟgini cōceptū verbi nūciauerat. Vn̄ ip̄e ampli⁹ ceteris gaudēs de ipletiōe eius qđ dixerat añ oēs se gerebat:vt xp̄i natiuitatē p̄dicaret/ ɀ claritas dei circūfulsit illos/ vndiq̄ exteri⁹ in corpe:ɀ etiā interi⁹ in mēte in signū q̄ ort⁹ erat sol iustitie:ɀ ī tenebris lumē rectis corde:et appropinquabat claritas glorie. Ideo ergo lumē angelus attulit:q: eū nūciare venerat:q̄ est lux ꝟa q̄ oēm hoīem illuminat. Magis aūt apparuit angel⁹ pastorib⁹ q̄ alij gn̄i hūano. Primo q: paupes ɔpter q̄s xp̄s veniebat.ꝭm illud p̄s. Propter miseriā inopū ɀ gemitū pauperū ɀc. Scđo:q: simplices.iuxta illđ ,puer. Et cū simplicib⁹ ser

Ezechiel. xxxvi.

Paupertatis commēdatio.

Hūilitat/ commendatio.

Afflictiones xp̄i.

Lapis xp̄o sub capite positus.

Cōceptionis loc⁹ et part⁹ xp̄i ostēditur cōgruus.

Christus imitādus.

Joh.xiiij.

Prouer. xxiij.

p̄s.xlviij.

Joh.j.et Esa.xl.

Esa.j.

Pastoꝝ imitatio.

Turris ad quē pastores erāt Pastorū monumēta

Pastorib⁹ cur poti⁹ q̄ alijs apparuit angelus.

puerb. iij. mocinatio eiꝰ. Tertio qꝛ vigiles. fm illud puerbij: q̄ ma
ne vigilauerit ad me inueniet me. Quarto ꝓpter myste=
riū. vt significet ꝙ doctrina dꝫ a pastoribꝰ et p̄latis ve=
Eiusdem. nire ad subditos [Et timuerūt timoꝛe magno] ꝓpter iso
viij. litā angeli visionē: et subditā claritatē. Sꝫ angelus eos
ꝯsolatur dicēs [Nolite timere] Cuiꝰ cā subdit cū dicit.
[Ecce enī euāgelizo] .i. bonū nūcio [vobis] scꝫ [gaudiū
magnū: q̄d erit oī ppl'o] .i. ecclesie de cūctis pplis: scꝫ iu=
deorū et gentiliū colligēde: qꝛ [natꝰ est vobis] .i. ad vtili
tatē v̄ram. s. hoim. [Hodie] .i. in isto die naturali: noctē
precedētē supputādo ad diē sequētē. Vñ ex tūc nox in=
cepit ꝓcedere diē: ꝛ potiꝰ dicit hodie q̄ hac nocte: quia
gaudiū venerat nūciare: et nox illa sicut dies illuminata
fuit ex diuina claritate [saluatoꝛ] .i. salutis amatoꝛ et di=
spensatoꝛ [q̄ est xp̄s] quo ad hūanitatē [dñs] q̄ ad diuini
tatē [i ciuitate dauid] .i. bethleē: vñ dauid traxerat origi
Xp̄s vnde nem. Xp̄s grece idē est ꝙ vnctꝰ latine. In veteri aūt le=
dicitur. ge vngebanť tm̄ reges ꝛ pōtifices. Christꝰ vero rex est ꝛ
pōtifex: ꝛ iō bñ dr̄ xp̄s. i. vnctꝰ nō vnctiōe hūana: sed di=
uina: qꝛ in hūanitate ꝓ nobis assūpta fuit vnctus a deo
p̄re: imo a tota trinitate plenitudine gr̄e. fm Bedā: alit
angelꝰ mariā: aliter ioseph: aliter pastores istruit. s. ꝛ cō
cipiēdū, et ꝯceptū/ ꝛ natū dñm testādo: vt ꝛ hoies suffi=
cīeter ībuat: ꝛ suū deo ꝓuitiū icessanť īpēdat [Et h̄ vob
j. Coꝛ. j. sit signū] moꝛe iudeoꝝ qui signa q̄rūt [Inueniet] .s. tāq̄
abscōditū: nō se ostēdentē [infantē] nō fantē: et tñ verbū
dei existētē [pānis] nō sericis [iuolutū] ecce eiꝰ pauper=
tas: ꝛ habitꝰ vilitas [ꝛ positū in p̄sepio] nō in reclinato=
rio aureo: ecce mira hūilitas: vt dñs dñoꝝ reclinaret se
vsq̄ ad p̄sepe aīaliū brutoꝝ. ¶ Et notandū ꝙ pastores
erāt simplices paupes ꝛ humiles: seu ꝯtēptibiles: iō ne
timerēt accedere datū ē eis signū infantie paupertatis et
hūilitatꝭ in xp̄o. Hec sūt signa aduētꝰ p̄mi: sed alia erūt
Christus signa aduentꝰ scd̄i. ¶ Moralr̄ in h̄ instruimur: qualr̄ ꝛ a
qr̄ et a q̄ quibus xp̄s inueniať: Qꝛ nō nisi a puris ꝛ simplicibꝰ q̄d
bus inue r̄ndet eius infantie: ꝛ a paupibꝰ q̄d respōdet pannoꝝ in=
niatur. uolutiōi: ꝛ ab hūilibꝰ et ꝯtēptibilibꝰ q̄d respōdet eiꝰ in
p̄sepe reclinatiōi. Que ita ꝯprehēdunť in tribꝰ votis re=
ligiosoꝝ. s. castitate q̄tū ad p̄mū/ paupertate q̄tū ad scd̄ꝫ/
Pastoꝛ et obediētia q̄tū ad tertiū. Et bñ nato sūmo pastoꝛe an
pastoribꝰ gelꝰ pastoribꝰ apparuit: ꝛ vigilantibꝰ insīnuās q̄les de=
apparuit beant esse pastores ecclie. s. hūiles ꝛ vigilātes. ¶ Mysti=
Pastores ce ḡ fm Bed. isti pastores gregū signāt doctores ꝛ recto
q̄ dicendi res fideliū aīaꝝ/ q̄ vigilant sup vitā subditoꝝ: ne delin=
sunt. quāt. ꝛ custodiūt vigilias noctꝭ sup gregē suū: ne īferna
liū lupoꝝ moꝛsibꝰ peant. Nox enī pericula tēptationū
indicat: a q̄bꝰ se suosq̄ subiectos oēs q̄ ꝑfecte vigilāt cu
stodire nō cessāt. Et iuxta illos stat angelꝰ ad eoꝝ custo
diā: ꝛ claritas dei circūfulsit illos ad suā ꝛ subditoꝝ di
rectionē. Et fm eūdē bedā: nec solū ep̄i/ p̄bri/ dyacōes/
vel etiā rectores mōasterioꝝ pastores intelligēdi sunt:
sed etiā oēs fideles: q̄ vel puule domꝰ sue custodiā gerit.
Pastores Pastores recte vocanť inq̄tū eidē sue domui sollicita vi
vniuersi fi gilātia ꝑsunt: ꝛ quicūq̄ saltē vni vl' duobꝰ frībꝰ q̄tidia=
deles. no p̄est regimie: dꝫ eisdē pastoris offm̄ iplere: qꝛ iubetur
inq̄tū sufficit hos v̄bi dapibꝰ pascere. Immo v̄o vnus=
q̄sq̄ q̄ etiā priuatꝰ credit viuere pastoris offm̄ gerit: et
sp̄ualē pascēs gregē vigilias noctis supra illū custodit
si bonoꝝ actuū ꝛ mūdaꝝ cogitationū sibi multitudinē
aggregās h̄ iusto moderamine gubernare: ꝛ celestibus
scripturarū pascuis nutrire: ꝑuigiliq̄ solertia cōtra im=
mūdoꝛū spirituū isidias seruare ꝯtēdit. Cūq̄ pastores
de visis ꝛ auditis mirarenť: ne vniꝰ angeli et testis aucto
ritas parua videreť: ꝓ signo ꝛ concordia testimonij [su
bito facta est cū angelo] q̄ tāq̄ ꝓncipalis iter alios nun
Militie ciauerat natiuitatē xp̄i [multitudo militie celestis] .i. an
ratio. geloꝛū: q̄ noīe militie designanť: qꝛ ꝓ salute hoim cū de=
monibꝰ ꝓlianť. Vl' qꝛ natꝰ est rex celestꝭ: iō multitudinē
angeloꝛū noīe militie designat: qꝛ v̄o dux ad preliū na=
tus est: iō eā fm aliā litterā exercitū appellat [laudātiū
deū] cōsona voce: de xp̄i natiuitate: eo ꝙ ꝑ ip̄m sciebant
hoies ad salutē deduci: ꝛ ruinā angeloꝝ reparari: ꝛ i ho=
noꝛē dei vna bñdictiōe dicētiū [Gl'ia in excelsis deo] .i.
in celis: qꝛ lꝫ eiꝰ gl'ia vbiq̄ reluceat: marie tñ in celo em=
pyreo vbi est angeloꝛū et sanctoꝛū habitatio. ꝛ. q. d. i ter
Pax ho ris a multis despiciť: sed in celis ab oībꝰ gloꝛificať [Et
minum. in t'ra pax hoibꝰ] nō q̄buscūq̄: sed [boe volūtatis] .s. eis
q̄ bōa volūtate xp̄m natū suscipiūt: nō ꝑsequunť: nō enī

est pax ip̄sis/ sꝫ pax multa diligētibꝰ legē dñi. Vñ fꝫ leo= ps̄. cxviij.
nē papā/ xp̄iano v̄o pax est a dei volūtate nō diuidi/ et
in his solis q̄ dei sūt delectari. Ad deū q̄ppe pacē h̄re est
velle q̄d iubet/ ꝛ nolle q̄d ꝓhibet. pax ḡ nūciať hoibus
bone volūtatis. i. hoibus bonis. Per bonitatē enim vo Bonitas
luntatis dr̄ bō simplr̄ bonꝰ: magisq̄ ꝓ bonitatē aliaꝝ po volūtatis
tentiaꝝ aīe. qꝛ volūtas mouet alias potentias ad actus q̄ñ dr̄.
suos/ ꝛ iō bōitas eiꝰ vel malicia in oīnes alias redūdat
potētias: sicut īfluētia cause mouētis i motꝭ ab ip̄a. Ma
lis aūt hoibꝰ nō est pax: qꝛ non est pax impijs. Ex h̄ etiā
v̄bo angeli patet: ꝙ illa pax q̄ ꝓncipalr̄ ꝑ ꝓphetas p̄di
cta fuit futura in aduētu xp̄i: erat pax interioꝛ bōe volū=
tatis: qꝛ fm ꝙ dr̄ in puerbijs. Non cōtristabit iustū q̄c= puerb. xij
q̄d ei acciderit: pax aūt t'palis q̄ fuit in aduētu xp̄i paca
tis oibus gentibꝰ sub ipso romano: fuit figura huiꝰ pacꝭ
principalr̄ intēte. Et bñ dicit gl'ia deo: ꝛ pax hoibꝰ: qꝛ ꝑ
xp̄m est pater gloꝛificatꝰ: ꝛ pax facta inter deū ꝛ hoiem:
ac int' angelū ꝛ hoiem: ꝛ iter iudeū ꝛ gentilē. Laudamꝰ
te ꝛc. q̄ sequiť in hoc cātico: credit hilariꝰ addidisse: et
Anastasiꝰ papa scōs instituit ip̄m cātari in missa diebꝰ
dñicis ꝛ festiuis/ qꝛ est cāticū gaudij ꝛ exultationis. De
gaudio huiꝰ diei dicit Cassiodo. sup illud ps̄. Hec est di
es quā fecit dñs. Licꝫ inq̄t deus cūctos dies creauerit:
singulariter tñ hūc diē fecisse dr̄: q̄ xp̄i dñi natiuitate sa=
cratꝰ est. i quo merito exultare ꝯuenit et letari: q̄m in eo
dyabolꝰ ius ꝑdidit: ꝛ salutē mūdꝰ accepit. ¶ Et notādū
ꝙ multitudo celestis angelo nūciāti sociata est: vt multi
tudo aduenīēs dictū angeli cōfirmaret. Et fm Bedam
vno euāgelizāte angelo multitudo in ꝑsonā laudē ꝓru=
pit creatoꝛis/ ꝛ offm̄ suū deo īpendēs. ꝛ nos exēplo suo
instruēs/ vt quotiēs sacrā eruditionē ex fratris oꝛe au=
dimꝰ. vel ip̄si q̄ pietatis sūt intra nos ad mētē reducimꝰ
stati deo laudes coꝛde/ oꝛe/ ꝛ ope reddamꝰ: ꝛ apte demō
strans ꝙ ꝑ hāc natiuitatē hoies ad pacē vniꝰ fidei/ spei/
et dilectiōis. atq̄ ad gl'iam diuine laudationis essent cō
uertēdi. Deinde ascēdētes angeli in celū cū iubilo ꝛ cā=
ticis nūciauerūt hec suꝭ ꝯciuibꝰ suis. Tota igiť sup̄na
curia exhilarata: magnoq̄ festo facto/ ac laudibꝰ ꝛ graꝝ
actiōibꝰ deo p̄ri exhibitis: venerūt oēs ꝑ oꝛdies suos vi=
dere faciē dñi dei sui/ ꝛ adoꝛātes eū/ ꝛ m̄rem ip̄ius cū oī
reuerētia laudis eidē ꝑsonabāt ꝛ cātica. q̄s enī illoꝝ ta=
libus auditis nouis remāsisset in celo: q̄n visitasset dñm
suū sic humiliter ꝯstitutū in terra? In nullo eoꝝ cadere Heb. j.
potuisset hec tāta supbia. vñ apl's. Et cū itroduceret ꝓ=
mogenitū in oꝛbē terraꝝ dixit. Et adoꝛēt eū oēs angeli
dei. vñ Aug. In stabulo nasciť/ ꝛ a matre maria vili fa=
scia cingiť: et in p̄sepio reclinať. Nō erat ei cedrina do=
mus: nec lectꝰ eburneꝰ i q̄ pareret creatoꝛē/ ꝛ oīm pone=
ret redēptoꝛē. Iccirco velut exul et peregrina in aliena
domo mūdi dñm peperit: ꝛ tanq̄ femīa paup: nō sericis
sed pānis vilibꝰ iuoluit/ et in p̄sepio collocauit. Que vt
pepit stati vt deū adoꝛauit. O stabulū felix/ p̄sepe beatū
in q̄ nasciť xp̄s/ ꝛ reclinať oīm deꝰ. Ibi fuerūt obstetri= Obstetri
ces angelice ꝑtātes: ꝛ solatiū āgeloꝝ. Ibi erāt milia mi= ces dñice.
liū exultantiū. Ibi vagiebat xp̄s in stabulo: ꝛ fiebat leti
cia magna i celo. Ploꝛabat in p̄sepio xp̄s. ꝛ tñ de ip̄o ex
ultat multitudo celestis exercitꝰ: resonās deo gl'iam in
altissimis: et in terra pacē annūciās hoibꝰ bone volūta=
tis: qꝛ bōitas celi nata erat i terris. Descēderat pax v̄a
de celo: ꝛ inde angeli gratulātes decātabāt gl'iam in al=
tissimis deo. Exultāt angeli: ꝯtremiscit maria m̄r dei ef
fecta. Gaudēt angeli de xp̄o tripudiando secure: aū q̄uē
stat m̄r cū magno tremoꝛe: ꝛ timoꝛe exultat: ꝛ cū exulta
tiōe timida ꝑseuerat. hec aug. [Post hec pastores loq̄=
banť adiuicē dicētes. Trāseamꝰ vsq̄ bethleē [de q̄ nob
dictū est [et videamꝰ] ibi oculis nr̄is [h̄ v̄bū] .i. istā rem
dignā v̄bo vel recoꝛdatiōe/ q̄ res fctā ꝛ ipleta est: quā rē
[dñs fecit] qꝛ aliꝰ facere nō potuit [ꝛ ostēdit] .i. reuelauit
[nobis] q̄si diceret. Videamꝰ puerū natū ꝑ v̄bum angeli
nobꝭ signatū. Verbū eī vel sermo i sacra scp̄tura sepe ꝓ Verbū in
re digna v̄bo accipiť. vt i Esa. nō erat v̄bū i domo sua. i. sacra scri
res grādis quā nō ostēderet eis. Vl' h̄ v̄bū videamꝰ: q̄d ptura q̄d ē
erat i ꝓncipio apd̄ p̄rem q̄n caro factū ē: qꝛ cū caro dñi Esaie.
nr̄i videť: v̄bū videt q̄d filiꝰ ē [q̄d factū est] q̄d tota tri= xxxix.
nitas icarnari ꝯstituit: ꝛ sic factū hoieꝫ. s. moꝛtalē ōndit
nobis: qꝛ in deitate videri nō poťat [Et venerūt festinā=
tes] ꝓncipalr̄ et vehemēti gaudio ꝛ desiderio vidēdi in
fantem natū: et scd̄ario vt citius redirēt ad gregē suū fi=

ne custodia dimissū: i. q notat eoꝝ deuotio ꝛ sollicitudo q̄rēdi: nemo enī cū desidia q̄rēs xp̄m inuenire meret. Ad quē ꝑm bedā festinātēr ire est nō pedū gressus accelerare: sed in fide semp/ac virtute ꝓficere. Et inuenerūt maria ꝛ ioseph: ꝛ infātē positū i p̄sepio. Ex abūdātia ꝗppe pacis q̄ tūc hoīes gaudebāt: ꝛ ꝓpter hospitiū supueniētiū freq̄ntiā porte nō claudebāt: idō pastores nocte intrare et ad puerū venire poterant. Inuenit xp̄s cū maria ꝟgine: ꝛ ioseph viro iusto: ꝛ in p̄sepio: ꝑ qđ docemur/ꝙ q̄ vult iuenire xp̄z: dꝫ habere mūdiciā cordis respectu sui qđ ꝑ mariā ꝟginē iusticiā respectu ꝓximi: qđ ꝑ ioseph iustū ꝛ hūilitatē ac reuerētiā respectu dei: qđ ꝑ hūile p̄sepiū innuit: inenit aūt xp̄s mediāte maria ꝛ ioseph. i. ꝯtemplatiōe ꝛ actiōe: i. cuꝯ figurā iacob q̄ ꝛ ifr̄. i. vidēs deū dictꝯ ē: vtrāq̧ vxorē. s. rachel ꝛ lyam habuit. Uidentes aūt oculis corꝑalibꝯ ꝛ exteriꝯ puerū ꝑm carnē cognouerunt cogitatiōe intellectuali. ꝛ ꝑ fidē interiꝯ de ꝟbo. i. filio dei dictū ē e qđ dictū erat illis de puero h ꝛ sic ꝑ cognitionē hūanitatꝭ venerūt ad cognitionē deitatis: qꝛ (vt p̄dictū ē) nō solū exteriꝯ sed etiā interiꝯ fuerūt illuminati de cognitiōe ꝟbi icarnati. Et adorātes puerū referebant q̄ ab angelis audierant. Et oēs q̄ audierūt mirati sūt ꝛ de incarnatiōis mysterio: et de pastorū attestatiōe. ¶ Moralr̄ ex premissis nota ꝙ volētibꝯ sp̄ualiter iuenire xp̄m: tria sunt necessaria. s. colloqui per meditationē scripturaꝝ: trāsire ꝑ cōtemplationē creaturaꝝ: festinare ꝑ degustationē gratiaꝝ. Uel volētes inuenire xp̄m debemꝯ colloqui ꝑ pctōꝝ ꝯfessionē. trāsire ꝑ carnaliū et tēporaliū abiectionē: festinare ꝑ feruētis desiderij accelerationē: et hoc vsq̧ in bethleē. i. domū panis ꝑ diuinoꝝ degustationē. Et tunc inueniemꝯ xp̄m in p̄sepio cordis nr̄i: ꝑ delitiosā sue p̄sētie exhibitionē: cuiꝯ delicie sunt esse cū filijs hoīm. ¶ Moralr̄ etiam ꝛ anagogice ꝑ bethleē q̄ interp̄tat domꝯ panis/p̄ria celestis designat: qꝛ ibi est ille beatꝯ panis de q̄ ifra dr̄. Beatꝯ q̄ māducat panē in regno dei. Ad hāc bethleē triplici trāsitu peruenitur. Primꝯ ē de vitijs ad ꝟtutes. Scđs de ꝟtute in virtutem. Tertiꝯ est ex h mūdo ad p̄rem: siue de morte ad vitā. Agit ꝫ ꝯsiliū bede. Trāseamꝯ ēt nos exēplo horū pastorū vsq̧ in bethleē ciuitatē dauid cogitādo: ac recolamꝯ amādo: ꝛ incarnationē xp̄i dignis honoribꝯ celebrādo. Trāseamꝯ etiā abiectis carnalibꝯ ꝯcupiscentijs toto desiderio mētis vsq̧ i bethleē supnā. i. domū panis viui: nō manu factā sed eternā i celis: ꝛ recolamꝯ amando: qꝛ ꝟbū caro factū: illuc carne ascēdit: ibiq̧ sedet: in dextera p̄ris: illuc eū tota ꝟtutū instātia seq̄mur: ꝛ sollicita cordis ac corporis castigatiōe ꝓcuremꝯ: vt quē illi in p̄sepio videre vagiētē: nos in p̄ris solio mereamur videre regnātē. Nō est tāta btītudo cū desidia ac torpore q̄rēda: ꝫ alacrit sūt xp̄i seq̄nda vestigia. Et sicut illi vidētes cognouerūt: sic ꝛ nos q̄ dicta sūt de saluatore nr̄o plena dilectiōe festinemꝯ ā̄plecti: vt hec i futuro ꝑfecte cognitiōis visu ꝯp̄hēdere valeamꝯ. Maria aūt prudentissima ꝯseruabat in scrinio pectoris sui oīa ꝟba. s. de annūciatōe angelica/de exultatiōe iohānis in vtero: de ortu saluatoris/de cātico angeloꝝ/ac de apparitione et fide pastoꝝ ꝯferens ea in corde suo cū scriptis ꝓphetarum. Ecce q̄ optima discipula: q̄ audita cōseruabat memorie ꝯmēdando ꝛ oīa nihil obliuiōi dādo: ꝛ ꝯferēs obseruata freq̄nter repetendo. vn̄ fuit archa cōtinēs diuinorū eloquiorū archana. Conseruabat q̄ oīa ꝛ memorie ꝯmēdabat: vt postea ipsa docēte ꝛ narrāte scriberent: ꝛ in vniuerso mūdo p̄dicarent. Ab ipsa enī ap̄li pluria de gestis dn̄i didicerūt: marie ea q̄ gessit añq̧ eos vocaret: et ad ip̄am oēs q̄si ad magistrā recurrebāt. Et qꝛ sctās scͥpturas legerat ꝛ ꝓphetas sciebat: cōferebat q̄ secum sunt acta de dn̄o cū his q̄ nouerat a ꝓphetꝭ scͥpta de eo. attendēs prudēter q̄uo ꝓphetie iplebant in puero nato. Cōferens q̄ ea q̄ in puero fieri videbat cū illis q̄ de eo in oraculis ꝓphetarū legerat: tāto veriꝯ eū deū esse credebat: quāto ea q̄ de illo legerat in eo cōpleri cernebat. Et ista collatio erat ei delectabilis valde et vtilis ecclesie: quia ꝑm hieronimū Ipsa post ascensionem filij sui remāsit ad tēpꝯ in terris cū apostolis: vt eos plenius instrueret: quia oīa familiarius viderat ꝛ tractauerat ꝓpter quod melꝯ exp̄mere poterat. Ut enī dicit hiero. qđ melius nouimus: melius proferimus. Maria ergo virginalis pudicicie iura custodiens: et non minus pudica ore q̄ corpore: secreta xp̄i q̄ nouerat nulli diuulgare volebat: ꝫ tacito corde scrutās ꝯgruū tēpꝯ q̄ deꝯ hec diuulgari vellet: ꝛ q̄uo vellet reuerēter expectabat: ꝯferēs ea q̄ viderat circa se acta: ꝛ q̄ in scͥpturis legerat agenda Legerat enī in Esa. Ecce ꝟgo ꝯcipiet et pariet filium: et videbat se virginē ꝛ cōcepisse ꝛ pepisse. Legerat. Cognouit bos possessorē suū: ꝛ asinꝯ presepe dn̄i sui: ꝛ videbat dei ꝛ suū filiū int hec aīalia vagētē in p̄sepio. Legerat. Egredietur ꝟga de radice iesse ꝛc. ꝛ videbat se de stirpe dauid ortā ꝛ natā. Legerat. Nazareus vocabit puer iste: ꝛ videbat se i nazareth d sp̄ū sctō ꝯcepisse. Legerat. Et tu bethleē t̄ra iuda ꝛc. ꝛ videbat se in bethleē pepisse. Cōparat q̄ ꝟba ꝓphetaꝝ ꝛ q̄ legerat factis: ꝛ his q̄ audiebat ꝛ videbat: ꝛ in oībꝯ vna mater sapie cernit ꝯcordiā: ꝛ hꝫ certa fidei augmēta. O q̄tū gaudere potat cū se matrē dei cognosceret: qꝛ vt ait Ansel. Solū de sancta maria ꝟgine p̄dicare ꝙ dei mater est: excedit oēm altitudinē q̄ post deū dici vl' cogitari p̄t. Pastores aūt abierūt cū gaudio i. gētī ꝛ reuersi sūt ad curā et custodiam gregis sui glificātes corde ꝛ laudātes ore deū tāq̧ auctorē ꝛ opificē in oībꝯ i. de oībꝯ q̄ audierāt i. ab angelis et viderāt in bethleē ꝓprijs oculis sicut dictum est ab angelo ad illos i. in h gloriā deo laudesq̧ referebant: ꝙ nō aliud veniētes inuenerāt q̄ sicut ad illos dictū erat. Ipi enī de tā eximio b̄n̄ficio toti mūdo ḡnalit collato: ꝛ eis specialiter ostenso grati existētes: deuotionem suā in laude dei eructabāt/et deū glificabāt. In h etiā reputātur deuoti: qꝛ post ꝯtēplationē saluatoris reuertunt ad exercitiū actiōis. In q̄ dat forma pastoribꝯ ecclie q̄ alijs dormientibꝯ debent vigilare: ꝛ ire aliq̄n in bethleē ꝯtēplatiōis: ꝛ ad studiū sacre scripture: vt ibi pane celesti reficiāt: ꝛ refecti pane doctrīe ad pascēdū gregē reuertant. vn̄ in ezechiele. Aīalia ibant et reuertebāt. Uade nūc et tu ad vidēdū ꝟbū ꝓ te carnē factū: ꝛ genibus flexis adora dn̄m tuū: ꝛ eiꝯ m̄rem: ac reuerēter saluta ioseph sctm̄ senē. Deinde osculare pedes pueri iesu iacētis in p̄sepio: ꝛ roga dn̄am/vt eū tibi porrigat vl' accipe ꝑmittat. Accipe q̄ eū ad te: ꝛ iter brachia tua retine. Intuearꝭ faciē eiꝯ diligēter ac reuerēter deosculare: et delecteris i eo ex corde. Cōfidēter hec facere potes: qꝛ ꝑ salute eorū venit ad pctōres: ꝛ cū eis hūilit ꝯuersatꝯ est: et tādē se eis i cibū dimisit. vn̄ benignꝯ dn̄s patiēter ꝑmittet ꝓ tuo velle se tāgi: nec iputabit p̄sumptiōi/ꝫ amori. Sēp tn̄ cū reuerētia ꝛ timore h facias: qꝛ ip̄e sctūs sctōrū est. Postea redde ip̄m m̄ri sue/et cōspice studiose q̄ diligēter et sapiēter eū lactat et gubernat: ac cetera obsequia ei facit. Sta ꝛ tu ad ꝟuiendū paratꝯ: et adiuua eā si potes. In his delectari/iocūdari: ꝛ sedule meditari memēto: ꝛ q̄tū potes sta familiaris dn̄e et puero iesu: ꝛ ītuearis faciē eiꝯ sepe: in quē desiderāt angeli ꝓspicere. Sēp tn̄ (vt dixi) cū reuerētia ꝛ timore: ne patiaris repulsā de p̄sūptiōe. Reputare enī te debes idignū i ꝯuersatiōe taliū ꝛ tātoꝝ. vn̄ Ansel. Hic m̄rez cū oī deuotiōe i bethleē ꝯseq̄re: ꝛ i hospitiū diuertēs cū illa assiste: ꝛ obseq̄re pariēti: locatoq̧ in p̄sepio puulo erūpe in vocē exultatiōis et clamās cū Esa. Paruulꝯ natꝯ ē nobis: ꝛ filiꝯ datꝯ est nobis: ꝛ āplectere illud diuinū ꝛ dulce p̄sepiū. Uīcat verecūdiā amor: timorē depellat affectus: vt sacratissimis pueri pedibꝯ labia figas/ꝛ oscula gemines: deinde pastoꝝ excubias mēte ptracta: āgeloꝝ currentē exercitū admirare: celesti melodie tuas interpone p̄ces simul corde et ore decātās. Glia in excelsis deo: et in terra pax hoībꝯ bone volūtatis. vn̄ ꝛ Aug. Angeloꝝ vocē ꝑ quam dn̄s iesus xp̄s natꝯ ꝟginis ptu pastoribꝯ nūciatꝯ est: cū euāgeliū legeret audiuimꝯ. Glia i excelsis deo: et i terra pax hoībꝯ bōe volūtatꝭ. Festa vox ꝛ ḡtulatoria: nō vni femine: cuiꝯ vterꝯ edider at p̄le: ꝫ hūano gn̄i cui virgo pepit saluatorē. Dicamꝯ q̄ ꝛ nos: ꝛ q̄ta possumꝯ cū exultatiōe dicamꝯ: dicamꝯ inq̄ ꝛ nos fideli corde deuota voce Glia i excelsis deo: ꝛ i t̄ra pax hoībꝯ bōe volūtat. ꝛ hec ꝟba diuīa has dei laudes: h euāgeliū gaudiū quāta valemꝯ ꝯsideratiōe ꝯspectū: fide: ꝛ spe: ꝛ charitate meditemur. vn̄ etiā Greg. nazanzenꝯ. Cū pastoribꝯ puerū venerare: cū angelis hymnū dicito: cū archāgelis choꝝ ducito. Exulta ꝛ si nō potes: vt iohānes ex vtero: certe velut dauid i collocatōe arche testamēti tripudia/venerare natiuitatē: ꝑ quā terrene natiuitatis vinculis liberatꝯ es. hec Gre. Uenias: ꝛ nihilominꝯ q̄tidie vt videas iesū

Cur porte apte erant

Inuenire xp̄m volētibꝯ necessaria.

Luc. xiiij.

Maria discipula optima fuit

Esa. vij.

Esa. j.

Esa. xj.

Matth. ij.

Ibidē. et mich. vj.

Maria mater dei.

Pastorū reuersio ad greges.

Ezech. j.

Meditatio hystorie dicte.

j. Pe. j.

Esa. ix.

ij. Reg. vj

in ꝑsepio spũali.s.in altari vt carnis sue frumẽto merea-
ris cũ aiab⁹ sctis refici. Et sciẽdũ ꝙ triplex ẽ xpi natiui- *Natiuitas xpi triplex.*
tas.s.diuina/hũana/ꝛ gratuita. Prima est ex pr̃e eternaliter.
Scõa ex mr̃e tpalit. Tertia i mẽte spũalit. Et iste tres *Subã xpi triplex.*
natiuitates sumũt ₰m tres xpi substãtias:q̃ sũt deitas/
caro/ꝛ spũs. Nã ex pr̃e nascit̃ de⁹:ex mr̃e caro:in mente
nascit̃ ꝑ grãm spũssanct⁹. Ex pr̃e nascit̃ semp. Ex mr̃e
semel. In mẽte sepe. Scd̃m natiuitatẽ diuinã xps h₃ pa
trẽ sine mr̃e:₰m hũanã mr̃em sine pr̃e:₰m gratuita h₃ prẽ
ꝛ matrẽ.₰m illud. Quicũq₃ fecerit voluntatẽ pr̃is mei q̃ *Matt. xij.*
i celis est:ipe me⁹ frat̃ ꝛ soror ꝛ mr̃ ẽ. Has ꝟo xpi natiui
tates repñtat eccl'ia i die natiuitatis ei⁹. Primã natiui-
tatẽ repñsentat i missa q̃ cantat̃ i nocte: qꝛ diuina natiui-
tas ẽ nobi₃ occulta. Scd̃am repñtat in missa q̃ cãtat̃ i au
rora:qꝛ natiuitas hũana fuit parti occulta.s.quãtũ ad
modũ:ꝛ ptim manifesta.s.quãtũ ad effectũ. Tertiã rep-
sentat i missa q̃ cãtat̃ i die:qꝛ gratuita natiuitas manife
sta est i aĩa in q̃ xps ↄcipit̃ ꝑ affectũ:nascit̃ ꝑ effectũ: nu-
trit̃ ꝑ ꝑfectũ. Honora tũc ꝛ venerare ciuitatẽ bethleem *Bethleẽ ↄmẽdatio*
pusillã ꝛ minimã:ꝑ quã tibi regressus patefact⁹ ẽ ad pa
radisũ/ꝛ ad patriã. Hec ciuitas spacio modica:ꝑmo di
cta effrata:sed postea facta est ibi fames magna: q̃ trãs-
eunte facta est ibidẽ magna abũdãtia:et tunc vocata est
bethleẽ.i.dom⁹ panis/ꝓpter euẽtũ abũdantie supueniẽ
tis. Hec ciuitas nõ ẽ minima i ꝑncipib⁹ iuda.i. dignita-
tis excellẽtia:q̃ppe qꝛ ↄscia mysterioꝝ añ xpi aduentũ.
Ibi eñi vnct⁹ fuit dauid. Ibi sacrificiũ solẽnizatũ. Ibi *Mysteria in bethleẽ facta.*
ↄnubiũ. Ruth ꝛ boos celebratũ:in q̃ ꝑfigurabat̃ hũani-
tatis ꝛ diuinitatis ↄnubiũ:veꝝ sacrificiũ ꝛ imutabile re
gnũ. Itẽ ↄscia gaudioꝝ in aduẽtu xpi. Q̃s digne pen-
set gaudiũ angeloꝝ laudãtiũ:pastoꝝ videntiũ:regũ ado
rãtiũ:ꝑploꝝ credentiũ. Itẽ ↄscia martyrioꝝ post aduẽ-
tũ christi: qñ herodes fecit infantes occidi. Sed maxi-
me beata in germine:qꝛ iñde exijt germẽ nobile.s.dux et
dñator:germen vtile regens ppl'm isrl'. De cui⁹ ciuitati₃
laude.sic dicit bern̄. O bethleem pua/sed magnificata a
dño. Magnificauit te qui fact⁹ est i te:paru⁹ ex magno.
Que ciuitas si audiat:nõ iuideat p̄ciosũ stabulũ illud:ꝛ
illi⁹ ꝑsepij gl'iam. Vbiq₃ gl'iosa dicta sunt de te: ciuitas
dei:vbiq₃ canit̃.qꝛ hõ nat⁹ est in ea:ꝛ ipse fundauit eam
altissim⁹. Hec ber. Bethleẽ sita est i mõte lõgo: sed arto *Bethleẽ situs.*
ab oriẽte se extẽdẽs in occidẽtẽ:in cui⁹ fine oriẽtali sub
rupe quadã q̃ erat i q̃dã diuersorio:illuxit nobi₃ sol iusti
cie xps de⁹ nr̃:ꝛ cõtra occidentẽ ad q̃ttuor vel q̃nq₃ pe-
des erat ꝑsepe iumẽtoꝝ:in q̃ dulcis puer ille fuerat recli
nat⁹. In hac ciuitate ẽ sctã ꝛ venerabil' ac mire pulchri- *Templũ in bethleem.*
tudis ꝛ deuotiõis eccl'ia cathedralis ↄsecrata i honorẽ
beate ꝟgis marie:quã edificari fecit beata helena mater
Cõstãtini ipatoris:i q̃ ẽ sepulta:ꝛ i illa pulcherrimũ al-
tare marmoreũ i loco vbi ꝟgo maria peperit:ꝛ xps na-
sci voluit. Est etiã i ipa eccl'ia capella pulcherrima ꝛ de
uota:in qua erat illud ꝑsepiũ venerabile et diuinum. In
eadẽ eccl'ia sepulchrũ innocentũ:ꝛ sepulchrũ beati hie-
ronimi. Ibi btã paula ꝛ eustochiũ requieuerũt. Ibiq₃ est ci *Cisterna i quã stella cecidit.*
sterna i quã stella dux magoꝝ dr̃ cecidisse. Hac sanctã:ꝛ
deo dilectã ciuitatẽ beat⁹ hieronim⁹ ꝑelegit vt ibidem
dño deseruiret. Beata etiã paula ꝛ eustochiũ filia eius cũ
multis alijs ꝟginib⁹ i monasterio sctimonialiũ dei fa-
tio/ꝛ diuine ↄtẽplatiõi deuotissime vacãtes regnũ mun
di ꝛ oẽm ei⁹ ornatũ ꝓpter amorẽ dñi nr̃i iesu xpi et loci
deuotionẽ ↄtẽpserunt. Multi q₃q₃ ex his q̃ desiderio fre
sctẽ de terra ꝛ de cognatiõe sua:ꝛ de domib⁹ patrũ suo-
rũ exierũt:l₃ turba ꝛ tumult⁹ hoim plerũq₃ religiõi sint
ĩpedimẽtũ:maluerũt tñ iter turbas ppl'oꝝ corpalr̃ ha- *Ciuitates a xpo spãliter electe*
bitare q̃₃ sctãꝝ ciuitatũ q̃s xps spãlr̃ elegit.s. hierusalẽ/
bethleẽ/ꝛ nazaret:q̃ tanq₃ celle aromatice saluatoris cõ
uersatiõe redolẽt/habitatiõe ꝑuari. In nazareth eñi de
spũ sctõ ex maria ꝟgine fuit dñs ↄcept⁹. In bethleẽ na-
tus. In hierl'm ꝓ salute nr̃a crucifix⁹/mortu⁹/ꝛ sepult⁹.
In bethleẽ ꝙ scõs adã ẽ nat⁹:de q̃ ad septẽ miliaria vel *Adã scõs et ↄmus.*
circa cõtra austrũ ẽ ebrõ ciuitas.vbi i agro damasceno
fuit ꝑm⁹ adã de rubea terra format⁹:de q̃ agro ad iactũ
arc⁹ ẽ spelũca duplex:vbi ipe adã cũ ↄiuge sua ẽ ↄdit⁹:ꝛ
sepult⁹:tres magni patriarche.s.abraã/ysaac/ꝛ iacob/
cũ ↄiugib⁹ suis. Christ⁹ itaq₃ nat⁹ est vt captiuũ homi *Figure natiui xpi.*
nem liberaret. Et hoc prefiguratũ fuit in picerna pha- *Gen. xl.*
raonis:cui in carcere videbat̃ ꝙ coram se vitis de terra
crescebat:habẽs tres propagines seu ramos:q̃ cepit flo
rere et vuas ꝓducere:q̃s in calicẽ pharaonis exprimẽs
potũ pharaoni offerebat.q̃ ₰m somnij interpretationem
post tres dies liberat⁹ est. Sic cũ gen⁹ humanũ mi₃abi-
lẽ sustineret captiuitatẽ: vitis.i. xps de terra sola.s.ma-
ria excrescebat:q̃ i se tres ꝓpagines.s.carnẽ/aiã₃/deita
tẽ habebat. Vl' tres ꝓpagines sunt tres ꝑsone sctẽ trini
tatis. Tertia ꝟo die:postq₃ vinũ sanguĩs sui i cruce ẽ ex
ꝑssum/ꝛ regi celesti oblatũ:nũc gen⁹ hũanũ de captiui-
tate est egressũ. Hoc vinũ regẽ celestẽ ita inebriauit/ꝙ
oẽm offensã hũano generi relaxauit. Hoc vinum nobis
sub sacramẽto reliq̃t:vt q̃tidie regi celesti ꝓ mũdi offen
sa offerat̃:qꝛ quotidie a mundo offendit̃. Vñ cũ xps na- *Vinee engaddi floruerunt.*
sceret̃: vinee engaddi floruerũt: ꝛ xp̃m verã vitẽ venisse
oñderunt. Mod⁹ aũt natiuitatis xpi figurat⁹ ẽ in ꝟga *Natiuitatis christi mod⁹ figuratus.*
aarõ:q̃ floruit ꝛ fructũ amigdalinũ ꝓtulit. Sicut eñi vir
ga illa mirabilr̃ cõtra naturã germinauit: sic maria su-
ꝑa ordinẽ nature mirabilr̃ filiũ gñauit. Virga aarõ ꝓ-
tulit fructum sine plãtatiõe:maria genuit filiũ sine viri- *Virga aaron.*
li ↄmixtiõe. In testa amigdalina dulcis nucle⁹ latebat.
in testa carnis xpi dulcissima deitas abscõdita fuit. In
ꝟga aarõ inuenim⁹ frondiũ viriditatẽ/floꝝ suauitatẽ/ꝛ
fructuũ vbertatẽ.sic maria habuit viriditatẽ ꝟginitat̃:
suauitatẽ pietatis:ꝛ vbertatẽ ꝑpetue satietatis. Nõ so-
lũ aũt xps iudeis:sed ꝛ paganis ortũ suũ ꝑmonstrauit:
qꝛ oẽs hoies saluos fieri voluit. Vñ octauian⁹ q̃ tũc to-
ti mũdo dñabat̃:ꝛ iõ a romanis tanq₃ deus reputabat̃
sybillã ꝓphetissã ↄsulebat/si i mũdo aliq̃s eo maior fu-
tur⁹ erat. Eodẽ aũt die q̃ñ xps i iudea nascebat̃/sybilla
rome circulũ aureũ iuxta solẽ cõtẽplabat̃: in q̃ circulo
ꝟgo pulcherrima residebat:q̃ puerũ speciosissimũ i gre
mio gerebat. Quod illa cesari octauiano monstrauit: et
regẽ potẽtiorẽ ipo natũ esse intimauit. Meditari ꝗ de *Natiuitatis xpi magnitudo.*
bes cũ gaudio q̃ta sit hodierna solẽnitas. Hodie nãq₃
nat⁹ ẽ xps:ꝛ sic ꝟe ẽ dies natalis regis eterni ꝛ filij dei
viui. Hodie puer nat⁹ est nobi₃:ꝛ fili⁹ dat⁹ est nobis. Ho
die sol iusticie q̃ in nubib⁹ erat clare fulsit. Hodie spon-
sus eccl'ie electoꝝ caput de thalamo suo ꝓcessit. Hodie
speciosus forma ꝑ filijs hoim desideratã faciẽ ei⁹ osten-
dit. Hodie illuxit nobis dies redemptiõis nr̃e repatio-
nis antiq̃ felicitatis eterne. Hodie pax est nũciata nobis
hoibus:vt canit̃ in hymno angelico q̃ hodie est factus.
Hodie vt cãtat eccl'ia ꝑ totũ mellisflui facti sũt celi. Ho
die apparuit benignitas ꝛ hũanitas saluatoris nr̃i dei: *Titũ. iij.*
qꝛ vt dicit Ber. Potẽtia apparebat in rerũ creatione:
sapia ꝟo in earũ gubernatiõe/sed bonitas mie maxime
nũc apparuit in hũanitate. Hodie adorat⁹ est de⁹ i silitu
dine carnis pcti. Hodie et nos cũ xpo sum⁹ cõgeniti. qꝛ
gñatio xpi origo est ppl'i xpiani. Hodie illa duo miracu
la cõtigerunt:q̃ oẽm superãt intellectũ:ꝛ sola fides app
hendere põt.s.ꝙ de⁹ nascit̃ ꝛ ꝟgo parit. Hodie alioꝝ mi
raculorũ claruit multitudo. Deniq₃ oĩa q̃ de incarnatio-
ne dicta sunt quasi hic clari⁹ elucescunt:ibi inchoata/h̃
manifesta:videas nunc illa:ac istis coniunge et applica.
Merito ergo est ista dies gaudij et exultatiõis ac leticie
magne nimis. Oratio.

Iesu dulcis/q̃ de ancilla hũili hũilis natus te
hũiliter natũ hũilitatis pãnis inuolui: ꝛ in ꝑ-
sepio reclinari voluisti: da mihi clemẽtissime
dñe ꝑ tuã inenarrabilẽ natiuitatem renasci in
me noue vite sanctitatẽ:ꝛ sic sub habitu et pãnis me reli
gionis hũiliari/vt inter arcta regularis discipline stu-
dia:velut in quodã ꝑsepio reclinat⁹ ad culmẽ ꝟe humi-
litati₃ valeã attingere. Et q̃ nostre humanitatis et mor-
talitatis fieri dignat⁹ es particeps: da mihi tue diuini-
tatis et eternitatis esse participem. Amen.

De circũcisiõe dñi. Correspõdet euãgelio. Postq₃ cõsummati sunt dies ꝛc. Capitulũ. x.

Postq₃ autem cõsumma- *Luce. ij.*
ti [ ] ꝛ impleti [ ] sũt dies octo [ ] .s.a natiui-
tate dñi vtraq₃ extremitatẽ ↄputãdo
[ ] vt circũcideret̃ puer [ ] s₃ legi₃ ꝑceptũ
qꝛ h̃ erat temp⁹ circũcisioni deputatũ
[ ] vocatũ [ ] ꝛ declaratũ [ ] ẽ nomẽ ei⁹ [ ] esse
[ ] iesus [ ] .i. saluator. qꝛ i circũcisiõe sole
bat nomen imponi [ ] q̃d [ ] .s. nomẽ iam añ ipositũ est a deo
[ ] vocatũ [ ] .i. ꝑnũciatũ [ ] ẽ ab angelo/ꝑusq₃ i vtero [ ] .s. ꝟgis
[ ] cõciperet̃ [ ] de spũsancto. Ritus circũcisionis a beato

Circūci- ꝑriarcha abrahā exordiū sumpsit: qñ ⁊ noīs āplificatio-
sio ab a- nē accepit. Nā cū signaculo circūcisiōis augmētū ⁊ im-
braā ince- mutationē ꝓmeruit noīs: vt q̄ priꝰ dicebat abrā. i. pater
pta. excelsus: deinceps ob meritū fidei diceret abraam. i. pa-
Abraā et ter multaꝝ gētiū. Nec solū ipe/ sed etiā venerabil' vxor
sara muta eius augmentū cū nomīs mutatiōe ꝓmeruit: vt q̄ prius
tā noīa. dicebat sary. i. ꝑnceps mea ⁊ domꝰ sue tm̄: deīceps dice-
Noīs īpo retur sara. i. ꝑnceps oīꝫ recte credētiū feminaꝝ. Ex hoc
nēdi ratio ergo ī ꝯsuetudinē venit ꝙ ad huiꝰ rei imitationē nomīa
imponerent puerꝭ in die circūcisiōis eoꝝ: ⁊ sic puero ie-
su est factū. Ab hūilitate ẜ q̄ est radix ⁊ custos virtutum
Iesus sumēs initiū circūcisiōis accepit signaculū: vt ꝑ
te sanguinis ꝑciū nō tardās effūdere: se tuum ꝟissimum
saluatorē ostēdat patribꝰ tā ꝟbo q̄ꝫ signo repromissum:
eisq̄ꝫ assimilatū per oīa/ ꝑter ignorātiā ⁊ pctm̄. Duo ma-
gna hodie sunt facta. Primū q̄ꝛ nomē. s. iesus est mani-
festatum: qđ ab eterno erat sibi impositum: ⁊ ab angelo
(ꝑusq̄ꝫ in vtero cōciperet) vocatū. Angelꝰ enī Gabriel
missus ad mariā ait. Ecce cōcipies in vtero ⁊ paries fi-
liū: ⁊ vocabis. s. in circūcisione nomē eiꝰ iesū. s. a deo pa-
Esa. lxij. tre sibi īpositū. vñ in Esa. Et vocabit tibi nomen nouū:
qđ os dñi nomīauit. ẜm Orige. Vocabulū iesu dulce et
gl'iosū: oī odoratu cultuq̄ꝫ dignissimū nomē: qđ est sup
oīe nomē: nō decuit primū ab hoībꝰ appellari: neq̄ꝫ ab
eis offerri in mūdū/ sed ab excellētiori q̄dā maioriq̄ꝫ na
tura. Hoc ergo nomē ei innatū est: vt enim saluator sit a
propria natura hꝫ. Et q̄uis hoc nomē alijs ante fuerit
impositū: tñ fuit nouū in xp̄o inq̄ꝫtū fuit īpositū ab hac
ꝓpetate: q̄ꝛ est saluator oīm: q̄ in alijs nō fuit: lꝫ salutem
Iesus sal- in aliquo facto ꝑticulari fecerint. Iesꝰ enī hebraice sal-
uator iter- uator interꝑtatur latīe. Dicit aūt saluator. Primo a po
pretatur. tētia saluādi: et sic cōuenit ei hoc nomē ab eterno. Scđo
ab habitu saluādi: ⁊ sic fuit īpositū ab angelo: ⁊ cōuenit
ei a cōceptiōis sue pricipio. Tertio ab actu saluandi: et
sic fuit vocatū nomē in circūcisione: ⁊ cōuenit rōne pas-
sionis sue. Igitur ẜm Cris. Hoc nomē dei quo iesus ex
vtero ꝟginis nūcupat: nō nouū est ei/ sed ātiquū: q̄ꝛ ih̄s
. i. saluator vocatꝰ est ẜm carnē/ q̄ erat saluator ẜm diui-
Dignita- nitatē. Vñ cōsidera dignitates huiꝰ noīs. Primo ꝙ hoc
tes nomīs nomen fuit ab eterno ꝑordinatū ⁊ cōsecratū. Scđo fuit
iesu. diuīo ore noīatū. Tertio patriarchis et p̄ribus antiq̄s
desideratū. Quarto a ꝓphetis ꝓphetatū. Quīto ab an-
tiquo. s. in iesu naue: q̄ ⁊ iosue dr̄ ꝑfiguratū. Sexto ab an-
gelo ꝟgini ⁊ ioseph ꝓnūciatū. Septīo a beata ꝟgīe ꝑdi
catū. Octauo a ioseph hodie īpositū. Nono ab angelis
diuulgatū. Decio ab apl'is magnificatum. Undecimo a
martyribꝰ testificatū. Duodecimo a ꝯfessoribꝰ collauda
tum. Tredecimo a sanctis virginibꝰ tanq̄ꝫ oleū effusum
pregustatum. Decimoq̄rto a fidelibꝰ veneratū. Est au-
tē ẜm Aug. differētia iter nomē iesus ⁊ nomen xp̄s: quia
nomē iesus est nomē ꝓpriū/ sed nomē xp̄s est nomē cōe
⁊ sacramēti. Itē nomē xp̄s est nomē grē: sꝫ nomē Iesus
est nomē gl'ie. Sicut eī h̄ ꝑ grāꝝ baptismalē a xp̄o dicūt
xp̄iani: sic in celesti gloria ab ip̄o iesu dicemur iesuite. i. a
saluatore saluati. Et q̄ꝫta est dr̄ia inter grām ⁊ gloriam:
tāta dr̄ia pōt dici iter nomen iesus ⁊ xp̄s. ¶ Moralr̄ ẜm
Excellen- Bedā sicut xp̄s in sua circūcisione corꝑali accepit h̄ no
tie nomīs mē ih̄s: ita electi in sua circūcisione participāt isto noīe
iesu. vt sicut ipi a xp̄o dicti sunt xp̄iani/ ita a saluatore vocen
tur saluati. Qđ etiā nomē eis nō solū ꝑusq̄ꝫ in vt'o eccl'ie
Phil. ij. ꝑ fidē ꝯcipent: sed añ secl'a a deo vocatū est. Hoc est er-
Actu. iiij. go nomē qđ est sup oē nomē. Nec enim est aliud nomen
sub celo datū hoībꝰ ī q̄ oporteat nos saluos fieri. Nomē
qđ ẜm Ber. est mel ī ore/ in aure melos/ in corde iubilꝰ.
Nomē qđ instar olei lucet ꝑdicatū: pascit recogitatum:
lenit ⁊ vngit īuocatū. Et ẜꝫ Petrū rauēnatē. Hoc ē no
mē qđ dedit cecis visum: ⁊ surdis auditū: claudis gres-
sum: sermonē mutis: vitā mortuis: totāq̄ꝫ diaboli ꝑtātē
de obsessis corporibꝰ virtꝰ huiꝰ noīs effugauit. De hoc
noīe dicit ansel. Iesus est nomē dulce/ nomē delectabile
nomē cōfortās peccatorē/ ⁊ nomē beate spei: ergo Iesu
esto mihi iesus. Nomē iesu est ꝟtuosum iuxta illud apl'i.
j. Cor. vj. Abluti estis: sctificati estis: iustificati estis in nomīe dñi
Virtutes nr̄i iesu xp̄i. Hꝫ enī nomē iesu ꝟtutē ablutiuā q̄ ad pec-
noīs iesu. cati maculā: ꝟtutē sctificatiuā quo ad culpā: ⁊ virtutem
iustificatiuā quo ad reatū. Cū igit tria sunt ī peccato. s.
macula/ culpa ⁊ reatus/ patet ꝙ q̄ ad oīa ista peccatum
j. Joh. ij. remittit ꝑ nomē iesu. Vñ Joh. Remittunt vobis pctā
ꝓpter nomē eius. In hoc noīe oē genu flectit: celestium Phil. ij.
terrestriū ⁊ īfernoꝝ. Hoc nomē dñi q̄cūq̄ꝫ inuocauerit
saluꝰ erit. De h̄ quoq̄ꝫ noīe ipe dñs ait. Quicq̄d petieri- Ro. x.
tis p̄rem in noīe meo dabit vobis. Hoc igit noīe in oībꝰ Joh. xiiij.
orōnibꝰ vti debemꝰ: ac petitiōes in noīe xp̄i formare: et
ꝓpter hoc orōnes eccl'ie in fine formant in xp̄i noīe di-
cēdo ꝑ xp̄m dñm nr̄m: vl' aliq̄d sil'e. In h̄ noīe ille nō pe- Petere
tit q̄ ꝯtra dei dispositionē ⁊ ꝯtra suā vel alioꝝ salutē pe- debemus ī
tit: imo ꝟo q̄ tal' petit ꝯtra hoc nomē eū petere dubium noīe iesu.
nō est. Vere ẜ ⁊ ꝓprie dictꝰ est iesus. q̄ꝛ nō nisi in hoc so
lo noīe salutē obtinere possumꝰ. vñ de se ip̄o dicit. Ego Joh. viij.
sum alpha ⁊ o. ꝑncipiū ⁊ finis. Qꝛ sicut ꝑ ꝟbū eternali-
ter dictū oīa ꝓducūt: sic ꝑ verbū carni vnitū reparant-
ꝓmouent: et finiūtur. Scđm ꝙ hodie factū est: q̄ꝛ cepit Sāguinē
hodie dñs iesus suū sacratissimū sanguinē ꝓ nobis fun hodie fun-
dere: cū ip̄ius caro cultello īcideret lapideo. Tēpestiue dere cepit
cepit pati ꝓ nobꝭ: ⁊ q̄ pctm̄ nō fecit penā hodie portare Iesus.
incepit ꝓ pctīs nr̄is. Nō solū enī in virili: sed etiā in in-
fantili etate sanguinē suū ꝓ nobꝭ voluit fūdere. Plora- Plorauit
uit aūt puer iesus hodie ꝓpter dolorem quem in carne iesu mater
sensit: nā verā carnē ⁊ passibilē sicut ceteri homines ha-
buit. Sed eo plorāte credis ne ꝙ mater potuerit lachry-
mas cōtinere? Plorauit ẜ et ip̄a. Cōpatere et tu sibi/ et
plora etiā cū eo. q̄ꝛ hodie ip̄e fortit plorauit. Nā in solē-
nitatibꝰ istis multū gaudere debemꝰ ꝓpter salutē nr̄aꝫ
quā q̄siuit: sed multū cōpati ⁊ dolere ꝓpter suas angu-
stias q̄s ꝓ nobis sustinuit. Multū etiā ex h̄ āmirari de-
bemꝰ ad tolerandū penas ꝓ pctis ꝓprijs: cū cernimus
ip̄m tātas tolerasse ꝓ alienis. vñ ber. Quis nō erubescat
refugere multo minores penas ꝓ pctis suis: cum noue-
rit xp̄ꝫ tāta ꝑtulisse nō ꝓ suis sed alienis? ¶ Et sciēdū ꝙ Sāguinē
sex vicibꝰ fudit sanguinē suū ꝓ nobis. Primo in circūci- suū sexies
sione: ⁊ hoc fuit nr̄e redēptiōis initiū. Scđo in orōne: et fudit xp̄s.
hoc fuit nr̄e redēptiōis desideriū. Tertio in flagellatio
ne. Et q̄rto in coronatiōe: ⁊ hoc fuit nr̄e redēptiōis me-
ritū: q̄ꝛ liuore eiꝰ sanati sumꝰ. Quīto in crucifixione: ⁊ h̄
fuit nr̄e redēptiōis preciū: tūc enī q̄ nō rapuit exoluebat j. Pe. ij.
Sexto in lateris apertiōe: ⁊ hoc fuit nr̄e redēptionis sa- ps. lxviij.
cramētum: per qđ figurauit nos ꝑ aquā baptismatis de
bere mūdari: qui q̄dē baptismꝰ habiturus erat efficatiā
a sanguine xp̄i. Per primū docemur nos spūalit circū-
cidere ⁊ pctā abijcere. Per scđm mētis angustiā pro sa
lute nr̄a sustinere. Per tertiū carnē nr̄am domare. Per
quartū aīam nr̄aꝫ ꝟtutibꝰ ornare. Per q̄ntū mēbra nr̄a
mādatꝭ dei ligare. Per sextū vulneratū cor ī charitate
dei hr̄e. Vides ẜ q̄tiēs xp̄s suū fudit sanguinē ꝑpt nr̄aꝫ
redēptionē. vbi sūt nr̄e lachryme/ vbi gemitꝰ/ vbi fletꝰ/
vbi grāꝝ actiōes ꝓ tā copiosa sanguis effusiōe? Venī-
te adoremꝰ ⁊ ꝓcidamꝰ añ eū: ploremꝰ ante dñm q̄ fecit
nos: ⁊ tā copiose redemit. vt enī ait Ber. Sufficisset ad
redēptionē orbis vna ꝑciosissimi sanguis gutta: sꝫ data
est copia: vt in bñficij recordatiōe ꝟtus diligētis clare-
sceret. copiosa enī apđ eū redēptio. ¶ Ut aūt dictū ē ritꝰ ps. cxxix.
⁊ religio circūcisiōis ab abraā sumpsit exordiū: q̄ꝛ pri-
mꝰ vniꝰ dei ꝯfessꝰ ē fidē. ⁊ ī signū huiꝰ ꝑmo accepit cir-
cūcisionē q̄ fuit signū distiguēs fideles ab īfidelibꝰ. Cre
dēs enī abraā adhuc in ꝑputio positus: filiū se habituꝝ:
quē deꝰ ei ꝓmisit huiꝰ rei signū circūcisionē accepit: vt
ꝙ credēs iustificatꝰ sit cerneret. Fuit ẜ data ⁊ instituta
circūcisio. Primū ꝓpter meritū fidei abrahe: vt sicut fi- Circūci-
de distabat a nationibꝰ ceterꝭ: sic distaret etiā signo cir- sio cur in-
cūcisiōis. Itē vt pp'l's q̄ ex eadē ꝓgenie nasciturꝰ erat ꝑ stituta.
circūcisionis signū peculiaris deo agnosceretur: et ab
alijs natiōibus discerneretur: ac semē eiꝰ q̄ credens deo
hoc ip̄m acceperat esse sciret. ¶ Itē vt si q̄ ex eodē pp'lo
in ꝑlio corruissent: hoc signo circūcisiōis iter gentes co
gniti: q̄ de stirpe sctā descenderāt: sepulture traderent.
Et iō in heremo nō circūcidebātur: vbi soli sine gentibꝰ
cōuersabant. Itē in remediū pcti origialis: ⁊ ad repssi-
sionē cōcupiscētie carnalis. Data est etiā circūcisio in ꝑ
parationē susceptiōis fidei: q̄ꝛ circūcisio est q̄dam pro-
fessio mosayce legis seruāde: sicut et baptismus est ꝓfes-
sio legis euangelice: et per professiouem illam dispone-
bantur ad istam. Circūcisio igitur preteriti temporis
mandatū fuit: ⁊ signū promissi christi: quā vsq̄ꝫ ad chri-
stum oportuit auctoritatem habere: vt tamdiu curre-
ret donec nasceretur promissus abrae: quo nato / et pro-
missione impleta: oportuit circumcisionem et signum

Circūcisio fiebat petrinis cultris.

promissionis cessare. Et ñ fiebat cultris petrinis: qꝛ petra erat xp̄s. ¶ Voluit aūt christus circūcidi ex causis pluribus tanq̄ si esset legi subiect⁹. Primo vt ostenderet se eē de gñe abrae q̄ circūcisionis mandatū accepit: ꝛ cui de xp̄o repromissio facta est. Scđo vt p̄rib⁹ assimilat⁹ iudeis satisfaceret: ac scandalū ꝛ omnem excusationē in se nō credēdi: ꝛ eū nō recipiēdi ip̄is auferret. Tertio vt legē veterē ꝛ circūcisionē quā de⁹ instituerat/ approbaret: ac eā sanctā iustam ꝛ bonā fuisse monstraret. Quarto vt obedientie ꝛ humilitatis virtutē: nobis suo ꝯmēdaret exēplo: p̄ceptū legis (cui tñ subiect⁹ nō erat) obseruādo. Quinto vt legē quā dedit alijs/ etiā ipse impleret: ꝛ q̄ in similitudine carnis peccati/ nō aūt i carne peccati venerat remediū quo caro pc̄ti mūdauit consueuerat nō respueret. Sexto vt legis on⁹ in se sustinēs alios a legis onere qđ portare nequerant liberaret: qꝛ factus est sub lege: vt eos q̄ sub lege erāt redimeret. Septio vt p nobis sanguinē suū nō solū in etate virili: sed etiā in infantia funderet: ꝛ tēpestiue pati inciperet. Octauo vt in se veritatē carnis hūane ostenderet: ꝛ hereticos q̄ dixerūt eū nō vera corp⁹: s3 phātasticū habuisse ꝯfunderet. Nono vt castitatē q̄ a circūcisiōe act⁹ illi⁹ mēbri est cōmēdaret: ꝛ ꝯcupiscētiā carnalē reprobaret. Decimo vt in ipso carnalis circūcisio finē: ꝛ sp̄ualis exordiū hēret et nos fore sp̄ualr̄ circūcidēdos demōstraret: vt eni apostol⁹ ait. Finis legis xp̄s ad iusticiā omni credēti. Hodierno itaq̄ die cessat circūcisio/ ꝛ habem⁹ p ea baptismū: q̄ est maioris gr̄e ꝛ mi\~oris pene: nā gr̄a baptismi superueniens carnis circūcisionē euacuauit: queadmodū fructu adueniēte flores decidūt et marcescūt. vñ Greg. Qđ apđ nos valet aqua baptismatis/ hoc egit apđ veteres/ vel p paruulis sola fides/ vl̄ p maiorib⁹ vt⁹ sacrificij: vl̄ p his q̄ ex stirpe abrae pdierūt mysteriū circūcisionis. Et fm̄ Bedā idē auxiliū curatiōis i lege circūcisio ꝯ originalis pc̄ti vln⁹ p̄stitit qđ nūc baptismus tpe gr̄e ꝯfert/ nisi qđ introit⁹ i regnū nōdū patebat circūcisis vt mō baptizatis. At v̄o non solū baptism⁹ hoc facit: s3 etiā passiōis adiūctio: q̄ si circūcisiōi adiūcta esset: etsilr̄ ibi fieret. Iō aūt in carne p̄pucij fiebat circūcisio: qꝛ in parte illa mag̃ ꝯcupiscētia dn̄at p quā origiāle pc̄tm̄ ꝓpagat. Ubi ḡ via pc̄ti est/ ibi apte signabatur pc̄ti remediū. Significat aūt p circūcisionē carnis circūcisio mēt\~: q̄ mūdat aīa a vitijs: ꝛ iō d̄bem⁹ circūcisionē sp̄ualē i oib⁹ int⁹ ꝛ extra h̄re. ꝛ ex oī pte sp̄ualr̄ vitijs circūcisi esse. Circūcisus ei xp̄s est: vt oīa pctoꝝ vitioꝝq̄ superflua hoīem abscindere a se debere doceret. Et ñ fm̄ Ber. Duplex est circūcisio q̄ a nobis fieri d3. s. interior et exterior: exterior ꝯsistit. s. in habitu ne sit notabil': in actu ne sit rep̄hēsibilis: ꝛ i s̄mone ne sit ꝯtēptibil'. Interior sil'r i trib⁹ ꝯsistit. s. i cogitatiōe vt sit scā: in affectione vt sit pura: in itētiōe vt sit recta. hec Ber. Debem⁹ igit' esse circūcisi corde a cogitatiōib⁹ noxijs ꝛ imūdis: a iudicijs falsis ꝛ temerarijs: ab intētiōib⁹ ꝛ voluntatib⁹ iniqs: vt corā deo ptimescam⁹ v̄sare i corde qđ corā hoīb⁹ erubescerem⁹ dicere vl̄ facere: qꝛ q̄ dicta vel facta hoīb⁹: hec sunt cogitatiōes deo. Debem⁹ quoq̄ esse circūcisi lingua a v̄bis turpib⁹/ d̄tractorijs/ mēdosis: ociosis ꝛ superfluis qꝛ de oī v̄bo ocioso (etiā ignorāt plato: sicut et de cogitatiōe minutissima) reddēda est rō in die iudicij. Debem⁹ etiā eē circūcisi oib⁹ sensib⁹ ꝛ mēbris corporis nr̄i a ꝓhibitis et illicitis: a voluptuosis ꝛ superfluis oib⁹ abstinēdo: ꝛ nō solū a pctō: s3 ꝛ ab oī occasiōe pc̄ti nos subtrahēdo: qꝛ nisi qs occasionē pc̄ti vitauerit: vix pctm̄ declinabit. Tali circūcisiōe oīa vitia ꝛ pctā tollunt ꝛ excludunt: vñ ꝛ octauo die circūcisio merito fiebat: in qua et vitia resurrectio fiet: qñ oib⁹ mēbris circūcisis. i. vitijs et peccatis abscisis tot⁹ ex integro inouat⁹: oīq̄ superfluitate mūdat⁹ hō ad imortalitatem resurget. Octaua dies ipsa est q̄ ꝛ prima. In hac eni mūd⁹ cepit: xp̄s resurrexit In hac ꝛ vlis resurrectio erit. Sex eteni sūt hui⁹ seculi etates in qbus p deo laborib⁹ insistere/ ꝛ p adipiscēda sempiterna reqe ad tēpus opari necesse est. Septia etas non in hac/ sed in alia vita quiescētium vsq̄ ad tēp⁹ resurrectiōis oim. Octaua aūt etas ipsa est dies resurrectionis sine vllo tpis fine btā. Tūc aūt nō solū circūcisi sed oib⁹ ab eis pctis abscisis/ mūdi ꝛ imaculati eternū nomē scti suscipiēt ꝛ hereditatē. Qui ergo mala et vana cogitare vel loqui aut facere nō appetit: iste interi⁹ ꝛ exteri⁹ pfecte circūcisus est. Pax aūt pdest circūcisū esse ex pte vna ꝛ nō ex alia/ vt eni ait Pius papa. Nihil prodest hoī ieiunare ꝛ orare: ꝛ alia religiōis bona agere: nisi mēs ab iniqtate ꝛ ab obtrectatiōib⁹ lingua ꝓhibeatur. Nihil qđē pdest. s. q̄tū ad vitā eternā: pdest eni q̄tū ad tpalia. vñ ꝛ Beda. Nemo sane cū circūcisionē predicari audierit: vni⁹ solū mēbri ꝯtinētiā autumet imperari: q̄si vel a fornicatiōe tm̄ abstinentē: vel licito m̄rimonio tēperāter vtentē: vel v̄ginitate g'liosū existere absq̄ aliarū virtutū adiectiōe sufficiat: et nō oīm poti⁹ quos corde vl̄ corpe gestam⁹ sēsuū castigationē pcipi. Ille itaq̄ v̄a circūcisiōe mūdat⁹ est: q̄ obturat aures suas ne audiat sanguinē: ꝛ claudit oculos suos ne videat malū: q̄ custodit vias suas ne delīquat in lingua sua: ꝛ attēdit sibi ne grauet cor ei⁹ in crapula ꝛ ebrietate: q̄ lauat iter innocētes man⁹ suas/ ꝛ ab oī via mala ꝓhibet pedes suos. qui sup oīa castigat corp⁹ suū ꝛ seruituti subijcit: omiq̄ custodia seruat suū cor: qm̄ ex ip̄o vita pcedit. S3 ꝛ ipa bona actio sua q̄ in abscōdito est circūcisiōe nō min⁹ idiget: vt cū ieiuno oro: elemosinā facio: gloriā intrīsecus q̄rā. Quapropter ꝛ ap̄ls abscōditā cordis circūcisionem sedulo cōmēdat: cui laus nō ex hoīb⁹/ sed ex deo est: hec Beda. Debem⁹ ergo oē pctm̄ int⁹ ꝛ ex vitare: ꝛ ex oī pte sp̄ualr̄ circūcisi esse. Totiēs etiā hō circūcidit: quotiēs post pctm̄ ad pn̄itētiā reuertit'. Hāc aūt circūcisionē p̄cedere op3 octo sp̄uales illuminationes diuinaꝝ gr̄aꝝ q̄ per. viij. dies intelligunt et sic octauo die circūcisio in anima celebrat: videl3 pctōris ad deū cōuersio. pc̄ti recognitio/ ꝯtritio/ ꝯfessio/ satisfactio/ pc̄ti detestatio/ i futurum cautio: ꝛ ex tūc octauo seq̄t ip̄ij iustificatio: q̄ gr̄a infundit': ꝛ pctm̄ expellit': ꝛ in ipa die octaua. s. i iustificatione ip̄ij celebrat circūcisio i aīa penitētis. Que quidē circūcisio nō ē aliđ q̄ amputatio vitioꝝ q̄ h3 fieri in cultello pn̄ie. Sicut ei i circūcisiōe corpali fit ap̄utatio superflue carnis: sic in circūcisiōe sp̄uali fit amputatio vitiorum ꝛ peccatoꝝ q̄ sola sūt hoī superflua. oīa ei alia creata in hoīe sunt valde bona. Et nisi ista circūcisio fiat in aīa ipa est filia pditiōis fm̄ illđ Gen. Mascul⁹ cui⁹ p̄pucij caro circūcisa nō fuerit: pibit de ꝑplo suo. ¶ Itē isti. viij. dies sūt. viij. illumiatiōes sp̄us septiformis i septē virtutibus p̄ncipalib⁹/ cū pseuerantia finali q̄ est octauo. Et qꝛ nisi p xp̄m pctā nō tollunt/ ipe est eni agn⁹ dei q̄ tollit pctā mūdi: iō (vt dictū est) circūcisio cultrꝫ fiebat petrinis: qꝛ petra erat xp̄s. Hec illa iudeorū circūcisio significat: ꝛ sine hac significatiōe inutilis ē. Et iō xp̄s circūcisus est vt circūcisiōis significationē nobis ꝯmēdaret: Sicut ei nob\~ ē nat⁹: nob\~ baptizat⁹ ꝛ pass⁹: ita ꝛ nobis nō sibi ē circūcisus. Sp̄ualē ḡ circūcisionē significatam p corpalē h̄re studeam⁹: vt illā sp̄ualē q̄ in octaua resurrectionis i nobis futura est ab oñi corruptiōe cl'pe et pene ꝯseq̄ mereamur. Tres itaq̄ ꝯstat esse circūcisiones. vna ē sacramentū. s. circūcisio q̄ est in corpe. due v̄o sūt res illi⁹ sacramēti videl3 circūcisio a pctō q̄tidie est in aīa/ ac circūcisio a pctō ꝛ ab oñi pena pc̄ti: q̄ in resurrectiōe erit in aīa ꝛ in corpore. Oratio.

Circūcidi voluit xp̄s ob multa.

Roma. x.

Baptism⁹ euacuauit circūcisionem.

Circūcisio cur in p̄putijs fiebat.

Circūcisio duplex nob\~ necessaria.

Octaua die circūcisio fiebat.

Etates mundi.

Esa. xxiij.

Ibidem.

Psalm. xxxviij.

Luc. xxi.

ps̄. xxv.

ps̄. xxviij.

j. Cor. ix.

puer. iiij.

Illūinationes octo circūcisionē mēt\~ p̄cedentes.

Gen. xvij.

Joh. j.

Xp̄s nob\~ nō sibi circūcisus ē.

Circūcisiones triplices.

O Jesu clemēs q̄ de virgine nat⁹ sub lege circūcidi voluisti: circūcide iesu misericors cogitationes v̄ba ꝛ opa serui tui: vt nil tue volūtati cōtrariū cogitando/ loquēdo/ opando/ pagā. et in sensū sit mihi cogitat⁹ dei: ꝛ ois narratio mea in preceptis altissimi: ꝛ in operib⁹ mandatoꝝ tuoꝝ dirigātur oēs actus mei. Ecce dn̄s corā te sunt/ cor meum/ lingua mea/ sensus ꝛ membra conant quidē: sed p se nō p̄nt. Fac tu qđ ipsa nō p̄nt: ꝛ pfice in bonis desideriū mei pctōris: q̄ cōsueuisti desideriū suum dare iustis. Amen.

¶ De apparitiōe domini. Capi. xi.

Ertia decia v̄ero die puer Jesus manifestauit se gētibus: id est magis qui erant gentiles. Prophetatum quippe seu vaticinatum fuerat p balaam prophetam gentilium q̄ orietur stella ex iacob: et cōsurgeret hō de israel: vbi oñditur q̄ ort⁹ noue stelle apparentis erat signū xp̄i nascentis. Isti ergo videntes nouam stellā/ cognouerūt per inspiratione diuinam q̄ illa erat q̄ p balaam predicta fuerat: ꝛ ideo statim mouerunt se de locis suis/ vt ad venerandū puerū natū ve-

Matth. ij.

Numeri. xxiiij.

nirēt. Isti a balaā gen⁹ duxerāt: ⁊ nō min⁹ fidei ꝙ̄ gn̄is
Magorū gen⁹ et denomiatio.
successores ⁊ heredes erāt. vnde nō a magica arte. sed a
magnitudie sciētie vocati sunt magi: q̄si in sapīa magni
et erāt in sciā astroꝝ periti: quos ei hebrei scribas: greci
phos: latini sapiētes: hos ꝑ se magos appellāt. Et ideo
erant magi nō malefici: sed sapiētes p̄mitie fidei nostre.
Reges vn̄ dicebātur
Qui iō etiā reges dicti sunt: qꝛ illo tp̄e philosophi et sa-
piētes regnare cōsueuerūt. Vn̄ de antiquoꝝ tp̄m felici-
tate Seneca sic dicit. Sūma felicitas erat gētiliū ī qb⁹
nō poterat potētior esse nisi melior. Illo ergo seculo qd̄
aureū p̄hibet / officiū erat īperare nō regnū. Parū erat
regi sine arte ⁊ difficultate sibi īuenire aliqd̄ receptacu-
lum. Vn̄ de quodā p̄ho tūc regēte stati subiūgit. Dyoge-
nes cynic⁹ cū vidisset puerū caua manu aquā bibentē:
fregit ꝓtin⁹ exēptū e perula calicē hac obiurgatiōe sui.
Quādiu hō stult⁹ supuacuas sarcinas habui. Qui se cō-
plicuit in dolio ⁊ in eo cubitauit. hec Sen̄. O q̄tū distat
inter rectores hui⁹ tp̄is ⁊ illi⁹: qꝛ nūc oīa illis contraria
scꝫ diuitias / honores / ⁊ delicias q̄rūt: ⁊ iō in futuro forte
Magi cur ab oriente venerunt.
pei⁹ gētib⁹ habebūt. [Et venerūt magi ab oriēte] .i. a p-
tibus que respectu hierl'm sunt v̄sus oriētē. vt s̄m Cris.
Vn̄ dies nascit̄ inde ꝓcederet fidei initium: qꝛ fides lu-
men est aīaꝝ. Et s̄m bern̄. Merito ab oriēte veniūt q̄ so-
lē iustitie nouū nobis ortū annūciāt: letisq̄ʒ rumorib⁹ to-
tū mūdū illuminānt. Venerūt aūt specialiter de finib⁹ ꝑ-
sarū / medorū / ⁊ chaldeorū. vbi fluuius est saba: a q̄ et sa-
bea regio illa d̄r: iuxta quā est arabia vbi magi reges fu-
Arabie due.
isse memorāt̄. Sūt aūt due arabie: vna cōtermina ⁊ vici-
na iudee ⁊ respectu hierl'm ab oriente: de q̄ videnẗ magi
venisse. Alia cōtermina indie: distās a hierl'm q̄si vnius
anni itinere: ⁊ de hac infra .xiij. dies non poterāt venire.
vn̄ Remigi⁹. Sciēdū ē q̄ aliq solēt dicere q̄ puer q̄ tūc
nat⁹ ē in tā breui spacio tp̄is de vltimis finib⁹ terre eos
ad se ꝑducere potuit: vel si fuerunt successores balaā: re-
gio istoꝝ nō lōge distat a t̄ra ꝓmissiōis: iccirco in tā bre-
ui spacio tp̄is hierl'm venire potuerūt. hec Remigius.
Factū est autē vt visa stella q̄cq̄d ꝑ eā significabat̄ sc̄ti
sp̄us illustratiōe mox intelligeretur. Christū igit̄ deū ⁊
hoīem in stella q̄rebāt: quē diuina inspiratione ꝑ stellā
Stella magis visa ab alijs differt.
significari intelligebant. Ista stella differebat ab alijs
multipliciter. Primo ī substātia: qꝛ aliaꝝ stellaꝝ materia
est materie celestis ⁊ q̄nte essentie: hec aūt de substantia
corruptibili fuit. Sc̄do quo ad ei⁹ p̄ncipiū effectiuum:
qꝛ alie stelle a deo ꝑ verbū create sunt / nulla cooperāte
natura. sed ista ministerio angeli a v̄bo facta est. Tertio
in duratiōe: qꝛ alie a p̄ncipio mūdi sunt cōdite: ⁊ in eter-
num manebūt. ista x̄po nato creata ē / ⁊ postea eē desinit
Quarto in situ. qꝛ alie sūt in celo: ista aūt nō fuit sita ī fir-
mamēto: sed in aere nō lōge a t̄ra. Quito in magnitudie
qꝛ s̄m ptholomeū q̄libet stellarū firmamēti visibilis no-
bis maior est tota terra: forte ista nō fuit vltra quātitatē
duorū vel triū cubitorū. Sexto in motu: qꝛ alie mouenẗ
circulariter ab oriēte in occidentē: hec aūt ferebat̄ motu
recto: ab ortu in meridiē. Septimo in statu: alie mouen-
tur motu cōtinuo ⁊ nunq̄ʒ stāt: ista aūt cū magis eūtib⁹
ibat / ⁊ cū stantibus ⁊ quiescētibus q̄escebat. Octauo in
vicissitudine apparitionis et occultationis: cū eni intra-
uerunt hierl'm occultauit se: deinde vbi herodeꝫ relique-
rūt se ipsā monstrauit. Nono in tp̄e: qꝛ alie lucēt solū de
nocte: hec vero in meridie sole lucēte apparebat: quā lux
diurna non impediebat. qꝛ s̄m Criso. ipsos etiā solis ra-
dios proprio fulgore superabat. Decimo in significatio-
ne: qꝛ alie signāt temporū et annorū distinctionē ista ve-
ro significabat creatoris natiuitatē. Vndecimo in effe-
ctu: qꝛ alie h̄nt efficaciā certā ad trāsmutationē istoꝝ in-
ferioꝝ: ista aūt nullū habuit effectū nisi q̄ notauit natū
saluatorē. Duodecio ī ministerio: cetera eni astra crea-
uit de⁹ in ministeriū cūctis gentib⁹: hec aūt stella ī mini-
sterium solius x̄pi est edita. Tredecimo in singularitate
apparitionis: qꝛ quelibet stella apparet omnib⁹ qui sūt
in hemisperio eius: sed ista visa est tātum tribus magis.
Quartodecimo in motore: quia alie stelle nō habent mo-
tores proprios: ista autem habuit motorem proprium. s.
Magna facta hac die eccl'ie.
angelum qui natiuitatem x̄pi pastoribus nūciauit. Mul-
ta ⁊ magna hac die facta sunt per dn̄m iesum / ⁊ maxime
circa ipsam ecclesiam. Primum est quia ipsa hodie in
persona magorum ab eo in spōsam est recepta: qꝛ est ex
gentibus maxime cōgregata. Nā die natalis sui in ꝑso-
na pastorum iudeis apparuit de qb⁹ non nisi pauci v̄bū
dei receperunt. Hodie vero apparuit gentib⁹ q̄ ecclesiā
impleuerunt: quia in stelle fulgore dei gr̄a / ⁊ in trib⁹ ma-
gis vocatio gentiū p̄cessit: ipsi eni magi primitie gētiū
fuerunt / et gētes in christū credituras signauerunt. Vn̄
festū hodiernū ꝓprie est festū eccl'ie ⁊ fidelium x̄pianoꝝ
Sc̄m est: qꝛ eccl'ia hodie sancta est ab eo desponsata: et
eidem ꝑ baptismū vere coniuncta: quē tali die anno suo
.xxx. recipere dignatus est. Et iō letanter cantat̄. Hodie
celesti sponso iuncta est eccl'ia: q̄m in iordane lauit x̄ps
ei⁹ crimina. Nā in baptismo desponsat̄ aīa x̄po / q̄ virtu-
tem sumpsit a baptismo suo: ⁊ iō aīaꝝ baptisataꝝ ꝯgre-
gatio vocat̄ eccl'ia. Tertiū est: qꝛ tali die. s. anno reuolu-
to post baptismū fecit ad nuptias primū miraculū qd̄
etiā ad eccl'iam ⁊ spirituales nuptias adaptari potest.
ꝓut infra suo loco apparebit. His ergo vt cantat eccl'ia
tribus miraculis ornatū sc̄tm̄ diē colimus. Vn̄ vt dicit
Maxim⁹ ep̄us / ⁊ ī antiq̄orib⁹ libris dies illa d̄r plurali-
ter dies epiphaniarū. i. pluriū illustrationū christi: epi-
phanes eni illustrationē sonat. Has tn̄ tres manifesta-
tiones ꝓprijs q̄dē noībus distinguūt epiphaniā vocan-
tes eā: que per stellā facta est quasi de sursū facta: theo-
phaniā eā q̄ in baptismo quasi a deo. i. a p̄re factā: beth-
phaniā eā que in nuptijs quasi in domo factā: beth enim *Beth do-*
domū sonat. Recteq̄ʒ tria hec in vno die acta nobis my- *mū sonat.*
steria p̄dicant̄: q̄ trinitatis ineffabilis archanū vno dei
sub noīe ꝯfitemur: hec Maxim⁹. Insup s̄m Orige. etiā
hac die pauit quattuor milia hoim de septem panib⁹ et
paucis pisciculis. Vides itaq̄ʒ q̄ʒ venerabilis est dies
ista quā dn̄s elegit ad tot mirifica ⁊ magnifica faciēda.
Cōsiderās ergo eccl'ia tot magna bn̄ficia hodie sibi a
spōso exhibita grata existere volēs exultat / iocūdatur /
⁊ iubilat / ac diē hāc magnifice solēnizat. Dicamus itaq̄ʒ
nūc de p̄mo: qꝛ de alijs dicendū erit infra ordie suo [Cū
ergo] s̄m ꝓphetiā michee [natus esset iesus in bethleem
iude] q̄ est in tribu iuda: qd̄ d̄r ad distinctionē alterius
bethleē: q̄ est in galilea in tribu zabulō [in dieb⁹ herodis
regis] .s. anno regni sui .xxx. ꝑ qd̄ ostēdit̄ tēp⁹ prefinitū
x̄pi nascētis: ꝓphetauerat eni p̄triarcha iacob illo tēpe
x̄pm nasciturū q̄n deficeret sceptrū siue rex et dux de po-
pulis iudeoꝝ: ⁊ h̄ impletū est in herode ascalonita q̄ fuit
idume⁹: et prim⁹ regnauit alienigena [Ecce magi] ⁊ gē-
tiles vniuersā eccl'iam futurā ex gentibus rep̄sentātes a
partib⁹ oriētalib⁹ [venerūt hierosolimā] ciuitatē regiā
ibidē de x̄po nato inq̄rentes ⁊ dicētes [vbi est q̄ nat⁹ est
rex iudeoꝝ] ecce ergo titul⁹ a magis hic nūciat⁹ a iude-
is reprobat⁹ ibi: noli scribere rex iudeoꝝ: a scriptura cō-
firmat⁹ ibi / qd̄ scripsi / scripsi [vidim⁹ eni in oriēte stellā
ei⁹] .s. ꝓpriā / qꝛ hāc creauit ad sui ostensionē [⁊ venim⁹]
ꝑsonaliter [adorare] hūiliter [eū] singulariter. Veniūt *Venerunt*
pastores vt certificentur vt supra. Veniūt reges vt ve- *pastores*
nerētur / vt hic. Veniūt senes / vt gratulent̄ vt ī fra. Pri- *reges: ⁊ se-*
mū ꝑtinet ad p̄latos. Secūdū ad actiuos. Tertium ad *nes ad*
cōtēplatiuos. Primi vidēt ⁊ p̄dicāt. Secūdi venerant̄ *x̄pm.*
⁊ adorāt. Tertij amplexant̄ ⁊ tenēt. Sc̄m quosdā ma-
gi iudeā intrātib⁹ stella disparuit / vt amittētes itineris
ducē: necesse haberēt recurrere ad ciuitatē regiam. s. hie-
rusalē: ⁊ ibidē inq̄rere de rege nato. Sc̄m v̄o alios cū
magi hierl'm ad querēdū de puero īgressi fuissent / stelle
ducatum amiserūt: q̄m auxiliū humanū req̄rentes iuste
ꝑdere diuinū meruerūt: qꝛ recte diuio deserūt̄ auxilio q̄
hūanū p̄ponunt diuino. Et pōt stella ista illūīnatio gr̄e
intelligi / qꝛ dū boni a malis cōsiliū querūt verā illūīna-
tionē amittūt. ¶ Sed siue an̄ īgressū in hierl'm: siue post *Stella*
ingressum disparuit: factū est hoc a deo plib⁹ de causis. *cur dispa-*
Prima ꝓpt̄ ip̄os magos: vt q̄ pri⁹ fuerāt cōmoniti cele- *ruerit.*
sti signo cōfirmarent̄ etiā dicto ꝓphetico ex doctorum
ibi residentiū responso. Sc̄da ꝓpter x̄pm: vt ei⁹ natiui-
tas ī ciuitate regia publicaret̄: et ꝓphetia de loco nati-
uitatis x̄pi īpleta mōstraret̄. Tertia vt studio magoꝝ dā-
naret̄ pigritia iudeoꝝ: qꝛ gētib⁹ sollicite x̄pm querētib⁹
ip̄i in nullo moti sūt ad q̄rēdū. Quarta vt iudei x̄pm nō
recipiētes / īexcusabiles de aduent⁹ ei⁹ noticia remane-
rēt: cū magi iudeis x̄ps ⁊ iudei magis locum natiuitatis
ōnderēt: ꝑ h̄ etiā figurabat̄ q̄ fides x̄pi erat a gentib⁹ de-
uote recipiēda: ⁊ a iudeis ꝓ maiori pte in infidelitate re-
manentib⁹ refutanda. Isti magi fixi fuerunt in timore *Magorū*
x̄pi et fide firmati: qꝛ nō obstante q̄ scirēt iuxta edictum *fides.*

imperiale:capitali sentētiis puniēdū esse qcūqz regē aliū
q̄z subiectum romano imperio noīaret:xp̄m tñ intrepidi
sunt cōfessi. vñ Chriso. Sed nūqd nesciebāt q̄ in hierl'm
regnabat herodes? Nunqd non intelligebāt q̄ quicūqz
rege viuēte alteꝝ regē ꝓnūciat aut adorat puniꝉ in san:
guine? Sed dū cōsiderabāt regē futuꝝ non timebāt pre
sentem. Adhuc nō viderāt xp̄m/et iam parati erāt mori
ꝓ xp̄o. O beati magi q̄ ante cōspectū crudelissimi regis
priusq̄z xp̄m viderēt/xp̄i facti sunt cōfessores. hec Chriso.
[Audiēs aūt herodes rex] talia de puero nato[turbat⁹
est] timēs ne regnatur⁹ eēt ꝓ eo se tāq̄z alienigena desti:
tuto. vbi Aug. Quid erit tribunal iudicātis qñ supbos
reges cuna terrebat infantis? Timeāt nūc reges ad pa:
tris dexteram iam sedētem:quē rex impi⁹ timuit adhuc
matris vbera lābētē. Et non solū turbat⁹ est ipe/sed[et
oīs hierosolyma cū illo] nouitate miraculi ꝑcussa:et fa:
uere volēs herodi quem timebāt:q2 sibi subiecta. Sepe
enim ppl's plus eis iniuste fauet quos crudeles sustinet.
vñ rex iniustus oēs ministros hꝫ impios et adulatores.
Turbaꝉ ḡ (ſm Chriso.) oīs hierosolyma cū eo: vel cau:
sa adulationis vel timoris. Turbāꝉ etiā ille ꝛ isti:q2 de
aduētu iusti non pñt gaudere iniqui. Vel accipiēdo hic
ꝑtē ꝓ toto:oīs hierosolyma intelligiꝉ illa pars q̄ sibi fa:
uebat. Sic cōiter dr̄ qñ maiores ciuitatis aliqd faciunt:
q̄ tota ciuitas illō facit. Sic in ꝓposito:q̄ erāt ibidē ma
iores ꝛ in regalib⁹ officijs assistētes/illi cū rege turbati
sunt[et cōgregās oēs pricipes sacerdotū et scribas po:
puli] sapiētes iudeoꝝ[sciscitabaꝉ ab eis vbi xp̄s nasce:
retur] Q2 eñ volebat xp̄m perdere/ideo studuit de loco
natiuitatis xp̄i diligēter inqrere ab illis q̄ scp̄turas pro
phetaꝝ p̄dictas de xp̄o nouerāt:ꝛ genealogias descēdē
tes a dauid sciebāt.[At illi dixerūt ei]q̄[i bethleē iude]
.i.q̄ sita est i terra iuda ꝓut scribiꝉ in Michea. ſm Aug.
Iudei in hoc facto q̄ docēt alios locū natiuitatis/et tñ
ipsi nō vadūt:siles sunt fabricatorib⁹ arche noe: q̄ alijs
vbi euaderent prestiterūt/et ipi diluuio perierūt. Siles
etiā sunt lapidib⁹ miliarium q̄ alijs viā indicāt: nec ipi
ꝑ eā ambulāt. de qb⁹ etiā dicit ibidē Aug. q̄ ostēso alijs
vite fōte ipi sunt mortui siccitate. Per scribas aūt ꝛ sa:
cerdotes q̄ locū natiuitatis xp̄i ꝛ ꝓphetis declarauerūt
et tñ ipm xp̄m nō adorauerūt/sed magis ꝑsecuti sunt:si:
gnātur doctores bone doctrine ſꝫ male vite:q̄ quē predi:
cāt sana doctrina/ꝑsequūtur mala vita. [Tūc herodes
clā]et occulte[vocatis]ad se[magis: didicit ab eis tp̄s
stelle q̄ apparuit eis] Cognito eī loco natiuitatis xp̄i ex
iudeoꝝ rñsis/voluit scire tp̄s natiuitatis ab ipsis magis:
vt si ad ipm redirēt ex tp̄is ꝛ loci cognitione posset xp̄m
interficere. et cū esset alienigena nō cōfidebat de iudeis:
et ideo voluit ꝯsiliū suū latere eos[et mittēs illos i beth
leē dixit]eos dolose ꝛ volēs decipiēdo[Ite ꝛ interroga
te diligēter de puero]nato[et cū inueneritis renunciate
mihi:vt ꝛ ego veniēs adorē eū]spōdet falsum obsequiū
vt facili⁹ eos decipiat:et ad redeūdū ꝑ ipm inducat. Fal
sa q̄ppe fuit herodis ꝓmissio:q2 ſm Crisost. Deuotioēm
ꝓmittebat:ſꝫ gladiū acuebat ꝛ maliciā cordis sui hūili:
tatis colore depingebat. Talis est cōsuetudo oīm mali
gnoꝝ qñ aliquē i occulto graui⁹ ledere volūt hūilitatē
illi ꝛ amicitiā fingūt. et ſm Raba. Dixit herodes:tā vul
tu q̄z verbis se adorare eū velle: quē inuida cogitatione
tractabat occidere:et hoc vt vel ad ipm magi alacri⁹ re:
dirēt:et ne iudei quoꝝ rex erat futur⁹ ab eo ipm abscōde
rēt:cui⁹ personā oēs hypocrite tenēt: qui dum ficte deū
q̄rūt inuenire illū nūq̄z mereꝉ. Et sicut herodes sub spē
religiōis voluit occidere xp̄m:sic hypocrite q̄ztū i eis est Heb. vj.
occidūt eū ſm illud aplī. Rursum crucifigētes sibimet:
ipis filiū dei. Nam ſm Greg. simulata sctitas est duplex
inqtas. ſm Chriso. Herodi siles esse ꝓbātur q̄ sacra cō:
munione mysterij indigne abutunꝉ. Adorare q̄ppe se fin i. Cor. xj.
gūt:et eū q̄ztū in ipis est interimūt. Iuxta illō aplī. Qui
mādūcat ꝛ bibit indigne re⁹ erit corpis ꝛ sanguinis dñi.
[cū aūt magi audissent regē]herodē nihil mali suspicā:
tes[abierūt]recedētes.s. de hierl'm vt irēt v̄sus bethleē
edocti de hoc per ꝓphetiā[Et]cū hierl'm egressi fuissēt
[ecce stella quā viderāt in oriēte]que disparuerat:iterū
eis apparuit:q2 auxiliū deserētes humanū:meruerūt re:
cuperare diuinū. In ipso aūt loco q̄ eis apparuit stella
facta est in memoriam hui⁹ ecclīa. Deinde[antecedebat
eos]et viā ostēdebat[vsq̄z dū veniēs staret supra]locū:
et vicina domui[vbi puer erat.] Stabat q̄si supra caput
pueri:vt q̄si innueret ꝛ diceret. Hic est q̄ nat⁹ est rex quē
testabar. vt quē loquēdo mōstrare non poterat/testādo
mōstraret. Et sic stella duce cū magno gaudio ad tugu: Stella vbi
rium i quo dñs iesus nat⁹ est ꝑuenerūt. Ambiguū est q̄ō visa ēstare
istoꝝ fuerit:scꝫ an magi i oriēte positi viderūt stellā sup
iudeā existētē immobilē:vel viderit stellā i oriēte existe:
re:q̄ eos ꝑduxit i iudeā. Potuit eñ nasci i oriēte/et eos
p̄cedēdo i hierl'm ꝑducere. et sentit Chriso. et teneꝉ cōi⁹.
Fulgēti⁹ tñ videꝉ velle q̄ eā primo viderint immobilē
sup iudeā:que dedit eis signū veniēdi in iudeā: q̄ hieru:
salem tāq̄z caput iudee adierūt. et ipis egressis tūc motu
notabili eos precessit: que ꝑacto officio suo in preiacētē
materiā reuersa est. [Et intrātes domū]magi scꝫ diuer:
soriū[inuenerunt puerū cū maria matre ei⁹]forte tūc se:
dēte ꝛ tenēte sup genua puerū:et valde gauisi sunt:quia
a desiderio suo fraudati non sunt:nec inaniter laboraue:
rūt. vñ Chriso. Propterea gratulati sunt:qm̄ q̄ō q̄situ est
desideratū q̄z repererāt:qm̄ effecti fuerāt nūcij veritatis:
et q2 nō frustra tam longe vie cōfecerūt spacia:tā ardēti
q̄ppe erga xp̄m cupiditate flagrabāt. Felix maria:nam
iesus sine maria nō nasciꝉ: q2 ipa ministra incarnatiōis.
sine maria nō inueniꝉ:q2 ipa famula educatiōis. sine ma:
ria nō crucifigiꝉ:q2 ipa socia passionis. Ioseph aūt(ſm Ioseph
Chriso.) iccirco taceꝉ:q2 nullū de officijs ad nutritium cur taceꝉ.
ꝑtinētib⁹ cōmemoratur. Vel ſm Hyla. et Raba. Diui:
na dispēsatiōe actū est vt illa hora absens esset: ne pater
ei⁹ crederetur:vel aliqua suspicionis occasio dareꝉ gētib⁹
q̄ de⁹ nō esset/q̄ primitias suas statim nato saluatore ad
eū adorandū miserūt. Ingressi itaq̄z[ꝓcidētes]tā mēte Adoratio
q̄z corpore genua flectūt puero iesu hūiliter:et adorāt in magoꝝ.
carne deū veꝝ adoratione scꝫ latrie reuerēter. Honorāt
vt regem/et adorāt vt deū: vidēt eñ hoīem ꝛ agnoscūt
deū: ꝓcidūt i signū hūilitatis sine qua null⁹ v̄e adorat:
q2 oīs adorator oēm fastū et cōfidētiā sui deponere dꝫ:
vt quā corpore deiectionē prefert in oclīs dei aīo gerat:
cōtritiq̄z cordis ꝛ humiliati victimā offerēs deo se curā
dum cōmittat. Q̄ta tūc exultatio tibi fuit:o v̄go beatis
sima q̄s cogitare valeat/qñ eū quē nuper genueras iam
q̄si deū adorare videbas? O q̄z magna fuit hoꝝ magoꝝ Magoꝝ
fides. Quid eñ erat credere q̄ ille puerul⁹ sic viliter in: fides.
dutus cū paupercula matre:et in loco sic abiecto sine so:
cietate:sine familia:sine om̄i ornatu inuēt⁹ eēt rex ꝛ ver⁹
de⁹:et tñ vtrūq̄z crediderūt. Paruulū eñ nō adorassent
et honorassent/si paruulū tātūmodo credidissēt. Tales
duces ꝛ talia primitiua nos habere oportebat. Ex quo
patet q̄ cognouerūt xp̄i diuinitatē per diuinā reuelatio
nem. Cū eñ viderēt puerū pānis vilib⁹ inuolutū in gre
mio pauperis m̄ris positū/nullū regie dignitatis habē:
tem signū/non est verisile q̄ talē reuerētiam ei exhibuis:
sent:nisi in eo aliqd supra hoīem cognouissent. vñ Bern.
Adorāt magi ꝛ offerūt munera adhuc lactāti m̄ris vbe
ra. Sꝫ vbi est o magi vbi est purpura regis hui⁹? Nūqd Canti. iij.
viles pāni isti qb⁹ est inuolut⁹? Si rex est/dyadema vbi
est? Sed vos eū vere videtis in dyademate quo corona
uit eū mater sua:in sacco nostre mortalitatis:de quo cō:
surgēs ait. Cōscidisti saccū meū et circūdedisti me leti: Ps. xxix.
cia:et iteꝝ. Sed vnde vobis hoc o alienigene:vt a vobis
adoreꝉ xp̄s? Neq̄z eñ in israel tātā fidem inuenim⁹. Sic
vos non offendit vilis habitatio stabuli: non pauperes
cune presepij. Non vos pauperis matris pñtia:non la:
ctētis scādalizat infantia:q̄d facitis magi/quid facitis?
Lactētem puerū adoratis in tugurio vili i vilib⁹ pānis.
Ergo ne de⁹ est iste? De⁹ certe i tēplo sctō suo:de⁹ i celo
sedes ei⁹:et vos eū queritis i vili stabulo i m̄ris gremio.
Quid facitis q̄ et aurū offertis?ergo rex est ipe. Et vbi
aula regia:vbi thron⁹:vbi curie regalis frequētia? Nū:
quid aula est stabulū:thronus presepiū: curie frequētia
ioseph ꝛ maria. Quō ita insipiētes facti sunt viri sapien:
tes/vt adorēt paruulū despicabilē:tam sua etate q̄z pau
pertate suoꝝ? Insipiētes facti sunt vt fierent sapientes:
et predocuit eos spūs q̄ō postea predicauit aplūs. Qui i. Cor. iij.
vult esse sapiēs/fiat stultus vt sapiēs sit. Nōne timendū
erat fratres ne scādalizarētur viri isti:et illusos se crede:
rent cū tāta indigna viderēt? Gregia ciuitate vbi regē
querēdum cōiectabātur/ad bethleem villā paruulā diri
gūtur. Ingrediūtur in stabulū:inueniūt inuolutū pānis
infantulū. Nō illis sordet stabulū:nō offēdūꝉ pānis:nō

scādalizātur lactētis infantia ꝓcidūt ante eū: venerant vt regē: adorāt vt deū. Sed ꝑfecto q̄ illos adduxit ipse et instruxit: et q̄ per stellā foris ammonuit/ipse i occulto cordis intus edocuit. hec Ber. vñ et Aug. Non sub pollice cella regalis: non de mēbris purpura: non in capite dyadema fulgebat: nō pōpa famulātiū: nō terror exercitus: nō gl'iosior fama preliorꝫ: hos ad eū viros ex remotis cū tāto voto supplices attraxerat. Jacebat in presepio puer ortu recēs: exiguus corpore: cōtēptibilis paupertate. Sed magnū aliqd latebat i puero qđ illi hoīes nō terra portāte/sed celo narrāte didicerāt. vñ et Chris. Et intrātes domū inuenerunt puerꝫ cū maria mr̄e ei⁹. Matre inq̄ ei⁹ non dyademate coronata: nō auro refulgēte/aut i lecto aureo recūbēte/sed vix tunicā vnā habēte: nō ad ornamētū corporis/ſꝫ ad tegumētū nuditatis: qualē habere poterat carpētarij vxor peregre ꝯstituta. Si ḡ regē terrenū querētes venissent magis fuissent cōfusi q̄ gauisi: q2 tāti itineris laborem sine causa suscepissent. Nūc aūt q2 celestē regē querebāt: et si nihil regale videbāt i eo/tñ solī⁹ stelle testimonio cōtenti gaudebāt oculi eorꝫ contēptibilem puerꝫ aspicere: q2 spūs in corde eorꝫ terribilem eū mōstrabat. vñ et Leo papa. Nec imerito cū tres adorādū puerꝫ noui syderis claritas deduxisset: non eū imperātē demonib⁹: nō mortuos suscitātē: nō cecis visum/aut claudis gressum/aut mutis eloquiū reformātem: vel i aliqua diuinarꝫ ꝟtutū actiōe viderūt: sed puerꝫ silētem/quietum sub matris sollicitudine cōstitutum. In quo nullū quidē apparet de ꝑtāte signū: sed magnū prebeť de humilitate miraculum. Tota eñ vita saluatoris que ꝛ diabolum superauit ꝛ mūdū/hūilitate est ꝯcepta/hūilitate est cōfecta. Dispositos dies sub ꝑsecutione finiuit. Nec puero tolerātia passionis. nec passuro defuit māsuetudo puerilis. Unde tota xp̄iane sapientie disciplina non in abūdātia ꝟbi: nō in astutia disputādi: neq3 in appetitu laudis ꝛ gl'ie: sed i vera et volūtaria humilitate consistit: quā dñs iesus ab vtero matris vsq3 ad supplicium crucis ꝓ omni fortitudine: et elegit ꝛ docuit. hec Leo. Ut ḡ possis ꝛ tu diabolū et mūdū vicere coneris ꝓ virib⁹ humilitatis ac patiētie ꝟtutes exēplo xp̄i seruare: q2 his munit⁹ poteris faciliter aduersarios et inimicos tā visibiles q̄ inuisibiles superare. ¶ Et magi inuēto puero aperuerūt thesauros suos: in quo moraliter informamur vt thesauros nostros in via non pādamus/donec preteritis hostib⁹ soli deo ex occultꝫ cordiū offeram⁹. Et obtulerūt singuli puero iesu aurū/thus et mirrhā. Traditio fuit antiquorꝫ vt null⁹ ad deū vel ad regē veniret vacu⁹ et sine munerib⁹. Arabes aūt auro ꝛ diuersis generib⁹ aromatū abūdāt: et talia munera offerre cōsueuerūt: et ideo magi ista obtulerūt. Et licet morē sue gētis in donis offerēdis sequerētur: hoc tñ diuina inspiratiōe est factū: vt aliqd mysterij munerib⁹ demōstrarēt: et fidē suā mysticis reb⁹ ꝓfiterētur. Cum ſꝫ trinitatis fidē et mysteriū reuelātes: et i xp̄o trinitatem adorātes. Cū eū regē et dñm deū/ſꝫ mortalē significātes. Et xp̄i regiā ꝑtātem ac diuinā maiestatē et humanā mortalitatē venerātes. Hec eñ tria magi de xp̄o cognouerūt vt supra dixerūt. Ubi est q̄ natus est: ecce hūanitas. rex iudeorꝫ: ecce regia ꝑtās. venim⁹ adorare eū: ecce diuinitas. Sigtur eñ i xp̄o regia ꝑtās per aurū/qđ regi soluitur i tributū. nam aurꝫ ꝑpter sui nobilitatē munus est regale: et ideo ostēdit puerū regē esse: et se illud decere. Signať ꝟo diuina maiestas per thus/quod deo offerť in sacrificiū: et ideo ostēdit puerum esse deū: qđ etiā erat oblatio sacerdotalis: ꝛ puer ille erat sacerdos/cui null⁹ vnq̄ fuit equalis. Signať quoq3 hūana mortalitas per mirrhā: qua cōdiri solēt corpora mortuorꝫ: et xp̄s rex et sacerdos voluit mori pro salute oim. vñ Aug. Aurꝫ ḡ soluitur q̄si regi magno: thus imolať vt deo: mirrha prebeť tāq̄ pro salute omnī morituro. Unusq̄sq3 aūt eorꝫ predicta tria obtulit: q2 (vt dictū est) mysterio cōgruit. Null⁹ eñ vere xp̄ianus dr̄ q̄ non xp̄m ꝛ deū et regem ꝛ passum cōfiteať: qđ illis trib⁹ munerib⁹ significať. vñ Remig. Isti magi non singuli singula obtulerūt sed singuli tria: et singuli eū suis munerib⁹ regē deū et hoīem predicauerunt. hec Remig. Nos oīs vere xp̄ian⁹ imitať: q̄ xp̄m verū deū regē et passum cōfiteť. Offeram⁹ ergo ei aurū vt eū oim regē esse et vbiq3 regnare credam⁹. Thus vt deū verū et creatorē oim esse confiteamur. Mirrham vt sic illū deū esse credam⁹ quē hoīem ꝛ mortalē ꝑpter nos factū esse non dubitem⁹. Quia eñ hec sancta fides veraciter xp̄o offerre non desinit/dum vnum eūdēq3 deū verū verūq3 hoīem credit: et vere pro nobis mortuum veraciter recognoscit. Habemus itaq3 fm̄ Hyla. in his nō modicam sacramētorꝫ cognitionē. In hoīe mortis: in deo resurrectionis: in rege iudicij. Et ego dñe iesu in extremo vestigio seruorꝫ tuorꝫ adoro te sedētem in gloria dei patris vbiq3 regnātem: et offero tibi splendorē fidei: qua te credo regem oim seculorꝫ/deū de deo ꝛ hoīem de virgine: mortuum pro pctīs nostris. fm̄ Berñ. Obtulerunt auri precium ob paupertatem: ſcilꝫ ad pauperis matris et filij sustētationem. thuris ad ornamētum ob sordidā stabuli māsionem/et ꝯtra loci fetorē. mirrhe vnguētum ob infantuli (vt assolet) corporis teneritudinem/et debilium mēbrorꝫ pueri consolidationem. Quia ergo obtulimus xp̄o sua/offeram⁹ ei ꝛ nostra. Quia eñ regē et deū et hoīem eum esse credim⁹ suum est: nostra vero sunt que nobis a deo donata sunt. Sūt eñ in nobis tria munera deo placētia: et hec offeramus. Primum est aīa nostra que notatur per aurum: q2 sicut auro nihil est nobili⁹ vel preciosi⁹ aut pulchrius: sic nihil nobili⁹ vel preciosi⁹ aut pulchrius q̄ aīa corā deo reputať. Scđm est corpus nostrum qđ per mirram designať: mirrha eñ est amara/et corpus est amaricādum per castigationes et passiones. Tertium est cōuersatio sancta ꝛ honesta in vtroq3 ſcꝫ in corpore ꝛ aīa: et hoc designať in thure. thus aūt non reddolet nisi in igne cremeť: sic cōuersatio nostra nō reddit odorem deo/nisi cremeť igne tribulatiōis. Debem⁹ etiā offerre xp̄o aurꝫ dilectionis: eo q̄ pro nostra salute subijt penam passionis: ac thus deuote laudis per grārꝫ actionem: et mirrham cōpassionis per mortis ei⁹ recordationem. Habet etiā ecclesia moraliter aurum in perfecta sapientia ꝛ doctrina ac recta fide. thus in deuota oratione vel bona cogitatione/ac sancta ac bene deo redolente cōuersatione. mirrhā in penitētie amaritudine ꝛ carnis mortificatione/ac bona operatione. Aurū ergo offerunt doctores. thus martyres cōfessores. mirrham iam penitentes pctōres. Ois eñ oblatio in his trib⁹ munerib⁹ cōtinetur. Talia ergo munera magi obtulerūt/in quibus et fidei veritatem ꝛ totā ecclesiasticā disciplinā significauerunt. fm̄ Berñ. Aurꝫ offerim⁹ saluatori: cum pro noīe ipsius ex integro derelinquim⁹ substātiam hui⁹ mundi. Jam ꝟo necesse est vt q̄ terrena cōtēpsim⁹ flagrāti desiderio celestia requiram⁹. Sic eñ offerim⁹ thuris odoramentum/quo nimirum designantur orationes sanctorꝫ. Oportet etiam non solum vt presens seculum contēnas/sed ꝛ carnē ipsam castiges: ac seruituti subijcias. Duas igiť alas habeat oratio: vt cōtēptū mūdi/et afflictiōem cordis: nec dubiū quin celos penetret/et in cōspectu dei sicut incensum dirigať: in qua cum auro ꝛ thure mirrha quoq3 ei offerť. hec Ber. Sic ergo magi xp̄m honorauerunt de substātia triplici: ſcꝫ corporali: q2 ꝓciderūt. spūali: q2 adorauerunt. tēporali: q2 munera obtulerūt. Plus quippe non habet homo/nisi corpus aīam et tēporalia. Bene aūt tres magi fuisse dicūtur: q2 qui ad fidē veniūt indiuiduā trinitatem cōfiteri debēt: siue q2 qui deū adorāt tres principales virtutes: ſcꝫ fidem/spem/et charitatem debēt habere: siue q2 qui deū videre desiderāt cogitationem/locutionem/et operationem: seu memoriā/intellectū/et volūtatem debēt a malis obseruare: et in bonis occupare. vñ fm̄ Greg. Sācti viri bene reges vocātur: q2 cūctis motib⁹ carnis non consentiēdo succūbere: sed bene regēdo preesse nouerunt. Et fm̄ Isido. Reges a recte regēdo vocatur: et ideo recte faciendo regis nomen tenetur peccādo amittitur. Et hi veniūt ꝛ recedūt ab oriēte: per qđ intelligitur ꝓsperitas humana que est triplex: ſcꝫ diuitiarꝫ/delitiarꝫ/et honorꝫ. Per stellam aūt que magis apparuit significari potest virgo maria: que interpretatur maris stella. Hec aūt stella apparet magis seu regib⁹ condescēdēdo sibi deuotis ſc bene regentibus: et eos per huius mūdi mare turbulentum nauigātes/dirigit ad portum salutis qui est christus: et ipsum inuenientes venerantur munera ei offerentes: ſcꝫ aurum charitatis/et thus deuote orationis/ac mirrham mortificationis carnis. Eodem aūt die cū christus in iudea esset natus/ortus eius magis in oriente est nunciatus. Uidebant nāq3 stellam nouam in qua puer apparebat:

Marginal notes:

Muneris offerendi traditio.

Tria in xp̄o cognita a magis.

Munera dei i nobis deo grata ꝛ offerēda.

Munera magorum trium tria de tribus.

Maria est stella moraliter.

Apparitio xp̄i in oriente.

supra cuiꝰ caput crux aurea splēdebat/audierūt vocem
sibi dicētē. Ite ī iudeā et inuenietis ibi natū nouū regē.
Igitꝰ in iudeā festinauerūt:et audacter eā intrātes/regi
ij. Regū xxiij. celi nato munera obtulerūt. Hi ꝗ tres magi ꝑ tres robu
stos prefigurati fuerūt:qui regi dauid aquā de cisterna
bethleem attulerunt. Tres robusti exercitum inimicoꝝ
non timētes : sed viriliter castra eoꝝ transeūtes aquam
hauserūt. sic tres magi potētiā herodis non formidātes
sꝫ audacter iudeā intrātes de nouo rege interrogauerūt
Tres robusti perrexerūt bethleem ꝓ aqua cisterne:quā
hauserūt de cisterna terrestri:tres magi venerūt bethleē
pro aqua gratie eterne quā susceperūt de pincerna cele
sti. Figurabat ergo illa bethleemitica cisterna ꝙ in beth
leem nascituꝝ erat celestis pincerna:qui ꝓpinaret aquā
gratie omī sitiēti:et daret aquā vite non habēti. ¶ Figu
ra huiꝰ noui regis ⁊ huiꝰ noue oblationis premonstrata
fuit in regno Salomonis. Salomon residebat ī throno
de ebore candidissimo:qui vestitus erat auro purissimo.
Uniuersi reges terre regem Salomonem videre cupie
iij. Reg. x. bant:et ei munera preciosissima apportabāt. Sed ⁊ regi
na saba talia et tāta munera ei offerebat/quāta ⁊ qualia
Thronus salomōis est beata virgo. in hierusalem visa non erāt. Thronus ꝟo salomonis est
beata virgo maria in quo residebat iesus xp̄s vera sapiē
tia . hic thronus factꝰ est de ebore candido ⁊ auro puro.
Ebur ꝓpter sui candorem ⁊ frigiditatem designat virgi
Castitas longa. nalis mūdicie castitatem:sed ebur antiquum ī ruborem
vertitur/sic longa castitas martyrium reputatꝛ. Aurum
qꝛ in valore precellit omne metallum significat charita
tem que est mater oīm virtutum. Maria ergo dicitꝛ ebur
nea ꝓpter virginalem castitatem : et auro vestita ꝓpter
perfectissimam charitatem . et pulchre virginitati cōiū
gitur charitas:qꝛ sine charitate coram deo nihil reputa
tur virgitas. Thronus salomonis super sex gradꝰ erat
exaltatus:et maria superexcellit beatoꝝ sex status:scꝫ pa
triarchaꝝ/ꝓphetaꝝ/apostoloꝝ/martyꝝ/cōfessoꝝ et vir
ginum. Duodecim leonculi sup sex gradus thronū exor
nabāt:qꝛ duodecim apl'i marie tāq̄ꝫ regine celi ministra
bāt:vel qꝛ duodecim patriarche ꝓgenitores marie erāt.
Sūmitas throni erat rotūda:qꝛ maria erat sine angulo
sordium ⁊ tota mūda. Due manus sedile hincinde tene
bant:qꝛ pater et spiritus a matre filij nunq̄ꝫ recedebant.
Magoꝝ reuersio. ¶ Eādem magi reuerēter ac deuote pedes pueri deoscu
lati sunt:et adorato dn̄o/omīq̄ꝫ obsequio peracto/et de
uotione completa/ac benedictione accepta inclinātes se
cū magno gaudio recesserūt:qui cū de reditu deliberas
sent/respōsum acceperūt in somnis per diuinam reuela
tionem ne ad herodem redirēt : qꝛ cognita veritate non
licet retroire. Per hoc etiā admonemur ꝙ cū malis ho
minibꝰ societatem aliquam non cōtrahamꝰ:et cognitos
errores vitemus. vn̄ Seneca. Non est leuitas a cognito
errore discedere:non est turpe cum re mutare consilium.
Quia ergo intus in conscietia querebāt quid vellet diui
na volūtas de reuersione ad herodē:sicut em̄ moyses ta
cēs clamabat:sic isti pio affectu interrogabāt q̄d diuina
volūtas iuberet:ideo dei meruerūt responsionem scꝫ in
ternam vel angeli ministerio factam. Et descēdētes ad
Naues tharseñ. mare per nauem trāsfretātes/in tharsis sicilie abierūt:
et sic per aliam viam in regionem suam redierūt : qꝛ ꝺm
Hiero. Infidelitati miscēdi non erāt iudeoꝝ ꝓpter q̄d
factum herodes iratus postea naues tharsensium incen
ps. xlvij. dit:ꝺm ꝓphetiam Dauid. In spiritu vehementi cōteres
naues tharsis. vn̄ Chrisosto. Intuere aūt magoꝝ fidem
qualiter non scandalizati sunt in seipsis dicētes. Si ma
gnus est puer hic/ q̄ necessitas fuge ⁊ occulte recessiōis?
Uie mutā de ratio. Hoc em̄ est vere fidei non querere causas eoꝝ que vere
precipiūtur/sed suaderi solū ab eis. hec Chriso. In hoc
ergo forma datur credentibꝰ vt deuoti ad deum veniēt:
et in oībꝰ operibꝰ suis quid iubeat attēdāt/scꝫ ne ad dia
bolum redeant:sed per xp̄m qui est via veritas ⁊ vita:et
per semitas virtutum ad patriam reuertātur. Hic itaq̄ꝫ
admonemur oēm salutem ⁊ spem in xp̄o locare:et ab iti
nere prioris vite abstinere/et per aliud iter incedere. vn̄
Augu. Non qua venimꝰ via redeamꝰ:nec prioris nostre
cōuersatiōis vestigia repetamꝰ via mutata est. vn̄ Greg.
Magnum ꝟo nobis aliquid magi innuūt: ꝙ in regionem
suam per viam aliam reuertūtur:regio quippe nostra pa
radisus est:ad quam iesu cognito redire per viā qua ve
nimus ꝓhibemur. A regione etenī nostra supbiēdo/ino
bediēdo/visibilia sequēdo/cibū vetitū gustādo discessi
mus:sed ad eā necesse est vt flēdo/obediēdo/visibilia cō
tēnēdo atq̄ꝫ appetitū carnis refrenando redeamꝰ. Per
aliā ergo viā in regionē nostrā regredimur:qm̄ qui a pa
radisi gaudijs ꝑ delectamēta discessimꝰ:ad hec ꝑ lamen
ta reuocamur . hec Greg. Ad hoc etiā significadū ꝙ per Processio pape.
aliā viā in regionē nostrā redire debeamꝰ / dn̄s papa in
ꝓcessiōibꝰ redit ꝑ aliā viā ab ea ꝑ quā est egressus. Ma
gi ꝟo reuersi studiose plus q̄ꝫ prius deū colētes glorifi
cauerūt/et predicātes multos erudierūt. Hic aūt credi Aurū marie datum
potest ꝙ dn̄a paupertatis amatrix zelās fortiter ꝓ pau
pertate/et intelligēs filij sui volūtatem totū aurū infra
paucos dies pauperibꝰ erogauit. Un̄ qn̄ intrauit tēplū
non habuit de quo agnū emeret quē offerret ꝓ filio:sed
emit turtures vel colūbas/q̄ erat pauperū oblatio. Ui
des hec preconia paupertatis in duobꝰ. Primo:qꝛ ho Paupertatis ꝑconia
die puer iesus elemosinā accepit vt pauper/et mater sua
sil'r. Scd̄o:qꝛ nō solū non ꝓcurabat acq̄rere/sꝫ etiā que
dabantꝛ nolebat retinere. Increscebat desideriū pauper
tatis/si aūt bene attendisti/⁊ ꝓfunditas creuit hūilitatꝭ.
Sūt etiā qui se viles ⁊ abiectos in aīo suo reputāt:et in Hūilitatꝭ indicia.
oculis suis non extolluntur : sed sic esse nolunt in oculis
alioꝝ. Non sic puer iesus dn̄s oīm:etiam alijs suos defe
ctus et vilia patere voluit:et nō ꝑuis ⁊ paucis/sꝫ regibꝰ
et eoꝝ socijs quos in comitatu suo adduxerāt : et in tali
casu ⁊ tēpore ī quo multū timēdū erat. Nam cū illi veni
rēt vt regē iudeoꝝ quē etiā deū esse credebāt/inuenirēt:
dubitare poterāt ne talibꝰ de ip̄o visis reputātes se delu
sos sine fide ⁊ deuotione recederēt. Sed nec ꝓpterea di
misit hūilitatis amator/dās nobis exēplū ne sub specie
alicuiꝰ apparētis boni recedamꝰ ab hūilitate:et ꝙ disca
mus etiā in alioꝝ oculis viles ⁊ abiecti velle apparere.
Expeditis igitꝛ magis/⁊ versus patriā regressis/adhuc
stat dn̄a mūdi cum puero suo iesu/et nutritio eiꝰ ioseph
apd̄ presepe ī illo locello patiēter ⁊ hūiliter vsq̄ꝫ ad qua
dragesimū diē:ac si queuis mulier alia de popl'o:et puer
iesus homo purus esset/et ip̄i legis obseruatione indige
rent. Stabat igitꝛ dn̄a vigilās/et attenta sup dilecti filij Marie in filiū cura et amor.
sui custodia . O cū q̄ꝫta sollicitudine ⁊ diligētia ip̄m gu
bernabat/ne vel ī minimo defectū haberet. Cū q̄ꝫta etiā
reuerētia cautela ⁊ pio timore ip̄m cōtrectabat/quē suū
deū et dn̄m esse sciebat. Flexis quidē genibꝰ accipiebat
ip̄m de cunis ⁊ reponebat in eis. Cū q̄ꝫta etiā iocūdita
te cōfidētia ⁊ auctoritate materna ip̄m amplectebatur/
osculabatꝛ/stringebat dulciter/et in eo delectabatꝛ:quem
filium suū esse cernebat ⁊ certissime sciebat. O q̄ꝫ sepe q̄ꝫcu
riose ⁊ prudenter tenella mēbra ipsiꝰ fasciēs cōponebat:
sicut em̄ fuit humillima/sic fuit ⁊ prudētissima. Unde in
singulis officijs ⁊ obsequijs sedule ministrabat vigilāti
et dormiēti non solū infantulo sed etiā grādeuo. O q̄ꝫli
bēter eū lactabat: vix fieri potuit quin magnā et alijs fe
minis inexpertā dulcedinem in talis filij lactatione sen
tiret. Ipa virgo infantem hūc cōcepit sine pudore:pepe
rit sine dolore:lactauit celesti rore. Uirgo ante partum
in conceptione:virgo in partu in ꝓlis editione:et virgo
post partū in pueri dulcissima lactatiōe. vn̄ Aug. Ipam
virginem matrem dulciter alloquens:ait. Lacta mater
xp̄m ⁊ dn̄m nostrum ⁊ tuum. Lacta panem de celo veniē
tem:lacta eū qui talē fecit te vt ip̄e fieret in te. Tibi ⁊ mu
nus fecūditatis attulit cōceptꝰ:et donū virginitatis nō
abstulit natus . vn̄ Ansel. Uerū dum hūc paruulū inter
manꝰ suas versari:et ad vbera sua pēdere:atq̄ꝫ ad ꝑuas
pueri corporis lesiones paruuloꝝ more vagire cōspice
ret:quo precor affectu mouebatꝛ pijssimus animus eius:
quoue studio ad occurrēdum cūctis que incōmoda illi
fore timebat parabatur castissimum corpꝰ eiꝰ. Sed ⁊ de
sancto sene Joseph refert Bern. ꝙ puerū iesum super ge
nua sua tenēs eidem frequēter arrisit. Stāte igitur ante
presepe dn̄a : sta et tu iuxta presepe cū ea/et delectare cū
puero iesu:quia virtus exit ab illo. Quelibet aīa fidelis
(et maxime religiosa) deberet a die natiuitatis dn̄i vsq̄ꝫ
ad purificationem saltem semel in die apud dictum pre
sepe dn̄am visitare puerum iesum:et matrem eiꝰ adorare
de paupertate ⁊ afflictione:hūilitate ⁊ benignitate ip̄oꝝ
affectuose meditari. Uidisti qūo beata virgo in sordēti
stabulo patiēter multis diebꝰ cū puero iesu ⁊ ioseph per
seuerabat . vn̄ non deberet nobis graue esse : nec magnū
videri:in monasterio ⁊ secreto nostro cōsistere. Conside

Solẽnitas epiphanie.

ra nũc quãta sit solẽnitas hodierna ꝛ letare in ea: qꝛ hodie apparere ceperunt fidei nostre initia. vñ Leo papa. Agnoscamꝰ ergo dilectissimi in magis adoratoribꝰ xpi vocatiõis nr̃e/fideiq̃ ꝑmitias: et exultãtibꝰ animis beate spei initia celebremus. Honorẽ a nobis sacratissimꝰ dies ĩ quo salutis nostre auctor apparuit: et quẽ magi venerati sunt ĩ cunabulis nos oĩpotẽtem adoremꝰ in celis: vt sicut illi de thesauris suis mysticas dño munez spẽs obtulerũt/ita ꝛ nos de cordibꝰ nostris q̃ deo sunt digna ꝓmamus. Sacramẽtum eñ pn̄tis festi oportet in nobis esse ꝑpetuũ/qđ vtiq̃ sine fine celebrabit si ĩ oĩbꝰ actibus nostris dñs iesus xps appareat. hec Leo. Vidisti ergo q̃multa noua ĩ natiuitate dñi cõcurrerũt q̃ eũ natũ ꝓbauerũt. vñ Chriso. Oĩa itaq̃ noua ꝛ supra modũ admirationis humane ĩ dñi natiuitate cõcurrerũt. Angelus in tẽplo zacharie loquit: futuꝝ elizabeth filium repromittit: nõ credẽs angelo sacerdos obmutescit: sterilis cõcipit: virgo parit: iohãnes ĩ vtero m̃ris exultat: xps dñs natꝰ ab angelo nũciat: et q salꝰ mũdi sit pastoribꝰ predicat: gaudẽt angeli: exultãt pastores: magna in celo ꝛ in terra leticia huiꝰ admirãde natiuitatis exorit: nouũ signũ stelle de celo magis ostẽdit: per qđ dñs celi ac terre rex iudeorum noscitur natus. hec Chrisostomus. Oratio.

O Iesu bone q̃ de virgine natꝰ: teipm̃ magis stella duce reuelasti: et eos ꝑ aliã viã in regionem suã redire fecisti: illuminet iesu misericors lumen gr̃e tue tenebras cõsciẽtie mee: et per tuã letã apparitionẽ da mihi plenã tui et mei cognitionẽ: vt intus te videã/intus te inueniã: ibiq̃ mirrhã cõpũctiõis interne/thus orationis deuote/aurũ dilectionis pie tue maiestati offeram: et qui per viam tenebrarum et culpe recessi a patria felicitatis superne/per viã veritatis ꝛ gratie ad eam redeam te ducente. Amen.

¶ De presentatione dñi in templum. Ca.xij.

Luce.ij.

Aduenĩẽte aũt quadragesima die qñ ẜm legẽ [impleti sũt dies purgationis marie] exiij ipa de stabulo cũ ioseph ꝛ puero vt legẽ impleret: in qua nihil purgãdũ erat: qꝛ sine peccato cõceperat. In circũcisione qđẽ purgabat puer ab origiali qđ a parẽtibus cõtraxerat. In purgatione vero purgabat mater a pctõ/qꝛ in libidine cõceperat: sed nihil hoꝝ in hoc puero vel in matre erat. Et [tulerũt] pueꝝ prius circũcisum de bethleẽ [in hierlm̃] vt ẜm legẽ [sisterent] .i. offerrẽt/seu offerẽdo pn̄tarẽt [eũ dño] in tẽplo [et vt darẽt hostiam] scꝫ [par turturum/aut duos pullos colũbarum] pro eo.

Purificationis lex.

¶ Ad euidẽtiã huiꝰ sciendũ q de prole nata duplex erat preceptũ. Vnũ gn̄ale q̃tũ ad oẽs: vt scꝫ cõpletis diebꝰ purgationis matris/puer ad tẽplũ deferret: et ꝓ eo hostia daret. Lex aũt purificationis erat q mulier que suscepto semine peperisset masculũ immũda esset septẽ diebus separata a cõsortio hoĩm: et ab ingressu tẽpli: et a tactu sacroꝝ: et die. viij. circũcideret infantulꝰ: et ipa qđẽ mũda efficeret quo ad cõsortiũ hoĩm: sed adhuc. xxxiij. diebꝰ immũda esset q̃ ad ingressum tẽpli ꝛ tactũ sacroꝝ: et his diebꝰ nõ licebat egredi domũ. ꝛc. Cõpletis. xxxiij. diebus: cũ. vij. precedẽtibꝰ/extũc quadragesima die mulier intrabat tẽplũ/et pn̄tabat natũ puerũ dño offerens sacrificia pro se et ꝓ puero. Si aũt feminã peperisset duplicabãtur dies quo ad cõsortia hoĩm ꝛ quo ad tẽpli ingressum. Aliud erat preceptũ speciale de primogenitis: tam ĩ hoĩbus q̃ in iumẽtis: vt sancta dño fieret: qꝛ dño cõsecrata erãt. Ex eo tpe quo ꝑmogenita egyptioꝝ dñs interfecit filios israel saluãs/oĩa primogenita filiorum israel sibi vẽdicauit/sibiq̃ offerri precepit. Sicut eñ voluit sibi offerri primitias fructuũ/ita ꝛ primogenita hoĩm et alioꝝ aĩaliũ mũdoꝝ. Sed quare hoc nisi vt oĩa prima et maxime oĩa meliora ꝛ cariora dño offeramꝰ? Qꝛ ergo xps ex muliere natꝰ et primogenitꝰ sub lege fieri voluit. Hec duo premissa circa eum obseruata fuerũt. Non suffecit magistro humilitatis perfecte cũ per oĩa patri coequalis esset/se subdere hũili virgini/nisi ꝛ subderet se legi. Hoc aũt pluribꝰ de causis fecit. Primo vt veterẽ legem approbaret. Scđo vt eã seruãdo in semetipsam consummaret ꝛ terminaret: ostẽdẽs ex hoc q ad ipam ordinata erat. Tertio vt iudeis calũniãdi occasiõem subtraheret. Quarto vt hoĩes a seruitute legis liberaret. Quinto vt exẽplũ hũilitatis ꝛ obediẽtie nobis daret.

Primogenita cur dño offerenda.

Xps cur pn̄tari voluerit.

Quis etiã beata virgo ad legẽ mulierũ non teneret/nec purificari indigeret: qꝛ non cõcepit suscepto semine/sed spũs sancti mystico spiramine: voluit tñ subdi purificationi ꝓpter plures rõnes. Prima vt se in hoc alijs mulieribꝰ cõformaret: sicut ꝛ filius per oĩa fratribꝰ assimulari voluit. vñ Bern. Vere beata virgo non habes causam/nec tibi opus est purificatione. Sed nũquid filio tuo opus erat circũcisione? Esto inter mulieres tãq̃ vna illarum: nam ꝛ filiꝰ tuus sic est ĩ medio pueroꝝ. Scđa ẜm Bedã. Sicut xps sic ꝛ beata ꝟgo legi est spõte subiecta: vt nos a legis vinculo solueremur. Tertia vt occasionem scandali vitaret: nõdum eñ erat notũ ipam sine semine peperisse. Vñ si non obseruasset dies purificationis sue/fuisset iudeis occasio scãdali ꝛ murmurationis cõtra ipam. Quarta vt legẽ purificationis terminaret adueniẽte scꝫ xpo/q̃ est nr̃a purificatio ꝑ fidẽ nos purificãs. Quinta vt nobis exẽplũ humilitatis daret. Nam humiliauit se etiã in his ad que non tenebat vt humilitatẽ doceret: vt eñ mater doctoris oĩm ꝛ ipa doctrix existeret: cũ nõ posset ꝓpter sexum publice docere ꝟbo/ideo voluit docere exẽplo. Maria igit licet purificatione nõ indigeret/purificationẽ tñ peragere voluit: qꝛ oĩa que legis erãt diligẽtissime obseruabat: et ideo ipa est per archã testamẽti prefigurata: in qua inclusa erãt legis mãdata. Ibi enim erãt due tabule ĩ qbꝰ decẽ precepta scripta erãt: q̃ maria diligẽter obseruabat. Archa etiã librũ legis cõtinebat: ꝛ maria libros sacre scripture libẽter legebat. In archa erat virga aaron q̃ floruit: et maria floruit ꝛ benedictum fructũ vẽtris sui ꝓtulit. Archa etiã vrnã aureã cũ manna celi cõtinebat: et maria verũ mãna celi nobis offerebat. Archa de ligno cethim imputribili erat facta: et maria in putredinẽ vel ĩ puluerẽ nõ est redacta. Archa. iiij. circulos aureos ĩ lateribus habebat: et maria quattuor virtutes cardinales q̃ oĩm virtutũ radices ꝛ initia sunt in se gerebat. Archa habebat duos vectes qbꝰ portabat ꝑ quos duplex charitas ĩ maria designabat. Archa tam intrinsecus q̃ foris deaurata erat: maria intꝰ et foris virtutibꝰ resplẽdebat. Quapropter ipa etiã pulchre figurata est in cãdelabro aureo qđ lucebat hierosolymis in tẽplo dñi: supra qđ septẽ lãpades ardẽtes stabãt: q̃ septẽ opera misericordie in maria figurabant: que regina mĩe et mater pietatis erat. Hoc candelabrũ et eiꝰ candelam honoramꝰ qñ in festo purificationis accensas cendelas baiulamus. Maria eñ candelã dño in sua purificatione offerebat: qñ symeon lumen ad reuelationẽ gẽtiũ cõcinnebat. Xps marie filiꝰ est cãdela accensa ꝓpter tria que inueniũtur in ea: scꝫ ligmen/ignis/et cera. et in xpo sunt tria: scꝫ caro/aĩa/et deitas vera. Hec cãdela ꝓ humano genere dño est oblata: ꝑ quã noꝝ tenebraꝝ nr̃aꝝ est illuminata. Oblatio huiꝰ beatissime cãdele prefigurata fuit in puero samuele. Anne sterili contra morem nature deꝰ filiũ dedit: et marie virgini supra cursum nature filiũ inspirauit. Anna obtulit filiũ q̃ iudeos erat ꝓpugnaturꝰ: maria obtulit filiũ qui mundũ erat ꝓtecturꝰ. Filiꝰ anne postea a iudeis est refutatꝰ: filiꝰ marie est ab eis turpissima morte condẽnatꝰ. Hoc est qđ symeon marie ꝓphetãdo predicebat q filij ipsiꝰ gladiꝰ aĩam suã ptrãsire debebat. Ibãt igitur parẽtes iesu in hierlm̃ vt legis mãdata perficerẽt. Et q̃uis timerent herodem/tñ non sunt ausi transgredi legẽ qñ ad tẽplũ pueꝝ deferrẽt. Et forte adhuc oĩa quieta erant: adhuc herodes magos expectans: nõdum sui cordis maliciã reuelauerat. Dñs itaq̃ iesus xps cũ matre ĩ his ꝛ alijs legem obseruãs ondit cũ q̃ta sollicitudine ꝛ vigilãtia debemꝰ obseruare euãgelij precepta: qñ ipse precepta legalia/que per seruũ dederat cũ tanta obseruauit diligẽtia. Adduxerũt ergo dominum tẽpli ad tẽplum vt facerẽt ẜm cõsuetudinem legis ꝓ eo. Cũq̃ intrassent tẽplũ/emerũt duos turtures/aut duos pullos colũbarum: vt pro eo offerrent sicut pro pauperibus erat consuetum. Et qꝛ pauperrimi erãt/credẽdũ est magis q de pullis colũbarum emerunt: qꝛ faciliꝰ et pro minori precio inueniũtur/et ideo in lege vltimo loco ponitur. Et tacet euãgelista de agno: qꝛ erat diuitum oblatio. Vide qꝛ tã pauperes parẽtes dñs elegit q̃ non haberẽt agnũ quẽ ꝓ eo offerrẽt: sed tñ par turturũ/aut duos pullos colũbaꝝ que erãt oblatio pauperum. In lege eñ

Purificatiõi maria cur voluit subdi.

Archa testamẽti figurabat mariam.

Candelabrum in tẽplo etiam mariã figurauit.

Figure oblatiõis.

j. Regũ. j.

dñs preceperat/vt die quo parẽs infantẽ in tẽplo p̄ñtaret ꝓ sua ꝛ sobolis purificatiōe agnũ anniculũ immaculatũ in holocaustũ:ac etiã turturẽ siue pullũ colũbe pro peccato:qꝛ in libidine cōceperat/offerret. Qui vero nō sufficiebãt ad offerẽdum agnũ/duos turtures offerrẽt vel duos pullos colũbarꝫ. vnũ loco agni i holocaustum qđ totũ incensum dr̄:qꝛ totũ incẽdebat̃. et alterũ pro pctō: q̄ cedebat in partẽ sacerdotis q̄ orabat ꝓ muliere: et sic mũdabat̃. Hãc hostiã et oblationẽ pauperũ voluit dñs ꝓ se dari:et cũ diues esset ꝓ nobis pauper dignatꝰ est fieri:vt nos sua paupertate ditaret/et diuitiarꝫ suarꝫ donaret esse participes:et nos faceret hic in fide diuites/et in celo regni heredes. Sicut eñ mortalitatẽ nostrã assumpsit vt per eã nobis immortalitatẽ cōferret:sic paupertatem nostrã voluit assumere vt per eã nobis eternas diuitias tribueret. Imitemur ergo nos dñm nr̄m/et spontaneã paupertatẽ amemꝰ:vt habẽtes victũ et vestitũ his contenti simꝰ.

Pulli columbarꝫ cur offerebãt̃ et nō colũbe.

Cur aũt pulli colũbarꝫ et nō simpliciter colũbe sicut turtures in sacrificio dñi permittebãtur offerri: declarat Berñ. dicẽs. Et licet alias quidẽ per colũbam spũsſctũs soleat designari: qꝛ tñ libidinosa auis est non decuit afferri eam in sacrificio dñi/nisi ea sane etate que nesciret libidinẽ.

Turturis castitas.

At turturis nō designat̃ etas qm̄ agno scitur castitas:in quacũqꝫ etate deniqꝫ cōpare vno cōtẽta est:quo amisso alterũ non admittit:numerositatem in hoibꝰ nuptiarꝫ redarguẽs. Cernere est turturem tpe sue viduitatis sancte viduitatis opus strẽnue ac infatigabiliter exequẽtem. videas vbiqꝫ singularẽ:vbiqꝫ gementẽ audias:nec vnqꝫ i viridi ramo residẽtem ꝑspicias:et tu ab eo discas voluptatum virẽtia virulẽta vitare. Adde ꝙ in iugis mōtiũ et i summitatibꝰ arborꝫ frequẽtior illi cōuersatio est:vt qđ vel maxime ꝓpositum pudicitie decet doceat nos terrena despicere/et amare celestia. hec Ber. [Et ecce symeon] inter sacerdotes famosus ꝛ noiatus:qui [iustus] erat i omi opatione boni [et timoratus] in cautela mali [vel iustus] recte se habẽdo ad ꝓximum [et timoratꝰ] q̄ ad deũ: qꝛ difficile iusticia sine casto ꝛ filiali timore dñi custodit̃:timor eñ dñi iusticie ꝛ ceterarꝫ virtutũ custos est:qꝛ q̄to iustꝰ ardẽtiꝰ deũ diligit/tanto solertius offendere cauet. Illorꝫ eñ operatio comitatur iusticia/quorꝫ mẽtes tior dei illuminat:testãte ps̄. q̄ ait.

Ps̄. cxj. Eccl'i. vij

Beatus vir q̄ timet dñm. ꝛc̃. Et Salomone q̄ dicit. Qui timet deũ nihil negligit. Et bene iustꝰ erat ꝛ ad ꝓximũ se recte habebat:qꝛ non suã solũmodo/sed ꝛ totiꝰ popli salutẽ querebat [expectãs consolationẽ israel] in desiderio ꝛ spe boni ꝓmissi quo ad fidei ꝛ spei rectitudinẽ quã habebat. Minores q̄dẽ expectabãt cōsolationẽ tẽporalem per ꝓmissum salutis auctorẽ: vt q̄ ab herode pressi fuerãt/in aduẽtu saluatoris liberati cōsolationẽ acciperent. Maiores vero vt symeon ꝛ hmōi etiã spũalem cōsolationem ꝛ redẽptionẽ a diabolo expectabãt. Cōsolatio q̄ppe israel.i. vidẽtis deũ:dñi aduẽtꝰ in carne fuit:sancti eñ patres quos metꝰ originalis peccati cōtristabat per dñi incarnationẽ cōsolari credebãt.

Symeon obediens interp̄tat̃.

Hãc cōsolationẽ symeon q̄ obediẽs interp̄tat̃/expectabat:quẽ matura etas de mũdo exire cōpellebat:tñ ꝓpter desiderium videndi dñm in carne manebat. [Et spũs sctũs] et sctificator ex p̄ñtia summi boni [erat in eo] q̄ntũ ad grẽplenitudinem quã possidebat:qꝛ non solũ habuit grãm iustificãtẽ ꝓut cōiter dr̄ a iustis/sed etiã q̄ntũ ad illuminationes ꝛ cōsolatiōes diuinas speciales. Dicturꝰ euãgelista de symeone qꝛ spũs sctũs erat i eo/premisit ꝙ erat iustꝰ et timoratus:qm̄ illorꝫ corda deꝰ inhabitat/qui timẽtes deũ iusticiam seruãt.

Esaie. xj. et. lxvj.

Vñ ipe per ꝓphãm dicit. Sup quẽ requiescet spũs meꝰ/nisi sup humilẽ et quietũ et tremẽtem sermones meos? Et ab ipo [spũ sctō] qui ꝑ inhabitantem grãm in eo erat [respōsum] in orationibus suis deuotis [acceperat] inuisibiliter i mẽte ꝑ occultã inspirationem: et intellexit de xp̄i aduẽtu/ꝙ xp̄m quem videbat oculis mẽtis/videret ocl'is corporis anteqꝫ p̄ñtem finiret vitã. Ex quo ptꝫ ꝙ ꝓ hoc priꝰ orauerat:qꝛ hoc sperabat ꝛ cōsolationem israel expectabat. Tũc eñ erat opinio cōis apud intelligentes ꝙ imminebat aduẽtus xp̄i s̄m signa a p̄triarchis et ꝓphetis data: et ideo symeon de hoc ferṽẽtius deũ orabat [et i spũ] .i. ꝑ reuelationem spũssancti et ipo spũsctō qui i eo erat iubẽte [venit i tẽplũ] vt sicut r̄nsum et ꝓmissum ab eodẽ spũ acceperat xp̄m dñi .i. vnctum a dño anteqꝫ morerer̃ videret.

Symeōis desideriũ.

Q̄nto desiderio videndi dñm senex iste beatissimꝰ estuabat:quem iam etas de hoc seculo exire cogebat/sꝫ dei r̄nso renitebat:qꝛ non erat mortẽ visurꝰ .i. sensiturꝰ vel experturꝰ [nisi prius videret xp̄m dñi] messiã ꝓmissum ocl'is corporalibꝰ. Hoc ergo desiderabat:hoc mẽte tractabat: hoc semꝑ cogitabat:dicẽs. Scio qꝛ veniet:scio qꝛ videbo eũ. Sed qñ veniet:qñ eũ videbo? Veni dñe iesu:solue mihi hec vincula: et me iam nũc i pace ire ꝑmitte. Dũ aũt hec secũ diceret: dũ hoc desiderio estuaret/dictũ est illi a spũsctō. Ecce adest quẽ expectas:quem queris nũc eũ videbis:surge/ꝓpera/festina:vade ad tẽplũ. Cũ aũt festinãter veniẽs/tẽplũ intraret/et eũ videret: statim eũ spũ ꝓphetico cognouit. Eadẽ q̄ppe spũs grã qua olim precognouerat vẽturũ etiã nũc veniẽtẽ:etiã iãqꝫ a se videndũ cognouit saluatorẽ. Et accelerãdo occurrẽs genua flexit:et eũ inter brachia adorauit mr̄is:brachiaqꝫ sua extẽdit et parẽtibus ait. Michi eum date:mihi debet̃:mei officij est:ad hoc missus sum:huic obsequio reseruatꝰ sum. Mater vero intelligẽs volũtatẽ filij porrexit eũ symeoni. Ille aũt letus ꝛ exultans cũ maximo cordis gaudio in vlnas suas et inter brachia eũ suscepit. O q̄ꝫ beate manꝰ que verbũ vite palpauerũt:et vlne q̄ ipm̄ amplexate sunt. Et cũ puerum in vlnas accepisset surrexit: et mox senectꝰ fugit:ac iuuenalis vigor ꝛ fortitudo affuit. Magna hic dñi ptãs: sed non minor eiꝰ claret humilitas. Qui celo teraqꝫ non capitur/grãdeui hoīs vlnis gestat̃: qui prius seipm̄ ferre vix poterat/nũc leuiter puerũ ferẽs exultat. Ipse eñ portabat a quo portabat̃:et q̄ verbo virtutis sue oīa portat/ille portabat xp̄m in humanitate a quo portabat̃ per diuinitatem. Elegãter igit̃ dictũ est. Senex puerũ portabat:puer aũt senem regebat. Ferebat senex xp̄m infantem/qui illũ regebat in senectute degẽtem. Felix quidẽ symeon iste q̄ non solũ videre/sed etiã xp̄m in carne meruit portare. Felix nimiũ qui tãtã cōsolationem meruit: quã desiderauerãt patriarche et ꝓphete ꝛ nō acceperũt. Et non dubium quin ex hmōi amplexu iesu xp̄i multas consolationes receperit:et singularia charismatũ grãrꝫ. Unde ꝛ dicit doctor grecus ꝙ infantis ineffabile iubar adeo illustrauit senem vt ꝓcessu tẽporis futura mox sibi fierẽt nota. Non minus felices sunt q̄ non viderũt ꝛ crediderũt [Benedixit] quoqꝫ et laudauit [deũ] grãs agendo ꝓ tãto beneficio: scꝫ de impletione ꝓmissionis/et de exhibitione saluationis:ac viso redẽptore aperit reuelationem i secreto dialogo sibi factã dicẽs [Nũc dimittis dñe seruum tuũ in pace: quia viderũt oculi mei salutare tuũ] ꝛc̃. ꝑ totũ. Te (inquit) dñe benedico: ꝓmissio tua cōpleta est/cōpletũ est desideriũ meũ:qꝛ video xp̄m salutare tuũ dñm meũ.

Iesus saluator iterpretatur.

Iesus eñ saluator siue salutaris interpretatur. Viderũt q̄dẽ oculi carnis hoiem:sed oculi mẽtis cognouerũt eum esse deũ [Dimittis] ergo .i. dimittes vel dimittas: vt intelligat̃ optatiue .i. vtinam dimittas iam nunc ꝛ decetero [seruũ tuũ] abire [in pace] et de hac vita transire in cordis quiete quieturum in sinu abrahe. Quasi secure morior qꝛ presens est:et i ꝓximo passurus quo redimar. Sciebat q̄ꝫ beati oculi q̄ xp̄m essent visuri: et ideo donec illũ videret nolebat morte dissolui. Mox aũt vt vidit optabat solui a corpore:et in sinu abrahe pacem habere.

Symeōis perfectio.

Letãter eñ descẽdere volebat ad limbũ patrum ex quo sciebat saluatorem natũ. Sed q̄ō in pace dimittitur cũ oẽs tũc sternerẽt lectũ suũ in tenebris. In pace (inquit) quietis/non i pace fruitionis dei. Ecce symeon perfectus fuit/habẽs vitã in patiẽtia/et mortem in desiderio. Adeo ergo in quibusdã perfecti fuerũt patres veteris testamẽti vt noui: s̄m Bedã. Qui vult tenere iesum manibꝰ et amplexari ꝛ in pace dimitti omni labore nitatur vt habeat spiritum ducem:veniatqꝫ in hierusalem cōuersando in celestibꝰ:veniat in tẽplũ optãdo se exẽplo illorꝫ in quibꝰ habitat deꝰ suspirando/et vnam petendo vt inhabitet semper in domo dñi/expectet dñm et aduẽtum eiꝰ. Sic eñ et ipm̄ verbũ dei in manibꝰ accipere:et fidei/ac spei/et charitatis brachijs merebit̃ amplecti. Tũc dimittetur vt non videat mortem eternam: qꝛ vidit vitã. Multum eñ felix mortem videbit carnis: quicũqꝫ sic xp̄m dñm satagerit prius videre oculis cordis. vñ Berñ. Dimittetur in pace qui xp̄m habet in pectore. Ipse eñ est pax nostra. Tu quo exibis aĩa misera que ducem itineris iesum ignoras? ¶ Moraliter symeon qui obediẽs interpretatur bonum religiosum significat

Et hic manet in hierusalem que interpretatur pacifica: qꝛ manet in pace interna ꝛ fraterna: qui est iust⁹ ad proximum: timorosus ad deū: expectās cōsolationem israel id est diuine visionis: qꝛ israel videns deū interpretatur: et spūsctūs est in eo per sue gratie beneficiū. Et tali dat iesus ad amplexādū: et sic cū symeone de tāto beneficio benedicit dn̄m ꝛ desiderat exire de mūdo: vt ei detur ad pfecte fruendū ſm Aplm desideriū habēs dissolui ꝛ esse cū xpo.

Philip. j.

¶ Moraliter etiā hic instruimur de multis. Primo ꝙ per ꝟtuosa opera que per brachia intelligūtur / iesus apprehēditur. Scdo in hoc ꝙ senex infantem suscepit / instruimur ꝙ deposita culpe vetustate debem⁹ induere vite nouitatem. Tertio in hoc ꝙ xps qui oīa portat voluit portari / habem⁹ exēplum humilitatis. Quarto in hoc ꝙ benedixit deū / instruimur ad agēdū grās deo de oīb⁹ bonis nostris. Possum⁹ etiā dicere ꝙ in hoc cāntico magnificatur xps quo ad quattuor ſm q̄ttuor noīa quib⁹ symeon xpm appellat. Cōmendat eñ xps vt pax: vt salus: vt lumen: vt gloria. Pax est qꝛ mediator: salus qꝛ redēptor: lumen qꝛ doctor: gloria qꝛ premiator. Et in his quattuor consistit pfecta xpi cōmēdatio: immo toti⁹ euangelice historie q̄dā breuissima cōprehēsio.

Christ⁹ in nūc dimittis magnificat q̄ttuor noībus.

Ea nāqꝫ que respiciūt ei⁹ incarnationem cōprehēdūtur in pace. Ipse eñ est pax nostra que fecit vtraqꝫ vnū: qꝛ vtrāqꝫ naturam in vno supposito vniuit: duos pplos in vnū copulauit: dans pacē his q̄ longe ꝛ his qui prope: deū etiā homini recōciliauit.

Ephes. ij.

Ea vo que respiciūt ei⁹ predicatiōem et sue vite cōuersatiōem ac miraculoꝝ operationem / cōprehēdūtur in luce. Unde ipe dicit. Ego sum lux mūdi.

Joh. viij.

Que aūt respiciūt redēptionem ꝛ passiōem cōprehēdūtur ī noīe salutis. Sꝫ que respiciūt resurrectionē et ascēsionem cōprehēdūtur ī glīa. Et qꝛ canticū istud sic cōtinet laudis xpi plenitudinē / et senis morientis cōsolationem: ideo ī sero ꝛ fine cātat ī cōpletorio. Et erat pater eius sꝫ putatiu⁹. i. ioseph q̄ meruit vocari pater xpi: eo ꝙ fuit nutrici⁹ ei⁹ et mater eius vera sꝫ maria mirantes non dubitādo sed assentiēdo ꝛ cōgaudēdo sup his que dicebantur de illo sꝫ iesu.

Miratio parētum iesu.

Mirabatur virgo de his que audierat ab angelo in annūciatione: ab elizabeth in salutatione ꝛ iohānis exultatione: et a zacharia in iohānis natiuitate. Item mirabat ipsa ꝛ ioseph de exultatione angeloꝝ nato xpo ꝛ de cātico nouo. Item de aduētu pastoꝝ: et de reuerentia magoꝝ. Item de aduētu symeonis ꝛ laude eiusdem: que oīa erāt mira ꝛ ammiratiōe digna. vñ Amb. Non solū ab angelis et pphetis / a pastoribus ꝛ parētib⁹: sed etiā a senioib⁹ et iustis gñatio dñi accepit testimonium. Ōis etas ꝛ vterqꝫ sexus euētoꝛqꝫ miracula fidem astruūt: Ugo generat: sterilis parit: mutus loquit: elizabeth pphetat: magus adorat: vtero clausus exultat: vidua cōfitetur: iustus expectat. Et ex virtute pueri quem gestabat in vlnis benedixit symeon marie et ioseph cū affectu ꝛ gaudio / ac deo gratias referendo.

Quis eñ maria ꝛ ioseph essent maiores ī sanctitate: ille tñ precellebat q̄tū ad sacerdotij officium ad quē spectat bñdicere pplm. Mos quippe erat ī lege ꝙ qn parētes presentabāt puerū in tēplo / sacerdos benedicebat illis sꝫ parētib⁹ et puero. Et ideo benedixit symeon parentib⁹ xpm pñtātib⁹. i. beatos eos dixit ꝛ bñdictos predicauit: vel bñdictiōem a deo eis optauit. Huius aūt benedictionis formā non habem⁹ expressam: sꝫ pōt ista benedictio intelligi laudationis ꝛ graꝝ actionis: sicut dicimus ꝙ creatura benedicit creatori / ipm cū graꝝ actiōe laudādo. Benedixit parētib⁹ ppter filiū sicut ecōuerso plerūqꝫ benedicūtur filij ppter parētes. Et nota qꝛ ī ioseph patris similitudo erat: qꝛ nutritor ei⁹ / ideo non est cōmuni bñdictione priuat⁹. Maria vero qꝛ vere ei⁹ mater erat de puero magis ad eam ptinebat: ideo ad eā singulariter se ꝟtit / reuelādo ei occultoꝝ presagia. Cognouit eñ illo docēte quē gestabat in vlnis / diuinū illū non esse ex ioseph sꝫ ex virgine: ideo ad eā dirigit sermonem.

Bñdictio symeonis.

Et non solū bñdixit / sed etiā pphetādo futura predixit dicēs. Ecce positus est hic per aduētū suū et a deo statutus ꝛ ordinatus in ruinā sꝫ supboꝝ se stare putātiū: de quib⁹ ipse dicit. Si non venissem ꝛ locut⁹ eis non fuissent / peccatū non haberēt et ī resurrectionem multoꝝ sꝫ humiliū se non stare reputātiū / qui in eū credētes resurrexerūt a pctīs per eū. Et dicit in israel qꝛ multi iudei a veritate cadētes / fuerūt excecati: et multi pri⁹ simplices ignorātes illuminati et in signū sꝫ federis ꝛ recōciliationis inter deū et hoiem cui cōtradicetur primo a iudeis: deinde a gentib⁹ seu paganis: postea ab hereticis hoc nō credētib⁹.

Prophetia symeonis.
Joh. xv.

Ubi notādū ſm Origē. ꝙ in oībus que de xpo narrātur a fidelib⁹ cōtradictionē passus est falso ab incredulis: de qb⁹ ipe cōquerit in psalm. dicens. Insurrexerūt in me testes iniqui: et mētita est iniquitas sibi.

Ps. xxvi.

Potuit eñ christus impugnari / sed nō expugnari. Sed ꝛ praui christiani cōtradicūt ei in morib⁹ et operibus: et si non in fide ꝛ sermonibus qui confitētur se nosse deū factis / aut negāt. Uenit ergo saluator in ruinam nō credētium ꝛ supboꝝ: et hoc per occasionem ꝛ in resurrectionem credentiū et humiliū: sed p causam. Non solum aūt alijs in ruinā / et alijs in resurrectionē venit: sed etiā vni eidēqꝫ homini in ruinā pariter ꝛ resurrectionem apparet. In ruinā sꝫ vitioꝝ: et resurrectionē virtutū. Nec fit resurrectio virtutū / nisi precedat ruina vitioꝝ. vnde Bern. Non pōt virt⁹ cū vitijs pariter crescere: ergo vt illa vigeat ista crescere non sinatur. Tolle supflua ꝛ salubria ante surgūt. Uñ notādū ꝙ xps destruxit regnū peccati / et cōstruxit regnū virtutū: ppter qd̄ dr̄ positus in ruinā et resurrectionē. Ruit eñ supbia ex ei⁹ hūilitate. Ruit auaricia ex ei⁹ paupertate. Ruit luxuria ī ei⁹ castitate. Ruit inuidia in ei⁹ benignitate. Ruit gula in ei⁹ sobrietate. Ruit ira in ei⁹ patiētia. Ruit accidia ī ei⁹ labore ꝛ vigilia. Et sic xps cōstruēdo regnū virtutū destruxit regnū vitioꝝ: ita ꝙ eisdē venerit in ruinā et resurrectionem. Nam ſm Chriso. Cum supb⁹ hūilis efficit: lasciuus castus: auarus misericors ꝛ ita de alijs: tūc in eadem psona est ruina vitij ꝛ resurrectio ꝟtutis.

Ruina vitiorū per christum.

Et ad hoc a deo posit⁹ fuit hic ī mūdo tāqꝫ signū ad sagittā: vt quilibet quasi p libito iaculū mitteret in eū. Et pphetizās symeon de xpi passione ait Et tuā ipsius aiam pertransibit per cōpassionē gladius i. passio seu dolor passionis ipsi⁹. Non eñ absqꝫ magno affectu materni doloris potuit videre crucifigi filiū: et si speraret mortē deuicturum ac resurrecturū: et post mortē victurū. vñ dicit Hiero. ꝙ in parte impassibili passa est plus q̄ martyr fuit. Dolores quippe quos pariēs effugit / hos tēpore passionis xpi sustinuit. vñ Ansel. Nūc reposcit debitum atrox vis nature / qd̄ tibi detinuit olim pariture: penasqꝫ cū fenore estimāt vsure: que cōmuni matrib⁹ debebātur iure

Maria pl⁹ q̄ martyr fuit.

vt reuelentur ex multis cordib⁹ cogitationes. Christi nāqꝫ passio multoꝝ cordiū cogitationes reuelauit: quia pphetarum dicta cogitationes / et occulta mysteria ibi reuelata sunt ꝛ consummata. Et hoc quidem velum templi significauit quod eo moriēte scissum est: vt sancta sanctorum oīb⁹ appareret. Uel multoꝝ cordium sꝫ bonorum ꝛ maloꝝ cogitationes tūc reuelate sunt: qꝛ xpo passo alij crediderūt: alij credere noluerunt. Et ſm Bedā. Antea incertum erat q̄ iudeoꝝ eum recepturi erāt: et qui non postea certū fuit. Mystice vt dicit Beda: vsqꝫ ad finem seculi gladi⁹ tribulationis aiam eccl'ie pertrāsit cū signo fidei ab impijs ꝛ reprobis ꝯtradicit: cū multos ruere videt: cū reuelatis cordiū cogitationib⁹ / vbi bonū semē seminauerat zizania germinare cōspicit. ¶ Et notādum ꝙ ly vt / non tenetur hic causaliter: non enim ppter hoc principaliter pati voluit xps vt reuelarentur hoim cogitationes. sed tenetur hic cōsecutiue: quia hoc quod est reuelare cogitationes / secutum est ad passionem xpi. Sicut si dicerem: exiui ad campos vt caperer ab hostibus. capi ab hostib⁹ non fuit de intētione mea: sed quoddam consecutiuum ad exitum meum. Et est similis modus loquēdi: cum dicitur sepe in euāgelio. Hoc factum est vt implerentur scripture. Hoc eñ non fuit principalis intentio christi ꝙ talia fecit / vel passus est vt implerētur scripture: sed postqꝫ talia euenerūt consecutiue scripture sunt implete. Non enim pphetia est causa euentus rei: sed ipsa res est causa pphetie.

Prophetie nō sunt cause futurorum.

Aliter exponit Origē. de reuelatione occultoꝝ peccatoꝝ in confessione: vt reuelentur cogitationes male per confessionem que prius occultabātur: que per effectum passionis in sacramēto penitentie operātis sanātur. Et ipsa eadem hora qua sꝫ symeon loquebatur de xpo / tenens eū in vlnis superueniens et anna pphetissa non a casu vel ex dispositione humana sed spūsancti reuelatione (sicut dictum est de symeone) et adorās eum cōfitebatur domino confessione laudis et gratiaꝝ actionis: laudās deum de tātis beneficijs ad:

impletis:et in incarnatione ⁊ natiuitate exhibitis:perbi
bensq; testimoniũ de filio ⁊ instruens populũ [loquebat
de illo oibus qui expectabãt redẽptionem]hierusalem
et [israel]annuncians eis natũ esse redẽptorem ⁊ humani
gñis saluatorem:et ꝙ ille diu desiderat⁹ esset q̃ eos redi:
mere ⁊ liberare deberet. Oibus fidelibus qui iugo hero
dis alienigene grauati/liberationem ciuitatis et populi
ac etiã spũalem expectabãt per aduẽtum xp̃i in ꝓximo
fieri redẽptionem a tyrãnide herodis et demonis ꝓmit:

Anne prophetisse cõmendatio.

tebat. Hec mulier venerabilis:cuius nobilitas extollit:
cõtinẽtia laudatur:etas cõmẽdatur : religio predicatur
idonea et valde digna erat que dei filio incarnato testi:
monium perhiberet. Unde et ꝓphetissa describit vt ei⁹
testimoniũ autẽtizetur:qꝛ ꝓphetie inspiratio vel reuela:
tio diuina esse perhibet.vñ Origeñ. Juste sancta mulier
spiritum ꝓphetãdi meruit:qꝛ longa castitate lõgis etiã

Omne genus hoim de xp̃o phibet testio:nium.

ieiunijs ad hoc culmen ascenderat. Quia ergo oẽm sexũ
et oẽm etatem/gradũ/et oẽm ꝓfessionem dñs redimere
venerat:dignũ erat vt oẽs in ei⁹ natiuitate testimonium
perhiberẽt. Sũt eñ tria genera in vtroq; sexu cõmẽda:
ta:puta de virginib⁹ scȝ maria ⁊ xp̃s:ac de viduis scȝ an
na ⁊ symeon/cui⁹ etas cõparatur anne : et etiã tertiũ ge:
nus scȝ de coniugatis scȝ elizabeth ⁊ zacharias. Nullus
ergo gradus christianoꝝ fidelium pretermissus:de quo
non haberet testimonium salus oim. Ut aũt dicit Ansel.
Oblatus est in tẽplo ⁊ a sancta vidua susceptus:vt fide:
les suos domum dei frequentare/et vt eum mereãtur su:
scipere studio sanctitatis intẽdere moneret. A symeone
sene susceptus atq; laudat⁹ est:vt vite grauitatem ⁊ moꝝ
maturitatem se diligere patefaceret. Exulta ꝗ̃ et tu cum
illo sene symeone ⁊ anna longeua : procede in occursum
matris ⁊ paruuli:vincat verecũdiam amor:timorem ex

Canti.iij.

pellat affect⁹:accipias ⁊ infantem in vlnas tuas:dicasq;
cum sponsa. Tenui eum nec dimittam.tripudia cum illo
sanctissimo sene ⁊ concine:nũc dimittis seruũ tuum dñe:
ꝗm verbũ tuũ in pace.hec Ansel. ¶ Moraliter nota ꝙ in:
opinatus concursus istaꝝ personaꝝ de quib⁹ hic fit mẽ:
tio:non sine mysterio instinctu diuino fact⁹ est. Uñ nos
spũaliter in mẽte debem⁹ istarũ quattuor personaꝝ pro:

Symeon quid interpretatur.

cessionem celebrare. Per symeonem qui interpretatur
audiẽs : q̃ et respõsum audiuerat a spiritusancto mẽtali
scȝ reuelatione/significat vbi dei studiosa auditio. Per
annam que interpretatur gratia:et que nõ discedebat de
tẽplo/significat crebra oratio. Per ioseph qui interpre:
tatur appositio vel augmẽtum:qui ⁊ sollicitam curã ha:
buit de puero xp̃o intelligit bonoꝝ operum cõtinua ap:
positio. Per mariã vero que interpretat illuminata:que
et xp̃m portauit in vtero/significat diuine cõformitatis
perfectissima vnio. He aũt quattuor persone xp̃m offerẽ
tes in mẽte debẽt portare quattuor luminaria. Symeon
portat lumen sancte meditatiõis : anna gestat lumen in:
terne deuotionis:ioseph defert lumen virtuose ꝓgressio:

Ps̃.lxxvj

nis:maria ꝟo portat lumen superne cõtẽplationis. Hec
quattuor innuuntur in psalm̃.cũ dr̃. Memor fui dei ⁊ de:
lectatus sum:et exercitatus sum:et defecit spũs me⁹. Et
patent referendo singula singulis. Et considerãdum est
ꝙ presentationi dñi interfuerũt quinq; persone. Ipse ie:
sus/per quẽ significãtur innocẽtes:maria scȝ amaꝝ ma:
re/per quã penitẽtes:ioseph scȝ accrescẽs/per quẽ profi
cientes:symeon per quẽ perfecti in vita actiua:anna per

Processio in tẽplo.

quã perfecti in vita cõtẽplatiua. In quo significant illi
qui sunt digni vultui dei in tẽplo dei celestis hierusalem
presentari. Tandem symeon puerum iesum matri reddi
dit:quem illa letãter reaccepit. Postea vadũt ad altare
faciẽtes ꝓcessiõem/que hodie representãtur per vniuer:
sum orbem. Procedũt alacriter illi duo venerabiles se:
nes ioseph ⁊ symeon cum exultatione magna iubilãtes.
Sequitur mater portãs regem iesum cum ineffabili cor
dis leticia:et anna associat eam vadẽs ex latere cũ reue:
rentia iubilans:et ipsa cum indicibili gaudio ⁊ laudans
dñm affectu immẽso. Ab istis ergo fit ꝓcessio venerabi:
lis:paucis quidem sed valde magnis ⁊ quasi de omi ge:
nere hoim representãtibus. Sũt eñ inter eos de mascu:
lis ⁊ feminis:senibus et iuuenib⁹:virginibus et viduis.
Maria quidem ⁊ ioseph tãq; parẽtes puerũ iesum in tẽ:
plo presentauerũt : symeon ꝟo et anna vt ꝓphete preco:
nijs propheticis laudauerũt. Sic ⁊ nos in ista die missa:
rum solẽnia celebrãtes cereum accensum (per quẽ signi
ficatur puer iesus) in manib⁹ baiulamus:et ꝓcessionem
faciẽtes vsq; ad altare deferim⁹ et offerim⁹ / recolentes
illud lumen ineffabile q̃d maria et symeon hodierna die
portauerũt in manib⁹. Sũt eñ tria i cereo per que signi:

Cerei significatio.

ficãtur tria que fuerunt in xp̃o. Nam cera significat car:
nem xp̃i/que nata est de virgine maria sine corruptione:
sicut apes ceram gignũt sine alterutrorum cõmixtione.
Lichnus aũt in cera latẽs significat aĩam xp̃i candidis

Deut.iiij.

simam in carne latentem. Ignis vero siue lumen signifi:
cat diuinitatem : qꝛ deus noster ignis cõsumẽs est. Per
hec etiam tria potest trinitas designari. Unde est ꝟsus.
Cera/focus/lichnum:tria sunt monstrantia trinum.
Cum aũt peruenerũt ad altare/mater cũ reuerẽtia genua
flectit: et dilectissimum filium suum deo patri suo super
altare offert. Presentabat ipa beata virgo puerum dño
gratias agẽs deo patri de munere tãto ꝙ ipsa virgo cũ
cõceperat ⁊ pepererat : et ꝙ ipsa in tali prole dignissima

P̃ntationis cause.

deo patri cõmunicabat. Presentatio eñ pueroꝝ ad tẽ:
plum precepta erat propter tres causas. Cum vt ex hoc
infans dño cõsecraretur. Cum vt per hoc diuine custo:
die cõmẽdaretur. Cum vt gratiaꝝ actio deo redderet:
a quo tale donum parẽtes acceperũt ⁊c̃. Sed prime due
cause non habebãt locum in xp̃o:qꝛ mox cõceptus i vte:
ro fuit plenissime deo cõsecrat⁹/et diuine custodie per di
uinitatis vnionem cõmẽdat⁹. Sed tertia causa precipue
locum habuit in xp̃o:pro qua beata virgo gratias agere
habuit deo patri pre oib⁹ matrib⁹:vt pote que eũ singu:
lari priuilegio cõcepit ⁊ peperit. Quid aũt ipsa tunc ora:
uerit quidue dixerit scriptum non habemus:sed forte si:
milia his verba saltem ore cordis dicebãt. Ecce dñe san
cte pater:presento tibi filiũ tuũ a te eternaliter genitum/
et de me tẽporaliter natum : ego presento tibi eũ qui tibi
semꝑ est presens. Gr̃as tibi ago ꝙ eum tuo munere sic cõ
cepi mirabiliter et peperi ineffabiliter . O sancte pater:
hũc filiũ tuũ et meũ tibi offero oblationem nouã:deũ ca
ro factũ qui pro salute mũdi oblatur⁹ est tibi semetipsum
O qualis est ista oblatio. Nunq; talis facta a seculo . vñ
Berñ. Offer filiũ virgo sacra:et benedictũ fructũ vẽtris
tui dño representa. Offer ad nostrã oim recõciliationem
hostiam sanctã deo placẽtem.hec Ber. Uoluit aũt xp̃s
deo patri presentari / qui nũq; ab ei⁹ aspectib⁹ latuit no:
bis in exẽplũ: vt sicut non gr̃a sui de⁹ fact⁹ est homo/sed
vt nos per gr̃am faceret deos:nec ꝓpter se circũcisus est
in carne/sed vt nos spũaliter circũcidamur : sic ꝓpt nos
sistitur dño/vt discam⁹ deo p̃ntare nosip̃os. Deinde ad: *Dñs q̃nq; ciclis redimitur.*
uocantur sacerdotes/et redimitur dñs oim tãq; seruus
quinq; ciclis argẽteis/qꝛ erat primogenitus. Quinq; ci:
clis argẽteis redimebat primogenitum : et erat cicl⁹ ge: *Ciclus qd erat.*
nus monete obolos.xx.habens. Precepit eñ lex omne
masculinum primogenitũ tam hoĩs q̃ pecoris sanctum
dño vocari.i.dño sanctificari et p̃ntari:ac sanctificatum
et dedicatũ dño dici ⁊ sacerdotũ esse. Ita ꝙ primogenitũ
de tribu leui nõ redimeret:sed i ministerio ⁊ seruitio do:
mus dauid scȝ tẽpli semꝑ et ꝑpetuo teneret. Primoge: *Priogeniti oblatio.*
nitum ꝟo de alijs vndecim tribub⁹ sacerdos redimi fa:
ceret: et precio accepto illud ad ꝓpria a parẽtib⁹ referri
permitteret:ꝑmogenitũ quoq; aĩalis mũdi deo offerret:
immũdi ꝟo aut precio redimi/aut mũdo mutari/aut oc *Mũdum animal duplex:et sili immũdũ.*
cidi faceret:est aũt aĩal mũdum ad offerẽdum mũdũ ad
esum. Immũdoꝝ ꝟo aliud est immũdum ad offerẽdum
sed mundum a natura/vt asinus:ideoq; aut precio redi:
mebatur:aut agno cõmutabat. Aliud immundũ ad offe
rendum ⁊ redimẽdum seu cõmutãdum:videlicet canis/
et ideo preciũ aliq̃d non habẽs occidebat : et ex toto ab
vsibus tẽpli ꝓijciebat. Cum igit xp̃s de tribu iuda vna
de vndecim fuerit/ptȝ ꝙ redimi debuit : et ideo redẽpt⁹
fuit. Accepit etiã mater de manu ioseph aues predictas:
et genua flectẽs offert suꝑ altare deo patri eas. Obtulit
ergo beata virgo tãq; paupercula par turturũ aut duos
pullos colũbaꝝ:vnũ in holocaustũ pro filio:alterũ pro
peccato/in hoc se subdẽs legi peccatrici:q̃uis nullũ ha:
beret peccatũ. Facta ergo oblatione ⁊ redẽptiõe mater
filiũ recepit:et eũ secũ domũ reportat.vñ Ber. Oblatio
ista fratres satis delicata videt/vbi tm̃ sistitur duobus/
redimit auib⁹/et ilico reportat. Ueniet tp̃s qñ iam non
offeret in tẽplo/nec inter brachia symeonis:sed extra ci
uitatem inter brachia crucis. Ueniet qñ nõ redimet alie
no:sed redimet alios sanguine ꝓprio:qꝛ redẽptorẽ misit

Ex ps̄ cx. eum de⁹ pater pop'lo suo. Istud est sacrificiū matutinū: illud aūt vespertinū. hoc Bern. ¶ Mystice per p̄mogenita aīaliū significat̄ ille q̄ vnigenit⁹ dei dignat⁹ est nasci: primogenit⁹ sc₃ dignitate oīs creature: qui est vere sctūs dn̄o: qz sine peccato. ¶ Moraliter aūt per primogenita significātur bone actiōis initia: que quasi corde gignūt⁹ ex dei grā. Commonemur ḡ hic vt oīa primogenita nr̄a deo offeram⁹: qcq̄d bonū et iustū in nr̄is operib⁹ inuenimus/ei⁹ gratie non nostris meritis deputemus: dicētes.
ps. cxiij. Non nobis dn̄e non nobis: sed nomini tuo da gloriam. Si aūt immūdū aliq̄d parim⁹. i. si peccatū in opere perpetramus/occidam⁹. i. malū per emēdationem radicit⁹ euellam⁹: aut certe mutem⁹ illō mūdo/declinātes a malo ꝛ faciētes bonū: aut redimam⁹ quīqꝫ ciclis bona opa: et dignos fruct⁹ penitētie p̄ quīqꝫ sensus corporis faciētes. Cōmonemur etiam hic vt si in grege operū nostroꝝ agnū innocētie vel p̄ricipales virtutes: qualis est charitas/castitas/hūilitas patiētia ꝛ hmōi inuenim⁹/deo offeramus. i. q̄ digne viuim⁹ non nr̄is meritis deputemus
Joh. xv. sed illi⁹ qui ait i euāgelio. Sine me nihil potestis facere.
Phili. ij. Ipse eīn dat velle et pficere. Si aūt tam pauperes sum⁹ vt in opere nr̄o agnū et diuitias innocue vite/vel principales virtutes non inueniam⁹/offeram⁹ saltem duos turtures vel duos pullos colūbaꝝ. i. duo gn̄a cōpūctionis: videlicet timoris ꝛ amoris: et non solū pro nostris alioꝝqꝫ diluēdis pctīs/sed etiā pro impetrādis virtutib⁹/et desiderio patrie celest̄ quotidie defleam⁹. Et sic vnū p̄ peccato offerim⁹/dum de malis perpetratis gemim⁹: alterū in holocaustum/qn̄ amore celestiū inflāmamur.
¶ Moraliter hic attēdēda sunt tria: sc₃ mysteriū purgationis marie: sacrū delationis dn̄ice: et significātia oblationis facte. Quātum ad p̄mū sciēdum q̄ maria que interpretat̄ stella maris vel amarū mare/designat aīam: siue sit i lumine vite cōtēplatiue: siue in amaritudine vite actiue. Et vtriqꝫ necessaria est purgatio q̄ videlicet aīa contēplatiua purget̄ a supbia/q̄d fit per timorem: et aīa actiua a negligētia/q̄d fit p̄ rigorem ꝛ laborē. In hierusalem eīn que interpretat̄ visio pacis (et sign̄t vitā beatā) nemo infert̄/nisi prius dies purgationis ei⁹ impleātur. Et nisi q̄s sit plene purgat⁹ et ita pur⁹ sicut fuit i baptismo/non pōt puenire ad istā hierl'm vel etiā in tēplū celeste. Talis aūt purgatio celebrat̄ vel hic in p̄nti per penitentiam aut tribulatiōes ꝛ hmōi: vel i penis purgatorij. Quātum ad scdm sciēdum q̄ legim⁹ xp̄m delatū in hierusalem et hic: et legim⁹ eum delatū in egyptū. In quo docemur q̄ proles mētis nostre que est intelligētia/nūc eleuāda est ad cōtēplationem eternoꝝ: que per hierusalē designat̄ que visio pacis interpretat̄: nūc ꝟo deprimēda est ad cōsiderationem p̄prioꝝ defectuū/que per egyptū
Loca quīqꝫ in que xp̄s delatus est. designat̄. egyptus eīn tenebre interpretat̄. Possum⁹ etiā aliter quīqꝫ enumerare loca in que xp̄s portat̄ vel ducit̄ sc₃ in hierl'm: egytū: desertum: montem excelsum: et tēpli pinnaculum. Et ista quīqꝫ loca significāt quinqꝫ status in quib⁹ inuenit̄ xp̄s. Hierusalem sign̄t vitā contēplatiuā vbi est visio pacis. Egyptus sign̄t vitā actiuā: in qua est meror ꝛ angustia tribulatiōis. Desertum significat religionem: in qua insistitur ieiunijs. Mons excelsus significat fastigium prelationis. Pinnaculum tēpli est sedes magistralis. Et in his statibus inuenit̄ iesus: qz in omni
Portatores christi. statu ecclesie pōt inueniri iesus sc₃ salus. Sed considera quis portauit eum in hierusalem ꝛ alibi: et inuenies q̄ in hierusalem ꝛ in egyptum tulerunt xp̄m maria et ioseph stella maris ꝛ augmētum: fides sc₃ ꝛ charitas. In desertum ductus est a sp̄ūsancto: sed in mōtem excelsum ꝛ sup pinnaculū tulit eū diabol⁹. Et ideo timere debēt prelati et magistri ne eos portauerit diabol⁹ in mōtē excelsum: sc₃ prelationis/et in cathedrā magistrationis. Quātum ad tertiū est notandū q̄ oblatio indeterminate fiebat de turture vel colūba. Per turturem q̄ est soliuaga ꝛ casta intelligit̄ vita cōtēplatiua. Per colūbam ꝟo que gregatim volat ꝛ fecūda est significat̄ actiua. Et vtraqꝫ auis
Gemitus quadruplices. gemitū habet p̄ cātu: sed aliter ꝛ aliter. Gemitus eīn turturis cōpetit cōtēplatiuis: et hic geminat̄. vn̄ d̄r par turturum. Primus gemit⁹ est amoris: de quo dicit Aplūs
Rom. viij q̄ intra nos gemim⁹ adoptiōem filioꝝ dei expectantes.
Ibidem. Scd̄s est deuotionis: de quo dicit idē Apl's q̄ sp̄ūs postulat p̄ nobis gemitib⁹ inenarrabilib⁹. Gemitus ꝟo colūbe cōpetit actiuis: et hic est duplex. vn̄ d̄r duos pullos colūbaꝝ. Unus est p̄ pctīs nr̄is: f̄m illō Esa. Quasi co- Esa. lix.
cūbe meditātes gemem⁹. Alius est pro pctīs alienis. f̄m illud Thren. Oēs porte ei⁹ destructe: sacerdotes ei⁹ ge- Thren. j.
mētes. Hūc quadruplicem gemitum offerre debent qui agnum. i. innocētiam nō habēt. Predicta igit̄ recolligēdo dicēdum q̄ in hac purgatione/delatione/et oblatiōe significat̄ q̄ qui purgat⁹ est a supbia et negligētia/et dispositus est vt ascēdat ad cōtēplatiōem dei/et descēdat ad cōsideratiōem sui: et rursus ascēdēs gemat ex amore et deuotiōe: et deorsum rediēs gemat ex cōtritione ꝛ cōpassione: in his consistit perfectio fidelis aīe deo deuote. Et qz vtreqꝫ iste vite deo sunt accepte/non est diffinitū vtrū pro dn̄o turtures an colūbe sint oblate: sed indifferēter est dictū: par turturum aut duos pullos colūbaꝝ. ¶ Vidisti ergo in predictis xp̄i ꝛ parētum ei⁹ et paupertatem: qz pauperū tātū habebāt oblationem. Si aūt vis informari de humilitate: cōsiderata oblatiōe ꝛ redēptione/ac legis obseruatione de facili poteris aduertere. Ad uerte etiā hic de xp̄i humilitate: quō a precedētib⁹ sit au
cta successiue. Nam in natiuitate se habuit vt pauper ho Hūilitat̄ xp̄i incrementa.
mo: in circūcisiōe vt pauper ꝛ pctōr homo: sed hodierna die vt pauper ꝛ pctōr ꝛ seruus. Et pauper quidem in eo q̄ pauperum oblationem elegit: vt pctōr ꝟo in eo q̄ ipse cū matre per oblationem expiari voluit: vt seru⁹ aūt in eo q̄ redimi se fecit. Et qz (vt visum est) post circūcisionem filij ꝛ purgationem matris tulerūt iesum in hierl'm vt sisterent eum dn̄o sciēdum est ꝛ diligēter aduertendū q̄ ex predictis trib⁹ moraliter instruūt̄ fideles: vt cū tēplum dei materiale. i. eccl'iam ingredi voluerint. in ipsis trib⁹ circūstātijs se debeāt beate virgini ꝛ xp̄o cōformare: vt videlicet sint a pctōrum scoria purgati et circūcisi quo ad primum. sint brachijs sancte matris ecclesie deportati quo ad scdm. sint recte intentionis fine ordinati quo ad tertium. ¶ Primo ergo ingressuri eccl'iam debēt a pctōꝝ scoria esse purgati ꝛ circūcisi. Nam beata virgo anteqꝫ egrederetur in tēplum post partum sui immaculati filij dies purgationis impleuit: ip̄e etiam filius anteqꝫ induceretur in tēplū circūcidi voluit. Non q̄ mater purificatione indigeret/aut fili⁹ circūcisione: cum illa non suscepto semine cōceperit/et ip̄e ex intacta virgine nat⁹ fuerit: vterqꝫ tn̄ in hoc legem seruare voluit: vt nobis daretur forma purgationis ꝛ circūcisionis sp̄ualis: qz purificari et circūcidi debem⁹ a vitijs anteqꝫ ecclesiam ingrediamur et deo offeramur si volumus q̄ ei nostra placeat oblatio. qz f̄m Bedam. Nemo nisi purificat⁹ et circūcisus a vitijs dn̄icis est dignus conspectib⁹. Ex quo trahitur documentum q̄ nullus ingredi debet ecclesiam cū consciētia mortalis criminis/nisi prius sit confessus vel saltem cōtritus si non assit copia cōfessoris. Et q̄ ingressuri ecclesiam prius debent purificari a peccatis: saltem generali cōtritione: etiam si non habeāt cōsciētiam certi peccati/cū bonaꝝ mētium sit culpā timere: vbi cul-
pa non existit: exēplo beate virginis purificatione mini- Aque bn̄dicte rō.
me indigētis. Propter q̄d cōsuetudo est q̄ aqua benedicta habet̄ ante fores eccl'ie: vt ingressuri eius aspersione purificētur: etiā a venialib⁹ qui de mortalib⁹ sibi cōscij non existūt. In cui⁹ figura labiū cū aqua erat ante ostiū tabernaculi: et ibi aaron ꝛ filij ei⁹ ingressuri tabernaculum lauabāt man⁹ et pedes. ¶ Scdō debēt esse brachijs sancte matris ecclesie supportati: sicut xp̄s portatus est
in templum brachijs sue matris: vt de fidelib⁹ digne ec- Osee. xj.
clesiam ingredietib⁹/dicat ip̄a mater eccl'ia illud Osee. Portabam eos in brachijs meis. Extra ista autem brachia vnitatis ecclesie sunt heretici q̄ oberrāt a fide: scismatici qui deuiāt a charitate: et oēs excōicati qui prescisi sunt ab vnitate ecclesie. Hi enim oēs qui non portātur in brachijs matris ecclesie/nō sunt idonei ad ingressum eius. vt dicit Cyprian⁹. Non potest habere deū patrem
q̄ matris ecclesie non tenet vnitatē. Frustra ḡ et indigne Intentio tēplum ingrediētiū.
eccl'iam materialem ingredit̄/qui inter brachia ecclesie mystice non constringitur. ¶ Tertio debent esse recte intētionis fine ordinati: vt videlicet causa deuotiōis ꝛ orationis ingrediātur eccl'iam: non causa vane simulatiōis sicut hypocrite. Non causa ostētationis ꝛ inanis glorie: sicut illi qui se ornāt i vestib⁹ et alijs vt appareāt hoib⁹. Non causa lascinie: sicut qui vadūt ad eccl'iam ad vidēdum mulieres vel viros: vt cōcupiscāt ꝛ concupiscātur. Non causa vanitatis ꝛ solatij: sicut qui vadunt ad eccle-

siam vt vacent vanis colloquijs/ cachinis/ et leuitatib9.
Non causa questus et auaricie: sicut clerici qui vadunt
ad ecclesiam solum propter presentias sibi dandas: vel
qui vadunt ad negociationem et causa lucri temporalis
Hi enim omnes quia finem debitum non intendunt/ nõ
sunt digni ingredi in templum: qz ingrediẽtes nõ sistũt
se domino: nec veniunt spiritu in templũ. Unde non vi-
dent christum: nec eum amplexari possunt spiritualibus
anime brachijs. Et nota sm Bedam: q ille post circũ-
cisionem hierusalem allatus et domino oblatus est: qui
ps. xxxvj. iuxta eum qui dixit. Declina a malo et fac bonũ: post q̃
desijt a peccatis: bonis cepit operibus abundare: qui di
ps. xxiiij. cere potest. Oculi mei semp ad dominum: et audiam vo-
ij. Cor. ij. cem laudis tue: qui dicit. Christi bonus odor sumus: et
leuaui manus meas ad mandata tua: et conuerti pedes
ps. cxviij. meos in testimonia tua: qui siue manducat/ siue bibit/ si-
ue aliud quid agit/ omnia in gloriam dei facit: et dicit.
Ibidem. Q dulcia faucibus meis eloquia tua domine: et ad ex-
tremum cor meũ et caro mea exultauerunt in deum vi-
Tẽpli san uum. Quare autem saluator in templum portari voluit:
ctificatio. preter rationes alias potest esse ratio/ vt per suã presen-
tiam templum sanctificaret: sicut baptizatus est vt ipse
aquas sanctificaret. Unde sicut per baptismum christi
non solum sanctificata est illa pars aque iordanis q̃ teti
git carnem christi: sed et omnes aque: sic per eius dela-
tionem in templum illud in hierusalem: sanctificata sunt
omnia templa in eius nomine dedicata: ppter quod sta-
tutum est q in ecclesijs debet haberi etiam corporalis
christi presentia: videlicet in sacramẽto. Unde etiam ibi
reconduntur reliquie sanctorum: ibi etiam ministeria fi-
unt angelorum. Et ideo dignum est vt ecclesie in vene-
ratione habeantur: et non nisi cum summa reuerentia et
ps. xcij. deuotione frequententur. Unde sm psal. Domũ dei de-
cet sanctitudo. Possunt autem hec exponi de tẽplo men
tali: in quod verbum eternum quotidie inducitur a de-
j. Cor. iij. uotis fidelibus: de quo ait apostolus. Templum dei san
Tẽpli mẽ ctũ est quod estis vos. Et quia nobilitas cuiuslibet rei
tal' digni- ex eius causis colligitur: hinc est q huius templi nobi-
tas ex cau litas colligitur ex quattuor causis: scilicet ex efficientis
sis anime dignitate: et materie preciositate: et forme speciositate:
ratiõalis. et ex finis honorabilitate. Primum patet: quia hoc tem
plũ quod est mens anime rationalis: est ab ipso deo met
immediate creatum: et hoc arguit maximam anime no-
bilitatem: nam ad creandam animam: deus non aduoca
uit aliquam creaturam: sed ipsa trinitas semetipsam in-
Gene. j. uitauit dicens. Faciamus hominem. Non enĩ hoc ṽbũ
dixerit deus ad angelos. vt dicit Aug. Sz ipse pater ad
alias personas in diuinis. Et ex hoc ostenditur hoc esse
opus singularis ipsius trinitatis. ¶ Secũdum patet: qz
non ex aliqua preiacente materia facta est anima: sed ex
nihilo. In oibus enim reb9 creatis non inueniebatur ali
quod materiale ita nobile: vt ex eo posset fieri anima ra-
tionalis. Non quidem terra vel aliquod aliorum elemẽ-
torum: nec celum puta sol: luna: stelle: seu aliquod corpo-
rum celestium fuit dignum intrare compositionem ani-
me rationalis/ vt materiale principium eius esset: q̃ lon-
ge altior et nobilior eis extitit: et ideo facta est ex nihilo:
qđ ad maximam nobilitatem ei cedit. ¶ Tertium patet:
nam forma ratiõalis anime est nobilissima: cum sit ima-
gine dei insignita. Non enim deus impressit anĩe imagi-
nem alicuius rei create: sed formam suijpsius: ita q ipsa
forma anime rationalis non est aliud q̃ quedam relucẽ
tia ipsius beatissime trinitatis. Nec poterat beata trini-
tas magis animam rationalem nobilitare q̃ q eam si-
bi assimulauit/ et ppie imaginis formam ei impressit: vt
quia similitudo est causa dilectionis: et vt anima omnem
affectum dilectionis in ipsum conuerteret. cum nihil sibi
simile in rebus creatis inueniret. ¶ Quartum patet: nam
deus non ad alium finem creauit animam q̃ ppter seip
sum: vt videlicet esset habitaculum suũ. Iuxta illud ps.
ps. cxxxj. Quoniam elegit domin9 syon. i. animam speculatricem:
elegit eam in habitationem sibi. Et quoniam ad hoc eã
elegit: summe eius inhabitationem concupiscit. Iuxta
puer. xxiij illud Prouerb. Prebe fili cor tuum mihi. Et illud Sa-
puer. viij. pientis. Delicie mee esse cum filijs hominum. Uñ quan-
docũq deus huiusmodi animam digne preparatam in-
ps. cxxxj. uenerit: quasi voto potius dicit illud ps. Hec requies
mea in seculum seculi: hic habitabo qm elegi eã. O igit
fidelis anima: si nobilitatem tuam ex omnibus pmissis
causis attenderes/ vtiq nunq̃ peccares. Unde Bern.
Si nobilitatem tuam cognoscis o anima mea / peccatũ
abominaris. Et certe intantum desideratio nobilitatis
anime ducit in abominationem peccati: q etiam non ha
bendo respectum ad premia vel ad penas adhuc induce
ret ad non peccandum: quia anima nobilis oĩa ista ca-
duca reputat nimis vilia et idigna: ad hoc vt ipsa eis ve
lit coinquinari. Et hec est quedam sancta et nobilis su- Supbia
perbia anime generose: quam etiam habuit ille gentilis sancta.
Seneca qui dixit. Si scirem deos ignoscituros et homi-
nes ignoraturos: adhuc propter peccati vilitatem pec-
care dedignarer. Hoc igitur templum dei mentale de-
bet esse ornatum et depictum varijs coloribus virtutũ:
videlicet colore albo castitatis: rubeo volũtarie p xpo
passionis: croceo spiritualis iocunditatis: viridi ṽtuo-
si exercitij: blaueo celestis desiderij: aureo charitatis:
demum nigro humilitatis. In istud igitur templum sic
compositum: sic ornatum debemus inducere puerum ie
sum verbum eternum: ibiq debemus offerre pro eo par
turturum/ aut duos pullos columbarum. i. geminam di
lectionem dei/ videlicet et proximi: vel solitudinem con-
templationis et publicum actionis: aut castitatẽ mẽtis
et corporis: quia turtures sunt aues castissime ad mul-
tiplicationem bonorum operum: quia colũbe sunt aues
in prole fecunde. Debemus etiam eum cũ symeone por-
tare in vlnis amplexando eũ brachijs veri amoris. De-
bemus nihilominus eum benedicere pro omnibus bene
ficijs menti in huiusmodi pregustatione diuine dulce-
dinis exhibitis: vt sic desiderio dissolutionis affecti/ bea
tam fruitionem verbi eterni expectemus/ cantantes can
ticum iubilosum cũ symeone et dicentes. Nunc dimittis
seruum tuum dñe: sm verbum tuum in pace. Magna est Solẽnita-
ergo presens solennitas ppter multa que in ea facta sũt: tis huius
quem tamẽ tria specialiter attollunt. Primũ est christi magnitu-
in templum inductio presentialis. Secũdum est parẽtũ do.
eius pro eo oblatio legalis. Tertium est symeonis senis
psolatio salutaris. Et sm hec tria festũ istud sortitur tria
vocabula. Nã ratione primi dictũ est hypapanti: quod
idem est qđ presentatio: eo q ipso die xps presentat9 est
in tẽplo. Ratione secũdi dr festũ purificatiõis: eo q tũc
beata virgo pro sui purificatione sm legem: licet non in-
digeret: oblationem fecit. Ratione tertij dicit candela
bra/ vel festum luminis: eo q hodie cãdelas benedictas
et accensas in manibus gestamus: representantes et se-
ctantes in hoc deuotionem symeonis. Hoc templũ dñi Moria
sanctum de quo hic dicitur: in mõte moria est constitutũ mons in q̃
in quo voluit abraam imolare isaac filium suum: in quo tẽplũ dñi
etiã loco iacob dormiẽs: vidit scalã erectam vsq ad ce- et tẽpli insi
lum. In hoc quoq mõte vidẽs dauid angelũ stantẽ et ce gnia.
dentẽ pplm in terram corruit: et penitẽs grauiterq se af
fligens a deo veniam meruit. In hoc monte aurea vrna
iebusei erat quã dauid ad cõstituẽdã ibi domũ dñi eme-
rat: eo q miam in illo loco cõsecutus fuerat. In hoc sctõ
loco cũ salomõ opere cõsummato dño sacrificia offerret
nebula impleuit domũ/ et apparuit gloria dñi: et ignis
descendens de celo deuorauit holocausta. Cum aũt ibi
flexis genibus et manibus ad celum expansis salomon
dñm orasset: vt quicũq beneficia petitur9 ingrederetur/
preces ei9 a dño reciperent: apparuit ei dñs dicẽs. Ex-
audiui orationem et deprecationẽ tuã: elegi enĩ et sancti-
ficaui mihi locum istũ. In hoc loco heliodorus a rege
antiocho missus vt locum sanctum violaret et spoliaret
flagellatus et sine intermissione multis plagis vulnera-
tus: verberatus est. Templum autẽ dñi vocatur: qz in
eo sacrificia dño offerebantur: sed modo psecratũ est in
honore saluatoris mũdi et genitricis eius marie. Quod
licet primo a babylonijs et postea a romanis fuerit de-
structum: a fidelibus tamen et religiosis viris opere ro-
tũdo in eodẽ loco magnifice et miro artificio est iterũ re
paratũ. In hoc loco beata ṽgo cũ alijs virginib9 dicit
ministrasse tẽpli cortinas et vestimenta sacerdotalia pre
parãdo litteras sacras addiscens: ieiunijs: vigilijs: ora
tionib9: et diuinarũ lectionũ studijs vacans. In h loco
dũ sctũs zacharias icẽsũ dño offerret: apparuit ei ange-
lus nuncias sibi orationẽ suã eẽ exauditã/ et iohãnis na-
tiuitatẽ futurã. In hoc loco: vt hic dr. dñs nr iesus xps a
parentib9 est oblat9: a sym eone suscept9: a sctã anna vidua

omĩb⁹ q̄ expectabant redemptionē israel annunciatus.
In hoc tēplo iesus cū iā duodecī esset annorū inuentus
est:ad disputationē sedēs in medio doctorū. Supra pin
naculū hui⁹ tēpli iesum diabol⁹ statuit/ꝛ vt se deorsum
mitteret tēptādo suggessit. Ab hoc tēplo vēdētes ꝛ emē
tes eiecit:ac mensas nūmulariorū et cathedras/colūbas
vēdētiū euertit. In tēplo hͦ dū moraret in hierlm:doce-
bat iudeos/licet eū emulātes. In templo hoc liberauit
adulterā ab accusantib⁹ eā. Imminēte etiā eius passio-
ne tota die erat in templo hoc docēs:ꝛ vespere in betha-
niā secedens. Hui⁹ tēpli velū in morte ei⁹ scissum a sum-
mo vsq3 deorsū:vt pateret itroit⁹ ad sctā sctōꝝ. Ab hui⁹
tēpli pinaculo ꝟsus meridiē.b.iacob⁹ aplus prim⁹ : sub
gr̄a hierosolimorū eps p̄dicās p̄cipitat⁹ ꝑtica fullonis
ꝑcussus martyrio est coronat⁹. Inter hoc tēplū ꝛ altare
qđ est ante templū foris in atrio ad meridiē: zacharias
Tēplum rotūdum. fili⁹ barachie martyr occubuit. Ipm ꝟo tēplū rotūdū
cōstat ex octo parietib⁹ cōclusum exterius ꝑ circuitum:
interi⁹ vero ingentib⁹ colūnis marmoreis per triuiū:in
medio quoq3 in ip̄a altitudīe in modū fornacis est obdu
ctū. Est autē intrīsec⁹ scptum in supremo ordine. Audi
dn̄e hymnū et orōnē quā seruus tu⁹ orat corā te hodie:
vt sint oculi tui apti/et aures tue intente sup domū istā
die ac nocte. In vnoquoq3 ꝟo pariete extrinsec⁹ scripti
sunt singuli istoꝝ versuū in circuitu:ita vt ꝑ totā ciuita-
tē legi possint. Cōtra ciuitatē. Pax eterna ab eterno pa
tre sit huic domui. Cōtra tēplū militū. Bn̄ fundata est
dom⁹ dn̄i supra firmā petrā. Cōtra bethaniā. Nō ē hic
aliud nisi dom⁹ dei/ꝛ porta celi. Contra mōtem oliueti.
Beati q̄ habitāt in domo tua dn̄e. Cōtra vallē iosaphat
Bn̄dicta glīa dn̄i:de celo sctō ei⁹. Cōtra claustrū tēpli.
In domo dn̄i oēs dicēt glīam. Cōtra mōtē syon. Tem-
plū dn̄i sctm̄ est:dei cult⁹ est:dei edificatio ē. Itē ꝯtra ci
uitatē. In domū dn̄i letātes ibim⁹. Hoc tēplū in iferio-
ri ꝑte vrbis in vicina muri ad orietē/nec longe a muro
ad meridiē est sitū. In hui⁹ tēpli ecclīa solebāt esse cum
abbate canonici regulares ꝭm regulā beati Augustini
dn̄o seruiētes. Nō lōge aūt ab hoc tēplo dn̄i est templū
aliud imēse q̄titatis/ꝛ altitudinis:qđ dom⁹ saltus.i.de
lignis libani dr̄:ꝛ tēplū salomonis vocat̄:quia salomon
ibi docebat/ꝛ iudicia faciebat/ ꝛ ad distinctionē alteri⁹
p̄dicti qđ spālr̄ appellat̄ templū dn̄i. Ut ergo maria et
ioseph ꝑfecerūt oīa q̄ ꝭm legē debebant̄ nihil omitten-
tes q̄uis nō tenerent̄:recesserunt de hierlm:volentes re
dire in galileā ciuitatē suā nazareth. Erat quidem(vt
dicit theophilus)eorū ciuitas bethleem sicut patria: na
zaret vero tanq̄3 habitaculum. Uade et tu semper cum
eis:et adiuua portare puerū iesum:et seruias eis in qui-
bus poteris. Oratio.

O Iesu desiderabilis:q̄ in tēplo te iusto simeoni
te ad vidēdū desiderāti:ad amplexādū mise-
ricorditer tribuisti:veni iesu dulcissime:ꝛ toto
desiderio te expectāti:teip̄m clemēter idulge.
et quicquid ipuritatis in me iueneris/ꝑ gr̄a3 purificātē
expelle:ꝛ cor meū tēplū tuū dignāter inhabitādo ꝑfice:
ibi te brachijs desiderij amplexar ꝛ teneā. Da mihi sēp
desiderare te fontē lumis q̄ es apđ p̄rem : ꝛ nō prius de
hac vita exeā:q̄3 te oculis cordis videā/q̄ es amor ꝛ de-
siderium/vita ꝛ premiū te desiderantium. Amen.

¶ De fuga dn̄i in egyptū. Correspōdet euan-
gelio. Angel⁹ dn̄i apparuit in sōnis ioseph. Capi.xiij.

Um ergo maria ꝛ ioseph
pergerent versus nazareth:nesciētes
adhuc sup hoc cōsilium dn̄i : ꝛ timor
Matth.j. iam de puero incipet dilatari[angel⁹
dn̄i apparuit in sōnis ioseph dicēs ei]
vt surgēs acciperet puerū et m̄rē3 ei⁹
et fugeret in egyptū:q2 [futuꝝ esset vt
Hūilitat3 ꝑfecte ornamenta. herodes quereret puerū ad ꝑdendū eū] Quoniā humili
tatem ꝑfectā triū spāliter adornari decet comitatu vir-
tutum:sc3 pauptatis in fugiendo diuitias. vt fomēta su-
perbie:patientie vero in equanimi ꝑpessione contempt⁹
obedientie quoq3 in alienis parendo mādatis : ideo su-
perne reuelationis oraculo: iesus in egyptū transfertur:
vt peregrin⁹ ꝛ pauper:in paruulis ipsi⁹ causa occisis oc
ciditur:et quasi in quolibet trucidatur:et ad patriam re
ductus adeo erat subditus parentibus:vt nunq̄3 vel ad
momentū secederet:nisi cū duodecim factus annorum
remansit in hierusalem:nō sine matris dolore quesitus/
nec sine gaudio inuētus. Joseph vero euigilans matrē
excitat.ꝛ quecūq3 ipse ab angelo audierat ei narrat. Ip̄a
vero incōtinēti ꝛ nulla mora cōtracta surrexit/ ꝛ ad iter
arripiendū disposuit se. Cōcussa sunt eni ad hanc vocē
oīa viscera eius:et etiam circa salutē filij nolebat negli-
gens saltem inueniri. Conspice ꝛ meditare ista : et quo- Fugilabores ꝛ difficultates.
modo puerū iesum dormientē mater eleuat / et puer sic
iportune excitat⁹ plorat:ꝛ cōpatere ip̄is si qua in te sunt
viscera pietatis. Cogita que consolatio matri esse pote-
rat:qn̄ ipsa puella delicata que de partu recenter surre-
xerat:in terrā longinquā ꝑ vias asperas: et incognitas
cogebat̄ fugere : quando puerū tenellū sic ꝑ vias lōgas
cogebat̄ circūferre:quando inter idolatras cōpelleba-
tur manere. Igitur de nocte versus ꝑtes egypti ire ce-
perunt:quia nox magis q̄3 dies fuge cōpetit:vt sic nego-
cium magis occulte fieret: et secreti⁹ pericula eminētia
euaderēt:ne sc3 fuga a vidētib⁹ accusari apud regē pos-
set. Licet eni de hoc haberēt reuelationē diuinā : non tn̄
ꝑpter hoc debebāt omittere qđ poterant facere ꝭm viā
hūanā. Ecce fugit xp̄s:et nocte fugit:vt fuga q̄ ꝑ se diffi
cilis est noctis obscuritate difficilior fiat. Fugit aūt in Xp̄s cur i egyptū fugit.
egyptū:vt eos specialiter illumiaret pre ceteris et sana-
ret. vnde Augu. Audi etiā magni mysterij sacramētum.
Moyses quādoq3 in egypto ꝑfidis clauserat diē : illuc
christus adueniēs sedentibus in tenebris reddidit lucē
vnde ꝛ Cris. Sed quare in egyptū? Recordatus est eni
dn̄s q̄ in finē nō irascit̄/quāta mala fecerat sup egyptū:
ideo misit filiū suū in eā/dās illi recōsiliationis signum:
ꝛ ꝑpetue amicitie pign⁹. vt decē plagas egypti:vna me-
dicina sanaret. O mutatio dextere excelsi : vt populus q̄
ante fuerat persecutor populi primogeniti : postea fieret
custos filij vnigeniti. Et iterū in egyptū paruul⁹ mitti-
tur:vt illā regionē que pre oībus terris flāma ipietatis
ardebat:igne potius fidei succenderet:ex his ꝑsuadens
etiā de alijs mūdi partib⁹ speranda esse meliora. Et vt
etiā addiscam⁹ q̄ ab ipsis vite initijs ad tēptationes de
beamus atq3 insidias preparari. Nam ab ipsis cunabu-
lis christi istud effectum est:vt tu videlicet hoc audiens
cum videris tribulationes varias: et mille sustinere di-
scrimina nihil omnino turberis:sed vt isto munit⁹ exem
plo viriliter cuncta sustineas:sciēs tribulationes maxi-
mas inseparabiles quasdā comites esse virtutum. Hec
Cris. Ideo etiam fugit in egyptū magis q̄3 in aliam ter
rā:vt ostenderet se verū moysen: vt sicut moyses popu-
lū dei de pharaone et egypto liberās in terrā duxit pro-
missionis:ita ipse populū fidelium de dyabolo et infer-
no liberās secum ad regnum duxit beatitudinis. Multa
quidem bona considerare potes in presenti negocio et
materia. Primo considera quēadmodum dominus in Bona in xp̄i fuga q2 dulcib⁹ miscet amara.
sua persona circa prospera suscepit etiā aduersa. Etenī
in natiuitate sua magnificatus fuit a pastoribus tanq̄3
deus:et parum post circūcisus tanq̄3 peccator. Deinde
venientes magi eū plurimū honorauerunt : et ipse nihil
ominus in stabulo remanens inter bestias stabat : et vt
cuiusdam homunculi filius plorabat. Postea presenta-
tus in tēplo symeon et anna extulerūt q̄3 plurimū : ꝛ tūc
ab angelo dicitur q̄ fugiat in egyptum. Et multa talia
in vita sua poteris perpēdere/que ad nostrā instructio-
nē possumus retorquere. Un̄ Crisost. Misericors deus
mestis rebus quedam etiam iocūda permiscet / qđ cer-
te in sanctis omnib⁹ facit:quos neq3 tribulatiōes / neq3
iocunditates sinit habere continuas: sed tum ex aduer-
sis/tum ex prosperis iustorum vitam : quasi admirabili
quadam varietate contexi. Quod hic quoq3 eum fecisse
considera. Uidendo quippe sanctus Joseph grauidam
sponsam:in turbationem incidit maximam. Sed affuit
repente angelus suspicionem soluens / et timorem pror-
sus extinguens. Deinde videns puerum signo natum:
maxima exultatione repletus est. Sed rursus huic gau-
dio periculū grande successit : cū tota ciuitas turbaret̄/
ꝛ ipse rex fureret. Sz ꝛ hūc merorē rursus leticia subse-
cuta est:apparitio videl3 stelle:ꝛ adoratio magoꝝ. Post
hanc quoq3 iocūditatē iterū periculū: iterūq3 formido.
Querit herodes animā pueri:ꝛ fugere necesse est:ꝛ in lon
ginqua pertransire. Hec Chrisostom⁹. Cum ergo conso
lationem habueris tribulationem expecta et econuerso.

Unde nec in consolatiōib⁹ debem⁹ extolli: nec in tribulationib⁹ frangi. Dat enī nobis de⁹ cōsolationes ad spē sublevandā ne deficiam⁹: & tribulationes ad humilitatē conservandā: vt cognoscētes nr̄am miseriā semp in suo timore stemus. Secūdo cōsidera circa dei cōsolationes & beneficia: q̄ qui ea percipit: non percipienti se preferre non debet: & qui non percipit: nō deijciat animo: nec pcipienti inuideat. Nam & angelorum locutiones fiebant ioseph & non matri: cū tamen longe esset ea inferior. Itē et qui percipit si non percipit p suo velle: non debet esse ingratus vel murmurare/ cum etiam ioseph qui tant⁹ erat apud deū nō palā/ sed in somnis tales locutiōes acciperet. Tertio considera qualiter deus pmittit suos persecutionibus & tribulationib⁹ vexari. Et vere magna erat tribulatio matri et ioseph: cū viderent puerū iesum ad occisionem queri. Quid enī graui⁹ audire poterant? In hoc etiam tribulatio erat q̄ in terrā lōginquā quā ignorabant: et per vias asperas eos ire oportebat cum essent inhabiles ad eūdū: dña ppter iuuētutē: ioseph vero ppter senectutem. Ipse etiā puer quē portare habebant: adhuc tenerrim⁹ erat. Peregrinari quoq̄ habebant in terra aliena: pauperes & quasi nihil habentes. Que enim ista sunt afflictionū materia. Tu quoq̄ cū turbaris patientiā habe: nec credas tibi a deo priuilegiū dari quod nec sibi tribuit nec matri. Quarto considera benignitatem dñi. Vides q̄cito psecutionē patit & fugatur de terra natiuitatis sue: & q̄ benigne cedit furori illi⁹ quē poterat in momento perdere. Magna patientia dñi/ sed nō minor ei⁹ humilitas. Ille enī ante faciem psecutoris fugit: cui angeli ministrant. Deus est/ sed vt hō fugit herodē miserum: qui refugiū est omnium. Profunda hec eius humilitas & mira patientia: nolebat psecutori vicē reddere/ nec eū offendere: sed fugiēdo insidias vitare. In q̄ dedit nobis exemplum/ vt et nos sic facere conemur: scilicet aduersantib⁹ vel persequētib⁹ nō resistere: vl' de ipsis vindictam expetere: sed patiēter expectare: et furori ipsorū cedere: & qd̄ pl⁹ est (vt alibi docet) pro eis orare. Ut enī dñs ne occideret sublat⁹ est i egyptū/ significat electos sepi⁹ malorum improbitate suis a sedibus effugādos: vel etiā exilio dānādos. In quo etiā debilib⁹ exemplum reliquit: & eos ad patientiā cōfortauit. Nā q̄ fugit sacri fuit exēpli: nō timoris/ vt exēplū daret suis: marie cū fuga & cōseruatio prelati prodesset ecclesie vt pauli: et qñ grex nō periclitat de fuga prelati. ¶ Moraliter p fugā istā in egyptū: significat fuga iusti a periculo et pditione peccati in statū penitētie vbi debet manere vsq̄ ad obitum herodis. i. donec cessent impugnationes hostis. Fugiebat quoq̄ dñs ante faciē serui sui: immo poti⁹ serui dyaboli: nō q̄ mortē timeret: sed vt tpe congruo sustineret. Nō enī fugit mortē qui mori venerat: nec insidias expauit: q̄ insidias & versutias dyaboli aperire venerat. Portauit eū mr̄ tenera & iuuenis valde: & sanct⁹ ioseph multū senex in egyptū p viā siluestrē obscurā: ne morosam & ihabitatā: & p viā etiā valde longā. Dicit enī q̄ ad iter cursoris sūt. xij. vl'. xv. diete. p eis aūt forte erat duorū mensiū vel plurium. Querūt aūt (vt dicit) p desertū illud p qd̄ filij israel transierūt: in quo & .xl. annis steterūt. Sed qūo de victu secū portando faciebant? Ubi etiam & qūo de nocte hospitabant & quiescebant? Raro enim domos in illo deserto inueniebāt. Cōpatere ergo eis: q̄ labor difficilis magnus & longus: & tā puero q̄ ipsis: et valde cū eis: et adiuua portare puerum iesum in oīb⁹ quib⁹ poteris exhibe eis ministerium. Nō debet videri nobis labor penitentiā agere p nobisipsis: p quib⁹ labor tant⁹ ab alijs & a talibus & totiens est assumpt⁹. Unde Ansel. Noli in tua meditatione fugientē in egyptum relinquere in comitatu. Inspiciat oculus deuotionis paruulum iesum: dulces mamillas glo̾se vginis matris dulciter suggētē: & mamillas maternas filiali more tractantem. Quid vsu iocūdi⁹? Quid delectabili⁹? Cerne illum qui immēsus est: paruulis brachijs ad mr̄na colla pēdentē et dicas. Felix sum. Feliciorq̄ dū illū video quē reges optauerūt videre & nō viderunt. Dignus est visu: q̄ speciosus est forma pre filijs hoīm. Cogita & recogita quo animo & qua cogitatione tenebat illa dulcissima mater eius: cū illū dñm tm̄ ac tantillū in brachijs suis exultās & leta teneret: cum ei vt infantulo gestienti dulcib⁹ osculis ac frequentibus congauderet: cum eum lachrymātē

Ut Joseph et nō matri nunciatum est

Tribulari iustos de⁹ qualiter p mittit.

Etas ad fugā inhabilis.

Benignitas et patiētia dñi.

Electorū exilia & electiōes ac fugevtiles

Longitudo itineris et difficultas.

super genua sua quibus poterat modulis consolaretur. cū deniq̄ alijs atq̄ alijs studijs ad que ipsam materna pietas informabat ei pro qualitatum vicissitudinibus sedula blandiretur. Itē vlterius notandū est qualiter maria in via apprehensa est cum puero iesu a latronibus. Opinare verum esse qd̄ dicit eū esse a latronibus comprehensum in via: & adolescentuli cuiusdam bñficio ereptum. Erat is (vt dicūt) principis latronū filius: q̄ preda potit⁹: cum paruulū in matris gremio aspexisset: tanta in eius speciosissimo vultu splēdoris maiestas apparuit: vt eum supra hominē esse nō ambigens: incalescēs amore amplexat⁹ est eum. Et o inquit btīssime paruulorum: si aliud se tēpus obtulerit rursus miserendi tūc me mentote mei: & huius tpis noli obliuisci. Ferūt hunc latronē fuisse qui ad dexterā dei crucifixus alterum blasphemātē corripuit: dicēs. Neq̄ tu times deū q̄ in eadē damnatiōe es. Et nos quidem iuste: hic vero nihil mali gessit. Conuersus vero ad dñm: eum in illa que in puulo apparuit intuens maiestate pacti sui non immemor: memento inquit mei dū veneris in regnum tuum. Itaq̄ ad incentiuum amoris hoc non inutile arbitror vt̄ opinione: remota omni affirmādi temeritate. Hec Ansel. Herodes aūt cū magi quos estimabat per eādem viā regressuros ad eum non reuerterent & nihil sibi renūciarēt: putauit eos visione stelle deceptos: & erubuisse ad eū redire: & ideo cessauit a pueri inquisitione. Uel tot et tantis occupationib⁹ regia cura distendebatur: vt a pueri inquisitione auerteretur vel impediretur. Sed cum postmodum audiret q̄ in tēplo gesta essent: quid Symeon dixerit: & quid anna pphetauerit: tunc fama pueri nati crescente turbatus ex his magis timuit: & sentiēs se illusū a magis ad ipsum non redeuntibus: iratus est valde: tū ppter sui contēptū: tū propter timorē amittēdi regnum ideo de morte puerorum bethleemitarum tractauit: vt cū illis occideret ille qui incognitus sibi fuit. Putabat enī q̄ si omnes pueri occiderentur: vnus quē querebat euadere non posset. Non estimans infelix: quia non est consilium: non est sapientia: non est prudentia cōtra dominū. Dū ergo de nece puerorum disponeret: per epistolā hortatus est a cesare augusto vt romā veniret. Qui cū iter faceret p ciciliā: audiēs naues tharsensiū magos trāsuexisse: irat⁹ valde in spū vehementi. i. in ira: comburi & cōteri fecit naues de tharso cicilie: quibus magi credebantur occulte redijsse s̄m qd̄ dauid prophetauerat dicēs. In spiritu vehementi conteres naues tharsis. Et de roma reuersus hierosolimā: misit spiculatores et iussit occidi [omnes pueros qui erant in bethleem iude/ & in omnib⁹ finibus eius/ et locis adiacentibus a bimatu et infra] i. biennes et minores etatis vsq̄ ad puerum diei seu noctis vni⁹: s̄m tempus quod a magis de ortu stelle exquisierat: vt nec in loco nec tempore celaretur qui nat⁹ erat quorum maxima pars tertio miliario a bethleē ad austrū sepulta est. Bimatus spacium duorum annorum dicit: a bis & ymatos grece quod est annus latine: et inde bimatus quasi binus annus appellatur. Unde dicitur bimus bima bimū. s. animal duorum annorum: & trim⁹ trima trimum annorum trium. Inter opiniones diuersas plurium sententia & visitatior hec est: q̄ herodes euoluto anno post christi natiuitatem occidit infantes: & q̄ stellā eandē die qua natus erat dñs ortam didicerat: et s̄m ortum stelle dominū anniculum et insuper aliquot dierum esse sciebat: ideoq̄ supra etatem ei⁹ vsq̄ ad bimos et infra vsq̄ ad vnius diei seu noctis in infantes deseuit pueros: timēs ne puer cui sydera famulabātur paulo supra etatem suam vel infra speciem suam trāsformaret: vt etatem sui temporis occultaret. Sic ergo post annū & quattuor a natiuitate dñi dies verisimile est eum occidisse infantes. Tunc impletum est illud Hieremie. [Uox in rama audita est/ ploratus et vlulat⁹] &c̄. Rama non est hic proprium nomen loci/ sed est hic nomen cōmune: ac interpretat et significat excelsum: vt sit sensus. Uox in excelso audita est. i. lōge lateq̄ dispersa: q̄ multum exaltata circūquaq̄ diffundebat pre sua magnitudine imēsa. Multus enim platus q̄tum ad fletū paruulorū: & vlulatus q̄tum ad lamentum matrū ibi erat: vbi tot parētes/ tot hoīes vtriusq̄ sexus visa tāta crudelitate: etiā si vellent voces cohibere nō poterāt. In paruulis autē mors faciebat finē doloris: in matrib⁹ vero semp per memo-

Maria et ioseph q̄mō i latrones inciderunt.

Lu. xxiij.

De nece puerorum.

ps. xlvij.

Bimatus vñ dicit.

Iere.iij. et.xj.

riam reparabatur:et ideo dicit vlulatus mult⁹. Uel in excelso; audita est:q2 de morte innocentiū mittebat:quorū sanguis vsq3 ad celos p interfectores eorū clamauit. s̄m illud. Uox pauperis penetrat nubes. Quamuis aūt bethleē sit in tribu iuda orta de lya: ⁊ hierusalē in tribu beniamin orta de rachel/plorare tñ dr̄ rachel filios iude.i.bethleē quasi suos:siue q2 iuxta bethleē in effra sit sepulta:ac rōne sepulture et ex materni corpusculi hospicio nomē matris accepit:⁊ dicta est mater ipsi⁹ bethleē ⁊ habitantiū in ea:siue q2 iuda ⁊ beniamin due trib⁹ iuncte ac vicine sibi ⁊ pxime erāt:q2 iuxta se hereditatē acceperant:et funicul⁹ sortis beniamin ppe hierusalem pueniebat/et herodes pceperat:nō solū in bethleē sed et in omnib⁹ finib⁹ eius interfici pueros. Et p occisionem bethleē intelligim⁹ multos rachel filios de beniamin p victima fuisse occisos:qḋ euāgelista isinuat ad exaggerādū scel⁹ herodis/ꝙ ex effrenata crudelitate hoc fecit. vñ dicit Rabanus. Crudelitas in nullo modum tenuit: non est cōtenta vastatiōe bethleē:sed ad iacētia loca vastauit. Plorauit aūt [rachel filios ⁊ noluit consolari:q2 nō sunt].i.de hoc ꝙ nō essent:⁊ super hoc ꝙ mortui erāt: quia in eternum victuros esse sciebat.

Rachel ecc'liam significat.

Rachel que ouis vel videns principiū dicit ecclesiam significat:cuius tota intentio vt deum contempletur inuigilat: et ipsa est ouis centesima quā pastor in humeris ad caulas reportat. Hec ergo filios suos plorauit:q2 pro persecutione fideliū gemit. Nō vult autē consolationem recipere de h quia non sunt.i.q2 non sunt mortui:vt qui vicerunt seculum morte rursus ad seculi certamina secum tolleranda redeāt iterum pugnaturi:sed gaudet potius: q2 feliciter sunt ⁊ regnāt cū xp̄o p martyriū coronati. Plorat ergo ecclesia bonos vt martyres:q2 videt eos iniuste cruciari:sed quia scit illos beatos:nō vult tēporaliter/sed eternalr̄ cōsolari. Plorat insup etiā malos:vt impenitētes: q2 videt eos dānari:et q2 videt illos irremediabiliter pditos nō vult consolari.

Martyrum gen⁹ triplex.

¶ Ubi sciendū ꝙ triplex est genus martyrū:qdā eni patiūt volūtate ⁊ actu.vt stephanus. Quidā volūtate nō actu:vt euāgelista iohes. Tertij nō volūtate s3 actu:vt innocētes/i qb⁹ xp̄s cui⁹ vice mortui sūt suppleuit si qd defuit volūtatī. Uñ ordināt eoꝝ festa post natiuitatē dñi s̄m maiorē martyrij dignitatem. Pmō stephani. Scdō iohānis. Tertio innocētū.

Ex cā.v. Innocentes habendi sūt martyres.

Nā dilect⁹ eccl'ie xp̄s:cādid⁹ in iohāne:rubicūd⁹ in stephano:elect⁹ ex milib⁹ in innocētib⁹. Innocētes ḡ et si vsum nō habeāt:⁊ sic testificari nō poterāt: xp̄s tñ cui⁹ vice mortui sunt suppleuit si qd defuit volūtatis:ipi aūt nō loquēdo sed moriēdo testificati sunt. Laxato igitur vocabulo:martyres xp̄i.i.testes dicūt:quos enim testes latine dicim⁹:grece martyres appellātur:nō q2 pprie testes xp̄i sūt/q2 nec p fide xp̄i:nec p iustitia occubuerūt: s3 q2 p fide xp̄i.i.loco xp̄i occisi sūt:q2 in eoꝝ nūero xp̄s qrebat occidi:in q̄ eū ⁊ si nō loquēdo tñ moriēdo sūt cōfessi.

Martyrium fit ml'tis de causis.

¶ Multis ḋo de causis pōt qs martyr fieri:sc3 p iustitia:vt abel.pro lege dei:vt machabei. pro assertiōe veritatis:vt esaias/et hieremias.pro argutione peccati:vt iohannes baptista.pro salute populi:vt christ⁹. pro fide ⁊ nomine christi:vt stephanus.pro libertate ecclesie: vt thomas.pro xp̄o seu loco xp̄i:vt hi pueri. Uñ ⁊ ecclesia pro his pueris solēnizat/ꝙuis ad inferos descenderūt: et ob hoc quedam cantica letitie pretermittuntur. Unde Criso. In bethleē omnes occidunt infantes: qui dū innocēter pro xp̄o moriuntur primi xp̄i martyres extiterunt/et perfecte laudis martyriū consequūtur:vnde nō immerito infantes illi beati per oīa extiterunt:qui primi mori pro xp̄o meruerunt. vñ et Augu. O paruuli beati modo nati:nūq̄ tēptati:nōdū luctati/iā coronati. Et iterū. Nūq̄ pphan⁹ hostis beat⁹ puulis tm̄ prodesse potuisset obsequio/q̄tū fuit odio. Nā q̄tū ɔtra eos iniquitas abūdauit:tātū grā diuīe bñdictiōis effulsit. Et dū insequit xp̄m regi nr̄o coeuū: pcurauit exercitū stolis victricib⁹ candidatū.hec augu. Considera hic quomodo christus adhuc infans tenerrimus iam cepit pati in se et suis.et vehemēter ei compatere si qua in te sunt viscera pietatis. Unde anselmus. Sed et tenella hoc christe tua infantia a psecutorū gladijs tuta nō fuit. Adhuc enim inter dulcia matris vbera sugens dependebas qn̄ apparuit angelus in somnis ioseph dicens. Surge ⁊ accipe puerum et matrem eius: ⁊ fuge in egyptum:et esto ibi vsq3 dum dicam tibi. Futurum enim est vt herodes querat puerum ad perdendum eum. Iam ex tunc bone iesu pati cepisti. Non solū autē illā anime infantie vexationem in te ipso pertulisti:sed etiam mortem in pusillis tuis:quorum multa milia inter mammillas matrum pte herodis trucidauit īmanitas excepisti. hec ansel.

Herodis imitatores

In rege herode crudelitas impiorū existimantiū martyrū cede posse religionem christianā extinguere: ⁊ in occisione paruulorū cunctorū martyrum:qui paruuli: id est hūiles ⁊ innocētes occisi sunt ab impijs forma precessit. Sed non sic religio in xp̄o fundata extinguitur: quia vt Leo ait. Nō minuitur persecutionibus ecclesia sed augetur. vñ s̄m bedā ⁊ ber. Herodiana malicia: ⁊ babylonica crudelitas est nascentē velle religionē extinguere ⁊ paruulos israelis allidere. Si quis enim quid ad salutē pertinens:si quis religionis et sanctitatis ortum vel pfectum vel cōsummationem impedit vel persequitur:talis plane cum egyptijs puulos israelitici germinis necare conatur:immo cum herode nascentem saluatorem persequitur. Quod autem nato dño persecutio cepit / significat per omne tempus vite presentis non deesse futuros:qui electos dei persequerentur:sicut dñs in euangelio ait. Si me persecuti sunt et vos persequētur. (Ioh.xv.) Et apostolus. Omnes qui pie volunt viuere in christo/ persecutionem patiuntur. (ij.Ti.iij.) Qd vero pueri pro dño occisi sunt: significat per humilitatis meritum ad coronam martyrij esse veniēdum:q2 (vt dñs ait). Qui se humiliat exaltabitur: (Lu.xiiij.) puerorum enim innocentia humilitatem significat simpliciū.de quibus ait dñs. Sinite paruulos venire ad me/talium est enim regnum celorum. (Marci.x.) Qd autem occisi sunt/sed christus euasit:insinuat corpora martyrum ab impijs posse perimi:sed xp̄m pro quo psecutio seuit nullatenus posse a fidelibus auferri. (Ro.xiiij.) Siue enim viuimus:siue morimur:domini sum⁹. ¶ Moraliter occidūt pueros multos:et multipliciter:pharao submergendo:herodes detruncando:anthiochus suspendendo:medi sagittādo In flumine submergente significatur delectatio presentis voluptatis. In gladio detruncante inflictio presentis aduersitatis: in sagitta de longe percutiente timor future asperitatis:in suspendio spes/ siue ambitio future prosperitatis. Sic ergo diabolus qui pharao.i. dissipans per inuidiam:qui herodes.i.gloriās per superbiā qui medius.i.mensurans.s.culpe penam per malam intētionem.qui anthiochus.i.silentiū paupertatis per fraudulentiam:paupertatem enim celat:⁊ diuitias suggerit: hic occidit pueros s̄m quattuor affectiones: que sunt gaudium presentis prosperitatis/ et spes future: tristicia presentis asperitatis/et timor future. ¶ Et est notabile ꝙ interficiuntur pueri in quo stulticia: in bethleem in quo abundantia:a bimatu et infra/in quo supabundātia:et hoc compatiendo luget ecclesia.

Idolorū casus. Esaie.ij. Idola penit⁹ contererentur.

Cum autem maria et ioseph cum puero iesu intrarent egyptum:oīa idola illius prouincie in templis suis corruerunt: sicut per esaiam fuerat prophetatum. Tradunt eni ꝙ sicut in exitu filiorum israel de egypto nō fuit dom⁹ egypti in qua deo procurante nō iaceret mortuum primogenitum: ita nec modo fuit tēplū in egypto i quo nō corruisset idolū. Sicut et ante archā dñi corruit dagō idolū cum archa appropinquasset ad ipsum.

Moralr̄.

Spiritualiter etiā corruunt vitia ingrediēte dño domū cuiusq3 prius desertam per pctā.

Uirgo a hieremia predicta.

vt etiā dr̄ i scolastica hysto.qn̄ hieremias i egypto p captiuitatem duct⁹ fuerat:pphetauit eis ꝙ in futuro quādo ꝟgo paritura esset:et tūc oēs dij et oīa idola egypti ruerent. Egyptij ergo imaginē virginis cum puero sculpebant/et sibi honores exhibebant. Hec aūt pphetia modo qn̄ xp̄s cū matre intrauit egyptū est impleta: nā oīa idola egypti corruerūt:et ꝟginē(sicut predictum fuerat)peperisse indicauerūt. Hoc idē prefiguratū fuit in moyse et pharaone:in contractione dei sui hamonis: et corone. Ut et i scolastica hysto. dr̄ pharao rex egypti coronā regalem habebat:in qua imago dei sui hamonis egypti sculpta fuerat:filia ḡ pharaonis/q̄ moysen puerū in filiū adoptauerat:postea quadā vice decreuit vt eum pharaōi regi vidēdū pberet. Cui pharao alludēs coronā suā iponebat:quā ille in terrā proijciēs penit⁹ ɔfringebat. Et cum eū occidere voluisset: dixerunt quidā ꝙ puer hoc ex insipientia fecisset. Moyses nutu dei saluatus est a nece pharaonis: sic christus nutu dei salua:

tus est de gladio herodis. Moyses natus est vt filios israel educeret de egypto. xp̄s hō factꝰ est vt eriperet nos de inferno. Moyses deū regis egypti cū corona confregit: xp̄s oīa ydola egypti ⁊ deos in nihilū redegit. Hāc

Daniel. ij. Lapis abscisus sine manibus.

ruinam ydolorum illa statua pretendebat quam rex nabuchodonosor in somno videbat. De monte autem sine manibus quidam lapis est abscisus: ⁊ in pedes illiꝰ statue seu imaginis ⁊ ydoli est illusus. Contriuitꝙ eā et in puluerem redegit: ⁊ postea idem lapis in montē magnū excreuit. Lapis iste significat christum qui abscisus est de monte sine manibus: quia natus est de maria sine tactibus maritalibus. Lapis iste scilicet christꝰ cōtriuit in egypto omnia ydola de quacunꝙ erant materia. Et confracta statua lapis ille in montem magnum excreuit: quia destructa idolatria fides christi per totū mundum inoleuit: ⁊ christus creuit in montē talē et tantū ꝙ summa īmensitate repleuit tam celū ꝙ mūdū. Per trāsitum dñi in egyptum ꝓpter ꝑsecutionem herodis significatus fuit transitꝰ apostolorū ad gentes ꝓpter persecutionem eis motam a iudeis. Per censū autem eiꝰ in iudeā defuncto herode significatur illuminatio iudeorum in mundi finem. Vñ ꝯm Remigiū. Per ioseph designātur predicatores: per puerꝝ fides ⁊ noticia saluatoris: per mariā ecclesia ⁊ sacra scriptura: ꝑ ꝑsecutionem herodis persecutio facta a iudeis: per fugam ioseph in egytum transitus predicatorꝝ ad gentes / ad quas fidē christi ⁊ ecclesie tulerūt: relicto herode. i. iudeorum infidelitate. Per tēpus autē quo fuit in egypto spaciū temporis ab ascēsione dñi vsꝙ ad aduentū antichristi: per obitum herodis extinctio inuidie in cordibus iudeorū in fine. Tūc itaꝙ dñs in egypto ignorātie tenebras effugauit: ⁊ idolorum vanitate discussa dei veri cultū venerationēꝙ reparauit. Vbi ignis fidei succensus intantū excreuit / ꝙ etiā deserta eiꝰ repleuerit. Dñi enī ꝑsentiam postmodū eremꝰ egypti meruit: vt paradiso melior ⁊ celo clarior effecta videret. Vñ Cris. Deniꝙ si quis nunc ad egypti veniat solitudines paradiso prorsus omnē illam videat eremū digniorē: ⁊ innumerabiles angelorū cetꝰ in corporibꝰ fulgere mortalibꝰ. Est enim cernere tota illa regione diffusum exercitum xp̄i et admirabilem illū regiū gregē virtutūꝙ celestiū conuersationē in terris micantē. Nō ita varijs astrorꝝ choris celū refulget: vt egyptus innumeris monachorū distinguit atꝙ illustrat habitaculis. Noctes quidē sacris hymnis et vigilijs: dies vero orationibus manuūꝙ operibus exercent apostolice cursum virtutis imitantis. Hec Criso. Fuerunt ergo ad quādā ciuitatē thebaide que vocatur heliopolis: ⁊ ibi aliquā domūculā cōducētes habitauerūt ꝑ septē annos tanꝙ aduene et peregrini / paupes ⁊ egeni. Sed vnde ⁊ quomodo isti tāto tēpore viuebant: nunquid mēdicabant? Legit aūt de dña ꝙ colo et acu que-

Maria operosa.

rebat sibi: ⁊ filio necessaria. Suebat ergo et filabat domina mūdi pro precio paupertatis amore et zelo. O quot et quante huiusmodi aduenis fiebant iniurie: quas dñs vitare nō venit sed suscipere. Quid etiā si aliquādo filiꝰ famē patiens panē petijt / nec vñ daret mr̄ habuit? Nonne in his et similibꝰ totaliter cōcutiebant viscera eius? Cōsolabatur verbis filiū ꝓut poterat: ⁊ nihilominꝰ ope victū ꝓcurabat: ⁊ sibi forte aliqñ de victu subtrahebat vt filio reseruaret. Et si ex opere manuū oportebat q̄rere victū: qd dicemꝰ de vestimētis: qd de vtensilibꝰ: scilꝫ lectis ⁊ alijs īfra domū oportunis? Nūquid duplicia? nūquid superflua? nūquid curiosa habebat? Hec cōtra paupertatem sunt: ⁊ hec si habere posset nollet ea paupertatis amatrix. Sed nūquid dña suendo vel alia opa faciēdo faciebat more q̄rūdā opera curiosa? Absit. Est enī periculosum ⁊ valde magnū vitiū ꝓpter multa: de quo latiꝰ dicet infra. Conspice nunc dominā in laboribus et operibꝰ suis filando: suendo: texendo sollicitā. quomodo facit ea fideliter atꝙ humiliter cū diligentia habendo: ⁊ nihilominus super filio suo et gubernatione domꝰ curā diligentissimā habendo: vigilijsꝙ ⁊ orōnibꝰ iuxta posse semper intendendo: ⁊ toto affectu cōpatere sibi: et cōsidera ꝙ nō habuit oīno gratis regnū dei dña regni. Sꝫ ⁊ ioseph sanctus faber lignariꝰ aliq̄d operat in arte lignaminis. Vñ q̄ cōpassionis occurrit materia: tandē cū aliquā moram cū eis contraxeris: pete recedendi licentiam: et benedictione accepta primo a puero Iesu: deinde a matre: postea a ioseph genibus flexis ⁊ cum lachrymis cōpassione magna vale facias eis: q̄ tanꝙ exules a patria sine aliqua causa et exbanniti remanent ad peregrinandū ibidem per annos septem in sudore vultus sui victuri.

Oratio.

Domine iesu christe / q̄ adhuc infans ꝑsecutiones et exilia pati / ⁊ infantes tūc ꝓ te occidi voluisti: da mihi misero hec oīa ac etiā mortē si oportet pro te patienter tolerare: cūctaꝙ prospera mundi despicere: et nulla eius aduersa formidare. Et vos o sanctissimi innocentes: flores et primitie martyrum: qui per innocentiā et martyrij palmam dei filio infanti adhesistis: dignemini de plenitudine gratie ⁊ innocentie vestre infirmitati et miserie peccatorum meorum veniam ⁊ gratiam ab eodem dei filio benignissimo obtinere. Amen.

De reditu domini ex egypto: ⁊ initio penitentie Iohannis baptiste. Corespōdet euangelio. Defuncto herode ⁊c. Capitulum. xiiij.

Completis autem fere septem annis: quibus dominꝰ peregrinatus est in egypto: ⁊ herode mortuo vocatus est dominꝰ ex egypto: quia sicut dicitur in hystorijs tricesimo anno regni herodis natus est christus: et. xxxviij. anno regni sui mortuus est herodes. Hoc autem factum est vt consecutiue adimpleretur quod dictum est a domino per Osee prophetam. Ex egypto vocaui filium meum: scꝫ consubstantialem. Hoc aūt de vocatione et exitu israel de egypto ad litteram legitur: qui etiam quandoꝙ puer et filius a domino appellatur. Ista ergo auctoritas habet duplicem sensum litteralem: q̄ verificata est ad lr̄am de pp̄lo israel vocato a dño de egypto: perfectiꝰ tñ de dño nostro iesu xp̄o: quia ipse est filiꝰ dei naturalis: alij aūt sunt filij per adoptionē. Primo ergo anno archelai senioris filij herodis: ⁊ anno dñi octauo [apparuit angelus dñi ioseph in somnis dicēs ei. Tolle puerū ⁊ mr̄em eiꝰ / et vade ī terram isrl'] . s. in iudeā [defuncti sunt enī q̄ querebāt animā pueri] . i. vitā corporalē. s. herodes ⁊ cōplices eiꝰ / et fautores in mortē dñi. s. scribe ⁊ pharisei. Nā ꝯm iosephum Herodes precepit in morte sua plures de nobilibus iudeorum interfici: vt sic cogeret iudeos q̄ eū oderant flere in sua morte. Vel herodes mortuꝰ est ad litteram: alij quo ad potestatē. Ex hoc ergo loco ꝯm Hiero. intelligimus nō solū herodē / sꝫ et sacerdotes ⁊ scribas eodē tp̄e necem dñi fuisse meditatos. Vt aūt ait Remigi. Per h̄ ꝙ angelus in somnis ioseph apparuisse dr̄: mystice designatur ꝙ illi q̄ a curis terrenis ⁊ secularibꝰ negocijs requiescunt: perfrui angelica visione merentur. Igitur ioseph [consurgens] tanꝙ prōptꝰ ; obediens [accepit puerū] tanꝙ nutritiꝰ sollicitꝰ [et matrē eiꝰ] tanꝙ comes obsequiosus ⁊ cepit redire [in terram israel] Vadunt ergo et transeunt per desertum per quod venerunt. Vade et tu cū eis auxiliū ⁊ seruitiū exhibēs ⁊ impēdens ipsis in quibus poteris. Et in ipso itinere poteris ꝯpati eis ⁊ respicere ipsos fatigatos ⁊ labore deuictos: et tam de die ꝙ de nocte parꝝ quietis habētes. O q̄ntum puer egregiꝰ ac delicatus rex celi et terre ꝓ nobis laborauit: ⁊ q̄ cito ceperit: vnde ⁊ ꝓpheta in eius persona ꝑdixit. Pauper sum ego: ⁊ in laboribꝰ a iuuentute mea. Penurias magnas: labores arduos ⁊ afflictiones duras corporis cōstātissime assumpsit: et seipsum q̄si odio ꝓ amore nostri se habuit. Certe solus hic labor de quo nunc tractamus ad plenā redemptionem nostram sufficere debuisset. Dicitur aūt ꝙ ꝓpe finē predicti deserti iam puer iohannes baptista penitētiā agere ceperat: cū tñ nullū pctm̄ haberet: q̄ dr̄ petisse desertū dū septē annorꝝ esset: et ꝙ locus iordanis vbi baptisauit ipse iohannes est ille vbi trāsierunt filij israel quādo venerūt de egypto ꝑ ip̄m desertū ꝓpe quē locū in eodē deserto iohānes fecit penitentiam Predicator penitentie futurus q̄to citius potuit aspa solitudinis elegit ⁊ petijt: vbi primeuā etatē trāsegit: vt viuēs in desertis vitā austerā duceret / ⁊ ab amore ⁊ illecebris mundi ⁊ se ⁊ auditores suos suspenderet facilius et reuocaret: et vt ibi cōtēplationi vacaret liberiꝰ diuinam sapientiam hauriendo quam postea effudit predi-

Matth. ij.

Osee. xj.

Herodis crudele preceptum.

Labores xp̄i a iuuentute.

Psalm. lxxxvij.

Ioh. bap. pnie locꝰ.

Treñ.iij. cando. Bonum est igit̃ eius exemplo ab adolescentia iu
gum dñi portare/⁊ dum natura tenera est: bonis se asue:
scere: ⁊ in ꝑdicãdis autores actu precedere. Ex quo su:
mitur argumẽtũ ꝙ añq̃ quis ꝑfectꝰ fuerit: aliorũ magi
Deserti sterĩũ obtinere nõ debet. Manebat iohannes in deserto
commen: vbi est aer purior/celũ apertiꝰ/⁊ familiarior deus: vt q̃
datio. nõdũ baptismi ⁊ predicationis tẽpꝰ aduenerat / oratio:
nibus vacaret: ⁊ cũ angelis cõuersaret̃/⁊ extra multoꝝ
maliciã nutriret̃: ⁊ neminem vereret̃ arguere / nihil sibi
cõscius et esse fide digniꝰ q̃ xp̃m erat ꝑdicaturus / et de
ipso testificaturus. Nemo enĩ alteriꝰ testis esse põt ido:
neus: nisi prius fuerit suus. Fugit igit̃ turmas et tumul:
tũ populi: ne ex cohabitatiõe ꝯtraheret infamiã: vl' vita
aliquã maculã scandali vel delicti. Qui si in mũdo man
sisset: forte malicia ⁊ cõuersatiõe hoĩm deprauatꝰ fuisset.
Mundũ itaq̃ fugit vt sanctitatẽ suam custodiret / et ne
leui saltẽ verbo vel p̃ctõ vitã macularet. Nã ꝓm Criso.
Sicut ĩpossibile est arborẽ iuxta viã positã fructꝰ vsq̃
ad maturitatẽ seruare. sic hoĩem iuxta mundum positũ
vsq̃ in finẽ vite innocentiã custodire. Sũt aũt quedã ar
bores: q̃ l3 in horto sint plãtate ita ꝙ ad stipitẽ transeũ:
tes nõ possũt attigere: tñ ramos suos per viã expãdunt:
et ideo molestãtur a trãseũtibꝰ: sic est de religiosis in ne:
Ioh.bap. gocijs secularibꝰ se implicãtibꝰ. Excellẽs valde et mi:
laus. rabilis est puer iohãnes. Ipse enĩ fuit primꝰ hr̃mita/ac
ꝑncipiũ/⁊ via religiose viuere volẽtiũ. De cuius singu:
lari cõuersatiõe Petrꝰ rauẽnas ita scribit. Infra tene:
ritudinẽ annoꝝ beatus iste puer spiritu ducẽte ad here:
mũ ductus est. Nec obstitit etatis infirmitas quã maie:
stas dñi fecũdauit. Reliquit iohãnes mundũ/ hoĩes fu:
git/patriã nescit/parẽtes aspernat̃: ⁊ in soliꝰ diuinitatis
apicẽ beate cõtẽplatiõis figit obtuitꝰ. Mira rex cõuer:
satio hoĩem vix mũdũ ingressũ/mũdi gloriã fugere/ et
seculi cupiditates non solũ obliuisci: s3 ⁊ nescire ꝑpetuũ
cũ diuinitate stabilire cõsortiũ. Recessus mõtiũ/siluarũ
anfractus/⁊ valliũ subteriacens vastitas/puero patri:
Ioh.bap. arche domicilia: cũ nox coegerat ꝑbuerunt. Sic iohan:
monacho: nes etatis supgressus ĩfantiã ⁊ nobilioris generis gene:
rũ ꝑnceps rositatẽ oblitꝰ soli vacat diuinitati: forma vite mõacho:
rũ/ ꝓpositũ anachoritarũ/ꝑncipiũ totiꝰ religiõis asser
tio. Vñ ⁊ Chriso. Sicut sacerdotũ ꝑnceps sunt apl'i: sic
monachoꝝ ꝑnceps iohãnes baptista ẽ: q̃tum tradit he:
breorũ scripta et vsq̃ hodie in mẽoria ẽ. Cõsiderate mo
nachi dignitatẽ vr̃am: iohãnes ꝑnceps vr̃e ẽ dignitatis
Ipe monachꝰ stati vt natꝰ est ĩ heremo viuit/ in hermo
nutrit̃/xp̃m expectat in solitudine: nõ vult cũ hoĩbꝰ con
uersari: in heremo cũ angelis ꝓbat̃: felix ista cõuersatio
despicere hoĩes/angelos q̃rere/vrbes deserere/⁊ in soli
tudine xp̃m inuenire. Christũ nõ querebat in tẽplo: sed
in deserto. Separauit se a multitudine. Oculis expectã:
tibus xp̃m nil aliud dignũ est aspicere nisi xp̃m: felices
sunt q̃ imitant̃ iohãnẽ quo maior inter natos mulierum
nõ fuit. hec Crisosto. Infelices ergo mõachi sũt: q̃ iohã:
nem principẽ suũ nõ sequẽtes solitudinẽ suã deserũt ⁊ in
vrbibꝰ cũ hoĩbꝰ conuersant̃: quibus solitudo carcer est
⁊ oppidũ paradisus. Nõ sicut hieronimꝰ sẽtiebat qui di
cebat. Viderint alij q̃d sentiant: vnusq̃sq̃ enĩ sensu suo
Monachi ducitur: mihi oppidũ carcer est: et solitudo paradisus.
nomen: et hec Hiero. Agnoscat ergo monachꝰ nomen suũ: monos
ql' sit vita. enĩ grece vnus latine: et achos grece tristis latine dicit̃.
Inde mõachꝰ q̃si vnꝰ ⁊ tristis interpretat̃. Sedeat solꝰ
⁊ tristis: ⁊ officio suo vacet: alienũq̃ officiũ non vsurpet.
Qui tñ si docere vult audiat consiliũ Hugonis q̃ dicit.
Vilitas habitꝰ tui ⁊ simplicitas vultꝰ /et sanctitas con
uersationis tue docere debent hoĩes. Melius fugiendo
mundum doces q̃ sequendo. Qui etiã ꝓm consilium gre
gorij reuerẽtiam sui habitꝰ in actu/in cogitatiõe/in locu
tione semper circumspiciat: vt ea que mundi sunt perfe:
cte deserat/⁊ q̃d ostendit hũanis oculis/habitu hoc an:
te dei oculos moribꝰ pretendat. Nõ ergo glorieris ꝙ in
solitudine vel religione sis aut lõgo t̃pe fueris: nisi in ea
bene vixeris: q̃ nihil tibi ꝓderit: imo magna dana pate
ris/si heremita vel religiosus vocaris et vitã non agis.
Ut enĩ ait hiero. Non hierosolimis fuisse: sed hierosoli:
mis bene vixisse laudandũ est. Vñ Aug. ad fratres here
mitas. Non enim satis prodest ꝙ istũ locũ expetiuimꝰ
si tales simus quales in seculo esse poteramus. Nũquid
nobis habitatio huiꝰ secreti aliquid prodest quando ty:
rannico dñatu malicia in nobis regnat. quando ira sup
equitat: quãdo maiorẽ nobis victoriã humanꝰ oculus
q̃ diuinus inducit: q̃ñ laudabiles heremite extra mũdũ
nos esse credimꝰ: et ꝑ diuersarũ passionũ vitia mundũ in
tra nos inclusum tenemꝰ: ita vt qui putabamꝰ nos preci
bus nr̃is seculo ipi succurrere: pene necesse sit vt videa:
mur magis seculi intercessoribus indigere. Dubiũ q̃ppe
nõ est ꝙ illa aĩa que ꝯcupiscẽtia voluptatũ possessa effi:
citur: mũdane cõuersatiõis nõ possit effici regnũ diuini:
tatis. Ideoq̃ fratres videte vocationẽ vestrã. Venire
quidem ad heremũ summa ꝑfectio est: sed non ꝑfecte in
heremo viuere sũma dãnatio est. Quid enĩ prodest si lo
cus corporaliter quietꝰ teneatur: et inquietudo in corde
verset̃: Quid inq̃ ꝓdest si in habitatiõe silentiũ in habi
tatoribꝰ sit vitioꝝ tumultꝰ ⁊ colluctatio passionũ: si exte
riora nr̃a serenitas teneat/⁊ interiora tẽpestas. Nõ enĩ
ideo ad locũ istũ venimꝰ vt nobis mũdus famuletur: vt
rebꝰ oĩbꝰ abũdãtes oĩ quiete fruamur: nõ vtiq̃ ad re:
quiẽ: nec ad securitatẽ s3 ad pugnã huc venimꝰ: ad ago:
nẽ ꝓcessimus: ad exercẽda cũ vitijs bella properamus:
vt ligue gladio retũdamur: vt nõ solũ nõ inferamꝰ iniu:
rias/sed stati sentiamꝰ illatas. hec augu. Sed heu pauci
hodie religiosi reperiũtur qui de bono in meliꝰ profici:
unt/et de virtute in virtutẽ ascendũt. Vñ Bern. Multo
faciliꝰ reperies multos seculares conuerti ad bonum q̃
vnum de religiosis transire ad meliꝰ. Rarissima auis in
terris est q̃ de gradu quẽ in religione semel forte attige:
rit/vel parũ ascẽdit. Aut ascẽdas necesse est: aut descen:
das si attentas stare vt ruas necesse est. Et iteꝝ. Mini:
me pro certo est bonꝰ q̃ melior esse non vult. et vbi inci:
pis nolle fieri melior: ibi desinis esse bonꝰ. Hec Bernar.
¶ Ioseph aũt ⁊ maria cũ puero iesu trãseuntes iordanẽ
venerũt in terrã israel ꝓm angeli iussionẽ. Nõ enĩ deter: Reditus
minauerat angelus in quo loco terre isrl': nec nominaue: Christi.
rat aliquã ciuitatẽ determinate: vt dubitãte ioseph iteꝝ
reuerteret̃. ⁊ ex reuersione angeli instruẽtis eum de loco
ioseph ex frequẽtiori visitatione angeli ⁊ locutione cum
eo certior redderet̃ et magis cõsolaret̃. Quod iesus ĩ pa
triam suam reuerteret̃: nos quoq̃ in p̃riam nr̃am festina
re ammonet. [Audiẽs] vero ioseph [ꝙ archelaus] filius
herodis senio/regnaret ĩ iudea ꝓ suo patre: timuit illuc
ire pre archelao paterne crudelitatis herede. quia ille
tanq̃ principalis magis pro patre zelabat: ⁊ oĩs impetꝰ
ꝑsecutionis in bethleẽ eiusq̃ finibus deseuiebat. Iudea
aliquãdo accipit̃ ꝓ tota terra .xij. tribuũ. vt ibi. Notus ps. lxxv.
in iudea deus. Aliquãdo ꝓ sola terra tribus iude. vt ibi.
Iudea ⁊ hierl'm nolite timere. Aliquãdo ꝓ terra duarũ
tribuũ. sc3 iude ⁊ beniamin vt hic dicit̃: ꝙ archelaus re:
gnauit in iudea. Diuisũ ergo erat regnũ: ⁊ iam a pluribꝰ
regebatur. Ad cuiꝰ euidentiã est sciendũ: ꝙ ꝓm opinionẽ Herodis
magis ꝓbabilẽ herodes moriẽs cõdidit testamentũ: in testamẽtũ
quo ordinauit archelaum filiũ suũ regni sui successorẽ: et filij.
ita tñ ꝙ coronã sibi nõ ĩponeret nisi ꝑ romanũ ĩperato:
rẽ. Ad sumẽdũ igit̃ dyadema romã venit: sed et fratres
eiꝰ duo sc3 herodes antipas et philippꝰ: qui cũ ipso post
mortem p̃ris superstites erãt: q̃ alios tres filios scilicet
antipatrũ suum primogenitũ et alexandrũ ⁊ aristobolũ
pater ante mortem suum miserabilem necauerat: etiam
romam venerunt ⁊ paterne hereditatis partẽ petierunt
Tandẽ imperator ⁊ senatus romanoꝝ/volẽtes frãgere Diuisio iu
iudeoꝝ supbiã: et auferre eis rebellãdi occasionẽ/ abstu dee.
lerũt eis regũ nomen: ⁊ diuiserunt regnum in quattuor
partes sc3 tetrarchias: quarum duas scilicet iudeam et
abilinam dederunt archelao filio seniori: tertiã vero sci:
licet galileam et regionem transfluentem dederunt he:
rodi antipe: sub quo iohannes est decollatus/ ⁊ dominꝰ
passus: sed quartam scilicet ituream et traconitidem re:
gionem dederunt philippo: cuius vxorem abstulit ipse
herodes antipas frater eiꝰ. Et sic archelaus erat dyar:
cha: sed alij duo fuerunt tetrarche. Adhuc aũt preter he
rodem ascalonitã et herodem antipam supradictꝰ etiã
tertius herodes dictus agrippa filius aristoboli filij
herodis ascalonite fuit: qui iacobum fratrem iohannis
gladio occidit: et petrum incarcerauit. Et quia arche:
laus fuerat a patre quantũ in se erat in toto regno iudeo
rum substitutus: ideo magis fauebat factis a p̃re: ꝓpter
quod ioseph timuit ire in iudeã [et ammonitus in som:
nis] per angelum iuit cum puero et matre eius in ga:

lileā vbi dn̄abat̄ alius filius.s.herodes: q̄ portione sibi
debita patre q̄ꝫtum in se erat ante priuatus fuerat: pro-
pter qđ ioseph ibidē cū puero securius māsit: q̄ et ipsa
terra israel erat: qꝛ eā israel incolebat⌊ Et veniēs habi-
tauit in ciuitate que vocatur nazareth⌋ vt ibi christus
nutriretur vbi fuerat conceptus: licet in bethleem fue-
rat nat⁹: ibi enī securius habitare poterat q̄ꝫ in hierusa-
lem/vel bethleem vbi archelaus manebat. Vn̄ Criso.
Venit igitur iesus in nazareth: nō solū periculi timore:
verumetiam patrie amore cogente: scilꝫ vt securius ibi
habitaret et grati⁹: hoc autem factum est⌊ vt adimplere-
tur qđ dictum est per prophetam: qm̄ nazareus vocabi-
tur⌋ly vt tenetur cōsecutiue non causaliter: qꝛ ꝓphetia
non est causa euentus rei: sed euētus est causa impletio-
Nazare⁹ xp̄s ē nun-cupatus. nis ꝓphetie. Nazareus aūt christus est nūcupatus: tam
ex loci appellatione vbi cōceptus est et nutritus: q̄ꝫ ex sa-
cramēto legis ſm quā nazare⁹ sanctus interpretatur: et
d̄m omnes scripture sanctū dicūt et testant̄. Sicut ergo
elegit locū in quo nasceretur: sic et ciuitatem in qua coa-
dolescēs nutriret̄: cuius nomen est inditio: quod essentia-
liter ipse fons sanctitatis in sanctitate nutritus: sanctus
Nazareth sanctorū quasi nazareus nazareorū recte dicitur. Naza-
reth enī flos cāpi/vel germē nouellū/vel sanctitas inter-
pretatur: de cuius radice germinis sanct⁹ sanctorum.i.
nazareus ascendisse legit̄. Vn̄ ꝛ ex hoc ꝙ xp̄s dictus est
nazare⁹ discipuli eius ꝛ christiani pri⁹ cōmuni nomine
Nazarei vocabant̄ qui nunc xp̄iani. cōsueuerūt nazarei vocari: sed postq̄ꝫ petrus antioche-
nam sedē tenuit/cōmuni cōsilio greco noīe a xp̄o xp̄ia-
ni dicti sunt. In nazareth ergo cōcipi ꝛ nutriri christus
voluit: vt p hoc daret intelligi ꝙ florida fuit et ei⁹ conce-
ptio: qꝛ sine peccato originali: ꝛ ei⁹ cōuersatio quia sine
actuali. Unde dicit Bern̄. ꝙ amat florigerā patriā: flos
de radice yesse. In hoc aūt ꝙ dereliq̄t egyptū ꝛ venit in
galileā/habitauitq̄ꝫ in nazareth: dat̄ nobis exemplū ꝙ
statū culpe debem⁹ deserere/ꝛ de vitijs ad ꝩtutes trāsi-
re: in ꝑseuerantiaq̄ꝫ bonoꝝ opeꝝ florere: vt sic ad patriā
celestē valeam⁹ ꝑuenire. ¶ Ecce reduximus pueꝝ iesū
de egypto. Eo reuerso sorores dn̄e alijq̄ꝫ consanguinei
et amici cōcurrūt: ꝛ ad visitandū eos festinant. Ipi aūt
nazareth remanēt ꝛ pauperē vitā ducunt. Ubi more so-
lito ioseph opas fabriles locauit: ꝛ maria filādo ꝛ suen-
do/ꝛ al's ꝓut potuit laborauit: ac nihilomin⁹ circa filiū
suū diligēs ꝛ sollicita fuit. Vn̄ enī ait Ansel. Nec est ali-
qua sciētia q̄ possit penetrare: nec eloquētia q̄ possit pre-
dicare quāta dulcedinis sedulitate paruulū fouerit: q̄ꝫ-
ta diligētia obsequioq̄ꝫ adolescentem/ꝛ in robur etatis
ꝓuexerit vadentē. Et vt ipsamet cuidā deuote ꝑsone re-
uelauit: multotiēs cū filiū suū gremio cōfoueret: pre ni-
mia deuotionis dulcedine caput suum capiti filij accli-
nans tātas lachrymas effudit/vt caput et totā ei⁹ faciē
lachrymis amoris rigaret ꝛ dicebat. O salus et gaudiū
aīe mee. Quis hec audiēs vel mēte tractans se a lachry-
mis poterit cōtinere? Exīde vsq̄ꝫ ad duodecimū annū
Xp̄i infan-tis officia pueri iesu nō legit̄ aliq̄d de ipso vel ei⁹ parentib⁹. Dicit̄
tn̄ (ꝛ ꝩisimile est) ꝙ in nazareth adhuc est fons paru⁹ ad
quē dn̄a aliqn̄ ibat: ꝛ de quo puer iesus frequēter aquā
hauriebat ꝛ matri ministrabat: vtpote qui subditus illi
erat. Pro sūmis ergo delicijs interdū aquā tribuit sue
matri qui dat escam omni carni. Ubi etiam herbas in
agris collegit: de quibus mater olera conficeret. Facie-
bat huiusmodi seruitia matri humilis dn̄s: nō enim ha-
bebat alium seruientē vel iuuantē in necessitatibus. In
humilitate se tēpestiue exercere cepit: de qua postmodū
Matt. xj. pre ceteris virtutib⁹ gloriādo dixit. Discite a me qꝛ mi-
tis sum ꝛ hūilis corde. Vn̄ Ansel. Nihil vesanitatis esti-
mes tibi accessurū/si eū apud nazareth pueꝝ inter pue-
ros contempleris: si obsequentē matri: si operanti nutri-
tio assistentem intuearis: Oratio.

O Jesu mitissime/qui de ꝩgine nat⁹ in ꝑtes egy-
pti secessisti: ꝛ ab egyto vocat⁹ in terrā israel
redijsti: reuoca me dn̄e seruū tuū a vultu ocu-
lorū tuoꝝ in egypto hui⁹ exilij proiectum. in
huius peregrinationis tenebris exulatū: ab egypti par-
tibus/a mūdane cōuersationis tenebris reduc corpore:
reduc mēte: reduc ꝛ volūtate: fac me vitia deserere: ꝛ ad
ꝩtutes transire: ꝛ in terrā ꝓmissionis me digneris itro-
ducere modo fide/spe/ꝛ charitate. in futuro ꝩo/re/spe/
glorificatione et veritate. Amen.

¶ De eo ꝙ puer Jesus remansit in hierusalē. Et inuentus est in templo. Capitulum.xv.

Puer autem Jesus cresce-
bat⌋in augmēto⌊ꝛ cōfortabat̄⌋i vigo- *Luce.ij.*
re.s.q̄ꝫtū ad corpus: ꝛ ne q̄s imaginet̄
ita eū creuisse ſm aīam: sicut creuit
ſm corp⁹: ideo subdit ꝙ erat⌊plen⁹ sa-
pientia⌋.s.q̄ꝫtum ad aīam⌊et grā dei
erat in illo⌋.s.q̄ꝫtū ad vtrūq̄ꝫ. Vn̄ ſm
Bedam. Qꝛ in christo habitat oīs plenitudo diuinita-
tis corporaliter: ideo puer iste erat plenus sapientia. nec
ſm hoc indiguit augeri vel confortari: vtpote verbum
dei et deus: sed inq̄ꝫtum fuit homo erat in eo gratia. Ma-
gna enim gratia illi homini xp̄o donata ē/vt ex quo hō
fieri cepisset perfectus esset et deus. Et ſm eundem Be-
dā. Huic sil'e est qđ scribit Johānes eū plenū gratia et
veritate: eandē ipse diuinitatis excellentiā noīe verita-
tis quā lucas sapientie nomīe cōmendauit. Habuit ꝙp- *Virtutes*
pe xp̄s plenitudinē omniū virtutū donorū spūs sancti *oēs preter*
exceptis/fide/et spe: pro quib⁹ habuit certā scientiam ꝛ *fidē et spē*
firmā tentionem: qꝛ ab instanti sue cōceptiōis beat⁹ fuit. *hūit xp̄s:*
Quotiēs ergo xp̄s crescere ꝛ confortari vel tale aliquid *nec cresce-*
agere dicitur: oīa ad corp⁹ referant̄. Nā ſm aīam ab in- *bat in aīa.*
stanti cōceptiōis totaliter perfectus fuit: sed hanc perfe-
ctionem nō ostendebat nisi ꝓut cōuenientia tp̄is exigebat.
Vn̄ Bern̄. Uir erat iesus nōdū natus: sed sapientia non
etate: aīe vigore nō corporis maturitate: ītegritate sen-
suum nō corpulētia mēbroꝝ. Neq̄ꝫ enī min⁹ habuit sciē-
tie iesus cōceptus q̄ꝫ natus/paruus q̄ꝫ magnus. Siue er-
go latens in vtero: siue vagiens in presepio: siue iā gran-
diusculus interrogans legis doctores in tēplo: siue iam
perfecte etatis docēs in populo: eque perfecte fuit plen⁹
spiritu sancto. De his et huiusmodi habes etiam infra in
fine huius capituli⌊ Et ibant parentes eius⌋tanq̄ꝫ deuo-
ti et religiosi legis obseruatores⌊p oēs annos⌋vt essent
⌊in hierusalē ī die solēni pasche⌋scꝫ parasceue vt legem
audirēt: sacrificijs participarent: solēnitati interessent: ꝛ
eius adhuc vmbre seruiebāt: cuius iam veritatē tenebāt
¶ Ubi nota ꝙ legales festiuitates iudeorum quedā erāt
cōmunes et cōtinue: quedam anniuersarie. Communes *Festiuita-*
et continue erant due.s.sabbatum quo vacabant ab om- *tes lega-*
ni opere: ꝙ illo die deus requieuit ab omni opere crea- *les iudeo-*
tiōis. Alia est neomenia in ꝑncipio.s.noue lune ad laudē *rum.*
creatoris: qui creauit omnia tempora. Anniuersarie ve-
ro festiuitates erant quinq̄ꝫ.s.festum pasche: quod cele-
bratur decima quarta luna mensis primi. Erat hec festi-
uitas in memoriam liberationis de egypto. Secunda
erat festiuitas penthecostes que celebrabat̄ quinquage-
sima die a pascha: eo ꝙ tunc data fuit lex iudeis in mon-
te synai a deo. Tertia festiuitas erat tubarū ꝛ clangorū:
que erat prima die mensis septēbris: tunc enim buccina-
bant cornibus pecorum: in memoriam ꝙ eadem die fuit
isaac liberatus ab immolatione patris pecore substitu-
to pro eo. Quarta festiuitas erat propitiationis: et cele-
bratur decima die mensis septēbris: quia eadem die ve-
nit ad eos moyses referens dei iram placatam de offen-
sa conflationis vituli quem adorabant. Quinta erat sce-
nophegia/scilicet festum tabernaculorum/quod erat de-
cimaquarta die septembris/et tunc illis diebus habita-
bant in tabernaculis in memoriam ꝙ patres eorum qua-
draginta annis in deserto fuerunt sub vmbraculis habi-
tantes. Inter has quinq̄ꝫ festiuitates sole tres scilꝫ pas-
che: penthecostes: et scenophegie erāt solēniores/ꝛ pro-
tendebantur septem diebus. In his tribus omē mascu-
linum ſm preceptum legis ascendebat in hierusalem: vt
appareret coram domino: qui tamen erant remoti ex ra-
tionabili causa de penthecoste et scenophegia se poterāt
excusare: sed de pascha non nisi infirmitate cogente.
Ista autem lege mulieres non erant astricte: sed tamen
plurime veniebant ex deuotiōe. Vn̄ ꝛ beata virgo ascen-
debat singulis annis: nolēs puerū dimittere sine cura:
maxime q̄ꝫdiu regnauit archela⁹. Quis ergo parentes
timerent archelaum: ibant tamē in hierusalem ad diem
festum: quia poterat fieri vt tunc inter tā ingentem tur-
bam latēter ascenderēt mox reuersuri: vt nec solēnitate
ꝑtermissa essent irreligiosi: nec longa mansione cōspicui.
⌊Et cū factus esset iesus annorum duodecim: ascendit

cum parentibꝰ suis ſm legis cõsuetudinẽ ad diẽ festum in hierl'm. Per hoc ostendit ꝙ a puericia debent hoĩes asuescere ad diuĩa: et ad idẽ facit ꝙ alijs recedẽtibus in loco diuini cultꝰ remãsit.

Labores xp̄i et obſeruatio legis.

Laborauit ergo etiã nũc puer iesus itineribꝰ longis. et vadit vt honoret patrẽ suũ celestem in festis suis obseruãs hũiliter legẽ dñs legis. Qr enĩ dñs venit vt daret omnis pfectionis et humilitatis exemplũ: voluit legẽ q̃diu statũ habuit conseruare. vbi Beda. Seruauit ipse legẽ quã dedit: vt nobis q̃ homĩes sumꝰ puri/ostenderet seruandũ p oĩa q̃cq̃d deus iubet. Sequamur ergo iter hũane cõseruatiõis eiꝰ si deitatis gloriam delectamur intueri. Hec Beda. Nos itaq̃ serui: ad exemplũ dñi debemus magno studio bonorũ operum et preuenire solẽnitates/et celebrare/ac sollicite diuina precepta obseruare. Unde quidã frater tã magne deuotionis ad festa christi et beate virginis: et ad festum oĩm sanctorũ erat: ꝙ ante quodlibet festum ieiunijs/ac orationibꝰ/et castigationibꝰ: ad suscipiendũ ip̄m festũ se p̄parabat: et q̃diu aliq̃d festũ durauit: tã diu circa illd meditationibꝰ/et orationibꝰ se occupauit.

De festis celebrãdis.

¶ Moralr hic instruimur ꝙ specialiter in diebꝰ festiuis: quilibet xp̄ianus debet ire ad locũ quẽ elegit dñs. i. ad eccl'iam: nõ ad theatrum: vel tabernam. Debet vacare diuinis laudibꝰ nõ choreis et vanitatibꝰ. Debet ĩsistere elemosinis non vsuris: vel spolijs. Debet intẽdere bonis operibꝰ/nõ comessationibꝰ et ebrietatibꝰ. Nã de his qui secus faciunt dicit dñs in Esaia. Solẽnitates vestras et neomenias vestras odiuit anima mea.

Esaie. i.

Postq̃ ergo iesus ad etatem xij. annoꝝ venit: suã sapientiã manifestare cepit: et aperire quid patri celesti/quid terrene mr̄i deberet.

Etas duodenis.

Etas enĩ duodenis typus erat duodecĩ apl'orũ p quos diuinitas et hũanitas eius erat p orbẽ nũcianda vniuersum. Recte ergo in duodenario numero iubar pfectiõis eius declarari incepit: p quẽ quasi p duodecĩ tribꝰ: et p duodecĩ apl'os vniuersitas saluandorũ significatur. Cõsummatis aũt diebus festis/et ꝯpleta solẽnitate q̃ p dies octo durabat: recedẽtibꝰ parentibꝰ remãsit puer in hierl'm nõ a casu: nec parẽtũ negligẽtia vel obliuiõe: sed sua voluntate et ordinatiõe: vt a puericia zelũ suum ostẽderet circa spiritualia. et sicut parentibꝰ q̃d debebat exhibuerat: ascendẽs cũ eis tanq̃ hõ cum hoĩbus ad offerenda deo sacrificia: sic etiã patri debitum spũalis doctrine vacando exhiberet. Et nõ cognouerũt parẽtes eius sed nõ aduerterũt ꝙ in hiel'm remaneret. Existimãtes illũ esse in comitatu id est inter eos qui simul fuerant comitati. Secreto aũt et eis ignorantibꝰ remanere voluit: ne aut eis obediẽdo recedẽs retraheret a disputatiõe: aut nõ obediẽdo remanẽs videret eos contẽnere.

Religio nolẽtibus parẽtibus acceptari potest.

Hinc habet argumẽtũ ꝙ filiꝰ absq̃ cuiꝰ presentia pater et mater vitã pñt trãsigere: ipsis etiã nesciẽtibus aut nolẽtibus põt ad religionẽ et ad statũ pfectiõis euolare: seq̃ diuino cultui mãcipare: discretionis iudicio comite. Et impeditoribꝰ ait dñs. Sinite paruulos venire ad me: taliũ ẽ enĩ regnũ celorũ.

Marci. x.

De ignoratiõe parentũ xp̄i questio.

¶ Sed q̃rit hic quõ parẽtes eiꝰ obliuiscẽdo eũ relinq̃re potuerũt: qui tãta cura nutriuerũt? Ad h̄ dicendũ: ꝙ mos erat filijs israel ad festa ꝯfluentibꝰ: vel ad propria redeũtibꝰ: vt seorsũ viri et seorsum mulieres ppt mũdiciã castitatꝭ incederẽt: vt ab inuicẽ cõtinẽtes: magis religiose ſm legis dationẽ festa celebrarent. et ne eorum mixta societate aliquid inhonesti cõtingeret. pueri aũt cũ quolibet parẽte indifferẽter ire poterant. Unde ioseph vidẽs puerũ iesum nõ esse secũ: putabat eũ esse cũ maria ĩ comitatu mulierũ: et ecõuerso maria putabat eũ esse cũ ioseph in comitatu viroꝝ. Sic q̃ venerũt iter vniꝰ diei a hierl'm sine puero: cũ hac existimatiõe ꝙ esset in comitatu viroꝝ vel mulieꝝ. Et cũ in sero venissent ad locum vbi hospitari debebãt: vidẽs dña ip̄m ioseph sine puero quẽ cũ eo redijsse credebat: dolore vehemẽti ꝯcussa cũ lachrymis p domos q̃ decenter poterat sero circuibat: et de ipso puero querebat.

Marie dolores.

Ioseph vero senex cũ fletu eam sequebatur et associabat. Uade et tu semper cum eis et quere puerũ iesum donec inuenias. Puero autem a parentibus tunc nõ inuento/qualẽ quietem habere poterant tu ipse cogitã: et maxime mater que ipsum arctius diligebat. Et licet a notis confortaretur: tamen consolari non poterat. Quid enim erat perdere iesum. Conspice bene ipsam/et vehementer ei compatere: quia in magna angustia est nunc anima sua. Nunq̃ ex quo nata est vsq̃ tunc fuit in tanta. Non ergo turbemur quãdo tribulatiões habemꝰ: cum etiam matri sue non pepercit dñs. Ad suos enĩ eas venire pmittit. et p ipsas signũ sue dilectiõis suis ostendit. Tandẽ dña in camerã se recludẽs: et ad orõnẽ et planctũ se cõuertẽs: p totã noctẽ illã angustiabat sup dilecto filio suo. Mane vo seq̃nti tẽpestiue domũ exeũtes: rũ ẽt p circũstantia loca q̃rebãt: nã reditus p plures vias patebat. Circũeũdo igit eum in vtraq̃ comitiua req̃rebãt. id est iterũ et iterũ querebãt. maxime inter cognatos et notos amicos q̃ in vtroq̃ comitatu erãt. Quo etiã tũc nõ inuẽto mater sine spe anxiebatur et consolari nõ poterat. Hec diligenter recogita: quãtis vulneribus et cruciatibus cor beate v̾ginis tunc sauciatũ fuerat: q̃ suspiria: q̃ lamẽta: quas anxietates ptulerit cũ q̃situ filiũ non inuenit? Iã experiri cepit qualis esset futurꝰ dolor eiꝰ: de quo p̄dixit ei symeõ dicens. Tuã ipiꝰ aĩam ptrãsibit gladiꝰ. Nesciebat v̾go q̃d ageret: qr thesaurũ sibi pie ꝯmissũ a deo/pdiderat. Unde lamẽtabilr̄ potuit dicere illud Geñ. puer vo nõ cõparet: et ego quo ibo.

Genesis. xxxvij.

Considera hic ꝙ btã v̾go de terra sua expulsa et in egyptũ fugata: in tãta tribulatiõe posita filiũ nõ pdidit: sed postq̃ ad festiuitates iuit ip̄m amisit: per q̃d dat intelligi ꝙ iesus sepe in aduersitate custoditur/et in prosperitate pditur. Tertia vero die regressi sunt in hierl'm: a qua p vnã dietã recesserãt/et eũ ibidẽ requirebãt. Puto ꝙ cũ labore multo itineris et lachrymis plurimis v̾go iterato redijt hierl'm: et appropriate potuit dicere illud Can. Quesiui quẽ diligit aĩa mea: quesiui illum et nõ inueni: scꝫ inter cognatos et notos. Surgã ergo eundo de loco ad locũ/et circuibo ciuitatẽ p vicos et plateas: et q̃rã quẽ diligit aĩa mea.

Canti. iij.

Cur post triduũ inuentus.

Et post triduũ amissionis eiꝰ in quo p̄figuratũ est triduũ mortis eiꝰ in quo credebat amissus: quarto die mane inuenerũt eũ in templo vt ſm ambro. daret indiciũ: qr post triduũ triũphalis passiõis resurgeret/q̃ credebat mortuꝰ: et tũc cũ gloria ĩmortalitatis est inuẽtus. Inuenerũt ergo eũ in templo in loco vtiq̃ deuoto/in loco dei sancto. Nõ inuenert eũ ĩ theatro aut foro vel ludo: sicut solẽt pueri inueniri: sed in loco deputato doctrine sacre et orationi. Filius libẽter in domo patris sui manet. Ille igit qui libẽter stat in ecclesia: signũ est ꝙ sit filꝰ dei: qr stat in domo patris sui: ille vo q̃ libẽter stat in taberna: signũ est ꝙ filius sit diaboli: qr morat in domo p̄ris sui.

Diligens domũ dei ostẽdit se filium dei.

Inuenerunt inq̃ eũ in tẽplo: nõ huc atq̃ illuc leuit(ꝑut mos est pueris) discurrẽtẽ: sed tanq̃ sapie fontẽ in medio doctoꝝ vt melius oẽs audire et cũ eis cõferre posset. Cõposite sedentẽ et tanq̃ exemplar hũilitatis priꝰ audientẽ illos et interrogantẽ q̃ docẽtẽ. Ille doctores iterrogat in tẽplo q̃ angelos docet in celo. Ille doceri iterrogãdo voluit: q̃ vbũ scientie ip̄is suis doctoribꝰ ministrauit. Interrogabat nõ qr indigeret vl' vt addisceret: sed vt nobis addiscẽdi et zelãdi scripturas sacras formã daret. et vt ea q̃ nõ intelligimꝰ interrogare nõ erubescamꝰ: de quo tamẽ erubescũt multi supbi: eligẽtes potiꝰ in errore pmanere/q̃ instrui. Ad exẽplũ quoq̃ hũilitatꝭ priꝰ audire: q̃ instruere volebat: docẽs ꝙ hoĩes docti promptiores debẽt esse ad audiendũ: q̃ ad docendũ. Qr q̃ priꝰ respondet q̃ audiat: stultũ se esse demõstrat. Ad ꝓbandũ etiã ꝙ deus esset eosdẽ hoĩes subtilit interrogat et sapiẽter respõdet: ita vt audiẽtes inde stuperẽt. Uñ dr̄ Stupebãt aũt i. valde admirabãt oẽs q̃ eũ audiebãt sup eiꝰ prudẽtia interrogãdo et opponẽdo/et in respõsis soluẽdo: qr al'as inauditũ fuerat ꝙ puer talis etatis tã sapienter locutus esset. Stupor q̃ppe ẽ vehemẽs admiratio rei oĩno incõsuete. et sic fuit hic. Audiuit enĩ humiliter/q̃siuit prudenter/et respõdit sapiẽter cũ tñ esset puer. Ipse interrogabat/ip̄e respõdebat/ipse suas et illoꝝ q̃stiones soluebat: morẽ agẽs peritissimi magistri q̃ nũc interrogãdo: nũc r̄ndendo discipulos instruit. Uñ ſm bedã. Ad ostẽdendũ ꝙ hõ erat oẽs magistros hũilit audiebat: et ad ꝓbandũ qr deꝰ erat eisdẽ loquẽtibꝰ sublimiter respondebat. Stupebãt aũt vidẽtes eiꝰ ĩfantiã: et tñ sic s̄blimia loquẽtẽ: vidẽtes eũ corpe et etate puũ: sꝫ interrogatiõibus et respõsis magnũ hoĩem et nõ deũ ꝯsiderãtes: et inter alta q̃ audiũt/et infirma q̃ vidẽt dubia ammiratione turbant. Nos aũt nõ cũ seniorib⁹ iudeoꝝ sup prudẽtia et responsis eiꝰ stupeamꝰ: neq̃ miremur: sed ip̄m veꝝ deũ verũq̃ hoĩem esse credamꝰ: a quo est oĩs sapientia: et cũ quo

ii

fuit semꝑ et est ante eū: sciētes ꝑm ꝓphetiam q̄ sic puulus natus est nobis q̄ permanet de⁹ fortis. Et parētes eius videtes eū in tēplo ĩ medio doctoꝝ sedētē ammirati sunt valde ꝓpter rei inexperiētiam: q̄ nūq̄ fecerat rem talē vel sīlem. Mater aūt ei⁹ q̄si reuiuiscēs exhilarata deo grās egit immēsas. At puer iesus vidēs matrem venit ad eā: quē ipa suscipiēs ꝛ dulciter osculās / ac deinde respiciēs ĩ faciē ei⁹ decorā dixit ad illū. Fili qd fecisti nobis sic? q̄si diceret. Desideratissime fili / quare hoc fecisti vt nobis ignorantibus et nesciētibus remaneres? Quid tā dilecte ꝛ tam diligēti matri tātā materiā doloris inferre potuisti? Peto fili hoc mihi īdicari vt dolor me⁹ ex hac re cōcept⁹ valeat mitigari. Quē virgo mater ꝑ triduū anxio dolore q̄sierat: post inuētionē inter merorem ꝛ gaudiū posita pia correctione increpauit. Joseph aūt licet pater eius diceret / non fuit ausus illū arguere: cū firmiter crederet ipm dei filiū esse: sꝫ mater ex maxia dilectione quā habebat ad filiū quē sic q̄rebat / sic arguebat illū: q̄ amor excellēs nescit modū. Loq̄t ḡ ipa ꝛ nō ioseph: q̄ in ea fuit maior doloris affect⁹. vñ Greg. Maria maternis affecta viscerib⁹ quasi cū lamentis inquisitiōem dolorosam ostēdit: et oīa sicut mater fiducialiter et humiliter ꝛ affectuose exprimit dicens. Fili qd fecisti nobis sic? vñ et Ansel. Quid si duodenem per triduū cū matre quesieris? O q̄ta copia fluēt lachryme cū audieris matrem dulci quadā increpatione filiū verberātem et dicētem: fili qd fecisti nobis sic? Uel posset dici q̄ non fuit increpatio: sed pia de ei⁹ absentia conquestio. Ecce pater tuus scꝫ nutriti⁹ et ego dolētes scꝫ de amissione tua et absentia querebamus te cui⁹ presentia est nobis dulcissima. ¶ In quo moraliter instruimur q̄ dolere debemus cū iesum. i. salutem eternā amittim⁹: qd̄ per peccatum fit cū peccam⁹. Et tūc eū queram⁹ per triduū penitētie: scꝫ ꝑ cōtritionē cū dolore: ꝑ ꝯfessionē cū pudore: ꝑ satisfactionē cū labore / et reinuenīem⁹ eū. Sꝫ heu multi plus dolēt de amissiōe reꝝ trāseūtium q̄ȝ de amissione eterne salutis sue ꝛ alioꝝ. vñ Bern. Cadit asina ꝛ est qui subleuet: perit aīa ꝛ non est q̄ succurrat. Sacrata virgo patrem ei⁹ appellat ioseph: tū ꝓpter iudeoꝝ suspicionē: tū ꝓpter ei⁹ educationē: tū ꝓpter genealogie explicationem. Et nota q̄ nūq̄ legim⁹ ioseph dño fuisse locutū: sed hoc virgini dimittebat: q̄ ad ipam sicut ad verā matrē magis ꝑtinebat. Querēdus est iesus socialiter cū maria et ioseph: qd̄ notat̄ cū dr̄ / pater tu⁹ et ego. Joseph eñ interpretat̄ augmētū: et sīgt opera bona que semꝑ debent augeri. Maria interpretat̄ illuminata: et sīgt fidem que est illumiatio mētis. interꝑtat̄ et stella maris: et sīgt charitatem: q̄ sicut ceteris stellis occidētib⁹ illa nō occidit: sic ceteris virtutib⁹ deficiētib⁹ illa non deficit. Cū tali igit̄ societate iesus est querēdus scꝫ cū fide bona / operatiōe sollicita / et charitate succēsa: et tūc inuenit̄. Si eñ alteꝝ istoꝝ defuerit / inuenīri non poterit. Debet etiā queri lachrymabiliter: qd̄ notat̄ ex eo q̄ virgo dixit: dolentes querebam⁹ te. Et ait ad illos non matrē exasperādo / sꝫ poti⁹ instruēdo: dicēs. Quid est q̄ me q̄rebatis? scꝫ inter cognatos ꝛ cōsanguineos: cum poti⁹ deberetis me querere in tēplo / qd̄ est dom⁹ patris mei: et ĩ occupatione circa spūalia. Non est vox indignātis / sed humiliter se excusantis ꝛ mysteria detegētis. Non eñ increpat et vituperat q̄ eū quasi filiū querūt / sed quasi corrigēdo verbū matris: q̄s sibi verus pater sit: et qd poti⁹ eterno patri debeat illis ꝛ nobis insinuat subdēs. Nesciebatis q̄ in his que patris mei scꝫ dei sunt oportet me esse scꝫ in tēplo / in doctrina / et ĩ operib⁹ quib⁹ manifestet̄ pater meus. q. d. Potius debeo respicere eū cui⁹ sum etern⁹ filius ꝑm naturā diuinā: q̄ȝ te cui⁹ sum fili⁹ ꝑm naturā humanam: et ioseph cui⁹ tātū sum fili⁹ nutriti⁹. vnde nō debetis mirari si vos dimisi ꝓpter patrem eternū cui plus teneor. Magis afficiebatur iesus ad patrem naturalem et eternum q̄ȝ ad matrē naturalē et patrem putatiuum. Quis eñ parētes diligeret ꝛ eis obediēs fuit: tñ principalius deum honorare voluit. In quo datur doctrina q̄ pietas ad deū pietati respectu parētum est preferēda: Discas igit̄ et tu deū et parētes diligere ꝛ honorare / eis obedire: sed in oīb⁹ deū preferre. ¶ Nota etiā moraliter q̄ per hoc q̄ xp̄s interrogationi respōdit quasi corrigēdo verbum matris: que ipm dolore inter cognatos ꝛ notos quesierat omissionem vinculoꝝ sanguinis pro parte suggerit: ostēdēs q̄ non cōtingit metam perfectionis attingere eū qui adhuc vagat̄ in his que corpori conferūt: et q̄ homo deficit a ꝑfectiōe ꝓpter affectum cognatoꝝ. Et hoc innuit ꝑ primā clausulā cū ait qd est q̄ me querebatis scꝫ inter cognatos ꝛ carnaliter ꝓpinquos. Per hoc ƀo qd̄ addit nesciebatis ꝛc̄. docet nos non per infima gradi / sꝫ ad superiora debere mētis oc̄los attollere. ¶ Moraliter ꝑ hoc q̄ xp̄s cū correptus esset hic a matre se dulciter ꝛ humiliter excusauit: alibi aūt scꝫ in nuptijs cū inuitatus est ad miraculum dure respōdit / dedit nobis exēplum ꝛ formam humilitatis vt malimus corripi q̄ȝ laudari. ¶ Et nota q̄ istud fuit primū verbū qd̄ ab ore saluatoris prolatū esse legit̄ in quo suam diuinitatem expressit. Et ipm verbū tāte fuit altitudinis q̄ maria ꝛ ioseph ipm non intellexerūt. Et hoc est qd̄ subdit̄. Et ipi non intellexerūt verbū qd̄ locutus est ad illos scꝫ qd̄ de patre dixerat / et qd per hoc verbū innuere vellet. Uolebat eñ eis innuere q̄ sicut ad patrem ita ad ipm ꝑtineret cura tēpli / et spūalium / et oīm que patris sunt gubernatio: q̄ amboꝝ vna est maiestas / gl̄ia / et operatio: ac vna sedes ꝛ dom⁹ non solum materialis / sed ꝛ spūalis. Cum maria ꝛ ioseph iesum dei filiū crederēt / non tñ aīaduertunt quid dicat: nec diuine nature archanum intelligūt: q̄ talia ab eo audire adhuc assueti non erāt / et de diuinitate sua nōdum ad eos loquētem audierant. Uel intellexerūt quid dixit / sed non ita plene vt postmodum. ¶ Ipe vero ad matris requisitionem ꝛ volūtatē redijt cū illis nazareth ad eoꝝ cōsolationē vbi erat cōcept⁹ et educatus. vñ et nazarenus est vocat⁹. Nam q̄ de⁹ et homo est vtrāq̄ȝ suā naturā nobis hic cōmēdat: et nūc excelsa deitatis: nūc infirma hūane fragilitatꝭ prefert. Itaq̄ȝ quasi homo cū parētib⁹ hierusalem ascēdit: sed quasi de⁹ illis nesciētib⁹ in tēplo remāsit: quasi homo seniores interrogabat: sed quasi de⁹ que seniores mirarētur respōdebat. Quasi dei fili⁹ in tēplo patris ꝛ suo cōmorat̄: quasi fili⁹ hoīs cū parētib⁹ quo iubēt reuertit̄. Et erat subditus illis ad nostrā instructionē / et suꝑbie nostre cōfusionem: qui frequēter renuim⁹ subijci superiorib⁹ nostris. Erat quippe subdit⁹ illis: scꝫ in ea natura qua patre minor est. Quia vt dicit Aug. ꝑm formā serui puer xp̄s minor erat etiā parētib⁹ suis. Et tu ergo subdit⁹ esto ꝓpter illum: vt ad eū per obedientie laborem redeas: a quo per inobediētie desidiam recesseras. Hic eñ exēplū et formā obediētie ꝛ humilitatis xp̄s nobis prebuit ꝛ ostēdit: dū ipse imperator mūdi / et cui mūd⁹ subiectus est parētib⁹ suis: et eoꝝ imperio humiliter subdi voluit. Audiāt ergo hec subditi / et subditi esse non dedignentur: siquidem oībus prelatis subdit⁹ fieri non est dedignat⁹. Prelati quoq̄ȝ non superbiāt: et in ioseph prelato ꝛ in xp̄o subdito intelligāt: q̄ sepe fit vt maioris meriti sint subditi q̄ȝ prelati. Qd̄ si intellexerit non eleuabit̄ suꝑbia: que est sublimior dignitate / sciēs meliorem sibi subiectum esse. Sed aduerte q̄ta fuit dignitas virginis q̄ ei ille subiect⁹ est cui oīs creatura subijcitur. vñ Aug. Hoc singulare priuilegium habuit virgo vt haberet sibi subiectum quē non solū humana creatura / verūetiam angelica reueretur ꝛ adorat multitudo. vñ Ber. Pertractās hoc idem ƀbū et erat subditus illis mirare inquit vtrāq̄ȝ ꝛ elige id qd̄ ampli⁹ mireris: siue filij benignissimam dignationem: siue mr̄is excellentissimam dignitatem. Utrūq̄ȝ stupor: vtrūq̄ȝ miraculum: q̄ femine de⁹ obtēperetur humilitas absq̄ȝ exēplo: q̄ femina deo pricipet̄ sublimitas sine socio. Et subdit. Disce ergo homo obedire: disce terra subdi: disce puluis obtēperare. Erubesce superbe cinis. Deus se humiliat: et tu te exaltas. Deus se hoīb⁹ subdit: et tu dominari gestiēs hoībus: tuo te preponis auctori. Quotiens eñ hoībus preesse desidero / totiēs deum meum preire contendo: et tūc vere non sapio ea que dei sunt. hec Bernar. ¶ Et nota q̄ filius multa debet parentib⁹. Primo amorem cordis. Secūdo honorem operis. Tertio in necessarijs sustētationem. Quarto in obsequijs famulationem. Quinto reuerētiam in verbis. Sexto obediētiam in honestis. Septimo veniam in offensis. Octauo tolerātiam in aduersis. ¶ Sed quid fecit puer iesus in illo triduo? Conspice eum: attēde qūo se ad aliqd̄ hospitale pauperꝝ reducit: et cū verecundia se ibi hospitari petit: et ibi cum pauperibus iesus pauper hospitatur / et comedit. Mendicat etiam ostiatim cum pauperib⁹: quod et al̄as q̄ñq̄ȝ

Mater nō ioseph interrogat christum.

Joseph cur hic pater dictus.

Joseph augmētū interꝑtat̄.

Respōsio xp̄i qualis fuerit.

De⁹ parētib⁹ preferendus.

Primum verbū xp̄i scriptum.

Deū et hominem se oñdit xp̄s.

Subditi interdū p̄stāt ꝑlatis

Fili⁹ que debet parentibus.

Christus mēdicasse asseritur.

fecisse credit. vñ Bern. Hoc querens a dño eũ alloquit. Dñe(inquit) qs te in triduo sustẽtauit? Et respõdet sibi met sic dicẽs. Ut te dñe iesu xpe nre paupertati per oĩa cõformares: qsĩ vn9 in turba pauperũ stipẽdia per ostia mẽdicãs qsisti. Quis dabit mihi buccellaꝝ illaꝝ mẽdicataꝝ participem fieri: et illi9 sacri edulij reliquijs saginari? hec Ber. Cõspice eũ etiã inter doctores vultu placido sapiẽti ꝛ reuerẽti: et qũo eos quasi ignorãs interrogat ꝛ audit: qḋ ex humilitate facit: et etiã ne illi super mirabilib9 respõsis ei9 verecũdaretur. Cõsiderare aũt potes moraliter in predictis tria valde notabilia. Primũ est: qui vult deo adherere non debet inter cõsanguineos cõuersari: sed potius ab eis discedere. Nam ꝛ puer iesus dimisit a se dilectissimã matrem/ cũ operib9 patris intẽdere voluit: ac etiã postea inter cognatos ꝛ notos quesitus inuẽtus non fuit: qꝛ caro ꝛ sanguis eũ non reuelauit/ nec inuenitur in carnali societate. vñ Bern. Puer iesus inter cognatos ꝛ notos queritur: nec inuenit. Fuge fratres tuos ꝛ tu/ si tuã vis inuenire salutem. et obliuiscere populũ tuũ/ et domũ patris tui: vt cõcupiscat rex decorem tuũ. Et iterũ. O bone iesu/ si non inuẽtus es inter cognatos tuos/ qũo te inueniã inter meos? Qualiter te inueniam in gaudio: quẽ vix mater tua dolẽs inuenit. hec Bern. Nec inueniri põt in comitatu multoꝝ: qꝛ nõ inuenitur in multiplicitate mũdanoꝝ/ sed ĩ intimo corde mẽtis vbi dei est tẽplũ. Scḋm: ꝙ qui spũaliter viuit/ nõ miretur si aliqñ mẽte arida remanẽs videatur sibi ꝙ a deo derelictus sit: qḋ etiã hoc matri dei cõtigerit. Non ḡ mẽte tabescat: sed ꝑ cõtinuũ exercitium in sacris meditationibus ꝛ orõnib9/ ac bonis operib9 ꝑsistẽdo diligẽter eũ querat: et eũ si sollicit9 fuerit/ reinueniet. Nam ꝑm Orig. Oportet eũ qui querit iesum non negligenter ꝛ dissolute transire: sicut multi querũt ꝛ non inueniũt: sed cũ labore et dolore. vñ Bern. Si nolum9 frustra querere queram9 veraciter vt non pro illo aliud: feruẽter vt non cum illo aliud: ꝑseuerãter vt nõ ab illo ad aliud cõuertamur. Facilius eñ celũ et terra transire ꝑnt/ ꝙ vt sic querẽs non inueniat: sic petẽs non accipiat: sic pulsanti non aperiat. Tertiũ: ꝙ nõ debet qs esse ꝓprij sensus vel ꝓpe volũtatis. Nam cũ dñs iesus dixisset oportere eũ operib9 pris intẽdere mutauit cõsiliũ: et matris volũtatẽ secutus recessit cũ ea ꝛ nutritio suo: et erat subdit9 illis. Hinc etiã perpẽde quãtũ debẽt hoĩes obedire deo qñquidem ipse de9 obedit hoib9. Si eñ exẽplo dñi obediẽdũ est hoib9 multomagis opꝫ obedire deo. Obediam9 igit non solũ deo/ sed ꝛ hoib9: qꝛ dei fili9 obediuit non solũ deo patri celesti/ sed ꝛ parẽtib9. [Et mater ei9 conseruabat] qsĩ magna [oĩa vba hec] que nunc et al's audierat ab eo: et hoc [in corde suo] quasi sub sigillo scꝫ recondẽs ꝛ signaculo Nisi eñ ipa cõseruasset nos ea nõ haberem9: de ei9 nãqꝫ thesauris nos ista suscepim9. Oĩa quippe que de dño vel a dño dicta vel facta cognouit: siue intellecta/ siue nõdũ intellecta/ in corde ꝛ memoria quasi ruminãda ꝛ diligẽtius scrutãda recondebat: vt tpe suo vniuersa ꝑut gesta erãt intelligeret: ac euãgelistis ꝛ querẽtibus sufficienter explicaret: et his tãqꝫ regula ꝛ lege per totã vitã vtebat: docens vt nos crebra factoꝝ et dictoꝝ dñi meditatione importunas cogitationes repellamus: ꝛ alios instruere laborem9. Et ideo si qs indiget bonis sermonib9 ad eã recurrat: qꝛ facta et vba xpi in custodia cõseruat. ¶ Moraliter ex isto habem9 exẽplũ qualiter audiri debeãt verba diuina: scꝫ vt in corde cõseruẽtur ꝛ ibidẽ ruminẽtur: nõ vt intrẽt ꝑ aurẽ vnã et exeãt ꝑ aliã. [Et iesus ꝓficiebat etate ꝛ sapiẽtia ꝛ grã apud deũ et hoĩes] Etas pertinet ad corp9: sapiẽtia ad aĩam: grã ad vtriusqꝫ salutem. Proficiebat vtiqꝫ etate: sicut carnis est etatis incremẽta suscipere: qꝛ de infantia ad pueritiã: de pueritia ad iuuẽtutẽ: cõsueto hoib9 crescẽdi ordine puenit. Porro in sapientia ꝛ grã põt aliqs ꝓficere dupliciter. Uno modo ꝑm ipos habit9 sapiẽtie et grẽ augmẽtatos: et sic xps in eis nõ ꝓficiebat: qꝛ ab instãti cõceptionis sapiẽtia ꝛ grã plen9 fuit. Alio modo ꝑm effect9: inquãtũ scꝫ aliqs sapiẽtiora ꝛ virtuosiora opa facit: et sic xps ꝓficiebat sapientia ꝛ grã sicut ꝛ etate. Scḋm ꝙ per ꝓcessum etatis perfectiora opera faciebat: et ĩ his q̃ sunt ad deũ et ad hoĩes: et hoc est qḋ addit: apḋ deũ et hoĩes. Uel aliter ꝑm Ambro. Proficiebat sapiẽtia quo ad manifestationẽ et vsũ eius: qꝛ suã sapiẽtiam ꝛ grãm paulatim magis ꝛ magis

Cõsanguinei vitãdi.

ps.xliiij.

Dereliqui ad tẽpus a ꝯsolatione diuinã.

Propri9 sensus vituperat.

Maria cõseruabat oĩa in corde suo.

Proficere ĩ grã et sapientia põt aliqs dupl'r.

patefaciebat. Uel ꝑm Greg. Proficiebat ĩ alijs qui doctrina ei9 et exẽplo ꝓficiebãt: sicut magister in scholaribus dr ꝓficere: qꝛ scholares sub eo ꝓficiũt. Et hoc apḋ deũ. i. apud laudẽ dei: et apud hoĩes. i. ad vtilitatẽ hoim. Uel ꝑm Theophilũ. Apud deũ et hoĩes: qꝛ prius debet placere deo: et postea hoib9. Et licet iesus in se non ꝓficiebat sapiẽtia ꝛ cognitiõe habituali: qꝛ hec in eo augmẽtata nõ sunt: ab instãti eñ cõceptionis plenitudinẽ hui9 habuit: ꝓficiebat tñ et in se cognitione sensuali ꝛ experimẽtali: qꝛ sensus ei9 cõuertebat de nouo ad aliqḋ ad qḋ antea nõ cõuertebat. Uñ (ꝑm Aplm) didicit ex his que passus est obediẽtiam. Non tñ de nouo aliqḋ didicit qḋ prius nesciret: qꝛ qḋ didicit prius nouerat sciẽtia diuina et inspirata. vñ Bern. Ut ob alienam miseriã cor miserũ habeas/ oportet vt tuã prius cognoscas vt primi mentẽ in tua inuenias: et ex te noueris qualiter illi subuenias. Uerus quippe dei fili9 priusqꝫ se exinanisset formam serui accipiẽs: sicut miserã et subiectionẽ expert9 non erat: sic miam vel obediẽtiã experimẽto non nouerat. Sciebat quidẽ per naturã/ non aũt sciebat ꝑ experientiã. At vbi minoratus est vsqꝫ ad illã formã in qua ꝛ pati ꝛ subijci posset: in passione expert9 est miseriã/ et ĩ subiectione obediẽtiam. Per quã tñ experiẽtiam non illi sciẽtia sed nobis fiducia creuit: dum ĩ hoc misero genere cognitionis is a quo longe errauerã9 factus est ꝓpinquior nobis. Quãdo eñ illi appropinquare auderem9 in sua impassibilitati manẽti: nũc aũt monemur cum fiducia adire ad thronũ gratie ipsi9: quem nimirũ languores nostros tulisse/ et dolores portasse cognoscimus: et in eo in quo passus est ipse/ nobis compati non dubitamus. hec Bern. ¶ Moraliter sicut ipe ꝓficiebat sapiẽtia/ etate/ et gratia apud deũ et hoĩes: et passus/ et resurrexit: et ita intrauit in gloriã suã: sic etiã suos sequaces ostẽdit ꝓficere virtutibus: et per passiones ad gaudia transmigrare debere. Hec autem facta ꝛ deo amabilis ciuitas nazareth ĩ qua verbum caro factũ et flos oĩa vincẽs aromata in vtero virginis germinauit. Unde ꝛ merito flos interpretatur. In hoc super oẽs alias speciali gaudet priuilegio ꝙ salutis nostre dñs in ea principiũ ꝓcreauit: et ipe preterea nutriri/ et parentibus subijci dignatus est: cui pater oĩa que sunt in celo ꝛ in terra subiecit. Oratio.

Domine iesu xpe fili dei viui: qui per triduum a parẽtib9 tuis dolẽtib9 quesitus: tandem in tẽplo es inuẽt9: da mihi misero te desiderare: desiderando querere: querendo inuenire: inueniendo amare: amãdo mala mea redimere: redẽpta non iterare. Et q̃ petẽti largiris: querẽti inuenitis: pulsanti aperiris: non deneges mihi minimo qḋ oĩbus ꝓmittis. Quiqꝫ ad volũtatem parẽtum nazareth rediẽs: et subdit9 eis existẽs formam ostẽdisti obediẽtie: da mihi duro voluntatem propriam frangere vt subiectus sim tibi et propter te omni humane creature. Amen.

Esaie.liij.

¶ Quid fecerit dñs Jesus ab anno duodecio vsqꝫ ad principium anni tricesimi. Capi.xvi.

Reuersus ergo dñs iesus a templo et hierl'm cũ parẽtibus suis in nazareth: erat (vt dictũ est) subdit9 illis. Et ibidem cũ eis vsqꝫ ad principium anni trigesimi habitauit: nec in scripturis reperitur ꝙ in toto tpe isto aliqḋ fecerit: qḋ valde videt mirabile. Quid igit meditabimur ipm fecisse? Stetit ne dñs iesus ociosus tãto tẽpore vt nil faceret dignũ scriptura ꝛ recitatione? Si eñ fecisset: cur (sicut reliqua facta sua) non scriptum fuisset? Dino stupor videt. Forte ideo scriptura tacet ne acta iuniorum nimis se publicẽt. Sed attẽde hic bene: qꝛ patẽter poteris videre qꝛ nihil faciẽdo fecit magnifica. Nihil eñ de factis eius a mysterio vacat: sed sicut virtuose loquebatur ꝛ operabatur: sic virtuose tacebat ꝛ se subtrahebat. Credẽdum est enim (sicut dicit doctor Gregorius) ꝙ ante et deinceps absqꝫ ostensione alicui9 famosi ꝛ publici miraculi taliter inter hoĩes cõuersatus fuerit quasi fuerit vnus ex illis/ donec ad virilem puenit etatem. Uñ de ipo dicit Johãnes baptista. Medius aũt vestrũ stetit quem vos nescitis. Et totũ istud tẽpus breuiter cõplexus est Lucas sub his vbis. Quia descendit cũ eis: et erat subditus illis. vnde et Thomas

Luce.ij.

Xps quid a.xij. vsqꝫ fere.xxx. annum fecerit.

Johis.j.

Miracula cur infans non fecerit.

Medio tẽpore scz a natiuitate vsq3 ad baptismũ nullum miraculum xps operat⁹ est: sed cõformis cõuersationis alijs erat: et sua virtus ignota oib⁹ existebat. Ideo aũt non fecit miracula medio tẽpore vt non putaref mysteriũ incarnatiõis fantasma esse / si non se habuisset sicut alij etate infantes: et ideo demõstrationem sciẽtie ꝛ virtutis sue ad id distulit tps in quo alij hoĩes sciẽtia ꝛ virtute vigere cõsueuerũt. hec Thomas.

Modestie xpi laus.

Magister hic summus aliqñ docturus virtutes ꝛ viã vite / cepit a sua iuuẽtute opera virtuosa facere: sed modo mirabili ꝛ incognito / ac retroactis tẽporib⁹ inaudito: videlicet se in cõspectu inutilem ꝛ abiectum ꝛ insipiẽtem reddẽdo: vt deuote ꝛ sine omi temeraria assertiõe cogitari ꝛ meditari potest. Et cũ hac modificatione oĩa tibi affirmo: que p auctoritatem sacre scripture non ꝓbatur: put etiam supra in ꝓlogo recitatur. Subtrahebat ġ se a consortio hoĩm et tumultus eoꝝ deuitabat: crebrisq3 orationib⁹ intẽtus erat. Ibat ad synagogam. i. ecclĩam: et stabat ibi multũ in oratione / ponẽs se in loco viliori ꝛ magis hũili. Redibat domũ / et cum matre ac nutritio suo stabat: et aliquã do hos adiuuabat. Pertransibat eũdo ꝛ redeũdo inter hoĩes ac si non inueniret hoĩes. Mirabãtur cũcti: cernẽtes iuuenẽ tam speciosum nihil facere: quãtũ apparebat laude dignũ. Expectabat q̃ faceret magnifica et probi viri opera. Cũ eñ puer erat / ꝓficiebat etate ꝛ sapientia et grã apud deũ et hoĩes. Sed ecce crescẽs et perueniẽs vsq3 ad vigesimũ annũ et etiã vsq3 ad vigesimũquĩtum et vltra nulla faciebat opera aliquã speciem probitatis et virilitatis pretẽdẽtia: stupebãt vehemẽter eũ et deridebãt: et apud oẽs cõmuniter vilis ꝛ abiect⁹ reputabaf. O q̃ bene per ꝓphetam in persona ipsius dictum fuerat.

Ps. xxi.

Ego sum vermis ꝛ non homo: opprobrium hoĩm ꝛ abiectio plebis. Oẽs vidẽtes me deriserũt me: locuti sunt labijs ꝛ mouerũt caput.

Humilitatis cõmẽdatio

Reddebat se vilem oĩbus et abiectum. Sed an tibi parũ hoc videf. Ipse quidẽ non indigebat: sed certe in operib⁹ nostris nullũ maius aut difficilius reputatur: ad altissimũ gradũ peruenisse videtur ac difficillimũ: qui ad hoc peruenit / vt corde ꝛ aĩo vere et non ficte ita se vincit ac dominatur animo suo ꝛ suphbo carnis sue supcilio q̃ nolit alicui⁹ momenti reputari: sed vt abiect⁹ et vilis sperni. Vsq3quo igitur ad hũc gradũ perueneris / nihil tibi fecisse videaris. Nam cum in veritate iuxta verbũ dñi oẽs sumus inutiles / etiã cũ benefecerimus: quousq3 in hoc abiectionis gradu non sumus: nondum in veritate stamus / sed in vanitate consistimus et ambulamus. Unde non seducam⁹ nosmetipos: qr ꝑm

Gala. vi.

Aplm. Qui se existimat aliquid esse cũ nihil sit: ipse se seducit. In omni quidẽ cura quã pro salute tua geris / non est vllũ officiũ vel medicamẽtũ vtili⁹ tibi q̃ teipm vituperare atq3 cõtẽnere. Quicũq3 ġ hoc facit adiutor tuus est: hoc eñ agit qđ tu agebas aut agere debebas vt salu⁹ fieres. Ad eum itaq3 qui iniuriam tibi fecit / priuatũ magis te exhibe ꝛ affabilem: ad eũ vero cui tu fecisti supplicem ꝛ erubescẽtem. Aduersarium tuũ et eũ qui tibi molestie aliquid irrogat / amicum ꝛ adiutorẽ estima. Dãnum tibi illatũ et cõtumelias / lucrũ et profectũ tuũ deputa: et pro his gratias deo et inferentibus referre non cessa.

Humilis animi indicia.

Nam ꝑm quendam humilis gaudet cũ despicitur / dolet si honoratur: gemit in ꝓsperis / exultat ĩ aduersis: timet in diuitijs / luget in delitijs: cruciatur in abũdãtia / et in penuria gloriatur: laudes cõtẽnit transitorias / et omni honore estimat se indignũ: abhorret hypocrisim / nescit simulationem / sed diligit veritatem: tẽporalia obliuiscitur / et eterna cõcupiscit: nescit que mũdi sunt / vt celestia mereatur: nũq̃ de se presumere consueuit: vires suas vel gratias si quas habet nunq̃ sibi tribuit: merita sua non suis virib⁹ vel suo sensui ascribit: sed diuine clemẽtie dona humiliter recognoscit. Idem latere desiderat si fieri possit sine dãno ꝓximi: ne possit vel modico iactãtie seu elationis vitio inquinari. Quis est talis: et laudabimus eum? Unde et Berñ. Appetere de humilitate laudẽ: humilitatis non est virtus / sed subuersio. Uerus humilis vilis vult reputari / non humilis predicari: gaudet in cõtẽptu sui: hoc solo sane superbus q̃ laudes non cõtẽnit. hec Ber. Si ġ queras quare dñs sic viuebat? R̃ñdeo tibi: non qr indigeret / sed vt nos instrueret. Unde si nõ discimus / inexcusabiles sumus. Aboĩabile est prorsus si se erigit vermiculus / et vermium esca futurus: vbi se humilians abiecit dñs maiestatis.

Ocium xpi vtile fuerit necne.

Si aũt absurdum alicui videatur q̃ sic inutiliter staret: et q̃ euãgeliste multa de factis eius omiserint / et alia simili ã forte dicat: respõderi potest q̃ non erat inutile facere ꝛ prebere tante virtutis exercitium: immo erat valde vtile / et oĩm virtutũ rectũ et stabile fundamẽtũ. Hoc aũt qđ dico videf etiã Berñ. sentire: put habes infra in tractatu de baptismo dñi circa finem. Quocũq3 aũt se habet veritas rei / piũm ꝛ vtile videf sic meditari. Habes ġ q̃uo dñs iesus cepit pˀus facere q̃ docere. Docturus enim erat.

Actuũ. i.

Discite a me qr mitis sum / et humilis corde. Hoc ergo primo facere voluit et non ficte sz ex corde faciebat: sicut vere ꝛ ex corde hũilis ꝛ mitis erat. Non poterat in eũ simulatio cadere / sed potius intima fundauit et profundauit se in humilitate / vilitate / et abiectione: et sic se in cõspectu oĩm annichilauit. Et etiã postq̃ predicare / ac diuinã ꝛ altissima loqui / miracula quoq3 magnifica opera facere cẽperit / non eũ reputabãt: sed vilipẽdebãt dicẽtes.

Marci vi.

Quis est hic? Nõne hic est fabri filius? Et multa alia derisoria ꝛ despectiua dicebãt. Uerificatum est ergo ꝑm hũc intellectũ verbũ Apostoli.

Philip. ij.

Exinaniuit semetipm formam serui accipiẽs. Et non solũ cuiuscũq3 serui per incarnationem / sed etiã inutilis serui p humilem ꝛ abiectã cõuersationem. Cõsidera singulos ei⁹ actus: semper in eis relucet humilitas. Hic igitur ipsam fabricauit. i. ostendit qualiter acquiri possit: scz per vilificationem ꝛ abiectionem suipsi⁹ in cõspectu suo ꝛ alioꝝ: ac per continuũ exercitiũ operũ viliũ et humiliũ. Si eñ vis adipisci humilitatẽ: oportet q̃ precedat humiliatio / et exercitiũ oportet humiliũ. vñ Ber. Humilitas ad quã vtiq3 ducit humiliatio toti⁹ est spũalis fabrice fundamentum. Si quidem humiliatio via est ad humilitatem: sicut patiẽtia ad pacem: sicut lectio ad sciẽtiam. Si virtutẽ appetis humilitatis / viã non refugias humiliationis. Nam si non poteris humiliari / non poteris ad humilitatem puehi. Prodest itaq3 mihi meã insipiẽtiam sciri: et a sciẽtib⁹ iure cõfundi: cui sepe cõtingit a nesciẽtib⁹ iniuste laudari. Grãde reuera periculum audire: queq̃ de se supra q̃ sentit in se. Quis dabit mihi apud hoĩes tantũ deueris digne humiliari: quãtum vel de falsis datũ est indigne exaltari? Illam hõ vocẽ propheticam iure assumerem. Exaltat⁹ aũt humiliat⁹ sum et cõturbat⁹. Et illud. Laudã et vilior fiã. Laudã scz vt illudar. Bonus lud⁹ quo michol irascit / et de⁹ delectaf. Bonus ludus q̃ hoĩb⁹ quidem ridiculũ sed angelis pulcherrimũ spectaculũ prebet. Bonus inq̃ ludus quo efficimur opprobrium abũdãtib⁹ et despectio supbis. Hoc casto ꝛ religioso ludo ludebat qui dicebat. Spectaculũ facti sum⁹ et angelis / deo / et hoĩb⁹. Hoc ludo ꝛ nos interim ludamus: vt illudamur / confundamur / humiliemur donec veniat q̃ deponit potentes et exaltat humiles: qui nos letificet et glorificet et in eternum exaltet. Et iterũ. Oportet nãq3 humiliter sentire de se nitẽtem ad altiora: ne dum supra se attollif cadat a se / nisi firmiter per verã humilitatem fuerit solidat⁹. Maxima eñ nisi humilitatis merito minime obtinẽtur. Propterea qui puehend⁹ est correptione humiliaf / humilitate gratiam meretur. Tu ergo cũ te humiliari videris / habeto id signũ in bonum: oĩno est argumẽtũ gratie ꝓpinquãtis. nam sicut ante ruinam exaltaf cor: ita ꝛ ante exaltationem humiliaf. Sane vtrũq3 legis dei: scz et supbis resistere: et humilibus grãm dare: ac parũ est cũ seipm humiliat nos deus si tũc libẽter accipim⁹ / nisi et qñ per aliũ hoc facit sapiamus similiter. Quãobrem accipe huius rei mirabile documẽtũ de sancto dauid. Aliqñ maledictũ est illi ꝛ a seruo. At ille nec cumulatã sensit iniuriã: qr presensit grãm. Quid mihi ait ꝛ vobis filij saruie? Uere hoĩem ꝑm cor dei: q̃ se vlciscẽti potius q̃ exprobrãti succẽsendum putauit. Unde ꝛ secura cõsciẽtia loquebaf. Si reddidi retribuẽtibus mihi mala: decidã merito ab inimicis meis inanis. Uetuit ġ ꝓhiberi maledicũ conuitiãtem: questũ estimãs maledicta. Seuiebat ligua maledicta: et ille intendebat qđ in occulto ageret de⁹. Uox maledicẽtis in aurib⁹: et anim⁹ inclinabat se ad benedictionẽ. Et ideo dicit. Bonũ mihi / qr humiliasti me: vt discã iustificationes tuas. Uides qr hũilitas iustificat nos. Humilitas dixi / et non humiliatio. Quãti humiliãtur q̃ hũiles non sunt. Alij cũ rãcore humiliãtur. Alij patiẽter. Alij ꝛ libẽter. Primi rei sunt: sequẽtes innoxij: vltimi iusti. Quãq̃

Right margin notes: p. lxxxvij. — ij. Reg. vi. — ps. cxxij. — j. Cor. iiij. — Luce. ij. — puer. xvi. — ij. Re. xvi. — Ps. vij. — ps. cxviij. — Humiliatio sine hũilitate inutilis est.

et innocētia pars iusticie est: sed cōsummatio eius apud humilē: non humiliatis sed humilib⁹ dat grām. Est aūt vere humilis q̄ humiliationem conuertit in humilitatē. ⁊ hic pōt dicere deo. Bonum mihi / q2 humiliasti me. hec Ber. ¶ Sūt aūt plura que ad humiliationē et hūilitatis exercitiū valēt: de qb⁹ idem Ber. sic dicit. Ad exercitiū humilitatis quinq3 ꝓdesse possunt. Amor vilitatis: vt ea querat homo in qb⁹ et locus quidā videaꝛ iniurie. Assiduitas subiectionis: vt semper velit esse cū aliquo quem reuereatur ⁊ timeat: vt discat frangere suam volūtatem. Tertio in humilitatis exercitio est cōparatio melioris: vt eū semꝑ attēdat homo ĩ quo inueniat gratiam que ei desit oblit⁹ que retro sunt: et in ea que ante sunt extētus. Quartum est assidua meditatio ꝓprie cōditionis: vt ad oēm elationis motum statim occurrat: q̄d superbis terra et cinis? Quintum est consideratio occulti inspectoris. Qūo eñ qui sepi⁹ cōfessionem fecerit alicui de ꝟbis que arrogāter dixerit: si forte cōtingat vt prauus simile aliquid loquēs illū videat / audiētem valde cōfunditur: ita q̄ cōsiderat occultū inspectorem cui cogitatio oīs confitetur / non poterit non erubescere si elatū quid mediteꝛ: ꝓpterea non solū cōtra supbiā / sed et cōtra vitia vniuersa valde vtile est homini semꝑ videre vidētē se: et sic attēdere oc'los ei⁹ in corde suo: ac si ex sola cura sit deo cōtēplari q̄d agat aut queādmodū se habeat ipse. hec Ber. Humilitatem igiꝛ pro posse sectare: sine qua nō poteris ꝓficere aut virtutem aliquā possidere. Unde iterꝫ Ber. Hūilitas ceteris virtutib⁹ intātū est necessaria vt absq3 ista ille nec esse virtutes videantur. Nāpe vt charitas siue queq3 alia virtus detur / humilitas meretur: q̄m hūilibus deus dat grām. Seruat acceptas: q2 non requiescit spūs nisi sup quietum ⁊ humilem. Seruatas cōsummat: nam virtus in infirmitate hoc est in humilitate perficiꝛ. hec Ber. Humilitas ergo mereꝛ grē impletionē. vñ ps.

Ps. ciij. Qui emittis fontes in cōuallib⁹. i. grām tuā prestas humilibus: inter mediū mōtium pertrāsibūt aque. Duo eñ mōtes sunt due species supbie: quaꝝ vna nasciꝛ ex re tēporali: alia ex re spūali. et inter istos duos mōtes est vallis humilitatis / non declinās ad aliquā spēm superbie: et in isto medio trāseūt aque grāꝝ. Scdo humilitas meretur implere gratie augmētationem: et ideo volēs vberiorem gratiam recipere a deo non estimet se magnum / sed humiliet seipm.

Humilitatꝫ indicia. ¶ Qz aūt homo non eleuet se de gratia quā habet sunt tria signa. Primum si nō vult vt propter grām vel perfectionem quā habet / exhibeatur sibi maius cōmodū q̄ alij. Scdm si paratus est contēptum incōmodū et laborem pati sicut alij. Tertio q̄ facto sibi incommodo credit in hoc non sibi fieri iniuriā / sed iusticiam. Tertio humilitas mereꝛ grē augmentate cōseruationem. Sicut eñ cinis conseruat ignem: sic humilitas gratiam / que est ignis spūalis. Conseruatur etiā ignis per lignoꝝ appositionem: sic ⁊ gratia per bonoꝝ operū multiplicationem / que est quasi lignoꝝ appositio. Item conseruatur ignis per insufflationem: sic ⁊ gratia per feruentem meditatiōem / que est quasi quedam insufflatio. Item cōseruaꝛ ignis per preseruationem a cōtrario: sic et grā per occasionū et societatū maloꝝ deuitationem / que est quasi quedam a contrario preseruatio.

Uita xp̄i. ¶ Sed redeamus ad intuēdū actus ⁊ vitā dñi iesu speculi nostri: qđ est principale nostri ꝓpositi. Igiꝛ in oīb⁹ exhibeas te presentem: et considera illā sup oēs alias benedictam familiā paruā: sed valde excelsam / pauperem / et humilē vitā ducētem. Felix ioseph senex querebat de arte lignaminis qđ poterat. Dña vo colo ⁊ acu pro precio laborabat: victum sponso ⁊ filio parabat / et alia expedientia domus obsequia (que multa sunt) faciebat: q2 seruiētem nō habebat. Cōpatere igiꝛ sibi: quā sic oportet laborare / et suis manib⁹ operari. Cōpatere etiā dño iesu: q2 eam adiuuat fideliter / et laborat in his que potest. Uenit enim (vt ipse ait) ministrare / et non ministrari. Intuere igitur bene eū / humilia obsequia domus faciētem: et nihilominus intuere etiam dñam ⁊ ioseph senem pro vite necessarijs laborātes. vñ Basili⁹. Ab ipa aūt primeua etate parentibus obediens: quātum laborem corporeum humiliter ⁊ reuerēter sustinuit. Qū eñ hoies essent honesti ⁊ iusti / egeni tamen ⁊ necessarioꝝ penuriā patiētes teste presepi: manifestum est q̄ sudores corporeos frequētabant necessaria vite sibi inde querētes. Jesus aūt obediēs illis etiā in sustinēdo labores subiectionem plenariā ostēdebat. hec Basi. Cōspice etiā qualiter ipi tres comedūt ad vnā mensam simul per singulos dies: non lautas ⁊ exquisitas sed pauperes ⁊ sobrias cenas sumētes: et qualiter postea simul colloquūtur: non inania ⁊ ociosa verba sed plena spiritu sancto ⁊ sapiētia: nec minus mente reficiuntur q̄ corpore: et qualiter post aliqualem recreationem cōuertūt se in cubilib⁹ suis ad orationem: non enim erat eis dom⁹ ampla / sed parua. Meditare etiam tria cubilia ĩ aliqua camerula: sc3 vnum pro quolibet eoꝝ: et intuere dñm iesum super vnum sero post orationem se cōponere per singulas noctes tā lōgissimi tēporis spacio: sic humiliter / sic viliter / sic etiam perseuerāter: vt faceret quicq3 alius pauperculus de populo. Quolibet sero in hoc strato deberes sibi cōpatiēdo eū aspicere / et te eidē humiliter ⁊ deuote recōmēdare. In tanta tamen corporis afflictione ⁊ penuria pia mater replebatur mētis leticia de tāti filij presentia. vñ Anselm⁹. Quo vel quali gaudio replebaꝛ tota substātia eius / quādo eū quē tātopere diligebat / quem creatorem atq3 dñatorem oīm reꝝ esse sciebat: secum degētem / secū edētem / seq3 quecūq3 nosse volebat dulci affatu docentem haberet / q̄s capiet. Quātūuis mirabilis itaq3 et ineffabilis amoris affectus cōsiderari queat: inter hūc talem tāte matris filium / et hanc talem tāti filij matrem perpēdāt hi: saltem quo / quo modo / quo vnico dilectionis feruore sepe altrinsecus amāt mater sc3 filium ⁊ filius matrem. Nec putetur ab aliquo vel parum quid sentire in se / quēlibet de affectu isti⁹ matris in filium suum. Nullo siquidem modo crediderim q̄ is qui ad eū intelligēdum ꝓuehi meruerit / ab amoris ipsi⁹ dulcedine extraneus vsq3quaq3 fieri possit. Qui aūt in hui⁹ dilectionis suauitatem transit / nullo pacto defendendum quin ⁊ in retributionis eius participium transiturus sit. hec Ansel. Uidisti quantam paupertatem / vilitatem / et asperitatem: vigilādo / dormiendo / abstinendo et in oībus suis actib⁹ rex regum et de⁹ eternus per tam longissimi tēporis spacia ꝓ nobis sustinuit. Ubi sunt ergo querētes ocia ⁊ cōmoda: querentes superflua ⁊ ornata: querentes curiosa ⁊ vana? Non didicimus in scholis magistri hui⁹ / qui talia volum⁹. Sed nunquid sapiētiores eo sumus? Ipse nos docuit verbo ⁊ exēplo humilitatem / paupertatem / ac corporis et laboris afflictionem. Sequamur ergo summum magistrum: q̄ nec fallere vult nec falli potest: et habētes iuxta doctrinam Apostoli victum ⁊ cum quib⁹ tegamur ad congruētem sc3 necessitatem non ad supabūdātiam his contēti simus. Alijs etiā virtutum exercitijs ⁊ studijs spiritualibus continue indesinenter ⁊ vigilanter pro posse insistamus. Ex hoc ergo facto dñi accipe doctrinam in tuam paruitatem resiliendo: ac teipsum non solum in tuo sed etiam alioꝝ conspectu vilificando: et per exercitium vilium ⁊ humilium operum abijciēdo. Uideas cōtinue defectus tuos ⁊ peccata tua: et ea aggraua quātum potes. Alioꝝ vero defectus post tergum proijcias / et non videas: q̄ si videris alleuies ⁊ excuses / et ipsis cōpatiaris ⁊ succurras pro viribus: cogitans semper q̄ tu faceres peius / nisi sola sua gratia te cōseruaret iesus christus. Auerte oculos tuos et mētis ⁊ corporis ab aspectu aliorum: vt in lumine vultus dei conspicere possis teipm. Nihil enim ad te humiliandum vtilius reperire poteris / q̄ si teipm bene inspexeris. vñ Bern. Humilem facit seipꝫ inspicere. Uolo proinde animam primo omnium scire seipsam: quia talis scientia non inflat sed humiliat: et est quedam preparatio ad edificandum. Nisi enim super humilitatis stabile fundamētum spirituale edificiū stare minime potest. Porro ad se humiliādam nihil anima inuenire viuatius seu accommodatius potest / q̄ si se in veritate perspexerit: tātū non dissimulet: non sit in spiritu eius dolus: statuat se ante faciem suam: nec a se auertere abducaꝛ. hec Ber. vñ ⁊ Aug. dicit q̄ non est paruus ad beatitudinem accessus cognitio infelicitatis sue. Teipsum ergo sine cessatione considera / et semper sine simulatione diiudica. In omi actu tuo: in omni locutione tua et in omni cogitatione tua teipm reprehende: et in te semper cōpūctionis materiam studeas inuenire: cogitando q̄ etiam bona que facis non sunt ad plenum excocta: nec illo feruore quo deberent facta: sed multis inquinata negligētijs: vt merito oīs iusticia tua panno mēstruate cōparari debeat mulieris. Considera etiā diligēter ⁊ cum

magno pauore frequētissime rumina ꝙ oēm aptitudinē
ad bonū et ad oēm grām seu quācūqȝ sollicitudinē circa
virtutū acquisitionē a teipo non habes: sed xp̄s tibi de-
dit sola sua mīa: q̄ si voluisset potuisset ita ꝯferre cuicūqȝ
ribaldo/te in luto fecis ⁊ lacum miserie derelicto. Quō
eñ sibi aliquid tāq̄ȝ suum attribuet ac si ab ip̄o ꝓueniat/
q̄ multotiens suā impossibilitatem in quibuscūqȝ bonis
operibꝰ magnis ⁊ paruis est expertus: qui totiēs cogno-
uit se non posse dum voluit: et qñ (vt ita dicā) non voluit
nec curauit nec sup talibꝰ cogitauit/sensit se subito diui-
nitus excitatū: feruore mirabili ad illa opa faciēda que
prius cū omī suo conatu implere nō potuit. Nam ⁊ talē
impossibilitatē iccirco deꝰ tā lōgo tpe dīnari ī hoīe ꝑmit
tit vt discat humiliari ⁊ nunq̄ȝ in seip̄o inaniter glorieꝛ/
sed deo oīne bonū attribuat: nō solū ꝯsuetudine quadā
et labijs/sed potius ex intimo sui cordis. Cogita etiam
ꝙ non est ribaldꝰ vel quicūqȝ pctōr q̄ non magis assiste-
ret deo suo q̄ȝ tu/et q̄ non magis recognosceret dei bñfi-
cia q̄ȝ tu: si recepisset grās quas tu sola dei gratuita boni
tate et non ꝓprijs meritis recepisti. Propter qd̄ potes
teip̄m viliorem ⁊ inferiorem omni homini iudicare: et ne
ꝓpter ingratitudinē tuā a suo ꝯspectu te xp̄s foris abij-
ciat: nō īmerito formidare/et pctā alioꝝ in te sub quadā
silitudine transformare / sic te ī tua ꝯsciētia increpādo.
Ecce ille est homicida: et ego miser multotiens occidi
aīam meam. Iste fornicator est ⁊ adulter: et ego tota die
fornicor et adulteror a deo meo oculos auertēdo/et dia-
bolicis suggestiōibꝰ supponēdo: ⁊ sic de alijs suo modo.
Inducen- Debes etiā habere ī ꝓprio tuo sentimēto duo: videlicet
tia duo ad ꝙ sentias de teipso sicut de vno corpore mortuo fetenti/
hūilitatē. pleno vermibus/et male olenti: et sicut de vno cadauere
qd̄ hoīes dedignātur videre/imo claudūt nares ꝓpter
eiꝰ pessimū fetorē/et auertūt facies vt non videāt talem
ac tātā aboīatiōem. Et ꝙ si q̄s de tuo corpore iusticiam
faceret/sentias ꝙ iustū esset vt tibi oculos erueret: ac na-
sum/aures/et os abscinderet: et sic de alijs sensibꝰ et mē-
bris corporis: q2 deū offendisti cū eis. et ꝙ tantū de hoc
gauderes vt nūq̄ȝ aliud de te tantū desiderares/aut vel
les. et ꝙ omnia vituperia/verecūdias/et diffamationes
plusq̄ȝ possent imaginari vel cogitari: vt vinū bibēs/ac
cū summo gaudio ⁊ leticia cordis reciperes: imo ī facie
ridēs/splēdēs/et alacer appareres. Et ꝙ oēs te viden-
tes faceres admirari/et ad seip̄os ꝯuerti: et ꝙ crederēt
nō posse sine deo hoc fieri. Deinde oportet ꝙ diffidas de
teip̄o totaliter/et de oībꝰ bonis tuis/et de tota vita tua:
et ꝯuertas te totū/et reclines sup brachia iesu xp̄i pau-
perrimi/humillimi/improperati/despecti ⁊ mortui pro-
pter te: vsqȝquo tu sis mortuꝰ in oībꝰ tuis sentimētis hu-
manis. et ꝙ iesus xp̄s crucifixus viuat in tuo corde ⁊ in
aīa tua: et totus transformatus et transfiguratꝰ et viuꝰ.
Et hec cordialiter sentias ī te: intātū vt nūq̄ȝ videas vel
audias nisi solū iesum stātem ī cruce suspēsum ⁊ mortuū
ꝓpter te: ad exēplar beate virgīs mortuꝰ mūdo ⁊ viuēs
in fide. et ꝙ in illa fide viuat tota tua vita vsqȝ ad resurre
ctionem/in qua deꝰ mittet gaudiū spūale et donū sancti
spūs in aīa tua/et in illis q̄ diligūt aduētum eiꝰ. Ex his
premissis generabiꝛ in te virtꝰ illa que est mater ⁊ origo
oīm virtutū scȝ humilitas/que interiores oculos aperit
ad dei conspectū/cor hūanū ab omī supflua cogitatione
purgādo. Nam dū homo ī suā paruitatē resilit se vilifi-
cādo/se increpādo/se detestādo/suā nihileitatem ꝯside
rādo/sibijp̄i intētissime displicēdo: per hec ⁊ silīa intātū
circa ꝓp̄a occupaꝛ negocia ꝙ oīs alia inutilis cogitatio
arescit. Et sic dū oīa alia audita visa ⁊ tēporaliter opata
a se repellit/et ī obliuionē adducit: incipit ad seip̄m redi-
re/et modo mirabili ī seip̄m reuoluiꝛ: et sic ad originalē
iusticiā et celestē quodāmodo puritatē incipit ꝓpiqua-
re. Sic dū in seip̄m reflectiꝛ ꝯtēplationis oculꝰ dilataꝛ:
et ī se scalā erigit per quā trāseat ad ꝯtēplādū et angeli-
cum spiritū et diuinū. Ad qd̄ oportet vt aīa materialia
oīa ab oculis suis excludat: sicut aliq̄s volēs solem visi-
bilem intueri/necesse est vt ab oībus alijs visibilibꝰ ocu-
los auertat. Et ex tali ꝯtēplatione animꝰ ad bona cele-
stia inardescit/et oīa tēporalia tāq̄ȝ nihil ⁊ lōge ꝓspicit.
Per hoc illa charitas in mēte feruescere incepit q̄ velut
ignis oēm rubiginem vitioꝝ ꝯsumit. Sic totā aīam in-
tantum occupat charitas ꝙ non est qua intret vanitas.
Nam q̄cq̄d cogitat/q̄cq̄d loquiꝛ vel operaꝛ: totū proue-
nit ex dictamine charitatis. Vt ergo ī bono iugiter per- Perseue-
seueres/sta iugiter in timore: et a deo totaliter recogno- ratie habē
sce/et ab ip̄o perseuerātiam pete. Et si non vis corruere de ratio.
noli alios iudicare: nec ꝯtra eos indignationis spū mo
uearis. si eos vides ī aliquibꝰ deficere/et eis ꝯpatiaris
ex corde: ac ꝓ eis simpliciter ora/et eos ī corde tuo quā-
tum potes excusa: cogitando ꝙ non potes aliq̄d nec ipsi
pñt / nisi quātū xp̄i grā manū suā porrigit: q̄ non ꝓ me-
ritis/sed ꝓ sue voluntatis bñplacito tribuit. Si hec co-
gitaueris/firmꝰ eris. Nam q̄ est causa ꝙ multi qñqȝ inci
piūt multa ī abstinētia ⁊ in alijs facere q̄ non perseuerāt
corpore lāguēte vel spū frigescēte? Certe nulla alia cau
sa/nisi ꝓpter eoꝝ elationē et presumptionē: dū de se pre-
sumētes alijs indignātur/et eos ī cordibꝰ suis iudicant:
et deꝰ subtrahit ab eis donū suū: efficiūturqȝ defectuosi
plusq̄ȝ alij quos primitꝰ iudicabāt. Nam cōiter istud ac
cidit ꝙ q̄cūqȝ aliū in aliquo iudicat/deꝰ tādē eū in eodē
defectu vel maiori cadere permittit. Ergo seruias deo
in timore: et si qñ te sentias ī exaltatiōe quadā ob memo
riam bñficioꝝ que tibi donat altissimꝰ: apprehēde disci-
plinam increpationis et ꝓp̄e rep̄hēsionis: neq̄ñ tibi ira-
scatur dñs/et pereas de via iusta ⁊ cadas. ¶ Et breuiter
sequere vtilē Ansel. doctrinā. Vīa (inquit) interiora tua:
et ea que agis inspicias / et ad quē finē queqȝ peruētura
sunt videas. Et credo (nisi insanꝰ sis) ea facies vnde fe-
licitatem ⁊ gaudium recipies: ea vero dimittes vnde tor
menta ⁊ tristiciam merearis. hec Anselmus. Oratio.

O Iesu mitis ⁊ vere patiētie forma et humilita-
tis exēplū: repelle a me oēs fastus supbie: cun-
ctosqȝ appetitus inanis glīe: oīa simul genera
tāte pestis tāteqȝ malicie. Non sit dñe neqȝ vi-
deri possit vllū tāti mali/tāteqȝ ꝑditionis signū in seruo
tuo: neqȝ in moribus meis: neqȝ in verbis: neqȝ in factis:
neqȝ coram te in cogitationibꝰ meis. Fūda ī vera ⁊ pro-
funda humilitate: vt nullus ī me pateat locus inimicoꝝ
insidijs: et presta vt sim ꝑuulus in oculis meis: quatenꝰ
plenam grām inueniam in oculis tue maiestatis. Amen.

¶ De officio ⁊ vita Johīs baptiste. Corrñdet
euāg. Anno q̄ntodecio īperij tyberij cesaris ⁊c̄. Ca. xvij.

PRetermissis oībus alijs
infantie saluatoris actibus/cura fuit Ex Mat.
deinceps ip̄is euāgelistis describere et Luc. iij.
facta ⁊ dicta xp̄i que gessit ꝯm etatis
plenitudinē et ꝯm viꝝ perfectū. et pri
mo de baptismo quo a iohāne bapti-
satus fuit. Pretermittendum est igiꝛ
mysteriū et officiū iohānis baptisantis et baptismū pe-
nitētie predicantis [In diebꝰ (itaqȝ) illis] qbꝰ adhuc in
nazareth iesus habitabat: vel qñ hec q̄ sequūꝛ ꝯtigerūt
ꝯm ꝙ diciꝛ in p̄cipio euāgelioꝝ ī eccl'ia. In illo tēpore
scȝ [anno. xv. tyberij cesaris] q̄ successit octauiano augu-
sto: sub quo natꝰ est xp̄s [ꝓcurāte] et regēte [pōcio pyla-
to iudeā: tetrarcha aūt] adhuc [galilee herode ⁊ lysania
abyline tetrarcha philippo] etiam adhuc [tetrarcha itu
ree ⁊ traconitidis regiōis] Vbi sciēdum ꝙ (vt supra di-
ctum est) regnū iudeoꝝ ī quattuor tetrarchias diuisum
fuerat: quaꝝ duas. s. iudeā et abylinā habebat archelaꝰ:
tertiā ħo et quartā philippus. Accidit aūt vt archelaus
tyrānidē exercēs apud augustū accusareꝛ: qui ob hec ab
augusto depositꝰ in exiliū est missus. x. anno sui principa
tus. Et extūc vna pars principatꝰ sui scȝ iudea cepit per Pylatus
procuratores ⁊ officiales romanoꝝ administrari: quoꝝ ꝓcurator
quintus pōcius pylatꝰ fuit/dictus a pōcio insula in qua tm̄ fuit.
stetit. Vñ non erat p̄ceps ordinariꝰ/sȝ fuit vicariꝰ vel
delegatꝰ: et ideo ꝓcurator est dictus. Si ḡ qñqȝ legiꝛ pre
ses fuisse/intelligēdū est de ꝓcuratore: q2 vt videꝛ nūq̄ȝ
preses fuit/sed eo ꝓcuratore existēte vitellius preses sy-
rie: cuiꝰ pars iudea est/extitit. Et forte ideo preses dici
poterat: q2 qñqȝ presidis officiū exercebat. Altera vero
pars p̄cipalis sui scȝ abilina tradita est lysanie sub no-
mine tetrarchie. Istū lysaniā dicūt quidā fuisse filiū he-
rodis ascalonite: sub quo natꝰ est dñs. sed Josephus di-
cit ꝙ fuerit nepos eiꝰ natꝰ ex alexādra sorore ipsiꝰ hero-
dis: et ex patre ptholomeo de libano: et hoc magis vide-
tur. Et subditur [sub p̄cipibꝰ sacerdotum anna ⁊ cay-
pha.] Isti affinitate erāt coiūcti: et vicissim pōtificatum
amministrabat: sed annas quo anno dñs est baptizatus:

et cayphas illo quo est passus: inter quos i illis trib⁹ an-
nis tres alij (scʒ ismael/eleazarus/et symeon) fuerūt/ qui
hic tacētur. et tāgit euāgelista solū illos sub qb⁹ predica
tio incepit iohis ꝛ passus est xps. Vr aūt pdicatio iohis
tam solēniter describit: scʒ p imꝑatoris ꝛ pōtificū et pri
cipum tpa: est ad designādum excellētiā ei⁹ quē nūciare
veniebat: vtpote q̄ summ⁹ īpator ꝛ pōtifex ꝛ gubernator
oīm existebat. Nūc ergo [factū est vbū dñi] .i. supna mē
tis inspiratio que dr verbū: qꝛ int⁹ i mēte loquit. ſm illō
p̄.lxxxiiij. ps. Audiā qd loquat i me dns de⁹ [sup iohānē zacharie
filiū in deserto] q̄ tūc i anno erat .xxx. qd tps predicatio-
ni debitū est: qꝛ tūc etas virilis viget vt baptisās ꝛ predi
cās xpi aduētū et redēptionis solatiū annūciaret. Audi
uit iohes p internam inspirationē ac reuelationē diuinā
et auditu mētis verbū dñi sola grā desuper ei loquētis.
Vñ ſm Chriso. Verbū dñi hic mādatū seu preceptum
dei dr: qꝛ non a semetipo iohes sed deo illum monēte ad
ministeriū istud accessit. Vñ et ipe ait. Qui me misit ba-
ptizare i aqua .ꝛc. Et ne ꝑpter defectū aque differret ba
ptism⁹ eorꝫ q̄ in ei⁹ predicatiōe cōuertebātur: et vt predi
cādo magis ꝓficere possit/ exiuit de deserto vbi iam pe-
nitētiā agēdā predicare ceperat [et venit i regionē] [cir-
ca iordanē/ vbi copia aquaꝝ et loca poplosa erāt [bapti
zās ꝛ predicās baptismū pnie i remissionē pctoꝝ] Et in
hoc dedit exēplū predicatorib⁹ vt loca fructificationis
Baptism⁹ iohis non mūdabat sine pnia. vbi diuini qrāt non recreationis. Baptism⁹ iohis dispo
nebat hoīes ad suscipiēdū xpm: ideo nō baptizabant ab
eo nisi iudei quib⁹ pricipaliter ꝓmissus fuit xps. Mulie-
res etiā non baptizabātur: qꝛ ipse erāt instruēde a viris.
Baptism⁹ christi. Nec infantes baptizabant: qꝛ mysteriū nō intelligebāt/
et cognitio necessaria erat. Baptism⁹ vo xpi datur omī
seru: omī gēti: omī etati i remissionē pctoꝝ. Et ḡ hic dr
in remissionē pctoꝝ non est referēdū ad baptismū iohis:
sʒ ad pniam que baptismo annectebat: sola em ipa pnia
remittebat. Baptism⁹ qdē iohis/ baptism⁹ pnie erat: qꝛ
ad pniam baptizādos monebat: et non nisi adultos q̄s
penitētes videbat baptizabat. Vñ licet baptismo ipsius
nō dimitterent pctā: susceptio tñ illi⁹ erat qdā ꝓtestatio
agēdi pniam p quā dimittunt pctā. Erat etiā baptism⁹
iohis in remissionē pctoꝝ non effectiue sed preparatiue:
qꝛ preparabat ad xpi baptismum/ in quo fiebat remissio
Baptism⁹ penitentie pctoꝝ. Baptismus ḡ iohis erat baptism⁹ pnie: qꝛ pniam
Baptism⁹ delictoꝝ habebat/ sʒ ea relaxare non poterat. Baptism⁹
gratie. aūt xpi est baptism⁹ grē: qꝛ in xpo dat et pctā relaxātur.
Baptism⁹ quītuplex vñ Chriso. Illud datū est i pnia: hoc i grā. ibi venia hic
victoria. ¶ Et notādum ſm Grego. nazazenum ꝙ quītu-
plex ē differētia baptismatū. Est ei quoddā figuratiuū
quo baptizauit moyses: sed i aqua solū scʒ in nube ꝛ ma-
ri. Aliud est preparatiuū/ quo baptizauit iohes: de q̄ hic
dicit. Tertiū est pfectiuū: vt baptismū xpi qd fuit i spū.
Quartū est superogatiuū/ qd scʒ fit in sanguine p marty
rium: et hoc est venerabili⁹ ceteris: qꝛ iteratis non fedat
contagijs. Quintū est culpaꝝ actualiū abstersiuū/ qd fit
quotidie in lachrymis: et est laborioſi⁹ ceteris. Johānis
Baptism⁹ iohis ꝓparatori⁹ ꝛ figuratiuus qdē baptism⁹ erat preparatiu⁹: qꝛ necessariū erat hoīes
preparari ad xpm baptismo ei⁹. Et ſm hoc ita se habet
baptism⁹ iohis ad xpi baptismum: sicut cathecismus in
quo baptizādi instruūtur de fide ꝛ preparātur ad baptis
mum se habet ad baptismū verū. vñ Remig. Baptism⁹
iohis figurā gerebat cathecuminoꝝ. Nam sicut modo
cathecizātur pueri vt digni fiāt ad sacramētū baptisma
tis: ita iohes baptizabat vt baptizati ab eo postea deuo-
te viuēdo digni fierēt accedere ad xpi baptismum. vnde
et Chriso. Apte ergo cū dixisset ꝙ venit predicās baptis
mum pnie adiecit i remissionem pctoꝝ. q.d. Iccirco sua
debat illis penitere vt subsequēte veniā facili⁹ impetra-
rent credētes in xpm. Vñ baptisma illud nullā aliā ha-
buit cām/ nisi ꝙ preparatorium erat ad fidē. hec Chriso.
Baptism⁹ iohis quare fact⁹ in iordane. Vnde ꝛ baptizabātur in iordane q̄ descēsio interpretat
de supbia veteris hoīs ad humilitatē cōfessiōis ꝛ emēda
tionis descēdētes: quaten⁹ abdicata vita veteri renoua-
ri mererētur i xpo. Ideo etiā cōuenieter baptism⁹ iohis
fact⁹ est i iordane: qꝛ erat qdā ꝓtestatio pnie agēde/ per
quā appropinquat regnū celoꝝ et trāsit⁹ ad terrā viuen
tium: sicut filij israel ad terrā ꝓmissionis transierūt per
Baptizandi cause in iohanne. iordanis fluuiū. Baptizauit aūt iohes ꝓpter plures ra-
tiones. Prima est ſm Aug. vt significaret baptismū xpi
et sic fuit sacramētū. Scđa est ſm Chriso. vt ex noīe ba-
ptizandi plures ad iohem cōuenirēt/ quib⁹ de xpo annū
ciaret. Tertia est ſm Greg. vt per baptismū iohis hoīes
assuescerēt ad baptismū xpi. Quarta ſm Bed. vt per ba-
ptismū iohis hoīes prepararētur ꝛ humiliarētur ad ba-
ptismū xpi. Quita est ſm ipm Johem vt manifestet xps
in israel i baptismate iohis voce patris ꝛ spiritu sancto.
Dicebat ḡ prius in deserto/ et postea circa iordanem ad
eos q̄ moti cōuersatione vite ei⁹ exibāt ad ipm [Penitē
tiam agite] .i. peniteat vnusqsqꝫ mala prioris vite [appro
pinquabit em regnū celoꝝ] scʒ penitētiā agēti. ſm Remi
gium regnū celoꝝ quattuor modis dr: scʒ xps. ſm illud
Regnū dei intra vos est. Sācta scriptura: ſm illō. Aufe Luc.xvij.
retur a vobis regnū dei/ et dabit genti facieti fructū ei⁹. Mat.xxi.
Sācta eccl'ia: ſm illud. Sile est regnū celoꝝ decē vgini- Mat.xxv.
bus. Supernum soliū: ſm illud. Multi venient ab oriēte Mat.viij.
et occidēte/ et recūbēt i regno celoꝝ. Et hoc totū potest Peniten-
hic intelligi. Agēda est pnia et nō sera/ que est dānatoꝝ: tia multi-
nō coacta/ que est latronū: nō ficta/ que est hypocritaꝝ: plex.
non desperata/ que est pditoꝝ: sed vera/ que ſm Chriso.
cor mūdat/ sensus illuminat/ et ad susceptiōem xpi hūa-
na precordia preparat. Vt aūt ait Hiero. Primū bapti
sta iohes regnū celoꝝ predicat/ vt precursor dñi hoc ho-
noretur priuilegio. Vñ et Petrus rauenas dicit ꝙ post Regni ce-
peccatum ade ꝛ illi⁹ diluuij vastitatē solēnē electo est iu- loꝝ ꝓmis-
storꝝ infinita pluralitas/ cū quib⁹ de⁹ facie ad faciē locu- sio pma p
tus fuisse dinoscit. Et enūeratis precipuis patriarchis/ iohēʒ bap.
patrib⁹ et ꝓphetis veteris testamēti/ subinfert: qꝛ ab eis
nulla mētio facta fuit de regni celestis ꝑpetua māsione:
nec in his oīb⁹ memoria regni: nec noīatur/ nec auditur:
nihilqꝫ de celestis regni gloria prophetatur. Et subdit.
Quid plura? A principio mūdi vsqꝫ ad iohem vniuersita
tis humane electionem recollige: nec in sermone vel ope
re illi⁹ regni celestis poteris reperire dulcedinem. Veni
ergo ad iohānem/ et audi vocem exultationis/ vocē leti
cie/ mie vbū/ sermonem glie/ grē largitatē: qd celauerat
deus/ tacuerat angel⁹/ latuerat patriarchas/ ꝓphete ne
scierāt. Penitētiam (inquit) agite: appropiquabit em re
gnum celoꝝ. Verbū penitētie dulce ꝛ gloriosum: verbū
regni celoꝝ letū et aduocādum: illi soli primo cōueniēs
q̄ prim⁹ noui testamēti posuit fundamēta. et addit. A die
bus ade vsqꝫ ad iohem organū nostrū versum est i vocē
flentium: qꝛ vbi pctoꝝ frequentia nec pnie locus duplex
erat deplorādi materia. Johānes natus ostēdit medica
men vulneri/ peccato penitētiā/ veniā iniquitati. Hec est
prima vox clamās i deserto ꝓposuit: et vox turturis au-
dita est in terra nostra: et tūc imisit in os nrm nouū car-
men deo nostro: et resonat in ore nostro gratiarū actio:
et vox laudis. Superexaltat mīa: pctorib⁹ parcit: regnat
pietas: iusticia dissimulat: et miserēdi non feriēdi querit
occasionem misericors et miserator dñs. Hec Petrus.
Et vt ostendatur idoneitas iohānis ad testificādum de
xpo ex sanctitate vite describit euāgelista vitā iohānis.
Primo ab asperitate vestis: qꝛ vtebat veste aspera scʒ ci Vestitus iohis bap.
licio seu tunica de duris camelorum pilis. In quo moue
mur vt ad refrenationem carnis asperis vtamur. Vnde
Hiero. De pilis (inquit) habebat vestimētum/ non de la
na. Aliud austeritas indicium est: aliud luxurie mollio-
ris. vnde et Chriso. Seruis aūt dei non cōuenit habere
vestimētum ad speciem visiōis vel ad carnis delectamē
tum/ sed tātū ad nuditatis tegmētum. [Habebat em io-
hānes] vestē non mollē neqꝫ delicatā: sed cilicinā grauē
et asperā/ et cōterētē corp⁹ poti⁹ q̄ fouētē: vt de virtute
aīe eius ipe habit⁹ corporis loqueret. Scđo a cōtinētia Cōtinētia
constringēte carnis lasciuiā: qꝛ habebat [zonā pelliceā] iohannis.
asperā .i. corrigiā de siccis ꝛ crudis aīalium pellibus fa-
ctam [circa lūbos] in quib⁹ est sedes luxurie ad carnem
et luxuriā mortificādam: qꝛ carnem suā crucifixit cū vi-
tijs ꝛ cōcupiscētijs: qd eoꝝ est ꝓpium qui sunt iesu xpi.
vñ Chriso. Cōsuetudo em erat apud iudeos vt zonis la-
neis vterentur: ideo iste quasi duri⁹ aliqd facere volens
zona pellicea cingebat. Quid tunica ꝛ zona iohānis alle zona ioh.
gorice significēt ptʒ per Chrisost. qui sic ait. Erat iohes
sed hoc est lex in iohāne vestitus pilis cameli. Non pote
rat habere tunicam de agno de quo dr. Ecce agnus dei: Johis.j.
ecce q̄ tollit peccata mūdi. Et zonam pelliceā habebat
in lūbis: qꝛ iudei hoc solum putāt peccatū esse qd opere
peccāt. Tertiū dñs noster iesus xps i apocalipsim iohis
qui videt inter septem cādelabra habebat zonā aurea Apocal.j.

non in lūbis/sed in pectore. Lex in lūbis cingit. Ceter
xp̄s hoc est euāgeliū et monachoꝝ virt⁹:non solū in libi
dine/sed ꝛ in mēte cōmēdat. Hic nec cogitare q̄dē expe
Marci.j. dit:ibi qui fornicatus fuerit tenet in crimine. Tertio ab
Sobrie: abstinētia ꝛ vict⁹ parsimonia [locustas em̄] .i.herbas sic
tas iobis. appellatas [et mel siluestre edebat] qui cib⁹ pauperū est
in terra illa. Ubi sciēdum ꝙ locuste plura significāt:de
quibus iste ✠sus extat. Radices/herbas/et aues dic esse
locustas. Sūt em̄ parua aīalia per modū saltus volitā:
tia/que reperiūtur in deserto iudee:et frixa cū oleo sunt
cibus pauperū. Sed non videt ꝙ iobānes locustaꝝ car:
nes māducauit/qui pane etiā vesci renuit : et ꝙ frixuris
vsus sit/qui nihil coctū accepit:et ideo magis videt pro
babile de alijs intelligi debere. Unde ī partib⁹ illis quā
dam herbā languste.i.locustam nomināt:que dr̄ illa esse
quā btūs iobānes edebat. Uel aūt siluestre ex apib⁹ in
truncis arboꝝ reperit. Uel ſm Raba.sunt folia arboꝝ
alba ꝛ tenera:que manib⁹ contrita saporem habēt quasi
mellis. Inuenit etiā ibidem mel ex calamellis:que cala:
melle sunt calami pleni melle.i.de succo dulcissimo. Uo:
cāt etiā alio noīe cannamelles:qđ nomen ex cāna ꝛ mel:
le cōponit:eo ꝙ cannis siue arūdinib⁹ hmōi calami sunt
similes. In hoc itaq̄ beatus iobānes aperte demōstrat
ꝙ pro nihilo mūdum istū/oēsq̄ ei⁹ blandicias duceret:
qui tam vilissimo indumento ciboq̄ tenui/et imperato
vtebatur. Sola em̄ hui⁹ vite necessaria querebat q̄ sic vi:
Imitato: uere disposuerat. Hui⁹ exēplū illi sequūtur q̄ dicūt habē
res iobis tes victū et vestitū:his cōtēti sum⁹. Propterea em̄ quia
baptiste. penitētiam predicabat qualiter penitētes viuere debeāt
vt bon⁹ magister eis in seipso exēplū et regulam dabat.
Johānis Erat em̄ terra cubile:antra dom⁹:pilus vestis:pellis zo
penitētia. na:aqua potus:locusta cib⁹. Et sic nō solū mūdū et blā:
ditias ei⁹ cōtēnere/sed etiā toti⁹ gn̄is hūani peccata de:
flere se ostēdit/et exēplū vtile posteris dereliquit. Totū
ergo qđ erat in iobāne/penitētiā predicabat:et nomen/
Predica: qꝛ dei gratia: locus/qꝛ desertū:et habit⁹/qꝛ ciliciū:et ci:
tor euāge: bus/qꝛ locustarū:et sermo:qꝛ penitētie verbū : et opera:
lij et eius tio/qꝛ baptisma assuefaciēs ad bonū. In iobāne descri:
officium. bitur euāgelij predicator:ꝛ primo quātū ad doctrinam.
Debet em̄ exēplo iobānis predicare penitētiā/et ea que
recedere faciūt a pctīs/et ea que faciūt accedere ad cōse:
cutionē regni celestis. Scd̄o quātū ad cōtinētiā:qꝛ zona
dicit esse circa lūbos vt predicator continētiam habeat.
Hiere.j. Uñ dn̄s hieremiā mittēs predicare ait. Accinge lūbos
tuos. Tertio quātū ad vitā:et hoc dupliciter:scꝫ quātū
ad vestitū et victū:in qb⁹ etiā a iobāne accipiat exēplū.
Qui ğ penitētiā et aspera iniūgit vel predicat ꝛ corripit
habitū penitētie pretēdat:aspera veste tegat:et parce re
ficiatur : vt in eo vilitas vestis ꝛ cibi laudet/quoꝝ vsus
in diuite arguit. Austeritas em̄ vite requirit in euāgelij
j.Cor.ix. predicatore:ideo dicit Apl's. Castigo corp⁹ meū et ī ser:
uitutem redigo:ne forte cū alijs predicauerim ip̄e repro
bus efficiar. vñ Hiero. Uestis q̄ppe ꝛ cib⁹ et potus totā
austerā vitā predicātiū ostēdebat. vbi et Chriso. Talem
esse oportebat precursorem dn̄i pphetā et apl'm xp̄i:qui
totū se celesti deo cōtēptis reb⁹ mūdi prestaret. Uñ non
Matth xj. immerito a dn̄o etiā angel⁹ nūcupat:qꝛ in hoc mūdo po
et Mar.j. situs mūdū ip̄m angelica vita calcabat. Si aūt ille q̄ pu
Joh. bap. rus ita erat ꝛ celo clarior/et pphetis celsior:et quo null⁹
laudes. hoīm maior fuit:quiq̄ tāta apud deū familiaritate gau
debat:ita seip̄m ad oēm patiētiam durabat laboꝝ fluxa
delitiaꝝ cū diuitijs despiciēs/atq̄ ad oēm se vite rigorē
coartās. Quam nos habebim⁹ excusationem q̄ post tot
xp̄i beneficia:postq̄ tāta ꝛ infinita onera pctōꝝ:neq̄ mi
nimam particulam illi⁹ castigationis imitamur?sed co:
messationibus et ebrietatib⁹ deditī : ac peregrino odore
flagrātes vel potius fetētes:ac vndiq̄ nosmetip̄os rela
xantes et mollificātes ī predā diaboli preparamur:et ei
Matt.iij. captabiles nos facim⁹. hec Chriso. Tūc audita iobānis
fama [exibat ad eū oīs hierosolyma] quātū ad habitan:
tes ī ciuitate illa [et oīs iudea] quātū ad circūiacētes in
ea [et oīs regio circa iordanem] quātum ad duas trib⁹
et dimidiā:oīs inq̄.i.multi de oīb⁹:vt sit hyperbolica.i.
multū expressiua locutio:et ponit ibi cōtinēs p contēto.
Johānis [Et baptizabātur ab eo in iordane baptismo suo] cōfitē
baptism⁹ tes peccata sua : et se aptātes baptismo xp̄i suscipiendo.
prenūcia: Baptism⁹ em̄ iobānis ad hoc erat ordinat⁹ quasi quedā
tiuus xp̄i. preparatio ꝛ prefiguratio baptismi ipsius xp̄i de pximo

venturi : et ideo iobānes non solū predicabat/sed etiam
baptizabat : qꝛ sicut sua predicatione nunciabat xp̄m de
pximo vēturū/sic suo baptismo assuefaciebat hoīes ad
libēti⁹ suscipiēdum xp̄i baptismū. Unde baptism⁹ iobā
nis erat quedā ptestatio credēdi ī xp̄m vētuꝝ/et faciēdi
Act.xix. opera penitētie vt deuoti⁹ acciperēt ip̄m. Et hoc est qđ
in actibus dr̄ ꝙ iobānes baptizauit baptismo penitētie
populū:dicēs in eū qui vēturus esset post ip̄m/vt crede:
rent:hoc est in iesum.et ideo dr̄ hic cōfitētes peccata sua
delēda scꝫ per xp̄m vēturū:qꝛ non poterat hoc facere io:
bānes:sꝫ denūciabat hoc per xp̄m fiendum [Uidēs aūt
multos phariseoꝝ et saduceoꝝ] non confitētes peccata
sua [venientes] cū turbis [ad baptismū] non ex vera reli
Ex Luca gione:sed ppl'i timore/ac ficte ꝛ insidiose:dixit eis [Geni
et Mat.iij. mina] seu [pgenies viperarum] .i. venenati ꝛ venenatoꝝ
filij [quis ostēdit vobis] non penitētib⁹ [fugere a vētura
ira?] et euadere seueritatem futuri iudicij.q.d.null⁹ nisi
a malicia vestra recedatis/et penitētiam faciatis. Licet
em̄ falsitas vestra lateat ī cōspectu populi/non tñ latere
poterit ī iudicio dei:qꝛ tūc erūt manifesta abscōdita cor:
dis vestri. Sic eos arguebat:vt a malis suis resipiscen:
tes p iustā penitētiā futuri iudicij penā euaderēt. Nam
ſm Greg. Uētura ira est extrema dei vindicta:quā tunc
fugere pctōr non valet q̄ nūc ad lamēta pn̄ie non recur:
Pharisei rit. Pharisei dicuntur a phares qđ est diuisio:quasi ab
vñ dicūt. alijs diuisi:vel se diuidētes scilꝫ iudeoꝝ sacerdotes:qui
in habitu/et in victu/et in gestu erāt quodāmodo distin:
Saducei cti ab alijs ī signū maioris religionis. Saducei dicūtur
vñ dicunt. a sadoch:quasi iusti vel se iustificātes:qui.v.libros moy:
si recipiūt:pphetas respuūt:resurrectionem et angelos
esse nō credūt. Hos q̄q̄ qui inter iudeos maiores esse vi:
debātur/vidēs iobānes ad suū venire baptismū eos in:
crepat:et cōfidēter vitia eoꝝ arguēs/vtrosq̄ genimina
et pgenies viperarum vocabat:qꝛ venenum hypocrisis
et erroris a suis traxerūt pgenitorib⁹ : et qꝛ maloꝝ acta
imitantes eis inuidēt eos psequūtur:et ita venenati filij
de venenatis parētib⁹ sunt nati. Nam ſm Remig. Con:
suetudo scripturarū est ab imitatione operū noīa impo
nere. Sic ꝛ isti ab imitatione viperarum pgenies vipera
rum dicūtur. Cum igit penitētia ꝛ correctione maxime
indigerēt/increpātur:qꝛ non pri⁹ venena deponūt:vt sic
ad baptismū veniāt. vñ subiūgitur [Facite ergo] scilꝫ in
pn̄ti et cito [dignos fructus pn̄ie] .i.pn̄iam dignā et fru:
ctuosam per cōtritiōem:per cōfessionem:per satisfactio:
nem:vt fugiatis iram vēturā:qꝛ hec est sola via euadēdi
illā vbi Chriso. Non em̄ satis est penitētib⁹ peccata di:
mittere:sed opus est ei⁹ ferre fructus. ſm illud. Declina ps̄.xxxvj.
a malo ꝛ fac bonū. Sicut non sufficit ad sanationē sagit
tam euellere/sed opꝫ vlceri medicamētū apponere. Non
aūt dicit fructū/sed fruct⁹ copiā designās. hec Chrisost.
Fructus ✠o dicit non qualescūq̄/sed dignos pn̄ie.i.ſm Fruct⁹ pe:
exigentiā culpe:vt ſm Greg. Quāto q̄s graui⁹ peccauit nitentie.
tāto ampli⁹ pro qualitate culpe peniteat:et tāto maiora
querat bonoꝝ opera lucra per penitētiā/quāto grauio:
ra sibi intulit dāna per culpam. Unde in Apoca. Quātū Apo.xviij
se glorificauit ꝛ in delitijs fuit:tantum illi date tormētū
et luctum. vbi Petrus cantor parisieñ. Sed quid faciē:
dum irretito plurib⁹ facinorib⁹ confitenti:tamen ꝛ peni
tenti qualitercūq̄:nolenti aūt subire opus ꝛ fructum pe
nitentie dignū culpe. Ergo ne a se repelleret charitatem
per impositionem grauioris penitētie : respuēs eam per
tedium modicam ei iniūgere penitētiam: Melius em̄ est
vt in purgatorio suppleat quod minus hic agit:q̄ꝫ quis
in inferno eternaliter puniat. Aut em̄ deus aut homo pu
nit. Sed quid si confessor mihi non iniūgit fructū dignū
penitentie scꝫ pro quātitate culpe? Ego supplebo:qꝛ ſm
quātitatem ꝛ qualitatem culpe metiri debet quātitas pe
ne:qđ fit ex discretione/que necessaria est penitenti sicut
et confessori. hec Petrus. Sed qꝛ iudei de generis nobi:
litate ꝛ sanctitate glorificātes:scꝫ qꝛ de abraam descēde:
runt:ex pmissione facta abrae sine operib⁹ salutem cōse:
qui presumebāt:ideo subiungit [Et nolite dicere] verbo
vel mēte [intra nos] per falsam scꝫ estimatiōem [patrem
habemus abraham] de ei⁹ iusticia confidendo/et ex hoc
vos iustos reputādo/credētes vos saluari sine operib⁹
penitētie:qꝛ sine fructu penitētie null⁹ sctōꝝ poterit pec:
catores saluare. Sic aūt videtur de pluribus christianis
qui deuotionem specialem ad aliquem sanctoꝝ habētes

Gloriatio et cõfidẽtia inanis. per eorum merita saluari credũt sine operibus bonis. Hec ec est enĩ gloriatio quorũdam religiosorum qui gloriãtur de bonitate τ sanctitate fundatorum et patrum suorum: quibus dici potest. Si filij abrahe estis opera abrahe facite. Hec etiã est stulta gloriatio quorũdam miserorum qui vane gloriãtur de statu suorum natalium. vnde Chrisost. Quid enĩ pdest ei quem sordidãt mores generatio clara: aut quid nocet illi generatio vilis quem mores adornãt: Nam τ aurum de terra nascitur/et non est terra: aurum quidem eligitur/ et terra cõtẽnitur. Melius est enĩ de vili genere clarũ fieri/q̃ de claro genere cõtẽptibilem nasci. Melius est alicui vt in eo glorietur parẽtes qȝ talem filiũ habẽt/q̃ vt ipse in parẽtibus glorietur. Sic τ vos nolite gloriari dicẽtes qȝ patrem habemus abraam: sed magis erubescite qȝ filij estis eius/et sanctitatis eius non estis heredes. De adulterio enĩ natus videtur qui non assimilat patrem: et qui sanctitati sui generis non respondẽt/amittũt gñis dignitatem. hec Chriso. Et ideo non de ppagatione carnali sed de imitatione spũali est cõfidẽdum: nec in carne sed in fide est gloriãdum. Non enĩ qui semen sunt abrahe oẽs filij sunt/sed qui fidem eius imitãtur. Non sanctitas non venit per ppagationem/sed per gratiam virtutis diuine. Iudei quidem filij abrahe erãt ſm carnem/sed non ſm fidei imitationem. Et qȝ fidem abrahe de xpo respuerũt/ideo nomen filiationis abrahe perdiderũt. E cõtrario gẽtiles qȝ fidem xpi deuote ad predicationem aplorum receperũt ideo filij abrahe facti sunt. Et hoc est qd subdit iohãnes. [Dico enĩ vobis qȝ põt de lapidibus istis] .i. de gẽtilibus p hos lapides signatis [suscitare filios abrahe] fide τ imitatione. i. imitatores fidei abrahe. Qui enĩ fidẽ atq; opera abrahe fuerit secutus/ille abrahe meretur dici filius. Potest etiam deus de lapidibus filios abrahe suscitare. i. de duris et pctõribus deuotos facere: qd vtinã in me dignetur ostendere. ¶ Dicitur aũt q iohãnes digito ad litterã demõstrauit τ ostẽdit eis .xij. lapides illos quos Josue per .xij. duces tribuum israel de medio τ fundo iordanis i aridam transportari precepit: q etiam totidem i eodem alueo ex terra reponi fecit. Per primos ariditatem τ exercitationem figurãs iudeorum. Per scdos fidem gẽtiũ per baptismum. Vel per primos emersionem gẽtium in luce fidei. Per scdos submersionem iudeorum i infidelitatẽ. Et merito p lapides signãtur gẽtes: vel qȝ colebãt idola de lapidibus facta. vñ in ps dr. Siles illis fiãt qui faciũt ea. Vel qȝ habebãt corda lapidea. i. ad intellectũ dei insensibilia: de quibus filij abrahe suscitati sunt: qȝ dũ in abrahe semine. i. in xpo crediderũt/eius filij facti sunt: cuius semine sunt vniti. Vñ eisdem gẽtibus Paulus dicit. Si aũt vos xpi: ergo abrahe semen estis ſm pmissionem heredes. Filij ergo abrahe de lapidibus suscitati sunt qñ iudeis per infidelitatem a filiatione abrahe decidẽtibus gentiles fidem xpi recipientes in locũ eorum substituti sunt. Sic ğ ſm Raba. Quia preco veritatis ad dignũ penitẽtie fructũ faciẽdũ iudeos incitare volebat/eos ad humilitatem puocabat sine qua nullus penitere põt. Et qȝ doctor veritatis nõ solum debet vitia cõfidẽter arguere/sed etiã penã predicere: ideo quasi rationem assignãs cur ad pniam in presenti τ cito faciẽdam monuerit: subdit dicẽs [Jam enĩ securis] .i. seueritas diuine iusticie [ad radicem arboris posita est] ad prescindẽdum pctõres obstinatos de pñti vita et ad cõburẽdũ eos in gehẽna. Vel securis. i. transitus vite succedẽtis: ad radicem τ natiuitatem arboris τ cuiuslibet hois posita est: qȝ ab ipo natiuitatis initio incipit homo tẽdere ad casum. Nam ſm Aug. nihil aliud est viuere q̃ de vita transire/et ad mortem tẽdere. Mors enĩ quasi vnus carpẽtator de dicta arbore tollit vnũ scopulum/ et dies sẽr alium. Quot enĩ diebus et noctibus vixit homo: tot minus habet viuere/et ad vltimũ necesse habet arbor cadere. Et certe vbicunq; ceciderit/ibi remanebit: qȝ vt dicit Eccl'es. Siue ceciderit lignũ ad austrũ scȝ paradisi: siue ad aquilonẽ scȝ inferni/in quocũq; loco ceciderit ibi erit. Naturaliter vo cadit arbor ad partẽ in quã magis inclinãt eã rami τ fructus: sic homo cadit vbi magis inclinatur: modo p affectiones τ opera seu actus. vñ Ber. Siue ad austrũ siue ad aquilonẽ arbor ceciderit ibi erit. Austri/calor/et leuitas in sacra scriptura bonã solẽt habere significatioẽm: ab aquilone vo pandit omne malũ. Porro hoies sicut arbores videt aliquis. Exciditur ergo arbor i morte: τ quocũq; ceciderit/ibi erit: qȝ ibi iudicabit

Lapides a iohanne mõstrati. — *Ps.cxiij.* — *Gala.iij.* — *Vite imminutio.* — *Eccl's.xi.* — *De arboris casu.* — *Arboris excisio et casus.*

te deus vbi te inuenerit. Ibi inq̃ erit immutabiliter τ irretractabiliter. Videat quo casura sit atq; cadat: quia postq̃ ceciderit non adijciat vt resurgat. Qua parte casura sit arbor si scire volueris/ramos eius attẽde: vbi maior est copia ramorum et ponderosior/inde casuram esse ne dubites: si tñ fuerit tũc excisa. Rami nostri desideria nostra sunt/quibus ad austrum extendimur si spũalia fuerint: si carnalia fuerint ad aquilonem. Que vo preponderãt medium corpus indicãt. Illa prepõderãt que secum traxerint corpus. hec Bern. Et subiũgit iohãnes. [Ois ergo arbor] .i. ois homo generaliter sine personarum scȝ acceptione [nõ faciẽs] hic [fructum bonum] simpliciter sine criminis admixtione [excidetur] a cetu fidelium sententialiter in morte [et i ignem] inextinguibilem [mittetur] eternaliter sine redẽptione/que est pena contra culpam. Per hoc ergo patet q sola omissio dãnat. Exẽplum de hoc habetur de seruo pigro: et inde est q in iudicio fiet cõtra malos de omissionibus tantum cõmemoratio. Non ergo sufficit homini declinare a malo/nisi faciat etiam bonum. Nihil enĩ infructuosum diligit deus: nihil i orto suo nihil in vinea sua: nihil i agro suo vult esse infructuosum: sicut nec i paradiso erat arbor infructuosa. qd ex hoc patet qȝ primi parẽtes iubebãtur comedere ex omni ligno in paradiso/preterq̃ de ligno sciẽtie boni τ mali. Si aũt ille qui non facit fructum bonum in ignem est mittẽdus quid erit de illo qui malum facit: Arbor ista est genus humanum/siue homo qui est quasi arbor conuersa. Quedã vero arbores oĩno sunt aride et steriles: vt pagani et increduli. Quedam virides: vt christiani. Et inter has virides quedam infructuose sunt/et nullum fructũ faciũt: vt ociosi/accidiosi. Quedam faciũt fructũ sed inutilem et non bonum seu meritorium: vt hypocrite. Quedam faciunt fructum non tantum inutilem sed malum τ venenosum: vt heretici qui predicãdo fructum pariũt/sed mortiferum: et hec oẽs incẽdio apte sunt τ dãnabiles. Quedã vero bonum fructum faciunt: vt boni catholici obedienditẽs vbo dei. Radices arboris sunt cogitationes quibus plantati vel sursum celo sustolluntur vel ad ima inferni mittũtur. Vel radices sunt volũtas bona τ mala: ex qua sicut ex radice prodeũt tã q̃ fructus bona vel mala vba et opera/que volũtatis sunt testimonia. Igitur (vt dicit Amb.) faciat fructum qui potest gratie: qui debet penitẽtie adest dñs qui fructum requirat: fecũdos viuificet: steriles reprehendat. Turbe vero cõminationem gehenne pro operibus malis et omissione bonorum audiẽtes territi interrogabant dicẽtes [Ergo] ne excidamur τ in ignem mittamur [quid faciemus] et operabimur. quasi diceret Vitam nostram corrigere parati sumus. Et [respõdẽs dicebat] turbis [qui habet duas tunicas] .i. vestimẽtum superfluum [det] quod superabundat [non habẽti: et qui habet escas superfluas similiter faciat] Et ita intelligẽdum est de alijs rebus quibuscũq; que superfluunt: cõsiderata cõueniẽti necessitate status persone. vñ Basilius. Hinc aũt docemur qȝ ex omni eo quod affluit supra proprij victus necessitatem tenemur erogare illi qui non habet propter deum: qui quecũq; possidemus largitus est. vñ et Greg. Quia enĩ i lege scriptum est. Diliges primũ tuum sicut teipm/minus primum amare cõuincitur: qui non cũ eo in necessitate illius etiã ea que sibi sunt necessaria partitur. Vbi sciẽdum q duas tunicas habere est vltra necessitatẽ aliqd supfluũ habere. Non habẽs aũt potest intelligi existẽs in necessitate extrema vel citra necessitatem: que aliter absq; periculo põt pbabiliter trãsire: tũc dicẽdum q habẽs sic superflua q vltra necessitatem sui τ suorum quorum cura et nexus maior ex charitate sibi incũbit ea habet: et absq; illis põt trãsire ex precepto: tenetur non habẽti existẽti in extrema necessitate dare: aliter sibi suum aufert et vitam cum in tali necessitate sic superflua illi sint tanq̃ debita sua quãtum ad ipsius necessitatem pertinet. Si vo non habẽs sic circa extremam necessitatem/tũc dare non cadit sub precepto sed sub cõsilio. Hic probatur homo/et apparet in paruo quid facturus esset in magno. vñ Greg. Qui tranquillitatis tẽpore non dat pro deo tunicam suam/qũo in persecutione daturus erit animam suã: Virtus ergo charitatis vt inuicta sit in perturbatione nutriatur per miam i trãquillitate: quatenus oipotenti dño primum discat sua impendere postmodũ se. vñ et Aug. Charitas vt perficiatur nascitur cũ fue-

Ezech.xl. τ amos.v. — *Omissio sola damnat* — *Arbor homo est aut genus humanum.* — *Elemosyne faciẽde preceptũ.* — *Mat.xxij. Luce.x. Mar.xij.*

rit nata:nutritur cū fuerit nutrita:roboratur cum fuerit
roborata:perficit cū ad ꝑfectionē venerit.quid dr. Mi-
Phili.j.
bi viuere xp̄s est:⁊ mori lucrū. Optabā dissolui ⁊ esse cū
xp̄o. Incipit ista charitas fratres vt de suis superfluis
tribuat egenti in angustijs aliquibus cōstituto hanc ita
ceptā/si ꝟbo dei ⁊ spe future vite nutrieris ꝑueniens ad
illā ꝑfectionē:vt paratꝰ sis animā tuā ponere ꝓ fratribꝰ
Paupes ad vtilitatē diuitū deꝰ fecit.
tuis. Hec aug. Nō ergo pigeat diuites subuenire paupe
ribus:qꝛ pro diuitū vtilitate pauperes deus fecit:vt per
hoc ꝙ eoꝝ miserent/ipsi misericordiā cōsequent. Unde
Criso. Ne putes:qꝛ ꝓpter vtilitatē pauperū deus diui-
tes fecit:quos ⁊ sine diuitibus poterat sustentare:sed ꝓ-
pter vtilitatē diuitū pauperes fecit: qꝛ infructuosi ⁊ ste-
riles erant futuri/nisi pauperes facti fuissent. Hec Cri-
so. ¶ Johānes itaqꝫ turbis ⁊ rudibꝰ nōdū difficilia.s.vi
gilias/ieiunia/et huiusmodi imponit:sed opa misericor
die ad dignos fructus penitentie iniungit:super quibus
Luce.xj.
dn̄s in iudicio disceptabit/⁊ de quibus alibi dicit. Date
Ordo predicandi.
elemosinā/⁊ om̄ia munda sunt vobis. Un̄ Beda. Ordo
predicādi aptissimus est/vt post penitētiam elemosyna
id est opus mie suggeratur. Ille eni iuste a deo penitēs
Penitēs iuste qs ē.
vt sui misereatur impetrat:qui proximi indigentis ꝗ̄tū
valet ipse misereri nō tardat. Ac q̄ auertit aurē suam ne
audiat pauperē:oratio eiꝰ erit execrabilis. Un̄ et iohan
nes baptista cū turbis suaderet ne merito sue sterilitatꝭ
in ignē mitterent:dignos penitētie fructus eē faciēdos
mox consiliū salutis querentibꝰ adiūxit:atqꝫ ait [qui ha
bet duas tunicas:det nō habenti:⁊ qui hꝫ escas similiter
faciat.] Inter hec aūt (vt ait Greg.) sciendū est quātum
misericordie opa valeāt:cum ad fructꝰ dignos peniten-
tie ipsa pre ceteris precipiuntur. Et bene mentionem fa
cit de tunica et esca:qꝛ tunica qua interius ⁊ de necessita
te tegimur plus ꝗ̄ palliū est necessaria: et adhuc magis
necessaria est esca. Ad fructus ergo dignos penitentie
Fructꝰ penitentie.
ꝑtinet vt nō exteriora ⁊ minꝰ necessaria:sed etiā ipsa val
de necessaria cū ꝓximis diuidamus:vt escā qua viuimꝰ
et tunicā qua vestimur. Hinc habet argumentū:ꝙ si ha-
bens duas tunicas precipit vnā dare non habenti:ergo
multo fortiꝰ qui hꝫ duo beneficia tenet vnum dimittere
non habenti:et maxime iō qꝛ duobꝰ nequit seruire altari
bus. Et si habens escas superfluas iubet dare nō hn̄ti:
ergo qui hꝫ duo fercula qd̄ preter necessitatē est: vel ad
minꝰ eque liberare:tenet de duobꝰ erogare egenti. Per
tunicas possunt virtutes que sunt anime vestes intelligi
quas habēs debet applicare ad bonum ꝓximi. Et per
escam possunt intelligi sacre scripture q̄ sunt spirituales
esce:quas habens debet ꝓximū spūaliter inde pascere.
Publicani q̄r dcti sunt.
[Uenerūt ergo ⁊ publicani] sic dicti: qꝛ de negocijs ad
publicū pertinentibꝰ se intromittunt:vt qui publica ve-
ctigalia:thelonea:pedagia:⁊ tributa colligūt:siue q̄ ho-
rum ⁊ reddituū fisci:vel rerū publicarū ꝯductores sūt:
necnō ⁊ hi qui seculi huiꝰ lucra ꝑ negocia.s.per mercatu
ras firmas ⁊ huiusmodi querunt. Post minores pecca-
tores venerunt etiam maiores [vt baptizarentur] ab eo.
[Et dixerūt ad illū. Magister quid facienꝰ] vt.s.vitam
eternā habeamꝰ. [At ille dixit. Nihil ampliꝰ] .s.in tribu
tis et vectigalibus ab aliquo exigatis [ꝗ̄ qd̄ cōstitutū
est vobis] scꝫ a legibus et consuetudinibus approbatis.
Hoc autem dixit: quia collectores talliū solent esse ꝓni
ad plus colligendum ꝗ̄ eis sit permissum vel mandatū:
vt qd̄ amplius fuerit eis remaneat. Non priꝰ monet eos
de elemosinarū largitione:sꝫ vt caueāt a rapina rei alie-
ne:in quo innuit ꝙ prius declinandū est a malo/⁊ postea
faciendū bonum:et sic primo restituenda est res aliena
ꝗ̄ sit faciēda elemosyna. vn̄ Beda. Publicanos ab agē
da fraude cohercet:vt dum primo se ab alienorū tempe-
rarent appetitu:tandē ad propria cū ꝓximis cōmunicā
da pertingerent. Per publicanos possunt intelligi offi-
ciales dominorū ⁊ prepositi.qui nō debent a populo exi
gere:nisi qd̄ cōstitutū est ꝯm ordinē iustitie. [Interroga
uerunt autē et milites. Quid facienꝰ et nos] scꝫ vt salui
simus. [Et ait illis/neminē concutiatis] .s.sub pretextu
officij vestri:pauperes qui se defendere nō possūt oppri-
mēdo/vl' corporalr̄ affligēdo/vl' idebite terrēdo [neqꝫ
calūniā faciatis] falsū crimē diuitibꝰ ⁊ potētibꝰ impo-
nēdo/⁊ eos in causam trahendo/⁊ sic pecuniā ⁊ bōa eo-
rum q̄ per aliam viā a talibꝰ rapere ⁊ habere nō potestis
extorquendo [⁊ contenti estote stipendijs vr̄is] que pro

defensione patrie ⁊ reipublice habetis.preter hec etiam
sine oppressione ⁊ falsi criminis impositiōe ⁊ nullo talli-
as/exactiones muneꝝ/vel seruitioꝝ exigēdo. Ad predi
Militaris disciplina
cta aūt inducebat beatus iohannes milites:qꝛ ad cōtra
ria proni esse solēt:requirētes insidiando predam ab eis
quibus militando prodesse debent. vn̄ Petrꝰ blesensis.
Hodie militaris disciplina prorsus euanuit. Olim se mi
lites iuramēti vinculo obligabāt ꝙ starēt pro rei publi-
ce statu:ꝙ in acie nō fugerēt: ⁊ ꝙ vite proprie vtilitatem
cōmunē prehaberēt. Sed ⁊ hodie enses suos recipiūt de
altari:vt profiteātur se filios ecclesie: atqꝫ ad honorem
sacerdotij ad tuitionē paupeꝝ/ad vindictam malefacto
rum/⁊ ad patrie liberationē se gladium accepisse. Por-
ro in cōtrarium res versa est. Nam ex quo hodie milita
ri cingulo decorātur/statim insurgūt in christos domi-
ni:deseuiūt in patrimoniū crucifixi: spoliāt ⁊ predātur
subiectos sibi pauperes:⁊ miserabiliter atqꝫ imisericor-
diter affligunt miseros:vt in doloribus alienis illicitos
appetitus et extraordinarias impleant voluntates: hec
Pe. Olī q̄ppe rectores ⁊ gubernatores terraꝝ a milite
vsqꝫ ad regem ⁊ imperatorē vtilitati reipublice magis
ꝗ̄ priuate intendebāt:pauperes se tueri non valētes/de
fendebāt. Sꝫ (ꝓh dolor) hodie de re publica/⁊ pauperi
bus parum curant:terras ⁊ res alienas inuadunt et oc-
cupant:vt alijs exclusis domum suam ditent et augeāt.
Pauperes miserabiliter affligi ꝑmittunt:⁊ (quod plus
est) etiā ipsimet imisericorditer eos affligūt. Et ideo ti-
mendum est eis ne in posterū a terra viuentiū alienētur
et a regno celoꝝ (qd̄ paupeꝝ est) excludant:vt etiam di-
cit Aug. Quilibet quoqꝫ rectores/quilibet clerici: si am-
plius ꝗ̄ decretū est eis/querūt:tanqꝫ calūniatores ⁊ con
cussores iohānis sentētia condēnant:milites enim chri-
Predicatores milites dicūt.
sti sumus. Per milites etiam possunt predicatores intel
ligi quos armat apl's dicēs. Accipite armaturam dei:et
gladiū spūs qd̄ est ꝟbū dei. Istis dr:neminē cōcutiatis
Ephe. vj.
nimis aspere ꝑdicādo/⁊ sic ad desperationē inducēdo.
Neqꝫ calūniā faciatis/ꝑdicationē subtrahēdo: reputā-
tes eos idignos exhortatiōis ꝟbo:⁊ ꝯtenti estote stipen
dijs vr̄is q̄ sunt redditus assignati ꝑdicatoribꝰ.i. posses
siones habentibus/⁊ elemosynā date mēdicātibꝰ. O ꝗ̄
felices turbe mercatores seu publicani et milites essent:
si hanc doctrinā iohānis obseruarēt? Sed q̄s est q̄ de dua
bus tunicis:imo de multis vnā det nō habēti? Quis est
q̄ sine fraude mercatiōes faciat:⁊ qui aliena bona sibi cō
missa non inuadit? Quis est ex maioribꝰ q̄ minoribꝰ ca-
lūniā non faciat:qui seruos nō cōcutiat/⁊ q̄ stipēdijs su-
is cōtentus existat? Quis est officialiū qui vltra suū non
accipiat? Certe talis rarꝰ inuenit. Et nota ꝙ iohannes
ꝯm audientiū dispositionē effundebat ꝯmonē:vt dū mi-
nora ꝑficerent/tādē ad maiora ꝑtigerēt. Un̄ Criso. Uo
lebat aūt iohānes qn̄ publicanis ⁊ militibꝰ loquebat ad
aliā maiorē ꝑfectionē eos traducere: sed qm̄ nōdū erāt
ad illā idonei minora referat: ne si potiora proferret/ne
quaqꝫ illis intēderēt:⁊ his etiā ꝑuarent. hec Criso. Ma
iora aūt q̄ turbis preceperat/etiā ad publicanos ⁊ mili-
tes/ac cōiter ad oēs ꝑtinēt. vn̄ Amb. Singl'is quoqꝫ ge
neribꝰ hoim cōueniēs tribuit sanctꝰ baptista respōsum
vnū oibꝰ ita. Publicanis ne vltra ꝑceptū exigāt. Mili-
tibꝰ ne calūniā faciētes/predā requirāt. Sed hec et alia
officioꝝ ꝑcepta singulorū misericordia cōis est vsus: iō
cōe ꝑceptū oibꝰ officijs/oibꝰ etatibꝰ necessarium/et ab
Mie laus
oibꝰ deferendū est. Nō publicanꝰ/nō miles excipit/non
agricola/vel vrbanꝰ/diues/⁊ paup:oēs i cōi admonet
vt cōferant nō habēti. Misericordia eni plenitudo ꝟtu-
tum est:⁊ ideo ab oibꝰ est ꝓposita ꝑfecte forma virtutis
ne vestimētis alimētisqꝫ suis parcant. Misericordie tn̄
ipsiꝰ ꝓ possibilitate cōditionis humane mensura seruat:
vt nō sibi vnusquisqꝫ totū eripiat:sꝫ qd̄ hꝫ cum pauperi-
bus partiatur. hec Ambrosius. Oratio.

Beatissime Johannes baptista precursor chri
sti et virgo sanctissime:qui penitētiā peccato-
ribus verbo ꝑdicasti/⁊ eā nihilominꝰ exēplo
demonstrasti.s.austerā in victu et vestitu vitā
ducendo/⁊ te a mūdi illecebris elōgādo. Obsecro te ob-
tine ꝓ me tuis sacris precibꝰ vt donet mihi dominꝰ con
gruentem abstinentiam cibi et potus/ cogitationis/ lo-
cutionis/atqꝫ operis:custodiat me ab omni pollutione
mentis et corporis: concedatqꝫ mihi ꝗ̄diu in hac vita

temporali subsisto: segregari a vitijs: ac militari sibi et ita dignos fructus penitentie facere/ vt valeam omniū peccatorum meorum veniam consequi/ et ad vitam eternam peruenire. Amen.

¶ De eo q iohānes nō p seipm sed a deo missus venit ad publicū. Correspōdet euāgelio. Fuit homo missus a deo cui nomen erat iohānes. Capitu. xviij.

Quod autē iohannes officium baptismi non ppria auctoritate vsurpauerit: sʒ ad testificādū xpi maiestatē miss⁹: testat iohes euange. di.
[Joh. j.] [Fuit hō missus a deo/ cui nomē erat
[Luce. iij.] iohānes.] Quis eni lucas dixerat. factū est verbū dñi sup Johannē zacharie filium in deserto/ quid h significet iohānes hic declarat cū dicit. [Fuit hō] .i. viuēs vita hoīs / sm dictamen recte rōnis [missus a deo] scʒ de deserto: ad baptizandū
[Johānes missus a deo non a se baptizauit ɿc.] et testimoniū phibendū de xpo. Ubi obediētie virt⁹ in iohāne cōmēdat: nō eni a semetipso: id est a sua psūptione venit: sed a deo missus [cui nomē erat iohānes] ɿ cōuenit hoc nomē rei. iohānes enim dicit in quo est grā: et iō fuit idone⁹ ad pcurrendū ante illū qui est auctor gratie. [Hic venit i testimoniū] scʒ [vt testimoniū phiberet de lumine] .s. xpo [vt p illū] .i. p ei⁹ testimoniū [omēs crederēt] in xpm. ¶ Et nota q euangelista qñqʒ hic mutat nomen vbi: nūc eni appellat lucē: nunc lumē: ɿ hoc ideo: qr lux dicit claritatē in puritate sua/ sine alteri⁹ nature adiunctiōe. Sʒ lumē dicit claritatē cū aliq re cōiūcta: sicut claritas aeris nō est lux sʒ lumē. Et qm iohānes missus fuit vt testimoniū phiberet de xpo/ in quo est vnio hūane nature cū verbo/ ideo dicit euāgelista eū phibere testimoniū de lumie. Sʒ qr iudei estimauerūt de iohāne ne forte ille esset xpus. Ideo eoꝝ falsam opinionē remouet euāgelista dicēs. [Nō erat ille lux] .s. vera p essētiā: ɿ ex se naturaliter lucēs: et ad illuminādū alios luce grē p se sufficiēs: sed lux p pticipationē. et a luce vera illa que lucē inhabitat inaccessibilē illuminat⁹: vt de ea luce vera et sole iustitie .s. verbo q est substantia prīs: luxqʒ in quo tenebre nō sunt vlle testimoniū phiberet. Johannes quidē ɿ scti nō sunt lux illuminās effectiue: sed lux illūina-
[Lux illuminās omnē hoiem.] ta a luce prima. Est eni lux illuminās effectiue: q est lux per essentiam/ et sic solus deus est lux illuminans. Et est lux illuminans dispositiue: que est lux per participationem: et sic sancti sunt lux qui illuminant vbo ɿ exemplo. Ipa aūt lux de qua testimoniū phibebat erat ab eterno lux vera sine falsitate/ sine vmbra/ ɿ sine pticipatiōe: sed p essentiā q illūinat lumie grē oēm hoiem venietē in hūc mūdū tenebrosū: ɿ quēlibet vere illuminādū. qr sm aug. Null⁹ est de oib⁹ q illumiat: q nō p hāc lucem illūinet. vel sm Criso. Illuminat oēm hoiem qtū in se est: et ad eū ptinet. Qr si aliq non sunt illumiati hoc iō est: quia se subtrahūt ab influētia hui⁹ lucis. Si eni quidā mentis sue oculos claudentes nolūt suscipere lucis hui⁹ radios nō a lucis natura obtenebratio ē illis: sed a malicia eoꝝ q huic illuminationi obicē ponūt / ɿ a luce se reuertētes volūtarie seipsos grē dono priuāt. Et ideo inexcusabilis est hō q se ad grām recipiendā nō pparat. Et quidē verbū et lux illa .i. sapiētia dei p quā fact⁹ est mūd⁹ .i. vniuersitas rerū ɿ ois creatura in mūdo erat ab ipso .s. mundi exordio sicut cā in effectu. ɿ ... oipotentis dei: p quā oia facta sunt i facto. h est in vniuersis creaturis lucebat rōne creādi ɿ gubernādi eas: de⁹ eni est psens vbiqʒ per potētiā: qr ei⁹ vtus ad oia se extēdit: sicut ē rex i toto regno. ɿ p pnīam: qr oia nuda ɿ apta sunt oculis ei⁹: sicut est rex in aula sua: qr oia q sunt ibi patēt ei⁹ aspectui: ɿ p
[Cōseruatio rerum.] essentiā: qr nō solū dat reb⁹ eē sʒ reb⁹ creatis inexistens cōseruat eas i esse: qd nō facit nisi p seipm vbiqʒ p essentiā psentialiter existentē: sicut rex est in suo loco determina-
[Mūd⁹ varie accept⁹] to cui corp⁹ suū est pportionatū [Mūd⁹] iʒstū [per ipʒ fact⁹ est] sua bonitate. vt essent quib⁹ suā grām ipartiret [Et mūd⁹] .i. hō mūdū inhabitās [eū nō cognouit] ɿ iō necessariū erat q ipse creator p carnē in mūdū veniret. vt p seipm cognosceret. Uel mūdus .i. mūdani et mundi amatores eū nō cognouerūt: qr mūdane impssiones in cordib⁹ taliū impediūt a cognitione diuinoꝝ. Qui aūt dei amici erāt eū etiā ante corporalē presentiā cognouerūt. Et ideo lʒ esset in mūdo sicut de⁹ vl'iter est in rebus creatis: hoc tñ non sufficit vt cognosci posset a rudib⁹ et mūdanis. Quapropt vt ad sensum ab oib⁹ videri posset carnē induit ɿ sic p incarnationē seu carnis assumptionē [in ppria venit] scʒ in mūdū q su⁹ ppri⁹ est: sicut creatura sua quā ipe fecerat. p quē facta sunt oia: qr in mundo apparuit p humanitatē quā fecerat per diuinitatem. Et spāliter venit in iudeam que dicebat terra dei: et ad iudeos de quib⁹ oriūdus fuerat/ quos pre ceteris in populū peculiarē sibi elegerat: qr semen abrae apprehendit/ dū exiuit a patre ɿ venit in mundū carnem assumēs. In mūdo erat p deitatē/ sed in mūdū venit p humanitatem. Uenire quippe vel abire est humanitatis/ sed manere deitatis. Uñ sensus est. venit .i. visibilit apparuit et venit non propter se sed propter nos. ɿ hoc bene innuit euāgelista: qr eni nō cognoscebat mund⁹ sublimitatem diuinitatis/ apparuit in humilitate humanitatis [Et sui eū] per fidē et approbationem [non receperunt] .i. homines quos ad imaginē et silitudinē suā fecerat: magna ex pte in eū credere noluerunt. vel [sui] .i. iudei [eū] per fidem ɿ charitatē [nō receperūt.] Sic et hodie clerici q respectu oim xpianoꝝ magis ppriē sunt sui/ qr de sorte dei sunt/ pro magna pte eū nō recipiūt: sed prauis suis moribus magis q laici eū abijciūt. ¶ Moraliter. Deus in propria venit: qr venit in mētes hoim qui se totos deo dedicauerūt: et seipsos abnegātes deo se totalit pprios fecerunt: vt iā nō sibi sʒ deo viuāt. [Et sui eū non receperūt] .i. illi q sūt suimet/ querētes que sua sūt nō que dei. tales enim eū nō recipiūt: nec venit in tales mentes. Et sic volens deū in se venire/ oportet q sit filius dei: verbū eni (cuius propriū est qd est fili⁹) non venit nisi in ppria .i. in oēs qui sunt filij dei: qui credunt in noie eius / cuius nomen proprium est fili⁹. Aliqui tñ de suis (ɿ pauci) comparatiue receperūt eū per fidem charitate informatā filium dei a patre missum: ac verum deū et hominē credētes et cōfitentes: sibiqʒ p charitatem inherētes. Sed quid eis profuit q eum receperūt? Multū quippe profuit eis qr vniuersaliter quotquot absqʒ distinctiōe status aut conditionis sexus aut etatis et sine discretione psonarū receperūt eum per fidē [dedit eis potestatē filios dei fieri] scʒ adoptionis per regenerationē baptismi / ɿ gratiā adoptionis [his qui credunt in nomine eius] .i. in re vel veritate nominis qd est christus deus vngens et homo vnctus. Nomē quoqʒ eius est emanuel id est nobiscum deus. et ideo ille credit in noie eius qui credit eum deū ɿ hominem/ et hoc est filius dei. vnde Johan. Omnis qui [j. Joh. v.]
credit quoniam ipse est filius dei ex deo natus est. Et notandum q non dicit fecit eos filios dei: sed ait dedit eis potestatem filios dei fieri. et hoc signanter sm Chriso. Primo ad ostendendum q multo studio opus sit vt ymaginem filiationis dei in baptismo formatam incontaminatam semper custodiamus. Secundo ad significandū q hanc potestatem nullus nobis auferre poterit nisi nosmetipsi auferamus. Tertio ad ostēdendum q hec gratia non datur nisi volentibus et studentibus/ ita q hoc est in operatione gratie et in potestate liberi arbitrij. Nam hoc quidē est dei scilicet dare grām. illud aūt hoīs scʒ prebere fidē. Potestas ergo filios dei fieri non datur nisi profitentibus fidem christi per se si sunt adulti/ vel alium si sint paruuli. Per filium enim naturalem et p credulitatem in eū huiusmodi filiatio acquirit: non per carnis propagationem. Ecce qtus fructus aduēt⁹ filij dei: qr ex h hō fit filius dei p adoptiōis gratiā quod ipse est per naturā. Et hic est magn⁹ fruct⁹. qr (vt dicit apostolus) si filij et heredes: heredes quidē dei: cohere- [Rom. viij]
des aūt christi. Ubi larga misericordia dei ostenditur quando q serui non fuerūt/ digni etiā filij dei sint et nominentur. vnde Augu. Magna beniuolentia vnius: natus est et noluit manere vnus: non timuit habere coheredes/ quia hereditas eius non fit angusta si multi possederint. Et ne quis putaret hanc natiuitatem carnalē esse ɿ non spiritualem subiungit euāgelista modum quo assequimur istam filiationem dicēs. [Qui nō ex sanguinibus] id est ex materia feminum patris et matris pluraliter enim sm grecos dicendo ex sanguinibus viri pariter et femine communionem ostendit. quod etiam exponendo subdit [neqʒ ex voluntate] id est concupiscen- [Caro pro muliere capitur.]
tia et delectatione [carnis] id est mulieris: quia enim caro minus fortitudinis habet: et ab ossibus sustenta-

tur:ideo per eã sexus infirmioꝛ designat᷑[neqꝫ ex volun:
tate].i.ex ꝯcupiscẽtia ⁊ delectatione[viri:sed ex deo na:
ti sunt]per baptismi sacramentũ et spiritualem genera:
tionem ⁊ filij adoptionis facti sunt:qꝛ non fit per modũ
carnalis generationis: sed spũalis inqꝫtum homines a
deo recipientes gratiã trahunt᷑ quodãmodo ad naturã
diuinã:qꝛ ꝑ donũ gratie efficiuntur cõsoꝛtes diuine natu
re.¶ Moꝛaliter hinc collige ꝙ nihil humanũ:et per con:
sequẽs nihil mundanũ neqꝫ creatũ debet se gignere in
nobis vt nõ ex illo:sed ex solo deo nati sum⁹. Deĩde ostẽ:
dit ⁊ manifestat modũ quo verbũ venit in mundũ:qꝛ nõ
venit locali aduẽtu ⁊ vbi prius non erat: sed quia nouo
modo ibi esse incepit:sicut rex qui pri⁹ est in aliqua ciui:
tate ꝑ solã sui potentiã qñ venit illuc ꝑsonaliter incipit
ibi esse nouo mõ.s.ꝑ sui presentiã:sic dei filius q̃ erat pri⁹
in mundo et potentiã/presentiam/ ⁊ essentiam venit ibi
nouo mõ.s.humiliãdo se ꝑ carnis ⁊ nr̃e infirmitatis assũ
ptionem vt filij adoptiui efficeremur per filiũ naturalẽ:
et hoc est qᷦ dicit᷑.[Et verbũ caro factũ est].i.carni vni
tum est/seu carnẽ assumpsit:hoc est hoĩez assumptum in
Caro pro hoĩe toto. vnã ꝑsonã sibi copulauit. Caro enĩ hic dicit᷑ hõ accipiẽ:
do sinodochice partẽ pro toto:ac si diceret factũ ẽ caro
id est hõ. Factũ est vtiqꝫ ṽbũ caro:nõ ꝙ verbũ mutaret᷑
in carnẽ:sed qꝛ carnẽ aĩa rõnalis animatã suscipiẽdo ex
diuinitate ⁊ hũanitate vna persona facta est vt sint due
nature in vna ꝑsona incõfusibiliter integre ⁊ indistincte
vnite:nõ vna in aliã cõuersa:sed ambe in vna ꝑsona de⁹
et homo. Natura ergo hũana assũpta est a verbo nõ in
vnitate nature:sed in vnitate suppositi vel persone: ⁊ iõ
sensus est. Verbũ caro factũ est: ac si diceret᷑: de⁹ homo
fact⁹ est. Vñ Aug. Fili⁹ hoĩs hꝫ aĩam:habet coꝛpus. Fi:
lius dei qᷦ est verbũ dei:habet hoĩem tãqꝫ anima:coꝛp⁹
sicut aĩa habẽs coꝛp⁹:nõ facit duas ꝑsonas / sed vnum
hominẽ:sic verbũ habẽs hoĩem nõ duas ꝑsonas/sꝫ vnũ
xp̃m. Quid est hõ: Aĩa rationalis habẽs coꝛpus. Quid
est xp̃s. Verbũ dei habẽs hoĩem. Hec augu. Perfectã
ergo in se naturã hoĩs dñs demonstrauit: qꝛ totũ hoĩez
saluare venit. vñ Criso. Nã qꝛ iam dudũ ꝓpter peccatũ
homo tot⁹ sententiã moꝛtis incurrerat:⁊ in coꝛpoꝛe ⁊ in
aĩa:necessario dñs vtrũqꝫ suscepit vt vtrumqꝫ saluaret.
Hec Criso. Noluit aũt euãgelista noĩare totũ vt ostẽde
ret singularẽ ⁊ maximã vnionẽ verbi ad hoĩem q̃ tanta
est vt nõ solũ verbũ sit hõ ⁊ hõ verbũ:sꝫ etiã sepatis par
tib⁹ hoĩs.s.carne ⁊ aĩa. verbũ est vna q̃qꝫ partiũ/et queli
Caro poti⁹ q̃ȝ aĩa fctm̃ dicit᷑ verbum. bet pars est verbũ. Et lꝫ aĩa sit nobilioꝛ ⁊ p̃stãtioꝛ carne
noĩat tñ carnẽ magis q̃ȝ aĩam:qꝛ vt magis nos certifica:
ret:iõ partẽ indignioꝛẽ exp̃ssit:de qua magis dubiũ esse
poterat ꝙ ṽbũ ipam assumpserit. ¶ Moꝛalr̃ aũt maluit
Cõtra eos q̃ de parẽ:tibus glo:riantur. dicere caro q̃ȝ aĩa ad cõmẽdãdũ inenarrabilẽ ꝯdescen:
sum benignitatis et humilitatis dei vñ partẽ vilioꝛẽ noĩa
uit. In quo superbiã multoꝛũ ꝑcutit qui requisiti de co:
gnatiõe sua r̃ndent nominãdo aliquẽ tenẽtẽ statũ digni
tatis ẽt in linea remota dicẽtes se esse nepotes talis epi
Multi pa:rentes. ꝑpositi vel decani/aut hmõi et tacent de parẽtib⁹ ⁊ alijs
qui magis sunt ꝓpinqui. Exẽplũ ad hoc fabulosum nar
ratur de mullo qui requisit⁹ q̃s eẽt pr̃ ei⁹ r̃ndit dextrari⁹
ei⁹ esset auũculus:tacẽs ⁊ erubescẽs ꝙ asinus esset pater
Inhabita:tio verbi. eius.[Et]sic verbũ[habitauit in nobis].i.in nr̃a natura
insepabilr̃ vt ampli⁹ nullaten⁹ ab ea disiungeret᷑. Non
est intelligendũ ꝙ habitauit in nobis q̃si in vnitate sup:
positi in quolibet nostrum sicut in xp̃o: sed intelligendũ
in vnitate nature humane quã cõem nobiscũ habuit: cũ
Bar. iij. qua mansionẽ ꝑpetuã inijt:vel[habitauit ĩ nobis].i.iter
nos in mũdo:ꝺm illᷦ Baruch. In terris visus est: et cũ
hominib⁹ ꝯuersat⁹ est. ¶ Moꝛalr̃ põt etiã intelligi de in:
habitatione mẽtali qua de⁹ mẽtẽ inhabitat per gratiam
Et hec ṽbi ĩhabitatio mẽtalis bñ seq̃t᷑ ei⁹ ĩhabitationẽ
carnalẽ qua videlꝫ factũ est caro:sicut effect⁹ sequit᷑ suã
cãm. Ex eo enĩ ꝙ ṽbũ est incarnatũ ꝓuenit nobis illᷦ bo
nũ ꝙ idẽ verbũ nos inhabitat mentalr̃.[Et vidim⁹ glo
Videre et quõ vide:rũt gl'iam xp̃i apl'i. riã ei⁹].i.cognouim⁹ maiestatẽ gl'iosã diuinitatis q̃si.i.
vere vnigeniti a patre vni⁹ ⁊ eiusdẽ cũ eo nature. Vide:
re accipit᷑ pro visione coꝛpoꝛali ⁊ ꝓ cognitõe intelligibi
li ⁊ vtroqꝫ mõ videndi habuit iohãnes ⁊ alij apl'i noticiã
ṽbi incarnati:qꝛ cũ ipo fuert̃ coꝛpoꝛalr̃ ꝯuersati:⁊ sic vi
derũt sensibilr̃ oꝑa ṽtutẽ toti⁹ nature excedẽtia: ex qb⁹
visu mẽtis ꝑceperũt ⁊ intellexerũt diuinitatis ei⁹ excellen:
tiam in carne latentẽ quã ꝓ infirmitate carnis visibilis

supbi credere noluerunt. Gloꝛiã quippe cognouerũt di:
scipuli in sapiẽtia doctrine:⁊ qꝛ erat docẽs sicut potesta
tem habens:⁊ propria auctoꝛitate loquẽs:silr̃ in miracu
loꝛum operatiõe:⁊ qꝛ creature obediãt ei ad nutũ sicut
dño et creatoꝛi:necnõ in transfiguratione/in passione/in
resurrectione/in ascensiõe/⁊ in spũs sancti missiõe. Pro
pter qᷦ dicẽs[⁊ vidim⁹ gl'iam ei⁹]subdit q̃si exponẽdo
hanc gl'iam[quasi vnigeniti a pr̃e].i.nõ ꝑ adoptionẽ: sꝫ
reuera vnigeniti ꝑ naturã/⁊ naturaliter ab eo ꝓcedẽtis
⁊ ꝑ ꝯseq̃ns eandẽ naturã nũero cũ ipo habẽtis. Et attẽ: **Quasi vni:geniti.**
de ꝙ ly q̃si nõ ponit᷑ hic ad significandũ silr̃tudinẽ filia:
tionis diuine:qꝛ nõ est hic expressiuũ silr̃tudinis vel ꝯpa
parationis: sed veritatis ⁊ expressionis: ac si dicat ꝺm
Cris. Vidim⁹ gl'iam qualem decebat ⁊ cõueniẽs est hr̃e
vnigenitũ filiũ. Et est mod⁹ loquẽdi ꝺm eũdẽ:sicut si ali
q̃s vidisset regẽ valde oꝛnatũ: ⁊ in multiplici gl'ia ince:
dentẽ:⁊ ĩcipiẽs de h᷑ alijs narrare:nec valẽs totũ appa:
ratũ ⁊ oꝛnat⁹ claritatẽ enumerare diceret alijs sic. Quid
opꝫ ml'ta dicere quasi rex ibat.i.sicut decebat regẽ. Ita
et hic euãgelista cũ nõ posset sub breui ꝺmone oĩa q̃ de
gl'ia ṽbi cognouerat enarrare puta quõ ãgeli ipꝫ gl'ificaue
rant: vt serui/pastoꝛes/magi adducti ꝑ stellã/demones
de coꝛpoꝛibus expulsi/moꝛtui suscitati/ infirmi curati/
⁊ alia iam supra memoꝛata. Et breuiter oĩs creatura co
gnouit ⁊ clamauit regẽ celoꝛũ aduenisse:imo ⁊ pr̃ de ce:
lis ⁊ spũs sanct⁹ sup ipm veniẽs hec testati sunt. Hec et
infinita alia gl'iam ṽbi attestãtia breuiter compꝛehen:
dens iohãnes dicit[⁊ vidim⁹ gl'iam eius gl'iam q̃si vni:
geniti a pr̃e].i.talẽ qualẽ decet vnigenitũ dei. Est ꝫ dei
fili⁹ iuxta diuinitatis excellẽtiã vnigenit⁹ a pr̃e:iuxta fra
ternã ṽo societatẽ pꝛiogenit⁹ in gr̃a. Inde est ꝙ frat᷑ nũ
cupatur ⁊ dñs. frater:qꝛ ꝑmogenit⁹. dñs qꝛ vnigenitus.
cognitio aũt ṽbi incarnati quã habuerũt apl'i ⁊ creden:
tes fuit q̃ȝtũ ad vtrãqꝫ naturã.s.diuinã et humanã: q̃ȝtũ
ergo ad diuinã dicit [⁊ vidim⁹ gloꝛiam eius quasi vni:
geniti a pr̃e]sed q̃ȝtũ ad hũanam subiungit[et vidimus **Plenum gr̃e. ⁊c.**
eũ plenũ gratie].i.charismatib⁹.qꝛ oĩa dona sctĩ spirit⁹
absqꝫ mensura recepit[⁊ veritatis] qꝛ ꝓmissa adimple:
uit. Et dicit plenũ gr̃e ad exhaurienda pctã:⁊ plenũ ṽi:
tatis ad implenda promissa. Et vere plenum:qꝛ in chri:
sto habitat omnis plenitudo diuinitatis coꝛpoꝛalr̃. Et **Euãgeliũ Iohis est altissime ĩtelligẽtie.**
notandũ ꝙ illud euangeliũ cũ sit altissime intelligẽtie et
contineat ꝓfundissima mysteria:⁊ ꝑcipue vbi dicit. ver:
bũ caro factũ est cuius mysterij modũ explicare ille san
ctissim⁹ iohãnes se fatet᷑ indignũ: nõ dubiũ quin verba
sint magne efficacie. Unde consuetudo laudabilis est ꝙ
in fine misse istud euangeliũ legitur de cuius euangelij
efficacia breuiter recito quedam exempla. In aquita: **Demonis ꝑ euãgeliũ stam ioh̃. effugata ꝑ cipue per illud ṽbũ caro fctm̃ est.**
nia fuerunt duo demoniaci ambo mendici:⁊ vidẽs vnus
ꝙ alteri plus daret᷑:clã vni sacerdoti dixit. Si feceris id
qᷦ tibi dixero.s.ꝙ illud euangelium. In principio erat
verbum:legeris in aure socij mei:me tamen non audien
te:pro certo fugabit᷑ demon ab ipso. Intelligens autem
sacerdos versutiã demonis alte illud euangelium legit.
Et cũ diceret. Verbũ caro factũ est:stati demones euo:
lauerũt ⁊ ambo liberati sunt. ¶ Itẽ narratur diabolũ di
xisse cuidã sancto homini eẽ quoddã verbũ euãgelij val
de tremebundũ demonibus:quo interrogante qᷦ esset
illud verbum:noluit dicere. Vir ille cum produceret in
medium plures auctoꝛitates:diabolus respondit ad sin
gula non esse illud. Tandẽ interrogat⁹ an esset illᷦ. Ver
bum caro factum est:non respondit:sed cum clamoꝛe di:
sparuit. Item cuidam abbati apparuit diabolus in foꝛ:
ma mulieris pulchꝛe alliciens eum ad concubitum:cum
soli essent in quodam viridario:et aduertens abbas ma
liciam diaboli signauit se dicens. Verbum caro factum
est ⁊ habitauit in nobis:⁊ mox demõ cũ magno strepitu
disparuit. ¶ Item legitur de quodã monacho qui cũ au: **Genua fle:ctẽda sunt dũ dr̃. Et ṽbũ caro factum est**
diens legi istud euangelium In principio erat verbum:
et peruento ad verbum caro factum est:non genu flecte:
ret:nec aliquã reuerentiã faceret:diabolus ei alapam de
dit dicens. Si legeretur verbũ demõ fctm̃ est:nos nunq̃ȝ
genuflectere cessarem⁹. Et experimento patet ꝙ [vidi:
mus eum plenũ gr̃e et veritatis] qꝛ de plenitudine eius
nos omnes accepim⁹ gr̃am ꝓ gratia.q.d.etiã nos om:
nes duodecim ⁊ omnis plenitudo fidelium:⁊ q̃ nũc sunt
⁊ futuroꝛum de plenitudine eius accepimus ⁊ ideo ple:
num fuisse dicere possumus. ¶ Ubi sciẽdũ ꝙ multiplex

Plenitudo multiplex.

distinguit plenitudo. Una est vniuersitatis siue nūerositatis et corporeitatis/ q̄ gn̄aliter ſm diuersas psonas est in ecclesia/cui nullū donū deest. Alia est sufficiētie q̄ fuit in stephano ꝛ in alijs sctis:et est in singulis iustis:in vnoquoqꝫ pro sua capacitate. Tertia est prerogatiue siue abundātie q̄ fuit in beata virgine:q̄ omes sanctos excedebat in donis gr̄e. Un̄ sicut in sole deus posuit virtutes oīm siderū/ita ꝛ in maria virtutes oīm sctōrū. Quare nō sufficit ei habere cū alijs plenitudinē sufficientie: nisi habeat eā cū singulari prerogatiua:ꝛ in tanta abundantia/ꝙ possit supeffluere:et redūdare sup pctōres cuius tn̄ gr̄e auctor est xp̄s. Quarta est plenitudo consummationis siue excellentie et supeffluētie/que fuit in xp̄o et de qua dicit hic iohānes. Nō solū enī habuit plenitudinē in alijs repertā:sꝫ etiā in alios redūdātē: qꝛ de hac plenitudine donorū quā habuit:omes nos electi: tanq̄ huius capitis mēbra/quasi p paruos riuulos quosdā supra merita nr̄a accepimus.s.gr̄am pro gratia.

Deus dat gr̄am pro gratia.

Gr̄am recōsiliationis ꝛ salutis ꝑ gratia fidei qua in eū credim⁹: gr̄am vite eterne/ꝑ gr̄a preueniēte:et iustificāte. gratiā remunerationis ꝑ gr̄a meriti. dedit enī nobis gr̄am vt per eā gl'iam cōsequamur/q̄ est gratia consummata. Et breuiter qcq̄d de gr̄a additur gr̄e preuenienti: totū est gr̄a ꝑ gr̄a. vn̄ est illud. Quicq̄d habes meriti preuētrix gr̄a donat. Nil deus in nobis p̄ter sua dona coronat. vn̄ Aug.

Gratia vn̄ dicitur.

Quā gr̄am p̄mo accepim⁹? Fidē: vocat enī gratia qꝛ gratis datur: hāc ergo accipit gr̄aꝫ p̄mā pctōr/vt ei⁹ pctā dimitterētur. Et iterū [gr̄am ꝑ gr̄a] .i. pro hac gr̄a in qua ex fide viuim⁹/recepturi sum⁹ aliā .i. vitā eternā. Uita enī et̄na q̄si merces ē fidei. Sꝫ qꝛ ipsa fides gr̄a ē vita eterna gr̄a est ꝑ gr̄a.

Johis.j.

Et qꝛ (vt dictū ē) [de plenitudine ei⁹ oēs gr̄am accepim⁹] in fonte autē pleno vas accipere pōt aquā quātū pōt ſm suā capacitatē: ꝛ si parū accipiat:nō est defectus fontis/sed vasis. sic in xp̄o q̄ est fons vite plen⁹:nos gr̄am recepim⁹ ſm cordiū nostroꝝ capacitatē. Sed videm⁹ ꝙ plus capit vas bassum et latū:q̄ꝫ vas altū ꝛ strictū:sic cor bassum per hūilitatē ꝛ latū p charitatē plus recipit ꝛ magis est capax gr̄e:q̄ꝫ cor altū per supbiā/ꝛ strictū p auariciam. Un̄ ex pte dantis nō est defect⁹/sed ex parte nr̄a est defect⁹: si non accipimus per humilitatē et dilectionē q̄ꝫtum possum⁹. vnde Isido. Nullo magis dei ꝛ hoīm gr̄aꝫ meremur: q̄ꝫ si humiles in sinu charitatis esse studeam⁹. vt autē dicit aug. Nō erat ista gr̄a in ve.te. qꝛ lex minabat nō opitulabat: iubebat nō sanabat. languorē ostendebat nō auferebat: sed p̄parabat medico venturo cū gr̄a et veritate/et ideo modū acceptionis gratie determinās subiungit. [Quia lex p moysen data est] que est annunciatio salutis [gr̄a] quā dat in virtutib⁹ et donis et sacramentis: et qua fit salus hoīm [et veritas] impletionis figurarū:ꝛ ꝑmissionū [per iesum] saluatorē [christū] vnctum spiritusancto [facta est] in se et per se sufficienter. vn̄ augu. Mortē enī temporalē ꝛ eternā occidit mors dn̄i tui: ipsa est gratia q̄ ꝑmissa ꝛ nō habita erat in lege. et Cris. Ea enī q̄ ī nouo testamēto pficiēda erāt. in ve.te. figuris prescripserunt: quas xp̄s veniēs adimpleuit. vn̄ figura data est p moysen veritas per xp̄m facta est. Qualiter aūt hec gr̄a ꝛ vitas facta est on̄ditur cū subditur [deū] vt est [nemo] .i. nulla creatura [vidit vnq̄ꝫ] .i. visione cōprehensionis. qꝛ (vt dicit Cris.) Nec angeli: nec ipsa seraphī essentiā dei viderunt. vel deū nemo. s. mortaliū vidit vnq̄ꝫ. vnde Grego.

Deum nemo vidit.

Q̄diu hic mortalit viuit/videri per quasdā imagines deus pōt: sed per ipsam nature sue speciē non pōt: vt aīa gr̄a spūs afflata per figuras quasdā deū videat: sed ad ipsam vim ei⁹ essentie nō ptingat. Si vero a quibusdam pōt in hanc corruptibili carne viuentib⁹ eterna claritas dei videri: hoc ab hac sn̄ia non abhorret: quoniā quisq̄s sapientiam (que deus est) videt: huic vite funditus moritur: ne iam eius amore teneantur. Et augu. Nisi enī ab hac vita quisqꝫ quodāmodo moriatur: nō in illā rapitur et subuehitur visionem. Et subditur de eo a quo cōprehendit [vnigenit⁹] .s. filius [qui est] et manet [in sinu] .i. in intimis secretis [patris] eterni. Per q̄ð ſm Chriso. signatur familiaritas: ꝛ coeternitas eius apð p̄reꝫ. [ipse enarrauit] fidelibus q̄ð vidit: quia eos de secretis diuinitatis docuit: vt de mysterio trinitatis ꝛ de mltis alijs que nō fuerūt ita explicite tradita in lege ꝛ prophetis sicut xp̄s explicauit: sicqꝫ eos ī fide: ꝛ gr̄a fidei fundauit: ac viā salutis oībus ostēdit: ꝛ in se apparuit. vn̄ Beda. Homo factus enarrauit quid de trinitatis vnitate sentiendum/qualr̄ ad eius cōtemplationē ꝑperandū/ qb⁹ actibus sit perueniendum.

Oratio.

Domine iesu xp̄e fili dei viui/ qui es lux vera q̄ illuminas omnē hominē venientē in hūc mūdum: ego miser qui tenebris dēsis obfuscor te adoro/deprecans miam tuam: vt animā meā illumines: mentem informes: cogitationes disponas: sensus componas/sermones et actus dirigas/quaten⁹ iniq̄tatis auctor ꝛ tenebrarū amator nō me surripiat: nec in me signum suum recipiat/sed verissime lucis fulgore ꝑcussus procul a me recedat/ vt per claram et rectā semitam ad te lucis auctorem tendens ad tuam gl'iam ꝑueniam sempiternam. Amen.

De eo ꝙ iohānes cōfessus est se nō esse xp̄m sed eius precursorem et nuncium. Capitulum.xix.

Omnibus aūt existimantibus et cogitantibus in corde suo de Johāne ne forte eēt xp̄s in lege ꝑmissus: tū ꝑpter mirabilē ei⁹ cōceptū et ortū: tū ꝑpter sctē vite ei⁹ meritū: tū ꝑpter doctrine ei⁹ prudētiā efficacē: tū ꝑpter baptismi nouitatē: pharisei audita opinione quā turba habebat de iohāne: moti cōtra eū ꝙ sibi baptizandi officiū preter ordinē legis ꝛ traditionē eorū assumpsisset indebite: ꝛ dubitātes an messias esset [miserunt ab hierosolimis] ad iohannē de stirpe sacerdotali existentē [sacerdotes ꝛ leuitas] in lege sapiētes [vt interrogarent eū quis esset] et quare baptizaret. Sapiētes tn̄ ꝛ scribe scire poterāt eū non esse xp̄m. quis xp̄s ꝑmissus fuit ex tribu iuda: iohānes autē fuit ex tribu leui.

Johānes cur putabat xp̄s.

Johis.j.

Johanni in vtero sanctificata mouet questio q̄s sit: rōne cuius nota quattuor q̄stiones cuilibet de se mouēdas: scꝫ q̄d sit in natura: q̄d in psona: qualis in forma: quātus in statura. Pri⁹ ergo de his teip̄m interroga: vt videas quid interrogāti deo possis respōdere.

Questiōes q̄ttuor vtiles.

¶ Prima ergo questio est: q̄d sis in natura. Ad hoc trina est rn̄sio. Es enī hō ratione corporis: terra vt hūilieris cōtra supbiā: es rōne aīe spūs: vt sursū coneris cōtra auariciam es rōne hō .i. aīal rōnale/vt rōnabiliter ꝯuerseris contra luxuriā. Hec ergo q̄rit a te de⁹. [Tu q̄s es.] O supbe denaturasti: non es terra te humilians: sed aer te exaltans: nō spūs querēs spiritualia: sed caro sapiēs terrena: non hō rōne vtēs: sed bestia brutaliter viuens. Secunda questio est q̄s sis in psona: ꝛ h̄ queret a te q̄n pulsauer ad ianuā dicēs. dn̄e aperi nobis. Et forte respōdebis xp̄ian⁹ sum. Sꝫ (vt dicit Amb.) Mēdaciū ē se xp̄ianū dicere/ꝛ opera xp̄i non facere. vel forte respondebis amicus est. Sed attende q̄d dicit. Uos amici mei estis/si feceritis q̄ precipio vobis. Si ergo neuter es audies. Amen dico vobis nescio vos.

Joh̄.xv.
Mat.xxv.

Tertia questio est qualis es. s. in forma morū/et actionū interius et exteri⁹: vt attēdas diligenter q̄ꝫtū ꝑficias: vel quātū deficias. Quarta questio est quāt⁹ sis. s. in spirituali statura: q̄ꝫ paru⁹ p hūilitatē: vt sciatur an possis per angustā portā intrare ad vitam: q̄ꝫ magn⁹ p charitatem: vt sciatur q̄ꝫtus tibi loc⁹ in celo debeatur. Interrogat⁹ ergo q̄s esset [confessus est] veritatē [ꝛ nō negauit] hoc enī esset negare ip̄m xp̄m qui est ipsa veritas. vn̄ sequit. [Et cōfessus est qꝛ non sum ego xp̄s] In quo magis ad mentē et intētionē querentiū: q̄ꝫ ad verba ꝛ questionē respōdit: ad hoc enī q̄rebāt q̄s eēt vt respōderet eis si esset xp̄s an nō. vn̄ lꝫ exp̄sse nō quererent an ip̄e eēt xp̄s. hoc tn̄ ſm Cris. intēdebāt in corde/ vt patet ex iohānis rn̄sione. Cōfessus est se nō esse q̄ð nō erat: nō negauit se esse q̄ð erat. Cōfessus est se nō eē xp̄m q̄ð opinio vulgi publica habebat: ꝛ nō negauit se eē xp̄i precursorē q̄ð erat: cōfessus est se nō esse iudicē: nō se negauit iudicis preconē: cōfessus est se nō esse ecclesie sponsum: non negauit se sponsi amicū. Cōfessus est se nō esse verbū: non se negauit esse vocem. Elegit solide subsistere in se: ne humana opinione inaniter raperetur super se. Magis enim voluit infirmitatem suam humiliter recognoscendo inter membra christi numerari: q̄ꝫ eius nomen īmerito vsurpando ab ipso christi corpore abscidi.

Confessiva ꝛ humilis iohis.

Hic ergo nobis Johannis humilitas (qua nihil maius est) commendatur. qui cum tante virtutis esset et aucto-

ritatis apud iudeos vt eū crederēt xp̄m:nō est tñ eleua:
tus in superbiā vsurpans nomen et honorem alienū: vt
enim ait Grig. Deuoti famuli est non solum non rapere
gloriam dñi/sed et oblatam a multis respuere: sed hanc
iohannis humilitatē lucifer non habuit/q̄ gloriam diui
hūilitatē nitatis vsurpare sibi voluit. Hāc etiā hūilitatē p̄mi pa:
iohīs non rentes non habuerunt/qui diuine sapientie similitudinē
habentes. sibi vsurpare voluerunt. Hanc igiẜ humilitatē ille mali
gnus non habebat/qui se extollēs diuinū sibi honorem
vsurpabat. Et adhuc hodie quidam imitanẜ luciferum
vt tyrāni/q̄ seuiendo violenter presunt:ꝛ ambiciosi/q̄ se
extollēdo neq̄ter superioritatē q̄runt. Quidā imitantur
ꝓthoplastū vt heretici ꝛ homines mundane sapientie:q̄
volunt plus sapere q̄ȝ oportet sapere. Quidā vero prefi:
gurāt antichristū vt hypocrite:simulātes sanctitatē/ac
mendaces/ꝛ dolosi:negantes veritatē. Igiẜ q̄ꝛ iudei esti
mabant iohannē esse xp̄m in lege ꝓmissum patet q̄ ẜm
Gen.xlix. scripturas scilicet. Non auferetur sceptrum de iuda.et
huiusmodi dñice incarnationis tempus adesse tunc eis
fuit notum. Sed mira cecitas iudeorum:qui cū crederēt
iohannem esse xp̄m credere nolebant/ip̄o iohanne atte:
stāte xp̄m esse saluatorē tot signis ac ꝟtutibꝰ approbatū
Helie ex: Et q̄ꝛ sicut a populo iudeoꝝ expectabaẜ xp̄s venturus:
pectatio. ita ꝛ helyas ip̄m p̄cessurus:sicut enī aduentꝰ xp̄i fuerat
iudeis ꝓmissus:ita etiā helye aduētus.et ideo videntes
qui;missi erant q̄ iohannes non cōfitebatur se esse xp̄m/
Helie si: querebant si esset helyas. Propter duo querebant si es:
militudo ī set helyas:quorū vnū est similitudo habitꝰ et vite auste:
iohan. ritas:aliud similitudo officij precedendo aduentū xp̄i:
et respōdit se nō esse helyam:sicut iohānes fuit angelus/
non natura ꝛ p̄sona/sed officio ꝛ vita: sic etiā h̄ se negat
helyā esse corpore ꝛ p̄sona:sed alibi xp̄s dicit eū esse he:
lyā officio ꝛ vita. Nō fuit ergo helyas in p̄sona ꝛ corpe:
sed in sp̄ū et virtute:q̄ꝛ scȝ in suis operibus ondebat sili:
tudinē helye:sicut enī helyas aduentū dñi p̄ueniet scd̄ȝ:
ita iohānes p̄uenit primū. Ille precursor venturus est
iudicis. Iste precursor factus est saluatoris. Et sicut he
lyas in deserto morabaẜ:parco cibo vtebaẜ/et duris ve
stibus operiebatur:sic et iohannes:ambo in deserto con
uersati:ambo victu parci:ambo vestitu inculti. Et sicut
helyas magni zeli fuit/sic ꝛ iohannes zelo ꝟitatis mor:
tuus est:ambo reges arguebant:ambo regū insaniā to:
lerabant. Ille iordanē celū petiturꝰ diuisit:hic ad laua:
chrū quo celū petiẜ multos conuertit. ¶ Et q̄ꝛ iohannes
negauit se esse helyam quem ante xp̄i aduentū nouerāt
esse venturū:querebāt si ꝓpheta esset.s.ille de quo moy:
ses locutus est:quem etiam fama erat esse venturum an:
te xp̄m. Erat enī famosa opinio tūc tp̄is/q̄ ante xp̄m ve
niret vnꝰ magnꝰ ꝓpheta singularis/pro eo q̄ꝺ scriptum
Deutero. est. Prophetā suscitabit deꝰ de fratribꝰ vr̄is:ip̄m tanq̄ȝ
xviij. me audietis.q̄ꝺ ẜm veritatē intelligendū est de xp̄o:licȝ
iudei intelligerent de propheta alio/et ideo interrogaue
runt eū si esset ille ꝓpheta. Et respondēs negauit se esse
illū ꝓphetā de quo scriptura predicta intelligiẜ:sȝ nō ne
gauit se esse ꝓphetā absolute/nec ꝓphetā missū añ xp̄m
Si enī fuit plus q̄ȝ ꝓpheta/sequiẜ q̄ fuit ꝓpheta:q̄ꝛ mi:
nus īcludiẜ in maiori. Cū igiẜ iohānes tā famosus esset
vt posset si vellet xp̄s putari/noluit nō solū xp̄s:sed nec
helyas/nec ꝓpheta aliꝰ reputari: ꝛ hoc est contra eos q̄
se iactant de genere/vita/scientia/ꝛ huiusmodi. ¶ Dein:
de cū instarēt;ꝛ q̄rerēt quis esset/ꝛ q̄d de se diceret:ne ad
illos qui eos miserūt absq̄ȝ responso redirent respondit
dās de xp̄o testimoniū/asserēdo se eiꝰ esse p̄cursorem et
dicit.⌊Ego vox⌋nō quidē in p̄sona et corpore:sed in offi
cio et silitudine/vox inq̄ȝ ꝟbi et xp̄i p̄ me⌊clamantis in
Esa.xl. deserto. Dirigite viā dñi sicut dicit Esa. ꝓpheta⌋.i. ego
sum ille de quo scriptura esaie dicit: q̄ in deserto iudee
clamare debet:vt hoīes ad xp̄i aduentū in mundū se pre
parent. Preñūciꝰ xp̄i in deserto clamat: q̄ꝛ iudee a gr̄a
dei deserte et destitute seu derelicte solatiū redēptionis
Quare annunciat. Et bene designaẜ iohannes in ꝓprietate vo:
vox ioh̄. cis::q̄ꝛ erat annūciator verbi diuini.i.xp̄i:qui ẜm diuini
tatē est verbū patris:sicut vox hūna est expressiua verbi
mentalis:vox ergo vocaẜ iohannes: quia verbū vocaẜ
xp̄s:sicut enim precedit vox ꝟbū:ita iohannes precedit
xp̄m. Nā stati vt ex ore loquētis sonꝰ in qualescūq̄ȝ ꝓce
dit/vox est:verbū autē nondū est: et omne verbū aliq̄d
significat. Et sicut vox manifestat verbum: sic iohānes
christum:quia propterea venit/vt eum in israel manife:
staret. Item vox ꝓpinquior est ꝟbo q̄ȝ sonus:q̄ꝛ p̄mo au
ditur sonus:deinde p̄cipiẜ q̄ vox est:ꝛ deinde verbū q̄ꝺ
diciẜ per vocē si iohannes ꝓpinquior est xp̄o q̄ȝ alij pro
phete:quoꝝ ꝓphetia fuit quasi sonus respectu iohannis
q̄ꝛ illi de remotis:iste de propinquo xp̄m indicauit di:
cens. Ecce agnus dei. Merito ergo iohannes precursor Precur:
dñi vocatur:q̄ꝛ ꝛ nascendo:et baptizando: et predican: sor dñi io
do:ꝛ moriendo:et ipse sui noīs appellatione xp̄m p̄cur: han.
rebat. ¶ Sed q̄d clamabat aliꝰ euāgelista sic narrat di:
cens⌊parate⌋.i.preparate⌊viā dñi⌋.s.quo ad mandato: Matth.iij
rū impletionē⌊rectas facite semitas eiꝰ⌋.s.quo ad consi: Luce.iij.
liorū superogationē:vt ipse ad vos venire dignetur ꝛ in
vobis habitare:q̄ nisi p̄ viā ꝛ semitas rectas nescit ince:
dere:vel ad homines intrare. vñ in ps̄. Uias tuas dñe ps̄.xxiiij.
demōstra mihi:ꝛ semitas tuas edoce me. Primum cla: Semite
mabat ad oēs:secundū ad proficiētes. Et he semite per domini.
quas cito ꝯpendiose p̄ueniẜ ad patriā: melius reficianẜ
in solitudine.i.in mundanoꝝ elongatiōe/ꝛ oīmoda tp̄a:
liū abstractione:ne per colles deuios mundane oblecta:
tiōis cōtingat oberrare:has aūt semitas q̄dā obliquāt:
qui sp̄em sanctitatis p̄tēdētes: vel habitū religiōis ge:
stātes in obseruantijs religiōis ꝛ cōsilijs euāgelicis nō
recte ambulāt:nec seipsos in illis rectificāt. Uł p̄ vias
q̄ aptiores sunt possunt intelligi actiones p̄ semitas que
magis occulte sunt/cordis intentiones. Uñ⌊parate viā
dñi⌋p̄ mali desertionē et boni operationē⌊rectas facite
semitas eiꝰ⌋.i.intētiones cultas facite rectas nō distor:
tas.s.pro eternis non pro terrenis faciatis. Reformatio
imaginis in mente in hoc attenditur/q̄ facies mentis in
curuata ad terrā p̄ terrenoꝝ oblectationē erigaẜ sursum
et rectificeẜ p̄ celestiū cōsiderationē ꝛ dilectionē. Uñ in
canticis recti diligunt te. vbi ẜm Ber. Recti intelligun: Canti.j.
tur qui a terrenis sunt abstracti:ac contēplatiōe et dile:
ctione toti ad sup̄na erecti. Uñ dicit q̄ q̄rere ꝛ sapere q̄
sunt sup̄ terrā curuitas aīe est:meditari ꝟo et desiderare
q̄ sursum sunt rectitudo. Cui etiā rectitudini ẜm eundē
Ber. Attestaẜ statura erecta corporis hūani. Quid enī
indecentiꝰ q̄ȝ curuū recto corpore gerere aīm? Peruer:
sa res est ꝛ feda luteū vas q̄ꝺ est corpus de terra oculos
hr̄e sursū celos libere respicere:spiritualē ꝟo celestemq̄ȝ
creaturā suos ecōtrario ocl'os.i.internos sensus atq̄ȝ affe
ctus trahere deorsū in terrā? ¶ Et subdiẜ.⌊Ois vallis⌋
id est pp̄ls gētilis/vel q̄cūq̄ȝ hūilis⌊īplebiẜ⌋bōis sp̄ūa:
libꝰ.s.gr̄a in p̄nti:ꝛ gl'ia ī futuro⌊ꝛ oīs mons ꝛ collis⌋.i.
iudaicꝰ pp̄ls vel q̄cūq̄ȝ sup̄bꝰ⌊humiliabiẜ⌋.i. euacuabiẜ
q̄ꝛ gr̄am et gl'iam amittet:deꝰ enī sup̄bis resistit:humili
bus aūt dat gr̄am. Et qui se exaltat hūiliabiẜ:ꝛ q̄ se hūi Iaco.iiij.
liat exaltabiẜ. Mōs dicit q̄ȝtū ad maiores/ꝛ colles q̄ȝtū Luc.xiiij.
ad minores.⌊Et erūt praua⌋.i.corda maloꝝ p̄ iniustitiā et.xviij.
distorta erūt⌊in directa⌋.i.p̄ eq̄tatē iustitie rectificabun
tur:et ad iusticie regulā dirigenẜ⌊ꝛ asp̄a⌋.i.mētes tracū
de ꝛ īmites⌊in vias planas⌋.i.p̄ infusionē gratie ad mā:
suetudinē cōuertētur:ꝛ corda ꝯtra xp̄m indurata molli
ficabuntur⌊et videbit⌋oculo corp̄ali in primo aduentu
⌊oīs caro⌋.i.oīs homo tā gētilis q̄ȝ iudeꝰ⌊salutare dei⌋
id est xp̄m dei filiū. Diuidebaẜ eñ tūc cōitas hoīȝ ī duas
p̄tes.s.in iudeos et gētiles: et multi de his oībꝰ hoībus
viderūt eū in mundo inter hoīes conuersantē. Pōt etiā
hoc ꝟbū intelligi de visu sp̄ūali quo vident eū conuersi
ad fidē catholicā ex oībꝰ gentibꝰ totiꝰ mundi. Uel vide
bit eum in forma humana oīs hō/tā reprobi q̄ȝ electi in
scd̄o aduētu:scȝ in die iudicij. ¶ Et cū missi a iudeis au:
dirent a iohanne q̄ nō erat aliq̄s triū predictorū/quos
expectabant tanq̄ȝ p̄sonas sollēnes:quesierūt ab eo dicē
tes.⌊Quid ergo baptizas⌋nouū ritum inducēdo et offi: Ioh̄.j.
cium alienum vsurpando⌊si tu nō es christus⌋qui pote:
state propria baptizabit⌊neq̄ȝ helias⌋qui in transitu ior
danis baptismum significabat⌊neq̄ȝ propheta⌋cuiꝰ offi
cium est baptizare:vt patet de helyseo qui naamā bapti
zari misit. Quasi dicerent. Quare tibi officium baptizan: iiij.reg.v.
di vsurpas/cum vicem personarum quibus scriptura
baptizare concedit non geras: sicut proprio ore confes:
sus es. Notandum autem q̄ licet iohannes nō esset chri: Baptiza:
stus:poterat tñ baptizare:q̄ꝛ erat precursor eius:et iō de re poterat
buit parare viam illius. Itē licet non esset helyas perso iohannes.
naliter:erat tamen virtute. Itē si nō erat ꝓpheta ille sin
gularis:erat tñ plus q̄ȝ propheta communis: ꝛ ideo ba:

ptisare potuit. Et respōdit eis Johānes testimoniū de
christo iterū phibēdo: qꝛ sicut pcurrebat predicationē
christi sua predicatione et denunciatione: ita baptisma
xp̄i pcedebat suo baptismate: sicut ꝛ pphete antiquitus
aliqñ denūciabāt futura: nō solū verbis sed etiā factis

Baptizare in aqua et in spū.

vñ dt. Ego baptizo in aqua in pñiam nō in spiritu in
remissionē pctōꝝ: docēs vos penitere nō potēs vos ab:
soluere. Ego baptizo in aqua preparatiue corpa tm̄ la
uando: ad significādū illū qui venturꝰ est baptizare in
spūsancto auctoritatiue. etiā aīas abluēdo. q. d. Nō de:
betis imputare audacie quod ago. nec mirari si ego qui
nō sum xp̄s/neqꝫ helyas/neqꝫ ille ꝓpheta singularis ba
ptizo: qꝛ baptismꝰ meꝰ nō est cōpletus et perfectus. Nā
ad completionē et perfectionem baptismi exigitur lo:
tio corporis et aīe: ꝛ corpꝰ quidē ſm naturam lauatur
aqua: aīa vero nō nisi spū. Unde et ego baptizo in aqua
tm̄/in penitētiam: id est in signū penitētie purgātis aīas
corpore lauo corpus: ꝛ institutū baptizādi vsum/parās
viā fortiori me/donec veniat q̄ abluit aīas p spiritū. vñ
Amb. Ego (inq̄t) vos aqua baptizo. Cito ꝓbauit se non
esse xp̄m qui inuisibili operet̄ officio. Nam cum ex dua:
bus naturis homo. i. ex aīa subsistat et corpe: visibile p
visibilia: inuisibile per inuisibile mysteriū consecratur:
aqua enī corpꝰ abluit̄/spū aīe delicta mūdant̄. Et ideo
aliud fuit baptisma pnīe: aliud est baptisma gr̄e. Istud
ex vtroqꝫ: illud ex vno. Nā cū delicta cōmunia sint men
tis ꝛ corpis: purificatio quoqꝫ debuit esse ꝯmūis. Et hī
nō verbo sed opere declarauit nō esse se xp̄m: opus enim
hoīs est gerere pnīam delictoꝝ: dei munꝰ est grām iple:
re mysterij. hec Ambro. Johannis ergo baptismꝰ vm:
bra et figura erat melioris baptismi: qꝛ significatio ꝛ p:

Actu. xix. Baptismꝰ iohannis profuit.

paratio quedā erat futuri. ꝓpter qd̄ vt habet̄ in actibus
Forma baptismi Johānis erat in noīe venturi. Nec pu:
tandū est baptismū iohānis parū ꝓfuisse hoībus: qꝛ et si
peccata nō dimittebat/oēs tm̄ q̄ ab illo baptizabāt̄ sub
peccati vinculo ꝯstrictos eē sentiebat: ꝛ ideo redēptorē
et mundatorē qui peccata dimittere posset/mox vbi ap:
paruisset querere necesse habebāt. Vñ baptizabat in pe:
nitentiā. i. ad hoc vt agerent penitētiā / vt sicut eos ipse
aqua lauabat exteriꝰ: ita ipi se pnīa lauarēt interius: vt
mox xp̄o veniēte parati essent ad eiꝰ baptismū suscipiē:

Baptizati a iohanne iterū baptizandi erant.

dū: qꝛ quos baptizauit baptizati sūt iterū: Baptismꝰ enī
ipsiꝰ erat quedā ꝓtestatio credēdi in xp̄m venturū ꝛ fa:
ciēda opa penitētie vt deuotiꝰ reciperēt ip̄m. Utilis er:
go erat baptismus iohīs ꝓpter assuefactionē ad xp̄i ba:
ptismum: ꝛ ꝓpter vite emendationē/qꝛ baptizabant̄ cō:
fitētes pctā sua: ꝛ ꝓpter xp̄i manifestationē. Vñ et sub:

Mediꝰ vestrū stetit. quo expo: nitur.

dit medius vr̄m stetit id est p̄sens est inter vos quē p̄di:
co: qui est mediator dei ꝛ hoim quē vos nescitis nec co
gnoscitis: ꝛ ad illū cognoscendū ego vos p̄paro bapti:
do in aq̄. Ista v̄ba exponi possunt: vno mō ſm humani:
tatē xp̄i: ſm quā ad litterā xp̄s fuit in medio iudeorū: qꝛ
inter hoīes cōiter est cōuersatꝰ/quasi vnꝰ ex eis: et non
cognouerūt p̄sentē quē crediderūt futurū. Alio modo
exponitur de xp̄o ſm diuinitatē: ſm quā vbiqꝫ presens
est ꝛ inuisibilis. Et ſm hoc mediꝰ est oībus rebꝰ creatis

Mediū locū xp̄s tz.

et tm̄ nēo scit eū: qꝛ nemo cōprehēdit. ¶ Hic nota q̄ xp̄s
sepe legit̄ locū mediū specialiter eligere: qꝛ medium est

Luc. xxij.

locꝰ humilis. vñ ip̄e ait. Ego aūt in medio vr̄m sū sicut
q̄ ministrat. Itē est locꝰ cōmunitatis: qꝛ vniformiter se

Actu. x.

habet ad oēs: vt centrū ad circūferētiā. Vñ Petrꝰ. In
veritate cōperi: qꝛ nō est ꝑsonarū acceptor deꝰ. Itē me:
diū est locꝰ vnitatis: qꝛ extrema vniunt̄ in medio. vnde

Ephe. ij. j. Cor. iij.

apl's. Ip̄e est pax nostra qui fecit vtraqꝫ vnū. Itē est lo:
cus stabilitatis: qꝛ mediū mūdi est fixū. vñ apl's. Fūda:
mētū aliud nemo pōt ꝛc. Itē locꝰ ꝓximitatis: qꝛ oībꝰ

Act. xvij.

ꝑtibus approximat. vñ in actibꝰ. Si forte attrectent eū
cū nō longe sit. Et subdit iohānes de christo. Ip̄e est q̄
post me veniet vel venturꝰ est quē ego vt p̄cursor p̄nun
cio qui tm̄ ante me factus est. Licet iam venisset tacen
do: tamen dicit esse venturū/quia nondū venerat ad ba
ptismū: nondū se manifestauerat p̄dicando: et miracula
faciendo: ac nostre redēptiōis mysteriū complēdo. Et
licet iohānes p̄cesserit christū tp̄e natiuitatis et mortis:

Jesus venit post iohannē qn: qꝫ modis.

nō tamē resurrectionis et ascensionis. Vel qui post me
venturꝰ est id est qui predictus est a prophetis: post me
venturus est. Scd̄m Remigiū quinqꝫ modis venit Je:
sus post iohannē: scilicet nascendo/predicando/bapti:
zando/moriendo/ꝛ ad inferos descendendo. Et cū hoc
q̄ dicit ante me factꝰ est: nō possit itelligi ſm deitatē que
facta nō est: nec de humanitate qua xp̄s posterior est io:
hāne factus: oportet q̄ itelligat̄ quo ad honorē et digni
tatem qꝛ quasi dn̄m sequit̄ eū iohannes: et vadit post eū.

Xp̄s factꝰ est an̄ Johannem.

An̄ enī hoc in loco nō tp̄is sed ordīs hꝫ significationem
et notat dignitatis non natiuitatis ꝓoritatē. Ac si dicat
ſm Criso. Nō qꝛ prior veni ad predicandū ex hoc maio
rē illo me estimetis: post me ergo vēit tp̄e: qꝛ postmodū
natus ante me factus est dignitate: qꝛ tanq̄ clarior et
honorabilior seu maior ꝛ dignior mihi prepositus est et
prelatus. Huic simile est cū de aliquo dicimꝰ: hic olim
me minor/vel mihi par erat: sed modo ante me factꝰ est
honore: modo me precedit: modo mihi prelatus est: vel
factus est ante sinceritate conscientie: innocētia vite: fa:
me decore. Prelationis autem christi causas iohannes
aperit cum subiungit. Qui prior me erat. Pro tanto enī
ante me factꝰ est id est mihi prelatus: et dignitate ante
positus est: quia et si posterior sit in tempore: est tamen
prior in eternitate: quia prior me erat non ſm humani:
tatem quam acceperit in tempore: sed ſm deitatem in
qua est ab eterno cum patre prior me erat: quia ipse ab
eterno/ego ex tempore. Quoniā qui post me natꝰ est de
matre sine patre ante omnem creaturam/sine vllo initio
genitus est ex patre sine matre. Et fortior me est: quia
ipse deus fortis et potens: ego autē homo et fragilis et
impotens. Ille dominꝰ: ego seruus: ille imperator: ego
miles. vnde Rabanꝰ. Fortis est iohannes qui spm̄sctm̄

Xp̄s fortior est iohanne.

dignꝰ est habere. fortior qui eundē potest dare. Fortis
qui regnum celorum predicat: fortior qui donat. Fortis
qui baptisat in peccatorū confessione: fortior: qui in eo
rum remissione. Immensitatem autem excellentie eius
subdendo manifestat Cuius nō sum dignus vt procū:
bens soluā corrigiā calciamentorū eius quod humile
et vile officiū est. Quasi dicat. Intantum est ante me vt
ego neqꝫ seruire ei: neqꝫ in vltimis ministrorū eiꝰ vocari
dignus sim: calciamentum enim soluere vltimi ministri

Calciamēta soluere eiꝰ qui ea non hꝫ.

res est. Cum christꝰ calciamenta non portauerat: patet
q̄ hec est metaphorica locutio: quia iohannes in hoc di
cit se nō esse dignū exhibere christo etiam minimū obse
quium: hoc exprimens ſm cōmunem loquēdi modum.
Cum enim aliquis suam paruitatem et alterius excellē:
tiam vult exprimere: solet cōmuniter dici: nō sum dignꝰ
tangere sotulares eius: vel aliud huiusmodi. Nec mirū
si iohānes hoc dicit: quia homo quantūcumqꝫ magnus
deo cōparatꝰ nihil est nisi puluis et cinis: nec et iā aliq̄
creatura est digna ei seruire / nisi p gratiam assumatur.
Per hoc ostendit etiam iohānes ipis phariseis q̄ offi:
ciū alienū nō vsurpabat: sed tm̄ suum ꝓprium officiū scꝫ
p̄cursoris exercebat. Vel ſm Grego. allegorice p calcia
mentū humanitas: p pedes deitas: per corrigiam vnio
calciamentoꝝ: scꝫ aīe ꝛ corporis ad deitatē intelligi po:
test: quia nec ip̄e iohannes/nec aliq̄s alius sufficiens est
vel potest: mysteriū et modū illius ineffabilis vnionis
duarū naturarum: scꝫ diuine et humane (qua verbū ca:
ro factū est) explicare vel aperire. cū hec vnio tāta esset:

Esa. liij.

q̄ hoīem deū et deū hoīem faceret. Vñ Esa. Generatio:
nem eius quis enarrabit? Quasi diceret nullꝰ est dignꝰ.

Humilitas ꝯ elationē inducitur.

vbi Greg. Qua in re pensandū nobis est quō sancti viri
vt hūilitatis in se virtutē custodiant: cum quedā mirabi
liter sciūt: illud ante mētis oculos student reuocare qd̄
nesciūt: vt dū ex parte aliqua infirmitatem suam consi:
derant/ex ea parte qua ꝑfecti sunt eoꝝ se animꝰ nō extol
lat. Restat ergo vt in omne quod scit sese mens dep̄mat
ne qd̄ virtꝰ sciētie cōgregat/ventus elationis tollat. Cū
bona fratres agitis semp ad memoriam mala acta reuo
cate: vt dū caute culpa ꝯspicitur: nunq̄ de bono ope ani:
mus letet̄. Superiores itaqꝫ ꝓximos vestros attēdite.
Quia et quos agere aliqua praua cōspicitis: que in eis
lateant bona nescitis. Que licet bona assint opera nulla
sunt nisi ex humilitate condiantur. Qui enī sine humili:
tate virtutes cōgregat: quasi in vento puluerem portat.

Luce. iij.

hec Greg. Deinde iohānes subiūgit Ipse vos baptiza:
bit nō solum in aqua: sed et in spūsancto ꝛ igne gratiā
spiritussancti ꝛ charitatis cōferēdo/qd̄ nō potest facere
nisi deus. In baptismo enī xp̄i cōfert̄ gr̄a spūsctī: et per
ip̄m ignis charitatis: si debite suscipiatur vel obex non
ponatur. Baptismꝰ aūt iohānis ista nō ꝯferebat sed ha:

ptismũ xp̃i significabat/ꝛ ad ip̃m disponebat. vñ Criſ.
Aliud fuit baptisma iohãnis/aliud dñi. Illud pnie: h̃ ſãcti
ficatiõis ꝛ gr̃e: in quo ꝛ ſpũs ſctũs in vnoq̃ꝫ credẽte ad
decoquẽda pctã/mõ ignis opaꝛ vrẽs delicta/purgans
ſordes carnis ꝛ aĩe. Vñ et Beda. Baptizamur autem a
dño in ſpũ ſctõ: nõ ſolũ cũ in die baptiſmatis fonte vite
in remiſſione pctõꝝ abluimur/verũetiã quotidie cum p
gr̃am eiuſdẽ ſpũs ad agenda q̃ deo placet accendimur.
Baptiſm⁹ triplex. Eſt ergo baptiſmus fluminis in aqua: flaminis in peni-
tentia: ſanguinis in martyrio. ¶ Deide poſt teſtimonium
iohãnis de primo xp̃i aduẽtu/addit etiã de extremo au-
ctoritate ꝛ miniſterio iudicij xp̃m cõmẽdãdo/ꝛ populis
Vẽtilabꝛ vñ dictũ. cõminãdo dicẽs. [Cuius vẽtilabrũ in manu ei⁹] Venti
labrũ a vẽtilãdis paleis dictũ eſt. inſtrumẽtũ quo in pa
leſtina ſolebat purgari bladũ/ꝛ eſt factũ ſicut pala qua
pijcit granũ paleis cõmixtũ in altũ/ꝛ vẽtus paleas tol
lit/ꝛ granũ i area cadit. Iohãnes ḡ metaphorice loq̃ns
p vẽtilabrũ itelligit diſcretionẽ iuſti examinis/ſeu diui-
nũ iudiciũ: ꝛ poteſtatẽ diſcernẽdi bonos a malis: ſicut
ventilabro diuidũtur grana a paleis/ꝛ fructuoſa ab in-
fructuoſis/qd̃ eſt in manu. i. in poteſtate ꝛ arbitrio eius
qꝛ iudicãdi officiũ ſibi traditũ eſt a pr̃e: quia omne iudi
Ioh. v. cium dedit filio. [Et pmũdabit] i. pfecte mundabit [et
purgabit] in futuro [areã] i. eccleſiã ſuã a paleis: in qua
nũc grana cũ paleis. i. boni cũ malis cõmixti ſunt: ſed in
iudicio ſeparabuntur ab eis. [Et cõgregabit triticum]
mõ plurib⁹ locis diſperſum. ſ. bonos ꝛ iuſtos qui ad mo
dũ tritici ſunt interi⁹ candidi p mũdiciã: exteri⁹ rubei p
patientiã: graues morib⁹: vtiles ſermonib⁹: mltiplicabi-
les alioꝝ cõuerſionib⁹ [ꝛ in horreũ ſuũ] i. in celeſte habi
taculũ. [Paleas aũt] i. malos ꝛ reprobos: leues per ſu-
perbiã: pallidos p inuidiã: fragiles p iracũdiã: aridos p
auariciã: infructuoſos p accidiã: viles p carnalẽ ɔcupi-
ſcentiã [cõburet igne] gehenne [inextinguibili] et pena
ſenſibili. In hac etiã p̃ſenti vita dñs eccl'iam purgat/dũ
ob manifeſta pctã puerſi ꝛ mali de eccl'ia p ſñiam eijciũ-
tur/vel p mortẽ de hac vita abſcindũtur: ſed hec purga
tio in fine perficietur qñ p angelos de regno ſuo omnia
ſcãdala colligenꝛ/vl' mõ mũdat diſcernẽdo merito non
numero/ſed tũc ꝛ numero ꝛ merito. [Multa q̃dẽ ꝛ alia
exhortãs] ꝛ docẽs iohãnes [euãgelizabat] ꝛ annuncia-
bat [pplo]. Ex quo patꝫ q̄ nõ oĩa facta ꝛ dicta iohãnis
ſcripta ſunt: ſed pauca reſpectiue: ſicut ꝛ de xp̃o dꝛ iohã
nis vltio. ¶ Moraliter. Iohãnes dat formã viuẽdi/p̃di
cãdi/ꝛ fructificãdi: nã ei⁹ vita auſtera: ꝛ quo ad victum
durũ/ꝛ quo ad veſtitũ aſpeꝝ/ꝛ quo ad locũ deſertũ ei⁹
doctrina v̾a/ſiue de deo/ſiue de ſeipſo/ſiue de proximo
eius operatio fructuoſa/qꝛ multos vocando/baptizan-
do/ꝛ rectificando. In p̄mo fuit exẽplar religioſoꝝ/in ſe
cũdo doctoꝝ/in tertio prelatoꝝ. Si enĩ talis eſſet predi-
cator oĩs hieroſolima q̃ ad clauſtrales/ꝛ iudea quo ad
clericos/ꝛ regio quo ad laycos veniret cõfitentes pctã
ſua/tam venialia q̃ꝫ mortalia/veniret et ieſus cũ eis ad
ſctĩficandũ eos/ꝛ verbo/ꝛ remedio/ꝛ exẽplo. ¶ Ad ma-
iorẽ aũt expreſſionẽ predictorũ: loc⁹ vbi facta ſunt deter
Ioh. j. minatur: ɔſequenter ſubiũgitur. Hec in bethania facta
ſunt transiordanẽ vbi erat iohãnes baptizans: vt enĩ di
cit Criſ. Nõ in domo/neq̃ꝫ in angulo xp̃m predicabat/
ſed iordanem tranſiens in media multitudine p̃ſentib⁹
oĩb⁹ qui ab eo baptizabãtur. In bethania q̃ dom⁹ obe-
Bethania qualr̃ iter pretaꝛ. diẽtie interpretaꝛ/iohãnes baptizare dꝛ/vt q̄ ex obedi-
entia dei venerat xp̃m nũciare immolãdũ ꝓ redẽptione
mũdi: oſtendaꝛ ꝛ intelligãt homines: qꝛ ſi a pctõ origia
li qd̃ p inobediẽtiã p̄mi parẽtis cõtigit abſolui deſide-
rant ſubmiſſo corpore ꝛ credulo corde baptiſmi ſacra-
mentũ ſuſcipere: ꝛ p obediẽtiã fidei oẽs ad baptiſmum
puenire debẽt: ꝛ vt ſignificeꝛ q̄ baptizatis obediẽtia cõ-
Bethania duplex. uenit. Eſt aũt duplex bethania: vna eſt quedã villa citra
iordanem ad duo miliaria de hierl'm. ſ. in latere montis
oliueti/vbi lazarus fuit ſuſcitat⁹. Alia (de qua dictũ eſt)
ſita ſupra iordanẽ/ex altera tñ parte fluminis. ſ. in ſorte
duaꝝ tribuũ ꝛ dimidie a hierl'm: itinere diei vnius: vbi
erat iohãnes baptizans. ſ. in cõfinio gentiũ ꝛ iudeorum
vt his ꝛ illis oſtendereꝛ baptiſmus cõis. Et bñ trãſior-

danẽ baptizabat: qꝛ gentes cõius q̃ꝫ iudei ba-
ptiſmum receperunt. Oratio.
Iohannes beatiſſime p̃curſor xp̃i: p̃co iudicis:
amic⁹ ſpõſi: vox v̾bi diuini: q̃ ſolatium nr̃e re-
demptionis annunciare meruiſti: impetra mihi miſero
apud eũdẽ dñm nr̃m ieſum xp̃m tuis ſanctiſſimis preci-
bus/vt purgato a vitijs pectore/ꝛ ornato v̾tutib⁹ parẽ
ſm ſalubria tua monita viã dñi ꝛ rectas faciam ſemitas
ei⁹: quaten⁹ in extremo iudicio cũ areã eccl'ie ſue munda
uerit/ꝛ triticũ a paleis ſeparauerit: merear inter grana
tritici: ꝛ electos ſuos inueniri/ꝛ in horreũ celeſtis man-
ſionis cum eis reponi. Amen.

¶ De penitentia facienda. Capitu. xx.

Qlia vero de pnia p quã
regnum celorũ appropinquat/et via
dñi paraꝛ/tactũ eſt in precedentibus
nunc ɔſequẽter de ipſa aliquãtulum
lati⁹ videam⁹. Ad verã itaq̃ꝫ pniam Penitentia duo requirit.
quã amor dei ꝛ odiũ pcti facit/añ oĩa
duo requiruntur. ſ. q̄ peccator de pec
catis preteritis doleat/ꝛ nunq̃ꝫ iterata vice peccãdi fir-
mam volũtatẽ habeat. Sine his duob⁹ penitentia vera
nõ ẽ: qꝛ ſine eis nec de⁹ pctã dimittit: nec ſacerdos abſol
uere a pctis põt. Vñ Ber. Vera ſiq̃dẽ pnia eſt ſine inter
miſſione tpis de p̄teritis malis dolere. ꝛ ſic plãgere com
miſſa/vt nõ cõmittat plãgẽda. Irriſor nãq̃ꝫ eſt ꝛ nõ ve-
rus penitens qui adhuc agit qd̃ peniteat. Si ergo vis ve
rus penitẽs eſſe/ceſſa a pctõ ꝛ ampli⁹ noli peccare. Vñ
Inanis ẽ pnia quã ſeq̃ns coinq̃nat culpa. vñ et Gregori⁹.
Pniam q̃ppe agere eſt ꝛ perpetrata mala plãgere: ꝛ plã
gẽda nõ ppetrare: nã q̃ ſic alia deplorat vt tñ alia ɔmit-
tat: adhuc pniam agere/aut ignorat/aut diſſimulat. Vñ
etiã Aug. Inanis eſt pnia: quã ſeq̃ns coinquinat culpa.
Nihil ꝓſunt lamẽta ſi replicanꝛ pctã. Nihil valet a mal'
veniã poſcere: ꝛ mala denuo iterare. ꝛ iteꝝ. Penitentes
penitẽtes/ſi tñ eſtis penitẽtes ꝛ nõ irridẽtes: mutate vi-
tã: recõciliamini. Pniam agis/genu figis/ꝛ rides ſubſã
nas patientiã dei. Si penitẽs es/penitet te/ſi non peni-
tet penitẽs nõ es: ſi ḡ penitet/cur facis qd̃ male feciſti?
ſi feciſſe penitet/noli facere: ſi adhuc facis penitẽs nõ es.
De quib⁹ autẽ pnia ſit agenda notat idẽ Augu. dicens. Pnia de q̃bus ſit agenda.
Tres ſunt actiões pnie: vna eſt q̃ nouũ hoiem parturit/
donec p baptiſmũ ſalutarem oĩm p̄teritoꝝ fiat ablutio
pctõꝝ. Nis ei q̃ iã ſue volũtatis arbiter ɔſtitut⁹ eſt: cum Pnia in baptiſmo.
accedit ad ſacra fidelium: niſi eum peniteat vite veteris
nouã inchoare nõ põt. Ab hac pnia cum baptizanꝛ ſoli
paruuli imunes ſunt: nõdũ enĩ vti poſſũt libero arbitrio
quib⁹ tñ ad cõſecrationẽ remiſſionẽq̃ꝫ originalis pcti ꝓ
deſt eoꝝ fides a quib⁹ offerunꝛ: vt quaſcũq̃ꝫ maculas de
lictorũ p alios ex quib⁹ nati ſunt contraxerunt: aliorum
etiã interrogatiõe ꝛ reſponſione purgenꝛ. Ceterorũ ho-
minũ null⁹ trãſit ad xp̃m: vt incipiat eſſe qd̃ nõ erat/niſi
peniteat eũ fuiſſe qd̃ erat. ¶ Altera v̾o pnia eſt cui⁹ actio Pnia toti⁹ vite.
p totã iſtã vitã ppetua ſupplicationis hũilitate ſubeun-
da eſt. Primo qꝛ nemo vitã eternã deſiderat niſi cũ vi-
te hui⁹ tpalis peniteat. Quis dubitet in quacũq̃ꝫ tẽpali
felicitate v̾ſemur: penitere tñ nos debere huius vite vt
ad illã incorruptionẽ tota auiditate curram⁹. Quis er-
go feſtiat atq̃ꝫ exoptat ad patriã remeare: niſi quẽ pegri
nationis ſue penitet? Quis itaq̃ꝫ ſane mẽtis nõ ingemi-
ſcit/cui nõ p pniam ſic eſſe diſpliceat? Deinde mlta ſunt
pctã: q̃ q̃ꝫuis ſingula nõ letali vulnere ferire ſentianꝛ: tñ
ſil' oĩa cõgregata quo pl'a ſunt necãt/niſi medicamento
quotidiane pnie deſeranꝛ. Quiſq̃ꝫ itaq̃ꝫ ſe diligẽter attẽ
dit ſatis intelligit cũ q̃ꝫto periculo peregrinetur a dño.
Tertia actio eſt pñie: que ꝓ illis pctis ſubeunda eſt que Pnia pro pctis ɔ decalogum.
legis decalog⁹ cõtinet. In hac ergo pnia maiorem in ſe
quiſq̃ꝫ ſeueritatẽ debet exercere: vt a ſeipſo iudicat⁹ non
iudicetur a dño. Aſcẽdat itaq̃ꝫ homo aduerſum ſe tribu
nal mẽtis ſue: ɔſtituat ſe añ faciẽ ſuã. Atq̃ꝫ ita cõſtituto
in cordis iudicio aſſit accuſatrix cogitatio: teſtis cõſciẽ
tia: carnifex timor. Inde q̃dẽ ſãguis animi cõfitentis p
lachrymas ꝓfluat. Poſtremo ab ipſa mẽte talis ſñia ꝓ
feraꝛ: vt ſe idignũ hõ iudicet pticipatiõe corpis ꝛ ſãgui
nis dñi: vt q̃ ſepari a regno celoꝝ timet/p vltiaꝫ ſñiaꝫ ſũ
mi iudicis p eccl'iaſticã diſciplinã a ſacro celeſti panis
ſepeꝛ. Iudicet ḡ ſeip̃m hõ i iſtis: volũtatẽ dũ põt/ꝛ mo-
res ɔuertat i meli⁹: ne cũ iã nõ potuerit etiã p̄ter volun-
tatẽ/a dño iudiceꝛ. Sꝫ ſi iã de ſanitate deſperãs addis
pctã pctis: ſicut ſcriptũ eſt. Pctõr dum venerit in ꝓfun
dũ maloꝝ cõtẽnet: noli contẽnere: noli deſperare: clama Puer. xviij

de profundis etiã ad dñm. De tali ꝓfundo niniuite cla:
mauerunt/ ⁊ ꝓpiciationẽ inuenerunt. Faciliusq; est eua
cuata cõminatio prophetie: q̃ humiliatio penitentie.
Quicqd eni feceris: qñcuq; peccaueris: adhuc in hac vita

Peniten: tia etiã de puis pec: catis est a genda.

es: vñ te oĩno si sanare nollet auferret. Cur ergo igno:
ras/ q: patiẽtia dei ad penitentiã te adducit? hec Aug.
Non solũ ergo de magnis/ sed ⁊ de paruis peccatis (vt
dictũ est) quotidiana penitẽtia est agenda: et q̃uis par:
ua videaẽ/ nõ tñ ꝓpẽ hoc sũt negligẽda. q: (vt ait greg.)
Nullũ pctm̃ adeo puũ: qđ nõ crescat neglectũ. Et iterũ.
Peccatum quod penitẽtia nõ diluit: ipso suo pondere
mox ad aliud trahit. vñ dicit Amb. q; minimũ peccatũ
scienter cõmissum grauiꝰ est toto mũdo. vñ ⁊ Aug. Sed
ista leuia q̃ dicimꝰ noli cõtẽnere: si cõtẽnis qñ appẽdis
expauesce: quãdo numeras leuia multa faciũt vnũ grã:
de. Multe gutte implent flumen. Multa grana faciunt
massã. hec Aug. nõ itaq; leuia sunt ꝯtẽnenda: nec ꝓpter

Pnia agẽ da sine di: latione.

grauia est desperandũ. q: vt ait Augu. Nullũ pctm̃ cri:
minale est dõ displicet: nullũ veniale dõ placet. Agenda
est autẽ penitẽtia sine dilatione: et dũ possumꝰ ne subito
preoccupati queramꝰ spaciũ penitentie: ⁊ inuenire non
possimꝰ. vñ Aug. Remedia conuersionis ad deũ nullis
sunt cunctationibꝰ differenda: ne tẽpus correctiõis pe:
reat tarditate. Qui eni penitẽti indulgentiã ꝓmisit: dissi

Pnia se: ra securũ nõ facit.

mulanti diẽ crastinũ nõ spopõdit. et iterũ. Si quis aũt
positus est in vltima necessitate egritudis sue: voluerit
accipere penitẽtiã et accipit: ⁊ mox recõsiliaẽ ⁊ hinc va:
dit: fateor vobis nõ illi negamꝰ qđ petit: sed nõ presumi
mus q: hinc bene exit. Non presumo: non vos fallo: non
ꝑsumo: fidelis bene viuens securus hinc exit. Baptiza:
tus ad horã securꝰ hinc exit: agẽs penitentiã ad vltimũ
⁊ recõsiliatus: si securus hinc exit: ego non sum securus:
vñ securus sum: securꝰ sum ⁊ do securitatẽ. vñ nõ sum se
curus penitentiã dare possum: securitatẽ dare nõ possũ.
nõ dico dãnabiẽ: sed nec dico liberabitur. Uis te de du:
bio liberare. Uis qđ incertũ est euadere? Age peniten:
tiam dum sanus es: si enĩ agis verã penitẽtiã dum sanꝰ
es/ et inuenerit te nouissimꝰ dies currentẽ vt recõsilieris
Si sic agis securꝰ es/ quia egisti penitentiam eo tempo:
re quo ⁊ peccare potuisti. Si aũt tunc vis agere peniten
tiam quãdo iam peccare nõ potes: peccata te dimiserũt
nõ tu illa. Due res sũt: aut ignosciẽ tibi: aut nõ ignosciẽ.
Quod horũ tibi sit futurũ: ego nescio. Ergo dimitte in:
certũ et tene certũ. hec Aug. Ideo aũt Aug. dubitat de
his qui penitẽt in extremis: q: tales potiꝰ videnẽ penite
re timore pene q̃ amore iustitie/ et ideo eoꝝ penitentia
videtur esse dubia. Non ergo tardes vel dissimules: in
sanitate penitentiã agere/ et cito peccati onus deponere
quia vt ait Augu. Stultũ est in illo statu viuere: in quo
quis nõ audet mori. Et audatior est q̃ cũ vno pctõ mor:

Uite lõge spes deci: pit.

tali dormit: q̃ qui cum septem hostibus. Sepe quidem
ꝓmittunt sibi homines vitam longã: ex eo q; sunt iuue:
nes/ vel bone complexionis/ aut fortes/ nescientes quid
superuentura pariat dies/ nec attendentes q; raro quis
moritur morte naturali/ sed frequẽter ex accidentibus:

Quisq; in optio sta: tu moriẽ.

puta febre/ apostemate/ ⁊ huiusmodi: vel quãdoq; mor:
te improuisa et casuali. et tamen creditur q; quilibet in
statu meliori moritur. vñ Hugo de sancto victo. Scien:
dũ q; nec iustus/ nec impiꝰ/ nec puer/ nec senex/ ante sol:
uũẽ a corpore: q̃ sint in illo pũcto bõitatis/ vel malicie/
vltra quam si vnq̃ viuerent/ nunq̃ transirent. hec Hu:
go. Sed propter vanam longe vite spem mlti decipiũẽ:
et penitentiam quam expectãt non consequuntur. vnde
Cris. Nihil tantũ decipit hoies: q̃tũ vana spes lõgiorꝭ
vite. Et Aug. Experti sumus multos expirasse expectã
tes reconsiliari. Et posito q; homo certus esset de vita
longa: adhuc tñ penitentia nõ esset vsq; ad senectutẽ et
seniũ ꝓlonganda: quia tunc inualidi sunt hoies ad labo
rẽ: ⁊ vix in his etatibꝰ reperiẽ quis qui se a peccatis que
consueuit euellat p penitentiã. Optimũ ergo ꝯsiliũ: sum:
ma prudentia: et maxima ꝓuidentia in hoc cõsistit: vt p
veram contritionẽ: et purã ac integralẽ confessionẽ: et p
satisfactionẽ cõdignã homo sanus et fortis se disponat:
cũctaq; noxia eũ a salute eterna retrahẽtia ac impedien

Pnia se: ra si vera: est fructuosa.

tia proijciat: et se iugiter oĩ tpe sic teneat/ ac si hodie vel
cras/ vel ad longius in hac septimana discessurus sit de
hoc mundo. In extremo quippe vite sue potest homo
penitere: quia vsq; tunc potest peccare: et ergo vsq; tunc
potest de peccatis per diuinam mĩam consequi veniam:
quia misericordia dei vincit humanã maliciam. Sed ta
lis penitẽtia tarda raro est vera et fructuosa: q: in ea nõ
habetur distinctiua/ et sufficiens de peccato displicẽtia:
contritio enim sufficiens requiritur q; peccatum dimit:
tatur: sed vehemẽs passio ⁊ dolor in parte sensitiua: qua
lem hñt cõmuniter illi in articulo mortis impediti in pe
nitente vsum rationis ne bene deliberet de peccatis. De
penitentia ergo iniuncta aut voluntarie assumpta gau:
de: et deo gratias age: qui te ad eãdẽ decreuit misericor:
diter expectare: nõ sis ingratus quia hodiernũ diem ha
bes in quo corrigaris. Heri malus fuisti: hodie bonus

Pnie tps nõ preter: mittẽdũ.

esto. Cõsidera quoniã multi modo moriuntur/ quibus si
vna hora ad agendã penitentiã concederetur q̃ tibi con
cessa est/ quõ per altaria/ ⁊ q̃ festinanter currerent/ et ibi
flexis genibꝰ: vel certe toto corpore in terrã ꝓstrato tã
diu suspirarẽt/ plorarẽt/ ⁊ orarẽt: donec plenissimã pec:
catorũ suorũ veniã a deo consequi mererentur? Tu vo
comedẽdo/ bibẽdo/ iocãdo/ ridẽdo/ et ociose viuendo/
tẽpus perdis qđ tibi deus indulsit ad requirendã grãm
et ad ꝓmerendã gl'iam. Cogita etiã q; anime in inferno
cruciantur: sine spe venie et misericordie. Si amor dei te
nere et mulcere nõ põt/ saltẽ teneat et terreat timor iudi:
cij: metus gehenne: laquei mortis: et omnia mala. Sed
heu multi hodie abutẽtes dei patientia parũ hec atten:
dũt: et tẽpus (q̃ nihil est ꝓciosius) inutiliter trãsire per:
mittẽtes miserabiliẽ amittũt. vñ Berñ. Hodie filij hoiꝝ
anime curã negligũt: carnis curã ꝑficiũt in omni deside
rio. Nec̃ eni peccare metuũt sed puniri: nec virtuti cor:
dis opera daẽ: sꝫ valitudini corporis/ imo etiã volupta:
ti. De scola hypocratis et epicurij didicerũt hec. Tẽpꝰ
hoc aiabꝰ nõ corpibꝰ est assignatũ: dies salutis vtiq; nõ
voluptatis. Et iterũ. Nihil ꝓciosius tpe: sꝫ heu nil hodie
vilius estimatur. Transeunt dies salutis et nemo reco:
gitat: nemo sibi nõ reditura momẽta perijsse causatur.

Tpis pre ciositas.

hec berñ. Et reuera nihil in hac vita preciosiꝰ est tempo
re: q: breui hora posset quis veniã et grãm ac gl'iam ob:
tinere/ ⁊ plusq; totus mũdꝰ valeat ꝓmereri. Non est enĩ
hora tã breuis in qua nõ spiritualia lucra suo valore in:
cõparabiliter oĩa terrena excedentia comparare posset.
Attende etiã q; plus valet hic in patientia dies vnus q̃

Eze. iiij.

in purgatorio annus. vñ in Ezech. Diem pro anno dedi
tibi. Pena tamen purgatorij excedit omnem penam tẽ
poralem huius vite. dicit enim Augusti. q; ille ignis pur
gatorij durior est q̃ quicquid in hoc seculo penarũ aut
sentire/ aut videre/ aut cogitare quis potest. Igitur ma:
gis est curandum de bona vita q̃ de longa. vnde Sene:

Pnie tres partes.

ca. Ut bene viuas refert: non q̃ diu. Actu vitam metia:
mur non tempore. ¶ Sunt autem tres partes penitẽtie. s.

Joh. ij. Jacobi. v. Luce. iij.

cordis contritio: oris confessio: ⁊ operis satisfactio. Pre
cepit enim scriptura scĩdere corda nõ vestimẽta: ꝯfiteri
alterutrum peccata: ⁊ facere dignos fructus penitentie.
Nam cũ oĩe peccatũ cõmittatur corde/ opere/ vel ore/
iustũ est ita curari p contrariũ: vt peccator culpã animo
detestetur: verbo accuset: ⁊ facto peniteat. Iste tres par:

Exodi. v.

tes penitẽtie sunt trine diete: quibꝰ ad terrã ꝓmissionis
itur. de quibꝰ in Exodo dicitur. Deus hebreorum voca
uit nos vt eamus viã triũ dierũ in solitudine: et sacrifi:
cemꝰ dño deo nostro ne forte accidat nobis pestis id est
culpa in presenti. aut gladiꝰ id est pena i futuro. In hoc
triduo quesiuit virgo maria filium suum et inuenit eũ.

Scala ia: cob. Ge. xxviij

In quo felici triduo sir ⁊ tu si q̃sieris inuenies iesum. i.
salutẽ eternã. Hec ẽ scala cũ tribꝰ gradibꝰ quã vidit ia:
cob erectã a terra vsq; celũ: ⁊ dñm innixũ scale ꝓpẽ tria.
Primũ vt eã fortiter sustineat. Secundũ vt ascendenti
per eã manꝰ (si necesse fuerit) porrigat. Tertiũ vt ascen:
dẽs cũ laborauerit: ⁊ fatigatꝰ fuerit in ipm respiciat: et

Cõtritio cordis est pma pars penitẽtie.

totã suã curã i eũ iactet: Nõ enĩ ita crudelis est q; eũ ca:
dere pmittat. ¶ Pria ẽ pars penitẽtie ẽ cordis cõtri:
tio. Est aũt cõtritio dolor voluntarie assumptus ꝓ pctis
cũ ꝓposito seu intẽtiõe ꝯfitendi ⁊ satisfaciẽdi: q: nullus
vere censeẽ contritꝰ nisi habeat ꝓpositũ hmõi. In qua
cõtritiõe hõ sigillati oĩa pctã sua ante tribunal conscien
tie sue adducat: vt ibi seipm accusans i amaritudie aĩe

Cõtritio singularis requiriẽ i penitẽte.

sue de singulis conteraẽ ⁊ postea ꝯfiteatur. De singulis
q̃ppe pctĩs mortalibꝰ reqriẽ ꝯtritio singularis. diuerso:
rũ eñ morboꝝ diuerse sunt medicine: sꝫ ꝯtritio ẽ medicia
singlar' cõtra vnũ tñ mortale: ergo nõ sufficit vna cõis

de oib⁹ pctis: sed de quolibet mortali teneť homo specia
liter cōteri si hȝ distinctā pctōꝝ memoriā. Sȝ ſm Chri-
so. sicut in radijs solarib⁹ videtur athomi minuti ī aere/
q̄ nequaq̄ȝ extra radios solares apparēt: ita mēti radio
circūspectiōis ꝑprie illustrate apparēt/seu defectus mi-
nutissimi q̄ alijs desidiosis ac per hoc tenebrosis mētib⁹

Contritio ꝑpetua debet esse.

occultātur. Si vo querit quādiu q̄s de pctis dolere de-
beat: dicēdum q̄ de⁹ qn̄ absoluit hoīem a vinculo pecca
ti seu a culpa ⁊ pena eterna/ligat eū vinculo ꝑpetue dete
stationis peccati. Vn̄ vtile est q̄ sacerdos aliquā pniam
q̄tūcūq̄ȝ paruā perpetuā iniūgat: vt homo per hoc pec-
catoꝝ suoꝝ preteritoꝝ aliqn̄ in cōtritionis spiritu reme-

Contritio et detestatio duplex. Psalm. l.

moretur. Sȝ detestatio peccati ꝑpetua est duplex. Que-
dam ī actu ad quā homo non teneť semp. si q̄s tn̄ faceret
ꝑfectionis eēt/non tn̄ oīno de essentia: sicut btūs Petr⁹
legiť semp fleuisse. et sctūs Dauid dicebat: peccatū meū
cōtra me est semp. Alia est in habitu ad quā homo semp
teneť/etiā post perfectā peccati remissionē. De hac scd̄a
dicit Aug. loquēs de penitēte. Penitēs oīs fruct⁹ pnīe
siue paruos habeat: nūq̄ȝ sufficiat/et semper doleat/et de
dolore gaudeat: non semp doluisse se doleat: semper pro
dn̄o ante quē peccauit erubescat: dolorem cū vita finiat.

Ratio cōtritionis perpetue.

Et iteꝝ. Aut cōtinui dolores cruciabūt penitētem vitā
meā: aut eterni cruciat⁹ vexabūt puniēdam aīam meā.
hec Aug. Iste ergo dolor cessare non debet in penitente
nec finiri in hac vita: sed sicut homo in deū qui etern⁹ est
peccauit: ita in eterno suo scȝ q̄ȝdiu vixerit dolere debet.
Sed multi gemūt ꝑ pctis: non q̄ peccata eis displiceāt
ꝑpter deum/sed ꝑpter penā. Nōnullos etiā penitet pec-
casse pro sola peccati turpitudine. Fructuosa ǵ cōtritio
est cum q̄s de peccato quo deū offendit dolet/et inde tur
batur ⁊ gemit: q̄ꝛ iniquitas amore iusticie sibi displicet.
Et quātoti⁹ aliq̄s sic vere penitet/tātoti⁹ deus peccatū

Peccata dimittere quid sit.

dimittit. Est aūt deū peccata dimittere/eternā penā pro
illo debitā per collationē p̄ntis gr̄e relaxare. Sic quoq̄ȝ
actualis peccati ꝑ viuificationē mētis eterna pena rela-
xata relinquiť tēporalis ī quā eterna est cōmutata: vt q̄d
illicita aīe delectatione/siue etiā carnali voluptate com-
missum est satisfactiōis digne amaritudine purgetur ab
hoīe: dum licet ne districti⁹ a deo puniať in futuro: quia

Gemit⁹ penitētie duplex.

nullū malū preterit impunitū. Est aūt duplex penitētie
gemit⁹. vel dū plāgim⁹ q̄d male gessim⁹. vel dū plāgim⁹
q̄ꝛ non egim⁹ q̄d agere debuim⁹. ¶ Scd̄a pars peniten
tie est oris cōfessio. Est aūt cōfessio per quā morb⁹ latēs

Confessio duplex.

spe venie aperiť. Et est confessio duplex. quedā mētalis
que fit coram deo: et hec est de iure naturali. quedā voca
lis que fit homini: et hec non est de iure naturali. Igitur
ante incarnationē xp̄i sufficiebat mētalis cōfessio facta
soli deo: q̄ꝛ de⁹ nōdum erat homo. Sed postq̄ȝ de⁹ homo
fact⁹ est requirit ab hoīe q̄ cōfessio sibi tāq̄ȝ homini fiat.
Et q̄ꝛ ipse in forma humana nobiscū vbiq̄ȝ p̄ns esse non
potest/vicarios suos constituit hoīes: quoꝝ primus fuit

Matthei xviij. Confessio a quo instituta.

Petrus ⁊ ceteri aplī: ac cōsequēter sacerdotes q̄b⁹ ipse
dixit: quecūq̄ȝ alligaueritis sup terram. ⁊c̄. Per hoc em̄
q̄ ministris sacramētoꝝ dedit potestatem ligādi ⁊ soluē
di/insinuauit cōfessionem eis tāq̄ȝ iudicib⁹ debere fieri.
Sic ǵ xp̄s instituit cōfessionem tacite: sed aplī ꝑmulga-
uerūt eā expresse. Ideo etiā confessio faciēda est homini
xp̄i vicario: vt per hoc peccata nostra celentur diabolo.

Confessio cur hoī fit.

vn̄ Aug. In oībus scripturis diuinis fratres charissimi
vtiliter ac salubriter ammonemur: vt peccata nostra de-
beamus iugiter ac humiliter non solū deo sed etiā sctīs
hoībus ⁊ deū timētib⁹ cōfiteri. Non em̄ ideo vult deus
vt ꝯfiteamur peccata nr̄a q̄ ipe ea scire non possit: sed q̄ꝛ
diabolus hoc desiderat vt inueniat q̄d nobis ante tribu-
nal eterni iudicis obijciat: ideo vult vt magis defendere
q̄ȝ accusare peccata nostra velim⁹. Contrario de⁹ noster
q̄ꝛ pius ⁊ misericors est vult vt ea cōfiteamur ī hoc secu
lo vt ꝑ illis non cōfundamur in futuro. Sciēs ǵ diabo-
lus virtutem pure confessionis toto nisu impedire conať
hoīem ne cōfiteatur. Et sicut suggessit prius vt homo ca
deret: sic post casum impedit ne resurgat: q̄ꝛ scit nos non
resurgere posse sine cōfessione. hec Aug. Peius est cōfite
ri nolle q̄ȝ legē cōtēnere. Peius est dei offensam satisfa-
ctione nolle placare/q̄ȝ peccādo dei bonitatē offendere:

Confessio vocalis necessaria est

q̄uis em̄ in cōtritione dimittať peccatū/tn̄ cōfessio voca
lis necessaria est: vel in re qn̄ habetur opportunitas: vel
in ꝑposito qn̄ articulus necessitatis eā excludit ⁊ non cō
temptus religionis: et ita necessitas cōfitēdi post cōtri-
tionem non est ī tali casu ꝑpter necessitatem remedij/sed

Confessio est ꝯueniēter instituta.

ꝑpter obligatiōem precepti. Est aūt cōfessio cōueniēter
instituta vt qui in sua potestate positus a deo discesserat
sub alio posit⁹ cū humilitate ⁊ deuotiōe rediret. Ideoq̄ȝ
deus instituit sacerdotem sui vicarium: et quasi medicū
cui pctōꝝ vlnera detegerētur: vt pctōr non a se sȝ ab alio
maioris humilitatis causa satisfactionis medicinam su-
sciperet. Sūt enim sacramēta quasi quedam emplastra.

Penitens submittat se sacerdoti.

Igitur (vt ait Augu.) ponat se oīno penitēs in potestate
iudicis in iudicio sacerdotis nihil sibi reseruans: sed oīa
paratus sit facere eo iubēte ꝑ recipiēda vita aīe quecūq̄ȝ
faceret pro euitāda corporis morte. Hoīes etiam ad pec

Confessio frequētanda est.

candum efficerētur ꝑniores si turpitudines suas nō esti
marēt reuelādas. Et q̄ꝛ initium operum bonoꝝ est con-
fessio operum maloꝝ/valde est vtile cōfessionem frequē
tare. Cuenit em̄ cor prius cōtritum ⁊ humiliatum cōfir-
mari in cōfessione: et plerūq̄ȝ pctōr solo timore vel eccl'ie
cōsuetudine sacerdoti presentat⁹ per sacerdotale officiū
vere compūgitur: ac plenus charitate recedit. Nōnulli
etiā nec ex corde redeūt/sed tamen forma penitētie quā
suscipiunt paulatim in eis humilitatem cū charitate nu-
trit. Nec ob pudorem cesses a cōfessione: q̄ꝛ erubescentia
et pudoris anxietas ac cōfitētis humilitas maxia pars

Confessionis vtilitas.

est penitētie. vn̄ Chriso. Cōfessio pctōꝝ est signum bone
mētis/et testimonium cōsciētie deum timētis: perfectus
em̄ timor soluit oēm pudorem. Illic aūt turpitudo con-
fessionis aspiciť vbi futuri iudicij pena non crediť. Et q̄ꝛ
ip̄m erubescere pena est grauis: ideo iubet nos deus no-
stra cōfiteri peccata vt verecūdiam patiamur pro pena:
nam ⁊ hoc ip̄m pars diuini iudicij est. vn̄ et Valeri⁹. Ve
nia dignus est qui peccati excusationem nō querit. Vbi
em̄ est cōfessio/ibi est remissio: q̄ꝛ ꝓximum ad innocētiā
locum tenet verecūda cōfessio. vn̄ etiā Aug. Om̄ verecū
dia magna est cōfiteri peccata: qui erubescit pro xp̄o fit
dignus mīa. Et quāto plurib⁹ confitetur quis in spe ve
nie turpitudinem criminis: tāto facili⁹ cōsequetur gr̄am
remissiōis. Et iterum. O stulte: cur erubescis homini di-
cere quod non erubuisti in cōspectu dei facere? Remoue
a te pudorem: curre ad sacerdotem: reuela secretum: cōfi
tere peccatum: alioquin nihil tibi proderit contritio cor-
dis nisi sequatur oris cōfessio si possis. Et iteꝝ. Cōfessio
est salus aiaꝝ: dissipatrix vitioꝝ: restauratrix virtutum:
oppugnatrix demonum. Quid plura? Obstruit os infer
ni/portas aperit paradisi. hec Aug. vn̄ et Greg. ad com
mēdationem cōfessionis sic dicit. Mirētur qui volūt in
quolibet iusto castitatis cōtinētiam: mirentur integrita-
tem iusticie: mirētur viscera pietatis/ego non min⁹ am-

Confessio eorūdem iteranda.

miror confessionem humillimam pctōꝝ q̄ȝ tot sublimia
gesta virtutum. hec Greg. ¶ Utile est etiam et valde salu
bre cōfessionem etiam eorūdem pctōꝝ frequēter iterare
et plurib⁹ cōfiteri: q̄ꝛ cōfessio iterata licet ad salutem nō
sit necessaria/tn̄ multū est ꝓficua. Cum q̄ꝛ nescit homo
an in prima cōfessione sufficiēter contritus fuerit. Cum
q̄ꝛ maior humilitas ⁊ erubescētia meritū causat ⁊ acqui-
rit. Cum q̄ꝛ per quātācūq̄ȝ cōfessionē tolliť virtute sacra
mēti aliq̄d de pena/et cōferť aliqua gr̄a. Quia em̄ sacer-
dos virtute clauium aliq̄d relaxat de pena debita/posset
aliq̄s totiēs cōfiteri q̄ tandem nihil remaneret de pena.
Et licet aliqui dicāt q̄ sola prima absolutio effectū ha-
beat vi clauiū: alie aūt non/cū nihil inueniāt absoluēdū:
ſm benigniorem tn̄ opinionē alioꝝ non reputať incōue-
niēs q̄n homo posset totiēs idē pctm̄ corde cōtrito cōfi-
teri ⁊ ab eo absolui: q̄ per hoc dilueret totā penā purga-
torij. et talis moriēs statim euolaret. Cū virtute clauiū
que semp aliq̄d relaxat. Et si talis absolutio nō inuenit
culpā/inuenit reatū pene: et dato q̄ nihil pene inueniat/
tūc facit ad augmētū gr̄e. Cum ex vi cōtritionis: nec tn̄
peccatū remaneret si non pena: non em̄ modica pars pe-
ne est dolor cōtritionis ⁊ erubescētia cōfitētis que in se-
quēti cōfessione iterať. Quid igiť meli⁹ q̄ȝ frequēter cōfi
teri: quousq̄ȝ per centesimā vel millesimā cōfessionē tota
pena relaxetur cōfitēti? Et notādum q̄ confessio ĝnalis

Confessio generalis. Confessor sit secret⁹.

que fit ante missam in ecclesia purgat peccata venialia/
et delet peccata mortalia oblita. Valde aūt caut⁹ debet
esse cōfessor in tenēdo secretum cōfessionis: ita vt nec illō
reuelet etiā de licētia cōfitētis. In casu em̄ quo cōfitēs
renūciat suo secreto/et dat cōfessori licētiā dicēdi cū vo-

luerit vel loquendi: de eo non potest ipse cõfessor reuelare dictum sibi in cõfessione: qꝛ ipse cõfitẽs non potest in precepto legis diuine ꝛ euãgelice sub quo secretum cõfessionis cadit dispensare. Et ideo si confessor non habet potestatẽ absoluẽdi: vel indiget cõsilio saniori/debet sibi iterum extra cõfessionem ob hãc tãtum causam dici facere: et tũc potest exprimere superiori vel alteri cõsulẽti. Sed nec in casu mortis sibi imminẽtis: nec sub sigillo confessionis potest vel debet quis secretum confessionis alijs reuelare. nec debet ipsi cõfitẽti post cõfessionem peccatũ improperare: nec ab eo peccatum ad denudãdum vel detrahendum cautelose post confessionem extorquere.

Satisfactio est tertia pspnie — ¶ Tertia pars penitẽtie est operis satisfactio. Est aũt satisfactio qua pro qualitate culpe pena digna exoluit. Hinc ꝛ illud baptiste. Facite dignos fructus penitentie. vñ Greg. Non solum fruct⁹ penitẽtie/sed dignos penitẽtie fructus ammonet esse faciẽdos. Nec͂ eñi par fructus esse boni operis de ei⁹ qui minus et ei⁹ qui amplius deliquit: aut ei⁹ qui in nullis ꝛ ei⁹ q̃ in quibusdam facinorib⁹ cecidit. Per hoc ergo cuiuslibet cõsciẽtia cõuenit: vt tãto maiora querat bonoꝝ operum lucra per penitẽtiam/ quanto grauiora sibi intulit dãna per culpam. Et iterũ. Nam cogitãdum summopere est vt qui se illicita meminit cõmisisse: a quibusdã etiam licitis studeat abstinere: quatenus per hoc cõditori suo satisfaciat: vt qui cõmisit ꝓhibita sibimet abscindere debeat etiã cõcessa. vñ Ber. Pro eo ꝙ ab ipsis licitis abstinem⁹/ea nobis que prius cõmisim⁹ illicita cõdonãtur. Patet ğ ex istis qm̃ ad penitẽtiam ptinet operari cõtraria his que alićs peccauit. vñ Chriso. Penitẽtiam ꝟo dico non solum vt a malis prioribus desinam⁹: verũetiã vt bonoꝝ operũ fructib⁹ impleamur. Facite (inquit) fructus dignos penitentie. Quo aũt modo fructificare poterim⁹/si vtic͂ peccatis aduersa faciam⁹? Aliena rapuisti/incipe donare iam ꝓpria: longo es tẽpore fornicat⁹/a legitimo q̃c͂ te vsu suspẽde cõiugij: ac perpetuã cõtinẽtiam sepi⁹ paucoꝝ dierum castitate meditare. Iniuriam vel opere cuic͂ vel sermone fecisti/refer bñdictiõis ꝟba cõuitijs: et ꝑcutiẽtes te nũc officijs nũc etiã beneficijs placare contẽde. Nec͂ enim vulnerato sufficit ad salutem tãtũmodo spicula de corpore euellere/sed etiã remedia adhibere vulneribus. Delitijs aũt ꝛ temulentia diffluebas/ieiunio et aque potu vtrũc͂ cõpẽsa vt famem superes imminẽtem. Uidisti impudicis oculis alienam decorem feminã/iam oĩno ne videas maiore tact⁹ cautione post vulnera. Declina (inquit) a malo ꝛ fac bonũ. Inqre pacẽ et ꝑsequere eã. Non tãtũ hãc dico pacẽ que cũ hoĩb⁹ verũetiã que deo est copulanda. Et bene ait persequere. Exagitata est vndic͂ et prorsus explosa/ac terras relinquẽs ĩ celũ ꝑfecta. Sꝫ tñ possum⁹ eã rursus reuocare si volum⁹. i. si iracũdiam/ supbiã/atc͂ iactãtiam/oĩac͂ abijciẽtes impedimẽta pacis modestã hãc vitã puraq͂ sectemur. hec Chriso. Satisfactio aũt debet fieri p opera penalia. Per satisfactionem eñi opꝫ peccati vulnus sanari perfecte: sed peccaminum medicine sunt pene: et ğad satisfaciẽdũ sunt necessarie. Nam licet deo nihil possit subtrahi: tñ pctõr peccãdo quãtũ in eo est subtrahit qđ est ad honorẽ dei: et ideo cũ satisfactio sit q̃dam recõpẽsatio/opꝫ ꝙ per eã sibijpsi penitẽs aliq̃d subtrahat qđ ad honorem dei cedat: hoc aũt non põt esse nisi sit opus bonũ quãtũ ad dei honorẽ: et penale opus quãtũ ad pctõrem penitẽtem cui est subtrahẽdum. sic ꝛ deo satisfacit ꝛ etiã a vitijs ꝛ futuris malis inquãtũ penale preseruat. Satisfactio ergo debet esse talis per quã aliq̃d nobis ad honorem dei subtrabam⁹. Sed non habem⁹ nisi tria bona: scꝫ bona aĩe/bona corporis/et bona fortune scꝫ bona exteriora. Ex bonis quidem fortune subtrahim⁹ nobis aliquid per elemosynam: ex bonis corporis per ieiunium: ex bonis aũt aĩe nõ opꝫ ꝙ aliquid nobis subtraham⁹ quãtum ad diminutionem bonoꝝ aĩe: qꝛ per eam efficimur deo accepti: sed per hoc qđ submittim⁹ ea scꝫ tam aĩam q̃ ei⁹ bona totaliter deo: et hoc fit per orationem. Iste etiam numerus operum satisfactorioꝝ videtur esse ordinatus ꝯtra radices pctõꝝ: que sunt cõcupiscẽtia carnis/cõcupiscẽtia oculoꝝ/et superbia vite: qꝛ cõtra cõcupiscẽtiam carnis ordinatur ieiunium. cõtra cõcupiscẽtiam oculoꝝ/elemosyna. contra superbiam vite/oratio. Igitur (vt dictum est) ꝟm exigẽtiam culpe faciẽdi sunt fruct⁹ penitẽtie: qđ est cõtra illos

Margin notes (left column): Satisfactio est tertia pspnie. — Luce. iij. — Alicitꝫ ab stinẽdũ est aliquãdo. — Pnia per ꝯria fiat. — ps. xxxvj. — ps. xxxiij. — Pax fugata. — Satisfactio penã dat deo et honorem. — Bona nr̃a triplicia vñ triplex satisfactio — Radices peccatoꝝ tres.

quorum culpa est multa ꝛ penitentia modica. Unde dignos fructus penitentie facit ille qui ꝟm modum culpe facit equalitatem pene: vt qui plus peccat plus peniteat et quot inuenit ĩ se oblectamẽta in culpa/tot de se faciat holocausta in penitẽtia: et qui amisit deum in peccati delectatione/querat eum in peccati abominatione: recogitando omnes annos suos in amaritudine anime sue. Et ideo quãdo condignam penitẽtiam sacerdos non iniungit: vel si iniũgit non tamen impletur/non absoluitur penitẽs a pena condigna: sed a tanta quãtam hic facit/nõ aũt a residua. vnde Berñ. Nec tibi blandiaris si grauiter peccanti leuior pena vel a nesciẽte vel a dissimulante dictatur: cum in purgatorijs ignib⁹ perficiẽdum sit quicquid hic minus feceris: quia dignos fructus penitentie querit altissimus. hec Ber. Digna vero penitẽtia non tãtum carnis maceratione vel temporis longitudine/quãtum cordis contritione compensatur: quia apud deum non tam valet mensura temporis q̃ doloris: nec tãtum abstinẽtia ciboꝝ quãtum mortificatio vitioꝝ. Propter quod mensuram temporis in agenda penitẽtia canones in arbitrio sacerdotis intelligẽtis statuũt: et penitentie tempora fide: et cõuersationem penitẽtium abbreuiãda: et negligẽtia protelanda existimant. Tanta etiam cõtritio potest esse ꝙ totaliter tollat reatum pene: quia deus plus acceptat cordis affectum q̃ exteriorem actum: sed per actus exteriores absoluitur homo a pena et a culpa: ergo ꝛ similiter per cordis affectum que est contritio absoluitur ab ea: quia intentio contritionis potest attendi dupliciter. Uno modo ex parte charitatis que displicẽtiam causat: et ideo mediante charitate meretur non solum culpe amotionem/sed etiã ab omni pena absolutionem. Alio modo ex parte doloris sensibilis/quam volũtas in cõtritione exercitat. Et quia ille dolor est etiã illi penitenti quedam pena que tantum potest intẽdi ꝙ sufficit ad deletionem culpe ꝛ pene. Et si homo per se nõ possit satisfacere ꝓ pctĩs/potest tamen per adiutorium alterius. Quia eñi pena quã pctõr debet sustinere excedit vires eius/ideo ordinauit deus ex magna misericordia vt cum eo ꝛ pro eo primũ satisfaciat meritum passionis xp̃i qui per suã passionem non solũ mũdum redemit sed etiã suum meritũ pro peccatorib⁹ satisfecit. Secũdo satisfacit pro peccatore meritum toti⁹ ecclesie. Dicit eñ Aug. ꝙ elemosyne ꝛ orationes que fiunt in ecclesia subueniũt recognoscẽti mentem suam ad veniam. Tertio subuenit peccatori propria satisfactio. Ex his tribus scꝫ merito dñice passionis/et totius ecclesie/et ꝓprie penitẽtie componitur talentum preponderans culpe. ¶ Et sciendum ꝟm Hiero. qꝛ similiter circũuenit sathanas per nimiam duritiam vt pctõres pereãt desperãdo: quõ in nimia remissione corrigẽdo. vñ Salomon. Ne declines ad dexteram nec͂ ad sinistram. Ut autem ad agendam penitentiam cõgruam magis accẽdaris: considera si vnum peccatum ade tam districte punitum est vt noningẽtis annis et amplius vite hui⁹ miseriam lugeret: et in augmẽtum miserie multis subsidijs ꝛ solatijs mechanicoꝝ quib⁹ nunc vtimur careret: ac fere quattuor milib⁹ annorum inferni tenebras sustineret: qualiter punientur transgressiones nostre tam multe tam magne: cum supern⁹ iudex cui reddituri sumus de singulis rationem: et multitudinem numeret: et magnitudinem ponderet: et diuturnitatem mẽsuret: et ideo multis lachrymis ꝛ orationib⁹/multisc͂ ieiunijs est opus: vt peccata nostra quib⁹ mors eterna debebatur satisfactione condigna deleamus. ¶ Considera etiã et attẽde quid per peccatum perdidisti: quid incurristi: q̃s sit quem offendisti. Perdidisti amicitiã toti⁹ trinitatis/angeloꝝ/apl'oꝝ/et oĩm sctõꝝ/decorẽ aĩe/suffragia eccl'ie. Incurristi laqueos fortissimos/hostes crudelissimos/statum periculosum/horribile precipitiũ/defectum gratie/et mortem anime. Offendisti eũ qui te creauit: pro te mortem sustinuit: multa beneficia contulit: et eterna pmia repromittit. Si hec iugiter cogitares vtic͂ doleres ꝛ pro peccatis fleres. Et qꝛ in modo agendi penitẽtiam raro penitẽtes docti sunt/non oẽs penitẽtiam veram agũt. Nam ꝟm Amb. ꝛ Greg. facilius inueniũtur q̃ innocẽtiam seruauerũt/q̃ qui verã penitẽtiam egerũt. Et ideo pauci sunt qui igne purgatorij non indigent. vñ Berñ. Iudicent ꝛ sentiãt alij vt volũt: ego certe ad hũc nullum penitẽtem noui quem non estimem igne et flam-

Margin notes (right column): Pnie fructus digni — Ex Esaie xxxviij. — Pnia minor dilicto. — Penitentia iterior. — Xp̃s pnie — Contritio põt penã delere. — Satisfaciẽtia pro pctõre cũ eo. — ꝓuerb. iiij. — Pnie incitatio ex ꝗuitate culpe. — Ex amissiõe bonorum et incursu malorum. — Pniam agendi ignorãtia. — Purgato

rio oēs pe mis purgatorij indigere. Mecū feliciſſime actū credam
nitētes de: ſi vſq; ad diē iudicij ita me purgatoriū.i.cōflatoriū omi
ſtinat. ſcoria permundabit: vt audeā iudici purgat⁹ occurrere.
hec Ber. Ecce qd ſperare pn̄t multi miſeri ſi ille vir tam
Cōſilium ſanct⁹ de ſe ſic tremuit ⁊ expauit. Ut igiť pn̄iam veram
recte pn̄ie agas/et perfectā remiſſionis grām cōſequaris/cautela
agende. magna eſt adhibēda: vt ſcʒ circūciſus ⁊ purgat⁹ per con
feſſionem de pctō maneas ſm ioſue quinto: in eodem ca:
ſtroꝝ loco donec pfecte ſaneris. Qd̄ fiat ſi panē doloris
et pn̄ie cū ſilentio extra turbā manduces: ſubtrahēdo te
a ludis ⁊ ſpectaculis mūdanis et alioꝝ conſortijs/et ab
omi occaſione peccādi. Circūcide itaq; oēm cām ⁊ oēm
occaſionē et ſuſpicionē peccati: ac pſonas ⁊ loca ⁊ cōſor
tia eoꝝ cū quib⁹ cōuerſabaris peccās. Circūcide ſenſus
tuos qb⁹ tranſgreſſor fuiſti: et intra in cubiculū tue men:
tis/et oſtio clauſo cōtra oēs riuulos pctōꝝ: ora in abſcō:
dito patrem tuū qui eſt i celis. Sedere em̄ ⁊ in vno loco
manere penitētium ēſt: non vagari/non diſcurrere ad cō
uiuia/ad ſpectacula ⁊ hmōi: maxime in crepūdijs penitē
tie agēde dum recētia ſunt vulnera circūciſionis tue. vn̄
Joſue. v. Non ſinebat caſtra moueri anteq; pfecte vulne
ra circūciſoꝝ ſanareť. Maria ſedit ad pedes dn̄i: lachry
Luce. vij. mis rigauit/et capillis terſit quouſq; audiuit. Dimiſſa
ſunt tibi peccata multa. Et vt min⁹ tedeat te laboris pe:
Jacobi nitētie/recordare obſecro Jacobi minoris: qui licet ſpi:
minoris ritūſctm̄ tāq; pignus accepiſſet/et ſic confirmat⁹ de vita
penitētia eterna cert⁹ eſſet: nihilomin⁹ tn̄ in pn̄ia et vita dura vſq;
et ſctitas. in finem pſeuerauit: ac verus etiā ipſe carnalis deſiderij
ſupplātator fuit: et adeo magni meriti vt ab oib⁹ vocare
tur iuſtus: qui etiā merito fili⁹ alphei.i.docti eſt cognoia
Galat. j. tus. Unde qn̄ hieroſolymā Paulus ingreſſus eſt: vt cū
ceteris aplis de dogmatū veritate cōferret/cōtinuo ad
hūc intrauit. Hic eplam canonicā ſcripſit. Hic vt teſtať
Chriſo. Et egeſippus vicin⁹ aploꝝ tēpoꝝ hyſtoriogra:
phus tam mirabilis fuit: vt ſtatim poſt paſſionē dn̄i epi:
ſcopatum hieroſolymoꝝ ordinātib⁹ aplis prim⁹ accepe
rit. Hic de vtero matris ſctūs vocat⁹ fuit. Uinū et ſice:
ram non bibit: carnē nullā comedit: nunq; attonſus eſt/
neq; vnct⁹ eſt vnguēto/neq; vſus eſt balneo: die noctuq;
flexis genib⁹ orabat/intātū vt genua ei⁹ obduruiſſe cal:
lo ⁊ cameloꝝ duriciā traxiſſe dicerētur. Tātāq; aiūt in
eo fuiſſe carnis incuriam/et ipm dure vite tātū intēdere
q membra oīa mortificauerit: vt adhuc viuētis oīa fere
mēbra morerētur: atq; aſſiduitate oratiōis iugiq; ad pa
uimētum pſtratiōe corporis: frōtem quoq; ei⁹ callo ſilr
obductā et obduratā vt nihil fere a cameli genub⁹ diſcre
Peniten: paret. Reduc etiā diligēter ad memoriā ciliciū et locu:
tia ſctōꝝ. ſtam Johannis baptiſte: labores Pauli: vigilias Bar:
tholomei: ſaccū et panem Hieronymi: tunicā et vepres
Benedicti: ſudariū et lachrymas Arſenij: mattulā Eu:
lalij: colūnā et vmes Symeonis: nuditatē ⁊ radices her
baꝝ peccatricis egyptiace: Dauid etiā regē de ſolio de:
ſcēdiſſe/ac in cinere ⁊ cilicio humiliter ⁊ abiectum in ter
ra ſedēdo pn̄iam egiſſe donec audiuit a dn̄o p Natham
ij. Re. xij. pphetā. Trāſtulit dn̄s pctm̄ tuū a te. In ſeſſione humi:
liatio demōſtrať: in cinere vo cōſideratio mortis p quā
tota hūani gn̄is maſſa in puluerem eſt redigenda: in cili:
cio qd̄ de pilis cōtexiť memoria peccati aſpere pūgētis
ſignificať. vn̄ Greg. In cilicio quippe aſperitas ⁊ cōpū:
ctio pctōꝝ. In cinere aūt puluis oſtēditur mortuorum:
et iccirco vtrūq; hoc adhiberi ad penitētiam ſolet: vt in
cōpūctione cilicij cognoſcam⁹ quid per culpam fecim⁹:
et in fauilla cineris perpēdam⁹ quid per iudicium facti
ſumus. hec Greg. Cōſolationem ḡ in his habe/et teipm
in his exerce: qr cinis ⁊ cilicium ſunt arma penitentium.
Pn̄ie la: Maxime enim in cibo et veſte conſiſtit labor penitentie.
bores et ¶ Circa premiſſa vero his verſibus poteris edoceri.
ſpecies. Sit tibi potus aqua: cibus aridus: aſpera veſtis.
Dorſo virga: breuis ſomnus: duruſq; cubile.
Flecte genu: tunde pectus: nuda caput/orans.
Mereat os terre: mens celo: lingua loquatur.
Cor dictet: ſit larga manus: ieiunia crebra.
Mens humilis: ſimplex oculus: caro mūda: pium cor.
Recta fides: firma ſit ſpes: dilectio ſemper.
Ferueat aſſiduis precibus/iuſtis tamen ora.
Hec peccator age quem vere penitet a te.
Nunc potius penas: peccatis exige dignas.
Ne te perpetuis addicat iudicis ira.

¶ Audi etiā Ber. qui dicit. Uere penitēs de tēpore nihil
perdit: qr et preteritū reſtaurat per cōtritionē: et pn̄s te:
net per bonā operationē: et futuꝝ tenet p boni pponiti cō
ſtātiā et firmitatē. hec Bern̄. Uiriliter ḡ agāt penitētes/
et non deficiāt: tēpore em̄ ſuo metēt nō deficiētes. Nam
q̄ ſeminānt in lachrymis in exultatione metēt. Confortet Pſ. cxxv
cor eoꝝ in pn̄ia: et cōſolētur in ea ſperātes cū martyrib⁹
partē habere: qr ſm Chriſo. Uiuētes in pn̄ia pn̄t marty
ribus cōparari: grauior eſt em̄ lōga fuga q̄ velox mors.
Sed ⁊ ipſe dn̄s eos beatos prenūciat: eiſq; cōſolationem
pmittit: cū dicit. Beati q̄ lugēt: qm̄ ipi cōſolabūtur. Pe Matth. v.
nitentium em̄ luctum dn̄s perpetui gaudij conſolatione
cōpēſat. De penitētie quoq; laudib⁹ ſic dicit Ciprian⁹.
O pn̄ia quid de te noui referā. Oīa ligata tu ſoluis: oīa Peniten:
clauſa tu reſeras: oīa aduerſa tu mitigas: oīa ɔtraria tu tie laus.
ſanas: oīa cōfuſa tu lucidas: oīa deſperata tu aīas. Oro.
Terret me vita mea: nam diligēter diſcuſſa ap:
paret mihi aut peccatum aut ſterilitas ⁊ infru
ctuoſa: et ſi qs fruct⁹ in ea videť/aut eſt ſimu:
latus/aut imperfect⁹/aut aliquo modo corru
ptus. Quid ḡ mihi reſtat pctōri niſi vt in tota vita mea
plorem totam vitam meam. Certus ſum dn̄e qr peccata
mea eternā merētur dānationem: certior qr pn̄ia mea nō
ſufficit ad ſatiſfactionem: certiſſimus qr mīa tua ſuperat
oēm offenſionem. Fac ergo mecum mīam: et concede mi
hi peccatorum meoꝝ indulgentiam: quia meritum meū
indulgentia tua eſt dn̄e deus meus. Amen.

¶ De baptiſmo domini. Capitulum. xxj.

Completis aūt. xxix. an=
nis etatis ſue: qb⁹ dn̄s ieſus ſic penoſe
et abiecte vixerat: et trigeſimo iam in
cepto [et i dieb⁹ illis] ſcʒ quib⁹ iohes Marci. j.
baptizabat ⁊ predicabat anteq; clau:
dereť in carcere: dicit ieſus matri ſue
qr tēp⁹ eſt vt vadat ⁊ glorificet ac ma
nifeſtet patrem ſuū: et ſe mūdo oſtēdat qui diu latuerat:
et opereť aīaꝝ ſalutem p qua pater ipm huc miſerat. Et
reuerēter ſe licētiās ab ea ⁊ nutritio ſuo ioſeph/iter arri:
puit [a nazareth galilee] vbi nutrit⁹ fuerat/que reſpectu
hierlm eſt ad aquilonem: et iuit verſus locū iordanis vbi
iohes baptizabat: non lōge a hierico que reſpectu hieru:
ſalem eſt ad oriētem. De hierico em̄ ſilr ad oriētem ſunt
quaſi duo miliaria vſq; ad capellam ſancti iohis vbi ipſe
habitabat: et inde eſt quaſi vnū miliare vſq; ad locū ior:
danis vbi xp̄s dr baptiſat⁹. Putatur tn̄ a nōnullis xp̄s Locus ba
baptiſat⁹ inter ennō et ſalim/non lōge a mōte gelboe in ptiſmi xp̄i
bethania: que eſt ſupra iordanem trib⁹ leucis de hierico:
ſed duab⁹ de capella ſancti iohis ſm Remig. Quia gali
lea trāſmigratio/et iordanis deſcēſus interpretať. Per
hoc qd̄ ieſus de galilea venit ad iordanem/ſignificatur
q ei⁹ mēbra ſi velint baptizari et per grām lauari/opor:
tet ea tranſmigrari de vitijs ad virtutes/et deſcendēdo
humiliari. Ut aūt ait Bed. Jeſus annoꝝ. xxx. baptizat⁹ Cur dn̄s
et incepit aperti⁹ ſigna facere ⁊ docere: legitimū tp̄s oſtē ieſ⁹ annoꝝ
dens his qui oēm etatem vel ad ſacerdotiū vel ad docē xxx. bapti:
dum putāt oportunā. Nec contra hoc mouere quēpiam ſatus fuit.
debet q Hieremias atq; Daniel pphetie ſpiritum pueri
acceperunt: qr miracula in exēplū operationis non ſunt
trahēda. Tricēnalis aūt baptizati ſaluatoris etas cōue
niēs fuit: et nobis conuenit ppter myſterium trinitatis
et operationem decalogi. Qui ḡ baptizať vel gaudet ſe
eſſe baptizatū tricēnalis ſit in hūc modū vt i fide ſancte
trinitatis intelligat ⁊ cōpleat decalogū. hec Bed. Hic
ergo ſm Rab. inſtruimur nullū debere ſacerdotem aut
predicatorem fieri vel eccl̄ie perfici/niſi virilis et pfecte
etatis fuerit. Sed heu nūc tales preficiūtur regimini ec:
cleſie q̄ ſeipos neſciūt regere: tales pcuratores patrimo
nij crucifixi/qui ſuaꝝ rerū tutores eſſe non poſſunt: alijs
etiā preeſſe volūt qui pedagogo adhuc indigēt. ſm vero
Chriſoſt. Triginta annoꝝ venit ieſus ad baptiſma: quia
ſcʒ poſt baptiſma illd̄ legē veterē erat ſolutur⁹: ppterea
vſq; in hanc etatem que oīa pōt capere peccata in legis
obſeruatione pmiſit ipam vniuerſam implēs ne qs dice
ret ideo illā ſoluiſſe legem qr eam non voluiſſet implere.
Propterea igiť oēm hāc xp̄s expectauit etatem: p que
oīe tp̄s iuſticie impleuit: ac tūc demum venit ad baptiſ:
ma quaſi cumulum illud cūctis obſeruationibus legis

Humilis xp̄i ad baptismum accessus.

imponēs. hec Chris. Uadit ergo dn̄s mūdi solꝰ pedibꝰ
nudis per spaciū tam longi itineris. Intuere eū diligen
ter ⁊ deuote: eidēq; vehemēter ⁊ ex corde cōpatere. Nō
ducit secū militū/aut equoꝝ/aut alterꝰ comitiue frequē
tiam: necdū habebat discipulos vel sequelā aliam. Non
habet q̄ p̄cedat ad hospitia ad necessaria p̄parāda: nec
sunt ibi honores ⁊ pōpe qbꝰ nos vermiculi vtimur ⁊ de
lectamur. Sed ille cui ī regno suo milia miliū ministrāt
et decies milies centena milia assistunt sic solus incedit:
terrā pedibꝰ nudis calcādo/et vsq; ad fatigationē labo-

Joh. xviij. Phili. ij.

rādo. Nam regnū suū non est de hoc mūdo: qui exinani
uit semetip̄m/formā serui nō regis sumēdo. Factꝰ est ser
uus: vt nos reges faceret. Factꝰ est aduena ⁊ peregrinꝰ:
vt nos ad patriā ⁊ regnū suū p̄duceret. Uiā posuit ante
ocl'os nr̄os p̄ quā illuc ascēdere valeamꝰ. Sed q̄re ip̄m
negligimꝰ: quare nosip̄os non humiliamꝰ: q̄re honores
et pōpas caduca ⁊ vana sic auide q̄rimꝰ et tenemꝰ: Cer-
te q̄ regnū nostrū est de hoc mūdo: nec cōsideramꝰ nos
aduenas ⁊ peregrinos: et p̄pterea oīa ista mala incurri-
mus. O vani filij hoīm: cur vana p̄ veris: caduca p̄ cer-
tis: t̄palia p̄ eternis acceptamꝰ et sic studiose amplecti-
mur: Cur ista trāsitoria nō spernimꝰ/et quasi transacta

Aductus christi ad iohānem.

non reputamꝰ: Uadit ḡ dn̄s iesus sc; dator salutis ⁊ nō
indigēs salute/sic humiliter ⁊ cōtinuatis diebꝰ quousq;
p̄ueniat ad iordanē. Cū aūt venit ad iordanē inuenit io
hānem pctōres baptizātem: ⁊ turbā magnā que illuc ad
ipsiꝰ predicationē cōcurrerat: q̄ eū quasi xp̄m habebāt.
Cū famulis dn̄s/cū reis iudex baptizādꝰ venit: non tn̄
aquis mūdari/sed ipas mūdare cupiēs. Uenit quidem
iesus ad iohānem: maior ad minorem. i. deꝰ ad iohannē:
dn̄s ad seruū: rex ad militē: lux ad lucernā: sol ad lucife-
rum: vt ipsiꝰ predicationē iohis cōfirmaret: et vt testimo
nium a iohāne acciperet: vt exteriori ablutione baptiza-
retur ab eo: scil; fons a riuo: plenitudo a stilla: auctor ba
ptismi a baptismi ministro: non purgatione indigēs/sed
nostrā faciēs: non necessitate ablutionis vt ip̄e remissio-
nem pctōꝝ per baptismū acciperet/s; vt baptismate suo
baptismū iohis approbaret/et ip̄m a deo ordinatū ostē
deret/vt nobis mysteriū baptismi īsinuaret: vt q̄ homo
natus erat oēm iusticiā legis ⁊ oēm humilitatem imple-
ret/et implēdo doceret: vt trinitatis mysteriū reuelaret:
vt nemo quātūlibet sctūs baptismi gr̄am sup̄fluā iudi-
caret: vt prius faceret qd̄ postea faciendū imperabat: vt
cognoscerēt serui quāta alacritate debeāt currere ad ba
ptismū dn̄i/qn̄ ip̄e dn̄s nō dedignatꝰ est suscipere baptis-
mum serui: et nemo refugiat lauacrū gr̄e/qn̄ xp̄s non re-
fugit lauacrū pn̄ie: vt caput draconis in aqua cōtereret:
peccata deleret/et veterem adā sepeliret: vt cōtactu mū-
dissime sue carnis ⁊ corporis aquas sctificās vim abluē
di/et regeneratiuā aq̄s cōferret/et sctificatas aquas ba
ptizandis postmodū relinqueret: vt per descēsionē colū
be ī lauacro credētiū sp̄ussancti aduētū sup̄ baptizatos
mōstraret: vt ppl's testimoniū iohis de xp̄o ⁊ etiā dei pa
tris audiret: et vt p̄ hoc q̄ ip̄e filiꝰ dei baptizatus est oēs
p̄ baptismū renatos filios dei ⁊ fratres sibi faceret ⁊ ostē
deret. Quem ⁊ tu fidelis vt iam in xp̄o regeneratꝰ cōco-
mitare/eiusq; sacramēta et cuncta que agūtur scrutare.

Actuū. j.

Uolēs ḡ dn̄s operari nostrā salutem/cepit prius facere
q̄ docere: et primū inchoās a ianua sacramētoꝝ et fun-
damēto virtutum/voluit a iohāne baptizari. Dicit itaq;
iohāni tūc pctōres baptizāti. Rogo te vt me cū istis ba-
ptizes. Johānes v̄o intuēs eum/et spiritu per diuinā re
uelationem cognoscēs eū esse veꝝ deū et hoīem nullum
peccatū habētem/et ob hoc lauacro nō indigētē/alios
a peccato lauātem/timuit ⁊ expauit: et vt humilitatē re-
gis imitaret̄ miles ex reuerētia eum p̄hibēs: dixit. Dn̄e

Matt. iij. De iohe renuente baptizare christum.

⌊ego⌋ terrenus ⌊a te⌋ celesti q̄ nō eges ⌊baptizari debeo⌋
q̄ ego baptizari ⌊et tu⌋ cuiꝰ generatio non est vitiosa ⌊ve
nis ad me⌋ baptizari. Tu maior es et dn̄s/et ego minor
et seruꝰ: et tu nō ad me/sed ego potiꝰ debui ire ad te. Tu
mūdus es ⁊ oīa mūdas: non tu a me/sed ego a te ⁊ mun-
dari ⁊ baptizari debeo. Ego homo sum: tu deꝰ. Ego pec
cator/q̄ homo: tu sine peccato/q̄ deꝰ. Quid vis a me ba
ptizari: Non recuso obsequium: sed ignoro mysterium.
Ego pctōres baptizo in pn̄ia: tu quid vis baptizari qui
non habes peccati causam: Immo potius quid vis vt
pctōr baptizari: qui venisti peccata donare: vn̄ Bernar.
Baptizari vis dn̄e iesu. Ut quid eni/aut quid tibi opus
baptismate: Nūquid sano opus est medicina/aut mun-
datione mūdo: Unde tibi peccatū vbi baptisma sit ne-
cessarium: Quam maculā habere potest agnꝰ sine macu
la: vn̄ et Chrisost. Ut tu me baptizes est idonea ratio vt
iustus efficiar ⁊ dignus celo: vt aūt ego te baptizem/que
est ratio: Omne bonū de celo descēdit in terram/non de
terra ascendit in celū. Unde etiā Leo papa. Quid facis
dn̄e: Ecce q̄si mendacem me lapidabūt. Ego magis te
p̄dicaui: et tu tā simplex velut hospes aduenisti. Tu sur-
sum filiꝰ regis/et deorsum filiꝰ regis: et nusq̄ sceptrum
regale ostēdis. Ostēde dignitatem tuā. Cur solꝰ tam hu
milis aduenisti: Ubi āgeloꝝ agmina: Ubi ministratio
cherubin sex alarū: Ubi ventilabrū: Tu moysen glori-
ficasti ī nube lucida/et colūna ignis: et tu mihi caput in-
clinas. Rēnue dn̄e: caput es oīm. Ostēdisti hūilia/osten
disti sublimia. Baptiza oēs presentes: et me ante oēs.
Quid baptizari vis sordem non habēs: Et si baptizare
voluero iordanis non suscipit: cognouit te factorem suū:
cōuertit fluēta retrorsum. hec Leo. Non mirum si bapti
sta cōtremuit/qn̄ manibꝰ suis humiliat̄: cui oē genu ce
lestiū/terrestriū/et infernoꝝ curuat̄. vn̄ Bern̄. Inclinat̄
sub baptiste manibꝰ caput adorādum angelis/reueren-
dum potestatibꝰ/tremendū principatibꝰ. Quid mirū si
tremet homo nec audet attigere sanctum dei verticem:
Quid vel ipsa cogitatione non contremiscit. O quātum
erit ī iudicio caput istud qd̄ modo sic inclinat̄: vt vertex
qui modo tam humilis videt̄: q̄ sublimis ⁊ erectus tunc
apparebit. hec Ber. Dn̄o v̄o p̄bat quidem famuli sui fi-
dele seruitutis obsequiū: sed dispēsatiōis sue manifestat
mysterium dicens. ⌊Sine⌋ i. permitte ⌊modo⌋ sc; me a te
baptizari in aqua: vt tu postmodū a me baptizeris ī sp̄ū
q̄ mysteriū est qd̄ ago. In quo s̄m Chriso. ostēdit quia
postea xp̄s iohānem baptizauit ⌊Sine modo⌋ vt qui for
mam serui assūpsi explea/et humilitatē eiꝰ. Et subiūgit
⌊Sic eīn⌋ faciēdo dum ego superior ⁊ non indigens a te
suscipio baptismum ⌊decet nos⌋ me suscipiendo/et te ba-
ptizādo ⌊implere⌋ et dare exēplū implēdi ⌊oēm iusticiā⌋
Et accipit̄ hic iusticia non p̄ut est virtꝰ sp̄alis vitio aua
ricie opposita/sed generaliter p̄ut includit oēm virtutē
seu oīm virtutū perfectionē. s̄m Chriso. qd̄ dicit tale est.
Oīa iam legalia cōpleuimꝰ nec vllū transgressi sumꝰ ali-
quando mādatum: vnū adhuc deest solūmodo: op; etiā
istud adiungi: sicq; a nobis iusticia oīs implebit̄. Justi-
ciam v̄o hic cōplemētū cūctoꝝ noīat mādatoꝝ/ostēdēs
hāc verā esse iusticiā: vt ip̄e dn̄s ac magister omne ī se sa
lutis nostre sacramētum impleret. Mādatum siquidem

Ex ecc[l]i. xxx.

erat hoībꝰ baptismū subire p̄phete. Uel oēm iusticiam
faciēdo vnicuiq; qd̄ suū est. Qui eīn xp̄i baptismum susci
pit/miseretur aīe sue placēs deo: salutis medelam susci-
piēs: et humiliter subditur creatori suo eius institutioni
obediēs: proximūq; exēplo edificat/eum ad bonū indu-
cens: sic ergo oēm iusticiam implet: q̄ deo ⁊ sibi ⁊ proxi-
mo facit qd̄ debet. Uel oēm iusticiam faciendo prius qd̄
postea fieri debet ab alijs. q. d. Ideo me nunc subdo tibi
minori/ne dedignētur maiores a minoribꝰ baptizari vel
regi. vn̄ Ambrosiꝰ. Que est iusticia nisi qd̄ alterum face-
re velis prior ip̄e incipias/et tuo alios horteris exēplo:
Unde et Chrisost. Non ergo sui causa baptizari dn̄s vo
luit: sed causa nostri vt impleret oēm iusticiam. Justum
est eīn vt quod quis docet alterum facere prior incipiat.
Quia igitur dn̄s magister humani gn̄is venerat/exēplo
sui docere voluit quid esset faciēdum: vt discipuli magi-
strum/serui dn̄m sequerētur. vn̄ etiā Aug. Uoluit facere
qd̄ faciēdum oībꝰ imperabat: vt dn̄s magister doctrinā
suam non tam verbis insinuaret q̄ actibꝰ exerceret. Uel
s̄m Raba. sic decet nos exēplum dare oīs iusticie implē
de in baptismo: sine qua non aperitur aditus regni cele-
stis: vt discāt hoīes neminem sine vnda baptismi perfe-
ctum esse. Uel oēm iusticia. i. oēm et superabūdātem hu-
militatem: maior eīn pars iusticie est hūilitas. Est quip-
pe debita ⁊ sufficiēs humilitas omni iusto necessaria ma
iori se subdere p̄pter deū/et non preferre se equali: abun-
dans se subdere equali/et non preferre se minori: p̄fecta
et sup̄abūdās subdere se minori/et nō preferre se alicui.
et hūc tertiū gradum xp̄s hic tenuit: ideo oēm humilita
tem impleuit. vn̄ Bern̄. Est aūt q̄dā iusticia stricta ⁊ an

Justicia strictissima.

gusta valde: ita vt q̄ cito pedē verteris ī peccati foueam
cadis: nec preponere se equali: nec equare preposito. Hu

ius diffinitio est reddere vnicuiq; qđ suũ est. Est altera latior et amplior iusticia: nec equare se pari/nec inferiori preponere. Sicut enim grãdis ⁊ grauis superbia est preferre se equali/aut equare prelato: sic grãdis humilitas est inferiorem se exhibere equali/et equalẽ inferiori. Maxima ⁊ plena iusticia est inferiorem se exhibere etiam ipsi inferiori. Sicut em̃ summa ⁊ intollerabilis superbia est superiori se preponere: ita inferiori se subdere summa est et plena iusticia. Hec ergo iohannes ait. Ego a te debeo baptizari. de prima fuit qua superiori se subdidit. Quod aũt xp̃s fecit de plena iusticia fuit: siq̄dem ille seruuli sui se manibꝰ inclinauit. Videat nũc quilibet quem imitet hunc an eum qui extollitur supra omne qđ creditur aut colitur deꝰ. Et iterũ. Nõne deo inquit subiecta est anima mea? Aut parum est esse subiectum deo/nisi sis ⁊ om̃i humane creature ꝓpter deũ. Si em̃ decet nos inquit implere oẽm iusticiã. i. consummationem ꝑfecto iusticie in humilitatis perfectione cõstituẽs. Vade ⁊ tu ad minorem si vis iusticia esse perfectus/defer inferiori ⁊ minori te inclinato. hec Bern. In hoc apparet iusticia in humili: qꝛ alienum nõ surripit/nec sibi attribuit qđ non debet: sed vnicuiq; ius suũ reddit. Non surripit honorem deo ⁊ sibi attribuit: sed deo honorem ⁊ sibi retinet vilitatẽ. Non ledit ꝓximũ nec eũ diiudicat/nec prefert se alicui vel cõparat: sed minorem oĩbꝰ se reputat/et locũ nouissimũ sibi eligit ⁊ optat. Vides itaq; q̃uo augmẽtata est dñi humilitas a precedẽtibꝰ. Ubi enim parẽtibꝰ subditus erat: hic vero se etiam seruo subijcit/seq; vilificat ac seruum iustificat ⁊ magnificat. Sed ⁊ in alio considera quomodo eiꝰ creuit humilitas. Nam vsq; modo conuersatꝰ est humilis quasi inutilis ⁊ abiectus. Hic aũt etiam peccator voluit apparere hoĩbꝰ. Peccatoribꝰ em̃ predicabat iohannes penitẽtiam/et eos baptizabat: et dñs iesus inter eos ⁊ coram eis baptizari voluit tanq̃ vnus ex illis. Et licet idem dici posset de circũcisione/qꝛ voluit peccator apparere: tñ hic plus est/qꝛ coram turba publice: sed ibi magis occulte. Sed nõne timẽdum fuerat cũ ipse se amodo vellet intẽdere ad predicãdum ne tanq̃ peccator sperneretur. Non ꝓpterea dimisit humilitatis magister quin ꝓfundissime se humiliaret. Ipse ergo ꝓpter nos instruẽdos voluit apparere quod non erat in sui abiectionem ⁊ despectionem: ac nos econtra volumus apparere quod non sumus in nostram gloriam ⁊ laudem. Si quid in nobis videtur esse ꝓbitatis ostẽdimus: defectus vero qui in nobis sunt celamus. Ex hoc etiã poteris eius humilitatem cõsiderare ꝙ in suscipiẽdo baptismũ et ĩ alijs que ſm legem debebãtur/dñs legis ⁊ supra legẽ existẽs faciebat vt ceteri hoĩes: nec volebat vllas habere prerogatiuas speciales. Non sic multi in cõmuni cõgregatione positi faciũt/qui pre ceteris prerogatiuas singulares habere volũt. Cum ergo iohãnes cognouisset iusticiam sic ⁊ tali ordine debere compleri: spũs enim in momẽto eum docuit qđ prius nesciuit ⌊tunc⌋ consensit et ⌊dimisit eum⌋ a se baptizari. i. non vlterius restitit: non vlteriꝰ cõtradixit/quinimo vt baptizaretur acquieuit: et eum ſm suam volũtatem facere permisit. Quasi tenebat eum iohãnes ⁊ reuerẽtia ꝓhibẽdo sed ⌊dimisit eum⌋ obediẽdo. Vera em̃ est humilitas quam comes obediẽtia non deserit: et ideo officium quod prius timens ⁊ expauescens humiliter recusauit/postea consentiens ⁊ obediẽs deuote impleuit. vnde Bern. Acquieuit iohãnes ⁊ obediuit: baptizauit agnum dei ⁊ aquis lauit. Nos abluti sumus non ille: quia nobis lauandis aque cognoscũtur ablute. hec Ber. Nũc ergo bene ip̃m dñm conspice. Spoliat se dñs maiestatis sicut quilibet alius homũculus: et creator elemẽtoꝝ subijcit se humili elemento aque/et mergit in aquis frigidis tẽpore magni frigoris pro nostro amore. Operat nostrã salutem tactu sacri corporis/aquas mundans ⁊ consecrãs: ac vim regenerationis et ius baptismatis eis conferens: sacramentũq; baptismatis sanctificãs ⁊ constituẽs: ac crimina nostra lauãs et purgãs desponsat sibi vniuersalem ecclesiam ⁊ oẽs aĩas fideles: nam ĩ fide baptismatis despõsamur dño nostro iesu xp̃o propheta in persona ipsius dicente. Desponsabo te mihi in fide. Unde hec solennitas ⁊ hec operatio valde vtilis est ⁊ magna: et ideo letanter cantat ecclesia. Hodie celesti spõso iũcta est ecclesia: quoniam in iordane lauit xp̃s eius crimina. vnde Anselmus. At vero vbi robustioris

Iusticie iudicia.

An ꝑdicaturus ꝯueniēter vt pctõr baptizatus est xp̃s.

Osee. ij.

etatis plenitudo aduenit/missurus manꝰ ad fortia/egressus in salutem populi tui: vt gygas fortis ad currendam viam totius nostre miserie. Et primum quidem vt per oĩa te fratribus assimilares seruum tuum baptizantem peccatores in penitẽtiam tanq̃ peccator adisti/baptizari te quoq; postulasti. Innocẽs agne dei: quem nulla peccati stilla vel cogitatio vnq̃ maculauit baptizatꝰ es: non te ĩ aquis sed aquas in te sanctificans: vt per eas sanctificares nos. vnde et Chriso. Baptizatus est christus iohãnis baptismo: vt ex ipsa natura baptismatis scias qꝛ neq; peccati causa neq; propter indigẽtiam doni spiritꝰ baptizatꝰ est. Iudaicum quidem baptisma aboletur ac desinit: nostrum hĩc sumit exordium: quod q; in pasce mutatione factum est/idipsum efficitur etiam innouatione baptismatis. Nam ⁊ pascha dñs cum vtrũq; celebrauerit/illi quidem terminum posuit: huic vero principium. Hic vero postq̃ iudaicum impleuit baptisma/cõtinuo et ianuas ecclesie reserauit. Sicut ergo in vna tunc mensa/ita in vno nũc flumine: et recepit vmbram/et addidit veritatem. Sancti enim spũs gratia in christi baptismate est: iohannis vero baptisma hac donatione priuatur. Et iterum. Quia ergo nouum baptisma daturꝰ erat ad humani generis salutem et remissionem peccati/prior ipse baptisari dignatus est: non vt peccata deponeret q̃ peccatum solus non fecerat/sed vt aquas baptismi solꝰ sanctificaret ad diluẽda peccata credentium. Nunq̃ enim aque baptismi purgare peccata credentium potuissent/nisi tactu dñici corporis sanctificate fuissent. Ille ergo baptizatus est vt nos lauaremur a peccatis. Ille tinctꝰ est aqua: vt nos a delictoꝝ sordibus purgaremur. Ille lauacrum regenerationis accepit: vt nos ex aqua ⁊ spiritu sancto renasceremur. Baptismum ergo christi oblutio est peccatorum nostroꝝ/et renouatio vite salutaris. Per baptismum enim peccato morimur: sed christo cõuiuimus. Vite pristine sepelimur: sed noue vite resurgimus. Vetusti hoĩs errore exuimur: non noui hoĩs indumenta suscipimus. hec Chriso. Congrue aũt voluit dñs in iordane baptizari/vt ibi aperiret ianua regni celestis: vbi datꝰ est aditus filijs israel intrãdi terrã ꝓmissionis: quia sicut per illud flumen filij israel transierunt ad terram promissam eis per dñm: sic per baptismum fideles transeũt ad terram viuẽtium. Et etiam ideo quia iordanis est fluuius medius gentium et iudeoꝝ: et baptismus cõmunis est gẽtibus ⁊ iudeis veniẽtibꝰ ad fidem ⁊ xp̃m. In iordane quoq; baptismꝰ dñi: in helya/et helyseo/iosue/et naaman prefiguratus fuit: qꝛ in his figura baptismi precessit. In aqua vero baptizatus est: quia aqua est contraria igni/et peccatum est ignis: vnde ⁊ igne supplicij punitur. vt ergo hic ignis extinguatur in aqua baptizatus est. Aqua etiam sordes abluit/sitim extinguit/imaginem reddit: ita gratia spiritussancti in baptismate sordes peccatoꝝ abluit/sitim anime verbo dei restringit/imaginem dei per culpam amissam restituit. Et ex hoc ꝙ dñs in aqua est baptizatus trahitur argumẽtum ꝙ in alio liquore q̃ in aqua non põt fieri baptismꝰ. In aqua etiam vniformiter baptismꝰ consecratur: qꝛ a dextro latere aqua manauit: et quia nullus liquor adeo ad abluẽdum valet: et apud oẽs faciliter acquiritur: ne se aliquis propter inopiam excuset. Et licet spiritus mundet interius/tamen necessaria est aque lauatio: quia sicut ex duobus est homo scꝫ ex corpore ⁊ aĩa: sic ex duobus renascitur scꝫ spiritu sancto ⁊ aqua. ⌊Factum est aũt vt cum baptizaretur⌋ a iohãne fere ⌊oĩs populus⌋ terre illiꝰ/id est multi de omni populo ⌊et iesu⌋ a iohanne ⌊baptizato⌋ ac post baptismum de aquis ascendente/et pro baptizãdis vt spiritum sanctum acciperent orante ⌊apertum est celum⌋ id est inestimabilis splendor factus est circa xp̃m: et tantus fulgor circũfulsit eum ac si celũ empireũ apertum videretur: celoq; aereo ⁊ sydereo reseratis splendor celi empirei terris infunderetur. Non ꝙ celum tunc diuisum fuerit: non ei illa apertio in corpore celesti/sed in aere. Sed quia aperiri videbatur sicut in choruscatione solet fieri/in aqua celum aperiri videtur. Et per hoc significabatur gloriam celestem aperiri credentibus in christum: et ꝙ renatis aperitur: et patet ianua regni celestis: et aditus in celum qui preclusus fuit homini per peccatum. vnde Chrisost. Siquidem in eius baptismo aperti sunt celi: vt discas etiam cum tu baptizaris hoc inuisibi

Cur in iordane baptizatus est dñs.

Iesus cur ĩ aqua baptizatꝰ est. Aque proprietates.

Luce. iij.

Celi apertio super christum.

liter fieri/iam deo te ad celum vocante/nihilq; in terra
cōmune habere suadēte. Et iterū. Dicit aūt apertum esse
celum tāq; hactenus reclusum fuisset. Jam sūt ouili su-
perno ⁊ infimo in vnum redacto: et vno existēte oīm pa-
store celum patuit: et homo terricula ouis aggregat⁹ est
angelis. vnde et Beda. Jesu aūt baptizato ⁊ orāte aper
tum est celum: qr dum corporis humilitate dn̄s vndas
iordanis subijt/diuinitatꝭ sue potētia celi nobis ianuas
pandit: dūq; caro innoxia frigentib⁹ tingitur aquis op-
posita quōdam noxijs rūphea extinguit ignea. hec Bed.
In hoc etiam q̄ iesu baptizato ⁊ orāte celum apertū est/
significatur q̄ oratio mūdi et sancti hoīs celū penetrat.

Quo christi post baptismum.

Orauit aūt xp̄s vt nos informaret ad orandum post ba-
ptismum: et vt ostenderet nobis orādi ordinem ⁊ necessi
tatem. Ordinem: qr ad hoc q̄ placeat oratio/opꝫ prius
mūdari ⁊ baptizari q̄ȝ orare. Necessitatem: qr baptisma-
lis gratia indiget per orationem cōseruari. Et vt daret
exēplum q̄ in receptione sacramētoꝝ debet mens hoīs
in deum eleuari. vn̄ Beda. Qr iesus cui⁹ oīa que patris
sunt baptizatus orasse memoratur / ad nos informādos
actum non dubitatur: quib⁹ post lauacrum baptismatis
vt aula celi pandatur. ideo non ociose viuēdum/sed ieiu
nijs/precib⁹/atq; elemosynis est insistendum: qr ⁊ si pec
cata sunt oīa in baptismo laxata/non adhuc tamen est
carnis fragilitas solidata. Nam quasi transito mari ru-
bro gratulamur submersos egyptios: sed in deserto mū
dane conuersationis hostes occurrūt alij: qui duce chri-
sti gratia nostro sudore vincātur/donec perueniam⁹ ad
patriam. hec Bed. [Et descēdit spiritussanctus] visibi-
liter in colūbe specie: ac requieuit super eum sedēs super
caput ipsius. Descēdit inq; non per gratiam: qr a primo
instāti cōceptionis sue plenus fuit spiritu sancto: sed de-

Spūssancti visibilis descensus triplici de cā.

scēdit in signo visibili. et hoc triplici ratione. Primo ad
indicādum alijs q̄ in ipso esset plenitudo gratie. Scđo
ad innuēdum q̄ in baptismo datur spūssctūs accedenti-
bus non ficte. Tertio ad ostēdēdum q̄ ipse est qui p spiri
tum sanctū baptizat mundādo a sorde. Apparuit aūt in
corporali specie colūbe: quatenus mitem ⁊ simplicem si-
ne felle omniq; amaritudine eum esse: et nos per mansue
tudinem colligere eum venisse: seq; māsuetos ⁊ humiles
inhabitare ostenderet. Ideo etiā in colūbe specie appa-
ruit: vt ī oīb⁹ habētib⁹ charitatem dei que precipue in co
lumba est spiritum sanctum esse designare. vn̄ Chrisost.

Spūssanctus cur ī specie columbe apparuerit.

Ideo aūt spūssctūs speciem colūbe suscepit: qm̄ pre om-
nibus animalib⁹ hec cultrix est charitatis. Oēs aūt spe
cies iusticie quas habēt serui dei in veritate: possunt ha-
bere serui diaboli in simulatione: solam aūt charitatem
sancti spiritus non potest immundus spiritus imitari.

Charitas spm̄sctm̄ indicat.

Ideo ergo hāc priuatam speciem charitatis sibi serua-
uit spiritussanctus: qr per nulli⁹ testimonium sic cogno-
scitur vbi est spūssanctus sicut per gratiam charitatis.

Gen. viij.

Et fm eūdem Chriso. respōdet etiam figure veteris te-
stamenti. Sicut eñ in diluuio colūba apparēs/et ramū
virētis oliue deferēs ostēdit signū clemētie dei his qui
residui fuerunt ex aquis diluuij/et oēm orbis terrarum
tranquillitatem annūciauit: ita ⁊ nūc ī baptismo veniēs
spūssctūs in colūbe specie ostēdit signum diuine clemen
tie: qua virtute baptismatis ⁊ peccata remittit/et grām
confert/et liberatorem nobis demonstrās p ramo oliue

Colūbe proprietates septē virtutes indicātes.

adoptionem generi humano affert. Nihilominus tñ oīs
baptizatus septem virtutibus in colūba significatis de-
bet repleri ⁊ perfici. Quicūq; eñ est perfectus debet esse
perfectus q̄ȝtum ad seipm̄: q̄ȝtum ad p̄ximum: q̄ȝtum ad
deum. et oīa ista significātur per p̄prietates in columba
repertas. Quātum ad seipm̄ in duplici p̄prietate: qr co-
lumba habet gemitum pro cantu/et caret felle: sic homo
debet habere in se cōtritionem p pctīs/et gemitū cū la-
chrymis: et debet carere felle amaritudīs peccati/et ira
irrationabili. Quātum ad proximum triplici p̄prietate:
qr columba rostro non ledit/sic nec sctūs cuiq; detrahit
vnguibus. Nil rapit: sic sanctus aliena non recipit. Pul
los alienos tāq; suos pascit: sic sanct⁹ per suam cōpassio
nem indigētibus sua tribuit. Quātum ad deum duplici
p̄prietate: qr colūba super aquas residet vt vmbra acci-
pitris in aqua preuisa mergat se ⁊ euadat: sic sanct⁹ sup
fluenta diuine scripture residere ⁊ oculum habere debet
vt diaboli versutias ⁊ incursum euadere queat. meliora
grana eligit et mūdo vescitur: sic sanct⁹ sanas sentētias
quibus pascatur eligit/et in solo deo ī quo puritas sum-
ma est recreat. Unde sicut colūba in cauernis petre nidi
ficat: sic sanctus ī plagis mortis xp̄i qui petra firma est
nidum. i. suū refugiū et spem ponit. [Et vox patris] testi
monium filio prebētis [intonuit] et audita est de sublimi
scꝫ de nube dicēs [Hic est fili⁹ me⁹ dilectus] pre ceteris: Matt. iij.
qr non adoptiuus vt ceteri/sed naturalis. vnde Chriso.
Suus vtiq; non per adoptiōem gratie/neq; per electio-
nem creature: sed suus p̄prietate generis ⁊ veritate natu
re. Et vt ait Hiero. Sedit colūba super caput ei⁹: ne q̄s
putaret vocem patris ad iohānem factam/non ad dn̄m.
[In quo mihi cōplacui] i. in quo volūtas mea cōplebit
de salute generis humani. Alius vo euāgelista sic dicit.
[Tu es filius meus dilectus: in te mihi cōplacui] i. in te Luce. iij.
et per te ɔstitui qđ mihi placet facere/et que agēda sunt
agere. i. genus humanum redimere. Uel mihi cōplacuit
id est complete ⁊ totaliter placuit. Nihil eñ vnq; deo di
splicuit ī eo/sicut in nobis qui prius fuimus natura filij
ire. vn̄ Bern̄. Uere eñ hic est in quo non est quod patri
displiceat: qđ oculos maiestatis offendat. Un̄ et ipse ait.
Oīa que placita sunt ei/facio semper. Donet nobis dn̄s Joh. viij.
iesus qui semper placet patri/vt nos per ipm̄ mereamur
placere sibi. Fm Bedam tātū durauit splēdor q̄diu pa-
terna vox audita est: et cū ea terminatus est. Ipsum aūt
filium audire/huic credere et obedire pater nos ammo-
net: dicēs [Ipsum audite] Cui eñ nisi sapiētie/iusticie/
et veritati credere debemus? vn̄ Bern̄. Ipm̄ (inquit) au
dite. Ecce dn̄e iesu vel nūc iam loquere: licētiam loquē-
di habes a patre. Q̄diu virtus ⁊ dei sapiētia quasi infir
mus aliqs/et insipiēs lates in populo: q̄diu nobilis rex
et rex celi fabri filium te pateris appellari pariter et re-
putari. O humilitas virtutis christi: o sublimitas humi Humilitas xp̄i.
litatis: q̄ȝtum cōfundis stultitiam mee vanitatis: parum
aliqd scio vel magis scire mihi videor: et iam silere non
possum/impudēter ⁊ imprudēter me ingerēs ⁊ ostētās:
p̄ōptus ad loquēdū: velox ad docēdum: tardus ad au-
diendum. Et xp̄s cū tāto tēpore silebat/cū seipm̄ sic ab
scōdebat: nūqd inanem gloriam metuebat? Quid time-
ret ab inani gloria q̄ est vera gloria patris? Utiq; time-
bat sed non sibi. Nobis timebat ab illa quibus nouerat
esse timendum. Nobis tacebat/et nos instruebat. Tace-
bat ore/sed instruebat opere. Et qđ postea docuit verbo
tam clamabat exēplo. Discite a me: qr mitis sum ⁊ humi Matt. xj.
lis corde. Nam de infantia dn̄i parū aliquid audio. Ex
tūc iam vsq; ad hūc trigesimū annū nihil inuenio. Hūc
vero iam non pōt latere qui tam manifeste demōstratur
a patre. hec Ber. Et hec est auctoritas quā supra allega

Taciturnitas cōmēdatur.

ui: per quā apparet qūo siluit dn̄s iesus ad nostrā instru
ctionem: et tacēdo ore instruxit opere. Ipsius igitur exē
plo stude ⁊ tu taciturnitati: qr qui de oīb⁹ tacet de oībus
pacem habet. Stude inq; et nitere: qr vt ait Amb. rarior
est tacendi virtus q̄ȝ loquēdi. Uidisti ergo vbiq; in dn̄o
iesu humilitatem redolere que est virt⁹ magnifica ⁊ val
de necessaria: eo q̄ studiosius querēda ⁊ etiam affectuo-
sius amanda est: qr dn̄s in singulis actibus suis studuit
eam signanter obseruare ⁊ exēplum inde alijs ostēdere.

Trinitas post xp̄i baptismū.

¶ Sic ergo in hoc opere excellētissimo tota trinitas mo-
do singulari se manifestando apparuit: large apparitio-
nem accipiēdo. et sic trinitatis presentia baptismus con
secratur. Pater apparuit in voce: filius in hoīe seu car-
ne: spiritussanctus in columba. Differēter tamen: quia fi-
lius apparuit in hoīe ī vnitate suppositi. Iohānis pmo.

Quo differenter apparuit.

sed in apparitione aliaꝝ personarum erat vnio per mo-
dum signi. Caro enim vnita erat filio in vnitate supposi
ti. Uox autem ⁊ columba non habebāt vnitatem suppo-
siti cum patre ⁊ spiritu sancto: sed tantum in presentatio
ne signi. In columba ergo fuit spiritus/non spiritus fuit

Spūssanctus quo in colūba fuit.

columba: que ei tamen non fuit vnita. non enim fuit in-
columbatus: quia preter naturam humanam nūq; vnq;
creatura fuit deo personaliter vnita: nec infuit ei per gra
tiam/sed per apparitiōem et signum: que peracto officio
suo post apparitione in primordialē et preiacētem mate
riam redijt vnde sumpta fuerat: sicut etiā sentit de alijs
figuris in quibus dn̄s apparuit. Apparuit autem myste

Trinitas cur baptizato apparuit.

rium trinitatis dn̄o baptizato et non cum baptizaretur:
qr cum non egerat gratia mūdāte non est baptizat⁹ ba-
ptismate suo/sed iohannis. Baptismus aūt iohānis da-
batur in nomine vētur: baptismus vero xp̄i datur in no-

Actu.xix. mine trinitatis: et ideo non decuit in actu baptismi: sed
Mat. vlti. postea nomen trinitatis explicari: vt distātia pateret in-
ter baptismum iohannis q̄ non in noīe trinitatis dabat:
et inter baptismū xp̄i cui hec forma seruabat. Et per ta-
lem apparitiōem trinitatis baptizato xp̄o factā/signifi-
catum fuit q̄ baptismus deberet conferri in noīe patris
Baptismi ī p̄mitiua ecclīa forma. — τ filij τ spūs sancti. In primitiua tamen ecclesia ad tem
pus collatus fuit baptismus in noīe xp̄i: vt nomen xp̄i
in reuerētia haberetur maiori/ad excludēdum illoꝝ er-
rorem qui virtutem baptismi attribuūt ministris dicen-
tes. Ego sum pauli: ego sum cephe. τc. sed illis causis ces
Baptismi triplex effectus. — santibus redijt ecclesia ad formam predictam. Et poni-
tur hic triplex effectus baptismi quē baptismus causat/
maxime post passionem xp̄i. scz celi apertio: q2 celoꝝ re-
gna patēt renatis in baptismo. spūs sancti missio: cuius
gratia ac donum confertur in eo. et paterna locutio: que
baptizatos regenerat in filios adoptiōis qui sibi cōpla-
cent: q2 per baptismum de filijs ire fiunt filij gratie: et re
generamur in spem vite eterne. Cōsidera hec singula di-
ligēter τ erige animum: vt aperto iam trinitatis celo sur
sum feraris ī deum. In humilitate quoq3 mētis persiste:
vt spūs sancti dono et paterno colloquio munerari me-
rearis. vñ Ansel. In iordane sub manu iohānis se ad ba
ptismum inclinās paternam vocem audiuit/et spūs san
cti aduētum in colūba suscepit: vt nos doceret in humili
tate mētis que per iordanem notat. Iordanis eñ descē-
sio eoꝝ interpretatur debere consistere: ibiq3 superni pa-
tris honorari colloquio: de quo dr. Quia cū simplicib⁹
sermocinatio ei⁹ et spūs sancti presentia sublimari qui su
per humiles requiescit: et hoc sub manu iohānis qui dei
gratia dr: vt eidem gratie quicquid a deo percipimus
Figure baptismi. ij. parali. iiij. — non nostris meritis ascribamus. hec Ansel. Fuit aūt ba-
ptismus in mari eneo. i. in lauatoria prefiguratus: q̄d an
te tēpli introitum hierosolyma erat collocatum. Sacer-
dotes eñ q̄ tēplū dñi ingressuri erāt/in lauacro illo se la
uare necesse habebāt: ita oēs qui volūt intrare tēplū dñi
necesse habēt prius per baptismū lauari. Duodecim bo-
ues enei mare portauerūt: q2 duodecim apl̄i baptismū
xp̄i per totū mūdum dilatauerūt. Lauatorium circūte-
ctum et ornatum erat speculis mulieꝝ: vt ingressuri tem-
plum viderēt si aliquā maculā vel indecētiam haberēt:
sic baptism⁹ requirit consciētie perfectionem/peccati di
iiij. Re. v. splicētiam/et cordis contritionem. Istud etiā figuratū
est in naaman syro gētili τ leproso: qui ad iussum helysei
septies in iordane baptizabatur/et sic ab omni lepra sua
mūdabat. Per septenam aque iordanis lotionem prefi
gurauit helyseus septem mortalium pctōꝝ in baptismo
ablutionē. Caro naamā facta est vt caro pueri: ita pecca
Iosue iiij. tores efficiūtur mundi sicut paruuli. Istud etiā prefigu-
ratum est in transitu iordanis qñ filij israel intrauerunt
terrā p̄missionis: q2 prius trāsiuerūt iordanē figurā ba-
ptismatis. Sic op3 oēs p lauacrū baptismi transire qui
desiderāt ad terrā p̄missionis puenire. Archa testamēti
que in medio iordanis stabat/xp̄m qui in iordane bapti
zandus erat figurabat. Duodecim lapides quos popul⁹
tulit de iordanis alueo p memoriali perpetuo sunt duo-
decim apl̄i qui per orbem terraꝝ testificati sunt baptis-
Baptismi īstitutio et ɔfirmatio — mum xp̄i. ¶ Circa premissa est sciēdum q̄ dñs baptismū
suū instituēdum insinuauit τ instituit/institutum confir-
mauit. Instituēdum insinuauit verbo τ facto. vbo cū di-
Ioh. iij. cit. Nisi quis renat⁹ fuerit ex aqua τ spū sancto. τc. facto
Mat. iij. qñ baptizat⁹ est a iohāne. Instituit facto τ verbo. facto
Luce. x. qñ discipuli baptizabant ei⁹ auctoritate. verbo qñ misit
Ioh. xix. discipulos ad predicādum τ baptizandum. Institutum
Mar. vlti. confirmauit τ facto τ verbo. facto qñ de eius latere san-
guis τ aqua exierūt. verbo qñ post resurrectionem misit
discipulos in mūdum vniuersum predicare τ baptizare.
Medicandi rō optima a medico celesti seruata. — ¶ Hic grā hui⁹ tāti sacramēti scz baptismi primo a xp̄o
incitati de sacramētis aliquid videam⁹. Circa que sciē-
dum q̄ celestis medic⁹ humani gñis reparatiu⁹ tali mo-
do sanauit egrotū sicut optime cōpetebat. Egrotus ho-
mo est: morbus aūt originalis culpa est. Origo vero illi⁹
culpe/licet principaliter fuerit ex cōsensu rōnis: occasio-
nem tñ sumpsit ex sensib⁹ carnis. Ad hoc ergo q̄ medici
na rñdeat morbo/oportuit q̄ non tñ esset spūalis verū-
etiam aliq̄d haberet de sensibilib⁹ signis: vt sicut sensibi
lia fuerūt aīe occasio labēdi/ita essent ei occasio resurgē
di: p̄pterea medicina nostri vulneris cōuenit in ecclesia
sticis sacramētis. Instituit aūt deus sacramēta diuersi-
mode: quedā scz ante aduētū suū: vt matrimoniū/et pe- Sacroꝝ institutio.
nitētiam: sed hec duo cōfirmauit ī lege euāgelica: et con
summauit dū nuptijs interfuit/et dū penitētiā predica-
uit. Alia quoq3 sacramēta sol⁹ xp̄s initiauit. Baptismū
quidē ip̄m suscipiēdo/et deinde formā dādo. Confirma
tionem/manuū paruulis imponēdo. Unctionē/discipu-
los ad curādū mittēdo q̄ infirmos vngebāt oleo. Ordi-
nem ꝓ potestatē ligādi τ soluēdi: ac cōfitēdi/sacramen
tum altaris tribuēdo. Eucharistiā confitēdo τ dādo di
scipulis iminēte passiōe sacr̄m corporis τ sanguinis sui.
¶ Instituta q̄q3 sunt sacramēta multiplici de causa. Pri Sacroꝝ instituēdorum cause.
mo p̄pter humiliationē. magna eñ hūilitatis exhibitio
est ī istis visibilib⁹ et hoīe multū inferiorib⁹ a deo quere
re salutē/quā supbia perdidit. Scd̄o p̄pter eruditionē:
qua rapit et p̄mouet. Tertio p̄pter cōgruētiā: q2 homo
per peccatū se subdidit per affectum rebus corporalib⁹:
ideo decēs fuit vt de⁹ per quedam signa corporalia spūa
lem adhiberet hoīb⁹ medicinam. Quarto p̄pter excita-
tionem qua homo ocium et noxiam occupationem deui-
tet: et se in bono missam audiēdo/eucharistiam suscipien
do τ silia faciēdo exerceat. Quinto p̄pter cōgruitatem
medicine: q2 cū medicus sit de⁹ et homo/cōgruēter me-
dicina debet continere aliquid diuinum scz inuisibilem
gratiam: et aliquid humanum scz visibilem grē formam.
Sexto est cōgruitas ex parte infirmi: quia cum infirm⁹
sit homo/cōstās ex corpore et spiritu: spūs aūt in corpo-
re non bene capiet spūalia/nisi in corporalib⁹: cōgruum
fuit dare medicamēta spūalia ī reb⁹ corporalib⁹/sic pil-
lule dātur in nebula. Septimo p̄pter argumētū meriti:
multum eñ valet ad meritum quādo deo creditur ī his
vbi humana ratio non prebet experimētum. Cōsistit aūt Sacr̄m in trib⁹ consistit.
sacramentum in rebus τ factis ac dictis. Res sacramen
tales sunt: vt aqua oleum. τc. Facta vt baptizandoꝝ sub
mersio/sufflatio τ hmōi. Dicta velut sancte trinitatis in- Sacr̄i diffinitio.
uocatio/oratio. τc. Sacramētum est visibile signum in-
uisibilis gratie: vt cū quis baptizatur/ipsa exterior cor-
poris ablutio quam videmus signum est interioris ablu
tionis aīe: que cōsistit in peccatoꝝ remissione quam non
videmus. Educti quidem sumus de egypto per baptis-
mum tāq3 per mare rubrum: q2 sanguine xp̄i consecratū
mortuis inimicis. i. peccatis nostris. A morte quippe xp̄i Sacr̄i efficacia.
et sanguinis effusione habet baptism⁹ virtutem τ effica-
ciam sicut et alia sacramēta: siue ante legem/siue in lege.
Per hunc eñ xp̄s peccata que facta sunt dimittit: adiu-
uat ne amplius fiant: perducit vbi oīno fieri non possūt.
Ratio numeri sacramētoꝝ est: q2 ordinātur cōtra tripli
cem culpā et quadruplicem penam. Unde baptism⁹ or- Sacroꝝ nūeri rō.
dinat cōtra peccatū originale: pnīa cōtra mortale: extre
ma vnctio cōtra veniale: cōfirmatio cōtra impotētiam:
ordo cōtra ignorātiam: eucharistia cōtra maliciā: matri
moniū contra cōcupiscētiā/quā tēperat τ excusat. Quia Caracter in non iterandis:
vero caracter est signū distinctiuū indelebile spūale/ idō
non cōfertur in sacramētis que solent iterari: sicut est pe
nitētia/matrimoniū/vnctio/et eucharistia. Baptismus
vero τ cōfirmatio τ ordo caracteres imprimūt: p quos
indelebiliter impressos semp distinguūtur qui recipiunt.
Per baptismum eñ fit distinctio fideliū ab incredulis:
per confirmationē fortiū ab infirmis: p ordinē clericoꝝ
a laicis. vñ nullaten⁹ possūt iterari. Et q̄uis hec tria sa-
cramēta p̄pter caracteris impressionem non iterentur/
tñ cōmune est hoc oīb⁹ non iterari sup eādem personam
et materiam τ ex eadē causa: et hoc est ideo ne fiat contu
melia sacramēto. Ex hoc eñ credi posset q̄ sacramenta
prius dispensata fuissent inefficacia τ inepta. Oratio.

Clemētissime iesu q̄ per man⁹ iohānis baptiza
ri voluisti: q2 fidē quā in primo lauacro p̄misi
irritā feci peccando: ad scd̄m recurro lauacrū
penitēdo. Cōfiteor tibi de⁹ ego pctōr et reus
me grauiter peccasse: cogitatiōe/locutione/opere τ omis
sione: innumerabilia sunt pctā mea τ circūstātie eoꝝ: non
tñ me in laqueis adduxi pctōꝝ: sed τ multos q̄ mea sua-
sione/exēplo/negligentia vel occasione aliqua peccaue-
runt: pro quoꝝ et meis obnixe deprecor peccatis vt oīa
nobis indulgeas misericorditer τ abstergas. Amen.

¶ De ieiunio τ tentationibus dñi. Correspon
det euāg. Duct⁹ est iesus ī desertū a spū sancto. Ca. xxij.

POstq̄ dominꝰ iesus fuit
baptizatꝰ:regressus est ab iordane ple:
nus spiritu sancto plenitudine super
Joh.j. abūdātie/de cuiꝰ plenitudine nos oēs
Matth.ꝛ accepimꝰ. Et incōtinēti ac sine mora
Luce.iiij. [ductꝰ est] spōtanee [in desertū] super
Quarāte: quēdā mōtē mire altitudinis dictum
na mōs est quarātena q̄ est inter hierico ꝛ hierusalē:distans a hieri
co duobꝰ miliaribꝰ:et a hierusalem duodecim vel circa.
In predicto deserto latrones morari solebāt/q̄ locꝰ vo:
Domyn. caꝛ domyn/qđ sanguinē sonat/ pter effusionē sangui:
nis quā ibi latrones faciebāt. Spāliter domyn est casa:
le/vbi ille q̄ descēdit a hierusalē in hierico incidit in la:
trones:q̄si circa mediū i via q̄ de hierico ducit in hierl̄m
apte australi desti q̄rātene:deīde ē bethania/ꝛ bethfage
Deserti in ꝛ hierl̄m:ꝛ trāsit via i latere australi mōtis oliueti. Qꝛ ꝗ
quo tētatꝰ homo qui ibi incidisse dꝛ in latrōes gerebat figurā ade
xp̄s ꝯgruē qui a demonibꝰ est victus: cōueniēs fuit vt ibi hystoria
tia. liter ꝛ s̄m rē xp̄s superaret dyabolū/vbi figuraliter ꝛ s̄m
similitudinē dyabolꝰ dꝛ hoīem supasse primū. Unde di:
citur q̄ samaritanꝰ eadē via descēdit:qꝛ carne indutꝰ fi:
lius dei q̄ est custos hoīm easdē tētationes ibi sustinuit.
Pugnaturus quidē dn̄s cū dyabolo in desertū secessit:
vt nobis ostēderet/q̄ q̄ pfecte laqos tētationū eius vult
supare/nō solū turbas demonū: sed etiā societatē malo:
rū hoīm:aliqn̄ quidē corpore/semp autē mēte debet vi:
tare ꝛ fugere:exēplo illius qui in regali aula/ꝛ inter tur
Ps̄.liiij. bas populares positus dicebat. Ecce elongaui fugiēs:
ꝛ mansi in solitudine. Nos ergo exēplo xp̄i ꝛ iohānis agi
temur a spū sancto:nō p hypocrisim a maligno i desertū
loci et solitudinis: vel saltē in desertū nr̄i pectoris ꝛ cō:
tēplationis:vt quieti a strepitu mūdi meliꝰ deo vacemꝰ:
ꝛ in mēte seculū deserētes/ quasi māna deserti sola eter:
Spūssan: na gaudia esurire discamꝰ [Ductꝰ est igiꝛ iesus a spū] sā:
ctus du: cto:qꝛ humanitas xp̄i erat organum diuinitatis:ꝛ iō ad
ctoꝛ iesu. oīa agēda mouebaꝛ instinctu spūssancti. Hoc ergo mo:
tu iuit in desertū locū vt ibi spiritū in orōne p nobis deo
pr̄i offerret:ꝛ p ieiuniū carnē innocentē p nobis mace:
raret:exēpluq̄ꝫ fidelibus daret/vt se deo per ieiunium ꝛ
orationē offerāt. Nō iuit inuitꝰ:sed volūtate pugnandi/
ꝛ [vt tētareꝛ a dyabolo] per qđ insinuaꝛ q̄ aggrediens
Eccl̄i.ij. desertū penitētie fortiꝰ tētatur ab hoste. Iuxta illđ. Fi:
li accedēs ad seruitutē dei:sta in iusticia et timore/ꝛ pre
para animā tuā ad tētationē.i.ad resistendū tētationi q̄
iminet tibi. Ideo aūt ductꝰ est a spūsancto q̄ eū designa
uerat in baptismo:qꝛ quos ille replet mittit ad pugnā/ꝛ
p̄bet eis fortitudinē. Ideo duci voluit [in desertū] .i.lo:
cū certaminis ꝛ in q̄ pugnaꝛ asperis: qm̄ adā in padiso
Tētari vo delicijs affluēs victꝰ est oblectamētis. Iō tētari voluit/
luit xp̄us vt tētatiōes supando nobis ptātē supandi tribueret: si:
cur ꝛ qn̄ cut ꝛ mori voluit/vt morte sua nostrā destrueret. Et h
post baptismū ꝛ ieiuniū:p hoc nobis insinuās q̄ post la:
uachrū regeneratiōis ꝛ gr̄e perceptionē: post laborē ie:
iunij ꝛ sancte vite ppositū:statim dyabolꝰ tētator acce:
dit ꝛ acriꝰ i nos surgit/vt nos a pposito religiōis auer:
tat:ꝛ q̄ pficiētibꝰ ꝛ ad meliora tēdētibus inuidet et insi
diatur:ppter q̄ tunc magis cauendū est/q̄q̄ꝫ bonos ma
gis q̄ꝫ malos tētat. Qꝛ s̄ꝫ Greg. illos tētare negligit:q̄s
se quieto iure possidere sentit. Et s̄m Isido. Nūc maxi:
me ipugnaris:cū te ipugnari nescis. Hec eñ quattuor:
scꝫ baptismus /desertū/ieiuniū/ꝛ tentatio sic ordinata
fuerūt in xp̄o. Qꝛ pmo fuit baptizatus. Scđo in desertū
ductus. Tertio ieiunauit. Quarto tētatꝰ fuit. In quo si:
gnificatur q̄ priꝰ debet esse in nobis ablutio a peccatis:
secūdo substractio a mūdi illecebris:tertio exercitatio
in ieiunijs:quarto est oppugnatio ab hostiū isidijs. In
figura huiꝰ quattuor occurrerūt pp̄lo israelitico. Prio
mare rubrū. Scđo desertū. Tertio sitis et fames. Quar
to hostiū isultꝰ. Baptizatꝰ igiꝛ dn̄s/solitariā ac duram
vitā et penitētiā cōstāter assumpsit:vt fideliū mētes ad
pfectiōis aggressionē erigeret:vt ad grauia pferēda fir
maret. Nō eñ ppter se: sed ppter nos heremū adijt:vt
videlicet suis pfectis imitatoribꝰ vitā heremiticā confe
rat:instruens nos nihilominus(s̄m Chry.)vt vnusq̄sq̄ꝫ
baptizatoꝝ relictis mūdi illecebris/ꝛ societate prauoꝝ/
diuinis p oīa debeat seruire mādatis. Et h reputāt q̄dā
fideles deuoti tpe illo ieiuniū obseruantes:ꝛ p hoc se xp̄o
velut in deserto ꝯfigurātes. ¶ Uoluit aūt xp̄s pn̄iaꝫ age Pn̄ia xp̄i
re:nō qꝛ egebat:sed vt ad pn̄iaꝫ nos moneret/et peniten nobis pro
tiam nobis exēplo ostēderet. Ubi docet tria q̄ debent es fuit.
se in pn̄ia vera et fructuosa. Primo debet esse pura/ vt Pn̄iam
deo placeat:qꝛ post baptismū statī fecit penitētiā. Scđo fructuosā
debet esse aspa/ vt carnē domet:qꝛ fecit pn̄iam in deser: tria faciūt
to/nō in loco delicioso. Tertio dꝫ esse discreta/ne nimis
excedat:qꝛ xp̄s ductꝰ est a spū sctō: nō qꝛ ductore indi:
geret: sed vt nobis ostēderet q̄ in pn̄ia agenda ductore
indigemus discreto. Et veniēs dn̄s in desertū: ieiunauit
[xl.diebꝰ ꝛ.xl.noctibꝰ] nihil interim manducans. Ubi si Noctibus
gnanter noctibꝰ addiꝛ:ne in nocte comedisse putaretur. quoq̄ꝫ ieiu
Itē in signū q̄ necesse habemꝰ:ꝛ diebꝰ psperitatis:ꝛ no: nauit dn̄s.
ctibꝰ aduersitatis cōtra dyabolū nos munire/ qui nūq̄ꝫ
cessat tētando nos ipugnare. Ieiunauit quidē vt aduer
sus tētationes exemplū ieiunādi nobis daret:qꝛ s̄m Ba
siliū. Uolēti pugnas tētationū supare/sobrietas necessa
ria est:ꝛ spāliter vt ostēderet q̄ innocentia baptismalis
pericliꝛaꝛ in vita voluptuosa:qꝛ qui xp̄i sunt vt baptizati
qui sūt mēbra xp̄i:ꝛ xp̄ꝫ induerūt/cōsepulti morti eius/
debēt carnē suā crucifigere cū ꝯcupiscentijs suis/ꝛ esti
mare se mortuos sup terrā spū mortificādo facta carnis
vn̄ Chrys. Ut aūt discas q̄ꝫ magnū bonū sit ieiunium:ꝛ
q̄liter aduersus dyabolū scutū ē maximū:et qm̄ post la:
uachrū nō delicijs/ꝛ ebrietati/et mēse abundāti:sed ieiu
nio intēdere opꝫ:propter hoc ꝛ dn̄s ieiunauit/non eo in
digens/sed nos erudiens: q̄bꝰ peccata que añ lauachrū
erāt dn̄atio vētris introduxerat. Queadmodū eñ si ali:
quis egrotātē sanū eū fecisset/iubet nō facere illa ex q̄bꝰ
egritudo cōtigerat:ita vtiq̄ꝫ ꝛ hoc post lauachrum ieiu:
nium contra vitiū edacitatis ipse induxit. Nā ꝛ adā de Gule ma:
paradiso incōtinētia vētris eiecit: ꝛ diluuiū qđ fuit sub la.
noe illa cōmeruit/ꝛ fulmina in sodomitas ipsa deduxit.
Ita ꝛ iudei maxima operati sūt ab ebrietate et delicijs
mala: ppter hoc ꝛ ipse ieiunauit:nobis vtiq̄ꝫ demōstrās
formā salutis. vn̄ ꝛ Ambro. Hoc eñ fecit cā salutis nr̄e
vt rem vtilē nō solū doceret verbis:sed etiā exemplis in:
strueret. Qualis aūt xp̄ianus es:cū xp̄o esuriente tu refi
ceris. Ille p salute tua famē sustinet: tu p pctīs tuis ie:
iunare formidas. Et iterū. Nihil tā cecū q̄ꝫ secularī sua:
uitatis periculū:q̄ dū mulcet animi vitā obruit:ꝛ sensum
mētis illudit. Merito igiꝛ dn̄s nr̄ iesus xp̄s ieiunio suo
atq̄ꝫ deserto aduersus voluptatū informat illecebras:et
tētari se a dyabolo dn̄s omniū patiꝛ/vt in illo oēs volu:
ptates vincere discеremꝰ hec Ambro. Et sciēdū q̄ chri: Medicinē
stus ppter infirmitates nostras:vt eas curaret diuersas q̄s xp̄s p
in se medicinas accepit. Curauit nos p dietam quādo ie nobis ac:
iunauit.xl.diebꝰ ꝛ noctibꝰ. Per electuariū:qn̄ corpus et cepit.
sanguinē suū dedit in cena discipulis suis. Per sudorē mat.xxvj.
qn̄ factus est sudor eius sicut gutte sanguinis decurren: Luce.xxij
tis in terrā. Per emplastrū : qn̄ facies eius sputa illita Mar.xiiij
fuit. Per potionem:quādo gustauit acetum felle mixtū. Joh.xix.
Per minutionem:quādo clauis ꝛ lancea vulneratus est
Considera hic ꝛ attente inspice dominū iesum:plurium
enim virtutum tibi monstrat exemplū. Nam vadit in so:
litudine:ieiunat/orat/ꝛ vigilat:in terra nuda iacet ꝛ dor
mit:ꝛ humiliter ac pacifice cū bestijs cōuersatur. Cōpa
tere igiꝛ sibi:qꝛ semp ꝛ vbiq̄ꝫ/ꝛ maxime hic vita sua peno
sa est:ꝛ corporis afflictiua ac eiꝰ exemplo disce etiam in
his exercitari. Quattuor eñ hic tāguntur q̄ spiritualis Spūalis
exercitij sunt/ꝛ mirabiliter seinuicem adiuuāt:scilicet so exercitij
litudo/ieiuniū/oratio/ꝛ corporis afflictio:ꝛ per ista ma: quattuor
xime possumus ad puritatē cordis peruenire q̄ vtiq̄ꝫ ni: ad cordis
miū peroptāda est/eo q̄ in se quodāmodo oēs virtutes puritatē i:
cōprehēdit:ꝛ remotionē oīm vitioꝝ cōtinet:qꝛ cū vitijs ducētia.
vel defectu virtutis nō stat puritas cordis. Et ppterea
in collatiōibꝰ sanctoꝝ patrū tradiꝛ q̄ totū exercitiū mo
nachi debet esse ad puritatē cordis habēdam. Per hāc
enim hō mereꝛ deū videre dicēte dn̄o in euāgelio. Beati Mat.v.
mūdo corde:qm̄ ipsi deū videbūt. Et s̄m Bern̄. Qui cla
rior est deo ppinquior est:esse autem clarissimū puenisse
est. Ad hanc habendā multum valet oratio feruēs et assi
dua. Sed oratio cū crapula ꝛ corporis mollicie seu ocio
sitate parū valet:ꝛ ideo requiriꝛ ieiuniū ꝛ corporis affli
ctio discreta:tn̄ qꝛ indiscreta omne bonum impedit:pro
pterea ad omniū p̄dictorū cōsummationē videꝛ facere Solitudi:
solitudo. Nam cū tumultu ꝛ strepitu nō pōt decenter fie nis cōmen
ri oratio. Et videre aut audire m̄lta vix pōt fieri sine im datio.

puritate ꝛ offēsa: qꝛ mors intrat per fenestras sensuū ad aīas nr̄as. Et ꝓpter supuenientes sepe relaxatur absti- nentia ꝛ corporis afflictio. Et ideo quere solitudinem/ ꝛ separa te a tumultu si vis deo coniungi: ꝛ per puritatem cordis eū videre. Fuge collocutiones ꝓpter taciturnita tis custodiam: interdū etiā a bonis cessa eloquijs: iuxta

Psalm. xxxviij.

illud prophete. Obmutui ꝛ humiliatꝰ sum/ et silui a bo- nis. Nō queras nouas amicitias: qꝛ noua inde prouenī- unt colloqa ꝛ impedimēta. Nō ipleas oculos vel aures fantasmatibꝰ vanis: ꝛ oīa que quietē animi ꝛ tranqllita tē mentis ꝑturbāt fugias tanq̄ꝫ venenosa/ ꝛ aīe inimica. Nō enī sine causa p̄res sancti petebant loca solitaria/ et mādabāt his q̄ in cenobijs remanebāt ꝙ essent ceci: sur- di: ꝛ muti: qꝛ sic meliꝰ poterant deo cōiungi. Vñ Chrys. Qñ spūs sanctꝰ descēdit sup dñm nr̄m statim expulit eū

Spūs sancti habitatio.

in desertū. Qñ monachi habitāt cū parētibus suis. si de- scenderit spiritꝰ sanctꝰ/ ꝛ māserit super eos/ expellet eos de domo/ et ducet eos in solitudinē. Spūs sanctus non libenter habitat vbi turbe ꝛ frequentia/ et dissensiones/ et rixe sunt: sed ꝓprie sedē hꝫ solitudinē. Deniqꝫ et dñs noster erat in die cū discipulis: sed qñ volebat orare intē tius solus recedebat. Et nos ergo si volumꝰ orare plus- q̄ꝫ in publico: habeamus cellulam: habeamus agros: ha beamꝰ deserta: possumꝰ et virtutes hr̄e de fratribꝰ/ ꝛ so- litudinē habere. vñ ꝛ Aug. Fratres charissimi q̄ꝫtū pos- sumꝰ ociosis fabulis ꝛ detractationibꝰ ac scurrilitatibꝰ cunctis finē studeamꝰ iponere/ et totis viribus de impe dimētis mūdi istiꝰ. fugiēdo aliquas horas q̄rere: in qbꝰ ꝓ salute aīe nr̄e orationi ꝛ lectioni possumus intendere. Igitur a toto affectu ꝛ posse tuo coneris imitari dñm ie sum in solitudine/ ieiunio/ oratione/ et corporis afflictio nibꝰ discretis. De quo etiā scribit ꝙ erat cum bestijs: scꝫ

Marci. j. Cum bestijs et angelis esse Angelorū officium.

vrsis/ leonibus/ ꝛ alijs feris pacifice [ꝛ angeli ministra- bant ei.] In hoc ergo disce inter alios humiliter conuer sari: et equanimiter tolerare eos qui aliq̄n tibi vident ir- rationabiliter se habere: qꝛ ꝑ h̄ moraliter insinuat: ꝙ illi quorū sensualitas sub rōne pacifice tenetur/ ꝑ angelorū ministeriū ad celestia transferent. Angelicū enī est inter bestiales hoīes cōuersari q̄si in heremo in solitudine: scꝫ mētis. Hoc est in cōtēplatiōe/ lectiōe/ orōne/ clauso cubi culo/ ꝛ moribꝰ eoꝝ ferinis nō pollui. Difficile est enī tan gere picē ꝛ ex ea nō coinq̄nari. vñ Beda. Inter bestias dñs cōmorat vt hō: sed ministerio vtit angelico vt deꝰ. Et nos cū in heremo sctē cōuersationis bestiales hoīm mores impoluta mēte toleramꝰ/ ministeriū angelorum meremur: a quibꝰ corpore absoluti ad eterna ī celis gau dia transferamur. vñ ꝛ Hiero. Tūc bestie pacate nobis- cū sunt/ cū caro nō cōcupiscit aduersus spm̄: post hec an geli ministri mittunt nobis/ vt respōsa ꝛ solatia cordibꝰ vigilantibus dent. Ipm̄ aūt dñm sepe in hac solitudine visitat ꝯspiciēs eū qualr̄ ꝯuersat ibidē: ꝛ maxime q̄liter iacet de nocte in terra. Quelibet enī aīa fidelis deberet eum semel ad minꝰ in die visitare ab epyphania vsqꝫ ad dies. xl. quibꝰ ibi manebat/ ꝛ se humiliter ei recōmenda- re. In hoc siqdē monte ꝛ deserto desiderabili q̄dā exem

Eremite in deserto domini.

plo dñi specialiter ducti/ vitā eremiticā in paruis cellu- lis ducebāt/ dño deuotissime militātes/ ꝛ aluearibus cel lularū modicaꝝ tāq̄ꝫ apes dñi dulcedinē spiritualē mel lificātes. In huiꝰ mōtis quasi medio qđ a terra plana fe re ꝑ dimidiū miliare distat dñs fecit penitentiā vbi est eccl̄ia ꝛ cella: estqꝫ ibi altare vbi stabat qñ tentabat a sa

Quadragenarius numerus ex quibus constat.

thana. Quadragita aūt diebꝰ et noctibꝰ dñs ieiunauit: qꝛ quadragenarius numerꝰ ex quattuor constat ꝛ decē: quater enī decē vel decies quattuor faciūt quadraginta ꝑ quattuor aūt nouū testamentū qđ in quattuor euāgeli stis consistit significat: ꝑ decē vero vetꝰ: qꝛ in decē man- datis legis continet. Quadraginta ergo diebꝰ ieiunare est vtriusqꝫ testamenti p̄cepta seruare: ꝛ ab illis oībus q̄ vtrūqꝫ testamētū interdicit: seinuicē ꝛ ieiuniū custodire: vt sicut caro exterius ieiunat a cibis: ita ꝛ mēs interius ieiunet a vitijs. Ieiunauit itaqꝫ dñs. xl. diebus ꝛ noctibꝰ quatenus in ciborū ieiunio significaret ꝛ nobis ieiuniū corporis: et in dierū numero significaret ieiuniū cordis.

Quadragesime initium qñ sumendū.

Exemplū sane ipsius hic numerus dierū penitentialiū in eccl̄ia est. Vñ ꝛ post epyphaniā nō statim icipit eccle- sia ieiunare: sed circiter post quadraginta dies q̄si ipso tēpore ieiuniū suum ieiunij dñici cōsecutiuū significans vñ Beda. Quadragesima ieiuniorū habet auctoritatē et in veteribꝰ libris ex ieiunio moysi ꝛ helye: ꝛ in euange lio: qꝛ totidem diebꝰ dñs ieiunauit/ demonstrans euāge

Int moysē ꝛ helyā christus. Mat. xvij Rom. iij.

liū non dissentire a lege et a prophetis. In ꝑsona quippe moysi/ lex in ꝑsona helye ꝓphete accipiunt. Inter quos in mōte gloriosus apparuit: vt euidentiꝰ emineret qđ de illo dicit apl̄s. Testimoniū habens a lege et prophetis. hec Beda. vñ ꝛ Albinꝰ. Sicut moyses legē/ helyas pro- phetiā: ita dñs nr̄ euāgelicā p̄dicationē quadragita die rū ieiunio dedicat. Congrue etiā ieiuniū quadragesime statutū est cōfine passioni dñice: qꝛ significat nos a mun- di amicitia debere continere vt deū sequi valeamus. vñ Aug. Moyses/ ꝛ helyas/ ꝛ ipse dñs quadraginta diebꝰ ieiunauerūt/ vt insinuaret nobis/ ꝛ in moyse/ ꝛ in helya/ et in xp̄o: hoc est in lege et prophetis: ꝛ in ipso euangelio id nobiscū agi: ne conformemur ꝛ hereamus huic seculo sed crucifigamꝰ hominē veterē/ ꝛ carnis curā ne feceri-

Quadragesime cōgruitas.

mus in concupiscētijs. Cōgruit eī nostre deuotioni vt q̄ dñi crucifixi passionē celebraturi sumus reprimendarū carnaliū voluptatū: crucē nobisipsi etiā faciamus: sicut dicit apl̄s. Qui aūt iesu xp̄i sunt: carnē suā crucifixerunt cū passionibꝰ ꝛ cōcupiscētijs. In hac quidē cruce per to tā istā vitā que in medijs tentationibus ducit perpetuo debet pendere christianus. Nō enī est in hac vita tēpus

Psalm. cxviij.

euellendi clauos: de quibus in ps̄. dr̄. Cōfige clauis a ti more tuo carnes meas. Carnes eī sunt carnales cōcupi scentie: claui sunt precepta iusticie. Hic illa timor dei cō figit q̄ nos illi acceptabilem hostiā crucifigit. Sic semꝑ hic viue xp̄iane: si terreno limo gressus nō vis immerge- re: noli de ista cruce descēdere. hec Aug. Sed caue ne de ista cruce per voluptatum admixtionē descendas: quia vt dicit Aug. Nihil prodest tota die longum duxisse ieiu niū si postea ciboꝝ suauitate: vel nimietate aīa obruat.

Decime carnis.

Insuper hoc numero soluimꝰ decimas ꝛ primitias dño Sunt enim in anno trecenti sexagintasex dies: quorum preterq̄ꝫ sex dierū decima est trigita sex: et ne sex residui remaneant indecimati additur vnus: quia minus addi non potest: tres autem alij superadditi soluunt ꝓ primi

Ieiunia quattuor temporū.

tijs: ꝓ quibus similiter sunt ieiunia quattuor temporꝝ ꝑ tres dies. Sicut ergo in lege offerre iubemur primitias et decimas rerū: ita quadraginta diebꝰ ieiunādo offeri- mꝰ primitias ꝛ decimas dierū. Vt qui nobismetipsis ꝑ acceptū annū viximꝰ auctori nostro: nos eiꝰ in decimis et primitijs ꝑ abstinentiam mortificemꝰ: et q̄ a paradisi gaudijs ꝑ cibū cecidimꝰ: ad hec inq̄ꝫtū possumꝰ ꝑ absti- nētiam resurgamꝰ. Igit tēpore quadragesime plus soli to debemꝰ abstinentie et deuotioni intendere: et aliorum temporum negligentias hoc tempore sancto diluere et

Quadragenarij ꝯsecratio.

emendare. Hic numerus quadragenarius multipliciter est consecratus: nā quadraginta annis pauit dñs filios israel pane angeloꝝ in deserto: quadraginta mensibus p̄ dicauit in mundo: quadraginta septimanis fuit in vtero virgineo: quadraginta diebus ieiunauit in deserto: qua- dragita horis fuit in sepulchro: ab hora mortis cōputā do q̄draginta diebus fuit post resurrectionē cū discipu- lis in mundo. Itē ꝑm Amb. Quia quadraginta diebus aque inundauerūt: per quas peccatores exterminati fue runt: et exinde celi serenitas illuxit: ꝛ refusa fuit: sic sacro isto ieiunij tempore abolētur peccata: et refulget diuina

Mat. iiij. Quadraginta dies et non plures cur dñs ieiunauit.

clementia: [Cum] ergo [ieiunasset dominus quadragin- ta diebus et quadraginta noctibꝰ] nō vltra processit vel transijt ieiunando: ne incredibilis videret carnis assum ptio: ꝛ vt virtꝰ diuinitatis celaret dyabolo: qꝛ etiā tot die bus moyses ieiunauit/ et helyas ꝛ [postea] dñs [esurijt] Non autem necessitate: sed voluntate esurijt: et corpus esurire permisit: vt in se et veritatem humane infirmita- tis ostenderet: et occasionem tentandi dyabolo daret: ac infestatus monstraret qualiter superare et vincere opor teret. ꝑm Crisostomum. Per quadraginta dies nō esu- rire: nō erat hominis: postea autem esurire non erat dei: et ideo diabolus sicut dubius de christo accepit occasio nem tentandi ipsum. Moyses et helyas. xl. diebus ieiu- nauerunt: sed ieiunantes esuriebant et sitiebant: christus vero. xl. diebus non esurijt: sed postea. Christus autem noluit ieiunare plusq̄ꝫ illi: ne deꝰ a dyabolo putaret: nec minꝰ: ne purꝰ hō videret. ¶ Tūc ergo dyabolus sentiēs

Christi tē tatio a dyabolo.

dñm esurire/ accessit vt tentaret si posset eum in peccatū deijcere: et vt exploraret an filius dei esset: quem sciebat q̄nqꝫ venturum/ ꝛ suam per eum potestatem amissurum

ẜm Greg. Tentauit diabolꝰ dñm eiſdẽ tribꝰ modis qui‑
bus primũ hoiem deiecerat. Primũ hoiem ſupauit. Gu‑
la in vetito pomo. Vana glĩa dicẽs. eritis ſicut dij. Aua‑
ricia dicẽs. ſciẽtes bonũ et malũ. auaricia eñ etiã dicit
ſciẽtie ⁊ ſublimitatis ambitio. Sic ⁊ dñm tẽtauit / ſed vi‑
j. Re.xvij. ctus receſſit. Dauid goliam ꝓſtrauit tribus lapidibus
de torrẽte / chriſtus diabolũ tribus teſtimonijs de lege.
Tentatio triplex. Et ẜm Greg. Sũ tẽtatio tribꝰ modis fiat. ſ. ſuggeſtione:
delectatione: ⁊ conſenſu: dñs ſola ſuggeſtione tentatꝰ eſt
qꝛ delectatio pc̃ti mẽtẽ eius nõ momordit: nec cõſenſus
eũ ſuperauit. Et iõ oĩs illa tẽtatio foris nõ intus fuit: qꝛ
Tẽtatio xp̃i tantũ foris. nihil cõtradictõis in ſemetipſo tolerauit. Vtrũ aũt oẽs
iſte tẽtatiões facte ſunt vna die: vel diuerſis nõ eſt exp̃ſ‑
ſum in ſcripturis. Prio itaq tẽtauit eũ de gula dicens.
[Si filiꝰ dei es]. ſ. naturalis / ⁊ p ꝯñs i poteſtate ei equa‑
lis [dic vt lapides iſti panes fiãt.] Cogitabat eñ itra ſe
dicẽs. ſi lapides in panes cõuerterit filiꝰ dei erit: ſi autẽ
ꝯuertere nõ poterit: hõ purꝰ apparebit. Hoc etiã eſuriẽ‑
ti ꝯgrue dicebatur / vt panes vidẽs imoderato appetitu
cibi accenderet. Non ſolũ experiri voluit an deus eſſet:
ſed etiã quaſi hoiem allicere voluit vt eſuriens indebi‑
te delectaret in cibo: et ſic vitio gule peccaret. vñ Hyla.
Intendebat demonũ princeps ex mutatione lapidũ in
panes virtutẽ poteſtatis i deo agnoſcere: et in hoie oble‑
ctamẽto cibi patientiã eſuritiõis illudere. Sed non po‑
tuit diabolus magiſtrũ decipere. Taliter eñ reſpondit
et ſic ſe habuit / ꝙ nec ipm ad gulã poterat inducere: nec
deitatẽ eius perpẽdere. Non eñ in tentatiõe ſuccubuit:
ſeq filiũ dei eſſe nec negauit: nec aſſeruit: ſʒ eũ auctorita‑
te ſcripture cõuicit dicẽs. [Nõ in ſolo pane]. ſ. corporali
[viuit hõ] ⁊ ſuſtentatur [ſed in oĩ verbo qđ pcedit de
ore dei] cũ. ſ. volũtatẽ ſuã per ſcripturas reuelat. Vnde
Aug. Certiſſime ſcitote fratres chariſſimi: qꝛ qualis eſt
caro q̃ poſt multos dies nõ pcipit cibũ: talis eſt aĩa q̃ nõ
aſſidue paſcit dei verbo. hec Augu. Hoc etiã dictũ dñi
verificat nõ ſolũ de vita ſpũali / ſed etiã de corporali: ſi‑
Dei ỽbo paſci. cut patet de moyſe qui ieiunauit. xl. diebꝰ: et noctibus ỽ‑
bo et alloquio dei: ſpũaliter ⁊ corporaliter ſuſtentatus.
Quaſi diceret. Nõ tm̃ pane corpali ſuſtẽtat et viuit hõ /
ſed etiã ſpũali pane. ſ. ỽbi dei: pane operatiõis ſc̃tẽ: pane
gr̃e tãdẽ victurꝰ i eternũ pane glĩe. Et iõ nõ oportet de
lapidibꝰ panes facere: qꝛ lʒ eſuriẽ tñ dñs põt ſolo ſermo‑
ne eſurientẽ ſuſtentare. Vñ perſuaſio tua tentatio eſt cũ
mentionẽ faciat: et mihi ſuadeat tm̃ de cibo corporis nõ
de cibo mẽtis. ẜm Criſo. De veteri teſtamento teſtimo‑
nium ꝓtulit, atq pcepit: vt ſiue famẽ: ſiue aliquod aliud
patiamur. nũq tñ dñm relinquamꝰ. Dominus quidem
ieſus panes de lapidibus facere potuit: ſed noluit: nec de‑
Ieſus cur non vertit lapides in panem. cuit: et ideo non fecit. Primo vt diabolum eius diuini‑
tas lateret. Secũdo: vt per humilitatẽ et ſapientiã ma‑
gis q̃ p potentiã vicere nos doceret. Tertio vt oñtatio‑
nẽ fugere ſuaderet. Quarto vt volũtatem tẽtatoris con‑
temneret: quia fas non erat dñm voluntati eiꝰ obtẽpera‑
re: et aliter tentator non vincit niſi contẽnatur. Quinto:
vt doceret nũq eſſe credendũ diabolo: ⁊ nihil faciendũ
ad eius imperiũ: etiam ſi bonum et vtile eſt qđ ſuggerit
vel iubet. ¶ Moralr ſepe ſuadet diabolꝰ vt lapis. i. duri‑
ties penitentie ſub quadã ſpecie diſcretionis conuerta‑
tur in panẽ. i. in delicias ⁊ mollitiẽ dicens. Iam filiꝰ dei
es de cetero tanta auſteritate ⁊ penitentia non indiges.
Sicut athalia vineã naboth conuertit in ortũ olerũ: ſic
libanus ꝯuertit i chermel quod interpretat mollis: qđ
fit frequẽter honore feſtiuitatis vl' cauſa ſocietatis: ſic iu‑
dei petierunt a pylato / ne corpus ieſu maneret in cruce
in die feſto: tũc diabolo iſta ſuadẽti eſt reſpõdẽdũ vt ſu‑
Gule refrenatio. pra ẜm reſpõſionẽ domini. Et nota hic exẽplo dñi reſi‑
ſtendũ eſſe gule: nã ab ipſa inchoandũ eſt: ſi cetera vitia
volumꝰ ſuperare. Videt eñ ꝙ qui gule ſuccumbit imbe‑
cillis reddat ad alia vitia deuicẽda. vñ Beda. Niſi priꝰ
gula refrenet fruſtra ꝯtra alia vitia laborat. Et iõ p̃mo
hic ponit tentatio de gula: qꝛ hec tẽtatio p̃mo occurrit
homini ab infantia: et alie ſequuntur poſtea. Quia ergo
dominꝰ ieiunãs tentatus fuit: ſi tu ieiunaueris et tentẽ‑
ris non dicas quia ieiunij mei fructũ perdidi. Nam etſi
non tibi profuit ieiuniũ tuũ vt nõ tenteris: tamen profi‑
ciet vt a tentationibus non vincaris. Vt autẽ anima a
carne non vincatur / neceſſe eſt vt diabolo tentatori reſi‑
ſtat: et deo rectori ſeruiat. vñ Auguſti. Vis ſeruiat caro
tua anime tue: deo ſeruiat anima tua: debes regi vt poſ‑
ſis regere. ¶ Sed quia diabolꝰ ſic vicere eũ non potuit:
cogitauit apud ſe dicens. ſicut ait Criſo. Homo iſte ſan‑
ctus videtur: ſancti autem et ſi nõ vincuntur de vitio gu‑
le: ſepe tñ vincuntur de aliquo motu vane glorie: et ideo — Vane glorie tẽtatio
[aſſumpſit] dominũ ⁊ portauit [eũ in ſanctam ciuitatẽ]
in hieruſalẽ / que reſpectu aliarum in quibus idola cole‑
bant dicebatur ſancta: quia diuino cultui deputa propt
tẽplũ: et ſancta ſanctorũ q̃ erãt ibi: nec erat licitũ in lege
ſacrificare alibi. Nunc aũt dicitur ſancta: propter ſacra‑
menta noſtre redemptionis ibi patrata. ẜm Chriſo. Ex — Aſſumptꝰ corporalr dñs.
patientia non impotentia ſe permiſit aſſumi: et hoc cor‑
poraliter: qꝛ ẜm gloſam veriſſimile eſt diabolũ in huma‑
na ſpecie apparuiſſe: ſed tamen chriſtus ſic egit / vt a ne‑
mine videretur: ⁊ ẜm aliquos eum in brachijs portauit
ẜm alios ad manũ duxit: qui ſequebatur eũ quaſi athle‑
ta ad tentationẽ ſponte proficiſcẽs. Conſidera hic beni‑ — Patiẽtia domini.
gnitatẽ et patientiã domini: permiſit enim ſe portari: et
contrectari ab illa cruenta beſtia / que ſuũ et omniũ ami‑
corũ ſuorũ ſanguinem ſitiebat. Nec mirũ ẜm Grego. ſi ſe
ab illo permiſit duci: qui ſe pertulit a mẽbris illius cru‑
cifigi. [Et ſtatuit] ac collocauit [eum ſupra pinaculum
templi] vt eũ de vana gloria tentaret ibi. ¶ Sciendũ aũt — Mãſiões tẽpli erãt tres.
ꝙ in templo erant tres manſiones. Prima pauimẽtum
vſq ad primũ tabulatum ſiue ſolarium altitudinis. xxx.
cubitorum. Secũda a primo ſolario vſq ad ſecundum
xxx. etiã cubitj alta. Tertia vſq ad tertiũ ſolariũ: quod
erat tectũ templi non cameratum: ſed planũ altitudinis
xl. cubitorũ. Quodlibet aũt ſolariũ habebat in circuitu
exteriꝰ vnũ deãbulatoriũ: ⁊ iſta ambulatoria (ẜm magi‑ — Pinnaculum.
ſtrũ in hyſtorijs) dicũtur pinnacula: ſup quoꝝ vnũ xp̃m
ſtatuit diabolus: et forte in eminentiori: vel forte inferio‑
ri vbi ſcribe et ſacerdotes alloquebantur populũ / expo‑
nendo legem domini. Et nota ẜm glo. ꝙ in eo loco dia‑
bolus chriſtum de vana gloria tentabat / in quo multos
per vanã gloriã in cathedra doctorũ deceperat. Et ille
volẽs explorare quod ſupra / tentauit eum de vana glo‑
ria dicens [Si filius dei es mitte te deorſum]. q. d. Vir‑
tute propria potes ſine periculo te mittere deorſum / et
etiam ꝑpter miniſterium angelorum tibi ſeruientiũ / ⁊ te
cuſtodientiũ. Cogitabat ꝙ ſi p aera volãdo ſine leſione
deſcenderet / filius dei eſſet: ſuaſitq vt deorſum ſe mitte‑
ret / vt ſic cadendo: ⁊ non ſe ledendo homies mirarẽtur /
et ipm tanq dei filiũ reuererent: et inde occaſionẽ ianis
glorie aſſumeret: cũ oĩs ciuitas laudaret eum: et magni‑
ficaret. Vere diabolica vox que non aſcenſum: ſed ad de‑ — Dyabolica vox deorſum mitti ſuadet.
ſcenſum prouocat / et mentem hominis de altiori gradu
meritorum precipitare cõtendit. Nõ enim quos decipit
ſurſum aſcendere monet / ſed in yma ꝓuocat: ⁊ deorſum
ruere ſuadet: qꝛ optat oẽs cadere / q̃ ſe ſentit pre oĩbꝰ ce‑
cidiſſe. Dyaboli q̃ppe eſt: ſtãtes deorſum mittere: dei aũt
iacentes ſurſum erigere. Dicens aũt [mitte te deorſum]
īfirmitatẽ ſuã manifeſtat: qꝛ nemini põt nocere: niſi ipſe
deorſum ſe miſerit. Nam ipſe qui omes deorſum cadere
deſiderat / ꝑſuadere q̃dem põt: pcipitare nõ poteſt. vnde
Criſo. Nõ dixit mitto: ne vim facere videat: ſed mitte te
deorſum dixit: vt oſtẽderet ꝙ vnuſq̃ſq noſtrum liberta‑
te arbitrij: ⁊ volũtatis ſue culpa cadit in mortẽ. Illiꝰ eſt
quidẽ ſuadere: ſʒ nr̃m eſt ꝑſuaſiões eiꝰ p legis obſeruan‑
tiam ſupare: ⁊ qꝛ xp̃s ſupra vſus eſt auctoritate: iõ ⁊ ipſe
auctoritatẽ aſſumit ſcp̃ture. ⁊ hec nõ vt ỽtutes cõſtruat
⁊ doceat: ſʒ vt errores igerat ⁊ fallat. Vñ ſubiũgit. Scri‑
ptũ eſt eñ de te. ſ. in pſ̃. Qꝛ ãgelis ſuis mãdauit de te: vt — pſ̃. xc.
cõſeruẽt te a nocumẽto / ⁊ in manibꝰ tollent te. deducen‑
do / ne forte offẽdas ad lapidẽ pedẽ tuũ: malũ incurren‑
do. Manus angeloꝝ dr̃ hic ptãs eoꝝ duplex. ſ. poteſtas — Manꝰ angelorũ q̃d dicitur.
ẜuãdi a malo / ⁊ ꝓmouẽdi ad bonũ: ita ꝙ p̃ma ẽ ſiniſtra /
ſecũda dextra. Auctoritas hec nõ eſt ad ꝓpoſitũ. qꝛ ẜm
Hiero. nõ intelligit de xp̃o capite: ſʒ de mẽbris. i. q̃libet
iuſto. Xp̃s eñ nõ portat manibꝰ angeloꝝ: ſʒ ipſe verbo
ỽtutis ſue portat angelos: ⁊ oẽm creaturã: nec indiget
angelorũ auxilio / q̃ maior eſt angelis. Eſt ẟ auctoritas
illa ẜm glo. ſic exponẽda: ꝙ angelis ſuis amminiſtrato‑
rijs ſpiritibꝰ deꝰ mãdauit de te. viro iuſto quicunq ſis:
vt tollant te in manibꝰ ſuis. i. auxilijs ſuis ſuſtollãt: ⁊ ita
cuſtodiant te: ne offendas pedem. i. mentẽ vel affectum
mentis: ad lapidem. i. ad aliquod offendiculum peccati.
lapis enim dicitur quaſi ledens pedem. vñ oĩs peccati ⁊

ruine occasio:ad quā pōt offendi affectus mētis nomie
lapidis intelligitur. Est ergo sensus ꝙ angel⁹ mādauit
de⁹ vt custodiāt hoīem iustū a peccatis:nō ꝙ bonus ho:
mo cōfidēs de custodia angelorū debeat se ꝑcipitio ex:
Angeli ad ponere ad suggestionē demonū. Ex q̄ loco ꝛ illō cogno
custodiā scit:q̄ꝛ ad custodiendū sanctoꝝ vitā angeli deputantur:
deputati. male ergo interpretat̄ diabol⁹ scripturā/ꝛ intellectū ei⁹
peruertit/et sic impertinēter allegauit. Item allegauit
incomplete:quia ꝛ si esset de xp̄o/ etiā illud q̄ȯ sequitur
debuerat meminisse.s.sup aspidē ꝛ basiliscū ambulabis:
ꝛ cōculcabis leonē ꝛ draconē. Ipse enī diabol⁹ est aspis
ꝛ basiliscus/ipse leo ꝛ draco: quē in tētatiōib⁹ xp̄s con:
culcauit:iō partē scripture q̄ pro se facit tanq̄ꝫ supb⁹ in:
ducit:partē ꝟo q̄ cōtra se est tanq̄ꝫ astut⁹ dimittit. Nam
de angelorū auxilio quasi ad infirmū loquit̄:de sui ꝯcul
catione quasi tergiuersator tacet. Sed ꝛ hic auctorita:
te scripture aduersarius deuincit̄ / ꝛ sua intentione fru:
strat̄ ſm Hiero. In oībus his tentationib⁹ diabol⁹ hic
agit vt intelligat̄ si fili⁹ dei sit : sed dn̄s r̄nsionē sic tēpat
vt eū ambiguū reliquat. Vn̄ r̄ndēs ait illi. scriptū est:et
dictū.s.cuilibet hoī. Non tentabis dn̄m deū tuū.s.q̄ꝫdiu
alit̄ euadere poterīt:ego aūt hō sum ꝛ aliter possū descē:
dere q̄ꝫ per iactātiā me precipitare/ꝛ ideo nolo deū ten:
Tentatur tare. Multipl'r aūt q̄s tentat deū.s. indebite explorādo
de⁹ multi: dei potētiā/vel indebite experiēdo ei⁹ voluntatē:vel in:
pliciter. debite inq̄rēdo ei⁹ sapientiā:vel indebite experiēdo q̄ȯ
poscit apud deū. Sꝫ hec sunt vitāda q̄ꝫdiu hō hꝫ ex hu:
mana rōne ꝛ facultate aliȯ q̄ȯ faciat. Vn̄ h̄ est argumen
tum/ꝙ q̄ncūq̄ꝫ hō habꝫ aliq̄d q̄ȯ pōt facere ſm viā hūa
ne rōnis vel cōsilij/vel auxilij ad euadēdū ꝑiculū:nō dꝫ
illud omittere q̄rēdo diuinū experimētū : q̄ꝛ ſm Augu.
Si ꝑiculū q̄ꝫtū caueri pōt non caueret : magis tentaret
deū q̄ꝫ in deū speraret. Vn̄ q̄ꝫuis de⁹ oīa possit / discipu:
Matth. x. lis tn̄ suis ait. Si vos ꝑsecuti fuerint in ciuitate vna / fu:
gite in aliā. Et ipse idē fugit ꝛ latuit. Et ꝑpter hoc ꝓba
Monoma tio ferri cādētis ꝛ monomachie.i.duelli tanq̄ꝫ illicita ꝓ:
chie.i.sin: hibent̄ in iure. Si vero deficit humana ratio ꝛ ꝓuiden:
gl'aris pu: tia:ꝛ hō nō hꝫ aliud q̄ȯ faciat:tūc secure ad dei potentiā
gne ꝺflio se conuertat:ꝛ sue ꝓuidētie cōmittat:nō tentādo:sed de:
uote cōfitendo:q̄ꝛ sic nō est dicēda tentatio:sꝫ q̄ꝛ xp̄s ad
huc habebat q̄d faceret:q̄ꝛ hōi erāt ibi grad⁹ ꝑ quos de
pīnaculo descēdere poterat:iō diabolo sic r̄ndebat. vbi
Criso. Nihil mot⁹/nihil indignat⁹: sed cū multa mode:
stia scripturaꝝ ei rursus voce r̄ndet.nos vtiq̄ꝫ docēs: q̄ꝛ
diabolū ꝑ patientiā atq̄ꝫ tolerātiā/non ꝑ signa superari
nihilq̄ꝫ ad ostētationē n̄ri atq̄ꝫ ad amorē facere gl'iandi.
Et iteꝝ. Aspice aūt q̄ūo nō turbat⁹ est dn̄s : imo de scri:
pturis humillime cū iniquo deceptat : ꝛ ꝯformeris xp̄o
ꝓ posse. Noluit diabol⁹ arma xp̄i quib⁹ succubuit. Ex
mā suetudine eū cepit:ex humilitate deuicit:tu quoq̄ꝫ cū
videris hoīem effectū diabolū/et tibi obuiantem eo mo:
do deuincas. Doceas animā tuā formare / os cōdecens
ori xp̄i. Sicut enī cū roman⁹ forsitā residet iudex nō ex
audiet respōsum ignorātis eo modo loqui:sic et xp̄s nisi
suo modo loquaris nō exaudiet te / nec vocabit te. Hec
Criso. ¶ Moraliter. Multos diabol⁹ eleuat in altum vt
facili⁹ ad grauiorē trahat casum:sicut cornix nucem ele
uat vt ab alto deijciēdo frangat:sic ꝛ pugil sociū a terra
subleuat vt prosternat:multi enī ducunt̄ in altū ꝓlatio:
nis/et deijciunt̄ ibi qui in valle simplicis status fuerant
j.reg.xxxj. securi. In montib⁹ enim gelboe ceciderunt fortes israel.
ꝛ ij. Reg.j Vn̄ ſm Aug. q̄ꝫto quis in loco superiori/tāto in pericu:
lo maiori versat̄:et ſm Chriso. Prelatos subuertit ela:
tio:ideo ad talē locum dn̄s se assumi permisit: nec tamē
ibi diabolo consensit vt in talib⁹ locis positi diabolo re
sisterēt supra pīnacula tēpli:etiā diabol⁹ hoīem statuit
qui se ceteris meliorem estimet / et per falsam humilita:
tem deorsum se mittat. Ex tūc ergo ſm Bern. q̄ꝛ dn̄s ni:
hil ostēdit diuinitatis arbitrat⁹ hostis eū esse hominem
Tertia tē: Tentauit eum tertio vt hominē. Et ꝓide enī assumēs eū:
tatio xp̄i reportauit ei eū in montē valde excelsum:secūdo milia:
ꝺ auaricia rio a quarētena versus galileā:vt scilicet loc⁹ congruat
cur facta ī tentationi:vt sicut in deserto vbi est esuries tentauit de
monte ex: gula:supra pinnaculum vbi cathedra est doctorum de
celso. vana gloria:sic in monte vbi videntur hec tēporalia ten
tat de auaricia. [Et ostendit ei omnia regna mundi] nō
ea que nesciebat indicando. sed ſm Criso. ostendit ei ac
si aliquis in loco excelso posit⁹ manū extenderet dicēs.

Ecce ex illa parte est affrica:ex illa palestina:ex illa gre:
cia:ex illa ytalia et huiusmodi. Vel ostendit.i.exposuit
et enarrauit ei in momento et in breuibus omnia regna
mundi.i.omniū regnorum pompam ꝛ gloriā ac magni:
tudinem:vel omnia concupiscibilia in mundo:sicut sunt
diuitie/delicie/ꝛ honores : vt quasi speciosa ꝛ delectabi:
lia suaderet/ꝛ vel sic eum sibi subijceret. Momētū est decima pars puncti/vel quadragesima pars hore: punct⁹
enī quarta pars hore est:ꝑ hoc ergo significat̄ breuitas
vel transit⁹ honoꝝ t̄palīū mūdi hui⁹. Vn̄ Amb. Bn̄ au:
tē in momēto tp̄is secularia ꝛ terrena monstrant̄: nō enī
tā ꝯspect⁹ celeritatis indicat̄:q̄ꝫ caduce fragilitas pote:
statis exprimitur. In momēto enī cūcta illa preterēūt:
et sepe honor secl'i abit anteq̄ꝫ venerit. Et tentauit eū de
auaricia diūm oīm ex arrogātia ꝛ iactātia: ꝓmittēs mē:
daciter q̄ dare nō poterat:et dicēs. [Hec oīa tibi dabo]
et te regē faciā [si cadēs] tanq̄ꝫ inferior [adoraueris me]
tanq̄ꝫ superiorē:q̄ȯ vere esset cadere ꝛ diabolo se subijce
re. Unde Criso. Nihil enī sic diabolo hominem subijci
facit vt inhiare opib⁹/ac habēdi amore supari. Et iteꝝ.
Regna mūdi promittit illi qui regna celoꝝ credentib⁹
preparauit:gloriā seculi pollicet̄ ei qui dn̄s est gl'ie cele:
stis. Spōdet se vniuersa dare q̄ nihil hꝫ:ei q̄ oīa possidet
Ab eo se iubet adorari in terra:quē angeli ꝛ archangeli
adorant in celo. hec Criso. vbi et glo. Ecce antiqua dia: Supbia
boli superbia:sicut enī in ꝑncipio voluit se similem deo antiqua
facere:ita nūc volebat diuinū cultū sibi vsurpare. Et est diaboli.
hic notandū/ꝙ si cōsiderem⁹ ꝑncipiū hui⁹ tentationis/
tūc tentatio est auaricie : si finē/tentatio est idolatrie:et
bene iungitur:quia auaricia est idolorū seruitus. Consi: Glia mun
derandū etiā ꝙ gloria mundi que cum mundo paritura di.
est:in mōte ꝛ in supcilio demonstrat̄ ꝛ diabolus hominē
ducere ad mōtē nititur:vt corruat ꝛ ei subijciat̄: suadēs
vt seruiat ei negligēs iusticiam dei/a cuius seruitio libe:
ret nos christus pro nobis tentatus et passus. Domin⁹
autem ad campestria et humilia descendit:vt diabolum
humilitate superaret. Nec intuebatur sibi ostensa oculo
concupiscentie sicut nos:sed sicut medici sine lesione vi:
dent morbos. Cum ergo volueris fieri magnus ꝛ altus:
ꝛ ante oculos mentis ista proponis: scito ꝙ diabolus ti:
bi regna mundi ostendit:que si consequi volueris neces:
se est vt ꝓcidens diabolū adores:q̄ꝛ adoratur⁹ diabolū
ante corruit/ꝛ nūq̄ꝫ sine casu diabol⁹ adorat̄. Vn̄ Amb.
Habet enim ambitio domesticū periculum:ꝛ vt dn̄etur Ambitio
alijs pri⁹ seruit:ꝛ curuatur obsequio vt honore donet̄:ꝛ seruit.
dum vult esse sublimior/fit remissior. Oīs quidem pote:
stas et ordiatio potestatū a deo est:sed a malo potestatꝭ
ambitio:nec est potestas mala:sed is qui male vtit̄ pote
state. Docemur ergo ambitionē despicere eo ꝙ diabolī:
ce subiacet ꝑtāti. Hec Amb. ¶ Sꝫ ꝛ hic homicida ille suc
cubuit/ꝛ dn̄s/ ꝛ victor auctoritate diuina cōminat⁹ eū
abiecit/ꝛ abscedere iussit dicēs [Vade] et recede a me.s.
in ignē eternū [sathana] qui ꝟitati et hoīm saluti aduer:
saris. In q̄ (vt ait Criso.) finē tētādi diabolo ponit : ne
progrediat̄ vlteri⁹ tētans. Cōtinuo enim illū in fugam
vertit:neq̄ꝫ alijs iam eū per semetip̄m tentationibus ap:
petijt. Ubi etiā docemur proprias iniurias portare:sed Iniuria
nullo modo dei iniurias tolerare. Vn̄ Criso. Christus ꝓp̄a tole:
cū passus fuisset tentationis iniuriā dicēte sibi diabolo. rāda sꝫ nō
Si filius dei es/mitte te deorsum:non est turbatus/nec diuina.
diabolū increpauit. Nūc aūt qn̄ diabol⁹ dei sibi vsurpa
uit honorē dicēs. Hec omnia tibi dabo si cadēs adora:
ueris me:exasperat⁹ est ꝛ repulit eū dicēs. [Vade satha
na] vt nos illius discam⁹ exēplo n̄ras q̄dē iniurias ma:
gnanimit̄ sustinere:dei aūt iniurias neq̄ꝫ vsq̄ꝫ ad auditū
sufferre:quoniā in ꝓprijs iniurijs esse quēpiā patiētem
laudabile est:iniurias aūt dei dissimulare nimis impiū
est:vbi ꝛ Hiero. Non vt pleriq̄ꝫ putant eadem sathanas
vt ap'ls petr⁹ sn̄ia cōdēnat̄.petro ei d̄r vade retro me sa Mar.viij.
thana.i.sequere me qui contrarius es voluntati mee:hic
ꝟo audit vade sathana:ꝛ nō d̄r ei retro me vt subaudiat̄
Vade in ignem eternum qui paratus est tibi:et angelis
tuis. Deīde dn̄s subiūgit. [Scriptū est] [omī homini] [do
minū] oīm.s.ꝑ potētiā [deū] .s.ꝑ creationē [tuū] .s.qui dꝫ
eē tu⁹ ꝑ cultū specialē [adorabis] interi⁹/fide/spe/ ꝛ cha
ritate [ꝛ illi soli seruies] exteri⁹ seruitute latrie. Et per
hoc ſm Aug. Nō excludit̄ seruitus debita dn̄is tēpora:
libus. Et ſm Bedam iubemur hic soli deo seruire serui:

Latrie ser uitus deo debetur.

tute latrie que soli diuinitatis cultui debetur. vñ et hic q̄ hāc idolis ipēdūt: idolatre nuncupant: sed ab apostolo iubemur per charitatem inuicem seruire seruitute dulie: que cōmunis est/siue deo/siue homini/siue cuilibet rerū nature. Itaq3 (vt ait Beda) dicēs diabolus saluatori: si procidens adoraueris me/ecōtrario audiuit q̄ ipse magis adorare debeat eū deū τ dñm suum/ quasi sibi diceret. Non ego te/sed tu me debes et deū adorare: sed adoratio dyaboli subiectionis est non deuotiōis. Ex supradicto ordine tentationis patet q̄ diabolus incipit a leuiorib⁹/ et procedit ad grauia/deinde ad grauiora τ tādem ad grauissima. Incepit enim a tentatione leui quādo tentauit eū de gula: q̄ tentatio leuis est/maxime tempore famis: et finaliter post alias puenit ad grauissima: qñ tentauit eū de idolatria. Uicit aūt xp̄s ipsas tentationes/eis in suis pncipijs obuiādo. Nā mox cū diabolus tentationes inferebat/christus eas repellebat. Sic et homo mox vt diaboli tentationes senserit: eas in suo initio debet repellere. Nam vt dicit Hiero. Lubricus est serpēs antiqu⁹: τ nisi capite teneatur: tot⁹ statim illabitur. Habet enī serpens infernalis caput. s. malā suggestionē: habet corpus. s. consensum: habet caudā. s. operis psummationē. Ubi aūt ponit caput suggestionis: statim ponit corp⁹ cōsensus. et vbi ponit corp⁹ psensus: statim ponit caudā operis. τ ideo in suo capite. i. in sua suggestiōe est pterēd⁹/τ tunc nocere nō poterit: nec q̄tum ad corpus: nec q̄tum ad caudā: q̄z amputato capite suggestionis tota est confracta vis serpētis infernalis. Et cōsummata. i. superata omni tentatiōe: ad quam explendā domin⁹ venerat: lucifer nō inueniens quid ageret. audito dei nomīe reliquit eum quē tamē nunq̄ tenuit/ q̄z superatus a tentatione cessauit: et recessit ab eo tanq̄ vict⁹ et confusus/vsq3 ad tempus: postea enim nō tantū dolose tentatur⁹: sed aperte p iudeos eū et in se τ in membris suis impugnatur⁹ aduenit: quia appropinquāte tpe passionis psecutionē ei per pncipes sacerdotum suscitauit: nō per seipm solū/sed τ per alios: ac per organa τ instrumenta sua ppria: cepit eū impugnare/putās eū mortis timore deijcere. ſm Criso. Diabol⁹ nō quasi obediēs pcepto recessit: sed diuinitas xp̄i: et spūs sanctus qui erat in eo excussit inde diabolum (qđ quidem ad nr̄am psolationē̄ cit consolationē) q̄z nō tā diu hoīes dei diabolus tentat q̄diu vult/s3 q̄diu xp̄s pmittit: τ si eū pmittat paulisp tentare ad nostrā vtilitatē/tñ repellit propter nostram infirmitatē: q̄z non patit nos tentari vltra qđ possumus sustinere. vnde Aug. Si tm̄ posset nocere diabol⁹ q̄tum vult/aliquis iustorū nō remaneret. Tribus aūt pmissis congressionibus in quibus adhuc exercetur militia christiana omnis tentatio dicitur consumpta in suis radicibus et superata: q̄z in gula/ suꝑbia/ auaricia / ex quibus tētatio oritur: oīa vitia sibi cōfederata sunt perempta. In his enī tribus est oīm materia delictorū/quoꝝ semina in ipsa origine sunt cauēda: q̄z (iohāne attestāte) oīe qđ in mūdo est: cōcupiscētia carnis est: τ concupiscentia oculoꝝ/et superbia vite. Cui triplici hostis telo: totidē arma defensiōis. s. scutū triangulū opponere debemus. vt ieiunio cōcupiscentiā carnis: orōne superbiā: elemosyna auariciā aūt repellam⁹. Sicut ille hostis antiquus dño vsq3 ad tēpus recessit: τ tēpe passionis rediēs/nō in dolo: sed aperte eū impugnauit: sic τ nos aliquādo tentare intermittit/et quando in tentatione non preualet a nobis/vsq3 ad aliud tēpus recedit: vt quasi securos inueniens: repente rediens facilius inopinatus irrumpat. ¶ Instruimur ergo hic ad cautelā: q̄z licet aliquam tentationē superemus: semp tñ diabolū ad pugnā paratum inuenim⁹: tpe vero passionis oīno vict⁹ diabolus relegatus est ī infernū: in dieb⁹ antichristi soluēdus. ſm opoꝛ. iob his. vñ Aug. innuit q̄ iste tentator fuerit lucifer prim⁹ angelus: ille supior q̄ pmū hoīem superauerat: credēd⁹ est aūt ipse diabolus hoīs formā ad horā assumpsisse: in qua dñm circūducere: τ ei colloqui posset. ¶ Et notādū q̄ ordo tentationum christi sic ſm Matth. positus fuit ſm ordinem tentationum ade qui fuit iste. In quacūq3 die comederis ecce gula: eritis sicut dij: ecce inanis gloria. scientes bonum et malum: ecce auaricia: que non est tm̄ pecunie/sed et sublimitatis et scientie / cū supra modū ambit. ſm do Augu. Certum nobis nō est que fuerit secunda: et que tertia. Sed duo euāgeliste varie narrāt.

Tētādi ordo τ vicendi.

Diabo. nō tm̄ nocet q̄tū vult. j. Cor. x.

Uitiorū materia in trib⁹ de q̄bus tētat⁹ est xp̄s.

Remedia ptra vitia

Lucifer tentator christi.

Tētatus xp̄s ordīe quo adā.

Potest assignari: q̄z vna tentatio est de cupiditate pncipaliter. alia de elatione. et frequēter ptingit q̄ vnū vitiū ex alio nascit τ ecōuerso: τ iō matthe⁹ pponit vnā. lucas do aliā. vñ Remigi⁹. Ob hoc euāgelistarū hāc iste: illā vero ille pmittit. quia inanis glia: et auaricia adinuicē se gignūt. Christus vero diabolū in tentatione gule superauit: et hoc quondā in idolo belis: et draconis prefigurauit. In babylone enī idolū belis pro deo colebat: quod multū comedere et bibere dicebat/ qđ daniel destruxit: et sacerdotes eius interemit. Ibidē etiā in spelūca draco latitabat: quē gens tanq̄ deum estimabat: cui sacerdos statutis horis cibū offerebat: daniel autē massam de pice et adipe: et pilis cōfecit/et in os draconis iecit. Quā cū comedit statim est erupt⁹/ et sic vterq3 deuorator/et gulosus per danielē est destructus: et ideo daniel xp̄m designauit: qui tētationē gule superauit. Christus etiā superauit diabolū in tentatiōe superbie: et hoc pfiguratū fuit olī in dauid: et nece golye. Golyas supbissime de fortitudine sua se iactauit/ quē dauid funda ad terrā deiecit/et pprio gladio interfecit. Golyas gygas figurā supbi tenet luciferi. dauid autem pastor qui hunc pstrauit xp̄s est: qui in tentatione supbie humiliter triūphauit. Tertio xp̄s diabolū in tentatione auaricie superauit: qđ et dauid in nece leonis τ vrsi pfigurauit. leo et vrsus auariciā figurabant: q̄z auferendo sibi ouem eam ppetrabant. Dauid autem ouem suam eripiēs raptores interfecit: et christus superata tentatione auaricie/sathanā a se reiecit. ¶ Abiecto aūt sathana/ accesserūt angeli/ et tāq̄ victori/ ministrabāt ei/ sic qui viriliter pugnādo contra diabolū triūphauerit: ministerio et consortio angelorum dignus erit. De tentationum vero suggestionibus sic dicit Criso. Nunc breuiter perstringamus quid significent xp̄i tentationes. Ieiuniū est abstinentia rei male. Quādo do quis inflatus fuerit quasi sanct⁹/duct⁹ est quasi super tectū. Et hec tentatio sequitur primam: qñ victoria tentationis gloriationem operatur: et fit causa iactantie. Fuge exaltationem cordis τ nō patiers ruinā. Ascensio aūt mōtis: est processio ab altitudine diuitiarū et gloria hui⁹ mundi: que de superbia cordis descendit. vt etiā dicit Ber. qui quartā tentationē de dño nō legit/ignorat scripturā que dicit: q̄ tētatio est vita † hoīs super terrā. Aplūs quoq3 dicit eū fuisse tentatū per oīa pro similitudine absq3 peccato. Uoluit aūt xp̄s tentari plurib⁹ ex causis. Prima est ſm gregori. vt per suā tentationē nos a nostris liberaret. sicut per suā mortem nos a nostra liberauit. Scđa est ſm hyla. vt cautos nos faceret: ne sc3 aliquis q̄tūcūq3 sanct⁹ psumat de se quasi de tentationibus sit immunis. Et ideo post baptismū et accepto spūsancto tentari voluit: vt ostēderet q̄ sctificatis maior pugna incūbit. Tertia est ſm aug. vt nobis exemplū pugnādi daret: et p hoc nos instrueret/et vt esset mediator: nō solū per adiutoriū: sed etiā per exemplū. Quarta est ſm Criso. vt nos aīaret/vt sc3 nemo turbet de tentationibus preter spē irruētibus/dū etiā xp̄m videt subdi tentationibus. Quīta est ſm leonē: vt diabolū vinceret: et vincendo eius virtutē et audaciā reprimeret. Sexta est ſm apl̄m: vt tētatis meli⁹ misereri/et compati sciret/et nobis de sua mīa spē faceret: q̄z hō tentat⁹ facilius miseret et cōpatitur tentatis. Itē tentari voluit vt temptatis consolationē daret: fuit enim tentatus statim qñ fuit baptizat⁹/qñ a patre fili⁹ est appellatus: qñ spūsanct⁹ in specie colūbe super eū māsit. qñ celum sibi apertum fuit: qñ. xl. diebus et noctibus ieiunauit. vt per hoc detur intelligi: q̄ si aliquis tētatur/non propter hoc est min⁹ a pctō mundat⁹: nō est min⁹ dei filiatione dign⁹ non est min⁹ spū sancto plen⁹: nō est min⁹ celo dign⁹: nō est minus in pñia sua deo acceptus. Igitur quia dominus sic fuit contrectatus et tentatus: nō miremur si nos tentemur: et quia in omnibus vicit/nitamur et nos eius adiutorio vt vincamus. Nec in aliqua virtute nostra cōfidamus/sed totā spem et fiduciā in adiutorio altissimi ponam⁹. Et sicut vbiq3 dñs aduersariū suū non virtute potētie: sed auctoritate scripture cōuicit: dicēs scriptum est: q̄z hūilitate nō potētia eū vincere/et sue patientie nobis exēplū pbere volebat: sic et nos quotiens a prauis hoīb⁹ aliqđ patimur: ad doctrinā poti⁹ q̄ ad vindictā excitemur: et aduersarios nostros hūilitate τ patientia magis q̄ superbia et potentia vincamus. Attende itaq3

Figura gule deuicte. Dan. xiiij.

Figura superbie deuicte. j. Re. xvij.

De auaricia. j. Re. xvij.

Angelorū accessus.

Als † militia vt Job vij.

Tentatio non diminuit tentatum.

Rñdetur suggestiōib⁹ ex scptis

ex pdictis documentū q dñs in oīb⁹ tentationib⁹ suis
vsus est auctoritatib⁹ sacre scripture ad nos informan:
dum. Attende qd ille rñdit/ꝛ qñ talis tētatio aduenerit
dic illō/ꝛ tu semp vic3 rñdēdo p scripturā sicut et ipe fe
cit. Vñ si tentat te appetitu bonoꝝ: debem⁹ rñdere scri:

Eccli. x.
Ibidem.
j. Tim. vj.
Job. j.
j. Coꝝ. xv.

ptū est. Quid supbis terra ꝛ cinis: omnis potentat⁹ bre:
uis est vita. Si tētat de appetitu diuitiaꝝ respōdeamus
scriptum est. Nihil intulim⁹ in hūc mundū: nec auferre
quid possum⁹: ꝛ nudus egressus sum de vtero mr̄is mee:
et nudus reuertar illuc. Si tentat de appetitu deliciarū
carnaliū: respōdeam⁹ scriptū est. Caro ꝛ sanguis regnū
dei nō possidebūt. vbi ꝓm glo. Per carnē ꝛ sanguinē vē:
trē ꝛ libidinē. i. opa carnalia designat: ꝛ ita de alijs qui:
buscunq3 vitijs impugnamur: sēp vtamur clypeo sacre
scripture ad defensionē nostram cōtra istud vitium. De
pmissis dñi factis: sic dicit Ansel. De baptismo i desertū
in spū fortitudinis igressus es: vt vite solitarie in te non
deesset exēplū. Solitudinē ꝛ ieiuniū. xl. dieꝝ: famis acer:
bitatem: tētamenta illusoris spūs eq̄nimiter tolerasti: vt
oīa hec nobis tolerabilia efficeres. et iteꝝ. Exinde dile:
ctissim⁹ Jesus solitudinis tibi secreta dicauit: ꝛ sctīfica:
uit ibi ieiuniū: ibi subeundū docēs cū calido hoste cōfli:
ctū. Hec tibi facta: p te facta: ꝛ quonā mō facta sunt dili
genter attendens: dilige eū a quo facta sunt. hec Ansel.

Imitat ad imitationem.

Eya nūc xp̄i discipule: cum pio magistro solitudinis se:
creta pquire/vt soci⁹ feraꝝ effect⁹ archana silētij oratio
nis deuote: diuturni ieiunij trine conflictionis cum calli
do hoste imitator fias/et particeps/ꝛ in omi tētationis
discrimie ad ip3 discas hre recursū/ p eo q nō habem⁹

Heb. iiij.

pontificē q nō possit cōpati infirmitatib⁹ nr̄is: tētatū p
oīa p silitudie absq3 pctō. Nec timere debes tētatiōes/
aut dubitare in eis: qꝛ quos de⁹ diligit / sepe castigat: et
multe tribulatiōes/nō quorūcūq3/sed iustoꝝ: vt cū pba
ti fuerint/coronā vite accipiant. vñ Amb. Docet igit̄ te
scriptura diuina: nō solū cōtra carnē et sanguinē: s3 etiā
ptra insidias spūales esse certamen. Corona pposita est
subeunda: certamina sunt. Nemo pōt nisi vicerit corona
ri: nemo aūt vincere/nisi ante certauerit. Ipsi quoq3 co:

Tētatōes exoptāde.
Exo. ij.
Corin. xij.

rone maior est fruct⁹/vbi maior est labor. Et ideo tēta:
tionē nunq̄3 timere debem⁹: est eni cā victorie matia triū
phatoꝝ: nō timeam⁹ tētatiōes: sed magis in tētationib⁹
gloriemur dicētes. Cum infirmamur/tunc potentes su:
mus. Sic eni nectit̄ corona iustitie. tolle martyrū certa
mina/tulisti coronas: tolle cruciat⁹: tulisti beatitudines.
Nō debem⁹ igit̄ tētatiōes seculi p malis timere quib⁹
bona premia cōparant̄: s3 magis rogare cōtēplatiōe cō:
ditiōis humane vt eas tētationes subeamus quas ferre
possum⁹. hec Amb. Vñ et prosper. Ad magnā vtilitatē
fideliū reseruata est materia certaminū: vt nō superbiat

Tētationū mōi sex

sanctitas q̄diu hostiū incursum sentit infirmitas. Attē:
tat aūt diabol⁹ specialiter sex modis: in bonis p elatio:
nē: in malis p desperationē: in ocio p luxuriā: i negocijs

Fallendi modi. iiij.

perturbationē: in iusticia p crudelitatē: in misericordia
p adulationē. Et q̄uis multis modis tētet: quattuor ta:
mē modis specialiter decipit ꝛ fallit. Primo suadendo
bonū ppter malū: vt cū homini instabili suadet religio:
nis ingressum: ppter hoc vt apostatet postmodū. Secū
do suadēdo malū sub specie boni: vt piurare p reb⁹ alie
nis cōseruādis. Tertio dissuadēdo bonū tanq̄3 nociuū:
vt cū dissuadet bono viro religionis ingressum ne de h
peniteat/ꝛ egrediens confundat̄. Vel quādo dissuadet
alicui orōnē vel elemosynā/ne per hoc icurrat vanā glo
riā. Quarto dissuadēdo malū vt peius adducat: vt quā:
do dissuadet intēperantiā vict⁹ et somni: vt in nō discre:

Tētatorꝭ vigilantia

tam abstinētiam quod peius est inducat. Multa g̃ solli:
citudine precauendū est omnib⁹/ ne diabolicis capian:
tur insidijs/et ei⁹ inuoluātur laqueis/ quos vbiq3 ptēn:
dit modis varijs. Unde Leo papa. Non desinit hostis
antiqu⁹ transfigurās se in angelū lucis deceptionū laq:
os vbiq3 ptēdere. Nouit cui adhibeat est⁹ cupiditatis:
cui illecebras gule ingerat: cui apponat incitamenta lu:
xurie: cui infundat virus inuidie. Nouit quē merore con
turbat: quem gaudio fallat: quē metu opprimat: quē ad:
miratione seducat: omnē discutit consuetudinem: venti:
lat curas: scrutatur affectus. Et ibi querit causas nocen
di: vbi quem studiosius viderit occupari. hec Leo. Sol
licite ergo quilibet vigilet: quia nullus sine tentatione
est. vnde Berñ. Hoc premonitos vos esse volo: qꝛ nemo

Tētatōis expers nēo.

in corpore viuere poterit sine tentatione: ꝛ qui ab vna li:
berat̄ statim expectat aliā: et sic petat ab ea liberari / vt
nouerit aliā protinus esse venturā: sepius eni fit vt vnā
domin⁹ patiat̄ diuti⁹ immorari/ ne alia possit accedere:
aut ab vna citius liberet vt alia possit exercere. Hec Ber

Angeloꝝ access⁹ p⁹ victoriam

nard⁹. Victoria itaq3 facta a tentatore victo pre confu:
sione recedēte/venerunt et redierunt angeli vt seruiētes
et subiecti sibi ad obsequium parati: et accedentes mini:
strabant ei sicut vero domino proprij serui voluntatem
ei⁹ implētes: qui precipiēte dño ad tempus recesserant/
agonem eius procul aspicientes: vt diuinitas eius dya:
bolum magis lateret: et vt conuenienti⁹ locum tentandi
haberet: ne forte videns circa eum angelos ad eū nō ap:
propinquaret: et vt victoria christi excellentior appare:
ret: ex hoc q solus ipsum deuinceret: et ne eorum psidio
eguisse vel vicisse videret̄. Precedit tentatio vt victoria
sequatur: post victoriā statim seruiunt angeli/vt victorꝭ
dignitas cōprobetur. Ex h eni diuinitas xp̄i apparet et
fit manifesta: quia nulla natura super angelicam nisi di:
uina. Et ꝓm Greg. Ex hac re vnius persone vtraq3 natu
ra ostenditur: qꝛ et hō est quē dyabol⁹ tentat: et idē ipse

Ministratio angelorū tripl̄r sumitur.

deus est cui ab angelis ministratur. Hec autē ministra:
tio tripliciter pōt accipi. Primo de corporali subuētio:
ne: vt sit sensus/ministrabant. i. esurienti in cibo subuenie
bant. Secundo de adoratione: vt sit sensus/ministrabāt
ipsum tanq̄3 deum suppliciter adorabant. Tertio de cō:
gratulatione et laudatione: vt sit sensus: ministrabant. i.
sibi pugnanti ꝛ vincenti cōgaudebāt ꝛ eum laudabant.
De hac victoria dñi et ministerio angeloꝝ: sic dicit An:
sel. xl. dieꝝ cōpleto ieiunio/dyabolū cū suis tentamentis
superans/angelico est ministerio glorificatus: edocens
nos toto vite presentis tempore delectationes rerū tem
poraliū declinādo mundū cū suo principe pedibus no:
stris substernere: et sic angelicis presidijs cūmuniri. vñ
et Berñ. Deinde tentationibus superatis/ꝛ tentatore fu
gato/accesserunt angeli et ministrabāt ei: ꝛ tu ergo si vis
habere ministeriū angelorū fuge cōsolationes seculi: et
tentationib⁹ resiste dyaboli. renuat consolari aīa tua in
alijs/si vis in dei memoria delectari. Unde etiā Chriso.
q̄diu eni fuit in cōflictu posit⁹: nequaq̄3 angelos appare
re permisit: ne. s. ante victoriā supandū fugaret. Postq̄3
vero illū per cūcta deuicit/ꝛ victū fugere precepit: tunc
angeli pñter apparent: vt tu discas q te quoq3 post cōfe
ctam de dyabolo victoriā angeli repente suscipiēt/plau
dentes tibi: teq3 stipatorum more vbiq3 comitātes: ꝛ in
omnib⁹ honorantes. Sic vtiq3 ꝛ lazaꝝ post fornacē pau
pertatis ac famis totius prorsus angustie suscipientes

Ministratū ab āgel̄

ad requiem pertulerunt. Et iterum. Angeli agonē xp̄i
procul aspiciebāt: ne videretur eorum presidio deuicis:
se/et victoria facta accesserunt et ministrabant ei. Sed
quid ministrabant scriptura non exprimit: sed satis cre:
dibile est q ministrabant ei aliquid comestibile vt serui
et ministri: qꝛ legitur esurisse: ꝛ hoc nō ppter necessitatē
impotētie xp̄i ei ministrabāt: sed ad reuerentiā exhiben:
dā: ꝛ ppter honorificētiā potestatis: nō eni dicit̄ q adiu
uant sed q ministrant. hec Criso. ¶ Hic diligēti⁹ atten:
de/et conspice dñm comedētem solum circūstantib⁹ an
gelis/et considera bene omnia: qꝛ pulchra sunt valde et

Esca q̄ in deserto refect⁹ ē dñs.
Math. xij
Joh. iiij.

deuota. Et quero quid angeli ministrabāt/vt post tam
longū ieiuniū comederet: de hoc enim scriptura non lo:
quitur: possumus autem victoriosum prandiū sicut volu
mus ordinare: et quidē si eius potentiā cōsiderem⁹ pote
rat res quas vellet creare: ꝛ pro sue voluntatis arbitrio
creatas habere: sed non inuenimus q hac potentia p se
vel discipulis suis vsus fuerit: p turbis vero vsus fuit:
quas duabus vicib⁹ in multitudine magna de panibus
paucis pauit. De discipulis autem legimus q eo psente
vellebāt spicas ppter famē: ꝛ comedebāt similiter cum
fatigatus ex itinere sedebat sup puteum loquens cum sa
maritana: nō dicit̄ q creauerit cibos/sed q miserit disci
pulos in ciuitatē ad querendū eos. Nec est verisimile q
p miraculum sibi prouideret: qꝛ miracula ad alioꝝ edi
ficationē/et in presentia pluriū faciebat: sed hic nō erāt
aliqui nisi angeli. Quid ergo circa hoc meditabimur: in
mōte nāq3 illo non erat habitatio hoīm ꝛ cibi parati: sed
alibi parata cibaria portauerunt ei angeli sicut contigit

Dan. xiiij.

Danieli. Cum eni Abachuc pphbeta pulmentū messori:
bus suis parasset: portauit eum angelus domini p capil:

los de iudea in babilonē ad danielē vt comederet: ⁊ postea in momēto eū reportauit. Immoremur ꝗ hic/⁊ huc modū assumam⁹/⁊ dño iesu in suo prandio iocūdemur: sentiatq̧ mater sua excellētissima de hac eadē iocunditate atq̧ victoria:pie itaq̧ deuote sic meditemur. Pergunt duo ex angelis dño annuēte:⁊ in momēto fuerūt corā mr̄e/ac eā reuerent salutātes/de filij sui statu sibi narrāt:⁊ modicū pulmētū qḋ sibi ⁊ ioseph pauerat/ac panē cū alijs oportunis reportāt:reuersi ergo parāt in plana terra/⁊ mēse bn̄dictionē solēnit pagūt. Conspice hic eū bn̄ in singulis q̄ agit ⁊ q̄ fiūt:sedet in terra ꝯposite/⁊ comedit sobrie/circūstant angeli ministrantes dño suo:et hymnū cātāt de cāticis syō ac iocūdāt/⁊ diē festū agūt cū eo. Sȝ(si dici liceat)ꝑmixtū est hoc festū compassiōe ꝑmaxima/ꝑpt quā ⁊ nos plorare debērem⁹:ꝯspiciūt eni eū reuerent/⁊ ꝯsiderātes deū ac dñm suū:⁊ toti⁹ mundi creatorē/q̄ dat escā oī carni:sic humiliatū ⁊ sustētatiōe cibi corpalis indigentē/⁊ comedentē sicut ceteri de populo mouent ꝯpassione sup eo. Et credo ꝙ si corde affectuoso i h̄ statu eū respiceres:⁊ eū aliqualr̄ diligeres/ex valida cōpassione plorares. Eādē sustētatione cibi pceptā:⁊ gra⁊ actōe reddita:dñs iesus volēs ad mr̄em redire:cepit de mōte descēdere. Cōspice ēt nūc bn̄ eū qūo solus vadit nudis pedib⁹ dñs oīm:⁊ ei vehement ꝯpatere ⁊ vade semp cū eo:seruiēs ipi in oīb⁹ studiose. Oro.

Sentit ioseph adhuc viuer.

ps.cxxxv.

Bone iesu qui ductus in deserto a spiritu ieiunās.xl.dieb⁹ ⁊ noctib⁹:et postea esuriens temptatorē tuū superasti.da mihi iesu misericorꝯ per virtutē abstinentie ⁊ continētie ieiunare a vitijs ⁊ pctīs:esurire ⁊ sitire iusticiam/⁊ vt tēptatorem meū:imo tēptatores meos:mūdū:carnē:diabolū: deus tua grā/deus tuo auxilio valeā supare:et q: tēptatio est vita nostra/⁊ miseria sup terrā:memento dn̄e nostre miserie ac laboris/⁊ da nobis in tēptatione non cadere:sed per tuam tēptationem semp vincere:⁊ tādē ab oīb⁹ temptationibus misericorditer liberari. Amen.

Job.ij.

De testimonio iohānis de xp̄o. Ca.xxiij.

Altera autem die post regressum a deserto venit iesus ad iordanē quē iohēs vidēs [ad se veniētē] ostēdit eū digito ⁊ exclamauit di. [Ecce agn⁹ dei: ecce q̄ tollit pctā mūdi.] Ubi tangit testimoniū iohis de xp̄o dupliciť. Prio q̄tū ad ei⁹ verā humanitatem in qua ꝓ nobis imolat⁹ est cū dr̄. [Ecce agnus dei] .i.a deo missus:vt hostia acceptissima immolandus. Scḋo q̄tū ad ei⁹ diuinitatē cū subdit [q̄ tollit pctā mūdi] q: tollere pctā est ꝓpriū ipsi⁹ dei. Hec quippe est cā qua venit/vt peritis mūdi pctā suscipiēs/peccati labē ⁊ oīm mortem in se qui vinci nō posset aboleret:iam venerat ⁊ nō agnoscebat:sȝ nūc demōstrat. Ecce est hic quē desiderauerūt patriarche: quē prenūciauerunt ꝓphete: quē presignauit lex:ecce agn⁹ dei q̄ tollit pctā mūdi.acsi diceret. Ecce innocēs inter pctōres: iustus inter reprobos:pius inter īpios:in quo nullū pctm̄ potuit inueniri: et iō potēs est tollere pctā mūdi:vn̄ sicut agn⁹ oblat⁹ est ꝓ pctīs pplo⁊/q: in eo est grā:⁊ virt⁹ purgatiua pctō⁊.

Joh.j.

Testimoniū iohis de xp̄o.

¶ Specialr̄ aūt inter cetera aīalia q̄ in lege offerri consueuerunt/xp̄m agnū noīauit:q: lȝ alia animalia imolarentur in lege.vt bos/vitul⁹/capra ⁊c. tamē xp̄s magis et poti⁹ vocat agn⁹ q̄ cetera aīalia īmolaticia. Primo q: inter oēs figuras veteris testamēti:agnus paschalis expꝛssius figurabat xp̄m innocentē imolandū:q: ille paschalis agn⁹ erat sine macula:⁊ per eius imolationē filij israel liberati sunt a seruitute egyptiaca. Sic et xp̄s erat sine peccato:et per ei⁹ passionē liberati sum⁹ a seruitute diabolica:et non solū propter innocentiam: sed ⁊ ꝓpter simplicitatem xp̄s dict⁹ est agn⁹: q: sicut agn⁹ ad victimā ductus est:⁊ non aperuit os suū. Secundo: q: lȝ alia fierent sacrificia in templo certis tempoꝛibus: vnum tn̄ erat quotidianū in quo iugiter vnus agnus mane ⁊ ali⁹ vespere offerebatur:nec hoc mutabatur vnq̄: sed tanq̄ principale obseruabat:alia erant ex adiuncto ⁊ tempoꝛe determīato. Hoc ergo iuge sacrificiū qḋ figurabat perpetuitatē beatitudinis fiebat de agno: sic et xp̄s nostra ꝑpetua beatitudo est. Agn⁹ etiā dicit ab agnitione/siue ab agnoscēdo:q: agnouit patrē:factus ei vsq̧ ad mortē obediēs:⁊ agnouit matrē curā eius discipulo commitens. Agn⁹ dicit etiā a pietate:qua tollit pctā mundi: nō semel tantū:sed ⁊ quotidie:vnde theophil⁹.nō dixit qui tollet:sed qui tollit.quasi semp hoc faciēte. Nō eni tunc solū tulit cū passus est:sȝ ex illo tpe vsq̧ ad pn̄s tollit nō semp crucifixus. Unā eni ꝓ pctīs obtulit oblationē:sed semp purgās ꝑ illā hec theophil⁹. Tollit et pctā satisfaciēdo ⁊ lauādo nos a pctīs in sanguine suo: ⁊ preter hec dimittēdo quotidie q̄ facta sūt/⁊ adiuuādo ne fiāt oīno liberādo.s.perducēdo ad vitā vbi oīno fieri nō possunt. Nō solum autē lauit nos qn̄ sanguinē dedit ꝓ nobis:vł quādo baptizamur in mysterio passionis illi⁹: verūetiā q̄tidie lauat nos i sanguīe suo:cū eiusdē bn̄dicte passionis memoria ad altare replicat.cū panis et vini creatura in sacramentū carnis ⁊ sanguīs ei⁹ ineffabili spūs sanctificatione transfert:cū sanctissimo ei⁹ corpe ⁊ sanguis satiamur. Propter duo vero alio⁊ triū.s. pro dimittendo et adiuuādo dicim⁹ in missa bis agnus dei miserere nobis: ꝑpt tertiū dicim⁹ da nobis pacē. O agne dei agno sce me miserum inter oues a dextris tuis ponendas:sed prius dimitte mihi pctā ⁊ offensas: vt me melius inter tuas oues agnoscas. ſm Criso. Jesus nunc secūdo post baptismum venit ad iohānem duplici de causa. Prima quia illud erat baptisma penitentie:et ipse eū cum multis baptizauerat:vt nullus suspicetur et putet quoniam ipse tali ꝓposito et ex eadē causa ex qua et alij ad iohannem et iordanē venerāt:puta vt peccata cōfessurus: aut in penitentiā in flumie abluēd⁹. Propterea accedit dñs iohanni occasionē corrigendi hanc suspitionē quā iohānes per verba correxit/agnū ac redēptorē vocando ab oīni qḋ in toto orbe erat peccato. Et eni i dicēdo. Ecce agnus dei:ecce q̄ tollit pctā mūdi.oēm hāc pemit suspitionē:q: eni ita purus erat:vt alio⁊ peccata absoluere: et cuncta humani generis pctā delere posset. multo magis a sc̄ oīni erat ipē delicto:ideo manifestū est q̄m non vt pctā cōfiteret:vel in penitentiā ablueret accessit:sȝ vt occasionē daret iohāni loquēdi de ipo. Secunda causa vt hi qui prioꝛa audierāt certi⁹ reciperent q̄ dicta erant et alia rursus audiret. Unde subiungit. [Hic est de quo dixi] [antequā ad baptismū venerit] [post me venit vir] [viuens in virtute ⁊ grā/⁊ etate perfecta] [qui ante me fact⁹ est] [dignitate:q: prioꝛ me erat: eternitate] [et ego nesciebā eū] [q̄tū ad personā determinatā ante suū ad me aduentū] [sed vt manifestet in israel] [.i.ipsi israel] [ꝓpterea veni ego in aqua baptizans] [⁊ penitentiā predicās. ideo inquit desertū et solitudinē reliqui: et ad planiciem descendens baptizare cepi/vt manifestarem eum populo vndiq̧ ad me confluenti:totū enim officium iohānis in baptizando ⁊ predicando erat oꝛdinatum ad manifestationē christi:ad testimoniū de eo perhibendū. vnde fuit sibi preceptum a dño vt baptizaret in nomine venturi:et predicaret eius aduentū:et prepararet populū ad eū recipiendū/et ferebat iohānes de xp̄o pluries testimoniū vt efficatius esset pluries latum. Deinde ergo rursus testimoniū perhibet dicēs.q: vidi spm̄ sanctū descendētē quasi:et vere colūbā de celo ⁊ māsit:ac sedit sup eū: hoc fuit qn̄ iohānes eū baptizauit: in eo mansit spūssanctus: etiam ex quo cōceptus est non solū baptizatus: in alijs vero qnq̧ venit et ꝑ pctm̄ recedit.vn̄ Criso. In xp̄o.s. descēdit et ꝑmansit:ceterū in hoib⁹ descendit quidē sed nō ꝑmanet:qn̄ eni irascimur:qn̄ detrahim⁹: qn̄ tristiciā habem⁹ que ducit ad mortē:qn̄ cogitam⁹ ea que carnis sūt:putam⁹ q: spūs sanct⁹ nō ꝑmanet i nobis. Si quādo ergo boni aliquid cogitam⁹ sciam⁹ q: spiritussanct⁹ habitat in nobis. Si vero aliquid mali:signū est ꝙ spirit⁹ sanct⁹ recessit a nobis.hec Criso. Qādiu spiritus manet inclusus in corpoꝛe:q̄uis corpus illud sit in aqua: bene potest fluctibus ⁊ vndis agitari:nunq̄ tamen submergitur sed semp supnatat et fluctuat: si autem per aliquam partē sui aqua subintrat:tūc spūs exit et corpus submergitur et perit. Sic illi qui sunt in aquis mundi: ac diuitiarū ⁊ deliciarū tempoꝛaliū:si habent inclusum spiritū per amorē dei et proximi:licet agitentur a fluctibus temptationū et tribulationum:nūq̄ tamen submergunt:ad hoc autem vt bene custodiant spiritū istū/requiritur ꝙ habeant sensus clausos ad terrena et mundi delectabilia:quia in vase bene clauso nūq̄ aqua intrabit: nec etiā per consequens spiritus de eo exibit. Deinde iterū sub

Agn⁹ cur dict⁹ xp̄s.

Exo.ij.

Agn⁹ ab agnitōe dr.

Agn⁹ qui tollit ⁊c.

Lauat nos agn⁹ sāguie suo

Spiritus scti ꝑmansio.

Spūs ꝑ aere.

Xp̃m quō iohannes nesciuit.

Baptizandi potẽtia multiplex

Minister baptismi.

Testimoniũ q̃druplex de domino.

fungit: ⁊ ego nesciebā eū ṡm Criso. Nesciebat eum facialiter anteq̃ ad baptismũ veniret: q: extra paternam domũ in deserto conuersatus personaliter eū ante tp̃s quo venit ad iordanē non nouerat: licet nouisset dñm xp̃m natū de virgine: qui in sp̃u sancto baptizari debebat: sed cum xp̃s presentialiter accessit ad baptismũ diuina reuelatione nouit eū quē prius facialiter nō nouerat. Augustinus refert. Nesciebat ad potestatem excellentie in baptismo quam xp̃s sibi retinuit/ac per seip̃m exercere et non alteri committere voluit: quia nesciebat q̃ hanc excellentiam in baptizādo sibi retineret. Unde postea subditur: hic est qui baptizat. s. solus q̃tum ad istam excellentiam. Ubi notandū q̃ potẽtia baptizandi multiplex est. Prima est auctoritatis: quā deus nulli cõmunicauit nec communicare potuit: sicut nec potentiam creandi. Secunda est subauctoritatis/quā potuit dare ṡm magistrum sed noluit: sed alij dicunt q̃ non potuit: quia implicat potentiā creādi. s. gratiam. Tertia est innouationis quā dare potuit: nā posset deus si vellet: q̃ baptism⁹ daretur in noīe sancti petri/aut sancti pauli: s; hoc noluit: ne spem in homine ponerem⁹/et ne fieret scisma/⁊ tot essent baptismi quot baptiste. Quarta est excellentie. puta q̃ vnus baptizaret efficaci⁹ alio: quod etiā nemini est cõcessum. Quinta est institutionis quā habuit xp̃s solus q̃ hoc sacramẽtum instituit. Sexta est preparationis quā habuit iohānes: cui⁹ baptism⁹ erat quedam preparatio ⁊ significatio futuri. Septima est ministerij exterioris quā dedit ecclesie ministris. Nesciebat igit eum tā alte tā subtiliter quē sp̃u in eo descendente cognouit. Tunc enī didicit q̃ sicut aliorꝫ sacramentorꝫ/sic ⁊ baptismi sui potestatē dñs esset sibi retẽtur⁹/⁊ nulli eā seruo datur⁹. Sic ergo xp̃o veniente ad baptismũ didicit ṡm Criso. q̃ iste in p̃sona ille erat quē predicauerat venturum. ṡm Aug. vo didicit q̃ haberet in baptismo potestatē auctoritatis et excellentie quā sibi retineret: siue presens in terra corpore/siue absens corpe/⁊ p̃ns maiestate. Q̃ ergo xp̃s potestatē baptismi retineret/hoc iohannes nesciuit: sed per colūbam didicit. vñ subdit. [Sed q̃ misit me] .s. deus et tota trinitas: cui⁹ opa sunt indiuisa [baptizare in aqua] nō in sp̃u [ille etiā mihi dixit] p subiectā creaturā sc; angelū vel inspirationē. [Sup quē] inter multos q̃s baptizabis [videris sp̃m dei descendentē ⁊ manentē sup eum] in signo visibili colūbe [hic] solus [est q̃ baptizat] auctoritate et potestate [in sp̃u sancto] .s. in remissionem pctõꝝ q̃ est p sp̃m sctm/qō est ꝑprium ipsi⁹ dei. s. lauare aīas p gratia sp̃us sancti/alijs vo nō potestatē cõtulit: s; ministeriū cõmisit. Minister enī ministrat/sed xp̃s baptizat: q̃ꝑpt/siue a clericis/siue a laicis/siue ēt a mulierib⁹ necessitate imīnẽte baptism⁹ detr/nō tñ iteratur. Et ṡm Bedam. siue hereticus/siue scismaticus/siue facinorosus: quisq̃ in confessione sancte trinitatis baptizetur valet: ⁊ non debet ille a catholicis rebaptizari: ne cõfessio vel inuocatio tanti nomis videatur anullari. potestas q̃dē a dño in neminē transit: sed ministeriū i bonos et malos. Ne q̃s ergo exhorreat malorū misteriū: respiciat in dñi potestatē: veritas enī sacramentorꝫ nō minuitur merito ministrorꝫ. Et subiūgit [ego vidi] .s. sp̃m sanctū p̃dicto mō descendētē sup iesum [⁊ testimoniū phibui: q: hic est filius dei] vnic⁹ nō adoptat⁹. In quo oñditur q̃d baptista ex hac visione intellexerit. s. q̃ xp̃s esset filius dei ver⁹ ⁊ naturalis: ⁊ p ɔñs eādē virtutē hñs cū p̃re. Hic testatur dei filiū quē iam supradixerat virū: vt ab eo habeat vtriusq̃ nature testimoniū. Quadripartitū aūt habuit dñs testimoniū: habuit enim testimonium a ꝑphetis: q: hic esset xp̃s: habuit testimoniū iohannis: ecce agn⁹ dei: habuit testimoniū p̃ris. Hic est fili⁹ meus dilect⁹. Habuit ⁊ testimoniū operꝫ: si nō facio opa q̃ nēo ⁊c. Meditari hic potes quō dñs iesus a iohanne alacrit susceptus ibi aliq̃tulum substitit ⁊ illa cruda heremi cibaria comedit cū eo. Tu vo astans ibidē ⁊ aspiciens extēde manū sicut medic⁹ elemosynā petens: insinua quasi tabefact⁹ famē si forte vocari merearis ad refectionē. Tandē recreatione habita ⁊ grãꝝ actione pacta: dñs iohāni valefecit: ⁊ ad tp̃s ab eo discessit: tūc aūt sequēs iesum/⁊ in aduentu/⁊ in discessu genuflecte iohanni: deosculans pedes ei⁹: ac bñdictionē petens recõmenda te eidē: excellēs enī ⁊ magn⁹ est valde: ipso etiam dño testimonium de hoc perhibente. Oratio.

Domine de⁹/agn⁹ dei/fili⁹ p̃ris: q̃ tollis peccata mundi: per merita illi⁹ q̃ hoc testimonio te oñdit mūdo: tolle pctā mūdi q̃ cõtraxi in mūdo: ⁊ tu sctē iohānes q̃ ostēdisti mūdo tollētē peccata sua p grām tibi datā: fac mihi hanc miām vt tollat pctā mea. Tu de⁹ tollis pctā mūdi: tu amice eius dicis. hic tollit pctā mūdi: ecce ante vos onustus peccatis mūdi: ꝓbate mihi in me tu actū tuū: ⁊ tu dictū tuum: tu enī magn⁹ dñs/⁊ tu magn⁹ corā dño qui est in eternum misericors/⁊ super omnia benedictus deus.

De testimonio iohānis de xp̃o. Ac de p̃ma discipulorū vocatiõe/⁊ occulta xp̃i p̃dicatõe. Ca. xxiiij.

Johis. i.

Adhuc autem iesu in partib⁹ illis manẽte [altera] .i. q̃dam alia seu vna [die] q̃ ad hesternā nō refert. nō enim semp respectiue ponit [iterū stabat iohānes] iuxta iordanē immobilis in culmine perfectionis: nec flectens se a rectitudine ṽitatis tāq̃ paratus ad exercendum offm̃ suū/testificādo de xp̃o/ac baptizādo/⁊ docēdo/⁊ oēs ad se veniẽtes de ip̃o īstruēdo. Supra q̃dē ꝑhibuit testimoniū de xp̃o ad turbas: hic vero ad discip̃los. [Et] stabāt cū eo [ex discip̃lis ei⁹ duo] firmiter inherentes ei⁹ magisterio: quorꝫ vnus andreas memorat: sed alteri⁹ (q: insigne nō erat) nomē tacetur. Uñ sicut stephan⁹ ē p̃mus martyr post xp̃m: ita et andreas erat p̃m⁹ xp̃ian⁹: ⁊ sit p̃m⁹ xp̃i discipul⁹: quia de duob⁹ p̃mo adherentib⁹ p̃ncipal' extitit ⁊ p̃m⁹. Quidā tñ dicũt q̃ alter duorꝫ fuit iohānes euāgelista: q: mod⁹ est scribentiū tacere laudē ꝑpriā: vel saltē loq̃ de se tāq̃ de alio ad vitandā arrogātiā. Et vidit iohānes [iesū ambulantē] tanq̃ in salute nr̃a ꝓcuranda ꝓficiscentem [iuxta iordanē] .s. ꝓpe locū vbi iohānes stabat: q: iesus postq̃ a iohāne est baptizat⁹/ad tp̃s ꝓpe locū illū morabatur: ⁊ fact⁹ est iohāni familiaris/vt sic iohānes freq̃nter testioniū i sui p̄ñtia diceret/⁊ sic xp̃s ab alijs cognosceret. In quo cõmendat iohānis ɔstātia: q: nō vna die nec semel tm̃/sed p̄lib⁹ dieb⁹ ⁊ multotiēs xp̃o ꝑhibebat testimoniū. Uñ subdit ei⁹ testimoniū iterato fctm̃: q: cū viderat iesum dixit. [Ecce agn⁹ dei] ecce verue⁊ qui sequēd⁹ est sicut dux gregis. Breuiter repetit euangelista testioniū qō fuerat supi⁹ dictū: et iō omittit residuū qō supra dictū ē. s. q̃ tollit pctā mūdi sicut. s. ē habitū. Per iohānē p̃dicatoꝛ euāgelij designat: ⁊ p h̃ qō dr̃ h̃ stabat: et vidit iesū ambulantē ⁊ d̃t. ecce agn⁹ dei: significat q̃ p̃dicatoꝛ euāgelij d; eē ɔstās i p̃dicatiõe vbi debet diligēter ɔsiderare ꝓcessum vite xp̃i: ⁊ nō solū ɔsiderare/s; etiā p̃dicare: ⁊ audiẽtes debēt deuote recipe talē p̃dicatione: ⁊ dñs iesus ad tales ɔuertit p clemētiā/et recipit p grām/⁊ eos īstruit de necessarijs ad salutē: vñ subdit fruct⁹ testimonij. Et audiẽtes illi duo discipuli crediderũt mgr̃o loquēti ac cõmēdāti ih̃m/⁊ de eo testioniū ꝑhibēti [⁊ secuti sunt iesum] ad vbū iohānis: vt poti⁹ illū audirēt q̃ iohānē: gaudētes se tandē inuenisse illum de q̃ totiēs iohannē audierāt loquētē. Relinq̃ntes iohānē secuti sunt nō tm̃ passib⁹ pedū: sed etiam deuotione fidei/⁊ imitatiõe operꝫ: eū quē ipsi⁹ testionio cognouerũt ipsi⁹ quoq̃ iohānis eē mgr̃m: desiderātes ei adherere/⁊ ei⁹ doctrinā audire. Admirare simplicē ⁊ hūilē et facilē discipulorꝫ vocationē: sine oī obiectiõe ⁊ ꝑscrutatiõe factā. Benign⁹ aūt dñs sitiēs eorꝫ ⁊ oīm salutē [ɔuersus ad eos] ex sua benignitate q̃ semp cõuertit ad eos q̃ ad se cõuertunt/⁊ recipit veniẽtes: videlꝫ oculis mīe ⁊ benignitatis eos se sequẽtes/vt daret eis de se fiduciā et audaciā [dixit eis q̃d q̃ritis] .q. d. parat⁹ sū ad vr̃am voluntatē. Nō dicit quē q̃ritis: q: de persona illuminati p iohānē erāt/sed dicit. q̃d q̃ritis: q: sciuit q̃ de salute aliq̃d discere q̃rebāt. Nec petijt hoc ex ignoātia vt aliq̃d discat: s; vt p interrogationē magis familiares faciat: ⁊ vt ex eorꝫ r̃ñsiõe ɔueniēti⁹ eos dirigat. Q̃ domin⁹ ad eos cõuertitur/q̃ eos respicit/⁊ cum eis loquitur clementie et bone voluntatis est indicium: sciebat enim quo affectu sequebātur eum. In quo datur nobis intelligi q̃ omnib⁹ qui xp̃m sequi incipiũt puro corde dat fiduciā ⁊ spē misericordie/⁊ ad eos se conuertit vt opem misericordie sue eis impendat. Unde Criso. Hinc erudimur: q: cum nos bene velle inceperimus: tunc multas dat nobis sa-

Uocatio discipulorum xp̃i.

Cõuersio dñi ad se sequentes.

lutis occasiones. vñ et theophilus. Vide aūt ꝙ sequentibus se dñs ɔuertit faciē ⁊ respexit: qꝛ nisi per bonā operationē ipm secutꝰ fueris / ad visionē facie eiꝰ nūꝗ ꝑtinges / neꝗ ad domū eiꝰ poteris ꝑuenire. ⌊Qui dixerūt ei rabi⌋ id ē magister ⌊vbi habitas?⌋ q.d. magisteriū tuū ⁊ doctrinā tuā querimꝰ. Ecce paucis voluntatē suā ⁊ cur eū sequerent̄ insinuant: sapiēti enī multa ex paucis innotescunt. ⌊Vbi habitas⌋ q.d. vbi est hospiciū tuum / vbi tāꝫ q̄ trāseūt ɔuersaris. De hospiciolo q̄rūt non de domo eius quā nō habebat: qꝛ filius hoīs nō habebat vbi caput suum reclinaret. Nihil habuit dñs in terra preter vnicum titulum pilati: ⁊ nobis plures tituli nō sufficiūt.

Matt.viij

¶ Moralr̄ xp̄m interrogāt vbi habitas: quasi vellēt scire q̄les debēt esse hoīes q̄ digni sunt vt xp̄s in eis habitet: vt exēplo eorū se tales exhibeāt in quibꝰ habitare velit. Mystice aūt delectabilis est ista questio ɔtemplātiū lucē in qua deus habitat. Vñ ps̄. Dñe dilexi decorē domus tue: ⁊ locū habitatiōis glīe. Querebāt ergo habitationē eius: sicut studiosi discipuli: vt possent ad eum frequenter venire / ⁊ cū eo frequenter loqui / ⁊ ab eo instrui: vñ Beda. Nolebāt transitorie magisterio veritatis perfrui: sed mansionē q̄rebāt: vt pleniꝰ ab eo possent īstrui: sed nos quotiēs incarnatiōis xp̄i transitū ad mētē reducimꝰ: sollicito corde eū rogemꝰ / vt mansionis eterne habitationē nobis dignet̄ ostendere. ¶ Ipse vero liberaliter cōdescēdēs eorū petitioni respōdit eis. ⌊Venite ⁊ videte⌋ venite testimonio iohānis ab onere legis ad fontē grē: ⁊ videte reuelata fide tandē visuri specie. q.d. scd̄m alchuinū. Habitaculū meū explicari nō pōt sermōe: sed opere demōstrat̄ / venite ergo credēdo ⁊ bene operando et videte intelligēdo. Vel fm̄ Orige. per hoc ꝙ dicit venite / ad actionē inuitat. ꝑ hoc aūt ꝙ dicit videte / ad ɔtēplationē. Nō dixit in illo vel ī illo loco habito. ꝙ si dixisset potiꝰ locū ostendere q̄ꝫ eos inuitare videretur. Et duxit eos ad domū in quā tūc in partibꝰ illis se reducebat qꝛ propriū habitaculū nō habebat ⌊⁊ manserūt ibi apd̄ eum die illo⌋ hoc est diei illiꝰ residuo: et sequētis sue noctis spacio audiētes verba vite ab eo. Dicit aūt die: quia vbi est xp̄s lux ꝟtutū et sol iusticie: ibi nulle tenebre possunt esse. O q̄ꝫ beatā diē: ⁊ q̄ꝫ beatā noctē duxerūt audiētes et vidētes eū: quē multi vidēre ⁊ audire volētes non viderūt neꝗ audierūt? Quis ē q̄ nobis nūciet q̄ audierūt a dño? Edificemꝰ ergo ⁊ nos in corde nr̄o vbi habitet: ⁊ in nobismetipis faciamꝰ domū q̄ veniat: ⁊ nobis colloquatur / et nos doceat. ⌊Hora aūt erat quasi decia⌋ id est ꝓpe vesperā: vbi insinuat ɔmēdationē xp̄i ⁊ discipulorū. hora enī decima est in occasu diei / ex quo ⁊ xp̄s commēdatur a diligētia / ꝙ tā studiosus ad docendū fuit / ꝙ nec propter tēporis tarditatē eos docere distulit: et discipuli cōmendant̄ a feruore audiēdi xp̄m: qꝛ q̄ꝫuis tarde esset: ⁊ adhuc forte ieiunarent: nō tñ retardabantur a sequēdo eū: et cum hora vespertina soleāt hoīes reuerti ad domicilia propria: tñ oībus dimissis manserūt cum eo vsꝗ in crastinū. desiderio audiēdi ipm fm̄ Crisosto. Hinc docemur oīe tp̄s ponere ad diuinā auditionē: qꝛ oīe tp̄s ad eā aptum est: et nullū intēporaneū. Unde ⁊ Theophilꝰ. Nō frustra tēpus notauit euangelista: vt tā doctores q̄ꝫ discipulos erudiret / ꝙ doctrina ꝓpter tp̄s nō est ꝑtermittēda. Hec Theo. Horū igit̄ exēplo nullā horā pretermittamꝰ ad disponendū nos vt xp̄m recipiamus / et cū eo habitemꝰ: quia nescimꝰ q̄ñ dñs / siue in nocte / siue in die / siue in mane / siue in sero / siue in gallicātu venturꝰ sit: iuxta mare huius mundi iudicare et dānare amaritudinē peccatorū que fecimꝰ. Queramus ergo in nocte culpe vbi xp̄s habitet. sequamur eā per verā penitentiā vt nos clementer respiciat. rogemus eū sollicito corde / vt habitationē mansionis eterne nobis dignetur ostendere: et vt nos secū habitare faciat / in cuius domo beati qui habitāt. ꝑ decimā etiā horā exprimūtur illi discipuli fuisse obseruatores decalogi: quia venerat hora ipm implēdi. vñ et aug. Numerꝰ etiā iste legē significat: quia in decē p̄ceptis data est. venerat tēpus vt impleretur lex ꝑ dilectionē q̄ a iudeis ipleri nō poterat ꝑ timorem. fm̄ Criso. Non alterius alicuius causa vel gratia xp̄m secuti sunt: q̄ꝫ propter doctrinā: qua ita copiose volutati sunt in nocte vna / vt confestim alteruter ⁊ ad aliorum venationem veniret. Unde andreas audita xp̄i doctrina statim iuit ad querendū fratrē suū ad audiēdum iesum xp̄m. Et h̄ est qd̄ sequit̄. ⌊Inuenit hic⌋ s. andreas ⌊primū simonē fratrē suū⌋ cui ex cognatiōe carnis plus tenebat̄ q̄ꝫ alijs: nō inuenit eū a casu / sed diligēter q̄sitū desiderās eum habere fratrē in religione fidei: sicut ⁊ in ꝓpinquitate carnali: cōtra illos qui ꝓprios amicos retrahūt ab ingressu religionis / vel aliquos a via veritatis et virtutis ⌊et dixit ei. Inuenimꝰ⌋ sicut lapidē preciosum / et sicut thesaurū abscōditū ⌊messiam⌋ in lege et prophetis ꝓmissum ac diu expectatū ⁊ quesitū ⌊qd̄ est interpretatū xp̄s⌋ i. vnctꝰ: et bene dicit inuenimꝰ: qꝛ sufficienter fuerat a xp̄o īstructꝰ ꝙ ipe erat vere xp̄s. Et vt dicit Beda. Hoc est vere dñm inuenire: vera illius dilectione feruere: fraterne quoꝗ salutis curā gerere. Messyas hebrayce: xp̄s grece: ⁊ vnctꝰ latine dicit̄. Christus enim a chrismate. i. vnctus ab vnctione dicit̄ a quo oēs christiani vngūtur. Ille aūt singulariter vnctꝰ est / oleo iuisibili scꝫ spūssancti pre participibꝰ suis. Participes enim eiꝰ sunt omnes sancti: qꝛ isto oleo vngūtur et ipsi: sed ille est singulariter sanctꝰ / singulariter vnctꝰ. vnde Cyrillus. Fuit aūt vnctus saluator spiritu sancto humanitꝰ in forma serui: vngēs vt deꝰ spū sctō credētes in eū. Christus ergo est rex et sacerdos vnctꝰ: nō vnctione humana sed diuina: qꝛ in humanitate ꝓ nobis assumpta fuit vnctꝰ a deo patre: imo a tota trinitate plenitudine grē: sicut reges ⁊ sacerdotes in veteri testamēto vngebātur corporali vnctione vt dicit Albinus. In fide nō querit̄ annorꝫ multitudo nec paucitas. Andreas mior erat simone etate: ⁊ tñ iesum primo inuenit / statiꝫ inuētū nūciat fratri: traditurꝰ ei bona q̄ suscepit: vt sicut sanguine: sic germanus esset ⁊ fide: vera pietas stati thesaurū inuētū fratri nūciauit: qꝛ eū p̄mū inuenit: et si aliū prius inuenisset ei nunciasset: et ad saluatorē eū adduxisset: nulliꝰ enī bono inuidit. ⌊Et adduxit eū ad iesum⌋ i. saluatorē: qꝛ nō ɔfidebat de se ꝙ posset eū sufficienter instruere. Et ex hoc accepit ecclīa: ꝙ in sacramēto baptismi et cōfirmatione vtitur adducētibꝰ q̄ presentēt suscipiētes sacramētum / qui patrini solēt vocari. Iesus vero alacriter eū suscepit. sciebat enī quid de ipso facturꝰ esset. Vide hic petri humilitatem et obedientiā: quia non dedignatur maior sequi minorē: sꝫ ɔfestim occurrit ⁊ nihil tardans obedit. ⌊Intuitꝰ aūt eū iesus⌋ oculo mīe: nō solū exterius / sed ⁊ interius: vidēs deuotionē eius qꝛ cor intuetur ⌊dixit ei. Tu es symon⌋ i. vere obediēs. q.d. nomē tuū est proprietati tue cōsonū ⌊filiꝰ iohāna⌋ seu bariona. i. eiꝰ in quo est grā: seu filiꝰ colūbe. q.d. hoc cognomen consonat tuo nomini: quia ille qui est vere obediens: est filius gratie spiritus sancti que per colūbam designatur: merito symon filius iohanna seu bariona dicitur siue vocatur. Symon enī interp̄tat̄ obediēs. Iohāna grā. Bar filius. et iona columba: quasi ei diceret. Tu es obediens filius gratie. Vel filius colūbe. i. spiritussancti / qꝛ humilitatē de grā spiritussancti accepisti: vt vocante andrea videre me desiderares. Congruunt ergo hec nomina mysterio / vt insinuet̄ ꝙ obediētia necessaria est cōuersis ad xp̄m ꝑ fidē et ꝙ hoīes per grām veniūt ad fidē xp̄i: et ꝙ per spiritū sctm̄ firmamur in amore dei ⌊Tu vocaberis cephas⌋ qd̄ latine interpretat̄ petrꝰ / et ī greco caput siue capitaneꝰ: et ɔgruit mysterio: vt ille qui debeat aliorꝫ esse caput et xp̄i vicariꝰ: firmitatē hēat quā designat petrꝰ. Symon quippe erat nomen eiꝰ añ vocationē ⁊ cōuersionē: sꝫ post īpositū fuit sibi nomē petrꝰ. sicut etiā q̄ñ baptizat̄ adultus: et quādo aliq̄s in papā est creatꝰ mutat̄ nomē eius. Symō ergo est ꝓpriū nomen. Petrꝰ vero est cognomē. Bariona est hebreū: ⁊ sonat filius iona / sed fm̄ aliū euāgelistā dicitur filius iohanna: qꝛ fm̄ quosdā idē erat nomen patris iona ⁊ iohanna: aliqualiter tñ ꝓpter subtractionem vnius sillabe diuersificatum: sicut in latino nicolaus et colinus. Vel dicendū ꝙ pater petri erat binomius: et sic iona ⁊ iohāna sunt duo noīa / et hoc videtur ex eorū interp̄tatiōe diuersa: quia iohāna interp̄tatur in quo grā / ⁊ iona interpretat̄ colūba. Cephas hebreū est et syrū. Petrus grecū et latinū / et in vtraꝗ lingua nomen petri a petra est deriuatū: vocatur enī petrus quod interpretat̄ firmus ob robur mētis et firmitatē fidei: et propter fidelem confessionem christi qua dixit. Tu es xp̄s filiꝰ dei viui: cui tanꝗ̄ solidissime petre firmiter adhesit. Utrum autem hoc nomen modo ei imposuit: an ꝓmisit imponendū est incertum. Tutius tñ dici potest ꝙ

Ps̄.xxvij.

Cur habitationē q̄rebant.

Venite et videte.

Xp̄s nullū ꝑtermittendum.

Decime hore significatio.

Xp̄s rex ⁊ sacerdos.

Patrinorū origo.

Cephas petrꝰ interpretatur.

Noīs mutatio.

Matt.xvj

modo ꝓmisit: qꝛ cū dicit̄ vocaberis/ nō īpositio est: sꝫ pre
dicto quasi de futura nōis impositione loquēdo: ⁊ tunc
Mat. xvj. imposuit cū dixit. Tu es petrus: ⁊ sup hāc petrā edifica
Mar. iij. bo ecclesiā meā: vel in electione. xij. vbi dicit̄. Et īposuit
symoni nomē petrus: sicut et claues ante resurrectionē
ꝓmisit: sed post dedit. Si vero nomē mō īposuit/ tunc in
sequentibus confirmauit: ⁊ sic hi predicti discipuli pri-
mo ad fidē vocati in aliqualē noticiā ⁊ familiaritatē ie-
su venerūt/ ⁊ deinde ad ꝓpria redierūt. [In crastinum
aūt] post petri ⁊ ādree vocationē [volēs iesus] de iudea
large dicta vbi iohānes baptizabat [redire ī galileam]
de qua patria discipulos vocauit/ ⁊ ad matrē quam ibi
reliquerat [inuenit philippum] q̄ erat de bethsaida ciui
tate/ supra mare galilee conciuis petri ⁊ andree. Et hoc
Bethsaida domꝰ venatorū interꝑtat̄ congruit mysterio: bethsaida eñ domꝰ venatorū interp̄-
tatur/ vt ostēdat qꝺ de domo venatoꝝ ꝯgrue venatores
ad capiēdas aīas ad vitam vocaret: nō a casu/ vel quasi
ignotū: sed ex sua preordinatione/ ⁊ ex intentione quesi-
tum inuenit eum: vt eū illuminaret/ ⁊ ad fidem vocaret.
Sed quē uis. Vñ sequit̄ [Et dixit ei. Seq̄re me] hoc est doctrinā ⁊ ex-
emplū imitare. vt dicit Alchuinus. Sequit̄ eū q̄ imitat̄
humilitatē ⁊ passionem eius/ vt sit socius resurrectiōis
⁊ ascensionis: q̄ statim sine vlla cōtradictione sicut bonꝰ
obediens secutus est eum. Scđm hec dicta primus oīm
apostolorū philippus videt̄ esse vocatꝰ. Hi quattuor pre
dicti. s. andreas/ ⁊ alter cuius nomen tacet̄/ ac petrus et
philippus fuerunt discipuli iohānis: q̄ videntes ꝙ iohā-
nes de iesu testimoniū dederat cōiuncti sunt ei. Philip-
pus aūt a xp̄o instructꝰ/ iuit ad querendū nathanaelem
fratrem suum: desiderans eū habere fratrē in fide: sicut
in carne: ⁊ inuenit eū sub ficu: nō casu/ sed diligēter q̄sitū
[et dixit ei. Quē scripsit moyses in lege/ ⁊ ꝓphete nūcia-
uerūt/ inuenimꝰ] diu expectatū [iesum] salutis auctorem
[filiū ioseph] scꝫ putatiuū [a nazareth] qꝛ ibi cōceptus ⁊
nutritꝰ erat: ⁊ qꝛ de eo ꝑ ꝓphetas audierat: qm̄ nazareꝰ
vocabit̄: philippꝰ s̄m cōez loquēdi modū loquitur: qꝛ fi-
lius ioseph cui desponsata mr̄ eius erat putabat̄. Et mi-
ratus nathanael ꝙ de galilea nō de iudea surgeret pro-
pheta: ⁊ qꝛ scriptura michee dixerat xp̄m in bethleē na-
michee. v. sciturū/ ait negatiue ⁊ dubitatiue s̄ꝫ Chry. [A nazareth
Mat. ij. pōt aliq̄d boni eē?] q̄si diceret: non. Vel qꝛ iste legisperi
Iudi. xiij. tus legerat in propheta alio nazareꝰ vocabitur: et signa
dñici aduentus forte notauerat qñ audiuit a nazeth sta-
tim erectus in spe dicere volebat. s̄m Aug. Affirmatiue ⁊
assertiue nunc tandem a nazareth potest aliquid boni es
se: ⁊ quia philippus non erat ita perfecte instructus: et iō
duxit eū ad iesum/ vt ab illo pleniꝰ audiret ꝓpter quod
sequit̄. [Dicit ei philippus: veni ⁊ vide] .i. ab eo addisce
per experimētū virtutis q̄ est in ipso: ⁊ adduxit eum phi-
lippꝰ ad iesum. vt dicit Chrys. Trahit q̄dē eum ad xp̄ꝫ:
sciens de reliquo eū nō cōtradicturū: si verba ⁊ doctri-
Nathanael donum dei interꝑtatur. nā illiꝰ gustauerit. Nathanael interpretat̄ donū dei: et ꝙ
aliq̄s ad xp̄m conuertit̄ ex dono dei est. Et [vidit iesus]
intuitu dilectionis [nathanaelē ad se venientē] et magis
intꝰ q̄ꝫ extra appropinquantē: qꝛ nō solū vidit corpꝰ ex-
terius: sed etiā cor ipsius interiꝰ [⁊ dixit de eo] circūstan
tibus. [Ecce vere israelita] deū vidēs [in quo dolꝰ] et si
mulatio [nō est] nā sine intentione doli ⁊ falsitatis venie
bat vt veritatē agnosceret: si eñ habet peccata cōfitetur
ea: nō igit̄ negat eū esse peccatorē: sed laudat in eo confes
Dolosi q̄ sunt. sionē. Dolosi q̄ppe sunt q̄ se ꝑdicant bonos ⁊ iustos cum
sint mali ⁊ peccatores. Magnꝰ vir iste nathanael/ cui ip
Israel q̄d interꝑtat̄. se dñs tale testimoniū ꝑhibet. Israel interpretat̄ vidēs
deū. vñ dr̄ verꝰ esraelita. Primo ex fide qua iam deum
videre ⁊ in eū credere incipiebat: qꝛ instructꝰ in lege per
fidē ⁊ intelligentiā scripturarū saltē ꝑ speculū ⁊ in enig-
mate deū videbat. Scđo ex cōfessione quā xp̄o respōdē-
do faciebat. Videns ergo nathanael ꝙ conditionem sue
mentis expresserat/ quesiuit vnde ip̄m sciebat dicēs [vn-
de me nosti] .i. ex qua virtute/ cū hoc sit supra virtutem
humanitatis. Et xp̄s rñdit ei per reuelationē alteriꝰ oc-
culti dicens [Priusq̄ꝫ te philippus vocaret] ⁊ tibi de me
loqueret̄ [cū esses sub ficu vidi] .i. cognoui [te] et propo-
situm cordis tui. Ad litterā sub quadā ficu sederat/ for-
te cogitans de futuro saluatore: vbi philippus superue-
niens de xp̄o cum eo singulariter nullo alio presente lo-
quebat̄. Et ideo ꝓpter hoc signū ⁊ ꝓcedens: nathanael
statim confessus est ip̄m esse xp̄m: vñ sequit̄. [Rñdit na-
thanael: ⁊ ait. Rabbi. Tu es filiꝰ dei: ⁊ rex israel] .i. xp̄us
expectatus ab israel in regem ⁊ defensorē. Expectabant Expectatio iudeoꝝ
eñ oēs iudei messiam tēporalē regē futurū: ⁊ hoc modo
videt̄ loqui iste nathanael: qꝛ nō habebat adhuc cogni-
tionē ꝑfectā de xp̄o: nō eñ videt̄ intellexisse tunc ipsiꝰ di-
uinitatē: qꝛ nō dixisset tu es rex israel: sed totiꝰ mundi: ⁊
ꝓpterea cum dixit. Tu es filiꝰ dei/ nō fuit cōfessus eiꝰ di-
uinitatē: sed intellexit hāc filiationē ꝑ quādam gratie ex-
cellētiā. vñ dicit Chrys. Qꝛ adhuc credēs esse sapientē
q̄ ex aliqua reuelatione dei secreta nouerit/ cōfitetur eū
esse filium dei/ nō per naturā: sed ꝑ adoptionis grām: qꝛ
adhuc nō erat plene illumiatꝰ de fide trinitatis. Alij tñ
dicūt ꝙ hoc ex corde credidit sicut ore confessus fuit: sed
primū ꝓbabiliꝰ est/ sicut inferiꝰ patebit. vñ dñs docet eū
ampliꝰ eleuās eum ad maiora: scꝫ ad diuinitatis sue co-
gnitionem per obsequiū angelorū sibi tanq̄ꝫ superiori ex-
hibendum: nulla eñ natura est supra angelicā: nisi diui-
na/ ⁊ hoc est quod dicitur [Respondit iesus ⁊ dixit ei: qꝛ
dixi tibi vidi te sub ficu credis] me esse xp̄m q̄ꝫtum ad ex-
cellentiā gratie [maius his videbis] cognoscendo ꝟtutē
diuine substātie. vñ Chrys. q. d. Magnum tibi visum est
hoc esse qꝺ dixi: ⁊ ꝓpterea me regem israel confessus es.
Quid igit̄ dices cū maius videris? Et q̄d sit istud ma-
ius ostendit subdēs [Et dixit eis] scꝫ philippo/ ⁊ natha-
naeli [Amē amē dico vobis] Amen idē est qꝺ fideliter: Amen q̄d est.
⁊ ideo vbi duplicatur est signū maxime certitudinis et
firmitatis [Videbitis celū apertū: ⁊ angelos dei ascen-
dentes ⁊ descendentes sup filiū hominis] in obsequium
deitatis in humana latētis natura. In passione eñ appa
ruit angelus de celo cōfortans eū/ ⁊ in resurrectione visi
sunt angeli circa sepulchrū eius: ⁊ in ascēsione astiterūt
tāq̄ꝫ duo viri in vestibꝰ albis. Sed ⁊ ante hoc accesserūt
⁊ ministrabāt ei: ⁊ euangelizabant eius natiuitatem vbi
Chrys. Vide qualiter paulatim eū a terra subducit: ⁊ fa
cit ꝙ non vltra estimet eū hoīem solum: cui eñ angeli mi-
nistrant qualiter hic hō purus esset? ꝑ hoc igit̄ suadet an
gelorū se esse dñatorē. hec Chrys. Verūtamen qꝛ iste na Nathanael cur non
thanael doctissimꝰ ⁊ peritissimꝰ erat in lege noluit eum el cur non fit ap̄lus.
dñs in ap̄lm cū alijs eligere: nec etiā nichodemū: de quo
infra dicit̄ eo ꝙ ipse peritus ⁊ doctus esset: ne ꝓpter suā
sciam se electos dicerēt vel presumerēt. Voluit eñ xp̄s
ap̄los primos fundatores ecclesie ydiotas: ⁊ simplices
homines eligere: ne doctrina fidei ⁊ prima cōuersio ho-
minū humane sapiētie ascriberet̄/ sed diuine. Hoc etiam
ideo fecit: vt mundū ⁊ sapientes eius confunderet. Fue-
runt tamē nathanael/ ⁊ nichodemus a principio ad fidē
vocati: ne doctrina fidei quasi a solis simplicibus rece-
pta haberet̄ contēptui: ⁊ ne si a principio omnes fuissent
simplices: crederent̄ per oppositū per ignorantiā dece-
pti: postq̄ꝫ vero fides catholica radicata fuit/ paulus ad
apostolatū vocatꝰ est/ q̄ꝫuis litteratꝰ esset. Per andream
⁊ philippū/ qui a xp̄o edocti de salute fratrū suorū solli-
citi fuerunt: significant̄ illi qui ꝓximos suos q̄ꝫtū bono
modo possunt ad sequelā xp̄i inducūt: qꝺ est cōtra mul-
tos/ q̄ nō solum nō inducūt: sed ꝓ posse suo auertūt. [Et Luce. iiij.
regressus est iesus] cum philippo [in galileā: et veniens
nazareth] ad matrē suā: cū indicibili gaudio receptꝰ est
per eā. Attēde ꝙ post baptismū: post victoriā tētationū
xp̄us rediit nazareth/ quod interpretat̄ flos: ⁊ significat
ꝙ homo quātūcūq̄ꝫ lotꝰ sit a peccatis/ quantūcūq̄ꝫ tēta
tiones superauerit: vel quecūq̄ꝫ bona fecerit/ semper de-
bet se reputare in flore ⁊ in principio esse. Et deinceps ꝑ Xp̄i post
illū annum iesus in galilea remansit: nec aliquis euange hāc voca-
lista ponit quid interim vsq̄ꝫ ad nuptias fecerit: in anno tionē quie
eñ a baptismo vsq̄ꝫ ad nuptias nihil aliꝺ legitur christū tio.
fecisse: nisi quod legitur de ieiunio in deserto: ⁊ de tenta-
tiōe a dyabolo: ⁊ de testimonio baptiste: ⁊ de discipuloꝝ
conuersione.

Oratio.

Bone iesu redēptor perditorū/ saluator redē-
ptorū: spes exulū: pauperū spū dulce solatiū:
laborātiū fortitudo: lassoꝝ recreatio: triūphā
tiū corona: supnoꝝ ciuiū vnica merces et leti
tia vera: inclita ꝓles summi dei: ⁊ fructus sublimis vteri
ꝟginalis fons gratiarū omniū: de cuiꝰ plenitudine nos
omnes accepimꝰ in te: vt finem oīm tendēs/ ⁊ sperans/ ⁊
amās ferar: desiderate iesu ad te adducar/ te sequar/ qꝛ
tu solus sufficis: tu solus saluas: tu solus bonus: suauis
es te querentibus ⁊ diligētibꝰ nomen tuum. Amen.

¶ De mutatione aque in vinum. Cap. xxv.

Joh. ij. Deinde anno sequenti scz
xxxj. cepit Jesus signis mirificis mū:
dū illustrare. Et primo approbās cō
iugiū: nuptias intrauit/ ⁊ aquam in vi
nū cōuertit: qđ eadē die qua baptiza:
tus fuit/ scz anno reuoluto fecit. Dn̄s
sua corporali p̄sentia: ac nihilominꝰ
Nuptiarū honoratio signorū suorū initio nuptias q̄s instituit tanq̄ licitas et
honestas honorare ⁊ cōmendare voluit: ne eas heretici
despicere ⁊ dānare p̄sumerēt. vn̄ Beda. Et bona est ca:
stitas cōiugalis: melior cōtinētia vidualis: optima mun
dicia ꝟginalis: ad pbādū oīm electionē graduū discer:
nendū: tn̄ meritū singulorum ex intemerate marie virgi:
nis vtero nasci dignatꝰ est: a prophetico anne vidue ore
mox natꝰ b̄ndicit: a nuptiarū celebratoribus iā iuuenis
inuitatꝰ hos p̄sentia sue ꝟtutis honorat [Die] itaq̄ [ter:
tia] .i. tertio ab euāgelista noīata post primos duos: qui
bus iesus post regressum a deserto ad iohannē venit: q̄
Nuptie iohānis euāgeliste. uis inter eos multi dies fluxerint [nuptie facte sūt in cha
na galilee] .i. in quodam vico seu villa p̄uincie galilee sic
dicta: q̄uis autē dubiū sit/ cuius nuptie fuerunt: tn̄ nos
meditemur eas fuisse iohānis euāgeliste: sicut i p̄logo su
per ioh. hiero. videt affirmare: quē volentē nubere xp̄us
de nuptijs vocauit: ⁊ extunc iohes xp̄o p̄pter munditiā
ꝯtinētie virginalis magis familiaris fuit. Hoc etiā vide
tur ex eo q̄ xp̄s nō legit fuisse in nuptijs alijs: et per hoc
[mater iesu erat ibi] tanq̄ in nuptijs sui nepotis. Nō eñ
est verisimile q̄ ipa venisset: nisi multū sibi attinuisset/ si:
cut iuit ad elizabeth cognatam suā: nec legit in tali casu
iuisse ad aliā. In ipsis ergo nuptijs dn̄a nr̄a fuit/ nō tāq̄
extranea inuitata: sed tanq̄ primogenita ⁊ dignior inter
sorores fuit in domo sororis q̄si in domo sua. Cū ei soror
eius maria salome vxor zebedei vellet facere nuptias fi:
lio suo iohāni: vadēs ad dn̄am nostrā in nazareth quar
ta a chana miliario intimauit hoc ei: ⁊ sic ipa ante oclos
venit ad p̄parationē nuptiarū. Vn̄ legit q̄ [mater iesu
erat ibi] sed de iesu ⁊ discipulis eiꝰ dicit q̄ fuerunt voca:
ti: q̄ tn̄ discipuli adhuc firmiter nō adherebāt: sed seque:
bant gratia familiaritatis imbui cupiētes eiꝰ doctrina.
Joseph obitus. De ioseph aūt spōso virginis nō fit mētio. Nā quidā di
cunt eū tunc mortuū fuisse: ⁊ virginem in custodiam filij
transisse: q̄ nec etiā deinceps de eo legit in euangelio/ q̄
si nondū mortuus fuit: tn̄ in passione dn̄i sine dubio mor
tuus erat: q̄ vxor illius alij cōmendata est. Cōspice igit
dn̄m iesum iter alios: sicut vnū quēuis de pp̄lo comedē:
tem/ ⁊ humiliter in loco infimo/ nō inter maiores seden:
Lu. xiiij. tē. Nā docturus erat in posterū. Cū inuitatus fueris ad
Actuū. j. nuptias recumbe in nouissimo loco. Ipse vero prius ce:
Vini defectus. pit facere q̄ docere. Cōspice etiam dn̄am obsequiosam:
et in cunctis recte ⁊ ordinate faciendis sollicitā. Cumq̄
prope finem cōuiuij cognosceret vinū deficere: iuit ad fi:
lium ⁊ dixit ad eū [vinū nō habent] Non casu: nec fortui
tu accidisse putandū est/ vt dn̄o veniente ad nuptias vi
nū deficeret/ sed eo magis vt occasio miraculi fieret: vn̄
intelligens sancta dei genitrix iā tp̄s perfecte etatis quo
per miracula seipsum deū mundo innotesceret/ ⁊ non fi:
lius ioseph: sed dei ⁊ marie ꝟginis crederet: ait [vinū nō
habēt] .s. ad sufficientiā: q̄si dicat: fili mi vinum hic defi:
cit. Solū insinuat defectū nihil petēs: sciēs q̄ amāti suf:
ficit solū insinuare necessitatē absq̄ vlla petitione. vn̄ nō
dicit. Da eis vinū/ vt reuerentiā filio seruet: ⁊ in liberali:
tate filij ⁊ mīa spem ponēs tantū defectum p̄ponit. Ex
corde eñ pijssimo voluit p̄uenire totalē defectū/ ne con:
fusio appareret: ⁊ ideo inuitauit filiū quem ad hoc potē
tem sciebat. Plena quippe spiritu sancto iā tūc illō mi:
raculū p̄uidebat: qđ filiꝰ eiꝰ facturus erat. Quod ergo fa
cere cogitabat: hoc illa vt faceret āmonebat. s̄m Hiero.
Cōgruū est q̄ vbi deꝰ inuitat tēporalis vinū iocunditatis
deficere debeat: hoc enim vino sancti nō delectant: quia
inebriat ad dei obliuionē/ ⁊ incendit ad concupiscentiā:
nec dubiū est quin xp̄s ad delectātes in vino iocūditatis
nunq̄ introisset: ⁊ ideo cōgruū est vt in nuptijs sanctorū
deficiat. Respondit iesus. [Quid mihi ⁊ tibi est mulier]
Maria mulier appellatur. quid me molestas? s̄m Aug. Maria mulier dicta est/ nō
corrupta ꝟginitate: sed appellatiōe gētis sue: mulieres
eñ oēs feminas illi appellauerunt proprietate lingue he
bree: vnde et mulier de eua virgine cū adhuc in paradi:
so esset dicit: mulier quā dedisti mihi sociā ⁊c. s̄z Orige.
Cōgrue vocat mariā mulierē p̄ sexu ⁊ p̄prietate cordis
per misericordiā emolliti: q̄m mīa emollita mollia sensit
de nuptijs celebrātibꝰ/ q̄ ex pauptate vini in p̄rimo ma:
nifestanda verecūdati fuissent: ⁊ addidit [Nōdum venit Nōdū venit hora.
hora mea] .i. nōdū vini defectum sentiunt q̄ assunt: sine er
go eos primū hoc sentire: q̄ cū necessitatē cognouerint
magis reputabūt beneficiū qđ recipiūt. Nā s̄m Chrys.
Beata virgo ex pietate mota voluit preoccupare tēpus
debitū faciendi miraculū: ⁊ q̄ istud miraculū iter mira:
cula xp̄i erat primū/ ⁊ ad ꝯfirmationem discipulorum:
ideo debuit esse notū ibidem existentibꝰ/ ⁊ gratum ipsis
cōuiuantibus: hoc autē magis fuit ex eo q̄ factū est post
totalē vini defectū/ q̄ si āte fuisset factū. Et q̄ (vt dictū
est) mater iesu voluit p̄uenire totalē defectū ⁊ q̄ statim
anteq̄ esset oportunū xp̄s faceret miraculum: ideo xp̄s
matre (haud dubiū) sapientior/ eā repressit dicens [quid
mihi ⁊ tibi est mulier?] .q.d. Scire tēpus aptū ad facien:
dum miraculū fiendū nō est mihi ⁊ tibi ꝯmune: sed mihi
soli ꝯuenit: p̄pter quod subdit [nōdū venit hora mea] .i.
hora cōueniēs faciendi miraculū a me solo cognita: sed
s̄m Aug. Facere miracula cōpetebat xp̄o s̄m diuinā na: Miracla facere qñ ꝯpetebat christo.
turā quā a matre nō habuit: ⁊ ideo p̄dicto modo respō:
dendo matri ostēdere voluit/ q̄ in hoc nō tenebat ei obe:
dire: q̄ in natura diuina nihil habuit a matre: nec p̄ con:
sequens cū ea aliq̄d cōe: ideo dicit [quid mihi ⁊ tibi est
mulier] .q.d. Vis fieri miraculū: sed ad hoc agēdū quid
cōe habeo tecū? q.d. ex natura cōi tecū hoc non ago: sed
ex eo qđ habeo a patre: q̄ virtutē faciēdi miracula a pa
tre habeo: non a te. Sed q̄ humanitatē in qua passus est
traxit a matre: ideo addidit. [Nōdum venit hora mea]
a me disposita: hora scz volūtatis/ nō necessitatis: id ē tē Hora xp̄i
pus patiēdi ex cōi mihi ⁊ tibi: scz in natura quam a te ha
beo: ⁊ tunc te recognoscā/ ⁊ tibi cōdescēdā. vn̄ cū venis:
set hora qua vt hō moreret/ de cruce cognitā matrē recō
mēdauit discipulo: quē pre ceteris diligebat. Prime tn̄
snie: scz Chrys. magis consonat littera sequēs: quia ma:
ter iesu ex eiꝰ respōsione nō ostendit petitionē suā repul
sam: sed conuenienter dilatā. vn̄ de dn̄i respōsione nō dif
fidens: sed de sua benignitate presumens redijt ad mini
stros qui seruiebant in nuptijs illis/ ⁊ fiducialiter mit:
tens illos ad filiū suū: dixit eis [quodcūq̄ dixerit vobis
facite] expectās hora cōueniēti a filio suo cognita imple
tione petitionis sue. q.d. Licet abnegare videat: tamē fa
ciet: intellexit eñ in illis ꝟbis dn̄i se nō exasperatā: ⁊ iō
fiducialiter īperauit ministris/ vt p̄cepta īplerēt filij iu
bentis. Sciebat enī eū tante misericordie ⁊ pietatis/ q̄
cōpateret indigentibus ⁊ facere qđ petebat: licet aspere
loqui ⁊ negare videret. Sana doctrina virginis marie: Marie doctrina.
vt semp̄ debeamꝰ xp̄o obedire: ⁊ per hoc etiā monemur
de dn̄o nō desperare si nobis cū oramus videat de facto
durius r̄ndere: sed cū beata virgine fiducialiter eius mi
sericordiā expectare. Sz cū xp̄s maximā reuerētiā ma:
tri detulerit: mirū videt q̄ sic extranee ei respōdit. Dura
q̄dem videtur predicta dn̄i r̄nsio: sed s̄z Aug. Instructo
ria est: q̄ in diuinis q̄ dei sunt matrē recognoscere nō de
bemus. Et silr̄ s̄m Bern. ad instructionē nostrā fuit qui
de hoc loco sic dicit. Quid tibi ⁊ illi dn̄e? nōne qđ filio ⁊
matri: quid ad illā p̄tines queris: cū sis b̄ndictꝰ fructus
ventris sui immaculati: nonne ipsa est que saluo pudore
concepit/ ⁊ sine corruptione te peperit? nōne ipsa est i cu:
ius vtero. ix. mēsibus moratus es: cuius virgineis vberi
bus lactatꝰ es: cū qua. xij. annoꝝ factꝰ de hierusalem de:
scēdisti: ⁊ eras subditꝰ illi dicis. Quid mihi ⁊ tibi: multū
p̄ omnē modū: sed manifeste iam video q̄ nō velut indi:
gnans/ aut confundere volens virginis ⁊ matris tenerā
verecūdiam dixeris: quid mihi ⁊ tibi: cū venientibus ad
te iuxta preceptum eius ministris nihil cūctatꝰ facias
quod suggessit. Ut quid ergo fratres: vt q̄d respōderat
priꝰ: vtiq̄ p̄pter nos ⁊ cōuersos ad dn̄m: vt iam non sol
licitet carnaliū cura parētū: ⁊ necessitudines ille nō īpe
diant exercitiū spirituale. Q̄diu eñ de mundo sumꝰ de
bitores nos cōstat esse parētibus. At postq̄ reliquimus Religiosi mortui sūt mundo.
nosmetipsos: multomagis ab eorū sollicitudine liberati
sumus. Unde legimus fratrem quendā in heremo con:
uersantē: cū ad eum carnalis frater auxilij gratia aduen
tasset respondisse: vt adiret alterū fratrem eorum/ cū ille

vtiqꝫ iam obijsset. Cū admiratus qui venerat responde-
ret quia ille obijt heremita: se quoqꝫ similiter obijsse rñ-
dit. Optime ergo nos docuit dñs/ ne solliciti simus sup
ppinquos carnis nostre plusqꝫ religio postulet qñ ipsi
matri ⁊ tali mrī respōdit [Quid mihi ⁊ tibi est mulier?]
Mat.xij. Luce.viij. Sic ⁊ in alio loco cum suggereret ei quidam: qm mater
eius ⁊ fratres eius foris starent/ querentes ei loq rñdit.
Que est mater mea ⁊ fratres mei? vbi modo sunt qui tā
carnaliter et inaniter super carnalibus propinquis suis
solliciti sunt/ac si adhuc viuerēt ⁊ ipsi cū eis. hec Bern.
Hydrie. [Erāt autem ibi lapidee hydrie sex/posite s̄m purifica-
tionem] i. s̄m morem ⁊ ritum purificationis [iudeorū]
hoc est vasa aquatica/⁊ aquarum receptui parata: ab hy
dor qd est aqua sic dicta: vt si forte contigisset aliquem
de conuiuis/ vel ministris lauare se/vel vasa: aquā ad h
inueniret/⁊ haberet paratam. Crebro enim manus ⁊ va-
sa epulatoria iudei baptizabant. i. lauabant/ ⁊ purifica-
bant: ⁊ si casu immūdum aliquid tetigissent/nisi pri⁹ lo-
ti non comedebant [Capiebant] autem [singule] hydrie
[metretas] id est mensuras [binas vel ternas] a metron
Metreta quid est. qd est mensura sic dicta s̄m Isidorum. Metreta quedā
mensura est continens. x. sextarios: ⁊ s̄m eūdem sextari⁹
Sextari⁹ qd ptinet. continet tantum duas libras qui bis assumptus voca-
tur bilibris. [Et dixit iesus] ministris. [Implete hydri
as aqua] Aliquid enim de aqua prius posita inde assum
pserant ad purificationem vasorum: et ideo iussit iesus
suppleri quod fuerat amotum. Euntes igitur ministri
hauserūt aquā de puteo: qui adhuc ibi esse dicitur extra
viculum [Et impleuerunt hydrias vsqꝫ ad summum.]
Aque i vinū mutatio sine verbo. Que cum fuissent implete aqua/conuersa est in vinum di
uina virtute: non dicitur hic ꝙ aliqua verba ad hoc dixe
rit: sicut in transsubstantiatione panis et vini in corpus
suum ⁊ sanguinē: sed occulta virtute diuinitatis hoc ope
ratus est: sine ergo omni verbo sola dñi volūtate in opti-
mum vinum aqua conuersa est: cum tamen alia miracu-
la/⁊ verbo/⁊ tactu corporeo/⁊ aliquando fletu perfece-
rit. [Et dixit eis iesus: haurite nunc/⁊ ferte architricli-
no] In hoc duo notātur. Primum discretio domini: qꝛ
primo misit magis honorabili: nec in hoc fuit persona(rum)
acceptor: qꝛ s̄m Aug. Nō cū homines diuerso modo p
suis gradib⁹ honoramus/tunc timendum est ne psonas
Acceptio psonarum non timenda. accipiamus. Secūdū humilitas dñi: quia patet ꝙ sede-
bat longe ab architriclino: cū diceret/ferte illi: quasi ab
eo remoto/⁊ cū ille sederet in magis honorabili loco col
ligitur ꝙ dñs nolēs sedere ibi/nec iuxta eū elegit ibi hu-
Tricliniū quid est. miliorem locum. Triclinium est locus vbi sunt tres or-
dines mēsarū: s̄m gradus superiores ⁊ inferiores ordi-
natarū: sicut solet esse in refectorijs religiosorū: ⁊ dicitur
tricliniū a triplici ordine lectorū: super quos sedēdo re-
Cline qd significat. cūbētes comedebāt. Cline enī grece: lectū latine signifi-
cat. Nam antiquitus in lectis sedentes ⁊ accūbentes co-
medere solebant/vt ex labore fatigationis interim dum
cibus sumitur: mēbra quiescerent: ⁊ ideo in scripturis di
cunt comedētes accūbere vel recūbere: seu discumbere/
Architriclinus qs dicitur. quod est quasi iacendo comedere. Architriclinus ē prin
ceps/⁊ primas triclinij. i. principalis/⁊ primus inter cō-
uiuantes in triclinio. Et probabile est ꝙ fuerit aliqs sa-
cerdos illius tēporis q nuptijs intererat ad benedicen-
dū ⁊ ad ostendendū qualiter debeāt pcedere s̄m legē ⁊
statuta seniorū. Voluit ergo dñs noster ꝙ principalior
inter conuiuas primo de vino illo gustaret/vt psidētis
sententia acceptabilior esset: ⁊ ex ipsius commendatiōe
miraculū notius fieret. Sic etiā nos debem⁹ nr̄a exami-
natori plato offerre ad pbandū ea. [vt autē gustauit ar
chitriclinus aquam vinum factam] id est mutatam in vi-
num [⁊ non sciebat vñ esset] sc3 per xp̄i virtutem [vocat
spōsum] quasi ad arguendum ipsum [⁊ dicit ei. Oīs ho-
mo] rōnalis ⁊ prudēter agēs [i principio bonū vinū ap-
ponit] conuiuantibus: quia tunc sensus est viuax et pōt
discernere vini bonitatem ⁊ acceptare [⁊ cum inebriati
fuerint: tunc] apponit [id quod deterius] id est aquositi⁹
⁊ debilius ad mitigationem ebrietatis: quia tunc non sic
sciunt discernere inter bonū ⁊ deterius [Tu aūt] contra
cōsuetudinē faciens [seruasti vinū bonum vsqꝫ adhuc]
ita ꝙ modo sapor eius discerni nō potest. q. d. arguendo
eum inordinate ⁊ imprudenter fecisti contrarium. Iste
tamē vt predictum est ignoranter loquebatur. Ministri
ergo qui dederant vinum illi/⁊ alijs diuulgauerūt mi-
raculum: quia ipsi sciebant quomodo fuerat factum. Cō
mend aūt architriclin⁹ vini bonitatē/⁊ post in cōmuni
cōmendauerūt miraculi nouitatē. Nō dubium quin me
lior erat mutati vini natura q̄ nati. vnde Chrys. Fecit Vini miraculosi bonitas.
aquā in vinū: nō simpliciter autē vinū: sed vinū optimū.
Talia enim xp̄i miracula multo his que per manū perfi
ciuntur speciosiora ⁊ potiora quodāmodo sunt: ita et in
alijs quādo membrū direxit corporis claudicans sanis
demonstrabat hoc melius: ⁊ iterū. Generale est in oībus
xp̄i miraculis ꝙ semp ad aliqd melius terminat̄ q̄ pos-
sit fieri per naturā. Hec Chrys. Hoc miraculū primo a
christo factū est/ad manifestādum veritatē diuinitatis
in eo latētem/⁊ ad confirmandū eorum fidem: ⁊ hoc est
quod dicitur [Hoc fecit iesus initium signorū] per se fa-
ctorū: quia ante hoc fuerūt signa per patrem facta circa
ipm: ⁊ ideo falsum est qd dicitur de signis puerilib⁹ in li
bro de infantia saluatoris: ⁊ in euāgelio nazareorum. Fe Chana.
cit autē hoc [in chana] villa quadā prouīcie [galilee] in
qua villa ostendit locus vbi steterunt hydrie: ⁊ tricliniū
vbi steterunt mense/⁊ descenditur ad ea per plures gra-
dus sub terra: sicut est in plurib⁹ alijs locis sanctis: quod
forte accidit propter frequentes destructiones ⁊ ruinas
factas in illis [Et manifestauit] per hoc signū [gloriam
suam] id est gloriosam latentē in carne deitatē: ⁊ p deita
tis potentiam per quam hec fecit: ⁊ q̄ gloriosus est ostē
dens per effectum diuine virtutis: ꝙ ipse esset dñs virtu-
tum ⁊ rex glorie: ⁊ ꝙ ipse esset sponsus ecclesie: ⁊ ꝙ ipse es
set q cuncta ex nihilo potuit creare: qui etiā sicut dñs qñ
voluit potuit elementa immutare: s̄m Chrys. Ostendēs Vini in vineis productio.
quoniā ipse est qui in vineis aquā transmutat: pluuiam p
radicē in vinū vertit/quodqꝫ in planta per multum tē-
poris fit: hoc repente simul in nuptijs operat⁹ est. [Et]
viso miraculo [crediderunt in eū discipuli eius] sc3 ma-
gis firmiter ⁊ perfecte q̄ ante miraculum. Habebat enī
paucos discipulos sicut et iohannes/quos familiariter
docebat: nō tamē sic inseparabiliter adherentes ⁊ perfe-
cte credentes sicut post miraculū: sed qui illi fuerunt ne- Discipuli dñi vnde dicuntur.
scimus. Unde dicuntur discipuli propter notitiam/⁊ se
quelā/⁊ mutuum inter xp̄m ⁊ ipsos amorem. Uel qꝛ post
futurū discipuli erant: ad verbū enim iohānis plures eū
occulte audiebant: q postmodū omnino eum secuti sunt
Potest etiā dici ꝙ aliqui de nouo in eum crediderunt:
⁊ illi qui prius crediderant/vt andreas ⁊ alij: per hoc in
fide solidati fuerunt. Ubi Augu. Scriptura non solum
illos duodenos appellat discipulos eius: sed oēs qui
in eum credentes magisterio eius ad regnum celorum
erudiebantur. Notandum hic ꝙ s̄m quadruplicem sen- Nuptie quadruplices
sum sacre scripture quadruplices sunt nuptie: sc3 carna-
lis copulationis: s̄m sensum litteralem diuine incarna-
tionis: s̄m sensum allegoricum: spiritualis coniunctiōis:
s̄m sensum tropologicum/⁊ beate fruitionis: s̄m sensum
anagogicum. De primis nuptijs ad litteram est euange
lium presens. Istis nuptijs interesse debent mater iesu ⁊
iesus cum discipulis suis. Per tres istos intelliguntur Bona matrimonij.
tria bona matrimonij. Primū bonū est fides castitatis Ephe.v.
quod significat casta mater dñi. Secundū est sacramen
tum: significat enim coniunctionem diuinitatis ⁊ huma
nitatis in xp̄o: vel xp̄i ⁊ ecclesie quam sacram rem signifi
cat ⁊ efficit xp̄s: qui interfuit nuptijs. Tertiū est proles
suscipienda ⁊ educanda in fide xp̄i: quod significāt xp̄i
discipuli. Secūde nuptie allegorice sunt diuine incarna
tionis. In his nuptijs sponsus est filius dei verbū eter-
num: sponsa vero humana natura. In his nuptijs totali
ter fuit mater iesu: ⁊ ipse iesus/⁊ discipuli eius futuri: qs
elegit in ipso ante mundi constitutionem. Harum nu-
ptiarum proles sunt omnes qui credunt in eum. Aliter
iste nuptie allegorice dicuntur esse inter xp̄m sponsum:
⁊ ecclesiam sponsam: quarū nuptiarū proles sunt oēs fi-
deles: ⁊ reddit in idem cū iam premissis. Tertie nuptie
sunt tropologice spiritualis: videlicet coniūctionis dei
⁊ anime: in his nuptijs cōsistūt tria bona cōiugij: fides:
proles: sacramentum. Quarte nuptie sūt anagogice ⁊ ce
lestes: in quibus gaudium nostrum erit plenum. vnde in
Apocalip. Gaudeamus: ⁊ exultemus/⁊ demus gloriam Apo. xix.
deo. quia venerūt nuptie agni/⁊ vxor eius preparauit se.
Ad has nuptias non intrant/nisi beati qui ad cenam nu
ptiarum agni vocati sunt: quales sunt virgines pruden-
tes/que intrauerunt cū sponso ⁊ clausa est ianua. Sicut Mat. xxv

ergo sunt nuptie hominis ꝛ hoīs ī carnali copulatione: ita sunt nuptie dei ꝛ hominis in naturarū coniunctione/ ꝛ spiritus creati/ꝛ spiritus increati societate:ꝛ hoc ī gratia ꝛ gloria. Prime nuptie dei ꝛ hominis facte sunt cum humanā naturā diuine nature in vnitatē persone copulauit. Secunde sunt dei ꝛ hominis in vno spiritu in gratia charitatis cōiuncti. Tertie sunt dei ꝛ hominis in gloria quādo fidelis anima ingreditur thalamum sponsi in secreto celestis luminis. In omnibus autē his aqua terrene consolationis insipide trāsit in vinū iocūditatis eterne ī dei sapore ꝛ societate. Possumus etiā dicere ꝙ per nuptias de quib⁹ ꝓm sensum litteralem dicit coniunctio christi ꝛ ecclesie intelligitur:ꝛ ꝙ istud mrīmoniū in vtero virginali initiatū fuit quādo deus pater filio humanā naturā in vnitate ꝑsone vniuit:ꝛ sic thalamus hui⁹ cōiunctionis fuit vterus virginalis. Publicatū autē fuit quando ecclesia sibi ꝑ fidem coniuncta est: ꝯsummatum ꝟo erit qū sponsa.i.ecclesia introducet in thalamum spōsi in celestem.s.gloriā:ꝛ ꝓm Bedā. Nō vacat a mysterio ꝙ die tertia nuptie facte referunt. Primus nāqꝫ dies est tempus legis nature/quo patriarcharū exemplo. Secūdus tempus legis scripte quo prophetarū scriptis. Terti⁹ tempus gratie quo euāgelistarū preconijs quasi tertie diei luce mūdo refulsit:in quo dn̄s in carne natus apparuit: ꝛ nuptias celebrauit. vn̄ Osee. Uiuificabit nos post duos dies: in die tertia suscitabit nos ꝛc. Sed ad ꝺ quod in chana galilee.i.zelo trāsmigrationis eedem nuptie facte perhibent/significat eos gratia dei dignos eē qui zelo deuotionis feruere: ac de vitijs ad virtutes: et de terrenis ad eterna norūt trāsmigrare. Et ꝓm Augu. Mysteria que in illo dn̄i miraculo latent videam⁹:oportebat īplere in christo/que de illo scripta erāt. Illa erāt aqua. Fecit autē de aqua vinū cum aperuit eis sensum ꝛ exposuit:sic eni sapit quod non sapiebat / et inebriat qḋ nō inebriabat: vt autē dt Alchuin⁹: ministri sunt doctores noui testamēti:qui scripturas spiritualiter alijs iterꝑtātur. Archtriclinus vero est aliquis legisperit⁹: vt nicodem⁹:gamaliel:saulus. Dum ergo talibus euāgelij ꝟbū cōmittit quod in littera legis occultatur:quasi vinum de aqua factum architriclino propinat. Et bene in domo nuptiarum tres ordines discumbentiū altitudine inter se distantes describuntur:quia ecclesia tribus ordinibus fideliū cōstat:scꝫ cōiugatorū/cōtinentiū ꝛ doctorum. Optimū aūt vinū xp̄s vsqꝫ adhuc cōseruauit:id est euāgeliū suum vsqꝫ in sextam etatem distulit. Sed alijs propter prolixitatem vitandam omissis de nuptijs tropologicis propter moralitatem aliquātulum lati⁹ videamus. ¶ Spiritualiter ergo in chana galilee fiunt nuptie/ quando intra sanctā ecclesiā siue cōuersationē bonam ꝑ feruorem christo fideles anime sociantur. Chana enim interpretatur zelus/ꝛ significat feruorem dilectiōis. Galilea vero interpretat trāsmigratio facta/et designat ecclesiam/ex qua interpretatione hoc ostendit ꝙ illi feliciter ad has spirituales nuptias veniunt ꝛ discūbētes digni christo sunt/qui feruore dilectiōis ꝛ zelo amoris dei tacti mala opera respuere:ꝛ bona amare didicerunt:ac de vitijs ad virtutes/ꝛ de statu culpe ad gratiam:necnō de terreno amore ad celeste desideriū/ꝛ a seipsis in deū trāsmigrauerūt. In sancta nāqꝫ ecclesia siue in sp̄ualis vite conuersatione honesta respuentes mala amam⁹ bona:ꝛ postponētes trāsitoria trasmigram⁹ ad eterna. Ad hoc facit ꝙ ille eximie nuptie ī annūciatione quādo beata ꝟgo celi nupsit architecto sunt in galilea facte ad insinuandū ꝙ mens apta nuptijs sp̄ialib⁹ debet esse in trāsmigratione. In his nuptijs iesus saluator.i.qui populū suū saluat a peccatis eorū aquā cōuertit ī vinū: qū cōuertit impiū ꝛ facit piū:qū aufert culpā/ꝛ ꝓfert grā:sed ad preces beate virginis q̄ semp ꝯpatit miserijs implentur hydrie:ꝛ aqua tristitie conuertitur in vinū consolatiōis ꝛ deuotionis eterne. Sex hydrie sunt quinqꝫ sensus corporis cum vno simplici sensu anime:sed hydrie dicuntur lapidee:qꝛ sensus nostri ante grām obdurati sunt ꝑ culpā. Istas hydrias aqua implemus:quādo fletu nr̄e cōpunctiōis oēs sensus nostros a culpa trāsacta ꝑfecte lauamus:tali aqua purificant iudei:id est veri cōfessores xp̄i qui nō tantū cōfitent eum voce oris:sed etiam opere manuū in ꝟitate cordis. Capiūt aūt hydrie metretas binas vel ternas:binas quando flemus que cōmisimus de lectatione et consensu:ternas vero quādo fletib⁹ purgamus/nō solum dilectionē prauā ꝛ cōsensū: verūetiā op⁹ malum:aqua deniqꝫ ī vinū cōuertit qū fletū culpe iocūditas gratie sequitur:vel etiā qū in mēte hominis opus dei/quod laboranti prius non sapit per spiritualem negligentiā illuminato dulcescit. Omnis autē homo primū vinū bonū ponit/qꝛ homines ea que ad vinum pertinent:scꝫ delectabilia amant ꝛ querunt in presenti: deinde quod deterius est:qꝛ amara inueniēt ꝛ recipient in futuro. Sic ergo dyabolus primo suggerit aliqua sub specie boni:ꝛ cū q̄s ꝑ cōplacentiā inebriatus fuerit: tūc qḋ deterius est:scꝫ enormitates diuersas in peccatis superinducit:sed christus nō primo vinū bonū ponit:sed postérum seruat:quia a principio amara et dura ꝓponit:qꝛ arcta est via que ducit ad vitam:ꝛ oēs qui pie volunt in xp̄o viuere:amaritudines/ꝛ tribulationes patiunt:sꝫ in futuro delectiōes et gaudia consequunt:ꝛ parua sunt bona que nobis tribuit in p̄nti tempore ad cōparationē futurorū que bonis daturus est in eternitate. Bonus medicus nunqꝫ dat bonū ꝛ purū vinū infirmo/vel illi qui eua sit de infirmitate q̄diu est debilis/donec perfectam habeat sanitatē:sꝫ dat sibi vinū aqua mixtū:sic hoīe existēte in via ista/q̄uis euaserit infirmitatē peccati: tn̄ debilis est ꝛ pōt recidiuare:dat dn̄s vinū mixtū aqua tribulatiōis:sed in fine qū habebit ꝑfectā sanitatē:tunc dabit vinū purū eterne cōsolationis. De ꝑdictis hydrijs ꝛ metretis sic dicit Berñ. Sex hydrie posite sunt his q̄ post baptismū in pctā labunt. Prima hydria/ꝛ prima purgatio in cōpunctione est:de qua legimus qm̄ in quacūqꝫ hora ingemuerit pctōr:oēs iniquitates eius nō recordabunt. Secūda vero cōfessio est:oīa siquidē in cōfessione lauant. Tertia elemosynarū largitio: hinc em̄ habes in euāgelio. Date elemosynā:ꝛ oīa mūda sūt vobis. Quarta est remissio iniuriarū:ꝓm quod orantes dicim⁹ dimitte nobis ꝺbita nr̄a sicut ꝛ nos dimittim⁹ debitorib⁹ nr̄is. Quinta est afflictio corporis vnde exoram⁹:vt mundi ꝑ abstinētiā deo canamus gloriā. Sexta est obediētia preceptorū sicut audierūt discipuli qḋ vtinā mereamur audire ꝛ nos:vos mūdi estis ꝓpter sermonē quē locut⁹ sū vobis. Nimirū:qꝛ nō erāt sicut hi de quib⁹ sermo dicit. Sermo me⁹ nō capit in vobis:sed in auditu verbi obedierant ei:he sunt sex hydrie posite in purificationē nostram et que vacue sunt et plene vēto:si pro inani gloria obseruantur. Aqua replētur si timore dei custodientur: qm̄ timor domini fons vite:aqua inqꝫ timor domini est: et si minus sapida:sed optime refrigerans animā noxijs desiderijs estuantem:aqua est que iacula inimici ignita possit extinguere. Sed diuina virtute aqua mutatur ī vinum:qm̄ perfecta charitas foras mittit timorē. Dicunt autē lapidee hydrie/nō tam ꝓpter duriciā q̄ ꝓpter stabilitatem:capientes singule metretas binas vel ternas: due metrete timor gehēne incurrēde: timor glorie amittende:sed quia hec de cōtingenti futuro sunt/ꝛ blandiri sibi potest anima di.postqꝫ aliq̄diu in voluptatib⁹ tuis vixeris:ages penitētiā:vt nec ista ꝑdas:nec illam incurras:bonū est adhiberi ꝛ tertiū:qui vtiqꝫ spiritualibus notus est:eo vtilior quo de presenti est. Timent qui nouerī spiritualem cibum nequādo forte fraudent eo. Ipse est panis angelorum: panis viuus : panis quotidianus:hic est de quo promissum est:quia centuplum accipiemus in hoc seculo:sicut em̄ mercennarijs ꝛ cibus quotidianus datur in opere ꝛ merces seruat in fine:si domin⁹ vitam ī fine reddet:ꝛ interim centuplum repromittit et exhibet. Quid ergo mirum si timet ne perdat hanc gratiam:qui iam secutus est eam:hec est metreta tertia:quā sub distinctione signanter posuit:eo ꝙ non omniū sit:quia nec oībus centuplum repromittitur. Et iterum Berñ. Queramus ergo mensuras quas hydrie capiebant binas/aut trinas. Nam ꝛ saluator triplicem nobis aquam apponit et perfectus omnis erit:q̄ has tres metretas habere potuerit. Plorat ipse sup lazarum/ꝛ super ciuitatem hierusalem:hec est aqua prima sudata imminēte passionis hora:ꝛ hec est secunda non ab oculis tantum:sed a toto corpore manās rubea quidē et sanguinea. Tertia vero vna cū sāguine manauit ex ei⁹ latere. Et tu ergo p̄mā habes si de pctīs cōpunct⁹ ꝓscie statū rigas. Secūdā habes si in sudore vult⁹ tui pane tuo vescaris ꝛ labore p̄nie corp⁹ tuum castiges: est aūt coloris sanguinei siue ꝓpter labo-

Margin notes (left column): Aqua insipida trāsit in vinū. — Osee.vj. — Allegorice. — Ordines fideliū tres — Moralit. — Chana qd interptat. — Luce.j.

Margin notes (right column): Vini boni ꝓpositio. — Mat.vij. — ij.Thi.iij. — Hydrie sex. — Secūdū aliā trāslationem. — Luce.xj. — Joh.xv. — Joh.viij. — Et ps.xviij.

rem siue ,ppter ipsum cõcupiscētie quē extinguit ignem.
Iā vero si ,pficere potes vsq3 ad gratiā deuotionis ,po:
taberis aqua grē saluatoris/ꝛ spūs sancti:q̄ sup mel dul
cis est/in te fiet aque fons ī vitā eternā saliētis:et memē
to hanc esse aquā que de latere dormiētis procedit/et si
ne oī molestia fluit. Oportet em̄ ꝙ iā mūdo mortu⁹ sit/q̄
in hac gratia delectari voluerit. Prima igiꝭ a p̄teritis
delictis abluit cõscientiā. Scd̄a vt futura capias extin:
guit concupiscentiā. Tertia vero si ad eā peruenire me:

Iohānis vocatio.

ueris/sitientē potat animā. Hec Bern̄. ¶ Finito aūt cõ
uiuio/dn̄s iesus vocauit iohānē seorsum ꝛ dixit ad eum
Dimitte hāc vxorē/ꝛ sequere me:qui viso miraculo ī ei⁹
nuptijs facto/statim relicta sponsa sua secutus est dn̄m:
et hec fuit prima vocatio iohānis qua ad xp̄i venit fami

Spõsa iohānis euāgeliste.

liaritatem ꝛ noticiam. Spõsa vero eius anachita noīe/
vel s̄m alios maria magdalena:voluntarie sicut spõsus
eius cum alijs sanctis mulieribus dominū ē secuta. Dei
em̄ p̄fecta sunt opera: ꝛ ideo ex quo vocauit vnū coniu:
gum/et cõueniēs fuit vocare alterū. In hoc ergo ꝙ dn̄s
nuptijs interfuit/carnale matrimoniū approbauit: sed

Cõiugū alter religionē quādoq3 ingredi potest.

in eo ꝙ iohannē de nuptijs vocauit/ intelligi aperte de:
dit ꝙ lõge digni⁹ est sp̄uale mr̄imoniū q̄3 carnale. Vn̄ in
eccl'ia obseruaꝭ ꝙ an̄ copulā carnalē pōt licite alter con
iugum intrare religionem. Oratio.

Domine iesu xp̄e:q̄ die tertia:sc3 tp̄e grē ad nu:
ptias.s.cõiūctionis tui et eccl'ie: per carnē ve:
nisti:ꝛ aquā in vinū cõuertisti:dū ea que ī scri
ptura veteri carnalia videbanꝭ sp̄ualia osten
disti/vnde plene sunt hydrie:q2 implete sunt prophetie.
Cõuerte queso animā meā frigidā in charitat\ tue feruo
rem:insipidā in suauitatis tue saporē:fluxibilē et instabi
lem in virtutis ꝛ gratie tue ꝯstātiā:mutans aquā totius
mee indeuotionis in vinū fructuose compūctionis: quo
me miserum semper potare/ et inebriare/ ac illud tandē
in vinum iocunditatis conuertere de tua misericordia
digneris. Amen.

¶ De prima eiectione vendentiū de tēplo. Et de nicodemo. Capitulum.xxvj.

PRefato miraculo in mē:
se ianuarij facto: morā traxit iesus in

Ioh.ij.

galilea vsq3 dū appropinquaret men:
sis aprilis:in quo tunc erat pascha iu:
deoꝝ:ꝛ tūc [descēdit] s̄m loci situm de

Capharnaū metropolis est galilee.

chana in [capharnaū] metropolim ga
lilee [ipse ꝛ mater eius] descenderunt
similiter [ꝛ fratres ei⁹] id est cognati ei⁹ s̄m carnem scili
cet consanguinei matris vel iosepb:qui pater putabaꝭ
[ꝛ discipuli ei⁹] q̄ per eū erudiebanꝭ. Ideo autē caphar:
naū q̄ erat metropolis voluit venire:q2 iā inceperat glo
riā suā manifestare. [Et māserūt ibi nō multis diebus]
q2 ciues capharnaū valde corrupti nō se exhibuerūt de
uotos ad suscipiēdū xp̄i doctrinā: ꝛ q2 īminebat temp⁹
eūdi in hierusalē ,ppter ,primū pascha iudeoꝝ [Appro:
pinquāte aūt pascha iudeorū: ascēdit iesus] cū discipu:
lis suis [hierosolimā] metropolim iudee:s̄m legis prece
ptū. [Et inuenit in tēplo vēdētes boues/ꝛ oues/ꝛ colū

Tēplū in quo vēdētes inuēti sunt.

bas/ꝛ nūmularios sedētes] Noīe tēpli modo accipitur
hic ipsa dom⁹ dn̄i:in qua erat altare thimiamatis et cā
delabrum:nec atriū sacerdotum:in quo erat altare holo
caustorum:s3 qđdā atriū vbi hoīes orabant ꝛ doctores
docebāt:ꝛ vbi vendebanꝭ ea q̄ in tēplo offerebanꝭ. Et q2
de longinquo adduci non poterant:ideo sacerdotes qui
propter cupiditatem diuersis adinuentionibus populū
depauperabant: statuerunt homines q̄ talia ibi vende:
bāt: vt veniētes de longinquo/excusationē de oblationi
bus dimittendis nō haberent. Aliqui etiā aduenietium
non habebāt pecuniā:ꝛ ideo statuerant ibi cāpsores:qui
sub cautione tradebāt eā:ꝛ cū hoc vltra sortē recipiebāt
aliqua munuscula:nō tn̄ pecuniā/ne arguerentur mani:
feste facere ꝯ legem dādo ad vsurā [ꝛ flagello de funicu:
lis facto/eiecit oēs] .s. vendētes ꝛ nūmularios ac [oues
ꝛ boues] de tēplo [ꝛ nūmularioꝝ es] .i. pecuniā [effudit]
et in diuersa sparsit [et mensas] eorū que erāt quasi vasa
denariorū [euertit] et deiecit [ꝛ his qui columbas vēde:
bant dixit. Auferte ista hinc] de loco isto [et nolite face:
re] opere vestro illicito [domū patris mei] que est dom⁹
orationis [domum negociationis] ꝛ mercationis. His
legimus iesum ascendisse hierosolymā: in pascha semel
in primo anno predicationis vt hic:ꝛ iterum illo anno q̄
passus fuit. Et hic quidem in principio signorū expulit
vendentes de templo:sed secūdo ad passionē veniens ex
pulit vēdentes ꝛ ementes durius agēdo: multo quippe
maior numerus erat ementiū/q̄3 vendentiū. Hic quoq3
remissa quadam increpatione vtitur dicens [nolite face
re domū patris mei domū negociationis] ibi aūt durio:
rib⁹ sermonib⁹ vtebatur dicens [Nolite facere domum
meā speluncā latronū] Fecit autē flagellū de funiculis:

Hierosolimā iesus bis ascendit.

q2 s̄m Aug. De peccatis nostris sumit materiā vnde nos
puniat. Ipsa enī ,ptelatio peccatorū s̄m qđ pctā pctis
adduntꝭ q̄dā funiculi dicuntꝭ. Vn̄ in ,puer. dicitꝭ ꝙ impi⁹
funib⁹ pctōrū suorū constringitꝭ. Mystice s̄m alchuinū

Funiculi pctōrum. ,puer.v.

quotidie de⁹ sp̄ualiter ecclesiam suam intrat:et qualiter
vnusquisq3 cõuerseꝭ attēdit: caueam⁹ ergo ne in ecclesia
dei fabulis vel risibus/vel odijs/vel cupiditatib⁹ vace:
mus ne īprouisus veniens nos flagellet/ꝛ de ecclesia sua
nos eijciat s̄m Aug. Vendentes in ecclesia sunt qui que
sua sunt querunt/non que iesu christi:venale totū habēt
q2 redimi volūt. Et nota ꝙ per oues innocētes q̄ suo vel
lere vestiendis prebēt opera mūdicie ꝛ pietatis/signanꝭ

Vendentes in ecclesia q̄ dicuntur.

q̄ vendunꝭ dū ,p laude humana sub hypocrisi/ꝛ in vesti:
bus ouiū gerūtur:hypocrite nāq3 mentē lupinam habēt
sub ouina pelle. Per boues qui arant predicatores ce:
lestis doctrine significātur:quos vendunt qui non amo:
re dei:sed pro questu tp̄ali predicant: per boues etiā qui
laboriosi sunt signari possunt illi q̄ magnos labores su:
stinent ,p diuinis: vt per hoc in ecclesia valeant promo:
ueri. Colūbas vendūt qui acceptā sp̄ūsanti gratiā que
p colūbā accipiꝭ/nō gratis:sed ad p̄miū dant:ꝛ si nō ad

Colūbas vendere.

questum pecunie:ad vulgi tn̄ fauorē tribuūt non ad vite
meritum:sed ad gratiam largiunꝭ. Nūmos mutuo in ec
clesia dant/ q̄ nō simulate celestib⁹: sed a parte terrenis

Nummularij.

rebus in ecclesia deseruiūt/ꝛ sua nō q̄ iesu/q̄runt. Domū
etiā dn̄i domū negociatiōis faciūt:non solum hi/sed eti:
am q̄ gradum vel gratiam spiritalē quā in ecclesia p̄ce:
perūt/nō simplici intentione:sed causa humane retribu:
tionis exercent. Oēs istos eiecit de tēplo xp̄s:signās ꝙ
sunt exclusi de templo glorie sctē dei. Qui ergo nolunt

Eiecit de templo.

de ecclesia:ꝛ de domo celesti veniente dn̄o auferri/ aufe
rant ista de actibus suis:ꝛ ab auaricie ꝛ symonie cessent
negocijs:eijciunꝭ em̄ de parte sortis sanctorū/qui inter
sanctos positi:vel ficte bona/vel a parte mala faciunt:ꝛ
funiculis pctōrū modo flagellanꝭ ad correctionē: q̄bus
incorrecti in fine ligabunꝭ ad dānationem. Posuit autē
dn̄s remediū ꝛ oper\ ꝛ verbi/vt doceret eos qui curam
habent ecclesie subditos facto ꝛ verbo debere corrigere
¶ Si igitur in figurali templo etiam in atrio ei⁹ qđ ē do
mus orationis prohibet negociationē q̄ honesta putaꝭ:
cū sit de his q̄ in templo offerunꝭ:multomagis prohibet
comessationes: potationes:risus:lites: vaniloquium et
hmōi fieri in ecclesia dei. Ergo cū oīs xp̄i actio nobis

Hereoꝝ illicita venditio in tēplo.

debeat esse lex ꝛ preceptio:non licet candelas/vel alias
merces etiā dn̄o offerendas in ecclesia vēdi:nec aliquod
officiū:nisi merū ecclesiasticū exerceri. [Recordati ve:
ro sūt discipuli eius:q2 scriptū est] in psal. de xp̄o [Zel⁹

ps̄. lxviij.

dom⁹ tue comedit me] .i. accendit. Ex xp̄i em̄ facto recor
dati sunt scripture illius/ꝛ impletionis eius in xp̄o. Bo
nus zel⁹ est animi feruor in bonū:quo mens relicto ꝛ ab

Zel⁹ bon⁹ A zelo comedi

iecto humano timore ,p defensione veritatis accenditur
vn̄ Augu. Fratres vnusquisq3 xp̄ianus in membris xp̄i
zelo domus dei comedebaꝭ. Quis comediꝭ zelo domus
dei? Qui om̄ia q̄ forte ibi videt peruersa satagit: corrigi
cupit:emēdari nō quiescit. Si emēdare nō potes tolera:
geme:suspira:sustine paleam: verbi gratia:vides fratrē
currere ad theatrū ,phibe:mone:cõtristare:sic zelus do:
mus dn̄i comedit te. Vides alios currere/ꝛ īebriari vel:
le:prohibe quos potes:tene quos potes:terre quos po:
tes:q̄bus non potes blandire: noli acquiescere. Si autē
fueris frigidus ꝛ marcid⁹:ad te solū expectās/ꝛ q̄si tibi
sufficiēs dixeris in corde tuo. Quid mihi est curare alie:
na pctā:sufficit mihi aīa mea vt ipsam integrā seruē deo
Eya nō venit tibi in mentē seruus ille q̄ abscōdit talētū
ꝛ noluit erogare. Nūqd em̄ accusat⁹ est:q2 pdidit ꝛ non
q2 sine lucro seruauit? Sic ergo audite fratres mei: vt nō
cescatis. Nolite quiescere lucrari xp̄o:q2 lucrati estis a

Zelus q̄d sit.

xp̄o. Hec Aug. Vbi sciendū ꝙ zel⁹ dicit quādā itēsionē

amoris quo intense deū diligēs nihil sustinet/qđ amori suo repugnet. Ille igit̄ ꝓprie zelū dei habet:qui nihil pa tiēter sustinere potest cōtra honorē dei quē maxime dili git. Nos autē debem⁹ diligere domū dei intm̄ ꝙ zel⁹ ei⁹ nos comedat:cū si qđ cōtrarij fieri videmus:studemus etiā ꝗtūcūq; cari nostri sunt q̄ hec faciūt remouere:nec

Zeli meritum. timem⁹ ꝓpter hoc aliqua mala ꝑpeti. ¶ Attendendū est autē quāti meriti sit zelus domus dn̄i: et gn̄aliter om̄is zel⁹ bon⁹:cui⁹ actū inter prima opa xp̄s ostendit:cui⁹ me

Nu.xxv. j. Mac.ij. iij. Regū xviij. rito phinees pactum sempiterni sacerdotij accepit:cui⁹ feruore mathathias legem defendit:cuius igne succēsus helyas propheta baal iterfecit. ⌊Et dixerūt ei iudei:qđ signum ostendis nobis ꝛ hec facis:⌋ .i.quis cum tāta au ctoritate ꝛ potestate nos expellis:nō videtur hoc tui offi cij eē/nec credimus tibi licere:ergo ostēde nobis signū quo credam⁹. Quis enī factum esset bonū de se:nō tn̄ ꝑ tinebat ad quēlibet hoc facere: sed solū ad eū q̄ haberet auctoritatē corrigēdi excessus sacerdotū/qđ nō ꝯuenie bat alicui de cōi populo:cū sacerdotes essent superiores in populo illo:sed ꝓphete quoq; mittebant̄ ad hoc spāli ter a deo:cū ergo xp̄s nō esset fili⁹ aaron: et ꝑ cōsequens nec pōtifex ſm legē:nec esset rex i ꝯspectu ppl̄i:nō appa rebat eis q̄re sic auctoritatiue eijceret eos:mensasq; sub uerteret:nisi diuina auctoritate propheta magn⁹ missus esset:ꝛ ideo petierunt signū missionis sue/non ausi man⁹

Signa petunt iudei. in eum inijcere. Signū petunt/vt sue potētie fidē capiāt familiare enī erat iudeis signa q̄rere:vtpote per ea ad le gem ꝛ fidem vocati. Querebant autem nūc signum:non vt crederēt ꝛ venerarent̄:ꝛ quasi desperantes ꝙ signum ostēdere nō posset:ꝛ sic eū deriderēt/ꝛ impugnarent:qđ ex h̄ patet:q2 statim dictū suū īpugnauerūt. Dedit ḡ eis signū potestatis diuine in suscitatiōe corporis sui ꝓpria virtute:ꝛ q2 praue q̄rebāt nō dedit eis signū apertū:sed occultū/ꝛ in figura de sua resurrectione: quia digni non erant vt prediceret eis resurrectionem sui corporis ma nifeste. vn̄ ⌊rn̄dit ꝛ dixit eis. Soluite templū hoc:ꝛ in tri bus diebus excitabo illđ⌋ Hoc aūt dicebat spūaliter de templo corporis sui/sc3 intransitiue:hoc est de tēplo qđ est corpus suū/loquēdo de corpore suo sub noīe tēpli:q2

Templū qđ dicit̄. hūanitas xp̄i erat specialie habitaculū ipsi⁹ dei. Tēplum enī dr̄ in quo deus inhabitat: ꝛ q2 in corpore xp̄i diuini tas inhabitat:ideo corpus xp̄i templū dei/nō solum ſm aiam:sed etiā ſm corpus dicit̄. Nec dicebat hoc iperan do vel cōsulēdo/vel hortādo:sed id qđ facturi erāt ꝑdi cendo ꝛ denūciando:nō enī est v̄bū inductiuū ad hoc fa ciēdū cū fuit simpliciter malū ex parte iudeorū:xp̄s aūt nō poterat inducere ad malū:sed est v̄bū denūciatiuum ei⁹qđ erat ꝑ ip̄os fiēdū/q̄ hoc qđ affectabāt demōstrat nō esse abscōditum.q.d.⌊soluite⌋.i.soluetis:q2 in passione xp̄i aīa fuit soluta a corpore/ꝛ sanguis a carne:et conti nuitas mēbrorū in fixione clauorū ꝛ lancee:et ego virtu te in me latētis diuinitatis excitabo quasi a somno illđ

Signū a xp̄o datū. tēplū per vos dissolutū. Dedit ergo eis signum resurre ctionis futurū: q2 in hoc maxime potētia ꝛ virtus diui nitatis eius ostendit̄:non enī puri hominis ē:vt se a mor tuis excitaret:sed solus christus qui inter mortuos liber fuit:hoc potentia ꝛ virtute diuinitatis sue fecit. Hoc etiā fuit signum penitentie ꝛ remissionis: quod solum pecca toribus cōpetebat. Et q2 dedit eis signū in figura/vocās corpus suū tēplū:ideo illi carnales hoc nō intelligentes sed de inaīato tēplo eū hoc dicere putātes irridebāt eū/ ꝛ volebant arguere dictū suū ꝑ materiale tēplum dicen tes ⌊Quadragita ꝛ sex annis edificatū est tēplū h̄⌋.i. re edificatū⌊ꝛ tu i trib⁹ dieb⁹ excitabis illud:⌋hoc dixert deridēdo q̄si esset īpossibile:ꝛ multo pl⁹ derisissent si re surrectionē sui corporis manifeste ꝑdixisset:q2 difficili⁹

Templū xlvj. ānis factum. est resuscitare mortuū ꝙ̄ edificare tale tēplū. Et non lo quitur de tēplo facto ꝑ salomonē:q2 illud fuit edificatū in septē annis ꝛ ꝑfectū/ꝛ postea ꝑ Nabuchodonosor de structū:sed loquunt̄ de tēplo reedificato ꝑ zorobabel et neemiā post captiuitatē babilonicā:qđ factū fuit in.xlvj annis anteꝙ̄ cōpleret̄ inimicis ꝓhibentib⁹:q2 iudei ipe diebant̄ in edificatione tēpli a nationib⁹ in circuitu eorū existētib⁹⌊multi⌋aūt tūc⌊crediderunt⌋.i.credere incepe runt⌊in noīe ei⁹⌋.i.in sue diuinitatis notamine/cuius no tam fecit ꝑ signa:et ideo sequitur⌊videntes signa que fa ciebat⌋Unde patet ꝙ in fide adhuc ꝯfirmati nō fuerūt: q2 magis signis ꝙ̄ ex deuotione crediderunt⌊iesus autē

non credebat se eis ꝙ ipse nosset omnes/ꝛ qđ esset in ho mine⌋scire enī ea q̄ sunt in corde hoīm soli⁹ dei est:qui so lus corda plasmauit:ꝛ ideo sciuit ꝙ instabiles erant/ꝛ in tēpore tētatōis recederēt. Quapropter (vt dicit Beda) monemur vt nunꝙ̄ de nr̄a cōsciētia securi sim⁹:sed sem per solliciti formidem⁹:q2 qđ nos latet eternū arbitrum latere non valet. Dubitat̄ hic quenam signa viderunt fa cta a iesu cū nullū legam⁹ eū tunc signū fecisse in hierusa lem. Ad qđ pōt dici vno mō ꝙ multa signa facta sunt ibi tūc a iesu q̄ hic nō habent̄:nā euangeliste multa scienter pretermiserunt de miraculis xp̄i cū tot fecerit ꝙ nō pos sunt scribi de facili. Alio mō ꝙ inter cetera miracula po test maximū reputari signū:ꝙ cum flagello vno iesus de tēplo solus ꝛ parū adhuc reputatus eiecerit multitudi nē hoīm. Diuina q̄dem virtus in illo facto operabatur q̄ apparebat in affectu cū volebat. Corpus enim xp̄i erat instrumentū diuinitati coniūctū:ꝛ ideo q̄dam fulgor ra diosus ꝛ mirabilis egrediebat̄ de vultu et oculis ei⁹:vir tute diuina eos deterrens:quo territi sacerdotes et leui te/ꝛ alij/nō audebāt/nec poterāt ei resistere:sicut ꝛ ī pas sione vox illa diuinitatis quodāmodo instrumētū erat quo magnā armatorū multitudinē legit̄ ꝓstrauisse. Uñ Hiero.in mattheo de scōa electione. Plurimiq; arbi tramur maxima esse signorū:ꝙ lazarus suscitat⁹ est:ꝙ ce cus ex vtero lumen accepit:ꝙ in iordane vox audita sit patris:ꝙ transfiguratus in monte gloriā ostendit trium phantis:mihi autē inter oīa signa q̄ fecit dn̄s hoc videt̄ esse mirabili⁹:ꝙ vnus homo et illo tēpore cōtēptibilis:ꝛ intantum vilis:vt postea crucifigeretur: scribis ꝛ phari seis cōtra se seuiētib⁹ ꝛ vidētib⁹ lucra sua destrui:potue rit ad vnius flagelli verbera tantā eijcere multitudinem mensasq; subuertere/ꝛ cōfringere cathedras:et talia fa cere que infinitus nō fecisset exercitus. Igneū enī quod dam atq; sidereum radiabat ex oculis eius:ꝛ diuinitat̄ maiestas lucebat in facie. Hec Hiero. De his autem qui crediderunt in nomine eius:est sciendum ꝙ ſm Aug. Il li credunt in nomine eius:qui non solū propter signa cre dunt ꝛ adherent nomini eius:qui nondum sacramentū baptismi perceperunt velut cathecumini:hoc est instru cti:ꝛ quia plenā fidem vt oportet non habent in xp̄m et ei⁹ sacramenta:iō adhuc non credit se eis:q2 etiā nō dat eis corp⁹ xp̄i:qđ q̄dē corpus sicut conficere non pōt nisi sacerdos cōsecrat⁹:ita null⁹ sumere debet nisi baptizat⁹ Et ſm Chrys. Isti qui propter signa credebant in no mine eius/non firmiter/nec perfecte credebant in eum:ꝛ ideo non ꝯfidebat in eis:sicut in discipulis perfecte ꝛ fir miter credentibus: nec recipiebat eos ad perfectionem ꝛ cōuictū:vt cum eo īseparabiliter habitarēt:nec oīa sua dogmata et secreta eis cōmittebat:nec eis altiora myste ria fidei reuelabat:q2 horū credulitas nō erat ex fide fir ma:sed ex suspitione quā de xp̄o receperāt ꝓpter signa: nec estimabāt eū deū: sed hominē a deo missum doctorē veritatis. Et ideo signāter euāgelista vt ostēdat eos im perfecte credere:nō dicit ꝙ crederent in eū:quia nōdum credebāt in eius diuinitatē:sed dicit in noīe ei⁹.i.illđ qđ de eo noie⌊ret⁹ dicebat̄.f.ꝙ iustus ꝛ hm̄oi:vnde⌊nichode mus⌋inter istos⌊princeps⌋ac vnus de⌊phariseis⌋et ꝓn cipibus/seu magistris iudeorū:q2 in tenebris huius er roris erat⌊nocte ad iesum⌋et ad lucem venire perhibet̄. Ipse quidem in tenebris erat non lux:quia non renatus Et ideo nocte⌊ad lucē⌋venit q2 illuminari volebat pre timore quoq; populi quē offendere metuit:cum esset vn⁹ de rectorib⁹:q2 tūc populus per doctores et sacerdotes gubernabatur in palam venire:ꝛ sciri nō audebat/ne de synagoga expelleretur:pre verecundia etiam palam ad discendi: quia magister in israel erat secrete:ꝛ extra tur bam aliorum docendus: ad iesum solus venit/ vt ab ip̄o plenius instrueretur. In hoc etiam ꝙ nocte venit/a stu dio ꝛ diligētia inquisitionis cōmēdatur:et secretū signi ficabat ꝙ extra scriptū discere veritatē volebat.vñ Be da. Hic venit ad iesum nocte:cupiens secreta eius allocu tione discere mysteria fidei/cuius aperta ostēsione iam rudimentū perceperat. Hec Beda. Et q2 prudēter aper ta signa notauit plenius fidei mysteria requirit. Et ideo de his que ad fidem pertinent doceri meruit. Instruxit enī eum dominus de secūda ꝛ spirituali generatione/seu natiuitate:sc3 de baptismo ꝛ de introitu regni dei/ac de sua diuinitate / et vtraq; natiuitate: de passione quoq;

Scire cogitatiōes soli⁹ dei est

Signa h̄ facta.

Signorū maxima.

Credere ī noīe xp̄i q̄ dicunt̄.

Ioh.iij. Nichodemi ad xp̄m accessus.

sua/ac resurrectione/ꝛ ascēsione/necnon de vtroqꝫ aduē
tu:ꝛ pluribus alijs ad salutē necessarijs. Unde cōgruen
ter hoc euāgeliū in festo trinitatis legitur: quia in eo de
baptismo dicit̄ qui in noīe trinitatis ꝯfert̄. Hoc quippe
sacramentū baptismatis est necessitatis: ꝛ ideo oportet
ꝙ habeat̄ in re si est possibile: vel in voto quo ad preoccu
patos: nā vbi ꝯtemptus in aliquo baptismū aque exclu
dit: neqꝫ baptismus flaminis: neqꝫ sanguinis ꝓdest ei ad
vitā eternā: qꝛ nō pōt introire in regnū dei. Hoīes nāqꝫ
nō ascēdūt illuc/nisi inqꝫtum efficiunt̄ mēbra christi per
generationem autem spiritualem vniunt̄ sibi/ꝛ membra
Baptismi virtute in celū ascēdit̄ — eiꝰ fiunt: ꝛ sic virtute ipsius ascendūt. [Nemo enī ascen
dit] .i. ascendere poterit [in celū] ꝓpria virtute [nisi q̄ de
scēdit de celo] nō per motū localē celū dimittēdo: sꝫ car
nē de nouo sibi vniendo: quia omnis qui ascēdit virtute
ipsiꝰ ascēdit/ꝛ ipse solꝰ ꝑ suam virtutē propriā ascendit.
¶ Si autem hic obijcitur ꝙ plures veteris testamēti sal
uati sunt sine baptismo: dicendū ꝙ non erat in precepto
consecuti sunt tamen spiritualem vitam per gratiam in
fide xpī venturi: ꝛ sic habuerūt rem baptismi: habuerūt
ipm etiam in figura in aliquo correspōdente per qđ tol
lebatur peccatum originale. Ideo etiam hoc euangeliū
in festo trinitatis legit̄: qꝛ in eo quelibet ꝑsonarum aper
Trinitatis expressio. — te exprimitur. Nā ꝑsona filij est que loquitur: ꝑsona pa
tris exprimitur cū dicit̄ [scimꝰ qꝛ a deo venisti] persona
spūsscti cū dr̄. [Nisi quis renatꝰ fuerit ex aqua ꝛ spūsctō
ꝛc.] Exprimuntur autē ꝑsone diuine cū suis appropria
tis. Exprimit̄ autē ꝑsona patris cū sua potētia cū dicit̄
[Nemo potest hec signa facere q̄ tu facis: nisi fuerit deꝰ
cum eo] signa enī facere diuine potētie est. Exprimitur
ꝑsona filij cū sua sapiētia cū dicit̄ [scimꝰ qꝛ a deo venisti
magister] ad magistrū enī spectat sapientiā docere. Ex
primit̄ ꝑsona spūssancti cū sua bonitate cū dicit̄ [spiritꝰ
vbi vult spirat] nō enī nostris meritis: sed ex sua gratui
Attributa ꝑsonis diuinis. — ta bonitate se nobis infundit. Quis enī pater et filius ꝛ
spūssanctus habeant eandē potētiā/sapientiā/et bonita
tem: tamē qꝛ apd̄ nos nomē patris ꝓpter antiquitatem
importat impotentiā/ne simplices hoc crederent de pa
tre celesti attribuitur sibi potentia. Similiter nomē filij
apud nos ꝓpter iuuētutem importat imperitiā: ideo ne
de filio dei h̄ credat̄: attribuit̄ sibi sapiētia: similiter no
men spūsscti apud nos iportat quādā furorē: iuxta illđ
Esaie.ij. — Esa. Quiescite ab homine: cuiꝰ spūs in naribꝰ eius est: idō
Fides de trinitate qđ ꝯferat — ne de spūsancto hoc credatur attribuit̄ sibi bonitas. Fi
des et confessio sctē trinitatis/si eam deuote receperimꝰ
valet inter cetera ad tribulationū propulsionem. Nam
sicut ait iohānes damas. Cū apud cōstantinopolim pesti
lentia grauis esset: quidam puer de medio populi in celū
raptꝰ cāticū sctē trinitatis: scꝫ sctē deꝰ/sancte fortis/san
cte ꝛ misericors saluator miserere nobis ab angelis est
edoctꝰ: quod cū rediēs corā populo decātasset mox om
Moralit̄. — nis pestilentia est fugata. Per nichodemū qui venit ad
iesum/vt de pertinētibꝰ ad fidē plenꝰ erudiret̄: significa
tur discipulus humilis ꝛ diligens qui venit ad doctorē/
vt ab ipso instruat̄ qui debet eū dulciter recipere: exem
plo christi qui nichodemum dulciter recepit: ac mansue
te valde ꝛ cū quiete ei loquebat̄/quod est contra irascē
tes qui furiose: ꝛ cū clamore frequēter loquūtur: contra
quos est remediū vtile molliter ꝛ sine clamore respōde
re: s̄m illud sapientis. Responsio mollis frāgit iram: ser
Prouer.xv. — mo durus suscitat furorem. Etenim s̄ꝫ Chrys. Si famu
li cum aduersus eos irascimur portant humiliter/ꝛ cum
silentio contumeliā ꝓpter timorem nostrū qua venia di
gni erimus: aut quā excusationē habebimus nos qui ꝓ
pter dei timorem aliquid ferre non possumus: magis au
tem nolumus. Oratio.

U dn̄e vniuersorū/q̄ nullā hn̄s indigētiā vo
luisti tēplū tuū fieri in nobis: eijce a corde et
corpe meo oīa offēdicl'a ꝛ tibi displicētia: mū
dās me ab oībꝰ inqnamētis ꝛ maculis mētis
ꝛ corporis: ꝛ fac de me tibi tēplū gratū ꝛ idoneū: in quo
habitare delecteris tu: cuiꝰ delicie sunt eē cū filijs hoim
O sapiētia q̄ ex ore altissimi ꝓdisti/ꝛ magister qui a deo
venisti doce me queso a malo declinare/ꝛ bonum facere:
terrena despicere/ꝛ celestia amare. vt veterē hoiem cum
suis actibus exuens/ꝛ nouū induens/quasi de nouo na
tus regnū tuū introire merear ꝛ videre. Amen.

De icarnatiōe Johānis baptiste. Ca.xxvij.

Ost hec: scilicet cōpletis
diebus festis in hierusalē q̄ est in vna
ꝑte iudee [venit iesus cum discipulis — Joh.iij.
suis] ꝛ credentibꝰ/in aliā partē iudee
scꝫ in iordanē q̄ a sorte iude: vel a re — Judea vn̄ dicta.
gno duarū tribuum iudea dicebat̄. A
tribu ei iude q̄ erat ꝑncipalis ꝛ regia
terra vbi habitauerūt filij israel noīata est iudea [ꝛ illic
demorabat̄] ꝛ ꝑ suos discipl'os [baptizabat] multiqꝫ fie
bant credentes ꝛ discipuli eiꝰ. Judea interpretat̄ confes — Judea cōfessio interpretatur.
sio/ad quā venit iesus: qꝛ xp̄s ꝯfitētes/vel sua pctā/vel
diuinā laudē visitat: ꝛ illic morat̄: qꝛ tales nō transitorie
visitat [ꝛ illic baptizat] .i. a pctīs purgat. Un̄ alchuinꝰ
per iudeam quippe signant̄ cōfitentes/quos visitat xp̄s
vbi enī est peccatorū confessio/vel diuinarū laudū/illuc
venit iesus ꝛ discipuli eiꝰ/hoc est doctria et illuminatio
eius: ꝛ tibi moratur purgando a delictis ꝛ vitijs per ba
ptismū sctī spūs: s̄m Aug. Xp̄s ꝑmo baptizauit discipu — Baptizat xp̄us.
los aqua ꝛ spū sancto: postea officiū baptizādi eodē ba
ptismate discipulis reliquit: intētus ꝑdicatiōi ꝛ doctri
ne: sicut ꝛ apl's Paulus paucos per se baptizauit: vt pos — j.Cor.j.
set predicationi fidelꝰ intēdere. Postea ergo soli disci
puli iesu baptizabāt: eo interim circa altiora docēdo oc
cupato. In quo dedit exemplū prelatis ecclesie ꝯmitten
di ea q̄ per inferiores possunt cōmode fieri/vt ipi liberiꝰ
possint in altioribꝰ exerceri. Et q̄uis iesus tūc nō bapti — Baptizat xp̄s semꝑ.
zaret manibus suis: ꝛ ministeriū exhibēdo/sed discipuli
eius: baptizabat tn̄ presentia maiestatis. Ipsius enī erat
baptismi sacramētū ꝛ ad discipulos pertinebat ministe
riū: hic est enī qui baptizat: ergo adhuc iesus baptizat/ꝛ
quousqꝫ baptizandi sumus iesus baptizat. Unde Aug.
Utrūqꝫ verū est: qꝛ iesus ꝛ baptizabat: ꝛ non baptizabat
Baptizabat eī/qꝛ ipse mūdabat: nō baptizabat: qꝛ ipse
non tingebat. Prebebāt discipuli ministeriū corporis:
prebebat ille adiutoriū maiestatis: de quo dictū est: hic
est qui baptizat. [Johānes autē baptizabat i ennō iuxta
salim] oppidū ꝓpe iordanē situ [qꝛ aque multe ibi erāt]
qđ est etiā interpretatio eius qđ dicit̄ in ennō: ennos he
braice dicit̄ aqua latine. Et dicūt aliqui ꝙ hoc oppidū
alio nomine vocet̄ salem: ꝛ sit locus vbi regnauit melchi
sedech: sed hoc est falsum: qꝛ salē vbi regnauit melchise
dech idem est qđ hierusalē: nā ipam edificauit melchise
dech: et ꝑmo dicta est salē. i. pacifica ex ꝯditione regis q̄
regnauit i pace. Postea dicta ē hierusalē a tpe q̄ abraā
voluit ibi offerre filiū suū: qꝛ locū illū appellauit dn̄s vi
det: ꝛ ita hierusalē interpretat̄ visio pacis: qꝛ cū prima
interpretatione addita est visio. ¶ Mittebat aūt iohānes — Baptismꝰ iohannis
ad iesum baptizari q̄ veniebāt ad eū: sed nō mittebantur
ad iohānē veniētes ad iesum/sicut an̄ baptismū xp̄i iohā
nes baptizabat in noīe xp̄i vēturi: sic post baptismū xp̄i
illos quos baptizabat ad xp̄m mittebat: sic ꝛ in suū testi
moniū de xp̄o ꝯfirmabat. Et exinde turbati: ꝛ inuidia mo
ti discipuli iohānis: ꝛ indiscrete zelātes ꝓ magistro suo: — Discipulorū iohannis murmuratio.
volentesqꝫ ꝑferre baptismū eiꝰ xp̄i baptismo/murmura
bant ꝙ magistri sui gloriā zelabat: quia videbatur eis ꝙ
magistri sui ꝛ baptismi eius auctoritatem minueret. Et
[facta est questio] ꝛ cōtrouersia [de purificatione] .i. ba
ptismo [a discipulis iohānis] defendentibꝰ magistri sui
baptismū: ꝛ putantibꝰ eū maiorē xp̄o quē viderant a io
hāne quasi maiore baptizatum [cū iudeis] .i. xp̄i discipu
lis: ꝛ alijs ad xp̄i baptismū venientibꝰ/ꝛ magis ad ipm
ꝓpter miracula currētibꝰ/ꝛ dicētibꝰ maiorē esse xp̄m: et
ad eius deberi cōcurri baptismū tanq̄ ad baptismū me
liorē: quia iohannes mittebat quos baptizabat ad iesū:
non iesus mittebat quos baptizabat ad iohānē. Et hec
questio ad iohannē ꝑ suos discipulos est delata/ꝛ queri
monia de xp̄o facta ꝙ baptizaret: ꝛ plures ad eum q̄ ad
iohānē currerent: vnde zelo indiscreto moti [dixerunt ei
Rabbi] cū sis excellenter magister oīm: ꝛ magistri debe
as habere gloriā [qui erat tecum] sicut cū principaliori
[trās iordanē] vbi eū quasi discipulum baptizasti/et sic
beneficiū ei prestitisti [cui etiā testimoniū perhibuisti]
id est quē tu clarū ostendisti/ꝛ sic magnū honorem ipen
disti [ecce hic] a te separans nunc [baptizat] ꝛ eadē tibi
audens tuū officiū vsurpat: vnde valde miramur [ꝛ oēs
ad eū] ꝛ ad ipsius baptismū [veniūt] ꝛ te qui eum bapti
zasti dimittunt: quasi dicerent. Nos deserimur hic ra

ritas est:ad illũ turbe concurrunt: de te nõ curatur/ꝛ sic
gloria tibi surripitur. Nõne ꝓhiberi debent/vt ad te po
Gloria vana. tius veniãt. vbi Chryſ. Ipse quidẽ nõ baptizabat:ſʒ nũ:
cij volẽtes erigere eos qui audiebant ĩ inuidiã/ita annũ
ciauerunt:qꝛ oĩm malorũ causa est vana gloria. Hec enĩ
eos zelotipia duxit:neqꝫ ad maliciã solã ĩpellit captos:
sed ꝛ v̾tutibꝰ obstat:labores q̃dẽ sustinere cogẽs/fructi:
bus vero priuãs. Hec Chryſ. Iohãnes autẽ emulatio:
nem ꝛ inuidiã discipulorũ sedare volẽs/xp̃m cõmenda:
bat/ꝛ excelsa de eo predicabat:seqꝫ nõ xp̃m/sed eius nũ:
ciũ:nec sponsum ecclesie/sed spõsi amicũ esse dicebat:et
ꝙ illũ oporteret crescere et exaltari:nõ in se/ſʒ q̃tum ad
alios fama ꝛ auctoritate:inq̃tũ eius virtus ꝑ miracula
Crescit xp̃s:decrescit iohẽs. ꝛ opa magis ꝛ magis inciperet eis innotescere:ip̃m aũt
minui ꝛ humiliari in revera:ꝛ quo ad populũ in fama:si
cut lucifer minuitur in claritate quo ad apparentiã oriẽ
te sole:ꝛ auctoritas preconis adueniente iudice:et offici
um legati adueniente principe. In estimatione quippe
populi et xp̃s creuit:quia agnitus est qđ erat:ꝛ inuẽtus
est esse xp̃s qui putabat̃ tantũ ꝓpheta:ꝛ iohãnes decre:
uit/qꝛ cessauit dici qđ nõ erat:ꝛ inuẽtus est eius ꝓpheta
qui putabat̃ xp̃s:cui attestat̃ ꝙ iohãnes natus est decre
scentibus diebus:xp̃s crescẽtibꝰ:et ꝙ iohãnes capite mi
Moralr. nuitur:xp̃s in cruce extendit̃. ¶ Moraliter autem hoc de
bet esse in vno quoqꝫ nostrũ:qꝛ oportet illũ scʒ xp̃m in te
crescere/vt scʒ eius proficias cognitiõe ꝛ amore:quia in
quãtum magis eum potes cognoscendo et amando ꝑci:
pere:tanto magis xp̃s crescit in te:sicut qui magis ꝓfi:
cit in videndo vnã et eandem lucem:reputat lucem illã
magis crescere:ꝛ hoc oportet hoĩes sic proficientes mi:
nui in sui reputatione:qꝛ quãto plꝰ homo cognoscit de al
titudine diuina/tãto minorẽ reputat paruitatẽ ꝛ huma:
nitatem. Discipulis iohãnis pro magistro suo indiscre:
te zelantibus/ꝛ de christo querimoniã facientibus simi:
les. Sunt multi etiã religiosi qui magis adherent q̃bus
dã opinionibus:pro eo ꝙ sunt opiniões illorũ quos ma
Platonis dictũ. gis diligũt/q̃ꝫ pro ipsa veritate:ꝛ Plato dixit de socra:
te magistro suo: amicꝰ quidẽ socrates/sed magis amica
veritas:per hoc autem ꝙ eosdem discipulos suos repre:
hendit:informantur doctores boni vt tales adulationes
Detractores nõ audiẽdi sunt non recipiãt/sed magis repellant. Considerent etiã hi q̃
detractores libenter audiũt:ꝛ cõtra eos quibus detrahi
tur subito seuiũt:quomodo iohãnes discipulos xp̃o de:
trahentes statim cõpescuit:xp̃m laudibꝰ extollendo/et
se humiliando:et exemplo eius detractores compescant
de se humiliter sentiendo:ꝛ detractos laudando:ipsosqꝫ
ꝓuer.xxv. detractores fortiter reprehendant:ꝛ eis malum vultum
Ex mar. ostendant:quia(vt dicit sapiens) Uẽtus aquilo dissipat
vj.ꝛ mat. pluuias:ꝛ facies tristis linguam detrahentem.⌊In illo
xiiij. tẽpore⌋dũ hec agerent̃:ꝛ cũ iohãnes vno anno ꝛ tribus
mensibus predicasset:ꝛ arguens herodem plurimos cõ:
uertisset⌊misit herodes tetrarcha⌋ministros⌊ac tenuit⌋
et cepit iohannẽ.per eos:et vinxit seu⌊ligauit eũ⌋qui libe:
re predicauerat dei verbũ:ꝛ ad se in galilea adductum
⌊posuit⌋seu poni fecit⌊in carcere propter herodiadem⌋
quam fratri suo abstulerat/et sibi copulauerat illicite:
quã ſm legem quã acceperat non liceret sibi habere vxo
rem fratris sui eo viuente: sic dyabolus spiritualiter te:
Herodes ꝓselitus. net per delectationẽ:alligat per cõsensum: incarcerat ꝑ
consuetudinem:propter animã a vero sponso christo se:
paratam/ꝛ alij copulatam:proselitus quippe fuit hero:
des:ꝛ circũcisionẽ receperat/vt magis acceptus iudeis
eẽt/vt regnare super eos posset:ideoqꝫ ad legẽ moysi te:
nebat̃ in h̃ sicut ceteri:et propter legis quoqꝫ naturalis
honestatẽ nõ licebat fratri reuelare turpitudinẽ fratris
sui:ducẽdo etiã eo mortuo eiꝰ vxorẽ/nisi ad suscitandũ
Ueritas predicanda est. ei semen. Unde⌊iohannes⌋tanq̃ꝫ testis ꝛ defensor verita
tis⌊dicebat⌋herodi⌊non licet tibi habere vxorẽ fratris
tui⌋in quo virtus et constantia iohannis ostenditur qui
maluit apud herodem periclitari:q̃ꝫ propter adulatio:
nem immemor eẽ preceptorum dei. Hic enĩ venerat ĩ spũ
ꝛ virtute:arguit herodem/ꝛ herodiadem: sicut helyas/
achab/ꝛ iezabel. Nõ omisit dicere veritatẽ propter hero
dis potestatẽ: vel herodiadis insidiationẽ:dans in hoc
Incarcerãdi iohãnis occasiones. exemplũ ꝑdicatoribꝰ euãgelij:vt propter talia nõ omit:
tant constantiam predicandi veritatẽ. Primo ergo he
rodes iohannẽ incarcerauit/ex eo ꝙ ip̃m reprehẽdebat
de herodiade/quã fratri abstulerat:et ideo ad suggestio
nem herodiadis ipsum in vinculis posuit. Secundo ex
eo ꝙ iustitiam ꝛ baptismum predicabat: ꝛ ideo multus
populus ad iohannem ob baptismũ et predicationẽ vn:
diqꝫ confluebat. Et timens herodes ne sui populi iohan
nem sequentis dispendium haberet:ꝛ ob verba iohãnis
populo cum esset alienigena exosus fieret: eũqꝫ a regno
ob incestũ pelleret:iohannem hinc tenuit/ꝛ vinctum po:
suit in carcere:non ausus eum statim interficere. Tertio
ex eo ꝙ iohannes quendam magnum regem post se ven:
turum predicabat:et cum romani ordinassent ne aliquis
sine senatus auctoritate rex nominaretur/offẽsã cesaris
timuit:ꝛ ideo ipsum incarcerauit:ꝛ insuper propter hoc
est captus et incarceratus: quia pharisei propter inui:
diam de predicatione iohannis turbati suaserant hero:
di vt caperet eum: incitantes herodem ad eius mortẽ.
⌊Herodias autem⌋adultera⌊insidiabat̃ ei⌋timebat enĩ
ne herodes ad predicationem iohannis de peccato suo
peniteret/ꝛ eam marito suo redderet qui eam forte occi
deret:et ideo volens iohannem occidere mortem eiꝰ que
rebat: sed quonam facto id aggredi posset inuenire non
poterat⌊Herodes enim metuebat iohãnẽ⌋eum reuerẽ:
do timore mundano vel humano⌊sciens eum virum iu:
stum⌋quo ad homines⌊et sanctum⌋quo ad deum⌊ꝛ cu:
stodiebat eum⌋ne ab herodiade occideretur: et ex hoc
ipse herodes damnum ꝛ periculum pateretur:solo enim
metu ab interfectione iohannis tenebatur:quia propter
sanctitatem eiꝰ que erat nota toti populo/timebat si eũ
interficeret/ne totus populus cõtra eum insurgeret: qꝛ
omẽs iohãnem ꝓphetam sanctum reputabãt⌊Et audi: Herodis
to eo multa⌋scʒ quedam parua nõ principalia⌊faciebat⌋ simulatio.
simulatorie non ex veritate⌊ꝛ libenter eũ audiebat⌋ scʒ
simulatorie.i.audire simulabat:totum enim istud erat si:
mulatoriũ/vt ex tali auditu et obtemperatione in aliqui
bus retineret populum a rebellione contra ipsum. Hero
des populũ/ꝛ seditionẽ eius timebat:ſʒ amor mulieris
superabat:ꝑ quo etiam deum postponebat: qꝛ deũ in cã
nõ habebat.nã ſm Chryſ. Facile deuiat a iusticia/qui ĩ
causis nõ deũ:sed hominem formidat:timor enĩ dei cor:
rigit:timor autẽ hominũ peccandi differt facultatem :ꝛ
operationem nõ aufert:sed retinet voluntatem donec ha
beat oportunitatem vel occasionẽ: vnde et quos suspen:
dit a crimine/auidiores reddit ad crimẽ/ꝛ estuat animo
quousqꝫ ꝑficiat ad malum cogitata. Soliꝰ enĩ dei est ti:
mor qui nocentes corrigit:fugat crimina: innocentiã tri
buit:perpetuã confert facultatem. hec Chryſ. Iste q̃ io
hannem tenuit ꝛ ligauit in carcere/eo ꝙ de malis suis eũ
arguebat charitatiue:et qui similia faciunt similes sunt
freneticis/qui pium medicũ percutere vel occidere que:
runt. Considera nunc quomodo iohannes magis vole:
bat deo q̃ꝫ hominibus placere:magisqꝫ timebat deum q̃ꝫ
homines offendere:eiusqꝫ exemplo semper ad deum ma
gis q̃ꝫ ad homines aspiciendo in omnibus dei benepla:
citũ facias :et ab eiꝰ offensa omnimode abstineas. vnde
Chryſ. Sũ a ꝑniciosis quid patimur hominibꝰ:ad ꝑnci
pem nostrũ cõsideremꝰ ꝛ cõsummatorẽ fidei:ꝛ quoniam
a malis hoĩbꝰ:ꝛ qm̃ ꝓpter veritatem:et quoniã propter
eum. Si enim hoc excogitauerimus omnia facilia erunt
et portabilia. Si enĩ ꝑ amabilibus quis patiens gloria
tur:ꝛ ꝓpter deum si patiatur quicq̃ꝫ suscipiet sensum.
Si enim ipse rem reprobabilissimã(videlicet crucẽ)glo
riã vacabat:multo magis nos ita disponi oportet. Opor
tet ergo cum debemus quid pati indelectabile non labo
res: sed coronas excogitare:ꝛ si malũ quid delectabile
appareat/excogitare quoniã deꝰ non vult/ꝛ indelectabi
le confestim apparebit: si enim hominum timor auertit
ab inconuenientibus rebus:multomagis christi dilectio
Hec Chrysosto.

Oratio.

Omine iesu xp̃e magister bone/doce me veri:
tatem vite/iusticie/ꝛ doctrine/cordis/oris/et
operis ꝓpter metũ/vl̃ fauorẽ humanum/seu
mundanũ nõ omittere: ne temeritudo carna:
lis timoris/ vel amoris valeat ĩ me perfectionẽ spũalis
dilectionis ĩpedire:ꝛ qm̃ ꝓpter pctm̃ primorũ parentũ
vis irascibilis nostra cõtraxit debilitatẽ rõnabilis cali:
ginẽ/et cõcupiscibilis pronitatem:da mihi paracletũ de
fensorẽ ꝯ ꝑsecutionis illuminatorẽ:cõtra erroris inflam
matorẽ:cõtra cõcupiscẽtiã:vt in oĩbus valeam benepla
citum tuum facere/ꝛ ab offensa tua abstinere. Amen.

De initio publice p̄dicationis domini iesu Capitulum.xxviij.

Mat.iiij. Cum autē iesus audisset
ꝙ iohānes tradit⁹ esset ſm Chry. sine
dubio a deo: q2 in vnū sanctū nemo po
test aliqd nisi tradiderit eū deus/ ꝛ co
gnouisset per īti mationē sibi factā: q2
audierūt pharisei ꝙ plures faceret di
scipulos ꝛ baptizaret ꝙ̄ iohānes: ꝛ in
de cōtra eū inuidiā ceperūt maiorē. ꝙ̄ꝙ̄ iesus nō bapti
zaret/ tūc p semetipm exteriori tinctione corporū: sed di
scipuli ei⁹ (quos tn̄ ipse baptizauerat) prius reliqt iudeā
in qua erant pharisei increduli/ inuidētes augmento ba
ptismi ꝛ doctrine xp̄i/ q̄ ad capiēdū iohānē cōsiliū dede
runt/ ꝛ xp̄m etiā p̄seq cogitabāt ,ppter baptismū ipsi⁹ q
crescebat/ ꝛ ,ppter doctrinā ei⁹ p quā euacuari legē intel
ligebant: ꝛ sic docēdi gētiles habebat occasionē ꝛ [se ces
Cessit xp̄s sit] seu abijt iterū [in galileā]. Cessit aūt iesus p̄mo vt exē
ob multa. plū patiētie ꝛ māsuetudinis malis cedēdis daret. Secū
do vt absentatiōe inuidiā eoꝝ mitigaret donec melioris
animi fierent. Tertio vt nobis fugiendi persecutores et
periculū formā preberet. Quarto vt alijs euangeliū p̄di
caret. Quinto q2 tempus passionis sue nondum venerat.
Sexto vt verbi dei transitū a iudeis ad gentes p̄figura
ret/ ꝛ ex hoc discipulos quid q̄n̄ꝙ facturi essent instrue
ret. Iste enī transit⁹ eius transitū eiusdem ad gentes si
gnificabat/ ad quas eū trāsire impellebāt. Et regressus
ei⁹ in galileā in virtute sp̄us faciendi signa et miracula:
q2 ꝙ̄uis esset plenus sp̄ū sancto/ tn̄ extunc plus manife
stauit virtutē suā in publicatione doctrine ꝛ operatione
miraculoꝝ: ꝛ fama exijt de eo p vniuersam regionē/ et re
ceperūt eū galilei honorifice propter illa que eum in hie
rusalē in die festo fecisse viderāt ꝛ cognouerant propter
que etiā nichodemus crediderat [ꝛ relicta ciuitate naza
reth] vbi fuerat concept⁹ ꝛ nutritus [venit] ad predican
dū in galileā [ꝛ habitauit in ciuitate capharnaū mariti
mā] que iuxta mare est sita prope nazareth [in finibus za
bulon ꝛ neptalim] et [exinde] .i. de finibus illis [cepit ie
sus] apte [predicare ꝛ dicere] q̄m impletū est tempus: scꝫ
humane redēptionis/ ꝛ venit plenitudo tp̄is: ergo dum
tēpus habetis [penitentiā agite] ꝛ credite euangelio: q2
sine penitentia et fide/ impossibile est placere deo. [Ap
propinquauit eī regnū celorū] q2 ianua celi aperta est p
xp̄m. vn̄ Beda. Regni enī celoꝝ ianuis appropinquare
est de his queꝙ quib⁹ ab eo discesserat penitere. vnde et
Hiero. de Hiero. Penitentiā agite qui vultis eterno bono .s. regno
penitentia dei adherere: qui enī desiderat nucleum/ frangit nucem:
agenda. amaritudinē radicis/ dulcedo pomi cōpensat: pericula
maris/ spes lucri delectat. dolorē medicine/ spes salutis
Predica mitigat. ¶ Mystice p hoc ꝙ iesus anteꝙ̄ publice predica
toris offm̄ ret venit in galileā: insinuatur ꝙ predicator euāgelij pri
us debet transmigrare de carnalibus ad spiritualia: de
terrenis ad meditandum celestia: quia galilea transmi
gratio interpretatur: ꝛ per hoc ꝙ habitauit capharnaū
que maior ꝛ populosior erat vt predicando et miracula
faciendo/ plures illuminaret: reliqt (ſm Remigiū) pre
dicatorib⁹ exēplū/ vt eo tp̄e/ ꝛ in locis illis studeāt p̄di
care: q̄n ꝛ vbi multis possunt ,pdesse. Capharnaū etiā di
cit esse inter fines iudee ꝛ gentium: exinde ergo iesus pre
dicare cepit vn̄ vocare iudeos ꝛ gentes presignaretur: q̄
Ephe.ij. vtrosꝙ saluare venerat. In galilea enim gentes simul ꝛ
iudei habitabāt/ ꝛ ideo ibi debuit fundari lapis angula
ris q̄ fecit vtraꝙ vnum: duos in se concludens parietes
gentiū ꝛ iudeoꝝ: vn̄ ꝛ post dixerūt sacerdotes ad pilatū
Lu. xxiij. Cōmouit vniuersam iudeā: incipiens a galilea vsꝙ huc
Sūt aūt due galilee/ vna iudeorū/ altera gentiū. Diuisa
est enim galilea a tp̄e salomonis qui .xx. ciuitates in gali
lea dedit hyrā regi tyri/ q̄ gentes ibi posuit/ q̄ pars post
ea dicta est gentium/ et reliqua iudeorum. Et merito in
confinio illo cepit dn̄s predicare/ vt multi iudei ꝛ genti
les ad predicationē cōfluerent: in quo ostendebat ꝙ ad
redemptionē gentiū ꝛ iudeorū venerat. Vel [exinde] scꝫ
postꝙ̄ baptizatus: vbi mōstratur in eo plenitudo gratie
p trinitatis testimoniū: postꝙ̄ tentat⁹. vbi mōstrat in eo
sanctitudo vite p victoriā tentationū: postꝙ̄ a iohanne
testificat⁹/ vbi monstratur certitudo ydoneitatis ad pre
dicandum: postꝙ̄ iohannes traditus: vbi significatur ꝙ
deficiēte lege incepit euāgeliū. sicut sol sequit auroram
[cepit iesus predicare ꝛ dicere penitentiā agite] non tn̄ Predica
dicite contra loquētes qui dicunt ꝛ nō faciūt: non tantū tionis xp̄i
in animo ,pponite contra differentes: nō omittite contra initium.
negligētes: nō destruite cōtra recidiuantes: sed agite pe
nitentiā quasi medicinā ad sanandū morbū: quasi arma
turā ad ineundū bellū: quasi clauē ad reserandū celū: et
ideo subdit: appropinquabit enī regnū celorū: sicut elon
gatur per peccatum/ ita appropinquat per penitētiam:
recto autē ordine a iohāne tradito incipit predicatio do
mini: q2 desinēte lege orit grā euangelij: q̄d bona annun
ciatio solet dici. Lex enim promittebat bona terrena et
transitoria: sed euangeliū ,pmittebat celestia et terrena.
vn̄ Theophilus. Vetus naꝙ testimoniū his q̄ seruabāt
illud dierū longitudinē promittebat. euāgeliū vitā eter
nā. vnde ꝛ Chrys. Propter hoc neꝙ predicauit ante io
hannem donec ille incideret in carcerem: vt non hac pre
dicatione multitudo populi scinderetur: iccirco neꝙ si
gnū vllū fecit iohannes: vt ex hoc quoꝙ multitudinem Signa
traderet xp̄o/ que ad eum signoꝝ admiratione cōfluerent nulla fecit
vn̄ etiā Aug. Premissus est iohannes velut vox ān̄ ver iohannes.
bū: aurora ante solem: preco ante iudicē: seruus ante do
minū: amicus ante sponsum: ꝛ q2 vniuersum mundū tene
bre ꝛ nox infidelitatis oppresserant/ ꝛ solem iusticie aspi
cere nō valebant: beatus iohannes quasi lucerna premit
titur/ vt oculi q̄ lippitudine iniquitatis oppressi magnū
ꝛ verū lumen videre non poterant admissum lumē lucer
ne: primum quasi tenuem splendorē videre consuescerēt
vt paulatim peccatorum nubilo recedēte: ꝛ infidelitatis
digesto humore christo adueniente ab illo celesti lumine
letificari potius ꝙ̄ retorqueri possent. hec Aug. ¶ Et no Euangeli
tandum ꝙ perfectio euangelica versatur precipue circa ca p̄fectio
tria: videlicet circa opa pietatis: circa consilia humilita circa tria.
tis: ꝛ circa p̄cepta charitatis: hec etiā tria precipue dn̄s Predica
docuit in euangelio. Incepit aūt dn̄s (sicut iohānes) ea tio christi
dē predicās que ille ante dixerat: vt p̄dicatio discipuli ꝛ cōformis
magistri cōsona esset/ ꝛ dn̄s p̄dicationem ac doctrinam iohannis.
iohānis approbaret ꝛ cōfirmaret: ac superbiā eorū q̄ di
cta aliorum dedignant accipere confutaret: ac vt se eun
dē dei filiū/ cuius ille propheta sit esse ostēderet. Verbū
ergo q̄d in iohanne organo/ ꝛ in omnib⁹ ,pphetis clama
uerat predicans regnū dei a penitētia inchoare volebat
q2 nisi remisso pctō p baptismū ꝛ penitentiā cōdignā/ nō
poterit q̄s intrare in regnū celorū: vn̄ nō statim iusticiā
p̄dicauit/ sed penitentiā. Quis ergo ausus est dicere/ vo
lo bonus esse ꝛ nō possum. Penitētia enī correctio est vo
lūtatis: ꝛ si vos mala nō terrent/ vt scꝫ penitētiā agatis:
vel bona delectent/ appropinquabit enī regnum celorū
i. beatitudo regni celestis: ac si dicat. Parate vos ad pe
nitentiā: q2 appropinquabit tēpus mercedis eterne. hec
Chry. Predicauit aūt dn̄s penitētiā appropinquāte re Pn̄ie pre
gno celoꝝ ꝛ fine mūdi: vt formidaret forte iuuenilis etas dicatio.
mūdi. Nūc vero appropinquante regno celorū ostendit
regnū mūdi agere in extremis: ideo merito debet cōuer
ti. Sic itaꝙ dn̄s a baptismo suo vsꝙ ad iohānis incarce
rationē predicauit/ ꝛ docuit occulte/ ꝛ in locis priuatis:
sꝫ post ei⁹ incarcerationē publice ꝛ in synagogis. Sicut Predica
enī iohannes erat p̄cursor xp̄i/ ita predicatio iohannis catio xp̄i
erat p̄uia xp̄i p̄dicationi: ꝛ ideo xp̄s nō p̄dicauit cōtter ꝛ cur post io
publice ante iohānis incarcerationē/ sed finita eius p̄di hannem.
catiōe. Ex hoc nobis tribuēs exēplū humilitatis stupē
de/ dn̄s seruo suo iohāni lōge se inferiori in p̄dicationis et
doctrine officio hūiliter dignat⁹ est deferre. O quot sunt
,pchdolor hodie religiosi/ q̄ nō dico inferiori/ sed nec pa
ri/ imo nec superiori deferūt: in quo se dei filio p̄ferre/ et
eū preire cōtēdunt. Ad p̄dicationē quoꝙ ꝛ doctrinā req Anni.xxx.
rit etas p̄fecta: p̄fectio aūt etatis est annoꝝ triginta: ꝛ iō perfectio.
cōueniēs fuit vt xp̄s nō nisi post trigesimū annū publice
p̄dicaret ꝛ doceret: hoc tēpus est aptū p̄dicationi vt hic
patet aptū p̄lationi. vt patet de ioseph/ qui hac etate fa Gen̄.xlj.
ctus est p̄posit⁹ egypti: aptū regimini: vt ptꝫ de dauid q̄ ij.Reg.v.
triginta annoꝝ erat cum regnare cepit: hac etiā etate p̄fi
ciendi esset ep̄i: sed heu hodie p̄ficiuntur pueri/ ac insuffi
ciētes ,p hoc statu ꝛ minus ydonei. Fuerūt aūt a baptis
mo xp̄i vsꝙ ad mortem eius tres anni/ ꝛ tanto plus quā
tū ab epyphania vsꝙ ad pascha/ ꝛ sic modico tp̄e p̄dica
uit. Eadē eī die qua baptizat⁹ est/ reuoluto anno conuer Etas xp̄i
tit aquam in vinum/ ꝛ in pascha sequenti: scilicet trige et duratio

predicationis. simi primi anni incarcerat⁹ est iohānes: ꝛ in alio pascha sequēti scȝ tricesimisecundi anni decollatus: et in tertio pascha scȝ tricesimitertij anni passus est dñs: et ita vixit triginta duobus annis integris. de tricesimo tertio quātum fluxit tpis a natali vsqȝ ad pascha / qđ ꝑ anno dimidio ꝯputari solet. Fuit aūt anno trigesimo pascha iudeorū q̄nto kł. Aprilis / ꝛ feria quinta: sed anno tricesimo primo fuit decimosexto kł. may. et feria quarta. anno vero trigesimo secūdo fuit nonis aprilis in die dñica: sed anno trigesimo tertio fuit octauo kł. aprilis: et sexta feria. ꝛ potest triplex causa assignari quare xp̄s modico tēpore voluit ꝑdicare. Prima ad demonstrandā suā virtutē ꝙ scȝ in tā modico tēpore totū mundū immutaret. Scđa ad excitādum desideria discipulorū: vt magis eū desiderarēt / quē tam modico tpe corpali p̄sentia habituri erant. Tertia ad augmētādū discipuloꝝ spiritualē ꝓfectū: cū eni xp̄i humanitas sit nobis via tendēdi in deū: nā ipse dixit ego sum via: nō debem⁹ in ea vt in termino quiescere: sed per eā in deū tendere. Ne ergo corda discipulorū ad xp̄m carnaliter affecta in eo vt in hoīe quiescerēt: corporalē p̄ntiam cito subtraxit. Unde aplūs. Et si xp̄m fm carnē nouim⁹: scȝ qñ corpaliter nobiscū erat: sed nunc iā non nouim⁹. vñ ꝛ ante passionē inter cetera dixit eis. Si ego nō abiero paraclit⁹ nō veniet ad vos: qꝛ vt capaces spūs fierent / expediebat ꝙ caro et forma serui ab eis auferret ne adhuc carnaliter eum diligerent. Ipse eni dñs qui mundū vicit: voluit vt discipuli animū totū ad celū trāsferrēt / qꝛ sicut ꝛ ipsi faciliter vincere mūdū possent: nos quoqȝ similiter si ad patriā nostrā cor transponim⁹. ꝛ ad principē fidei nr̄e inspicientes viā eius sequi volumus: facilius aduersa ꝛ prospera mundi contemnere: et ipsum mundum vincere poterimus. Oratio.

Predicationis xp̄i breuis triplex rō.

Joh. xiiij.

ij. Cor. v.

Domine iesu xp̄e / q̄ nr̄e miserie compatiēs / ꝛ tāꝗ̄ verus medicus medicinā aīarū nobis dare volēs a pn̄ia ꝑdicationē tuā incepisti: ꝛ nobis peccatoribus dū tēpus habem⁹ eā facere iussisti: da mihi misero peccatori spaciū ꝛ effectum penitēdi: qui tandiu (pro quo tibi laus) misericorditer pepercisti delinquenti: vt per pn̄iam appropinquet et referet mihi regnū celorū / qđ elōgatur ꝛ clauditur per pctm̄: ꝑ verā penitudinē ꝛ lachrimarū cōpunctionē: talē me esse cōcede in mortis articulo qualem me esse per aquam regenerationis ꝯstituisti in baptismatis lauacro: vt aptus esse merear celorum regno. Amen.

De secunda et tertia vocatione discipulorum. Capitulum .xxix.

Luce. v.

Post hec igitur domin⁹ ies⁹ reuersus de iudea in galileā multa ꝑdicasset ꝛ fecisset / ꝑpter q̄ fama clare de ipso creuerat: ita vt turbe cū p̄ssura ꝛ impetu irruerēt ꝛ impingerēt in eū pre nimia deuotiōe ꝛ desiderio audiēdi verbū dei: quadā die cū esset ⌊ sec⁹ stagnū genezareth ⌋ qđ ꝛ mare galilee / vel etiam tyberiadis dicit: ꝛ in terra stare p̄ p̄ssura non posset ⌊ vidit duas naues sec⁹ stagnū stantes ⌋ quarū vna erat symeonis / et etiā andree sui fratris: altera vero iacobi et iohānis ⌊ piscatores aūt descēderāt ⌋ ad terrā ⌊ ꝛ lauabant retia sua ⌋ amouētes immundicias vt plicarēt ea: qꝛ nullos pisces ceperāt nocte illa ⌊ ascendens aūt in vnā nauē q̄ erat symonis ⌋ vt ppl'm de naui cōuenienti⁹ doceret ⌊ rogauit eum a terra reducere nauē pusillū ⌋ ꝛ paululū / ita vt nō nimis a terra distaret: qꝛ ita volebat a terra elōgari vt posset audiri: nō tñ opprimi ⌊ Et sedēs ⌋ tāqȝ doctor ⌈ auctoritate vtēs ⌊ docebat de nauicula turbas ⌋ i. terra stātes: ecce mira xp̄i hūilitas ꝛ māsuetudo ꝑcipere poterat: ꝑceptor eī erat ꝛ tñ rogat / in q̄ ꝑlatis formā dedit vt libēti⁹ moneāt ꝙ̄ precipiant: magisqȝ amari ꝙ̄ timeri appetant: qꝛ dicit Seneca. Generosus animus facili⁹ ducitur ꝙ̄ trahitur. Sed ecōtrario faciūt fatui: de quib⁹ in ezechiele dr̄. Cū austeritate imperabatis eis et cū potētia. Mystice ꝑ stagnū pōt intelligi lex extra quā dñs erat: qꝛ legalia iā cessare incipiebāt: ꝛ due naues quas vidit sunt duo ppli: scȝ iudaicus ꝛ gētilis q̄s vidit: qꝛ de vtroqȝ pplo multos misericorditer visitando ad finem vocauit. Piscatores sunt ꝑdicatores: ꝛ eccl'ie doctores: q̄ nos ꝑ rete predicationis ꝛ fidei cōprehendūt: ꝛ q̄si littori sic terre viuentiū

Piscatores dr̄ ꝑdicatores

adueh:ūt / q̄ debēt descendere de alto ꝑdicationis ad cōsiderationē sue fragilitatis: ꝛ retia lauare. i. maculas peccatoꝝ q̄ in ꝑdicatione cōtrahunt aqua cōtritiōis delere: qꝛ verba ꝑdicatiōis sepe maculant a q̄stu tpali: a gloria inani: ab adulatione fallaci: ille ergo lauat retia q̄ lucrū tpale / vel curiositatē / vel humanū fauorē a doctrina et ꝑdicatione sua excutit: nauis symonis est ꝑmitiua ecclesia iudeoꝝ quoꝝ ꝑdicator Petr⁹ erat: in quā dñs ꝑ fidē ascēdens de ea turbas docebat: qꝛ de auctoritate ipsius eccl'ie vsqȝ ad hodie gentes docet: alia nauis est ecclesia de gētib⁹: q̄bus Paul⁹ doctor est missus: qꝛ de iudea nō sunt crediturī tot quot ad vitā eternā sunt ꝑdestinati: in naui aūt terre vicina docebat turbas: ita eni celestia debem⁹ docere: vt ea terreni valeāt / saltē ꝑ fidē capere vel intelligere: ad turbas q̄dē tpate ē vtēdū vbo diuino: vt nec terrena eis ꝑcipiant: nec a terrenis nimis vt penitus nō itelligāt in ꝑfunda sacroꝝ recedat. Aliter ꝑ istud stagnū qđ dr̄ mare / intelligit mund⁹: q̄ ad modū maris tumet per superbiā: feruet ꝑ auariciā: spumat per luxuriā: ad transeundū istū mundū vidit christus. i. approbauit duas naues: quaꝝ vna q̄ nō noiat significat viā cōmunē mandatorū / eo ꝙ oēs indistincte obligent ad eā: ꝛ alia q̄ nominat: scȝ symonis qui interpretat obediens / significat cōsilioꝝ ꝛ statū religiosorū / quoꝝ potissimū votū est obediētia / ꝛ ad istā descēdit xp̄s. ꝛ in ipa sedit / ꝛ docuit / et voluit ꝙ reducerent a terra: qꝛ xp̄s ad cor religiosi deuote cōsilia obseruātis: descēdit ꝑ grām: sedet ꝑ contemplationē / ꝛ docet ꝑ donoꝝ spūs sancti influentiam: ꝛ ipe vult ꝙ a terra reducat pusillū. s. corde et si non corpe: qꝛ nō pōt aliter cor nr̄m retineri: ne aliq̄n terrā ex aliqua tāgat pte: ꝛ sctī viri nō p̄nt penit⁹ elōgari: sed oportet corpori ꝓuideri: sic q̄ nauis symonis. i. religiosi debet a terra elongari: sed hodie multi ꝑ ingressum religionis non separant / nec elōgant a terrenis: sed poti⁹ magisqȝ prius appropīmāt eis. ¶ Itē due naues quas xp̄s vidit / sunt due vie quas approbauit: quarū vtrāqȝ ingress⁹ ē: vna ē via innocētie: altera est via p̄nie. Sicut eī duob⁹ modis habet hereditas. s. ꝑ successionē ꝛ emptionē: sic celū habet ꝑ viā innocētie quasi ꝑ successionē: ꝛ hāc nauē ingressus est xp̄s q̄ pctm̄ nō fecit / nec inuentus est dolus in ore ei⁹: habetur etiā per emptionē. i. ꝑ penitentiā: ꝛ hāc nauē ꝑ nobis xp̄s ascēdit quā vsqȝ ad mortē nō dimisit: ꝑ has duas naues transitur mundus ꝛ venitur ad celum. vt vero ait Chry. Habemus ꝑ naue ecclesiā: pro gubernaculo crucē: ꝑ gubernatore xp̄m: pro rete patrem: pro vento spm̄ sanctū: pro velo gratiā: pro nautis apostolos. ꝑ nauigantib⁹ prophetas: pro naui vetus testamentum et nouum: cōmittam⁹ ergo nos pelagi hui⁹ ꝑfundo ad ꝑquirendā in scripturis diuinis margaritā latētem. ⌊ Ut autem ⌋ finita predicatione ⌊ cessauit loqui ⌋ doctrinā suā miraculo cōfirmare volēs symoni ⌋ dixit duc ⌋ s. nauē ⌊ in altū ⌋ i. ad locū aque magis ꝑfundū q̄ est cōuenientior ad piscādū ⌊ ꝛ laxate retia vr̄a in capturā ⌋ s. piscium ⌊ ꝛ respōdens symon dixit iesu ⌊ preceptor ⌋ cui obedire debemus ⌊ per totā noctē laborātes nihil cepim⁹ ⌋ q̄uis diligentiam magnā adhibuerim⁹ ⌊ in verbo aūt tuo laxabo rete ⌋ i. confidens in virtute verbi tui. ⌊ Et cū hoc fecisset ⌋ obediēdo preceptori ⌊ cōcluserunt piscīū multitudinē copiosam ⌋ tantā. s. quantā ipse maris ꝛ terre dñs volebat. nimirum: qꝛ obediebant ei cui subiecta sunt oēs volucres celi ꝛ pisces maris: ideo in eorū potestate date sunt creature. vñ Ansel. Nos siquidem nullū in his que dei sunt: scȝ creaturis debent habere qui voluntati eius prauis actibus non verent cōtraire. In hoc autē facto discipulorū dat religiosis forma obediētie: vt scȝ faciliter obediant simplici verbo: non ꝑceptū vel cōminationem expectando. Et attēde ꝙ et si aliis imperat vt relaxarēt retia ꝑdicationis in humilitate symonis: soli tñ petro dr̄ / duc / i. altum rete. s. in ꝑfundū scripture et doctrine: quid eni tā altum ꝙ̄ scire dei filiū: q. d. Sufficit minoribus sacerdotibus scire predicare minora: epīs vero si qua dubia in ecclesia emerserint offerri debent / vt ea soluāt ꝛ doceant ¶ Mystice hic tāgunt tria predicatori expedientia. Primo sublimis cōuersatio / cū dr̄: duc in altū. Secūdo plana ꝛ nō inuoluta locutio / cū subdit laxate retia vr̄a. Tertio recta intentio cum additur in capturā piscium: non ꝑpter adulationē humanam: non ꝑpter vanam gloriā: non propter vtilitatem temporalē: sed propter hominū

Lauare retia q̄s dicitur.

Naues due.

Hereditatis acq̄sitio.

j. Pet. ij.

Obediētie forma.

Predicatori tria expedientia.

edificationẽ. [Rumpebatur aũt rete eorũ] ex grauitate multitudinis piscium. ex quo patet duplex miraculũ: qꝛ nõ solũ ceperãt magnã multitudinẽ pisciũ supra modũ solitũ ꝛ impossibilẽ ꝑ viã hũanã: sed etiã tãta multitudo tenebaẗ in rete rupto [et annuerũt]. Symon et andreas filijs zebedei [q̃ erãt in alia naui: vt venirent et iuuarent eos] vbi theophil⁹ ꝑ nutũ ipsos vocat: qꝛ ex stupore propter capturã pisciũ loqui nõ poterãt [ꝛ venerũt et impleuerũt ãbas nauiculas / ita vt pene mergerenẗ.] sꝫ ecclia submergi et deficere non põt / licet fluctuet et quassetur.

Theophilus cur nutu vocabat discipulos.

Et cũ stupor admiratiõis circũdaret symonẽ petrũ ꝛ socios ei⁹: ac totã eorũ mentẽ occuparet ꝓpter facta xp̃i insolita: petr⁹ intelligẽs ꝙ nõ poterat esse virtute humana ꝓcidit ex hũilitate ad genua iesu tãq̃ suũ recognoscẽs dñm / ꝛ dixit ad eũ. [Exi] et recede [a me dñe / qꝛ hõ peccator sũ] ꝛ nõ sum dign⁹ habitare in tua societate. [Exi a me] qꝛ ego hõ purus / tu hõ deus: ego peccator / tu sanctus: ego seru⁹ / tu dñs. q. d. separet te loc⁹ a me quẽ separat a te fragilitas nature / vilitas culpe / ꝛ infirmitas potentie. Reputabat enĩ se indignũ esse p̃ñtia trãsacte persone. Argumentũ quia valde timendũ est hoĩ pctõri sancta tangere / circũdare xp̃i altare / ad eucharistiam accedere: dñs aũt petrũ cõsolando ꝛ ei exponẽdo: ꝙ captura pisciũ significaret capturã hoĩm ꝑ eũ / ait ad illũ. [Noli timere] nec obstupesce: sed poti⁹ gaude et crede: qꝛ maiori p̃destinatus es piscationi: alia nauis et alia retia dabunẗ tibi. Usq̃ modo cepisti ꝑ retia pisces [ex hoc] id ẽ post hoc tp̃s ꝛ de cetero / nõ tñ statim [eris capiẽs] ꝑ verba [hoĩes] ꝑ sanã doctrinã trahendo eos ad viã salutis hoc est ad predicationis officiũ assumeris. Uerbũ enim dei hamo piscatoris ꝯparaẗ: qꝛ sicut ham⁹ nõ capit piscẽ nisi ab ipso capiaẗ. sic nec verbum dei capit hoĩem ad vitã eternã / nisi ip̃m verbũ mente ei⁹ teneatur. Uel ex hoc eris hoĩes capiens. i. ex hoc qđ factũ est significatur ꝙ hoĩes capies: vel ex hoc ꝙ sic te humiliasti: habebis officiũ hoĩes capiendi: humilitas enĩ virtus attractiua est. et dignũ est vt illi alijs p̃sint / q̃ in ptãte extolli nesciunt. ¶ Unũ nõ in apostolatũ eligitur: sed aliquando eligend⁹ sit prediciẗ: totusq̃ facti hui⁹ ordo quid in ecclesia cui⁹ ipse typũ tenet geratur hic ostendiẗ. Per petrũ etiã qui cũ socijs ꝑ totã noctẽ laborãs nihil ceperat: et in verbo christi laxãs rete cepit copiosam multitudinẽ piscium: ꝛ tñ nõ attribuit sibi nisi culpã dicens: exi a me dñe qꝛ hõ peccator sum: figuratur predicator euangelij: quia proprie innitẽs virtuti nihil proficit / sed innitẽs virtuti dei magnũ profectum facit. Et in hoc ꝙ petrus capta multitudine pisciũ procidit ad genus iesu: datur intelligi ꝙ in predicatione vel exhortatione capta multitudine hoĩm / predicator debet se deo humiliare: ꝛ ei totum attribuere sibi aũt nihil nisi defectũ ascribere: ꝛ tunc confortatur a dño dicente: noli timere: ꝛ tunc maior profectus sibi promittitur cum subditur: ex hoc iam plures hoĩes eris capiẽs. [Et subductis ad terram nauibus] id est tractis ꝛ collocatis animo / et spe redeundi ad eas [relictis] ad tẽpus [omnib⁹] scꝫ nauib⁹ et manuũ instrumentis [secuti sunt dñm] aliquantulum causa reuerentie associando. petrus et andreas et iacobus et iohannes / sed iterũ ad propria redierunt. Ideo enĩ naues ad terrã reduxerunt: qꝛ adhuc voluntatẽ redeundi ad piscationis officiũ habuerũt. Ex quo patet ꝙ nõdũ rebus suis ꝑfecte renunciauerunt / nec perfecte in hac vocatione christo adheserunt.

Sacra tãgere vereantur peccatores.

Uerbum dei cõpaẗ hamo.

Mystica significatio piscationis petri.

¶ Et sciendũ ꝙ idẽ est mare galilee / et tyberiadis / et stagnum genezareth situm inter hierusalem et damascum distans quasi tribus dietis ab vtraq̃ ciuitate: et habet in longitudine. xij. miliaria: in latitudine. v. vel circa: arenoso littore et siluis circundatũ. in quo est magna copia pisciũ diuersorũ generum / et est visu amenum et delectabile ad potandum. Et q̃uis eius aqua sit dulcis et non amara: dicitur tamen mare ꝟm cõsuetudinem lingue hebraice: quia magnã collectionẽ aquarum: siue dulcium siue salsarũ vocat hebre⁹. tharsis. i. mare ꝟm illud Geñ. Cõgregationesq̃ aquarũ appellauit maria. Dicitur autem mare galilee a prouincia adiacente: quia situm est in confinibus prouincie galilee: scilicet iudeorum non gentium. Dicitur autẽ mare tyberiadis a tyberiade ciuitate cui adiacet / quam iesus in sua iuuentute frequenter visitare solebat. Dicitur etiam stagnum. quia est lacus stans qui fit ex reflectione et fluxu iordanis ac vndis ebullientibus et influentibus: nec habet alueũ quo fluat extra locũ suũ: vt fluuius. Porro genezar greco vocabulo quasi generans sibi aurã dicitur / a natura et proprietate laci ipsius quia ex faucibus montiũ circumstantiũ frequẽter de seipso sibi aurã excitat / ꝛ ventum validum colligit: qui vndis crescẽtibus et se mouentib⁹ ex ipsius aque resolutionib⁹ generatur: ex quo facta in stagno perturbatione / et inualescẽte tempestate vndis fluctuãtib⁹ nauicule plerumq̃ submerguntur. Dicit tñ ioseph⁹ ꝙ sic dictus sit a modica regione genezara quam preterfluit: que temperatissima est ꝛ cõuenientissima omni generi arborum: vnde interpretaẗ hortus vel principiũ natiuitatis. Dicitur etiam interdum lacus salinarum propter puteos vnde sal trahebatur. Fluuius autem iordanis ad radices montis libani iuxta cesareã philippi ex duobus fontibus: scꝫ ior: ꝛ dan: ex quibus nomẽ trahit ꝛ originẽ in predicto stagno genezareth descendit: ꝛ per ip̃m transiens: et inde totus egrediens per longũ spacium regionẽ adiacentẽ irrigans per vallẽ illustrem / que vallis salinarũ dicitur: in mare mortuũ nõ longe a hierico se infundit: et postea nusq̃ apparens in abysso absorbeẗ.

Genesis. j.

Genezar qd diciẗ.

Deinde cum post istam vocationẽ predicti discipuli ad sua (vt dictũ est) ꝛ ad piscationẽ redijssent. [Ambulans iesus iuxta mare galilee] iterum vidit petrũ et andreã: nõ tam corporaliter q̃ spiritualiter: et magis ad corda q̃ ad faciem respiciens [mittentes retia in mare] ad piscandum et victum querendũ. vt dicit glo. decẽter per piscatoria vadit loca piscatores piscaturus. Et ait illis. [Uenite post me] affectu et imitatione: et quemadmodũ ego ambulo ꝛ vos ambulate [et faciam vos fieri piscatores hominum] non prebendarum: non decimarum / sed animarum: quia per rete sancte predicationis pisces. id est homines de profundo pelagi. i. infidelitatis ad lucem fidei traxerunt quasi ad littus salutis. Theophil⁹. Admiranda est autem ista piscatio: pisces enim cum capiũtur mox moriuntur: hoĩes cum capti sunt verbo predicationis potius viuificantur. vt autẽ dicit Chrys. in medijs autem operationibus existentes eos vocauit: monstrãs ꝙ oĩbus occupationibus sequelam suã preponere oportet: cũ ergo quis p̃ficitur ecclesie piscator et pastor: valde debet timere ne non sequatur dñm perfectione sequele / que est vt semetipsum abneget ꝛ crucẽ suã tollat. [At illi cõtinuo relictis retibus ꝛ naui secuti sunt eum] non solũ pedũ incessu / sed magis obediẽtia ꝛ affectu: nõ amplius ad propria reuersuri. [Et procedens inde] pusillũ vltra [vidit iacobũ ꝛ iohannem in naui cũ zebedeo patre eorũ] qui tanq̃ senex tenebat remũ [reficientes]. i. componentes / vel reparantes [retia sua] quod magne paupertatis erat indiciũ. vnde Chrys. Uide aũt q̃ etiã diligenter inopiã eorũ euangelista signauerit. Inuenit inquit eos suentes retia sua: tanta erat paupertatis nimietas et superabundantia: vt vetera et prerupta contexerent et emendarent: quia noua et meliora emere / vel habere nequibant: et qđ ad maiorem pietatẽ eorũ pertinet: in tanta paupertate sic patri suo succurrebant: vt secũ baiularent in naui: nõ vt istos ille adiuuaret in opere / sed vt isti illũ consolarentur sua presentia. Nec sane parua hec sunt dogmata virtutis facile omnẽ tolerare paupertatem / ꝛ de iustis laboribus viuere mu[illegible] sibi charitate connecti habere secum inopem patrem atq̃ in eius obsequio laborare. hec Chryso. ergo quandoq̃ quiescendum est a piscatione / ꝛ cessandũ a p̃dicatione: vt retia reficias. Si refecisti retia: et collegisti auctoritates sacre scripture / quibus auariciam iugulasti: quiescas a p̃dicatione paulisper / vt iterũ reficias retia et colligas auctoritates quibus aliquem vitiosum hominẽ capias: ꝛ vitiũ ei⁹ iugules ꝛ extingues. Et vocauit eos ad se: vt etiã de captura piscium transirent ad piscationem hominum. ꝟm Chrysostomũ. Eliguntur piscatores: quia erant future dignitatis gratiam sui officij opere prophetantes: qui in melius mutato piscationis officio / de terrena piscatione ad celestem translati sunt / vt humanum genus de profundo gurgite erroris / velut pisces caperent ad salutem: illi autem statim relictis retibus et patre: secuti sunt eum: omnino imitatione et sequele perfectione: ecce ꝙ mutatur intẽtio non piscatio: mutantur retia in doctrinam: cupiditas in amorem animarum: fit mare seculum: nauis ecclesia: pisces boni ꝛ mali hoĩes. in his autẽ

Mat. iiij.

Tertia vocatio.

Paupertatis ꝛ pietatis apłoꝝ indicia.

datur forma oībus xp̄m sequi volentib⁹:p hoc enī q̄ pe-
trus ⁊ andreas ac iacobus et Johānes relictis retibus
Christi sequelā nulla affectio dirimat. naui/et patre vocantē dn̄m statim sunt secuti:ostēdit no
bis q̄ nō volūtas carnalis:nō cupiditas tp̄alis/nec affe
ctio sanguis nos retrahere debēt a sequela xp̄i:q: perfe-
cti sectatores xp̄i relictis retib⁹ pctōrū:et naui possessio
num/⁊ etiā parentib⁹ q̄ztū ad carnalem affectum animo
Relinquenda religiosis. prōpto sequūtur eū:in retib⁹ enī/⁊ naui/⁊ p̄re:tria signi-
ficant̄ q̄ relinquere debēt discipuli xp̄i.s.actio pcti.que p
retia quasi retinentia:possessio mūdi q̄ p nauim: affectio
cōsanguinitatis q̄ per p̄rem pōt intelligi. vn̄ Chry.tria
enī sunt q̄ relinquere debet qui venit ad xp̄m:act⁹ carna
les q̄ p retia piscatiōis significant̄: substātia mundialis
per nauē:parētes p p̄rem. Reliquerūt ergo nauē/vt fie-
rēt eccl'iastice nauis gubernatores: reliquerunt retia:vt
nō pisces afferrent ad ciuitatē terrenā/sed hoīes ad ce-
lestē:reliquerūt vnū patrem/vt spirituales patres oīm
fierēt.hec Chry.¶ Et notandū q̄ð de petro ⁊ andrea di-
cit̄ q̄ mittebāt rete in mare: sed de iohanne ⁊ fratre eius
dicit̄ q̄ reficiebāt retia sua.q: f̄m chry. propter petrum
dicti sunt mittētes.ppter iohānē reficiētes:q: petr⁹ euā
geliū p̄dicauit/sed nō cōposuit.iohānes cōposuit et pre-
dicauit. Itē sciēdū est hic:q: primo vocat̄ actio/deinde
contemplatio. Que enī circa petrū actionē significant:q̄
vero circa iohannē cōtēplationē. Petr⁹ nāq̄z feruidis-
sim⁹ et magis sollicit⁹ alijs:iohānes vero theologus ex
Obedientia discipulorum. cellentissim⁹ fuit. Cōsidera nūc quāta fuerit horū quat-
tuor beatorū discipulorū obedientia:q̄ ad vni⁹ iussionis
vocē stati relictis oībus.etiā voluntate et ꝓposito habē
di xp̄m dn̄m sunt secuti:in quo(vt ait Chrysosto.)se veri
abrae filios cōprobauerūt:q: simili exemplo audita dei
voce secuti sunt saluatorē. Dimiserūt nāq̄z statim questū
corporalē/vt eterna lucra cōquirerēt: reliquerunt patrē
terrenū vt patrē celestē haberēt.vn̄ nō immerito et eligi
meruerūt. Et iterū. Perpēde tu vero fidē ⁊ obedientiā
vocatorū.noscitis aūt qualiter auidū quid est piscatio.
Siquidē in medio ipsi⁹ operis cōstituti: cū illū vidissēt
iubentē nihil distulerūt/nihil oīno cūctati:sunt: nō dixe-
rūt reuertimur domū: loquimur ꝓpinquis: sed cuncta illi
co relinquētes/fecerūt q̄ð helyse⁹ quoq̄z sub helya legit̄
implesse. Talē quippe obedientiā a nobis xp̄s efflagitat
vt neq̄z punctū temporis differam⁹:et si nos aliquid ne-
cessarium vrgere videatur ꝓpter q̄ð ⁊ alium quem acce
Mat.viij. dentē ad se ac rogantē/vt ad sepeliēdū p̄rem rediret/ne
id quidē facere p̄misit.ostēdēs q: xp̄s cunctis sit etiā ne-
cessitudinib⁹ preferend⁹.hec chry.vn̄ ⁊ Grego. Audistis
q: ad vnius iussionis vocem secuti sunt redemptorem:et
ad vnū dn̄i p̄ceptū/hoc q̄ð possidere videbant̄ obliti sūt
quid ergo in iudicio ei⁹ dicturi sum⁹: qui vocantē sequi
contēnimus:⁊ ob amorē presentis seculi/nec p̄ceptis fle-
ctimur/nec verberibus emendamur.hec Grego. Secuti
autē sunt dn̄m ei⁹ vestigia sequēdo: eius op̄a imitando:
ei⁹ virtutes tenēdo. Hoc nāq̄z est post xp̄m ire:hoc ē xp̄z
sequi. Neq̄z eī sufficit nobis pedib⁹ tantū ire post iesum
nisi ⁊ mēte ⁊ dilectiōe sequamur eū. In his ḡ f̄m Hyla.
docemur xp̄m sequi/⁊ secularis vite sollicitudine ac pa-
Oīa relinquere. terne dom⁹ cōsuetudine non teneri. Et si pauca hi disci-
puli habuerūt:multa tn̄ reliq̄rūt/q: ī hoc seculo nihil re-
tinere vel amare studuerūt. vn̄ Greg. Sed in hac re affe-
ctū debem⁹ poti⁹ pēsare q̄z sensum:multū reliquit q̄ q̄zli
bet parū totū deseruit.multū reliquit qui sibi nihil reti-
nuit:multū dimisit qui desideria habēdi dereliq̄t multū
dimisit q̄ cū re possessa etiam cōcupiscētijs renunciauit.
A sequētib⁹ ergo sc͡z xp̄m tanta dimissa sunt: q̄zta a non
sequētib⁹ concupisci potuerūt. Cor nāq̄z et non substan-
tiā dn̄s pensat:nec perpendit q̄ztū in eius sacrificio: sed
ex quāto ꝓferatur. Estimationē quippe p̄cij non h͡z: sed
tn̄ regnū dei tm̄ valet q̄ztū habes. Ante dei nāq̄z oculos
nūq̄z est vacua manus a munere/si archa cordis repleta
est bona voluntate:nihil quippe offertur deo ditius vo-
luntate bona.hec Gregorius: Oratio.

Domine iesu xp̄e fac me p auiditatē ad audien
dū verbū dei irruere retia p̄dicationis ac de-
siderij:⁊ bone operatiōis:ab oī auaricia/adu-
latione/et inani glīa lauare:nauē religionis a
terrenis reducere:in ea quiescēdo sedere:⁊ p exemplum
alios docere:⁊ in ꝓfundū cōtēplationis et p̄dicationis
ducere:in verbo tue inspiratiōis retia laxare/⁊ in aquis
tribulationū copiosam multitudinem internarū cōsola-
tionū concludere. Voca ⁊ trahe me miserū ad tuū sctm̄
discipulatū/quaten⁹ oīa relinquendo/et te sequendo ad
tuorū pauperū merear pertingere consortium. Amen.

¶ De Epilogo vocationum discipulorū. Et de diligentia christi ad predicandum. Capitulū .xxx.

Tres itaq̄z voca tiones di-
scipulor͡z supra habuisti. De prima di Johan.j.
cit iohānes.⁊ tūc vocati ad fidē vene
rūt solū:vt aliquā noticiā ⁊ familiari
tatē iesu ꝯtraherēt.de scđa dicit Lu- Luce.v.
cas.⁊ tūc etiā secuti sūt eū aīo redeun
di ad ꝓpria:ceperūt tn̄ audire ei⁹ do-
ctrinā. De tertia dicit Matthe⁹ et Marcus.et tūc vene- Mat.ix.
rūt ad perseuerandū cū eo/p̄fectionē eius imitando:pri Marci.ij.
me due vocationes forma sunt nouitiorū in religionib⁹
qui primo vocantur ad probandū ⁊ instruendū: et q̄nq̄z
ad ꝓpria redeūt. Tertia tenet formā ꝓfessor͡z: q: tunc ve-
lut ꝓfessi religionē christianā xp̄o inseparabiliter adhe-
serūt. Itē de vocatione Matthei publicani habes infra Mat.ix.
De mō aūt vocatiōis alior͡z nō ē determiatū vel scriptū
vn̄ Chry. Quid est autē q̄ de alijs apl'is nobis non di- Vocatio apostolor͡z scripta.
citur qualiter ⁊ quō sunt vocati:nisi de petro andrea Ja
cobo ⁊ Joh.⁊ Matth. Hi eī maxime erāt in conuenienti
bus et humilibus studijs: neq̄z enim thelonei officio est
aliq̄d deteri⁹/neq̄z piscatione vili⁹. Cōsidera igit̄ et con
spice dn̄m iesum in p̄dictis discipulorū vocationibus et
cōuersatione eius cū illis/quō affectuose eos vocat:red-
dēs se eis effabilē/domesticū/benignū/⁊ obseq̄osum:at-
trahēs eos intus ⁊ extra/ducēdo eos ad domū matris:
vel alibi vbi pro tp̄e manebat:et familiariter vadens ad
domos eorū. Docebat etiā eos ⁊ instruebat:ac curam de
ipsis p̄cipuam habebat:sicut mater de vnico suo filio ha-
bere consueuit.dicitur enī q: beat⁹ Petrus referebat:q̄
quādo in aliquo loco cū eis dormiebat: ⁊ surgens de no-
cte eos recooperiebat:quia tenerrime eos diligebat.scie-
bat enī q̄d de ipsis facturus erat. Nā q̄uis essent hoīes
rudis conditionis et humilis nationis/tamē principes
mundi ⁊ duces in bello spirituali oīm fidelium eos erat
cōstitutur⁹.¶ Cōsidera etiā vocatorū obedientiā q̄ com Obedientia vocatorum.
mendat̄:q: prompta eo q̄ cōtinuo ⁊ statim in eā ostende
runt:puta integra/eo q̄ oīa reliquerunt: quia recta eo q̄
dn̄m iesum secuti sunt. Primū p̄fectū:scđm p̄fectius: ter
tiū p̄fectissimū. Sed ad q̄d reliquerūt oīa: f̄m chry. In
hoc docuerūt nos apl'i:q̄ nemo pōt terrena possidere et
p̄fecte ad celestia ꝓperare. Aer inter celū et terram con-
stitutus ōndit q̄ inter celestia ⁊ terrena nulla pōt esse cō-
iunctio:celestia enī q: sp̄ūalia ⁊ leuia sursum ducūt:terre
na quia pōderosa et grauia deorsum deprimūt: sed non-
ne postea resūpserūt.ergo iperfecte reliquerūt. Dicendū
q̄ p̄fecta fuit obediētia:q: ⁊ si postea resumpserūt/nō ex
ꝓprietate.s.amore vel cupiditate:sed ex necessitate vite
hoc fecerunt. Cōsidera etiā et nota q̄bus/qui/⁊ qualib⁹
cepit et orta est ecclesia. Noluit dn̄s p̄mos fūdatores ec- Eccl'ie fūdatores.
clesie eligere sapiētes vel potētes aut nobiles hui⁹ seculi
ne fides euāgelij:⁊ virtus fidei:⁊ opera que fienda erant
ascriberent̄ eorū sapiētie vel potentie:aut nobilitati sibi
hoc reseruauit:q: sua potentia/sapiētia/et bonitate nos
redemit:si enī doctus vel potēs aut nobilis eligeret̄ for
tasse:ideo electū se diceret: quia doctrina/ vel potentia/
vel nobilitas eius eligi meruerit:volens frangere super
biam elegit illiteratos et mundo despectos:hosq̄z docto
res faciens:et ad p̄dicandū mittens per eos subiecit mū
di rectores:ne fides credentiū putaretur non in virtute
dei:sed in sapiētia ⁊ virtute hominū. vn̄ Grego. Relictis Vocator͡z ꝯgruitas.
sapientibus insipientes:relictis fortibus debiles: reli-
ctis diuitibus pauperes elegit:⁊ predicatores infirmos
abiectosq̄z qui potentes quosq̄z et fideles populos colli-
gerent habere studuit. Ad predicandum namq̄z eum ta-
les venire debuerant qui de laude propria nil habebant
vt tanto solius veritatis cognosceretur esse q̄ð agerent/
quanto et a patre cerneretur/si ad hoc agēdum ydonei
per se nō fuissent. vnde Chrysosto. O beatos piscatores
istos quos dominus inter tot doctores legis et scribas
inter tot seculi sapientes ad diuine predicationis offi- Vocator͡z felicitas ⁊ idoneitas
cium:et ad gratiam apostolatus primos elegit. Et di-
gna sane domino nostro atq̄z conueniens predicatio:

ni eius fuit talis electio: vt in ꝑdicatione noīs sui tanto
maioris laudis admiratio nascereť/quanto etiā eā mun
di infimi ⁊ hūiles seculi ꝑdicassent. Qui nō per sapiētiā
verbi mūdū caperent/sed per simplicē fidei ꝑdicationē
de errore mortis humanū genus liberarēt. Nō ergo no
biles mūdi aut diuites elegit:ne suspecta fieret predica:
tio:nō sapientes seculi:qui ꝑ sapientiā mundi persuasisse
humano generi crederenť: sed elegit piscatores illittera
tos imperitos indoctos:vt aperta esset grā saluatoris.
Hūiles quidē in seculo etiā in ipso artis officio:sed ꝓcel
sos fide/ac deuotos mētis obseqo. Ignobiles seculo: sꝫ
nobiles xp̄o. Nō scriptos in aluo senatꝰ terreni: sed scri:
ptos in aluo senatꝰ in celo. Despectos terre/ sꝫ acceptis:
simos celo.pauperes mundo/sed diuites deo. Scit enim
deꝰ quos elegit/q̄ occulta cordis nouit: eos vtiqꝫ q̄ non
sapientiā seculi quererēt/ sed dei sapientiā desiderarent
nec diuitias mundi cuperēt:sed thesauros celestes opta
rent.hec chryſ. Attēdant hec nobiles potētes et sapien:
tes supbi huiꝰ mūdi:et cognoscāt ignobiles impotētes
et idiotas sibi ꝓferri:et ex hoc confundanť et erubescant
et a sua supbia resipiscāt. Exēplo itaqꝫ horū principū et
ducū nostrorū reliquamꝰ et nos oīa: et sequamur iesum
in quo habemꝰ oīa.ad qδ bene hortať nos chryſ. dicēs.
Mōachū ad imitationē xp̄i inuitat. Monachꝰ apostolicā vitā desiderat imitari. Vis o mo:
nache esse discipulus xp̄i immo vis discipuloꝝ eius esse
discipulus: Fac qδ fecit petrus qδ fecit iacobꝰ ⁊ iohan:
nes.habebāt oculū scādalizantē patrē/et nauē/ ⁊ rethe.
Dicit eis iesus: venite sequimini me. abscondiť oculus/
⁊ hi sequunť iesū. Monachi apꝉoꝝ imitatores sunt/nō q̄
possumꝰ eos imitari nisi fecerimꝰ qδ fecerūt et apostoli:
nemo ergo monachoꝝ dicat:habeo patrē:habeo matrē:
⁊ cetera pietatis caroꝝ noīa. Rn̄deo tibi. Habes iesum
quid queris ista que mortua sunt: q̄ habet iesum/ habet
patrē/habet matrē/habet filios:habet oēm ꝓpinq̄tatē:
Mat.viij. q̄d q̄ris mortuos: seq̄re viuū:dimitte mortuos: sepeliāt
mortuos suos. Dicit ad eum vnus discipulꝰ. Dimitte me
vt vadam ⁊ sepeliam patrē meum.non dixit: dimitte vt
sim cum patre meo:sed dimitte me vnius hore spacio:q̄d
rn̄dit dn̄s ⁊ in vna hora perire potes. Vide nedū vis se
pelire mortuū ipse moriaris.hec Chryſ. ¶ De predictis
quattuor discipulis a piscatione vocatis. sic ait Hiero.
Quadriga vocatorum. ¶ Mystice aūt hac quadriga piscatoꝝ vehemur ad ethe
ra vt helyas.his quattuor angulis cōstituitur prima ec
clesia:his quattuor litteris hebraicis tethragrāmaton
nomē dn̄i agnoscitur a nobis. Quibus simili exēplo ꝓci
pitur vt audiamꝰ vocē dn̄i vocantis et obliuiscamur po
pulum viciorum ⁊ domum paterne conuersationis q̄ est
stulticia deo et rete arenarū in quo nos velut culices pe:
ne lapsos tenebat aer:qui pendet in nihili nauem ꝓstine
vocatorū nomina quattuor. cōuersatiōis abominātes. Symon autē obediēs. And.
virilis. Iac.supplantans. Iohannes gratia in latinū so
nat/q̄bus quattuor nominibus in ymaginē dei conuerti
mur.obedientia vt audiamus: virilitate vt pugnemus:
supplātatione vt ꝑseueremus: gratia vt conseruemur:q̄
quattuor virtutes cardinales dicuntur:per prudentiam
enim obedimus:ꝑ iusticiā viriliter agimus:per temperā
tiā serpentē calcamus: ꝑ fortitudinē gratiam dei mere:
Mat.iiij. mur.hec Hiero. [Et circuibat iesus totā galileā docēs
in synagogis eorum/et predicans euangeliū regni:et sa:
nans languorem et omnem infirmitatem in populo] vbi
Chry.q̄r enim illi vt debiles ad medicum venire non po
Circuitio xp̄i. terant/ipse sicut studiosus medicus circuibat grauiter
egrotantes.hec Chry.hic saluator exemplo suo doctorū
suorum vitam instruit/et qualis esse debeat prelatus et
predicator euangelij manifeste ostendit:vt enim non sint
negligentes et pigri : sed diligentes et feruidi docentur
ꝑ hoc qδ dr̄ [circuibat iesus] vt non sint personarū acce
ptores:sed in doctrina oībus cōmunes docētur per hoc
qδ subiungitur [totā]. Vt autē nō sint carnales:nec que
rant delicatas ꝓcurationes doceňt ꝑ hoc qδ addiť [ga:
lileā] erat enī galilea vilis ⁊ paupꝫ ꝓuincia. Vt autē va:
cui et ociosi inuanū nō discurrāt doceňt ꝑ hoc qδ subdi
tur [docens]. Vt aūt pluribꝰ ꝓdesse studeāt/et doctrinā
suā nō suspectā habeant moneňt ꝑ qδ sequitur [in syna:
gogis] vbi plures ⁊ doctores conueniebāt. Vt autē non
errores neqꝫ fabulas et inutilia: sed salutaria predicent
doceňt ꝑ hoc qδ subdiť [et predicans euāgeliū regni] .i.
qδ docet venire ad regnum. Vt autem doctrinam suam

virtutibꝰ cōmendare studeāt/⁊ nō solū sp̄ualia:sed etiā
temporalia subsidia:⁊ quecūqꝫ possunt bn̄ficia subditis
exhibeāt doceňt ꝑ hoc qδ addiť [⁊ sanans omnē lāguo:
rem/⁊ omnem infirmitatem in populo] .i. in turba paupe
rum et minorum. Sic ergo predicabat iesus diligenter Predicatio xp̄i.
q̄r [circuibat] generaliter:q̄r [totam] nō carnaliter: quia
[galileā] euidenter:q̄r [in sinagogis] vtiliter:q̄r [docēs]
quo ad virtutes et moralia [⁊ predicans euangelium re
gni] quo ad fidem precepta et mysteria:mirabiliter quia
[sanans omnē lāguorē] diuturnū [⁊ omnē īfirmitatem]
leuiorem/vt quibus sermo credere non suaserat opa per
suaderēt. Nō solū docebat verbo:sed ⁊ doctrinam suam
confirmabat facto:scꝫ per miracula varia: que solum fie
ri poterāt virtute diuina. Vel ꝙ dixit [lāguorē] ad pas:
siones voluit pertinere corporales:ꝙ autem dixit [infir:
mitatem] ad passiones anime sp̄uales vt ostendatur na:
ture conditor vtriusqꝫ. Unde tanq̄ꝫ verus medicus oēs
interiꝰ ⁊ exterius curauit infirmitates. Hoc enī prophe:
ta predixerat dicens. Vere lāguores nostros ipse tulit: Esa.liij.
⁊ infirmitates nostras ipse portauit. vn̄ Chry. Ad hͦ enī
doctor vite et medicus celestis xp̄s dn̄s venerat vt ma: Medicus xp̄s.
gisterio suo homines erudiret ad vitā:⁊ egritudines cor
poris animeqꝫ celesti medicina sanaret:vt obsessa corpo
ra a dyabolo liberaret/⁊ varijs infirmitatibus laboran
tes reuocaret ad vitā ⁊ integrā sanitatē:nā valitudines
corporū diuine potestatis verbo curabat:animarū autē
vulnera celestis doctrine medicina sanabat:verus ergo
et perfectus medicus ille est q̄ ⁊ corpori sanitatem ⁊ aīe
salutē restituit.hec Chry. [Et abijt opinio] et fama [eiꝰ
in totā syriā] que est regio spaciosa cōtinens palestinam
in qua iudei habitabant/⁊ quasdā alias ꝓuincias circa
eam. Syrie enī terminus ad orientē est eufrates:ab occi:
dente mare magnū achon:⁊ a septētrione armenia et ca
padocia:a meridie egyptus ⁊ sinus arabicus. Et sic lar:
ge accipitur hic syria:quia stricte accipiendo.s. pro quo:
dā regno/cuius caput est damascꝰ:sic nō cōprehēdit iu:
deā. Non solū ergo in iudea/sed ⁊ in prouincijs vicinis
abijt eius fama ꝓpter crebra ipsius miracula ꝓpter qδ
rex abagarus qui regnabat iuxta eufratē scripsit salua:
tori vnā epistolā:vt habeť ī ecclˀiastica hystoria. [Et ob
tulerūt ei oēs male habētes varijs languoribꝰ ⁊ tormen
tis cōprehēsos/⁊ qui demonia habebant/⁊ lunaticos/⁊
paraliticos/⁊ curauit eos.] Curat corpora vt paratius
adeant inuisibilia aliter parū erat mox morituris curā
impendere sanitatis:vbi Chryſ. Et intende moderatio:
nē euangeliste:qualiter nō vnumquēqꝫ curatorū nobis
enarrat:sed breuibꝰ verbis copiositatē trāscurrit signo:
rū.hec Chryſ. Per demoniacos significanť sortilegi et Curatorū significatio.
diuini supsticiosi:ꝑ lunaticos instabiles in bono:ꝑ para
liticos pigri quasi impotētes bonū operari. Isti enī pos
sunt curari ꝑ bonam doctrinam ꝑdicatoris ⁊ cōfessoris
discreti. [Et secuti sunt eum turbe multe de galilea] que
interpretať transmigratio [⁊ de decapoli] q̄ diciť decem
ciuitatum regio [⁊ de hierosolimis] que interpretať pa:
cifica [⁊ de iudea] que interpretať cōfessio [⁊ de transior: Seq̄ntes christum.
danē] qui interpretatur riuus iudicij. Per hoc enī signi
ficať ꝙ illi christum sequuntur qui de vitijs ad virtutes
trāsmigrāt/⁊ q̄ decalogū obseruant et qui pacifice cum
alijs habitant/⁊ qui peccata humiliter confitentur:⁊ qui
diuina iudicia formidāt. Multi diuersarū regionū sunt Seq̄ntiū itētiones.
eū secuti sicut diuersi corpore ita diuersi mente. Alij pro:
pter instructionē ⁊ celeste mysteriū:vt discipuli. Alij ꝓ:
pter curationē infirmitatū vt infirmi. Alij propter refe:
ctionem vt famelici. Alij ꝓpter vidēda miracula/vt cu:
riosi volētes si verū esset qδ dicebať experiri. Alij ꝓpter
īuidiā/vt iudei obseruātes eū/ ⁊ querētes in aliq̄ verbo
vel facto capere/⁊ accusare. Unde sunt versus. Morbꝰ Versiculi de causis sequentiū christum.
signa:cibus.blasphemia:dogma fuere. Cause cur domi:
nū turba secuta fuit. Et ideo quotiens in euangelio tur:
be vocabulum inseritur sicut diuersitas hominum/ita ⁊
diuersitas voluntatū intimatur: nō eñ oēs eadē volūta
te/sed ex diuersis causis sequebantur. Quidam ꝓ bono
quidā ꝓ malo:omnibus tn̄ dominus beneficia ꝓstabat
docendo/alēdo/⁊ sanando. Istis q̄nqꝫ generibus dn̄m
sequentiū respondent q̄nqꝫ loca ꝑdicta: q̄r de galilea:id
est rota veniunt curiosi quibus dicitur. Viri galilei q̄d Actuū.j.
statis ⁊c̄. De decapoli veniunt infirmi/vt ꝑ obseruantiā
decē mandatorū curentur: quibus dr̄. Si vis ad vitam Mat.xix.

ingredi ⁊c. De hierosolimis obseruatores et inuidi qui: Matthei. xxiij. bus dicit. Hierusalē q̄ occidis ⁊c. De iudea famelici: vt cōfitēdo pctā ⁊ laudes agendo / doctrinis euangelij sa: tient. De transiordane discipuli / vt instruant ⁊ lauent: et postea instruant et lauent. In istis aūt quinqꝫ significan- Stat⁹ hominū qnqꝫ tur quinqꝫ stat⁹ hoim q̄ sequunt xp̄m. per galileā .i. trans mutationē stat⁹ penitentiū: p decapolim .i. decalogi ope rationē status actiuorū: per hierosolimā .i. pacis visionē status contēplatiuorū. per iudeam .i. confessionē: status p̄latorū. per transiordanē stat⁹ innocentiū / ꝑpter restitu: tionē sanctitatis per baptismum in iordane signatū. vbi Chryso. de anime curatione. Chry. Sequamur illū igit etiā nos varios siqͥdē lāguo res habētes aiarū: ⁊ hi sunt q̄b⁹ p̄ncipaliter vult mederi. Accedam⁹ ergo ad eū / et indulgentiā peccatoꝝ p̄cemur Nā etiā nunc dabit ille / si nos nō negligimus postulare. Nūc vero siquidē habuerim⁹ aliquā corporis passionē oīa facim⁹ et negociamur / vt in reliquū egritudine libe: remur. aīa vero nostra tā male se habente dissimulam⁹: semp differim⁹. Propterea ne corporis quidā lāguoribus liberemur: qm̄ q̄ maxime necessaria sunt: supflua esse dici mus: q̄ vero pene dissimulādo hec oīno necessaria iudica mus: ⁊ fontē ip̄m incuratū relinquētes: maloꝝ riuulos purgare conamur / qm̄ maloꝝ q̄ sunt in corpore malicia aīe est causa. Exsiccem⁹ igitur fontē maloꝝ / et cūcta cō tinuo languorū fluenta siccabunt. Nec quia non doles ipse cū peccas age te securū / sed ꝑpter hoc ip̄m maxime ingemisce: q̄ nō sentis de peccatis dolorē: hoc enī fit / nō quia peccata non mordeant / sed quia insensibilis est aīa Bona cō tra pctā. que peccat. Est ergo primū bonū nihil oīno peccare: se: cūdū vero post peccatū sentire quod commiseris atqꝫ lu gere. Si autē neqꝫ hoc habuerimus / qualiter deprecabi: mur deū et remissionē peccatoꝝ petem⁹ / de quibus ni: hil oīno curamus: cū ei ipse ille q̄ deliquit ne hoc quidē ip̄m qđ peccauit studeat agnoscere. Pro quib⁹ deū de: lictis rogabit / q̄ adhuc se cōmisisse nescit: Hec vero igno rās quodāmodo nosse poterit diuini beneficij largitatē. Sollicite igit ꝑpria delicta ꝯsidera / vt discas quoꝝ ac: cipias veniā: atqꝫ ita ipsi beneficio grat⁹ existas. Nō do lere enī q̄ peccaueris / magis indignari atqꝫ irasci facit deū q̄ illud ip̄m qđ āte peccaueras: ꝑpter hoc ergo oīa sic deū precemur / vt etiā nostrā iungamus voluntatē vi: delicet ac studiū ⁊ desiderium boni. Ita enī etiam bre: ui tempore poterimus a malis que nos obsidēt liberari / et tunc saltem vbi nam fuerimus addiscere: ac digna per frui libertate. hec Chrysostomus. Oratio.

Domine iesu christe / qui tanqꝫ studiosus medi: cus circuēdo quesisti egrotantes / ac corporū et animarū sanasti infirmitates: sana me que: so interi⁹ et exteri⁹ varijs laborantē infirmi: tatibus: trahe me post te vt te sequar de vitijs ad virtu: tes transmigrādo / decalogum obseruando / pacifice cū alijs habitando / peccata humiliter confitendo. ⁊ diuina iudicia formidando. Educ me de lacu miserie: et de luto fecis: ⁊ dirige gressus meos in viam salutis: vt in prece: ptis tuis proficiant / et ad beatā patriā festinent / ac sine impedimento me perducant. Amen.

De vocatione Matthei et eius conuiuio. Capitulum. xxxj.

Et cum preteriret domi: nus iesus venit ad mare galylee] vbi Mat. ix. Mar. ij. Luce. v. vectigalia / maxīe de reb⁹ p mare de: ductis soluebant [Et vidit ibi] nō tā corporis q̄ mentis et miseratis intuitu [hoiem] .s. mattheū: q̄ et leui āte voca tionē dict⁹ est alphei filiū [sedentē] in domo [ad thelonitū] .i. ad curā ⁊ dispensationē vectiga: Thelos vectigal interptat. liū. thelos enim grece vectigal interpretat latine. Sede bat q̄ppe .i. ꝑtinaci aīo lucris inhiabat. sessio enī morā in lucro consequendo notat. [Et ait illi] iesus [Sequere me] .q.d. ei iam nō sede / sed amodo sequere / non ad lucra nec secularia negocia: sed me et affectu cordis: et officio corporis: et effectu operis. Mattheum aūt talibus occu patū vocauit: vt de grā dei nullus desperet / quantūcūqꝫ vilib⁹ occupat⁹ fuerit. [Qui statim surgēs] a thelonio in quo sedebat: et de amore terrenoꝝ ad desideriū superno: rum [relictis oībus] scilicet suis et etiam alienis ex rapi na collectis: reliquit enim etiam propria qui rapere sole bat aliena. quia ꝑm Chry. thelonium est rapina permis Theloniū quid est. sa [secutus est eū] sine aliqua dilatiōe tā gressu q̄ affectu sicut discipulus magistrū: sicut viator ducem suum: sicut seru⁹ dn̄m: sicut ouis pastorē suū: funē p̄cidēs non sol: uens ꝑm hieronimi cōsiliū. Secutus est quidē sine dila: tione / diuina potētia intus operāte: accendēte ⁊ docente Qui enī exteri⁹ vocauit vt mox sequeret intus accēdit: traxit et modū docuit. Unde hiero. Fulgor ipse et maie Fulgor vult⁹ xp̄i. stas deitatis occulte: qua etiā in facie relucebat humana vidētes ad se trahere poterat in primo aspectu. Si enim in magnete lapide hec esse vis dicitur vt ferrum trahat: q̄tomagis dn̄s omniū creaturarum ad se trahere pote: rat quos volebat: vbi ⁊ Chry. sicut vidisti vocātis vir tutem / ita addisce vocati obedientiā. Neqꝫ enī restitit / Matthei vocati obediētia. neqꝫ vacillauit: sed ꝑtin⁹ paruit: ⁊ nec in ꝑpriā domū abire rogauit. vt suis hec itimaret. hec chry. Letus igit dn̄m sequens: ⁊ gratus existens / eum et discipulos ipsi⁹ in domo sua recepit: ⁊ cōuiuij magni apparatū eis exhi: bet: congruā celestis beneficij vicē xp̄i rependens. vt illi redderet terrena qui ei seminauerat spiritualia: ⁊ accom modaret tp̄alia: a quo expectabat bona ꝑpetua. [Conui Conuiuiū matthei. uium] quidē exhibet [magnū] id est ex magna deuotiōe et delectatione mentis pro aduentu et presentia tanti ho spitis: et tam magnum vt de reliquijs reficiantur angeli in celis: q̄ gaudium est angelis dei super vno pctōre pe: nitentiā agente. Et bene congruit q̄ magnū esset. Qui ei (vt ait ambro.) domicilio xp̄m recipit interno: maximis delectationib⁹ exuberantiū pascitur voluptatū. Itaqꝫ dn̄s libenter ingreditur / ⁊ in eius recumbat affectu vbi Chry. Stati sicut dictū est illi a dn̄o [sequere me] nō mo ratur / nō tardat / sꝫ [mox] surgens [secut⁹ est eū] In quo se fidelē deo et abrae filiū esse simili exemplo vocem do: mini sequendo ꝓbauit. vnde statim exēplo abrae et ho: spicio dn̄m recepit: et cōuiuiū exhibet vt vere per oīa di gnus abrae filius nosceretur. Hec Chryso. Mystice si: cut mattheus post suā cōuersionē fecit xp̄o conuiuiū in domo sua: sic quilibet conuersus ad xp̄m / debet sibi face re cōuiuiū spirituale in domo sua sp̄uali .s. in corde ⁊ con scientia / vbi seruire ei debet de sanctis cogitationibus / meditationib⁹ / ⁊ affectionibus. vñ in apoc. Ego sto ad Apoc. iij. ostiū ⁊ pulso: si q̄s apperuerit mihi itroibo ad eū ⁊ cena bo cū eo: ⁊ ipse mecū. [Discūbentib⁹ aūt eis in domo: ec: ce multi publicani ⁊ pctōres] ac ceteri eiusdem ordinis hoīes: illuc ad conuiuiū cōueniebāt [⁊ cū iesu et discipu: lis eius discūbebant]. Fuerant ei socij matthei ⁊ eiusdē artis seu officij: et ideo recedens ab eis et volens sequi christū fecit eis conuiuiū / sicut fecit helyseus socijs suis volens sequi helyam magistrū suum. Erant etiā multi iij. Re. xix pctōres alij qui iā penitētes sequebantur dn̄m / speran: tes veniā consequi peccatorum. Uñ hiero. Et viderunt publicanū a peccatis conuersum / ⁊ penitentie inuenisse locum: ob id etiā ipsi nō desperabāt: sed veluti penitētes veniebant et discumbebant cum iesu et discipulis eius: forte inuitati a mattheo / vt haberet socios in penitētia quos habuit socios in culpa. ⁊ ꝑm Glo. pulchrū fuit pre sagiū: quia qui apostolus ⁊ doctor gentiū erat futur⁹: in prima sua cōuersione peccanti gregem post se trahit ad salutem: vt iā perficeret exēplo / qđ perficere debebat et verbo. vbi chryso. post ꝓprobatā igitur fidem matthei q̄ vnus ex publicanis fuit / merito iam cū dn̄o in conuiuio pctōres ⁊ publicani recūbunt. cōueniunt autē publicani ad eū sicut ad collegā ⁊ hoīem eiusdē officij. decoratus eī in ingressu xp̄i / et glorians de p̄sentia eius oēs eos cō uocauit. xp̄s etiā q̄dlibet gen⁹ remedij exhibebat / et non solū disputādo et prestādo sanitatū remedia vel arguē: do emulos: sed etiā comedendo nōnullos errantiū diri: Christus comeden: do instru: xit. gebat: inde nos instruēs q̄ quodlibet opus et tēpus pōt nobis vtilitatē afferre / sic nec publicanorū participatio nē vitauit ꝑpter vtilitatē sequentē: more boni medici: q̄ nisi sanie tangeret / a morbo non liberaret. vñ ⁊ hieroni. Ibat aūt dn̄s ad ꝯuiuia pctōꝝ: vt occasionē haberet do Cur ad cō uiuia iret dominus. cendi / ⁊ sp̄uales imitatorib⁹ suis p̄beret cibos. Deniqꝫ cū frequenter ꝑgere ad cōuiuia describatur: nihil refer: tur aliud nisi quid ibi fecerit / quid docuerit: vt et humi: litas eius eundo ad pctōres: et potentia doctrine eius in conuersione penitentiū demōstraretur. hec hiero. Et Mādu cā: di cū pctō rib⁹ ratio nos eadē cā possum⁹ māducare cū peccatoribus: vt alte rius cā potusqꝫ nostra agat: nō tñ cū vsurarijs ⁊ rapto:

ribꝰ: q̄r ea q̄ apponunt / restituere tenent [Pharisei] vo tenacitate iusticie legis / ⁊ traditionũ suarũ adherẽtes / ⁊ misericordiã declinãtes de hoc indignati [murmurabant] ⁊ hoc arguentes [ad discipulos iesu dicebãt. Quare cũ publicanis ⁊ peccatoribus mãducat ⁊ bibit magister vester?] quasi dicerent. Contrarius est legi hoc ꝓhibenti / et estis fatui q̄ talẽ magistrũ sequimini.

Detractorũ consuetudo.

Consuetudo detractorũ est loqui de alio / nõ in facie illius. Unde qñ discipuli videbant eis peccare alloquebantur magistrũ vt alibi: qñ vero magister alloq̄bat discipulos vt h̄ / vtrobiq̧ tñ in magistrũ iniuriã irrogantes: q̄r error discipulorũ ignominia est magistroꝝ. Sic hodie faciũt detractores bona fctã mẽbroꝝ xp̄i denigrãtes. Dupliciter isti errabãt: q̄r putabãt se esse iustos cũ superbi essent / et illos reos cũ iã peniterent. siles pharisẽo qui se iustificabat / ⁊ alios condẽnabat.

Lu. xviij.
Uera iusticia q̄ est Pharise is similes.

Uera iusticia cõpassionem habet: falsa dedignationẽ. Solent etiã iusti pctõribus indignari: sed aliud est q̄d agit typo superbie: aliud q̄d zelo discipline. His phariseis siles sunt q̄ traditiones suas ꝑceptis dñi et operibus misericordie preponũt: colantes cũ appetitu ⁊ exequentes cũ diligentia culicẽ suarũ traditionũ / ⁊ deglutiẽtes camelũ mandatorũ dei / ac mãdata maxima saluti necessaria: quasi amara cito exhaurientes / ⁊ ꝑtereũdo postponentes. Sed ipsis phariseis murmurantibꝰ obuiat dñi misericordia / prouocans pctõres ad pniam: cuiꝰ cibꝰ / ⁊ potꝰ / ⁊ ambulatio / ⁊ oĩa q̄ gessit saluti seruiunt: cuiꝰ oĩs actio nr̃a est lectio ⁊ instructio. ac magister. cuiꝰ liuore sanati sumꝰ / seipsum medicũ ostendens ꝓ discipulis suis rñdit phariseis: ꝑmo ꝑ rationem dicẽs. [Nõ est opꝰ] ⁊ ꝑoperosus. i. necessariꝰ [valẽtibꝰ] i. sanis [medicus] verũ est ad collationẽ sanitatis: sed tñ ad ꝯuersationẽ bñ est necessariꝰ [sed male habẽtibus] et infirmis / ⁊ q̄ familiariꝰ se debet habere ad infirmos qui eo indigent q̄̃ ad sanos q̄ nõ egẽt. Cum igit christus sit verus medicus aĩaꝝ / familiariꝰ se debuit habere ad peccatores q̄ sunt infirmi infirmitate spũali. q. d. Uos sani estis reputatiõe vr̃a: ideo opus nõ habetis visitatiõe nostra: sed isti se infirmos reputant ⁊ pctõres. vñ glo. Ideo vos declino: q̄r putatis vos nõ indigere: sed illos visito q̄r penitendo dant locũ gratie. vbi ꝯm Chrys. Ostendit non mereri eos sanitatẽ celestẽ consequi / qui sanos se. i. iustos esse putant / medicinã dñi respuentes: sed eos q̄ infirmitatẽ suã: hoc est pctã ꝓpria cognoscentes: ac tota fide credẽtes medelã celestis grẽ querũt. Ut eni ait Aug. Nemo adeo fit firmus: nisi q̄ se a seipso sentit infirmum.

Sanitate digni.

Deide rñdit eis scđo ꝑ auctoritatẽ in Osee inscriptã / exprobrãdo eis scripturarũ ignorãtiã dicẽs. [Eũtes aũt discite] a temeritate vestra recedẽdo: discite ignorantie vr̃e subueniẽdo [q̄d est] q̄d dicit dñs i Osee. [Misericordiã volo] ꝑ pcti dimissionẽ [⁊ nõ sacrificium] ꝑ holocaustoꝝ oblationẽ. vñ in Prouerb. Facere miam ⁊ iudiciũ magis placet dño q̄̃ victime. q. d. Ite ⁊ diligẽter cõsiderate illõ q̄d scribit in Osee ꝓpheta: q̄r si hãc cõsideraueritis scripturã: iuenietis me facere ꝯm ipam. [Miam volo] potiꝰ sine sacrificio / et cũ cordis humilitate: q̄̃ sacrificiũ sine misericordia: et cũ cordis elatione: vñ plus diligit deꝰ pctõrem humilẽ / q̄ sue ĩfirmitatis cõsciꝰ penitẽdo se grẽ dei submittit: q̄̃ iustũ superbũ: q̄ de sua iusticia ꝑsumens / alios cõdẽnat: ⁊ miam circa eos reprehendit ꝯm Chrys.

Osee. vj.
Puer. xxj.
Mia sacrificijs prefertur.

Scribe et pharisei oĩa pctã sua putabant sacrificijs legis posse deleri: ⁊ oẽm reliquam virtutẽ contẽnentes / in sacrificijs totã spẽ ponebãt: et ideo dñs misericordiã sacrificio pretulit / vt manifeste ostẽderet: nõ ꝑ sacrificia legis: sed ꝑ opera misericordie pctõrũ delicta posse purgari. vbi Glo. Nõ tñ despicit deꝰ sacrificiũ: sed sacrificium sine misericordia. Faciebant autẽ pharisei sacrificia vt iusti apparerent corã populo: nec exercebant opera misericordie in q̄bꝰ ꝓbat vera iusticia. Ubi ⁊ Rabanus admonet itaq̧ eos vt per opera sibimetipis superne misericordie premia conquirant / ⁊ non contemptis pauperũ necessitatibꝰ ꝑ oblationẽ se sacrificioꝝ deo placere cõfidant: vñ et suum de misericordia exemplum eis preponit dicens.

Nõ venit vocare iustos ⁊c̃.

[Nõ veni eni vocare iustos] sc̄z ad penitentiã: sed tñ ad ꝓficiendũ / ⁊ vt ꝓficiant de virtute ad virtutẽ [sed peccatores] ad penitentiam: vt corrigantur per eam. Uel non veni vocare iustos. i. eos qui se iustos reputant / qui ignorantes dei iusticiam / suam constituere volũt: quia si conuertant peccatores / iam non sibi iusti vident: sed pctõres. i. peccata ⁊ mala sua attendentes q̄ se peccatores esse: ⁊ medico egere recognoscunt: ac gratie dei penitendo subijciunt.

Pctõres vocare venit saluator.

Uel [nõ veni vocare iustos] quia nulli sunt iusti: sed peccatores: q̄r omnes peccauerũt / ⁊ egent gloria dei. vbi Greg. nicenus. q. d. Adeo peccatores non abominor q̄ eorum tantum gratia veni: non vt maneant peccatores: sed vt conuertantur et boni fiant. vñ apl̃s. Christus venit in hunc mundum peccatores saluos facere.

j. Thim. j.

Ecce magna spes peccatorũ: q̄r ꝓpter eos venit dei filiꝰ ĩ hũc mũdũ. vñ ⁊ Aug. Nulla cã veniẽdi fuit xp̄o dño: nisi peccatores saluos facere. Tolle morbos / tolle vulnera / ⁊ nulla est medicine causa. Sic venit de celo magnus medicus: q̄r magnus per totum orbẽ iacebat egrotus humanum genus. Uenit vnus sine peccato qui plures saluos faceret a peccato. Nõ enim de celo traxerunt eum nr̃a merita: sed nr̃a peccata. Ergo vt ait Amb. Usurpatores iusticie nõ vocant ad gratiã. Nam si grã ex penitẽtia: vtiq̧ q̄ fastidit penitẽtiã abdicat gratiã.

Publicani qui vocantur.

Publicani q̄ppe vocant qui vel publice sceleribus fedantur: vel qui publica vectigalia seu tributa exigunt. vel qui conductores sunt vectigaliũ seu fisci / vel rerum publicarũ. Uel qui alijs publicis negocijs et actibꝰ implicantur. et seculi lucra per negocia sectantur: vt cõmuniter sunt campsores / et pecuniarũ numeratores: ac alij huiusmodi et similes. Principaliter tñ q̄ vectigalia seu tributa exigunt: dicũtur publicani a publio rege romano q̄ eos primo ordinauit sic dicti. Et q̄r ꝯm Grego. Talia negocia vix aut nunq̄̃ sine peccato exerceri possunt. ideo in hoc magna dei grã patet que ex talibꝰ mattheũ ad statũ apl̃icũ reuocauit. Ostẽditur aũt hic in verbis ⁊ factis xp̄i q̄ peccatores redeuntes sunt dulciter recipiẽdi: quia christus dulcem se exhibuit in receptione matthei publicani. vñ ꝯm Hiero. Ceteri euangeliste ꝓpter verecundiã ⁊ honorem matthei noluerunt eum appellare noĩe vulgato: sed dixerunt leui. Ipse autẽ mattheus ꝯm illud salomonis. Iustꝰ in principio accusator est sui / mattheum se et publicanum nominat: vt ostendat lugentibus nullũ debere salutem desperare si ad meliora conuersus sit: cum ipse de publicano in apostolũ sit repente mutatus. In hoc etiam instruimur q̄ peccata et defectꝰ aliorũ inq̄ztum possumus celare et occultare debemus: vt nec verbo: nec nutu veniant in aliorũ / nõ tantũ cognitionẽ: sed nec suspitionẽ: ac nosmetipsos accusare: et (q̄d turpius est) in peccatis nr̃is exẽplo cõfiteri.

Gentium fides.

Scđm Bedam per matthei electionẽ ⁊ publicanorũ vocationem fides gentiũ exprimitur: qui priꝰ lucris mundi inhiabant ⁊ nũc spiritualiter a dño reficiunt: sed per superbiã phariseorũ inuidia iudeorũ insinuatur: qui de salute gentiũ torquentur.

Uocatio matthei.

Uel mattheus significat hominem terrenis lucris inhiantem: quem iesus videt / dum oculis misericordie respicit et vocat eum: vel per predicationem: vel scripture admonitionẽ: vel per internã inspirationẽ: vel per tribulationẽ: vel per quãcunq̧ viam aliam. Potest etiã vocatio matthei ad apostolatũ significare vocationẽ hoĩs secularis ad religionis statũ: pharisei vero murmurantes: hoĩes maligni religionis statui detrahentes: quibus bene dr̃. Euntes discite quid est misericordiam volo et non sacrificium: opus enim magne misericordie est pctõres ad penitentiã vocare.

Ieiuniũ phariseoꝝ

Tũc accedentes pharisei et discipuli iohannis querebant a domino iesu: quare ipsi frequenter: sed non sui discipuli ieiunarent. Pharisei enim frequenter ieiunabant: cum quibus iohannis discipuli adhuc in consuetudinibus iudaicis permanebant. Sicut autem prius pharisei ad discipulos accesserant: vt apud eos magistrum de consortio peccatorũ in cõuiuando arguerent: sic modo ad magistrũ accedũt: vt apud eũ discipulos de ieiuniorum omissione arguãt: vt sic inter eos materia discidij possit oriri. Isti in duobus deficiebant. Primo quia de sua abstinentia se iactabant cum talia in secreto fieri debebant. Secundo q̄r christũ arguebant ex defectu abstinentie in discipulis / defectum et errorem discipulorũ retorquẽtes in magistrum. Per istos qui de frequenti ieiunio se iactabant / ⁊ ꝓpter illud se discipulis christi preferebant / significantur hypocrite propter apparentiam sue religiositatis alios contemnẽtes / dicentes illud cũ phariseo. Non sum sicut ceteri hominũ: ieiuno bis in sabbato ⁊c̃.

Lu. xviij.

Iesus autẽ confutauit eos: ⁊ rõnabiliter excusauit discipulos: tum quia corpo-

raliter cũ eis erat:tñ quia rudes et nondum perfecte in:
nouati essent/nec difficilia et noua sustinerẽt/ponẽdo ad
idẽ tres similitudines.s.de nuptijs et spõso: de panno et
vestimẽto:de vtribꝰ et vino. Vñ ait. Nũqd possunt filij
nuptiarũ seu spõsi.s.xpi spõsi ecclie.h est discipuli de me
et ecclesia per fidẽ geniti ieiunare seu lugere q̃diu cum
illis est spõsus? Scdꝫ hiero.quoddã est ieiuniũ expecta
Ieiuniũ multiplex tionis/vt persona meliꝰ expectet:et sic in veteri testamẽ:
to ieiunabat/et isto discipuli nõ indigebant:qꝛ iam pre:
sentem xpm habebant. Aliud est ieiuniũ vexationis: qđ
ordinatur ad carnis refrenationẽ/et disponit ad contẽ:
plationẽ:quo quis ieiunat/ retrahendo se a delectationi
bus carnalibꝰ vt repleatur spiritualibꝰ: et isto etiam nõ
indigebant cũ ad tales nõ afficerentur delectationes:et
xpm presentẽ haberent/cuiꝰ presentia et doctrina plus
refrenauit cõcupiscẽtias illicitas in eis/ q̃ ieiunij auste:
ritas i alijs. Et ideo ieiunare r lugere nõ habebãt:q̃diu
spõsum per corporalẽ p̄sentiã cũ sponsa esse videbant:sꝫ
potiꝰ de spõsi gratulari presentia q̃ plus proficit: q̃ cor:
poralis abstinẽtia. Est et aliud ieiuniũ:qꝛ ex plenitudĩe
et ꝑfectione contẽplationis ꝓcedit: quale ieiuniũ moysi
in monte fuit:quãto enĩ aĩa est in cõtemplatione magis
eleuata/tanto est pauciori nutrimẽto cõtenta:et tale ieiu
niũ nõ cõpetebat discipulis:qꝛ adhuc erant rudes et im
perfecti. Sed prius debuerũt p charitatẽ spũssancti ĩno
uari/qđ factũ est in die pẽthecostes/qñ fuerũt per grãm
spiritussancti innouati:r tũc debebãt incipere nouũ mo:
dũ viuendi. Deinde subiũgit. ⌊Venient aũt dies⌋.s. pas:
sionis et ascensionis⌊cũ auferetur ab eis sponsus⌋corpa
li presentia⌊et tũc ieiunabũt⌋ieiunio meroris in humili:
tate tribulationis:et illi dies luctꝰ erunt r doloris.vnde
ij. Cor. xj. apl's. In fame r siti:et ieiunijs multis. vñ et augu. Qua:
si diceret. Tũc desolabunt:r in merore et luctu erũt/do:
nec eis per spiritũ sanctũ gaudia r cõsolatoria retribuã
tur. Scdm bedã notãdũ hunc luctũ absentie sponsi:non
nũc tantum id est post mortem resurrectionẽq̃ eiusdem
sponsi:sed et ante incarnationẽ illius/ per totum huius
seculi tempus esse celebratum. Prima quippe tẽpora ec
clesie ante virginis partum sanctos habuere/q̃ desidera
rẽt incarnationis xpi aduentũ. Ista vero tẽpora ex quo
ascendit in celũ sanctos habent/q̃ desiderant eius mani
festationem/ad viuos r mortuos iudicandos. Neq̃ hic
desiderabilis ecclesie luctus requieuit aliquantulum/ni
si q̃diu hic cum discipulis in carne versatus est. Hec be:
da. Et licet hoc de presentia sua corporali xps dixerit:
moraliter tñ dies quibꝰ aufertur nobis xps sũt dies cul
pe qñ a domo cõscientie excludimus verũ sponsum aĩe
xpm/r introducimꝰ adulterãtẽ dyabolũ/r tunc ieiuna:
mus et caremus cibo spiritualis consolationis: et habe:
mus dies luctus et doloris. Igitur tenẽdus est sponsus
Spõsum auferri. nẽ perdatur cibus. Sed cũ aufertur a nobis spõsus per
mortale peccatũ:tunc ieiunandũ est nobis per pñie affe:
ctũ et luctũ. Quãdoq̃ etiam sponsus se subtrahit:vt aui
dius reuocet/et fortiꝰ teneat: et tũc cõtinuis desiderijs
et suspirijs est reuocandus:qꝛ q̃diu spõsus nobiscũ est
et in leticia sumꝰ/nec ieiunare nec lugere possumus.vñ
Amb. Ieiunãt hi quibꝰ abest xps:q̃ bonorũ meritorũ co
pijs egent. At vero cui virtus sua volũtate sufficit/quia
sua domo recipit xpm conuiuiũ magnũ exhibet: hoc est
bonoꝝ opeꝝ spiritale cõuiuiũ/quo diues ppl's eget pau:
Sponsus et sponsa spũaliter. per epulatur. Nemo tibi xpm põt auferre/nisi te illi ipse
auferas. Nõ te auferat iactantia tua/non te auferat arro
gãtia.hec ambro. ¶ Spiritualiter aĩa spõsa est: cum qua
xps esse desiderat. Iste spõsus hꝫ oẽs cõditiones deside
rabiles in spõso:qꝛ ditissimꝰ/alioqn spõsam suã non do:
ꝓuer. viij. taret. Vñ in prouer. Mecũ sunt diuitie. Quia sapientis:
Colo. ij. simus/alioquin totũ dissiparet. Vñ apostolus. In quo
sunt oẽs thesauri sapientie. Quia pulcherrimus alioqn
ps.xliiij. spõse displiceret. Vñ in ps̃. Speciosus forma pre filijs
hoim. Quia nobilissimꝰ alioquin cõtemneretur. Unde
sapientie generositatẽ illius glorificat. Quia potentissi:
Eccli.j. mus/alioquin opprimeret. vñ eccl'i. vnus est altissimus
creator. Quia optimus. alioquin non diligeretur. vnde
Canti.v. in Cañ. Dilectus meus r c̃.electus ex milibus. De his oĩ
Hebre.j. bus apostolus ad Heb.locutꝰ est nobis in filio: ecce no:
bilitatis excellẽtia quem constituit heredem vniuersorũ
ecce diuitiarũ affluẽtia:per quem fecit r secula/sic mira:
ecce mirabilis sapientia.qui cum sit splendor glorie:ecce

forme elegantia.portãs oĩa verbo virtutis:ecce infinita
potentia:remissionẽ peccatorũ faciens:ecce bonitas im:
mensa. Talis sponsi sponsa.talis sponsi filij non habent
lugere:q̃diu sponsus est cum illis. ¶ Et nota ꝙ christus Appella:
quandoq̃ vocat se dominum:quãdoq̃ patrem:quãdoq̃ tiões xpi.
sponsum. vnde gregorius. Quãdo vult timeri dominũ:
quando honorari patrem:quando amari sponsum se/no
minat dominus. Attẽde ordinem. Ex timore enim solet
procedere honor:ex honore amor. Vñ r bernardus. Si Timor
ego dominꝰ vbi est timor meus? Si ego pater vbi est ho Honor.
nor meus? Sed si se sponsum exhibeat: puto/qꝛ mutabit Amor.
vocẽ et dicet. Si ego sponsus vbi est amor meꝰ? Exigit
ergo deus timeri: vt dñs honorari: vt pater r vt spõsus
amari. Quid in his prestat/quid eminet? Nempe amor.
Absq̃ hoc et timor penã habet/et honor nõ habet grãm
Seruilis est timor:q̃diu ab amore non manumittit. Et Amoris ex
q̃ de amore nõ venit honor nõ honor:sꝫ adulatio est. Et cellentia.
quidẽ soli deo honor r gloria:sed horum acceptabit neu
trũ deus/si melle amoris condita non fuerint. Is per se
sufficit. Is p se placet:et propter se. Ipse meritum/ ipse
premiũ est sibi. Amor p̄ter se nõ requirit causam non fru
ctũ. Fructꝰ eius vsus eius.hec bernar. Et vt idẽ bernar. Aĩa spõsa
dicit. Anima spõsa dei dicitur: quia donis gratiarũ sub dei dicit.
arrata:qꝛ casto amore illi sociata:qꝛ prole virtutũ fecun
dãda. ¶ Deinde ponit secũdã similitudinẽ: qꝛ ⌊nemo⌋sa:
piẽs r discrete operãs assumit vel ⌊imittit⌋ et inserit ve:
teri vestimẽto assumẽtũ. vl'⌊cõmissurã⌋.i. ꝑticulã seu sup:
plemẽtũ⌊pãni rudis⌋scꝫ nõ diũ vsitati: qꝛ in nouitate est
spissior r rudior. Nouũ enĩ⌊tollit plenitudinẽ⌋.i. vnifor:
mitatẽ:seu pulchritudinẽ⌊a vestimento⌋r facit difformi
tatẽ/r ꝓpter pondus suũ rũpit vetus:et facit in eo scissu
rã seu rupturã maiorẽ. Cõmissura q̃ppe idẽ est qđ iũctu Cõmissu:
ra/seu ꝑticula q̃ mittit cũ alia:dicta a con.i.sil'/r mittere ra vnde
quasi simul mittere.illa enĩ que cõiungunt simul mittũ: dicta.
tur. ¶ Deinde ponit tertiã siĩtudinẽ : qꝛ nemo sapiens et
discrete agẽs⌊mittit vinũ nouũ in vtres veteres⌋qꝛ tũc
est in ebullitiõe⌊r vtres⌋ꝓpter vini fortitudinẽ⌊rumpe
rẽtur⌋et vinũ effunderet⌊r nemo bibens vetꝰ vinũ stati
vult nouũ⌋ꝓpter cõsuetũ veteris vsum. Sic a simili hoĩ
bus veteri cõsuetudine imbutis/ et de nouo cõuersis:nõ
expedit stati grauẽ abstinẽtiã imponere: qꝛ difficile est
assueta relinquere. Ex oĩbus his similitudinibus cõclu
dere vult magister bonꝰ/ꝙ discipuli sui adhuc quasi no
uicij nõ debeãt austerũ continuare ieiuniũ: sed postea ie:
iunarent cũ essent magis solidati/r innouati per spiritũ
sanctũ. ¶ Ex his etiã vult cõcludere/ꝙ nouiter conuersi Conuersi
nõ sunt nimis p pñiam onerãdi:ne propter nimiã auste: nouiter pe
ritatẽ desperent r totũ dimittãt: et q̃ sunt ꝑfectionis ma nitentia.
gne nõ sunt hoĩbus imponẽda/donec spoliati fuerĩt ve:
teri vita:qꝛ hoĩbus de nouo conuersis opera inconsueta
sunt difficilia r dura:sed paulatim assuefaciendo efficiũ:
tur facilia et suauia. Qui ergo vult aliquẽ ad virtutes et
perfectionem inducere/pua quedam debet primũ suade
re emẽdare:r sic gradatĩ vltra ꝓcedere. vñ Chry. Hoc
aũt dixit/ regulã dans suis discipulis/ vt discipulos ex
vniuerso orbe terrarũ cũ mãsuetudine suscipiãt. Itaq̃
neq̃ nos oĩa ab oĩbus expectamus in proemijs: sed que
cunq̃ possibilia sunt et velociter et vltra incedemꝰ. hec
Chryso. Huiꝰ loci memor debet esse quilibet cõdens de
creta vel traditiones/et etiã cõfessor imponẽs penitẽtiã
penitentibus. Melius est enĩ exẽplo dñi penitentiã leuẽ
et tolerabilẽ alicui iniungere que impleatur: q̃ grauem Pñia im:
et importabilẽ que nõ impleta oneratꝰ reꝰ constituatur ponenda
Melior est leuis pñia hylariter peracta/q̃ grauis ĩ ãga qũo sit.
ria et reiecta. Ita est de sententia danda:ita de decreto
promulgando/vt semper misericordia et lenitas super:
exaltet iudicium et austeritatem. Oratio.

omine iesu christe/qui multis modis me vo:
cas et admones/vt sequar te. Tu diuina inspi
ratione cor meũ accende/vt te vocantẽ sequar
tua grã/nec aliq̃d me separet a charitate tua.
Da mihi vt de sanctis cogitationibus: meditationibꝰ:r
affectionibus bonisq̃ operibꝰ r virtutibꝰ tibi seruiã/et
conuiuiũ ex magna delectatione r deuotione mentis ex
hibeam. Et qui misericordiam vis potius q̃ sacrificiũ:
et venisti vocare peccatores magis q̃ iustos/presta mi:
hi misero peccatori:vt in me tuã misericordiam merear
clementer experiri. Amen.

De electione.xij.apostolorum: Cap.xxxij.

Mat.v. et.xiiij.et Luce.vj. Einde postq̄ domin⁹ plures discipulos vocauit [videns turbas] sequētes [dimisit eas] a strepitu recessit. [Ascēditq̄ in montē] thabor [sol⁹ orare] qr qui bene orat/ mētē sursum leuat a terrenis: cui etiā necessaria ē trāquillitas corpalis. Hic mōs
Thabor mons est. est in cāpo galilee/ in cui⁹ descēsu ꝛ pede ostendit locus vbi melchisedech obuiauit abrae a cede regum reuertēti/ ꝛ ad radicē ei⁹ fluit torrens cyson. In hoc monte fuit abbatia nigroꝝ monachorū/ sub metropolitano nazareno: a qua ciuitate cōtra orientē ipse mons distat quarto miliario. Uel ſm quosdā ascēdit in quendā montē aliū supra mare galilee situ [Et erat pnoctās in oratiōe dei] nō seculi: nō ꝑ se tanq̄ infirm⁹ et indigens/ sed ꝑ nobis
Orō multiplex. tanq̄ pi⁹ et clemēs. Quedā em̄ oratio est dei/ vt pro spiritualib⁹ ꝛ veris bonis cōsequēdis. Quedā est seculi: vt ꝑ terrenis cōferēdis q̄ est etiā dyaboli/ si ex cupiditate fiat. Quedā est tm̄ dyaboli: ꝑ carnalib⁹ desiderijs iplen
Orō xp̄i ꝑ nobis. dis. vbi Amb. Et erat inq̄t pnoctans in oratione. Species tibi dat: forma prescribit quā debes emulari. Quid enim te ꝑ salute tua facere oportet qn̄ ꝑ te christ⁹ i oratione pernoctat: Quid te facere cōuenit cū vis aliqd̄ of
Soli orēt. ficiū pietati adoriri qn̄ xp̄s missurus ap̄los orauit pri⁹. Et sol⁹ orauit/ nec vsq̄ alibi (si nō fallor) orasse cū ap̄lis reperit. Ubiq̄ solus obsecrat: dei em̄ consiliū hūana vota nō capiūt: nec quisq̄ interiorū pōt esse particeps cum xp̄o. Un̄ ꝛ Bern̄. Tu inq̄t cū oraueris/ intra in cubicu
Mat.vj. lum tuū/ ꝛ clauso ostio ora/ ꝛ qd̄ dixit fecit. Sol⁹ i oratione pnoctabat/ nō mō abscōdēs se a turbis/ sed nec vllum qdē discipulorū/ nec vllū domesticoꝝ admittēs. Deniq̄ tres secū intimos sibi adduxerat/ cū vltro sibi ꝑperaret ad mortē: auulsus est ab ipsis orare volēs. Ergo ꝛ tu fac similiter qn̄ orare volueris. vn̄ ꝛ Chrys. Exurge igit ꝛ tu
Nocte media orādū est. in tempore noctis: purior est tunc tēporis aīa: ipse tenebre silentiū nimiū possunt sufficienter ad ꝯpunctionem perducere. Tūc nō vexati inanis gloria: nō accidia ꝛ ꝯcitatio occupat: nō sic ignis ferri sequestrat rubiginē: velut nocturna orō eruginē pctōꝝ. Que de die solis estus percussit: nocte refrigerat: quēlibet rorē superāt nocturne lachryme: ꝛ ꝯtra concupiscentiā valent/ ꝛ quēlibet tu morē. Si vero predicto rorē nō foueat homo arescit sub die. Quapropter ores noctu: ꝛ ostēde q̄ nō solum ad corpus noꝝ pertinet: sed etiā ad animam. Hec Chrys. Qui ergo deū orādo q̄rit/ exurgentē strepitū vitiorū ꝑmens ad superiora ꝓgrediatur/ ꝛ ad verticem sublimioris curie ascendat: vt exteriori cessante tumultu/ in quodā mētis secreto ꝑ interna desideria silēter cū dn̄o loquat. Supplēti em̄ cū deo loqui/ ꝛ consolationē diuinā ꝓmereri expedit solitudinē querere/ ꝛ cōsolationē humanā relinq̄re. Cui⁹ exēplū habem⁹ in iohāne euāgelista: q̄ q̄tū i solitudine ꝓfecerit ꝛ lucrat⁹ fit: pene omnib⁹ notū est. In pathmos em̄ insula exilio relegat⁹/ ꝛ consortio hoīm destitut⁹ cōsolationem angelorū ꝓmeruit: ꝛ apocalip. quā ei dn̄s ꝑ statu ecclesie ꝓsentis. s. ꝛ future reuelare dignatus est/ ꝓpria manu scripsit. vn̄ Beda. Hystoria nota ē iohānē a domitiano cesare ꝓpter euāgeliū in insulā relegatū: cui tūc ꝯgrue secreta datū est celi penetrare: cū certa terrarū spacia negabat excedere. Et similia reperiuntur de plurib⁹ alijs q̄ modico tpe plus lucrati sunt soli: q̄ toto tpe suo lucrati fuerint in comitatu. Sic autē xp̄s orat theoricā: quādo docet practicā/ vitā iformat: ne q̄s ꝑ cura ꝓximi a cōtēplatiōis studio torpescat: vt ꝑ pro studio diuine cōtēplatiōis q̄uis superior sit ꝓximi curam negligat. vnde Ansel. Regnū dei predicando dieb⁹ cum ꝓplo cōmorat: ꝛ ꝯfluētes turbas miraculis ꝛ verbis edificat: noctib⁹ mōtē frequētās orōnibus vacat: admonēs ꝑ cōgruētia tpis nūc ꝓximis inter quos viuimus/ verbis et exēplis ꝑ modulo nr̄o vite viā demōstrare: nūc solitudinē mētis adeūtes/ ꝛ virtutū montē ascēdentes dulcedini supne cōtēplatiōis inhiare/ ꝛ intētionē nostram infatigabili affectu ad supna dirigere. Huic illud Ber. consonat quo de se ꝛ sibipsi dicebat. Uenite ascendamꝰ ad montē dn̄i/ ꝛ ad domū dei iacob/ ꝛ docebit nos vias suas: intētiones: cogitationes: voluntates: et affectiōes: et omnia interiora mea. Uenite ascendamus in montem

domini: in locū vbi dn̄s videt vel videt. Cure: sollicitudines/ anxietates/ pene/ expectate hic cū asino corpore isto donec ego cū puero. i. intelligentia vsq̄ illuc ꝑperantes reuertamur ad vos. Reuertemur enim ad vos: ꝛ heu reuertemur q̄cito [Et cū fact⁹ eēt dies: vocauit dn̄s ad se discipulos suos] forte adhuc dormiētes [ꝛ elegit ex ipsis. xij.] seu fecit statuēdo vt essent. xij. cum illo magis ꝓncipales [quos et apostolos] i. missos: sc̄ȝ ad predicandū regnū dei [noīauit] prius quidē vocauit eos ad discipulatum: sed modo ad ap̄latū. Cōsidera hic q̄ xp̄s apostolos electur⁹ orabat ꝓlixe: qr erat pnoctās in orōne: ꝛ sic diutina et nocturna orōne prehabita elegit apostolos: ꝑ h̄ ostēdēs q̄ ꝓmotioni ꝓlatorū in ecclesia dei debēt orōnes deuote ꝓmitti: ꝛ q̄ ipi per deuotas orōnes: ꝛ nō ꝑ inductiones ꝛ ꝓmissiones sunt eligēdi. vn̄ Glo. Dn̄s in mōtem ascēdēs ad se vocat et eligit quos vult: qr nō illoꝝ electiones ꝛ studij: sed diuine erat dignationis et gratie: vt in ap̄latū vocarent. vn̄ ait. Nō vos me elegistis: sȝ ego elegi vos: ergo humanū studiū vt ꝓcū humanarū pecunie quest⁹ generis: ꝛ hmōi excludit dn̄s ab electione plati: vt i ea currat sola gr̄a diuina ꝓpter quā tm̄ et per quā debet quis eligi. vn̄ in Ps̄. Ascēdūt mōtes: ꝛ descendūt cāpi in locū. s. ꝓlationis quē fundasti eis: non pecunia: nō carnalis affect⁹: sed sola gr̄a et electio canonica q̄ hodie ad ꝑniciem ecclesie multipliciter corrūpitur: nō sine magna dei offensa. Per hoc autem q̄ ap̄los instituit in mōte: significauit q̄ ep̄i ap̄lorū successores i supiori gradu sunt eccl̄ie. Un̄ dicunt ep̄i ab epi quod est supra/ et scopos intentio qui supra gregē dn̄icū debēt intendere/ vt eū ad supna valeāt erigere. Sed heu multi ex eis inferiores i opere sunt: ꝛ nec sibi/ nec alijs ꝓsunt: ꝛ sic nomen sine re tenent. Sicut autē in vocatione fuit cōmēdatio gratie: sic in numero ꝯgruētia figure: nā duodenari⁹ ap̄lorū nūer⁹ in multis est figurat⁹. Isti em̄. xij. ap̄li sub figura loquēdo sūt ꝓmo. xij. patriarche totū populū xp̄ianū sp̄ūaliter generādo. Scd̄o. xij. viuētes fontes in helym doctrinis suis ecclesiā ꝛ mūdū irrigando. Tertio. xij. lapides ꝓciosi in veste pōtificali exēplis sancti ecclesiā adornādo. Quarto. xij. panes supra mēsam ꝓpositionis animas vbo reficiēdo. Quinto. xij. principes tribuū ꝓcepta salutaria ꝓmulgādo/ ꝛ ecclesiā salubriter gubernando. Sexto. xij. exploratores terre promissionis futurā vitam ꝑ cōtēplationē inquirēdo: et postea deuotis annunciando. Septimo. xij. lapides de iordane sublati mūdi fluxum contēnendo. Octauo. xij. lapides altaris christi sacrificiū in se portando. Nono. xij. vituli dn̄o imolati ꝑ xp̄o martyriū sustinēdo. Decimo. xij. boues sub mari eneo baptismi gratiā ꝓdicādo ꝛ ministrando. Undecimo. xij. leunculi in throno salomonis tyrānos mundi vincendo/ ꝛ obstinatos cōminatione penarū inferni terrēdo. Duodecimo. xij. ꝓphete de futuro tēpore ecclesiā admonēdo. Tredecimo. xij. hore diei vite xp̄iane tēpora ordinādo. Quartodecimo. xij. porte ciuitatis potestate clauiū regnum celorum aperiēdo. Quintodecimo. xij fundamenta ciuitatis ecclesiā meritis ꝛ precibus sustentando. Sedecimo. xij stelle i corona sponse ecclesiam doctrinis ꝛ miraculis illustrando. ſm Bedā etiā hūc numerū apostolorū instituit certa causa mysterij: vt sc̄ȝ mūdi salutē quā vbo ꝓdicarent suo quoq̄ numero cōmēdarent. Ter em̄ quattuor. xij. faciūt: ꝛ totidē ap̄li ad predicandū missi sunt: qr ꝑ eos fides sancte trinitatis in quattuor mundi partib⁹ ꝓdicāda erat: vt quadratū orbē fide sancte trinitatis insignirēt. Un̄ et de ciuitate sancta hierusalē descēdēte de celo a deo scriptū est: qr erāt ab oriēte porte tres: ꝛ ab aq̄lone porte tres: ꝛ ab austro porte tres: ꝛ ab occasu porte tres. Ubi figuraliter ostēdebatur/ qr ꝓdicātib⁹ ap̄lis ap̄lorūq̄ successorib⁹ cūcte per orbē natiōes in fide sc̄te trini tatis eccl̄iam essent ingressuri. ſm Hiero. Fecit vt essent duodecim/ vt sint ipi sup thronos. xij. iudicātes. xij. trib⁹ israel. Uel cū duodenari⁹ ꝯstet ex duplici senario/ q̄ est numer⁹ ꝓfectiōis: significare voluit q̄ duplex ꝓfectio: sc̄ȝ vite et sciētie/ siue opis et sermōis: debēt esse in his q̄ habēt apostolicū officium Noīa aūt ap̄loꝝ q̄s elegit sunt hec que sequuntur. Simō quē post cōuersionē cognominauerat petrū/ ꝛ andreas frater ei⁹: iacob⁹ zebedei/ sc̄ȝ filius/ ꝛ iohānes frater eius imposuit his duobus nomīa: bonarges. i. filij tonitrui: qr sepe audierūt terrificā vocē: ꝛ tonitruū patris ꝑ nubē

Right margin notes: Electio xij. ap̄lorū nō sine ꝓci bus facta. — Joh. xv. — Ps̄. cliij. — Ep̄i vnde dicunt. — Duodenari⁹ nūerus ꝛ duodenaria multa. — Ge. xxxv. Exodi. xv Eiusdem xxviij. j. Reg. xxj Gen. xxv. Josue. ij. — Josu. iiij. Exodi. xxiiij. ij. Pe. iiij. iij. Reg. x. — Joh. xj. — Apo. xxj. — Ap̄lorum nomina.

de filio tonātꝫ:philipp⁹/ꝛ bartholome⁹/thomas/ꝛ mat
theus publican⁹/iacobus alphei.s.filius qui ꝛ iacob⁹iu
stus propter sanctitatē vite:ꝛ minor/quia posterior i vo
catione:ꝛ frater dñi/ꝑpter similitudinem est vocat⁹:ꝛ si
mon chananeus frater ei⁹ a chana vico seu villa galilee/
q̄ ꝛ zelotes est dict⁹:chana eñ zel⁹/ꝛ chanane⁹ zelotes.i.
emulator dr:et thadeus similiter frater ei⁹ q̄ ꝛ iudas ia
cobi.s.frater est vocat⁹:ꝛ iudas schariothes a scarioth

Jude in aplatum electio.

vico iudee in quo ortus est/ē noiat⁹. Hic inter aplos eli
git/ad ostēdēdū ꝓphetiā dauid esse cōpletā:qua dñs ie
sus tradendus per discipulū predicitur:ꝛ ad excusatio

Ps.xl.

nem bonorū qñ in ꝯgregatione eoꝝ aliquis malus repe
ritur.vñ Aug. Nō audeo mihi arrogare ꝙ dom⁹ mea sit
melior cetu aplorū. Item ꝑm eundē Aug.vt ipso malo
vtens bene ꝛ sue passionis impleret dispositū:et ecclesie
sue tolerādoꝝ maloꝝ ꝓberet exemplū. Insup ꝑm Amb.
Proinde eligit vt ostendat ꝙ magna est veritas/quam
nec aduersarius minister infirmat: voluit deseri: voluit
ꝓdi:voluit ab aplo suo tradi:vt tu a socio ꝓditus mode
rate feras tuū errasse iudiciū:perisse beneficiū. Item ꝑm
Theophilū. Ut discam⁹ ꝙ de⁹non repellit aliquē propt
futurā maliciā:sed ꝓpter ꝓsentem virtutē dignū habet.

Nomiatiōnis aplorū cause.

¶ Noiat aūt aplos ꝓprijs noib⁹/vt pseudo et falsi apli
q̄ futuri erant excluderent/ꝛ ab oib⁹ vitarent:nec quisꝙ
auderet alium inscribere catalogo apostolorū. Item vt
tā noia apostolorū ꝙ sibi credentiū ostenderent scripta
esse i libro vite. Cōbinatvero eos ad duos:ꝛ duos noia
tim exprimit/in signū mutue dilectionis et approbatio
nis iugalis societatis. Itemꝙ vt mutuo se iuuātes essēt
fortiores:et insup contra dolum in fidei cōfessione/ꝛ cō
tra cōflictū in tormētorū toleratiōe. Ut autē dicit Aug.
Elegit hos discipulos:quos ꝛ aplos noiauit humiliter
natos/inhonoratos/illitteratos:vt qcqd magnū essēt ꝛ
facerent/ipse in eis esset et faceret.vñ ꝛ Amb. Similiter
aduerte celeste cōsiliū. Nō sapientes aliquos:non diui
tes:nō nobiles:ſꝫ piscatores ꝛ publicanos quos dirige
ret elegit:ne traduxisse prudētia:ne redimisse diuitijs:ne
potētie nobilitatisꝙ auctoritate traxisse aliquos ad suā
gratiā videret:vt veritatis ratio nō disputationis gra

Montana petēdi rō.

tia preualeret.hec Amb. Ad montana ergo dñs conscē
dit:vt a turbis recederet ꝛ q̄ete oraret:ꝛ familiarit apo
stolos eligeret et instrueret:vt ꝛ turbas ad altiora trahe
ret:sed turbis ascēdere non valentibus sequuntur disci
puli eius. Uoluit etiā docturus in montē ascendere/vt
altiora precepta daturus de altis ea predicaret. Et qui
minora legis precepta filijs israel i mōte dederat:maio
ra discipulis euāgelicis in monte darevoluit/vt se eūdē
deum ostenderet:qui legem et euangelicam vitam dedit
Post electionē itaꝙ apostolorū voluit eos de operib⁹
ꝑfectionis instruere:ꝙ ad gradū maiorē ꝓmoti debent
cognitionē maiorē habere.vñ Beda.¶ Mystice mōs il
le in quo aplos elegit dñs altitudinē designat iusticie/q̄
instruendi erant/ꝛ quā predicaturi hoib⁹. Nam ꝙ mis
surus erat eos ad predicandū euangeliū regni celestis:
merito per sublimitatē loci in quo electi sunt admonere
voluit eos:nō in infimis desiderijs animi dissoluere: sed
ad supna desiderāda ꝛ querēda semper exigere debere.
Sic etiā legē datur⁹ ꝓori populo suo i monte apparuit:
de mōte q̄ agēda essent innotuit.vñ et glo. Ascēdit quip
pe mons in mōtē/vt altiora virtutū culmina doceret: et
ecclesiā sup quā sedet predicās ꝓceptū dñi sublimi⁹ eri
gendā ostenderet:quā eadē doctrina vsꝙ ad finē seculi
pleni⁹erudiret. Quis ergo ibidem docere poterat vbi
erat:in montem tamen ad predicādū ascēdit/in signū ꝙ
in montē et altitudinēvirtutū debet ascēdere qui predi
carevult ꝛ iusticiā dei docere.vñ Chrys. In veritate cō
sistere debꝫ qui iusticiā docet et audit:nemo enim potest
in valle stare:ꝛ de monte loqui. Ubi stas inde loquere:
aut vnde loqueris ibi sta. Si animus est in terra:quō de
celo loqueris? Si de celo loqueris:in celo consiste. Et si
iusticiā facere non vis:quō magistrū iusticie audis? Ut
quid magistrū vocas:cui⁹non vis esse discipulus? vnde
Richar. Quia autē docturus discipulos in montē ascē
dit:ꝺ nobis insinuat ꝙ qui sacre doctrine verbū dispen
sat:nō in valle praui operis:nō in cāpo effrenate dissolu
tionis consistere debeat:sed in montē spiritualis ꝯuersa
tiōis ꝑ exercitia virtutū ꝛ exhibitionē bonorū operū ascē

Esa.xl.

dat:sicut scriptū est. Sup mōtem excelsum ascende tu q̄
euangelizas syon. Oratio.

Domine iesu xpe/qui ꝓpter inestimabilem mi
sericordiā tuā in mundū venisti vt pctōres ab
erroribus ad penitentiā reuocares:et ex his ꝙ
plures dignatus es eligere i tuos secretarios
et discipulos spāles:reuoca misericors deus me miserū
pctōrē errantē amplectare redeuntē:cōforta dolentem:
instrue ignorantē/ac tandē me(licet idignū)cū discipu
lis tuis admittēs totaliter a desiderio terrenorū leues:
ꝛ mente oino ad celestia trāsferas:vt audiā ꝛ intelligam
verba tua:et opere cōpleā vniuersa. Amen.

¶ De sermone domini in monte:et primo de
octo beatitudinibus. Cap'm.xxxiiij.

Post hec domin⁹ iesus fe
cit sermonē pulcherrimū et copiosū:
quē(vt dicit Aug.)Si qs pie sobrie
ꝙ cōsiderauerit/inueniet i eo ꝙtū ad

Sermo dñi in mōte.

mores optimos ꝑtinet ꝑfectū vite xpi
ane modū:ꝛ istū sermonē oib⁹ prece
ptis/qb⁹ christiana vita informat eē
ꝑfectū. Hunc sermonē Matth.et Luc.varie narrant:ꝛ

Mat.v.et Luce.vj.

ob hoc qdā dicūt dñm prius sermonē fecisse discipulis
tm̄ in supcilio mōtis sedēdo ꝑ modū doctoris/ꝛ hūc nar
rat matthe⁹:ꝛ post in latere mōtis cōiter turbis ꝛ disci
pulis aliū similē stando ꝑ modū ꝓdicatoris:ꝛ hunc nar
rat lucas. Alij vero dicūt dñm prio sedisse cū discipulis
in supcilio mōtis:ꝛ electis.xij.descendisse ad aliquā pla
niciē in latere montis eiusdem:ꝛ ibi vnū sermonē simul
cū turbis ꝛ discipulis habuisse/quem vterꝙ euangelista
narrat diuersimode/eadē tm̄ rei veritate. Sed ꝓmū ꝯue
nienti⁹ tenet:ꝛ veritati magis cōsentire videt. Et ex hoc

Sedēdi ꝛ stādi in ꝓdicādo mos.

inoleuit ꝯsuetudo in eccl'ia/ꝙ qñ fit sermo turbis ꝛ secu
larib⁹/stat ꝓdicator:vt inuitās ad pugnā et operationē
qñ clericis et religiosis sedet/vt inuitās ad quietē et cō
tēplationē.¶ Proponit autē dñs iesus i ꝓncipio sui ser

Beatitudies octo.

monis octo beatitudines seu virtutes:ꝛ subnectit ꝓmia
singulis beatitudinibus seu virtutib⁹ correspondentia.
Unde ponit ibi aliquid ꝑ modū meriti:puta beati ⁹c.et
aliqua per modū premij:puta quoniā ꝛc. Primū eñ ꝑti
net ad beatitudinē meriti. Scōm vero ad beatitudinem
premij. Sed qui dsiderat cōsequi premiū:studeat primo
habere meritū.vñ Aug. Nemo quippe inueniri pōt qui
beatus esse nolit. Sed o si hoies quō desiderāt mercedē
sic opus mercedis nō recusarēt? Quis non alacriter cur
rat cū ei dicit beatus eris? Libēter audiat:ꝛ cū dicitur
si hec feceris. Nō recuset certamē si diligit premiū:ꝛ ac
cendatur animus ad alacritatem operis cōmendatione
mercedis.hec Aug. Beatitudo quippe dicitur duplicit.

Btitudo dupliciter dicitur.

Uno modo in spe sicut habet in via. Alio modo in re:si
cut habet in patria. Beati sunt ergo excellētes i virtute
beatitudine vie per gratiā:beatificandi beatitudine pa
trie ꝑ gloriā. Uel ꝑm Aug. Nō inde beati sunt:ꝙ paupe
res spū:ſꝫ qm̄ ipoꝝ est regnū celorū:ꝛ ita de alijs suo mō
[docebat]ergo[eos dicens. Beati pauperes spū].i.vo
lūtate ꝛ electione/nō necessitatevel simulatione[qm̄ ipo
rū est regnū celorū]qꝺ est ꝓmū correspōdēs merito eoꝝ
Ubi sciendū ꝙ pauptas spūs sumit hic ꝓ abstinētia ab

Paupertas spūs.

amore mūdi.i.ab amore eorū q̄ in mūdo sunt:et q̄ ama
tor mūdi ꝯplectit:ꝛ sic est plenaria oim delectabiliū ab
dicatio: omnes delectationes q̄ sunt i diuitijs/delicijs/
ꝛ honorib⁹cōtinēs. Et ideo beatitudo ista pōt intelligi
dupl'r. Uno mō ꝓ ꝯtēptu diuitiarū ꝛ carnaliū volupta
tū. Scdo ꝓ ꝯtēptu sui et ꝓprie excellētie: vt etiā bon⁹se
inutilē ꝛ ceteris reputet inferiorē. Contēpt⁹ aūt diuitia
rū nascit ex ꝯtēptu sui:q̄ eñ veraciter et humiliter ꝓpter
deum se ꝯtēnit/tpalia q̄ ꝓpter se sunt/faciliter etiam cō
tēnit:nec magno precio exteriora estimat:q̄ se interi⁹ nō
curat. Sic ergo pauptas spūs implicat virtutē volūta
rie ꝓpter xpm egestatis:ꝛ etiā vere humilitatis. Et ꝑm
vtrūꝙ itellectū hec beatitudo primū tenet locū. Scōm

Btitudo prima.

primū quidē intellectū:ꝙ pauptas est ꝓma ꝑfectio volē
tiū seq xpm:ꝛ toti⁹spūalis edificij fundamentū. Nō eñ
pōt expedite seq xpm pauptatis speculū q̄ onerat⁹est re
bus tpalib⁹. Nec est liber/ſꝫ suus q̄ ai affectionē subijcit
istis rebus trāseūtib⁹. Ei⁹ eñ rei quā affectuose diligo:
me seruū spōte ꝯstituo. Et iō nihil est amādum:nisi ipse
de⁹/vel aliud ꝓpter deū.vñ Amb. Primā beatitudinē

hãc vterq̧ euãgelista posuit: ordine ẽm pꝛima ẽ: ꝛ parẽs q̃dã gñatioq̧ ꝟtutũ. Et q̃ cõtẽpserit sc̃laria: ipse merebi tur sempiterna. Nec põt q̃sq̧ meritũ regni celestis adipi sci: q̃ mũdi cupiditate possessus emergẽdi nõ h̃z faculta tẽ. Silr̃ quo ad intellectũ sc̃dm: qꝛ humilitas opponitur initio oĩm vitioꝛũ. s. supbie/ q̃ iter oĩa vitia tenet pꝛicipa tũ. vñ Aug. Recte hic intelligunť paupes spũ: humiles ꝛ timentes deum. i. non habentes inflantem spiritũ. Nec aliũde oĩno incipere opoꝛtuit beatitudinẽ. Sic quidem pueniť ad summã sapientiã. Initiũ autẽ sapiẽtie timoꝛ domini: qm̃ ꝛ a ꝯrio initiũ oĩs pctĩ supbia describiť. vñ ꝛ Chꝛyſ. Sicut cetera vitia depꝛimũt ad inferos/ ꝛ maxie supbia: sic debunt ꝟtutes ad celũ/ maxie aũt humilitas. hec Chꝛy. Cupidi g̃ et supbi appetãt ꝛ diligãt regna ter rarũ [beati] autẽ [pauperes spũ]. i. spũali volũtate/ vl̃ sui reputatiõe [qm̃ ipꝛoꝛũ est regnũ celoꝝ] nũc in spe/ ꝛ in fu turo erit in re. Et bene p̃miũ merito respõdet vt indigẽ tie ꝛ humiliatione copiositas ꝛ exaltatio succedat. In re gno em̃ intelligitur oĩmodo sufficientia ꝛ excellentia q̃ hĩc p̃mittiť i celis q̃ talia cõtẽpserũt in terris. Deinde se quiť sc̃da. [Beati mites/ qm̃ ipsi possidebũt terram.] Post pauptatem sequiť mititas: q̃ em̃ pauperẽ multi la cessiť iniurijs: ꝛ ideo necessariũ est ꝙ sit mitis vl̃ mãsue tus: qđ idẽ est ꝟm rẽ: sed differũt noĩe. Miti em̃ est q̃ aliũ nõ offendit: mãsuet⁹ q̃ se offendẽtes tolerat. Vñ mãsuet⁹ dr̃ quasi manu assuetus: cui facile est sustinere: non malũ pro malo reddere: mitis vero q̃ nulla animi accẽsiõe tur bať/ sed iugiter in animi bonitate pseuerat. Et ꝟm h̃ mi tis dr̃ i affectu: mãsuetus in effectu. Mites ergo ꝟm rem sunt hoĩes mãsueti/ modesti/ ꝛ humiles i fide simplices ꝛ ad oẽm iniuriã patiẽtes: q̃ nullã amaritudinẽ si senti unt: ꝛ cũ irritati fuerint: nec cogitãt facere malum nec fa ciũt: cedũt impꝛobitatibus/ ꝛ nõ resistũt malo: s̃z vincũt malũ in bono. Et vere [beati mites/ qm̃ isti possidebunt terrã]. s. duplicẽ. i. coꝛpoꝛis ꝓpꝛij quã gerũt/ et paradisi quã querũt. Terrã inq̃ coꝛpoꝛis ꝓpꝛij: qꝛ mites habẽt dñium sui/ s̃z nõ iracũdi: qꝛ nõ subijciũt sẽsualitatẽ rõni Itẽ terram paradisi: mites em̃ quiete ꝛ pacifice possidet dñs in terra moꝛientiũ: ꝛ ideo legevicissitudinis mites possidebũt dñm in terra viuẽtiũ. Et ꝟm Glo. qm̃ seipos in pꝛesenti possident: hereditatẽ patris in futuro posside bunt. vbi Aug. Tunc vere possidebis terrã q̃n inheseris ei q̃ fecit celũ et terrã. Hoc est em̃ esse mitem nõ resistere deo tuo. Vt in eo qđ bene facias/ ipse tibi placeat/ nõ tu tibi. In eo aũt ꝙ mala iuste pateris: ipse tibi non displi ceat/ sed tu tibi. Neq̧ em̃ parũ est: qꝛ placebis ei/ displi cens tibi. Displicebis em̃ ei: placẽs tibi. hec Aug. Rixen tur ergo imites: ꝛ dimicent ꝓ terrenis ꝛ tpalibus rebus Beati aũt mites: qm̃ ipsi hereditate ac imobiliter ꝛ so lide possidebunt terrã eterne beatitudinis. Ad hoc enim hoĩes feroces mouẽt guerras: ꝛ lites sequẽtes mot⁹ tra scibilis/ vt q̃si securi possideant terrã deuictis inimicis: ꝛ ideo illis qui sunt totaliter q̄etati a motib⁹ irascibilis: hĩc p̃mittiť possessio pacifica terre viuẽtiũ: de qua pelli nõ possũt ab aduersarijs. Significat em̃ terra ꝟm Aug. quãdã soliditatẽ ꝛ stabilitatẽ herditatis ꝑpetue: vbi aĩa ꝑ bonũ effectũ tanq̃ in loco suo requiescit sicut coꝛp⁹ i ter ra: ꝛ inde cibo suo alitur sicut coꝛp⁹ a terra. Ipsa est re quies et vita sc̃toꝛũ. Si ergo(vt dicit Beda.) celoꝛũ re gnũ paupib⁹/ ꝛ terra mitib⁹ p̃mittiť: q̃d supbis et cõtẽ tiosis nisi infern⁹ reliquiť. Deinde sequitur tertia [Bea ti q̃ lugẽt: qm̃ ipsi cõsolabunť] Hec tertia beatitudo re cte pꝛimã sequiť ꝛ secundã: post cõtẽptũ namq̧ mundi ꝑ pauptatẽ: post quietẽ mẽtis ꝑ mãsuetudinẽ: vacans hõ sibi/ et ꝯsiderãs statũ suũ nihil inuenit/ nec i se/ nec i alijs nisi materiã luct⁹ ꝛ flebile: ꝛ ideo incipit lugere. Est aũt lugendũ non ꝑpter tpalia dãna: sed ꝑpꝛ spũalia detri menta. Et ꝟe beati q̃ lugẽt: qm̃ de⁹ eos ꝯsolãdo omnẽ la chꝛymã ab oculis eoꝝ absterget. vñ Ber. Felix lachꝛy ma que manu pij dñi mereť abstergi. vt dicit Maximus Lachꝛyme veniã nõ postulant: ꝛ tñ merenť: causam nõ dicunt: ꝛ tñ mĩam cõsequũtur: qꝛ sermo interdũ nõ totũ ꝓfert negociũ: lachꝛyma vero totũ ꝓdit affectũ. Conso labunť autẽ lugẽtes/ ꝛ hic et in futuro. In p̃senti em̃ cõ solationes spirituales consolante spũ sancto q̃ paracle tus. i. cõsolatoꝛ dr̃/ recipiũt penitẽtes. Cõsolabuntur ꝛ i futuro/ cũ ad gloriã ꝑducẽť: vbi gaudiũ ꝛ letitiã obtine bunt: qꝛ ꝟm Chꝛyſ. hmõi luctum dñs ꝑpetui gaudij cõ

Eccl̃i. j.
Eiusdẽ. x.
Sc̃da btĩ tudo.
Mitis et mansuet⁹ differunt.
Possidere terram.
Tertia beatitudo
Lugendi ratio.
Apoc̃. xxj.
Lachꝛy marũ cõ mẽdatio.

solatione cõpensat. vt aũt dicit idẽ Chꝛyſ. Lugendum est ꝛ vere lugendũ p̃sentis vite tp̃s: in quo tantã maloꝛũ labem: tãtaq̧ quotidie videm⁹ flagitia cumulari: que si velis considerare ꝑ singula: nunq̃ te poteris a lachꝛy mis tẽperare. Etenĩ si quis extrinsecus vndecũq̧ adesſet: et pceptoꝛũ xp̃i ac nostre ꝯuersationẽ et perturbatio nem videret inimicos nos esse/ ꝛ cõtrarios pceptoꝝ xp̃i iudicaret: ꝛ q̃si q̃ studiũ quoddã habuerim⁹ contraria i in omnib⁹ gerere q̃ ille mãdauit. hec Chꝛyſ. ¶ Et sciendum ꝙ quinq̧ sunt cause luct⁹: quarũ due respiciunt cul pã: sc̃z ꝓpꝛiã/ ꝛ alienã. due penã. s. p̃sentẽ/ ꝛ eternã. quinta gloriã celestẽ. Lugendũ est ergo in hac vita. Pꝛimo pro peccatis ꝛ miserijs ꝓpꝛijs. Sc̃do ꝑ peccatis ꝛ miserijs alienis. Tertio pro incolatu p̃sentis miserie. Quarto ꝑ periculo ꝛ dubio pene eterne. Quinto ꝑ dilatione glorie Et ideo [beati qui lugent] sc̃z in pꝛesenti [qm̃ ipsi ꝯsola bunť] plenarie in futuro: ꝯ q̃nq̧ luctus predictos: ꝯ pꝛi mũ de pctõꝛũ remissiõe: cõtra sc̃dm de ꝓpꝛioꝛũ bonoꝝ salute/ ꝛ maloꝝ cõdẽnatiõe: ꝯ tertiũ de hui⁹ exilij libera tione: cõtra quartũ de euasione pene future: contra quin tum in glorie adeptione: ꝛ tunc poterunt dicere cum p̃s. Sc̃dm multitudinẽ doloꝝ meoꝝ in cozde meo: conso lationes tue letificauerunt animã meã. Huic sentẽtie cõ coꝛ. Greg. q̃ dicit. Quattuoꝛ sunt qualitates q̃bus iusti vi ri aĩa in cõpũctione vehemẽter afficitur: cũ aut maloꝛũ suoꝝ reminisciť/ cõsiderãs vbi fuit: aut iudicioꝛũ dei sen tentiã metuẽs/ ꝛ secũ querẽs cogitat vbi erit: aut cũ ma la hui⁹ vite p̃sentis solerter attẽdẽs merẽs cõsiderat vbi est: aut cũ bona supne patrie cõtẽplať: q̃ qꝛ nondũ adipi sciť lugens conspicit vbi nõ est: hec Greg. Gaudeant er go vani in hoc mundo: beati autem q̃ lugẽt qm̃ consola bunť in celo. Cõgrue aũt lugentib⁹ p̃mittiť ꝑparatur eterna cõsolatio: vt qui tristati sunt in pꝛesenti gaudeant in futuro: et tẽpoꝛalẽ amittẽtes letitiã: pfruantur eterna. ¶ Deinde sequiť q̃rta. [Beati qui esuriunt ꝛ sitiunt iusti tiã: qm̃ ipsi saturabunť] hec quarta beatitudo recte seq̄ť tres p̃dictas: q̃ enĩ mũdana ꝯtẽpsit/ ac moꝛes mãsuetu dine rexit et defect⁹ luxit: iam potest esurire ꝛ sitire iusti tiã: qđ nõ pꝛi⁹ potuit: qꝛ ꝟm Amb. eger cũ i graui moꝛbo est non esurit. Pꝛime vero tres a seculo neq̧ eripiunt: pauptas em̃ diuitias abijcit: mãsuetudo iniurias nõ sen tit: luctus ꝯmissa diluit: que vero sequunť ad celũ erigũt Quarũ pꝛima est non tam iusticia q̃ esuries siue deside riũ iusticie: qꝛ in p̃senti pfectã iustitiã nõ possumus habe re: sed possumus esurire. Vñ dicit [Beati q̃ esuriunt et si tiunt iustitiã] id est cũ omni desiderio: ꝛ vehementer ad modũ esurientis et sitientis appetũt eã. ꝟm Bedã nos in stituens: nunq̃ nos satis iustos estimare debere: sed quoti diano iustitie semꝑ ardere pfectu. vñ Hiero. Nõ sufficit nobis velle iusticiã: nisi iustitie patiamur famẽ: vt nunq̃ nos satis iustos: sed semꝑ esurire opera iustitie intelliga mus. Et accipiť hic iustitia ꝟm ꝙ est virt⁹ generalis ad oẽs q̃ declinať a malo ꝛ fit bonũ: ꝟm ꝙ homo ab ea gene raliter iustus dr̃ ꝑ exercitiũ virtutũ: qꝛ ꝟm Chꝛyſ. Esu rit iustitiã q̃ ꝟm dei iustitiam desiderat cõuersari: hãc iu stitiã ꝛ vite rectitudinẽ/ nõ solũ in nobis: sed et in oĩbus alijs appetere debem⁹. Et hoc ẽ iustitia que tribuit vni cuiq̧ quod suũ est deo/ ꝓxio/ ꝛ sibi. Deo tria. s. honoꝛem creatoꝛi: amoꝛem redemptoꝛi: timoꝛẽ iudici. Pꝛoximo tria: obedientiã superioꝛi: concoꝛdiã pari: beneficentiã inferioꝛi. Sibi tria: mundiciã coꝛdi: custodiam oꝛi: disci plinã carni. Et vere beati qui esuriũt/ ꝛ sitiunt iustitiam: qm̃ ipsi saturabunť: vt q̃ per esuriẽ ꝛ sitim iustitie meren tur: per saturitatẽ glorie p̃mienť: ꝛ conatũ quẽ passi sũt in merendo: reficiat p̃miũ in perficiendo. Que saturitas reddeť i vita btã: de qua dicit p̃s. Satiaboꝛ cũ apparue rit gl̃ia tua. In pꝛesenti quoq̧ reddiť: qꝛ sicut auaricia si tit aliena ꝛ esurit: sic ꝑ iustitiã saturat⁹ ꝯtẽtus est suis: et aliena nõ cupit. Nõ solũ itaq̧ illi q̃ faciunt iustitiã seu iu stitie opus: sed etiã qui eã esuriũt et sitiũt. i. qui eã facere cõcupiscũt: ꝛ si nõ possũt facere quod desiderãt: tñ beati sunt/ quia q̃tum in ipsis est faciunt quod desiderãt: ꝛ isti q̃dẽ saturabũť q̃n oĩa eoꝝ desideria cõplebunť. vñ Aug. Qui pfecte nouit: et pfecte amat iustitiã/ iã iustus est: etiã si nulla existat ꝟm eam foꝛinsecus ꝑ mẽbꝛa coꝛpoꝛis ope randi necessitas. Desiderant ergo alij vana q̃ eos satia re nõ poterunt [beati aũt q̃ esuriũt ꝛ sitiũt iustitiã: qꝛ ipi saturabuntur] h̃ ꝑ modulo: sed plenarie i futuro. Deide

Lugẽdũ quid est.
Luctus cause q̃nq̧
Cõsolatio nes lugen tium.
P̃s. xciiij.
Cõpũctio nis incita menta.
Quarta btĩtudo.
Esuries iustitie.
P̃s. xxxvj.
Iustitia tribuens trib⁹ terna
P̃s. xvj.

Quinta bti sequitur quinta [Beati misericordes:qm ipsi miam cõse
tudo. quent.] Post iustitiã recte ponit misericordia: qr vna
Mia tem nõ dz esse sine alia:sed altera ab altera têperari. Nam mi
perata. sericordia sine iustitia descêdit ad dissolutionem:iustitia
sine misericordia descendit crudelitatê:vna cum alia in
Mia qd e cedit sm equitatem. Est autem misericordia miseria cor
dis sup malo: vnde dicuntur misericordes/quasi miserũ
cor habentes:qr alteri9 miseriã quasi suã reputant:et de
malo alteri9/quasi de suo dolent. Misericordia est dimit
tere iniurias illatas/ac omnê rancorê z odiũ:z dare qd
Mie exhi cũqz potest spũale/z corporale subsidium. Misericordie
bêde ordo autem exhibende is est ordo:vt prius sit super malo pro
Eccl.xxx prio.sm illud Eccli. Miserere anime tue placens deo:
deinde sup pximi malo ei9 defectibus pdescêdêdo:cui9
finis est pro alio mori:exemplo xpi qui pro nobis ex mi
Mia tri sericordia dedit se morti. Est igit misericordia pma p
plex. prie ad seipsum p penitêtiã. Scda fraterna ad pximũ p
Amos.vj. bñficêtiã. Est tertia filialis ad deũ p cõpassionem: sz heu
qr nihil cõpatiunt sup ptritione ioseph. Prima pseqt
misericordiam in remissione oĩs culpe. Scda cõsequitur
misericordiã in diminutione pene/et intercessorũ multi
plicatione:qui em diminuit alteri9 penã:meret sue dimi
nutionê. Tertia cõsequit misericordiã in adeptiõe glie:
Rom.viij qr sm aplm:si cõpatimur z pglorificabimur. Sed vt di
cit Amb. qui cõpatit:nõ pfunctorie cõpatit:sed vt tribula
tiões xpi in corpore suo impleat:sicut implebat z paul9
Igit studiose circa misericordiã insistere debemus:qr
in oibus misericordia dei indigemus. Hec virtus tanta
Mie laus est q ea pre ceteris deo/quasi sibi propria attribuat. vn
in orõne de dicit. Deus cui pprium est misereri semp et parcere
ecclesie. Hanc etiã negatã exprobrabit reprobis:et impensã cõ
Mat.xxv. mendabit iustis. Maxime eni succurrent opa misericor
Jaco.ij. die in die iudicij his qui fecerit ea:qm (vt ait Jacobus)
iudicium sine misericordia fiet illi qui non fecerit miseri
cordiam. vñ Aug. Beatos esse dicit q subueniunt miseri:
qm eis ita rependetur/vt de miseria liberent: fac et fiet
fac cũ altero/vt fiat tecũ. Quos egeris cũ petitore tuo:
hoc agat deus cũ suo. vñ z Hylari9. Intantũ eni de9 be
niuolêtie nostre in oẽs delectat affectu:vt misericordiã
suã sit solis misericordib9 prestitur9:vñ et Chry. Hos
misericordiarũ misericordes dicit esse beatos:ostendẽs
vnũquẽqz nrm miam pmereri non posse:nisi et ipse mi
sericors fuerit. Et iterum. videt aũt esse equalis retribu
tio/sed z multo maior:nõ est em equalis humana miseri
cordia et diuina. Seuiant ergo tyrãni cũ suis crudelita
tibus sine misericordia perituri [beati autem misericor
des:qm ipsi miam cõsequent] in futuro: vbi ab omni mi
seria culpe z pene subleuabunt:z i h seculo/vbi eis culpa
remittitur et gratia largitur:conferuntur tpalia z suble
uantur a multiplici miseria:put status iste patitur z sa
Sexta bti luti spũali expedire videt. Deinde sequitur sexta Bea
tudo. ti mũdo corde:qm ipsi deũ videbũt.] Sexta beatitudo
optime sexto loco ponit:qr per ipsam homo ad dei ima
ginê q ipsi9 dei p cognitionê z amorê capax est reparat:
quã sexta die côditus pdidit:et sexta etate recuperauit.
Et recte post miam ponit cordis mundicia:qr sm Am
bro. Qui miam defert: miam amittit/nisi mundo corde
Cordis misereat:nã si iactãtiã qrit:null9 est fruct9. Dicit g. Bea
mũdicia. ti mũdo corde:non dicit de superficie vt fallaces hypo
Matthei crite:q mũdãt qd foris est:non tñ corpore/vt mundani
xxiij. diuites q corporis studêt mũdicie:sz corde quos nõ ar
Mũdicie guit cõsciẽtia pctõrũ:q declinãt a malo quolibet/z fa
laus. ciũt oẽ bonũ qd possunt bono fine et recta intentiõe. Et
vere sic mũdo corde bti sunt:qm ipsi deũ videbũt:qr mũ
dicia maxime vnit sũme beatitudini:z mũd9 nõ nisi mũ
j.Cor.iij. do corde põt videri. Illud est cor mũdũ quod nõ arguit
cõsciẽtia vlla pcti:sed est templũ scm dei/ex quo cogi
tatiões male nõ pcedũt. Si ei cor fuerit mũdũ a prauis
cogitatõib9:tot9 hõ erit mũdus ab iniquitatibus:ibi em
pctã oriunt:ibi radices figũt:q si ibi succise fuerint:non
Job.iiij. est vbi crescãt. De9 qppe spũs est:z iõ nõ oculo carnis:sz
Deũ vide oculo cordis et mẽt tñ videri põt. Et sicut oportet ocu
re finis. lũ carnis esse purũ z mundũ vt solê possit videre/sic lon
ge plus opz oculum cordis mũdũ esse:vt possit deũ q lu
j.Tim.vj. cê inhabitat inacessibilem videre: qr i eo oĩs sufficiẽtia
nra pplet:z finis desideriorũ nroz habet:q solis mũdis
corde debet. vñ Augu. Hic est finis amoris nostri. Quic
quid bñ agim9:qcqd laudabiliter estuam9:quicqd incul
pabiliter desideram9:ad dei visionê cũ venerit pl9 nõ re
quirem9. Videre deũ volum9:sed vide qd dictũ est. Bea
ti mũdo corde:qm ipsi deum videbunt. Hoc para vñ vi
deas. Nõ em corde/nõ mũdo videre pmitteris:qd nõ vi
det nisi corde mũdo. vñ Amb. Emũda cor tuũ:oẽs pol
lutas cogitationes de corde tuo abijce: nihil sit quo tu9
iquinet affect9. Simplex mẽs/pura sinceritas sit: talib9
se dñs volutabris corporis depositis:demõstrare digna
tur. hec Amb. Immũdi ergo corde q in sordibus sũt sor
descãt adhuc [bti aũt mũdo corde:qm ipi deũ videbũt]
in presenti per fidem:z in futuro p speciê:in pñti familia
rius:z in futuro gloriosius. Hic sm q aliquis eripuerit
se a malis et bona fecerit:sm hoc deũ videt aut min9 aut
ampli9:z ibi quãto mũdicia maior:tãto visio potẽtior z
clarior. Deinde sequit septima. [Beati pacifici:qm fi Septima
lij dei vocabunt] Septimo loco ponit btitudo pacis:qr btitudo.
in sabbato septime etatis plenarie dabit pax habentib9
btitudines supradictas. Bene aũt post mũdiciã pax se
quit:qr ad gradũ pacis q purgat9 e dirigit:nec nisi i bo
na volũtate pax nutrit. vñ Amb. Cũ interiora tua vacua
feceris ab oĩ labe pcti:a te pacê incipis:vt sic pacê alijs
feras. Dicit g beati pacifici:nec dicit aio pacati:qr h pti
net ad scdaz beatitudinê q est mititas: sz dicit pacifici:q
sz primo in semetipsis pacê faciunt:z qcqd puerse cogi
tatiõis:locutionis:opisue deprehẽdũt potẽter expellũt
nec aliqd turbationis in sue regno dñationis esse permit
tunt:et si qd eis aduersitatis occurrat pacê suã tñ suãt/
et cuncta cũ cordis sui trãquillitate iudicãt. Deinde nõ
in se tantũ pacê custodiũt:verũetiã alios discordãtes si
bi ad vnitatê pacis reducũt:ac semp paci faciẽde:refor Paci con
mãde:z cõseruãde:siue in se:siue in alijs inuigilãt. Paci traria
aũt ptrariant qnqz.s. bella:lites: tumultus: inquietudi quinqz.
nes:z molestie. Pacifici ergo hmõi bellis sopiendis liti
bus dirimẽdis:tumultibus sedãdis:inqetudinib9 qetan
dis:molestijs mitigãdis insistũt. Hec autê sunt officia fi
lij dei:q in se pacificus pacem reformauit in alijs:z iõ de Pacifici
pacifici bene dicit [qm filij dei vocabunt] Pacifici etiã filij dei.
dicunt qui totaliter etiã p affectũ mẽti deo sicut summe
bonitati cõiunguntur/z sic nihil aliud extra ipsum qrunt
sed in ipso quietant et pacificant. Qui et filij dei vocari
merent:quia filiatio dei importat assimilationê ad deũ:
propriũ autê est ipsi9 dei seipso frui/et in ipso qetari. Pa
cifici ergo esse debemus/vt vere ipm deũ pacis in nobis
habere mereamur:de quo scriptũ est. Factus est in pace Ps.lxxv.
loc9 ei9. vbi Aug. Pacifici in semetipsis sunt:q oẽs ani
mi sui mot9 exponẽtes et subijciẽtes rõni.i.mẽti et spũi
carnalesqz cõcupiscẽtias habẽtes edomitas:fiũt regnũ
dei. In quo ita ordinata sunt oĩa:vt id qd est in hoie pre
cipuũ et excellens h imperet ceteris nõ reluctantib9 que
sunt nobis bestijsqz cõia:atqz idipm qd excellit in hoie.i.
mẽs et rõ subijciat potiori/qd est ipa veritas vnigenit9
fili9 dei. Neqz eni imperare inferiorib9 põt:nisi supiori se
subijcat. Et hec est pax q dat in terra hoibus bone volũ
tatis:hec est vita consũmati pfectiqz sapiẽtis. hec Augu. Luce.ij.
Litigẽt ergo discordes patrê suũ dyabolũ imitantes.
[Beati aũt pacifici] pmo sibi deinde alijs.s. internã pa
cem z fraternã seruantes [qm filij dei] z veri imitatores
ei9 in supna pace [vocabunt] habent eni similitudinê dei
patris:qr de9 pax et quies summa est:et oĩa cũ tranquilli
tate disponit. Deinde sequit octaua. [Beati qui perse Octaua
cutionê patiunt pter iustitiã:qm ipsorũ est regnũ celo beatitudo
rũ] sm Chry. Posita pacificorũ beatitudine:ne aliquis
estimaret q semp pacê sibi qrere sit bonũ:subdit [bti qui
psecutionê patiunt ppt iusticiã] hec etiã btitudo pficit
hoiem ad bñ patiendũ:sicut pdicte ad bene agẽdũ:qr si
cut ad virtutê ptinet bene agere:ita z bñ pati. Et iõ post
pcedẽtes btitudines q psistũt in pfectione actiõis:seqt
hec q psistit in pfectiõe passiõis:nã sicut btitudo patrie
distinguit penes aureã z aureolã:sic btitudo vie que est
imago qdã z similitudo illi9:pcedẽtib9 eni respõdet pre
miũ auree:huic vero pmiũ aureole:q hic p regnũ intelli
git. nã sm Hiero. Hoc martyrio cõparatur. Dicit ergo
[Beati] .s. nõ tñ qui operant:sz etiã [q psecutionê patiũ
tur] .s. patienter:z nõ pter scelera z pctã sua:sed ppt iu
stitiã.s. legalê q includit oẽm virtutê.i.sz Chry. p verita
te atqz pietate/z p alioz defensiõe:solem9 em iustitiã p
oĩ virtute aĩ ponere. Et ve beati i spe beatificãdi in re [qm
ipsoz est regnũ celorũ] z q ad aureã:et q ad aureolã. Sz

nūqd ꝑ libertate ecclesie me exponā morti? Ita ꝑ alijs que spūalia sunt: non ꝑ agris vel redditib⁹ ecclesie ꝛ similib⁹. Sepe enī nos opponim⁹ ꝑ his magis inducti auaricia q̃ iusticia. Hmōi q̄stionē amb. determinans ait. Si a me petierit iperator qđ meū est.i.fundū meum: argentū meū/ꝛ huiusmodi: sciat me nō refragaturū: q̄ʒ oīa q̄ mea sunt pauperum: veꝝ ea q̄ diuina sūt imperatorie potestati non sunt subiecta. Si ꝑrimoniū petitis inuadite: si corpus occurram: vultis in vincula rapere: vultis i mortem rapere voluntatis est mihi: nō ego me vallabo circūfusiōe ꝑploꝝ: nec altaria tenebo vitā obsecrās. sed ꝑ altarib⁹ ꝛ spūalibus ad ipsa ꝑtinētib⁹ imolabor. hec Amb.

¶ Hec octaua cōplemētū est aliarū beatitudinū ꝛ sūma omniū coronarū: tūc vt cū hō ꝑfect⁹ est in ceteris: tādem apt⁹ ad patiēdū aduersa dign⁹ repiat. Vñ Chryſ. Propterea a priori semp sequenti viā faciēs mādato: seriem ꝛ cathenā nobis quādā aureā subtexuit. Cū eī qs humilis fuerit: erit cōsequēter et mitis: q̄ autē mitis etiā pctā lugebit: q̄ vo ob pctā luget: esurit/sititq̄ iusticiā: qui iust⁹ est/iste etiā misericors: qui misericors fuerit et iust⁹: idē est cōpūct⁹ ꝛ mūd⁹ corde: q̄ vero talis est erit etiā ꝑfecto pacificus. Porro qui ista ꝑfecerit: erit absq̄ dubio etiā ad pericula ꝑparat⁹: nec ad maledicta ꝑrsus vlla terrebitur: nec si mala q̄q̄ mille patiat̄. hec Chryſ. Qui ergo ꝑdictas virtutes habet beatus est: multo autē beatior q̄ has virtutes inter aduersa seruare non trepidat. Septē itaq̄ perficiunt: sed octaua clarificat ꝛ demōstrat quod perfectū est: nā patiētia op⁹ ꝑfectū hʒ: vt per hūc gradū ꝑficiant̄ ꝛ ceteri tāq̄ a capite rurs⁹ exordiēs. Vñ octaua redit ad caput siue ad principiū.i.ad primā beatitudinē ꝑbans ꝛ purgans eā si quid fermenti habet admixtum: beati enī paupes si ꝑsecutionē patiunt̄ propter iusticiam. Redit etiam ad secundā ꝑbans ꝛ purgans eā: beati enī mites si ꝑsecutionē patiunt̄ propter iusticiam. Ita ꝛ ad oēs alias referendo redit iterū vtpote ꝑbatio purgatio ꝛ cōsummatio eaꝝ. Debet ergo replicari ad oēs alias ꝑcedentes: ad h̄ q̄ sunt probate beatitudines. Scorpius nō calcatus quiet⁹ iacet: aculeos nō exerit: sed tact⁹ statim exerit pugionē ꝛ pungit. Ita ꝛ homo vacuus virtute punctus vrenti verbo vel iniuria ei illata statim sicut serpens/ira/ꝛ odio/ac verbo ꝯtumelioso/ꝛ impatientia armatus crepat ꝛ insilit in illū qui eū lesit: in quo probatur ꝛ vas vacuū eē cognoscit̄. Ecōtra sancti ꝑcussi i vna maxilla: ꝑbent aliā: diligūt inimicos: ꝛ orant ꝑ ꝑsequētibus se. Hinc dicit Her. q̄ sicut stelle de nocte lucent: de die aūt nō apparēt: sic virtus q̄ non apparet in prosperis emicat in cōuersis. Vñ f̄m hoc nō videt̄ octaua proprie btitudo dicēda/ꝛ ꝑ se distincta: sed ꝑcedentiū illuminatio poti⁹ ꝛ cōfirmatio. Octauo autē loco ponit̄: q̄ significat gn̄alē resurrectionē octaua etate futurā: q̄ etiā per octauas sanctorū designat̄. Hec ergo circūcisiōi et octaue resurrectionis comparat̄: q̄ per hāc circūcidit̄ in nobis et auferr̄ si qd fermēti in nobis remāserit: ꝛ consummamur in oī ꝑfectione ꝛ ꝑbatione v̄tutū. Sicut eī i octaua resurrectiōis imutabimur ꝛ ꝑficiemur in glīa: ita ꝛ ꝑ hāc hic in merito ꝛ gratia. Et rñdet sibi idem premium qđ prime.s.regnū celoꝝ: q̄ illi maxime ꝑsecutionē i mūdo patiunt̄: q̄ cōtēptui habent̄: ꝛ tales sunt maxime pauperes spiritu: q̄ iā a plurib⁹ deridentur. Maxime etiā conueniūt i merito: volūtaria enī pauptas est qđdā genus martyrij: q̄ vtrobiq̄ oportet vincere aīm quo ad delectabilia hui⁹ mūdi. In regno quoq̄ includunt̄ duo.s.diuitie ꝛ dn̄atio: ꝑmittit̄ ergo regnū pauperibus per respectū ad diuitias: q̄ q̄ ꝑpter xp̄m abrenūciāt diuitijs tēporalib⁹: in futuro gaudebunt eternis: patientib⁹ vero ꝑ respectū ad dn̄m: q̄ ꝑpter xp̄m oppeimunt̄: i futuro cū xp̄o oppressoribus dn̄abunt̄. Pōt etiā dici q̄ nō est idē premiū vtrobiq̄: q̄ ibi ꝑ regnū intelligit̄ ꝑmiū aureē: h̄ premiū aureole. Hoc aūt vnū ꝑmiū qđ est regnū celoꝝ: etiā in alijs est: sed varie nominatū. vñ Chr. Ꝗuvero etsi nō ꝑ singulas btitudines regnū audias repromitti ne tristeris: ꝛ si enī retributiones ipsas differēter appellat eas: tñ cūctas ad vnum celoꝝ regnū reducit: nihil enī oīno aliđ nisi celeste regnum ꝑ hec cūcta designat. Hec Chryſ. Videat ergo vnusq̄ſq̄ hec audiēs si i aliqua istarum btitudinum ꝯtinet̄: ꝛ si in aliq̄ se inuenerit secur⁹ sit q̄ beat⁹ erit hoc enī veritas dixit: vitas autē mētiri non pōt. ¶ Deinde post gn̄alē sniam subdit specialē ꝑsuasionē/verbū ad aplos ꝯuertēdo/ꝛ triplicē actū ꝑsecutiōis .s.in corde/ore/ꝛ ope: eis ꝑnūciādo dicēs. ⌊Beati estis cū maledixerint ⌋ex odio ⌊et oderint ⌋ex aīo ⌊vos hoīes ⌋ quo ad ꝑmū ⌊ꝛ ꝑsecuti vos fuerint: ꝛ separauerint vos ⌋ excludendo ⌊a synagogis ⌋ꝛ cōtone sua tanq̄ immūdos ꝛ sibi graues ad videndū: quo ad tertiū ⌊ꝛ dixerint omne malū aduersus vos ⌋id est oīa genera v̄boꝝ malignantiū/quib⁹ vestrā famā ledāt ⌊et exprobrauerint vos ⌋ꝯuitia ꝛ iꝑroperia vobis dicēdo ⌊et eiecerint nomē vestrum ⌋ scʒ nomē xp̄ianū ⌊tāq̄ malū ⌋illud execrātes/ac diffamātes: ꝛ extinguere cupiētes: quo ad f̄m. Nō q̄ debeat aliquis ista q̄rere: sʒ q̄ timore hoꝝ nō debʒ veritatē vite/iusticie/ꝛ doctrine dimittere. Sicut aūt triplex est persecutio: scʒ cordis/oris/ꝛ operis: ꝛ hec tertia triplex: scʒ i dāno tꝑaliū: in ꝑsecutione amicoꝝ: in afflictione et iniuria proprij corporis: ita ꝛ triplex est patiētia: que odiū cordis: verbū ꝯtumeliosū oris: ꝛ manualē ꝑsecutionē operis sustinet patiēter: remittēdo oēm iniuriā: cōpatiēdo pctō primi: orando vt a vis mala ꝯuertat̄: ꝛ ita pctm̄ eius deleatur. Hic triplex hostis ecclesiam dei impugnat: ꝯtra quos triplicē patiētiā opponit. Hucusq̄ ergo ad oēs generaliter verba dirigit: q̄uis et hec etiā alijs cōueniant: ꝑdicēs eis ꝑcipue quāta ꝑ noīe ei⁹ passuri essent: ꝛ monstrans/q̄ eoꝝ hoc maxime ꝑpriū est sup oēs alios. Et ergo ꝑpter maiorem difficultatē spāli persuasione indigebāt: ideo cōuertit̄ ad eos vt animaret q̄s sicut agnos inter lupos missur⁹ erat. vñ Beda. Nō ad hoc nostri similes valent: sed eoꝝ q̄ ibāt gaudētes a cōsilio/ quoniā digni habiti sunt ꝑ noīe iesu ꝯtumelias pati. Sed quia nō oīs ꝑsecutio btificat: sed tātū illa q̄ gaudiose suscipit̄ ꝑpter iustitiā q̄ est xp̄s fili⁹ v̄ginis: iō addit ⌊mētiētes ⌋ et ⌊ꝑpter me ⌋seu filiū hoīs: q̄ ad hoc q̄ ꝑsecutionis tolerātia beatū faciat: requirit̄ q̄ mēdose et false seu iniuste/ ac propter xp̄m nobis inferat̄: in quo tristitia ꝑsecutionis cōuertet̄ i gaudiū qñ reddet de⁹ scīs mercedē laborum suoꝝ. Als enī non est beat⁹/sed miser: nec est ei merces inde: sed accumulatio sue miserie. vñ Augu. Si sustines/q̄ peccasti: ꝑpter te sustines nō ꝑpter deū. Si aūt sustines/q̄ mādata dei seruasti: vere ꝑpter deū sustines: et merces tecum manet in eternū. Que sentit̄ in corde patientiū eoꝝ q̄ iam possunt dicere gloriamur in tribulationibus. Nō enī ista ꝑpeti fructuosum ē: sed ista ꝑ xp̄i noīe nō solū equo aīo: sed etiā cū exultatōe tolerare. Vñ ꝯcludit subiūgēs ꝑmiū: ꝛ ꝑ hoc alliciēs ad patiendū. Ut ei dicit Hiero. qđlibet op⁹ leue fieri solet cū ei⁹ ꝑmiū cogitat̄/ꝛ spe mercedis leuigatio fit laboris. ⌊Gaudete ⌋inquit.s.interius in corde ⌊et exultate ⌋.s.exterius in corpore.i.ꝑpter exemplum gaudium foris ostendite: tam propter bonum virtutis patientie: q̄ʒ propter spem premij et glorie ⌊qm̄ merces vr̄a ⌋non tantū magna est sicut alioꝝ sʒ ⌊copiosa ⌋ꝛ supra cōdignū est in celis. Multa enī merces est in celis: multa ꝑpter iustitiam patiētib⁹ in terris. Merces ista magna est: multa est: ꝑciosa est: diuturna ē. Tam magna est q̄ nō pōt ꝯprehēdi: tā multa est q̄ nō pt numerari: tam ꝑciosa est q̄ nō pōt estimari: tā diuturna ē q̄ non pōt finiri. Merces ista tanto est vberior: quāto gaudio ꝛ exultatione in tribulatiōib⁹ fides est deuotior. De⁹ enī nō tā quātitatē laboꝝ vel multitudinē operum remunerat: q̄ʒ qualitatē et modū radicis/ex qua oriunt̄ ꝛ tolerant̄. Nō enī attēdit q̄tū: sed ex quāto: nam minutū vidue pretulit zachei dimidio. Sentiūt ergo(vt dicit Aug.) istā mercedē q̄ gaudent in bonis spūalibus: sed ex omni parte perficient̄/cū etiam mortale hoc induerit imortalitatē. Sed nos heu in multis decipimur qñ nobis arridēt secularia: qñ vulgus laudib⁹ nos attollit/gaudemus ꝛ exultamus: cū magis flere ꝛ dolere deberem⁹: q̄ maius periculū sunt ꝑspera q̄ʒ aduersa: laudes q̄ʒ vituperationes. Gaudeam⁹ ergo et exultem⁹ cū aplis quib⁹ salubre gaudium ꝛ salubris exultatio demōstratur: cū eis in contumelijs ꝛ persecutionibus gaudendum esse/ꝛ exultandū denūciat̄. vñ Hiero. Nescio quis hoc nostrum possit iplere vt laceret̄ opprobrijs fama nr̄a: ꝛ nos exultem⁹ in dn̄o: hoc q̄ vanā sectat̄ gloriā iplere nō pōt. Gaudere igit̄ ꝛ exultare debem⁹: vt merces nobis i celestib⁹ ꝑparet̄. Eleganter in quodā volumine scriptū legimus Nō queras gloriā: ꝛ non dolebis cū inglori⁹ fueris. vñ ꝛ Chryſ. q̄tū aliq̄s letat̄ de laudib⁹ hoīm: tm̄ de vituperatione tristat̄. Qui vero gloriam cōcupiscit in celo: op-

Mādatorū dei cathena.

Octaue btitudis ꝯgruētia.

Pauptas volūtaria

Regnū celoꝝ ꝑmittit̄ in oīb⁹ btitudinibus.

Persecutio triplex

Pati pro xp̄o.

Merces beatorum

Luce.xix.

Gloriādū non est.

probria nō timet in terris. vnde dicit Seneca. Nunq̄ felix es: si nōdum te turba deridet. Si beatus esse vis cogita hoc primū ꝯtēnere ꝯtēptū. Si vis beat⁹ esse: si fide bona vir bonus sine te stultum videri: sine ꝯtēnat te aliquis Quisquis volet tibi contumeliam faciat ꝛ iniuriam: tu tamē nihil patieris si modo tecū erit virtus: hec Seneca Nō solū autē premio: sed etiā exēplo eos ad patiētiā ꝓuocat: ꝛ rigorē tribulationum tēperat: confortansq̄ eos exēplo prophetarū/ ꝛ suadēs ad sustinendū: consolationē eis de illorū societate prestat: q̄ ante eos afflictiones varias ꝑtulerūt dicēs. Sic enī crudelit/ multipliciter/ ꝛ incessanter ꝑsecuti sunt ꝓphetas veros/ vt hieremiā esaiā ꝛ alios q̄ ante vos fuerūt q: ꝓ veritate ꝑsecutionē sunt passi: ꝛ ita dant vobis exēplū et animū patiēdi. q.d. Nō miremini si vos patiamini: q: nō est nouū nec insoli-
Exemplum sumi dz a bonis. tum. Illorum ergo exēplū vos doceat: si illorū vos beatitudo ꝛ letitia delectat/ illorū exēplū vos inuitet: ne timore deficiatis ꝓ veritate ꝓ qua ipi passi sunt sine exemplo eos inuitāte. Scōm hūc modū ostendi solet elephantis
i. Macha. vj. sanguis vue ꝛ mori: ad acuēdū eos in ꝑliū. Similiter nobis ꝓponit exēplū xp̄i ꝛ martyrū ad ꝯfortādū nos i tribulatione ꝑsecutionū. Et iccirco ꝓposite glorie p̄mium ꝯsiderātes ad oēm tolerātiā passionis deuota fide parati esse debem⁹: vt cōsortes glorie ꝓphetarū atq̄ aplor̄
Persecutiones tolerāde sūt. effici mereamur. Nō ḡ dz q̄s timore ꝑsecutiōis veritatē deserere: sed poti⁹ vbi xp̄s in cā est ꝑsecutionē affectare. Ut enī dicit apl's. Oēs qui volunt pie viuere: in christo ꝑsecutionē patiunt̄. Si ergo ꝑsecutionē pateris/ habeto id signū in bonū: q: pie in xp̄o viuis. Nā si non pateris ꝑsecutionē: nō vis pie viuere in xp̄o. vn̄ Amb. Et fortasse cū ꝑsecutiōes nō patimur: tāq̄ cōdēnati habemur: q: nequaq̄ pie viuere volum⁹ in xp̄o. Nā vtiq̄ cū sit definita sententia q̄ oēs q̄ volūt pie viuere i xp̄o iesu: ꝑsecutiōes patiunt̄: videt̄ his q̄ ꝑsecutiōes nō patit̄ abdicat⁹ q̄ non sit pie intentionis in xp̄o. Deuotionē enī fidei ꝑlia sequū-
Persecutionis materia non deficit. tur. hec Amb. ¶ Sed diceret aliquis. Nemo pōt mō ꝓpt ꝑsecutionē attingere ad beatitudinē: q: nūc in pace cōsistūt oīa/ ꝛ sācta ecclesia fere de nlla parte patit̄ aduersa. Ad quod dicendū q̄ vbiq̄ tētationes sunt ꝛ ꝑsecutiōes: q: quotidie in penetralib⁹ sancte ecclesie ꝑsequit̄ cayn/ abel/ ysmael/ ysaac/ esau/ iacob. i. impi⁹ iustū: ꝛ si q̄s persecutionē non patit̄ ab extraneis: patit̄ tn̄ a falsis fratri-
ij. Ti. iij. bus: oēs enī q̄ pie volūt viuere i xp̄o: persecutionē patiūtur. Et si nō patit̄ q̄s extrinsecus: patit̄ tn̄ intrinsecus et a nequicijs spūalibus. Et q: nō cessāt ꝑsecutiōes: patiē-
Patiētie vtilitas. tia nobis necessaria ē: vt reportem⁹ repromissiones. Ue aūt his q̄ ꝑdūt patiētiā: q: ꝛ ꝑdūt patiētie coronā. Nō ḡ murmurem⁹ si in paucis vexemur: q: in multis bene disponemur. ¶ De his octo beatitudinib⁹ quas ponit mattheus quattuor tantū ponit lucas. Sed s̄m Amb. i. istis
Beatitudines s̄m lucam. octo ille quattuor sunt: ꝛ in illis quattuor iste octo. Mansuetudo enī et pax referunt̄ ad patientiā. Mundicia cordis ad paupertatē spūs. Misericordia ad esuriem iusticie. Et q: dn̄s supra premijs ad virtutes ꝛ fidē ꝑplos ꝓuocauit: cōsequēter eos etiā a criminib⁹ ꝛ pctis futuror̄
Maledictiones cōtrarie btitudinib⁹. suppliciorū denūciatiōe deterret dicēs. Uerūtn̄ ve scz doloris eterni vobis diuitib⁹ nō tn̄ oibus: sed qui habetis hīc cōsolationē vestrā a vobis optatā: abutētes diuitijs ad vite voluptatē. q.d. Nō habetis meā/ ꝛ nec i presenti nec i futuro. Diuites ḡ vocat q̄ in bonis ducūt dies suos: quia nō tam diuitie q̄ amor ꝛ abusio diuitiarum i culpa ē. Cū enī supius regnū celorū pauperū esse dicat̄ ex opposito apparet q̄ ab hoc regno se alienat qui in tēporalib⁹ q̄ nō cōsolatio/ nō delicie: sed remediū/ refrigeriū cōtra necessarias tēporis miserias esse debent consolatione q̄rit: auditurus a iusto iudice: fili recordare quia recepisti bona in vita tua. vnde Amb. Qui consolationē vite presentis habuerunt: remunerationē perpetue pdi-
Luce. xvj derunt. Ue vobis qui saturati estis in presenti vacādo comessationi ꝛ ebrietati ꝛ in delicijs viuēdo quia esurietis in futuro: non cibi carentia spāliter: sed totius boni penuria generaliter. Sicut diues qui epulabat̄ quotidie splendide in delicijs viuēs: durū ve sustinebat esuriens: qn̄ de digito lazari quē despexerat guttā aque querebat Epulones artissimo ieiunio macerabunt̄ in pena: vt culpe eorum. s. gule pena sit contraria. Sicut ḡ contraria cōtrarijs punientur in pena: ita contrarijs contraria curari debent in penitētia: vbi Pena. Si beati sunt illi qui iustitie semper opera esuriunt: infelices ecōtrario estimādi sunt q̄ sibi in desiderijs placētes nullam veri boni famen patiunt̄: satis se rati beatos si non ad tēpus sua voluptate priuent̄. Ue vobis qui nūc ridetis risu inordinato: ac gaudetis ꝛ lasciuitis gaudio vano: quia lugebitis dolore interiori: ꝛ flebitis dolore exteriori. Uel lugebitis ꝓ oīs boni carētia: ꝛ flebitis ꝓ omis mali ꝑntia i ardorib⁹ sempiternis: vbi erit flet⁹ et stridor dentium. Si Luce. xiij
enī lugentes beatificentur et consolabūtur/ merito ridētes tanq̄ miseri cruciabūtur. Unde salomon ait. Risus dolore miscebitur: ꝛ extrema gaudi luctus occupat vbi Basilius. Cū dn̄s ridētes nunc arguat: palā est q̄ nūq̄ Ridendi nullū tp̄s.
erit fideli tp̄s risus: et precipue in tāta multitudine eorū q̄ in peccato moriunt̄: ꝓ q̄b⁹ oportet lugere. Et Chrys. Dic aūt mihi cur concuteris et defluis qui debes assistere terribili iudicio et ponere rationem de omnibus hic operatis. Ue vobis cum benedixerint vobis homines scz adulando ac laudando et extollendo vos ꝑ applausum talē/ nutriētes vos in malis vt ceci efficiamini: vosmetipsos nō cognoscētes: nec attēdentes illud apl'i. Si Gal. i.
hoib⁹ placerē seruus xp̄i nō essem. Scōm hoc faciebāt pseudo ꝓphetis patres eor̄ qui benedicebāt illis prophetis: q̄ ob captādū vulgi fauorē: ꝛ ad habēdū populi applausum: de corde suo nō de spū ꝛ ore dn̄i ꝓphetabāt falsum. Et hoc est q̄d ps deplorat: qm̄ laudat̄ pctor i de- Ps. ix.
siderijs aīe sue: ꝛ q̄ iniqua gerit bn̄dicit̄. Sed ꝛ ve eis q̄ sic laudāt: q: plus nocet lingua adulatoris: q̄ gladi⁹ ꝑsecutoris. Qui enī mala gētib⁹ adulat̄/ puluinar sub capite dormientis ponit: vt fulcit⁹ laudibus i malis requiescat Si ḡ beati sunt q̄ ab hoib⁹ odiose maledicunt̄: merito infelices reputādi sunt q̄ ad hoib⁹ adulatorie bn̄dicunt̄ Magna quidē dei ira est ꝛ vltio q̄ peccatori deest correctio: ꝛ adest adulatio quasi de bene gesto: q: ipa adulatione nutrit̄ in culpa/ et maiorem fouet̄ ad penā. Has sn̄ias lucas ponit vt veritas q̄ttuor btitudinū quas añ posuit clari⁹ ꝑ oppositā dānationē elucescat.

Oratio

Domine iesu christe/ qui vt altiora virtutum culmina doceres: in montem cum discipulis ascēdisti ibiq̄ beatitudies ꝛ virtutes sublimes docuisti: et premia singulis cōgruentia promisisti. Da mihi fragili vt tuā vocē audiens studeā ꝑ virtutū exercitium habere meritum: quatenus te miserante consequar ꝛ premium. Fac vt considerans mercedem: opus mercedis nō recusem: sed spes eterne salutis mitiget in me dolorem medicine presentis: ꝛ accendat animum ad alacritatem operis. Fac me miserum nunc beatum beatitudine vie per gratiam/ ꝛ tandem beatum beatitudine patrie per gloriam. Amen.

¶ Q̄d ꝑlati debēt lucere ope ꝛ sermone. Et q̄ xp̄s nō venit legē soluere sed implere. Capl'm. xxxiiij.

Et quia dn̄s hortat⁹ est aplos ad sustinedū tribulatiōes: nūc cōsequēter ponit quattuor similitudi- Mat. v.
nes. s. cōparādo eos sali. luci/ ciuitati. ꝛ lucerne: quibus ipsos ostendit siles: vt ꝑ hoc intelligāt se in tribulatiōib⁹ debere magis esse fortes. Ac si eis diceret. Nō vos debetis in tribulationib⁹ deficere: q: defectus vester multis esset occasio ruine. Uos enī estis sal terre: vos estis lux mundi vos estis ciuitas sup montē posita: ꝛ lucerna supra cādelabrū posita. Uos inq̄ estis id est esse debetis. Due prime similitudines dicunt̄ ꝑ affirmationē: in quib⁹ ostēdit̄ ad q̄d sunt: q: ad cōdiēdum affectū/ ꝛ illuminādū intellectū. Due sequētes dicunt̄ ꝑ negationē: in quib⁹ ostendit̄ ad q̄d nō sunt: q: nec in abscōsione ꝑsone/ nec in occultatione doctrine. Apl'i igit̄ ꝛ Apl'i ꝛ ꝑlati sūt sal terre.
ꝑlati dicunt̄ sal terre/ ꝓpter vite ꝑfectionē qua hoies cōdiunt̄/ ꝛ mētes eorū q̄ adhuc terrena sapiūt/ imbuuntur Sal enī terrā sterilē facit/ cibos cōdit/ ꝛ carnes siccat: a Salis vt⁹
putrefactione cōseruat/ ex aqua ꝛ igne conficit̄/ in omni sacrificio offert̄. Sic exemplū sanctitatis terrenum affectum mitigādo sterilem facit: sanctū desideriū sapidum reddendo condit: carnem mortificādo desiccat: a putredine libidinis restringendo conseruat: ex aqua deuotionis/ et igne dilectionis decoquēdo in fornace penitētie cōficitur: in oī opere dirigēdo et moderādo offert̄. Pre- Sal discretio ē.
cipue autē sal in scriptura discretionē significat/ que in

prelatis esse debet: qua debēt opa subditorū sic cōdiri ꝛ
dirigi/ vt corā deo sapida reddant: sicut cibaria sale cō:
Salis de: dita magis sapida sentiunt. Et monet apostolos ꝛ cete:
prauatio. ros eccl'ie prelatos vt in virtutib9 psistāt [q2 si sal] .i. p̄la:
tus vel doctor p quē alij ꝯdiēdi sunt infatuat9 fuerit/ vl'
euanuerit: ꝛ defecerit .s. aut psecutionis ꝛ aduersitatis ti:
more: aut cupiditatꝫ et psꝑitatꝫ amore: aut supbie et va:
ne glorie elatiōe: aut carnalis affectus attractiōe: aut ne:
gligētie ꝛ incurie seductione: aut subuersus errore q̄ mi:
nus cōdiat ꝛ doceat subditos exēplo et v̄bo: in quo salie
tur infirmus ppl's subdit9: qui debet ꝯdiri vita ꝛ doctri:
na maiorū. Vel in quo: ꝛ quo alio doctore cōdiet: ꝛ emen
dabit .s. ipsum sal .i. ipse q̄ habet alios cōdire: fm illud sa
Eccli.xij. pientis. Quis medebit incātatori a serpente pcusso? vn:
Luce.iiij. de dicēdū est ei: medice cura teipsum. Similiter si discre
tio que opera nostra condit ab operib9 nostris bonis de
genere defuerit deo accepta non erunt. In cuius figura
sal in omni sacrificio ponebat. Sal igit sic euanescens
ꝓpter inutilitatem sui: ad nihil valet vltra: neq3 in terra/
neq3 in sterquilinio. Non est vtile terre: q2 suo iniectu ꝓ:
hibet eā germinare nō sterquilinio .i. fimo: q2 sibi īmixtū
nō sinit ip̄m fecūdare. q.d. nihil valet: q2 nec in se fructifi
cat aut fructū boni operis fert vt terra: nec in alijs fecū:
ditatem seu fecundādi virtutem dat: aut eos extollere va
let vt fim9: sed mittat foras ab officio/ ꝛ humilietur iter
hoīes: q2 sibi nocet ꝛ alijs nō ꝓdest: vn̄ talis dꝫ repelli a
prelatiōe: ne officiū p̄latorū ī cōspectu hoīm reddat vi:
le. Aut ergo a dignitate ecclesiastica deponet: aut ab vni
tate ecclesie numero vel merito secernet: aut a sanctorū
glīa excludet: ꝛ talis cōculcabit ab hoīb9 in mundo per
derisionē: ab angelis in iudicio p separationē: a demoni:
Apl'i ꝛ pre bus in inferno p afflictionē. ¶ Dicūtur etiā apl'i ꝛ prelati
lati sūt lux lux mundi .i. hoīm q̄ sunt in mūdo ꝓpter verbum doctri
mundi. ne qua debent ignorantes de credendis ꝛ faciendis illu:
minare. Sicut em̄ sol et luna illuminant oculos corporꝫ:
sic apostoli ꝛ doctores illumināt oculos mentis. Prius
aūt est bene viuere q̄3 bene docere: et ideo postq̄3 apl's di
xerat sal terre sapiēter viuēdo: dicit eos lucē mundi tene
brosos illuminādo. Debꝫ ḡ p̄latus esse sal bn̄ viuēdo: lux
bene docēdo: sal in exēplis: lux in doctrinis. Rectus or:
Lux tri do iste/ pre bene viuere: deinde bene docere: fm glo. De9
plex. est lux nō illuminata sed illuminās: apl'i ꝛ apostolici vi:
ri lux illuminata ꝛ illuminās: simplices iusti lux nō illu:
minās sed illuminata. Prima est sicut lux solis. Scd'a si
Lucernā cut lux lune. Tertia sicut lux stelle. ¶ Deinde post ꝯdimē
abscōdi. tū salis ꝛ radiū lucis sequit ciuitatis ꝓtectio/ ꝛ lucerne
illumīatio: q2 apl'i ꝛ p̄lati nō debēt se abscōdere: neq3 lu:
cernā diuini verbi ponere sub modio ꝛ occultatione hu:
mani timoris: neq3 sub lecto et quiete mūdane psꝑita:
tis: sed debet esse ciuitas in monte posita/ vt sint refugiū
iniuste oppressis: ꝛ lucerna supra cādelabrū posita: vt p
sctē vite exēpla luceāt tenebrosis. Unde ad similitudinē
ciuitatis supra montē/ ꝛ lucerne supra cande labrū posi
te: sic monet apl'os ꝛ prelatos simili lumine coram homi
nibus lucere et fulgere: vt visis operibus eoꝝ bonis odo
re ꝛ admiratione taliū hoīes attrahant ꝛ informent/ ac
inde de9 pater glorificetur: ꝛ nō ipsis/ sed ei a quo oē bo:
nū ē laus īpartiat. Debent ḡ lucere ꝛ opere et s̄mone: nō
em̄ ait. Ut audiētes vestrū sermonē bonū: sed [vt viden:
tes vestra bona opera: glorificent patrē vestrū q̄ in celis
Operādo est] Magis em̄ operādo quis ꝓficit q̄3 loquendo: ꝛ plus
ꝓficimus mouēt exēpla q̄3 verba: quia maior est splēdor operis q̄3
plusq̄3 do: sermonis. Iste em̄ tm̄ ore predicat / ꝛ vna hora in septi:
cendo. mana: ille vero totus predicat ꝛ omni totius tēporis ho
Sap.iij. ra: vnde alibi. Fulgebūt iusti: ꝛ tanq̄3 scintille ī arūdine:
to discurrēt: qd̄ fm Greg. est vita secularium/ qui foris
quasi ad alta ꝓficiūt: sed intus a soliditate inanescūt:
Econtra vero docere voce et nō opere/ quedā vanitas ē
et parū ꝓdest: q2 fꝫ Bern̄. Lingua magniloqua ꝛ man9
ociosa: doctrina lucida et vita tenebrosa/ mōstruosa res
Lucere est. Ad hoc aūt lucere debēt vt finē boni operis in laudi
dbem9 ad bus dei nō hominū cōstituāt: q2 non debent de hoc suam
laudē dei. sed dei querere gloriā ꝛ ꝓximi edificationē: vt vidētes
opera eorū bona: deū p quē in eis fiunt non faciētes glo
rificēt per imitationem eorum: p laudem q̄q3 oīa ei ascri
bētes vt auctori bonoꝝ. Nō est ergo huic cōtrarium qd̄
infra dicit: attendite ne iusticiā vestrā faciatis coram ho:
Mat.vj. minib9: quia in opere bono querēda est gloria diuina: et

sic loquitur hic: sed fugienda gloria ꝓpria ꝛ humana: et
sic loquit infra. Deinde incipit eos iam informare q̄ do:
ceant preueniendo post falsam opinionē quā habere po
terant. Tanq̄3 si quererent dicentes. Ecce volumus do
ctrinā tuā nō abscondere: sed quid est hoc ip̄m qd̄ vetas
abscōdi? Nunqd alia doctur9 es: cōtra ea q̄ in lege et ꝓ
phetis scripta sunt? Nō inqt [Nolite putare] ne .s. in erro
rem incidatis [q̄m veni soluere legē aut ꝓphetas] prohi
bendo .s. ne spūaliter fiāt. vt em̄ dicit Aug. Omnia que Uet9 testa
in veteri testamento ꝯscripta sunt/ noui testamēti typum mētū figu
ꝛ ymaginē ꝑtulerūt [Nō veni soluere] ꝛ destruere [legē] ra noui.
sed potius adimplere eam. In hac aūt dn̄i sn̄ia fm Au: Adimple:
gu. duplex est sensus. Nam adimplere legem est aut ad: re legem
dendo aliquid qd̄ minus habet: aut faciendo quod habꝫ qd est.
Dn̄s ergo addit qd̄ minus habet/ non vtiq3 soluit quod
inuenit: sed magis perficiendo confirmat. Omnia etiam
que lex et prophete de eo promiserant/ iam pro parte in
ipso ꝯpleta sunt: ꝛ anteq̄3 [celū ꝛ terra trāseant] ꝛ elemē:
ta mutent ab hac mutabili forma ī imutabilē: scilicet an
teq̄3 iste mūd9 quo ad figurā nō quo ad materiā finiat/
omnia que de eo scripta sunt spūaliter implebuntur: nec
[vnū iota aut vnus apex] id est minimū etiā legis prece
ptū potest cadere ab effectu impletionis vt remaneat ir
ritum ꝛ inane. Iota minima littera est inter alias: ꝛ vno
ductu fit: apex aūt est particula l'r̄e que ponitur in sum:
mitate ad distictionē: ꝛ notat minima precepta: q2 mini:
mū p̄ceptū vel minima precepti particula [non preteri:
bit a lege] .i. non remanebit quin impleatur suo tempore:
vel in capite/ vel in corpore. Deinde post modū implen:
di ꝛ docendi ipsi xp̄o: proprium ostendit modum implē
di a parte doctorū: ꝛ qualiter debet ei cōfirmari doctri:
na p̄latoꝝ. Et ponit quandā diuisionē bimēbrē doctoꝝ
Quidam enim sunt qui male viuunt ꝛ bene docent sicut
scribe et pharisei faciebāt. Et de istꝫ dicit [Qui ergo sol
uerit] male .s. viuendo ꝛ trāsgrediēdo [vnū de mandatꝫ
istis minimis] .i. de mandatis decalogi que dicuntur mi
nima: quia inchoant hominē/ ꝛ ad vitā pertinent incipiē
tium [ꝛ docuerit sic homines] malis exemplis corrūpē: Regnū ce
do [minimus vocabitur in regno celoꝝ] .i. in ecclesia mi loꝝ pro ec
litante: q2 fm Greg. cuius vita despicit/ restat vt ei9 p̄di: clesia.
catio ꝯtēnat. O quot sunt hodie ī ecclesia tales minimi:
q̄ tm̄ sibi vident valde magni. Ubi Aug. Consequens est
vt qui minimus est in regno celorum qualis nunc est ec:
clesia: non intret in regnū celorū qualis tunc erit eccl'ia:
q̄m docēdo qd̄ soluit ad eoꝝ societatē qui faciunt quod
docent nō ꝑtinebit. vn̄ ꝛ Chryso. Docere ꝛ non facere: nō
solū nihil lucri/ sed et dāni plurimū cōfert. Grandis em̄ Docere et
dānati o est cōponēti quidē sermonē suū/ vitam vero suā nō facere
atq3 opera negligēti. Alij aūt sunt qui bene viuunt ꝛ be: dānosū ē.
ne docent: ꝛ tales debent esse p̄lati ecclesie: ꝛ de istis sub:
ditur [Qui autē fecerit ꝛ docuerit: hic maior vocabitur
in regno celorū] q2 fm Chrys. Per verba philosopha:
ri facile est: q̄ vero p opera demonstratio generosi cuius:
dam ꝛ magni est/ magni quoq3 erunt: ꝛ si nō adeo magni
qui faciunt ꝛ non docent: factores em̄ legis iustificabū:
tur apud deū. Oia aūt mādata deputant facta quando
quicqd non fit ignoscit. Ideoq3 dicere debem9: dimitte
nobis debita nostra. Deinde cōfirmat qd̄ dixit: quia in:
tantū non soluit legē sed superabūdanter vult eam īple:
ri: q̄ nisi sui eam supabundanter impleuerint: et iusticia
eorū supscribarum ꝛ phariseorū q̄ dicunt et non faciunt
supabundauerit: ꝛ nō solū doceāt/ sed etiā faciant: q2 ad
salutē nō sufficit bona doctrina nisi adsit bona vita. Ul'
fm Aug. nisi non solum illa legis minima precepta īple
uerint: sed etiā ista q̄ ab eo addunt: negat eis introitū re Iusticie
gni celorū: p iusticiā em̄ legis null9 intrare potuit in re: acceptio.
gnū celoꝝ: licet iusticia ꝓprie sumat p v̄tute cardinali/
q̄ reddit vnicuiq3 qd̄ suū est: large tm̄ sumit hic: q2 vt di:
cit Hiero. oēs virtutum species vno iusticie noīe ꝯtinent
Et fm hoc dicit Aug. duas esse partes iusticie: scꝫ decli
nare a malo ꝛ facere bonū: q2 sic iusticia distinguit ꝯtra
pctm̄. Ubi sciendū q̄ sicut sunt varia dona grārū dei: ita
sūt varij stat9 ꝛ ꝯditiones hoīm: ꝓpter qd̄ his q̄ sunt in
statu maiori respectu minorū apte dici pōt [nisi abunda:
uerit iusticia vr̄a plusq̄3] taliū .s. minorū [nō intrabitis in
regnū celoꝝ] ¶ Hic aduertēdū est q̄ saluator precepta
decalogi replicat: ꝛ ab obseruationē eoꝝ hoīes inducit:
veꝝ ītellectū eorū ꝯclarādo: ꝛ errores iudeoꝝ circa hec

Precepto rū.x.a iudeis interpretatio.

excludendo. Nā doctores iudeorū dicebāt ꝑ ꝑcepta decalogi negatiua tm̄ actū exteriorē nō motū animi esse ꝓhibitū: et ꝙ volūtas mala nō est pctm̄ nisi exeat ī effectū vn̄ dicebāt de hoc ꝑcepto/nō occides: ꝙ per hoc prohibetur occidendi factū ⁊ nō occidēdi propositū: ⁊ hoc est qđ dicit [Audistis qꝛ dictum est antiquis non occides] .s.hominē: hoc est sic interpretabanť preceptum hoc. Sꝫ hunc errorem excludit saluator prohibēs irasci sine causa. Unde nō occidere hominem iniuste manu ⁊ actu pertinet ad iusticiam legis: qui autē sic occiderit reꝰ erit ſm legem iudicio mortis: seu accusatione ⁊ damnatione in mortem: quia lex punit ſm talionem. Sed perfectus supaddit ꝓhibens ne quis sine causa iusta irascatur fratri ī corde vel signū ꝯmodi animi ostendat in voce dicens racha: que vox indignantis est absq̄ certa expressiōe vituperij vel blasphemie: aut certam iniuriā sub expressione verbi irroget dicens. fatue: quod est magis iniuriari q̄ꝫ dicere racha. Prohibetur ergo primo motus ire in aīo. Secūdo indignatiōis in signo. Tertio vituperationis ī ꝟbo. Tribus autē generibus ⁊ gradibus culpe assignat tres gradus pene.

Culpe et pene gradus tres ī pctō ire.

¶ Prima culpa est ira vel odiū ī corde latens. Scđa est ira in generalem cōtumeliā prorumpens. Tertia est ira in specialē ꝯtumeliā procedēs. His tribus culpis debetur pena differens eis correspondēs. Nā q̄ irascitur motu interiori vel odio fratri suo: non vitio vt sit ira ꝑ vitiū nō per zelum: q̄ deliberat odiū conceptū īplere opere si oportunitas adesset: reus erit iudicio .i. dignꝰ accusatiōe apud deū/⁊ in foro sūmi iudicis: licꝫ nō hoīs cū de voluntate nō possit accusari corā homine Qui aūt dixerit fratri suo racha ex indignatione et contēptu: reus erit consilio. i. cōsensu iudicij/de danda in eū sententia et determinanda pena: qꝛ iā venit in noticiā culpa. Qui autem dixerit fatue: ad ꝯtēptū persone/non ad correctionē culpe: reus erit gehēne ignis: ⁊ pene determinate: qꝛ ſm glo. nō modicus furor est quē deus sale sapiētie cōdiuit: infatuatū dicere et saliēti derogare.

Ire prohibitio.

Moyses ergo et lex securim posuit ad ramū arboris/prohibens homicidiū: xp̄s vero tanq̄ꝫ sapiens agricola et euāgeliū securim posuit ad radicē prohibens iram/vt omnem radicem peccati de cordibus nostris auferret: qꝛ ꝑ iracundiā etiā vsq̄ ad homicidiū ꝑueniri pt̄.

Iracūdie malum.

Et bn̄ īcipit ab ira: qꝛ ſm glo. ianua omniū vitiorū est iracundia: qua clausa virtutibus intrinsecus dabiť requies aperta ea ad oīe facinꝰ armabiť animꝰ: ſm Hiero. Ira est omnis malus motus ad nocendū: aut ergo surgit subito: et sic est veniale: aut ex deliberatione ⁊ cōsensu: ⁊ sic est mortale.

Ira qđ sit ⁊ ꝙ nō oīs pctm̄ sit. Uindicta q̄druplex. iniusta.

Considerandū tn̄ ꝙ licet ira sit pctm̄: nō tn̄ oīs ira. Ira eñ est appetitꝰ vindicte. Uindicta autē si sit iusta non est pctm̄ eā appetere. Est aūt iniusta quadrupliciter. vel qm̄ appetitur pena eiꝰ qui nō meruit: vel plusq̄ꝫ meruit: si appetatur ordine debito pretermisso/vel qꝛ appetiť ꝓpter indebitū finē: vt qn̄ appetiť solū ꝓpter vindictā: nō ꝓpter iusticiā: xp̄s itaq̄ꝫ radices inimicitiarū ipsosq̄ꝫ fontes ꝑ quos charitas necari solet intercipiens: studet nos mutuis nobis charitatis nexibus colligare/quo tamē heu parum curamus aduertere.

Metꝰ potentum.

vnde Chrys. Et nos quidē maiores nostros ⁊ potētiores etiam si iniurijs et contumelijs contra nos agant ferimus verētes nequid ab eis grauius patiamur: erga equales vero vel inferiores interdum nec lesi irascimur/intantum humanus metus timore dei preponiť: noli inquit irasci fratri tuo sine cā. Num multo hoc leuius est q̄ꝫ si tu alium feras irascentem tibi sine causa? Cum ergo quod maius est propter timorem hominū feras/ꝓpter timorē dei ne minimū quidē patieris. hec Chrys.

Ira inueterata.

Et si ꝓhibeť ira recēs/multomagis inueterata. vt dicit Aug. Si irasci nō est fas fratri/aut dicere racha/aut fatue/multomagis in aīo tenere aliquid vt in odiū indignatio ꝯuertať. Ideo ex premissis cōcludit ꝙ volēs offerre deo in altari fidei et cordis sui quodcūq̄ꝫ [munus] .s. cordis: oris: operis siue hostiā: siue elemosynā: siue doctrinā: siue orationē: siue hymnū: siue psalmū: siue aliud spūaliū vel corporaliū donorū [priꝰ] dꝫ [recōciliari fratri] leso seu offenso per eū verbo vel facto: damno corporali vel spūali: qꝛ munꝰ nō accipiť nisi aň discordia ab aīo repellať.

Munus sine charitate nō proficit.

Deꝰ q̄ppe nō munꝰ repellit/sed charitatē ꝓximi q̄rit: ⁊ iō charitatē priꝰ proximo exoluat qui munꝰ suū deo placere exoptat. Munus eñ deo oblatum non proficit ipsi offerēti nisi sit in charitate: charitatē autem non habet nisi proximo per eū leso velit satisfacere.

Recōciliādi forma.

¶ Ubi sciendū ꝙ si cōmode possit haberi ipsius fratris offensi presentia: tūc ꝑgendū est ad eū pedibus corporis et reuocādus est/in gratiā satisfaciēdo/vel veniā postulando. Si aūt eiꝰ ꝑ̄sentia nō possit cōmode haberi: tunc sufficit ad eū ire pedibꝰ mētis ꝓsternendo ⁊ subdēdo se illi pijs votis ⁊ affectu hūili: habēdo ꝓpositū satisfaciēdo loco ⁊ tpe cōpetēti. Et hoc modo vtiť ecclesia romana que reū cōfitentē absoluit: ⁊ sibi satisfactionē leso faciendam imponit.

Offēsa occulta non est manifestanda.

¶ Sciendū est etiam ꝙ si offensa nota est fratri postulāda est recōciliatio: si vero abscōdita nō teneor sibi manifestare ne cōciteť ad irā: sed postulanda est a deo ⁊ manifestanda sacerdoti. Et ſm Chrys. si cogitatu offendisti/reconciliare cogitatu: si verbis offendisti recōciliare verbis: si operibus offendisti reconciliare operibus: omne eni peccatū quo cōmittiť eodē modo de ipso penitētia agiť.

Recōciliatio ꝑ talionem.

Et si offendit quis verbo detrahendo/debet recōciliare famā restituendo. Attende bn̄ ista: qꝛ relucet hic circa nos magna dei misericordia/quādo hoīm vtilitates plus aspicit q̄ꝫ suos honores: et plus diligit fideliū cōcordiā q̄ꝫ munera sibi oblata. vn̄ Chrys.

Charitatis prestantia

O admirabilē dignitatē atq̄ꝫ ineffabilē erga hoīes amorem dei: honorē suū despicit dum in ꝓximo charitatem requirit. Nihil eni ita studet deus vt nos mutuis nobis charitatis nexibus colligare: propter hoc enim facta sūt omnia: idcirco et deus homo factus est: atq̄ꝫ omnia illa gessit vt nos in vnū cōgregaret. Hec Chrys.

Seueritas dei.

Relucet ⁊ ħ nihilominꝰ seueritas dei magna/qn̄ discordātiū vota recusat ⁊ munera. vn̄ Greg. Ecce a discordātibꝰ accipere nō vult sacrificiū: holocaustū suscipe recusat. Hinc ergo ꝑpēdite q̄ꝫtum sit malū discordie/ꝓpter qđ et illud abijcitur per qđ culpa relaxať: de hoc malo discordie sic dicit Cypria.

Discordie malum.

Discordans ⁊ dissidēs: et pacē cū fratribus non habens: nec si pro noīe xp̄i occisus fuerit crimine dissensionis fraterne poterit euadere. Quale delictū est qđ nec baptismo sanguinis pōt ablui? quale crimē est quod martyrio nō pōt expiari? Et ideo vt ait Chrys. Munera abel suscepta sunt a deo: cayn reprobata: quia abel pura ac simplici mente dn̄o munera offerebat. Cayn ꝟo irā aduersus fratrē tenebat: ⁊ ideo ille placuit ī munere qui placebat ī corde.

Gen.iiij.

Sed heu hodie multi huic cayn sunt similes/cum discordijs ⁊ dolis ad altare accedentes. vn̄ Chrys. Cum deus tantum cure/reconciliationis nostre habeat: vt patiatur interrumpi ministeria sua donec tu eas: ⁊ resoluas inimicitiam cum fratre tuo: nec nos ip̄m erubescimus: sed multos dies patimur manere inimicitias: ⁊ trahimus sicut funem longum discordias: ignorātes ꝙ tanto longior erit nobis pena q̄ꝫto ⁊ discordia. Et qꝛ dictū est de concordia cū fratre offenso habēda: inducit generaliter vt consentiamus aduersario nostro: ⁊ cōcordemus cū eo [cito dum] [simus] [in via] et in hac presēti vita vbi est locus ⁊ tp̄s penitendi ⁊ merēdi: ⁊ qđ possumus hodie nō differamus in crastinū: quia mora trahit ad se periculū: et nemo scit vite sue terminū.

Periculū in mora.

vnde Chry. Nihil quippe est quod ita vitā nostram valeat euertere vt operū actionem bonorū dissimulare semꝑ semperq̄ꝫ differre. Sepe eñ istud ex oībus nos bonis fecit excidere. Cito inq̄ꝫ cōcordemus cum aduersario [ne ip̄e aduersarius tradat nos] id est causa sit vt tradamur [iudici] in vltio examine. [⁊ iudex tradat nos ministro] et exactori .i. maligno spiritui ad vltionē [qui mittet in carcerē] id est in infernum: ⁊ penam exigit pro culpa quā suggessit. Unde [nō exibit homo donec reddat nouissimū quadrātem] et minutum. i. luat etiam minima et leuiora peccata quia nihil erit impunitum: donec enim punitur hic pro nunq̄ꝫ: vt sit abnegatiuum omniū temporum: sicut quandoq̄ꝫ omnium affirmatiuum. vnde ſm Aug. non significat finem pene sed continuationem miserie.

Donec ponitur p nunq̄ꝫ. Uenie locus est in inferno.

Penam ergo gehēne tunc homo etiā pro peccatis minimis ratiōe mortalis annexi semꝑ reddet patiēdo: ⁊ nunq̄ꝫ persoluet veniā consequendo: qꝛ semper punietur ⁊ luet: neq̄ꝫ vnq̄ꝫ venie locus ibi erit/vnde nūq̄ꝫ ad nouissimū quadrantē venitur qui semper soluitur: ⁊ ideo nūq̄ꝫ homo exibit: qꝛ in inferno vbi locus venie non est nūq̄ꝫ erit redditio possibilis. Non loquitur hic de dyabolo aduersario nostro quia illi non est consentiendum: sed potius resistendū: sed hoc loco aduersarius noster est proximus offensus seu lesus: cui debemus per satisfactionem debitam et ip-

Aduersariꝰ recōsiliādus est.

ſtus placationē cōſentire:et cū eo concordare:vel ꝗcūqꝫ
alius nobis aduerſatus cui beniuoli ⁊ benigni eſſe debe:
mus. Vel aduerſariꝰ nr̄ ⁊ ſynderesis/ ⁊ cōſcientia ꝗ ma:
le noſtre voluntati/⁊ cōtra malū remurmurat:⁊ nos ac:
cuſat teſtimonium nobis perhibente cōſciētia/ cui debe:

Deꝰ eſt ad uerſariꝰ nr̄

mus ad bonū cōſentire. Myſtice etiā aduerſarius nr̄ eſt
deꝰ qn̄ peccamꝰ:qꝛ nobis reſiſtit cū ab eo peccando rece
dimꝰ/cui cōſentire debemꝰ penitēdo:⁊ eiꝰ voluntatē fa:
ciendo. Vel ſermo diuinus ꝗ peccare volentibꝰ contra:
dicit:⁊ nos peccātes arguit ⁊ accuſat:cui debemꝰ obedi
re a pctīs abſtinēdo ⁊ auertendo/ac p̄ceptis eiꝰ humili:
ter nos ſubdendo. Deinde ſubiungit ꝗdā alia ad confir:
mādū qḋ dixit ſupra:ſcꝫ ꝙ nō venit ſoluere legē/ſed adi

De mechia p ꝯcupiſcentiā.

plere/⁊ dat intellectū alterius p̄cepti in lege. Iudei enī
ꝑ iſtud p̄ceptū/nō cōcupiſces vxorē proximi tui:intelli:
gebāt ſigna exteriora tm̄ ꝓhibita:vt ſunt tactꝰ impudi:
ci:oſcula:⁊ huiuſmodi:⁊ ſic exponebāt. Nō ꝯcupiſces.i.
ſigna cōcupiſcentis nō facies. Silr̄ ꝑ iſtud p̄ceptū[non
mechaberis]intelligebant actū mechie exteriorē tm̄ eſſe
ꝓhibitū/⁊ ſic cōcupiſcentia ⁊ volūtas interior latēs oī:
mode in corde nō expreſſa ſigno vel facto/nullū eſſet pec
catū. Sꝫ hoc eſt irrōnabile:qꝛ actus exteriores vel ſigna
nō hn̄t rōnē pctī:niſi inꝗ̄tū ſunt volūtarij: ⁊ iō ſaluator
hūc errorē excludēs.dicit.[Qis ꝗ vidit mulierē ad ꝯcu
piſcēdū eā].i.ea intentione ⁊ aīo:⁊ h̄ fine attēdēs vt con
cupiſcat eā qḋ non ē iā titillari/ſed plene cōſentire libidi
ni[iā mechatꝰ eſt eā in corde ſuo]vn̄ Chry. Et ſi ꝯcupie
ro/nec etiā plꝰ fecero/cū adulteris ero. Per legē ꝗ luxu
ria perpetrata:ꝑ auctorē vero mundicie luxuria cogita:
ta damnaẗ:lex adulteriū dānat:euāgeliū xo etiā concu:
piſcentiā/ꝗ radix ē euāgelij adulterij punit.vn̄ iohēs in

Xp̄s in pectore cīctꝰ Iohānes in lūbis.

lūbis:ſed xp̄s in pectore cinctꝰ fuit. Et ſciendū ꝙ ꝗdam
ē cōcupiſcētia ex ſubito motu ſine deliberatiōe boni ope
ris vel mali ⁊ ſine conſenſu:⁊ dr̄ ꝓpaſſio/⁊ hoc eſt pecca
tū veniale. Alia eſt cū deliberatione animi/⁊ cū conſenſu
in delectationē:vel in opꝰ.et dr̄ paſſio/⁊ hoc eſt peccatū
mortale. Dn̄s vero loquiẗ hic de concupiſcētia delibera
ta ꝗ implicat in ſe conſenſum in delectatione vel in opus.

Concupiſcentie deteſtatio.

Concupiſcētia ergo cū conſenſu in aīo eſt mortale pctm̄
etiā anteqꝫ exprimiẗ facto vel ſigno:⁊ qꝛ viſus eſt cōcupi
ſcētie ꝓuocatiuꝰ:ideo ſm̄ conſiliū Amb. auertamus ocu
los a vanitatibꝰ:ne qḋ oculꝰ viderit animus cōcupiſcat
vn̄ Greg. ꝓuidēdū ergo nobis eſt:qꝛ ītueri nō debet qḋ
nō lꝫ cōcupiſci. Vt eī mūda mēs in cogitatiōe ſeruet/ a
laſciuia voluptatis ſue deprimendi ſunt oculi quaſi ꝗdā
raptores ad culpā. vbi ⁊ Chry. Qui ſtudet elegantes fa:
cies inſpicere/ipe fornacē ſibi paſſionis accēdit:captiuā

Cohabitatio cū virginibus.

faciēs aīam:ad opꝰ quoqꝫ celeriter adducit. Quid iā h̄
quoqꝫ rn̄dent ꝗ auſi ſunt temere cohabitare virginibus.
Huiꝰ enī ſanctione legis mille ſunt adulteriorꝫ rei quoti
die illas ad cōcupiſcēdū vidētes. Audiāt h̄ ꝗ ſepius ad
theatra feſtināt:ſeqꝫ ibi pene quotidie adulterij obſceni:
tate cōmaculāt:⁊ adulteros ſeipſos ꝑ vnūquēqꝫ diem fa
ciunt/⁊ decē mille cōſtruūt percuſſionis occaſiones.hec
chry. Sed ꝯ̄ hec audi efficax cōſiliū. Greg. Caro inꝗ̄t cū
cōcupiſciẗ penſeẗ ꝗd ſit examinis/⁊ intelligiẗ ꝗd amaẗ.
Nihil ꝗppe ſic ad edomādū deſideriorꝫ carnaliū appeti
tū valet/qꝫ vt vnuſꝗ̄ſqꝫ h̄ ꝙ viuit diligit/ ꝗle ſit mortuū
pēſet.hec Greg. Et qꝛ dn̄s dixerat ex viſiōe mulier[me:
chari videntē:iō ꝯ̄nter docet abijcere occaſionē ꝗ facit
hoīem ruere ī talē cōſenſū. vt[ſi oculꝰ tuꝰ dexter/vel ma
nus tua dextera ſcandalizat te].i.faciat te ruere in predi:
ctū cōſenſum[erue eū]vel abſcide eā nō mēbrū:ſꝫ mēbri
abuſum/cohibēdo ipm̄ mebrū ab exercitio ⁊ affectu illi:
cito[⁊ proijce abs te]ex toto annihilādo.[Expedit eī ti
bi vt pereat vnū mēbrorū tuorū]p̄dicto mō.ſ. actū illici
tū qꝫuis delectabilē deſerēdo[qꝫ totū corpꝰ tuū] cū aīa
[mittaẗ in gehēnā]vn̄ Greg. Intueri nō dꝫ qḋ nō lꝫ ꝯcu
piſci. Et Ber. Qui manum mulieris tenet/ſciat ſe eſſe in

Viſus et ꝯtactꝰ illicitus viteẗ

viculis diaboli. Attēdāt ergo mlt̄i qꝫ malū ſit pulchras
facies mulierū/ſeu quorūcunqꝫ iuuenū intueri:aut horū
manꝰ vel facies/ſeu ꝗ̄ſcūqꝫ corpis ptes cōtractare vel li
bēter cū eis fabulari:qꝛ ſm̄ plures doctores eccl̄ie ⁊ reli
gioſe vite p̄res talia deſignāt interioris hoīs corruptio:
nē/ac quandā eiꝰ mollicīē ⁊ deiectionē. Hic ſm̄ aug. nō

Mēbrorū abſciſſio ⁊ erutio.

p̄cipiẗ aliqḋ mēbrū ad litterā erui: ſed occaſio peccādi.
Pōt enī eſſe occaſio ex aſpectu:⁊ tunc oculus ſcandali:
zat:⁊ cū bona ſit intentione/tunc ſcādalizat oculꝰ dexter
Vel pōt eſſe occaſio ex contactu/⁊ cū bona intentione:⁊
tunc ſcādalizat manꝰ dextera. Hmōi ergo ſi ſcādalizāt
abijcienda ſunt:qꝛ fugiende ſunt occaſiones peccandi.
Et pōt accipi exemplū de viſitatiōe bona/ vel ope bono
de genere.verbi gratia. Si aliquis vadit ad collegium
mulierū cauſa predicationis/vel cōſilij dandi: vel ſi dat
elemoſynā alicui mulieri:et ex h̄ ꝑcipiat occaſionē ruine
ſibi imminentis per ortū alicuiꝰ familiaritatis male/vel
tentationis periculoſe/debet illud bonum de genere di:
mittere:ne tota congeries bonorū operū ſubiaceat ruine
Et ideo dicit Alanus. Si vitare velis venerē:loca:tem:
pora vita. Et locus ⁊ tēpus pabula donat ei. Et idē re:
mediū eſt in omnibꝰ. vn̄ Seneca. Qui deponere vult de
ſideria rerū oīm quarum cupiditate flagrauit: ⁊ oculos
⁊ aures ab his ꝗ reliquit auertat. Et hoc patet ex eo qḋ
dicit idē. Auarior redeo/ambitioſior/luxurioſior:immo
vero crudelior:qꝛ inter hoīes fui.hec Seneca. Vel acci:
pe hic oculū ⁊ manum interiorē:ſcꝫ cordis: qḋ membrū
dextrū hic dr̄ cōparatiōe ſiniſtri ⁊ exterioris.ſ.corporis
fragilioris. Si ergo dextera ſcandalizat/ſiniſtra quid fa
ciet? vn̄ Hiero. Cauēdū eſt ne qḋ in bonis eſt optimum
labaẗ in vitiū. Si enī dexter oculus ⁊ dextera manꝰ ſcan
dalizant/quātomagis ea ꝗ in nobis ſiniſtra ſunt? Si em̄
aīa labiẗ/quātomagis corpꝰ qḋ eſt ad peccata ꝓcliuiꝰ.
vn̄ ⁊ Chry. Oculū hic vel manū nō corporis humani ſi:
gnificat:ſed oculū/vel manū cordis.i.ſenſum male cōcu
piſcentie ⁊ carnalis deſiderij cogitationē quā per fidem
celeſtē erui/⁊ abſcidi a cordibꝰ p̄cipit/vn̄ mala ꝓcedūt.
Vn̄ hic magis mēbra vitiorū male mētis/⁊ praue cogi:
tationis excidere nos dn̄s precipit ꝓpter regnū celorū:
ne dominātibꝰ vitijs/⁊ corpꝰ ⁊ aīa.i.totus homo reꝰ effi

Repudiū non faciendum.

ciaẗ ignis eterni. Deinde poſtqꝫ docuit alienam vxorem
nō eſſe cōcupiſcendā:ꝯ̄nter docet ſuā nō eſſe dimittendā:
et dat intellectū cuiuſdā ꝑmiſſi in lege.ſ.de vxoris dimiſ
ſiōe/⁊ libelli repudij datione. credebāt eī iudei ꝙ h̄ eſſet
ſimpliciter licitū:ſed eſt falſum:qꝛ ideo hoc permitteba:
tur/non qꝛ licitum:ſed ad euitandū maiꝰ malum:ſcꝫ vxo
ricidiū. Minus enī malū erat vxores dimittere qꝫ eas
interficere:⁊ ideo non erat licitū niſi ꝓpter fornicationē
vxorē dimittere.[In lege]ergo[moyſes iuſſit dari libel
lū repudij ꝓpter duriciā cordis]maritorū/odio vxores
ſuas habentiū/nō diſcidiū cōcedēs:ſed homicidiū aufe:
rens/⁊ minus malū permittēs:vt maiꝰ abſcideret ne ma

Vxoris propter adulteriū dimiſſio.

riti ꝓpter odiū ſanguinē funderēt. Xp̄s aūt iubet vxorē
nō dimitti debere[excepta fornicationis cā]qꝛ tunc ipſa
vxor eſſe p̄mo noluit ꝗ fidē cōiugalē marito nō ſeruauit
Tunc eī licitū eſt ea dimittere qꝫtum ad cohabitationē
et debiti redditionē/manet tn̄ vinculū mr̄imonij ꝑ totā
eorū vitā:et ideo ſi dimiſſa nubet alteri/ committit adul:

Maritus adulter dimitti pōt.

teriū:⁊ ſimiliter ꝗ ducit eā. Quiſꝗ̄s tn̄ cauſa fornicatiōis
vult vxorē abijcere:p̄us debet a fornicatione purgatus
eſſe.qꝛ ſm̄ Hiero. Quicꝗd viris iubeẗ/hoc ꝯ̄nter redun:
dat in feminas:neqꝫ em̄ adultera vxor dimittenda eſt et
vir mechus tenendus. Deinde poſtqꝫ docuit dn̄s nō eſſe
iniuriā ꝓximo inferendā:ꝓhibendo irā ⁊ cōcupiſcentiā:
cōſequenter docet ab iniuria dei abſtinendū:prohibēdo
ꝑiuriū ⁊ iuramentū:⁊ dat intellectū cuiuſdā p̄cepti quo

Periurij ꝓhibitio.

ꝓhibeẗ ꝑiuriū in lege veteri. Circa qḋ errabāt iudei cre
dētes ꝙ ſolū iuramentū mendax eſſet ꝓhibitū:⁊ ꝙ iura:
mētū illicitū eſſet ſeruādū:⁊ ſimiliter ꝙ iuramentū īcau
tū quod ſine neſſitate fit eſſet licitū/propter qḋ ſaluator
dicit non eſſe iurandū oīno.i. ex quacūqꝫ cauſa vbi non
excluditur iuratio neceſſaria:ſed incauta. Iuſticia ergo
phariſeorū eſt non periurare:hanc cōfirmat dn̄s vetans
iurare/quod pertinet ad iuſticiā eorū qui intraturi ſunt

ꝓuer.x. Iurandū non eſſe.

regnum celorum. Sicut enim falſum loqui nō pōt ꝗ non
loquiẗ:ſic periurare non pōt ꝗ non iurat. Et ſicut in mul
tiloquio non deerit peccatum: ſic nec in multi iurio ꝑiu:
riū. Sicut autem deus precepit ſibi victimas legales of:
ferri:non qꝛ ei placerent: ſed ne eas prout conſueuerant
ydolis immolarent:ſic infirmis conceſſit iurare per deū
non ꝙ placet deo hoc fieri:ſed ꝙ minus malū eſt hoc deo
qꝫ creaturis exhiberi. Vnde ſm̄ Hiero. In lege p̄ceptū
eſt non iurare niſi per deum:non ꝙ bonum ſit : ſed ne iu:
dei peſſima conſuetudine iurantes per creaturas cre:
derent eas venerandas. Euangelium autem non rece:
pit iuramentum cum omnis ſermo fidelis pro iure iurā:
do ſit. Vnde Chryſoſtomus. Vnde iurare nos prorſus

nō cōuenit: qd enī vnicuiqʒ nr̄m iurare necesse est/ cū no-
bis mētiri oīno nō liceat. Quorū verba ita vera semper
ita debent esse fidelissima/ vt ꝓ iuramento habeanᷓ. Et
☞ iccirco dn̄s nō solū ꝑiurare/ sed etiā iurare nos ꝓhibet:
ne tunc tm̄ videamur verū dicere cū iuram⁹: et ne quos
veraces in oī sermone esse constituit/ putarem⁹ sine iura
mento licitū esse mētiri. Iuramēti eī hec causa est: qꝛ oīs
q̄ iurat/ vt qd̄ verū est eloquaᷓ. Et dn̄s inter iuramentū
ꝛ loquelā nostram nullā vult esse distantiā. Quia sicut in
iuramēto nullā ꝯuenit esse ꝑfidiā/ ita quoqʒ in verbis no
stris nullū debet esse mendaciū. Quod vtrūqʒ ꝛ ꝑiurium
et mendaciū diuini iudicij pena damnaᷓ. Quisqꝫ ergo
ꝓuer. xiiij nr̄m loquiᷓ iurat: qꝛ scriptū est. Testis fidelis nō mētieᷓ
vn̄ nō īmerito non iurare sepe scriptura diuina cōmemo
rat: qꝛ deo q̄ verax est ꝛ noscit q̄cquid diciᷓ ꝓ iuramento
habeᷓ: qꝛ verū est omne qd̄ loquiᷓ. hec Chry. vn̄ ꝛ Sene.
Nihil intersit an affirmes an iures de religione et fide:
Iuratio- scias agi vbicūqʒ de veritate tractaᷓ. ſm Aug. qm̄ ille iu
nis modi. rat qui adhibet testem deum: ridiculū est putare vt non
Iuramen iurauerit q̄s qꝛ nō dixit ꝑ deū: sed dixit testis ē mihi de⁹:
ta apl̄i. vel ecce corā deo qꝛ nō mentior: vel de⁹ scit qꝛ nō mētior
Iurandū Precepit ergo dn̄s nō iurare oīno. i. iurare nō omnimo
esse in ne- do: ꝛ in omni casu: qꝛ hoc est incauta iuratio. Per hoc tn̄
cessitate. excludiᷓ iuratio in necessitate: qꝛ negatio ibi preponiᷓ si-
gno vniuersali affirmatiuo qd̄ equipollet suo ꝯtradicto
rio: sed postposita eq̄pollet suo cōtrario. Hic enī nō dici
tur oīno nō iurare: qꝛ esset sensus ꝙ in nullo casu esset iu-
rādū qd̄ est falsum: qꝛ in aliquo casu est iurādū ꝛ in aliq̄
nō: sʒ diciᷓ hic ⌊nō iurare oīno⌋. i. iurare nō oīno. i. non oī-
modo: ꝛ ideo nō est sensus ꝙ in nullo casu sit iurādū: sed
q̄ncūqʒ deest necessitas ꝛ nō est necessariū: ꝛ sic excludiᷓ
oē iuramētū incautū. vn̄ ſm Aug. Dn̄s nō p̄cepit non iu
rare tanq̄ʒ oīno illicitū: sed ne quisq̄ʒ iurare appetat tāq̄ʒ
ꝑ se bonū: ꝛ vt nullus iuret de facili absqʒ necessitate: ꝛ di
Iuramen labatur in ꝑiuriū ex iurādi cōsuetudine. ¶ Ad hoc aūt ꝙ
to recto rectū sit iuramentū tria requirūtur. Vnū ex parte rei de
tria neces- qua iuraᷓ: scʒ veritas/ aliter enī nō esset cōfirmandi ydo-
saria. neitas. Alterū ex ꝑte cause ꝓ qua iuraᷓ iusticia. aliter enī
nō esset debita iurandi necessitas. Tertiū ex parte iuran
tis. scʒ iudiciū/ siue discretio: aliter enī nō esset debita pe
Hier. iiij. riculi cautela. vn̄ in Hiere. Iurabis dicit dn̄s in verita-
te et iusticia et iudicio. Et non solum incaute iurare per
Nō iuran- deū est illicitū: sed etiā per creaturas inquantū in eis re-
dū ꝑ crea- lucet virtus diuina. ideo sequiᷓ ⌊neqʒ ꝑ celū: qꝛ thronus
turas. dei est⌋. i. p̄ncipaliter ibi relucet gloria dei ⌊neqʒ ꝑ terrā
qꝛ scabellū pedū ei⁹ est⌋. i. infima creatura/ sicut scabellū
est inferior pars sedis ⌊neqʒ ꝑ hierosolymam: qꝛ ciuitas
est magni regis⌋ id est dei q̄ est rex regum ꝛ ad eius depu
tata cultū: qꝛ scʒ est op⁹ diuinū nō tuū: quod ꝓbat dicēs
⌊qꝛ nō potes facere vnū capillū albū aut nigrū⌋. Unde
vult dicere sicut nec ꝑ deū nō ē iurādū/ ita nec ꝑ creatu-
ras: qꝛ cū q̄libet creatura sit op⁹ diuinū: q̄ iurat per crea
turā iurat per deū. Ideo etiā ꝓhibemur iurare per crea
turas/ ne creaturā in honore diuine venerationis habea
mus. vel ne putem⁹ nō esse ꝑiuriū iurare falsum ꝑ creatu
ras: ꝛ dū ꝑ creaturas iuram⁹ nihil iurare ꝛ iuramētū nō
obligare credamus. Fiūt tn̄ interdū ꝑ cruces et euange-
lia. i. ꝑ eū cui hec sunt dedicata. Et similiter fiunt ꝑ sctō-
rum reliquias: qꝛ in his potius deū q̄ʒ sctōs veneramur:
a quo auctore omne bonū qd̄ habēt eos habere recogno
scimus. Qui aūt iurare prohibuit: quō loqui oportet do-
cuit subdēs. ⌊Sit aūt sermo vester ē/ est: nō/ nō: simplici
ter affirmando veritatē: ꝛ negando falsitatē. Vn̄ dupli-
cat vtrūqʒ. vt qd̄ est intus in corde hoc dicatur foris in
ore. Tunc est enī sermo noster est/ est: nō/ non: cū gemina
veritate cordis ꝛ oris affirmamus vel negam⁹. Igiᷓ si-
cut est in cōsciētia ita sit ꝛ in lingua: ꝛ sicut est in re ita et
in ore: et sicut est in ore ita et in ope: vt qd̄ ore affirmam⁹
operib⁹ ꝓbemus: ꝛ quod verbis negam⁹ factis non con
firmem⁹. ⌊Quod aūt his abūdantius⌋ ꝛ amplius ⌊est⌋. s.
iurare ⌊a malo est⌋. i. ab infirmitate et suspitione illius q̄
sine iuramento nō credit. Nō dixit malū est: tu enī facis
malū qui bene vteris iuratione: que et si non bona: tn̄ ne-
cessaria est vt alteri persuadeas qd̄ vtiliter suades: sed a
malo et infirmitate illius est cuius infirmitate cogeris
iurare: cū vides pigrum ad credendum quod ei vtile est
credere: nisi firmetur iuratione. Semper tn̄ est malū ibi
ex aliqua parte: vel ex parte iurantis: q̄n iurat sine neces-
sitate. vel si requisitus iurat est ibi a parte requirentis: ꝛ
hoc vel malū culpe: q̄n. s. requirit iuramentū sine necessi-
tate. vel malū pene: qꝛ ex īfirmitate humana/ que est que
dā pena generi humano inflicta ꝓcedit ꝙ hoīes non cre
dūt sibi mutuo simplici verbo absqʒ iuramēto. Verum
igitur loquamur: neqʒ id iurationib⁹ crebris/ sed morū
ꝓbitate cōmendem⁹. Et in loquēdo ore tm̄ vtamur: qui
qd̄ ore amplius est scʒ etiā ceteris artibus vti: a malo est
Vt enī in ꝓuerbijs diciᷓ. homo apostata vir inutilis di- Digito lo-
gito loquiᷓ. Stultus ergo est q̄ talē imitatur: et similiter quiᷓ apo-
digito loquiᷓ: sed magis stultus est si etiam manu in qua stata.
plures digiti sunt: loquaᷓ: ꝛ per cōsequens stultissim⁹ est
si etiā brachijs et humeris in loquendo vtaᷓ. Si aūt ad
motū membrorū istoꝝ accedit et motio capitis: iā videᷓ
quasi insano similis. Expedit ergo oīa membra preter
os in loquendo continere: ne inde scandalū ad alios pos
sit quomodolibet deriuare. Oratio.

Domine iesu christe/ q̄ antiq̄s tēpor alia nobis
vero eterna ꝓmisisti. vt nostra supabūdet iu-
sticia: da mihi corā te ꝛ ꝓximis sermōe ꝛ ope
lucere/ ac legē tuā non soluere: sed superabun
danter implere. Custodi me ab ira et offensione proximi
vt mun⁹ cordis/ oris/ vel boni operis qd̄ tibi obtulero:
acceptū sit in conspectu tuo. Cōcede mihi clemētissime
de⁹: a cōcupiscentijs ꝛ aspectibus malis cauere: oē iura-
mentū declinare: vt sicut a ꝓximi: sic et a tua iniuria va-
leā abstinere: ꝛ tibi in omnibus semꝑ placere. Amen.

¶ De patiētia ꝛ largitate circa proximos ex- hibenda. Capitulum. xxxv.

Ostq̄ ergo dn̄s docuit
non esse inferendā iniuriam proximo
nec irreuerentiā deo: cōsequenter do- Mat. v. ꝛ.
cet qualiter christianus se habere de- Luce. vj.
bet ad eos qui sibi iniuriam inferunt.
ponēs pauca verba que oībus homi-
nibus ad perfectionē sufficiūt. in qui-
bus oīs patientie ꝛ largitatis virtus aperte commenda
tur et suadetur. Et primo ponit intellectū cuiusdā prece Vindicta
pti iudicialis: vbi errabant iudei/ credentes ꝙ vindicta an sit expe
esset propter se appetenda: sed hoc est falsum: qꝛ velle pe- tenda.
nā alicui⁹ absolute nō pōt habere rationem boni: sed so-
lū inq̄ʒtū appetiᷓ propter aliud. s. ꝓpter ordinē iusticie
seruandū: vel ꝓpter illi⁹ q̄ deliquit correctionē: vel pro-
pter aliorū terrorē: vt videntes talē puniri coerceantur
a malis. vel propter aliqd̄ hmōi. Vbi ḡ nullū bonū tale
ex pena alicui⁹ estimaᷓ euenire. sed magis timeᷓ de scan-
dalo: vel de maiori malo suscitando: tunc teneᷓ hō desi-
stere a vīdicta querenda: ꝛ hoc est necessitatis: si aūt cir-
ca talē casum desistat est supererogationis. Igitur ⌊non
resistere malo⌋ in aliquo casu est p̄ceptū: et in aliquo con Malo q̄te
siliū: ꝛ aliq̄n non resistere esset malū. quādo. s. per hoc da nus resistē
retur audacia malis hoībus simplices opprimendi: et dum sit.
potest eorū malicie sine periculo occurri. Malo eī culpe
semꝑ est resistendū: sʒ malo iniurie nūq̄ʒ libidine vīdicte
sed per iudicē amore iusticie. causa. scʒ vtilitatis eccl̄ie ꝛ
correctionis ꝓximi: ne malis discat assuescere. Vn̄ in le- Talionis
ge preceptū iudiciale de pena talionis erat circa mortē: lex.
ꝑcussionē/ mutilationē: vt ꝑcutiēs in eo patereᷓ ꝛ puni-
reᷓ in quo leserat: ꝛ redderet aīam ꝓ anima: oculum pro
oculo: dentē pro dente. Qꝛ eī iudei proni ad inferendas
iniurias proximo: etiā sine causa et leui in vindicando
proprias iniurias erant: modūqʒ ꝛ mensuram pene exce
debant. lex tam pro temeritate ledentiū q̄ʒ lesorum insti-
tuit modū et terminum vltionis: quem nullus excederet
in iniurijs vindicandis scʒ penam talionis. Prouida eī
quadam cautela modum posuit: tā propter ꝓteruitatē
ledentium: vt reprimerentur timore: q̄ʒ lesorum ne vltio-
nem sumerent vltra modū proprium. Christi autē cuius
misericordia superaltet iudicium/ ꝛ ipsius euangelij iu
sticia est non resistere malo: scʒ ꝑ malū. sed in bono patiē
tie vincere malū iniurie. Nec etiam respondendū est in-
iurijs qd̄ maius est: vt iniurijs lacessiti parati ꝛ prōpti
simus ad illas patienter sustinendas. In lege est retribu
tio: quia iubet lesum equali iudicio iudicari: in euange-
lio gratia: quia docet patientie virtutem/ etiam per mem
brorum damna seruari. ſm Chryſ. Si alterius oculum
eruis nō tuū recuꝑasti. sed cū membro etiā patiētiā per

didisti. Dyabol⁹ vulnera procurat corporū: ꝓpter vulnera aīarū. Si tu nō pcusseris ab hoīe quidē vict⁹ videris: sed diabolū vicisti. Unde si nō reddideris malū pro malo/ ⁊ si membrū corpis pdidisti: lucrū patientie acq̄sisti. Si aūt reddideris: ⁊ corporis dānū passus es et salutis: nec tm̄ lederis qn̄ ab iniquis noceris/ q̄ntum cū a cōstantia bonitatis recesseris. hec Chry. Sunt autem quatuor grad⁹ ad pacē. Primus est non plus reddere. Secūd⁹ etiā min⁹ reddere: ⁊ hoc additū est per traditionē pharisaeorū qui dabant. xl. disciplinas vna minus. Tertius est malū nō reddere. Quartus est paratū esse ampli⁹ tolerare. Primi duo fuerunt in lege: in tertio incipit euāgelium: cum dicit [non resistere malo] in quarto euangelij cōsummatio qd̄ consequēter exponit declarādo. Unī qz nō dixit resistendum a malo ne aliquis intelligeret de malo culpe non iniurie subiungit dicens. [Sed si qs te pcusserit in dexterā maxillā: pbe et illi alterā] .i. s. dexterā mentis interiorē/ ne exterioris hoīs cede vel tacitus intra se moueat̄ interior. i. sis paratus in animo ad aliā percussionem/ et maiora/ et ampliora sustinendū anteq̄ per impatientiā malo resistas: ⁊ scandalū vel aliquod malū aliud cōtra charitatē suscites. vn̄ aug. Nō tm̄ non repcutias: sz si vult alterā ferire/ patiēter sustineas: vbi Chry. Qui repercutit/ legis implet mandatū nō xp̄i. Sz dicis dign⁹ est ille repcuti. Etiā: sed tu nō es dign⁹ repcutere: qz discipulus illi⁹ es: q̄ cū malediceretur nō maledicebat hec Chry. Ad omne ergo nos exēplū patientie ⁊ humilitatis dn̄s p euangelica precepta cōfirmat. Non solū enī ꝓhibet repcutere pcutientē: sed ⁊ iubet nos paratos esse iterū pcuti/ ⁊ nō resistere malo iniurie quo minus adhuc possit nobis inferri. Unī Beda. Quid tā magnum q̄ pcutiēti pbere maxillā: Nōne indignatiōis impet⁹ frangit̄: ira sedat̄: ⁊ p patiētiā ille mutat̄: vel inuitat̄ ad penitētiā? Per hui⁹ ergo mādati impletionē hō xp̄o cōformatur: dyabol⁹ ab hoīe vincit̄: plena pax inter hoīes obtinetur vn̄. Chry. Huiusmodi meditatio tolerantie ducit ad passionem martyrij. Facile enim psecutionis tp̄e penas corporis poterit sustinere: si in pace ante exercitatus hmōi iniurias eq̄nimiter ac libēter suscipiat. hec fm augu. Nō prohibetur ea vindicta que ad correctionem valet. Sed huic vindicte inferēde nō est idone⁹: nisi q̄ odiū dilectione superat: nō eī odit pater filiū castigādo. Unī nō debet qs odio ⁊ libidine vindictā expetere: sed amore ⁊ ad correctionē: ⁊ vt iniurias ab eo cui rerū ordine ptās data ē tanq̄ fili⁹ a patre corrigat̄: pat⁹ sit op⁹ sit equo aīo plura tolerare ab eo quē vult esse correctū. Talis enī vindicta ad correctionē ꝓpter amorē pertinet ad misericordiam. Beat⁹ ergo qui ipso corde est ad oīa parat⁹: vt in oīb⁹ q̄ patit̄ p deo veraciter possit dicere ⁊ canere illud ꝓpheticum. Paratū cor meū de⁹ patū cor meū. Non solū autē maxillā prebendam percutiēti dn̄s precepit: sed damna subiri. Ut fm Chry. Post corporalis iniurie tolerantiā vult nos etiam dn̄is seculariū habere contēptū: ⁊ non tātūmodo in plagis/ verūetiam in pecunijs rebusq̄ diuersis nos vult pstare patiētiā. Unde addit. [Et ab eo q̄ aufert tibi vestimentū noli ꝓhibere] scz repugnādo: vel cū eo cōtendendo: exemplo dn̄i q̄ vestimenta sua permisit a se auferri ⁊ a militib⁹ diuidi. Dū enim vis vindicare veste corporis: pciosissimū anime vestimentū perdis. [Et qui vult tecum in iudicio contēdere] id ē cōtentiose agere [⁊ tunicā tuā tollere] id est vestē interiorē ⁊ magis necessariā: per quā ⁊ cetera necessaria intellige: hoc est si te ad iudiciū propter tunicā trahat: ac negociū tibi molestiāq̄ cōmoueat [dimitte ei ⁊ palliū] .i. exteri⁹ vestimentū: ⁊ cetera quibus non adeo indiges: nunq̄ contentiose: ⁊ cum iracūdia agas. Quasi diceret. Si quis contendendo velit tibi auferre vnum de necessarijs: anteq̄ ꝯtēdas in iudicio/ sustine poti⁹ vt auferat̄ tibi ⁊ reliquum de eis Hoc quoq̄ fm Augu. ad preparationem cordis: non ad ostensionē operis intelligendū. Ex hoc etiā potes trahere: vt si quis vult tunicā tuā tollere: id est animā vel interiora bona/ dimittas pallium. i. exteriora negocia. Ubi Chry. Si litem tibi videris imminentē: etiā illa que non poteris indulge: melius est enim iurgio liberari q̄ retinere materiam iurgiorū. Difficile est rem dimittere: sed difficilius de iudicio sine peccato exire. Et iterum non solū inquit iniuriam patiens nihil iracundie moueas aduersus eum qui iniuriam facit: ⁊ non solū pro his que abstulit non indigneris: sed ⁊ si quid tibi forte subrelictum est/ id sponte largire ei qui totum abstulit. Cum enim ille talem te inuenerit/ resipiscet continuo: ⁊ facti pigebit eum. vbi et Beda. Quod de vestimento ⁊ tunica dictū est: nō in eis solus: sed in oībus faciēdum est que aliquo iure tēporaliter nostra esse dicimus. Si eñ de necessarijs hoc imperatū est/ q̄tomagis superflua contēnere oportet? Lex igit̄ est vt alterius non tollas: ⁊ si tuū non das/ gratia autē vt ⁊ alterius nō tollas ⁊ tuum des. fm aug. Qui sponte vel conuictus pecuniā debitā reddere noluerit in tantū vt velit litigare dimittenda illi est. seruum enī dei nō oportet litigare manente illa regula/ vt in aīo parat⁹ sit amittere qd̄ sibi debetur. Nā si modeste ac leuiter oīno egerit vt sibi restituat̄: non tam intendens fructū pecunie q̄ vt hominē corrigat cui sine dubio perniciosum est habere vnde reddat. ⁊ nō reddere non solum non peccabit. sed ꝓderit etiam plurimū. ne ille dum aliena pecunia lucrū facere vult/ damnū fidei patiat̄. Quod tāto est grauius. vt nulla sit comparatio. Et nota q̄ repetere sua contingit dupliciter: aut coram iudice infideli: ⁊ sic christiano nō licet/ ⁊ maxime vbi ecclīa libertatē habet. aut corā fideli: ⁊ hoc duplr̄: aut ꝯtētiose ⁊ cū fraude. ⁊ sic nulli lz: aut modeste ⁊ cū iusticia: ⁊ sic infirmis ⁊ impfectis licet. simplr̄ vero repetere sine ꝯtētione ⁊ fraude nō corā iudice oīb⁹ licet. ¶ De religiosis vo sua nō hn̄tib⁹ est sciēdū q̄ repetere aliq̄ cōtingit duplr̄. aut vt aliq̄ ꝓpter vtilitatē ꝓpriā. sic pfectis nō licz. aut vt ꝯgregationis ꝓpter vtilitatē cōem. sic lz etiā pfectis: q̄ ⁊ si nō habēt sua in ꝓprio. tn̄ hn̄t in cōi. ⁊ ita noīe cōitatis lz repetere. vel si nō hn̄t dn̄iū nec in cōi nec in ꝓprio: hn̄t tn̄ res ad vsū deputatas. Tn̄ magis expediret iudici secreto significare q̄ in iudicio repetere. Deinde subiungit. [Et qui te angariauerit mille passus: vade cum eo alia duo] milia. id est patienter feras si amplius te ire oporteat. Angaria dicit̄ indebiti seruitij exigentia in propria persona: vel quecūq̄ coactio iniusta. Unde angariare est inique seu iniuste aliquo modo trahere: vel personalia obsequia et opera impendere/ opprimendo in psona ⁊ grauando. Est ergo sensus: qcūq̄ te in seruitio indebito sine peccato tn̄ coegerit seruire: ad hoc etiam ita debes paratus esse: vt amplius pati velis q̄ ille optat inferre. Nā mille passus est iter sabbati. et ideo hoc nō est cōtra sabbatū legis: sic sustine iniurias in his que nō sunt cōtra sabbatū pectoris. Uel in millenario pfectio spūalis significat̄: q̄ impletione huius pcepti ostendit̄. Et cū millenarius sit numer⁹ pfectionis: in trib⁹ millenarijs notat̄ q̄ in tribus cōsistit pfectio patiētie/ scz in corpe/ ⁊ ratione/ ⁊ volūtate: qd̄ significatur per alia duo milia. vbi Chry. Uides supabūdātiam phīe cumulum sapiētie. Postq̄ nimirū dederis maxillā/ ⁊ tunicā/ ⁊ vestimentū/ etiā si nudo inquit corpore tuo vti voluerit inimicus ad iniurias et labores: nec sic quidem illum oportet ꝓhibere. Uult enī omnia nos possidere: cōmuniter ⁊ pecunias: videlicet et corpora: nō cum indigentibus solū/ verūetiā cū iniuriam facientib⁹ Unū eñ misericordie est: alterū vero patiētie. Et iterū Ad oē deuotionis opus ī pigros nos esse pcipit dn̄s ac paratos. Bonū enī nostrū vult non tā necessitatis esse q̄ ꝓprie voluntatis: vt dū ampli⁹ ex nobis facimus q̄ ab alijs postulamur: maiōris mercedis grām cōsequamur. Integre eñ charitatis ac perfecte deuotionis officium est plus sponte prestare q̄ petieris. hec Chrys. Ubi fm Aug. monet nō tam vt pedibus agas q̄ vt animo sis paratus. Non solum ergo tua vt deuites altercationē/ sed et teipsum prebe angarianti: nam tā opere ⁊ pedibus q̄ animo et cōpassionis affectu paratus multoplus seruire q̄ precepit. Totū enī quod dictum est intelligendū fm pparationē animi in casu cōsimili: nō aūt in casu in quo ex tali pmissione nutriret̄ percutiens/ aut rapiēs/ vel angariās/ seu al'as offendens in sua malicia ⁊ iniq̄tate. Immo in tali casu sustinere non esset bonum: nisi ꝓpter scandalum: vel aliquod maius malū euitandū. Nam testāte Augu. cui licētia iniq̄tatis eripit̄ vtiliter vincit̄: qm̄ nihil est infelicius īfelicitate peccantiū/ qua penalis nutritur impunitas/ ⁊ mala volūtas velut hostis interior roboratur. ¶ Ut aūt dicit idē Aug. ī his triū exemplorū nullū genus iniurie est ꝑtermissum. Nā omnia in quib⁹ improbitatē aliquā patimur: in duo genera diuiduntur. quorū alterū est quod restitui nō pōt: in quo vindicte solatium

Repcutientis dānū.

Maxilla altera prebenda.

Repcutiēdū nō esse. j. Pet. ij.

Uidicta ad correctionē exercēda est

Psal. lvj

Cōtēdendū nō esse.

Cōtentio licita.

Repetere sua dupliciter fit.

Religiosi an repetāt ablata.

Angaria q̄d dicitur

Mille passus iter sabbati.

Supabundātia imperfectionis.

Patiētia animi sine nutrimēto aliene iniq̄tatis habenda.

Iniurie gen⁹ nullū ꝑtermissū i euāgelio.

tumidus animus querere solet/ qui talia fomenta deside rat: sed sanus ⁊ firmus misericorditer ꝑferenda alterius infirmitatē iudicat. neqꝫ hic vindicta ad correctionem prohibet: vt etiam supra dicit. Alterum iniuriaꝝ genus est/ qḋ in integrū restitui pōt: cui⁹ sunt due spēs. vna ad pecuniā: altera ad operā ptinet. Exemplū pmi de pcus- sa maxilla. Secundi de tunica ⁊ vestimēto. Tertij de an garia passuū. Qꝛ qḋ in corpore lesum est nō restituit inte grū: ⁊ reddi vestimentū pōt/ ⁊ adiuuari opa pōt: si opus fuerit. In his ergo oībus generib⁹ iniuriarū dn̄s docet patientissimum ⁊ misericordissimū/ et ad plura perferen da paratissimū aīm christianorū esse oportere: propter spē retributionis eterne. Sed qm̄ parū est nō nocere: nisi etiā prestet beneficiū quantū poterit: ꝯsequēter adiūgit

Largitas petēti ex- hibenda.

dn̄s. ⁊ dicit. [Omni petēti te tribue]. Quasi diceret. Ita debes esse patiens in aduersis ꝓprijs: sed ⁊ compatiens alienis. Nō dicit qḋ tribuendū: qꝛ nō semper res est dā- da: semper tamen dandū est saltē bonū responsum. Qui ergo in necessitate sua petit a te rem corporalē vel spiri- tualē: da ei donū vel verbū. Si eni rationabiliter petit: tribuēdū est donū qḋ petit: vel de ꝓcepto cū in extrema necessitate positus oīno indiget/ dareqꝫ possis: vel de cō- silio cū petens aliter trāsire pōt: ⁊ hoc est elemosyna cor

Res: affe- ct⁹: aut do ctrina est danda.

poralis. Et si deest tibi facultas: da affectum ⁊ bonā vo luntatē: bonū respōsum ⁊ orationē. Si autē irrationabi- liter petit: dādū est verbū docendo eū de irrationabilita te sue petitiōis: ⁊ de cā iuste negatiōis: ⁊ nō eū inanē di- mittas. ⁊ hec doctrina est pars et opus iusticie ⁊ elemosy na spiritualis. Et si iste non accipit id quod petit: meli⁹ tn̄: scꝫ correctionem accipit. Ita [omni petenti te dabis] ꝗuis nō semp id qḋ petit dabis. Vñ [oī petēti] inqt non oīa petēti: vt des qḋ dare hōeste ⁊ iuste potes. vbi amb.

Indigēti denegare.

Nō min⁹ est criminis habēti tollere/ ꝗ̄ cū possis ⁊ abun dans sis indigentibus denegare. Et esurientis panis est quē tu detines: viduarū indumētū quod tu recludis: mi serorū redēptio et absolutio est pecunia quā tu in terra fodis. Tot ergo bona scias te inuadere/ quot bona pos- ses ꝓstare. Quia vt dicit Chry. Diuitie nostre non sunt: sed dei: oēs enim dispensatores diuitiarū suarū nos vo- luit esse non dn̄os. Da ergo et tribue non vende. Vendit qui multas ꝓces expectat: vendit q̄ beneficiū ꝓcrastinat vendit q̄ pauperi improperat. vendit qui tristi vultu do- nat. vēdit q̄ vicissitudinē expectat. Pauper tn̄ ⁊ nihil ha bens non tenet̄ ad donū muneris a manu: sed ad donum compassiōis a corde/ cōsolationis in ore/ subuētionis in

Quattuor danda.

opere tenetur pro loco ⁊ tpe. Vñ glo. Si deest facultas: da obsequiū: vel affectum: vel verbū. Hec sunt illa quat tuor q̄ obtulit magdalena xp̄o: scꝫ lachrymas ꝯpassiōis: capillos subuētionis/ osculū obsecutionis/ vnguentū cō solationis. Et eodē modo itelligendū est qḋ subdit̄. Et volēti mutuari: id ē mutuū accipere a te ne auertaris ab eo: scꝫ nō mutuādo: vel mutuū differēdo: vel diminuēdo

Mutuan- dū ē grat[i]s ij. Cor. ix.

Mutua sibi si petit rōnabiliter: vel rationem redde: si pe tit irrationabiliter. Da mutuū hilariter: hilarem eni da- torē diligit deus: ⁊ ex charitate pura: nihil inde sperans vel recipiēs vltra sortem: nec seruitiū: nec quodcūqꝫ cō- modū: ita ꝙ propter istā spē nō debet mutuū fieri: licet a deo possit inde merces sperari. A mis te nō auertas: nec in homine spem mercedis figas: sed in deo qui cum mul to fenore tibi reddet: quod illo iubente facis. vnde Aug.

Mutuātis merces a deo est.

Nec ꝓpterea voluntatē alienes ab eo qui petit: quasi ni- hil recepturus a deo: cū rē que datur mutuo ille qui acce pit exoluat: quia cum id ex precepto dei facis: apud illū q̄ hec iubet infructuosum esse nō potest. hec Aug. Dicēs ergo omni petenti tribue: ⁊ volenti mutuū ne auertaris: duo genera beneficij cōplectitur: vel cū beniuole dam⁹: vel cū reddituro commodamus: ⁊ ad vtraqꝫ parati esse

Elemosy- ne genus duplex.

debem⁹. In vtroqꝫ eni genere elemosyne dato scꝫ et mu- tuo tenemur omni petenti egenti subuenire: etiam inimi- co si perfecti sumus/ si imperfecti non nisi in summa ne- cessitate esse videtur. vnde Chry. Si misericordiam postulamur: quid possumus largiamur: vt ipsi id quod a deo petimus procedēte merito facilius impetrare pos- simus. Verū si eos q̄ nos petunt despiciamus: qua fidu- cia deū nobis quod petimus prestare credimus? Iube- mur eni per omnia religionē pietatis ac fidei custodire: vt necessitatē tribulationis alterius quasi propriam cō- putemus: nec pluris facultatem ꝗ̄ fratrem faciamus:

expectantes mercedem retributionis eterne. hec Chry. Et non solum de elemosynis hoc intelligendū est: sed et de pecunia que nunqꝫ deficit. i. de sapientia et doctrina q̄ non est petenti denegāda: quoniam auarum dedignatur possessorē: et in alios translata crescit: et magis ditat au- ctorem. Ergo petenti eam pro deo distribuas: et volenti eam mutuari a te: vt alios doceat: ne auertaris: qꝛ quod alios ꝑter te docebit: tibi reddetur a deo: cū fenore mul- to. Vtraqꝫ ergo pecunia scꝫ corporalis et spiritualis est cōmodanda: sed materialis sine vsura: spiritualis cum vsura. ¶ Deinde sequitur. [Et qui aufert tibi q̄ tua sunt] siue pecuniā/ siue rē aliam [ne repetas] scꝫ in iudicio/ ac cū lite ⁊ cōtentione. Non enim licet alicui rem in iudicio repetere turbato animo/ ⁊ ex ira ⁊ cōmotione/ ac per in- ordinatū affectū vīdicte potius ꝗ̄ ad emendā delinquē tis. vel ex auaricia qua magis vult cū iactura ꝓximi be ne se habere. Et quia docuit dn̄s iniuriā inferentib⁹ nō esse resistendū: sed plura ꝑferenda esse paratū: ꝯsequen ter docet iniuriā inferentibus impendendū esse charita- tis effectum simul et affectum. Quia enim opera iusticie infructuosa sunt sine charitate: ideo addit de charitatis perfectione. ⁊ dat intellectū ꝓcepti de dilectiōe proximi in quo errabant iudei. Ex hoc eni ꝙ preceptum est in le- ge. Diliges ꝓximū tuū sicut teip̄m. ⁊ iterū ibidē dicitur. diliges amicū tuū: arguebant a contrario sensu ꝙ debe- bant odire inimicum: sed hoc est falsum: qꝛ oīs homo ex charitate diligendus est/ inquantū ad imaginē dei est/ ⁊ capax ipsi⁹ ꝑ cognitionē ⁊ amorē. Dicit ergo. Audistis quia dictū est in lege. Dilige proximū tuum: et affectu sic ligat oēs: ⁊ effectu sic ligat perfectos pro loco ⁊ tempore et oderis inimicū tuū: sed hoc vltimū nō est scriptū in le ge: sed est traditio scribarū qui hoc addebant/ et ex alijs scriptis ibidē (vt dictum est) colligebant. Vel si alicubi scriptū dicat̄. tunc s̄m Aug. Nō vox iubentis iusto acci- piēda est: sed ꝑmittētis infirmo: ego autē dico vobis. Di

Sapiētia dando cre scit.

Diligendi inimici.

ligite scꝫ affectu: inimicos vestros: hoīes scꝫ non vitia/ naturā non culpā. Quia s̄m Aug. Sic diligendi sunt ho mines: vt eorū nō diligant̄ errores. Diligere debem⁹ ini micos/ bona grē ⁊ glīe eis optādo: qb⁹ homo nō potest vti male: alia vero bona scꝫ nature vel fortune: nō sūt eis optanda: nisi quadā generalitate inquātū valet ad salu- tem eorū: quod soli deo est notū: quia talibus bonis po- test homo bene vti vel male: et ideo circa hec non est ali- quid petendū determinate. ¶ Et nota ꝙ diligere amicū est magis debitū: ⁊ non excludit dn̄s a dilectiōe amicoꝝ mercedē: sed innuit minorē: qꝛ ceteris parib⁹ dilectio ini micorū est magis meritoria ꝗ̄ amicorū: qꝛ difficilior et cū maiori conatu bone voluntatis: quia purior et ex mo tu gratie non nature inclinātis: quia liberalior nō ex de- bito meriti precedentis. Et quia nō sufficit diligere eos de nisi dilectio probet̄ operis exhibitione: admin⁹ loco et tēpore subdit benefacite: scꝫ affectu: his q̄ oderūt vos in his que spectāt ad eorū salutē/ eā modo debito et pos- sibili procurando: qꝛ benefacere est dilectionis effectus et exhibitio. Et ideo sicut tenemur diligere inimicos/ quantū ad bona gratie et glorie/ ita tenemur in effectu salutē eorum procurare. Inimicus ergo quo ad naturā qua est proxim⁹ de necessitate precepti est generali dile- ctione diligendus: qua dicitur. diliges proximū tuū: sed dilectione speciali/ vt specialiter quis moueatur ad dili- gendum inimicum: nō est precepti: sed perfectionis. Nō eni est preceptū ad oēs specialiter affici: quia nec hoc est possibile/ ⁊ ideo nec est preceptū specialiter affici ad ini- micum: sed generaliter inquantum est homo proximus. Et quia exteriora beneficia ꝓportionantur interiori di lectioni: signa generalis dilectionis: vt aliqḋ bonū face re toti cōmunitati: vel orare pro toto populo in commu ni: ista exhibere inimicis: cum ab his que sunt generali ter exhibenda non debeant excludi: est de necessitate pre cepti: quia si ab his intenderet homo eos excludere: iam generaliter dilectio non ferretur/ immo magis odium ostenderetur. Et qꝛ ex tempore extreme necessitatis ob- ligatur homo omni hoī in tali necessitate existenti: ideo etiam inimico (nisi ex hoc deterior fieret: et fidem impu- gnaret) debet in tali necessitate beneficium exhiberi: be- neficia vero que sunt signa dilectionis specialis non tenetur inimico exhibere extra casum necessitatis: sed hoc est perfectionis. Dilectio ergo alia interior. alia

Signa di- lectionis generalis.

Mat.vj.
Dilectio duplex.

exterior. Dilectione interiori: ꝛ ꝑfectione sufficientie: qlibet etiã imperfect⁹ tenet̃ quẽlibet etiã inimicũ diligere: dilectione aũt exteriori.i. beneficij exhibitiõe ꝛ ꝑfectiõe superogationis: tenet̃ tm̃ ꝑfect⁹ hoc facere: impfectus eĩ tenet̃ inimico rancorẽ odij dimittere/ ꝛ bonũ optare: siue petierit veniam/ siue nõ: ꝛ si petierit veniã/ tenet̃ ei colloqui ꝛ dicere. Aue: sed nõ tenet̃ bñficia tpalia ministrare. Perfect⁹ aũt tenet̃ etiã ꝑsidia tpalia cõferre/ et necessaria ministrare: siue ab eo veniam petierit: siue non. Ac si inimicũ a cõmunione nr̃a sepam⁹: eo ipso ei benefacim⁹/ dũ illud hoc fine faciam⁹/ vt eũ ab errore reuocem⁹. vñ glosa. Benefacite ministrãdo cibũ mẽtis.i. instructionẽ vel correctionẽ corporis: oĩa eĩ in eccl̃ia (etiã excõmunicatio) eo spectãt vt fr̃es ꝛ amici fiãt. Et qꝛ ẽ quoddã bñficiũ ad salutẽ pertinẽs qđ a quolibet quãtũcũqꝫ paupe põt exhiberi.s. orare ꝓ aĩarũ salute/ ideo subiũgit. [Bñdicite] scꝫ bona gratie ꝛ glorie imprecãdo [maledicentibus vobis] retro detrahendo: vel aperte blasphemando [ꝛ orate] dicta bona optando ꝛ deum deprecando [pro persequentib⁹ ꝛ calũniantib⁹ vos] falsum crimen vobis imponẽdo. Cui⁹ exẽplũ dedit dñs in cruce suspensus: et stephan⁹ lapidat⁹: ꝛ dauid a semei maledict⁹. ¶ Ubi nota ꝙ triplex est iniuria.s. cordis que rancor vel odiũ dr̃. Oris q̃ detractio vel maledictio. Operis.s. lesio manualis. His igit̃ generib⁹ tria dñs apponit remedia. Cõtra ꝑmũ [diligite iimicos vestros]. Cõtra secũdũ [benedicite maledicẽtib⁹ vobis: ꝛ orate pro persequẽtibus ꝛ calũniãtibus vos]. Cõtra tertiũ [bñdicite his q̃ oderũt vos] vñ Glo. Cõtra ecclesiã trib⁹ modis pugnat̃: odio: vbis: et cruciatu corpis: ecõtra eccl̃ia diligit: orat/ ꝛ benefacit.

Iniuria triplex.

Si ergo volum⁹ esse perfecti/ debemus iniuriantib⁹ nobis bñficiũ dare cordis/ ipsos diligendo: bñficiũ oris ꝓ eis orando: ꝛ beneficium operis ipsis benefaciendo. Et qꝛ magnũ dedit preceptũ: ꝑclarũ subdit ꝑmiũ. Ita inqt diligite: bñfacite: orate pro inimicis vestris [vt sitis filij patris vestri] altissimi [qui in celis est] filij inqꝫ ꝑ bonitatis imitationẽ: per gratie adoptionẽ: ꝑ educationẽ: ꝑ hereditatis adeptionẽ. Et sicut estis filij dei ꝑ naturam et creationẽ: sic etiã sitis filij ei⁹ ꝑ grãm et imitationẽ/ i eo qđ est ei ꝓpriũ: nã ꝓpriũ ẽ ei misereri ꝛ eẽ bñficũ. vñ Beda. Nulla maior põt esse merces/ qꝫ filios hoĩm terrigenas effici filios altissimi q̃ in celis est. Nos enĩ potestate accepta efficimur filij dei/ inqꝫtum ea que ab eo ꝑcipiuntur implemus. Et subiungit. Qui solem suum facit oriri super bonos ꝛ malos: ꝛ pluit super iustos et iniustos: ac gratos ꝛ ingratos. Et nõ solum amicis: sed etiam inimicis bene facit. Sicut enĩ inimicos nutrit vt amicos ac bonos/ ꝛ illos sui solis splendore illuminat: ꝛ suarũ pluuiarũ inundatione fecũdat: ꝛ bñficia cõmunia nõ subtrahit etiã malis hoĩbus: qui tñ ei inqꝫtum in eis est inimicant̃: sed ꝓ sua misericordia indiscere omnibus vite presentis bñficia largit̃. vbi Hiero. Noli negare qđ deus nulli negat/ qꝫuis sit blasphemus ꝛ impius. Sine distinctiõe oĩbus tribuamus: non querentes cui: sed quare demus. Ut aũt dictũ est supra: orate generaliter pro inimicis/ et eis benedicere: pro quanto in generalitate populi includuntur est ꝑceptũ: sicut qđ in generali dilectione diligantur: sed in speciali ista facere nõ est preceptũ: sed ꝑfectionis.

Bñficiũ triplex ꝑfectorum.

¶ Et sciendũ ꝙ Chrys. ponit nouẽ grad⁹ ꝑm accessũ ad ꝑfectionẽ mãdati hui⁹. Unde ait. Uidisti nempe quantis ad ꝑfectionẽ gradib⁹ ascendit: ꝛ queẽadmodũ nos in ipm veritatis cacumẽ statuit: ꝛ paulatim in ipsum celum reducit. Prim⁹ grad⁹ est: nequaqꝫ ad ledendũ priorem venire. Secũdus: vt nõ amplius referat qꝫ qđ a ledente sustinuit. Tertius ne lesus faciat illa que passus est: sed qescat. Quartus vt etiã prebeat seipsum ad iniuriã sustinẽdã. Quintus vt etiã ad maiora se prebeat: qꝫ vult esse q̃ fecit. Sextus non odisse eum a quo ista perpetit̃. Septimus etiã diligere ledentẽ. Octauus bñficijs eũ libenter afficere. Nonus etiã deũ ꝓ aduersario deprecari. Per spexisti celsitudinẽ phie: ꝛ iccirco tã claro digna est premio: qꝛ tã magno est subiecta ꝑcepto. Nã ꝛ premium illi tale proponit quale priorũ omnino nulli: vt scꝫ fierent similes dei: put tamen hoĩbus id esse possibile est. Igit̃ benefaciendũ est oĩbus: quia vt dicit Seneca. Nemo nõ cum alteri prodest: sibi profuit. Quia vero perfectio dilectionis vltra dilectionẽ inimicorum non põt procedere: ideo postqꝫ precepit inimicos diligere: consequenter subiungit. Estote ergo vos perfecti: sicut et pater celestis ꝑfectus est: que est lex amoris conseruando: vt queratis etiã inimicis prodesse: quod deum facere manifestum est qui beneficia largitur etiam malis hominibus: sic ꝙ propter eorũ maliciã non deserit benefacientiã circa ipsos: ita nec vos circa inimicos. Nam ꝑm Chry. sicut filij carnales similant patres in aliquo corpis signo: ita filij spirituales deum in sanctitate: et nihil nos deo ita assimilat sicut iniusta facientibus ignoscere: et ꝓ eis orare. Et arguit hoc exemplo publicanorum ꝛ infidelium/ qui suos amicos diligunt/ ꝛ eis benefaciunt. Si ergo supra ipsos mercedẽ beatitudinis volumus habere: debemus plus propter deũ facere: dilectionẽ etiam ad inimicos extendendo. Si enĩ diligitis (inquit) tantum eos qui vos diligunt/ quam mercedem habebitis? hac scilicet de causa a deo in eterna vita. Quasi diceret nullam. De his enim dici potest: recepistis mercedem vestram. Talis namqꝫ dilectio est naturalis: et non procedit de charitate que se extendit ad omnes homines: et ideo non est meritoria.

Filios ꝛ similes dei fieri summũ ꝑmiũ est.

Sed tñ hec oportet facere: ꝛ illa non omittere. Diligere enĩ diligentes est nature: diligere non diligentes est gratie: non diligere diligentes est peruersitatis maxime: nõ diligere nõ diligentes est imperfectionis humane. Et si salutaueritis fratres vestros tñ: q̃ aliqua affinitate iuncti sunt vobis.i. salutem eis optaueritis: ac charitatis et dilectionis affectũ eis ostenderitis: quid amplius.s. quãtũ ad perfectionẽ facietis? Et si benefeceritis tantũ his qui vobis benefaciũt qđ est debiti naturalis ex accepto beneficio: q̃ vobis est grã.i. qđ meritũ gratie apud deũ? Quasi diceret nullum. Nam publicani ꝛ ethnici.i. peccatores ꝛ gentiles hoc faciunt. Publicani q̃ publica vectigalia exigunt: a publio rege romanorum nomen traxisse dicuntur. Ethnici vero ab ethnos grece: quod gens latine est vocãtur: qui tales sunt vt fuerunt geniti.s. sub peccato. [Et si mutuum dederitis his a quibus speratis recipere: que gratia vobis] scꝫ apud deum. Quasi diceret nulla. Nam vt dicit glosa: ex hoc solo quod speratis recipere non pro deo datis. Unde de talibus dici põt: receperunt mercedẽ suam: qꝛ spe retributionis humane mutuant. [Nam ꝛ peccatores] q̃ gratiã dei non habent: peccatoribus fenerantur.i. mutuũ dant: vt equalia nõ vltra sortẽ recipiãt. Ex quo patet ꝙ plusqꝫ peccatores sunt q̃ mutuãt vt cũ vsura recipiant. Quasi diceret ꝑm Bedã. Si tales inter se natura duce norũt esse benefici/ quanto vobis grad⁹ professionis eximior necesse est vt cura virtutis sit vberior: quatenus etiã non amantes charitatis sinu amplectamini. vnde Chry. Qm̃ igit̃ digni supplicio sumus: qui cum ad similitudinem dei vitam nostram informare iubemur: forsitan ne gentilibus quidem inuenimur equales. Et iterũ. Sed si nos in his nec publicanis nec gẽtilibus meliores efficimur: nonne lugẽndi et plangendi sumus? Quinimmo intantũ longe sumus a diligẽdis inimicis: vt nec amicis quidẽ charitatis vicem reddamus: sed econtrario odio habeamus etiã diligentes: in quo nõ solũ gentilibus et publicanis nequaqꝫ differimus: sed multo etiã inferiores existimus. Christ⁹ etiam non solum vult nos ignoscere delinquẽtibus: sed vt etiã amemus eos ꝛ oremus pro ipsis. Nam si tantummodo non ledas eũ qui te lesit: auertis te tñ ab eo: nec libenter eum videas: manet sine dubio vulnus in pectore: ꝛ dolor augescit in corde. Nunquid tu ita vis tibi propitium fieri deũ: vt non te quidem ledat: auertat se tamen abs te: ꝛ peccatorum tuorum memoriam teneat: et videre te nolit? Igitur qualem vis erga te esse deum cum delictorũ veniam poscis: talem te exhibere debes his qui deliquerunt in te. hec Chry. Intellige ꝙ qñ ista fiunt ex naturali affectiõe: q̃ potest ꝓcedere ex causa vtili aut delectabili: et ex causa honesti: et per habitum moralis amicitie: sic non sunt meritoria vite eterne. Sed quando ista procedunt ex habitu charitatis: tunc sunt meritoria: ac principium et ratio merendi ad deum: que sola diuidit inter filios regni ꝛ perditionis. Diligere enim propter amorẽ reciprocum nature est debitum. Diligere propter beneficium acceptum vel speratum est mercennariũ. Diligere propter mutue familiaritatis oblectamentum: est malũ. Diligere propter peccati consensum: est malignum. Diligere propter opus bonum: est gratuitum. Qui enim diligit proximum: aut qꝛ bon⁹ est: aut vt bonus sit: aut quia

Gradus nouẽ ad perfectionem.

Publicanis et ethnicis ꝑstare debem⁹

Dilectio q̃ ad vitam eternam prodest.
Dilectio multiplex

eiusdem corporis mẽbra/ ⁊ eiusdẽ patris filij sumus/ ve
re diligere dicit̃. talis eñi amor spũalis est: et ideo indefi
ciens: carnalis eñi amor cito dilabitur: sicut et ipsa caro
quasi videlicet amore publicani et ethnici se inuicem di-
ligũt/ in quibus est natura sine gratia: ⁊ tantũ diligẽtes
se diligunt. statim eñi vt se ab alijs nõ diligi intelligunt:
ipsi quoqꝫ alios nõ diligũt. Nos ergo oẽs diligere: oĩm
salutem querere/ omnibus benefacere/ et charitatis affe
ctum ostendere debem⁹: nõ querentes cui/ sed quare ista
faciamus. Sic enim augetur amor: et concordia crescit.
Ista itaqꝫ debent fieri: nõ in spe retributionis humane:
sed diuine. Sicut eñi deus est oĩs boni p̃ncipiũ/ sic vult
esse ⁊ finis. Ego sum inquit alpha ⁊ o: principiũ et finis.
Unde Aug. Qui amicũ ꝑpter ꝯmodũ quodlibet amat:
nõ amicũ cõuincit̃ amare: sed cõmodũ. Et ideo de⁹ quo
nihil est mai⁹ aut meli⁹ ꝑpter quod diligatur/ ꝑpter se
ipm ꝑfecte diligitur. Si vero saltem ꝑpter illa q̃ prestat
amat̃: nõ vtiqꝫ gratis amat̃: q2 iã illud ꝑpter qḋ diligit̃
ei (quod dictu quoqꝫ nefas est) antefert̃. Et iterum. Gra
tis de⁹ amet̃: vt operis quo illi ministratur preciũ sit esse
cũ illo. Nihil eñi debem⁹ ꝓ amore iesu querere: nisi eius
suauẽ presentiã. hec Aug. vñ Bern. Non sine premio di-
ligit̃ de⁹: ⁊ si absqꝫ premij intuitu sit diligendus. Uerus
amator premiũ non querit: sed meretur. hec Bern. Ame-
m⁹ ergo aduersarios nr̃os: ⁊ nihilominus eis beneficia
prestemus/ vt simus ꝑfecti ꝓ modulo nr̃o ꝑfectione gra
tie: sicut ⁊ pater noster celestis ꝑfectus est ꝑfectione natu
re: qm̃ perfect⁹ dñs bonos ⁊ perfectos vult habere fide-
les. Simus interim perfecti saltem perfectione sufficien-
tie: que est in dei et proximi charitate. et nitamur ad cu-
mulum perfectionis supererogationis/ q̃ est diligere ini-
micos: ⁊ orare pro eis: sicut fecit xp̃s: vñ Chry. Non tñ
ledimur ab iniquis q̃ñ nocemur ab ipsis: quãtũ cũ ꝑ ma-
liciã eorũ cõstantia bonitatis a suo ꝓposito victa reces-
serit. Ne igit̃ odio habeas facientem tibi mala: ⁊ ne male
dicas vexanti: sed magis ama/ quasi multoꝝ tibi cõcilia
torẽ honorũ: teqꝫ ad amplissimũ honorẽ ledendo ducẽtẽ
Alioqñ ⁊ laborem sustinuisti: fructu aũt priuat⁹ es: et ia-
cturã quidem feres: mercedem aũt perdes. Quod certe
extreme oĩno dementie est: vt aliqui cum maiora perpessi
sunt nequaqꝫ minora sustineãt. Et queãdmodũ inquies
fieri ista possibile est. Uidisti deũ hoiem factũ: et vsqꝫ
ꝓ tua descendentẽ salute/ tantaqꝫ ꝑpter te esse perpessũ:
et adhuc inquiris aut dubitas: queãdmodũ possibile sit
iniurias donare cõseruis? Sed tu plurimum oĩno lesus
es. Uerũ quid tale perpessus es: quale tuus oĩno omniũ
dominus? Sin autem omnino nimis lesus es: iccirco ma
xime beneficium refer nocenti: vt et tibi ipsi clariorem fa
cias coronam/ et fratrem a periculo grauissimi languo-
ris absoluas. hec Crisostomus. Oratio.

Alpha ⁊ o Apocali. xxi. ⁊ xxij.

De⁹ amandus ꝑpt se ⁊ gratis

Premiũ q̃ nõ q̃rit amando meretur.

Possibilitatis amãdi inimici exẽplũ est christus.

Domine iesu xp̃e mitissime et toti⁹ humilitatis
et patiẽtie magister: da mihi seruorũ tuoꝝ vlti
mo et simplici: vt me humilẽ et alijs inferiorẽ
cõstituens ab oĩbus cõtẽni cupiã ⁊ cõculcari
iniuriãqꝫ in corpore vel reb⁹ patiẽter sustinẽs: aĩm para
tũ ad plura sustinẽda habeã/ ac omni petẽti in corporali
bus ⁊ spiritualibus ꝓ posse subueniam. Concede etiam.
vt nõ solũ amicos: sed et inimicos me corde/ ore/ vel ope
re/ ꝑsequentes ecõtra valeam diligere: eisqꝫ benefacere ⁊
benedicere: ac pro eis orare: vt inter filios et electos tu-
os merear tua gratia munerari. Amen.

¶ De laude humana in bonis operibus nõ q̃renda. Capitulum. xxxvj.

Post hec magne ꝑfectio-
nis verba docet/ ne de bonis operib⁹
inaniter glorientur: quia valde diffi-
cile est vt in eis vana gloria totaliter
euitetur. vñ ait. [Attendite] .i. diligẽ-
ter cõsiderate/ ⁊ attẽti aut cauti esto
te. s. cõtra insidias supbie: q2 etiã bo-
nis operib⁹ insidiat̃ vt faciat ea perire [ne iusticiam ve-
strã] .i. opera iusticie. s. opa bona de genere quocũqꝫ fue-
rint illa: q2 oĩa continent̃ sub iusticia generaliter dicta:
[faciatis corã hoĩb⁹] eo scꝫ fine [vt videamini ab eis] .i.
ꝑpter laudẽ humanã et fauorẽ mundi: nõ ꝑpter gl̃iam
dei: nec ꝑpter edificationem proximi: alioquin mercedẽ
nõ habebitis apud deũ: cui⁹ amore non fecistis. Ille eñi

Mat. vj.

debet mercedẽ dare: cuius mãdato mouet̃ operari⁹ vel
amore. Nisi ergo de⁹ singulariter sit in cã/ nõ opis merce
dẽ: sed fallacie suppliciũ apud deũ habebũt: q2 hic ab hu
mano ore mercedẽ scꝫ leuem aurã fauoris recipere volue
rũt. Ab his tñ duntaxat acceperũt a quib⁹ eã cõcupierũt.
Ex quo ei intẽtio fert̃ ad hoies tm̃: nõ est aliqd a deo iu-
ste expectandũ: q2 nõ virt⁹ sꝫ causa virtutis mercedẽ hꝫ
apud deũ. Hoc igit̃ deputat̃ eis ꝓ mercede: cui⁹ amore
fecerũt scꝫ laus humana quã quesierũt. Et nõ solũ vera
mercede ob prauã intentionẽ euacuat̃: sed ⁊ nihilomin⁹
ꝓ inani gl̃ia: q̃ siue p̃cedat op⁹: siue sequat̃: semp morta-
le pctm̃ est/ penã eternã merent̃. Minuit̃ etiã ꝓbitas cõ-
sciẽtie ex fame mercede. vñ Boe. Minuit se ꝓbitatis cõ
sciẽtie secretũ: quotiẽs ostẽdẽdo q̃s fructũ recipit fame
p̃ciũ. Et ideo vt idẽ Boe. dicit. Sapiẽs bonũ suũ nõ po
pulari rumore: sꝫ ꝯsciẽtie vitate metit̃. Et cõsidera q2 (vt
ait Chry.) Nõ solũ nõ ostendi iubet: sed ⁊ studere latere.
Neqꝫ ei est equale nõ studere apparere/ ⁊ studere latere.
Per hoc tñ nõ ꝓhibent̃ opa bona fieri corã hoĩbus ad
dei gl̃iam et proximi edificationẽ: q2 hoc est bonũ ⁊ me-
ritoriũ apud deũ. Sed vt dicit Grego. Ualde perfectoꝝ
est/ sic ostenso opere gl̃iam auctoris querere: vt de illata
laude nesciat priuata exultatione gaudere/ quam ĩfirmi
q2 perfecte cõtemnẽdo nõ supant: restat necesse est/ vt bo
nũ qḋ operant̃ abscõdãt. ¶ Deinde postq̃ꝫ generaliter iu
sticiã noĩauit: nũc cõseq̃nter ꝑ partes exequit̃ ⁊ speciali-
ter ꝓhibet in elemosina/ ⁊ orõne/ ac ieiunio vanã gl̃iam
queri: q2 hec tria precipue cõsueuit inanis gloria comita
ri. Hec sunt tria sanctificationis opera. s. elemosina cõtra
pctm̃ in ꝓximũ. orõ ꝯtra pctm̃ in deũ. ieiuniũ ꝯtra pctm̃
in semetipm. Hec etiã tria valẽt cõtra tres radices pctõ
rũ. s. cõtra tria mala q̃ in mũdo sũt. Elemosyna ei est iu-
sticia ꝯtra ꝯcupiscẽtiã oculoꝝ. Oratio cõtra supbiã vite
Ieiuniũ cõtra ꝯcupiscẽtiã carnis. Ait ergo [cũ facis ele
mosynã] corpalẽ. s. vel spiritualẽ [noli añ te tuba canere/
sicut faciũt hypocrite] .i. noli eã facere in manifestatiõe:
et velle ĩnotescere vt gl̃ieris in laude tua: sicut ille aper-
tũ dat signũ q̃ canit tuba. Nõ est ingrata deo elemosyna
q̃ videt̃: sed q̃ ideo fit vt videat̃. Et q2 tales p̃ĩcipaliter
intendũt honorẽ vanũ ⁊ transitoriũ: ideo amittũt verũ ⁊
eternũ. vñ sequit̃. [Amẽ dico vobis/ receperũt mercedẽ
suã] . s. gl̃iam hũanã: quã querebãt ꝓ dono elemosyne: sꝫ
pena expectat̃ ꝓ mala intentione. Ita ergo faciũt hypo
crite. [Te aũt faciente elemosynã] quod est op⁹ de gene-
re bonorũ [nesciat sinistra tua] ⁊ intẽtio ꝑuersa [quod fa
ciat dextera tua] et intẽtio sancta. Sinistra est appetitio
et delectatio laudis humane vel cõmodi terreni: dextera
autem intentio implendi p̃cepta diuina/ seu amor dei et
celestis premij. Et si ergo sensus non se imisceat intentio
alicuius prauitatis: dũ precepto dei implere satagis. Et
exponit quod dixit nesciat: illud eñi nescitur quod in ab
scondito est: et ideo dicit [vt sit elemosyna tua in abscon-
dito] est. s. ꝺm rationẽ intẽtionis: ⁊ si nõ ꝺm rationẽ opa-
tiõis. Sit in abscõdito ⁊ secreto mẽtis. i. in ipa bona con
scientia/ q̃ humanis demõstrari nõ põt oculis. Sufficit
tibi ad ꝓmerendũ p̃miũ: q̃ solus consciẽtie inspector est.
et hoc est qḋ subditur. [Et pater tu⁹] . s. de⁹ qui est pater
omniũ per creationẽ: et iustorũ per gr̃e adoptionẽ [qui
videt in abscondito] quia ipse solus videt intẽtionẽ cor-
diũ [reddet tibi] quia retribuet bonis ꝺm intentionẽ cor
dis hominibus absconditã et occultam: et si non in pre-
senti: tñ in futuro. Non ergo si hec sciant homines formi
dandũ est: sed si hoc animo fiant vt fructus placendi ho
minibus in eis expectetur: ⁊ laus humana admisceatur.
In omni ei opere nostro nescit sinistra quid facit dexte-
ra: si non amore laudis humane: sed dei amore et iusticie
id agam⁹. Et ideo siue in sinagogis: siue in vicis et pla-
teis elemosynã vel aliud opus bonum quis faciat: in ab-
scondito tamen facit quicunqꝫ hoc faciens non ab homi
nibus sed a deo videri desiderat. E contra vero qui in
abscondito facit: et videri cupiens laudem ex hoc et glo
riam querit: non in abscondito quidem facit: quoniam
absconditum non vult esse quod facit: tantumqꝫ ei valet
ac si in publico fieret. vnde Chrysosto. Potest enim ali-
quis coram hominibus elemosynam facere: nec tamen
ad hoc facere vt eam hominum oculis ostentet: ⁊ aliquis
non coram hominibus faciens: eo tamẽ animo facere vt
se id facientẽ optet videri. Propter qḋ non factũ ipsum

Mercedẽ vñ petas.

Glie inanis malũ.

Bona opera palam fiãt ad laudem dei.

In abscõdito facere q̃d est.

sed volūtatē/ aut coronat/ aut punit: nec fini operis: sed

Orō hypocritarū.

voluntati operantis mercedē damnum ve decernit. Nō igit̄ tm̄modo dedisse elemosynā: sed queadmodū opꝫ dedisse virtutis est. hec Chry. Silr̄ in oratione docet fugere vanā gloriā: vt nō ores in publico ad manifestationē vt videaris ab hominibꝰ: sicut faciūt hypocrite qui (vt dicit Chryſ.) non intendunt exaudiri/ sed videri. Et qꝛ intentionem habent peruersam: ideo damnosam subdit sequelā [quia receperūt mercedē suā] scʒ laudē transitoria/ sed tandē recipient penam eternā. Argumentum habes ex hoc/ ꝙ cū vana gl'ia sit mortale pctm̄: ideo omne opus ex vana gloria factum est mortale reputandū: qꝛ ꝓ eo pena infligit̄ eterna. Ita ergo faciūt hypocrite.

Oratio sanctorū.

[Tu aūt cū oraueris/ intra in cubiculum tuum] .i. in locum secretum [et clauso ostio] ne veniat multitudo impediens eleuationē mētis: ⁊ auertēs te a ꝓposito [ora patrē tuū] celestē [in abscondito]. Et est sensus ſm Remi. Sufficiat tibi vt ille solus nouerit tuā orationem: qui omnium corda nouit occulta: qꝛ ipse q̄ est inspector erit exauditor [Et pater tuus] cuius honorē debes intendere [qui videt in abscondito reddet tibi] fructum orationis in aperto. ſm Chry. Qui sic orat secreto vt ab hominibꝰ abscōse orare videatur: nō deū aspicit: sed homines: et ideo q̄tum ad propositū suū in sinagoga orat: ac etiā si dupliciter laudatur: et qꝛ orat: ⁊ qꝛ absconse orat. Cuius autem orantis mens solum aspicit deū/ q̄uis in synagoga oret tn̄ apud se in secreto videtur orare.

Orandi modus.

Orans ergo nihil nouum faciat qꝺ aspiciant homines/ vel clamando/ vel pectus percutiendo/ vel manus expandendo. hec Chryso.

Orō duplex/ publica et secreta.

Ubi sciendū ꝙ duplex est oratio: quedā publica que fit a ministris ecclesie: et ista non debet fieri in occulto: sed magis in publico et in ecclesia corā populo: qꝛ ꝓ tota offert cōitate/ ⁊ populus in hoc conformare se debet ministris ecclesie ipm̄ deū depcando ſm modū cōgruū ⁊ sibi possibilē. Alia est oratio priuata: ⁊ talis magis debet fieri in secreto duplici de causa: vna est: qꝛ orō est eleuatio mētis in deū: mens autē citiꝰ ⁊ meliꝰ eleuatur in deū quādo hō est in secreto loco/ et a tumultu separatus: alia est ad euitationē vane glorie/ que de facili insurgit in publico. Orare itaqꝫ volentibꝰ salubre dat xp̄s consiliū/ vt intrent in cubiculū: scʒ cordis secretū/ ⁊ claudant ostiū: scʒ carnales sensus: per quos exteriora improbe se ingerūt: ⁊ turbe fantasmatum orantibus obstrepunt/ vt sic etiam clauso ostio mentis/ ⁊ collectis anime viribus oratio spiritalis fit in intimis cordis: ⁊ inde dirigatur ad deū feruentius: vbi oratur pater in abscondito: qꝛ absconditū ⁊ cubiculū est secreta cordis intentio. Quantū enī homo contemnit qꝺ est extra se: tm̄ pōt se recolligere intra se: et q̄tū se recolligit intra se/ tm̄ pōt supra se ad orationem ⁊ dei contēplationē ascendere.

Orō breuis cōmendatur.

Deinde circa orationē excludit gentiliū errorē dicens. [Orātes aūt nolite multū loqui: sicut faciunt ethnici: qui putant in multiloquio] et altiloquio: ac suauiloquio suo exaudiri: et ꝙ ipsi ita verbis flectere queant deū sicut orator iudicē.

Noui nihil indicatur deo.

[Scit enim pr̄ vester celestis/ q̄d opꝰ sit vobis anteq̄ȝ petatis eum] qꝛ audit p̄parationem cordis singuloꝝ: hoc addit ad excludendū istoꝝ gentiliū falsum intellectū: ſm quē aliq̄d deo notificat̄ de nouo: qꝛ oīa scit ab eterno. Non ꝓhibet dn̄s in oratione multiplicationē verborū simpliciter et absolute: qꝛ ⁊ ipse pnoctauit in oratione: ⁊ factus in agonia prolixiꝰ orabat: sed ꝓhibet ne multiloquio vtamur in orōne/ eo fine ⁊ ea intentione quibus vtebātur gentiles ydolatre:

Orō gentiliū cur longa ⁊ vocalis erat.

qui triplici de causa vtebant̄ vocali orōne in multiloquio facta. Prima qꝛ orabāt demones qui nescirent quid illi peterēt nisi verbis ⁊ signo exteriori instructi essent: secreta enī cordis humani penetrare nō valent Secunda qꝛ putabāt demonibꝰ quasi hominibꝰ verbis persuasilibus et multis persuadendum esse: et sic eos ad miserēdum prouocari. Tertia: quia demones quos orabant: nūq̄ȝ absentes esse putabāt: ⁊ ꝙ per talem orationē reuocari possent. Ista sunt mala: ⁊ ideo ab oratione fidelium remouenda.

Orō nr̄a cur vocaliter fit.

Similiter autē triplex est causa quare nos vtamur vocali oratione. Prima vt obsequium oris sicut et cordis et operis deo impendamus: triplex enim sacrificiū deo debemus: scʒ sacrificiū cordis/ oris/ ⁊ operis. Secunda vt ad memoriam reuocemus quod petere debemus: ⁊ vt ipsa vocalis oratio pigritiam nostram excitet: qꝛ si homo semper in silentio oraret de facili obdormiret oblitus quid peteret. Tertia: vt vocali oratione proximus instruatur/ ⁊ ad cōsimile opus īuitetur.

Orōnem cur petat dominus.

Uult aūt deꝰ vt oremꝰ: ne qꝺ ab eo nobis dat̄ vile habeamus: sed eo ipso ampliꝰ eū adoremus: desideremus: et ita amplius mereamur. Nec ad eū orantes frustra scienti loq̄mur. qꝛ ſm Hiero. Non narratores: sed rogatores sumꝰ aliud est enī narrare ignoranti: aliud petere scienti. Unñ Chry. dicit ꝙ oportet orare: vt scʒ deū nō doceas: sʒ inflectas: vt familiaris efficiaris interpellationis frequentia vt humilieris orando. vtqꝫ peccatorū tuorū recorderis.

Verba orationis mltiplicari possunt.

Et notandū ꝙ possunt multiplicari verba in oratiōe: vt ꝑ significationē verborū deuotorū animus meliꝰ eleuet̄ in deū: ⁊ nō solū mente: sed etiā corporali voce hō eleuet̄ in eum. ſm illud. Cor meū ⁊ caro mea exultauerūt in deum viuū: nō tn̄ pōt ibi dari regula certa: sed debet hō talibus vti in oratione quātū ꝑcipit qꝺ faciūt ad deuotiōis exercitationē. Si aūt ecōtrario ꝑcipiat ꝙ multiplicatio verboꝝ distrahat mentē eiꝰ: qꝛ aliq̄n multiloquium oris impedit deuotionem mentis: tunc debet cessare a verbis et orare deum mentis affectibus. vn̄ ſm Augu. Quando rogamus deum pietate opus est non verbositate: aliud est sermo multus: aliud diuturnus affectus. Nā plerūqꝫ hoc negociū plus gemitibus agitur q̄ȝ sermonibus: pluꝰ fletibus q̄ȝ affatu. Hec tamen intelligenda sunt de orationibus priuatis et voluntarijs: qꝛ orationes debite et publice debent esse in verbis: vt possint percipi ab alijs.

Ieiunium hypocritarum.

Deinde docet fugere hypocrisim in ieiunio dicens [cum ieiunatis] quod expedit pro tempore [nolite fieri tristes sicut hypocrite]. Non solum ꝓhibet fieri: sed velle: cum dicit: nolite: in voluntate est enim prima radix merendi vel demerendi.

Fieri ⁊ eē tristē differunt.

Itē fieri prohibet non esse: qꝛ ſm Chry. Sciens dn̄s ꝙ non potest esse hilaris qui ieiunat/ non dixit/ nolite esse tristes: sed nolite fieri. Aliud est eī esse/ aliꝺ fieri. Assiduū quidem ieiunium naturaliter facit esse tristem: qui autem per hypocrisim pallentes apparent/ tristes non sunt: sed fiunt sicut hypocrite tristes in apparentia: vt ipsa vultus tristicia sit ostentatio ieiunij falsa ⁊ vana. [Exterminant enim] ⁊ quasi extra ꝓprios terminos ponunt ⁊ adducunt [facies suas] ac deformant corpora sua habitu sordido et squalido deturpant [vt pateāt hominibus ieiunantes] ac semper videātur tristes: ⁊ quasi de peccatis ⁊ aliorū lugentes: ostēdūt enī quandā faciei tristiciā/ ⁊ extra solitū aliorū modū in vultu ⁊ veste squalorē demonstrant: vt penitentie rigorem simulent: et religiosi pre ceteris appareant: et inde laudes ab hominibus recipiant. O insania vanitatis: nolunt esse qꝺ tn̄ volūt apparere. Et ꝓpter hoc cū assertione cōminatur eis penā nō modicā dicēs. [Amen] .i. vere dico vobis [qꝛ receperūt mercedē suā] scʒ laudē hoīm quā querebāt: ⁊ in futuro recipient ꝓ simulatione dānationē/ quā non timebāt. Et signanter dicit receperunt: nō recipiunt: qꝛ talis laus adeo breuis est ꝙ quasi nihil de p̄senti habet. vn̄ in Iob. Laus impiorum breuis/ ⁊ gaudium hypocrite instar pūcti.

Iob. xx. Laus hypocritarū.

Nō ḡ ꝓhibet dn̄s tristiciā penitētie ꝓ pctis: sed tristiciā fictam pro laudibus consequendis: nec prohibet videri ieiunantes: sed hoc non appetere ꝓpter hominū fauores: qꝛ nō virtus vetatur: sed mēs ficta reprobatur. vnde Chry. Si ergo qui ieiunat et tristem se facit hypocrita est/ quantomagis iniquior est qui non ieiunat sed argumentis quibusdā in facie sua pingit venalē pallorem quasi ieiunij signum.

Ieiunium bonorum. Ungere caput.

Deinde subdit modum ieiunandi debitum. [Tu aūt cū ieiunas] nō. s. imiteris hypocritas: sed [vnge caput tuum/ ⁊ faciē tuā laua]. Qꝛ ridiculum esset caput oleo ad litterā vngere: ideo ſm Hiero. Accipitur metaphorice a palestinis/ q̄ in festis solebant hoc facere: vt quando ieiunamꝰ letos nos ⁊ festiuos esse monstremus [vnge ergo caput tuum] .i. hilarem te exhibe [et faciem tuam laua] ad litteram ne sordidus appareas. Duo dicit contra duo: vnge oleo leticie contra tristiciam hypocritarum.

Lauare faciem.

Laua aqua mundicie contra exterminationem facierum. Vel ſm duas partes iusticie laua faciem internam: id est conscientiam a malo per cōfessionem tergendo: vt munda sit ante deum: sicut enī in conspectu hominū gratiosa est facies pulchra: sic in oculis dei preciosa est cōscientia munda: ⁊ vnge caput. i. mētem seu rationē que in anima preeminet: ac cogitatiōes et cetera hominis regit in bono per deuotionem gaudendo/ vt in ieiunio hilarē animum exhibeas deo: spiritua:

lis enim hilaritas in ieiunio/sicut in elemosina est neces-
saria:qꝛ sicut deus diligit hilarē datorē/sic et hilarē ieiu
nantē. vbi Aug. Intelligendū est hoc pceptū ad interio
rē hoīem ptinere. Vngere caput ad leticiā ptinet. laua-
re aūt faciē ad mundiciā. Et ideo caput vngūt: q̄ letant
īteriꝰ mēte/atq3 rōne. Et hoc faciat qui non foris querit
leticiā: vt de laudibꝰ hoīm gaudeat. Ita enim et faciem
lauabit. i. coꝛ mundabit quo visurꝰ est deū: nō ꝑ interpo
sito velamine/ ꝑpter infirmitatē cōtractā de soꝛdibꝰ. vel
ſm Chryſ. Unge caput. i. xp̄m oleo misericoꝛdie. s. pau-
peres recipiendo: laua faciē. i. intentionē ꝑpter deū hoc
faciēdo. Et subdit remouēs intentionē prauā [ne videa
ris hoībꝰ] i. ad laudē ꝛ gl'iam hoīm querendā ieiunare:
sed pr̄i tuo celesti cuiꝰ gl'iam tm̄ debes in operibus tuis
q̄rere: q̄ est in absċōdito coꝛdiū: qꝛ scrutat̄ renes ꝛ coꝛda
Ps.vij. hoīm. vel in abscondito remunerationū: quas abscondit
timentibꝰ eū. vel qꝛ deꝰ in vita p̄senti non potest a nobis
videri licȝ p̄ns sit vbiq3. [Et pater tuꝰ] qui nō obliuiscit̄
Sap.x. prolem suam [q̄ videt in abscōdito] i. approbat rectā/et
secretā intentionē [reddet tibi] talis ieiunij mercedē: qꝛ
reddet deꝰ mercedē laboꝝ sanctoꝝ suoꝝ. Ubi Remigiꝰ
Sufficit enī tibi: vt q̄ est inspectoꝛ cōscientie/sit etiam re
munerator. De vtilitate autem et fructu ieiunij sic dicit
Ieiunij fructus. Aug. Ieiuniū purgat mentē: subleuat sensum: carnē spi-
ritui subijcit: coꝛ facit contritū ꝛ humiliatū: cōcupiscen-
tie nebulas dispergit: libidinē extinguit: caritatis lumē
accendit. Hic ſm Aug. Animaduertēdū est: nō solū esse
Iactātia ī soꝛdidis. iactantiā in coꝛpoꝝ ꝛ rerū coꝛpoꝛearū nitoꝛe atq3 pōpa:
sed etiā in ipsis soꝛdibꝰ ꝛ squaloꝛe: ꝛ hoc eo periculosius
est/quo sub nomine seruitutis dei decipit: que tamen ce-
Mediū tenēdū est. teris operibꝰ cognosci pōt. Et ideo mediū est tenendū:
qꝛ nec nitoꝛ nec squaloꝛ nimiꝰ decet chꝛistianū. Ex p̄mis
sis etiā perpēde: q̄ virtutes ꝑpter se ꝛ deū/ nō ꝑpter bo
mines sunt appetēde. vn̄ Chry. Nō paruꝰ aūt fructꝰ est
humanā gl'iam cōtēnere: p hoc eī aliquis a graui seruitu
te liberat̄: ꝛ ꝑprius virtutis operatoꝛ efficit̄: eā amans
Oro ē auicula alis freta. nō ꝑpter alios: sed propter seipsam. Notanter vero oꝛa
tioni elemosynā et ieiuniū adiungit: qꝛ oꝛatio est quedā
auicula que penetrat celum: et habet duas alas: scȝ ele-
mosynā/ꝛ ieiunium. ꝛ ideo primo agit de elemosyna: ꝛ vl
timo de ieiunio: et medio loco de oꝛatione: quia ipsa oꝛa-
tio his quasi duabus pēnis a dextris et a sinistris suble-
uata penetrat celū/et ipsa quasi volando puenit ad deū.
Tho.xij. vn̄ in Thobia. Bona est oꝛatio cū ieiunio et elemosyna.
Laus humana vitāda ē ī oībꝰ In oībus ergo nostris operibus hūanā laudē fugere de
bemꝰ qꝛ vt dicit Boetiꝰ. Sapiēs bonū suū nō populari
rumoꝛe: sed cōscientie veritate metitur. Non solum autē
in operibꝰ: sed etiam in ocio laus humana est fugienda.
vnde Seneca. Absconde te in ocio: sed et ip̄m ocium ab
Ociū ābitiosum vitandum. sconde. Non inscribas tibi ph̄iam/aliud ꝑposito tuo no
men impone/valitudinē et imbecillitatē vocato et desi-
diam. Gloꝛiari in ocio/ambitio est. Animalia quedā in-
ueniri possunt/que vestigia circa ip̄m confundūt cubile:
idem tibi faciendū est: alioquin nō deerūt qui persequan
tur. Optimū est non iactare ociū suū. Ille se abscōdit/il
le clausus est/ille multis annis nō trāsit domꝰ sue limē.
Conuocat turbam quisquis ocio suo aliquā fabulā im-
posuit. Cū secesseris non est hoc agēdum: vt de te hoīes
loquantur: sed vt ipse tecū loquaris. Quid in ocio facis
Ulcus meū curo. Si ostenderē tibi pedem turgidū: liui
dā manū: ac cōtracti cruris aridos neruos: permitteres
me vno loco iacere et fouere moꝛbum: maius malum est
hoc q̄d non possum tibi ostendere. Nolo me laudes/no-
lo dicas. O magnū virū: cōtempsit oīa: ꝛ damnatis hu-
mane vite furoꝛibus fugit. Nihil damnaui nisi me: non
est quod proficiēdi causa venire ad me velis. Erras qui
hinc auxilij aliq̄d speras. Nō medicꝰ/sed eger hic habi-
tet. Malo illa cū discesseris dicas. Ego istum beatū ho-
minē putabā ꝛ eruditū. Erexerā aures/destitutus sum.
Nil vidi/nil audiui: quod cōcupiscerem/ad quod reuer
terer. Si hec sentis: si hec loqueris aliq̄d per profectū est
Malo ignoscas ocio meo q̄ inuideas. hec Seneca.

¶ Oꝛatio.

Domine iesu xp̄e/qui nobis in oībus operibus
tuis humilitatis exemplū ostendisti: ac vanā ꝛ
inanē gloꝛiam fugere docuisti: custodi me que
so intus et foꝛis cōtra insidias superbie. vt nul
lus pateat locus inimicis anime mee: ꝛ da mihi vt in ele
mosyna/oꝛatione/ieiunio/et in cunctis bonis operibus
laudem humanam: ꝛ mundi fauoꝛem nō queram: sed pu-
re propter dei gloꝛiam: ꝛ proximi edificationem ea faciā
nec de eis vnq3 inaniter gloꝛiari presumam: ne mercedē
hic recipiens/in futuro vera mercede merear euacuari: ꝛ
nihilominus penis eternis deputari. Amen.

¶ De oꝛatione dominica. Capitulū.xxxvij.

Inter cetera autē que de
oꝛatione dicitur: oꝛatio dominica in- Mat.vj.
terserit/ que multis ex causis oꝛatio- Oro dn̄ica excellit
nibus ceteris antecellit/ scȝ auctoꝛita
te doctoꝛis: quia ipsius saluatoꝛis oꝛe
prolata fuit: breuitate sermonis: qꝛ fa
cile dicitur/et cito profertur: sufficien
tia petitionū: quia vtriusq3 vite cōtinet necessaria: ꝛ fecū
ditate mysterioꝛum: quia immensa continet sacramenta.
vn̄ Chry. Dn̄s sub cōpendio verboꝝ foꝛmā oꝛandi tra
dens discipulis: ꝛ summam ꝛ sufficientiam omniū peten Oratiōis dn̄ice excellentia et sufficiētia.
doꝛum/tum beatitudinū/tū donoꝝ omniū/videlicet ad
vitam presentē et futuram pertinentium cōplectitur. In
hac oꝛationis foꝛmula breuis paucitate verboꝛum: sed
sufficiens continentia oīm petendoꝝ: omni orōne sp̄ua-
lioꝛis et sanctioꝛis: quia ex oꝛe altissimi processit: quia pe
tuntur ꝛ includuntur que in omnibus alijs oꝛationibus
cōtinent̄. O q̄ fidelis hec et beata nobis oꝛatio est cuius
oꝛdinē nobis doctoꝛ vite/ac magister celestis instituit:
q̄ beati etiam nos esse possumus: si huius oꝛationis do-
minice verba nō tantū officio oꝛis: sed etiam fidelissime
cōuersationis actu seruemus. Hanc itaq3 foꝛmā dominꝰ
discipulis suis ad spem salutis humane oꝛandi cōstituit
vniuersa igitur que fidei ac saluti nostre sunt necessaria
in hac breuitate oꝛationis dn̄ice continētur. hec Chryſ.
De sufficientia quoq3 istius oꝛationis benedicte sic dicit
Aug. Quecūq3 alia verba dicamus/que affectus oꝛātis
foꝛmat: nil aliud dicimus q̄ quod in ista oꝛatione domi-
nica positū est: si recte ꝛ cōgruēter oꝛamꝰ. Et si p omnia
precationū sanctarū verba discurras. nihil inuenies q̄d
in ista oꝛatione dn̄ica nō continet̄. quisq̄s aūt id dicit q̄d
ad istā euāgelicā precē ptinere nō possit: carnaliter oꝛat
q̄d nescio quō nō dicat̄ illicite: q̄n renatos dn̄s non nisi
spiritualiter docet oꝛare. hec augu. Cipria. etiā de orōne
dominica dicit: q̄ xp̄s in ista orōne magisterio suo oēm
precē nostram salutari sermone breuiabit. Quare autem Oratiōis dn̄ice breuitatis cause.
hec oꝛatio tā breuis est: et tam pauca verba cōplectitur:
possunt assignari septē rationes. Prima vt citius addi-
scatur. Secunda vt meliꝰ retineat̄. Tertia vt nullus de
eiꝰ ignoꝛātia excuset̄. Quarta vt frequentiꝰ dicat̄. Quin
ta vt tediū in dicendo remoueat̄. Sexta vt fiducia cito
impetrandi tribuatur. Septima vt in deuotione mentis
nō in multiplicatiōe verboꝝ virtus oꝛationis esse osten-
datur. Oēs vero petitiones sub septenario numero com Septē petitiones. oꝛationis dn̄ice.
prehendunt̄: qꝛ septenarius est numerus vniuersitatis:
et vniuersitas oīm recte desiderabiliū in his comprehē-
ditur petitionibꝰ: ideo rationabiliter oēs petitiones sub
septenario est complexus. Habet ergo hec oꝛatio dn̄ica
octo ptes. Prima est captatio beniuolentie quā sequun-
tur septē petitiōes. Captat̄ aūt beniuolentia tripliciter:
ex pte rogati: qꝛ pater/cuiꝰ filij sumus per fidē. ex parte
rogantiū: qꝛ noster/nobis datus p charitatē ex pte asses-
soꝝ rogati: qꝛ [in celis] est. i. in sc̄tis/quoꝛum auxilio eri
gimur per spem. Dicamꝰ ergo. [Pater] in quē credimꝰ.
[noster] quē diligimꝰ [q̄ es in celis] de quibꝰ speramus:
hec enī tria faciunt oꝛationē dignā. s. motus fidei/chari-
tatis/ꝛ spei. Ipse quidem dn̄s dicit̄ pater noster triplici
ter. ſm triplex esse q̄d ab eo accepimꝰ. s. nature: gr̄e et glo
rie. Esse nature dedit nobis in creatione: esse gratie in re
creatione: seu redemptione: ꝛ esse gloꝛie in regni comita-
tione. Dicitur ergo pr̄ oīm generaliter ratiōe creationis
sed fidelium specialiter ratione adoptionis. noīe autem
patris intelligit̄ hic tota trinitas. scȝ pr̄: ꝛ filius: et sp̄us
sc̄tūs. O quanta fiducia ꝛ fiducialis audacia/q̄ factura Pater p trinitate.
factoꝛē/creatura creatoꝛē/hō deū patrē audeat nuncu-
pare. Quis vnq3 ausus est in veteri lege talia p̄sumere:
Nemo vtiq3. Qꝛ ſm glo. deꝰ antiquis vt seruis dicebat̄
dn̄s: nūc dicitur pater cui nō timoꝛe/sed amoꝛe seruimꝰ.
vn̄ ꝛ aug. Nūq3 īuenitur preceptū pp̄lo israel: vt diceret
pater noster: sed est eis insinuatꝰ tanq3 dn̄s seruis. Nos

Rom.viij vero p sanguinē dñi iesu filij adoptionis effecti:ꝯfidenter clamam⁹. Abba pater. Et iterum. Quo noīe ⁊ charitas excitat. Quid em̄ chari⁹ filijs eē dʒ ꝙ pater: suppler affectus cū hoīes dicūt pater noster. Et quedam ꝓsumptio imperandi qua petituri sumus. Quid em̄ nō det iā filijs petētib⁹: cum hoc ipse ante dederit: vt filij essent. Postremo ꝙta cura animū tangit: vt que dicit pater noster: tanto p̄re nō sit indign⁹. Admonent hic etiam diuites / vel genere nobiles ſm seculum: cum xp̄iani facti fuerint: nō supbire aduersus pauperes et ignobiles: quoniā simul dicunt pr̄ nr̄: qḋ nō possunt vere ac pie dicere nisi se fratres esse cognoscant. hec Aug. vñ et Chryso. Quanta dñi circa nos dilectio: quanta misericordia eius ⁊ pietas: que nobis tante gratie munus indulsit / vt liceat dominū ac deū nr̄m serui patrē dicere audeam⁹: quo vocabulo nō iam tm̄ suos / sed etiā filios dei esse demonstrat: qꝛ ergo tanti muneris gratiā cōsecuti sumus: quasi filij dei agere et cōuersari debem⁹: vt id nos esse qḋ dicimur spiritali actu ꝓbemus: ne aliter agētes ꝙ dei filios ꝯuenit / rei sub vsurpatiōe tāti nominis teneamur. Docet aūt et generalem pro fratribus facere orōnē: nō enim dicit pater me⁹: sed pater nr̄: vt ꝓ cōi. s. corpore precē fundas: ⁊ vbiqꝫ nō tā propria cōmoda: ꝙ p̄ximoꝝ requiras. Ab hoc aūt ⁊ inimicitias interemit / ⁊ superbiam reprimit: ⁊ inuidiam repellit / et matrem bonorum omniū charitatē introducit: ⁊ humanaꝝ rerū inequalitatē prorsus exclu dit: et iniuriā regis cū paupere equalitatē honoris ostendit: si tn̄ in maximis ⁊ ad eternā gloriā necessarijs cōmunione sociemur. Cūctis em̄ vnā atqꝫ eādē nobilitatē donauit de⁹ cū dignat⁹ est pater oīm vocari. Hec Chryso. Admonemur ħ ad fraternā vnionē ⁊ dilectionē: sicut geniti ab vno p̄re celesti p grām: ab vno etiā terreno p naturā plasmato ⁊ creato a summo patre celesti: omnes etiā de eodē luto formati: ne sim⁹ elati quasi alij alijs clarioribus sint orti natalibus. Per celos autem intelligūtur sancti et iusti: qui templum dei sunt: qꝛ in oībus p diuinitatis ꝓsentiā: est tn̄ speciali modo in iustis p inhabitātē gratiā / ⁊ specialissime excellētia ei⁹ relucet in beatis per gloriā. vñ Aug. Recte intelligit qḋ dictum est ⌊pater noster qui es in celis⌋ in cordib⁹ iustoꝝ esse dictū tāqꝫ in tēplo sancto suo. Simul etiā vt qui orat: in se quoqꝫ ip̄o velit habitare quē inuocat. Et cū hoc affectat teneat iustitiam: quo munere inuitatur ad inhabitandum animum deus. hec Aug. Vel ⌊qui es in celis⌋ .i. in secreto tue maiestatis: q̄ adhuc celatur nobis. ſm illḋ Esaie. Uere tu es deus abscōditus. In quo admonemur et sanctos imitari in cōuersatione: ac secreta ⁊ abscondita petere. Uel in celis .i. i illa celesti regione eterne beatitudinis: vt cōmorationem vite presentis velut peregrinam: ⁊ a patre nostro nos separātē: horrentes / ad regionem in qua patrē nostrū cōmorari letamur: summo desiderio ꝓperemus: ⁊ ad illā tanqꝫ ad patriā totā nostram intentionem figamus. Admonemur etiam vt nihil admittam⁹ eiusmodi: quod hereditate paterna nos priuet. Et per hoc qḋ dicitur esse in celis: nō excluditur quin sit vbiqꝫ et in omnibus locis: ꝙuis em̄ vbiqꝫ sit tot⁹ essentialiter / presentialiter / ⁊ potētialiter: tn̄ dicit de eo ⌊qui es in celis⌋ vt innuat ꝙ celestis pater celestes vult habere filios: et ideo (vt ait Chry.) erubescāt se terrenis rebus substernere: q̄ patrem habēt in celis. Item vt orantes celestia petam⁹: ⁊ vt in celis hereditatē filioꝝ dei cogitemus. Item qꝛ in celis magis relucet sue diuine operationis ꝑtās ⁊ virtus: ꝓcipue ⁊ poti⁹ dr̄ esse ibi ꝙ alibi: sicut anima vbiqꝫ est in corpore: intētius tn̄ dicit eē in corde. Uel ſm alios etiam dicit esse in capite: qꝛ ibi nobiles sue operationes magis videntur apparere. ¶ Jam nunc que sunt appetēda: videamus. Primū autē omnium que petuntur: ħ est ⌊Sanctificet nomē tuū⌋ .i. nomen tuū quod in se ⁊ semp venerabile est ⁊ sanctum: glorificet ac sanctum et celebre sit: ⁊ ostendatur in nobis / ⁊ in corde credendo et amando: ⁊ in ore laudando ⁊ predicando: ⁊ in opere bene viuēdo / vt scʒ nostra vita ⁊ conuersatione sp̄uali sanctus appareas. Ita ergo dicitur sanctificari sicut clarificari et magnificari: nō in se / sed i nobis: nō em̄ petim⁹ ꝙ aliqua sanctitas ei de nouo accrescat: quia hoc est impossibile: sed sanctitas que eternaliter inest: reluceat amplius in creaturis: ac primo ⁊ principaliter queratur i operibus

j.Cor.x. humanis. vt ſm apostolum. Omnia in gloriam dei facia

Margin notes, left column: Orādū est p oibus. — Nobilitas ⁊ generositas oibus vna data. — Celi pro sanctis. — Esa.xlv. — Deus vbiqꝫ est. — Hic sedes — Petitio prima. Sanctificatio nois dei.

mus. vñ Chryso. Digna prorsus eius qui deum patrem appellauit oratio nihil omnino pri⁹ ꝙ pro illius gloria supplicare. Dignare inquit in tam mūda nos conuersatione seruare: vt per nos cuncti te omnino glorificēt. Sicut enim cum quis celi pulchritudinē aspicit: dicit gloria tibi deus: sic etiā cum aspicit alicui⁹ virtutem: qꝛ hominis virtus multomagis ꝙ celum glorificat deū: hec Chryso. Uel ⌊nomen tuum⌋ scʒ paternitatis quo diceris pater. sanctificetur .i. confirmetur in nobis per perseuerātiam ⁊ stabilitatē: ne a sanctificatione nois in aliquo discrepemus: sed patris nomē in nobis tanqꝫ in filijs vita ⁊ moribus ostendam⁹: vt nunqꝫ per peccatū a filiatiōis gratia separemur. vel a nobis gratia separet filiatiōis: sed filij tui per gratiā semp maneamus: vt vere simus filij tui / quorum tu pater esse dignaris. Uel ⌊nomen tuū⌋ .i. noticia tua sanctificetur .i. confirmetur in nobis ꝑ verā fidē: vt tu de⁹ qui in te sanct⁹ es sanct⁹ habearis ab hominibus: ⁊ ita omnibus innotescaris / vt nō existimēt aliquid sanctius quod magis timeāt offendere: et qḋ diligenti⁹ studeāt honorare. ¶ Deinde sequit secunda petitio ⌊Adueniat regnū tuū⌋ scʒ ecclesie .i. manifestetur hominibus: vt tu qui nunc regnas / Semperqꝫ regnasti in terris: ab hominibus ignorātibus regnare percipiaris ⁊ cognoscaris: quib⁹ regnū dei ꝙuis nunqꝫ discedat de terris / tn̄ absens est: sicut lux presens abest cecis / et oculos claudētibus. Uel ⌊adueniat regnū tuū⌋ scʒ gratie: q̄ quotidie regnas in sanctis: qḋ fit cum dyaboli iperio ꝑ extinctione vitiorum de cordibus nostris pulso: tu in nobis per virtutū flagrantiā incipias dn̄ari: vt non regnet dyabolus / aut mund⁹ / vel carnalis affectus / seu vllum peccatum in nobis: sed tu solus sine illis. Uel ⌊adueniat regnū tuū⌋ scʒ glorie: qḋ prestituto tp̄e omnib⁹ est perfectis ac dei filijs generaliter repromissum. Ubi desideriū nostrū ad futurū regnum excitam⁹ / vt nobis ⁊ ad nos veniat / ⁊ in eo regnare mereamur. ¶ Nam velimus nolimus vtiqꝫ adueniet: ⁊ vtinā paratos inueniat. vñ Chry. Hoc quoqꝫ grauissimi omnino serui est / neqꝫ inherere ꝓsentibus / neqꝫ magnū aliquid ea que videntur putare: sed ad partem semp vrgeri: semperqꝫ in futura gestire. Quod certe de optima oritur conscientia: et mente terrenis omnibus exuta. Qui em̄ isto amore succenditur / ⁊ hoc habet desiderium: neqꝫ huius opibus ⁊ benignis inflari poterit: neqꝫ aduersis ⁊ tristibus humiliari: sed tā ꝙ in ipso celo habitans ⁊ cōuersans: ab vtraqꝫ erut⁹ est inequitate. Et iterū. Sed magne fiducie ⁊ sincere ꝯsciētie est hoc dñi regnū: vt adueniat confidēter optare. Et iccirco qꝛ vt regnū dei veniat semper oramus / tales nos in fide dñi ⁊ mandatis eius exhibere debemus / vt futuro regno digni esse possimus. hec Chry. Et sic regnum dei est triplex: scʒ in ecclesia: et in aīa: atqꝫ in vita eterna: nec possumus ad deum venire per gloriam: nisi ipse primo veniat ad nos per gratiam. Post hec sequitur petitio tertia ⌊Fiat voluntas tua sicut in celo ⁊ in terra⌋ .i. sicut in angelis ⁊ electis / qui sunt in celo perfecta est volūtas tua: vt volūtati tue ꝯformati / preceptis tuis obediāt et tibi omnino adhereant: ⁊ inculpate seruiant / teqꝫ perfruantur: ita fiat in hominibus qui de terra sunt ⁊ in terra cōuersant. Uel ⌊fiat voluntas tua sicut in celo ⁊ in terra⌋ .i. sicut i iustis / ita ⁊ in peccatoribus: vt a te / scʒ vnum deum ⁊ verum conuertantur: ⁊ vniuersi non suam / sʒ tuā faciant voluntatem: ac te credant omnia que vidētur vl' aspera vel prospera pro nostris vtilitatibus dispensare. Tantum enim spiritualiter interesse videtur iter iustos et peccatores ꝙtum corporaliter inter celum et terram: et hoc accidit ex diuersitate affectuum: Nam affect⁹ iusti ē circa celestia: peccatorum autē affectus versatur circa terrena. Uel ⌊fiat voluntas tua sicut in celo et in terra⌋ .i. sicut in spiritu / ita et in carne: vt caro non concupiscat aduersus spiritū: sed quēadmodum bonus spiritus nō resistat tibi / ita ⁊ corpus non resistat spiritui: ⁊ p consequens nec tibi: ⁊ vtroqꝫ omnia que odis / odiamus: et q̄ diligis / diligam⁹: et q̄ p̄cipis impleamus. De volūtate dei sic dicit Cyprian⁹ super oratione dn̄icam. Uolūtas dei est quā xp̄s fecit ⁊ docuit: humilitas in cōuersatiōe: stabilitas in fide: modestia in verbis: in factis iusticia: in operibus mīa: in moribus disciplina: iniuriā facere non nosse: ⁊ factam posse tollerare: cum fratribus pacem tenere: dn̄m toto corde diligere: amare in illo ꝙ pater ē: ti

b

Margin notes, right column: Nomen dei. — Petitio scḋa orōnis dn̄ice. De aduentu regni dei. — Aduētus regni dei optandus bonis. — Regnum dei triplex — Petitio tertia. Uolūtatē dei fieri in celo et in terra. — Uolūtas dei que est

mere quod deꝰ ē:xpo nil preponere/qꝛ nec nobis quicq̄
preposuit:charitati eius inseparabiliter adherere: cruci
eius fortiter ac fidenter assistere:quando de eius nomie
et honore certamen est exhibere in sermone cōstantiam
qua cōfitemur: in questione fiduciā qua cōgredimur.in
morte patientiam qua coronamur. Hoc est coheredem
Petitio quarta. xpi velle esse:hoc est ꝓceptū xpi facere:hoc est voluntatē
patris implere.hec Cyprianus. Deinde sequitur quarta
Panis quotidianus. petitio.⌊ Panē nr̄m quotidianum da nobis hodie⌋.i.vi
ctum quotidianum corpori necessarium noīe panis desi
gnatum. Et in hoc intelligunt peti oīa vite necessaria.
vnde Augu. Si ergo hic sufficientiā petimus a parte q̄
excellit.i.nomine panis totā significantes. Panē ergo
dicit:non carnes:non pisces.i.non aliquod superfluum:
sed tātum quod est nature necessarium:quod bene signi
Eccli.xxix. ficat per panē:qꝛ ſm Ecclisiasticū. Initiū vite hoīs aqua
⁊ panis. Et addit nostrum:vt nēo sibi tpalia appropriet
qꝛ ſm Chrys. Oīa q̄ nobis dat deus/siue orātibus/ siue
militantibus:non solū nobis dat:sed etiā alijs per nos:
vt de eo qꝺ accepimus a deo:partē impotentibus facia
mus. Qui ergo de laboribus suis indigentibus non pre
stat/non tantum panē suū/sed etiam alienum māducat.
Panis noster. Et qui de iustitia panē acquisitū mādu cat:suū panē mā
ducat:qui autē cū pctō:alienū. Nā illi deꝰ dat panem: q̄
cum iustitia preparat:dyabolꝰ aūt ei qui ꝑparat cū pec
cato.ſm Grego. Nostrū hūc panē dicimꝰ:et tamē vt de
tur:oramus:dei em̄ est ex munere: quia ab illo datur et
noster fit ex perceptione cum accipit. Dicit autem quoti
dianū nō annuū: vel ad plures annos ꝓuisum:⁊ in hor
reis reseruatum:quē math.dicit supsubstantialem.i.sup
additū substantie ad sustentationē.⁊ ſm Cyrillū. Ex eo
etiam ꝙ quotidianū alimentū iussit querere/ videtur ꝙ
nihil concedat eos habere/ sed magis honestam colere
paupertatem. Non enim est habētiū panē petere:sed op
pressorum penuria. Et subiungit⌊ da nobis hodie⌋quia
nec minimū habere possumus: nisi det ille qui dat escā
omni carni. Unde homo deuotꝰ tali mente debet sume
re cibum:ac si sibi de manu dn̄i presentialiter ministret.
Et addit⌊hodie⌋.i.in presenti.vel⌊hodie⌋.i.illū qui no
bis hodie tantūmodo sufficit:vt de crastino non cogite
mus:quia nescimus si in crastinū proueniamus. O sapiē
tia vera ⁊ diuina prouidentia/que docuit ⁊ panē solum
petere/⁊ hodie nominare: hoc enim dicto et auiditas et
auaricia tollitur:et humane vite incertū insinuatur. Uel
⌊panē nostrum quotidianum da nobis hodie⌋.i.panem
spiritalem:scʒ precepta diuina q̄ quotidie oportet medi
Joh.vj. tari et operari. Nā de ipsis dn̄s dicit. Operamini cibum
qui non perit. Quotidianus dicitur iste panis q̄diu du
rat hec vita tēporalis. Dictū est autem⌊ da nobis hodie⌋
quod intelligitur pro toto tempore huius vite humane.
In futura enim eis qui hic meruerūt nō auferetur:quia
Joh.vj. cibo spiritali in eternū saturabuntur. Uel ⌊panē nostrū
Eucharistia. quotidianum da nobis hodie⌋.i.panem sacramentalem
et viuum qui de celo descendit: qui est supersubstātialis
.i.super omnes substantias/⁊ vniuersam superat creatu
ram:qui panis noster est in altari/et quotidie offertur ꝓ
salute fidelium:qui reficit animā naturā corporis tran
scendentem:quo quotidie ad roborandū nos indigemꝰ:
quia quotidie labimur/et ad lapsum proni sumus. Qui
etiam vocatur quotidianus:quia quotidie ipsum sumi
mus per ministros ecclesie/qui hoc sacramentum perci
piunt pro se:⁊ pro tota cōmunitate:vnde Chrys. Nō im
merito semper orare debemus vt hunc panem celestem
quotidie mereamur accipere/ne aliquo interueniēte pec
Panis triplex. cato a corpore dn̄i sepemur. Potest etiā adhuc de alio
triplici pane exponi:scʒ doctriali seu intelligētie:luctua
Eccli.xv. li seu mestitie:et celesti seu glorie. De primo dicitur:ciba
Ps.lxxx. uit illū pane vite et intellectus.de secundo. Cibabis nos
pane lachrymaꝝ.de tertio. Qui mādu cat panē in regno
dei. Et bene illa beata fruitio dicit panis:quia sicut pa
nis corporalis satiat appetitū edentis:sic fruitio illa sa
Ps.xvj. tiat desideriū cōtēplātis.ſm illud. Satiabor cum appa
Petitio quinta. ruerit gloria tua.¶ Post hoc sequit petitio quinta.⌊ Et
dimitte nobis debita nostra ⌋id est pctā q̄ nos debitores
pene constituunt:⁊ quibus obligamur ad penā:aut satis
Debita nostra. factoriā:aut purgatoriā:aut eternā. Debita igit ⁊ pctā que
cūq̄ ꝯ te cōmisimus:vel cōtra ꝓximos:vel contra nos
metipsos. Itē cōtra te patrē ⁊ cōtra te filiū:vel ꝯtra spi
ritum sanctum. Itē corde/vel ore/vl' opere.vbi Cypria
nus. Et ne quis sibi quasi innocēs placeat/⁊ se extollen
do plus pareat/instruit peccare quotidie dū ꝓ peccatis
quotidie iubetur orare⌊ Sicut ⁊ nos dimittimus debito Dimittere debemus
ribus nostris.⌋ Ecce regula nobis ꝓposita ꝙ si volumꝰ
nobis dimitti peccatū nostrū/debemꝰ dimittere ꝓximo priꝰ q̄ȝ dimittet nobis.
peccatū in nos ꝯmissū.vt ſm Grego. Bonū qꝺ a deo cō
puncti petimus/hoc ipm primo ꝓximo cōuersi faciamꝰ
vnde Cyprianus. Qui ergo pro peccatis orare nos do
cuit/paternā misericordiā ꝓmisit:ſʒ plane addidit legē/
certa conditione nos constringens vt sic nobis debitum
dimitti postulemus ſm qꝺ et nosipsi debitoribꝰ nr̄is di
mittimus.vnde et Chrys. Non autem dixit vt prius no
bis deus dimittat/⁊ postea nos debitoribus nr̄is. Scit
enim deus homines esse mēdaces:qm̄ ⁊ si acceperint re
missionem peccati sui/ipsi suis debitoribus nō dimittūt:
ideo sic dicit vt prius dimittamus/⁊ postea petamꝰ di
missionem. Et iterum. Hec igitur aīaduertentes grates
agende sunt debitoribus nostris:fiunt enim nobis si sa
pimus causa indulgentie maxime/ ⁊ pauca exhibentes
plurima recipiemus. Nam et nos multa debemus ⁊ ma
gna debita dn̄o:quorū si minimā partem a nobis vellet
exigere iam perissemus.hec Chryso.¶ Sed quid de illo
qui non satisfacere vult cum potest:nec viā postulare cū
non potest:sane distinguendum est. Is enim qui viam Dimittendū etiā nō
perfectiōis arripuit debet etiam non petenti veniā om petētibꝰ.
nimodis indulgere: non solum rancorē animi dimittē
do:sed sine satisfactione iniuriarū:sine restitutionē rerū:
sine interuentu precū omnia dimittere: ⁊ ex puro corde
diligere:⁊ ad hoc tenent perfecti/qꝛ sic consiliū est. Qui
vero nōdum perfectionis votum assumpsit:tenetur qui
dem rancorem animi dimittere:vt nec malum inimici ve
lit augeri: nec bonum eius minui:sed quod in eum deli
quit/ aliqualiter satisfieri:⁊ ad hoc tenent omnes:qꝛ sic
ꝓceptū est. Remissio ergo offense est de necessitate:quia Remissio offense.
homo tenetur esse in charitate et oēs diligere:ſʒ remis
sio iniurie non est necessitatis:sed supererogationis. Si Remissio iniurie.
cut enim pecuniam ablatam non tenetur quis auferēti
dimittere:sed potest eam repetere:sic pro iniuria sibi illa
ta potest recompensationem per emendam petere ſm or
dinē iusticie. Nam ſm Aug. Non loquitur de debito pe
cunie siue iustitie exigende:sed rancoris et inimicitie nō
reinferende. Quia vero sunt culpe in quibꝰ culpa est vin Culpe puniende.
dictam relaxare:⁊ si peccatum in nos teneamur dimitte
re/peccatum tamen in deum/⁊ peccatum in proximum
debemus punire.vnde Hiero. Si peccauerit in nos fra
ter noster / ⁊ in qualibet causa nos leserit : dimittendi
habemus potestatem/immo necessitatem. Sin autem in
deum quis peccauerit/non est nostri arbitrij. Nos ecō
trario in dei iniuria benigni sumꝰ:in nostris cōtumelijs
exercemus odia.hec Hiero. Qui ergo laborat odio vel
inuidia:grauat magis hac orōne q̄ȝ iuuet ea. Tale em̄ ē
ac si dicat. Noli mihi dimittere pctā mea:qꝛ nec ego vo
lo alijs dimittere sua. Ecce q̄ȝtū detestat dn̄s fraternum
odiū cū ita cōditionaliter ⁊ nō aliter dimittat pctm̄/si
scʒ fratri dimiserimꝰ. Nā vt ait Ansel. Indulgentiā non
habebis nisi dederis.vt dicit Sen. Alteri semꝑ ignosce:
tibi ipi nūq̄ȝ.¶ Deinde sequit sexta petitio⌊ Et ne nos in Petitio sexta.
ducas in tētationē⌋scʒ carnis:vt nos nō absorbeat ꝑ vo
luptatē:vl' mūdi/vt nos nō ꝯburat ꝑ cupiditatē:vl' dya
boli vt nos ꝑdat et per iniquitatē.¶ Est autē tētatio du Tentatio duplex.
plex. Una scʒ ꝓbatiōis/⁊ hac deꝰ sanctos bene tēperat
nō vt ipe ꝑ hoc de eis noticiā capiat:cui ante oēs tētatio
nes q̄sq̄s notissimꝰ est:ſʒ vt ipi seipos ꝓbent/⁊ sibiipsis
innotescant qui se nesciebant. Alia est tētatio deceptiōis
⁊ hac deꝰ neminē tētat:sed fit a carne q̄ suggerit mollia/
⁊ a mūdo q̄ offert vana:⁊ ab hoste qui ingerit amara:ſʒ
deꝰ bene ꝑmittit in hāc induci ex causa. Unde est sensus Induci in tētation.
⌊ne nos inducas⌋.i.ne permittas nos induci in tentatio
nem/et tentari supra id qꝺ possumus ferre:sed fac cū tē Exo.j.
tatione etiā exitū/vt possimus sustinere:ne irretiti tenea j.Corin.x.
mur ⁊ superemur eiꝰ fortitudine.q.d. Et si nos ꝑmittas
duci per sensum vt exercitemur/nō tn̄ permittas induci
ꝑ ꝯsensum vt succūbamus. Causaliter q̄dē efficiēdo deꝰ Permissa a deo.
per seipsum non inducit:sed permissiue ⁊ deserendo pati
tur iduci eum quē suo exilio deseri: sicut cor pharaonis Exodi.x.
indurauit.i.indurari permisit:⁊ sicut dicitur ꝙ nō est ma Amos.
lum in ciuitate qꝺ dn̄s nō facit.i.qꝺ fieri non permittat xxx.

vbi Cyprianus. Et in parte ostēdit cōtra nos nihil ad:
uersariū posse:nisi deus ante permiserit/vt omnis timor

Duci et induci in tētationē.

noster ⁊ deuotio cōuertatur in deū. Aliud est in tentatio
nē duci/et aliud induci. In tētationē eñ ducit qui a tē:
tatione pulsat:sed non deijcit. In tentationem inducit
qui tentationi succūbit/⁊ ab ea superatur. Induci eñ est
intus duci ⁊ succūbere. Ostendit ergo nō id a nobis orā

Tentari nō ē malū

dū eē vt nō tētemur:qꝛ tētari nō est malū:sed magis vti:
le/et ad virtutis exercitiū qñ viriliter resistitur. Nam si:
ne tētatione nemo pōt ꝓbatus esse/siue sibijsi/siue alij:
sed ne deserti eius adiutorio per blāda vel aspera in ten:
tationē per consensum inducamur:ne alicui tentationi:

Blāda faciliꝰ decipiunt.

vel consentiamus decepti/vl' cedamꝰ afflicti:⁊ sic ab ea
deuincamur a deo deserti. Sꝫ ꝗ blādis nō decipit etiam
asperis nō deijcitur.qꝛ vt dicit Aug. Nemo frangitur re
rum aduersarū molestia/qui prosperarū delectatiōe nō
capitur. Et iterū. Primo itaqꝫ vitande sunt delectatio:
nes/postea dolores. Quomodo eī superare potest mun:
dum seuientē/ꝗ nō potest blandientem? Sic ergo domi:
nus voluit nos ad se in tentatiōibꝰ recurrere/⁊ nō de no
bis presumere. vñ Augu. Uoluit ergo deus a se posci/ne
inferamur in tētationē:quod poterat nobis etiā nō orā:
tibus dare:quia voluit nos ammoneri a quo hec benefi:
cia accipiamus. In quo vt dicit Cypria. Ammonemur
infirmitatis ⁊ imbecillitatis nr̄e/ne qs se insolenter ex:
tollat:vt dum precedit humilis et submissa confessio/et
datur totū deo qcqd supplicit petit ipsiꝰ pietate preste:

Petitio septima.

tur. ¶ Post hoc sequitur petitio septima ⁊ vltima. [Sed
libera nos a malo] scꝫ omni:vel innato quod contrahi:

Malum multiplex.

mus.s.originali.vel adiecto quod cōmittimus.s.actuali:
vel inflicto qđ sustinemus.s.penali.i.pena consequenti.

Malū a ꝗ liberari petimus.

Uel a malo omni.s.visibili ⁊ inuisibili.i. culpe et pene:
vel a malo omni.s.preterito/presenti/et futuro. ¶ Et no:
tandum ꝙ hec petitio non intelligit de malo culpe iam
perpetrate:qꝛ tūc coincideret cum quinta petitione:sed
culpe instantis perpetrari possibilis/a quo malo libera:
ri nos petimus/neqꝫ videlicet peccemus. Itē nō intelli:
git de malo pene future:qꝛ tūc coincideret hec petitio cū
secunda/sed pene p̄sentis inq̄ztum est nobis causa ⁊ occa
sio ruine. Potest etiā accipi de malo pene future/ita ꝙ
petamus sic nos liberari a malo presenti:vt non incurra
mus malū pene future. Et ab oībus predictis petimus
liberari/orantes/⁊ loquētes in ꝑsona ecclesie. Sed qui
vult a malis liberari/studeat malis proximis cōpati:qꝛ
qui vult impetrare misericordiā a deo/necesse est vt ex:
hibeat eam proximo. ¶ Deinde sequitur conclusio totiꝰ
oratiōis ꝓmisse:cum dr̄. [Amen].i.fiant omnia predicta
Quo verbo desideriū orātis exprimit:qꝛ est verbū opta:
tiuum respectu bonorū p̄cedentium/⁊ optatio impletio:

Amen et alleluya cur interp̄tata nō sūt

nis oīm petitoꝝ. Hoc v̄bū amē additū a iohanne:qꝛ an:
gelicū est sicut et alleluya nulla lingua presumpsit trans
ferre. Hoc autē v̄bum est hebreū:et nec grecus interpres
ausus est interp̄tari:nec latinꝰ ꝓpter reuerentiam salua:
toris qui ad cōfirmandā veritatme sepe eo est vsus. Sic
mansit et non est interpretatum vt honorē haberet vela:
mēto secreti:nō vt esset negatum:sed ne vilesceret nuda:
tum. Ponit autem qñqꝫ nominaliter vt in Apoca. vbi
dr̄: Hec dicit amen.i.veritas.qñqꝫ verbaliter.vt vbicūqꝫ
in psal.dr̄.fiat fiat:idem est qđ amen amen:⁊ sic ponit in
fine orationum vt hic:qñqꝫ aūt aduerbialiter:vt in euā:
gelio vbicūqꝫ dicitur:amen dico vobis.i.vere et fideli:

Amen triplicē efficaciā hꝫ.

ter. Habet autem hec dictio amen posita in fine triplicē
efficaciā ⁊ virtutē. Nā cōcludit orationē:qꝛ ꝯm Hiero.
est oratiōis signaculū:vt sicut per sigillū clauditur scri:
ptura/sic p amen clauditur oratio. Recolligit etiam in:
tentionē:nam quādo dicitur amē/intētio summatim fer
tur super omnia precedentia:⁊ si aliquid ex fragilitate
humana per distractionem mentis in orōne absqꝫ actua
li intentione pertransitum fuerit:ad id intentio redit di:
cendo amen. Impetrat nihilominus exauditionem:est
enim amen exauditionis nota ⁊ signum. vñ Raba. Per
h ꝙ dñs dixerat amē:signat indubitanter illis a dño cō
ferri omnia que rite postulant:qui conditiōis addite ser
uare pactū nō negligunt:que quidē cōditio est dimitte:
re debitoribꝰ nostris de qua dictum est. Hec Rabba. O
dñe parū est ꝙ dixerim amen vel fiat optando:nisi tu di
cas amen imperando.i.fiat. O magnificum et efficacissi
mū verbum fiat:hoc eñ verbo tu pater summe in princi
pio.i.i verbo tuo coeterno omnia creasti:dixisti et facta
sunt:hoc etiam verbo nos perditos reparasti dicente il:

Luce.j.

la sanctissima reparatrice nostra ad angelum:fiat mihi
ꝯm verbum tuū. O salutiferum v̄bū fiat:o amen:o fiat:o
verbum omnipotentie/verbum mire efficatie. Eya mi
domine iesu bone verbum patris/ꝯple tu orationē meā:
ꝑfice tu verba mea p te dictata/et in os meum cōmenda
ta:perfice ea ⁊ dic amen:dic fiat:dic mihi sicut dixisti il:

Mat.xv.

li mulieri sirophenisse:fiat tibi sicut vis. O dulcis amor
iesu:o dulcis veritas:o dulce amen:o dulce verbum fiat.

Petitiones a luca omisse.

fiat mihi ꝯm verbum tuum:fiat amen. Et sciendum ꝙ lu
cas omittit duas petitiones orationis dñice/scꝫ tertiā
et septimā:qꝛ tertia continet in duabus precedentibus:
et septima in sexta. In sanctificatione eñ anime que pe:
titur in prima/et in resurrectione carnis que petitur i se
cunda/implet diuina volūtas que petitur in tertia. Ul'
si gloriam dei p̄cipaliter queramus:⁊ participationē
regni eius/que continentur in duabus primis petitioni:
bus bene voluntatem eius faciamꝰ:et eius voluntas im
pletur in nobis quod continet in tertia:quia ad hoc pre:
cipue voluntas dei tendit vt eius sanctitatem cognosca
mus:et cum ipso regnemꝰ. Similiter septima continetur
in sexta:vt sciat vnusqsqꝫ se liberari a malo cū non indu:
citur in tentationem. Si enim in tentationem non indu:
cimur ei succūbendo:scꝫ magis p̄ualemus resistēdo/bñ
liberamur a malo. Et sic quod mattheus dicit explicite

Ignoscēdi necessitatem ostēdit.

Lucas cōplectitur iplicite:vt autem dicit Aug. Nō ne:
gligenter pretereundū est ꝙ ex omnibus his sententijs
quibus nos dñs orare precepit:eam potissimū cōmēdā:
dam esse iudicauit que pertinet ad remissionem peccato

Paciscimur cum deo.

rum:in qua nos misericordes esse voluit:quod vnum est
consilium miserias euadendi. In nulla enī sententia sic
oramus vt quasi paciscamur cum eo. Dicimus enim di
mitte nobis sicut ⁊ nos dimittimus. In qua pactione si
mentimur/totiꝰ orationis nullus est fructus. Hec Aug.
Unde post orationem subiungitur [Et cum stabitis ad
orandū/dimitte si qd habetis aduersus aliquē:vt et pa:
ter vester qui in celis est dimittat vobis pctā vr̄a] vt ait
Chrys. Ideo celorū ⁊ p̄ris meminit/vt ex hoc ꝓuocet
auditorē. Nihil eñ ita deo assimilat sicut iniuriam faciē
tibꝰ ignoscere. Inconueniens est autē si talis patris filiꝰ
existens feralis efficitur:⁊ ad celū vocatus terrenū quē
dam ⁊ vite huius ꝓprium habet sensum/hec Chry. [Si
eñ dimiseritis] nō retinēdo rancorē:non appetēdo vin
dictam [hominibus peccata eorum] scꝫ in vos commissa
[dimittet vobis pater vester celestis delicta vestra. Si au
tem nō dimiseritis hoībus:nec pater vester dimittet vo

Pctā sūt hoīs ꝓpa

bis peccata vr̄a] Bene dicit vestra/quia hec est sola ope
ratio hoīs et possessio.s.peccatū/in malū eñ pōt per se
non in bonū. Ecce lex o homo tibi a domino posita est.
Si eñ dimiseris:dimittet tibi:si non dimiseris nō dimit
tetur tibi. Unde Cyprianus. Excusatio eñ tibi nulla ē
in die iudicij:cum ꝯm tuam snīam iudiceris:et quod fe:
ceris hoc ipse patieris/vbi et Chry. Post impletā ora:
tionis formulā nulliꝰ ꝓsus mādati meminit/nisi istius
certe quo ad dandam nos veniam concitauit. Ait quip
pe [Si dimiseritis hoībus peccata eorū:dimittet et vo:
bis pater celestis peccata vestra] Itaqꝫ a nobis tota hec
res sumit exordiū:futurūqꝫ de nobis ī nostra est potesta
te iudiciū. Ne eñ vel irrationabilis quispiam:aut in ma
gno aliquo:aut in exiguo delicto de iudicio dei conque:
ri posset:ipsum reum dominū illius fecit esse sententie.
Quēadmodum inquit tu ipse iudicaueris:ita tibi etiam
iudico. Si enim dimiseris cōseruo tuo:a me quoqꝫ ean:
dem gratiā consequeris. Et certe nequaqꝫ istud equale
est. Tu eñ remittis cū ipse quoqꝫ remissione indigeas:
deꝰ v̄o cū nulliꝰ vnqꝫ indigeat:ignoscit. Tu conseruo re
mittis:deꝰ seruo. Et tu qdē mille pctōꝝ reꝰ:deꝰ vero ab
oī pctō extraneꝰ. Et tñ sic quoqꝫ abūdantiā proprie mi:
serationis ostendit:quo nō igit digni supplicio sumus:
cum tali eñ a deo potestate donata/ipsi salutis nostre
efficimur ꝓditores. Quēadmodū vero ī alijs causis vt
audiamur rogamus:ꝗ nobis ea ipsa quorū dñi sumꝰ non
īpēdimꝰ. Nihil est qđ sic dei similis faciat vt malignis
atqꝫ ledentibꝰ esse placabilē. Propterea ⁊ p singula qꝫqꝫ

Cur pluralit fiāt preces.

verba nos cōmunes fieri oratiōes docet:dicēdo p̄r no:
ster ⁊c̄.plurali vbiqꝫ numero nos vti docens/vt primꝰ
p cūcta placatione vestigiū quidē in nobis iracūdie re:

linquamus. Et si vniꝰ diei saltē vellemꝰ nostra pctā di
numerare/tunc optime disceremus quātorū rei essemus
malorū. Quis igit vestrū in oratione nō habet desidiā?
Quis non superbie est inflatus tumore? Quis nō inanis
glorie aurula ventilatus? Quis non de fratre detraxit?
Quis non concupiscentiam amisit: malignam vel impu
dicis oculis aspexit? Quis non inimici compassione ani
mi recordatus est? Quis non emuli sui aut cruciatus est
psperis/aut delectatus aduersis? Uerūtamē tot ac ta-
liū peccatorum cōpendiosam nobis ac facilem deꝰ viam
liberationis dedit: totiusqꝫ laboris alienā. Quis enim la
bor est fratri indulgere merenti? Labor quidē in remit-
tendo nullus/in retinendo vero inimicitias maximus.
Siquidē iracūdia liberari magnā menti reddit quietē/
⁊ valde hoc est facile volēti. Sufficit velle tantūmodo:
⁊ oīa cōtinuo peccata deleta sunt. hec Chrys. Igitur vt
ait Aug. Amplectenda est homini tam benigna cōditio

Dimittendi et ignoscendi meritum.

vt dimittendo delicta aliena: diluat sua. Nam sm eūdē
multa sunt elemosynarū genera: quas cū facimꝰ adiuua
mur vt dimittant nobis pctā: sed ea nihil maiꝰ est qꝫ cū
ex corde dimittimꝰ quod in nobis quisqꝫ peccauit: nec si
mus pigri ad dimittendū alijs: qui em̄ (vt ait Chryso.)
repromisit proximo: se priꝰ qꝫ illū de reatibus liberauit.

Ira frenāda est.

vñ et Grego. Si cogitauerimꝰ qm̄ nō ei qui contristauit
nos: sed nobisipsis largimur cito dimitteremus venenū
ire. Ad dimittendū autē alijs necesse est frenare irā/que
frequenter nos stimulat ad vindictā. Uñ Aug. Fratres
mei exercete vos qꝫtum potestis ad exhibēdam mansue
tudinē etiā erga inimicos vestros. Frenate irā q vos sti
mulat ad vindictā. Si vīdicare te vis de inimico tuo ad
ipam iram te conuerte: qꝛ ipsa est inimica tua que occi-
dit aīam tuā. Oraturꝰ es deū/ventura est hora vt dicas
pr̄ nr̄ q es in celis: vēturꝰ es ad illū versū. Dimitte nobis
dbita nr̄a. Quid sequit sicut ⁊ nos dimittimꝰ debitoribꝰ
nr̄is: ibi illa inimica stat ꝯ te. Sepit viā orōnis tue. Mu
rū erigit: et nō est q trāseas. Nō seuias cōtra inimicum
tuū in istā seuias. Melior est q vincit irā qꝫ q capit ciui-
tatē. Nō potes illā iterimere: potes istā reprimere. Si for-
tis es irā vince/et ciuitati parce. Hec Aug. Oratio.

Expositio breuis orōnis dominice. p ternas pticulas.

Pater noster excelsus i creatione: suauis i amo
re: diues i hereditate. Qui es in celis speculū
etnitatꝫ: corona iocūditatꝫ: thesaurꝰ felicitatꝫ.
Sanctificet nomē tuū: vt nobis sit mel in ore:
cithara in aure: deuotio in corde. Adueniat regnū tuum.
iocūdū sine pmixtione: trāqllū sine pturbatiōe: securū si
ne amissione. Fiat volūtas tua sicut in celo et in terra: vt
oīa q odis/odiamꝰ: q diligis/diligamꝰ: q tibi placēt/im-
pleamꝰ. Panē nr̄m quotidianū da nobis hodie: scꝫ do-
ctrinalē/penitētialē/virtualē. Et dimitte nobis debita
nr̄a. qcūqꝫ ꝯ te cōmisimꝰ: aut ꝯ pximos: vel ꝯ nosmetip-
sos. Sicut ⁊ nos dimittimꝰ debitoribus nostris: qui nos
offenderunt verbis/vel in psonis: aut in rebꝰ. Et ne nos
inducas in tētationē: mūdi: carnis: demonis. Sed libe-
ra nos a malo: psenti: preterito: ⁊ futuro. Amen.

De non thesaurizando in terra: sed in celo. Capitulum. xxxviij.

Mat. vj. ⁊ Luce. xij.

Deinde docēs perfectum
contēptum terrenorū propter deum:
ponit phibitionē de collocando the
saurū in periculo: ne scꝫ thesaurizemꝰ
[in terra vbi erugo] .i. eris rubigo cō-
sumit: et in hoc tāgit corruptio diui-
tiarū artificialiū/vt auri et argēti: ac

Thesaurizandū nō esse in terris.

ceterorū metallorū [et tinea] .i. vermis [demolit] et in h
tangit corruptio diuitiarū naturaliū: vt bladi/vini/ ve-
stimentorū ⁊ cōsimiliū [vbi fures effodiunt ⁊ furantur]
hoc dicit pter lapides preciosos: qui licet non possint
rubiginari: nec a vermibꝰ corrodi: tm̄ possunt a latronibꝰ
tolli. Sed ve nobis qꝛ totum contrarium facimus. vnde
Chrys. Quid dicam de illo mandato quo iubemur non
thesaurizare super terram? quod forte quidem faciunt
pauci. Ceteri vero quasi econtrario audierunt preceptū
et quasi dictum sit ad eos thesaurizate omnimodis sup
terras: ita relinquētes celū/ adherent terre/⁊ insaniunt
erga pecuniā congregandā. hec Chrys. Deinde subdit
ammonitionē de thesauro reponendo in tuto: vt scꝫ the-
saurizemus in celo: vbi nec erugo demolitur: quia ibi nul
la vetustas/nec tinea: quia ibi nulla passibilitas: et vbi
fures non effodiunt/nec furantur: quia ibi nulla violen-
tia vel fraus. Excellentissimus modus thesaurizādi est

Thesaurizandi modus excellētissimus

quando bona temporalia et transitoria in pios vsus cō-
sumuntur: ⁊ sic in bona spiritualia et eterna: et per conse-
quens in corruptibilia cōmutantur. Non ergo thesauri-
zemus in terra emolumenta terrenorum: vbi recondita
deficiunt et perduntur/⁊ vnde sumus exituri: sed in celo
premia meritorum/vbi recondita pficiunt et seruantur
et vbi semp sumus mansuri. vnde Hiero. Stultitia est il-
lic thesaurum reponere vnde exiturus es/et illuc nō pre
mittere vbi semper victurus es. Illuc ergo substantiam
tuam colloca: vbi patriam habes. vnde et Grego. Iusti
hic edificare ⁊ thesaurizare negligunt/vbi peregrinos ⁊
hospites se esse cognoscunt: nam quia i proprijs gaude-
re desiderant: in alieno felices esse recusant. vnde Chry.

Mali frustra respiciūt celum

Qui em̄ collocat thesauros in terra non habet quod spe
ret in celo. Ut quid ergo aspiciet in celum vbi nihil repo
situm habꝫ? Hec Chrys. Quia vero vnusquisqꝫ illuc per
uenire desiderat vbi suas diuitias recōditas esse cogno-
scit. Beatus est qui diuitias suas in celo reposuit: vt sem
per ibi mentem habeat: semperqꝫ illuc omnibus viribꝰ
desiderio tendat: quia vt subditur [Ubi est thesaurꝰ tuꝰ]
.i. res a te amata ⁊ desiderata [ibi est ⁊ cor tuū] ⁊ affectꝰ
tuus. Necesse est enim vt quo precessit dilectiōis thesau-
rus illuc ⁊ cogitationis sequatur affectus. Nam sm Au
gu. Amor est anime pondus/portans eam quocūqꝫ ipse
fertur: et anima verius est vbi amat qꝫ vbi animat. vnde
Fulgentius. Ut ergo in celis thesaurizemus celestia di-
ligamus. Uis nosse vbi thesaurizas attēde quod amas:
vis nosse quod amas/attende quod cogitas. Ita fiet vt
thesaurum tuum ex tuo amore cognoscas/et amorē tuū
iudicio tue cogitationis intelligas: ⁊ ideo vt dicit Gre-
go. In tot partes cor diuiditur quot sunt ea que diligū-
tur. vnde ⁊ Chry. Ne thesaurizaueris thesauros i terra:
tinee em̄ ⁊ vermibꝰ ⁊ furibꝰ ea cōgregas. Si autem ⁊ hec
effugeris nocumenta/⁊ nihil horū erit in seruitutem: re-
dactum esse cor tuum et affixum esse inferioribus omni
no non effugies: in seruitutem redactum esse intellectum
egritudine hac multo difficilis est qꝫ habitare carcerē.
Non paruā sustinebis iacturā inferioribꝰ affixus: ⁊ ser-
uus pro libero factus: et a celestibꝰ bonis cadens/⁊ nil
excelsorū cogitare potens: pter hoc et gentiles non cre
dūt his q a nobis dicunt: de actibꝰ enim non de smoni-
bus nostris futurorū volunt habent documentum. Nūc
vero cum videant edificari a nobis splendidas domos:
agros emi: balnea atqꝫ hortorum amenitates parari: no
lunt credere q ad alteriꝰ nos vrbis pfectionē paremus.
Si em̄ (iquiūt) verū esset istud vēdentes prorsus cuncta
que possident illuc profecto premitterent. Hec igit cōsi-
derātes vincula tanti abrumpamꝰ erroris. Qui em̄ pecu
nie seruit/⁊ psentibꝰ ꝯpedibꝰ stringit/⁊ futuris paratur
Qui vero istius cupiditatis imunis est: vtraqꝫ libertate
potiet. Quā vt cōsequamur grauissimū auaricie cōterē-
tes iugū ad celi fastigia subleuemur. hec Chry. vñ ⁊ An
sel. Uilescat tibi mundus: omis amor carnalis sordeat.
Nescias te esse in hoc mūdo: qm̄ ad illos qui in celo sūt
⁊ deo viuūt tuū trāstulisti ppositū: vbi ē thesaurꝰ tuꝰ: ibi
est ⁊ cor tuū: noli cū argēteis simulachris vili marsupio
tuo tuū includere aīm/q nūqꝫ cū nūmorū pondere pote
rit trāsuolare ad celū. hoc aūt sm Hier. Nō tm̄ itelligē-
dū est de thesauro pecunie: sed vtiliter de cūctꝫ volupta
tibꝰ ac possessiōibꝰ ⁊c. Gulosi deꝰ vēter est: luxuriosi the-
saurus epule sunt: lasciui ludicra: amatoris libido: auari
pecunia: ⁊ sic itelligēdū ē i alijs: huic eī cernit vitio vnus
qsqꝫ q vincit: ⁊ ibi hꝫ cor vbi thesaurū: ⁊ ad hāc cōuersio
nē cordis ad amorē passionū ⁊ rez hmōi: sequit auersio
a deo. Si ergo in celo est/mundū est: qꝛ munda sunt cele-
stia. Si aūt in terra volutat .i. si qd agat vt terrena ꝯseq-
tur: quō mūdū est? vñ Aug. Sordescit aliqd cū inferio-
ri nature miscet: qꝫuis in suo gñe nō sordidet: qꝛ etiā de
puro argēto sordidat aurū si misceat: ita ⁊ animꝰ noster

Sordescit viliori ꝯmixtū.

terrenoz cupiditate sordescit/qꝫuis terrena i suo genere
mūda sūt. Igit vt ait Richar. Quecūqꝫ i mūdo cōcupi
scis qcūqꝫ i mūdo metuis/ipēde libēter p libertate cor-
dis: qꝛ (vt dicit Aug.) totū mūdum dꝫ cōtēnere qui sibi
thesaurizat in celo. Et ne timor surrepat diffidētie habē
di vite necessaria/ꝯsequēter excludit diffidentiā q nasci

posset ex conditione ,ppria dicēs. [Nolite timere pusill⁹ grex] .i. cōgregatio humiliū [qꝛ cōplacuit patri vr̄o [ce lesti] dare vobis regnū] nō qd̄e ob merita vr̄a: sed ex me ra liberalitate et bonitate sua diuina. Quasi diceret. Ex quo regnū celoꝝ paratū est vobis/ parū debetis curare de terrenis. Nō enim de vite necessarijs debet diffidere cui regnū vite ,pmittitur/ in quo omnis sufficientia ha betur. Dicit̄ autē grex ,ppter fidei obedientiam: pusillus propter volūtarie paupꝫtatis et humilitatis deuotionē/ qua puenitur ad celestis regni possessionē. Uel pusillus dr̄ grex electoꝝ respectu maioris numeri reproboꝝ: qꝛ pauci erant fideles respectu infideliū/ et pauci sunt ele cti respectu reproboꝝ. Utinā et ego merear de illis pau cis vel minim⁹ eē/ ꝛ cū eis regnū percipere. Perungitur etiam ad regni opulentiam per cōsilioꝝ superogationē quibus itur ad perfectionem: et ideo subiungit dicens. [Uēdite que possidetis] etiam necessaria: et date elemo synā: que ad idem regnū via est: facite vobis sacculos. i. repositoria bonoꝝ/ ꝛ loca ad reponendum mercedē ele mosynarum vestrarū: que non veterescunt/ et deficiunt: scꝫ reponendo elemosynam in man⁹ pauperū/ qui vobis ꝑ hostes/ et fures transeuntibus pecuniā vestrā vsqꝫ ad locū tutū portēt/ ne eā amittat] thesaurū nō deficientē i celis/ ꝛ eternis/ qꝛ merces elemosyne in eternū manet in celis. Nā fructus elemosyne auget merita que sunt the saurus indeficiens in p̄ria. Et si per elemosynā habem⁹ in celo thesaurū meritoriū: ibi cor nostrum suspiret ꝛ ex pectat thesaurū p̄miorū. Deinde docet eos de oculo sim plici habendo/ qd̄ attendere debemus in omni ope nr̄o: vn̄ ait. [Lucerna corporis tui est oculus tuus.] Hic est locutio metaphorica: qꝛ corp⁹ morale hic accipitur pro congerie operationum: sicut corpus materiale est quedā aggregatio mēbroꝝ diuersoꝝ: ꝛ ideo sicut oculus ma terialis regit totū corp⁹ materiale/ et dirigit mēbra ad operandum: sic oculus moralis. s. intentio regit totū cor pus morale/ et dirigit varias operationes in finē. Ideo subditur [Si oculus tuus fuerit simplex] .i. intentio tua recta sine plica simulationis et erroris [totū corpus tuū lucidum erit] .i. congeries operationum tuarum erit bo na et meritoria: etiā si non ita hominib⁹ videat̄/ dum tn̄ operationes sint bone de genere: vel saltem indifferentes ꝛ licite: aliter non caderēt sub recta intentione. vn̄ Sene ca. Nihil interest quo aīo facias qd̄ vitiosum ē fecisse: qꝛ facta cernunt̄: animus nō videt̄. [Si aūt ocul⁹ tuus neqꝫ fuerit] .i. intentio peruersa [totū corp⁹ tenebrosum erit] .i. cōgeries operationū obscura per pctm̄/ ꝛ mala etiam si operationes sint bone de genere et hominibus videā tur recte: qꝛ op⁹ bonū de genere/ efficitur malū ex puer sa intētione. Uide ergo ne intentio tua sit peruersa: qꝛ ꝑ h̄ corrūperent̄ oīa bona [Si eñ lumen qd̄ in te ē tenebre sūt] .i. si actio bona de genere que est quasi quoddam lu mē/ efficit̄ mala ,ppter defectū intentionis bone [ipse te nebre quāte erunt?] quasi diceret multomagis: qꝛ actio mala de genere q̄ ē quasi qdā tenebra/ si cum hoc supue niat intentio mala/ ē multo deterior q̄ꝫ prima. Quando eñ q̄ per se mala sunt/ etiā cū mala intētione fiūt: tūc du plex obtenebratio est: ꝛ praue intentionis/ ꝛ praue opera tionis. Nō ergo qd quis̄qꝫ/ sed quo animo faciat conside randū: ꝛ primo circa puritatē intentionis laborandū ē: qꝛ sine ipsa opus sequēs nihil valet. Itaqꝫ si bonū bona intentione feceris/ nō habēs in tua cōsciētia aliquā p̄tē tenebrose cogitationis/ illuminat̄ etiā factū tuum qua lēcūqꝫ exitū habuerit: ꝛ illuminabit te. i. splēdidū ꝛ fulgi dū reddet: et hic ꝑ splēdorē gratie/ ꝛ in futuro splēdore glorie. Et si bn̄ alicui ,ueniat qꝫ tu nō recta ꝛ munda in tentione facis: quomodo tu feceris tibi imputat̄: nō quo modo illi ,uenerit. Igitur caue ne ipsa cordis intentio q̄ lumen est aīe vitiorū caligine fuscet̄: vt ocul⁹ simplex totū corp⁹ faciat lucidū: qten⁹ qcqd feceris: facias pro pter deū/ ꝛ ad locū vn̄ exeūt gratie redeāt/ vt iterū fluāt Et qꝛ aliquis cupiēs assequi terrena ꝛ celestia posset di cere qꝫ recta ꝛ simplex pōt esse intētio: vt qs agat et pro pter tēporalia: et ,ppter deū bona que agit: hoc remouet exēplo duoꝝ cōtrarioꝝ dn̄oꝝ: qꝛ [nemo pōt s̄uire duo b⁹ dominis] .s. cōtrarijs et disparatis/ ꝛ non subalterna tim positis. Nā (vt ait Beda) Non valet simul trāsito ria ꝛ eterna diligere. Et (vt ait Augu.) Unus ocul⁹ non pōt videre in celo et in tera. vn̄ ꝛ Cyprian⁹. Mūdi amor

Elemosy na ad ce los via est

Uitiosum quocūqꝫ aīmo fiat turpe est.

Intētio ꝯsiderāda est.

Dn̄is duo bus s̄uire nemo pōt.

et dei pariter in vno habitare non possunt: queādmodū oculi celum ꝛ terram nequaq̄ꝫ conspiciunt. Sicut autem dicit philosophus in libro de aīmalib⁹. Aues claudunt oculos cū palpebra inferiori: aīalia vero grossa cū palpe bra superiori. Per aues intelligit̄ viri sp̄uales qui ad in feriora et terrena oculos claudunt: per aīalia vero gros sa intelligunt̄ viri mūdani q̄ habent oculos clausos ad celestia/ ꝛ apertos ad terrena et secularia. fm̄ Chryso. Duos dn̄s dicit qui cōtraria iniungūt: plures aut idem iniungētes nō sūt plures sed vnū. Nā cōcordia multos facit vnū. Isti dn̄i qb⁹ non pōt simul seruiri sunt vitia et virtutes: celestia ꝛ terrestria: de⁹ ꝛ dyabol⁹: caro ꝛ sp̄us nam ad contraria trahūt ꝛ contraria iniungunt: ꝛ ideo cōsequēs est vt vnū deserat/ ꝛ alteri obtemperet. Unde quasi declarādo subiūgit. Nō potestis deo seruire ꝛ mā mone. Mamona māmone syriace dicit̄ diuitie latine: et māmon māmonis noīe est demonis q̄ preest diuitijs ꝛ tētat de vitio cupiditatis: nō qꝫ in eius ditione sint diui tie vt dare eas possit vel auferre nisi qn̄ deus ꝑmittit: sed qꝫ his vtat̄ ad decipiēdū ꝛ irretiendū homines laqueis quos in diuitijs pretendit. Et licet hō non possit seruire deo ꝛ diuitijs: potest tn̄ seruire cū diuitijs. Diuitijs eñ q̄ seruit: illi vtiqꝫ seruit q̄ de cupiditate diuitiarū tentat ꝛ decipit. Ille autē diuitijs seruit qui eas ,ppter se/ ꝛ vt finem vltimū diligit: aut q̄ eas cupide acquirit/ vel aua re retinet: ꝛ vt seruus custodit. Ille aūt q̄ in operib⁹ pijs diuitias expendit/ non seruit diuitijs: sed magis diuitie seruiūt ei/ quia eas distribuit vt dn̄s/ ꝛ eis vtit̄ ad opera virtutū sicut instrumentis. nā fm̄ Ambro. Sicut diuitie sunt ipedimēta iprobis: ita probis sunt adiumēta v̄tut̄ vn̄ Chrys. Duo ergo sunt nobis dn̄i ,ppositi: de⁹ / et mā mona. i. dyabolus qui māmone est auctor. Ille nos ad mīam ,puocat: hic ad auariciā. Ille ad vitā: hic ad mor tē. Ille ad salutē: hic ad perditionē. Cui de duob⁹ obtē perare debem⁹? Ei vtiqꝫ qui nos ad vitā inuitat: non ei q̄ nos trahit ad mortē. Quid eñ terribili⁹ est q̄ꝫ si ,ppter pecunias a xp̄i seruitio dicamur excidere: vl' desiderabi lius q̄ꝫ si despectu pecuniarū tota illi possumus mente ꝛ dilectione coniungi. hec Chryso. Et cū null o modo pos sit qs duob⁹ dn̄is s̄uire: multi tn̄ fatui conātur ꝯtra hāc impossibilitatē. Similes illis de quibus in libro regum dicit̄. qꝫ fuerunt gentes deū timētes/ et nihilominus ido lis seruientes. Et sciendū qꝫ diligere diuitas ,ppter se/ ꝛ deū ,ppter se: ꝛ vtrūqꝫ vt finē vltimū vt in hoc s̄u⁹ vtri usqꝫ dicat̄ est impossibile: licet possit vnū in ordie ad aliū appetere: puta diuitias ,ppter deū. Actio ergo corpora lis pōt referri ad finē tēporalē: dūmodo postea illū tpa le referat̄ ad deū. Si aūt in actiōib⁹ finis primus pona tur de⁹/ ꝛ finis vltimus tpale peruersissimum est. Quecūqꝫ enim res propter aliud aliqd̄ querit̄ inferior est q̄ꝫ id ,p pter qd̄ querit̄. vn̄ bene licet ꝯstituere duos fines: scꝫ tē poralē/ ꝛ eternū: ꝛ finē sub fine ponere. vt illud qd̄ ē eter nū finis vltim⁹ sit: qꝛ vna intētio multos actus informat Diuersi vero fines quoꝝ vn⁹ sit ad aliū referibilis nō sūt faciendi. ¶ Post hoc cōcludendo inducit: vt de victu et vestitu q̄ necessaria sunt non sollicitemur: loquens ad di scipulos suos quos specialiter ad mūdi cōtēptum inuit: tat: hec eñ specialiter dicuntur aplis/ eorūqꝫ successori bus ꝛ ceteris oībus qui ad summū ꝑfectionis culmen at tingere cupiūt: nā talib⁹ nulla terrenoꝝ bonoꝝ sollicitu do est: qꝛ habētes victū ꝛ vestitū his cōtēti sunt. Hec oīa dicunt̄ hic ad tollēdū a ꝑdicatorib⁹ euāgelij sollicitudi nem superfluam de necessarijs q̄ꝫtum ad presentem vitam Unde ne dicerent qualiter poterim⁹ viuere si omnia ab iecerimus. iccirco inferendo intentum suum ex premissis subiungit [Ideo dico vobis ne solliciti sitis] sollicitudi ne superflua et inordineta [anime vestre] .i. vite aīali: q̄ ci bo sustētatur [quid manducetis] vel bibat? [neqꝫ corpo ri vestro quid induamini] Quasi diceret. Si vultis deo seruire oportet renunciare māmone in nimia temporaliū sollicitudine: non ait/ ne laboretis: ne curetis: ne quera tis de cibo/ aut potu/ aut vestimento: sed ne solliciti sitis vt vitiosam sollicitudinem ,phibeat que mentem pertur bat: ꝛ ab eternis retrahit/ seu reuocat: ꝛ vt necessariū con cedat. vn̄ Beda. Precipit̄ nobis ne solliciti simus quid comedam⁹: ꝛ qꝛ in sudore vultus preparamus nobis pa nem/ labor exercendus est: sollicitudo precauenda. vn̄ ꝛ Chryso. Nō eñ sollicitudinibus sp̄ualib⁹: sed laborib⁹

Māmon nomē est demonis

Seruire deo cū di uitijs po tes.

Seruire diuitijs.

iiij. Regū xvij.

Fines duos cōstitu ere licet.

Sollicitu do tollen da.

corporalibus acquirendus est panis qui laborātib⁹ p̄-
Ut mādu-ces/sed nō quid solli-citeris. p̄mio diligētie deo p̄stante abundat:ꝛ negligētib⁹ ꝓ pe-
na deo faciente subducit. Itē non ait. Ut māducetis vel
bibatis/aut induamini: sed q̄d manducetis/vl'bibatis/
aut induamini. Māducare nāq; ac bibere ꝛ indui neces-
sarium est ad sustentationem nature: sollicitari vero cir-
ca sumptuositatem vl' delectationē ad vitiū ꝑtinet gule/
aut vane glorie/vel e tiā auaricie. Ubi ẜm Bedā videt
argui qui spreto victu et vestitu cōmuni lautiora sibi vel
austeriora pre his cū q̄b⁹ vitam ducūt alimēta vel indu-
mēta requirūt. Sp̄ualiter ergo in manducatione possu
mus intelligere gulosos. In induitione vane gloriosos
Luce.xvj In vtroq; auaros. vñ alibi. Erat quidā diues: in q̄ cupi-
ditas: q̄ induebat purpura ꝛ bysso: in quo vanitas: ꝛ epu
labat quotidie splēdide: in quo gulositas. Noli ergo qui
cunq; es qui mūdi gloriā spreuisti/ac deo seruire elegisti
noli inq; sollicit⁹ eē vite tue de victu et vestitu: quia vanū
est pro his esse sollicitum. Uñ ↄfirmat spem nr̄am dñs/
primo de maiori ad min⁹ descendens: et probat a maio-
ri neminē esse sollicitū circa hm̄oi. Si em̄ mai⁹ donabi-
le dat ex amore/et min⁹ dabit saltē in necessitate: sed de⁹
dedit nobis maiora beneficia scʒ aīam et corp⁹: ergo da
bit et minora/scʒ victum ꝛ vestitum. Non em̄ aīa ꝑpter
escam creata est: nec corpus propter vestimentū: sed ma
gis econtra est factum: iō nō sit sollicitus anim⁹ ne perci
piat quod ꝑpter se creatū est. vñ Chrys. Nisi de⁹ vellet
cōseruare q̄d est/ip̄m non creasset: q2 vo ip̄e constituit vt
aīa cibo ꝛ corpus indumēto cōseruet: iō ipse vtrūq; tri-
buit. hec Chry. Qui ḡ dedit sine sollicitudīe nostra vitā:
dabit sine sollicitudine nostra superflua: etiam illud vñ
regat vita: fatuus est ergo q̄ ꝑpter minus scʒ escā/aut ve
stimentū perdit maius scʒ animā vel corp⁹. ¶ Deinde ꝓ
bat singulariter de vtroq; scʒ cibo et vestimēto. Et p̄io
de cibo de quo cōfirmat spem nr̄am a minori ad maius
ascēdēs/ꝛ ex minori mai⁹ ꝑsuadens. Et ponit exēplū de
irrationabilib⁹ creaturis/scʒ volatilib⁹ celi. i. aeris in q̄
volitāt: q2 ⌊nō serūt: neq; metūt⌋ scʒ ad cibū acq̄rendum
⌊neq; ↄgregāt in horrea⌋ scʒ ad cōseruādū ⌊ꝛ pater cele-
stis pascit illa⌋ propter hoīes sine sollicitudine eoꝝ ma
gna: ḡ multomagis pascit hoīes q̄ sūt chariores sine sol-
Animal rationale. licitudīe eoꝝ sup̄flua. Rationale em̄ aīal (sicut et homo)
maioris est pōderis ꝛ p̄cij corā deo q̄ȝ irrationabilia/si-
cut sunt aues/q2 aīalia facta sunt ꝑpter hominē: finis au
tē est nobilior his q̄ sūt ad finē. Sicut ḡ de⁹ pascit aues
cū sollicitudine cōuenīēti sue nature: sic pascit hoīes cuʒ
sollicitudine ↄueniēti eoꝝ nature q̄ est ẜm regulā rōnis
recte: si tñ ea q̄ p̄cipit studeāt implere. Quia sicut natu-
ra auium est p̄dicto modo viuere/sic natura hoīs est vi-
uere ẜm dictamen rationis recte: ad quod sequit ip̄m de
bere sollicitari sollicitudine moderata ad querēdū ea q̄
nō dedit sibi natura: vt cibū et vestimētū necessariū. Uñ
nō dicit de auib⁹ nō volāt ad grana ꝛ ad pascua/q2 nō ꝓ
hibet laborē ad ꝓuidētiā sed sollicitudinē ꝛ auariciam.
Ubi Chry. Aīa volatilia fecit de⁹ ꝑpter hoīem: hoīem
aūt ꝑpter seip̄m. Si ergo aīalib⁹ ministrat ꝑpter hoīeʒ
quō non homini ministrat ꝑpter seip̄m? ¶ Deinde ꝓbat
Sollicitu-do stature et amict⁹. de vestimento: ꝛ ponit duplex exēplū. Primū est de eo
q̄d ē intra hoīem magnitudine corpis: quā dat de⁹ sine
sollicitudine ipsius: quod ex hoc patet: q2 quātūcūq; ali-
q̄s sollicitet de augmētatiōe sua nō pōt addere ad statu
rā suā cubitū vnū. Cū igit vestimētū cōpetat maius vel
minus ẜm q̄ȝtitatem corporalē/ꝛ quātitas dat ei sine sol
licitudine sua/ꝑ cōsequēs vestimētū ↄueniens dabitur ei
sine sollicitudine sua sup̄flua. Secūdū exemplum sumi-
tur ex eo quod est extra hoīem/scilicet ex terre nascenti-
bus/vt lilijs ꝛ herbis: q2 sine sua sollicitudine crescūt: ꝛ
ẜm suā quātitatē a deo vestiunt: ꝑpter q̄d dicit ⌊nō labo
rāt⌋ ad ornādū se colorib⁹ ⌊neq; nent⌋ .i. filāt ad faciēdū
sibi vestimētū: et tñ optime vestiunt dei ꝓuidētia/tā pre-
Natura vincit ar-tem. ciosis coloribus induta. Ipse em̄ color operimētum est
florū q̄ oēs excellit colores vestiū/ꝛ regale excedit orna-
mentū. Q̄d ꝓbat: q2 salomō licet fuerit rex potētissimus
tñ nō fuit ita bene vestit⁹: q2 licet ars imitet naturam: tñ
opera artis nō assequunt ꝑfectionē operū nature. Unde
Hiero. Et reuera/q̄d sericū: que regū purpura: q̄ pictu-
ra textricū pōt florib⁹ ↄparari? Quid ita rubet vt rosa?
Quid ita candet vt liliū? Uiole vero purpurā nullo mo
do superari murice oculoꝝ magis q̄ȝ sermonū iudiciū

est. vñ et Chrys. Cur vero tanto etiam herbas decore ve
stiuit/vt suam scʒ sapientiam demonstret/ꝛ superabun-
dantiā virtutis vt vndiq; ei⁹ gloriā discam⁹. Non em̄ so
li celi enarrant gloriā dei: sed et terra. hec Chrys. Et ex *ps̄.xviij.*
hoc concludit q̄ deus sufficienter vestit hoiem abq; solli
citudine sup̄flua dicēs ⌊Si autem fenū⌋ .i. herbā ⌊agri
q̄d hodie est⌋ .i. in presenti ⌊ꝛ cras in clibanū mittit⌋ .i. in
furno mittit seu ponit: q2 in q̄busdā terris loco lignoꝝ
vtunt stipulis ꝛ talibus ad calefaciendum furnū/de⁹ sic
pulchre ꝛ varijs coloribus et formis vestit/ꝛ venustate
adornat ⌊quātomagis vos minime fidei⌋ scʒ sine sollici-
tudine sup̄flua vestiet? Quasi diceret. Si de floribus qui
natisunt tantūmodo vt videātur et pereant tantam de⁹
curam gerit: quātomagis de hoībus/quia ad imaginē
dei sunt facti/ꝛ ad eterna vocati. Uocant autem eos qui
nimis sollicitantur modice fidei: quia ex parte defectu fi
dei procedit talis sollicitudo sup̄flua: non autem sollici-
tudo rationalis et moderata. Scd̄ʒ glosam sancti nō im
merito auib⁹ comparātur/qui nihil i mūdo habentes/
nec laborantes/sola cōtēplatione terrena despiciunt: ce-
lestia petūt: iā angelis similes. Ecce q̄ cōmendant i san
ctis tria: scʒ paupertas voluntaria: quia nihil habentes:
contēplationis quies siue ociositas sancta: quia non la-
borantes: mentis eleuatio ad superna/q2 eterna petunt.
Per volatilia ergo celi intelligi possunt viri cōtēplati-
ui q̄ non serūt/neq; metunt/neq; ↄgregāt in horrea se ne
gotijs secularib⁹ implicādo: ꝛ dñs ꝓ eis sollicitatur ne-
cessaria ministrādo. Per lilia vero agri intelligi possunt
vere casti: q2 ꝑpter cādorē mūdicie/et propter odorem
virtutis in quibus crescūt: nō tā suo labore q̄ȝ dei dono
q̄ cōsiderādi sunt ad laudādū: ꝛ imitādū ꝛ in cremento:
et in quiete sancte cōtemplatiōis: ꝛ in decore honeste cō-
uersationis. Ex his ergo instructi nō diffidam⁹ de neces
sarijs: q2 tp̄e opportuno deus prouidebit nobis de illis/si
tamen ea q̄ precipit faciam⁹. Si eni de tēporalibus diffi
dimus quomodo eterna sperabimus? Fides famē nō ti-
met. Modica fides que nec de minimo certa est: nedum
eterna nō speret: q̄ intelligit q̄d ē hō: nō desperat de deo.
qui aūt desperat de deo: nescit q̄d est homo: q2 de⁹ in ho-
mine/ꝛ homo in deo. De creatore desperat: qui in creatu
ris spem ponit. Igitur (vt ait Ansel.) Non te futuri tem
poris sterilitas terreat: nō future famis timor mētē tuā
eijciat: sʒ ex ipso tota fiducia tua pēdeat qui aues pascit
ꝛ lilia vestit. Ipse sit horreū tuū: ipse apotecha: ipse mar-
supiū tuū: ipse diuitie tue: ip̄e delicie tue solus sit tibi oīa
in omnibus. Et ponit hic dñs tria bona q̄ deus homini
dedit scʒ animā: corpus: et res. Aīa debet subijci sup̄iori
scʒ deo et sibi obediēdo: et corpus suo superiori .i. anime
sibi obtēperando: ꝛ res suis superioribus scʒ deo vt pau
peribus distribuant: ꝛ anime vt discrete diligātur: ꝛ cor-
pori vt sibi necessaria ministrentur. Sed istum ordinem
peruertunt diuites qui non subijciuntur deo q2 pauperi
bus nihil tribuūt: nec anime quia res inique diligūt: nec
corpori quia illud fatue afficiūt. ¶ Deinde ad inculcan-
dum artius quid supra dictum est repetens subiungit.
⌊Nolite ergo solliciti esse dicentes: quid manducabim⁹
aut quid bibemus: aut quo operimur?⌋ ẜm Chry. Nō di- *Operari lʒ sine solli citudine.*
citur: nolite solliciti esse: non idem est quod nolite opera
ri: sed nolite rebus mundanis mente affligi: cōtigit em̄
aliquem operantem nihil sollicitum esse. Et ẜm eundem
Si pro necessarijs non oportet esse sollicitos/qua pena
digni erunt qui pro superfluis non dormiunt/ꝛ aliena ra
piunt. Nolite inq; de his solliciti esse ⌊Hec em̄ omnia?⌋
scʒ ad victum et vestitū pertinentia ⌊gentes⌋ .i. gentiles
⌊inquirunt⌋ cum sollicitudine nimia et vitiosa/q̄ diuinā
prouidentiam circa actus humanos negantes circa ta-
lia imoderate sollicitant: quorum videlicet erga p̄ntem
vitā studium omne cōsumitur quibus nulla prorsus cu
ra est futuroꝝ: nec ↄfidētia de ꝓmissione eternoꝝ. Uel
⌊hec omnia gentes⌋ id est homines mūdani cū sollicitu
dine immoderata et nimia ⌊inquirūt⌋ quia magis bona
p̄ntia q̄ȝ futura querūt: et ideo talis sollicitudo facit eos
infidelibus similes. Quid enim amplius habet fidelis
a gētili cui⁹ infidelitas aīm sollicitat/ꝛ curis huius vite
fatigat? Sed heu multi ex nobis ea q̄ mūdi sunt magis
q̄ȝ gētes inquirūt. Uos ḡ hec querere nō est necesse: que-
rere inq; cum sollicitudine ⌊Scit enim pater vester⌋ qui
viscera nō claudit bonis filijs ⌊quia his omībus indige

tis] .s. in via necessarijs: sine his eñ neq; viuere: neq; deo seruire potestis: que vtiq; ipse dat / nisi infidelitas vestra auertat. Quis nō est pater pi⁹ qui nō tribuit necessaria filijs / indigētia sibi notū patiētib⁹. Et quia paꝛ est / vult: et q꜡ celestis / potest: si autē pōt ꝛ vult: sine dubio donabit qd̄ nobis expediat ad salutē. vñ Rabba. Quis rex militibus deuotis debitā non procurat alimoniā? Quis dñs famulis suis nō ministrat cibaria? Quis pater nō dat filijs alimētū? vñ Chrys. Nō dixit nouit de⁹: sed nouit pater vester / vt eos in maiorem spem ducat. Si enim pater est / et pater talis non poterit despicere filios in vltimis malis: cum vtiq; neq; homines patres existentes hec sustineant. Est enim omnino clarū q̄ deus naturam ipsam nouit / et ei⁹ creator existit: quiq; illā talē formando creauit: indigentiā quoq; ei⁹ magis ꝓspiciat q̄ tu ipse qui eiusmodi necessitatib⁹ coartaris: nā ipsi vtiq; sic placuit / et hanc indigentiā natura pateretur. Nequaq̄ erit ergo cōtrari⁹ in his q̄bus ei opus esse decreuit / necessariarū eā rerū pceptione fraudabit. hec Chrys. vñ etiam Aug. Scit celestis medicus quid nobis daturus est ad consolationem: quidue subtracturus sit ad exercitationē: nō enim homo iumēto suo cibaria subtrahit sine cā. Si ergo scit vt dictū ē: et vult q꜡ pater: ꝛ pōt: q꜡ oīpotēs ergo nec est timendum quin prouideat nobis. hec Aug.

Penurie cause. Notādū aūt q̄ ex plurib⁹ causis aliq̄ñ patimur penuriā in vite necessarijs. Prīa est ex merito peccatorū nostrorū. Secūda est causa exercēde virtutis. Tertia est ex importunitate nostre auaricie: nimia namq; sollicitudo ne deficiant necessaria facit vt aliquando deficiant. Quarta est humana supfluitas: dignū est ei qui supflua q̄rim⁹ vt aliq̄ñ necessarijs caream⁹. Quinta est abusus tēporaliū: qui eñ creatura dei abutit̄: dignū est vt aliq̄ñ ad necessitatē ei tollat̄. Sexta est ingratitudo: dignū enim est q̄ beneficijs dei priuet̄ q̄ igrat⁹ extitit. Septima causa est: vt credam⁹ deū nobis prebere tpalia / ꝛ nō esse a nobis / vel ex debito nobis tribui a deo: ea eñ subtrahendo ostendit q̄ ipse sit dñs.

Sollicitudo ꝓhibita et permissa. Prohibet ergo dñs sollicitudinem diffidētie ꝛ timorē: sed pmittit sollicitudinē prouidētie et laborē. Prohibet sollicitudinē deordinatā ꝛ superfluā: per quā ipediunt̄ ꝛ postponūtur bona spūalia: sed pmittit sollicitudinē moderatā et necessariam s̄m regulā rationis recte / cū sit pars prudētie: aliter sequeret̄ q̄ homo tētaret deum / si expectaret ab eo omnia necessaria / omittendo quod dꝫ fieri circa hec via hūana.

Amor rerū tpaliū duplex. Igit̄ cum duplex possit eē amor rerū tēporaliū. s. respectu supflui / vel respectu necessarij: cōtra primū prohibet dominus thesaurizationē: cōtra secundum ꝓhibꝫ ꝓuocantem sollicitudinē.

Sollicitudo triplex. ¶ Ubi notandū q̄ triplex est sollicitudo. Prima est nature / q̄ verius labor et cura dr̄: ꝓuidentie / q̄ homini ne deū tētet cōcedit̄ / vt tñ oībus deus ꝓferat̄.

Gen. iij. Unū ꝛ ade dictū est. In labore ꝛ sudore vultus tui vesceris pane tuo: ꝛ dñm loculos habuisse patet ex euāgelio. Secūda est culpe que cōsistit in quātitate rerū cū supra necessitatē acquirunt̄: ꝛ hāc sollicitudinē parit ꝛ comitatur auaricia: in qualitate etiā et lauticia rerum quā comitatur luxuria: in nimis quoq; anxia necessariorū ꝓuisione / ex qua sequit̄ spiritualiū negligētia / ꝛ hec sollicitudo om̄ino ꝓhibetur / q꜡ vitiosa iudicat̄. Tertia ē grē q̄ consistit in operib⁹ iustitie ꝛ ꝓximi cōpassione. Unde

ij. Cor. xj. apl's. Instātia mea quotidiana / ꝛ sollicitudo oīm ecclesiarū: hec sollicitudo precipitur: q꜡ ad charitatē ptinere dinoscit̄. Prima est tollerabilis. Secūda vituperabilis Tertia cōmēdabilis. Tandē cōcludit de quo debet hō

Bonum triplex. esse sollicit⁹: q꜡ de eternis / nō de terrenis. Et implicat h̄ triplex bonū: scꝫ celeste / spirituale / ꝛ temporale. Primū est bonum glorie. Secundum gratie. Tertium fortune. Primū est maximū. Secundū minus. Tertiū minimū. Ideo primū debet esse in intentione sicut premium. Secundū in operatione tanq̄ meritū. Tertiū in adiectione tanq̄ sustentamentum. Ita inquit: nolite esse solliciti circa tēporalia querēda: sed primū intentione ꝛ affectione / et precipue pre oībus alijs: ꝛ principaliter tanq̄ beatitudinē oīm actionū: ꝛ vltimū finem qui est ꝑ se appetibile [querite regnū dei] . i. vitā eternam / ꝛ celestia bona / ꝛ ne sit error in querendo: secundo tanq̄ rectā viā / ꝛ id ꝑ qd̄ meret̄ obtineri / regnū dei querite [iustitiā] dei sequendo ei⁹ precepta / etiam iustitie opera: ꝛ tertio ad vite necessaria vobis [hec omnia] scilicet temporalia: quorum vniuersitatē in tribus posuit: scꝫ in cibo / potu / et vestimēto [adijcient̄] scꝫ [vobis] cooperātib⁹ ꝛ collaborātibus / ac sollicitudinē modo habētib⁹: q꜡ sicut propter mala opera fruct⁹ terre subducit̄ / sic ꝓpter bona opera adijcitur Uerūtamē si presētia subtrahunt̄ ad exercitationem est et probationē: ac etiā penit⁹ subtracta martyrij promerentur coronā: si vero dant̄ ad consolationem est / et gratiarum actionē. Q꜡ diligentibus deū omnia cooperant̄ Rō. viij

in bonū: scit eñ medic⁹ celestis q̄d magis expediat nobis. Igit̄ q꜡ primū relatiue dicit̄ ad scd̄m: patet q̄ nō excludit sollicitudinē omnino circa necessaria vite: sꝫ ostēdit q̄ principaliter debem⁹ sollicitari de spiritualib⁹ / et secūdario de tpalib⁹: q꜡ temporalia adijcientur nobis id est consequentur sine vllo nostro impedimento: ne cū ista querimus: illinc auertamur: aut ne duos fines cōstituamus. nā s̄m Aug. Cum dixit. Primū querite regnū Regnum dei.

dei / significauit tpale posteri⁹ q̄rēdū: nō tpe / sed dignitate. Illud tanq̄ bonū: hoc tanq̄ necessariū ꝓpter illd̄ Regnum temporale

bonū. Hoc est p̄mū q̄rere regnū dei / ꝛ posteri⁹ tpale. i. h̄ priore loco ponere / et illud posteriore scꝫ vt ideo queramus tpale vt habeamus regnū dei / ꝛ nō ecōuerso. Aperte eñ ostendit non tēporalia sic esse appetenda vt ꝓpter ipsa benefacere debeamus licet sint necessaria: sed q̄cūq; facimus propter regnū dei facere instituimur. Ergo cū aliquid boni operamur: non temporalia / sed eterna cogitemus: ꝛ primū intētione et affectione regnū dei queramus. Sācti p̄mitiui quesierūt primo regnū dei / ꝛ iō de⁹ adiecit eis regnū mūdi / scꝫ tpe ꝯstātini: sꝫ hodie a multis prio / ꝛ ꝓcipue q̄rit̄ regnū mūdi mag꜀ q̄ dei / ꝛ mag꜀ solliciti sunt pro terrenis ꝛ diuitijs q̄ ꝑ aīab⁹ ꝛ ecc̄lijs: ꝛ ideo timendum est eis ne cū regno mūdi amittant regnū dei. Deinde vetat cogitare de crastino et futuro di: Crastini cura ꝓhibetur.

cens. [Nolite ergo solliciti esse in crastinū] . i. in futurum sollicitudinē scꝫ futuro tēpori debitā inordinate preoccupando: ꝛ curā q̄ incumbit diei crastino ī diem hodiernū anticipando. De presentibus ergo (vt ait Hiero.) cōcessit debere esse sollicitos / q̄ futura prohibet cogitare. Sufficit eñ nobis ꝓsentis tēporis cogitatio: futura que incerta sunt relinquamus deo. Ubi petrus cantor supra prohibuit sollicitudinē vitiosam de presentibus / que scꝫ sunt vnius anni: semel eñ in anno serim⁹: metimus: ꝛ colligimus. Unde et ꝓñtia quasi dicunt̄: hic autē prohibet sollicitudinem de futuris: vt de his q̄ post annū veniunt De his eñ q̄ ꝓcurat diuina ordinatio / nō cōuenit sollicitari. Si ergo ꝓuidentia tua vltra annū extendit̄ / iā ī vitiosam sollicitudinē ꝯtitur: vt abbatis qui vsq; ī tertiū annum reseruauit annonam. Huiusmodi homies modo reputam⁹ sapiētes: cū tñ veniāt cōtra dñi ꝓhibitū / qui cōcedit tñ curā presentiū. Tales etiā de deo diffidunt ꝛ ob hoc miserrimi sunt. Hec petrus. vñ et Chrys. Quod aūt dictū est nolite cogitare de crastino / scio ego nec audire aliquē: nec omnino seruare. Sū ei neq; orare ꝓ his iubeamur / nos om̄e studiū erga hec expēdim⁹ / ꝛ de his singulis cogitando cōsumimur. Sed quātā in his q̄ ad corpus sunt curam ostendimus tantam in spiritualibus habemus incuriam: imo longe etiā maiorem. hec Chry. Nō vult aūt dñs et futuro nos esse sollicitos tanq̄ certi de futura vita sim⁹: quia neq; de presenti certi et securi sum⁹. vnde Ansel. Puta te quotidie moriturū: et de crastino non cogitabis. vñ ꝛ Señ. Omnis dies sicut vltima est ordinanda. Sufficit ergo nobis presentis cogitatio temporis / futurorū curam que incerta est relinquamus [Crastinus eñ dies sollicit⁹ erit sibijpsi] . i. ipse affert sollicitudinē suā secū: q꜡ tp̄s futurū habebit sollicitudinē suā sibi cōgruā ꝛ debitā: sicut patet q̄ ex variatiōe tēporis occurrāt varia fienda / de quibus sufficit tunc sollicitari cū venerit eorū hora / ac si dicat. Cū futur⁹ dies aduenerit de ipso curabitis et nō añ: sicut eñ hodiernā sollicitudinē nō interdico: ita nec crastinā postq̄ crastin⁹ dies aduenerit. Et s̄m hoc in predictis hoc nomē sollicitus dicit anxietatē auaricie q̄ semper est fugiēda: h̄ discretionē ꝓuidētie q̄ de ꝓsentibus nō de futuris ē hn̄da. Sit ḡ hodiern⁹ dies de se sollicit⁹ tātūmodo / ꝛ non de alio [Sufficit eñ diei malicia sua] . i. cuilibꝫ tēpori labor ꝛ fatigatio: calamitas ꝛ ꝯtritio: dolor ꝛ tristitia / afflictio et angustia: sollicitudo et cura. Unū malicia hic dicitur non malū culpe qd̄ agimus: sed malū pene qd̄ patimur. In statu eñ innocētie nō indiguisset hō tali sollicitudi

ne: ac si dicat / nõ oportet q labozet cogitatus ad baben
dũ vite necessaria / diẽ preueniat: qz ad hoc sufficit dies
quo necessaria sumere oporteat: cum enim pro se suã ha:
beat sollicitudinẽ: nõ oportet addere aliã. Cur ergo ma
liciã malicie: laborẽ labori: curam cure supadderé velis
Nõ itaqz pro malignitate ponit hic malicia: sed pro la:
bore ꝛ miseria. Sicut eñ dicere solem⁹ multa mala ho:
die passi sumus: qñ aliquo magno labore vel miseria fa:
tigamur. vñ Chrys. Maliciã vero hic nõ malignitatem
Amos. iij. vocat: sed miseriã ꝛ laborẽ. Sicut eñ cũ alibi dicit. Si
est malicia in ciuitate quã dñs nõ fecit nõ auariciã signi
ficat / ac rapinas / nec taliũ quicqz aliud oino: sꝫ eas ꝑfe:
cto plagas q̃ diuinit⁹ inferunt: de quibus rursus loquit
Esa. xlv. ꝑ ꝑphetã. Qui facio pacẽ ꝛ creo malũ. Nec eñ hic ma:
liciã voluit intelligi: sed pestilẽtias ꝑfecto ꝛ fames / cete
raqz hmõi que mala eẽ putãt a plurimis: ita hic q̃qz ma:
liciã ꝑ afflictione posuit dicẽs [sufficit diei malicia sua]
Nihil enim ita dolorẽ infert aĩe vt sollicitudo et cura.
hec Chrys. Itaqz nõ labor et ꝑuidentia damnatur: sed
mentẽ prouocãs cura. Et iõ sꝫ Aug. Hoc loco vehemẽ:
ter cauendũ est / ne cũ viderim⁹ aliquẽ suum dei ꝑuide:
re: ne ista necessaria sibi desint vel sibi cõmissis: iudicem⁹
eum contra precepta dñi facere / ꝛ de crastino sollicitum
Loculos habuit dñs. esse. Nã et ipse dñs cui ministrãt ãgeli ꝑpter exemplum
et ad informandã ecclesiã loculos habere dignat⁹ est: ne
quis in hoc scãdalũ pateret. Et iterũ satis apparet dñz
nrm nõ hoc iprobare si qs humano more ista procuret:
sed si quis ꝑpter ista deo militet / vt in operibus suis nõ
regnũ dei: sed istorũ acquisitionẽ intueat. Ad hanc ergo
regulã hoc totũ preceptũ redigit / vt etiã in istorum ꝑ:
uisione regnũ dei cogitem⁹: ꝛ malicia vero regni dei ista
non cogitemus: et simplici corde tantummodo propter
regnũ dei debem⁹ operari bonum ad omnes: non autem
in hac operatiõe / vel solam / vel cum regno dei mercedẽ
temporalium cogitare. Ita enim etiã si aliquãdo defue:
rint (quod plerũqz propter exercitationẽ nostram deus
sinit) nõ solũ non debilitant propositũ nostrũ: sed etiam
examinatũ ꝑpositũ cõfirmant. hec Aug. Oratio.

Domine iesu xpe fac me nõ thesaurizare in ter:
ra elementa terrenorũ: sed in celo premia me:
ritorũ: et qz nemo põt duob⁹ dñis seruire ꝑ cõ
trarietatẽ obsequiorũ libera me a dñio et ser:
uitute mundi / carnis / ꝛ dyaboli: vt respiciã cõtẽplationes
celestes: nõ terrenas adijce: ad staturã nature mee cubi:
tum gratie in pñti: ꝛ glorie in futuro: vt considerem lilia
agri deuotos / ecclie coopertos vtutũ candore / potiusqz
fenũ diuites seculi mittẽdos in clibanũ gehenne. Querã
pcipue regnũ dei ꝛ iustitiã ei⁹: vt cũ viatico temporaliũ
ꝑ viã virtutũ perueniã ad regnũ celorum. Amen.

De misericordia facienda: et non iudicãdo: ac fiducia orationis. Capitulũ. xxxix.

Luce. vj. ꝛ Mat. xj. Mie cõmẽdatio. Post hec hortatur domi:
nus ad miĩcordiã circa proximũ fa:
ciendam dicẽs [Estote misericordes
sicut et pater vester misericors ẽ] De
us eñ releuat miserias nr̃as / non ex:
pectãdo aliquid a nobis / sed propter
suã bonitatẽ: sic nos debem⁹ moueri
ad releuandũ miseriã ꝑximi: non ꝑpter nr̃m cõmodũ ꝛ
emolimẽtũ / sed ꝑpter illi⁹ salutẽ / ꝛ diuine bonitatis amo
rem: qui eñ propter suũ cõmodũ vel emolimentũ ꝑxi
mo cõsulit vel benefacit: nõ vtiqz per charitatem h̃ facit
qz nõ illi⁹ quẽ debet tanqz seipm diligere: sed suã vtilita:
tem q̃rit: vult nos dñs patrẽ imitari in mia qua nos mi:
seri multũ indigem⁹: nõ i potẽtia q̃ supbe appetẽs dya
bolus in infernũ est detract⁹: nõ in sapiẽtia quam appe
tẽs hõ paradisum ꝑdidit imortalitatis spoliat⁹ gloria.
Magnũ ergo pconiũ pietatis aiabus nr̃is iprimit q̃ nos
Hõ hoi societatẽ et pietatẽ dꝫ deo cõformes reddidit. Naturale est oib⁹ aialibus eiuſ:
dẽ speciei adiuicẽ miam suare: multomagis homo ad
imaginẽ dei cõdit⁹ dꝫ alter alteri tanqz coimagini sue cõ
pati: ꝛ vn⁹ alteri⁹ miseriã cordis assumere velut suã / ꝛ in
Pietatis opera. hoc cõsistit ratio mie: de pietatis operib⁹ sic dicit Hier.
Nõ memini me legisse mala morte mortuum q̃ libenter
Mie spẽs tres. opa pietatis exercuit: habet eñ multos intercessores / ꝛ
impossibile est multorũ pces non exaudiri. ¶ Deinde po:
nit tres spẽs miĩcordie: quarũ pria cõsistit in nõ iudicã

do. De multis eñ incertũ est quo aĩo fiant cũ possint sim
plici corde fieri aut duplici: ꝛ ideo bñ subiungit. [Noli:
te iudicare] scꝫ iniuste ꝛ temerarie de ꝑximo [ꝛ nõ iudi:
cabimini] .i. nõ incurretis pctm̃ per qḋ sitis digni a deo
iudicari: ꝛ si forte ex humana fragilitate cõtingat vos su
spiciose iudicare [nolite tñ [cõdẽnare] .i. aliquẽ dignum
ꝯdẽnatiõe dicere [ꝛ nõ ꝯdẽnabimini] .s. a deo ꝑ h̃ pctõ:
quia aliquis est hodie pessimus q̃ forte cras erit bonus.
¶ Circa istud sciendũ est q iudiciũ vno mõ est act⁹ iusti: Iudiciũ capit diuersimode.
cie pertinẽs ad iudicẽ secularẽ vl' ecclasticũ et de h̃ nõ
loquitur hic. Alio modo accipit iudiciũ prout aliqbus
signis aliquis iudicat de ꝑximo male: et hoc prohibet h̃ Iudicare de alio: multipliciter fit.
dicens [Nolite iudicare] Potest aũt aliqs malũ iudica
re: de proximo multipliciter. Uno modo ex euidentia fa
cti: vt cum aliquis iudicat aliquẽ homicidã qz vidit eũ
interficere hominẽ et hoc nullũ est peccatũ. Alio mõ ex
signis euidẽtib⁹: vt si aliquis iudicet aliquẽ fornicatorẽ
qz vidit eũ nudũ cũ nuda: solũ cũ sola: ꝛ hoc similr nullum
est pctm̃. Tertio ex signis leuib⁹. Et in hoc iudicio tri:
plex grad⁹. Primus est qñ ex leuib⁹ signis incipit aliqs
dubitare de fratris bonitate: et hoc pctm̃ veniale est qz ꝑ
cedit ex humana infirmitate / ꝛ hoc non vocatur ꝓprie
iudicium: sed suspicio. Secundus gradus est qñ ex tali:
bus signis firmiter tenet in aĩo q frater sit malus: ꝛ hoc
ꝓprie dr̃ iudiciũ: qz iudiciũ iportat firmã sniam: et hoc
est pctm̃ mortale si malũ quod iudicat de fratre ex leui:
bus signis sit de genere peccati mortalis: qz est ꝯtra cha
ritatẽ. Terti⁹ grad⁹ est qñ ex leuib⁹ signis nõ solũ predi
cto modo iudicat: sed etiã ꝑcedit ad punitionẽ fratris si
cut de facto ꝛ hoc est grauius: qz non solũ est contra cha
ritatem: sed etiã ꝯtra iustitie equitatem: et de talibus in:
telligitur verbũ predictũ [nolite iudicare ꝛc.] Prohibꝫ
dñs ne temere iudicem⁹ vel ꝯdẽnem⁹. Mali enim homi
nes sepe in malã ꝑtem iudicãt q̃ vident vel audiunt. Bo:
ni autem in bonã partẽ interpretant / ꝛ nõ dubitãt quin
recte oĩa fiunt deo cuncta vel recte operãte / vel iuste per
mittẽte / et iõ de oib⁹ lucrũ faciunt. Uñ eñ ait Aug. In Bonorũ ordinatio.
tribus cõsistit ordinatio bonorũ: in estimãdo bonum de
quolibet: in exhibendo bonũ cuilibet: in sustinẽdo malũ
pro quolibet. vñ ꝛ Bern̄. Caue aliene ꝯuersatiõis eẽ aut
curiosus explorator: aut temerari⁹ iudex: etiã si ꝑperam
actũ qḋ deprehendas: nec sic iudices proximum: magis
autem excusa. Excusa intẽtionẽ si opus non potes / puta
ignorantiã: puta surreptionẽ: puta casum. Quia si omnẽ Excusatio fctõꝝ alienorũ.
omnino dissimulationẽ rei certitudo recusat: suade nihil
ominus ipe tibi / ꝛ dicito apud temetipsum. Uehemens
fuit nimis tentatio. Quid de me illa fecisset si accepisset i
me similiter potestatẽ. Hec Bern̄. De dubijs ergo iudi: Dubia in meliorem partẽ interpretãda sunt.
care / et suspectos quasi reos cõdẽnare / penitus repellit
a nobis dñs. Et ideo semper dubia sunt i meli⁹ interpre
tanda / ꝛ in dubijs benigniora sunt pferenda. vnde Aug.
Hoc loco nihil aliud nobis precipi existimo nisi vt ea fa
cta que dubiũ est quo aĩo fiant in meliorẽ partem inter:
pretemur. Sunt eñ quedã facta media q̃ ignoram⁹ quo
aĩo fiant: quia et bono ꝛ malo fieri possunt de quibus te:
merarium est iudicare maxime vel condemnemus. Duo Iudiciũ temerariũ.
autem sunt in quibus temerarium iudicium cauere debe
mus: cum incertum est quo animo quid factum sit: vl' in:
certum est qualis futurus sit qui nunc malus vel bon⁹ ap
paret: non ergo reprehendamus ea q̃ nescimus quo ani:
mo fiant: neqz ita reprehendamus que manifesta sunt vt
desperemus sanitatem / ꝛ vitabim⁹ iudicium de quo nũc
dicitur. Nolite iudicare ne iudicetur de vobis. hec Aug.
vnde ꝛ Chryso. Non oportet exprobrare delictum / neqz
illum qui peccato aliquo sit preuentus insolenter obiur
re: sed clementer monere: neqz persequi iurgio: sed suua:
re consilio. Non enim illum: sed temetipsum profecto cõ: Iudicat se q̃ alios iudicat.
dẽnas / et facis tibi terribilius esse iudicium: cogisqz ad:
uersus te diligentissimam fieri (etiam de minimis) vltio
nem. Ut enim diligentius peccata examinentur tua / le:
gem primus ipse posuit seuerius de his que proximus
peccauerit iudicando. Sunt autem hec dyabolice tẽta:
tionis insidie. Nam qui seuere discutit aliena / nunqz ꝑ:
ꝑpriorũ reatuũ merebitur veniam. Et iterum. Si nullum
nobis aliud peccatum fuisset admissum: pro hoc solo ge:
henne nos tradi satis abundeqz sufficeret. Quippe qui
in aliorũ delictis seueri et amarissimi iudices residem⁹:
nostras autem trabes oculis infixas proprijs non vide

mus/qui aliena etiã minima tam sollicite perscrutamur
& ad cõdẽnandos ceteros/omne vite nostre tps absumi-
mus/ a quo vitio/neqꝫ seculi hominẽ/neqꝫ monachorũ
vllũ facile inuenias liberum.hec Chry.[In quo enim iu
dicio].i. pro quali.s.iusto vel iniusto misericordi vel du-
ro[iudicaueritis]alios[iudicabimini]a deo[& i qua mẽ
sura mensi fueritis]alijs modo[remetiet vobis].s. in iu
dicio.i.iuxta qualitatẽ temeritatis in iudicãdo erit qua-
litas pene:& ſm mensurã praue voluntatis/erit mensura
retributionis in futuro. Cõminat ergo duo.s.iudicium &
mensuram:iudiciũ refert ad culpe et pene qualitatẽ:mẽ-
sura ad earũ quãtitatẽ.& ſm Aug. Non est intelligendũ
si temere nos iudicauerimus q temere de nobis deus iu
dicabit:aut si mẽsura iniqua mensi fuerimus q apud de-
um iniqua mensura nobis remetietur: sed qm̃ temeritas
qua punis aliũ/eadẽ ipsa te puniet. Sꝫ non accipit hic
equalitas iniquitatis ad iniquitatẽ:sed culpe ad penã:
vt qui per culpã male iudicat/per penã iusti diuini iudi-
cij mala sustineat/et iuxta mensuram culpe/sit mensura
pene. Ad hũc sensum etiam retorquet illud. Qui gladio
scꝫ inique sententie iudex quẽcꝫ percusserit gladio diui-
ne sententie iuste feriet:et eterna morte morietur. Deinde
ponit secundã speciem misericordie que cõsistit in dimit
tendo cũ subiungit.[Dimittite].s.iniurias vobis illatas
a proximo/& debita vobis a pauperibus [et dimittetur
vobis].s.peccatũ vestrũ a deo cui freqnter iniuriati estis
& debitũ qd deo debetis. Et ponit tertiã speciẽ que con-
sistit in dando cũ addit.[Date].s.indigẽtibus beneficia
tẽporalia[& dabit vobis].s.vita eterna. Indiuisibiles et
socij sunt dimittere et dimitti/ac silr dare et dari. Unde
Aug. Duo sunt opera misericordie que nos liberant. Di-
mittite/et dimittetur vobis:date & dabitur vobis. Dimit
tite et dimittetur vobis ad ignoscendũ pertinet: date et
dabit vobis ad beneficiũ prestandũ. Ignosci vobis vul
tis:ignoscite.remittite/ & remittet vobis. Accipere vul-
tis[date & dabit vobis]. Et ſm eũdẽ he sunt due ale ora
tionis qb⁹ volat ad deũ si illud qd cõmittit ignoscit de-
linquenti/& donat egenti. vñ Beda. Dimittere nos iniu
rias dare bñficia iubet:vt & nobis peccata dimittant/et
vita detur eterna. Qua sententia breui:sed eximia cũcta
que latissime de conuersando cũ inimicis mãdauerat cõ
prehendẽdo cõcludit. Et qr vt ait Iaco.iudiciũ sine mi
sericordia fiet ei qui non fecerit misericordiã: multũ no-
bis insistendũ est circa misericordiã in proximorꝝ neces-
sitatibus/vt et nos eã in nostris necessitatibus reperia-
mus. vt eni ait Aug. Unusquisqꝫ talẽ indulgentiã acce-
ptur⁹ est a deo/qualẽ et ipse dedit proximo suo. Et iterꝝ.
hoc vnũ remediũ est de malis euadẽdi/vt infirmitatem
aliorũ ferat/& eis qñtũ põt opituletur qui sue diuinit⁹ desi-
derat subuenitri/et dimittat sicut sibi vult dimitti. Beati
eni misericordes:qm̃ ipsorum miserebitur deus. Ubi no
ta ex vitispatrũ/q cũ fratres cuiusdã monasterij multũ
abũdarent/& ad pauperes multũ liberales essent: tandẽ
elemosynas dimiserunt/et ipsi egere ceperunt. Qd cum
viro sctõ referrẽt ait. Duo socij in isto monasterio cõsue-
uerunt habitare.s. Date & dabitur vobis:vos expulistis
primũ/& noluit secũdus remanere. Deinde ex vbertate
pmij liberales nos facit dñs ad bñfaciendũ & misericor
diã impẽdendũ:qr illi quib⁹ fit dabũt.i.erunt causa qua
re deus dabit nobis premiũ. Nã per ipsorꝝ intercessionẽ
& merita quibus vel calicẽ aque frigide dederim⁹ dabit
nobis in eterna beatitudine mercedẽ/ et [mensuram bo-
nã].i.iustã:qr ſm meritorũ exigentiã[& cõfertã].i. plenã
qr supra cõdignũ[& coagitatã]qr supra desideratum[et
supeffluentẽ]qr supra coagitatum. Uel pmiũ quo remu
neramur misericordes describendo dicit[mẽsurã] quia
vnicuiqꝫ distribuitur pmiũ iuxta mẽsurã meritorꝝ &[bo
nã]qr bonũ est illud beatitudinis premiũ:immo bonum
oĩs boni cõplectẽs in se quecũqꝫ sunt bona[& cõfertam]
id est plenã.plena nãqꝫ erit aĩa celesti beatitudine/ ita vt
nihil eius sit vacuũ a gloria[& coagitatã].i.firmã.que ei
firma esse volumus coagitamus.i. quassam⁹: sic premiũ
beatorũ erit stabilitũ & securũ[& supeffluentẽ].i.abundã
tẽ:qr excedit merita nr̃a:dedimus tẽporalia pro eternis
mũdana p diuinis. Et dicit[in sinũ]qr ſm Greg. Nihil
securius & amabili⁹ eo q in sinu collocamus. Deinde po
nit equitas retributionis cũ subdit.[Eadẽ quippe men
sura qua mensi fueritis]in merito [remetietur vobis]in
premio. Non dixit in tanta/sed in eadẽ.i.consimili:q eni
bene facit/benefiet ei: qd est remetiri eadẽ mensura:sed
supereffluentẽ dicit:qr millies bñfaciet ei et vltra: deus
enim abundantius premiat q̃ mereamur/ sicut & minus
punit q̃ demereamur. Generaliter autem de omnibus q
mente lingua manu gerimus accipi põt:qr reddet deus
singulis ſm opera eorũ: et ſm q opera pietatis sunt ma
iora/similiter erit retributio diuina. Ista tñ maioritas
nõ est attendenda semp ſm magnitudinẽ operis exterio
ris:sed ſm magnitudinem affectus interioris. Unde et
vidua que misit duo minuta in gazophilatium ſm testi-
moniũ saluatoris dicit pl⁹ misisse q̃ multi diuites q ma
gna dona miserunt in ipsum.[Dicebat aũt illis similitu-
dinẽ. Nũqd põt cecus cecũ ducere?]id est stultus stultũ
docere & dirigere in regulã iusticie.[Nõne in foueã]& p-
ditionẽ[ambo cadũt].s.primo culpe: & deinde gehenne.
Nã(vt ait Greg.) Cũ pastor p abruta gradit: cõsequẽs
est vt grex ad precipitiũ sequat quasi diceret dñs. Pre-
dicta facere debetis/vt illuminantes verbo et exemplo
alios gubernare possitis:ne sitis de cecis speculatorib⁹
synagoge nõ ecclesie:ridiculosa res est/immo magis pe-
riculosa speculator cecus:doctor inscius:precursor clau
dus:prelatus negligens:preco mutus. Ergo ratione vi-
tandi periculi non debet ignorans presidere. Si ergo tu
alium iudicas/& ipse in eisdẽ peccas:iam ceco cecum du
centi assimilaris. Quomodo enim ille a te ducet ad bo-
num:cũ & tu pecces qui te doctorẽ putas & mgrm? Dein
de inducit & aliã similitudinẽ de eodẽ dicens.[Quid au-
tẽ]id est quare & quomodo[vides]& cõsideras[festucã]
id est paruũ & leue peccatũ:qd tñ oculũ nõ excecat/& de
facili sicut festuca consumitur ardore charitatis[in ocu
lo].i.in intentione & conscientia[fratris tui: trabẽ autẽ]
id est magnũ & graue pctm̃ [in oculo tuo]. i.in intẽtione
& cõscientia tua[nõ consideras?]Quasi diceret. Cur ha
bes oculum apertum ad iudicandum minima et aliena:
clausũ vero ad iudicandũ tua magna:& cõsideratiõe tui
relicta cõsideras aliorꝝ errata. Conuenit aũt hoc oĩbus
(et maxime doctoribus)qui cum subditorũ minima pec
cata puniunt/propria impunita relinquũt.[Aut quomõ]
id est qua cõsciẽtia/aut qua frõte dicis[fratri tuo]min⁹
peccanti vel innocenti[frater]loquendo simulatorie [si-
ne].i.patienter sustine & permitte[eijciã festucam] id est
culpã licet modicam[de oculo tuo].i.de conscientia & in
tentione tua te corripiendo:&[ipse trabẽ in oculo tuo nõ
vides?]Quasi diceret:nõ potes dicere ordinate. Ut eñ
dicit Chry. videre festucã et eijcere non est omnium: sed
doctorum & sanctorum. Et qr ſm eũdẽ Chry. Omnis sa
cerdos qui se vult docere populũ:debet prius docere se-
ipsum:ideo bene sequitur. Igitur tu[hypocrita].i.simu-
lator & representator persone aliene:qr sepe malus bonũ
arguit vt iustus videatur.& alium accusat/vt se extollat
[eijce primũ]per colliriũ penitẽtie [trabẽ] maioris pctĩ
[de oculo tuo]& cõsciẽtia.qr magis tui q̃ alterius es co
gnitor:qr magis vides maiora q̃ minora:qr magis te di
ligis q̃ aliũ:qr in maiori peccato/mai⁹ periculũ [& tũc]
scꝫ cũ mũdatus fuerit oculus tu⁹ videbis &[prospicies:
vt eijcias festucam]minoris peccati[de oculo]& cõscien
tia[fratris tui]ipm arguendo:qr oculus cõscientie pur-
gatus videre põt: sed nube et caligine peccati cecat⁹ nõ
potest. Sic facias vt exemplo potius q̃ dictis fratrem
emendes:ne tibi dicatur.medice/ cura teipsum : et illud
apostoli:qui alium doces/teipsum non doces. Sic est or
do charitatis q a seipo incipiat:& pus se ac postea alios
corrigat et emendet. Circa correctionẽ eni proximi attẽ
di debet ordo correctionis.scꝫ vt homo prius se corrigat
deinde proximũ:modus mansuetudinis cã mouens: scꝫ
zelus charitatis:circũstãtia loci & tẽporis:estimatio euẽ
tus sequentis. Prope modum & fere naturale est vt qli-
bet peccata sua leuiget/et aliena aggrauet. Unde dicit
Hylarius q vix inuenit aliquis ab hoc vitio alien⁹:qr
vnusquisqꝫ vitijs suis fauens aliena facile reprehendit.
Et ideo(vt ait aug.)pie cauteqꝫ vigilãdũ ẽ/vt cũ aliquẽ
reprehendere vel obiurgare necessitas coegerit.primum
cogitem⁹ vtrũ tale sit vitium qd nunqꝫ habuimus. Et si
nunqꝫ habuimus/cogitemus et nos homines esse/et ha-
bere potuisse. Si vero habuim⁹/& non habemus:tangat
memoriã cõis infirmitatis/vt illã rephensionem aut ob
iurgationẽ nõ odiũ/sed mĩa precedat. Si autẽ cogitam⁹

Temere iudicãtes nõ iudicabũt a deo temere:sꝫ seuere.

Orõnis ale.

Iacobi.ij.

Date & dabit sunt duo socij.

Luce.xxj.

Speculator cecus.

Festucam videre et eijcere.

Luce.iiij.
Rom.ij.

Correctionis fraterne ordo mod⁹ causa:loc⁹: tẽp⁹:euẽt⁹.

tes nosmet inuenerim⁹ in eo vitio in quo est ille quem re-
p̄hēdere parabamus: nō rep̄hendam⁹/neq̃ obiurgem⁹:
sed tñ cōgemiscam⁹: ⁊ nō illū ad obtēperādū nobis: sed
pariter conādū inuitem⁹. Raro ergo ⁊ magna necessita-
te obiurgationes adhibende sunt: ita tamē vt etiā in his
nō nobis/sed deo vt seruiat̄ instem⁹. hec Aug. ¶ In oīb⁹

Iudicandi alios cautio.

istis (vt dicit Basilius) considerādum est quante sit dif-
ficultatis alios iudicare: quia oportet vt primo seipsos
iudicent ⁊ cōspiciant/qđ videtur grauissimū oīm: qꝛ cū
oculus cuncta videat exteriora: tamen super se visu non
vtitur. ita intellectus cū alienū corrigit peccatum/diffi-

Arguētis incaute peccata.

cile est proprios defect⁹ p̄cipere. Aduertendum tamē: q̄
crimina arguentis aut sunt publica aut occulta: si publi-
ca peccat dupliciter/arguēdo sc3 peccato p̄sumptionis:
⁊ peccato scandali. si autē sunt occulta tūc peccat primo
modo tñ. si tñ iste q̄ arguit p̄mo peniteat: ⁊ postea humi-
liter arguat nō peccat. ¶ Sed quia aliqui dei preceptis
obtēperare cupientes/quādoq̃ aperiendo ea que hi qui
bus aperiuntur capere ⁊ sustinere nō possunt: ampli⁹ no-
cent q̄ si occultarēt recte subiūgit. [Nolite sanctū] .i. sa-
cre scripture mysteria ⁊ fidei secreta/vel etiam ecclesia-
stica sacramenta [dare] vel id est publicare et reuelare: p̄
dicando mysteria/dispensando sacramenta [canibus]
id est oblatrantibus detractorib⁹/⁊ veritatis oppugna-
toribus [neq̃ miseritis margaritas] .i. qđ sanctum [ante
porcos] .i. cōtemptores ⁊ derisores [ne forte conculcent
eos] scilicet porci contemnendo ⁊ fastidiendo [pedibus
suis] sc3 intellectu et affectu [⁊ conuersi] sc3 canes ab eo
qđ audierūt a vobis [dirumpant vos] reprehēdendo et
blasphemando/ac fidei simplicitatē ⁊ veritatē impugnā-

Contēpt⁹ et odiū.

do. Ut enī ait Aug. due res faciūt magna non recipi: sc3
contēpt⁹: ⁊ odium. primū ad porcos. secūdum ad canes
refertur. Cauendum est ergo/ne quid aperiatur ei qui
nō capit: melius enī querit quod clausum est: q̄ id quod
apertū est/aut infestet per odiū vt canis: aut negligat p̄
contēptū vt porcus. ¶ Et possit aliquis ignorātie sue cō-
scius dicere: q̄ sanctū me dare canib⁹ prohibes: et quas
margaritas mittere ante porcos/cum adhuc me habere
non videam: oportune subiecit dicens. [Petite] scilicet
in fide et orando [⁊ dabitur vobis. querite] scilicet in spe
et recte viuendo [et inuenietis. pulsate] scilicet in chari-
tate et perseuerando [et aperietur vobis]. Ubi Chrys.
Quoniā maiora erant mandata superi⁹ posita/q̄ virt⁹
humana: transmittit eos ad deū cui⁹ gratie nihil est im-
possibile dicens [petite ⁊ dabitur vobis] vt quod ex ho-
minib⁹ p̄summari nō potest: per gratiam dei adimpleat̄
Cū enī alia aīalia deus munierit veloci pedum cursu
aut velocibus pennis: aut vnguibus: aut dentibus: aut
cornibus: hominem solum sic disposuit/vt virtus illius
sit ipse: vt infirmitatis sue necessitate coactus semper ne-

Petenti dabit̄. ⁊c.

cessarium habeat dñm suum. Ubi et Hiero. Si petenti
datur: et querens inuenit: et pulsanti aperietur: ergo cui
non datur: ⁊ q̄ nō inuenit: et cui non aperitur/apparet q̄
nō bene petierit/quesierit/pulsauerit. et Chrys. petentis
negligentia reprehenditur/vbi de dantis misericordia
nō dubitatur. Unde etiā Aug. Dominus iesus xp̄s inter
nos petitor cū patre dator: nō vtiq̃ nos tñ hortaretur:
vt peteremus nisi dare vellet. Erubescat humana pigri-
cia: pl⁹ vult ille dare/q̄ nos accipere. Plus vult ille mi-
sereri/q̄ nos a miseria liberari. Nam ille quod nos hor-
tatur propter nos hortatur. Euigilemus: et hortati cre-
dam⁹ promittenti: obsecremus vt ⁊ dantē gaudeamus.

Orō ē exaudibilis per tria.

hec Aug. ¶ Sciendū vero q̄ oratio est exaudibilis trib⁹
concurrentibus. Primum est q̄ sit pia et iusta. id est de
pertinentibus ad salutem: qꝛ exaudiri in alijs quandoq̃
nō expedit. Secundū est q̄ sit perseuerans. id est non in-
terrupta per aliquid orationi contrariū: quia non cessat
orare/qui non cessat benefacere. Tertiū est q̄ oret pro se:
qꝛ licet aliquis pie et perseueranter pro alio oret/oratio
tñ posset impediri p̄pter demeritū illius p̄ quo orat̄: sed
tribus predictis concurrentibus semp̄ exauditur: et hoc
est quod in tribus verbis hic positis sc3 [petite] pie [que-
rite] perseuerāter [pulsate et aperietur vobis] ex quo pa-
tet q̄ loquitur de oratione facta pro se cum dicit [⁊ appe-
rietur vobis]. Et quia istis cōcurrentibus semper exau-

Orōnis fiducia.

ditur oratio. ideo ne hoīes desperent in sua oratione ex-
audiri/subdit oībus spem conferens impetrādi. Omnis
enim (inquit) qui credendo petit sicut debet accipit: et q̄
sperando querit sicut debet/inuenit: operando pulsanti
aperietur. Ergo perseuerantia opus est vt accipiamus
quod petimus: inueniamus quod querimus: et q̄ pulsa-
mus aperiatur. Hac enī tanta cōculcatione verborū ma-
nifeste dñs ostendit q̄ sollicitos/molestos/⁊ iportunos
violentos/⁊ improbos ad petendū nos esse velit. Unde et

Uirgili⁹ i georgicis.

quidā ait. Labor oīa vincit improb⁹. Illud eī qđ ad sa-
lutē petitur: nō semper statim dat̄: sed differt̄: vt cōgruo
tēpore detur: ⁊ vt dilatione carius habeatur: quia diu de-
siderata dulcius obtinent̄: cito aūt data vilescunt. Expe-
dit etiā vt ab ociosa locutione abstineat qui in oratione
exaudiri desiderat. Qꝛ s̄m grego. Os nostrū ab oīpoten-
te dño tanto minus exauditur in prece: quanto amplius
inquinat̄ stulta locutione. Conet̄ etiā orans: vt seipsum
intelligat/si vult q̄ deus eū exaudiat. Nam s̄m Ambro.
Illā orationē deus nō audit/ad quā iste q̄ orat nō inten-
dit. Uult de⁹ fideliter peti a se qđ disposuit petētib⁹ ero-
gare. vñ Ber. Uult aūt a se requiri deus etiā quod polli-
cetur: Et ideo forte multa q̄ dare disposuit prius pollice-
tur/vt ex promissione deuotio excitetur: sicq̃ qđ gratis

Exauditio multiplex.

datur⁹ erat deuota oratio promereatur. Non autē dicit
dñs quid accipit petens: vel querens aut pulsans/quia
quandoq̃ exauditur ad votū: vt cū datur id qđ petitur
qñq̃ ad meritū: vt cum aliquid equiualēs vel meli⁹ dat̄
Aliquando enī sancti nō recipiendo qđ petūt magis ex-
audiūtur/q̄ si illud reciperent. vñ Aug. Nolite pro ma-
gno habere ad voluntatē a deo exaudiri. aliqñ de⁹ quasi
iratus dat qđ petis: et propicius negat qđ petis. Quid
prosit ⁊ quid non: medic⁹ nouit: quia de⁹ si voluntati nr̄e
nō dat: saluti dat. Quid enī si hoc petieris qđ tibi obest:
et medic⁹ nouit qꝛ obest tibi. fratres discite rogare deū:
vt medico cōmittatis. Qđ ipse nouit faciat. Tu morbū
p̄fitearis: ille medicamentū adhibeat. Nō te exaudit ad
voluntatē: sed exaudit ad salutē: nō fit quod vis: sed fit
qđ tibi expedit. hec Aug. Unde et bernar. Nēo vr̄m parui-
pendat orationē suā/quoniā ipse ad quem oram⁹ nō par-
uipēdit eā: sed aut dabit qđ petim⁹/aut qđ nouit vtile.
Frequēter dñs discipulos ad orandū monuit: sepe ope
comprobauit: et exempla plura ad hoc eis proposuit: vt
nobis virtutē orationis cōmēdaret. Est quippe virtus

Orationis virtus inestimabilis.

eius inestimabilis et efficax ad oīa bona et proficua im-
petranda/ac mala et nociua repellenda. Si ergo vis pa-
tienter aduersa tolerare/ora. Si vis prauas affectiones
conculcare/ora. Si vis astutias sathane cognoscere: et
fallacias eius euitare/ora. Si vis letanter in opere dei
viuere: ac laboribus ⁊ afflictionibus nō cedere/ora. Si
vis in spirituali vita te exercere: ⁊ carnis curā in deside-
rijs non agere/ora. Si vis vanarū cogitationū muscas
effugare/ora. Si vis animā tuam sanctis ⁊ bonis cogita-
tionibus ac desiderijs: feruoribus: et deuotionibus im-
pinguare: ora. Si vis cor tuum virili spiritu et constanti
proposito in dei beneplacito stabilire: ora. Si vis vitia
extirpare et virtutibus imbui: ora. Si vis ad contempla-
tionem ascendere: et sponsi amplexibus frui: ora. Si vis
celestiū dulcedinem et alia dei magnalia degustare: ora.
Et breuiter in quacunq̃ necessitate oratio valet que spi-
ritus malos a nobis fugat: et bonos ad nos vocat. Unde
beda. Sicut fur audito clamore fugit et vicini excitant̄
et veniūt ad succurrendū: ita clamor orationis diabolū
fugat: ⁊ angelos ac sanctos omnes ad succurrendū exci-
tat. vnde ⁊ Bern. Inter babylonem ⁊ hierusalē est nun-

Orō nuncius fidelis.

cius fidelissimus regi bene notus et curie: oratio sc3 que
in secreto noctis silentio: per ignotas semitas archana
celi penetrare: ⁊ cubiculum regis adire/et oportuna im-
portunitate impij regis aīm ad auxilium mittendum in-
flectere nouit. hec Bern. Uides q̄ magne potentie ⁊ vir-
tutis sit oratio. Ad quorum omniū probationē omissis
scripturarum probationibus hoc tibi sit pro efficaci p̄-
batione quod audiuimus et videmus quotidie per expe-
rientiam illiteratas et simplices personas predicta et
plura alia/etiam maiora per orationem impetrare. Ma-
gnū quippe signū est gr̄e dei vacare frequēter orationi.
vñ Aug. Cū videris nō a te amotā deprecationē tuā se-
curus esto: quia non est amota a te misericordia ipsius.
Et vt breuiter vtilitatem orationis: dicam multum est

Orō ad salutē necessaria.

necessaria ad salutem promerendam. Unde Augu. Nul-
lum credimus ad salutem nisi deo inuitāte venire. nullū
inuitatū nisi deo adiuuāte bona operari. nullū nisi oran-

tem dei auxiliū promereri. Uaca igitur orationi: nihilq̄
alīud (necessarijs curis tñ exceptis) te delectet nisi ora:
tio: q2 nihil tantū te delectare debet quantū morari cum
deo qd̄ fit per orationē. vñ Chry. Considera quanta est
tibi ꝯcessa felicitas / quāta gloria attributa orationibus
fabulari cū deo: cū xp̄o miscere colloq̄a: optare quod ve
Instanter orandum. lis: qd̄ desideras postulare. Deinde auget orantib⁹ obti:
nendi fiduciam / a minoribus consurgēs / ad maiora con
firmans / superius promissum per exempla. Et ponit pri
mo similitudinē de amico / qui propter importunitatē ⁊
constantiā amici media nocte venientis et petentis sur:
git / et panes necessarios commodat: si ei homo perseue:
ranter petenti dat ex tedio / multomagis de⁹ ꝑseuerāter
petenti dat ex amicitia. Unde Beda. Comparatio est a
minore. Si enim amicus homo surgit de lecto / ⁊ dat nō
amicitia / sed tedio compulsus: quātomagis dat deus q̄
sine tedio largissime donat quod petit̄: sed ad hoc se peti
vult: vt capaces donorum eius fiant qui petunt. vnde et
Augu. Non propter amicitiā: q̄uis amicus sit: sed pro:
pter improbitatem / quia pulsare non desistit: quia ⁊ cum
esset negatum / non se auertit ille qui nolebat dare: qd̄ pe:
tebatur fecit: quia in petēdo non defecit. Quantomagis
dabit bonus pater qui nos hortatur / vt petamus: cui dis
plicet si non petamus. Ubi etiā Amb. Media nocte per
rexit vt omnibus momentis / non solum diebus: sed etiā
noctibus oratio deferat̄. Et ideo scriptorū memores no
ctibus / ac dieb⁹ orationi instantes / peccatis nostris ve:
niam postulem⁹. Nā si ille tā sanctus / ⁊ qui regni erat ne
ps̄. cxviij. cessitatibus occupat⁹ / septies in die laudem domino di:
cebat: matutinis / ⁊ vespertinis sacrificijs intentus: quid
nos facere oportet / qui eo ampli⁹ rogare debemus: quo
frequētius carnis ac mentis fragilitate deliquimus / vt
de via lassis ⁊ istius seculi cursu / ac vite huius amfractu
grauiter fatigatis: panis refectionis deesse non possit / q̄
hominis cor confirmet. Nec solū media nocte dn̄s: sed
omnibus prope docet vigilandum esse momentis. Uigi
landū est semp: multe enim insidie sunt nobis / et grauis
corporis sumnus. Quia si dormire mēs ceperit / vigorē
sue virtutis amittet. Excita igitur somnum tuum vt pul
ses ostium xp̄i. hec Amb. Secūdo ponit similitudinē de
patre carnali q̄ dat filijs suis bona data / et necessaria q̄
Tria a deo petenda. petunt. Et ponit exemplū de tribus per que intelligun:
tur que a deo postulare debemus. Primum est panis: et
significat charitatem: quia sicut sine pane omnis mensa
inops dicitur: sic sine charitate omnis virtus vana et
inanis est / et omne opus bonum perditur. Huic opponi:
tur duritia cordis / que per lapidem intelligitur. Et pro
vtroq̄ istorum debet orari: vt scz charitas detur / et duri
tia cordis auferatur. Secundo ponit exēplum de pisce.
per quem intelligitur fides: q2 sicut piscis in aqua nasci:
tur / et in fluctibus aque non moritur: sed potius purgat̄
et melioratur: sic in baptismo fides nascitur / et inter tri:
bulationes et fluctus angustiarum huius mundi non ex
tinguitur: sed potius purgatur. Huic contrarius est ser:
pens propter venenum infidelitatis. Istam fidem debe:
mus petere a deo / et non dabit nobis serpentem. i. infide
litatem aut doctrinam / vel peruersitatem hereticorum q̄
per serpētem intelligitur. Tertio ponit exemplū de ouo:
⁊ significat spem: q2 sicut in ouo nondum est fetus perfe:
ctus: sed sola spes fetus: sic spes nō est de habitis / sed ha
bendis. Unde sicut ab ouo expectatur pullus si ouum a
matre fuerit calefactum: sic eterna beatitudo a spe expe:
ctatur si spes a matre conscientie in calore charitatis cō
seruatur. Huic contrariatur scorpio / cuius venenata est
cauda. Hanc spem debem⁹ petere a xp̄o / ⁊ non dabit no
bis scorpionē qui pungit cauda / ⁊ occidit / ⁊ mortē infer
ni inducit. Tres virtutes predictas petere debemus: q2
sine eis nō est sal⁹. Si ergo homo qui malus est ad com:
parationem diuine bonitatis et clementie / respectu cui⁹
nemo est bonus: qui etiam ideo malus dicitur: quia ad
malum est pronus / dat bona data sibi a deo: scz tempora
lia filio petenti: multomagis pater noster celestis qui ex
natura sua bonus et pius est per essentiā [dadit spiritū]
id est bona spiritualia: scz gratiā ⁊ gloriam [petentibus
se] non renuentibus. Uocat autem omne donū spiritua:
le spiritum bonum. quia s̄m Augu. Spiritus sanctus est
Spiritus sanctus. primum donum in quo omnia donantur. Ubi Aug. Nō
denegabit se penitentibus / qui sponte obtulit se non pe:
nitentibus. Et preter hec omnia qui proprio filio suo nō
pepercit: sed pro omnibus tradidit illum / et dedit ad oc
cidendum: quomodo nobis non cuncta que petimus do
nabit? Dabit autem ea que petimus / si tamen ea que p̄ci: Exaudiri
pit fecerimus. Et iterū. Qui vult audiri a deo / prius au: volenti ne
diat deū. Qua fronte postulas qd̄ ꝓmisit deus / si non fa cessaria.
cis quod iussit de⁹? Prius audi monitiones / ⁊ sic exige
promissiones. Qui a preceptis dei auertitur quod in ora
tione postulat / non meretur. Hec Augu. ¶ Deinde osten:
dit per quid oratio a patre orantis exaudibilis sit / et ad
meritum exauditionis concludēdo subiungit. [Omnia
ergo quecunq̄ vultis] scilicet rationabiliter et dictante
charitate [vt faciant vobis homines] scilicet vtiliter et
ordinate [eadē et vos facite eis] scz loco et tēpore. Qua
enim fronte petis dominum tuum: qui non agnoscis pa:
rem tuum? Quasi dicat. Si vultis petita accipere: quesi:
ta inuenire: pulsantes intrare: ergo vos facite alijs que
vobis fieri vultis ab illis. Sed nec ab alijs expectetis /
qd̄ illis nō feceritis. Ubi chry. Ac si diceret. Si ergo cu:
pitis audiri preter illa que dixi / etiam ista perficite. Ui:
disti certe: quia cum oratione opus sit / etiam disciplina
virtutum. Que vis tibi fieri a cōseruo / ea tu erga proxi:
mum inquit ostende. Quid vnq̄ hoc precepto aut leui⁹
inuenitur / aut iustius? hec Chry. Et quia iusti faciunt
hec omnia: ideo multum valet oratio iusti assidua. Iu:
stus quippe fortis turris et murus est in aduersis / et se ⁊
alios defēdit ab eis. Unde figura in numeris est. vbi di: Nu. xvj.
citur q̄ aaron stans inter mortuos et viuos deprecatus
est / et plaga cessauit / ⁊ ab incendio eos liberauit. Unde
⁊ super illo verbo Gen̄. Non delebo propter decem dicit Ge. xviij.
Amb. Hinc discamus quātus murus sit patrie homo iu
stus. Illorū fides vos seruat iusticia ab odio diuino nos
defendit. vñ Greg. Melius pugnat vir iustus orādo / q̄
innumeri preliatores pugnādo: oratio enī viri iustici ce:
los penetrat: quomodo ergo in terris hostes nō vincat?
Et nota q̄ cū dictū sit omnia: hoc mādatum non implet
q̄ aliq̄d taliū omittit (p̄cipue qn̄ illud facere pōt) nisi ma
ius bonū illud excuset. Quid ergo dicet̄ de illis qui non
tantū omittendo: sed alios multipliciter affligēdo qd̄ si:
bi nolunt fieri alijs facientes huius mandati trāsgresso:
res efficiunt̄? Dici pōt q̄ perfecti tenent̄ ad vtrūq̄. s. ni:
hil talium omittere / ⁊ nihil molestū qd̄ sibi nollent alijs
inferre. Imperfecti aūt tenent̄ ad vltimū: sed non ad pri
mū / nisi in casu necessitatis: q2 primū in tali casu est p̄ce:
pti: sed in alijs est superogationis. Cum ergo sit duplex Prece:
p̄ceptū legis naturalis. vnum negatiuum de quo in tho: ptum du:
bia dr̄. Qd̄ ab alio tibi oderis fieri / vide ne aliqn̄ alij fa: plex.
cias. Aliud affirmatiuū de quo hic habet̄. i. hoc affirma: Thob. iiij
tiuo negatiuū illud intelligit̄. Uñ Chry. Cum enī due Uie ad
sunt vie q̄ ducunt ad virtutem: scz abstinētia mali / ⁊ ope virtutem.
ratio boni: hāc ponit p istā ⁊ illā significans. hec Chry.
Et istud affirmatiuum ad maiorem perfectionem obli:
gat q̄ negatiuum: ⁊ ideo rationabile fuit vt affirmatiuū
poneretur in noua lege q̄ maioris est perfectionis. Ibi
malū facere interdicimur: hic autē etiā malis bona face:
re iubemur. Quia enim charitas patiens et benigna est / j. Cor. xiij.
nō tantū iniurias proximi fortiter sustinet: sed ei⁹ quoq̄
gratiam benigne preuenit / vt beneficijs ad amorem tra:
hat. Perpende quante perfectionis sit hoc mandatum
cui⁹ est affectus non amantē beneficijs cogi ad amorē?
Unde non ait prout faciunt facite: sed prout vultis vt fa
ciāt vobis facite illis. Qui hāc regulā obseruaret: nullū
offenderet: sicut a nullo vellet offendi. et alijs bona im:
penderet: sicut ab alijs vellet impendi. Qui enī cogitat
vt ea alteri faciat que sibi ab altero fieri expectat: pen
sat nimirum vt malis bona: et bonis meliora exhibeat.
¶ Et declarās isti⁹ precepti p̄coniū ꝯsequenter adiūgit.
[Hoc est enim lex et prophete] id est impletio legis natu
ralis: q2 hec lex naturalis scripta est in corde hominis: ⁊
insita nobis per quam quid sit virtus et vitium dinosci:
mus: ac impletio legis mosayce et prophetice predica:
tionis: q2 nihil dictum videtur q̄ diliges proximū tuum
tanq̄ teipsum: qd̄ tñ ex dei dilectione est faciendū. Qua: Charitatꝫ
si diceret. In hoc vno implētur: ⁊ ad hoc tendunt: ⁊ pro perfectio.
pter hoc sunt: ⁊ hoc docent lex ⁊ ꝓphete: ⁊ oēs sacre scri:
pture: oīa enim precepta ordinantia hominē ad ꝓximū
non sunt nisi quedam conclusiones ex isto principio de:
riuate. Unde Apostolus. Qui diligit proximum: legem Rom̄. xiij.

impleuit. Ubi ꝛ Chry. Breui sermone oīa que saluti ac
fidei nostre erāt necessaria dn̄s ꝯprehēdit: vt ea q̄ nobis
ab alijs fieri volumus/ipsi quoq̄ alijs similiter faciam⁹
In quo mādato vniuersa p̄cepta legis/ac ꝓphetarū cō
sistere dn̄s aperte monstrauit dicendo: hoc est enī lex et
ꝓphete. Nā quecūq̄ lex ꝛ ꝓphete sparsim in oībus p̄ce:
perūt scripturis/in hoc cōpendioso cōtinētur mandato
quasi innumerabiles arborū rami in vna radice. Qui er
go ab alijs nobis nō nisi bona et vtilia fieri volum⁹: ipsi
quoq̄ vicē grē amorisq̄ rependere debemus: vt p̄cepta
legis/ac ꝓphetarū implentes retributionē fidei a dn̄o
Mat.xj. cōsequamur. hec Chry. Jugū ergo dn̄i suaue est/ꝛ onus
eius leue/vt in tā breui regula ei⁹ lex ꝛ p̄cepta ad proxi:
mū cōpleant̄. Nā alio loco de duobus p̄ceptis. s. de dile:
ctione dei et ꝓximi loquēs: non tm̄ ait lex pēdet in his ꝛ
Mat.xxij. ꝓphete: sed addidit tota lex ꝛ oēs ꝓphete. Qd̄ cū hic nō
addidit seruauit locū alteri p̄cepto/ qd̄ ad dilectionem
dei ꝑtinet. Quidā tm̄ volūt q̄ cōprehendat̄ etiā dilectio
dei sine qua non implet̄ charitas ꝓximi: q2 nec ꝓximus
sine deo/nec deus sine ꝓximo diligit̄. ¶ Considera nunc
premissa dn̄i p̄cepta/et vide q̄z rarus sit qui obseruet ea.
Precepti quidē affirmatiui hic in euangelio positi: sc3
oīa quecūq̄ vultis vt faciant vobis hoīes et vos facite
eis: nescio si obseruator aliq̄s possit hodie reperiri. Pre:
Thob.iiij cepti vero negatiui in Thobia positi. sc3 qd̄ ab alio tibi
oderis fieri ne facias alij: ꝛ si sint operarij sunt tm̄ valde
pauci. q2 vt dicit Chry. Nos ecōtrario oīa facimus ho:
minib⁹/que ipsi pati nolumus. Hoc quippe nō solū in se
cularib⁹: sed ꝛ in quibusdā patet religiosis q̄ sepe in per:
sonis et rebus: siue vtiles alijs subtrahendo: siue de inu:
tilibus se expediēdo fratribus suis iniuriā faciunt: sicq̄
in his et ceteris modis varijs cōtra predictum domini
mandatum id faciunt/quod ipsi pati nollent: nec mirum
si in futuro patientur quod nollent. Oratio.

Domine iesu xp̄e/qui docuisti nos facere oībus
miam/ꝛ non iudicare quemq̄: da mihi qd̄ do:
ces pficere/vt tibi ꝑ te valeā cōplacere: horta:
ris nos vt orem⁹: ꝛ vtiq̄ cōferre vis q̄ semp cō
mones vt rogeris. Peto ergo q2 iubes: quero q2 p̄cipis:
pulso quia iniungis. Qui me fecisti petere fac accipere:
qui dedisti querere da inuenire: qui docuisti pulsare/ape
ri pulsanti vt possit intrare. A te habeo desiderare: a te
habeam impetrare. Dona quod offerā: custodi quod exi
gas: vt velis coronare quod prestas. Amen.

¶ De arcta via ꝛ cōclusione sermonis. Ca.xl.

Et q2 multa et admiran
da dn̄s preceperat/cūctisq̄ passioni:
Lu.xiij.et bus suos eē liberos iusserat: ne aliq̄s
Mat.vij. diceret: q2 īportabilia sunt ista ꝑsus
ac dura: arcta via ē ista/ valde diffici
lis obseruatiōis sūt ista mādata: sub
dit monitionē dicēs. Contēdite ergo
go ꝛ sollicite satagite intrare ꝑ angustā portā nō ꝑ latā
Mat.xj. Quasi diceret. Quāuis p̄dicta sunt difficilia et angusta:
tm̄ meritoria sunt/ꝛ introit⁹ ad celestia. Et notāter dicit
Cōtentio contēdite: q2 regnū celorū vim patit̄: et violenti rapiunt
bona. illud. Non enī potest fieri sine conatu magno/ q̄ homo
terrenus fiat ciuis in celo. ¶ Et hec contentio est bona et
sancta: qualis fuit in legione thebeorum: inter quos erat
de gl'iose mortis acceleratione contentio. Sed hodie est
cōtentio de alijs: q2 de maioritate ꝛ excellētia: de acqui:
renda pecunia: de iniuria remordenda: et hm̄oi similia.
¶ Deinde reddit monitionis dicte rationē dicens. Ita
ergo intrate per angustā portā/nō per latā quia lata est
porta et spaciosa via q̄ ducit ad perditionē/ ꝛ multi sunt
qui intrāt per eā. Angusta vero est porta ꝛ arcta via que
Porta an ducit ad vitam/et pauci sunt q̄ inueniūt eā. porta ingres:
gusta. sus est quo ad incipiētes: via progressus est quo ad pro:
ficientes: vel deficientes. Et bene dicit viā ad vitā angu
Via ad vi stam et arctā: aliā vero latam et spaciosam. Nam ieiuna
tam est an re/vigilare: a carnis desiderijs et voluptatibus abstine:
gusta. re: propriam voluntatē non facere: cui non videtur angu
stum et arctum? At vero deliciose manducare et bibere:
ceterisq̄ carnis desiderijs et voluptatibus obedire: ac
voluntati sue in nullo contradicere/ cui nō videtur latū
et spaciosum? Sed heu per latā viam quasi omnes ince:
dimus: et de angusta pauci curamus. Unde Chrysosto.
Qui iussi sumus ꝑ angustā portā incedere: per latā semꝑ
incedim⁹. Et quidē si hoīes seculi latā viā spaciosamq̄
gradiant̄: non valde mirū est. Eos aūt qui vident̄ sustu:
lisse crucē suā: et seq̄ xp̄m per hāc latā ꝛ spaciosam velle
incedere: non tibi prodigiū videatur. Deniq̄ monachi Mona:
cū de monasterijs requirunt: ꝛ de locis habitationū per chos non
cūctantur ante oīa inquirunt: si requies sit in loco: si abū ire per ar:
dent oīa: si aquarum copia confluant. Sed et si de eremo ctam viā
requirat: etiā ibi ante oīa de requie tractāt: et de oportu defiet.
nitate ministerij corporalis. Jā vero si ad aliquē dispen
sationem vocaueris/aut aliquid ministerij diuini iniun:
gere volueris: prima statim sollicitudo ei⁹: et prima ver:
ba eius ista sunt. Si est ibi requies quo eundū est: si inue:
niantur ea que necessaria sunt abundanter: si nihil desit
eorū q̄ lata via et spaciosa deposcit. Quid agis o hō: q̄d
loqueris? Arctam viā et angustā iussus es ambulare: vt
q̄d de requie: vt q̄d de abūdantia percūctaris? Per an:
gustam ianuam transire iussus es: vt quid amplos requi
ris ingressus? Est aliquid ista permutatione nequi⁹: est
aliquid ista peruersitate deterius? Et quidē qui princi:
pibus seculi ministrāt/horū nihil requirunt: sed tm̄ si lu:
cri habeat aliquid temporalis militie eius locus. Quid
si solum esse cognouerint iā nullus refugitur labor: nul:
lū periculū vitatur: nulla indignitas excusatur: seruilia
etiā si ab ingenio deposcātur officia non negabit. Pere:
grinationes quoq̄ lōgissimas periculosasq̄ nō respuet:
contumelias: cruciatus: permutationes tēpoꝝ feret: om:
nia spe lucri. Nec timet ne forte ab ipsa miserabili spe de
cipiatur ac decidat: nec immaturā peregrinis locis mor
tem ꝛ subitam pertimescit: separationem suorum coniun
gis etiam ac liberoꝝ absentiā tollerabiliter patitur: non
patrie: non carorum mollitur affectu: sed desiderio et cu:
piditate pecunie velut amens agitur: et amore eius incē
sus/nihil laboris sentit/nihil doloris itelligit. Nos ecō:
trario qui non pecuniam querimus sed sapientiam: nec
terram: sed celum petimus: ꝛ ad celi diuitias festinamus
quas neq̄ ocul⁹ vidit/neq̄ auris audiuit/que nec in cor j.Cor.ij.
hominis ascenderunt. Hec inquam querentes: ꝛ pro his
celo ipsi vim parantes/inferre de requie corporis percū
ctamur. Uide illis q̄zto miseriores sumus/et molliores.
Quid dicis o hō: quid agis? Celum paras ascendere: et Via dura
regnū celi inuadere: ꝛ interrogas ne qua tibi difficultas ꝑ celo tol:
occurrat in itinere: ne quid in via tibi asperum accidat leranda.
aut laboriosum: et non erubescis: non pudore oppressus
sub terrā temetipsum defodis. Si enim omnia tibi mala
occurrerēt. Si vniuersa tibi pericula iminerent: si conui
tia/si iniurie: si ignominie: si calūnie: si gladius: si ferrum
si ignis: si bestie: si precipitia: si fames: si egritudo: si cun
cta que dici vel cogitari possunt mala super te irruerent
dignū aliquod erat vt non tibi hec omnia pro tātis et ta
libus causis ridenda prorsus et penitus spernenda vide
rentur? Nullis anime metus hic et effeminate. Erit ergo
aliquis ita abiectus: et ita infelix: et ita degeneris animi
vt celum cupiens ascendere: de terrena requie cogitet:
quam non solum requirere: sed etiam paratam recipere
iudeorū est. Non video charissime q̄ aliquis nr̄m vera
et perfecta cupidine celestiū teneat̄. Alioquin oīa q̄ vidē
tur esse grauia vmbras putaret et risum. hec de via lata
Chrys. De via vero arcta sic dicit Grego. Arcta quip:
pe bn̄ viuendi cēsura: nō est ampla via: sed semita: in qua
quisq̄ studiose cōstringit̄/ qui sub preceptorū custodia
sollicite coangustatur. An nō quasi quedā angustia itine
ris est in hoc quidē mundo viuere: sed de mūdi huius cō
cupiscētia nil habere/aliena non appetere/ ꝓpria non te:
nere/laudes mundi despicere: ꝛ pro deo opprobria ama:
re/gloriā fugere/ꝛ despectum sequi/adulatores despice:
re/despicientes honorare/mala nocētiū ex corde dimit:
tere: et erga eos dilectionis gratiam immobilē in corde
retinere. Que quidē oīa semite sunt sed magne: q2 q̄ztum
in hac vita pro ip̄a viuendi custodia anguste sunt/tanto
amplius in eterna retributione dilatātur. Perfecta q̄p:
pe scientia est ꝛ cuncta hec agere: et de suis viribus scire
se nihil posse. Un̄ ꝛ iohannes abbas mōtis synai. Atten:
damus nobisipsis/ne qn̄ arctā et angustā viā ambulare
dicimur/amplā et spaciosam tenentes curramus. Arctā
viam indicabit tibi et lucidabit tribulatio ventris: sta:
tio ad vigilandum in orationibus per totam noctē: men
sura aque/et panis penuria: subsannationes: derisiones:

illusiones: decisio propriarũ voluntatum: ignominiarũ
poculum: passionum et impulsionum patientia: sub de-
spectione esse sine murmuratione: violentia iniuriarũ: le-
sus sustinere fortiter: detractione non indignari: contem
ptus ⁊ vilipensus non irasci: iudicatꝰ humiliari. Beati
post dictam viam ingrediẽtes/ quoniam ipsorum est re-
gnum celorum. hec Johãnes. Non autem te moueat: qꝛ
Mat.xj. hic dicit [angusta est porta/ et arcta via que ducit ad vi-
tam] et dicitur. Jugum enĩ meũ suaue/ ⁊ onus meũ leue:
qꝛ sicut onus dicitur leue in cõparatione ad mercedem
licet in se sit graue: sic presentia incõmoda respectu glo-
rie future. Itaqꝫ lata dici potest hec via: quia ĩ amore ce-
Ro.viij. lestium/ cor dilatat cogitantium. Nã non sunt cõdigne
passiones huius temporis ad futurã gloriam que reuela
bitur in nobis: ⁊ angusta/ qꝛ amorem terrenorum angu-
stat/ ⁊ a terrenis hominẽ alienat. Unde ſm Chry. Arcta
Arcte vie facilitas. est via et angusta/ et nihilominus leuis ac facilis: qꝛ cun
cta aspera vite huius pertranseunt: ⁊ quia ad bonum fi-
nem: scꝫ ad vitam perueniunt. Temporale sudorũ ⁊ per-
petuum coronatorum. Et quia prius sunt laboriosa que
transeunt/ et postea gloriosa que permanent/ maximum
potest laborum esse solatium. Igitur ⁊ si in se difficile sit
quod iubemur: tamen faciendum est vt ad gloriam per-
ij. Tim.ij. uenire mereamur. Qui enim non compatitur/ non conre-
gnabit: nec coronabitur nisi qui legitime certauerit. Et
iterũ. Si quis viã laboriosam existimat/ suam desidiam
accusat. Si enĩ nautis pelagi fluctus: si tẽpestates atqꝫ
hyems agricolis: si vulnera cedesqꝫ militibꝰ: si grauissi-
mi ictus/ plageqꝫ pugilibus/ leues videntur et tolerabi-
les sunt propter spem temporaliũ ac pereuntium cõmo-
dorum: tantomagis cum celũ preparatur in premio/ ni-
hil ex presentibus asperitatibus debet sentiri. Nec aspi-
cias ꝙ via est aspera/ sed quo ducit: nec alia: quia lata est
Preceptorũ dñi facilitas. sed vbi desinit. Hec Chry. Quõ autẽ dñi precepta nobis
non difficilia ⁊ onerosa: sed magis facilia ⁊ leuia esse vi-
deãtur. docet adhuc idẽ Chry. dicens. His ergo que di-
cta sunt ne vltra inobedientiã cõtẽptione foueamꝰ/ ma-
xime cũ premia et voluptatẽ habeant in se/ et vtilitatem
ipsa precepta. Que si molesta et onerosa plerisqꝫ/ ⁊ ingen
tis cuiusdam videntur laboris/ intellige propter xpm te
illa suscepisse facienda: ⁊ qđ videtur esse triste/ iocundissi
mũ iudicabis. Si enĩ cogitationẽ hanc semper habueri
mus/ nihil experimur onerosum: sed ex diuerso plurimã
vndiqꝫ capiemus voluptatẽ. Siquidẽ labor ipse nõ am-
plius labor apparebit: sed quãtomagis intenditur/ tãto
dulcior te voluptuosior fiet. Qñ igitur te cupiditas pecu
niarum/ aliorũqꝫ obsederit consuetudo vitiorum: ipse ad
animã tuã loquere. Tristaris: qꝛ te corporis voluptate
defraudo/ sed letare potius: qꝛ celoꝝ tibi regna ꝓuideo.
Non enĩ propter hominẽ: sed propter deũ ista operaris.
Paululum igitur expecta/ ⁊ videbis ꝗꝫ sit commodum
grande paratum. Disce presentis vite pondera magna-
nimiter sustinere/ et ineffabili apud deum fiducia ac libe
ralitate gaudebis. Si enim ista semper nostre inculcemꝰ
anime/ celeriter ab omnibus illam vitijs subtrahemus.
Unde illud a te ac solum requirit deus: vt aduersus ho-
stem feras inimicitias pro honore regis et tua salute su-
scipias. Itaqꝫ si ei istud obtuleris/ omne iam bellum ipse
conficiet. Ita etiam illa que importabilia nunc putamꝰ
Uirtus vitiosis ardua. facilia prorsus ac leuia amabiliaqꝫ ducemus. Qdiu enĩ
in vitijs permanemus asperam atqꝫ difficilem et omni-
no arduam opinamur esse virtutem: ipsa vero vitia de-
siderabilia prorsus ac dulcia: Sinautem vel breui illa tẽ
pore deseramus/ tunc ⁊ hec horribilia et turpia: et virtꝰ
delectabilis apparebit ac facilis. Hec autẽ ex illis abun
de valeamus addiscere qui vitã suam facta in melius cõ
uersione mutauerunt. Hec Chry. Unde dicit ⁊ Seneca.
Quedã nõ qꝛ difficilia sunt non audemus: sed qꝛ non au
demus difficilia sunt. ¶ Et qꝛ dixit paucos esse q̃ inuen-
iunt angustã portã ⁊ arctã viã/ ne heretici ⁊ ꝑuersi homi-
nes falsitatẽ apparentia virtutũ palliantes/ ⁊ se plerũqꝫ
paucitate commẽdantes se noĩe paucitatis supponant/
et simplices in via dei ambulantes decipiant/ statim sub
iecit dicens. [Attendite].i. attente et diligenter cauete
[a falsis prophetis] vñ Hylarius. Qꝛ paucorũ est inue-
nire arctam viam/ fraudulentiã eoꝝ qui se eam inuenire
mentiuntur exponit: ne ab illa nos impediant. [Attẽdite
inquit a falsis prophetis].i. a deceptoribus hereticis: si-
mulatis hypocritis: falsis fratribus/ religiosis speciem
pretendentibus ⁊ huiusmodi. ¶ Moraliter tres falsi pro- Prophete falsi sũt tres.
phete sunt caro: mũdus: dyabolus. Ille enim dicitur fal-
sus propheta/ qui vnum predicit ⁊ premittit/ ⁊ aliud eue
niens soluit: sicqꝫ homines decipit et fallit. Primꝰ ergo
est concupiscentia carnalis: promittens delectationem/
et soluens eternam afflictionem. Secundus est cupidi-
tas mundialis: promittens sufficientiam/ et soluens fina
lem inopiã. Tertius est dyabolꝰ/ siue superbia secularis
promittens exaltationem/ et soluens futuram abiectio-
nem: quia qui se exaltat humiliabitur. Potest etiam hoc Lu.xiiij.
exponi de omnibus demonibus se in angelos lucis vt iu
stos decipiant transferentes. Unde dicit Johãnes. No- j.Jo.iiij.
lite credere omni spiritui: sed probate spiritus an ex deo
sint. [Qui veniunt ad vos] scꝫ decipiendos [in vestimen
tis ouium] id est sub specie religionis in conspectu homi
num similes iusticie ministris: in habitu humili ⁊ oratio
ne prolixa: in ieiunio arto: in elemosyne largitione: in ver
bis blandis/ ceterisqꝫ religionis signis: quia ꝓ retendũt
simplicitatem: simulant mãsuetudinem: ostentant humi-
litatem: fingunt suam ad populum humilitatem. haben-
tes (ſm apostolum) speciem pietatis/ virtutem aũt eius ij.Tim.iij
abnegantes. vnde subiungitur. [Intrinsecus autẽ] scili-
cet in corde et voluntate decipiendi [sunt lupi rapaces]
quia cum specie virtutis sint induti: vite tamen prauita-
te sunt corrupti: ⁊ ideo magis cauendum/ ne rapiendo di
lanient vos blanditijs ⁊ simulationibus. Unde enĩ ait.
Chry. Nulla res sic exterminat bonum sicut simulatio:
nam malum sub specie boni celatum: dum non cognosci-
tur non cauetur. Ubi Hiero. Et de omnibus quidem in-
telligi potest: qui aliud habitu ac sermone ꝓmittũt: aliđ
opere demonstrant. Sed specialiter de hereticis intelli- Simulatores sunt heretici.
gendum est: qui videntur continentia: castitate: ieiunio:
quasi quadam pietatis veste se circundare: intrinsecus
vero habentes animum venenatũ/ simpliciorum fratrũ
corda decipiunt. hec Hiero. Et quia isti falsi prophete
non possunt cognosci ex apparentia exteriori: ideo osten
dit vnde debeant cognosci: scilicet a fructibus ⁊ operibꝰ
Cum enim alteri sint exterius in conuersatione: alteri in
terius in affectione: et ita difficile cognoscantur: tamen
[a fructibꝰ eorum].i. operibus [cognoscetis eos]. s. fina-
liter: non tamen omnibus licet bona et laudabilia opera
videantur alijs: sed quibusdam et maxima per impatien
tiam eorum tempore persecutionis et aduersitatis: quia
de facili in tempore tentationis recedunt: et pro simula-
ta iusticia pressuras nõ sustinent. Sed vt dicit Aug. Ue- Simulationis malum.
stimenta religiosa sine bonis operibus: non solum reme-
dium habere non poterunt: sed etiam iustum dei iudiciũ
sustinebunt. vt enim dicit Seneca. Malus vbi bonum se
simulat: tunc pessimus est. Igitur vt idem Seneca dicit
quis sis interest: nõ quid habearis. ¶ Deinde probat qđ
ꝓposuit exemplo particulari: qꝛ spine: ⁊ tribuli: ac vitis
et ficulnea cognoscuntur distincte ex fructibus diuersis:
ergo et hoĩes. Nõ enim [colligũt de spinis vuas: aut de
tribulis ficus]. Ubi Chrys. Quod vero dicit hmõi est.
Nihil habẽt mãsuetũ: nihil mite: nihil dulce: vsqꝫ ad pel-
lem sunt oues: ideoqꝫ facilis est cognitio: vt neqꝫ de con-
tingenti dubites. hec Chrys. Nomine spine potest intel-
ligi carnalis concupiscentia que semper ardet: et nunqꝫ
cõsumitur. Nomĩe tribuli spiritualis malicia que plena
est pũctionibus peccatoꝝ. Noĩe vue: feruor vite actiue.
Noĩe ficus: dulcedo vite cõtẽplatiue. Ex cõcupiscẽtia
ergo carnis nõ colligit bona actio que requirit corpꝰ spi
ritui obediẽs ⁊ subiectũ: nec de malicia cordis ꝯtẽplatio
q̃ requirit cor deuotũ et pacificũ: qꝛ in maliuolã aĩam nõ Sapiẽ.j.
introibit sapientia: quo ad cõtẽplatiuã: nec habitabit in
corpore subdito peccatis: quo ad actiuã: que ministerio
corporis exercetur. ¶ Deinde cõfirmat hoc idẽ exemplo
generali: qꝛ sicut vna queqꝫ arbor ex fructu suo cognosci
tur: ita vnusqꝫsqꝫ hõ ex fructibus ⁊ operibꝰ suis cognosci
põt. Ideoqꝫ nõ dixit a folijs eorũ.i. verbis: sed [a fructi-
bus].i. operibus [cognoscetis eos]. Si enĩ verba atten-
dimus: nõ facile boni discernuntur a malis: sed q̃ in ver-
bis nõ discernũtur: in operibus cõprehẽdunt: si fideles
sunt: si mites: si patientes: si humiles: si casti: si auariciam
oderint. et similia q̃ enumerare longũ esset. Cognoscent
ergo falsi prophete a fructibus suis: qñ ⁊ si aliqñ bonum
aliqđ facere videantur. s. elemosynã: orationem: et ieiu-

nium z huiusmodi: tñ q: vel pro lucro/ vel pro laude faciunt/ eorũ simulatio diu nõ põt celari. Quãuis ei inscrutabile sit cor hoĩs/ põt tñ hũano iudicio maxime longo tpe cognosci ex actib⁹ z operibus/ q̃ vocat fructus: quia qualis vnusq̃sq; est: talia dicit/ z operat. Vñ licet mali z vitiosi maliciã suã operiant aliquo tpe et operent bonũ ex genere: tñ nõ est bñ possibile qñ operent qñq; ẽm inclinationẽ sue malicie. Vñ seneca. Nemo põt diu ferre psõ-

Persona ficta diu nõ fertur.

nam fictã/ cito in naturã suã recidunt quibus veritas nõ subest: q̃ aũt ex solido nascũtur/ tpe ipso in meli⁹ pficiũt Detegitur etiã error qñq; tpalis cõmodi tentatione psecutionis tpe: z si fingãt humilitatẽ z bona opa tpe psperitatis cũ honorant: deteget tñ eor supbia/ cũ aduersis tãgunt z honor subtrahitur. Possunt etiã cognosci qñ cõsecuti sunt ea pter que operando laborauerũt: vt dignitates et huiusmodi: q: sepe postmodũ cessant opari. vñ Aug. Quecũq; in factis vel dictis apparere nõ potue-

Tentatio duplex.

rũt tẽtationibus apperiuntur. Tentatio aũt duplex est. aut in spe adipiscẽdi aliqd cõmodum temporale/ aut in timore amittẽdi. Cũ eni aliquib⁹ tẽtationibus ceperint ea ipsa illis subtrahi vel negari/ q̃ isto velamine/ vel cõsecuti sunt/ vel cõseq cupiũt: tunc necesse est vt appareat vtrũ lup⁹ in ouina pelle sit: an agn⁹ in sua. hec Aug. Insup z in hoc cognoscũtur: quia simplices opprimũt: maiorib⁹ detrahũt/ minima redarguũt/ correctionẽ impugnãt/ nõ faciũt quod dicũt/ in dignitatib⁹ se iactãt/ in bonis inceptis fastidiunt/ in aduersitatibus murmurant: et maxime p impatiẽtiã/ in aduersitatibus (vt supra dictũ eo) cognoscũtur. Vbi nota q hõ non loquit ita expresse:

Auis vocem simulans.

nec ita pprie sicut in lingua ppria. Sunt aũt aliqui qui faciũt sicut auis in capola/ q̃ mutat linguã propriã/ z fingit vocem hoim vel aliarum auium. z licet qñ bene fit sibi hoc faciat/ tñ si aliquis eã in pede leserit: vel alibi dolorẽ senserit. vel quicq; cõtra voluntatẽ receperit: statim ad vocẽ propriã reuertitur. Sic multi qñ sunt in psperitate: vel qñ bñ fit eis: mutãt vocẽ ppriã: deũ laudãt: adulationibus seruiunt: sed si sint in aliqua aduersitate/ vel aliquo modo ledant: statim ad linguã propriã: sc; ingratitudinẽ/ impatientiã: et huiusmodi reuertunt. Et bene dixit q ex fructib⁹ cognoscunt. nã [omnis arbor bona] id est homo bon⁹ habẽs voluntatẽ bonã [fruct⁹ bonos] id est opa bona et vite eterne meritoria [facit. mala autẽ arbor] .i. homo habens voluntatẽ prauã [fruct⁹ malos] id est opa mala z demeritoria [facit]. Nã actus interior volũtatis/ causa est immediata act⁹ exterioris. Et ideo vt Amb. dicit. Effectus tuus operi tuo nomen imponit. Unde ẽm Chry. Volũtas est aut que remuneratur pro bono/ aut condemnatur pro malo: opera autem testimonia sunt voluntatis. Et vere ita est/ q: [non potest arbor bona] inquantũ huiusmodi [fructus malos facere. neq; arbor mala] inq̃tum huiusmodi [fruct⁹ bonos facere]. Istud enĩ cõposite intelligendũ est. q: [arbor bona] manens bona [nõ põt fructus malos] z demeritorios [facere: z arbor mala] manẽs mala [nõ potest fructus bonos facere] id est meritorios vite eterne. Et ideo si hõ bonus facit fructus malos iam bonus nõ est: z si malus vult bona operari/ bon⁹ primo fiat. Et vere bona arbor bonos fructus facit: z mala malos: quia [bonus homo de bono thesauro cordis sui] id est de bona intentione et voluntate/ que sicut thesaurus absconditus latet interius in mẽte [pfert bona] verba scilicet et facta [et malus homo de malo thesauro] .i. mala volũtate z intẽtione [profert mala] scilicet verba et facta: quia contrarie cause habẽt contrarios effectus. Nam ẽm bedã. idem est thesaurus cordis qd radix est arboris: et qd de corde profertur/ idem

Thesaur⁹ cordis.

est qd arboris fructus. Unde z Remigius. Thesaurus cordis intentio est: ex qua deus iudicat opera/ vt aliqñ minora maior: aliquando maiora minor merces sequat.

Bone voluntatis laus.

Magnum donum dei est bona voluntas/ et prestantius super omnes res terrenas. Unde augu. Bona voluntas est qua appetimus recte honesteq; viuere: z ad summam sapientiam peruenire. Volũtatem quisq; cum habet bonam: iccirco habet q terrenis omnibus regnis voluptatibusq; omnibus corporis longe anteponendũ sit. Quisquis autem non habet caret profecto illa re: quã prestantiorem omnibus bonis in potestate non constitutis/ sola illi voluntas per seipsam daret. Et iterum. Si desit facultas non queritur nisi voluntas. Hec Augu. Arboris

Arbor's bone partes.

ergo bone radix est voluntas gratia diuina informata: folium cogitatio: flos sermo: fructus opus. Arboris vero male radix est voluntas gratia dei destituta/ cuius cadunt folia/ marcent flores/ putrescunt fructus: que ex bona arbore non possunt procedere. Et merito qd de bono vel malo corde procedit: bonus vel malus debet iudicari fructus. Ex abundantia eni bonitatis vel malicie cordis que intus latet/ os exterius loquitur verbum dictionis et operis. Ex interiori eni homine procedit exterior effectus: tam in verbis q̃ in factis: ac verbũ et factum exterius testimoniũ cordis est/ et significatiuũ conceptus

Verba p factis ponere.

interioris. Per oris enim locutionem vniuersa que dicto vel facto: vel cogitatu de corde proferuntur/ dñs voluit significare. nã moris scripturarũ est verba p factis

Esaye. xxxix.

et rebus ponere. vnde de Ezechia. Non fuit verbum qd nõ ostenderit eis ezechias in domo sua. Qui vtiq; rerum et non verborum chaldeis reuelauerat archana. De ore aũt hic specialiter exemplificat: quia per os cor maxime manifestatur/ eo q verba in signis primatum tenent. ẽm Augu. De⁹ autem ẽm os omnia cordis dijudicat: qui ex

Oris locutio.

qua intentione verba procedunt non ignorat. Et notanter dicit [ex abundantia cordis os loquitur] quia plus intus est q̃ effunditur. Sicut fumus ab igne surgit: sic olla ebulliens redundat. Vñ chry. Naturalis eni cõsequetia est: vt cum intus abundat nequitia effluant oretenus verba nequam. Quare cũ audieris hominem perniciosa et inhonesta loquentem: non tantam puta in eo latere nequitiam quanta verbis eius exprimitur: sed multo ampliorem cõijce esse fontem. Quod enim exterius dicitur superfluũ est eius qd intus est. Lingua quidem confusa multotiẽs nõ repente effundit nequitiam: cor aũt nullũ hoim habens testẽ sine timore quecũq; vult parit mala dei eni non multa cura est ei. Hec sententia et similitudo de arbore hic ponit cõtra hypocrisim/ specialiter scribarũ z phariseorũ: sed infra etiã ponit contra eorũ maliciã et blasphemiam/ qua dicebant xpm in beelzebub eijcere demonia. Et ne tepidi putent se esse immunes a pena: q: a malo abstinent: aliena nõ rapiũt: sine querela viuũt: tñ bona nõ agunt: proximis nõ cõpatiuntur: sua egentibus nõ tribuũt: ideo additur [ois arbor q̃ nõ facit fructũ bonũ excidet] .i. sententia iudicis a cõsortio oĩm bonorũ et numero fideliũ separabitur/ z sentẽtie executione ab angelis messorib⁹ [in ignẽ] eternũ gehẽne [mittet] vbi minatur dñs infructuosis penã dãni: q: excidentur a terra viuentiũ/ z penã sensus: quia mittentur in ignẽ eternum. Nec exprobrabit dñs q mala fecerit: sed q bona nõ egerunt dicẽs. esuriui z nõ dedistis mihi mãducare zc. Et

Fructus cordis: oris: z operis.

sciendũ q fructus cordis sunt contritio: diuine legis meditatio: bñficiorum dei recordatio: mortis memoratio: proximi cõpassio. Fructus oris orõ: predicatio: gratiarum actio: consilium: fratris errantis correctio: ignorantis instructio. Fructus operis sunt penitentia: elemosyna/ obedientia/ obsequiorũ diligentia/ difficiliũ tolerantia. Sed ne putemus ad fructus iam pertinere/ si quis dicat domine/ domine: et ex eo nobis arbor bona videat esse subiũgit. [Quid aũt vocatis me dñe/ z nõ facit q̃ dico?] quasi vellet dicere hypochritis et specialiter scribis et phariseis. Vos estis arbores habentes folia sine fructu: z verba sine ope: z ideo maledicti tales sunt sicut salices habẽtes folia similia oliuis: sed fructu carentes. Tantũ eni est inter dicere z facere/ q̃tum inter folia et fructus. Deinde ostendit q ad salutẽ non sufficiũt verba cõfessionis: sed q exigitur executio diuine volũtatis dicẽs [non ois q̃] verbotenus noie tñ [dicit mihi dñe dñe] confiten-

Confessio fidei sine operibus.

do fidẽ catholicã [intrabit in regnũ celorũ] cõfessio eni dei sine operibus nõ sufficit ad salutem: quia talis fides mortua est: sicut illor qui deũ ore confitentur: factis aũt negãt. Sicut modo plurimi in orõne positi verboten⁹ et noie tñ dicũt: dñe dñe: cor aũt eorũ longe est a deo. Hypochryte etiã dicũt hoc facto sanctitatẽ exterius simulãtes corã populo. Sed qui facit volũtatẽ patris mei qui in celis est/ ipse intrabit in regnũ celorũ. Hi eni sunt fructus boni z bone arboris. sc; facere voluntatẽ pris/ cui⁹ faciende seipsum prebere exemplum dignatus est. Quid eni meriti est dño dicere: domine domine. Nunquid dominus non erit nisi fuerit dict⁹ a nobis? Vere dicere domine dñe/ vel dñs iesus: est corde credere: ore: confiteri: operibus attestari. Nã vnũ sine alio negare est. vt eni ait

Aug. Credere in deū est credendo amare ꝛ diligere/ credendo in eū ire/ ꝛ eius mēbris incorporari. Et notandū ꝙ hec videntur immediati⁹ facere voluntatē dei: scꝫ sup oībus agendis/ sustinendis/ ꝛ habēdis ei se cōformare/ et inde quies mentis: faciē dñi oīa intuentē semp vt presentem intueri/ et inde reuerentia/ pudor/ et disciplina intus et extra: bonitatē gratuite liberalitatis dei libenter cōsiderare: sepius actualiter aduertēdo: inde amor gratuit⁹ ꝛ cōfidentia de futuro: semp attēdere ad edificationē ꝓximi: oē verbū ꝛ op⁹ ꝓmeditari: sepi⁹ flecti. ¶ Et ne decipiamur nō solū noīe xp̄i p eos qui nomē ꝛ non facta habent: sed etiā quibusdā factis ꝛ miraculis adiungit/ ꝛ dicit. [Multi dicent mihi in illa die] notabili et famosa/ terribili impijs/ ꝛ blanda pijs: scꝫ die extremi iudicij: qꝛ fm Chry. Loquētur corda/ ꝛ tacebunt ora. qꝛ nō persona interrogaꝛ: sed cōscientia discutiꝛ: vbi nō erūt testes adulatores/ sed angeli veraces [Dñe dñe: nōne in nomine tuo] .i. in virtute ꝛ inuocatione noīs tui [ꝓphetauimus] id est ꝓpheticū sermonē ꝓtulim⁹/ ꝛ occulta denunciauimus [ꝛ in noīe tuo demonia eiecim⁹] ab obsessis [ꝛ in nomine tuo virtutes multas] .i. miracula [fecim⁹] his similes sunt bene docētes/ ꝛ male viuētes. vbi Chry. Illi qꝛ pe: qꝛ contrariū expectationis sue finē videbūt: qꝛ h̄ fuerunt mirabilia faciendo cōspicui: ibi aūt si intelligēt puniēdos quasi stupētes dicent atqꝫ mirantes. [Dñe domine: nōne in noīe tuo ꝓphetauim⁹] queadmodū nobis aduersaris mō. Quid sibi vult nouus iste finis/ nec a nobis aliqñ preuisus. ¶ Deinde subijcit sententia iudicis tales reprobantis et abijcientis. [Et tunc] inquit [cōfitebor] et dicam illis [nunqꝫ] in predestinatione [noui vos] : scꝫ noticia approbationis/ sed reprobationis. Illos eni de⁹ dr̄ scire quos approbat: illos vero nescire quos in sua dilectione nō approbat. vñ Aug. Scit reprobos quos cognoscēdo iudicat/ nō aūt approbat voluntatē q̄ ab ipso discordat. vñ ꝛ Beda. Nō scientia scripturarū deo notū facit quē operū iniqtas obtut⁹ ei⁹ ostendit indignū. Et tandē eos ꝓpter opera iniquitatis abijciēdo subiungit: [discedite a me] bonos glorificātes [q̄ opamini iniqtatē discedite] .i. diuisi p iniquitatē/ cedite in eternā damnationē: non ergo cognoscit nisi eū q̄ operaꝛ equitatē a deo qui vbiqꝫ est iubentur recedere: qꝛ licet sit vbiqꝫ p presentiā deitatis/ non tñ vt obiectū beatitudinis. Dicit aūt in presenti qui operamini: quia affect⁹ malus adhuc remanet in eis. vñ Hiero. Nō dixit q̄ operati estis iniqtatem: ne videref tollere penitentia/ sed q̄ operamini: hoc est q̄ vsqꝫ in p̄sentē horā cū iudicij tp̄s aduenerit: licet nō habeatis facultatē peccandi/ tñ adhuc habetis affectū. vñ et Chry. Nō dicit qui operati estis: sed q̄ opamini: qꝛ iniqui post mortē nō desinūt esse iniq: qꝛ ꝛ si peccare nō possunt/ peccandi tñ voluntatē nō amittūt. Nā mors aīam quidē a carne separat: aīe aūt ꝓpositū nō imutat. Igiꝛ vt ait Chry. Voluit dñs hoc loco asserere ꝙ fides absqꝫ operū sanctitate nīl valeat: ꝛ nō modo fides/ sed ne ipa q̄dem cuiplā mirabilia ꝓfutura sint si ea operatus fuerit absqꝫ possessione virtutum: qꝛ neqꝫ fides/ neqꝫ mirabilia quicqꝫ valent si non assistat vita: ꝛ iterū nusqꝫ in opere signor ꝛ mirabiliū beatitudo poniꝛ/ sed in expletione mādatorū et perfectione. Qui signorū ꝛ mirabiliū indicijs probari vult/ nō pōt probus videri. Vita enim et actus probi etiam sine signis ꝛ mirabilibus merenꝛ coronam/ iniqua aūt conuersatio etiam si signa ꝛ prodigia fecerit/ supplicia nō euadet. hec Chry. ¶ Notandum ꝙ hic miraculorū operatio qñqꝫ prouenit ex merito inuocantis nomen dñi/ qñqꝫ ex merito illius super quē inuocaꝛ/ quandoqꝫ nec ex merito hui⁹/ nec ex merito illius: sed ob vtilitatē assistentiū/ vt videntes hoc deum honorēt: ꝛ in xp̄m credant: qñqꝫ ad dānationē inuocātis ꝛ presentiū/ vt videntes non videant/ ꝛ videntes ceci fiant: qñqꝫ etiā in elationē ꝛ vanā gloriā extollit: vel aliquo alio modo facienti nocet: nō mireris ergo si qñqꝫ iniqui prophetēt aut miracula faciāt: qꝛ iste sunt gratie dei gratis date/ que dantur principaliter ad communē vtilitatē ecclesie/ et raro ad vtilitatē singular[ ] ꝑsone: ꝛ ideo aliqñ p malos hoīes a deo nobis danꝛ ad inuocationē noīs xp̄i. non propter merita inuocantiū: sed ad declarationem virtutis xp̄i/ ꝛ cōfirmationē fidei: licet ipsi inuocātes sint mali: sicut bona elemosyna aliqñ daꝛ a bono dño/ mediante malo seruo. Bonum ergo sectemur: malum omne vitem⁹: totoqꝫ

Corda loquēꝛ i die iudicij.

Scire et nescire dei.

Discedere a deo.

Operanꝛ adhuc volūtate dānati.

Miraculoꝝ operatio non iustificat.

affectu preceptis celestibus obtemperemus/ ac talibus officijs cogniti dei simus. agēteſqꝫ potius q̄ð vult ꝙ q̄ð pōt gloriemur. ¶ Et qꝛ dñs repellit ipm cōfitētes/ ore et opere legē suā nō implentes/ concludit inutilitatem auditus vbi nō sequiꝛ op⁹: ꝛ ammonet nos vt xp̄i doctrinā opere impleam⁹/ ne cū operarijs iniquitatis ab eo discedamus: qꝛ inutilis est legis auditio/ nisi sequatur operis impletio. Vñ cōcludit totū sermonē/ cui⁹ cōclusio ꝙ terribiliter inferatur valde attendendū est [oīs ergo] inde nullo exclusio [qui audit] aure interiori intelligēdo [verba mea hec] que locut⁹ sum in aperto [ꝛ facit ea] affectu charitatis opere adimplendo [assimilabitur viro sapienti] sibi in futurū prouidenti [q̄ edificauit domū suā] .i. bonorꝫ operꝫ constructionē [supra petrā] .i. xp̄m: oīa opera sua faciens ꝓpter ipm: talis enim facit opera bona de genere et recta intentione/ que duo requirunꝛ ad impletionem legis euangelice. Non eni quisqꝫ firmat que audit vel percipit/ nisi faciendo ꝛ opere implēdo. Et qꝛ petra est xp̄s/ ille i xp̄o edificat qui q̄ð ab illo audit facit. [Descendit pluuia] .i. tentatio carnalis lasciuie ꝛ cōcupiscentie [venerūt flumina] mūdane cupiditatis ꝛ auaricie [flauerunt venti] dyabolice vanitatis et superbie [et irruerunt] per impetuositatē ꝛ importunitatem tentationum [in domū illā] .i. edificiū virtutū in xp̄o cōstructum: sed non diruerūt eā [nec cecidit] a stabilitate virtutis succūbendo tentationibus istis [fundata enim erat] finaliter/ radicaliter/ ꝛ perseuerēter per fidē/ spē/ ꝛ charitatem [supra firmā petrā] ꝛ solidā. s. xp̄m non in terrenis. Tangiꝛ ergo hic triplex tentationū differētia: in qua significanꝛ et consistūt oīa tentationū gñā: pōt etiam dici ꝙ quedā sunt tentationes voluptatis et concupiscentie carnalis: q̄ designanꝛ in pluuia q̄ guttatim cadit ꝛ emollit: alie sūt aduersitatis ꝛ tribulationis: q̄ significanꝛ per flumina: q̄ cum impetu veniunt: alie sunt persuasionis: siue per minas: siue per blandicias humanas: siue per suggestiones dyabolicas: q̄ designanꝛ per ventos: horū autē omniū q̄ ꝓsperitatib⁹ induciꝛ aduersitatib⁹ frangitur. Quorum nihil metuit qui fundatā habet domū supra petrā. s. xp̄m cui innititur in obseruatione preceptorꝫ. i. q̄ nō solum audit precepta dñi: sed etiā facit: ꝛ his omnibus periculose subiacet qui audit et non facit: non eni quisqꝫ stabile fundamentū habet: nec firmat in se q̄ dñs ꝑcipit: vel ipse audit nisi ea fecerit. Vñ cōsequenter ait. Et per oppositum [oīs q̄ audit verba mea hec] supradicta [ꝛ nō facit ea] sꝫ cōtemnit [sillis erit] in culpa [viro stulto] ꝛ malo [q̄ edificauit domū suā] .i. edificiū operū suorū [supra arenā] .i. amorē terrenorū mobile ꝛ instabile fundamentum. q̄ð facit oīs q̄ cōtemptis celestib⁹ nō cessat inhiare terrenis: ꝛ q̄ intētionē suā sup aliud ꝙ sup ipsum deum ponit: quia oīs creatura mutabilis est. Arena cupiditati terrenorū cōparatur: qꝛ sterilis: sic q̄ amat diuitias frui non pōt: qꝛ fluida: sic transeunt oīa velut vmbra: qꝛ fluctib⁹ cōcussa sic in mundo est pressura. Itē per arenā cōgregationem malorū significat: qꝛ innumerabilis ꝑ multiplicitatē: qꝛ discoherens p dissensionē: qꝛ sterilis ad bonorū multiplicationē: ꝛ ideo sequiꝛ casus i peccatū [qꝛ venerūt] supra dicta mala tentationū [ꝛ irruerūt] subito impetu ꝛ simul [in domū illā] male fundatā [ꝛ cecidit] p culpā [ꝛ facta est ruina ei⁹ magna] qꝛ ruit vsqꝫ in gehennā. Primo ruit in foueam culpe: ꝛ postea in foueam gehenne q̄ est ruina magna: qꝛ omnino irreparabilis oīs conscientia q̄ spe fixa in deo non ꝑmanet: in tentationib⁹ subsistere nō valet et tāto ampli⁹ agitaꝛ: q̄to plus in his q̄ mundi sunt a superioribus disiungiꝛ. Vbi Beda. Manifestum est: qꝛ ingruēte qualibet tentatione: mox ꝛ vere mali ꝛ ficti boni peiores fiūt: donec ad extremū perpetuā labanꝛ in penā vbi ꝛ Chry. Et facta est inde ruina ei⁹ magna. Neqꝫ eni exiguarū leuiūqꝫ rerū periculum est: sed de anime discrimine: de immortalibus supplicijs: deqꝫ celestis regni amissiōe res agiꝛ. hec Chry. Nec tñ semp audiens verbū dei ꝛ nō faciens: cadit in illā periculosā ruinā: sed duplici distinctione opus est. Vna ex parte audientis: qꝛ is q̄ audit verbū dei: aut omittit facere ex contemptu: ꝛ tunc locū habet similitudo ꝓposita: aut ex fragilitate: et tunc nō. Alia est ex parte verbi dei: quia ea verba que qꝫ audit: aut sunt v̄ba necessitatis ad salutē sicut ꝑcepta euangelica: ꝛ tūc silitudo habet locū: aut sunt verba cōsilij et supererogationis: ꝛ tūc nō: nisi inquantū ad perfectos.

Tentationum tria genera.

Ruīa malorum.

¶ Moraliter domus iusti cui⁹ edificatio est bona cōsciētia/pertinet ad bonoꝝ operū pfectionē:fossio ad contemptū terrenoꝝ siue paupertatē:fundatio ad meditationē celestiū ⁊ amorē.impulsio ad tentationum impugnationē.immobilitas ad finalē perseuerantiā. Domus impij est mala cōscientia.de qua in michea. Adhuc ignis in domo impij/cui⁹ terrena edificatio ptinet ad terrenorum amorē fundamēti priuatio ad mētis instabilitatē:fluminis inundatio ad carnaliū delitiarū fluxibilitatē. casus celeritas ad peccādi pnitatē.ruine magnitudo ad eternā dānationē.dom⁹ etiā cōcutitur in tentatione/ inclinatur in delectatione/cadit in cōsensu. Et est casus magn⁹ in consensu/quia sic cadit a gratia:maior in opere/ q: sic cadit a vita:maximus in obstinatione/q: sic cadit a misericordia. Sapiens ergo qui audita opere cōplet ⁊ pficit structurā firmā erigit:q: per cumulū bonoꝝ opeꝝ deus gratiā dat:q nostra merita absq ruina casus consolidat et cōfirmat. Per gratiā ei bene operando meremur pseuerantiā in bono/vt spirituale nrm edificium in petra fidei fundatū:per spē erectū:per charitatē solidatum:nec pluuia/nec fluminibus/nec vētis poterit euerti/xpo gratiā suā donate.stultus vero q audit ⁊ non operat:sed audita dissimulans obliuiosus auditor fact⁹ tanq̄ sup arenam opus edificationis impēdit:et quia aure pceptum opus non firmat/statim tentationibus superuenientib⁹ ruit et euanescit. Nō eni auditores legis iusti sunt apud deū:sed factores. Sunt autē tria genera hoim edificantiū. Sunt eni qui amāt solū deū:⁊ hi edificāt aurū/argētū:⁊ lapides pciosos.in amore virtutis aurum.in cognitione veritatis argentū.in cooperatione boni operis lapides pciosos. Sūt alij qui amāt quedā pter deū/ tñ nil cōtra deū nec aliquid plus q̄ deū. ⁊ in his fundamentū quidē manet:q: amor dei non destruitur: tamē q: ex affectu eoꝝ q pariter amant qdā corruptio contrahit:lignū et fenū:⁊ stipula supedificatur:in ligno peccatum illiciti operis:in feno sine opere peccatum praue delectationis: in stipula peccatū illicite cogitatiōis. Sunt alij q amāt quedā cōtra deū:et in his oīno destruit fundamentū:q: amor dei esse non pōt/vbi vel solus vel summus non est. Igitur ad pmos pertinet laudari et saluari:ad secūdos corripi ⁊ liberari.ad tertios argui ⁊ dānari. Item super fundamentū fidei quidā edificant aurū cōtemplationis quidā argentū pdicationis.quidā lapides preciosos bonorū operū. Isti quidem saluant ⁊ merito fundamēti et bonorū operū. Alij vero edificant ligna.s. amorem ardētiorē tpaliū. Alij fenū: sc3 fimū delectationū carnalium alij stipulā:sc3 ociosorum verborū ⁊ operū infirmorum. Isti etiā saluant merito fundamenti/ ⁊ tamen quasi per ignē quo exurit edificiū tanto fundamento nō ydoneū. Deinde ad conclusionē oīm pcedentiū subiūgitur. Et factū est cū consummasset iesus verba hec .sc3 sermones istos in monte habitos q bñ dicunt cōsummati: q: nihil iperfectiōis habet:⁊ oīa saluti necessaria continēt admirabant turbe sup doctrina ei⁹ ⁊ de excellentia sapientie ei⁹:q: nunq̄ sic homo est locut⁹:⁊ bñ admirabant:q:(vt ait Chry.) Quicqd digne laudare nō possumus admiramur.vbi ostendit eminentia doctrine xpi:q: admirabantur turbe/eo q eminētissimas virtutes docebat: ⁊ imperfectionē legis supplebat:⁊ nō solū terrena bona sed celestia bona promittebat/ac doctrinam suā mirabiliter cōfirmabat.vñ causam admirationis subdit dicēs. Erat eni docēs eos sicut potestatē habens :sc3 per seipsum in sermone pferendo consilia pceptis: ⁊ q minus videbant in lege addendo obscuritates legis explanando in iure cōdendo:⁊ ad libitū suum sicut auctor: ⁊ conditor iuris sui mutando/vel illud sicut nemini subiect⁹ cū vellet reuocando. vel sicut potestatē habēs infirmos sanandi ⁊ miracula faciendi. vel sicut potestatē habēs imprimendi et corda audientiū ad se conuertendi non sicut scribe et pharisei eorū qui eas q p legē didicerāt pcepta populis dabāt:nec eis aliquid de his mutare licebat. Sicut nec etiam moyses aliud q̄ dñs iusserat potuit loqui: et nihil de pceptis eius mutare vel subticere. vbi Chry. Admirabant vero eius inter multa alia pcipue potestatē: non eñ quasi ex alterius psona pcepta ponebat/sicut moyses fecerat et pphete:sed fere vbiq se indicabat esse q imperādi auctoritatē teneret. Deniq cū pcepta ipsa sanciret sepe dicebat/ego aūt dico vobis:⁊ terribilis illius iudicij faciens mētionem se monstrabat esse iudicē/de premijs atq supplicijs.hec Chry. Cōspice nunc ⁊ cōsidera dñm iesum in sermone isto quō affectuose/ benigne/⁊ efficaciter loquitur auditorib⁹:⁊ eos ad actus virtutū inducit. Cōspice etiā discipulos quō reuerenter/humiliter: et cū tota mentis intentione eū aspiciunt/et verba illa mirifica auscultant:et ea memorie cōmendant:⁊ cū iocūditate magna/tā in verbis q̄ in aspectu fruuntur:erat eī speciosus forma p filijs hoim:⁊ diffusa est gra in labijs suis.in hac eni cōsideratione iocūderis ⁊ tu aspiciēdo ⁊ auscultādo ac si eū videres/⁊ loquentē audires:⁊ approximādo eis si forte vocat⁹ fueris/⁊ imorando ibidem vt dñs tibi dabit. Deinde cōspice eū vna cū discipulis de mōte descendentē/⁊ cū eis familiariter etiā per viā eundo loquētē:⁊ quō ille simpliciū cetus gregatim sequit eū/nō curiose ordinati:sed sicut pulli post gallinam/⁊ quilibet vt melius audiat magis eidē nititur appropinquare: sequere ⁊ tu preciosum illum thesaurū:vel a longe/si forte mica vel reliquias aliquas inde cadentes post tergum tam pij magistri valeas colligere. Oratio.

Domine iesu xpe clementissime/fac me p arctā viam iusticie et angustam portam penitentie intrare ad aulā salutis ⁊ vitam glie. Doce me vitare deceptorum fallaciā:⁊ da mihi imitari spūalis ouis simplicitatē et innocentiā:fac me radicem cordis celo nō terre affigere: ne in folijs verboꝝ tm/sed potius in fructibus bonorū operum fidelis merear inueniri. Fac vt voluntatē patris celestis faciam:⁊ verba tua audiens opere adimpleam: vt in te firmatus nullis a te separer tentationibus. Amen.

¶ De curatione leprosi. Capitulum.xlj.

Lege ergo euangelica in monte data: consequenter ponit eius cōfirmatio p miracula:q: boni magistri ē doctrinā sua cōprobare per fctā cū itaq cōpleto sermone dñs descēdisset de mōte/secute sūt eū turbe multe ppter quaꝝ edificationē/⁊ rogati populi deuotionē mouebat ad faciendū miraculum. vñ hiero. post pdicationem atq doctrinā signorū offertur occasio: vt per virtutum miracula pteritus apud audientes sermo firmet. ⁊ Chry. Post sermonē imediate pcedit ad miracula/vt verbis pcedētibus auctoritatē pstaret: vt mirabilis in verbis/ mirabilis appareret i opere. Et theophil⁹. Doctrine autē operationē immiscuit:nisi eni ostenderet miracula ei⁹ sermoni nō crederetur. Sic et tu post doctrinā operare: vt non sit in te vacu⁹ tu⁹ sermo. ¶ Mystice. Cū descēdisset iesus de monte .s. diuine excellentie in valle humilitatis manendo qd erat: assumendo qd nō erat:tunc eī de mōte descendit/qñ se exinanivit formā serui accipiēs:tūc post descēsum secute sūt eū turbe multe q: nisi deus descendisset hō ad sequelam suā nō ascēdisset:q: magna gloria ⁊ dignitas est homini sequi hūc dñm:⁊ sm Aug.primo leprosum mundauit. vt ex hoc appareret nouū testamētū in mōte datū. ⁊ grām euāgelij supra legē esse q leprosum excludebat non sanabat. videt aūt hic contrarietas in eo qd matth. dicit cū descendisset de mōte. Lucas vero dicit cū esset in vna ciuitatū.ad hoc dicendū sm glo. q post descensum de mōte fuit aliqd interualli anteq intraret ciuitatē: et in illo interuallo fuit sanat⁹ leprosus.qd matth. suo loco ponit. Lucas vo dicit cū esset in vna ciuitatū.s. capharnaū/q: erat ibi ppe ad leucā ⁊ dimidiā cōtra orientē leprosus ergo veniēs nō tā passib⁹ corporis/ q̄ fide cordis genu flexo pcidēs in faciē suā adorabat eū cū humilitate corporis ⁊ rogauit eū cum orone oris. vbi tria ista concurrūt.s.fides/hūilitas/oratio/nihil negat a deo procidit in faciē sicut humilis maculas suas non tegens:sed humiliter cōfitens ⁊ publicans.ideo exaudiri meruit et mundari.sic ⁊ tu humilieris vt exaudiri et mundari merearis. vñ Ambro. Quia in facie pcidit humilitatis est et pudoris/vt vnusquisq de vite sue maculis erubescat: sed cōfessionē verecūdia nō repressit:vulnus ostendit:remediū postulauit. Adorabat ergo eū dicens dñe p quē oīa facta sunt si vis potes me mūdare volūtas tua op⁹ est:et opera tue voluntati obediūt.non dixit munda me: sed in voluntate ei sicut deo potestatem et auctoritatem

Marginalia (left column): Mich. vj. — Casus in consensu opere ⁊ obstinatione. — Rom. ij. — Edificantium tria genera. — Potestas domini.

Marginalia (right column): Mat. viij. Mar. iij. ⁊ Luce. v. — Miracula post doctrinam.

curādi tribuit/ꝛ ei totū cōcedit:quasi diceret/quicquid vis potes sicut oīpotens. vbi Titus. Addiscam⁹ ex ꝟbis leprosi corporaliū infirmitatū medelā nō querere:sed diuino beneplacito totū cōmittere/qui nouit oportuna: et omnia iudicio disponit. Leprosus ergo cōfitēdo in christo diuinā potētiam/ꝛ potestatꝭ auctoritatē:ac suā ostēdendo fidem/ꝛ deuotionē:meruit curationē. [Jesus eñ misertus eius] per cōpassionē ꝛ affectū:ꝛ [extendēs manum suam] quod fuit liberalitatis contra auaros [tetigit eum] quod fuit hūilitatis cōtra supbos [dicēs volo]. qđ fuit pietatꝭ ꝯ inuidos [mūdare] qđ fuit ptātis cōtra incredulos. ¶Ubi notādū ꝙ leprā corporalē qnqꝫ modis curatā legim⁹. Prio ꝑ ablutionē:sic ptꝫ ī naamā:ꝛ significat lachrymarū effusionē. Scđo ꝑ ostēsionem: sicut patet in decē leprosis q̄ eundo ad ostēdēdū se sacerdotib⁹ mundati sunt:ꝛ significat confessionē. Tertio per separationē:sicut patet in maria sorore moysi:ꝛ significat excōicationē q̄ instar cauterij debꝫ esse medicinalis Quarto per inclusionē:sicut patet in manu moysi que de sinu extracta leprosa apparuit:sed in sinū reposita curata fuit:sic multi qui in seculo spiritualiter erant leprosi mundanť claustrū ingressi. Quinto per tactum:sicut patet hic vbi man⁹ xp̄i carnē leprosi tetigit ꝛ mūdauit. Ubi notādū ꝙ triplex est dei tact⁹ valde virtuosus.s.tactus pure corporalis:ꝛ tactus pure spiritualis:ꝛ tactus ꝑtim corporalis/ꝛ partim spiritualis. Tactus pure corporalis est:in quo ꝛ quod tangit:ꝛ quod tangitur est pure corporale:ꝛ iste fuit in christo valde virtuosus: quia omnē infirmitatē sanabat vniuersaliter:sicut de multis patet ī euangelio. Tactus partim spūalis/ꝛ partim corporalis est/in quo quod tangit est spiritus:sed quod tangitur est corporale vel spirituale:ħ est tact⁹ tribulatiōis: et iste tactus est silr valde virtuosus. Ualet nāqꝫ ad ꝯstringēdū peccatorū duritiā:ꝛ ad reprimēdum carnis cōcupiscentiam:et ad ꝓbandū iustorū patiētiam. Tactus pure spiritualis est:in quo et quod tangit/et quod tangiť est spiritus:ꝛ hic est tactus interne inspirationis: ꝛ iste similiter est valde virtuosus. ¶Uirtus autē eius ad septem effectus est ſm septem dona spiritussancti. Prim⁹ effect⁹ est boni ꝓpositi inspiratio siue cōceptio : et hic pertinet ad donū timoris a quo concipitur spiritus salutꝭ. Secūdus est per gratiā peccatorum remissio:et hic poterit referri ad donū pietatis.ſm illud Dañ. Peccata tua elemosynis redime. Terti⁹ est vtiliū siue necessariorū ad salutē instructio:ꝛ hoc referť ad donū sciētie que docet recte cōuersari. Quart⁹ ē ad bene operādū/ꝛ ardua aggrediendū roboratio:ꝛ ħ q̄ꝫtum ad donū cōsilij qđ respicit maxime opa superogatiōis. Quint⁹ effect⁹ est in tribulatiōe cōsolatio:ꝑ quā aīa fortificať ad tolerādū aduersa et ħ q̄ꝫtum ad donū fortitudinis que precipue attendiť ī tolerantia aduersorū. Sext⁹ est charitatis ꝛ dilectionis dei inflāmatio:et hoc q̄ꝫtū ad donū intellect⁹ q̄ docet intelligere.i.int⁹ legere dei beneficia:per que aīa in ei⁹ amorē accendiť ꝛ inflāmať. Septim⁹ est a terrenis eleuatio/ꝛ celestiū cōtēplatio:et hoc q̄ꝫtū ad donū sapiētie q̄ ē de eternis.s.donis q̄ sursum sunt sapere:nō q̄ sup terrā. [Et ꝯfestim mūdata est lepra ei⁹] ad dñi imperiū ꝛ volūtatē statim est opus secutū ſm Cyrillū. Ista dictio cōfestim tardi⁹ ꝓferť cū op⁹ sanatiōis fuerit factū:cum aūt ħ magna appareat dñi ptās/nō mior ei⁹ declarať humilitas Leprosum eñ quē lex ex castra exijciebat:quē scribe ꝛ pharisei vix respicere dignabanť/ipse tāgere nō recusauit:nō solū ꝓpter occultū rei mysteriū:sed vt nobis formā humilitatꝭ preberet/et cōpassionis exēplū:ne q̄s hominē ꝑ quacūqꝫ corporis maculatione/ vel infirmitate sperneret vel abhorreret. Itē tetigit eū/vt se nō esse sub lege:sꝫ supra legē q̄ leprosū tāgere ꝓhibuerat:nec seruū: sed dominū legꝭ ostēderet : q̄ cū ſm legē ambulasset:etiā supra legē sanaret eos quos remedia legis non sanauerant. Item vt lepra q̄ cōtaminare tangentē solebat/ecōtra tactu dñi fugareť/ꝛ recederet: neqꝫ eñ man⁹ a lepra facta est īmūda:sed corpus leprosum a manu tactum est mundatum. Lex nāqꝫ que facere non potuit vt lepra tāgentē non sordidaret:ideo lepram tangi ꝓhibuit:non vt leprosi non sanarenť:sed vt tangentes nō inquinarentur nō aūt inquinari a lepra potuit q̄ eā mūdauit: ꝛ iō q̄ꝫuis litterā legis soluerit:tamē ꝓhibitioni legis nō obuiauit Nec ꝓpositū ei⁹ soluit. Qꝛ non erat ꝓhibitum tāgere leprosum ei qui ex tactu suo poterat curare eum : sicut helyas et helyseus nō fecerūt cōtra legē tāgēdo mortuum ad resuscitādū. Licet etiā dñs posset solo ꝟbo curare leprosum/tñ apposuit manū:qꝛ humanitas xp̄i erat quasi instrumētū ipsius diuinitatis:ꝛ ideo sicut artifex mediāte instrumēto operať/sic virt⁹ diuina in christo ꝑ applicationē humanitatis aliqua faciebat:vt eā cōiunctā diuinitati declararet. Et precepit ei dñs ꝙ miraculū factum nemini diceret/ne iactāter se sanatū esse ꝓdicaret:vt daretur nobis exēplū:ꝛ nos doceret nō diligere ostētationē et honorē:ꝛ bona q̄ facim⁹ nō esse diuulgāda/sed subticēda:vt nō solū abstineam⁹ a mercede pecunie:sed etiā gratie/ac laudis humane/ꝛ vane glorie:ꝛ ista nō queramus in operibus nostris:ne vnq̄ꝫ aliqua sinistra manus se admisceat dextre ī eis. vnde ait Chry. Et nulli hoc eū iussit fateri: docēs q̄ꝫ esset alienus ab aura glorie/ꝛ pompa iactantie. Et certe nouerat ille/qꝛ nō esset taciturus: sed passim tam grande beneficiū predicaturus:et tamē q̄ꝫtum in ipso est/ fugit ostentare quod fecerat. Et alibi publicari:talia ipse precepit nō ꝯtra seueniens:sed curatos a se gratos esse precipiens. Non eñi semetipsum predicari iussit:sed gloriā deo:vt ꝛ per leprosum nos nō eē inane gloriosos:ꝛ glorie ac iactātie renūciādū doceret: et per illū quē a legione mūdauerat nō esse ingratos:sed gratias nos deo referre cōmoneret ei⁹ beneficia confiteri:atqꝫ vt ostenderet semꝑ ex mirabilib⁹ suis laudē non nisi deo referēdam. Quia eñ hoīes q̄ꝫdiu egritudine detinentur/dei semper meminerunt:a morbo autē liberati grauius obsidentur languore desidie: iccirco precipiēs vt ꝛ egroti ꝛ sani deum iugiter recordemur ei quē curauerat ait da gloriam deo. Hec Chryſ. ¶Ubi notādū ꝙ triplex est preceptum:scilicet cautele:probationis:ꝛ obedientie. In primo nō interdiciť actus qui optim⁹ ē:sed gloria que imiscet se bonis actibus ꝛ honestis:tale ꝓceptum fuit hic. In secūdo nō vult de⁹ actū/sed ostensionē virtutis q̄ latet in eo cui dať preceptū:ꝛ est vtilis sibi/et alijs ostensio virtutꝭ ei⁹: sicut in precepto facto abrae de immolatione filij cui dicitur:nūc cognoui.i.te ꝛ alios cognoscere feci/quia timeas dominū. In tertio autē vult deus actum. vt patet Exo.xx.per totum. Uel iussit vt nemini diceret propter credentiū sponte maiorē vtilitatē: qꝛ meliores sunt qui spōtanee q̄ꝫ qui sperati bñficijs credunt. Uel vt nemini diceret scꝫ anteq̄ꝫ ea q̄ in lege sunt ꝯpleret: quia prius expectādū erat iudiciū sacerdotum ad quos ſm legem ꝑtinebat iudicare de lepra. vñ Chryso. Uel nō simpliciter ꝓhibet. vt nō aliq̄s dicat:sed vt anteq̄ꝫ ostenderet sacerdoti/nemini diceret:ne forte si ante alicui nūciaret:audiret sacerdotes/ꝛ occasionē habētes lepre ꝓpter odiū:ꝛ inimicitias christi expellerent eū de populo q̄si leprosum nō recipiētes mādatū. hec Chryſ. Et humiliter misit eū ad sacerdotes quorū erat lepram discernere:ꝓcepitqꝫ ſm legem mun⁹ eis offerre. Hoc autem primo ideo fecit:qꝛ licet esset mundatus:non tamē reputabať mund⁹/nec debebat ſm legem restitui ad cōmunē habitationē hominū:nisi prius per sacerdotum iudiciū mūdat⁹ esse demōstrareť:ꝛ mun⁹ dño ꝓ ei⁹ mundatione offerreť. Unde sicut ad eoꝝ arbitriū separabať ita nō sine eorū arbitrio ad cōsortium aliorū admittebatur. Scđo propter humilitatē:vt sacerdotibus deferens non videreť eorū gloriā rapere vel honorem:ꝛ vt ostēderet exhibendā sacerdotib⁹ reuerentiā. Tertio vt quod ī eo sepe criminabantur/ostenderet se nō legis trāsgressorem:nec legem soluere/sed implere:ſm legem gradiens/ et super legem curans. Quarto:vt intelligerent eum nō legis ordine ꝛ consuetudine:sed dei gratia ꝛ operatione supra legem curatū esse:ꝛ se maioris virtutis esse q̄ꝫ legē vel sacerdotes:qꝛ leprā cognoscebāt quā mūdare nō poterant. Item vt sacerdotum animos ad credulitatem ꝓuocaret:ꝛ non credentibus omnē excusationē auferret/ offerri munus voluit in testimoniū illis/id est ꝯtra illos si viso miraculo non crederent:sed pro illis ī testimoniū salutis si crederēt:vt scꝫ vidētes leprosum mundatum si crederent mundatori salui fierent:ꝛ sic credentib⁹ esset testimonium ꝛ causa salutis eorum:si non crederent inexcusabiles essent/eo ꝙ viderint ꝛ non crediderint:ꝛ sic nō credentibus fieret accusatio/ꝛ testimoniū dānatiōis eorum. Per hoc etiam ꝙ eum ad sacerdotes misit/figurare et docere voluit ꝙ peccator qui per leprosum signa

Lepre curatio quintuplex.
iiij. reg.v.
Lu.xiiij.
Nūe.xij
Exo.iiij.
Tactus dei triplex
Uirtus tactus dei ad vij.valet.
Dañ.iiij.
Humilitas xp̄i.
Nūeri.v.
Cur tactu curauerit leprosum.
Preceptū triplex.
Gen.xxij.
Cur ad sacerdotes missus leprosus.

tur/licet sit mundatus a lepra peccati: p contritionē ta:
men adhuc tenetur se sacerdoti ostendere per ꝯfessionē:
⁊ ad eius consilium subire satisfactionem. Unde domi:
nus istum leprosum tangendo mundauit:et postea vt sa
cerdoti se representaret ⁊ sacrificiū offerret pcepit. Tūc
enim leprosus a deo tangitur/quoniam peccator cōpun
gitur. Tunc sacerdoti se representat: quando peccatum
confitendo manifestat. Tūc sacrificiū offert:quando sa:
tisfactionem complet. Piger quippe expectat donec sa
cerdos eū querat: sed tu preueni sacerdotem/ ⁊ lepram
anime ostēde p oris confessionem:que cōfessio quattuor
Cōfessio: nis cōdi: tiones. iiij — conditiones debet habere. Prima est.quia debet esse vo
luntaria. Vn̄ dicit [vade] nō duct⁹:nec tract⁹: nec coa:
ctus:sicut qui tormentis afflictus:vl' timore mortis i vl
timis confitetur peccata. Scda est.quia confessio deb;
esse nuda ⁊ aperta. Unde dicit [ostende] quid sc; egisti.
quid cogitasti.quid locutus es.nō dicit absconde sc; ex:
cusationibus : aut verborum palliationibus. vel men:
tiendo/aut etiam musitando/vel non plene omnia pctā
cū debitis circūstātijs recitando. Tertia ē.q2 ꝯfessio de:
bet esse pura. Unde dicit [te] sc; ostende ⁊ non alios. Cō
tra quod aliqui dupliciter faciunt:vel aliorum facta re:
citando:vel eos cum quibus peccauerunt reuelando.
Quarta est.quia confessio debet esse ordinaria. Unde di
cit [sacerdoti] quia non cuicūq3 facienda est:sed sacerdo
Leprosus typice ac: ceptus. — tibus qui habent clauem scientie ⁊ auctoritatis. Typice
leprosus significat genus humanū : lepra originali infe:
ctum:et per hoc ad varia peccata pronū. Per leprā eñ
que morbus contagiosus est:originalis culpa significa:
tur/q̄ p carnalē generationē ad posteros diriuat: q̄ ma:
nu xpi tact⁹ sanat. Qui a ṽtute ei⁹ p baptismū emūdat.
Per oblationē aūt muneris: ⁊ diuulgationem operis si:
gnificat q̄ baptizat⁹ tenet deo fideliter seruire: ⁊ eum iu
giter collaudare. vnde Beda. Typice autē leprosus hu
manū genus languidum peccatis significat plenum le:
pra: quoniam omnes peccauerunt et egent gratia dei:il
la scilicet vt extrema manu.i.incarnato dei verbo huma
nāq3 cōtingente naturam a prisci erroris varietate mun
Rom.ij. — dentur:et offerant pro sua emundatione corpora sua ho:
stiam deo viuam.hec Beda. Hoc idem dominus mira:
culum per gratiam suam facere quotidie non dedigna:
tur. Quotiescūq3 eñ aliquem impium iustificat/recte le
Moralit accept⁹ si: gnificat peccatorē — prosum mundat. ¶ Moraliter quippe per leprosum signi
ficat peccator plurib⁹ de causis. Primo.quia lepra est
morbus cōtagiosus/ ⁊ periculosum est cōmorari lepro
sis:sic peccatores cōtagiosi sunt/et inficiūt alios ad pec
candum:et ideo periculosum est conuersari cum eis. Se
cūdo.quia lepra est morbus periculosus:inficit enim to:
tum corpus:non tantum partem eius:sed peccatum pe:
riculosius : corpus et animā inficit ⁊ corrumpit:et ideo
valde timendum ⁊ fugiendum est. Tertio.quia lepra est
morbus fetidus et abominabilis:sic peccatores fetētes
sunt ⁊ abominabiles deo ⁊ angelis. Quarto.quia leprosi
separantur ab alijs hominibus/ ⁊ locantur extra alios
sic peccatores positi sunt extra gratiam dei/et extra cō:
munionem fidelium et ecclesie: ⁊ separantur a bonis hic
q̄tum ad meritum:sed in futuro q̄tum ad consortium: ⁊
q̄tum ad locum: ⁊ q̄tum ad premium. Quito.quia sicut
lepra varium exprimit colorem in cute/ sic peccatum va
rias habet species in mēte. Illa enim anima leprosa est
que superbia:ira:auaricia:accidia:gula:inuidia:vl' luxu
ria sordescit. Nam significatur in carnis tumore super:
bia:in exustione iracūdia:in siti auaricia:in ponderosita
te accidia:in prurigine gula: in putredine inuidia:in fe:
tore anhelitus luxuria. Talis leprosus confidenter cur:
Curatio peccatorꝫ. — rat ad iesum:festinet ad medicum:non desperet: vere pe:
niteat et mundari desideret. Cum fideli leproso ex humi
litate ⁊ pudore in faciem procidat: vt de sue vite macu:
lis erubescat. Sed confessionem verecūdia nō reprimat
vulnus ostendat:ac cū lachrymis et gemitibus se pecca
torem recognoscat:detecto vulnere remedium querat: ⁊
domini misericordiam compuncto animo ⁊ corde īplo:
ret: ⁊ remedium postulet. Deo se humiliet / ⁊ deprecetur
eum vt sua gratia se tangat ⁊ sanet. Confiteatur sese im:
mundum/ ⁊ christum potentem ad se mundādum: ⁊ apō
ipsum cum leproso clamet ⁊ dicat [Domine:si vis potes
me mundare] Si enim hoc egerit/certus sit de misericor
dia:non desperet de venia:quia benign⁹ est dominus qui

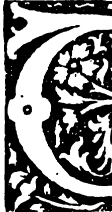
neminem ad se venientem repellit:sed omnib⁹ sinum sue
misericordie aperit et expandit. Nō eget spacio annoꝝ/
vel longitudine temporis in penitentia:sed cor contritū
et humiliatum requirit:et digne penitentibus peccata p — Ex.ps̄.l.
misericordiam relaxat. Tali enim manus diuine miseri
cordie protenditur : cuius tactu et imperio cuncta eius
crimina relaxantur. Extēdit enim dominus manū quā
do diuine miserationis impendit auxilium:et statim cō:
sequitur remissionem delictorum : nec debet ecclesie re:
conciliari talis/nisi iudicio sacerdotis. A peccatis autē
mundatus debet deo offerre mun⁹.i. sacrificium laudis
⁊ eum vbiq3 laudare:quia debet deo valde gratus esse:ei
semper gratias referendo: et proximis bona que potest
faciendo:seruans erga deum et erga proximos charita:
tem. Nihil eñ nobis per vanam gloriam debemus attri
buere:sed omnia deo offerre. De omnibus enim operib⁹
nostris deus vult vt habeamus totum meritum/ ⁊ proxi
mus habeat bonum exēplum:sed deus vult habere lau:
dem et gloriam. Tria enim deus specialiter reseruauit/ — Reserua: ta deo tria.
⁊ nulli creature vnq̄3 cōmunicari voluit/scilicet gloriā/
vindictam/et iudicij potestatem. Gloriam autem aufe:
runt vane gloriosi/vidictam superbi et iracundi/qui de
iniurijs sibi illatis vindicare se cupiunt:iudicium teme
rarij et presumptuosi:qui de occultis aliorum iudicare
se volunt. Et quia vt dicit Tytus. Oportet beneficiatū
gratum esse:gratias reddere:etiam si beneficians nō in:
digeat. Ideo licet precepisset dominus leproso mūdato
vt de sua curatione taceret:tamen [egressus] et recedēs
[sermonem] id est opera et verba domini [diffamabat]
et ṡmo sanitatis ⁊ doctrine de illo magis perambulabat
quia hoc ipso q̄ homo fugit famam et gloriam/acquirit
eam. Nam vt ait Bern. Hoc solum habet mundi gloria
gloriosum/q̄ insequentes se fugit: ⁊ fugiētes insequitur.
Et ideo comparatur vmbre:quā si secutus fueris nō ap
prehendes: ⁊ si precurreris/non effugies. Ille itaq3 fun:
ctus officio euangeliste [cepit predicare] et se interi⁹ ex:
teriusq3 sanatum docere:ita q̄ vnius saluatio multos ad
deum cogeret venire:et iesus iam non posset manifeste p
pter turbam et pressuram hominum ad querendum sa:
nitates : ⁊ videndum miracula concurrentium in ciui:
tatem ad orandum introire:vnde secedebat in desertum
vt secretius oraret. Sanat vt de⁹:sed orat vt homo. [Et
conueniebant ad eum vndiq3] turbe vt eius doctrinā au
dirent: ⁊ sanitates perciperent. Strepitū igitur ⁊ tumul:
tum dominus fugit/ ⁊ secretum locum querit:vt ostēdat
se magis quietam/ ⁊ seculi curis remotam diligere vitā:
quia tumultum ⁊ carnales mentes declinat:secretas ve:
ro a mundanis curis visitat. In quo etiā ostendit q̄ pre
dicatores verbi diuini debēt fugere aplausum populi:
et aliquando se retrahere a multitudine vt vacēt oratio
ni. Ubi Hierony. Et autem nō poterat iesus manifeste
in ciuitatē introire:sed foris in desertis locis esse:signifi
cat q̄ nō omnibus manifestatur iesus qui latis atq3 pla:
taneis seruiūt laudibus/ ⁊ proprijs volūtatibus:sed his
qui cum petro foras exeunt/ ⁊ in desertis locis sunt/que
elegit dn̄s ad orandū ⁊ reficiendū populum qui deserūt
delectationes mūdi: ⁊ omnia que possident/vt dicāt por
tio mea dominus. Gloria vero dn̄i manifestatur his qui
vndiq3 cōueniunt.i.qui per plana et ardua ad eū veniūt: — Vita vtra q3 a xpo ꝯmēdat.
quos nihil potest separare a charitate christi. Ubi ⁊ Be
da. Quia in vrbe miracula facit:in deserto vero vel mō:
te orādo pernoctat:vtriusq3 nobis vite/ ⁊ actiue sc; ⁊ cō:
templatiue documenta premonstrat:vt nec contempla:
tionis studio quis proximorum curam negligat:nec cu
ra proximorum immoderatius obligatus contēplatio
nis studia derelinq̄t:q̄ten⁹ nec amorē dei ꝑpediat amor
ꝓximi:nec amori ꝓximi obuiet amor dei. In mōte quip
pe orare est/relictis īfirmaꝝ cogitationū curis tota mē:
te quemlibet ad eterna superne contemplatiōis gaudia
festinare. In desertum secedere ⁊ orare/ ē exurgentē in:
trinsecus strepitum terrenorum desideriorum premere:
et quoddā sibi cū dn̄o intra se secretum querere:vbi cum
illo exteriore cessāte tumultu p interna desideria silēter
loquat.vn̄ etiā Greg. Redēptor noster p diē miracula ī
vrbib⁹ exhibet: ⁊ ad orōnis studium in mōte pnoctat:vt
pfectis videlicet predicatorib⁹ innuat/q̄ten⁹ nec actiuā
amore speculationis fundit⁹ deserant:nec contemplatio:
nis gaudia operationis nimietate cōtemnant:sed quieti

contēplantes sorbeāt: q̄d occupati erga ꝓximos loquentes ꝓfundāt. hec Greg. Quia autē hic fm Marcū ⁊ Lucā dr̄ q: iesus nō posset manifeste in ciuitatē introire sed secedebat in desertū: nō intelligit̄ de illa die qua curauerat leprosum: quia illo curato intrauit ipsa die capharnaū ciuitatē secūdo miliario ibi ꝓximā: anteq̄ fmo seu fama ad multos ꝑueniret. Vn̄ et Mat. hoc miraculū de leproso cū sequēti de cēturionis fuo simul ꝯtinuat. Oro

Domine iesu christe q̄ de monte paterni solij et virginal' vteri descēdisti: vt sanares leprā generis humani: ecce ego leprosus varijs peccatorū maculis aspersꝰ. Adoro te dn̄e / si vis potes me mūdare. Extēde manū gratie ⁊ pietatis: tāge interiora ⁊ exteriora leprosi te inuocātis: miserere mihi penitenti: ⁊ impera morbo peccati. Deꝰ meus et misericordia mea: qui nō vis mortē peccatoris: sed vt ꝯuertatur ⁊ viuat. Perfice hec in me peccatore: vt in anima nō moriar: sed conuertar ⁊ viuā tecū in eternum. Amen.

¶ De seruo paralitico cēturiōis. Cap. xlij.

Mat. viij. Lu. vij. et Joh. xiiij.

Einde cepit iesus appropinquare ciuitati capharnaū que (vt dictū ē ibi) ꝓpe erat: ⁊ tūc. [Cēturio] seu tribunꝰ .i. ꝑnceps cētū militum positus ibi a romanis ꝑ collectione tributi ⁊ custodia galilee: ne forte vellent cōtra romanos q̄bꝰ tota illa terra subiecta erat rebellare: ꝓpter q̄d remanebat ī capharnaum que erat metropolis illius terre: tūc ciuitas gloriosa: s; nunc valde abiecta [Accessit ad eū] fide / desiderio / et deuotione: potiusq̄ gressu corporalis presentie. vn̄ Orige.

Origenes de laude cēturiōis.

Accessit alienigena generatione / sed domesticus corde: alienus natione: sed ꝓximus fide: et princeps militum ⁊ socius angelorum. Iste non erat iudeus / sed gentilis: et ideo per seipsum non est ausus ad iesum corporaliter accedere: reputans se indignū presentia xp̄i esse: sed primo per seniores iudeoꝝ quasi per familiares ⁊ dilectos iesu accessit: quos misit ad eū rogans per eos ⁊ dicēs. [Dn̄e] in cuius potestate est morbꝰ ⁊ sanitas / mors ⁊ vita [puer meus] .i. seruus et subditus quē curialiter loquēs vocat puerū ab etate vel familiaritate potius q̄ ꝯditione: ꝯtra supbos q̄ dedignant̄ famulos [iacet paraliticꝰ in domo] cōtra inhumanos dn̄os q̄ de domo sua expellunt infirmos: ⁊ ad hospitale mittūt eos [⁊ male torquet̄] propter multa incōmoda que patit̄. Tria verba hec. s. iacet / paraliticus / ⁊ torquet̄: dicit vt et anime sue angustias indicet: ⁊ dn̄m ad misericordiā flectat. vn̄ Chryſ. Infirmitatē tantūmodo exposuit: sed remediū sanitatis in potestate misericordie eius dimisit. Diuina autem ꝓuidentia iudei sunt missi vt inexcusabiles fierent / si viso miraculo et credente gentili non crederent. Iste quidē cēturio audītis xp̄i miraculis firmiter credidit q̄ poterat sanare seruum eiꝰ qui erat sibi carus e moriturus: nisi per christū fuisset sanatus: ⁊ ideo de eius sanatione erat sollicitꝰ. In

Seruitori hꝰ ꝯdolendū est.

hoc ergo facto centurionis tantam curam ⁊ sollicitudinem pro seruo habentis discere debemus cōmisereri seruis nostris ⁊ subditis: ac sollicitudinem et curam habere de eis. Non erat ipse sicut multi sunt hodie / q̄ vidētes subditos suos infirmari eos negligunt: et plꝰ de se ipsis sanis q̄ de subditis infirmis solliciti sūt: plusq̄ sibijpsis in voluptatibus / q̄ subditis in necessitatibus condescendūt. Rogauit inq̄ affectās vt veniret ad domū suam minus plene pre angustia fui ⁊ desiderio cure / cogitās xp̄i maiestatē et reuerentiā. Jesus autē sciēs deuotionē eiꝰ respōdit ꝑ ipsos internuncios [Ego veniā] ecce humilitas [et curabo eum] ecce pietas. Venit aūt potētia sanādi: nō presentia corporali. [Et ibat cū illis] Alterius modi erat iste medicus q̄ sunt illi qui nō pauperes s; diuites visitare sunt parati [Et cum iam esset ꝓpe domū cēturio] plenius cogitans / et per actum fidei se cōuertens ad xp̄i eminentiā ⁊ maiestatē: accessit ante reditū alioꝝ per amicos sibi magꝭ domesticos quos [misit ad eū] rogans vt non veniret ⁊ [dicens. Dn̄e noli vexari: non enim sum dignus vt intres sub tectum meū] Nō dicit palatiū non domū / licet prīceps esset: sed tectum pre humilitate sui ⁊ considerationem magnitudinis christi: propter gētilis vite conscientiā timebat offendere christū quē credebat deū: si corporali presentia intraret ad eum. S; fm Aug. dicendo se indignū prestitit se dignū: nō intra cuius parietes: sed in cuius cor christus intrarē. vnde et Chryſ. Quia indignū se fecit suscipiendi christū in domo: dignꝰ factꝰ est regno. Et ad maiorē sui humiliationē adiecit dicēs. [propter quod ⁊ meipsum arbitratus non sum dignus vt venirem ad te] ⁊ internūcios summisi pro me. [Sed tantū] sine presentia corporali [dic ꝟbo] ꝑ q̄d omnia creant̄ / regunt̄ / ⁊ sanant̄. [⁊ sanabitur puer] ⁊ seruus [meus] ipse eū dixit ⁊ facta sunt. vt dicit hic Beda. Magna est fides que dicere credit esse facere. Ubi petrꝰ cantor parisiensis. Hinc argue melius esse abstinere ab

Dubitātē a sacris abstinere prestat.

ordine: a confectione vel sumptione eucharistie: nisi plurimū ad hoc vel illud accedentē confortet bona consciētia: q̄ ordinari / vel conficere / vel sumere cū conscientia nō dico lesa: q: hoc esset mortale: s; dubia / de qua dubito an sana sit cum sic accedens potiꝰ grauet q̄ iuuet. Et q: irregularitas excludit aliquē a ministerio huiꝰ sacramēti: ideo non debet ignorare ex quo incurritur irregularitas: ex quo ponit se ad talem actū: sed scire debet suū statū. In opere huiꝰ cēturionis tres mirabiles nobis ostē- Virtutes

dunt̄ virtutes: sc; humilitas / fides / ⁊ prudētia. Magnā cēturiōis.

enim humilitatem habuit / qui cum dn̄s ad eū venire paratus eēt / indignum se vt sub tectum suum intraret iudicauit. Perfectā quoq̄ habuit fidē: quia cum eēt gētilis solo ꝟbo deum credidit posse puero reddere sanitatem. Non paruam etiam prudētiam habuit: quia vltra carnē diuinitatē latētē cognouit: ⁊ eum quē corporaliter ambulantē vidit / vbiq̄ ꝑ diuinitatē esse presentē intellexit. Nec charitas in eo defuit: quia cum multi ꝓ sua suorūq̄ filiorum ac charorum salute ad dominū rogaturi accederēt: ille pro serui tantum sanitate rogauit. Unde adhuc in fidei constantia perseuerans ostendit q̄ verbo potest sanare dicēs [Nam ⁊ ego homo sum sub ꝑtāte] altiori sc; p̄side ⁊ imperatore [constitutꝰ habēs sub me milites] ⁊ fuos [⁊ dico huic] militi [vade ⁊ vadit] q̄tū ad negociū implēdū in absentia [⁊ alio] quod antiqua est grāmatica .i. alij. [dico veni ⁊ venit] q̄tum ad officiū implēdum in p̄sentia [⁊ fuo meo] dico [fac hoc ⁊ facit] sine resistentia. Ex his concludit q̄ si dico eius vnꝰ vadit ⁊ aliꝰ venit / ⁊ alius facit q̄ iubet: multo plus si christus deus ⁊ dominus dicat infirmitati vade ⁊ vadet: ⁊ sanitati veni ⁊ veniet: ⁊ paralitico: fac hoc ⁊ faciet: vel seruiētibus sibi angelis: vt hec miracula faciant ⁊ facient. Et est ratio a minori talis: potius debet fieri verbū dei q̄ hominis subiecti: s; verbum meum fit qui sum homo ⁊ nō deꝰ / subiectus ⁊ non dominus summus: ergo ⁊ tu qui es deus ⁊ summus dn̄s. Si ergo ego qui sum homo modice potentie ⁊ maiori subiectꝰ solo verbo per ministros meos: et possum imperare inferioribus qui ad verbum meū mihi obediunt: multo magis tu qui deus es vbiq̄ presens et potēs super omnes potestates ⁊ omniū dn̄s / cui omnes potestates seruiunt: cui angeli ⁊ omnia obediūt poteris solo verbo ⁊ sine presentia corporali seruū meū curare: ⁊ ideo nō ē necesse corporaliter eūdo te fatigare [Audiēs autem iesus] verba cēturionis expressiua tante fidei sc; q̄ sub velamēto carnis agnouit excellētiam maiestatis [miratus est] .i. ad modū mirantis se habuit: ⁊ vultū mirantis ostēdit. Admirabat̄ dn̄s fidē centurionis quam Admiratio

cordi eius mirabiliter ministrabat / ⁊ magnalia dei in eo tio xp̄i.

laudauit: non quod ei aliquid mirandū esset / qui cuncta mirabiliter opat̄: sed vt nos in bn̄ficijs dei mirari ⁊ laudare doceret. vn̄ Aug. Q: miratur dn̄s nobis mirandū eē signat: q̄bꝰ adhuc opꝰ est sic moueri: oēs eū tales motus cum de deo dicuntur nō ꝑturbati animi signa sūt / s; docētis magistri. Cēturionis ergo dn̄s fidē admirans Fidei cen-

pariter ⁊ collaudans: sequētibus se dixit: fidē eiꝰ appro- turiōis ex-

bando ⁊ in exēplum ꝓponēdo. [Non inueni tantā fidē] cellētia.

.i. tante fidei signū / vel fidei facultatē sc; in credēdo: in israel .i. in populo israelitico. s. huius tēporis p̄sentis. Inuenit enim in antiquis maiorem vt in abraā / isaac / ⁊ iacob: ⁊ alijs pluribus patriarchis ⁊ ꝓphetis: qui fuerunt fidei nostre ꝑncipium. Excipitur autem semꝑ beata vir- Marie p̄-

go / cum de meritis vel pctīs fit mentio. Nec tn̄ hoc ꝟbū excellētia.

xp̄i de oībꝰ p̄sentibꝰ est intelligēdū: q: excludunt̄ illi q̄bꝰ loquebat̄ sc; apostoli sequētes eum. Hoc autē apparet fm cōmunem vsum loquēdi: vt si quis intrat domū aliquā cū societate / si nullum ibi inuenerit: dt nō inueni aliquē in domo ista. In tali eū modo loquēdi nō cōnume-

rat secū venientes:⁊ reddit̄ locutio vero ꝓ pluribꝰ absen
tibus. Vel ſm Chryſ. Si volumꝰ fidem huiꝰ preferre fi:
dei aplorū:sic intelligendū est ſm qꝺ vnūquoq̄ȝ bonum
hoīs ſm qualitatem illiꝰ laudat̄. Rusticū em̄ dicere ali:
q̄d sapiēter magnū est:qꝺ de phō non est mirū:sic ⁊ hic.
Nō em̄ erat eq̄le iudeū credere ⁊ gentilē. Vel ſm eūdem
Chryſ. Intelligendū est q̄ꝫtum ad originē credendi:q̄ꝛ
alijs pluribus signis visis crediderūt:iste vero nullo mi
raculo viso: sed tantū auditu credidit. Vbi Hiero. De
p̄sentibus dicit:non inueni tātam fidē in israel:nō de pa:
triarchis⁊ ꝓphetis:nisi forte in cēturione fides gentiū
p̄ponat̄ israeli. Et Beda. Presentibus ideo fides cētu:
rionis autertur:q̄ꝛ illi legis ꝓphetarūq̄ȝ monitis edocti
erāt:hic autē nemine docēte sponte credidit. Hec Beda.
Mirabat̄ ergo iesus de fide cēturionis gentilis hoīs/⁊
eā laudauit:vt ex istiꝰ laude erubescāt ⁊ ꝯfundant̄ israe:
lite:⁊ ideo tūc fidē gentiū mirabat̄ quā vltra fidē iudeo:
rū crescere videbat. Nec solū fides gētiū est in centurio
ne collaudata:sed etiā prefigurata. Unde occasione ac:
cepta ex fide huiꝰ gentilis/cōcludit ⁊ predicit dn̄s ꝯuer
sionē ⁊ vocationē gentiliū:⁊ ex opposito scȝ infidelitate
reprobationē iudeorū dicēs. [Amen] .i. fideliter. [dico]
et predico [vobis q̄ꝛ] ad exemplū istius in quo fides gē:
tiū p̄figurat̄ [multi] sed nō oēs:q̄ꝛ nō oēs obediūt euan:
gelio [ab oriēte ⁊ occidēte] ac etiā ab austro ⁊ aquilone
.i. ex omni parte mūdi:⁊ ex omni genere gentiū [veniēt]
ad fidē et vnitatē ecclesie. Vn̄ ſm Aug. Istis duabꝰ par
tibꝰ scȝ oriēte et occidēte totꝰ orbis designat̄. Vn̄ sub ty
po ecclesie dictū fuit iacob:dilataberis ad orientē ⁊ oc:
cidentē:ad septētrionē ⁊ meridiē. ¶ Moralit̄ ab oriente

Moralit̄ ab oriēte ⁊ occidēte venire.

veniūt q̄ ex cōsideratiōe ꝓprie nature vel natiuitatis hu:
miliant̄:vel q̄ pn̄iam agunt in sua iuuētute:ab occidēte
q̄ ex memoria mortis cōuertunt̄:vel q̄ pn̄iam agunt in se
nectute:ab austro q̄ fauēte ꝓsperitate vacāt operibꝰ pie:
tatis:et inter ꝓspera seruant tēperātiā:ab aquilone q̄ ne
cessitate vrgēte cōpungunt̄:⁊ inter aduersa seruāt patiē
tiā:de his em̄ oībus aliqui saluabunt̄. [Et recūbent] .i.
feliciter requiescēt:nō carnaliter iacētes:sȝ sp̄ualiter pau:
santes [cū abrahā/isaac/et iacob] quoꝝ fidē imitati sūt:
et cū alijs fidelibꝰ ⁊ amicis meis [in regno celorū] ⁊ iu:
storū vbi lux et gloria ⁊ longeuitas vite eterne/⁊ oē bo:
nū. Abraā/isaac/et iacob specialiter noīant̄:q̄ꝛ istis p̄n:
cialiter facta est ꝓmissio de terra ꝓmissionis ꝑ quā p̄ria
btōꝝ significat̄. [Filij autē regni] .i. iudei in q̄bꝰ regna:
bat deꝰ:vel filij regni vocatiōe nō electiōe:ꝓmissiōe non
cōsecutiōe:sua reputatiōe nō re:q̄ ꝓ regno habēdo facti
fuerant:sed se indignos reddiderūt [eijcientur] a facie ⁊
visione dei:in tenebras exteriores:q̄ꝛ in se habēt interio
res. Tenebre patrie sunt culpe:alie aūt sunt gehēne. Nā
ſm Grego. Interiores tenebre sunt cecitas mētis: exte:
riores eterna nox dānatiōis. Ideo autē dicunt̄ ibi eē te:

Tenebre exteriores

nebre exteriores:q̄ꝛ licet ibi sit ignis:tn̄ nō lucet ad ostē:
dēdū dānatis aliq̄d ad eorū cōsolationē:sed ad eoꝝ de:
solationē. vn̄ Isyd. Ignis gehēne lucebit miseris/ad mi

Ignis gehēne.

serie augmētum:vt videāt vnde doleāt/nō ad cōsolatio
nē:vt videāt vnde gaudeāt. Ibi erit fletus oculoꝝ ex fu:
mo ⁊ calore ignis/eo q̄ꝛ mors intrauit ꝑ fenestras:q̄ꝛ nō
licet intueri qꝺ nō lȝ cōcupisci:⁊ stridor dentiū ex frigo:
re:q̄ꝛ hic gaudebāt de edacitate. Vel fletꝰ ex angustia ani
mi:stridor ex indignātis affectu/eo q̄ꝛ sero penituerunt
de pctō:⁊ in hoc ostendit̄ tormētoꝝ magnitudo. [Et di
xit iesus centurioni] scȝ ꝑ internūcios supradictos [Va
de] .i. securꝰ reuertaris⁊ [sicut] ꝑfecte [credidisti] sic [fiat
tibi] in sanatione serui tui:vt sicut ꝑ nūcios accessisse:sic
⁊ ꝑ nūcios reuersus fuisse intelligat̄. Vbi rabanꝰ. Fidei
merito ostēdit īpetrasse salutē ſuo/vt fidei robur magis
ī eo accresceret:quo prospiceret quecūq̄ȝ vellet ꝑ illā im:
petrasse se posse. Et sanatꝰ est puer v̄bo xp̄i absentis ex il
la hora:q̄ꝛ xp̄s protulit hoc verbū fiat:quo etiā v̄bo oīa
creata sunt:vt fides centurionis verificaret̄: ⁊ potentia
xp̄i quā cēturio cōfessus fuerat ex opere subsecuto pate:
ret:dixerat em̄ cēturio ⁊ cōfessus est: [dic v̄bū ⁊ sanabit̄
puer meꝰ] ⁊ xp̄s dixit ⁊ ope cōpleuit. vn̄ Chryſ. Vbi ve:
locitatē admirare:neq̄ȝ em̄ solū curare: sed inopinate et
in momēto tp̄is hoc facere virtutē xp̄i ostēdebat. In iti
nere aūt verbo sanauit eū/ne putaret̄ ire corporaliter ob
īpotētiā/⁊ nō humilitatē. ¶ Hic cōsiderādū est q̄ꝫtū vni
cuiq̄ȝ fides valeat ꝓpria:q̄n̄ tn̄ valuit aliena. Nā ꝓpter

fidem cēturionis sanitas puero ē reddita. Cōsidera etiā
hic humilitatē dn̄i:q̄ꝛ ad ſuum cēturionis etiā nō roga

Humilitatis exemplū. Psalm̄. cxxxvij.

tus ire paratꝰ fuit:ad filiū autē reguli de quo infra dicet̄
q̄si pōpā refugiēs etiā rogatꝰ ire noluit. Excelsus enim
dn̄s hūilia de ꝓpe respicit:⁊ alta.i. sup̄ba a lōge cognoscit
.i. cōtēnit. In quo ſm Greg. Superbia nr̄a retundit̄ ⁊ icre
pat̄:q̄ ꝑsonas acceptādo in hoībꝰ/nō naturā q̄ ad ima:
ginē dei facti sunt:sȝ honores ⁊ diuitias venerant̄. Ecce
de celo venit/q̄ ſuo occurrere ī terrā nō despicit:⁊ tn̄ hūi
liari ī terra ꝯtēnimꝰ:q̄ de terra sumꝰ. Quid v̄o apꝺ deū
viliꝰ:q̄d eē despectiꝰ pōt q̄ȝ ſuare honorē apud hoīes:⁊
interni testis oculos non timere:⁊ ſm Amb. ad reguli fi:
liū noluit ꝑgere:ne in reguli filio videret̄ magis diuitijs
detulisse:h̄ ipse prexit/ne videretur in centurionis famu:
lo ꝯditionē despexisse seruilē:oīs em̄ ſuus ⁊ liber/ī xp̄o
vnū sumꝰ. hec Amb. In cēturione fides gentiū p̄figura

Fides gētium.

tur:⁊ ꝑ eū p̄mitie ⁊ electi de gētibꝰ designant̄:qui q̄si cē
tenario milite stipati v̄tutū ꝑfectiōe sunt sublimes cre:
dētes in xp̄m:⁊ laborātes ad cōuersionem alioꝝ. vn̄ Re
mig. Per centurionē designant̄/q̄ p̄mi ex gētibꝰ credi:
derūt ⁊ ꝑfecti in v̄tutibꝰ fuerūt. Cēturio em̄ dicitur:q̄ cē:
tū militibꝰ preest. Cētenariꝰ aūt numerus ꝑfectꝰ est. Re:
cte ḡ cēturio ꝓ puero suo rogat:q̄ꝛ p̄mitie gētiū ꝓ salu:
te totiꝰ gētilitatis deo supplicauerūt. Et si opponitur de
magis q̄ p̄mo dn̄o crediderūt:respōdēdū q̄ꝛ cēturio de
p̄mitie gētiū:q̄ꝛ primꝰ credidit a nullo edoctꝰ/nisi a spi:
ritu sancto. Magi v̄o ⁊ si p̄mi crediderunt/edocti tn̄ per
libros balaam:⁊ per noue stelle indiciū. Ipsis autē gēti
bus corporalis xp̄i p̄sentia nō est exhibita:sed verbum fi
dei per aplos eis misit:⁊ ab infidelitate sanauit. ¶ Mora
liter per istū puerū cēturionis significat̄ pctōr:ꝓpter q̄t
tuor mala q̄ pctōr incurrit:q̄ designant̄ in q̄ttuor ꝯditiōi
bus q̄ de isto puero hic scribunt̄. Primū malū pctōris

Mala peccatoris.

ē ſuitꝰ pcti.i. ꝓnitas peccādi:vn̄ dr̄ de puero isto q̄ꝛ erat
ſuus. vn̄ Johānes. Oīs q̄ facit pctm̄ ſuꝰ est pcti. ⁊ Pe:
trus. A quo q̄s supatꝰ est/huiꝰ ⁊ ſuꝰ est. ⁊ Aug. Peccator

Joh. viij. ij. Pet. ij.

est ſuus tot dn̄oꝝ quot vitiorū. Pctm̄ autē cū hoī dn̄at̄
facit eū ꝓnū ad peccādū:vt ex vno pctō ad aliꝺ tendat.
Pctm̄ etiā vlteriꝰ deducit ad aliā ſuitutē.s. dyaboli:q̄ꝛ

Seruitutes pctōꝝ

supbus est ſuus luciferi:auarus est ſuus māmonis: lu:
xuriosus est ſuus asmodei. Scōm malū ē impotētiā ad
bn̄ operādū:qꝺ significat̄ ꝑ iacentē. vn̄ dr̄ iste puer iace:
re in domo:iacētes enim nihil operant̄ vel opari possunt
Iacet autē pctōr aliq̄n in igne iracūdie:aliq̄n in luto lu:
xurie:aliq̄n in spinis auaricie. Et bn̄ dicit̄ iacere:q̄ꝛ nul:

Iacere q̄d moraliter.

liū bonū meritoriū pōt opari. Tertiū malum est tremor
⁊ timor:q̄ꝛ semꝑ est pctōr in timore: qꝺ ꝑ paralisim desi:
gnat̄. Ex q̄ fit dissolutio ⁊ tremor mēbroꝝ. Si em̄ dicat̄

Timor pctōrum

pctōri vt det elemosynā/ aut male acq̄sita vel ablata resti
tuat:timet ne sibi deficiat. Si dicit̄ q̄ꝛ ieiunet:timet ne esu
riat. Si dr̄ q̄ꝛ ꝯfiteat̄ pctā sua:timet de verecūdia. Si dr̄
q̄ꝛ faciat pn̄iaȝ ⁊ satisfactionē de pctīs:timet de afflictio
ne ⁊ incōmodo corꝑis. Ecce quō iste paraliticꝰ tremit:⁊
ad sonitū folij pauescit. Quartū malū est afflictio spūs:
qꝺ signat̄ ꝑ hoc qꝺ de puero isto dr̄:q̄ꝛ male torquet̄. Et

Torquentur peccatores.

reuera oīs pctōr male torquet̄ in seipso / ꝓpter vermē
ꝯsciētie q̄ semꝑ pūgit ⁊ rodit. vn̄ Aug. Iussisti dn̄e ⁊ ita

Cōsciētie vermis.

est:vt pena sibijsi sit oīs inordinatꝰ animꝰ. vnde ⁊ Sap.
Semꝑ p̄sumit seua ⁊ perturbata cōsciētia. Ex alio etiā
torquet̄ peccator dū anxius est quomodo acquirat ho:
nores:diuitias mundi:oblectamenta corporis. Torque

Pena sibi est animꝰ inordiatꝰ.

tur īter prospera per curā sup̄fluam:⁊ inter aduersa per
impatientiam. Item male torquat̄ quādo cōsiderat tur
pitudinē vitiorū in quibus iacet:⁊ penas infernales q̄bꝰ
eternaliter subiacebit:nec tamen miser ꝑ penitētiam re:
silit. Sed tn̄ talem quādoq̄ȝ curat dominus veniēdo ad
eū suffragantibus meritis sanctorum. Tu ergo si habes
animā paraliticā/⁊ talia mala in te sentis:roga ⁊ mitte
sanctos vt ad dominū intercedāt ꝓ te:sicut seniores pro
cēturione:⁊ clama ad dominū dicens deuote cū eodem.
[Dn̄e puer meꝰ iacet paraliticꝰ in domo ⁊ male torquet̄:
⁊ nō sum dignus] ꝓpter fragilitatem nature:ꝓpter fedi:
tatem culpe/⁊ multiplicitatē miserie [vt ītres sub tectū
meū] tam angustum:tā īmūdū: tā ruinosum [sed tātum
dic verbo et sanabitur] ad tuum imperiū. Et q̄ꝛ istꝺ ver
bum centurionis tante efficatie fuit q̄ꝛ (vt supra dictum

Verbi cēturionis efficacia.

est) dignū prestitit:vt in corde eius christus habitaret:⁊
ad recipiendū corpꝰ christi in sacramēto eucharistie nul

lus est dignus: ideo quādo ad mensam christi accedim⁹ ⁊ fragilitatem nostram consideramus verbis centurio: nis edocti dicamus singuli [Domine non sum dignus vt intres sub tectum meum] non sum dignus vt corpus et sanguinem tuum suscipiam in os meum: vt videlicet vir tute verborum istorum digni effici mereamur. vñ Orig. nūc etiā quādo sancti ⁊ acceptabiles ecclesiarum antisti tes sub tectū tuum intrant ibidem dominus ꝑ eos ingre ditur: ⁊ tu sic estimes/ quasi dominū suscipiēs: ⁊ quādo corpus ⁊ sanguinem domini manducas ⁊ bibis: tunc do minus sub tectum tuum intrat: ⁊ tu ergo humilians teip sum dicas. Domine non sum dignus/ vt intres sub tectū meum. Ubi enim indigne ingreditur: ibi ad iudicium in greditur accipienti. Hec Orige. Per istum etiam cen turionem significatur ratio vel intellectus: cuius ꝓuus est appetit⁹ sensitiuus/ qui deb3 obedire rationi: sed ex cor ruptione nature est infirmus ad obediēdū ei: ꝑpter qđ homo per rationē cognoscens hanc infirmitatem in suo appetitu sensitiuo: per se ⁊ per alios deb3 rogare deū/ vt sanet seruū suum: ⁊ sic puer eius sanatur per dominum.

Ratio cō:paratur cēturioni.

Item sicut ille centurio dicebat [nam ⁊ ego homo sum sub potestate constitutus: habens sub me milites: ⁊ dico huic vade/ ⁊ vadit. Et alio veni/ ⁊ venit: ⁊ seruo meo fac hoc/ ⁊ facit] sic(vt dicit Cassian⁹)perfecta mens que per centurionem intelligitur sub dei potestate cōstituta om: nibus viribus suis dominatur: ⁊ habet potestatem cogi tationes noxias depellendi: ⁊ in bonis cogitationib⁹ im morādi. Nunc malis cogitationibus dicere possumus abite ⁊ abscedent: bonis vero dicemus venite/ ⁊ venient: seruo quoq3 nostro .i. corpori quod debet seruire spiritui ea que castitatis ⁊ continentie sunt: similiter iniungem⁹/ ⁊ sine vlla conditione obtemperabit: omneq3 subiectiōis spiritui exhibens famulatum. Oratio.

Domine iesu christe non sum dignus vt intres sub tectum carnis mee: quia puer sensualitat3 iacet paraliticus dissolut⁹ morbo peccati i domo corporis mei: ⁊ male torquetur cōcupiscētiarum motibus: sed veni per gratie īfusionem: ⁊ dic verbo veritatis: vt sanetur puer meus/ ⁊ resurgat a peccat3. Presta misericors de⁹ mihi misero sub ptāte tue gratie constituto: ⁊ habenti de tua gratia sub me vires ⁊ virtu: tes naturales: vt habeam potestatem cogitatiōes/ ⁊ mo tus noxios repellendi/ ⁊ in bonis īmorādi: ac corpori vt spiritui seruiat imperandi. Amen.

De curatione demoniaci: ⁊ socru petri. Capitulum .xliij.

Mar. i. et Lu. iiij. et Matth. viij.

Et ingrediebatur dominus iesus in ciuitatem capharnaum] quod interpretatur ager seu villa pulchritudinis: ⁊ pinguedinis: ⁊ consolationis: ⁊ significat animā religiosi deuoti que debet eē impinguata pinguedine triplici: sc3 charitat3/ deuotiōis/ ⁊ cōtemplationis. Ad istam villā descēdit libenter christus: ⁊ ob hoc efficit villa pulchritudinis ⁊ cōsolationis. De pulchritudine ⁊ cōsolatiōe hui⁹ ville dicit Petr⁹ rauēnas. Iuxta sniam cordis mei si paradisus in hac vita ptiti ē: vel in claustro: vel in scholis ē: qcqđ eñ est eē hec duo plenū est anxietate/ inquietudīe: amaritudine: formi dine: sollicitudīe: ⁊ dolore. Hoc tñ qđ dicit de scholis/ in tellige de diuinis scripturis: nō de alijs vanis sciētijs. vñ Hugo. Nihil in hac vita dulci⁹ sentit: nil auidi⁹ sumit: ni hil ita mētē ab amore mūdi separat: nihil sic animū ꝯ tēta tiones roborat: nihil ita hoiem excitat ⁊ adiuuat ad om ne op⁹ bonū/ ⁊ ad oēm laborē: sicut studiū sacre scriptu re.

Studiū sacre scpture cōmendatur.

Et statim sabbato quādo plures ꝯcurrebāt: ⁊ ab ope ribus seruilibus quiescēdo spiritualib⁹ vacabāt [ingres sus synagogam] vbi legisperiti ad docendum/ ⁊ commu nis populus ad audiendū legis doctrinā conueniebant [docebat eos] maxime tali tēpore ⁊ loco docebat xp̄s: qr erant congruentia doctrine eius: tunc enim plurīū ad synagogā fiebat cōuētus. Sic modo quilibet christian⁹ tenet dieb⁹ dn̄icis venire ad ecclesiam: ⁊ audire ibi mis sam totam ⁊ integram. Et nota q3 missa ē aliquo modo de lege nature/ diuina/ ⁊ euāgelica: lex nature vult q3 qui libet aliquo tēporis spacio vacet ad orādū deū: lex scri pture precipit sabbato vacandum ad orationē: sed cano nes ordinauerunt ad istam orationem tempus misse vbi deus et homo realiter cōtinet. Ideo(vt dicit glosa)pec cāt mortaliter qui missam non audiunt: quia preceptum est: nisi cogat necessitas: alijs vero diebus non est prece: ptum/ sed consilium.

Missa est de lege triplici.

[Et stupebant] id est admirabant [super doctrina eius] tum quia legem et prophetas non didicerat: et tamen clarissime docebat: tum quia doctri: nam suam diuinis operibus confirmabat: vnde subdit. [Erat enim docens eos/ quasi potestatem habens] quia in ostensione signorum ⁊ virtutis docebat: ⁊ quia pro ti more veritatem non celabat [⁊ non sicut scribe] qui solū verbis docebant: et veritatem dicere timebant: vel quia non custodiebant: ideo discere erubescebāt. vnde Beda Sermo doctoris in potestate fit/ cū ea que docet operat Nā q factis ipse sua dicta destruit/ cōtēnit: vel ideo i po testate [erat docens eos: ⁊ non sicut scribe] quoniam scri be que per legem didicerant/ precepta populis dabant: ipse vero quasi auctor impletorq3 legis/ vel mutādo/ vel augendo que minus videbātur libere substituit. hec Be da. Quia ergo christus doctrinam suam cōfirmabat ꝑ opera miraculosa: ceteri predicatores et doctores q hoc non possunt debent doctrinam suam confirmare ꝑ ope: ra virtuosa: et non sicut scribe qui dicunt et non faciunt: ac doctrinam suam verborum iactantia affirmant ⁊ ostē tant: vnde statim potestas domini ostēditur per factum cum subditur [Et erat in synagoga eorum] forte addu: ctus ad locum sanctum vt ibi liberaretur [homo] qdā [habens spiritum immundum] id est obsessus a demone [exclamauit] voce magna [dicēs. Quid nobis et tibi na zarene? Uenisti ante tempus perdere nos] .i. diminuere et auferre nostram potestatem nocendi hominib⁹/ ⁊ tor quere nos. Quia enim dyabolus inuidia motus de salu: te hominū torquetur. Ideo de christi doctrina que erat animarum salus ⁊ medicina dolebat. ⁊ sic clamabat. vn: de Theophi. Exire enim ab homine perditionem suam dicebat demonū. Immisericordes eñ existunt in hoīes malum aliquod pati se estimantes/ cum homines nō mo lestant [Scio] te [quis sis] id est vehementer opinor: sc3 sanctus dei: id est christus ad salutem hominū missus.

Demoniorū in nos malicia.

Per prophetias eñ de christo dictas/ que determinaue rant tempus et modum ⁊ locum veniendi ipsius christi: et per alias circūstātias sciebant ipsum esse christū in le ge promissum: veruntamē nesciebant ipsum eē deū: nec ꝑ tentationem christi in deserto dyabolus potuit scire de christo vtrum dei fili⁹ ꝑ naturā esset: licet ad hunc finem tripliciter eum tentauerit. Si enim cognouissent demo: nes ipsum esse deum nunq3 induxissent iudeos ad ipsum crucifigendum. vnde apostolus. Si enim cognouissent: nunq3 dominū glorie crucifixissent. Ecce quante peruer: sitatis sunt multi homines/ qui in aduersitate sua deum blasphemant: cum tamen demones ipsum predicent. vbi Beda. Nō voluntatis ista confessio est quā premiū nō se quitur cōfitendi: sed necessitatis extorsio que cogit inui: tos. Et velut si serui fugitiui post multū temporis dn̄m videant: nihil aliđ nisi de verberib⁹ suspicant: sic ⁊ demo nes cernentes dn̄m in terris/ repente versari ad iudican: dos se venisse credebāt: presentia saluatoris tormēta de: monum. Hec Beda. Dicitur autem demon spiritus im: mundus ab effectu: qr facit īmundum quem possidet: si: cut dicit spiritus surdus vel mutus: quia hominē surdū vel mutū facit. Uel ſm Chrys. [Immundus dicitur ꝓ pter impietatem/ ac elongationem a deo: ⁊ quia omnib⁹ īmundis ⁊ prauis operationibus se īmiscet. Ipsum q3 īmūdum spiritum dominus licet vera de eo testificantē iussit obmutescere: ne veris falsa misceret: ⁊ ne videretur ab ipso testimoniū querere: maxime qr pharisei dicebāt ipsum i beelzebub demonia eijcere: ⁊ ne videret vtilitas crucis et passionis sue. In quo datur nobis dogma salu: tiferum: vt demonibus qui mendaces sunt: ⁊ in veritate non steterūt non credam⁹ quātūcūq3 denuncient verita: tem: quia si aliquos sibi credētes inuenerint veritati mē dacium miscent: ⁊ veritatem in mendacium conuertunt: ac vera dicendo nituntur credentes in errorē ydolatrie et peccata inducere. Per hoc autē q3 christus increpa: uit demonē qui suā cōfitebatur potestatem ⁊ sanctitatē: imponens ei silentiū docuit nos laudes turpium fugere vnde ſm Sene. Tā triste: ⁊ tā turpe nobis esse debet lau dari a turpib⁹: q3 si laudemur ob turpia. Et spirit⁹ īmū

i. Cor. ij.

Laus turpiū ⁊ malorū fugiēda.

dus jussus exire ab homine proiecit illum in medium: et discerpens eum iuxtum ad afflictionem exiuit inde/ et nihil ei nocuit iuxtum ad mutilationem. vbi Hierony. Spiritus discerpens hominē exit ab eo. Appropinquātе salute appropinquat tentatio. Pharao dimissus ab israel persequitur israel. Dyabolus cōtēptus surgit in scāda la. hec Hierony. Sic etiā accidit spiritualiter: quia dyabolus sepe in mediū proijcit peccatum alicuius ad eius infamationem: et cum peccator videt se confusum dimittit

ps. lxxxij. peccatum: cogiturq; dyabolus ab eo exire. vnde in psal. Imple facies eorum ignominia: et querent nomen tuum domine. Verecūdia enim quam habet peccator de peccato est valde vtilis ad dimittendum peccatum. Propter qđ dicit Sene. q nō dimittendus est pudor: quia quādiu in animo durauerit alicuius/ erit bone spei locus. Per hoc autem q discerpens eum exijt ab ipso: intelligitur q nullus liberatur a dyabolo/ nisi discerpatur per compunctionem/ et contritionem salutarem. Et specialiter hoc de carnis vitio intelligitur: quia vitium carnale non nisi carnis afflictione curatur: vt per que quis peccat/ per hec

Sap. xj. et torqueat. Et factus est sicut mortuus: ita vt multi dicerent: quia mortuus est. vnde Grego. Velut mortuus quippe ostenditur/ qui a maligni spiritus potestate liberat: quia quisquis iam terrena desideria subijcit/ vitam in se carnalis conuersationis extinguit/ et mundo mortuus apparet: quia possessore prauo qui per immunda desideria se agitabat caret. Quem multi mortuum dicunt: quia spiritualiter viuere nesciunt: cum qui carnalia bona non sequitur extinctum funditus arbitrantur. hec Greg. Si ergo a maligno liberatus est mortuus: sequitur q qui nō est mundo mortuus non est a maligno liberatus: qđ est verbum terribile mundum diligentibus. Jesus autem tenens manum eius leuauit eum et surrexit ipse enim prostratis manum auxilij porrigit ipse elisos erigit. vbi Ambro. ¶ Mistice autē qui in synagoga habebat spiritū immundum populus est iudeorum: qui innodatus dyaboli laqueis simulatam corporis mūdiciam interioris mētis sordibus inquinabat. Et bene spiritum immundum habebat: quia spiritum sanctū amiserat. Introierat enim dyabolus vnde christus exierat. vbi et Theophi. Sciēdum est etiam q multi nunc demonia habent: omnes scilicet qui demoniorum desideria īplent/ vt furiosi habēt demonium ire: et sic de ceteris. Sed dominus in synagogam venit cum mens hominis fuerit congregata: et tunc dicit demoni inhabitanti obmutesce/ et statim egreditur ab eo. Et protinus egrediens dominus de synagoga: scilicet post predicationem et eius confirmationem: post demonis expulsionem introiuit in domū petri/ vt ibi refectionem acciperet post laborem. Saluator enim noster cum corpus passibile ad nostram accepisset salutem: aliquando declinabat ad loca familiarium sibi et deuotorum ad quietem habendam post laborem et fatigationem: et isto modo venit ad petri domum/ seu hospitium. vñ Cyrillus. Aspice autē quomodo manet penes virum inopē christus: qui spōtaneam paupertatem pro nobis passus est: vt discamus cum pauperibus conuersari: nec spernere depressos et pauperes. vnde Chrys. Et nimirū excogita quales erant domus piscatorum horū: sed tamen nō dedignatus est sub vilia tuguria piscatorum intrare: erudiens per omnia humanū calcare tumorem. Et iterū

Domum preclarā nō intrauit christus. Propter hoc nunq intrauit in domum preclaram christus: sed in domū publicani/ et principis publicanorum/ et piscatoris: palatia dimittens: et eos qui mollia induūt vestimenta. Si itaq eum vis et tu vocare: orna domum tuam elemosynis/ orationibus/ supplicationibus/ vigilijs. Nullus itaq verecūdetur domum vilem habens: si hec habuerit operatoria. Nullus diues magnū sapiat domū habens preciosam: sed verecundetur magis et hanc zeletur illam dimittens: vt et hic christū suscipiat: et illic eternis potiatur tabernaculis. hec Chrys. Hic quidam dicunt q licet Petrus fuerit de betsaida: tamen ratione vxoris habebat domū in capharnaū. Sed cōtra hoc videtur quod Marcus dicit. Venit in domū Symonis et

Domus petri q et vbi. Andree. Ideo dicendum secundum Stephanum q domus Petri non dicitur possessiue: sed ad quā declinare consueuit causa vendendi pisces: et hac etiam familiaritate vxorem duxit de domo illa: que etiam dicitur domus Andree: propter inseparabilitatem illorum in piscium negociatione

Et mox discipulis petentibus pro socru petri: id est matre vxoris eius febricitante stans dominus super illā imperauit febri/ vt cessaret vel recederet: et apprehensa manu leuauit eam: que statim et subito liberata est: ita vt continuo surgens ministrauerit ei et discipulis suis. Vires qs accepit quasi gratias agendo in obsequium sui exercēs saluatoris. Nō remanētе vt solet molestia egritudinis: quod nisi diuina virtute potuit fieri. Natura enim nō operatur in instanti. Et ideo proprium est medici celestis sed secus est in alijs: licet enim virtute nature possit homo a febribus curari: non tamen in instāti/ ac ita subito et perfecte q possit statim opera cōsueta facere: sicut hic dicitur factum esse: ex quo ostenditur ista curatio miraculosa ad discipulorum confirmationem in fide. vñ Beda. Naturale est febricitātibus incipiente sanitate lacescere/ et egrotationis sentire molestiam: verum sanitas que dñi infert imperio simul tota redit. Nō solū ipsa redit: sed et tanto robore comitante: vt eis cōtinuo quibus se adiuuarēt ministrare sufficiat. Et iuxta leges tropologie mēbra que seruierant īmundicie ad iniquitatem: vt fructificarent morti seruiant iustitie in vitam eternam. Unde et Cyrillus. Et nos suscipiamus iesum: cum enim visitauerit nos: et portauerimus eū in mente et corde: tūc enormiū voluptatum estum extinguet/ et incolumes faciet vt ministremus ei: hoc est eius beneplacita peragamus. ¶ Moraliter autem per hoc datur intelligi q ante curationē a peccato non est gratum seruitium ipensum deo: sed penitens q̄cito curatus est a febre peccati: tam cito debet se occupare/ et totaliter mācipari seruitio dei: secundum illđ apostoli. Sicut exhibuistis membra vestra seruire immundicie/ et iniquitati ad iniquitatem: ita nunc exhibete membra vestra seruire iustitie in sanctificationem. Si ergo anima tua febre vitiorum est capta: sanctos in adiutorium tuū inuoca: vt eorum rogatu gratia dei curet te: q possis ei et sanctis eius gratam seruitutem exhibere. In hoc etiā q discipuli rogauerunt pro illa: datur nobis exemplū orandi pro infirmis/ et necessitate aliena secundum Bedam. ¶ Mystice domus petri ecclesia: de circūcisione eius apostolatui cōmissa. Socrus est synagoga: que quodāmodo mater est ecclesie petro commisse in cura et custodia. Hec synagoga febricitat: quia inuidie estibus laborat/ persequens ecclesiam: cuius manum dñs tangit/ quādo carnalia eius opera in spiritualem intellectū et vsum cōuertit: et sic erecta ministrat in spiritu. ¶ Moraliter autē socrus petri febricitans est caro concupiscēs: cum enim homo calore concupiscentie laborat/ quasi febribus estuat: qđ potest esse tripliciter. iuxta illud Johannis. Omne quod est in mundo: aut est concupiscentia carnis: aut concupiscentia oculorum: aut superbia vite: et sic triplicem habemus febrem. Quedā enim est ex corruptione in spiritibus. Alia ex corruptione in humoribus. Tertia ex corruptione in membris: et in omnibus est calor inordinatus supergrediens nature cursus. Primā facit superbia. Secūdā luxuria. Tertiā auaricia. Ad hanc veniēs iesus videt per gratiam illuminantem: imperat per gratiā iustificantem: tangit manus per gratiam adiuuantem: et sic dimittit febris in cōtritione: surgit sana in cōfessione: ministrat in satisfactione. ¶ Moraliter autem dicitur stās super illam: quia nullum spiritualiter sanat: nisi eum qui sub eo est: scilicet per timorem se salubriter humiliantē: vbi Beda. Si virum a demonio liberatum moraliter animū ab immunda cogitatione purgatum diximus consequēter femina febribus tentata: sed ad imperium domini curata: carnē ostendit a concupiscentie sue feruore per continentie precepta frenatā: omnis enim amaritudo/ et ira/ et indignatio/ et clamor/ et blasphemia spiritus furor est immundi: fornicationē vero: immūdiciā: libidinem: concupiscentiam malā: et auariciā: que est simulacrorum seruitus: febrem illecebrosi carnis intellige. hec Beda. Pōt etiā per socrū petri (que mulier erat) sensualitas (que ab Aug. mulier vocatur) significari: per christū aūt qui est imago patris/ ratio: secundum quam homo factus est ad imaginem dei Igitur moraliter socrus petri sanatur: cum sensualitas que calore cōcupiscētie febricitās iacet: per rationē ad debitum ordinē moralis virtutis reuocatur. Ideo subdit et ministrabat eis: quia sensualitas reformata virtute morali ministrat et fuit rōni. Et tūc homo peccatū quod ante cū in eo esset nō nouerat: incipit agnoscere postq̄ ab eo exiue:

Right margin notes: Socrus petri curatio. — Natura nō operatur in instanti. — Febricitātiū natura. — Roma. vj. — j. Joh. ij. — Febris triplex. — Submissos sanat dominus. — Col. iij. — Gen. j.

Peccati fetor a deserti percipit. rit. vnde Chrys. Si vis discere peccati fetorem excogita id postq̃ factum est cum a desiderio ereptus fuer[is] dū adhuc non molestat ignis: et tunc videbis quid est peccatum. Nota etiam de quattuor infirmitatibus premissis q̃ spiritualiter per lepram potest intelligi culpa originalis: per paralisim culpa actualis in omittendo: per febrē actualis in committendo: p vexationem demoniacā culpa erroris.

Peccatorū quattuor genera.

Deinde ponuntur ad confirmationem legis euāgelice multa miracula in generali: quia [audito hoc miraculo et vespere facto] cum sol occidisset. i. ad occasū venisset [omnes qui in illa ciuitate habebāt infirmos varijs languoribus detentos: et a demonijs vexatos: ducebant illos ad iesum: et obtulerunt ei vt curaret eos] quia tunc ad hoc poterant vacare. vnde dicit Theophilus. q̃ ita tarde adduxerunt eos ad christū: quia illa dies erat dies sabbati/ et credebant curationes non esse licitas durante die sabbati: que finiebatur in vespere illius diei: et ideo expectabant occasum vt curandos ad iesum adducerent. At ipse singulis manus imponens curabat omnes: nullius enim morbum horrebat: quod est contra medicos superbos/ et indignantis nature qui pauperes et miseros dedignant visitare et tangere. [Et eijciebat spiritus īmundos verbo] in signum q̃ verbum christi deuote auditum fugat demonē de corde peccatorū. Licet autem posset etiā omnes curare solo verbo/ tamen q̃n[que] apposuit man⁹: quia humanitas christi erat quasi organū seu instrumentum diuinitatis ipsius in miraculis faciēdis. Et ideo sicut artifex mediante instrumento operat: sic virtus diuina in christo per applicationem humanitatis aliqua faciebat: vt eā coniunctam deitati declararet.

Miracula xpi ad duo ordinata. Miracula quidē christi ad duo ordinabātur/ sc3 ad manifestationem diuinitatis sue: et ad cōfirmationē sue doctrine: p quā homines ad fide inducebantur. Unde et ad tactum manus eius sanabantur infirmi: curabant leprosi: illuminabant ceci: et ad vocem eius suscitabātur mortui: et eijciebant spiritus immūdi. Per hoc autē q̃ vespe facto obtulerūt sibi infirmos et demoniacos: significat q̃ hora mundi vespertina christus venit demones eijcere: et infirmitates hominū curare: et per occasum solis significatur q̃ passio sua: in qua sol iustitie occidit: futura erat medicina omnis spiritualis infirmitat[is]. vñ fm Bedam. ¶ Mystice solis occubitus: passionē mortē[que] illi⁹ significat/ qui dicit: q̃diu sum in mundo/ lux sum mūdi: (Joh. ix.) et sole occidente pleri[que] demoniaci et egroti sanantur: q[uia] qui temporaliter in carne viuens: paucos iudeorum docuit: omnib⁹ per orbem gentib⁹ fidei salutis[que] dona trāsmittit. ¶ Moraliter vero occasus solis potest dici casus mundane prosperitatis/ post quē multi sanant: qui lucēte sole prosperitatis grauiter infirmantur. Considera q̃ paucis verbis multa hic miracula comprehendunt: que expresse fortassis incredibilia viderent. vnde Chry. Tu autem intende quātā multitudinē curatam transcurrūt euāgeliste: nō vnū quē[que] curatum dicentes nobis et enarrantes: sed vno v[er]bo pelag⁹ ineffabile miraculorum supuenientes: vt non rursus magnitudo miraculi incredulitatem imittat/ si tantā plebē et varias egritudines in vno temporis momento soluit et emēdauit. hec Chrys. [Exibant autem demonia a multis clamātia et dicētia: q[uia] tu es filius dei. Et increpans non sinebat ea loqui:] q[uia] sciebant per vehementem coniecturam ipsum esse christum: non tamen per sciētie certitudinem. vnde Beda. Demonia filium dei confitebant/ et sciebant ipsum esse christū: quia cum ieiunio fatigatum eum dyabolus videre verū hominē intellexit/ sed quia tentando nō preualuit: vtrū filius dei esset/ dubitabat. Nunc autem per signorū potentiam/ vel intellexit: vel poti⁹ suspicatus est esse filium dei: sed se morte illius non preuidit esse dānandū. Uere eñ de hoc mysterio a seculis abscōdito. dicit apostolus q̃ nemo pricipum huius seculi cognouit: si enim cognouissent: nunq̃ dominū glorie crucifixissent. Hec Beda. Ideo autem non sinebat ea loqui/ ne homines audiētes demonem predicare mundo veritatem: deinceps acquiescerent sibi predicāti falsitatem. Unde glo. Ideo prohibet loqui: ne dum aliquis audit demonem vera predicātem/ postea sequatur errantem. Improbus v[er]o magister vera falsis permiscet: vt sub specie veritatis: falsitatis testimoniū obtegat. De hoc habes et alias causas p[ri]me supra de spiritu immundo dictas.

Scia demonū de christo. Mat. iiij.

i. Cor. ix. Demonia cur predicare phibentur.

[Facta autem die] et valde diluculo [egressus iesus de capharnaum ibat i desertum locum] vt applausum populi fugeret: et ibi secretius oraret. In hoc dans exemplum q̃ predicator et mirabilium diuinorū operator debet vanā gloriam et ostētationem fugere: et ad solitudinem contemplationis ac secretum orationis post laborem predicationis redire: vt deo gratias agat de profectu preterito/ et se disponat pro futuro: vt sibi hauriat quod postea populis effūdat. Et fm Theophilum. Ostendit nobis q̃ deo debet attribui si aliquid boni facimus: et ei debemus dicere: quoniam omne optimum desuper est/ descendens a te. In deserto quo christus orat: non q̃ ipse oratione indigeat: sed vt nobis bone exemplificationis/ operationis/ exemplū et forma fieret: et vt nos tumultum fugere/ et curam mundi vitare: ac secretum mentis querere doceret: cum eum orare vel ei silenter loqui affectamus. Et turbe requirebant eum scilicet per fidem: et venerunt vs[que] ad ipsum p spem: et detinebant illum per charitatem/ ne discederet ab eis vt profectum consequerentur maiorē. Ubi Chryso. Gaudens autem eos suscipiebat/ sed et voluit eos dimittere: vt et reliqui doctrine eius participes essent: et idō sequitur quibus ait [quia et alijs ciuitatibus oportet me euangelizare regnum dei] id est qualiter peruenitur ad regnum dei: quia per penitentiam que est via ad hoc perueniendi. vbi Theophi. Trāsit enim ad alios magis indigentes doctrina/ quia non cōuenit in vno loco doctrinam concludere: sed vbi[que] radios eius extendere. Ubi et Chryso. Simul etiam considera q̃ poterat in eodem loco manendo omnes attrahere ad se: non tamen illud fecit/ prebens nobis exemplum vt perambulem⁹ et requiramus pereuntes: sicut pastor perditam/ et medicus accedit ad īfirmum. Una enim anima recuperata poterit quis mille delicta abolere. Hec Chrysostomus.

Applaus⁹ vitandus.

Jacobi. j.

Oratio.

Domine iesu christe/ remoue et eijce spiritū immundū a me: ne aliquo modo me valeat maculare: vel in maculis detinere: vt sim et appaream mūdo mortuus: cū a possessore prauo/ q̃ per īmunda desideria nos agitat fuero liberatus. Peto etiā domine te medicum animarum: vt me curare digneris a febre vitiorum/ quatenus surgens ab eis valeam tibi ministrare: et gratam seruitutem exhibere. Tu etiam domine cura me/ et omnes varijs anime detētos languoribus: vt a peccatis sani et incolumes facti tibi ministremus: et beneplacita tua peragamus. Amen.

¶ De suscitatione filij vidue. Cap. xliiij.

Et deinceps ibat iesus cū discipulis: et turba copiosa que eu3 sequebatur] nouitate operum: suauitate doctrine: et ex sanctitat[e] eius deuotione [in ciuitatē galilee que vocatur naym] secundo miliario a monte tabor est ciuitas naym: et supra naym mons endor ad cuius radicem fluit torrens cyson. Ante huius ciuitatis portā vbi erat maior concursus populi: obuiauit dominus multitudini hominū efferētiū/ id est extra portantiū/ defunctū filium vnicum vidue ad sepeliendū: quia antiquitus loca sepulture erant extra ciuitates/ et hominū habitationes: ne cadaueribus inficerentur loca et homines. Hoc autē sic factum est/ vt euidentius esset miraculū coram multis factum: et multi essent testes tanti miraculi. Et quia vocabant ad pietatis op⁹ prosequendo funus/ et consolando viduā et orbatam matrem: meruerunt ipsum videre miraculum. vbi Gregori⁹ nicenus. Erumne molem breuib⁹ verbis explicuit. Mater vidua erat que non sperabat vlterius filios procreare: non habebat in quem dirigeret aspectū vice defuncti: q[uia] vnic⁹ erat: hūc solū lactauerat. Hic solus aderat alacritatis causa in domo: quicquid matri dulce ac preciosum/ hic solus extiterat. Unde et Cyrillus. Miseranda passio: et ad fletū et ad lachrymas potēs p[ro]uocare. Quā cū vidisset dñs sic tristē: et afflictā/ misericordia et pietate mot⁹ (fm q̃ homo) super ea: tum quia vidua erat: tum quia non habebat aliū filium a quo in senectute sustēta:

Luce. vij.

ri posset ꝙ̃ ab ipso: dixit illi verbo consolatorio et dulci.
[Noli flere] quasi diceret: cito cõsolata eris desiste: quasi mortuum flere quem mox viuum resurgere videbis.
Merentium consolator deus/ illorum maxime lachrymas intuetur: qui aliorũ miserias et peccata deflent. ſm
Bedam. Dominꝰ misericordia motus est: vt nobis exẽplum imitande pietatis ostenderet. Unde et Chry. Iubẽs ergo cessare a lachrymis qui cõsolatur mestos: monet nos de presentibus defunctis consolationem recipe-
Mors plã- re: resurrectionem sperantes. Pagani ⁊ gẽtiles causam
gẽda icre- habẽt plangendi defunctos/ quia resurrectionẽ nesciũt:
dulis tãtũ sed christiani eam credunt: ⁊ ideo causam plangendi nõ habent [Et accessit ⁊ tetigit loculum] id est feretrum: vt effectus salutis tactu corporis sui deueniret/ ⁊ ostenderet ꝙ corpus suum deitati vnitum erat instrumentũ deitatis in miraculis faciẽdis. Loculꝰ diminutiuum est/ mortui locus in quo iacet: cui enim viuenti magna palatia et ample domus non sufficiebant pro loco: ei morienti paruum spacium sufficit pro loculo. Unde mortuo alexandro dixit quidam philosophus: quem totus mundus non capiebat/ hodie parua continet archa. [Hi autem qui portabant/ steterunt] nec vltra progredi ausi sũt
Et ait. [Adolescẽs surge] et sic eum ſm quod deus suscitauit. [Et resedit qui erat mortuus] quia surgens sedit ĩ loculo in quo iacuerat prius [et cepit loqui] Ut manifeste appareret ꝙ erat vere et nõ apparenter resuscitatꝰ: ⁊ forte verba ipsius fuerunt gratiarum actiones [et dedit illum matri sue] quia non suo merito/ sed matris resurrexerat: vt que de ipso tristis fuerat in ipso consolaretur.
[Omnes autem inuasit timor ex stupore tanti miraculi] qui timor non fuit alicuius mali/ sed reuerentie de potẽtia et bonitate. [et magnificabant] .i. laudabant [deum] et magnum predicabant: quia quanto grauior est casus/ tanto pietas erigentis est gratior: et spes salutis penitẽtibus est certior. [Et dicebant. quia propheta magnus] scilicet in lege: et prophetis promissus [surrexit ĩ nobis] immo plusꝙ̃ propheta [et quia dominus visitauit plebẽ suam] mittendo eis saluatorem: vt eos redimeret: sicut medicus visitauit infirmum vt eum sanet. ¶ Mistice iste defunctus est homo per peccatũ mortale mortuus. Eiꝰ mater est ecclesia que est vniuersitas credentium: et cu-
Ecclesia ius filij sunt credentes singuli. Peccator autem dicitur
mater pec- filiꝰ vnicus matri sue scilicet ecclesie: quia quemlibet ita
catorum deflet quando in peccatum cadit: sicut mater vnicum filium quando decedit. Ecclesia quoꝙ̃ dicitur vidua/ qr sponsi sui morte redempta: vel quia nunc ꝙ̃diu peregrinatur a domino: et ab amplexibus spõsi sui priuata: de
ps̃. cxxxj. qua vidua dicitur in Psal. Uiduam eius benedicens be-
Portito- nedicam. Effertur defunctus cum sensus iterior exit in
res q̃ttuor opus. Quattuor portitores huius defuncti/ sunt quattu-
moraliter. or effectiones cordis nostri: scꝫ gaudium ⁊ tristitia: spes ⁊ timor. Ista enim quattuor portant mortuum per abusum. de quibus dicit Bern. Amant quod nõ decet: timẽt quod nõ opꝫ: dolẽt vane et gaudent vaniꝰ. Uel isti quattuor portitores sũt amor peccati; timor penitentie: spes emende: et presũptio de dei misericordia. Uel quattuor
Quattuor portitores sunt q̃ttuor q̃ animam ĩ peccato perseuerare
ĩ pctõ pse- faciunt: scꝫ fiducia lõgioris vite: q̃ tamẽ hominẽ sepe de-
uerare fa- cipit: cõsideratio culpe aliene: qua homo correctionem
ciẽtia. propriam deuitat/ stulta spes penitẽdi in futuro: et fiducia de venia quã homo concipit ex magna dei misericordia: impunitas peccatoris: qua redditur ad peccata magis procliuus. Possũt etiam intelligi isti portitores carnalia desideria: vel adulatorũ et benedicentiũ blandimẽta: vel prelatorũ mercẽnariorum verba vngentia nõ pũgentia: et quicũꝙ̃ verbo vel facto fouentes hominem in
Porta q̃ peccato. Porta per quam effertur seu egreditur mortuꝰ
effert pec- est aliquis de quinꝙ̃ corporis sensibꝰ peccati manifesta-
cator. tiuus. Nam qui videt/ vel audit/ vel loquitur quod non licet: mortuus extrahitur per portam visus/ vel auditꝰ/ vel oris/ et sic suo modo de alijs: ⁊ ideo custodie ad istas portas sunt adhibende. Unde Beda. Portam ciuitatis qua defunctus efferebatur: puto aliquem de sensibus esse corporis. Qui enim seminat inter fratres discordias: qui iniquitatem in excelsum loquitur/ per oris portam extrahit mortuꝰ. Qui viderit mulierẽ ad cõcupiscendũ
Mat. v. eam: per oculorum portam/ sue mortis indicia profert.

Qui fabulis ociosis obscenisve carminibus vel detractionibus aurem libenter aperit: hãc anime sue portã mortis efficit: ceterosꝙ̃ qui non seruat sensus: mortis sibi ipse reddit aditum. Hec Beda. Loculus est conscientia peccatoris: in quo tanꝙ̃ in lecto male cõscientie requie- Loculus
scit. Talis autem mortuꝰ per peccatũ mortale suscitatᷣ a defuncti ẽ
deo per preces ecclesie. Sed quomodo resuscitatur in fi- ꝯscientia.
gura/ hic docetur. Sicut enĩ tria sunt signa mortis spiritualis: sic tria sunt signa resuscitationis spũalis. Signũ Signa
mortis spũalis accipitᷣ ſm signũ mortis corporalis. Si mortis tria
gnum aũt mortis corporis triplex est. Primum est carentia operationis: sic carentia ad bene operandum est
signum mortis spiritualis. vnde ĩ Exodo. Fiant immo Exo. xv.
biles quasi lapides. Secũdum est carentia sensus: quando percutitur et non sentit: sic quando homo non sentit percussiones et ammonitiones spirituales: signum est ꝙ
ipse spiritualiter est mortuus. vnde in Prouerbijs. Uer Prouer.
berauerunt me/ sed non dolui: traxerunt me/ ⁊ non sensi. xxiij.
Tertium est rigor: sic homo quãdo habet cor ita rigidũ ꝙ flecti nõ potest per cõpassionem ad proximum: nec ꝑ obedientiam ad deum/ signum est mortis spiritualis. vn
de in libro Reg. dicitur ꝙ manus hieroboam quam ex- iij. Reg.
tendit de altari exaruit. Sic ergo tria sunt signa mortis xiij.
spiritualis. Bene quippe operari tollit superbia: sensum
aufert luxuria: ⁊ rigorem facit auaricia. Et econtra sunt Signa re-
tria signa resuscitationis spiritualis/ que tanguntur in suscitatio-
hoc ꝙ resedit/ ⁊ cepit loqui: et dedit illũ matri sue. Per nis tria.
hoc quod dicit recedit/ intelligitur contritio: in cõtritione enim homo residet et resilit a peccato. Per hoc quod dicit cepit loqui/ intelligitur confessio: in qua homo loqtur se accusando. Per hoc qđ dr̃ dedit eũ matri sue: intelligitᷣ satisfactio. Per hoc enim ꝙ homo soluitur ⁊ iniungitur ei satisfactio/ restituitur matri sue id est ecclesie ⁊ cõmunioni fideliũ per spũalem incorporationem: que quidem satisfactio fit per tria: scilicet per orationẽ: ieiuniũ: et elemosynam. Sed modꝰ iste resuscitatiõis tãgitᷣ
cũ dicitᷣ: accessit ⁊ tetigit loculum. Ad mortuũ spirituali Modꝰ re-
ter saluator accedit/ ⁊ appropinquat cum aliquam gra- suscitãdi.
tiam preuenientẽ: vel desideriũ proprie salutis ei donat
Loculum tangit/ quando cõscientiã ⁊ cor durum peccatoris ad penitentiã emollit/ ⁊ peccatorẽ ad sui cognitio-
nem reducit: ⁊ tunc mortuus a peccato resurgit. Et sciẽ- Peccatũ
dum ꝙ spiritussãctus peccatũ per mortẽ voluit designa mors est.
ri/ ad ostendendũ quantũ peccatũ sit fugiendũ: ⁊ quãtũ
de eo sit dolendũ quando est cõmissũ. Peccatum fugiẽ- Peccatũ
dum est vt mors/ ⁊ de eo dolẽdum est tanꝙ̃ de morte: sic vt mors
dolere debet qui amicum suũ in peccato mortali videt/ fugiendũ.
ac si eum mortuũ videret: immo etiã eũ plus dolere debet. Et qr sicut mortuus iste figurat peccatorem: sic eiꝰ suscitatio figurat pctõris conuersionẽ: ideo sicut multũ timendum est peccatum/ ⁊ multũ dolẽdũ de eo cõmisso. sic multũ desiderãda ẽ pctõris cõuersiio: ⁊ multũ gaudẽdũ de ipsa iam facta. Obsecra ergo o peccator dñm vt resuscitet te a morte peccati: ⁊ restituat te sancte ecclie sue in laudẽ ⁊ gloriã nois sui. Et vt ait Ambro. Si graue peccatũ est qđ penitẽtie tue lachrymis ipse lauare nõ possis flet pro te mater ecclesia: que pro singulis tanꝙ̃ pro vnicis filijs vidua mater interuenit: compatitur quodãmodo spiritali dolore nature/ cum suos liberos letalibꝰ vitijs ad mortem cernit vrgeri. Uiscera enim sumus de visceribus eius. Unde ⁊ Augustinus. De iuuene illo resuscitato gauisa ẽ mater vidua: de hominibꝰ ĩ spiritu quotidie suscitatis gaudet mater ecclesia. Ille quidem mor-
tuus erat corpore: illi autẽ mẽte. ¶ Moraliter tres mor Mortuos
tuos christus suscitauit. puellã in domo clausam/ id est tres susci
mortuum per cõsensum delectationis praue: ĩ cogitatio- tauit dñs.
ne seu volũtate adhuc tectũ. Iuuenẽ in porta/ id est mortuum per actũ peccati in verbo. nutu. vł opere. Lazarũ in sepulchro id est mortuũ: lapide id est mole cõsuetudinis peccandi pressum: male olentem: ⁊ alios fama corrũpẽtẽ. Oẽs istos suscitat ⁊ sanat dominꝰ: cũ ad ipm redeunt veraciter penitendo: ⁊ tanto leuiꝰ resuscitatur quisꝙ̃ per gratiã/ quãto minus mortificatꝰ est per culpam. Unde dominus puellam coram paucis de facili suscitate puel-
le dicens. surge. Iuuenem coram pluribus/ ⁊ quasi diffi- Mat. ix.
ciliꝰ tangens feretrũ. et dicens. Adolescens tibi dico: surge. Lazarũ difficillime: qr cũ lachrymis: cũ fremitu: cũ

Joh. xj. sui turbatione: cū magna voce dicens lazare veni foras:
et quasi cū auxilio ⁊ testimonio presentiū dicens: soluite
Facilitas xpi in suscitando a morte. et sinite abire. non ꝙ dño tam facilis non fuerit resuscita
tio lazari sicut puelle/cum (vt ait Aug.) nemo tam facile
excitat in lecto ꝙ̄ xp̄s i sepulchro: sed dñi facta aliarum
rerum sunt exempla. Longa ei cōsuetudine pressus vix
Consuetudo peccandi. et quasi cū labore suscitat. Qui vt suscitet dñm cogit la-
chrymari/et eiulare: et ideo licet omne pctm̄ maxime tn̄
peccandi consuetudinē fugere debemus: quia hec sanat
difficilius. vn̄ Ambro. Omne peccatū consuetudine vile
scit/⁊ fit homini quasi nullū sit: sic ⁊ ecōuerso: ois virtus
bona cōsuetudine fit grata ⁊ facilis: q2 nihil differt assue
Mors triplex. scisi sic vel sic. Triplex est ergo mors culpe designata in p̄
dictorum triū morte: sc3 peccatū cordis: peccatū operis
et peccatū cōsuetudinis. In suscitatione vero horū triū
mortuoꝝ ostēsum est ꝙ saluator potestatem habet super
triplicē mortē: sc3 nature: culpe: ⁊ gehēne. Super tripli-
Quartus mortuus nō excitatus. cem vitam: sc3 nature/gratie/⁊ glie. Quartū mortuū insi
nuāte discipulo audiuit: s3 ad eū ire noluit. i. ad mortuū
in obstinatione/vel desperatione/seu praua peccati execu
tione. De quo dixit: dimitte mortuos sepelire mortuos
suos. Hec igitur audientes: qui stant non presumant: sed
cauti sint ne cadant: ⁊ qui ceciderunt nō desperēt: sed sol
liciti sint vt resurgant. vn̄ Aug. Hec ergo charissimi au-
diuimus. Et qui viuūt viuāt: q̄ mortui sunt reuiuiscant.
Siue adhuc peccatū in corde conceptū: non processit in
factū peniteat/corrigat cogitatio: resurgat mortu' itra
domū cōsciētie: siue iam qđ excogitauit admisit/nec sic
desperetur. Non surrexit mortuus intus: surgat elatus:
peniteat facti/de proximo reuiuiscat: non eat in pfunda
sepulture: nō accipiat desup consuetudinis molē: sed for
te iam illi loquor: qui iam duro sui molis lapide premit:
qui iam vrgetur consuetudinis pōdere: q̄ iam quatridua
nus putet: nec ipse desperet: profundus mortuus est: sed
altius est xp̄s: agūt etiā tales penitentiā. neq3 eni lazaro
resuscitato post quatriduū vllus putor in viuente remā-
serat: ergo qui viuūt/viuūt: qui aūt mortui sunt/in qua-
cūq3 harū triū morte se inuenerint penitentiā agant: ac-
celerent/iam resurgant. Vn̄ ⁊ Chry. Ne audiamus qui
j. Cor. x. stamus/sed dicam' nobisipsis: q estimat se stare videat
ne cadat: ne desperemus si cecidimus: sed dicam' nobis
Hier. viij. nūquid qui cadit nō resurgat: Etenī multi in ipsum ce-
li verticē ascēdentes/⁊ oēm patientiā demōstrantes: pa
rum lapsi sunt: ⁊ ad ipsum venerūt malicie baratrū. Alij
autem rursus ad celum inde ascenderūt: ⁊ a scena ⁊ scur
rilitate ad angelicā sunt translati vrbanitatem: ⁊ tantam
ostenderunt virtutem: vt demones abegerint: ⁊ multa si-
gna alia operati fuerint: ⁊ horū quidē plene sunt scriptu-
re/⁊ plena vita exemplis nobis. Queadmodum eni me-
dici difficiliores egritudinū eligentes libris inscribunt:
⁊ huius emendationis methodū. i. doctrinā docēt. vt in
maioribus exercitati facile minora saperent: ita vtiq3 et
deus magna peccatorū in mediū adduxit: vt qui parua
deliquerunt: per illa facilē horū emendationē inueniant.
Si enim maiora habuerūt sanationem: multomagis mi
nora. Igitur armem' nosmetipsos bonis operationib'.
⁊ si aduenerit aliquod delictū abluamur: vt digni efficia
mur in gloriā dei viuentes presentem vitam/future frui
vita. hec Chry. Considera hic viduā de morte filij flentē
et ita tu omnibus postpositis de morte aīe tue luge et la
chrymare/vt merearis ab ipsa morte aīe per tactum di-
uine miserationis resuscitari. Abstine a risu et cachinno:
cogitans quia de cunctis actibus tuis redditurus es ra
tionem in iudicio. vnde Chry. Nihil quippe ita conglu-
tinat deo: vt lachryme ille quas et peccati dolor et amor
virtutis effundit: siue propria peccata quis: siue etiam la
mentetur aliena. Cuius etenim rei gratia in cachinnū la
xaris ac diffluis: qui tantorū sponte factus es causa me-
rorū: ante terribile illud christi staturus tribunal: et sum
ma cū examinatione rationē pro cunctis actib' redditu
Periculū stat' pcti. rus. hec chry. Valde autem periculosum est ꝙ peccator
in sordibus peccatorum: et in morte anime iacet: non cu-
rans se per penitentiā purgare ⁊ resurgere: si eni linguis
hoīm loquereris ⁊ angelorū: ⁊ si tot per tuā doctrinā cō-
uerteres homines quot fuerūt homines ab initio mundi
vel quot sunt stelle celi/⁊ teipsum per penitentiā nō mun
j. Cor. xiij. daueris: factus es velut es sonans/aut cymbalum tynni
ens: campana enim ad vtilitatem hominū seruiens: pul-
sando seipsam consumit: ⁊ si habueris omnē scientiam: ⁊
si per tuam scientiam/⁊ tuis discretis consilijs omnes re
ges mundi vel principes: immo totus mundus pacifice
dirigerentur/⁊ teipsum per penitentiā nō correxeris: ni-
hil proficies: ⁊ si habueris omnem fidē: ita ꝙ trahas ad
fidem omnes iudeos hereticos ⁊ paganos: et si in pecca-
to mortali es/nihil tibi proderit ad vite eterne salutem.
Itē si mille claustra faceres: ⁊ mille hospitalia manu p̄
pria edificares: ⁊ in illis omnes mundi pauperes bonis
tuis pasceres: q̄diu in peccato mortali persistis: in statu
saluandoꝝ non es. Item si corpus tuū ad cremandū da-
res vt laurentius: ad excoriandū vt bartholome': si cru
cifigereris vt christus: et sic cum vnico peccato mortali
morereris/nunꝗ saluareris. Item si mille milia missarū
pro te dicerentur: si omnes sancti in celo cum omnib' an
gelis prostrati ante deum sanguineas funderent lachry-
mas/vsq3 in diem nouissimū orantes pro te/nō flecterēt
misericordiam dei ad miserendū tui/si discederes in pec
cato mortali: et ideo peccatori in morte anime iacēte pl'
valeret vna confessio bona/q̄ omnia beneficia predicta
per eum facta/vel sibi impensa. Oratio.

Domine iesu christe/veni in naym animam flu-
ctuantem tētationibus a propinqua porta co
hibendo: ne per sensus veniant ad effectus: ac
cede per gratiam: tange per correctionē: stent
portitores occasiones peccandi et importunitates: dic
anime iacenti in peccatis/vt resideat per bonam volun-
tatem: incipiat loqui per confessionem: surgat per bonā
operationem: redde matri sue gratie nutrici vt stet per
stabilitatem: ⁊ sic plebem tuam vires anime/affectiones
⁊ cogitationes visitet tua veritas per cognitionē: virtus
per operationem: ⁊ bonitas per conseruationem. Amen.

¶ De scriba doloso: ⁊ duobus alijs christum sequi volentibus. Capitulum. xlv.

Videns autem iesus tur-
bas multas circum se/et se sequentes Mat. viij.
iussit discipulos ire transfretū] id est Luce. ix.
vltra mare galilee in locum secretum
[et iuit cum eis vt trāsfretaret/et eos
a turbis sequestraret]. Docens etiam
predicatorem euangelij ⁊ omnes ap-
plausum populi declinare: ⁊ nihil ad ostentationem face
re. Per hoc etiam innuit ꝙ cure mundi sunt fugiende: Cure vitāde.
quia turbe multe sunt multe cure que turbant animam
ex omni parte: et ideo dicit circum se. Nam impediunt a
posteriori/ne posteriora recolat: ab anteriori/ne se ad me-
liora extendat: a dextris/ne desideret eterna: a sinistris/
ne timeat supplicia: vel a posteriori/ne desiderentur defe
ctus vite preterite: ab anteriori/ne considerentur status
vite future: a dextris/ne considerentur pericula in statu
prosperitatis: a sinistris/ne considerētur pericula in statu
aduersitatis. Sicut eni faber quando vult minuere equo
cooperit sibi oculos: ⁊ tunc percutit vbi vult sic dyabol'
volens hoiem percutere operit sibi oculos per curas et
sollicitudines: ⁊ tunc vulnerat per peccatum/⁊ extrahit
sanguinē virtutū: ⁊ ideo ab hac turba esset declinandum
Hec est turba q̄ impediebat zacheum in videndo iesum
Et in via ascendens corporaliter: non spiritualiter vnus
scriba: id est legisperit'/seu litterat' ait illi. [Magister]
non dicit dñe: q2 causa discendi non seruiendi venit: nec
querēs magistrum/sed ex magistro lucrū [sequar te quo
cunq3 ieris]. Iste duplici de causa volebat sequi christū Scribe intentio.
scilicet causa cupiditatis/et lucri temporalis: ac iactan-
tie/⁊ vane glorie: multitudine eni et magnitudine signo-
rum visorū motus: volebat sequi dominum: vt disceret
signa facere propter lucrum acquirendū: vel propter va
nam gloriam consequendam. Hoc idem considerans cō Act. viij.
sequi a domino qđ simon magus volebat emere a petro.
[Iesus autem videns eius animū non respondit ad ei'
verbum] tantum: sed ad eius animū dicens. [Vulpes fo
ueas habent] ad quiescendum et latitandum [et volu-
cres celi nidos] habent ad quos ascendūt et confugiunt
[filius autem hominis] id est virginis: ecce a parte infe-
riori denominat genus suum: contra gloriantes de gene
re suo: ⁊ allegantes qđ est in eo precipuum: non habet do
micilium proprium [vbi caput suum reclinet] ad pausan

dum.q.d. Bruta habent sua latibula: ⁊ loca vbi possūt la
tere ⁊ quiescere: ego autē sum ita pauper ꝙ nō habeo ho
spitiolum proprium vbi percipiendo quietē caput recli:
nem: ⁊ ideo frustra venis ad me propter lucrum tēpora:
Paupertas dn̄i. le. vnde Chrys. Aspice qualiter paupertatē quā dn̄s do
cuerat per opera demonstrat. non erat ei mensa: nō cāde
labrum / nec domus / nec quicq̄ talium. hec Chry. Hospi
tiolum quidem habuit virginis vterum: reclinatoriū ha
buit presepiū non propriū et crucis patibulū: sepulchrū
habuit sed alienū. Hic ergo remouetur cupiditas terre:
norum a volentib⁹ sequi christū. Audita aūt christi pau
pertate non institit ampli⁹ vt sequeret. vnde Chry. Nō
autem respōdet sequar te pauperē: hoc enī dn̄s forsitan
concessisset. vel per vulpes dolositas / ⁊ simulatio: per vo
lucres inanis iactātia ⁊ elatio signatur. q.d. dn̄s. Dolosi
tas ⁊ elatio latent in corde tuo: q2 scz causa cupiditatis ⁊
vane glorie vis me sequi / ⁊ ideo te in societatē meam nō
recipio: quia filius hominis simplex cōtra dolositatem /
humilis contra superbiā: non habet in te vbi caput recli:
net. Caput enim christi deus est: deus autē habitat in hu
mili ⁊ simplici / ⁊ tremente sermones ei⁹: ⁊ ipsa reclinatio
capitis. Non erectio humilitatis magistra est: que in illo
Reprehēdit̄ scriba. locum non habent. In tribus ergo iste reprehendit̄ a do
mino: scz in dolositate: quia ficto animo ⁊ non simplici se
qui volebat. ⁊ in cupiditate: q2 eum ꝓ questu seq̄ intēde:
bat. ⁊ in elatione: q2 propter inanem gloriam ei adherere
cupiebat / sicut vulpis est animal fallax insidijs intentū
et rapinis plenum. auis vero alta petens ⁊ ascendēs sur:
sum. hic ergo sequi volebat magistrū: non vt virtutes di
sceret: non vt paupertatē ⁊ humilitatē magistri imitare:
tur: sed vt fictus discipul⁹ deciperet: et sub magistro hu:
militatis ⁊ paupertatis honorum dignitates ambiret: et
diuitias congregaret. Et hunc ambitiosi ⁊ symoniaci in
Philip.ij ecclesia imitantur: qui cupiunt ad alta subuehi: querētes
que sua sunt / non que iesu christi: nō vt ministrent / sed vt
ministrētur. ⁊ ideo vulpi dolose ⁊ volanti aui merito cō:
parantur. Per hunc etiā significant̄ querentes intrare
religionē vel monasteriū diuitias habentiū: non ex deuo
tione: sed vt ex pauperibus diuites ⁊ ex contēptibilibus
honorati fiant. Ideo talib⁹ dicit̄ [vulpes foueas habēt
et volucres celi nidos] id est demones dolosi ⁊ supbi ha
bent in vobis habitaculū: sed nō christus. Potest insup
dici ꝙ [vulpes foueas habent] id est dolosi habēt caute:
las ad quas refugiunt: ne in suis capiant̄ malicijs [⁊ vo
lucres celi nidos] id est superbi querunt eleuari in altis
[filius autem hominis non habet vbi caput suum recli:
net] in talibus. i. ille qui ſm dictamen rationis viuit / ta:
lia non querit. vt ergo dicit Chryso. Scriba hic non cre:
Scriba dolosus. dendi: sed simulata mēte accessit ad dominū. vnde inspe
ctor cordium ⁊ secretoꝝ cognitor de⁹ tentantē se potius
q̄ vere ac fideliter sequi volentē non immerito refutauit
Nam vt ait Aug. Videbat eum dolosa simulatione tene
brosum: ⁊ ventosa elatione iactatū: non habere locum hu
militatis / vbi doctorem se inclinātē exciperet: q2 in disci
pulatu christi non illius gratiā: sed suā gloriam require:
Futur⁹ discipulus. bat. ¶ Dixit autem dn̄s alteri [cui⁹ patrem iam mortuū
sciebat [sequere me] qui respōdit [domine] quod est reue
rentie [permitte me] quod est obediētie: q2 de discipulis
suis scz futuris dicit̄ / ⁊ si nondū erat [primū ire et sepeli:
re patrem meum] quod est op⁹ misericordie vbi Raba.
non discipulatū respuit: sed expleta primū paterni fune:
ris pietate liberior hunc seq̄ desiderat: sicut heliseus vo:
cāte se helia. Osculer (inquit) oro te patrē meū et matrē
meam / ⁊ sic sequar te. [Jesus autem ait illi] animo corri:
piēdi [sequere me] non obstante patris tui funere. q.d. nō
est de charitatis ordine minus bonum maiori preponere
[⁊ dimitte mortuos] scz morte culpe [sepelirē mortuos]
morte nature [suos] scz sibi astrictos vinculo propinqui
tatis vel nature: dicens autē suos / monstrabat quoniā
hic non eius mortuus: sed aliquis infidelium erat: cuius
⁊ sepultores per infidelitatē impietatis in anima mortu:
Infideles sunt mortui. os intelligi volebat. Infideles dicunt̄ mortui: q2 fide ca
rent / que vita anime est ſm illud. Iust⁹ ex fide viuit: hic
ergo remouet̄ carnalitas propinquorū: per hoc eī quod
dixit ei [sequere me: ⁊ dimitte mortuos sepelire mortuos
suos] ostendit ꝙ carnalis affect⁹ a sequentibus christum
Religiōis ingressus est totaliter dimittendus. Et est hoc argumentū contra
excusantes se de ingressu religionis propter curam parē
tum. Item contra procrastinantes: si enī noluit retarda: nō differēdus.
ri pro sepultura / multominus pro expeditione diuturna
Vn̄ Chry. Alius intētione ficta dixit sequar te: hic etiā
sanctam rem petens non sinitur recedere: quia alij erant
qui sepelirent / et hunc a magis necessarijs recedere non
oportebat. hec Chrys. Et vide quomodo primum dolo
sum et superbum qui ficte ⁊ simulata mente accesserat re
spuit: ſm simplicem et deuotum qui vere simplici mente
et puro corde querebat ad sui sequelam traxit: ⁊ absq̄ di
latione sese qui iubens nec patrem sepelire permisit: quē
forte a sepultura prohibuisset si alij qui sepelirent nō fuis
sent: ac si ei diceret. Venisti ad vitā: vis redire ad mortē
ego sum vita / ego sum pater / ⁊ creator tu⁹: me sequere [et
dimitte mortuos sepelire mortuos suos] tu autem vade:
et annuncia regnū dei / non fabulas / nō curiositates / vel
aliquid huiusmodi. Non nego sepulturam esse de operi:
bus misericordie: nec dico opera eius ꝓximo nō esse im:
pendenda: sed pro maioribus esse postponēda. Annūcia
regnū dei: suscita mortuos in anima. Instruimur ergo Min⁹ bonū pro maiori omittendum.
hic vt ꝓ maiori bono minus bonum deseramus: nam si
meritorium sit parentū sepelire: dignius est tamē verba
vite docere: piū quippe erat quod volebat facere: sed do
cuit magister quid deberet preponere: maius enī est ani:
mas mortuoꝝ predicando ad vitam resuscitare / q̄ cor:
pus mortui in terra abscondere: maius est predicando
vnum saltem viuificare: q̄ oēs mortuos sepelire. Vnde
Amb. Cum religiosum humani corporis sepeliēdi acce:
perim⁹ officium: quomodo hic paterni quoq̄ funeris se:
pultura prohibetur: nisi vt intelligas humana post habē
da diuinis: bonum studium / sed maius impedimentū: nā
qui partitur studium diriuat affectum: qui diuidit curā
differt profectum: ergo prius sunt habēda que maxima.
Quomodo ergo mortui sepelire mortuos possūt: nisi ge Mortuos sepelire mortuos suos.
minā hic intelligas mortē: vnam nature: alteram culpe.
Est etiā mors tertia in quo peccato morimur / deo viui:
mus: non ergo paterni funeris sepultura prohibetur: sed
necessitudini generis diuine religionis pietas antefert̄.
Illud consortibus relinquitur: hoc mādatur electis. vn̄
et Chry. Incōueniens enī erat vt qui semel filio dei cre:
dens viuum ⁊ celestem deum patrē habere iam ceperat
de patre mortuo cogitaret: ⁊ ideo dn̄s ostendit preferen:
dam esse fidem et cognitionē xp̄i hmōi pietatis officijs
propter quē viuentes parentes iubemur relinquere. Je:
sus ergo prohibuit eum non iubens contēnere honorem
qui est ad eos qui progenuerunt: sed mōstrans qm̄ nil ce
lestibus negocijs magis nobis necessarium esse oportet:
et qm̄ cum vastidio vniuersoꝝ his iungi oportet: ⁊ neq̄
parū tardare ⁊ si valde ineuitabilia et incitantia fuerint
que attrahunt. Etenim multomelius est regnū diuulga
re: ⁊ alios euellere a morte q̄ mortuum qui in nullo inde
vtilitatem habet sepelire. et maxime cum fuerint qui hec
vniuersa cōplent. Nihil igitur aliud hic discimus q̄ qm̄
neq̄ cōtingens tēpus perdere oportet: ⁊ si. x. milia que ꝓ
uocant fuerint: oībus ⁊ maxime necessarijs ipsis spūalia
preponere. hec Chry. ¶ Moraliter mortui sepeliūt mor:
tuos: qm̄ pctōres in pctīs suis mutuo fouēdo celāt ⁊ ope
riūt semetipsos. vn̄ ſm Greg. Per mortuos itelligi pos:
sunt adulatores q̄ pctōres fouēt in pctīs: eosq̄ ampli⁹ se
peliūt premēdo terrā / ⁊ terrenā adulationē super caput
ipsoꝝ: vt exercentur in vitijs institis ligātes pedes eorū
ne in vijs dei ābulent. [Et ait alter] ad iesum [sequar te
dn̄e: sed primū ꝑmitte me renūciare his q̄ domi sunt] vo
lebat renūciare eis ne forte quō fieri solet quererēt eis li
cētiando se ab eis / ⁊ dicturus valete / ac dispositurus fa:
milie. Sic helizeus requisit⁹ heliā sequi dixit. Oro oscu: iij.reg.xix
ler primū patrem meū / ⁊ matrē meam / ⁊ sic sequar te: sic Religio nō est differenda.
hodie multi faciunt qui inutiliter ingressum religionis:
vel executionē melioris vite differunt ⁊ dicunt: disponā
prius de amicis vel de rebus meis: ⁊ postea religionē in
trabo / seu vitā emendabo. quod Hiero. dissuasit cuidā.
eūq̄ ad pericula dilatiōe reuocauit dicēs. Naucule he:
rētis in salo funē poti⁹ prescinde q̄ solue. vnde ⁊ Chry.
Ne dicā dissoluā negocia mea primū: principiū desidie
hec tardatio est. Qm̄ vehementer instat dyabol⁹ ingres:
sum quē de⁹ volēs accipere: ⁊ si paruā vocationē ⁊ tarda
tionē apprehēderit: magnā operat̄ pigritationē: ꝓpter
hoc ammonet q̄dā ne tardaueris de die in diē: ⁊ hoc etiā
remouet̄ ꝯueniēti exemplo cū subdit̄. [Ait] enī illi [iesus

Nemo mittens manũ suã ad aratrũ] scʒ penitentie qua cor euertit/ vt virtutib⁹ semĩnet. mittẽs inqꝫ penitẽdo: ⁊ xp̃m sequi ꝓponẽdo[⁊ respiciẽs retro] facto vel proposito ad statum pristinũ redeundo[aptus est regno dei] ꝯsequẽdo vel predicãdo. vñ Paulus. Regnũ dei habitur⁹ ⁊ ipsum alijs predicaturus ait/ q̃ retro sunt obliuiscens: quasi dñs dicat ei. Vocat te oriẽs/ ⁊ tu attendis ad occidentẽ. Hic ergo remouet inutilis dilatio: qꝛ cũ ꝓpositũ mutãdi vitã parẽtib⁹ reuelat: q̃nqꝫ ab eis reuocat. Arator quippe retro aspiciẽs facit sulcũ tortuosum ⁊ ineptũ sic accipiens melioris vite statũ/ ⁊ habẽs affectũ redeũdi ad statũ pristinũ: ieptus est ad regnũ dei adipiscẽdũ. Talis est religiosus qui mundũ reliquit: sed ad mundũ mente recurrit: nunc hos nunc illos seu prius habita vel facta in corde reuoluẽdo: ⁊ amorem seu delectationẽ ad hmõi flectẽdo. vñ Maximus ep̃s. Omnis ei arans si retrospicit/ aut tortuosum ⁊ inutilẽ facit sulcũ: aut aratrũ boum suoꝝ vestigia vulnerabit. Ita ⁊ qui directo tramite ac spiritali vomere vitia mundana ꝑsulcãs incedit ad regnum dei: si aspectum suũ ad impia ⁊ vana cõuerterit: ⁊ iuges suos hoc est corpus atqꝫ animam vulnerabit: et optimi itineris periculosum nimis incurrit errorẽ. vnde Aug. Apponit manum aratro/ qui affectuosus est ad sequendũ: retro tñ respicit/ qui dilationẽ petit occasiõe redeundi ad domũ cum amicis conferendi. vñ et Ber. Si aũt secuturus dñm discipulus/ qꝛ vel domui renũciare velit arguit: quid fiet illis q̃ nulla vtilitatis: nulla fidei edificãde gratia sepius suorũ quos in mundo reliquere domos reuisere nõ timent. hoc facit cõtra monachos in domibus parentũ ⁊ seculariũ cõuiuantes. vñ etiã Chry. Ostendit ꝙ qui sequi dñm desiderat/ qui manum in aratro ponit. i. qui in spe crucis xp̃i euãgelica fide fundatus seculo renũciat: respicere retro non debeat. i. rursus ad ea que seculi sunt redire ne per hmõi inanẽ seculi curã ⁊ vanam cupiditatẽ regno dei efficiat indignus. vnde nõ immerito ⁊ ap̃ls admonet ne ad ĩfirma ⁊ egena mũdi reuertamus. vnde ⁊ Ber. Et hoc oĩno timẽdum est: ne q̃s aut corde solo/ aut etiã corpore fiat apostata. Legim⁹ enim de filijs israel: qꝛ corde redierunt in egyptum. Nam corpore reuerti clausum post eoꝝ tales rubeũ mare vetebat hoc est qđ ego vereor fratres/ ne forte sint aliqui quibus si pudor negat apostasiam corporis: tepor faciat apostasiam cordis: vt videlicet in habitu religionis cor seculare gerant: ⁊ quicq̃d secularis cõsolationis iuenire potuerint: leti suscipiant. hec Bern. Qui ergo seculo renunciauit/ nullaten⁹ retro respiciat: qꝛ (vt ait Greg.) Nil angelis carius: nil deo accepti⁹: nil homini fructuosius: q̃ꝫ in suscepta religione persistere: iuraqꝫ obedientie obseruare ⁊ cõplere: ⁊ (vt ait Isid.) atrociter in discussione diuini iudicij arguendi sunt/ q̃ quod ꝓfessione spoponderũt opere implere contẽpserũt: ⁊ ideo cauti esse debemus ne mundo vndiqꝫ retrahẽte: ⁊ post dorsum vt retro respiciamus si repente seducamur: ⁊ retro cum vxore loth que in statuam salis versa est respiciamus. Unde nota ꝙ statua habet figurã humanã/ sed nõ sentit nec mouetur: sic persone que exierũt mundũ habẽtes cor adhuc ad negocia mundi: non habent sensum vel motũ alicui⁹ boni operis Item terra vbi sal seminat efficitur sterilis: sic tales reddunt societatẽ in qua sunt sterilem. Item sal prebet saporem alijs: tñ per consumptionẽ sui. sic tales consumunt in religione sine propria vtilitate/ et dant alijs exemplũ conseruationis. ꝯm Bedam. etiã manũ ad aratrũ mittit: qui quasi quodã instrumẽto ꝯpunctionis: scʒ ligno ⁊ ferro dñici passionis: duritiã cordis sui emollit ⁊ euertit ad penitentiã: sicqꝫ ad bonos fructus ferendos terram cordis vomere penitentie apperit/ recolens dñicã passionẽ Qui si ad relicta vitia desiderio rapitur: a regno dei cum vxore loth excludit. Sancti enim posterioꝝ obliti semꝑ in anteriora se extendũt: iuges suos. i. corpus ⁊ animam quasi bonos iugo dei coniunctos/ a iugo ei⁹ non relaxantes: sed semꝑ colla subdentes: vt fructum plus afferant. ¶ Et sciendum ꝙ q̃uis sepelire patrẽ/ ⁊ renũciare bonis vel amicis per se non impediant hominẽ a ꝑfectione ⁊ regno dei: ꝑ accidẽs tamẽ ⁊ ꝓpter aliqua superuenientia imminet periculũ retrocedẽdi a via dei: qꝛ dum deberet implere ꝓpositum potest faciliter immutari ab eo qđ ꝓposuit ꝓpter intuitũ eorũ que dimisit: vel reuocari a proposito propter suasum parentũ seu aliorũ quos reliquit. vt autẽ dicit Augu. in hoc ca. ⁊ hoc dicimus: quia quos vo luit dñs hos elegit. obtulit se vnus vt eum sequeret ⁊ reprobatus est: alius non audebat citatus est: tertius differebat/ culpatus est. non sis ergo dolosus ⁊ sup̃bus: ne cũ primo reprobaris/ sed magis sis simplex ⁊ deuot⁹: vt cũ duobus alijs eligi merearis.

Marginalia (left column): Phil. iij. — Arator retrospiciẽs — Monachi sint ĩ claustro. — Apostatatio cordis — Religio obs̃uãda. — Gen. xix. — Sepelire patrẽ impedit.

Oratio.

Domine iesu xp̃e magister bone: inspector cordium/ ⁊ cognitor secretoꝝ: exclude ⁊ remoue a me oẽm dolositatẽ ⁊ simulationẽ: ⁊ fac me verum ⁊ fidelem tuũ discipulũ: ⁊ sine fictione sequi te veracẽ magistrũ. Da etiã mihi vt ꝓpter carnalẽ quorũcũqꝫ affectũ te sequi nõ differã: et minus bonũ maiori nõ p̃ferã. Presta mihi dñe de⁹ me⁹ ne ad aratrũ penitentie manũ mittẽs: ⁊ te seq̃ per melioris vite statũ ꝓponẽs respiciã retro/ facto vel ꝓposito/ ad statũ pristinũ redeũdo: vt nõ efficiar ineptus regno dei consequendo. Amẽ.

¶ De eo ꝙ dominus excitatus imperauit vẽtis et mari. Capitulum. xlvj.

Post hec dñs iesus dimittens turbas/ ascendit sero in nauiculam ad trãseundũ lacum genezareth: vt in locũ remotum ꝓpter causas supra in ꝑncipio precedẽtis capituli dictas cũ discipulis iret. vt ei dicit Remigius. Tria legit dñs habuisse refugia: scʒ nauis/ mõtis/ ⁊ deserti: ⁊ quotiens a turbis cõprimebat ad aliqđ istoꝝ refugiebat. vbi Origẽ. Cũ multa magna ⁊ miranda dñs ostendisset in terra/ trãsijt ad mare vt ibi excellentia opera demonstraret: quatenus terre marisqꝫ dñm se ostenderet. [secuti sunt eũ discipuli ei⁹] trãsfretãtes scʒ cum eo/ non tantũ gressus sequentes: sed magis sanctitatẽ cõcomitãtes. [Secuti] quidẽ [sunt eũ] quia trahebant suauitate sermonis eius/ ⁊ admiratione operis: ⁊ benigna cõuersatione ipsius: ita vt esset eis difficile ipsum relinquere. [Et ecce motus magnus] vt maius appareret miraculũ [factus est in mari] non naturaliter ⁊ ex se: sed xp̃i iperio ⁊ virtute [ita vt nauicula operiret] scʒ fere [fluctibus] inundantib⁹. Et bene dicit operiret/ non submergeret: qꝛ nauicula petri concuti potest: sed submergi non potest. cui⁹ figura in archa noe fuit [ipse vero dormiebat in puppi] . i. in posteriori parte nauis iuxta tabernaculũ super ceruical nauis ligneũ. ostendẽs ꝯm Chry. suam humilitatẽ. Nec mirum si dormiebat/ ipse enim multũ de nocte in orationib⁹ vigilabat: multũqꝫ de die in predicationib⁹ laborabat. Dormiebat quidem corpore: sed vigilabat deitate. Unde ipse in canticis dicit. Ego dormio: ⁊ cor meum vigilat. vbi Chry. Ascẽdit paruam nauiculam vt nauigaret ille q̃ totũ mundũ diuina virtute gubernat. Dormit in somnũ qui populũ suum vigilia eterna custodit. Voluit autẽ dñs dormire multiplici de causa. Prima/ vt veritatem humane nature in se demõstraret. in miraculis enĩ xp̃i semꝑ aliquid ponit ad ostendendã veritatẽ humanitatis: ⁊ aliquid ad ostendẽdum veritatẽ diuinitatis. Secũda/ vt discipuloꝝ fidem ꝓbaret: nõ ꝙ ipse corda eorum ignoraret: sed vt ipsi seipsos agnoscerẽt. Tertia/ vt discipuli magis timerẽt: ⁊ sic eos ad orationẽ prouocaret. Si enĩ (vt ait Chry.) eo vigilante tẽpestas facta esset: vel non timuissent vel rogassent. Quarta/ vt veritatẽ diuine nature ⁊ suam potentiã demõstraret: que magis claruit in eo ꝙ mox excitat⁹ imperauit ventis qui ei parebant: timentes ergo discipuli et in periculo positi accesserunt recurrentes ad ipsum: et suscitauerunt eũ dicẽtes. [Dñe salua nos] tu enim potes et nos indigemus [qꝛ perimus] ⁊ in periculo cõstituti sumus. vbi Orig. O veraces discipuli saluatorem vobiscũ habetis ⁊ periculum timetis. vita vobiscum est: ⁊ de morte solliciti estis. Et ideo ꝙ dixerunt salua nos/ fuit fiducie: quia perimus/ fuit pusillanimitatis: ꝙ suscitauerunt ĩfidelitatis: propter qđ increpãdo dixit eis. [Quid timidi estis modice fidei?] q. d. si haberetis fidẽ nõ timeretis sed faceretis qđ velletis/ ⁊ ventos ⁊ mare placaretis. vbi Cyril. In quo ostẽdit ꝙ timorẽ non facit tẽtationũ inductio: sed imbecillitas mẽtis. Sicut enim aurũ probat in igne: sic in tẽtationib⁹ fides. Redarguit ergo in eis duo. scʒ mentis pusillanimitatẽ: qꝛ nõ debebant timere eo presente quẽ viderunt tot miracula facere: ⁊ cui qui adheret perire non potest. ac fidei modicitatẽ: quia non credebãt

Marginalia (right column): Mat. viij. Mar. iiij. — Refugia dñi tria. — Nauicula petri mergi non põt — Canti. v. — Dormitio dñi ⁊ eius cause. — Timere qđ facit.

eũ tm̄ posse in dormiẽdo/q̄tũ in vigilãdo: vel tm̄ in ma-
ri q̄tum in terra. Argumẽtũ hinc habemꝰ: qꝛ modice fi-
dei est qui in aduersitate famis pressure ⁊ hm̄oi constitu-
tus murmurat/timet/⁊ impatiẽter fert. Unde fides ma-
j. Joh. v. xime necessaria est in periculis: hec est enĩ victoria q̄ vin
cit mundũ. i. mundi pericula fides nostra. Ut autẽ dicit
Ambro. Iconia seruat̄ in apostolis vt aduersitas sine tẽ
tatione neminẽ posse ex hoc vite curriculo demigrare: qꝛ
exercitiũ fidei tẽtatio est. Subiecti ergo sumus nequitie
spiritalis ꝓcellis: sed quasi peruigiles naute gubernato
rem excitemus. [Tunc surgens iesus imperauit vẽtis ⁊
mari] seuientibus sicut dñs creature dixit: tace et obmu-
tesce [⁊ cessauit tempestas. ⁊ facta est trãq̄llitas magna]
ita ꝙ nec semita nec vestigium alicuiꝰ turbationis rema
neret: sic itaq̄ vtriusq̄ sue nature scʒ diuine ⁊ humane ve
ritatem dñs iesus xp̄s dignatꝰ est hic cõmendare: quasi
enĩ hõ nauẽ ascẽdit: sed q̄si deꝰ mare cõturbat: q̄si homo
in naui dormit/sed quasi deꝰ vẽtis ⁊ mari imperat: et eo-
rũ furorẽ verbo coercet. Nam sentiunt dominũ mandan
tẽ: quoꝝ tm̄ insensibilis natura videt̄. vñ dicunt̄ deo obe-
dire ĩanimata: qꝛ solo verbo de his facit qđ vult. Fm quẽ
modum loq̄ndi solet dici materia obediẽs vel ĩobediẽs
medicine. [Porro hoĩes] fʒ hiero. nõ discipuli/sed nau-
te ⁊ ceteri qui erant in naui [mirati sunt] ex effectu virtu-
tem deitatis eiꝰ cognoscẽtes: ac etiã ꝯfitentes ⁊ admirã-
do dicẽtes. [Qualis est hic] et quãtus. i. q̄ magnꝰ. q̄ po-
tens. ⁊ quãte dignitatis ⁊ ꝑtãtis. q. d. nõ est homo purus
sed verꝰ deꝰ. vbi Chry. Somnus hominẽ tranquillitas
Somni et tr̃aquilli-tatis signi ficatio. deũ ostẽdebat: ideo dicũt q̄lis est hic: qꝛ sicut homo dor-
mit/sicut deꝰ miracula facit. Tria ꝗ admirant̄/⁊ hoĩem
dormiẽtẽ ⁊ deũ ĩperantẽ. ⁊ creaturã obediẽtẽ. vñ addũt
[quia venti ⁊ mare] que insensibilia sunt [obediunt ei] ad
nutum obsequẽdo sicut creatura creatori suo. In quo re
darguuntur creature rationales que non obediunt crea-
tori cum creature insensibiles obediant ei. Qui ergo ꝑus
miracula in terra fecit: etiã in mari facere voluit: vt dñs
terre et maris appareat: et in signũ ꝙ tota ei seruit orbis
Orari vult deꝰ. machina: ⁊ cuncta ad nutum suum sunt creata. Per hoc
autem ꝙ a discipulis excitatus et rogatus eos liberauit
ostendit̄ ꝙ semꝑ vult rogari a nobis: sepe ei exponit nos
pressuris: qꝛ vult vt eũ oremꝰ ⁊ sic liberemur ab illis. Uñ
patet ꝙ multo melior est oratio q̄ lectio: fm Chry. Xp̄s
fecit in mari magnã turbationẽ: vt magna turbatio ma-
gnũ discipulis incuteret timorẽ: ⁊ magnus timor ĩduce-
ret eos ad clamosam orationẽ: ⁊ clamosa oratio induce-
ret christũ ad magnã miraculi operationẽ: ⁊ magnũ mi-
raculũ induceret hoĩes ad fidẽ ⁊ admirationẽ. vñ Aug.
Ideo premunt̄ iusti vt pressi clamẽt/clamãtes exaudiã-
tur: exauditi glorificent deũ. Iste aũt clamor non tm̄ dʒ
fieri voce ⁊ corde: sed etiã opere: vt insistãt ieiunijs ⁊ ele-
mosinis. ⁊ macerationi corporis. ¶ Mystice illud potest
Ecclĩa est nauicula. exponi diuersimode. Primo allegorice ꝓut pertinet ad
totũ corpꝰ ecclĩe: vt nauicula intelligat̄ ecclĩa fideliũ/q̄
ad modũ nauis in p̃cipio fuit arcta/qꝛ paucos habuit
credẽtes: in fine etiã scʒ tp̄e antichristi erit angusta: quia
tũc pauci erũt fideles: in medio autẽ est lata: qꝛ modo fi-
des est multũ dilatata. In hac naui ꝯtinent̄ fideles q̄ cũ
xp̄o ꝑ mare seculi ad regnũ celorũ ꝑueniũt. hãc itaq̄ na
uẽ ascẽdit xp̄s per regimẽ ⁊ gubernationẽ: qꝛ ipse est re-
ctor ecclĩe ⁊ gubernator/in qua discipuli ꝯtinent̄. Hanc
aũt ascẽdit in baptismo: qꝛ baptismꝰ est ianua sacramen
toꝝ. In ecclĩa ergo tanq̄ in naue sumꝰ: ⁊ dñs nobiscum
ꝓpter sua sacramẽta. Sed cõtra ecclesiã flãt venti varij
⁊ validi maloꝝ: ⁊ eleuat̄ fluctus cõtra eã/vt sic nauicu-
la quasi operiat̄ fluctibꝰ. submergi tm̄ nõ põt/⁊ inter hec
oĩa xp̄s dormire videt̄/⁊ nõ attendere: qꝛ fm Orig. Pa-
tientiã bonoꝝ/⁊ penitentiã impioꝝ expectat: xp̄i enim
dormitio est diuina in tribulationibꝰ permissio: qui exci-
tatur quãdo bonoꝝ p̄cibꝰ pulsat̄: accedamꝰ ergo ad eũ
Ps. xliij. dicẽtes. Exurge quare obdormis dñe exurge: ⁊ ne repel
las in finem. Ipse aũt exurget/⁊ imperabit ventis. i. de-
monibus q̄ concitant fluctꝰ id est malos huius mũdi ad
ĩmittendũ ꝑsecutiões sanctis: facietq̄ trãquillitatẽ ma-
gnã pacẽ ecclesie: ⁊ serenitatẽ mũdo ꝑ cessationẽ tribula
tionis cõferendo/vel patiẽtiã tribulatis dando. De ista
naui sic dicit Chry. Non dubiũ est nauẽ istam ecclesiam
figurasse: que nauigantibꝰ apostolis gubernãte dño flã-
te spiritu sancto p̄dicationis verbo vbiq̄ discurrit: por-
tans secũ magnũ ĩestimabile preciũ quo totũ mũdũ san
guine xp̄i mercata est. Mare vero seculũ ĩtelligit̄ quod
a diuersis peccatis ⁊ varijs tẽtationibꝰ velut quibusdã
fluctibꝰ estuat: venti aũt nequitie sp̄uales ⁊ immũdi spi-
ritus intelligunt̄/qui ad naufragiũ ecclesie ꝑ diuersas se
culi tentationes velut per fluctus maris deseruiũt. Dor
mire vero dñs in hac naui intelligit̄ cum ad ꝓbationẽ fi
dei ecclesiã suam pressuris ⁊ ꝑsecutionibꝰ mũdi istiꝰ ten
tari permittit. Excitatio vero discipuloꝝ excitantiũ do
minũ ⁊ auxiliũ implorantiũ: vt liberent̄ preces sanctorũ
omniũ ostẽdunt̄. Et q̄uis infestatione inimici ecclĩa vel Ecclĩa nõ facit nau-fragium.
seculi tẽpestate laboret: q̄uis tẽtationũ fluctibus pulset̄
naufragiũ tm̄ facere non potest: qꝛ dei filiũ habet guber-
natorẽ. Inter ipsos enĩ turbines mũdi: inter ipsas seculi
persecutiones plus glorie ac virtutis acquirit: dum in fi
de firma ⁊ indissolubili permanet. Nauigat enĩ instructa
fidei gubernaculo felici cursu per huiꝰ sc̄li mare: habẽs
deũ gubernatorẽ: angelos remiges: portans choros om
niũ sanctoꝝ: erecta in medio ipsa salutari arbore crucis:
in qua euãgelice fidei vela suspendẽs flãte sp̄ũ sancto ad
portum paradisi ⁊ securitatẽ quietis eterne deducit̄. hec
Chrys. Alio modo hoc idem põt exponi allegorice ꝓut Nauicula est arbor crucis.
pertinet ad caput ecclĩe qđ est xp̄s/vt nauicula quã xp̄s
ascẽdit ĩtelligat̄ arbor crucis: cũ qua mare huius mũdi
pertransit̄ sine periculis: cuiusq̄ beneficio ⁊ auxilio fide
les adiuti transfretatis ⁊ emersis mũdi fluctibus perue-
niũt ad littus ⁊ portũ patrie celestis. Hãc nauiculã xp̄s
in die parasceues cũ discipulis suis ascendit: ꝑ quã ma-
re presentis seculi transiuit: nõ quidem qđ ipsi tunc passi
fuerint: sed qꝛ tunc eis exemplũ patiendi reliquit. Unde
ascendente eo in hanc nauiculã sunt eũ consecuti: qꝛ oẽs
ad tormẽta ⁊ vsq̄ ad mortẽ fuerunt eum imitati. Cũ er-
go xp̄s in cruce positus fuisset: magnꝰ motus in mari fa-
ctꝰ est: qꝛ mentes discipuloꝝ mote sunt/qꝛ a stabilitate fi
dei corruerunt/terremotus magnꝰ factus est: petre scisse
sunt: ⁊ cetera signa q̄ tunc facta sunt: ita ꝙ nauicula oper
ta est fluctibus: qꝛ tota vis ꝑsecutionis circa crucem xp̄i
fuit/⁊ mẽtes oĩm ꝯtra ipsam fluctuabãt. ⁊ facta est crux j. Cor. j.
xp̄i iudeis scandalũ: gẽtibꝰ aũt stulticia. Sed inter has
cõmotiones ipse dormiebat in cruce moriẽdo: qꝛ suũ dor
mire hoc loco mori est. Excitant autẽ discipuli dñm dũ
turbati mente maximis desiderioꝝ clamoribus resurre-
ctionẽ efflagitant dicẽs. [Salua nos] resurgẽdo a mor-
tuis qꝛ [perimus] ꝑturbatione tue mortis. Ipse vero re-
surgẽs/⁊ per resurrectionẽ excitatus: primo increpat di-
scipuloꝝ modicã fidem: qꝛ exprobrauit incredulitatẽ eo
rum ⁊ duriciã cordis. [Imperauit aũt ventis] qꝛ dyabo Mar. vlti.
li superbiã strauit: imperauit [⁊ mari] qꝛ vesaniã iudeoꝝ
cõpescuit [⁊ facta est tranquillitas magna] ⁊ consolatio
qꝛ visa resurrectiõe sedate sunt mẽtes discipuloꝝ ⁊ gaui
se. nos vero hoĩes videntes hec oĩa ⁊ cognoscentes dici
mus [qualis ẽ hic] ⁊ quãtus. discipuli ergo. i. hoĩes fide-
les debent eum sequi iuxta illud. Si quis vult post me ve Luce. ix.
nire abneget semetipm̄/⁊ tollat crucẽ suam ⁊ sequat̄ me.
¶ Et qꝛ ꝑ penitẽtiã maxime crux tollit̄: ideo etiã tropo-
logice seu moraliter ꝑ nauiculã penitentia designat̄. qꝛ ꝑ
ipsam homo ad portũ salutis deducit̄: ⁊ quicunq̄ extra
istam nauiculã inuẽtus fuerit ad portũ salutis nõ perue
niet: sed ipm̄ vnda infernalis inuoluet: ideo significata ẽ
per archã noe: qꝛ illi qui in eã ascẽderũt fuerũt saluati: q̄
vero nõ ascẽderũt/fuerũt submersi. Tũc autẽ iesus naui
culã hãc ascẽdit/qñ q̄s salutis sue auidus pn̄iam assumit
⁊ sepe cõtingit ꝙ qñ q̄s pn̄iam ĩchoat grauis tẽtatio eũ
pulsat/nec deꝰ ipm̄ liberat: sed auxiliũ subtrahit ipsum.
ideo recurrere debet ad eũ ꝑ feruentẽ orationẽ: et tã ꝑse-
uerãter instare donec ĩpetret dei miserationẽ. Tãta aũt
gr̃a sepe eũ cõsequit̄: ꝙ ipse etiã in admirationẽ excitat̄.
vñ fm bedã. Cũ signo dñice crucis ĩbuti seculũ relinq̄re
disponimꝰ/nauẽ cũ iesu cõscẽdimus: mare trãsire cona-
mur. Qui ei abnegãs ĩpietatẽ ⁊ secularia desideria cru-
cifigit mẽbra sua cũ vitijs ⁊ ꝯcupiscẽtijs: ⁊ cui crucifixꝰ j. Tim. ij.
est mũdus ⁊ ipe mũdo: q̄si cum dño nauẽ ascẽdẽs: mare
huiꝰ seculi trãsire desiderat: sed nobis nauigantibus q̄si
ĩinter equoris fremitꝰ obdormit dñs/qñ crebrescẽte vel
ĩmũdoꝝ spirituũ: vel hoĩm prauoꝝ: vel nostrarũ cogita-
tionũ impetu fidei splẽdor obtenebrescit: spei celsitudo
cõtabescit: amoris flãma refrigescit: sed tunc ad dñm re-
curramꝰ: q̄tenꝰ tẽpestatẽ cõpescat: tranq̄llitatẽ refundat

Aīa fidelis p nauiculā intelligit.

et portū salutis indulgeat. Potest etiā aliter tropologice seu moraliter exponi/vt p nauiculā itelligat̄ q̄libet fidelis anima: hec nauicula mari exponit̄/q2 corpori sociatur. vere enī corpus nostrū mare est: q2 oīa opa ei⁹ amaritudinē habēt annexā. In hāc nauiculā xp̄s ascendit/cū eā p gratiā inhabitat. Sequunt̄ aūt eū discipuli.i. virtutes tres theologice. ꝛ q̄ttuor cardinales. ꝛ septē dona spiritussctī. Ecce q̄ȝ pulchra christi comitiua q̄ eū semp comitabat̄: ꝛ quotidie cū in animā fidelē ascēderit comitatur. Sed ꝛ hāc nauiculā cōmouent vēti tētationū.i. exteriores demonū impulsiones. ꝛ vnde seu ꝓcelle passionū id est interiores. vexationes carnales q̄ frequenter insurgūt pie in xp̄o viuētib⁹. ꝛ nōnūq̄ȝ est tātus tētationū impetus: q̄ q̄si aīa operiat̄ fluctib⁹: ex q̄b⁹ timendū est v̄tutes ꝛ dona periclitari in ea: sed xp̄s in nobis dormit cum talia permittit/eo q̄ somno nostro cōsopiatur in nobis: ita q̄ videtur nos dereliquisse. sed non est ita: imo ipse ꝓmisit dicens: cū ipso sum in tribulatiōe ꝛc. Et ideo redeūte aīa ad se: virtutes ꝛ dona excitāt dn̄m/exclamantes voce grandi ꝛ dicentes. [Dn̄e: salua nos/perimus] tūc xp̄s oēm turbulentiā sedat: exteriores vētos demonū compescit. fluctus carnis cōtra animā se erigētis mitigat: ꝛ sic fit magna trāquillitas exteri⁹: cū tribulatio ꝛ tētatio cessat. vel interi⁹ cū patientiā bonā prestat: ꝛ hec trāquillitas virtutis melior est q̄ȝ tranquillitas corporalis. sicut dictū fuit paulo. Sufficit tibi gratia mea. ꝓpter q̄d subiunxit. Libēter igit̄ gloriabor in īfirmitatib⁹ meis/vt inhabitet in me virtus xp̄i. Tam magna aūt fit tranquillitas/ita vt ipse totus hō' miret̄ et dicat. [Qualis est hic] misericordissimus/potētissimus/ꝛ sapientissimus dn̄s. [q2 mare ꝛ vēti] tētationū ꝛ passionū [obediūt ei] ad nutum. Quid igit̄ tā benignissimū q̄ȝ q̄ deus in hanc nauiculā de celo veniens pro delicijs habet esse cum filijs hominū? Quid inter tā amirātissime vtilitatis esse poterit: q̄ȝ q̄ deus ꝯiunctus aīe ipsum ꝓmouet ad salutē: qui descendens in animā dormire tūc dicit̄: cum subtracta gratia spirituali motus tētationis insurgunt. Vigilare vero ꝛ excitari tūc dicitur/cū spiritualis gratia iam presens sentitur: ad cuius presentiā oīa tētationū gn̄a cōq̄escūt.

Ps̄. xc.

ij. Cor. xij.
Ibidem.

Ex puerbi. viij.

Circa istud aug. quasi de vno exēplū inducēs sic ait. Intrant vēti in cor tuū/vtiq̄ȝ vbi nauigas: vbi hāc vitā tāq̄ȝ ꝓcellosum ꝛ periculosum pelagus transis. intrant venti mouent fluctus. turbāt nauē. Qui sunt vēti? Audisti conuitiū: irasceris: cōuitiū vētus est. iracūdia fluctus est. periclitaris: disponis respōdere: disponis maledictū maledicto reddere. iā nauis ꝓpinquat naufragio: excita xp̄m dormientem. ideo ꝛ fluctus: ꝛ mala ꝓ malis reddere preparas: q2 xp̄s dormit in naui. In corde enī tuo somnus christi/obliuio fidei. nam si excites xp̄m.i. recolas fidem quid tibi dicit tanq̄ȝ vigilans xp̄s in corde tuo: ego audiui demoniū habes/ꝛ pro eis oraui: audit dn̄s et patitur: audit seruus ꝛ indignat̄. sed vindictā vis. quid ei ego iā sum vindicat⁹ cum tibi hec loquitur fides tua? quasi imperat ventis ꝛ fluctibus ꝛ fit trāquillitas. hec aug. Et similiter de alijs que nos tentant vel tribulant/intelligas suo mō vt ex omni parte cōcludat̄ mala cōditio: q2 sicut modicū foramen existens in naui ponit eā in periculo nisi obstruatur: sic anima est in periculo dānationis ꝓpter vnam malā conditionē nisi excludat̄: ꝛ ideo dicit̄ in prouerbijs. Omni custodia serua cor tuū. ꝛ in ecclesiastico. Sepi aures tuas spinis/ꝛ ori facito hostia: et seras auribus. Igit̄ q̄n tribulamur ꝛ tētamur debem⁹ esse constantes in fide/et nihil hesitare: quia licet circa nos: et facta nostra dn̄s videat̄ dormire/ipse tamē diligētissimus est super custodia nostra quotidie: qui et si iam sui corporis somno non dormiat/caueamus tamē ne nostri corporis somno nobis dormiat ꝛ quiescat. Dormit enī quando ab orationib⁹ ꝛ bonis operib⁹ cessam⁹: et suscitandus tunc est in nobis crebris ꝛ deuotis precib⁹: ꝛ ipse facit tūc trāquillitatē/q2 facit in tētatione ꝓuentū: sed fatui ip̄m magis obdormire faciūt: in hoc scȝ q̄ magis ab humanū cōsiliū q̄ȝ ad diuinū cōfugiūt. vnde Aug. Nihil tā maxime suggerit̄ humano cordi ab inuisibiliter expugnātib⁹ inimicis: nisi q̄ deus non est adiutor: vt requirētes alia adiutoria inueniamur inualidi/et ab inimicis ipsis capiamur. hec Aug. Volens ergo ad seruitutem dei accedere ſm consiliū sapiētis/preparet se ad tentationes imminētes: cum enī quis a vitijs ꝛ peccatis se subtrahere voluerit vt soli deo vacare.i. intendere possit: cōmotio magna fit in mari seu mundo.i. persecutio multiplex. cui⁹ causa est triplex.s. impulsus vento2: hoc est tētatio a dyabolo: Turbatio maris/h̄ ē tētatio a mūdo. Cōmotio tēpestatis/hoc est tētatio a carne: quas tētationes contra se sentit insurgere. Procella ei tentationis ex inuidia dyaboli conatus viri iusti a bono ꝓposito cōmouere optat: aliquando prauorū ꝑsecutionibus exterius. aliquando impulsu malarū cogitationū interi⁹. nōnūq̄ȝ etiā ex ꝓprijs fragilitate carnis stimulus: q2 q̄ntomagis q̄s deo appropinquare voluerit/ꝛ in deū profecerit: tanto amplius inuenit quod durius oportet. In exemplo videlicet israelitarum qui tūc durius a pharaone sunt afflicti/quādo ꝑ moysen ꝛ aaron ad terram ꝓmissionis sunt vocati: quod dn̄s etiā suo exemplo ostendit/q̄n post baptismū et ieiuniū tentationes dyaboli pertulit: sepe ei post cōuersionē nos dyabolus acrius tentat/quos a sua seruitute recedere cōsiderat: sed ille qui nō dormitat neq̄ȝ dormiet custodiens israel/quasi dormit in naui/cū mentē viri iusti inter procellas tētationū durius permittit fatigari. Cūq̄ȝ sentit tentationes sua virtute superare non posse/accedit ad omnipotentiā dei' recurrens/et suscitat dominum cū mentis deuotione illi appropinquans: et suā fragilitatē humiliter recognoscit/ac diuinā potentiā/ac dei misericordiā deuotissime totis viribus mētis iplorare non cessat: quousq̄ȝ in sui adiutorium diuinum excitet auxilium tunc enī surgēs imperat vētis et mari: q2 tentamēta dyaboli insurgentia contra mentē viri iusti cōquiescere facit ꝛ eū sibi libere seruire ꝑmittit. Fit aūt tūc magna trāq̄llitas/q2 expulsis malarū tētationū radicib⁹ virtutes aīe: ꝛ ea q̄ pri⁹ nō sine formidine obseruabat: postmodū velut naturaliter ꝑ bonā cōsuetudinē custodie incipit gaudēs cum ꝓpheta/ꝛ cantans. Declinate a me maligni/et scrutabor mādata dei mei: sic q̄ȝ trāsnauigato mari ꝛ hui⁹ sc̄li fluctib⁹ calcat(: ad portū feliciter ꝑuenit paradisi. Oro.

Puer. iiij.
Ecclesiasti. xxviij.

j. Cor. x.

Suggestio pessima.

Eccle. ij.

Persecutionis cause tres.

Ps. cxviij.

Domie iesu xp̄e/ip̄era suggestionū ꝛ tētationū flatib⁹ ꝛ motib⁹: veni ꝛ gradere sup cordis fluct⁹: vt serena/ꝛ trāq̄lla fiāt oīa mea. Req̄escat in te de⁹ me⁹ cor meū: cor mare magnū tumēs fluctib⁹ dormiat ab oīb⁹ q̄ sub celo sūt vigilās ī te: q̄ten⁹ amplectar te vnū bonū meū: ꝛ cōtempler te lumē oculorū meo2: ꝛ letabūd⁹ cātē ꝛ dicā: ego dormio/et cor meū vigilat. ꝛ illō. In pace in idip̄m dormiā ꝛ req̄escā. Amē.

Canti. v.
Ps̄. iiij.

De duobus demoniacis a legione obsessis. Capitulum. xlvij.

Cum autē iesus ꝛ discipuli ei⁹ trāsfretassent: ꝛ mare galilee trāsiuissent: venerūt in regionē gerasenorū contra galileā]. Gerasa q̄ppe est insignis ciuitas arabie trāsiordanē/iuxta mōtē galaad: in quo laban cōprehēdit iacob in tribu manasse/nō lōge a stagno tyberiadis/ex opposito galilee stagno īteriacēte: a q̄ ciuitate denoīat̄ regio gerasenō2: ꝛ cū d̄ naui essēt ad terram ingressi [occurrerūt ei duo] hoīes demoniaci [seui nimis] q2 in se ꝛ in alios seuiebāt: nō q2 demoniaci aliq̄d possint/nisi q̄ȝtū de⁹ eis permittit [ita vt nemo posset ꝑ viā illā transire] hoc ei intendūt seuiētes in nos demones.s. obstruere nobis viā vite [exeūtes de monumentis] in quib⁹ habitāt [ꝛ domiciliū habebāt]. Ideo in monumētis gētiliū vbi corpa eo2 sepulta erāt demones habitabāt/tāq̄ȝ habituri sup corpora eo2 potestatē post iudiciū/sup quo2 aīas potestatē iā habebāt. In monumētis etiā aliquando demoniaci habitāt: vt per hoc demones terrorē hoībus de aīab⁹ defuncto2 īgerāt: ꝛ etiā q2 in mortuis operib⁹.i. in pc̄tis delectantur et gaudēt: qui etiā vinciebant̄ cathenis/ꝛ cōpedib⁹/ꝛ ruptis vinculis agebant̄ ī deserto a demonib⁹. His similes sunt mali religiosi si q̄s vincula obediētie/ꝛ cōstitutionē nō possunt tenere: quin exeant de monumētis.i. de claustris: in mundo mortui debēt eē: ꝛ h̄ ad negocia secularia vel inutilia seu ēt mala exercēda. [Et v̄tutē dei sētiētes] atq̄ȝ ex magno timore nō ex hūilitate [an̄ iesum ꝓcidētes eū adorauerūt] ꝛ clamātes.s. coacti voce magna: vt ei dicit hyla. Non est voluntatis cōfessio/sed necessitatis extorsio: q2 timent ei⁹ presentiā. dixerūt. [Quid nobis ꝛ tibi iesu fili dei].q.d. nihil est cōmune tibi ꝛ nobis. tu deus/nos dya:

Mat. viij.

Gerasa ciuitas est arabie.

Cur ī monumentis habitēt demones.

Cōfessio coacta.

boli. tu humilis: nos supbi. tu venisti saluare: nos pdere. vñ apl's q̄ cōuentio xp̄i ad belial. i. ad dyabolum? Certe nulla: qr xp̄s oīa facit bene: diabol⁹ oīa male: supra dubitans dixit: si filius dei es. hic eruditus tormentis asserit iesu fili dei. pena ei oculos aperit quos culpa claudit: nō cognouerūt ex certa sciētia iesum esse filiū dei: sed ex con iecturis qbusdā opinabank: nō tñ de hoc certi. vñ Augu. q̄ demones clamant q̄d nobis ⁊ tibi iesu fili: magis ex suspitione q̄ꝫ ex cognitione dixisse credēdi sunt: si ei cognouissent nunq̄ꝫ dñm glīe crucifigi pmisissent. Istis demoniacis ex timore dñi adoratib⁹ ⁊ cōfitentib⁹ similes sūt qui timore gehēne potius q̄ꝫ amore iusticie deo seruiunt: qui magis habēt oculū sinistrū ad gehēnā/ vel ad cōmodū trāsitoriū: q̄ꝫ oculū dexterū ad celū ⁊ icōmutabile bonū nō gratis colētes deū. [Venisti ante tp̄s debitū torq̄re nos]. Sciebāt eni in die iudicij sic facturā dānationē: ⁊ se mittēdos in abyssum ⁊ torquēdos: sed iam torqueri se dicebāt: qr ꝑm Hiero. Presentia saluatoris tormentū est demonū. vñ Chry. Etenī flagellabank inuisibiliter pūcti ⁊ infixi: ⁊ intolerabilia patiētes ex p̄sentia sola. Vł ideo torquebank: qr suspicabank q̄ exire ⁊ a lesione cessare cogerenk: nā ꝑm Hiero. Magnū tormētū est demonibus a lesione hoim cessare: ppter odiū q̄d erga nos habent ⁊ tanto grauı⁹ dimittūt q̄ꝫto diuti⁹ possederūt. Caueat ergo iesus a dyabolo: vt cito ei⁹ iugū dirūpat: qr tāto facilius q̄ꝫto citi⁹ eius dñium euitak. Et iterrogabat iesus de noīe: nō qr ignoraret: sed vt multitudo demonū ex pfessione eoꝝ appareret: ⁊ magis credibile esset q̄ tot demones in duob⁹ hoībus fuissent: ⁊ vt cōfessa peste virtus curātis gratior emicaret. Vñ dixerūt [legio mihi nomen est] qr multi sum⁹: legio aūt pprie dicik numer⁹ determinat⁹ armatoꝝ in exercitu: ⁊ cōtinet sex milia sex cētos sexaginta sex: ⁊ inde dicik legio in demonib⁹: qr militant cōtra nos: ⁊ qr ⁊ si nō possint hoīb⁹ nocere in psona saltē appetūt eis nocere i substātia. iō rogabāt iesū si eos eijceret ne se expelleret extra regionem. i. habitationē hominū: vel in abyssum ⁊ infernum: locus eni inferni debek demonib⁹: pmittunk tñ iter hoīes habitare vsq̄ ad iudiciū: vt gloriosior sit victoria electorū in supatione demonū tētātiū [sed mitteret eos in porcos] vt saltē sic in aliq̄ affligerēt hoīes: qr vbiq̄ hoīes i mesticiā mittere studēt ⁊ de perditione eoꝝ gaudent. Ecce demonū infirmitas: qr nī possūt nisi pmissi: si ergo porcis nocere nō poterāt nisi permissi: multominus hoībus factis ad imaginē dei oportet igik deū solum timere: illos autē contemnere: in quo etiā apparet eoꝝ vilitas/ qr ingredi volūt i porcos [Et pmisit] dñs cōcedēdo eis petitionē ipsoꝝ/ q̄d ptꝫ p sequentē effectū: nam porcoꝝ gregē qui iuxta pascebank inuaserūt: ⁊ duo milia in stagno genezareth/ seu tyberiadis submerserūt: ⁊ sic demōiaci liberati sūt ⁊ curati: pmisit aūt h̄ dñs/ nō ppt eoꝝ psuasionē/ vel vt ipiā eoꝝ impleret volūtatē: sed ppter multiplicē cām ⁊ vtilitatē. Quarū prima est: qr forte hoīes illi⁹ terre pctis suis illud dānum sibi fieri demeruerant. Scdā vt ex euentu ⁊ iacture magnitudine appareat hoībus q̄ꝫ sint crudeles ⁊ nocentes sibi subditis obtēpantib⁹: ⁊ q̄ hoīes q̄s magis odiūt plus affligerēt si de⁹ pmitteret ⁊ eis liceret. vnde Chry. ⁊ cōcessit eis: volēs furiā quā cōtra hoīes habent demones oībus demōstrare: ⁊ q̄ multo peiora vellent hoībus infligere si possent virtute nō impediti diuina: ⁊ qr in hoībus hanc demōstrationē fieri ei⁹ pietas nō ferebat/ ipsos in porcos itrare permisit: vt in illis virtus ⁊ furor demonū videatur. Tertia ꝑm Chry. vt discāt oēs q̄m neq̄ ad uersus porcos audēt vel possunt: nisi de⁹ concesserit vel pmiserit. Quarta ppter salutē hoim: vt inde hoīb⁹ salutis occasio preberek: ⁊ vt hoīes regiōis illi⁹ discerēt dei virtutē/ ⁊ in eius venirēt cognitionē: hui⁹ eni occasione pastores fugerūt: ⁊ hec oīa hominib⁹ in ciuitate gerasa nunciauerunt. Quinta ppter dignitatē homini ostendēdā. s. q̄ꝫto dignior sit homo bestijs: cū ppter salutē duoꝝ hoīm perire pmisit deus duo milia porcorum. Multum ergo peccāt/ q̄ hominē pdere vel mutilare nō formidāt. Sexta ad cōtumeliā demonum: qr porcus aīal est imundum. Elegerunt eī intrare in porcos: qr hoc magis sibi pmitti putabant: ⁊ hoc magis ɔgruebat: porci eī ppter imundiciā: ⁊ serpētes ppter astutiā magis eis cōpetunt vñ Remigi⁹. Ideo aūt nō petierūt mitti i hoīes: qr illū cui⁹ virtute torquebank humanā speciē gestare videbāt nec petierūt vt in pecora mitterentur: quia velut munda aīalia in tēplo dei offerebank. Petierūt aūt vt in porcos mitterenk/ qr nullū aīal immūdius est porco: ⁊ demōes semp in spurcitijs delectank. Septima ppter mysteriū. nam porci qui nō habēt ad celum faciem/ sed ad terram: et in luto iacere delectank: significant illos qui deum pre oculis non habent/ sed vitijs sordidank/ ⁊ in potestatē demonū tradunk: ⁊ in infernū cū eis finaliter demergunk. ⁊ nūc suffocati in aq̄s ⁊ voluptatib⁹ hui⁹ mūdi/ tunc suffocabunk in abyssis ⁊ puteo inferni. Vñ glo. Nisi q̄s more porci vixerit/ dyabol⁹ potestatē in eo nō habebit/ nisi forte ad pbādū: nō ad perdēdū. vnde Aug. Certi mysterij grā ⁊ certa dispēsatiōe dimisit demōes i porcos: vt ostēderet dyabolū in eis dñari q̄ vitā porcoꝝ gerūt. vbi ꝑm Amb. Clementiā dñi debem⁹ aduertere q̄ nullū prius ipse condēnat: sed vnusq̄sq̄ ipse sibi auctor est pene. Timeāt ergo libidinosi/ castrimargi/ ⁊ imūdi/ q̄ in sordib⁹ luxurie ⁊ voluptatū viuūt: ne in potestatē dyaboli etiam viuentes dño iubente vel permittente tradank: ⁊ postea cū eo in infernū demergank. Dicit etiā q̄ demones nobiliores pctā detestank vilia: q̄ꝫtomagis homo debet detestari ea? Patet autē ex hoc q̄ꝫ detestabilis sit libido/ castrimargia/ sicut ⁊ superbia. nō eī legit dyabolum in aliquod animalis organū intrasse preter q̄ꝫ porci/ serpētis/ ⁊ hominis. vbi Chry. Sum porcini hoīes sunt/ facile capi possunt ab actionib⁹. Porcini sunt hoīes auide comedentes per gulā. pingues ad luxuriā. in luto iacētes p accidiā. in terra fodiētes p auariciā. spumātes per iracundiā. Per porcos etiā significank detractores/ ⁊ referendarij qui pascuntur de fecibus ⁊ imūdicijs aliorū tanq̄ꝫ porci referentes que vident vel audiūt: rodūt vitā eorū: quos etiā demones intrāt ⁊ demergūt in īfernū. Erubesce miser de hoc detestabili officio pacis turbamento et discordie seminario: ⁊ insup time de anime piculo: qr diabolus in te potestatem accepit quando te ad hoc officiū perduxit: ⁊ qui nunc te suffocauit in hoc vitio/ postea te suffocabit in inferno. Timeat etiam ⁊ caueat auditor ne talibus consentiendo/ ⁊ aures prebendo eis similis fiat: quia sicut sup linguā detractoris: sic super aures auditoris dyabol⁹ sedet. ⁊ si nō esset auditor/ nō esset detractor vnde glo. Super illud ventus aquilo dissipat pluuias: ⁊ facies tristis linguā detrahētē. sic dicit. Si hylari vultu detractorē audieris: tu illi das fomitē detrahēdi: si vero tristi: discit nō libenter dicere quod didicerit non libenter audiri. Aufer dñe opprobriū taliū hoīm pestiferorū a religiōe seruorū tuoꝝ. ¶ Mystice per demoniacū significak dyabol⁹ q̄ in monumētis ⁊ motib⁹. i. in sedis ⁊ supbis habitat hominibus. Nomen eius legio dicitur: quia multis in malum associatur/ eius autem eiectio per christum significauit demonū multitudinē deuincēdā p t̄pꝫ legio quoq̄ ab hominibus pulsa porcos ingreditur: qr demones ab illis qui ad vitam eternam p̄destinati sunt per gratiam eiecti male viuentibus/ ⁊ terrenis intendentibus dominank: quod tamen non faciunt nisi iesus concedat: quia nec malos tentare possunt/ nisi potentia diuina permittat. Grex vero corporū a legione in mare p̄ijcitur: q̄ꝫ per demones maloꝝ vniuersitas ad infernalem amaritudinē perducik. Nō repugnat autē q̄d mattheus de duobus demoniacis. marcus vero et lucas de vno loquunk: sed ꝑm Aug. Intelligas vnum eorum fuisse persone alicuius clarioris ⁊ famosioris. vel ꝑm Chry. Senioris ⁊ insanie maioris pro quo illa regio maxime dolebat q̄d volētes significare duo euāgeliste solū vnū cōmemorandū iudicauerūt: de quo facti huius fama latius p̄clariusq̄ fragrauerat. Illi autē homines de ciuitate exeuntes [venerunt ad iesum] vbi titus. Illos autem ad saluatorem duxit damni necessitas: frequenter enim deus homines damnat in rebus possessis: ⁊ confert beneficiū animabus. Et homines iesum ac facta videntes conscij fragilitatis sue velut adhuc infirmi ⁊ presentia domini indigni rogabant eum ex humilitate vt a finibus eorū discederet: qr timore magno admirationis ⁊ reuerentie tenebank. Reputabant eni se indignos tanto doctore et eius conuersatione: sicut cēturio reputabat se indignum tāto hospite: ⁊ sicut petr⁹ fragilitatis sue memor ait. exi a me domine/ quia homo peccator sum. Vel forte isti geraseni ex peccatis suis territi timebāt offendere presentiā christi: ⁊ p cōsequens incurrere penā maiorē p̄cedenti: ⁊ per

Marginal notes (left column): ij. Cor. vj. — Mat. iiij. — Confessio demonū ex suspitione. — Permissionis dñi ce demonibus facte cause. — Porci et serpentes demonib⁹ apti.

Marginal notes (right column): Porci terrenos signant. — Demones turpia peccata abominank. — Auditor detractoꝝ vituperak. — Cōcordātia euāgelistarum. — Dāni tp̄alis vtilitas. — Luce. v.

eū amplius ꝙ̄ in amissione porcorū dānificari: sicut oza
tangēs archā dei.⌊ Ipse aūt ascēdit nauē ⌋ vt īfirmos de
sereret / qbus oneri suā p̄sentiā esse videbat. vbi Chryso.
Attende aūt xp̄i humilitatē: postꝙ̄ eni collatis a se tali:
bus beneficijs emittebāt: non obstat / sed discedit. ⁊ eos q
seipsos īdignos sua doctrina ꝓmulgauerāt / dereliquit:
dans eis doctores liberatos a demonib⁹ ⁊ porcoꝝ pasto
res. ⌊ Cūq̄ iesus nauē ascēderet: rogabat illū ex deuotio
ne sanatus / vt cū eo esset ⌋ q̄ gratus de beneficio sibi col:
lato eū seq volebat. ⌊ Jesus aūt nō admisit ⌋ .i. nō recepit
eū ad discipulatū ꝓpter precedentis passionis horrorē:
et ne ascriberet demoni / quod iste faceret si discipul⁹ xp̄i
Demoniaci non admittūt ad ecclesiastica officia. esset. Ex hoc loco accipit: ⁊ consuetū est in ecclesia ꝙ de:
moniaci ⁊ furiosi post curationē nō ꝓmouēt ad ecclesia
stica officia: sꝫ dn̄s eū quē curauerat secū ducere noluit /
vt iactantie causam vitare doceret: et ꝓpter fructū pre:
dicationis ip̄m ad suos remisit / vt per eū alijs ꝓcurare
tur salus: et infidelib⁹ esset exemplo ipse sanatus. vn̄ eū a
sua seq̄la simplicit̄ nō repellit: sed ip̄m p̄dicatorē magna
liū diuini ꝯstituit dicēs. ⌊ Uade in domū tuā ⌋ ad tuos q:
bus ex officio charitatis pl⁹ teneris ⌊ ⁊ nūcia illis quāta
tibi dn̄s fecit ⌋ ⁊ tui misertus sit: sanans te in aīa et in cor
Deo attribuit xp̄s opus suū. pore. vn̄ Theophi. Uide saluatoris humilitatē: nō dixit
denuncia oīa que feci tibi: sed omnia que fecit tibi dn̄s:
sic tu cū bonū aliquod operaris: nō tibi / sed deo attribu:
as. vn̄ ⁊ Chry. Licet aūt alijs sanatis p̄cepit nemini di:
cere: cōuenieter tn̄ huic p̄cepit ꝙ annūciet: qm̄ oīs illa re
gio demonib⁹ detēta sine deo manebat. vn̄ etiā Aug. Q
aūt ille sanatus cupit iam esse cū xp̄o: ⁊ dicit̄ ei redi ī do
mū tuā: ⁊ narra quāta tibi fecit de⁹: sic ītelligit̄: vt si qsq̄
intelligat post remissionē pctōꝝ redeundū sibi esse in cō:
sciētiā bonā sicut in domū: et seruiendū euāgelio ꝓpter
aliorū salutē / vt deinde cū xp̄o requiescat. Nedum p̄pro
pere vult iam esse cū xp̄o / negligat p̄dicatiōis mysteriū
fraterne redēptioni accomodatū. ⁊ Greg. Cum eni quā:
tūlibet parū de diuina cogitatione ꝑceperim⁹: redire iā
ad humanā nolum⁹ quietē contēplationis querētes: sed
dn̄s p̄cepit vt mēs p̄us exsudet in opere: et postmodum
refici debeat ꝑ cōtēplationē. ⌊ Et abijt ⌋ nō mēte / sed cor
pore separatus a dn̄o ⌊ ⁊ p̄dicauit in decapoli ⌋ .i. in regio
ne est ciuitatū: quanta sibi fecisset iesus magnalia: et oēs
mirabantur: ⁊ per eū ad fidē edificabant̄. Ecce mutatio
dextre excelsi: q̄ ex infideli ⁊ demoniaco fact⁹ est p̄dica
tor fidelis et deuotus operante dn̄o: et vere fidelis: quia
ad gloriā dei / ⁊ ad vtilitatē ꝓximi effectus est talis. Qd̄
vero hic dicitur de vno / intelligendū est etiā de alio qui
erat cū eo: q̄ ambo volētes xp̄m sequi ad suos missi sunt
et ambo salutē sibi factā ⁊ magnalia dei predicauerunt:
hoc quoq̄ exemplo docet̄ quēq̄ suo proximo salutē sibi
factā p̄dicare: ⁊ a dyabolo se liberatū esse verbis / et ope:
rib⁹ bonis demōstrare: ⁊ alios ad eandē salutē percipiē:
dam vocare. Studeam⁹ ergo ⁊ nos si nondū liberati su
mus a dyabolo liberari: ⁊ si iā nos liberatos esse cogno:
scim⁹ salutem alijs p̄dicem⁹: quā nos obtinuisse gaude:
mus: memores quod scriptū est: q audit dicat veni. Sed
multi hoc exemplū minime sequunt̄: ⁊ de his que ad cor
pora pertinent circa amicos suos solliciti sunt ⁊ inquirunt
sed de his que ad salutem animarum pertinent sollicitu:
dinem nullam gerunt.

Oratio.

Domine iesu xp̄e amator hoīm benignissime sup
plico lachrimabiliter bōitati tue: libera me ab
omnibus peccatorū sordibus / ⁊ demonū infe:
stationibus: meq̄ ab eis liberatū vsq̄ in finē
misericorditer custodi illesum: vt ad tuam gloriam et ꝓ
ximorū vtilitatē valeā verbis narrare / ⁊ operib⁹ demon
strare: q̄ta magnalia feceris anime mee per tuam gratiā
ps̄. lxxvj. liberare: quatenus cognoscentes ceteris / q̄ hec mutatio
dextre excelsi: omnes meo exemplo prouocentur: ⁊ te mi
serante ad meliora conuertantur. Amen.

De curatiōe palitici ꝑ tectū dimissi. Ca. xlviij.

Et cū dn̄s iesus ascendis:
Matth. ix. set in nauiculā ⌋ vt de terra gerasenoꝝ
Mar. ij. et. rediret ī galileam. vn̄ illuc iuerat s̄m
Luce. v. Chry. Nauigio trāsierat qui poterat
Potentia pede ꝑtrāsire: nō semꝑ ei voluit potē:
sua vti noluit dn̄s. tiā ondere ī mirabilib⁹ / ne īcarnatio
nis noceret mysterio. At cōtra hoīes
hui⁹ mūdi si vllā habēt potētiā sꝑ volūt ea vti magis ꝙ̄
veritate iusticie: ideo etiā sine vehiculo nauis trāsire no:
luit / vt nōs doceret naui ⁊ suffragio p̄nīe vti in mari secu
li hui⁹: vt ī ciuitatē celestē ꝑueniam⁹. Hec eī nauis p̄nīe
in ciuitatē celestē deducit: ideo sequit̄. ⌊ Et venit ī ciuita
tē suā ⌋ .s. capharnaū / in q̄ freq̄nti⁹ cōuersari solebat ⁊ mi
racula ꝑari. s̄m Chry. Ciuitatē suā h̄ dicit capharnaū:
Capharnaum ciuitas dn̄i dr̄. quā nō nascēdo / sed miraculis illustrādo suā ip̄e fecerat
Alia qdē eū extulit. i. extra in lucē duxit / vt bethleē. Alia
aūt nutriuit / vt nazareth. Alia aūt diu īhabitātē habuit
vt capharnaū. Hāc eī ciuitatē magis frequētauit cōuer
satiōe ⁊ in miraculoꝝ oꝑatiōe: q̄ s̄m Aug. erat q̄si metro
polis ⁊ insignior ciuitas galilee: vbi plurimorū concur:
su fides ⁊ doctrina ei⁹ clari⁹ pateret: ⁊ miraculis ꝯfirma
ta ad multos salubriter ꝑueniret: vel q̄ (vt supra dictū
est) capharnaū īterp̄tat̄ villa pulchritudinis / ⁊ piguedi
nis / ⁊ cōsolatiōis: q sunt occasio peccādi multis: ideo ad
sui cōuersionē plurib⁹ indigebat miraculis: vel sicut me
tropoli regiōis alicui⁹ ciuitatē nostrā dicim⁹: existētes
tn̄ de ciuitate subiecta illi: ita ⁊ capharnaum metropolis
nazareth galilee sita īter nazareth ⁊ stagnum dr̄ ciuitas
dn̄i in nazareth ꝯcepti ⁊ nutriti. ⌊ Et cū in domo doceret
turbas: viri q̄ttuor portātes in lecto paraliticū ⌋ inuenien
tesq̄ multitudine ianuā obturatā / ⁊ nō valētes ītroire ꝑ
eā: ⁊ illū īferre p̄e turba ⌊ ascēderūt supra tectū ⌋ ⁊ nudā:
tes illud ꝑ tegulas ⌊ submiserūt illū cū lecto ī mediū an
iesū ⌋ ⁊ hoc fuit signū magnū fidei ipsoꝝ. Vn̄ post fidē eo
rū ondit dn̄s diuine p̄tātis actū: ⁊ sup aīam: ⁊ sup corp⁹
ip̄m. Et hoc tripl̄r. Primo in remissiōe criminis. Scd̄o
in cognitiōe cogitatiōis: ⁊ hec duo ꝑtinēt ad aīam. Ter:
tio in subita curatione egritudinis corꝑalis: nā vidēs ie
sus fidē illoꝝ. s. offerētiū: ⁊ etiā paralitici oblati. nō enim
se portari: ⁊ ꝑ tectū submitti sustinuisset: nisi curatiōis fi:
dē habuisset. dimisit ei pctā dicēs. ⌊ Cōfide fili remittūt̄
tibi pctā tua ⌋ ⁊ nō dicit remitto: sed remittunt̄ cā humili
Remissio pctōrū exigit fidē in adulto. tatis ⁊ pietatis insinuāde. Ex hoc p̄ꝫ ꝙ fides paralitici
aderat: q̄ licꝫ sanitas corꝑalis / vl̄ aliqd hmōi det̄ alicui
propter fidē alienā: remissio tn̄ pctōꝝ nō dat̄ alicui adul
to sine fide ꝓpria: ⁊ iō hn̄ filiū vocat: q̄ iā credebant. vbi
Hiero. O mira humilitas despectū ⁊ debilē / totisq̄ mē:
broꝝ ꝯpagib⁹ dissolutū filiū vocat: quē sacerdotes nō di
gnabant̄ attingere. Aut certe ideo filiū: q̄ dimittūtur ei
pctā sua. ⌊ Et qdā de scribis ⌋ .i. legisperitis ⌊ dixerūt ītra
se ⌋ .i. cogitabāt: q̄ extra dicere ꝓpter ppl̄m nō audebāt:
verbū eī intrīsecū ē cogitatio mētis. ⌊ Hic blasphemat ⌋
Blasphematio tripliciter fit. id ē qd̄ dei ē sibi vsurpat. Est eī blasphemare deo īiuriā
īrrogare / qd̄ fit tripliciter. Uel cū deo attribuit̄ qd̄ ei nō
cōuenit. Uel ab eo remouet̄ / qd̄ ei cōuenit. Uel cū hō si:
bi quod propriū est dei tribuit: ⁊ hoc modo tertio iudica
bāt eū blasphemare: q̄ ip̄m putabāt hoīem tm̄ / ⁊ nō deū
esse: dimittere aūt pctā soli deo cōuenit. Sed xp̄s cōueni
enter eos redarguit / ostēdēs se esse deū dupliciter. Pri:
mo q̄ respōdet eoꝝ cogitatiōib⁹ quas cognoscere ꝑ cer
titudinem soli deo ꝓpriū est dicens. ⌊ Ut quid cogitatis
mala in cordib⁹ vr̄is ⌋ īponendo mihi falso blasphemiā.
me nō posse pctā dimittere: ⁊ qd̄ dei est vsurpare. q. d. qua
potestate cogitationes vestras video etiā peccata dimit
tere possum: q̄ cogitationes sunt fons boni et origo ma:
li: ideo saluator noster cū vidisset malas scribarū cogita
tiōes / ne vlterius ꝓdirēt in peius / statim redarguit eos
dicens ⌊ vt quid cogitatis mala in cordib⁹ vestris ⌋ dans
nob̄ doctrinā: vt ꝙ̄ cito ꝑpēderim⁹ nos mala cogitatio
ne pulsari / statim debeam⁹ nosmetip̄os reprehēdere: vt
q. d. tibi ip̄i hec xp̄i verba / vt quid cogitas mala ī corde
tuo. Deinde hoc etiā ostēdit sanando paraliticū ꝑ impe:
riū tanq̄ propria virtute quod est eiusdem potestatis / si
cut ⁊ peccata dimittere: licet enī paralisis virtute nature
aliqn̄ possit curari: non tn̄ subito / nec ita perfecte vt sta:
tim homo possit lectū ī quo iacet portare / vt hic dicitur
factū esse. vnde subiungit ⌊ quid est facili⁹ ⌋ inter duo ista:
scꝫ ⌊ dicere dimittunt̄ tibi pctā tua: aut dicere surge ⁊ am
bula ⌋ hoc ē solo v̄bo efficere vt dimittant̄ peccata: an v̄:
bo efficere vt paralitic⁹ surgat san⁹ ⁊ ambulet. q. d. Si vo
bis hoc manifesti⁹ ⁊ maius videt̄: scꝫ subita curatio cor:
porū ꝙ̄ animarū: ⁊ possum horū primū ergo ⁊ reliquum
quia equalis potestatis est vtrūq̄: et vtrumq̄ est virtu:
tis infinite. Unde ex hoc concludit virtutem diuinitatis
sue per factū dicens. Ut aūt sciatis quia filius hominis

habet potestatẽ in terra dimittẽdi peccata⌋ tũc ait para
litico⌋ qḋ verbũ iterponit̃ ab euãgelista.⌊Surge⌋ scʒ sa:
nus a lecto⌊ tolle lectũ tuũ⌋ in quo diu decubueras infir:
mãdo/ vt qḋ fuit testimoniũ ĩfirmitatis: sit ꝓbatio sani:
tatis⌊ ⁊ vade in domũ tuã⌋ ꝑ te: nõ indigẽs/ vt ꝑus porti
tore. Et fecit sic⌊ magnificãs deũ⌋ q̇ sanauit eũ. Magna
virt⁹ vbi sine mora sal⁹ imperiũ comitat̃/ vt nemo iã du
bitaret eũ paralitico dimisisse pctã: q̇ eundẽ sublato gra
bato ambulare ꝑcepit. Unde merito q̇ aderãt stupẽtes
et mirãtes/ relictis blasphemijs ad laudẽ cõuertunt̃: tã:
te maiestatis/ ꝓpter qḋ sequit̃.⌊ Uidentes aũt turbe⌋ scʒ
miraculũ factũ ĩ paralitico⌊ timuerũt⌋ reuerẽdo ⁊ admi
rando⌊ ⁊ glorificauerũt⌋ laudãdo⌊ deũ qui dedit potesta
tem talẽ⌋ scʒ dimittẽdi peccata: ⁊ curandi solo verbo ĩfir
mos⌊ hoĩbus⌋ ad eorũ scʒ salutẽ. Uel ſm glo. hominẽ tã
potẽter inter hoĩes operantẽ. Et hãc potestatẽ dedit de
us pater christo causatiue: hoĩbus autẽ receptiue. Chri:

Miracu: lorꝫ cause ĩ xp̄o tres

stus quippe tribus de causis miracula faciebat. Primo
ꝓpter illorꝫ circa quos faciebat vtilitatem: q: eos in cor
porе ⁊ in anima curabat. Secũdo ꝓpter aliorꝫ conuersio
nẽ: q: multi videntes ea conuertebant̃. Tertio ꝓpter dei
gloriã ⁊ honorẽ: ⁊ ista triplex causa hic tãgit̃. Ex hoc tñ
ꝙ timuerunt/ videt̃ ꝙ nec de xp̄o plenã cognitionẽ habe
bant: q: purũ hominẽ esse ⁊ posse/ ⁊ hanc potestatẽ a deo

j. Joh. iiij.

credebãt. vnde glo. Spectant surgentẽ increduli/ imitã:
tur abeuntem: ⁊ diuini operis miracula malũt timere q̃
credere. Nam si crederẽt/ nõ timerẽt: sed diligerẽt. Per
fecta enĩ charitas: foras mittit timorẽ. ¶ Cõsidera hic ꝙ
dñs curãdo paraliticũ/ incepit a morbo spũali: qui erat

Pctã cur ꝑus remi: sit q̃ sana: uit.

causa ⁊ radix morbi corporalis: q: ꝑmo remisit peccata
eius que fuerũt causa morbi: admodum boni medici qui
primo remouet causam morbi: et tunc postmodũ intẽdit
curationẽ. Infirmitas autẽ hec fuerat ĩflicta paralitico
ꝓpter pctã sua vt purgarent̃: ⁊ ideo dñs primo remouit
causam: q: cessante causa cessat ⁊ effect⁹ introductus ob
illã causam. Nulla enĩ nocebit aduersitas: si nulla domi:

Infirmi: tates cõti: gunt q̇ntu pliciter.

netur iniquitas. Unde ſm glo. q̇nq3 modis infirmitates
cõtigũt. vel vt iustis merita ꝑ patiẽtiã augeant̃: vt Job.
Uel ad custodiã virtutũ: ne supbia tẽtet vt Paulo. Uel
ad corrigendũ peccata/ vt marie lepra: ⁊ sicut huic para
litico. vel ad gloriã dei: vt ceco nato/ ⁊ lazaro. vel ad ini:
tium pene: vt herodi quaten⁹ hic videat̃ quid in inferno
sequat̃. Hic ergo ſm Hiero. datur intelligi plerasq3 cor:
porũ debilitates euenire ꝓpter pctã. Et ideo pri⁹ pecca
ta dimittunt̃: vt causis debilitatis ablatis sanitas resti:
tuatur: ⁊ fit visibile signũ/ vt inuisibile probetur. vnde et
Beda. Curaturus autẽ hominẽ a paralisi dñs ꝑmo pec
catorꝫ vincula dissoluit: vt ostenderet eũ obnexus culpa
rum artuũ dissolutione fuisse dãnatũ: nec nisi his relaxa:
tis mẽbrorꝫ posse recuperatiõe sanari. Sed heu nos ecõ:
uerso magis satagimus de curatione corporis q̃ anime
ideo sepe destituimur vtrobiq3. vñ. Chry. Nos aũt si cor
poraliter patiamur: satagim⁹ nociuũ abijcere. Cũ vero
male sit anime differimus: atq3 ideo nec a corporis noci:
uis curamur. Abscindam⁹ ergo fontẽ malorꝫ: ⁊ cessabũt

Cõfessio a medico su: adẽda est.

egritudinũ flux⁹. Hec chry. Ergo q: ꝯstat ꝙ ꝓpter pec:
cata q̇nq3 homo egrotat: medicus egrũ visitãs ꝑmo eũ
ad penitentiã ⁊ cõfessionẽ monere debet: ne pctõ tãq3 fer
ro manẽte ĩ vulnere: frustra sit emplastrũ apponere. Un
de peccãt medici qui curam materialẽ adhibẽt corpori/
priusq3 cura spũalis sit adhibita anime: ignorãtes causã
morbi/ videlicet ꝙ ꝓ pctõ anime inflict⁹ sit corpori. vbi
Chry. Sed q: hec ipsa dñi gesta spiritaliũ in se rerũ cõ:
tinent rationẽ: cuius typũ paraliticus iste gerat debem⁹
aduertere. Figurã nãq3 in eo populi gentiliũ preostẽsam
esse cognoscim⁹: qui peccatis grauibus animo dissolut⁹:
quasi quadã insanabili infirmitate plagat⁹ in quattuor
angulis mũdi istius velut in lecto iacebat. Unde ⁊ ĩ pa:
ralitico cui remissa sunt peccata id ostensum est: quia po
pulus gentiũ qui graui valitudine peccatorũ laborabat
data sibi remissione ꝑ medicinã celestẽ integram ⁊ perfe
ctã sanitatẽ ſm corpus ⁊ animã eterne salutis acceperit
Cui nõ ĩmerito post remissionẽ pctõrꝫ reddita salute iã
dicit̃ redi in domũ tuam. i. in domũ paradisi. de qua adã
iam dudũ expulsus fuerat: qui huius ĩfirmitatis auctor
extiterat ⁊ merito sequit̃. Hoc viso turbe timuerũt ⁊ ma
gnificauerũt deum qui tantã potestatẽ dedit hominib⁹
Magnificat̃ enĩ de⁹ qui vel aplĩs suis potestatem dimit
tendi pctã donauit: vel hoĩbus tantam gratiam cõcessit/
vt post remissionẽ peccatorꝫ ꝑ meritũ fidei atq3 iusticie
potestatẽ accipiãt ad paradisum redeũdi: vbi ⁊ Hylari⁹
Uidentes autẽ turbe timuerũt. Magni enĩ timoris res
nõ est dimissis pctis a xp̄o in mortẽ resolui: q: nullus est
in domũ eternã reditus/ si cui indulta nõ fuerit venia de
lictorꝫ: cessante aũt timore honor deo reddit̃: q: potestas
hoĩbus hac vita data sit ꝑ verbũ ei⁹/ ⁊ remissionis pctõ:
rũ/ ⁊ corporꝫ resurrectiõis/ ⁊ reuersiõis ĩ celũ. hec Hyla.
¶ Moraliter per paraliticũ qui priuat⁹ est vsu membro:
rũ corporaliũ/ significatur homo peccator opib⁹ merito
rijs priuat⁹/ ⁊ turpi marcens ocio. Talis enim priuatur
gressu meritorie affectionis: ⁊ tactu bone operationis: et
gustu suauitatis celestis: et visu diuine contẽplationis: ⁊
auditu diuini sermonis: et odoratu diuine consolationis
Et tũc iacet in lecto q̇ñ superueniẽs tenet eum praua cõ
suetudo: hoc enĩ lectus dici potest hoc loco. Ipm quoq3
peccatũ more paralisis facit tremulũ ꝑ mali dilectionẽ:
reddit insensibilẽ per obstinationem: impedit loquelam
per desperationem. Ubi sciendũ ꝙ sicut domin⁹ legitur
refuscitasse tres mortuos/ sed multo plures sunt: sic legi:
tur curasse tres paraliticos/ licet etiam plures sint: scilʒ
paraliticũ in domo: paraliticũ iuxta probaticã piscinã:
paraliticũ in lecto: vt in proposito. Et q: paralitic⁹ (vt

Paraliti: cos tres curauit dñs iesus.

dictũ est) peccatorẽ signat: ideo notãdũ ꝙ tria sunt gene
ra peccatorũ. s. peccator occultus/ publicus/ ⁊ cõsuetudi
narius. Paralitic⁹ in domo est pctõr occult⁹. Paraliti:
cus iuxta piscinã est peccator manifestus. Paralitic⁹ in

Pctõrũ gña tria.

lecto est peccator cõsuetudinari⁹: ⁊ hoc peccatũ in cõsue
tudinẽ ductũ difficulter relinquit̃: ⁊ paralitic⁹ hic in le:
cto iacere dicitur. i. peccatũ cõtinuare dicit̃: ꝑdictos pec
catores quattuor exportãt extra domũ proprie cõscien:
tie: et etiã extra ecclesiã tam militantẽ/ q̃ triũphantem.
Primũ est tepiditas boni: q̇ñ eĩ homo incipit ex desidia
tepescere in bono inchoato talis dimittit deũ: ⁊ per cõse
quẽs dimittit̃ a deo. Scõm est delectatio mali/ qḋ cõtĩ:
gitur quasi soci⁹ eius: cũ enim deus derelinquit̃/ statim
anima in malo delectat̃: ⁊ hij duo socij precedũt. Tertiũ
est mali opatio/ cum delectatio ad opus ducitur. Quar:
tũ est mali operis cõsuetudo: cũ ipsum malũ frequentat̃.
Et hi duo sequuntur portãtes peccatorem extra suffra:
gia ecclesie: quibus ipse priuatur. Sunt autem quattuor
que ipsum reportant ⁊ reconciliãt. Primũ est vite breui
tas: vt homo cõsideret q̃ breuis sit vita presens ⁊ ĩcerta
Scõm est timor pene gehennalis: vt homo cõsideret ei⁹
acerbitatem: diuersitatem: ⁊ eternitatem. Tertiũ est con
sideratio culpe: vt homo cõsideret quid grauedinis: qḋ
ĩmunditie: quid malicie sit in peccatis. Quartũ est spes
venie: vt q̃uis in multis offenderimus/ nihilomin⁹ tamẽ
veniam sperem⁹. Qui hec quattuor habuerit ante deum
portabitur: ⁊ misericordiã consequetur. Uel portitores
eius vt sanetur a christo sunt quattuor sue salutis procu
ratores: scʒ monẽs secrete: predicans publice: orans pro
eo: ⁊ inuitans exemplo. ⁊ sic isti offerunt eum christo/ sol:
licitantes pro ipso: et ipse offertur quando eis cõformat̃
consentiendo/ ⁊ meritis eorũ obicẽ nõ ponendo. Christ⁹
autẽ fidẽ illorũ inspicit cũ preces eorũ exaudit: et parali
ticus curat̃ quando peccatum sibi dimittitur: ⁊ donatur
sibi gratia ꝑ quã ad actus meritorios restituit̃. Et tunc
suũ male consuetudinis lectum tollit/ quãdo ab ea ꝑ ex:
ercitiũ boni operis recedit: ⁊ sic procedens de virtute in
virtutem vadit in domũ suam: quando bonis actib⁹ ad
celestem festinat patriam: et populus eum glorificat de ps̃. lxxvj.
mutatione tali: quoniã hec est dextere excelsi. Illi vero
qui inde murmurãt/ signãt demones qui inde valde do:
lent. Christus vero curans quattuor imperat penitenti.

Penitẽti quattuor ĩpata a christo.

Primo ante omnia vt confidat: et spem de venia conse:
quẽda habeat: quem etiã iam filium per adoptionem vo
cat. Deinde volẽs eum sanare iubet eum surgere/ ⁊ lectũ
tollere: et in domũ suam abire: surgere inq̃ a peccato/ et
mentis delectione: in peccato enim male delectando pec
cator quasi in lecto quiescit: et ex peccato ita mens deij:
citur vt nunq3 possit esse leta: quia semper presumit seua
perturbata conscientia: tunc autem surgit quãdo ista de
serit. Tollere vero lectum / et portare est vt peccatum
quod erat sibi quieti et delectationi: incipiat sibi esse one
ri et dolori. Abire quoq3 in domum suam/ vt in celum
meditatione pergat: vel conscientiam suam que do:

mus anime est discutiat: ꝛ si qd ibi imundū inuenerit/ ꝑ os quasi per ostiū cōfitendo ꝓijciat: a qua hō per multitudinē peccatorū ita alienaꝛ ꝙ quasi ipam ꝑdat/ ꝛ seipȝ nō cognoscat. Homo ġ paralitic⁹ hoc est mollicie et illecebris carnis vel voluptate seculi resolutus et torpens/ ac pre turba cogitationū et causarum seculi videre deū non valens: postq̄ʒ supra tectum carnis ascenderit: vt spirit⁹ dominetꝛ carni/ videt deū: ꝛ ad cognitionē dei ꝟe redit/ ꝛ tūc de⁹ eū sanat per gratiā ab omni qđ deliquit: et vocat filiū ꝑ adoptionē: ꝛ iubet surgere de torpore negligētie/ ꝛ se erigere a carnalib⁹ desiderijs per penitentiā: ꝛ corpus in cui⁹ desiderijs iacuit ad voluptatē spiritus attollere/ ac carni dn̄ari ꝑ continentiam/ ꝛ ire ac tendere ꝑ bonā operationē ꝛ honestā ꝯuersationē in domum suam. s. paradisum: q̄ prima fuit hominis domus: hoc est in habitationem eternā/ vl' in bonā ꝯsciētiā segregatus a terrenis ꝛ custodiēs illā/ vel ne iterū peccet ad internā sui custodiā. vbi Beda. Spiritaliter de lecto surgere est animam se a carnalibus desiderijs vbi egra quiescebat abstrahere. Lectū vero tollere est ipam quoqȝ carnem ꝑ cōtinētie frena correptā spe celestium premiorꝝ/ delicijs

Ps.vj. ꝑuare terrenis. Ipē est em̄ lect⁹ q̄ per singulas noctes lauaꝛ a dauid. i. ꝓ vniuscuiusqȝ noxe maculis digno penitētie flumine castigaꝛ. Sublato aūt lecto domū ire ad paradisū redire est. Ipsa est em̄ vera dom⁹ q̄ hoiem prima suscepit nō iure amissa: sed fraude: tandēqȝ restituta per eum qui fraudulēto hosti nihil debuit. Vbi et Ansel. sed ꝛ domū illā nō preteribis vbi per tegulas paralitic⁹ añ pedes ei⁹ submittiꝛ: vbi pietas et potestas obuiauerunt sibi. Fili (inquit) remittunꝛ tibi pctā tua: o mira clemētia: o indicibilis misericordia. Accepit felix remissionē pctōrū suorꝝ quā nō petebat: quā nō precesserat cōfessio: non meruerat satisfactio: nō exigebat contritio. Corporis salutem petebat nō anime/ et salutē corpis ꝛ anime recepit. Vere dn̄e vita et voluntate tua si decreueris saluare nos/ nemo poterit ꝓhibere: si aliud decreueris non

Ex Mat. xx. est qui audeat dicere cur ita facis. Pharisee qđ murmuras: an oculus tu⁹ neq̄ʒ est: qꝛ ipse bon⁹ est: certe misereꝛ

Rom.ix. cui ipse voluerit: ploremꝰ ꝛ oremus vt velit: bonis etiam operibus pinguescat orō: augeaꝛ deuotio: excitetur dilectio: leuenꝛ pure man⁹ in oratiōe/ quas non sanguis immundicie maculauit: tact⁹ illicit⁹ fedauit: auaricia nō exasperauit: leueꝛ ꝛ cor sine ira ꝛ disceptatiōe qđ tranqllitas sedauit: pax ꝯposuit: puritas ꝯsciētie lauit: sed nihil borū paralitic⁹ ille legiꝛ ꝑmisisse: q̄ tñ legiꝛ remissionem oīm pctōrū meruisse. Hec est autē ineffabilis misericordie ei⁹ ꝟtus/ cui sicut blasphemū est derogare: ita et hoc sibi presumere stultissimū. Pōt cuicūqȝ vult et hoc ipm efficaciter dicere qđ dixit paralitico: dimittunꝛ tibi peccata tua: sed q̄cūqȝ sine suo labore vel cōtritione/ vel cōfessione/ vl' etiā oratione sibi hoc dicendo expectat nūq̄ʒ ei remittuntur peccata. Hec Ansel.

Oratio.

Domine iesu xp̄e q̄ in passiōe tua naniculā crucis ascēdisti: i resurrectiōe trāsfretasti: ꝛ i ascēsione i ciuitatē tuā venisti: ecce timor de pctīs: de ira dei: de periculo supuenientis ifirmitatis: et īcertitudie mortis offert tibi aīam pcti morbo dissolutā. Hic iacēti i pctīs vt ꝯfidat de gr̄a remissiōis: resurgat ꝑ ꝯtritionē ꝛ cōfessionē: tollat lectū suū ꝑ satisfactionem: ambulet per ꝑfectū ꝟtutū i domū suā eternā btitudinē: vt turbe fideliū videāt: timeāt: ꝛ glorificēt deum qui talem potestatem dedit ad hominū vtilitatem. Amen.

De emorroyssa et archisynagogi filia
Capitulum. xlix.

Mat.ix. Mar.v. et Lu.viij.

Post hec quidam p̄ceps synagoge noīe yair⁹ accessit ad iesū tam fidei q̄ʒ corpis gressib⁹ ꝛ adorabat eū faciēdo sibi reuerētiā debitā/ et procidendo ad pedes eius quibus circūportauit omnibus salutem rogans pro vnica filia an. xij. di. Dn̄e filia mea modo defuncta est ꝛ mortua. Hoc dicit ꝟm reputationem: qꝛ enim desperabat filiam posse inuenire viuā: de ea loq̄baꝛ vt iā defuncta: desiderans a dn̄o vl' morientē sanari/ vel mortuā suscitari. Sed marcus dicit ꝙ erat in extremis/ tñ erat morti ita ꝓpinqua ꝙ reputabaꝛ mortua: vñ ꝟm cōmunē modum loquendi de illo qui sic est morti propinquus diciꝛ ꝙ est mortuus: quia qđ modicū distare videꝛ quasi nihil reputaꝛ sed veni ꝛ ꝑ misericordiā appropinqua et impone manū tuā adiutricē sup eam et viuet sanitate sibi restituta: duo petit ꝓpter tertium scilicet vt veniat et manū imponat ꝛ sic filia reuiuiscat: ignorās scilicet ꝙ ꝛ absens liberare poterat. Sic moraliter cū quilibet nō habeat nisi vnicā animā/ magis debet curare de eius sanatione: qꝛ si eam amittit totum amittit. Spiritualiter autem venit de⁹ per gratiā preuenientē: manū iponit ꝑ gratiā cōcomitantē: et tunc aīa viuit per gratiā cooperantē. Et surgens iesus sequebaꝛ eū: ꝛ discipuli ei⁹/ ꝛ turba multa cū eo in hoc daꝛ subditis forma obediēdi: ac parib⁹ mutuo obsequēdi: et prelatis aīas mortuas suscitādi. vnde remig. Mira autē pariter atqȝ imitanda domini humilitas et mansuetudo. Nam mox vt rogatus est rogantem cepit sequi: hinc subditos ꝛ prelatos pariter instruxit: subditis exēplū obediētie reliq̄t: ꝑlatis ꝟo instantiā et sollicitudinē docēdi demōstrauit: vt quotiēs audierint aliquē mortuū in aīa statim adesse studeāt. vñ ꝛ Chrys. Cū rogat⁹ esset dn̄s a yairo vt ad suscitādā filiā ipsius veniret/ nō moraꝛ: sed statim surgens secut⁹ est eū. Quo exēplo docuit nos impigros in omni opere dei eē debere. Et dū iesus pergeret ecce mulier emorroyssa a morbo quem patiebaꝛ sic dicta ab annis. xij. sanguinis fluxum passa/ que in medicos erogabat oēm substātiā suā accessit retro ꝛ a tergo tum quia verecūdabatur de infirmitate fetita: quia tamē ꝟm legem reputabaꝛ imunda: tum quia ante faciem nō potuisset accedere pre turba: tum ꝓpter mysterium ꝯfusionis quā debet homo habere ꝓ culpa sua ꝛ tetigit fimbriam vestimenti eius nō solum tactu corporali: sed ꝛ deuotione fidei: in quo laudāda est humilitas eius: qꝛ indignā se reputabat tangere pedes dn̄i vel plenitudinē vestimenti. Habebat em̄ xp̄s fimbrias iuxta consuetudinē iudeorum ꝟm legis preceptum. Ecce quia non habebat dn̄s ianitores vel stipatores seu masserios: nec aliquē q̄ cōprimētes eum verberaret: ꝛ iō libere mulier accedit ꝛ

turbe cōprimunt. Vbi remigi⁹. In quo fides eius admiranda est: qꝛ desperās de salute medicorum in quos sua erogauerat: itellexit celestem adesse medicū: ꝛ in eo totā suam intentionē collocauit: ꝛ iō saluari promeruit. vnde Raba. Docet mulier q̄ʒtum sit corp⁹ xp̄i quod i fimbria tantā demōstrauit eē virtutē: quid ergo sperare debem⁹ qui non solū corpus dn̄i cū cōtingim⁹ sed conficimus et sumim⁹. Illa quidē medicinam accepit ex vulnere: ve illis quibus ipsa medicina in vuln⁹ conuertiꝛ dicebat em̄ intra se firmiter scȝ credendo si tetigero tantum vestimentū ei⁹ salua ab infirmitate mea ero nō qꝛ vestimenta aliquā virtutē sanādi habebāt: sed qꝛ per hoc declaratur ꝟtus illorū q̄rū vestimēta sunt. Tāgēs aūt cōfestim ē sanata a plaga sua Et est notabile ꝙ accessit: accedēs dixit: dicēs/ tetigit: tāgēs curationē accepit: qꝛ his trib⁹: scȝ verbo/ fide/ et ope/ oīs sal⁹ acq̄riꝛ Et cognoscens iesus ex se exisse virtutē dixit. Quis me tetigit. Non q̄rit ex ignorātia vt doceaꝛ: sȝ vt mulier sanata cōfiteaꝛ: et ꝑ ꝯfessionē appareat fides ei⁹/ ꝛ a xp̄o cōmendeꝛ: tū ꝓpter mulieris meritū per humilē ꝯfessionē: tum propter astātium edificationem: tum propter dei laudem ꝛ glorificationem: tum propter spem archisynagogi augendam: et eius de sanatione filie sue assecurationem. Et dicētibus discipulis ꝙ turbe eū cōprimerent dixit Tetigit me aliquis: nā et ego noui virtutē de me exisse. i. effectū virtutis in curatiōe infirmitatis. Nā licet turbe que in ipsum pre deuotione audiendi irruebāt: eum comprimerēt: ꝛ in tali pressura corporaliter tangerent: non tamen tāgebāt eū cū tali deuotione ꝛ fide sicut ista mulier tetigerat: et de tali tactu singulariter dn̄s querebat Videns autem mulier qꝛ nō latuit timens corde ꝛ tremēs corpore ad maiestatē diuinitatis cui⁹ ꝟtutē in se experta fuit. venit et añ pedes illi⁹ ꝓcidit ac causam tactus ꝛ sanationem corā hoībus indicauit: cōfitendo veritatē de quātitate et prolixitate infirmitatis: ꝛ de perceptione integre sanitatis: hoc em̄ dn̄s sciri voluit ad laudem dei et aliorum vtilitatem. Sed querit Chryso. quare ipsā manifestat deus cum ipsa latenter accesserit: et respondens ponit ad hoc sex ratiōes. Prīa est vt mulier sanguinaria christum tāgēs nō haberet inde cōscientie remorsum. Secūda vt mulierē emēdet: q̄m estimabat hoc latere christum

Fides emorroysse.

Questionis christi cause.

Manifestande occulte tangentis cause.

Tertia vt fidem eius ostendat omnib⁹ ad exemplar celeriter credendi. Quarta vt monstraret se cognitorē omnium. Quinta vt ostendat q vt deus sistit sanguinis fluxū. Sexta vt in fidē dirigat archisynagogū. ¶ ⌊At iesus ouersus et vidēs eā⌋ .i. approbās ipsi⁹ fidē dixit illi. ⌊Cōfide filia/fides tua te saluā fecit⌋ .i. hanc tibi salutem meruit. Cū ei operatio miraculosa sit supra naturā fidei attribuit eam eo q fides est de his q̄ sunt supra naturā vbi Hierony. Non autem dixit: q fides tua te saluā factura est: sed saluam fecit: quasi dicat: in eo q credidisti iā salua facta es. vbi ⁊ Chry. q formidolosa erat hec mulier propter hoc ait cōfide: ⁊ filiā eam fecerat. Filia vero vocat sanatā fidei ratione: fides enim christi dei filiationē prestat. Notandū etiam q dominus non dixit ego sanaui te: sed fides tua: vt vitandā ostentationē doceat: ⁊ meritum fidei extollat. vnde fm Chryso. Dominus ait q fides sua ipsam sanauerat: nolēs sue virtuti sed fidei ei⁹ sanitatis beneficiū arrogare: docēs per h̄ in virtuosis actibus nostris non nostrā/sed dei laudē querere debere: et predicare et addidit dñs ⌊Uade in pace⌋ q̄.s. pri⁹ eras ī perturbatione propter longā infirmitatē tuam corporalem. vbi Chryso. dicit autem ei vade in pace: mittens in finem bonoꝝ. In pace eñ deus habitat/vt cognoscat q non solum corpore curata est: sed etiā a causis corporalibus passionis: id est peccatis mutata. ⌊Et salua facta ē mulier ex illa hora.⌋ Ubi glo. Intelligēdū est ex illa hora ex qua tetigit fimbriā: nō ex illa hora ex qua iesus conuersus est ad eam: iam enim facta salua erat vt ex verbis domini perpendi potest. Ex verbis Ambro. quibusdam videt̄ q hec mulier martha fuerit: q̄ in quodā sermone inter beneficia christi q̄ enumerat sic dicit. Dum largum sanguinis fluxum siccauit in martha: dum demones expulit de maria: dum corpus rediuiui spiritus calore constrinxit in lazaro. Sed ex istis verbis ambro. bene habetur q martha fuerit a christo curata a fluxu sanguinis: q autē martha fuerit hec mulier de qua hec agit̄ non habetur ex verbis illis. Et q hec mulier nō fuerit martha ex hoc videt̄: q de hac muliere dicit̄ q omnē substantiā suā in medicos erogauerat: martha aūt diues erat. Hoc etiā patet per eusebiū: qui dicit hāc mulierē fuisse quandā cesaree philippi ciuē. Nā fm eum mulier emorroyssa postq̄ sanata est fecit ī cesarea philippi (vnde oriūda ē) statuā eneā in curia sua fieri ad ymaginē christi cum fimbrijs vestimenti: ipamq ymaginē in magna reuerentia hēbat ⁊ deuote adorabat. Fecit ⁊ ex opposito ymaginē suam flexis genib⁹ et manib⁹ iunctis ac cancellatis: q̄si precaret̄ ⁊ supplicaret: visus quā ymaginē christi ī manū extendebat. Cōtigit autem q subtus ymaginem christi creuit herba quedā nullius efficacie et virtutis: que cum fimbriā attingebat/tāte virtutis erat q omnes infirmitates sanabat. ¶ Iterum dicit Hierony. q iulian⁹ apostata cū cognouisset q in cesarea philippi eēt simulacrū qd̄ scilicet sanguinis liberata profluuio femina fecerat eo d̄posito suam ymaginē ibi collocauit: que fulminis ictu fracta est. His habes quoddā valde notabile ad humilitatē custodiam sicut Ber. hoc modo introducit dicēs Quilibet dño pfecte seruiēs potest appellari a fimbria quasi vltima pars vestimenti dñi ꝑpter suam humilem reputationem: qui ergo ad tantum statum peruenerit q sciat se a dño exaudiri/in liberandis infirmis vel alijs miraculis nō extollat̄ propterea: q nō ipse sed dñs facit Quāuis eñ hec mulier tangeret fimbriā ad cuius tactū se liberari confidebat ⁊ sic contigit: non tamē a fimbria sed a domino virtus liberationis exiuit. Et propterea ipse dixit ⌊sensi de me virtutē exisse⌋ Nota igit̄ hoc bene: ⁊ nihil boni tibi in perpetuū attribuas: quia totum est a dño. ¶ Allegorice mulierē sanguine fluens/sed a dño curata est/ecclesia de gētib⁹ cōgregata que fedata fuit sanguinis martyrum effusione/⁊ ydolatrie pollutiōe/⁊ his que carnis ⁊ sanguinis geruntur delectatiōe. Que ⁊ fimbriam vestimenti christi tetigit/quādo fidē incarnatiōis credidit: humanitas enim vestimentū diuinitatis est in christo. De quo dicit̄ q in similitudine hominū fact⁹ ē/⁊ habitu inuentus vt homo: ⁊ tunc a fluxu sanguinis sanata fuit: quia fundere sanguinē catholicū destitit: et ab idolatrie ac carnis delectatione ⁊ sanguinis effusiōe sanata fuit: ac ab ei⁹ pollutione cessauit. Pergēte aūt dño ad filiā archisynagogi mulier morbosa sanata est: q sic dispēsata est salus humani generis/vt primo aliqui ex israel: deinde plenitudo gētiū intraret: ⁊ sic omnis israel saluus fieret. Emorroyssa aūt sanata/archisynagogi filia nūciatur mortua: q dū gentilitas ad deū cōuertit/synagoga pfidie ⁊ inuidie recte mortua nūciatur. Hoc etiā significatū fuit in parabola de duob⁹ filijs quorum senior de conuersione tristabatur iunioris. Uñ Ambro. Quem autem putamus synagoge principem esse nisi legem cuius cōtemplatione dominus synagogā non penitus dereliquit: Ad hanc autem principis filiam dum ꝑperat dei verbum vt saluos faceret filios israel/sacta ecclesia ex gētib⁹ cōgregata/que inferiorū lapsu criminū: deperiebat/paratā alijs fide preripuit sanitatem. Quid autem sibi vult q hec pncipis filia annoꝝ .xij. moriebat̄ ⁊ mulier ista fluxu sanguinis ab annis .xij. laborabat: nisi vt itelligat̄ q q̄diu synagoga viguit laborauit eccl'a. Uñ et Hiero. Nota ergo q eo tpe hec mulier .i. gentiū populus/ceperat egrotare: quo genus credidit iudeoꝝ: nisi enim ex comparatione criminū vitium non ostenditur. ¶ Moraliter etiam per mulierem sanguinis fluxum patientē psona peccatrix a longo tpe/⁊ de peccato ī peccatū cadēs potest intelligi: que tñ remediū q̄rit a dño dicens ei. Libera me de sanguinibus deus de⁹ salutis mee. Dñs ergo quotidie mulierem sanguine fluentem sanat/dum aiam diuersis vitijs corruptam per gratiā curat.

Deinde cū nuncij ad archisynagogum venissent: dicit eius filiam iam esse mortuā: dixit iesus archisynagogo eū ad fidem confortando ⌊noli timere⌋ in fide dubitādo ⌊tantūmodo crede ⁊ salua erit⌋ a morte. ⌊Et veniēs dominus iesus ad domū pncipis⌋ inuenit filiā ei⁹ iā defunctam ⁊ tibicines cōductitios carmē lugubre canētes: diuerse enim melodie diuersas passiones excitant in hoīe. alique eñ excitant audaciā: vt patet in tubis bellicis: et alique deuotionē: vt patet in canticis ecclesiasticis: aliq̄ leticiā: vt patet in diuersis instrumentis musicis: alique excitāt fletum ⁊ deuotā lamentationē: ⁊ talibus vtebat̄ antiquitus in exequijs magnarū personarū: vt prouocaretur multitudo ad fletū ⁊ luctū. Christianis tñ non cōuenit tales habere: q nō debent incōsolabiliter flere ⌊et inuenit etiā turbā tumultuantē⌋ in fletu/plāctu/⁊ vlulatu multo: quod vocatur tumultus: q inde causatur son⁹ cōfusus: ac etiā in preparatione funeralium. ⌊Et dicebat ⌊nolite flere/nō est mortua puella⌋ id est ī morte mānsura ⌊sed dormit⌋ sc̄ mihi: q ita de facili possum eā suscitare/vt de somno excitare. vnde Beda. hominibus mortua erat quia suscitare nequiuerant: deo dormiebat in cuius dispositione ⁊ anima recepta viuebat: ⁊ caro resuscitanda quiescebat. vñ mos apō christianos obtinuit q mortui qui resurrecturi esse nō dubitantur/dormiētes vocētur ⌊Et deridebant eū⌋ putātes q de dormitione somni diceret/⁊ eā esse mortuā nesciret. Ecce deridet̄ in curijs principum/nec irascit̄/nec arguit eos: quia quanto maior fuit derisio tanto postea maior virtutis ostensio: vbi Hiero. Non autē erant digni vt viderēt mysteriū resurgentis qui resuscitantē indignis cōtumelijs irridebant Quis aūt dñs deridebat ab eis nō tñ destitit ab inceptō: in quo instruunt̄ boni q cū derident̄ a malis non tō debent desistere a bono inchoato. ⌊Et cū eiecisset turbā⌋/sc̄ lamentantiū/tumultuantiū/⁊ deridentiū: qui ꝑpter incredulitatē ⁊ derisionē non erāt digni videre miraculū ⌊intrauit cū patre ⁊ matre puelle⌋ quos in fide pfortare tanto miraculo disponebat ⌊ac petro iacobo ⁊ iohanne⌋ quos specialiter instrui volebat. hos eñ .v. voluit habere testes miraculi: vt in ore duorū parētū vel triū apostolorū staret oē verbū. In hoc etiā facto ostendit nobis dñs: q blasphemis ⁊ irrisorib⁹ non sunt reuelanda mysteria: sed fidelibus qui honorent ea. Et fm Chry. in hoc q turba eijcitur: ⁊ discipuli solū in domū itrant ⁊ neq hi oēs: erudit nos gloriā q̄ est a multis euitare. vñ et Theophi. Mortuam suscitans eiecit oēs: quasi nos docens abs q inani gloria esse/⁊ nihil ad demonstrationem facere: non enim humilis christus ad ostētationem volebat aliquid opari. Predictos aūt tres discipulos tantū pmisit dñs iteresse sue transfigurationi. Itē agonis sui orationi. Itē huic suscitationi. Primo ꝑpt eoꝝ dignitatē. Secūdo ꝑpter signandā trinitatis fidē. Tertio ꝑpter testiū numerū sufficientē. Quarto ꝑpter oīm statuum ecclesie significationē ⁊ cōmendationem. Per

Marginal notes: Fidei argumētum. — Fidei efficacia. — Marthā emorroyssā dubitāt quidam. — Statua ab emorroyssa erecta xpo. — Iuliani apostate statua deiecta fulmine. — Humilitatis custodiende doctrina. — Cur pgen[...] — Te dño ad filiā archisynagogi sanata est. — Psal. — Cantuū musicorū excitationes. — Derisio nō auertat te a bono — Discipuli a dño admissi.

petrum enim qui vxorem habuit/significant coniugati: p iohannem qui virgo fuit/ virgines: per iacobum q̄ nescitur virgo fuisse vel vxorē habuisse/ vidualis stat⁹. Patrē autē ꝛ matrē permisit intrare ꝑpter eorū credulitatem/ꝛ ꝑpter eorū testificationē. ¶ Et tenēs manū puelle ait illi/tibi dico surge] per tactū ꝛ vocē eam curabat/vt ostēderet ꝙ humanitas esset instrumētū diuinitatis miracula faciētis. Vn̄ ſm Chryſ. manus iesu viuificatiua cꝛpꝰs mortuū corpus viuificat/vox autē iacentē excitat. ¶ Et cōfestim surrexit puella ꝛ ambulabat] qꝛ nulla mora inter verbum ei⁹ ꝛ factū erat. vbi Chryſ. In ambulatione ei⁹ nō solū suscitata/sed ꝛ pfecte sanatā ostenditur ¶ Et iussit illi dare mādu care] ad demōstrādū ꝙ eā vere suscitauit/ꝛ nō vt videret fantasma esse. qḋ factū ē. ¶ Mystice puella in domo mortua est aīa mortua p pctm̄ in cogitatione. Dicit aūt domin⁹ ꝙ puella dormit: qꝛ qui peccāt in p̄senti/adhuc per pniam resuscitari possunt. Tibicines sunt demones suggerētes/vł hoīes adulatores q̄ fouent mortuā/ꝛ tenent hic corpus in carnis lasciuia et solatijs que faciliter terminant ad luctū inferni ꝛ desolationis. Sed nos ad patriā tendētes mortiferos sirenarū cāt⁹ surda aure p̄tereamꝰ. Vn̄ vlixes fecit se ligari in malo nauis: ꝛ aures suas obturauit: ne decep⁹ sirenarū cātib⁹ in mare saltaret. Turbe tumultuātes sunt affectiōes vel amici carnales: derisores sūt seculares vel detractores. Turba ḡ foris eijcit vt puella suscitet: qꝛ aīa intus iacens mortua nō resurgit nisi pri⁹ affectiōes carnales ꝛ cure seculares de corde expellant: hec em̄ impediunt ne q̄s ad considerationem sue salutis se colligat. Tibicines em̄ eijci debent/qui tāq̄ magistri in errorē aīam demulcent. Derisores quoq̄ eijciendi sunt: qꝛ ꝯtēnendi/ꝛ minime curādi. Et tūc puella suscitat qn̄ xp̄s domum cordis ingredit/ducēs secū iohānē gratiā: petrū cognitionē/ꝛ iacobū supplātationē vitiorū. Qui vero a spirituali morte. s. a vitijs resuscitatus fuerit: non solū a sordib⁹ scelerū exurgere: sed etiā i bonis ambulare et proficere debet: ꝛ mox celesti pane. s. vbi dei ꝛ sacramento altaris satiari necesse habet. Possūt aūt hic notari tria. s. peccatoris piculū in filia. i. in aīa moriēte: penitētis remediū in p̄ncipe. i. in ecclesia deū rogante: creatoris bn̄ficiū in xp̄o ꝓpiciāte. Periculū sic ꝓcedit/nā morti appropinquat cū delectabile illicitū cōcipit: in extremis laborat cū ad consensum accedit: sed morit cū consentit/ꝛ tunc opa sunt mortificata. Remedium querit: cū p̄nceps ad xp̄m accedit credēdo: adora diligēdo: dn̄m appellat metuendo. Beneficium dat cū xp̄s surgit p̄ces exaudiēdo: turbā eijcit peccata expellēdo: vel impediētia remouendo: domū itrat gratiā infundendo: pri⁹ em̄ eijcit culpa/ꝛ sic ingredit grā. Et ad īsinuādā hūilitatē docēs dn̄s iesus fugere ostētationē ꝛ inanē gloriā: p̄cepit parētib⁹ ne alicui dicerēt qḋ factū erat: ostēdēs (vt dicit Greg.) ꝙ largitor bonorum est/nō aūt cupid⁹ glorie: dat q̄ totū nihil recipiēs. Et tn̄ exiuit fama hec in vniuersā terram illā. s. puincie galilee ad manifestādā miraculi magnitudinē ꝛ veritatē vbiq̄. Prohibuit q̄dē dn̄s iactātiā non miraculi manifestationē: qꝛ res ipa se indicabat ꝛ manifestā faciebat ac si dicat. Nolite gloriari in bonis operibus vr̄is/sicut nec ego in eis. Vbi sciēdū ꝙ xp̄s publicari ꝓhibuit opa miraculorū ꝑꝑ mūdi honorē/ꝛ laudes hoīm seu vanā gloriā: sed nō ad glorificādū deū/et ad fidē ꝓbandā: ꝑpter q̄ dn̄s miracula faciebat: non prohibuit enarrare. Vn̄ ꝛ parētes puelle p̄ceptū dn̄i seruauerūt ꝑpter humanū applausum ipsum miraculū non publicando: nec cōtra prohibitionem dei fecerīt hoc ad dei gloriā predicādo. Et similiter fecerunt duo a cecitate curati/de quibus mox subiungitur: ꝛ plures alij de quib⁹ alibi simile reperitur.

Notanda tria in puelle suscitatione.

Miracula publicari vetat xp̄s

Oratio.

Domine iesu christe adoro pedes misericordie ꝛ veritatis tue: deprecor te piissime sana tactu gratie tue animā meam sanguinolētam ꝛ peccatis varijs maculatā. Ac resuscita eā a morte voluntatis ꝓpositiq̄ pessimi ꝛ occulti: ac restitue me deo ꝛ patri tuo cui filium inter coheredes tuos adoptasti. Ne memineris bone dn̄e iustitie tue aduersus peccatorē tuum/neq̄ ire aduersus reū tuū: sed memor esto benignitatis tue erga creaturam tuā. ꝛ miseratiōis tue erga miserū tuū dn̄e deus meus. Amen.

¶ De duob⁹ cecis ꝛ vno muto. Capitulū. L.

Et transeunte inde iesu] s. de domo principis] secuti sunt eū duo ceci] misericordiā cū clamore in via petētes/ꝛ deuota oratione dicentes.] Miserere nostri fili dauid] Vulgata em̄ erat fama apd̄ iudeos: quia xp̄s nasciturꝰ erat de semie dauid ſꝫ carnē. Et ideo qꝛ credebāt ipm̄ esse xp̄m ipi dauid promissum. vocant sic eum dauid filium. Clamabāt autem quia ad litterā non videbāt/qm̄ ꝓpe erat dn̄s vbi Chryſ. Vide autem eorū desideriū ꝛ a clamore ꝛ ab ipsa interpellatione. Neq̄ em̄ simpliciter accesserunt/sed magne clamantes/ꝛ nihil aliud q̄ misericordiā postulātes. Filium aūt dauid vocabāt: quia nomē honoris esse videbatur.] Cū autem venisset domū] i. ad hospitiū suū in illa regione: interrogauit eos si crederent eum hoc posse facere. q. d. cōfessi estis humanitatem me dicēdo filium dauid: si creditis ꝙ possum hoc facere vt de⁹: opus enim est diuinitatis. Nō interrogat quasi ignorās eorꝫ fidem: qꝛ oīa sciebat per certitudinē: sed vt cōfessio exterior adderet fidei interiori: ꝛ sic essent digniores illuminari ꝛ mercede ampliori: qꝛ ſm aplm̄. Corde credit ad iusticiam: ore autē cōfessio fit ad salutē. vn̄ Raba. Nō quasi nesci⁹ interrogabat: sed vt fidē cōfessio promat: cōfessionem virtus/salusq̄ comitetur virtutē] Dicunt ei] fidem confitēdo] vtiq̄ dn̄e] vbi Chryſ. Non vltra filiū dauid vocant sed alti⁹ extendunt/ꝛ dominū cōfitentur: quod est nomē potestatis] Tūc] post cōfessionē fidei] tetigit oculos eorum] vbi Raba. Confessio oris tactū meruit diuine pietatis. Felix tact⁹ ad quē tāta sequit virtus/ꝛ dixit] ſm fidem vestrā fiat vobis] i. sicut fides mentē illuminat: ita oculis lucē restituat.] Et] statim] illuminati sūt/ꝛ aperti oculi eorꝫ] Ecce quāta est fides simpliciter credentiū que meret tot donorū collationē ꝛ augmentū a deo vt oīa possibilia sint credenti: Nō eos i via curat vt laudes hoīm ꝛ iactātie gloriam vitare doceat. vn̄ Chryso. Rursus aūt hoc erudit nos gloriam multitudinis expellere. qꝛ enim ꝓpe erat dom⁹ ducit eos illuc singulariter curaturus. Unde ꝛ propter humilitatē etiā] cōminatur eis ne cui dicāt] vt ad fugiendā iactantiā ꝛ inanem gloriam nos instruat. vt em̄ dicit Chryſ. Iustus cū laudat in facie: flagellat in mente. Sed] illi] ceci illuminati] exeūtes] s. de domo] diffamauerunt eum] id est famam eius per miraculū factum diuulgauerunt] in tota terra illa] ꝛ publice nūciauerūt: ꝛ ꝑpter memoriā gratie nō potuerunt beneficium tacere: sed non ingrati grē dei/facti sunt ei⁹ precones ꝛ euāgeliste. Vn̄ Hiero. Dominus quidē propter hūilitatē fugiens iactātie gloriā hoc p̄ceperat: ꝛ illi ꝑpter meoriā grē nō possunt tacere bn̄ficiū. vn̄ ꝛ Chry. Si aūt alter videt dicēs. Uade ꝛ enarra gloriā dei: non est ꝯtrariū illi hoc: sed vt valde ꝯueniēs. Erudit enim nos ipsos quidē de nobisipsis nihil dicere: ſꝫ ꝛ eos q̄ volūt nos ꝑpter nos laudare ꝓhibere. Si autem ad dei gloriā refertur non solum non prohibere: sed ꝛ iniungere hoc facere. Ut enim supra dictum est: solum prohibet domin⁹ publicari beneficia ad laudem humanam: sed non ꝓhibet hec enarrari ad dei gloriā. Ubi sciēdum ꝙ preceptū datur vel ad exequendum/vel ad ꝓbandum/vel ad instruendum. Primū obligat ad faciendum rem p̄cepti. Secūdum ad sequendū voluntatem seu intētionē precipientis. Tertiū ad discēdum aliquid ex precepto: et hoc tertio mō] cōminat⁹ est eis ne alicui dicerēt.] Unde nō fuit simpliciter inhibitio dicendi: sed potius moralis instructio: vt exēplo sui bona que faciunt homines velint latere: sed tamen vt prosint alijs ꝓdant inuiti: ꝛ ideo isti non sunt transgressi: quia non fecerunt contra intētionē precipientis. Unde deus iussit taceri non simpliciter: sed propter gl'iam: sed taceri nō potuit verum est vtiliter ꝑpter aliorum salutē. Nā nō posse vtiliter fieri dicitur ſm ius non posse fieri. De hoc etiam habes supra de curatione leprosi. ¶ Allegorice vterq̄ populus cecus ꝛ sine lumine veritatis erat domino per hoc seculum transeunte: et nisi vterq̄ in domū: id est in sanctā ecclesiā veniat/ꝛ verbo dei credat/lumē nō meret recipere. In ipsa em̄ ecclesia in quam venit xp̄s p carnē illuminant ceci p fidē xp̄i incarnati. vn̄ Remigius. Allegorice aūt p hos duos cecos: duo ppl'i designantur. i. iudaic⁹ et gētilis. De vtroq̄

Mat. ix.

Rom. x.

Iusto laudatio flagellum est

Gla dei nō hominis querenda.

Precepti dādi triplex rō.

autem populo in se credentes xps illuminauit in domo: per quā intelligitur ecclesia: quia absque vnitate ecclesie nullus saluari meretur. Illi autē qui crediderūt aduentū dñi per vniuersum orbem diffamauerunt. hec Remi. Spiritualiter etiam duo ceci sunt intellectus et affectus: duo autem sunt oculi intellectus: dexter/ fides diuinitatis: sinister/ fides humanitatis. Duo similiter sunt oculi affectus: dexter amor bonitatis siue glorie diuine: sinister/ timor iusticie vel gehēne. Et sic est quadruplex cecitas i quattuor oculis. Prima est error circa diuinitatē. Secūda est error circa humanitatē. Tertia est malignitas contēnens bonitatem siue gloriam diuinā. Quarta est presumptuositas non vidēs gehennā/ et nō timēs iusticiā. [Egressis autem] de domo [illis] i. s. duobus cecis iam illuminatis [obtulerūt ei] homines illius terre [hominē mutū] et qd peius est [habentē demoniū] hic Chrysostomus. non erat mutus a natura: sed a demone insidiante et linguam tenēte/ et ideo [eiecto] et expulso per dñm [demonio locutus est.] quia amoto ipedimēto habuit loquendi officiū sicut prius In quo (sm Hylariū) rerū ordo seruatur est: nā demoniū prius eijcitur/ et tunc reliqua corporis officia succedūt. [Et mirate sunt turbe] i. s. ex signorum nouitate [dicētes Nunque apparuit sic in israel] i. talia miracula nō sunt visa inter iudeos. vbi Chrys. Preponebāt quidē ceteris eum: non quia curabat solū: sed qm facile/ et velociter/ et infinitas egritudines et isanabiles sanabat. ¶ Pharisei aūt dicebāt in principe demoniorū eijcit demonia. Quasi dicerent: nō est hec potestas a se/ vel a deo/ sed a dyabolo. vbi Hieronymus. Quia virtutem negare non possunt opus calūniantur. et Remigius. Scribe nāque et pharisei facta dñi negabāt que poterāt/ et que non poterant negare in sinistram partem interpretabantur. Turbe nāque. i. deuoti et simplices opera dei confitebantur: et cum dei reuerētia et laude admirabantur: sed pharisei inuidi et insidiātes expulsionē demonis pncipi demoniorū ascribebāt/ et opa dei calūniabantur. Odiū enim et inuidia faciunt interpretari facta in deteriorem partē/ et peruerti iudicia. Pharisei autem odiebant christū: quia acriter arguebat vitia eorum: et ideo miracula a christo facta virtute diuina dicebāt esse facta arte magica: et eodem modo eiectionem demonum factam per christum dicebant fieri virtute cuiusdam demonis superioris sibi familiaris et priuati/ quem vocabant beelzebub: cui inferiores demones obediebant ad nutū de corporibus exeūdo. Sed istud inferius de alio demoniaco rationabiliter reprobatur a christo. ¶ Mystice autem in turbis confessio nationum: in phariseis infidelitas signatur iudeorum. Et sicut in duobus cecis signatus est vterque populus iudeorū et gentium: ita in homine muto et demoniaco et generaliter signatū est omne genus humanū: vñ pdicatores obtulerūt dño hominē mutum. i. genus humanum mutū a confessione fidei demoniū habentem/ et ydolatrie deditum. Sed [eiecto demonio] et ydolatria relicta [locutus est mutus] et xpm confessus. Per istū etiā mutū signatur quilibet hō possessus a demone per pctm mortale: et dr mutus: quia loqui nō pōt meritorie: sed deo curādus offertur qn iusti pro eo deprecatur: et tūc demō eijcitur qm pctm ipsius a deo per infusionē gratie relaxatur/ tūcque soluitur eius lingua ad dei preconia persoluēda. Qñ enim a demone per peccatū possidetur quis/ si conuertatur/ et ad pniam redeat: mox videbis mutū loquentē/ deum laudantē/ seipsum accusantem/ et veritatem pdicātē. Pharisei autē hoc demoniorū principi attribuentes sunt homines maligni/ bona aliorū deprauare et peruertere studentes. Dñs aūt nō desistebat a predicatione propter illorū deprauationē/ docens nos accusatoribus nris retribuere/ nō accusationes: sed bñficia. vñ Chrys. Voluit dñs ipso facto accusationē redarguere phariseorum dicētiū [in principe demoniorū eijcit demonia] demon enim conuitium passus non benefacit: sed nocet eis qui eum inhonorant: dñs autem contrarium facit: qui post cōuitia et cōtumelias non solū non punit/ sed etiā nec increpauit: quinimo beneficia prestitit. Vñ sequitur [Et circumibat iesus] hoc est cōtra negligētes [omēs ciuitates et castella] i. oīa loca/ maiora/ et minora: hoc est cōtra locorū vel psonarū acceptores. vñ Theophilus. Nō solū in ciuitatibus dñs predicabat: sed etiā in castellis/ vt discamus parua loca non spernere: neque magnas semp querere ciuitates: sed vbū dei in vicis abiectis/ et vilibus seminare [Circuibat (inque) docens in synagogis eorū] i. in locis communibus et debitis vbi erat conuentus hoim: non in latibulis sicut mos est hereticis [et predicans euāgeliū regni] i. legem nouam q imediate ducit ad regnū/ qd non faciebat lex vetus: non fabulosa/ inutilia/ vel curiosa [et curās omnem languorem] i. prolixum: qui licet non sit multum vehemens/ grauat tamen ex diuturnitate [et omnē infirmitatem] i. s. vehementem que grauat ex passionis acerbitate/ vt nō sermone tm: sed et opere psuaderet. Ex quo patent multa miracula hic in quodā generali conclusa ad cōfirmationē legis euāgelice a xpo facta. Hic eñ ponūtur miracula i generali: quia euāgeliste nō poterant oia facta xpi scribere in pticulari. Nā (vt dicit iohānes) multa alia signa fecit iesus/ que nō sunt scripta in libro hoc. Sicut eñ in ecclia legitur et in martyrologio/ et aliorum plurimorum sanctorū martyrū/ et cōfessorū atque virginum hac scz de causa: quia karolus magnus fecit inqri diligenter obitus et actus martyrū et aliorū sanctorū/ et inuentū est quod diebus singulis occurrebāt plus q trecenta festa: ppter qd statutū est vt in fine martyrilogij addatur clausula predicta/ vt saltē in gñali fiat memoria sctōrū in die trāsitus eorum. Ista sūt euāgeliste: quia nō poterāt oia miracula xpi in particulari scribere: ideo freqūter multa concludūt in quadā generalitate: sicut patet hic et alibi in diuersis locis euangelij. [Circuibat ergo iesus] nō ad deuorādū et pdendū/ sed ad maxima beneficia eis afferendū. Vnū qdē regni euāgeliū/ aliud aūt oīm egritudinū curationē: in quorū primo salus aiarū/ in secūdo salus corporū exprimitur: et illos quos corpore sanabat extrinsecus/ etiā mēte sanabat intrinsecus. Dñm qdē salutē affectabat/ et bonū cōmune magis q priuatū procurabat. Sed pch dolor hodie bonū priuatū magis q cōmune queritur/ et p hoc in magna parte mundus destruitur. Hoc aūt procedit ex defectu charitatis: que nō querit que sua sunt: sed q aliorū. vñ Chrys. Hec est perfecta gra charitatis quādo qs alijs festinat amplius vtilis et lucrosius eē q sibi. Igitur ad tā piū samaritanū: ad tā salutarē pastorē et medicū i omni necessitate semp est recurrendū: et nō solū animarū sed corporum salus ab ipso solo est querēda/ et in eo tota spes nostra est ponēda: ipse eñ melius nouit et psiderat qd cuilibet expediat. vñ Aug. Bonū est vt de salute corpis nō satagas/ nisi vt a deo illa petas. Si scit tibi prodesse dabit illā. Si nō tibi dederit/ nō tibi pderat habere illā Nouit deus qd nobis expediat. Id agamus vt sanū sit cor nrm a pctis. Et qn forte flagellamur i corpore ipsum deprecemur. Hec fratres ideo dixi ne qs querat aliqd preter auxilium dei. hec Aug. Permittit quidem deus tribulationes et tentationes aduenire: et scit qdiu debeāt durare: ipse eñ qui earum nouit principiū et introitum nouit etiam finem et exitum. Et ideo omnia patienter feramus/ et ad ipsum solum recurrētes/ oia sibi cōmittamus Vñ Chrys. Orationibus cū diligētia intendamus: et si non acceperimus imoremur vt accipiamus. Ideo eñ aliqdiu et annuere precantibus differt/ et tribulationes irruere permittit/ vt cōtinue ad ipm refugiamus: nec ab eo aliquando discedamus. Et si quales in tribulatione sumus tales essemus etiam in requie: nequaque egeremus afflictionibus erudiri. Et quid dico de vobis. Etenim omnes quicunque vnque clariores induti sunt coronas a tribulationibus et tētationibus coronati sunt/ et famosi effecti. Que oia cognoscētes ne festinemus in tēpore inductiōis mali: sed vnū solum erudiamur/ vt viriliter cuncta toleremus: nec de his que nobis accidunt questionem curiositatis moueamus. Scire eñ qn oportet solui tribulationes pmittentis est eas aduenire: illatas autē cū omni ferre gratiarū actiōe nre est bone mētis opus. Et si fiet oia bona sequētur. Vt igitur hec cōsequamur/ et pbabiliores hic et clariores illic fiamus: omne quodcunque superuenerit equo animo suscipiamus: gratias agentes ei qui super omēs scit magis id qd nobis expediat: et his qui genuerunt vehementius nos diligēti/ et ad singula que discrimina has vtrasque excogitationes in nobisipsis cātātes iusticiam comprimamus: glorificemus aūt in oibus deū pro nobis cūcta facientem nobisque oia puidentē. Sic eñ facile et eas q virtuti opponuntur expellemus insidias/ et in marcessibiles psequemur coronas. hec Chrys. Oratio

Domine iesu christe lumē claritatis eterne: illumina oculos meos interiores ne vnque obdor

Marginalia: Cecitas qdruplex. — Odium phariseorum — Pctōr cēsetur demoniacus. — Parua loca nō spernenda. — Joh. xx. — j. Cor. x. — Ex Lu. x. — Ex Jo. x. — Ex Lu. v. — Ex math. vj. — Tribulatio corona.

miam in morte aīe: vt per tuā gratiā illuminat⁹/omnia que agenda sunt videam: ꝛ per eandem adiutus ad iplē:dum que videro conualescam: ac inde tua beneficia enarrē ad tui gloriā ꝛ aliorū vtilitatē. Aperi etiā domine os meū mutū: peccata mea ꝑ infusionē gratie relaxādo et linguā meā ad tua ꝓconia soluēdo: vt loquendi grā ꝓcepta meipm accusem: te deū laudē: proximum edificem: et predicem veritatem. Amen.

¶ De missione apostolorū ad predicādum: cū potestate curationum. Capitulum. lj.

Mat. ix. et x. Mar. iij ꝛ Lu. ix.

Posita euangelice legislatione ꝑ xp̄i predicationē: ꝛ descp̄ta eiusdē legis cōfirmatione: ꝑ miraculorū operationē: nūc cōsequēter ponitur ꝓdicte leg ꝓmulgatio ꝑ discipulorum missionem. vbi Chry. Attende autē oportunitatē missionis. Postq̃ eum viderūt mortuos suscitantem/mare increpantem/ꝛ cetera hmōi/ꝛ sufficienter virtutis eius demōstrationē susceperant per verba ꝛ opera/tūc eos emittit. Unde et glo. Nō ab initio misit illos: sed postq̃ viderūt paraliticos curatos/ꝛ mortuos suscitatos. Cū ergo multi iesum seq̄bant̄: tū ꝓpter ꝓdicationē audiendā: tū ꝓpter infirmitatū curationē habēdā: iesus eñ ita paup erat ꝙ nec domiciliū vbi caput reclinaret habebat: ꝛ ideo turbe sequentes eū fessi ꝛ vexati sub diuo super terram iacebant: propter qđ ⌊ videns ⌋ intuitu clementie ⌊ turbas ⌋ ad se cōgregatas: viscera misericordie expādēs circa ipsas ⌊ misertus ⌋ ꝛ cōpassus ⌊ est eis: quia erant vexati ⌋ labore corporali/ꝛ etiā spirituali. s. corporū ꝛ peccatorū: ꝛ abiecte iacētes: sicut oues pastorē qui eos dirigeret/non habentes. In quo pontifices iudeorū redarguit/q̄ magis lupi q̃ pastores erant. Uñ Hiero. Uexatio gregis et ouium atq̃ turbarū: pastorū culpa/ꝛ vitiū magistrorū est. Sacerdotes eñ ꝛ doctores illius temporis intenti auaricie non vacabant debito mō eorū doctrine: sed erāt sicut lupi rapaces spoliātes populū bonis tēporalibus/ꝑ malū exēplū reuocātes a spūalib⁹. Iesus vero tāq̃ pastor bonus pascebat eos cōtinue verbo doctrine sue spiritualr et aliqñ etiā tpali subsidio corpaliter. Sicut autem tunc sic ꝛ hodie prochdolor multi q̄ pastores dicunt̄/attamē ea q̄ luporū sunt facere nō verent̄. Nō solū eñ non emendāt subditos/sed ꝑ negligētiā ꝛ mala exēpla nocēt eorū ꝓfectib⁹. Mittūt collectores decimarū/ꝛ cōfiscatores rerū tpaliū: nō inq̄sitores heresū/ꝛ emēdatores vitiorꝫ/et ideo tot et tante hereses ꝛ sentes vitiorū ī hortu ecclesie iā pullulant ꝛ crescūt ꝙ vix eradicari et exterminari possunt. Uexatio ergo ouiū ꝛ negligētia pastorū/fuit occasio mittēdi apostolos ad ꝓdicādū pplo/ꝛ sanādū infirmos vt nō esset necesse ꝙ turbe currerēt post iesum i tāto labore. Et q̃uis primo apostolis/ꝛ postmodū septuagintaduob⁹ discipulis cū eos mitteret ꝓcepta quedam dñs dederit: tñ q2 fere oīa/ꝛ his/ꝛ illis/ꝛ nō solū ipsis: sꝫ ꝛ eorū successorib⁹ ꝛ imitatorib⁹ conuenire vident̄: ideo in sequentibus simul ordine cōgruenti ponunt̄. Considerans itaq̃ iesus vexationē ouiū/ꝛ negligentiā pastorū/poterat dicere discipulis suis ⌊ Messis quidem mlta ⌋. i. multitudo preparata ad hoc ꝙ per fidē colligat̄ ꝛ ī horreum reponat̄. vñ ꝛ alibi dr̄. Leuate oculos vr̄os ꝛ videte regiones: q2 albe sunt ad messem ⌊ Operarij autē pauci ⌋. i. doctores ꝛ ꝓdicatores veri respectu tāte multitudinis cōuertēde: q2 adhuc nōdū predicauerāt christi discipuli. Messis est turba credentiū/in qua nūc sunt grana cum paleis. i. boni cum malis: sed in futura messione separabuntur: dicitur enim vno modo messis collectio hoīm ad fidem/alio modo collectio fidelium ad retributionē. Operarij sunt in ecclesia qui querunt' opus nō ociū: on⁹ non honorem: animas non decimas: ꝓdesse non preesse. Pauci aūt sunt operarij: sed multi ꝯducticij: pauci opa rij: sed multi mercēnarij: pauci operarij salutem animarum querentes: sed multi questuarij lucrum temporaliū sectantes. Et ideo rogandus est dñs vt operarios multiplicet et mittat eos: q2 etsi sunt qui bona audiāt/desunt tamē q̄ dicant ⌊ Rogate ergo dñm messis ⌋. s. me qui sm quod deus/sum dñs messis ⌊ vt mittat oparios in messē suā ⌋. i. predicatores ad erudiendū populū: q2 nullus sit aptus ad predicationem verbi diuini nisi per gratiam dei: ꝛ ab eo missus imediate vel mediate. Ecce optima ꝛ necessaria oratio quam quotidie debem⁹ deo facere/ vt mittat inquit: nō vt ipsi se ingerāt sicut fures ꝛ latrones faciūt in messem suā. i. in salutē aīarū: ad hoc eñ mittuntur: sed multi cōuertunt falcē suā in messem alienam: scꝫ ī temporalia ad que nō dirigunt̄. Dñs mittere ꝓponit et tñ rogari vult/ꝛ hoc ꝓpter rogantiū excitandā charitatem: ꝛ augendū meritū quaten⁹ fideles sui non solum de operatiōe/verūetiā de affectu ꝛ voluntate remunerētur

Joh. iiij.

Missio discipulorū oportuna.

Mitti debent predicatores.

Ex quo patet ꝙ licet deus velit aliq̄d facere: vult tñ quādoq̃ pro hoc a iustis exorari. ⌊ Et conuocatis duodecī apostolis dedit eis potestatem ⌋ eijciendi spiritus immūdos ab obsessis ⌊ ꝛ curandi omnē languorē ⌋ corporū ⌊ et infirmitatē ⌋ aīarū: que q̄dē dñs facit potestatiue: sed discipuli fecerūt in ei⁹ noīe. i. inuocatione ꝛ virtute. vñ Beda. Benignus ꝛ clemens dñs non inuidet seruis atq̃ discipulis virtutes suas: ꝛ sicut ipse curauerat omnem languorem/ꝛ omnē infirmitatē: apostolis quoq̃ suis dedit potestatē vt curēt omnē languorem: ꝛ omnē infirmitatē. Sed multa distantia est inter habere ꝛ tribuere: donare ꝛ accipere. Iste quodcūq̃ agit potestate agit: illi si quid faciunt ībecillitatē suā ꝛ virtutē dñi confitent̄ dicentes. In noīe iesu surge ꝛ ambula. hec Beda. Per istū nūerū apostolorū duodenariū q̄ cōponitur ex denario ꝛ binario: significat̄ ꝙ apostoli ꝛ eorū successores debent preceteris īplere decalogū legis: ꝛ duo ꝓcepta charitat̄. ⌊ Et misit illos binos ⌋ in signū charitatis q̄ requiritur ī predicatorib⁹: ꝛ vt haberent mutuo solaciū societatis: quia adhuc erant infirmi: qñ aūt erāt ꝑfecti. s. post ꝑceptionē spūs sancti misit eos simpliciter/siue binos: siue solos: q2 tūc erāt spiritu sancto solidati ⌊ Misit ⌋ inquā ⌊ illos predicare regnū dei ⌋. i. euāgeliū quod ꝓmittit regnū dei et docet qualiter ad hoc itur ꝛ peruenit̄: quia per penitētiā vel ⌊ predicare ⌋. i. in sua predicatione penitētib⁹ promittere regnū dei ⌊ et sanare infirmos ⌋ corporaliter et spūaliter. Hoc etiā quotidie facit predicatorib⁹ euangelij si faciant quod in se est: q2 dat eis potestatē eijciēdi demones spūaliter de cordib⁹ hoīm et sanādi lāguores vitiorum. Instruxit etiā dñs apostolos quo pergerēt: et q̄d facerēt: quo vterent̄: ꝛ a quo abstinerēt: ꝛ a quibus cauerent: ꝛ a quibus non timerent. Sicut itaq̃ ex precedentibus ꝛ sequentibus potest intelligi non nisi virtuosi sunt missi paupes ꝛ expediti/stabiles/impigri/ꝛ benigni: nō malis cōmunicantes nec cupidi debēt predicare regnū dei. ⌊ Misit ⌋ ergo ⌊ duodecim: precipiēs eis et dicens. In viā gentiū ⌋. s. que ad gentes ducit ⌊ ne abieritis ⌋ vbi ꝓhibuit eis ne irent ad predicandū gentibus extra terrā ꝓmissionis ⌊ ꝛ in ciuitates samaritanorū ne intraueritis ⌋ qui samaritani licet essent in terra promissionis/tamen erant partim gentiles et partim iudei: quia ceperunt libros moysi: ꝛ cū hoc seruierunt idolis. Ideo aūt apostoli fuerunt ꝓhibiti predicare predictis gētib⁹: q2 vsq̃ ad passionē xp̄i nō erat magnū tp̄s: ꝛ cōueniēs erat vt ei⁹ aduentus ꝓmo denūciaret̄ iudeis: quibus principaliter erat missus: ꝛ ideo temp⁹ qđ erat vsq̃ ad passionē christi futurum: erat necessarium ad manifestādū iudeis ꝑ apostolos christi aduentū. Et hoc est quod subditur ⌊ sed potius ite ad oues dom⁹ israel q̄ perierunt ⌋ propter idolatrie peccatū ꝛ legis preuaricationē. Non ergo negat q̄n aliquādo ituri sint ad gentes: sed poti⁹ ꝛ primo ad iudeos/ne iudei haberent excusationem et causam non recipiendi dominū ꝛ euangelium: quia ad gentes misit apostolos dicentes se qui proprij erant eē reiectos. Uñ post resurrectionē ascēsurus in celū dixit eis. Euntes in mūdū vniuersū predicate euāgeliū oī creature. vbi Hiero. Non est cōtrari⁹ loc⁹ iste ei ꝓcepto quo postea dicitur. Eūtes docete oēs: q2 hoc ante resurrectionē illud post resurrectionē preceptū est: ꝛ oportebat pri⁹ aduentū xp̄i nūciare iudeis: ne iustā haberēt excusationē/dicentes iō se dñm reiecisse: q2 ad gētes ꝛ samaritanos apostolos miserit. vñ ꝛ Grego. Redemptor noster prius soli iudee voluit ꝛ postmodū cūctis gentibus predicari: vt dum illa vocata conuerti renueret: predicatores sancti ad vocationem gentium per ordinem venirent: quatenus redemptoris nostri predicatione a proprijs repulsa gētiles populos q̄si extraneos quererent. Hec gregorius. ¶ Mystice in viā gentiū nō est adeundū. i. modus viuendi eorum non est tenendus/et in ciuitate samaritanorū: per quas

Miracula discipulorum.

Duodenari⁹ aplorū numerus.

Mat. vj. ꝛ Luce. x.

Quando gētib⁹ predicare cōgruit.

Mar. vlti.

significant cōuenticula hereticorū nō est intrādum per consensum: sicut enim samaritani. i. gentiles partim tenebant vet⁹ testamētū ⁊ p parti negabāt/ sic heretici ptim ꝯfitent fidem xp̄i/ ⁊ partim negant. Deinde ostendit forma docendi cum dr̄ [euntes aūt predicate dicētes: qꝛ appropinquabit regnū celorū.] Quasi diceret. Predicate qꝛ ꝓpe est vt aperiat ianua regni celestis: scʒ mea passione: qđ regnū ante christi aduentū erat longe/ qꝛ null⁹ poterat illuc ꝑuenire. Hoc regnū diuersimode nominat. Aliquando regnū dei a regnante: aliqñ autē regnū celorum a subditis angelis ⁊ sanctis qui celi dicunt. Itē etiā qui prope est vt rex celorū regnet in hoib⁹ sibi subditis in fide: ⁊ hoibus obedientibus. Vel [appropinquabit regnum celorum] .i. xp̄s q̄ est dator regni celorū. A predicatione igit regni celorum incipit Johānes et xp̄s ⁊ discipuli eius. Et quia doctrina non est efficax nisi assit ꝓbatio/ sequitur modus conueniens ad probandū veritatem huius doctrine. s. opera facta virtute diuina cū dicit [Infirmos] corpore vel mente [curate: mortuos] in corpore vel i aīa [suscitate. leprosos] respersos maculis i corpore vel aīa [mūdate. demones] ab obsessis ⁊ crimina a peccatoribus [eijcite] Hic ponunt quattuor genera miraculorū ad ꝑdicationis cōfirmationē. Procedit autē ordo ꝑm mysterium: qꝛ infirmi sunt qui tentationib⁹ consentiunt: mortui sunt qui operant ⁊ digna mortis opera faciūt: leprosi sunt qui consuetudine se ⁊ alios inficiunt. demoniaci sunt qui cōtemnunt. Hec aūt ideo dñs ꝯcessit vt ipsa miraculoꝝ opatio fidem sermoni eorū faceret vñ Hiero. Ne hoib⁹ rusticanis ⁊ absq; eloquij venustate indoctis ⁊ illitteratis pollicētib⁹ regna celorū nemo crederet/ dat potestatē miracula faciēdi: vt magnitudinem promissorum probet magnitudo signoꝝ. vñ ⁊ Gre. Adiuncta sunt aūt predicatorib⁹ sanctis miracula/ vt fidem verbis daret virtus ostensa et noua facerēt q̄ noua predicarēt. Et iterū. Hec autē signa in exordio ecclesie necessaria fuerūt: vt eñ fides cresceret credentium/ miraculis erat nutriēda. Et Chrys. Postea aūt steterunt reuerentia fidei vbiq; plantata. Si autem ⁊ postea facta sunt pauca ⁊ rara fuerunt. Deinde excludens ab eis cupiditatem subiungit. [Gratis] et sine precio [accepistis] potestatem miracula faciendi: gratiam predicandi: ⁊ ministerium: sacramēta dispensandi: et dona alia a deo vobis collata [Gratis] ⁊ sine precio [date] alijs eodem modo quo accepistis/ ne desinat eē gratia sed merces videatur: ne vilescat inestimabile dum ꝑciabile reputat. Quasi dicat ꝑm Hiero. Ego magister ⁊ dñs absq; precio hec tribui: ergo ⁊ vos sine precio date. Unde ⁊ Chrys. Ne videatur eorum beneficium: superbiā eorū comprimit dicens: gratis accepistis: ⁊ ab amore pecuniarum eos mūdos preparat dicens: gratis date. Et iterum. Quasi dicat. Nihil vos de vestro largimini suscipientib⁹: neq; ei mercede hoc accepistis: neq; laborātes in ea est gratia: gratis enim accepistis/ ita igitur alijs date: neq; enī est condignū ꝑcium eorū inuenire. hec Chrys. Hec audiāt symoniaci: hoc audiant illi qui spiritalia vendere vl' emere non formidant. Pro spiritalibus enim actibus vt pro administratione sacramentorum ⁊ predicatione vel miraculorum operatiōe ⁊ consimilibus nō debet aliqđ q̄si precium accipi: qꝛ non est precium eorū dignum inueniri. Deinde ab omni eos liberat sollicitudine vt vacationem omnē tribuat verbo dei: ⁊ tota sollicitudo eorū congregata conuertatur ad predicationem euangelij dicēs [Nihil tuleritis in via] euntes ad predicandū [neq; aurum: neq; argentum: neq; pecuniam aliquam in zonis] ⁊ bursis [vestris] ad ꝓuidendum scilicet vobis in via de necessarijs [neq; sacculū: neq; peram] id est repositoriū ciborum ad portandum in via [neq; panem] qui magis videtur necessarius inter alia/ ⁊ multo minus cibaria delicata. [Neq; duas tunicas] id est vestes superfluas [habeatis] quotquot eñ sunt necessarie pro vna reputantur [Neq; calciamenta] scilicet integra: quia apostoli sandalijs vtebantur [neq; virgam] que scilicet itinerarijs prebet auxilium. Qui enim domini habet auxilium: cur baculi vel alterius rei querat presidium? Sed si prohibet virgam ⁊ quedam alia que videntur necessaria: quid de equis et equorum phaleris vel ceteris superfluis? Ubi omnis cupiditas ⁊ auaricie occasio et sollicitudo temporalium tollitur: omne superfluum amputatur: ⁊ sola

Miraculorū. iiij. gr̄a ap̄lis concessa.

Cause miraculorū cōcessorū.

necessaria conceduntur. Deniq; expeditur via ⁊ fugit timor: crescit securitas. Unde non inmerito poeta iuuenalis ait. Cantabit vacuus coram latrone viator. Hoc ergo totum dicit ad excludendum a predicatione verbi diuini sollicitudinem temporalium: temporalia enim in sui acquisitione molestant animum/ ⁊ adhuc plus in sui possessione turbāt eum: quia iam sunt quasi membra ipsi habenti incorporata: ⁊ ideo magis trahunt aīm hominis ad inordinatam dilectionem sui: et quia hoc suffocat verbum dei/ ideo non debet esse in predicatoribus euangelij. Igitur vt dicit Greg. Tanta predicatori debet i deo esse fiducia/ vt presentis vite sumptus: q̄uis non prouideat: tamen sibi hos non defecturos certissime sciat: ne dum mens ei⁹ occupatur ad temporalia/ minus alijs ꝓuideat eterna. Et ꝑm Greg. nazanzenum. Horum summa est vt a deo virtuosi existāt/ qꝫ non minus propter vite modū/ q̄ propter eorum v̄bū euangeliū ꝓficiat. Unde ⁊ ꝑm Chry. Hoc etiā eis dñs ꝑcepit/ vt per habitū ostēderent q̄tum a diuitiarū desiderio distabāt. Et ꝑm theophilum. Ut videntes eos predicare paupertatem/ acquiescant cum apostoli nihil habent. Ita autem expresse ꝓhibuit possessionem temporalium: quia sic oportebat in ꝑmitiua ecclesia vt ostēderent oīa gubernari dispensatione diuina: ⁊ ostēderet virt⁹ fidei cōtra errores hominū qui cursu syderum vel fortuna credebāt agi oīa: et hꝫ adhuc competit apostolicis viris apostolorum successoribus. Quidam tamen sunt qui ꝑtāti non paupertati succedere volūt: cū tñ non potestati sed paupertati regnum celorū sit ꝓmissum. Tres ergo sunt rationes quare hoc precepit. Prima ne sint q̄si cupidi ⁊ ambitiosi. Secūda ne sint solliciti quasi pusillanimes. Tertia vt mittentes virtutē ostēderet qñ nihil eis deest. Si querit an alij ad hoc obligant. Dicēdū qꝫ cōsiliū est nō preceptū. Sed certe non auderet aliquis vtile ⁊ sanū consilium repellere i facie eius: quāto magis illud quod dedit magni consilij angel⁹. Et quicunq; huic consilio fiducialiter adhereret/ non dubium quin deus sufficienter sibi prouideret. Quando enim missi fuerunt apostoli ad predicādū sine sacculo et prouisione aliqua necessariorum: fuit diuinit⁹ eis laute prouisum: qꝛ nihil eis d̄fuit: quādo vero relaxatum fuit illis prouidere sibi de necessarijs i via/ passi sūt penurias multas postea. Hoc aūt fecit deus ad dādū fiduciam pauperibus predicatoribus ad exequēdum cōstanter predicādi officium. Ubi nota pulchrum de duobus religiosis vltra mare ad terram sanctam profectis exemplū. Cum enim vltra mare ⁊ redeundo circa mare adhuc iter ignotos essent/ semꝑ in deo solo spē habebāt/ et nihil de necessarijs eis deficiebat. Cum autem peruenissent ad dulce natale solum: dixit vnus inter eos ad alterum. Modo pericula euasimus: quia iam in terra nostra et inter natos sumus. Et cum sic ponerent spem in homine inceperunt in necessarijs deficere/ ⁊ maiorē passi sūt penuriam q̄ ante. ¶ Et quia quodammodo nudos ⁊ expeditos ad predicandum discipulos dñs miserat se ueritatem ꝑcepti in sequenti sententia temperauit dicēs [Dignus est enim operarius] .i. predicator qui operatur opus dei ad vtilitatem proximi [cibo suo] .i. necessarijs ad vitam: quia in cibo intelligitur etiam vestimentum et domicilium/ sine quibus decenter nō viuit genus humanum. Quasi diceret. Tantum accipite q̄tum in victu et vestitu vobis necessarium est. Unde ⁊ apostolus replicat. Ordinauit deus his qui euangelium annunciant de euangelio viuere. Et iterum. Habentes victum ⁊ vestitum his contēti simus. Hinc est qꝫ dyaconus procedit a pb̄ro quasi missus a dño ad predicādum euāgelium cui subdyaconat⁹ fert puluinar quo liber sustētatur: qꝛ alij debent predicatorem sustentare. Dign⁹ est enim operarius mercede sua: non solū eterna que debet in patria ad remunerationem: sed etiam tēporali que debet in via ad sustentationē: scʒ cōueniēti victu ac vestitu et domicilio hic est duplex honor quo digni sunt q̄ bene presunt. Nā ꝑm Greg. Merces ꝑdicationis hic inchoat/ ⁊ in celo ꝑficit: quia vni nostro operi due mercedes debentur: vna in via que nos in labore sustentat: alia in patria que nos in resurrectione remunerat. Ergo qui non operatur nec laborat: nō māducet/ ne mercedē exigat. Ecce q̄re precepit eis nihil ferre: qꝛ oīa debent eis ꝓ labore. De iure enim naturali est ⁊ diuino ac etiam humano: vt illis qui

Temporalium sollicitudo ꝓscribitur a ꝑdicātibus.

Rōnes paupertatis ꝑdicatoꝝ an alij seruare teneātur.

Uictus a ꝑdicatoribus accipiendus.

j. Cor. ix.
j. Tim. vj.

Predicatorū merces.

seruiunt cōmunitati in spiritualibus.s.in diuino cultu ⁊ doctrina prouideantur a communitate in temporalib⁹ necessaria. Nō ergo prohibuit eis ferre necessaria ad sustentationem hui⁹ vite:sed vt demōstraret hec eis deberi ab illis quib⁹ predicarēt:nec oīno ⁊ simpliciter precepit eis illa:sed magis ad reuocandū eorū affectū ab inordinato amore temporalium vt non quererēt supflua/sꝫ eis sufficerent necessaria:qui in eis nō defectura dñs ordinauit:dando eis potestatem sumendi ea ab his quib⁹ euangelizabant:⁊ sic carnalia meterent/ qui spiritualia seminabant. Nec tamen inobedientes sunt/qui de suo iure cedunt. Unde Aug. Apparet autē hec nō ita precepisse dominū:tanq̄ꝫ euangeliste viuere aliūde nō debeāt/ q̄ꝫ eis prebentib⁹ quibus annunciāt euāgeliū. Alioquin cōtra hoc preceptum fecisset apostol⁹/qui victū de manuum suarum laboribus transigebat:ne cuiq̄ꝫ grauis esset:sed potestatem dedisse apostolis in qua scirent sibi ista deberi. Cū enī a dño aliqd imperat/nisi fiat inobedientie culpa est. Cū autē ptās dat/lꝫ cuiq̄ꝫ non vti/⁊ tanq̄ꝫ de suo iure credere. Hec aug. Et nota fm Chrys. q̄ Mattheus et Lucas non calciamēta/neq̄ꝫ baculū portare pmittit/ quod ostendit pfectissimū esse. Marcus vero iubet baculum assumere/⁊ sandalijs calciari/quod dictum est permissiue. Unde ⁊ illud de duabus tunicis non portandis exponit Hiero. non ad litteram:sed q̄ vna tunica dicat vestimētū necessariū:secūda superfluū:ne alio vestiti aliquid nobis futurorū timore seruem⁹. Sed si nō ppt timorem/multo minus propter ostentationē in quo cōprehēduntur qui particas vestiūt ⁊ archas implent:et q̄ eq̄s mutatorijs vestimentorum onerant. Unde ⁊ Aug. Hoc de duabus tunicis intelligendū est/ne quisq̄ꝫ eoꝝ preter eam quam esset indutus aliā portandā putaret sollicit⁹ ne opus esset cū ex illa potestate posset accipe. In math. etiam et in marco virga accipit equiuoce. In mattheo enī accipit methaphorice:vt sit sensus/neq̄ꝫ virgam:id ē nec minimas res. Vel non innitamini subsidio temporali sicut corpus innititur baculo sustentāti et simlib⁹. In marco autem vbi dicit/nisi virgam/tātum accipitur ad litterā:per quā tamē intelligit potestas accipiendi sumptus qua vti potuerunt/vel non vti fm q̄ voluerint. Unde doctores hebreorum i signū doctrine virgam in manu portabant:quia apud iudeos consuetum erat prouideri eis de victu a populo quem docebant:ideo christus voluit q̄ hoc eis pro alia prouisione sufficeret:p hoc enī ostendat q̄ populus cui predicabant prouidere eis debebat. Igitur non prohibet dñs necessitatem/sed superfluitatem:et prohibet euangelium annunciantibus nimiam curam ⁊ sollicitudinē de temporalib⁹/ne velint portare vltra necessaria aliud:timētes q̄ sibi deficiat. ¶ Itē vt sub quanta festinatione ad predicandum pergere debeant ostendatur adiunxit[Et neminem per viam salutaueritis] Non simpliciter salutationem prohibuit sꝫ cū mora ⁊ confabulatione hanc fieri noluit: ne occasione salutationis impedirentur a cursu predicatiōis quo minus cito salutem predicarent auditoribus. Vel prohibuit ne salutarent:scꝫ ex curiositate:sicut quidam faciūt qui non ex studio salutem optandi salutare cōsueuerūt: sed non phibuit hoc fieri ex charitate ⁊ ad consulendū/ ac studio optandi salutem. Ubi ostenditur quanta diligentia et festinatione predicator verbi diuini debet officium sibi iniunctum exercere:quia non debet ab officio huiusmodi ppter familiaritatem cum aliquo retardari Et ideo predicator multum debet plāgere tempus quo pretermittit fructum predicatiōis/⁊ similiter alij debēt plangere tempus quo pretermittūt spiritualia exercitia ad eorum statum ptinentia. Item omnium eis aperiens domos de necessario cibo fecit eos confidere dicēs.[In quācūq̄ꝫ autē ciuitatē aut castellū].i.in quecūq̄ꝫ loca maiora vel minora[intraueritis/ interrogate quis in ea dignus sit]id est fidelis et bone fame/⁊ non suspectus ipse vel locus eius: ne infamia suscipientis fama ⁊ dignitas predicatorum maculetur: ⁊ eorum predicatio et doctrina deturpetur/ac tanq̄ꝫ suspecta īpediatur. Ubi Hiero. Testimonio vicinorū ⁊ p famam eligendus est hospes: ne eius infamia predicatio ledatur. Ergo multomagis socius eligendus est dignus. Item hoc dicit vt sciat hospes se magis gratiam accipere q̄ꝫ dare.[Et in quācūq̄ꝫ domū intraueritis]causa hospitādi[i eadē manete]nō

Uiuere de suo lꝫ pdicātib⁹

Salutare in via phibetur.

sine honesta causa inde exeundo:nec curiose et inutiliter discurrendo [donec exeatis] transituri scilicet alio ad predicandum. Non est tamen intelligendum q̄ per hoc velit excludere causas honestas exeundi vt ad docendū vel aliquid huiusmodi faciendum: cum propter hoc intrauerint ciuitatem vel castellum: sed p hoc vult discursus vagos excludere qui non debent esse in predicatore sed magis cessante necessitate exeundi debet vacare contēplationi: vt ibi hauriat quod populo postea effundat. ¶ Item hortatur eos ad temperantiam dicens.[edentes ⁊ bibentes que apud illos sunt]id est non querentes nec queri facientes extra domum delicata ⁊ supflua que apud illos non sunt:sed manducate que vobis sponte apponuntur ⁊ offeruntur ab illis/q̄ꝫuis modica sint ⁊ vilia non querentes lautiora vel plura/etiā si apud illos sunt talia:⁊ certe q̄ꝫto paucioribus ⁊ vilioribus vtuntur/tanto amplius implent quod hic dicitur. Dignum est ⁊ ibi maneant ⁊ ab eis consequantur terrena/quibus offerūt celestia[dignus est enim operari⁹ mercede sua]non solū eterna in patria ad remunerationē:sed etiam temporali in via ad sustētationē. Item iubet ne de domo ad domū quadam vaga facilitate demigrent:⁊ hospitem propter lautiora habenda non mutent: quem etiam ex hoc infamare possent. Unde iubet hoc ideo fm Chrys. ne leues ⁊ vagabūdi discursores videant ⁊ gulosi:q̄bus non sufficit vni⁹ hospitis vict⁹ necessarius:⁊ ne contēnere et iniuriari seu contristari viderent suscipientē vt ingrati. Duo ergo hic mandantur: vnum de electione hospitij:aliū de impermutatione electi:nec dicitur hic quin liceat predicatori aliquādo mutare hospitium: vel cum alijs comedere/maxime vt non grauet hospitem suum:dum tamen ad dignos diuertat ⁊ honestos:sed prohibuit dominus mutationē hospitij ratione triplici. Una est vitatio leuitatis que nullo modo debet apparere in pdicatore. Alia suspitio gulositatis:quia homines consueuerunt nouos hospites lautius procurare. Tertia declinatio infamie hospitis:quia si dimitteretur videretur indignus. Item iubet vt cum benedictione intrent domum:dicens.[Intrantes autem in domum salutate eam].s.familiam:scilicet homīes habitantes ī ea:vt sit lata relatio:scilicet antecedens pro continente:et relatiuum pro contentis[dicentes pax huic domui]id est familie:vt qui cibum ⁊ necessaria recipiunt salutem ⁊ pacis beneficium largiant. Quia predicator debet habitantibus in domo quam intrat pacem offerre ⁊ optare:⁊ non solum optare/sed etiā euangelium christi quod est euangelium vere pacis predicare:⁊ eos ad pacem internam ⁊ fraternam inducere: ac salutem habitantium bonis verbis ⁊ exemplis procurare:vt appareat eos legatione fungi pro christo iesu q̄ est vera pax ⁊ salus omnium. Ob hoc solū vicarijs apostolorum:scilicet episcopis precipuis ecclesie sponsis:licet in pricipio misse salutare populum ⁊ dicere pax vobis. Pax peccatorum/pax temporis/tandem pax eternitatis. Fit ergo introitus cum optatione salutis:salus cum optatione pacis:⁊ hec duo sunt optanda hospitib⁹ salus in amotione malorum:pax in adeptione bonorum salus contra periculum damnationis:pax q̄ꝫtum ad bonum reconciliationis. Hūc autem modum intrandi et salutandi dominus dedit/vt ex hoc ostenderet ad quid veniret pacem.s.facere:bella sedare:predicatores non de nugis:sed de salute animarum loqui debere[⁊ si fuerit domus illa digna]recipiendi pacem oblatā.i.si fuerit ei⁹ familia ad vitam eternam predestinata[⁊ ibi fuerit fili⁹ pacis]id est amator vel obseruator/vel heres pacis ad pacem eternam ordinatus[veniet]⁊ requiescet[super illam pax vestra]a vobis nunciata/⁊ eis optata:q2 oratio vrā ⁊ pdicatio habebit ibi effectū:recipiētq̄ꝫ pacifice vestrā doctrinā:⁊ sequent eā q̄ ꝓuocat ad pacē eternam. [Si aūt nō fuerit digna].i.ad vitā eternā non ordinata: ⁊ null⁹ doctrinā vrām receperit ⁊ secutus fuerit:vos tñ non eritis sine fructu/nec priuati merito vestro:q2[pax vestra].i.meritū ⁊ merces optate pacis:ad vos reuertet: nā vobis a deo recōpensabit:⁊ q̄ꝫuis nō habeat q̄ꝫtū ad ipsos effectum:vos tñ habebitis mercedē īde apd deū/ a quo pro labore vrī opis reddet vobis pmiū.[Et quicūq̄ꝫ non receperit vos]hospitio/necessaria vobis ministrādo[neq̄ꝫ audierit smones vros]vris monitis obtēperando[exeuntes de domo] vel ciuitate illa[excutite

Discursus vagi phibētur.

Sobrietatē ⁊ tēperantiam pcipit.

Hospes non mutādus.

Hospitij nō mutandi rōnes

Pax vobis ab epis in pncipio misse dicitur.

puluerē pedū vestrorum in testimoniū illis] siue signum scilicet triplex: qꝛ iudei signa querunt / ꝛ mox fuit iudeorum typicis ꝛ figuratiuis vti operibꝰ. Primū (vt dicit Hiero.) in testimonium laboris sui. s. ꝙ ingressi sunt ciuitatem: ꝛ predicatio ad illos puenit. [Excutite ergo puluerem] i. minima itineris ꝛ laboris ꝙ p illis sustinuistis exponite: ꝛ erit eis occasio maioris dānatiōis. Secūdū signum est: quia puluis in pedibꝰ signū ē laboris: excussio pulueris inutilitatē significat laboris: inutilia enī excuti solent ꝛ abijci. Excutiendo ergo puluerem ostēdūt qꝛ inaniter laborauerūt: ꝛ ideo inexcusabiles erūt nec iniuste dānabuntur qui salutem sibi oblatam recipere noluerunt. Tertiū signum est vt ostenderent se ab eis nihil terrenū querere: nec etiā minimū de terrenis opibꝰ accipere: vt nec etiā puluerē de terra sua sibi paterent adherere / cū incorrecti fuerint / ꝛ euangeliū spreuerint. Ergo nihil vnqꝫ: nec etiā necessaria accipiant ab incorrectis / ꝛ a contemptoribus euangelij et indignis. Vel [excutite puluerem pedū] i. leuia peccata que solent ex talibꝰ accidere: etiā in hoībꝰ pfectis. ¶ Moraliter pedes iubentur excuti in signū excussionis terreni appetitꝰ vel humane laudis. Prohibent ergo in pdicatoribus ꝛ prelatis sarcinarū multiplicitas: victꝰ curiositas: tēporaliū cupiditas: vestiū supfluitas: instabilitas: ꝛ malorū cōmunicabilitas. Et ne leuis culpa videat apostolos nō recipere subdit. [Amen dico vobis: tollerabilius erit terre sodomorꝫ ꝛ gomorreorū ī die iudicij ꝙ̄ illi ciuitati] i. habitatoribꝰ illius ciuitatis ꝙ spreuit vos ꝛ sermones vestros. Huius ratio est fm Hiero. quia illis non fuit predicatū huic autē cū predicatū sit nō recepit euāgeliū ꝛ fm Raba. qꝛ illi solū legē nature trāsgressi sūt: sꝫ isti et legē scriptā ꝛ dicta pphetarū ꝛ apostolorū. Nō fit pparatio horū ꝙ̄tum ad peccatū carnale quo sodomite grauiꝰ peccabant: sed ꝙ̄tū ad peccatū inhospitalitatis quo isti magis peccabant: quia de illis dicit ꝙ egeno manū nō porrigebāt: sed isti tantos post auditā veritatē repellebant: ꝛ nō est dubiū ꝙ grauiꝰ peccatū est negare victū seminātibꝰ spūalia qbꝰ tenent hoīes de iure naturali diuino et humano: ꝙ̄ manū nō porrigere egeno simplici spiritualia nō semināti. Cui eñ multū datū est multū queretur ab eo. vñ Beda. Sodomite ꝛ si inhospitales fuerint inter cetera carnis atqꝫ flagitia / nulli tñ apō eos tales hospites quales apostoli reperti sunt: ꝛ loth quidē aspectu et auditu iustus erat: non tamen ibi aliquid docuisse aut signa fecisse phibet. vnde ꝛ Remigiꝰ. Specialiter tamen sodomorū ꝛ gomorreorū mentionem facit: vt per hoc demonstret quia illa peccata sunt deo magis odibilia que fiunt contra naturam: pro quibus deletus est mundus aquis diluuij: ꝛ quattuor ciuitates submerse: ꝛ mūdus quotidie diuersis malis affligitur. vnde fm Hiero. Videns dominus hoc peccatum in carne pene / desijt incarnari: quia naturam quam assumpturus erat corruperāt. Summa enim mundicia talem summam immundiciam maxime abominatur: ꝛ sustinere non potest. vnde etiam dicit Aug. Qui autē faciendo qđ malū est / etiā mala cōsuetudine se implicant: vt ipsa cōsuetudo mali non eos sinat videre: qꝛ malum est: fiunt defensores malorū factorum suorum: irascuntur cum reprehenduntur: intantum vt sodomite quondam dicerent loth reprehendenti nequissimam volūtatē: habitare venisti nō leges dare. Tāta enim ibi nephande turpitudinis consuetudo erat vt iam nequitia esset iusticia: ꝛ prohibitor potius reprehenderetur ꝙ̄ factor. Hec aug. Et grauiter autem hoc peccatum deꝰ puniret testat mare mortuū siue dyaboli: ꝛ vere mortuū / quia nil viuum recipit: ꝛ dyaboli quia instinctu eius quattuor ciuitates igne sulphureo concremate in illud submerse sunt. Unde mare maledictū etiā appellatur semp fumans: et tenebrosum de vaporibus: quasi sit inferni caminus. Est vltra hierico non longe positū diuiditqꝫ iudeam et arabiā: et habet in latitudine septē leucas. Et licet quinqꝫ ciuitates fuerint destructe ppter hoc peccatum: tamen due nominantur tantum quia maiores ꝛ famosiores erant in multitudine populi et turpitudine peccati.

Grauitas pcti pdicatorē repudiātis. Ezec. xvj.

Sodomitici criminis dtestatio.

Gene. xix.

Oratio.

Domine iesu christe / ꝙ discipulos tuos ad predicandū mittens dedisti eis potestatē curandi: ac precepta viuēdi ꝛ conuersandi. Dirige pedes meos in viā pacis: ꝛ da mihi salutē mētis ꝛ corporis: ꝛ vt habeā in operibus iusticiā: in moribꝰ disciplinā: ꝛ in oībꝰ tuū timorē ꝛ amorē: mortifica in me omnia vitia: meqꝫ tuis donis interiꝰ ꝛ exteriꝰ restaura: vt ea ꝙ discipulis tuis pcepisti pro modulo meo merear imitari: ꝛ cū ipsis eterna gloria de tua mia muerari. Amē.

¶ De patiētia in aduersis habēda. Capi. lij.

Et quia omnē sollicitudinem discipulorum abiecit / ꝛ eos signorū ostensione armauit: ac ferreos quosdā operat est ꝛ fecit: ab omnibꝰ huiꝰ vite negocijs eos eruēs: ꝛ ab omni temporanea sollicitudine liberans nunc post prospera dicit etiam illa ꝙ debent eis contingere mala ad preliandum contra mundum ꝛ dyabolum: eos preparans / ꝛ ad patientiam contra aduersa toleranda instruens. quia (vt dicit Seneca) cuius dolori est remedium patientia. Et hec precipue discipulis erat necessaria: qui enim (vt dicit Greg.) Locum predicationis suscipit / mala inferre non debet: sed tolerare: vt ex ipsa sua mansuetudine iram seuientium mitiget: et peccatorum vulnera in alijs ipse afflictionibus vulneratus sanet. Dicit ergo. [Ite] s. ad predicationis officium [ecce ego] dominus ꝛ magister vester / qui vos elegi / vos docui: ego dñs omnipotens qui vos armaui: ego cui nemo resistere valet: ego inqꝫ qui dominus sum messis [mitto vos] homies electos doctores instructos: milites armatos: medicos peritos [sicut oues] i. simplices ꝛ innocentes: per arma vos non defendētes: vt lacte doctrine alios nutriatis: exemplo māsuete conuersationis attrahatis: pro eis etiam corpora exponatis [in medio luporum] i. est scribarum ꝛ phariseorum / ꝛ aliorum crudelium persecutorum ꝛ detractorum: qui dicuntur: ꝙ dicunt lupi ppter rapacitatē / crudelitatē / ꝛ dissimilitudinē. q. d. Sicut māsueti inter crudeles ad patiēdū itis patientiā ꝛ innocentiā custodite. Non vos defendatis quia oues estis seuiant illi qui lupi sunt. ¶ Mirabilis venator est dñs: qui per agnos siue oues capit ꝛ deuincit lupos: per patientiā vincit potentiā. Et bene dicit [in medio luporū] vt patiētia sit quasi centrū ad omnē iniuriā circūdantē. Itē [in medio] p ꝯmunē oīm ꝯuersionē: ac ppter ouiū vnitatē i fide ꝛ luporꝫ pluralitatem in erroribꝰ. Et hec vnitas maxime facit vicere. quia (vt dicit Ambro.) Omnis pugna vnanimiter aggressa parit victoriā. Dicit autem [Ecce ego mitto vos] vt dum mittentis potestas cōsiderat / periculi magnitudo nō timeat. vñ Chryso. Que igit horū erat cōsolatio: Mittentis virtꝰ. Ideoqꝫ hoc ante omnia posuit dicens [ecce ego mitto vos] Sufficit hoc ad cōfitendū: ꝛ nullū formidandū supueniētiū vides auctoritatē: vides potestatē: vides virtutem inexpugnabilē. hec Chry. Mittit dñs discipulos sicut oues inter lupos: sed heu hodie multi prelati sunt inter suos sicut lupi inter oues [Estote ergo prudentes sicut serpentes] contra scribarum astutiam ꝛ fallaciā: s. ad intelligēdas ꝛ cauēdas fraudes ꝛ insidias [ꝛ simplices sicut columbe] ꝯtra tyrānorū crudelitatē ꝛ maliciā. s. ad sustinēdas ꝛ ignoscēdas lesiones ꝛ iniurias. Prudentia est necessaria in pcauendis malis: simplicitas in faciēdis bonis. q. d. Sicut serpētes residuū corporis pro capitis periculo exponūt: ꝛ caput in quo vita est toto corpe occultando custodiūt: ꝛ letale vulnꝰ excludunt: ita ꝛ vos totiꝰ corpis piculo caput vrm. i. me ac fidē et animā integre ꝛ incorrupte suate ꝛ custodite: ꝛ sicut columbe sine felle ꝛ amaritudine malicie sunt: ꝛ nulli malum faciūt: ita ꝛ vos innocētiam custodiendo malum inferre vel referre alijs nolite: vt per prudentiā malū deuitetis et per simplicitatem nulli malū faciatis. Pōt etiā prudētia serpentis cōsiderari in tribꝰ: veterē eñ pellē ad arctum foramen deponit. Corpꝰ p capitis salute exponit: ꝛ cū sit frigide nature solē diligit. Pellis ꝺpositio ptinet ad incipiētes / ꝙ debēt deponere fm pstinā ꝯuersationē veterē hoiem cū actibꝰ suis. Corpis expositio p capite ad pficiētes ptinet / ꝙ p mēte defendēda ꝙ ē caput hoīs totū hoiem morti tradūt. Solis dilectio ptinet ad pfectos ꝙ insistūt diuine ꝯteplatiōi ꝙ et illūiant ꝛ inflant: sic eñ serpēs ppt duo diligit solē: ppter calorē quo natura figurat: ꝛ ppt lucē qua illūiat: qꝛ cū senescit amittit visū: sed ad radios solis directe oculos opponēs recipit eū. In his tribus

Mat. x.

Patiētia pdicanti necessaria

Uenator mirabilis dominus.

Prudentia ꝛ simplicitas necessarie sunt.

Prudentia serpētis in tribus.

Serpenti assimilari debemus.
Simplicitas columbina in tribus.

nos dñs voluit assimilari prudentie serpentis: sed non in
venenata cõplexione: non in lingue ptitione: nõ in anfra:
ctuosa deambulatione. Simplicitas similiter colũbina
debet esse in trib⁹ / scʒ cognitionis in iudicãdo: hʒ eñi blã
dos oculos / ꝛ dulcẽ aspectum: affectionis in diligendo.
figit eñi in amore ad gen⁹ suũ: vnde ꝛ frequentat osculũ
intẽtionis in operando: resi det ei sup fluẽta aquaꝝ vt ac
cipitris insidias caueat ꝑ vmbrã. Et ẜm Remigiũ bene
adiungit prudẽtie simplicitatẽ. Quia simplicitas absqꝫ
prudẽtia facile decipi põt: ꝛ prudentia periculosa est ad
decipiendũ: nisi simpliciter tẽperet. Vñ patet ꝙ astutia
vulpina vituperabilis est / ꝛ similiter ruditas bouina / sʒ
mediũ est tenendum: ꝛ medio modo est incedendũ. vñ ꝛ
Greg. Vtraqꝫ necessario in ãmonitione cõiunxit vt sim
plicitatẽ colũbe astutie serpentis instrueret: ꝛ rursus ser
pentis astutiã columbe simplicitas obtemperaret. vñ et
Chry. Estote ergo prudentes sicut serpentes ad intelli:
gendas fraudes. estote simplices sicut columbe ad igno
scendas iniurias. Nolo vos esse semꝑ quasi colũbas. ne
ꝓpter simplicitatẽ nimiã / ꝑ seductionẽ in laqueũ incur:
ratis. Nolo vos esse semꝑ sicut serpẽtes: ne ex corde con
tra aliquẽ venena fundatis: sed ẜm tẽpus ꝛ ꝑsonas mu:
tetis et mores. Et vt breuiter dicã. estote prudẽtes sicut
serpẽtes / vt oẽ malum intelligatis ꝛ caueatis. estote sim
plices vt colũbe / vt nõ faciatis vllũ malũ: qꝛ intelligere
malũ laudabile est / facere aũt vituperabile. Nec qui in:
telligit malũ / ille facit malũ: sed q̇ facit malũ. hec Chry.
¶ Et subiũgit aperiẽdo quos lupos dixerit. [Cauete au
tẽ ab hoib⁹] scʒ lupis deteriorib⁹. i. ab hoĩm ꝑsuasionib⁹
q̇ querũt fraudulẽter vos decipere / ꝛ violenter ꝑuertere
Vbi se exponẽdo dñs declarat ꝙ lupos nõ bruta: sed ho
mines dixerit. vnde Chry. ita dixit. Attendite vobis ab
hoibus quasi a q̇busdã pessimis malis / et sup oĩa malis:
ondere volẽs qꝛ ꝓ oĩbus malis hõ est pessimũ malũ. Nã
si bestie eũ cõparare volueris: peiorẽ inuenies eũ. Bestia
enim q̄uis crudelis / tñ qꝛ irrationalis est declinabiť ab
hoĩe crudelitas eius. Homo autẽ crudelis cũ sit rationa
lis / non facile euadeť crudelitas ei⁹. Si cõparaueris
hoĩem serpẽti: peiorẽ inuenies eum: qm̃ serpens ꝛ si mali
ciã habet: tñ ꝛ hoĩs habet timorẽ. Ideo siquidem potue
rit mordet: si aũt nõ potuerit fugit. Homo autẽ maliciã
habet serpẽtis: et timorẽ non habet sicut serpens. Ideo
q̄diu nõ habet tẽpus latet sicut serpẽs: si aũt tẽpus inue
nerit / irruit sicut bestia. Adhuc aũt oĩs bestia siquidem
irritata fuerit seuit: si aũt irritata nõ fuerit in silentio trã
sit. homo aũt nõ irritatus insanit a quib⁹ nõ fuerit irrita
tus. Et vt breuiter dicã vnaqueqꝫ bestia vnũ et ꝓprium
malũ habet. homo autẽ oĩa mala habet in se. Deniqꝫ hõ
malus peior est q̄ʒ ipse dyabolus. Dyabolus eñi si vide:
rit hoĩem iustũ nõ est ausus ad eũ accedere. hõ aũt mal⁹
q̄uis hoĩem sanctũ viderit / nõ solũ illũ nõ timet: sed ad
huc magis contẽnit: nõ ei dyabolus prestat homini vir

Hõ mal⁹ pessimum malum / et bestiis peior.

tute: sed homo dyabolo. Arma ergo dyaboli hõ est mal⁹
Sicut eñi hõ sine armis nõ potest aliq̇d facere cõtra ho
stẽ / sic et dyabolus sine hoĩe nõ valet cõtra sanctos. Et
iterũ. Virtus dyaboli hoĩes mali sunt: nec eñi põt aliq̇d
malũ seminare in mũdo nisi per suos ministros: quia in
sanctis nõ inuenit locũ. hec Chry. vnde ꝛ Aug. Si chri:
stianus es ipe mundus inimic⁹ est absqꝫ priuatis inimi:
citijs. Non eñi est nobis colluctatio aduersus carnem ꝛ
sanguinẽ: sed aduersus pñcipes ꝛ potestates / ꝛ spiritua:
lia nequicie. i. aduersus dyabolũ ꝛ angelos eius: qꝛ et qñ
patimur hoĩes importunos ille instigat: ille iñamat: ille
tanqꝫ vasa sua mouet. Attẽdam⁹ ergo duos hostes quẽ
videm⁹ ꝛ quẽ nõ videm⁹: hoĩem videm⁹: dyabolũ nõ vi
dem⁹: hoĩem diligam⁹ / dyabolũ caueamus: ꝓ hoĩe ore:
mus / cõtra dyabolũ oremus. hec Aug. Vñ etiã legitur
in vita sancti colũbani: ꝙ cũ ipse ꝑ opaca saltus inter de:
uia ambularet: ꝛ librum humeris ferens de scripturis sa
cris secũ disputaret / subito cogitatio in mentem ruit q̇d
eligeret melius in hoĩm iniurias incidere / an ferarum se
uiciã sustinere. Cumqꝫ vrgeret cogitationẽ illata seueri
tas: crebro frontẽ signo crucis armãs / atqꝫ orãs inter se
ait. meli⁹ esse ferocitatẽ bestiarũ absqꝫ alieno pctõ: q̄ʒ ho:
minũ rabiẽ sustinere cũ dãno aĩarum. Vñ interrogatus
q̇dam a philosophis quare horribilis hõ grauior ei esset
q̄ʒ q̇dlibet pondus / taliter eis respondisse fertur: homo
inquit horribilis pondus est solius anime: alia vero pon

Hõ mal⁹ arma dyaboli.

Ephe. vj.

Hõ horribilis grauissimum pondus.

dera aĩe ꝛ corporis sunt. vnde Seneca. Quid est homini
inimicissimũ? Alter hõ. [Cauete igiť ab hoĩb⁹] vos ma:
liciose ꝛ insidiose ad pctm̃ trahere nitentibus: ne vos de:
cipiãt: ne vos seducãt: ne vos blandicijs ꝛ ꝑsuasionibus
ne vos minis ꝛ flagellis a veritate deuiare faciãt. [Tra:
dent eñi vos] primum [in cõsilijs] . i. in locis priuatis vbi
cõuenientes cõsiliant / quasi rationabiliter operanť vos
ibidẽ cõueniẽdo / vel ꝓhibendo ne predicetis in nomine
meo. ꝛ deinde icorrectos [flagellabũt vos in synagogis
suis] . i. in publicis conuentibus et congregationib⁹ vbi
cõueniunt sub specie cuiusdã iusticie et sanctitatis: ꝛ tan
dẽ ad magistrat⁹. i. principes synagoge scʒ põtifices [et
ad reges] . i. ad maiores principes [et presides] . i. princi:
pes maiores scʒ romanorũ [ducemini] scʒ violenter / nõ
mãsuete: vt. scʒ condẽnemini ad mortẽ q̇d non licebat iu
deis: quia erant subditi romanis [ꝓpter me] . i. confessio:
nẽ noĩs mei: ecce optimus titulus / et honestissima causa
patiendi: qꝛ (vt dicit Beda.) Felix iniuria cui de⁹ est cã.
vñ ꝛ Chry. Non eñi parua consolatio est ꝓpter xp̃m pa
ti: qm̃ non vt ꝑniciosi ꝛ nociui hoc patiebanť. Et hoc [in
testimoniũ illis] scʒ iudeis de eorum ꝑuersitate [et genti
bus] de earũ correctione illis ad accusationẽ: et gentib⁹
ad compunctionẽ et correctionẽ [in testimoniũ] quippe
saluationis electorũ: ꝛ [in testimoniũ] dãnationis repro:
horũ: qꝛ cõtra illos ꝛ pro istis feretis testimonium. vnde
Chry. Ante reges et presides stabitis in testimonium il:
lis ꝛ gentibus: ꝛ dũ apostoli accusanť / dũ respondent in
quibusqꝫ pretorijs xp̄i veritas prediceť: iudeorũ ꝑfidia
demonstretur: ꝛ gentibus ad salutẽ credentib⁹ mysteriũ
reueletur. Et iterũ. Mors q̇ppe iustorũ bonis in adiuto
riũ est: malis in testimoniũ / vt inde ꝑuersi sine excusatio:
ne pereant vnde electi exemplũ capiunt vt viuant. Hec
Chry. Futuris ergo aduersis vt preuisa minus ledant a
dño predictis: quia tot terroribus auditis discipuli tur:
bari poterant: subiungit contra terrores consolationem
dicens. [Cũ aũt] inducẽt ꝛ [tradent vos] ad iudices: ad
ducendo oppositiones cõtra vos machinando vt me ne
getis [nolite cogitare] et solliciti esse vos pre sollicitudi:
ne anxiando: qualiter aut [quomõ] id est de modo profe
rendi quo ad formã [aut quid] id est de modo inueniẽdi
quo ad materiã [respondeatis] interrogantibus vel [lo:
quamini] discere volentib⁹ [dabiť eñi vobis] scʒ a patre
luminũ [in illa hora] scʒ ad respõdendũ oportuna [q̇d lo
quamini] . i. sapientiã in mente: ꝛ eloquẽtiam in ore. Nõ
confidatis de cõscientia vr̃a ꝛ eloquentia: sed de diuina
prouidentia: quia spũssanctus docebit vos: tunc sine pre
meditatione vr̃a q̇d loq̇ oporteat. [Nõ eñi vos estis qui
loquimini] . i. non ex solo ingenio vestro procedũt verba
vestra: sed ex spũssancti gr̃a [spũs ei patris vestri est qui
loquiť in vobis] vt in organis: qꝛ sicut organa emittunt
modulationẽ ad motũ tẽperantis: sic bonũ quod predi:
cator loquiť ad voluntatem patris inspirãtis. Per hoc
aũt (vt dicit Chry.) ad prophetarũ eos dignitatẽ redu:
xit q̇ scʒ dei spũ sunt locuti. vñ Greg. Ac si membris suis
infirmantibus dicat. Nolite pertimescere: vos ad certa:
men acceditis: sed ego ꝓliabor: vos verba editis: sed ego
sum qui loquor. Hinc paul⁹ ait. An experimentũ queri:
tis eius qui in me loquitur xp̄s? Securi ergo ibant quo:
cũqꝫ ducebanť. Secur⁹ eñi ad preliũ vadit / qui talibus
armis ꝛ sub tali principe pugnat: securus ad cõsiliũ per:
git q̇ tali pro locutore causam suam defendit. vñ Chrys.
Cũ aũt tradent vos nolite solliciti esse quomodo aut q̇d
loquamini: mea est eñi causa. Ideo vos mihi tantummo
do ꝑsonas prestate: et ego vobis sensum. Nam sollicitũ
esse ante iudiciũ non est preparatio rei: sed desperatio de
deo. Sinite ergo vt in causa sua de⁹ loquať pro vobis: q̇
conscientiã interrogãtis agnoscit. Non eñi est impossibi
le vt rex q̇ milites suos mittit ad bellum / prestet illis ar:
ma aduersus hostẽ. Quid ergo sollicit⁹ est q̇d loquať: in
sua sapiẽtia sperat / que est ꝓma causa ruine. Nam in per:
secutionibus virtus dei nõ requiriť / nisi ꝓcesserit fides.
vnde ꝛ Hiero. Cum ergo propter xp̃m ducimur ad iudi
ces: voluntatẽ tñ nostrã ꝓ xp̄o debem⁹ offerre. Ceterũ
ipse xp̄s qui in nobis habitat loquiť pro se: et spũssancti
in respondendo gratia ministrabitur. Hec hieronimus.
Per hoc tamen non intendit excludere meditationem
respondendi / et viam prouidendi de responsione si tem:
pus et scientie facultas assit: sed promittitur securitas si

Mors iustorum.

Prophetaꝝ dignitas aplis collata.

ij. Cor. xiij.

Sollicitudo ante iudicium.

Spũssanct⁹ loquiť i nobis: sʒ cũ bonis

ista deficiant. ¶ Quod frequenter contingebat in primitiua ecclesia: quia tunc sepe fideles illitterati et simplices subito trahebantur ad iudices / et deus puidit illis. Unde non debet propter hoc coturbari si ista deficiant: quia hominibus de deo confidentibus spiritussanctus non deficit in necessitate / cum non possunt aliter occurrere. Et item quia in tali casu sufficit ad salutem confiteri constanter in generali fidem: quod potest facere quilibet christianus quantumcumque simplex. Et patet ex predictis quod non loquitur hic de verbis predicatoris. debet enim predicator verbi diuini precogitare qualiter debeat verbum dei proponere / aliter tentaret deum si negligeret de hoc cogitare: dum tamen de hoc tempus oportunum possit habere. Hac prohibet dominus prouisionem in dicendis ornatum: et nimiam sollicitudinem per multum temporis. Facile est enim veritatem dicere que sine ornatu persuadet vt recipiatur vbique. Et ne in auxilio amicorum confidant, subiungit grauiorem persecutionem que est ab amicis. quia secundum Greg. Plus in nobis ea tormenta seuiunt que ab illis patimur de quibus presumebamus: quia cum damno corporis mala nos cruciant amisse charitatis. Unde ait [Tradet autem frater fratrem. pater filium. et filius parentes in mortem] scilicet infidelis fidelem. quia (vt ait Hiero.) Non est inter eos vllus fidus affectus: quorum diuersa fides est vnde Chry. Nemo speret in patronis / nemo in amicis aut parentibus cum etiam frater fratrem tradat in mortem: pater filium et filius patrem. Uide quale tunc incendium persecutionis ardebit: vt nec sibiipsi parcat natura. Quomodo autem tunc patronorum / aut amicorum fidem integram queras / cum videris amicitiam fraternitatis et paternitatis esse extinctam? Si enim amicitia in ipsa natura deficiet: quomodo inuenietur extra naturam? hec Chry. [Et eritis odio omnibus hominibus] humana sapientibus. s. amatoribus mundi qui inimici sunt dei. homo enim hic magis dicit vitium quam naturam: quia multum repugnat amor dei et mundi: distat enim plus quam celum et terra. q. d. Eritis odio / non solum inimicis: sed etiam amicis: non solum extraneis: sed etiam propinquis / scilicet parentibus et fratribus. Sequentes enim christum frequenter sunt odiosi aliis / etiam carnalibus fratribus. Et subdit [propter nomen meum] quod additur propter consolationem eorum: quia delectabile est propter amorem nominis domini esse odiosum. quod enim habeantur odio propter nomen christi / causa est sufficiens patienter persecutiones sustinendi / et ad hoc magnum sequitur premium: quia non martyrem facit pena: sed causa. Et ne in tribulationibus deficiant consolatur eos subiungens. [Qui autem perseuerauerit vsque in finem] scilicet in gratia permanendo / non finaliter succumbendo. vel secundum remigium. Qui precepta fidei non deseruerit / et in persecutionibus non defecerit [hic saluus erit] quia finis / non pugna coronat. non enim cepisse: sed perfecisse virtutis est. In quo non modicam dat consolationem inter persecutiones et intolerantia tribulationum: quia non inchoantibus: sed perseuerantibus confertur premium. Non enim coronabitur nisi qui legitime certauerit. Hoc significatur in signo thau: quod est vltima littera quo omnes saluandi signantur. Dicit enim hic in signum discretionis singularitatis et paucitatis. vnde Chry. Quia incipere multorum est / finire paucorum: semper in principio delectatio est / in fine probatio. Cura bone fidei est exitus bonus: quia non incipere aliquod bonum gloriosum est / sed finire Quod propter deum fit eternum est / sicut deus eternus est. Cum ergo conuersus fueris ad deum et ceperis deo seruire / et opera iusticie facere: nec aliquando acta tua preterita recorderis: sed finem tuum cogita: quia preteritorum operum bonorum consideratio negligentiam vel iactantiam operatur. consideratio autem finis timorem. Unde et Bern. Perseuerantia est vigor virium / consummatio virtutum / nutrix ad meritum mediatrix ad premium / soror patientie / constantie filia. amica pacis: amicitiarum nodus: vnanimitatis vinculum: sanctitatis propugnaculum. Tolle perseuerantiam: nec obsequium habebit mercedem: nec beneficium gratiam: nec fortitudo laudem. Denique non qui inceperit: sed qui perseuerauerit saluus erit. Hec Bern. Et nota quod duplex est perseuerantia. Una est continuatio in bonis operibus. hec non est in precepto. Alia perseuerantia voluntatis in proposito bene agendi. et hec est in precepto. Et quia apostoli adhuc erant infirmi nondum virtute ex alto induti: docet eos tanquam teneros fugere / vt pluribus possint prodesse: dicens. [Cum autem persequentur vos in ciuitate vna: fugite in aliam] vt amplius diuulgetur nomen vestrum / et vestra predicatio audiatur / et vt vestre infirmitati prouideatur: et hostibus parcatur. Unde Chrys. Sciens in tentationibus infirmitatem humane nature: si quis vos inquit persecutus fuerit in ciuitate ista: fugite in alteram. Non enim contemno timidos: nec eligo tamen fortes: quia non virtutem hominum deus considerat: sed voluntatem. Nam ille qui fugit / et si virtute quidem dissimilis est: voluntate tamen equalis est. Nam sicut iste ideo passus est ne se magis videatur amare quam deum: ita et ille ideo fugit / ne victus in doloribus thesaurum christianitatis amittat. Hoc autem mandat non vt qui steterit peccet: sed vt qui fugerit non peccet. Infirmitati humane consulit / non fidei promptioris virtute excludit. Dicimus autem ad consolationem fugientium christianorum quoniam stare quidem fortis fidei est: magne autem humilitatis fugere. Hec Chrys. Unde et Remigius. Sicut preceptum perseuerandi in persecutionibus specialiter ad apostolos pertinet / et ad eorum successores viros fortes: sic licentia fugiendi satis conuenit infirmis. In fide quilibet condescendit pius magister: ne si se vltro ad martyrium obtulissent / fortassis positi in tormentis negarent: leuius enim erat fugere / quam negare. Sed quamuis fugiendo perfecte fidei constantiam in se non ostenderent: tamen magis meriti erant / quam omnia pro christo parati erant deserere fugiendo. Nisi autem illis licentia fugiendi dedisset: dicerent eos aliqui alienos esse a gloria regni celestis. Hec remigius. Ubi sciendum quod persecutio aliquando est personalis: vt quando quis queritur ad mortem: non quia fidelis principaliter: sed propter odium persone determinate: et tunc est semper fugiendum: sicut paulus querebatur ad mortem in damasco. quod patet ex hoc: quia alii fideles permittebantur ibi pacifice habitare / sed querebant solum paulum interficere: ideo dimissus a fratribus per murum: fugit persecutionem personalem non timendo persecutionem: sed potius declinando vt multis prodesset. Itaque non est imperfectionis fugere secundum dictamen recte rationis ad tempus salubrius: vt saluetur fugiens ad maiores fructus. Aliquando autem non solum est persecutio persone: sed etiam fidei et iusticie: et tunc si homo percipiat probabiliter quod ex fuga sua sequatur derisio fidei: et depressio iusticie / fuga est mala: et peccatum mortale. Si autem non apparet hoc probabiliter: sed magis contrarium. vt pote quia ex fuga tali potest alibi fieri vtilitas ecclesie: ex mansione autem non habetur nisi occisio ministrorum ecclesie / et conculcatio articulorum fidei ab obstinatis infidelibus / tunc est fugiendum: et alibi proficiendum: quia enim non potest in vno loco proficere: debet ad alium transire. vnde Aug. Faciant ergo serui christi quod precepit vel permisit: sicut ipse fugit in egyptum. Fugiant omnino de ciuitate in ciuitatem quando eorum quisque specialiter a persecutoribus queritur vt ab aliis qui non ita queruntur non deseratur ecclesia: sed prebeant cibaria conseruis quos aliter viuere non posse nouerint. Cum autem omnium id est episcoporum: clericorum: et laicorum est commune periculum: hii qui aliis indigent non deserantur ab aliis quibus indigent. Aut igitur ad loca munita omnes transeat / aut qui habent necessitatem remanendi: non relinquantur ab eis per quos illorum ecclesiastica supplenda est necessitas: vt vel pariter viuant / vel pariter sufferant quod eos pater familias volet pati. hec Augusti. ¶ Sed ne dicerent iussisti ne ad gentes iremus: quid ergo faciemus si omnes ciuitates iudee circuiemus et nos abiecerint? Hoc preuenit hunc timorem remouendo: dicens. [Amen dico vobis / non consummabitis ciuitates israel] predicando scilicet ibi aduentum / vel fidem christi [donec veniat filius hominis] resurgendo scilicet a mortuis: quia denunciato aduentu christi ab apostolis per ciuitates iudee / immediate passus est christus: et a mortuis resurgens apparuit discipulis. Unde Rabanus. Predicit quod non ante predicationibus suis ad fidem perducerent ciuitates israel / quod resurrectio domini fuerit perpetrata / et toto orbe terrarum predicandi euangelium potestas concessa. Uel si intelligatur de aduentu christi ad iudicium / tunc intelligenda est consummatio predicationis apostolorum per totum orbem quantum ad conuersionis effectum: quia vbique dispersi sunt filii israel secundum predestinationem. Licet enim predicatio apostolorum discurrerit per totum orbem tempore ipsorum / quia in omnem terram exiuit sonus eorum: tamen effectus conuersionis fidelium / quantum ad eos qui generaliter conuertendi sunt ad fidem habebit plenarie effectum circa mundi finem. Unde dicit [Amen dico vobis: non consummabitis] id est complebitis [ciuitates israel] fugiendo vel fidem predicando / et ad fidem conuertendo [donec veniat filius hominis] scilicet ad resurrectionem generalem in gloria patris: non enim conuertentur communiter filii israel: donec prope finem mun-

Marginal notes:

Simplex bene respondere pot.

Predicator precogitet dicenda

Amicorum persecutio est grauior.

ij. Timo. ij.

Finis coronat.

Perseuerantie laus.

Perseuerantia duplex.

Licentia fugiendi infirmis conuenit.

Persecutio personalis.

ij. Cor. xj.

Persecutio fidei.

Aduentus christi.

di. vnde Chry. Et quasi dicentibus eis q̄diu possumus fugere. Grauior est enī fuga longa/ q̄ velox mors consolans eos: ppterea dñs ait. [Nō cōsummabitis ciuitates israel/ donec veniat fili⁹ hoīs]. Si de aplīs hoc tm̄ intelligitur dictū: nō ꝓcedit intellect⁹: cū multo an̄ defuncti sunt apl̄i q̄ x̄ps adueniat. Sed oīa que ad apl̄os loquit̄ etiā ad illos loq̄ videt̄ q̄ postmodū p illos fuerāt credituri vsq̄ ad exitū mundi. Ipsi enī duodecim erāt capita toti⁹ x̄pianitatis future. Et queadmodū qd in os miseris p tota corporis mēbra dispargit̄: sic ⁊ apl̄is qd dicebat̄ ad totā plenitudinē x̄piani corporis ptinebat. Sciebat enī dñs q̄ noticia eius tot occupatura fuerat ciuitates: ita vt pene oēs totius orbis terre ciuitates israelitice dicerent̄. Hec Chry⁹. ¶ Deinde post ostensam magnitudinē tribulatiōis imminētis/ hortatur discipulos ad ei⁹ tolerantiā/ ⁊ cōsolat̄ eos suo exēplo/ ⁊ ꝓcedit a minori sic. Si in magistro/ in dño/ in patre familias blasphemias iniecerunt/ et iniurias multas sine cā fecerunt/ et ipse patienter et itrepide sustinuit: multo pl⁹ fiet in ipsis qui sunt vt discipuli/ serui/ ⁊ famuli: ⁊ ipsi sil'r debent patienter sustinere. Vn̄ dicit. [Nō est discipulus sup magistrū: neq̄ seruus sup dñm suū] intelligendū est donec et q̄diu fuerit discipulus: ⁊ seru⁹ nō est inq̄ sup magistrū ⁊ dñm ſm honoris naturā. vel [nō est discipulus]. i. nō debet esse [supra magistrū/ nec seru⁹] debet velle [supra dominū suū] cōtraria: ⁊ quasi potentiora magr̄o ⁊ dño suo opando. q. d. Nō dedignemini tolerare vos serui ⁊ discipuli qd ego tolero vel tolerabo: dñs et magister: q̄ dñs sum faciēs qd volo: ⁊ magister docēs qd vtile scio. Mea exempla vos doceant: ad me respicite quid in me fieri videtis/ hoc in vobis ne formidetis. Qui me offendere ⁊ psequi non timēt: vos quoq̄ offendere ⁊ persequi nō timebunt. vn̄ Chry. Nūc incipit eos cōsolari in passionibus eorū futuris suo exemplo. Naturalis est res si p deo iniuriā patimur: ab aliquib⁹ indignis irascimur ⁊ dolem⁹. Si vero audierim⁹ aliquā preclarā personā q̄ similiter passa est/ refrigeramus: ⁊ inflatio indignatiōis nr̄e laxatur. Dicimus ei si vir ille q̄ clarior est q̄ ego passus est talia: plane ego iniurie mee non debeo sentire dolorē. Quato magis consolabunt̄ discipuli in passionib⁹ suis cum discipuli essent: ⁊ serui recordātes x̄pm dñm ⁊ magistrū talia aut maiora ppessum. hec chry. Et ideo debēt dñm nō solū patienter: sed etiā gaudenter seq̄: q̄ (vt dicit Seneca.) Mal⁹ miles est q̄ iperatorē gemēs sequit̄. Et subiungit. [Sufficit discipulo]. i. sufficere debet [vt sit sicut magister ei⁹: ⁊ seruo vt sit sicut dñs ei⁹] iniurias suscipiens/ ⁊ vindictam nō querens/ mala recipiens/ ⁊ bn̄ficia cōferens: vel sufficere debet ei si nonplus cōculcet̄ ⁊ contēnatur. Perfect⁹ aūt erit si sit sicut magister ⁊ dñs eius ſm in suis imitando opibus: q̄ pfectio ⁊ assimilatio magistri. vn̄ Beda. Si magister non suas vult vindicare iniurias q̄ de⁹ est: sed ipsos mauult isecutores patiēdo reddere mitiores: eandem necesse est discipuli q̄ puri hoīes sunt vt ad regulā pfectionis sequantur. Hec Beda. Hoc aūt dictū dñi in ꝓposito est verū/ vbi de se loquit̄ q̄ ē magister ⁊ dñs: immo pater oim: se ei dicit magistrū ⁊ dñm: apl̄os aūt ⁊ eorū imitatores vsq̄ ad finem seculi dicit discipulū ⁊ seruum. Huius magistri ⁊ dñi imitatio est hūana perfectio. vn̄ Aug. Sūma x̄piane religionis est imitari quē colis. Nō aūt dicit hoc dñs de alio: si ei magister indoctus fuerit/ nō sufficit discipulo ignorantia mgr̄i: et si dñs miser fuerit/ nō sufficit seruo miseria dñi. Vel ſm Chry. Nō ſm ea q̄ raro cōtingunt: sed ab amplioib⁹ et ab his q̄ sunt in plurib⁹ suscipit hūc sermonē. ¶ Et addit [Si patrē familias]. i. me q̄ paternā gero sollicitudinem p̄ris habēs auctoritatē [beelzebub vocauerūt]. i. me operari in beelzebub dixerūt [q̄tomagis domesticos eius] sc3 vos in hoc etiā diffamabūt. Nā ei apl̄i facerent miracula virtute demonis sepe dixerūt iudei ⁊ gētiles: vt pt3 multipliciter ex apl̄oꝝ legēdis. Nō ergo boni cōtristari debēt si forte ab aliquibus prauis hoībus sine culpa detrahat̄ eis: q̄ ad consolatiōne nostrā sua dñs opprobria adducere dignat⁹ est dicens. [Si patrē familias beelzebub vocauert/ q̄tomagis domesticos ei⁹?] Sūt ei plurimi q̄ vitā bonorū fortasse ampli⁹ laudāt q̄ debēt: ⁊ ideo ne eis elatio de laude surrepat: pmittit omnipotens de⁹ malos in obtrectatione prorumpere: vt si qua culpa ab ore laudantium in corde bonorū nascitur/ p obtrectationē malorū ad penitentiā reuocent̄. Sed inter verba laudantium ⁊ vituperātium ad mentē semp recurrere debemus: et si in ea non inuenit̄ bonū qd de nobis dr̄: magna tristicia in nobis generari debet: ⁊ si in ea nō inuenit̄ malū qd de nobis dr̄/ in magnā leticiā resilire debemus. vn̄ Greg. In oē qd de nobis dr̄ semp taciti ad mentē recurrere debemus interiorē testē/ ⁊ iudicē querere. Quid enī pdest si oēs laudēt cū cōsciētia nos accuset? Aut qd poterit obesse si oēs nobis derogēt/ ⁊ sola nos cōsciētia defēdat? vn̄ Cato. Cū te q̄s laudat/ iudex tu⁹ esse memēto. Plus aliis de te q̄ tu tibi credere noli. Et vt dicit greg. Qui nō amat gl'iam nō sentit cōtumeliā. Et de virtutib⁹ aliis ⁊ vitiis similiter iudicabis. Valde autem periculosum est hoīem in presentia sua laudari: q̄ oporteret eum valde forte in deo esse q̄ nō eleuaret̄ int⁹ in corde: vt etiā cōsuluit Orati⁹. Quales cōmendes/ aspice ne mox incutiāt tibi aliena peccata pudorē. Igit̄ loco gl'ie id amplectimur si dño nr̄o in passionū cōditionibus adequamur Nā enī in igne tribulationis peccata purgantur: ideo sicut tunc caput ecclesie x̄pm fluctib⁹ passionū deus exposuit: sic ⁊ corp⁹ ei⁹ sc3 ecclesiā suā vsq̄ in finē seculi ad ꝓbationē ⁊ purgationē tribulari pmittit. Aspera enim et dumis/ ac sentib⁹ plena ⁊ horrida est virtutis via. Sic patriarche: sic ꝓphete: sic apl̄i: sic martyres: sic confessores: sic virgines: ⁊ quotquot placuerunt deo: per multas tribulationes trāsiere fideles: sic etiā oīa x̄pi membra vsq̄ ad diem iudicii pertransibunt. vn̄ Aug. Nullius seruus x̄pi sine tribulatiōe est. Si putas nō habere psecutiones nondū cepisti esse x̄pian⁹. Et subiūgit dñs cōcludendo [ne ergo] domestici ⁊ imitatores mei [timueritis eos]. s. persecutores/ hoīes fragiles ⁊ peccatores: nec eorū blasphemias vel seuitias/ omittēdo veritatē fidei ꝓpter psecutionis timorem: sed ferte patienter iniurias ꝓpter dei amorē. Ad tolerandū igit̄ patienter aduersa multum iuuat si q̄s x̄pm p se passum cogitat. vn̄ Aug. Noli esse pusillanimis: si enī pleno corde intuitus fueris quid pro te x̄ps passus fuerit: nec tu pusillanimitate deficies: sed magnanimiter ⁊ tu quicq̄d aduersi acciderit tolerabis: insuper ⁊ gaudebis: q̄ inuentus es in aliqua silitudine passionū regis tui. Et iterū si ille q̄ verissime dixerat. Ecce venit princeps mundi hui⁹/ ⁊ in me nihil inueniet: dict⁹ est peccator iniquus beelzebub insanus: tu dedignaris serue audire pro meritis tuis quod dñs audiuit nullis meritis suis. Ille venit vt preberet tibi exēplū q̄si gratis hoc fecerit si tu nō proficis. Quare enim ille audiuit: nisi cum audires tu non deficeres? Ecce tu audis/ ⁊ deficis. Frustra ergo ille audiuit: nō enī ꝓpter se: sed propter te audiuit. Ideo enī prior ille sustinuit vt nos sustinere disceremus: ⁊ si ille qui non habebat qd sibi obiiciebat̄: q̄tomagis nos qui ⁊ si non habem⁹ pctm̄ qd nobis obiicit inimicus: habemus tamē alterum quod digne in nobis flagellat̄. Nescio q̄s fure te dicit/ et non es fur: audis opprobrium/ non tamē sic non es fur vt non sis aliquid qd deo displiceat. Et iterum. Vnusquisq̄ considerans conscientiam suam si mūdi amator est/ mutetur: fiat amator x̄pi/ ne sit antichristus. Si quis ei dixerit q̄ antichristus sit/ irascitur iniuriā sibi factam putat. Dicit ei x̄ps. Patiens esto. Si falsum audisti/ gaude mecum: quia et ego ab antichristis falsa audio. Si autem verum audisti/ cōueni conscientiam tuam: ⁊ si audire times esse/ plus time Hec Aug. Unde ⁊ Greg. Nunc illata cōuitia bene toleramus cum in secreto mentis ad mala perpetrata recurrimus. Leue quippe videbit̄ q̄ iniuria percutimur: dum in actione nr̄a cōspicim⁹ q̄ pei⁹ est qd meremur. hec grego. Deinde dñs hortatur discipulos ad tolerantiā ex cōsideratione diuini iudicii/ in quo omnia manifestabunt̄: quia bona et mala omnium erunt omnibus manifesta: tale enim erit iudiciū q̄ omnibus videbit̄ iustū/ quod non posset esse nisi merita et demerita viderentur ab omnib⁹ manifeste. vnde dicit. [Nihil enim est opertum] in p̄senti tēpore q̄tum ad operata que occultant̄ ex industria [qd nō reueletur] in iudicio futuro [⁊ nihil est occultum] nūc q̄tum ad cogitata q̄ occultātur ex propria natura [qd] tunc [non sciatur] quia non solum opera: sed etiā cordis secreta que soli deo sunt nota/ tunc erunt nobis manifesta. q. d. ſm Hiero. Nolite timere persequentiū seuiciā/ et blasphemantiū rabiē: neq̄ emulemini simulatores: q̄ veniet dies iudicii: in quo ⁊ vestra virt⁹/ ⁊ eorum nequi

Tribulatio tolerāda.

Miles malus q̄s sit.

Imitatio x̄pi hoīs ē perfectio.

Detractio q̄busdā expedit.

Laudari in p̄sentia periculosum est.

Tribulat̄ ecclesia militans.

Passionis x̄pi memoria.

Job. xiiii.

Contumelia ⁊ opprobria audire docemur.

Multiloꝝ tolerādoꝝ facilitas.

tia omnib⁹ demōſtrabit: ⁊ cuilibet ſm opera ſua tā inte
rioꝛa q̄ exterioꝛa reddet: q2 tunc patiētia martyꝝ pre
miabit/ ⁊ nequitia perſecutoꝝ puniet. Nolite ergo euan
gelium erubeſcere: ſed tota intentione verbo operam da
te. fixa mente retinentes illum extreme retributionis diē
quo illuminabit deus abſcondita tenebrarum/ ⁊ manife
ſtabit cogitationes cordium: tunc enim erit vobis a deo
laus/ ⁊ aduerſarijs veritatis pena manet eterna. Conſi
deratio huius manifeſtationis debet dare magnā auda
ciam in veritatis pdicatione: ⁊ predicatores monere ad
predicandum veritatē ſecure. Propter qđ ſubdit. [Qđ
dico vobis] ſcʒ mō exiſtentibus [in tenebris] ſcʒ timoꝛis
id eſt dū adhuc in timore carnali eſtis [dicite] .i. pdicate
[in lumine] .i. in fiducia ſecuritatis: qđ ⁊ fecerūt accepto
ſpūſancto [⁊ qđ in aure audit⁹] .i. ſolo auditu pcipitis [p
dicate] opere cōplēdo exiſtentes [ſup tecta] corpoꝛa ve
ſtra q̄ ſunt aīarū domicilia. Uel [qđ dico vobis in tene
bris: dicite in lumine] .i. qđ auditis in myſterio/ enigma
te/ pdicate aperti⁹ ⁊ manifeſte [⁊ qđ in aure auditis. pre
dicate ſup tecta] .i. quod vos erudiui in puulo iudee lo
co/ audacter dicite in toto mūdo. vel [qđ dico vobis ī te
nebris] .i. in locis priuatis [dicite in lumine] .i. ī locis pu
blicis ⁊ cōibus. q2 apoſtoli poſtea in palā populo pdica
uerūt ea q̄ ſurſum a xpo didicerūt [et quod in aure audi
tis] .i. in ſecreto ſoli: pdicate ſup tecta .i. publice corā oī
Super tecta pdicare. bus nulli abſcondētes verbū/ quaſi quis ſtet ſup tectū/ ⁊
clamet in publicū. Et loquit ſm modū in paleſtina vbi
domus non habēt tecta cacuminata: ſed plana. ⁊ ibi ſole
Tecta paleſtinoꝝ. bāt ſermones fieri ad populū inferi⁹ in terra poſitū. Cō
ſidera hic: q2 diſcipuli dn̄i exponunt pſecutionib⁹/ nos
Pigricia nr̄a reprehenditur. aūt in pace pigritam⁹. ppter qđ venia digni nō ſum⁹. vn̄
Chry. Quo vtiq3 erimus digni in pace molliti ⁊ pigritā
tes. Nullo deniq3 bellante occidimur: nullo perſequente
diſſoluimur. In pace ſaluari iuſſi/ ⁊ neq3 hoc poſſumus:
q̄ igit nobis venia? Nō flagella. non carceres. nō princi
pes. nō ſynagoge. nō aliud aliquid taliū iminet: ſed ⁊ cō
trariū vniuerſum. Nos regnam⁹. eteni reges pij ſunt: et
honores multi ſūt xpianis/ ⁊ neq3 ita ſuperam⁹. Si igit
fieret preliū eccl'iaꝝ/ ⁊ pſecutio: excogita q̄ta eſſet deri
ſio: q̄ta opprobꝛia. Et valde decēter. Nā eni in paleſtra
nullus exercitat: qualiter in agone erit clarus? Sta igit
aduerſus paſſiones: fer vtiliter dolores qui ſunt mentis
vt ⁊ eos qui ſunt corpis ſuſtineas. Eteni beat⁹ Job. Ni
ſi bn̄ eſſet exercitat⁹ an̄ agones non vtiq3 ita clar⁹ in ago
nib⁹ effulſiſſet: niſi meditatus fuiſſet extra omnē triſticiā
eſſe: dixiſſet vtiq3 aliqđ ptinax: nūc aūt ad oīa ſtetit cer
tamina. Hanc igit fortitudinē/ hāc māſuetudinē. et nos
zelemus illius qui ante legem ⁊ gratiā fuit: vt eternis cū
eo poſſim⁹ cōmunicare tabernaculis. hec Chry. Oratio.

Domine ieſu xpe clementiſſime: qui diſcipulos
tuos ad pliandū cōtra mūdū ⁊ dyabolū ſicut
oues inter lupos miſiſti: ⁊ eis cōſolationem in
tolerātia tribulationū pſtitiſti: cōfirma fragi
litatē meā ⁊ mihi contra mundi pericula/ ⁊ inſidias dya
boli: prebe firmitatē: cuſtodi me ab hoſtibus meis viſibi
lib⁹ ⁊ inuiſibilibus: ⁊ da mihi patientiā in aduerſis ⁊ tri
bulationibus vt te meum creatorē ſemper ſentiam: meū
defenſorē: ⁊ in preſenti vita ſemp a te defenſus: poſt hanc
ad te perueniā a peccatis omnibus abſolutus. Amen.

De nō timēdo moꝛte: ⁊ cōfitēdo xpm. Ca. liij.

Poſtq̄ dominus excuſſit
diſcipulis timorē perſecutionū/ ⁊ iſa
mie/ ſeu maledictionis cōſequēter au
fert eis timorem mortis corporalis q̄
eſt vltimū oīm terribiliū in hoc mun
do ⁊ finis. ⁊ vt ait Chry. Nō pmittit
eis ereptionem a morte: ſed permittit
mori: maioꝛa largiens q̄ ſi non feciſſet hoc pati: ſuadere
Timor mortis expellit ſex rōnibus. enim ptēnere mortem/ maius eſt q̄ eruere a morte. Eua
cuat aūt dn̄s timorē mortis ſex rōnibus. q̄ in ſerie littere
ponunt. ¶ Prima eſt ex conſideratione humane impotē
tie. quia homines non poſſunt ledere niſi in minimis ſcʒ
in corpore. ⁊ ſic leſus pficit in magnis. ſ. in anima. vnde
ait. Dico aūt ſpecialiter vobis amicis meis q̄ nihil ter
renum cupitis. q̄ debetis alijs eſſe exēplum fortitudinis
[Nolite timere eos qui occidūt corpus] .i. hominē ī coꝛ
poꝛe tm̄/ ⁊ ad tps [aīam aūt non poſſūt occidere] q̄n de⁹
eam corpori reddat. et ipm corpus reſuſcitet. vbi Chry
ſo. Nolite timere eos q̄ occidūt corpus/ ne forte ppter ti
morem mortis nō libere dicat3 in lumine qđ audiſtis in
tenebris. nec fiducialiter predicetis oībus qđ in aure ſo
li audiſtis. Sicut ergo ex his vbis oſtenditur: non ſolū Proditor veritatis
ille ē proditor veritatis q̄ tranſgrediēs veritatē palā p
veritate mendaciū loquit: ſed etiā ille q̄ nō libere pnun
ciat veritatē/ quā libere nunciare opoꝛtet. aut nō libere
veritatē defendit/ quā libere defendere conuenit pditor
eſt veritatis. Nō ſolū ille tranſgreſſor eſt veritatis q̄ pa
lā denegat veritatē: ſed etiā ille qui ppter timorē eoꝝ q̄
poſſunt occidere corpus tacet veritatē. Et quid dico: q2
ppter timorē mortis tacent hoīes veritatē. ppter miſe
rū ventrē/ et propter ſpem vani honoꝛis tacēt hoīes ve
ritatē. Sed forte dicis. Si taceo veritatē ante aduerſa
rios: nūqđ cōſentio mēdacio eoꝝ? Dic mihi. Si pnceps
aliqs romani imꝑatoris videns ciuitatē romanā ab ho
ſtib⁹ expugnari: cū poſſit liberare defendere neglexerit:
nū ipe videbit tradidiſſe: quā potuiſſet liberare ſi voluiſ
ſet? ſic et tu videns veritatē dei ab impijs expugnari cū
poſſis eam defendere ſi loqui voluiſſes: tacens expugna
ſti per hoc ipm q̄ eam paſſus es expugnari. Et ſi ppter
timorē eoꝝ q̄ occidūt corpus tacere veritatē ipietas eſt
q̄uo nō ſit ipietas maior tacere veritatē ppt miſerū ven
trē ⁊ ſpē vani honoꝝ: melioreq3 facere grām panꝭ ⁊ ho
noris q̄ gratiā veritatꝭ dei [Et nolite timere eos q̄ occi
dunt corp⁹] q̄m corp⁹ ⁊ ſi ab ipſis occiſū nō fuerit/ ppt
deū a ſeipſo poſt modicū moriet ppt naturā. g̊ occiſi ſm
corpus ab ipſis: nihil perdūt niſi mortis dilationē. ma
gis aūt nec ipſā dilationē. Si ei veꝝ ē q̄ nec foliū cadit
de arboꝛe ſine pcepto dei. et q2 numerati ſūt nobis dies
ad vitā: credere debemus q̄ nec moriunt ante diem/ nec
tranſire poſſumus diē. Uñ ponam⁹ q̄m et ante diē mori Ante diē mori.
tur/ qui morit propter deū. Si ergo ⁊ gratis poſt modi
cū morituri ſum⁹ nulla dei cauſa ppoſita: quare non an
te modicū ī cauſa dei cū glā morimur vt fiat ſacrificiū
voluntariū ppoſita cauſa dei: vt offeram⁹ deo p mune
re qđ aliqn̄ reddituri ſum⁹ p debito. Ecce ſi mutuo ac
ceperis vt puta bouē. aut equū. aut aſinū: nonne aſſidue Mutuo accepit.
opus tuū operaris in eū? Dicis enim apud te hodie aut aīa corp⁹.
cras tollendus eſt a me: q2 nō eſt me⁹. Et in corpore cor
ruptibili natus quare non ad vtilitatē aīe tue vteris cor
porali corpore tuo. ſciens q2 poſt modicū tollendū eſt a
te: q2 nō eſt tuū. Que eſt iſta inſipientia noſtra odire qđ
noſtrū eſt/ ⁊ amare qđ noſtrū nō eſt. Studere qđ ſerua
re nō poſſum⁹. et negligere qđ ineternū habebim⁹? [No
lite timere eos qui occidūt corpus] Quid ē timore mor
tis? Non doloꝛ excīdi de corpe: ſed deſperatio vite poſt Timor mortꝭ q̄d ſit.
mortē. i. timet mortē q̄ non putat ſe viuere poſt mortem
Uis ſcire. Ecce frequenter hoīes grauē dolorē patiun
tur in infirmitate: et nō moriunt. et magis cōtēti ſūt gra
uē dolorē pati/ et non mori. Uides ergo: quia non doloꝛ
mortis: ſed mors ipa timet. Et iterū. Qui male conſcien
tie eſt ſemper puſillanimis ac timidus eſt. Hec Chryſo.
Uñ et Seneca. Timidū nō facit animū niſi ſpe reprehē
ſibilis vite cōſcientia mala. Hec Seneca. Sit ergo tibi
ſingularis et ſuperexceſſiua fiducia in xpo/ et eius pro
miſſis ⁊ verbis in omni periculo et dubio: et in oīni ino
pia cor ineffabiliter aſſecurās: ita q̄ ſi omnia caſtra de
monū/ ⁊ tota ſynagoga peccātiū/ ac tota caterua mūda
noꝝ ſapientiū et principū te obſideant/ habeas omnes
p fumo volatili/ ⁊ pro ſtuppa/ pro ſpuma gracili ⁊ ina
ni: ⁊ ſi in pncipio tentationis fortis fueris: poſtea minus
vinci poteris. vn̄ Chryſo. Omis opatio inimici talis eſt
In primis grauis/ ⁊ fere intolerabilis eſt impetus eius Impetus aduerſarij noſtri.
Et ſi quis forti aīo ſuſtinuerit eum: ſecūdo inueniet eum
infirmiorē. Et quāto plus repercuſſus fuerit: tanto ma
gis frigeſcit. Uñ puto in pſecutionib⁹ xpianis ſi in pri
mis qn̄ ꝓhēdunt nō denegauerūt territi: nullis pote
rūt poſtea vinci dolorib⁹. q2 dyabolus nō tantū hʒ in ſe
vtutis q̄tū terroris. Hec Chryſo. ¶ Scđa ratio ē ex cō
ſideratiōe diuine potētie. q2 de⁹ pōt poteſtate ordinaria
nō ab alio delegata vel pmiſſa: ⁊ aīam ⁊ corp⁹ pdere/ qđ
plus ē q̄ corp⁹ occidere. vn̄ dicit [Sʒ poti⁹ eū timete q̄
pōt corp⁹ ⁊ aīam pdere in gehēnā] q̄ eſt mors aīe eterna
Manū eni omipotentis nullus pōt effugere: neq3 viuus
neq3 defūct⁹. Uñ ī eccl'iaſte. Deū time/ ⁊ mandata eius Eccl'e. xij.
obſerua. hoc. id eſt ad hoc ē oīs homo. Nullum ſiquidē

summe pius perdit:sed perdere dicitꝛ qñ non soluat sicut
indurauit coꝝ pharaonis.i.nō emolliuit: sed īdurari per
Securitas magna. — misit. vt aūt dicit Greg. Magna securitas est nihil time:
re ꝑter deū:⁊ stultus timor est/ quo plus timetur hūa:
Puer.xix. — na indignatio ꝙ diuina. Nā (vt dicit sapiēs.) Qui timet
hoīem cito corruet:qui sperat in dn̄o subleuabitur. Sed
prochdolor hodie a multis plus timetur offensa hoīs ꝙ
dei:⁊ magis damnū corporis ꝙ aīe. Justum eni est vt ti
meamus nō timēda/ꝙ timere nolumꝰ timēda. vn̄ Chry.
Qr ei ꝙ oportet nō timemꝰ; ꝓpter hoc ꝙ non oportet for
midamꝰ. Timore igitꝛ mūdi expulso seruite dn̄o timore
gehenne:donec illū charitas foras mittat ꝑmanente ca:
sto timore.i.reuerentia sine fine deo exhibenda. vt eni di
cit idem Chry. In natura creauit deus timere carnalia
mala: vt ꝑ timorē carnaliū magis timeamus spiritualia
Timor multiplex. — Et sciendū ꝙ multiplex est timor.scꝫ humanꝰ: mūdanꝰ:
naturalis:seruilis:initialis:filialis/ siue castus. Duo pri:
mi sunt vitia:duo vltimi sunt virtutes:duo medij nec vi
tia/nec virtutes. Humanꝰ timor est ille quo quis a bono
declinat ad malū: vt vitet corporale periculū. Sicut pe:
trus qui ne mortē incurreret/vitā negauit: īmemor eius
qđ audierat a magistro:nolite timere eos qui corpus oc:
cidūt:aīam aūt nō possunt occidere. Mūdanus timor ē
ille quo quis a bono declinat ad malū vt vitet tēporale
incōmodū siue dānū. Sicut herodes ꝙ ne regnū ꝑderet
Ex ps.lij. — innocētes occidit:illic trepidans timore vbi non erat ti:
mor. Naturalis timor est ille quo ꝗlibet homo naturali:
ter horret penā:⁊ timet nocumentū nature. Sicut et ipse
Mar.xiiij — xp̄s:de quo legitꝛ ꝙ iesus cepit pauere et tedere/cōtrista:
ri et mestus esse. Seruilis timor est ille quo quis timet
peccare propter gehennā/⁊ non amore iusticie:sed formi
dine pene cohibet manū:sed nō animū a peccato. Et de
j.Joh.iiij. — tali timore legitur. Timor nō est in charitate: sed ꝑfecta
charitas foras mittit timorē. Initialis timor est ille quo
quis timet gehennam: et cum hoc dei offensam/ac decli:
nat a malo partim amore iusticie:⁊ partim formidine pe
Eccli.j. — ne. De hoc timore legitꝛ. Initiū sapientie timor dn̄i:intel:
lectus bonus oībus facientibꝰ eū. Oēs isti timores sunt
impfecti:qꝛ ꝑfecta charitas foras mittit timorē. Sed fi:
lialis siue castus timor est ille quo ꝗs amore boni et vir:
tutum succēsus pure timet offendere deum: ⁊ ab eo sepa:
rari/ac declinat a malo tm̄ amore iusticie. Iste timor est
perfectus ⁊ nō expellitꝛ per charitatē:immo augetur ſm
Ps.xviij. — augmentū charitatis. Et de isto timore legitꝛ. Timor do
mini sanctꝰ ꝑmanens in scl'm seculi. Prohibet ergo dn̄s
ne timore humano vel mūdano:⁊ ꝓpter corporale peri:
culū/vel tēporale cōmodū de virtute ad vitiū declinemꝰ
De timore seruili/⁊ filiali:seu casto/ specialiter sic dicit.
Aug. Est timor seruilis.et est timor castus. Est timor ne
Timor seruilis et castus. — patiaris penā. Est alius ne amittas iusticiā. Timor ille
ne patiaris penā serui ē. Nō est magnū timere penā:sed
magnū est amare iusticiā. Eā deꝰ innocentiā ꝓbat: qua
homo non metu pene fit innocēs:sed amore iusticie. Nā
qui timore non peccat:quamuis non noceat cui vult no:
cere:sibi tn̄ plurimum nocet ⁊ abstinens ab iniquo opere
sola tn̄ reus est voluntate. Et iterum. Inaniter putat vi
ctorem se esse peccati/ꝙ timore pene non peccat:quia etsi
nō iplet foris negociū male cupiditatis:ipa tn̄ mala cu:
piditas intus est hostis. Nā ꝗtū in ipso est mallet ⁊ non
esse iusticiā punientē pctā. Inimicus iusticie est qui pe:
ne timore nō peccat:amicus aūt erit si ex amore iusticie
nō peccauerit. Mandatum dei si timore potius fit pene
ꝙ amore iusticie:seruiliter fit ⁊ nō liberaliter.et ideo nec
fit. Non eni bonꝰ fructꝰ est ꝙ non de charitate procedit.
Nemo inuitꝰ facit bonū/etiā si bonū est qđ facit:qꝛ nihil
ꝓdest spiritus timoris/vbi non est spūs charitatis. Hec
aug. vn̄ ⁊ Chry. Qui in timore seruit deo penam quidem
euadit:mercedē autē iusticie nō habet:qꝛ inuitꝰ fecit bo:
nū ꝓpter timorē. vn̄ etiā dicit poeta Oratius. Oderunt
peccare boni virtutis amore. Oderunt peccare mali for
midine pene. vnde dicit ⁊ Seneca. Nō putes virtutē hoc
effecturā:qđ efficit nimia formido. Tertia ratio est ex cō
sideratione diuine ꝓuidentie:qꝛ prouidentia dei ordina
tur vita ⁊ mors sanctorū:qꝛ ⁊ irrationabiliū animalium
ergo non est eis timendū:siue viuant/siue moriantꝛ. vnde
dicit.[Nōne duo passeres asse veneunt] .i. venduntur:qꝛ
veneo venis habet sensum passiui sub voce actiua[et tn̄
vnꝰ ex illis] quātūcūq; sint parui precij ⁊ valoris [nō ca

det super terrā] ⁊ in laqueū.i.nō moritꝛ [sine patre vr̄o]
id est sine dei patris ꝓuidētia ī qua sunt oīa.quasi dicat.
Nolite timere mortem:qꝛ mori non potestis sine motu ⁊
voluntate dei patris qđ liquet in minoribus. Si eni pas: — Passer nō cadit sine deo.
seres ꝙ parui ⁊ viles sunt in auibus:et minimi precij sine
dei voluntate vel ꝑmissione nō possunt mori: ꝗtomagis
vos ꝙ pluris estis:hoc est apud deū maioris dignitatis
et precij:qꝛ rationales ac empti precio magno/⁊ redēpti
sanguine xp̄i:non moriemini sine ordinatione dei. Non
est eni proportio valoris infinitorū passerū ad vnū spm̄.
Et ita patet ratio ſm appreciabilitatē. Itē pōt probari
ſm eternitatem.et est sensus ſm Hiero. Si peritura sine
dei ꝓuidentia nō pereunt/vos qui eterni estis timere nō
debetis ꝙ absq; dei prouidentia viuatis. vbi Chryſ. Si
ergo passeres in voluntate dei positi sunt:non in potesta:
te hoīs quos deus ad vsum hoīm fecit: ꝗtomagis vos
nō estis in potestate hoīm:sed in volūtate dei/quos deꝰ
ad suā gloriā fecit. Si passer euentu nec moritur:nec ca:
dit: ꝓpter hoc ipm̄ qꝛ opus dei est: ꝗtomagis iustus hō
nō est in euētu positus:qꝛ imago dei est:sed aut a deo tra
ditus/aut a deo liberatus euadit. Si in passeribus nihil
sine ratione agitꝛ quorū duorū preciū vnus est assis: ꝗto
magis in vobis sine deo nihil agitꝛ/quorū preciū est san:
guis meus. Si sic habentur passeres: quomodo habēdi
sunt filij? Ideoq; nō habetis timere hoīes: qꝛ non est in
vobis illoꝝ potestas:sed dei. Non ei qñ volūt impij tūc
possunt nocere sanctis:sed qñ illis nocēdi tēpus cōcesse:
rit/vt ꝓuideat sctis suis coronā : que est ergo sapientia
illū non timere ꝙ dat potestatē:sed illū timere ꝙ accipit?
Si ergo nō es traditus sine causa times: ⁊ si traditus es
pariter sine causa times. Deo eni liberante homo tibi no
cere non potest. deo aūt tradente/homo tibi parcere non
potest:⁊ si vult. Nescitis quomodo pylatꝰ volebat dimit
tere xp̄m:sed non potuit/qꝛ deus eū tradebat. hec Chry.
vn̄ dicit ⁊ Seneca. Vir bonus quicꝗd illi accidit:equo
aīo sustinebit. sciet enim id accidisse lege diuina qua vni
uersa ꝓcedunt. Mystice ſm Hyla. Duo passeres scꝫ cor:
pus ⁊ anima minimo ꝑcio vēduntꝛ/cū ꝓ minima delecta
tione dyabolo traduntꝛ. Quarta ratio est ex cōsideratiōe
resurrectionis future:que solū ꝑtinet ad hoīem: qꝛ deus
habet ꝓuidentiā de minoribus . scꝫ de capillis qui sunt
extrema pars/et de supfluo hoīs vt corpore ī debito nu:
mero redeant: ergo non est timendū de alijs maioribus
si ꝓpter deū morti tradantꝛ. vn̄ dicit [Vestri autē et ca:
pilli capitis oēs numerati sunt] apud deū / et in dei pre:
sentia: et redibunt ꝗtū sufficit ad ornatū corporis in re:
surrectione futura : et longe magis corpus et ꝑtes cor:
poris / etiā si a bestijs comesta fuerit : ꝗtū sufficit ad de:
bitā substantiā in resurrectione redibūt . Quasi diceret.
Mori ne timueritis : qꝛ in plenitudine resurgetis . vnde
glo . Vt de tota taceā massa corporis etiā minime parti:
cule future resurrectioni seruantur . Meditatio huius — Resurrectiōis meditatio.
resurrectionis multū facit ad tolerantiam martyrij : qꝛ
per resurrectionem redibunt in electis:non solū illa que
sunt de necessitate hūane nature : sed etiā ea que faciunt
ad decorē cuiusmodi sunt capilli. Non ergo nostrorum
corporū casum pertimescamus: sed omnem curā in eum
apud quē nec capillus perit/ ꝓijciamus. ſm Hiero. Nō
dixit saluator ꝙ capilli oēs saluandi sunt:sed numerati:
vbi scientia numeri demonstratꝛ nō eiusdem numeri con
seruatio/qđ immensam dei erga hoīes ostendit ꝓuiden
tiā/et ineffabilē affectū significat: quia nihil nostrorum
deū lateat. Non ergo actu ↄputationis:sed facilitate co:
gnitiōis sunt a deo oīa numerata. qꝛ cū cognita sunt oīa
numerata sunt omnia. Bene etiā numerata dicuntꝛ que
seruat:qꝛ illa que volumus seruare numeramꝰ. vn̄ capil
li numerati sunt: vt seruentur ad resurrectionem glorio:
sam:sicut numeratur pecunia vt seruetꝛ. Mystice ſm Re
migiū. Christus caput est/inde prodeunt capilli: scꝫ oēs
iusti qui pulchre numerati dicuntur:qꝛ noīa sanctorum
scripta sunt in celis. Et ſm Cyrillū. Caput hoīs est ītel:
lectus/capilli vero minutissime cogitationes que patēt
deo:⁊ discutientꝛ in iudicio. Et bene per capillos intelli:
guntꝛ cogitationes:sicut ei capilli capiti: sic cogitatiōes
cordi adherent: ⁊ oēs iste numerate sunt/vt bone remu:
nerentꝛ:⁊ male puniantꝛ. Omnia etiā opera nostra siue bo
na/siue mala:deo numerabilia sūt ⁊ nota: vt ista remune
rentur:illa puniantur. Deinde concludendo subiungit.

Nolite ergo timere scȝ mortē: qꝛ multis passerib⁹ meliores vos estis: scȝ quo ad statū nature: qꝛ rationales ꝛ perpetui quo ad statū grē: qꝛ p adoptionē filij quo ad statū futurū: qꝛ in glia beatificandi / ꝛ pluris ac maioris reputationis est apud deū: qꝛ ad imaginē ei⁹ facti qd̄ nō cōpetit creature irrōnabili. Quīta rō est ex cōsideratiōe beate retributiōis / qꝛ oīs q̄ confitebit̄ me / ꝛ fidē meā: corā hoībus scȝ malis / nō timēdo eos apud quos ꝓfessio xp̄i est odibilis: sed nō est magnū confiteri corā bonis: ꝓfitebor ꝛ ego eū: gloria ꝛ vita eterna dignū / corā p̄re meo rege summo / qui est in celis eterne beatitudinis: vt approbet: vt recipiat: vt remuneret. Qui ergo xp̄m hic cōfitebitur. i. simul corde / ꝛ opere fatebit̄: non recusans mori pro eo: ꝛ confessione noīs xp̄i / ac mandatis ei⁹ vsq̄ ad mortē fideliter / firmiterq̄ ꝑsistens: confitebitur ꝛ xp̄s eū de diuino iudicio corā patre suo pro eo attestans. ac ipso affectu remunerationē testimonij adiecit: dicens. Venite bn̄dicti patris mei ꝑcipite regnū. Nō solū ei martyres: sed ꝛ confessores xp̄m confitent̄. vn̄ Ansel. Quē olim venerādi cōfessores / ꝛ doctores doctrinis sacris / ꝛ operibus iustis confessi sunt corā hoībus: nūc cōfitentur eos coram patre suo: ꝛ sanctis angelis ei⁹. Quāto aūt melior est de⁹ hoīe: tāto melior est cōfessio eius cōfessione hoīs. Sexta ratio est ex cōsideratione future dānatiōis: qꝛ [qui corā hoībus] vbi debet prodesse, cōfessio noīs mei [negauerit me] non audens me confiteri / ꝛ veritatē euangelij [negabo ꝛ ego eū corā patre meo] tanq̄ indignū consequi gloriam in celo. Qui ergo hic xp̄s negauerit corde nō credēdo in eū: vel ore qꝛ nō solū corde credere est necessarium ad salutē: sed etiā cōfiteri ore ꝓ loco ꝛ tpe casu recurrēte vel opere: quia q̄ ꝑceptis non obedit / ꝛ si ore confiteat̄ factis tn̄ negat: hunc xp̄s negabit in tpe: scȝ extreme necessitatis: qn̄ dicet. Nescio vos. ꝛ ite maledicti in ignē eternū. vbi Chry. Oēm rem possibilē q̄stū ad naturā carnalem mandauerat: nunc ꝛ penam ꝓponit ꝛ premiū. vt modo timore pene. modo desiderio premij: virt⁹ aīe adiuuetur. Sed prius dicit premium. postea penam: quia misericors deus parati or est ad remunerandum q̄ ad puniendū. Igitur (vt ait Aug.) Ama q̄ pollicetur oīpotens de⁹ time q̄ minat̄ oīpotens: ꝛ sic vilescit oīs mūdus / siue promittēs / siue terrens. q̄ mundus ẜm Aug. periculosior est blanditijs q̄ molestijs. ꝛ magis cauendus cū allicit se diligi: q̄ cum ammonet / cogitq̄ contemni. Oratio.

Domine iesu xp̄e / da mihi vt sic oēs cupiditates terrenas: et delectatiōes vitiosas despiciā q̄ nihil pro tuo noīe i terris pati timeam / sed tuum nomen ꝛ tua passio sic cordi meo semper inscribantur / vt palmam victricem contra oīa aduersa ꝛ prospera anima mea habere mereatur: et sic te confitear corde / ore / et opere coram hoībus in terris: q̄ tu ẜm promissum tuū cōfitearis me corā patre tuo in celis: vbi de tua pietate ꝛ misericordia cum sanctis: ꝛ electis tuis ꝑcipere merear gaudia. per te bone iesu sic confitentibus repromissa. Amen.

De quibusdā impedimentis perfectionis: et sequele christi. Capitulum. liiij.

Luc. xij. ꝛ Mat. x. — Et qꝛ dn̄s ies⁹ valde nos dilexit: ꝛ ita etiam diligi vult a nobis ideo vehementiam amoris quē expedit ostēdēs cōseq̄nter subiūgit: dicēs [Ignē] scȝ diuinū. i. feruore spūsc̄ti / ac charitatē dei ꝛ ꝓximi [veni] per incarnationē [mittere i terrā] . i. i hoīes ad cōsumptionē pctōꝝ / ꝛ innouationē aīarū [ꝛ q̄d volo] nisi vt mediante sufflatorio diuine inspirationis / vel humane predicationis / vel secrete meditationis: accendat̄ id est ardeat et augmentet̄: qꝛ charitas meretur augeri / vt aucta mereat̄ ꝑfici. vn̄ Grego. Ignis quippe in terrā mittitur: cū per ardorē spūsancti afflata terrena mēs a carnalibus desiderijs suis cōcremat̄. Succēsa aūt a spirituali amore malū qd̄ fecit plangit: ꝛ sic ardet terra. qn̄ accusante se conscientia / cor pctōris in dolore penitentie cōcremat̄. vn̄ Beda. Ignē quippe dicit spūsancti feruorē: q̄ secreta cordis illuminās cōtinuis motib⁹ ad sup̄na ꝓuocat / vitia ꝯcupiscētie carnalis q̄si spinas tribulosq̄ cōburit. aurea dn̄ice dom⁹ vasa probando meliorat: et lignū / fenū / stipulāq̄ cōsumit: et q̄ ob hoc solū de sinu patris exiui / ꝛ veni in mundū / vt hoīes a terrenis cupiditatibus ad celestia desideria succendā. quid volo aliud q̄ vt huius incendij iubar cunctas mundi plagas illustret hui⁹ flāma deuotionis vsq̄ in finē seculi / fideliū semper augescat in corde: neq̄ vllo infideliū vel fluctuum extinguatur incursu vel flatu. hec Beda. vn̄ etiā Hug. de sctō victore. Hoīes grē sunt hi qui p aspirationē spūsancti sunt illuminati: vt bonū qd̄ faciendū est agnoscant / ꝛ inflāmati vt diligant. hec Hugo. Si ergo te a vitijs purgaueris: accendes in te ignē diuini amoris. si dulcedinē diuini amoris in te perfecte gustaueris / de dulcedine tpali nō curabis. Et subdit tēpus missionis isti⁹ ignis: qꝛ non ꝑficiet̄ ei⁹ missio donec ipse passus fuerit. vn̄ dicit. [Baptismo aūt habeo prius baptizari] . i. (ẜm bedā) sanguinis ꝓprij tinctione ꝑus habeo ꝑfundi. ꝛ sic corda credentiū spūs igne inflāmare: qd̄ est dicere / anteq̄ mitto spiritū: dabo me crucifigendū. Vn̄ dicit̄. nō erat spūs datus: qꝛ iesus nondū fuerat p resurrectionē / ꝛ passionis victoriā glorificatus. Qꝛ eni passio christi quā ex magna charitate pro nobis sustinuit: est maximū charitatis incentiuū: ideo dicit se prius baptismo baptizādum. baptismū hic appellans effusionē ꝛ tincturam sui sanguinis in sua passione benedicta. ex quo baptismus et alia sacramenta ecclesie habent efficaciā. q. d. vt ignis iste accendatur / quo a meis oīa terrena despiciant̄: respersione ꝓprij sanguinis ꝑfundi habeo: vt baptizatus in sanguine meo alios baptizē in eo: vt eos magis in meū accendā amorē. Nihil eni est qd̄ ita excitet / ꝛ accendat nos ad diligendum deū: sicut q̄ passus ē ꝓ nobis: ꝛ in sanguine suo lauit nos a pctīs nrīs. vt autē dicit Ambro. Tāta est dn̄i dignatio et infundēde nobis deuotionis / ꝛ cōsummāde ꝑfectiōis in nobis / ꝛ maturāde ꝓ nobis passionis studium sibi inesse testet̄. Vn̄ sequit̄. [Et quomodo coartor] vel angor et contristor [vsq̄ dū ꝑficiat̄] p passionē me⁹ baptism⁹ ꝛ hoīm salus. i. quāto desiderio affecto orationē meam et passionē ꝓ salute generis humani cōsummari. Quasi diceret multū. Per hoc ergo intelligit̄ magnū desideriū ei⁹ ꝑficiendi nostrā salutē p suā passionē. Vn̄ alibi. Desiderio desideraui hoc pasca manducare vobiscū: vt mihi vniremini per dilectionē. vn̄ Ambro. Cū eni in se nihil habuit qd̄ doleret: nrīs tn̄ angebatur erumnis: ꝛ tēpore mortis mestitiā pretendebat quā nō ex metu mortis sue sed ex mora nostra redēptionis assumpserat. vt aūt dicit Beda. Quō post baptisma sue passionis: post ignis spiritualis aduentū terra sit arsura. declarat subdēs. [Nolite arbitrari] . i. falso iudicio rationis opinari [quia veni mittere] . i. ꝓcurare / vel confirmare [pacē in terra] id est concordiā praue colligationis sue carnalis afflictionis. Non veni pacē scȝ talē mittere / qꝛ guerram constituit et hoīem inimicum dei facit [sed gladiū] . i. separationem ꝛ precisionē eius que pacē inducit / ꝛ hoīem deo cōiungit. [Veni separare filiū aduersus patrē suū / ꝛ filiam aduersus matrē suam / et nurum aduersus socrū suā] id est ẜm glosam. Veni priuatos carnis affectus extinguere: quibus ita inuicē diligunt vt deo min⁹ seruiāt / vel penitus a dei seruitio se auertant. Unde loquit̄ hic de separatione spirituali. scȝ ab amore amicorum inordinato. non de corporali quando est sine cōtumelia creatoris et offensa et inimici hoīs: q̄ scȝ sic operat⁹ est ab alijs. vel fide / vel religione: et morib⁹ sunt domestici ei⁹: q̄ etiam ante separationē et si carnaliter diligunt: tamē spiritualiter odiūt dū cursum vite spiritualis impediūt. Deinde ostendit modū quo venit separare hoīem ab amicis: et ponit primum impedimentū perfectionis ꝛ sequele christi: quod est inordinatus amor propinquorum: dicens. Qui amat patrem: aut matrem / vel filium: aut filiam plusq̄ me: qd̄ fit multipliciter / cū propter eos ad fidē non venit / vel acceptam dimittit / vel mortale committit / vel status sui periculo se exponit: non est me dignus: me scilicet in mundo habere hospitem: in iudicio testem: in regno remuneratorem. ẜm enim Augustinum. Peccator etiam non est dignus pane quo vescitur. Quasi diceret dominus. Sic veni separare hominem a patre vel amicis / nō quin patrem diligat / et in parentes pietatem seruet: sed ne paternam pietatem sue saluti diuine religioni / ac pietatis cultui anteponat: et vbi patri vel matri non potest seruari honor aut pietas sine offensa dei: et iactura proprie salutis: tunc odium in suos / pietas est in

Marginalia: Mat. xxv (beside "Venite bn̄dicti"); Oris cōfessio iterdū est necessaria; Mat. xxv (beside "Nescio vos"); Ignis in terrā missus; Hoīes gratie qui sunt; Ioh. vij; Passio dn̄i inflammat nos; Lu. xxij; Impedimētū sequela dn̄i; Pctōr indignus pane.

deũ/ꝛ salubꝛiter relinquit pater ꝛ mater: qꝛ p̃ferẽdus est
creature creatoꝛ. Charitas enĩ est sic oꝛdinata q̃ hõ dꝫ
deũ diligere super oĩa: etiam sup̃ seip̃m: ꝛ ideo ꝓ nullius
q̃tũcũq; amicitia dꝫ retardari: quin ꝓsequat̃ ea q̃ perti
nẽt ad honoꝛẽ dei. Sub deo/ et ꝓpter deũ quicq̃d amat̃
est amandũ. Vñ Hiero. Hic oꝛdo in omni affectu neces:
sari⁹ est. Ama deũ patrẽ: ama matrẽ: ama filios. si aũt ne
cessitas venit vt amoꝛ parentũ ac filioꝛũ amoꝛi dei com
paret̃: ꝛ nõ possit vterq; seruari: etiã odiũ in suos: pietas
in deũ est. ¶ Circa hoc primũ impedimentũ sequẽdi xp̃m
nota hic vtile exẽplũ. Cũ enĩ q̃dã amoꝛe ꝓpinquoꝛũ de
tent⁹ ꝑ hoc a sequela dñi esset impeditus: quadã vice vo
lens apponere remediũ/ cõuocauit eos ad cõuiuiũ/ ꝛ in:
ter epulas rogauit vnũ ex illis quẽ magis sibi fidelẽ esse
credebat p̃ ceteris: vt si eũ diligeret: digitũ suũ minimũ
ꝓ eo in ignẽ mitteret: sed ille penã timẽs hoc facere renu
it: nec fidẽ quã simulauerãt ei exhibuit: ꝛ deinde ceteris
oĩbus per oꝛdinẽ similiter req̃sitis/ idẽ q̃d in p̃mo/ etiã
repperit in eis. Tunc ꝓpositũ suũ aperiẽs oĩbus dixit:
q̃ ob solũ amoꝛẽ eoꝛũ hacten⁹ a sequela dñi retardatus
esset: sed qꝛ fidẽ in eis nõ inuenit/ amplius retardari nol
let: et qꝛ ipsi minimũ mẽbꝛũ coꝛpoꝛis noluerũt ꝓ eo ad
hoꝛã exponere igni trãsitoꝛio: nec ipse totũ coꝛp⁹ ꝛ aĩam
pro eis exponere vellet igni ꝑpetuo: ꝛ valedicens omni
bus illis/ recessit ab eis. ¶ Deinde subiungit de non dili:
gendo coꝛpoꝛe ꝓpꝛio plusq̃ xp̃m: ꝛ ponit secundũ ĩpedi:
mẽtũ q̃d est amoꝛ carnalis voluptatis: dicẽs. [Et q̃ nõ
accipit crucẽ suam] q̃tidie [ꝛ sequit̃ me: nõ est me dign⁹.]
qꝛ nec meo consoꝛtio ꝑ gratiã: nec meo solatio ꝑ familia
rem p̃ñtiam: nec meo cõuiuio ꝑ gloꝛiã. vt enĩ dicit Ber.
Delicata est diuina cõsolatio/ ꝛ nõ datur admittẽtibus
alienã: crucẽ aũt accipimus cũ ꝓpter fidẽ xp̃i martyꝛiũ
sustinemus: passionẽ dñi per sanguinis effusionẽ imitan:
do: aut cũ penitẽtie onus assumim⁹: concupiscentias car
nis ꝑ ei⁹ afflictionẽ repꝛimẽdo: aut cũ ꝓximis ꝯpatimur
necessitatẽ illius nostrã cõpassionem putando. In cruce
enĩ oĩa toꝛmentoꝛũ genera designantur. ¶ Unde crux a
cruciatu dr̃: et cruciari dr̃ qui quolibet modo affligit̃: et
quotidie ac semꝑ crucẽ poꝛtare debemus vt amoꝛẽ xp̃i
ostendamus/ ꝛ semꝑ nos xp̃m amare doceam⁹. Nõ sunt
aduersa timenda/ nõ ꝓspera ꝛ carnalia desideria sectan:
da: vt crux ipsi ferat̃ que necessario in hac vita est ferẽda
Vñ Aug. Crux dñi nõ tñ illa dr̃ que tp̃e passionis ligni
affixione construit̃: sed ꝛ illa q̃ totius vite curriculo cun
ctarũ disciplinarũ virtutib⁹ coaptat̃: tota ei vita xp̃iani
hoĩs/ si ẜm euãgeliũ viuat: crux atq; martyꝛium est. vbi
Chꝛy. Crucem suã tollit/ q̃ parat⁹ est ad omne periculũ
propter deũ si necesse fuerit vsq; ad moꝛtẽ magisq̃ relin
quere xp̃m. Ille talis ꝛ si misericoꝛdia dei euadat: tamẽ
q̃tũ ad propositũ suũ quotidie cruciatur: ideo et si nihil
tale passus fuerit: tñ mercedẽ accipiet: volũtas enĩ apud
deũ remuneratur nõ op⁹: qꝛ voluntas ex arbitrio nr̃o ꝓ
cedit: opus aũt ꝑ dei gratiã consummat̃. Hec Chꝛy. Et
qꝛ crucis acceptio posset fieri sinistra intẽtione: ideo ad:
ditũ est [ꝛ sequitur me] nõ mũdũ per viã cupiditatis: nõ
carnẽ ꝑ viã voluptatis: nõ homine sꝑ fauoꝛẽ et gloꝛiã
vanitatis. Dñm enĩ sequit̃ licet crucẽ ferri videat̃: q̃ non
ꝓpter dei laudẽ ꝛ eternã intentionẽ: sed ꝓpter inanẽ glo
riã/ ꝛ tẽpoꝛale lucrũ/ aut cõmodũ/ imitat̃ dñi passionẽ:
seu affligit carnẽ. seu ꝓximo carnaliter cõpatit̃: vt culpe
ei⁹ faueat. vel etiã qui in angaria vt rota fenum crucem
poꝛtat. ¶ Qꝛ vero (vt dicit Chꝛy.) precepta hec que iniũ
git onerosa videbant̃: ponit ꝛ vtilitatem eoꝝ maximã: di
cens. [Qui inuenit aĩam suã] .s. hanc p̃ñtem vitã q̃ causat̃
ab aĩa existente in coꝛꝑe/ et querit eã saluã facere: scꝫ po:
tius xp̃m ꝛ nomẽ ei⁹ negãdo: vel ab amoꝛe ei⁹ cadendo:
vel q̃d cũq; opus iusticie deserẽdo: vel etiã carnis deside
ria sectando: vel al'as verbo/ aut opere postponendo/ q̃
vitã p̃ñtem tp̃aliter amittẽdo [perdet eã] eternaliter: qꝛ
perdet vitã eternã. Vñ Remigi⁹. Qui hãc p̃ñtem vitã ꝛ
lucem/ ac ei⁹ delectationes ꝛ voluptates ad hoc deside:
rat: vt semꝑ inuenire possit istã quã seruare cupit perdet
ꝛ aĩam suã eterne dãnationi p̃parat [ꝛ q̃ perdiderit] tp̃a:
liter [aĩam suã] .i. vitã hanc animalẽ: ꝛ parat⁹ est perde:
re eã ad moꝛtẽ tempoꝛalẽ eã ꝓ xp̃o exponẽdo: et oĩa xp̃i
amoꝛe postponẽdo: ꝛ ideo sequit̃ [propter me] scꝫ diligẽ
dum in coꝛde: confitendũ in oꝛe: imitandũ in opere: nõ ꝓ
pter se vt latrones: vel propter fauoꝛem humanum: vt
superbi vani gloꝛiantes: nõ ꝓpter tẽpoꝛalẽ mercedẽ: vt
cupidi terrena sectãtes [inueniet eã] in futuro saluam: qꝛ
inueniet ꝛ accipiet ꝓ transitoꝛia eternã. Vñ Aug. Quis:
quis propter deũ hanc vitã q̃ nunc coꝛpoꝛis viuificatio
ne ex aĩa tp̃aliter moꝛtali cõstat libẽter despexerit: in fu:
turo eãdẽ coꝛpoꝛis nõ solũ aĩe vitã eternã et immoꝛtalẽ
recipiet. Hec Aug. Animã ergo in hoc loco ꝓ vita p̃ñti
posuit: qꝛ oĩs vita nr̃a in aĩa est. Aĩa q̃ppe dicit̃ inq̃tum
coꝛpus animat/ siue viuificat: sp̃us dum spirat: mẽs inq̃
tum recoꝛdat̃ seu meminit: anim⁹ dũ vult: rõ dũ rectum
iudicat: sensus dũ sentit: memoꝛia dũ recoꝛdat̃: volũtas
dũ cõsentit. Hec noĩa diuersa sunt aĩe: nec ꝓpter anime
pluralitatẽ: sed ꝓpter effectuũ multitudinẽ. Vñ Augu.
Anima ex eo dicta est q̃ animet coꝛpus ad viuendũ: hoc
est viuificet: sp̃us est ipsa aĩa/ ꝓ sp̃uali natura: vel pro eo
q̃ spiret in coꝛpoꝛe: sp̃us ad substantiã dicit̃: aĩa ad viui:
ficationẽ. Eadẽ est substantia: sed ꝓpꝛietas diuersa. Nã
vn⁹ ꝛ idẽ sp̃us; ad seip̃m dr̃ sp̃us: ad coꝛpus anima. Hec
Aug. Sp̃us ergo q̃ est substãtia nr̃e aĩe/ si desiderat ea q̃
sunt coꝛpoꝛis: in his perdit̃ totũ bonũ ei⁹: qꝛ totũ bonũ
sp̃us nostre aĩe est: in auertendo se a carne/ et abstrahen:
do se a desiderijs cõcupiscentie: sic enim vincit passiones
et virtute perficitur: ꝛ cõtẽplationi cõiungit̃ superioꝛũ: ꝛ
deputatur et mundatur: vt sit honestati subiectum: et di:
uine sapientie speculũ. [Qui] ergo [animã] .i. vitam p̃sen
tem in aĩa designatam [inuenit] ꝛ amat inoꝛdinate in ea
carnaliter viuere cupiendo. vñ ꝛ dicit̃ aĩalis hõ [perdet
eã] in futuro. Res enĩ perdit̃ que finẽ debitũ nõ cõsequi:
tur: sicut medicina perdit̃: cũ per eã sanitas nõ acquirit̃
ꝛ eodẽ modo vita p̃sens q̃ finaliter ad consecutionẽ vite
eterne oꝛdinat̃: recte perdit̃ q̃ñ per ipsam ad eternã vitã
non ꝑuenitur: q̃d illi cõtingit qui ĩoꝛdinate ip̃am diligit.
Et econtrario [qui perdiderit] vitã p̃ñtem ꝓpter xp̃m
negligendo: talis enĩ dicit̃ perdere non ẜm veritatẽ: sed
tñ ẜm hoĩm opinionẽ [inuenit eã] accipiendo ꝓ trãsito:
ria eternã. Nõ debet ergo homo trahi a bono ꝓpter dul
cedinẽ presentis vite q̃ est bꝛeuis ꝛ transitoꝛia: ꝛ ad merẽ
dum eternã vitam oꝛdinata: finis enĩ melioꝛ est his que
sunt ad finem: immo ea que sunt ad finem non sunt nisi ꝓ
pter finis assecutionem: ideo de ipsis non curat̃ nisi q̃ fi:
nis habeat̃: propter q̃d non est curandũ de vita presenti:
sed assecutione vite eterne. Vñ Chꝛy. Melius est pro tẽ:
poꝛe moꝛi/ et in perpetuum viuere: q̃ ꝓ tempoꝛe viuere/
ꝛ in perpetuũ moꝛi. Si ille pro nobis moꝛtu⁹ est q̃ moꝛi
non poterat nisi voluisset: quãtomagis nos ꝓ eo moꝛi de
bemus: qui ꝛ si nolumus: moꝛtales sum⁹. Si dñs pro ser
uo moꝛtu⁹ est: ꝛ hoc sine premio: iustius est vt seruus pro
dño moꝛiatur: ꝛ hoc cum premio. vñ et Aug. Non habe:
bat ille quare moꝛeretur/ ꝛ moꝛtu⁹ est: ꝛ tu habes: ꝛ qua:
re moꝛi dedignaris? Dignare equo animo pati per meri
tum tuũ q̃d ille pati dignat⁹ est/ vt te a sempiterna moꝛ:
te liberaret. ¶ Circa predictum secundum impedimentũ
nota hic pro edificatione exemplum. Nã cum quidã mo
nachus deuotione motus: vitã austerã duceret: ꝛ paren:
tes sui hoc cognito ad eũ venientes: ip̃m sup̃ hoc argue:
rent: tale eis dedit responsum: coꝛde ꝛ memoꝛie commen
dandũ. Tanta ꝛ talia audiui/ ꝛ legi de vita eterna/ q̃ nõ
curo q̃tũ mihi constet/ ꝛ q̃d expendã pro ea. ¶ Qꝛ autem
dicit mattheus de non amare patrem/ et huius plus q̃
chꝛistum hoc refert Lucas de odire dicens. [Si q̃s ve:
nit ad me] .i. vult venire per fidem credendo/ vel statum
perfectionis assumendo [et non odit patrem suum/ ꝛ ma
trem/ ꝛ vxoꝛem/ ꝛ filios/ ꝛ fratres/ ꝛ soꝛoꝛes: adhuc autẽ
et animã suã] .i. animalitatem ꝛ vitã animalẽ seu coꝛpo:
ralem: eam contẽnendo ꝓpter deũ parat⁹: si opus fuerit
pro fide exponere: ꝛ eligẽs occidi potius q̃ in deũ pecca
re: eiusq; acquiescendo desiderijs carnalibus [non po:
test meus esse discipulus] q̃d valde dãnosum est: qꝛ ipsa
est veritas: et vera docet. Non q̃ propinquoꝛum naturã
odiam⁹: sed ea q̃bus nobis in itinere dei obsistunt/ ꝛ nos
impediunt: ne ad chꝛistum/ fide/ ꝛ charitate accedamus.
Null⁹ enĩ odio est habendus/ etiã si sit malus. vñ Boeti
us. Apud sapiẽtes nullus pꝛoꝛsus odio locus relinquit̃:
nam bonos qui nisi stultissimus oderit: malos vero odis
se ratione caret: nam si vti coꝛpoꝛũ lãguoꝛ ita vitiositas
quidem est: quasi moꝛbus animoꝛum: cum egros coꝛpo:
re minime dignos odio: sed potius miseratione iudice:
mus: multomagis non insequendi/ sed miserendi sunt:

Exẽplum de parẽtũ exigua fidelitate.

Coꝛp⁹ ꝓpꝛiũ min⁹ deo diligẽdum.

Vita presens non amanda.

Aĩe acceptiones.

Moꝛiẽdũ ꝓ vita cũ deo hñda.

Exemplũ ꝯtemnẽdi mundũ.

Luc. xiiij.

Odiũ nullũ sit in naturã sed in vitia.

quorũ mẽtes diu lãguore attrocior vrget ĩprobitas. Hec Boetius. Vñ excludit hic affectio carnalis: scz amor inordinatus parentũ ꝛ coniunctoꝝ. ꝛ hoc vnũ impedimentũ supra ẜm mattheũ etiã dictũ: qd obest sequele xpi/et volentibus venire ad ipm. vbi Amb. Eteni si propter te dñs sue renũciauit matri: dicẽs. Que est mater mea/aut qui fratres mei: cur tu dño tuo cupias anteferri: sed neqꝫ ignorare naturã: neqꝫ seruire nature dñs iubet: sed ita indulgere nature: vt venereris auctorem: nec adeo parentũ amore desistas. vñ Grego. Quisqs iam eterna cõcupiscit: in ea quã aggreditur causa dei extra patrem/extra vxorẽ: extra filios: extra cognatos extra semetipsum fieri debet: vt eo verius cognoscat deũ quo in eius causa neminẽ recognoscit. Amãdi ergo sunt pximi: impendẽda charitas oibus ꝛ propinquis/ꝛ extraneis: nec tñ pro eadem charitate a dei amore flectendũ. Fideles quicqꝫ cõpatiantur pximis per charitatem: ꝛ tñ de via dei non exorbitent p cõpassionẽ. Secundũ impedimentũ etiã ẜm mattheũ supra positum est amor carnalis voluptatis. et hoc tangit ẜm lucã cũ subditur. [Et qui nõ baiulat crucẽ suã ꝛ venit post me/non potest meus esse discipulus] Nã (vt ait Chry.) perfect9 christi discipul9 est q oia mala patit/aut pati paratus est ppter xpm. De his duob9 impedimẽtis iã supradictũ est lati9. simile etiã habes infra ante dñi transfigurationẽ: sed non est idẽ. Tertiũ impedimentũ est incõsiderata leuitas mẽtis/qua qs impeditur a pseuerantia vite assũpte: dũ inconsiderate aggreditur viã quã nõ potest pficere. Vñ huic q aggredit viã pfectionis necessaria est discretio: vt cõsideret si habeat illud qd ad hoc requirit: qd est fortitudo animi ad relinquendũ oia/ꝛ sustinendũ aduersa pro deo: ne propter indiscretionẽ resileat ab incepto. ꝛ hoc ostendit p similitudinem de volẽte edificare turrim. i. aggredi perfectionẽ euangelicam/ꝛ vite sublimitatẽ: per quam xpi sumus discipuli. qui ergo xpi discipulus esse et dici desiderat: sedeat prius ꝛ cõputet. i. deliberans consideret si habeat sumptus requisitos ad perficiendũ: si discipuloꝝ vitã tenere: patientiã habere: laborẽ sustinere: ꝛ simul cum eis turrim virtutũ edificare: contra hostes pugnare: ꝛ cetera q sequũtur agere valeat. Magnã eteni turrim edificare incipit qui mũdi honores/diuitias/ꝛ dignitates/contemnens: oia relinqt: ꝛ apostoloꝝ vitã/ac monachoꝝ cõuersationẽ pmittit: sed iste prius cõputare debet qꝫ artẽ et laboriosam viã aggrediat: et qꝫ magnũ et difficile opus agere incipiat. qꝛ ẜm Grego. Omne quod agimus puenire p studiũ cõsiderationis debemus. [Sedens] igitur. i. a vita veteri. ꝛ a tumultibus mundi ꝛ passionũ quietat9 ꝛ quiescens [computet] ꝛ diligenter discernat erogandã esse substantiam temporalem/ꝛ cor a cupiditatibus auertendũ: et animam contra seculi aduersa preparandam. Debet etiã cogitare si habeat sumptus spũales virtutũ ꝛ bonorũ operũ. sumptus enim tẽporales potius spargendi sunt anteqꝫ congregandi [si habeant] inquã [ad perficiendum] opus intentum. i. humilitatẽ: patientiam: obedientiam: ꝛ perseuerantiam que consumat: tenere ꝛ custodire valeat: sine quibus hoc edificium perfici non potest Sumptus quidem sunt ea que debes deo/tibi: et proximo. Edificans ergo spiritualiter considera si pie: sobrie: et iuste vixeris [ne posteaqꝫ posuerit fundamentũ] quod consistit in obseruantia mandatorũ [et non potuerit pficere] a bono pposito declinando: ꝛ in edificio bone operationis deficiendo: irrisionem patiatur ab inimicis. scz malignis spiritibus nostris bonis operibus semper insidiantibus: ꝛ ex nostris defectibus gratulantibus [ꝛ oẽs qui viderint] eum deficere [incipiant illudere ei] aut homines in vita: aut demones in morte: aut dñs in iudicio et etiã sancti qui super eũ ridebũt. dicẽtes [qꝛ hic homo cepit edificare] iter perfectionis assumẽdo [ꝛ non potuit consummare] in incepto perseuerando. Sed quid ei cepisse pdest si saluus non erit: Nõ eni qui ceperit: sed qui perseuerauerit hic saluus erit. Quartum impedimentũ est confidentia stulte securitatis: dũ qs confidit in securitate suarũ virium vel meritorum quib9 violenter credit celeste regnum obtinere: et ex meritis saluari iuste: sed qꝛ nõ potest/cũ nullis meritis suis ad gliam ptingere possit/nisi seueri iudicis sententia temperetur per miam: necesse est vt permittens legationem lachrymarũ et operũ bonorũ [roget ea que pacis sunt] et ad pacem aie pertinent: in conspectu eni eius ois hõ imperfectus est: ꝛ nullus iustus. Et hoc ostendit p similitudinẽ de rege volente cõmittere bellũ aduersus alium regẽ: qui cũ nõ possit cũ decẽ milibus occurrere/venienti cũ viginti milibus querit pacem. Si rex a rege pacem querit: multomagis nos infirmos cũ deo pacẽ habere congruit. Hic quippe accipit rex quicunqꝫ vult aggredi statũ perfectionis: qꝛ debet bene regere operationes ꝛ cogitatiões suas: deiqꝫ sensus suos interiores ꝛ exteriores: ꝛ habet committere bellũ ad rapiendũ sibi celeste regnũ: qꝛ regnũ celoꝝ vim patitur/ꝛ violenti rapiunt illud. Ecclesia quasi cõmittere bellũ cum deo: est aliquẽ cõfidere se ex meritis debere ab eo saluari. Sed quasi cũ decem milibus deo occurrit qui offert: operat obseruantiam decẽ mandatorũ que exterius gessit. Deus vero celestis duplicem obseruantiam exigit ab eo: scz mandatorũ ꝛ consilioꝝ: qꝛ prima nõ sufficit ad pfectionis statũ acquirendũ. vel ẜm Grego. Deus rex quasi cũ duplo exercitu contra simplũ venit: qꝛ nos vix in solo opere preparatos: simul de opere ꝛ cogitatione discutit: vel quia multo plura se pro nobis sustinuisse allegabit. Mittamus ergo ad eũ nobis placãdum legationẽ: assentiendo ei in obseruantia consilioꝝ: vel offerẽdo munera lachrymarũ/orationũ/ꝛ bonorum operum. Sicut ergo premeditatio est necessaria ad cauendã inimicorũ irrisionẽ: ita est necessaria ad impetrãdã iudicis misericordiã. Vñ hec similitudo eadem est q ꝛ superior: nihil ei aliud his vbis ammonemur: nisi vt vltra vires nostras nos nõ extendam9. Quintũ impedimentũ est amor substantie tẽporalis: qui multũ impedit perfectionem et sequelam christi. Vnde subiũgit inferẽs ex similitudinibus pmissis sic ergo [ois ex vobis qui nõ renũciat oib9 que possidet: nõ põt meus esse discipul9] qꝛ nõ põt quisqꝫ deo seruire simul ꝛ mundo. ppterea (vt ait Prosper) voluit deus cultores suos oibus renunciare: vt exclusa mũdi cupiditate/diuina in eis charitas possit augeri et perfici. vñ Aug. Disce non diligere mundum: vt discas diligere deum. funde vt implearis/auerte vt cõuertaris. dilectio ergo tẽporaliũ/non possessio hic reprehendit. qꝛ (vt dicit Aug.) nõ damnat deus diuitias vñ meremur celũ: sed cor appositũ qꝫ eas nõ expendit: sed recõdit. vñ abraam legit multas possessiones habuisse: ꝛ tñ fuit perfect9. Non dixit ei dñs relinque oia: sed ambula coram me: scz perfecte me amando: ꝛ sic esto perfect9. Sed qꝛ difficile est diuitias habere in archa per possessionẽ: ꝛ non in aio p amorẽ: ideo cõsuluit dñs iuueni diuiti. dicens. Si vis perfect9 esse: vade et vende oia que habes/et da pauperibus: et sequere me. Hac igitur cõclusione ẜm glo. ostendit qꝫ edificare turri: facere cũ fortiori pacẽ. nihil aliud est qꝫ esse discipulũ xpi. preparare vero sumptus. mittere legationem. nihil aliud est qꝫ renũciare oibus. et ideo infert ex predictis similitudinibus/qꝫ sic nõ potest edificare qui nõ cõputat sumptus: nec secure occurrere qui non premittit legationẽ. sic [omnis ex vobis qui nõ renũciat oibus que possidet/nõ potest meus esse discipul9.] Hec oia sunt non solum tẽporalia: sed ꝛ amor pximoꝝ/ꝛ ipsa aia quib9 oibus deum preponere debemus vt renunciemus tẽporalibus/ꝛ carnalibus ppinquoꝝ affectibus: et animalitati nře: vt etiã ipsam aiam vitã scz presentẽ/p deo ꝛ proximo si opus fuerit/ponamus. Vñ dicit [oib9] vt innuat qꝫ integra debet esse renũciatio: scz quo ad sua: quo ad suos: ꝛ quo ad se ẜm qd dictum est abrae. Egredere de terra tua ꝛc. vnde quidã ait. Xpe tuos: tua te gratis accepim9 a te ergo meos: mea: me: merito nũc exigis a me. Istud quod dictum est abrae potest exponi de religioso cui loquitur deus: dicens. Egredere de terra per votũ paupertatis: qꝛ sicut lutũ ꝛ puluis adherẽs fatigat et impedit ambulantes/sic terrena cupiditas post dñm ire volentes. Et de cognatione tua qꝫtũ ad votũ castitatis: in cognatione eni tangitur carnalitas: que multum impedit castitatẽ. Et de domo patris tui qꝫtũ ad votum obedientie: quia monachus debet esse in religiõe sine patre: sine matre: sine genealogia. Ista tria significata fuerunt per munera magorum. per aurum votum paupertatis. per mirrhã castitatis. per thus deuote obediẽtie humilitatis. Et veni in terram quam monstrauero tibi: spiritualiter nõ dedero: qꝛ adhuc qꝫdiu sumus in hac vita nõ datur terra paradisi: sed ostendit. Et nota qꝫ ẜm Bedam distat inter renũciare oibus/ꝛ relinquere oia: pau:

Amor parentum exclusus.
Mat.xij.
Nature nõ seruiendum est.
Tertium ĩpedimentum.
Turris magne edificatio.
Mat.x.
Quartum ĩpedimentum.
Rex hoc loco quõ capitur.
Deus rex placãdus nobis.
Quintum impedimẽtum.
Diuitie nõ amande.
Mũd9 nõ amandus.
Mat.xix.
Gen.xij.

corũ eñi scʒ pfectorũ est relinquere oĩa:hoc ẽ oĩa tpalia/
τ curas mũdi postponere:τ solis eternis inhiare: cũcto:
rũ aũt fideliũ est renũciare oĩb⁹/ hoc est sic gerere terre
na τ tenere q̃ mũdi sũt/vt tñ p ea nõ teneant a mũdo: sʒ
tota mẽte tendãt ad celestia. Uñ renũciare cõuenit oĩb⁹
eis q̃ licite mũdanis vtunt:relinquere vo oĩa pfectorum
est:vt aplorũ τ suorũ sequaciũ. Omnibus ergo renũciat/q̃
q̃uis aliqua possideat:oĩa tñ si necesse sit p xp̃i nomine
amittere nõ timeat. Nã ipi q̃qʒ apli τ vestimẽta τ calcia:
Ex.j. tim. v. — mẽta qualiacũqʒ habebãt:qb⁹ tñ iã renũciauerãt:qm̃ si
necesse eẽt ea simul cũ ipsa vita pdere nõ timebãt. Habẽ
tes igit victũ τ qb⁹ tegamur:his ꝯtẽti simus.hoc eñi(vt
Discipulatus christi duplex. — ait Ber.)est pfectio euãgelica. Et ꝓm hoc ꝯsidera q̄ du:
plex est discipulat⁹ xp̃i. Un⁹ est necessitatis:et sic in pmi:
tiua ecclia oẽs dicebant discipuli q̃ nunc dicunt xp̃iani
Ali⁹ est superogatiõis:q̃ qs xp̃m sequit in ꝯsilijs euãge:
licis. Primo discipulatui necessariũ est renũciare omĩ:
bus q̃tum ad affectũ/ne qs ita afficiat ad bona tpalia:
vt postponat eterna:τ amore tpalium supat⁹ ordĩe puer:
so diligat creaturã sup creatorem. Scdo discipulatui ne
cessariũ est oĩa relinquere:nõ solũ q̃tũ ad affectũ:sʒ etiã
q̃tũ ad rẽ in effectu:sicut apli oĩa reliquert p voluntariã
pauptatẽ:nõ q̄ oẽs tenent oĩa relinquere q̃tũ ad effectũ
nisi pfecti/q̃ voto pauptatis sunt astricti: oẽs vo tenent
renũciare oĩb⁹ q̃tuʒ ad affectũ:ne plus afficiant ad ista
q̃ʒ ad deũ. Silr relinquẽdi sunt parẽtes τ propinqui ꝓm
carnẽ/et amici ꝓm seculũ:q꜡ aliter nõ põt qs esse xp̃i di:
scipul⁹. Sʒ q̃tũ ad pmũ discipulatũ intelligẽdũ est:sic
q̄ homo hmõi ppinquos τ amicos nõ amet nisi in ordi:
ne ad honorẽ dei:τ iõ si instigẽt ad aliq̃d qd sit ꝯ diuinũ
honorẽ:tũc sũt odiẽdi τ relinquendi. Sed q̃tũ ad scdm
discipulatũ relinquẽdi sunt realiter q̃tũ ad omnem ꝯui
ctũ mũdanũ etiã in licitis: nisi q̃tũ cedit ad honorẽ dei
Tertio relinquendũ est corp⁹ ppriũ:τ vita corpalis:qd
significat dñs p animã:ꝓm vnũ sensum cũ ait:adhuc au
tẽ τ aiam suã. vbi(vt supra dictũ est)aĩa accipit p vita
aĩali put aĩa viuificat corpus τ delectat in eo. Et sic ꝓm
Aĩa odiẽda est dupliciter. — Aug. Aĩa est dupliciter odiẽda. Uno mõ vt homo mor:
tem p xp̃o nõ timeat:vt cũ xp̃o i ppetuũ viuat. Alio mõ
vt hui⁹ vite delectationẽ respuat: vt voluptatẽ feliciter
in regno dei inueniat. Et vtrũqʒ horũ est necessariũ si ve
limus esse discipuli xp̃i q̃tũ ad discipulatũ vtrũqʒ. Nã
primo discipulatu necessariũ est:vt q̃ in causa fidei inter
rogat⁹ τ exact⁹:mori p xp̃o nõ timeat ꝓm preparationẽ
animi q̃tum ad primũ : τ in delectationib⁹ corporalib⁹
ad peccandũ nullaten⁹ acquiescat q̃tũ ad scdm. Scdo
aũt discipulatui necessariũ est:vt qs etiã nõ exact⁹ cũ de
fide agit/ad mortẽ se offerat:τ hoc q̃tũ ad primũ. Rur
sus q̃tum ad scdm huic discipulatui cõuenit:vt qs non
solũ nõ frangat delectatiõe carnali:sed etiã vt corp⁹ non
nutriat ppter voluptatẽ: sed ppter solã nature necessi:
tatẽ:nec hoc ppter se/sed ppter honorẽ diuinũ:vt ex h
deo expeditis⁹ seruiat: ita q̄ homo imaginet quasi deus
sedeat in mẽte:expectãdo corporis necessaria tanq̃ʒ sui
mãcipij:τ sic quicquid homo de cibo vel potu sumit p h
intendat nõ solum sue necessitati subuenire : sed etiã deo
pncipaliter ministrare:τ ppinquare p sui mãcipij sustẽ
tatiõe. Silr est intelligendũ de quolibet cõmodo corpa:
li. Quarto relinquẽda est aĩa ppria accipiendo p nobi:
Volũtas deo subdẽda. — liori vi aĩe/q̃lis est volũtas:τ ꝓm hoc in pposito relinq̃:
re animã/nihil est aliud q̃ʒ voluntatẽ ppriã relinquere:
et eã diuine volũtati cõformare. Quod ꝯtingit duplicit
ꝓm duplicẽ discipulatũ. Uno modo q̃tũ ad diuina pce
pta qb⁹ homo nõ velit aliqualiter cõtraire: et hoc est ne:
cessariũ pmo discipulatui. Alio modo q̃tũ ad queuis di
uina beneplacita qb⁹ homo voluntatẽ suã inq̃tum scit τ
põt p oĩa ꝯformat. Ita q̄ anim⁹ q̃si sui τ oĩm exteriorũ
oblit⁹:se totũ in diuinã volũtatẽ trãsformet. iuxta illud
vbũ dñi. Qui vult venire post me abneget semetipsum.
Ubi dicit Basili⁹ q̄ abnegatio suiipsius est totalis sui
obliuio:τ recessus a pprijs volũtatib⁹:τ isto mõ relique
Professio religiosoꝝ cõtinet relinquẽda. — re animã ppriã cõuenit scdo discipulatui. ¶ Et nota q̄
hec oĩa pdicta ppter xp̃m relinquẽda/cõprehendũtur i
pfessiõe religiosoꝝ:etiam hoc mõ τ aliter q̃ʒ supra.nam
relictio rerũ exteriorũ ac etiã ppinquorũ τ amicorũ cõ
prehendunt i voto volũtarie pauptatis:relictio vite car
nalis τ delectatiõis corpalis/intelligit in voto castitatis:
relictio pprie volũtatis/intelligit i voto obediẽtie. Pro

Domine iesu christe splẽdor paterne glie mitte
in me ignẽ τ feruorẽ spũs sancti:vt accẽdatur
et augeat:ac pficiat in me charitas dei τ pxi:
mi. Da mihi affectionẽ carnalis ppinquitatis:
et amorẽ corpalis delectatiõis oĩno relinquere:teqʒ sup
oĩa diligere:ac per cõsiderationẽ τ discretionẽ in oĩbus
agẽdis habere:τ nunq̃ʒ in securitate viriũ vel meritorũ
meorũ cõfidere:sed legationẽ lachrymarũ τ bonoꝝ ope
rũ semp ad te mittere:pacẽqʒ a te petere τ reportare. Da
etiã mihi vt oĩb⁹ renũciẽ ex affectu:τ oĩa relinquã in ef:
fectu:vt sic tuus verus sim discipulus. Amen.

¶ De consolatione discipulorum inter onera preceptorum. Capitulum.lv.

Quia vero dominus sepa — Mat.x. Joh.xiij.
rat discipulos ab amicis τ tẽporali:
bus bonis:dat eis p ꝯsolatiõe alios
q̃ eos charitatiue suscipiẽt:τ ipsis do
mos suas aperient:ac necessaria mini
strabunt vite ppter spem retributiõis
eterne:dicens. [Qui recipit vos] cor:
poraliter [me recipit] spiritualiter [et qui me recipit: re:
cipit eũ q̃ me misit] Silr alibi habet:vbi dr [q̃ accipit si
quem misero: me accipit. Qui aũt me accipit: accipit eũ
q̃ me misit] Qr(inq̃t)vos mẽbra mea estis:τ ego i vobis
sũ [q̃ recipit vos:me recipit] Silr aũt q꜡ ego τ pr̃ vnũ su
mus/τ ego sũ in pr̃e:τ pr̃ i me est [q̃ me recipit] i mẽbris
meis [recipit eũ q̃ me misit] scʒ patrẽ. Et p ꝯñs etiã reci
pit spm̃ sctm̃/q̃ cũ pr̃e τ filio p gratiã inhabitat recipiẽ:
Trinitatẽ recipit q̃ xp̃m recipit. — tis mẽtẽ. Uñ manifestũ est:q꜡ τ patrem τ filiũ totãqʒ tri
nitatẽ recipit:q̃ dei nũciũ venerat τ recipit. Qui vero dei
ministro iniuriã facit:deo oĩpotẽti τ trinitati inseparabili
iniuriã facit. Et certe hoc magnũ est pmiũ q̄ tu recipiẽ:
do hoiem efficiaris toti⁹ trinitatis habitaculũ. Et p hoc
hortat eos q̃ discipulos suos τ nũcios recipiunt:oñdẽs
magnitudinẽ pmij quã habebunt. vñ Chrys. Seipsum
posuit i eis/ vt ad susceptionẽ eorũ oẽm xp̃ianũ ppim p
uocaret:sibi iputãs acceptũ qd eis foret datũ. h Chrys.
Sed studeãt pdicatores τ discipuli dñi vt se tales exhi:
beant q̄ ceteri bonorũ operũ eoꝝ exemplo puocati bene
Exẽplum q꜡ vt martha xp̃o: sic xp̃s deest marthe. — ficia charitatis libẽtius eis impẽdãt. Unde dum quidã
in pdicãdo exclamationẽ non modicã faceret de hoc q̄
charitas τ affect⁹ hominũ multorũ ad deũ τ ad sanctos
eius defecisset:τ q̄ xp̃s suã marthã in mundo iam non in
ueniret/ q̃ tot vt olim obsequia sibi faceret: post cõpletũ
sermonẽ quedam matrona deuota ipsum adijt:eiqʒ qua
si substomachando dixit. O frater si martha nũc vt olĩ
inuenitet suũ christũ:vtiqʒ xp̃s nũc quoqʒ sicut olim in:
ueniret suã marthã:intẽdẽs q̄ si q̃dã de pdicatorib⁹ es:
sent sicut deberẽt:adhuc essent q̃ eis cum omni deuotio:
ne subuenirent. Et vt in suscipiendis discipulis vnusq̃sqʒ
credendum christum se suscipere arbitraretur adiũgit.
In noĩe xp̃i recipere. — [Qui recipit pphetã] non simpliciter:sed [in nomine p:
phete τ iustum] nõ simpliciter:sed [in noĩe iusti] .i.nõ ex
affectu carnis:seu ppter ꝯsanguinitatẽ vel affinitatem:
aut q꜡ amic⁹ est seu ꝯpatriota vl' hui⁹:nec ppter lucrũ vl'
cõmodũ tpale:q꜡ si nõ recipit eum pure in dei vel pphe:
te seu iusti nomine:sed q꜡ dei minister est:ac christi fidẽ
prophetat τ nunciat:vel iusticie opera facit [mercedem
pphete/] vl' iusti/a deo] cuius propheta ille est:τ q̃ hunc
Recipit qs dupliciter. — iustificat [recipit] Recipitur enim quis dupliciter:vl' in
tuitu doctrine sue:sic dicit pphetam:vel intuitu bone vi
te/sic dicit iustũ. Merito pphetie τ iusticie mercedem ac
cipiet/qui intantũ pphetiam τ iusticiam diligit:vt oĩb⁹
hoĩbus ex affectu seruiat/i quib⁹ prophetiã vel iusticiã
esse cognoscit. Nam quasi operarios in pphetia τ i opi:
bus iusticie sibi constituit:dum sua largitate eos susten:
stant:ne ppter inopiã deficiãt:qui eñ spũalia dona ha:
bẽtib⁹ tpalia subsidia tribuit:in ipsis spiritualibus do:
nis eis collaborat τ cooperator existit:τ iccirco cũ illis
apud deũ pmia habebit:τ pnceps meriti eoꝝ erit. Simi:
Recipientiũ merces. — liter qui sacerdotes pro christi nomine/ τ q꜡ sacerdotes
sũt veneratur τ recipit:mercedẽ sacerdotij habebit. Eã
dem itaqʒ mercedem habebit recipiẽs de receptiõe quã
ppheta de pphetia:τ iustus de iusticia:τ sacerdos de sã
cerdotio:τ potest eẽ equalitas q̃tum ad mercedẽ substã
tialem si equali operent charitate. vbi Chrys. Prophe
te doctores intelligunt:iusti autem oẽs christiani. Pro

ꝓphete ergo noie voluit oẽs ꝑdicatores xp̄i: iusti autem
noie omnem hominẽ christianũ. In noie ꝓphete.i.quasi
ꝓphetã xp̄i. In noie iusti.i.quasi iustũ xp̄i ꝓuũ. Qualem
autẽ mercedẽ habet ille qui ꝓpter deũ ꝑegrinaꝛ: talem
mercedẽ habꝫ ⁊ iste qui suscipit ꝓpter deũ peregrinãtẽ/
et fiũt ambo equales: ⁊ ille qui ꝓpter deũ laborat/⁊ iste
qui ꝓpter deũ laborantẽ refrigerat: vtpote suscepisti sa-
cerdotẽ: sacerdotis habes mercedẽ: suscepisti laicum iu-
stũ: laici iusti habes mercedẽ. hec Chrys. Si ergo oib⁹
sufficis/ omni petenti et indigenti sine ꝑsonarũ electiõe
tribue: des nature vel gratie nunq̃ culpe: si nõ oib⁹ suffi-
Ex ccclt. xxix. cis: des tñ gratie. iuxta illud. Desudet elemosyna i ma-
nu tua/donec iustum inuenias: tamen si opus fuerit pa-
sce fame morientẽ: alioqñ si non pauer| occidisti. Et ꝺm
Hiero. Ne q̃s posset se ꝑ paupꝰtatẽ excusare ac causari ⁊
dicere: paupꝰtas me retinet ꝙ hospitalis esse non possum
hãc excusationẽ leuissimo precepto deleuit dicens. | Et
quicũq̃ potũ dederit | non dico aliud | vni | nõ pluribus
| ex minimis meis | nõ solũ maiorib⁹ | calicem | non lage
nam | aque | non vini | frigide | nõ calide | in noie discipu-
li | .i. ĩtuitu isto: q̄ ẽ discipulus meus ⁊ fidelis denũciãs
fidem xp̄iani | amen dico vobis | .i. fideliter ⁊ certitudina
liter promitto | non perdet mercedem | quã ex bono affe
ctu poti⁹ meruit q̃ ex actu: q̄ ⁊ actu meruit ⁊ affectu: nõ
eni inquit de maiori obsequio: sꝫ de minimo quoq̃ mer-
cedẽ suscipiet quicũq̃ in noie discipuli vobis seruierit.
Hoc autẽ de aqua frigida dicit/ vt nemo excusetur excu
sando se per inopiã: non eñ ait aque calide/ne in calida
⁊ paupꝰtatis penuria de lignorũ occasione quereretꝛ: ⁊ iõ
q̄ nõ hꝫ vnde aquã calefaciat: saltẽ frigidam det pro deo
petenti. Quilibet ergo q̃tũcũq̃ paupꝰ potest aliqua pie-
tatis opa facere: quia potest aque frigide potũ dare. In
his eñ q̄ danꝛ ꝓpter xp̄m: non tñ pensaꝛ q̃titas doni
qđ daꝛ: q̃tum pensaꝛ q̃titas bone voluntatis ex qua da
tur: nõ q̃tũ des: sed ex quãto attendit de⁹. Utrũq̃ qui-
dem attendit: sed potius hoc q̃ illud. vnde Chrys. Ue-
re iust⁹ iudex: qui enim et ꝓ verbo ocioso cõstituit penã:
iustum erat vt ꝑ aqua frigida daret mercedẽ. Frigidã
aquã ideo dixit: vt nec calefaciẽdi impendat laborẽ: nõ
quia aliquid est quod dat: ideo habet mercedẽ: sꝫ q̄ ma-
gnus est ꝓpter quẽ dat. Quid enim si aliquid ampli⁹ vo
luit dare ⁊ nõ potuit: nũqđ iustum est vt ꝺm modicũ op⁹
angusteꝛ larga volũtas? Melius est ergo vt op⁹ ostẽdaꝛ
ꝺm voluntatẽ: q̃ larga volũtas angustetur ꝺm op⁹: quõ
ergo oẽs pauperes volẽtes benefacere confortat: ita no-
lentes benefacere inexcusabiles reddit: qui eñ aque fri-
gide mercedẽ cõstituit: puto ꝙ sine opere nude volũtati
Recipien dorũ tri- plex dĩa. reddet mercedẽ. Hec Chrys. ¶ Et nota ꝙ triplicem reci
piẽdorũ differẽtiã ponit.s. ꝓphetã/⁊ iustũ/⁊ minimũ di-
scipulũ. In ꝓpheta prerogatiua doctrine. In iusto pre-
rogatiua vite. In minimo discipulo prerogatiua supero
gationis. ꝺm glo. Enim minimi sunt qui nĩl penitus ex
hoc mũdo habent: ⁊ ideo iudices cũ christo erũt. Ultio
aũt loquiꝛ de receptiõe discipulorũ: q̄ hoc ꝑncipaliter
intẽdebãt/quasi ex premissis concludere: sic maior ẽ imi
tatio discipuli ad magistrũ q̃ ꝓphete vel iusti: sed illoꝝ
receptio remunerabiꝛ a xp̄o: ergo multo plus discipulo
rũ xp̄i receptio. Magno ergo affectu recipiẽdi sũt disci-
puli ꝓpter xp̄ꝫ: q̄ tã minima beneficia nõ euacuat a mer
cede. Ea eñ q̄ fiunt xp̄i fidelib⁹/reputat sibi fieri xp̄s: ⁊
Actuũ. ix. hoc tam in factis malis sicut ibi. Saule saule qđ me ꝑse-
queris.i. fideles meos: q̃ etiã in bonis/sicut patet hic ex
premissis: q̄ dicit se esse receptum in discipulis suis. Uñ
benedictus in regula. Oẽs supueniẽtes hospites tanq̃
Mat. xxv xp̄us suscipianꝛ: q̄ ipse dictur⁹ est: hospes fui ⁊ suscepisti|
me. Oibus veniẽtibus siue discedẽtib⁹ hospitibus incli-
nato capite xp̄s in eis adoreꝛ: qui et suscipiꝛ. Pauperũ
⁊ peregrinorũ maxie susceptio/oi cura sollicite exhibea
tur: q̄ in ipsis magis xp̄s suscipiꝛ. Infirmorũ cura añ
oia ⁊ sup oia adhibẽda ẽ/vt sicut reuera xp̄o/ita eis ser-
uiaꝛ: q̄ ipse dixit. Infirmus fui ⁊ visitastis me. Et quod
fecistis vni de his minimis meis: mihi fecistis. Hec bñdi
ctus. Igiꝛ (vt dicit Chrys.) caueamus ne si nos duri in
hospitiũ receptiõe fuerim⁹: post hanc vitam nobis hospi
tia sanctorum denegẽtur. Deinde ad cõmẽdãdũ obediẽ
Luce. x. tiã subiũgit. | Qui vos audit me audit: et qui vos spernit
me spernit: q̄ autẽ me spernit | in vobis | spernit eũ qui me
misit | scꝫ patrẽ: q̄ ego ⁊ pater vnũ sum⁹. Hoc addit sal-
uator/ad ostendendum ꝙ doctrina discipulorũ ei⁹ est de
uote ⁊ reuerenter audiẽda: saltem propter reuerentiam
ipsi⁹ dei cuius ꝑncipaliter est hec doctrina: q̄ eñ xp̄s in
discipulis: pater vero in filio: ⁊ fili⁹ in patre est: nõ potest
vn⁹ honorari sine alio vel cõtẽni. Igiꝛ in audiẽdo euan-
gelij ꝑdicatores: sciat se quisq̃ non viles ꝑsonas quasli-
bet audire vel spernere: sed ip̄m dñm saluatorem ⁊ suum
patrẽ. In discipulo eñ magister auditur: ⁊ ĩ filio pater
honoraꝛ: quicũq̃ ergo es q̄ sacerdotes audire cõtẽnis: ⁊
eoꝝ ꝟbis et exhortationibus acquiescere despicis/sal-
tem deũ ip̄m nõ paruipẽdas: ⁊ eũ audire non fastidias.
Si despicis audire sacerdotẽ: audi vel dñm in eo loquẽ-
tem: ꝑ eum te ammonentẽ/⁊ ad vitã reducentem. In sa-
cerdotib⁹ eñ discipulis xp̄s loquitur: ⁊ in eis honoraꝛ
vel ꝯtẽniꝛ. Uñ apl's. An experimẽtũ querit| ei⁹ q̄ in me
loquiꝛ xp̄s? Noli itaq̃ spernere discipulos ⁊ nũcios xp̄i ij. Co. xiij.
ne ad illũ ꝑueniaꝛ qđ illis feceris: imo noli deũ spernere
in discipulis ⁊ nũcijs suis. Hic ergo xp̄s nos instruit: vt
ꝑceptis eccl'ie et ꝑlatorũ obediam⁹: ne ad deũ ꝑueniat
iniuria quã illis fecerim⁹: ⁊ ideo quilibet sic missum ⁊ ꝓ-
positũ accipiat: vt ĩ eo mittentem ⁊ ꝑponẽtẽ attẽdat: vt
in petro xp̄m.s. in ꝓuo dñm: in xp̄o patrẽ.s. ĩ vnigenito ge
nitorẽ: ⁊ deo ac ꝑlato nõ in his q̄ expresse docẽt vel dicũt
sed in his que nouerit eorũ precise esse voluntatis vel cõ
silij obediat. Unde aug. Magna est vtilitas hoĩs iuben
ti deo: etiã incognita iussionis ratione seruire: iubẽdo eĩ
de⁹ vtile facit: quicquid iubere voluerit: de quo metuen- Iubẽti deo serui- re nõ co- gnita rõne
dũ nõ est/ne nõ ꝓ futura recipiat: nec fieri põt vt volun-
tas ꝓpria nõ grãdi ruine põdere sup hoiem cadat: si eã
voluntati supioris extollẽdo ꝑponat. Et iterũ. Suã vo-
lũtatẽ hoĩes faciũt nõ dei: qñ faciũt qđ volunt: nõ quod
iubet de⁹ vt diuine ꝓuiãt volũtati: qñ aũt ita faciũt quod
volunt: q̃uis volentes agant qđ agũt: illi⁹ tñ voluntas
est a quo preparaꝛ ⁊ iubeꝛ qđ volũt. Uolẽs fac qđ iube-
ris: atq̃ ita ⁊ hic facies qđ vis/⁊ nõ voluntatem tuam fa
cies: sed iubẽtis. vñ Ber. Spiritũ discretiõis nihil ita ex
tinguit sicut ꝓpria volũtas: voluntatẽ dico ꝓpriã q̄ non
est cõis cũ deo ⁊ hoĩb⁹: sed nr̄a tñ.i. qñ qđ volum⁹ nõ ad
honorẽ dei/nõ ad vtilitatẽ ꝓximi: sed ꝓpter nosmetip- Uolũtas ꝓpria et ei⁹ mala.
sos facim⁹: nõ intẽdẽtes placere deo/⁊ prodesse ꝓximis
sed satisfacere nobisipsis. Huic ꝯtraria charitas est que
est deus: quid eni odit aut quid punit de⁹ preter volũta-
tem propriã? Cesset voluntas ꝓpria/⁊ infernus non erit:
vt autẽ ait Hiero. Tãtũ ꝟtuti adijcies q̃tum voluntati
subtraxeris: et ergo nõ cõfidas in orõnib⁹ ⁊ operib⁹ pri-
uatis: cõtẽpto mandato supiori. Q̄ (vt dicit Aug.) citi⁹
exaudiꝛ vna oratio obediẽtis/q̃ decẽ milia cõtẽptoris
Et ideo (vt dicit Ber.) grãde malũ est ꝓpria voluntas/
qua fit vt bona tua tibi bona nõ sint. Qñ vero magis et Obedien- tie merita.
qñ min⁹ meritoria sit obediẽtia ostẽdit Greg. Obedien-
tia aliqñ si de suo aliqđ habeat: nulla est: aliqñ autẽ si de
suo aliqđ nõ habeat minima. Nam cũ hui⁹ mũdi succes
sus ꝑcipiꝛ: cũ loc⁹ supior imperaꝛ: is qui ad ꝑcipienda
hec obedit/obedientie sibi virtutẽ euacuat si ad hec etiã
ex ꝓprio desiderio anhelat. Neq̃ eñ se sub obediẽtia di-
rigit/qui ad ꝑcipienda hui⁹ mũdi ꝓspera libidini ꝓprie
ambitionis seruit. Rursum cũ mũdi despectus precipiꝛ
cũ probra adipisci ⁊ ꝯtumelie iubenꝛ: nisi hec et ex semet
ipso anim⁹ appetat: obediẽtie sibi meritũ minuit qui ad
ea que in hac vita despecta sunt/inuitus nolẽsq̃ descen-
dit. Debet ergo obediẽtia ⁊ in aduersis ex suo aliqđ ha-
bere/⁊ rursum in ꝓsperis ex suo aliqđ oino non habere: Obedien- tia in ad- uersis et ꝓsperis.
quatenus ⁊ in aduersis tanto sit gloriosior: quanto diui
ni ordini etiã ex desiderio iungiꝛ: ⁊ in ꝓsperis tãto sit ve
rior/quãto a ꝑsenti ipsa quã diuinitus ꝑcipit gloria fun
dit⁹ ex mẽte separaꝛ. hec Greg. vt aũt dicit Berñ. Tria
vincula debet habere vera obediẽtia: videlicet celerita-
tem in iussione: iocũditatẽ in labore: perseuerãtiã ĩ opis
executione. ¶ Q̃tum vero bonum sit obedientia: ⁊ ꝑ op- Inobedi- entie ma- la.
positũ q̃tũ malũ inobediẽtia/ostẽdit Aug. dicẽs. Per-
fecte de⁹ euidẽterq̃ monstrauit q̃tum sit bonũ obedien
tia/cum hominẽ in paradiso positum ab ea reprohibuit
q̄ nõ erat mala. Sola ibi obediẽtia potuit tenere palmã
sola ĩ obediẽtia ĩcidit penã. vnde ⁊ Berñ. Inobediẽtia
deũ offendit: angelos alienat: eijcit a cõmunione sancto-
rũ viã eternã amittit: gaudiũ facit demonibus: eternum
meretur suppliciũ. Et iterũ. Non dabit inobedienti co- Mat. xi.
piã sui tant⁹ amator obediẽtie/q̄ maluit mori q̃ nõ obe-

dire:⁊ ne perderet obediẽtiam:perdidit vitã.hec Bersu.
[Cũ ergo consummasset iesus] sermones p̄dictos[p̄ci:
piens duodecim discipulis suis] modũ scilicet p̄dicãdi
⁊ viuendi predictum:transit inde vt doceret ⁊ p̄dicaret ĩ
ciuitatib⁹ eorũ:scʒ discipulorũ:quarũ dñi non erant:sed
ĩ quibus nati vel enutriti:seu morati fuerant: hoc est vt
predicaret iudeis quibus missus erat. Predicans itaqʒ
ibidem iudeis:non samaritanis:nõ gentib⁹:fecit qđ do:
cuerat ⁊ mãdauerat discipulis/ vt sʒ promissa pri⁹ offer
retur iudeis occasio salutis. Hic ergo dat maiorib⁹ pre:
latis exẽplum:vt ipsi predicare non desinãt q̃uis alios
destinent ad predicandũ:ne alijs laborãtib⁹ ociosi fiãt:
⁊ bonorũ gloriosum fructum perdant. Sed heu hodie
multi prelati vicarios non adiutores querũt:⁊ quiescere
nõ collaborare volunt: opinantes ꝙ sic sue ⁊ subditorũ
anime requiescãt in pace. Immo (quod pei⁹ ẽ) predica:
tionibus omissis:quidã vacant guerris ⁊ pugnis: et qui
predicãdo deberẽt animas viuificare/guerras faciẽdo
nõ timẽt ⁊ corpora ⁊ animas perimere:⁊ sic lotis extrin:
secus manibus:sed pollutis intrinsecus cordibus ad al:
tare accedere. vbi Chrys. Cũ consummasset iesus p̄ci
piens discipulis suis exijt ad predicandũ:ne laborãtib⁹
discipulis ociosus esset magister. Non enĩ vicarios ope:
ris sui illos ordinauerat: sed adiutores:⁊ ideo festinãti:
bus mercẽnarijs:necesse erat vt ampli⁹ ipse pater fami:
lias festinaret:nam in secularib⁹ qui fuerit maior aut cla
rior/⁊ habuerit sec⁹ se minores aut subditos:a deo omĩa
quecũqʒ necessaria fuerint ipsi adimplent:ille aũt in suo
honore cõstitut⁹:tm̃modo iussionibus preest/ab omni la
bore securus est. In spũalib⁹ aũt viris nõ est ita:sed qui
maior est maiorem habet laborem:ideo p̄dicantib⁹ apo
stolis ampli⁹ laborabat xp̄s: miserat enĩ illos quasi sol
radios suos:q̃si rosa suauitatis odores:quasi ignis scin
tillas suas dispersit vt sicut sol radijs suis apparet:sicut
rosa in odoribus suis sentit̃:sicut ignis in scintillis suis
aspicit̃:sic in illorũ virtutib⁹ christi potẽtia cognoscat̃.
Quis enĩ vidẽs discipulos suos bene instructos:nõ sciẽ:
tiam magistri collaudet. Aut opera eorum magna cõsi:
derãs:non potentiã admiret̃ auctoris:faciebat enĩ chri:
stus miracula/faciebant ⁊ discipuli eius:et inter mirabi
liũ operatiões maior virtutũ fama crescebat.hec Chry.
Exeuntes autem.xij.discipuli circũibant p castella euã
gelizantes:non solum procurationem recipientes ⁊ cu:
rãtes in aĩa ⁊ corpore:nõ malo exẽplo occidẽtes: et hoc
vbiqʒ sine psonarum acceptione. Exierunt ab arce cõtẽ:
plationis ad actionem predicationis ⁊ curatiõis: indu:
cendo homines verbo et exemplo:vt penitẽtiam agerẽt
de peccatis:sed heu multi hodie exeunt a latebris puer
se cogitationis ac actionem iniquitatis/ corrumpendo
homines verbis et exemplis malis. Oratio.

Domine iesu xp̄e magister bone:da mihi pphe
tas:scʒ q̃ doctrina te predicant:et iustos q̃ bo
na vita te demõstrãt:ac discipulos:ac nũcios
tuos qui te quoquo modo denũciant:sic p no
mine tuo venerari ⁊ recipere:ac eis charitatis obsequia/
⁊ beneficia impendere:vt mercedem cũ eis merear te do
nãte meritis eoꝝ obtinere. Da mihi etiã dñe de⁹ me⁹ pre
latos p̄dicatores ⁊ sacerdotes reuerenter audire:⁊ eorũ
ammonitiõib⁹ obediẽdo acquiescere:vt cũ veris obediẽ
tibus valeam apud te gratiam inuenire. Amen.

De questione Johannis baptiste:⁊ eius cõ
mendatione. Capitulum.lvj.

Mat.xj. Johannes autẽ baptista
in vinculis et in carcere constitut⁹ seu
per discipulos suos magis inuidia/q̃
simplici corde stimulatos : audisset
opera ⁊ miracula que faciebat christ⁹
pl⁹ de discipuloꝝ salute q̃ de suo peri
culo sollicit⁹:mittẽs duos de discipu:
lis suis:dubitãtibus/vt ipsis reuersis crederet̃ ab alijs:
Deut.xix. quia in ore duoꝝ vel trium testiũ stabit omne verbũ[ait
illi] scilicet xp̄o p discipulos suos missos.q.d.si mihi nõ
creditis] qui testimoniũ de xp̄o perhibui:vosipsi dicite ei.
[Tu es qui venturus es xp̄s] ⁊ messias in lege pmissus
qui debes saluare israel[an alium expectam⁹] ad saluan
dum. Johannes interpretatur gratia:iohannes ergo in
vinculis est:cũ gratia in aliquus vinculis mundi/vl' car:
nis/vel peccati ligata tenet̃ ne proficiat. Heu in multis
hodie iohãnes tenet̃ in vinculis:corpus enĩ carcer est ĩ:
pediẽs hoĩem cõtemplatione veritatis:nõ aũt ipse iohã
nes dubitauit:nec dubitando quesiuit qui de xp̄i p̄sentia Luce.j.
in vtero matris exultauit:qui ei etiã ad baptismũ venien
ti dixerat:ego a te debeo baptizari:⁊ tu venis ad me:⁊ in Mat.iij.
baptismo eũ per colũbam descẽdentẽ/ac per patris vo: Ibidem.
cẽ et testimoniũ agnouit:⁊ postea digito demõstrauit:q̃
etiã p xp̄o ac fide eius:⁊ iustitia posit⁹ est ĩ carcere:⁊ pa: Joh.j.
ratus mortẽ sustinere : sed morẽ dubitantis gerens q̃si: Joh.q̃si:
uit/vt discipulorũ dubitatiõi cõsulendo eos per christũ uit vt suos
cõfirmaret/⁊ xp̄i discipulos faceret:quos de xp̄o adhuc doceret.
dubitantes nouerat:vt videntes signa ⁊ correcti dictis
crederent:scandalũ enĩ patiebant̃:q2 iesum p̄poni ⁊ pre
ferri suo magistro audierant. vnde Aug. Ite dicite illi:
non quia ego dubito:sed vt vos instruã:qđ ego soleo di:
cere:ab ipso audite:audistis p̄conẽ/ confirmamini a iu:
dice.vñ ⁊ Hylari⁹. Johãnes igit̃ nõ sue:sed discipuloꝝ
ignorãtie ɔsuluit: vt enim sciret nõ aliũ a se p̄dicatũ:ad
opera ei⁹ intuẽda discipulos suos misit:vt auctoritatem
dictis illi⁹ opa cõferrent:nec xp̄s ali⁹ expectaret̃ q̃ cui
testimoniũ opera p̄stitissent. vnde etiã Chry. Johãnes
in carcere sciens se esse iam in exitu constitutum volebat
discipulos suos christo adiũgere:tanq̃ si prouidus pa:
ter moriens filios suos consignet fideli tutori:desidera:
bat enĩ viuens plenã fidem videre discipulorũ suorum:⁊
sine dubitatione aliqua credẽtes xp̄o. Sicut pater mo:
riens si viderit filios suos bonis moribus priuatos:⁊ oĩ
sapiẽtia pfectos quasi secur⁹ morit̃/nihil decetero timẽs
de illis:⁊ sic iohãnes volebat discipulos suos pfectos vi
dere in xp̄o: vt iocũdi⁹ moreret̃. Magis autẽ non sicut
pater filios suos cõmendauit xp̄o quasi tutori:sed quasi
pedagogus alienos filios quos ad tẽpus accipit vt eru
diret:eruditos volebat xp̄o reddere quasi proprio patri
ipsorũ:ideo interrogabat per discipulos suos:nõ vt ipe
accipiens respõsum a xp̄o audiret ⁊ disceret:sed vt missi
discipuli oculis suis viderẽt opera eius ⁊ crederẽt. Mi:
sit iohãnes discipulos ad xp̄ʒ vt miracula eius viderẽt:
qui tot fecit vt paucorũ aĩas lucraret̃:q2 melior est apđ
deũ vnus iustus q̃ totus mundus peccatoribus plenus
hec Chry. Sed s̃m Greg. Querit iohannes per discipu:
los:tu qui venisti in mundũ nascẽdo/es tu venturus ad
inferos moriendo:⁊ põt dici ꝙ nõ simpliciter dubitauit
de descensu ad inferos: sed de descẽsu ĩ aĩa ⁊ corpore ad
eos. Jesus autem amouit dubitationẽ discipl'oꝝ:⁊ ostẽ
dit eis primo factis:⁊ postmodũ verbis: q2 ipe eẽt xp̄s:
s̃m illud cepit iesus facere ⁊ docere: In quo p̄dicatores
et doctores instruxit:vt nõ solum verbis/sed etiã factis
doceant. In eorũ enĩ p̄sentia ⁊ multorũ qui ibi aderant
cecos/surdos/claudos/⁊ leprosos curauit/⁊ alia mira:
cula fecit:populo p̄dicauit/cuius euãgeliũ primo paupe
res receperunt:quia pauperes ⁊ humiles magis credũt
euangelio q̃ diuites. Et p hoc respõdit questioni iohan
nis vel magis discipulorũ ei⁹:ostẽdẽs per miracula soli
diuine virtuti possibilia:ꝙ ipse esset vere xp̄s. Hec enim
plenũ perhibebant ei testimoniũ ꝙ esset dei filius. Nam
etsi ante euãgeliũ aliqui similia egerũt:rari tamẽ fuerũt
⁊ sua auctoritate ⁊ iussione: sed ministerio ⁊ oratiõe hec
fecẽrunt. Unde dicit̃[et respondẽs iesus].s.verbis et fa:
ctis[ait illis. Ite ⁊ renũciate iohãni q̃ audistis]ab alijs
ante q̃ veniretis[⁊ vidistis]presentialiter ad preceptũ
meũ fieri postq̃ venistis:⁊ vos de me certificemini p eũ
potiusq̃ ipse:vel[que audistis]i predicatione[⁊ vidistis]
in miraculorum operatione.q.d. Uidetis me: agnoscite
me:videtis facta:agnoscite factorem. Cecos illumino:
mortuos suscito:pauperes ad fidẽ conuerto:⁊ cetera fa:
cio:que me facturũ pphete nunciauerũt. Ipsa opera q̃
ego facio testimoniũ perhibent de me. Unde si mihi non
creditis:vel operib⁹ credite. Conferte opera q̃ in me vi:
distis cũ pphetarũ oraculis q̃ legistis:vt ⁊ me illum de
quo dixerũt esse cognoscatis. [Ceci vident]vt impleat̃ Esa.xxxv
illud propheticũ:tunc aperient̃ oculi cecorũ[claudi am Ibidem.
bulant]vt impleatur illud:tunc saliet sicut ceruus clau:
dus.[Leprosi mundant̃]vt impleat̃ illud. Languores Esa.liij.
nostros ipse tulit/cuius liuore sanati sumus[Surdi au: Esa.xxxv
diũt]vt impleat̃ illđ:⁊ aures surdoꝝ patebũt.[Mortui
resurgũt]vt impleat̃ illđ. Uiuẽt mortui:iterfecti mei re:
surgẽt[Pauperes euangelizant̃].i.p euãgeliũ instruunt

tur et illuminantur: et ad fidem couertitur: vt impleat illud euägelizare: vel ad annüciandum paupib⁹ misit me. Fit autē poti⁹ mētio de paupib⁹ q̃ de diuitib⁹: q: paupes cõuertunt facili⁹. vbi Hiero. Paupes aüt euägelizätes intellige: vl' pauperes spū: vel certe opib⁹ paupes: vt nullā inter nobiles et ignobiles: inter diuites et egenos in predicatione distantia sit: narrate ergo iohanni que quidē audistis in prophetis per messiam fienda: vidistis modo per me impleta: ea enim tunc agebat xps: que .pphete loquentes de tempore messie predixerät eum facturū.

Pauperū cur mētio fiat.

Ratio responsionis christi.

Subtiliter ergo rñdit: innuens talē rationē. Qui operatur opera omnē nature facultatē excedētia: et q̃ .pphete predixerant de xpo: ille .pfecto xps est: sed ego talia operor: ergo ego sum. Utiliter ergo ad iohänis discip̃los respõdit dñs poti⁹ per opa q̃ si dixisset ego sum: vt ipa opera ei⁹ manifestarent eis q ipse esset messias poti⁹ q̃ vba: q: testimoniū qd̃ est de reb⁹ et operib⁹ credibilibus: et validi⁹ est testimonio qd̃ est a verbis: et validior est vox operū q̃ sermonis: noluit etiā apertis vbis dicere: ego sū: propter arrogätie vitande exemplū: sed tñ euidētissime ostendit se esse illū de quo querebät eū. ¶ Moraliter p sex opa xpi mirabilia hic posita qb⁹ liberauit hoies a corporalibus defectibus possunt accipi sex mala a q̄bus quotidie spiritualiter liberat aïas.

Sex opa xpi cõtra sex mala.

Cecitas est ignorätia et error rõnis eligētis. Claudicatio est infirmitas et curuitas affectionis mouētis. Lepra ē concupiscentia et imūdicia cõcupiscētie carnalis. Surditas ē malicia et duritia obstinata mētis. Mors ē separatio aïe a deo p mortale pctm̄. Pauptas est defect⁹ grē et virtutū. Hec sex mala .p magna parte nobis ex pctō primi hoïs iflicta tollit fides et .pdicatio xpi deuote accepta. Nā ratio illuminatur: affect⁹ certificatur: cõcupiscētie ardor extinguitur: obstinatio frāgitur: pctm̄ fugatur: et grā .pfertur. Quidā ei sunt ceci p ignorätiā q̃s liberat xps illustrando mentem ad diuinorum cognitionem. Quidam sunt claudi in affectu praue voluntatis: q̄ bene vident quid agendū sit: et quō derelicto mūdo xps sequēdus esset: sed nolunt: vel partim volunt sed mundū: ptim xpm/ claudicantes in duas partes .i. vsus deū et mundū: quos liberat xps disponendo mētem ad diuine voluntatis expletionē. Quidam sunt leprosi luxurie/ q corpus et animā maculat/ vel alteri⁹ peccati contagione: quos liberat xps depurädo mētē oïmode a culpabilib⁹ defectib⁹ quibuscūq;. Quidam sunt surdi p cordis duritiā et imisericordiā: siue ad predicationis vocē: siue ad pauperū clamorē: quos liberat xps inclinädo mētem ad verbi dei et pauperū obauditionē. Quidam sunt mortui per peccati mortalis obstinationē quos liberat xps viuificädo et renouando mentē/ et hoïem interiorē. Quidā sunt pauperes a celestib⁹ gratijs et virtutib⁹ nudi et miseri: quos xps liberat ditando mētē gratijs et vestiēdo virtutib⁹. Ista autē miracula spūalia sunt maiora q̃ corpalia: magū ei est (fm Aug.) iustificare impiū q̃ creare celū et terrā: plus est iustificare aïam i eternū victurā q̃ suscitare carnē iterū morituram: plus est in anima reformare imaginē dei/ q̃ in corpe reformare materiā nostri limi. Deinde dñs subiungit [Et beatus est qui nō fuerit scandalizatus in me] .s. in infirmitate et humanitate mea: dubitando de deitate et diuina potentia credens me purū hominē esse: q: me vidit impassibili carne: beat⁹ qui me pati viderit: et non me negabit/ cuius fidei nihil tētamenti affert/ crux/ mors/ et sepultura. Vñ et latro fuit beatus/ q: nō fuit scädalizatus. q. d. Licet operer vt de⁹ mirabilia: q: tñ vt hō sū crucifigendus: cauendū est valde hominibus/ ne in me mortem despiciät: qui signa venerantur. Et bene dixit in me/ nō a me: q: christ⁹ nūq̃ fuit causa scandali actiue: sed potuit esse quodāmodo materia scandali et occasio. Vñ et dicitur petra scädali: petra enī nullum scandalizat: quia nature sue debitum facit: sz de petra cecus/ vel incautus scandalizatur qui leditur.

Scädalizari i xpo.

In hoc ergo dñs iter nūcios iohannis q̄ eum christum nō credebät pcutit: et a pfidie scandalo castigat. Hoc enī induxit vt iohänis discipulos ad se traheret qui de eo offendebantur: quia iohänes in operib⁹ maior clarebat: q̄si eis diceret. Uidete ne scandalizemini in me: et ne in aliq̃ de me minus sentiatis. Sicut aüt precursor intendebat amouere a discipulis dubitationē de xpo: sic saluator vicecuersa a turbis de precursore: cõmēdās eū multipliciter turbis q̄ nesciebant mysteriū secretū/ seu causam interrogationis: ne turbe suspicarentur iohannē male motum fuisse: et ideo discipulos misisse: ac per hoc min⁹ crederēt preteritis testimonis iohānis. Audiētes eñ questionem a discipulis iohänis christo .ppositā: putare poterät iohannē leuem in fide et mollem in vita: quia videbat pri⁹ dum erat liber de christo affirmasse: que modo in carcere quasi aduersitate fract⁹ videtur querere. Leuitas ad hesitationē rationis mollities ad concupiscentiā voluptatis ptinet: et vtraq; dñs a iohanne excludit: et eū de cõtrarijs/ et quibusdā alijs cõmēdat. Magis autē voluit cõmēdare iohannē in absētia discipulorū ei⁹/ q̃ in p̃ntia/ vt ei⁹ cõmēdatio nō ex fauore humano/ vel ex adulatione: sed amore veritatis .pcedere videretur. Et per h̄ docuit nos fugere notam adulationis in cõmēdatione aliorū: et maxime magnorū in presentia eorū. vñ Chrys.

Cõmēdatio iohis i absentia a cõstantia.

Adulatio vitanda.

q̃ bene recedentib⁹ discipulis cepit laudare iohannem. Non sicut quidam hoïes blanditores: qui libēter hoïes in facie laudant: aut q̄n vident amicos ei⁹ fideles: aut domesticos ei⁹ q̄s credunt nūciaturos illi q̄cq̄d audierint. Nā q̄ insipiēs est gaudet laudatus in facie: vir autē sapiēs q̄n laudatur in facie: flagellatur i corde. Propter duas ergo causas homo in facie laudari non debet. Primū si sapientē illū putas: grauiter suscepturus est. Et quare illi laudib⁹ tuis molestiā facis. Si insipientē illum existimas: extollendus est: quare insipientiā ei⁹ laudib⁹ tuis nutris. Hec Chriso. Deinde consequenter cõmēdat iohannem a multis: et primo a constantia fidei et mentis. dixit ergo [Illis aüt] scz discipulis iohänis [abeūtib⁹] scz a xpo et reuertētib⁹ ad iohannem [dixit iesus ad turbas. Quid] id est qualē [existis in desertū videre] nō mō. sed olim cum adhuc iohannes esset in deserto: nūc enim erat in carcere. Quasi diceret. Qualis creditis q sit ille quē iā dudū äte vincula frequēter [existis videre] vnde Chry. Ac si diceret: propter quid ciuitates dimittentes: conuenistis in desertum: nō plebs tanta cū tanto desiderio in heremum venisset: nisi magnum quendam et mirabilē/ et petra solidiorē se videre estimans. [Existis inq̃ videre arundinē vēto agitatā] q. d. Non fuit mobilis sicut arundo: vt leuitate mētis et fidei de dño ambigeret quē antea predicauerat: sed ita cõstās q nec timore/ nec fauore a veritate declinabat. Non fuit arundo iohänes/ sed columba: non mouebatur vento: nec prosperis erigi: nec aduersis inclinari nouerat: sed inter aduersa et .pspera imobilis pmanebat: seruans in prosperis hūilitatem et in aduersis patiētiam: nō q̄tiebatur timore: nec flectebatur adulatione/ nec eum blandum grā/ nec asperū ira cuiuslibet faciebat: vno eodēq; vultu respiciebat illos q̄ eū laudabant: et illos q̄ eum vituperabant. Sic inimicos/ et amicos diligebat: sic potentes et impotētes arguebat: arundo igitur vento agitata iohannes nō erat: quē a statu sue rectitudinis nulla rerum varietas inflectebat. vñ Chry. Calamus est vacuus/ et nullam habens virtutē: et ideo qualis vis ventus leuis flauerit super eum: huc et illuc flectit eum: sic et homo carnalis et secularis in quo fidei nulla est medulla/ et virtus veritatis non inuenitur in eo/ qualiscūq; tentatio venerit super eum: curuat eum vnde et Greg. Discamus ergo fratres charissimi arūdinē vēto agitatā nō esse: solidem⁹ animū inter auras linguarū positum: stet inflexibilis status nostre mētis: nulla nos detractio ad iram prouocet: atq; ad remissionem inutilis grē null⁹ fauor inclinet: non nos .pspera eleuent nō aduersa pturbēt: vt q̄ soliditate fidei figimur: neq̃ rerū transeuntiū mutabilitate moueamur. Hec Grego.

Arūdo nō fuit iohes.

¶ Mystice hic iohannem laudat: vt sic ipse nec mortis timore: nec carnalis vite amore formā iustitie deseruit: sic nec nos vtilia relinquamus .p vanis/ vel eterna .p transitorijs: et crucē potiusq̃ faleras mūdi eligam⁹. Scdo cõmendat eū ab austeritate vite et penitētie: q: nō fuit mollibus vestitus/ nec delicijs vsus. Unde dicit [Sed quid existis videre hoïem mollib⁹ vestitū] scz p carnis curā delitiosū. q. d. nō q: (vt dictū est supra) iohänes habebat vestimētum de pilis camelorū: et esca eius erat locusta et mel siluestre: vt ipso cõuersationis sue testimonio contēneret mundū cum bonis et delicijs suis. Ad hoc etiā manebat in deserto: vt austerā vitā duceret non solū victu et vestitu: sed etiā ex loco .ppter quod subdit [Ecce q̄ mollib⁹ vestiuntur] et delicijs vtuntur: nō in deserto: sz [in domibus regū sunt] q: ibi vita delitiosa agitur. Ad hoc enī mul

Dom⁹ diuitũ vitande.

ti magnatibus adulant/ vt cũ ipsis cõmorãtes delicijs vtant: sed hoĩes veritatis talia aspernant. Un̄ narrat valeri⁹ maximus: ꝙ q̄dã dixit dyogeni olera lauanti. Si tu dyonisio adulari velles: ista nõ ederes. Cui respõdit. Si tu ista edere velles: dyonisio adulari nolles: ꝛ sequitur. hic veridic⁹ veritatis ãnũciator: malẽs olerib⁹ sustẽtari ꝙ̃ magnatib⁹ adulari: sed heu hodie multi et religiosi ↄtrariũ faciũt: ꝛ ꝑ modico maiorib⁹ ꝛ etiã alijs adulari nõ erubescũt. Et bene dicit [in domib⁹ regũ] nõ põtificũ.

Uestis ecclesiasticorum.

Debẽt em̃ põtifices ꝛ oẽs prelati eccl'ie: ꝛ etiã eorũ familia indui veste simplici ꝛ religiosa: non molli ꝛ preciosa. Un̄ legit de beato Aug. ꝙ vestimẽta ei⁹ erant nitidã plurimum/ nec abiecta nimis. vn̄ ꝛ Hiero. Ornat⁹ ꝛ sordes pari modo fugiendi sũt: quia alterum delicias/ alterũ gloriã redolet. Quomodo ergo clerici ꝛ religiosi eq̄ mollibus ꝛ delicijs vtũtur/ sicut et hi qui in domib⁹ regum sunt: sed timeãt ꝛ caueant sibi: q2 nõ celesti sed terreno regi militãt q̄ ꝑ deo ꝑpeti aspera fugiũt: sed solis exterioribus dediti: ꝑsentis vite mollicię ꝛ delectationẽ querũt. Si ḡ vilib⁹ vestimẽtis indui virt⁹ nõ esset: nequaꝙ̃ dñs iohãnẽ de vestimẽti sui asperitate laudasset. Et si preciosis indui vestimẽtis peccatũ nõ esset/ nequaꝙ̃ de pena diuinis locuturus premisisset: q2 induebat purpura ꝛ bysso ꝙ̃ vero periculosum sit vti mollib⁹ vestib⁹: patet ꝑ Chryso. qui dicit. Mollis vestis dissoluit rigidã animam: ꝛ si rigidum corpus assumat ꝛ asperũ: facile per hmõi molliciem delicatum reddit ꝛ fragile. Facto autẽ corpe molliori/ necesse est et animã participare lesionem: nã vt plurimũ operatiões ipsius cõsonãt dispositiõib⁹ corporis hec Chry. ¶ Mystice per vestitos mollibus possunt intelligi adulatores/ q̃d bene significatur per indumẽtum sicut em̃ indumentũ adaptat se illi cuius est: sic adulatores adaptãt se malis/ vt q̄ timore persecutiõis vel amore laudis peccantium vitia non redarguunt: ꝛ vt temporalia lucra vel cõmodã cõsequi possint/ illis se cõformare non metuũt. Sed ꝯm Greg. Johannes sic mollibus vestit⁹ non erat: quia peccantiũ vitia nõ blãdiẽdo fouere/ sed increpando castigare nouerat. ¶ Moraliter ꝯm Hiero. ꝛ Raba.

Predicatores vitent palatia.

Docemur hic ꝙ predicatores veritatis declinare debent molliũ palatia/ que mollib⁹ induti adulatores frequẽtant: q̄ vitã peccantiũ palpãt/ vngũt/ ꝛ nõ pũgũt. Jtẽ notatur hic ꝙ predicatio veritatis cõuenit cũ duricia cibi ꝛ vestis: qui autẽ falso predicãt adulatores sunt: lucra sectantur: diuitias querunt: delicijs affluunt. Et tales sic mollibus vestiti [in domibus regũ sunt] .i. ꝯm Greg. Extorres regni celestis sub iure dyaboli sunt qui sunt reges tenebrarũ. Per desertũ quoqꝫ põt intelligi religio: q2 sicut desertũ fuit mediũ/ ꝛ q̄dã via inter egyptum ꝛ terram sanctã ꝓmissionis: sic religio est quoddã medium inter celũ ꝛ mundũ: ꝛ quasi quedã via directa qua itur ad celũ. Per iohannẽ existentẽ in deserto/ intelligitur religiosus qui nõ debet esse arũdo. i. hypocrita exterius: sicut arũdo virens ꝛ interius vacuus: sed exteri⁹ debet virere per honestã conuersationẽ: ꝛ interi⁹ debꝫ eẽ plen⁹ per fidem ꝛ feruentẽ deuotionẽ. Jtẽ nõ debet esse fragilis sicut arundo/ ꝛ omni vento cedere: sed debet eẽ firm⁹ ꝛ omni tentationi resistere: ꝛ nec benedictione/ nec maledictione debet moueri. Jtẽ non debet esse mollib⁹ vestit⁹. i. adulator: sed seriosus ad vitia: ꝛ nulli⁹ in hoc ꝑsone acceptor.

Tertia io. cõmendatio a persona. Luce.j.

Tertio cõmẽdat saluator iohãnem ab excellentia ꝑsone ꝛ claritate notitie: q2 plusꝙ̃ ꝓpheta fuit. Propheta quidẽ fuit: q2 christũ ꝑuidit ꝛ predixit: quod ꝛ alij ꝓphete fecerũt. vnde supra dictũ est. Tu puer propheta altissimi vocaberis. Jtẽ plusꝙ̃ propheta fuit. Primo: q2 a deo ꝑ angelũ ꝓphetatus fuit. Scđo: q2 in vtero matris prophetare cepit. Tertio: q2 fili⁹ ꝓphetarũ fuit. Quarto. quia christum a se ꝛ ab alijs preuisum et predictum digito demonstrauit/ q̃d alij non fecerunt: nã ꝯm Greg. Prophete officiũ est vẽtura predicere: sed nõ etiã demõstrare. Quinto. ꝯm Aug. ꝛ Ambro. est maior ꝓphetis: q2 ꝓphete dñm venturum ꝑnũciauerunt quem videre desiderauerũt ꝛ non viderunt: huic autẽ prestitũ ẽ q̃d illi quesierunt. Sexto ꝯm Hiero. q2 ad priuilegiũ ꝓphetale etiã baptiste accessit premiũ/ vt suũ ꝛ ꝓphetarum baptizaret dñm. Septimo: q2 angelus: ꝛ si non natura tamen officio dictus est. Octauo: quia ꝑmior xp̄o fuit/ ꝛ pene cum ipso venit. vñ Chrys. Oẽs quidẽ ꝓphete añ faciẽ xp̄i transmissi sunt: solus aũt iohannes sic missus est ante faciẽ xp̄i vt pene cũ xp̄o veniret. Et tũ pre ceteris ꝓphetis iohãnes i tpe iuxta xp̄m: tñ iusticia pre illis ꝑmior erat xp̄o. Multe quidẽ stelle ante lucẽ precedunt/ nunciantes lucis aduentũ: nulla earũ luciferi nomẽ habere meruit nisi vna: quia cum ipsa luce ꝓcedit. Sic oẽs ꝓphete ante faciẽ xp̄i precedũt nũciãtes aduentũ ei⁹: solus tñ iohãnes precursor est appellatus: q2 nõ solũ aduẽtũ ei⁹ annũciat/ sed etiã illũ digito ostendit dicẽs. Ecce agn⁹ dei. Jo.j. hec Chry.

Cõmẽdatur io. ab auctoritate doctrine ꝛc.

Quarto cõmẽdat eũ ab auctoritate doctrine ꝛ officij dignitate cum dicit [Hic ẽ em̃ de quo scriptum est] in malachia: ꝛ sunt verba patris ad filiũ iohannẽ cõmẽdantis ꝛ dicẽtis [Ecce ego mitto angelum meũ] .i. nũciũ. s. iohannẽ baptistam: qui etiã vitam duxit angelicã [ante faciẽ tuã] .i. ante presentiã tuã tẽporalẽ: ꝛ ante eiusdẽ potẽtie manifestationẽ ꝛ cognitionẽ [q̄ ꝑparabit viã tuã] ꝑdicãdo pniam: baptizãdo ad assuefactionẽ: renũciãdo ac manifestãdo/ ac corda auditorũ ad recipiendũ te ꝛ tuã ꝑdicationẽ peruia reddẽdo [ante te] .i. ante ostensionẽ tuã ad mundũ: sic officiũ ꝑdicatorũ est preparare corda auditorũ añ aduentũ dñi ad iudiciũ vel in mentẽ. Dictus est autẽ iohãnes angelus ꝑpt duo. Primo ꝑpter officij dignitatẽ q2 nũcius: officiũ enim angelorum est archana reuelare: sic officiũ iohannis archana predicare. Nã sicut angelus gabriel natiuitatem saluatoris paucis annũciauit ꝑsonis: scꝫ virgini/ ioseph/ pastorib⁹/ ꝛ magis: ita iohãnes palam illum toti mũdo nũnciauit. vnde Beda. Angelus vocat iohãnes: nõ nature societate: sed officij dignitate. Quo noĩe recte appellari potuit homo ille qui fuit miss⁹ a deo vt testimonium ꝑhiberet de lumine: ꝛ veniente in carne dñm mũdo nunciaret. Jo.j. Et sacerdotes angeli nũcupant. vñ apl's ꝑhibet ne mulieres detecto capite orent ꝑpter angelos dei. i. sacerdotes. j.Cor.xj. Et ꝯm Greg. Unusquisqꝫ fidelis si a prauitate ꝑximũ reuocat/ ꝛ ad bonũ exhortat: si eternũ regnum vel suppliciũ errãti denũciant: ꝑfecto angelus. i. nũcius dñi est. Scđo dict⁹ est angel⁹ ꝑpter vite angelice puritatem quã duxit in solitudine. i. virginitate/ in cõtẽplatiõe vnde Chrys.

Jo. laus ꝙ homo ꝛ angelus

Btũs iohannes qui talem meruit habere laudatorẽ. Audi nũc ꝛ intellige dignitatẽ: puto si nõ esset audacie dicere ꝙ gloriosior est iohãnes/ q2 hõ fuit: ꝛ ꝑpter meritũ ꝟtutis angelus est vocatus ꝙ̃ si noĩe angelus et natura fuisset. Angel⁹ em̃ hoc ipm ꝙ angelus ẽ: nõ tm̃ est virtutis premiũ ꝙ̃tũ nature ꝓprietas. Jste aũt mirabilis est: qui in natura humana euãgelicã trãsgressus est sanctitatem. Et hoc obtinuit ꝑ gratiã dei: q̃d nõ habuit natura. hec Chry. Et vt sũmã ꝟtutũ cõmẽdationis eius dñs breuiter cõprehendat subdit. [Amen dico vobis/ inter natos mulierũ nõ surrexit maior iohãne baptista.] Signanter dicit [natos] non natas: ne ꝟgini matri xp̄i ꝑferri vel equari quo ad sanctitatẽ/ q̄ intelligitur ꝑlata eẽ oĩb⁹ sanctis/ ꝛ post xp̄m sanctior fuit vniuersis. Dicit autẽ [mulierũ] nõ virginib⁹ ne xp̄o ꝯparari videat q2 mulier ibi nõ solũ sexũ/ sꝫ etiã corruptionẽ significat/ ꝯm quẽ modũ beata virgo mulier non fuit. Et si mulier aliqñ in euãgelio nũcupat/ ibi mulier pro femina ꝛ sexu ponit: nec ceteris ꝓphetis ꝛ patriarchis cũctisqꝫ hoĩb⁹ ꝑfert hic iohãnes: sed equat vel nulli⁹ ei anteponit. Non em̃ statim sequitur/ vt si alij eo meliores nõ sunt ille maior alijs sit. Un̄ nõ negat qn equalis sibi aliqñ surrexit: vtrũ vero postea sanctior eo aliqs fuerit: vel adhuc futurus sit indiscussum relinquitur. vnde Chrys. Scriptura q̄dẽ nõ dicit iohãnẽ maiorẽ esse ceteris sanctis: sꝫ ceteros sanctos nõ esse maiores iohãne. Coequauit enim ceteris non ꝑposuit. Et iterum. Q̃d aũt dicit tale est. Non peperit mulier isto maiorem. Et sufficit quidã hec annũciatio xp̄i. Si aũt vis a reb⁹ ipsis discere: hic excogita eius immẽsam cõuersationẽ: ꝛ mẽtis altitudinẽ. Uelut em̃ q̄ celit⁹ descẽdisset degebat in terra: fere nullã gerẽs curã de corpore intellectu aliter erect⁹ in celũ: ꝛ soli deo ꝑfictus de nullo mũdanorũ sollicit⁹: sicut em̃ in celo ita cõuersabat: ꝛ nature necessitatib⁹ superior effect⁹ extraneã quãdã ambulabat viã/ in hymnis ꝛ oratiõibus oẽ pertransiens tempus: hominũ quidẽ nulli: deo autẽ cõtinue soli colloquens: neqꝫ em̃ vidit aliquẽ conseruorũ: neqꝫ visus est alicui horum: non lacte vsus est: nõ lectulo: nõ tecto: non foro: non aliquo quoqꝫ potitus est humanorũ sermo seuerus ꝛ leuis: vnam cũ populo iudeorũ viriliter ꝛ frequenter cum rege audacter: cum discipulis leniter cõ

ferebat:nisi frustra vel leniter/sed oia conueniēter age:
bat:propter hoc dixit. Non surrexit in natis mulierꝫ ma
Christi cū iobāne cō paratio.
ior iohāne baptista. Hec Chry. Et quia multa est iohā:
nis cum filio dei collatio. ideo ſm Chry. vt copia laudū
iohānis iudeis occasiouem non daret preferēdi iohānē
christo subdit distinguendo excellentiā christi ab excel:
lentia iohānis dicēs. [Qui aūt minor est] .s.etate ⁊ mul:
torum opinione [in regno celorū] .i.in ecclesia sanctorū
militāte [maior ē illo] scilicet dignitate ⁊ maiestate. Qꝺ
de christo recte accipitur qui tunc in ecclesia militāte q̄
a primo iusto incipiēs vsqꝫ ad vltimū electum perdurat
minor a multis reputatur. Sed ſm Chry. Non putes ꝙ
cōparatiue se dixerit maiorē iohāne: vt em̄ etiā dt Amb.
Alia est ista natura:nec cum humanis generationibꝰ cō:
paranda:non enim potest homini cum deo vlla esse col:
latio/vel nouissimus angelorum/ qui in regno celorū.i.
in ecclesia triūphāte ministrat:seu minimus sanctorum
qui iam ibi cum deo regnat maior est eo:propter statum
fruitionis/quia quilibet beatus ⁊ ꝯprehēsor quātūcūqꝫ
minimus maior est actu q̄ꝫ quilibet viator purus: lꝫ ali:
quis viator sit maior in potentia aliquo iam beato. vnde
Hiero. nos autē simpliciter intelligamꝰ ꝙ oīs sanctus
q̄ iā cū deo est:maior sit illo qui adhuc ꝯsistit ī ꝓlio. Aliꝺ
est em̄ coronā victorie possidere:aliꝺ adhuc in acie dimi
care:intellige tn̄ q̄ꝫtū ad ꝑmij securitatē/nō q̄ꝫtū ad me:
Cōmēdatur ioh̄.a tpis ꝯmoditate.
riti magnitudinem. Deinde q̄si declarādo ꝙ erat plusq̄ꝫ
ꝓpheta/cōmendat eum a tpis cōmoditate in quo venit:
q2 in tēpore gr̄e cōmodo ⁊ vtili humano generi. [A die:
bus enim iohānis] .i.postq̄ꝫ cepit iohānes predicare cō:
secutionē regni celestis per penitentiam [vsqꝫ nūc] inclu
siue:quia tempus gratie a tempore predicationis iohan
nis inchoatum semꝑ erit q̄ꝫdiu nunc dici potest: et vsqꝫ
Regnū celorū vi patitur.
ad finem mundi durabit [regnum celorum vim patitur]
a penitētibꝰ [⁊ violenti] illi.s.qui nō videnꝶ habere ius si
cut publicani ⁊ peccatores [rapiunt illud] exclusis.s.fi:
lijs regni:a simili dictū est: sicut si aliquod regnū datū
esset extraneis quasi violentia videreꝶ inferri ip̄o regno
vn̄ Hyla. Regnū celorum vim patiꝶ:q2 gloria dei israel
patribꝰ debita:a ꝓphetis prenūciata: a xp̄o oblata:fide
gentiū occupaꝶ:dū per penitētiā quā iohānes ꝑdicauit
fideles ad celestē patriam quasi in locū alienū penetrā:
tes. vn̄ Chry. Vides ergo q2 magnus est iohannes ī cu:
ius tp̄e tāta gratia effusa est super terram: ⁊ qꝺ in diebꝰ
oīm ꝓphetarū factū nō est:in illiꝰ tp̄e factū est:⁊ ipse fa:
ctꝰ est gratie huius minister. Hec Chry. [A diebꝰ ergo io
hannis regnū celorum] patuit penitētibꝰ:a quibꝰ [vim
patitur] ⁊ violenter rapitur:quia primus penitentiā pre
dicauit/qua velut quadā violētia nos affligendo:⁊ pro
peccatis satisfaciendo regnū celorū q̄si violēti nō pigri
rapimus ⁊ intramus. A quo enim ꝑ pctm̄ alieni facti su:
mus:vi ⁊ virtute penitentie acquirimus:et id quod no:
bis de iure non debetur:labore ⁊ violentia rapimꝰ. Qua
si rapere quidem est vbi nullum ius habemꝰ:⁊ qꝺ ange:
lorum est possessio acquirere:non pōt enim homo natus
in terra rapere celum/nisi sibi faciat violentiā cohercen
do a delectationibꝰ proprium appetitum:et subiugādo
spiritui carnem suam. vnde Hiero. Grandis est violen:
tia nos ī terra genitos esse ⁊ celorum sedem querere:pos
sidere per virtutem quod non tenemus per naturam. vn
de ⁊ Amb. Et ideo faciamus vim regno celorum. Om̄is
enim qui vim facit:vehementi studio properat nō torpē:
di lentescit affectu:⁊ ideo vim facimus nature:vt nō ad
terrena dimergat:sed ad superna se subrigat. Vn̄ ⁊ Gre.
Cum peccatores ad penitentiam redeunt:quasi in locū
alienum intrant:⁊ violenter regnū celorum rapiunt. Et
iterum. Recogitemus ergo fratres charissimi mala que
fecimus:⁊ nosmetipsos assiduis lamētis atteramus:he:
reditatem iustorum quā nō tenuimus per vitā:rapiamꝰ
per penitētiā:vult a nobis omnipotens deus talem vio:
lentiā perpeti. Nam regnū celorū rapi vult nostris fleti:
bus quod nostris meritis non debetur. Vnde ⁊ Euseb.
Non sine violētia fieri potest vt vnusquisqꝫ iracūdiam/
patientia:superbiam humilitate commutet: amore pau:
pertatis ⁊ indigentie affluentiam superet:violentiam so
brietate:luxuriam castitate cōmutet:⁊ homo subito ī vi:
rū alterū trāsmuteꝶ:⁊ sic a talibus per violētiam regnū
celorum diripitur. Vnde etiam in collatione abbatis
abraham sic dicitur. Regnum etenim celoꝶ nō desides:
nō remissi:nō delicati:nō teneri sꝫ violenti diripiunt:q̄ nō
alijs:sed anime sue preclarā inferunt violentiam:om̄i eā
ꝑsentium rerum voluptate fraudantes. Isto ꝓfecto sūt
laudabiles violenti:qui vim faciunt perditioni sue. Ho
mo enim (vt scriptum est) in doloribus laborat sibi:⁊ vi
facit perditioni sue. Perditio nostra est oblectatio ꝑsen
tis vite:⁊ executio desiderioꝝ voluptatūqꝫ nostrarum:
quas si quis ab anima sua subtraxerit ac mortificauerit
gloriosam ꝓfecto ⁊ vtilē ꝑditioni sue vim facit:abnegās
dūtaxat ei iocūdissimas volūtates. hec abraā ſm Ber.
Quidam regnū dei mercanꝶ:vt qui exercent opera mi:
Regnum celorum ementes.
sericordie/elemosynam/⁊ huiusmodi. Quidam furātur
vt qui faciunt occultas penitentias. Quidam compel:
lunꝶ intrare vt pauperes necessarij/non voluntarij. Qui
dam rapiunt vt pauperes voluntarij:qui pauperes spi:
ritu sunt. Si autem adhuc dubitas regnum cōsequi/for
te propter defectum meriti vł auxilij. audi Augustinum
dicētē tibi. Si queris quomodo istud potest fieri:q̄bus
Regni celorū acq̄sitio ⁊ ꝑciū.
meritis:quibusue auxilijs audi. Res ista est posita ī po:
testate facientis/quoniam regnum celorum vim patitur
Regnum celorum o homo aliud non querit precium ni:
si teipsum:tātum valet q̄ꝫtum es: te da ⁊ habebis illud:
quid turbaris de precio? Christus semetipsum tradidit:
vt te acquireret regnum deo patri:ita temetipsum da vt
sis regnum eius:vt non regnet peccatum in tuo mortali
Vēdit dominus regnū celoꝶ
corpore:sed christus in acquisitionem vite. Et iterū. Ve
nale habeo:quid domine? Regnū:quo emiꝶ? Pauperta
te regnum:dolore gaudium: labore requies:ignominia
gloria:morte vita. vnde ⁊ Chryſ. Qui seipsum donauit
Regnū celoꝶ datur.
hominibus:quomodo regni sui societatē non dabit? hec
Chry. Igitur non cures quid vel q̄ꝫtum modo constet/⁊
quid vel q̄ꝫtum de incōmodis seu lucris temporalibus
perdas:aut quid vel q̄ꝫtum de incōmodis seu dānis tē:
poralibus sustineas vt regnū illud de quo tam gloriosa
dicta sunt rapias ⁊ possideas. ¶ Deinde subditur [om̄es
em̄ ꝓphetie ⁊ lex] que erant de christo vēturo durauerūt
[vsqꝫ ad iohannem] .i.vsqꝫ ad tempus iohānis:⁊ etiam
christi:q2 christus ⁊ iohannes fuerunt quasi contēpora:
nei:extunc ei cessauerunt legalia ⁊ prophetica. Vbi chri:
sti tempus ostenditur:vt quem illi venturum esse dixerīt:
iohannes venisse ostenderet:non ꝙ tunc lex ⁊ prophetia
fuerit anihilata/imo impleta:⁊ imperfectio eius amota:
q2 extunc predicari cepit perfectio euangelica. Ita io:
hānes initiū est euāgelij/⁊ terminus legis ⁊ ꝓphetarū.
Lex em̄ et ꝓphetia ibi finit:vbi id qꝺ ꝑfigurauerat ⁊ ꝓ:
phetauerat adimpleꝶ. Nā vsqꝫ ad iohannē lex ⁊ ꝓphete
figurāt ⁊ ꝓmittūt:sed extunc ī antea figurata ⁊ ꝓmissa
succedunt:q2 in lege ⁊ in ꝓphetis ꝟitas de xp̄o erat sub
figuris ⁊ enigmatibꝰ:sed a iohanne est manifeste ostēsa:
quē enim lex ⁊ ꝓphete venturū predixerāt/ iohānes ve:
nisse ostēdit dicēs. ecce agnus dei. Et q̄ꝫuis post iohānē
fuerūt ꝓphete vt agabꝰ/⁊ q̄ttuor filie philippi:nō tn̄ de
xp̄o in carne venturo sunt vaticinati vt ꝑcedātes/de qui
bus tm̄ hic ſmo. vnde Beda. Lex et ꝓphete vsqꝫ ad io:
hannē:q2 nō potuit vltra vēturū ꝓphetari/ꝙ iohānes
ꝑconio iam venisse clarebat. vn̄ ⁊ Aug. Inter om̄es diui
nas auctoritates euāgeliū merito excellit. Qꝺ em̄ lex ⁊
ꝓphete futurū ꝑnūciauerunt:hoc redditum atqꝫ cōple:
tū in euāgelio demōstraꝶ. Nō obseruamus sacramenta
que in lege ⁊ prophetis precepta sunt/quia mutata sunt:
q2 intelligamꝰ q̄ ibi ꝑdicta sunt:⁊ teneamꝰ q̄ ibi promissa
sunt. vnde Chryſ. Ergo finis ꝓmissionis iohannes est.
Si autē finis ꝓmissionis iohānes est:⁊ initiū beatitudi
nis ipse est. Quecūqꝫ em̄ promissa sunt seculo isti:vsqꝫ ad
iohannem promissa sunt. Ex illo aūt iam non ꝓmittunꝶ
futura:sed ea q̄ promissa fueranꝶ adimplenꝶ. Vsqꝫ ad eū
fuit spes:ex illo autē cepit esse res. De cōmēdatiōe etiā
iohannis sic dicit Ber. Iohānes vbiqꝫ maior:in om̄ibꝰ
singularis/mirabilis super omnes. Quis sic gloriose an
nūciatꝰ est? Quis sic specialiter in matris vtero spū sctō
legitur fuisse repletus? Quē legistis intra matris vterū
exultasse. Cuiꝰ natiuitatē vidisti ecclīā celebrare? Quis
sic puer heremū cōcupiuit? Quis ita sublimiter legitur
conuersatus? Quis penitentiā ⁊ regnū celorum primus
ostēdit? Quis regē glorie baptizauit? Cui se ꝑmū trini:
tas sic aperte reuelauit? Cui tale testimonium perhibuit
dn̄s iesus xp̄s? Quē sic honorauit ecclesia? Ioannes pa
triarcha:imo patriarchaꝶ finis et caput. Ioānes ꝓphe

ta:imo plusq̃ pphetа:qꝛ quẽ ventientẽ nũciat:digito de monstrat. Joannes angelus:sed ⁊ inter angelos electus saluatore attestãte cũ dicit. Ecce mitto angelũ meũ ⁊c. Joannes apl's:sed ⁊ aploꝝ pmus ⁊ pnceps:qꝛ fuit hõ missus a deo. Joannes euãgelista:sed ⁊ euangelij pmus inceptoꝛ predicans euangeliũ regni. Joannes vgo imo vginitatis norma:pudicitie titulus:castitatis exemplũ Joannes martyꝛ/sed ⁊ martyꝛij lumen:inter natiuitatẽ siquidẽ morteq̃ xpi constantissima forma martyꝛij. Ip se voꝛ in deserto clamãtis precursoꝛ iudicis: preco verbi. Ipse est helyas vsq̃ ad quẽ lex ⁊ pphete:lucerna ardẽs ⁊ lucens:amicus spõsi:spõse preparatoꝛ. Silẽtio trãseo cetera:sic nouẽ oꝛdinib⁹ angeloꝝ insert⁹ ẽ:vt etiã ad se raphin apicẽ trãsferꝛ. Hec Berñ. ¶ Deinde dñs subdit [⁊ si vultis recipere] ⁊ intelligere [ipse est helyas] non in psona/sed in spũ:qꝛ fuit similis helye ⁊ hoc ĩ trib⁹. Pri mo in austeritate penitẽtie:qꝛ de helya scribiꝛ q̃ erat vir pilosus:qꝛ habebat vestẽ hirsutã ⁊ asperam:⁊ zona pelli cea accinct⁹ renib⁹. Similiter de ioãne dicitꝛ q̃ habebat vestimẽtũ de pilis cameloꝝ:⁊ zonã pelliceã circa lum bos. Secũdo in soliditate constãtie:de helya eñ scribitꝛ q̃ ipse constãter arguebat regẽ achab ⁊ regẽ ochoziam: ⁊ similiter ioannes cõstanter arguebat herodẽ. Tertio ĩ auctoritate doctrine:qꝛ sicut helyas venturus est p pdi cationẽ suã denũciãs xpi aduẽtũ scdm:ita ioannes (vt supra dictũ est) puenit primũ. Et fm Hiero. hoc dictuz ipe ⁊ helyas mysticũ esse:⁊ egere intelligẽtia:sequẽs dñi fmo demõstrat. dicẽs [Qui hꝫ aures] cordis [audiẽdi] .i. intelligẽdi [audiat] .i. intelligat. s. qꝛ nõ dixit ioannẽ esse helyam in psona sed in spũ. Uel [qui habet aures] ad officiũ [audiendi] exterius [audiat] interius adhibẽdo diligentiã circa ea q̃ dico ⁊ dixi superius. Utitur autẽ xps talibus verbis proponẽdo aliquod arduũ vel my sticum:⁊ h vel vt moueat intellectum ad intelligendum: vel affectum ad acquiescẽdum ⁊ exequendum. Oratio.

Domine iesu xpe quoniã tu es q̃ venturus es ad saluãdũ nos/⁊ aliũ nõ expectamus: da nobis vt vincti tuo amore ⁊ timore exeamus de arũ dineto vanitatis:⁊ de molli vestitu voluptatꝭ in desertum penitẽtie. Renũcia nobis per effectum mise ricoꝛdie tue:quia tu es veritas:qua mente ceci vident: charitas qua affectu claudi ambulãt:humilitas qua su perba leprosi mũdantur:verbum quo surdi audiunt:vi ta qua mortui resurgunt:⁊ virtus qua pauperes euãgeli zantur:vt omnes ad te conuertantur. Amen.

Helie si milis io hanes

iiij. Reg. j.

¶ De increpatione ⁊ condẽnatione infideliũ iudeoꝝ. Capitulum. lvij.

Mat. xj.

Premissa igitur cõmẽda tione ioannis increpat ⁊ condemnat dñs superbiam iudeoꝝ qui pdica tione ioannis moti non sunt:sꝫ ⁊ ipsi⁹ xpi predicationẽ despexerunt:⁊ com parat eoꝝ generationẽ peruersam ⁊ obstinatã:per quã tam pdicãtes q̃ audientes cõprehendit [pueris in foro clamãtib⁹ ⁊ eoꝝ coequalibus] .i. in partes equales diuisis ac sibiinuicem improperantibus ⁊ dicentib⁹ [Cecinimus vobis ⁊ non saltastis:lamentauimus ⁊ non planxistis] ¶ Ubi sciẽdũ q̃ pueri hebreoꝝ ad exercendũ se in ludis honestis:in ducentibus ad virtutes et retrahẽtibus a vitijs talẽ lu dũ habere psueuerunt:diuidebantur in medio ciuitatis in duas ptes equales:⁊ illi qui erant ex vna pte canebãt carmen leticie:⁊ alij ex opposita parte carmẽ lugubꝛe: deridẽs trãsmutationẽ ⁊ repẽtinã presentis vite:⁊ post ea sibi mutuo exprobrabant:⁊ exultantes dicebant alijs quare sibi non congaudebant:⁊ econtrario alij/quare si bi cõpatiẽdo non condolebãt:⁊ hoc fiebat ad exprimen dam vanam letitiã hominũ:⁊ defectu cõpassionis ⁊ ami citie adinuicẽ in hoc mũdo sicut videmus frequẽter fie ri in eadẽ ciuitate:imo ⁊ in eodẽ vico:vel etiã eadem do mo q̃ alij letantur:⁊ aliqui ex opposito tristãtur: ⁊ quã doq̃ modicũ sibiinuicẽ cõpatiũtꝛ. Huic negocio simile ẽ negociũ circa iudeos:⁊ postea xpi tempore factũ. Mul ti eñ pphetarũ sedentes pp̃ter docẽdi ⁊ iudicãdi aucto ritatem in foro.i. in ecclesia vbi lex et iura promuntur:et canẽtes per gaudioꝝ eternoꝝ pmissionẽ:monuerũt iu deos exultare p spe futuroꝝ:⁊ exultare noluerũt. Mul ti etiã lamentantes per tormẽtoꝝ cõminationẽ monue runt eos dolere p peccatis ⁊ noluerũt. Propter h igiꝛ poterant eos arguere pphete dicẽtes. [Cecinimus vo bis ⁊ nõ saltastis] ad laudes de assurgẽdo [lamẽtauim⁹ ⁊ non planxistis] penitentiã agendo. Id est inuitauim⁹ vos ad exultandũ p spiritualibus bonis:⁊ nõ exultastis nisi in terrenis:monuimus ad penitẽtiã:⁊ nõ penituistꝭ: nec voluistis. Eo modo etiã factũ est tempe xpi. Iohã nes enim ieiunans ⁊ abstinens:inuitabat eos ad dolẽdũ p peccatis:⁊ dolere noluerũt:dñs autem comedẽs ⁊ bi bens cum eis inuitabat eos ad exultandum p gratijs: qꝛ mos comedẽtiũ ẽ exultare:⁊ noluerũt h facere. Sub similitudine g̃ eos increpat:qꝛ nec habuerũt planctũ cõ punctionis ex penitẽtia predicata a iohãne:nec saltũ ex ultationis ex misericoꝛdia exhibita a saluatoꝛe. Iohan nes eñ pdicabat lamẽta penitẽtie:xps exultationẽ mise ricoꝛdie:sed generatio iudaica nõ ploꝛat cũ iohãne plo rante:nec gaudet cũ xpo gaudẽte. Per clamãtes ergo intelliguntur predicantes:scꝫ iohãnes ⁊ xpus:⁊ per coe quales ipsi quibus predicant scꝫ auditores. Nam q̃ ait [Lamentauimus ⁊ non planxistis] ad iohãnẽ ptinet cu ius abstinẽtia a cibo ⁊ potu luctum pnie significabat:q̃ autẽ ait [cecinimus ⁊ non saltatis] ad ipsum dominum pertinet:qui vtendo cum ceteris cibo ⁊ potu leticiã futu ri seculi ⁊ regni figurabat. Iohãnes eñ precessit in typo psentis vite que debet esse in lamẽto:sed xps secut⁹ est in typo future que erit in gaudio. Unde psal. Qui seminãt in lachrymis:in exultatione metent. Sed pueri iudei vi dentes austeritatẽ iohannis:per hoc moti nõ sunt ad pe nitẽtiam:⁊ postea dulcedinẽ xpi:⁊ tamen per h moti nõ sunt ad pietatẽ. vnde Hiero. Dicunt ergo cecinimus vo bis ⁊ puocauimus vos:vt ad nostrũ canticũ bona ope ra faceretis ⁊ noluistis. Lamentauim⁹ ⁊ vos ad penitẽ tiam puocauimus:nec hoc quidem facere voluistis sper nentes vtrãq̃ predicationẽ:tam exhoꝛtationis ad virtu tes:q̃ penitẽtie post peccata. Hec Hiero. Doctoꝛ vl' pre dicatoꝛ cantat quãdoq̃:scꝫ de virtutibus ⁊ eternis gau dijs docet vel predicat:⁊ tunc auditores extra vitia vt mundũ saltare debent:quãdoq̃ lamentatur quãdocũq̃ scꝫ vitia ⁊ inferni doloꝛes detestaꝛ:⁊ tunc auditores plã gere debent ⁊ penitere. Spiritualiter pueri sunt predica tores ⁊ doctores: pueri per conuersationis humilitatẽ: per colũbinã simplicitatem:⁊ per vite puritatẽ sedẽtes in foro:qꝛ vẽditores celestiũ:iudices animarũ:⁊ pcones regulariũ preceptoꝛũ: clamãtes predicãdo coequalib⁹ fm capacitatem auditoꝛum doctrinã contẽperando:ca nẽtes misericoꝛdiã peccatoꝛũ:gratiã iustoꝛũ:gloꝛiã bea toꝛum exprimẽdo. Triplex ergo canũt carmen. s. nuptia le p vnione dei et anime. Familiare p inhabitatione di uine presentie. Triũphale pro cõsummatione victoꝛie:et non saltant mali saltu conuersionis:quo ad primũ. saltu deuotionis quo ad scdm. saltu cõtẽplationis quo ad ter tiũ. Lamẽtant ostẽdẽtes culpã multiplicẽ/miseriã psen tem/penã eternam/sed mali non plangũt plãctu compũ ctionis p culpa:planctu compassionis p miseria:plãctu oꝛationis p pena. Deinde applicãdo similitudinẽ ad p positũ:subdit increpatiõis duplicẽ rationẽ:qꝛ nõ credi derunt iohãni ad penitentiã exhoꝛtãti:nec saluatoꝛi ad misericoꝛdiam aduocãti. Nam nec predicatio ⁊ penitẽ tia iohãnis eos ad luctum ⁊ penitẽtiam inflexit:nec pre dicatio ⁊ cõuictus xpi eis placuit:sed remãserunt obsti nati in peccatis vtriusq̃ predicationẽ cõtẽnendo:⁊ vtri usq̃ vitam in malũ interpretando [Uenit enim iohãnes non mãducans neq̃ bibens] .i. in abstinentia maxima vi uens. Ille eñ qui parũ comedit dicitur non comedere fm cõmunẽ modũ loquendi:vel [non manducans neq̃ bibens] delicata scꝫ:vel [non manducans] .s. panẽ [neq̃ bibens] scꝫ vinũ ⁊ sicerã. fm Aug. iohãnes dictus est nõ manducans neq̃ bibens:quia illo victu quo iudei vtebã tur non vtebatur:hoc ergo dñs nisi vteretur nõ in eius comparatione manducans ⁊ bibẽs diceretur. Ecce vn⁹ pueroꝛũ lamẽtantium.i. pphetarum ad penitẽtiam vbo et exemplo puocantiũ:⁊ tamen non credunt ei iudei:sed dicunt [demoniũ habet] .q.d. moꝛe demonũ nõ comedit neq̃ bibit:vel demoniac⁹ et insanus est:austeritatem ei⁹ demoni attribuẽdo. Demoniaci eñ possũt multa agere et pati que nõ possunt alij:vel nõ est hic homo a deo:ita rigidus sibi ⁊ alijs:cum dñs sit suauis ⁊ mitis [Uenit fi

Ps. cxxv

lius hominis] scʒ virginis.non hominũ.s.viri ⁊ mulier]
[manducans et bibens] scʒ in mundo et in publico cum
alijs hoībꝰ.i.cōem vitā iter hoīes ducēs: hoc eñ facere
debebat:qꝛ mediatoꝛ dei ⁊ hoīm erat:⁊ ideo talē vitam
debuit cōiter ducere: vt cōiter viuētes pctōꝛes accessũ
familiarē ad ipm possent hr̄e. Ecce vnꝰ puerorũ gauden
tiũ.i.ꝓphetarũ leticiā promittentiũ [et tñ dicunt] pueri
generationis ⁊ pharisei male interpretando [Ecce hō]
nil hñs diuinũ [voꝛax] ꝑ auiditatē [potatoꝛ vini] ꝑ con
suetudinē [publicanoꝝ].i.peccantiũ publice [⁊ pctōꝝ]
.i.peccantiũ occulte [amicꝰ] scʒ ꝑ malā societatē:cũ illis
māducās ⁊ bibens:qđ tñ nō faciebat vt eorum vitia ama
ret:sed magis vt sanaret:et eos alliciendo attraheret: ⁊
ad pniam cōuerteret. Ipse eñ hoīes attrahebat ⁊ victꝰ
conformitate:⁊ familiaritatis ostensione.vbi Hierony.
Si ergo ieiuniũ placet vobis:cur iohānes displicuit. Si
saturitas vobis placet:cur non placet filiꝰ hoīs: Quoꝝ
alterum demoniũ habentē:alterum voꝛatoꝛem nuncupa
stis ⁊ ebꝛium.hec Hiero. Ecce pessima lingua que ⁊ mā
ducantes iudicat ⁊ non manducantes:et ex vtraqꝫ parte
scindit:qꝛ maledicit deum ⁊ hoīes:nec est enim qui se ab
scōdat a furoꝛe eius. Abstinētia quidē iohānis fuit alijs
exemplum austeritat] ⁊ penitētie. Māducatio vero xp̄i
Iudices iniqui et detractores. fuit alijs exemplũ condescēsiōis ⁊ misericoꝛdie. Per il
los igitur qui vtrũqꝫ in malũ interpretanṫ/significantur
detractoꝛes/bonos actꝰ alioꝝ neqter depꝛauātes. Sũt
nāqꝫ quidā ꝑuersi istis similes de oībꝰ male iudicātes.
Dicunt enim si quis studet ⁊ vacat humilitati ꝙ hypo
crita est: si patientie ⁊ mansuetudini:timidus est:si iusti
cie/impatiens est:si simplicitati/fatuus est: si prudētie/
maliciosus est: si maturitati/ flegmaticus est: si iocun
ditati/dissolutus est:si religioni/singularis est:si societa
ti/secularis est:si silentio ⁊ paci:melācolicꝰ vel dissimula
toꝛ est:si alioꝝ correctioni/turbatoꝛ pacis ⁊ presum
ptuosus est:si dissimulat/negligens est:si instat vigilijs/
et oꝛationibus/indiscretus est:si cōmuni doꝛmitioni/sō
nolentus est: si predicationi ⁊ alioꝝ saluti/ appetitoꝛ
laudis est:si desistit/remissus est:si habʒ gratiam hoīm/
adulatoꝛ est:si adulari renuit/supbꝰ est:⁊ similiter in mul
tis alijs temere iudicāt: ⁊ q̄ bene fieri possunt:in malum
interpꝛetanṫ. Qui cũ talibꝰ habitat pōt dicere illđ Iob.
Iob.xxx. Frater fui dꝛacoꝝ: ⁊ socius strutionũ. Dñs ergo ⁊ ꝑ se
et per iohannē conatꝰ est iudeos in regnũ introducere:
ac si cũ ꝓpheta diceret:quid debui facere vinee mee nō
feci. Et ꝫm Chꝛy. Feci sicut faciunt venatoꝛes/q̄ per du
as vias cōtrarias alicui insidianṫ animali: vt in alterā
incidat ⁊ capiaṫ. Misit enim iohannē cũ vita austera:ve
nit ipe cũ cōmuni vita:sed ipsi renuerunt:⁊ vtrāqꝫ viam
salutis respuerũt:qꝛ nec cũ iohāne lugere:nec cum xp̄o
gaudere voluerũt. Istis iudeis similes sunt multi:q̄ nec
flagellis:nec beneficijs a malo reuocari/vel ad bonũ ꝓ
uocari possunt:⁊ ideo cum superbis ⁊ peruersis iudeis ī
fasciculis simul colligati penas merito sustinebunt. Et
licet xp̄s qui est sapientia dei patris: sit predicto modo
repꝛobatus a phariseis ⁊ legisperitis:qui dei consilium
⁊ vite documentũ spꝛeuerunt:tamen iustificatus.i.cogni
tus ⁊ compꝛobatus iustus [a filijs suis].i.discipulis: et
ab eis q̄ regnũ celoꝝ fidei iustificatione diripiũt: qui
sunt xp̄i ꝑ adoptionē cōfitentes iustũ sapientie opus:ac
Ciuitatũ exprobratio. dei dispositionē ⁊ doctrinā. ¶ Deinde post cōmunem iu
deoꝝ increpationē: quasi noīatim increpat tres ciuita
tes galilee sitas ī littoꝛe laci genezareth:quibus spāliter
ꝑdicauerat ⁊ miracula fecerat:nec tñ cōuerti volebant.
[Tunc] eñ scʒ postq̄ increpauit iudeos in cōmuni:⁊ vi
dit eos obstinatos [cepit] in speciali [expꝛobꝛare].i.ad
modũ expꝛobꝛātis mala futura predicere [ciuitatibus
in q̄bus facte sunt plurime virtutes eiꝰ] vt saltem operũ
magnitudini ⁊ multitudini crederent [qꝛ penitētiā non
egissent].q.d.⁊ doctrinā audierũt:⁊ miracula viderũt:et
Expꝛobꝛādi modus et intētio dñi. tñ credere noluerũt:sed peioꝛes gentibꝰ remāserunt. Ex
pꝛobꝛat eis dñs ad correctionē:⁊ cōminaṫ eis ve.i.eter
nā damnationē:predicādo vētura:nō optando mala:si
cut ⁊ cũ diciṫ. Maledicā illis qui maledicēt tibi.i.q̄ ma
le faciēt infligā eis penā:maledictio eñ ī scriptura nũq̄
est impꝛecatiua:sed ꝓphetica.vbi Chꝛy. Deploꝛat autē
dñs ad nostrum exemplum: eo ꝙ effusio lachꝛymarum
⁊ gemitus amarus super patientes insensibilitatem do
loꝛis:nō modicũ antidotũ est:⁊ ad correctionē patiētiũ
et ad remediũ ingemiscentiũ super eos.hec Chꝛyſ. Dici
te ḡ [ve] scʒ dānationis eterne īminet tibi [coꝛozaim] ꝓ
pe quam ciuitatē ioꝛdanis ingrediṫ mare galilee:⁊ in q̄
nutrietur antichꝛistus [ve tibi bethsayda] de qua ciuita
te fuerũt petrus ⁊ andreas: iacobus ⁊ iohānes: et distat
a bethsayda quarto miliario [qꝛ si in tyꝛo et sydone] q̄
fuerunt vꝛbes gentilium idolatrie ⁊ vitijs dedite:q̄ tan
tum legē naturalē habebant [facte essent virtutes].i.di
uina prodigia ⁊ miricula:que facte sunt in vobis: freq̄n
ter:⁊ predicatũ eis fuisset sicut vobis:olim penitentiam
quā vos non fecistis ipsi egissent dolētes de peccatis in
cinere/ex cōsideratione moꝛtis:⁊ cilicio ex consideratio
ne peccati pungentis: sedētis.i.in conscientijs se humiliā
tes:vł in cinere humiliatio interioꝛ:ī cilicio/ exterioꝛ de
signaṫ:hec addit:qꝛ antiquitus erat mos sic agere peni
tētiā [Verũtamē dico vobis] iudeis [ꝙ tyꝛo ⁊ sydoni]
lʒ nō sunt cōuersi [remissius erit in die iudicij q̄ vobis]
qꝛ minus puniētur q̄ vos iudei obstinati:nā minus pec
cauerunt illi. Gētiles enī neqꝫ legē scriptam receperunt Gētilium transgressio.
neqꝫ predicatoꝛes habuerũt:neqꝫ miracula viderunt: sʒ
tātum legem nature transgressi sunt. Iudei ꝟo doctrinā
audierũt:⁊ miracula viderũt:et post trāsgressionē legis
naturalis ⁊ scripte/etiā legē grē ⁊ signa paruipēderũt:
⁊ ideo propter igratitudinē punientur isti seueriꝰ: et illi
remissiꝰ:qꝛ grauiꝰ ē fidē auditam repellere:q̄ moꝛi ī gē
tilitate. Et est argumētum ꝙ ceteris paribus maioꝛ erit
pena xp̄ianoꝝ q̄ infideliũ: clericoꝝ/q̄ laicoꝝ: sapien
tũ/q̄ simplicium:ꝑlatoꝝ/q̄ subditoꝝ:nam cui multũ
donatũ est:multũ ab eo quereṫ:⁊ potētes potēter toꝛmē
ta patiētur:⁊ seruus sciens voluntatē dñi ⁊ nō faciens:
plagis vapulabit multis. ¶ Deinde separati exprobeat
ciuitati capharnaum:qꝛ districtius alijs iudicāda:eo ꝙ
bona a domīo acceperat crebꝛioꝛa. Item quia duas ar
guerat de omissiōe penitēdi ⁊ negligētia:hāc vero de cō
tēptu ⁊ supbia. Unde ⁊ alijs cōminatus est penā in gene
re cũ ait. [Ve] huic autē in specie qđ apparet plꝰ eē. Di
cit ergo [Et tu capharnaũ] ponēdo vt supꝛa cōtinēs ꝓ
cōtēto [nũqđ] ꝫm opinionē tuā [vsqꝫ in celum exaltabe
ris:].q.d. Nō.imo propter peccatum superbie et ingra
titudinis [vsqꝫ in īfernum descēdes.] Nam q̄ se exalta
humiliabiṫ. [Quia si in sodomis] qui tamen fuerunt ho
mines pessimi [facte fuissent ꝟtutes] que frequēter facte
sũt ī te:foꝛte permāsissent vsqꝫ in hanc diem:quia fecissēt
penitētiam/vt niuinite fecerunt ad ione predicationem.
Dicit autem foꝛte:non ad denotādum dubitationem ex
parte sua:sed ad denotādum mutabilitatē liberis arbi
trij ⁊ parte hominis. [Verũtamē dico vobis:quia ter
re sodomoꝝ remissius erit in die iudicij q̄ tibi].i. mino
rem penā sustinebũt ratione incredulitatis:sed maioꝛē
ratiōe enoꝛmitatis peccati ⁊ criminis. Per istas ciuita
tes quibus chꝛistus frequēter predicauerat ⁊ miracula
fecerat:significātur illi qui frequēter audiũt verbum dei
⁊ vident exempla virtutum:⁊ tamē ī peccatis suis obdu
rantur propter qđ ceteris paribus grauius alijs puniē
tur. Specialiter autem per has tres ciuitates assignan Ingratitudinem grauātia tria.
tur tria in hominibus que maxime aggrauant īgratitu
dinē ī eis. Primũ est litteratura ⁊ sapientia: qđ ꝑ coꝛo
zaim que interpꝛetaṫ secretum mihi:vel mysteriũ meum
Secũdũ ē oꝛdo vel prelatio:qđ ꝑ bethsaydā que inter
pretaṫ domus pecudum ⁊ domus venatoꝛum/seu domꝰ
frugum. Sũt enim domꝰ domini peculiares: ⁊ refugiũ
pecudũ.i.subditoꝛum et ceteroꝛum. Tertium est religio
quod ꝑ capharnaũ que īterpꝛetatur villa pulchꝛitudi
nis seu consolationis:vel ager pinguedinis:⁊ vtinam in
teriꝰ sicut exterius. Et isti si inuenti fuerint negligentes
seu peccatoꝛes et xp̄o inobedientes: durius q̄ ceteri re
darguētur:⁊ acrius punienṫ. Vel per coꝛozaim signifi
cātur huius seculi sapiētes:per bethsaydā diuites:ꝑ ca
pharnaũ carnales:qui specialiter xp̄m repellũt: sicut il
le ciuitates fecerũt.vbi Chꝛyſ. Cōsiderate xp̄iani:qꝛ q̄ Miracula nobis oīa sũt facta: qꝛ scripta.
dam miracła facta sũt in coꝛozaim:quedā aũt ī bethsay
da:alia in capharnaũ: apud nos aũt xp̄ianos oīa facta
sũt. Que eñ facta sũt ī coꝛozaim:foꝛsitan bethsayda nō
cognouerat:et q̄ facta sunt ī bethsayda: foꝛsitan caphar
naum nesciebat. Nos aũt chꝛistiani quicq̄d vbiqꝫ opera
tus est chꝛistus omnia euangelio referente didicimus.
Si ergo sic chꝛistus luget super illas ciuitates:qꝛ peni
tētiā non egerunt:que non oīa mirabilia viderũt:putas

quomodo quotidie luget super nos christianos: ꝙ quoti
die virtutes ei⁹ in ecclesia legim⁹ ⁊ audim⁹: ⁊ tñ pniam
pctõꝝ nr̃oꝝ nõ agim⁹. Si tpe sodomitarũ xp̃s venisset/
⁊ talia demõstrasset: forsitan cõuersi fuissent. Illi qꝛ loth
hoiem iustũ nõ audiuerũt sulphure et igne cõbusti sunt.
Cepit im-properare signanter dictum. Nos ꝙ ⁊ qualia expectant tormento ꝙ ipsum cõtẽnimus
christum. Et vide qꝛ nõ dixit tũc iproperauit ciuitatib⁹
ſ; tũc cepit iproperare. Si ergo tũc cepit ⁊ vsq; nũc quo
tidie iproperat talibus. Et quotiens legit̃ in ecclesia im
properãs/improperat his ꝙ tales sunt in eccl̃ia: ve ergo
vobis christianis/quib⁹ quotidie oẽs scripture vociferã
tur: ⁊ vos tanq; aspides surde obturãtes aures vr̃as nõ
auditis voces earũ. Quidã eni dicũt peccata nostra eru
bescim⁹ ꝯfiteri. Dic homo ꝗd est peius facere malum an
dicere? Si ergo ante dei cõspectũ facere malũ nõ erubui
sti: quomodo ante conspectũ hoĩs erubescis dicere? Ad
iracũdiã deũ excitare nõ timuisti: ⁊ ad miam eum flecte-
Sacre scri-pture intẽ-dendũ est. re dubitas. hec Chry. Oportet igitur lectioni scriptura-
rũ vacare ⁊ intẽdere: ita eni peccator ad melius poterit
ꝓficere. vñ idẽ Chryſ. Debemus scripturas scrutari cũ
diligẽtia/⁊ nõ simpliciter: poterimus salute nostra poti
ri si semper eis immorabimur. Et si vehementer dur⁹ qs
fuerit/⁊ si nihil lucratus fuerit in alijs tpib⁹: tẽpus saltẽ
lucrabit̃ hoc/⁊ suscipiet aliquã vtilitatẽ. Quid igit̃ ais.
qm̃ audiens non facio: nõ paruũ lucrũ miserũ vocare se
ipsum: non inutilis hic timor. Si ingemueris solum qm̃
audiens nõ facis: oĩno ad faciendũ venies qñq;. Nõ eni
est deo loquentẽ ⁊ audientẽ: deũ loquentẽ nõ luctari. Et
Scriptu-rarũ laus ⁊ vtilitas. iterũ. Quicꝗd querit̃ ad salutẽ: totũ iã adimpletũ est in
scripturis. Qui ignarus est: inuenit ibi quod discat. Qui
contumax est ⁊ pctõr: inuenit ibi futuri iudicij flagella ꝙ
timeat. Qui laborat inuenit ibi glorias ꝓmissionis ꝑpe-
tue vite quas manducando amplius excitet̃ ad op⁹. Qui
pusillanimis est et infirmus: inuenit ibi mediocres iusti-
cie cibos/qui et si pinguẽ animã non faciunt: tñ mori nõ
permittũt. Qui magnanimus est ⁊ fidelis: inuenit ibi spi
ritaliores escas cõtinẽtioris vite que ꝑducent eum ꝓpe
ad angeloꝝ naturã. Qui percussus a dyabolo vulnerat⁹
est in peccatis: inuenit ibi medicinales cibos: ꝙ eum ꝑ pe
Iudicia dei occul-ta. nitentiã reparent ad salutẽ. Hec Chry. ſm Bedã. Qua-
re nõ olim his ꝙ credere potuerũt verũ iudeis qui crede
re noluerũt sit euãgelizatũ: ipsi⁹ est scire cuius vniuerse
ps. cxviij. sunt vie misericordia ⁊ veritas: qꝛ ſm Ansel. Alio modo
iuste dãnat malos: alio modo iuste parcit malis. Nã cũ
dãnat malos iustũ est: qꝛ illorũ meritis cõuenit: cũ vero
parcit malis iustũ est: nõ qꝛ illoꝝ meritis: sed qꝛ bonitati
sue cõdecens est. Parcendo ergo malis/iust⁹ est ſm se. ⁊
misericors ſm nos: nõ ſm se. Nõ eni ideo est misericors/
quia miserũ cor habeat: sed qꝛ circa miseros cor pietatis
impendit. Qui etiã ſm Aug. Cuius vult miseret̃: nõ in iu
Rom. ix. sticia/sed gratia. quẽ vult obdurat/nõ iniqtate: sed veri-
tate vindicte. Sic tñ misericordia ⁊ veritas obuiãt sibi:
vt nec mia ipediat veritatẽ qua plectit̃ dignus: nec veri
tas misericordiã qua liberat̃ indign⁹. Deus quidem ab
eterno sciens conuersationẽ hominũ malam futurã: ⁊ qꝛ
nec sola seueritate posset saluari: nec sola misericordia ꝑ
uenire ad profectũ meritorũ: decreuit ꝙ in vnoquoq; tẽ-
pore predicandũ esset/vnũquẽq; permittẽs suo iudicio
id est naturali legi. ꝙ dicit in corde/quod tibi fieri nõ vis
alijs ne feceris. Sed quia naturalis lex obturpuit cõsue
tudine peccandi: predicata est que refrenaret peccantes.
Et quia iterum homo nõ se per legis seueritatẽ cohibet
imo per interdictum reus tenebatur: predicata est mise-
ricordia que saluaret cõfugientes ad eã/vt excecaret re-
futantes: mittens gentes ad promissionẽ iudeorũ: vt ipi
iudei saltem emulatione gentiũ conuerterentur. Et hec
est altitudo consilij dei quo mira prouidentia iudeos et
gentes reduxit ad vitam quã perdiderant in adã. Oro.

Omine iesu christe/qui nos verbo ⁊ exẽplo ꝓ
uocasti ad dolendum pro peccatis/et ad exul-
tandũ ꝓ spiritualibus bonis: da mihi gratiã
lachrymarum: ⁊ terrã cordis mei aridam irri-
guo celesti fecunda/vt plãgam me quotidie in omni vita
mea: ita vt efficiantur mihi lachryme mee panes die ac
nocte: ⁊ mẽs mea oblita vanitatis ⁊ miserie/ardeat i tuo
amore: ita vt saltando ad bona opera/⁊ laudes dei assur
gendo/nunc exultem in spe: ⁊ tandem semper te laudan-
do tecum gaudeam sine fine. Amen.

De reuersione apostolorum: ac missione: et reuersione. lxxij. discipulorum. Capitulum. lviij.

Euertentes autem apo- Marci. vj
stoli [de ꝑdicatione] ad iesum/nũcia- Lu. ix. ⁊ x
uerunt ei que docuerant [predicando Mat. ij.
⁊ fecerant miracula operãdo: ostẽdẽ-
tes ꝙ mandatum ei⁹ fideliter executi
fuerũt: ⁊ gratias referentes super his
que acceperũt. Veniũt apostoli ad ie Eccl. j.
sum riui. ad fontem ad locum vnde exeũt flumina reuer-
tuntur: vt iterum fluant. Ibant animalia de quiete contẽ
plationis ad laborem actionis: ⁊ reuertebant̃ iterum ad
quietem contẽplationis. Et compatiendo eis de labori-
bus suis/duxit eos [seorsum in desertum locum] vt post
laborem quiescerent [pusillũ] segregati a tumultu popu-
lorum: et vt se colligerẽt in oratione: sicut dispersi fuerãt
in predicatione [nec eni spaciũ edandi habebãt] pre tur-
bis ꝙ veniebant ⁊ redibant. vnde Beda. Ubi magna tẽ-
poris illius felicitas: de labore docentiũ simul et discen-
tiũ studio demonstrat̃ que vtinã in nostro euo rediret: vt
tanta ministris verbi frequẽtia fideliũ insistat auditoꝝ:
que nec liberũ eis curandi corporis spaciũ cõcedat. Nã
quibus necessaria curandi corporis hora negatur: quan
tominus illecebris anime sue carnis studendi facultas
adest: quin potius a quib⁹ verbũ fidei et salutare myste-
riũ opportune importune exigit̃/horũ anim⁹ cõmuniter Electorũ
ad agenda semꝑ ⁊ cogitãda celestia succendit̃: ne ea que segrega-
verbis docẽt factis impugnẽt. hec Beda. ¶ Mystice au- tio.
tem ſm Hiero. Seorsum ducit dñs quos elegit: vt inter
malos viuentes mala non intendant. Et bene dicitur vt
quiescerent pusillũ: qꝛ pusilla requies est hic sanctis ⁊ la
bor magn⁹/sed postea dicet̃ eis: vt requiescant a labori-
bus suis. opera eni illoꝝ sequunt̃ illos. vnde dicit Greg.
ꝙ tanto tunc maior requies erit/ꝗto modo ob amorẽ cõ
ditoris sui requies nulla fuerit. Et econtra intellige o pi
ger: ꝙ tanto tunc minor requies erit: ꝗto nunc ob amorẽ
carnis requies maior fuerit. Et ideo vt tũc gaudere pos
sis dulcedine quietis: nõ abhorreas/nũc gustare amari-
tudinẽ laboris: attẽdẽs verba boetij dicẽtis. Dulcior est
apiũ melle labor: si malus ora prius sapor edat. Quiesce
re ꝗ facit xp̃s discipulos suos/vt discãt oẽs: ⁊ maxime ꝗ
ꝑsunt: ꝙ ꝗ laborãt in opꝫ ⁊ sermõe requiẽ ꝓmerẽt. Per
hoc etiã ondit̃ ꝙ ꝑdicatores post ꝑdicatiõis discursũ re
dire debẽt ad cõtẽplatiõis secretũ: ⁊ opa sua corã deo di
scutere ⁊ diligẽter examinare/vt de bonis gr̃as agant: ⁊
de defectib⁹ veniã petãt. Admonemur itaq; hic in dñi sa Quiescen-
ctis vt aliqñ ab actione qescam⁹: ⁊ ad secretũ cõtẽplatio dum inter
nis transeam⁹/qꝛ in actione exteriori spaciũ contẽplan- dum est.
di non habem⁹. Que contẽplatio recte desertũ dicit̃: qꝛ a
multis deserit̃/⁊ a paucis inhabitat̃/in qua requiescim⁹
pusillũ: qꝛ ꝓ nostra fragilitate nõ diu diuine visioni vale
mus inherere: nec ꝓ necessitate ꝓximi illi⁹ curã diu ꝑter
mittere. Taceas ergo ad tẽpus a proximorũ edificatio-
ne: vt tacẽdo discas ꝗliter suo tpe vtiliter eloqui valeas.
Rogando tñ deum ꝙ per seipsum suppleat cordib⁹ pro
ximorũ interius ea inspirãdo: a quibus interim te absti-
neas linguam per silentium edomando. vnde Greg. Ne-
mo debet ꝓpter contẽplationẽ dei oĩno postponere ne-
cessitatem proximi: nec propter necessitatem proximorũ
contẽnere cõtẽplationẽ dei. Quid eni prodest si amãtes
nosmetipos/relinquamus ꝓximos? Uel quid rursus ꝓ
dest si amantes vel zelantes proximos/relinquam⁹ nos-
metipsos? ¶ Et [post hec dñs iesus designauit] .i. signan
ter elegit ⁊ ab alijs distinxit ac instituit. [lxxij.] discipu-
los [alios] preter. xij. predictos. in signum ꝙ post christi
resurrectionem ⁊ ascensionem in celum: fides christi pre-
dicanda erat gentibus septuagintaduarũ linguarum si-
cut ante. xij. tribubus ſm numeꝝ. xij. apostoloꝝ. Prima
ergo lingua inter omnes erat hebraica: ꝙ postea in. lxxij.
fuit diuisa. Et sicut apostoli formã demonstrabant episco Aplorum
porũ. i. primi ordinis ⁊ maioꝝ sacerdotum: sic ⁊ isti figu- et discipu-
ram gerebant presbyterorũ id est scd̃i ordinis/⁊ minoꝝ lorũ signi-
sacerdotũ scꝫ curatorũ. In primis tamẽ ecclesie tpibus ficatio.
vtriq; ꝑsbyteri: vtriq; vocabant̃ epi. Qui ergo episcopi
sunt: sunt successores aplorũ: ideo si gaudent de apostoli
co honore/debẽt eis similes esse in labore. Septuaginta
quoq; consurgunt ex ductu denarij: per septenariũ ideo

significant impletionem decalogi: cũ.vij.donis spũssan-
cti. Per binarium vero superadditũ significat maxime
gemina charitas.s.dei ꝛ proximi que omnia debẽt esse in
predicatoribus euangelij. [Et misit illos binos] sic etiã
ſm Origeñ.ꝛ.xij.bini ꝛ bini numerati fuerunt: vt in eorũ
Bini cur mitti dicã tur.
cathalogo Mattheus ostendit. Misit autẽ binos. Pri-
mo propter duos populos conuertendos: iudeorum scꝫ
et gentium. Secundo propter salutem duplicem operan
dam corporis scꝫ ꝛ anime. Tertio ꝓpter duplex manda
tum charitatis: scꝫ dei ꝛ ꝓximi que debet esse in predica-
tore euãgelij. Quarto ꝓpter geminã ꝑfectionẽ: scꝫ vite ꝛ
sciẽtie ꝑdicatori necessariã. Quinto ꝓpter mutuã cõser-
uationẽ ꝛ securitatẽ custodie: vt vnꝰ esset custos castita-
tis alteriꝰ: ꝛ bonoꝝ ceteroꝝ. Sexto ꝓpter mutuã cõsola
tionẽ/ꝛ societatis emolimentũ. Septimo propter cõfir-
mationem veritatis predicãde ab ipsis ꝛ eiꝰ testimoniũ
vt in ore duorum testium staret verbum [ante faciẽ suã]
scilicet ante presentiã: vt aduentus christi non lateret: et
vt ei viam ꝛ hospitium in cordibus hominũ prepararẽt
[in omnem ciuitatem ꝛ locum] quia indifferẽter christꝰ
et discipuli eius predicabant in ciuitatibus et locis par-
uis ꝛ magnis [quo erat ipse vẽturus] scꝫ in iudeã. Post
resurrectionem tamen et ascensionem domini ad predi-
candum etiam gentibus missi sunt. ſm Grego. Predica
tio preuenit: ꝛ sic ad habitaculum mentis domini venit:
quia verba exhortationis percurrunt: per quam veritas
in mente suscipitur. [Et dicebat illis. Messis quidẽ mul
ta/operarij pauci]. Ista ꝛ plura alia que sequunt modũ
predicandi ꝛ viuendi discipulorũ continentia dicta sunt
supra de missione apostolorum: ꝛ ideo hic repetere non
Reuersio discipłoꝝ.
est necessarium. Expleto autẽ ministerio legationis sue
reuersi sunt.lxxij.discipuli [cũ gaudio] scꝫ de fructu pre-
dicationis sue per quem populum edificauerant: tum de
miraculorum operatione: quia demones eiecerant: glo-
riantes: ꝛ [dicentes] sibi [in nomine] ꝛ inuocatione nomi
nis christi: non solum languores ꝛ infirmitates: non solũ
homines iniquos: sed [etiam demonia] subijci: que tamẽ
sunt tante potestatis: vt non sit potestas super terram q̃
comparetur eis. vbi Beda. Bene quidem professi sunt
deferentes honorem nomini christi: sed infirma adhuc fi
de gaudebant in virtutibus. Et qꝛ discipulos de signo-
rum operatione dominus vidit elatos: qui ex hoc nimis
gloriabantur tanq̃ꝫ infirmi ꝛ imperfecti: ideo hec gloria
Vidit casum luciferi dñs.
eorum reprimitur cũ subditur. [Et ait illis. Vidi satha-
nam sicut fulgur de celo cadentẽ] quia presens erat quã-
do corruit: immo eũ precipitauit. Fulgur enim cadit ce-
leriter: ꝛ manifeste: ꝛ cum fetore et inflammatione. sic de-
mones de celo empireo ceciderunt in instanti et videnti
bus sanctis angelis: ꝛ cũ fetore proprij peccati ad iflam
mandum homines per tentationem parati/ꝛ causa huiꝰ
ruine fuit elatio siue superbia de sua excellentia. q.d. sal-
uator suis discipulis. Cauere diligenter debetis: ne ex
elatione ꝛ potestate concessa super demones nimis eleue
Casꝰ cur mentio facta.
mini ꝛ sic corruatis. Sathane ergo exemplo deterrẽtur:
ꝛ ad humilitatem reuocentur: vt qui hunc ob superbiam
de celo recordarẽtur eiectũ: multomagis se de terra edi-
tos: si superbierint humiliandos: vt casum propriũ hoc
exemplo caueant: ꝛ qui stat videat ne cadat. Et si ille ꝓ-
pter superbiam de celo cecidit: multominus superbus il
luc ascendet: quia (vt alibi dicitur) turpius eijcitur q̃ꝫ nõ
admittitur hospes. vnde Grego. Mire autem dominus
vt in discipulorũ cordibus elationem premeret: iudiciũ
ruine retulit/quod ipse magister elationis accepit: vt in
auctore superbie discerent: quid de elationis vitio formi
darẽt. vnde Isido. Quisquis iam ex deteriori melior eẽ
cepit: caueat de acceptis extolli virtutibus: ne grauius
per vanam gloriã corruat: q̃ꝫ prius per lapsum vitiorum
iacebat. Itaqꝫ non confidas in nature diuinitate: non su
perbias de sapientia: non de honore: non de statu: non de
potestate: quia in omnibus natura angelica excedit: et ta
men ex superbia cecidit: ꝛ ex celo est eiectus: et tuis pedi
bus subiectus. vt ei dicit Augustinus. Melior est in ma-
lis factis humilis cõfessio/q̃ꝫ in bonis superba gloriatio
Et plus placet deo humilitas in factis malis/q̃ꝫ super-
bia in bonis. Humilitas tamen non illa tãtum laudatur
que de conscientia peccatorum venit: sed illa que ex vir-
tute descendit deo cara est. Igitur non debet homo glo-
riari in gratia gratis data: que malis ꝛ iniustis quãdoqꝫ
cõfertur: sed in gratia gratũ faciente: per quã in libro vi
te ascribitur: ꝛ cũ humilitate in oĩbus gratias agere. vn-
de ait. [Ecce dedi vobis potestatẽ calcandi] scilicet pe-
de spirituali [super serpentes et scorpiones: et supra om-
nem virtutem] ꝛ multiplicia spiritualia nocumẽta: inimi
ci ꝛ omne genus immundorũ spirituũ de obsessis corpo-
ribus eijciendi: ꝛ nihil vobis nocebit. ſm Bedam. Quia
serpentes dente/ꝛ scorpiones cauda nocẽt: serpẽtes enĩ
morsu oris/ꝛ scorpiones punctione caude venenum fun
dunt: ideo serpentes aperte seuientes: scorpiones clancu
lo insidiantes/vel hoĩes/vel demones significant. Vel
serpentes sunt: qui inchoandis virtutibus venena praue
persuasionis obijciunt: scorpiones qui cõsummatas vir
tutes ad finem vitiare intendunt. ſm Theophilum. Ser
pentes sunt qui visibiliter nocent/velut fornicationis et
homicidij demon: qui vero inuisibiliter nocent scorpio-
nes vocant/sicut in vitijs spiritualibus. Insuper etiam
calcare serpentẽ est subijcere rationi sensualitatem. que
ſm Augustinũ significatur per serpẽtem: et calcare scor-
pionem est detestari detractorem: ꝛ calcare oẽm virtutẽ
inimici est obijcere omnẽ occasionem mortalis peccati.
Verũtamen in hoc nolite gaudere/qꝛ spiritꝰ vobis infir
mis subijciuntur: nam malos spiritꝰ arcere et alia signa
facere/aliqñ concessum est etiam malis hoĩbus: non pro
pter seipsos: sed ad cõfirmationẽ fidei christi predicate
Mali pñt malos spiritus arcere.
per eos: ꝛ aliquãdo nõ est meriti eorũ qui operantur: sed
potius per inuocationẽ nominis christi conceditur: vel
ad maiorẽ cõdẽnationẽ eorũ qui inuocant: vel ad vtilita
tem eorum qui vidẽt ꝛ audiunt/in quo semper honorat
deus: per cuius nomẽ miracula fiunt/licet despiciantur
qui faciunt. Vnde Chry. Eijcere demones cõmune opꝰ
est inter ministros dei ꝛ ministros dyaboli. Veritatẽ cõ
Eijcere demones.
fiteri ꝛ iusticiam facere priuatum est opus tãtum sancto
rum. Ideo quem videris demonia eijcientẽ: si non est cõ
fessio veritatis in ore eius: nec iusticia in manibus eiꝰ nõ
est homo dei. Si autẽ videris veritatẽ confitentẽ/ꝛ iusti
ciam facientem: ꝛ si demonia non eijcit homo dei est. Et
iterum. Non signa pete/sed anime sanitatem. Si autẽ si-
gna vis facere/eruaris a delictis: ꝛ omnia explesti. Etenĩ
magnus demon est peccatũ: ꝛ si aufers maiora: decẽ mil
le demones abigentibus operatus es/signa enim multo
tiens alijs profuerunt: facienti autẽ obfuerunt in elatio-
nem extollentia: et vanã gloriã/vel id aliquo modo. In
Miracula oĩbus concessa.
operibus vero nihil tale suspicari est: sed et participanti
bus eis ꝛ alijs multis prosunt. Hec itaqꝫ cum magna di
ligentia operemur. Si enĩ ab inhumanitate ad elemosy-
nam transmutatus fueris: siccã manũ existentẽ extendi-
sti. Si a spectaculis desistens ad ecclesiã ieris: claudicã
tem pedẽ correxisti. Si autẽ destiteris oculos tuos a me
retrice ꝛ pulchritudine aliena: cecos existentes aperuisti
Si ꝑ sathanicis vijs didisceris psalmos spirituales: mu
tus existẽs locutus es. Hec itaqꝫ miracula sunt maxima
hec signa sunt iopinabilia. Si hec signa fecerimus/ꝛ ip-
si magni quidem ꝛ mirabiles per hec erimus: et pernitio
sos vniuersos ad virtutem attrahemus/et futura frue-
mur vita. hec Chryſ. De hoc etiã habes supra circa finẽ
sermonis domini in mõte: si ergo non est gaudendum in
subiectione spirituum /multominus est gaudendum in
subiectione hominum: ꝛ adhuc minus in subiectione re-
rum temporalium/de quibus tamen gaudent multi etiã
qui vident spirituales deuoti. Et subiungit. [Gaudete
autem quia noĩa vestra scripta] ꝛ sine obliuiõe memorie
tradita [sunt in celis]. i. in libro vite licet deleantur tanq̃ꝫ
malũ eijciantur in terris/ꝛ hominum reputatione. Econ
tra nomina malorum scribuntur/ꝛ magnificantur in ter
ris ꝛ ideo nõ in celis. ¶ In libro vite aliquorum nomina
Nomina scribi in libro vite.
dicunt scripta dupliciter. Vno modo ſm ꝑsentẽ iusticiã
q̃ scriptura est delebilis. Alio modo ſm eternã ꝑdestina-
tionẽ que scriptura est indelebilis: ꝛ vtroqꝫ modo nomi-
na eorũ erãt scripta in celis/quia erant ꝑdestinati: et cũ
hoc habebãt gratiã dei: qꝛ ista gloriatio quã habuerunt
de eiectione demonum nõ fuit mortale peccatum. Si au
tem ꝛ tu nomẽ vis scribi in celis: stude vt bonum et non
malũ opereris: qꝛ qualia opera facis: talibus nomẽ tuũ
inscribit litteris. Et ex his litteris eliciet iudiciũ: qꝛ in
Apoca. dr. Iudicati sunt mortui ex his q̃ scripta erãt in
Apo.xx.
libris ſm opera ipsorum. Vnde Beda. Salubriter autẽ
intelligẽdũ est/q̃ siue celestia/siue terrestria quis opera

gesserit: per hec quasi litteris annotatus apud dei memoriā sit eternaliter affixus. Quedā autē sunt que scribuntur quidē non in vita: sed (ſm Hiere.) in terra: vt ſm hoc intelligatur duplex quedā cōscriptio: bonorū quidē ad vitam: illorum ad perditionē. Quod autē dicit de libro viuentiū: intelligitur de his qui digni putabantur in libro dei conscribi. Et ſm hoc fieri dicitur scripture mutatio: quando a virtute dilabimur in peccatū: vel ecōtra. Hec Beda. Gaudeant ergo discipuli christi: non de humiliatione demonū: qui per superbiā celi sedem amiserūt: sed de sua sublimatione: quia in locum illorum electi sunt. vt vnde illi ceciderunt sublimati: illuc isti ascendant humiliati. Illud enim gaudium vanā respicit gloriā: hoc ad vtile et eternum. Illud ad vanam respicit gloriā: hoc ad gloriam spectat eternam. Et illud quidem simul habere possunt ꝛ mali et boni: hoc autem non nisi boni. Et quia ingressi discipuli de duobus gaudebant: primo quia predicationem eorum receperant illi ad quos missi fuerant. Secundo quia demonia subijciebātur eis: ideo repressa superbia in discipulis: ꝛ audita fide eorū/et illorum quibus predicauerant verbum salutis [exultauit] dñs iesus in donis spiritussancti: ꝛ gratias egit pro salute hominū deo patri. vnde Theophilus. Sicut benignus pater videns filios suos dirigi gaudet: sic christus exultat ꝙ discipuli tantis boni facti sunt digni. vnde ꝛ Cyrillus. Inspexit quidem per spiritus operationē quam apostolis tradidit plurium acquisitionem. Unde et in spiritu sancto letatus dicitur. i. in effectib⁹ qui per spiritum sanctū prouenīunt. Quasi enim amator hominū gaudij reputabat materiam cōuersionē errātium: de quo gratias egit. hec Cyril. Gratias ergo egit dicens. [Confiteor tibi] i. gratias ago/ꝛ laudo te pater p eternā generationē [dñe celi ꝛ terre] inuisibiliū et visibiliū: per temporalem creationem [quia abscōdisti] per iusticiam [hec] s. misteria fidei et archana sapientie tue: que in aduentu filij sunt impleta [a sapientibus ꝛ prudentibus] ſm suam reputationem: ꝛ in oculis suis. s. scribis ꝛ pharisels/ꝛ alijs supbis sapientibus quidem in diuinis: vt in lege ꝛ prophetis: et prudentibus in mūdanis/seu humanis vel [sapientib⁹] ſm phiam humanā: de qua apostolus. Stultā fecit deus sapiētiam huius mundi. Hec autem est triplex/ sc₃ terrena: propter affectū terrene cupiditatis: animalis ꝓpter affectum carnalis voluptatis: dyabolica ꝓpter affectū mūdialis sublimitatis. Terrena est in cupidis ꝛ auaris: Animalis in voluptuosis ꝛ luxuriosis. Dyabolica in supbis ꝛ ambitiosis [ꝛ reuelasti ea paruulis] id est humilib⁹ et intellectum in obsequiū fidei captiuantibus/ sc₃ piscatoribus: et alijs simplicibus se exaltare nescientibus: vt humiles ad te veniant: ꝛ superbi a te recedant. Christus in eo ꝙ deus est equalis patri: in eo ꝙ homo cōfitetur: id est gratias agit deo patri: imo indiuidue trinitati. Pulchre autē sapiētib⁹ ꝛ prudentibus non insipientes ꝛ hebetes: sed paruulos. i. humiles opposuit. vt ſm Gre. probaret se damnare tumorē ꝛ superbiā: non acumē ingenij: et sapientiā. Et ſm Chry. Et erudiret per omnia nos ab elatione erui/et humilitatē zelare. Magn⁹ honor ex hoc est humilibus veris: quia sunt de secreto consilio summi regis: vocati ꝛ admissi ad noticiā veritatis: vt enim dicit Beda. Humilitas est clauis consciētie qua ad noticiam veritatis xp̄i poterit perueniri. vbi Chry. Gratias agit: qꝛ illuminati sunt rustici ꝛ simplices homines: qui totū quicquid fecerūt boni imputant auctori: nō sapientes iudeorū qui prius sapientes videbanť in eloquijs dei/cum nō essent sapientes: sapientia enī est nō eloquia dei scire: sed ſm eloquia dei viuere. Tu aūt ad quascūq₃ volueris ꝑsonas potes dilatare tractatū: quoniā ꝛ omnib⁹ sapientibus qui ſm sensum carnis sunt sapiētes: ꝛ nō ſm spiritū cordis: abscondit deus semper misterium veritatis: ꝛ reuelat illud paruulis. Sic ergo ꝙ iudei quotidie meditātes legem dei inuenire non potuerunt: piscatores ꝛ rustici inuenerunt quotidie tractātes retia manibus suis: hec Chry. Non letatur dominus/quia est sapientibus occultatum: sed quia humilibus est reuelatum: qꝛ hoc dignum est leticia: illud aūt mesticia. vnde Chry. Quid igit in perditione letatur: ꝛ qꝛ nō didicerunt hoc illi. Nequaq₃. Reuelatum enī esse his dignum est leticia: occultari aūt ab illis nō leticia: sed lachrymis est dignū. Hoc deniq₃ ꝛ fecit lugēs ciuitatē. Nō ergo ꝓpter hoc letatur ꝛ gratias agit ꝙ dei misteria latebant scribas ꝛ phariseos: non enī erat materia alacritatis/sed gemitus: sed quia quod sapientes non nouerant humiles nouerunt. hec Chry. Accipitur ergo hic confessio pro gratiarum actione ꝛ laude quia (vt dicit Hiero.) cōfessio nō semper penitentiā: sed ꝛ gratiarum actionem significat. vñ ꝛ Aug. Nō soli⁹ est cōfessio peccatoris: sed aliquādo etiā laudatoris. Confitemur ergo siue laudātes deum/siue accusantes nosmetipsos. hec Augu. Et sic patet ꝙ causa ex parte credentiū fuit eorum humilitas: que ad sapiētiam disposuit: qꝛ (vt dicit in ꝓuerbijs.) Ubi humilitas ibi sapiētia. Et vt dicit ꝑho. ꝑhus: ꝗ inter sapientes est humilior: inter sapiētes est sapientior. Ex parte aūt non credentiū fuit eorū superbia: que est itellectus excecatiua. Sed ex parte dei causa fuit simplex volūtas diuina: ꝛ hoc est quod subdit [Ita pater factum est: quoniā sic placitū est ante te] id ē tibi in cōspectu tuo: ante quē scilicet nihil iniustū potest placere. Nullam vero aliam rationē reddere voluit fili⁹ quia pater illos reprobauerit ꝛ hos elegerit: nisi solū beneplacitū ipsius patris: in exemplū/ne secreta dei discutiamus: ꝛ in confusionē illorum qui de secretis dei volūt querere rationem. vnde Greg. His domini verbis exempla humilitatis accipimus: ne temere discutere superna consilia de aliorum vocatione: aliorum ve repulsione presumamus. Cū enim premisisset vtrūq₃: non mox rationē reddidit: sed sic deo placitū dixit: hoc videlicet intendēs quod iniustum esse nō potest quod placuit iusto. ¶ In cūctis ergo que exterius a deo disponunť aperta causa rationis est occulta iudicia voluntatis. vñ ꝛ Chry. Nō dicit qua ratione sic ei placuit: sed tantū gratias agit patri quia sic ei placuit. Sic ꝛ tu nunq₃ discutias cōsilia dei in operibus ei⁹ ꝗd fecit: aut qua ratione fecit: sed quocunq₃ modo rem suam voluit ordinare gratias ei agas: sufficit tibi ad testimoniū ipsa dei natura: quia deus sine ratiōe ꝛ sine iusticia nihil facit. Non enim ad discussionem suā: sed ad honorem suū creauit te: nec iudicem te voluit esse actuum suorum: sed seruum preceptorū. Boni enī domini est omnia ꝓuidere que ad vtilitatem pertinēt serui: boni autem serui est fideliter operari ꝛ nō discutere domini sui actus. hec Chry. vnde ꝛ Aug. Quare illum trahit: et illū non trahit: noli velle dijudicare si non vis errare: vt autem dicit Prosper. Deus resistentem non trahit: inuitūq₃ non compellit: sed ex inuito volentem facit: et infidelitatem resistentis inclinat: vt cor audiētis obediendi in se delectatione genita ibi surgat vbi premebatur: inde velit vbi nolebat. hec prosper. Et licet in speciali non possit assignari ratio quare illū eligat/ꝛ illū dimittat: nisi eius simplex volūtas: ꝙ tamē aliqui sint electi/ꝛ aliqui reprobati bene potest assignari causa in generali: etiā ex parte dei vt in electis appareat dei misericordia: in alijs autē eius iustitia: qꝛ sicut ad gloriā regis ꝛ decorem sui regni non solū pertinet aula in qua strennui milites honoranť sed etiā patibulū in quo malefactores puniūť: sic ad gloriam dei non solū pertinet premiatio bonorū: sed etiā punitio reprobōrū. Et qꝛ dictum est de vocatione humiliū consequenter ponitur huius vocationis medium. Christus enim mediator est dei ꝛ hominū: debitus autem processus est vt ab extremo in extremū procedať per mediū ideo omnis processus gratie deriuatur ad nos per christū: ꝛ hoc ē ꝗd dicit [omnia mihi tradita sunt a patre] qꝛ ſm naturā diuinā xp̄s habet esse a patre: ꝛ ꝑ consequens posse: licet habeat idem esse numero ꝛ posse cum ipō: ꝛ sic oīa tradita sunt sibi a patre ab eterno. Scḋm autē naturā humanā omnia tradita sunt in potestate christi ꝛ dño a deo p̄re. Uno modo q̄tū ad auctoritatē: ꝛ sic sibi sunt tradita ab instanti conceptionis: quia eoipso ꝙ natura humana verbo est vnita oīa creata sibi sunt tradita: alio modo q̄tū ad effectum: ꝛ sic in iudicio omnia erūt subdita pedibus eius: qꝛ tunc eius volūtas ꝑfecte implebitur in omnibus. Et qꝛ ſm diuinam naturā est idē cū patre: ideo subdit. [Et nemo nouit filiū/nisi pater: neq₃ patrē quis nouit/nisi fili⁹] nec tamen per hoc excludiť spūssanctus: qꝛ fit exceptio essentialis/nō ꝑsonalis: sed spūssanct⁹ nō est alteri⁹ essētie ꝗ̄ pater. Et qꝛ xp̄s est mediator dei ꝛ hoīm: iō noticia diuinoꝝ ad nos deriuať ꝑ xp̄m ꝓpter ꝗd subdiť [Et cui fili⁹ voluerit reuelare] nō ꝙ isti ꝗb⁹ reuelatio fit mediāte filio habeāt noticiā cōprehēsionis sicut fili⁹: qꝛ hoc est ipossibile creature: illud enī ꝗd

Gaudēdū vñ sit: ꝛ vñ non.
Grās cur egit dñs.
j. Cor. j.
Sapiētia reuelata paruulis.
Letitie xp̄i ratio.
ꝓuer. xj.
Secreta non inquirenda.
Iudex nec dei nec operū ei⁹ esse lz.
De⁹ neminem cogit
Medium vocatiōis humiliū.
Diuinorū noticia est nobis a christo.

comprehenditur totaliter ⁊ perfecte cognoscitur. Et qꝛ
(vt dictum est) christus est mediator dei ⁊ hominū: ideo
consequēter ostēdit ꝙ familiariter ⁊ secure ad ipsum est
accedēdū. vñ nos ad hoc inuitās ait. ⌊Venite⌋ Creden:
do ⁊ obediēdo/ nō pedibꝰ sed moribꝰ. nō corpe/ sed fide.
Iste nāqꝫ spiritualis est accessus quo quisqꝫ deo appro:
pinquat verius ad me orandū per fidem: ad me comitā:
dum per imitationem: ad me fruendum per glorificatio:
nem. ergo ⌊venite⌋ vos clausi ⌊ad me⌋ ostiū veritatis ⌊ve
nite⌋ vos egri ad medicū salutis ⌊venite⌋ vos naufragi
⌊ad me⌋ portum quietis. Felix terminus ad quē: sed infe:
lix terminus a quo. ideo ait. ⌊Omnes qui laboratis⌋ siue
ẜm naturam in qua nascimur: siue ẜm culpam qua trans
gredimur: siue ẜm penam in qua morimur: specialiter ta
men loquitur hic de dolore infidelium in cultura idolo:
rum. O tamen quantū laborat luxuriosus in voluptati:
bus: auarus in cupiditatibus: ambitiosus in dignitatibꝰ
Onus tri: plex. ⌊Et onerati estis⌋ triplici onere: scꝫ veteris legis: phari:
sayce traditionis: dyabolice seruitutis. O dei nr̄i digna:
tio admirabilis: o charitas ineffabilis: o verba dulcia:
verba deifica. Ecce inuitat inimicos/ hortatur eos: alli:
cit ingratos. vbi Chrysosto. Non autem dixit/ venite il:
le ⁊ ille: sed omnes qui in sollicitudinibus: ꝗ in tristicijs:
qui in peccatis estis: non vt expetam noxas/ sed vt soluā
peccata. venite non quoniā indigeo vestra gloria: sed qꝛ
volo vestrā salutē. Unde dicit. ⌊Et ego⌋ non solū exone
rabo: sed etiam ⌊reficiam vos⌋ triplici cibo: scꝫ doctrine/
Satura: tio dn̄i. eucharistie/ ⁊ glorie. vel reficiam vos. i. interna refectio:
ne ⁊ iocūditate saturabo ⁊ recreabo: ⁊ ī presenti per gra
tiam: ⁊ in futuro per gloriā. vbi Chryſ. Non dixit salua:
bo solum: sed qđ multo amplius est reficiam vos. i. in om
ni quiete constituā. Ad ipsum quippe est veniendum: qui
est quies laborantibus: est subleuator oneratis: est refe:
ctio famelicis ⁊ deficientibus: ⁊ non venit vocare iustos
sed peccatores ad penitentiā. vnde Bern. Mundus cla:
mat ego deficiam: caro clamat ego interficiam: christus
Iugū dn̄i clamat ego reficiam. ad quē ibis? Iugum ergo legis ac
peccati ⁊ sollicitudinis temporalium que vobis laborio
sa sunt ⁊ onerosa abijcite: ⁊ ita ⌊tollite⌋. i. voluntarie acci
pite ⌊iugum⌋ a iungendo dictum: iugum inꝗ̃ euāgelice le
gis ⁊ eruditionis: eo ꝙ gentes et iudeos in vnā fidē iun:
gat. iugū amoris ⁊ dilectionis: eo ꝙ homines deo iūgat.
iugum crucis siue mortificationis: eo ꝙ carnem spiritui
subijciat ⌊meū⌋ dicit: quia prius ꝓ nobis illud tulit: pri:
mum docendo. scđm diligendo: tertiū sustinendo ⌊super
vos⌋ vt impleatis ⁊ in honore habeatis: ne forte subtus
ponentes ⁊ continentes pedibus vitiorum conculcetur.
vbi Chry. O grauissimum pōdus qđ magis ꝯfortat por
Pondus gratum. tantes. Nam pondus terrestrium dn̄orum atterit paula
tim ministrantiū vires: pondus autē christi magis adiu
uat baiulantē: quia nō nos portamus gratiā: sed gratia
nos. nec nos ad auxiliū gratie dati sumꝰ: sed gratia ma:
gis ad nostrū. hec Chryſ. ⌊Et discite a me⌋ magistro do
cente verbo ⁊ exēplo ⌊qꝛ mitis sum⌋ exterius in moribꝰ:
interius in affectibus corde/ ⁊ nō fictus ꝓ humanis lau:
dibus ⌊mitis sum⌋ qꝛ nullū ledo ⌊humilis⌋ qꝛ nullū despi
cio: sed ⌊corde⌋ qꝛ nullū decipio. Ecce tria imitanda: mi:
titas in cōuersatione: humilitas in cogitatiōe: veritas in
intentione. quibus maxime generaꝶ ac nutritur: ⁊ cōuer:
satur dilectio. q. d. ⌊Discite a me⌋ ꝙ sitis mites moribꝰ vt
neminē ledatis. Humiles mētibꝰ/ vt neminē cōtēnatis.
Corde/ vt qđ extra est in ope: sit ⁊ intꝰ in corde: ne lateat
serpēs ī specie colūbe. Merito ergo iugū est tollēdū: qꝛ
mitis est ⁊ humilis: libētius est enī quis sub iugo dn̄i mā
sueti ⁊ humilis: ꝗ̃ rigidi ⁊ superbi. Cōsidera hic: qꝛ dn̄s
inter ceteras suas virtutes specialiter ad humilitatē nos
remittit: vt hanc ab eo discamus: qꝛ omnium virtutū ra:
dix ⁊ fundamentū est. vnde Ambro. Non dixit discite a
me qꝛ potens sum. Nō dixit discite: qꝛ gloriosus sum. sed
discite qꝛ humilis sum: qđ potestis imitari. vnde Augu.
Fratres mei tota medicina nostra est ista: discite a me qꝛ
mitis sum ⁊ humilis corde. Discite (inquit) a me non mū
dum fabricare: non cūcta visibilia creare: non in ipso mū
do miracula facere: ⁊ mortuos suscitare: sꝫ qꝛ mitis sum
⁊ humilis corde. vnde etiā Bern. Quid deinde auctor ⁊
Col. ij. dator virtutū christus in quo omnes thesauri sapiētie ⁊
Ibidem. scientie sunt absconditi: in quo omnis plenitudo diuini:
tatis habitat corporaliter: nonne tamen ipse de humilita

te tanꝗ̃ summe sue doctrine suarūqꝫ virtutū gloriatꝰ est
Discite ait a me nō ꝙ sobriꝰ/ aut castus/ aut prudēs/ aut
aliquid huiusmodi: sed quia mitis sum ⁊ humilis corde:
a me (inqt) discite: non ad doctrinas patriarchaꝝ: nō ad
prophetarū libros vos mitto: sed meipm vobis exēplū
me formā hūilitatis exhibeo. Nescio quo pacto familia: Supbiam vitandam docet.
rius semp humilitati propinquare hominibꝰ substantiā
formā habitū gestauit humilē: ipsius nobis cōmendans
virtutis excellentiā: quā speciali sui voluit honorare pre
sentia. vnde ⁊ Greg. Ad hoc nāqꝫ vnigenitus dei filiꝰ for
mā infirmitatis nostre suscepit: ad hoc inuisibilis/ nō so
lū visibilis: sed etiā despectꝰ apparuit: ad h̄ cōtumeliarū
ludibria ⁊ irrisionū ꝓbra passionū tormēta tolerauit: vt
superbū nō esse hoīem doceret deus. Quāta ergo humili Hūilitatꝭ excellētia.
tatis virtus est ꝓpter quā solā veraciter edocendā is ꝗ
sine estimatione magnꝰ est vsqꝫ ad passionē factꝰ est par:
uus. Ecce quippe nouimus eū de sue celsitudinis culmi
ne: vt humano generi gloriam daret ad yma descēdisse.
Quia enī originē perditionis nostre se ꝓbuit supbia dya
boli instrumētū redēptiōis nostre inuēta est humilitas
dei: quia igitur redemptor noster corda regit humiliū: ⁊
leuiathā rex dicitur superboꝝ: aperte cognoscimꝰ: qꝛ eui
dentissimū reproborū signū superbia est: ac cōtra electo:
rum humilitas. Cū ergo quam quisqꝫ habeat cognosciꝶ
sub quo rege militet inuenitur: vnusqꝫqꝫ enī q̄si quendā
titulū portat operis quo facile ostendat sub cuiꝰ seruiat
potestate rectoris. hec Gre. Et breuiter dicit Cassiodo.
Tāta fuit in sancta incarnatione humilitas/ quāta est in
diuinitate incōprehensibilis maiestas. Elige ergo ma:
gis sub rege celi/ ꝗ̃ principe mūdi militare: ⁊ magis sub
dei ꝗ̃ hoīs potestate seruire. Et ad hoc faciendum nota Exemplū vt deo ser: uiamus.
hic vtile exemplū: cum enī quidam miles dn̄o suo. s. cui:
dam marchioni militando diu ad voluntatē deseruisset:
tandē ad infirmitatē de qua ⁊ mortuꝰ est peruenit. Quē
⁊ ipse marchio in īfirmitate eadē visitans exhibuit se pa
ratū ad oīa que pro eo facere posset dicens: ꝙ nec auro/
nec argēto pro ipsius necessitate parceret: cui miles gra
tias agēs dixit ꝙ eum iuuare nō posset: quia ipse ẜm me:
dicorū iudiciū moriturus esset: deinde idē miles aduo:
cans simul in vnū nobiles/ et alios qui circa marchionē
erant: admonuit eos dicēs: charissimi quia videtis ꝙ do
minus meꝰ marchio/ cui diu ad nutū seruiui iā me in ne:
cessitate positū iuuare nō pōt: ꝗ̃uis etiā vellet: ⁊ si corpꝰ
et tempꝰ/ ac seruitiū meum perdidi vane/ quod me peni:
tet: rogo vos ⁊ ammoneo: vt tali dn̄o studeatis seruire: ꝗ
vobis in necessitatibꝰ omnibus poterit subuenire. Dein: Premiū seruientiū deo.
de subiungit premiū dicens. Et si iugum acceperitis et
didiceritis obediēdo ⌊inuenietis requiē aīabus vestris⌋
scꝫ in presenti ⁊ in futuro: que requies hic inchoatur: sed
in patria ꝑficiaꝶ. vñ Chry. Nō dixit ⁊ inuenietis requiē
et tacuit: sed addidit aīabꝰ: qm̄ mādata christi in hoc se:
culo aīarū requies sunt nō corpoꝝ. Nā ⁊ si laborāt ⁊ tri
stanꝶ in corpore: requiescūt ⁊ gaudent in spiritu ⁊ in spe.
Ideo alibi dicit. Hec autem locutꝰ sum vobis: vt in me
pacē habeatis: in hoc mundo autē tribulationes. Et ne
ex iugo legis euangelice tanꝗ̃ graui et oneroso aliꝗ ter:
reanꝶ ⁊ timeant: ⁊ quare sub iugo dn̄i requiē aīabus suis
inueniant subiungit dicens. ⌊Iugum enī meū suaue est⌋
sed graue erat iugū legis ꝓpter multiplicitatē ceremo:
nialium: propter austeritatem iudicialium: propter defe
Onus dn̄i leue. ctum sacramentorum iustificantium: sed nō sic erat euā:
gelij iugum. Unde ⁊ sequitur ⌊⁊ onus meū leue⌋ qꝛ suffi:
cit charitas pro huius oneris releuatiōe. vñ Hiero. Nil
amantibus durum/ nullus labor difficilis. Amemꝰ chri
stum: ⁊ facile nobis videbitur omne difficile. vnde etiam
Quintilianus dicit: ꝙ nulla pena est/ nisi inuito: nullū ha
bemus nisi de impatientia dolorē: et vt crudele aliquid
Iugū euā gelij. sit metus facit. Queritur autē qualiter iugum euangelij
suauius sit ꝗ̃ legis: cū in lege adulteriū: in euāgelio con:
cupiscentia: in lege homicidiū/ in euāgelio ira puniatur.
Et respondeꝶ ẜm Hiero. qꝛ in lege opera reqrebanꝶ: in
euangelio sola bona voluntas premiū non amittit. Itē
cur dicit onus leue/ cū superiꝰ dixerit angustam portam
⁊ arctam viam ꝗ ducit ad vitā. Et respondet ẜm Aug. ⁊
Hylarium ꝙ arcta vel angusta via diciꝶ: qꝛ angustat in
initio: graue est enī cōsuetudinē dimittere: sed in ꝓcessu
tēporis ineffabili dilectionis dulcedine dilatatur: sicut
stupentibus dentibus grauat in principio comedere: sed

postea delectat. Suauis ergo et leuis est impletio euāgelij amāti atq; charitatē habenti. vel in progressu consuescenti. vel in respectu operum legis: vel respectu expectate mercedis. Oratio.

Domine iesu christe da mihi p sanctā discipulorum tuorum pdicationē sic gra tua edoceri: q nō in vanitatib⁹ vel qbuscūq; eleuationē et extollentiā mihi ingerētib⁹: sed in tua cruce et singulis humilitatē in me excitātib⁹ mihi libeat gloriari. Ipsa sancta doctrina euāgelica in pfunda hūilitate/ et in oībus virtutib⁹ cor meū cōfirmet semp et corroboret: vt a vitijs purgatus et virtutib⁹ ornatus merear in presenti vita et in futura requiē aie inuenire: q inquietū est cor meum donec requiescat in te iesu bone. Amen.

De homine sauciato et vulnerato a latronibus. Capitulum.lix.

Luce.x. Et q dixerat dominus iesus mysteria fidei et archana sapientie abscōsa supbis/ et reuelata hūilib⁹ cōseqnter obmissa iudeorū excecatione ostendit discipulorum illuminationē vt ostendat eos esse paruulos qb⁹ pater aduent⁹ sui mysteria reuelauit. vñ dicit eos beatos: q in eis fuit cōpletū qd antiqs patrib⁹ fuerat pmissum. [Beati inqt [oculi q vident q vos videtis]. Et p hoc eos beatos dicit: q dñm iesum et corporaliter oculis exterior ib⁹: et mētaliter oculis interiorib⁹ videre meruerūt. vidētes ei xpm per fidē charitate formatā: beati sunt in spe/ et si perseuerēt beati erūt in re. [Dico ei vobis q multi pphete] pollētes in cognitiōe [reges] seu iusti pollētes in sanctitate: quos ei lucas reges dicit matthe⁹ iustos appellat: q magni reges sunt/ q tentationū suarū motib⁹ nō cōsentiēdo succūbere: sed regēdo pesse nouerūt. [voluerūt videre q vos videtis et nō viderūt et audire q auditis et nō audierūt] desiderauerūt ei videre et audire eo modo quo discipuli viderūt et audierunt: sed nō viderūt neq; audierūt eo modo: q nō corpaliter licet spūaliter sed discipuli vtroq; modo. Nā exteri⁹ viderūt psentiā corporalē: et miracula cōspiciēdo interi⁹ viderūt diuinitatē latentē intelligendo: et exteri⁹ audierūt vocē doctrinā percipiēdo: et interi⁹ audierūt per fidem assentiendo. Prophete siquidē et reges a longe aspicientes p figuras vel visionū species: quasi p speculū et in enigmate christū viderūt et audierūt per fidem: sed discipuli presentē dominū habentes: et ab ipso quevolebāt interrogātes: docebant per ipsum aperte non per angelos: aut varias visionū species in enigmate. Nō beatificat eos: qui eni corporaliter et non mētaliter per fidem eū viderūt vt iudei/ qui increduli remāserunt: et quē corpaliter viderūt mētis oculis nō viderūt: et ideo eorū oculi non beati: sed maledicti: sed eos beatificat: qui eū per fidē videbāt/ nō solum exteriora conspiciēdo: sed etiam virtute diuinitatis latentē intelligēdo: quorum interiores oculi beati p qs etiam psentē cernere meruerūt. Viderūt ei apostoli gratiosam psentiā in assumpta humanitate: viderūt sanctitatem vite in eius cōuersatione: viderūt ei⁹ potestatē in miraculorum opatione: viderunt ei⁹ gloriā in trāsfiguratione. Beati et illi qui licet corpaliter non viderūt per fidē: tñ et mētis oculis viderūt et crediderunt qd per speciē et facie ad faciē qnq; videbūt. Vtriq; beati per fidē et hoc in spe sed illi qui nō viderūt pter difficiliorē assensum in quo maior strenuitas. isti q viderūt pter psentialiorē aspectū in quo maior delectabilitas. Vbi fm Chry. vtriusq; testamēti liquet veritas: vt qd patres veteris testamenti futurū preuiderūt et videre cupierūt: hoc in nouo est completū: et ab eodē spū et eadē fide antiqui viderūt futurum xpm quē apli presentē viderūt: et nos credim⁹ aduenisse vt eadē fides pbet in nobis et in patrib⁹: et idē auctor nō auctores cōtrarii fuerunt vtriusq; testamēti. Et notandum q quadrupliciter videt christ⁹. s. oculo corporali/ quō visus est in carne. Ista aūt visio nō beatificat: q sic etiā eū viderūt iudei et infideles. Scdo ex visione corporali oritur in mēte ammirabilis visio qua ipe creditur filius dei. Vñ est illud. Q vidisti me thoma: sc oculo corporis credidisti videndo me oculo fidei. Hec visio beata nō est: sed hui⁹ beatitudinis mercatio qua meremur beatitudinē. Tertio ex visione fidei oritur visio qua xps ipse videtur oculo intellectiue contēplationis. hec visio iā est aliqua beatitudinis participatio: inde eni videt et gustatur qm suauis est dñs. Quarta visio qua ipe videt sicuti est in lumine glorie. Hec visio beatificat intellectū: quēadmodū perfecta charitas beatificat volūtatē nostram [Et ecce tunc quidā legisperitus] peritia litterali nō intelligentia spirituali: verba legis tenens: vim legis ignorans [surrexit] vt meli⁹ audiret/ vel vt bonus videretur [tētans eum] nō vt addisceret: sed vt repchēderet [et dicēs. Magister qd faciēdo vitā eternā possidebo]? Magistrū vocat nō dñm: q vult scire nō seruire: audire et nō obedire. Magistrū vocat cuius nō vult esse discipul⁹: et significat laudatores sctorum/ nō imitatores. Et bñ dicit [quid faciendo] q nō auditores legis: sed factores iustificabunt: et nō in sermone est regnum dei/ sed in virtute: et dñs dixit ad eum. [In lege] sc diuina [quid scriptū est Quomodo legis] sc de habēdo vitā eternā. hec lex diuina est lex legū: de qua fiet interrogatio in examine districti iudicij. fm illud apli. Qui in lege peccauerūt: p legē iudicabunt. In hac ergo studere debem⁹: vt de ea respōdere possimus: sicut vir iustus de quo in psal. dicit. Et in lege eius meditabit die ac nocte. Sed vt ait Hiero. tāq; maiora sint imperatorum scita q leges xpi amamus/ euangelia contēnimus. fm Bedam. Iste tentādo quesiuit de vita eterna: si forte diceret aliquid cōtra moysen: et ideo christus per verba moysi respondēdo confudit eum: et p hoc ostendēs q derisores fidei catholice sunt confutēdi per illud qd tenent indiscusse sc iudei per scripturas hebreorū: et sarraceni per legē machometi. [Ille] vero [respondēs dixit] qd legerat: sed nōdum impleuerat. [Diliges dominū] q per suā potentiā te creauit [deum] quia per suam sapientiā te docuit [tuum] quia per suam bonitatē se tuū fecit. Et sic te redemit [et ex toto corde tuo] .i. ex tota volūtate tua: q sicut ex corde oritur mot⁹ ad alias partes corporis: ita voluntas mouet anime potētias [et ex tota anima tua] .i. ex appetitu sensitiuo/ qui mouet per volūtatē. Vnde pars sensitiua potest hic intelligi p animā fm qd scribit in Gen. Factus est homo in animā viuentē. i. vt dicit glo. vitā aialem. i. sensibilē corpori dātem [et ex tota mēte tua] .i. ex toto intellectu qui etiā mouetur per voluntatē ad assentiendū his q sunt fidei: et ad meditandū de deo dilecto [et ex oībus viribus tuis] vel ex tota fortitudine seu virtute tua qd idem est: per qd notātur potētie motiue et executiue: que etiam mouent per voluntatē ad operandum ex dilectione viriliter: et nō remisse. Vbi maximus. Cū hac igit intētione trinā ad deum dilectionē lex ptractat: vt euellat nos a trina mundi habitudine qua respicit ad possessiōes ad gloriā: et ad voluptates: in qua etiā tentatus est xps. Sequit [et pximū tuū] .i. oēm hominē [sicut teipsum] .i. eo affectu quo teipsum/ vel ad qd teipsum. s. ad gratiā in psenti: et gloriā in futuro. Vbi Basili⁹. Est igit primū et precipuū mādatū diuine dilectionis. Scdm aūt primi completiuū/ et ab eo completū quo cōmonemur diligere pximū. vbi et Chry. Tu aūt attende qualiter fere cum eodē excessu postulat vtrūq; preceptū. De deo eni ait. toto corde tuo: de proximo sicut teipsum. Q si diligēter obseruaret/ nec seruus esset nec liber/ nec victor/ nec victus/ nec diues/ nec pauper: nec not⁹ vnq; esset dyabolus. Potius eni palee igni sustineret immissionē q feruorem charitatis dyabolus adeo cūcta superat dilectionis cōstantia. vnde etiā Gre. Cum aūt dicat: diliges proximū tuū sicut teipsum: quō alteri miserēdo pius est: qui adhuc iniuste viuēdo fit impius sibimetipsi. De hac materia habes lati⁹ infra. s. feria tertia post palmas. [Dixit illi] dñs. [Recte rñdisti] [hoc fac] .s. deū et pximū diligēdo. et dicit fac: q non sufficit diligere: nisi dilectio demonstret in opere: q probatio dilectionis exhibitio est operis [et viues] sc vita perpetua. Hec est eni excellētior via eundi ad vitā eternam q. d. Hec dicis/ sed non facis: et ideo ad vitam non vadis [Ille aūt volens iustificare seipsum] .i. iustum ostendere fm apparentiā/ putās se esse ante hoiem: qui tm videt exterius et non ante deum: qui videt interius dixit ad iesum [Et quis est meus pximus]? In quo a dilectiōe pximi vacuū se ostēdit: q pximū nō nouit. Forsitā putabat q christus diceret iudeus est pximus tuus: et tunc rñderet deū et iudeū diligo: et sic appareret iustus. [Suspiciens aūt iesus] .i. sursum aspiciēs iesus: pposuit ei parabolā

Margin notes: Videre spūaliter christum. — Videtur xps qdrupliciter. — Joh.xx. — Ps.xxxiij. — Rom.ij. — Ps.j. — Gen.j. — Triplex dilectio dei. — Dilectionis mādatum.

de hoīe q̄ descēdēs ab hierusalē in hiericho incidit in la
troēs. Ideo sursum aspexit: q: de rebꝰ magnis locuturꝰ
erat. vnde. s. humanū genꝰ descēderat: dū per peccatū ce
cidit. Scdm aliquos ē hic parabola: ꝓm alios est res ge
sta: q: inter hierusalē ⁊ hiericho erat quedā solitudo vbi
freq̄nter hoīes trāseuntes spoliabant ⁊ occidebant a la
tronibꝰ desertū illō inhabitātibꝰ. ¶ Allegorice. [Hō] iste
designat genꝰ humanū / q̄ in p̄mis parētibꝰ [descēdebat
ab hierusalem] que visio pacis dicit. i. a paradiso ⁊ super
Hiericho luna interpretatur. ne ac celestis beatitudinis pace ⁊ visione [in hiericho] q̄
luna interpretat / ⁊ mutabilem significat. i. in defectum ⁊
miseriā huius vite mutabilis ⁊ erronee: q: a ꝯtemplatio
ne supna ⁊ vita pacifica / quā ī paradiso habuisset ad mu
tabilitatem huius exilij: et terrene miserie per culpā cor
ruit [⁊ incidit in latrones] . i. in potestates demonum seu
in dyabolicas: vel etiā humanas tētationes: in quos nō
incidisset / nisi prius intus tumuisset. Vera est eni senten
tia dicēs ante ruinā exaltatur cor. [Qui eum despoliaue
runt] vestē innocētie: ⁊ īmutabilitatis seu īmortalitatis
per fraudulentiā auferēdo. Veste innocētie seu stola pri
ma amissa cognouit se esse nudū: gloriaq̄ꝫ īmortalitatis
perdita pelliceū / hoc est mortale sumpsit indumētū. Vn
de in signum mortalitatis induit deus primos parentes
tunicas pelliceas que de mortuis fiūt aīalibꝰ [⁊ plagis]
peccatorū [impositis] ⁊ illatis. i. naturalibus p̄ peccatū
vulneratis ⁊ debilitatis [abierunt] nō ab insidijs cessan
do / sed eas occultando. Primo enim sensibiliter in spe
cie serpentis dyabolus decepit: sed post occulte et inuisi
biliter tentauit [semiuiuo relicto] quia ⁊ si immortalitas
potest auferri: oculus tñ rationis remanet hoīm quo deꝰ
Semiuiuus derelictus. pōt cognosci. vñ Beda. Semiuiuū reliquerunt: q: beati
tudinem vite immortalis exuere: sed non sensum ratiōis
abolere valuerūt. Ex qua eni parte sapere et cognoscere
deū potest viuus est homo: ex qua vero peccatis cōtabe
scit / ⁊ miseria deficit: mortuus idē letiferoq̄ꝫ est vulnere
fedatꝰ. vnde ⁊ Theophi. Ac semiuiuus dicit homo post
peccatū: q: aīa īmortalis est / corpus vero mortale: ita vt
medietas hoīs succūbat. vne Augu. Semiuiuus eni ha
bet vitalem motum. i. liberum arbitrium vulneratū / quo
ad eternā quā perdiderat / redire nō sufficiebat. Et ideo
iacebat / q: vires ei proprie ad surgendum nō sufficiebāt
vt ad sanandū medicū. i. deū requireret. Vel semiuiuum
reliquerūt remanēte vita nature: nō vita gratie ꝓm illud
Gal. ij. aplī. Viuo aūt. s. vita nature: iā nō ego. s. vita culpe. viuit
Gen. j. ⁊ ix. vero in me christus scꝫ vita gratie. Fecerat eni deus ho
minē ad imaginē suā. ꝓm rationē ad similitudinē. ꝓm di
lectionē vt per vtrūq̄ꝫ deo adhereret / ⁊ inherēdo beatus
esset. Sed dyabolus humane beatitudini inuidēs cōtra
duo bona predicta: duo homini in originali intulit prin
cipalia mala. In eo nāq̄ꝫ ꝙ factus erat ad imaginem seu
ꝓm rationē vulnerauit eum per ignorantiā boni: in eo ve
ro ꝙ factus est ad similitudinem dei ꝓm dilectionem vul
nerauit eum per concupiscentiam mali. Homo ergo vul
neratus semiuiuus relictus est: quia et si in humana natu
ra possit diuina similitudo que in dilectiōe est penitꝰ cor
rumpi: diuina tñ imago que in ratione est non pōt penitꝰ
deleri. Quis enim tanta malicia possit affici vt nīl dili
gat boni: non tamen ignorantia tāta excecari pōt. vt nīl
cognoscat veri [Sacerdos] aūt [⁊ leuita] descēdētes [ea
dē via: viso] spoliato ⁊ vulnerato [preterierunt] ⁊ vite p̄
sentis statum tūc sancte viuendo pertransierunt: sed hu
manū genꝰ per culpam vulneratum sanauerūt minime.
q: sacerdotiū legis ⁊ eius ministeriū peccata nō curaue
runt / sed solū ostenderūt: impossibile eī erat sanguine vi
tulorū / ⁊ agnorū / ⁊ hircorum auferri peccata hoīm. Vel
sacerdos ⁊ leuita intelligūtur lex ⁊ ꝓpheta q̄ hoīem nō
sanauerūt: sed peccata ostēderūt ⁊ reprehēdert. [Sama
ritanus vero iter faciēs] . i. christus qui animas custodit
per humanitatem momēta vite huius currens: ꝓ nobis
eni factus est homo in mūdo [venit secus eum] id est vul
neratum: quia in similitudine hominū factꝰ: ⁊ habitu in
uentus est vt hō [⁊ videns eum] oculo clementie [miseri
cordia motus est] ex cōpassione. [Et appropinquās] ho
mini vulnerato miserationis exhibitiōe [alligauit vulne
ra eiꝰ] q: redarguēs peccata cohibuit [⁊ vīculis] gratie
[ligauit / infundēs oleū] mitigatiuū: spē venie penitenti
Vulnerū curatio. bus ꝓmittendo [⁊ vinū] pungitiuū terrorē pene peccan
tibꝰ incutiēdo. Alligat ergo vulnera dū precipit penitē
tiam agite: infundit oleum dū addit. appropinquabit et
regnum celorum: infundit vinum cū dicit: omnis arbor
que non facit fructum bonū: excidetur ⁊ in ignem mitte
tur. Qua in re docuit nos dominꝰ qualiter infirmis ⁊ ad
penitentiā venientibꝰ mederi debeamus. Vulnera enim
ligamus quādo peccatorem a peccato cessare iubemus.
Oleum autem infundimus quādo misericorditer ⁊ blan Olei infu
de cōsolando indulgētiam peccatori promittimꝰ. Insu sio.
per ⁊ vinum infundimus / quando aspere ⁊ austere incre Vini infu
pando ieiunare: ⁊ carnem macerare iubemus. Nō sit igi sio.
tur oleum sine vino: neq̄ꝫ vinū sine oleo. vnde Greg. Di
scenda ergo est leuitas cum seueritate: faciēdū est quod
dam ex vtroq̄ꝫ tēperamentū: vt neq̄ꝫ multa asperitate ex
ulcerent subditi: neq̄ꝫ nimia benignitate soluātur. vnde
⁊ Bern. Semp punire ferocitatis est: semper parcere pu
sillanimitatis: nec hoc nec illud equitatis habere plus
amaritudinis q̄ꝫ suauitatis damnabile est econuerso cō
mendabile vtrūq̄ꝫ tolerabile. [Et] leuans [illum in iumē
tum suum imposuit ac ducēs in stabulum / curā eiꝰ egit]
Iumentū dicitur hic caro christi: ī qua ad nos venire di
gnatus est. Huic iumēto sauciatū imposuit fidem incar
nationis inspirando: ⁊ peccata nostra in corpore suo sup
lignū portando: ⁊ iuxta aliam parabolā inuētam que er
rauerat ouem humeris suis impositā ad gregē reportan
do. [Et duxit in stabulū] . i. intra sanctā p̄sentē ecclīam
collocauit: vbi deposito onere peccatoꝝ viator lassus re
ficit: ⁊ refectꝰ salubri pascua reparat. Non domū sed sta
bulū vocat quo noīe fetores et miserias huiꝰ p̄sentis vi
te significat: ne homo in hoc exilio tāq̄ꝫ in patria gaude
at. Et vt bonꝰ medicus ⁊ necessarius [curā eius egit] q̄ꝫ
diu in hac vita cū eo fuit: q: circa egrotū sollicitus fuit.
[Et altera die] post peractū misteriū redēptiōis. s. post
dñi resurrectionē que magis splēdet q̄ꝫ tēpus precedēs
Prima enim dies fuit dies mortalitatis ⁊ passibilitatis
Altera dies fuit īmortalitatis ⁊ impassibilitatis: quādo
splendor lucis eterne magis effulsit [protulit duos dena
rios] scꝫ duo testamēta in q̄bus ⁊ nomen et imago regis
eterni cōtinent: ⁊ quoꝝ precio vulnera nostra curant [et
dedit stabulario] q: distribuit vtriusq̄ꝫ testamēti sciētiā
et p̄dicādi grām aplīs: quibꝰ sensum aperuit vt scriptu
ras intelligerēt / ac prelatis ⁊ oībus qui ecclesiam guber
nare debēt: vt curam egroti agerent ⁊ haberēt. Qui etiā
debet in hac cura aliq̄d supererogare / vt nō solū ea que
in duobꝰ testamētis continent studeāt p̄dicare: sed alia
multa ꝓm ea que scripta sunt laborāt alijs p̄dicatiōe ma
nifestare. Superogat etiā qui sine sumptibꝰ exēplo apo
stoli predicat: ⁊ ab eis quibꝰ predicat sumptus non acci
pit. Item superogat / qui nō solū precepta sed etiā consi
lia implet vel predicat: in die autē iudicij cum dñs redie
rit totum qō ꝓmiserat tanq̄ꝫ debitor reddet: cū fideli ser
uo dicet: q: super pauca fuisti fidelis: supra multa te con
stituā: intra ī gaudiū dñi tui. Quilibet ergo peccator q̄ Pctōr
peccādo mortaliter a deo qui ē pax nostra tanq̄ꝫ ab hie vulneratꝰ
rusalē se auertit / ⁊ ad hierico. i. ad culpabilem defectum
se cōuertit: et sic a bono incōmutabili ad bonū cōmuta
bile descēdit. homine aūt sic lapso in latrones ⁊ spoliato
ac vulnerato ⁊ relicto / q̄d aliud restat nisi flagitare: Vt
samaritanus ille. i. custos animarū iesus iter miseratiōis
sue sup nos faciet latrones fugitet: spoliatos gratia resti
tuat: ⁊ vulnera nostra liget: semiuiuos in integrū habili
tet. ⁊ sic demū in celestē hierusalē nos perducat. ¶ Mora
liter per hierusalē statꝰ virtutis designatur: ⁊ ideo p̄ ho
minē descēdētē ab hierusalē in hiericho designatur pec
cator descēdēs a statu iusticie in peccatū mortale: qui in
cidens in latrones. i. demones: spoliat per eos gratuitis
et vulneratur in naturalibus / ac relinquit semiuiuus: q:
tollit ab eo vita gratie remanēte vita nature. Sacerdos
et leuita transeuntes sunt mali ministri ecclīe: samarita
nus est ꝯfessor ⁊ predicator motus ex charitate / alligās
vulnera sauciati per sanū cōsiliū: infundēs oleum miseri
cordie ⁊ vinū iusticie: ⁊ imponit illū in iumentū: quia nō
solum mēte p̄bet auxilium: sed etiam ꝓut potest corpore
qō est anime iumentū / ⁊ ducit in stabulū ⁊ domum eccle
sie vbi datur pabulū verbi dei ⁊ sacramenti eucharistie:
et altera die postq̄ꝫ duxit in stabulum ꝓtulit duos dena
rios: per quos designat grā in presenti / ⁊ glīa in futuro ⁊
dedit stabulario. i. dādos denūciauit bono curato faciē
ti debitū suū erga peccatorē sibi subditū: ⁊ ei curam pec

catoris cõmẽdauit dicens [curã illiꝰ habe] debitũ tuum
exercẽdo [⁊ quodcũqꝫ supererogaueris] faciendo circa
debitũ aliquod bonũ ad qđ nõ teneris [reddã tibi] .i. red
dendũ denũcio / ꝓmittens ei vitã eternã pro salario. Et
interrogatus legisperitus a dño quis predictorũ ꝓxi:
mus fuisset ei qui incidit in latrones / respondit. [Qui fe:
cit misericordiã in illũ] vbi Cyrillus. Neqꝫ ei sacerdos
neqꝫ leuita factus fuit proximus patientis: sed ille qui est
eius misertus. Inutilis est enim sacerdotij dignitas ⁊ le
gis scientia / nisi per bona opera confirmetur. vñ Beda.
Iuxta litterã manifesta est dñi sentẽtia: nullũ nobis am:
pliꝰ ꝙ̃ qui miseratur esse ꝓximũ. Sic ciui hierosolimite
non sacerdos / non leuita ex eadẽ gente: imo in eadẽ vrbe
nati ⁊ nutriti / sed externe gentis accola: qꝛ magis miser:
tus est / factus est ꝓximus. Deinde dñs ex legisperiti re:
spõsione ⁊ confessione / ostendens omnẽ hominem miseri
cordiam facientẽ esse proximũ: et specialiter ipsum dei fi
lium conclusit dicens. [Vade] scꝫ de virtute in virtutẽ [⁊
tu fac similiter] ꝓximo: sicut samaritanus fecit iudeo: ꝙ
scꝫ omnẽ hominẽ etiã inimicũ ꝓximũ reputes: et ei mise
ricordiã affectu / affatu / ⁊ effectu impendendo necessita:
tes eius subleues: vt te ꝓximũ diligere sicut teipsum ma
nifestes. vnde Chry. quasi dicat. Si quẽ vides oppressũ
ei dicas vtiqꝫ nequã est. sed siue sit gentilis: siue iudeus:
⁊ ope indiget / non cauilleris: ius habet auxiliũ quicũqꝫ
mala fuerit passus. hec Chryſ. Ex responsione quoqꝫ le
gisperiti dñs concludit ꝙ propinquitas generis non fa:
Dilectio vtraqꝫ in xp̃o q̃ deꝰ ⁊ ꝓximus implẽda est. cit ꝓximũ: sed opꝰ misericordie ipẽsum. ac si dicat ei. Tu
ergo me dilige / ⁊ in me vtrũqꝫ mãdatũ legis implere stu
de: qꝛ sum deꝰ: ⁊ sum ille tuus proximus: ⁊ quicq̃d vales
in proximi necessitate subleuãda / vel corporali / vel spiri
tuali deuotos operare vt manifesteris proximus esse. vñ
Bern. Vtrãqꝫ teneo dilectionẽ dei ⁊ ꝓximi cum te amo
dñe iesu: qui meus ꝓximus es: qm̃ homo es: et fecisti me
cum misericordiã. hec Bern. Ex vtraqꝫ ergo dñi conclu
sione legisperitus conuincitur: qꝛ christum deũ ⁊ hoĩem
ꝓximũ nõ dilexit: qui suscipiens carnẽ nostrã per huma
nitatẽ factꝰ est nobis ꝓximus / ⁊ tot misericordie opera
impẽdit: vnde merito diligi debet. Ad dei enim dilectio:
nem in nobis excitandam. nutriendam. ⁊ augendã. nihil
ita valet sicut beneficiorum eiꝰ frequẽs ⁊ diligẽs cõside
Misericor: ratio. Magna est igiẜ misericordia / que ignotis ⁊ extra:
die laus. neis nos ꝓximos facit: magna est misericordia per quã
vita possidetur eterna. Ille quippe est proximꝰ tibi: cui
miserendo appropinquas / qui vero nulli misereẜ / nullũ
ꝓximũ habet. In illo ergo mãdato / diliges ꝓximũ tuũ
sicut teipsum: dñs ꝓximũ intelligit oẽm hominẽ: hic au
tem eum qui implet legẽ naturalẽ: vt q̃ facit alij que sibi
fieri vult. vbi Ambro. Ergo qm̃ nemo magis ꝓximꝰ ꝙ̃
qui vulnera nostra curauit. diligamus eũ quasi dominũ
diligamus et eum quasi proximũ. Nihil enim tam proxi
mũ ꝙ̃ caput mẽbris. Diligamꝰ etiã eum qui imitator est
christi. Diligamus eum qui inopie alterius corporis vni
tate cõpatitur. Neqꝫ ei cognatio facit proximũ sed mise:
ricordia: quia misericordia ẜm naturã est. Nihil eni tam
ẜm naturam ꝙ̃ iuuare cõsortem nature. hec Ambro. Ad
hoc quoqꝫ faciendum hortaẜ nos Aug. dicẽs. Nũc cũ in
hac vita / id est in hac via sumꝰ / inuicem onera nostra por
temus: vt ad eam vitam que caret omni onere peruenire
possimus. Dilectionis officiũ est / inuicem onera nostra
portare. Nihil sic ꝓbat amicũ quẽadmodũ oneris ami:
ci portatio. Neqꝫ vlla res officiosum istũ laborẽ ad por:
tanda onera aliorum facit libenter impendi: nisi cogite:
mus quãta pro nobis pertulit dñs. Hinc admonens ait
Phil. ij. apostolꝰ. Hoc sentite in vobis qđ et in christo iesu. Hinc
cogitationi accedit etiam illa: qꝛ homines sumꝰ: ⁊ ꝙ egri
tudinẽ / siue animi / siue corporis quã in homine alio vide
mus etiam nos habere potuimus aut possumus. Hoc er
Exhibi: go exhibeamus ei cuius infirmitatẽ portare volumꝰ: qđ
tio operis ab illo vellemꝰ nobis exhiberi / si forte nos in eo essemꝰ /
mie. et ipse nõ esset. Ad hoc pertinet quod apostolus ait. Om:
j. Cor. ix. nibus omnia factus sum / vt oẽs lucrificarẽ: cogitando
scꝫ in eo vitio se esse potuisse vnde cupiebat alium libera:
re. Deinde etiam illud cogitãdo nullũ esse hoiem qui nõ
possit habere aliquod bonũ quod tu nõ habes etiam si la
Phil. ij. teat: in quo sine dubio possit te esse superior. Vnde apl's.
Nihil per cõtentionẽ neqꝫ per inanẽ gloriã: sed in humi:
litate mentis alter alterꝫ existimãtes superiorẽ sibi. Iste
cogitationes deprimentes mentis superbiam / ⁊ acuẽtes
charitatem: faciũt onera fraterna inuicem: nõ solũ equo
animo, sed etiam libentissime sustineri. Hec Aug. vnde ⁊
Greg. Si qsqꝫ sua incõmoda que ab alijs portantur con
siderat: ea q̃ ab alijs sustinet leuiꝰ portat. Et iterum. Ex
illa interna pacis visio ex sanctorum ciuium cõgregatio
ne construitur: hierusalem celestis vt ciuitas edificatur.
Que tñ in hac peregrinationis terra dũ flagellis percu:
titur / tribulationibꝰ tunditur / eiꝰ lapides quotidie qua:
drantur. Que videlicet ciuitas habet hic in sctõrũ moti:
bus magnum iam edificium suũ. In edificio quippe la:
pis lapidem portat: ⁊ qui portat alterũ portatur ab alte:
ro. Sic nũc in sancta ecclesia vnusq̃sqꝫ ⁊ portat alterum
⁊ portatur ab altero. Nam vicissim se proximi tolerãt: vt
per eos edificium charitatis surgat. Omne aũt pondus
fabrice fundamentum portat: quia, redemptor noster de
quo paulus apl's ait. Fundamẽtum aliud nemo ponere j. Cor. iij.
põt preter id quod est positũ / quod est christꝰ iesus. Mala
nostra tolerat: sed in ip̃o malũ nõ fuit qđ tolerari debuis
set. hec Gre. Ex his verbis gregorij colligiẜ / ꝙ q̃nto plu:
ra quis pro deo portauerit tanto erit ip̃i fundamẽto. s. ie:
su propinquior: ⁊ quãto pauciora portauerit tãto erit ab
ipso fundamento remotior. Hec igitur omnia bene consi
dera / ⁊ proximorũ infirmitates ac defectꝰ ⁊ onera / nõ so
lum patienter / sed etiã libenter ꝓ deo porta et tolera. vn:
de Ansel. Quis bonis alteriꝰ arridet / sanctus consentit:
qui vero inuidet dyabolus. Siquidẽ magis puto salua:
tionẽ eius sperandã qui parũ boni facit / et factis aliorũ
fauet: ꝙ̃ qui multa ⁊ inuidet. Et iterũ. Charitas que col:
ligit ⁊ viuificat omnia mẽbra ecclesie: cũ nos viderit de
alterius ruina gaudere / statim nos precidit de corpore.
Forte igitur non dolemus de ruina proximorũ nostroꝝ
quia precisi sumus a corpore. Si enĩ ibi essemus sine du:
bio doleremus: qꝛ tandiu dolet membrũ q̃ diu in corpo:
re contineẜ. Si autẽ abscissum fuerit non dolere poterit
nec sentire. Ex his ergo potest homo ꝑpendere si est mẽ: Mẽbrum
brum christi. Et sicut dictũ est de cõpassione ⁊ ꝯgratula xp̃i q̃s sit.
tione: ita intellige de cõitate: qꝛ in corpore humano vnũ
mẽbrũ cõicat alteri indigẽti suũ officiũ / ⁊ cibũ quẽ reci:
pit: ita in corpore xp̃i (qđ est ecclesia) q̃libet debet alteri
cõicare grãm sibi diuinitꝰ datã: ac cibũ ⁊ etiã tp̃alia oĩa
a deo recepta. Similiter intellige de cõsideratione: vt si:
cut mẽbra inter se adunanẜ tãta amoris cõcordia vt nul
la ratione inter se valeãt dissentire occasiõe aliq̃: ita etiã
si iter nos. Siliter intellige de supportatiõe: vt sicut vnũ
mẽbroꝝ supportat alterũ / ⁊ sustinet lesionẽ ꝓcuratiõe si
ue ꝓtectiõe alteriꝰ: et si lediẜ ab alio sine vltione sustinet
lesionem / sic debet esse in nobis. hec Ansel. Oratio.

Domine iesu xp̃e custodi nos descẽdẽtes de cõ:
tẽplatione ad actionẽ: ne ĩcidamꝰ in latrones
sensuũ appetitus: nec spoliemur gratuitis. nec
vulneremur in naturalibꝰ: sacerdos ⁊ leuita su
perior: ⁊ inferior portio rõnis nõ descẽdãt: eadẽ via con:
sentiendo in peccatũ: sed potius ascẽdãt sursum. Sama
ritanꝰ vero gratia predestinationis secus nos appropiet
nobis: vulnera peccatorũ liget. infundẽs oleum. spem ve
nie et vinũ. timorẽ iusticie imponat in iumentũ. ordinan:
do rationẽ supra sensualitatẽ: ducat in stabulũ in cõside:
ratione peccatorũ: altera die resurrectionis det duos de
narios: stolam anime ⁊ corporis. Amen.

De penitentia marie Magdalene. Ca. lx.

Post hec ascendit iesus de
galilea in iudeã. vbi quidã [de phari:
seis] .s. symon leprosus volens se iusti Luce. vij.
ficare / et de iusticia iactare: rogauit
dñm iesum [vt cum illo mãducaret]
Cuius tamẽ simulatam iusticiam be:
nignꝰ medicus nõ vitauit: sed magis
curare voluit [⁊ ingressus domũ pharisei discubuit]. Le Mãducã:
gitur autẽ christũ manducasse cum publicanis et pctõri di cũ pec:
bꝰ vt eos ad penitẽtiã ꝓuocaret: sicut qñ in domo Mat catoribus
thei cũ publicanis comedit. Itẽ cũ iustis eũ diligẽtibꝰ: ratio.
vt eoꝝ amorẽ ⁊ deuotionẽ nutriret ⁊ augeret / sicut diciẜ
de martha ⁊ maria. Itẽ cũ cognatis ⁊ pauperibꝰ. vt eo:
rum inopiã suppleret: sicut habeẜ de nuptijs vbi aquam
in vinum vertit. Item cum phariseis superbientibꝰ / vt
eorũ superbiam reprimeret: et eorum vitia argueret: sicut

in hoc loco facit. Aliquã etiã humiliter ⁊ cũ gratiaꝝ actio
ne cũ inuitabat᷑ recipiebat ꝓ loco ⁊ tpe ex pauptatis amo
re: quia pauper erat: ⁊ de huius mundi substãtia paꝝ ha
bebat. Non immerito talis et tantus hospes est inuitan:
dus: ⁊ cũ se inuitat libentius suscipiendus: veniunt enim
oĩa bona pariter cum illo. Audiens autem hoc Magda
lena que iam forte ipsum predicãtem audierat: tacta do:
lore cordis intrinsecus pro peccatis suis: et de eis plene
et perfecte contrita: amoriscꝫ eius igne accensa: cum ala
bastro. i. tali vase vnguenti perrexit ad locum cõuiuij. vt
Alaba:strũ qd est — enĩ dicit Beda. Alabastrũ est gen⁹ marmoris cãdidi: va
rijs coloribus intertincti: quod ad vasa vnguentaria ca
uare vti solent: eo ꝙ optime seruare incorrupta dicatur.
Iste phariseus qũcꝫ in euangelio symon leprosus dicit᷑/
cuius lepra non sine causa memoratur. vnde Chry. Nõ
simpliciter aũt lepre symonis meminit euãgelista: sed vt
ostendat vt cõfidens accessit hec mulier: qꝛ enim lepra vi
debat᷑ valde imunda esse passio ⁊ abhomiabilis: vidit au
tẽ ꝙ iesus curauerat illũ hominẽ cõfidit: qm̃ ⁊ anime ei⁹
imundiciã facile expurgabit. hec chry. Et cũ mulier ad
locũ ꝑuenisset facie inclinata/ ⁊ oculis in terrã demissis
ante cõuiuas transiens: non quieuit donec ad iesum ꝑue:
niret: ⁊ tũc illico retro ad pedes ei⁹ ꝓstrata: qꝛ se antepo
nere nõ audebat pre pctõꝝ suoꝝ verecũdia/ ⁊ ꝓcumbẽs
vultu sup pedes ipsos cũ quadã cõfidentia: qꝛ iam incẽ:
se ⁊ sup oĩa eum diligebat: ⁊ in eius amore ardebat: cepit
fortiter fletibus ⁊ singultib⁹ abundare: ac lachrymis lar
giter decurrẽtib⁹/ pedes dñi balneare ⁊ lauare. vñ patet
Cõtritio magdalene. — magnitudo contritionis/ ex qua lachrymas penitentie
sanguinem cordis fundens: tantũ fleuit ꝙ pedes vni⁹ ho
minis lauare potuerunt: tandem a fletu cessans/ capillis
suis pedes iesu lotos extersit/ et amore crescente oscula:
bat᷑ eos sepe dulciter ⁊ amãter: nec de hoc satiari potuit.
Et qꝛ ꝓpter itinera squalidi ⁊ lassi erãt: eos etiã vnguẽ
to precioso vngebat ad refrigeriũ caloris ⁊ mitigationẽ
doloris ex labore itineris. Et hec quidẽ q̃ dicta sunt age
bant᷑ exterius: que vero reuoluebat eius intentio multo
feruentiora erant: que solus deus inspiciebat. vñ Grego.
nicenus. Indignitatẽ aũt suã ostendens stabat post ter:
gum deiectis luminib⁹/ ⁊ effusa coma pedes amplectẽs:
lachrymiscꝫ eos ꝑfundẽs rebus tristẽ animũ ostẽdebat
veniã implorans. hec Grego. In eo ergo ꝙ mulier retro
stat deuotio ⁊ hũilitas agnoscit᷑: in eo vero ꝙ lachrymis
pedes rigat vera penitẽtia ⁊ cordis cõpunctio demõstra
tur. Et qm̃ easdẽ lachrymas capillis tergẽdo abscõdit
⁊ dolet: sese de illis nõ esse ostendit qui opera sua faciunt
vt ab hoĩbus videãtur: ĩ osculo/ pacẽ/ amorẽ/ ⁊ dilectio:
nem monstrabat: in vngendo vero cordis intima blãdi:
menta: et deuoti obsequij affectionem significabat. Per
alabastrum pect⁹ ⁊ cordis secretariũ plenũ fide ⁊ chari:
tate possum⁹ intelligere: tale enĩ alabastrum huiusmodi
Penitentia magdalene. — vnguentũ cõsueuit seruare. vbi Gre. Cogitanti mihi de
penitẽtia marie: flere magis libet q̃ȝ aliquid dicere. Cui⁹
enĩ vel saxeum pectus ille huius peccatricis mulieris la
chryme ad exemplũ penitendi nõ emolliãt: considerauit
namcꝫ quid fecit/ ⁊ noluit moderari qd faceret. Sup cõ:
uiuantes ingressa est: nõ iussa venit: inter epulas lachry:
mas obtulit. Discite quo dolore ardet: q̃ flere ⁊ inter epu
las nõ erubescit. Sed quia turpitudinis sue lachrymas
aspexit: lauãda ad fontẽ misericordie cucurrit: cõuiuan:
tes nõ erubuit. Nam quia semetipsam grauiter erubesce
bat: intus nihil esse credidit quod verecundaretur foris.
hec Greg. ¶ Mystice pedes dñi corporis sunt pauperes:
qꝛ sunt iferior pars corporis mystici ꝑ deiectionẽ/ ⁊ cru
ci affixi per afflictionẽ. Diues ergo ⁊ peccator volẽs ob:
tinere veniã in ꝑ̄senti: ⁊ regni qđ pauperũ est gl̃iam in fu
turo: debet secus pedes istos stare ꝑ familiaritatis exhi:
bitionẽ/ ⁊ amicicie acq̃sitionẽ: lachrymis rigare ꝑ cõpas
sionẽ: capillis extergere squalorẽ pauptatis: et refouere
per tẽporaliũ q̃ per capillos designant᷑ cõicationẽ et mi:
serie releuationẽ: osculũ dare ꝑ affabilitatẽ/ ⁊ blandã al:
locutionẽ. fraternitatiscꝫ amorẽ: vnguẽto vngere ꝑ mise
rendi hilaritatẽ: et cordis benigni dulcedinem/ ac conso
lationis suauitatẽ. Aliter eñ ſm Aug. nõ possunt diuites
dicere cõpetenter pater nr̃: nisi se fratres pauperũ cogno
scãt. Sed heu multi faciunt his cõtraria: ⁊ ergo cũ pha:
riseo/ nec gratiã merent᷑/ nec gloriã. vñ Greg. Nos ergo
nos illa mulier expressit: si toto corde ad dñm post pecca
ta redeamus: si ei⁹ penitẽtie luct⁹ imitemur. Quid autem
vngendo nisi bonus odor opinionis exprimit᷑? Si igit᷑
recta opera agimus quibus opinionis bone odore eccle
siam respergimus: quid aliud in dñi corpore nisi vnguẽ:
tum fundimus? Cõtra pedes dñi stetim⁹/ cum in pecca:
tis positi eius itineribus renitebamur. Sed si ad verã pe
nitentiã post peccatũ cõuertimur/ iã retro sec⁹ pedes sta
mus: qꝛ ei⁹ vestigia sequimur quẽ ĩpugnabam⁹. Lachry
mis mulier pedes rigat: qđ nos quocꝫ agimus: si q̃buslĩ:
bet vltimis mẽbris dñi per compassionis affectum incli
namur. Capillis pedes dñi tergim⁹/ qñ sanctis ei⁹ qui:
bus ex charitate cõpatimur: etiã ex his q̃ nobis supfluũt
miseremur. Osculatur mulier pedes quos tergit. qđ nos
quocꝫ agim⁹ si studiose diligim⁹ quos ex charitate cõti
nem⁹. Hec Greg. Per hanc ergo mulierẽ peccatricẽ ad — Penitẽs contraria faciat.
dñi pedes accedentẽ significat᷑ q̃libet ꝑsona vere de pec
catis penitẽs/ ⁊ contrita: ad qđ requirit᷑ ꝙ sicut deũ offẽ
dit per culpã: ita ei seruiat per penitentiã. ſm illud aplĩ. — Rom. vj.
Sicut exhibuistis mẽbra vestra seruire imũdicie/ et ini:
quitati ad iniquitatẽ: ita exhibete nunc seruire iusticie in
sanctificationẽ: ⁊ sic fecit mulier hec penitens. vñ Greg.
Liquet fratres ꝙ illicitis actibus prius intenta vnguen
tũ sibi ꝓ odore sue carnis adhibuit. Quod ergo sibi tur:
piter exhibuerat: hoc iã deo laudabiliter offerebat. Ocu
lis terrena concupierat: sed hos iam per penitentiam cõ
terens flebat. Capillos ad compositionem vultus exhi:
buerat: sed iam capillis lachrymas tergebat. Ore super: — Holocausta magdalene.
ba dixerat: sed pedes domini osculans hoc in redempto
ris sui vestigia figebat. Quot ergo ĩ se habuit oblectamẽ
ta: tot in se inuenit holocausta. Conuertit ad numerum
virtutum numeꝝ criminũ/ vt totum seruiret deo in peni:
tentia quicq̃d ex se deum contẽpserat in culpa. hec greg.
Cõsimile inducit. Hiero. de beata paula. dicẽs. Cumcꝫ — Paule penitentia.
a nobis crebrius moneret᷑ vt parceret oculis: vt eos euã
gelice seruaret lectioni/ aiebat. Turpanda est facies quã
contra dei preceptum/ purpuri/ ⁊ cerusa ⁊ stibio depinxi
Affligendũ est corpus quod multis vacauit delicijs: lon
gus risus perpetuo compensandus est fletu. Mollia lin:
theamina et serica preciosissima asperitate cilicij sunt cõ
mutanda. Que viro et seculi placui: nunc christo place:
re desidero. hec Hiero. Hinc ergo habem⁹ quomodo fa
cienda sit penitẽtia. In quo enim quis peccat/ in eodem — Penitentie agende forma.
per cõtrariũ penitentiam agat. Verbi gratia. Peccasti
nimis potando: penitentiam age a potu abstinendo. Qui
nimis comedisti vel preciosiora: ieiuna et comede vilio:
ra. Et sic de alijs suo modo. Cõspice igitur bene hãc mu
lierem/ et eius deuotionem: et super his morose medita:
re: quia factum hoc sollẽne fuit valde. Cõspice etiam do
minum iesum q̃ȝ benigne eam suscipit/ et q̃ȝ patienter su:
stinet quicquid facit. Cessat et quiescit a comedendo/ do
nec negocium compleatur: cessant ⁊ cõuiue ⁊ omnes sup
hac nouitate mirantur. Sed [phariseus qui eum vocaue
rat] non tamen inuocauerat quod meli⁹ fuisset: fallaciter
iustus/ ac de falsa ⁊ putatiua iusticia veraciter superb⁹:
nullacꝫ cõpassione nature motus/ ⁊ sue fragilitatis obli:
tus: de hoc murmurans [ait intra se] contrã suum hospi:
tem murmurãdo dicẽs. [Hic si esset ꝓpheta] ver⁹ sciẽs
occulta [sciret vticꝫ q̃] in ꝑsona [⁊ qualis] in vita [est mu
lier q̃ tangit eum] ⁊ per consequens non permitteret se tã
gi ab ea [quia peccatrix est] ⁊ ideo vnguẽtum eius vita:
re deberet. Egram reprehẽdit de egritudine que potius
erat commẽdanda: quia languoris sui remedium quere:
bat opud tantum medicũ/ quẽ etiam reprehendit de sub
uentione: de qua gratiarum actiones erant referẽde: qui
ipse quocꝫ de elatiõis vulnere egrotabat: et ideo nec me:
dicum pro subuẽtione requirebat. Nescis pharisee stul:
te: nescis nuper te mundauit a lepra quem modo non cre
dis esse prophetam. Et propheta quidem est/ et optime
scit: quia peccatrix est mulier que eum tangit. Ad hoc eñ
ipse venit: ad hoc ipse de celis descendit. Non enim ve:
nit vocare iustos: sed peccatores ad penitentiam: hoc ip
se testatur/ ei⁹ verba sunt hec. Non horret ergo peccato: — Mat. iiij.
res q̃ ꝓ peccatoribus factus est homo. Igitur ſm Gre:
goriũ. Necesse semper est vt cum peccatores quoscꝫ con — Pctõre viso flẽdũ nobis.
spicimus nosmetipsos pri⁹ in illorum calamitate defle
mus: quia fuisse in similibus aut lapsi sum⁹: aut labi pos:
sumus si lapsi non sumus. Per istum phariseũ qui chri:
stum notauit de ignorantia: et mulierem de immundicia

significatꝛ hypocrita de falsa iusticia presumēs et alios
contēnens.qꝛ ſm Greg.vera iusticia cōpassionē habet/
falsa vero indignationē:ꝓpter qꝺ iste phariseꝰ arguitur
de pietatis omissione in modicis respectiue:et mulier cō
Cogitationē nouit dñs. mendatur de maioribus valde. Vñ dñs iesus non verba
pharisei audiens: sed cogitationes inspiciens/ respōdit
cogitationi eiꝰ ad confutationē illiꝰ:per hoc eñ ꝙ ad eiꝰ
respōdit cogitationem ꝗ soli deo est nota:ostendit se plꝰ
ꝙ̄ prophetam/⁊ dñm' ꝓphetarū:et ꝓposuit ei parabolā
de duobꝰ debitoribꝰ/vt cōuenientiꝰ cōcludat contra eū
ex responsione ipsius. Cum eñ de sua sententia phariseꝰ
conuincitꝛ:quasi freneticꝰ funē portat cum quo ligetur.
Isti duo debitores erāt maria deo debitrix quingētorū
denariorū:⁊ phariseus ꝗ quīquaginta debebat:qꝛ minꝰ
se peccasse credebat:⁊ iō maria plꝰ diligere d̄bebat:quia
maiorē remissionē acceperat/⁊ plꝰ diligebat:ideo maio
ra obsequia xp̄o prebebat. Exemplo igitur debitorū et
feneratoris cōuincit phariseū/ꝙ hec mulier eēt grā diui
ni amoris iustificāda:⁊ dignior amari:et peccata sibi re
mitti:que plura grata deo obtulit ī hoc facto ꝙ̄ supbus
Amoris mūdani causa. phariseus in cōuiuando:qꝛ amor in humanis plerumqꝫ
causatur ex donis ꝓcedentibus: et per ꝯsequens maior
amor ex donis maioribꝰ. Vñ dñs enumerās bōa pecca:
Pharisei defectus tres. tricis/et mala falsi iusti redarguit phariseum ex defectu
triplici:scꝫ pietatis:qꝛ nō dedit aquā pedibꝰ suis:qui tñ
erant fessi ⁊ dolentes ex labore itineris/ac lutosi/seu pul
uerizati:eo ꝙ incedebat sine calciamētis. Unde titꝰ qua
si dicat. Facilis est vsus aquarum/nō est facilis lachry:
marū effusio:tu prōptis non es vsus:hec effudit nō prō:
pta:lauās lachrymis pedes meos/lauit lachrymas ꝓ:
prias. Secūdo redarguit ex defectu charitatis:qꝛ nō de
dit ei osculū:qꝺ est signū amicitie et dilectionis. Tertio
ex defectu hylaritatis: que designatꝛ in noīe olei:quo nō
vnxit caput eiꝰ:tria eñi predicta faciebāt olim suis ho:
spitibꝰ ꝗ pmo dabāt osculū in signū securitatis: deinde
lauabāt pedes ꝓpter laborē itineris:postea vngebāt ca
put vnguentis refrigeratiuis cōtra estū caloris. Et pre
dicta tria scꝫ charitas/pietas/⁊ hylaritas requiruntur
in hospitalitate vera et gratiosa:ex qua ad obsequiū ma
gis tenebatꝛ phariseꝰ:ꝙ̄ mulier supueniēs ab extra. Un:
de cōsidera ꝙ prefertꝛ hic deuotū obsequiū largitioni ci
bi et potus/ quos credibile est phariseum in domo sua
domino prebuisse. Hinc pōt elici argumentū/ꝙ cū susci
pitꝛ ꝗs hospitio magis meritoriū est ei benigne miſtrare
Perfectiō triplex magdalene. ꝙ̄ ipm cibum et potū exhibere. Et ecōuerso laudat dñs
mulierē de triplici pfectione defectibus pharisei opposi
ta prout clare patet in littera. Ex factis ergo mulieris
apparet ꝙ dominū multum dilexit:et ideo veniā repor:
tans iustificata fuit:propter qꝺ et ex peccatis multis si:
bi dimissis magis ī amore eius exarsit. Unde volēs dñs
mōstrare ꝙ oīa in dilectione cōsumantꝛ dixit symoni.
⌊ Propter quod dico tibi:remittūtur ei pctā multa:qm̄
Jaco.iiij. dilexit multū⌋ charitas eñi operit multitudinē peccato:
rum. Et tu plurimū dilige vt tibi plurimū remittatꝛ:vñ
Chry. Nam qui vehemēter se ingesserunt malis:rursus
et bonis vehementer insistent conscij ad quot debita se
obligauerunt. ⌊ Cui autem minus dimittitur minus dili
git⌋ vt scꝫ tu pharisee. Sed non superbias si in paucioꝛi:
bus teneris: quia tu quoqꝫ venia eges:nullꝰ eñ pōt per
semetipm a debito peccati liberari/nisi diuina gratia ve
niū cōsequatꝛ. Igitꝛ(vt ait chryſ.) Opus est nobis feruē
ti anima:qꝛ nihil īpedit hoīem fieri magnū. Nullus er:
go constitutorū in peccatis desperet/neqꝫ virtuosus dor
Ex math. xxj. mitet. Nec hic cōfidat:sepe eñ meretrix precedet eū nec
ille diffidat:possibile nāqꝫ est eum etiā primos superare
hec Chryſ. vnde ⁊ Greg. Quid fratres mei esse dilectio:
Dilectio est ignis ꝯtra rubiginē peccatorum. nem credimꝰ nisi ignē? Et qꝺ culpā nisi rubiginē? Un:
de nunc dicitꝛ⌊ Remittuntur ei peccata multa:quia dile:
xit multū⌋ Incendit plane peccati rubiginē:quia ardet
valde per amoris ignem. Et si durū est valde quod co:
quitur : abundat tamen amoris igne quo etiā dura cōsū:
mantꝛ. Tāto nāqꝫ ampliꝰ peccati rubigo consumitꝛ/quā:
to peccatoris cor magno charitatis igne concrematur.
Ubi augu. Hic multa cōmisit:⁊ multorū debitor factus
est/ille gubernāte deo pauca commisit. Cui deputat ille
quod dimisit huic:⁊ iste deputet quod non cōmisit. Nul
lum est eñ pctm̄ qꝺ facit homo/qꝺ nō posset facere et al
ter homo:si desit rector a quo factus est homo. Unde et
Ex psal. xciij. Bern. Quis non videat ꝙ sicut in multa pctā cecidi/sic
et in multa alia cecidissem/nisi oīpotētis pietas seruas:
set? Fateor ⁊ fatebor:nisi quia dñs adiuuit me:paulomi
nus habitasset in inferno aīa mea:videlicet cecidisset in
omne pctm̄ aīa mea.¶ Mystice fenerator iste deū signifi
Peccator nō est soluendo. cat:qui pro culpa penā:⁊ pro donis grārū meritū bono:
rū exigit. Debitores dici possunt maria et phariseꝰ ꝙ̄tū
ad ꝓpositum:vel populus gētiū ⁊ iudaicꝰ:vel peccator
notorius ⁊ occultus. Uel clericus et laicus:et sic duo de
bitores sunt duo populi/vel duo status peccatorū. Pri
mi debent quingentos denarios:quia plus peccant. Se:
cundi quinquaginta:quia minus. Sed nō habent vnde
reddāt:qꝛ nullꝰ ꝓdictorū potest absolui ꝓprijs viribus
absqꝫ gratia:⁊ iō donat vtrisqꝫ.i.donum gratuitū dat ꝑ
qꝺ eis debitū dimittit: nō eñ sine dono dei gratuito fit
culpe remissio⌊ Dixit aūt dñs ad mulierē:remittuntꝛ tibi
peccata⌋ scꝫ non solū ꝙ̄tū ad reatū ⁊ culpā:sed etiā ꝙ̄tū
ad reatꝰ penā:et hoc fit ex vehemēti amore dei/⁊ horro
Munera ī magdalenā collata. re peccati preteriti. O felix maria/cui tot dantur mune:
ra. Nā primo datꝛ ei peccatorū remissio vt hic dicitꝛ. Se
cūdo fit spūaliter familiaris dño: vt in sequēti capitulo
subditꝛ. Tertio fit ei dñice resurrectōis prima apparitio
prout infra de resurrectione dñi narratꝛ. Et accūbentes
simul cum dño⌊ dicebāt intra se⌋ in corde suo. ⌊ Quis ē hꝭ
ꝗ etiā pctā dimittit?⌋ Hoc dicebāt:qꝛ hūanitatē exteriꝰ
apparentē ꝗ nō pōt pctā dimittere tm̄ videbāt. Sꝫ dñs
cogitatiōes eoꝝ paruipēdēs dixit ad mulierem⌊ Fides
tua⌋ id est a deo tibi infusa⌊ te saluam fecit⌋ qꝛ ista fides
charitate formata fuit: ⁊ ideo habētē dignū vita eterna
fecit ſm Greg. Fides eā saluā fecit:qꝛ hoc qꝺ petijt pos:
se accipere nō dubitauit. Spē eñ iā ab illo acceperat a
ꝗ salutē querebat⌊ Uade in pace⌋.i.in quiete ⁊ cessione a
vitijs:nō discordādo a grā tui amoris. In pace ire ꝓci:
pitꝛ/vt in veritatis itinere pseueret/⁊ ab eo in via scāda:
li vlteriꝰ nō declinet. vñ Theophilꝰ. Postqꝫ autē ei pec
cata dimisit nō sistit in remissiōe pctī:sed adijcit opatio:
nē boni. Vñ subditꝛ⌊ Uade in pace⌋.i.in iustitia. Nam iu
stitia est pax hoīs ad deū:sicut pctm̄ est inimicitia inter
deū et hoīem. Quasi diceret. Opare oīa ꝗ ad pacē dei te
ducūt. Hec theophilꝰ. In hꝭ ergo ꝙ dicitꝛ⌊ vade ī pace⌋
notatꝛ ꝙ ipa iuit sollicite ꝑ bona opa:⁊ ꝙ ipsa habuit pa:
cē in cōsciētia. O verbū delectabile et suaue:ꝙ̄ libenter
id magdalena audiuit/⁊ ꝙ̄ iocunde recessit/⁊ pfecte ad
deum conuersa/deinceps honeste ⁊ sancte vixit/ac do:
mino iesu ⁊ matri eiꝰ pseuerāter adhesit. Et bene ait.in
pace post remissionem pctōrū:qꝛ iustificatꝭ est pax cum
conscientia nō remordet:sed nō est pax impijs ⁊ existen
Charitas pacifica ē deo precipue offerēda. tibꝰ in peccatis. Hic habes aperte ꝙ charitas reformat
pacem inter deū ⁊ peccatorē. vñ et beatꝰ Petrꝰ dicit ꝙ
charitas operit multitudinē peccatorū. Sine qua profe
cto impossibile est placere deo: cū qua sine dubio placet
quicqꝫ.⁊ ideo hanc precipue debemꝰ deo referre. vnde
Ambro. Cū nihil est qꝺ digne referre deo possumꝰ:qꝺ
enim referamus ꝓ suscepte carnis iniuria? Quid ꝓ ver:
beribus? Quid ꝓ cruce?obitu.sepultura. Ue mihi si nō
dilexero. Audeo dicere non reddidit petrus ⁊ ideo plꝰ
dilexit. Non reddidit paulus. Reddidit qdē mortē pro
morte:sed alia non reddidit:qꝛ multū debebat. Redda:
mus licet crucem pro cruce:funus ꝓ funere:nūquid red
dimus:quia ex ipso/⁊ ꝑ ipsum/et in ipo habemus oīa?
Reddamꝰ ꝗ̄ amorem ꝓ debito:charitatem pro munere:
gratiā pro sanguinis precio. Plus enim diligit cui do:
natur amplius.hec Ambro. Nemo ergo desperet: nemo
de dei misericordia diffidat. Clemens est dominus ꝗ ex
corde conuersis tam facile miseretur. Unde si quid con:
fessio et lachryme possunt/videre vis:vide quid fides ⁊
dilectio operatur. Paruo temporis spacio iustificata
est mulier:⁊ ab omni peccato mundata:que vniuersis vi
tijs plena:⁊ tam peccatrix fuerat vt eam phariseus vide
re dedignaretur. Hanc igitur imitās peccator peccata
nunc defleat/vt eius lachrymas quandoqꝫ deus abster
gat. Nam vt ait Ber. Felices lachryme quas benigna
manus conditoris absterget:⁊ beati oculi qui in talibꝰ
liquefieri fletibus potius elegerunt/ꝙ̄ eleuari in super:
bia:ꝙ̄ omne sublime videre:ꝙ̄ auaricie petulantia famu
lari. vnde et Chryso. Sicut autem vbi vehemens hym:
Lachrymarū vtꝰ. ber ꝓrumpit fit serenitas/sic lachrymis effusis apparet
trāqllitas/⁊ parit caligo reatū. Et sicut ꝑ aquā ⁊ spiri:

tum purgamur/sic p lachrymas et cōfessionē denuo mū damur. Ubi Ansel. Jam nunc īgredere domū pharisei: recūbentem ibi dominū tuū attende: accede cū benignis sima peccatrice ad pedes eius: laua lachrymis: terge ca pillis: demulce osculis: foue vnguentis. Nonne iā sacro liquoris illius odore pfunderis. Si tibi adhuc suos ne gat pedes: insta/ora/ꝛ grauidos lachrymis oculos at tolle: tuisqȝ suspirijs inenarrabilibusqȝ gemitibus extor
Ge.xxxij. que qđ petis: luctare cū eo: sicut iacob vt ipse se gaudeat superari. Uidebitur tibi aliquando ꝙ auertat oculos: ꝙ aures claudat: ꝙ desideratos pedes abscōdit. Tu ni
Abacuc.j. hilominus insta oportune: importuneqȝ clama: vsqȝquo clamabo ꝛ non exaudies. Redde mihi iesu bone letitiā salutaris tui: quia tibi dixit cor meum: quesiui faciē tuā: faciem tuam requiram. Hec Ansel. Nullus ergo pecca tor debet de clementia dei desperare: quia presto est cun ctis debita relaxare/ꝛ penitētes ad regnū celoꝝ reuoca re. Istud deus per manassem regem israel olim prefigu rauit/quem propter penitētiā ad gratiā reuocauit. Ma
iiij.Reg. xxj. nasses infinitis deū offenderat. Esaiam ꝙ eum de pecca tis suis redarguit: serra lignea per mediū desecari fecit: et tot pphetas ipm arguētes trucidauit/ꝙ plateas hie rusalem sanguine pphetarum purpurauit. Tandem ab hostibus est captus/ꝛ in exiliū deduct⁹/carceri deputa tus vbi cepit penitere/ꝛ ex corde scelera sua deflere. Et
In orōne ei⁹ in fine scđi pali po. cum lachrymis orauit dominum: dicēs. Peccaui domi ne super numerū arene maris: ꝛ iam nō sum dignus vide re celi altitudinē ppter iniquitatū mearū multitudinē. Misertus dñs penitentiā eius acceptauit. Nā de capti uitate eū liberauit/ꝛ in regnū suū in hierusalem reuoca uit. Per hunc peccator designatur/ꝙ pphetas dñi ips arguētes cruciat: quādo pdicatores ꝛ doctores audire recusat. Et qđdiu talis pseuerat in peccato mortali/ tan diu est in captiuitate dyaboli: si autē ex corde egerit pe nitentiam: deus paratus est eum suscipere ad gratiam.
ij.Reg.xj. Hoc idē pfiguratum fuit in rege dauid qui adulterium et homicidium perpetrauit. Cuqȝ redargut⁹ a nathan
ij.Reg.xij peccaui diceret: statim natam respondit. Dñs transtulit peccatum tuū: id est dimisit. O qȝ magna est pietas dñi: et qȝ ineffabilis qui nullū penitentē despicit cuiuscunqȝ conditionis. Non ergo ppter immanitatem peccatorū nostrorum desperemus: quia diuersos testes diuine mi sericordie habemus. Neqȝ vltra peccatis seruiamus: qꝛ magnam dignitatem amittunt miseri homines seruien do peccatis quodāmodo: carnis voluptates: et concupi scentias quidam aspirando honores/ꝛ excellētias: qui dam pertinaci studio querentes mūdi facultates ꝛ diui tias. Et quia pauci sunt hodie qui istū trinarium nephā dum non sequantur/certe miseri merito dicuntur: qꝛ il lis rebus ꝙ eis deberent seruire ꝛ obsequi: seruiunt ꝛ ob sequūtur. Tales proculdubio seruiles ostendūt nō nobi
Diogenes in dolio ia cens ꝛ ale xander magnus. les: non dños: sed potius garciones et seruos. Exemplū de diogene. de quo legit ꝙ cū quadā vice ratiōe sue emi nentis scientie ꝛ sapientie imperator eum visitaret: phi losophus ei assurgere noluit: quod vidēs imperator ira cūdia motus retrocessit: veneruntqȝ serui eius et dixerūt ad eum. Domine quare sic agere voluisti? Non modicū te imperator honorabat: quia te pauperem talis ac tan tus visitabat: tu vero econuerso ipsum inhonorasti: quia ei assurgere noluisti. Quibus respōdit. Non decet digni tatem meam vt seruo serui mei reuerētiam faciam. Ser
Mūdus nobis serui re debet. uit iste seruo meo scilicet mūdo qui mihi seruit: eo fact⁹ est vt mihi seruiat. Igitur non decuit me signum alicu ius reuerentie sibi exhibere. Bene dominabatur iste mū do et imperabat bene: nature sue dignitatem et presiden tiam obseruabat. Oratio.

O Iesu bone spes penitentium: qui marie pecca trici ad tuos pedes flenti/ꝛ eos lachrymis ri ganti capillis tergenti: labijs osculanti: pieta tis signum aperiens peccatorum veniam tri buisti: ne despicias iesu misericors me peccatorē ad cle mentie tue vestigia puolutum: rigantem lachrymis inti me compunctionis: osculantem labijs deuote oratiōis: ꝛ fac me audire vocem tuam pietate ꝛ clementia/suaui tate/ꝛ misericordia plenam quam audire meruit ꝛ ipsa: vt dimittantur mihi peccata mea multa per tuam gra tiam et ipsius merita. Amen.

De ministerio marthe: ꝛ ocio marie. Ca.lxj

Et post hec quadā vice [intrauit iesus in quoddā castellum] [scȝ bethaniā que interpretatur dom⁹ obedientie: per quod signatum est ꝙ libenter intrat dñs domū pscientie vbi ei obedit deuote. Et venit ad domū marthe ꝛ marie: ad illā enī domū fre quēter diuertebat: ꝛ secure ppter specialem ibi habitan tiū amicitiā ꝛ deuotionem. Sed marthe domus hic ap pellatur cum dicitur [ꝛ mulier quedā martha noīe/exce pit illū in domū suā] qꝛ maior natu erat et curā dom⁹ ha bebat. Et ille sorores toto affectu iesum diligentes reue renter ꝛ alacriter eū susceperūt/de tanti hospitis aduen tu gaudentes. Et martha quidem se incontinenti ad re fectionem dño ꝛ discipulis suis pcurādā parauit/ꝛ ī mi nisterio laborauit: vt eis cōuenienter puideret: maria āo ad pedes dñi se posuit: vt diligētiam/assiduitatem/soler tiā erga auditionē ostēderet/ꝛ multā reuerentiā quā ad dominum habebat. Illa stabat ꝛ satagebat vt pasceret dñm/cibo vtiqȝ corporali: hec sedebat ꝛ audiebat/vt pa sceretur a dño suo cibo spūali. Sane qȝto melior est aīa corpore/tāto dulcior est cib⁹ spiritualis ī mēte qȝ carna lis in vētre. Ut aūt dicit Aug. Quanto humilis sedebat tāto ampli⁹ capiebat: cōfluit enī aqua ad humilitatē: cō uallis denatat de tumoribus collis. Et cum dñs more sue nolēs stare ociosus verba vite loqueretur eterne: per hoc dans exēplum discipulis/vt cū recipiunt in domib⁹ su scipientes repleāt sacris doctrinis: maria oculis ꝛ auri bus in eum intenta speciosissimā faciem eius contempla batur: ꝛ in eius suaui sermone reficiebat: ꝛ vltra qȝ dici possit in aspectu ꝛ verbis ei⁹ iocūdabat: nec quicqȝ aliud cogitabat: sed tantū dulcedini diuini ꝛ operib⁹ vite contemplatiue intenta erat: ꝛ de illa mēsa dñi opulenta micas de verbo domini colligebat. Martha vero in ope ribus vite actiue occupata stetit/ꝛ substitit quasi fatiga ta ꝛ fessa labore ministerij cessans aliquātulū: et moleste ferens ꝙ ipsa sola in necessitatibus domus laboraret: so ror vero eius ocio ꝛ quieti vacaret: ꝛ domino hoc pmit tente conquerens postulauit ab eo vt ad laborandum se cum in ministerio ꝛ iuuandum illam cōpelleret: sed con trariam sententiam reportauit. Maria aūt marthā ad iuuat consilijs opera eius dirigēdo/ꝛ suffragijs pro ipa orando. Ecce ꝙ sorores iste nec seruum nec ancillam ha bebant qui eis seruirent: nec dñs coquum vel ostiarium qui eius commodo prouiderent: ex quo habes argumē tum contra superbiam presertim prelatorum. Martha de sorore conquerens ex illorum persona loquitur ꝙ ad huc diuine cōtemplationis ignari solum qđ didicerūt fraterne dilectionis: opus deo placitū ducunt: ideoqȝ cū ctos ꝙ xpo per cōtēplationē deuoti esse volūt/huic man cipādos autumāt. Hāc ignaroꝝ obiectionē soluit hie ro. in epla in qua inuitat nobilē ꝛ diuitē matronā ad he remū dicēs. Dñ finē habebit ista fruitus iperfecta? Nū quid nō habet dñs vnde alet pauperes nisi per te? Inue nitur autem maria accusata tripliciter: scȝ a phariseo de presumptione ꝛ temeritate: eo ꝙ peccatrix xpm recum bentem tetigit. A iuda de prodigalitate: eo ꝙ preciosum vnguentum effudit/ac caput ꝛ pedes dñi vnxit. A sorore de ociositate: sicut patet hic: ꝛ vbiqȝ maria tāqȝ patiens tacuit ꝛ xps semp p ipa respōdit ꝛ eā excusauit: ostēdēs phariseo ꝙ factū marie nō erat psumptiōis: sed deuotio nis: ostēdens quoqȝ iude ꝛ alijs discipulis ꝙ illa effusio vnguēti nō erat pdigalitatis/sed pietatis: ostēdēs etiā sorori ꝙ sessio marie nō erat ociosa: sed meliorib⁹ actib⁹ occupata. Maria aūt ꝙ in verbis dñi quiescebat/ꝛ mira suauitate tenebat ad clamorem sororis qsi a somno eui gilans de quiete sua timuit/ꝛ facie inclinata in terra si luit: ac causam suā tanqȝ ociosa iudici pmisit: nō parans rūdendi sermonē ne remitteret vel interrūperet audien di intentionem. Et dñs excusando mariā dixit ad mar thā. [Maria martha] repetitio noīs signū est dilectiōis vl' monēdē itētiōis vt .s. audiret itēti⁹ [sollicita es: ꝛ tur baris erga plurima] ac circa multa es occupata: opa eī vite actiue sollicitudinē ꝛ distractionē mētis inducūt/ꝛ frequēter pturbationē ingerūt. Si ḡ vis cū leticia viue re/noli mlta agere: qꝛ ī mult] actiōib⁹ mīor eris. [Por ro vnum est necessariū] scȝ deo iugiter inherere. fm illud

Luce.x.
Accusatio magdale ne triplex.
Eccli.xj. ꝛ xxxviij.

Ps. xxvj Unā petij a dn̄o hanc requirā ⁊c̄. Uel [vnum] .s. ipse deꝰ
qui vnus est pre omnibꝰ quere͞dꝰ: vel [vnū] .i. vnitas me͞
tis ad deū: q2 ꝑ vitam conte͞platiuā mens adheret deo q̄
est simpliciter vnꝰ: sicut ecōtra ꝑ vitā actiuā inte͞dendo
creaturis que multe sunt aīa diuidit / ⁊ ꝑ multa distrahi
tur. Et tn̄ multa sunt necessaria tendentibus ad vnū qd̄
oībus est preferendū [Maria optimā parte͞ elegit] secu:
rā magis et digniore͞. q. d. Nō tu malā: sed illa meliore͞:
Lu. xxij. Ne ergo cōquerarís de ocio sororis: q2 maior est qui re:
cūbit / q̄ qui ministrat. Sed qūo d2 optima cū eā tn̄ sit
consecutura in patria. Sed ⁊ illā optimitate͞ dulcedinis
⁊ iocūditatis patrie iā hic pregustauit non sicut in futu:
ro apprehendit. Nō tn̄ reprehendit ps marthe: q2 ⁊ ipsa
est bona: sed laudat pars marie / q2 optima: cuiꝰ causam
subiūgit: q2 [nō auferet ab ea] hoc em̄ elegit qd̄ semp ma
nebit. In hac vita incipit ⁊ augetur: in alia vita pleniꝰ ꝑfi:
j. cor. xiij. ciet: q2 qd̄ nūc videt ꝑ speculū in enigmate: tunc videbit
Ibidem. facie ad facie͞. Et amoris ignis q̄ hic ardere incboat cū
ipm que͞ amat viderit in amore͞ ampliꝰ inardescet. Cha:
ritas nunq̄ excidit: q2 vna ⁊ eade͞ charitas hic et in pa:
Cōte͞pla: tria remanet. Ignis est in syon / ⁊ caminus in hierusale͞:
tiua vita ita ⁊ cōte͞platiua eade͞ est hic et in patria: sed hic iocūdi
manet. tas mentis est semiplena / ⁊ ibi erit perfecta. Non ergo
cōte͞platiua auferet q̄ subtracta p̄ntis seculi lucta perfi:
ciet: actiua vero sicut ⁊ fides euacuabit q̄nq̄ et auferet
q2 in eterna patria nō erūt opa pietatis necessaria in qui
bus ipsa exercet. Maria ergo ꝑ dn̄i excusationem excu:
sata: deīde securiꝰ sedit / ⁊ iocūdiꝰ quieuit. vn̄ Aug. Domi
nus pro maria respondit marthe / et ipse eius factus est
aduocatus qui iudex fuerat interpellatꝰ. Sic snīa inter
pellāti rn̄dit / ⁊ susceptā defe͞dit. Inte͞ta erat martha quō
pasceret dn̄m: inte͞ta maria quō pasceret a dn̄o. Martha
conuiuium domino parabat in cuiꝰ cōuiuio iam ma
ria iocūdabat. Mira em̄ suauitate tenebat: que profecto
est maior mentis q̄ ventris. Excusata est: sedit securior
Non ergo dn̄s opus reprehendit: sed munus distinxit:
vna est theorica. i. cōte͞platio dei cui merito vniuersa vir
tutum studia postponunt. vn̄ Amb. Agat te sicut mariā
Sapie͞tie desideriū sapientie: hoc em̄ maius / hoc ꝑfectiꝰ opꝰ. Nec
stude͞tes ministerij cura a cognitiōe verbi celestis te auertat. Nec
non sunt arguas eos et ociosos iudices quos videas studere sa:
ociosi. pientie. Nec martha tn̄ in bono ministerio reprehendit:
sed maria q2 meliorem partem sibi elegerit antefertur.
Iesus enim multis abundat ⁊ multa largit: et iō sapie͞:
Actuū. vj. tior qd̄ principale aduertit elegit. Denique apl̄i optimum
nō putauerūt relinq̄re dei verbum et ministrare mensis.
Hec Amb. Itaq̄ marie pars. i. cōte͞platiōis ocium mar
the ministerio prelata est: q2 dignior. s. angelorū ꝯuersa:
tioni vicinior: ⁊ q2 securior: ⁊ q2 quietior: ⁊ q2 iocūdior: ⁊
q2 diuturnior: q2 [non auferetur] Illa vero periculosior
propter lutum ⁊ puluere͞ pedibꝰ actiuorū adherente͞: et
laboriosior ꝑpter sollicitudine͞ ⁊ occupatione͞: p̄ximis
tn̄ vtilior ꝑpter subuentione͞ ⁊ edificatione͞. Actiua au:
tem quedam est prelationis ⁊ predicationis: quedam
ministerij ⁊ vite cōmunis. Sicubi ergo legit actiuā pre:
ferri ꝯte͞platiue / itellige͞dū est de actiua ꝑlatiōis ⁊ ꝑdi:
catiōis: in aliquo em̄ excedit actiua cōte͞platiuā / ⁊ in ali
quo excedit per illā. ¶ Ubi sciendū q2 distinguit duplex
actio a doctoribꝰ. Una q̄ cōsistit in exercitio virtutū mo
ralium / ⁊ ista disponit ad conte͞plationem. vnde Greg.
Qui conte͞plationis arcem tenere desiderant / necesse est
vt priꝰ in cāpo actionis se probent. Sedatis em̄ passionū
tumultibꝰ ꝑ exercitiū virtutū moraliū disponit aīa vt li:
bere possit eleuari in cōtemplatione͞ virtutis: ex quo p3
q2 talis actio ordinat ad ꝯte͞platione͞ sicut ad fine͞: finis
aute͞ melior est his q̄ sunt ad fine͞. Et ideo de tali actiōe
ꝯcedūt oe͞s q2 ꝯte͞platio est melior. Alia autem actio est
que sequitur cōtemplationem procede͞s ex plenitudine
cōte͞plationis: sicut est docere / ⁊ in regimine animarum
laborare: ⁊ huiusmodi opa facere: ⁊ de tali actione dicūt
aliqui q2 est melior ipsa conte͞platiōe: ⁊ de ista actiōe nō
loquitur hic xp̄s vt patet intue͞tibꝰ. Alij vo dicūt q2 etiā
in ista actione cōte͞platio melior est: q2 id qd̄ simpliciter
preeligit videt esse meliꝰ absolute q̄ id qd̄ preeligitur i
casu: sed conte͞platio est per se eligenda: cura autem aīa:
rum in casu necessitatis fraterne est suscipienda. Unde
Augustinus. Ocium sanctum querit charitas: negociū
iustum suscipit necessitas charitatis: quā sarcinam si nul:
lus imponit intuende veritati vacandū est: si aute͞ impo
nit suscipie͞da est ꝑpter charitatis necessitate͞. hec Aug.
He due sorores dn̄o dilecte sc3 martha ⁊ maria duas vi: Uita du
tas demōstrāt spūales qbꝰ presens exercet ecclesia: mar plex.
tha actiuā qua proximo in charitate associamur: maria
ꝯtemplatiuā qua in die amore suspiramus. vnde nō ma:
ria: sed martha christum suscepisse dicitur in domo sua.
Maria enim non habet domū: q2 vita conte͞platiua om
ne͞ huius seculi spernit habere possessionem. Sufficit ei
ad pedes dn̄i sedere / ⁊ verbū dei semp audire / ac me͞tem
potius q̄ ventre͞ nutrire. Sufficit ei remotis omnibꝰ cu:
ris et sollicitudinibus lectioni et oratiōi assidue insiste:
re: ⁊ in dei contemplatione vacare: crebra quoq̄ lachry:
marum compunctione ꝓ pctōrū remissione ⁊ eterne vi:
te susceptione dulcissime suspirare. Tales em̄ prophete
fuerūt. Tales ⁊ apostoli. Tales ⁊ multi alij oīa relinque͞
tes: mundū fugientes: dn̄o adhere͞tes: tanq̄ nihil haben
tes ⁊ oīa possidentes. Actiua vero vita dicit: q2 semp in
actu: semp in fatigatione ⁊ labore est: ⁊ vix aliquādo in
quiete potest ee͞. Unde h̄ de martha d2 quia [satagebat
circa frequens ministerium] Uidemus enim multos ec:
clesiarum prepositos ⁊ ministros ac multos alios sollicite
discurrere / laborare: estuare: ⁊ multis modis fratrū ⁊ p:
ximorū necessitatibꝰ / ⁊ mīc operibꝰ insudare. vt eos q̄q̄
īmerito circa frequens ministeriū satagare dicamꝰ. Et
ideo maria sedet: q2 conte͞platiua pacatis vitiorū tumul
tibus optata iā in xp̄o quiete mentis ꝑfruitur. Martha
vero stat: q2 actiua laboriosa desudat in certamīe. vnde
Aug. Remāserūt ergo in illa domo q̄ susceperat dn̄m in Uita du:
duabus feminis due vite ambe innoce͞tes / ambe lauda: plex inno:
biles. Una laboriosa: altera ociosa: nl̄la facinorosa quā centie.
cauere debet laboriosa: nulla desidiosa quam cauere d3
ociosa. Erant ergo in domo illa due vite ⁊ ipse fons vite
Hec Aug. He aute͞ mulieres prudentissime totius eccle
siastici exercitus duces ⁊ ꝑuie sunt: has cetera turba se:
quit: alij post marthā: alij post mariā vadunt. Nulli em̄
celestem illā patriā ingrediunt nisi q̄ hanc vel illā sequū
tur. Sed in his necesse est vt vnusquisq̄ vires suas consi
deret: ⁊ ad quod opus aptior sit. Si enim ad cōtempla:
tionem sit habilior / ⁊ ad orandū deuotior: tute se transfe
rat ad eremū pro se ⁊ alijs oraturus nec sic abscōdit ta:
lentum in terra: sed in dn̄o licet non predicet: q2 tale͞tum
orationis ⁊ deuotionis in quo ampliꝰ valet / ⁊ meliorem
se sentit / omnibus erogat: nec piger dici debet qui totꝰ
in sancta deuotione ⁊ oratione / ieiunijs / ⁊ vigilijs / ⁊ la:
chrymis est. Et de actiua similiter suo modo accipe et
intellige. Nō tn̄ fit diuisio inter has species vite quasi ꝑ
opposita: s3 ꝑ officia: cōueniūt em̄ etiā eisde͞ s3 officia ha
bent distincta. Actiuꝰ em̄ sepe est conte͞platiuus ⁊ econ:
uerso: qui tame͞ denominatur ab altera cuius sc3 plura ⁊
frequentius gerit officia. Sunt aūt officia actiue legere. Officia
in publico predicare: corripere: errāntes reuocare: nescie͞ vite actiue
tes docere: pauperes sustentare ⁊ alere: petentibus con:
silium ⁊ auxilium dare: inopem de manu fortis eripere
infirmantis curā gerere: cōmissis nobis qualiter subsi:
stere valeāt ꝓuidere: q̄ singulis q̄busq̄ expediāt dispe͞sa
re: opa pietatis omnia exercere. Officia contemplatiue Cōte͞pla:
sunt sibi et in secreto legere: in lege dei meditari: secreto tiue vite
orare: suauitatem ⁊ dulcedine͞ patrie cū angelis pregu: officia.
stare ⁊ presentire: soli desiderio conditoris inherere: exu
tam mentem a cunctis habere terrenis: eāq̄ q̄tum hu:
mana imbecillitas sinit vnire cū xp̄o vt nil iam agere li:
beat: sed calcatis curis omnibus ad videndam facie͞ sui
creatoris animus inardescat adeo vt conuersatio con:
templatiui iam quasi in celis sit ⁊ nihil de terrenis sapi:
at. Contemplatiuus enim et vere spiritalis homo tam fi Cōte͞plati
delis debet esse in tota vita sua / ⁊ in omni opere suo: ac ui fideli:
si singulis horis iudicari debeat coram deo / ⁊ tā arden: tas.
ti desiderio viuere ⁊ ardere quasi singulis horis debeat
iungi angelorum cetibꝰ ad fruendū deo eternaliter: et q̄
habet cor in supernis eleuatum quādo sedet: quādo am
bulat: quando requiescit: quādo aliq̄d facit cor a deo nō
recedit: oe͞s ad dei amore͞ exhortat: deridet huius mun:
di gloriā ⁊ felicitate͞: miratur hoīm cecitate͞: ⁊ q̄ stultum
sit in trāsitorijs fiduciā habere oste͞dit. Contemplatiuꝰ
tame͞ ꝓ oportunitate te͞poris ⁊ necessitate instante alter
alterius sumat officia: sitq̄ de contemplatiuo actiuus ⁊
econuerso / cum expedire visum fuerit ecclesie. Unde ce:

nomanēsis scribens cuidam assumpto in prelatum conquerenti adeptā sibi esse cōtēplationis requiē/et actiue sollicitudinis sarcinā se inuitum sustinere ait. Ad pedes dñi cū maria sedebas:nunc cū martha dño ministras. Species rachelis te allexit:sed nec fastidias lyam lippam:qꝛ gignit sibi sobolem. Maria a dño fercula sumit: martha dño pparat/ꝛ apponit:hec deū reficit:illa a deo reficitur:hec ministrat panē hoim:illi ministrat panis angelorum. In mensa eius nil fastiditur:in mensa marthe multa. Ibi audiebas cāticū angelorū: videbas lilia virginū:rosas martyrū:violas cōfessorū:hic filiū dei de celis descendentem ꝛ dicentē:gaudiū maius est angelis dei sup vno peccatore penitentiā agente ꝛc. Videtur tibi cōtēplatiuā actiue debere pponi: tñ si sollicite cōsideres actiua materia est ad gloriā sicut cōtēplatiua nō descensus ad ruinā:quarū vtraqꝫ in eodem ꝛ in diuersis inuenies. Christus eñ docens in cāpestrib⁹ in monte orauit. Moyses in mōte ꝛ in tabernaculo loquebat cū dño: descendens de monte/ꝛ egressus de tabernaculo loquebatur cum populo. Petrus cui dictū est i cenaculo/macta/ꝛ mãduca/pdicauit populo. Apostolus raptus i paradisum/factus est doctor gentiū. Maria legit tñ sedisse ꝛ audisse:nec aliqñ sorori discurrēti subuenisse:lꝫ ei⁹ auxiliū quadā mētis amaritudine anxia soror postularet. Martha nequaqꝫ legit partem marie suo miscuisse obsequio:ꝛ ideo sicut dñs testat[maria optimā partē elegit q̄ non auferet ab ea.] Per mariā ergo signant quoꝝ cōuersatio in celis est:vt qui dicunt. Ecce elongaui fugiēs ꝛc. Per marthā negociosi sacerdotes reprehenduntur/ in quibus turba negociorū cōtemplationis excludit sacrarium/ꝛ contriti cordis extinguit sacrificiū. Neqꝫ eñ fieri pōt vt aliqñ loquat cū dño:qui etiā silēs cum tota fabulat mūdo. Talib⁹ occursant inimica negocia/quorum recordatio illos sequit vsqꝫ ad sacra altaria/q̄ illis furant orationū suffragia:ꝛ defraudant suis tēporib⁹ ecclesiastica officia. Martha ministrauit:sed p christo discurrit. Si nobis discurrimus querentes que nostra sūt aucupātes temporalia:nec martha sumus:sed negociatores. Unde si sic discurris iusta est tibi flendi ꝛ pquerēdi ratio. Ceterū si martā simpliciter agis:bene agis. Si inter lyam discurris ꝛ Rachelē:melius agis. Si cū maria sedes ꝛ audis optime. Bonum est seminare quod illa fecit melius est metere quod ista. Hec iccirco dixerim vt magnū reputes bonū sic alternare studia istarū/vt nūc quieti vaces/nūc pximorū vtilitati. Una quippe et eadem est scala qua iacob ascendentes ꝛ descendentes vidit angelos. Rachelem diligas p specie:helyam pro ple. Neutra ergo prelato est postponenda:sed vtraqꝫ amplectenda. Utrā vero alteri preponas/ ignoro. Uerū h scio qꝫ duo sunt in lecto/vnus assumet/alter relinquetur ꝛc. Hec cenomanēsis. Hec aūt hystoria q̄ hic tangitur: lꝫ ad beatā mariā nō ptineat:tñ hoc euāgeliū in die assūptionis eius legitur:qꝛ ipsa est castellū in quod domin⁹ intrauit:vel quia vitas ꝛ officia istarum sororum habuit. Castellū quippe fuit corpus intemerate virginis marie qd intrauit dñs iesus in conceptione. Et bene dicitur castellū pter septē que pstituūt nobile castrū. Primū est situs altus/vt videlicet castrū sit in alto situm: p qd spiritualiter altitudo vite spūalis accipitur/vt hō spiritualis sit eleuat⁹ ab inquietudine ꝛ affectione eorum qui in mūdo sunt/ꝛ in altitudine celestiū desideriorum ꝛ cōtemplatione diuinorum. Talis fuit beata virgo maria/ que altitudinem vite spiritualis excellentissime in se habuit quo ad oīa predicta. Secūdum est murus clausus ꝛ firmus:per quem itelligitur firma clausura/ꝛ vigil custodia virginalis integritatis:que excellentissime fuit in beata virgine:quā ita murus virginalis integritatis vndiqꝫ vallauit vt null⁹ vnqꝫ libidinis accessus ad eam esset:nec sensus eius sola etiam cogitatione ab aliquo tangeretur libidine:vnde in ea verificatum est illud canticorum. Hortus conclusus es/fons signatus. Tertium est turris per quam intelligitur humilitas que hominē prouehit in altum vsqꝫ ad celum iuxta illd. Qui se humiliat exaltabitur:et sicut turris est ad protectionē oīm q̄ sunt in castro:sic humilitas ptegit ꝛ cōseruat oēs virtutes i hoīe. Et hoc munimentū turris humilitatis valde conueniens est ad murum virginitatis:que duo inuicem se defendunt/et excellentissime in beata virgine fuerunt.

Quartum est fossatum:per qd intelligit pauptas q̄ omnem terrenitatē euacuat ab aīa:ꝛ hec fuit in virgine maria:de qua dr qꝫ non erat ei loc⁹ in diuersorio quo suū pareret filiū. Quintū ē armatura ad protectionē castri/et cōfugientib⁹ ad id necessaria:per quā intelligit abūdantia pietatꝭ q̄ est in vgine beata quā protegit peccatores/ ꝛ ab hoste cōpressos fugientes ad eā. Sextum est alimenta sine qbus castrum pseruari nō pōt:p que intelligitur copia alimenti spiritualis quā sufficientissime in se beata virgo habuit:ipsa enim intra se cōtinebat panem ꝛ vinum verū q̄ de celo descēdit. Septimū est fluui⁹ pfluēs: per quē intelligit plenitudo gratie q̄ cōfluxit in btā virgine. vñ Hiero. Ceteris per partes:marie autē se totam infudit plenitudo gratie[Intrauit ergo iesus in quoddā castellū]scꝫ in beatam virginē:in quā venit ipse deus ad expugnādū dyabolū[ꝛ mulier quedā martha noīe] .i.beata virgo[excepit illum in domum suam].i.in vterū suū[ꝛ huic erat soror noīe maria.] Beata virgo martha fuit ꝛ maria:martha pter studiū bone actionis:maria propter ocium cōtemplationis. Martha enim ꝛ actiua in christo filio suo fuit qñ oīa opera misericordie ꝛ pietatis circa illum exercuit/ꝛ curam eius obnixe sicut mater egit: In mēbris eius etiā qñ elizabeth cognate sue precursorem dñi parīēti ministrauit/ꝛ ipꝫ pcursorē in cunabulo fouit/ꝛ i balneo lauit/aliaqꝫ obsequia vtriqꝫ humiliter exhibuit. Fuit etiam maria ꝛ contēplatiua audiendo angelum ꝛ dñꝫ:ꝛ cū eis loquendo/ac seruans ꝛ cōferens ea que videbat ꝛ audiebat in corde suo:que non nisi tpe suo aperuit:cum/scꝫ euāgelium scribi cepit:et tunc docuit apostolos ea que didicerat i q̄ actiua erat. Ideo dicitur dc[ꝛ huic erat soror nomine maria.] Que stetit constans in fide[et ait. Dñe non est tibi cure ꝛc.] Ista martha que conqueritur de sorore sua est ratio inferior: attēdens ꝛ videns filium suū ad mortē cōprehendi iter hec sollicita naturali compassione quasi satagebat eum liberare:sed maria est ratio superior cōtēplās diuinam voluntatē/ꝛ attendens totū factum eē ex dei ordinatione quasi[sedens secus pedes eius audiebat]ea que fili⁹ suus predixerat de sua passione/ꝛ conformans se diuine volūtati consentiebat qꝫ sic fieret:ita qꝫ quasi ratio inferior beate virginis conquerebat de superiori. Sed qd respondet dñs audiam⁹[Martha martha sollicita es:et turbaris erga plurima]qꝛ beata virgo sollicita fuit qñ herode psequēte in egyptū fugit:qñ iudeos filium suum persequentes cognouit[sed vnum est necessarium]vt scꝫ vnus moriatur p populo/ꝛ nō tota gens pereat: ꝛ[maria]scꝫ ratio superior[optimam partem elegit]scꝫ in oībus consentire diuine voluntati:ꝛ ideo[non auferet ab ea]qꝛ sic oportuit xpm pati/ꝛ ita intrare in gloriā suam vnde Ansel. Hoc castellū qd intrauit iesus singulariter intemeratā virginē eiusdē iesu genitricē mariā p similitudinē accipim⁹. Castellū eñ dr quelibet turris ꝛ mur⁹ in circuitu ei⁹:que duo sese inuicē defendūt:ita vt hostes per murum ab arce/ꝛ a muro per arcē arceant. Huiusmodi castello non incongrue virgo maria assimilat quā vginitas mētꝭ ꝛ corporis/ita quasi murus vndiqꝫ vallauit/vt nulli vnqꝫ libidini eēt ad eam accessus/nec sensus eius aliqua corriperet illecebra. Et virginitatem cum libido vincere non possit/solet impugnare supbia:est in eadē virginitate turris humilitatis oēm repellens supbiā. Itaqꝫ hec duo murus videlicet vginitatis ꝛ turris humilitatis ab alterutro muniunt/vt nunqꝫ i humili virgine fuerit/nec supba virginitas:nec inquinata humilitas:sed semp in eadem pmanserit ꝛ humilis vginitas/et virginalis humilitas. Due iste sorores (sicut sancti pres plenissime exposuerūt) duas in sancta ecclesia vitas designant:martha.s.actiuam:maria virgo cōtēplatiuam. Ista laborat ad exhibenda indigēti omnia humanitatꝭ officia:illa vacat ꝛ videt qm suauis ē dñs. Ista circa exteriora occupat:illa interiora cōtēplatur. Sicut autem maria singularis est mater dñi:ita et effect⁹ istarū vitarū quarū iste due sorores typum tenent in ea existit singularis. Nunqꝫ in aliqua psona/imo in olb⁹ martha sic est operata:nunqꝫ sic alias maria cōtemplatiōi vacauit: nunqꝫ sic alias hec vel illa quod suum est exhibuit altera:martham ꝛ mariam dico eorū significantiam intelligo. Sed iam videamus actionem huius marthe:deinde coniiciamus contemplationem huius marie:et vt pla-

Margin notes, left: Actuū.x. — Ps.liiij. — Cōtra sacerdotes secularia tractātes. — Se.xxviij — Matthei.xxiiij. — Marie castellum. — Castelli nobilitas. — Cāti.iiij. — Lu.xiiij.

Margin notes, right: Luce.j. — Plenitudo gratie marie. — Castellū maria dr.

nius id faciamus quid alij per marthā operant᷑:⁊ quid
ista operata est cōferamus. Alij hospitē quēlibet in do-
mo sua suscipiunt: ista nō quēlibet: sed ꝓpriū filiū dei/q̄
nō habet vbi caput suū reclinet: nō in domo: sed in vtero
suscepit. Alij nudum quēlibꝫ veste mutabili: atq̧ icorru
ptibili vndelibet cōposita operiūt: ista verbū dei quod ī
eadem virgine carnē in vnitate persone assumpsit: que si-
ne fine incorruptibilis atq̧ incōmutabilis permanebit.
Alij quēlibet esurientē/vel sitientem: cibo/vel potu exte
riori reficiunt ista hominē deū humanitꝰ indigentē: non
solum exteriorībꝰ cibis vl' potibꝰ pauit/verūetiā interio
ri suo lacte aluit. Et vt breuiter sex illa opera misericor-
Mat.xxv. die ꝑcurramꝰ/q̄ si vni ex his minimis fiunt deus sibi fa-
cta cōfitetur: ista nō quēlibet ex minimis: sed summū dei
filium hospitem suscepit: nudū carne: vel etiā pānis ope
ruit: esurientē pauit: sitientē lacte potauit: infirmū per in
fantiā ⁊ iacentē nō solū visitauit: sed ⁊ balneādo/linien-
do/fouēdo/gestādo frequētauit: vt merito de illa dicat᷑.
[Martha autē satagebat circa frequens ministerium.]
Cōprehenso ⁊ crucifixo quasi in carcere posito affuit si-
Joh.xix. cut scriptum est. Stabat aūt iuxta crucē iesu mater eius
Inter hec sollicita erat: ⁊ turbabat᷑ cū fugeret in egyptū
a facie herodis: turbabatur cum iudeos insidiantes et
mortem ei inferre volentes cognosceret. Ad vltimū tur-
bata est valde/cū vidit filiū suū talem cōprehendi/liga-
ri/flagellari/cōspui/spinis coronari/derideri/colaphi-
zari/crucifigi/mori/sepeliri. Vn̄ ei congruit qđ dicitur.
[Martha martha sollicita es ⁊ turbaris erga plurima.
Nemo vero dubitat quin beata maria filiū vellet de oī
tribulatione eripi/⁊ seipsam in ꝑturbatione adiuuari a
diuinitate quā eidē filio sciebat inesse per theoricā q̄ est
pars marie. Hoc est quod martha ꝯqueri᷑: ꝙ eam soror
reliquit solam ministrare/⁊ eius auxilium in ministerio
Pars ma-rie matris domini. flagitat. Hec de parte marthe. ¶ Porro de parte marie
que optima predicat᷑: quanta vel qualis fuerit in beata
maria quis digne loquatur. Si talis est vt diximus: im-
mo melior est q̄ꝫ diximus in beata maria pars marthe/q̄
tn̄ a dn̄o non laudat᷑: sed tn̄ nō vituperat᷑: qualis est pars
quā optimā maria elegit: q̄ sic laudat᷑: vt ab ea nō aufer-
ri dicatur. O q̄ꝫ magna multitudo dulcedinis dei fuit in
beata virgine maria/qn̄ spūssanctꝰ ī eā supuenit: et virtꝰ
altissimi ei obumbrauit/⁊ de eodem spiritusancto conce
pit: qđ de eo nō sapiebat: in qua sapiētia dei latebat ⁊ in
cuius vtero corpus sibi aptabat. Hec aūt non solū [ad
pedes] sed ad caput [dn̄i sedēs: audiebat verbum ex ore
eius] Hec cōseruabat oīa v̄ba angelorū: pastorum: ma-
gorum: necnō ipsius filij sui/cōferens ī corde suo. Nemo
vnq̄ꝫ sicut ista gustauit q̄ꝫ suauis ē dn̄s: inebriabatur ab
vbertate domꝰ dei: ⁊ torrente voluptatis eius potabat᷑
Nec mirum quoniā apud eam/immo intra eā erat fons
vite de quo manabat tanta perfectio vtriusq̧ vite. Circa
plurima vt martha occupabatur: circa vnum vt maria
delectabat᷑ [Porro vnū est necessariū] q̄ plurima aufe-
Marthe ꝑs ablata marie matri dn̄i. runt᷑: vnū manet. Singulariter igit᷑ partē marthe ꝑegit/
singulariter optimā marie partē elegit. Sed pars mar-
the ei aufert᷑: iam enim non erit sollicita vt ministret ei si
cut puero/cui oēs angelorū ordines ministrāt sicut dn̄o
Iam non tristabit᷑ fugiens in egyptum a facie herodis:
q̄ ipsa ascēdit in celum/⁊ herodes descendit ad infernū
a facie eiꝰ. Iā nō turbabit᷑ erga plurima q̄ fecerunt filio
suo iudei: q̄ oīa subdita sunt ei. Iā filius marie a iudeis
vel militibꝰ nō flagellabit᷑ nec occidet᷑: q̄ xp̄s resurgēs
a mortuis iam non moritur: mors illi vltra non domina
Magda-lene pars ꝑmanens. bitur. Pars ergo marthe aufert᷑: sed bono suo: q̄ pars
marie ei ꝑficit᷑ que nō auferet᷑ ab ea. Exaltata eī est
sup choros angelorū: repletū est in bonis desideriū suū
Videt deū facie ad faciē/sicuti ⁊ gaudet cum filio suo
ineternum. Hec est pars optima q̄ nō auferet᷑ ab ea. Cu-
ius ⁊ nos participes simus meritis: ⁊ precibus eius per
Maria optimam ꝑtē elegit. iesum christum dominū nostrū. Amen. Hec Ansel. Ipa
etiā v̄go maria elegit optimā partē/⁊ ī grā: ⁊ gloria. In
gratia q̄dē ī vita ista ꝑ oīmodā virtutū supabundantiā
quia (vt dixit Hiero.) Sicut in comparatione dei nullꝰ
homo bonus: sic in cōparatione matris domini nulla in
uenitur perfecta/q̄ꝫtūcūq̧ virtutibus eximia comprobe
tur. Ideo bene de ea canit ecclesia. Nec primam similē
visa est: nec habere sequentem. In gloria etiā elegit opti
mam partem: illam videlicet partem: quia nulla ī celo ci
tra thronū dei maiestatis sublimior: q̄ exaltata est sup
oēs choros angelorꝫ: ⁊ hec ꝑs optima nunq̄ꝫ auferet᷑ ab
ea in eternū. De hac ꝑte optima Aug. loquēs ad eā dicit
Ad hanc vsq̧ gloriam tu virgo gloriosa prouecta es vt
supꝛio regi nil superius habeas in supremis/q̄ etiā ange
licā trāscendens dignitatē ad supni regis es sublimata
concessum. Vbi enim rex filius tuus posuit quod ex te
sumptum ē/ibi posuit ⁊ te matrē ex qua sumptꝰ ē. Neq̧
eī fas est credere te esse alibi q̄ꝫ vbi. i. qđ ex te sumptū est
Hec Aug. ¶ Moraliter exponit᷑ istud de religiosis vt ca-
stellū sit ipa religio: muri istiꝰ castelli est abbas ⁊ prelati
ceteri: fossata sunt pauꝑtas/q̄ fossata dyabolꝰ vt castel-
lū possit capere conat᷑ abūdātia diuitiarū implere: aqua
circūdās hoc castellū est fons lachrymarū: alimēta sūt
vigilie: ieiuniū. discipline caro attenuat᷑: sed aīa impin-
guatur: turris est cōtemplatio. In hoc castello est mar-
tha. s. officiales qui sūt solliciti/⁊ turbant᷑ erga plurima:
⁊ maria. s. claustrales in claustro circa pedes dn̄i resistē-
tes. Ad istud castellum venit iesus qn̄ aliq̄s causa hospi
talitatis ad ipsam religionē declinat: iesus eī recipitur
qn̄ aliq̄s noīe eiꝰ recipit᷑. Igit᷑ iesus in membris suis [in
trat in quoddā castellū] i. religionis locū [⁊ mulier que
dā martha] s. cōpassio: ⁊ significat ꝙ officiales debēt eē
mites/benigni/⁊ seduli circa hospitū receptionē [⁊ huic
erat soror nomīe maria] non dn̄a/non ancilla: q̄ officia-
les in claustro non debent esse dn̄i claustraliū/nec econ-
uerso: sed omnes fratres: q̄ magister vnꝰ est xp̄s/⁊ vnus
est pater xp̄s: vna mater regula. [Que sedens secꝰ pedes
dn̄i] vbi describit᷑ officium claustralium scꝫ sedere: tace-
re: meditari: audire dn̄m loquentē in scriptura/⁊ in cor-
dibus eorum. Sed martha cōquerit᷑: dicens. [Dn̄e non
est tibi cure ⁊c̄.] q̄ officiales q̄ sunt circa tēporalia occu
pati debent esse de claustralibꝰ q̄ vacant cōtēplationi cō
queri: pacē cōtēplatiōis appetēdo/⁊ tumultum negocio
rum mundanorū fugiendo. vn̄ Bern̄. Felix domꝰ ⁊ bea-
ta congregatio vbi martha cōqueritur de maria: nā ma
ria martham emulari indignum est prorsus: nam maria
optimā partem elegit. s. claustrales qui vacāt contem-
plationi: que non auferetur ab ea: quia nullus hodie ap-
pellat contra claustralem qui vult in claustro residere:
sed bene appellat᷑ cōtra eū q̄ vult abbas fieri: vel que nō
auferet᷑ ab ea: q̄ vita actiua cū vita p̄nti deficit: vita vero
contemplatiua post hāc vitā proficit. Oratio.

Domine iesu christe q̄ ꝓ nobis venisti in carnē
per diuine nature ⁊ humane vnionē: moueantur viscera misericordie tue super me indignū
seruum tuum peccatorem ⁊ reum: ⁊ illius mar
the que te in virginalis vtero suscepit hospitio: ⁊ illius
marie que verba tua conseruauit conferens in corde suo
scilicet illius clementissime genitricis tue fide meritis
et precibus: veni ⁊ in mentem meā per gratie infusionem
vt nihil preter te diligam: nil queram: nil etiam cogitare
concupiscā: sed tu solus mihi sis spes ⁊ oē opus. Oro: vt
hic prelibare aliquatenus valeam consolatiōis tue dul-
cedinem. Amen.

¶ De muliere samaritana. Cap.lxij.

Exabijt iterum iesus in
galileā: de qua venerat in iudeā. An- Joh.iiij.
teq̧ veniret autē ī galileam [oporte-
bat eū trāsire ꝑ samariam] regionem
nō ex intētione declinādi ad samari-
tanos ne doctrine sue videret᷑ ꝯriꝰ q̄
dixit discipulis suis. In viā gētiū ne Mat.x.
abieritis: q̄ samaritani ꝑtim erāt gentiles: sed ex vie di-
spositione ⁊ necessitate: quia samaria media est inter iu-
deā ⁊ galileam. [Venit ergo iuxta sichem] ciuitatem re-
gionis samarie: que corrupte sychar dicebatur: nunc ve-
ro neapolis dicitur: quarto miliario a ciuitate que sama
ria dicebat᷑: nunc vero sebaste dicit᷑: a q̄ tamen adhuc re-
gio samaria denominatur. Distat vero sychē de hierusa
lem. xiij. leucis ad aquilonem. Vt autem in genesi dicit᷑.
Iacob veniēs de mesopotamia emit agrū ab emor pri Genesis
cipe ciuitatis sychem: ⁊ ibi ad tempus habitauit iuxta xxxiiij.
vrbem: sed ꝓpter raptū dyne filie sue occisi sunt habita
tores illius a filijs iacob: et sic cessit in possessionē eius:
quem locum dedit iacob moriens filio suo ioseph: sed
tempore procedente venit ad samaritanos et gentiles:

Puteus iacob nūc samaritane

[Erat autē ibi fons iacob] .i. puteus non longe a porta sychem australi: quem ipse foderat qn̄ ibi habitabat qui hactenus sic vocatus fuerat: sed ex euentu qui sequitur postea puteus samaritane est denoīat᷑: super quē ecclesia fuit constructa in modū crucis: in cuius medio ipse puteus est sit᷑: ad cuius sinistrā ostendit̄ māsio iacob / ⁊ prediū q̄d dedit filio suo. Iste puteus est fons dictus: qz omnis puteus fons est: sed non omnis fons puteus. Fons em̄ dicit̄ vbicūq̄ manat aqua de terra: sed si in supficie scaturit fons tantū: ⁊ ꝓprie dicit̄ si in ꝓfundo scaturit: ita puteus appellat̄ vt nomen fontis non amittat: hic autē fons pro puteo opponit̄. [Iesus ergo fatigatus ex itinere] in quo apparebat veritas humane nature ex infirmitate [sedebat supra] .i. iuxta [fontem] seu puteū ꝓpter loci aptitudinē ad quiescendū ⁊ docendū: vt .s. quiescere faceret corpus: qz sessio ꝓpter laborē facta ē. vt dicit Chrys. Et iuxta fontem erat locus aptus xp̄i doctrine apud quem est fons aque sapientie / gratie / ⁊ vite: vnde etiā propter auctoritatē docēdi sedebat: qz summus doctor erat. Hora autē erat quasi sexta. Hoc dicit̄ ad ostendendum causam fatigationis: qz per magnū tēpus etiā predicādo laborauerat / non em̄ iumentū habebat. Ista fatigatio xp̄i hora sexta fuit signū passionis eius future tali hora. Fatigatur dn̄s ſm carnē / cuius fortitudine cōditi sumus: fatigatur per quem fatigati recreantur: fatigat̄ quo deserēte fatigamur: quo p̄nte firmamur. Suscepit em̄ omnia q̄ nostre infirmitatis sunt sine peccato: vt nos a pctō liberaret / ⁊ nos quasi infirmus infirmos nutriret. Fortitudo nāq̄ eius nos creauit: īfirmitas nos recreauit. Assumpsit nō solū naturā humanā: sed etiā defectus circa naturam: quos videlicet ipsum decuit assumere. Vn̄ cū pene sint exercitatiue virtutis perfecte ⁊ testificatiue humane nature: nō simulatiue assumpsit penalitates / tam corporales / q̄ꝫ spirituales: que respiciunt nostram naturā in cōi sicut famen ⁊ sitim in absentia: alimenti tristiciā ⁊ timorem ī p̄ntia nocumēti ⁊ cetera huiusmodi: vt est calor et frigus / lassitudo ⁊ similia. Nec tn̄ oēs defectus assumpsit corporales / sicut sunt defectus egritudinū multiformium: nec oēs spūales sicut sunt pctm̄ / ignorantia / rebellio carnis ad spm̄. Christus quippe volens ostendere veritatē humane nature / pmittebat eā agere: ⁊ pati que sunt propria hois: volens etiā in se ostendere voluntatem diuine nature / faciebat ⁊ operabat̄ opera dei. Vn̄ qn̄ trahebat in fluxū diuine nature virtutis a corpore esuriebat et fatigabat̄: qn̄ vero ipām virtutē diuinā corpori exhibebat sine cibo nō esuriebat / ⁊ in laboribus nō fatigabat̄. Iuerunt autem discipuli in ciuitatem sychem vt cibos emerent. Hinc ſm Chrys. Euangelista ostēdit xp̄i humilitatem in eo q̄ solus relinquebat̄: etenī ita discipulos assuescit oēm supbiam pculcare. Vbi etiā nota xp̄i parsimoniā: nā ita parū de cibis curabat / q̄ nihil comestibile secū ferebat. Et [venit mulier de samaria] regione .s. de ipsa ciuitate sychē tunc samaritanorū metropoli [haurire aquam] litteraliter ꝓpter defectū corporalē: sed ī mysterio ꝓpter defectū spūalis doctrine ⁊ gratie p̄dicto peiorem: inter quā ⁊ xp̄m dyalogus fuit: qz plures locutiōes mutuo habuerūt. Dn̄o ergo potū petente quasi fidē eius sitiente: qz ⁊ sitiebat aquā ꝓpter itineris fatigationem: et salutē hominis ꝓpter eius amorē: mulier notans eum ⁊ cognoscens ex fimbrijs pallij ip̄m esse iudeum: dixit iudeos non couti samaritanis: qz iudei abstinent a rebus eorū. Ex habitu ergo quē portabat cognouit mulier q̄ iudeus esset: qz sicut erant distincti ab alijs in cultu dei: ⁊ ī corpali circūcisione: ita etiā ī veste. Iudei em̄ habebant fimbrias in vestibus per quas discernebant̄ a gentibus. Ergo ⁊ tu ex habitu cognoscaris esse xp̄ianus: ex habitu ⁊ sobrietate ciborū ⁊ edificiorū ⁊ hmōi clericus vel religiosus. Sed heu hodie vix cognoscunt̄ / ⁊ ab inuicē discernūtur clerici a laicis / ⁊ xp̄iani ab infidelibus. Et sciēdū hic q̄ sublatis decem tribubus in captiuitatem: rex assyriorum misit proprios homines in odium iudeorum ad incolendum regnum decem tribuū .s. terram samarie / et misit dn̄s leones eos deuorantes: ⁊ ideo rex assyriorum habito super hoc cōsilio misit vnum de sacerdotibus captiuis vt doceret eos colere deum: qui consilio persuasi receperūt ob metum ferarum a deo immissarum libros moysi et iosue discipuli eius ⁊ legitima terre: non autem prophetias: ⁊ inde illis circūcisio inerat: non tamen ab idolatria cessabant: quia cum lege etiā idola colebant: et sic partim erant gentiles / ⁊ partim iudei: qui primo cythei a fluuio vocati: tūc dicebant̄ samaritani: quasi inter gentiles ⁊ iudeos medij. Hos igit̄ iudei execrant̄: abstinēdo se a cibis ⁊ vasis eorū: supplātatoresq̄ vocant: quia hereditatē patriarche iacob sibi vendicant: a quo etiam samaritani iacobite sunt dicti. Licet em̄ esset iudeis p̄ceptum ne iungerent fedus ⁊ amicitias cū nationibus: tn̄ specialiter abominabant̄ samaritanos: ⁊ eos habebant tanq̄ excōmunicatos. Tū qz terrā eorū ꝓ parte occupauerant. Tū qz eis multas molestias in reedificatione tēpli ⁊ ciuitatis fecerant: tū qz idola colebāt: tū qz in mōte ⁊ nō in tēplo dei orabant. Cūq̄ colloquēdo cū iesu mulier accepisset ab eo q̄ quinq̄ viros .s. legitimos habuerat: ⁊ sexti cōcubina erat: qz nō erat suus legitimus vir: lꝫ hoc ab hoībus loci illius crederet̄: ait [Video] .s. per effectū h̄ ex secreti reuelatione [qz ꝓpheta es tu] .q.d. ſm Chrys. In hoc q̄ mihi occulta dicis ostēderis ꝓpheta esse. Et ideo cōuertit se ad interrogandum eū de quodā dubio: q̄d inter iudeos ⁊ samaritanos vertebatur .s. de loco debito orationis qui apud eos alius ⁊ alius habebat̄. Dicebant enim iudei propriū locū adorandi esse hierusalē: ⁊ templum a salomone in monte moria edificatum: pro quo tēplo iudei se samaritanis preferebant. Econtra vo samaritani mōtem garizim iuxta sychem sitū iuxta fontē predictū ad dexterā: in quo patres eorū adorauerunt: qz ante templi edificationē iudei in montibus adorare / ⁊ sacrificare consueuerunt: ⁊ ideo ꝓbabile est q̄ iacob ⁊ filij eius q̄ ꝓpe locū illum manserunt: in monte garizim orationes ⁊ sacrificia fecerūt. Vbi est adhuc phanum iouis hospitale: de quo dicit̄ .ij. lib. Machab. vt patet intuenti. Pro hoc ergo monte samaritani aduersus iudeos se iactabant: qui adhuc celebris locus erat. Et vocabant samaritani patres veteris testamēti patres suos: quia receperāt libros moysi: ⁊ in parte erant iudei. Sciēdū tamen q̄ locus cōueniētior erat in hierusalē: qz erat a deo electus vt esset orationis ⁊ sacrificij locus [Iesus autē] respōdēs [dixit] tempus venisse .s. publicationis euangelij [qn̄ neq̄ in hierusalē adorabūt hoīes] qz cerimonie cessauerunt iudeorū [neq̄ in monte] illo: qz similiter cultus cessauit gentiliū: sed [veri adoratores adorabunt p̄rem in spiritu ⁊ veritate] Dicit autē patrē: qz adoratio legis non erat patri: sed dn̄o: nos em̄ adoramus vt filij per amorem: illi vero adorabāt vt serui ꝑ timorē. Dicit etiam [in spiritu] per quod excluduntur figurales ⁊ carnales cerimonie legis ⁊ iudeorum. Et subdit [⁊ veritate] p quod excluditur falsitas ⁊ error idolatrie qui erat ī cultu gētiliū: qz vtrūq̄ est amotū per christū. A tempore enī predicationis xp̄i incepit p̄dicatio euāgelij: per quā introductus est verus cultus diuinus: ⁊ ex iudeis ⁊ gētibus factus est vnus populus xp̄ianus. Cum ergo vmbra ablata: lux veritatis fidei radiauit: apparebat nō esse deum ī locis materialibus: sed potius in puris mētibus. Quasi diceret. Non prefero locum loco in adorando: vbiq̄ adoretur deus tm̄ [in spiritu ⁊ veritate] .i. in feruore spiritus / ⁊ ex dilectione seu charitate que est a spiritu: et pro his que vere sunt .i. pro eternis: vel [in spū et veritate] id ē intimo cordis speciali adoratione ac veritate fidei ⁊ eius cognitione. Nec putetis orationē esse meliorem ratione corporalis loci: sed magis ratione feruoris et desiderij. Cum enim deus sit spiritus ⁊ non corpus: spiritualē locum .s. cor mundum ⁊ deuotum: ac puram mētem / ⁊ non fictam querit: non corporalem locum ⁊ montem vel templum in quo orandum sit: quia locus non est de substantia orationis: sed eius templum est spiritus purus: ī quo oretur de veris bonis .s. eternis: non de vanis ⁊ transitorijs. Qui sicut vbiq̄ est: ita vbiq̄ adorari vult et potest. Vn̄ Dauid ait. In oī loco dn̄ationis eius: benedic aīa mea dn̄o. vnde Theophilus. Samaritanorum erat opinio q̄ deus loco cōcluderet̄: et q̄ in hoc loco deū adorare oporteat: cōtra quos dicit: q̄ [veri adoratores] non localiter: sed spiritualiter adorant. Iudeis vero oīa sub figura erant: ⁊ ideo dicit q̄ veri adoratores nō in figura adorabāt: sed in veritate. Quia em̄ deus spiritus est: spirituales adoratores querit: quia veritas: veros. Vnde ⁊ Augustinus. Querebas montē forte ad orandū: vt deo esses propinquior: sed ipse qui in altis habitat humilibus appropinquat: ergo descende vt ascendas: ascensiones inquit

Hora sexta fatigatio xp̄i.

Suscepit xp̄s infirmitatē nostram.

Nō oēs defectus nostros assūpsit.

Habitus iudaicus xp̄o fuit.

Samaritanorū religio ob leones introducta.

Adoratio patris.

Deus vbiq̄ adorari vult. Ps. cij.

Loco nō circūscribit deus.

ps.lxxxj. in corde eius in conualle ploratiõis que humilitatẽ ha
bet. In tẽplo vis orare: in te ora: sed priꝰ esto templũ dei.
Et sic patet q̄ xp̄s instruxit mulierẽ de vero cultu diuino
in ꝓximo futuro: qꝛ idolatrie gentiũ ⁊ cerimonie iudeo:
rum cõuertende erant in spiritualem noue legis cultum
diuinũ. ⌊Et veniẽtes discipuli de ciuitate⌋ cum cibis em:
ptis ⌊mirabant̄: qꝛ cũ muliere loquebatur⌋ non propter
aliquã suspitionẽ: sed quod talis ⁊ tãtus doctor ac dñs
orbis terre dignatꝰ est alloqui vnã solã mulierẽ paupercu:
Loqui cũ muliere cõsueuit dominus. lã ⁊ gentilẽ. Non mirabant̄ q̄ cum muliere loquebat̄: qꝛ
mulieribꝰ q̃nq̄ loqui ꝯsueuerat: ⁊ q̃nq̄ in cõmitatu eas
habebat: sed mirabant̄ clementiã q̄ gentilẽ ⁊ alienigenã
erroneã docebat: ignorãtes mysteriũ quo mulier ista ty:
pũ gereret ecclesie de gẽtibꝰ future: quã querebat q̄ venit
querere/⁊ saluũ facere qđ perierat. vñ Chry. Mirabant̄
quidem supabundantẽ xp̄i mansuetudinẽ ⁊ humilitatẽ
q̃n ita ꝑspicuus existẽs sustinuit loqui cũ tanta humili:
tate inopi/⁊ samaritane. ⌊Nemo tñ illorum dixit ei: quid
queris aut quid loqueris cũ ea⌋ sciẽtes q̄ eiꝰ locutio cũ
muliere nõ erat inutilis ⁊ vana/q̃uis hoc non viderent
qđ bene ex sequenti effectu patet. Nam ⌊mulier⌋ edocta
a xp̄o ex feruore denũciandi qđ audierat ⌊reliq̄t hydriã
suam/⁊ abijt in ciuitatem⌋ annũciare de xp̄o magnalia:
monẽs ciues egredi ad videndũ hoiem: q̄ dixit ei q̄cũq̄
fecerat/etiã occulta. Ex quo patet eiꝰ deuotio quã cõce:
perat de xp̄o: qꝛ oblita aque necessarie ad vitam corpora
lem cucurrit ad denũciandũ aque sapientie necessariam
ad vitam spũalem: nõ curãs de corꝑali ꝯmodo ꝓpter sa
lutem. In quo etiam sequit̄ exemplũ aplorũ: q̄ relictis
omnibꝰ secuti sunt dñm. Ex hoc discant euangelizaturi
prius deponere curã et onus seculi. vnde Chryſ. Sicut
apli vocati dimiserũt rhetia: ita hec dimittit hydriã: et
euangelistarum opus facit: et non vnum tñ vocat: sed ci
uitatem integram. vnde et Aug. Oportebat autẽ vt xp̄o
credens seculo renũciaret: ⁊ relicta hydria cupiditatem
secularẽ se reliquisse demonstraret. Proiecit ergo cupi
ditatem ⁊ ꝓperauit annũciare veritatẽ. Discant q̄ volũt
euãgelizare vt priꝰ hydriã ad puteũ proijciant. Hec Au
Samaritane deuotio. gu. Item ex eo patet mulieris deuotio: quia non veretur
fateri suam turpitudinẽ vt eos adducat ad xp̄i predica
tionem. vñ Chry. Nõ verecũdata autem est hoc dicere
anima enim cum ignita fuerit igne diuino: ad nihil eorũ
que sunt in terra de reliquo inspicit: neq̄ ad gloriã: neq̄
ad verecundiam: sed ad illã solã que detinet eam flãmã.
Et dicebat ⌊nunquid ipse est xp̄s⌋ .q.d. sic videtur per ef:
fectum. Videtur enim magis deus q̄ homo: quia solus
deꝰ nouit cogitationes ⁊ secreta hoim. Nota hic q̄ xp̄s
hãc mulierẽ/⁊ nos in ea ad tria induxit. Primo ad cõten
nẽdũ amorẽ mũdi cũ dixit ⌊Omis q̄ biberit ex aqua hac⌋
scꝫ materiali ⌊sitiet iterũ⌋ licet ad tempus sitim auferat:
amor enim mundanorum. s. diuitiarum/deliciarũ/⁊ ho:
norum sitim non extinguit: sed auget: de quibꝰ dicitur in
ꝓuerb. Sanguisuge due sunt filie que semp dicunt affer:
puer.xxx. affer. Sanguisuga est mater superbie q̄ est causa ⁊ initiũ
omniũ malorũ: habet autẽ duas filias: scꝫ cupiditatẽ: et
voluptatẽ: qꝛ supbꝰ nõ tñ honores ambit: sed etiam bo:
na aliorũ rapit: voluptuose viuit. Ista autẽ q̄ sint vacua
⁊ vana in morte ostẽditur alexandri: qui cum esset totiꝰ
mũdi dñs diuitijs plenꝰ ⁊ libidinosus: et eius ossa in va
se aureo reposita fuissent/philosophi ibidem cõuenerũt
Vnus ergo volens suũ dñm ostendere vanum fuisse/ait.
Heri isti non sufficiebat totus mundus: hodie paruus se:
pultura est cõtentus. Alius volens ostendere vanum es:
se aurũ ⁊ argentũ congregare/ait. Heri iste faciebat the
saurum de auro: hodie aurum thesaurum facit de ipso. Aliꝰ
volens ostendere vanum esse corpus delicijs nutrire di:
xit. Heri iste nutriebat corpus suũ diuersis delicijs: ho
die vero comedit̄ a vermibus. Secũdo xp̄s inducebat
istam mulierẽ/⁊ nos in ista ad desiderandũ amorem dei
cum ait. ⌊Qui autẽ biberit ex aqua quã ego dabo ei⌋ scꝫ
de gratia spiritus sancti ⌊nõ sitiet in eternũ⌋ qꝛ amor spi
ritus sancti extinguit amorẽ mũdanarũ deliciarũ/⁊ ho
norũ. vñ Aug. Qui biberit de fluuio paradisi cuius vna
gutta maior est occeano: restat vt in eo omnis sitis mun
di huius penitus extincta sit. Hec Aug. Huiꝰ fluuij pa:
radisi vnã guttã perceperat paulus: et statim extinxit in
eo omnem superbiam: ita q̄ ferocem lupum mutauit in
agnũ mãsuetum. Perceperat mattheus/⁊ mox extinxit
in eo auariciam: ita q̄ rapacẽ conuertit in contemplato:
rem: nam qui prius rapiebat aliena/postmodũ contem:
psit ꝓpria. Perceperat maria magdalena/⁊ mox extin
xit in ipsa omnẽ luxuriã: ita q̄ cornculã nigrã cõuertit i
columbã candidã. Tertio inducebat eã ⁊ nos in sui co: Gradus
gnitionẽ. Gradatim aũt mulier surrexit ad cognitionẽ in cogno:
xp̄i. nã primo dixit eum esse vniꝰ dei cultorẽ: in hoc q̄ di scẽdo.
xit eũ esse iudeũ: ⁊ hoc fuit magnũ: deinde dixit eum esse
prophetã: ⁊ hoc fuit maiꝰ: tãdẽ dixit ⁊ credidit eum esse
xp̄m: et hoc fuit maximũ. Per hoc dat̄ intelligi q̄ debe:
mus a minimis ⁊ paulati ascẽdere ad maiora. Iste gra:
dus significat̄ i marco vbi dicit̄. Vltro terra fructificat Mar.iiij.
p̄mo herbã: deinde spicã: deinde plenum fructũ in spica.
hoc est ſm glo. timorem: penitẽtiã: et charitatẽ. Primũ
ꝑtinet ad incipiẽtes. Scḋm ad ꝓficiẽtes. Tertiũ ad ꝑfe
ctos. De hoc habebis latiꝰ infra post sequens caplm̄ in
secunda parabola q̄ est de zizania. ⌊Et exierunt⌋ hoies
de ciuitate venientes ad iesum⌋ vt presentialiter audirẽt
eum. In quo dat̄ intelligi q̄ si ad xp̄m volumꝰ ire opor:
tet nos ciuitatem exire. i. amorem carnalis cupiditatis
deponere. ⌊Interea⌋ scꝫ dum mulier abesset/ac ciuibꝰ pre
dicaret: ⁊ anteq̄ samaritani ad eum venissent ⌊rogabãt
eum⌋ que fatigatum videbant ⌊discipuli⌋ qui cibos attu:
lerant vt manducaret: quia hora comedendi/⁊ locus ad
hoc aptus erat/⁊ similiter tempus aptum ad prandium
in absentia aliorum. Habita autẽ occasione ex cibo cor:
porali incipit loqui de cibo spirituali/scꝫ de cõuersione
samaritanorũ: qui p eiꝰ ꝑdicationẽ sũt ei incorporati. vñ
subdit ⌊Ego cibo habeo⌋ ex patris ordinatione ⌊mãdu:
care⌋. i. mihi incorporare ⌊quẽ vos nescitis⌋. q. d. alius ci:
bus: scꝫ conuersio gentium plus me delectat q̄ cibus p
vos apportatus: vbi theophilus. Hoim salutẽ hic cibũ
vocauit: ostendens q̄tum desiderium habet nostre salu:
tis. Sicut ei nobis cõcupiscibile ẽ comedere: ita ei salua
re nos. Hec Theophilus. Discant ergo ꝑlati ecclesie exẽ
plo domini/cũ eis auferunt̄ exenia ciborum ⁊ huiusmo:
di: ego cibum habeo mãducare quẽ vos nescitis/et con:
tẽnant oblata eis: qꝛ excecãt oculos cordis. Et adiũgit.
⌊Meus cibus est⌋. in hoc est mea refectio: ⁊ delectatio/
ac firmitas ⁊ sustentatio: vt non curans de corporali cõ
modo propter salutem: in quo etiam sequitur exemplũ
apostolorum qui relictis omnibus secuti sunt dominum
⌊vt faciã voluntatẽ eiꝰ q̄ misit me⌋ vt ꝑficiam ⁊ cõpleam
opus eiꝰ quod scio eũ velle in hoim cõuersione et redem
ptiõe qui vult oẽs hoies saluos fieri: ⁊ ad agnitionẽ eiꝰ
venire: volũtas q̄ppe patris est vt in filiũ eius credamꝰ
opus vero patris est ꝓuisio nostre redemptionis. Cibꝰ
ergo ⁊ potus. i. delectabilis refectio christi nostra est fi:
des/⁊ nostra est salꝰ quã ipse cum magnos querebat de:
siderio: cuius delicie sunt esse cõsilijs hominũ. Tunc er:
go cibũ spiritualẽ offerimꝰ quãdo per preuenientẽ gra:
tiam ab eo salutem nostram poscimus: cum scꝫ petimus
fiat voluntas tua sicut in celo et in terra. ſm Orig. Ois
homo q̄ bene operat̄ ad duo debet dirigere suã itẽtionẽ j.Timo.j.
scꝫ ad honorẽ dei/⁊ vtilitatẽ ꝓximi: qꝛ finis precepti est
charitas/que continet amorem dei et proximi: ⁊ sic quã
do aliquid facimus propter deum: finis precepti est deꝰ:
quãdo vo ꝓpter vtilitatẽ ꝓximi/finis precepti est ꝓxi:
mus. Facit ergo voluntatem patris docendo credere in
se: facit opus eius manifestãdo mysteriũ incarnationis
quousq̄ per passionẽ ⁊c. perficiat illud ⁊ cõpleat. ¶ Et
q̄ instet tẽpus hoc faciendi ostendit: dicens ⌊Nonne vos
dicitis: qꝛ adhuc quattuor menses sunt/⁊ messis venit⌋
vnde perpendi (sicut in scolastica hystoria dicit̄) q̄ hye
mis tempore hoc factum est: ⁊ videt̄ q̄ factum sit in men
se ianuarij: qꝛ in illa callida regione sũt messes tempesti:
ue. vnde in festo penthecostes offerebant̄ frugũ p̄mitie.
q. d. xp̄s lꝫ tp̄s messis corporalis adhuc distet: tempꝰ ta:
men messis spiritualis iã instat. Dicit̄ enim messis mate
rialis ⁊ corporalis collectio frugũ: et ad huius similitu: Messis
dinem messis intelligibilis ⁊ spiritualis dicitur vocatio q̄d dicitur
⁊ collectio hominũ ad fidem/p quã cõgregamur in dñi
horreũ. vnde sequit̄ ⌊Ecce dico vobis: leuate oculos ve:
stros⌋ scꝫ spũales ⌊⁊ videte regiones⌋ ad fructũ fidei di:
spositas ⌊qꝛ iam albe sunt⌋ scꝫ candore deuotionis vesti
te ⁊ mature ⌊ad messem⌋ metendum. Hoc dicebat pro:
pter samaritanos ad ipsum venientes quos vocauit se:
getes albas ⁊ paratas ad messem. i. paratos et dispo:

sitos ad credēdum. Ex ciuitate aūt illa que dicebat sychē: multi samaritanorū crediderunt in eum ꝑpter verbum mulieris testimonium perhibentis. quia dixit ei quecunqꝫ fecerat/ q̄ etiā occulta erant⌊ Cum ergo samaritani⌋ audita fama xpi⌊ ad eum venissent: rogauerūt vt ibi maneret⌋ vt ab eo instruerent melius: et firmi in fide fierent. Ecce deuotio auditorū: quia accepta fide desiderabāt per ei⁹ doctrinā amplius informari ad suā cōfirmationē. In qb⁹ oīb⁹ ecōtrario arguit duricia iudeorū qui in oībus fecerūt cōtrariū. vñ Chry. Sic ergo solo mulieris testimonio credentes: et nulli signū vidētes/ exierunt deprecātes xpm vt apud eos maneret: iudei vero miracula videntes omnia egerunt vt a regione eorū eū abijcerent. Et iudei quidē etiā visis signis incorrecti māserūt hi autē et sine signis multā circa eū fidē demōstrauerūt Et acquiescens dñs petitiōi eorū q̄ erat honesta et deuota mansit ibi: quia semper satisfacit deuotis in oratione sua per duos dies ꝑpter duo precepta charitatis quib⁹ instruit credentes. Tertius aūt dies est dies glorie/ et in hoc non mansit ibidem: quia samaritani nondum erant capaces glorie. Sic et hodie quotidie mulier. i. ecclesia: his qui foris sunt christum annūciat: veniunt ad christū per famam et credunt: et xps manet per charitatē biduo apud illos: hoc est: dat eis duo precepta charitatis scʒ dilectionis dei et proximi/ in quibus pendet lex et ꝓphete. Rogamus eū et nos vt et nobiscū duos dies maneat quaten⁹ duo ꝑcepta charitatis: duorūqꝫ testamētorū fidē et amare/ et tenere nos doceat. ⌊ Et multo plures q̄ in principio crediderūt⌋ ꝑpter sermonē ei⁹ quē sicut verba vite preferebāt verbis mulieris: quia nunq̄ sic homo est locut⁹. ⌊ Et mulieri dicebant: quia iā ꝑpter loquelā tuā credimus⌋ que nihil est in comparatione eius quod videmus Licet eīn ex doctrina alicuius inducatur quis ad credēdū: fides tñ ſm se innitit diuine veritati/ seu virtuti ad id quod credit firmandū⌊ ipsi eīn⌋ exterius et interi⁹ audiuimus sapientie verba: ab ipso qui est deus et homo⌊ et scimus⌋ firmiter credendo: quia i fide est maior certitudo adherentie q̄ in scientia: et quia non sufficit corde credere: sꝫ oportet fidē ꝯfiteri ore: ideo fidē suā cōfitetur dicendo ⌊ quia hic⌋ ꝑ eminētiā singularē⌊ est saluator⌋ per efficaciā salutarem⌊ mūdi⌋ per influentiā generalē. Conspice nūc dñm iesum: quia itinerando nō vtitur subiugalibus aut vecturis: sed pedib⁹ incedebat: ne grauis esset his ad quos declinabat: et quō fatigat⁹ plane et morose incedit: ac tandem ad quiescendū super puteum se ponit. In hoc ergo ꝙ fatigatus est ex itinere/ datur nobis exemplum nō refugiendi laborē ꝓ aliorū salute: simulqꝫ datur et ꝓaupertatis exemplū: quia predicabat et sedebat: sic prout contigit iuxta puteū sup nudū locū. q. d. ſm Chry. Nō in throno aut puluinari: sed simpliciter iuxta puteum: et vt cōtingebat super terrā. Sepe fatigatus est dñs iesus: et tota vita sua in paupertate et labore fuit. Vñ ī ps. i. persona ipsi⁹ Paup sum ego/ et in laborib⁹ a iuuentute mea. vñ Chry. Christus igitur in samariā accedēs facilem et deliciosā vitam abijciens: laboriosam vero et strictam sequens non subiugalibus vtit: sed ita valide et difficulter incedit vt ex itinere fatiget. Ex hoc vbiqꝫ erudit se operatorem esse/ et non superflua petere/ et nō multis indigere. Ita enim vult a superfluis alienos nos esse: vt et ipsorū necessariorum multa abscindam⁹ a nobis. Propterea dicebat Vulpes foueas hñt: et volucres celi habitatiōes: fili⁹ autem hominis non habet vbi caput reclinet. Propterea et in montibus q̄plurimū ꝯuersat: non solum in die: sed et in nocte/ et in desertis. Hec Chry. Considera etiam quia discipuli nō deferebant victualia: sed hora comedēdi instante ibant ad cōparādū ea. vñ Chry. Discimus autem dñi nō solū circa itinera validū robur: sed etiā circa cibaria negligētiā. Nō eīn discipuli eius deferebant victualia sꝫ viaticula: et ostēdit hoc ali⁹ euāgelista dicens Cū de fermēto phariseorū eis loqueret q̄n illi estimauerūt: quia panes non portauerūt: et cū esuriētes inducit/ et incidentes spicas et comedētes: et cū dicit eū ad ficū ꝑpter esuriem venisse: nihil aliud ꝓ oīa nos erudit/ q̄ hoc scʒ cōtēnere ventrem: et nō studiosam ei⁹ estimare eē mīstrationē. Intuere equidem eos et hic: neqꝫ deferentes vtiqꝫ q̄d: neqꝫ quia nō portabāt stati ab initio diei hui⁹ sollicitos sed ſm tps ſm q̄ð oēs pulmētū accipiūt escas comparantes: sed non vt nos q̄ mox e lectulo surgētes pre alijs

Meditatio hystorie.

Psalmi. lxxxvij.

Mat. viij. et Luce. ix.

Ventris et gule cōtēptio.

hec intendimus: coquos et mēse positores vocātes: et cū multo hoc scrutantes studio: et post illa ita alia tāgētes/ secularia ante spūalia facientes: et que superuacua habere oportebat vt necessaria honorātes/ ꝑpter hoc oīa sursū et inferius sunt: contrariū eni oporteret omniū spiritualium multā faciētes rationē. Postq̄ cōpleuerimus illa tunc tangere hec. Hec Chry. Ambulauit ergo xps sine equis vsqꝫ ad lassitudinem: sine expēsis vsqꝫ ad esuriem ac sine fultorib⁹ et pompis vsqꝫ ad ministrationem. Cōspice etiā quō nō dedignat cū neglecta et alienigena muliere loqui: monstrans q̄ mitis/ q̄ꝫ humilis sit. Nō despicit ꝑsonas viles et humiles: tales eni interdū capiunt archana salutis plusq̄ diuites et nobiles. Item cōspice quō intētus erat studio spūali: quia cū esset tps comedendi: voluit tñ differre vt intēderet ꝑdicationi: et distulit refectionē corporis accipere. Nolēs comedere anteq̄ illis de ciuitate ꝑdicaret: q̄uis iam esset hora sexta: et ipē etiā ex itinere fatigatus esset: volēs pri⁹ intēdere cōuersioni samaritanorū/ et operari ea q̄ erant spūs q̄ ea que erant corporis q̄ntūcūqꝫ tūc indigeret. In quo dās exemplū alijs siṁr faciendi: ostēdit verbo et facto q̄ntum predicator euangelij debet esse sollicitus de salute hominum: et postponere omne aliud negociū: et ꝙ homo debet eē magis sollicitus de sui ꝓximi salute spūali q̄ de ꝓpria necessitate corporali. Itē cōspice quō fatigat⁹ et famelicus sedet i terra nuda: nō supposito puluinari: et reficitur cū discipulis sicut aliquis pauper de populo cōi: nec ad magna hospitia in ciuitate declinet sicut nos miseri. Nō eīn legit ꝙ ciuitatē tūc intrauit: ne sibi cōtrari⁹ esset q̄ discipulis dixit: et in ciuitates samaritanorū ne intraueritis. Nec credas ꝙ sola hac vice in terra comedit dñs humilis et amator paupertatis: sed sepe cū ibat per mundum comedebat extra ciuitatem et villā ad aliquē riuū vel fōtē: q̄ntūcūqꝫ fatigat⁹ foret et afflict⁹. Nō habebat cara et exquisita cibaria: non vasa diuersa vel curiosa: non preciosa et delicata vina: sed habebat aquā purā de ipso fonte vel riuo q̄ vineas fecundat: et panē tanq̄ pauper sedēs in terra humiliter comedebat: qui escam omni carni ministrat. Cōpatere sibi quia vides eū fatigatū: et sic humiliatū ac sustentatione potus et cibi corporalis indigentem: et sicut ceteros de populo his vtentē: vñ Aug. Esuriuit q̄ omnes pascit: sitiuit qui est fons sitientium: fatigatus est ex itinere q̄ viā nobis fecit in celum. Oratio.

Domine iesu xpe diues oīm bonorū et largitor opulētissime: da mihi fatigato in hui⁹ vite itinere cibum et potum/ vt reficiar a te: fons vite et omniū gratiarum vberrime/ cor meum ab vbertate voluptatis tue inebria: vt obliuiscar oīa ista trāsitoria: panis viuus q̄ nūq̄ deficis: da mihi hūc cibū spiritualem/ vt tuā in oībus faciā voluntatē: mane apud me duos dies: quatenus duo precepta charitatis duorūqꝫ testamētorū fidē me amare facias et obseruare/ ac tertia die scʒ glorie apud te semper manere. Amen.

Meditatio operū xpi.

De filio reguli sanato. Capi. lxiiij.

Et inde post duos dies q̄bus dominus iesus mansit apud samaritanos⌊ exijt inde⌋ scʒ de samaria ꝯfirmatis samaritanis i fide⌊ et abijt i galileam⌋ vbi fuerat nutrit⁹: per q̄ð significat ꝙ in fine seculi ꝯfirmatis gētib⁹ in fide et veritate/ reuertet ad iudeos cōuertendos⌊ venitqꝫ iterum i chana galilee vbi⌋ i nuptijs⌊ fecit aquā vinū⌋ corā discipulis suis ⌊ Et erat quidam regulus cuius filius infirmabatur capharnaū hic cū audisset iesum⌋ ad partes sibi vicinas aduenisset ⌊ abijt ad eum⌋ in chana vbi eū nouerat esse ⌊ et rogabat eum vt descederet⌋ scʒ in capharnaum que erat in basso respectu loci in quo iesus erat⌊ et sanaret⌋ presentialiter ⌊ filium ei⁹⌋ quem diligebat: quasi non posset sanare nisi presens esset. ſm Theophilum. Iste regulus interfuit miraculo facto in nuptijs/ q̄n christus aquā in vinū mutauit/ quia tūc credidit: sed tñ xpi diuinitatē ꝑfecte non cognouit. Dicitur autem regul⁹ multipliciter. Vnomodo paruus rex q̄ paruo preest regno: et hoc modo nō accipitur hic: quia tūc temporis non erat rex in iudea: romani enim volentes frangere iudeorum superbiam/ abstulerunt ab eis regiā dignitatē: regnum iudee i quattuor te-

Jo. iiij.

Regulus multipliciter dicitur.

trarchias diuidentes ad precauendũ eorũ rebellionem. Alio modo fm Chry. dicitur regulus aliqs de stirpe regia: seu generis existens regalis. nec hoc mõ accipit hic. Tertio modo dicit aliqs regulus regũ officialis: et isto modo accipit hic. qr erat officialis imperatoris deputatus ad custodiam galilee/ ppter qd manebat in capharnaũ: q erat metropolis illi⁹ terre: vel forte aliqs de familia herodis tetrarche/ pollẽs aliq principat⁹ dignitate. Regul⁹ iste auditis miraculis xpi: sperauit ab eo impetrare sanitatẽ filij sui: ꝛ credidit ipm posse sanare filium suũ a quo salutẽ qsiuit: sed in fide dubitauit in hoc q presentiã ei⁹ requirẽs: non nisi psentia corporali/ ꝛ tactu eũ posse sanare putauit. nõ enĩ vbiqз presentẽ eum esse credidit: sicut centurio q ait. Dñe non sum dign⁹ vt intres sub tectũ meũ: sed tñ dic verbo ꝛ sanabitur puer me⁹. Agnoscens itaqз dñs cor diffidẽtis: arguit hoĩem in fide tepidum: dicẽs. [Nisi signa] .s. cõmunia [ꝛ prodigia] .s. signa maiora q sunt sine exemplo. eo q similia eis nõ sunt visa vel audita: ꝛ ideo pcul a digito. i. a similiũ demonstratione dicta [videritis] sicut increduli [nõ creditis] nã signa dant infidelib⁹ ad cõfirmationẽ doctrine. nõ infidelib⁹ q assentiuntur scripture. Nõ reprehẽdit eũ de petitione salutis filij sui: sed de defectu fidei. Verũtamen qr ex deuotione repetit petitionẽ dicens. [Dñe descende priusqз moriat fili⁹ meus] ideo exaudit a dño. Jesus tñ ibidẽ remanẽs: ꝛ propter semiplenã fidem eius se non deesse: sed vbiqз sicut deũ psentialiter esse indicans/ solo iussu ꝛ verbo filium absens sanat/ vt pater amplius credat dicens. [Uade] nõ enĩ voluit iesus ire corporaliter: vt amoueret ab eo falsam estimationem/ qua putabat ipm posse sanare tantũ per psentiã corporalẽ [filius tuus viuit] .i. restitutus est perfecte sanitati de ianua mortis cui appropinquauit: qr mori incipiebat [credidit hõ sermoni iesu] qr fides requirit ad obtinendũ dei beneficium: et ibat sine corporali psentia xpi: credens qr vbiqз esset virt⁹ ei⁹ ad curandũ. Jã incipit credere qr sermone sanat: ꝛ ita eum deũ esse ꝛ psentẽ vbiqз existere/ quod nõ supra credebat. Ad informationẽ g nrãm cessit dñs supbo regulo ne iret cũ eo ad filiũ suũ: concessit humili centurioni/ vt iret ad eius seruũ. vñ Grego. Quid est regul⁹ rogat vt ad eius filiũ veniat: ꝛ tñ corporaliter ire recusat: ad seruum vero cẽturiõis nõ inuitat: ꝛ tñ se corporaliter ire pollicet. Reguli filio p corporalẽ psentiam nõ dignat adesse cẽturionis seruo nõ dedignat occurrere. Quid est hoc nisi q superbia nr̃a retũdit: q in hoĩbus: non naturã quo ad ymaginem dei facti sunt: sed honores ꝛ diuitias veneramur? Cũqз pẽsamus q circa eos sunt/ pfecto iteriora minime prouidem⁹. Dũ ea consideram⁹ que in corporib⁹ despecta sunt: negligimus pẽsare quod sunt. Redemptor vero noster vt ostẽderet: qr que alta sunt hoĩ sanctis despiciẽda sunt: ꝛ que despecta sunt homini despiciẽda non sunt: ad filiũ reguli ire noluit: ad seruũ cẽturionis ire parat⁹ fuit. Increpata est ergo superbia nr̃a/ que nescit pensare hoĩes ppter hoĩes. hec Grego. Nõ ergo cõsiderem⁹ aut pensemus que circa hoĩes sunt: sed qd sunt. Multi enim negligẽtes qd sunt sollicite gl̃iam aliunde sibi querunt. Unde Chry. Nabuchodonosor itaqз plurimi nunc inueniũtur imitari. Ut enĩ ille tũc de ymagine: sic modo alij de veste pciosa: de equis vel currib⁹: de amplitudine domorũ. de pulchritudine colũnarum: ꝛ picturis parietum opinant esse meliores. Quia eĩ quod erãt hoĩes perdiderũt: sollicite huc illucqз circũeunt/ aliũde sibi gl̃iam colligẽtes omni sane irrisione plenissimam. hec chry. [Credidit ergo regul⁹ sermoni iesu] nõ tamen integre: neqз sane: qr⁹ ostenditur ex hoc qd sequitur. Nã eo descendente de chana galilee in capharnaũ/ q magis est in valle: cũ serui sibi occurrerẽt: ꝛ congaudẽdo filiũ suũ sanatum renũciarent [interrogabat horã ab eis in qua meli⁹ habuerat]. Quod fecit ad certificationẽ miraculi respectu sui: volebat enim scire vtrum casu hoc factum esset: vel ex pcepto christi. [Et dixerunt ei quia heri hora septima reliquit eum febris]. Ubi Chrisostomus. Uide qualiter miraculũ manifestum est: nõ enim simpliciter: neqз vt cõtingit a periculo erutus est: sed repente ꝛ simul: vt appareat non esse ex nature consequentia qd fiebat: sed actione christi. Unde sequitur. [Cognouit ergo pater quia illa hora erat in qua dixit ei iesus] auctor salutis [filius tuus viuit] et q in hora verbi dominici sanatus esset [et credidit ipse ꝛ domus] id est familia [eius tota] et hec est cõclusio intenta. Ad hoc eĩ factum est istud miraculũ: vt regulus cum familia sua crederet in christũ: ꝛ ex tũc perfectus in fide fuit: qr perfecte credidit. Unde fm Augu. ꝛ Bedam datur intelligi: ꝛ in fide gradus esse sicut et in alijs virtutibus: scilicet initium/ incrementũ. ꝛ perfectionem. Huius ergo reguli fides initium habuit quãdo dominum rogauit: vt descenderet et filium suum sanaret: tunc enim ꝛ credidit/ ꝛ dubitauit. Credidit quidem vt filium suum sanare posset: sed non credidit q eum sanare posset: nisi ꝛ corpore presens esset. Deinde fides eius accepit incrementum: quãdo scilicet credidit sermoni domini dicentis. Uade filius tuus viuit. Sed perfectionem obtinuit: quando scilicet serui sanitatem filij nunciauerunt: quia tunc perfecte credidit/ ꝛ domus eius tota. fm illud Luce. Hodie huic domui salus a deo perfecta est. Jam ergo hic regulus euãgelista efficitur: dũ ad fidem susceptam alios inducebat. Et ideo signanter qui prius regulus in euangelio est vocat⁹/ postea crescente fide homo est dictus: ꝛ cõsequenter ppter perfectam fidem pater est appellatus. Item notandum q tribus vicibus in hoc euangelio de vita filij istius reguli habetur ostẽsio. Primo per dominũ qui dixit [filius tuus viuit]. Scdo per seruos: qui nunciauerunt dicentes/ q filius eius viueret. Tertio hoc cognouit [quia illa hora] id est septima sanatus esset: ꝛ hoc ad denotandum q triplex est vita triplici morti opposita. Prima nature que habet oppositam mortem nature. Secunda gratie cui opponitur mors culpe. Tertia glorie: cui opponitur mors gehẽne. ¶ Mystice iste filius reguli significat humanũ genus: filium reguli, ppagatum de adã: qui de rege factus est regulus/ quando perdita charitate factus est malus. Hic filius reguli febre laborabat: quãdo per diuersa vitia genus humanũ estuabat: cuius salus inter chana ꝛ capharnaũ completur: ad dandũ intelligere q de zelo misericordie diuine: qr chana zelus interpretatur: pcessit salus in homine q erat in capharnaũ. hoc est comessationibus et ebrietatibus deditus: quia capharnaũ interpretata pinguedo dicitur. Hore autẽ septem: sunt septem illustrationes solis iusticie/ qui est xps: scз sanctificationis nature in incarnatione visitationis hominum: in natiuitatis humilitate et condemnationis concupiscentie: in circumcisione regenerationis nostre: in baptismo sanctificatiõis pro nobis: in ieiunio eruditionis nostre: in predicatione et miraculis et redemptionis nostre: in passione quando hora septima sol declinauit: et infirmitas sanata fuit. et hoc significabatur in lib. Reg. vbi dicitur. Uade lauare septies in iordane ꝛc. iordanis enĩ humilis decursus interpretatur: ꝛ significat per septem horas descendentem ad nos dominũ: in cui⁹ gratia lauamur ad sanitatẽ. Uel hore septẽ sunt septem recordationes solis iusticie: quia in nocte in matutinis recolimus domini captiuitatẽ: in prima illusionẽ. in tertia pductionẽ ad iudiciũ. in sexta sententiã: in nona mortẽ: in vespera sepulturam in cõpletorio positionem custodũ circa sepulchrũ. his enĩ horis pducimur ad vitã ꝛ salutẽ. vñ in ps. Septies in die laudem dixi tibi: super iudicia iusticie tue. ¶ Mystice etiam iste cui⁹ fili⁹ infirmabat/ nõ rex: sed regulus appellatur. nã sicut in puer. dicit rex q sedet in solio iudicij dissipat omne malũ intuitu suo. Qui ergo seipsum bene disponit regere/ sedeat in solio iudicij discutiẽs oĩa opera sua: vt si quid intermisceat discretionis intuitu illud dissipet: qm qui regnum suũ bene administrat: merito rex dicit. Uñ Seneca. Uis habere magnũ honorẽ: dabo tibi iperium impera tibi. Qui vero male regnũ administrat/ non rex: sed regulus dici debet. Quilibet ita peccator põt dici regulus diminutiue: qr defecit in suijpsius regimine: et tũc eius filius infirmat/ qñ rationi sensibilis appetitus contrariat: qui debet obedire rationi: sicut fili⁹ suo patri: sed cũ hõ per rationẽ xpm fideliter deprecatur: tũc iste fili⁹ p virtutẽ xpi sanat/ p quẽ sensibilis appetit⁹ sub ordine rõnis collocat. Ipsa g rõ rex est in regno: q bene rex dr: qr totũ corp⁹ hoĩs per eã regit: ꝛ affectus hoĩs ab ea dirigitur ꝛ informat: necnon ꝛ filie: scз vires aĩe eã sequunt. Sed qñqз dicit regul⁹ qñ. s. diminuit in cognitione: ꝛ obscura sequit inordinatas passiones ꝛ non resistit eis ꝛ iõ filius ei⁹. i. affect⁹ infirmat. i. deuiat a bono ꝛ declinat ad malũ. Si enĩ ratio fuisset rex. i. fortis. filius ei⁹ non infir:

Mat. viij.

Doctrina quibus cedamus.

Gradus in fide.

Luce.xix.

Mors: et vita triplex.

Illustratiões solis iusticie.

iiij.Re.v.

Ps.cxviij.

maretur: sed quia regulus est / ideo filius eius infirmatur. Serui rationis sunt opera hominis: quia homo est dominus actuum suorum et affectus partis sensitiue / quia obediunt rationi imperanti et dirigenti. Isti autem serui annunciant quod filius reguli .s. rationis viuit: quando relucet in opere / quod vires inferiores obediunt rationi. Per horam autem septimam in qua puer a febre dimittitur / signantur septem dona spiritus sancti: in quo omne peccatum dimittitur / et vita spiritualis in anima creatur: ac tota et perfecta salus mentis et corporis consistit. Hore etiam septem quibus anima de peccato per penitentiam resurgit possunt dici iste. Una est in contritione: tres in confessione que est vera: simplex: et integra. et tres in satisfactione .s. ieiunium: oratio: et elemosyna. Iste septem hore significantur in lib. Regum. (iiij.re. iiij.) vbi dicitur quod puer ab helizeo resuscitatus oscitauit septies et rediit ad vitam: quia istis septem resurgitur a portis mortis ad vitam. vbi theophi. Regulus est omnis homo: non solum quia regi vniuersorum propinquius secundum animam existit. sed quia ipse super omnia principatum sumpsit: cuius filius .i. mens febricitat voluptatibus prauis et desideriis. Accedit autem ad iesum et deprecatur vt descendat .i. vt condescensu misereatur: et peccatis peccat priusquam a voluptatum infirmitate mortificetur. Sed dominus dicit vade .i. profectum continuum circa bonum ostendas: et tunc filius tuus viuet. Si autem ambulare cessaueris / mortificabitur tibi intellectus circa boni operationem. hec theophi. Quotidie etiam regulus pro filio infirmo sanando intercedit: dum prelatus quisque pro suo subdito variis temtationibus deprauato: vt a domino sanetur preces effundit. Infirmus vero sanatur dum per culpam deprauatus: per gratiam ad iusticiam reuocatur. Debemus ergo rogare deum vt a peccatis sanemur: quia nullus per se potest ad statum redire iusticie: nisi a deo sanetur. In hoc autem quod infirmabatur capharnaum: notantur tria que sunt causa spiritualis infirmitatis. (Capharnaum quid interpretatur.) Capharnaum enim interpretatur ager pinguedinis. vel villa consolationis: erat etiam ciuitas magni honoris. Ex quibus habetur quod sepe causa spiritualis infirmitatis est abundantia rei temporalis: et nimia consolatio mundana: et nimia exaltatio terrene: quia prospera plus nocent homini / quam aduersa. (Prosperitas nocet) Unde boetius. Plus hominibus reor aduersam / quam prosperam prodesse fortunam. Unde et seneca. Nunc consilia salutaria aduoca / cum tibi alludit vite prosperitas. Nunc te velut in lubrico sustinebis ac sistere: nec dabis tibi impetus liberos: sed circumspicies quo eundum sit / vel quousque. hec Seneca. In hoc etiam quod erat filius reguli datur intelligi / quod nobilitas generis sepe est causa infirmitatis spiritualis: quia nobiles sepe efferuntur in superbiam: sepe exercent rapinam: sepe etiam immergunt se in lutum luxurie: et lasciuiam. Cauendum ergo in prosperitate huius mundi: ne spiritualiter infirmemur. quia tunc facilius et frequentius per peccatum arripimur. Unde Chry. Quando prosperitate perfruimur / cum in malignitate viuamus: tunc magis nobis est / ac magis dolendum. Nam semper quidem nos oportet metuere peccantes: maxime autem cum nihil triste perpetimur. Quando enim per partes ab vnoquoque nostrum penas exigit: leuiorem nobis ipsam animaduersionem facit. Quando vero patientius nostra videtur dissimulare delicta / ad maximam nos in talibus permanentes penam reseruat. Sanatur autem filius hora septima in virtute verbi dei. hora enim septima declinat sol a meridie et vergit ad occasum. Cum ergo vite nostre videmus transisse meridiem: et nos in declinatione positos: tempus est vt in virtute diuine predicationis relinquet nos febris: et ad dominum conuertamur. ¶ Et notandum quod bene per febrem significatur peccatum: et febricitans potest intelligi peccator. Sicut enim febricitans nunc habet calorem / nunc frigus et tremorem sic peccator habet modo cupiditatem: et inordinatum amorem boni transitorii: et hic est calor anime: modo habet timorem qui est frigus eiusdem anime. Unde dicit aug. quod omnia peccata due res faciunt in homine: scilicet timor et cupiditas. (Peccatorum origo.) Timor facit fugere omnia que sunt carni molesta: cupiditas facit appetere omnia que sunt carni suauia. Et secundum hec duo duplicem penam habebit peccator in inferno. secundum illud Job. (Job. xxiiij.) Ad nimium calorem transibit ab aquis niuium. Inter cetera etiam incommoda que patitur febricitans est istud quod habet palatum inordinatum: propter quod dulcia videntur sibi amara et insipida / et econuerso eodem modo peccator sic habet inordinatum palatum / quod omnia spiritualia sibi videntur insipida. dicitur autem febris a feruore: et ideo omnis inordinata passio feruens igne maligno febris est anime. ¶ Sicut autem sunt diuerse species febrium: sic etiam sunt diuersa genera peccatorum. Prima est effimera: que dicitur ab effimero pisce marino: qui eodem die quo nascitur / moritur. et significat motum inordinate passionis: et specialiter subitum ire motum: qui debet finiri ante solis occasum secundum illud apostoli. Sol non occidat super iracundiam vestram. (Ephe. iiij.) Secunda febris est tertiana: que vno die interrumpitur: qua laborant illi qui cum peccauerint dolent de peccato: et sic habent vnum diem penitentie que est contritio: sed ad secundum diem confessionis non perueniunt / et ideo statim in idem redeunt. Tertia febris est quartana. vbi duo dies absque accessione sunt. Quidam enim post accessionem peccati duos dies penitentie: scilicet contritionem et confessionem assumunt: sed quia iuxta sacerdotis arbitrium ad diem tertium: scilicet satisfactionis non perueniunt: ideo rursus in peccati passionem incidunt. Quarta febris est quotidiana: eorum videlicet qui absque contritione aliqua frequentant mala: qui ad litteram omni die gule seruiunt aut mendaciis et litibus / seu iurgiis vacant. Sed hanc sequitur febris quinta: scilicet continua: quia frequentationem sequitur continuitas: et hac febre maxime laborant luxuriosi et inuidi et auari / qui propter consuetudinem difficulter possunt curari. Sexta febris est iam generate consuetudinis: que per ethicam intelligitur: ethica enim dicitur que in morem est deducta: ethis namque mos appellatur. Hec autem febris radicatur in membris: et naturalem humiditatem assumit et consumit: et spiritualiter significat seculi tristiciam que ossa exsiccat: et mortem operatur. Unde in puerb. (Pro. xvij.) Spiritus tristis exsiccat ossa .i. robur virtutum. Septima febris est acuta / que est defensio consuete iam nequicie: cum quis iam non erubescit / nec timet / nec pauescit facere que consueuit. De salute talis valde timendum est: quia in tali febre solent medici desperare. [Hoc iterum secundum signum fecit iesus] in chana galylee. vbi primo mutauit aquam in vinum: et nunc secundo sanauit reguli filium. Quauis enim filius reguli cum sanaretur capharnaum fuerit: iesus tamen in chana hoc signum fecit / quia ibi corporaliter existens verbo eum absens sanauit. Mystice autem per duplicem domini aduentum in chana significatur duplex affectus verbi dei in mente. Primo enim letificat: et significatur in miraculo vini: quod letificat cor hominis. Secundo sanat. et hoc significatur in cura infirmi. Item per hoc significatur duplex aduentus filii dei .s. primus qui fuit mansuetudinis ad letificandum: quia in natiuitate eius angelus nunciauit pastoribus et omni populo magnum gaudium: et hoc significatur per vinum. Secundus aduentus eius in mundum erit maiestatis: quando veniet tollere infirmitates / et penalitates nostras: et configurare nos corpori claritatis sue. et hoc significatur in cura infirmi. Oratio.

Domine iesu christe / qui de iudea angelice confessionis et laudis: in galyleam rotam huius mundi aduenisti: quoniam infirmus sum / temporalium rerum pulchritudine tentatus: et ideo incipio mori tentatione fatigatus. Miserere mei priusquam moriar morte culpe. vel corporis aut gehenne: et virtute verbi: humilitate confessionis / ieiunio / oratione / pietate: et exemplo per gratiam tuam liberer a febre fomitis / et egritudine peccati: et nulli succumbam inordinate passioni. Amen.

¶ De quattuor parabolis domini ad turbas et tribus ad discipulos habitis. Capitulum. lxv.

Post hec dominus iesus iuit ad mare piscatus homines in terra existentes: et pre turba ad eum congregata ascendens cum discipulis in nauiculam: et sedens in ea docebat turbas simplices et deuotas in littore stantes. (Mat. xiij. Luc. viij. Mar. iiij.) vnde Chry. Ascendit in nauem vt post se neminem dimitteret: sed omnes auditores ante faciem haberet: et vt audiret eum populus et videret / et visus delectaret auditum et auditus visum. vbi et beda. Prefigurabat hec nauis ecclesiam in medio nationum edificandam: in qua dominus dilectam ibi consecrat mansionem. (Nauis ecclesiam significans.) Et proposuit dominus turbis quattuor parabolas diuersas / diuersis conditionibus hominum congruentes. vt pro varietate morborum / varia esset medicina. alii austerioribus. alii lenibus delectantur cibis (vt enim ait hiero.) Turba non vnius sententie est: sed diuersarum in singulis voluntatum: et ideo loquitur ad eam in multis parabolis / vt iuxta varias voluntates / diuersas reciperet disciplinas et quasi diues paterfamilias inuitatos diuersis reficiens cibis: vt vnusquisque secundum naturam stomachi sui alimenta varia susciperet. Et sciendum secundum eundem hiero. quod non omia locutus sit

eis in parabolis:sed multa. Si enī dixisset cūcta in para
bolis/absq₃ emolumēto ppl'i recessissent: ꝑspicua miscet
obscuris:vt per ea que intelligunt prouocenť ad eoꝝ no
ticiā q̄ nō itelligūt. In his aūt quattuoꝛ ꝑabolis ⁊ alijs
tribus cōsequēter sibi succedentibus ponit̄ decursus ec:
Parabo: clesie a predicatione xp̄i vsq₃ ad finē mundi. In pꝛima
la pꝛima. parabola que est de semine ꝓiecto in terrā/cuius quarta
pars tantū fecit fructū:denotatur p̄dicatio xp̄i ⁊ aposto
loꝝ qui predicauerunt iudeis indifferenter bonis ⁊ ma:
lis:⁊ pauci cōparatiue crediderunt:ꝓ maioꝛi autē parte
in infidelitate remanserunt. ¶ Pꝛima ergo est de semine
⁊ verbo dei qđ ip̄e exiens a patre qñ de inuisibilitate pa
tris mundo visibilis apparuit seminauit in mundo et in
quattuoꝛ locis cecidit.s.in terram tripliciter malam nec
ferentē fructū:⁊ in terrā bonā facientē fructum triplicē.
Seminū Seminauit autē plura genera seminum. Pꝛimo semina
dei gr̄a. uit legē naturalē in mēte cuiuslibet hoīs/ sicut est:qđ ti:
bi fieri nō vis/alijs ne feceris:⁊ qđ tibi fieri vis alijs fe:
ceris. Itē seminauit ꝑ angelos reuelationes: per moysē
legē scriptā.s.precepta ⁊ pꝛohibitiones.ꝑ pꝛophetas ꝓ:
missiones ⁊ cōminationes:sed nunc exijt seminare per se:
ipsum legē euangelicā oībus fidelib⁹. Nō cessat etiā sem
per in nr̄is aīab⁹ seminare:nō solū cū docet/sed etiā cum
creat in eis semina bona virtutū.s.donoꝝ. [Exijt] ergo
dei filius de sinu patris:nō ꝺm diuinitatē:qꝛ sic est vbiq₃
sed ꝺm humanitatem ⁊ carnis assumptionē. Vñ Chryſ.
Exijt aūt q̄ vbiq₃ est nō localiter sed incarnatione:⁊ per
amictū carnis ꝓpinquioꝛ nobis factus. [Exijt] inq̄₃ [q̄
seminat] .i.qui h₃ officiū/scientiam/⁊ gr̄am seminādi [se
minare semē suū] .i. doctrine verbū. Seminatoꝛ ergo ꝓ:
prie xp̄s est.p̄dicatoꝛ enī poti⁹ est cophinus seminatoꝛis
q̄₃ seminatoꝛ. [Et dū seminat] .i.doctrinam indifferēter
spergit [aliud cecidit sec⁹ viā] .i.super coꝛ deuiū.per erro
res vagū.per lasciuias attritū.per carnales affectiones
ac suggestionib⁹ demonū et varijs tentationib⁹ vitioꝝ
ad modū vie expositū.per carnis cōcupiscentias ⁊ hoꝝ
oīm seculo transitu ⁊ frequēti meatu semē verbi concul:
catur/ne germinare possit [et volucres celi] .s. aerei.i.de:
mones q̄ volucres celi dicunť:siue ꝓpter aeris inhabita
tionē.qꝛ per aera discurrūt. siue ꝓpter naturā celestē:qꝛ
celestis siue sp̄ualis nature sunt.siue ꝓpter velocitatē ad
malū:qꝛ ad hoc semꝑ intendunt [comederūt illud] .i.sua
suggestiōe rapuerunt:⁊ fructū impedierunt.⁊ sic tollunt
verbū ⁊ memoꝛiam verbi de coꝛde:vt nec memoꝛia/nec
mens teneat qđ opere exercere neglexit:vt īpedito v̄bo
impediať fides:nec credentes salui fiant: qꝛ fides ex au:
ditu est. Hi sunt q̄ audiūt:sed in verbi virtute nō afficiun
tur. Unde neq₃ nascit̄ qꝛ dyabolus de coꝛde eoꝝ tollit
verba:ergo dei mente retinenda sunt.⁊ sicut semē sub ter
ra ita verbū dei ī memoꝛia debet occultari vt fructificet
qꝛ ꝺm Greg.sicut de eius vita desperať qui languēte sto
macho alimēta nō retinet:sic eterne moꝛtis periculū foꝛ
midare debet qui verba vite.i.alimenta iusticie in memo
ria non tenet. [Aliud cecidit supꝛa petrā] .i.supꝛa coꝛ pe:
trosum ⁊ durū ac rebelle/⁊ ꝓteruum ꝑ supbiā [⁊ natum]
statim sole ⁊ feruoꝛe tentationis oꝛto [aruit] et vigoꝛem
fidei ꝑdidit [qꝛ nō habebat ꝓfunditatē terre] .i.stabilita
tē patiētie [⁊ humoꝛē] deuotionis ⁊ gratie. Hi sunt q̄ au
diunt ⁊ aliquo mō afficiunť:sed non pꝛoponūt facere qđ
dicit̄ vnde nō radicať in eis verbū ꝑ bonū pꝛopositum
In coꝛdib⁹ enī duris q̄nq₃ cito ad hoꝛā nascit̄ germē cō
punctionis cū verbū cōminationis audiūt et statim fer
uoꝛe ꝑsecutionis vel cuiuslibet tribulationis et tentatio:
nis arescit:cū ꝑ impatientiā desolanť ⁊ deficiunt. qꝛ ver
bum pꝛedicationis sine humoꝛe gratie ⁊ amoꝛe virtutis
nō ꝓficit. Et hi radices nō habēt.s.ꝓfunde firmitatis ⁊
firmi desiderij:et ideo ad tempus credunt/ ⁊ in tempoꝛe
tentationis recedunt:quia verbum pꝛius receptum ren:
Transplā nuunt. Et sicut arboꝛ q̄ sepe transplantať radices fixas
tatio fre: non habet:sic hi frequenter de bono in malū mutantur:⁊
quens no: ideo in bono non radicantur. Tētatione nempe pꝛobať
cet. si verbum dei radices fixerit:sicut impetu ventoꝛum ap:
paret si arboꝛ bene radicata sit: tales instabiles sunt de
familia regis saul/qui inter pꝛophetas erat pꝛopheta:et
inter stultos stultus. [Aliud cecidit iter spinas] .i. in coꝛ
da diuitiarum ambitione sollicita/et sollicitudinibus ea
rum lacerata:ac curis t̄palibus nimis dedita ꝑ auariciā
[et simul exoꝛte spine] id est multiplicate diuitie [suffoca

uerunt illud] .i.impediuerunt fructū pꝛedicationis occu
pando mentem vt in ea pꝛoficere non possit fructus spi:
ritualis. Hi sunt qui audiunt et afficiuntur et ꝓponunt
bonum facere sed non perficiunt : quia suffocatur in eis
bonū pꝛopositum preualentibus in eis curis et diuitijs
et voluptatibus. Euntes enī a loco p̄dicationis ad mū:
dana suffocātur a sollicitudinibus q̄ impoꝛtant auaram
acquisitionē:⁊ diuitijs que notāt auarā conseruationē:⁊
voluptatibus vite q̄ impoꝛtāt lasciuā fruitionē:⁊ fructū
nō referunt:qꝛ hec tria semē sp̄uale fructificare nō sinūt:
sicut spine ex cōdensatione semē immissum suffocāt ⁊ oꝛi
ri non ꝑmittunt. Diuitie quippe ⁊ honoꝛes spine sunt:qꝛ Diuitie
sicut spine suis p̄unctionibus coꝛpus laniāt et cruentant/ sunt spine.
ac turpe et fedū in oculis hoīm reddūt:sic amoꝛ ⁊ ambi
tio diuitiarū ⁊ honoꝝ cogitationū suarū p̄unctionib⁹ ac
curis ⁊ sollicitudinib⁹ que sunt spes acquirēdi ac timoꝛ
perdēdi/⁊ sollicitudo cōseruādi aīam lacerāt:et cū vsq₃
ad pctm̄ pertrahūt quasi inflicto vulnere cruētant:ac mi
serā ⁊ infelicē coꝛā oculis dei faciūt. Et tñ sub his senti:
bus esse delicias multi reputāt:⁊ qñ de sp̄ualib⁹ cogita:
re incipiunt statim se t̄palib⁹ imiscēt:ac suffocati ⁊ emol
liti rigoꝛē virtutū amittunt. Sicut ouis cōuersans inter
spinas semper ibi de lana dimittit:sic vacās curis t̄pali:
bus ⁊ mūdo multa bona sp̄ualia amittit. vñ Chry. Quē
admodū spina vbicūq₃ detineatur pūgit eū qui detinet:
ita ⁊ secularia vbicūq₃ detineanť cōtristant eū qui cōstri
git ⁊ fouet. Sed non q̄ sp̄ualia talia sed margarite alicui
assimilanť vndecūq₃ circūuolueris delectāt oculos.hec
Chry. Uel diuitie dicūtur spine/quia pungunt aīam in
mūdo/⁊ iudicio/⁊ inferno. In mūdo triplex est pūctura
sc₃ laboꝛis in acq̄sitione.timoꝛis in possessione:⁊ doloꝛis
in amissiōe. In iudicio ēt pūgūt mētē qñ dñs dicet aua:
ris. Esuriui ⁊ nō dedistis mihi māducare.sitiui ⁊ non de Mat.xxv.
distis mihi bibere ⁊c̄. Iste puncture erunt ita penose q̄
ip̄i auari quasi cupiāt nō esse:qꝛ dicēt mōtib⁹ cadite suꝑ
nos:et collibus cooperite nos. In inferno etiā iste spine
pungēt aīam ꝑpetuo cruciatu:qꝛ ex eis parať ignis quo
peccatrix aīa ꝯburit̄. Et nota oꝛdinē istoꝝ p̄dictoꝝ triū Seminū
seminum non fructificantiū. Pꝛimum nō germinat:sed nō fructifi
conculcatur ⁊ ab auib⁹ comeditur. Secundū germinat cantium
sed non multū erigitur/qꝛ humoꝛē non habet. Tertium oꝛdo.
vero iam in stipitē eleuať/sed non fructificat: quia a spi:
nis suffocať. [Aliud] sc₃ quartum [cecidit in terram bo:
nam] que est nigra per despectum:pinguis per affectum.
culta ꝑ virtuosum exercitiū:⁊ sic fecunda per fructū.i.in:
ter fidele ⁊ deuotū [et oꝛtū fecit fructū] bonoꝝ operum.
Ubi beda. Terra aūt bona est electoꝝ consciētia q̄ oīb⁹
predictis tribus terris contraria facit:qꝛ et commenda:
tū sibi semen verbi libenter excipit:⁊ exceptum inter ad
uersa ⁊ pꝛospera cōstanter ad fructus vsq₃ conseruat.hec
beda. [Aliud aūt fecit fructū cētesimū:aliud sexagesimū Stat⁹ tres
et aliud tricesimū] . Ista vero triplex differentia fructuū fidelium.
pꝛimo pōt cōsiderari q̄tum ad tres status fideliū q̄ sunt
incipientes/pꝛoficiētes/⁊ perfecti. Incipientes sunt tan
q̄₃ terra que pꝛofert fructum tricesimū: qꝛ sufficit vt ha:
beant fidem trinitatis cum impletione decalogi. Pꝛofi
cientes sunt tanq̄₃ terra q̄ pꝛofert fructū sexagesimū:qꝛ
non tantum habent fidē trinitatis et seruant decem p̄ce:
pta:sed etiam exhibent sex opera misericoꝛdie. Perfecti
sunt tanq̄₃ terra optima q̄ pꝛofert fructū centesimū:quia
habent duplicē perfectionē/seruantes veteris legis pre:
cepta ⁊ euāgelij cōsilia. Iste triplex gradus/scilicet inci
pientiū/pꝛoficientium ⁊ perfectoꝛum tangit̄ infra in se:
cunda parabola vbi dicitur. Ultro enī terra fructificat:
pꝛimo herbā/deinde spicā/et deinde plenū fructū in spi:
ca. Secundo pōt cōsiderari q̄tum ad tres status saluan Stat⁹ sal:
doꝝ:sc₃ virgines/viduas/⁊ cōiugatos. Aliud ergo fecit uādoꝝ.iij.
fructum centesimū:sc₃ in virginibus:virgines enī noluūt
multiplicari per op⁹ carnale in alijs: sed ꝑ opus sp̄uale
in seipsis.⁊ ideo significanť ꝑ cētenariū q̄ fit ex ductu de
narij in seip̄m. Aliud autē fecit sexagesimū.s.in viduis ⁊
cōtinētib⁹.sexagesimū eī cōstat ex denario ducto ꝑ sena
riū:in quo significať decalogus cum senario operū mīe.
Aliud v̄o facit tricesimū.s.cōiugatis ꝓpter fidē trinita
tis cū obseruantia decalogi. Ubi tangunť tres gradus Grad⁹ ca:
castitatis. Pꝛim⁹ ē castitas cōiugalis:ꝑ quē gradū vita stitatis
tur illicit⁹ cōcubit⁹: licito tñ cōcubitu retento in matri: tres.
moniali actu. Scđs grad⁹ ē castitas vidualis:ꝑ quē enī

tatur de cetero oīs cōcubitus/ vt animꝰ possit de cetero
liberiꝰ deo seruire: licet possit licite matrimoniū contra
here. Tertius gradus est virginalis q̄ est superior istis
per quē oīs cōcubitꝰ simpliciter euitatur: vt mēs ipa tā
q̄ꝫ sponso suo soli deo per amorē copulet. vnde theophi-
lus. Qui in cētum fructificāt sunt qui perfectā habēt vi-
tā vt virgines ꝛ heremite. Qui aūt in sexaginta: qui me-
diocriter se habent vt continentes/ ꝛ q̄ in cenobijs sunt.
Qui aūt in triginta qui parui quidē sunt ſm ꝓpriā vir-
tutem fructum ferentes vt layci: et qui in coniugio sunt.
Vn̄ ꝛ Aug. Cētesimus fructus est martyꝝ ꝓpter sancti
tatem vite vel contēptū mortis: sexagenarius virginum
propter ocium interius: q2 nō pugnat contra consuetudi
nem carnis. Tricesimus vero coniugatorū. quia hec est
etas preliantiū: ipsi ei acriorē habēt conflictū ne libidi-
nibus superent. hec Augu. Vel tricesimū fructū affert q̄
detrimentū in exterioribꝰ bonis cōstanter sustinet. sexa-
gesimū quando sustinet detrimentū etiā ꝓprij corporis
per flagellationē ꝛ incarcerationē et cetera huiusmodi.
centesimū quādo contēnit etiā totā vitam per martyriū
vnde Chry. Terra bona sunt qui abstinent se a malis. et
Terra bona. ſm vires suas faciunt bona. et est iste. fructus eorum tri-
cesimus. Si aūt ꝛ oīa bona sua contemnant/ ꝛ accedant
ad seruiendū deo habent sexagesimū. Si aūt ꝛ p̄ceptum
imperialis sentētie de morte eoꝝ processerit habent cen-
tesimū. Aut si bona eoꝝ ꝑcussa fuerint ꝛ filij habent sexa
gesimū: si autē infirmitas aliqua corporis eis continge-
ret/ et fideliter sustinuerint habent centesimū. Nam iob
ante tentationem tricesimū habuit in facultatibus suis
iuste viuendo post dāna substantie ꝛ filiorū sexagesimū.
post plagā autē corporis centesimū fecit. Qui centesimū
habet in se/ ꝛ sexagesimum habet/ ꝛ tricesimū. E contra
qui tricesimū habet sexagesimū non habet: et qui sexage
simū habet nō etiā centesimū habet. Semper eni maius
quod minꝰ est in se habet inclusum. illud autē qd̄ minus
est maius in se non habet. hec Chry. Item (vt dicit Re-
migi.) Semen verbi dei tricesimū fructum facit: qn̄ bo-
nā cogitationē gignit: sexagesimū qn̄ bonā locutionē. cē
tesimū quando ad fructū boni operis ꝑducit. hi ergo ꝑ
terrā bonā designati in corde bono quod intendit verbū
dei audire. ꝛ optimo qd̄ intendit ſm hec operari; audien
tes verbum dei deuote retinēt fideliter in memoria: ꝛ fru
ctum afferunt in patientia: scꝫ vsq̄ꝫ ad finem expectando
premia. quia ſm Grego. dū equanimiter ꝓximorū mala
tolerant ꝛ humiliter flagella suscipiunt: postmodum ad
requiem sublimiter suscipiuntur. Et aduerte q bona ter
ra habet cōditiones penitꝰ oppositas alijs in quibus se-
men cecidit. Quia eni hi audientes verbū retinēt: est con
tra eos q̄ sunt secus viam/ ꝛ venit dyabolus et tollit ver
bum de corde eorū: q aūt fructū afferūt sanctaꝝ. s. opera
tionū/ est cōtra eos qui sunt spine suffocantes dei verbū
q vero hoc faciunt in patientia/ est cōtra eos q̄ supra pe
trā. qui ad tēpus credunt ꝛ in tēpore tētationis recedūt.
Terra mala distinguitur. Terra ergo mala in loca secus viā petrosa et spinosa di-
stinguitur: sed terra bona nō subdiuidit: q2 vna est eccle-
sia: vna est colūba mea: licet fructus ꝛ virtutes eiꝰ subdi
uidant in cētesimū/ sexagesimū/ et tricesimum: ita etiam
et p̄mia diuersa sunt/ q2 differt stella a stella in premio si
cut et in merito. de semine itaq̄ꝫ tres ꝑtes ꝓch dolor per-
eūt: ac vna tm̄ saluat ꝛ ꝓficit ꝛ neq̄ꝫ hoc equaliter sed cū
multa differentia. Quis eni semen diuini verbi de se sit
fecundū: fit tn̄ vt visum est tripliciter īfructuosum. vnde
theophi. Vide quomō mali sunt plurimi ꝛ pauci saluan-
tur. quarta eni pars seminis saluata inuenit. Ex quo pa
tet q exemplo xp̄i p̄dicator verbi diuini non debet cessa
re a p̄dicatione: lꝫ videat inde paucos ꝓficere/ q2 faciēs
qd̄ in se est meritū suū nō perdit. Vn̄ nota ſm theophi. q
Cecidit non iactū semen dr. nō dixit q seminans aliud ꝓiecit secus viā ꝛ cetera: sꝫ q
semē cecidit. q̄ eni seminat docet rectū sermonē: sꝫ sermo
diuersimode cadit in audientes: q2 semē qd̄libet recipit
ſm modū ꝛ dispositionē terre ī qua serit: q̄ si sit fertilis ꝛ
culta ꝓfert bonū fructū. si autē sit sterilis et inculta ger-
minat spinas ꝛ tribulos: vel etiā nullū fructum: ita q ſm
variā dispositionē terre semē diuersimode ꝓficit ad fru
ctū: sic in nobis ſm variā dispositionē cordis nr̄i diuersi
mode recipit semē qd̄ est xp̄s verꝰ agricola de celo nobis
adduxit. Primū ḡ debemꝰ verbū dei cū deuotione audi
re ac cū gaudio ꝛ desiderio suscipere. Deinde intelligere

ac inter ꝓspera ꝛ aduersa vtiliter cōseruare: ꝛ deniq̄ꝫ fru
ctꝰ facere: vel cētesimū vl' sexagesimū: vl' tricesimū. ¶ In
Parabola scd̄a de zizania. scd̄a parabola q̄ est de zizania describit status ecclie se-
quēs imediate post mortē xp̄i ꝛ aploꝝ: q2 dyabolꝰ fidei
in cordibꝰ fideliū semiate iuidit: ꝛ ideo post xp̄i ꝛ aploꝝ
dormitionē per mortē aliquos inter fideles ad perfidiā
heresis cōmouit q̄si seminans zizaniā in medio tritici ad
ipsiꝰ destructionē. Potest aūt oīs imūdicia in segete zi-
zania dici: vt loliū sterilesq̄ꝫ auene ꝛ huiusmodi. Sicut ḡ
zizania bono semini: sic heresis bonis scripturis superse-
minant ꝛ eis se admiscēt. vn̄ Aug. Neq̄ꝫ eni nate sunt he
reses ꝛ q̄dā dogmata peruersitatis illaqueantis aīas et
in ꝓfundū p̄cipitantis/ nisi dū scripture intelligunt non
bn̄: ꝛ qd̄ in eis nō bn̄ intelligit etiā temere ꝛ audacter as-
serit. Et notandū q xp̄s hꝫ triplicē agrū suū propriū/ in
Ager xp̄i triplex. quo seminat triplex semē bonū. Primꝰ ager est mūdꝰ in
quo xp̄s seminauit semē v̄bi dei/ siue doctrinā veritatis
Secūdus ager est ecclia catholica: ī qua xp̄s seminauit
fideles hoīes q̄ sunt filij regni. i. sancti electi viri: q̄ inter
filios regni cōputant. Tertiꝰ ager est aīa: in qua xp̄s se-
Semē bonū duplex minat duplex semē bonū. Primū semē est bona volūtas
et hoc semē debet ꝓferre fructū bone oꝑationis. Scd̄m
semē est cognitio sui mūdi ꝛ dei. Ex cognitiōe sui quasi
ex quodam semine orit dolor ſm illud ecclesiastici. qui ad
Eccle. i. dit sciētiā addit dolorē. Ex cognitiōe mūdi orit timor:
q2 in medio laqueoꝝ hō ingredit. Ex cognitiōe dei orit
amor. q2 ip̄e est creator: redēptor et glorificator. Primū
ergo semē seminat deꝰ in agro affectus: scd̄m in agro in
tellectꝰ. sed inimicꝰ dyabolꝰ superseminat zizaniam. s. er
rores in intellectu ꝛ cogitationes malas in affectu. Hoc
semē tripliciter extiguit. Primo igne cōtritionis. Secū
do ꝑ p̄cisionē cōfessionis. Tertio ꝑ eradicationē satisfa-
ctiōis. Studeat ḡ aīa fidelis vt semē dei in ea germinet
sanctis desiderijs ꝛ operibꝰ v̄tuosis. Hic aūt ager. s. aīa
sepit fide. arat p̄dicatione. cōpluit pluuia grē ꝛ rore mi-
sericordie. Secūda itaq̄ꝫ parabola est de zizanijs ꝛ locis
bono semini suꝑseminatis/ q̄ describit cetū hereticorum
[Simile est ei regnū celoꝝ]. i. ecclia militans seu status
eiꝰ [homini]. s. christo q̄ dat regnare in celestibꝰ: ꝛ cui ser
uire regnare est [q̄] ꝑ se ꝛ ꝑ apostolos [seminauit in agro
suo] id est in mūdo seu in ecclia labore ꝛ sanguine xp̄i ex-
culta [bonū semē]. i. sanctā doctrinā et fidē catholicā: ac
eos quos filios regni vocat. Et nota hic q in istis para
bolis nō fit cōparatio ꝑsone ad ꝑsonā: sed negocij ad ne
gociū: seu facti ad factū. ac si diceret factū qd̄ agit circa
regnū celoꝝ ꝛ circa eccliam: simile est tali facto vel nego
cio. [Cū aūt dormirent hoīes]. i. custodes interiꝰ qui ad
tutelā ꝛ custodiā sunt deputati: ꝑ quos significant p̄lati
quorum somno. i. negligentia interueniente dyabolus su
perseminat zizaniam seu lolium: dormiunt enim p̄lati tri
pliciter. vel cū torpēt inertia. vel cum resoluunt lasciuia
vel cum premunt ignorātia siue culpa. hec aūt dormitio
non solum significat superiorum negligentiam circa cu
stodiam gregis: sed etiam negligentiam cuiuslibet circa
custodiam sue proprie persone ꝛ salutis. Vtramq̄ꝫ enim
negligentiam explorat dyabolus ꝛ sic per suggestiones
malas seminat zizaniam in cordibꝰ humanis. [Cū ergo
dormirent venit inimicus]. i. dyabolus [et superseminа-
uit zizaniā]. i. errores ꝛ sequentes iniq̄tates: ac eos quos
filios maligni dominus interpretat [in medio tritici]. i.
electoꝝ: hoc est hereticos permiscuit electis: zizania alio
nomine dicitur lolium: et est feminini generis in singula
ri: sed neutri vel feminini in plurali vnde est versus. Est
zizania sunt zizania plura nieq̄ꝫ. Et dicunt aliqui q ziza-
nia in singulari penultimā producit: sed in plurali corri-
pit. ¶ Vigilent ergo prepositi ecclie ꝛ subditi: ne per eoꝝ
negligentiam dyabolus valeat zizaniam seminare. [Cū
autem creuisset herba] per ꝓfectū fidei [ꝛ fructum fecis-
set] per effectum operis boni: quia fides sine operibus
mortua est [tunc apparuerunt zizania] per manifestatio-
nē errorum ꝛ sordiū peccati/ et persecutionem fidelium
xp̄i. Et cum serui hoc dn̄o dicerent [ait illis. Inimicus
homo fecit hoc]. Dyabolus dicitur inimicus homo: q2
Inimicꝰ homo dr dyabolꝰ. sub similitudine rōis humane hoīem decipit. vel ex eo q
homini a principio inimicatus sit: vel ab euētu q2 hoīem
vicit: sicut ab africa dicit scipio africanus: q2 africā de-
uicit. Serui isti sunt patres antiq̄ qui fuerunt in primiti
ua ecclia: qui admirātes ꝑfidiā heresis insurgentē in ea

accesserunt ad deū per orationē: inquirētes vnde oriret talis ꝑfidia: quib⁹ fuit diuinitus reuelatum/ q hoc erat ex dyaboli opere deo ꝑmittente factū: ꝛ hoc vt stabilitas ꝓbaret fideliū. Dyabolus quidē in mūdo seminauerat tria semina pestifera. s. ignorantiā obtenebrantē/ culpam infrigidantē/ ꝛ miseriā ignominiosam. ideo de celo venit celestis agricola portans tria semina illis contraria scȝ sapientiā illuminantē: grām inflāmantē: ꝛ gloriā exaltātem. Seminauit quoqȝ xp̄s sanctam doctrinam ꝛ fidem catholicam: ꝛ superseminauit dyabolus errores et iniquitates multiplices. Seminauit deus in mundo pacem et fraternam charitatē: superseminauit dyabolus inuidiā et malā voluntatē. Seminat etiā deus quotidie in agro interiori. i. mente bona ꝓposita: dyabol⁹ supseminat desideria carnalia. Seminat deus in agro exteriori. i. in corpore mundiciam ꝛ puritatē: superseminat dyabolus immundiciā ꝛ carnalitatē. [Serui aūt dixerūt] i. sancti patres ꝑ orationē diuinū consiliū quesierunt. [Uis imus ꝛ colligim⁹ ea]? separando malos a cōmunitate eccl̄ie per excommunicationē: ꝛ tandē dimittendo iusticie seculari exterminādos per mortē. [Et ait nōne forte colligētes zizania eradicetis simul] cū eis [et triticū] i. illud qđ est triticum quo ad se: sicut si aliquis fidelis dānaretur sola suspitione/ vel qđ est triticū quo ad alios: sicut si eradicatur nō primo victus: tūc alij fideles scandalizant: qꝛ nō seruatur ordo iuris/ ꝛ sic eradicatur triticū. i. alij fideles per scandalū/ vel qđ est futurū triticū: qꝛ modo est aliqs

Eradicatio triplex.

malus q̄ cras erit bonus. Ubi prohibetur eradicatio festinata: dānosa: ꝛ suspiciosa. Festinata est quā nō ꝑcedit ammonitio. Damnosa est quando multitudo est in causa vel princeps. nisi fuerit causa manifesta redūdās in iniuriā ecclesie. vñ Aug. dicit q aliquando tolerādi sunt mali ꝓ pace ecclesie: qñ timetur de scismate. Suspiciosa est qñ non habet certitudo de alicuius heresi vel vitio. Tales ergo nō sunt excludendi: qꝛ in his tribus modis ꝓhibetur hic eradicatio fieri. [Sinite vtraqȝ] scȝ zizaniam ꝛ triticū malos et bonos [crescere vsqȝ ad messem] i. vsqȝ ad cōsummationē seculi ꝛ diē iudicij: ꝛ hoc est intelligēdum de illis q̄ non sunt notorij neqȝ pertinaces/ neqȝ per eos iminet vniuersale damnū eccl̄ie. Hic dat penitentie locus ꝛ discretionis exēplū. In hoc enī monemur ne occultorū iudicium nobis vsurpem⁹: sed deo illud reseruemus q̄ tribuit vnicuiqȝ iuxta opera sua. Nec istud est cōtrariū apostolo q̄ ait. Auferte mala ex vobisipsis: qꝛ hoc

j. Cor. vj.

dictū dñi intelligit de ambiguis: illud autē apostoli de manifestis. Hic etiam innuit diuina benignitas ꝛ patientia dilationis: sustinet enī patienter diuina clemētia zizanias cū tritico. hoc est malos cū bonis. Sustinet autem eos trib⁹ de causis. Prima vt si velint cōuertant/ ꝛ ꝑ bonos adiuuētur. Secūda vt iusti plurimū deo regratient

Sustinet mali trib⁹ de causis.

q electi sunt per grām de numero pereuntiū/ ꝛ eorū comparatione plus nitantur ad bonum. Tertia vt bonis ꝓficiant/ ꝛ eis merita sua augeant. Prosunt enī mali bonis purgando: vt si qua est in eis peccati rubigo elimінetur. Exercitādo. vt virtus in bonis latens manifestetur. Ac simulādo: vt electi in via hui⁹ exilij segnes nō efficiant/ sed ad patriā suā festinēt. Et coronādo: qꝛ dū tribulationes iustis ingerunt lapides preciosos in corona celestis gl̄ie apponūt: seruiūt ergo mali bonis ꝑdictis modis: et ideo ꝑmittunt viuere cū eis. Deinde dñs subiūgit. [Et in tp̄e messis] i. iudicij ꝛ finalis cōsummationis [dicā messoribus] s. angelis. [Colligite primū zizania] i. malos a cōsortio bonorū eos excludēdo: ꝛ hoc quo ad penā dāni. et sequit pena sensus [et alligate ea in fasciculos ad comburendū] quia ministerio angelorū separabūtur tūc mali de medio iustorū ꝛ mittentur in infernum qui creditur esse in centro terre: ꝛ terra vallatus vndiqȝ. Et bñ dicit [in fasciculos] nō in vno fasce: qꝛ vnusquisqȝ puniet pro modo ꝑuersitatis sue: ꝛ simul erūt imūdi cū imūdis. gulosi cū gulosis. auari cū auaris. superbi cū superbis. ꝛ sic alij impij cū suis similibus: vt q̄ socij fuerunt in culpa simul torqueant in pena. quo ad penā sensus erunt plures fasciculi: sed vn⁹ erit quo ad penā dāni. Et subdit. [Ibi erit fletus] i. dolor vehemens ex damno. scȝ pro carentia visionis diuine: ꝛ exponit pro tristicia et dolore: quia forte nō erunt ibi corporales lachryme [ꝛ stridor dentiū] i. passio vrgens ex pena sensus/ ꝛ tormento scȝ ꝓ penarum

Pena inferni duplex.

acerbitate. In quo signat duplex pena inferni. Una ex parte mētis. s. tristicia vehemens/ q̄ significat per fletum. Et alia ex parte corporis/ q̄ significat ꝑ stridorē dentiū. Uel fletus ex calore dissoluēte: ꝛ stridor dentiū ex frigore constringēte. vñ Iob. Ab aquis niuiū transibit ad calorem nimiū. Deinde sequit. [Triticū aūt] i. fideles ꝛ electos qui in area hui⁹ mundi sunt triturati flagellis/ afflictionib⁹/ ꝛ tētationibus varijs: ita vt in eis nulla sit palea vel macula [congregate in horreū meū] scȝ celestium mansionū. Et tūc iusti fulgebūt sicut sol: et hoc per dotē claritatis ex gl̄ia aīe ad corpus redundante. vbi Chry. Nō qꝛ ita solū sicut sol: sed quia hoc sydere aliud magis luculentū nō noscimus/ cognitis nobis vtimur exēplis hec Chry. Cōparat aūt gloria iustorū soli/ maxime quo ad corp⁹: qꝛ anima glorificata multo pulchrior erit sole. In sole autē quattuor dotes corporis glorificati notantur scilicet claritas: quia in creaturis inferioribus nihil sole est clari⁹. Agilitas qꝛ exiens ab oriēte statī apparet in occidente. Subtilitas: qꝛ trāsit ꝑ vitrū illesū. Impassibilitas: qꝛ radius ei⁹ nō ledit nec maculatur. Et subditur in regno patris eorū: ergo tanq̄ filij regis accipient regnū decoris. O q̄ gloriosum est regnū ī quo sancta societas. Qꝛ iusti in quo ꝑfecta claritas. Qꝛ fulgebunt in q̄ ꝑfecta delectabilitas: qꝛ sicut sol. Dulce enī lumē est ꝛ delectabile/ in quo sublimis dignitas. Qꝛ in regno. in quo paterna charitas: qꝛ patris eorū. Hāc parabolā secūdā tangit marcus/ faciens tm̄ mentionē de bono semine: qđ ad solos electos ꝑtinet: qui tanq̄ triticū ꝛ frumentum in horreū eterne beatitudinis colligent/ qñ zizania et loliū in caminum ignis mittentur. vnde cōparat regnū celoꝝ id est ecclesiā q̄ a deo regit/ ꝛ hoīes regit: homini iacienti semen in terrā ꝛc̄. Per semen intelligit verbū vite: qđ homo. s. xp̄s seminauit in corda humana: ꝛ dormiuit per mortē. [Exurgit] aūt semen [nocte ꝛ die: ac germinat et crescit] qꝛ post somnū christi numerus credentiū per aduersa ꝛ ꝓspera germinauit in fide ꝛ creuit in opere [dum nescit ille] hoc est nescire nos facit quē scȝ fructū vsqȝ in finē afferat ꝛ [terra vltro fructificat] quia voluntate adducit: vt fructū faciat [primo herbā/ deinde spicā: ꝛ tandem plenū fructū]. Ex semine enī isto recepto in aliquo hoīe/ primo cōcipitur timor diuinorū iudiciorū: et significatur per herbā que est quid imperfectū: ꝛ qꝛ ex timore cessat homo a malis/ et incipit se exercere in bonis: ideo secūdo concipitur spes diuinoꝝ beneficiorū: que significatur per spicā: in qua est iā spes grani futuri. Tertio ex hoc datur charitatiu⁹ amor/ qui habet opus perfectū. et ideo significat ꝑ plenū granū: quia (vt dicit apostolus). Plenitudo legis est dilectio. Uel [terra fructificat pri-

Soli cōparat gl̄ia iustorum.

Dotes solis q̄ttuor.

mo herbā: deinde spicā: deinde plenū fructum] hoc est timorē: penitētiam: ꝛ charitatē. Illi qui generāt herbā. i. timorē sunt incipiētes qui debent incipere a timore. Sicut enī herba est principiū spice/ sic timor dñi est principiū vite ꝛ initium sapientie. Illi qui generāt spicā. id est penitentiā durā sunt proficiētes: qui sicut delectati sunt in peccatis: sic debēt se affligere in penitētia ꝛ lamentis. Illi qui producunt plenū fructū/ id est charitatē/ et bonorū operū plenitudinē sunt perfecti: qui habent charitatē dei et proximi: quia plenitudo legis est charitas: et tūc est hō dispositus vt de statu gratie trāseat ad gloriā et ideo domin⁹ tunc [mittit falcē] i. mortē/ abscindendo iustos de presenti vita vt transferat ad gloriā [quoniam adest messis] i. collectio iustorum in patria. ꝭm Grego. Semē homo iacit in terrā: cū cordi suo bonā intentionē inserit. Et postq̄ semē iactauerit dormit: qꝛ iā in spe boni operis quiescit. Nocte vero exurgit ac die: quia inter aduersa et prospera proficit. Et semen germinat/ et crescit dū ille nescit: qꝛ ꝛ cum adhuc metiri incrementa sua nō valet: semel cōcepta virtus ad ꝑfectū ducitur. Et vltro terra fructificat: qꝛ ꝑ̄uueniente se gratia/ mens hoīs spōtanea ad fructū boni operis assurgit. Cum ergo desideria bona cōcipimus: semen in terra mittim⁹. Cū vero operari recta incipim⁹: herba sum⁹. cū aūt ad profectum opus trahim⁹/ ad spicam peruenim⁹. cūqȝ in eiusdē operis perfectione solidamur: iam plenū frumentū in spica proferim⁹. Omnipotēs aūt deus in productum fructum falcē mittit/ ꝛ messem suā desecat: quia cum vnumquēqȝ ad opera perfecta perduxerit/ eius temporalem vitam per immissam sententiā incidit: vt granū suū ad celestia horrea ꝑducat. Uide ergo ne sis tantū in herba vel spi-

Rom. xiij.

ca:⁊ maturitatē expectes in purgatorij pena: nō enī fru:
ctū immaturū congregat deus in horreū suū. Nullus tñ
qui ad bonū propositū adhuc in mētis teneritudine esse
conspicitur/ despiciat̃:qꝛ frumentū dei ab herba incipit
Tertia parabola ad turbas. vt granum fiat.¶ In tertia parabola q̃ est de grano sina
pis describit̃ ecclesie status sequēs īmediate post resur:
rectionem heresum:qꝛ contra hereses insurgētes suscita
uit dñs in ecclesia doctores sanctos litteratos/vt per ra
tionē ⁊ scripturā cōfutarent hereticos:et licet primo fue
rint humiles ⁊ abiecti:tamē diuina dispositione fuerunt
postea exaltati. Tertia ergo parabola est de exaltatione
ecclesie ac predicationis fidei ⁊ euangelij:in qua cōpara
tur regnū celorū grano sinapis.⌊ Simile est enī regnum
celorū⌋.i.predicatio euāgelij que dicit̃ regnū:qꝛ docet re
gere manū cui⁹ ciues sunt opera: regere os cuius ciues
sunt verba:regere cor cui⁹ ciues sunt cogitationes ⁊ desi
deria⌊ grano sinapis⌋qꝛ calefacit in amore. venenum ex
pellit.i.errorē:caput purgat.i.mentē⌊quod accipiens hō⌋
sc; christus a patre⌊ seminauit⌋et per se ⁊ per discipulos
suos⌊in agro suo⌋.i.in mūdo⌊quod minimū est oībus se
minib⁹⌋.i.oībus disciplinis. vel quia vix ei in principio
creditur:vel quia docet q̃ in mundo minima ⁊ vilia repu
tātur:quia ampulositate verborū nō innitit̃⌊cum autem
creuerit⌋p diuulgationē⌊mai⁹ est oībus olerib⁹⌋.i. scien
tijs phisicis naturalibus ⁊ poeticis:q̃ dicunt̃ olera:qꝛ ci
to decidūt:nec fructū eternū:sed tēporalē habēt⌊⁊ fit ar
bor alta⌋per eius sublimationē:fructifera p ei⁹ vtilitatē
⌊ita vt volucres celi⌋.i.anime credentiū celos affectan:
tiū⌊ veniāt⌋per fidē⌊⁊ habitēt⌋per amorē⌊in ramis ei⁹⌋
id est in dogmatibus vel⌊ volucres⌋.i.predicatores q̃ vt
nubes volant⌊ veniāt⌋studēdo⌊⁊ habitent in meditādo
⁊ operando⌊in ramis eius⌋id est diuersis expositionib⁹
et sententijs:quattuor enim rami sunt hystoria:tropolo:
gia:allegoria:anagogia. vnde⌊ regnū celorū⌋ pōt hic in:
telligi primitiua ecclia q̃ ratione humilitatis pauptatis
q̃ parue multitudinis q̃ videbat̃ etiā abiecta:sed virtute
est magna:vel pro feruore fidei q̃ modica videbat̃ ꝑpter
scandalū crucis:sed feruida est propter calorē dilectio:
nis suo⌊grano sinapis⌋cōparat̃⌊qd cū sit minimū⌋quā
titate:tñ est magnū in virtute ⁊ calore q̃ creuit in arborē
magnā:qꝛ vbiq; orbis est expansa habēs stipitē p spem/
⁊ ramos exaltatos per dilectionē dei: dilatatos p chari:
tatē proximi. Alta est.qꝛ ad celestia sustulit. ampla quia
Lu.xix. totū mundū occupauit. Quā arborē ascēdit zacheus vt
xp̄m videret:quia nisi in ecclesie ⁊ fidei arbore xp̄s nō vi
detur:⁊⌊ volucres celi⌋.i.principes hui⁹ mūdi alta petē:
tes. vel alti intellectu sc; hui⁹ mundi sapientes⌊ habitāt
in ramis eius⌋⁊ ei subiecti regunt̃ eius consilio. Vel⌊ vo
lucres⌋.i.sancti qui pennis virtutū in alta ascēdunt/⁊ ad
premia celestiū bonorū volare contēdūt⌊habitant in ra
Arboris euāgelice rami. mis eius⌋.i.in diuersis eius sententijs spūalibus. Rami
euangelice arboris sunt dogmatū diuersitates. vt pro va
rietate morborū varia sit medicina in quibus vnaqueq;
volucrū.i.animarū iustarum requiescit. Volucres enim
celi sunt anime fideles/q̃ cor a terrenis leuantes ad cele:
stia per desiderium volant: ⁊ neglectis temporaliū rerū
cupiditatib⁹ sursum cor habent in celestib⁹/atq; in sctō:
rū dictis ⁊ consolationib⁹ respirant: ⁊ requiescūt ab hu:
ps. liiij. ius vite fatigationibus. Vñ psal. Quis dabit pennas si:
cut columbe ⁊ volabo ⁊ requiescam: Assumamus ergo ⁊
nos pēnas colūbe: vt altiora volantes possim⁹ in ramis
huius arboris habitare:et nidulos doctrinarum nobis
facere/terrenaq; fugientes ad celestia festinare. Magnū
quoq; et feruens sit nobis desiderium exaltandi fidem
nostrā:vt dñs iesus xp̄s ab oībus timeatur cognoscatur
Parabola quarta: et amet̃.¶ In quarta parabola q̃ est de fermento descri:
bitur status ecclesie sequens exaltationē predictorū san
ctorū:quia per diligentiā eorū ad predicandū iā fides
vbiq; est diuulgata. In hac ergo parabola comparat re
gnum celorum fermento⌊quod mulier abscondit in tri:
bus farine satis⌋. Est autē satum mēsura in palestina ca
piens vnū modiū ⁊ dimidiū. Regnū celorū est ecclesia
militans/in qua deus per fidē regnat. vel doctrina fidei
que regnū celorū predicat.mulier autē dei sapientia vel
diligentia sanctoꝝ ad predicandū vsq;quaq; fidē catho
licam.tria vero sata farine sunt tres partes mundi:scilꝫ
asya:africa:⁊ europa:vel tres lingue scilicet hebrea:gre:
ca ⁊ latina. Fermentum autem licet in scriptura frequen
tius accipiatur in malo/eo q̃ est corruptiuū: tamen quia
aliud est fermentū zizanie/⁊ aliud fermentum tritici.hic
accipitur in bono tantū ⁊ propter virtutem alterandi si:
gnificat verbum euangelicum:quod ad fidem trāsmuta
uit magnā partem mundi/⁊ adhuc amplius transmuta
bit ipsum. Unde in figura in penthecostes que celebrat̃
a iudeis propter beneficium legis date quinquagesima
die ab exitu de egypto que fuit euangelij figura offerebā
tur duo panes de simila fermentata. Mulier ergo id est
dei sapientia/ vel sanctorum diligentia accepit fermentū
quod propter calorem intrinsecum ⁊ inclusum legē euā:
gelicam:que est lex amoris et feruorem fidei significat:
et abscondit seu posuit in trib⁹ farine satis donec fermē:
taretur totum. Hoc enī fermentum positū fuit in tribus
mundi partibus a tempore apostoloꝝ:⁊ amplius ponet̃
donec fermentetur totū:⁊ multiplicetur fides trinitatis
per totū mundū:quia inde totū pene mundū iam fermē:
tatū et viuificatum in ecclesie corpus creuisse videmus.
sicut modicū fermenti magnā farine massam trāsmutat
in suijpsius virtutē/ac viuificat ⁊ crescere facit ꝫm Be:
dam. Mulier.i.anima sancta abscōdit per rectam inten:
tionem a mundi laudibus occultando fermentum.i.dile Modi diligendi tres.
ctionem in tribus satis farine:id est in tribus modis dili
gendi:scilicet ex toto corde:ex tota aīa:ex tota mēte. vel
in tribus anime viribus sc; rationali/concupiscibili/ira
scibili/in quibus charitas siue doctrina absconditur do
nec totā mentē in sui pfectionē cōmutet: qd quidē hic in
choatur:sed in futuro pficitur. Secundū hylariū farina
est plebs ex diuersis collecta:tria sata triplex status fi:
deliū sc; Noe Daniel Job. vel qꝛ de tribus filijs noe ꝓ:
cessit totū genus humanū:cui dei sapientia fidē et chari
tatē ⁊ sanā doctrinā cōmendat in presenti donec totum
fermentet̃.i.donec in fine mundi cōpleto numero electo:
rū fideles ad resurrectionis glīam ꝑueniant:et tunc pfe:
cta calefient charitate:modo enī est ignis paru⁹: sed tūc
erit caminus⌊hec oīa⌋.s.predicta ⁊ talia multa⌊ locutus
est iesus ad turbas in parabolis⌋ et licet alia multa sine
parabolis dixerit turbis:tunc tamē nihil sine parabolis
dixit eis:vt scilicet mouerent̃ ad interrogandum de au:
ditis. Quia eī hoībus rudib⁹ loquebatur de regno dei:
opus erat induci eos talibus parabolis ⁊ rerum sensibi:
lium eius cognitarum similitudinibus ad diuinorum ar
chana:vt ex his que anim⁹ nouit surgat ad incognita:et
exemplo visibilium rapiatur ad inuisibilia:ac per ea que
visu didiscit discat amare que non nouit. vt qui celestia
capere non poterāt:per similitudinē terrenā audita per
ciperent.parabola enī grece similitudo dicitur latine:p
quā veritas demonstrat̃:et in qua aliud dicitur et aliud
rationabiliter intelligitur.¶ Unde subdit ammonitionē
⌊hec dicens clamabat. Qui hꝫ aures audiendi audiat⌋.
Hāc ammonitionē addit dñs in locis plurib⁹. Nā ꝫm
Hiero. vbicunq; ponit̃ hoc verbū designatur mysticus
intellectus:qꝛ sub verbis parabolicis ali⁹ sensus est per
intellectū requirend⁹. Et ꝫm bedā aures audiendi sunt
aures cordis ⁊ sensus interiores/sc; aures intelligendi/
obediendi/et faciendi que iusta sunt. Innuit ergo tripli: Auditus triplex.
cē auditū:sc; sentiēdi/intelligendi/obediendi. Primus
est exterior in corpore de quo dicit⌊qui hꝫ aures⌋. Secū
dus interior in mente:de quo subdit⌊audiēdi⌋. Tertius
vtrūq; cōplectēs de quo addit⌊audiat⌋. Prim⁹ audit⁹
est sensitiue. Secūd⁹ intellectiue. Tertius affectiue. De
his dicit̃ in psal.p ordinē. Audi filia.quo ad primū.et vi ps.xliiij.
de.quo ad secundū:⁊ inclina aurē tuā quo ad tertiū. Et
in iob. Auditu auris audiui te. In hoc autē q̃ iesus hec Job.xlij.
dicēs clamabat tangit̃ magnitudo affect⁹ eius in predi:
cando.clamor enī iste signū erat magni effectus in ipso.
De hoc clamore xp̄i dicit Aug. Intonuit dñs iesus xp̄s
clamans dictis:factis:voce:vita:descensu:ascensu vt re:
deam⁹ ad eū. Clamat surdis vt audiant.clamat dormiē
tibus vt euigilēt:clamat transeuntib⁹ vt attendant. cla:
mat ignorantib⁹ vt intelligant.clamat errantibus vt re:
deant.clamat peccatorib⁹ vt peniteant. Clamauit q̄ppe
predicādo:clamauit orādo:clamauit lazarū resuscitan:
do:clamauit tandē moriendo:quotidie in celis existens
clamat ad nos dicens. Venite ad me oēs q̃ laboratis et Mat.xj.
onerati estis:et ego reficiā vos. Et nos miseri adhuc tā
tos clamores cōtēnim⁹.hec aug.⌊ Tūc dimissis turbis⌋
q̃ cū nō interrogauerūt:⁊ secedēs a tumultibus⌊ venit in

domũ] vt diſcipuli tanq̃ digniores haberẽt opoꝛtunitatem querendi ⁊ interrogandi eum. [Et acceſſerũt ad eũ diſcipuli eius] tanq̃ familiares/nõ tam coꝛpoꝛe q̃ diſcẽdi voluntate querentes [quare in parabolis] loquerctur turbis cũ ipſi nõ caperẽt/⁊ petẽtes vt eis parabolas exponeret. Qꝛ eĩ ꝑcipiebant xp̃m myſtice loqui/q̃ſierũt intellectũ ⁊ ſibi exponi. Qui reſpondens ait. [Vobis] credentibus vobis/humilib⁹ vobis/obedientibus vobis/mihi adherentibus/⁊ dilectis vobis/mundo abiectis et odioſis. Vobis volẽtib⁹ ⁊ ſimpliciter dignis ac vr̃is ſequacib⁹ ad me accedẽtib⁹ [datũ eſt] diuinit⁹/⁊ ex gratia dei nõ ex merito vr̃o [noſſe aperte] ſine parabolarũ inuolutione [myſteria regni dei] .i. ſecreta ⁊ intelligentiam ſacre ſcripture que continet ſtatuta atq̃ decreta illi⁹ regni ſeu abdita: ⁊ ꝓfunditatẽ veritatis euangelice q̃ ducit ad regnũ celeſte. vel [myſteriũ regni celoꝝ] .i. eccleſie militantis ſiue triũphantis. Apoſtoli eñ erãt quaſi fundatores eccleſie poſt xp̃m: ⁊ ideo ad ipſos pertinebat ſcire ſecreta eccleſie: de quibus erat proceſſus eccleſie vſq̃ ad finem mundi: qꝛ iſta erant futura in diuina diſpoſitione ꝑoꝛdinata: ⁊ iſtud põt hic vocari [myſterium regni celoꝝ] .i. ſecretũ eccleſie. [Ceteris aũt] q̃ foris ſunt: qui clauſis ſenſibus nõ curant intrare ⁊ cognoſcere veritatẽ. ſ. vulgaribus turbis/ſeu etiam ſcribis ⁊ phariſeis incredulis: non eſt datũ neq̃ conceſſum iſta intelligere: ⁊ propter hoc loquebat̃ eis talia parabolice [vt videntes] .i. videre ſe reputantes non videant ſm̃ veritatẽ [et audientes] .i. intelligere ſe putantes [non intelligant] ſententiã interioꝛem nã hec eſt vna cauſaꝝ quare dñs loquebat̃ in ꝑabolis: vt ſcꝫ veritas occultaret̃ malis: ⁊ boni ad inquirendum exercerent̃ in eis. vñ ſequit̃. [Qui habet] .ſ. amoꝛẽ verbi [dabit̃ ei] .ſ. intelligẽtia verbi amati [⁊ abundabit] .ſ. ſenſu intelligendi: qꝛ habentibus deuotionem ⁊ fidem datus eſt verus ſacre ſcripture intellect⁹. dicit̃ eñ in Luca. ꝙ aperuit eis ſenſum vt intelligerent ſcripturas: ⁊ ex abundanti reuelatus eſt eis eccl'ie ꝓceſſus. Itẽ [qui habet] opus [dabitur] ei intellectus [⁊ abundabit] augmento ꝑfect⁹. Itẽ [qui habet] gratiã [dabit̃ ei] ꝑſeuerantia [⁊ abundabit] gloꝛia: qꝛ gratiã ⁊ gloꝛiã dabit dominus. [Qui autẽ nõ habet] .ſ. amoꝛẽ verbi [id quod videt̃ habere] .ſ. naturali ingenio/vel litterarum ſtudio [auferet̃ ab eo] qꝛ nulla vere ſapientie gaudebit dulcedine. vnde nõ habentib⁹ fidem et deuotionem ad xp̃i doctrinam/intellectus ſcripture veteris teſtamenti ablatus eſt ꝓpter eoꝝ incredulitatem/⁊ datus eſt gentibus propter eorũ fidem. Item qui non habet opus: id quod videt̃ habere: ſcꝫ intelligentie auferet̃ ab eo: qꝛ fides ſine operibus moꝛtua eſt. Itẽ ſicut auarus multas habet opes ⁊ nullas: ſic q̃ nõ diuinã ſapientiã hꝫ/nullã habet: qꝛ ſm̃ Hiero. litteras neſcit q̃ ſacras ignoꝛat ſm̃ Amb. intelligit̃ qd̾ hꝫ .i. quod ſe putat habere. Seoꝛſum autẽ: ſcꝫ in domo diſcipulis ſuis diſſerebat oĩa. vñ patet ꝙ nõ ſolũ parabolas de quib⁹ eũ interrogabat/ſed etiã alia ibidẽ eis expoſuit/lꝫ de aliaꝝ expoſitione mentio hic non fiat. Et tunc etiam in parabolis locutus eſt diſcipulis: ꝓpoſuit eis tres parabolas alias a predictis. In quarũ pꝛima que eſt de theſauro abſcondito in agro: deſignatur ſtatus eccl'ie ſequens poſt predictum: qꝛ diuulgata fide in oꝛbe terrarum per p̃dicationẽ ſanctoꝛum multi valentes ⁊ litterati viri. vt Aug. et alij ad fidem catholicam conuerſi inceperunt ſe exercere/et ſcientiam ſuam ad vtilitatem animarum conuertere. Aſſimilat ergo regnum celoꝛum .i. celeſtem patriam theſauro abſcondito in agro: qui ager omnibus venditis emit̃ vt theſaurus ibidem inuentus habeatur: ager iſte laboꝛ eſt in exercitio vite actiue/⁊ operib⁹ oĩbus miſericoꝛdie in regimine eccleſie: theſaurus aũt abſcõditus eſt p̃miũ celeſte: cuius diuitie nõdũ oĩbus apparẽt manifeſte ſm̃ illud pſ̃. q̃ magna multitudo dulcedinis tue quã abſcõdiſti timentibus te. Inuenitur tamen ipſe theſaurus: ⁊ ſi nõ ad plenum: qm̃ ſanctoꝛum doctrina ⁊ predicatio qualis quanta ve ſit ex magna parte declarat̃: hunc aũt theſaurum inuentum abſcondit qui cognito qualis ſit coꝛde retinet/⁊ mente diligit: eiuſq̃ nullo modo obliuiſcit̃. [Et pre gaudio illius vadit] pedibus mentis ipm̃ affectando [et vendit vniuerſa que habet] tempoꝛalia ac voluptates carnis/⁊ deſideria terrena contemnendo. [Et emit agrũ illũ] omnib⁹ alijs dimiſſis in agro dominico ꝓpter celeſte premium laboꝛando: et totaliter celeſtibus

Ap̄li fundatores eccleſie.

Lu.xxiiij.

de theſauro abſcon

Parabola p̄ma diſcipulis dicta.

Theſaur⁹ abſcõdit⁹.

Pſ.xxx.

inhiando. Contẽnere ergo ſecularia debet/et totũ poſſideat: ⁊ vt ſit ei poteſtas vtendi theſauro cũ agro: qꝛ celeſtes diuitie non niſi dãno ſeculi poſſident̃ ab aliquo. Ad laudẽ viginũ exprimit̃ iſta parabola/et ſic theſaurus in agro eſt virginitas in carne. Circa iſtũ theſaurũ conſideranda ſunt tria. Pꝛimum eſt ꝙ inueniatur. Secundum ꝙ inuentus abſcondatur. Tertiũ ꝙ abſconditus ceteris preponatur. Non aũt inuenit̃ in luxurioſis: non abſcõditur in vanigloꝛioſis: non p̃ponit̃ in auaris: ſic ergo habemus triplicẽ virtutẽ. ſ. virginitatis: humilitatis: ⁊ paupertatis. Virginitas nouit theſaurũ inuenire vt habeat̃: humilitas nouit theſaurũ abſcondere ne amittat̃: pauptas nouit theſaurũ oĩbus p̃ponere ne vilipendat̃. In ſecũda parabola q̃ eſt de margarita declarat̃ ſtat⁹ eccl'ie immediate ſequens precedentẽ: qꝛ poſt ſtatũ predictũ inceperũt aliqui contẽptis mundi diuitijs ⁊ honoꝛib⁹ intẽdere vite cõtẽplatiue: ſicut beat⁹ bñdict⁹. ⁊ alij ſequẽtes eum in diuerſis ſtatib⁹ ⁊ gradib⁹ religionũ. Et iſte ſtatus figurat̃ ꝑ margaritã que inuenit̃ in cõchilijs maris: qꝛ religio fundat̃ ⁊ nutritur in humoꝛe deuotionis. Iſta autẽ margarita dicit̃ vna ⁊ precioſa. Vna: qꝛ hoĩem vnit: actiua autẽ vita magis diuidit/⁊ ꝓpter hoc dicit̃ ꝙ martha erat circa multa occupata: maria vo circa vnũ intẽta dr̃ etiã p̃cioſa: qꝛ vita cõtẽplatiua ſimiliter ⁊ abſolute melioꝛ eſt q̃ actiua: licet in caſu actiua ſit magis fructifera: ꝓpter qd̾ dr̃/maria optimã partẽ elegit. Aſſimilat ergo [regnum celoꝛũ] .i. preſentẽ eccleſiã [homini negociatori] qꝛ ſicut hõ ille vnius margarite deſiderio oĩa vendit et eã emit: ſic ⁊ iſta [inuenta vna precioſa margarita] ſcꝫ dulcedine vite contẽplatiue [vadit] ad forũ ſpiritualiũ mercationũ [⁊ vendit oĩa que hꝫ] per cõtẽptum terrenorũ [⁊ emit eã] per conatum ⁊ deſiderium eternoꝛũ. ¶ Moraliter in hac parabola preponunt̃ nobis tria imitanda: ſcꝫ officiũ ſanctoꝛũ: ſtudiũ moꝛũ: deſideriũ eternoꝝ. Officiũ notat̃ in negociãdo: ſtudium in querẽdo: deſideriũ in operando. Felix qui nouit negociari ſpiritualiter: ſiue q̃tum ad ſtatum actionis operibus miſericoꝛdie intendendo: ſiue q̃tum ad ſtatũ perfectionis ꝓ chꝛiſto omnia relinquẽdo: ſiue q̃tum ad ſtatum ſupererogationis per predicationem animas deo lucrificando. Item felix negociatoꝛ qui nouit querere non nociua ſicut ambicioſi: non inutilia ſicut curioſi: ſed ſalubꝛia ſicut ſancti. Item felix qui inuẽtis bonis mercibus bene nouit lucrari: qui ſcꝫ abijt a ſe per carnis moꝛtificationẽ vendidit terram ꝓ celo ꝑ oĩm abꝛenunciationẽ: cõparauit eã per propꝛie volũtatis ſubiectionẽ. Et qꝛ iſte ſtat⁹ duratur⁹ eſt vſq̃ ad finẽ mũdi: ideo non ponit̃ alia parabola poſt iſtã niſi illa que finẽ mũdi ſignificat: q̃ eſt de ſagena in mari miſſa. Igitur quia ſub parabola theſauri ⁊ margarite induxit nos ad eterne beatitudinis amoꝛẽ: cõſequẽter ſub parabola ſagene inducit nos in timoꝛẽ vt mala caueam⁹/⁊ bona ſectemur. Aſſimilat ergo [regnũ celoꝛũ] qd̾ hic notat p̃ſentẽ eccleſiã [ſagene] qꝛ piſcatoꝛibus eſt cõmiſſa: ⁊ ꝑ eã quiſq̃ ad eternũ regnũ de preſentis ſeculi fluctibus trahit̃/ne eterne moꝛtis ꝓfundo mergat̃ [miſſe ĩ mare] id ẽ ĩ mũdũ q̃ dr̃ mare ꝓpter magnitudinẽ ⁊ ꝓpter amaritudinẽ [⁊ ex oĩ genere piſciũ] .i. hoĩm [cõgreganti] ſcꝫ bonoꝝ ⁊ maloꝛũ: qꝛ miſſa in huius ſeculi fluctibus nullũ reſpuit: ſed malos cum bonis capit: ⁊ oĩs generis homines ad veniã vocat. [Quã cum impleta eſſet] qd̾ erit in fine ſeculi qñ humani generis ſumma concludit̃/et numerus electoꝛũ impletur [educentes] .ſ. de mari et de fluctibus vite huius/⁊ trahẽtes ad littus vite alterius: qꝛ ſm̃ Alo. ſicut mare ſeculũ/ita littus maris eſt finis ſeculi [et ſecus littus ſedentes] per immoꝛtalitatẽ [elegerunt bonos in vaſa ſua/malos aũt foras miſerunt]. Nũc eñ malos bonoſq̃ communiter quaſi permixtos piſces ſagena fidei continet/ſed littus indicat quos ſagena eccleſie trahebat. Nam ſicut non diſtinguunt̃ boni piſces a malis q̃diu ſagena eſt intra aquas: ſic in eccleſia militante permixti ſunt mali cum bonis. Sed in fine mundi trahẽtur ad littus per apertum iudicium: quia tunc erunt manifeſta abſcondita coꝛdiũ: vnde ſubditur. [Sic erit in cõſummatione ſeculi] .i. in fine mundi. Et dr̃ cõſummatio tripliciter: vel qꝛ tũc cõpletus erit numerus electoꝛũ: vel qꝛ terminabit̃ ſtat⁹ meritoꝝ: vel qꝛ ceſſabit ſucceſſio reꝝ mutabilium. [Exibunt angeli] de celo empireo ad conuocandum populum iudicandum [⁊ ſeparabunt malos

Virginũ laus.

Scd̾a parabola ad diſcipulos. de margar

Parabola tertia. aſſimilatur ſagene.

de medio iustorū]. Q̄ dura sepatio quippe malis: q2 ir
remediabilis: q2 irreuocabilis. [Et mittens eos] scz ma
los [in caminū ignis] inferni / torrendos et exsiccandos:
et sic ecclesia purgata offeret deo patri sine macula et ru
ga: tunc enim boni mittent in vasa celestium mansionum
malis separatis et detrusis in infernū. Sic introductis
prudentib9 virginib9 et exclusis fatuis claudet ianua re
gni celestis. Et subdit de penis malorū cū dr. [Ibi erit
Tormēta malorum. fletus] pre ardore [et stridor dentiū] pre frigore. Tunc se
ro mali penitebūt et ingemiscent: sero sibiipsis irascent
et indignabunt ꝙ tam ptinaci improbitate deliquerunt.
Aperte in multis locis sacre scripture dicit de tormētis
malorū / ne quis se excuset per ignorantiā / et totiens com
memorant supplicia gehennalia: vt sitiam9 et anhelem9
ad gaudia celestia. Deinde ponit cōclusio pncipalis: ad
hoc eni in predictis parabolis perscript9 est pcessus ec
clesie militantis: vt apl'i q erant ipsius fundatores / post
xpm intelligerent huiusmodi processum. vn̄ subiungitur
[Intellexistis hec oia] :s. parabolas predictas. q.d. ad
vos ptinet intelligere eas. Vn̄ glo. Ad apl'os fit sermo
quos non tm̄ vult audire vt ppl'os: sed etiam intelligere.
Et est argumentū ꝙ non sufficit maiorib9 tm̄ audire ad
Facere et docere decet. faciēdū: sed oportet etiā intelligere ad docendū. [Dicūt
ei etiā] .s. intelligim9. Deinde vtit exhortatione ad alios
docendū cū subdit. [Ait illis: ideo ois scriba] .i. doctor:
vt eni dicit Aug. apl'i sunt scribe et notarij xpi verbū ei9
signātes in tabulis cordis: doctus et inspirat9 in his q ne
cessaria sunt sibi et alijs: [in regno celorū] .i. in eccl'ia mili
tāte: vbi tria dicit: ꝙ sit doctus p habitū sciētie: scriba p
officiū doctrine: in regno celorū p meritū vite [silis ē ho
mini prifamilias] .i. mihi: et intelligit de similitudine imi
tationis nō eqparationis [q pfert de thesauro suo] .i. de
scientia sua in corde abscondita [noua et vetera] .i. aucto
ritates noui et veteris testamenti: ex quib9 testamētis cō
texta est eccl'ie sagena. vel sm Greg. [noua] de suauitate
regni [et vetera] de terrore supplicij: vt scz pene terreant
quos pmia nō inuitāt. Vel [noua] p admonitionē vtutū
[et vetera] per detestationē vitiorū. Ex quo patet ꝙ epi
q sunt successores apl'orū debēt habere noticiā vtriusqz
testamenti: in cui9 signū portant mitrā in capite cum cor
nu duplici. Et bene cōparat eū patrifamilias: q2 sicut pa
terfamilias habet pascere filios pane corporali: sic iste
paruulos fideles pane spirituali. Hortatur ergo dn̄s di
scipulos ꝙ parabolas intelligant / vt alios docere sciāt:
q2 ideo similes ei erunt: si alios docebunt. Oratio.

Domine iesu xpe fac me de veteri vita exire: ne
semen verbi tui qd in meo intellectu boni pro
positi: qd in meo affectu boni operis: qd i meo
actu seminasti / comedat a volucrib9 ianis glo
rie: ne conculcet in via assiduitatis: ne areat in petra du
re obstinationis: et ne suffocet in spinis sollicitudinis: sed
potius in terra bona et optima cordis humilis cōpatien
tis: et hilaris centesimū fructum afferat in patientia. Fac
etiam me hec oia in parabolis dicta intelligere et facere /
ac verbo / vel saltem exemplo alios docere. Amen.

De aduentu dn̄i in nazareth: qn̄ legit in sy nagoga eor: et ipsi volebant precipitare eum. Capi.lxv.

Et factū est cum consum
Mat. xiij. masset iesus pabolas istas trāsijt ide
Mar. vj. cū discipulis suis / et abijt per patriā
Luce. iiij. illam .s. galileā [et docebat in synago
gis eor] tum propter plurium ibi cō
uenientium vtilitatem: tum pter ma
iorem auctoritatē [et magnificabat]
propter doctrine et miraculorū excellentiā [ab omnib9]
id est plurib9 / et de omni statu: non tn̄ ab omnibus vniuer
saliter cum multi eū contēnerent et sibi contradicerent.
[Et venit in nazareth vbi erat nutritus] licet in bethleē
fuisset natus. [Et] die sabbati qn̄ plures conueniebant
[intrauit sm cōsuetudinem suam in synagogā] que erat
locus orationis et doctrine legis / quibus iudei sm pre
ceptum legis vacare debebant in sabbatis. [Et surrexit
legere] vt non predicaret seipsum verbo suo tantum: sed
etiam testimonio sacre scripture: ergo non est legendum
in ecclesia nisi stando: psallere tamen possumus sedendo
[et traditus est ei] a ministris quorum officium hoc erat
[liber Esaye prophete] clausus: q de xpo loquit aperti9
et sm hiero. non tā propheta q̄ euangelista est dicēdus.
¶ Mystice aūt sm glo. ideo traditus est ei liber prophe
ticus / vt ostenderetur esse qui locutus est in prophetis / et
quod omnes prophetie ad ipsum pertinent: et in ipso im
plentur: et per ipsum aperiuntur. Item vt in hoc ostende
retur ꝙ oēs prophete libros suos ei tradiderunt: id ē illi
ascripserunt quicqd dixerūt. [Et vt reuoluit] .i. aperuit
librū: in quo intelligere dedit se illū esse qui aperiret scri
pturas [inuenit] nō a casu / sed ex pposito: q2 sciebat pas
sus scripture loquentes de se [locū vbi] sm translationē
lxx. interpretum [erat scriptū. Spūs dn̄i sup me] etc. pro
ut patebit infra. Circa qd sciendū ꝙ iudei expectant illa Expectatio iudeorum.
que eis pmittunt in hac pphetia impleri per messiā quē
expectant futurū: et toti mūdo tpaliter dominaturum: et
educturū iudeos de captiuitate / et positurū eos i maxia
gl'ia et honore sup oēs gentes: sed q2 tēpus aduent9 xpi
transijt: ideo christ9 hunc locū conuenienter de seipso ex
posuit dicēs. [Spūs dn̄i] .s. patris [sup me] .s. requiescit
tanq̄ ductor et preceptor: cuius exhortationibus semp
obedio [propter qd vnxit me] id ē spiritus ab instanti cō
ceptionis plenitudine gratie in regem / in pontificem / in
pphetā / et in deitatis tabernaculū [euāgelizare] .i. bona
nūciare [pauperibus] .i. humilibus quibus doctrina pro
ficit: nō superbis [misit me] qd et ipse pfecit dicens. beati
pauperes spū: qm̄ ipsorū est regnum celor: et per hoc [sa
nare] non tantum corporaliter: sed et spiritualiter [contri
tos corde] vulneratos a peccatis et [pdicare captiuis] a
dyabolo peccatorum cū carcere et vinculis [remissionē]
scz ad pniam eos vocādo [et visum] .i. verā dei cognitio
nē [cecis] .i. gentilib9 excecatis p errorem [dimittere cō
fractos] et depressos iportabili pondere legis [in remis
sionem] scz per gratiā noue legis alleuiando [predicare
annū dn̄i acceptū] annum scz benignitatis: q2 nūc tēpus ij. Cor. vj.
acceptabile / nūc dies salutis. Iste annus est totum tem
pus ecclesie / et specialiter ann9 passionis xpi in quo dn̄s
placat9 est humano generi / soluta emenda primi peccati
[et diē retributionis] extremi iudicij sententiam cōminā
do sm merita: vbi retribuet vnicuiqz sm opera sua. Tan Predicatoris et plati cōditiones sex.
gunt autem hic sex cōditiones quas debet habere predi
cator vel prelatus. Prima est miserorum consolatio ibi
[euangelizare pauperibus]. Secunda est penitentiū cō
fortatio ibi [sanare contritos]. Tertia est captiuorū visi
tatio ibi [predicare captiuis remissionē]. Quarta est im
peritorū instructio ibi [cecis visum]. Quinta est oppres
sorum releuatio ibi [dimittere confractos]. Sexta est pi
grorum excitatio ibi [predicare annū domini acceptum
et diem retributionis]. Reuolutū ergo librū legit: quia
palam locutus est / et omnē veritatem docuit. Et deinde
plicuit librū in quo legerat: in quo itelligere dedit ꝙ nō
oia oibus sunt pdicanda. Hoc etiā fecit ad ostendendū
ꝙ libri sacre scripture reuerenter tractandi sunt. Unde
et iudei hanc reuerentiā faciunt libris veteris testamen
ti: ꝙ nullo modo iuxta illos sederēt tā alte q̄ libri sūt po
siti: multomagis debemus nos reuerentiā libris euāge
lij exhibere qd tante est reuerentie. vt sm Chry. si euan
geliū suscipere oporteret non lotis manibus / non vtiqz
eligeres hoc facere. Ex quo ptz ꝙ xpiani sunt multum
reprehendendi qui nō solū libros veteris testamenti: sed
etiā noui et sacra euāgelia ita irreuerēter tractāt / et qnqz
irreuerēti9 q̄ libros gentiliū dānatorū / seu vestes et mul
ta alia rerū transeuntiū. Et bene dicit reuoluit et plicuit Libri iudeor in rotulis.
nec dicit aperuit et clausit: q2 libri iudeor in rotulis sunt
[deditqz ministro] librū plicatū: q2 alijs tradidit euangeli
zandi officium / et pro captu audiētium cōmisit dispēsan
dū verbū [et sedit] vt sedendo exponeret mature qd stan
do legerat reuerenter et deuote. Stans ergo legit: q2 dn̄s
nobis scripturas aperuit in carne operat9 est: sed postea
sedit: q2 se supne quieti restituit. Et instruimur hic: qn̄o
nobis est sedendū et flendum per humilitatē penitentie
deinde surgendū a vitijs p seueritatem conscientie. Ter
tio legendū .i. bene operandū et plato etiā pdicandum / et
postea residēdū pmia quietis expectādo: vt ea demū ac
cipiamus in quib9 in eternū quiescam9. [Et omniū in sy Pulchritudo et pe
nagoga oculi erant intēdētes in eū] pter efficaciā ver minentia
borū et aspectū humilē et decorū: q2 in facie ei9 quidā ful christi.
gor diuine gratie relucebat / qui animos intuentium at
trahebat. Fuit eni pulcherrimus vtpote virgo de virgi
ne: non ex voluntate viri: sed ex deo natus. Fuit et elo

quentissimus: ⁊ de vtroq; sic ei dictũ fuerat per ꝓphetã.

ps.xliiij. Speciosus forma pre filijs hoim: diffusa est gratia in labijs tuis. Et ꝓphetiã quã legerat in seipso impletã ostẽdens dixit ad illos: attendite et intelligite [q2 hodie impleta est scriptura hec in aurib⁹ vris] .i. in meipso. Impletã dicit esse scripturã: q2 sicut illa predixerat / sic ipse faciebat. q.d. In me ipletã ⁊ videre potestis oculis: q2 ceci vident: claudi ambulant: pauperes euangelizant: ⁊ audire etiã et intelligere aurib⁹ ment; cũ vobis eã exposueri ad me esse referendã. ¶ Cõspice bene dominũ quomodo humiliter suscipiens lectoris officium benigno et placito vultu legit inter eos. Et enim ait Amb. ita ad omnia se curauit obsequia / vt nec lectoris quidẽ aspueret officiũ. Cõspice etiã quomodo humiliter se manifestans dicit [hodie impleta est scriptura hec i aurib⁹ vestris] q.d. ego sum ille de quo loquit. Igit exemplo suo approbat officiũ lectoris in hoc loco. Officiũ ostiarij qñ eiecit vendentes ⁊ emẽtes de tẽplo. Officiũ exorciste demones de obsessis corporib⁹ expellendo. Officiũ acoliti siue ceroferarij se lumen mundi ostendendo et dicẽdo. Sic ergo patet dñm quattuor officia minorũ ordinũ in quattuor suis operibus exercuisse ⁊ approbasse: ꝓpter quod nullus q̃tũcũq; magnus debet dedignari minores ordies suscipere / vel eorũ officia exequi et exercere. Subdiaconatum vero exercuit quãdo linthio se precinxit ⁊ pedes discipulorũ lauit. Dyaconatũ exercuit qñ in cena corp⁹ et sanguinẽ suũ discipulis ministrauit. Presbyteratum exercuit qñ in cena panẽ ⁊ vinũ in corp⁹ ⁊ sanguinẽ suũ mutauit. Deinde vt põtifex in ara crucis se obtulit. [Et oẽs] .i. multi de omni populo [testimonium illi dabãt] sc; q illa scriptura esse impleta / ⁊ qđ ipse esset ille de quo Isa. et alij prophete scripserunt: et hoc erat signum veritatis: quia vt dicit Seneca. Veritatis argumentum est omnibus aliquid videri [et mirabantur i verbis gratie] id est gratiosis [que de ore eius procedebant] Bon⁹ eñ homo de bono thesauro cordis sui ꝓfert bona: ergo de thesauro gratie verba gratiosa. In ipso autem erat thesaurus gratie: q2 plenus gratie ⁊ veritatis: de cuius plenitudine nos omnes accepim⁹. Deinde post attestatione simplicium de christo subditur scribarũ et phariseorum detractio ⁊ emulatio cum dicit. [Et dicebant] sc; scribe ⁊ pharisei ei inuidentes: dicebant inq̃; despectiue et eũ deridẽtes. [Unde huic sapientia hec:] in doctria ⁊ in verbis [⁊ virtutes] in operibus miraculosis: hoc dicebant. q2 nõ viderant eũ litteras discentẽ / nec in lege studentem: quasi dicerent / nõ habet hec a deo / vel exercitij studio: sed magis habet a dyabolo: quod arguunt ex infirmitate ⁊ pauptate parẽtũ dicẽtes [Nõne hic est fabri filius:] .i. ioseph qui erat faber lignari⁹: cuius ipse putabatur filius: q2 eum maria ioseph desponsata genuerat: putabat quidẽ: sed nõ erat [nõne mater eius dr maria: ⁊ fratres ei⁹] .i. cõsanguinei [et sorores ei⁹] .i. cognate [nõne oẽs apud nos sunt:] Scdm eñ ꝯsuetudinẽ scripturarũ cõsanguinei et ꝓpinqui dñi more hebraico fratres et sorores ei⁹ solẽt appellari. Vñ ergo huic oĩa ista:] quasi dicerẽt. Si nõ habet ex exercitio vel ex genere: ergo habet ex demone: ⁊ ideo sequitur [⁊ scandalizabant in eo] .i. cõturbabantur ⁊ indignabant: considerantes generis pauptatem ⁊ humilitatem: ac si sapiens ⁊ virtuosus non posset de pauperib⁹ ⁊ humilib⁹ ꝓcreari: cum pot⁹ oporteret ꝓpter hoc maxime obstupescere / ⁊ ipsum honorare: q2 maius miraculũ ⁊ amplior stupor erat q de talib⁹ existẽs talia loquebatur ⁊ faciebat: q2 manifeste apparebat: q non ex humana diligentia / sed a diuina grã erat.

Psalm. cxxxvij. Humilia enim dñs respicit: ⁊ alta a lõge cognoscit. Irrationabiliter ergo mouebantur despicientes eũ ꝓpter paupertatem ⁊ humilitatem generis: ⁊ attribuentes virtuti demonis quod debebat attribui virtuti diuinitatis. Quia dauid qui fuit radix regum et eximius prophetarũ fuit pastor ouium ⁊ cuiusdam agricole: sc; yesse filius. Sed ⁊ Moyses legislator valde a se deficiẽtem habuit patrem / et in pluribus alijs simile poteris reperire: a quibus ergo oportebat ammirari dñm ab his qui ꝯtẽnunt eũ. Vñ et hoc qđ veritatis est ⁊ honoris ꝓ vituperio inducit dicẽtes eũ fabri filiũ seu fabrũ. Sicut eñ pater ꝓ filiũ in principio oĩa fabricauit: sic ipse filius ꝑ quẽ oĩa facta sũt oĩ; fabricator existit: vt vere ⁊ fabri fili⁹ ⁊ faber dici possit. In illorum ĝ errore veritas latet: nam vtiq; fabri filius erat: sed non illius cuius ipsi putabant: s; fabricatoris omniũ: q fabricat⁹ est aurorã et solẽ .i. ecclesiã primitiuã et sequentẽ. Magna cecitas eorũ erat: quia eũ in verbis ⁊ factis illi⁹ christũ cognoscere poterant: et tñ propter generis noticiã eũ contẽnebant: et ex paruitate generis ⁊ infirmitate carnis vocabant ab eo excludere potentiã maiestatis. Et q2 auditis famosis miraculis ab eo frequenter in capharnaũ factis: illi de nazareth indignati sunt contra eũ: nec credebant miracula ei⁹ esse vera: ipse intuẽs eoꝝ corda obiectionẽ eorum tacitam ꝑ hijpsi obiecit: vt ad eam congruẽter responderet. vñ subditur [Et ait illis iesus] sc; scribis et phariseis. [Utiq; dicetis mihi] qui mutos in caphnarnaũ curaui [hãc similitudinẽ] .i. obiectionẽ a similitudine medici corporalis ad spũalẽ sumptã [medice cura teipsum] .i. tuos cõpatriotas: quibus magis teneris impendere beneficiũ charitatis. Sicut eñ medicus verus citius ⁊ libentius curat seipsum ⁊ alios ad se pertinẽtes q̃ extraneos: ita dicebant ⁊ ei: si tu faceres vera miracula: citius faceres ea in ciuitate tua ⁊ potius inter propinquos tuos q̃ inter extraneos. vñ subiungitur. [Quanta] miracula [audiuimus facta a te in capharnaũ / fac et hic in patria tua] .i. in tua ciuitate vbi conceptus es et nutritus tot et tanta vt credamus: q2 q̃ facis apđ alienigenas: magis debes faceres apud tuos cõpatriotas: magis eñ teneris bñficia impendere tuis cõpatriotis / q̃ alienis: quasi dicat. Multa audiuimus a te facta miracula: sed nõ credimus qđ incerta vulgauit fama: et apđ nos nihil tale feceris: quib⁹ cõuenieti⁹ talia impendenda erant beneficia q̃ ceteris. Sed dñs consequenter respondens ostendit q nõ dimittebat inter eos facere miracula ꝓpter odium patrie vel defectũ potentie: sed ꝓpter eorũ incredulitatem ⁊ maliciã. Nõ eñ ibi miracula non faciebat: non erat ꝓpter hoc q patriã suã despiceret: quã sua cõceptione et educatione honorauerat: vel ꝓpter hoc q ipse impotẽs esset: sed q2 ipsi indigni erant. Et ad hoc includit sacre scripture exẽpla. vñ sequit. [Ait autẽ iesus. Amen] .i. vere [dico vobis: q2 nemo propheta acceptus est in patria sua] in qua natus est [⁊ in domo sua] ex qua ẽm carnẽ ꝓcessit: ⁊ hoc vt in pluribus ac cum debito honore et reuerentia. Minus enim Helias ⁊ ceteri prophete in suis ciuitatibus fuerunt honorati q̃ in alijs. Isaias sectus Hieremias carceratus / et ceteri vituperati. Nos enim et pene naturale est ciues ciuibus inuidere: ⁊ nõ pñtia viri opera / nec virtutes cõsiderare: sed infantie fragilitatẽ recordari: quasi non ⁊ ipsi per eosdem etatis gradus ad maturã etatẽ peruenerint: dũ enim ciuis et cõtribulus ad alicuius virtutis vel probitatis eminentiã ascendit eiusq; fama crescit: conciues ⁊ contribuli qui non sic laudantur / inde grauius sauciantur / et estimant se contẽni sieis in laude et fama probitatis: presertim minor genere preferat. Hinc habem⁹ in ioseph exemplum respectu fratrũ suorum. Vñ ꝯtingit q facili⁹ ꝑmouent homines in terra aliena / q̃ in patria propria. Idcirco igitur non curo patriã meã: q2 ei acceptus nõ sum: et quis fidem in ea non inuenio: ⁊ mihi sicut ceteri non credit: tantoq; minus me cognoscit / q̃topl⁹ pre ceter [me notũ habuit [⁊] quia non erat acceptus eis: nec ei credebant: ideo [virtutes multas] .i. signa ⁊ miracula [ibi facere non poterat] nõ de impotentia / sed de inconuenientia: nõ eñ ꝯueniẽs fuit: q2 digni non erant / ⁊ causa statim subditur sc; [propter incredulitatem eoꝝ] propter. quã etiã dñs [mirabatur] q2 ipm etiã ꝑsentẽ habẽtes xpm agnitionẽ sui verbis ⁊ signis eis ingerentẽ nihilominus increduli ꝑdurabãt. In hoc patet q fides maxime congerat in miraculis faciendis: q2 ꝓpter icredulitatem subtracta sunt illis. Aliquas tamen virtutes ibi fecit. [ꝑaucos infirmos fideles ⁊ deuotos manibus deificis impositis curando: qđ patet ex hoc qđ supra dixerũt: vnde huic sapiẽtia hec ⁊ virtutes. Pro tanto ergo non posse dicit: q2 noluit: nec decuit ꝓpter incredulitatẽ eorũ vt neget potẽtia nõ absoluta: sed ordinata / ac congruitatis ⁊ decentie qua se disposuerant nõ facturũ: q2 nõ erat decens ⁊ cõgruũ q ibi miracula faceret ⁊ multa: fides eñ credẽtiũ ẽ meritoria de ꝯgruo qđ eis fiãt miracula. Nõ aut aliq̃s virtutes ibi fecit: vt fideles cõfirmaret: ⁊ infideles excusationem de peccato suo non haberent: dum opera diuinitatis in eo viderent: nec fecit multas ne infideles amplius dãnarent.

Margin notes (left): Lectoris officiũ approbatum. — Officia q̃ttuor minorũ ordinum exercuit xps. — Phariseorũ detractio.

Margin notes (right): Propheta in pria nemo accipitur. — Fidei augmẽtatio.

.i.plus punirent̃:dum scʒ cõtẽnerẽt.vnde Chrys. Pau:
ca fecit signa ne dicerẽt hostis est nobis ⁊ ꝓprios despi
cit:si facta essent signa/⁊ nos vtiqʒ credidissemus:pro:
pter hoc ergo fecit vt qð suũ est impleat:sed cõtinuit vt
non illos amplius cõdẽnet.Ad sui autẽ excusationẽ q̃re
ipse dñs in patria sua vbi accept⁹ nõ erat multas virtu:
tes non fecit:ostẽdit exẽplo Helie et Helisei ꝙ similiter
ꝓphete veteres in maiori honore habebant̃ apud extra
neos q̃ȝ apud domesticos:et ꝙ plura miracula faciebãt
apud alienos q̃ȝ apð suos.Helias eñ a iudeis expelleba:
tur ⁊ cõtẽnebat̃:a gẽtib⁹ aũt ⁊ alienis recipiebatur ⁊ ho:
norabatur:et ibi miracula operabat̃.[Missus]enim[ad
viduam in sarepta]vrbe sydonie ꝓuincie:receptus ẽ ho
norifice:ibiqʒ duo miracula fecit:q² farina et oleum non
defecit/⁊ filiũ vidue mortuũ.s.ionã prophetam suscita:
uit:nõ ergo in israel vbi multe vidue erãt:sed in sydonia
operabatur miracula:q² vidue israel non erant ita deuo:
te sicut illa mulier sareptena:⁊ q² helyas persecutionem
patiebat̃ i terra israel q̃ debuisset sibi esse grata ⁊ gratio:
sa.Sarepta vrbis sydonie est in littore maris:añ cuius
portã ostẽdit̃ loc⁹ vbi Helyas venit ad viduam eiusdẽ
vrbis:deinde est q̃dã capella vbi erat cenaculum i quo
Helie ora tione clau: sum celũ. quieuit:⁊ ibi filium vidue suscitauit.Quare autem ora:
tionem helye clausum est celum/et facta fames ostendit
Basili⁹ dicẽs/vt eñ aspexit ex saturitate non modicum
generari dei oppꝛobriũ/p famẽ illis ieiunium attulit q̃
culpã illorũ que in imensum crescebat cohibuit.Nõ er:
go nũc mirent̃ hoĩes si ꝓpter eorũ lasciuiã fiat fames.
¶Heliseus etiã a iudeis derisus et cõtẽptus:a naamã sy
iiij.reg.ij. et.iiij.re.v. ro deuote est quesit⁹ quẽ a lepra sua curauit:q² deuotio:
nem eius agnouit q̃ ante curationẽ bonus fuit:quia p il:
lam de⁹ salutẽ syrie dedit/⁊ post curationẽ adhuc melior
ac valde grat⁹ deo ⁊ heliseo fuit:curauit ergo alienum ⁊
gentilem:sed non cõciues et consortes/ꝓpter eorũ erga
deũ ingratitudinẽ:q² regnũ israel declinauerat ad ido:
latriã colẽdo vitulos aureos quos fecerat ieroboã:si ḡ
isti famosissimi ꝓphete non fuerunt accepti compatrio:
tis suis:non propter suã sed ꝓpter cõpatriotarum mali
ciam ⁊ inuidiã:multo fortius nec minores ꝓphete fuerũt
accepti in patria sua:ex quo patet verum esse qð dixerat
[q² nemo ꝓpheta acceptus est in paria sua]¶Moraliter
autẽ vidua(de qua dictũ est)significat aĩam peccatricẽ
que priuata est amplexibus sponsi sui christi:modo mul:
te vidue tales sunt in mundo:tñ ad nullã mittit̃ helyas
nisi ad illã que est in sarepta sydonie:sarepta interpre:
tat̃ icẽdiũ/vel angustia panis:sydonia venatio inutilis
⁊ significat animã peccatricẽ q̃ ꝓpter h̃ ꝙ cõsiderat ꝙ
quicquid queritur i mũdo/est venatio inutilis/siue diui:
tie/siue delitie angustiantur:q² pdidit illum panem ver
quo reficiebat̃ xp̃m.i.qui dicit:ego sum panis viuus qui
de celo descendi:⁊ incendit̃ per contẽptũ terrenorũ ⁊ de
siderium supnarũ:ad talẽ animã venit verus helyas xp̃s
vt eã pascat et reficiat cum filijs suis.i.cogitatiõibus et
affectionibus suis.Silr naamã syrus significat peccato
rem/eo ꝙ peccatum sicut lepra inficiat hominẽ:mõ mul
ti tales sunt in mũdo/tñ ad nullũ venit helyseus nisi ad
naaman syrum.Naamã interpretat̃ decorus vel cõmo:
uens me:syrus sublimis/et significat peccatorum q̃ cõ:
mouet seipsum p cõtritionẽ:currit ad iordanẽ qui inter:
pretatur riuus iudicij.i.ad cõfessionẽ:et ibi induit gra:
tie decorẽ/⁊ per hoc efficit̃ sublimis:q² per hoc eleuat̃
ad deũ:ad talem venit verus helyseus.i.xp̃s.[Et oẽs i
synagoga hec audiẽtes]s.ꝙ eos indignos reputaret in:
ter quos miracula faceret indignati sunt[et repleti ira]
qui ex christi doctrina quiescere debebant a malicia:p
istos significant̃ illi qui persequitur predicatores ⁊ de:
fensores veritatis/eo ꝙ dicunt displicẽtia illis:hoc aũt
facto ꝓbat̃ vbũ xp̃i qð dictũ est supra[q² nõ est accept⁹
propheta in patria sua]nam cum audirent nazareni ꝙ ꝓ
phetis ꝓphetam se cõparabat:⁊ q² eos de incredulitate
notabat/⁊ deuotionẽ gentiũ quas vt canes abominabã
tur deuotioni eorum pferebat:creuit zelus:creuit ira:cre
uit inuidia:et quod dñs de eis dixerat ⁊ testabat̃ verbo:
hoc ipsi ostẽdũt ⁊ testant̃ facto mala pro bonis retribuẽ
do.vñ[surrexerũt]et eum tanq̃ȝ dignũ morte extra ciui:
tatem suam nazareth eiecerunt vt illum interficerent.vñ
dicit Amb.Nõ mirũ si pdiderunt salutẽ/q̃ de finib⁹ suis
eiecerunt saluatorẽ.Dominus autem qui docuerat exẽ:
plo sui oĩbus oĩa fieri:nec volẽtes repudiat:nec inuitos
alligat:nec eijciẽtibus reluctatur:nec rogãtib⁹ deest/et
duxerũt illũ vsqʒ ad supciliũ montis super quẽ edifica:
ta erat ciuitas eorũ vt precipitarẽt eum.Nazareth q̃dẽ
edificata erat sup montẽ:sed nõ in cacumie/vnde extra
ciuitatem ad cacumẽ duxerũt eum ad precipitandũ.In
quo ẽm Bedã iudei discipli peiores dyabolo magistro
suo ostendunt̃:q² ille verbo tentans ait:mitte te deorsũ:
isti facto de supcilio montis eũ mittere ⁊ precipitare co:
nabantur.Jesus autem virtute diuinitatis qua poterat
se seruare illesum qñ volebat[trãsiens per mediũ illorũ
ibat]et descẽdit de mõte nõ visus ab eis quos deserebat
mente furentiũ subito p deum mutata vel obstupefacta.
Steni qñ vult capit̃:qñ vult labit̃:qñ vult suspenditur:
qñ vult nõ tenet̃.Q² capitur et tenet̃ a paucis:voluntatis
est quod a populo non tenetur:sed trãsit maiestatis est:
nõ ergo resistit/nec se vindicat/docens nos in hoc vt nõ
queram⁹ vindictã de iniurijs nobis factis:sed p mediũ
inimicorũ transiens canes hincinde latrãtes ꝯtẽnit:ma
lens eos sanare q̃ȝ perdere:vt cassatã videtes suã nequi
tiã deinde desisterẽt ab ei⁹ morte.Nũc enim euadere vo
luit:q² penitẽtie locũ adhuc illis reseruabat:et q² nõdũ
hora passionis ei⁹ venerat:nec tunc in loco passiõis erat:
et q² hoc gen⁹ mortis(qui crucifigendus preconizabat̃)
non elegerat.Adhuc ibi ostenditur locus qui dr̃ precipi Precipi tium dñi
tiũ ⁊ saltus dñi scʒ per miliare a nazareth cõtra meridiẽ et saltus.
versus hierusalẽ.vbi ẽm Bedã.Cũ dñs de manib⁹ illo:
rũ elapsus per mediũ illorũ de rupe descẽderet:atqʒ in
ipsa rupe latere vellet:subito ad tactũ dñice vestis saxũ
illud subterfugit/⁊ instar cere resolutũ quẽdã sinũ quo
dñicum corpus reciperet̃ effecit:tante vtiqʒ capacitatis
quãte ipsum dñicũ corpus extitit quantitatis:in quo ve
stigia pedũ ⁊ vniuersa liniamẽta ⁊ ruge vestis que a ter:
go dñi fuerant veluti de manu sculptoris impressa ẽuã:
tur.Saxea duricies sub descẽdẽte recedit:et q̃si nolens
ledere ei cedit/⁊ sub pede pressa emollescit.Mira res.
Lapis emollescit/⁊ ipse homo emolliri nescit sed lapide
scit agnoscit dñm lapis emollitus/et ipse hõ a quo erat
cognoscẽd⁹ erat forti⁹.Et notãdũ ꝙ quattuor modis ẽ
dño mors intẽtata:quidã eñ tẽtauerũt eum pimere gla
dio sicut herodes:quidam precipitio sicut hic nazareni:
quidam lapidatione:sicut in tẽplo iudei:quidam cruci:
fixione sicut in passione etiã iudei:adhuc etiam christus
spũaliter crucifigit̃ in nostra recidiuatiõe:lapidat̃ i no:
stra obduratiõe:pcipitat̃ in nr̃a desperatione:gladio pe
rimitur in blasphematione. Oratio.

Domine iesu christe qui sic ad oĩa te humiliasti
obsequia/vt nec officiũ lectoris suscipe dedi:
gnareris:ac tãdẽ post doctrine bñficiũ naza:
renis huĩlr ipẽsum e mala ꝓ bonis patiẽter re
cepisti:cũ te ab ipis pcipitare te volẽtib⁹ duci sine resistẽ
tia pmisisti/da mihi bone iesu hãc gratiã/vt te imitãdo
ad oĩa huĩlitatis obsequia me curuare appetã/⁊ patũ
gaudẽter exhibeã:da etiã mihi iniurias patiẽter tolera
re/⁊ de ipsis vindictã nõ q̃rere:oĩsqʒ meos aduersarios
ex corde diligere/⁊ eis beneficia exhibere.Amen.

¶De decollatiõe Johãnis baptiste.Ca.lxvj.

Post hec autem imminẽ:
te paschali festiuitate/passio ⁊ mors Matth. xiiij.et
iohãnis baptiste est subsecuta:⁊ poni Mar.vj.
tur mortuũ ꝑtinens multiplicem cul:
pam.Herodias enim timens ne pdi:
catione Johãnis herodes peniteret:
⁊ ipsam fratri redderet:cũ quo non si
ne periculo remaneret:ideo cogitauit modum:quo iter:
ficeret̃ Johannes absqʒ seditione populi:et herodes cõ
sci⁹ fuit eiusdem doli.[Cum igitur herodes]tetrarcha
(q̃ aliqñ rex dicit̃ nõ a regia dignitate:sed a regẽdi offi:
cio)diẽ natalis sui celebraret corã pncipibus et primis
galilee[saltauit filia herodiade]id est tripudiauit[i me
dio]vt videret̃ ab oĩb⁹/⁊ hoc fuit ex dispositione mr̃is
et herodis[⁊ placuit herodi]qð tñ deberet erubescere:
quia signum fuit impudicẽ filie ⁊ dissolute[⁊ cũ iuramẽ:
to pmisit ei dare quicquid ab eo peteret]ẽm Hiero.Ad
hoc forte iurauit vt occasionẽ apparentẽ ad occidendũ
Johannẽ ⁊ reprimendũ ppli seditionẽ haberet:vt vide:
retur facere inuitus qð faciebat spontaneus.Et premo:

nita a m̃re petijt ꝑ munere dari in disco.i.scutella caput
Johãnis baptiste:est em̃ i hoc loco discus vas rotũdũ
desup extẽsum:qñq3 etiã mẽsa inferior discus dr̃:⁊ aliqñ
mappa seu mensale discꝰ appellat̃.vñ ⁊ aialia dicunt̃ pe
tro apparuisse in disco q̃ in actibꝰ apl'orũ lintheũ voca
tur.vñ Chry. Hec est mulier antiqua malicia q̃ adã eie:
cit de paradisi d'licijs:hec celestes hoies facit terrenos
hec humanũ genꝰ mersit in infernũ:hec vitã abstulit mũ
do ꝓpter vnꝰ arboris pomũ:hec malũ fecit ꝙ hoies in:
ducit ad mortẽ:hec inuenit verũ laborẽ ⁊ ꝑssuram que
nũc occidit baptistã:deijcit puericiã:perdit iuuẽtutem:
alliciat/inq̃etat mortuã senectutẽ [Et ꝯtristatꝰ ẽ rex] si:
mulatorie nõ vere:vt postea videret̃ iplere coactꝰ qđ di:
sposuerat facere voluntariꝰ. Dicit̃ ergo cõtristatꝰ.i.trista
ri visus.q2 ẜm Bedã. Dissimulator mẽtis sue tristiciam
ꝓferebat in facie/cũ tñ leticiã haberet in mẽte:scelus ex
cusabat iuramẽto:vt sub occasione pietatis magis im:
pius fieret:et iõ ꝑ ipm herodẽ significant̃ illi q̃ sub spe:
cie religiositatis machinant̃ opꝰ facere malignitatis:ꝑ
herodiadẽ vo significat̃ luxuria:per saltatricẽ dissolu:
tio libidinosa:per quas iohãnis.i.hois gratiosi freq̃uẽ:
ter ꝓcurat̃ mors spũalis/⁊ aliqñ corpalis. Rex vero no
luit eã cõtristare[ꝓpter iusiurãdũ]qđ tñ nõ erat obser:
uandũ.q2 ẜm Isido. Nõ est iuramẽtũ obseruãdum vbi
malũ incaute ꝓmittit̃:⁊ in malis ꝓmissis rescindenda ẽ
fides.q.d.rex. Nõ est ex malicia qđ ego facio s3[ꝓpter
iusiurãdũ]qđ trãsgredi nõ licet:fuit em̃ dolosus in pro:
mittendo:⁊ sacrilegꝰ in soluẽdo[⁊ ꝓpter simul recum:
bẽtes]corã quibꝰ publice iurauerat vt oẽs fierẽt scelerꝭ
sui cõsortes:nõ correptores:nõ resistẽtes. Ecce q3 de fa:
cili pctm̃ trãsit de vno in oẽs:siłr etiã qui ludũ ⁊ specta:
culũ illud incipiebãt cõsortes sceleris cũ facientibꝰ fie:
bant. Nã ẜm Chryẜ. Sicut si non essent inspectores nõ
vtiq3 essent qui talia exercerent ita quia sunt:⁊ ipsi eorũ
q̃ fiunt ignẽ vel scandalũ sentiũt. O q3 multi subditi ho:
die periclitant̃ in cõsciẽtia ⁊ aia ꝓpter presidentium fa
cta minꝰ iusta.[Misitq3 spiculatorẽ]q̃ ex officio porta:
bat spiculũ q̃ amputabant̃ capita dãnatoꝝ [⁊ decolla:
uit Johãnẽ in carcere] occulte ꝓuitãda ppl'i seditione
[⁊ attulit caput eius in disco]cruentãs epulas in luxu:
riosum cõuiuiũ:⁊ tã digno ferculo indignũ[⁊ dedit illđ
puelle]in ꝓmiũ saltatiõis sue[⁊ puella dedit]i ludibriũ
matri sue:vt illi mortuo illuderet q̃ suũ incestũ r eprehẽ:
derat:⁊ vt i sua potestate linguã haberet que illicitas nu
Crudelia quattuor i decolla: tiõe bap. ptias arguebat. Ecce quattuor crudelia:magna enim
crudelitas ꝑ sctm̃ caput est decollatũ:maior ꝙ allatum
⁊ homicidium ostentatum:et adhuc maior ꝙ saltatrici
datũ:sed maxima ꝙ in potestatem adultere assignatum
Cõuiuãte itaq3 herode pauloante horã diei nonã sctũs
Johãnes baptista decollatꝰ i custodia clamando voce
magna. Dñe deꝰ meꝰ/tibi cõmẽdo spm̃ meũ:⁊ nudũ sub
aere admodũ despectiue iacuit/expositꝰ spectaculis do
nec tolleret̃ a discipulis. Per hoc ꝙ in cõuiuio iussꝰ est
Johannes decollari ad saltatricis ⁊ sue matris adulte
re petitionẽ/ostendit̃ ꝙ multa mala fiunt ꝓpter crapu
Eccł.xix. lã ⁊ mulierũ maliciã.vñ in Eccł'iastico. Vinũ ⁊ mulie:
res apostatare faciũt sapiẽtes.ẜm Remig.in herode mi
nus pctm̃ factũ est causa maioris pcti. Nã q2 libidinosã
voluntatẽ nõ extinxit/iõ vsq3 ad luxuriã ꝑuenit:et q2 lu
xuriã nõ cohercuit:ad reatũ homicidij descendit. S3 cõ
tra herodis impietatẽ q̃ Johannẽ ꝓpter veritatẽ decol
lauerat:et insepultũ reliquerat/cõmẽdat̃ discipulorum
religiosa ⁊ officiosa pietas:q2 hoc audito venerũt ⁊ tu:
lerũt corpus eiꝰ de carcere/qđ rex ipsis reddi iussit:⁊ se:
pelierunt illud reuerẽter vt decuit:⁊ veniẽtes nũciauerũt
Discipl'o: rũ iohis deuotio. iesu.s.passionẽ iohãnis ac etiã opa ⁊ doctrinã. In oibꝰ
vero ostẽdũt discipuli deuotionẽ suã ad mgr̃m:⁊ ꝙ ve:
nerũt velociter ⁊ tulerũt reuerẽter:[⁊ sepelierũt]huãniter
et ꝙ[nũciauerũt]cõpatiẽter. Isti erãt discipuli iohãnis
q̃ ad xp̃i discipulatũ trãsierunt:huiꝰ em̃ pietatis officio
trãsire in xp̃i societatẽ meruerũt.vñ Chryẜ. Tu aũt mi
hi intende qualiter discipuli iohãnis iã magis familia:
res facti sunt iesu. Ipsi em̃ sunt q̃ nũciauerũt qđ factũ ẽ
de iohãne:⁊ vniuersos dimittentes ad ipm confugiunt.
De loco necis ioh. ẜm Hierony.⁊ Josephũ. Johãnes occisus est i sebaste
vrbe halestine:q̃ olim dicta est samaria:vbi herodes fe:
cerat domũ regiã:sed sepultꝰ est in matheronta oppido
arabie trãsiordanẽ in sorte duarũ tribuũ ⁊ dimidie. S3
hoc videt̃ ꝯtrũ ecclesiastice historie:i qua dicit̃ ꝙ in ma:
therõta sit occisus/sed in sebaste sepultꝰ. Caput vero fe:
cit herodias in hierusalẽ deferri:⁊ ibidẽ iuxta herodis
habitaculũ caute sepeliri:timẽs ne ꝓpheta resurgeret si
cum corpore caput sepultum esset:qđ postea reuelatiõe
beati Joh.duo monachi inuenerunt saccis cilicinis in:
uolutũ/vestibꝰ (vt estimat̃) quibꝰ in deserto fuerat indu
tus:et in hierusalem inter heliseũ ⁊ abdyam prophetas
fuit sepultus. Decollatus est aũt ioãnes nõ eo die quo Decolla: tiõis ioh. dies.
decollationis eius festiuitas celebrat̃:sed circa dies azi:
morum pasce iudeorũ in anno passionẽ christi ꝓcedẽte:
cũ iã vno anno stetisset in carcere. Oportuit aũt vt ꝓpt
dñica sacramenta passionis ⁊ resurrectionis xp̃i minor
sc3 iohãnes cederet maiori sc3 xp̃o.⁊ ob decollatiõis fe:
stiuitas fuit alio tp̃e fieri instituta:sc3 eo die quo caput
eiꝰ inuentũ est siue eleuatũ.vñ ait. Aug. Factũ est iohan
ni qđ ipe predixerat. De dño aũt iesu xp̃o dixerat illum Joh.iij.
oportet crescere:me aũt minui. Iste minutꝰ est in capite:
ille creuit in cruce.ẜm Greg. Decollatio iohãnis mino:
rationem fame illius q̃ xp̃s a ppl'o credebat̃ insinuat:si:
cut exaltatio saluatoris i cruce ꝓfectũ designabat fidei
q2 ⁊ ipse q̃ priꝰ a turbis ꝓpheta esse credebat̃/dñs pro:
phetarũ ⁊ dei filiꝰ a cũctis fidelibꝰ est agnitꝰ. Vñ iohã:
nes quẽ oportebat minui cũ diurnũ lumẽ decrescere in:
cepit natꝰ est:dñs aũt eo tp̃e quo dies crescere incepit.
vbi Hiero. Hoc iuxta l'ram factum sit:nos aũt vsq3 ho:
die cernimꝰ in capite iohãnis ꝓphete iudeos xp̃m qui
caput est ꝓphetarũ ꝑdidisse. Et iteꝝ caput legis qđ est
xp̃s de corpore abscindit̃ ꝓprio.i.iudaico populo:⁊ da:
tur gentili puelle.i.romane ecclesie:⁊ puella dat matri
sue adultere.i.synagoge crediture in fine. Corpus iohã
nis sepelit̃/caput in disco collocat̃:littera humata tegit̃
spũs in altari honorat̃ ac sumit̃.hec Hiero. Johannem
etiã incarcerat qñ q̃s dona gratie q̃ hab3 ad terrena de:
flectit:aufer ei caput qñ bona q̃ habet de se non a deo ha
bere presumit.¶ Conspice nunc iohãnẽ reuerenter quali
ter ad iussum vili spiculatoris collũ parat:humiliter ge
nua flectit:⁊ gratias deo agẽs ceruicẽ extẽdit:⁊ patien:
ter ictus sustinet quousq3 caput totaliter abscindatur.
Sctũs ergo dñi ꝓcursor q̃ ante faciẽ eius baptismũ in
aqua ꝓparauerat:baptizãdo ⁊ baptismũ in lachrymis
cõpunctionis ꝑdicãdo mõ ꝓparat baptismũ in sanguĩe
passionis moriẽdo:ecce quõ vadit iohãnes amicus inti
mus dñi iesu:⁊ ꝯsanguineꝰ ac dei maximus secretariꝰ:⁊
q̃liter talis ⁊ tãtus vir iperãte nequitia ac si esset vilissi:
mus malefactor occubuit. O impietas o crudelitas:iu:
stus decollat̃:fit caput eiꝰ ꝓciũ saluationis:in disco af:
fert̃:cõuiuãtibꝰ apponit̃:magnũ q̃dẽ ferculũ/sed horri:
bile ad vidẽdũ.vñ Chry. Hodie nobis iohãnis vtꝰ:he:
rodis feritas cũ refert̃ ꝯcussa sũt viscera:corda tremue:
runt:calligauit visus:hebuit intellectus:aufugit auditꝰ
aut quid constat in sensibus humanis quãdo vtutũ ma
gnitudinẽ operit criminũ magnitudo. Johannes stola
vtutũ:magisteriũ vite sanctitatꝭ forma:norma iustitie:
virginitatis speculũ:pudicitie titulus:castitatis exem:
plum:penitẽtie via:pctõrũ venia:fidei disciplina. Iohã:
nes maior hoie:par angelis:legis summa:euangelij san
ctio apostolorũ vox:silẽtiũ ꝓphetarũ:lucerna mundi:
precursos iudicis xp̃i mediator testis dñi:totiꝰ medius
trinitatis. Et hic tantus datur incestui:traditur adulte
re adijcit̃ saltatrici. Merito ergo cõcussa sunt viscera:
corda tremuerũt. Et iterũ. Deꝰ aũt sustinuit ⁊ iustũ am
pliꝰ coronãs:⁊ his q̃ postea iniuste patiunt̃ multã dere: Johanis
linquens mitigationẽ. Audiamꝰ igit̃ quicũq3 in vtute vi innocẽtia.
uẽtes mala patimur a perniciosis hoibꝰ:etem̃ deꝰ tunc
sustinuit eũ q̃ in eremo:eũ q̃ in zona pellicea:eum qui in
cilicino vestimẽto:eũ q̃ ꝓpheta ꝓphetarũ mior erat:eũ
qui nullum maiorẽ habebat occidi a puella in cõtinen:
te ⁊ corrupta meretrice:et hoc leges defendẽtẽ diuinas
Hec itaq3 cogitãtes feramꝰ vniuersa viriliter q̃cũq3 pa:
timus. Quis em̃ non vtiq3 horresceret sacrũ illud caput
sanguine stillans/videns in cena prepositũ. Si em̃ nos
audiẽtes hec horrescimꝰ/q̃d dignũ erat visũ illum tunc
opari:q̃d pati eos q̃ simul recũbebãt nouit̃ occisi capitꝭ
sanguinẽ stillãtẽ vidẽtes i medio ꝯuiuij. Sed nõ iniquꝰ
herodes neq3 abominabilior eo mulier:neq3 sanguinis
voratrix:illa passa ẽ aliq̃d ob spectaculũ istđ.hec Chry.
vñ ⁊ Greg. Nõ sine ammiratiõe grauissima ꝑpẽdo ꝙ il:

le ꝓphetie spiritu intra matris vterū repletus: quo inter
natos mulierū nemo maior surrexit: ab iniquis in carce
rem mittitur: et pro puelle saltu capite truncat̃: ⁊ vir tā
te sanctitatis ꝓ risu turpiū morit̃. Nūqd nā credim⁹ ali
quid fuisse in ei⁹ vita/ qđ illa sic despecta mors tergeret?
Sed qñ ille vl' in cibo peccauit q̄ locustas solūmodo et
mel siluestre edit: qñ ꝯuersatiōe sua offendere potuit q̄
de eremo non recessit. Quid est q̄ oīpotēs deus sic vehe
menter in hoc seculo despicit q̄s sic sublimiter añ secula
elegit: nisi qđ pietati fideliū patet: qm̄ iccirco sic eos pre
mit in infirmis: quia videt quō remuneret in summis/
et foras vsq3 ad despectū deijcit: q2 int⁹ ad incōprehensi
bilia pducit. Hinc ergo vnusq̄sq3 colligat q̄d illic passu
ri sint quos reprobat/ si sic cruciat quos amat. hec Gre.
Mortuus est igitur iohānes ꝓ xp̄o: q2 ꝓ veritate. vnde
Greg. Neq3 enim baptista iohānes de ꝯfessione xp̄i sed
de iustitie veritate requisit⁹ occubuit: sed q2 xp̄s est veri
tas/ idcirco vsq3 ad mortē ꝓ xp̄o: q2 s3 ꝓ veritate perue
nit. Ex quo ptz q̄ nō solū ꝓ fide sed etiā ꝓ veritate iusti
cie martyr q̄s efficit̃. vñ dicit Aug. q̄ cū mors ꝓ verita
Eccli.iiij. te iusticie suscipit̃ martyres facit. vñ et ī ecclesiastico di
citur. Certa vsq3 ad mortē ꝓ iusticia. Martyrē em̄ non
Martyr facit pena sed cā. i. mors ꝓpter christū suscepta. ¶ Ubi
fit multi nota q̄ multis de causis pōt q̄s martyr fieri. s. pro iusti
pliciter. cia vt abel. pro lege vt machabei: pro assertione veritat̃
vt esaias ⁊ hieremias: pro argutione pc̄ti vel etiā asser
tione veritatis vt iohānes baptista: ꝓ salute ppl̄i vt xp̄s
ꝓ fide xp̄i vt stephanus: pro xp̄o vt innocētes: pro liber
tate ecclesie vt thomas cāturiensis. Et nō solum mors
ꝓ veritate ⁊ alijs predictis causis suscepta/ sed etiā vera
in aduersis patiētia martyrē facit. vñ Greg. Duo quip
pe sunt martyrij: vnū in mente: aliud in mēte sil' ⁊ actiōe
Itaq3 sine ferro martyres esse possum⁹/ si patiētiā vera
citer in aīo custodim⁹. Patiētia autē vera fm eūdē Gre.
est iniurias fortiter sustinere: et postea vindictā non q̄re
re: sed ex corde ei q̄ mala irrogat ignoscere: ⁊ ꝯ eū nullo
dolore morderi. Ille enī veraciter patiens est q̄ ⁊ ipsum
amat quē portat: nā tolerare ⁊ odisse nō ē virt⁹ māsuetu
dinis: sed velamētū furoris vt etiā dicit Bern. Uera pa
tiētia est pati vel agere ꝯ qđ libeat: sed nō p̄ter qđ liceat
Insup fm Chrys. Martyriū nō sola sanguinis effusio
ne: sed ⁊ abstinentia pc̄tōꝝ ⁊ exercitatiōe p̄ceptorū dei
pficit̃. vñ ⁊ Ber. Semp xp̄iani psecutionē patiunt̃. Oīa
q̄ in mūdo sunt psequūtur xp̄ianū. Si comedero paulu
lum ⁊ corpusculū meū fuerit robustū: sanitas corporis
mei psequit̃ aīam meā. Quocūq3 me vertero persecutio
mihi est. Si videro mulierem/ ocul⁹ me⁹ psequit̃ me: cu
pit enī interficere aīa3 meā. Si videro diuitias: si aurū:
si possessiōes: si delicias corpales: si pulchra vestimenta
q̄cūq3 videro psequit̃ aīam meā. Adolescentulū libido
psequit̃. Nō pute m⁹ tm̄ in effusione sanguinis esse mar
tyriū xp̄ianis ac religiosis. Si ergo sunt martyria ī pa
cis tp̄e/ sunt ⁊ negationes. Ego hodie qui videor mona
chus: si rupero ꝓpositū meū xp̄m negaui. Et si in pace
christū nego: in psecutione quid facerē? Hoc ergo dico
q2 omni tp̄e sunt martyria: sunt ⁊ psecutiones. hec Ber.
Sicut ergo patiēter sufferre debem⁹ iniurias ab alijs ī
nos delatas/ ita ⁊ tribulatiōes infirmitatū ⁊ penas que
Tētatio nobis eueniūt patiēter sufferre necesse est. Multis em̄ ca
nū pulsa lamitatū tētatiōib⁹ mētes bonoꝝ pulsant̃: ⁊ multis mo
tio. dis a dyabolo tentant̃. Sed nō ampli⁹ tentat eos q̄3 dei
volūtas pmittit: ⁊ si nolēs tñ vtilitati eoꝝ seruit quādo
eos tētationib⁹ suis nō decipit: sed poti⁹ erudit. Tentat
autē eos aliqñ p stimulos pauptatis: ⁊ cū per stimulos
pauptatis nō pōt eos mouere: diuitias adhibet ad sedu
cendū: ⁊ dū p cōtumelias ⁊ opprobria non preualet: lau
des ⁊ gloriā adhibet. Si per salutem corpis nō potest/
egritudines mittit: ⁊ dū per delectationes seducere eos
nō pōt/ per molestias qua cōtra votū eueniūt eos cona
tur subuertere. Infirmitates vero etiā quasdā aduersus
eos qui tētandi sunt adhibet: vt p eas pusillanimes fa
ciens cōturbet charitatē eorū quā habent ad deū. Sed
q̄3uis ꝯcitat̃ corp⁹: ⁊ febrib⁹ validissimis inflāmet̃: insu
per etiā si intolerabili cōtritiōe affligat̃: q̄sq̄s es qui hec
sustines recordare futuri seculi penas: ⁊ eternū ignem ⁊
perpetua tormēta: et hec cogitās nō deficies ad ea q̄ in
presenti ꝯtingunt. Insup etiam gaude: quia visitauit te
ij. Cor. xij deus. Quē em̄ diligit de⁹ corrigit: ⁊ flagellat omnem fi

lium quem recipit. Exulta videns cui similis factus es
Nam paulo apostolo sil'e donū accipe meruisti q̄ dixit. Ibidem.
Libēter gloriabor in infirmitatib⁹ meis/ vt inhabitet ī
me virt⁹ xp̄i. Et rursum. Qñ em̄ infirmor tunc fortior sū
et potens. Si frigore. Si febrib⁹ castigaris: memor esto
qđ scriptura dicit. Trāsiuim⁹ p ignē et aquā q2 refrigeriū Ps.lxv.
est vt inducaris in refrigeriū. Clama etiā cum ꝓpheta.
In tribulatione dilatasti me. Perfect⁹ em̄ eris per hu Ps.iiij.
iusmodi tribulationes. Si forte amittis oculos/ non fe
ras grauiter: extollentie em̄ instrumentū amisisti: s3 inte
riorib⁹ oculis gloriā dei speculari stude. Surd⁹ fact⁹ es
nō cōtristeris: q2 auditū vanum amisisti. Manus tue ex
aliqua passione debilitate sunt: sed interiores paratas
habeas aduersus inimici tentationes. Infirmitas totū
corp⁹ tuū tenet: sed interiori homini sanitas crescit. Ni
hil enī aliud est egritudo corporis q̄3 sanitas mētis. Si
infirmitas talis tibi fuerit vt nō possis stare ad orādum
et psallendū nō cōtristeris ide/ q2 ipa īfirmitas orat ꝓ
te. Si ieiunas nō tibi inuenias occasionem dicēdo quis
grauatus in egritudinē incurristi: qm̄ et qui nō ieiunāt
similes egritudines incurrūt. Inchoasti aliq̄d boni/ nō
reuoceris p īpedimēta inimici: qm̄ ieiunia ⁊ labores no
bis constituti sunt propter turpes delectatiōes. hec om
nia nobis proficiunt ad destruenda corporis desideria.
Quapropter discat non murmurare qui patitur si igno Murmu
rat cur patitur: et per hoc iuste se pati arbitret̃ q̄ ab illo rādū non
iudicat̃ cui⁹ nūq3 iudicia iniusta sunt. Qui ergo in flagel esse.
lis murmurat/ iusticiā iudicātis accusat. Qui vero iuste
recognoscit a iusto iudice pati qđ sustinet (etiam si cau
sam pro qua patitur ignoret) per hoc iam iustificatur p
qđ seipm accusat: ⁊ dei iusticiā laudat. Igit̃ pro christo
pro fide: ꝓ veritate: pro iusticia viriliter vsq3 ad mortē
certemus: et ad sufferendum pro deo patienter aduersa
nos quotidie preparem⁹. Et ideo martyres maxime cō Marty
mendat̃: q2 plura sustinuerūt ꝓpter amorē dei: tētatio res maxie
nes ꝯtra humanā voluntatē. vñ eleazar dū plagis peri ꝯmēdant̃.
meret̃ ingemuit ⁊ dixit. Dñe qui habes scientiā sanctā/
manifeste scis tu: q2 cum a morte possem liberari duros
corporis sustineo dolores: fm aīam vero ꝓpter amorē
tuū libenter hec patior. In martyrio enim non debetur
p̄miū fm hoc qđ ab exteriori infligit̃: sed fm hoc qđ ꝓ
xp̄o volūtarie sustinet̃: q2 nō meremur nisi per ea q̄ sunt
in nobis: et nō per ea q̄ sunt extra nos: sicut nec demere
mur: nisi p ea q̄ sunt intra nos. Quanto autē illud quod
quis sustinet. voluntarie difficilius est volūtati sustine
re: tanto voluntas que ꝓpter xp̄m illud sustinet ostendi
tur firmius in christo fixa esse: et ideo excellētius ei pre
mium debetur. ¶ Ad efficaciam quippe merendi tria va Merēdi
lent. Primū est difficultas operis: quod patet in marty tres cause
rio: q2 vt ait Greg. Maioris meriti est aduersa patiēter
tolerari q̄3 bonis operibus insudare. Secūdum est prō
ptitudo voluntatis q2 fm apostolū. Hilarē datorē dili ij. Cor. ix.
git deus. Et fm Aug. Nemo inuitus benefacit/ etiam si
bonum sit quod facit. Tertium est magnitudo charita
tis q2 ipsa charitas pondus est sanctuarij: fm q̄ oīa Leuitici,
que in templo erant ponderabant̃. Et ideo opus tantū xxvij.
in conspectu iudicis ponderat/ q̄3tum amor vnde proce
dit opa autē bona meritoria sunt triū. s. vite eterne: aug
menti gratie: remissionis pene. Primū scilicet substātia
le. Premiū vite eterne respondet radici operis sc3 cha
ritati. Premiū vero accidētale. s. augm̄tū gr̄e respōdet
generi operis: q2 opib⁹ excellētib⁹: et operib⁹ superoga
tionis meremur maius augmētū gratie q̄3 operib⁹ alijs
Remissio autem pene respondet penalitati operis. nam
opa q̄ magis sunt penalia magis sunt meritoria remis
sionis pene. Est enim regula in theologia/ q̄ pena pene
est resolutoria. Sanctorum igitur pugnam et patientiā
ante oculos ponamus: vt singula nobis aduersa ⁊ ꝯtra
ria faciamus ꝓ deo libenti⁹ aut patiamur. vnde Greg.
Labores precedētiū sanctorū recolam⁹: et nō erūt gra
uia que toleramus. vñ ⁊ Chrys. Sanctorū luctamina ī
corde nostro sicut in tabula describam⁹: ⁊ assidue medi
temur cōtra oēm spiritualiū inimicorū armaturā: et eo
rum patiētiā nobis ꝓponamus ad exemplū inuicte vir
tis: vt istic emulantes fortitudinē illoꝝ/ siliter illic eo
rum coronā possim⁹ adipisci. Quātā illi patiētiā in peri
culis corpalib⁹ ostēderūt/ tātā nos in passionib⁹ irratio
nabilib⁹ cōtinētiā demōstrem⁹. i. contra iram vel auari

ciã: vel inanis glíe cõcupiſcẽtiam: ⁊ hmõi diuino timore
munitis ſenſibus repugnãtes: ⁊ cõſilia figmẽta dyabo:
li deſtruẽtes in nobis. Si enim cupiditatũ ⁊ vitiorum
huiuſmodi ignes vicerimꝰ/ ſicut illi tyrãnidis ignem vi
cerũt: poterimꝰ iuxta ipſos pari glía ↄſtituti ſimiles ha
beri: ⁊ iterũ. Speculũ eſt ⁊ ſpirituale bonorum virorũ
memoria: ⁊ beate vite ipſoꝝ hiſtoria: ⁊ ſcripturarum le:
ctio: ⁊ q̃ a deo date ſũt leges. Et ſi volueris ſemel ſolum
inſpicere ad ſanctorũ illorũ imagines/ ⁊ turpitudinem
videbis mẽtis tue: videns nullo indigebis alio in libe:
rationẽ ſordis huiꝰ. Itẽ in hoc vtile eſt nobis ſpecu:
lũ: ⁊ facilẽ facit trãſpoſitionẽ. Neqꝫ eñ monſtrat defor:
mitatem ſolum: ſed trãſponit eã ad pulchritudinẽ inef:
fabilẽ ſi voluerimꝰ. hec Chryſ. vñ etiã Augu. Xp̃m aio
attẽde: attẽde apl̃os: attẽde aio tot martyrũ milia. Ibi
videbis nõ ſolũ viros: ſed etiam feminas: poſtremo pue
ros ⁊ puellas: nec ĩprudẽtia decipi/ nec iniq̃tate puerti/
nec periculorũ timore frãgi/ nec ſeculi amore corrumpi
Ita te nõ inuenientẽ q̃d excuſes: nõ ſolũ p̄ceptorũ ineui
tabilis rectitudo: ſed etiã exẽplorũ innumerabilis mul:
titudo circũdabit. hec Aug. Sed ve nobis miſeris: q̃ nec
flectimur p̄ceptis: nec monemur exẽplis. vt enĩ ait Gre.
Nos plerũqꝫ a bono ope verba reuocant ſanctos viros
a ſancta intentiõe frangere: nec tormẽta potuerũt nos
ad p̄cepta dñica largiri: noſtra ſaltẽ ſupflua nolumꝰ: ſã
cti nõ ſolũ deo ſuã ſubſtantiã cõtulerũt: ſed pro illo etiã
ꝓpriã carnẽ dederũt. hec Greg. Et magna quidem ala:
critate hoc multi fecerũt: ⁊ illã horam tanq̃ȝ ad nuptias
inuitati expectauerũt. vñ Iſaac abbas ſirie dicit de mul
tis martyribus/ q̃ in hac die qua preſtolabãtur coronã
ꝑcipere martyrij: ſi preſciebant hoc eſt ex reuelatiõe: vl̃
ab aliquo amico ſuo in illa nocte aliq̃d nõ guſtabãt: ſed
a ſero vſqꝫ ad mane ſtabant vigilãtes in oratione: glori:
ficantes deũ in pſalmis et hymnis ⁊ canticis ſpiritua
libus: ⁊ in leticia et exultatione ſperabãt horã illã: ſicut
illi q̃ ſunt ad nuptias p̄parati: ꝑſtolãtes occurrere gla:
dio in ieiunio ſuo. Nos quoqꝫ q̃ ad inuiſibile martyriũ
vocati ſumꝰ: ad recipiendas ſanctificationis coronas vi
gilemus: nec in aliqua parte negatiõis ſignũ noſtris ini
micis exhibeamus. hec Iſaac. Vides ergo quia ſꝫm do:
ctorum cõſilium debemus labores ⁊ agones ſanctorum
nobis ante oculos ponere in exẽplum: ve ergo illis qui
geſta ſanctorũ tãq̃ȝ appocripha exufflantes: non ſolum
legere nolũt: ſed q̃ꝫtum ĩ ipſis eſt: nec inter alios legi ꝑ:
mittunt: ⁊ ideo tanq̃ȝ illegitimi a ſanctis patribꝰ in reli
gione chriſtiana degenerãtes ſortẽ hereditatis inter fi:
lios dei nõ merentur: nec merita ſanctorũ q̃ pro deo paſ
ſi ſunt eis ſuffragantur. Contra quos pulchre ⁊ cõgrue
in quodã ꝓlogo paſſionis beate Anaſtaſie ſic dicitur.

Sanctorꝫ imitatio necessaria.

Dia q̃ a ſanctis geſta ſunt vel geruntur: ſi quis voluerit
ſtudioſe ꝑquirere: ei ſibi ⁊ plurimis edificatiõis exhibet
fructũ: et quaſi arbor fructifera non ſine cauſa probatur
terrã occupare dum viuit: cũ ipſe ſuis pomis ornatur: ⁊
oĩs qui ex eo fructꝰ ꝑcipit ſaginať. Scribimus vt in ge:
ſtis inuenimꝰ q̃d egerint: q̃d locuti: q̃d paſſi ſint ſancti.
Oſtenditis vos eſſe catholicos qui xp̄i victorias liben:
ter legitis: libẽter auditis. Interroga vos qui iſta iter
apocriphas lr̃as exufflantes cenſetis per quos ſtat ca:
non ſcripturarũ omniũ diuinarũ: numq̃d non per eos q̃
ꝓ ipſo canone occidit magis optauere q̃ȝ vinci. Quid ei
tenuerũt martyres: Fidẽ certã que ſacris voluminibꝰ
certo librorũ numero continentur. Agunt illis gratias
apices ſacratiſſimi: q: per eorum ꝑſeuerantiã ꝑſeuerant
et ideo volũt eorũ geſta ↄſcribi/ vt in ↄſpectu dei et ho:
minũ ſemꝑ ſancti laudentur/ qui in cõſpectu incredulo:
rũ ꝓ eorũ defenſione tormẽta ĩmania ꝑtulerũt. Nihil ꝯ
preter ſcripturas canonicas recipientes eoꝝ geſta ſtu:
dioſe conſcribimꝰ: oſtendentes dogma catholicum per
catholicos martyres cuſtoditũ: exemplũ poſterꝭ ad ꝯꝰ
edificationem credentibꝰ tradimꝰ: artẽ belli xp̄i militi:
bus demonſtramus. Conſtat eos quidem nolle pugna:
re: ſi neceſſe ſit qui nolunt legere pugnatores. Imperẽt
ſilẽtiũ infideles: ſpectent pugilles dyabolicos q̃ athle:
tas dñi ſpectare cõtẽnũt: nos diuinas virtutes loq̃mur
ſcribimus: p̄dicamꝰ. Prohibeãt emuli: imperẽt ſilẽtiũ
timidi: verberẽt ↄtẽnentes: legẽtes increpẽt: libẽter hec
audiẽtes accuſent. Glorioſos faciũt milites vulnera ꝓ
iꝑatoris laude ſuſcepta: ꝓ cuiꝰ amore etiã aĩas pone:
re libenter optamꝰ. Triũphũ xp̄i ac victoriã laborioſi
exercitus de occultis foras ꝓferimꝰ. Scimus enim q̃ il:
li viſibiliter paſſi ſunt: inuiſibiliter nobis excitari quoti:
die: ⁊ negligẽter pugnãtes acrius vulnerari. Ergo vt ar
ma pertractes: attẽde bellãtes. Da mentem ſtudijs: vt
hoſtis incipiat te timere. hec vbi ſupra. Vides ergo ĩpu:
dens ſanctorũ detractor/ ⁊ chriſtiane religionis impu:
gnator: quia ſꝫm hec dicta tanq̃ȝ arbor infructuoſa ter:
ram occupans dum viuis: et non te catholicum: ſed infi
delem eſſe oſtendis: ideoqꝫ timere habes ne merito exci:
daris: ⁊ in ignem mittaris/ ac patrem cum infidelibꝰ cõ
ſequaris. Da ergo miſer gloriã ſanctis vt cum eis partẽ
habere merearis.

Oratio.

O Beate p̄curſor ⁊ almẽ baptiſta/ ⁊ magne ami
ce xp̄i iohannes: lucerna lucens ⁊ ardens ora
pro me miſero ad deũ patrẽ miſericordiarũ:
vt cor meũ tenebroſum ⁊ frigidũ illuminet et
accendat: ⁊ ita vt te imitãdo ꝓ xp̄o/ ꝓ fide/ ꝓ veritate/
pro iuſtitia patiẽter aduerſa ſuſtineã: ⁊ viriliter etiã vſqꝫ
ad mortẽ certare ñ timeã/ vt poſt hãc fragilẽ vitã tuis
meritis ⁊ precibus intercedentibus feliciter ꝑuenire va
leam ad regales nuptias immaculati agni: quẽ tu almo
tuo digito populo oſtendiſti. Amen.

¶ De refectiõe quiqꝫ miliũ hoĩꝫ. Cap.lxvij.

Cum autẽ audiſſet ieſus
necẽ iohãnis ꝓpter doctrinã verita
tis ⌊aſſumptis diſcipulis aſcendit in
nauiculã: ⁊ abijt trãſmare galilee in
montẽ ⁊ deſertũ locũ ſeorſum⌋ deuo:
tioni ⁊ doctrine aptũ: iuxta tyberia:
dem ciuitatẽ galilee/ ⁊ ibi ſedebat cũ
diſcipulis ſuis ⁊ docebat eos. vt dicit Chryſ. Aſcẽdit ĩ
mõtem erudiẽs nos a tumultibꝰ: et ab ea q̃ eſt in mũdo
turbatione deſcere⌊ Seceſſit⌋ autẽ dñs ⁊ declinauit he:
rodis tyrãnidẽ: nõ timẽs mortẽ: ſꝫ q: nõdũ venerat ho:
ra ſue paſſionis: ⁊ vt ꝑceret inimicis: ne homicidiũ dñi
iũgeret homicidio iohãnis: ⁊ vt oſtẽderet q̃ aliq̃n ad tẽ
pus eſt cedendũ hũane malicie/ q̃dqꝫ licitũ eſt xp̄i fideli
bus fugere in ꝑſecutione vt ſe ſuent ꝓ multorum ſalute
⁊ vt p̄beret nobis exẽplũ vitãde temeritatis vltro tradẽ
tiũ ſeipſos: q: nõ oẽs eadẽ cõſtãtia ꝑſeuerãt in tormẽtꝭ
qua ſe offerũt torquẽdos. Seceſſit etiã vt ꝓbaret fidem
credẽtium ſi. ſ. ſequerẽtur eũ. vñ ſeq̃tur⌊ Cũ⌋ aũt⌊ cogno
uiſſẽt⌋ h̃⌊ turbe⌋ ſimplices. ſ. ⁊ hũiles ac paupes nõ ſapiẽ
tes huiꝰ mundi: nõ potẽtes: nõ diuites⌊ ſecuti ſunt eum⌋
nõ in iumẽtis ⁊ vehiculis/ ſꝫ ꝓprio labore pedũ ⁊⌊ pede
ſtres⌋ vt ardorẽ mẽtis ⁊ deſideriũ ſue ſalutis oſtẽderẽt
Erubeſcebãt etiã dñm pedeſtrẽ in eq̃s ſeq̃ q̃drigis. Mi
nores ſeq̃banť: ſꝫ maiores ꝑſequebanť. Adhuc tẽporibꝰ
iſtis paupes ⁊ populares magis currunt ad ſmones q̃ȝ
diuites ⁊ potẽtes. Circa eos autẽ benignitas xp̄i multi:
plr̃ apparuit q̃ viſcera mĩe ĩ eis expãdit⌊ Cũ ei ſubleuaſ
ſet oclos: ⁊ vidiſſet eos⌋ veniẽtes ad ſe deſcẽdẽs de mõ:
te ⁊ obuiã eis exiẽs/ curialiter illos excepit⌊ ⁊ miſtꝰ⌋ in
corꝑe ⁊ aĩa⌊ curauit⌋ vt plena fides ſtatĩ p̄miũ haberet.
Nã q̃ſcũqꝫ ĩ corꝑe ſaluabat eos ꝑiter ⁊ ĩ aĩa r̃formabat
ſꝫm Bedã. Per h̃ q̃d dr̃ ſubleuaſſe oclos ieſꝰ: dať intelli
gi q̃ oclos nõ erigebat huc atqꝫ illuc: ſꝫ pudice ſedebat
attẽtꝰ cũ diſciplis ſuis. ⁊ ſꝫm Chry. Non ſimplr̃ ⁊ ocioſe
ſedebat ſꝫ diligẽter loq̃ns eis aliq̃d ⁊ eos ad ſeipm con
uertẽs. Quattuor autẽ bñficia fecit dñs ſe ſeq̃ntibꝰ: exce
pit eñ fatigatos: docuit inſcios: ſanauit infirmos: refe:
cit famelicos: ꝑ hoc q̃ꝫtũ ↄuotiõe credẽtiũ leteť ĩſinuãs
Hec ſũt q̃ttuor bñficia q̃ dñs ſpũalr̃ exhibꝫ ſeq̃ntibꝰ eũ
Primo ſuſcipit ad pñiaꝫ operibꝰ pctõꝝ fatigatos. Scdõ
illuſtrat ꝑ grãꝫ tenebris pctõꝝ excecatos. Tertio ſanat
ꝑ iuſtificationẽ iaculis pctõꝝ vulneratos. Quarto refi:
cit ꝑ internã ↄſolationẽ põdere pctõꝝ debilitatos ⁊ de:
ſolatos. Sic etiã dꝫ bonꝰ p̄latꝰ facere ſubditis. ſ. ſuſcipe
re dulciť: docere ſapiẽť: ſanare efficaciť: reficere ſpũaliť.
Qui ꝯ iter deſta xp̄m q̃rũt ⁊ nõ faſtidiũ a xp̄o ſuſcipiũ:
tur: ac corꝑalr̃ ⁊ ſpũaliter ſi indigent curanť. Sed nẽo
cibũ xp̄i accipit: niſi antea ſanatꝰ fuerit: q: poſt remiſſio
nẽ pctõꝝ tribuiť alimonia celeſtis⌊ Erat aũt ꝓximũ pa
ſca dies feſtꝰ iudeoꝝ⌋ Iſtõ erat ſcdõꝫ feſtũ paſcale: ⁊ ĩ eo
nõ fuit dñs in hierl̃m. Sicut eñ ſuando legẽ oſtẽdebat
ſe eſſe verũ hoĩem de filijs iſrael ſꝫm carnẽ: ſic aliq̃n pre:

Mat.xiiij
Joh.vj.et
Luce.ix.

Xpi beni gnitas multiplex

Beneficia fecit dñs q̃ttuor ĩ ſe ſequẽtes.

termittēdo obseruationē eiꝰ ostēdebat se eē deū supra
Euāgelium bis recitatum.
legē. ¶ Ubi nota ꝙ istud euāgeliū bis in anno ī ecclesia
recitatꝛ .s. in q̄rta dn̄ica q̄dragesime: ⁊ hoc ꝓpter princi:
piū euāgeliū: vbi dr̄ [erat primū pasca dies festꝰ iudeo:
rū] ⁊ in vltima dn̄ica an̄ aduentū: ⁊ hoc ꝓpter finē euan
gelij: vbi dr̄ h̄ est ꝓpheta q̄ venturꝰ est in mūdū. [Uespe
aūt facto iā hora] redeūdi ad ꝓpa ⁊ comedēdi [ꝑterijt]
et iō refectio necessaria fuit. In q̄ ondit desideriū salua:
toris q̄ō de salute aīarū habebat: q̄ꝛ vsq3 ad vesperā ser
monē ꝓtrahebat: ⁊ turbarū deuotio/ q̄ dulcedine s̄mo:
nis dn̄ici tenebatꝛ: nec ꝓpter noctē iminētē ab eo recede
debāt: q̄uis alimēta nō haberēt. S̄m ei desiderabāt au
dire x̄p̄3 ꝙ omiserāt apportare secū alimētū/ ꝓpter q̄ō
necessariū erat fieri miraculū. vbi Chry. Turbarum fi:
dē ondit ꝙ dn̄m etiā famē patiētes expectabāt vsq3 ad
vesperā [Cū ḡ subleuasset iesꝰ oclos] mie sue [⁊ vidisset]
miseratiōis ītuitu [q̄ꝛ multitudo maxia venit ad eū] to:
tiꝰ mūdi significabat multitudinē ꝯcurrētē ad x̄p̄m īce:
pit ꝯferre cū philippo de tāte multitudīs refectiōe: qui
s̄m Chry. magis rudis fuit ⁊ magꝰ indigēs instructiōe:
⁊ cog̃uit referēte andrea ꝙ vnꝰ puer inter eos q̄nq3 pa:
nes ordeaceos/ ⁊ duos pisces tm̄ haberet: quos eo iubē:
te in mediū attulerūt ꝓpter spualē refectionē quā cōti:
nue a dn̄o habebāt/ nō multū de corporali refectione si:
bi curabēt ꝓuidere. In quo arguūtur successores eorū
q̄ de delicijs sibi ꝓuidere nō cessant. vbi Chry. Addisci
mus aūt in h̄ discipl'orū ph̄ia3 qualr̄ ꝯtēpsērt escā. Duo
deci ei existētes quiq3 panes habebāt ⁊ duos pisces: cō
tēptibilia em̄ eis erāt corpalia ⁊ a spūalibꝰ possidebantꝛ
Oportebat aūt erudiri discipulorū exēplo: q̄m ⁊ si pau:
ca habuerimꝰ op3 tribuere indigētibꝰ. Iussi nāq3 disci:
puli afferri q̄nq3 panes/ nō dicūt vn̄ mitigabimꝰ famē
n̄ram: s3 obediūt ꝯfesti. Et fecit turbas discūbere. i. ordi
na ⁊ ad comedēdū sedere sup fenū. i. sup herbā agri viri:
dē: i q̄ ondit ꝙ locꝰ erat aptꝰ ad sedēdū. Ubi īuenit ꝓba
tio fidei turbarū: q̄ꝛ aliter nō sedissēt ad comedēdū/ nisi
credidissent miraculū. [Discubuerūt ḡ q̄nq3 milia viro:
rū] ꝑfectoꝝ absq3 puul' ⁊ mlīeribꝰ. s3 modū ei hebraicū
soli viri a vigīti annis ⁊ supra n̄uerantꝛ: s3 puuli ⁊ mulie:
res tacentꝛ. Hoc aūt dicit euāgelista vt appareat maius
miraculū. [Accepit ḡ iesus panes] ⁊ pisces ī manibꝰ glo
riosis ⁊ venerabilibꝰ: q̄ vī multiplicādi hēbāt. vt sacra:
tissimaꝝ manuū tactu multiplicarentꝛ: ac magna mūera
daturꝰ p̄us ī celū aspexit: vt oē datū optimū ⁊ donū ꝑfe
ctū desursū eē insinuaret: vt p̄rē3 suū honoraret ⁊ nō vir
Christus ḡras egit
tute elemētari: s3 celesti hoc factū eē ostenderet. Deinde
orauit p̄ri [ḡras agēs] vt onderet q̄ꝫtū de n̄ris ꝓfectibꝰ
gratuletꝛ. ⁊ s̄m Chry. vt īformaret nos ad agēdas semp
deo ḡras/ cū vl' ī carne reficimur: vel ī aīa ⁊ nō p̄iꝰ tāge
re mēsā donec ḡras egerimꝰ ei q̄ cibū hūc nobis ꝓbuit:
⁊ dat nobis escā ī tp̄e oportuno. Silr̄ ēt [bn̄dixit] vt sua
bn̄dictiōe multiplicarentꝛ: sic em̄ ī p̄ncipio creationis re
rū oībꝰ creaturis bn̄dicēs cōtulit illis naturalē virtutē
vt ex seinuicē naturalit̄ multiplicarentꝛ: cuius bn̄dictio:
ne semel accepta vsq3 hodie fructificare nō cessant: in q̄
dat exēplū ꝙ in p̄ncipio mēse debemꝰ panē deo offerre/
⁊ bn̄dictionē supnā sup ip̄m elicere: ⁊ ꝙ non debemꝰ ad
mēsam accedere vel cibū sumere: nisi p̄missa bn̄dictione
X̄pi benedictio.
Et istā bn̄dictionē (vt creditꝛ) x̄p̄s aliq̄bꝰ verbis expres
sit: quibꝰ creaturā ⁊ sanctificauit ⁊ multiplicauit: sed q̄ il
la v̄ba fuerūt euāgeliste nō ponūt: q̄ꝛ forte secrete ea ꝓ:
tulit [Et fregit] in grossas partes nō scidit ꝑ minutias:
vt nos doceret panē n̄rm frāgere debere et dare paupe:
ribꝰ: ⁊ sic multiplicata est illa materia inter manus x̄pi
frāgētis: q̄ꝛ h̄ fiebat v̄tute deitatis: cuiꝰ organū ⁊ instru:
mentū est hūanitas eiꝰ. s̄m Chry. Multiplicat panes ⁊
pisces: ad significādū ꝙ tā mari q̄3 aride dn̄atꝛ. Fregit ḡ
et frāgēdo multiplicauit [deditq3 discipulis suis] .s. pa:
nes ⁊ pisces multiplicatos/ vt ponerēt an̄ turbas in si:
gnū ꝙ data sunt tp̄alia p̄latis ꝓpter paupes pascēdos:
⁊ sic ꝑ discipulos distribuit. i. distribui fecit discūbētibꝰ
officiū ei p̄lati ē ministrare ⁊ nō ministrari. Ipsos aūt
panes ⁊ pisces dn̄s ita multiplicauit: vt oēs ꝓ libitu suo
comederent: ⁊ multa fragmēta suparēt. vnde sequitur.
[Ut autē impleti sunt] q̄ꝛ oēs māducauerūt et saturati
sunt/ q̄ō significat celestē refectionē in qua sancti plene
satiantꝛ [dixit iesus discipulis suis] vt fragmēta residua
colligerent/ vn̄ postes cibū egētibus ꝓberēt: non sic di:

ues epulo fecit: cuiꝰ reliquias canes nō pauperes come:
debant: cui hodie multi sūt similes idē vel peiꝰ faciētes.
In hoc q̄ppe ꝙ turbā pauit dedit nobis exēplū vt ope:
ribꝰ mie insistamꝰ: et licet hoc sit laboriosum: tn̄ est mul
tū fructuosū. [Collegerūt ḡ ⁊ impleuerūt] de reliquijs
[duodecī cophinos] h̄ ē magnas sportas q̄ circulis per
q̄s brachia inseruntꝛ ī dorso portantꝛ: vnusq̄sq3 em̄ apl'o:
rū īplet cophinū suū: vt quolibet vnū sup hūerū appor
tāte ineffabile videretꝛ miraculū. Hic dn̄i miraculū aug
mētatū ē. Magnū em̄ miraculū eēt si de q̄nq3 panibꝰ ⁊
duobꝰ piscibꝰ q̄nq3 milibꝰ hoīm satiatꝰ nil supesset. Sed
creuit signū iuxta admirationē: q̄ꝛ nō solum q̄nq3 milia
hoīm satiati sunt: s3 etiā tot fragmēta remāsērt/ vn̄ duo
decī cophini replerentꝛ. Hoc ḡ etiā ad euidētiā miracu:
li facit/ ꝙ plus remāsit q̄3 a p̄ncipio fuit. et s̄m Cyrillū.
Hoc factū est vt hic esset manifesta certificatio: ꝙ opus
charitatis in ꝓximos vberē vēdicet retributionē a deo
et s̄m Theo. vt addisceremus q̄ꝫtū hospitalitas pōt et
q̄ꝫtū augentꝛ n̄ra: cū indigētibꝰ subuenimus [Illi ergo
hoīes] aliq̄d de ratiōe h̄ntes [Cū vidissent] potentiam
diuinā ꝑ effectū ꝓbatā [ꝙ faceret signū] al's nō auditū:
in q̄ ꝓbauit se esse deū: q̄ꝛ illa multiplicatio ꝑ helíseū fa:
cta multū d̄ficiebat ab ista [Dicebāt] magnificātes deū
[q̄ꝛ h̄ est v̄e ꝓpheta] imo s̄m Aug. Ipse dn̄s ꝓphetarū
de quo dixit moyses: ꝓphetam suscitabit vobis dn̄s de
fratribꝰ v̄ris: tanq̄3 me audietis eum s̄m legis dictum:
venturus est in mundū ad ip̄m saluandū: sic autem non
venerūt alij ꝓphete: sed solū ad denunciandū istiꝰ aduē
Christus ꝓmissus vt ꝓpheta
tū. Ubi sciendū ꝙ x̄p̄s missus erat in lege tanq̄3 ꝓpheta
ceterꝰ excellētior: ⁊ ideo viso miraculo predicto populꝰ
confessus est illum esse de quo loquitꝛ p̄dicta scriptura: ⁊
sic cōfitebatꝛ esse verū x̄p̄m. Cōspice igitꝛ dn̄m iesum qua
liter indigentibus misericorditer condescendit ⁊ subue:
nit/ ac oīa ordīate facit: ⁊ qualiter illos comedētes aspi
cit: et in eorū iocūditate letatꝛ: et quō illi sup isto miracu
lo admirantꝛ: ⁊ vnꝰ ad alterū inde loquitꝛ dicentes [quia
hic est vere ꝓpheta] ⁊ plura alia ad laudē eius ꝑtinētia.
Letātur et cū ḡrarū actiōe māducāt: non solū corpora
liter cibū sumentes: sed etiā mentaliter saltem aliqui ex
eis refectionē percipientes. Sta et tu a longe famē desi
derij et miseriam lachrymis: prode manū tanq̄3 mēdicꝰ
extende si forte de dei donis ⁊ beneficijs saltem modicū
quid merearis accipere: vbi cōsiderāda est parsimonia
victus discipulorum christi in duobus. Primo in qua:
litate quia pane ordeaceo vtebantꝛ qui est cibus iumen:
torum. Secundo in quātitate: quia duodecim viri ⁊ x̄p̄s
cum eis: et forte nōnulli de alijs discipulis eos comita:
ti non nisi quinq3 panes ordeaceos habebant: in quo no
tatꝛ mira īopia x̄pi ⁊ discipulorum/ ꝙ paucos panes ha:
bebant ⁊ viles: vn̄ et frequēter cū dn̄o passi sūt famē. In
quo etiā apparet q̄ꝫtū escā carnalē cōtēpserūt solis spi:
ritalibus intendentes. vnde Chry. Discamus aūt hinc
qui voluptati attendimus: q̄ comedebant mirabiles vi
ri illi et magni/ ⁊ q̄ꝫtitatem eorū que inferebantꝛ et vtili:
tatē mēse eorū. Et iterū. Joānes aūt panes ordeaceos
esse dicit/ nō inaniter hoc enarrās: sed tumorē p̄ciositatꝭ
erudiens nos cōculcare: talis em̄ ꝓphetarū mēsa erat.
Et iussit eos sup fenū iacere/ philosophari turbas eru:
diens. Non eni nutrire corpora solū volebat: sed et ani:
mā erudire. Et a loco igitꝛ ⁊ a nihil ampliꝰ panibꝰ dan:
do ⁊ piscibꝰ: ⁊ ab apponēdo oībꝰ eadē/ ⁊ a faciendo cōia
et a nihil alteri plus prebēdo: ⁊ humilitatem ⁊ parsimo:
niā ⁊ charitatē qua oīa estimarēt ꝯmunia eos erudiuit:
et quod videbatꝛ in heremo iudeis esse mirabile: dicebāt
quippe: nunq̄d et panē pōt dare vel parare mēsam in de
serto? hoc ꝑ opa ostendit. propter hoc ⁊ in desertum eos
ducit: vt sine omni suspitione sit hoc miraculum: ⁊ nullꝰ
estimet ex castello aliquo prope existenti inferri aliquid
ad mensam. hec Chryso. Uoluit etiam ī deserto hoc mi
raculum facere: vt significaret se esse illum qui quadra:
ginta annis pauit populum in deserto: qui patribꝰ erat
promissus. Item in signum futuri/ q̄ꝛ in regione ⁊ statu
multorū: vbi nec seminatur nec metitꝛ pascit deꝰ seruos
suos. vn̄ s̄m Theophi. Addiscimus ex miraculo perpe:
trato nō fieri pusillanimes in coartationibus pauperta
tis. Et bene panibus pauit ordeaceis: quia panis deli:
catus non hic: sed in futuro est gustādus. Quotiens au:
tē dn̄m legimus ex paucis panibus multas hominum

turbas pauiſſe:nõ tm̃ eſt mirandũ q̃ꝫtum venerandum.
eſt mirũ qꝛ pauit:ſed potiꝰ venerãdũ:quia facere voluit.
Qui eñ ex nihilo cũcta creauit nõ eſt mirũ ſi ex paucis
panibus multas turbas pauit.¶ Myſtice per quinqꝫ pa
nes quinqꝫ libri moyſi:per duos piſces ꝓphete ꝛ pſalmi
intelliguntur. In his enim tribus.ſ. lege/ prophetis et
pſalmis totũ vetus teſtamentũ cõprehendit. Per q̃nqꝫ
autẽ milia virorũ dñm ſequẽtiũ deſignant actiui omes
quinqꝫ ſenſibus interioribus et exterioribus q̃ poſſidẽt
bene vtentes:per mulieres vero ꝛ paruulos ſignificant
infirmi nondum pugne ydonei/q̃ numero ſunt indigni.
Hi ergo predicti recte quiqꝫ panibus alunt:qꝛ tales ne:
ceſſe eſt legalibus adhuc preceptis inſtitui:nã q̃ mundo
ad ĩtegrũ renũciant quattuor ſunt milia ꝛ ſeptẽ panibꝰ
refecti:hoc eſt euãgelica perfectiõe ſublimes et ſpiritali
ſunt gratia docti. Cũ ergo in hoc cõuiuio dñi tantũmõ
viri fuiſſe dicũtur/myſtice monemur: vt ſi q̃ꝫ ſuauis ſit
dñs guſtare deſideramꝰ. viri.i.fortes ꝯtra tẽtationes ſi:
mus:vir eñ a viribꝰ dr̃:ꝛ virorũ noĩe illos ſcriptura ſctã
deſignare cõſueuit:qui viriliter tentamẽta vicerũt. Qui
ergo cenã dñi mãducãt/virtute mẽtis ꝛ ſenſu viri eẽ de:
bent:non in concupiſcẽtijs emolliti ſicut femine:nec pue
rilem ſenſum habentes ſicut pueri. Per diſcubitum au
tem et ſeſſionẽ corporis intelligitur quies mẽtis:qui eñ
a deo ſpiritualiter paſci deſiderat:oportet ꝙ ſedeat.i.a
curis ſuperfluis et turbationibus cõquieſcat.ſm Bedã
quoqꝫ ſup fenũ diſcũbentes dñicis paſcunt alimentis q̃
per continẽtiã calcatis cõcupiſcẽtijs audiendis implẽ:
diſqꝫ dei verbis operam impendũt. Fenũ enim carnem
ſignificat ſm illud:oĩs caro fenũ:nec ad mẽſã dei digne
ſedere poterit:qui carnẽ ꝑ ſeruitutem ſpũi non ſubijcit.
Qui ergo vult refici pane gr̃e ſpũalis/congruũ eſt vt ſe
deat ſup fenũ.i.dñet corpori ſuo ꝛ mortificet carnẽ ſuã.
Saluator aũt nõ noua creauit cibaria:ſꝫ pñtibꝰ bñdixit
qꝛ veniens in carne nõ alia q̃ꝫ q̃ lex et ꝓphete p̃dixerant
predicauit:ꝛ ea myſterijs gratia grauida demõſtrauit.
Reſpexit in celum vt illuc dirigendã mẽtiſ aciẽ: ibi lucẽ
Oculorũ ſubleuãdo rũ triplex impedimẽtum. ſcientie doceat eſſe querẽdã. Sed tripliciter impeditur
quis ne oculos ſubleuet ad deũ. Primo quando nimis
occupat circa ſenſibilia.i.terrenas diuitias:qꝛ tunc ocu
lus fedatur puluere auaricie. Secũdo qñ occupatur cir
ca delectabilia.i.circa carnales delicias: qꝛ tunc oculꝰ
excecatur igne cõcupiſcentie. Tertio qñ occupat circa
ſublimia.i.circa ambitiones mundanas:qꝛ tunc oculus
obſcuratur fumo ſupbie. Fregit quoqꝫ ꝛ ante turbas po
nenda diſcipulis diſtribuit:qꝛ clauſa ſacramenta legis
et prophetie ſanctis doctoribus qui hec toto orbe predi
cent patefecit. Q̃d autẽ turbis ſuperat a diſcipulis col:
ligi voluit:qꝛ ſecretiora intelligentie ꝛ ſacratiora myſte
ria que a rudibus capi nequeunt:nõ ſunt negligẽter ob:
mittenda:ſed a diſcipulis dñi et eorũ ſucceſſoribꝰ diligẽ
ter inquirenda:ꝛ illis q̃ idonei ſunt alios docere cõmit:
tẽda. Nã ꝑ cophinos duodecĩ apl̃i ꝛ ſequẽtes viri apo:
ſtolici ꝛ doctores figurant:foris quidẽ hominibꝰ deſpe
cti:ſed intus ſaluatoris cibi ꝛ reliq̃is cumulati. Cophi:
nis enim ſuilia ꝛ ruſticana agunt opa ꝛ officia:ꝛ deꝰ in:
firma mũdi elegit vt cõfundat fortia. Eſt autem cophi
nus ſm Iſido. vas ex virgultis factum: ꝛ de iuncis vel
viminibus/ aut folijs palmarũ cõtextũ:aptum ad por:
tandum purgamenta ꝛ ad ſeruilia opera. Unde in pſal.
Pſ.lxxx. de ioſeph dicit:manu eius in cophino ſeruierunt. Sicut
autẽ pauci panes ꝛ piſces fracti in multas reliquias ex
creuerunt:ſic cibus verbi dei q̃ꝫtomagis diſtribuitur tã
tomagis multiplicatur. Nec a caſu/ſed ex diuina diſpo
ſitione impleti ſunt.xij.cophini ſm numerũ duodecim
apoſtolorũ:nec data ſunt turbe fragmẽta portãda:ſꝫ di:
ſcipulis:vt per hoc deſignaret ꝙ fragmẽta et reliq̃ ver
borũ xp̃i ꝑ apl̃os erant ꝑ mũdũ portãda:ꝛ ꝑ eos corda
ieiuna paſcẽda/qui bene.xij.eſſe dicunt:quia fides ſan:
cte trinitatis in quattuor mundi partibus per eos erat
p̃dicanda.vnde Ambro. Hi vero panis quem frangit ie
ſus myſtice quidẽ dei verbũ eſt et ſmo de xp̃o/q̃ dum di
uidit auget:de paucis eñ ſmonibꝰ oĩbꝰ populis redũ:
dantẽ alimoniã miniſtrauit. Dedit ſmones nobis velut
panes:qui noſtro dũ libant ore germinant.hec Ambro.
¶ Moraliter per apoſtolos intelligũtur prelati:ꝑ q̃nqꝫ
Panis panes ordeaceos quinqꝫ bona ſpiritualia quibus aĩa a
multiplex deo reficitur in preſenti. Sicut enim in domo patris fa:
milias ſolet eſſe multiplex panis.ſ.pauperũ:famulorum
filiorũ dñoꝝ:ꝛ amicorũ: ſic in domo dei que eſt eccleſia
ſunt diuerſa genera panum ſpiritualium. Primꝰ eſt pa
nis nature ꝛ abſtinẽtie corporalis:hic eſt panis paupe:
rũ.i.peccatorum:hũc eñ panẽ largit dñs etiã pctõribꝰ
q̃ vere pauꝑes ſunt.de quo in Geñ.dr̃. In ſudore vultus Geñ.iij.
tui veſceris pane tuo.ꝛ in Eſaia. Dabit tibi dñs panem Eſa.xxx.
artũ ꝛ aquã breuẽ. Iſtũ panẽ debemꝰ pauperibus ꝯmu
nicare ſi volumꝰ ꝙ facta nr̃a deo ſint grata:al̃s ei bona
nr̃a opa deo nõ placent niſi elemoſynis ornati ſint. Se:
cũdus ẽ panis pn̄ie luctual̃:h̃ eſt panis famulorũ:de q̃ ĩ
pſ.dr̃. Fuerũt mihi lachryme mee panes die ac nocte. Et Pſ.xlj.
iterum. Cibabis nos pane lachrymarum/ ꝛ potum da: pſ.lxxix.
bis nobis in lachrymis in menſura.ſ. ꝓportionis.i.pro
modo culparũ:qꝛ q̃ꝫtũ hõ delectatꝰ eſt in pctĩs/tm̃ debꝫ
ſe affligere in pn̄ie lamẽtis. Hũc panẽ dat dñs ꝑ p̃latos
penitẽtibꝰ:inducẽdo eos ad cõtritionẽ:ꝛ iniũgẽdo pe:
nitẽtiã. Tertiꝰ eſt panis intellectualis ꝛ doctrinalis:hic
eſt panis filioꝝ:de quo in euãgelio dr̃. Nõ eſt bonum ſu: Mat.xv.
mere panẽ filioꝝ. Et in eccleſia. Cibauit illum pane vi: Eccl̃i.xv.
te ꝛ intellectus. Hunc panẽ miniſtrat dñs fidelibꝰ ꝑ p̃la
tos ꝛ curatores v̾bũ dei ſeminãdo:vnũquẽqꝫ ꝑ modu:
lo ſuo paſcẽdo. Quartus eſt panis euchariſtie ſacramẽ:
talis:hic eſt panis dñoꝝ:de quo in euãgelio dr̃. Ego ſũ Ioh.vj.
panis viuus qui de celo deſcẽdi. Et apl̃s. Probet autẽ j.Co.xj.
ſeipſum hõ:ꝛ ſic de pane illo edat. Hunc panẽ dat dñs.
ꝑ prelatos mũdi ꝛ pctõ dñantibꝰ:qꝛ immũdis et malis
nõ eſt dandꝰ. Quintꝰ eſt panis deuotiõis internalis:hic
eſt panis amicorũ:lꝫ eni paterfamilias habeat in domo
ſua panẽ bonũ/tñ amicis ſuꝑuenientibꝰ querit meliorẽ
de quo Eſa. Erit panis terre nr̃e vberrimꝰ ꝛ pinguis. Eſa.xxx.
Duo autẽ piſces dulcorãtes hos panes/ſunt ſpes venie
ꝛ amor dei:vel intellectꝰ et opatio:qꝛ ſine eis nullꝰ iſtoꝝ
panũ eſt ſapidꝰ. Iſtis vero quinqꝫ panibꝰ et duobus pi:
ſcibꝰ reficit dñs aĩam in pñti effectiue ꝛ prelatus mini:
ſterio. O q̃ꝫ felix aĩa eſt illa apud quã inuẽti fuerint iſti
panes et piſces vt de ea dicat [eſt puer vnus hic qui ha
bet quinqꝫ panes ꝛ duos piſces] Per puerũ eñ intelli:
git fidelis aĩa a puritate innocẽtie puer dicta/ que in q̃
libet fideli etiã obnoxio pctĩs debet ꝑ pn̄iam reparari:ad
q̃d aſſequẽdũ requirunt quiqꝫ panes:ꝛ q̃ hꝫ illos eſt ve:
re puer euãgelicꝰ. Eſt ꝛ panis celeſtis quem ſancti man
ducabũt in mẽſa xp̃i:de quo in luca dr̃. Beatus qui mã: Luce.xiv.
ducat panẽ in regno dei. Et de iſta manducatione dr̃ ĩ
eodem. Et ego diſpono vobis ſicut diſpoſuit mihi pat
meꝰ regnũ:vt edatis ꝛ bibatis ſup menſam meã ĩ regno
meo. Moralit etiã ſimul ꝛ allegorice ꝛ anagogice facia
mus quinqꝫ panes pn̄ie/doctrine/ꝛ refectionis eterne.
¶ Moraliter pn̄ie quinqꝫ ſunt panes.ſ.panis cõpũctio:
nis ex cõſideratione pctĩ:panis afflictionis ex conſide:
ratione paſſionis xp̃i:quẽ ille comedit q̃ ꝯſiderãdo xp̃i
paſſionẽ corde ꝛ corpore ſe mortificãdo ſubijcit: panis
ꝯpaſſionis ex cõſideratione defectuũ ꝛ miſeriarũ proxi
mi:panis timoris ꝛ tremoris ex cõſideratiõe futuri ſup:
plicij:ꝛ panis ſuſpirij ꝛ deuotionis: ex cõſideratione di
lationis celeſtis gaudij et premij. Oẽs iſti panes ſũt or
deacei:ideoqꝫ ſunt cum amaritudine ſumendi. Piſces
autem duo ſunt ſpes venie:ꝛ dulcedo vite eterne. ¶ Al:
legorice autem panes doctrine ſunt quinqꝫ libri moyſi
ordeacei ꝓpter littere duriciem : reficientes tñ propter
ſpiritualem intellectum reficientẽ. Duo autẽ piſces ſũt
dulcedo ꝓphetie/ꝛ dulcedo pſalmorũ. ¶ Anagogice v̾o
refectionis eterne ſunt panes quiqꝫ ad quos ſuſpiramꝰ
et ex quibꝰ reficimur in eternis:quorum vnꝰ ẽ preſentia
dei. Secundus eſt pulchritudo viſionis faciei dei. Ter:
tius eſt ſocietas angelorũ:inter quorũ ſortes eſt ſors no
ſtre beatitudinis. Quartus ẽ conſortium ſanctorum q̃
cum chriſto regnant in celis. Quintus eſt dulcedo inter
ne beatitudinis quã hic parũper experimur. ¶ In oĩbꝰ
his ordeũ eſt dilatio ſuſpirãtis ad iſta. Dulcedo autem
duorũ piſciũ cõſolantiũ certitudo cõſciẽtie/ꝛ certitudo
fidelitatis diuine. ¶ Itẽ primꝰ panis ordeaceus qualis
conuenit peccatori vere penitenti ẽ cõtritio ĩ corde. Se:
cundus eſt pudor in confeſſione. Tertius eſt ieiunium ĩ
carne. Quartus oratio in mente. Quintus pietas in ope
re. Duo vero piſces cõdientes ordeaceos panes ſunt ti:
mor qui capit in ſalſiſſimo mari.i.penis inferni: ꝛ ſpes
que capitur in dulciſſimo fluuio paradiſi: ſi cogitas.qꝛ

non sunt condigne passiones huiꝰ tpis ad futurā gloriā
Quinqȝ dona dei sensuum. que reuelabit in nobis. ¶ Insup moraliter quinqȝ panes
significāt quinqȝ que dn̄s dat nobis ad spiritualē qnqȝ
sensuū refectionē. Primo dat pn̄tia quo pane reficit visꝰ
dū videt oīa trāsitoria esse ꝛ caduca. Secūdꝰ panis quē
dat sunt preterita/quo pane reficit auditꝰ quando au-
dit ꝙ omnia transeunt velut vmbra/ꝛ ideo spernis ea.
Tertio dat futura:quo pane reficit odoratꝰ qn̄ cogitat
mortē futurā ꝛ inferni pericula:ꝛ ideo se cōprimit operi-
bus virtuosis. Quarto dat spiritualia eterna.s.bona ce-
lestia:quo pane satiat gustus/qn̄ ꝓpter amorē eorū oīa
contemnuntur. Quinto dat flagella:quo pane satiat ta-
ctus quando ꝑ flagella mouet ad dilectionē dei ꝛ cōtē-
ptum mundi. Et pisces fm̄ istū modū significāt cogni-
tionē que illuminat intellectū ꝛ dilectionē que inflāmat
Cognitio dat saporem. affectū. Cognitio em̄ tribꝰ ꝑmis dat saporē:quia cogni
tio ꝑsentia intelligit:futura preuidet/et preterita recor-
dat. Dilectio silr̄ duabus vltimis dat saporem:quia di-
ligens deum pre amore ꝛ degustatione celestiū:et in fla-
gellis dn̄i delectatur. ¶ Hoc autē facto miraculo [statī
cōpulit dn̄s discipulos ascēdere in nauiculam:et prece-
dere transfretum ad bethsaidam] ciuitatem Andree et
Petri ꝛ Philippi apostoloꝝ:vt ab illo loco recederēt
[donec turbas dimitteret] sub forma alicuius bn̄dictio-
nis ꝛ valedictionis:volebat enī separare se a turbis:qꝛ
sciuit ꝙ venturi erant vt facerent eum regem:et ideo se
a discipulis inter quos a turbis querebatur separauit.
Coegit eos/quia nō libenter recedebāt absqȝ magistro
suo/eiꝰ societate ꝛ doctrina delectati. vnde Chry. Cum
autē dicat coegit multā discipuloꝝ instātiā ostēdit:qꝛ
non de facili ab eo poterant separari:et hoc quidē tn̄ ꝓ-
pter nimirū affectū quē ad eū habebāt:tum quia sollici
tabant qualiter ad eos veniret. Et hiero. Quo sermone
ostendit inuitos eos a dn̄o recessisse/dum amore prece-
ptoris/nec puncto quidē temporis ab eo volunt separa-
ri. Recte autē quasi inuiti ꝛ retractantes apl̄i a dn̄o re-
cesserāt:ne illo abeunte naufragia sustinerent. Et quia
xp̄s erat ꝓmissus rex futurus:ideo postqȝ confessi sūt eū
xp̄m:voluerūt ꝓsequēter ipm̄ facere regē:cōsiderabant
em̄ ꝙ ipe q̄ eos satiauit posset eorū necessitatibus subue
nire:et sub tali rege videbat eis non posse egere. Puta-
uerūt forsitā illū sic venisse vt iā regnaret:ꝛ volebāt pre
uenire tempus eiꝰ qḋ ipse apud se vsqȝ in finem seculi oc
cultabat. Vbi Beda. Turbe viso tanto miraculo intel-
lexerūt piū atqȝ potentē:ꝛ idcirco voluerunt eū facere
regē:et hoīes nāqȝ volunt habere regē piū ad regendū/
et potentē ad tuendum. vn̄ ꝛ Chry. Nouit em̄ eos qꝛ tā
faciliter multos ꝓcurauit:et ideo sub ipso ociosam ꝛ re-
solutam ꝛ castrimarginosam putabant ducere vitā:qui
oībus abundarent ꝛ nil laborū vel ipensarū impēderet:
et iō corruptā eoꝝ nouit esse intētionē ꝛ nō cōsentiens
resolute ociositati et gulositati fugit ab eis: quia q̄uis
bonū vellent/nō tamē bene voluerunt. vn̄ etiā Aug. Fu
git xp̄s cū eū voluerūt facere regē. Oīa ei bona terrena
contēpsit homo xp̄s vt cōtēnēda monstraret: oīa mala
sustinuit:vt nec illis q̄reret felicitas:nec in istis timeret
aduersitas [Jesus ergo] scrutator cordiū:cognoscēs vo
luntatem eorum/postqȝ ꝑcepit discipulis suis transfre-
tare [fugit ipse solus [a turbis [in montē orare] et grās
patri pro beneficijs agere/ꝛ nobis in hoc formā dare:
ita ꝙ illi non perpenderunt:nec eum inuenire tūc potue
runt. Sequere autē tu eū a longe si forte dignabitur te
vocare:vel saltem aliquid de reliquijs refectionis ꝛ gra
tie tibi impartiri [Fugit ergo dn̄s in mōtem] .i.celeriter
ascēdit:noluit enim tpaliter honorari/exemplo suo nos
docens vt vanam gloriam fugiamus:ꝛ in bonis q̄ agi-
mus humani fauoris retributionē vitemꝰ. vnde Chry.
Considerandū autem ꝙ cum dn̄s magna operat dimit
tit turbas:docens nos nunqȝ gloriā q̄ a multis est perse
qui:neqȝ attrahere multitudinē. Et vt dicit Augu. No-
Rex esse noluit xp̄s luit rex ab hominibus fieri:quia humilitatis viam ostē-
dit miseris. Dedit itaqȝ nobis exemplum humilitatis ꝛ
fugiendi honores/ꝛ acceptādi labores:quia quesitꝰ ad
regnum ꝛ honores fugit:quesitus ad passionem et mor-
tem vltro se obtulit:vt scilicet exemplo eius parati simꝰ
aduersa toleranda:cauti ad blādimēta declināda: ꝛ ne
nos aduersa fatigando deijciant:vel prospera emolliē
do decipiant:crebris precibus a domino imploremus

et eius auxilium inuocemus. Omnem ergo laudem hu- Laus humana fugienda.
manam fugias cum honore tanqȝ venenum mortiferū
et omnem cogitatum suggerentem tibi appetitum cuiuscunqȝ altitudinis sub quocūqȝ pretextu charitatis ī ipo
principio ꝛ ornatu suo velut caput draconis infernalis
tam cito mortifices cum baculo cruc[. Prepara quoqȝ
teipsum ad quecunqȝ opprobria/ quecūqȝ aspera: que-
cunqȝ aduersa/pro xp̄i nomine sufferenda:et in despe-
ctu tuo gaudeas:teipsum talem vere ꝛ ex corde reputās
qui merito ab oībꝰ despici debeas:semp tibi christi hu-
militatem et durissimā passionem reuocando ad memo-
riam:qui regnum fugiens/crucem voluntarie ē ample-
xus omni confusione cōtempta. [Ascendit] itaqȝ domi-
nus [in mōtem] velut in locum celo ꝓximiorem: innuēs
vt ad sublimia vite virtutum cliuū ascedamus/ꝛ celo ꝓ
ximi eē cuptamꝰ:ꝛ orare vt sibi bene orare velimus/mē-
tem sursum a terrenis leuemus:ꝛ solus vt non in strepi-
tu:sed in loco quieto oremus:ꝛ nos totos et vires nr̄as
ad deū colligamꝰ. Et bene cōiungit ista duo.s.solus et Orare cōpetit solis
orare:qꝛ solitudo amica ꝛ vtilis est orationis fm̄ illud
Tu autem cum oraueri[s/ītra in cubiculū:ꝛ clauso ostio
ora patrem tuum in abscondito:habemus hoc exemplū
triplex.s.a terrenis recedendi/orandi/ꝛ nobisipsis vacā
di. Et est notandus ordo:quia orationē precedit dimis-
sio turbarum:dimissa enim turba.s.tumultu hominum
affectionū/cogitationum:ascendit in montem ad oran-
dum ꝛ comitatur solitudo:quia solus ascendit cum intē
tione orandi:et sequitur nobisipsis vacatio:quia [vespe-
re facto solus erat ibi.] In quo dat exemplum ꝙ homo
post sermonem vel aliud opus bonū debet a turbis rece
dere ꝛ tumultibꝰ/ꝛ redire ad locū solitariū/vt ꝓprios
defectus qui ꝯtrahunt ex cōuersione cū hoībus recolli-
gat et abstergat:ꝑfectꝰ ꝙo si quos īuenit dei glorie ascri
bat:ꝛ debet ascendere in montem ad orandum vt deum
orando querat: non enim debet orans in terrenis desi-
derijs iacere.nam fm̄ Bedā. Qui de diuitijs ꝛ honore
seculi obsecrat:ꝛ ī infimis iacet:viles ad deū ꝑces mit-
tit/debet etiā sibi vacare vt hauriat qḋ post ea docendo
effundat:vel operando exerceat. Hic datur intelligi:qꝛ
cū dn̄s sederet in monte cū discipulis suis/ꝛ videret tur
bas ad se veniētes/ descēdit de mōte:ꝛ circa inferiora lo
ca turbas pauit/ꝛ deinde fugiendo honorem regiū ite-
rum in montem solus ascēdit. vnde Chry. Faciebat au-
tem hoc rursus erudiens nos/neqȝ turbis cōmisceri cō-
tinue/neqȝ fugere multitudinem semper:sed alterutrum
vtiliter facere. ¶ Conspice nūc dn̄m iesum quomodo fu
git honorem ꝛ ascendit in montē orare videlicet docēs
mūdi ꝓspera fugere ꝛ cōtra ea deū inuocare:et quomo-
do q̄rit loca solitaria ꝛ vadit ad ea:affligit se ꝛ vigilias
longas īpendit/ꝑnoctans in oratiōibus/ꝛ se humiliās
coram patre intercedit pastor fidelis pro ouibus suis.
Orat enim non pro se:sed pro nobis tanqȝ aduocatꝰ no-
ster ꝛ mediator apud patrē. Orat etiā vt det nobis orā- Orō dn̄i ꝓ nobis.
di exēplū. Frequēter inde discipulos monuit/ꝛ hic ope
comprobauit. Non orat inq̄ntum deꝰ:qꝛ sic ei orare non
cōpetit.sed inq̄ntum homo/ꝛ sic ei competit:qꝛ aduoca-
tus noster factꝰ est:ꝛ ideo ꝓ pctis nr̄is interpellat. Orō.

Domine iesu christe fac me oculos mētis a car
nalibus delicijs:a terrenis diuitijs:ꝛ a mun-
danis ambitionibus ad te subleuare: et super
fenum carnalis voluptatis temporalis pos-
sessionis ꝛ mundane glorie discumbere:vt merear satia-
ri quinqȝ spiritualiū panum refectione.s.timore diuini
iudicij: horrore peccati:dolore contritionis:pudore cō
fessionis:ꝛ labore satisfactionis:ac duobꝰ piscibus stabi
litate.s.propositi et desiderio in melius cōmutandi ꝛ ꝓ-
ficiendi:quos puer vnus.s.humilitas habet/que gratiā
et gloriam mereri solet. Amen.

¶ De ambitione et quibusdam alijs clericoꝝ et religiosorum defectibus. Caplm̄.lxviij.

Circa premissa meditare
ꝛ considera quō dn̄s vere ꝛ non ficte
honorē regiū fugit ꝛ dclinauit:nō sic
illi q̄ ne apḋ hoīes vilescāt recusant
orare qḋ corde dsiderāt Sūt ei m[l]ti Ambitiosi clerici taxantur.
ꝛ potissime r̄ligiosi q̄ dignitates seū
appetere simulāt:s; cū offerūt mālbꝰ

et pedibus ꝓmptissimi occurrūt ⁊ leti suscipiūt: immo et
quādoqꝫ volūtarie se offerūt. Sunt etiā ex his aliq̄ qui
in dignitatib⁹ positi fingunt se velle eas non habere: sed
nihilomin⁹ per se ⁊ mediatores ꝓcurant/⁊ occasiones q̄
runt sollicite ꝙ possint in ipsis officijs remanere. Non
fuit huiusmodi simulatio et fictio in dn̄o prout patet ex
ei⁹ facto. Misit ei discipulos ꝑ mare: nec cū eis nauē in-
trauit: ne turbe eū inter discipulos quererent: et deinde
ipsis nō aduertentib⁹ sol⁹ in montē ascēdit/⁊ sic manus
eorum euasit. Vide cum quanto studio ⁊ cautela fugit: ⁊
declinauit honorē. Exēplū dedit nobis/ vt ⁊ nos ita fa-

Ex io. xiij

ciam⁹. Nō ei ꝓ se: sed ꝓ nobis fugit. Cognoscebat nāqꝫ
quāte sit temeritatis/si ad honores aspicerem⁹. Honor

Honorū pericula.

enī de maiorib⁹ est laqueis et grauioribus ponderibus
ad subuersionē aīarū/siue sit honor prelationis/siue po-
tentie/siue scientie ⁊ similiū. ¶ Vix enī fieri potest ꝙ qui
in honore delectatur in periculo vel precipitio nō sit: vel
qđ est peius iam precipitio collisus. Ambitio ei est vitiū
pessimum ac causa ⁊ radix multorum aliorum vitiorum
Multos quippe hec passio sic excecat/vt etiam ea q̄ mul
tis alijs manifesta sunt ipsi non videant: sicqꝫ in foueam
prime culpe: ⁊ deinde gehēne cadant. Et quid ꝓdest eis

Ex mar. viij.

si mundum lucrent̄ vniuersum: seipsos autē perdāt ⁊ de-
trimentū sui faciant? Si forte blandiunt̄ sibi aliqui am-
bitiosi sub spē lucri animarū/quasi sic melius possent in
tendere saluti aliorū. Quib⁹ bernarđ. respondet dicens.
Vtinā quisquis sic intrat si fieri posset tam fideliter mi-
nistraret/qm̄ fiducialiter se ingessit. ¶ Ac difficile fortas-
sis et impossibile est: vt ex amara radice ambitionis sua-
uis fructus ꝓdeat charitatis. Sed heu communiter ho-
die honor ⁊ non on⁹: glīa ⁊ non pena attendit̄: ⁊ honoris
nomē non virtutis tenet̄. vn̄ Bern̄. Curritur a clero pas
sim ab oī etate ⁊ ordine: a doctis pariter ⁊ idoctis ad ec-
clesiasticas curas tanqꝫ sine curis iam quisqꝫ victurus
sit: cū ad curas ꝑuenerit. Multi non tanta fiducia ⁊ ala-
critate currerent ad honores: si esse sentirēt ⁊ onera. Gra
uari ꝓfecto metuerent: nec cum tanto labore et periculo
quarūlibet affectarēt infulas dignitatū. Nūc vero quia
sola attendit̄ glīa ⁊ non pena: purū esse clericū erubescit̄
in ecclesia: seqꝫ viles estimant ⁊ inglorios: qui quocunqꝫ
eminētiori loco nō fuerint sublimati. Idem etiā bernar.
quasi subsannādo alloquit̄ ambitiosum sic dicens. Age
ergo qm̄ durissimū iudiciū his qui presunt fiet: ⁊ poten-
tes potenter tormēta patient̄. ascendit superbia tua sem-
per: sequere regē tuū: omne sublime videant oculi tui: fe-
stina multiplicare prebendas: in archidyaconatū vola:
deinde spira ad episcopatū: nec ibi quidē requiem habi-
turus qm̄ sic itur ad astra. Quo ꝓgrederis miser? An vt
ab altiori gradu sit casus grauior? neqꝫ enī sic paulatim
decides: sed tanqꝫ fulgur impetu vehementer quasi alter
sathanas subito deijcieris. hec Bern̄. vn̄ ⁊ Hiero. Leta-
mur ad ascensum: timeamus lapsum. nō est tanti gaudij
excelsa tenuisse/quanti terroris de excelsis cecidisse. hec
hiero. Timeat ambitiosus et se corrigat: ne apud hoīes
exaltatus: ⁊ ad tempus falsis florens bonis apud deum
humilietur: ⁊ ineternum veris pereat tormentis. Quan-
to enī maiori honore sublimatus quis fuerit: tanto maio
ris virtutis debitor erit: aut maiori supplicio subiacebit.

Honores incendij materia.

Honores ei sunt quasi quedam ligna ad augmentandū
ignem in futura pena. vnde Chry. Honoris siquidē ma-
gnitudo his qui non digne viuunt: in honore cumulus
incipit esse penarum. hec Chry. Et tūc ambitiosus nul-
lā requiē habebit: sicut nec in ꝑsenti habere voluit. Cor
enī ambitiosi nūqꝫ quiescit: sed vel honorē quē nō habet
appetit: vel eū quē habet amittere metuit: et sic dyabol⁹
cor ei⁹ semper mouet ⁊ rotat tanqꝫ molendinū qđ nunqꝫ
pausat. ¶ Et nota circa hāc materiam ꝙ preter symoniā
et alia mala que frequenter nō sine graui scādalo cōmit-
tūtur sunt adhuc quedā mala: quibus hodie multi quasi

Beneficia appetētes multa mala ↄmittūt

nō mala: sed licita essent īplicantur. Primū malū est q̄
pleriqꝫ anteqꝫ vocent̄ promoueri ad dignitates ⁊ curas
ecclesiasticas per se ⁊ per alios sollicite querunt: nec vo-
cationē humiliter expectant: sed ambitiose preueniunt.
Hi male accedunt testante apostolo qui sic ait. Nec q̄sqꝫ

Hebre. v.

sumit sibi honorē: sed qui vocatur a domino tanqꝫ aarō.
Quantumcunqꝫ enim sufficiens quis fuerit ⁊ virtuosus:
profecto nō erit dignus si non assumatur inuitus. Nam
cum quis honoris primatum ambit: ex hoc solo efficitur
indignus: quia indebite presumit. vnde Augu. Status
superior sine quo respublica non regitur: et si bene admi-
nistretur indecenter tamen appetitur. vn̄ ⁊ Greg. Virtu
tibus pollens coact⁹ ad regimen veniat: virtutib⁹ vero
vacuus nec coactus accedat. De his qui sese in patrimo
niū xp̄i ingerunt sic dicit bern̄. Audi querelas dn̄i quid
sup hac temeritate loquat̄. Ipsi inquit regnauerūt ⁊ nō

Osee. viij.

ex me: principes extiterunt ⁊ ego non vocaui eos. Quid
istud temeritatis immo quid insanie. vbi timor dei? vbi
mortis memoria? vbi gehenne metus et terribilis expe-
ctatio iudicij? hec bern̄. Unde si aliquis ad primū locū
in ecclesia eligit̄: tolerabile est licet periculosum: q̄ ꝫm
bernar. non omnes qui vocant̄ ad ministeriū eligunt̄: et
ad regnū: sicut patet de saule in regno/⁊ de iuda in sacer-
dotio electis a deo: sed si se ingerit ꝓcurando se eligi dā
nabile est ⁊ perniciosum omnino. nemo enim debet eligi
vel promoueri seu prefici/nisi de quo spiritus sanctus in
spirauerit: alioquin ipsi spiritui sancto iiuria fit. Ubi no

Ludouici regis francie q̄stio.

ta ꝙ cum sanct⁹ Ludouic⁹ rex frācie a quodam deuoto
quereret cur ep̄i modo sicut olim sancti nō essent: ille (vt
creditur) nutu diuino respondit: q̄ tunc ep̄i per inuoca-
tionē ⁊ inspirationē spūs sancti ab electoribus canonice
eligebant̄: nunc vero ꝑ supplicationes et procurationes
alias de eis ꝓuidet̄: ⁊ ob hoc mō sancti nō sunt sicut olī
cōmuniter fuerūt. Quo audito rex dixit ꝙ de cetero nul-
latenus ꝓ aliquo supplicaret. Nō solū aūt qui ad curas
⁊ dignitates se ingerunt in periculo sunt: sed etiam q̄ ad
eas cū delectatione accedunt. vel in eis cū delectatione
perseuerāt. Vn̄ grego. Vnusq̄sqꝫ superb⁹ rector totiens
ad culpam apostasie dilabit̄: quotiens preesse hoībus de
lectatur/ac honoris sui singularitate letatur. Unde aūt
hec vitior̄ radix pullulat in corde regentium/nisi ex imi
tatione illi⁹ q̄ despectis angelorū societatib⁹ dixit. Ascē

Esa. xiiij.

dam sup altitudinē nubiū/⁊ similis ero altissimo. Unde
magnopere curandū est: vt q̄ regēdis hoībus prefertur
apud se penset: q̄ ad satisfaciendum districto iudici de
sua tm̄modo aīa vix sufficit: ⁊ quod regendis subditis ꝓ
sto est reddende apud eū rationis tempore vt ita dicam
tot solus animas habet. Nam cui esse nūc iudicem libet
huic videre tunc iudicem non libet. Numerari enim cul-
pe nequeunt: que habende potestatis amore perpetrant̄.
Hec greg. nō dicit qui iudex est: sed cui iudicem esse libet
animū videlicet nō gradū redarguens: ⁊ ad voluntatem
nō ad factū vituperationē referens. Cui aūt videre tunc
iudicē nō libet: de numero reproborū se non esse dubitet
Sicut enī electi tunc de visione iudicis gaudebunt: quia
appropinquat eorū redēptio. sic ⁊ reprobi de visione iu-
dicis dolebunt: q̄ appropinquāt eorū perditio. Unde et
alio loco euāgelij dn̄s dicit. Ve .i. eterna dānatio vobis

Luce. xi.

scꝫ imminet qui diligitis primas cathedras: non dicit q̄
habetis: sed q̄ diligitis: non arguens eos q̄ his vtunt̄ ex
officij ordine: sed eos qui hec dū habent amant. vel dum
nō habent affectāt/qđ ꝓcedit ex ambitione. Ve quippe

Ve dictio quid denotat.

in scriptura sacra notat eternā dānationē ⁊ gehenne sup
pliciū: sed heu hui⁹ seculi peregrinationem ⁊ presens exi
lium. vn̄ ⁊ Chry. Hec dictio ve semp in scripturis dr̄ de
his q̄ nō possunt euadere a futuro supplicio. ¶ Solēt aūt
ambitiosi se excusando q̄nqꝫ allegare illđ ap̄li et dicere.
Qui ep̄atum desiderat: bonū opus desiderat. Quibus re

j. Tim. iij.

spondere potest ꝙ opus est bonū: sed desiderare est malū
Sic ⁊ dici pōt q̄ aurū furat̄ bonam rem furatur: q̄ aurū
bona res est: sed furari malū est. vn̄ ap̄ls ip̄m opus tanqꝫ
bonū ⁊ fructuosum cōmendat: xp̄s vero ip̄m desiderare
tanqꝫ malum ⁊ vanū condemnat. Sic ergo patet ex xp̄i
verbis ⁊ ceteris scripturis: ꝙ ambitiosus nō est in statu
grē ⁊ salutis. Patet hoc etiā ex q̄busdā rationib⁹ ⁊ cau-

Ambitiosus inexcusabilis.

sis: q̄ in tot hūanis defectib⁹ nullus relinquit̄ ambitio-
so loc⁹ excusationis: ⁊ per hoc graue ei iminet periculū
ꝑditionis. Multi enī per infirmitatē vel ignorantiā: aut
in toto aut ī parte de pc̄tis excusant̄: sed ambitiosus cui
preesse libet per nullū horū defendit̄. Non quidē ꝑ infir-
mitatē: q̄ ducatū gregis libens suscepit ⁊ tenuit: ⁊ ideo
tanqꝫ aries in grege fortis pre ceteris esse debuit. nec per
ingnorantiā: q̄ magisteriū aliorū assumere ⁊ tenere sibi
placuit: ⁊ ideo ignorare nō debuit q̄ magister esse voluit.
Talem ergo .s. ambitiosum/⁊ cecitatem eius valde plan
gere debem⁹: quia hoīem ad dei imaginem factū ipsum
luciferū (vt supra ꝑ gregoriū dicitur) imitari videmus

Et qꝛ ambitiosus in tāto versaꝛ periculo/ideo qui scien
ter talē eligunt vel ꝓmouent/aut in statu suo fouēt et de
fendūt:grauiter deū offēdūt:⁊ se participes cū eo in cul:
pa faciūt. Unde timēdū est cōsentiētibus ambitioso/ne
cadant cū eo:sicut cōsentiētes lucifero ceciderūt cū illo.
Ista maledicta pestis ambitionis totā inficit religionē
Pharise: chꝛistianitatis:⁊ scandalū toti mundo ꝑturit/ nō solum
orū vitiū in clericis:sed et in religiosis. Ue ergo miseris ad quos
ambitio phariseoꝝ qbus dn̄s ve imprecabaꝛ vitia transierūt: qui
per breue ⁊ incertū huiꝰ vite sue curriculū quo peccata
plāgere debuerūt ad dignitatē ⁊ honorem aspirare: vel
ꝓ his laborare seu etiā certare dei timore postposito nō
metuūt. ¶ Secundū malum est:qꝛ sepe carnales amici in
beneficiorum collatione alijs melioribus ⁊ dignioribus
preferunꝛ:quorū promotoribꝰ ve dānationis propheta
Abacuc.ij cōminaꝛ dicens. Ue q edificat syon in sanguinibꝰ. Mul
ti enī q pro amicorū carnaliū ꝓmotione ⁊ corpꝰ et aīam
eternis exponūt incendijs:qui econuerso ꝓ eorū libera:
tione extremū digiti vix ad horam ponerēt in tormētis.
Multis quidē prelatis ꝓcurat dyabolꝰ amicorū carna
liū multitudinē:vt eorum in carnali affectione ⁊ promo:
tione obscuret dignitatē ⁊ sanctitatem. Sepe namqꝫ ne:
potes prelatorū ⁊ alij carnales amici:qui ante ipsorum
prelatorū ꝓmotionē nō apparebāt/post ꝓmotionē eoꝝ
apparere incipiunt:quasi vna die scꝫ ꝓmotionis nati vi
deantur. Sed sup hoc potest ecclesia dicere illud Esaie.
Esa.xlix. Quis genuit mihi istos? Ego sterilis ⁊ non pariēs trās:
migrata et captiua et istos qs enutriuit? Ego destituta
⁊ sola:⁊ isti vbi erāt:scꝫ ante prelati promotionē? Unde
ait quidam. Cū factor rerū priuaret semine clerum. Ad
sathane votū successit turba nepotum. Hi tales q in pro:
motionibꝰ amicos carnales preferunt factis ⁊ operibus
suis illud psalmiste dicunt. Hereditate possideamus san
ctuariū dei. Et ideo timere habēt maledictionem:q qui:
dē sequiꝛ quā nō solū ecclia ⁊ alij:sꝫ etiā ipsimet sibijpis
ps.lxxxij. imprecanꝛ sepius cū orāt dicentes. Deꝰ meꝰ pone illos
vt rotā:⁊ sicut stipulā ante faciem venti. Sicut ignis qui
cōburit siluā:⁊ sicut flamma cōburens montes. Ita pse:
queris illos in tempestate tua:⁊ in ira tua turbabis eos.
Imple facies eorū ignominia:⁊ querēt nomē tuum dn̄e.
Erubescāt ⁊ cōturbenꝛ in seculū seculi: ⁊ confundanꝛ et
pereāt. Ubi nota visionē de quodā pontifice nimis ad
carnales amicos affecto:qui statim post mortē eius ostē
sa est cuidam legato ecclesie in via iam posito. Quodam
enī mane cum idem legatus excitatꝰ a somno vellet ora:
re vt cōsueuerat:submissus est quidam lectus in superfi:
cie aureis tapetijs circūseptꝰ in camera vbi quiescebat:
in quo residere videbaꝛ ipse defunctus admodum ponti
ficis ornatus:⁊ in gyro eiꝰ multi de genere suo per eum
promoti et ditati choream ducebant:et cantilenas lugu:
bres cantantes in hūc modū ꝓclamabāt. Maledicta ꝓ
motio et exaltatio tua:tu enī es ꝑditionis nostre causa.
Ille vero circūquaqꝫ respiciens:maledictionē similiter
eis imprecabaꝛ dicens. Maledicti vos a deo:qꝛ ꝑpter
vos traditꝰ sum igni perpetuo. Et hec dicens cooperto:
riū aureū eleuauit/⁊ flamma de lecto cum fumo fetidissi
mo ascēdit:⁊ sic visio disparuit. Hec autē visio predicto
legato:angelo sibi referente ideo ostensa fuit: vt ipse a si:
milibus abstineret:quia defuncti successor futurus esset.
Amici ani Post hec quodā tpe quidā pontifex aliꝰ ꝓmotioni car:
mam au: naliū amicoꝝ nimis intentus:cum ex infirmitate in qua
ferunt. per medicos neglectus fuerat morti esset ꝓpiquus: qua
si de salute corporis et aīe desperans:dixit pluribus cir:
cūstantibꝰ ⁊ audientibꝰ. Medici abstulerūt mihi corpꝰ:
et amici animam. Ecce qualē retributionem de amicis
habuit quos sic carnaliter dilexit et promouit. Sic ⁊ ho
die multi religiosi carnalitatē nimis sequentes:non ea q
spūs ⁊ dei sunt:sed que carnis ⁊ dyaboli sunt i electioni:
bus suis sapiunt:⁊ magis corpori q̄ʒ aīe prouidere solli:
citi sunt. Multi enī potius eligūt bonū cocū qui carnali:
bus voluptatibus eorū satisfaciat:q̄ʒ virū deuotū q vtili
tatibus aīarū ꝓficiat:vt sic simul cū illo ducāt in bonis
dies suos/et quasi de alia vita desperati:recipiant bona
in vita sua / ac si sic irent ad astra. Hi tales similes illis
sunt:de quibus Seneca sic dicit. Quidam voluptatibus
se imergunt:quibꝰ in consuetudinē adductis carere non
possunt:⁊ ob hoc miserrimi sunt qꝛ eo ꝑuenerūt vt illis q
fuerūt supuacua facta sint necessaria. His etiā talibꝰ ap:
plicari potest quod de quodā patre factū ē. Qui cū qua:
dā vice melius solito se refecisset:nocte sequenti dyabo:
lus sibi assistens:ventrē eius suauiter quasi manibꝰ con:
trectādo deliniuit:⁊ quasi eū subsanādo dixit. Modo be
ne modo bene. Ille aūt dyaboli illusionē intelligens pe
nitētiā de hoc excessu egit:⁊ ad abstinētiā cōsuetā redijt
Istud etiā verbū.s.modo bene modo bene/pōt dici cuili
bet in hac vita prosperate vel delicate viuenti. Et simili
ter istud euāgelij.⁊ quidē in hac die tua que ad pacem ti
bi:nunc autē abscondita sunt ab oculis tuis/ scꝫ mala fu
turi tēporis. Tertiū malū est:qꝛ plerūq [illegible]usa mala mo:
uente ⁊ alliciente:indigni/⁊ qn̄qꝫ etiā mali et hostes xp̄i
ad ecclesiastica beneficia promouenꝛ:⁊ magis personis
q̄ʒ ecclesijs:magisqꝫ vtilitati priuate q̄ʒ cōmuni ꝓuideꝛ:
nec fiunt clerici vel prelati dei sed mundi. Unde magna
cura est multis vt in domo sua officiales vtiles ꝑficiāt
sed parua cura est eis vt in domo dei ministros idoneos
instituāt:qꝛ heu quasi nulla ministrorū chꝛisti est electio
cum tn̄ ministri hoīm sepe cū magno eligantur consilio.
Prochdolor sepe magis sufficientes assumunꝛ ad statū
clericorū ⁊ ad ecclesiastica beneficia etiam curata:q̄ʒ ad
statum mechanicorum vel ad aliqua huiusmodi officia
Qui enim mechanicus esse voluerit necesse est vt ad suū
officium spectantia sciat vel addiscat:sed plerūqꝫ in cle
ricis hoc fallit. Quō ergo tales per ignorantiā poterunt Ignoran:
excusari:maxime si ad dignitates ⁊ beneficia curata fue tia non ex:
rint promoti? Unde Ber. Que ignorātia excusare pos: cusans.
sit hoīem qui se magistrū infantiū doctorē insipientium
ꝓfitetur? Taliū quippe dū quis ꝓmouetur recte a dya:
bolo supra templi pinnaculū eleuaꝛ:cui dyabolus quasi
subsannādo tunc loquiꝛ. Si filiꝰ dei es mitte te deorsum Mat.iiij.
Iam inter filios dei cōputatꝰ es:iā ab his q te nō cogno
scunt videris esse qō non es. Fac igiꝛ aliqd vn̄ lauderis:
vnde gloriosus habearis/⁊ vnde magnꝰ ab hominibus
videaris. Mitte te deorsum. Quid enim tam proprium
dyabolo q̄ʒ suadere vt vnusquisqꝫ indignꝰ ecclesie se sub
mittat. Et reuera hi tales semper deorsum se mittunt:qꝛ
solas diuitias dignitates ⁊ gloriam querentes quotidie
deteriores fiūt. Promotores etiam talium in quacūqꝫ
dignitate quasi supra templi pinnaculum cōstituti se ad
persuasionē ⁊ consilium dyaboli deorsum mittunt/quan
do per carnalem affectionem: vel aliam causam malam
eos excecantem:talibus condescendendo:eos ꝓmouent
vel eorū ꝓmotionibꝰ acquiescunt. Simia quippe poniꝛ Simia in
in tecto:⁊ latro in scalis corā populo non ad sui honorē tecto:la:
sed ad derisionē:sic etiam est de indigno in ecclesia exal: tro in scal.
tato. vnde Seneca. Loco ignominie est apud indignum
dignitas. Ut aūt dicit Grego. Necesse est vt his q preest
que exempla subditis ꝑbeat solerter attendat:et tantis
se sciat viuere quantis preesse. Et ideo vt idem dicit. Nō Prelato:
debet hominū ducatū suscipere:qui nescit hoīes bene vi rū onus.
uēdo ꝑire:neqꝫ ad hoc eligaꝛ vt aliorū culpas corrigat
qui quod resecare debuit ipe cōmittit. Et iterum. Durū
quippe est vt q nescit tenere moderamina vite sue:iudex
fiat vite aliene.hec Greg. Sic ⁊ hodie apud multos etiā
religiosos in electionibꝰ et ꝓuisionibus timore dei post:
posito. Iesus.i.vir bonus ⁊ dignꝰ ac dei amicus qui se ⁊
alios saluare studet reprobaꝛ:⁊ barrabas latro insignis
id ē malus ⁊ indignꝰ ac xp̄i hostis qui se ⁊ alios in aīa pe
mit eligiꝛ. Unde qui in talibus ꝓmotionibꝰ faciendo vel
cōsentiendo culpabiles sunt: ipsi suo facto vel consensu
cū iudeis dicūt. Non hunc sed barrabā. Et ideo timeāt Iohānis
tales ne alienati a iesu saluatore partem sortiantur cum xviij.
barraba latrone. Tales quippe sic electi sunt subditis
magis in ruinam ⁊ scandalum q̄ʒ in resurrectionem ⁊ bo
ni exemplum : et hoc fermentum prelatorum corrumpit
totam massam subditorum : quia dum caput egrotat:ce:
tera membra dolent. Egrotant quidem sed non sanan:
tur : quia morbum noli me tangere habere videntur : et
intacti remanentes per eos quorum interest debite non
corriguntur. Et ideo heu tam apud plures de capite fa:
cta est cauda:de priore posterior: et de magistro discipu:
lus:et vtinam chꝛisti non dyaboli. Sed timere habēt ho
mines in his culpabiles : ne iusticia per eos neglecta ad
supernum iudicem querelam suam dirigat: et ille voces
querimonie eius suspiciens iusto iudicio suo vindictam
suā super ꝑuaricatores rectitudinis inducat. Et istud in
mltꝭ talibꝰ factū nouimꝰ/⁊ adhuc frequēter fieri videmꝰ

sed quidā miseri sic sunt excecati φ nec cognoscere defectus suos volunt. vñ talia flagella ꝓcedunt: et ideo sepe grauiora eis superueniūt. Quartū malū est: qꝛ vnꝰ beneficio vno non est contentꝰ in aliorū clericorū preiudiciū et dānum: plura occupat et alijs esurientibꝰ ipse se pomis et vanitatibus inebriat. Pauperū enī necessitatibus subtrahiꝭ quicquid diuitū vanitatibus accedit: ꝛ multitudo seruoꝝ multitudinē pauperū facit. vñ est qđ cōiter dicitur. Quicquid delirant reges plectuntur achiui. Et quod peiꝰ est: interdū vnꝰ ad vnū etiam beneficiū minꝰ idoneus plura occupat: ꝛ qui vnicū cūuis modicum vix officiū implere sufficeret / plurimorū stipēdia sibi vendicat. Plura quidē beneficia habentibꝰ paraꝭ vagandi et delinquendi materia: diuinꝰ cultꝰ ꝛ hospitalitas in ipsis beneficijs minuiꝭ. ecclesiaꝝ cōmodis ꝛ honori detrahiꝭ que per hoc in spūalibꝰ ꝛ temporalibꝰ multipliciter collabunꝭ. Sed esto φ tales habeāt dispēsationē super pluralitate beneficiorū: nunqđ dispensationē habere potuerunt sup perpetratione predictorū malorū? Que quidē mala tanta sunt φ sola ad dānationē sufficiūt: ꝛ reum in infernū detrudere possunt. vbi vnus vt plures in beneficijs erit vnꝰ vt plures in tormentis. Istos ſm̄ Berñ. supra montē excelsum valde dyabolus ducit: quibus etiā oīa regna mundi ꝛ eorū gloriā ostendit: ꝛ ostensa si ꝓcidentes eū adorāt dare ꝓmittit: ꝛ reuera postφ auaricie consulendo multa beneficia adepti sunt eū adorant: eum colūt ꝛ veneranꭍ. eum quasi deum sequunꭍ: ꝛ post eum in tenebris demergunꭍ. ¶ Ubi nota quedā exēpla ꝗ de hac materia guillelmus parisiensis eps in theologia regens cōuocationē fecerat magistroꝝ. Et proposita questione de pluralitate beneficiorū solerti et longa disputatione ꝓbatū est duo beneficia dūmodo vnū quindecim libras parisienses valeret ab vno teneri cum salute non posse. Hoc determinauit ꝑdictꝰ eps. hoc oēs alij mgrī theologie determinauerunt: exceptis duobus scꝫ magistro phi lippo parisiensi cācellario: et magistro arnoldo postmodū ambianēsi epo. Quid aūt predicto philippo contigerit audiamꝰ. Agonizantē in morte dñs guilhelmus eps tanφ bonꝰ pastor visitauit: rogās eum vt singulari opinioni de pluralitate beneficioꝝ cederet / et omnia beneficia sua vno excepto in manus ecclesie resignaret. Sed renuit / dicens se velle experiri. vtrū esset dampnabile plura beneficia ab vno teneri. Mortuus est ergo sic: ꝛ post paucos dies dicto parisiensi epo in tetra ꝛ miserabili forma apparuit dicens. inter cetera propter pluralitatem beneficiorū se esse dānatum. ¶ Similiter alius quidā clericus magne litterature apparens cuidā post mortē suā dixit se damnatum ob hanc solā causam: qꝛ duas tenuit ꝑbendas. Super hac eadē questione robertus romane ecclesie cardinalis et magister in theologia interrogatꝰ morti vicinus respondit. Dico iā migraturus a vita φ mortale ꝛ damnabile est plura tenere beneficia. ¶ Hoc idem sancte memorie petrus cantor parisiensis et dixit et scripsit. Hoc idē magister guilhardus cameraceñ. eps verbo hmōi confirmauit. Nollem inquit pro toto auro arabie vna nocte duo beneficia detinere: ꝛ hoc ꝓpter discrimen incerte vite. Super hoc etiam narrante Bernardo quondā dñi pape penitētiario: cū beate memorie Greg. papa nonus interrogareꭍ si posset de plenitudine potestatis cū pluriū beneficiorū detentoribus dispensare / respondit. Non possum inquit nisi tm̄ super vexatione detinentiū dispensare. Quod forte ideo dixit: qꝛ vt visum est plura mala ac peccata grauia et ineuitabilia inde subsequunꭍ / sup quibus faciendis dispensatio cadere non videtur: quia peccatum in nullo casu conceditꭍ. Quis ergo erit sapiens qui se fallat et tanto discrimini cōmittatur. Esto φ multi dicant hoc: ꝛ multi alij in contrarium opinenꭍ hoc solū tm̄ mortale ab augustino doctoꝝ maximo indicaꭍ: cum quis incertitudinis periculo: aut mortalis pctī discrimini se committit. Sic ꝛ hodie multi religiosi non solum grangias / sed et ecclesias non sine animarum periculo sibi incorporando multiplicare solliciti sunt exponentes se periculo reddende rationis de animabus ecclesiarum quarum decimas et fructus percipiunt. ¶ Quintum malum est quia pleriφ in beneficijs non residēt: et fructus eorum percipientes debitum pro his laborem vel seruitium ecclesijs non impendunt. Gaudent et se iactant: quia habent tot florenos sibi apportatos: sed timeant ne sint floreni eos ad infernum portantes. Frustra enī se iactant habere beneficium vel mercedem cuius exhibent operationem. Sed esto φ tales habeant dispensationē sup absentia seu non residentia. nunquid dispensationē habere poterunt sup peccatis et malis cōmittendis que ineuitabiliter sequunꭍ ex eoꝝ absentia ꝛ negligentia? Et ideo bñ eis esset si haberēt vicariū in tormentis / sicut excusando se dicunt habere in beneficijs. Qui enī residere nolunt in bñficijs / timere habent ne residentiā perpetuam faciant in tormentis. Et in hoc magis delinquūt prelati ꝛ curā habentes aiarū: qꝛ ex illorum absentia maiꝰ sequitur periculū. Pauci quidē ex eis pastores: sed multi mercennarij sunt: qꝛ nō lucrū aiarū sed mercedē tēporalis cōmodi aut lucri vel honoris querunt. Istis bene cōgruit illud Bernar. vbi ait. Ue tibi clerice mors in olla / mors in hmōi delitijs. Peccata enī populi comedis / ac si propria minus sufficere viderētur. Sumptus ecclesiasticos gratis habere te reputas: sed bonū erat magis fodere ꝛ mēdicare. Et iterū. Indignus lacte ꝛ lana cōuinciꭍ si non pascit oues. si non vigilat in custodia gregis iudiciū sibi manducat ꝛ vescitur. Quid tibi insipiens delicie sapiunt? quid diuitie ille? cecos delectant oculos quibꝰ mereris tam graue iudiciū / tam dure temetipm̄ obligas rationi. Uniuersa siquidē vsφ ad quadrantē nouissimum exigeris. Hec Berñ. Et iterum sup illo verbo prophete. Peccata populi mei comedent. Quasi dicat peccatorū precia exigūt: et peccantibus debitā sollicitudinem non impendunt. Quem dabis mihi de numero prepositorum qui non plus inuigilet subditorum euacuandis marsupijs φ vitijs extirpādis? Ubi qui orando flectat irā: ꝗ predicet annū placabilē dño? Leuiora loqmur: grauiora grauiꝰ manet iudiciū Ministri christi sunt ꝛ seruiūt āticbristo. Honorati incedunt de bonis dñi qui domino honorē nō fecerunt. Hec Berñ. Sunt aūt quidam qui ecclesijs ꝛ ouibus suis proprijs derelictis alijs deseruiunt ecclesijs vel predicant populis: sed per hoc de negligentia ecclesiarū et ouium suarū nō excusantur apud deū: qꝛ reddent rationē de oībus vsφ ad quadrantē nouissimū. Allegāt etiā quādoφ non residentes φ in ecclesijs eorū sunt rebelles et tyranni / vel infideles ꝛ huiusmodi. In quo seipsos magis redarguunt: qꝛ vidēt lupū ꝛ fugiūt: cum tamen ꝓ illorū et ecclesie vtilitate deberent tunc potius residere. Sic ꝛ hodie multi in religione curā animarū habentes claustrū quasi carcerē fugiunt: ꝛ cum sathan circūeundo terram et perambulando eam quasi vagi discurrunt: parū timētes φ ligatis vasis eorū pedibꝰ ꝓijciant in tenebras exteriores. Primi quidē religionis patres vrbes et palatia relinquentes solitudinem petebant dicentes cum hieronimo. Oppidū mihi carcer ē: ꝛ solitudo paradisus: sꝫ isti vagi solitudinem deserentes vrbes et palatia querūt quasi itra se dicentes. solitudo mihi carcer est: et oppidū paradisus. Unde talibus bene competit: et de eis scribi posset quo de quodam huiuscemodi post mortem eius quasi pro epitaphio quidam versificator sic scripsit. Dū fuit in mundo per mundum vexit eundo. Hec postrema dies / hec sibi prima quies. ¶ Sextum malum est. qꝛ multi fructibus beneficiorum et bonis ecclesiasticis abuti non metuūt: ac patrimonium christi et res pauperum in visus superfluos ꝛ illicitos conuertunt. Quātūcūφ enī vtiliter in beneficio quis laboret / vltra tm̄ victum ꝛ vestitum sibi vendicare non debet. Quicqđ amplius est pauperum est. Hec Berñ. Sed esto. studiose quis et fructuose laboret. viuat de altari vt alimenta et quibus tegatur habens is contentus sit. Non supbiat. non luxurietur de nicφ non ditetur: nec ex clericatu ditior fiat: non sibi de bonis ecclesie ampla palatia fabricet: nec loculos inde cōgreget. nec in vanitate aut supfluitate dispergat. nō extollat de facultatibꝰ ecclesie consanguineos suos aut nepotes: ne filias dixerim nuptui tradat. Res pauperum non pauperibus dare par sacrilegij crimen esse dinoscitur. Nec enim ordinauit deus his qui euangelio seruiūt de euangelio querere aut habere delitias / aut ornatum: sed viuere ait apl'ſ de eo / vt videlicet sint contenti alimēta corporis nō gule irritamēta aut incētiua libidinis / et quibꝰ tegant nō quibꝰ ornentur accipere. Et iterū: pauci admodū sunt ꝗ nō ꝗ sua sunt querāt. Diligūt munera. non possunt pariter diligere xp̄m: quia manus dederunt

Marginal notes:
Beneficiorum pluralitas.
Horatiꝰ i principio eplārum.
Mat. iiij.
Guil. pisiēsis q̄stio.
Philippi cācellarij dānatio.
Absentia fructꝰ habentium.
Ex. iiij. Reg. iiij.
Osee. iiij.
Ex mat. v
Bonoꝝ ecclesie inutilis assumptio.

mammone. Intuere quō incedunt nitidi ⁊ ornati circun
amicti varietatib⁹ tanq̄ sponsa p̄cedēs de thalamo suo
nōne quępiā taliū repēte eminus p̄cedentem aspexeris
sponsam potius putabis q̄ spōse custodē. Uñ vera hanc
illis exuberare existimas rerū affluentiā: vestiū splendo
rem/mensarum luxuriam: cōgeriē vasoꝝ argenteoꝝ ⁊ au
reoꝝ: nisi de bonis spōse. Unde est q̄ illa pauper ⁊ inops
⁊ nuda relinquit facie miseranda inculta/hispida/exan
guis. Propter hoc nō est hoc tp̄e ornare spōsam sed spo
liare: non est custodire sed perdere: non est defendere sed
exponere: non est instruere sed prostituere: non est pasce
re gregē sed mactare ⁊ deuorare. dicēte de illis domino
qui deuorant plebem meā vt cibū panis: ⁊ quia comede
runt iacob et locum eius desolauerunt. hec Bern. Sic et
hodie multi religiosi bonis monasterij abuti non veren
tur: ⁊ diuitem purpura ⁊ bysso indutū imitando: querūt
ad induendū nō qđ vtilit⁹ sed qđ subtili⁹ inuenit. non qđ
frigus expellat sed quod superbire cōpellat: ⁊ cū eodē di
uite epulari quotidie splendide volunt: ⁊ p̄ carnib⁹ a q̄
b⁹ abstinet studiū suū in piscib⁹ et delitijs varijs ponūt
Et sm̄ q̄ de q̄busdā dicit pl⁹ in salmone q̄ in salomone
studēt. qđ sm̄ Prosperū nō est delicias resecare sed vnā
in aliā cōmutare. Unde ⁊ Aug. Qui sic a carnib⁹ se tem
perant vt alias escas: et difficilioris p̄parationis et pre
cij maioris inquirant: multū errant. Nō eni est hoc susci
pere abstinētiā: sed inuitare luxuriā. Isti nō intelligunt
q̄ in his hamū accipiūt: q̄r penā pro singulis exoluent: ⁊
q̄tum se glorificauerūt ⁊ in delitijs fuerūt: tm̄ de tormē
to ⁊ luctu habebūt. Utinā multi mercennarij: et pseudo
pastores hec attenderent: qui plus de seipsis etiam sanis
q̄ suis subditis etiā infirmis sollicitj sunt: plusq̄ sibi in
voluptatib⁹ q̄ subditis in necessitatib⁹ condescendunt.
Et ideo sepe hm̄oi mercenarij diris a deo castigant fla
gellis: sed intelligere nolūt vñ hec flagella p̄cedūt: con
querentes q̄nq̄ de p̄cussione sed tacētes de causa mouen
te sm̄ illđ qđ cōmuniter dr̄: p̄cutit puer ⁊ querit: sed cau
sa tacet. Nūq̄ etiam iusto dei iudicio tales in necessitate
deserunt ab alijs: vt sicut fecerūt fiat ⁊ ipsis: et vtinā hec
saperēt ⁊ intelligerēt et se emēdarēt. Septimū malū qđ
p̄cedenti sepe malo est annexū est maledictū curiosita
tis vitiū: a quo tā in faciēdo q̄ vtendo tanq̄ a venenoso
serpente est oībus dei seruis abstinēdū. Curiosa eni qui
faciunt ⁊ q̄ eis vti volūt mundo viuūt ⁊ seruiunt. Talia
nāq̄ sunt ornamēta mundi ⁊ blasphemia dei. Qui vero i
puritate cōsciētie intēdit viuere: mirū quō in faciēdo vel
vtendo se audet hac fece fedare. Est eni periculosum et
est valde magnū vitiū. Primo q̄r tp̄s ad laudandū deū
concessum perdit: ⁊ contra ip̄m in vanis expendit. Mul
to eni plus de tp̄e occupat curiosum opus q̄ expediat: ⁊
hoc valde malū esse null⁹ sapiēs ignorat. Scđo q̄r faciē
ti est causa vane glorie ⁊ iactantie. Quotiēs cogitat et
recogitat ac mēte reuoluit: etiā q̄n nō opat: ac etiā q̄n di
uinis intendere debet: vt pulchrum opus faciat. Quo
tiens illud aspicit ⁊ inde se reputat et apud alios reputa
ri vult ⁊ se iactat. Tertio q̄r etiā ei cui facit est causa ⁊ oc
casio supbie. Tali eni oleo ignis supbie nutrit: et magis
accēdit. Nā sicut rudia ⁊ grossa sūt hūilitatis fomētū/sic
curiosa ⁊ pulchra sunt superbie nutrimētū. Quarto q̄r ē
materia ⁊ occasio retrahēdi animū a deo. Nā sm̄ Greg.
Tāto q̄s a supno amore disiungit/q̄to inferi⁹ delectat.
Quīto q̄r ē cōcupiscētia ⁊ voluptas oculoꝝ. Ad nihil ei
talia curiosa valere videnť: nisi vt inde oculi pascant. ⁊ p̄
cōsequēs etiā anim⁹ ex eis distrahit. Sexto q̄r multoꝝ
aliorum est laqueus ⁊ ruina. Nam talia respiciētes mul
tis modis offendere possunt/vel delectabiliter aspicien
do ⁊ similia cōcupiscendo/vel detrahendo ⁊ maledicen
do: seu alijs scandalum ⁊ malum exemplum inde trahē
do. Cogita ergo quotiens deus offendi poterit anteq̄ il
la curiositas deleta sit. De oībus autē illis offensis ipse
qui tale opus fecit vel fieri procurauit est in causa: et per
cōsequēs in culpa. Ecce quot mala ex tali curiositate p̄
ueniūt. Adhuc est ⁊ aliud magnū malū valde: q̄r curiosi
tas directe obuiat paupertati. Et vltra oīa predicta est
hoc malum q̄ leuis ac vani ⁊ inconstantis animi est iudi
cium: ⁊ superbie in corde latētis signū. Hoc aūt malū cu
riositatis nō solū reperit in clericis: sed etiā plerisq̄ reli
giosis. Quidā eni eorū relicta ⁊ quasi cōtēpta antiquoꝝ
patrū simplicitate ⁊ hūilitate: nouitates seculares i mul

Hami⁹ in cibis ⁊ vestibus superfluis.

Curiositatis pericula et mala.

Curiositas religiosorū.

tis ad vsum pertinētib⁹ adinueniunt: ⁊ dyabolū adulte
rantē cū suis satellitib⁹ in religionē introducunt. vñ nō
videntur filij religionis veri ⁊ legitimi: sed potius adul
teri: q̄r a sanctis patribus degenerantes adulterinas no
uitates ⁊ curiositates adinueniūt/ et q̄les sunt talia opa
faciunt. Unde de eis illud vulgare dici pōt. Qualis erat
mulier: tale coquebat bolus. Ministri ergo dyaboli sunt
q̄r op⁹ ei⁹ faciendo sibi seruiunt. Et ideo p̄pter nullū de
mūdo tale op⁹ q̄s facere debet/nec velle p̄ se fieri etiam
si gratis fieret: q̄r nulla de causa pctō est consentiendum
⁊ ab offensa dei est oībus modis abstinendū. Nā vt dicit
Ansel. Oē pctm̄ per preuaricationē deū exhonorat. Si
ergo peccare est deū exhonorare/hoc hō facere nō debe
ret: etiā si necesse esset perire oē qđ deus non est. Mirū er
go valde quō homūcio cinis ⁊ puluis tam audacter deū
⁊ tantā maiestatem presumit offendere. Uñ Bern. Tan
git montes et fumigant: et tā tremendā maiestatē audet
irritare pulusculus vno leui flatu dispgend⁹ et minime
recolligend⁹. Et si p̄pter nullū alium curiosa facere de
beres: quanto magis offendis si p̄prio motu ad solā cō
placentiā talia facis: volens magis cōplacere creature
q̄ creatori. Ex premissis igit apparet aliquātulū i quo
li ⁊ quanto periculo sit hodie status clericoꝝ: ⁊ quāta p̄
eos veniūt scandala: quātaq̄ p̄secutionē suscitant in ec
clesia. Illi eni vere ecclesiā p̄sequunt qui vitijs et malis
exēplis p̄sequunt. Illi acerbi⁹ sanguinē fundūt/ q̄ xp̄m
quantum in ipsis est in hoīe occidunt. Uñ Bern. Si do
minus proprium sanguinē dedit in preciū redēptionis
aīarū: nonne tibi videt grauiorē suscitare persecutionē:
qui suggestione mala exēplo pernicioso scādali occasio
ne auertit ab eo animas quas redemit ab illo q̄ sanguinē
suum fudit? Et iterū. Quis obsecro laycorum auidius
clericis acquirit temporalia: ⁊ ineptius vtitur acq̄sitis.
Cū tantū fastum videant layci in suppellectile clericoꝝ
nonne per eos potius inuitant ad mundum diligendum
q̄ negligendū? Medice cura teipsum. Si mundū predi
cas contēnēdū/cōtēne tu prius: ⁊ ad ipsum alios effica
cius inuitabis. Da voci tue vocem virtutis: consonet vi
ta verbis/⁊ stati erit in ore tuo viuax ⁊ efficax sermo dei
⁊ penetrabilior omni gladio ancipiti. Non sic p̄fecto est
sed sicut populus/sic sacerdos: sicut laycus/sic et cleric⁹
vterq̄ cupit: vterq̄ diligit mundū ⁊ ea q̄ in mundo sunt
Laycus tamen cum labore: sed clericus sine labore vo
lunt possidere totum mundū. Cōmunicare volunt cupi
ditati ⁊ superfluitati hominum/sed nō labori. Peccare
volūt/sed nō flagellari cū hoībus. Uñ timēdū est q̄ fla
gellentur cum demonibus. Quō seculares non expende
rent substantiā suā viuendo luxuriose etiā in p̄sentia sa
cerdotū: quō non intenderēt vanitatib⁹ ⁊ lenocinijs hu
ius seculi: quō non essent insolētes et elati/ cū tm̄ fastum
tantam insolentiā videant clericoꝝ? Nonne in presen
tia eoꝝ irreuerenter abutimini elemosinis pauperum?
De patrimonio crucis xp̄i nō facitis codices in ecclesijs
sed pascitis pellices impinguatis carnes: adornatis eq̄s
Et vere in capitibus omnibus omnium platearum di
spersi sunt lapides sanctuarij. Platee late sunt: ⁊ lata est
via que ducit ad mortem. Lapides ergo sanctuarij id ē
sacerdotes sunt in capitibus: id est in introitu latarum
viarum: docent enim populos per praua exempla ingre
di vias latas que ducunt ad mortem: ⁊ demergunt in p̄
fundum inferni. Dolor capitis in membra redundat. Et
merito clamat sancta ecclesia hodie. Ecce in pace amari
tudo mea amarissima. Multa est hodie et longe grauior
q̄ credi possit persecutio sancte ecclesie: et talis incum
bit qualis non fuit a principio. Multis modis persecu
tus est eam dyabolus: sed nunq̄ graui⁹ q̄ hodie: q̄r nūq̄
fuit maior perditio christianorum/nec liberior aut secu
rior transgressio diuinorum preceptorum. ecclesiam inci
pientem persecutus est per tyrannos: proficientē perse
cutus est per hereticos: iam letam ⁊ florentem persequit
per motus illicitos. Hec Bern. Adhuc autem vnum de
clericis in fine subiūgo exemplum. Clericus quidam in
synodo episcoporū predicari pulsus angustiabatur non
modicum/quidnam digne posset coram tot ecclesie pre
latis predicare. Et vbi accessurus in oratione iaceret/ve
nit ad eum dyabolus et dixit. Quid angustiaris istis cle
ricis predicare? Dic eis istud et non aliud princeps in
ferni salutat principes ecclesie: leti omnes nos eisdem

Periculū clericoꝝ.

Scandalizantium malum.

Luce. iiij.

Treni. iiij.

Ysaie. xxxviij.

referimus gratias: qꝛ ꝑ eoꝝ negligentiā ad nos fere totus mundus deuoluitur: qꝛ cū ipsis prelatis nobis eoꝝ subditi pariter offerunt. Inuit⁹ quidem tibi dico: sed altissimi iussione coactus. Quā vera ista sint status procul dubio eccl'ie mōstrat: qui nullā triū maloꝝ qui in mūdo sunt: scꝫ supbie/ auaricie/ luxurie/ cōparationē recipit in clericis et prelatis. Uñ moderatores orbis et reges magnos vite/ duces/ comites/ et barones nihil videbis in eoꝝ cultu et apparatu tā singulariter exq̄sitū/ tam pomposum. Eoꝝ auariciā si attēdas nullā mercatoꝝ/ nullā ciuiū talē reperies. Qui tñ heredes legitimos si haberēt tolerabilioꝛ insania videretur. De luxuria vero eorum nihil diffinire presumo: nisi ꝙ illam solus nouerit omnipotens/ q̄ renū ⁊ cordiū scrutatoꝛ est de⁹. Aqua quidē luxuria valde terrere deberent eos quoꝝdā clericoꝝ exempla de quib⁹ noui quosdā subito ⁊ improuise in latrina ⁊ fetore vitā suā fetidā terminasse: et quedā in ipso actu simul cū fine operis expirasse. Et si queris de gula que fomentū est luxurie: īuenies ppl'm semel in anno carni spriuiū facere/ sed clerū quotidie. In sabbato quoqꝫ delitijs affluere mos erat iudeis veri sabbati ignaris: quos clerici in hoc satis imitantur in festis diebus delicatius cōuiuantes: nec aliter diem festū nisi plus solito se ingurgitent reputātes. vñ Hiero. Cū superbia ꝓpria sit demonibus siue mulierib⁹: luxuria pecudib⁹: auaricia mercatorib⁹. ex his factū est monstrū qđ est mal⁹ clericus. Silr in religiosis inuenire poteris vnū monstrū ex hmōi malis compositum. Qñqꝫ eni ꝑsidens est supbus ⁊ ambitiosus diligens preesse/ ⁊ querēs modis oībus in officio remanere. Est etiā qñqꝫ cū hoc cōcupiscentie carnis deditus: q̄rens freq̄nter occasiōes vacādi delitijs ⁊ voluptatibus. Est insup qñqꝫ cōcupiscētia oculoꝝ ⁊ auaricia cecatus ꝓ q̄stu faciendo: discurrens ⁊ qualitercūqꝫ tꝑalia acq̄rēs/ vel acquisita recipiēs. Et qꝛ in se hꝫ hec tria ex quib⁹ oriunt oīa hui⁹ seculi mala: nā testāte iohanne. Oē qđ est in mūdo/ aut est concupiscētia carnis/ aut cōcupiscētia oculoꝝ/ aut supbie vite: ideo expectare habet pro retributione condigna oīa seculi alterius incōmoda. Si q̄s ꝓpter predicta mihi ea scribenti irascit talis de seipso ꝙ huiusmodi sit confitetur. Multi ei cum eis veritas ꝓponit indigne ferūt: ⁊ cū aliter euadere non possunt respondēt ꝙ de talib⁹ sibi cōscientiā nō faciūt: ⁊ hec est mala cōsciētia: qꝛ veritati ⁊ rationi cōtraria. Uñ notādū ꝙ quadruplex est consciētia: scꝫ due bone ⁊ due male. Prima est bona ⁊ tranq̄lla et hec est illi⁹ qui pctā ꝑterita punit/ ⁊ cōmittēda diligēter refugit. De qua in psal. Beat⁹ vir cui nō iputauit dn̄s pctm̄. Qē aūt qđ ipse nō iputare decreuit: sic est quasi non fuerit. Scđa est bona: sed turbata que se leuat: nō tñ in dulcedine/ sed in amaritudine repugnante sensualitate: ita vt dura videatur ei via recta: parca vita: longa vigilia: oratio ꝓlixa: rudis vestis: cib⁹ agrestis: ⁊ tñ retinet se freno timoris. ¶ Sed audiet iste a xp̄o cū apl'is. Uos estis q̄ ꝑmansistis mecū in tentationibus meis: ⁊ illud psalmi. Cum ipso sum in tribulatione. Tertia est mala ⁊ turbata. q̄ non tm̄ timet pctm̄ q̄ꝫtū deprehendi in pctō: ⁊ min⁹ timet dei offensam q̄ꝫ pcti infamiā De qua in psal. In operib⁹ manuū suarū cōprehēsus est pctōr. Et iterū. Imple facies eoꝝ ignominia: ⁊ querent nomē tuū dn̄e. Quarta est mala ⁊ tranq̄lla: ac ꝑ hoc summe periculosa. Ista nec timet deum offendere: nec hominē veret scādalizare: q̄ cū venerit in profundū peccatoꝝ ɔtēnit: ⁊ ideo in pctō quiete manet. Sed nihil est quo tm̄ ꝓuocet vindicta iudicis: sicut cum securitate peccare et nō desistere a pctis. Talis est conscientia quoꝝdā/ q̄ cū errant ⁊ malefaciūt: ita ꝙ etiā scriptura vel ratione conuinci possunt: postposito dei timore dicūt ꝙ nō faciūt sibi cōscientiā: putātes ꝙ de⁹ in iudicādo eoꝝ sequat opinionem fantasticam ⁊ relinquat iusticiam.

Monstrū ex vitijs mal⁹ clericus est.

i.Ioh.ij.

Cōsciētia q̄druplex.

Ps̄.xxxi.

Luc.xxij.

Ps̄.xc.

Ps̄.ix.

ps.lxxxij.

Peccare cū securitate.

Oratio.

Domīe iesu xp̄e q̄ supbis resistis/ ⁊ hūilib⁹ das gratiā: da cūctis statū dignitatis ⁊ regiminis ꝓ bono obediētie humiliter ⁊ sine ambitiōe suscipientib⁹: ⁊ sic in eo ꝑseuerantib⁹ gratiam in ꝑsenti: ⁊ gloriā in futuro: ⁊ resistere ambitiosis sepiendo vias eoꝝ spinis ne ꝓspcrent in eis: ita vt neqꝫ ꝑesse hominib⁹ delectent: neqꝫ honoris sui singularitate letentur sicqꝫ tandem illuminati/ et ad coꝛ reuersi/ a pestifero vitio ambitionis desistant: ⁊ tales esse desināt: vt te miserāte in eternum non pereant. Amen.

¶ De eo ꝙ dominus supra mare ambulauit: ⁊ petrum ne mergeretur erexit. Capitulum.lxix.

Interim autē ꝙ domin⁹ orauit in monte sol⁹ [nauicula] in qua erant discipuli [in medio maris iactabatur fluctib⁹] ⁊ laborabāt in remigādo [qꝛ vētus erat eis cōtrarius]. Ex quo aduerte q̄ꝫ formidāda sit xp̄i absentia: qꝛ illi q̄ xp̄i societate carent/ tētationibus exponunt. Conspice igit eos ⁊ ipis cōpatere qꝛ in magna sunt angustia et tribulatione. Tēpestas eni eos inuasit: ⁊ tēp⁹ nocturnū est ⁊ absqꝫ dn̄o suo sunt. Cū aūt a sero ⁊ deinceps quasi ꝑ totā noctē laborassent [vidēs eos dn̄s oculis misericordie ī mari laborātes] quarta vigilia noctis/ de monte descendit [et ambulās supra mare] eis appropinquauit. Diuidit aūt nox in quattuoꝛ partes ſm quattuoꝛ excubias seu vigilias quas faciunt in castris excubantes/ ⁊ per vices quattuoꝛ sibi succedētes. Prima dicit conticinium: qꝛ tunc oēs dormiēdo cōticent ⁊ tacent. Secūda intēpestū: qꝛ nondū est tempus ad surgendū vel operandū. Tertia gallicīniū: qꝛ tunc excitatur gallus ad cantandū. Quarta antelucanū: qꝛ ante lucē. Uñ quelibet vigilia tres horas habet: qꝛ (vt ait Hiero.) Statiōes et vigilie militares in trina horarum spacia diuidunt. Patet ergo ꝙ quasi ꝑ totā noctem periclitati fuerūt: qꝛ pene iam nocte finita dn̄s ad eos venit. ⁊ nō mox: sed demū tñ eis succurrit: qꝛ ⁊ si ad horā differre videt auxiliū tribulatis: tandē tñ eos consolari ⁊ corroborare nō desinit. Uñ theophi. Permisit aūt dn̄s periclitari discipulos vt fierent patientes: vnde non statim eis astitit: sed ꝑ totā noctē periclitari ꝑmisit: vt doceret eos patienter expectare vt nō a principio in tribulationibus sperarent subsidiū. Et iterū. Uide quō nō in principio periculi dn̄s astitit: sed in fine ꝑmittit: nāqꝫ nos esse in medio periculoꝝ vt certantes in tribulationibus probabiliores fiamus: ⁊ vt ad ipsum solū recurramus q̄ potens est ex insperatis nos liberare. Cū eni intellect⁹ humanus sibi ꝓuidere non poterit: tunc salus diuina aduenit. Considera nūc dn̄m quō fatigatus ex vigilia lōga et oratione ꝓlixa sol⁹ descēdit noctis tēpore pedib⁹ nudis de mōte laborioso ⁊ forte petroso: ⁊ vehemēter ei compatere. ⁊ quō vadit supra mare firmo vestigio ⁊ non infusis pedib⁹ sicut supra terrā: nō quidē assumpta agilitate: sed corporis grauitate: et agroꝝ li q̄ditate manente: cognouit eni creatura suū creatorē. cuius etiā potestate subiecte sunt oēs tribulationes mundi. vñ miraculose hoc fecit: sicut qñ virgo manēs/ virgo peperit: ⁊ qñ manēte corporis soliditate ꝑ clausa hostia dn̄o intrauit. Cū autem appropinquauit naui: discipuli vidētes eū turbati sunt: et pre timore [clamauerunt putantes esse fantasma] ⁊ apparitionem rei nō existētis/ vel alicuius spūs nocere volētis: ⁊ tñ iā viderāt eum tāta miracula fecisse ꝙ credere deberent ip̄m sup aquas posse āmbulare. Et qꝛ (vt ex hoc apparet) parue fidei erant: ideo [eos preterire volebat] id ē ad modū volentis se habebat/ eo mō sicut post resurrectionē suā ambulās cū duob⁹ discipulis: finxit se lōgius ire: qꝛ nō cognoscebat: tales enim apparitiones fiunt cōmuniter ſm dispositionē interiorē ipsoꝝ q̄b⁹ ondit. Ideo etiā ad horā preterire volebat vt dilatata gr̄a magis grata foret/ ⁊ liberatio dulcioꝛ esset: sic ⁊ finxit se longius ire vt desideriū accēderet. At benignus dn̄s amplius eos vexari nolens/ ne absorberent a timore: qꝛ prope est oībus inuocantibus eū in veritate: statim assecurauit eos dicens. [Habete fiduciā] .s. liberationis cōtra desperationē tribulationis. [Ego sum] liberatoꝛ nō fantasma [nolite timere] qꝛ possum vos de periculo aque eripere ſm Hiero. non dixit quis esset: qꝛ ex voce sibi nota poterant magistrum agnoscere. vel vt intelligerent ip̄m esse q̄ moysi dixerat: qui est misit me ad vos. Ubi Chry. Nō cognoscebant ꝑsonā ei⁹ ꝓpter tenebras: statim autem in voce cognouerunt eum/ ⁊ timoꝛ solut⁹ est. Ubi ⁊ Theophilus. Cum autē homines vel demones nos per timorem nituntur mouere: audiamus christum dicentem. [Ego sum nolite timere] .i. ego semper assisto: et sicut deus permaneo/ et nunqꝫ pertranseo. Non perdatis in me fidem ꝓ falsis terrorib⁹. Tunc petrus amore vehementi succensus/ stimulatus: cupiensqꝫ ad dominū venire/ et

Mat.xiiij

Ioh.vj.

Mar.vj.

Noctis quattuoꝛ partes.

Meditatio vigilie dominice.

Gratia dilatata dulcioꝛ.

illi ppinquior esse dixit. [Dñe si tu es] scz liberator et sal
uator [iube me venire ad te sup aquas]. q. d. Sm Hiero.
Ambulatio petri sup mare.
Tu pcipe z illico solidabunt: vñ leue fiet corpus qd p se
est graue. Et innuit illi dñs voce et manu vt veniret. Et
confisus de dñi potentia insilijt in mare: cepitqz z ipse su
pra mare ambulare: vt ad iesum posset venire. Felix mo
tus: qr sup aquas mũdane psperitatis p contẽptum: sed
felicior terminꝰ / qr vt veniret ad iesum saluatorẽ aiarũ.
Petri feruor.
Intantũ eni desiderabat xpi societatẽ: q nolebat expe
ctare aduentũ eius vsqz ad nauẽ: sed volebat occurrere
sup aquam / oblitꝰ pre amore xpi aque periculũ. Ubiqz
petrus frequentissime z ardentissime fidei fuisse monstra
tur. Neqz ei profundissimo pelago sese crederet: nisi fidẽ
certissimam de dño haberet. Sciebat eni saluatorem no
strũ oĩa posse: z nihil minus de potestate in mari qz in ter
ra eũ credebat habere. Et in hoc miraculũ maius appa
ruit: qr nõ solũ xps virtute diuinitatis sup aquas ambu
lauit: sed etiã petrus eadem virtute ad ipsum venit. Sed
postea petrus videns ventũ validũ z vehementẽ timuit
ex infirmitate hoĩs z titubauit: z qr parum dubitauit pa
rũ submersus fuit. Fides ardebat: sed humana infirmi
tas in pfundũ trahebat. Supra mare dñs eũ ambulare
facit: vt diuinitatis sue potentiã ostendat: mergi facit: vt
ppriam infirmitatẽ cognoscat: ne putet se equalẽ deo: et
superbiat. Relinquit ergo paululũ tentationi: vt ita per
orationẽ augeat fides eiꝰ credentis se dñi imperio posse
Petri hesitatio.
liberari. [Et cum cepisset mergi] statim dñm inuocauit:
et dextera dñi eum ne mergeret erexit / ac naui restituẽs
dixit ei. [Modice fidei qre dubitasti]. In hoc enim par
uitas fidei in petro apparuit: qr ex quo ad preceptũ dei
sup aquas liquidas ambulauerat: de vento contrario ti
mere nõ debebat. vñ Chry. Ut igitur monstraret qm nõ
venti immissio: sed illiꝰ modica credulitas periculũ ope
rabat: subdit modice fidei quare dubitasti. In quo ma
nifestat: quia neqz ventus nocere potuisset: si fides firma
fuisset. Modice fidei erat petrus respectu eius que expe
diebat ei: magne tamen et ardentissime respectu nostre fi
dei. vnde Hiero. Si aplo petro qui confidenter saluato
rem rogauerat: dicens. Dñe si tu es iube me venire ad te
sup aquas: qr paululũ timuit: dicitur modice fidei quare
dubitasti. quid nobis dicendum est qui huius modice fi
dei: nec minimã quidẽ habemꝰ particulã. Intrauit autẽ
dñs nauem [cessauitqz ventus] z tempestas z omnia sunt
pacata. In hoc xps se ostẽdit dñm aeris: sicut in deãbu
latione super aquas ostenderat se dñm maris. Unde da
tur intelligi q dñs patit nos ad tẽpus tribulari: vt vir
tus nostra pbetur: finaliter tamen z in necessitate non de
serit: sed nobis proximus fit. [Et statim] virtute diuina
[fuit nauis ad terrã] ad quam ibant. s. bethsaydã ciuita
tem [in terra genezareth]. Qd aũt iohãnes dicit discipu
los venisse trans mare in capharnaũ: nõ est cõtrariũ: qr
capharnaum z bethsayda in eodẽ littore sunt et vicine: z
forte discipuli venerũt in cõfinio vtriusqz: mediũ aũt ab
vtroqz extremo possumꝰ denoiare. Uel vẽto cõpellente
venerũt primo capharnaum: z postea inde bethsaydam
Et sic a deserto bethsayde. i. qd ptinet ad terminos ciui
tatis bethsayde: in quo deserto dñs turbas pauit / migra
uerũt vsqz ad ciuitatẽ bethsayde: qr inter ciuitatem et de
sertũ ptinẽs ad ciuitatẽ est mare seu stagnũ mediũ. Plu
ries legimꝰ discipulorũ nauiculã fluctibꝰ z ventis exagi
Tribulatis bonis adest deꝰ.
tatã: sed nunqz submersam. Semp eni deus adest suis in
tribulatione: qr pmisit cũ eis tunc esse. Uñ Ber. Quãtũ
cunqz seuiat tribulatio: non memineris te derelictũ: sed
memineris esse scriptũ: cum ipso sum in tribulatione. Et
ego aliud interim in tribulatiõe qd requirã? Bonũ mihi
dñe tribulari dũmodo ipse sis mecum qz regnare sine te
epulari sine te: gloriari sine te. Mystice nauicula ista ẽ
ecclia vel qlibet fidelis aĩa: que fluctibus psecutionũ et
tẽtationũ seculi: modo in hereticis. modo in tyrãnis: mo
do in falsis fratribꝰ tundit z turbatur: cum ad patriã ce
lestẽ tendere conat. Uentus cõtrarius est malignorũ spi
rituũ flatus: labor discipulorum in remigando: labores
designat fideliũ ad quietem patrie celestis peruenire co
nantiũ: sed dñs vidẽs laborãtes pietatis intuitu corrobo
rat: z aliqñ manifesto adiutorio liberat. Non eni aufert
auxiliũ: z si differat nõ derelinqt: z si qñqz pssuras expo
nat. Diluculo aũt appropĩquante dñs supra mare ambu
lans z pressuras seculi cõprimẽs venit ad eos: qr cũ ho
mo mentẽ ad supni lumẽ presidij erexerit: aderit dñs q
sicut lucifer matutinus oẽs tenebras pellit / et pericula
tentationũ cessare facit: deo eni presente pacificatur aĩa /
z fit tranqlla. Qr vero hec nauicula non torpentes vehit
sed fortiter remigantes: significatur q in ecclia non desi
diosi z molles / sed fortes et in bonis operibus pseueran
tes: perueniũt ad portũ eterne salutis. Moraliter ma
re mundus est: nauicula est penitentia vel crux xpi: motꝰ
autem maris: motus est tentationũ ex flatu demonũ: di
scipuli sunt in naui: qr penitentia q est participatio cru
cis z passionis xpi nõ cõtinet nisi discipulos dñi. Jesus
non est in naui: qr penitentia non indiget eo q aquas cõ
cupiscentie calcauit. Hec est scdã tabula post naufragiũ
Tabula scda est penitentia.
vt dicit Hiero. sine qua nullus venit ad litꝰ solide eter
nitatis. Jesus auctor salutis inducit tranqllitatem: qr
sedat tentationẽ turbe ammirant: qr nihil talia tranqlli
tatis in se experiunt: qr non est pax impijs. Petrus am
bulans sup aquã nil mali passus est ab aqua: sed a vento
qui eũ vere submersit: sic hoĩes ambulando super aquã
mũdi: per contẽptũ diuitiarũ nil ab eis mali patiunt: tñ
debent timere periculũ venti superbie z elationis. Pro
pter contemptum huiusmodi exurgentis. Hoc debent ti
mere illi qui in angusta penitentia vel religione sunt / et
terrena dimiserunt / z pedibꝰ. i. affectionibus et desideri
is quibꝰ aĩa gradit sup aquas ambulãt: ne vento supbie
agitent et submergant. Uñ primo homini dictum est do
Gen. j.
minamini vniuersis que mouent sup terrã. Item mora
liter nauis est corpus humanum in quo aĩa est: sicut nau
ta in naui que fluctibꝰ passionũ ire et concupiscentie q in
organis corporalibus sunt frequenter impellit / et aliqñ
periclitat: nam motꝰ passionis aliqñ subuertit iudicium
rationis. Sed quarta vigilia que terminatur in luce ma
tutina xps venit: qr dũ mens ad supni luminis claritatẽ
oculos erigit / passionum impetus conquiescit. Et tunc
fit applicatio ad terrã genezareth. i. generantis auram p
quam significatur spiritus aure lenis vbi est dominus z
Miraculũ triplex.
sanant infirmi a languore peccati. Sic ergo triplex hic
concurrit miraculum. s. ambulatio super mare: subita tẽ
pestatis sedatio: z nauis multum a terra distãtis ad por
tum deductio: vt discamus q fideles in quibus est xps
tumorẽ mundi premũt: fluctus tribulationũ calcãt: z ve
lociter ad terrã viuentiũ transeunt. Ubi Augu. Attendi
te seculũ quasi mare. Uentus validus z magna tẽpestas
vnicuiqz sua cupiditas. Amas deum / ambulas super ma
re: sub pedibus tuis est seculi tumor. Amas seculum ab
sorbet te. Amatores suos vorare nouit non portare. Sed
cũ fluctuat cupiditate cor tuum vt vincas tuã cupidita
tẽ: inuoca xpi diuinitatẽ. Disce calcare seculũ: memento
fidem in xpo. Et si motus est pes tuus: si titubas: si aquã
non superas: si mergi incipis. Dic pereo: libera me. Dic
pereo: ne pereas. Solus enim a morte carnis liberat te q
Tentationũ cessatio.
mortuꝰ est in carne pro te. hec Aug. vbi z Beda. Nec mi
randũ si ascendente in nauiculam dño ventus cessauit: in
quocũqz eni corde deꝰ p gratiam sui adest amoris: mox
vniuersa vitiorum z aduersantis mũdi siue spirituũ ma
lignorũ bella compressa quiescunt. Et vt ait theophilus.
Si voluerimꝰ xpm in nauiculã nostrã suscipere. i. in cor
dibꝰ nostris habitare: statim inuenimur ĩ terra ad quã
ire volumꝰ. i. in celum. [Cũ aũt] dñs iesus z discipuli eiꝰ
[transfretassent / venerũt in terrã genezareth] sic dictam
a loci vicinitate: z gentes regionis illius cognouerũt ie
sum: alij rumore z fama: alij facie z presentia. Et per qui
rentes infirmos vniuerse regionis illiꝰ adduxerunt eos
ad iesum [vt vel fimbriã vestimenti eiꝰ] mererent tange
re: scientes qd poterat eos curare: z consequebant bene
ficia curationũ tam mente qz corpore: qr illos quos xps
Fimbria vestimẽti christi.
sanabat corpore: sanabat z mẽte. vbi Chry. Nos autem
nõ solũ fimbriã aut vestimẽtũ xpi habemꝰ / sed etiã cor
pus eiꝰ vt comedamus. Si ergo qui fimbriã vestimenti
Gerasenorũ fides.
tetigerũt tantã acceperũt virtutẽ: multomagis q totum
ipm sustinẽt. hec Chry. Mira fides gerasenorũ vt nõ tñ
presentium salute contenti sint: sed mittant ad alios per
circuitũ vt currant omnes ad medicũ. Curre z tu p qua
cunqz infirmitate ad iesum auctorem salutis vt bñficiũ
curationis cõsequi merearis. Hoc autẽ facto dñi iesu si
gnificatur q pdicator euãgelij debet curare languidos
spũalr medicina pdicationis z scte opationis. Mysti
ce trãsfretatio hec significat transitũ xpi ad gẽtiles per

aplos. Innuit ergo primo transitũ aploꝝ ⁊ gentiliũ cõuersionẽ. genesar ei interpretaꝛ vitiũ natiuitatis/⁊ significat gentilitatẽ. secũdo sequentẽ fidei cognitionẽ: qꝛ cognouerũt eũ. tertio fideliũ multiplicationẽ: qꝛ ad cõgregandũ infirmos miserũt in vniuersam regionẽ. Et audiuit herodes tetrarcha famã de iesu. i. de doctrina ⁊ miraculis ei⁹/ita vt ⁊ ipse ⁊ quidã alij mirarenꝛ in eo iohãnẽ resurrexisse a mortuis. Et vere de mortuis surrexit/q̃ de morte hui⁹ miserie corpalis ſm spiritũ in vitã immortalẽ trãsiuit. Opinio eñ oim loq̃ntiũ de resurrectiõe ⁊ imortalitate aĩe fuit: ꝙ post resurrectionẽ sit hõ maioris ⁊ excellẽtioris potẽtie ⁊ virtutis q̃ȝ ante/dũ adhuc grauareꝛ infirmitate carnis. ⁊ ideo licet iohãnes baptista nõ fecisset miracula in vita sua: herodes tñ credens eũ surrexisse a mortuis: asserebat eũ facere miracula. vñ theo. Sciens herodes ꝙ iohannẽ iustũ existentẽ sine causa occiderat: credebat eũ a mortuis surrexisse: ⁊ ꝙ ex resurrectione suscepisset miraculoꝝ opationẽ. hec theo. Per hoc aũt moraliter designatur/ꝙ resurgẽtes de morte culpe maiora virtutũ opera debẽt facere: q̃ȝ ante/vt sic ostẽdant se gratos de sua resurrectione. ¶ Moraliter quoqȝ iohannẽ decollat: q̃ bonũ propositũ ab aliquo aufert: vel in se necat. Herodes vero inter dubiũ timidũq̃ȝ vacillans: optabat sepius ⁊ querebat videre iesum: magis ductus curiositate videndi miracula q̃ȝ deuotione/et vt si forte sic iohannẽ possit agnoscere: imo volebat eũ occidere. Per hunc significantur curiosi/qui facta miracula videre querunt et audire: sed non imitari. Tremebat quidẽ et formidabat herodes iohannẽ adhuc viuũ/pauperem prorsus et nudũ. timebat etiã ⁊ formidabat eũ iã occisum ⁊ mortuũ vnde Chry. Sed nec abscissum ei⁹ caput secure poterat ac libenter aspicere: qꝛ post mortem quoqȝ iohannis in illo terror vigebat. Tanta est vis quippe virtutis: vt post mortem quoqȝ sit viuentibus fortior: adeo est imbecillis nequicia etiã si honore regis inueꝛ/etiã si p̃sidio multitudinis atqȝ vniuersa huius mundi potentia fulciatur: oĩbus tñ peccatorib⁹ quibus inest cunctis oĩno rebus fragiliores fecit. Et iterũ. Peccatores enim scientes et nescientes queq̃ȝ strepitũ pertimescunt. pctm̃ enim nemine arguente hoiem ꝓdit: neminẽ accusante condẽnat: et timidũ ⁊ pigrũ reddit delinquentẽ. hec Chry. Oratio.

Resurrectio defunctos maiores reddit

Decollare iohannem quis dicitur

Iohãnes erat timori etiã defunctus.

Domine iesu xp̃e clemẽtissime/dignare in nauiculã pectoris mei ascendere: ⁊ superbie vẽtositatẽ ac vitioꝝ insurgentiũ ꝓcellas sedare: ne me in aliquo tẽtationũ vent⁹ subuertat. vel vnda submergat. Da mihi in ꝑturbatiõe ꝯsiliũ: in ꝑsecutione auxiliũ: in tribulatiõe solatiũ: in aduersitate fortitudinem: in oĩ tentatione virtutẽ. Libera me a tẽpestatibus huius procellosi maris: ⁊ perduc me ad tranquillitatem quieti littoris. dans mihi nunc pacem temporis et pectoris: ⁊ post hoc eternitatis. Amen.

¶ De verbis dñi propter que quidam retro abierunt. Capitulum. lxx.

Ioh. vj.

Postq̃ȝ ergo domin⁹ iesus trãsfretasset cum discipulis a deserto vsqȝ ad genezareth [altera die] turbe q̃s pauerat non inuenientes eũ in loco vbi hoc fecerat: intrauerũt naues superuenientes a ciuitate tiberiade: q̃ est iuxta idẽ desertũ: ⁊ trãsfretãtes [veneꝛt capharnaũ]. Et inuenientes iesum mirabanꝛ quõ illuc venisset: cũ solam nauiculã vidissent: quã cum discipulis nõ intrauerat ⁊ dixerũt ei. [Rabi q̃n huc venisti] qui scȝ nec discipuloꝝ: nec aliã nauem intrasti. [Respondit eis iesus] nõ ad questionẽ eoꝝ: sed ad intentionẽ. [Amen dico vobis] licet vos quasi deuotos ostendatis tñ [queritis] ⁊ sequimini [me] .s. aliqui ex vobis/⁊ si non oẽs [non ꝓpter signa q̃ vidistis] quibus me cognoscere potuistis. non ꝓpter sermonẽ quẽ audistis: non vt mihi vel signis meis que facio credere velitis [sed quia manducastis ex panibus et saturati estis] hoc est nõ ꝓpter me: sed ꝓpter refectionem: ne ꝑ victu oporteat vos laborare ⁊ habere sollicitudinẽ. q. d. ꝓpter carnẽ me queritis: non propter spiritũ. quia. s. vt saturemini iterũ: sed deberetis esse magis solliciti de cibo spirituali quo aĩa sustentatur: quia tãto melior est cibo corporali quo corpus reficitur q̃ȝto anima melior esse corpore dinoscitur. Considera modo quãte suauitatis fuerunt panes illi q̃uis ordeacei: quoꝝ dulcedine ille turbe capte adhuc dñm sequebantur tam solliciti. Nec mirũ: qꝛ suauis ⁊ dulcis erat prouisor et dispẽsator panũ illoꝝ. Similiter quotidie multi querũt iesum nõ ꝓpter iesum: sed vt bñ sit eis in hoc tp̃e ⁊ p̃senti vita: vt assequantur cõmoda: ⁊ vitent dãna. Multi etiã conficiũt iesum: nõ ꝓpter iesum: sed ꝓpter nũmũ. Hic letus obuiat intrãtib⁹ religionẽ ⁊ assumẽtibus clericatum ex ignauia: vt sic ociose ⁊ sine labore panẽ manducent. Quibus ait dñs. [Queritis me] ab ambitiõe plurium redditu ecclesiarũ: celebratione pluriũ missarũ: ⁊ propter alia hmõi [nõ qꝛ vidistis signa] .i. opa in quib⁹ velitis me imitari: de quib⁹ o dñe fac mecũ signũ in bonũ [sed qꝛ mãducastis] ex redditib⁹ ⁊ oblationib⁹ [nec tñ saturati estis]. qꝛ ſm dictũ cõe quo plus sunt potate: pl⁹ sitiũtur aque. Ita etiã est de cupiditatis pane. vñ greg. De panib⁹ enĩ fuerãt saturati: ⁊ ꝑ eoꝝ personã dñs illos intra sanctam ecclesiam detestaꝛ: q̃ ꝑ sacras ordines ad dñm ꝓpinquantes/nõ in eisdẽ ordinib⁹ virtutũ merita: sed subsidia vite p̃sentis exquirunt: nec cogitant q̃d viuẽdo imitari debeãt: sed q̃ cõpendia ꝑcipiẽdo satientur. Satiatos q̃ppe de panib⁹ dñm seq̃/est de sctã ecclesia tpalia alimenta sumpsisse: ⁊ non ꝓ signis dñm: sed ꝓ panib⁹ q̃rere est ad religionis officiũ: nõ ꝓ agendis virtutib⁹: sed ꝓ requirẽdis subsidijs tpalib⁹ inhiare. vñ ⁊ chry. Discamus assistere iesu: sed nõ ꝓpter dationẽ sensibiliũ: vt nõ exprobremur ſm iudeos. Etenĩ queritis me ait: nõ q̃n vidistis signa: sed q̃n comedistis ex panib⁹ ⁊ saturati estis. Propter h̃ neqȝ cõtinue facit hoc signũ: sed scd̃o solũ vt erudiat eos nõ vẽtri seruire: sed spũalib⁹ adherere ꝯtinue. His itaqȝ adhereamus ⁊ nos: ⁊ q̃ramus panẽ celestẽ: ⁊ accipientes oẽm ꝓiciamus vite huius sollicitudinẽ. vñ etiã Augu. Et multi nõ querũt iesum/nisi vt illis faciat bñ ſm tp̃s. Ali⁹ negociationẽ habẽs: querit intercessionẽ clericoꝝ. Alius p̃mitur a potẽtiore fugit ad ecclesiam. Ali⁹ vult ꝓ se interueniri apud eũ apud quẽ parũ valet. Ille sic ille sic. Impletur quotidie talibus ecclesia. Vix queriꝛ iesus ꝓpter iesum. vñ ⁊ beda. Illi etiam qui in orõne q̃rũt nõ eterna sed tpalia: q̃runt iesum nõ ꝓpter iesum: sed ꝓpter aliq̃d aliud. Et qꝛ turbe in hoc operabanꝛ: scȝ sequendo xp̃m ꝓpter cibũ corporalẽ: inducit eos ad opera meritoria: vt ad reficiendũ querant cibũ spũalem. Vñ satagẽs eoꝝ satiare mentes: quoꝝ satiauerat vẽtres: altiorẽ eis panem ostendit ⁊ ait. [Operamini] .i. operando querite: seu operibus mereamini [nõ cibum qui perit] .s. corporalem [sed qui ꝑmanet in vitam eternã] .s. spũalem qui eternã tribuit vitam. Cibũ qui perit operaꝛ oĩs ille q̃ intentionẽ spũalẽ ad tẽporale refert lucrũ: sicut illi qui dñm sequebantur ad hoc ꝙ corporaliter pascerenꝛ: qui autẽ laborẽ corporalẽ per intentionẽ refert ad spiritualia: hic [operaꝛ cibũ q̃ non perit: sed qui ꝑmanet in vitã eternã] hic aũt cibus est verbi dei et grẽ: ꝓ cui⁹ deuotione sequi debuerãt precipue. Opus ergo nr̃m. i. principale studiũ ⁊ intẽtionẽ nr̃am: dirigam⁹ ad querendũ cibũ q̃ ducit ad vitã eternã. s. bona spiritualia. Ad tẽporalia autẽ non debem⁹ principaliter accedere: sed accessorie solum eũ procurare rõne corpis corruptibilis quod in hac vita oportet sustentari. Vbi Chry. Quasi diceret vos exquiritis escã tẽporalẽ: ego autẽ corpora vestra nutriui: vt per hoc exquireretis illã escã que nõ tẽporalẽ: sed eternã tribuit vitam. Et iterũ. Sed qꝛ quidã eoꝝ qui volũt pigre nutriri abutuntur hoc verbo: necessariũ est inducere id quod est pauli. Qui furabaꝛ iã non fureꝛ: magis autẽ laboret manib⁹ suis vnde tribuat necessitatem patienti. Sed et ipse corinthũ veniẽs morabaꝛ apud aquilã ⁊ priscillã/⁊ operabatur. Dicendo ergo ne operemini cibũ qui perit: nõ insinuat ꝙ oporteat pigritari: sed ꝙ oporteat operari ⁊ dare: hoc enĩ est cibus qui non perit. Operari autem cibum qui perit: est affici secularibus rebus. Hoc igitur dixit: quia illi nullam fidei curã habebant: sed solũ volebant ventrẽ implere nihil laborantes: et hoc decenter cibum qui perit vocauit. hec Chrysostomus. Quem cibũ permanentem filius hoĩs dabit vobis. i. paratus est dare: qꝛ ad hoc venit in mundũ missus a patre. Hunc enim filiũ hoĩs de⁹ pater signauit. i. ad hoc ipsum specialiter assignauit: instituit mittendo in mundum vt daret vitam eternam mundo. Vnde infra dicit. Ego ad hoc veni in mundum/vt testimonium perhibeã veritati: et hoc

Panes ordeacei suauissimi

Panis cupiditas.

Iesus propter se q̃rẽdus.

Ephe. iiij.

Act. xviij.

Cibus spiritualis q̃ nõ perit.

Ioh. xviij

est dare cibū spiritualem. Operam ergo date vt possitis
cibum spiritualē habere. Queritis me ꝓpter aliud que:
rite me ꝓpter me nō ꝓpter aliud ꝙ sum cibus permanēs
in vitam eternam. Seipsum enim hunc cibū insinuat: vt
statim patebit. Operamur ergo opus dei.i.quod ipse ac:
ceptat: ⁊ per quod consequi possumus hūc cibum qui nō
perit: dum per fidem veram ⁊ bona opera nos christo in
corporamus ⁊ efficimus eum nostrū mentis cibum: quē
ipse ꝑ gratiā seipꝫ nobis dat vt maneat nobiscū in eternū
Ipse enī est cib⁹ quo viuunt angeli: qui permanet in vitā
eternā. Sed iudei quasi ingrati de cibo quē eis domin⁹
dederat: mānā quod patres in deserto comederāt prefe:
rebāt dicētes. ⌊ Patres nostri mānducauerūt mānā in de:
Ps. lxxvij. serto: sicut scriptum est. Panē de celo dedit eis mandu:
care ⌋. Quasi diceret. Tu adhuc nō fecisti similia moysi:
moyses enim dedit manna ⁊ annis quadraginta. Tu au
tem panē ordeaceū: ⁊ pauisti nos semel tantū. vn̄ Augu.
Attēdebant itaqꝫ qualia fecisset moyses: ⁊ adhuc aliqua
maiora volebānt fieri. Quasi dicant. Tu promittis cibū
qui non perit: ⁊ non talia operaris qualia moyses. panes
enim ordeaceos ille non dedit: sed manna de celo. Et ⌊ di
xit eis iesus. Moyses panem ⌋ scilicet significatiuum de
aere qui descendebat vt ros vel pruina ⁊ non verum ⌊ pa
nem de celo ⌋ descendentem vobis tunc ⌊ dedit sed ⌋ modo
⌊ pater me⁹ dat vobis panē de celo verū ⌋ ipsum scꝫ dn̄m
iesum: quē ille panis figurabat. nā ille panis figura erat
Verus pa nis. istius panis qui veritas est. Unde nō diuidit nec distin:
guit hic verū contra falsum: quia panis ille verus nō fal
sus fuit: sed cōtra figurale: ⁊ sic panis ille proprie nō fuit
panis verus: q2 fuit figura panis substantialis dati in sa
cramēto: ⁊ ideo iste panis est verus qui fuit per illū figu
ratus. ⌊ Panis enī dei verus ⌋ et non figuralis ⌊ est qui de
scendit de celo: ⁊ dat vitam mundo ⌋ effectus nāqꝫ panis
est vitā cōseruare: et ideo ille est verus panis spiritualis
qui dat ⁊ conseruat vitā spūalem: hoc aūt cōpetit verbo
incarnato: cui⁹ egressio a summo celo.i.a patre: vnde ve:
nit ⌊ vt vitam daret mundo ⌋. Panis corporalis non dat
vitam: sed tantū preexistentē cōseruat ad tempus: panis
vero spiritualis ita viuificat ꝙ ipse dat vitā: nā anima in
cipit viuere ꝑ hoc ꝙ adheret verbo dei: ⁊ ideo ipm verbū
dei principaliter dicitur panis vite: propter qd̄ christus
dicit. ⌊ Ego sum panis vite ⌋.i. dans vitam per diuinita:
tem ⌊ qui de celo descendi ⌋ per assumptam humanitatem
⌊ ex quo si qs ⌋ digne ⌊ mānducauerit ⌋ ac se fide ⁊ dilectio:
ne coniunxit se ⌊ non morietur ⌋ morte anime ⌊ sed viuet ⌋
nō tm̄ in p̄nti: ⁊ tūc vita gratie sed etiā in futuro: ⁊ in eter
nū vita glie. Non sicut ⌊ patres ⌋ eoꝝ ꝗ similes istis erant
⌊ manducauerūt manna et mortui sunt ⌋ morte anime: q2
qd̄ videbāt intelligebāt: qd̄ nō videbāt nō intelligebant
Iusti aūt ꝗ siles istis nō erant nō ꝑm aiam mortui sunt:
q2 visibilē cibū spūaliter intellexerūt. Un̄ erga deuotos
habebat oē delectamentū suauitatis: malis aūt erat insi
pidus: quorū anima nauseam habebat sup cibo illo quā:
do edebant. Sic eucharistia digne sumentibus est vite
spiritualis solatium: ⁊ indigne sumentibus iudiciū. Ille
ergo est vere panis vite seu viuus: ⁊ de celo descendens:
qui potest preseruare a morte ꝑm animam: ⁊ dare vitam
eternam: talis vero panis est verbum incarnatum: non
autem datus a moyse in deserto: quia multi ꝗ ex illo mā:
ducauerunt: mortui sunt in anima ⁊ morte eterna. Et tūc
Panis sa cramenta: lis. inter cetera dixit eis iesus verba spiritualia de corpore ⁊
sanguine suo. ⌊ Panis ⌋ inquit id est signatum per panē
⌊ quem ⁊ ego ⌋ summus sacerdos ⌊ dabo ⌋ sacramentaliter
et spiritualiter: vel saltem spiritualiter manducanti ⌊ ca:
ro mea est ⌋ latens sub specie panis: pro mundi totius vi
ta sufficienter. ⁊ si in quibusdam non efficit: culpa eorum
est: Et iterum. ⌊ Nisi manducaueritis carnem filij homi
nis ⌋ viuificam ad vitam gratie et glorie ⌊ ⁊ biberitis eius
sanguinem ⌋ intima aspergentem ⁊ emendantem ⌊ non ha
bebitis vitam in vobis ⌋ id est pignus vite gratie et glo:
rie. Et iterū. ⌊ Qui manducat carnē meā ⌋ que pignus est
vite q2 in carne est deitas ꝗ viuificat ⌊ et bibit meum san:
guinē ⌋ potu spūali: ꝗ inqꝫ mānducat: ⁊ bibit vt debet scꝫ nō
solū sacramentaliter: sed etiā spūaliter ⌊ habet vitā eter:
nā ⌋ q2 hꝫ principiū viuificās ieternū. Et iterum. ⌊ Caro
mea vere est cib⁹ ⌋ inquantū est coniūcta verbo dei qd̄ ē
cib⁹ quo viuūt angeli ⌊ ⁊ sanguis me⁹ vere est potus ⌋ q2
tot⁹ pur⁹ nihil habēs de ꝯtrario admixtū: ⁊ cetera hmōi
dixit tunc eis. ¶ Qualiter autē eius verba intelligere de:
beamus ipse dn̄s exponit dicens. ⌊ Qui manducat carnē
meā ⌋ vt spiritualē cibū ⌊ ⁊ bibit sanguinem meū ⌋ vt spiri:
tualē potū ⌊ in me manet ⌋ ꝑ vite cōformationē ⌊ et ego in
illo ⌋ ꝑ grē ihabitationē. Profecto fides in corde tuo est
xp̄s in corde tuo: crede ergo in eū et manducasti. Hec fi:
des ꝑ dilectionē operans est opus dei/ vt initiū et finis
oīs boni: q2 ꝑ fidē verā homo incorporat̄ deo. Un̄ aug.
Credere in eū: est credendo amare/ credendo diligere/ Credere in xp̄m.
credēdo in eū ire: ⁊ eius membris incorporari: ipsa est fi:
des quā de nobis exigit de⁹: ꝗ ꝑ dilectionē operat̄. Cre:
dere ergo in eū est mānducare cibū ꝗ manet ī vitā eternā
Ut qd̄ paras dētes ⁊ ventrē. Credere et mānducasti. hec
Augu. Caro enī xp̄i duplex est. spūalis.s. eccl'ia/ materia Xp̄i caro
lis quam assumpsit de virgine maria. Comestio ergo fit duplex.
duob⁹ modis.s. spūaliter qn̄ qs eccl'ie vnit̄: et sacramen:
taliter qn̄ corp⁹ ⁊ sanguis ī altari sumit̄. Unde panis in
altari est sacramentū corporis xp̄i: qd̄ est eccl'ia: ⁊ qd̄ sū:
psit de maria. Et ⌊ cū hec dixisset in synagoga ⌋ vbi locus
cōmunis ⁊ publicus erat docēdi docens in capharnaū:
ꝗ erat metropolis galilee. ꝑ qd̄ ostēdit̄ ꝙ xp̄s in palā do
cebat/ sicut habēs doctrinā sanā ⁊ non suspectā. ⁊ hec di
cendo charitatē suā nobis cōmendasset in dādo corp⁹ ⁊
sanguinē suū ⌊ multi ex discipulis eius ⌋.i. ex his ꝗ eum se
quebant̄ ea tanqꝫ carnales ꝓpter cecitatē cordis non in
telligentes: sed carnaliter accipiētes ⁊ abhorrentes mur
murabāt. ⁊ dixerūt scꝫ secrete apd̄ discipulos. ⌊ Dur⁹ est
hic sermo ⌋ atqꝫ difficilis ⌊ quis pōt eū audire ⌋.i. intellige
re ⁊ obedire. durum enī putabant ad intelligendū. inau:
dibilē ad faciendū. hoc aūt ꝑm Augu. Dn̄s dispensatiue
ꝑmisit vt bene docentib⁹ cām patientie ⁊ consolationis
cōtra malignātes eoꝝ dicta ꝓberet: cū discipuli etiā ver
bis xp̄i detrahere p̄sumāt. ⌊ Sciens aūt iesus ⌋ ꝗ scrutat̄
corda ⌊ q2 de hoc ⌋ occulte ⌊ murmurarent ⌋ soluit qd̄ illis
mouebat ⁊ aperit/ vn̄ fuerunt scandalizati: si tm̄ intellige
rent. Illi eī putabāt eū erogaturū corpus et sanguinem
suū: ipse autē dixit se ascensurū in celū vtiqꝫ integrum: et
ergo de spūali mānducatione hoc itellexit: nō de carnali.
⌊ Cū videritis ⌋ inquit oculis cordis ⌊ filiū hoīs ascendē
tem ⌋ vbi erat prius: qꝫ assumeret carnē. certe vel tūc intel:
ligetis/ q2 grā ei⁹ nō cōsumit̄ morsibus: ⁊ q2 nō eomodo
quo putatis erogat corp⁹ suū. Ipsi enī intellexerunt car
nē quomodo in cadauere laceratur/ aut in macello ven:
ditur: non quō spiritu vegetatur. Ubi aug. Filius hoīs Xp̄s in ce
xp̄s ex virgine maria hic esse cepit in terra: vbi carnē as: lo fuit.
sumpsit ex terra. Quid ergo sibi vult qd̄ ait? ⌊ Cū videri
tis filiū hoīs ascendentē vbi erat prius ⌋ nisi vt intelliga:
mus vnā personam esse xp̄m deū et hominē: nō duas. ne
fides nostra nō sit trinitas: sed quaternitas: sic ergo erat
filius hoīs in celo/ quēadmodū fili⁹ dei erat in terra in
suscepta carne/ filius hoīs in celo in vnitate ꝑsone. vn̄ et
Theophilus. Non ergo ꝓpter hoc putes ꝙ de celo cor:
pus xp̄i descenderit: sed q2 vnus et idē erat filius dei et
hoīs. Deinde dicit. ⌊ Spiritus est qui viuificat ⌋.i. verba
ꝑm spiritualē sensum intellecta viuificant ⁊ vitam dant
⌊ caro aūt nō ꝓdest quicqꝫ ⌋ sine spiritu.i. ꝑm carnalē sen:
sum intellecta nihil ꝓderunt: imo nocent. Sicut scientia Ex.j. Cor
sine charitate inflat: sed per charitatem edificat. ⌊ Ver: rin. viij.
ba que ego sum locut⁹ vobis ⌋ ad vtilitatē vestrā de cor:
pore meo manducādo: et sanguine bibendo ⌊ spiritus et
vita sunt ⌋.i. spiritualem habent intellectū: ⁊ spiritualiter
et non ad litteram intelligenda sunt et viuificant. littera ij. Cor. iij.
enī occidit: spiritus aūt viuificat. Nā sicut palea frumen
tum: sic ⁊ littera tegit spiritum. Hinc enim voluit intelli:
gere manducatores ⁊ potatores carnis ⁊ sanguinis sui/
vt in illo maneāt: ⁊ ipse in illis. ⌊ Ex hoc autem multi di
scipulorum eius ⌋ in doctrina eius non perfectorum: qui
ad audiendum eius doctrinam ipsum sequētes videban
tur: sed non erant vere discipuli ⌊ abierunt retrorsum ⌋ et
retrocesserunt ⌊ et iam non cum illo ambulabant ⌋ creden
tes. vel per penitentiam redeuntes. ⌊ Dixit ergo iesus ad
duodecim. Nunquid ⁊ vos ⌋ quos specialiter elegi ⌊ vul:
tis abire ⌋? Non petit quasi ignorans: sed vt ostendat se
eis non indigere: quia ponit in eorum optione cum alijs
recedere. ⌊ Et petrus ⌋ ꝗ erat principalior: ⁊ obediens ac
firmus sicut petra: ⁊ in omnibus maxime ad interrogan
dum dominum: eiqꝫ respondendum promptus: et feruo:
re charitatis pro se ⁊ alijs ⌊ respondit. Domine ⌋ in cuius

ditione cuncta sunt posita ⌊ad quē ibimus⌋ q2 nō est dux veritatis nisi tu.q.d. Similē tui inuenire non possumus tu sol⁹ sufficis nobis ꝑpter quem oīa relinquim⁹. Et cum non sit similis tibi:non est a te sed ad te eundū. Unde Aug. Si nos repellis a te/da nobis alterum te quē sequamur. In petri responsiōe exprimit maxima dilectio ad xp̄m. vnde Chrys. Petr⁹ fratrū amator:amicitie cōseruator:pro toto respōdet collegio⌊Dn̄e ad quem ibimus⌋ Hoc aūt verbū multe amicitie est ostensiuū: iam enī xp̄s eis honorabilior erat q̄ȝ patres et matres ⌊Uerba vite eterne habes⌋id est verba vite eterne ꝓmissiua:ꝛ ad eam inductiua/ q̄b⁹ qui nō crediderit in eternū peribit. Qui in ministratione corporis et sanguinis tui ꝓmittis vitā: etiam ī verbis p̄dicationis tue ꝓmittis eā: virtus enī dei est in euangelio. Moyses habuit v̄ba dei similiter ꝛ prophete: sed raro verba vite eterne: tu vero ꝓmittis vitā eternā. Quid ergo aliud maius querim⁹? Exprimit enim in petri responsione vera cōfessio fidei cū subdit ⌊Et nos credim⁹ corde⌋et cognouim⁹ signorum virtute vel⌊credimus ꝛ cognouim⁹⌋q2 de credere ꝓcedit ꝛ intelligere ⌊quia tu es christus⌋quantū ad humanitatē / in qua vnctus es vnctione deitatis vt rex et sacerdos ⌊filius dei⌋ patris naturalis q̄ȝtum ad diuinitatem:ꝛ per consequens equalis ei natura et potentia.i. ſm Aug. Quia ipa vita eterna tu es ꝛ nō das in carne ꝛ sanguine nisi quod es scilicet vitā eternam. Panem ac carnem et sanguinē suum vocat hic dominus fidelium societatem in corpore suo qd̄ est ecclesia. Panem q2 ecclesia quotidie reficit quos recipit: et in ea quousq3 ad plenā sacietatē ꝑueniat alter alterum verbo ꝛ exemplo pascit: vn̄ domin⁹ ad petrū:pasce oues meas. Caro autem et sanguis xp̄i ecclesia dicit.quia incarnatione verbi fide et sacramentis vnita viuit de sp̄ū christi. Sicut enim corpus vniuscuiusq3 hoīs viuit de spiritu suo id ē de anima sua:ita fideles aīe viuunt de sp̄ū sancto. Un⁹ ergo panis et vnū corpus:siue vna caro et sanguis christi:multi sumus: Conformitas etiā christi et ecclesie pariter et caro ꝛ sanguis xp̄i appellat/eo q sit propri⁹ effectus incarnatiōis verbi: et finalis causa dn̄ice passiōis vn̄ Aug. Hunc itaq3 cibū et potū societatē vult itelligi corporis ꝛ mēbrorum suoꝝ quod ē ecclesia. Hui⁹ rei sacramentū.i. vnitatis corporis et sanguinis xp̄i in dominica mensa preparat/et de mensa dn̄i sumitur. Qui accipit mysteriū vnitatis et nō tenet vinculū pacis:non mysteriū accipit ꝓ se sed testimonium contra se Hoc est ergo manducare illā escam et illum potū bibere ī christo manere:ꝛ illum manentē in se habere. Ac per hoc q̄ non manet in christo:ꝛ in quo nō manet xp̄s/ꝓculdubio nō māducat spiritualiter ei⁹ carnē:nec bibit ei⁹ sanguinem licet carnaliter ꝛ visibiliter premat dentib⁹ sacramenta corporis ꝛ sanguinis christi:ꝛ tante rei sacramentū ad iudicium sibi manducat ꝛ bibit. Signū ergo quia māducauit ꝛ bibit:hoc est si manet ꝛ manetur:si habitat et inhabitat:si heret ꝛ nō deserat. Manem⁹ autē in illo cū sumus mēbra ei⁹:manet aūt ipe in nobis cū sumus templum eius. Hec dicunt vt amemus vnitatē ꝛ timeam⁹ separationem. Hoc totū quod dn̄s de carne ꝛ sanguine suo locutus est ad hoc nobis valeat vt carnē et sanguinē christi nō edamus ꝛ bibam⁹ tm̄ in sacramēto: quod ꝛ multi faciunt mali: sed vsq3 ad sp̄ūs ꝑticipationē manducem⁹ ꝛ bibam⁹: vt in dn̄i corpore tāq̄ȝ mēbra maneamus: vt ei⁹ sp̄ū vegetemur. Hec Aug. Et ſm eundē. Ille sacramētaliter manducat ꝛ bibit qui ip̄m sacramētū tantum sumit:spiritualiter vero qui pertingit ad rem sacramenti:q̄ res est duplex:vna signata ꝛ cōtēta q̄ ē xp̄s integer:qui cōtinet sub specieb⁹ panis ꝛ vini:alia res est signata ꝛ non contenta:ꝛ hoc est corpus christi mysticū qd̄ est in predestinatis vocatis/ꝛ iustificatis. Et sciendum q nonnulli doctores aliqua de predictis incidentaliter ad altaris sacramentum referunt: sed in cōtinua expositione nullus:quia de sacramento altaris proprie habetur infra in cena domini quando hoc sacramentū instituit.

Panis et sanguis ecclīa est.

Māducādi corpis xp̄i forma

Oratio.

Domine iesu xp̄e sufficiēs salus anime mee:da mihi te solū dsiderare:desiderādo te ꝑpter te nō ꝑpter aliud querere:querendo inuenire:inueniēdo tenere:tenendo amare:amādo peccata redimere: redempta non iterare. Illustra queso dn̄e cor meū lumine tue grē diuine:vt te ductorē ī oīb⁹ vijs meis habeā:ꝛ semꝑ te qui es suꝑ oīa pre oīb⁹ timeā ꝛ diligā:tuā in oīb⁹ faciā volūtatē:nec vnq̄ȝ a te recedā: sed semꝑ tibi adhereā:q2 tu sol⁹ sufficis ꝛ vitā eternā ꝓmittis:ad quā misericorditer ꝑducere me digneris. Amen.

De trāsitu dn̄i et disciploꝝ ꝑ sata. Ca.lxxi.

Einde cū dn̄s quadam die sabbati⌊trāsiret ꝑ sata⌋seu blada i.campos vbi erāt segetes⌊discipuli ei⁹⌋vt hoīes esurientes⌊vellebāt spicas⌋ꝑpter ciboꝝ defectū ꝛ penuriā⌊ꝛ manib⁹ suis cōfricātes edebāt grana⌋cōsolādo famis inopiā. Ecce fercula aplōrū.s.grana spicarū: erant enī colūbe quarū est grana comedere. Esuriebāt:tū ex pauptate:tū ex turbarum iportunitate:in quo signatur q p̄dicatores et prelati debent postponere cibum corporū ꝑpter salutē aīaꝝ vnde Beda. Non habētes enī discipuli spacium māducandi ꝑpter importunitatē turbarum/esuriebant vt homines:sed vellētes spicas inediā consolabant:quod est indiciū austerioris vite:nō preparatas escas sed simplices querere cibos. vn̄ ꝛ Chry. Putas quantā occupationem doctrine habebant apostoli:vt nec māducandi licentiam inuenirent. O beati apostoli/in quib⁹ tūc corpus quod suū est suggerebat quādo anim⁹ quid ageret non habebat. Carnales autē hoīes: nec tūc spiritualis curant:cū nihil habuerint carnale quod agant⌊Pharisei autem videntes⌋ reprehenderunt dn̄m de hoc:q̄si contra legem agerent discipuli ex doctrina magistri:et dicunt.⌊Ecce discipuli tui faciunt id qd̄ non licet eis facere sabbatis.⌋Nō arguebāt eos agere cōtra legē quasi raperēt alienū:q2 ſm legē licitū erat famelico intrare segetē vel vineā ꝓximi ꝛ comedere: nō tn̄ falcē mittere seu foras eijcere vel portare:sed suꝑ eo q spicas vellēdo ꝛ fricando die sabbati cibū preparabāt sibi:q2 preceptū erat in lege q cibaria preparent die precedenti: ꝛ nō in die sabbati. Ubi Chryso. Iudei sciētes q2 discipuli q̄si speculū sunt magistri:q2 in discipulis magister videt ꝓpter h̄ errorē discipulorū volētes in opprobriū xp̄i vertere:ita dicebāt. Nō ꝑpter iniuriā legis dolētes:sed detractiōis occasionē inuenire cupiētes/ista dicebāt. Nec enī poterāt alijs cōtra legē agētib⁹ cōtristari:cum ipsi quotidie in lege peccarēt. Nā q̄ alio peccante dolet:ipse circa iusticiā multum est ꝑfect⁹. Nec enī pōt aliq̄s alteri ampli⁹ misericors esse q̄ȝ sibi. hec Chry. Dn̄s autē cōfutat pharīseos:disciplōs rōnabiliter excusando:ꝛ qd̄ cōtra legē nō faciebāt ostēdēdo. Et prio ꝑ exēplū quo duplex tāgit rō. Pria est a simili ex parte sumētiū:q2 similis necessitas fuit in discipulis q̄ fuit in dauid:qn̄ comedit cōsecratos⌊panes ꝓpositiōis quos nō licebat ei edere:neq3 his q̄ cū eos erant⌋si ergo dauid excusat: q2 comedit in necessitate:qd̄ al'as nō licebat:ꝑ ꝯsequēs ꝛ discipuli excusant:q2 necessitas eis iminebat. Scd̄a est a minori ex ꝑte sumptoꝝ:q2 dauid in necessitate comedit sctōs panes licite:qd̄ licebat⌊solis sacerdotib⁹⌋q̄ multo magis discipli spicas cōes oīb⁹.q.d.si necessitas ibi legē non habuit:nec hic habere debet. Necessitas ei facit aliq̄d licitū:qd̄ al's esset illicitū:ꝛ iō discipulis esuriētibus qd̄ licitū nō erat ī lege:factū est illicitū famis necessitate. Sic hodie si q̄s eger ieiunium fregerit: reus non habetur. Sū ergo pharisei illa legūt laudāt misericordiā factā ī dauid ꝛ suis:et qn̄ ista vidēt reprehēdūt trāsgressionē in discipulis:ex quo apparet q nō legis iniuriā defendunt:sed suā maliciā ostēdūt. Alia rō est a maiori: q2 sacerdotes quoꝝ interest maxie cerimonias legis obseruare violādo sabbatū q̄nq3 sine crimine sunt:vt dū ī tēplo oꝑa manualia circa sacrificia faciunt/aīalia occidēdo:excoriando:hostias lauādo:carnes coquendo ꝛ ꝯsimilia faciēdo:vl' etiā dū pueros circūcidūt q̄ multo pl⁹ discipuli q̄ nulli⁹ in hoc legis sunt vel ordinis vellentes spicas ī die sabbati ꝛ comedētes sine crimine sūt dei de post auctoritates alienas cōuicit eos auctoritate ꝓp̄a. Et primo per assertionem veritatis:et est ratio talis:q2 potēti⁹ ē tēplū sp̄ūale q̄ȝ figurale:sed figurale potuit defendere sacerdotes sibi seruiētes:q̄ multo pl⁹ sp̄ūale qd̄ est xp̄s:discipulos sibi credētes:de quo tēplo dicit. Soluite tēplū hoc⌊q2 maior tēplo est hic⌋.s.xp̄s:q2 est tem:

Luce.vj. Mat.xij.

Fames aplōrum.

Discipuli speculum sūt mgr̄i.

Dolere de pctō alieno.

j. Reg.xxi

Necessitas legem nō habet.

Ioh.ij.

pli dñs. Secũda rõ est in qua ꝯuicit eos ꝑ affectũ pieta:
tis:ꝛ est talis. Magis vult dñs affectũ misericordie et
pietatis ꝙ cerimonias veteris legis: sed pascere esuriẽ:
tes est opus misericordie ꝛ obseruare sabbatũ vel victi
mas offerre est cerimoniale:ergo ꝛc. Vñ magis vult deꝰ
misericordiã qua quis subuenit alteri vel sibi indigẽti
ꝙ sacrificium:ꝛ opera misericordie sunt magis accepta
deo ꝙ victime:hostia eñ deo placabilis est salus homi:
nũ. Tertia ratio est in qua cõuincit eos ꝑ sue potestatis
ostẽsionẽ ꝛ est talis. Dñs põt disponere ĩ his rebus qui:
bus totaliter preest:sed xpus preest totaliter ꝛ discipu:
lis ꝛ sabbato:ergo põt dispensare cũ discipulis de opere
Sabbati dñs. in sabbato. Ipse eñ fecit sabbatũ ꝓpter hoĩem:vt in eo
quiescat et deo vacet ꝛ nõ hoĩem ꝓpter sabbatum:et ita
[dñs est etiã sabbati] ꝛ iõ ẜm Ambro. sicut posuit sabba
tũ:ita põt etiã destruere. Quia ergo sabbatũ ꝓpter ho:
minẽ fecit ꝛ dñs sabbati est:magis curam adhiberi vo:
luit saluti hoĩm ꝙ custodie sabbati: permittendo disci:
pulos spicas vellere et famẽ repellere. Christus itaqꝫ nõ
subest obseruationi legis sed preest et eã mutare potest:
Gal.iiij. et ideo nõ peccat q̃ ẜm ordinationẽ eiꝰ obseruat. Quod
autẽ dicit factꝰ sub lege subiectio illa erat voluntatis nõ
necessitatis:ideo qñqꝫ se subiecit ꝓpter humilitatẽ:quã
doqꝫ se prefuisse ostẽdit ꝓpter auctoritatẽ. vbi Chryso.
Sabbati institutio. Sabbatũ nõ ꝓpter ociũ factũ est:vt oĩno in die sabbati
vacẽt:sꝫ vt ociãtes meditent deũ suũ esse factorẽ ꝛ ꝑ va
cãtiã dei opa recordent:vt dũ vacãtie illiꝰ rõ querit deꝰ
rez opifex demõstret. Ipe eñ legẽ dãs sabbati:nihil fa
cietis ait:pter ea q̃ faciet aĩa:h̃ ẽ eñ festũ si intendãt spũa
lia:ꝛ secedãt terrestria/ꝛ vacemꝰ vacatione spũali. Hec
Chry. Mystice ꝑ aplos intelligi possunt ꝑdicatores et
ꝑlati:ꝑ esuriẽ fames salutis hũane:ꝑ sata mũdꝰ ĩ q̃ sunt
diuersa hominũ genera seminata:per diuersas segetes
Hoĩes ꝑ spicas denotantur. diuerse nationes:per spicas hoĩes: per paleas corpora
per grana anime:qꝛ sicuti in spica duo sunt.s.granũ ꝛ pa
lea sic in hoĩe corpus ꝛ aĩa. Discipuli ĝ.i. ꝑdicatores et
prelati esuriẽtes hoĩm salutẽ debent transire ꝑ sata.i.ꝑ
mundũ predicãdo ꝛ euellere spicas hoĩes a terrenis q̃:
bus corde inheserant separãdo cõfricare manibꝰ exem:
plo sue operationis ad bonũ ꝓuocando:in qua separat
vitiũ a virtute scilicet palea a grano:ꝛ sic mãducare ec:
clesie incorporando ꝛ sabbato debẽt hoc agere.s.spe qe:
tis eterne ad quã alios volũt inuitare:ꝛ de hoc conque
runt pharisei.i.demones et infideles phariseorũ consor
tes vbi beda. Vellere itaqꝫ spicas est hoĩes a terrena in
tentione qua solũ mẽtis quasi radice fixerant eruere:fri
care aũt manibꝰ exẽplis virtutũ ab ipsa carnis cõcupi:
scẽtia q̃si folliculis atqꝫ integumẽtis aristarũ puritatẽ
mẽtis exuere:grana ꝟo manducari est emũdatũ queqꝫ
ab omni inquinamento carnis et spũs per ora predican
tiũ ecclesie mẽbris incorporari hec beda. Item per sata
intelligitur sacra scriptura que diuinarũ sententiarum
seminibꝰ est seminata:per diuersas segetes diuersi libri:
per spicas sententie. Itẽ ꝑ sata ꝑdicatores cũ dño ãbu:
lant cum sacras scripturas deuote studendo ꝛ meditã:
do inuestigant:esuriunt dũ in eis panẽ vite pro se ꝛ alijs
inuenire desiderãt:spicas euellũt dũ ea que sibi vtiliora
videntur in eis colligunt:collectas confricant dũ tãdiu
discutiũt donec sub paleis littere grana spiritualis ĩtel:
ligentie inueniãt:grana vero ipa mãducant cum sibi et
alijs ꝛ ministrãdo per impletionem operũ incorporant
et virtutes roborant:et hoc sabbato faciunt dũ a terre:
nis necessitatibꝰ ꝛ etiã turbidis cogitationibus quiescẽ
Ecclesia. xxxviij. tibus deo vacãt ẜm illud eccle. Sapiẽtiã scribe in tem:
pore vacationis:hoc dñs sabbati:scꝫ christus probat sꝫ
iudei vel adulatores mẽtis refectionẽ ꝛ requiẽ aĩarum
nescientes reprobãt dicentes:quia quiescendũ est saltẽ
in sabbato nõ intelligẽtes ꝙ tunc magis debemꝰ videre
qm̃ suauis est dñs ꝛ requiẽ celestẽ querere operãdo. Cõ
sidera nũc ꝛ intuere discipulos et in tanta necessitate cõ
stitutis compatere ꝙuis ipsi gaudenter hoc faciãt pau:
pertatis amore. Quid enim est cogitare principes mun
di presente omniũ conditore ad tã tenuẽ paupratẽ reda
ctos vt tali pabulo more aĩalium oporteat sustentari.
vñ Chry. Tu autẽ ammirare discipulos q̃ ita erãt sup:
pressi ꝛ nullã tẽporaliũ habebãt curã:sed cõtẽnebãt car
nalẽ mẽsam ꝛ fame oppugnabant ꝯtinua:et neqꝫ ita de
sistebãt a xpo. Nisi eñ eos coegisset vehemẽter esuries
nequaꝙ hoc fecissent.hec Chry. O ꝙ dulcis erat ille ci:
bus esurientibus sicut ꝛ illa aqua instar mellis sitienti: Ps.lxxx.
bus obtinere videbat de qua dicitur de petra melle sa:
turauit eos. Aspiciebat eos dñs et eis cõpatiebatur:qꝛ
tenerrime eos diligebat. Sed nihilominꝰ gaudebat tã
propter eos quos in hoc multũ mereri sciebat ꝙ ꝓpter
nos quibus exemplũ:relinquebat. In hoc enim exẽplo
ad multas ꝟtutes ꝓficere possumus. Nã hic mirabili:
ter pauꝑtas relucet:pompa mundi cõtemnẽda ostendi:
tur:sumptuosa et saporosa ciboꝝ preparatio:destruit et
gule voracitas cũ turpi vnctuositate ꝛ insatiabili appe:
titu totaliter eneruat. Insuꝑ ꝛ bestialitas multoꝝ hoĩꝫ
hic cõfundit quia vt dicit Aug. appetere voluptates cor
poris ꝛ vitare molestias/ferine vite actio est. Igit vt ait
Ber. Ridiculũ est sanctos honorare conuiuijs qui deo
abstinentijs placuerunt. Hic etiã renouata videt prime
etatis beata simplicitas in qua hoĩes fructibꝰ arboꝝ ac
herbis ꝛ aqua cõtenti viuebãt. vñ Boctiꝰ. Felix nimiũ
prior etas cõtẽta fidelibꝰ aruis nec inerti perdita luxu:
facili q̃ sera solebat ieiunia soluere glande:somnos da:
bat herba salubres:potũ quoqꝫ lubricꝰ amnis vmbras
altissima pignus:vtinã modo nostra redirent in mores
tempora priscos:sed seuior ignibus ethne feruẽs amor
ardet habendi:hec Boctiꝰ. vñ ꝛ Hiero. Vidẽs deꝰ ꝙ di
ligẽter appositũ eẽt ad maliciã cor hoĩs ab adolescẽtia
ꝛ spiritus eiꝰ in his ꝑmanere nõ posset:qꝛ erãt caro ope
ra carnis diluuio condẽnauit:ꝛ auidissimã hominũ gu:
lam ꝓbans dedit eis licẽtiã comedẽdarũ carniũ. Esum
Exo.xvi. enim carniũ vsqꝫ ad diluuiũ ignoratũ fuisse scias: post
diluuiũ aũt quasi in eremo murmuranti populo cõtur:
nices:ita dentibus nostris neruos ꝛ virulẽtas carnis in
gestas:vinũ eñ cũ carnibꝰ post diluuium dedicatũ est:
vnde etiam petrus damianus. Post mũdi nascẽtis ex:
ordiũ per mille fere atqꝫ sexcẽtos annos humanũ genꝰ
sine vini poculo et esu carniũ vixit:nec tamen quispiam
eoꝝ quos scriptura cõmemorat languore cõtabuit:hec
petrus. Tũc ergo erat simplex cibus ꝛ morbꝰ rarissimꝰ Morbi origo ex cibo vario
nũc aũt ꝯtrariũ videmꝰ. vñ Seneca. Immunes erãt ab
istis malis q̃ nõdũ se delicijs soluerãt. Multos morbos
multa fercula fecerũt:variusqꝫ ex discordi cibo morbus
est. Innumerabiles eẽ morbos non miraberis coquos
numera. Ex istis non singulares morbi nascuntur: sed
inexplicabiles diuersi multiformes. vñ Chryso. Volu:
ptas ꝛ ingluuies sanitatis nostre stabilitatem oẽm sub:
trahit facile. Et si ineris ad medicinalẽ locũ ꝛ accedẽs
interrogaueris oẽs fere egritudinum causas illuc inue:
nies existẽtes. Nã vilis q̃dẽ ꝛ parua mẽsa sanitatis ma
ter est:ꝓpterea ꝛ medici ita eam vocarunt non saturari
demũ sanitatẽ vocãtes:insatietas eñ cibi sanitas est:in:
digenter cibari matrẽ sanitatis dicentes. Si vero indi: Sanitatis mr̃ indigẽtia.
gẽtia est mater sanitatis manifestũ est qm̃ plenitudo ma
ter est morbi ꝛ egritudinis ꝛ generat passiones et ipsoꝝ
superexcedẽs medicorũ artẽ. Item pedũ dolores et capi
tis grauedinẽ ꝛ caligines ꝛ manuum dolores et tremo:
res ꝛ dissolutiones mẽbrorũ ꝛ ycteritie febres longe et
flammee ꝛ his multo ampliora non parsimonia et philo
sophica dieta:sed ex abundanti comestione ꝛ plenitudi:
ne generari apta nata sunt. Si vero vis ꝛ aĩme egritudi Gule mẽsa.
nes videre q̃ hinc nascũtur:aspicias qm̃ auaricie/ luxu:
rie/melancolie/desidie/incõtinẽtie/inscitie omnes hinc voluptas spernẽda.
habent pricipiũ. Que oĩa excogitãtes fugiamꝰ ꝛ ebrie:
tatẽ ꝛ voluptatẽ:nõ eã tantũ q̃ in mẽsis est: sed et aliam
omnẽ que est in rebꝰ mũdanis ꝛ ꝓ ea ꝑmutemꝰ eam q̃ a
spiritualibꝰ est voluptatẽ ꝛ ẜm ꝓphetã voluptemur in
dño ĩ his q̃ hic sunt ꝛ futuris potiamur bonis. hec Chry:
so. Voluptates ergo corporis spernẽde sũt:qꝛ dolores
ingerẽdo nocent. vñ horatiꝰ. Sperne voluptates:nocet
empta dolore voluptas. Nec solum corpori nocẽt:sed ꝛ
aĩam occidũt vñ Greg. Dũ os delectat in condimẽtis:
aĩa necat comedẽtis. Et iõ qui sapiẽs ẽ voluptatẽ cor:
poris ĩ voluptatẽ aĩ cõmutet. vñ Rabanꝰ. Si dulcedi:
nẽ diuini amoris ꝑfecte gustaueris:de tpali dulcedĩe nõ
curabis. vñ ꝛ Senec. Animi voluptates q̃sq̃s seq̃t et bñ
ĩtelligit oĩm sensuum blãdimẽta cõtẽnit. Si ergo sic ho
die fieret ꝓut tunc discipuli ꝛ in prima etate cõiter ho:
mines faciebãt:nõ ĩdigeremꝰ apparatu reꝝ nec suppel:
lectili varia ꝛ põposa in q̃bꝰ genꝰ humanũ est inextrica:
biliter intricatũ. vñ Chry. Vbi eñ coquorũ ars vtilis ẽ

Cocorum ars inutil'.

nobis nuſq̃:ſed ⁊ valde inutilis ⁊ nociua ⁊ corpori ⁊ aĩe nocẽs:⁊ mater eſt vniuerſarũ egritudinũ ⁊ paſſionum/⁊ laſciuiã/⁊ multa munificentia inducit. vñ ⁊ Seneca. Si aũdire hũanũ genꝰ voluerit tã ſuꝑuacuũ ſciet ſibi cocũ eſſe q̃ militem. Nõ deſiderabis artifices ſi queris naturam. Simplici cura cõſtãt neceſſaria/in delicijs laboratur. vñ etiã Boetiꝰ. Si de eo qđ nature ſatis eſt replere indigentiã velis/nihil eſt ꝓpter qđ fortune affluentiam appetas:paucis em̃ minimiſq̃ natura contẽta eſt. Cuiꝰ

Natura cõtẽta eſt paucis.

ſatietatem ſi ſuꝑfluis vrgere velis: aut iniocundum qđ infuderis:aut noxiũ erit. Q̃ modicis autẽ natura cõtẽta ſit oſtẽdit ſeneca qui dicit. Panẽ ⁊ aquã natura deſiderat: nemo ad hec pauꝑ eſt. Et lucanꝰ. Diſcite q̃ ꝑuo liceat ꝑducere vitã. Et quãtũ natura petat fluuiũ cereręq̃.

Cõdimentũ facile famenti.

Si vero iſtis famẽ pro cõdimẽto ⁊ ſalſa addideris miro modo ſapida reperies:q̃ ſine hac inſipida vidẽtur vnde Bern̄. Prudẽter ſobrieq̃ conuerſanti: ſatꝭ eſt ad omne condimentũ ſal cũ fame. Qua ſola non expectata neceſſe eſt alias atq̃ alias de neſcio quibus ſuccis extraneas cõfici ꝑmixtiones q̃ videlicet ⁊ palatum reparẽt: gulã prouocent:excitent appetitum. hec Bern̄. Igiť (vt dicit Seneca.)

Voluptatibꝰ reſiſtẽdum.

voluptatibꝰ reſiſtamꝰ:q2 faciliꝰ non recipiunť q̃ exeũt. Et iterum. Proijce q̃cũq̃ cor tuum laniãt:voluptates precipue extirpa:⁊ inimiciſſimas habe more latronũ:q̃ in hoc nos amplectuntur vt ſtrãgulẽt. Et vt idẽ dicit:ad rabiẽ cogũt venire delicie:vt q̃cquid nõ ex volũtate reſpõdet/irã euocet. Ad debellãdũ autẽ voluptates multũ valet fugere earũ occaſiones. Unde

Amenitaſ nimia vitãda.

Seneca. Debellãde ſunt in ꝑmis voluptates/⁊ nihil delicate:nihil molliter faciendũ:his cogitationibꝰ internũ loca ſeria ſãctaq̃ eligere oportet. Effeminat aĩos amenitas nimia/nec dubie aliquid ad corrũpendũ vigorẽ regio põt. Sed quidã excuſantes ſe dicũt q2 debiles ſũt et quia aſſuetis carere nõ poſſũt. Quibꝰ idem ſeneca reſpõdet dicẽs. Occurres hoc loco mihi illa voce. Nimis dura ꝑcipis:nos homũciones ſumus/oĩa nobis negare nõ poſſumꝰ. Scis quare nõ poſſumꝰ iſta:q2 nos poſſe nõ credimꝰ. Nolle in cauſa eſt:nõ poſſe ꝑtendiť. Et iterum Moleſtũ eſt inq̃s carere aſſuetis voluptatibꝰ:abſtinere cibo:ſitire/eſurire. Hec p̃ria abſtinẽtia grauia ſunt: deinde cupiditas relãgueſcit: inde moroſus eſt ſtomachꝰ: inde q̃bꝰ fuit auidꝰ tibi odiũ ẽ:deſideria ip̃a moriuntur Nõ eſt acerbum carere eo quod cupere deſieris. Quẽadmodũ pernicioſior eſt hoſtis fugiẽtibꝰ/ſicut omne incõmodum magis inſtat cedenti et auerſo. hec Seneca.

Cupiditas in vilibus nocet

Expedit aũt vt nõ ſolũ ĩ delicatis:ſed etiã ĩ vilibꝰ eſcis cõcupiſcẽtia inordinata viteť:ad cauẽdũ murmur quo deus multum offenditur. vnde Aug. De nulla re magis deum offendiſſe ille populus dictꝰ eſt:q̃ cõtra deũ murmurando. Sed vt ſciremus non dei creaturã eſſe culpabilem:ſed inordinatam cupiditatẽ:nõ ꝓpter porcum:ſ3 propter pomũ mortẽ primꝰ homo inuenit:et eſau primatus ſuos non propter gallinã:ſed ꝓpter lenticulam perdidit. Et iterum. Daniel ideo vir deſideriorũ appellatꝰ eſt:quia panem deſiderij non comedit/⁊ potum concupiſcẽtie non bibit:q2 magis xp̃m q̃ epulas deſiderabat hec Aug. Et non ſolum corporis:ſed et animi voluptates ſunt debellande:q2 (vt dicit Greg.) Incaſſum caro atteriť ſi a prauis ſuis voluptatibꝰ animꝰ non refrenať

Animi voluptas refrenãda.

Tu ergo hoc exẽplo diſcipulorũ animatus:paupertatẽ totis amplectere viribꝰ:que ſic emicuit in prefatis mundi principibus:⁊ ſimiliter in domino ieſu ⁊ ſua matre:⁊ in oĩbus qui voluerũt eos ꝑfecte imitari. Spiritu autẽ eam complectere et corde dilige:quia al's meritoria nõ eſſet. Laudabile quidẽ nõ eſt pauperẽ eẽ:ſed in paupertate paupertatẽ amare:⁊ pauꝑtatis inopias ꝓpter xp̃3 gaudẽter et hylariter ſuſtinere. Prochdolor: quia multi de pauꝑtate ſolo noĩe gloriant̃: ſed quo pacto vt eis penitus nihil deſit. Dicũt ſe amicos dñe paupertatis:

Pauptatꝭ ſodales.

ſed pauꝑtatis ſodales ⁊ amicos fugiunt toto poſſe:ſcilicet famẽ/ſitim/frigus/defectus/contẽptum:⁊ deſpectũ et huiuſmodi:⁊ vt dicit Bernar. volunt eſſe pauperes ſine defectu:humiles ſine deſpectu: patientes ſine cõtumelijs. Tu vero nunq̃ pro aliqua re ipſam paupertatẽ ledere velis:⁊ nihil omnino vltra neceſſitatẽ habeas vl' habere deſideres. Et ſi queris q̃ ſit illa neceſſitas. Reſpondeo tibi ꝙ quanto intimius paupertatem dilexeris tanto ſubtilius de neceſſitate iudicabis. Illa nãq̃ neceſſaria ſunt nobis: ſine quibus eſſe non poſſumus. Uide

Neceſſaria nobis.

ergo ea ſine quibꝰ commodè potes eſſe:⁊ illa nec habere nec appetere:nec ꝓcurare:nec a ſponte dantibꝰ recipere vñ Seneca. Circũcide ſuꝑflua:⁊ in arctũ deſideria tua conſtringe. Conſidera tecum quãtũ natura poſcat:non quãtũ cupiditas expetat. Impone concupiſcentie frenum:oĩa que ſunt blandimenta reijce. hec Seneca. S3 multi in iudicãdo de neceſſarijs ⁊ ſuꝑfluis tãq̃ neceſſarijs vtunť. vñ Aug. Multa nos in facultatibꝰ nr̃is ſuꝑflua habere probamur ſi neceſſaria ſola retineamus:nã vana q̃rentibꝰ nihil ſufficit:⁊ aliorũ quodãmodo retẽtor eſt qui profutura pauꝑibus inutiliter habet. vnde et Seneca. Q̃ multa ſuꝑuacua eſſent non intelleximus niſi deeſſe ceperint. Tota michi vita mentitur:neceſſaria indicat quorum magna pars ſuꝑuacua eſt: que ſi q̃ñq̃ neceſſitas abſtulit:nõ ſentimꝰ ablata. hec ſeneca. Non ſo-

Neceſſaria contẽnenda.

lũ autẽ ſuꝑuacua:ſed ⁊ neceſſaria ſunt q̃ñq̃ cõtẽnenda. vñ iterũ ſeneca. Non te laudes ſi contẽpſeris aureos lectos/⁊ gẽmeã ſuppellectilem:que eſt em̃ virtus ſuperuacua contẽnere. Tũc te admirare cũ cõtẽpſeris neceſſaria. Nõ magnã rem facis ſi viuere ſine apparatu potes: tũc te mirabor/ſi cõtẽpſeris etiã ſordidũ panẽ:ſi tibi ꝑſuaſeris herbã:vbi neceſſe eſt non pecori tãtũ:ſed homini naſci. Et notandũ ꝙ abſtractio a rebꝰ mũdanis ſm̃

Abſtinentia tribus modis fit.

bern̄. fit tribꝰ modis. Primus modus ꝙ q̃s ſolum in neceſſarijs cõtenteť:⁊ tanq̃ aduenã ⁊ ꝑegrinũ ſe reputãs victu ⁊ veſtitu cõtentꝰ graue exiſtimet alijs onerari:q2 ſm̃ Greg. hoc ip̃m grauiter tolerant ꝙ feſtinãtes ad patriã in itinere multa portant. Secũdꝰ modus eſt ꝙ quis nec in neceſſarijs delectetur:⁊ in nullo ad tp̃alia ſit affectus:ſed tãq̃ mũdo ⁊ mũdialibꝰ mortuus abũdantiã ⁊ defectũ:laudẽ ⁊ opprobriũ equaliter accipiat. Mortuo em̃ ſi q̃d defuerit nõ ſentit:ſic aĩa in ſuis affectibꝰ mortificata:cõmodũ ⁊ incõmodũ nõ diſcernit. Tertiꝰ modus eſt ꝙ quis in vſu neceſſariorũ nõ ſolũ nõ delecteť: ſed potius affligať ⁊ crucietur/vt dicere poſſit cum apoſtolo:

Gal'. vj.

mihi mũdus crucifixus eſt ⁊ ego mũdo. Talis nãq̃ nõ ſolũ mũdo eſt mortuus:q2 mũdana nõ ſentit: ſed etiam

Phil'. iij.

mundo crucifixus:q2 oĩa velut ſtercora arbitrať. Tali pena eſt res creatas ꝓ quacũq̃ neceſſitate ꝓſpicere: ſ3 ſolũ delectať ꝑ amorẽ deo dulciter adherere. Nec tamẽ

Pauptatis dñice excellẽtia.

dñm ĩ pauꝑtate ꝑfecte imitari poterꝭ quãtũcũq̃ te aſtrixerꝭ. Nec videť ꝙ nr̃a pauꝑtas ſue eq̃parari poſſit:quãtũcũq̃ a nobis totis viribꝰ obſeruata fuerit. Ad quod omiſſis alijs que reddi poſſunt rõnibus. ſ. ⁊ quia deꝰ eſt: ⁊ quia ditiſſimꝰ ⁊ omnium dñs:⁊ q2 perfectiſſimus et huiuſmodi ſimilibꝰ hãc ſpecialẽ adduco rõnẽ: quia ip̃e nõ ſolũ pauꝑtatis penuriã:ſed eiꝰ opprobriũ aſſumpſit. Nã noſtra pauꝑtas q2 voluntarie ⁊ ꝓ dei amore aſſumpta eſt:reputatur ⁊ eſt virtuoſa:⁊ ideo non opprobrioſa:ſed honorifica habetur etiã apud malos. Ipſius vero non ſic:nõ em̃ cognoſcebatur:nec ſciebatur ꝙ volũtarie pauper eſſet/ſed credebať ꝙ neceſſaria pauꝑtas eũ teneret: et hec opprobrium ⁊ cõtẽptum parit. Cũ eſſet abſq̃ domo ⁊ poſſeſſionibꝰ ⁊ diuitijs ſcientibꝰ hoc vniuerſis magis habebať cõtẽptui a multis:huiuſmodi enim pauperes quaſi ab oĩbus cõculcanť:ſi ſapientes ſunt non eis crediť:ſi nobiles nihilominus deridenť ⁊ cõtẽnunť:immo qđ plus eſt ſapientia ⁊ nobilitas:⁊ oĩs virtus in reputatione hominũ in eis extincta videť. Deijciunť em̃ quaſi ab oĩbus:adeo vt nec amicitie antique/nec ſanguinis vincula vt plurimũ eis proſint:cũ oẽs fere tales amicos vel conſanguineos habere recuſent. Uides hñ quõ nec eiꝰ pauꝑtati equiparari/nec eũ imitari potes ĩ tam ꝓfunde pauꝑtatis ⁊ humilitatis abiectiõe. Et propterea pauperes mundi contẽnendi nõ ſunt qui ip̃ſũ dominũ repreſentant. Q̃tum etiã noſtra pauꝑtas a dñi pau-

Pauptatis nr̃e a dñica diſtantia.

pertate diſtet:cõſiderare potes ex pluribꝰ q̃ ſimul tãgit Chryſ. dicens. Cũ naſciturus erat nõ exquiſiuit clarã domũ/neq̃ matrẽ diuitẽ:ſed pauperẽ:⁊ ſponſum tectorem habentẽ. Et in tugurio naſcitur:⁊ in ꝑſepio poniť:

Paupertas dñi.

et diſcipulos eligens nõ rhetores:nõ ſapientes:nõ diuites:nõ nobiles:ſed pauperes ⁊ ex pauperibus ⁊ vndiq̃ ignobiles elegit:⁊ menſam apponens:q̃ñq̃ quidem ordeaceos panes apponit:quandoq̃ autem ipſo tempore diſcipulos a foro emere iubet. Et ſedilia faciens de feno facit. Et veſtimẽta induens vilia:⁊ a multis illo in tp̃e differẽtia circũamictitur:domũ aũt nõ habuit. Si autẽ

trāſire de loco ad locū oportebat ambulans ꝺ faciebat et ita ambulās ꝙ fatigabat. Et ſedens nō throno opus ei erat neqꝫ puluinari: ſed pauimēto. Sic ergo xp̄s pau: per erat/ q̄ tñ dn̄s oīm rex expectabilis erat. hec Chry. Attēdamꝰ hec ꝛ erubeſcamꝰ nos miſeri: quia talibꝰ non contenti dn̄m contēnimus imitari. Et maxime hoc tp̄e malo quo oīs qui panem habet cōtentari deberet. vnde Hiero. Juxta miſerias huius tēpoꝛis ꝛ vbiqꝫ gladios ſeuientes ſatis diues eſt qui pane non indiget: ſatis po: tens qui ſeruire non cogitur.

Oratio.

Domine deꝰ oīpotēs/ q̄ oīa q̄ celi ambitu continent ſub pedibꝰ hoīs ſubiciſti: vt ſolꝰ hō tibi ſubiectꝰ eſſet totꝰ: exterioꝛ nēpe ꝓ hoīs coꝛpoꝛe cūcta creaſti: ipſum vero coꝛpus ꝓ aīa/ aīam vero ꝓ te: vt tibi ſoli vacaret ꝛ te ſolū amaret: qui etiā das iumētis eſcā ipſoꝝ/ ac volucribꝰ celi ꝛ piſcibus maris paſtū: da mihi huiꝰ vite neceſſaria ad ſalutē meā: ꝛ ad laudē tuā: ꝛ ſic ꝑ te ꝓuiſus meliꝰ tibi vacare valeā: da quoqꝫ mihi in omni defectu ꝛ penuria patientiam/ ne puſillanimitate fractus deficiam. Amen.

¶ De māco manū aridā habēte. Ca.lxxij.

Luce.vj.
Mar.iij.

Factū eſt aūt poſt hec in alio ſabbato [vt intraret ieſus in ſynagogā eoꝝ ꝛ doceret] Nā ſm hylariū ꝑmiſſa in cāpo dicta ſunt et geſta ꝛ poſt hoc ſynagogā ingredit. Sabbato intrauit ſynagogā ad docēdū ꝓpter maioꝛē populi frequētiā et cōuetum. vñ Beda. Sabbati ꝑcipue dn̄s in ſynagoga docet operaturqꝫ virtutes: nō ſolū ꝓpter inſinuandū ſpiritale ſabbatū: ſed etiā ꝓpter celebrioꝛem eo die populi cōue: tum: cui tūc moꝛis erat: quia vacare a laboꝛe ꝑ legē iubebat legēdis audiēdiſqꝫ ſcripturis operā dare. Nā ſicut hi quibus venādi ars eſt vbi feras: vbi piſces ꝛ volucres plus abūdare didicerint/ ibi maxime ſua rhetia tendūt ita dn̄s ſemꝑ docuit in ſynagoga ꝛ in tēplo quo oēs in:

Xp̄i ꝑconia tria.

dei cōueniebāt: volēs oēs hoīes ſaluos fieri: ꝛ ad cognitionem veritatis venire. hec Beda. Ecce in xp̄o tria ſcꝫ mētis ſtabilitas: qꝛ licet pharisei inſidiarent ei/ nō tamē metuebat venire vbi erāt: ꝛ hoc eſt cōtra puſillanimes. Doctrine veritas: quia in publico docebat: ꝛ hoc eſt cō: tra hereticos. Zeli imēſitas: qꝛ totū hoc ꝓpter ſalutem aīarū faciebat: ꝛ hoc eſt cōtra eos q̄ inde querūt vanam gloriā vel tp̄ale lucrū ſeu cōmodū. [Et erat] in ſynago: ga [hō hn̄s manū aridā] ꝛ cōtractā [ꝛ obſeruabāt] .i. doloſe ſuabant eū pharisei ſi ſabbato curaret vt illum ar: guerēt vel accuſarent. Unde interrogabāt eū malicioſe ſi licet ſabbatis curare: vt ſi diceret nō/ arguerent eū de imiſericoꝛdia vel impotentia: ſi diceret ſic: accuſarēt eū de ſabbati trāſgreſſiōe vbi Beda. Quia ſolutionem ſabbati quā in diſcipulis arguebāt excuſauerat ipſum calūniari volētes obſeruant: vt ſi in ſabbato curet trangreſ: ſionis eū accuſent: ſi nō curet/ crudelitatis aut imbecillitatis arguāt. Ut enī ait Bern. In factis obſuatoꝛes/ in verbis exprobatoꝛes: in toꝛmēt ſuſtinuit illuſoꝛes. Et vidēs dn̄s cogitationes eoꝝ: iuſſit hominē infirmum ſurgere et ſtare in medio: vt miraculū eſſet magis mani: feſtū: ꝛ euidentiꝰ argueret cecitas malignantiū: ꝛ quaſi repetēdo queſtionē ab eis motā ſub alijs verbis ꝺ idem q̄ſiuit ab ipſis. Illis autē ſic tacētibꝰ ꝓpoſuit ſimilitu: dinē de aīali: ꝛ ſoluit queſtionē priꝰ verbo: oſtēdēs per rationē ꝙ licitū eſt ſanare hoīem die ſabbati: ꝛ eſt rō ta: lis. Magis ſubueniēdū eſt hoī q̄ȝ aīali: ſed aīal ſi ceciderit i puteū vel foueā extrahit ꝛ liberat die ſabbati: ergo multoplꝰ hō q̄ eſt nobilioꝛ ꝛ melioꝛ: cū ſit factꝰ ad yma: ginē dei ſi in ifirmitatē ceciderit curat die ſabbati. Si enī hoc fit ꝓpter cupiditatē tēpoꝛaliū/ multomagis dꝫ iſtud fieri vbi ſalus querit aīarū. Et ſic ipſi vite cōis et

Curādi in xp̄o facilitas.

ꝓꝑe ꝯſuetudinis vincunt exēplo. vñ chryſ. Uobis oue licet in ſabbato ſaluare: et mihi hoīem non licet. Uobis manibus licet extrahere: mihi nec verbo lꝫ curare. Ecce nec medicinā cōficio: nec manū meā ſuꝑ illū extēdo. Dico verbo ꝛ ſanat infirmꝰ: ꝛ legē ſabbati vr̄i nō tranſgre: dioꝛ: ꝛ ſine ope opꝰ virtutis ꝯſummo. hec Chryſ. Sed auari pharisei plus diligūt ouē q̄ȝ hoīem ꝓximū: ꝛ lau: dāt īpendere ſubſidiū in oue: ꝛ accuſant bñficiū charitatis in hoīe. vñ hiero. Sicut ſoluit queſtionē ꝓpoſitā vt interrogātes auaricie condēnaret. Si vos inqt in ſab: bato ouē et q̄libet aliū aīal in foueā decidēs eripere feſtinatis: nō aīali ſꝫ vr̄e auaricie ꝯſulētes: q̄tomagis ego hoīem q̄ multo melioꝛ eſt oue debeo liberare: vñ ꝛ Ra: banus. Cōpetenti ergo exemplo ſoluit queſtionē eoꝝ vt eos oſtēdat ſabbatū violare in ope cupiditatis qui eum violare arguūt in ope charitatis legē male interpretā: tes: qui dicunt in ſabbato a bono feriādū i quo a malis tm̄ feriandū eſt. Uñ opꝰ ſuile nō facietis i eo .i. peccatū: quia qui facit pctm̄ ſeruus eſt pcti. Sic in eterna requie Joh.viij.

a malis tm̄ feriabit nō a bonis. hec Rabanꝰ. Scḋo ſol: uit queſtionē facto hoīem habentē manū aridā ſanādo Tūc ei ait illi extēde manū tuā: ꝛ cū extēderet ſtatim reſtituta eſt ſanitati. In quo patet perfectio ſanitatis. vbi Chryſ. Ut ꝓpoſitū legis quā iudei non intelligūt ſani: tas manifeſtat. Si enī deꝰ offendit in ope ſabbati: ſine dubio infirmitas nō fugat: qꝛ nō pōt iniuria dei beniuolētia ſeqꝫ. Iſte mācꝰ ſm hiero. i euāgelio q̄ vtunt nazarei cemētariꝰ ſcribit/ iſtiuſmodi vocibꝰ auxiliū ꝑcans. Nō cemētariꝰ erā manibꝰ victū queritās: ꝑcoꝛ te ieſu vt mihi reſtituas ſanitatē: nec turpiter mendicē cibos.

Mācꝰ aridā manū habens.

¶ Dn̄s ieſus maxime in ſabbatis docebat: et opabat virtutes. Primo vt oſtēderet ꝙ euāgelicū ꝛ ſpirituale ſabbatum meliꝰ ꝛ fructuoſiꝰ veteri ſabbato ſuccedebat. Secundo vt ſabbato pluribus occurrētibꝰ ꝓficeret pluribꝰ: ꝛ ſaluatoꝛ mūdi ex miraculoꝝ ꝟtute manifeſtꝰ fieret. Tertio vt dn̄s leg ꝛ ſabbati ꝓbaret. Quarto vt malū intellectū iudeoꝝ de obſeruātia ſabbati offerret/ dum bene operādo ſabbatū ſe nō violare ꝓbaret/ q̄ in ſabbato curabat ꝛ in hoc coꝛā pluribꝰ legiſperitos cōfutabat.

Sabbato precipue operatꝰ eſt dominus virtutes.

¶ Circa qḋ ſciēdū ꝙ aliq ſunt actꝰ boni i gn̄e entis/ q̄ tñ ex ſe nō habent bonitatem in gn̄e moꝛis: ſicut edificare domū vel hmōi: ꝛ talia nō erant licita in die ſabbati. Alij autē ſūt actꝰ boni in gn̄e moꝛis ſm ſe: ſicut ſunt opa ꝟtutum: et talia licita ſunt in die ſabbati: de qbꝰ erat ſanatio manꝰ aride: qꝛ erat opꝰ pietatis: ꝛ cū hoc erat ad gloꝛiam dei manifeſtandā inq̄tum fiebat miraculoſe et ſupra natu: ram: ꝛ ideo talia poſſunt fieri in die ſabbati/ nō ſolū licite ſꝫ ꝛ laudabilit.

Actꝰ boni in genere duplici.

Myſtice ſm Bedā ꝛ Rabanū hō qui habebat manū aridā hūanū genꝰ indicat in bono opere arefactū: ꝓ manu in ꝑmo parēte ad pomū vetitū extēſa ſed i miſatiōe dn̄i ſaluti ꝛ bonoꝝ operū fructibꝰ ꝑ ino: cētes xp̄i manꝰ i cruce extēſas eſt reſtituta. Et hn̄s manꝰ in ſynagoga erat arida: qꝛ vbi maiꝰ donū ſciētie ibi trāſgreſſoꝛ maioꝛi ſubiacet culpe: ꝛ grauiꝰ eſt piculū inexcuſabilis noxe. Sanāda manꝰ arida iubet extēdi: qꝛ infru: ctuoſa debilitas aīe nullo meliꝰ oꝛdie q̄ȝ elemoſynarum largitate curat. Habebat aūt hō dexterā manū langui: dā qꝛ ab elemoſynis toꝛpebat: ſiniſtrā ſanā: qꝛ ſue vtili: tati intēdebat. Sed veniēte dn̄o dextra ſanat vt ſiniſtra qꝛ qḋ ꝯgregauerat auide: modo diſtribuit charitatiue.

Penitēti q̄ttuoꝛ neceſſaria.

¶ Myſtice etiā in hoc infirmo docuit quattuoꝛ neceſſa: ria penitēti: ſcꝫ ꝙ ſurgat a culpa ꝑ penitētiā: ꝙ ſtet i gr̄a ꝑ pſeuerātiā: ꝙ in medio ꝑ boni exēpli euidentiā ꝙ extēdat manum ꝑ bonā operationē. Extende ergo manum primo ad pauperes in elemoſynarum largitione. Secūdo ad deū in feruēti oꝛatione. qꝛ ſm Greg. Fruſtra pro peccatis rogatur ad deū manꝰ expādit q̄ eas pro poſſe ad paupes nō extendit. Moꝛaliter hō hn̄s manū aridā eſt peccatoꝛ: hn̄t enī quidā coꝛ aridum: qꝛ ſine bona affe: ctione: ſine cōpaſſione. quidā linguā aridā: qꝛ ſine bona locutione/ ſine dei laude. quidā manū aridā: qꝛ ſine bo: na operatione. Hec autē triplex ariditas ſumit ex ſimi: litudine: arboꝛis aride: qꝛ tunc eſt vere arida q̄n eſt ſine ſucco: ſine folijs: ſine fructu. Coꝛ habent aridum inuidi: linguā maliloqui: manū auari. Iſte ex obediētia diuina manū debet extendere ad proximū per elemoſynarum largitionē. Ille lingua loqui ad deum per deuotam oꝛationem. Alius coꝛ eleuare ad celum per ſanctam meditationem: ꝛ ſic ſanatur peccatoꝛ. Item ſm Theophilum. Aridam dexterā habet manū quiſqꝫ non operat q̄ ſunt dextere partis: quia talis eſt impotens ad bona: ſed po: tens ad mala. Ex quo enim manus conſtituitur in ope: ribus ꝓhibitis/ extunc areſcit in operibus bonis. Iterꝫ vero reſtaurabitur: quando in virtute ſtans operabitur Per manum enim que eſt oꝛganum oꝛganoꝛum conue: niēter itelligitur opus meritoꝛiū: ꝛ ideo manꝰ eſt arida que eſt ad hoc opus inualida: ſed cum ad ver bū chꝛiſti

Ariditas triplex.

Manꝰ dextere significatio.

surgit per gratiã: tunc manũ extendit per sanctam opa-tionẽ. Pōt etiã p hominẽ manum aridam habentem si-gnari piger ꝛ ociosus: qꝛ ad operãdũ est inualidus: sed cum ad verbum christi stat i medio virtutis: manus ei⁹ sanatur/ et in bonis operibus exercetur. Specialiter tñ ꝛ precipue per hunc hominẽ auarus signatur: cuius ma nus ad opera pietatis ꝛ largitatis inualida reperitur.
Digiti.v. auari. Huius manus sunt quinqꝫ digiti. Primus inordinatũ desideriũ habẽdi. Secundus labor acquirendi. Terti⁹ sollicitudo conseruãdi. Quart⁹ studium multiplicandi. Quintus infidelitas dispensandi. Sed vt sanet ei p gra-tiam dicit: extẽde manũ tuã: qꝛ cũ ex dei dono ad opera pietatis extendit tunc sanat. vñ Amb. Audisti domini
Extẽdẽda manus nostra est. ṽba dicẽt: extẽde manũ tuã. Cõmunis ista generalisqꝫ medicina est. Et q̇ putas manũ habere te sanã caue ne auaricia: caue ne sacrilegio cõtrahat. Extẽde sepius eã. Extẽde illã ad pauperẽ q̇ te obsecrat. Extende vt ꝓxi-mum iuues: vt vidue ꝑsidiũ feras: eripias iniurie quem vides iniuste calũnie subiacere. Extẽde ad deum ꝓ pec catis tuis. Sic man⁹ extendit: sic sanat. hec Amb. Igit o auare q̇ manũ aridã ꝛ ɔtractã habẽs nō vis dare: vis accipere/ non vis largiri: vis ꝑdari: extende man⁹ tuas vt tribuas indigentibus: qꝛ in hoc tibijpsi prouidebis ꝛ thesaurizabis in celis. vñ Chrys. Elemosynã faciam⁹ ꝛ ne despiciam⁹ a fame corruptos. Etenĩ tibijpsi benefa cies/ magis illis benefaciẽs. Nã his q̇dẽ ꝑsentia porri-ges: tibijpsi vero futurã gloriã ꝑdeponis. hec Chry. In ter oĩa ergo opa mĩe ꝓrogatiuã hꝫ elemosyna: quam to tiens ꝛ tã attẽte nobis inculcat diuina scriptura. [Pha risei aũt] repleti insipiẽtia. i. irrationabili iracũdia: cum magis deberẽt esse grati de diuino bñficio [exeũtes] de synagoga ꝛ de ɔspectu xp̄i: ꝛ a lumine recedẽtes [stati cum herodianis] principis secularis satellitibus [consi liũ faciebãt aduersus iesum: quō eũ ꝑderent] ſm Amb.
Pharisꝫo rũ mala et cecitas. quō vitam ꝑperent: nō quō vitam inuenirent. Jam ergo de morte ipsi⁹ tractabãt/ ꝛ hic p̱rio loquit de ꝓcuratio-ne mortis xp̄i ꝓ q̄ tũc ꝑmo cõsiliũ faciebãt. Magna insi pientia de nece eius tractare cui⁹ beneficijs plurimũ in-digebãt/ quos etiã ad h̄ nō ei⁹ culpa: sed liuor mouebat. Magna etiã eoꝝ fuit obstinatio: qꝛ nec ṽbis xp̄i/ nec fa-ctis resilierunt a malo suo: sed ampli⁹ inuidia ꝑmoti re-mãserunt i malo obstinati. vñ Chry. Pharisei aũt cõsi-liũ acceperũt: scꝫ a dyabolo vt perderẽt eũ. Inuidẽtes eñ xp̄o nolebant eũ facere signa ne gloriã acquireret et discipulos congregaret: sed turpitudinẽ inuidie sue sab bati defensione tegebãt: vt in prima quidẽ facie videren tur sabbati iusticiã defendere: reuera autẽ suã exequerẽ-tur inuidiã. [Jesus autẽ] sciens machinationes eoꝝ: qꝛ nihil eum latebat recessit idel [cũ discipulis suis ꝛ ad ma
Recessus xp̄i cause. re secessit.] Recessit aũt inde ꝓpter multa. P̱rio vt eis parceret/ ꝛ occasionẽ ĩpietatis auferret: maiorisqꝫ vtilita ti ecclesie se ſuaret. Secũdo ꝙ nōdũ venerat tp̄s passio nis sue prefinitũ a patre: necdũ implete erant propheta rum scripture. Tertio qꝛ nō aderat loc⁹. s. hierusalem ex tra quam nō fuit locus passionis eius. Quarto propter dandũ suis in ꝑsecutione fugiendi exẽplũ ne fuga eoꝝ imputaret in peccatũ. Quinto ꝓpter humilitatis ꝛ pa-tientie indicium: ꝛ cum possit aduersarios suos nutu dei deijcere in abyssum. Sexto ad ostendendũ vere huma-nitatis signũ: cum lꝫ ipse mortẽ non timeret tñ tanqꝫ hō
Recedẽdũ ab ob-stinatis in malo. fugit a ɔsilio malignatiũ. In quo etiã nos docuit: vt ab illis recedam⁹ quos bonis monitis semꝑ deteriores fie ri videmus: homines eñ in malis obstinati vix possunt per rationẽ compesci. vñ Chry. Sciens autẽ dñs ɔsiliũ eoꝝ nō diu cõtẽdit: sed vna reddita rõne recessit: ne ma-gis insaniã eoꝝ excitaret: qꝛ nō pōt fieri vt malicia ra-tione placet. Ignorãtia quidem rõne placatur: malicia aũt amplius excitat. Sciẽs ergo patos illos esse ad ma lefaciẽdũ secessit: nō quasi timid⁹ subtrahẽs se ab eis: sꝫ quasi misericors parcẽs eis: ne eos ad op⁹ impium am-plius irritaret: ꝗuis enim q̇ parat⁹ est malũ facere apd̄ deũ iã fecit: tñ qui intelligit paratũ esse aliquẽ op⁹ malũ facere/ ꝛ irritat eũ dans ei occasionẽ vt compleat malũ ipse particeps est peccati ei⁹. Ut q̇d eñ res mala per te exitum suũ inuenit. Et qui sine te fuerat periturus: aut q̄tũ ad voluntatẽ suã iã perditus erat: vt quid per te im pleta est ꝑditio ei⁹: hec Chry. [Et multi] infiniti [secu-ti sunt eũ] ex eo ꝙ viderãt ꝑdictũ hoĩem curatum [cura

uit eos oẽs] remunerãs fidem ipsoꝝ/ forsitã qꝛ oẽs di-gni fuerant curatione. Docti ergo visis signis ꝑsequunt indocti opinione eius ducti amãdo sequunt: et ideo cu-rari merent. vñ Remi. Quẽ pharisei vnanimi consilio ꝑdere querunt: turba indocta vnanimi dilectione sequi tur: vñ mox sui desiderij cõsequit effectũ: si vis ꝛ tu cura ri: si vis sanari: si vis a mortis periculo liberari: sequere ꝛ imitare iesum: ipse eñ neminẽ repellit: omnes qui eum sequũtur sanat. Per phariseos qui diuersi interpretant discoli qui dissentiones faciunt signant: ꝑ herodianos ṽo supbi qui gloriosi i pellibus interpretant. Isti vero ɔsiliũ faciũt ɔtra iesum/ qui cum humilibus ꝛ charitatẽ habẽtib⁹ cõmorant: ꝛ ideo recedit ab illis se elongando et humilib⁹ eũ sequẽtib⁹ benefacit: bñficia salutis impẽ dẽdo. [Et ꝑcepit eis] q̇ curati erant [ne eũ] diuulgarent ꝛ [manifestũ facerent] vt inanẽ gloriã ꝛ gloriãdi de se is
Laudis humane vitatio. ctantiã declinaret: ꝛ vt nobis exẽplum vitãdi eã daret. Nō ꝓhibuit dñs miraculoꝝ ꝑdicationes ad vtilitatẽ audientiũ/ sed in beneficijs vane glorie appetitum. vñ Ambro. Hic mystice instruit nos: ne cum magnum ali-q̇d facim⁹: laudẽ foris credam⁹. vñ ꝛ Chry. Ubi quidẽ ꝓpter alios alij curant non precepit eis vt nemini dice-rent: quale est vbi oculos ceci nati aperuit: ꝛ paraliticũ triginta ꝛ octo annis iacentẽ erexit. Ubi autem non ꝓ-pter alios/ sed ꝓpter meritũ ipsius curat hoiem: preci-pit ei vt nemini dicat/ sicut et leproso mãdauit. Ideo et istis precepit ne vulgarent eũ: qꝛ ꝓpter ipsos solos cura uerat eos: qꝛ nō estimationẽ hominũ miraculis venaba tur: sed credentiũ desiderabat salutẽ. hec Chry. [Et ve-nerũt in domũ] quãdã ad hospitãdũ [ꝛ cõuenit iterum turba] ad audiendũ dei verbũ: ꝛ tunc ita feruẽter intẽde bant: predicationi ꝙ ipse ꝛ discipuli eius non habebant tp̄s panẽ manducãdi. Hoc est cõtra illos qui dimittũt opus predicationis: propter curam et saturitatem com mestionis. vbi Beda. O qꝫ felix occupatio saluatoris: qꝫ beata frequẽtia turbe cõfluentis: cui tñ studij ad audiẽ dum ṽbũ dei: tñ fuit cure ad obtinẽdã salutẽ: vt aucto-ri salutis qui cum eis qui secum erant ne vescendi quidẽ hora a solatio vite miseris impendendo libera maneret Utinã dñe iesu ꝛ in nr̄i tẽporib⁹ cui tantum gratie tuis fidelibus largiaris qui doctores suos assiduitate discẽ-di non solum ab appetitu carnalium voluptatum verũ-etiam nonnunqꝫ ab ipsa quoqꝫ panis quotidiani perce-ptione prepediat. hec Beda. [Et cum sui] scꝫ iudei q̇ ex parte matris de cognatione sua erant: viderent insolitũ feruorem in eo: ꝛ audirent altitudinem diuine sapientie quã capere non valebant: estimabant eum mente aliena tũ ꝛ in furorẽ ṽsum: sensu ꝑdito loqui ꝛ [exierunt tenere eum] ꝛ ligare ne sibi vel alijs posset nocere. Ubi Beda. Uere sicut ipse dicit alibi. Nō est ꝓpheta sine honore ni si in patria sua ꝛ i domo sua. Quẽ eñ exteri quasi aucto-rem vite ꝛ sapientiam dei adire ꝛ audire desiderant: hũc propinqui quasi mentis impotem esse ligandum decer-nunt. Allegorice autẽ in eo ꝙ turba ad illũ conueniente frequenti: vt furiosus a suis contemnit: salus credentiũ de gentibus approbatur: ꝛ inuidia iudeorum: ꝛ ꝑfidia notatur de quibus ait iohãnes. In ꝓpria venit: ꝛ sui eũ Joh.j. nō receperũt. hec Beda. Similiter ꝛ hodie qui ad seqn-dum xp̄m sunt feruidi a mũdanis hoibus insani reputã tur/ et per eos q̄tum possunt a bono retinent. O q̄tum vna non dico mensura/ sed gutta huius vini valeret que hanc insaniã induceret. Felices qui hac laborãt ĩsania vt de illis dici possit illud sapientie. Nos insensati vitã Sap.v. illorum estimabamus insaniam: vtinã ꝛ ego miser vnus de illis merear fieri: ac cum eis inter filios dei computa ri et inter sanctos sortem habere. Oratio.

Domine iesu christe rogo te per viscera miseri cordie tue: vt me mancum ad faciendum ope-ra bona inualidum digneris misericorditer sanare: ꝛ ad omne opus bonum fortẽ et aptũ facere. Fac me stare in medio virtutum: vt te iubente et faciente extendam ad iusticiam non ad iniquitatem ma nus meas: meqꝫ in bonis exercendo tuum beneplacitũ in omnibus faciã/ et in malis arescendo ab offensa tua omnino abstineam. Da mihi bone iesu vt pre omnibus diuitijs ꝛ delicijs seculi intendam verbo dei ac mee et aliorum saluti. Amen.

De demoniaco ceco ꝛ muto. Capi.lxxiij.

Mat.xij. ⁊ Luce.xj Post predicta oblatꝰ est ei
hō demoniū habens/cecus/⁊ mutus
sed lucas mutū tm̄ nō cecum dicit/
tacens qđ mattheꝰ expressit. Nec ta-
lia sunt in demone formaliter/sed so-
lum effectiue: q effecerat hoīez cecū
⁊ mutū:⁊ ideo ipso electo vidit et loq-
baẜ hō. vn̄ sequiẜ. [Et curauit eū.] In quo notatur a de
monio liberatio [ita vt videret] in quo cecitatis illumi-
natio [⁊ loquereẜ] in quo loquele restitutio. vbi Hiero.
Demoniacus cecꝰ et mutus. Tria signa simul in hoīe perpetrata sunt: cecus videt:
mutus loquiẜ: possessus a demone liberaẜ. Nō tūc q̄dē
carnaliter factū est: sed quotidie cōpletur in cōuersatio-
ne fideliū: vt expulso demone p̄mū lumē fidei accipiāt:
deinde in laudes dei tacentia priꝰ ora relaxentur. vnde
et Aug. Demoniū em̄ hn̄s cecus ⁊ mutus est qui nō cre
dit deo/⁊ subditus est dyabolo qui non intelligit et non
confiteẜ ipsam fidem: vel q̄ nō dat laudē deo. Vn̄ etiam
Chry. Ne aliq̄s putet quia sufficit homini fideli cogno-
scere deū: est ⁊ necessariū cōfiteri deū:⁊ ideo cecū ⁊ mu-
tū curauit: oculos ad cognoscendum: os ad confitendū
deum. Qui cognoscit ⁊ nō cōfiteẜ ille/⁊ si oculos mētis
habeat curatos: tn̄ adhuc mutꝰ est. Qui ergo videns nō
facit p̄cepta dei/⁊ qui loquens nō loquiẜ laudem dei et
gratiā: ille etsi loquiẜ ⁊ videt q̄ntum ad deū: tn̄ ⁊ mutꝰ et
cecus est. Nō em̄ ille videt deū qui scit deū: sed qui timet
⁊ diligit deū. Et qui orat ⁊ psallit/⁊ nō facit q̄ laudat/il
le corde loquiẜ/aīo aūt tacet. hec chry. Spūaliter demo
niū ille hʒ q̄ in pctō mortali pseuerat. Q̄diu em̄ pctm̄ ī
hoīe regnat tādiu victꝰ ⁊ captiuꝰ a diabolo possidetur ⁊
vexatur. Vexat aūt demoniū triplex: supbia in mēte: cō
cupiscētia in carne: cupiditas in rebus: q omne qđ est ī
mundo cōcupiscentia carnis est/aut ꝯcupiscētia oculo
Demoniū vexās mētē triplex pctm̄ est/ faciēs mutū ⁊ cecū. rū/aut supbia vite. Hoc autē triplex demoniū facit mu-
tum: nam cum loquela data sit hoī ad laudandū deū et
gratias agēdū: ad loquendū veritatē ⁊ edificandū ꝓxi
mū: ad confitendū peccatū ⁊ veniā de eo petendū. p̄mā
loquelā aufert supbia que qđ dei est. s. laudē vsurpat si-
bi. scđam aufert auaricia q̄ soli sibi ītēdit non ꝓximo.
tertiam aufert luxuria/⁊ maxime ꝯ naturā. vnde sodo-
ma interpretatur silētiū siue muta. Item facit cecum vt
ad salutē suam ptinentia ⁊ sibi proficua nō videat:⁊ eā
lucem q̄ ait: ego sum lux mūdi nō sequaẜ: sed in tenebris
ambulet. Hic demoniacus cecus ⁊ mutus si dn̄o offera-
tur: si ad penitentiā ꝯuertaẜ mox iesus curabit eū: ita vt
electo demonio videat ⁊ loquaẜ. Abundat demonis ma-
licia: supabūdat diuia clemētia. In isto demoniaco ma-
licia demonis multū abūdauit: q eum tenebat obsessū/
ip̄m fecerat cecū ⁊ mutū. ac (ꝭm Chry.) etiam surdū: sed
dei misericordia in ipso abūdauit: q demoniū ab obses-
so eiecit: loquelā sibi restituit: lumen reparauit:⁊ auditū
Iustificato ꝯferunẜ q̄ttuor bn̄ficia. reseruauit. Per hūc igiẜ hominē sic curatū intelligere
possumꝰ peccatorē iustificatū/cui deꝰ spiritualiter quat-
tuor bn̄ficia supradicta cōcedit. Primū est ꝙ dyabolū
ab eo expellit. Pctōr em̄ dyabolū in domū aīe sue indu
cit: ſʒ xp̄s eū expellit vt eā inhabitet. Domꝰ aūt aīe tria
hʒ solaria. vnū supius. s. spiritū. aliud inferiꝰ. s. corpꝰ. ter
tiū mediū. s. animā. Deus ī superiori solario. s. spiritu ha-
bitat: qn̄ ipse spūs cōtēplationi vacat: habitat in solario
medio. i. in aīa quādo ip̄a intēdit iterne meditationi: ha
bitat in solario inferiori. i. in corpore qn̄ ip̄m corpꝰ exer-
citaẜ/⁊ intendit mortificationi. Scđm beneficiū est: q
Lingua cur data. deꝰ pctōri linguā aperit. Deꝰ dedit hoī linguā ad tria. s.
vt deū laudet: vt ꝓximū edificet: vt in confessione corā
deo se rep̄hēdat ⁊ accuset. Pctōr autē q lingua sua ad
ista tria nō vtiẜ: ideo recte mutꝰ dr̄. Cū ergo deū incipit
laudare/ꝓximū edificare/⁊ se accusare tūc loquiẜ/⁊ lin
gua ad debita officia vtiẜ. Tertiū bn̄ficiū est qn̄ deꝰ pec
catori lumen restituit. Signū autē ꝙ ipse sic illuminatꝰ
est qn̄ videt ante ⁊ retro a dextris ⁊ a sinistris. Ille habʒ
oculos retro q̄ ꝯsiderat ⁊ cogitat pctā q̄ fecit q̄ȝ turpia/
Oculos hr̄e ante ⁊ retro. q̄ȝ multa/q̄ȝ grauia/⁊ inde hʒ dolorē. Ille hʒ oculos an̄
se q̄ videt ⁊ cogitat de iudicio dei futuro/⁊ inde hʒ timo
rē. Ille hʒ oculos a dextris q̄ videt ⁊ cogitat mūdi ꝓspe-
ra q̄ȝ sint caduca ⁊ vana:⁊ ad ea nō alliciẜ p amorē: ſʒ re
silit p aspernationē. Ille habet oculos a sinistris qui vi-
det mundi aduersa q̄ȝ sint breuia ⁊ vilia:⁊ ideo in eis nō

frangiẜ p impatientiā. Quartū beneficiū est qn̄ deꝰ pec-
catori auditū restituit. Est em̄ pctōr surdꝰ: q non audit
deū ammonētē: nec deū bn̄faciētē: nec deū inspirantē:
nec deū cōminātē: tūc aūt surdꝰ auditū recipit qn̄ deum
in hm̄ōi audit. [Et stupebāt turbe] s. simplices diuinā
ꝟtutē in xp̄o admirantes [Et dicebāt. Nūq̄d iste est fi-
lius dauid?] q. d. sic. q hic est xp̄s nobis ꝓmissus de se-
mine dauid. ¶ Moraliter eijciẜ demoniū in cōtritiōe: lo
quiẜ q̄ priꝰ erat mutꝰ ī cōfessiōe: admiranẜ turbe in satis-
factiōe. s. qn̄ vidēt bn̄ opari eos q̄ nō solebāt nisi mala fa
cere. Scribe aūt ⁊ pharisei. s. litterati ⁊ maiores inuidie
neq̄tia pleni audiētes turbas. s. ip̄m cōfitētes esse xp̄ʒ ꝓ
pter euidētiā facti [dixerunt] in corde ⁊ cogitatiōe. [In
beelzebub principe demoniorū eijcit demonia] et sic in
sp̄m sctm̄ blasphemabāt: q spūi sancto cuiꝰ opus est de
mones eijcere/⁊ sanitates perficere/ꝯtumeliā inferebāt
Q em̄ factū mirabile negare nō poterāt: ideo modū fa
ciendi calūniabanẜ:⁊ sic factū infamare conabanẜ/dicē
tes iesum xp̄m p aliquē demonē supiorē sibi etiā fami-
liarē ⁊ priuatū eijcere demones inferiores de corporibꝰ
obsessorum. Nam vt ait chry. Inuidia non querit quid
dicat: sed solū vt dicat. Sic ⁊ hodie multi cum nō possūt
aliorū ꝟba vel facta directe reprehendere/conanẜ intē-
tionem ⁊ modū eorū infamare vbi Beda. Turbis aūt q̄
minꝰ erudite videbāẜ/dn̄i facta mirātibꝰ: scribe et pha-
risei/vel negare/vel sinistra interpretatiōe puertere la-
borabāt/quasi nō diuinitatis: sed īmundi spūs opa fuis
sent. ꝭm eundē Bedā noīa ydolorū a belo habuerūt ori-
ginē. Ninꝰ em̄ rex ꝯditor/vel potiꝰ repator niniue: belo
p̄ri suo q̄ fuit primꝰ rex assyriorū statuā post mortē eius
cōsecrauit: ad quā cōfugiētes q̄ forte fecerāt veniam me
rebanẜ. Vn̄ ipsā statuā ceperūt venerari:⁊ tandem insti
gāte dyabolo diuini honores sunt ipsi statue attributi:⁊
incepit cultꝰ idolatrie. Cuius simulachri consuetudinē
caldei suscipiētes vocauerūt beel: palestini baal: moabi
te beelphegor ꝭm diuersitatem linguarū: iudei autē vniꝰ
dei cultores in derisionē gentiū beelzebub appellabant
qđ sonat vir seu princeps muscaꝝ: ꝓpter multitudinem
muscarū q̄ in tēplo eiꝰ erāt ꝓpter sordes īmolati sāgui
nis: quē musce sequi solebāt: in hoc simulachro dicebāt
iudei principē demoniorū habitare: tū q in eo fuit prin-
cipiū ydolatrie: tū q nullū ydolū inueniebaẜ illo effica-
cius: tū q cultꝰ eiꝰ erat generalior apud oēs gentes. Li-
cet em̄ quelibet natio habebat alios deos speciales: hūc
tn̄ tanq̄ȝ vniuersalē deū venerabanẜ oēs. Itaq̄ȝ in virtu-
te principis demoniorum q̄ ī hoc ydolo habitabat pha
risei dn̄m facere miracula dicebāt. Vn̄ Remigiꝰ Beel-
zebub autem ipse est beel/⁊ baal/⁊ beelphegor. Bel fuit
pater Nini regis assyrioꝝ. Baal dictꝰ est: quia in excel-
so colebaẜ: beelphegor a loco. i. a mōte phegor: zebub ser-
uus fuit abimelech filij gedeonis/q̄ occisis. lxx. fratribꝰ
edificauit templū baal:⁊ constituit eum sacerdotē ī ip̄o
ad abigēdas muscas q̄ ibi congregabanẜ ꝓpter nimiū
cruorē victimarū: zebub nāq̄ȝ musca dr̄. Beelzebub er-
go vir muscarū īterp̄taẜ: vn̄ ꝓpter spurissimū ritum co
lendi dicebāt eū eē principē demoniorū. Nihil ergo sor
didiꝰ inuenientes qđ dn̄o obijcerēt: dicebāt eū ī beelze-
bub eijcere demonia. hec Remigiꝰ. Hoc autē totū ex in
uidia faciebāt. de qua hic dicit Chry. Tale q̄d est emu-
latio: qua non vtiq̄ȝ erit malicia alia deterior. Sicut enī
porcus gurgite:⁊ demones iactura nr̄a: ita ⁊ emulator
ꝓximis letaẜ malis:⁊ quēadmodū scarabei nutriunẜ
stercore: ita ⁊ hic aliorum infortunijs. hec Chry. Vbi no Demones ꝓlati vitijs lucifer.
tandum ꝙ demones habent sua officia valde ordinata
in malū. Est em̄ vnꝰ demō qui preest supbie ⁊ vocatur lu
cifer:⁊ iste multos habet satellites qui sibi astāt/⁊ mul-
tos subiectos q̄bꝰ principaẜ. s. oēs supbos. vn̄ Iob. Ip̄e Iob.xlj.
est rex sup oēs filios supbie. Et hic expelliẜ p veram hu
militatē cordis. Alius q̄ preest luxurie:⁊ iste vocaẜ asmo
deus de quo dr̄ in Thobia ꝙ interfecit septē viros sare: Thob.iij.
iste em̄ odit legitimū mr̄imoniū:⁊ ideo per hunc modū
volebat trahere hanc puellam ad fornicationis vitiū.
Et iste demō multos habet satellites qui sibi assistunt:⁊
multos habet subiectos: scʒ omnes luxuriosos. Et hic
expellitur per ieiuniū ⁊ mortificationē corpis. Tertius
est qui preest auaricie:⁊ vocatur mammona. vn̄ diciẜ in
Mattheo. Nō potestis seruire deo ⁊ mammone. Et iste Mat.vj.
multos habet satellites qui eum iuuant:⁊ multos sub-

ditos sup quos regnat.s. sup oēs auaros. Et hic expellitur p tēporaliū abiectionē: que fit aut totaliter/sicut faciunt perfecti qui omnia dimittunt: aut particulariter: sicut faciunt qui de sua abundantia pauperibus largiūtur. Quart⁹ est qui preest imūdis cogitationib⁹/ꝛ rancorib⁹/ꝛ inuidijs ꝛ malis affectionib⁹: ꝛ vocatur beelzebub.i. vir muscarū: imittit eīn muscas.i. cogitatiōes imūdas: odia ꝛ voluntates malas q̄ dicunt musce: q᷑ ad animā cito volant ꝛ ipam cōmaculant. Iste aūt demon multos habet satellites qui eū adiuuāt: ꝛ multos subditos q̄bus preest. Et expellit p cōfessionem ꝛ sacerdotalem absolutionē. Jesus autē [vidēs cogitatiōes eoꝝ] ꝓbat plurib⁹ rōnib⁹ q᷑ nō in beelzebub: sed in digito ꝛ spiritu dei eijcit demonia: et q᷑ miracula q̄ faciebat non poterant attribui spiritui maligno: sed oportebat ea attribui spūi diuino. Cōparatꝛ aūt spūs sctūs digito propter tria.

Digito cōparatꝛ spūsanct⁹

Primo ꝑpter ꝓcessionē: q᷑ sicut man⁹ ꝛ brachium ꝓcedūt de substātia corporis: ꝛ digitus de manu ꝛ brachio ꝛ etiā a corpore: ita fili⁹ a patre: et spirit⁹ sanctus a patre ꝛ filio. Secūdo ꝑpter partitionē: quia sicut in digito sunt plures articuli distincti: ita diuersa ꝛ distincta sunt dona spiritus sancti. Tertio ꝑpter opationē: q᷑ sicut man⁹ et brachiū operatꝛ per digitos: sic filius p spiritū sanctū: fili⁹ autē man⁹ ꝛ brachiū patris dict⁹ est: quia cūcta per eum operatꝛ. Ad cogitationes vero eorū respōdit/ꝛ in hoc deitatē suā ostēdit: q᷑ sol⁹ de⁹ cogitationes scit/vt vel sic cōpellerentꝛ credere in eū qui cordis occulta videbat. Nam sm Chry. cū eorum suspitio irrationalis esset: metu multitudinis non audebant eum diuulgare. Probat ergo primo ratione tali: quia si per demonē aliquē eijciebat alios: sequitur q᷑ diuisio esset inter eos: ꝛ sic non posset diu stare potestas dyaboli: ꝛ ex hoc sequitur aduentus xp̄i per quē ptās demonis debebat auferri. Unde dicit [Omne regnū in se ꝛ ꝯtra se diuisum] vtpote per discordias principū ꝯtra se alternatim pugnātiū [desolabitꝛ] ꝛ dissipabitꝛ: ꝛ omnis ciuitas vel domus diuisa contra se per cōtrarias volūtates ꝛ operationes nō stabit: sed dissoluetur. Nā sm Hiero. ꝯcordia parue res crescūt: discordia maxime dilabuntur. Inductionē facit in trib⁹: in regno: in ciuitate: in domo sm triplicem vnitatem sub qua viuunt homines.

Unitas triplex.

Aliqui eni viuunt tātum sub vna lege vel iure/ꝛ hi per regnū: alij sub vna cōsuetudie/ꝛ hi per ciuitatē: alij sub vno victu ꝛ societate/et hi per domū. Item a regno ciuitate ꝛ domo sumit exemplū.i. a magnis mediocrib⁹ et paruis: vt per h̄ rationē suā ostēdat fortiorē ꝛ sufficientē. vñ Chry. Nihil eīn est in terra regno potenti⁹: sed tñ p altercationem perit Quid autem dicēdū de ciuitate vel de domo. Siue magnū siue paruū fuerit: cōtra seipsum pugnans perit. hec Chry. Sed [Si sathanas] p me ꝛ ad meū imperium expellit ꝛ [eijcit sathanā] demonū [regnū diuisum est] ꝯtra se ꝛ discors sibi: q᷑ cōtra se pugnat: ꝛ ergo regnū ꝛ ptās malicie ipsorū stare non pōt: ꝛ ita finis mūdi erit: quia vsq ad finē mundi stabunt hic ad tentādū nos. Regnū eīn sathane est in malis hoib⁹ quos sibi subditos tenet: qd̄ ante finē mūdi nō cessabit: tum ꝑpter diuine iusticie ordiationē: ꝛ hoc ad hominū exercitationē: tū propter prophetiarū nōdū impletionē. vnde Chry. q.d. Regnū contra se intestino bello diuisum necesse est desolari: qd̄ ꝛ in domo et in ciuitate videtur. Quocirca ꝛ si sathane regnum in seipm̄ diuisum est: ita q᷑ sathanas ab hominibus sathanā repellat: desolatio regni demonum appropinquauit: regnū autē eorū in hoc est q᷑ hoies subditos tenēt: si igitꝛ ab hoib⁹ pelluntꝛ: hoc nō est aliud q̄ regnū eoꝝ dissolui. Si autē adhuc in hoib⁹ potestatē tenēt manifestū est q᷑ regnū maligni adhuc stat: ꝛ nō est contra se ipsum diuisum. hec Chry. ¶ Moraliter regnū diuisū est anima hominis mali: cuius sensualitas rebellat ratiōi/ꝛ hoc regnū desolatꝛ: q᷑ xp̄s qui est veritas inde recedit/et dyabol⁹ ingreditꝛ. Itē per regnū in se diuisum signatꝛ oīs cōgregatio carens cōcordia ꝛ pace: in qua sunt duo sathane: quorū quilibet nititꝛ suā partē ampliare: vt sic possit alteri parti preualere: ꝛ talis congregatio desolabitur ꝛ cōcordia dissipabitur: q᷑ si sint a se diuisi p ꝯtrarietatē effectuū nō pōt durare: sed deficit dom⁹ ꝛ cōgregatio eorū. Sed heu vix inueniuntꝛ aliqui hoies qui tantā cōcordiā habent in bono: quantā mali spūs in malo. Qui eīn sint infiniti ꝛ innumerabiles: oēs tamē in eo ꝯcordāt q᷑ nihil nisi malefacere desiderāt. Et vtinā sic hoies in bono cōcordarēt: ꝛ ad faciēdū bonū se mutuo animarent. ¶ Deinde ꝓbat idē hoc secūda ratione que talis ē. Eiusdem potestatis est eiectio demonū per me et per filios vestros: sed illi sm vos nō eijciūt demonia in principe demoniorū ergo nec ego. vnde dicit. [Et si ego in beelzebub] i. auctoritate principis demoniorum [eijcio demonia] a corporibus obsessis [filij vestri] i. exorciste sm Bedā ꝛ Rabanū: vel apostoli de eis nati sm Aug. ꝛ Hiero. [in quo] i. i q̄ potestate [eijciūt] q.d. Qū nō possitis attribuere eiectionē p filios vestros factā/nisi vtuti diuine: per cōsequēs nec eiectionē factā p me. [Jō ipi iudices vestri erunt] s. exorciste vos cōdēnātes de mendacio qd̄ dicitis cōtra me: q᷑ si in vtute dei eijciunt: multoplus et ego cuius oppositū mēdaciter affirmatis hoc demoni attribuēdo. Uel apl̄i de eoꝝ stirpe geniti q̄ sibi bene conscij sunt nil male artis a xp̄o didicisse: erunt iudices eoꝝ in futuro: scꝫ assessione ꝛ approbatiōe iudicij: q᷑ sedebūt in.xij.solijs iudicātes.xij.tribus israel. Deinde elisa falsitate pharifeorū astruit veritatē: quia ex quo non eijcit virtute dyaboli: sequitur q᷑ eijcit virtute dei cū aliud mediū nō possit dari. Dicit ergo. [Si] id est q᷑ [in digito ꝛ spū dei eijcio demonia] ꝛ sic expello regnū dyaboli vt conclusum est ex p̄dictis: ꝛ expulsio vnius ꝯtrarij est introductio alterius [profecto peruenit in vos regnū dei] i. ego xp̄s qui de⁹ debeo regnare in vobis: q̄re ergo me blasphematis? Uel [regnū dei] i. tempus gr̄e ad merēdū regnū glorie qd̄ vobis offertꝛ dñ per v̄ba veritatis ꝛ miracula potestatis p̄dicatꝛ: vl' [peruenit i vos regnum dei] i. aditus regni celorū patefactus est vobis ꝛ credentibus. Probato ergo q᷑ demon nō est actor miraculi: deinde consequēter ꝓbat xp̄s multipliciter q᷑ ipe nō est minister dyaboli: et p̄ma ratio est talis.

Xp̄m non esse ministrū dyaboli ꝓbat

Minister nō est potētior actore: sed xp̄s potētior ē dyabolo: ergo xp̄s nō est minister dyaboli. Hoc autē ostēdit sic. Non eīn [pōt quisq intrare i domū fortis] domū suam custodientis [ꝛ bona eius diripere nisi prius] itaq fortior [alligauerit fortem: ꝛ tunc] eo victo [domum ꝛ vasa arma et spolia illi⁹ diripiet] auferet [ꝛ distribuet] Dyabol⁹ fortis est fortitudine naturaliū bonorū: de quo scribitur in Job q᷑ non est potestas super terrā que ei ꝯparetur. Arma ei⁹ sunt astutie ꝛ doli nequitiarū spiritualiū: ꝛ oēs species peccatorū.

Job.xli. Arma diaboli ꝛ diuitie.

Dom⁹ ꝛ atriū eius est mūdus in quo principabatꝛ vsq ad saluatoris aduentū. Uasa et spolia eius sunt homies obsessi vel decepti a dyabolo. Quo custodiente atrium suum in quo sicut in domo habitabat: in pace fuerunt oīa sua: q᷑ nemo sibi resistebat/et adhuc [in pace sunt] ad eum [omnia que possidet] id est omnes peccatores qui ei obediunt ꝛ fauent: q᷑ sm Greg. Illos pulsare negligit quos quieto iure possidere se sentit. Sꝫ [fortior eo] scꝫ christus [superueniens] i. desuper de celo veniens [vicit eum] tentationibus eius viriliter resistēdo: ꝛ passionem ab eo ꝓcuratā patienter sustinēdo: eoq in infernū relegato/ꝛ sub pede domini contrito [vniuersa eius arma] id est calidissimas versutias nequitie spiritualis [in quibus cōfidebat] abstulit eas cōpescendo ꝛ detegendo [ꝛ vasa eius diripuit] id est peccatores dyabolo subiugatos a potestate ei⁹ eripuit [ꝛ spolia eius distribuit] i. peccatores prius a dyabolo captos diuersis officijs ecclesiasticis assignauit: quia quosdam apostolos: alios euangelistas: hos prophetas/illos pastores et doctores ordinauit: sm Bedam distribuit spolia i regno ecclesie tam militantis q̄ triumphantis in diuersis dignitatib⁹ ꝛ premijs. Et quia christus ista fecit sequitꝛ q᷑ potentior est demonib⁹: ꝛ ideo nō est minister eorum: nec virtute eorū egens ad eijciendū. Ex quo etiā cōcluditꝛ q᷑ ipe sit vere christ⁹: q᷑ in aduentu xp̄i potestas demonis erit diminuenda ꝛ arcenda. Nō ergo debemus esse securi: quia aduersarius noster fortis victorijsq vocibus cōprobatur: nec debemus desperare: quia princeps noster fortior illo non dubitatꝛ.

Aduersari⁹ noster fortis est: sꝫ domin⁹ fortior.

Uñ Chry. Nō debet hostem timere fortē qui habet principem fortiorē. Sed vigilemus et laboremus ne fiducia principis fortioris cōtēnamus aduersariū nostrū. Nā si cōtēdim⁹ cōtra eum fortiores illo sumus: si autē negligim⁹ ille fortior inuenitur. Fortē eīn dyabolum nostra neglig̃ētia facit nō illi⁹ potētia. hec Chry. vñ ꝛ Grego. Dyabol⁹ cum ei resistitꝛ est debilis sicut formica: cū vero ei⁹ suggestio recipitur

est fortis vt leo. Et Hiero. Cetamēta si ad te respicias grādia sunt: si ad deū bellatorē fortissimū ludꝰ ⁊ vmbra sunt. ¶ Deinde ponit secundā rationē que talis est. Minister ⁊ auctor concordant in voluntate: sed christus et dyabolus habent cōtrarias volūtates: ergo xp̄s nō est minister dyaboli. Et hoc est qđ dicit [Qui nō est mecū] in bono cōueniēs mee volūtati [cōtra] seu aduersū [me est] ⁊ huiusmodi est dyabolus: q2 xp̄s vult aīas saluare: sed dyabolus vult eas pdere. Christus vult hoīes a peccatis retrahere/ ⁊ ad virtutes reuocare: dyabolꝰ ad peccata trahere ⁊ per vitia distrahere. vnde Hiero. Dyabolus qui cū dn̄o nō est cōtra ip̄m est: quia ille vult aīas tenere captiuas q̄s xp̄s liberare desiderat. ¶ Deīde ad idē ponit̄ tertia ratio. Eadē sunt opa actoris ⁊ ministri: sed non eadē christi ⁊ dyaboli: ergo xp̄s nō est in operādo eius minister. Et hoc est qđ dicit [Et qui non cōgregat] seu colligit mecū] .s. in fidei vnitatē: in ecclesie sinū: i. oliue supnū [spargit siue dispgit] sicut lupus: ⁊ hic est dyabolus q̄ diuersas sectas ⁊ hereses/ ac scismata q̄ꝫtū potest introducit: diuersa enī sunt opera xp̄i ⁊ dyaboli: q2 xp̄s colligit dispersa: sed dyabolꝰ dispergit colligata. Ille p̄dicat ydola: hic vnius dei noticiā. Ille trahit ad malū: h̄ reuocat ad bonū. His ergo ⁊ alijs modis dyabolus est ꝯtrariꝰ christo: ⁊ nō est secū per cōcordiā i voluntate et facto: ⁊ ideo non est secū per cōcordiā in volūtate ⁊ facto: ⁊ ideo nō est secū: nec cooperat̄ sibi in eijciēdo demones ⁊ expellendo. vnde Chry. Qui igit̄ nō mecum est/ neq3 mecū ꝯgregat/ nō erit mihi cooperator vt mecū demones eijciat: sed magis que mea sunt spargere desiderat. Deinde post instructionē veritatis subdit cōminationē dānationis. Quia enim eos induratos sermonibus insuasibiles videt: ad cōminationes/ terrores se cōuertit: ⁊ blasphemiā sp̄us sctī p quē peccabāt/ dicētes opꝰ sp̄ussancti i beelzebub fieri: dicat oīno carere venia in hoc seculo ⁊ in futuro: intellige tn̄ nisi peniteāt de pctō. vn̄ chry. Cū dn̄s phariseis excusando respōderat iā eos terret: est eīn hec correctionis nō pua pars/ nō solū excusando rn̄dere: sed et cōminari. Dicit ꝗ: q2 nō vultis acq̄escere rōnibus nec operibꝰ: imo blasphemat [idō dico vobis] veraciter et pro certo [q̄ oē pctm̄ ⁊ blasphemia] sc3 p̄cedēs ex humana infirmitate vel ignorantia [Remittetur hominibꝰ] per penitētiā. i. remissibile peccatum est de se: q2 nō obuiat directe principio per quod fit peccatorum remissio/ sicut obuiat peccatum in spiritum sanctum: cuius sex sunt species/ scilicet desperatio: presumptio: obstinatio: finalis impenitētia: inuidentia: fraterne gratie: impugnatio veritatis agnite: vn̄ subdit̄ [Sp̄us aūt blasphemie nō remittet̄] .i. difficile et vix remittet̄: quia vix aut nunq3 tales penitent: et hoc peccatū non habet annexam excusationis rationem. Ex hoc patet differētia inter peccatum/ blasphemiā: ⁊ spiritū blasphemie: q2 duo prima sunt remissibilia: tertiū non. Peccatum in se vel in alterū: blasphemia in deū: que si est ex ignorātia vel infirmitate dicit̄ simpliciter blasphemia: si est ex certa malicia dicitur spiritꝰ blasphemie. Unde blasphemia erat in turbis: sed spiritꝰ blasphemie in phariseis: qui scientes scripturas ex inuidia impugnabant opera christi: et ex certa malicia blasphemabant deum: dicentes falsa de ipso quādo miracula diuinit? facta attribuebant dyabolo: qđ erat impugnatio v̄itatis agnite quedā species peccati in spiritū sanctū. Blasphemia quippe est per quā de deo falsa dicunt̄. Sed s̄m Augu. raro iam inueniunt̄ qui blasphemant lingua: sed multi vita. Quidam autē blasphemāt ex coactione: et hi peccant in patrem per infirmitatem que est contraria p̄ris potentie: quidam ex deceptione ⁊ hi peccant in filiū per ignorantiam que contrariatur filij sapientie: quidā ex studio: ⁊ hi peccant in spiritū sanctum per maliciā que est contraria bonitati spiritus sancti. Primū ⁊ secūdū dimittetur digne penitentibus: quia ex aliqua circūstātia remissione dignū est. s. q2 p infirmitatē vel ignorātiā commissum est que peccatum attenuāt: sed tertiū nō remittet̄. i. remissione dignum non erit: quia circūstantiā excusantem non habet. Inexcusabiliter eīn meretur supplicium/ qui si voluisset potuit vitare peccatum. Unde Bernar. Potētia ad patrē: sapiētia ad filium: charitas ꝑtinet ad spiritū sanctū. Hoc est quod alibi dicitur: peccare in patrē: peccare in filiū: peccare in spiritum sctm̄.

Pctōꝝ in spiritū sanctum species.

Spiritus blasphemie.

Blasphemātes tripliciter in tres personas in diuinis.

Quando enim ex fragilitate peccamus in patrē q̄si cōtra potentiam peccamus: quādo ex ignorātia peccamꝰ: in filiū quasi cōtra sapientiā peccamꝰ: qn̄ vero ex maliuolentia peccamꝰ in spiritū sanctū: peccamꝰ quasi ꝯtra dilectionē. Et ideo peccare in patrē ⁊ filium/ hic siue in futuro remittit̄: quia q̄ ex fragilitate vel ignorantia peccat/ sicut aliquam excusationē habet in culpa: ita etiam aliquam remissionem habere debet ī pena: siue in hoc seculo si penituerit vt facilius consequatur indulgentiā: siue in futuro: si in malo perseuerauerit vt tolerabiliorem sentiat penam. Qui vero ex malicia peccāt/ eoꝝ delictū nullam excusationem habet: ⁊ ideo pena eoꝝ remissionē habere nō debet: q2 si penituerint in hoc seculo plena satisfactione mulctādi sunt: si non penituerint/ plena dānatione in futuro seculo: nō q2 penitentibus venia denegetur: sed quia pleno peccato plena retributio d̄beatur hec Ber. Spiritus ergo blasphemie nō remittet̄ homini: non quod et negetur remissio si peniteat: sed q2 h̄ blasphemꝰ exigētibꝰ malis meritis sicut nunq3 ad remissionem: ita ad penitētiam peruenturus est. vnde ait Johānes. Et peccatum ad mortem nō pro illo dico vt roget quis s̄m Grego. Peccatū ad mortē est peccatū vsq3 ad mortē pro quo nō est rogandū: quia sc3 peccatū quod h̄ nō corrigit̄/ eius venia frustra postulatur. Peccatū ergo in spiritū sanctū est obstinatio vel pertinacia mētis in nequitia obdurate procedens ex presumptione vl̄ desperatione. Qui enī presumit de misericordia dei ꝓmittens sibi impunitatem: putans ita deum peccata impunita relinquere/ eoipso obstinatur: id est pertinaciter in peccato obdurat̄/ peccata peccatis supaddēs: et ita peccat contra iustitiā spiritus sancti: qui ita misericors est in iusticia q̄ est et iustus in misericordia: qui oleum habet cum vino ⁊ viceuersa. Qui autē ꝓpter magnitudinē sceleris desperat de misericordia dei tanq3 magnitudo peccati sui excedat magnitudinē misericordie dei: inde obstinat̄ peccata peccatis supaddens: de peccato in peccatum effrenata libertate ruens: quousq3 ad cumulū dānationis veniat. Sed q̄uis tota etiam trinitas peccata remittat: huiusmodi tn̄ peccatum ideo specialiter attribuitur spiritui sancto: quia spiritus sanctus amor ē patris ⁊ filij/ ⁊ benignitas vtroꝛūq3. Qui autē desperat vl̄ presumit: specialiter facit illi iniuriā/ cuiꝰ benignitati attribuitur remissio peccatoꝝ: quia putat eum immisericordē vel iniustū: q2 sicut ex misericordia peccata remittit: ita ex iusticia ea ipunita nō relinquit. Male ergo de iusticia vel misericordia spiritus sancti sentit qui desperat vel presumit. Sicut ergo morbus incurabilis dicit̄ qui directe tollit remedia per que expellitur morbus et curatur: vt cum tollit virtutem nature vel virium naturalium: deus tn̄ qui est sup omnia pōt curare eū: sic peccatum in spiritum sanctum contēnit et excludit illa per q̄ peccatum debet curari ⁊ vitari/ vt timorē diuine iusticie ⁊ spē venie ⁊ huiusmodi: ⁊ sic ex sui natura dicit̄ irremissibile: deus tamen sua benignitate omne peccatum penitētibus remittit: vnde dicitur irremissibile quasi de difficili et vix remissibile. De hac materia sic dicit Augu. Dico charitati vestre forte in oībꝰ sanctis scripturis nulla maior questio: nulla difficilior inuenitur in eo q̄ ait. Qui blasphemauerit in spiritum sanctum non habet remissionē in eternū: non quocūq3 modo blasphemauerit reus erit huius remissibilis delicti: sed modo quodam quē nos q̄rere atq3 intelligere voluit qui hanc sentētiā verā terribilēq3 depropsit. In spiritu eīn sancto quo in vnū dei populꝰ cōgregat̄ eijcit̄ spiritꝰ immūdus qui in seipsum diuisus dicit̄. Cōtra hoc donū gratuitū: ꝯ istā dei gratiā loquit̄ cor impenitēs. Ipsa ergo ipenitentia est sp̄us blasphemie [q̄ non remittet̄: neq3 in h̄ sclo: neq3 in futuro] Cōtra sp̄m eīn sanctū quo baptizatur/ quoꝝ pctā oīa dimittūt̄/ ⁊ quā accepit eccl̄ia: vt cui dimiserit peccata dimittantur et: verbū valde malū ⁊ nimis ipiū: siue cogitatione/ siue etiā lingua sua dicit: quē patientia dei cū ad penitētiā adducat ipse s̄m duriciā cordis sui ⁊ cor impenitēs thesaurizat sibi irā ī die ire ⁊ reuelationis iusti iudicij dei: qui reddet vnicuiq3 s̄m opera eius hec ergo oīno impenitētia nō habet remissionē: neq3 in h̄ seculo/ neq3 in futuro: q2 penitētia ipetrat remissionē ī h̄ seculo q̄ valet futuro. Sed ista ipenitētia vel cor impenitēs q̄diu q̄sq3 ī hac vita viuit nō pōt iudicari: de nulla

Spiritus blasphemie quō sit irremissibilis. ij. Joh. v.

Peccatū ad mortē

Peccatū in sp̄m sanctū ex presumptiōe.

Cur in spiritū sctm̄ dictū.

Morbus incurabil.

Irremissibile pctm̄.

ei desperandū est ꝗdiu patiētia dei ad penitentiā adducit: nec de hac vita rapit impium ꝗ nō vult mortē impij quantū vt cōuertaꝛ ⁊ viuat. Ideo aūt oē prorsus pctm̄ ⁊ blasphemia remitteꝛ hoib⁹: qꝛ vbi hoc pctm̄ non fuerit cordis ipenitētis contra spm̄ sctm̄ quo in eccl'ia peccata soluunꝛ: cuncta alia dimittunꝛ. Quō aūt hoc dimittetur qđ etiā remissionē impedit alioꝝ. Oia ergo dimittuntur eis in quib⁹ hoc nō est qđ nunꝗ dimitteꝛ. In quib⁹ autē est qm̄ hoc nunꝗ dimittiꝛ: nec alia dimittunꝛ: qꝛ oīm remissio vinculo isti⁹ impediꝛ. Ideo pctm̄ oē atꝗ omnis blasphemia dimittetur hoib⁹ in hac cōgregatione ꝗ in spūsctō / ⁊ non aduersum seipsum diuisio congregat xp̄s Ipsi⁹ aūt spūs illa blasphemia qua fit vt corde impenitenti huic tanto dono dei vsꝗ in finē vite istius resistaꝛ nō remitteꝛ. Unum ergo suffugiū est ne sit irremissibilis blasphemia: coꝛ impenitēs caueaꝛ: nec aliter penitentia ꝓdesse credaꝛ nisi vt teneaꝛ eccl'ia vbi remissio pctoꝝ daꝛ / ⁊ societas spūs in pacis vinculo custodiꝛ. hec Aug.

¶ Deinde ad refellendum et corrigendum pharisæoꝝ errorē inducit sententiā sub similitudine arboris: ostendens ꝙ miracula sua nō sunt a virtute maligna ⁊ dyabolica: sed a virtute bona ⁊ diuiā. Vñ dicit [aut facite arborē bonā / ⁊ fructū eius bonū: aut facite arborē malam / et fructū eius malum]. Loquitur vulgariter facite. i. dicite ſm ꝙ diciꝛ iste facit bonū. i. dicit. Arbor aūt hic accipiꝛ principiū ipsoꝝ operū / ⁊ fruct⁹ ipa opa. Inter arborem vero ⁊ fructū semp est similitudo: qꝛ arbor bona semper fructū bonū: et arbor mala fructū malū ꝓducit: ergo qꝛ opa miraculosa que xp̄s faciebat non erant mala ⁊ vana sicut que fiunt arte magica: sed erant bona ⁊ salubria: cōcludit ꝙ ꝑncipiū p qđ talia faciebat erat sanctū ⁊ bonū. q. d. Considerate fructū arboris bone / ⁊ fructū arboris male: vt ex fructu cognoscatis vtrū sit bona an mala: qꝛ [ex fructu arbor cognosciꝛ]. Similiter cōsiderate opus actoris vtrū sit bonū an malū: qꝛ op⁹ bonū ꝓcedit a bono ꝑncipio: ⁊ malū a malo: ⁊ sic ex bonitate operū ꝗ ego facio potestis ꝑpēdere ꝙ virt⁹ p quā ea facio non est mala / sed bona: ⁊ ex operib⁹ que fiunt per artē magicā cum sint mala et vana / potestis perpendere que fiunt virtute maligna: opus ergo eijciendo demoniacū cū sit bonum non est a malo principio quale est demonum: sed a bono principio qđ est spūs sanctus. Male ergo dicitis: quia ego in beelzebub deijcio demonia. vbi Aug. In hoc ammonuit nos domin⁹ vt bone arbores simus ⁊ bonos fructus habere possim⁹. Ubi enī ait. facite arborē bonam et fructū eius bonū est preceptum salubre cui obediētia necessaria est. Qꝛ autē dicit facite arborē malā / et fructum ei⁹ malū / nō est preceptum vt faciatis: sed monitio vt caueatis. Hec Aug. Deinde quasi explanādo ⁊ aptando dictā similitudinē phariseis ostēdit falsitatis eorū radicē radix enī ista erat inuidia ⁊ odium: qꝛ licet pharisei ⁊ legisperiti primo cognouerint xp̄m: tñ qꝛ cepit reprehēdere vitia eoꝝ: ideo conceperūt odiū ⁊ inuidiā cōtra ipm / ex quibus excecati ceciderunt a prima noticia in errorē: qꝛ talia peruertunt iudiciū rationis rectū: ⁊ extunc inceperunt omnia facta ei⁹ interpretari in malū ad diffamādum ipsum. Ostēdit ergo illos esse malā arborem ex mala radice / ⁊ malos fruct⁹ dare cū in intētione cordis eorū malicia abundet inuidie dicēs. [Progenies seu genimina viperarū]. i. venenati filij venenatorum iudeorum: qꝛ venenū inuidie ex vestris parentib⁹ traxistis: ꝗ ꝑsecuti sunt ꝓphetas ex inuidia: et vos ex eadē ratione persequimini me patrē xp̄m / ⁊ matrē ecclesiā [quō potestis bona loq̄ cū sitis mali]: q. d. Nō potestis de me bona loqui inuidia prohibente: cū enī sitis arbor mala nō poteritis fructū bonū ferre: vtilia qdē alijs possint loqui: sed non meritoria sibi. vbi Chry. Nō pōt fieri vt alia germina ꝓducantur nisi qualis fuerit radix in terra. Voluntas enī hoim radix est: verba aūt ⁊ opera fruct⁹ sunt voluntatis Ideo q̄le coꝛ vnusqsꝗ hūerit talia ⁊ vba loquiꝛ / ⁊ opa facit. hec Chry. ⁊ ideo subdiꝛ. [Ex abundātia ei cordis os loquitur] qꝛ verbū exteri⁹ est significatiuū interioris conceptus. q. d. Coꝛ vestrū plenum est veneno et eructat de pleno. A parte autem totum intellige / scꝫ per locutionē oris: locutionē cordis: ⁊ locutionē operis. Per oris enim locutionem vniuersa que actu vel cogitatu: vel sermone de corde ꝓferunꝛ dñs significat. Nam verbum ꝓ facto qñꝗ poni solet. Unde esaias de ezechia. Non fuit verbū qđ nō ostēderet eis. i. res digna verbo. vbi Chry. Et vide ad maiorē accusatiōnē maloꝝ / ⁊ maiorē laudē bonoꝝ ꝙ dicit. [Ex abundātia cordis os loquiꝛ]. i. cum hō locut⁹ fuerit verbū bonū vel malū: ne putes qꝛ tantū boni vel mali habet in corde quātū ostēdit in verbo sed multo ampli⁹. Ex abundantia enī boni vel mali qui est in corde sermo ꝓcedit. Quod enī exteri⁹ diciꝛ est superfluētia ei⁹ quod intus est. In quo eos vehemēter tetigit Si eī quod dictū est ab eis ita malū est: excogita radicē verborū ꝗ est magna. hec Chry. Et ideo vt dicit Greg. Curandū est ⁊ oī custodia mēs seruāda: nō enī ante oculos dei transuolant cogitationes nr̄e: ⁊ nulla momēta tēporis per aīm transeunt sine statu retributionis. Et qꝛ [ex abūdantia os loquiꝛ] ideo bene sequiꝛ. [Bon⁹ homo de bono thesauro]. i. de bona intētione ⁊ volūtate: ꝗ sicut thesaur⁹ abscōdit⁹ latet interi⁹ in mēte [ꝓfert bona] cogitationis / locutiōis / ⁊ operis [⁊ malus homo de malo thesauro suo ꝓfert mala] qꝛ cōtrarie cause hñt ꝯtrarios effect⁹. Ac si dicat. Uos mali estis: ideo de thesauro cordis vr̄i nō nisi mala ꝓfertis ſm glo. Thesaur⁹ cordis est intentio ex qua deus iudicat opera: vñ aliqñ minora maiorē / ⁊ maiora minorē habeant mercedē. Sepe enī maiora in genere minori fiunt charitate ⁊ ecōuerso: sicut sepe aliqs maiori charitate dat elemosynā ꝗ ali⁹ cantat missam: ideoꝗ hic magis mereꝛ de elemosyna ꝗ ille de missa. Vñ paupcula vidua dādo duo minuta parificata est diuiti zacheo: qꝛ de⁹ nō pensat ꝗtū: sed ex quāto. De predicta similitudine arboris ⁊ alijs iā tactis habes etiam supra circa finē sermonis dñi in monte vbi plura de his videre poteris. Postꝗ aūt ꝓcessit ꝓbando / ⁊ arguēdo: cōsequenter procedit cōminando ne credāt paruū vitiū male loqui / ⁊ mala verba non puniri. Ita ergo mal⁹ profert mala verba: ꝗ quidē nō sunt paruipendenda [qm̄ de oī verbo ocioso] nō tm̄ ꝑnicioso [reddēt hoīes rōnē] qđ erat valde difficile: qꝛ locuti sunt sine rōne: vel [reddent rōnē]. i. soluent [in die iudicij] ꝑenā. qđ iudiciū erit terribile: qꝛ sine spe venie. Si autē dr̄ ꝙ verbū ociosum est qđ ratione vacuū est: ergo de eo nō debet q̄ri / nec pōt rō reddi: respondendū ꝙ lꝫ ociosum sit rōne vacuū: tñ qꝛ verbū debuit habere rationē: ideo de ipso exigiꝛ rō scꝫ omissionis rationis. Et ex hoc patet ꝙ longe magis verbum nociuū ⁊ criminosum acriter punieꝛ / et reddet homines in die iudicij cōdēnabiles / quale est verbū eoꝝ quo opera spūs sancti calūniabanꝛ / ⁊ blasphemabant dicentes [in beelzebub eijcit demonia]. Et est sensus ſm Hiero. Si ociosum verbum nō est absꝗ periculo ei⁹ qui loquiꝛ / ⁊ in die iudicij reddet vnusquisꝗ rationē sermonū suorum: ꝗtomagis vos reddituri estis rationē calumnie vestre. Caueant ergo sibi detractores opera ꝑmoꝝ minuentes vel infamantes / dicendo illa esse facta in hypocrisi: vel pro vana gloria: vel aliquo indebito fine / ⁊ ita in beelzebub demonioꝝ principe. Si enī ita iudicat dominus de verbo ocioso: ꝗtomagis de nociuo ⁊ criminoso? Ut autem dicit Hiero. Ociosum verbum est quod sine vtilitate loquētis ⁊ audiētis: si omissis serijs de rebus friuolis loquamur / ⁊ fabulas narremus antiquas. Ceterū ꝗ scurrilia replicat / et cachinnis ora dissoluit: et aliquid ꝓfert turpitudinis: hic nō ociosi sermonis: sed criminosi tenebiꝛ reus: ideoꝗ in verboꝝ pondere probatio consistit humane vite. Et iterū. Quicquid nō edificat audientes: in periculum vertitur audientium. ⁊ Origenes. Inanis est oīs sermo in quo nō est intrinsec⁹ aliquid pro deo vel pro dei mandato. Vñ etiā Greg. Ociosum verbū est qđ aut ratione iuste necessitatis: aut intentione pie vtilitatis caret. Et si de verbo ocioso ⁊ cogitatione minutissima reddēda est ratio in die nouissimo: pensandū est quāta pctā sequantur multos. Sic enim deus vniuscuiusꝗ vias cōsiderat: sic gressus enumerat: vt nec minutissime cogitationes: aut tenuissima verba que apud nos viluerunt: eius iudicio indiscussa remaneant. Unde ⁊ Chry. Ociosum verbum intelligitur non malum: sed bonū qđ non operatur. id est quod non edificat audientem. Si ergo pro bono verbo et ocioso rationem sumus reddituri quid speramus de malo? Et si de malo verbo rationem daturi sumus / quid speram⁹ de opere malo. Hec Chrysostomus. Et ideo cauendum est a verbis ociosis et malis. [Ex verbis enim tuis] si fuerint bona ac bonitate mentis consona: et sub debitis circunstantijs pro:

Facere p dicere et estimare.

Voluntas radix est.

Thesaur⁹ cordis.

Luc. xxi.

Lu. xix.

Nō reddēda de oī vbo ocioso.

Detractorū piculū.

Ociosum verbum.

lata] iustificaberis].i.mereberis: vel tanq̄ iustus remuneraberis] et ex verbis tuis cōdēnaberis [si fuerint mala
pro. xviij. et predictis cōtraria. ¶ Scriptū est eni qȝ mors et vita in manib⁹ lingue. Et ideo ex sermonib⁹ tuis iustificaberis vel condēnaberis qd̄ oīm est iustissimū: eteni tu dn̄s es/ ꝛ dicendi ꝛ non dicendi. vn̄ Chry. Mansuetum iudiciū: nō eni ex quibus alius dicit de te: sed ex quibus ipsemet locutus es calculationes iudex feret/ et tu dn̄s es dicendi. Et iterū. Unusq̄sq̄ hoīm ex volūtate sua sola: aut pctōr aut iust⁹ conuincit. Conuincit autē vniuscuiusq̄ pctōris volūtas testimonijs trib⁹.i. cogitationū/ verborum/ ꝛ operū. hec Chry. Hic ergo docemur vt os nostrū
Os custodiendū est nobis. custodiam⁹: ne verba ociosa vel mala loquamur: qȝ sicut vas qd̄ nō operit cito immundū fit/ ꝛ q̄cquid est interi⁹ frigescit: sic est ꝛ de corde: nisi os qd̄ est eius operculum teneat cū discreta custodia clausum. Et vt dicit Grego. Ab omni rectitudinis statu pereunt/ q̄ p noxia verba dilabūtur. Et ideo frequēter oremus dicentes. Pone dn̄e
Ps̄.cxl. custodiā ori meo: ꝛ ostiū circunstantie labijs meis. vnde Chry. Magis vtiq̄ virgine aliqua custodi linguā. Equ⁹ est regalis lingua. Sic igitur imposueris frenū/ ꝛ docueris ambulare cū bona cōpositione quiescit super eā/ ꝛ desuper sedebit rex. Si autē infrenatam dimiseris ferri/ et saltare: dyaboli et demonum sessio fit. hec Chry. vnde et Grige. Eorū qui verba dei loquūtur os deus aperit. illorū vero q̄ loquūtur mendaciū: falsum testimoniū: scurrilitates: turpitudines: susurronū quoq̄ ꝛ detractorum/ et eorū q̄ ocia loquūtur dyabolus os aperit. Magnū ergo periculū est loqui de secularib⁹ et vanis: cum multa sint diuina ꝛ vtilia de quibus loqui possum⁹. vn̄ Amb. Non
Detractio vitanda. mediocre periculū est cū tanta habeamus eloquia dei ꝛ opera que fecit: his p̄termissis loqui que seculi sunt. Et maxime a verbis detractorijs cauere debemus: ne male loquamur de alijs. vn̄ Aug. Uide quō irasceris/ si quis de te mala loquat. Quō irasceris alteri: qn̄ de te male lo-
Detractor nō audiendus. quitur: sic irascere: qn̄ de altero male loqueris. Et nō solum cauere debem⁹ ne verba detractoria loquamur: sed etiā ne audiam⁹: qȝ si non esset auditor/ nō esset detractor vn̄ Bern̄. Detrahere/ et detrahentē audire quid horum dānabilius sit nō facile dixerim. Et iterum. Lingua de-
Cōtentio vitanda. tractoris/ ꝛ auris auditoris: dyabolus sedet sup vtraq̄. Cauendū est etiā valde a verbis contentiosis ꝛ rixosis. qȝ occasionē dant multis malis. vnde Chry. Contentio est alteratio longa. Nascit autē ex vana gl'ia que dicitur amor victorie. Nemo eni diu contendit: nisi qui vincere concupiscit. Gloriā tibi putas esse si viceris: sed occidisti gladio amicū ꝛ amicitiā eius in ipso. ꝛ ideo quasi de amico occiso dabis rationē. Nam si hoīem non occidisti ferreo gladio: amicū tamē occidisti gladio contentiosi ser-
Iudicatio vitāda monis. hec Chry. Multū insup cauere debemus: ne proximum verbo vel cogitatu iudicemus. vn̄ Chry. Ex sermonibus tuis cōdemnaberis ait. Non audis qm̄ et phariseus vera locutus est: sed tamē vltimā dedit vindictā. Eteni habet iudicē qui deliquit. Ne igit capias dignita
Ioh.v. tem vnigeniti: illi iudicij thron⁹ conseruatus est. Sed si vis iudicare: est tibi iudiciū multū lucrū habēs. Sedere fac in conscientia tua intellectū discernentem/ et affer in mediū omnia delicta tua: ꝛ inuestiga oīa peccata aīe/ et expete cū diligentia noxas ꝛ dic. Propter qd̄ hec et hec tu facere ausus es? Et si hec quidē fugerit oīa: que autē aliorū sunt inuestigauerit dic ad eā. Non pro his te iudi-
Accusa et iudica teipsum. co: non p his intrasti te accusatura. Quid enim si ille debeat: tu cur hec et hec deliquisti? Excusantē te accusa q̄ tuijpsius sunt intuere: non que aliorum. Et continue in hanc deduc agoniā. Deinde si nihil habere dicat. sed retardatur dilania/ flagella eā velut quandā ancillā elatā ꝛ fornicatā. Et hoc fm̄ vnaquaq̄ die constitue iudiciū: et subscribe flumen ignis/ vermem conscientie venenum emittentem: ꝛ alia loca tormentorum: ꝛ ne dimittas eam esse cum dyabolo. Et si doluerit hec audiens/ nec subtrahas manum. Non eni morietur si percusseris: a morte autē eam eripies. Et paruorū magnas expete noxas: vt neq̄ prope magna deueniat. Si hec feceris fm̄ vnam quanq̄ diem cum libera propalatione stabis secus tri-
i.Cor.xi. bunal illud terribile. Ita paulus factus est purus. propter hoc et dixit. Si nosmetipsos iudicaremus nō vtiq̄ iudicaremur. hec Chry. ¶ Moraliter aūt in verbis siue in loquendo attendenda sunt quinq̄. scȝ quid. cui. vbi. qn̄. et qualiter dicat. Isti sunt quinq̄ digiti in manu lingue. Quid attendenda locuturo.
Quid determinat apl's dicēs. Sermo vester sit semp in gratia sale conditus.i. grat⁹ vtilis sine ociositate. Ociosa sunt omnia que aut inutilia/ aut inhonesta/ aut nociua sunt. Inutilia sunt que nec loquentibus/ nec audientib⁹ prosunt. Inhonesta q̄ nec dignitati loquētis/ nec audiētis conueniunt. Nociua sunt que vel ad errorem/ vel ad prauitatē ducunt. Cui determinat sapiēs dicēs. Cū stul Colo.iiij.
to ne multū loquaris. Qui ergo cū alio loquit cōsideret an ppter se/ vel ppter aliū loqui habeat. Si ppter illū Eccl.xxij
vtrū sit talis qui sua correctione idigeat: vel q̄ correctionem nō recipiat. Ubi. quedā eni sunt loca. vbi nullo mō vt in sanctuario: quedā vbi raro vt in conuiuio: q̄dā vbi moderate vt in locutorio est loquendū. Quādo: determinat ecclesiastes dicēs. Tēpus tacendi/ ꝛ tempus loquen Eccs.iij.
di. Tacendū est aliqn̄ ppter auditoꝝ infirmitatē: aliqn̄ ppter vitandā precipitationē: aliquando propter persone alterius reuerentiā: aliqn̄ ppter auditorū indignitatem. Quomodo aūt loquēdū. i. quo gestu: quo sono: qua significatione. Sit ergo gest⁹ simplex et humilis: sonus mitis ꝛ suauis: significatio verax ꝛ dulcis. Cōpendium aūt oīm predictorū hoc esse videtur: vt tarde et raro q̄s loquatur. vnde Seneca. Summa summarum hec est: tardiloquū te esse iubeo. Et iterum. Quicquid dicturus es anteq̄ alijs: dixeris tibi. Magna est res vocis et silentij temperamentum. Et iterū. Nō tacitum esse vis: nemini dixeris: qȝ nō poteris ab alio exigere silentium si tibijpsi non prestas. hec Seneca. Sed heu sunt aliqui nō solum seculares: sed et religiosi qui quandoq̄ etiam sine causa rationabili alijs irati toruos oculos ꝛ vultus ostendūt: ac insuper dentibus stridendo/ voces furiosas emittunt ꝛ sic demonem qui intus eos possidet: alijs extra pdunt Et tales bene in hoc daciano in beatum vincentium seuienti assimilantur. de quo in sermone Augu. sic dicitur. Per furiosas enim daciani voces: per truces oculos et minaces vultus/ ꝛ totius corporis motus ille habitator eius interior monstrabatur: ꝛ per hec signa visibilia tanq̄ per sui vasculi quod impleuerat crepantis rimulas videbatur. Hec Augu. Tales etiam quādoq̄ suis linguis acutis parcunt/ et se abscondentes taciturnitati insistūt ac silentium quod boni ex religionis obedientia deo sacrificant: ipsi ex peruersitatis malicia demonijs/ et non deo immolant. vnde in collatione abbatis. Ioseph de amicitia sic de talibus dicitur. Illud vero quale est q̄ interdum patientes esse nos credimus: qȝ respondere contēnimus lacessiti: sed ita commotos fratres amara taciturnitate/ vel motu gestuq̄ irrisorio subsannamus: vt eos magis ad iracundiam vultu tacito prouocemus q̄ tumida potuissent incitare conuitia: in eo nos estimātes minime apud deum reos: quia nihil ore protulimus qd̄ nos notare hominum iudicio aut condemnare potuisset Ita igit tacere nihil prodest: si iccirco nobis indicimus silentium: vt quod agendum conuitio fuerat hoc taciturnitate faciamus: assimilantes quosdam gestus quibus ꝛ ille quem curare nos oportuit vehementiore inardescat iracundia. Utiq̄ enim tale silentium erit equaliter noxium: quia sicut exaggerat in alterius corde tristiciam/ ita in sua non permittit extingui. Nonnulli quoq̄ cum tristificati fuerint/ vel irati: ab ipo etiam pertinaciter abstinēt cibo. In quo plane sacrilegij crimen euidenter incurrunt: ieiunia: scȝ que soli deo pro humiliatione cordis et purgatione vitiorū sunt specialiter offerenda p dyabolico tumore tolerātes. Nō tale est ac si orationes atq̄ sacrificia non deo: sed demonibus deferant: illam quoq̄ mosaicam increpationem mereantur audire. Sacrifica- Deutero.
uerunt demonijs/ et non deo. dijs quos ignorabāt. Hec xxxij.
vbi supra. Sic ergo predicti miseri tam peruerse litigando q̄ maliciose tacendo demonibus seruiunt qui vtrobiq̄ se ingerendo eis illudunt. Quorum illusiones non incurrerent si non fictam sed verā humilitatem ꝛ charitatem haberent: quia nec tunc ad tantam impatientiam deuenirent. Et qd̄ adhuc peius est/ tales sepe absq̄ fratris offensi reconciliatione accedunt ad altare: ꝛ sic accedentes iudicium sibi manducant ꝛ bibunt. Et insuper a i.Cor.xi.
dyabolo excecati qn̄q̄ se excusando dicunt: qȝ nihil aduersus alium habent: non intelligentes: qȝ fm̄ euangelium attendere debent si alius aduersus eos quid habet. Aufer dn̄e opprobrium talium peruersorum a religio-

ne seruorum tuorum. Oratio.
O Uera virtus eijce a me demoniū ꝑ cōtritionē
O verbū p̄ris sana mutū ꝑ ꝯfessionē. O itima
lux illumina cecū per satisfactionē: ⁊ vt fortis
armatus me nō possideat vniuersa arma eius
scʒ vires aīe mee interiores: ⁊ corporis sensus exteriores
in tuum cōuerte obsequium. Opto etiam et desidero deꝰ
altissime/ vt quotienscūq̄ malignus spiritus abominan
das cogitationes blasphemie mihi immiserit: totiens ex
voto omniū desideriorū meoꝝ ineffabilis laus ⁊ gratia
rum actio tibi sit in perpetuas eternitates: ⁊ blasphemia
sua secum sit in perditionem. Amen.

De iudeis signū de celo querētibꝰ: ⁊ de spiritu immundo olim electo ab eis. Capitulum. lxxiiij.

F Initis autem verbis dn̄i
Mat. xij. aduersus blasphemiam scribarum et
phariseoꝝ: quidā ex eis ꝓcaciores vo
lētes experiri volūtatē xp̄i/ et capere
eū dixerūt. [Magister volumꝰ a te si
gnū videre] scʒ nō qd̄cūq̄: sed de celo
Reputabant eī miracula xp̄i ꝑua eo
ꝙ erāt vt cōmuniter circa inferiora: vtpote circa sanita
tes corpoꝝ ⁊ similia. ideo querebāt ab eo signa fieri circa
Exo. xvj. corpora celestia forte manna descēdere vt tpe moysi. vel
j. Re. xij. sonare tonitrua sicut tpe samuelis: qd̄ magnū fuit ī pale
Josue. x. stina tpe estatis ꝓpter defectum materie/ ⁊ potētia agen
iiij. Re. j. tis: scʒ solis oēs vapores cōsumentis. vel ignem de subli
iiij. Re. ij. mi descēdere vt tpe helye. vel solem stare sicut tpe iosue.
vel retrocedere vt tpe ezechie. vel alia hmōi q̄si non pos
sent ⁊ illa calūniari ⁊ dicere ex occultis ⁊ varijs passiōibꝰ
accidisse. Nā qui calūniaꝛ eis que oculis videt/ manute
net/ vtilitate sentit/ quid facturus est de his que de celo
venerint. Utiq̄ respōdebit ⁊ magos in egypto multa si
gna fecisse de celo. vel calumniabiꝛ alio modo. vn̄ Chry.
Cū multa signa vidissent/ tā q̄ si nullū vidissēt ita signū
petebant. Uere enī nullū viderunt: qꝛ corporali aspectu
Christi viderūt/ non spiritali affectu. Ubi sciendū ꝙ aliqui mali
miraculis gnantes detrahebāt miraculis xp̄i dupliciter. Uno mo
detractū ē do attribuebāt ea virtuti demonis vt visum est supra in
dupliciter precedēti capitulo. Alio modo reputando ea ꝑua/ vt di
citur hoc loco. Isti enī ac si signa eiꝰ nō vidissent. vel q̄si
que viderāt parua vel nulla fuissent tentantes eū: de celo
signum querunt: non ex deuotione vt ex hoc credant: sed
magis ex curiositate: ⁊ vt facilius q̄ p̄mis cōtradicant.
Adulātes aūt dicunt magister: vt blādicijs alliciāt quē
cōuitijs blasphemauerat. vn̄ Chry. Hi quos oportebat
admirari ⁊ obstupescere/ ⁊ credere: nunc a nequitia non
desistūt. vnde autē verba ⁊ adulatione ⁊ yronia sunt ple
na. putabāt enī alicere ꝑ hoc. Et nunc quidē conuiciaꝛ
nūc adulaꝛ/ nūc aūt demoniacū vocāt: nunc magistrū:
vtraq̄ ꝑnicioso cōsilio: ⁊ si cōtraria sint q̄ dicebaꝛ/ ꝓpt
hoc ⁊ eos ⁊ vehementer tetigit. Hec Chryſ. Et qꝛ male
q̄rebant ideo nō dat eis signū: sed [rn̄dens ait illis. Gn̄a
tio mala] in ope [⁊ adultera] in fide: qꝛ relicto ꝓprio viro
scʒ deo/ idolis seruiebant: ⁊ si idola non colebant/ tn̄ a ve
ro sponso xp̄o se alienabāt [signū de celo q̄rit] ad calum
Xp̄s neq̄ niā ꝯtra me/ q̄si alia q̄ viderūt signa nō fuerit. Uide quō
conuitijs cū iudei xp̄o cōuitiabātur/ dicētes in p̄ncipe demonioꝝ
neq̄ blan eijcit demones: mansuete eis rn̄det ꝑ rōnes improbans
dicijs ca dictū eoꝝ. hic vero cū laudando adulaꝛ magistrū vocā
ptus est. tes aspe eos tangit: demōstrās (ſm Chry.) ꝙ vtraq̄ pas
sione erat superior: ⁊ neq̄ cōuitijs in iram conduciꝛ: neq̄
adulatione molliꝛ: in quo ostēdit amplectēda esse oppro
bria: ⁊ adulationes vitandas. Nā (vt ait Chry.) Uir sa
piens in faciē cediꝛ/ qn̄ in facie laudaꝛ. Nō sic multi ma
iores huiꝰ tpis faciunt q̄ bona suadētes contemnūt: ⁊ eis
tā q̄ cōuitiātibꝰ irascunꝛ: sed mala suggerētes audiūt/ ⁊
eorū adulatiōe molliūtur. Utinā attēderēt cōsiliū sapiē
Eccꝉs. vij. tis q̄ dicit. Meliꝰ est a sapiente corripi: q̄ stultorū adula
tione decipi. deinde subiūgit. [Et signū non dabiꝛ ei] scʒ
ꝑtātis: ⁊ de celestibꝰ q̄le petit ad calūniā [nisi signum io
ne ꝓphete] qd̄ fuit hūilitatis ⁊ abiectionis cōtra eorū su
perbiā. q. d. Tu gn̄atio praua petis signū celeste: et signū
potētie vel gl̄ie de sublimi: ⁊ tibi non dabiꝛ nisi signū ter
renū/ ⁊ signū passionis ⁊ īfirmitatis/ significatum signo
et facto ione prophete. Jonas enī fuit niniuitis signū du
pliciter scʒ verbo ⁊ facto. Uerbo: qꝛ viua voce eis signifi
cauit ꝙ perirēt nisi cōuerterētur. Facto: eo ꝙ fuerit in vē
tre ceti tribꝰ diebꝰ ⁊ noctibꝰ. Ubi fuerūt tria. scʒ absorb
ptio: detētio: euomitio. Absorbptio fuit signū mortis xp̄i
detētio sepulture. euomitio resurrectionis. Et sic dabiꝛ
eis signū. i. significatio in facto ione: vt scʒ cōuertantur ⁊
saluenꝛ. Nō hoc est dictū quasi alia signa ante mortē xp̄i Xp̄i mors
nō fuerit data: sed qꝛ mors ⁊ passio xp̄i fuit signū p̄cipuū signū ma
⁊ vltimū: ⁊ signū signorū in qd̄ oīa signa ducebant. ideo ximum.
dandū iudeis diciꝛ. qꝛ si illi crederēt saluarenꝛ: si nō cre
derēt dānarenꝛ. sicut ionas fuit signū niniuitis: vt si vel
lent credere saluarenꝛ: sin autē subuerterētur. Non ergo
dat eis signū diuinitatis de celo qd̄ querebant: qꝛ ꝓpter
eorū curiositatem et maliciā videre indigni erant: sed de
abysso maris/ ⁊ ꝓfundo inferni quale ionas a ceto vora
tus: sed de abysso mortis liberatꝰ: ⁊ accepit ⁊ dedit signū
videlicet incarnationis/ non diuinitatis. passionis: non
glorificationis. Discipulis aūt suis signū de celo dedit/ Mat. xvij.
quibus eterne beatitudinis gloriā: ⁊ prius figuraliter in
mōte transfiguratꝰ: ac postea veraciter in celū subleuatꝰ
oñdit. Qꝛ enī iudei terreni et infirmi erant. ideo de terre Mar. vlti.
nis ⁊ infimis signū debebant hr̄e. Un̄ dat eis signum de
ymo sue passiōis ⁊ sepulture dicēs. [Sicut enī fuit ionas Jone. ij.
in ventre ceti tribꝰ diebꝰ et tribus noctibꝰ: ita erit filius
hois in corde terre tribꝰ diebꝰ ⁊ tribus noctibꝰ] ꝑ synec
dochen accipēdo scʒ partē sexte ferie/ ⁊ totā diem sabba
ti/ ⁊ ꝑtē diei dn̄ice resurrectionis ꝓ tribꝰ diebꝰ ⁊ noctibꝰ
Per istos q̄ querebant signū de celo signantur curiosi ⁊
superbi/ q̄ supra vires celestia rimanꝛ/ ⁊ nimis curiose di
uina scrutanꝛ de celo: ⁊ celestibus ac secretis diuinis di
sputantes/ vel de reuelationibus ⁊ visionibꝰ p̄sumentes
omissa via. scʒ p̄ceptis dn̄i et consilijs q̄bus veniꝛ ad illa
ꝓpter qd̄ opprimūtur a gl̄ia: qꝛ ꝑ hoc aliqn̄ labuntur in
erronea documenta: vel qn̄q̄ in pctā spūalia et carnalia
ꝓpter qd̄ diciꝛ eis [gn̄atio mala ⁊ adultera ⁊c.] qꝛ q̄runt
q̄ nō sunt scibilia. nec ad fidē vel mores vtilia. ⁊ ideo non
dabiꝛ eis signū nisi signum ione ꝓphete quē deglutiuit
cetus: ⁊ sic deludit et deglutit eos dyabolus. Deinde iu
deorū maliciā quā obstinatā ⁊ obduratā dn̄s p̄uidit exē
plis quibusdam condēnat: qꝛ conuersio niniuitarū et fa
ctū regine austri ostendit istos in iudicio quo oēs tam
boni q̄ mali surgent grauiꝰ puniēdos: ⁊ cōdēnabit eos
id est ostēdet condēnandos: quia ex illorū facto appare
bit iusta illorū cōdemnatio. vn̄ dicit. [Uiri niniuite] qui
sunt assirij [surgent] scʒ in resurrectione generali [in iudi
cio] futuro [cum generatione ista] scʒ iudaica q̄ similiter
tūc surget [et condēnabūt eā] id ē cōdēnandā ostendēt.
scʒ primo ex cōparatione populi ad populū: qꝛ ibi niniui
te/ gentiles/ et barbari: hic iudei populus dei. Secundo
ex cōparatione predicantis ad predicantē. qꝛ ibi Jonas
ꝓpheta purus homo: hic xp̄s dn̄s prophetarum deus ⁊
homo. vbi Jonas peregrinus: hic christus cōciuis suus
Tertio ex cōparatione predicationis ad predicationem
quia ibi ionas tantū tribꝰ diebus: hic christus tribus an
nis predicauit. ibi ionas nullū miraculū: hic xp̄s multa
fecit. Quarto ex comparatione effectus ad effectū: quia
illi egerunt penitentiā: isti vero non: sed etiā addiderunt
blasphemiam. vbi Chry. Illi prophetam susceperūt: isti
dn̄m iesum repulerunt. Illi neq̄ in lege instructi: neq̄ ꝓ
phetis admoniti ad dn̄m conuersi sunt/ cognoscētes suū
peccatum: isti tot preceptis eruditi legis et prophetarū
a domino recesserunt. Illi qui semper fuerunt populus
dyaboli/ infra tres dies facti sunt populus dei: isti q̄ sem
per videbanꝛ populꝰ dei/ infra tres dies facti sunt cruci
fixo christo populus sathane. Deinde subditur. [Regi iij. Reg. x.
na austri] id est regina sabba: cuiꝰ regnū erat in australi
parte respectu hierusalem que non dubitatur electa esse/
et ſm quosdam dicebatur sibilla [surget] id est resurget
[in iudicio] extremo [cū generatione ista] pessima [⁊ con
demnabit eā] id est ostendet condemnandam. hoc est ex
facto suo ostendetur iusta istorum condemnatio [quia
venit a finibꝰ terre] id est a lōginquis partibus [audire
sapientiam salomonis] qui tamen non fuit nisi solum for
ma christi. Ex his aggrauatur iudeorū malicia: qꝛ illa
mulier: isti viri: illa a remotis venit: isti p̄sentē habuerūt:
illa cum labore: isti sine difficultate. Illa laudauit alie
nigenā: isti cōdēnauerūt ꝓpriū terrigenā. Illa ad ipsum
venit quem sola fama cognouit: isti probatum miracu
lis contēpserunt: illa ad purū hominem: isti ad deum et

hominē:illa cū muneribus:isti cū opprobrijs et vulneribus. [Et ecce plus quam salomon hic] scz xps presentialiter positus:qr hic deus:ille homo:ille scientiam habuit terrestriū/hic oim:ille edificauit templū defectibile:hic indefectibile.vbi Chry. Regina austri cū esset gentilis et mulier ob tantā longitudinē itineris venire ad eū/nec propter infirmiorē sexū ipedita est:cōcupiscentia eni sapiētie infirmitati dabat virtutē. isti autē viri et sacerdotes quorū propriū esse debuerat amare sapiētiā ante oculos suos/et in medio gremio sapientiā positā contempserūt Illa ad hoiem cucurrit:isti a deo recesserunt. Illa munera multa obtulit vt audiret eū.isti aūt nec premia regni celorū accipere volūt nec credunt. Et iterum. Regina austri venit a finibus terre ad audiendū salomonē. et christiani nolunt venire de plateis ad audiendū xpm:multi etiā de eccl'ia exeūt:et ibi solū xpm relinquūt. hec Chry.

Ecclesie mysteriū. ¶ Mystice hic dānata plebe iudeorū eccl'ie mysteriū secretū exprimitur quam in niniuitis/et in regina austri de totius finibus orbis congregatur/et in illis fides gentium israeli antefertur.

Ecclesie ptes due. Due eni sunt partes ecclesie: vel duo genera hoim in ea. vnum qd peccauit:sed desistit per penitentiam:et hoc signatum est per niniuitas de quorū peccato legitur. Alterū quod mortaliter nō peccauit: et hoc signatū est per reginā austri de peccato cuius non legitur. vnde Amb. Ecclesia fideliū ex gentibus collecta que in niniuitis per pniam pterita pctā delet: et in regina austri quam electa esse non dubitatur:per sapientiā cauet futura:in iudicio condēnabit generationē hāc nequā.dānabit aūt nō sine potestate:sed operationis exēplo qr prefertur ecclesia sinagoge. Ex duobus igitur cōstat ecclesia. vt aut peccare nescias aut peccare desistas:penitētia eni pctā abolet. sapientia cauet. Hec Amb. Per niniuitas etiam signantur pctōres ad vocē pdicatoris penitentiā agentes:et per reginā austri simplices sapientiā xpi deuote querentes.quorum salus secundum sententiā saluatoris preponitur saluti eorum qui videntur iusti vel sapientes/et de sua iusticia vel scientia presumentes. Niniuite quoqz interpretantur germina pulchritudinis.ideo etiam significare possunt iuuenes existētes in statu potissimo iuuentutis qui solent de facili ad vitia declinare:et ad bonam intentionem de facili penitere.propter qd subditur quod fecerunt penitētiam ad predicationem ione/qui colūba interptatur:et ideo per eū simpliciter admonēs significatur. Per reginam vero austri signari pōt aia rōnalis:quam si bn̄ regat vires inferiores per dictamen legis nature dicitur regina.sed si hoc facit ex charitatis feruore tunc dicitur regina austri eo quod ab austro puenit feruor caloris signans feruorē charitatis. Et hec regina venit ad verum salomonē iesum xpm per deuotionē afferens ei aurum sapientie et gemmas virtutū/et aromata bone fame istis vtendo ad diuinū honorē. Ex facto igitur iuuenū predictorum obstinati senes:ex facto aie bene et ex charitate se regentis aia frigida et negligens: condemnabiles ostenduntur:qui per generationē iudeorū signātur. Post hec dn̄s contra iudeos nolentes assimulari niniuitis:qr eo pniam predicante nō penituerūt.vel regine austri:qr eo docēte nō didicerunt.inducit exemplū ad arguendū ingratitudinē eorum:ostendens eos similes hoi prius a demone obsesso:et post liberato/et iterū ppter negligentiam plenius possesso. Nam primo dyabolus habitauit in eis qn̄ erant in egypto viuentes secundum ritū egyptiorū: quam expulsus fuit ab eis qn̄ in figura xpi mactauerunt agnum: et sanguine eius liniti sunt:qn̄ et legem acceperunt que excludebat cultum demonū/et inducebat ad colendū vnū verū deū:et sic eiectus transijt ad possidendum plenius gentiles sine lege et prophetarū oraculis viuētes.et ideo eos tenebat in idolatria subiectos. Sed adueniente xpi predicatione et aplōrū/iudei pro maiori parte increduli permanserunt:gētiles vero deuote fidem xpi acceperūt et sic dyabolus eiectus a gentibus reuersus est ad possidendum populū iudaicū errore excecatum:et facta sunt nouissima huius populi peiora prioribus:quia peior est modo (quam a principio ante legē datā fuerit) status eius.

Immūdus spiritus. vn̄ ait. [Cū imūdus spūs] scz dyabolus imundū faciēs et imundiciā diligens vel inhabitās demones eni dicuntur spūs imundi. vel affectione:qr diligūt imunda. vel persuasiōe:qr suadēt imunda:vel inhabitatiōe: qr ihabitāt corda immūda [exierit ab hoie] .s.a pplo iudaico.qr secundum Amb. In hoie totius iudaici populi cōparatio est:a quo viuēte adhuc sub lege nature imundus spūs exierat per susceptionē legis mosaice [ambulat per loca arida et inaquosa] id est corda gentiliū prius humore gratie et viro re fidei:ac pinguedine spūssancti carētia ritū ydolatrie et maculas criminū eis imittēdo [querēs] eis [requiē] id est ppetuā māsionē/appetēs ibi finaliter manere per istā delitatē et dn̄ationē [et non inuenit] qr. adueniente xpo/et predicātibus apostolis suscepta xpi fide inde eiectus fuit [Tūc dicit] intra se. [Reuertar in domū meā] .i.ad pplz iudaicū [vn̄ exiui] eos dimittendo. [Et veniens inuenit eā vacantē] ab obseruātia legis:et operibus virtutū per negligētiā ac fide et bonis operibus vacuā/et xpm hospitem nō habentē [et scopis mundatam] ab operibus vitiorum superficialiter et secundum apparentiam:quia populus iudaicus habebat quandā exteriorē mundiciā: sicut eni scopa nō tollit tenaces sordes/sed superficiales: ita ipsi quod de foris est scopabant et mundabant:ac mundiciā exteriorē querebāt:sed intus sordidi manebāt/et ornatam exterius per hypocrisim et boni simulationē ppter legis apparētiā/et traditionū phariseorū obseruantiā. Tangit ergo tria que dāt locū dyabolo scz ociositatē: sanctitatis presūptionē:et virtutis simulationē.

Mat.xxiij Dyabolo locū dantia tria.

Similiter hodie timendum est ecclesie ne olim expulsus ab ea dyabolus eā ineniat vacantē ab obseruantia mandatorum dei [et scopis mūdatā] secundum exteriorē apparentiā [et ornatam] per exteriorē cultū et obseruātiā humanarū traditionū. Multi eni hodie plus attendūt ad cultū ecclesie corporalē quam spūalem:quia parietes ecclesie et altaria ornantur/et de ornatione et purgatione ministrorū parū curatur. Sed econtrario in ecclesia fuit primitius:maior ei vis fiebat in ornatu spirituali et iteriori. Et ideo multū distat nūc ecclesia in hoc tpe malo a statu suo pstino.vn̄ Hiero. Xpi ecclesia prius nata et post adulta psecutionibus creuit martyrijs coronata ē. Et postquam ad xpianos pncipes venit potentia quidē et diuitijs maior:sed virtutibus minor est facta. [Tūc] vt firmius possideat iudeos [vadit] [per consetū] [et assumit.vij.alios spūs] per quos vniuersitas demonū et vitiorum quibus tentat intelligitur:qr vniuersitas hoc numero sepe designatur:hec sunt septē gentes pugnātes contra filios israel. Iste autē septenarius septē donis spūssancti expellitur. Et addit [nequiores se] vel ppter numerum vel ppter conatū:vel ppter effectū quē inducūt:qr eos ad quos redeūt nequiores quam ante faciūt. [Et intrātes] seu ingressi [habitāt ibi] et sic oia cumulantur in eis vitia. Hec est eni intētio demonū vt nō transeant ad horā vel tēpus modicū:sed vt imorentur vsqz ad obitū. [Et fiunt nouissima hois] scz ppli iudaici [peiora prioribus] qr iudei ante legē datā fuerunt peccatis irretiti/et a dyabolo possessi: sed post aduētū xpi in pctō suo obstiati sunt peiores fcti qr eorū peccata propter ingratitudinē sunt quasi duplicata:deteriores eni sunt israelite blasphemantes xpm in conuenticulis suis quam olim fuissent in egypto ante noticiā legis:qr maior infidelitas est venientē non suscipere quam venturū non credere. Deinde similitudinē dictam:et quo tēdat parabola exponit:quod quam hic quasi de vno homine per similitudinē dictū de toto populo iudaico itelligatur ostēdit dicēs. [Sic erit generationi huic pessime] .s. iudaice prout supra dictū est de hoie vno. Mala fuit generatio hec in deserto quādo vitulū adorauit:qn̄ contra dn̄m murmurauit:quādo terre pmissionis detraxit: sed peior in terra pmissiōis ante aduentū xpi: quādo filios et filias demonijs imolauit: sed pessima post aduentum xpi:qn̄ dei filiū ad eā missum crucifixit.

Ecclesie ornatus exterior.

¶ Moraliter exponitur istud exemplū de homine qui post gratiā baptismalē vel penitentialem recidiuat in culpā/sicut canis reuersus ad vomitū.dyabolus eni ab homine exit quādo in baptismo pōpis illius et precedentiū peccatorū illecebris homo abrenunciat:vel quādo per penitētiā et cōfessionē a peccatis mundatur:proponens quod ab eis abstineat qui eiectus [ambulat per loca arida et iaquosa] qr corda iustorum ab omni carnalis cōcupiscētie amore siccata et immunia tentādo explorat si quos ibi nequitie sue gressus figere possit. Sed in eis tanquam per grām dei solidatis requiem non inuenit:qr quam prauis cogitationibus et actibus pascitur in mentibus fideliū oia sua tētamēta cessare ppendit. [Et volēs reuerti in domū] [priorē:peccator ei est domus dyaboli:sicut iustus templum dei [inuenit eam vacantē] a bonis actibus per negligentiam [et scopis munda-

tam ja sordib⁹ vitiorum ſm apparentiā ⌊ τ ornatā ⌋ simu-
latis virtutib⁹ sc3 exteriorib⁹ τ apparentibus: non inte-
riorib⁹ et veris. ⌊ Tunc assumit alios septem spūs nequio-
res se ⌋.i. vniuersa vitia dyabolo nequiora: quia dyabol⁹
solum suggerit malum. habitus aūt vitiosi intranei cum
quadā violentia ad malum inclināt: τ ingressi inhabitāt
vacantē τ torpentē: a tot enī demonibus homo possidet
quot vitijs subijcit: singulis enī vitijs singuli demones
p̄sidere dicunt. ⌊ Et fiūt nouissima hominis illi⁹ peiora
priorib⁹ ⌋ τ hoc propter ingratitudinem doni et gratie
precedentis. grauiora enī sunt crimina post baptismum
vel penitentiā. q2 meli⁹ est.i. min⁹ malū est viā veritatis
agnoscere q̄ post agnitā retrorsum conuerti.i. leuius est
cōmittere aliqđ peccatū cū ignorantia / q̄ idem cū scien
tia q̄ ad penā minorē ei p̄ illo patiet pene vindictā: q2 p̄
contēptū gratie quā de se male viuendo pellit deteriora
supplicia meret: τ vuln⁹ iteratū tardius sanat. vñ Chry.
Hec aūt nō solū ad illos: sed ad nos etiā dicta esse rōnē
habet. si illuminati τ a priorib⁹ eruti malis rursus ab ea-
dem possideamur nequitia. Etenī difficilior iam erit pe-
na posteriorū peccatorū p̄pter qđ paralitico dicit xp̄s
Joh.v. Ecce sanus factus es: noli peccare ne deteri⁹ aliquid ti-
bi cōtingat. Et iterū cū semel aliquis liberatus a malis
non sobrius efficit multa difficiliora patietur. prioribus
etenī difficilior iam erit pena posteriorū peccatorū. hinc
aūt non solū penā excogita / sed etiam infinitā dei longa
nimitatē. Sed ne cōfidam⁹: sed timeam⁹. Etenī pharao
si in prima plaga eruditus fuisset / nō vtiq3 accepisset ex-
perientiam posteriorū: nō vtiq3 postea simul cū ipso exer
citu submersus esset. Sed nō rubrū mare iam pertrāsire
nunc est: sed pelagus τ ignis: pelagus nō tale neq3 tantū:
sed multo maius τ siluestrius. Ideo rogo vt compungā
tur sermones gehenne audientes. Nihil enī delectabili⁹
est dispositione hac quare hac nihil amarius. Conuertit
eī aīas nostras τ erigit intellectum τ perniciosam concu
piscentiarum captiuationem proijcit et medicina nobis
hic fit. Excogitemus igitur τ mittamus principium vel
nūc est ostium penitentie: τ tangem⁹ viā arctā. Vsq3quo
lasciuia: vsq3quo remissio non impleti sum⁹ pigritantes:
deridentes: tardantes. Non eadem rursus erunt mensa
τ saturatio / τ superabundantia / τ pecunie / τ possessiones
τ fabricationes. Et quis finis? Cinis / τ puluis / τ sepul-
chra / τ vermis. Ostendamus itaq3 nouā quandam viā.
faciamus terram / celū et omnino assumamus virtutē vt
futuris potiamur bonis. hec Chryso. Oratio.

Domine iesu christe magister bone / fac mecū si
gnū gr̄e tue in bonū: vt me miserū quē cetus τ
draco ille magn⁹ absorbuit pctis spūalibus τ
carnalib⁹ tanq3 dieb⁹ τ noctib⁹ / et hoc tribus
q2 consensu / τ opere / ac consuetudine tu misericorditer
de faucib⁹ eius digneris liberare. Fac etiā me preterita
pctā plāgere τ futura cauere. Exsicca me ab hūore cōcu
piscētie vt qetē nō īueniat in me. mūda me scopis cōfessio
nis a vitioꝝ sordib⁹: τ orna me verꝭ virtutib⁹. ne me a bo
nis vacātē īueniat / τ iterato deteri⁹ peccare faciat. Amē

¶ De muliere vocē de turba extollente: ac de matre τ fratribus dñi eum querentibus. Capitulū. lxxv.

Luce.xj.

Actum est autē cū dñs
iesus hec diceret respondēs blasphe-
mijs iudeoꝝ ⌊ extollēs ⌋.i. ex corde tol
lens: ac cōstanter τ alte proferēs ⌊ vo-
cē ⌋ in xp̄i cōmendationem / τ iudeorū
blasphemantiū ꝯfutationē ⌊ quedam
mulier ⌋ non diues: non potēs: non no
bilis: sed paup. ⌊ De turba ⌋ τ de communi plebe τ popula
ribus. Solent enī populares deuotiores esse maioribus.
prorupit in laudē xp̄i cōtra vituperiū iudeorū. Et dicit
fuisse sancta marcella ancilla beate marthe: que non po-
tuit ampli⁹ blasphemias iudeorū contra xp̄m sustinere:
τ contra blasphemos vocē extulit in laudē xp̄i τ matris
sue: cōmēdans eius conceptū τ partū corporalē τ dicēs.
⌊ Beat⁹ est vēter qui te ⌋ beatū ⌊ portauit ⌋ p̄ quē oēs beati
ficamur ⌊ τ beata ⌋ sunt ⌊ vbera q̄ suxisti ⌋. Matrē btīficat
τ laudat ex filio τ nō econuerso. q2 gratia τ gloria prouē
Fides et deuotio eius. nit p̄ncipaliter ab ipso. Vbi apparet magna confidētia /
τ audacia / τ fides / τ deuotio istius mulieris in duobus.
Primo in eo q̄ nō silenter τ in aure loquebat: sed extol-
lens vocem in altū nō timuit: suauitate enī verborū xp̄i
accēsa fuit. Secundo in eo q̄ scribis τ phariseis dñm tē-
ptātib⁹ simul et blasphemantib⁹ ipa magna fiducia dei
filium cōfitetur: vt impresentiū iudeorū calumniā τ futu
rorū hereticorū p̄fidiā cōfundat. Nā sicut tūc iudei blas
phemantes et eū in beelzebub eijcere demonia dicentes
negabant eū esse dei filiū: ita postea quidā heretici nega
bāt eū esse verū hoīem dicētes eū non verā carnē ex ma
ria virgine assumpsisse: sed corpus ethereū attulisse. Hec
aūt mulier vtrosq3 cōfutat: q2 τ verū dei filiū patri con-
substātialē aduersus blasphemātes cōfitet cū matrē ex
filio tanq3 principio ratiōe diuinitatis beatificat: τ verū
nō fantasticū hoīs filiū matri cōsubstantialē testat cum
eū ventre portatū / vberibusq3 lactatū significat. ¶ Spiri
tualiter autem ista mulier sanctā ecclesiam signat / que in
ter turbas iudeorū / paganorū / τ hereticorū credula vo-
ce dñm iesum xp̄m cōfitet: cui⁹ reuera voce vēter marie
virginis beat⁹ p̄dicat: q̄ toti⁹ mundi redēptorē portare
meruit sicut ipsa de se ait. Et hoc beatam me dicent oēs
generationes. vbi Beda. Et nos igit extollam⁹ vocē cū Laus ma
ecclesia catholica cui⁹ hec mulier typū gessit. extollam⁹ rie.
τ mentē de medio turbarū. dicamusq3 saluatori. Beatus
vēter qui te portauit: τ vbera que suxisti. Vere enim bea
ta parens que sicut quidam ait. Enixa puerpera regem.
Qui celum terramq3 regit per secula cuius:
Nomen ab eterno complectens omnia gyro.
Imperium sine fine manet. que ventre beato.
Gaudia matris habens cum virginitatis honore.
Nec primam similem visa est / nec habere sequentem.
At iesus cōfirmando verbū mulieris τ cōmēdādo lau
dē matris / ac fidē τ constantiā eiusdē mulieris aliorūq3
similiū dixit. ⌊ Quinimo beati qui audiūt verbum dei / τ
custodiūt illud ⌋. Per quod signauit beatā virginē se cō
cepisse felicius per fidem τ deuotionē sp̄ualiter q̄ corpo
raliter. Ac si dicat. Iuxta tuā sniam principaliter beata
est illa cui⁹ vēter me portauit: sed nō solū ipsa beata est /
imo etiā oēs sunt beati in p̄senti in spe / τ tandē in futuro
in re ⌊ qui audiūt verbū dei ⌋ corde credētes ⌊ τ custodiūt
illud ⌋ opere adimplentes. Beata quidē τ felix est mater
mea q̄ me portauit et lactauit: sed magis ideo felix atq3
beata: q2 verbum dei audiuit: audiēdo credidit: credēdo
custodiuit: hoc enī nisi fecisset / nec felix / nec mater mea
esse potuisset. Vñ elizabeth ad eā ait ⌊ Beata q̄ credidisti Luce.j.
qm̄ perficient i te q̄ dicta sunt tibi a dño ⌋. Beatior ergo Beata ma
fuit: q2 verbū sp̄ualiter mente cōcepit: auditu fidei susce- ria ex fide
pit: memoriterq3 atq3 studiose operatione custodiuit: q2 p̄cipue.
cōceptio sp̄ualis qua xp̄s in corde cōcipit felicior est q̄
carnalis. Fides enī per dilectionē operans beatitudinē
eternā p̄meret: nō autē conceptio vel portatio sine fide:
q2 īpossibile est sine fide deo placere. vñ ſm Augu. Bea-
tior fuit maria p̄cipiendo fidē xp̄i q̄ concipiendo carnē
xp̄i: τ felici⁹ cōcepit deū mēte p̄ fidem q̄ corpore per car
nis assumptionem. Nihil ei marie materna p̄pinquitas
p̄fuisset / nisi nullū felicius corde q̄ carne gestasset. vnde
Chry. Neq3 cōcipere xp̄m / neq3 mirabilē illū fetū pare-
re habet aliquā vtilitatē virtute non existente: qm̄ nulla
hui⁹ ei vtilitas si non vniuersa q̄ oportet fecerit: et nihil
part⁹ ei p̄fuisset / nisi valde bona et fidelis esset. Si vero
marie nihil prodesset sine ea q̄ ſm aīam est virtute geni-
tum ab ea esse xp̄m: multomagis nos τ si patrē / τ si filiū
habuerimus virtuosum et nobilē: ipsi vero lōge erimus
a virtute illius: nobis prodesse poterit. Hec Chry. Vbi
Beda. Pulchre attestationi mulieris annuit: non eā tm̄
modo q̄ vbū dei corporaliter generare meruerat: sed τ oēs
q̄ verbū dei spiritaliter auditu fidei cōcipere: et boni ope
ris custodia / vel in suo / vel in proximorū corde parere / τ
q̄si alere studuerint asserētes esse beatos: q2 et eadem dei
genitrix / τ inde quidā beata: q2 verbi incarnādi ministra
facta est tp̄alis: sed inde multo beatior: q2 eiusdē semper
amādi custos manebat etna. Qua snia sapiētes iudeorū Verbum
tanq3 indignos beatitudine clā percutit: q̄ verbū dei nō dei audire
audire τ custodire: sed negare τ blasphemare querebant nolentes
hec Beda. Et ſm eūdē tota vite celestis p̄fectio duob⁹ btī esse ne
his p̄prehēdit vt vbū dei audiam⁹ τ faciam⁹. Quē ergo queunt.
beatitudo marie delectat / vbū dei libēter audire τ custo
dire studeat τ beatus erit. Quisquis enī verbū dei liben Ex Ro. x
ter audit christū cōcipit: si autem opere impleuerit chri
stū parit: quē maria portauit corporaliter / ipse portat spi

ritualiter. vñ Aug. Qui corde credit ad iusticiã concipit xp̃m: ꝛ qui ore cõfitet ad salutẽ parit xp̃m. vñ dñs alibi. Si quis fecerit volũtatẽ pr̃is mei: ipse me⁹ frater/soror ꝛ mater est. Hac laude xp̃i matrisq; ei⁹ cũ se audiret laudari a quadã muliere Robertus fundãs ꝛ edificans monasteriũ p̃monstratense ait ei. Et maledicta tu/et q̃ tibi suggessit verba dñica: ꝛ laudẽ eius in me miserum retorquere: q̃ etiã modica laude capi consueuerã. Verbũ dñi debet audiri reuerenter ꝓpter p̃ciositatem. Si eni aliq̃s haberet p̃ticulã de veste dñi: vl lachrymã q̃ exiuit de oculis eius. vel stillã sanguinis q̃ exiuit de carne ipsius: valde reuerenter susciperet ꝛ seruaret: multo fortius verbũ dñi q̃d nõ solũ egreditur de ore eius: sed de intimis cordis ipsius. Itẽ patienter non cũ tedio vel murmure ꝛ detractione. Itẽ obediẽter vt sc; q̃d q̃s audit opere impleat. Mali libenter debent audire verbũ dei vt corrigant: nã verbũ dei est medicina aĩe cõtra morbum p̃cti. Boni etiã qui sunt in statu triplici libenter debẽt audire verbũ dei. Incipientib⁹ enim hoc cõuenit vt erudiantur: ꝛ illis verbum dei est lac. Proficientib⁹ etiã conuenit audire verbũ dei vt dirigant in via ꝑfect⁹ sp̃ualis. Perfectis etiã conuenit audire verbũ dei vt amplius p̃ficiant: quibus verbũ dei est solid⁹ cib⁹. Est eni verbũ dei mãna celeste: ꝛ sapit cuilibet pro suo velle. vñ Orige. Nunc ergo festinem⁹ celeste mãna suscipere: illud ei mãna ꝓut q̃sq; desiderat talẽ saporẽ reddit in ore eius. Tu ergo si v̄bũ dei q̃d in ecc̃lia p̃dicat tota fide et tota deuotione suscipias: fiet tibi ip̃m verbũ q̃dcunq; desideras. Verbi gr̃a. Si tribularis cõsolat te dicẽs. Cor contritũ et humiliatũ de⁹ nõ despicies. Si letaris ꝓspere futuroꝝ cumulat tibi gaudia dicens. Letamini in dño ꝛ exultate iusti. Si iracundus es. mitigat te: dicens. Desine ab ira et delinq̃ furorem. Si in doloribus es. sanat te dicens. Domin⁹ sanat omnes languores tuos. Si in paupertate cõsumeris cõsolatur te: dicens. Dñs alleuat de terra inopẽ: ꝛ de stercore erigit pauperẽ. Sic ergo mãna verbi dei reddet in ore tuo saporẽ quecũq; volueris. hec Orig. [Adhuc aũt] dño iesu p̃dicãte: ꝛ q̃ supra dicta sunt [ad turbas loquente: mater eius ꝛ fratres] .i. cõsanguinei venerunt [querentes eũ] licet eni pharisei essent mixti cũ turbis/tñ principaliter p̃dicabat ꝓpter turbas erudiẽdas. Et q: facilite eũ audire p̃ turba nõ poterãt: ꝛ etiã ne fructũ diuini verbi ip̃edirẽt [foris stabãt] ꝛ miserũt ad eũ vocantes ip̃m. Fratres hic vocãtur consobrini dñi s̃m morẽ scripture q̃ sepe cõsanguineos solet fratres noĩare. Et cũ dñs erat occupatus in officio p̃dicandi primo vnus et post illum plures de turba dixerunt ei. [Ecce mater tua et fr̃es tui foris stãt querẽtes te]. Isti insidias tẽdebãt/ac malicio se ꝛ insidiando hec dicebãt sc; ad tentãdũ et explorãdũ si carnis affectu p̃dicationem inceptam dimitteret vel interrumperet. vt si spirituali operi preferret carnem ꝛ sanguinẽ arguerẽt ip̃m esse purũ hoiem natũ ꝓpter affectionẽ carnalẽ: ꝛ vt popul⁹ vidẽs q̃ parentes carnales haberet/ip̃z filiũ dei nõ crederet: cũ de⁹ carnaliter nõ generet Et ideo multas ĩplicãt circũstantias q̃ ip̃m mouere poterant ad cessandum dicentes. [Ecce mater tua] que precipitur honorari [ꝛ fratres tui] quos et natura et lex iubet diligi [foris stant] expectãtes te in loco exteriori vbi verecũdũ est stare [querẽtes te] quasi propter te tm̃ venerint/ꝛ ideo debes merito ad eos egredi. vnde Chry. Videns dyabol⁹ q: p̃suadebat populo xp̃s esse se filiũ dei dicẽs. ꝛ ecce plus q̃ salomõ: hic timẽs ne si filius dei cognosceretur q̃ putabat homo: ipse derelinqueret ab omnibus: ad cõuincẽdos sermones ei⁹ subintroduxit parẽtes ipsi⁹ carnales: vt p eorũ cõtẽplationẽ diuinitatis ei⁹ obscuraret naturam. Ideoq; venit aliq̃s q̃si dyaboli aduocat⁹ q̃ hũano ore v̄ba dyabolica loqueret dicẽs. [Ecce mater tua ꝛ fratres tui: foris stant volẽtes loqui tecũ] ac si dicat. Quid gloriaris o iesu de celo dicens te ascendisse: qui radices habes in terra: Ecce mater tua et fratres. Non potes esse filius dei quẽ hoies genuerũt: non potes in te filiũ absćodere quẽ natura p̃uicit. hec Chry. Sic ꝛ hodie multis p̃latis procurat dyabol⁹ ꝓpinquiorũ multitudinẽ: vt in carnali affectione obscuret eorum dignitatẽ ꝛ sanctitatẽ. Et bene dicit foris stant: ad significãdũ q̃ carnales amici clericorũ debent esse remoti ab eis: vel saltem a cordibus eorũ q̃tum ad carnalẽ affectũ et tamen in multis videmus hodie contrariũ. Mystice s̃m Bedã. Mr̃ ꝛ fratres iesu possunt dici synagoga: et iudei ex q̃bus s̃m carnẽ est editus: qui foris stare dicuntur xp̃o predicante: q: gentib⁹ xp̃o credentib⁹ synagoga cũ iudeis extra fidẽ mansit ꝑ maiori parte. Et notandum de btã v̄gine q̃ tãq; pia mater filiũ querebat paruulum: q: eius absentia non sustinebat: sc; q̃n eũ amiserat querebat adultũ: q: ei⁹ presentia satiari nõ poterat vt hic p̃z: querebat mg̃rm factũ. s. crucifixũ: q: iã in ei⁹ presentiam amittebat q̃n iuxta crucẽ stabat. Sed iuenit p̃mo in medio doctorũ interrogantẽ: nunc in medio populorũ predicantem: vltimo in medio latronũ patientẽ. Primo in tẽplo. Secũdo in domo. Tertio in patibulo. Ibi cupiebat inuenire: ꝛ ideo laborabat et dolebat in querendo filiũ: hic cupiebat videre: et ideo stabat foris expectando eius affectum: ibi cupiebat simul crucifigi: et ideo stabat iuxta crucẽ vsq; ad finẽ suũ. ¶ Iesus aũt ad req̃sitionem matris vocat⁹ predicationis officiũ ꝓpter matris affectũ (licet eam summe diligeret et honoraret) relinquere vel interrũpere noluit: q: nobiliora sunt opera misericordie sp̃ualis q̃ corporalis: ꝛ vtilitas m̃ris eccl̃ie p̃ferẽda est vtilitati m̃ris ꝓprie. In quo feruor xp̃i apparuit quẽ in p̃dicãdo habuit. Vñ insidiantes confutauit: ꝛ sicut q̃ int⁹ prauã intẽtionẽ vidit malignũ eorũ verbũ rõnabiliter repulit/ostendens q̃ sp̃ualis occupatio carnali affectioni: ꝛ opus dei negocijs familiariũ personarũ preponi debet dicẽs. [Que est mr̃ mea: ꝛ qui sunt fratres mei] ? Ac si diceret matri ꝛ proximis. Nescio vos in opere spirituali: ꝛ patris mei predicatio non est ꝓpter vos dimittenda/seu etiã interrũpenda. [Et] q̃si ad ꝓtestandũ veritatẽ [extẽdens man⁹ in discipulos suos] q̃ in circuitu ei⁹ sedebãt [dixit. Ecce mr̃ mea] sc; hi qui me in suo corde cõcipiunt: ꝛ me p p̃dicationẽ in cordib⁹ auditoꝝ pariũt [ꝛ fr̃es mei] q̃ opera patris mei faciunt/ꝛ mihi in celo coheredes erũt. q. d. intm̃ est mihi aliquis ꝓpinqu⁹ inq̃tm̃ est sp̃ualib⁹ actib⁹ intẽtus. Et ille est mihi magis ꝓpinqu⁹ q̃ sp̃ualibus op̃ibus est magis itẽtus. Sp̃uales ꝓximos p̃fero carnalib⁹: ꝛ vtiliora opera min⁹ vtilib⁹: adeo vt sp̃uali opi vacans omnino carnales postponam affectus. Dñs se nosse matrẽ dissimulat: ꝛ per cognationẽ ꝓximos dicẽs sibi ꝓximos esse p s̃pm cõiunctos. Quo exẽplo nobis monstrauit q̃d verbo docuit: sc; qui amat patrẽ aut matrẽ plus q̃ me: non est me dignus. i. qui operi sp̃uali carnales p̃ponit affect⁹. Qui ergo in conferendis b̃nficijs ꝛ dignitatib⁹ ecclesiasticis p̃sonas accipit: p̃ferens carnẽ sp̃ui: ꝛ opus min⁹ vtile vtiliori: formã a dño prescriptã relinquit: et maxime deũ offendit. vñ Hiero. Nõ matrẽ negauit ne natus de fantasmate putaret: sed ap̃los cognationi p̃tulit/vt et nos in comparatione dilectionis carni s̃pm preferam⁹. vñ ꝛ Amb. Nec tñ iniuriose refutant parentes: sed religiosiores copule mentiũ docentur esse q̃ corporũ: nec putet esse aliquis offendiculũ pietatis/vbi mãdatũ legis implet. vñ etiam Chry. Non spernẽs g̃nationẽ carnalẽ: neq; erubescens humanã conceptionẽ tale dedit rñsum: sed volẽs oñdere q: p̃ponenda est cognatio spiritalis carnali. ¶ Deinde dñs iesus q̃si rõnẽ dicti sui reddit q̃si dicendo: nec solum discipuli specialiter: sed etiã q̃cũq; fideles: ꝛ iusti eternaliter sunt mr̃ mea ꝛ fr̃es mei. [Quicunq; eni fecerit] corde/ore/et opere [voluntatem] in preceptis ac consilijs ꝛ exẽplis [p̃ris mei qui in celis e: ipse meus frater/ꝛ soror/ꝛ mater est] frater ꝛ soror credendo: q: fili⁹ dei est: dedit eni eis potestatem filios dei fieri his q̃ credũt in noĩe ei⁹. Frater q̃ppe ꝛ soror dr̃ ꝓpter vtrumq; sexũ q̃ ad fidẽ colligit. Qui aũt xp̃i frater ꝛ soror est credẽdo/mr̃ ei⁹ fit p̃dicando: et in cordib⁹ ꝓximoꝝ dicto vel exẽplo eũ generãdo. Igit q̃ filij et filie ac heredes dei sunt per gratiam/fratres/et sorores/ꝛ matres/ac heredes xp̃i sunt q̃ est dei filius per naturã. Hinc etiã eos ꝛ fratres/ꝛ sorores/ac m̃res vocat q̃s quasi fratres/et sorores ac m̃res diligit. Et his q̃dẽ verbis apertissime mõstrat q̃ carnali amori spiritualis amor debet p̃ferri: ꝛ ꝓpinq̃tas charitatis ꝓpinq̃tati cõsanguinitatis. Eo ei amore ꝛ matrẽ/ꝛ fr̃es/oẽsq; propinquos nr̃os diligere debemus quo xp̃s matrẽ et fratres suos dilexit. Diligebat eni eos: nõ q: magis s̃m carnem ꝓpinq̃ erãt: sed q: volũtatẽ p̃ris ei⁹ magis faciebãt. Ille ergo magis xp̃o est propinquior qui est melior: q: vt dicit Hieroni. Non in sexibus: sed in factis discernit. Et vt ait Grego. Apud dominum non gradus elegantior:

Mat. xij. — Verbi domini p̃ciositas ꝛ quõ audiendũ sit. — Verbum dei audiendũ incipiẽtibus. — Verbum dei est mãna. — Ps̃. l. — Ps̃. xxxj. — Ps̃. xxx. — Ps̃. cij. — Ps̃. cxij. — Foris stẽt parentes. — Maria xp̃m quesiuit ter. — Non intermittenda officia diuina. — Joh. j. — Amor spiritualis p̃ferendus carnali.

sed vite melioris actio ꝓprobat. Hac aũt sniam ẜ chry.
dñs induxit vt nullꝰ de gñis nobilitate/aut sctõꝝ ꝓpagi
ne sine virtute cõfidat: docẽs nos in nulla cognatione cõ
fidẽtes virtutẽ negligere. Si eni marie nihil ꝓdesset ma
trẽ esse nisi virtꝰ adesset: qs vtiqꝫ aliꝰ ꝑ cognationẽ salua
bit. Una eni nobilitas sola est volũtatẽ dei facere: et hic
nobilitatis modꝰ est illo melior ꝛ principalior. Oratio.
Domine iesu xp̃e da mihi vt verbũ tuũ audiã fi
de credendo: ꝛ custodiã opere adimplẽdo: fac
me spũaliter ꝑ auditũ portare et per custodiã
nutrire idipm̃ dei verbum. Da mihi dñe deus
meꝰ vt occupationem spũalem omni affectione carnali ꝛ
opus dei negocijs humanis ac vniuersaliter vtiliora mi
nus vtilibus/te rectore/te duce preferam semper et pre-
ponam. ¶ Fac me corde/ore/et opere tuam in preceptis
cõsilijs ꝛ exemplis facere voluntatẽ: vt merear seruitor
tibi gratus fieri: ꝛ tandem inter dei filios et heredes per
tuam gratiam computari. Amen.

¶ De icrepatione phariseorum ꝛ legis docto rum. Capitulum.lxxvj.

Luce.xj. mat.xxiij. Cum autẽ dominus iam
premissa loqueret [rogauit eũ quidã
phariseꝰ vt prãderet cũ illo]. Inuita
bãt pharisei dñm nõ vt reficeret: ẜ vt
cõprehẽderẽt: accusarẽt: ꝛ perderent.
Uñ ad domũ phariseoꝝ nõ intrabat
nisi rogatꝰ: ẜ ad cõuiuiũ publicanoꝝ
bñ ibat etiã nõ inuitatꝰ. Supponendũ est ꝙ dñs post ser
monẽ exiẽs de domo in qua hospitatus fuerat ꝛ docuit:
locutꝰ est mr̃i decentẽ honorẽ exhibens ei: et deinde iuit
ad domum pharisei magis intendẽs reficere ꝙ̃ refici. vñ
Cyrillus. Sed xp̃s qui phariseoꝝ nequitiam nouerat di
spensatiue cõdescẽdit satagens cõmonere eos ad simili-
tudinem optimorũ medicorũ qui grauiꝰ infirmantibus
afferũt remedia sue industrie. Et [ingressus] domum [re
Manuum lotio ante prandium cubuit] ꝛ requieuit. i. ad comedẽdũ se posuit. Omisit aũt
lauare manꝰ vt illoꝝ errorẽ corrigeret qui credebant ꝙ
illa lotio ad salutẽ necessaria esset ꝛ vt per eã interior mũ
datio a pctis fieret: ꝛ vt demõstraret ꝙ nõ lotis manibꝰ
mãducare hoiem nõ coinqnat. Uñ phariseꝰ ĩtra se mur-
murauit: ꝛ reputauit magnã esse culpã ꝙ ẜ traditiones
iudeorũ nõ esset lotus añ prandiũ. Mira stultitia filium
dei arguit: qr p̃cepta hoim nõ seruat q traditionibus ho
minũ subiectꝰ nõ erat. Dñs aũt cogitationi illius rñdit:
ostendẽs ꝑ hoc se esse deũ cui nuda ꝛ aperta sunt secreta
cordium: ꝛ arguit ipos phariseos q qͦ foris erat a sordi
bus exterioribꝰ mũdabant: ꝛ qͦ intus erat a macula ra-
pine/ꝛ iniquitatis/ꝛ fraudis nõ mundabãt: qr de mundi
cia exteriori in vasis ꝛ corporibꝰ suis erãt multũ sollici-
ti ꝛ diligentes/ꝛ de mundicia interiori ipsius mentis ne-
gligẽtes/ꝛ nõ curantes: cũ tñ merito deberet esse ecõuer
so: qr interior mũdicia est necessitatis: exterior autẽ solũ
modo honestatis vñ nõ ĩterior: sed exterior sine peccato
omitti põt. Et ideo xp̃s exteriorẽ lotionẽ omisit vt habe
ret occasionẽ arguendi phariseos: de exteriori mũdicia
tñ curãtes/ꝛ interiorẽ negligentes: exterius simulantes
iusticiã/ꝛ sanctitatẽ/intus retinẽtes neqtiã ꝛ iniqtatem.
Interiora mũdanda sunt. Sed o pharisee mũda ꝑus qͦ intus est: scꝫ cor ꝛ aĩam a
fraude ꝛ malis desiderijs vt mundũ fiat qͦ ẽ de foris vt
foris ꝑ opera veraciter sanctitatẽ ostẽdere possis. Qui eñ
vtrãqꝫ hois naturã. s. corpus ꝛ aĩam fecit: vtrãqꝫ munda
ri desiderat. vbi Beda. Hoc contra illos qui corporalia
pctã fornicationẽ videlicet immundiciã/libidinem/fur-
Spiritualia vitia nõ minus fugienda. tũ/rapinã ꝛ cetera talia quasi grauissima detestanẜ: spũa
lia vero q nõ minus dãnat apl's hoc est amaritudinem/
irã/indignationẽ/clamorẽ/blasphemiã/ suꝑbiã/ꝛ auari
ciam que est ydolorũ seruitꝰ vt leuia contẽnunt. hec Be-
da. Per hoc etiã arguunẜ illi q de minoribꝰ magnã vim
faciunt: ꝛ de maioribꝰ parũ curant. Sicut aliqui religio-
si plus ponderant fractionẽ silentij vel aliqd eiusmodi
ꝙ̃ iniustũ grauamen ꝓximi: vel aliam etiam transgressio
nem preceptorũ dei. Phariseis etiã similes sunt clerici
qui bene tonso capite ꝛ rasa corona in veste alba ꝛ mũdo
ꝛ lotis manibus accedũt ad altare intus pleni auaricia
et iniquitate: alijsqꝫ immundicijs multipharie: ac legem
dei postponẽtes/ꝛ traditiones hominum in exterioribꝰ
sollicite custodientes. Deinde dñs quasi bonus p̃ceptor
docet qualiter nostri contagiũ corporis mundare debe-
mus: dicẽs. [Uerũtñ do vobis salutis ꝯsiliũ] scꝫ [qͦ su-
perest]. i. de eo qͦ superest post aliorũ restitutionẽ [date
elemosinã] qr primo dꝫ fieri restitutio/et de eo qͦ rema-
net elemosynarũ elargitio: vel ẜm Bedã de eo qͦ super-
est victui ꝛ vestitui necessario. Neqꝫ eni ita facienda iube
tur elemosyna vt teipsum cõsumas inopia: sed vt tui cu-
ra corporis expleta inopẽ ꝙ̃tũ vales sustẽtes. [Et ecce
oĩa mũda sunt vobis] qr elemosyna magnã habet virtu-
tẽ ad pctõꝝ remissionẽ. vñ in daniele dicit. Pctã tua ele Dañ.iiij.
mosinis redime. Uel [verũtñ] consiliũ ꝛ remediũ [qͦ su
perest] ꝛ restat post tanta scelera do vobis: hoc. scꝫ [date
elemosynã] scꝫ ordinate vt incipiatis a vobis. Qͦ dictũ
sic est intelligendũ vt priꝰ hõ sibi faciat elemosynã mun
dando se interiꝰ ꝑ fidẽ et baptismũ credẽdo in xp̃m: et si
post baptismũ ꝛ immũdicia innocẽtie fuerit fedata emũ
det cõscientiã ꝑ penitentiã: q eñ vult ordinate elemosinã
dare. i. miam facere: a seipso debet incipere/ꝛ eam primo
sibi dare. Est eni elemosyna oẽ opꝰ misericordie. vñ in ec
clesiastico dr̃. Miserere aĩe tue placens deo. Nullum eñ Eccls.xxx
opꝰ hois deo placere potest nisi ipe prius placeat. vñ in
Geñ. legimꝰ ꝙ deus priꝰ respexit ad Abel ꝙ̃ ad munera
eius. Et tunc supest vt q ꝓprie subuenit miserie: subueni
at ꝛ aliene dando elemosynã procedentẽ ex fide ꝛ chari- Geñ.iiij.
tate: ꝛ sic per misericordiã sui ꝛ proximi oĩa munda sunt
ꝛ nullã mentẽ inqnãt ꝛ immũdã faciũt. Ergo misericor
dia ꝛ abolitio pcti ꝓmittiẜ oĩbꝰ misericordiã facientibꝰ.
Qͦ itaqꝫ hic dr̃ [date elemosynã] ad oĩa q vili miseratio
ne fiunt valet. Non eni solũ q dat esurienti cibum ꝛ cete
ra hmõi: verũetiã ꝛ q dat veniã peccãti atqꝫ orat pro eo:
ꝛ qui corripit/ꝛ alia emendatoria pena plectit elemosy-
nam dat. vñ Aug. Facere elemosynã est facere misericor
diã. Si intelligis a te incipe. Quomodo eni misericors Elemosynã facere.
es alteri/si crudelis es tibi? Audi scripturã dicentẽ. Mi
serere aĩe tue placẽs deo. Redi ad cõscientiã tuã qcũqꝫ Dañ.iiij.
male aut infideliter viuis: et ibi inuenies mendicantem
aĩam tuam: inuenies egentẽ: pauperẽ: erũnosam: inuenies
forte nec egentem: sed egestate obmutescentem: qñ inue-
neris aĩam talem ĩtus in corde tuo illi fac prius elemosy
nã. In iudicio ꝛ charitate fac elemosynam cum aĩa tua.
Quid est iudiciũ? Displice tibi. Quid est charitas? Dili-
ge deum/dilige proximũ. Hãc elemosynã si p̃termittis
ꝙ̃tũ vis ames: nihil facis qñ tecũ nõ facis. hec Aug. Et
qr pharisei ex hypocrisi non solũ querebant exteriorem
mundiciã: sed etiã apparentẽ iusticiã ac decimas dabãt
et elemosynã faciebant: putauerũt xp̃m inaniter loq qua
si eis q elemosynã nõ facerẽt/ꝛ eũ in cordibus suis deri-
debãt. Nõ solũ eni triticum/vinũ/ꝛ oleũ: sed etiã res cõ-
tẽptibiles. s. ciminũ: rutã: mentã: ꝛ hmõi decimabant. et
de residuo elemosynã faciebant qͦ non facile facit xp̃ia-
nus aliquis vt ꝑ hoc apparerẽt iusti quasi volendo iple-
re mandatũ dei de decimis reddẽdis: etiã circa minima
vt ꝑ hoc crederenẜ multum voluntarij ad implendũ di-
uina mandata: cũ tñ essent transgressores in maioribꝰ: et
vt de eis dicereẜ: ꝛ videntibꝰ qm̃ oĩm decimas dant qui
etiã olerũ decimas dare nõ negligunt. Dñs vero cogita
tũ eorũ sciens subiũxit dicens. [Ue] scꝫ dãnationis [vo-
bis phariseis qui decimatis mentam et rutam et omne
olus] scꝫ minuta ꝛ contẽptibilia fructuum vestroꝝ [et re
linquitis grauiora legis scꝫ iudicium] ꝛ iusticiã, subuer-
tendo [ac charitatem] ꝛ opera misericordie omittendo.
Nõ est hoc facere misericordiã et elemosynã [hec] enim
scꝫ iudiciũ ꝛ charitatẽ [oportet facere] ꝑmo loco: qr hec
p̃cepta sunt ad dei honorẽ: ꝛ illa scꝫ decimã ꝛ elemosynã
nõ omittere: q sunt ad sacerdotum ꝛ ꝓximi necessitatem.
Illa facite: ꝛ ista preponite. Nõ eni ꝑ elemosynã emitur
impunitas in iniquitate manentibus. Decimãtes igiẜ et
elemosynã facientes/exteriora mundabant: sed qr iudi-
ciũ ꝛ charitatẽ relinquebãt: ĩteriora nõ mũdabãt. Opti- Iudiciũ ꝛ
me aũt coniungunẜ iudiciũ ꝛ charitas: qr iudicium sine charitas.
charitate vergit ĩ crudelitatem: charitas sine iudicio in
remissionẽ: charitas cũ iudicio in equitatem. Istud aũt
de decimatione põt dupliciter ĩtelligi. Uno modo respe
ctu sui: quia licet ministri templi acciperent decimas a
populo: tamen de illis acceptis a populo: et de his que
habebant ex labore suo decimas reddebant sacerdoti
summo: et ideo ad simulationem sanctitatis reddebant
eis decimas de minimis. Hoc etiã faciebant ratione cu-

piditatis: vt per exemplū sui inducerēt pplm ad reddendum sibi decimas de oibus vsqꝫ ad minima. Alio modo pōt intelligi respectu aliorū: quos p doctrinā suā inducebant ad decimas stricte sibi soluendas. Illud etiā qđ de omissione grauiorū legis additur similiter dupliciter intelligitur. Uno modo respectu sui: qꝛ ista que erant magne necessitatis facere omittebant. Alio modo respectu aliorū: qꝛ alios ad talia obseruāda inducere negligebāt.

Prelatorum auaricia.

Similiter hodie faciūt sacerdotes eccl'ie ꝛ plati qui solliciti sunt circa subiectos de redditione decimarum / ꝛ similiū que eis debenť: et parū curāt si in maiorib⁹ criminibus inuoluanť. Et qꝛ honor est premiū virtutis: et ex appetitu apparētis iusticie sequiť appetitus indebiti honoris. ideo cōsequēter arguit arrogātiā ꝛ ābitionē phariseoꝝ / cōminādo eis ve ꝛ penā eternā. dicēs. [Ue] id est eterna dānatio īminet [vobis phariseis q̄ diligit] pmas cathedras in synagogis]. Nō dicit q̄ habet] cathedras: sed qui diligitis. has eni appetere ambitionis est: iniunctas suscipere charitatis. In quo reprimit oēm idebitū appetitum honoris: et instruit vt nos ambitione careamus. ꝛ primatū in eccl'ia nō ambiam⁹. Ue ergo miseris ad quos phariseorū vitia transierūt: q̄ per breue ꝛ incertum huius vite sue curriculū quo pctā humiliter deplāgere debuerūt ad prioratum aspirare: vel pro eo certare nō metuūt. Et nō solū volebant esse doctores ꝛ magistri in sinagogis volētes vocari ab oibus rabi: sed etiā querebant [salutationes in foro] causarū et negociorum. ex quo videť ꝙ idē erant in synagoga magistri / ꝛ in foro aduocati.

Litibus abstineat clerus.

Sed nō cōuenit vt litibus intendant qui diuino officio mancipantur. nemo eni militans deo implicat se negocijs secularib⁹. vñ Raban⁹. Culpa nō carēt si in foro litibus intendant: qui in cathedra moysi ꝛ synagoge magistri cupiūt appellari. Et quia vitia occulta punieť adeo graui⁹ / q̄to peccatores tales volūt alijs pferri in honorib⁹: ideo post hec arguit eorū simulationem: cōminādo eis ve pene eterne: qꝛ erāt quasi sepulchra q̄ nō apparent scꝫ exteri⁹ qualia sunt interius: qꝛ aliq̄n exterius ornanť / ꝛ fetore interius replenť: ꝛ hoies ambulantes supra nesciunt qualia sunt intra. Sic quicunqꝫ decepti per phariseorū ꝛ hypocritarū sententias eos imitanť: quasi supra sepulchra ignoranter gradiuntur. Et bene comparat eos mortuorū sepulchris: quia aīa mortua est in corpore hypocrite ꝛ peccatoris. Unde sepulchrū diciť quasi semi pulchrum. ꝛ tales sunt hypocrite exterius nitidi / et interius fetidi. Tales non sunt filij sponse. i. ecclesie q̄ dicit. Nigra sum scꝫ exterius: sed formosa sum scꝫ interi⁹ sed isti econtrario sunt dispositi. Hic reprehenditur quelibet sanctitatis simulatio falsa: vt abstineam⁹ ab ea. vñ Cyrillus. Per ea quibus illos reprehēdit nos facit meliores: vult eni ambitione nos carere: ꝛ non plus venari apparentiam q̄ꝫ verā existentiā qđ tunc pharisei agebāt vnde ꝛ Chry. Sed ꝙ tales extiterint pharisei non est mirabile. Si aūt nos digni reputati fieri templa: fiamus repente simulachra solum fetorem continentia: hoc est extreme miserie. [Quidā autem legisperitus] dicta a xpo contra phariseos in contumeliam legisperitorum retorquet dicēs. [Magister hec dicens] non tm̄ phariseis: sed [etiā nobis] legisperitis q̄ maiores sum⁹ [contumeliā facis]. Hic legisperit⁹ ignorabat imperit⁹ legē veritatis: qꝛ redargutio culpe / nō est cōtumelia persone. ꝛ qui erubescit redargui / cessat a culpa: nec offendat eum corripiētis charitas: sed ppria iniq̄tas. vbi Beda. O misera cōscientia / q̄ audito dei verbo: sibi contumeliā fieri putat. Et commemorata pena perfidorū se semp intelligit esse damnandā. Uñ mihi meisqꝫ similibus vnū superest suffragium dño cū ppheta supplicare.

ps. cxviij.

Utinam dirigātur vie mee. ad custodiendas iustificationes tuas: tunc non cōfundar: dū respiciā in omnia mandata tua. hec Beda. Cōmuniter scribe ꝛ legisperiti erāt doctores legis / questiōes legis soluētes: pharisei vero scꝫ sacerdotes iudeorū / diuisi ab alijs quasi religiosi videbāť. Dñs aūt liberrim⁹ vitiorū correctoꝛ: nec legisperitorū altitudinē verebatur: sed eos redarguit: qꝛ peccata eorū publica ꝛ manifesta erant / et ideo publice eos arguendo / contumeliam eis non faciebat: prout iste legisperitus ibi imponebat. ¶

Personarum acceptio.

Sed non sic hodie nostri maiores faciunt qui in corrigēdo personas accipiunt. vnde Aug. Nostri principes cū pauperes delinquentes publice arguant et confundant diuitibus maiora peccātibus: nec nutū faciūt: q̄propter anaxagoras leges principū telis araneaꝝ cōparabat / q̄ minora aīalia capiunt / ꝛ maiora trāsmittunt. vñ Chry. Si possibile esset in diuites vindictā procedere: videres ex eis repleri carceres vniuersos. Sed cū oib⁹ suis hoc malum habent diuitie: ꝙ in malignitate peccantes ab vltionibus eruūt. Uñ etiā Ualeri⁹ maximus narrat ꝙ socrates videns vnū duci ad suspendiū risit: et interrogatus cur rideret rñdit. Uideo magnos latrones ducētes paruum latronem ad suspēdium.

Latrōes magni suspendunt paruos.

Minuta sacrilegia puniuntur: sed magna triumphis extolluntur. Uñ et Aug. Remota iusticia / q̄d sunt regna: nisi magna latrocinia? ꝛ latrocinia q̄d sunt nisi parua regna? Ideo eleganter ꝛ veraciter alexandro magno quidā pirata cōprehensus: cū ab eo interrogat⁹ q̄d sibi vt mare infestū haberet: ille libera voce rñdit. q̄d tibi vt orbē terrarū? Sꝫ qꝛ ego exiguo nauigio facio latro vocoꝛ: qꝛ tu magna classe imperatoꝛ. Et reuera sic heu est ꝛ hodie: nā minores non pauperes p leui trāsgressione grauiter puniunť: sed maiores ꝛ potentes etiā p enormib⁹ nihil patiunť. Sed nō glorientur: qꝛ in presenti sic intacti permanent: nam in futuro penas debitas cū vsura recipient. Tunc potentibus qui hic perperā pauperes innocentes iudicabunt: nullū erit consistorium nullum tribunal: sed corā illis tūc iudicio stabunt quos hic suo peruerso iudicio nedū iudicabant: sed ꝛ sepius cōdēnabāt. O quot iniusticie fiunt hodie in vna ciuitate / de quib⁹ non esset mirū si ipsa ꝛ tota patria redigereť in nihilum. Aliter eni iudicant extraneo q̄ꝫ domestico. Aliter minori q̄ꝫ maiori. Aliter per carnē cōiuncto q̄ꝫ remoto. Aliter pauperi q̄ꝫ diuiti: qđ omnino ꝛ manifeste est contra legē dei altissimi. Nullā q̄ppe legē scriptam in iudicando respiciūt: sed ẜm affectiones varias quas ad diuersas personas habēt sententias varias pferunt. dicentes sic: vel sic mihi videť: nec dicunt sic vel sic in lege scriptū habeť. Quāta aūt mala iniusticia inducit patet ex bonis q̄ iusticia facit. de quibus Cyprianus sic ait.

Iusticie laudes.

Iusticia regis: pax populoꝝ: tutamē pŕie: vnitas plebis: munimentū gentis: cura languorū: gaudium hominū: temperies maris: aeris serenitas: terre fecūditas: solatiū pauperū: hereditas filiorū: ꝛ sibimetipsi spes future beatitudinis. Hec cyprianus. Horū oim contraria timenda et expectanda sunt de iniusticia: qꝛ in lege veteri ꝛ euangelica legiť popul⁹ punit⁹ pp̄ter mala iudicia. Et heu iniusticia ꝛ malorū cōsuetudo in multis locis in tm̄ excreuit ꝙ vix extirpari possit.

Consuetudo mala pl⁹ nocet igne.

Uñ qꝛ mala consuetudo multa mala inducit: ideo apud lōgobardos communiter dici consueuit ꝙ melius est in ciuitatē ignem ponere q̄ꝫ malā cōsuetudinē inducere: qꝛ ad extinguēdū ignē oēs currūt: ad malā vero consuetudinē ampliādam oēs intendunt. Sed vtinā sequerenť doctrinā ꝛ consiliū Senece qui sic dicit de cōsuetudine. Bona consuetudo excutere debet quod mala instruxit. Et primo redarguit dominus legisperitos de immoderata dñatione / et inordinata austeritate cōminādo eis [ve] dānationis: qꝛ alijs onera importabilia imponebāt: ꝛ ipsi nec vno digito tangere sarcinas curabant. i. alijs imposita: nec in minimis

Contra onera iponentes.

pficiebāt. alijs erant seueri / ꝛ sibi nimis propicij: contra ius naturale in alijs fieri volebant qđ sibi nolebant: dicebāt ꝛ non faciebāt: docebāt grādia / ꝛ nō faciebant minora. Isti diuersa pondera habebant: aliter enim facta propria / ꝛ aliter aliena ponderabant. vbi Theophilus. Quotiens enim doctoꝛ facit que docet / alleuiat fascem tradēs ad exēplū seipsum. Qñ vo nil agit eorū q̄ docet: tunc graues fasces videntur eis q̄ doctrinā suscipiūt: vtpote que nec a doctore possunt portari. Per istos signātur prelati alijs imponentes grauia / et magna / et pauca facientes / aut nulla. Uñ Greg. nazanzenus. Tales sunt mō multi iudices seueri peccantiū / et debiles agoniste / intolerabiles legislatores / et debiles portitores: nec appropinquare volentes: nec palpare vite honestatem quā irremediabiliter exigunt a subiectis. ¶ Deinde redarguit legisperitos / condēnando eos de simulata deuotione / ꝛ falsa religione: quia ob fauorem vulgi captandū simulabant se horrere: ꝛ cōdēnare acta ꝛ peccata / ac perfidiā patrum suorū [monumenta pphetarū quos occiderunt patres] eorū per hypocrisim / et non ex pietate magnifice edificādo ꝛ ornando: quasi de morte innocentum prophetarum dolētes ꝛ dicentes ꝙ si fuissent [in diebus pa-

trū [suoꝝ] nõ [essent] socij in sanguine ꝓphetarū [vt viderent iustiores patribꝰ suis q̄ occiderūt illos: sed ipso opere testificabantur q̄ꝫ tū paterne nequicie cõsenserint ꝑsequẽdo xp̄m dn̄m ꝓphetarū eis ꝓmissum: ⁊ ab ipsis ꝓphetis ꝓnūciatū: defectꝰ alioꝝ videbãt ⁊ non suos: q2 (vt dicit ħ Chry. Alter alteriꝰ culpã facile intelligit/ suã difficile: ꝺm litteralẽ sensum hoc faciebãt vt viderentur horrere crudelitatem patrū suoꝝ/ ⁊ similiter faciunt q̄ vitia vbis detestant vt ab eis imunes ab ignorãtibꝰ videant. ¶ Deinde redarguit legisperitos cõdẽnãdo eos de praua ⁊ peruersa scripturarū expositione: q2 gloriabantur se hr̄e noticiã legis ⁊ ꝓphetarū/ quã xp̄s vocat clauẽ sciẽtie: q2 ꝑ hãc noticiã potuerūt in fidẽ ⁊ veritatẽ xp̄i intrare: sed ipsi malicia excecati hanc clauẽ abstulerunt: dicta legis ⁊ ꝓphetarū/ vel truncando/ vel ꝑuerse intelligẽdo et exponẽdo/ ac xp̄i dogmata ⁊ opera denigrãdo: vt ipi ad intellectū veritatis ⁊ fidẽ nõ intrarent: nec alios q̄ intrare desiderabant intrare ꝑmitterẽt: quia ꝑuersitate doctrine sue ꝓhibebant. Clauis ergo sciẽtie est auctoritas docẽdi/ ꝑ quã debet intellectus verus latens interius aperiri: ⁊ ipsi ecõtrario claudebãt ꝑuerse interpretãdo ⁊ alios ĩ errorẽ ducẽdo: vt patet circa ꝓceptū de honore parentū qđ ꝑ suã euacuabãt doctrinam: ⁊ etiã circa alia plura dn̄i ꝓcepta ꝺm Bedã. Qis etiam doctor q̄ auditores q̄s vbo edificat: exẽplo scãdalizat: nec ipse regnū dei ĩtrat/ nec eos q̄ poterãt intrare ꝑmittit. ¶ De ꝑmissis redargutionibꝰ scribarū ⁊ phariseoꝝ habes latiꝰ ĩfra feria tertia post palmas: vbi ponūt multa similia: sed nõ sunt eadẽ: q2 diuersis tẽporibus dicta. ¶ Ultimo exaggerat phariseoꝝ ⁊ legisperitoꝝ nequiciã ⁊ obstinationẽ: q̄ ex vbis xp̄i nõ fuerunt emẽdati: sed magis peiorati: q2 [cū] dn̄s [hec] premissa [ad illos diceret] veritate offensi ceperūt doctorẽ veritatis ꝑsequi et dolose sibi insidiari: q2 [ceperūt grauiter insistere] id est resistere ac instare [et os eiꝰ cõprimere] .i. sermonẽ eius in pluribꝰ interrūpere/ seu vba oris eius calumniari [de multis insidiantes ei: ⁊] multa ab eo insidiose [querentes] vt eū terrerẽt ⁊ stupefacerẽt: q2 cõturbati minꝰ preuident: ⁊ sic ex varijs quesitis ⁊ obiectis aliquid calumniabile de ore eius extraherent: ⁊ in verbis eū caperẽt vt accusare eum possent. Doctrina ergo veritatis fiebãt deteriores q̄ ide debuerãt fieri meliores. vn̄ Beda. Qũ vera ꝑfidie simulationis ⁊ ĩpietatis sue crimina audierint ipsi testant: q̄ tãto intonãte turbine: nõ ipsi resipiscere: sʒ doctore veritatis insidijs moliuntur aggredi. Oratio.

Phariseoꝝ obstinatio.

omine iesu christe/ da mihi ante prãdiū spūale scʒ ãte ꝑceptionẽ sancte eucharistie/ ꝑ ꝯfessionem purã spiritualiter baptizari et lauari: vt ab inimicoꝝ insidijs ⁊ accusationibꝰ te ꝓtegente valeam liberari. Da mihi vitare omnẽ hypocrisim ⁊ simulationẽ: omnem arrogantiam ⁊ ambitionem: nec peccem in te vel in proximū meum per mẽdacẽ vsurpationem perfectionis: per excellentiam singularitatis per temeritatem iniusti iudicij: vel per prauitatem cuiuscūqꝫ mendacij/ ne cum phariseis in vanitate participem sed te veritate me ducente: per te viam ad te vitam misericorditer perueniam. Amen.

¶ De fratre petente hereditatem: ⁊ de diuite volente horrea ampliare. Capitulum.lxxvij.

Uidam autem de turba cognoscens iesum esse iustum dixit ei [magister dic fratri meo vt mecum diuidat hereditatẽ] non fuit iste expertꝰ q̄ꝫ bonū ⁊ q̄ꝫ iocūdū habitare fratres in vnū. Incõueniẽter autẽ petebat: q2 nec tp̄s nec locꝰ erat: ⁊ xp̄us tẽporalibus nõ intẽdebat: ĩmo ea ꝯtẽnere docebat q̄ etiã tm̄ colligere ⁊ nõ dispergere venerat: ⁊ iõ rn̄dit dicẽs [Hõ] scʒ carnalis ⁊ terrenꝰ humū sapiẽs: ⁊ ꝺm hoiem ambulans [quis me ꝯstituit iudicẽ] .s. litiū [aut diuisorẽ] .s. facultatum [super vos] .s. q̄ fratres estis: inter quos non iudex sed pietas debet esse sequestra. q. d. Non sum missus siue cõstitutus ad iudiciū terrenarū possessionū: sed celestiū Non sum dissentionis deus: sed collectionis et pacis et vnitatis: q̄ veni hoies pacificare cū deo ⁊ angelis: et vt multi cor vnū ⁊ aĩaʒ vnã habeãt nõ vt diuidant ꝑ diuersa: sed vt colligant ⁊ habeãt oĩa cõia: nec sit aliq̄s egẽs inter illos: sed diuidat singulis ꝓut vnicuiqꝫ opꝰ fuerit Ille q̄ nõ colligit mecū: est fraternitatis diuisor ⁊ dissẽtiõis auctor. vbi Beda. Qui magistro sup̄ne pacis gaudia cõmẽdanti terrene diuisiõis vult ingerere molestiã: merito homo vocat. ꝺm illud Cū sit inter vos zelus ⁊ cõtentio: nõne hoies estis? vbi Ambro. Vn̄ ergo terrena declinat q̄ ꝓpter diuina descẽderat. Nec iudex dignat esse litiū ⁊ arbiter facultatū/ viuoꝝ habens mortuorūqꝫ iudiciū ⁊ arbitriū meritoꝝ. Nõ solum ergo quid petas sed a quo postulas intuẽdū est. Nec maioribus intento aĩo putas minoribus obstrependū. Vn̄ nõ ĩmerito refutatur hic frater q̄ dispensatorẽ celestiū gestiebat corruptibilibꝰ occupare. hec Amb. Per hoc q̄ xp̄s noluit se intromittere de diuisione hereditatis terrene: ostẽdit q̄ ꝑdicatores euangelij ⁊ spūalibꝰ deditī nõ debẽt se ĩtromittere de negocijs secularibꝰ ob que minꝰ solliciti sint de spūalibꝰ. Sic ⁊ apl̄i vt possent vacare vbo dei curã tp̄alium a se abiecerūt dicẽtes. Nõ est equū nos derelinquere verbū dei: ⁊ ministrare mẽsis. Sed heu hodie ꝑsone ecclesiastice litibus ⁊ causis eousqꝫ occupant: vt his solūmodo vacare videant: vtiliora postponentes ⁊ legẽ dei auaricia ad hoc tracti ⁊ inuitati. Primo quidẽ floruit ecclesia in strage martyrū. Scđo creuit ĩ ꝑsecutiõe hereticoꝝ: nūc aūt corruptiõe falsoꝝ fratrū litibꝰ ⁊ inutilibꝰ crescere non desinit. Diuis ħ dn̄s poterat: tn̄ diuidere nolebat: ne sicut multi faciunt spūalia ꝓpter tp̄alia ĩtermittere: ⁊ ne fauere videret auare cupiditati petẽtis qui ad circūueniẽdū fratrẽ hec petebat: ⁊ quẽ nõ tã ius q̄ꝫ res ⁊ amor hn̄di trahebat: q̄qꝫ terrena ⁊ nõ celestia sapiebat: sicut terreni inter quos hmõi zelus ⁊ ꝯtentio diuidẽde hereditatis esse solet. Vn̄ ⁊ ex ħ ꝯsequẽter auariciã q̄ a deo separat statim rep̄hẽdit ⁊ cauere docuit dicẽs tam ad turbas q̄ꝫ ad discipl̄os: q2 auaricia cõe vitiū ẽ tã clericoꝝ q̄ꝫ laicoꝝ: tã religiosoꝝ q̄ꝫ seculariū: tã minoꝝ q̄ꝫ maioꝝ: q2 oẽs auaricie student. vn̄ eos ꝺm Bedã occasione huiꝰ stulti petitoris aduersos auaricie pestem q̄ radix oĩm maloꝝ est ꝓceptis pariter et exẽplis minuere satagit dicẽs [Cauete ab omni auaricia] .s. tã interiori q̄ꝫ exteriori q̄ cõsistit in cupida acq̄sitione tp̄aliū ⁊ tenaci retẽtiõe eoꝝ. vn̄ Beda. Dicit aūt [ab oĩ] q2 nõnulla simpliciter ab hoibꝰ geri vident: sed internꝰ arbiter q̄ intẽtione fiant: q2 cernit diiudicat: vel ꝺm Cyrillū dicit ab oĩ .s. magna ⁊ parua [Q2 nõ in abūdãtia diuitiaꝝ cuiusq̄ꝫ vita eiꝰ est] .s. spūalis ꝑ quã cõiungit deo: q2 non in solo pane viuit homo: nec etiã corꝑalis: q2 tp̄alis vita diuitiarū multitudine nõ ꝓtendit: ĩmo frequẽter ex sollicitudinibꝰ aĩarū ⁊ delicijs corporū minuit. Uita hoĩs tp̄alis nõ cõsistit in abūdãtia rerū: q2 q̄nqꝫ plus minuit ⁊ abbreuiat in ꝓsperitate/ q̄ꝫ aduersitate. Uita etiã spiritualis nõ ꝯsistit in abūdãtia: ĩmo freq̄nt periclitat. vn̄ Chry. Neqꝫ ei aĩe soli: sʒ ipsi corꝑi sūt nociue delicie/ eo q̄ ex forti fit debile: et ex sano egrotiuū: ex agili graue: ex formoso đforme: ex iuuene veternosū. vn̄ ⁊ Sen. Põt nr̄a ꝓuidẽtia lãguorẽ ꝓrogare huic corpusculo morã: si voluptates q̄bꝰ maior pars perit poterimꝰ regere ⁊ cohercere. hec Sen. Propter abundãtiã q̄qꝫ ⁊ sup̄fluitatẽ ciborū ⁊ potuū mors plurimū accelerat. Plures eñ ex repletione q̄ꝫ ex attenuatione moriuntur. vn̄ dicit hypocrates q̄ ex plenitudine q̄cūqꝫ egritudines generantur. Uite etiã pauperū nullꝰ struit insidias: diuites aūt in oĩ loco: cibo: potu timent eas. vn̄ Theoph. Hoc dicit dn̄s refellẽs auaroꝝ intẽtiões: q̄ vident coaceruare diuitias q̄si diu victuri. Sed nūq̄d te opulẽtia lõgeuum efficiet? Quid igit manifeste sustines mala incerte tã q̄tis. Nã dubiū est an debes attingere seniū cuiꝰ grã thesaurizas Et ad detestandū auariciã ⁊ ad suū ꝓpositū declarandū inducit silitudinẽ. vn̄ Theoph. Dico q̄ ex affluẽtia opū nõ ꝓtelat vita hūana: ad huiꝰ fidẽ parabolam subdit. [Hoĩs cuiusdã diuitꝭ vberes fructꝰ ager attulit] .i. abūdãtes ⁊ multo plures q̄ꝫ solito cursu: ꝯsueuit ⁊ cogitabat pre sollicitudine: q2 abūdãtia diuitiaꝝ inducit sollicitudinẽ: ⁊ ꝑ ꝯsequẽs aĩ anxietatẽ: q2 nõ supplẽt ĩdigẽtiã. [Cogitabat inqꝫ intra se dicẽs] nõ extra se ꝓferens ne audiret: diues eñ auarus oẽm hoiem timet. nam ꝺm Aug. Uidet diuitẽ ⁊ estimat ꝑdonẽ: videt pauperẽ ⁊ suspicat furẽ [Quid faciã q2 nõ habeo q̄ congregẽ fructꝰ meos] Angustiabatur iste diues ex opulentia infelix in presentibus bonis/ infelicior in futuris: ager enim ei nõ

Luce. xij.

ps̄. cxxxij.

Xp̄s litium iudex esse noluit

j. Cor. iij.

Predicatores a secularibus abstineãt.

Actuū. vj.

j. Tim. vj.

Diuitie nõ beant.

Diuitie vitã nõ augent.

Diuiti omnes formidolosi sūt.

tam reddit⁹ q̄ gemit⁹ attulit grauiores: τ sollicitudo ni
mia creuit ei ex auaricia: τ angustia ex satietate [destru
Horrea dilatare volens.
am horrea mea τ maiora faciam] Nō oportebat eū hor
rea dilatare: hn̄ erāt horrea parata sc3 pauperū in esurie
tiū vētres: s3 nō meminit cōis nature: nec sciebat cogita
re nisi de ɔgregatiōe tpali nō de celesti cui⁹ horrea sunt
paupes xp̄i [Et illuc inq̄t ɔgregabo] cū ecōtrario debe
ret dicere dispgā paupib⁹ [oīa que nata sunt mihi] .i. ꝓ
pter me solum vel meo labore [et bona mea] in quo dicit
mēdaciū: qꝛ ex iniquitate dictū est meū τ tuū: cum oīa
iure nature essent cōia. Bona sua reputant tpalia / cū tn̄
hoīs vt hō est sint bona spūalia: τ nō terrena. vn̄ Greg.
Non est hoīs terrena possessio: s3 celestis. Et amb. Nō
sunt bona hominis q̄ secum ferre nō pōt: sola mīa est co
mes defunctorū. Vn̄ ñ dixit qdā phus q̄ de incēdio eua
serat. Ego nihil pdidi bona mea mecū sunt: sio eū illa
porto nō humeris. Bona nostra / bona interna sūt. vnde
Seneca. Sapiēs intra se oē bonū terminabit. Et dicit
idē seneca q̄ qdā capta patria τ liberis amissis: cū ex in
cendio publico sol⁹ τ tn̄ beat⁹ exiret: interrogati victori
nū aliqd pdidisset / nihil inqt pdidi: bona mea mecū sūt.
[Et dicam anime mee] .i. aīalitati mee vel mihimet ipsi
fm q̄ tot⁹ hō dnoīat a pte digniori [Anima mea habes
multa bona] imo habebat ab eis [posita] .i. rposita τ cō
gregata ad obseruandū auare: non ad erogandū libere
[in annos plurimos] vbi Cyrillus. Diues igitur nō pa
rat permanentia horrea sed caduca: τ quod stulti⁹ est vi
te sibi taxat lōgitudinē. Sed o diues fructus quidē ha
bes in horreis: sed annos plurimos vn̄ poteris obtine
Detētio bonoꝝ taxatur.
re. Hic arguit habentiū reddit⁹ sibi sufficiētes reprehē
sibilis detētio: τ collectio supra annū eorū que singulis
annis redeūt τ innouātur. Et subiūgit. [Requiesce] sc3 a
labore vbi pesti auaricie pestē iūgit desidie: vt nec ꝓ tē
poralib⁹ deum interpellet: ecce ociositas [comede] ecce
gulositas [bibe] ecce ebrietas [epulare] splēdide et sup
be magno deliciarū apparatu: vbi pdictis malis etiā la
sciuiā τ voluptatē addit / ecce cōmessationis celebritas
Hic ergo exprimunt quattuor mala q̄ euenire solent ex
Eze.xvi.
diuitiarū abundantia. Hec fuit iniqtas zodome supbia
in epulatione: saturitas panis in comestione: τ abundā
tia in ebrietate: τ ociū in requie. vbi beda. Cui sile est qd̄
Eccli.xi.
in ecclesiastico legit: est q̄ locupletat parce agēdo: τ hec
est pars mercedis illi⁹ in eo q̄ dicit inueni requiē mihi
τ nūc māducabo de bonis meis solus: et nescit q̄ tēpus
Diuitis reprehēdendi ratio
ptereat τ relinquat oīa alijs. Fm eūdē Bedā nō rephen
dit iste diues in eo q̄ terrā coluerit: τ fructus seruare vo
luerit: sed qd̄ omnē vite sue fiduciā in sua abundātia po
suerit: fructusq̄ natos fruct⁹ suos et sua bona cōputans
nihil paupib⁹ erogare constituerit iuxta iperium dn̄i di
cētis. Qd̄ supest date elemosynā: sed sue i futurū elemo
syne reseruare studuerit. Sed (vt dicit basili⁹) dū in ab
scōdito loquit: eloquia ei⁹ examinant. vnde sibi respōsa
ꝑuenisit. Sequit em [Dixit aūt illi deus] .i. cōtrarium
sue cogitationi fecit: dicere em dei facere est fm pš. Ipe
dixit τ facta sunt [Stulte] q̄ non cogitas de dei ꝓuiden
tia et iusticia. Vbi basili⁹. Audi cōueniens tibi stultitie
nomē: qd̄ tibi null⁹ iponit hoim: sed ipse de⁹ [hac nocte
repetēt] .s. exactores τ demones [a te aīam tuā] tāq̄ suā
τ sibi ꝑ pctm̄ vēditā τ obligatā vt de cetero tp̄s nō hēas
emēdandi τ te redimēdi. Vn̄ in eccl'astico nihil iniqu⁹
Eccli.x.
q̄ amare pecuniā: hic em aīam suam venalē habet. vbi
Beda. Qui multa tibi deliciarū tpa pmittebas / proxi
ma hac nocte morte prerept⁹ alijs cōgregata relinques
Hec a deo ad hoīes dicere est prauas eius machinatio
nes subita aīaduersione cōpescere. Dies em exit⁹ tanq̄
fur in nocte cōprehēdit / qn̄ stultorū aīas futura nō pre
meditātes eijcit. vn̄ τ Greg. Eadē em nocte sublat⁹ qui
multa fuerat prestolat⁹ vt. s. q̄ in lōgum sibi subsidia col
ligēdo ꝓspiceret / subsequentē diē vel vnū minime vide
ret. In nocte ait ablata ē aīa: q̄ in obscuritate cordis ē
euulsa. In nocte ablata est que ɔsideratiōis lucē habe
re noluit: vt quod pati poterat ꝓuideret. Hec Grego.
[Que autem parasti cui⁹ erunt] Quasi diceret nō erūt
tua: qꝛ nō portab ea tecū: solas diuitias virtutū portat hō
secū. vn̄ Chry. Hic em ea deseres / nō solū nullum inde
percipiens cōmodū: sed etiā sarcinā pctōrum portans
super humeros ꝓprios: τ que quidem a te cōgesta sunt
plerūq̄ in man⁹ inimicorū peruenient: a te vero sup his
ratio requiret. vn̄ τ ambro. Frustra em ɔgregat opes q̄
se his nescit vsurū. Neq̄ em nostra sunt q̄ nō possumus
afferre nobiscū. Sola virtus comes est defunctorū: sola
nos sequit misericordia / q̄ tabernacula defuncti acqui
rit eterna. hec ambro. Hec questio. s. [que parasti cuius
erūt] potissime pōt fieri psonis ecclesiasticis q̄ nō possūt
relīquere bona ecclesie heredibus suis. vn̄ in ecclesiasti.
Vn⁹ est: τ scōm nō habet: nō filiū: nō fratrē: τ tamē labo Eccs.iiij.
rare nō cessat: τ non satiant oculi ei⁹ diuitijs. Et appli
cando ad ꝓpositū subiūgit [Sic est] videlicet similiter
stultus / et ad similē finē vētur⁹ / ac in nocte τ improuise
a diuinis iudicijs rapiend⁹ [qui sibi] .i. vtilitati priuate
[thesaurizat] sc3 bona tēporalia nō distribuēs paupib⁹
vt ab eis recipiat in eterna tabernacula: talis em i mor
te pauperrim⁹ erit: qꝛ thesaurizat τ ignorat cui ea ɔgre
gabit: an tinee demolieti: an furi effodienti: an hosti diri
pienti: an igni deuorāti [et nō est diues in deū] qꝛ vacu⁹
bonis spūalibus: τ sine thesauro meritorū: cui⁹ expecta
tio nō est dn̄s: nec apud deū est substātia ei⁹. In deum
nāq̄ diues est q̄ trāsitoria ɔtēnēs pauperib⁹ tribuit: cu
ius expectatio est dn̄s / cui⁹ substātia. i. ɔsciētia fides: et
possessio qua sustentat τ pascit est apud deū: nō in saccu
lis τ inferiorib⁹ terre hui⁹. Sed (vt dicit grego.) tanto
quisq̄ min⁹ dolet q̄ desunt eterna: quāto magis gaudet
q̄ assunt temporalia. vbi Beda. Si is qui sibi thesauri
zat τ nō est in deū diues: stult⁹ est τ in nocte rapiēdus: g̃
q̄ vult eē i deū diues: nō sibi thesaurizet: sed possessa pau
perib⁹ distribuat: sic em sapiens et fili⁹ lucis esse mere
bit. Vn̄ bn̄ τ ps̄. cū de auaro q̄libet diuite pmisisset: sed Psalmo.
et frustra cōturbatur: thesaurizat τ ignorat cui congre xxxviij.
gabit ea: mox vbi cordis sui thesaurū locasset aperuit di
cens. Et nūc que est expectatio mea: nōne dn̄s: τ substā
tia mea apō te est: hec Beda. Per istū ergo diuitē itel
ligit oīs hō ɔgregās et cōseruās bona tpalia: vt inde
ociose τ deliciose viuat: τ frequēter cōtigit q̄ tales subi
to moriunt: τ sic a ꝓposito suo defraudant. Cum isto
em diuite: τ multi hodie dicunt apud se. Epulare / leta
re / quiesce / plenus es bonis / vtere / letus eris: non curo
qualia sint post me tpa: fiat tantū pax et fertilitas i die
bus meis. Sed timeāt tales ne subito iprouiso animam
ab eis rapiant demōes exactores. Unde bn̄ de talibus
τ similibus sic dicit aug. Gaudet piscis quando hamū
nō videns escam deuorat. Sed cum piscator eum addu
cere ceperit / viscera eius torquent primo: deinde ab oī
leticia sua per ipsam escam de qua letatus est ad cōsum
ptionem trahit. Sic sunt oēs qui de bonis tēporalibus
beatos se putant: hamū em acceperūt τ cū illo vagant.
veniet tempus vt sentiāt quāta tormēta cum auiditate
deuorauerūt. Hec aug. Quis intelligēs hec in diuitijs
spem suam ponet: cū τ diuitie tam facile amittant: τ ho
mo tam subito moriat. Qui em ista bene attēderet: de fa
cili ab auaricia caueret. Nam vt ait hiero. Facile ɔtēnit
oīa / q̄ se cogitat moriturū. Diuitie g̃ si affluant noli cor
apponere: τ si nō affluant noli sollicit⁹ ꝓ eis esse: ne im
mūda peste maculeris auaricie. Nā vt ait ambro. Oēs
cupidi / oēs auari / giezi leprā cū diuitijs suis possident.
Et (vt dicit Chrys.) Qui auaricie fuit: et presentib⁹ cō De q̄.iiij.
pedib⁹ constringet: τ futuris incendijs preparat. Dicit Regū.v.
tantū malū esse in inferno q̄ semp sitiāt et nunq̄ satien
tur: τ hāc penā auari iā sustinēt qui tantā cupiditatem
acquirēdi diuitias habēt: vt nullomodo satietur: vn̄ di
cit Basili⁹ de isto diuite q̄ horrea quidā crepabant pre
copia conditorū: auar⁹ tn̄ animus nequaq̄ implebatur.
Que est ista auiditas hoim cū ipsius belue modū nō ha
bebāt. Nūc em belue rapiūt qn̄ esuriūt: parcūt vero pre
de cū saturitatē sentiūt. Inexplebilis est auaricia hoīs:
semp rapit τ nunq̄ satiat: nec deū timet nec hominē re
uerēt: nec patri parcit: nec matrē agnoscit: nō fratri ob
tēperat: nō fidē amico suat: viduā opprimit: pusillū in
uadit. Que est insania hec acquirere aurū τ perdere ce
lum⁹ vt autē dicit Petrus damian⁹. Auaricia quasi bi
ceps est coluber / vtroq̄ cōsueuit ore mordere vtroq̄ pe
stiferū virus influere: dū aut aliena res querit: aut habi
ta delectabiliter possidet. Aliena etiā fm Greg. rapere
conuincitur q̄ vltra sibi necessaria retinere ꝓbat. Unde
dicit hic Basilius. An iniustus est deus inequaliter res
nobis distribuens. Cur tu abundas: ille vero mendicat
nisi vt tu bene dispensationis merita consequaris: ille

vero patiẽtie beautijs decoreť. Et tu nõne spoliator es/ q̃ dispẽsãda suscepisti ꝓprijs reputãdo: Est panis famelici quẽ tu tenes:nudi tunica quã in cõclaui cõseruas:discalciati calcius qui penes te marcescit:indigẽtis argẽtũ quod possides:quo circa tot iniurijs quot dare valeres. vñ ꝛ Bern. Clamãt nudi/clamãt famelici:cõquerunť:ꝛ dicũt diuitib⁹. Nobis fame ꝛ frigore miserabiliť laborãtib⁹:q̃d cõferunt tot mutatoria vel extẽsa in particis/vel plicata in mãticis. Nostrũ est quod effunditis nobis crudeliter subtrahiť qđ inaniter expenditis. Et nos enim dei plasmatio:xp̄i nos sanguine redẽpti sum⁹ Nos igiť fratres vestri videte quale sit de fraterna portione pascere oculos vestros:vita nostra cedit vobis in supfluas copias. Nostris necessitatibus detrahitur q̃cq̃d accedit vanitatib⁹ vestris. Quo deniqꝫ mala de vna ꝓdeunt radice cupiditatis:dũ ꝛ vos vanitando peritis: et nos spoliãdo perimitis. vñ ꝛ Chry. Omnia q̃ nobis deus dat per nos alijs dat:vt de eo qđ accepim⁹ partẽ impotentibus faciamus.

Oratio.

Ne reuoces me dñe ĩ dimidio dierũ meorum: nec morte ĩprouisa me perire ꝑmittas: sꝫ spacitiũ vere ꝛ fructuose ꝛ tibi grate penitẽtie mihi concedas:vt sic valeã trãsitoria contẽnere: ꝛ digna satisfactiõe ĩ hac vita pctã delere quaten⁹ post hãc vitã merear sine ĩpedimento te videre:ꝛ ad te let⁹ ac secur⁹ ꝑuenire. Tu es eñ dñe expectatio mea:ꝛ apđ te ẽ mea substãtia:tu es ps hereditatis mee:q̃ restitues hereditatẽ meã mihi:vbi cũ fratrib⁹ meis electis tuis quiescã/epuler:ꝛ iocũder in ↄspectu tuo in eternũ. Amen.

De ꝓbatica piscina. ꝛ paralitico. c.lxxviij.

Ioh.v. Post hec ascendit iesus in hierusalẽ ad diẽ festũ iudeorũ]. s. penthecostes: ꝛ hoc erat festũ nouoꝝ:q̃ ĩ hac solẽnitate mẽsis ꝑmitiuorũ offerebãť primitie frugũ. Ubi notãdũ ꝙ

Festa iudeoꝝ tria. apud iudeos erãt p̃cipue tria festa in quib⁹ debebat quilibet ascẽdere ad locum statutũ a deo sicut erat tunc tẽplũ scꝫ in solẽnitate azimorũ:in solẽnitate ebdomadarum:ꝛ in solẽnitate tabernaculorũ. Prima solẽnitas scꝫ azimorũ q̃ vocabať phase fiebat annuatim in primo mense/hoc est in martio:ad cõmemorãdũ beneficiũ liberatiõis de egypto:q̃

Phase trãsitiue interpretatur. phase interpretať transitus. Istud festum spiritualiter celebreamus quãdo iam dimissis vitijs ad virtutes trãsimus. Scđm festum scꝫ ebdomadarum/hoc est penthecostes fiebat in memoriã legis date que data fuit quinquagesima die ab exitu de egypto. Hoc festum nos celebram⁹ cũ legib⁹ obtẽperam⁹. Tertiũ festũ. s. tabernaculoꝝ:ħ est scenophegia fiebat ad rememorãdum diuinũ beneficiũ ꝓtectionis ꝛ deductionis per desertum:vbi ĩ tabernaculis habitauerũt sub vmbra ramorũ:ad signãdũ ꝙ per aridã terrã deserti eos duxerit ad terrã ꝓmissionis. Hoc festũ nos celebram⁹ qñ ꝑ hunc mundũ q̃si peregrini trãsim⁹:ꝛ sic trãseundo virides ramos hr̃e:ꝛ de ṽtute ĩ virtutẽ ꝓficere debem⁹. Ad dies festos iudeorũ dñs ascẽdit homo cũ hominib⁹ solẽnitates celebrãs ꝛ cũ eis dies festos agens ne legi ↄ̃ri⁹ videreť:ꝛ vt pplis vndiqꝫ tunc cõfluentib⁹ fidei doctrinã annũciaret ꝛ impartireť:salutisqꝫ mysteriũ panderet/ꝛ veritatis lumen ostenderet:ac virtutẽ suã manifestaret:ꝛ eos per doctrinã ꝛ signa attraheret [Erat aũt in hierusalẽ]iuxta templũ [ꝓbatica piscina]in qua aque pluuiales a templo et edificijs tẽpli stillantes colligebanť. Et dicebať piscina:q̃ aqua nõ habẽs pisces in aliqua cõcauitate collecta:etiã piscina q̃si ꝑ cõtrarium dici solet. Et a ꝓbaton grece qđ est ouis latine:dicebať probatica q̃si ouina seu ouiaria vel pecualis:q̃ ministri scꝫ nathinei q̃ aq̃ bauli in tẽplo erãt exta ꝛ cadauera pecudũ/ ꝛ p̃cipue ouiũ q̃ vt plurimũ in sacrificijs offerebanť in ea ad sacrificiũ primo lauabãt/ꝛ postea in laterib⁹ in atrio sacerdotum existentib⁹:cui⁹ interpretationem ponit in hebraico dicens [qui cognominabať hebraice bethsaida]. i. domus pecorũ seu pecualis:q̃ ibi corpora pecorũ ĩ porticu iacebãt donec lauarenť a ministris. Et [hẽbat q̃nqꝫ portic⁹]ꝛ adit⁹ ĩ circuitu vt per plura loca possẽt ministri ad aquã descẽdere ꝛ ide hostias abluere [In his]. s. porticib⁹ [iacebat]in casulis ꝛ locis ad quiescẽdũ paratis [magna multitudo languentiũ/cecoꝝ/claudorũ/aridorũ]ꝛ aliorũ infirmorũ [expectantiũ aq̃ motũ.] Et subditur cã. [Angel⁹ aũt dñi ſꝫ tp̄s]aliqđ. i. in diuersis tp̄ib⁹ ꝑ interpolationẽ [descendebat in piscinã/ꝛ mouebať aqua] ex descẽsu angeli qui dabat ṽtutẽ sanatiuã aque illi [et sanabať]vn⁹ infirm⁹. s. q̃ prim⁹ descẽdebat in aquã post ei⁹ ab angelo motionẽ [a q̃cũqꝫ detinebať infirmitate.] Q̃ eñ incertũ erat tp̄s quo angelus ĩ piscinã descẽdere ꝛ aqua moueri debebat:iđ languẽtes ↄtinue ibi iacebãť vt parati essent. Dicunť aũt languentes diu ex quacũqꝫ infirmitate infirmati:q̃ languor est long⁹ angor. Causa vero descensus angeli et ipsi⁹ miraculi assignať a quibusdã dicentibus ꝙ in piscina fuit lignũ dñice crucis:ꝛ ꝓpter ei⁹ p̃sentiã ꝛ reuerentiã fiebãt ista:qđ ibi ꝑ aque motionẽ enatauit tp̄e ↄueniẽti. s. appropinquãte passiõe xp̄i. Per hoc etiã ostẽdebať ꝙ natura hũana a morbo peccati ꝑ lignũ dñice crucis erat sanãda. Et q̃ hoc auctoritate nõ ꝓbať:iđ poti⁹ ẽ dicẽdũ ꝙ piscina reuerẽtiã accepit:tũ a facto:tũ a mysterio. A facto aũt duplici scꝫ ab ablutiõe sacerdotũ ꝛ hostiaꝝ:ꝛ ab hospitalitate pauperũ ibi receptorũ. A mysterio aũt q̃ ibi sp̄ũs sctũs dignitatẽ figuralitũ hostiarũ oñdere voluit ꝓpť dignitatẽ passionis xp̄i q̃ in eis significata fuit:ꝛ ideo angelus locum illũ visitauit/ꝛ mouebať aqua vt infirmi ex ipso aq̃ motu scirẽt g̃ram curatiõis adesse. Mouebať aũt forti motu ꝛ turbabať:q̃ a fundo cõmiscebať qđ relictũ fuit ex ablutione de carnib⁹ sctis cũ aqua sanctificationis ꝛ curationis:vt baptism⁹ significareť ↄmixt⁹ cum passione xp̄i qui curationẽ sp̄ũalem ꝑfectã fuit exhibiturus. Uoluit ergo dñs exp̄ssam figurã baptismi in hac piscina ostẽdere q̃ cõueniebat cũ baptismo in mũdãdo et sanãdo ṽtute occl̃ta dei admonitionẽ angeli:sicut baptismus sub sensibili elemẽto mũdat animã ṽtute occulta ṽbi:ꝛ aliqñ cũ ħ sanat corp⁹ miraculose. Uerũtñ q̃ figura est deficit a figurato:iđ ista piscina nõ sanabat nisi corpus:ꝛ vna vice nõ sanabat nisi vnũ:baptism⁹ aũt ꝑtingit ad animã et sanat oẽs quotquot veniunt ad ip̄m:nisi ponãt ĩpedimẽtũ: hec itaqꝫ piscina sanãs infirmitates inuisibili ṽtute apparuit ante baptismũ xp̄i ad signandum virtutẽ huius baptismi [quinqꝫ porticus habens] id est aditus per q̃s signãť lex:ꝓphete:agyographa:euãgelium/ꝛ apostolica doctrina:hec eñ quinqꝫ mentionẽ faciunt de xp̄i baptismate quasi ad ip̄m prebentes aditum:tria prima figuratiue:duo alia exhibitiue. Per angelum descendentẽ in piscina signať xp̄s:qui diciť magni consilij angelus. Ipse eñ descendẽs in iordane vim regeneratiuã dedit aquis tactu sanctissime carnis sue. Sed qm̃ diuina virtus non alligať sacramẽtis:ideo ad hoc significandum languidus iste de quo hic agitur nõ fuit sanatus per descensum in piscinam:sed per xp̄i ṡmonem cũ ei dixit [surge tolle grabatũ tuũ ꝛ ambula] Multi erant ibi infirmi:sed vnus sanabať:quia solus in vnitate fidei ꝛ ecclesie que vnum deum colit ↄsistens iustificatur vn⁹ dñs:vna fides:vnũ baptisma. Ue ergo illis qui vnitatẽ odiunt ꝛ in hoib⁹ ꝑtes faciũt [Erat aũt ibi]paralitic⁹ iacẽs in grabato et [triginta octo annos hñs ĩ infirmitate sua] In quo ostendiť infirmi patiẽtia/qui tot annis expectauit eripi ꝛ nõ desistebat:ꝛ ꝑ ħ dignior ad sanandũ apparebat. Iste eñ ꝓpter pctm̃ p̃cedẽs infirmitatẽ incurrerat/et diu punit⁹ fuerat:et quia penam patienter sustinuerat:ideo dignũ erat vt ei subueniret. Propter qđ dñs non solũ oculo corporis:sed etiam miserationis eũ videns [dixit ei. Uis sanus fieri?]q. d. ĩ voluntate tua est:q̃ tu tibi ꝑ pctm̃ fuisti causa infirmitatis et iđ voluntatẽ ad me a pctõ cõuerte sicut ad auctorem salutis ꝛ curaberis. Non petit quasi dubitans de voluntate:sed vt eũ erigat in spem sanitatis de qua iã quasi desperabat:ꝛ vt magis excitet desideriũ ei⁹:quia per ħ homo dignior efficiť accipere dei donũ [Respondit ei languidus]ostendens suũ desiderium [Dñe hominem non habeo vt cũ turbata fuerit aqua mittat me in piscinam: dũ eñ venio ego ali⁹ ante me descẽdit.]q. d. Multũ desidero ꝛ bñ habeo volũtatẽ:sꝫ inopia tãta est ꝙ nõ hẽo adiuuãtẽ et portantẽ:ꝛ ego tã debilis sũ/ꝙ ita cito sicut alij venire nõ possũ. Peccatoř eñ oĩ destituiť auxilio hũano:et ħ q̃dẽ facit pctm̃ ĩ hoĩe ipso:q̃ tollit cõiõnẽ sctõꝝ ꝑ quã deberet hr̃e adiutoriũ ab alio:ꝛ vulnerat ip̄aꝫ naturã ꝑ quã deberet habere auxiliũ ĩ seipso:hoc aũt dice

Piscine mouẽde causa.

Piscine sanatio defecit.

Quinqꝫ de xp̄o testificantia.

Paralitici infirmitatis cã.

bat paraliticus: qꝛ videbat iesum fortem ⁊ aptū ad por
tandum eū:⁊ magnū reputaret si in hoc ei fauere vellet:
sed statim contulit ei maius bñficiū videlicet sanitatem
pfectā. vñ sequit. [Dicit ei iesus. Surge restitutꝰ] sanita
ti [tolle grabatū tuū] restitutꝰ pristino vigori [⁊ ābula]
ad declaratione diuini miraculi. Grabatū siriace dr a
graba qđ ē caput: qꝛ ē lectꝰ portabilis in q̄ tm̄ capiti ali
qd substratū ē:⁊ solū caput in stragmēto reqescit/ sicut
paupes infirmi hr̄e solēt [Et stati sanꝰ factꝰ est] qꝛ diui
na virtus infinita est:⁊ ī instanti operat: sanitas aūt que
virtute nature restituit in tpe est/ et nō ī instāti acquirit
[⁊ sustulit] seu portauit [grabatū suum ⁊ ambulabat] in
signum restitute virtutis. Et sic portat penitens onꝰ pec
cati in quo priꝰ requieuit/ qñ iniunctā sibi p peccato pe
nitentiā suffert et ambulat: sicut gradu corporis ita pfe
ctu vtutis. Grabatū eñ in quo iacet pctōr: est peccati de
lectatio: qꝛ q̄diu hō portatur ab isto grabato: vel de eo
surgere nō pōt infirmꝰ est: sꝫ cū surgit de eo ⁊ portat eū:
tūc est pfecte curatiōis signū: sed multotiēs impedit hō
ne portet grabatū suū ppter peccati consuetudinē. Sic
ergo factū est miraculū/ ⁊ intus in aīa: ⁊ exteriꝰ ī corpe
Ad litterā quippe pcepit vt surgeret:⁊ tolleret grabatū
⁊ ambularet: vt ostenderet pfectam sanitatē hoi restitu
tam. In oībꝰ eñ miraculis fm ipsiꝰ nature optimū dñs
opꝰ fecit pfectū: sicut de aqua pfectū fecit vinū: quia dei
pfecta sunt opera. Nihilominꝰ tñ hec tria in iustificatio
ne precepit pctōris. Prio q surgat recedēdo a peccatis.
Secūdo vt tollat grabatū: portādo onus penitētie p
eo. Tertio vt ambulet pficiēdo in bonū: ⁊ de bono ī me
lius: ⁊ eundo de virtute in vtutē. Cōsidera hic q trigīta
octo annos iste infirmus habebat: ⁊ tñ non despabat in
quo peccatoribus exēplū datur patiētie: ⁊ vt perseuerā
ter insistent orationi cum spe salutis cōsequende ab eo q
ait. Petite ⁊ accipietis: querite et inuenietis: pulsate et
aperiet vobis. vñ Chry. Ostēdit patiētia paralitici tri

Paralitici patiētia. Curādi nři ptās.

ginta eñ ⁊ octo annos manēs hic: et fm vnūquēq an
nū alios quidē erutos videns: seipsum vero detētū egri
tudine: neq ita recedit neq despauit. Et nimirū nō so
lum pteritorū tristitia: sed ⁊ futurorū despatio sufficiēs
erat eū (nisi patiēs eēt) ambigere ab hoc loco. Sed tūc
qdē infirmitas impedimētū volēti curari fiebat: nūc au
tem potēs vnusqsq est accedere. Nō eñ angelꝰ est q tur
bat: sed angelorū dñator q oīa operat. Nō est nunc dice
re laborantē hoiem nō habeo: nō est dicere ī quo venio
descēdere/ aliꝰ āte me descēdit: ⁊ si orbis terrarū vniuer
sus veniat: grā nō ꝯsumit: neq actio finit: sed simul ma
net: ⁊ talis qualis ante hoc: ⁊ sicut solares radij p vnam
quāq illuminānt diē/ nō ꝯsumūt/ neq a multa largitiōe
minor eius fit lux: ita ⁊ multomagis spūs actio in nullo
minuitur a multitudine eor qui potiunt ea. Et iterum.
Erubescamus dilecti ⁊ ingemiscamus in multa desidia

Orādum pseuerant

Triginta ⁊ octo annos habebat assistens paraliticus: ⁊
non potitꝰ est his q volebat: ⁊ nō potiebat: nō a ppria ne
gligētia: sed ipeditꝰ ab alijs ⁊ vim patiēs: ⁊ neq ita tor
pebat. Nos aūt si decē diebꝰ assiderimꝰ studiose p aliq
rogantes: ⁊ non potiti fuerimꝰ/ negligimꝰ de reliquo eo
dem vti studio. Et hoībꝰ tanto qdē assidemꝰ tempe mili
tantes ⁊ afflicti: ⁊ in fine multotiens ab ipsa spe exciden
tes: dñatori vero clemēti vbi oīno est recipere retribu
tionē multo maiorem laboribꝰ nō sustinemꝰ assidere cū
decēti studio. Et q̄to hec supplicatio digna. Et si nihil
suscipere esset hoc ipm. s. cōtinue ei loq noie infinitatis
dignū bonis esset estimare. Sed laboriosum aīs ꝯtinua
oratio. Et q tibi grā vtiq esset vt eiꝰ rei susciperes mer
cedē: si non laboriosa hec res esset. Om̄ circa illa magis
aīa affectuose disponit pro quibꝰ laborauit. hec Chryꝰ.
Cōsidera etiā q sicut dñs reqsiuit infirmū si vellet sanꝰ
fieri/ ita nobis sine nostro consensu salutē non dabit. Et
faciliter cōsequit hō veniā a deo: dūmodo velit ⁊ obicē
nō ponat. Et ideo inexcusabiles sunt peccatores volun
tati dñi ⁊ sue saluti non ꝯsentientes: qꝛ (vt ait aug.) Qui
creauit te sine te: nō iustificabit te sine te. Moraliter pro
batica piscina. i. ouilis in q oues lauabant q ī sacrificio
deo offerebant ꝯuersationē designat sanctā: ⁊ religiosā.
in qua lauat aīa q ouis debet eē per innocētiā: vt offera
tur dño p opationē bonā. Habet ista piscina quinq por
ticus ppter qnq sensus corporis: p q̄s oīs nr̄a actio ad
effectum seu pfectū ducit. In his aūt. i. sensibus nostris
iacet multitudo magna languentiū: qꝛ multiplex est cor
ruptio sensuū corporaliū. Quotquot eñ in aliquo sensu
illicitos appetitꝰ qs hꝫ: tot in eodē sensu languentes cō
tinet. Aqua in qua languidi sanabant significat cōpun
ctionem: angelus vero q mouebat aquā/ spiritū sanctū.
Angelus dñi descēdebat in piscinā: ⁊ mouebat aqua/ et
sanabat infirmus. Sic spūs sanctꝰ quotiens in nos de
scendit ⁊ ī nobis excitat grām ꝯpūctionis/ sanat noster
animꝰ: vel sensꝰ a quacūq detinet īfirmitate corruptio
nis. Circa istos infirmos pdictos notat morbi diuersi
tas. Nā eñ pctm̄ aut fit p inertiā ⁊ desidiā: aut p ignorā

Pcti procreatio.

tiam: aut per infirmitatem hūanā: aut p incertā maliciā
aut p ꝯsuetudinē longā. Illi q peccāt p inertiam ⁊ desi
diā: sūt languidi q languēt: ppter inopiā ⁊ defectū grē
⁊ boni. Illi q peccāt p ignorātiā intelligunt per cecos/
qꝛ ceci sunt q lumē fidei nō habent: vel qui nec dm̄ nec
eiꝰ mādata cognoscūt. Illi q peccāt p īfirmitatē hūanā:
intelligunt p claudos: claudi eñ sunt q firmū gressū nō
habēt: ⁊ in semita iusticie ac bonorū operū gressus nō di
rigunt: vel qui que vident operari non possunt. Illi qui
peccāt p maliciā: intelligunt per aridos: tales enim are
facti sunt ab humore gratie ⁊ voluntatis bone: nā aridi
sunt q quicquid agant sine pinguedine charitatis sunt ⁊
operant: vel qui in bona actione vel elemosynarū largi
tione manꝰ non porrigunt. Illi qui peccāt p ꝯsuetudinē
inueteratā: intelligunt p infirmū q trigintaocto annos
in infirmitate sua habebat. Ideo aūt potiꝰ sanauit istū
inueteratū/ q̄ aliquē cecū claudū vel aridū: ad innuēdū
q si deꝰ aliqn̄ iustificat hominē qui peccauit p ꝯsuetudi
nē lōgā: nō dꝫ despare aliqs qui peccauit/ aut p desidiā
vt languidꝰ: aut p ignorātiā vt cecꝰ: aut p infirmitatem
vt claudus: aut p maliciā vt aridꝰ. Qꝫ autem vnus tātū

Saluādorum paucitas.

sanat de multitudine languidorū/ signat q pauci saluā
tur de multitudine vocatorū: qui lāguerat surgit: ac gra
batū domi reportat ⁊ ambulat: cū aīa a vitijs surgens:
⁊ a torpore ac praua consuetudine se erigens peccator
remissione curata se ad internā sui custodiā cū ipso cor
pore refert: ne qd iterū vnde feriat admittat/ ac de vtute
in virtutē ambulans: ⁊ in bono opere pficiens vsq ad
visionem dei festinat [Erat autē sabbatū die illa] quan
do fiebāt ista in q nō ē licitū opa facere seruilia. [Dicebāt
ḡ iudei illi qui sanatꝰ fuerat. Sabbatū est] i. dies feria
tus [nō licet tibi] ppter legis phibitionē [tolle grabatū
tuū] q̄si diceret. Si sanitas nō erat differēda/ nūquid ⁊
opus fuerat iperādū: Sic dicunt mali ꝯsiliarij festū est

Sabbato ieiunare licet.

nō licet tibi ieiunare aut penitētiā facere. Isti falsum di
cebant: qꝛ opera corpalia q ad cultū ⁊ honorē dei sūt in
sabbato licite fieri possunt. Sicut sacerdotes corporalr
operabant in tēplo ipm templū ornando: hostias lauā
do ⁊ imolādo/ ⁊ ꝯsimilia faciēdo. Similiter portatio il
lius grabati erat ad magnificentiā diuini miraculi: si
cut ⁊ modo illi q de carceribꝰ ⁊ hmōi liberant: portant
cōpedes suos publice ad manifestationē sue liberatiōis
miraculose. Sed tñ aliter se excusat iste sanatus/ qꝛ au
ctorem sanitatis sue obijciens calūniantibus ⁊ auctorē
dñice legis pretendens [respondit eis dicēs. Qui me sa
nū fecit] ⁊ p hoc se diuinā vtutē habere ostēdit [ille] tan
te auctoritatis et virtutis [mihi dixit: tolle grabatū tuū
⁊ ambula] ⁊ huic obediēdū fuit. q. d. Ille qui me diuina
virtute sanauit: eadē virtute ⁊ auctoritate mihi precepit
⁊ per ꝯsequēs sibi q tantꝰ est: ⁊ beneficiū mihi tale cōtu
lit obedire teneor: nec sum transgressor. Quare enim nō
acciperē iussionē a quo acceperā sanitatem. Non cedit
aduersarijs: nec timet pdicare eū qui eū sanū fecit. Sed
quis vel vbi est qui nūc cōtra seuitiā pncipū vel dānum
propriū eū predicet: Et qꝛ curatū hoiem q p curantem
se cōuenienter excusabat calūniari nō poterāt: ideo xpm
curantē calūniari nitētes: querebāt de eo: non quidē bo
na intētione vt pficerent: sed maligno aīo vt pderent.
Et hanc eorū maliciā ipsorū verba manifestāt: cū enim
dñs ⁊ sanauerit languidū: ⁊ tolli iusserit grabatum: pri
mū vtutis diuine ostensiuū ⁊ irrefragabile signū subti
cēt: ⁊ aliud qđ trāsgressio legis videbat replicāt: interro
gādo eū dicētes [Quis est ille homo qui tibi dixit: tolle
grabatum tuū ⁊ ambula] q. d. Malus homo qui talia
precepit. Non calumniantur de collatiōe salutis: sed de
portatione lecti: ⁊ sic accipiebant qđ possent saltē appa
renter reprehendere: nō qđ poterant laudare. Sic mali

Malicio sorũ mos. hoĩes ꝛ malicioſe cõtra aliquẽ agẽtes frequẽter notãt ꝛ conſiderãt in alijs q̃d poſſint reprehendere ꝛ accuſare: nõ q̃d poſſint laudare ꝛ ad edificationẽ trahere: ſi quid boni in eis vident tacẽt: ꝛ mala ſi qua vident manifeſtãt et quãdoq; etiã bonũ in malũ cõuertũt: vbi Chryſ. Videam⁹ q̃ntum liuor malum/ ꝛ qualiter anime oculos ex-

Liuoris seu inuidie mala pessima. cecat aduerſus ei⁹ qui capt⁹ eſt ſalutẽ. Inuidi enĩ propꝛie rationem nõ faciunt ſalutis: ꝛ feris ſunt deteriores. Illi quidẽ aut cibo indigẽtes/ aut pri⁹ a nobis exacerbate aduerſus nos armantur. Hi vero ꝛ benefacientes multotiẽs his q̃ ſunt iniuſta faciẽtiũ bñfactores diſpoſuerũt. Igiẽ feris q̃dẽ hi ſunt difficiliores demonib⁹ pares: fortaſſis autẽ illis deteriores. Illi enĩ ad nos quidẽ inexpiabilem habent inimicitiam: his autem quib⁹ ſunt eiuſdem generis non inſidiant. Hi vero neq; cõmunionem nature verecundantur: neq; ſibijpſis parcunt prius enĩ q̃ eorũ quib⁹ inuident ſuas ipſorũ aĩas torquent tumultu oĩni ꝛ triſticia ĩplentes eas vane et inaniter. Hec paſſio ꝛ fornicatione ꝛ adulterio multũ eſt deterior. Nã hec quidẽ vſq; ad eũ qui egit ſtãt: liuor vero tyrãni eccleſias integras euertit: ꝛ orbẽ terrarum vniuerſum leſit. Hec homicidij mater eſt. Interfecit fratrẽ cayn: ita iacob eſau: ita ioſeph fratres: ita homines vniuerſos dyabolus. Et nimirũ alijs eſt difficilior: ꝛ ſi nõ miſerearis: ꝛ ſi vigiles: ꝛ ſi ieiunes oĩbus ſordidior fact⁹ es inuidẽs fratri. hec Chryſ. Is aũt q̃ ſanus fuerat effect⁹ ⌊ neſciebat ⌋ de ieſu ⌊ q̃s eſſet ⌋ ſcʒ genere ꝛ patria: licet ſciret ĩ pſona ꝛ preſentia: ꝛ q: diu languidus iacuerat: ideo ꝛ facta chriſti ꝛ eius famã ignorabat ⌊ Ieſus autẽ ⌋ nolens ſe iactare de miraculo ⌊ declinauit a turba conſtituta ĩ loco ⌋ premittens ab ipſis ſuũ factũ examinari: vt eo abſente teſtimoniũ fieret inſuſpicabile: dans quoq; exemplum nõ querẽdi in bonis operib⁹ laudẽ ꝛ fauorẽ hominũ: ac declinãdi aliquãdo cõſortia calũniari volentium et fugiẽdi oculos inuidorum in operibus noſtris: ne ex hoc inuidia creſcat in eis ⌊ Poſtea ⌋ ꝑpalato miraculo et ſoluta turba ⌊ inuenit eũ ieſus in tẽplo ⌋ q: ad agẽdũ grãs de ſanitate ſibi collata frequẽtabat templũ quod eſt locus ad orandũ. In turba poſit⁹ nõ cognouit ieſum: ſed

Turba i-pedit inuenire xp̃m. poſt in tẽplo inuenit ꝛ cognouit eũ. In quo myſtice daẽ intelligi q; ieſus ĩ multitudine hominũ/ ꝛ in turbine curarum temporalium de facili nõ inuenit: ſed in ſpũali ſecreto ꝛ in tẽplo cordis q̃d de⁹ inhabitare dignaẽ. vnde Chry. Inuenit eũ in tẽplo q̃d maxime religionis eſt ſignũ. Nõ enĩ receſſit ad nũdinas ꝛ circuitiones: neq; voluptati aut negligẽtie ꝛ remiſſione dedit ſeipſum: ſed in templo cõſeruabaẽ. Ieſum in turba non cognoſcebat cognouit in templo in loco ſacrato. vnde ꝛ Aug. Difficile eſt in turba videre ieſum. Solitudo quedã neceſſaria ẽ menti noſtre. Quadã ſolitudine intentionis videẽ videẽ de⁹. Turba ſtrepitũ hʒ: viſio iſta ſecretũ deſiderat. Hec Aug. In hoc ergo daẽ nobis intelligi: q: ſi gratiam conditoris cognoſcere ꝛ ad ei⁹ viſionẽ venire volumus: fugienda eſt turba cogitationũ ꝛ effectuũ prauorum: declinãda ſunt cõuenticula hoĩm malorũ/ ꝛ fugiendũ eſt ad tẽplũ cordis noſtri ꝛ interne orationis. i. ad ſecretũ mũde cõſcientie: vt noſipſos templũ dei ſtudeamus facere quos deus inuiſere: ꝛ in quib⁹ manere dignetur ⌊ Et dixit ei ⌋ inſtruens eũ ad cautelã futurorũ ⌊ Ecce ſan⁹ fact⁹ es ⌋ dei beneficio ⌊ iam noli ⌋ . i. nõ velis ⌊ peccare ⌋ de cetero: hoc eſt habe voluntatẽ firmã non peccandi: q: omne pctm̃ ex volũtate ſicut ex radice ꝓcedit. Deinde ponit ꝛ oſtendit q̃ perículoſa ſit recidiuatio in peccatũ dicens. ⌊ ne deterius aliquid tibi contingat ⌋ vel hic/ vel in futu-

Periculũ recidiuantis. ro: q: in recidiuãte nouiſſima fiũt peiora prioribus. Et iſtud periculũ attendiẽ. Primo ex parte dei: quia recidiuans grauiter peccat propter ingratitudinem: ꝛ ideo a deo graui⁹ puniẽ. Scd̃o attendiẽ ex parte dyaboli: q: ſicut miles caſtrũ quod ſemel perdidit ſi poſtea illũ recuperat fortius munit ꝛ cautius cuſtodit: ſic dyabol⁹ forti⁹ munit recidiuantẽ: q: ſeptẽ ſpũs nequiores ſe ibi ponit/ ꝛ ad oĩa ſeptẽ pctã mortalia ipſum trahi. Tertio attenditur ex parte hoĩs: q: recidiuans facili⁹ poſtea ĩ peccatum cadit: iã enĩ ex quadã mala cõſuetudine peccare ꝑ nihilo ducit. In his ergo ꝟbis ſuis innuit dominus q̃ propter peccata paralitic⁹ lãguebat: ꝛ q̃ ĩfirmitas il-

Pctm̃ cã morbi. la ꝓpter peccata inflicta fuerat. vñ Chry. Ubi diſcim⁹ q; ex peccatis ei nata eſt hec egritudo. Nã enĩ ſepius aĩa in nobis egrotante inſenſibiliter nos habemus: corp⁹ autem ſi paruam ſuſceperit leſionem oẽ facim⁹ ſtudium vt ab infirmitate liberemur: propterea deus punit corp⁹ ꝓ his que aĩa deliquit. Cum his ꝛ illud diſcim⁹ q; ſi grauem ſuſtineamus penã ꝓ priorib⁹ peccatis: deinde ĩ eadem inciderimus grauiora patiemur ꝛ hoc decẽter: quĩ enĩ neq; ſupplicio fact⁹ eſt melior vt inſenſibilis dereliq̃ et cõtẽptor ad maius ducetur tormentũ. Si autẽ h̃ non omnes ꝓ peccatis torquẽtur nõ cõfidam⁹: nihil enĩ nos hic pati ꝓ peccatis ſignũ eſt maioris illic ſupplicij. Cauere ergo debem⁹ ne deũ in penis cõtẽnendo taq; indurati in peccato permaneam⁹: vel ſanati a dño taq; ĩgrati in peccatũ relabamur: ne ꝓpter cõtẽptũ vel ingratitudinẽ deterius nobis contingat: vl' q: deteriores efficeremur/ vel grauiori ſupplicio h̃ vel in futuro traderemur. Ieſus ergo ſicut exterius corpe: ſic interius mẽte paraliticum ſanauit: premonẽs ne iterũ peccaret ꝛ graui⁹ iudicium incurreret. q. d. Precedens peccatum eſt tibi dimiſſũ ne iterũ peccando conſtituas te magis reũ. Quis enumerare ſufficiat mira ꝛ magna opera dñi exquiſita in oẽs volũtates/ que in materiã laudis ſue/ ꝛ in vſũ neceſſitatꝫ noſtre creauit: Uidit deus oĩa q̃ fecerat: ꝛ erãt

valde bona/ ꝛ nihil odit eorũ que fecit. Solum peccatũ quod nihil eſt odit/ ꝑſequitur/ ꝛ deſtruit. Unde cum ſex diebus ſolo ꝟbo cũcta creauit: annis pluſq; triginta ad deſtruendũ peccatũ in mũdo laborauit. Hoc ſolum eſt quod ei diſplicet quod oculos maieſtatis eius offendit: quod ipſum mitem ꝛ ſuauem nobis aſperũ et durũ reddit: hoc eſt quod de ãgelo dyabolum fecit/ de amico inimicum: de libero ſeruum: de incorrupto mortalem ꝛ corruptũ: de beato miſerũ: de ciue exulẽ ꝛ electũ: de filio dei filium dyaboli: hoc eſt q; nunq̃ impunitum eſt relinquẽdum ⌊ Tũc abijt ille homo ⌋ ad publicãdum xp̃i ꝟtutem ꝛ nũciauit iudeis: quia ieſus eẽt qui fecit eum ſanũ ⌋ Ecce nunc in mente ſanatus fide cognouit dñm: ꝛ eo noto non eſt piger in annunciando illum. vñ Aug. Nũc autẽ ille poſteaq; vidit ieſum ꝛ cognouit eum ſalutis ſue auctorẽ: non fuit piger in euãgelizãdo que viderat. Iſte ergo nũciauit ſalutẽ vt ſequaẽ: ſed illi ecõtra perſequunẽ vnde ſequiẽ ⌊ Propterea ſequebãtur iudei ieſum ⌋ tanq̃ violatorẽ legis diuine ⌊ q: hoc faciebat in ſabbato ⌋ agẽs contra deũ qui requieuit in eo: opinãtes q; nihil penitus eſſet in ſabbato faciendũ/ ſed ab omni opere hominũ vacandũ: q̃tũcũq; ſit vtile ꝛ diuinũ. Male de ſabbato intelligebant: q: hominẽ in ſabbato ſanare: ac pietatem ꝛ miãm exercere peccatũ eſſe putabãt. Iudei perſequebãtur xp̃m opus ei⁹ bonũ ꝑuertẽtes ĩ malũ: et adhuc multos habent ſequaces frequẽter ſeruos xp̃i propter opus bonũ moleſtãtes. Cum ergo arguerent eũ ꝛ murmurarent de hoc quod in ſabbato operabaẽ excuſans ſe: ait illis ⌊ Pater meus ⌋ qui eſt in celis: q̃uis in ſabbato ceſſauerit ab omni opere creationis/ diſpoſitionis/ ꝛ ornat⁹/ tñ ⌊ vſq; modo operaẽ ⌋ gubernãdo ꝛ inſtaurãdo q̃d corrũpitur in opere ꝛ ꝓpagãdo: ꝛ ꝑ hoc nõ ſoluit ſabbatũ: ergo cum et ego operor reſtaurãs ꝛ reparãs corrupta/ ꝛ ſanans infirma nõ ſoluo ſabbatũ: ſed in operãdo me patri conformo: ꝛ ſicut in principio creãdo: diſponẽdo: ꝛ ornãdo operat⁹ ſum cũ ipſo: ita facio ꝛ modo. Ac ſi dicat. Non tñ ſex diebus primis vt putatis operatus eſt pater me⁹ creaturas nouas condẽdo ꝛ ꝓducẽdo a q̃b⁹ requieuit die. vij. ſed vſq; modo et ſemp vſq; in finẽ cõtinue operatur ineſſe conſeruando ꝛ gubernando vt cõdita ꝑmaneãt. Nõ ſolũ enĩ de⁹ oĩa fecit: ſed et facta ne deficiant ineſſe cõſeruat: ita q; ſi ſe rebus ſubtraheret et eas manu regiminis non retineret: ſicut de nihilo facta ſunt ſic in nihilum vniuerſa tenderent ꝛ defluerent. Unde ſic de⁹ intelligend⁹ eſt requieuiſſe ab oĩbus operibus ſuis/ vt iã nullã nouã creaturã cõderet: nõ vt cõditas cõtinere et gubernare ceſſaret cũ quo in cũctis pariter ⌊ ꝛ ego ⌋ operatus ſum ꝛ ⌊ operor ⌋ q: ſum ꝟbum patris per quod oĩa facta ſunt ꝛ cõſeruanẽ ineſſe: ꝛ ergo bonũ eſt q̃d ago: nec mirũ ſi hominẽ in ſabbato ſano qui de⁹ cũ patre oĩa ſemp operor. In nullis enĩ que fiũt operatio mea deeſt operationi patris: ſed in oĩbus ſimul ego cũ patre operor: cũ diuina potẽtia nihil niſi ꝑ ſapiẽtiam ſuã facit. Si ergo me in aliquo q̃d ꝑ me factũ ſit reprehendere preſumitis reprehendite ꝛ deũ patrẽ pariter mecũ operantẽ: cui⁹ vos populũ peculiarẽ eſſe iactatꝫ. vbi ꝛ Aug. Quo

Gen. j. — Pcti destructio ẽ difficilior q̃ mundi creatio. — Opaẽ semper deus. — Cõseruat oĩa deus. — Operatio trinitatis indiuisa.

ipse pater et filius inseparabiles sunt sic et opera patris et filij inseparabilia sunt: non tantum patris et filij / sed etiam spiritus sancti: sicut equalitas et inseparabilitas est personarum: ita etiam opera inseparabilia sunt. hec Aug. Hinc autem toti trinitatis opera indiuisa. i. communia esse dicuntur: quia quicquid potentia gerit: idem sapientia moderatur / et bonitate conditur. Trinitas inuocanda. Ut si bene in his que facimus / vel deum facere exoramus / commemorationem trinitatis facimus dicentes. In nomine patris et filij et spiritus sancti: vel in nomine / et indiuidue trinitatis: vt sicut personarum indiuisa est operatio: sic et earum sit inseparabilis inuocatio. Et sic christus excusatur in sabbato operando. Sed quia ex hac excusatione sequitur quod christus sit equalis deo patri: ideo ex hoc verbo magis persequebantur eum tanquam blasphemum: quia blasphemia maius peccatum est et acrius punitur in lege quam violatio sabbati. Unde subditur. [Propterea ergo magis] i. auidiori animo et feruentiori zelo quam prius pro opere sabbati [querebant iudei interficere eum: quia non solum] vt eis apparebat [soluebat sabbatum: sed et patrem suum] naturalem et sibi consubstantialem [dicebat deum] non vt nos qui adoptati patrem vocamus eum equalem se faciens et ostendens deo per equalitatem nature et potestatis quod illi blasphemiam esse dicebant. Phil. ij. Sed enim eum tantummodo hominem putarent imponunt ei quod rapinam faciat se equalem deo: quasi non esset cum revera esset talis: quia ipse per naturam natus est ei equalis. Duo quippe crimina in lege morte punita fuerunt: scilicet crimen solutionis sabbati: et magis crimen blasphemie: et hec duo ei imponebant: et propterea eum occidere querebant.

Et quia excusauit se de primo: consequenter excusat se de secundo probans se esse filium dei et equalem patri. Et ne iudei dicerent: tibi non credimus: nullus enim sibi testans dignus est fide: ideo ad confirmationem propositi multiplex inducit testimonium. s. iohannis et operum ac patris et scripturarum. Uerum non esse testimonium christi de se. Dicit ergo. [Si ego testimonium perhibeo de meipso: testimonium meum non est verum] id est efficax secundum reputationem vestram quamuis in se sit efficacissimum. vnde secundum Chry. hoc quod dicit non est verum: non quantum ad dignitatem suam: sed quantum ad illorum suspitionem loquebatur. Nota ergo quod in testimonio sunt quattuor testes filij: quia in testimonio possunt quattuor reperiri. s. veritatis demonstratio: veritatis confirmatio: veritatis immobilitas: et ipsa veritatis veritas. Testes quattuor veritatis. Demonstratio autem fiebat per iohannem ipse enim iohannes ad quem iudei miserunt: et quem magis omnibus fide dignum putabant testimonium perhibuit: non sibi / sed veritati christo sicut amicus veritatis. Confirmatio fiebat per opera fortissima: quod enim cecos illuminauit: aures aperuit: ora multorum resoluit: demonia fugauit: mortuos suscitauit: hec opera testimonium christo perhibebant. Immobilitas patebat per attestationem patris qui testimonium perhibuit de christo: quia vox patris audita est in baptismo / et in monte ipso christo transfigurato. Ueritas autem ostendebatur ex scripturis que mentiri non poterant / eo quod a spiritu veritatis processerunt: scripture enim legis que date sunt per moysen et prophetas: perhibent de christo testimonium. Et sic penes hec quattuor que omne testimonium veritatis fulciunt: ista quattuor testimonia accipiuntur. Et quamuis essent per tot incontradicibilia inducti et conuicti testimonia / tamen nolebant credere in eum. Unde dicit [et non vultis venire ad me] s. per fidem. i. non vultis credere in me et a me querere veram salutem ex sola malicia vestre voluntatis: quia nihil aliud impedit vos / nisi odium contra me conceptum a vobis [non vultis] inquam credere in me [vt vitam eternam habeatis] nunc in spe et in futuro in re / que habetur per fidem formatam charitate: ita nec veritas vos conuicit: nec promissio vite vos trahit. Duricia iudeorum ad credendum. Deinde redarguit eorum duriciam et tarditatem ad credendum dicens [ego veni in nomine] et ad honorem [patris mei] vt per me pater glorificetur: quod patet per predicta testimonia: et non accepistis me: nec in me creditis: sed magis persequimini / quia dilectionem dei non habetis. Et ideo pena peccati vobis hec erit: quia alium. i. antichristum in nomine suo venientem. i. non habentem predicta testimonia et suam gloriam propriam querentem accipietis pro christo et vero deo: vt secundum apostolum credant mendacio qui noluerunt credere veritati. q. d. Quia non accepistis me. i. quia non credidistis me esse christum hec pena infligetur vobis vt decepti pro christo antichristum Antichristum iudei suscipient primi. recipiatis. Per hoc arguitur quod iudei primi erunt qui ad antichristum conuertentur. Iudei enim in fine antichristum recipient et templum ei facient: quia faciet se circumcidi: et dicet se eis promissum: et ei adherebunt quousque eius falsitas detegatur per enoch et helyam secundum Aug. Antichristus cerimonias legis tentabit restaurare vt euangelium soluat quod res iudeos eum pro christo recipere suadebit. Deinde causam infidelitatis eorum subdit [quia gloriam humanam ab inuicem accipientes] et acceptantes. i. ex superbia humanum fauorem captantes [gloriam que a solo deo est] i. humilitatem que est vera gloria: vel gloriam celestem non querebant. Non ergo: quia non est aperta veritas non credunt: sed quia superbia eos excecat: que laudari / et super se alios efferre desiderat.

Cur iudei christo non credant. Ideo enim in christum credere non poterant: quia cum superba mens eorum gloriam et laudem appeteret: et sese super alios efferret / reputabant in gloriam et dedecus in christum credere / qui abiectus et pauper videbatur: et ideo ei credere non poterant: sed ille in eum credere potest qui cor habens humile soli deo gloriam querit / et ei placere appetit. Ex quo apparet quod multum periculosa est inanis gloria. Unde Chrys. Nihil ita deformat animam sicut gloria desiderare terrenam: non enim est possibile quod hanc gloriam amat gloriam querere crucifixi. vnde dicit et Tullius. quod cauenda est hominum gloria que aufert animi libertatem: pro qua magnis nimis viris omnis debet esse contentio. Gloria vitanda. Et ideo secundum glo. magnum vitium est iactantia et humane laudis ambitio / que de se estimari appetit quod in se non habet: et gloriam suam non dei querit. E contra vero magna virtus est humilitas que se nihil reputat: et solius dei gloriam querit: eique soli placere appetit. Hec est etiam causa cur mandata dei non impleamus: quia non humiles / sed superbi et ambitiosi sumus presumentes de industria et viribus nostris: vt ad ea implenda nequaquam humiliari possumus. Uel hoc impediuit iudeos a fide christi in parte: quia solum attendebant et adhuc intendunt ad gloriam et exaltationem temporalem dandam eis per messyam: videbant autem christum pauperem et abiectum et ideo non receperunt eum: non attendentes scripturas prophetarum: que de eius paupertate et abiectione loquuntur: gloria autem et exaltatio que per christum danda promittitur illa est gloria celestis quam non intelligebant: et ideo gloriam que a solo deo est non querebant: et propter hoc in infidelitate permanserunt: ipse solus potest christo pauperi et abiecto credere / qui non propriam: sed dei gloriam querit: vbi de vitio vane et humane glorie. sic dicit Beda. Hoc autem vitium caueri melius non potest quam vt ad conscientias nostras redeamus: nosque puluerem esse consideremus: et si quid boni nobis inesse deprehendamus: non nobis / sed deo ascribamus. hec Beda. Gloria temporalis a iudeis expectata. Uide supra eadem via. vbi et Chryso. Uanam gloriam fugamus omni studio. Et aliter eam superabimus ais: Si ad aliam respexerimus gloriam que ex celis est a qua eijcere nos hec cogit. Que igitur nobis spes erit salutis cum iussi esse ab his exteri que hic sunt exteri a celis sumus: et eorum que illic sunt. Quid hac insensibilitate deterius fiet vnque cum secundum vnamquamque diem ea que iudicij / ea que regni audientes: eos qui sub noe et zodomis erant imitemur experientia rerum expectantes omnia discere. Et nimirum propter hoc omnia illa scripta sunt: vt si quis futuris decredit ab his que facta sunt manifestam: et de futuris demonstrationem accipiat. Hec igitur intelligentes et preterita et futura parum saltem respiremus a difficili hac seruitute et aliquam aie faciamus rationem / vt et presentibus / et futuris potiamur bonis. hec Chry. Oratio.

Domine iesu christe sana me languidum longo languore male vexatum: et paraliticum diutino corpore boni grauatum: da mihi vt surgam recedendo a peccato: ac tollam grabatum portando onus proximi pro eo: et ambulem proficiendo in bonum et de bono in melius: et eundo de virtute in virtutem: sanus quoque factus tuo beneficio studeam a peccatis abstinere de cetero: ne deterius mihi aliquid contingat vel hic vel in futuro. Da mihi etiam bone iesu vt te humilem sequens humanam et terrenam gloriam contemnam: ac laudari et super alios efferri non cupiam / sed tui solius gloriam queram / et tibi soli placere appetam. Amen.

De arbore infructuosa: et muliere curuata. Capitulum. lxxix.

Ex relictis illis in incredulitate sua [iterum abijt] iesus [in galileam] cumque ibi maneret et doceret [aderant eo tempore quidam] iudei [nunciantes] christo quod pylatus quosdam [de Luce. xiij.

galileis] .s. viginti viros dū sacrificarent: ꝛ in actu in sacrificijs occupati essent interfecit [ꝛ sanguinē eoꝝ cū sacrificijs miscuit] qꝛ moꝛte cū sacrificijs cōcurrente sanguinis interfectoꝝ cū sanguine sacrificioꝝ mixtꝰ fuit: ſm Cyrillū isti erāt sequaces dogmatū iude galilei: cuius mētionem lucas in actibus aplo͡ꝝ facit: q̄ dicebat ꝙ illicitū erat iudeis cognoscere aliquē dn̄m ꝑter deum: ꝛ multi ꝯsenserūt ei: intm̄ ꝙ ꝓhibebāt oblatiōes statutas a pplo fieri ꝓ salute romani iperij: de q̄ pilatꝰ indignatus venit sup eos sacrificantes ſm ritū suū: ꝛ iter ipsas victimas quas ritu legꝭ se offerre putabāt eos occidit: ita ꝙ sanguis offerentiū oblatis victimis misceret. Vn̄ oꝛte sunt inimicitie iter ipsum ꝛ herodē: qꝛ galilei de herodis ptāte erāt. Et qꝛ aliqui de vulgo illā occisionem subitā ꝛ hoꝛrendā hoꝛribilibꝰ pctīs ipsoꝝ occisoꝝ imputabāt / credētes iustissime eos talia passos esse: narrauerunt hoc saluatoꝛi / volētes pcipere q̄d ei super hoc videret. Dn̄s aūt nō negat: sed ponit eos pctōꝛes fuisse: et ꝓpter hoc perisse: nō tn̄ asserit talia esse passos eos tāq̄ peioꝛes nō patiētibꝰ: qꝛ talis moꝛs non est argumētum sufficiens ꝙ grauius peccassent ceteris oībus: quia frequenter deus pctā minus grauia punit in p̄senti vita: et grauia post vitā p̄sentē differt grauius puniēda. ¶ Mystice pylatꝰ signat dyabolū semp aīas occidere paratū sanguis exꝓimit pctm̄: ꝛ sacrificia bonas actiones: galilei q̄ interpretant̄ trāsmigrātes signant huius mundi viatoꝛes: moꝛs quoq̄ istoꝝ coꝛpoꝛalis signat spūalem moꝛtē eoꝝ q̄ nō pure offerūt sacrificia. Pylatꝰ ergo sāguinē galileoꝝ cū sacrificijs eoꝝ miscet qn̄ dyabolꝰ preces / elemosynas / ieiunia: ceteraq̄ bona opa fideliū: vel moꝛtifera carniū ꝛ sanguinis delectatione: vel odij meditatione: vel inuidie furoꝛe: vel hūane laudis ambitione: vel sinistra intētiōe: vel alia qualibet nepharia peste ꝯmaculat / vt q̄uis oblata dn̄o videant̄: nihil tn̄ p̄sint offerētibꝰ: sed potiꝰ interdū fiant in pctm̄. De iuda em̄ q̄ iter sacrificia positꝰ ꝓditionē dn̄ici sanguis cogitabat scriptū est. Et oꝛatio eiꝰ fiat in pctm̄. Et ait dn̄s eis qui hec sibi nūciabāt iudeos nō minus illis galileis scelera tos: ꝛ nisi de peccatis penituerint similiter in coꝛpoꝛe ꝛ aīa perituros. Sola em̄ penitētia liberat a periculo: qꝛ est scd̄a tabula post naufragiū. Illi quidem galilei non solū: qꝛ pctōꝛes fuerūt: sed ꝛ in erroꝛē alioꝝ puniti sunt: quia frequēter mouent̄ hoīes ad penitentiam ex moꝛte alioꝝ hoꝛrida ꝛ repentina. Vn̄ Chꝛy. In hoc aūt ostēdit ꝙ illos ꝑmisit talia pati / vt viuētes alienis periculis territi fierent heredes regni. Quid igit̄ dices vt melioꝛ ego fiam: ille punitur? Non ideo: sed punit̄ quidē ꝓpter alia crimina: fit vero ex hoc videntibus salutis materia. Deinde ponit aliud exemplū de decem ꝛ octo hierosolimitis / q̄ dum edificarēt quādā turri in syloa / subito cecidit super eos ꝛ oppꝛessit: punitiq̄ sunt instrumēto sue offensiōis quā ruinā aliqui imputabant enoꝛmitati peccatoꝝ suoꝝ: de quo similē sniam dicit chꝛistꝰ sicut ꝛ de pꝛimo exēplo supꝛadicto: vn̄ Beda. Illi etiā hierosolymite a ruina turris oppꝛessi significant iudeos q̄ penitere noluerant cū menibꝰ suis esse perituros: illa turris signat illum qui est turris foꝛtitudinis / q̄ merito est in syloa que interp̄tat̄ missus: signat enim eum q̄ missus est a patre: venit in mundū q̄ oēs super q̄s ceciderit conterat. Hec beda. Sup quo dixit eis similitudinē ficulnee fructū non faciētis / ꝛ terrā inutiliter occupantis: quā dn̄s vinee succidi voluit: qꝛ tertio anno fructū in ea querēs nō inuenit: sed a cultoꝛe vinee circa eā fodere ꝛ stercoꝛa mittere volēte / rogatꝰ etiā ipso anno tertio ꝓpter spem emēdationis dimisit: cōcludens ꝙ iudei similiter essent p̄scindendi de vita p̄senti ꝛ puniēdi: nisi fructum penitētie ꝛ bonoꝛum operum facerent. In hac similitudīe quāta sit dei patiētia: quāta sit hoīs negligētia manifestatur. Ficulnea plātata in vinea est synagoga erecta in domo israel ꝛ plebe iudaica. Tres anni visitatiōis sunt legis edicta / ꝓphetarū ꝯtestatiōes / ꝛ choꝛuscātis euangelij grā: in q̄bꝰ deꝰ q̄siuit fructū bonoꝝ operum a iudeis ꝛ non inuenit: nisi ī valde paucis qui quasi nihil cōputabant̄ respectu tante multitudinis. Et q̄uis cultoꝛes eius circa illam foderent ligone acute inuectionis eam humiliando: ꝛ terroꝛem diuinoꝝ iudicioꝝ sibi immittēdo / ac stercoꝛa mitterent: feditatē ꝛ abhominationē pctōꝝ suoꝝ ei ostendēdo / per que solent humilitas et cōpūctio suscitari: ꝛ hoīes de pctīs suis penitere: parum tn̄ cultoꝛes ꝓfecerūt: ꝛ iō iudei succidi meruerunt. Dei etiā ager ꝛ vinea mūdus dr̄: cuius arboꝛes ꝛ vites sunt hoīes: ꝛ alie q̄dem fructuose / alie vero infructuose. Huius vero cultoꝛes sunt p̄lati ꝛ sacerdotes: sed ꝛ cuiuslibet aīa est arboꝛ / vinea / oꝛtus / ꝛ ager illiꝰ qui illam excolere habet vt fructus faciat. Sed heu in multis terrā inutiliter occupātibꝰ fructꝰ nō inuenit̄: ꝛ ideo timere habent penā quā eis dn̄s nō cōminat̄. vn̄ Greg. Tertio aūt dn̄s ad ficulneā venit: qꝛ naturā generis hūani ante legē sub lege: sub grā expectādo / admonēdo. visitando req̄siuit: sed tn̄ in tribꝰ annis fructū se nō inuenisse conquerit̄: qꝛ quoꝛūdā prauoꝝ mētes nec inspirata lex naturalis coꝛrigit: nec p̄cepta erudiūt: nec incarnatiōis eiꝰ miracula cōuertūt. Sed cū timoꝛe audiēdū est quod dicit̄ [Succide eā: vt q̄d terrā occupat?] Vnusq̄sq̄ em̄ iuxta modū suū si fructū bone operatiōis nō exhibet velut infructuosa arboꝛ terrā occupat. hec Gre. Cultoꝛes vero sunt qui ficulnee p̄sunt ꝛ eius curam gerunt: vel sancti qui intra ecclesiam oꝛant pꝛo eis qui extra eā sūt: qui oēs interpellant dn̄m ꝓ ficulnea dicentes [dn̄e dimitte illā hoc anno] .i. tēpoꝛe isto sub grā [vsq̄ dū fodiā circa illā] excolēdo: ꝛ vitia repꝛehēdēdo [ꝛ mittā stercoꝛa] ꝑ fetoꝛē pctōꝛum ad pn̄iam suscitādo. Circūfodere

Pn̄ie hūilitas.

em̄ est humilitatē penitētie ꝛ patiētiā docere: fossa nāq̄ est humilis terra: stercus autē soꝛdes sunt / et memoꝛia peccatoꝝ: ꝛ fructū dant. Quid em̄ stercoꝛe soꝛdidius? ꝛ tn̄ si bene vtaris q̄d fructuosius? vn̄ Greg. Ex stercoꝛe igit̄ ad fructū reuiuiscit arboꝛ: qꝛ de consideratiōe pctī ad bona se opa resuscitat. Vel fossio est pctōꝝ recognitio: pctōꝛ em̄ pctā sua cooperit: sed fodiēdo videbit abominationē peccatoꝛum et inde erubescet. Stercoꝛatio autē vel fimi appositio est moꝛtis recoꝛdatio: in moꝛte em̄ hō stercus efficit̄ ꝛ putredo: ipa nāq̄ moꝛtis memoꝛia a pctō p̄seruat: in bono ope sollicitat / ꝛ grām dei cōseruat. Per arboꝛē etiā fici moꝛaliter pōt q̄libet ꝑsona in eccl̄ia dei ad fructificādū plātata signari: ꝛ ꝑ tres annos in quibꝰ nō facit fructū iuuentꝰ et eas media ꝛ senecta intelligi: ꝓpter q̄d meruit ꝑ moꝛtē de p̄senti vita succidi: per cultoꝛē autē angelus custos huius hoīs accipitur qui rogat vt adhuc in senio viuere dimittatur: vt ꝑ eius diligentiā circa talē hoīem se emendet / ꝛ fructificet: alioq̄n succidat̄ ꝛ in ignē mittat̄. ¶ Potest etiā moꝛaliter arboꝛ fici dici religio q̄ dn̄s eius qui eam ꝑuat .s. xp̄s [habebat plantatā in vinea sua] .i. in ecclesia .s. per anthoniū: per b̄ndictū: ꝑ augustinū [ꝛ venit querēs fructū] .s. religionis ꝛ sanctitatis ꝓfectū in illa scꝫ religiōe [ꝛ nō inuenit nisi folia tm̄] ꝛ nihil de veritate religionis p̄ter v̄ba et exterioꝛē habitū [Dixit aūt ad cultoꝛē vinee] scꝫ ad cetū p̄latoꝝ ꝛ doctoꝝ quoꝝ officiū est sarmēta āputare: spinas euellere ꝛ cetera hmōi facere. [Ecce tres anni sunt] .s. tēpus anthonij. benedicti ꝛ augustini. [ex quo venio querens fructū .s. virtutū ꝛ operum [et non inuenio] illum: nimis enim ꝓpe viā ꝛ mundū erat / ꝛ ideo fructus vsq̄ ad maturitatē ꝛ finē seruare non poterat. Sed reuera omni religioso timoꝛ incutit̄ cū h̄ dr̄ [Succide ergo illā] .i. succidendā annuncia: qꝛ est infructuosa [Vt quid terrā occupat?] ꝛ tēpoꝛalibꝰ vtitur: qꝛ locū quem tenet operibꝰ bonis nō exercet. Vt em̄ dicit Aug. Pctōꝛ non est dignꝰ quo pane vescit̄. [Et rn̄dēs] p̄latus: qꝛ p̄lati debēt se opponere ꝓ subditis [dixit] scꝫ oꝛādo ꝓ eis [dn̄e dimitte illam et hoc anno] scꝫ vt peniteat ꝛ fructificet: sed heu qꝛ cōcesso spacio penitētie multi abutūt̄ in sup̄bia se nō emendando. [Vsq̄ dum fodiā circa illam] scꝫ per increpationem humiliādo: ꝛ ob amorem terrenoꝝ reuocādo: q̄ em̄ fodit terrā extrahit / ꝛ fossam .i. hūilitatē facit [ꝛ mittā stercoꝛa] .s. maloꝝ que facit abhominationē ꝛ feditatē ꝛ vtilitatē ad memoꝛiā reducendo. Sūt tn̄ multi qui nec sic penitere volūt: sꝫ murmurāt ꝯtra illos q̄ eis pctōꝝ suoꝝ abhominationē ad memoꝛiā reducūt: siue in p̄dicatiōe: siue in electiōe: siue in coꝛreptione: siue in accusatione: ꝛ ideo timēdū est eis ne succidant̄: qꝛ arboꝛ q̄ non facit fructū bonum: excidetur et in ignē mittet̄. Tres etiā anni possunt significare tria vota cōmunia oī religioni: sup q̄bꝰ dn̄s quemlibet nostrum interrogabit cū exactione magna quō fuerint obseruata: sed timendū est multis / ne ista vota inueniat fracta: vel male obseruata. Cultoꝛ etiā huius vinee pōt

Actuū. xv. Pylatꝰ interfectoꝛ galileoꝝ.

Ps̄. cviij.

Punit̄ nemo īmerito vt alius emendet̄.

Spacio pn̄ie abutentes.

Vota oīs religionis.

ipsa ratio esse que dꝫ fodere circa cõscientiam suam i fa:
ciẽdo foueã humilitatis:⁊ ipsam euacuãdo ab oĩ appeti
tu mũdi huius:⁊ debet mittere circa illã stercora:ꝯside:
rãdo huius mũdi miseriã: qꝛ oĩa mũdana ꝺm aplꝫ non
sunt nisi stercora:⁊ istoꝝ ꝯsideratio ⁊ fossio predicta fa:
Religio p arborẽ fici intellecta.
ciũt ficũ cõsciẽtie religiosi fructificare. Et bñ p arborẽ
fici intelligit religiosi.¶ Primo qꝛ sicut fic⁹ sub vno corti
ce multa grana continet in quadã dulcedine:ita religio
sub vno mõ viuẽdi:⁊ sub vna regula multos hoĩes ꝯcor
diter viuẽtes. Scdo qꝛ folia ficus hñt quasi similitudi:
nẽ manus hũane:sic ꝟba religiosoꝝ q̃ per folia signifi:
cant debent operib⁹ adequari:vt qcq̃d dicunt illud fa:
Thauri ad ficũ ligati mãsuescũt hiere. xxiiij.
ciãt. Tertio qꝛ thauri ferocissimi dicunt mãsuescere qñ
ficui alligantur:sic iuuenes insolẽtes ⁊ dissoluti mãsue:
scunt et xp̃i iugo humiliter subijciunt:qñ religionem in
grediunt:⁊ cerimonijs ordinis alligant. Sed nota ꝙ in
hieremia dicit. Quid tu vides hieremia: Ficus bonas.
Religiosi optimi aut pessimi.
bonas valde:⁊ ficus malas/malas valde:qꝛ qñ religio:
sus est bonus nõ est melior eo:⁊ qñ est malus nõ ẽ peior
eo. vnde Aug. Simpliciter fateor ex quo deo seruire ce:
pi/qm̃ sicut difficile expertus sum meliores q̃ꝫ q̃ in mo:
nasterio profecerunt:sic nõ sum expertus peiores q̃ꝫ qui
in eis defecerunt. Docemur ergo hic ⁊ monemur:vt nõ
simus steriles sicut arbor infructuosa: ⁊ terrã inutiliter
nõ occupemus/ne sine fructu bonoꝝ operũ inuẽti suc:
cidamur ⁊ in ignẽ mittamur:qꝛ(vt ait Bern.)arbori in
fructuose duo debent:securis:⁊ ignis. Põt autẽ p terrã
sterili ficu occupatã ecclesia significari/ que noxia pla:
toꝝ ⁊ ꝓpositoꝝ vmbra ꝓmitur/ne lumen veritatis vi
deat:⁊ exemplis eoꝝ impedit ne sole dilectionis dei ca:
lescat:de quib⁹ bñ dici potest. Ve vobis scribe ⁊ phari:
sei qui clauditis regnũ celoꝝ ante hoĩes. vnde ambro.
Inutiliter terrã occupat/qui locũ quẽ tenet bonis ope:
ribus nõ exercet:qui exemplo prauitatis impedimentũ
prestat ceteris. Sed vt ait hierony. Qui viderit se insuf:
ficientẽ esse/vel nõ proficere in loco q̃ ministrare ⁊ alijs
ꝓdesse debet/tenet cedere:ne melioris locum occupet.
Ubi ⁊ aug. Nihil est qđ sic quisqꝫ cogitare debeat/ nisi
vt in semetipsum oculos conuertat:in se discat:se discu:
tiat:se querat:⁊ se inueniat:⁊ qđ displicet necet: qđ pla:
Bona iteriora q̃renda.
cet/aptet ⁊ plantet. Cũ em̃ se homo inanẽ inuenerit me:
liorum bonoꝝ/vt quid est auid⁹ exterioꝝ bonoꝝ: Ec
ce q̃d ꝓdest plena bonis archa:si inanis est cõscientia.
Bona vis habere:⁊ bon⁹ vis esse. Non vides erubescere
Malã rẽ nullã volumus ꝓter vitam.
te debere de bonis tuis si dom⁹ tua plena est bonis:⁊ te
hꝫ malũ. Quid em̃ est qđ velis malum habere dic mihi:
Nihil omnino. Nõ vxorẽ:nõ filiũ:nõ seruum:nõ villam:
nõ tunicã:postremo nõ caligã:⁊ tñ vis habere vitã ma:
lã. Rogo te prepone vitã tuam calige tue. Oĩa q̃ circũ:
iacent oculis tuis elegãtia ⁊ pulchra tibi cara sunt et ti:
biipsi vilis es:fedus es. Si possent tibi respondere bona
q̃bus plena est domus tua que habere optasti:q̃ perdere
timuisti/nõne tibi clamarẽt tu nos bona vis habere:sic
⁊ nos volumus bonũ hr̃e dñm. Tacita voce interpellãt
contra te dñm suum. Ecce tanta bona dedisti huic ⁊ ipe
malus est. Quid em̃ ꝓdest qđ habet:quãdo eũ qui oĩa
dedit nõ habet: Hec aug. Per hec ꝟba predicta quẽdã
lubricũ a peccatis retraxit augustin⁹ i quodã sermone
suo. [Erat aũt docẽs in synagoga eoꝝ] in loco cõmuni
vbi cõueniebant iudei ⁊ in [sabbatis] in quib⁹ homines
debẽt intẽdere diuino cultui ad audiendũ verbum dei:
vt ibi predictã similitudinẽ ꝓponẽs eam ad synagogã
pertinere indicaret:et qđ synagogã infructuose arbori
cõpararet. Arboris em̃ succisio significabat synagoge
excisionẽ quo ad quosdã reprobos ⁊ dãnandos:sed mu
lieris de q̃ sequit erectio ecclesie exaltationẽ ⁊ cuiuslibꝫ
fidelis aĩe erectionẽ/siue ad fidẽ ⁊ gratiam/siue ad glo
riã. Unde Ambro. Vñ clemẽs dñs:q̃ꝫ pius in vtroqꝫ:cũ
aut miseret/aut vindicat:in synagoge typo arborẽ exci:
di iubet:in typo ecclesie feminã saluat. Hũc ergo mulie:
rem quandã [que habebat spm̃ infirmitatis]. i.infirmi:
tatem a spiritu maligno inflictã ⁊ causatam: qꝛ erat a sa
thãna [decẽ ⁊ octo annis] vinculo infirmitatis alligata
⁊ more brutoꝝ incuruata:ita vt [nec posset sursum respi
cere] in celũ ad qđ erat facta:qꝛ terrena sapiens ⁊ infir:
ma reqrẽs celestia ⁊ supiora cogitare nondũ sciebat:cũ
eam videret vocauit ad se ⁊ sanauit:⁊ cũ man⁹ ei impone
ret [confestim erecta est et glorificabat deũ] pro benefi:
cijs acceptis:solã em̃ gloriã retinet de⁹ de operib⁹ suis:
totam vero vtilitatem cõcedit nobis. In hoc ostẽdit do
Humilitas dñi.
minus suã humilitatẽ:qꝛ infirmos nõ dedignabat tãgere
q̃ꝫtũcũqꝫ deformẽ vel grauẽ haberẽt infirmitatẽ. Licet
autẽ ista inclinatio mulieris intelligat de inclinatione
infirmitatis quã dyabolo vexãte sustinebat:tamen acci
pimus eã moraliter sic ꝙ vtinam oĩs mulier sic haberet
vultũ ⁊ oculos ad terrã demissos ꝙ in perpetuũ hoĩem
nõ respiceret:qꝛ aspectus ei⁹ valde est periculosus. Hic
erudimur ne vita nostra sit terrenis implicata sicut mu:
lier terre erat inclinata. qꝛ vt dicit Aug. Quanto magis
quisqꝫ terrenis occupationibus implicat:tanto magis
a sui cõditoris visione ꝓpendit. ⁊ vt dicit Greg. Concu:
piscẽs visibilia/inuisibiles virtutes amittit. Ille quippe
hõ curuus est qui inclinat⁹ ad culpã sursũ respicere nõ
põt per iusticiã:qꝛ terrenis voluptatib⁹ dedit⁹ sola ter:
rena ⁊ trãsitoria cogitat ⁊ diligit:ad celestia cõtẽplãda
Pctõr incuruus est
mẽtis oculos nõ erigit:⁊ eterne felicitatis diuitias non
requirit. Hũc aũt si dñs per grãꝫ tãgat/⁊ sue misericor
die manũ sup eũ ponat:statim per iustificationẽ erigit:
⁊ terrenoꝝ oblit⁹ celestia cõtẽplat. vñ Greg. Ois enim
pctõr terrena cogitãs ⁊ celestia non requirẽs sursum re
spicere non valet:qꝛ dũ desideria inferiora sequit/a men
tis sue rectitudine curuat:et hoc semp videt qđ sine in:
termissione cogitat. Et qꝛ ad celeste desideriũ nõ assur:
git quasi mulier inclinata/sursum respicere nequaq̃ꝫ põt
Cõsuetudo mala.
Usitata em̃ culpa obligat mentẽ vt nequaq̃ꝫ assurgere
possit ad rectitudinem. Conat ⁊ labit:qꝛ vbi diu sponte
persistit:ibi et cũ noluerit coacta cadit. Si ergo iã bona
patrie celestis agnouimus/displiceat nobis ꝙ curui su:
mus. Ponat ante oculos mulier curua et arbor infru:
ctuosa. vñ ⁊ aug. Ergo qui sterilis est agat penitentiam
et faciat fructũ dignũ penitẽtie. Qui curuus est vt terrã
Erigat se homo ad celestia.
intueat:terrena felicitate letet ⁊ erigat. Si per seipsum
nõ põt:inuocet deũ. hec Aug. Et merito se erigere debꝫ
hõ:habet em̃ faciẽ ad celũ erectã/vt plus intendat cele:
stib⁹ et eternis:q̃ꝫ istis tẽporalib⁹ et caducis. Vñ Aug.
Erecta in celũ corporis forma admonet q̃ sursum sunt
sapere. Belua dñs prostratas in faciẽ fecit pastũ querẽ:
tes de terra:te in duos pedes erexit:tuã faciẽ sursum at:
tendere voluit. Nõ discordet cor tuum a facie tua:vt ha
beas faciẽ sursum ⁊ cor deorsum. Vñ et basili⁹. Bestie
terrestres sũt ad terrã respiciẽtes:sed celestis arbor hõ:
q̃ꝫtum figura corporalis plasmationis : tñ et dignitate
aĩe differt. Quadrupedũ figura qualis ẽ. Capite vł cor
pore ad terrã respicit:sup ventrem vadit:⁊ quicq̃d volu
ptuosum est ex omni parte ꝓsequit. Tuũ caput ad celũ
erectum est:oculi tui superiora cõtẽplant:vt si quando
tu passionibus carnis teipsum cõuiciaberis ventri ser:
uiens:⁊ his q̃ sub ventre sunt cõparat⁹ es bestijs insipiẽ:
Ex ps. lxviij.
tib⁹. i. nõ sapientib⁹/⁊ assimilat⁹ es eis:alia tibi sollicitu:
do est digna q̃ superius sunt querere:vbi xp̃us est supqꝫ
terrestria esse mẽte vt format⁹ es ita dispone tuiipsi⁹ vi:
tã. Urbanitatẽ habes in celis vera tua patria q̃ supius
est hierusalẽ. vñ ⁊ Ber. Curuitas aĩe est querere ⁊ sape
q̃ sup terrã sunt. Turpe est in hũano corpe qđ est erecte
forme beluinã mentẽ gerere. Et iterũ. Corporis staturã
dedit homini deus rectam:forsan vt ista corporea exte:
rioris vilioris qꝫ rectitudo figmẽti hoĩem interiorẽ illũ
qui ad imaginẽ dei factus est spiritalis sue seruãde recti
tudinis admoneret:⁊ decor limi deformitatẽꝫ argueret
animi. Quid eni indecẽtius q̃ꝫ curuũ recto corpore ge:
rere animũ: Peruersa res ẽ et feda lutcũ vas quod est
corp⁹ de terra oculos sursum habere:celos libere suspi:
cere:celoꝝqꝫ luminarib⁹ oblectare aspectibus:spiritalẽ
ꝟo celestẽqꝫ creaturã suos ecõtrario oculos. i. inter nos
sensus atqꝫ effectus trahere in terrã deorsum ⁊ que de:
buit nutriri in croceis:herere luto quasi vnã de suibus/
amplexariqꝫ stercora. hec berñ. vnde ⁊ Boeti⁹. Qui re:
cto celũ vultu petis ethereisqꝫ fontem. In sublime feras
animũ quoqꝫ ne grauata pessum. Inferior si dat mens
corpore leuato. Et ouidius. Pronaqꝫ cum spectent ani
malia cetera terram. Os homini sublime dedit celũqꝫ
videre. Iussit⁊ erectos ad sydera tollere vultus. Nota
etiã ⁊ dicit Aristoteles. in libro de animalibus: ꝙ aues
claudent oculos cum palpebra inferiori:animalia ve:
ro grossa cum palpebra superiori. Per aues intelli:
guntur viri spirituales qui ad inferiora et terrena ocu:

los claudũt/ac celestib⁹ ꝛ ſupiorib⁹ intẽdũt. Per aĩalia vero groſſa ĩtelligunt viri mũdani q̃ habẽt oculos clauſos ad celeſtia ꝛ ſpũalia/ꝛ apertos ad terreſtria ꝛ ſecularia. Per hãc mulierẽ curuã ſignat peccatrix aĩa ꝛ mens auara mulier:qꝛ propter abſentiã charitatis frigida inclinata:qꝛ longo tp̃e dyabolo ꝓcurãte ſic ad ĩordinatũ amorẽ terrenorũ eſt incuruata ꝙ propter longã cõſuetudinẽ aſpicere non põt ſupna tanq̃ʒ celi oblita:fratres enĩ fuerũt manaſſes.i.obliuio ꝛ effraim.i.frugifer habens ſpiritũ infirmitatis:qꝛ ad ſpũalia ĩfirma decẽ ꝛ octo annis qꝛ valde diuturna.ſm enĩ Hiero. Cum cetera vitia hoĩe ſeneſcente ſeneſcant/ſola auaricia iuueneſcit. Sed ieſus eã tangit in ſabbato qñ eius inſpiratiõe quieſcit a peccato:ꝛ ſic erigit ſurſum p celeſtiũ appetitum. In ſanatione autẽ mulieris fecit dñs quinq̃ʒ:vidit miſericorditer:vocauit:ſanauit:tetigit:ꝛ erexit. Sic dñs aĩam peccatricẽ pfecte curatur⁹. Primo videt eã p pietatẽ. Scdo vocat eam p internã inſpirationẽ. Tertio ſanat p peccati remiſſionẽ. Quarto tangit p ſatiſfactionis dolorẽ. Quito erigit ad ſupna p amoris feruorẽ. Per archiſinagogũ vo de quo ſtatim ſubdit hypocrita qui ſe ſup alios extollit ſignat/q̃ de hoc murmurat qñ male ĩdicat ꝛ ĩterp̃tat:ꝓpter qd̃ merito arguitur de murmure tali:qꝛ cura maior circa humanã naturã q̃ʒ circa aĩalia bruta debet adhiberi. Vñ ſequit.[Rñdens aũt archiſinagog⁹].i. princeps ſynagoge q̃ ex inuidia nitebat geſta chriſti decolorare [indignãs] de hoc facto quaſi ex legis zelo[dicebat turbe]ꝙ nõ venirẽt pro cura die ſabbati: ſed ſex alijs dieb⁹ in q̃bus licet opari:quaſi indirecte arguẽs dñm turbe dicebat:qꝛ eũ pſonaliter ꝛ directe arguere non audebat:et reſpõdit illi dñs vocans eos hypocritas ꝙ bene licebat mulierẽ ipſam ſoluere a vinculo ĩfirmitatis die ſabbati: et qꝛ ipſi bouẽ aut aſinũ tunc ſoluũt a p̃ſepio ꝛ ducũt ad

Vinculũ ſoluere lʒ ſabbato.

aquare. Vbi Amb. Et dulcis parabola facilis aũt. Vinculũ vinculo cõparat:vt inſimulatio iudeorũ actu ipoꝝ redarguat. Nã cũ ipſi aĩalib⁹ ſabbato ſoluũt vincula:reprehendũt dñm q̃ hoĩes a peccatorũ vinculo liberauit. Deniq̃ʒ ꝛ deus ab operib⁹ mũdi requieuit:ſed nõ ab operib⁹ ſanctis cui⁹ ſempiterna ꝛ iugis opatio eſt:ſicut fili⁹ ait. Pater meus vſq̃ʒ mõ opat/ꝛ ego operor:vt ad ſilitudinẽ dei ſecularia opera noſtra nõ religioſa ceſſarẽt.hec Amb. Archiſynagogus ergo male legẽ intelligebat qui pietatis ꝛ mĩe opera in ſabbato fieri nolebat.lex enim nõ filiale ꝛ liberale:ſed ſeruile ꝛ noxium op⁹ ſabbato prohibebat:p̃figurãs temp⁹ quo nr̃a ſecularia opa nõ religioſa ꝛ laudãdi deũ ceſſabũt. In ſignũ etiã hui⁹ rei dñs ſabbato curabat:vñ curatio:ꝛ miraculorũ operatio q̃ ordinat ad dei gloriã ꝛ videntiũ deuotionẽ excitandã poterat fieri in die ſabbati:ꝛ cõuenienti⁹ in die illa q̃ʒ in alijs eo ꝙ dies illa erat ordinata diuino cultui et ad deuotionẽ populi. Sed ipſi op⁹ charitatis.ſ.ſanationẽ hoĩs non verentur poſtponere operi cupiditatis.ſcʒ pecoris:ideo bene eos hypocritas.i.ſimulatores vocat:qꝛ cũ magiſtri plebiũ videri appetũt/hoĩem beſtie poſtponũt.vñ chry. Bene dicit hypocritã principẽ ſynagoge:qꝛ faciẽ habebat legis cultoris:mẽs vero ei⁹ erat verſuti ꝛ inuidi. Nõ enĩ turbabat ꝓpter ſabbatũ qꝛ violat:ſed ꝓpter chriſtũ qꝛ glorificat.hec Chry. Similiter hodie multi nõ ſolum ſeculares:ſed etiam religioſi ſunt tales magis de pecore q̃ʒ de hoĩe curãtes.vñ Bern. Cadit aſina ꝛ eſt q̃ ſubleuet perit aĩa ꝛ nõ eſt qui curet. Ergo qui p̃ponit curã equi/vel cuiuſcũq̃ʒ pecoris ſui/vel etiã corpis libenti⁹ ſũptus faciẽdo ꝛ laborãdo:vt liberet a morbo/vel ab alijs periculis ꝙ ꝓ aĩa chriſtiani vt ſanet liberet a dyaboli laq̃is cũ ea multomagis teneatur diligere q̃ʒ corp⁹ ꝓpriũ/hypocrita eſt ꝛ graue facit pctm̃. Et ſciendũ ꝙ qñ dicitur

Exod.xx. Sabbata quõ ſctificanda.

Sabbata ſanctifices:iſtud põt tripliciter accipi. Prio generaliter:vt ceſſem⁹ a vitijs ꝛ pctis. Scdo ſpecialiter vt ceſſem⁹ ab opib⁹ corpalib⁹ q̃ impediũt vocationem ad deũ et ei⁹ cultũ:vt ſunt opa mechanica ꝛ agricultura ac mercantiũ ꝛ placitantiũ ꝛ huiuſmodi. Tertio ſpecialiſſime:vt eſt in viris contẽplatiuis qui ab oĩbus mũdanis ſe ſeparant:vt totaliter deo vacent. Prima vacatio eſt neceſſaria. Secũda debita. Tertia perfecta.[Et cum hec diceret erubeſcant oẽs aduerſarij eius]confuſa ſua rationabili reſpõſione:qꝛ veritati apte nõ poterãt cõtradicere.[Et oĩs populus].ſ.ſimplices ꝛ humiles[gaudebant]in factis et dictis ſuis glorioſis tanq̃ʒ amatores veritatis.[In ipſa die acceſſerunt quidam phariſeorum dicentes illi].ſ.ieſu.quidam forte bono zelo.ſ.vt ſibi conſulerẽt quidã malo.ſ.vt probarẽt ſi timore mortis a doctrina ceſſaret.[Exi et vade hinc].ſ.ad locũ in quo herodes partẽ nõ habet. Et oſtẽdẽs ſe talibus nõ terreri ait illis [Ite dicite vulpi illi]. Per vulpẽ ĩtelligit mal⁹ p̃nceps vulpis eĩ eſt animal doloſum/rapax/tortuoſe incedẽs et fetidum:ſic princeps malus qualis erat iſte herodes eſt doloſus p machinationẽ mali:rapax eris alieni: tortuoſe incedens peruerſitate iudicij:fetidus p infamiã nominis ſui. Qui etiã nititur chriſtum occcidere in ſe ꝛ in ſuis membris q̃ʒtum in ipſo eſt.vñ Bern. Patet quantũ nõceat ĩiqua poteſtas quõ caput impiũ ſubiectos quouſq̃ʒ ſue conformet impietati. Miſera plane ciuitas in qua regnat herodes:quoniã herodiane particeps erit malicie. Herodiana vero malicia fuit naſcentẽ velle extinguere religionẽ. Si quis ergo religionis vel ſanctitatis ortum vel ꝓfectũ vel cõſummationẽ impedit/ vel perſequitur: talis cum herode chriſtũ perſequitur.hec Bern.[Dicite inq̃ʒ vulpi illi. Ecce eijcio demonia]ꝛ nõ poſſunt reſiſtere cũ ſint maioris poteſtatꝭ q̃ʒ herodes: ꝛ ideo nõ habeo timere eum[et ſanitates].ſ.in corpore et in anima[perficio hodie ꝛ cras.i.paucis diebus vſq̃ʒ ad tempus paſſionis mee[ꝛ tertia die cõſũmor]p mortẽ.q.d.herodes non poterit me impedire quin faciam quod intendo. Tangit autẽ intentionẽ in tribus dietis. Prima cõſtitit in demonum expulſione. Scda in infirmitatũ curatione. Tertia in officij ſui p crucis patibulũ cõſummatione: tunc eĩ cõſummata ſunt oĩa de ipſo in lege ꝛ ꝓphetis dicta. vñ dixit cõſummatũ eſt. Et notãdũ ꝙ aduerbia hodie ꝛ cras ſingulatim reddenda ſunt verbis:vt ſit ſenſus/hodie eijcio demonia:ꝛ cras pficio ſanitates. Primo enim eſt demonũ eiectio. Poſtea ſanitatis collatio. Tertio ſanitatꝭ collate cõſummatio. ¶ Myſtice p̃ma dieta fuit hoſtis expulſio. Secunda nature vulnerate perfecta ſanatio. Tertia hominis ad deum recõciliatio. ¶ Moraliter. Prima dieta conſiſtit in abiectione vitiorum. Scda in collatiõe virtutũ ꝛ exercitio morũ. Tertia in adeptione premioꝝ: vñ in Oſee. Viuificabit nos poſt duos dies: ꝛ in die tertia ſuſcitabit nos.ſ.ad glorificandũ. Vel iſti tres dies ſignificãt tres ptes penitentie q̃ ſunt contritio cũ dolore: cõfeſſio]cũ pudore:ſatiſfactio cũ labore. Et ſubiũgit de loco paſſionis vbi cõſummabitur per mortẽ dicẽs.[Veruntamẽ oportet me]non facili neceſſitate:ſed patris et mea voluntate[hodie et cras et ſequenti cras].i. paucis diebus[ambulare]ſcʒ ad locũ paſſionis[qꝛ non capit].i. non conuenit abſolute intelligendo nõ tranſitiue [nõ capit inq̃ʒ ꝓphetã]ſcʒ me[perire].i.occidẽdi[extra hieruſalẽ]vbi mei ꝓphete ſunt occiſi:ibi ego caput prophetarũ de quo oẽs prophete ſcripſerũt debeo imolari. vbi.ſ. nõ dominat herodes:ſed pylat⁹. Ex quo patet ꝙ mors mea nõ eſt in poteſtate ei⁹:ſicut nec hora: nec temp⁹.q.d. Bene ſcio quando debeo mori:ſed ipe nõ:bene ſcio locũ paſſionis mee:ſed ipſe non. Vtinã ꝛ hodie predicatores et prelati ac fideles ceteri a doctrina ꝛ cõfeſſione veritatis timore principũ ꝛ malorũ hominũ nõ ceſſarẽt: ſed chriſtũ imitando veritatẽ corã hominibus confiterent audacter et defenderent.

Oſee.vi.

Timore p̃dicator nõ debet ſilere.

Oratio.

Domine ieſu chriſte da mihi fructũ bonoꝝ operũ feruenter facere:ꝛ ĩ eis iugiter perſeuerare: ne ſine fructu ĩuẽtus merear ſuccidi: ꝛ in ignẽ mitti. Da etiã mihi de⁹ me⁹ vt nõ ſim deorſum ĩclinat⁹ p culpã:ſed ſurſũ reſpiciã p iuſticiã:nec a mẽtis rectitudine curuat⁹ terrena ꝛ trãſitoria cogitẽ et diligã: ſed ad celeſtia cõtẽplãda mẽtis oculos erigã:ꝛ eterne felicitatis diuitias req̃rã. O dñe vide me per pietatẽ: voca me p internã ĩſpirationẽ:ſana p pcti remiſſionẽ:tãge p ſatiſfactiõis dolorẽ:erige ad ſupna p amorꝭ feruorẽ. Amẽ.

¶ De hydropico:ꝛ exhortatione ad humilitatem ꝛ miſericordiam. Capitulum.lxxx.

Einde ibat ieſus per ciuitates ꝛ caſtella docens et indifferẽter p̃dicãs nõ pſonas accipiẽs[Et fctm̃ eſt vt dum intraret domũ cuiuſdã p̃ncipꝭ phariſeoꝝ ſabbato mãducare panẽ]neceſſitatꝭ/nõ delicias/nõ fercula voluptatis:noĩe enĩ panis vite neceſ-

Luc.xiiij.

saria exclusis suꝑfluis designat: paruis quippe erat contētus / nec receptori onerosus. Supponendū est ꝙ intrauerit ab eo inuitatus: q2 dñs nō venit ad conuiuium phariseoꝝ nisi rogatꝰ / q inuitabāt eū non ex deuotione: sed maliciose. Ad cōuiuiū aūt publicanoꝝ accessit etiā non rogatus. Pharisei eni se iustos ꝛ sanos reputabāt nec medico egere: sed publicani se peccatores ꝛ infirmos confitebant / ꝛ medico indigere. Ideo istos vt illuminet pocupat: illos aūt rogatꝰ vt se humilient expectat. ⌊Et ipsi obseruabāt eū⌋ insidiādo / vt vel in eiꝰ factis viderēt aliqd vnde eū reprehendere ꝛ accusare potuissent. Magna malicia eoꝝ qui eū pascebant ꝛ sibi insidias parabāt: cū eo comedebāt / ꝛ ipm mordere volebāt. ⌊Et ecce hō qdā hydropicus erat ante illum⌋ sperās de īfirmitate sua remediū. ⌊Et rñdens iesus⌋ non ad verba: q2 sibi qstio non ꝓponebat: sed ad cogitationes phariseorū ꝛ legisperitorū qm̄ cogitabāt curationē in sabbato esse illicitā / i quo dei sapientiā se habere mōstrabat q corda hoim itellexit ⌊dixit ad eos. Si l3 sabbato curare⌋. Sic iterrogat vt ex dictis ꝓprijs eos cōfutet. ⌊At illi tacuerunt⌋ vbi Beda. Sed merito interrogati tacent: q2 cōtra se dictum qcqd dixerint vident. Nam si licet sabbato curare quare saluatorem an curet obseruant? Si non licet: quare ipsi sabbato pecora curant? Tacebant ergo q2 nesciebant qd dicere debuissent. Iste ydropicus non petebat sanitatem: q2 īfirmitas ꝓ eo loquebat. Vel ꝓpter iudeorū p̄ntiam nō audebat in sabbato petere curationē. ⌊Ipse eni apphensum eū sanauit⌋ tangendo ⌊ac dimisit⌋ libere sine precio. q2 p impositionē manus ipm curauit / ꝛ postea manū retraxit. Tetigit eū non causa necessitatis: sed humilitatis ꝛ vt diuinitatē in carne ostēderet eū sanauit. vbi Cyrillꝰ. Neglectis ergo iudeorū insidijs liberat a morbo hydropicum q metu phariseorū remedia nō postulabat ꝓpter sabbatū: sed solū astabat vt ex aspectu misertus eiꝰ sanaret eū / qd dñs agnoscēs nō postulabat ab eo si vellet sanus fieri: sed ꝑrimus eū sanauit. Et rñdens cogitationibus eorū quibꝰ murmurando cogitabāt factū illud esse illicitū: ondit illud eē licitū p exēplū aīalis bruti cuiꝰ periculo licitū erat etiam ꝯm ipsos succurrere in sabbato. Si eni l3 tunc subuenire pecori qd est opus cupiditatis: multomagis licet subuenire homini propter quem facta sunt aīalia bruta: ꝛ q factꝰ est ad ymaginē dei qd est opꝰ charitatis. Vñ Beda. Cōpetēti ergo exēplo soluit qstionē vt ondat eos violare sabbatū in opere cupiditatis q eū violare arguūt in ope charitatis. His phariseis siles sunt hodie multi p̄lati q plꝰ solliciti sunt ꝓ salute bestiarū q̄ hoim eis cōmissorū. Si patit vel deficit bestia statim remedia ꝓcurant: si frater vel subditꝰ parū curāt: et multi habent de paruis curā magnā / de magnis paruā vel nullā. Mirū aūt erat ꝙ de curationibꝰ in sabbato eū arguebāt. Habēt eī in traditionibꝰ suis determinata genera operū circiter. lxx. a quibꝰ est vacādū in sabbato: inter q non est curatio maxime q solo fit verbo sicut dñs se pelegit curasse. Sepe dñs in sabbato docebat ꝛ curabat siue vt plures q ad sabbatū cōueniebāt lucrifaceret: siue vt in sabbato celestis quietis oēs infirmitates curādas esse ostēderet: siue vt interdū a qete cōtēplationis ꝓpter salutē aīarū nos subtrahēdos esse doceret: ꝛ ideo ad mādūcandū sabbato cū isto principe intrauit: nō propter cibū: sed ꝓpter aīarū lucrū: vbi etiā hydropicū istū in corpore et in mēte curauit. Et nō poterāt ad hec respōdere illi tāq̄ victi ꝛ cōfusi rōne euidenti. ¶ Mystice princeps iste fuit moyses domꝰ eiꝰ synagoga: hāc intrauit christꝰ cū venit in mundū manducare panē. i. delectari in penitentia iudeorū. vñ in Apoca. Si qs audierit vocem meā sc3 in pdicatione: ꝛ aperuerit mihi. s. in contritione: intrabo ad eū: s. in oris confessione / ꝛ cenabo cū eo ꝛ ipse mecū sc3 delectādo in operū satisfactione. Istud etiā pōt simili modo accipi de p̄lato ꝛ ecclesia domꝰ eiꝰ quā tūc itrauit / ꝛ quotidie intrat xp̄s. Et notandū ꝙ ꝓprietates hydropici sunt septem per que septem capitalia vitia designant: ꝛ ideo iste hydropicus quēlibet peccatorē significare ꝓhibet: habet enim hydropicus corpis tumorē: sic superbus cordis inflationē. Scdo habet spiritus cōpressionē: sic inuidus bona cōprimit ne publicent ꝛ veniant ad lucem. Tertio sitis ardorem. sic auarus quanto plus de diuitijs bibit / tanto plus sitit. Quarto humorum indigestionem / sic iracundus per iram diminuit dies suos. Quinto pedū pigriciā: sic accidiosus pigriciam affectionū ꝛ cogitationū ad bene operandū. Sexto genitalium inflationē: sic luxuriosus eorūdē tumefactionem. Septimo oris fetorē: sic gulosus oris corruptionem. Specialiter aūt hydropisis auariciā designat: q2 hydropicꝰ quātomagis abundat humore inordinato: ꝛ quantoplus bibit: tanto amplius sitit: sic auarꝰ quanto est cupiosior diuitijs quibꝰ nō bene vtitur: ꝛ quo plus diuitias adeptus fuerit / tāto ardentiꝰ eas concupiscit: q2 vt Iuuenalis dicit. Crescit amor nūmi quantū ipa pecunia crescit. Ferocissima pestis est cupiditas / que eos quos capit: egenos efficere solet dum finē inquirendi non inuenit: sed vt magis quo fuerit locupletata mēdicat. Et iste auarꝰ stat ante iesum cū cōuertit ad deū parat ꝰ acquisita dispensare ad honorē diuinū: et sic recuperat sanitatē: q2 de cupiditate mutat in liberalitatē: et ideo ante phariseos hydropicū curat: et mox eos per exemplū aīalis bruti sic cōuincit: vt eosdē etiā auaricie cōdēnet. Comparatur etiā hydropicus spūaliter ei quē fluxus carnalium voluptatum exuberās aggrauat. he eni sunt due filie sanguisuge que semper dicunt affer affer. s. carnis voluptas ꝛ auaricie cupiditas. Designat qq̄ hydropisis specialiter supbiā: q2 sicut in hydropico erat turgēs corpis inflatio / sic in supbo ꝛ tumens mentis elatio: ꝛ ideo coram superbis phariseis curat hydropicū corporaliter: vt hoc exēplo ipo discāt curari spūaliter: ꝛ p istiꝰ egritudinē corporis ostendit in illis egritudinē mētis: qd eī iste in corpe / h̄ illi gestabāt in mēte. Vnde intendēs quō primꝰ accubitꝰ. i. primas ꝛ honorabiliores sedes in cōuiuijs solēnibus eligerent: hortat eos ad humilitatē: ꝓponēs exemplū vnius opis humiliter faciēdi: vbi loci supioris arcet appetētia vt ad silitudinē eiꝰ fiant cetera. ꝛ docēs humilitatē: non solū apud deū: sed etiā apud hoīes esse laudabilē. Nō eī intēdebat principaliter docere qd hic dicit ad l'ram: sed mystice alios intēdebat ꝯm spūalem intelligentiā. Monet ergo inuitatos ad nuptias / vt nō in pmo: sed in nouissimo recūbant loco: iuxta illud sapiētis. Quanto maior es: tanto te humilia in oibus. Ut eni ait Chry. Nihil ita deo amicū est vt cū vltimis seipm numerare: hoc eī p̄hie vniuerse ꝑncipiū est. Hoc aūt nō tm̄ corporaliter: sed et spūaliter intelligi debet. Multi eī cū iactātia ꝛ superbia cordis recūbūt in nouissimo loco / nō nisi vt iusti ꝛ humiles ab alijs videant: ꝛ multi vere humiles recūbētes in cornu cōsciā ꝛ corde reputāt se in nouissimo loco esse. vñ Chry. Iubet nos dñs in vltimo loco recumbere: nō solū vt corpore in nouissimo iaceamꝰ: sed etiā animo vt nouissimos nos esse oīm iudicemꝰ. Sine causa loco se humiliat q corde se pfert. Vbi notādū ꝙ sunt quedā nuptie spirituales: et quedā celestes. Spūales sunt quas facit deꝰ in p̄senti cū aīa in thalamo cōsciētie. Cōiunctio aūt aīe cū christo fit per fidē ꝛ dilectionē / ex qua cōiunctione venit triplex bonū. s. fidei / plis / ꝛ sacramēti. Bonū fidei ē ne dyabolū adulterū suscipiat: bonum plis est vt sponsa christi p bona opera se exerceat. Bonū sacramenti est vt inter sponsum et sponsam diuisio nunq̄ fiat. Nuptie celestes sunt refectio visionis diuine: vbi erit plena satietas. in nuptijs enim consueuerunt omnia abundare. Via autem veniēdi ad istas nuptias est humilitas: quod notat cum dicitur ⌊vade et recumbe in nouissimo loco⌋. Et cōcludendo subiungit rationem. ⌊Quia omnis qui se exaltat⌋ superbiendo ⌊humiliabit⌋ vel hic vel in futuro. Non dicit exaltabitur. q2 ꝯm Greg. Nō potestas: sed elatio in crimine est. ⌊Et qui se humiliat⌋ volūtarie: nō q humiliatur quasi ex necessitate ⌊exaltabit⌋ in futuro: et qnq̄ etiā in hoc mūdo. Hec sententia infallibiliter est vera in conspectu dei: in cuius iudicioꝰ superbi abiecti sunt et humiles accepti: quāuis in iudicio hominū aliquando fit ecōtra: vt superbi sint in gloria / ꝛ humiles cōtēpti. Et si superbi exaltantur in hoc mūdo: humiliabūtur in inferno: et si humiles abijciuntur in hoc mūdo: exaltabunt in celo. vnde Cyrillus. Hoc dicitur ꝯm diuinum iudiciū: non ꝯm humanā consuetudinem ꝯm quam plures cōcupiscētes honorē consequunt. Alij vero se humiliantes inglorij remanēt. vnde ꝛ Theophilꝰ. Porro non finaliter nec omnibus hominibus est reuerendus qui se honoribus ingerit: sed dum a quibusdam honoratur alij detrahunt ei / ꝛ quandoq̄ etiam ipsi honorātes. Vbi nota ꝙ cū quidam superbus per procurationē suam exaltatꝰ audiret

Nō inuitatus nō venit dñs.

Hydropici curatio.

Hydropici ꝓprietates septē pctā totidē significantes.

Auaricia fera pessima.

Puer. xxx.

Eccli. iij.

Humiliationis vtilitas.

Bona matrimonij spūalis.

Superbi abiecti sunt deo.

in ecclesia legi hec verba euangelij. ⌊Omnis qui se exaltat humiliabit̃: ⁊ q̄ se humiliat exaltabit̃⌋ hoc verū esse nō reputans: ⁊ quasi in verba blasphemie prorumpens dixit. ꝙ si se humiliasset et non se exaltasset/ ad ipsum statū nō peruenisset: ⁊ statim in eodem loco cecidit/ et a dyabolo suffocatus expirauit. ¶ Heu ꝙ̄ multi hodie hoc dicunt corde vel facto si non verbo quasi nunꝙ̄ exaltari possent si ad hoc per se nihil facerent. ¶ Per primū ergo locum non solū intelligit̃ hic honorabilior sessio in cōuiuijs solennibus: sed etiā quelibet dignitas in ecclesia seu primatus: ad dignitates enī nullus catholicus ad xp̄i et ecclesie nuptias inuitatus se debet ingerere: sed alios meliores preponere quantū est in se: alioquin inuitator principalis. s. deꝰ a quo est oīs potestas deijciet eū a sua dignitate saltē spūaliter: sententia eterna dānationis: aliquando etiā deijcit tales pena dānationis tēporalis. Si autē humiliter ⁊ ex corde refugiens (sicut faciebant antiq̄ patres. vt Grego. ⁊ cōsimiles) dignitatem ex obedientia susceperit: ⁊ ex charitate fraterna bene ea vsus fuerit: tādē celestē gloriā obtinebit. ⌊Quia omnis qui se exaltat⌋ presumptione se dignitatibus ingerēdo ⌊humiliabitur⌋ modo predicto ⌊⁊ qui se humiliat⌋ non fallaciter et ficte: sed veraciter ⁊ ex corde ⌊exaltabit̃⌋ q2 ſm qd̄ dr̃ in ꝓuerbijs humilē spiritum suscipiet gloria. Ubi sciendū ꝙ humilitas meritoria cui debet̃ exultationis gloria cōsistit in tribus.

Humilitas meritoria cōsistit in tribꝰ.

Primo in ꝓprie estimationis annichilatione/ ⁊ hec inducit contemptū sui/ ita vt hō nihil reputet seipsum: et omniū que habet recognoscat datorē esse deū. Quid enī habes (inquit apl's) qd̄ nō accepisti? Scd̄o cōsistit in dignitatū vilipensione: ⁊ hec inducit honorē dei: ⁊ hec habetur quando hō in magnis virtutibꝰ donis ⁊ honoribꝰ cōstitutus inde non extollitur: sed totum illi infundit/ et integrum restituit a quo oē bonū fluit. Tertio cōsistit in aliorū sibi prelatione. ⁊ hec inducit proximi appreciationem: quō seruare poterimus qd̄ dicit apl'us honore inuicem preuenientes: nisi alios digniores nobis in virtutū meritis estimemꝰ. Nō enī illum quo se digniorē estimat vix honorat: sed potiꝰ cōtemnit. Pōt ⁊ hoc quod dictū est de dignitate etiam accipi de meritorū presumptione. vn̄ Beda. ¶ Mystice quisquis nuptias christi et ecclesie inuitatus adierit/ mēbris ecclesie per fidē cōuictus non se extollat quasi sublimior ceteris gloriando de meritis Dabit enī locū honoratiori post inuitato cū illorum qui se in xp̄o secuti sunt agilitate preit̃. Et cū rubore nouissimum locū tenet qn̄ de alijs meliora cognoscens quicq̄d de sua operatiōe celsum sentiebat humiliat. Sed recumbit aliq̄s in nouissimo loco ſm illud: quanto magnus es humilia te in omnibꝰ. Ueniēs aūt dn̄s quē humilē inuenerit amici noīe beatificans superius ascēdere precipiet

j. Cor. iiij.

Jacobi. j.

Rom. xij.

Ex Mat. xviij.

Quicunq̄ enī humiliauerit se sicut paruulus iste/ hic est maior in regno celorū. Pulchre aūt dr̃ ⌊tūc erit tibi gloria⌋ ne nūc q̄rere incipias qd̄ tibi seruat̃ in fine. Potest etiam ⁊ hoc in hac vita intelligi: q2 quotidie dn̄s suas nuptias intrat sup̄bos despiciēs: ⁊ humilibꝰ sepe tanta sui spūs onera prestans: vt discūbentiū cetus eos admirando glorificet. Qui enī se de meritis eleuat humiliabitur a dn̄o: et qui se beneficijs humiliat exaltabit̃ ab eo. Hec Beda. ⌊Cū ergo inuitatus fueris⌋ a dn̄o ꝑ predicatores suos ⌊ad nuptias⌋ spūales que cōsistunt in coniunctione xp̄i et ecclesie: ad quas nuptias inuitati sunt oēs xp̄iani. quorū quidā ceteros dignitate precedunt: alij vero merito virtutū/ ⁊ excellit vnus vna virtute/ ⁊ excellit̃ alia. alij vero excellunt sacra intelligentia ⌊non discumbas in primo loco⌋ aut meritoꝝ tuoꝝ presumptione: aut honoꝝ mūdanorū ambitione: aut appetitu inanis glorie. Quare autem primus locus non sit ambiendus probat ex tribus. Primo ex cōparatione dignioris ⌊ne forte honoratior⌋ .i. dignior maiori honore ⌊sit inuitatus ab eo⌋ ⁊ talē debes tibi preponere. Dignior enī maiori honore est virtuosior: ⁊ ideo quilibet quantūcūq̄ dignitate polleat hʒ incitatiuū fugiendi honorē si attēdat ꝙ in cōgregatione esse pōt aliquis eo honoratior. Non enī dignitati debet̃ excellētia honoris nisi q2 ipsa attestat̃ excellentiam virtutis. Secundo hoc idē ꝓbat ex indigni electione: q2 locus sublimis indigno nō est stabilis: sed sepe inde eijcit̃. vn̄ dr̄. ⌊Et veniens⌋ ꝑ effectū ⌊qui te inuitauit ⁊ illum/ dicat tibi⌋ facto. s. te humiliando/ ⁊ aliū tibi ꝓ̄ferendo ⌊da huic locū⌋ quo reputabas te dignum. Hoc sepe euenit ꝙ qui putabat se dignū honore/ eijcitur a sua cogitatione/ et expellitur inde. Tertio hoc idē probat ex cōfusione q̄ sequit̃. Un̄ subdit̃ ⌊et tunc incipies cū rubore nouissimū locū tenere⌋ erubescens. s. qn̄ q̄ de te maiora presumpsisti incipies humiliari quasi deiectus in aīo tuo: aut eiectus de tuo officio: aut deiectus post mortem in inferno. Deinde ostendit q̄d obseruandū ei qui vult honorem acquirere: q2 dʒ humilia de se sentire. Un̄ dicit. ⌊Sed cū inuitatus fueris vade⌋ nō te excusa ⌊⁊ recumbe in nouissimo loco⌋ minorē te alijs reputando/ ⁊ te esse in omnibꝰ in imo merito/ ⁊ si fortis sis excellentior dignitate/ vel originis nobilitate. Et notandum ꝙ triplex distinguitur nouissimum: scʒ statuū: graduū: ⁊ locorū. Inter statꝰ locꝰ nouissimus est incipiētiū: medius ꝓficientiū: supremus perfectorū. Inter gradus locus nouissimꝰ est subditoꝝ: medius p̄latorū minorū: supremꝰ maiorū. Inter loca nouissimus est inferni: mediꝰ mūdi: supremus celi. Recumbe ergo aut in nouissimo p̄mo. s. in statu īcipiētiū te reputādo ꝑ humilitatē: aut in nouissimo secūdo. s. in gradu subditorum ꝑ dei timorē: aut in nouissimo tertio. s. in inferno per iugē meditationē. Et adducit tria ꝓpter q̄ nouissimus locꝰ est eligendꝰ.

Nouissimi loci appetendi rationes.

Primū est q2 ex hoc habet̃ gratia amicitie ⌊vt cū venerit⌋ mētes visitādo: vel merita post mortē discutiēdo ⌊qui te inuitauit ad nuptias dicat tibi amice⌋ . s. ꝓpter tuā humilitatē. Scd̄m est consecutio loci dignioris ⌊ascēde superiꝰ⌋ ⁊ in p̄nti ꝑ gr̃am/ ⁊ in futuro per gl'iam: q2 te humiliasti/ ⁊ q2 etiā amicꝰ. Tertiū est honoris gl'ia q̄ seq̄t̃ dignitatē ⌊tūc erit tibi gl'ia⌋ honoris ⌊corā simul discūbētibꝰ⌋ in eadē fide/ vel in eadē b̄titudine quiescētibꝰ: tū q2 humilis: tū q2 amicus principis: tū q2 alto gradu sublimatꝰ. Et nota ꝙ dn̄s nō intēdit hic docere quō acquirere debeamus humanā gloriā: sed exemplo acq̄rendi gloriā istā humanā docet nos acq̄rere gloriā celestē: ita ꝙ sicut humilitas est necessaria ei q̄ cupit exaltari honore ecclesiastico: sic est necessaria ei q̄ cupit exaltari honore gr̃e/ ⁊ gl'ie.

Gloriā celestē docet acq̄rere.

Sed differentia est: q2 q̄cūq̄ se humiliat vt exaltetur/ ꝓmotione eccl'iastica peccat: est enī falsa humilitas in qua latet immūda sup̄bia: q̄ vero se humiliat vt exaltet̃ donis gratiarū ⁊ p̄mio gl'ie habet rectā intētionē. Q2 (vt dicit Hiero.) Sctā sup̄bia est virtutes apparere.

Humiliādi sui causa.

Ultimo assignat rationē dicti q̄ūtum ad oīa premissa. ⌊Q2 omnis⌋ siue laicus: siue clericus: siue religiosus ⌊qui se exaltat⌋ . s. superbiendo: humiliabit̃: sponte vel necessario hic vel in futuro. ⁊ qui se humiliat volūtarie: nō q̄ humiliat̃ quasi ex necessitate: exaltabitur: vel hic/ vel in futuro. ⁊ hoc aut in officio: aut in merito: aut in premio. Humiles dicti sunt ab humo cui ꝓstrati sunt eo ꝙ nihil inferius se nisi humū reputant/ ⁊ se conculcādos omnibꝰ exhibēt: ⁊ ꝓpter hoc exaltari merent̃: ⁊ ideo hō qui factus est de humo humiliari debet: et exaltatio non debet̃ sibi nisi ꝑ humilitatis meritum: et talis humilitas ducit ad letabundū gaudiū. vn̄ Bern̄. Semper in corde tuo debes habere ꝙ sis peccator vilissimus ⁊ omni dono ⁊ gr̃a dei indignꝰ: nec ad hoc aliquo modo aptꝰ vt deus orationē tuā exaudiat. Multum ergo debemus fugere superbiā que nos derisibiles et inimicos deo et hominibus constituit: et amplecti humilitatē q̄ nos desiderabiles ⁊ amicos eisdem facit. vnde Chry. Ne timeas honore tuo destructo si humiliaueris teipsum. Ita enim magis extollitur gloria tua: ita maior efficitur. Hec regni ē ianua. Si voluerimus magni apparere non erimus magni: sed et omnibus dehonorabiliores. Qui enim derisibiles sunt ⁊ omnibus inimici: ⁊ ab inimicis facile captabiles: et immundi apud deū: hi maximi oīm sunt. Quid aūt humilibus est delectabilius aut beatius cū humiles et deo sint desiderabiles? Sed ⁊ ea que ab hominibꝰ est gloria: hi maxime potiuntur/ ⁊ oēs eos velut patres honorant: sicut fratres salutant: sicut ꝓpria mēbra amplexantur. Hec Chrys.

Humilitatis p̄mia.

Et q2 dominus instruxit inuitatos ad humilitatē: nunc instruit inuitantes ad misericordie pietatem: ⁊ ad pauperū ac debiliū potius q̄ amicorum ⁊ diuitum inuitationem: vt conuiuia faciant: non propter hominū fauorē et vanitatem: sed propter charitatem et pauperū necessitatem: arguens per hoc phariseos: quia faciebant conuiuia. non moti pietate: sed magis cupiditati intendentes ꝑ hoc cōsequi vtilitatē seu honorē temporalē. Un̄ dn̄s vt ꝓ refectione corporali repēderet spiritualem. s. documentum pietatis ⌊dicebat ei qui se inui-

Misericordiam suadet dominꝰ.

taucrat] ꝛ ꝑ hoc etiã alios assidentes q̄ erant in hoc culpabiles arguebat. [Cum facis prãdium aut cenam noli vocare amicos] .i. ꝑpter amicitiã secularẽ [neq̧ fratres tuos] .i. ꝑpter cõsanguinitatẽ [neq̧ cognatos] .i. ꝑpter affinitatẽ [neq̧ vicinos] .i. ꝑpter familiaritatẽ [neq̧ diuites] .i. ꝑpter aliquã vtilitatẽ cõsequendã. hec determinatio scʒ diuites oĩbus ꝑdictis videtur debere subintelligi: ꝛ ita fratres: ꝛ cognatos: amicos: ꝛ vicinos pauperes sicut et alios egenos vocare potero: vt eis sicut et alijs pauperib⁹ distribuã ꝓ deo. Et subdit cã cũ dr̄ [ne forte ꝛ ipsi reinuitẽt te]. Hec enĩ est cõsuetudo carnaliũ hoĩm scʒ reinuitare inuitãtes se [ꝛ fiat tibi retributio] ab hoĩe non a deo in presenti/non in futuro: ista nãq̧ reinuitatio intelligit cuiusq̧ boni tp̄alis recompensatio. vnde dicit Amb. ꝙ hospitalẽ remuneraturis esse: affect⁹ auaricie est. Sciẽdũ tñ ꝙ si vocent ꝑdicti ad cõuiuia ꝑpter charitatẽ mutuo nutriendã meritoriũ est. Si aũt ad lasciuiã vel ad gulã exercendã: vel ad inanẽ gloriam pctm̄ est: ꝛ inuitans sustinebit penã/si aũt ad reinuitandũ recepit mercedẽ suã: si aũt ad beniuolentiã seu liberalitatem indifferens est. ꝛ põt bene fieri et male: put ad finẽ vlteriorẽ ordinatur q̄ põt esse bon⁹ vel malus. Vñ hec inuitatio per mittitur nisi de patrimonio xp̄i: ꝙ totũ debet in vsus pauperum expendi: sicut de testamẽto mihi commisso ad faciendum elemosynã nõ possum in alios vsus expendere quicq̧. [Sed cũ facis conuiuiũ] mot⁹ pietate [voca pauperes] censu q̄ nõ hñt de suo ad viuendũ [et debiles] conatu: qui potentiã nõ habent ad laborandũ [ꝛ claudos] gressu. qui ire nequeũt ad mẽdicandũ [et cecos] visu qui nõ videt ad aliqđ artificiũ operãdũ [ꝛ beatus eris] .i. in presenti beatitudine spei: ꝛ in futuro beatitudine rei [q̄] inuitati [non habent retribuere tibi] et ideo deum nunq̄ obliuiscentẽ habebis debitorẽ: pietas enĩ ad oĩa vtilis ẽ promissionem habens vite q̄ nunc est ꝛ future. vbi Chry. Nõ ergo turbemur cũ non recipim⁹ beneficij recõpensationẽ: sed cũ recipim⁹. Nã si receperimus/ nõ amplius recipiemus illic: sed si minime retribuit hõ: tũc tibi deus retribuet. Vñ sequit. [Retribuetur enĩ tibi] .i. a dño [in resurrectione iustoꝝ] ſm Bedã. Et si oẽs resurgant singulariter tñ ꝛ quasi ꝑpria nõ imerito resurrectio iustorum dicit qui in ea immutandi sunt: ꝛ se beatos esse futuros nõ dubitant. vbi Grego. nissenus. Nõ ergo negligas iacentes quasi nullo sint digni. Cogita qđ sint et preciositatem eorum inuenies. Saluatoris induerunt imaginẽ futuroꝝ bonoꝝ heredes regni clauigeri accusatores ꝛ excusatores ydonei: non loquentes: sed inspecti a iudice. vbi ꝛ Chry. ¶ Deceret ergo eos sursum in solario suscipere. Si non placet saltem deorsum vbi sunt subiugalia et famuli. Christum suscipias: fiat saltem pauper editus. Vbi est elemosyna nõ audet intrare dyabol⁹. Et si secũ cõsedeas mitte ei de mensa fercula. Et iterũ. Sed dicis Immundus est pauper ꝛ sordidus. Laua eum et fac tecum in mensa sedere. Si vestes sordidas habet mundum indumentum exhibeas. Christus accedit per eum et in friuola loqueris. hec Chrysosto. ¶ Moraliter [cum facis conuiuiũ] .i. cum accedis ad orationem vt reficiaris pane lachrymarum ꝛ inebrieris vino compunctionis [noli inuitare amicos] .i. noli orare tantũ pro amicis ꝛ consanguineis tuis et pro diuitibus .i. ꝑ iustis qui sunt diuites in virtutib⁹: sed pro inimicis ꝛ pctõribus q̄ vere pauperes sunt. Vñ subdit. [Sed voca paupes] .i. associa in tua oratiõe pctõres. ꝛ subdiuidit in tria genera pctõꝝ dicẽs [debiles] .i. peccantes ex infirmitate [claudos] .i. peccantes ex malicia. scʒ qui habẽt pedem intellectus sanũ: sed pedem affectus infirmum [ꝛ cecos] .i. peccantes ex ignorãtia. ¶ Predicator etiam verbi diuini facit spirituale cõuiuium: sed si facit hoc propter honoris vel lucri temporalis consecutionem non habebit a deo mercedem: si vero facit ꝑpter animarum salutem recipiet cum iustis vitam eternam. Ex eo autem ꝙ dominus hic ait [retribuetur in resurrectione iustoꝝ] quidam de simul discumbentibus] rudis et carnalis motus verbis christi credidit ꝙ resurrectio futura esset ad vitam cibis corporalibus indigentem: et ꝙ christus promitteret escas corporales in regno celorum et [dicit ei beatus est qui manducat panẽ in regno dei] vnde Cyrill⁹. Homo iste animalis erat nõ diligẽter percipiens ea que christus protulerat: putauit enim corporeas esse remunerationes sanctorum. Sed q̄dam dicunt ꝙ per panẽ iste intelligebat beatitudinẽ verã que consistit in visione ꝛ fruitione deitatis xp̄i principaliter ꝛ humanitatis secundario qui vocat se panẽ vite. Unde Aug. Uel quasi in longinqua iste suspirabat: et panis iste: scʒ quẽ desiderabat ante illum discũbebat. Quis enim est panis regni dei nisi qui dicit. ego sum panis viuus qui de celo descẽdi. Noli parare fauces: sed cor. hec Aug. [Beatus igitur qui hunc panẽ] qui refectio animarum est [manducabit in regno dei] videndo. s. ꝛ fruendo. de quo dr̄ in ecclesiastico. Qui edunt me adhuc esurient/ non ꝑpter famis inediã: sed propter fastidij absentiam. vñ Beda. Panis qui manducatur in regno dei non corporalis intelligendus est cibus: sed ille vtiq̧ q̄ ait. Ego sum panis viu⁹ qui de celo descendi: si quis manducauerit ex hoc pane/ viuet in eternum. i. si quis mee icarnationis sacramento perfecte incorporatus mee diuine maiestatis visione frui meruerit hic perpetua vite immortalis beatitudine gaudebit. hec Beda. Oratio.

Bona ecclesie expẽdantur in pios cas⁹.

Retributio a dño petenda.

Pauper honorãdi pro xp̄o.

Immũd⁹ paup mũdandus.

Conuiuiũ ꝑdicatorꝭ.

Panis regni dei.

Joh. vj.

Ecclesia. xxiiij.

Joh. vj.

Domine iesu xp̄e manu misericordie tue me apprehende/ ꝛ protege: ne preualeat in me ydropisis carnalis voluptatis vel auaricie/ aut superbie: et da mihi vt per veram cordis: oris: et operis humilitatem in nouissimo loco recumbam minorem me alijs reputando: per misericordiam indigentes inuitare non obmittam: eoꝝ necessitatibus pro posse succurrendo. Largitor opulentissime deus: da mihi misero panem celicum qui tuipse es manducare in regno dei pro quo pane tibi domine quotidie militamus: pro quo tota die mortificamur: vt in tua vita viuamus. Amen.

¶ De inuitatis ad cenam magnã. Cap. lxxxj.

Et quia nõnulli terrenis vel voluptatibus mundi huius dediti hunc panem de quo dictũ est fide tenus quasi odorando percipiũt: dulcedinẽ vero ei⁹ attingere veraciter gustãdo fastidiũt: ideo ad ostendẽdũ taliũ tepore celestib⁹ epulis non esse dignũ subiũgit dñs parabolã in qua demonstrat diuine largitatis effluentiã/ ꝛ arguit multiplicẽ iudeoꝝ ingratitudinem qui pre ceteris gentibus fuerunt inuitati ad celestẽ beatitudinem. Primo per prophetas. Secundo per ipsum xp̄m. Tertio ꝑ apostolos/ ꝛ tamẽ renuerũt venire ꝑ fidem: ꝛ ita vocati sunt gẽtiles. Dicit ergo [Homo q̄dã] id est xp̄s verus hõ ꝛ ver⁹ deus: qui dr̄ homo ratione veritatis nature humane: quidam ratione singularitatis ꝑsone respectu aliorum [fecit cenã magnã] .i. ꝑparauit futurã glorie ꝛ vite eterne refectionẽ/ ꝛ celestẽ seu eternam btitudinẽ quã sanctis aĩabus ab eterno ꝑparauit dñs: q̄ vocat cena eo ꝙ est refectio vltima: q̄ sicut cena paratur declinãte die postq̧ nulla refectio seqtur: sic vita eterna dat per diẽ ꝑsentis vite vbi nihil aliud expectat. Item dicit cena magna immo sic maxima/ vt ei⁹ immẽsitas in cor hominis non possit ascendere [ꝛ vocauit multos] q̄ vult oẽs homines saluos fieri ꝛ beatos. Uocauit dominus quosdam per angelos: quosdã per patres: quosdam per prophetas: quosdã per seipsum: quosdã per apostolos: quosdã alioꝝ ꝑdicatoꝝ verbis: quosdã inspirationibus internis: quosdã bñficijs ꝛ prosperis: quosdã flagellis ꝛ aduersis. [Et misit seruũ suũ] .i. ꝑdicatorẽ euãgelicũ: ꝛ lʒ plures sint serui ꝑsonarũ statuũ ꝛ habituũ diuersitate: vnũ tñ debent esse fidei ꝛ charitatis vnitate [hora cene] .i. vltima etate ꝛ tp̄e gratie. Hora cene est finis seculi: id est vltima etas manet si homines in alijs etatib⁹ ad cenam inuitabantur: nullus tamen recipiebatur ad cenam: sed omnes ad limbum descendebant [dicere inuitatis vt venirent] .i. adueniendum per bona opera se prepararent [q̄ iam parata sunt omnia]. Ante aduentũ xp̄i nõdum erat cena christi parata: q̄ nullus poterat ingredi vitã eternã: sed agno xp̄o immolato apertus est regni celestis adit⁹: ꝛ tunc missi sunt apl̄i ad quos ante fuerant ꝑphete missi. Sicut enim christus missus fuit a patre vt inuitaret ad cenã: ita ipẽ seruos suos apostolos suos misit ꝛ mittit predicatores vt dicant nobis venite ad cenã q̄ parata sunt omnia. Consistit autem illa cena in trib⁹: scʒ in beata visione diuinarũ personarũ: in societate angelorum: et in cõsortio sanctorum: q̄ oĩa vt hic dicit sunt data. [Et ceperũt se simul oẽs excusare] .i. ꝑ mala opera

Lu. xiiij.

Cena celestis ꝯsistit in tribus.

se retrahere: q2 pl⁹ dilexerit terrena ⁊ corpalia ꝙ celestia ⁊ spūalia. Oēs se excusant: ⁊ si nō verbo saltem cogitatu vel facto. Oēs dicit. i. pro maiori parte: q2 pauci saluanł respectiue ẜm Greg. Multi vocanł: sed pauci veniūt: q2 multi qui per fidē ei subijciunł male viuendo eius cōuiuio contradicunt. Sed ve vobis: q2 (ẜm eundē Grego.) Ecce hō diues inuitat: ⁊ paup occurrere festinat. ad dei inuitamur cōuiuiū ⁊ excusamus. Dñs clementer omnes inuitat: sed q̄ venire nolūt excusant: ⁊ sic eternū cōuiuiū quod de⁹ nō rogat⁹: sed gratis offert volentibus sibi intercludunt. Excusatio enī ista est indispositio volūtaria q2 alij cadunt in superbiam: alij in auariciā: alij in luxuriam. Primi signanł p villam emptā videtes. Secundi p iuga boū empta pbantes. Tertij p vxorem ducentes ⁊ oēs isti ad cenā dnicā sunt inepti. Gn̄ consequenter excusantiū cause subdunł cū dr. Prim⁹ dixit. [Villā emi: ⁊ necesse habeo exire ⁊ videre illam]. Ubi notantur superbi amatores mundi in quibus est ambitio dignitatum ⁊ hmōi. in villa enim empta dominatio notał et superbia: q2 supbi volunt alijs dñari. Et alter dixit. [Iuga boum emi quinqȝ/ et eo probare illa] vbi intelliguntur auari et cupidi quinqȝ sensibus ⁊ terrenis nimis intenti: in quib⁹ est cupiditas terrenorum ⁊ mundanorū: per boues enim q̄ terrā versant terrena signanł. Et alius dixit. [Uxorē duxi/ ⁊ ideo non possum venire]. Ubi notantur carnales ⁊ luxuriosi delitijs carnis dediti: in quib⁹ est amor voluptatū carnalium: vxor enim ad voluptatem carnis pertinet. Dicit autem ẜm Basilium: non possum venire eo ꝙ intellectus humanus vergens ad humanas illecebras debilis est ad agendum diuina. Oēs ergo predicti sunt īdigni cena nuptiarum agni. Unde sunt versus isti. Uilla: boues: vxor cenam clausere vocatis. Mundus: cura: caro: celum clausere renatis. Ad ista vero tria vitia reducūtur omnia a beatitudine celesti excludentia: q2 (vt ait Joh.) Omne quod est in mūdo: aut est cōcupiscētia carnis: aut concupiscentia oculorū: aut superbia vite. vnde Aug. O qui ad cenam dei venitis: nolite diligere mūdū neqȝ ea que in mundo sunt. Amor rerum terrenarū visc⁹ est spiritualium penarum: qm̄ omnia que in mundo sunt concupiscentia carnis sunt: ⁊ concupiscentia oculorum: et ambitio seculi. Concupiscentia carnis: vxorem duxi: concupiscentia oculorū: quinqȝ iuga boum emi: ambitio seculi: villam emi. Tollamus ergo de medio excusationes vanas ⁊ malas: ⁊ veniamus ad cenam: q2 intrinsec⁹ saginemur. Non nos impediat extollentia: non superbia extollat: nō nos teneat curiositas illicita ⁊ auertat a deo: non nos impediat voluptas carnis a voluptate cordis. Ueniamus ⁊ saginemur. hec Aug. ẜm Chry. Quis videanł rationabiles excusantium occasiones esse: tn̄ hinc discimus: ⁊ si necessaria fuerint que detinēt omnibus prima facere spūalia. Excusat ꝗppe ois qui plus terrena ꝙ celestia diligit: etiam si se ad celestia tendere dicit. Quod hodie clericis ⁊ religiosis multis obijci potest qui curā et sollicitudinem tantam habent de terrenis et omnibus quibus layci occupantur: vt nulla differentia inter hos ⁊ illos videatur. vn̄ Greg. Sed ecce inter hec pēsare possumus quid sibi corda nostra respondeant. Occultis eñ fortasse sibi cogitationibus dicant. Excusare nolumus: ad illud enim superne refectionis conuiuium ⁊ vocari et venire gratulamur. Loquentes nobis talia mentes nostre verum dicunt: si non plus terrena ꝙ celestia diligūt si non amplius rebus corporalibus ꝙ spiritualibus occupantur. hec Grego. Et reuersus seruus nunciauit hec domino. Predicatores exeunt ad predicationem/ reuertuntur ad dei contemplationem: nunciant quid egerunt per interiorem confessionem. [Tunc iratus pr̄familias] scȝ christus cuius familia sunt omnes angeli: omnes electi fideles contra sue cene contēptores ira non affectus: sed effectus: q2 punit vt iratus. nā ẜm Augu. Ira dei est vindicta peccati. Et iuste irascitur deus de negligentijs hoīm ꝙ paratā p eis eterne vite cenā contēnūt/ ⁊ vilib⁹ cibis mētem īplēt. Irat⁹ (inq̄t) dixit [seruo suo] .s. pdicatori euangelico. [Exi cito .s. ab ocio studij et cōtēplationis ad publicū actionis et predicationis [in plateas et vicos] ciuitatis. Per vicos et plateas ciuitatis que scȝ clausurā habēt intelligitur vocatio iudeorum qui clausi erant legalibus obseruantijs/ et quasi dei ciues: vtpote eius legem tenentes: quorū quidam erant in plateis. i. in

Uillam emit amator mundi superbus. Iuga boū auarus: Uxorem duxit carnalis.

j. Joh. ij.

Ira dei iusta.

lata via prosperitatis et voluptatis: quidam in vicis. i. in angustia aduersitatis ⁊ tribulationis: vicus eñ artior est ꝙ platea: ⁊ pauperes ꝑpter defectum grē et virtutis ac debiles: ꝑpter defectū bone operationis: ⁊ cecos propter defectum vere cognitionis: ⁊ claudos propter defectum recte affectionis ⁊ intentionis: hoc est humiles qui se tales reputant ⁊ intrare desiderāt: introduc huc: tales enim vult dñs ad penitentiā vocari/ ⁊ ad suū conuiuium introduci. Nā principibus et sacerdotibus ac legisperitis iudeorū propter ingratitudinē ⁊ superbiā dimissis a deo/ ⁊ relictis humiles simplices ⁊ publicani illi⁹ populi sunt vocati: vt ptȝ in aplis ⁊ plurib⁹ alijs ex decursu euāgelij. vn̄ Grego. Qr ergo venire superbi renuunt pauperes eliguntur: q2 infirma mundi eligit deus vt cōfundat fortia: peccatores superbi respuūtur: ⁊ peccatores humiles eliguntur: hos itaqȝ elegit deus quos despicit mundus: q2 plerūqȝ ipsa despectio hominē reuocat ad semetipsum. Pauperes ergo et debiles/ ceci/ ⁊ claudi vocanł et veniūt: q2 infirmi quiqȝ atqȝ in hoc mūdo despecti plerumqȝ tanto celerius vocem dei audiunt quanto in hoc mundo non habent vbi delectantur. vn̄ ⁊ Augu. Et q̄ venerunt nisi mendici: debiles: claudi: ceci. Illi aūt non venerunt diuites sani quasi bene ambulantes ⁊ acute cernētes/ multum de se psumentes: et ideo tanto despectiores quanto superbiores. Ueniāt medici: q2 ille inuitat q̄ propter nos factus est paup cum diues esset: vt illi⁹ paupertate mendici ditaremur. Ueniant debiles: q2 nō est opus sanis medicus: sed male habētibus. Ueniant claudi qui ei dicant: compone gressus meos in semitis tuis. Ueniāt ceci qui dicant: illumina oculos meos nevnqȝ obdormiā in morte. Hec Augu. [Et ait seruus. Domine factum est vt imperasti] sed etiam eo modo vt imperasti: ⁊ sic notał perfecta obedientia: scȝ in opere ⁊ in mō [⁊ adhuc locus est] quasi dicat. Multos introduximus de iudeis [sȝ adhuc est locus] vbi recipiantur gentiles: hoc etiā ideo dr: q2 ecclesia plures recipere semp est parata. [Et ait dñs seruo. Exi cito in vias ⁊ sepes] .i. extra iudeam discurrēdo ad gentilem populū: per vias enī ⁊ sepes intelligitur vocatio gentiliū/ q̄ tāꝙ aggrestes in vijs ⁊ sepibus erāt dispersi/ ⁊ direptioni hostiū expositi in vijs .s. mundane ꝓsperitatis ⁊ sepibus aduersitatis [⁊ compelle intrare] instantia ⁊ importunitate predicationis: vocantur enim qui a malo retrahunł feruentibus exhortationib⁹: compelluntur qui trahuntur duris comminationibus. Unde iudeos monet vocari/ et gentiles compelli: q2 iudeis tanꝙ legem et prophetas habentibus lenior vocatio debebat sufficere que non sufficiebat gentib⁹ [vt impleatur domus mea] .s. celū ⁊ celestis patria vbi fit eternū conuiuium debito numero predestinatorū: qui numer⁹ non remanebit inexpletus. Uel compellunł intrare heretici: q̄ per ecclesiā puniti resipiscūt: vel quicūqȝ alij quib⁹ mundi aduersitatibus fracti ad dei amorem redeunt. Felix necessitas que ad meliora compellit. Multi enim qui in securitate et prosperitate mundo viuunt/ instante aduersitate ⁊ periculo ad deum fugiunt. vnde Chry. Multo laboriosius est in securitate concupiscentias vincere: ꝙ in periculo diuitias posse cōtemnere. Ipse enim timore periculi adiuuat animum/ ⁊ facile vincitur delectatio corporalis. Quot enim sunt qui in securitate non fuerunt cōtenti pauperes esse: ⁊ tamen videntes persecutionem magis contenti fuerunt bona sua dimittere ꝙ perire. Illos tales sciens deus frequenter precidit diuitias eorū vt a sollicitudinib⁹ releuati securi⁹ ⁊ melius pmaneant deo. hec Chry. Liquet ergo (vt ait Greg.) ꝙ alij vocantur et venire contēnūt: vt qui donū intellect⁹ accipiūt: sed eundē intellectū operib⁹ nō sequunł: alij vocantur ⁊ veniūt qui acceptā intellectus grām operando perficiūt: alij intrare cōpellunł vt quos ecclia tpaliter punit. ¶ In fine aūt concludendo subiūgit. [Dico aūt vobis] cuius dicere īfallibile est [ꝙ nemo viroꝝ illoꝝ qui vocati sunt] ⁊ se excusantes venire noluerūt [gustabit cenam meā] immo nec videbit: sed sancti gustant et vident etiam in presenti ẜm illud psal. Gustate et videte qm̄ suauis est domin⁹. Implēda est enim domus dei numero predestinatorum: sed superbi peccatores q̄ vocati venire noluerūt seipsos irrecuperabiliter excusarunt. Hec sententia dñi (vt ait Greg.) valde timenda est. Nemo ergo venire contēnat/ ne dū vocatus excusat cum voluerit intrare non valeat.

Pauperū electio.

Uenientes ad cenam qui sunt.

Mat. ix.

Ps. xvj.

Ps. xij.

Tribulationū bōs.

Ps. xxxiij.

Predestinati solū ad cenam recipienł.

Et certe q̄ non intrauerit famelicus ⁊ inanis a refectiōe diuine fruitionis ⁊ visionis remanebit. Ecce q̄ꝫ periculosum est cōtemnere inuitationē iesu xp̄i: tales enim a refectione ei⁹ in p̄senti p grām: ⁊ in futuro per gloriā merentur excludi. Hec igit̄ oīa ⁊ ad q̄ vocati sumus diligenter cōsiderem⁹: ⁊ p̄ntia despicientes ad futura nos preparemus. vñ Chry. Permaneamus igitur custodiētes eam quam initio suscepimus dignitatē/et futura quotidie regna queramus. Omniaqꝫ presentia vmbras esse prorsus ac somnia iudicemus. Neqꝫ enim si rex terrenus aliquis assumens te pauperem ac mendicum repēte sibi adoptaret in filium: tu iam ad tugurij tui respiceres vilitatem. Ita nunc igitur nihil presentium putes esse preciosum. Longe quippe maiora sunt ad que vocatus es capessenda. Hec Chrysostomus. Oratio.

Domine iesu christe qui omnes homines volēs saluos fieri refectionem celestis beatitudinis oīb⁹ preparasti: ⁊ multos ad eā multis modis vocasti: ne me miserū excludas ab illa grā generali quā oībus venisti impartiri: ⁊ da mihi calcare omnem superbiā ⁊ ambitionē/auariciā/⁊ cupiditatē/cōcupiscentiam carnis ⁊ voluptatē: ne hec vel alia impedientia mihi eternum intercludant conuiuiū: sed q̄ sum paup in gratia ⁊ virtute: ⁊ debilis in bona operatione/ac cec⁹ in vera cognitione: et claudus in recta affectione misericorditer introducat in idipsum. Amen.

De scenophegia. Capitulum.lxxxij.

Joh.vij. Post hec ambulabat et manebat adhuc⌊ iesus ī galilea⌋ docēdo in synagogis eorū⌊ non enī volebat in iudeā ambulare: q̄z iudei querebāt eū interficere⌋. Lꝫ enī posset/iter eos sine nocumēto esse: voluit tñ aliqn̄ añ tp̄s passiōis se ab eis subtrahere. Primo ratione sui: q̄z nondū venerat tēpus quo volebat occidi. Scdo ratione nostri: vt nostrā cōsolaret̄ infirmitatē dādo nobis exēplū q̄ possumus aliqn̄ declinare persecutionē. Tertio rōne iudeorū/ne manens in medio eorū magis eos incitaret in odiū.⌊ Erat autē in p̄ximo dies fest⁹ iudeorū scenophegia⌋.i. festiuitas tabernaculorum quādo habitabāt filij israel in tabernaculis. vij. diebus sub vmbra ramorū in similitudinē ⁊ memoriam tabernaculorū in quib⁹ habitauerūt patres eoꝝ cū educti ex egypto peregrinarent̄ in eremo velut reminiscentes beneficia dñi q̄ erant dñm occisuri. Et est scenophegia dictio

Sceno: phegia qd est. greca cōposita a scenos q̄d est vmbra/⁊ phagin quod est comedere: q̄z in vmbraculis comedebant durante illa festiuitate. Et celebrabat̄ collectis fructibus anni in septēbri mēse septimo: q̄z illo tp̄e quo vue erant colligende exierūt de eremi tabernaculis ⁊ venerunt in terram p̄missionis: vnde exploratores portauerūt in vecte vuas. Et

Num.xiij. tunc iudei habitabāt in vmbraculis: q̄z patres eorū per xl. annos habitabāt in tabernaculis. Imminēte igit̄ scenophegia⌊ fratres⌋.i. cōsanguinei dñi nō ap̄li: sed alij p̄pinq̄ eius cognatione ex parte virginis marie: q̄z viderūt ip̄m nō esse paratū ad ascendēdū/ inuitabant eum vt ad diem festū in hierl'm que caput regni erāt ascēderet: ibiqꝫ gloriā miraculorū ostēderet ⁊ se manifestaret. Christus enī habebat quosdā cognatos ſm carnē q̄ more iudeorū fratres dicebātur. Et dixerūt ad eū.⌊ Transi hinc et vade in iudeā⌋ hoc est hierl'm iudee metropolim⌊ vt ⁊ discipuli tui⌋.i. turbe te sequētes/seu alie vndecunqꝫ illuc conuenientes⌊ videant opera tua⌋ et miracula. Ac si ſm Be-

Amicorū carnaliū consiliū. dā dicant. Tu signa facis/⁊ pauci ea vident. Trāsi ergo ad regiā vrbē vbi sunt p̄ncipes/vt visis signis laudē cōsequaris ab eis/carnales amici gl'iam ei⁹ q̄rētes: vt illi⁹ participes fierēt/⁊ p̄ miracula ei⁹ magnificarent̄ carnale consiliū dabant quo saluator nr̄ mūdi gl'iam acq̄reret ⁊ suū nomē lōgi⁹ dilataret: ideoqꝫ nō in occulto ⁊ abscōdito: sed palā et in conuentu multorū miracula dominū iesum facere ammonebāt. Est nāqꝫ p̄priū inanis gl'ie cupidorū: vt q̄cq̄d gloriosum suū vel suoꝝ extiterit ostēdat̄ in publico.⌊ Neqꝫ enī fratres⌋.i. cōsanguinei⌊ ei⁹⌋ humanā ⁊ mūdanā gl'iam requirentes fideliter⌊ credebant in eum⌋ estimātes eū vane gl'iosū ⁊ gl'ie hoim̄ amatorē ⁊ cupidū Facis inquiūt miracula: sed in abscōdito innotesce ⁊ appare hominib⁹ vt laudari possis ab hoībus. Putabāt enī q̄ laus ⁊ fauor mundi esset fructus virtutū ⁊ miraculorū suoꝝ. Et q̄z suggerebāt ei malū: scꝫ gloriā mūdanā q̄rere: ideo recusauit et eis non acquieuit: vt daret nobis exēplū nō q̄rendi gl'iam hm̄oi dicēs.⌊ Tēp⁹ meū⌋.i. gl'ie mee manifestāde⌊ nōdū aduenit⌋ q̄z post resurrectionem manifestāda erit⌊ tp̄s aūt vestrū⌋.i. mundane gl'ie quo et mūdi laude hoīmqꝫ fauore ⁊ vana gl'ia decipiamini⌊ sp̄ ē paratū⌋.i. mūdi gl'ia quā affectatis ⁊ q̄ritis semp̄ ē parata vobis. Ea enī q̄ oībus hoīs mūd⁹ exhibet q̄ritis.s. honores/diuitias/⁊ delicias: ⁊ ideo sicut vos tp̄i parati estis: ita tp̄s paratū est vobis. Mūdani ergo habent tp̄s glorie paratū: q̄z eadē amant q̄ mūdus ⁊ mūdo p̄sentiūt ⁊ ideo q̄d q̄rūt sp̄ iueniūt. S. in vero q̄ q̄runt gl'iam sp̄ualē nō hñt hic tp̄s paratū: q̄z vituperāt q̄ mūdus amat ⁊ mūdū cōtemnūt. Et ideo dicit.⌊ Nō pōt mund⁹⌋.i. mūdani⌊ odisse vos⌋ q̄z cū mūdo cōuenitis/et de amatorib⁹ eius estis/⁊ similiū in voluntate/⁊ voto/⁊ opere non est odiū sed amor ⁊ amicitia. Vñ Chry⁹. Qualiter eos mundus odit q̄ eadē cum mūdo volūt ⁊ p̄ eo studēt?⌊ Me aūt⌋ ⁊ meos⌊ odit⌋ p̄pter dissimilitudinē q̄ est in voluntate/voto/⁊ ope: q̄z opa ei⁹ mala nō approbam⁹/ſ magis redarguim⁹. Sicut aūt due gl'ie ita ⁊ diuersa sunt festa: mūdani eī hñt festa tp̄alia.s. gaudere/epulari/⁊ hm̄oi delicias Gloria et festum duplex. exteriores: scti vero hñt festa sp̄ualia q̄ consistunt in delectationib⁹ sp̄us: ⁊ ideo hīc subdit.⌊ Vos⌋ q̄ gloriā mūdi et festa gaudioꝝ mūdanorū q̄ritis⌊ ascēdite ad diē festū hūc⌋ in quo videri ⁊ videre in vanitate ⁊ p̄cupiscētia vultis.i. ad festum leticie tp̄alis. Ubi laus humana et voluptas q̄rit̄: vbi carnalia gaudia extēdunt⌊ ego⌋ q̄ talibus nō delector⌊ nō ascendā⌋.s. vobiscū⌊ ad diē festū istū⌋ ⁊ h̄ mō sicut vos vultis.s. q̄rens gl'iam⌊ q̄z tp̄s meū⌋.i. glorie mee ſm hūanitatē ad quā p̄ueniendū est ipleta pt⁹ hūilitate⌊ nondū est impletū⌋ non enī nisi ipleta humilitate passiōis sequtur tp̄s gl'ie ⁊ īmortalitatis. Vel⌊ vos ascēdite ad diē festū hūc⌋.i. ad p̄ncipiū solēnitatis hui⁹: q̄z iudei magis vacabāt epulis ⁊ leticie in p̄ncipio festi q̄ꝫ in fine⌊ ego aūt nō ascēdā ad diē festū istum⌋.s. p̄mū⌊ q̄z tp̄s meū nōdū est ipletū⌋. Tēpus eī aptū doctrine veritatis p̄pter quā saluator venerat nō erat sic in p̄ncipio solēnitatis propter predicta sicut circa finē: q̄z tūc paratiores sunt oēs ad doctrinā. Dicēdo aūt vos ascēdite nō p̄sulit nec p̄cipit: nec eos ad talia inuitat: sed p̄dicit ⁊ p̄mittit ⁊ ostendit q̄d ipsi q̄rebant q̄ mūdana adhuc tm̄ sapiebant. Isti semp̄ volebāt esse in festo/⁊ nō in vigilia q̄ semp̄ volebant habere mundi laudem ⁊ voluptatem/⁊ nullā ferre mundi molestiam. Similes sunt multi in presenti vita qui semper volunt habere festa: et ideo in futuro facient vigiliā: volunt enī nō esse in comessatione/⁊ ebrietate/ac risu ⁊ vanitate: ⁊ ideo semper erunt in fame: ⁊ siti: ⁊ fletu: ⁊ tribulatione. Istud aūt festum dyabolicum triplici de causa non est faciendum. Primo q̄z hec vita est vigilia: ideo debemus ieiunare/⁊ peccata nr̄a plangere: vt possimus ad festum celestis patrie p̄uenire. vnde Mat. Bea- Mat.v.

ti qui lugent/ecce vigilia. q̄m ipsi consolabuntur: ecce fe- Vigilia

stū. Sed vani hoīes volūt hic festū facere: ⁊ ideo venient hui⁹ mūdi

ad vigiliā. Vñ Luce. Ve vobis qui saturati estis: ecce fe- Luce.vj.

stum: q̄z esurietis/ecce vigilia. Secundo q̄z ista vita est Exiliū hu

exilium: ⁊ stultus esset ille peregrinus qui in exilio posi- ius mūdi.

tus vellet facere festum: sed debet expectare quousqꝫ ad patriam suam redeat: patria aūt nostra est regio celestis q̄ nos expectat: ⁊ q̄z peccatores de hoc exilio patriam faciunt: ideo a patria celesti exules ⁊ banniti semper erunt Tertio. q̄z ista vita est loc⁹ laboris: et ideo serui dei sunt Labor hu

in labore cōtinuo: ⁊ de labore veniūt ad quietē: vani autē ius mūdi.

hoīes volunt esse in ocio: ⁊ ideo de ocio veniunt ad laborem. Hic ergo ondit̄ discretio seu distinctio bonoꝝ ⁊ malis: tp̄s eī glorie maloꝝ semp̄ est in presenti: vbi dies mali sunt/⁊ mali florent: tp̄s vero glorie bonorum erit in futuro q̄n cum christo regnabunt: ad quā gloriā per passiones ⁊ tribulationes perueniunt. Dicāt ergo deuoti alijs ad conuiuia et lasciuias eos inuitantibus.⌊ Vos ascendite ad diem festum hunc⌋ nos qui talia non appetimus nō ascēdim⁹. Nō enim debet seruus christi in talibus delectari: q̄z delicat⁹ miles est qui vult simul gaudere cum seculo/⁊ regnare cū christo cū dictū sit. ve his qui in bonis ducūt dies suos: quia in puncto hore descendent ad inferni nouissima: receperunt enim bona in vita sua. Unde Augustin⁹. Simus recti corde tempus glorie nostre

nondũ venit. Dicat amatorib⁹ hui⁹ seculi quales erant fratres dñi. Tempus vestrũ semp est paratũ: tp̄s nostrũ nondũ venit. Audiamus eni ⁊ hoc dicere et nos. Et qm̄ corpus dñi nostri iesu christi sumus: qm̄ membra eius sumus: qꝛ caput nostrũ gratanter agnoscim⁹ dicam⁹ prorsus: qm̄ propter nos et ipse dignatus est dicere quando nobis insultant amatores hui⁹ seculi dicamus eis. Tempus vestrũ semp est paratũ: tempus nostrum nondũ venit. hec Aug. Temp⁹ etiā diuitũ semp est paratũ: qꝛ est i bursa eorũ: si eni est frig⁹ bene se induunt: vel aliter calefaciunt: si est calor habēt domos frigidas: vel subuentiones alias: ⁊ similiter in alijs defectib⁹ corporũ promptũ habēt remediũ: et ideo tp̄s eorũ semp est paratũ: pauperes vero totũ habēt ꝯtrariũ: sed aliter erit in alio seculo ⌊Hec cũ dixisset iesus mãsit in galilea⌋ ex ratione supra dicta. ⌊Postq̄ aũt ascenderũt fratres eius⌋ duobus diebus transactis latēter ascendit sine eis. Sicut eni noluit esse in principio festiuitatis ne fratrib⁹ suis malũ persuadentib⁹ videret fauere: sic noluit se omnino subtrahere/ nec doctrinā saluti obmittere quā venerat docere. ⌊Ascēdit ergo ad diē festũ⌋ sed non ad illũ ad quē fratres eius ascēderũt: nec vt illi. scȝ manifeste ⁊ cũ magna comitiua nec vt videretur ab hoibus ne occasionem maioris inuidie daret iudeis: qꝛ nõ cupiebat gloriari tp̄aliter: sed aliquid docere: salubriter hoies corrigere: de festo eterno admonere: amorem ab hoc seculo auertere⌊ sed ascendit quasi in occulto⌋ in hoc condescēdens fidelib⁹ qui timore mortis occultandi erant: et ne se hoibus ostendens fauorē humanũ q̄reret: qꝛ dies festus dñi: nõ exterius/ sed interius: nõ facie/ sed in mēte agit. de quo in psal. dicitur Qm̄ cogitatio hoīs cõfitebit tibi: ⁊ reliquie cogitatiõis diem festũ agent tibi. Sic ergo age diem festũ si ad tuam festiuitatē vis venire iesum. Qui eni agunt in manifesto et vt ab hoibus videantur receperũt mercedē suam. vbi Beda. ¶ Mystice autē designat ꝙ singulis quibusq̄ carnalibus humanā gloriā querētib⁹ dñs manet in galilea que interpretatur transmigratio facta. i. in mēbris suis que trãsmigrant de vitijs ad virtutes ⁊ in eis proficiũt Postmodum vero dñs ascendit: qꝛ membra christi non huius vite/ sed eterne gloriā querunt: occulte autem dñs ascendit: quia omnis gloria eius ab intus. i. de corde puro/ ⁊ cõscientia bona: ⁊ fide non ficta. Hec Beda. Nota quia dominus docturus miracula: immo in omnib⁹ magnis operib⁹ potentie et virtutis sue gloriā fugit. nolēs socios habere/ vel nũcios preambulos: vt patet hic ⁊ in pluribus alijs. Quasi diceret/ quãto maior es humilia te in omnibus. In operibus vero humilitatis turbam comitem habuit: veniens ad passionē: et discipulos premisit: vt sibi asinam ⁊ pullum adducerent. Etiam comesturus agnũ paschalem premisit q̄ prepararēt locũ: sed hoc fecit in tanti sacramenti mysteriũ: quod non debet sumi/ nisi cũ preparatione virtutũ et bonorũ operum. ⌊Iudei ergo⌋ communiter⌊ querebãt cũ in die festo⌋ anteq̄ ascenderet: quia non viderant eum adesse cũ fratribus⌊ et dicebãt. Ubi est ille⌋ scȝ talis et tantus predicator et miraculorum operator. Non nominant eum nomine proprio tam querentes eum animo bono q̄ malo. Quidam enim querebant eum desiderio addiscendi vt eius doctrinam deuote audirent: alij desiderio malignandi vt eum interficerent: alij vana curiositate vt viderent. Illi ergo qui querebant eum ex odio dedignabantur eum nomine proprio nominare: quia nomē suũ fuit eis graue: sed illi qui querebãt eũ ex deuotione nõ audebant eũ nominare: vel ita reputabant eũ famosum ⁊ autenticũ ꝙ nõ oportebat nomē propriũ exprimere: vani autē nõ curabant de suo nomine. ⌊Et erat murmur de eo in turba⌋ ⁊ dissentio propter contrarietatē opinionũ de eo ⌊quidã eni⌋ scȝ q̄ pia intentione querebãt eũ⌊ dicebãt qꝛ bonus est⌋ approbantes eius doctrinã ⁊ miracula ⌊alij autem⌋. s. qui mala intentione q̄rebant eum ⌊dicebant nõ: sed seducit turbas⌋ dicta eius persequētes ⁊ opera. vbi Chry. Illam quidē estimo opinionem multitudinis esse: hanc vero principũ et sacerdotum. Uides vtiq̄ principatum corruptũ: eos autem qui principatui subijciuntur sanos iudicio. ⌊Nemo tñ⌋. s. illorũ qui dicebant: quia bonus est⌊ palã loquebatur de eo ꝓpter metũ iudeorũ⌋. s. principaliũ ne extra synagogã ⁊ congregationē fieret aliorum. Ex quo patet ꝙ principes populi illius dicebant eum seductorem: et maior pars dicebat contrariũ. Seducit turbas clari⁹ sonabant: sed bonus est pressius susurrabant. Ecce q̄ntum deprimitur veritas: ⁊ extollitur falsitas. Quidam erant ibi formidolosi ⁊ timidi qui in christũ credebant: sed veritatē dicere non audebant: ⁊ ideo in veritate peccabant. Tribus eni modis (ſm Chry.) in veritate quis peccare potest. Aut veritatē pre timore tacendo. Aut ipsam veritatem in mendacium cõmutando. Aut ipsam veritatem non defendendo. De primis dicitur⌊ alij dicebant: quia bonus est: nemo tñ palã loquebat de illo ꝓpter metũ iudeorũ⌋. Ut dicit Augu. Uterq̄ est reus apud deũ: ⁊ qui veritatē tacet: ⁊ qui mendaciũ dicit: ille qꝛ prodesse non vult: iste quia nocere desiderat. De secundis subdit⌊ alij aũt nõ: sed seducit turbas⌋ de talibus dicit apl's. cõmutauerunt dei veritatē in mendacium. De tertijs dicit⌊ multus murmur erat de eo in turba⌋. Murmurabant quidē de eo ꝙ pharisei christũ ꝑsequebant: sed tñ eum nõ defendebant: nec aperte resistere audebant: cũ tñ dicat sapiēs Usq̄ ad mortē certa ꝓ iusticia: de oibus seruis xp̄i hoc idē dicit. Sed nõ mirũ si de eis iniqui hoies aliq̄n male loquunt: cũ de ipso dei filio talia loquerentur. vñ Augu. De oibus seruis eius intelligendũ hoc dicit modo. Quicunq̄ apparuerit in aliqua grā spũali: alij dicunt bonus est: alij nõ: sed seducit turbas. Quod dictum est ergo de dño valet ad cõsolationē nostrã de quocũq̄ hoc dictum fuerit christiano. hec Augu. Sed si bene consideras/ hec malorũ derogatio cõmendatio est. vñ Greg. Stultũ valde est si illis placere querim⁹ quos nõ placere deo scim⁹ Peruersorũ aũt derogatio vite nostre approbatio: qꝛ iã ostendit aliquid iusticie nos habere si illis displicere incipim⁹ qui nõ placēt deo. In omni igr̄ q̄d de nobis dicit semp tacite recurrere ad mentē debem⁹/ interiorē testem et iudicem querere. Quid ei prodest si oēs laudent cum cõsciētia accuset: Ad quid poterit obesse si oēs derogēt ⁊ sola cõsciētia defendat. vñ ⁊ Boeti⁹. Itaq̄ nihil est q̄d admireris si in hoc vite salo circũflantib⁹ agitemur procellis/ q̄b⁹ hoc maxime propositũ est pessimis displicere vñ etiã Seneca. Tam turpe est laudari a turpib⁹ q̄ laudari ob turpia/ vel esse turpē. Et iterũ. Nemo mihi plus videtur estimare virtutē: nemo illo magis deuotus: q̄ q̄ boni viri famã perdidit ne cõscientiã perderet. Honesta turpitudo est ꝓ bona causa. hec Seneca. ⌊Iam autē die festo mediante⌋. i. in medio solēnitatis. s. die quarta: quãdo etiã de⁹ ab initio mundi chorušcare fecit lumen in celis⌊ ascēdit iesus in templũ⌋ publice: qꝛ ibi erat locus cõmunis aptus doctrine⌊ ⁊ docebat⌋ quia in principio festi his que festi erant magis intendebãt: ⁊ ideo postea christũ attenti⁹ audiebant. Euangeliste quandoq̄ more iudeorũ dies septē q̄bus celebritas durabat diem festum propter vnam festiuitatē appellauerũt. Octauus autem dies de integritate scenophegie nõ erat: ⁊ tamē totus celebris manebat. Fiebat ei in eo collecta ad opus pauperum: ⁊ in necessitates fabrice et vtensilium eius. Et quidam de turba dicebant eũ vere prophetam et christum. Alij dicebant eum habere demoniũ/ quod patet manifeste falsum: quia demonia expellebãtur per ipsum. Dominus aũt nõ turbatus: sed tranquillus non reddidit maledictum ꝓ maledicto: sed tranq̄lle ad oīa respõdit. In q̄ ſm Bedã nobis patiētie reliquit exemplũ: vt quotiens nobis ab aliq̄ falsa obijciunt cõuitia patiēter tolerem⁹: et vera que possumus nõ obijciam⁹: sed salutaria monita predicem⁹. ⌊Et querebãt apprehēdere eũ⌋ ad occidēdum: sed repressi sunt diuina virtute⌊ et nemo misit man⁹ in illum⌋ quia nihil ei facere poterãt: nisi q̄ntum ⁊ quãdo ipse permittebat⌊ qꝛ nondũ venerat ei⁹ hora⌋. i. ab eo ordinata de captione sua: voluit enim premissa longa serie preconũ oportuno tp̄e nasci: ⁊ similiter p̄dicato euangelio oportuno tēpore mori⌊ quidã autem de turba⌋ humiles et pauperes predicatione et miraculis eius moti⌊ credebant in eũ⌋ verba et facta eius glorificantes. Non dicit de principib⁹: quia quãto maiores erant tãto magis insaniebant. ⌊Audientes autem prĩcipes ⁊ pharisei⌋ turbam de illo bona secreto murmurantē: et eum glorificãtem: qꝛ turbe nõ audebant cõfiteri palam: ⁊ ꝓpter cõtrarias de eo opiniones dissensionem in turba factã inuidia ꝯmoti⌊ miserũt ministros⌋. s. satellites presidis quos ad hoc conduxerant⌊ vt eum apprehenderēt⌋. Nõ sunt ausi ire personaliter ad capiēdũ christũ timore turbarũ: sed

Tempus nostrũ nõdum venit

Festa secrete agenda.

Gloriam fugit dñs glorie.

Eccli. iij.

Querētiũ dñm intentio.

Ueritas deprimit ⁊ falsitas extollitur.

Peccat i veritatem tripliciter

Eccli. iiij.

Famã potius q̄ innocentiã amittas.

miserunt ministros tanq̄ periculis expositos: q2 tales ꝑsone pleni precio nō timēt se piculis exponere. Ipsi quidem maiores stantes in littore nō timēt alios submergere. ¶ Insani audito murmure q̄ christus a turba glorificaret / ⁊ tanta bona de ipso diceret: doluerūt valde ⁊ querebant eū occidere. [Dixit ergo eis iesus] erudiens ad salutē etiā ptinacium peruicatiā. [Adhuc modicum tēpus vobiscū sum] quid festinatis me interficere: paruū tēp⁹ / sc3 septē mensiū expectate quod modo facere vultis: facturi estis non modo: q2 iam nolo. q. d. Non modo implebitis quod vultis: q2 adhuc modico tpe volo manere in populo ad docendū et miracula faciendū. In vanū laboratis ⁊ vos ⁊ principes vestri: q2 nō in vestra: sed in mea potestate est vt me apprehēdatis. Expectate dū temp⁹ adueniat: cito vos relinquā / ⁊ perfecto opere redemptionis ꝓpter quod vobiscū sum [vado] quasi spontane⁹ sc3 per passionē ⁊ mortē [ad eum qui misit me] .i. ad patrem. Implere debeo meā dispensationē ꝑdicando .s. et miracula faciēdo: ⁊ sic ꝑuenire ad meā passionē completo dispensationis officio. [Queretis me ⁊ non inuenietis] hoc ꝛm Aug. Fuit post christi ascensionē qn̄ multi iudei compuncti ad predicationē apostolorum crediderūt. Istud autē quotidie accidit: q2 christū multi querūt ⁊ nō inueniunt: quia querunt eum non ibi vbi est: sed vbi non est. Christus non est in delicijs: nec in diuitijs: nec in honoribus: ⁊ ideo non ibi inuenitur. Unde in Job. Non inuenitur in terra suauiter viuentiū: q̄tum ad deliciosos abyssus dicit nō est in me: q̄tum ad auaros quorū cupiditas nō habet fundum: ⁊ mare loquitur non est mecū: q̄tū ad superbos qui semp sunt tumidi ⁊ inflati. Inuenitur autē in humilitate paupertate ⁊ asperitate: q2 ibi est. Ista eni tria christus in hunc mundū veniēs secū portauit: ⁊ cum istis nasci voluit. Unde in Luca. Inuenietis infantem: ecce quanta humilitas: pannis inuolutū: ecce quāta paupertas: ⁊ positum in presepio: ecce quāta asperitas. [In nouissimo autem die festiuitatis] scilicet die septimo qui sicut prim⁹ erat celeberrimus: ⁊ in quo maior erat populi concursus: vel [in nouissimo] id est in octauo: q2 pactis septē dieb⁹ festiuitatis tabernaculorū / in octauo die erat festū cetus vel collecte: ⁊ dicebatur illa dies sanctissima in lege: quia figurabat cōgregationem sanctorū in superna felicitate [stabat iesus] firme qui se nunq̄ deflectebat a rectitudine [et] constanter [clamabat] ꝑdicando verbū dei publice. Uocat dn̄s iesus nō vtriusq̄ loquēdo: sed clamādo vocis intentione vt omnes possent eū audire. In quo ostendit sui feruoris desideriū ⁊ affectum magnitudinem ad nostram informationem et salutem. ꝛm Chry. Primo die laudibus ⁊ sacrificijs dediti erant: inter medijs diebus epulando corā dn̄o voluptati vacabant: in vltimo die feruentius audiebant: vt doctrine aliquid secum recedentes portarent: ⁊ ideo illo die dn̄s magis doctrine instabat: ⁊ quasi viatica salutis in doctrina dabat que pcipientes secū meditarentur vsq̄ ad aliud festum / quo iterum doctrinā perciperent. Septem autē isti dies significant septē festa cordis que dn̄o agimus: in quorū primo sacrificiū laudis offerimus: quinq̄ autem sequentibus refectiones coram dn̄o accipimus. Primo quidē in pane lachrymarū ꝓ pctis. Scd̄o in cōfortatiōe cōsciētie et refectione virtutis. Tertio in pane serenitatis conscientie a peccatorum reliquijs. Quarto in refectione desiderij. Quinto in ꝯsolatiōe sp̄ussancti. Sexto in refectione sacramenti. Septimo die surgit iesus reficiens in pane verbi. Quid aūt docebat subdit. [Si qs sitit] .s. intus id est desiderat aquā grē / doctrinā vite / ⁊ grām sp̄ūsscti neminē compello: sed si quis multū desiderat: et feruens desiderium habet hunc ego voco: generaliter loquitur si quis nullū excipiendo cuiuscūq̄ status ⁊ conditionis q̄libet ꝛm suam sitim potum inueniet apud deū. [Si quis] inq̄ sitit veniet ad me] fontē aque viue: veniat autē non corpis sed fidei formate passibus non pedib⁹: sed affectibus: nō migrando: sed me amando / et ab amore mūdi recedendo [et bibat] abundanter aquā sapientie salutaris ⁊ sp̄m sctm̄ nō solū ad sufficiētiā: sed etiā ad redūdantiā ⁊ tūc [flumina aque viue] purgantis mentis ac viuificātis ⁊ semp agētis .s. doctrina sacra et dona gratiarum ac beniuolētia q̄ vult ꝯsulere ꝓximis [fluēt abūdāter de vētre ei⁹] interioris hoīs .s. cōscia cordis ad alios ꝑ redundātiā: q2 fides ⁊ bonitas vni⁹ fidelis debet ad alios deriuari: non eni fluunt aque viue de eius ventre qui quod bibit putat sibi soli sufficere. Si aūt proximo consulere festinat: ideo nō siccatur / q2 manat. Propter quod admonēdo dicit Petrus. vnusquisq̄ sicut accepit gratiam in alterutrum illam administrantes: dn̄s vocat illos sitientes qui sunt vacui ab amore mundi: ad aquas gratie: sc3 ad amorem dei. vnde Aug. Si habitat amor mundi in te non est quo intret amor dei in te. Uas es / sed plenus es: funde quod habes / vt recipias quod non habes: funde amorem seculi: vt amore dei implearis. hec Aug. Uocatur autē ꝛm Chry. spiritus sanctus flumē: q2 sicut flumē non reuertitur nec stat: sed semper currit: sic ⁊ illi qui habent sp̄m sanctū non reuertuntur ad peccata: nec stant ꝑ ocium: sed semper currunt ad fortia: dicitꝰ quoq̄ spiritus sanctus aqua viua qn̄ aliquis habet gratie continuationē ⁊ pseuerantiā: sine qua nihil valerent oīa precedentia. vn̄ Bern. Tolle perseuerantiā: nec obsequiū mercedem h3: nec bn̄ficiū grām: nec laudē fortitudo. [Ministri] ergo sermonib⁹ eius delectati / ⁊ doctrine sue verbis capti redierunt: se excusantes ⁊ dicentes: q2 [nunq̄ sic locutus est homo sicut hic hō loquitur] quasi dicerent. Ita bene loquitur q̄ nō videtur hō pur⁹: sed plus: ꝓpter qd̄ temerariū esset ponere sup eū manus: vtinā ⁊ vos p̄ntes fuissetis: vtinam ⁊ vos eius verba audissetis: nunq̄ fortasse vlterius aduersus eum aliqd̄ ageretis: pharisei ergo inuidia moti reputabant eos seductos: sicut et turbā q̄ de facili pōt seduci ꝑ ignorantiā / quos ⁊ maledictos dicūt. ꝛm illud Deut. Maledictus qui non permanet in lege. In me (vt dicit Aug.) sit ista maledictio. Ita etiā et nūc est in ecclesia: q2 simplices et layci sunt aliqñ deuotiores q̄ alij. ꝛm illud Esaie. Cognouit bos possessorem suū / ⁊ asinus presepe dn̄i sui: israel autem me non cognouit. Et q2 christi doctrina ministrorū preconia populorū fides phariseus a sua malicia non traxerant: surgit ad hoc nychodemus: qui ad iesum nocte venerat: qui et vnus ex ipsis erat / et legis auctoritate nititur eos a persecutione ⁊ captione xp̄i compescere: ac xp̄m in quē occulte credebat excusare ex lege dicens. [Nunqd lex nostra hominē iudicat: nisi prius audierit ab ipso / ⁊ cognouerit quid faciat] Nemo enim ꝛm legē cōdēnatur: nisi ex se cōfessus vel ab alijs conuictus: ⁊ presens non absens: q2 in dānatione hominis nō leuiter est procedendum. Nam etiam ꝛm leges ciuiles diligens inquisitio debet ꝓcedere sententiam. Sed illi volebant peruerse ante esse dānatores q̄ cognitores. Credebat nychodemus si tm̄mō dn̄m iesum vellent patiēter audire / q̄ verbū xp̄i esset tante efficacie q̄ forte similes fierent illis qui ad tenendum eum missi fuerant / et ad verba eius conuersi sunt in eo facto ad qd̄ missi erāt / ⁊ crederēt sicut illi crediderunt. Et ideo volebat per hoc eos inducere ad audiendum christum vt cōuerterentur per verba eius: sicut etiam ipse fuit conuersus. Pharisei vero inuidia et iracundia agitati non recipientes de veritate persuasionem: sed magis nychodemo contradicentes. tandem [reuersi sunt cōfusi in domū suam] et in propeis nullo perfecto negocio vacui fide et fraudati a malo desiderio suo: vel in [domum suam] .i. in ꝓpriā cordis maliciā: sc3 in infidelitatē ⁊ impietatē suā: valde dolentes q̄ facere non potuerūt voluntatis sue ꝓpositum: q2 cōsilium eorū ꝑ diuisionē fuit dissipatū. [Iesus autem] qui misericordie visceribus abundabat [perrexit in montē oliueti] in cui⁹ latere bethania erat / et domus marthe in qua hospitari solebat: nam dn̄s hanc cōsuetudinē fecerat vt per diem quādo hierosolimis erat in diebus festis in templo predicaret: signa et miracula ostēderet / et in sero reuertebatur in bethaniam vt ibi hospitando quiesceret.

Tempus dn̄i implēdum erat.

Querētes ⁊ non inuenietes xp̄3 Job. xxviij.

Luce .j.

Septem festa cordis.

ij. Pe. iiij.

Amor seculi effundēdus est.

Flumē est sp̄s sctūs

Perseuerantia necessaria est

Deutero. xxvij.

Esaie .j.

Lex non dānat nisi cōfessum.

Oratio.

Domine iesu xp̄e da mihi corde ⁊ desiderio ascēdere ad diē festū solēnitatis eterne: ⁊ me semp ad illā ꝑparare: vt cū tp̄s visitatiōis tue aduenerit: ad cōtēplādū te faciē ad faciē merear illuc feliciter peruenire. O fons aque viue sitio et desidero ego miser gratiam tuam: venio et suspiro ad te toto affectu requirens eam: da ergo mihi bibere: ⁊ tam abundanter de ea percipere: vt dona gratiarum ⁊ mihi sufficiant et per beniuolentiam a me ad proximos fluant: eisq̄ proficiant: vt tu videns in me opus misericordie mouearis: ampliorem gratiam mihi infundere. Amen.

De muliere in adulterio deprehēsa. Ca. lxxxiij

Joh. viij.

Sequenti autem die [iterum diluculo venit iesus in templū] i. quo ostendit in eo zel⁹ aīarum [et oīs ppls venit ad eū] in quo ptz deuotio audientiū [z sedēs docebat eos] de salute aīarū [scribe vero] .i. habebāt noticiā scripturaꝝ [et pharisei] .i. qui videbant pre alijs religiosi/inuidentes z insidiantes ei: quia sciebant eum mansuetum z misericordie predicatorem: et ob hoc habere populi grām z fauorem [adducunt ei mulierē in adulterio deprehensam] z ob h̄ ꝯm legē lapidandā [et statuerūt eā in medio] vt oīm ore ꝯdēnaret ad mortē: tentādo expectātes xpi sententiā: z querētes quid de ipsa faciendū esset: vt si eā lapidari iudicaret q̄si crudelem z contrarium misericordie eum irriderent: et non habentem misericordiam quā populo predicabat ꝓpter quā etiā popul⁹ eū diligebat: si autem dimitti decerneret quasi cōtrariū iustitie: z preuaricatorē legis q̄ adulterā lapidari ꝓcipit cū ipsa adultera reum mortis iudicarent. Putabāt deū vel īmisericordē esse i iudicādo vel iniustū. De iustitia facienda nō curabant: sed xp̄m in sermone capere volebant. Ipse autē vtrāq̄ calūniam prudenter euitauit: quia et iustitiā in iudicio seruauit/et a misericordia non declinauit. Protulit enim iustum iudicium salua misericordia: z sic suum sermonem tēperauit vt et legi nō cōtradiceret/z pietatem non amitteret.

Prudentia in xpi sermone.

Non tn̄ statim iudicauit: sed pri⁹ [inclinās se] hūiliter a rigiditate iustitie [digito scribebat i terra] tāq̄ (ꝯm aug.) illos tales in terrā scribēdos significaret: nō in celo: ꝯm Alcuinū. Per terrā cor humanū ostēdit qd bonarum vel malarū actionū solet reddere fructus: p digitum autem q̄ articulorum cōpositione flexibilis ē/sublimitas discretionis exprimit. Nos ḡ instruit vt auditis malis primi: nō statim ea temere iudicemus: sed pri⁹ ad conscientiam cordis humiliter reuersi digito discretiōis ea sollicite disquiramus: nos etiā ipos si sine peccato sum⁹ intus discutiam⁹.

In terra scribendi ratio.

Judex igit qui audit accusantes non debet statim dare sniā: sed discutere: et ea que audit debet in corde scribere .i. discrete inquirere/z que agēda sūt videre. Digito qdē dn̄s in terra scribebat ac si eis diceret. Uos legis mihi testimonia affertis: z legi vba narratis qui legē ipsam non intelligitis: hic est digitus ille q̄ quondam ipsam legem scripsit in lapide. Precepit enī lex mulierē hmōi lapidari: sed non sicut vos intelligitis/ neq̄ a talibus quales vos estis: preuaricatores legis legem implere cupiebant. Unde [cum] in temeritate [ꝑseuerarent interrogantes eum erexit se] ad eorū īportunitatē reprimendā: et ꝓposuit eis sententiā iustitie: dicēs [q̄ sine peccato ē vr̄m ꝑm⁹ in illā lapidem mittat] sine pctō .i. sine crimine: pōt enī aliq̄s sine crimine eē: sz vix sine peccato. q.d. ascendat vnusq̄sq̄ tribunal mentis sue/z inueniet se peccatorē esse. Aut ergo istā dimittite: aut simul cum illa penā legis accipite: puniatur peccatrix: sz nō a pctōrib⁹: īpleatur lex quā allegatis: sed nō a legis ꝑuaricatorib⁹. Pri⁹ iusti sitis: postea reā puniatis. Ecce plena iusticia vt iustus mala puniat nō re⁹. vbi Aug. Nō dixit: nō lapideē ne ꝯtra legem dicere videreē: absit autē vt diceret lapidetur: venit enī nō ꝑdere qd inuenerat: sed querere qd perierat. hec Aug.

Snia non ꝓcipitāda

Luce. xix.

Si quis ḡ in mortali est neminem iudicare debet: q2 qui aliū iudicat de illo vel cōsimili quo ipse teneē obnoxi⁹: seipsum in hoc dānat/vel dānādū ostēdit: ergo anteq̄ aliquē iudicemus cōscientiā nostrā videam⁹: et iusta examinatione diximam⁹. Rigor eī diuine iusticie exigit vt nēo aliū de crimine arguat/accuset/testioniū ferat/iudicet si ꝯ pari vl̄ de maiori redarguēd⁹ ē. Sz nos hūc rigorē nimis temperam⁹ z magis q̄ iustū ē relaxam⁹. Audi de hoc Senecā. Te primū exhibe bonū/z sic q̄re alterū simile tui: vide si adhuc malus es/z similibus parce. Hec Seneca.

Rigor iusticie diuine.

Quid aūt dn̄s in terra scripsit ad lrām incertū est. Aug. tn̄ dicit qd scripsit illū ꝯ qd voce expssit et eis rn̄dit: s. qd qui sine pctō est vr̄m zc. Et sic ipse ꝯm modū iudiciale suā sniam pmo scripsit: scdo ptulit. Hiero. autē in q̄dā epla videē velle eū scripsisse: terra/terra absorbe viros istos abdicatos. Uel ꝯm amb. Terra/terram accusās: vel ꝯm quosdā: primo se inclinās scripsit vba hec. Terra/terra/terra: mea ē equitas: meū est iudicium: meum est iudicare illū vel illā: scdo vero se inclinās scripsit: terra terrā accusat: meū aūt est iudiciū: vel ꝯm glo. scribebat peccata eorū vt eos ostēderet ineptos ad hui⁹ sententie executionē que illi legētes pre verecūdia exierūt Et erat illa scriptura tāte virtutis q̄ q̄libet eorū cognoscebat in ea peccata sua. Nō scribebat p singula: sed potuit facere virtute diuina q̄ in aliqua figura ab eo ꝯtracta quilibet eorū videret sua ꝑpria pctā: z nō alia.

Scriptū a domino in terra.

[Et iterū se inclinās scribebat] eadē denuo [in terra] q.d. Si ista est peccatrix/z vos similiter estis peccatores. Eadē denuo inclinat⁹ scripsit: vt ostēderet maiorē snie sue firmitatē: et eos suā visione indignos eē. vn̄ cū eos zelo iusticie ꝑcussisset/nō ē dignat⁹ eos attēdere: sed ob tutum ab eis auertit. In quo docet nos sicut prius ante correptionē alteri⁹: ita z post nosipsos humiliter inuestigare ne idē vel aliquid simile in nobis sit. Inclinauit se/z vultum alio vtit: benign⁹ dn̄s etiā p emulis z aduersarijs suis quasi dissimulās vt a stultitia sua declinarent: et vt eorū verecūdie cōsulēs liberā exeundi facultatē eis daret: quos citius exituros q̄ plura iterrogaturos ꝓuidebat. Si enī eos intueret in facie magis erubesceret: extre fac simile/ac cōfusis ꝯdole: z in faciē noli respicere.

Uis scripsit [terra

Hic instruimur ex xpi actione qualiter in iudicandis proximorū defectib⁹ fidelis q̄sq̄ debeat se habere. Ad quod sciendū q̄ pmo dz hō ante oculos cordis peccata z defectus ꝓprios scribere/vt sic seip̄m iudicet: z tūc dignior sit alios iudicare. Questio. Utrū peccator possit iudicare z rephēdere alios. Ad qd dicēdū q̄ iudicās aut ē irretit⁹ solū cōmunib⁹ peccatis z leuib⁹: z tūc ad corripiēdū nō reddit indign⁹: aut eodē pctō vel maiori de q̄ corripit aliū: z tūc aut peccatū corripiētis est manifestum: aut occultū. Si manifestū: tūc nō pōt corripere propter primi scādalū. Si occultū: aut penitet: z tunc pōt cū humilitate corripere alios vt et ipsi de suis pctīs peniteāt: aut nō penitet: z tūc nullo mō dign⁹ est alios rephendere: q2 talis correctio nō ꝓcedit ex charitate vl̄ vitij detestatione: q2 alias pri⁹ detestaret in se q̄ in alio: nec homo debet plus diligere ꝓximū q̄ seipsum: immo in h̄ casu i quo ipse alium iudicat: seipsum condēnat. Ex hac autē propriorū defectuū cōsideratione innascitur humilitas et hec humilitas doceē in inclinatione dn̄i deorsum vsq̄ ad terrā.

Judicare qs dz seipsum: sz an pctor alios

Secūdo deb3 etiā homo anteq̄ aliū corripiat cū summa discretione disquirere duo: primo persone dispositionē: an. s. sic sit disposit⁹ vt ex hoc emēdeē aut nō: secūdo facti qualitatē z circūstātiā: an. s. factū qd reprehendit in alio sit ꝯm se malū: z tunc debet corripere: aut ad vtrūlibet vt. s. bene fieri possit z male: tūc est in meliorem partem interꝑtandū. Tertio debet disq̄rere ꝓpriā intentionē: an sc3 ex charitate moueba: ad talem corruptionem: vel ex propria ostentatione: vel ex passione: vl̄ suspitione: de talibus iudicijs temerarijs dr̄ alibi. Nolite iudicare z non iudicemini.

Judicaturus discutiat duo aut tria.

At illi [discesserūt omes vnus post aliū] q2 oēs peccatores se eē sciebāt: qd z ipo abscessu de se confessi sunt [incipiētes a senioribus] tum q2 grauiorib⁹ īplicati erant peccatis z criminibus: tum q2 melius cognoscebant equitatem sententie prolate et euanuerunt eoꝝ astutie. [Et remāsit iesus sol⁹] sc3 ab illis calūniatorib⁹: q2 discipuli z multitudo ppl'i māserūt cū eo [Et mulier stans in medio] Relicti sunt duo. s. ies⁹ misericordia: z mulieris miseria. Et merito remāsit misericordia cum miseria: quia miserie necessaria est misericordia. Posito ergo timore iustitie cōsequenter xp̄s ipsum temperat dulcore misericordie. Nam confutatis calūniatorib⁹ [erigens se iterum christus dixit. Mulier vbi sunt q̄ te accusabāt] quasi diceret. Qui venerant ad ꝯrendū iustitiam/fugati sunt iudicio iusticie. Ille autē q̄ aduersarios repulerat lingua iustitie leuans in illam oculos mansuetudinis interrogauit eā: dicens [nemo te cōdēnauit. Que respondit: nemo dn̄e] iam enim recesserant z q̄libet eoꝝ se similiter inquinatū sciebat. vn̄ Aug. Ideo enī liberauit dn̄s peccatricē: q2 nō erat q̄ iuste mitteret lapidē. Quō lapidaret q̄ se lapidādum cognosceret: Hec aug.

Liberatō peccatrici

Et q2 mulier territa poterat timere ne ipe qui sine peccato ē eam puniret: z timens ei dicere nēo quippe me condēnauit: tu autē qui sine peccato es si vis potes: quia tibi soli peccaui: ideo subditur xp̄i absolutio. Audiuimus ergo supra vocem iustitie: audiamus nunc vocem misericordie. Nam dixit ei iesus [nec ego te con

Ex pō.l.

demnabo] a quo forte te damnari timuisti: qꝛ in me pec
catũ non inuenisti: nec mirum: qꝛ veni peccatores salua:
re non cõdẽnare. Noli timere: sed secura sis: crede tan:
tũmodo meis cõsilijs: nõ abijcio peccatores / ſꝫ suscipio
penitẽtes. q. d. Illi dimiserunt te indãnatã ꝓpter pctã
sua: ꝛ ego te absoluo ex mĩa mea. [Vade] absoluta a cul
pa ꝛ a pena [et iam amplius noli] .i. non velis [peccare]
hoc est non sit tibi voluntas peccandi. Magnũ ꝙ pecca
tum est voluntas peccandi. Facta secura de preterito /
caue de futuro: deleui qđ cõmisisti: obserua quod prece:
pi: vt inuenias qđ promisi. Ergo ꝛ dñs dãnauit: ſꝫ pec:
catũ nõ hoiem: saluãdo eñ naturã: dãnauit culpã: qui ꝙ
ps. xxiiij. amant in dño mansuetudinẽ / timeãt ꝛ veritatẽ: etenĩ dul
cis ꝛ rectus est dñs. Erect⁹ itaqꝫ dedit sententiam iusti
tie in accusantes: ꝛ iterum erectus sententiã misericordie
circa accusatam: quia hoc vtrũqꝫ facere diuine est potẽ
tie: ꝛ vtrũqꝫ ꝓpriũ est deo / punire. s. et parcere: et eque iu
stum est seruare misericordiã sicut iusticiã. Punit iuste:
ꝛ parcit pie. Et sicut primo protulit iudiciũ iusticie sal
ua misericordia: sic secũdo ꝓtulit iudiciũ misericordie
salua iusticia. s. vt misericors pctã ꝑterita dimittens: et
vt iustus ne ampli⁹ peccaret interdicẽs: nã vniuerse vie
dñi misericordia ꝛ veritas. Sic ergo liberata est misera
iubente misericordia. Licet autẽ de⁹ sit iustus / sic ꝛ mi:
sericors: tñ dr̃ ei ꝓpriũ esse poti⁹ misereri / qꝫ iustũ esse:
qꝛ nihil reqrit̃ ad cõplẽdũ opus misericordie nisi volũ:
tas ei⁹ tñ: sed ad cõplendũ opus iusticie reqrit̃ etiã ali:
quid ex parte hominis. s. exigentia meritorũ. vñ Ansel.
Accurrat iã nũc memorie mulier illa ĩ adulterio depre:
hensa / ꝛ iesus rogatus sententiam ferre: qđ egerit qđ di
xit recordare. In terrã oculos iecit: ne forte accusatam
respiciens nimis confunderet. Cũ enim scribens in ter:
ra terrenos eos nõ celestes ꝓdidisset: q sine peccato (in:
Bonitas quit) est vestrũ / prio in illã lapidẽ mittat. O mira ꝛ inef
xpi ineffa: fabilis xpi bonitas. Quã ɔdẽnare iuste potuit / aduerte
bilis. qꝫ pie / ꝛ qꝫ caute liberauit. Cũ eñ oẽs sñia terruisset ꝛ ex
pulisset de templo: ymaginare qꝫ pius oculos in illam
leuauerit: qꝫ dulci et suaui voce sñiam absolutionis ei⁹
ꝓtulerit. Puta ꝙ suspirauerit: ꝙ lachrimatus fuerit cũ
diceret. Nẽo te cõdẽnauit mulier ꝛc. Felix (vt ita dicã)
hec adultera mulier: q de preteritis absoluit̃: secura effi
citur de futuris. Iesu bone te dicente: nec ego te condẽ:
nabo: qs cõdẽnabit? De⁹ est q iustificat: qs est qui cõdẽ
net? Audiat̃ tñ de cetero vox tua: vade / ꝛ iam amplius
Pnĩa est noli peccare. Hec Ansel. Et qꝫuis dñs iesus mulierem
iniũgẽda. a culpa absoluẽdo: ꝛ ne amplius peccaret interdicendo
nullã aliã iniungeret ei penitentiã seu penã: tamẽ hoc fa
ctũ xpi nõ est trahendũ ad ɔsequentiã et incõsuetudinẽ
vt exẽplo dñi aliqs absqꝫ confessione / ꝛ pene inflictione
queẽqꝫ absoluat: qꝛ xps excellẽtiã in sacramẽtis habuit
ꝛ potuit ɔferre effectũ sacramẽti sine sacramẽto qđ nul:
lus purus hõ põt: imo debẽt sacerdotes in foro peniten
tiali ĩponere penitẽtiã ſꝫ ɔsuetudinẽ peccãtis / ꝛ pcti: qꝛ
nõ hñt talẽ ꝑtãtẽ remittẽdi. Poterat etiã xpus illi mu
lieri tantã cõtritionẽ dare ꝙ sufficeret ad deletionem to
tius culpe et pene / ꝛ illã contritionẽ cognoscere: non sic
autẽ ali⁹ sacerdos põt / q nec mouet cor / nec videt. Simi
li modo quotidie dñs recipit adulterã cum per gratiã
recipit quãlibet animã a dyabolo corruptam ꝑ culpã.
Per mulierẽ eñ in adulterio deprehensam significat̃
qlibet ꝑsona xpo ꝑ fidẽ despõsata: sed postea per morta
le pctm̃ cũ dyabolo adulterata: per scribas vero et pha
riseos significant̃ demones q dicunt̃ hic scribe: qꝛ pctã
nr̃a retinent memoriter tanqꝫ firmiter scripta: ꝛ phari:
sei. i. diuisi recte dicũt̃: qꝛ a xpo et sanctorũ cõsortio sepa
rant̃. Hi mulierẽ ad iudiciũ adducũt: qꝛ dãnationẽ ho:
minũ sollicite querũt. Et qꝛ dñs nõ vult mortẽ pctõris:
sed vt magis cõuertat̃ ꝛ viuat: ideo ei dicit [vade et am:
plius noli peccare] qꝛ sibi sufficit vera pnĩa de ꝑteritis /
ꝛ cautela contra recidiuũ pro futuris. Oratio.
O Iesu clemens qui deprehensam in adulterio
clementer ab accusatoribus liberasti / ꝛ a te in
ɔdẽnatã in pace misericorditer dimisisti: stat
corã te aĩa mea adulteratrix q totiens a te ꝟo
sponso recessit quotiens suggestionib⁹ adulterantis ini
mici consensit: accusat conscientia / accusant opa ꝛ actio
praua: nõ intres dñe in iudicium cũ ea: ne memineris ini
quitatum ei⁹ antiquarum: libera ab accusatoribus pec:
catricem et ream / ꝛ dimitte in pace sibi cõsciẽtiam a tuo
tremendo iudicio absolutã: qꝛ tibi ꝓpriũ ẽ misereri sem:
per ꝛ parcere: ꝛ non est numerus tue misericordie. Amẽ.

De quibusdam verbis domini pro quibus volebant eũ iudei lapidare. Capitulum. lxxxiiij.

Ulia vero ſm alchuinũ Joh. viij.
iesus mulierem absoluerat a crimine
ne aliq dubitarẽt an ille quem vide:
bant verum hominem posset pecca:
ta dimittere dignatur ipse aperti⁹ di
uinitatis sue potẽtiam demonstrare
vñ dr̃ [Iterum ergo locut⁹ ẽ eis ies⁹
dicens. Ego sũ lux mũdi] .i. totius nõ particulariter gẽ: Lux mun
tis vni⁹. Et ideo accedens ad eũ per fidem ꝛ deuotio: di xpus.
nem ab eo illuminat̃ ad salutẽ: ab eo vero recedẽs obte:
nebratur ad gehennã. Christ⁹ ſm vtrãqꝫ naturã dr̃ lux
qꝛ ſm diuinitatem illuminat int⁹ aĩam: et ſm humanita
tem informat exterius vitã: ꝛ hoc tripliciter: scꝫ miracu
lis: predicationibus: et exemplis: ꝛ ꝑmũ est potẽtie: scđꝫ
sapientie: tertiũ bonitatis. Ipse quippe est lux q illumi: Joh. j.
nat oẽm hoiem venientẽ in hũc mundũ: qꝛ ipse vniuersa
liter omnes illuminat: ꝛ est solus lux ꝑ essentiã: qꝛ ab ip:
so oĩs noticia deriuat̃ cuius participatione alij ab hac
luce illumiati dicunt̃ lux: sed nõ ꝑ essentiã vt ipse: qꝛ ipe
ẽ ꝟbũ a patre ꝓgrediens sicut lux a luce. vnde ſm Aug.
Lux mũdi a patre egrediẽs nube carnis tegit̃: ꝛ sic cõ:
tẽperata tolerãda hominib⁹ efficit̃ / vt per hoiem venia:
tur ad diuinitatem. Illa ꝙ luce illuminãte illuminamur
mõ collirio fidei qui de adã ceci nati sum⁹: et sequit̃ tam
ꝟbis qꝫ exẽplis obediẽdo: vt exclusis ignorãtie vel pec
catorũ tenebris in futuro manifesta visione deitatis illu
minemur. Itqꝫ subiungit. [Qui sequit̃ me] scꝫ credẽdo /
amando / ꝛ imitando [nõ ambulat in tenebris] scꝫ igno:
rantie: quia ego sum veritas: nec culpe: qꝛ ego sum via: ꝛ
per consequẽs non venit ad tenebras gehenne: qꝛ ego sũ
vita: fructus aũt huius lucis subdit̃ [sed habebit lumen
vite] nũc ꝛ in futuro: qꝛ habebit xpm̃ dei sapientiã qui ẽ
lumen indeficiens ꝛ inextinguibile: hic per fidẽ / ꝛ ibi ꝑ
speciem. Vñ hoc ꝙ dicit [qui sequitur me] ꝑtinet ad me:
ritũ: ꝙ ꝟo dicit [habebit lumen vite] pertinet ad premiũ
vbi Aug. Ergo fratres mei qm̃ dñs breuiter ait. Ego Sequẽd⁹
sum lux mundi: qui me sequit̃ non ambulat in tenebris: est xps.
sed habebit lumen: vite quib⁹ verbis aliud est qđ iussit:
aliud qđ ꝓmisit: faciamus qđ iussit / ne impudẽti fronte
desiderem⁹ qđ ꝓmisit: ne dicat nobis in iudicio suo. Fe
cisti ne qđ iussi: vt expetas qđ ꝓmisi? Quid igit̃ iussisti
dñe de⁹ noster? dixi tibi vt sequereris me: ꝙ faciam⁹ se:
quamur dñm: soluamus cõpedes quib⁹ ĩpedimur. Seq̃
mur christũ lumen mũdi: ne ambulemus in tenebris: te:
nebre metuende sunt: sed morũ nõ oculorũ. Et si oculo:
rum: nõ exteriorũ / sed interiorũ: vñ discernit̃ non album
et nigrũ: sed iustũ ꝛ iniustũ. Hec Aug. De superexcellen
tia aũt isti⁹ luminis nobis ꝓmissi dicit idẽ Aug. Tanta
est iocunditas lucis eterne / vt etiã si nõ liceret in ea am: Lucis et:
plius manere qꝫ vnius diei mora: ꝓpter hoc solũ ĩnume ne iocũdi:
rabiles anni hui⁹ vite pleni delicijs / ꝛ circũfluentia bo: tas.
norum tẽporalium recte meritoqꝫ ɔtemnerent̃. Deinde
post aliqua iã incipiẽs ad certamẽ passionis iudeos ꝓ:
uocare: dixit eis [Cũ exaltaueritis] scꝫ in cruce [filiũ ho
minis] .i. filiũ virginis ſꝫ cuius carnẽ debebat pati: ꝛ ex
altari in cruce / in qua fuit extẽsus: ꝛ exaltatus in aere ꝑ
pter qđ exaltatus est a deo prẽ [tũc cognoscetis] scꝫ ali
qui ex vobis ꝑ fidẽ [qꝛ ego sum] scꝫ vere xpus [ego sum]
sub carne deus abscõdit⁹: vbi predicit quosdam de eis
post passionem suã cognituros quis esset: et credituros
in eum: prenuncians eis per que debeat ꝑuenire ad fidẽ
quia per suam passionem. vñ Aug. Differo cognitionem
vestram vt impleam passionẽ meam: hoc oportebat im:
pleri per manus eorũ qui postea fuerant credituri. Qua
re hoc? nisi vt nemo desperaret ĩ quocũqꝫ scelere male si
bi conscius qñ videbat eis donari homicidiũ q occide:
rant xpm. hec Aug. Tribus modis nos offendim⁹ deũ /
ꝛ ipsum humiliam⁹: scꝫ malis cogitatiõibus: malis ver: Offẽdim⁹
bis: ꝛ malis operibus. Quando vero conterimur: confi deũ tripl'r
temur / et satisfacimus: tunc ipsum exaltamus ĩ aĩa ipm̃
sup omnia diligendo: ꝛ per cõsequens cognoscim⁹ ipm̃
super omnia venerando Si ergo vis cognoscere deum

exalta eū trib⁹ modis ꝑdictis:scʒ cordis cōtritione contra malas cogitationes:oris cōfessione cōtra malas locutiones:ꝛ corporis satisfactione ꝯtra malas ꝑatiōes. Deinde quibusdā iudeis tūc in se credentib⁹ dicebat⌊ si vos māseritis in sermone meo⌋.i.si ꝑseueraueritis vsqꝫ in finē in fide q̄ in vobis cepit esse ꝑ sermonē a doctrina ꝛ disciplina mea nō recedēdo:nullisqꝫ tentationib⁹ credendo:tunc⌊ vere discipuli mei eritis⌋hoc dixit:qꝛ aliq̄ eorū ficte credebant:et isti veri discipuli nō erāt⌊ ꝛ vos cognoscetis veritatem⌋que modo carne tecta loquit vobis:ꝛ latet vos veritatē doctrine quā ego doceo/ꝛ fidei quam modo creditis⌊ ꝛ veritas⌋cognita⌊ liberabit vos⌋.i.liberos faciet:qꝛ in presenti liberat a seruitute culpe/ꝛ dat libertatem gratie:ꝛ tūc vera libertas inchoat/et ī futuro liberabit a seruitute miserie:ꝛ dabit libertatē glorie/ꝛ tunc vera libertas ꝑficietur.⌊ Responderunt⌋ alij non credentes/et iactando dixerunt se esse⌊ semen abrahe⌋ꝛ nemini vnqꝫ seruisse quasi liberi essent:ꝛ liberatiōe non indigerent. Sed manifeste patet dictū eorum falsū esse:quia primo in egypto fuerunt in magna seruitute/ꝛ iterum in babylone. In terra etiā sua seruierunt regi assyriorū:ꝛ nationib⁹ alijs:ꝛ iterū romanis soluentes tributa eis. Dn̄s aūt ꝓposuit eis seruitutem difficiliorem q̄ꝫ hoīm dicēs.⌊ Amen dico vobis ꝙ omnis q̄ facit peccatum⌋cuiuscūqꝫ ꝯditiōis ille sit/siue nobilis/siue ignobilis/iude⁹ vl' grecus/diues vel pauper/imperator vel mendic⁹⌊ seruus est peccati⌋vnde Chry. Omnis q̄ dyaboli sequitur voluntatē seruus est:ꝛ si sit liber. Qui autē

Seruit⁹ et libertas duplex. deo obedit/ille verus ingenuus est:ꝛ si fuerit seruus. Ingenuitatem enim spiritalē nō sordidat seruit⁹ corporalis:nec turpitudinē spiritalem honestat corpalis libertas. Seruitutē eīn nō dei dispositio:sed humana violentia introduxit. Oīs eīn homo liber creat⁹ est quē deus ī libero arbitrio posuit/nisi ipse se fecisset seruum. vnde ꝛ Aug. Bonus etiā si seruiat liber est:malus aūt etiā si regnet seruus est:nec vni⁹ hominis:sed quod est grauius:tot dnōꝝ quot vitiorū. Seruus esset vtinā hominis:nō

Seruitus peccati pessima. peccati. Et iterū. Omnis q̄ facit peccatū seruus est peccati. O miserabilis seruitus. Plerūqꝫ hoīes cum dominos malos patiūtur:venales se petunt:non querentes dn̄m non habere:sed saltem mutare. Seruus peccati q̄d faciat:quē interpellet: apud quē venalē se petat. Deinde seruus hominis aliquādo sui domini duris iꝑerijs fatigat⁹ fugiēdo requiescit. Seruus peccati quo fugit:secum se trahit quocūqꝫ fugerit. Nō fugit seipsam mala ꝯsciētia non est:quo eat sequit se/imo nō recedit a se. Peccatū enim qd̄ facit intus est:fecit peccatum vt aliquā corporalem caperet voluptatē. Voluptas transit:peccatū manet. Preterijt quod delectabat:remansit qd̄ pugnat. Mala seruitus:ad christū oēs fugiam⁹ contra peccatū deum liberatorem interpellemus:venales nos petam⁹ vt eius sanguine redimamur. Liberat ergo ab hac seruitute solus dn̄s. Qui illā non habuit:ipse de illa liberat. Solus eīn in hac carne venit sine peccato. Hec Augu. Peccator ergo(vt dictū est)seruus est tot dominorum quot vitioꝝ. Vn̄ legit de dyogene philosopho ꝙ cū alexāder diceret se dn̄atorē orbis:ille ait:nequaqꝫ es dn̄s:sed seruorū meoꝝ seruus. Supbia eīn dn̄a tua ꝛ ancilla mea te circūducit:ego aūt eā suppeditaui:carnalis concupiscentia ꝛ gula sunt dn̄e tue/ꝛ ancille mee que te ducunt ꝛ tibi dominantur:ego autē eas suppeditaui et vici:ꝛ ideo tu es seruorū meorū seruus. Deinde ostēdit penam huius seruitutis dicens⌊ Seruus autem⌋scʒ culpe⌊ nō manet in domo⌋.i.in ecclesia⌊ in eternum⌋licet modo ad tempus inqꝫtum est de numero fidelīū:qꝛ modo sunt admixti mali cum bonis:ꝛ in futuro abinuicē separabūtur sicut oues ab hedis⌊ filius autē⌋scʒ dei naturalis⌊ manet in eternum⌋qꝛ solus est sine peccato:ꝛ sic hʒ potestatē alios liberandi a peccato:faciendo eos filios dei per gratiā adoptionis vt secū maneant in domo libertatis:ꝛ hoc est quod cōcludit dicens⌊ Si ergo fili⁹⌋ qui vere liber est ꝛ potēs in domo libertatis⌊ vos liberauit⌋a seruitute culpe⌊ vere liberi eritis⌋non a barbaris sed a dyabolo:non a corporis captiuitate:sed ab anime iniquitate/vt peccatū nō dominet in vobis:quia in h̄ cōsistit vera libertas. vnde dicit Greg. Quē consciētia de

Cōsciētia liberat. fendit/etiā inter accusatores liber est. vn̄ ꝛ Boeti⁹. Liber est qui habet liberā cōscientiā:patet ergo ꝙ mundana libertas de qua gloriabant non est vera libertas/nec carnis nobilitas est vera nobilitas. Sed hodie heu sūt multi qui de carnali nobilitate ꝛ libertate querūt extolli:nō verecūdantes de seruitute peccati.ꝭm Augu. Qui ex amore peccat non ex languore nature:nec ex ignorantia leui seruus est peccati:alia eīn sunt peccata infirmita

Peccati differētie. tis:alia imperitie:alia malicie. Infirmitas ꝛ imperitia contraria sunt virtuti ꝛ sapientie:malitia contraria est bonitati. Deinde ostendit eos non esse filios abrahe de q̄ gloriabant:sed poti⁹ degeneres:qꝛ eū operib⁹ fidei nō imitant. Vera eī filiatio declarat ꝑ imitationē paterne cōditionis:quia imitatio patris est signum vere filiatiōis iudei autem non imitabantur facta abrahe: quia querebant eū interficere quod abrahā non fecit:ex quo saluator concludit ꝙ eius vere filij non erant q̄uis ab eo carnaliter descēdissent. Vnde erāt filij abrae tantūmodo carne:sed nō operū ꝛ fidei imitatione. Caro quidem illorū ex ipso erat:sed vita nō erat. Ex h̄ patet ꝙ frustra q̄s gloriat:qꝛ ꝭm habitū est filius augustini/vel benedicti/seu alteri⁹ sancti:nisi opa ipsi⁹ ꝭm suā possibilitatem studeat imitari. Vidētes aūt iudei ꝙ ex operib⁹ filiationē arguebat:ideo dixerunt se filios dei cuius legem ꝛ cerimonias seruabāt:nō sicut alij idolatrie dediti vn̄ dicūt ei⌊ nos⌋vnius dei cultores⌊ ex fornicatione⌋scʒ spirituali gētilitatis que fornicat cū multis dijs⌊ nati nō sum⁹⌋ idola colētes sicut ipsi:sed in fide vnius dei:fornicationem eīn vocāt idolatriā sicut ꝛ frequēter nominatur in sacra scriptura:quia aīa separat a deo ꝑ eā⌊ vnū patrē⌋ spiritualē⌊ habem⁹ deū⌋quē colim⁹:qꝛ nō colebant plu

Deum patrem habentes. ralitatē deoꝝ sicut gētiles. Sed hanc paternitatē saluator excludit:ꝛ deū nō esse eis patrem ostendit:qꝛ nō diligunt nec cognoscunt eius filiū:scʒ ipm̄ xp̄m ab eo missum:nā dilectio ꝛ noticia xp̄i est signū filiationis dei:eorū enim que ab vno procedunt mutua est dilectio in illo a quo procedunt. Deinde ostēdit cuius sint filij:ꝛ dicit eos ex patre dyabolo esse:nō creatione:sed imitatione:qꝛ desideria pr̄is sui scʒ dyaboli volūt ꝑficere/ꝛ innocētem occidere:qd̄ ꝓbat cōsequēter cōditiones dyaboli explicans/ꝛ postea ad ipsos applicans:vnā aūt ꝯditionem dyaboli primo tāgit dicēs⌊ Ille homicida erat ab

Homicida aiarū occisor ē. initio⌋mūdi:ꝛ cōditi hoīs ꝑmos hoīes malis suasionibus occidēdo:ꝛ eis īmortalitatem auferendo:hō eīn in specie humana reponit ꝑ animā:ꝛ ideo magis proprie ē homicida qui animā ꝑ pctm̄ mortale occidit/q̄ꝫ ille qui occidit corpus ꝑ qd̄ hō cū brutis cōuenit. vbi Aug. Noli te ergo putare nō eē homicidā:qn̄ fratri tuo male persuades. Si fratri tuo male ꝑsuades occidis:ꝛ vt scias ꝙ

Ps̄.lvj. occidis audi psalmū. Filij hominū dentes eorū arma ꝛ sagitte:ꝛ lingua eorū machera acuta. Alia cōditio dyaboli tangit cum subdit⌊ ꝛ in veritate⌋operis et iusticie⌊ nō stetit⌋.i.in debita obediētia ad deū:qꝛ nō ē v̄itas in

Res vere q̄ sint. eo. Res enim dicunt vere inqꝫtum conformant veritati prime:a qua veritate deuiauit dyabolus per pctm̄ superbie/ꝛ deseruit ordiationē nature sue:que erat vt deo subijceret cōtinue:nec stetit in veritate vocis ꝛ loquele:qꝛ mēdax est ꝛ pater.i.inuentor eius scʒ mendacij:sicut de⁹ pater est veritatis:ante ipm̄ nō erat mēdaciū:ab ipso et per ipm̄ est factū vt sit oīs homo mēdax. Ille quidē dr̄ mēdax/nō tn̄ pater mēdacij/q̄ mendaciū ab alijs in mente refert:sed mendax est ꝛ patet mendacij q̄ non solum refert illud:sed ꝛ facit:ꝛ ꝓpter hec dyabol⁹ dicitur

Mēdacij pater. pater mēdacij:qꝛ primū mēdaciū adinuenit dicēs mulieri. Nequaqꝫ moriemini. Hāc ergo ꝓprietatē/hanc nephariā hereditatē filijs suis dyabol⁹ dereliquit:vt mētiant ꝛ patrē suū dyabolum mentiendo sequent. Vn̄ eīn mentiunt a dyabolo accipiunt:ꝛ eū imitātur. Attēdant

Joh̄.xiiij. mendaces illud verbū xp̄i dicentis. Ego sum via/veritas/ꝛ vita:qꝛ recedēdo a veritate:recedūt a via et vita. Tales ergo tanqꝫ illegitimi in religione xp̄iana merito sunt habēdi:quia a deo patre degenerātes facti sūt filij dyaboli. O q̄ꝫ multi sūt huiusmodi filij dyaboli etiā religiosi:ꝛ q̄ꝫ plen⁹ ē de eis mūd⁹. Vtinā oēs tales caracterem patris sui dyaboli in fronte gestarent vt cognoscerent ne alij per eoꝝ mēdacia deciperent:sed heu aliqui hn̄t frontē meretricis:ꝛ parum erubescūt de mēdacijs. Vt qd̄ frā occupāt tales pestiferi seductores errātes/ꝛ ī errorē mittētes:ac si patrē suū q̄ vniuersum orbē seducit imitantes. Mēdax ergo in loquendo/ꝛ menda

cia fugiendo ꝓprietatē dyaboli assumit male viuendo.
Dyabol⁹ nomē cōe officij.
vñ dicit Aug. Et dyabol⁹ nō speciale nomē ē:sed cōmu
ne.ꝛ in quocūqꝫ opa dyaboli fuerint inuenta dyabolus
est appellandus:operis enim nomē est non nature. Eru
besce ergo o xp̄iane/ꝛ maxime tu religiose/de hoc noīe:
ꝛ ab oī mēdacio abstine:q2 in quolibet xp̄iano debet eē
veritas tanto:vt inter iuramentū ꝛ simplicē affirmatio
nem nulla sit differentia. Et q2 solent innocētes anteq̄
subeāt iudiciū passionis expetere iudiciū examinatiōis
ideo dñs noster sciēs iudeos in mortē suā cōspirasse iu
diciū examinationis ab eis expetijt:ad ostendendā suā
innocentiā/ꝛ iudeorū maliciā:ꝛ ad conuincēdā aperti⁹
eoꝝ iudiciariā iniustitiā. Quis enim vltro mortem pa
ti voluerit:ipse tñ xp̄s suam innocentiā oīb⁹ manifestā
esse voluit. Vñ dicit Quis ex vobis corā quib⁹ palam
docui/ꝛ miracula feci arguet ꝛ reprehēdere potest me
de peccato.q.d.vos vultis me interficere:ostēdite pctm̄
quo meruerim mortem:qđ si nō poteritis manifestū erit
ꝙ me innocenter occiditis. Fm Greg. Pensanda ē man
suetudo dei qui venerat peccata relaxare:q2 nō dedigna
tur ex rōne ostēdere se pctōrē nō esse:q̄ etiā ex vtute diui
nitatis poterat pctōres iustificare. Et idō cū nō possitis
me de pctō arguere si id est q2 veritatē dico vobis:qm̄
sc3 dico me filiū dei:quare vos nō creditis mihi/ꝛ i me
ex quo nō sum peccator sicut ceteri. Et subdit cām dicēs
Qui est ex deo nō natura:sed fide:nō ore:sed amore:et
per cōformitatē volūtatis verba dei audit et hoc aure
cordis/nō solū corporis:audit ea libēter ꝛ amat:q2 q̄libet
libēter audit doctrinā ad quā affectū habet:quia quasi
Verba dei audiē: do ex deo sumus.
connaturalis est. Ille eñ qui veraciter in deū credit/ac
veraciter deum timet/ꝛ diligit:dei verba libenter audit.
Qui vero nō habet fidē nec amorē sicut iudei erant:ver
ba dei audire nō possunt. In his verbis dñi vnusqsqꝫ cō
scientiā suā ꝓbare pōt vtrū ex deo sit an nō:q̄ enim ver
ba dei et celestē patriam desiderare:carnis desideria et
mundi gloriā cōtēnere:aliena nō appetere:ꝛ ꝓpria lar
giri:ꝛ alia hmōi iubētis libēter audit/ꝛ libētius opere
complet:nullo modo se ex deo esse dubitet. Qui vero ve
cors et durus ṽba dei audire cōtēnit:vel si hoc aure cor
poris audierit:ꝛ tñ nullo studio/vel labore in opus mit
tere conatus fuerit:ꝑfecto se ex deo nō esse ostendit. Et
tales erant isti qb⁹ ꝯcludēdo a dño hic dicit Propterea
vos non auditis i.nō recipitis verba dei ex ore meo/et
mihi nō creditis q2 ex deo nō estis ꝓpter vitiū quod a
deo nō est:sed a dyabolo suggerit/ꝛ a mala volūtate ꝑfi
citur:ꝛ q2 nō estis ex deo nō habētes fidē nec amorē:se
quit ꝙ sit ex dyabolo:nō p creationē/sed p imitationē
vñ Aug. Cū dicit ex deo non estis:noli attēdere naturā
sed vitium:ex deo quidem sunt fm naturā:s3 ex deo non
sunt vitio ꝛ praua affectione. Est autē fm Greg. triplex
gradus male affectorū. Nam sunt nōnulli q̄ p̄cepta dei
nec aure corporis.i.exteriori auditu percipere dignant
q̄dā ṽo pcipiūt:s3 nullo mētis desiderio cōplectunt:nō
habētes volūtatē implendi q̄ audiūt:quidā aūt libēter
audiēdo cōpūgunt:sed post lachrymas tribulationib⁹
pressi aut delicijs allecti ad iniquitatē reuertunt:hi ꝑfe
cto ṽba dei nō audiūt:q2 exercere in opere cōtēnūt:licet
ergo oēs sint filij dei p naturā:illi tñ ex dyabolo per vi
tiū sunt q̄ ṽba dei nō diligūt. Qui vero ex deo generatio
nis adoptione renati sunt audiūt verba dei ꝛ custodiūt
Dū terra est sub tecto ꝛ nō copluta latet quos fruct⁹ sit
ferre apta:sed si est sub aere nudo ꝛ compluta:patet qs
fructus veniat ex ea. Igit si diuin⁹ sermo sit tibi grauis
et quasi sarcinat aures:time ne sis ꝑscit⁹ cum iudeis qs
imber verbi compluit:ꝛ ipsi spinas ꝛ tribulos exercue
runt:quo patuit ꝙ terre maledictio proxima erat quam
ignis deuastare debuit. Et quia iudei cōuicti sunt nō eē
Cōuictoꝝ de pctō modus.
filij abrae vel dei:sed dyaboli:ideo nescientes contradi
cere veris:cōtradicūt iniurijs ꝛ ingerūt cōuitia:quia re
sistere nō possunt ex veritate aliq̄:modus eñ hoīm q̄ ne
sciūt rōnabiliter respōdere est ad cōuitia se ꝯuertere:et
ideo iudei non habētes quid rōnabiliter xp̄o responde
rent ad cōuitia se conuertunt. Vñ contradicentes dicūt
eum samaritanū esse/ꝛ demoniū habere:licet eñ xp̄s es
Samaritan⁹ cur vocat⁹ xp̄s
set genere iudeus ꝛ nō samaritan⁹:tñ vocant eū samari
tanū ex causis pluribus. Samaritani eñ qui erant gen
tiles iudeis infesti/ꝛ odibiles erant/eo ꝙ terrā eoꝝ pos
sidebāt:et ideo vulgare erat apud iudeos ꝙ homies ma
los et eis odibiles etiā si iudei essent vocabāt samarita
nos:talis aūt erat xp̄s fm opinionē eoꝝ quē credebāt
arguere eos ꝓpter odiū:ideo vocabāt eū samaritanū/
et quasi aduersariū. Vel q2 samaritani partim legem ser
uabant/ꝛ partim nō seruabāt:videntes iudei xp̄m i ali
quo legē seruantē/ꝛ in aliquo dissoluētē/vocabāt eū sa
maritanū quasi a lege diuina alienū:vel a samaritanis
cū qb⁹ cōuersat⁹ erat eū samaritanū quasi peccatorē vo
cabāt:q2 peccatores illos reputabant/nec eis couti vo
lebāt. Dicebāt etiā eū demoniū habere ꝓpter mirabilia
Demoniū hr̄e dr̄ saluator.
q̄ faciebat q̄ magicis artib⁹ imputabāt:vel q2 cogitatio
nes ꝛ secreta eoꝝ reuelabat ꝛ frequēter dicebat:quod
demoni attribuebāt/cui tñ cordiū occulta sunt abscōdi
ta. Vel q2 aliqñdo quedā alta ꝛ subtilia loq̄bat que nō
intelligebāt:credebāt ꝙ quasi demonio plen⁹ loqueret
ꝛ eū arrepticiū reputabāt. Dñs autem hic sicut et vbiqꝫ
ad patientie ꝛ māsuetudinis exemplū nos prouocat:q2
mansuete iniuriā declinat. Accepta iniuria nō irascitur
neqꝫ cōuitijs cōuitia reddit.ꝛ(vt dicit Petr⁹)cū male
j.Pe.ij.
diceret nō maledicebat. Et attende ꝙ licet dñs iudeos
Respōsio xp̄i semp mollis.
sepe docendo vel corrigendo dure ꝛ aspere reprehende
rit:tamen dura verba vel facta inferentibus nunq̄ vel h̄
vel alibi dure vel aspere respondit. Erudiens nos fm
Chry.que ad deū pertinent vindicare:que vero ad nos
despicere:vnde cū in veritate eis respondere posset vos
Mala ꝓximi tacenda.
demoniū habetis:tñ noluit:sed malū qđ i eis eē cogno
uit patiēter tacuit:imitabilē nobis patiētiā ostendēs vt
quotiens a ꝓximis iniurias patimur eorū etiā vera ma
la patienter taceam⁹:ne forte talis correptio nō ex dile
ctione:sed ex odio nata videat. In his ergo(fm Greg.)
supbia nostra cōfunditur:que si exagitata vel leuiter fu
erit atrociores iniurias reddit q̄ acceperat:facit mala
que potest/ꝛ minatur facere que nō pōt. Duo quippe ei
illata fuerant:vnū negauit:ꝛ aliud tacēdo cōsensit. Ta
cuit qđ recognouit:et patiēter repulit quod dictū falla
citer audiuit. Demoniū se nō hr̄e respōdit:sed tñ sama
ritanū nō esse negauit. Nā eñ samaritan⁹ interpretatur
custos/ꝛ ipse precipue custos noster est:nō enim dormi
tat qui custodit israel:ideo se samaritanū esse non nega
uit. Negauit aūtē demoniū habere:dyabol⁹ eñ honori
Ps.cxx.
dei resistit:qui ergo honorē dei querit alien⁹ a dyabolo
est:ꝛ ideo xp̄s q̄ honorificat patrē suū sc3 deū demoniū
nō habet.vnde ait. Sed honorifico deū patrē meū de
clarando eius virtutē:in miraculis:ꝛ oīa ei attribuēdo.
pro cui⁹ honore vos me inhonorastis per falsa oppro
bria:ꝛ qđ virtuti diuine attribui debet demoni ascriben
do. Immo in hoc ꝙ inhonorastis me inhonorastis ꝛ pa
trē meū:qui eñ nō honorificat filiū/non honorificat pa
trē q̄ misit illū. Itē habēs demoniū qui est rex sup oēs
filios supbie supb⁹ est:ꝛ se extollit q̄rendo gloriā suam
ego aūt nō sic:nō enim quero gloriā meā sicut simu
Phil.ij.
latores qui se ostendūt ꝛ q̄rūt videri quod nō sunt. Et
vere nō querit qui semetipsū exinaniuit formā serui acci
piēs. Nō quesiuit in isto mūdo gloriā/nec vllā magnifi
centiam:venit eñ vt doceret oēm mūdi gloriā cōtēnen
dam. Sāctum homo est loquens dicit ego gloriam
meā nō q̄ro sol⁹ eñ de⁹ est qui pōt gloriā suā q̄rere absqꝫ
culpa ꝛ peccato:alij autem non nisi in deo. Sed est qui
querat veram ꝛ debitā gloriam meā ꝛ iudicet sc3 iudi
cio discretiōis.i.a gloria vr̄a humana:et fm seculum di
scernat ꝛ separet:scilicet pater meus qui me ꝛ glorificā
tes me remuner at:ꝛ vos ꝛ omnes qui me nō glorificant
dānat. Cum itaqꝫ fili⁹ dei multa signa faceret/ꝛ ṽtutes
Gloriam suā nō q̄siuit xp̄s. Joh.
multas ostēderet/gloriam suam nō quesiuit:vt nos ei⁹
exemplo instructi discamus de bono qđ agim⁹ nō glori
ari:ꝛ cū a patre omne iudiciū sibi datū esset:illatas iniu
rias patris iudicio seruauit:vt nobis insinuaret q̄tum
nos esse patientes debem⁹ dū se vlcisci non vult/ꝛ ipse q̄
iudicat. Accepta ergo cōtumelia meditemur i opere vo
cē dñi illam ego non quero gloriā meam:est qui querat
et iudicet. Et q2 fm Grego.cum malorum peruersitas
crescit:nō solū predicatio frangi nō debet/sed etiā auge
ri:ideo dñs postq̄ habere demoniū dict⁹ est predicatio
nis sui bñficia largius īpendit. In quo ostēdit magna
xp̄i benignitas:q2 illis a qb⁹ tantū receperat cōuitium
nō negauit sue doctrine bñficium.vnde dicit amē amē
.i.fideliter dico vobis:si quis sermonē meū seruauerit
nō solum fide:sed etiā vita ꝛ opere mortem nō videbit

id est nõ experiet [in eternũ] hoc est eterne mortis amaritudinẽ: sed vitã habebit eternã. Deinde ex his verbis domini volẽtes ostendere eũ habere demoniũ/ dixerũt. [Abraham mortuus est ꝛ prophete] sed fundabãt rõnẽ suã sup falsum scꝫ ꝙ xp̃s dixisset de morte tp̃ali/ cũ tñ intellexerat de morte eĩna: ꝛ post pauca subiũgit [si ego] scꝫ sol⁹ sine p̃re meo [glorifico meip̃ꝫ] scꝫ inaniter: ꝛ quero gl'am meã p̃ter regulam diuine veritatis vt vos mihi iponitis [gl'ia mea] quã dicitis meã [nihil est] ꝛ falsa qꝛ falsum est nõ ens: ꝛ nihil. Gloria mũdi nihil est: qꝛ est fumus transiẽs/ ꝛ vẽtus tumens: ꝛ ad nihil culpe ꝛ ad infernum deducẽs. Sed gloria mea est a deo patre a quo nullũ falsum põt esse. [Est em̃ pater meus] substãtialis [qui glorificat me] voce ꝛ p miraculorũ operationem: ꝛ postea glorificabit p resurrectionis ꝛ ascensionis gl'iaꝫ [quẽ vos dicitis: qꝛ de⁹ noster est] per operũ imitationẽ: sed hoc est falsum qd̃ ꝓbat dicẽs [ꝛ nõ cognouistis eũ] scꝫ p fidẽ formatã in qua ꝯsistit dei simulatio p adoptionem. Et quia dicẽtes [nũquid tu maior es patre nostro Abraã?] reputabãt dñm eo minorẽ: ideo ostendit se esse maiorẽ ꝙ̃ abraam: qꝛ abraã ab eo tanꝙ̃ a maiore bonũ redẽptionis expectat sibi ꝓmisse. vñ dicit [abraã pater vester] ꝑm carnẽ/ de quo scꝫ gloriamini credens [exultauit] in sp̃u sperãdo [vt videret diẽ meũ] itelligẽdo ꝛ cognoscendo tm̃ mysteriũ: qꝛ desiderauit cognoscere tẽp⁹ aduẽtus xp̃i: qd̃ est videre xp̃m in sp̃u: ꝛ vidit in figuris ꝛ fide diem eternitatis/ ꝛ diẽ future tẽporalis mee natiuitatis/ qñ in figura triũ angelorũ sibi apparentium cognouit trinitatis mysteriũ: ꝛ qñ dictũ est ei [in semine tuo bñdicent oẽs gentes terre: ꝛ in oblatione ysaac in loco q̃ ideo dict⁹ est dñs videt. Vt dñs fecit abraã videre occultum christi mysteriũ] [ꝛ gauisus est] propter bñficiũ a me vt a maiore sibi ꝓmissum. ¶ Ineffabili nãꝙ gaudio exultare potuit qñ ꝛ verbum apud patrẽ manens: ꝛ aliquãdo in carnẽ vẽturũ nõ de patris gremio recessurum ꝓspexit: qñ eũ de stirpe sua nasciturũ preuidit: p quẽ nõ solũ ipse saluaret: sed etiã tot⁹ mũdus redimeret/ facta ei⁹ de xp̃o repromissio impleret. ¶ Et cũ iudei solam in eo etatẽ carnis non diuinã naturã pensantes: ꝛ de ṽbis suis mirantes dicerẽt ad eum [quinquaginta annos nõdum habes ꝛ abraam vidisti] qui scꝫ ante mille annos est mortuus: quasi dicerent hoc est ipossibile: volẽs eos ab intuitu carnis ad deitatẽ trahere respondit eis [Anteꝙ̃ abraã fieret] scꝫ tp̃ali generatione [ego sum] eterna liter manens: non dicit abraã esset: sed fieret: qꝛ abraam creatura fuit: nec dicit ego fio: sed ego sum quod est verbum substãtiuũ: qꝛ nõ creatura: sed creator est oĩꝫ. Ubi ostendit ei⁹ eternitas cõiungendo verbũ presentis ego sum cũ ṽbo preteriti scꝫ anteꝙ̃ fieret: quia eternitas omni tempori assistit. Unde de⁹ sol⁹ habet esse perfectum: quia illud perfectũ est cui nihil deest extra ipsum: ꝛ ideo diuinũ esse cũ totũ simul sit/ nec qcꝙ̃ de illo preterierit/ aut futurum sit perfectissimũ est: nr̃m autẽ esse quia habet aliqd extra se imperfectũ est: deest em̃ nobis aliquid quod de nr̃o esse iã preterijt: vel qd̃ futurũ est. Quãtum ergo ad substantiam diuinitatis xp̃s est ante abraam: sed ꝑm naturã assumptã fuit post abraã. Vñ xp̃s vidit abraã oculo diuinitatis: ꝛ abraam vidit xp̃m oculo cordis fide videlicet illuminatus. At infideles insensati iudei cõsiderantes ꝙ eternitas non nisi deo ꝯuenit: ꝛ ꝙ se p eternitatẽ deũ esse ꝯfiteret ꝛ ostẽderet: istaꝙ eternitatis ṽba intelligere ꝛ sustinere nõ valẽtes/ reputabant ea blasphemiã: quodꝙ pro tali blasphemia eẽt lapidand⁹: ꝛ ideo ꝑm legis mandatũ eũ tanꝙ̃ blasphemũ lapidare volentes [tulerunt lapides vt iacerent in eum] sicut in blasphemũ ꝛ mortis reũ. Quia em̃ nõ valebant sapiẽtie q̃ loquebat resistere: nec sciebãt ṽbis ei⁹ rationabiliter cõtradicere loquẽdo: ideo cõuertẽtes se ad lapides contradixerũt corporaliter ꝓsequẽdo: ꝛ quem intelligere cuiusꝙ sermoni resistere non poterant/ eũ lapidib⁹ obruere querebant: lapides enim cordis contra veritatem ac duri ꝛ inflexibiles ad credendũ erant: ꝛ eorum animus facto eorũdem cõsonabat. vnde ad hoc significandum lex scripta est in tabulis lapideis per dñm. Ubi Augu. ¶ Tanta duricia quo curreret nisi ad lapides sibi similes. Sed dñs qui solo verbo eos superare poterat/ vindicare se noluit: qꝛ pati venerat ꝛ hostes suos: nõ potestate: sed hũilitate vincere: ꝛ ideo abscõdit se vt homo et vt

Christi dies abrae visa.
Geñ. xviij
Geñ. xxvj
Geñ. xxij.
Gaudium abrae de christo.
Lapides iudeis cõgruentes.

humilis [ꝛ exiuit de tẽplo] qꝛ cõmẽdãda erat patientia non exercẽda potẽtia [abscõdit se] non timore mortis: neꝙ impotẽtia resistẽdi eis: sed cedens furori eoꝝ vsꝙ dũ veniret hora passionis/ ꝛ docens nos furorẽ hostium qñꝙ ꝛ ꝓ tẽpore declinare [ꝛ exiuit de tẽplo] ab eis designãs dilectionẽ iudeorũ ꝛ trãsitũ ad gẽtes. ¶ Notandũ aũt ꝙ dñs aliqñ fugiebat/ aliqñ occurrebat/ aliquando se occultabat. Fugiebat quidẽ honores: vt qñ venturi erant vt facerẽt eũ regẽ: occurrebat suis crucifixorib⁹ quãdo volebat capere eũ: abscõdebat se sicut hic patet a iudeis furentib⁹/ vt occasionẽ furẽdi subtraheret ab eis Per ista tria exempla dat nobis tria salutaria documẽta: scꝫ vt fugiam⁹ mũdi ꝓspera: desiderem⁹ pro christo pati aduersa/ ꝛ vitem⁹ iurgia. Nos autem contrariũ facimus: quia honores appetimus ꝛ ꝓcuramus: aduersa fugim⁹ ꝛ vitamus/ ꝛ litigijs nos imiscemus. Cõsidera hic (vt ait Greg.) saluator[is] nostri mãsuetudinẽ ꝛ hũilitatẽ q̃ cũ potẽtia diuinitatis nutu tacite mẽtis suos ꝑsecutores posset subito in penas mortis obruere/ tãꝙ̃ pauidus hũiliter se abscondit. ¶ Hoc aũt fecit ꝓpter tria. Primo qꝛ tp̃s mortis sue nondũ aduenerat. Secundo quia tale genus mortis nõ elegerat. Tertio vt daret nobis intelligere ꝙ liceat ꝑsecutores declinare: ꝛ hoc qñ ẽ ꝑsecutio personalis: ꝑm illd̃ qd̃ dixit discipulis. Si vos persecuti fuerint in vna ciuitate/ fugite in aliam. Sꝫ qñ nõ est ꝑsecutio ꝑsonalis: tunc prelatis non licet fugere/ vt patet de mercẽnario ꝛ pastore. Ideo etiã abscondit se ab eis corpore: qꝛ nõ merebant eũ videre mente. vnde Greg. Illis ipsa veritas abscondit qui eius verba sequi contẽnunt: qꝛ ea quã nõ inuenit hũilitatẽ veritas fugit mentẽ. Et augu. Tanꝙ̃ homo a lapidib⁹ fugit: sed ve illis a quorũ lapideis cordibus deus fugit. ꝑm Aug. Nõ abscondit se in angulo tẽpli q̃si timens/ aut in domũculam fugiens/ vel post murum aut colũnam diuertens: sꝫ celica potestate se inuisibilem insidiantibus cõstituens p mediũ illorũ exiuit a suis tamen discipulis videbatur qꝛ illi eũ seq̃bant. Hoc ergo exẽplo suo dñs nos istruit vt locũ ire dem⁹: ꝛ vt ꝑsecutorum ac malorum seuitiam ꝙ̃tum sine fidei periculo fieri potest fugiamus. vñ Grego. Quid autem nobis hoc exemplo loquitur: nisi vt etiam cũ resistere possumus/ irã superbiẽtiũ hũiliter declinemus. Quãta hũilitate irã ꝓximi fugere debeat ꝑpẽdat homo si furores irascentium abscondendo se declinauit deus. Nemo ergo se cõtra acceptas ꝯtumelias erigat: nemo cõuitijs cõuitiũ reddat. Imitatione eteni dei gloriosius est iniuriã tacẽdo fugere/ ꝙ̃ respõdendo superare. Hec Greg. Sunt autẽ multi qui iudeorũ duriciam reprehendunt: sed suam minime attendunt. vnde Gre. Et multi sunt hodie qui iudeorum duriciã detestant: quia predicationẽ dñi audire noluerũt: ꝛ tñ quales illos arguunt fuisse ad fidem/ tales ipsi sũt ad operationẽ. Precepta dei audiunt: miracula cognoscunt: sed conuerti a suis prauitatibus renuũt. Hec greg. Conspice hic dñm iesum bene ꝛ cũ vehementi dolore/ quomodo volens iudeorũ furori cedere abscondit se/ et intuere ipsum ac discipulos tanꝙ̃ imbecilles meste ꝛ inclinato capite recedere: ꝛ eis ex corde compatere. Oratio.

Domine iesu christe/ q̃ ad audiẽdũ ṽbum dei nos inuitas: doce nos cõtumelias ꝛ iniurias sufferre/ ꝓpriã gloriã nõ querere: veritatẽ viteꝰ/ ꝛ doctrine propter scandalũ vitandũ nõ omittere: ꝓpter iteratã ꝯtumeliã ꝛ iniuriã a ꝓdicatione nõ desistere. Iesu christe summa veritas/ bonitas/ iustitia/ misericordia/ largitas/ mũdicia/ sobrietas/ humilitas/ charitas/ q̃ lapidaris/ abscõderis a mendacibus ꝛ maliciosis/ iniustis/ impijs/ cupidis/ imundis/ luxuriosis/ supbis ꝛ odiosis: ne exeas a templo aĩe mee: redde me corrigibilẽ: ꝛ tecũ p oĩa ꝯcordantẽ. Amen.

Mat. x.
Ioh. x.
Abscõdendi locus ꝛ forma.

¶ De ceco a natiuitate. Capitulum. lxxxv.

Et preteriens inde iesus in exitu tẽpli [vidit hoiem cecũ a natiuitate] q̃ ibi sedebat mẽdicãs elemosynã ab ingredientib⁹ in templũ: ꝛ diligẽter intuitus est eum iesus. vt dicit Chry. Quasi vellet aliqd agere circa eum: vt ex hoc se misericordẽ ad miserũ oñderet: ꝛ discipulos in admirationẽ/ ꝛ ad querẽdũ Ioh. ix.

ꝓuocaret:⁊ ideo discipuli moti sunt ad querendum de
causa cecitatis eius dicētes [Rabbi quis peccauit:hic/
aut parētes ei⁹ vt cec⁹ nasceret:] in vindictā scʒ talis sui
vel parentū peccati. Putabāt em̄ penā sine culpa nō in
fligi:⁊ ideo crediderūt ꝙ pctm̄ ipsi⁹ vel parētes eius es-
sent causa huius cecitatis. Jesus aūt nō negat simplici-
ter ipm̄ peccasse vl' parētes eius:ꝫ solum ad id de quo
est interrogatus dicens [Neqꝫ hic peccauit:neqꝫ paren
tes ei⁹] scʒ vt ideo cec⁹ nasceret:quasi diceret. Neqꝫ pec-
cato ꝓprio cec⁹ nat⁹ est:q2 añ natiuitatē peccare non po
tuit:in quo apparet q̄stio aplo℞ simplex q̄tū ad hanc
partē:nec mirū/q2 adhuc rudes erant ante spiritussan-
cti receptionē:vel pōt esse sensus talis [Rabbi quis pec
cauit ⁊c.] hoc est vtrū pctm̄ origiale hui⁹:an peccatum
actuale in parētib⁹ fuerit causa cecitatis istius? omnes
enim filij ire nascimur: filius autem ire merito punitur.
⁊ si obijcitur q2 sic quilibet puniēdus esset cum quilibet
in originali cōcipiatur. Dicendum ꝙ misericordie diui-
ne est qñ alicui parcit:iusticie aūt est qñ aliquis punit.
Treñ.iij. vñ in trenis. Misericordie dñi multe/ꝙ nō sum⁹ ꝯsūpti.
Rom.iij. et apl's. Oēs peccauerūt ⁊ egent gratia dei:⁊ sic questio
ad hanc partem fuit bona. Neqꝫ peccato parentum hoc
contigit licet peccauerint. Ubi sciendū ꝙ est duplex pe-
Pena duplici homines puniētur. na qua homines puniunt. Una spiritualis q̄tū ad ani-
mā q̄ nunq̄ filius ꝓ patre punit:q2 aīa filij nō est ex pa-
tre:sed a deo/scʒ p creationē. Alia corporalis q̄tum ad
corpus qua fili⁹ cū q̄tum ad corp⁹ sit res quedā patris
pro patre punit tēporaliter:hoc est malus pater in filio
vt filiū vidēdo torqueat [Sed] hec causa cecitatis hui⁹
scʒ [vt manifestent opera dei in illo] in ei⁹ illuminatione
mirabili:ac si dicat. Nō est cecus natus ad punitionem
peccati:sed poti⁹ cecitas ista est dispēsatiua/vt manife-
stato ope mirabili in ei⁹ illuminatiōe filij dei manifeste
tur/⁊ diuina ei⁹ declaret:⁊ sic ad fidē hoies edificētur:
Ubi considerandū ꝙ egrediens de tēplo studiose venit
ad opus sui manifestatiuū. Ipse em̄ vidit cecum:⁊ non
cecus accessit ad eū. vñ dicit Chry. Et exiens de tem-
plo curauit cecū:⁊ absentatione furorem mitigans:⁊ p
operationē signi duritiā ⁊ insanabilitatē eo℞ molliens:
et his q̄ dicta sunt fidem faciens. Et expuit in terrā:vt
ostēderet ꝙ virt⁹ sanatiua quodāmodo erat ab ei⁹ hūa-
nitate inq̄tum est organū diuinitatis: saliua em̄ fluit a
capite [⁊ fecit lutū ex sputo] vt ostēderet se eē illum qui
formauit primū hoiem de limo:⁊ liniuit lutū super ocu-
los eius:sic ⁊ homo excecat⁹ p pcti delectationē appo-
nere debet ꝓ remedio pcti vilitatē [Et misit eū ad nata
toria siloe] ad lauandum:vt cecus trāseundo sic p ciuita
tem linitus luto a multis videret:⁊ p ꝯsequēs miraculū
magis diuulgaret ⁊ firmaret [q̄d interpretat missus] q̄
addit euāgelista volens interpretari nomē hebraycum:
⁊ ad designandū mysteriū xpi missi ad salutē hominū:
⁊ abijt ⁊ lauit/⁊ venit videns:non virtute luti vel aque:ꝫ
virtute diuina qua fuit illuminatus. Est autē siloa fons
Siloa qd est. ad pedem ⁊ radicem mōtis syon descēdēdo in vallē io-
saphat:qui nō iugibus aquis:sed in certis horis p cōca
ua terrarū ebullit:q2 nō singulis ⁊ cōtinuis:sed interpo-
latis dieb⁹ ter vel quater in hebdomada dulces aquas
ex viscerib⁹ suis emittit de q̄b⁹ cū exciperent quasi sta-
gnū nō longe a fonte constructū erat/quā collectionem
modo piscina:modo natatoria scriptura vocat. Ibi est
⁊ fons virginis marie/de quo ipsa aquā ꝓ se et pro suo
filio hauriebat/⁊ suos pānos lauabat. Erat aūt sabba-
tum qñ hec fiebant:⁊ ideo pharisei hec cognoscentes re
prehēdebāt:ꝫ errabāt/q2 opera ad dei magnificētiam
ordinata licite in sabbato fiebant. vñ Chry. Ipse poti⁹
sabbatū custodiebat qui sine peccato erat. Sabbatū ei
obseruare spūaliter est nō hr̄e pctm̄:⁊ hoc ammonet de⁹
qñ cōmendat sabbatū:oē opus seruile nō facietis in eo.
Joh.viij. Quid sit op⁹ seruile a dño audite. Omnis qui facit pec-
catū/seruus est pcti. Sed isti sabbatū carnaliter obser-
uabant:spūaliter violabant. Hec chry. Ecce quomodo
hi traditionib⁹ suis innitebantur:vt nullo modo viola-
ri eas pmitterent/⁊ mādata dei magis necessaria omit-
tebant colantes culicem/⁊ glutientes camelum. Sic et
hodie multi suas traditiones ⁊ instituta magis sequun-
tur et obseruant q̄ dei mādata:similes in hoc phariseis
in opere:sed timeant ne etiam in mercedis retributione.
Et cum scisma ⁊ dissentio inde fieret/cecus illuminat⁹
cōstanter ⁊ viriliter etiā cōtra maiores iudeorum partē
dñi defendit. In quo gratitudo ei⁹ magna apparuit: et
per hoc etiā ostendit ꝙ quilibet gratanter ⁊ constanter
bñficiū diuinū recognoscere debet. Cōstans athleta et
imobilis confessor veritatis apte fatet bñficium/ne in-
currat ingratitudinis dānum. Annūciat gratiam/euan
gelizat et cōfitetur libere veritatē ad gloriā dei ⁊ laudē
hoc nō nisi a dño:nec a discipulis nisi de⁹ eēt i eis fieret.
vñ Chry. Uides ꝑconē veritatis:vides quāta audiuit
ex initijs/⁊ quāta passus est:⁊ per verba ⁊ per opera:et
qualiter testatus est:nō em̄ verecūdat⁹ de priori cecita-
te:neqꝫ formidauit furorē plebis:neqꝫ renuit ostēdere se
ipsum vt predicet bñfactorē: hec autē scripta sunt vt et
nos imitemur. Et iterum hec veritatis est natura per q̄
putat insidias ab hoib⁹ pati:p hec fortior fit:p hec cla-
ret p q̄ obumbrat. Mēdaciū vero sibiipsi obuiat:⁊ p ea
per q̄ ledere veritatē videt/p ea clariorē eā ostendit:q̄d
et nūc factū est ꝭm eundē Chry. Ex ista ceci constātia
apparet q̄ forte qd sit veritas:q̄ si despectos assumpse-
rit/claros et fortes eos facit ⁊ ostēdit:⁊ q̄ imbecille qd
sit mēdacium:quod et si cum fortibus fuerit imbeciles
eos monstrat et reddit. Tandem post longā cōcertatio
nem maledixerunt ei ꝭm suam reputationē/licet magis
esset benedictio ꝭm veritatem ⁊ dixerūt [tu discipul⁹ il-
lius sis] vñ aug. Maledictū est si cor discutias/nō si ver
ba ppendas. Tale maledictū sit sup nos:⁊ super filios
nr̄os. Et sequit [nos aūt moysi discipuli sumus] Moy-
ses ꝑdicauit fr̄atib⁹ legē/fertilitatē/⁊ bōa temporalia
et ꝓpter hoc habet plures discipulos q̄ xp̄s q̄ ꝑdicauit
paupertatem ⁊ sūia [et] iniuste cōdēnātes [eiecerunt eū
foras] extra synagogā.i.extra societatem iudeo℞ tāq̄
excōicatū ⁊ reprobatū q̄d apud eos erat maximum op-
probrium sicut apud nos excōmunicatio et eiectio a so-
cietate et cōmunione christiano℞. Ob cōfessionem q̄dē
veritatis:et q2 dño adhesit imobilis/eiectus est foras a
iudeis. Ipse ne deū cōtēneret/ voluit contēni ab homi-
nibus:nos vero ne ab hoibus cōtēnamur deū cōtēnim⁹
Deinde cū cec⁹ curat⁹ foras a iudeis eiect⁹ esset/⁊ ad ie
sum venisset ab eo interrogatus ⁊ instruct⁹ etiam lumē
fidei recepit:⁊ fidē suam quā corde credidit ore confes-
sus est dicens [Credo dñe] ⁊ opere protestat⁹:quia [pro
cidens adorauit eum] adoratione ⁊ seruitute latrie: per
hoc ei⁹ diuinā virtutē ostēdens/⁊ verbo opus adiūgēs
nā prostratio ⁊ adoratio debetur soli deo ⁊ creatori:in si
gnum ꝙ manu eius de nihilo sumus erecti:sicqꝫ eum cre
didit ⁊ confessus est verum deum ⁊ hominem. Quem er-
go iudei repellebant/hunc christ⁹ recipiebat:quāto ma
gis em̄ quis propter deum ab hoibus contēnitur:tanto
magis a deo diligitur:⁊ quāto ampli⁹ ab illis eijcitur:
tanto ampli⁹ ab ipso recipitur. vñ Chry. Qui propter ve
ritatē ⁊ xp̄i cōfessionē iniuria opprimunt/hi maxime ho
norantur:quod in ceco factum est. Eiecerūt em̄ eum ex
templo iudei/⁊ inuenit eū dñs templi ⁊ eum suscepit/si-
cut agonetheca athletā multū laborantem ⁊ coronauit.
Hec Chry. ¶ Christus itaqꝫ hunc totū sanat extra ocu-
los/⁊ intus cor aperit. Jā dñs agn⁹ missus ad tollēda
peccata mūdi lauat inuncto faciē cordis:iā mentis ocu
los illuminat:⁊ ille confitetur non tantū filiū hominis:
sed etiam dei [Et] cōmendando cecum ex deuotione et
fidei illuminatione [dixit ei iesus. In iudiciū] scilicet di
scretionis non damnationis [ego in hunc mundū] q̄ cō
plectitur bonos ⁊ malos [veni] scʒ per assumptionē car
nis [vt] simplices ⁊ humiles [qui non vident] .i.se non vi
dere reputāt ⁊ cōfitent/ac medicū requirūt vt [videāt]
⁊ illuminent p fidē ⁊ veritatis cognitionē [ac] legisperi-
ti ⁊ sapientes supbi [qui vident] id est se videre ꝑsumūt/
⁊ iactant/ac medicū non querunt [ceci fiant] amplius.i.
in sua cecitate permaneant/et indurentur per infidelita
tem:et q̄tum ad intuendam veritatem nolentes sustine
re veritatis lucem/vt patet impletum in hoc ceco nato:
⁊ in apostolis qui propter suā humilitatē a christo sunt
illuminati:sacerdotes autē ⁊ legisperiti ꝓpter suā super
biā sunt excecati. Item exponitur hoc de illuminatio-
ne gentilium per fidei susceptionem ⁊ obtenebrationem
iudeorum:per fidei refutationem:quia ante reputaban-
tur gentiles ceci ⁊ iudei vidētes: non econuerso genti-
les vident ⁊ iudei ceci sunt: vñ nō accipitur hic iudiciū
cōdemnationis ⁊ premiatiōis manifestū q̄d in secundo

aduētu expectat futurum: sed iudicii discretionis cre-
dentiū et non credētium occultū quod in primo aduētu
est factum. q. d. In hoc q te illuminaui itellige q ego ve
ni separare pauperes spiritu a supbis et illi illuminētur
Excecādi alicui⁹ cā non venit xp̄s. isti cecent. Et nota h causam: qr ad hoc non venit finali
ter vt aliqs excecaret: sed notat terminū: quia aduētus
ei⁹ fuit ad hoc terminatus: sicut boni medici operatio in
desperatis terminat ad mortē. [Et audientes pharisei]
repugnauerunt dicētes [nūquid et nos ceci sum⁹?] i. re-
ligiosi et litterati in lege sumus/ et spūalē visum illumīa
tū habem⁹. Sed ex eoꝝ responsione eos cōfutat dicēs.
[Si ceci essetis] i. ignorantes scripturas et prophetias
de me [nō haberetis pctm̄] i. s. tm̄ q̄tū habetis [nunc vo
q dicitis videmus] i. reputatis vos intelligere scriptu-
ras [peccatū vestrū manet] i. aggrauat et magis punie-
Scire et nō facere grauat. tur. Ex quo patet q sciētes scripturas et nō obseruātes
eas/ grauius deliquūt/ et grauiorē penā incurrunt. fm
illud. Seruus qui scit voluntatē dñi sui et non facit/ va-
pulabit plagis multis: potest etiā exponi de corporali
visione miraculorū et operū xp̄i: qr si ea nō vidissent/ ha-
berent aliquam excusationē de hoc q ei nō crediderūt:
nūc aūt q viderunt ideo pctm̄ eorū aggrauat/ et magis
puniendi sunt: vel [si ceci essetis] vestra reputatione: id
est si ex humilitate vos cecos aduerteretis seu reputare
tis/ recognoscentes per humilitatem pctm̄ vestrū/ et cur-
rentes ad veniā et medicum [non haberetis peccatū] qr
ego veni auferre peccatū qd̄ remittit per gratiā/ q̄ non
dat nisi humilib⁹/ et de se non presumentibus [Nunc ve
ro] qr supbe [dicitis videm⁹] i. vos videre reputatis/ ac
veniā et medicū non queritis [peccatū vestrū manet] i.
nō remittit/ et in cecitate infidelitatis vestre pmanetis.
¶ Mystice cecus iste a natiuitate humanū genus est ha-
bens cecitatem ab adam. Vn̄ fm mētem ceci nati sum⁹:
hec em̄ cecitas cōtigit in primo hoīe per peccatum. De
quo oēs originē traduxim⁹: nō solū mortis: sed etiā ini-
quitatis. Cecus etiā ideo nascitur ois hōs pctm̄ origia
le/ qr priuatus est dei visione. Cecū ergo a natiuitate. i.
omne gen⁹ humanū/ dñs i hūc mūdū veniens illumina-
uit. Spuit in terrā/ deitatē associās nature humane: ac
de saliua et terra lutū fecit: cōtēperādo terrā sapiētie di
uine. i. deus hō factus est: per sputum em̄ qd̄ est saliua de
capite descendens significat verbū qd̄ a deo capite om-
niū rerū pcedit/ et sapientia q̄ ex ore altissimi pdijt: sali
ua enim est humor salsus/ et sal sapientiā significat: p ter
ram vero caro et humanitas quā pro nobis suscepit: lini
uit autem seu vnxit oculos. s. cordis ips⁹ ceci. generis
humani p fidē incarnatiōis xp̄i qn̄ fecit cathecuminum
qd̄ interpretat instruct⁹: qui fidē habet: sed nōdū bapti-
zat⁹ est: et ideo mittit eū ad piscinā vt lauet et illuminetur
id est baptizetur/ et in baptismo plenā illuminationē re-
cipiat. vn̄ fm Dionysiū. Baptismus dr̄ illumiatio q̄ pi-
scinā vocat siloe qd̄ interpretatur missus: qr quicūqs ba-
ptizantur/ oportet q baptizent in xp̄o q̄ est missus a pa
tre/ et tunc eū illuminat: nisi em̄ ille fuisset missus: nemo
nostrū esset ab iniquitate dimissus. ¶ Qui ergo de limo
terre hoīem formauit/ per idem genus luti humanū ge-
nus reformauit: et reformādo significauit. vn̄ puluerem
massans de sputo liniuit sup oculos ceci quasi dicat ei:
ego sum qui puluerem de terra accipiēs hoīem plasma-
ui. In facto etiā huius ceci illuminati significat modus
curationis cuiuslibet peccatoris iustificati: q̄ bene p ce-
cū intelligit: pctm̄ em̄ mētis oculos obtenebrat et obscu
Cecitatis spūalis cause. rat. ¶ Vbi notādū q cecitas spūalis causat tribus mo-
dis. Primo a puluere cupiditatis terrene. Secundo ex
igne carnalis concupiscentie. Tertio ex tumore supbie.
Plerūqs etiā peccator vel ex consuetudine peccādi: vel
ex obstinatione mentis/ vel etiā ex obcecatione dyabo-
li pctm̄ suū nō videt: qr videre nō vult: nec peccatū repu-
tat peccatū. vn̄ Greg. Cū in graui peccato miser hō la-
bit suadet ei dyabolus ne peniteat: ne confiteat peccatū
leue et modicum in corde affirmat: misericordiam predi
cat: longum spacium vite promittit: vt permaneat i pec
cato suggerit: vt sic eum in contemptū dei/ et desperatio
nē sui inducat et perdat. Ad huius ceci illuminationem
tria necesse est concurrere. Primū est diuine grē preue-
niētis respectio. Et secūdū est cordis de peccatis com-
punctio. Tertiū est pura peccatorum confessio: hec tria
per ordinē designauit dominus in curatione istius ceci

Primū significauit in eo qd̄ dr̄ q vidit cecū oculo. s. mi
sericordie et gratie preuenientis que ante oia preexigit
ad cōuersationē peccatoris: hō enim per se pōt in pecca
tū labi: sed p se resurgere nō pōt sine auxilio gratie dei.
Nisi ergo dñs peccatorē oculo misericordie respiciat/
resurgere non valebit. Secundū designauit dñs per hoc
q expuens in terram fecit lutū ex sputo quo liniuit ocu-
los ceci. Per sputum vel saliuam que a capite in os de-
fluit intelligit diuina sapiētia que ex ore altissimi prodi
dit: p terrā aūt intelligit corp⁹ humanū q̄ duo cōmixta
fuerunt in xp̄o. s. vbū eternum qd̄ per saliuam: et caro hu
mana q̄ per terram intelligit: et hoc benedictum lutū est
remediū cecitatis nostre: si tñ sup oculos cordis nostri
liniat: qd̄ fit qd̄ pctor ad cōsiderationē dei per peccatū
offensi ad recognitionem vilitatis sue pter peccatum
inducit: tūc em̄ nobile lutū xp̄i supra vile lutū peccato-
ris ponitur ex quo cōpunctio causat. Predicto igit lu-
to suo tūc de⁹ luteos oculos peccatoris liniuit/ qn̄ eum
ad considerationem sue offense et vilitatis peccati ac mi-
serie sui status instigat et inducit. Vt autē peccator ple- Cōsiderā
ne illuminet ad rectā cogitationē et verā cōpunctionē/ da pctōri
oportet q ex grā dei cōsideret hec septē. Primo vt con septem.
sideret peccatū qd̄ cōmisit vt possit videri peccati mul- ij. Par.
titudinē/ et omissionē boni/ et commissionē mali cogita- xxxvj.
tione/ locutione/ et operatione quinqz sensibus cōtra de-
cem pcepta: cōtra septē sacramenta: in operibus miseri-
cordie: et tūc dicat peccaui sup numerū arene maris et c.
Itē peccati magnitudinē q tā magna pctā fecit/ et con
tra tā magnū dñm: et dicat: pater peccaui in celū et corā Luce. xv.
te: et nō sum dign⁹ et c. Itē peccati turpitudinē q tā tur-
pia peccata fecit. Secūdo vt videat tēpus qd̄ amisit: vi-
de q̄ quot dies/ quot menses/ quot annos inaniter cōsū-
psisti. Et qr fm Bern. Oē tēpus perdidisti/ in q̄ de deo
non cogitasti. Tertio vt videat pulchritudinē aīe quam
polluit q̄ pulcherrima fuit et dignissima: qr ad ymaginē
dei creata/ et q se sic turpiter vilificauit. Quarto vt vi-
deat gratiā quā amisit: et quanta bona per peccatū per-
didit. O q̄ multā gratiā multi negligunt/ de⁹ enim sem-
per paratus est dare: sed pauci volunt accipere. Quinto
vt videat irā dei quā pvocauit: et q beneficijs dei ita in-
gratus fuit. Sexto vt videat penā quam meruit que est
eterna/ amara/ et diuersa. Septimo vt videat gloriā quā
perdidit que est infinita: pro cuius gustu ad vnam horā
fm Aug. contemnenda essent omnia. His septem consi-
deratis hñ durum et lapideū cor haberet homo qui nō
amara contritione cōpūgeret de peccatis suis. Tertiū
qd̄ est pura peccatorū cōfessio/ designauit dñs per h q
istum cecū sic linitum misit lauare se per confessionem
apud sacerdotem. Quis enim deus dimittat peccatū
ad contritionem peccatoris: obligat tñ eū ad confessio-
nē hoī vice dei faciendā. Et talis absolutio facta in con-
fessione (fm Aug.) reducit hominem ad baptismi puri-
tatem. Premissis autē tribus peractis tunc incipit pec-
cator videre/ et sic a sua cecitate diuina gratia curatus, p
cidat humiliter/ et adoret suppliciter grās agens deo.
Signū vero q peccator sic illuminatus est qn̄ clare vi-
det et cognoscit. Illa aūt cognitio in duob⁹ psistit: sc3 i
cognoscendo deum: et in cognoscendo seipsum. Cogno-
scere deum in presenti est cognitio sue potentie/ et sue bo
nitatis. Cognitio autem potentie generat i nobis timo
rem/ qui timor facit recedere a malo: cognitio bonitatis
generat in nobis amorem: qui amor ducit nos ad bonū
faciendum. Cognitio autem nostri generat in nobis hu Cognitio
militatem que est mater omnium virtutū. Et sic patet q duplex.
hec duplex cognitio. s. dei nostri ē causa totius nostre sa-
lutis: nam cognitio potētie dei generat timorem que fa
cit vitare malum: cognitio bonitatis dei generat amorē
qui facit operari bonum: cognitio nostri generat humi
litatem que nos conseruat in euitatione mali: et in opera-
tione boni. Tempus igitur obseruemus et ab intempe-
rancis abstinemus: ne cum cecis iudeis illud i vanitati
bus consumentes cum ipsis in cecitate maneamus. Vn̄
ait hoc loco Chry. Dedit tibi vite terminū deus ad cu-
randam animam: tu vero inaniter et vane cōsumis. Et si
argentum paucum cōsumpseris simpliciter dānum res
vocas: dies aūt tuos cōsumens in pompas nullum pu-
tas facere incōueniēs. Congruo existēte in letanijs et ora
tionib⁹ consumere vitā tuā omnem: tu in tumultibus et

turpibus verbis: ꝛ iocũditate intẽperanea/operibus ꝛ lasciuijs vitã tuã cõsumis inaniter: ꝛ in malo tuo/nesciens ꝙ omni rei magis parcere oporteret ꝙ̃ tẽpori: aurũ si cõsumpseris poteris rursum recuperare: tẽpus vero si pdideris difficile id resumes: paruũ em̃ nobis seruatum est tp̃us ꝑm p̄sentẽ vitam. Si igit (inquit) vt oportet eo vsi nõ fuerimus/qd dicemus abutentes eo? Cũ hoc consumpseris inaniter quã habebis excusationẽ? ꝛ cui⁹ gr̃a agis paruũ recondidit. O insensibilitatis ꝛ indeuotiõis ꝓ quo maxime gr̃as agere oportebat: qm̃ tuos labores ꝛ sudores incidit/ꝛ requiẽ longã ꝛ imortalẽ fecit: ꝓ his incusas ꝛ grauaris. hec Chry. vñ ꝛ Seneca. Etiã si multum superesset etatis parce dispensandũ erat/vt sufficeret necessarijs: nunc que dementia ꝛ superuacua discere in tanta temporis egestate: eo magis itaq; indignor aliquos ex hoc tempore quod sufficere ne ad necessaria quidem potest/etiam si custoditum diligentissime fuerit: in superuacua maiorem partem erogare: nõ tam benignũ ac liberale tempus natura nobis dedit vt aliquid ex eo vacet pdere: ꝛ vide ꝙ̃ multa etiã diligentissimis pereãt Aliud valitudo sua cuiq; abstulit: aliud suorum: aliud necessaria negocia: aliud publica occupauerunt: vitam nobiscum diuidit somnus: ex hoc tempore tam angusto et rapido/ꝛ nos auferente quid iuuat maiorem partẽ mittere inuanum: hec Seneca.

Temporis egestas et angustia

Oratio.

Domine iesu christe qui illuminasti oculos ceci nati: illumina queso oculos cordis mei ne in tenebris offendam vel vnq̃ in morte obdormiam. Deus vite mee ꝙ̃ vane ꝓsumpta sunt: ꝙ̃ infructuose lapsa sunt tempora mea/que dedisti mihi vt facerem voluntatem tuam in eis ꝛ non feci. Quot anni: quot menses: quot dies: quot hore perierũt apud me/in quibus sine fructu vixi coram te. Fiat amande pater h̄ residuum temporis mei fructuosum et sanctificatum in gratia tua vt in diebus eternitatis inueniat locum: ꝛ cõputabile sit ante te. Amen.

De pastore ouium. Capitulum.lxxxvj.

Joh.x.

Et quia ceci et increduli pharisei ꝛ iudei non accedẽtes ad lucẽ xp̄m qui est via/veritas ꝛ vita: nec intrantes in ouile ouium vt oues dñi fierẽt: iactabãt se videre sine xp̄o: ꝛ ꝑ ꝯsequẽs posse ad veritatẽ peruenire sine eo: idõ xp̄us q̃ supra incepit disputare contra superbiam ꝛ iactantiam eorũ: nunc vt hanc magis retundat ꝓponit ꝯtra eam similitudinẽ hũilitatis de ouili ꝛ ostio ei⁹: quorum vtrũq; ẽ humile: nec admittit nisi humiliãtes se: ac si eis diceret. Si vultis intrare ꝑ hũile ostiũ in hũile ouile ouiũ: oportet vt vos hũilietis nec tã alta de vobis sentiatis. Et nõ tantũ inducit hãc similitudinem ad humilitatis insinuationẽ: verũetiam vt ostendat ꝑ quod ostiũ in ouile ouium sit intrandũ: et exprimitur in ea distincta cõditio furis/ꝛ pastoris ouiũ ꝓpter diuersum ipsorũ ingressum ꝛ officiũ. Dicit ergo Amen amẽ dico vobis: qui nõ intrat ꝑ ostium in ouile ouium: ille fur est ꝛ latro. Nõ enim venit propter bonũ: ideo querit indebitum ingressum. qui aũt intrat ꝑ ostiũ pastor est ouiũ. querens bona earũ. Huic ostiarius aperit. q2 scit eum ouibus beniuolũ. et oues vocẽ eius audiunt. i. cognoscunt: q2 bruta animalia suos benefactores recognoscunt. ꝛ ꝓprias oues vocat noĩatim. q2 distincte eas cognoscit qđ alien⁹ nõ facit: ꝛ educit eas ad pastũ vite huic necessariũ. ꝛ cũ ꝓprias oues emiserit añ eas vadit. q2 ꝯmuniter solent pastores ꝓcedere greges/ et ad pastorũ gressum oues dirigunt: ideo subditur. et oues illum sequuntur q2 sciunt. ꝛ cognoscunt. vocem ei⁹ alienũ aũt. i. furem. non sequuntur. sed fugiunt ab eo: q2 nõ nouerũt vocẽ alienorũ pastores se mentientiũ: ostendit itaq; xp̄s phariseis: q2 nec sapientia/nec obseruatio legis/nec bona vita quicq; valet nisi per eum: ꝛ qđ ipossibile est eos viuere sine xp̄o/ꝛ ad veritatem ꝑuenire sine eo: dicens. Qui nõ intrat per ostium. i. ꝑ xp̄m. in ouile ouium. i. in ecclesiam/ꝛ congregationem fidelium. ille fur est ꝛ latro. quales sunt omnes infideles/ꝛ etiã mali fideles. Ubi aug. Intrat ꝑ ostium qui intrat ꝑ christum qui imitatur passiõe christi: qui cognoscit humilitatẽ xp̄i. qui autem intrat per ostium. i. per fidem xp̄i ꝛ hũilitatem: ꝛ alias eius virtutes. in ouile ouiũ. ad pascendum eas. pastor est ouium. ꝑm veritatem. Non omnis qui intrat ꝑ ostiũ pastor ẽ: q2 et oues intrant: verũtamẽ vnitas vniuersitatis ecclesie verbo et exemplo pascit q̃tidie. Huic. s. pastori ostiarius sp̄us sanctus reuelando aperit ostium veritatis ad recte intelligendum/ꝛ iustitie ad bene operandũ vt oues pascere possit. ꝛ oues vocem eius audiunt. i. doctrinam recipiunt. ꝛ vocat eas nominatim. ꝯdescendendo familiariter subditis singulis vt ex familiaritate vnicuiq; det ausum veniendi ad se: ꝛ educit eos ꝑ instructionem de tenebris erroris in lumẽ veritatis: ꝛ ex merore seruitutis in regnũ libertatis. et cũ proprias oues emiserit. de tenebris ignorantie ad lumen vite: ꝛ de carcere culpe ad libertatem gratie. ante eas vadit. per exempla bonorũ operũ ꝛ vite. ꝛ oues illũ. ad vestigia ei⁹. sequuntur. ꝑ imitationẽ ꝛ rectã operationẽ. q2 sciũt vocẽ ei⁹. i. cognoscũt ꝛ in ea delectant. alienũ autẽ. voce ꝛ vita. non sequũtur. recipientes eius doctrinã vel exempla: q2 verba inducũt ad errorem/ꝛ exẽpla ad malum. sed fugiunt ab eo. tãq; a latrone ꝛ inimico. quia non nouerunt. approbando. vocem. ꝛ doctrinã. alienorũ. q2 alieni aliena loquũtur: ꝛ ideo nõ cognoscuntur. Ouile ergo ouiũ cõmune est ecclesia catholica sub vno pastore xp̄o: ecclesie aũt congregationes particulares continentes sunt etiã ouilia ꝛ caule ouiũ: sicut conuentus religiosorum ꝛ ecclesiarum cõuentualium ꝛ parrochialiũ in quibus fecit deus accubare suas oues: hoc est fideles/simplices/ꝛ mansuetos/subiectos/ꝛ humiles. Qui ergo non intrat ꝑ ostiũ. hoc est qui per principia religionis xp̄iane nõ venit sicut ꝑ principia veritatis: non venit hereticus per principia gratie: nõ venit symoniacus ꝑ principia libertatis: non venit potenter vel armatis precibus intrusus per principia simplicitatis: non venit dolosus: sed ascendit aliunde: quidã enim ad intrãdũ desuꝑ ꝑ scalas ascendunt sicut ambitiosi cũ lucifero ac cum dathan ꝛ abiron: quos propter ambitionẽ viuos terra absorbuit: quidã pariente irrũpũt sicut auari cum symone mago: quidam fundamenta suffodiunt sicut heretici cum arrio. ille fur est ꝛ latro. qui in h̄ differunt: q2 fur est qui in furno hoc est in nigro. i. tenebris sc3 ignorantibus hominibus alienam rem cõtrectat inuito dño. Latro aũt est q̃ violentiã infert ꝛ manifesta cõtrectat dño inuito: ꝛ ideo fur est qui ouile ouiũ suffodit/ ac oues ꝛ vtilitatẽ ouium clam inuito dño contrectat/ꝛ iste est occult⁹/ꝛ subdol⁹/vel hypocrita/vel heretic⁹: q2 vterq; oues ꝛ vtilitatẽ ouiũ furatur. Latro autẽ est qui violentiã facit vt rapiat/ꝛ tales sunt qui potenter se intrudere volunt. Fur ergo ꝛ latro per ostium non intrat/ q2 vel ambitiose ascẽdit aliunde: vel dolose suffodit occulte: vel violẽtia irrũpit manifeste vt intrudat se. Qui autem intrat per ostiũ. in catholicã vitam ꝛ dignitatẽ/ pastor verus est ouiũ: ꝛ iste introitus est veritatis/libertatis/gratuite bonitatis/ꝛ simplicitatis. Intrat autem ostium veritatis per catholicam fidem: intrat ostium libertatis per supernã vocationem: intrat ostium gratuite bonitatis nulli propter hoc faciens aliquã promissionem: intrat ostiũ simplicitatis nõ obtinens ꝑ aliquã dolositatẽ. Xp̄s aũt est ostiũ veritat; ꝛ libertatis: ꝛ gratuite bonitatis: ꝛ simplicitatis: si vero aliquis aliter itrauerit dicetur ei illud. Amice quomodo huc intrasti nõ habens vestẽ nuptialem: ꝛ eijcietur extra oues i tenebras exteriores: huic vero pastori ostiarius aperit qui est triplex: xp̄s quidem exemplo: scriptura: doctrina: ꝛ spirit⁹ sanctus inspiratiõe: isti enim sunt ostiarij ecclesie. Christus dat claues hoc est ligandi ꝛ soluendi potestatem: scriptura docet claues voluere/ꝛ seras reserare: vñ etiã vna clauium est auctoritatis discernendi que est scientia: spirit⁹ autem sanctus dignitatem ꝛ idoneitatem cõfert ad intromittendum: sicut ianitor fidelis cui cõmittitur custodia rerum. Talis ergo ostiarius exẽplo christi doctrina scripture ꝛ dignitate spiritus sancti aperit tali pastori: aperit autem ostium humile ad quod superbi: impingunt vero pastori humili vt nõ impingat: aperit ostium artum per quod auari intrare non possunt: pauperi paupertate spiritus vt nõ constringat: vt hũilẽ et constrictum in vita recipiat: ꝛ alios repellat. Hic etiam nota ꝙ tribus modis munera captantur in officijs ad que a plerisq; festinatur. Est enim munus a corde

Ouile est ecclesia

Fur ꝙ dr

Latro ꝙ dicitur.

Ostiũ libertatis xp̄s.

Ostiarius triplex.

Munera captant; tripliciter

scilicet fauor ꝛ gratia: munus ab ore: scꝫ popularis adulatio. munꝰ a manu. s. p̄mij donatio. ¶ Qui ab his se excusserit/ ꝛ sine horū intentione intrauerit/ beatus erit: q̄ aūt horū intentione ingreditur/ fur est ꝛ latro. [Hoc prouerbiū dixit eis iesus] prouerbiū dicit̄ qn̄ pro verbo ponit̄.

Prouerbiū qn̄ dr̄.

Sic est in parabola qn̄ ꝑ vocē vnā rē significantē aliud designat̄. Et qꝛ illi nō intellexerūt consequenter exponit dicens. [Ego sum ostiū ouiū] per doctrinā ꝛ exemplum per qd̄ ostiū est intrandū/ oēs quotquot venerint nō per me ꝛ nō intrantes ꝑ ostiū: sed p̄ter me p̄ter diuinā auctoritatē ꝛ suspicationem/ nō cū intētione diuine glorie querēde: sed quippe nō a deo missi: sed ꝓpria sponte ingerentes seip̄os impudice fures sunt alienum: scꝫ oues dei sibi vsurpando ꝛ latrones malo exēplo ꝛ peruersa doctrina q̄tū in se est occidendo. [sꝫ nō audierūt eos oues] .i. fideles in ouili ecclīe ꝑmanentes. illi. s. de quibꝰ dictū est: nouit dn̄s q̄ sunt eiꝰ. Deinde probat se esse ostiū: qꝛ officium ostij est saluare ea q̄ sunt intra domū: ꝛ q̄ per ipsum sit ingressus ꝛ egressus: sic autē est de xp̄o: qꝛ per ip̄m fideles seruant̄ ꝛ saluant̄: et similiter ꝑ ip̄m est ingressus ad fidē et egressus ad gloriā. Per xp̄m enī q̄ solus est ostium [si quis introierit] ꝛ ꝑseuerauerit [saluabit̄] qꝛ nō est aliud nomen sub celo datū hoibꝰ in quo oporteat nos saluos fieri [ꝛ igredietur] hic ad fidē ꝛ ecclīam [et egrediet̄] ab ista miseria ad gloriā ꝛ vitam eternā: a fide ad spē: a credulitate ad cōtemplationē [igrediet̄] etiā ꝑ studiū cōtēplationis ꝛ secretū orōnis [et egrediet̄] ꝑ exercitiū boni operis: ꝛ exemplum bone actionis [ꝛ sic inueniet] in eterna refectione [pascua] viriditatis. s. mel diuinitatis ꝛ lac humanitatis: qꝛ beati reficiūtur interius in aspectu diuinitatis: ꝛ exteriꝰ in aspectu hūanitatis xp̄i: ꝑ quā sunt saluati: ꝛ ideo dicit [pascua] in plurali. Uel in ecclīa militāte inueniet pascua. i. doctrine ꝛ gratie: ꝛ in ecclesia triumphante. s. gaudij ꝛ glīe. Uñ Aug. q̄uis ergo et hic in ipo ouili non desinit pascua: inueniēt tn̄ pascua vbi saturent̄ qualia inuenit cui dictū est: hodie mecū eris in paradiso

Pascua inueniēda.

[Fur nō venit] ad populi salutem: sed magis ad eius destructionē: scꝫ [vt furet̄] qd̄ nō est suū sibi vsurpando: nō de preceptis xp̄i suos sectatores instruens: sed suis exēplis eos viuere suadens [ꝛ mactet] prauo exēplo ꝛ mala doctrina ad malum trahendo [ꝛ perdat] in eternā dānationē mittēdo. [Ego veni] nō sicut fur: sed ꝓ hoīm salute missus a patre [vt] ingrediētes in ouile [vitam] gratie [habeant] in p̄senti ꝑ fidē in spe: qꝛ iustꝰ ex fide viuit [et] egrediētes de corpore vitā glīe [abundantiꝰ habeant] in futuro per spē in re: qꝛ est glīa grā cōsummata. vñ greg. Oues ergo eius pascua inuenient: qꝛ quisquis illū corde simplici sequit̄/ eterne viriditatis pabulo nutrit̄. Attendamus ergo aīm fratres: inardescant ad superna nostra desideria. Ab eterne solēnitatis gaudio nulla nos aduersitas reuocet: qꝛ si q̄s ad bonū ꝓpositū ire desiderat/ eiꝰ desideriū quelibet via asperitas non imutet. Nulla nos ꝓsperitas blandiens seducat: qꝛ stultus viator est qui in itinere amena prata cōspiciens: obliuiscit̄ quo tendebat Et si celestis pastoris veraciter oues sumꝰ: qꝛ in via delectationis nō figimur: eternis pascuis in peruentione satiemur. hec Chry. Deinde ostendit se etiā esse pastorem. hoc aūt patet per hanc rōnē: qꝛ sicut per pastorē grex gubernat̄ ꝛ pascit̄: ita etiā per xp̄m fideles reguntur: ꝛ spirituali cibo/ ac etiā corpore ꝛ sanguine suo reficiuntur: sed ad differentiā mali pastoris ꝛ furis addit [bonꝰ]. Bonꝰ quidē non solū in natura ꝛ grā: sed ꝛ in pastorali cura: qꝛ implet boni pastoris officia. Uñ chry. Pastorem seip̄m ꝛ ostium indifferenter predicat. Quia enim adducit nos patri ostium se dicit: qꝛ vero procurat pastorem. ꝛ ponit conditiones boni ꝛ mali pastoris: qꝛ bonus et verus pastor qui attendit ad premiū glorie: debet habere affectionē ad gregē intantū q̄ pro eo si necesse est sustineat mortem. [Bonꝰ enī pastor aīam suā] propriā. i. vitā corporalem [dat] cū opus est. semꝑ autē paratꝰ est dare [pro ouibus suis] ꝛ earū salute. Si hec est descriptio boni pastoris ꝛ signū: valde timendū est de paucitate bonorum pastorum. Cadit enī bestia ꝓximi: ꝛ multi eā subleuant: cadit anima iusti/ ꝛ non est ex oībus caris eius qui eam releuet: cum tamen quilibet plus teneatur diligere animā proximi q̄ꝫ corpus proprium. Sed quomodo pro ea corpus meū ponā: qui nec rē temporalem dare volo: vt eā a peccato eripiam? Et nota q̄ mori ꝓ grege dominico potest esse tripliciter: aut pro ipso de bono in melius promouendo: ꝛ sic est supererogationis quantum ad oēs prelatos: sed ad opera superogationis nullus tenet̄ nisi voto se astrinxerit. Aut pro ipso ab iminente periculo liberando: ꝛ sic tenet̄ quilibet prelatus: qꝛ suscepit curam dominici gregis: ꝛ de manu eius requiretur sanguis. Aut pro ipso in extremo articulo necessitatis cōstituto qui nō potest euadere dānationē nisi hō morti se exponat: et sic est necessitatis: sicut vendere sua ꝛ dare pauperibꝰ in extrema necessitate existentibꝰ.

Bonꝰ pastor q̄s sit.

Mori pro grege dñico tripliciter possumus.

Sed sciendū q̄ si est persecutio generalis que populo indicit̄: tunc debet pastor se opponere: et aīam suā ponere/ ne totus grex dispergatur. si vero est persecutio personalis ꝛ ipse solus querit̄: tunc licet fugere persecutionē exemplo xp̄i: qui a facie herodis fugit in egyptū: ꝛ exēplo pauli qui dimissus fuit per murum: oues nāq̄ pastori in celo sedenti orationibꝰ cōmendabat: se autē vtilitati earū fugiendo seruabat. Hinc ait dn̄s. Si vos ꝑsecuti fuerint in vna ciuitate: fugite in aliā. Aliquando aūt debet fugere nec aīam suā ponere: sed patienter expectare: qn̄. s. tm̄ lana id est tp̄alia diripiuntur nō persone.

Fuga pastoris non mala.

Mat. x.

[Mercennariꝰ aūt] a mercede dictꝰ: vel quia mercede cōductus: vel qꝛ mercedē terrenā sperat [et qui nō est] ꝓprie [pastor] qꝛ non attendit ad premiū glīe celestis: sed ad cōmodū rei tp̄alis. Talis eī s̄m greg. merito nomē pastoris ꝑdit/ eo q̄ terrenā substātiā plus q̄ꝫ oues diligit: ꝛ ideo eius [nō sunt oues ꝓprie] sed tn̄ vsurpatiue: qd̄ probat per effectū: qꝛ [vidēs lupum venientē] scꝫ dyabolū vt oues recipiat: vel hereticum vt decipiat: vel tyrannū vt corꝑaliter affligat: ꝛ timens dānū rerum vel corporis incurrere [dimittit oues] direptioni patere [et fugit] tacendo nō resistendo: ꝛ auxiliū debitū subtrahendo. Nā enī sola exteriora cōmoda requirit/ interiora et etiā exteriora gregis dāna negligēter patit̄: et cōtra hec nullo zelo accendit̄: nullo feruore dilectionis excitatur: qꝛ mercēnariꝰ est solū curās de mercede ac lucro ꝛ cōmodo tp̄ali [ꝛ nō pertinet ad eū] .i. ad eius curā [de ouibus] de quarū perditione non sollicitat̄ ꝛ curat: qꝛ non amore earū: sed pro sua mercede tēporali laborat: nā s̄m Aug. nō diligit in ouibꝰ xp̄m: sed lac ꝛ lanā [ꝛ lupus rapit] ad malū et periculū pertrahendo [ꝛ dispergit oues] ab vnitate charitatis: ꝛ ecclīe separando vel affligendo. [Sed bonꝰ pastor] aduersus p̄dictos lupos [aīam suā ponit] quia resistit tētationibꝰ dyaboli arguendo et increpādo vitia: resistit fallacijs hereticorū: predicando vera: resistit ꝑsecutionibus malorum/ orādo et implorādo celeste beneficiū. Bonꝰ pastor querit vtilitatē ouiū: sed malus pastor ꝛ mercēnariꝰ cōmodū ꝓpriū [bonꝰ pastor vidēs lupū venientē] .i. tentationē dyabolicā: deceptionē hereticam: vel seuiciā tyrannicā: opponit se ꝛ subditos cōtra hunc lupū triplicem: tuetur ꝛ defendit: sed malus pastor fugit ꝛ dimittit oues/ nec aduersarijs resistit. vnde in zacharia. O pastor ꝛ dolum derelinquēs gregem. q. d. Nō es pastor: sed similitudinē et dolū geris pastoris: bonus pastor non querēs que sua sunt: sed que iesu christi. supra gregē suū sollicite vigilat: cogitans quotidie quā rōnem de cōmissis deo reddat. vñ Aug. dicebat. Et ꝑtinētis ad curā nostrā: vt rationē de vobis bonā reddamꝰ: tota aūt ratio nostra que est scitis. Dn̄e scis qꝛ dilexi: scis quia nō tacui: scis qꝛ ex animo dixi: scis quia fleui cum dicerem ꝛ nō audirer/ ipsa puto q̄ integra ratio mea est. hec aug. Mercēnariꝰ vero: sua/ nō q̄ iesu xp̄i querens/ supra gregem non vigilat: nec de grege sollicitꝰ cogitat: quā rationē de eo reddere valeat: qꝛ nō ꝓpter deū: sed ꝓpter mercedem temporalem quā hic recipit deo militat. vñ greg. Mercennariꝰ quippe est q̄ locū pastoris tenet: sed lucra aīarum non querit. Terrenis commodis inhiat: honore prelationis gaudet: tēporalibus lucris pascitur: īpensa sibi ab hominibus reuerentia letatur. Iste sunt etenim mercedes mercennarij/ vt pro eoipso q̄ in regimine laborat/ hic quod querit inueniat: et ab hereditate gregis in posterum alienus existat. hec greg. Deinde quod dixerat ꝓbat per signa dicēs. [Ego sum pastor bonus] ꝛ subdit̄ signū huiꝰ [ꝛ cognosco oues meas] nō solū. s. noticia visionis qua oīa nuda ꝛ aperta sunt oculis eius: sed etiā noticia approbationis et dilectionis: quia cognoscit solum dignos vita eterna promissa eis: cognoscit etiam christꝰ oues suas per ymaginē ꝛ similitudinē suā quam eis impressit: per arma ꝛ vestimēta virtutū quibus fide-

Mercēnarius vnde dictus.

zacha. xj.

les ornauit:per signa bonorũ operũ quibus eos decorauit per doctrinã suam:et spũaliter per charitatẽ ad inuicẽ qua eos iformauit:q̃ oĩa in eis iuenit. [Et cognoscũt me mee] quia vere fideles cognoscunt xp̃m: noticia per dilectionẽ operante:ꝛ ideo decipi non possunt: beneficia

Cognitio gregis signũ p̃mũ

q̃ꝫ ei⁹ manifeste cognoscunt. Boni ergo pastoris signũ est mutua cognitio ipsius ꝛ ouium suarũ:quod prouenit ex hoc:q2 pastor frequenter et sollicite oues suas visitat: ꝛ sic particulariter cognoscit eas/ꝛ indiuidualiter ꝛ conditiones earũ ac diligit:ꝛ oues ex frequenti imaginatione b̃ñficij pastoris ip̃m attendunt/ꝛ specialiter recognoscunt/ac diligũt. Sic aũt est de xp̃o ꝛ vere fidelib⁹: et ergo est pastor bon⁹ ꝛ verus. Secundum signũ boni ꝛ veri pastoris est affectio:quã ostẽdit ad oues:q̃ nõ potest esse maior q̃ꝫ se exponere pro ouib⁹.sic aũt est de xp̃o ꝛ fidelibus:ꝛ ideo subdit[ꝛ animam meã pono pro ouib⁹ meis] solis enĩ ouibus christi p̃ficit passio eius. vñ Petrus raueñ. Ecce pastor bon⁹ animã suam pro ouibus suis dat q̃d vtiqꝫ facit vis amoris:q2 nil durũ:nil amarũ:nil graue:nil letale cõputat amor verus:q̃d eni ferrũ:que vulnera:que pena:que mortes amorẽ p̃ualẽt superare pfectũ? Amor est ipenetrabilis lorica:respuit iacula: insultat periculis mortem ridet.hec Petr⁹.

Tria pro ouib⁹ ponenda.

Sed cum homo habeat tria.s.res/propinquos:et personã p̃priam:ista tria p̃ ouibus sunt ponẽda: sua autem pro ouibus non ponunt qui temporalia eis non tribuunt:suos non ponunt q̃ consanguineos insufficiẽtes p̃moueri faciunt: personam nõ ponũt qui malis nõ resistunt. Christus autẽ ista tria pro ouibus posuit.vñ in Hieremia. Reliqui domũ ꝛ familiã meã/scilicet angelos.dimisi hereditatẽ meã:scilicet celestem substantiã.dedi dilectam animã meam in man⁹ inimicorũ meorũ. Tertiũ signũ boni et veri pastoris est:q2 oues omnes ad ouile deducit.vnde christus ne crederet q̃ p̃ solis iudeis mori deberet subiũgit. [Et alias oues habeo]iam in predestinatione ex gentibus mihi credituras[que nõ sunt ex hoc ouili]scilicet de synagoga iudeorũ:sed de populo gentiũ[ꝛ illas oportet].i. oportunũ est [me adducere]in fidẽ ꝛ ecclesiã cum populo iudeorum: quod factũ est per predicationẽ apostolorũ christo p̃ncipaliter operante in predicatione eoꝝ.ſm Chry⁹.hoc q̃d dicit oportet nõ est necessitatis demõstratiuũ: sed confirmatiuũ eius q̃ oẽs oues suas saluas faceret. Et subdit [et vocẽ meã audiẽt]ꝛ ad fidẽ venient:q2 gentiles ad p̃dicationem apostolorũ deuote fidem receperunt[et fiet vnũ ouile]et fidelium receptaculum.i.vna ecclesia ex iudeis et gentibus collecta [et vnus pastor] qui in celo est xp̃s:q2 ipse est pax nostra qui fecit vtraqꝫ vnum: in terra aũt est papa xp̃i vicarius.

Pastor a pascendo dictus.

Bonus etiam pastor gregem suum pascere debet. Unde ꝛ a pascendo nomen accepit: hinc ait dñs petro q̃si pastorẽ ecclesie ipsum instituit:pasce oues meas.

Ioh.xxi.

Secũdo debet ip̃m diligere: ideo petrus q̃si debuit preficiecclesie fuit examinatus de charitate: petre amas me. Tertio debet gregem a lupo custodire et defendere.

Luc.xxij.

Unde dominus ait petro:ꝛ tu aliq̃n cõuersus confirma fratres tuos.s.contra quoscũqꝫ luporũ turbationes. Hec autẽ tria per quandã excellentiam facit nobis dñs noster:vt merito bonus pastor dici debeat: etenim nos pascit:nos diligit:nos defendit:ostẽdit itaqꝫ christus sub metaphora p̃dicta:q̃ per eũ tanq̃ꝫ per ostiũ sit intrandum:et q̃ ipse pastor bonus sit sequendus:

Pastor bon⁹ dñs.

bonum ergo pastorem christũ sequamur: sub eius disciplina maneamus:ꝛ vocem preceptorum ac consiliorum ei⁹ audiamus/vt ab ipso pasci mereamur. Quanta vero fuerit huius pijssimi pastoris ad perditas oues sollicitudinis cura:q̃taqꝫ clemẽtia:ipse bonus pastor alibi in parabola pastoris et ouis centesime perdite: multaqꝫ cura quesite:ac tandem inuente:et in humeris cum gaudio reportate:pia metaphora indicat:sed hic sermone expresso aperte declarat cum dicit[bonus pastor animam suam dat pro ouibus suis]ꝛ in eo illud propheticũ vere ꝛ perfecte impletur:sicut pastor gregem suum pascet: nã propter hoc labores/lassitudines/ꝛ inedias passus:iter phariseorum insidias et pericula multa euangelizando regnum dei:ciuitas circuibat et castella:noctes ducebat in oratione peruigiles:nec pharisæorum veritus murmur ꝛ scandalum publicanis se prebebat affabilem:asserẽs propter male habentes se venisse in mundum:ad penitentes quoqꝫ paternũ pretendebat affectum:apertum eis ostendens diuine misericordie signũ. Audite hoc pastores:et ab vno pastore boni pastores esse discite: quod ipse fecit hoc ꝛ vos si necesse fuerit facite. Ut aũt hugo dicit aĩam pro ouib⁹ ponit/qui periculosum regiminis locum ascẽdens:clauso silẽtij ostio claustralium gregem in pace custodit:animã ponit qui solus inter mundana pericula exteriora negocia curans necessaria querit: animam ponit qui ad sustinenda iurgia rei familiaris exit:q̃ inter adulãtium ꝛ detrahentiũ linguas medi⁹ incedit:q̃ p̃ infirmis laborat:ꝛ laborãtes pascit:consolat̃ pusillanimes/et cũ superbis increpando cõtẽdit.hec hugo. Nempe ad on⁹ cure pastoralis portandũ:ꝛ salutẽ proximorũ querendã hortatur bernardus ad quendam abbatem sic scribens. Pascas verbo:pascas exemplo:pascas et sanctarũ fructu orationũ. Manent itaqꝫ tria hec.verbũ: exẽplũ:orõ: maior aũt his est oratio:nã ꝛ si vocis virt⁹ sit opus: operi tamen ꝛ voci grãm efficaciãqꝫ promeret̃ oratio.

Orõnis excellẽtia.

Quid causaris te aliquorũ qui tecũ sunt magis grauari cõsortio q̃ꝫ frui solatio? Deniqꝫ inquantũ grauaris intantũ lucraris:ꝛ inquantũ iuuaris intantũ tua tibi p̃mia minuit: elige ergo quos eligas:an qui grauando iuuãt:an qui iuuando grauãt. Hi tibi p̃meritores/illi fraudatores meritorũ existunt. Nam q̃ socij laboris proculdubio ꝛ mercedis participes erũt. Sciẽs ergo te missum iuuare non iuuari:illius te et agnosce vicariũ qui venit ministrare ꝛ nõ ministrari. Beati si sic p̃manserim⁹ vsqꝫ in finẽ:semp ꝛ vbiqꝫ querentes non q̃ nostra sunt:sed que iesu xp̃i. hec ber. Sed ad hec faciẽda necesse est habere cor b̃ñ sibi cõsciũ ꝛ conscientiã securã. vñ idẽ Ber. In oĩbus actis vel dictis suis nihil suũ quis querat:sed t̃m aut dei honorẽ: aut salutem proximorum:aut vtrũqꝫ. Nec pure valet dei vel proximi querere lucra:qui p̃pria non contempserit. Bona obliuio si teipsum nescias vt proximo p̃sis. Sane in tanta obliuione sui necesse est cor bene esse conscium sibi:quo se in lucra securius foras extendant: cũ securã intra se reliquerit conscientiã. Quid enĩ p̃dest hoĩ si mundum vniuersum lucratur:anime autẽ sue detrimentũ patiatur?

Mat.xvi.

Sed ꝛ ordinis exigit ratio/vt qui ad sui mẽsurã proximũ iubetur diligere: prius seipsum diligere norit. Itaqꝫ duo sunt q̃ post pctã bonã reddũt conscientiã:penitere de malis:ꝛ abstinere a malis:hoc est (vt verba loquar beati gregorij) ꝛ cõmissa flere ꝛ flenda nõ committere:horũ neutrũ sufficit.

Conscientiã bonam faciunt duo.

Utriusqꝫ virtutis bene cõscius animus secure iam seipsum deserat:ꝛ quodammodo perdat vt alios lucrifaciat.hec Berñ. Caueant autẽ pastores ne subditos scandalizent:vel occasionẽ ruine eis prebeant. Ue enĩ eterne dãnationis eis imminet per quos scãdala veniũt:ꝛ animarum pericula p̃cedunt:nam ſm gregoriũ.tot mortibus prelati digni sunt: quot ad subditos suos p̃ditionis exempla trãsmittũt. Et ſm aug. qui aĩas ad peccandum inflammãt:ꝛ deo subtrahũt: magis peccant/q̃ꝫ qui carnẽ christi crucifixerũt. Et ſm ysido. Qui exẽplis vitã moresqꝫ bonoꝝ corrũpunt: deteriores sunt his qui substantias aliorũ prediaqꝫ diripiunt. Non presumãt tales de quibusdã iusticijs ꝛ operib⁹ suis: nec sperent saluari alijs neglectis. Nam vt ait Grego. nihil ei sua iusticia suffragatur:de cuius manu anima pereuntis exigetur. vñ ꝛ chry. Sacerdos ꝛ si propriã b̃ñ dispensauerit vitã:aliorũ vero non cũ diligentia curam habuerit:cum perniciosis in gehennã vadit. hec Chry.

Prelatorũ culpa.

Attendant etiã pastores:q2 subditoꝝ culpas de⁹ p̃ ip̃os leuius vindicat:sed prelatorum mala per semetipsum grauius dãnat. vnde grego. Qui nõ subditoꝝ culpas per p̃epositos vlciscitur:tunc prepositorũ mala per semetipsum seuiens dãnat. Attendant aũt subditi ne propter negligentes ꝛ malos pastores a cursu certaminis sibi p̃positi deficiant:sed aspicientes in iesum totius boni speculũ: etiã talium iudicium patienter suscipiant:quia tunc postmodum nõ habebũt aliud iudiciũ:cũ nõ puniat deus bis in idipsum. vñ sup illud verbũ esaie:nunquid tota die errabit arans vt serat? dicit glosator arans.

esa.xxviij.

De milio autem et vicia nõ dicit textus an trituretur:quia subiecti quotidie de suis actibus infirmis p̃ prelatos iudicãtur. Et si presens iudicium patienter susceperint/ac de cetero mores suos emendauerint non vltra iudicabunt̃:alioquin ꝛ ipsi iudicabunt̃. Attendant etiã subditi ꝛ humilient̃:quia defectus ꝛ negligẽtia pastorũ:sepe p̃uenit de meritĩ subditoꝝ:ꝛ a deo iccirco p̃mittit̃: q2 bonos pastores habere

nō merent. vn̄ Greg. clero mediolanēsi pastorē ab eo po
stulanti inter cetera scribit: verūtamē qꝛ antique mee de
liberatiōis intētio est: ad suscipiēda pastoralis cure one-
ra ꝑ nulli⁹ vnq̄ʒ misceri ꝑsona: orationibus ꝓsequar ele-
ctionē vestrā: vt oīpotens de⁹ talē vobis pastorē ꝓbeat:
in cui⁹ lingua ꝛ morib⁹ exhortationis diuine pascua va
leatis inuenire. Sed qꝛ iuxta meritū plebiū solent super-
no iudicio ꝑsone ꝓuideri pastorꝫ: vos spiritualia querite
celestia amate: temporalia ꝛ fugitiua despicite: et certissi-
mū tenete: qꝛ placentem deo pastorem habebitis si vos
in vestris actibus domino placetis. hec Greg. Oratio.

Domine iesu xp̄e pastor bone: qui pro ouibus tuis posuisti animā tuam in preciū: carnē in cibū/ꝛ sanguinē in potum: qui fact⁹ es nobis hostiū in ecclesiam militantem ꝛ triumphantē: vt per te ad saluandā introeamus ad te: cognosce me inter oues tuas: ꝛ misericorditer nos respice in viam salutis dirigendo: vt cognoscamus te ꝛ tibi conformemur te imitando: non audiamus vocē alienorū. s. mundi carnis et dyaboli: sed tantū tuā obediendo tuis ꝓceptis ꝛ consilijs: vt vitā habeam⁹ grē ꝛ abundanti⁹ habeam⁹ glorie/ ꝛ apud te pascua inueniam⁹ refectionis eterne. Amen.

De enceniis in quibus voluerunt iudei iesum lapidare. Capitulum. lxxxvij.

Facta sunt aūt encenia in hierosolimis et hyēs erat. Encenia dicunt̄ ab en q̄d est in ꝛ neos quod est nouū interposita ce syllabica adiectio ne: ꝛ sonat inouatiōes q̄n. s. aliqua res noua suo vsui applicat̄: vel aliqua res a communi vsu ad celebrē ꝛ diuinum vsum dedicatur: quod enī latinus dicit dedicationē: hebreus vocat inchoationē vsus noue rei seu innouationē Vn̄ ꝛ vsus habebat hoc verbum vt si quis noua veste in dueretur enceniare diceret̄. Est igitur encenio as. are. i. initiare ꝛ aliquid de nouo facere. vnde vestem nouā encenia t qui primo eā vestem portat: et ep̄s ecclesiā enceniat q̄n eam dedicat: hic igit̄ encenia vocatur festum dedicationis templi: qꝛ in dedicatione templi applicat̄ diuino vsui: q̄d festū annuatim solēniter celebrant iudei. Et dicitur encenia enceniorꝫ in plurali: qꝛ istud festū ꝑ plures dies solebat agi: hoc aūt non ad primā/ neq̄ʒ ad secundā: ad tertiā spectabat dedicationē. Legitur enī triplex dedicatio templi facta a diuersis ꝛ diuersis tēporib⁹. Prima a salomone. x. die septembris q̄ celebrabat̄ eadē die quotānis vsq̄ʒ ad euersionē tēpli factā a babylonijs. Secūda tp̄e esdre a neemia ꝛ zorobabel/ et ab his qui redierunt de babylonica captiuitate reparato tēplo ab eis facta est. xij. die marcij: ꝛ eadē die quotannis celebrabatur quousq̄ʒ illud polluit antiochus ponēs in tēplo idolum iouis. Tertia ꝓpter hāc cōtaminationē facta est a iuda machabeo/ q̄ templū ꝓphanatum a gētib⁹ mūdauit. xv. die decēbris: ꝛ eadē die exinde celebrata est quotannis et hec dedicatio tp̄e christi celebrabat̄. vnde hic agitur. Et [ambulabat iesus ī tēplo] i. [in porticu salomōis] id ē in porticu tēpli vbi salomō ad orandū stare solebat: noīe enī templi non solū corpus ipsi⁹: sed etiā porticus ꝛ atria seu loca circūstantia: ꝛ ad domū dn̄i pertinentia intelligunt̄: in quibus populus stabat ad orandū: nō in tēplo: nō enī licebat ingredi templū/ nisi solis templi ministris. Alij aūt orabāt extra in porticib⁹ seu atrijs templū cingētib⁹: vbi rex salomō sibi oratoriū fecerat: quod hic appellatur porticus in quo oratorio die dedicationis columnam seu basem eneā habentē. v. cubitos longitudinis: ꝛ tres cubitos latitudinis: ꝛ tres cubitos altitudinis erexit: super quā genibus flexis orauit. qui locus etiā regis oratorium dicebatur. vbi Theophil. Satagas tu quoq̄ʒ dū hyems iminet. i. vita ꝑsens turbinib⁹ iniquitatis concussa: sp̄uales encenias tui tēpli celebrare/ semꝑ renouādo teipm̄/ ꝛ ascēsiōes in corde tuo disponēs: tūc ies⁹ erit ꝓsto in porticu salomōis/ pacificū statū tibi tribuēs sub regimine ꝓprio: in seculo aūt futuro nemo renouationis solēnia perficere poterit. [Circūdederūt eū ergo iudei] cōprimētes aīo circūueniēdi et persequēdi/ vt citius eū in verbis caperēt [ꝛ dicebāt ei. Quousq̄ʒ animā nostram tollis] i. crucias/ dimittēdo nos in suspēso dubitationis certificandi enī sumus de te. Adulatorie loquūtur volētes per hoc ostendere se desiderare scire veritatē de ipso q. d. aīa nostra est in suspēso desiderij q̄diu vinctos nos derelinq̄s: Spes q̄ differtur affligit animā: per hoc inuentes q̄ vellēt eius dicto stare/ ꝛ eū libenter sicut xp̄m recipere: cū tn̄ cōtrariū haberent in corde. [Si tu es xp̄s] id est rex ꝛ vnct⁹: quē et nos regē dicim⁹ iudei appellāt xp̄m. i. vnctū: qꝛ vnctio debebat̄ regib⁹ [dic nobis palā] vt sciam⁹ quē sequamur: palā enī annunciandū est de veritate. q. d. peccam⁹ si tu es xp̄s et messyas in lege ꝓmissus/ et tibi nō credimus. Insidiose hec ab eo querebant/ vt si se xp̄m diceret quasi se regem faciens/ cesari contradiceret mox teneret̄: et romanorū ministris occidendus traderet̄. vn̄ glo. Non veritatē desiderabāt: sed calūniā ꝓparabāt: ꝛ qꝛ dolo loquebant̄/ ideo respōsum tēperauit dicēs. [Loquor vobis] ꝛ verbū dei ꝛ dico vobis veritatē/ et q̄ sim ꝓbo ꝑ opera [ꝛ nō creditis mihi. Opera que ego facio in noīe patris mei] ꝛ ad gloriā ei⁹ cōfitēdo eū et gloriā eius nō aliam vbiq̄ʒ querēdo: eiq̄ʒ oīa tribuēdo [hec testimoniū perhibent de me] ꝛ de mea deitate: qꝛ. s. non possunt nisi a deo fieri: ꝛ ideo manifeste apparet q̄ a deo veni. q. d. Multis a me audire si ego sum xp̄s: et ego respondeo vobis q̄ non oportet vt ego dicā verbis: quia [opera q̄ ego facio illa testimoniū perhibēt de me]. Et si operib⁹ non creditis/ qualiter verbis credetis: ꝛ sic non dixit expresse se esse xp̄m quod querebāt: sed dixit aliq̄d equiualēs vel maius q̄d tn̄ eis non sufficiebat vt veritatem responderet/ ꝛ calumnie maliciā excluderet. Sic ergo tēperauit respōsum vt nec illis sit calūnie loc⁹: ꝛ fidelib⁹ ꝓpter quos hec referunt̄ manifeste appareat q̄ ipse sit xp̄s: nō homo tm̄ vt illi putāt: sed verbū patris/ et dei fili⁹: illi enī xp̄m purū hominē credūt venturum: sed pre oībus regnaturū: nō ergo propter illos tantū respondit eis: sed ꝛ propter posteros fideles. Alia testimonia q̄ sit verus deus ꝛ ver⁹ hō ponit. Johannes di. Tres sunt q̄ testimoniū dant in celo: pater: verbū/ ꝛ spiritus sanctus. Et tres sunt qui testimoniū dāt in terra/ spiritus/ aqua/ et sanguis: q̄ enī xp̄s fuerit celestis. i. ver⁹ deus testimoniū dedit pater quando dixit hic est fili⁹ meus dilectus. Testimoniū dedit spiritus sanct⁹ quando in specie colūbe super ip̄m baptizatum descēdit. Testimoniū dedit ipse filius q̄n dixit ego ꝛ pater vnum sumus. Q̄ autē fuerit terrestris. i. ver⁹ hō tres testes sunt: scꝫ spiritus. i. aīa quā in cruce emisit. Aqua que de ei⁹ latere. ꝛ sanguis qui de eius venis effluxit. Causa autē incredulitatis eorum subditur [sed vos nō creditis: quia nō estis] nec esse vultis [ex ouibus meis] i. innocentes ꝛ humiles. sed sup̄bi ꝛ maligni: ideo dei iudicio excecati. [Oues mee] id est humiles q̄bus reuelatur veritas a me [vocem meā audiūt] credēdo corde/ ꝛ obediēdo opere [et ego cognosco eas] nō solū noticia visionis: sed etiā approbationis [ꝛ sequūtur me] imitando hic in ꝑsenti per gratiam/ ꝛ in futuro ꝑ gloriam: ideo sequit̄ [ꝛ ego vitam eternam do eis] hic in pastu mei corporis ꝛ sanguinis/ ꝛ in futuro in dulcedine fruitionis [ꝛ ideo nō peribūt in eternū] qꝛ predestinatio de eis frustrari nō potest. [Et] ideo [nō rapiet eas q̄sq̄ʒ de manu] i. potestate [mea] ꝑ violentiā hic trahendo ad culpā/ vel in futuro ad penā q̄d ꝓbat di. [Pater me⁹ q̄d dedit mihi maius oībus est] i. deitas quā habeo a patre: qꝛ oīa excedit in infinitū. vnde Aug. Dedit mihi: vt sim verbū eius: vt sim vnigenit⁹ filius eius: vt sim splēdor lucis eius. Et nemo pōt rapere de manu patris mei ꝑ violentiā cū sit infinite potētie: ergo nec de manu mea continēte eas ꝛ cōseruāte. [Ego enī ꝛ pater vnū sum⁹] i. ī virtute ꝛ potentia sicut in deitate ꝛ essentia. Notādū aūt q̄ ex hoc v̄bo saluatoris [ego ꝛ pater vnū sum⁹] excludunt̄ duo errores ꝯtrarij circa articulū sanctissime trinitatis. Sabelli⁹ enī posuit in deo vnitatē ꝑsone sicut ꝛ essentie: ꝛ hoc remouet̄ cū dr̄ [ego ꝛ pr̄ vnū sum⁹] si enī pr̄ ꝛ filius essent vna ꝑsona dixisset sum in singulari. Arri⁹ aūt ecōtra posuit diuersitatē essentiarū sicut ꝛ ꝑsonarū: ꝛ hoc excludit̄ cū dicit̄ vnū: si enī pater et fili⁹ haberēt diuersas essentias. nō diceret vnū neutraliter: sed plura. igitur per [ego ꝛ pater vnū sum⁹] discretio ꝛ q̄litas ꝑsonarū exprimit̄ per [vnū] vnitas diuine substātie itelligit̄. In theologia enī per neutrū gen⁹ dicit̄ substātia diuina: ꝑ masculinū ꝑsone: ꝑ femininū notio. Vn̄ patet q̄ nō dꝫ in hymno cātari vn⁹ patri cū filio: sed vnū: qꝛ pr̄ ꝛ fili⁹ nō sunt vn⁹ in ꝑsona: sed vna in substātia. vn̄ Aug. vtrūq̄ʒ audi ꝛ vnā

Marginalia: Joh. x. Encenia vn̄ dicunt̄ — Dedicatio templi triplex. — Puer. xiij. — Respōsi tēperatio. — Mat. iij. Ibidem. — Persone in deo plures. — Essentia vna.

sum⁹.q dicit vnū liberat te ab arrio:q sum⁹ liberat te a sabellio. Si vnū ergo nō diuersum. si sumus: ergo pater et filius. Oues ergo dei per signa quattuor cognoscunt̄ q̄ hic p ordinē tangunt̄. Primo p bona opa que faciunt cognoscunt̄:q2 oues xp̄i sunt. Istud signum ponit dominus de se q̄ est pastor cū dicit [opera q̄ ego facio testimoniū phibent de me]. Notandū tamen est q sunt quedam opera que hoiem sanctū ostendunt/sed non faciūt: sicut sunt opa miraculoꝝ q̄ etiā aliq̄n mali faciūt virtute fidei Alia sunt opera que sanctum faciunt/sed non ostendunt sicut est simplicitas ꝛ humilitas sanctorū hoīm et cetere virtutes eorū que faciunt hominem sanctū corā deo:sed sepe reddunt despicabilē corā mūdo. Alia sunt opa que hoiem sanctū faciunt ꝛ ostendunt sicut sunt opa pietatis q̄ ex charitate fiunt. Secundū signū est q oues xp̄i sunt q̄n vocem eius audiūt. vñ subditur [oues mee vocē meā audiūt]. Quattuor aūt voces iste pastor dat ouib⁹ suis. Prima est exterior exhortatio. Scd̄a interior īspiratio. Tertia est beneficiorū elargitio. Quarta est corporalis flagellatio:sed q2 multi sunt q̄ istas voces non audiunt: ideo dn̄s conqueritur dicens. [Vocaui] .s.p exteriorem exhortationem [ꝛ renuistis.extēdi manū meā] multa bona faciēdo/ꝛ nō fuit qui aspiceret: despexistis omne cōsiliū meū quo vobis bona proposita inspirabā: et increpationes meas neglexistis p quas aliq̄n vos arguebā ꝛ flagellabā:ideo subdit̄ magna cōminatio.ego quoq3 in interitu vestro ridebo. ¶ Tertium signū est q aliqui sint oues xp̄i q̄n ipe xp̄s q̄ est pastor eas cognoscit. vñ sequitur [et ego cognosco eas]. Cognoscit aūt (vt et supra dictū est) fideles suos p ymaginē ꝛ similitudinē suā quā eis ipressit:per arma virtutum quib⁹ eos ornauit:per signa bonorum operū quibus eos decorauit: per charitatem adinuicem qua eos instruxit. Quartū signum est q sint oues xp̄i q̄n ip̄m verū pastorē sequunt̄. vnde subdit̄ [ꝛ sequuntur me] mali aūt nolūt sequi xp̄m: sed ab eo fugiunt et se auertunt:boni vero sequunt̄ ipsum per imitationē bonorum operum. Christū etiā quidam sequuntur ficte sicut hypocrite:quidam lente sicut tepidi ꝛ negligentes:quidam sollicite sicut amore dei feruentes. Hec autem predicta dn̄i verba q̄n dixit ego et pater vnum sum⁹ [iudei] cetera ferentes iam non tulerūt:sed [lapides sustulerūt] ꝛ hoc durissima intētione fecerunt.s. [vt lapidarēt eum] sicut blasphemū/moti liuore inuidie non amore iusticie: q2 absq3 legis ordine:q2 enī duri erant/ꝛ pfunda dn̄i verba intelligere non poterant/lapidib⁹ similes ad lapides currebant. [Respōdit eis iesus] dulciter eos reprimēdo [multa bona opa ostendi vobis] ad vestrā vtilitatē [ex patre meo] hoc est virtute patris mei facta.s.veritatē docendo.infirmos curando/ꝛ alia miracula faciendo [propter qd̄ hoꝝ] opeꝝ [me lapidatis] cū tn̄ ob hoc me honorare deberetis. Ubi sciendū q quidam sunt q̄ reddunt mala pro malis/et istud est phibitum q2 deus vindictā sibi reseruauit.d. Mihi vindictam ꝛ ego retribuam. Alij sunt qui reddunt bona pro bonis/et istud est quoddā naturale debitum ꝛ non meritorium:q2 ꝛ publicani hoc faciunt. Alij sunt q̄ reddunt bona p malis/et istud est pfecte charitatis indiciū:sic fecit christus ꝛ docuit suos discipulos. Alij sunt qui reddunt mala p bonis/ꝛ istud est valde iniquū:ꝛ tales erāt iudei circa xp̄m:ꝛ ideo eos arguit dicēs.multa bona opa ꝛc̄. [Respōderūt ei iudei dicētes. De bono ope nō lapidam⁹ te:s3 de blasphemia: q2 tu hō cū sis/facis teip̄m deū]. Asserens enī se esse vnum cum patre innuit se esse deū:non aūt ipse seip̄m fecit deū sed pater generans eum fecit ipsum deum. Dn̄s autē volens eorū furorem tēperare [respondit eis] se nō esse blasphemū dicendo se esse deū/vel dei filiū naturalē: qd̄ probat primo per scripturā:quia scriptura sacra cū sit inspirata nō pōt esse falsa:ꝛ hec attribuit hominib⁹ sanctis et pphetis deitatē participatiue:ergo multomagis [quem pater sanctificauit] .i.sanctum ab eterno genuit s̄m deitatem:ꝛ iā sanctificauit.i.plenitudinē gratie repleuit q̄tū ad humanitatē [ꝛ misit in mundū] ad saluandum et sanctificandum ipsum sicut erat per prophetas dictum:potest dici deus proprie cum tn̄ dicatur hō deus ꝛ verbum deus dissimiliter:q2 homo adoptione verbum naturaliter. Si inquit adoptiui filij dij dicūtur quare naturalis deus filius non dicat̄? Scriptura quidē sacra attribuit hominibus sanctis deitatē participatiue dictā :sed xp̄o attribuit deitatē ppie dictā.s̄m enī Aug.tribus modis dicitur deus:natura:vt de⁹ oīpotens:adoptione:vt particeps deitatis de quib⁹ in psal.dicit̄.dij estis opinione seu nuncupatione vt idola ꝛ demones. Deinde hoc idem ostendit per rationē:sc3 ex operib⁹ patris que faciebat. Omnia eī s̄m philosophū determinatur proprio opere: ꝛ ideo per propriam operationē certificamur de natura rei.xp̄s aūt faciebat opera diuinitatis propria.s. miracula totā facultatē creature transcēdētia:ꝛ virtute ppria. nō solū obsecrādo diuinā potētiā/sed aliq̄n impādo : ex quo concludit̄ q in eo vere erat natura diuina:ꝛ per consequēs nō erat blasphem⁹ dicēdo se esse deū vel filiū dei ac si diceret non tm̄ per verba me esse filiū dei credatis: sed etiam p opera que ꝛ modo quo ea facio/et facto ipso ostendunt in me naturā ꝛ virtutē dei esse. [Si non vultis credere verbis] fidē adhibete [operib⁹] vt merito fidei amplius cognoscēdo opera/veniatis ad fidem deitatis [vt cognoscatis ꝛ credatis:q2 ī me est pater] per nature inseparabilitatem ꝛ sui consensus voluntatē in oīa facta mea [ꝛ ego in patre] sicut a quo habeo naturā/ et veritatem/ꝛ opera. In eo est pater:et ipse in patre inq̄tum est vna natura amborū sicut vna operatio. Qui ergo magis diligit vel credit amplius cognoscit. Uide hic mirabilē iudeorū insaniā. Ipsi volebant scire si esset xp̄s:ꝛ q2 verbis et operibus hoc probabat eū lapidare volebant. Ipsi vero nec verbis nec operib⁹ inducebantur ad credendū sed tanq̄ obstinati [q̄rebāt] studiose [eū apprehendere] nō bona apprehēsione.s.ad credendū ꝛ intelligendū:sed mala.s.ad seuiendum ꝛ occidendū. Tu apprehendas vt habeas:illi apprehēdere volebāt vt nō haberēt. [Et exiuit de manib⁹ eorū] virtute diuina transiens per ipsos sicut alās fecerat:vt ostēderet se non posse detineri:nisi q̄n vellet:ꝛ vt daret nobis exemplum declinandi malorum seuiciam quando sine fidei periculo fieri pōt. Non enim apprehenderūt:q2 man⁹ fidei nō habuerūt. Et relicta iudea propter incredulitatē eoꝝ [abijt iterū transiordanē in locū vbi iohannes primū baptizauerat ꝛ ibi] ad tēpus cū discipulis suis [manebat] vt populi veniētes ad ip̄m recordarent̄ de testimonio iohannis/ꝛ de testimonio dei patris et alijs ibi factis ꝛ dictis: ꝛ sic habita primorum et nouissimorū collatione cōfirmarent̄ in fide ipsius. Cōspice igit̄ tam eum q̄ discipulos suos mestos recedere:ꝛ eis toto posse cōpatere. [Et multi venerūt ad eū] nō tā corpe q̄ mētis deuotione/ꝛ crediderūt in ip̄m ex corde Ecce isti apprehenderūt permanentē vt haberēt:sed iniqui iudei apprehēdere voluerūt discedētē vt nō haberēt ¶ Mystice autē s̄m Theoph. recedens ab hierosolimis dn̄s hoc est a plebe iudaica ad loca fōtes habētia se trāsfert.i.ad ecclesiam ex gentibus que habet fontem baptismi per quē multi ad christū accedunt quasi transeuntes iordanem. Sciendum est hic q mali iudei sunt non solū illi qui littere legis ꝛ circūcisioni carnis innitentes christū blasphemant:sicut isti de quib⁹ hic dicit̄:sed etiā oēs mali christiani qui solo noīe christiani sunt: et solum nomen habent christi/a quo appellantur christiani:qui verbis cōfitent̄ xp̄m:factis autem negant:de quibus etiā verificatur qd̄ hic dicitur [quia sustulerunt lapides vt lapidarent iesum] vnde Ambro. Quod fecerunt tunc iudei persequentes:hoc vere faciunt hodie mali christiani male viuētes:xp̄m enī lapidant ꝛ occidūt. Quid est christ⁹? Ueritas/pax/ꝛ iusticia. Qui ergo pro falsitate veritatē derelinquunt pro discordia odiunt vnitatem et pacem: pro temporali precio relinquunt iusticiam:nil aliud facere videntur q̄ lapidare/crucifigere/et occidere christū: q2 ipsius dona extingūt in seipsis.hec Ambro. Et tales sunt in triplici genere. Quidam enim lapidant iesum corde/quidā ore/ꝛ quidā manu. Primi sunt corda sua prauis cogitationibus et malis voluntatibus indurantes: secundi sunt verba blasphemie in deum et sanctos proferentes:vel preceptis maiorum ꝛ prelatis suis recalcitrātes:tertij sunt per oppressionem violētie proximos ledētes. Primi ergo lapidant dominum iesum: quelibet enī mala cogitatio ꝛ mala voluntas est vnus lapis qui iacitur contra eū. vnde Beda. Quotquot malas cogitationes q̄s assumit:quasi tot lapides in xp̄m mittit. Et ideo bea. Amb.nos āmonet di. Uidete fratres ne p opa vel cogitatiōes malas lapidetis iesum. Sed dices quō tā grue iudicat̄ peccatū cogitationis si ad opus nō pcedit? Ad

Quid dei signa q̄tuor. Opa ostēdētia ꝛ nō facientia sctm̄ ꝛc̄. Voces xp̄i q̄ttuor. puer.j. Cognitio ouiū xp̄i. Iudei mali q̄ dicēdi. Lapidantes xp̄m triplices.

hoc dicendū q tota ratio peccati est in corde: actus autē exterior non aggrauat pctm̄ nisi extensiue. Et qz xp̄s habet domicilium suū in corde dicente apostolo. Vos estis templū dei viui: hinc est q sicut xp̄s inuitat ad templum suū per cogitationes et volūtates bonas: ita expellitur p malas. Et sm̄ hoc qlibet mala volūtas est quasi lapis q dñs iesus lapidatur et expellitur de teplo suo. O q detestabile est dñm dom⁹ lapidare et eijcere de hospitio suo. Nā sicut dicit ap̄s. Quis cōsensus tēpli dei cū idolis? Quid aūt aliud sunt cogitationes quas quis format in corde quasi quandā ymaginationē contra honorem dei nisi quedā idola? Et cū talibus idolis xp̄s in eodē templo habitare dedignat. Vñ ad cōseruādam xp̄i p̄sentiā in templo suo hortat nos apostolus petrus. Dñm inquit iesum sanctificate in cordib⁹ vestris. Ille dñm iesum in corde suo sanctificat q nihil nisi qd̄ sanctum et deo placitum est in corde versat. Secūdi lapidāt dñm iesum multipliciter s3 qd̄ blasphemia in deū multis modis cōmittit. Primo eni cōmittitur qñ deo negat qd̄ sibi cōuenit. sicut q negaret in deo oīpotentiā et omnem scientiam vel puidentiā. Et ad hanc speciē blasphemie pertinēt illi q in diuersis successib⁹ dicunt in aīo suo vere de⁹ nō curat res humanas vel similia: de quib⁹ dicit Aug. super psal. xxxi. Item illi de qbus dicit Bern̄. sup cātica q vellent deū pctā sua vel vindicare non posse/aut nolle: aut ea nescire. Uult ergo eū nō esse deū qui quantū in ipso est vult eum aut impotentem/aut iniustū/aut insipiētē esse. Crudelis plane et oīno extranea malicia: que dei potentiam/ iusticiā/sapientiam perire desiderat. Qui aūt vult deum esse iniustum/vult deū nō esse deū: et qui deū desiderat nō esse/nōne q̄tum in se est deū lapidat et occidit? hec Ber. Secūdo mō blasphemia in deū committit qñ deo attribuit qd̄ sibi non conuenit: sicut illi q dicūt deū esse auctorē pcti. Ad quā speciē blasphemie ptinent illi q pctā sua in deū retorquent dicentes: de⁹ sic voluit vt adulterarer furarer/vel occiderem/et vt sic cōfunderer et turbarer: et ita omnia fato ascribunt. Ad hanc etiā pertinēt lusores/ qui cum nō approsperantur deo maledicunt/et conuitia in sanctos proferunt. Silr̄ et illi qui iurāt per deū verbis execrabilib⁹ et vituperosis. s. per nares dei: per iecur dei vel per brachia dei et similia q sunt execrabilia auditui. Tertio modo blasphemia in deū cōmittit/qñ illō quod dei est aliqs sibi vel alteri creature attribuit: sicut illi qui sibi diuinū honorē vsurpare presumpserunt vt symō magus et omnes idolatre. Et ad istā speciē pertinent ambitiosi/ac superbi/et vane gloriosi q sibi gloriā attribuunt quasi eam ex seipsis et meritis suis habeant: cum tamen gloria sit dei propria. Item ad hanc partē pertinent iracundi: qui sibi vsurpant vindictam que propria est dei. Similiter et illi temerarij qui presumunt et volūt de aliorum cordibus iudicare/cum hoc sit propriū dei tantum Preter hec est et aliud blasphemie genus qd̄ cōmittit in sanctos regnantes cū xp̄o/et in quibus regnat xp̄s. Vñ in eis xp̄s laudat ac etiam blasphemat: et in p̄latos qui seruiunt deo in subditis/et vice dei supra subditos positi sunt: ac per hoc in eis deus honorat/ac etiam blasphematur. Tertij similiter lapidant dominū iesum sicut iudei lapidauerunt stephanum: sic enim mali xp̄iani spiritualiter tunc lapidant stephanū: immo ipsum xp̄m quādo vi opprimūt et affligunt proximū. Lapis vñ dicit a ledendo: et ideo cū proximus qui est mēbrū christi leditur ipse christus in mēbro suo lapidatur. Sed sepe tristicia taliter oppressorū cōuertitur eis in gaudiū sicut lapides quos mittebant iudei contra stephanum ad afflictionē carnis dulces illi fuerunt ex gaudio mentis: et cōuertebātur in lapides preciosos ad coronam capitis: qz posuit deus in capite eius coronam de lapide precioso et c. Posset etiā dici q vniuersaliter homo christian⁹ in oī peccato mortali lapidat xp̄m. vñ Amb. O q pauci sunt in tanta multitudine xp̄ianorum qui iesum non persequatur et lapident et occidant. Huiusmodi etiam lapidatio sic declaratur. Cum enim christus sit aduocatus noster/et propitiatio p peccatis nostris/q interpellat p nobis apud patrem/iccirco ipse de peccatis dolet et luget sicut econuerso de nostra conuersione gaudet. Quotienscunq eni peccamus/christum contristamus et ledim⁹: ac per hoc eum quodāmodo lapidamus. Et intelligenda sunt hec sane: non q christus in corpore suo iam glorioso ledatur sensibiliter: cum corpus illud sit impassibile/ vel q in ipsum cadant passiones aīe: vel partem sensitiuam/et quasi sic peccatis nostris lapidet. Sed hmōi lapidatio est metaphorica sicut et crucifixio: quemadmodū dicit ap̄s de quibusdam baptizatis et prolapsis rursum crucifigētes in semetipsis filium dei. Ubi glo. Non q crucifigant filium dei: sed qz similes sunt crucifixoribus: crucifigunt aūt in semetipsis. i. q̄tum in ipsis est: sic in proposito quādo mortaliter peccam⁹/xp̄m lapidam⁹ et ledim⁹ et cōtristamus: qz q̄tum in nobis est eum gaudio quod ipse de nobis expectat priuamus. In quo etiam sensu loquitur Bern̄. in persona christi sic alloquens peccatorem. Nonne pp̄ter te vulnerat⁹ sum? Nūquid non p iniq̄tate tua afflictus sum? vt q̄d addis afflictionē afflicto? Magis aggrauant me vulnera tui peccati/q vulnera corporis mei. hec Ber. Sed ve omnibus istis dominum iesum lapidātibus: quia abscondit noticiā suam: talibus exit de templo cordium eorum: et manifestat se amatoribus suis et habitat in illis. Oratio.

Domine iesu xp̄e fac me encenia et inouationes in tēplo cordis mei sp̄ūaliter celebrare: semp meipm̄ renouando/et ascēsiones in corde meo disponendo: da mihi bona opera facere q testimoniū perhibeant de me: ac vocem tuā audire credendo corde: et obediendo opere: teq per imitationē bonorum operū sequi: et inter oues tuas a te misericorditer cognosci. Custodi etiam me dñe ne vnq malis cogitationibus et voluntatibus aut locutionib⁹ vel operibus quasi lapidibus te a me expellam: sed semper te per gratiam in me habitare sentiam. Amen.

De traditionibus pharisеorum etiam contra dei mandatum. Capitulum. lxxxviij.

Alia vero scribe qui putabant se habere p̄fectionē sciētie: et pharisei q simulabant se habere p̄fectionē vite: dñm iesum in templo rep̄hēdere nō potuerunt. Uenietes ab hierosolimis in galileā eū insequunt. In quo nimia apparet malicia eorū: qz descēdentes ab hierusalē ciuitate sancta/relinquētes templū sequebant eū: et qz seniores pp̄li et legisdoctores erant: et non ad sciendū sed ad rep̄hendendū dñm venerāt obseruādo et insidiādo vt eū caperēt in sermone vel facto. Vñ vt saltē ex discipulis mgr̄m tāq contēptorē doctrine seniorū arguant/et sic eū populo odiosum reddāt: vidētes discipulos ei⁹ cōib⁹. i. non lotis manibus manducare: qz iudei cōia gētilib⁹ imūda reputabāt et dicebāt. Quare discipuli tui transgrediunt traditiones senior. Non eni lauāt man⁹ cū panē manducāt. Ubi Beda. sp̄ūalia eni p̄phetarū verba carnaliter acciplētes/q illi de cordis et opis castigatione precipiebāt dicētes: lauamini: mundi estote: et mundamini q fertis vasa dñi. isti de solo corpe lauādo seruabāt. Supstitiosa ergo hoim̄ traditio ob manducandū panē p̄cipit crebri⁹ lauare: sed necessarium est eos q panē de celo descendētē participare desiderāt crebro elemosynis/lachrimis: et alijs iusticie fructibus sua opa purgare. hec Beda. Isti gerūt typū eor q pl⁹ zelāt trāsgressionē humanarū traditionū q diuinorū p̄ceptorū: plus decretaliū q euāgelior: plus cōsuetudinū q vtilitatū. Per istos etiā multū sollicitos de mundicia exteriori/et modicū de iteriori signant hypocrite et simulati: arguētes alios de leuib⁹ cū tñ sunt infecti grauib⁹: vidētes festucam in alteri⁹ oculo: et non trabē in suo. His qq siles sunt multi q volūt habere exteriora pulchra: interiora aūt hn̄t fetida. Discipuli aūt dñi īstructi ea q virtutis tn̄ sunt opati nō lotis manib⁹ mādūcabāt: qz hoc nō ptinere ad veritatē vite intelligebāt. vñ Chry. Ideo autem discipuli nō lotis manib⁹ mādūcabāt: qz iā superflua despiciebant ea solū necessaria attendentes: et neq lauari/ neq non lauari pro lege habentes: sed vt contingebat alterutrum facientes. Qui eni et ipsum necessarium cibum contēnebant qualiter circa hoc studiū haberent? Et qz hec traditio. s. iubere man⁹ lauari non erat cōtraria legi: ideo dñs aliā traditionē legi cōtrariā ducit in medium et quasi clauū clauo retundēs dicit eos deficere: qz faciebāt transgredi mādatū dñi pp̄ter mādatū hoim̄: qd̄ nō erat faciendum: qz sm̄ Ber. nihil placet deo quodcunq

ij. Cor. vj.
Ibidem.
j. Pet. iij.
Blasphemiar sp̄es
Lapis vñ dicitur.
Ps. xx.
Hebre. vj.
Mat. xv. et Mar. vij.
Isaie. j.
Timoth. iij.
Luce. vj.

ei obtuleris neglecto eo qđ teneris. Vñ ⌊respondens ait
illis:quare ⁊ vos transgredimini mādatū dei ꝓpter tra:
ditionē vr̄am⌋.q.d.ſm glo. Si vos contēnitis mandata
dei pro traditionibꝰ hominū: quare arguitis diſcipulos
meos qui mandata hoīm dimittunt:vt ꝑcepta dei custo
diant? Et dn̄s quidē nō reprehendit mundiciā corpora:
lem:ſed hoc reprehendit/ꝙ relicta mūdicia interiori pu
tabant sufficere tantum exteriorē. Deinde hoc qđ dixit
Honora: probando ſubdit.⌊Nā deus dixit honora⌋.ſcʒ necessaria
tio paren: dando:⁊ reuerentiā exhibēdo:nā honor iste nō solum in
tum. telligit̄ reuerētia:ſed etiā necessariorū administratio⌊pa
trem:⁊ matrē⌋in quibꝰ etiā proximus quilibet intelligit̄
ſed illi nominantur quibus obligamur.⌊Et qui maledi:
xerit prī vel matri⌋nō tā verbo vel ſigno ꝙ̄ facto⌊morte
moriatur⌋.Dn̄s eni imbecillitate ⁊ penurie parentū con
ſulens hoc per moyſen precepit:⁊ ideo ve illis qui paren
tes debiles vel pauperes contēnunt:⁊ debitis obſequijs
ſcʒ reuerentia et necessariorum exhibitione defraudant.
Hanc aūt legē pharisei cupidi per ſuā doctrinā falſam
ſubuertētes:vt ſue auaricie conſulerēt: ⁊ ſub nomine pie
tatis impietatē inducerēt.docebant filios parentū ⁊ di:
cebant ꝙ meliꝰ erat bona parentibꝰ administrando deo
fauere ⁊ offerre:tum quia est pater principalis ⁊ ſpūalis
tum quia licet per talem oblationē parētes ſustinerēt de
trimentū corporale/conſequebantur tñ bonū ſpirituale
inquantū illud qđ erat in eorū necessitatem cōuertendo
deo offerebat̄:vt ita parentibꝰ ſuis ab eis necessaria exi:
gētibus ea negare poſſent/ditiores frequentiꝰ offerrent
ex quo parētes egeni fiebāt:⁊ oblatio filiorū ſub ꝑtextu
religionis in lucra ſacerdotū cedebant. Vñ instruebant
filios quid egenis parentibꝰ responderent: et hoc est qđ
ſaluator dicit.⌊Vos aūt⌋.ſ.aduerſatiue⌊dicitis⌋.i.in tra
ditione vestra alios instruitis falſo.ſ.exponendo manda
tum dei pro lucro vestro⌊quicūqʒ dixerit⌋.i.dicere pote:
rit⌊patri vel matri⌋o pater ⁊ mater q̄ indies petitis mu:
nus a me⌊munus qđcumqʒ est a me⌋.i.ex mea deuotione
deo.ſ.conſecratū ⁊ oblatū⌊tibi proderit⌋.ſ.ad vtilitatem
aīe magis ꝙ̄ ſi darē tibi:qꝛ tūc ꝓdeſſet ſoli corpori. Vel
poſſunt legi interrogatiue ſic⌊munus qđcūqʒ est ex me⌋
id est ex meis rebus iam deuotū dei⌊tibi proderit⌋?q.d.
Qđ vouit deo vis tuis vſibus applicare ⁊ tibi prodeſſe?
absit: qꝛ ſacrilegium faceres ſi acciperes. Sic dicebant
parentibꝰ vt illi timentes accipere qđ deo videbant mā:
cipatū:⁊ ſacrilegij crimen incurrere/inopem magis vel:
lent vitā ducere/ꝙ̄ de ſacramentis comedere. Et est hic
cōstructio defectiua.vñ est ſenſus.⌊Quicūqʒ dixerit⌋⁊c̄.
ſcʒ licite:⁊ bñ pōt dicere illud et implet preceptū diuinū
⁊ legē ⁊ est dignꝰ vita eterna ⁊ regno celoꝝ qđ tñ ē falſū
qꝛ ſm veritatē est trāſgreſſor ꝑcepti: ⁊ hoc est qđ ſubdit̄
⌊et⌋ſic ꝑ vr̄as ſuaſiōes filiꝰ postea⌊nō honorificabit pa:
trem ſuum:⁊ matrē⌋illud qđ erat ſibi debitū ſubtrahen:
do⌊et⌋ita ꝙ⌊irritū feciſtis mandatū dei⌋de parentibus
honorandis ⁊ ſustentandis⌊propter traditionē vestrā⌋
que vestre ſeruit auaricie.q.d.mandatum pietatis deſeri
Parentū tis ꝓpter cupiditatē īpietatis. Sed vide ne hac auctori
ſustētatio. tate vt plurimi faciunt abutaris ſupra modum de rebꝰ
eccl̄ie ⁊ pauperū erogans parentibꝰ. Ad maiorem autē
intellectū est conſiderandū ꝙ pater per ſe tenetur filijs
ꝓuidere:quia est cauſa eorū quantū ad eſſe:⁊ ideo debet
eius nutrimentū ⁊ documentū:filius autē tenet̄ prouide
re parentibꝰ de necessarijs per accidens.ſ.ſi illi indigeāt
et ipſe ſit potens:⁊ ideo ſi pater iā necessitatē incurreret
bona de quibꝰ filius potest ei administrare iā ſibi debita
ſunt.de alieno autē nullus potest deo facere ſacrificiū:et
ideo talia offerre non est licitū:qꝛ hoc est transgredi pre:
ceptū de honore parentū. Secus autē ſi filius bona ſua
vouiſſet anteqʒ parentes in necessitatē poſiti eſſent: quia
tunc nō eſſet licitū de eis prouidere parentibus. Deinde
redarguens eos de ſanctitatis ſimulatione ſubdit⌊hypo
Eſa.xxix. crite bene ꝓphetizauit de vobis eſaias dicens. populus
hic labijs me honorat:cor autē eorū longe est a me⌋quia
ostendebat ſanctitatē in verbis:⁊ exteriori cōuerſatione
cū tñ corrupti eſſēt mala intētione. Hoc pōt dici de illis
qui bene docēt ⁊ male viuūt:labijs eni ⁊ nō corde deū ho
norare est bñ loqui ⁊ male viuere. ⌊Sine cauſa⌋⁊ frustra
⌊colūt me⌋non habentes fructū inde: ſicut eni medicina
dr̄ frustra ⁊ ſine cauſa ꝓpinari q̄ nō cōfert ſanitatem:ſic
cultꝰ diuinꝰ q̄ nō ducit ad felicitatē docētes doctrinas

et mandata hominū:et per hec transgredi dei mandatū
ꝓpter auariciā ⁊ lucrū. Et confutatis ſupbis ⁊ ſupſtitio
ſis/ſcribis ⁊ phariſeis qui ad partē vident̄ ſibi predicta
cōtra diſcipulos dixiſſe:cōuertit ſe ad turbā humilem ⁊
ſimplicē:volens eos a falſa doctrina phariſeorū reuoca
re/⁊ cōuocatis eis dicit.⌊Audite⌋exteriꝰ aure corporis
⌊⁊ intelligite⌋interiꝰ aure mētꝭ:audite vocē/et itelligite
virtutē.⌊Nō qđ intrat in os⌋corpis.ſ.cibꝰ corpalis⌊co: Intrans
inqnat hoiem⌋ſpūaliter.ſ.in aīa ⁊ apud deū/ niſi inōrtū per os nō
ꝑ delectationē male afficit̄ qs ad cibū vel alīas eſſet ſibi coinqnat.
prohibitū:qꝛ non intrat in cor eiꝰ hoc est in animā q̄ cau
ſa est oīs immundicie ſpūalis. ¶Vñ corporales ſordes
nō coinqnāt ſpūaliter:⁊ ideo nō ē curādū vtrū lotis vel
nō lotis manibꝰ corporalis accipiatur cibus⌊ſed quod
ꝓcedit ex ore⌋cordis:⁊ ab īteriori radice volūtatis⌊hoc
coinqnat hominē⌋.ſ.verba male cogitationis q̄ ſunt ma
licie interioris ſignificatiua:qꝛ ex cibo ſm ſe nō est culpa
ſed ex his q̄ ꝓcedunt ex ore cordis ⁊ corporis:et ideo os
ipm̄ est diligenter custodiendum. Et qꝛ nō ſufficit custo
dia humana:petēda est custodia diuina ſicut petebat ꝓ:
pheta dicens. Pone dn̄e custodiā ori meo.⌊Tunc⌋.ſ.qñ Ps̄.cxl.
audierūt illorū regionē euacuati⌊acceſſerunt diſcipuli⌋
ſimplicitate moti ⁊ dixerūt ei. Scis qꝛ phariſei:quorum
magna est religio in cibis:audito hoc verbo:qđ.ſ. euacu
at diſcretionē ciboꝝ ⁊ traditionē ſeniorum: ſcandalizati
ſunt.i.indignati vel offenſi.¶Illud non erat ſcandalum Scādalū
actiuum/qꝛ neqʒ ex facto/neqʒ ex dicto minus recto:ſed acceptum
potiꝰ paſſiuū:qꝛ audito verbo veritatis/pietatis/⁊ eqta nō datum.
tis ſcādalizati ſunt:qꝛ oculis egris odioſa est lux. Vñ nō
dicūt tu ſcādalizaſti/ſed ſcādalizati ſunt. Et ꝓpter tale Veritas
ſcādalum alioꝝ veritas vite iuſticie ⁊ doctrine nō est di nō est reli:
mittēda:qꝛ ꝓcedit ex ipſis ſcādalizati malicia.vñ greg. quenda.
Si de veritate ſcandalū orit̄/rectiꝰ oriri ꝑmittit̄ ꝙ̄ ꝙ ve
ritas relinquat̄.⌊Et dn̄s respondens ait. Oīs plātatio⌋
traditionū humanarū.i.doctrina ab hoīe inuenta q̄ legi
dei nō est cōſona⌊quā nō plātauit pr̄ meꝰ celestis⌋immo
conſuluit tepiditas carnalis⌊eradicat̄⌋cū plantatoribꝰ
ſuis/⁊ hoc a fundamento xp̄o ꝑ reprobationē: a fidelibꝰ
per ſeparationem : a terra viuentium per priuationē: qꝛ
non habet firmū fundamentū ⁊ radicē.⌊Sinite illos⌋in
precipitiū dānationis ire:⁊ doctrinā illorū euitate.⌊Ce
ci ſunt⌋in ſe carentes vero intellectu legis⌊⁊ duces ceco
rum⌋in regimine aliorū: qꝛ alios ſuo errore excecant et
eos ad precipitium ducunt.⌊Secus autē⌋vt prelatus⌊ſi
ceco⌋vt ſubdito⌊ducatū prestet: ambo in foueā cadunt⌋
ſicut obliquitas linee ꝓcedit ex obliquitate regule. Vñ
Greg. Cū pastor ꝑ abrupta vitioꝝ gradit̄: conſequens est
vt grex in precipitiū ducatur. Et Bern. Ridiculoſa res
est:immo magis periculoſa:ſpeculator cecus: doctor in:
ſcius:precurſor claudꝰ:prelatꝰ negligēs:ꝑco mutꝰ. Sed
heu qꝛ ſicut claudi volūt preire: ita fatui preeſſe. Deinde
petro exigente expoſuit diſcipulis parabolā predictam.
Quia⌊omne quod in os intrat⌋.i. aliqua pars de omni
qđ intrat in os⌊in ſeceſſum⌋per euacuationē tanqʒ ſuper
fluum⌊emittit̄⌋⁊ aliud tanqʒ necessariū retinetur:et neu:
trum istorum coinqnat hominē ſpūaliter:⁊ iste modꝰ lo:
quēdi frequēs est in ſcriptura.vt in michea. Omnes ſan Mich.vij
guini inſidiantur.i.de omnibꝰ multi ⁊ ſimilia.⌊Que autē
procedunt de ore intus naſcuntur/⁊ de corde exeūt⌋.i.de
cordis immundicia ſicut fumus de igne/et fetor de latri:
na⌊⁊ ea hominem⌋iam inqnatū cogitatione praua⌊coin
quināt⌋.i.ſimul ⁊ magis inquinant locutione ſordida:qꝛ
ſunt conceptus mentis et male cogitationis ſignificati:
ua. Ex cogitationibus enim malis ꝓueniunt ⁊ mala ver
ba ⁊ mala facta:⁊ in actu interiori principaliter est culpa
cuiꝰ ea que extra apparent ſui testimonia. vñ ſubiungit.
⌊De corde enim⌋in quo est ſedes aīe:⁊ de libero arbitrio
⌊exeūnt cogitationes male⌋ſicut principia malicie: et ex
cogitationibus malis mali actus ⁊ verba ꝓcedunt vlte
rius.ſ.⌊homicidia/adulteria/fornicationes/ furta/ falſa
testimonia/baſphemie/auaricia⌋inquantū aliqua iniu:
ste detinent̄⌊nequicia⌋cū malū affectamus ⁊ implere nō
poſſumus⌊dolus⌋qui conſiſtit in deceptione ꝓximi⌊im
pudicitia⌋in cogitationibꝰ/in verbis/in aſpectu/ī tactu
⁊ ꝙ̄tum ad quamlibet corruptionem mētis ⁊ corporis:
⌊oculus malus⌋.i.odiū ⁊ adulatio:nam qui odit oculum
inuidū ⁊ malū habet ad eū quem odit/⁊ adulator nō re:
cto oculo videns que ſunt proximi ad malum ipm̄ dedu

cit:superbia:in verbis factis vel signis:stulticia: cum sit
malū et nō cauet:vel stulticia est cū non recte sentitur de
deo:cōtrariaē enī sapiētie que est diuinarū rex cognitio
Pctā in corde generantur. Omnia hec mala:ꝛ huiusmodi transgressiones ꝓceptoꝝ
dei in corde generantur ꝛ abintus:a corrupta voluntate
procedunt/ac spiritualiter hominem coinquinant:id est
immundū ꝛ impurū reddunt. Hoc enī in culpā hoī īpu:
tatur qđ in sua potestate existit.talia autē sunt q̄ ꝓcedūt
ab interiori voluntate per quā homo est actuū suorū do:
minus:et ideo causa immundicie spiritualis non est nisi
mala volūtas. Igitur scribarū ꝛ phariseorū verba male
dicta que ex iniqua voluntate contra xp̄m et discipulos
eius ꝓcedunt illa eos coinquināt. Non lotis autem ma:
nibus manducare:ꝛ huiusmodi transgressiones supersti
tiosarum traditionū:nō coinquināt hoīem imūdicia spi
rituali:nec faciunt impurū.q.d. Ex quo nullus cibus co
inqnat spiritualiter hominē/ergo a minori nō lotis ma:
nibus manducare nō coinquinat eū.ꝛ sic ostendit ꝙ spiri
tualia litteraliter intelligi nō debent. Unde qñ precipiē
in scriptura lotio absolute/magis de spirituali q̄ꝫ de cor:
porali intelligēdū est lotione. Sed vt dicit Chry. Uide
mus multos vt intrant ecclesiam lauantes manus ꝛ os:
qualiter autē mundā offerant aīam curam nullā facien:
tes. Marcus pro non lotis ponit cōibus:ꝛ pro inquinat
ponit cōicat iuxta hebreorū ideoma qui cōmune immū:
dum dicebant. Iudei enī partē dei se esse iactitantes cō:
munes cibos vocāt quibus oēs vtuntur homines:quos
ideo qꝛ in lege ꝓhibiti erant immundos iudicabant. Cō
mune ergo qđ ceteris hoībus patet ꝛ quasi de parte dei
nō est imundū appellāt. Ex eo autē ꝙ dictū est: de corde
exeunt cogitationes male ꝛc̄.colligitur ꝙ ꝛ si dyabolus
qñqꝫ immittit homini cogitationē mali/ cogitationē tñ
malā nō pōt immittere:q̄ mala sit tantū p consensum qui
est in corde. Unde quando dicitur cū misisset dyabolus
ps.lxxvij. in cor iude.ꝛ in psal. Immissiones per angelos malos.
Immissio accipiē pro suggestione. aliter enī non potest
Dyabol⁹ occulta cordis nescit:ꝛ cogitationes malas nō facit. illabi aīe.vbi hiero. Ex hac sententia arguendi sunt qui
cogitationes dyabolo imitti putāt:ꝛ non ex propria na:
sci voluntate. Dyabolus adiutor ꝛ intentor malarū cogi
tationū esse potest:auctor esse nō pōt. Si autē semper in:
sidijs positis leuē cogitationū nostrarū scintillā suis fo:
mitibus inflāmat/non debem⁹ opinari eū cordis quoqꝫ
occulta rimari:sed ex corporis habitu ꝛ gestib⁹ estimare
quid versemus intrinsecus. Uerbi gratia. si pulchram
mulierem nos crebro viderit aspicere:intelligit cor amo
ris iaculo vulneratū. Unde ꝛ aug. Internas aīe cogita:
tiones dyabolum non videre certi sumus : sed motibus
eas corporis ꝛ affectionum indicijs ab illo colligi expe:
rimento didicimus. Secreta aūt cordis solus nouit ille
iij.re.viij. ad quem dicitur.tu solus nosti corda filiorum hominū.
Hec aug. Solet quippe dyabolus anteqꝫ veniat ꝓmitte:
re sui aduentus precursorem:scꝫ mali cogitationem:quā
si quis in corde susceptam nutrierit/dyabolus in corde
suo habitaculum preparauit. Et q̄uis dyabol⁹ qñqꝫ sit
adiutor ꝛ occasio malarū cogitationū nō tñ omnium:qꝛ
quandoqꝫ procedunt ex nobis tm̄.vñ aug. Non oēs ma:
le cogitationes nostre a dyaboli instinctu excitātur: sed
aliquotiēs ex nostri arbitrij motu emergūt. bone aūt co
gitationes semꝑ a deo sunt. Qualiter aūt cogitationib⁹
Cogitationib⁹ malis resistēdum est. malis resistendū sit docet Ansel'.dicens. Quō autem pra
uā voluntatē/aut malā cogitationē a vobis excludatis
hoc paruū cōsiliū qđ vobis do/itelligite ꝛ tenete: nolite
litigare cū ꝑuersis cogitationib⁹:vel peruersa voluntate
sed cū vobis infeste sunt aliqua vtili cogitatione ꝛ volū
tate:mentē vestrā donec ille euanescāt fortiter occupate
Nunquid enī expelliē cogitatio vel volūtas:nisi alia co
gitatione vel volūtate que non concordat illi? Sic ergo
vos habete ad inutiles cogitationes:vt toto nisu intēdē
do ad vtiles mēs vestra dedigneē eas saltem recordari
vel aspicere. Cū aūt vultis orare:aut in aliquā bonā me:
ditationē intēdere/si vobis tunc importune sunt cogita
tiones quas nō debetis suscipere: nunqꝫ ꝓpter illarū im
portunitatē bonū qđ incepistis velitis dimittere:ne insti
gator earū dyabol⁹ gaudeat:qꝛ vos ab incepto facit de:
ficere:sed eo quē dixi mō illas contēnendo eas superate:
neqꝫ doleatis nec tristemini de illarū infestatione q̄ꝫdiu
illas(sicut dixi)cōtēnendo nullū eis assensum ꝓbetis:ne
occasione tristicie iterum redeant ad memoriam:ꝛ suam
importunitatē resuscitēt. Hāc eī habet mēs hoīs cōsue:
tudinē:vt hoc vñ delectaē aut cōtristatur sepius ad me:
moriā redeat/q̄ꝫ hoc qđ negligendum sentit aut cogitat.
Similiter se debet habere ꝑsona in sancto proposito:stu:
diosa in quolibet motu indecenti in corpore vel anima/
sicuti est stimul⁹ carnis:ire:inuidie:vel inanis gl'ie. Hūc
enī facillime extinguunē cū ꝛ illos velle sentire/aut de il
lis cogitare:vel quid eorū suasione facere dedignamur.
neqꝫ timeatis ꝙ huiusmodi mot⁹ vel cogitatiōes vobis
ad peccatū imputenē:si nullaten⁹ volūtas vr̄a se illis as:
sociat:qm̄ nihil dānationis est his qui sunt in xp̄o iesu:q
non ꝓm carnē ambulant. Scđm carnē enī ambulare/est Ambulare ꝓm carnem.
carnis voluntati cōcordare. Carnē autē vocat apostol⁹
oēm vitiosum motū in aīa:vel in corpore cū dicit. Caro
cōcupiscit aduersus spiritū: et spiritus aduersus carnē. Gala.v.
Facile quippe huiusmodi suggestiones extinguimus si
principiū earū ꝓm predictū consilium conterimus. diffi:
cile vero postq̄ꝫ caput earū intra mentē admittim⁹. hec
anselm⁹.vñ ꝛ Hiero. Ad peccatū qđ opere perpetratur
nūq̄ꝫ ꝑuenies/si incētiua vitiorū statim in mente iugula:
bis:ꝛ paruulos babilonis ad petrā allides:in qua serpē:
tis vestigia non reperiuntur: ꝛ tandem deo promittis si
mei nō fuerint dominati tunc immaculat⁹ero.hec hiero. Ps.xviij
Ad vitandā etiā cogitatiōes malas multū habere valet
cor vnitū cū deo:quia hoc ipse a nobis precipue requirit
vnde hug. In omni creatura q̄ sub celo vanitatibus hu:
manis occupatur:nihil humano corde sublimi⁹:nil nobi
lius:nihilqꝫ deo simili⁹ reperiē:quare nihil aliud queriē
a te nisi cor tuum. ¶ Et vniuersaliter in omni tentatione
remediū salubre est deo inherere.vnde aug. Cum inhese
ro tibi:exonero me/ꝛ oīno nusq̄ꝫ erit mihi labor ꝛ dolor.
Moraliter autē in hoc euāgelio ponit dñs quedā ad in:
crepationē phariseorū:quedā ad instructionē discipulo
rum. Increpat vero phariseos de tribus principaliter.
Primo de ipietate cū diciē [q̄re ꝛ vos trāsgredimini].
Secūdo de simulatione cū subditur [hypocrite/ bñ pro:
phetauit de vobis esaias]. Tertio de superstitione cum
subiungiē [ꝛ cōuocatis turbis]. In primo suggillantur
tyranni qui mala statuta faciūt: In secundo falsi fratres
qui simulāt exterius qđ intus nō sunt. In tertio heretici
qui prohibent homines a cibis quos deus creauit:ꝛ non
abstinent a falsis doctrinis quibus se ꝛ alios corrūpunt.
Circa secundū ponit triplicē instructionē.vnā in destru
ctionem gulositatis cum dicit [omne quod in os intrat]
aliam in refrenationē oris cū subdit [que autē procedūt
de ore]. Tertiam in custodiam cordis cum subiūgit [de
corde enim exeunt]ꝛc̄.

Oratio.

Domine iesu christe/da mihi sic mandata dei si
ne transgressione seruare/vt ea omnibus ꝛ sin
gulis preferam: et ab eis quacunqꝫ occasione
non recedam:da etiam mihi in omni quod in
os corporis intrat gulositati resistere:ac iteriori cordis
mundicie precipue intendere:ꝛ os cordis ac corporis di
ligenter custodire. Et quia nō sufficit custodia humana
nisi assit diuina/ideo te dñe suppliciter peto. pone tu cu:
stodiam ipsi vtriqꝫ ori meo:ne aliquid in illud intret vel
inde procedat:quod me spiritualiter in anima ꝛ apud te
maculare valeat.

¶ De muliere chananea. Capitulum.lxxxix.

Et relictis scribis ac pha
riseis calumniatorib⁹ propter ingra: Mat.xv.
titudinē eorū [egressus inde] iesus.s.a
partib⁹ iudeorū abijt ꝛ [secessit in par
tes tyri:ꝛ sidonis] vt tyros sidoniosqꝫ
curaret:ꝛ gentilib⁹ bñfaceret. ¶ Tyr⁹
enī ꝛ sidon vrbes fuerūt chananeorū
et gentilium:site tñ in terra ꝓmissionis ꝓpe montē liba:
ni in corde maris:qꝛ filij israel nō potuerūt totaliter ex:
pellere et exterminare gentiles de terra promissionis.
¶ Et cū ingressus esset quandā domum causa quietis ex
labore vie:accessit ad eū [mulier] gentilis nō edocta per
prophetas ꝛ legē [chananea] natione: sirophenissa gene:
re:qꝛ chananei qñqꝫ siriam ꝛ phenicem tenebant vt dica
tur sirophenissa:quia a siris et phenicibus descenderat.
Syria quippe est nomen generale prouincie: phenis no:
men cuiusdam specialis contracte in illa prouincia site:
ꝛ ideo componitur sirophenissa id est de tali contracta

oriūda ⌊a finib⁹ illis egressa⌋ nō solū a ciuitatibus ꝑ peccatoꝝ dimissione: sed a finibus per elongationem ⁊ occasionum vitationē: qꝛ istud in finib⁹ gestū est gentiliū vbi mulier sequebatur iesum. ⌊Mulier a finib⁹ illis⌋ .s. gentiliū ⁊ peccatorū ⌊egressa⌋ significat animā peccatricē a finibus peccatorū per penitentiā se auertentē. Non enim sufficit homini a peccatis se auertere: nisi etiā exeat a finibus peccatorum qui sunt occasiones peccandi ⁊ cause. vñ Aug. Fines peccatorū exire est causas peccatorū excindere: ⁊ eorū suggestionib⁹ aditū non indulgere. Ubi

Mat.x.

notandū ꝙ qñ supra dixit dñs. In viā gentiū ne abieritis ⌋ scʒ ad ꝑdicandū istud verbū: ꝓhibet inuitationē non receptionē si veniret. vnde dñs mulierē exteri⁹ non inuitauit: sed venientē recipit: ⁊ hoc significatur in aduētu magorū qui a dño sunt recepti quasi primitie gentiū. Ista enī mulier famā ⁊ miracula iesu audiuerat: ideo firmiter credebat ꝙ filiam suā sanare poterat. vnde ⌊clamauit dicēs ei. Miserere mei⌋ qꝛ misera sum: ⁊ in hoc ꝙ dicit mei patet vehemētia affectus sui: qꝛ malū alienū .s. filie reputat suū: sic debet facere ꝑlatus qlibet ⌊dñe⌋ ꝓpter naturā diuinā ⌊fili dauid⌋ ꝓpter humanā: sed simul ⌊dñe fili dauid⌋ propter personā in duab⁹ naturis vnitam. q.d. ex diuina habes potestatē: quia potēs es dñe. ex humana voluntatē: qꝛ dauid mansuetudinē: ex vnione cōmissionem: qꝛ ideo de⁹ fact⁹ est fili⁹ dauid vt nos saluet. Filiū autē dauid appellat: quia christum promissum iudeis descen-

Chananee fides.

dere de genere dauid audiuerat. Magna fides chananee hic notatur: quia verū deū ⁊ verū hominē iesum cōfitetur: deū credit vbi dñm vocat: hominem credit vbi filium dauid dicit. Nihil ex merito postulat: sed solum dei

Cōfessio eius

misericordiā efflagitat dicens ⌊miserere⌋ .q.d. nō allego meritū: nō peto iudiciū: non obliuiscor defectū: sed postulo beneficium: ⁊ ideo ⌊miserere mei⌋ vnde Chry. Miserere mei dñe fili dauid. O ꝑclara cōfessio. Euangelista fit mulier deitatē ei⁹ ⁊ dispensationē annuncians: confitet̄ ei ⁊ dñationem / ⁊ incarnationē eius miserere mei. Uides philosophiā mulieris dicētis miserere mei. Non inqt habeo conscientiā bonorū operū: nec recte vite fiduciā. Ad misericordiā confugio vbi cessat iudicium: ad misericordiā cōfugio vbi ineffabilis salus est miserere mei. Modicus sermo: sed immēsum benignitatis continet pelagus. vbi enī misericordia postulatur / ibi vniuersa cōprehēsa sunt bona. hec Chry. Et vt magis eū ad cōpassionē moueat totū ei dolorē enarrat dicens. ⌊Filia mea⌋ nō ancilla: nō extranea: sed filia qđ est mihi graui⁹ ⌊male vexat̄⌋ nō quocūqʒ dolore: sed ⌊a demonio⌋ quod est ei periculosius. In quo vulnera medico detegit: ⁊ magnitudinem ⁊ qualitatē morbi q̄ premit. ⌊Iesus aūt nō respōdit ei ver-

Perseuerantie cōmēdatio.

bū⌋ nō ꝓpter indignationē: sed vt eius cōstantiā probaret / ⁊ probatā manifestaret / ⁊ vt ex perseuerantia in prece ostenderetur fides eius et deuotio dignior exauditione: et in illo silentio ꝺm Aug. xp̄s exiuit domū cum discipulis quos mulier sequens in via nihilomin⁹ instabat et ꝑseuerabat clamās intantū vt ⁊ discipuli mysterij ignari misericordia moti importunitate mulieris victi rogarent pro ea ⌊Dicentes. Dimitte eā⌋ quā tenes nō exaudiēdo ⌊qꝛ clamat post nos⌋ pre angustia q̄ eam tenet premēdo. Fac qđ ipsa petit ⁊ sic recedit: moti enī erant ad hoc videntes eius fidē ⁊ deuotionē. ⌊Iesus autē respōdens ait: non sum missus nisi ad oues domus israel⌋ .i. ad iudeos ⌊qui perierunt⌋ .s. per infidelitatem a deo recedentes. ad illos potius venire debuit quibus promissus fuit. In hoc vitat scandalum iudeorum quantum est in se / ⁊ red-

Miss⁹ ad iudeos xp̄s:

dit eos inexcusabiles. Loquitur de sua missione ad predicandū in ꝑsona propria: quia non fuit missus nisi ad iudeos primo ⁊ personaliter: sed ex cōsequēti ⁊ per apostolos ad gentes: ⁊ ideo iudeis tanq̄ʒ eorū apostolus principaliter missus in propria ꝑsona tantū ꝑdicauit ⁊ miracula fecit: nisi in casu ex aliqua causa speciali etiā circa alios hoc ageret: vt scilicet ecclesiā in fide gentiū esse fundandā ostēderet: sicut habet̄ hic ⁊ supra vbi xp̄s ꝑdicauit samaritanis deuote eū recipientib⁹: post mortē autē christi ꝑdicata est fides publice gētilib⁹ ⌊At illa⌋ misera misericordiā sequit̄ repulsa nō erubescit: importune clamat: saluatorem adoratione latrie adorat ⌊di. Dñe adiuua me⌋ se adiuuari postulat. infirmitatē enī filie suā reputat: ⁊ ꝑ ꝯsequēs etiā sanitatē. q.d. Si vsqʒ modo nō fui tamē modo volo esse ouis dei in signū hui⁹ adoro te sicut ouis pastorem. ⁊ ideo ⌊dñe adiuua me⌋ sicut pastor adiuuat ouē suā debilē ⁊ infirmā. ⌊Qui respōdens ait. Nō est bonū⌋ qꝛ est cōtra ordinē iuris ⁊ etiam nature ⌊sumere⌋ ⁊ auferre ⌊panē⌋ .i. verbū dei ⁊ salutis / seu doctrinā et operationem miraculosam ⌊filioꝝ⌋ .i. iudeoꝝ: qꝛ ꝓmissa sunt iudeis tanq̄ʒ spūalib⁹ filijs propter cultum vnius dei ⌊⁊ mittere canib⁹⌋ .i. dare gentilibus qui ante cōuersionem dicebātur canes rōne imūdicie: rōne idolatrie: rōne seuicie in sanctos. ⌊At illa dixit⌋ ecce humilitas mulieris q̄ tanto plus magnificatur quanto maior fuit obiurgatio: q̄ tanta fuit patet ex tribus: qꝛ nō filia nō pane digna: sed potius canis est dicta: ⁊ ipa cōcessit oīa. Uñ sequit̄ ⌊etiā dñe⌋ .q.d. verū dicis: qꝛ sum canis. Canem me vocas: canis tuus esse volo: ergo me canē tuū nutri. qꝛ non possum relinquere mēsam dñi mei. Dñi canes nō expellunt: et si expellunt̄ ꝑ vnā portā ipi reuertunt̄ ꝑ aliā. Si ergo sum canis non debes me expellere a te: ⁊ si expellis me a te ꝓtinus redibo ad te. ⌊Nam ⁊ catelli edūt de micis que cadūt de mensa dñorū suorū⌋ .q.d. dñe nō peto panē sed micam: qꝛ istud quod peto est tibi quasi mica parua: ⁊ qꝛ cōsuetudo est ꝙ dñi dant canibus ⁊ catellis suis saltem micas: ergo da mihi istam micam quam peto: scʒ filie mee curationē. Uel etiā ⌊dñe⌋ .i. bonū est in casu vñ nō est cōtrarietas in verbo xp̄i ⁊ mulieris: qꝛ verbū xp̄i est intelligendū ꝙ non erat regulariter ⁊ vniuersaliter bonū cum christus esset apostolus iudeorū: sed verbū mulieris intelligēdū est in casu .s. ꝓpter petētis deuotionē: ⁊ vt ostēderet eccl'ie gētiū futurā fundationē ⌊nā ⁊ catelli edūt⌋ ⁊c. quasi diceret. Si catelli aliqua modica: scʒ micas cadentes de cibo filijs concesso percipiunt: ita etiā gētiles aliquid saltē modicū de beneficijs christi percipere debet. Uñ sic intelligi potest ⌊nā ⁊ catelli⌋ .i. gentiles immundi ⁊ miseri ⌊edunt⌋ .i. edere debent ⌊de micis⌋ .i. de reliquijs ⌊que cadūt de mensa dñorū suorū⌋ .i. iudeoꝝ quibus mēsa scripture: ⁊ fercula miraculorū: et alia que ad salutem nr̄am ꝑtinēt posita sunt. q.d. debem⁹ habere aliquā micā tue largitatis. Unde ⁊ si nō vis facere nobis sicut iudeis varia miracula saltē vnū fac: sana filiā meā: non peto panē integrū cū filijs in mēsa patris: sed micas ⁊ reliquias sub mēsa eius cū cattulis. q.d. Non in dignitate mea: sed tantū in misericordia tua confidens gratiā tuā peto. In me seruet̄ ista multitudo panis ⁊ canis: ⁊ si indigna sum vt panem integrū prebeas: vel micā tribue filiam meam sanādo qđ quasi mica reputabitur respectu mirabiliū q̄ fecisti. Ubi chry. vide mulieris patientiā ⁊ humilitatem

Humilitas ⁊ patiētia chananee

deus enim vocat iudeos filios et illa dños: nec doluit de inimicorū laudib⁹: nec de suo molestata est cōuitio: imo ampli⁹ se humiliauit: nā de⁹ gentiles vocat canes et ista cattellos: ille panē hec mensam dicit. Uñ ⁊ hiero. Mira sub ꝑsona mulieris chananitidis eccl'ie fides: patientia: hūilitas. Fides q̄ credit sanari posse filiā suā patientiā qua totiens contempta precibus perseuerat humilitas qua se nō canibus: sed cattulis cōparat. Scio me inquit filiorū panē nō mereri: nec integros capere cibos posse / nec sedere ad mensam cū patre: sʒ cōtenta sum reliquijs cattuloꝝ: vt ꝑ humilitatē micarū ad panis integri veniā magnitudinē. Hec hiero. Et nota hic triplicē mulieris

Petitio triplex chananee

petitionem. In prima petit liberari dicēs ⌊miserere mei dñe fili dauid⌋. In secunda petit adiuuari dicens. ⌊Dñe adiuua me⌋. In tertia petit satiari dicens ⌊nam ⁊ catelli edunt⌋ ⁊c. In prima confitetur se miseram: ideo ait ⌊miserere⌋ in secunda infirmā: ideo addidit ⌊adiuua me⌋ in tertia mendicā: ideo superaddidit ⌊nam ⁊ catelli⌋ ⁊c. q.d. et si a mensa nō tñ a micis excludas. Hic enī est ordo ꝑmo fit hō miser per pctm̄: secundo impotens ad resurgendū ⁊ ideo mendicus ad releuādum. In illis ergo petitionibus significatur ordo effectuū gratie. In ꝑma petit gratiam remissionis ⁊ hec pertinet ad gratiam iustificantē. In secunda grām operationis / et hec ad gratiā operantem. In tertia grām cōsolationis: ⁊ hec ad gratiā cōsummantē. Et quia sic prudenter habuit se: ideo tandē benignū audire responsum meruit. Nūc ei ⌊respondēs iesus ait illi. O mulier magna est fides tua⌋ qđ patet ex verbo et facto suo: qꝛ non fuit retardata a feruore petēdi: primo propter taciturnitatem. nec postea propter eius negatiuam respōsionē: nec propter illatum cōuitium iam te nō voco canē: sed mulierē fidelē: qꝛ tāta est fides tua ꝙ me superauit et vicit: et ideo fiat tibi sicut vis: quasi diceret

Fides tua hoc meret: qd ptz ex facto cu subdit. Et sana
ta est filia ei9 ex illa hora: ex qua .s. dns dixit [fiat tibi si:
cut vis] dicere em dei est facere: qr em a feruore petitio:
nis no refriguit: sed perseuerauit et valde se humiliauit:
ideo diuina pietas se amplius continere non potuit que
semp in orationē humiliu respexit: et preces eorum non
despexit: igitur quia magnā fidem habuit / hoc quod pe
tijt ipetrauit: immo plus obtinuit q postulauit. Nā po:
stulauit filie sue corporis sanitatem: et no solu hāc ei ob:
tinuit: sed etiā mētis iustificationē et sibiipsi plenā puer:
sionem: sepe em ppter magnā fidem petētis deus plus
exaudit et plus cōcedit quā ille petit. vn Chrys. O mu:
lier magna est fides tua: non vidisti mortuu suscitatum:
nec leprosum mūdatu: nec pphetas audisti: nec legē me
ditata es: neq mare in diuisioib9 scindi vidisti: nihil ho:
rum cōntēplata es: insuper et despecta: et ptēpta es a me,
et non recessisti: sed pseuerasti petēdo: et quia magna est fi
des tua copiosa effusa est gratia [et sanata est (inquit) fi:
lia eius ex illa hora] non ex qua venit mater in domum
eius: sed ex qua domini sermo processit. Et iterum cha
naneam mulierē magno dono impletā remisit. In h eui
denter ostendit quoniā de9 etiam illa que nobis parata
no sunt dare possit si vehementi9 postuletur: non est inqt
bonum tollere panē filiorū et dare canib9 / et tamē dedit:
qr illa vehemēter exegit. Judeis vero e regiōe mōstra:
uit: qr desidiosis nec illa qdē tribuat que eis fuerāt pre:
parata. Deniq illi nihil acceperūt: imo etiā ppria perdi
derunt. Et ideo quia minime quesierūt ne sua quidē ac:
ceperunt: illa vero qr vehementer incubuit vendicare et
rem filiorum accepit canis: tantū quippe bonū est fides
sedula et deprecatio pseuerans. Et iterum. Tu autē in:
tende qualiter aplis victis et no pficientib9 ipa pficit tā
magnū quid ex instantia orationis: eteni pro nostris no
xijs a nobis vult magis rogari q ab alijs p nobis: hec
Sidon et capella eius. — Chry. De sarepta ad duas leucas est sydō ciuitas: ante
cuius portā ostendit vna capella in loco vbi locut9 est
dns chananee: et deinde sanauit filiā eius i via q ducit ce
sareā philippi in ytureā: sicut aūt fides matris coopera
tur filie: sic fides ecclesie paruulis quo baptizant in ei9 fi
Cathezisandi argumētū. — de. vn fm Remig. Dat hic exemplū cathezisandi et ba:
ptizandi infantes vt fideles p suis paruulis deo fidem
pmittant: qten9 sicut fide istius mulieris sanata ē filia
ei9 / ita et fide catholicorū viuor pctā paruulis relaxarē
tur. Per fidē em ecclesie et cōfessionē seu respōsionē of:
ferentiū in baptismo liberant a demonio paruuli / q nec
dū per se sapere vel aliquid agere possunt boni aut mali
¶ Allegorice aūt fm eundē Remigiū. Hec mulier san:
ctam ecclesiam signat de gentib9 cōgregatā. Per h em
q dns relictis scribis et pharisiceis venit in partes tyri et
sidonis signat: qr relicturus erat iudeos ac transiturus
ad gentes. Est autē hec mulier egressa a finibus suis: qr
sancta ecclesia recessit a pristinis erroribus et vitijs. Ro
gat q p filia .i. pro populo suo nondū credēte / vt et ip:
si absoluantur a fraudibus dyaboli. Et si ad primā pe:
titionē ecclesie dns salutē aie differt dare no est desperā
dū / vel a petendo cessandum: sed magis precib9 insistē:
dum / et ad deū / et ad sanctos recurrendū: et tūc pficietur
oratio vt sequat effectus quātūcūq fuerit chanane9 / gē
tilis / canis et imūdus: merito autē magna dicitur fides
ecclesie de gentibus: qr cū gentes nec lege fuerint imbu
te: nec pphetarū vocib9 instructe ad predicationē mox
apostolorum in auditu auris obedierūt: ideoq salutem
impetrare meruerunt. ¶ Moraliter autē filia est anima
vel conscientia cuiuslibet intra ecclesiam dyabolo man
cipata pro qua mater ecclesia orat: vel ipse homo pro fe:
data conscientia. vnde Raba. Si qs cōsciētiā habet ali
cuius vitij sorde pollutā: filiā habet a demonio vexatā.
Et si quis bona que gessit peccatorū peste fedauit filiā
habet immūdi spirit9 furijs agitatā. Ideoq necesse est
vt ad preces lachrymasq cōfugiat: sanctorūq intercel:
siones et auxilia querat. vn et Chrys. Imitare chananeā
vir mulierē. Sed forsitan dicis. No habeo filiā que de:
monio plena sit: sed habes aiam peccatis refertā. Dici:
to et tu miserere mei dne: quia aia mea male a demonio
vexatur: grandis em demon peccatum est. Hec Chrys.
Male autē vexatur anima quando vexatio non sentit:
peius quādo morbus desperat: pessime qn medic9 ptē:
nit. fz Theophilū q. Unusqsq nostrum cum peccat
mulier est aia ei9 peccatrix .i. fragilis / infirma: cui9 filia
est operatio praua / q filia a demone est possessa: qr actus
praui demonū sunt. Peccatores autem existentes nun: — Pctōres catelli sūt.
cupamur catelli impleti immundicijs: propter quod no
sumus digni panem dei recipere: aut participes fieri im
maculatorū mysteriorum dei. Si vero cognoscētes nos
metipsos p humilitatem esse catulos humiliter cōfitea:
mur peccata nostra: tūc sanat filia: qr delet opatio pra:
ua. fm xo Aug. Per mulierē chananeā pōt intelligi ra:
tio superior q legib9 eternis ispiciēdis et consulēdis in
tendit: p demonē autem intelligendum est ipa sensuali:
tas que etiā p serpentem signat. Sic ergo pariformiter
filia mulieris chananee vexatur / quando per sensualita
tem inferior ratio ad consensum peccati mortalis ipelli
tur / cuius sanatio p matrem .i. rationem superior a dno
petit: nā ratio supior ad optimā deprecat. Et sicut dns
distulit exaudire petitionē mulieris chananee vt eius fi
des clarius appareret: sic et dns aliquando dimittit im
pulsum rationis inferioris p sensualitatem diutius pro
trahi vt augeat meritum tentati: ppter quod paulo pe:
tenti stimulū carnis a se auferri dicit dns virtus i infir:
mitate perficit. Imitemur ergo et nos ecclesie filij hanc
mulierem / que de gentib9 credendo mater nostra i fide
effecta est: qr de gētilitate venimus. Habeam9 fidem vt
vnū et trinū deū credētes quicqd iuste ab eo petim9 nos
impetrare posse credamus. Habeamus cōstantiam vt si
diuina dispensatio preces nostras tardius exaudierit:
tamdiu preces precib9 ingeminem9: quousq hoc quod peti:
mus impetremus. ¶ Et si ad impetrādum nos idoneos
no sentimus: spiritualiū fratrum orationis adiutorium
queramus: vt sicut ista mulier apostolis pro se interue:
nientibus quod petebat promeruerit / ita et nos cōibus
pcib9 magisq singularib9 et pprijs adiuuari credam9:
habeamus humilitatem: vt alijs de nobis maiora existi
mātib9 nos minores indigemus: exemplo huius mulie:
ris: que cū a domino canibus cōparata esset: ipsa de se hu
militus sentiēs catellis se coequauit: hanc humilitatem
in corde habebat q despect9 ab alijs dicebat. Ludā et vi — ij. Reg. vj
lior fiā plusq fact9 sum: et ero humilis in oculis meis: ore
mus instanter dominum vt sanet filias nostras: oremus
vt sanet a peccatis et liberet nostras aias que male a de:
monijs et vitijs vexant. Clamemus humiliter et perseue
rāter ad eum dicentes cum chananea: miserere mei dne
fili dauid: et dne adiuua me. Illa em aima a demonio ve
xatur que peccare no cessat: et in crimine perseuerat: que
si bene pversa fuerit: et de christi mia non desperauerit /
dicetur ei a pijssimo domino fiat tibi sicut vis: et sanabi:
tur ex illa hora quia peccator quacūq hora conuersus
fuerit et ingemuerit / vita viuet et non morietur. Noli er:
go desperare: vl a petendo cessare: quia si corde integro
fideli et puro in oratione perseuerans coram deo tuo hu
miliaueris: reputans te indignum omni beneficio suo:
certissime credas q quecūq petieris obtinebis. Et si:
cut apostoli rogauerunt pro chananea: sic et angelus p
te rogabit: et orationem tuam deo offerens vtilitatē tuā
procurabit.

Oratio.

Domine iesu christe te rogo et obsecro misere:
re mei: et adiuua me i meis nccitatib9: ac tētatio
num et tribulationum vexationibus: et si do:
mine quia canis sum: et apud te vix vt canis
non sum dignus integrum a te panem: id est magnitudi
nem donorū tuorū recipere: saltē da mihi micas paruu:
las .i. aliqtulum de gratia tua sine qua anima mea ma:
le a demonio vexatur: cum ipsa vero quantūcūq praua
fuerit a peccato et demonio liberabitur. Nā gratia tua
existens in anima: et delet omnia peccata: et deo facit ani
mam filiam adoptiuam. Amen.

¶ De surdo et muto a demone obsesso. Ca. xc.

Et iterum exiēs iesus de — Mat. vij.
finibus tyri venit p sydonē ad mare
galilee int medios fines dcapoleos [
Decapolis nomē est regiōis decē vr:
bes ptinētis: et dicit a decas qd est de
cē et polis quod est ciuitas: et huius
regiōis vna ps ē vltra iordanē: et alia
citra. Igit mare galilee qd est qdā lac9 p quē transit ior
danis fluuius respicit vtriusq ptis regionis pdicte si:

nes et feminos] Et adducunt ei ipsi fidei sue deuotione] surdum et mutum] Non erat iste talis a natiuitate/nec ab infirmitate superueniente: sed a demone ipsum obsidente/ac eius auditum et loquelam impediente: et in ipso tria miracula concurrunt: quia auditus et affatus fuit ei redditus/ et a demone fuit liberatus] Et deprecabantur eum vt imponat illi manum] omnipotentem qui considerat eum: efficax est enim manus christi ad saluandum. Sanatur quem tangit iesus: sanatur quem tangit saluator: quia ipse est salus et vita: non aliunde querit herbas: ipse est et medicus/ et medicina. Tangit et sanat: et respicit et medetur. ¶ Moraliter omnis christi actio nostra est instructio: si ergo tu vis curari sequaris exemplarem instructionem medici. Exeas de tyro. i. de peccato per contritionem: interpretatur enim angustia: venias per sydonem. i. confessionem: interpretatur enim venatio: et confessio venatur circumstantias peccatorum ad mare galilee transmigrando per satisfactionem a delectationibus carnis ad opera satisfactoria per medios fines decapoleos/ obseruando s. decem precepta: conducat autem te timor et amor] Et apprehendens eum iesus de turba seorsum misit digitos suos in auriculas eius: et expuens tetigit sputo linguam eius] Christus aliquando sanauit infirmos tangendo eos corporaliter vt ostenderet humanitatem suam esse deitatis instrumentum: quia per humanitatem faciebat miracula instrumentaliter: sed per deitatem principaliter] et suspiciens in celum ingemuit] ex compassione: vt querens a deo auxilium ostenderet se verum hominem] et ait effeta quod est adaperire] s. tam in vinculis aurium quam in vinculis lingue/ vt audias et loqueris perfecte. In quo ostendit se esse verum deum curando per imperium. Hoc vno sermone curauit eum: quia statim ad eius imperium] aperte sunt aures eius: et soluta est lingua eius/ et loquebatur recte] ¶ Mystice per surdum et mutum accipitur genus humanum: quod monita salutis non audierat et a laude dei cessabat: pro quo deprecabantur patriarche et prophete incarnationem christi desiderantes vt imponat illi manum misericordie qui hominem sanat per aduentum eius in carnem: sed et varia peste et omni fere morbo in primo parente percussum est genus humanum. Cecatur dum videt non videnda. Surdus fit dum audit non audienda. Dum odorat emungitur. Obmutescit dum loquitur. Mancus fit dum manum erigit: et ad vetitum pomum extendit. Incuruatur dum superbia erigitur. Hydropicus fit dum concupiscit. Claudus fit dum progreditur. Lepra suffunditur dum virtutibus nudatur. Demone impletur: dum deitatem appetit. Moritur: dum audacter peccatum excusat. ¶ Circa sanationem istius languidi plura hic tanguntur. Primum est eius adductio ad deum per preces patrum sanctorum. Secundum est apprehensio: vt enim genus humanum liberaret naturam nostram apprehendit Tertium est ipsius a turba sequestratio: vt doceret nos fugere inanem gloriam in actibus nostris. Quartum est digitorum immissio: vt doceret in eius membris diuinitatem habitare licet potens esset etiam verbo sanare. Digiti etiam qui in aures

Exo. viij. mittuntur dona spiritussancti sunt: de quo dicitur digitus dei est hic. Et ita digitos in auriculas mittit cum per dona sancti spiritus aures cordis ad intelligendum verba salutis aperit: et preceptis suam gratiam obediendi tribuit. Quintum est tactus lingue eius cum saliua/ vt ostenderet quod omnia membra sacri corporis eius diuina existunt et sancta: et etiam sputum quod vinculum soluit: et enim omne sputum superfluitas quedam est: sed in domino omnia sunt diuina. Saliua etiam ex capite in os defluens diuina sapientia est que vincula labiorum soluit. Et sic expuens linguam tangit cum ad fidei confessionem et predicationem sapientiam dat et ora relaxat. Sextum est aspectus in celum: vt inde cunctis infirmantibus medelam ac omne remedium querendum esse ostenderet: et in celum thesaurum cordis nostri erigere et ad deum intentionem nostram semper dirigere doceret Septimum est gemitus: non quia ipsi opus esset cum gemitu aliquid petere a patre qui cuncta petentibus dat cum patre: sed vt gemere nos doceret: et gemendi exemplum nobis daret: cum pro nostris seu aliorum excessibus et erroribus vel desiderio patrie celestis superne: pietatis presidia inuocamus. Ingemuit etiam nostram causam suspiciens in seipso: ac nature misertus humane/ et compassus miserie tantarum infirmitatum in quas genus humanum incidit propter peccatum. Octauum est christi imperium: cum ait effeta quod est hebreum: et idem quod adaperire imperatiuum passiui verbi: id est sis apertus: quod licet proprie loquendo ad solas aures referatur: tamen per verbum istud dominus intellexit quod vtraque infirmitas curaretur: quod patet per effectum subsecutum. vbi secundum Bedam vtraque natura vnius et eiusdem est christi manifeste distincta] Suspiciens enim in celum] quasi homo deum precatur] ingemuit] sed mox vno sermone quasi potens diuina maiestate curauit. Aures denique infirmi ad audiendum aperiuntur: et lingua ad loquendum soluitur: dum surdus qui preceptis diuinis aures cordis non commodat: et mutus qui clausa in diuinis laudibus ora tenet per gratiam dei iustificatus vtrumque operatur. Vinculum quoque lingue soluitur: quando ad orationem: ad proximi edificationem: ad peccati confessionem et ad dei laudem lingua vtimur. Hic igitur docemur vt quoslibet peccatores quotidie per predicationem nostram deo adducere studeamus/ et pro illis iugiter exoremus. Deprecatio enim adducentium significat ecclesie intercessionem. vnde Beda. Surdus et mutus est qui nec aures habet audiendi verba dei: nec os aperit pro loquendo: vt hi qui loqui iam et audire diuina eloquia didicerunt: domino saluandos offerant. vnde et Gregorius. Sed cui aures cordis ad obediendum aperte fuerint et subsequenti proculdubio etiam lingue eius vinculum soluitur: vt bona que ipse fecerit etiam facienda alijs loquatur. Vnde et bene subditur] et loquebatur recte] Ille enim recte loquitur dominum confitendo/ vel alijs predicando/ qui prius obediendo fecerit que loquendo admonet esse facienda. Quilibet etiam peccator qui ad deum surdus est quia obturat aures suas ne audiant deum sibi loquentem: siue per predicationem: siue per scripturam: siue per instinctum internum: his enim tribus modis deus loquitur nobis: et surdi sunt qui eum non audiunt. Sunt etiam multi/ qui deo per multa beneficia eos ad se vocanti non respondent per gratiarum actionem et debitam recognitionem: quantum ad vtrumque defectum conqueritur dominus per esaiam dicens. Locutus sum inquit/ et non Esa. lxv.
audierunt: vocaui et non erat qui responderet. Surdus igitur est inobediens et mutus/ laudes debitas dei omittens: et nec aures/ nec os ad dei verba audienda et pronuncianda aperiens: sed tactu christi vtrumque tollitur impedimentum: quia cum christus sua gratia tangit cor hominis fit humiliter obediens et deuote deum laudans: talis vero adducitur et sanatur in prouincia vbi sunt decem vrbes decalogum significantes. Qualiter autem peccator de vtroque defectu per diuinam clementiam curari habeat processus sanationis huius infirmi declarat: in quo plures concurrunt circumstantie signanter attendende. (Sanandi peccatoris modus.) Primo enim infirmus ad saluatorem adducitur. Secundo saluator pro illius saluatione rogatur. Tertio infirmus a saluatore comprehenditur et a turba sequestratur Quarto saluator digitos in auriculas eius mittit. Quinto linguam eius saliua sua tangit. Sexto in celum suspicit. Septimo gemit. Octauo dicit effeta: et sic nono infirmus perfectam sanitatem recepit. Et hec omnia circa sanationem huius infirmi gesta corporaliter explentur in saluatione cuiuslibet nostrum spiritualiter. Primo ergo ad saluationem peccatoris exigitur: vt saluatori adducatur: quod fit pluribus modis. Aliquando virtute predicationis: aliquando correptione infirmitatis/ et precipue cum timetur ne sit ad mortem Aliquando hoc fit exemplo alterius vitam preteritam corrigentis. Aliquando fit elemosynarum largitione. Aliquando ductu proprie conscientie. Secundo saluator rogatur: nam sepe precibus sanctorum salus alicui impetratur: deus enim vult rogari: licet tamen velit facere. Tertio infirmus a turba sequestratur (Turba fugienda nobis.) quod fit cum dominus quemlibet impium testificans de societate male viuentium diuidit: vel a consuetis malis moribus euocat et retrahit. vnde Hiero. Seorsum semper a turbulentis cogitationibus et actibus inordinatis sermonibusque incompositis quasi de turba educitur qui sanari meretur. Hic datur documentum penitentibus abstrahendi se a prauis mundanorum hominum societatibus. Sed quia non omnes qui per penitentiam adducuntur ad deum possunt se segregare a turbis fuga corporali: saltem hoc debent facere abstractione mentali et sufficit ad salutem. Quarto saluator digitos suos in auriculas peccatoris mittit: quod fit quando deus considerationem peccatorum suorum ei immittit quasi omnia peccata sua in corde suo digito dei scripta videat. Quinto saluator saliua sua linguam hominis tangit: cum ipsum ad confessionem instruit. Et recte cognitionem veritatis digito dei per aures immissam debet sequi confessio que per tactum lingue significatur. Est autem triplex confessio: scilicet pec

catoꝛū fidei ⁊ laudis diuine. Sexto saluatoꝛ in celū suspicit: docēs ꝑ hoc pctōꝛem cōuersum oculos intētiōis ⁊ desiderij sursum ad celestia debere erigere. Quid eñ ꝓdesset a terrenis foꝛe ereptū: sed nō aīm habere ad celum erectū? Septimo saluatoꝛ ingemiscit infirmū sanandum: docēs per hoc nos gemere debere ꝓ incolatu presentis miserie dicēdo cū dauid. Heu mihi quia incolat⁹ me⁹ ꝓlongat⁹ est.

ps̄. cxcix.

Premissis septē pactis dicit saluatoꝛ effeta / quasi per hoc verbum dans peccatoꝛi plenā absolutionē a pena ⁊ culpa. Unde mox sequitur [Et stati aperte sunt aures eius: ⁊ solutum est vinculū lingue ei⁹: ⁊ loquebatur recte] Et sic peccatoꝛ restitut⁹ ē ꝑfecte sanitati: ⁊ non restat ei nisi euolare. [Et ꝓcepit eis] nō ꝓcepto obseruationis: sed instructionis ad humiliandū se in factis exemplo ipsius [ne cui dicerēt] ⁊ per hoc nō iactare bona sua discerent: q2 iactantiā in omni opere bono ꝓhibuit. Precepit ne cui dicerēt. Primo vt doceret nō esse gloꝛiandū in virtutib⁹: sed in cruce ⁊ hūiliatiōe. Secūdo vt doceret ꝙ bñficia largiētes / de eis laudem ꝓpꝛiā nō debēt querere. Sed q2 accipiētes cōuenit laudare benefactoꝛes: ideo bene subdit [Quanto autem] ex abundantioꝛe humilitate [eis precipiebat / tanto mag] predicabāt] gloꝛiā ipsi⁹ ⁊ dilatabāt: q2 humilitas semꝑ gloꝛiam precedit. Per hoc aūt ostēdit ꝙ beneficiat⁹ de bñficijs debet se gratū ostendere ⁊ bñfactoꝛē laudare / ꝗ̄uis hoc benefactoꝛ non querat: aut velit. vnde Theo. Docemur autem ex hoc cū alicui beneficia elargimur: minime applausus ⁊ laudes appetere: cum vero accipimus beneficia benefactoꝛes predicare et laudare ꝗ̄uis nolint. Per hoc etiā monemur vt frequenter predicem⁹ chꝛisti gloꝛiā / qui ab ipso mandatum habem⁹ dum eos quibus datū erat preceptum silentij predicasse conspicimus. vñ Aug. Sciebat ille qui oīa nouit anteꝗ̄ fiant: q2 magis predicarent: sed hec ꝓcipiēdo pigris voluit ostēdere quāto studiosius / quātoq3 feruentius predicare debeant qui iubentur vt predicent: quādo quidem illi qui ꝓhibeantur tacere non poterant. Et ꝗ̄tum ipse ex hūilitate non dilatari precipiebat [eo amplius admirabantur dicentes] ⁊ eum laudando predicantes. [Bene oīa fecit] ⁊ facere pꝛobauit: q2 [et surdos fecit audire: ⁊ mutos loqui] quotquot voluit et sibi placuit. Licet eñ hic non expꝛimat nisi vnū surdum ⁊ mutū eē curatū: tamē plures fuerūt surdi ⁊ muti: ac ceci: ⁊ claudi: alijq3 īfirmi curati: vt patebit in capitulo sequenti: sed īter illos erat vnus cuius cura fuit mirabilioꝛ inter ceteros: q2 in ipso ꝯm Hiero. Tria concurrerunt miracula: sc3 in reparatione auditus ⁊ loquele / ac liberatione a demone. Et notanter dicitur [bene omnia fecit] quia non sufficit bona facere nisi bene fiant: bene autem fiunt: quādo dei adiutoꝛiū postulat: ⁊ qñ hūana gloꝛia fugitur. Hic ergo docemur vanā gloꝛiā fugere / ⁊ hoim iactantiā declinare. Qui si aliquid dignū laude aliquādo fecerimus: h̄ non ad vulgi fauoꝛē extollere et predicare / immo humiliter abscondere ⁊ celare debem⁹. Et hoc totum vertitur in contrarium: q2 plus laudantur illi qui facta sua abscondere volunt / ꝗ̄ illi qui ea ꝓ vana gloꝛia manifestare cōtendunt.

Precipiē di ne cui dicerent forma et cause.

Gloꝛiā nō querenti damus.

Si gloꝛiā mūdi fug: ipsa te sequit: et si eam sequeris: ipsa te fugiet. vñ Aug. Uirtutes habenti magna virtus est cōtēnere gloꝛiam: quia contemptus eius ī cōspectu dei est: iudicio autē non aperitur humano. Et ꝗ cōtemnit iudicia laudantium / cōtēnit etiam suspicātiū temeritatem. Neq3 est vera virtus nisi que ad eum finem tendit: vbi est bonū hominis quo melius non est. vnde ⁊ Chꝛy. Uersuta est ⁊ vana gloꝛia: ⁊ ad ea que valde sunt manifesta excecat mentē eoꝝ ꝗ ab ea capiunt. Ebꝛietas eñ quedam ꝓfunda est: ideoq3 difficile reducibilē eum qui captus est facit hec passio. Hec eoꝛum que capiūtur aīam abscindens a celis terre affigit: ⁊ lucem respicere verā nō dimittit. Hec passio auariciā genuit: liuoꝛē / accusationē / insidias / hec eos qui nihil mali passi sunt aduersus eos ꝗ nihil mali fecerūt armat / ⁊ irritat. Neq3 amicitiam nouit qui in hanc egritudinē incidit: nō vereri cundari ob aliquē vniuersaliter scit: sed oīa ab animo eius eijciens bonū ad oēs bellatur instabilis: et sine amicis existens. Uigilem⁹ itaq3 dilecti ⁊ sumamus sensum humilitatis nobis a deo date. Contēnamus multoꝛum gloꝛiam: nihil enim ita derisibilem ⁊ dehonoꝛabilē facit vt hec passio: nihil ita confusione plenū. Quoniā gloꝛiā quidē cupere ingloꝛiatio est: gloꝛia aūt vera est hanc despicere: ⁊ nullā ei⁹ facere curā: sed ad id quod deo placet oīa dicere et facere. Ita eī poterimus ⁊ mercedē recipere ab eo qui nr̄a videt diligenter cū eo solo contenti fuerimus inspectoꝛe. Nos vero talē habentes dñm: ne precoꝛ alios inquirere inspectoꝛes: qui pꝛodesse quidem nobis nihil: nocere vero ex inspectione eoꝛū possunt / ⁊ oē3 euacuare laboꝛē nobis. Sed vnde habemus mercedes suscipere hūc vocem⁹ laudatoꝛē eoꝛū que fiunt: hunc inspectoꝛē. Nihil nobis ⁊ humanis oculis sit. Si eñ volumus ⁊ hac potiri gloꝛia: tunc hac fungemur cū eam que a deo est querimus solā. Hec Chꝛy.

Uitande gloꝛie difficultas.

Oratio.

Domine iesu chꝛiste / qui finaliter malos deseris veni per sydonē predicatiōis ad mare cōtritionis galilee cōfessionis: satisfactionis: et trāsmigrationis: inter medios fines decapoleos charitatis / in decalogo pꝛoficientis: ⁊ appꝛehende nos seoꝛsum a turba tentationis multiplicis. Mitte digitum discretionis in auriculas nostri intellectus: ⁊ gustum sapientie in os nostri affectus: vt ad confitendum soluantur vincula lingue nostre / ⁊ loquamur recte ꝟbo et opere non discoꝛdante a voluntate: vitemusq3 laudes hominū: vt et surdi audiant per cōuersionem: ⁊ muti loquantur per confessionem. Amen.

De refectiōe q̄ttuoꝛ miliū hoim. Cap. xcj.

Mat. xv. ⁊ mar. viij

Deinde ascendens iesus ī montē: ⁊ desertū locū et [sedebat ibi] ad quiescendū [⁊ accesserūt ad eū turbe multe] quia de multis ciuitatibus ⁊ castellis ⁊ villis venerāt ad īpetrandum sanationem infirmoꝛum [habentes secū multos claudos: cecos: ac debiles: ⁊ alios multos] infirmos: quod addit euāgelista ad includendū oīa infirmitatū genera: que hic non sunt nominata [et pꝛoiecerūt eos ad pedes iesu] vt fidē ⁊ deuotionē nō solū verbo: sed et facto ostenderent. Felices pedes iesu vbi peccata purgantur / vt ibi stans retro secus pedes iesu vbi moꝛbi curantur vt hic: vbi ꝟba sancta discuntur vt ibi: que sedēs secus pedes dñi vbi gaudia renouantur: vt ibi accesserunt ⁊ tenuerunt pedes ei⁹ [Et curauit eos] solo verbo. Ille enim solo verbo poterat curare: qui totum mūdū solo verbo de nihilo potuit creare [ita vt turbe mirarentur: videntes] omnes sanatos: ⁊ gloꝛificabant deum israel: quia ꝯm Chꝛy. Multitudo eoꝛū qui curabantur: et facilitas sanatiōis eos in stupoꝛē mittebat. Hic eñ in quodam generali multiplicant multa miracula: ⁊ diuersoꝛum generū: que pꝛopter multitudinē in particulari describi non poterant: q2 si ī particulari explicarent vnū magnū libꝛū implerent: ꝓpter qꝺ dicit Johannes: ꝙ si omnia facta xp̄i essent scripta: totus mund⁹ non posset capere libꝛos qui scribendi essent.

Miracula multa simul facta.

Joh. vlti.

Ponit ergo hic multiplicitatē infirmoꝛum ⁊ specialiter tangit quattuoꝛ. s. [mutos: claudos: cecos: ⁊ debiles] Spiritualiter mutos habem⁹ ex defectu boni sermonis: claudos ex defectu boni oper: cecos ex defectu vere cognitionis: debiles ex defectu bone voluntatis. Et notandum ꝙ ꝯm Origeñ. Primo est debilitas ī voluntate. deinde sequitur cecitas in ratione: et sic claudicat in operatiōe: et ex his sequitur mutitas a diuina laude: sed h̄ oꝛdinant ꝯm magnitudinē nocumēti. vbi glo. Muti autem sunt qui non laudant deum. Ceci qui non intelligunt viam vite. Claudi ꝗ ꝑ deuia boni operis: et non recte eūtes. Debiles sunt qui infirmi sunt in bonis opib⁹. Mutos ergo curat cū eoꝝ linguas in laudē sui creatoꝛis soluit. Cecos illuminat. cū ignoꝛātib⁹ cognitionē sue salutis infundit. Claudos sanat: cum in via iustitie gressus eoꝝ dirigit. Debiles foꝛtificat: cu3 pigros ⁊ accidiosos operari bonum viriliter facit. Turbe vero mirantur ⁊ deū gloꝛificāt cū ex talibus mutatiōib⁹ que sunt dextre excelsi deū laudāt: vbi ⁊ Raban⁹. Ascendit autē in montē: vt scilicet auditoꝛes suos erigat ad supna: ⁊ celestia meditanda. Sedebatq3 ibi vt demōstraret non nisi in celestibus requiem esse querendam. [Eo autem sedente in monte] id est in celoꝛū arce: accedunt turbe fidelium deuota mente illi appꝛopinquantes: ducentes secū mutos ⁊ cecos ⁊ alios infirmos: eos ad pedes iesu pꝛoijciunt: quia peccata cōfitētes ipsi soli curādos

subijciunt. Quos ita curat vt turbe mirentur ⁊ magnifi
cent deū israel: q fideles qñ viderint eos q̄ spiritualiter
egrotauerant diuersis operibus virtutū ditatos/laudē
deo decantant. [Cum ergo turba multa esset] cum iesu
nec haberent qđ mãducarēt [cõuocatis discipulis] lo:
quebatur cū eis de h qđ factur⁹ erat ꝑm glo. pri⁹ xp̄s in:
firmorum debilitates abstulerat: postea vero sanatis ci
bos offert: quia prius remouēda sunt peccata: ⁊ postea
Discipu: los alloq̄n di cause. anima verbis dei nutrienda. Voluit autē domin⁹ prius
discipulos conuocare: ⁊ cum eis loqui pluribus de cau:
sis. Prima ꝑm Hiero. vt magistris tribuat exemplum
nō semper spernere cum minoribus consiliari: ⁊ de agen
dis quandoq; eos consulere. Secūda ꝑm eundem: vt ex
collocutione intelligant signi magnificentiā. Tertia vt
ostendatur magnitudo misericordie sue/que diutius in
trinsecus latere non potuit. Et ait illis. Misereor super
turbam. Ecce verbum mire dulcedinis ⁊ amoris proce
dens ex intimis cordis medullis: ⁊ ptingēs suo vigore
vsq; ad intima nr̄a. Neq; eñ alius est q̄ nostris miserijs
sit sic miserator quēadmodū ꝯditor noster/cui⁹ misera:
tiōes sup oīa opa ei⁹. Hoc vbū dixit aplūs vt eorū aīos
ad pietatē ⁊ miām induceret ⁊ inclinaret. ꝑm glo. Com:
patitur vt ver⁹ hō/pascit vt deus. Et subiungitur ratio
miserationis duplex. s. longanimitas [q iam triduo su:
stinent me] pro curatione suorū quos attulerūt expectā
do/⁊ pseuerāt mecū me sequēdo: verba mea audiendo:
miracula vidēdo. Alia vero ratio miserationis est neces:
sitas: q [nō habent q mãducent] ⁊ tñ sollicitant: ⁊ ideo
cōgruit eis ꝓuidere. Ex quo patet eorū deuotio: ⁊ q̄to
ei adherebant desiderio audiētes suauē doctrinā/con:
templātes gratiosā faciē: videntes eius opa mirabilia:
ad que intantū afficiebant: vt quasi extra se rapti de ali
monie defectu solliciti nō essent: ⁊ p tres dies ad loca ꝓ:
pria non redirent: manentes cum xp̄o in loco deserto: ⁊
sub diuo ac sine cibo: sed non poterant in victu deficere
q erant cum iesu saluatore. Cibaria quippe q̄ de domi:
bus suis apportauerāt iā cōsumpta erant: ⁊ in deserto
loco victū acquirere non poterāt: ⁊ iō pria die vl secun:
da h miraculū nō fecit: tū q alimēta adhuc habebant:
tū q miraculū magis apparuit qñ eis victus oīno defe
cit. [Et si dimisero eos ieiunos] sic labore ⁊ fame affe:
ctos deficiēt in via: ⁊ ideo refectio est eis necessaria. Tā
ta est creatoris virtus: q si creaturam dsereret oīno defi:
ceret. [Quidā eñ ex eis de longe venerūt] ⁊ a domibus
suis longe distabant: qui forte die precedenti etiā parū
comederāt. Fama xp̄i a remotis diffusa erat: ⁊ ideo mul:
ti de lōge venerāt. [Et dixerūt ei discipuli. Vñ istos po
terit qs h saturare panib⁹ in solitudine:] Quasi diceret:
locus est desertus ⁊ multū distant ville: ⁊ ideo nō possu:
mus per hūanam ꝓuidentiam necessaria habere: Ipsi
hoc infirma cogitatione dixerūt: non enim adhuc intel
ligebant/neq; virtuti eius ꝓpter priora miracula crede
bant. [Et interrogauit eos. Quot panes habetis] Non
interrogauit dñs quasi nesciēs q̄d haberent: sed ad hoc
vt cū septē responderēt quo pauciores panes dicerent/
eo magis miraculū diffamarent: ⁊ notius fieret: ⁊ vt ex
eoꝝ rñsione de mō ꝓuideret [Qui dixerunt septem] qđ
erat quasi nihil respectu tante multitudinis: et paucos
pisciculos nō multos nec magnos: q pauci erant in nu:
Discipulo rū sobrie: tas. mero: et parui in quātitate. In quo apparet sobrietas ⁊
tēperantia discipulorū: q non vtebant carnibus: sed pi
scibus: sed illis non magnis/sed paruis: ⁊ ipsis paucis.
Omnia ista dicunt ad maiorē declaratione miraculi: q
ex tam paruo cibo potuerit tanta multitudo satiari: et
hoc fuit p multiplicationē cibi in manib⁹ christi [Et pre
cepit turbe sup terrā discūbere.] In alia pastione circa
pascha herba super terrā erat: nūc autē iam herba defe
cerat: q ꝑm Origeñ. Et plures alios in hieme. s. in die
epiphanie hoc miraculū factū est qñ et plura alia mira
cula per dñm sunt facta. [Et accipiens septem panes ⁊
pisciculos] vt multiplicarent contactu manuū beataꝝ
et [gratias agens] in quo dedit nobis exemplū gratia:
rū actiōis: ostēdēs nos differre a bestijs: vt cognoscen:
tes a quo ⁊ q̄d dat/grās patri luminū referam⁹: a q̄ est
Iacobi. j. omne datū optimū: ⁊ omne donū pfectū [benedixit] vt
benedictione sua crescerent [et fregit] per minutias ad
distribuendū inter plures: sed mō vnus solus totū col:
ligere conat qđ in oēs indigētes a christo frangit [⁊ de
dit discipulis] nō vt sibi retinerent: sed vt tanq̄ ministri
distribuerēt [⁊ turbe apponerent] ⁊ mãducauerunt q̄t:
tuor milia hoīm absq; mulieribus et paruulis [et satu:
rati sunt] nec mirū: q bonū ꝓuisorem habuerūt. De fra
gmētis quoq; residuis [tulerūt discipuli septē sportas
plenas] vt darēt pauperib⁹: in quo bñ apparet eos fuis:
se saturatos. Ecce q̄tum valet elemosyna ⁊ cōicatio mu
tua: q res distribute crescūt ⁊ superabundāt: coaceruа:
te vero putrescūt ⁊ inopiā faciunt [Et dimisit eos] Ma:
gna nāq; suauitate verbi ⁊ admiratione vehemente vir:
tutis christi detinebant: ita vt nisi xp̄o iubente non redi
rent. ¶ Mystice hoc miraculo designat q viā presentis
aliter incolumes trāsire nequimus: nisi nos grā redem: Grā dei opus ē no bis.
ptoris nostri alimento suo misericorditer reficiat. Tri:
duo aūt turba dñm sustinet: q tertiū tp̄us est quo fidei
christiane gratia data est. Primū tp̄s est añ legē. Secū
dum sub lege. Tertiū sub grā. Et q restat quartū quo
ad celestē hierusalē venturi sumus. Dicit se turbā refice
re ne deficiāt in via: in p̄ñti eñ vita quasi ī via sum⁹ qua
ad patriā pergim⁹. Igitur ne fideles in via deficiant: p
prelatos et doctores pane eucharistie et doctrine pascē
di sunt: quo septiformis grā spūssancti auget. Et q ad
hoc turba sustinuerat dñm vt infirmos sanaret/ideo si
infirmitates tuas spūales vis sanari/exēplo turbe susti
ne dñm triduo. Ut prim⁹ dies sit dolor cōtritiōis. Secū
dus pudor ꝯfessiōis. Tertius labor satisfactiōis. Istud
est triduū quo in desertū itur vt deo gratū sacrificium
offeratur. Vel ꝑm glo. Turba triduū dñm sustinet cum
multitudo fidelium pctā sua per penitētiā declinās ad
bonū se in opere/in locutione/et cogitatione conuertit.
Inuenit nihilomin⁹ triduū multiplex scȝ penitentium: Triduū multiplex.
operantiū: cōtēplantiū: prelatorū: predicatorū. Penitē
tium: cōtritio: ꝯfessio: satisfactio. Operātiū cogitatio: sā
cta locutio: vera actio bona. Cōtēplātiū/meditationis:
lectionis: ⁊ orationis. Prelatorū discretio in intellectu
zelus in affectu: iusticia in effectu. Predicatorum paup
tas/castitas/⁊ obediētia. Quidā autē de prope veniunt:
vt qui baptismalē innocentiā seruauerunt: quidā de lō:
ginquo/vt q̄ post multa flagitia penituerunt: q q̄to pl⁹
quis errauit/tanto longi⁹ a deo recessit. Sed discipuli
reputabāt quasi impossibile q quis eos saturaret pani
bus: qui non inueniebant in solitudine. Ubi moraliter
notandū q cum panis aīe sit cognitio veri: ⁊ amor bo:
ni in rei veritate nō inuenitur in solitudine p̄ntis secu:
li: vñ qs esurientē animā pascat ⁊ satiare possit. Panis
eñ vitatis mūdane scientie multis est admixtus errori:
bus: q diminute sūt veritates a filijs hoīm. Rursus pa
nis amoris creature multas habet amaritudines. vnde
Aug. Miser est omnis animus vinct⁹ amicitia rerū mor:
taliū: ⁊ dilaniat cū eas amittit. Nec est igit hic panis
cognitionis/nec amoris qui aīam nostrā satiare possit.
Et cum dñs cognosceret discipulos habere septem pa:
nes ⁊ paucos pisciculos/accepit eas in manus suas: in
quo ostendit se panū ⁊ oīm dñm ⁊ factorē: quia in manu
eius sunt omnes fines terre: ⁊ gratias egit deo patri a q̄
sibi potestas est: vt et ipse q̄tum de salute generis huma
ni congaudeat ostenderet: et nos ad agendas deo semp
grās de oībus a deo datis informaret. Deinde benedi
xit: in quo virtutem multiplicationis eis dedit. Quia ve
ro fregit cū dare vellet discipulis aptionē designat sa:
cramentorum quibus nutriēdus erat mūdus. Vel etiā
fregit vt multiplicationem panū sua virtute fiendā ostē
deret. In eo autem q dedit discipulis vt turbe appone:
rent eos honorauit/significans q spiritalis dona scien:
tie tribuēs apostolis p eorū mysteriū voluit ecclesie sue
p orbē vite cibaria distribui. Et hoc signatum est in di:
stributione panū: vt hic et supra in solutione mortuorū
vt ibi: soluite eū et sinite abire: ⁊ in adductione vehiculo
rū: vt ibi soluite ⁊ adducite mihi. Eorū eñ ministerio ⁊ Ioh. xj.
fit adductio ad fidē: et solutio ad recōsiliationem: ⁊ di: Mar. xj.
stributio ad refectionem. Dedit panes: quia panis est ci
bus quo sustentatur vita: pisces vero dedit in condimē:
tum cibi: ad ostendendum q pani verbi dei addendum
est condimentum boni exempli: magis enim suadēt ope
ra q̄ verba. Et apposuerunt turbe: in qua appositio: Multipli catio pa: num.
ne creuerunt per noue materie creationem: et ad illos
additionem: non enim creuerunt per rarefactionem:
quia tunc corpus illorum fuisset subtilius et rarius

corpore aliorū. vnde aug. Nihil absurdius ꝙ̄ dicere ꝙ aliqd crescat nullo supaddito ⁊ nō rarescat. Studeam⁹ ergo ⁊ nos acceptū panē diuine sciētie per predicationem alijs apponere: ne per nostrā negligentiā in via deficiant/ ⁊ fame pereant. Cōuersi nāqꝫ peccatores in presentis vite via deficient si in sua cōscientia sine doctrine pabulo ieiuni ⁊ vacui dimittāt. Ne igit lassent in huius peregrinationis itinere/ pascendi sunt sacra ammonitione.

Panū numer⁹ mysticus ⁊ discretio a cōsili miraculo alibi facto.

Hoc vero inter hanc refectionem ⁊ illā de quinqꝫ panibus ⁊ duobus piscibus discat ꝙ ibi per quinqꝫ panes significat doctrina veteris testamēti ſm quinqꝫ libros moysi: hic per septem panes doctrina noui testamenti: in quo plenius s et reuelatur et datur septiformis gratia spiritus sancti. Item propter septem beatitudines: ⁊ ꝓpter septem sacramenta: et propter septem virtutes: scꝫ tres theologicas et quattuor cardinales: ꝓpterea illi ordeacei/ isti triticei erant: qꝛ deliciosior/ sapidior/ et manifestior est doctrina noui testamenti ꝙ̄ veteris. Ibi per duos pisces due persone que populū pascebāt intelligūtur. s. rex et sacerdos qui vngebantur: hic per paucos pisciculos intelligūtur sancti fluctibus seculi tꝯsi: qui de turbulentis fluctibus erepti refectionem nobis internā exemplo sue vite ac sopore mortis ac patientie prebent: doctrināqꝫ noui testamenti tanqꝫ panē condiunt: quoꝝ ipsa scriptura fidē/ vitam/ et passiones continet: q dicūtur pisciculi ꝓpter humilitatem: sed pauci ꝓpter perfectionē: qꝛ stultorum infinitus est numerus: et multi sunt vocati: pauci vero electi. Ibi super fenū: sed hic nō iam sup fenū: sed sup terrā discūbit: ad ostendendum ꝙ i veteri lege terrena ꝓmittebant: sed in noua lege eterna cōtēni ⁊ subiugari docentur: quia cōuiue noui testamenti: diuitias ⁊ delicias: ac etiā ipsam carnem que fenū ē calcare ⁊ relinquere iubent: quos oī cupiditate eternali remota spei: permanentis firmamentū tanqꝫ terre sterilitas nullo feno interposito continet. Ibi fuerunt quinqꝫ milia hoīm iuxta numerū panū/ ⁊ iuxta numerū quinqꝫ sensuū quibus inherebant: hic quattuor milia qui significant spirituales propter quattuor euangeliorū perfectionē: vel ꝓpter quattuor cardinalium virtutum (qb⁹ in hac vita spiritualiter viuitur) exercitationē. Per quattuor etiam milia hominum qui xp̄m sunt secuti: significatur multitudo credentium in christū de quattuor partibus mundi. Erant autem tot exceptis paruulis ⁊ mulieribus qui non numerantur in lege: neminē enī dimittit xp̄s ieiunū: sed oēs vult sua grā saturare. Ibi cophinos equales discipulis fecit: vt sicut duodecī erant xp̄i apostoli: sic duodecim fragmentorum cophini: hic vero panibus/ vt sicut fuerant septem panes/ sic septē sporte.

Septem sportarū cause.

Qꝫ autem turbis saturatis apostoli fragmēta colligūt et septem sportas implent: triplici de causa factum est. Primo ꝓpter mysterium: qꝛ sunt altiora perfectionis precepta et consilia que cōmunis turba nequit fuando ⁊ implendo attingere/ quorū executio respicit viros spirituales proprie: ⁊ ideo apostoli sustollunt ⁊ implent septem sportas. i. ꝑfectos septiformis spiritus gratia illustratos: et tamen turba saturata esse memoratur: quia ⁊ si sua relinquere nequeunt/ tñ audiendo mandata ad vitā sempiternā proficiunt. Secūdo ꝓpter exemplum: vt ea que nobis supersunt: vel que ieiunādo nobis subtrahimus pauperibus erogemus. Tertio propter documētum: vt ex hoc instruamur ꝙ illis qui sunt pauperib⁹ misericordes bona temporalia multiplicentur. Unde dat intelligi ꝙ pauperes magis pascunt elemosynarios ꝙ̄ econuerso: vel spiritualia bona eis impetrando: vel bona tēporalia multiplicādo.

Cur vtraqꝫ refectio in monte facta fuit.

Quis autem (vt visum est) hec refectio a superiori i plurib⁹ distet/ tñ vtraqꝫ in monte celebrata est: qꝛ vtriusqꝫ testamenti scripturam recte intellecta altitudinem nobis celestium preceptorum et premiorū docet: ⁊ altitudinem christi qui est mons i vertice mōtium consona voce predicat. Cōsidera nunc hic quos dominus pascere dignatur: et quib⁹ gratie sue alimentum impartiatur. Utiqꝫ qui in deserto eum querūt ⁊ cū eo triduo perseuerant: qđ fit cum fideles trinitatē credentes ac contriti ⁊ confessi ꝓ peccatis suis ſm posse satisfacientes se ad deum in cogitatione: locutione: et opere conuertunt: ac dei bonitatem expectantes necessitate tentationis imminente non recedunt. Quoꝝ miseretur deus: et pascit eos septē panibus. i. septem donis sancti spiritus/ ne deficiant in via mundi hui⁹ quibus ⁊ septē dotes per septē sportas remanentes significate reseruat post hāc vitā dāde: q sunt clara dei visio: fruitio: tentio qꝫtū ad animam: impassibilitas: agilitas: subtilitas: claritas qꝫtum ad corp⁹. vnde Ambro. Gratie celestis impartitur alimentum: sed quibus impartiatur aduerte.

Gratia qbus impartitur.

Non ociosos: non in ciuitate quasi in synagoga vl' seculari dignitate residentibus: sed inter deserta querētibus xp̄m. Qui enim non fastidiunt/ ipsi excipiuntur a christo. Diuidit ergo escas dñs iesus. Et ille quidē vult dare oībus: negat nemini: dispensator enim est omnium. Sed cū ille panes frangat ⁊ dat discipulis: si tu manus nō extendas tuas vt accipies tibi escas: deficies in via. Nec poteris in eū culpā referre qui miseretur ⁊ diuidit. Sed his diuidit qui cū eo etiā in deserto permanent: q primo ⁊ secundo die ⁊ tertio non recedunt. Non vult ieiunos dimittere/ nec vult vt deficiant in via. Noli ergo deficere a disciplina dei: neqꝫ fatigeris cum ab eo increparis: ne fatigeris nunc ne postea fatigeris. Hec Amb. Considera etiam vtilitatem ⁊ parsimoniam mēse eorū ⁊ voluptatē supne: qꝛ inimica est ⁊ corporis ⁊ anime. vñ Chry. Nihil ita corpori inimicum ⁊ nociuum est vt voluptas: nihil enim ita rescindit ⁊ suffodit. i. corrūpit.

Voluptatis detestatio.

Et primum pedes punit qui portauerunt nos ad perniciosa illa ꝯuiuia: deinde man⁹ que ministrant ventri ligās: quia talia ⁊ tanta attulerunt cibaria. Multi autem ⁊ ipsum os peruerterunt ⁊ oculos ⁊ caput. hec Chry. vnde et Horati⁹. Sperne voluptates: nocet empta dolore voluptas. De alijs ad meditationē pertinentibus patet supra in alia pastione de quinqꝫ panibus. Adhuc autē hic per septem panes intelliguntur septem penitentie ptes.

Partes pnie. vij.

Primus panis est male vite sollicita emēdatio. Secundus vera et humilitas defectuum accusatio. Terti⁹ contra excessum ꝯmissū iugis indignatio. Quartus nō relabendi anxia trepidatio. Quintus amplius proficiendi affectio. Sextus sanctorum virorum imitatio. Septimus suorum malorum ⁊ aliorum punitio. Iste sunt septem spice pullulantes in culmo vno. Isti sunt septem gradus in scala per quam in celum ascenditur: septem peccatorum mortalium culpa diluitur: septiformis spiritus sancti gratia infunditur/ et virtutum septenarius acquiritur.

Pisciculorū significatio.

Sed cum istis panibus erant pisciculi pauci saltem duo: qui significant timorem et amorem q cū istis panibus debent edi. Primus piscis est timor penarū inferni: et iste capitur in aquis inferni. Secundus piscis est amor et desiderium eternorum: et iste capitur in fluuio paradisi: et dicunt pisciculi non pisces: qꝛ timor ē paruul⁹ eo ꝙ hoiem paruulū et humilē reddat: ⁊ amor ratione status: qꝛ paruus est respectu amoris futuri seculi.

Panes mystici septem.

¶ Insuper sciendū ꝙ sunt septem panes mistici cuiuslibet status. s. incipientiū: proficientiū et perfectorum de quibus dominus pascit fideles ſm diuersitatem statuum eorundē. Primos septē panes beat⁹ Bern. ꝓponit claustralib⁹ q gerunt formam incipiētiū qꝫtū ad initium sue conuersionis.

Matth. iiij.

Primus est panis vbi in quo vita hominis est: quia non in solo pane viuit homo: sed in oī verbo qđ egredit ex ore dñi. Et vt taceamus de vbo vocali quo de⁹ aliqñ locut⁹ fuisse legitur moysi/ abrae/ ⁊ alijs: siue per angelos: siue per se: siue alio mō: ad presens dicere possumus ꝙ verbū egredit ex ore dei dupliciter.

Uerbum ex ore dei.

Uno modo mediate/ qñ videlicet deus loquitur ꝑ instinctum ad cor hominis inspirando ei quid facere debeat. Hoc modo deus loquitur peccatoribus ⁊ hominibus mundanis: instigando eos ad penitentiā. Alio modo loquitur deus per aliquem hominē. s. prelatū vel predicatorem/ vel doctorem/ vel aliquē amicū ꝑ quē quasi per referendariū deus verba sua transmittit ad aures hominis. Est et tertius modus quo deus loquitur hominibus precipue claustralibus. s. per scripturam q ad omnia recipienda sunt sicut verba dei cui⁹ inspiratione sunt scripta ad pascendum videlicet legentes pane vite spiritualis. Secundus panis ſm eundem Bern. est obedientia: qui bene comitatur primum. Quid enim ꝓdest verba dei audire nisi quis eis velit/ ⁊ ſm ea vitam suam dirigere. Tertius panis est meditatio/ ⁊ hic bene comitatur duos precedentes. Nam postꝙ verba dei cōmendata sūt cordi/ ⁊ eis homo statuit obedire: necesse est hominem continue meditari qualiter vitam suam ſm dei

beneplacitum disponat. Quartus panis est orantiū lachryme qui panis bñ adiungitur precedēti. Cum enim meditatur peccatorum suorū sarcinā / presentis incolatꝰ miseriā / ꝛ vite eterne gloriā suā imbecillitatē ꝛ dei erga se bonitatē: i tali meditatione exardescit ignis deuotionis / et resoluitur cor in lachrymas ꝯpunctionis: ꝛ tunc recurrit ad presidium orationis. Quintus panis est labor penitētie: et hic panis vtiqꝫ necessarius est incipientibꝰ: etiā post alios pmissos. qꝛ ꝑm Aug. Nō sufficit mores in melius commutare / ꝛ a malis factis recedere: nisi et de his que facta sunt satisfacias deo per penitētiam / laborem / ꝛ dolorem. Sextus panis est iocūda vnanimitas socialis: et hic bene dicitur panis: qꝛ pascit ꝛ ꝯfortat in vita spirituali viuentes in congregatiōe: q̄ꝫtū ad claustrales etiam viuētes in cōmunione ecclesie: ꝛ q̄ꝫtū ad alios incipientes. Septimus panis est eucharistia: ꝛ de

Proficiētiū panes septem. hoc pane satis dicitur alibi in diuersis locis. ¶ Prolatis septē panibꝰ incipiētiū / cōsequēter degustandi sunt alij septem proficientiū. Ubi sciendū ꝙ sicut dicit apostolꝰ

Rom.ix. Non est volentis neqꝫ currentis: sed miserentis dei opꝫ enim currere volentem in via profectus spiritualis totaliter inniti diuine misericordie: ꝛ de bonis iam prestitis misericordias dñi cū gratiarū actione iugiter ante mētis oculos habere: ꝛ sic semper ad meliora poterit proficere. Propter qđ beatus Bern. Omnes miseratiōes domini erga se recogitās reducit eas ad septem panes quibꝰ eū dñs misericorditer reficere dignatus fuit. Et nos de eisdē panibus vesci debemus si in vita spirituali

ps.cxviij. ꝓficere velimus vt dicamus cū ps. Ueniant mihi miserationes tue ꝛ viuam. Primus panis vel prima misericordia ꝑm Bern. est preseruatio a multis peccatis / in q̄ incidisset si eū dei misericordia nō custodisset: huius panis ꝑm eūdē Bern. tria sunt fragmenta. Tribꝰ inqt modis a peccatis me memini conseruatum: occasionis subtractione: resistendi data virtute: ꝛ affectionis sanitate. Secundus panis est pia dei dissimulatio circa peccātē qꝛ tardabat vltionem / ꝛ indulgentiā cogitabat: habet et h̄ panis tria fragmēta videlicet lōganimitatē quā exhibuit: electionem predestinationis quam ipleri voluit: ꝛ charitatem nimiam qua nos dilexit. Tertiꝰ panis est miseratio qua conuertit ad penitentiam. Hic etiam panis habet tria fragmenta: qꝛ cor concutit / excitans illud vt aduertat suorū vulnera peccatorū / ꝛ vulnerū dolorē sentiat: terret deducens ad portas inferi: ꝛ ꝑparata iniquis supplicia monstrans / spem dat intelligētie. Quartus panis est indulgentia peccatorum: ꝙ videlicet deus penitentem eū misericorditer suscepit. Et hic panis habet tria fragmenta. Qꝛ (vt dicit Bern.) sic ex toto deꝰ indulsit / ꝛ tam liberaliter omnem donauit iniuriam: vt iā nec dānet vlciscendo quod est primum: nec cōfundat improperando quod est secundum: nec minus imputādo quod est tertium. Quintus panis est continentia a peccando seu virtus continendi et emendatius viuendi ne recidiuum pateretur. Et hic panis etiā habet tria fragmenta. Nam hec continentia habet tres oppugnatores scꝫ carnem / mundum / ꝛ malignū spiritum quibꝰ resistere nostra virtute non valemus: sed pane isto diuine misericordie confortari habemus in dño hāc virtutē. Sextꝰ panis est gratia promerendi: qua videlicet minus bone conuersationi indulget. Quam gratiam dicit Bern. in tribus maxime constare tanq̄ꝫ fragmentis: videlicet in odio preteritorum malorum: in contemptu bonorū presentiū ꝛ desiderio futurorum. Septimus panis est spes obtinendi qua deus donat homini indigno / ꝛ peccatori de sua totiens experto bonitate vsqꝫ ad celestia sperāda presumere. Suiꝰ etiam tria ꝑm Bern. sunt fragmenta. Tria (inquit) considero in quibus tota spes mea consistit. Charitatem adoptionis: veritatem promissionis: potestatem redditiōis. Refecti duobus septenarijs panum a Beato Bern. nobis appositis videlicet incipientium / ꝛ proficientium: festinemus nunc vtcunqꝫ gustare septem alios a spiritu sancto nobis ꝓponendos quibꝰ reficiuntur anime perfectorum: qui panes sunt septem dona spiritꝰ sancti: felix anima que his saturari meruerit. Et bene hec dona nomine panum describuntur: qꝛ delectabiliter reficiunt animam in presenti: et satiant in

Perfectorū panes septem. futuro. Primus panis ē timor domini: timor inq̄ꝫ filialis: nam timor seruilis incipientium est. Et hic ē timor castus quo quis ex timore timet a deo separari: et ideo declinat a malo quod contrariatur deo. Sed quia opꝫ etiam benefacere sequitur secundus panis qui est donū pietatis / quo monet nos spiritus sanctus vt operemur bonum ad laudem dei: ꝛ ad vtilitatem omnium proximorum: et hec est pietas que ad omnia vtilis est: et procedit ex pio corde quo deus tantum inuenitur: corporalis autem exercitatio. s. sine pietate ad modicum vtilis est. ¶ Tertius panis est donum scientie: hoc donum comitatur duo predicta: qꝛ (vt dicit Chry.) nēo potest cauere malum nisi cognitum: neqꝫ bonum facere qđ ignorat: ꝛ hoc datur per donum sciētie quo datur homini rectum habere iudiciū de istis inferioribus: ad cognoscēdum quid noxium / ꝛ q̄d expediens sit ad salutē. ¶ Quartus panis donū fortitudinis. Et bene fortitudo sequiꝉ scientiā. Nā cognito per donū scientie que mala cauenda sunt / ꝛ que bona prosequenda / opus est spiritu fortitudinis quo possit prosequi que cognouit tam in vincendo mala q̄ꝫ in aggrediendo bona. Hoc dono dotati fuerunt sancti martyres: quos nulla tormenta poterant superare. ¶ Quintus panis est donū consilij: per quod hō dirigitur quasi consilio a deo accepto in his ad que humana ratio non sufficit. Et bene consilium sequitur fortitudinem: qꝛ ꝑm Greg. Ualde fortitudo destruiꝉ nisi ꝑ cōsiliū fulciatur: qꝛ quo plus se posse concipit / eo virtus sine moderamine in preceps ruit: et mens que intus sedem consilij perdidit / foras se per desideria innumerabiliter spargit. Sextus panis est donum intellectus: ꝛ illud donū sequiꝉ donū consilij: ꝛ duo bona facit i anima. Primū qꝛ illustrat intellectū ad sane capiendum consilium spūs sancti speculatiue. Secundū / qꝛ depurat affectum ad agendum practice consultum. Septimꝰ panis est donum sapientie: quod sequitur donū intellectus et oīa dona alia que sine sapientia nihil sunt. Sapiētia est cognitio suauitatis diuine per experientiam habita. vñ Sapiētia quasi sapida sciētia dicitur. diciꝉ sapiētia / quasi sapida sciētia. Nam per donum sapientie iuuatur homo: nō solum ad cognitionem diuinorū: sed etiā ad gustationem eorūdem. Oratio.

Domine iesu christe miserere sup turbam penitentium: ꝛ incipiētium iustorum: ꝛ ꝓficientiū ꝑfectorū: ꝛ cōtēplantiū ꝑ triduū cōtritionis: cōfessiōis: ꝛ satisfactiōis. ꝑ victoriā mūdi: carnis: ꝛ dyaboli: per visionem corporalem: ymaginariam: et spiritualem expectantiū veniam / gratiam / ꝛ gloriam Refice primos per discretā sollicitudinē: cautelā: indignationē: timorē: desideriū: emulationē ꝛ vindictā. Refice secundos ꝑ spiritum timoris: pietatis: sciētie: fortitudinis: consilij: intellectus ꝛ sapientie. Refice tertios ꝑ tres anime / ꝛ quattuor corporis dotes: in presenti quidem spe que superexcrescat in septem sportas in futura beatitudine. Amen.

¶ De fermento cauendo: et ceco bethsaide illuminato. Capitulum.xciij.

Et post miraculū de pastione ostēsum [dimissa turba] statim Mat.xv. ꝛ.xvj. et Mar.viij. [ascēdit] iesus cū discipulis [i nauiculā] fugiēs turbe applausum ꝛ reuerētiā: ꝛ vt a turba remotꝰ doctrine vacaret discipulorū: dās in hoc nobis sibi faciēdi doctrinā ꝛ exēplū [Et venit i fines] seu partes [magedan] seu [dalmanicha] quod ꝑm Aug. idem est ꝑm rem / ꝛ eadem terra dupliciter vocata Sed ꝑm alios sunt due regiones distincte: sed in extremitatibꝰ cōiūcte: ꝛ ideo existens i cōfinio vtriusqꝫ dicitur esse in fine istius vel illius: ꝛ in tali loco erat iesus. [Et accesserunt ad eū] non tanq̄ꝫ deuoti et simplices vt addiscerent: sed tanq̄ꝫ inuidi ꝛ insidiātes vt ipm tentarēt [pharisei ꝛ saducei tentantes] scilicet si possent eum capere i aliquo [ꝛ rogauerūt eū vt ostēderet eis signum de celo] declarādo. s. tempus aduētus sui ex aliquo celesti signo. Ac si dicant. Si de celo venisti ꝓba in hoc ꝙ signa de celo ostendas. ¶ Ubi aduertendum ꝙ aliqui scribe ꝛ pharisei omisso studio legis ꝛ ꝓphetarum studebāt in astrologia: vnde ꝛ vsqꝫ hodie aliqui eorum in hoc sūt valde curiosi: et quia astrologi aliquādo ꝑ cōsiderationem astrorum volunt iudicare de inchoatione legum ꝛ sectarū diuersarū: ideo isti ꝑ astra volebant ꝓnosticare

de aduentu chꝛisti quod erat īpossibile: quia ad talia nō
se extēdit virt⁹ celi: licet se extēdat ad p̄nosticādū de fu:
tura dispositiōe aeris vt siccitate/⁊ pluuia/⁊ hmōi. Ut
ad cognoscēdum ipsum esse chꝛistū in lege ꝓmissum pe
tebāt de celo signū maiestatis sue: vt fulgura et pluuias
vel hmōi simile: vel quod in exemplum moysi māna celi
tus emisso omnē populū reficeret multo tempoꝛe: vel ꝙ
solem stare faceret sicut iosue: vel retrocedere sicut Esa
ias: vel ꝙ daret ignem de celo sicut helyas. Dn̄s ⌊vo ⌊re:
spondēs⌋ ⁊ eos redarguēs ⌊ait. Facto vespe dicitis⌋ .i.
aliq̄d de futura tp̄is dispositione p̄dicere ꝑ cōsideratio
nem celi potestis videlicet ⌊serenū erit: rubicundū est ei
celum⌋ q꞉ talis dispositio in vespere frequenter est signū
serenitatis future: licet impediat̄ qn̄qꝫ ⌊et manc⌋ scꝫ dice
re potestis ⌊hodie tempestas erit: rutilat ei celum⌋ quia
hoc vt plurimū est tempestatis signū. Et est ratio talis.
Ex signis celi in quibus nō estis edocti scitis iudicare
tēpoꝛa p̄nosticādo de serenitate vel pluuia: multomagi
ex scriptura legis ⁊ ꝓphetarum in qua estis edocti de:
betis cogitare me esse chꝛistum ab eis pꝛomissum. Un̄
sequit̄ arguitio eoꝝ. ⌊Faciē ergo celi⌋ .i. dispositionem
aeris ⌊diiudicare nostis⌋ p̄nosticādo de futuri ꝑ signa
q̄ tn̄ sunt fallibilia ⌊signa aūt tp̄m⌋ .s. aduētus mei a pꝛo
phetis p̄dicta a me in effectu exhibita. Pꝛim⁹ eñ ⁊ secū
dus aduētus chꝛisti sunt quasi duo tp̄a ⌊nō potestis sci:
re⌋ facultatē vobis heresi ⁊ inuidia afferēte. Ex dictis
eñ ꝓphetarum ⁊ visis miraculis q ue nemo ali⁹ fecisset
saluatoꝛi aduētum cognoscere debuerūt: ⁊ iuste iudica:
re ꝙ ipe esset chꝛistus in lege ꝓmissus. ¶ Moꝛaliter hic
Scriptu:re poti⁹ q̃ astrologie credas. repꝛehēdit dominus istos qui ꝑ signa apparētia in celo
q̄ sūt fallibilia de futuris iudicabāt: ⁊ ex his q̄ habebāt
in scripturis de chꝛisto: q̄ quidē scripture sunt infallibi:
les iudicare nesciebāt: ⁊ significāt illos qui de facti alio
rum se intromittere volunt/⁊ de ꝓpꝛijs conscientijs in
quibus possent legere non iudicāt. vn̄ Hiero. Uix inue:
nies qui rep̄hensibilem vitam suam exhibere velit: vt li
benter nō rep̄hendat alienam: tanqꝫ huius mali libido
mētē hominū inuasit: vt etiam q̄ ꝓcul ab alijs vitijs re:
cesserunt: in illō tamē quasi extraneū laqueū dyaboli in
cidant. Istud etiā dicit̄ cōtra illos qui sollicití sunt fu:
turā aeris vel aliarū rerū qualitatē cōsiderare: ⁊ de tem
poꝛe sue moꝛtis vel futuri iudicij nolūt cogitare. Sed vt
dicit Aug. Laudabilioꝛ est anim⁹ cui nota ē infirmitas
ꝓpꝛia q̃ q̄ celoꝝ constellationes ⁊ terrarū fundamēta
scrutatur. ¶ Moꝛaliter vesper est hominis senectus: ma
ne iuuentus: ruboꝛ est feruoꝛ charitatis: serenitas tran:
quillitas mentis: Qn̄ ergo in mane iuuentutis rubet ce:
Eccli.ij. lū signū est future tribulatiōis. vn̄ in ecclesiastico. Fili
accedēs ad seruitutē dei stat in iustitia ⁊ timoꝛe: et ꝑpa:
ra animā tuā ad tentationem. Quādo vero in sero ⁊ i fi:
ne rubet charitas: signū est serenitatis future que sequit̄
tempestatem: vn̄ in Thobia. Post tēpestatē tranquillū
Thob.iij. facis: ⁊ in salomone. Extrema gaudij luctus occupat:
Pro.xiiij et ecōuerso: ⁊ in Johāne. Tristitia vestra cōuertetur in
Joh.xvj. gaudiū: similiter quādo est serenitas ꝓsperitatis i vita
p̄senti: signū est pene ⁊ tēpestatis in vita futura: ⁊ ecōuer
so quando est serenitas in vespere ⁊ tarde .s. vite fine si:
gnū est serenitatis ⁊ consolationis vite future ⌊Et⌋ dn̄s
⌊ingemiscēs spiritu⌋ q꞉ sicut de hoīm salute letatur/ita
sup̄ eoꝛum dolet erroꝛib⁹ ⌊ait. Generatio mala⌋ quo ad
moꝛum peruersitatem ⌊⁊ adultera⌋ quo ad fidei violen:
tiam/recedens a deo vero sponso animarū per īfidelita
tem ⌊signum querit⌋ quo ad maiestatis iudicationem ⌊⁊
signum non dabitur ei nisi ione pꝛophete⌋ id est signum
ps̃.lxxxv. infirmitatis. de quo ps̃. dicit. Fac mecum signum in bo:
num ⁊c. hoc eñ est signū passionis per quod omnis ho:
mo est adiut⁹ ⁊ cōsolatus. Simile habes supꝛa. vbi plu:
ra de hac videas materia. Et tāq̃ obstinatos relinqns
phariseos ⁊ saduceos quo ad coꝛpoꝛis pꝛesentiā ⁊ gra:
tie effectum ⌊⁊ ascendēs iterum nauem⌋ cum discipulis
suis ⌊abijt⌋ ab illis ⌊trāsfretum⌋ id est vltra stagnum ge:
nezareth relicto strepitu mūdano. ⌊Et cum venissent di
scipuli transfretū obliti sunt panes accipere⌋ id est frag:
menta panum septem spoꝛtarum ⌊et non habebant nisi
panem vnum⌋ Causa autem huius obliuionis potuit es:
se multiplex: vna pꝛohibitio solitudīs de crastino. Alia
occursus pauperum quibus reliquias dimiserunt: ter:
tia spes de domino/quia iam visis miraculis certi erant
ꝙ nihil eis deficeret: quarta interna dulcedo vnius ⁊ ve
ri panis habentis in se omne delectamētum quem secū
habebant: illo enim capti de exterioꝛi pane non cogita:
bant. vnde Beda. Unus panis quem secum habebant i
naui. ¶ Mystice ipsum panem vite dominū videlicet sal
uatoꝛem designat: cuius amoꝛe quia semper intus refi:
ciebant̄ in coꝛde/minus de terreno pane quo coꝛpus pa
sci solet curabant. Hec Beda. In quo ostenditur in eis
feruoꝛ ⁊ desiderium superne doctrine ⁊ contēptus deli:
ciarum mundi huius: cū etiā circa vite necessaria parū
fuerunt studiosi/⁊ eoꝛum deuotio ad pꝛesentiam chꝛisti:
quia sic inseparabiliter adherebant ei ꝙ necessaria vite
fuerant obliti: ⁊ q̃ modicam carnis curam habebant in
reliquis necessarijs/qui nec viaticum sumpserunt inten:
tione dominici comitatus. vnde Remigius. Tanto eñ
amoꝛe magistri detinebantur: vt nec etiam ad punctū
vellent ab eo recedere. Animaduertēdum est ergo q̄tū
alieni essent ab appetitu deliciarum cum tam paruā ha:
berent de necessarijs curam: vt etiam obliti sunt panes
accipere sine quibus humana fragilitas subsistere non
potest. hec Remigius. Hoꝝ ergo discipuloꝝ exemplo:
⁊ tu magis cura de cibo mētis q̃ vētris: ⁊ magis de vir:
tute animi q̃ viatico coꝛpoꝛis. Nam ſm Chꝛy. Hoc lo:
co virtutis possessio omnem tristiciā et sollicitudinem
expellit/ac leticiam ⁊ spem magnam immittit: deoqꝫ et
hominibus acceptabiles facit ⌊Et dixit eis⌋ iesus. ⌊In
tuemini⌋ per diligentem considerationem mentis ⌊⁊ ca:
uete⌋ per fidei puritatem ⌊a fermento⌋ id est a coꝛruptio
ne ⁊ doctrina coꝛrumpente ⌊phariseoꝛum ⁊ saduceoꝝ⌋
fermentum enim quādoqꝫ pꝛopter coꝛruptionem signi:
ficat doctrinam malam: vt hic: quandoqꝫ pꝛopter calo:
rem inclusum significat feruoꝛem fidei vt supꝛa ⌊⁊ a fer:
mento⌋ ⁊ coꝛruptione ⌊herodis⌋ scilicet prauis moꝛibus
Et sic habetur triplex fermentum. Pꝛimū saduceoꝝ Fermētū
qui dicunt non esse resurrectionem neqꝫ angelum: neqꝫ triplex.
chꝛistum: pꝛophetas spernunt spe pꝛesentium deo fuisse
Secūdū phariseoꝛum: qui decreta legis diuine cōditio
nibus hominum postponunt: legem pꝛedicant verbis:
et impugnant factis: in quoꝛum doctrina duo erant: sci
licet peruersitas doctrine/⁊ simulatio vite. Tertium est
herodianoꝛum quod est adulterium: homicidium: teme
ritas iurandi: simulatio religionis. Pꝛimum est erro:
ris. Secundum simulationis. Tertium praui moꝛis.
Pꝛimum coꝛrumpit rationem. Secundum intentionē
Tertium operationem. De his tribus dicit apostolus:
Nō in fermento veteri: q̄tum ad pꝛimū: neqꝫ in fermen: j.Coꝛ.v.
to nequitie: q̄tum ad secundū: ⁊ malitie q̄tum ad tertiū
Uel ſm quosdam fermentum herodis vocat etiam do:
ctrinā coꝛruptiuam herodianoꝝ dicētium herodē chꝛi
stum. Isti herodiani ſm eos fuerunt quidam iudei: fin:
gentes quandam sectam nouā: dicentes de herode asca
lonita ꝙ erat messias: moti falso intellectu illius quod
dicitur in Gen̄. Nō auferetur sceptrum de iuda ⁊c. Ubi
dicitur ꝙ ablatio regni a tribu iude erat signum aduen
tus messye. Iste autem herodes obtinuit regnum illud:
cū tn̄ alienigena: quia pater eius fuit ydumeus: et quia
messyam pꝛomissum intelligebant illi regnare tempoꝛa
liter: nec videbant alium tunc regnare in iudea nisi hero
dem: ideo dixerunt eum esse messyam: cum tamen pꝛo:
phetia iacob pꝛedicta esset ſm veritatem de chꝛisto tem
poꝛe herodis nato intelligenda. Ab his ergo omnibus
monet discipulos cauere ne in his consentiant: vel hec
in eis appꝛobando: vel in his eos imitando. Non enim
viuendum est in fermēto veteri q̄tum ad peruersam do:
ctrinam: neqꝫ in fermento malicie q̄tum ad moꝛum pra
uitatem: ⁊ nequitie q̄tum ad simulatam iusticiā: sed in
azimis sinceritatis quo ad vitam ⁊ intentionem: ⁊ veri:
tatis quo ad doctrinam ⌊At illi⌋ id est discipuli dictum
domini intelligentes de pane fermētato ⁊ materiali ⌊co
gitabant intra se dicentes⌋ quodam occulto murmure:
quia hoc ideo dicit ⌊quia panes non accipimus⌋ nō vult
ꝙ de pane phariseoꝛum fermentato accipiamus. Puta
bant enim se esse tacite notatos de panum obliuione: et
ꝙ ad litteram de pane fermentato loqueretur ne ab eis
acciperent eo ꝙ panes secum non accepissent. Errabāt
apostoli in duobus: q꞉ ⁊ de panum defectu dubitabant Apl'oꝝ
eo ꝙ panes nō attulerant: et quia verbum domini de fer erroꝛ du:
mento ad litteram capiebant. Pꝛimo ergo arguunt̄ de plex.

primo:sc3 q timebant panis defectum materialis. Sciens eni iesus cogitationes eorum tanq deus arguit eos de fidei modicitate:quia eo psente t cu eo timebant posse egere dicens. Quid cogitatis modice fidei: quia panes no habetis .t me dixisse de panibus terrenis de quibus dubitare no deberetis. Panem vite q est causa omnium panum secu habebat:t ideo de panum defectu dubitare no debebat. Hoc autem (sm Chry.) dominus facit vt sollicitudinem escarum ab eis abijciat:quasi diceret. Ex factis meis precedetibus t doctrina debetis sic esse illuminati q verbum meum intelligeretis:non de pane materiali:qr de hoc possum vobis sufficienter prouidere. Quod pbat duplici exemplo:in quo magna multitudine satiauit paruo cibo. vnde subdit. Nodum intelligitis scilicet ministerium. Nam si per panes intelligitur doctrina sana:necessario per fermetum intelligitur corrupta. neqz recordamini scilicet virtutis in multiplicatione panu. vnde sequitur. quinqz panum sc3 distributorum in quinqz milia hominum:t quot cophinos sumpsistis de residuo. neqz septem panum scilicet distributorum in quattuor milia hominum:et quot sportas supsistis fragmentorum. Reducit eos ad memoria miraculorum de quinqz t septe panib9/vt cofidant q ipse pascet eos qui pauit turbas. Quasi diceret. Non est vobis timendum cu de ta paucis panib9 tantas feci abundare reliquias. vnde Chry. Per hoc in memoria eis reducite ea que pterierunt/t ad futura attentiores facit. Deinde arguuntur de secundo scilicet q habebant defectum intellectus spiritualis cum dicit. Quare no intelligitis sc3 quia no de pane dixi vobis. Quasi diceret/no e vobis dubitandu de pane materiali: quia ita possum eum multiplicare sicut vidistis:nec de illo ego sollicitor/nec loquor vobis:ideo potius de alio pane t fermeto intelligere debuistis:sc3 doctrine puerse que more fermenti se veri panis substantiam simulat habere. Sed reuera totam substantiam eius cui admiscetur corrumpit/ et ad saporem suum trahit. Hoc est de quo apostolus dicit.

j.Cor.v. Modicum fermentum totam massam corrupit. Ab isto ergo sicut a nociuo cibo summe est cauendum. vn Amb. Cibus corporalis nociuus cu magna sollicitudine cauetur:quato magis spiritualis. Tunc intellexerunt:qr non dixerit cauendum a fermento panu sc3 materialiu sed a doctrina phariseorum et saduceoru que ratioe predicta vocatur fermentu. Et venerut bethsaida vbi cecum ei adducunt:rogantes vt illum tangeret .t firmiter credentes q ad tactum eius sanus fieret. Et apprehensa manu eius eduxit eum extra vicum .id est extra vicinitatem t tumultum maiorum. Et expuens i oculos eius impositis manibus sup oculos iterrogauit eum si qd videret. Et aspiciēs .i. aspicere incipiens. ait video hoies velut arbores ambulantes. No enim distinguere poterat liniamenta humanoru corporu/videbat obscure corpora eoru moueri de loco ad locum:t postea pfecte illuminauit eum. Nam iterum manus super oculos ei9 imposuit t clare omnia vidit. Pec hoc arguit ignorantia discipulorum facto q ipsis presentibus illuminauit cecu:primo imperfecte:t postea perfecte. Certum est enim q christ9 poterat eum statim pfecte illuminare sed per talem modum voluit facere vt designaret discipl'os adhuc in parte obscuratos caligine ignorantie t ad clare intelligendum indigere maiori illuminatione. Unde t post resurrectionem suam aperuit illis sensum vt intelligerent scripturas. Alij dicunt illuminationem hui9 ceci successiue factam propter paruitatem fidei huius ceci t offerentium ipsum christo:et potest esse q ista causa et predicta concurrerunt ad istum effectu in ipso. Per hoc etiam signatur q dns aliquado dat suam gratiam augmentando prius datam. Et mittens illu in domu suam iussit vt nemini diceret .ad vanitatis iactantia: vt mudi gloriam nos doceret fugere:sed tamen dicere poterat et debuit ad predicationem laudis diuine: hoc no dum intelligunt qui omnia opera sua vt ab hominib9 videantur faciunt:de quibus domin9 ait. Receperut mercedem suam. Ne ergo hic recipias mercedem et recipiē do perdas eternam: vitiositatem tuam poti9 enarra q virtutem exemplo apostoli dicentis: qui fui blasphem9 et persecutus sum ecclesiam dei. vnde Augu. Tuas virtutes tuas augeri/prodere noli/fuge videri quod esse me-

Cur pri9 iperfecte illuminatus sit.

Mat.vj.

j.Tim.j.

ruisti. Quod manifestando potes amittere/tacendo custodi. vbi Beda. Cuncti qui a domino curantur langueres spiritualium sunt signa languorum quibus anima per peccatum eterne morti propinquat. Sicut enim in surdo t muto a domino sanato:sanatio mentis insinuatur eorum/qui neqz audire verbum dei/neqz loqui noue rant:t mox in refectione turbe esurientis que dnm secuta fuerat suauitas figurat illa q diligetium se et querentium solet corda nutrire:ita t in hoc ceco paulatim curato a domino/illuminatio designatur cordium stultorum/ac longe a via veritatis aberrantium. Rogabant autem eum vt illum tangeret:scientes quia tactus domini/sicut leprosum mundare/ita etiam cecum illuminare valet. Tangimus autem dominum nos cum ei fide integra et sincera adheremus:tagit nos cum mente nostra aflatu sui spiritus illustrat:atqz ad cognitionem nos ppie infirmitatis studiumqz bone actionis accēdit. Apprehendit manum ceci vt eum ad excusatione bone operationis confortet. Eduxit extra vicum: vt a vita vulgari segregatus voluntatem sui conditoris qua illuminari meretur/liberius sedulo corde scrutaret. Quisqs enim lumen eternitatis videre desiderat: non exempla turbarum:sed ducatum necesse est semper sui redemptoris sequatur. Ideo autem cecum hunc paulatim t non repente curat:quem mox vno verbo si vellet poterat curare:vt magnitudinem humane cecitatis ostenderet: q quasi pedetentim et per quosdam profectuum gradus ad lucem diuine visionis solet peruenire. Sputum quippe ab intus de capite domini procedit:manus vero sunt membra corporis exterius posita. Expuens ergo i oculos ceci dominus imponit manus suas vt videat: quia cecitatem generis humani et per inuisibilia diuine pietatis dona:et per exhibita foris sacrameta assumpte humanitatis absterisit:quia ante eum in domum ire pcepit. ¶ Mystice admonet omnes qui cognitione veritatis illustrantur vt ad cor suum redeant:et qntum sibi donatu sit sollicita mente perpendant:donatis collatisqz sibi beneficijs digna operum executione respondeant. Et vero eum (sicut t multos alios quos sanauit) sanationem suam silentio tegere iubet:exemplum suis tribuit ne de his que faciunt mirandis fauorem vulgi requirant:sed diuinis tentum aspectibus/vbi et merces restat sint placere contenti. hec Beda.

Oratio.

Domine iesu christe fac mecum signum ifirmitatis et passionis tue in bonum:vt inde per te me adiutum gaudeam et consolatu. Pane vite da mihi semper tuo amore refici:vt min9 sollicitor de pane vel quocuqz solatio temporali. Da mihi vt a fermento peruerse doctrine ac simulate iusticie/ et actionis praue caueam:t in his nec actiue nec passiue te offendam. O splendor paterne glorie illumina cor meum lumine tue gratie diuine:meqz de omnibus erroribus et laqueis erue/ac dirige in viam veritatis t iusticie:ac salutis eterne. Amen.

Finit prima pars vite Jesu christi.

¶ Sequutur tituli capitulorum secude partis.

Finis.

De confessione vere fidei quā petrus fecit pro omnibus. Capitulum.j.

Prima pars libri hui⁹ q̄ p̄cedit nullā de passione intentionē expresse facit. (Mat.xvj. Mar.viij.) Secūda vero pars que hic sequitur/frequēter de passiōe facit mētione:ꝛ totā cōtinet passionem:ꝛ eorū que vltra sunt serie. Post premissa ergo[venit ies⁹] tāq̧ saluator vbiq̧ lumē doctrine spargens:vbiq̧ p̄ditos querens: vbiq̧ penitentes saluans[in partes]ꝛ fines ciuitatis que[cesarea philippi]vocabatur: sed nunc paueas dicitur. Philippus tetrarcha frater herodis ciuitatē illam renouauit et ampliauit:et extunc eam cesaream philippi in memoriā sui nominis:ꝛ in honorem tyberij cesaris/qui ei quartā partem regni dederat appellauit. Et est sita in pede mōtis libani/vbi hincinde in decliui latere montis oriunt duo fontes ior et dan dicti:qui post modicum ad radicem et pedem libani confluentes efficiunt iordanem:qui post lōgos circuitus ingreditur mare galilee prope corozaim ciuitatem. (Iordanis ortus.) Dicitur etiam cesarea philippi ad differentiā cesaree palestine:vbi cēturio cornelius dicitur habitasse. Et est alia cesarea metropolis capadocie que est in regione turcie. In ista autem ciuitate scilicet cesarea philippi/ꝛ in confinibus eius habitabat gentium populus: et ideo ex hoc q̧ christus mysterium sue incarnationis hic reuelare voluit: ostenditur q̧ fundamentum ecclesie in fide gentium fit. Hec enim ciuitas est fenicis regionis gentium/ꝛ termin⁹ iudee ad septētrionem ad quam tributum census capitis deferebatur: pro quo sub cesare augusto vniuersus orbis descriptus dicitur. Congruum autem fuit vt in loco in quo orbis tributū soluit regi regum et dominus orbis tributum fidei exigeret/quod soluitur de capite anime.i.de mente.[Et]cum esset solus orans in via[interrogauit discipulos suos]non quia dubitaret vel ignoraret/ꝛ vt aliquid disceret: sed vt eos veritatem instrueret et doceret/et errorem hominum per responsionem discipulorum eliminaret. (Interrogandi rō in xp̄o.) Item vt eis occasionem merendi daret:ꝛ nos fideli eorum confessione in fide solidaret. Item vt fidem illorum per sequentem approbationem et promissionem in ipsis fortius confir:

maret/ac differentiā apostolorū ⁊ populorū cōfirmādo ostenderet. Exploraturꝰ aūt fidem discipulorum prius vulgi sententiā inquirit: qꝛ cōfirmaturꝰ eos in fide priꝰ opiniones ⁊ errores aliorū a mentibꝰ eorū remouere voluit/vt de veritate eos meliꝰ informaret. Sic doctor euāgelicus debet errores destruere: vt melius possit veritatē astruere. Volens ergo dñs errores exponi/vt eis expulsis discipuli veritatē ꝓferant: non vulgi opinione: sed ex dñi reuelatione [interrogauit eos dicēs. Quē dicunt homines] ⁊ turbe vulgares [esse filiū hoīs] .i. virginis. Hoc soli xp̄o conuenit. adam eñi fuit filius terre: alij filij hominū: qꝛ ex vtroqꝫ gignunt parente: sed solus xp̄s fuit filius vniꝰ hoīs: qꝛ nō nisi vnū parentē habuit in terra: sic vnū in celo. Vocat se etiā nō solū filiū dei: sed hoīs rōne humilitatis. qꝺ est cōtra illos q̄ semꝑ volūt se a digniori noīare: ⁊ maiores sue parentele tacitis ceteris allegare. ꝯm hiero. Nō dicit quē me dicunt esse hoīes. licet de se intelligeret/ne iactāter de se querere videret. sed dicit ꝯm Chry. filiū hoīs: qꝛ dispensationem incarnationis credi vult: ⁊ in confessionē deuenire. Similiter p̄lati ac doctores magni hoīes deberent inquirere de fama sua a collateralibus suis: qꝛ bona fama doctoris ⁊ presidentis multum facit ad doctrine ⁊ edificationis fructū/mala ad detrimentum. Vñ orige. Interrogauit xp̄s discipulos: vt nos semꝑ scrutemur qualis opinio sit apud hoīes de nobis. vt si q̄d male dicit de nobis/occasiones illius ꝑcidamus. si q̄d aūt boni eiꝰ occasiones augeamꝰ. Sed ⁊ discipuli episcoporū apostoloꝝ instruunt exēplo: vt q̄lescūqꝫ opiniones audierint foris de episcopis suis referant eis. In hoc aūt ꝙ dñs ab apostolis quesiuit de fide turbarū dedit intelligere ꝙ p̄lati reddituri sunt rationem de fide subditorū. Et qꝛ de christo erāt varie opiniones in pp̄lo ideo discipuli responderūt dicendo ꝙ alij dicerent eum esse iohannē baptistā/q̄ in vtero matris positꝰ sentiebat dñi presentiā: ⁊ ꝓpter baptismū et vite eminentiā cuius opinionis fuit herodes ⁊ sui sequaces. Vnde theophilꝰ. Multi nāqꝫ putabant ꝙ iohannes a mortuis surrexisset sicut ⁊ herodes credebat: et post resurrectionē suā miracula perpetrasset. Alij vero dicerent eū esse helyā: ꝓpter zelum veritatis quē habuit: ⁊ ꝓpter potentie euidentiā: qꝛ ignē de celo posuit: ⁊ qꝛ ad celū raptus creditur inde esse venturus. Alij hieremiā pro sanctitate: qui sanctificatus fuit in vtero matris: ⁊ propter patientiā in aduersis: ⁊ propter beneficiū misericordie: qꝛ populi peccata planxit ⁊ lamentatus fuit. Alij aūt vnū de ꝓphetis: scꝫ helyseū propter excellentiā sapientie: habuit eñi duplicē spiritū helye: vel quia surrexit vnus alius de antiquis prophetis prioribꝰ. Et sic patet diuisio erroris habiti de iesu a diuersis. Sic adhuc hodie variantur hoīes inquirēdo salutem siue beatitudinē. Vnusquisqꝫ eñi ponit beatitudinem in eo quod diligit: ⁊ hoc pro deo colit: quia ꝯm Augu. hoc ab hoīe colitur: quod pre ceteris diligit. ¶ Deinde exigit a discipulis propriā de se confessionē dicens [Vos aūt] ab alijs discreti q̄ non estis de turba: sed mei discipuli quibꝰ datū est nosse mysteriū regni dei q̄ estis lux mūdi: quibꝰ omnia quecūqꝫ audiui a patre meo nota feci [quē me esse dicitis] ? q.d. Si alij errant opinione falsa de me/vos tñ non debetis errare qui tandiu mecū fuistis: ⁊ meam doctrinam audistis: ⁊ miracula tanta vidistis. [Et respondit petrus] pro omnibus scilicet pro se ⁊ pro alijs: quia omnes vnum sciebant ⁊ idem sentiebant licet alij apostoli etiam scirēt: iste tamen tanqꝫ senior/ac princeps ⁊ caput aliorum fit os totius collegij: ac pre oībus ⁊ pro omnibus respondit qui oībus p̄esse ⁊ prodesse debuit. Ex quo patet ꝙ precipue ad petri successorē ptinet certificatio dubitationum de fide ⁊ pertinētibus ad eandē. Petrus igit non a parentibus: sed a patre celesti edoctꝰ: dei filiū et hoīem videns vtrūqꝫ cōplexus est/ac veritatē diuine ⁊ humane nature. i. verū deū ⁊ hominē in eodē supposito cōfitet dicēs. [Tu es xp̄s filiꝰ dei viui] quasi dicat [tu es xp̄s] . i. homo ꝯm qꝺ vnctꝰ es oleo gr̄e pre participibꝰ tuis: ⁊ sic cōfitetur eius humanitatem in qua vnctus est oleo gratie pre alijs: ⁊ es [filiꝰ dei] naturalis. s. ⁊ nō adoptiuus sicut alij: ⁊ per cōsequens eiūsdē nature cū deo patre: ⁊ sic confitet eiꝰ diuinitatē. ⁊ addit [viui] . i. incōmutabilis ⁊ eterni: qꝛ hebrei cōsueuerūt vocare deū viuū ad differentiā ⁊ distinctionē falsorū deoꝝ qui non viuunt/quos scꝫ gētes vel de mortuis hoībus/

Fama nostra nobis curanda.

Opiniões de christo.

Pape est decidere de dubijs fidei.

vel de insensibili materia ⁊ substātia sibi istituerūt. [Respōdens aūt iesus] petro: ⁊ in petro oībus mercedē vere cōfessionis. [Dixit ei. Beatus es simon bariona] . i. filius iohāna. bar eñi idem est qꝺ filius. iona aūt ponit per diminutionē pro iohanna subtracta media sillaba. Vnde bariona hic accipit ac si filius iohānis diceret: ⁊ ꝓpter hoc etiā petrus qñqꝫ symon iohānis dr̄ ꝯm Chry. Hoc dicit vt ostēdat qm̄ ita naturaliter est xp̄s filius dei sicut petrus filius iohanne eiusdem substantie cum eo qui genuit. Beatꝰ inqꝫ es ꝓpter cōfessionē vere fidei que ducit ad beatitudinē [qꝛ caro ⁊ sanguis non reuelauit tibi] . i. non parētes tui/vel homo mortalis: aut humana doctrina istam veritatem/⁊ tm̄ archanū fidei te docuerūt [sed pr̄ meus q̄ est in celis] et ꝑ ꝯñs tota trinitas: qꝛ indiuisa sunt opera trinitatis. Vbi Chry. Sermo iste conuenit ⁊ ad oēs: vt singulis quibusqꝫ dicatur. Beatꝰ es qm̄ caro ⁊ sanguis nō reuelauit tibi: sed pater meꝰ qui est in celis Tu dicis ⁊ verum dicis: qꝛ ego sum xp̄s filius dei viui. [Et ego] qui sum veritas immobilis [dico tibi] pro te et pro socijs tuis cuius dicere est facere [qꝛ tu es petrus] a me petra dictus. i. cōfessor vere petre/ qui est xp̄s ac fide fortis ⁊ doctrina stabilis. Merito ꝓpter fidei fortitudinem ⁊ fidelem xp̄i confessionem hoc nomen petrus accepit/qui in petrā xp̄m credidit. Simon quippe antea vocabatur: sed hoc nomē petrus a dño ei impositum est vt ecclesiā significaret. Nꝛ eñi petra xp̄s/petrus est populꝰ xp̄ianus. [Et super hanc petram] quam modo cōfessus es: ⁊ quam tu modo in fidei fundamento posuisti. i. super xp̄m [edificabo ecclesiam meā] . Petra eñi erat christus super qꝺ fundamentum etiam ipse edificatus est petrus: huic sententie apl̄s cōcordās ait. Fundamentū aliud nemo pōt ponere preter id qꝺ positū est xp̄s iesus. Ac si dicat non est aliud fundamentum nisi illa petra quā petrꝰ posuit fundamentū/cum diceret [tu es xp̄s filius dei viui] . Super hanc enim petram edificat tota dei ecclesia. Itē [sup hanc petrā] . i. sup hanc fidē ⁊ cōfessionē/seu huius fidei et veritatis firmitatē tanqꝫ supra fundamentū firmū [edificabo ecclesiā meā. Et porte inferi] que sunt suggestiones demonum: delectationes vitiorum: doctrine hereticorū: tormenta ac blandimenta persecutorū: ac praua malorū opera/colloquia/ ⁊ exempla: que iter perditionis ostendunt/⁊ ad tartara ducunt [nō preualebūt aduersus eā] scꝫ ecclesiā sic firmatam: qꝛ a fide ⁊ charitate xp̄i non separabunt eam. Ex quo patet ꝙ ecclesia consistit in illis personis in quibus est noticia ⁊ vera confessio fidei ⁊ veritatis. ¶ Deinde claues regni celorum se petro daturum dñs promisit/sed tunc nō dedit: qꝛ si statim dedisset/nunqꝫ in petro prauitas confessionis de qua statim subditur: vel error negationis/de quo in passione dicitur: locum inuenisset. Sicut aūt ꝓ omnibꝰ apl̄is petrꝰ rñdit/ita in eo oībus claues regni dñs promisit dicens. [Et tibi] qui pre ceteris confessus es [dabo claues] . i. iudicij potestatem [regni celoꝝ] . i. ecclesie presentis q̄ dicit regnū celoꝝ: qꝛ ad vsum potestatis eius digne ministratum sequitur aditus vel clausio regni celorū. Vñ Beda Claues aūt ei nō modo dant/sed ꝓmittunt: nec dum eñi fabricate sunt sup incudē crucis: nec in eo sanguine temperate. Ego quoqꝫ earū ministerio cū in actu perfectionis fuerint adhuc in ardentis passionis fornace: primo latroni ⁊ homicide aperiam ianuam paradisi: vt et tu in eo exemplo publicanos ⁊ meretrices intrare permittas. Tu eñi sup eos iudiciū exercebis qui confitebuntur culpam/⁊ expectabunt penam. Et ideo habebis ordinariā iurisdictionem ⁊ iudiciariam potestatem: ad qꝺ duo requiruntur: auctoritas cognoscendi vel arbitrādi de culpa ⁊ ptās absoluendi vel etiā iudicandi: que duo sub nomine clauiū tibi dabo. hec Beda. Claues ergo regni celorū ipsam discretionē ⁊ potentiā nominat discretionem qua dignos vel indignos discernat: potentiam qua liget vel soluat. Clauis quippe est potestas quedam spiritualis supernaturaliter a deo data ⁊ infusa/non innata ⁊ acq̄sita. Et dicit hic glosa ꝙ due sunt claues. scꝫ sciētia discernendi ac potestas ligandi ⁊ soluendi. Vnde sciendum ꝙ sicut in sole potentia liquefaciendi et indurandi vna est in radice/sed due in effectibus. sic tm̄ vna est clauis in radice: sed due in effectibus. Clauis enim dr̄ potestas iudicandi in foro aīarū nō corporū: potestas autē iudicandi ex duobus integratur: ex potestate discernendi in cause

Petri nominatio.

j. Cor. iij.

Clauiū regni celorū significatio.

Clauium potestas duplex.

examinatione: ⁊ potestate diffiniēdi in cause determina:
tione per sentētiam ↄdēnatoriā vel absolutoriā. Prima
potestas dicit hic sciētia/non vt est habit⁹ cognitionis:
sed auctoritas ⁊ potestas discernendi ⁊ iudicandi ꝑ sciē
tiam prehabitam. Alia dicit potentia admittendi ad re:
gnū: vel excludendi ſm verū iudiciū ꝓbabitū: qꝛ debent
indigni excludi: et digni recipi. vñ Bern. Petr⁹ claues
accepit in scientia ⁊ ptāte sibi data desuper. ⁊ hec claues
sunt ptās aperiendi ⁊ claudēdi: atq₃ inter admittendos
et excludēdos discretio. Deinde subiūgit. [Et qd̃cunq₃
ligaueris sup terrā] .i. ipso sup terrā viuente: erit ligatū
et in celis .i. celestis curia approbabit ⁊ confirmabit. Et
similiter qd̃cūq₃ ligaueris sup terrā erit solutū ⁊ in celis
Hoc est ſm glo. quemcūq₃ indignū remissione iudicaue:
ris dū viuit/indign⁹ apud deū iudicabit: ⁊ quēcūq₃ sol:
uendū iudicaueris dū viuit/remissionē a deo cōsequet.
Hec autem soluēdi atq₃ ligandi potestas/non soli petro
sed ⁊ ceteris aplis data est a dño: ⁊ nō tm̃ aplis/verum:
etiā in epis ⁊ p̄sbyteris omni ecclie. Ita tñ ꝙ ptās aucto
ritatis est in solo deo q̄ aperit per grē infusionē: potestas
excellētie in xp̄o q̄ aperit per passionis meritū: potestas
ministerij in prelatis ecclesie: qui aperiūt per sacramēto
rum ministerium. Sed ideo petrus specialiter claues re:
gni celorū ⁊ principatū iudiciarie potestatis accepit/vt
oēs per orbē credentes intelligāt: qꝛ quicūq₃ ab vnitate
fidei: vel societate illi⁹ quolibet modo semetipsos segre:
gant/tales nec vinculis pctōrū absolui: nec ianuā regni
celestis ingredi possunt. Et ſm glo. specialiter eam pote
statem dñs petro concessit/vt ad vnitatē nos inuitaret.
Un⁹ xp̄i vicarius. Ideo ei eū principē aploꝝ cōstituit: vt ecclesia vnū prin
cipaliter xp̄i haberet vicariū/ad quem diuersa membra
ecclesie recurrerēt: si forte inter se dissentirēt. Nā si diuer
sa capita essent in ecclia/vnitatis vinculū rumperet. Hic
ergo petrus eligit ecclie p̄latus: sed post cū alijs aplis
hanc ꝓmissam potestatē accepit: vbi apli epi sunt ordi:
nati qñ post resurrectionem dñi insufflans in eos dixit.
Joh. xx. Accipite spiritū sanctū ⁊c̄. sed pastorē oīm fideliū ⁊ apo
stoloꝝ ꝓncipē/ac suū vicariū in tota ecclesia ꝑfecit cū ei
Joh. vlti. dixit. Pasce oues meas. Hec predicta epi ⁊ prelati audi
ant. de munere gaudeant: de potestate nō superbiant. Si
eni sic ligauerint vt petrus: si ita soluerint vt petrus: qc:
quid ligauerint ligatū erit: ⁊ quicq̄d soluerit solutū erit.
Petrus imitādus ⁊ intuend⁹ Imitent ergo illum in discretione ⁊ iusticia/quē imitari
volūt in ligādi ac soluēdi ptāte. Ideo eni hec soli petro
dicta sunt: vt oēs alij se in illo quasi speculo videāt sic vi
uendo/sic ligando/sic soluendo/⁊ a pace ⁊ concordia nō
recedendo. Nō presumāt quicq̄₃ contra iusticiā ⁊ verita
tem: attēdentes verbū apli dicentis. Non eni possumus
aliq̄d cōtra veritatē: sed pro veritate. Et ſm Orige. Sit
irreprehēsibilis qui alterū ligat vel soluit: vt inueniatur
dign⁹ ligare vel soluere in celo. Qd̃cūq₃ ergo ligauerint
vel soluerint in terra iuste et discrete/ac vtraq₃ claue co:
operante ⁊ non errāte: ⁊ ligatū ⁊ solutum erit in celo. Si
tñ iniuste agit prelatus/sentētia ei⁹ ⁊ ligat quo ad eccle:
siam militātē: nō tñ quo ad triūphantē. Sed siue iuste si:
ue iniuste ꝓferat/semꝑ sententia pastoris timenda est: ne
forte culpa que nō fit ex opere/fiat ex elatione. vñ Greg.
Sub magno moderamine pastores ecclesie vel soluere
studeant: vel ligare. Sed vtrum iuste vel iniuste obliget
pastor: pastoris tñ sentētia gregi timenda est. Ne is qui
subest/⁊ cū iniuste forsitan ligat/ipsam obligationis sue
sententiā ex alia culpa mereatur. Pastor ergo vel absol:
uere indiscrete timeat: vel ligare. Is autē qui sub manu
pastoris est ligari timeat iuste/vel iniuste. Nec pastoris
iudiciū temere reprehendat: ne ⁊ si iniuste ligatus est/ex
ipsa tumide reprehēsionis supbia/culpa q̄ non erat fiat.
Hec greg. Nūc post confessionē discipulorū de filio dei
factā in petro dicēte tu es xp̄s fili⁹ dei viui. [Precepit
iesus discipulis suis vt nemini dicerent] ⁊ reuelarent [ꝙ
ipse esset iesus christus] vt ſm ꝙ ipsi de xp̄o intellexerāt
alijs nō p̄dicarēt. Hoc p̄cepit xp̄s causa humilitatis: qꝛ
de se nō magna: sed humilia p̄dicari voluit: et causa non
impediēde sue passionis: qꝛ si predicaretur et crederetur
xp̄s nō crucifigeret: ⁊ causa nō scandalizande sue cōgre
gationis: qꝛ si primo īmortalitas ⁊ magna de eo predica
ta fuissent: ⁊ postea pusilli ⁊ adhuc infirmi in fide eum fla
gellari/crucifigi: ⁊ post multa ignominiosa morte mori
vidissent/scandalizati de eorum p̄dicatione fuissent. Uñ
ista prohibitio fuit ad tp̄s: sc₃ vsq₃ post resurrectionē: ne
si ante passionē p̄dicaret: irritaretur fides in cordib⁹ cre
dentium ꝓpter futurū scandalum passionis: sicut patet
factū in ipsis aplis. Instabat eni tp̄s passiōis/tp̄s igno:
minie ⁊ ostendēde infirmitatis: sed post resurrectionem
habita ꝑfecta victoria mortis/erat tp̄s p̄dicandi gl̃iam
sue maiestatis. Qñ eni cessauit cā sc₃ scandalū passionis
cessauit ⁊ effectus. vñ Chry. Qꝛ si manifeste esset agnit⁹
filius dei: nemo ausus fuisset manus in eū inijcere: ⁊ neq₃
crucifixus fuisset: neq₃ resurrexisset a mortuis: propterea
adhuc infernorum regnū esset in terra: ⁊ dominatio dya
boli totū mundū teneret. vñ ⁊ Amb. Multis ex causis iu
bet tacere discipulos: vt fallat principē: vt declinet iactā
tiam: doceat humilitatē simul: ne rudes ⁊ imperfecti ad:
huc discipuli maioris predicationis molib⁹ opprimant.
Prohibēt ergo discipuli eū euāgelizare dei filiū: vt euā
gelizēt postea crucifixū. Hec est fidei gl̃ia si vere intelli: Crucis christi vtilitas.
gas crucē xp̄i. Alie cruces nihil mihi ꝓsūt: sola crux xp̄i
mihi vtilis est. Et vere vtilis ꝑ quā mihi mundus cruci
fixus est: ⁊ ego mūdo. Si mihi crucifix⁹ est mūdus/scio
qꝛ mortu⁹ est ⁊ nō diligo eū: scio qꝛ p̄terit ⁊ nō cōcupisco
eū: scio qꝛ corruptela consumit hunc mundū/⁊ quasi feti
dum vito: quasi leuē caueo: quasi nociturū relinquo. hec
Ambro. Modū aūt alloquendi/⁊ ad eccliam ac fidē vo
candi: siue gentiles: siue iudeos describit. hoc loco idem
amb. dicit. Cū aliqui ex gentib⁹ vocant ad eccliam/ita
p̄ceptorū seriē formare debem⁹: vt primo vnū deum au:
ctorē mūdi oīmq₃ esse doceam⁹ in quo viuimus: ⁊ sum⁹:
⁊ mouemur: cuius ⁊ gen⁹ sum⁹: vt nō solū ꝓpter munera
lucis ⁊ vite/verūetiā ꝓpter cognitionē quandā generis
diligendus a nobis sit. Deinde opinionē illā q̄ est de ido
lis destruam⁹/eo ꝙ nō possit auri: argentiq₃ vel ligni ma
teria vim in se habere diuinā. Cū vnū deū esse ꝑsuaseris
tūc iudicio ei⁹ astrues per xp̄m nobis salutē datam: inci
piens ab illis q̄ gessit in corpore/etiā diuina describens.
vt plusq₃ hō videat victā hui⁹ virtute mortē: mortuūq₃
ab inferis resuscitatū. Paulati eni fides crescit vt cū su
pra hoīes fuisse videat: de⁹ esse credat. Nā nisi ꝓbaueris
ꝙ facere illa sine diuina v̄tute nō potuit: quēadmodū po
tes ꝓbare in eo vim fuisse diuinam. Tali athenienses in
formauit precepto apl's: talis nobis apud gentiles ordo
seruandus est. At vero cum iudeos alloquerētur aposto
li ip̄m xp̄m esse dicebant qui propheticis nobis esset pro
missus oraculis: quē nō prius cum auctoritate sua dei fi:
liū noīabant: sed virū iustū: virū a mortuis suscitatum.
Illū virū de quo dictū est in ꝓphetis: filius meus es tu Ps. ij.
ego hodie genui te. Ita ergo ⁊ tu ad ea q̄ difficile credū:
tur auctoritate diuini sermonis addisce: ⁊ promissum ei⁹
aduentum prophetarum voce designa: resurrectionem
quoq₃ multo ante cōpertā scripturarū testimonijs edo:
ceto: non vsitatā cū ceteris: vt in ipsa suscitati corporis
assertione eterne testimoniū diuinitatis acquiras. Cum
eni ceterorum corpora corruptionē probaueris subijsse
post mortē hunc vtiq₃ de quo dicit. Non dabis sanctum Ps. xv.
tuū videre corruptionē. cū probas humane fragilitatis
expertā: ꝓbas humane conditionis merita supgressum
deo magis q̄₃ hoībus conferendū. Quia si ad sacramen: Cathecumini informandi modus.
ta fideliū tendēs cathecumin⁹ imbuendus sit dicendū:
quia vnus de⁹ est ex quo oīa: ⁊ vnus iesus per quem oīa:
nō duos dños esse dicendos. Perfectū quidem patrem:
ꝑfectū esse filiū: sed vni⁹ patrē ⁊ filium esse substantie ver
bum eterni dei: nō qd̃ ꝓfertur: sed qd̃ operat ex patre ge
nitū nō voce editū. hec Ambro. Ut aūt apostoli meli⁹ te
nerēt preceptū dñi: ne ante resurrectionē euangelizarēt:
simulq₃ ne horrerent mortis periculū: si regni gloriā di
ligerēt predixit eis tunc passionē suā ostēdēs [qꝛ oporte
ret] .i. cōueniēs esset ſm ordinationē diuinā [filiū hoīs]
sc₃ [eū ire hierosolimā] ad operandū salutē in medio ter
re: qꝛ p̄ordinatū erat a deo p̄re ꝙ ibi cōpleret mysterium
redēptionis nr̄e. Uñ istud oportet opē portat/opes ap:
portat. Oportet igit₃ nō ꝓpter sua: sed ꝓpter nostra pctā
⁊ ideo in psal. dr̃. Que nō rapui tunc exoluebā. Et est no: Ps. lxviij.
tabile ꝙ ipse loquens de sua passione noīat se filiū hoīs
non filiū dei: quasi vellet dicere ꝙ passurus erat non ſm
naturā diuinā: s₃ hūanā. Modus aūt nr̄e redēptiōis sub
iungitur cū dicit [⁊ multa pati] factus enim fasciculus
mirrhe. id est cumulus amaritudinis: quia ex multis pas Canti. j.
sionū generib⁹ compositus est mirrhe fasciculus. Mul:

ta inq̄ȝ pati:qꝛ cōprehendi/colaphizari/conspui/accusari/denudari/flagellari/⁊ reprobari [a senioribus] qui debebant habere preeminentiā vite [⁊ scribis] qui videbantur habere prerogatiuam sciētie [⁊ principibus sacerdotum] qui habebant excellentiā auctoritatis ⁊ potētie:qꝛ ab istis iudicatus est ad mortē ⁊ presidi traditus ⁊ occidi:in cruce a gentibus qui eū crucifixerunt ꝓprijs manibus:⁊ tertia die resurgere tanq̄ȝ virtute ꝓpria non suscitare potestate aliena:qđ dixit ne nimis de eius morte tristarent̄ ⁊ sic spe resurrectionis cōfortarent̄. Ad hoc ignominia sue passionis/⁊ sue resurrectionis gloriam ꝑdixit/ vt suo exēplo timorem passionis tolleret:⁊ eos ad cōsiderandū sue resurrectionis gloriā eleuaret. vbi Iero. Est autē sensus. Tunc me predicate cū ista passus fuero. Qꝛ nō ꝓdest christū publice predicare ⁊ eius vulgare in populis maiestatē: quē post paululū flagellatū visuri sunt ⁊ crucifixū. [Et assumēs eū petrus] seorsum/⁊ ducēs separatim ne corā alijs videret̄ arguere magistrū [increpauit eū] amātis affectu dicens. [Absit a te dñe] sic pati [non erit tibi hoc] .s.ꝙ intereat filius dei viui.q.d. Indecens est ꝙ tu dñs maiestatis tam ignominiose patiaris.

Passiōis ꝑdicande cause.

Increpauit petrus dñm potius q̄ȝ ceteri: qꝛ nō vult confessionem suā destrui: nec putat filiū dei posse occidi vel mori: vel potius ꝓpter feruoris amorē hoc fecit quo pre ceteris ardebat. Et bene assumpsit eū petrus secreto reliquēs nobis exemplū similiter arguendi maiorē: qꝛ inferior nō debet in publico arguere superiorē. [Dñs aūt cōuersus] .i. facie versa ad petrum quem precedebat vt sic cōuersus eum aspiceret ⁊ efficacius argueret [dixit ei] arguendo ipsum [vade post me] cōformitate voluntatis:⁊ retro nō cōtra me [sathana] .i. aduersarie et contrarie:qꝛ mee voluntati ⁊ vie salutis communis aduersaris ⁊ contraria loqueris:sathanas enī interpretat̄ aduersari⁹ siue cōtrari⁹.q.d.nō aduerseris mihi: sed applica voluntatē tuā mee voluntati:⁊ noli impedire passionē meā: sed magis sequere/⁊ post me eundo vestigia mea imitare. Vbi Origen. Beat⁹ aūt ad quē cōuertitur xp̄s:etiam si corripiendi causa cōuertit̄:⁊ subiūgit dñs. [Scandalū es mihi] .i.das mihi occasionē offensionis ⁊ me offendis:qꝛ in isto facto [non sapis ea q̄ dei sunt] dispositionem dei de mea passione cōsiderando [sed ea q̄ hoim] qui p̄sentia appetūt humane ꝓ me ȝelādo ⁊ me affectu humano diligēdo. Ergo sapere debem⁹ nō humana sed diuina:non carnalia/sed spiritualia:nō terrena/sed celestia. vt dicit Origen. Omnē discipulū peccantem scandalū sibi appellat.

Arguendi maioris forma.

Petrū aūt quē dñs ante ita magnificauerat sathanā vocauit/eo ꝙ ꝓpter amorē carnalem quē ad dñm habebat dissuasit ei de sua passione vt non fieret. Maximi namq̄ȝ ardoris ⁊ amoris legim⁹ fuisse petrū in dñm saluatorem nostrū. Vt enī legit̄ in itinerario clemētis: petr⁹ adeo afficiebat̄ ad xp̄i corporalē p̄sentiā quā feruentissime dilexerat:ꝙ post christi ascēsionē quotienscūq̄ȝ dulcissime p̄sentie ac societatis ⁊ allocutionis xp̄i: ⁊ sanctissime conuersationis memor erat:totus in lachrymas resoluebat̄ ita vt gene eius aduste lachrymarū fluxu videbant̄. Ex ȝelo igit̄ xp̄i volebat impedire eius passionē:et qꝛ iste ȝelus erat idiscretus:nam xp̄i passio erat a deo preordinata ad humani generis salutē:ideo durā meruit reprehensionē. Quia ergo affectū non regulauit: vt vellet qđ xp̄s volebat:⁊ voluntatē suā nō cōformauit voluntati diuine cui aduersari videbat̄:merito reprehendit̄ ⁊ sathanas.i. aduersari⁹ appellat̄. Hoc ergo exēplo dñi habeas et tu oēs ꝓ aduersarijs q̄ pro corporali alleuiatione ⁊ cōsolatione a bono et exercitio spūali te vellent retrahere. Sicut aūt petrum quē ante ꝓbauit hic icrepat:sic nemo ob bona prius facta imunis sit a correptione ꝓpter mala q̄ facit. Nō est ergo in cruce dñi verecūdandū: sed potius gloriandū:qꝛ est nostre salutis signū/⁊ bonorū nostrorū principiū. vnde Chry. Vt coronam ita circūferam⁹ crucē xp̄i. Etenī oīa que ꝺm nos sunt ꝑ ipsam ꝑficiunt̄:et si regenerari oporteat crux accedit: et si pasci mystico illo cibo:⁊ si cōsecrari ⁊ quodcūq̄ȝ aliud facere vbiq̄ȝ symbolū.i.signū victorie nobis assistit: ꝓpter hoc ⁊ in domo et in muris/⁊ in ianuis/⁊ in frōte/⁊ in mēte cū multo inscribim⁹ id studio:salutis enī q̄ ꝓ nobis est hoc est nostrū signū. Cū igit̄ sanaris excogita oēm cōditionē crucis vel causam:nō eī simpliciter digito insigniri eā oportet: sed cū multa fide:⁊ null⁹ ꝓpe te stare poterit immūdorū demonū vidēs ensē ⁊ gladiū in quo plagā ⁊ pestiferū vuln⁹ accepit:⁊ arma ꝑ que oēm virtutē ei⁹ xp̄s soluit. Oro.

Peter satanas dictus.

Gloriādū i cruce dñi

Domine iesu xp̄e/quē beat⁹ petrus te verū dei filiū est cōfessus:te quoq̄ȝ ego indign⁹ toto corde et ore confiteor:qꝛ tu es xp̄s filius dei viui eterni:⁊ rogo te dñe clementissime/da mihi vt opere te confitear:⁊ factis nō negando fidelis inueniar: quatenus benedictionem tuam cōsequar cum petro/ac firmus in fide et opere permaneam cum ipso. Da etiam mihi rex meus ⁊ deus meus:vt cōformitate voluntatis te sequendo beneplacitum tuum in omnibus perficiam: omnimode ab offensa tua abstineam: et sic vsq̄ȝ in finem te largiente perseuerem. Amen.

¶ De exhortatione ad sequendum christum: et sue passionis exemplum. Capitulum.ij.

Postq̄ȝ dñs discipulis mysterium sue passionis secreto predixit cōuocat turbā cū eis: ⁊ tā ipsos discipulos q̄ȝ oēs ad sui imitationē ⁊ passionis tollerātiā inuitat.q.d. Nolite ꝓhibere passiones:qꝛ oportet sustinere eas oēs saluari volentes. et ideo hic ad oēs generaliter loquit̄ et oēs hortat̄: qꝛ imitatio passionis ad oēs ptinet:vel per martyriū:vel per penitentiā vñ ait. [Si q̄s] qđ notat varietatē [vult post me venire] per affectū interiorē:ꝑ imitationē exteriorē: ad patrē superiorē:⁊ bene dicit vult:qꝛ neminē cogit sed consulit:et vnūquēq̄ȝ suo arbitrio relinquit vt seruitiū sit gratius dño:⁊ premiū sit gratius seruo. Vñ Chry. Cum autē saluator sit pi⁹ ⁊ benignus:nullū inuitū aut coactū habere vult famulū:sed spōtaneos ⁊ grās agentes ei ꝓ famulatu. Et ideo neminē cogendo aut necessitatē imponendo: sed ꝑsuadēdo ⁊ benefaciendo vniuersos volentes attrabit. Et iterū. Si quis aurū daret/aut thesaurū exponeret oēs currerent: multomagis ad ea q̄ sunt in celis. hec Chry. Et subdit dñs. [Abneget semetipsum] per ꝓprie voluntatis renūciationē nō tñ sua vel suos:sed suū intellectū/suū affectū/suū sensum [et tollat crucē suā] ꝑ mortificationē corporis sui:ꝑ cōpassionē ꝓximi: et si necesse fuerit ꝑ sustinentiā martyrij [⁊ sequatur me] .s.me habēs lucē in intentione cōtra fauorē hūanū me sequēs/ducēs in operatione cōtra errorē dyabolicū me expectans mercedē in remuneratione contra tꝑale cōmodū. ¶ Rectus ordo: vt qui vult sequi dñm primo abneget semetip̄m et sic tollat crucē/vt p̄mo volūtas ei⁹ sit prōpta ad oēm miseriā sustinendā. Et notandū ꝙ primus hō tria ꝑdidit ꝑ pctm̄.s.libertatē felicitatem ⁊ dignitatē: q̄ tria docet hic dñs ꝑ tria recuperare. Libertatem cum dicit abneget semetip̄m:felicitatē cū subdit:⁊ tollat crucē suā. dignitatē cum addit ⁊ sequatur me. Vel abneget se in prosperitate ⁊ malū declinādo tollat crucē suā in aduersitate ⁊ bonū operando:⁊ sequat̄ me vite conformitate:⁊ in deū oīa ordinando. In verbis aūt dñi ꝑdictis excludunt̄ sex gn̄a penitētie inutilis:⁊ est ꝑma violētia: cōtra qđ dicit si q̄s vult. scđa diminuta qñ scȝ hō dat sua deo: ⁊ se mūdo:cōtra qđ dicit:abneget semetip̄m. tertia delicata. qꝛ sic volūt aliqui facere pniam vt nullā sentiāt afflictionē:cōtra qđ dicit tollat crucē. quarta mutuata qñ aliqui gloriāt̄ de passionib⁹ patrū:vel fratrū suorū:ipi vero nihil taliū faciūt:ꝯ qđ dicit suā nō alienā. q̄nta momētanea qñ aliq̄ vna die abstinēt:⁊ alijs dieb⁹ delitijs vacant: ꝯ qđ dicit quotidie. sexta simulata q̄ est hypocritaꝝ: ꝯ qđ dicit ⁊ sequat̄ me:nō fauorē mūdi. [Si q̄s etiā vult post me venire] hoc est si q̄s vult attingere ꝑfectionē vite xp̄iane:faciet ea q̄ sequunt̄.s. [abneget seip̄m ⁊ tollat crucē suam ⁊ sequat̄ me]. Vbi tria exprimunt̄ in q̄b⁹ ꝑfectio vite xp̄iane cōsistit. Primū est sui abnegatio. scđm est crucis portatio. tertiū vite xp̄i imitatio. Quātū ad primū sciendū ꝙ ad sequendum xp̄m oportet hoim tria abnegare.s.sua ꝺm illud. Qui nō renūciat oībus q̄ possidet non pōt me⁹ esse discipul⁹. Et suos ꝺm illud. si q̄s venit ad me et non odit p̄rem ⁊c̄. nō pōt me⁹ esse discipulus. Et semetipsum ꝺm qđ hic dicit̄ [abneget semetip̄m] scȝ vetustatē ⁊ pctā abijciendo:et ad meliora mutando: vt desinat esse quod erat:et incipiat esset qđ nō erat:⁊ alter ex altero efficiat̄/ ac voluntatē ꝓpriā abnegando:qđ plus est q̄ȝ abnegare res ipsas ⁊ abijcere. Vnde prosper. Quid eis prodest ꝙ

Mat. xvi.

Inuitum non vult dominus.

Hois pmi seu ade iactura et amissio triplex.

Perfectio vite christiane in tribus.

Luc. xiiij.

11o
1

facultates suas abijciūt qui volūtates ꝓprias nō relin:
quūt:cū sit longe prestantiꝰ voluntatibꝰ proprijs renun
ciare ꝙ̃ rebus hmōi:ergo abnegatio debet fieri oībꝰ de:
siderijs carnis ⁊ mundi cōcupiscentijs perfecte reluctā:
do: ⁊ in bonis actibus nullam complacentiā propriam
vel humanā captando:sed solū diuinū honorem in oībꝰ
que agimꝰ intendendo: vt sic veraciter possimus dicere
cū christo:nō veni facere meā voluntatē: sed eius qui mi
sit me. Quantū ad secūdū sciendū ꝙ crucē tollere tripli:
citer potest intelligi:scȝ per carnis mortificationē:ꝑ pro
ximi cōpassionē:per martyrij sustinētiā. vnde Hyla. Se:
quēdus est dn̄s cruce assumpta etiam passionis/⁊ si non
sorte/tamē voluntate comitādus est. ꝫm Maximū ep̄m.

Abstinentie ⁊ crucis genera

Duo abstinentie ⁊ crucis sunt genera: vnū corporale scȝ
a delectationibus/et ab alijs que decipiunt sensus viril
ter reuocare ac violenter abstrahere ⁊ cohercere. Aliud
spirituale qđ est speciosum ⁊ sublimius. scȝ motus animi
regere ⁊ perturbationes illius placare. impetus vitiorū
refrenare:⁊ contra ea quotidie litigare/ac rixam quodā:
modo cum interiori homine conserere. hec Maximus.
Hoc etiā de cruce tollenda potest ⁊ aliter exponi dupli:
citer. Uno modo de cruce corporali: ⁊ sic conuenit mar:
tyribus:⁊ per hanc crucē intelligitur omne genꝰ marty:
rij scȝ mortis ⁊ cuiuslibet alterius pene vel periculi pro
christo sustinendi animi tentatio ⁊ preparatio. Tunc enī
(ꝫm Aug.) crucē nostrā tollimꝰ quādo penalitates quas
libet pro christo voluntarie assumimus. Alio modo ex:
ponitur de martyrio spirituali:quod conuenit religiosis
et perfectis:de quo martyrio dicit apostolus. Mihi mū

Gala. vj.

dus crucifixus est:⁊ ego mundo. i. ꝫm glo. Mundi cōcu:
piscentie non habēt in me dominiū:nec mundus iam mi:
hi se ingerit:⁊ ego contra eum sum fortis. Et nota ꝙ nō
sine causa vtrūqȝ dixit:scȝ sibi mundū crucifixū ⁊ se mū:
do. Plerūqȝ enim cōtingit vt homo mundū non teneat:
sed tamen mundꝰ eū in suis occupationibus astringit:et
mortuus est homo mūdo:⁊ mundus eū quasi viuus con
cupiscit dum in alio intentū in suis actibus rapere contē
dit. Sed ꝫm Grego. nec paulus a mundo gloriam quere
bat:nec ipse a mūdi glīa querebat:ideo ⁊ se mundo ⁊ sibi

Crucifigēda in mundo tria sūt j. Joh. ij.

mundū esse crucifixū gloriabat. Sunt aūt tria in mūdo
que nobis debent esse crucifixa:et nos eis. Quia vt dicit
Johannes. Omne qđ est in mundo: aut est concupiscen:
tia carnis:aut concupiscentia oculorū:aut superbia vite
Horū triū crucifixio fit per tria vota religiosorū qui ve
re martyres sunt spirituales. Primū ergo martyriū cō:
sistit in temporaliū voluntaria relictione. Scđm in con:
cupiscētie carnis reluctatione:⁊ quāto fortior fit ista pu
gna:tāto gloriosior victoria martyrij. Tertiū in proprie
voluntatis abdicatione:qꝛ ꝫm Greg. per obedientiā ma
ctatur voluntas propria:⁊ ꝑ victimā caro aliena:⁊ ideo

Imitatio xp̄i in triplici via.

obedientia dicit̄ melior ꝙ̃ victima. Quantū ad tertium
de vite xp̄i imitatione: sciendū ꝙ xp̄m sequi nihil aliud
est ꝙ̃ eius vestigia imitari/⁊ eius vite conformari. Xp̄m
autē imitari debemꝰ triplici via qua nos ꝑcessit: videli:
cet paupertatis: humilitatis:et asperitatis. xp̄s enim in
suo ingressu nobis reliquit exemplū sincerissime pauper:
tatis:in ꝓgressu exemplū ꝓfundissime humilitatis: sed
in egressu exemplū acerbissime penalitatis:⁊ qꝛ ī his tri:
bus debemꝰ xp̄i vestigia sequi:ideo ad iugem eorum me

Tren. iij.

moriā nos inuitat dicens. Recordare paupertatis mee
ꝙ̃tum ad primū:⁊ trāgressionis mee. i. profundissime hu
militatis ꝙ̃tum ad secundū:⁊ absinthij ⁊ fellis. i. amaris:

Tria in quibus imitemur xp̄m.

sime passionis ꝙ̃tū ad tertiū. ¶ Et nota ꝙ omnia in qui
bus deuoti sectatores ꝑfectionis euāgelice christum de:
bent imitari ⁊ eiꝰ similitudini cōformari possunt: et hoc
modo ad tria reduci. s. ꝫm tria bona que a deo recepimꝰ
vt sunt res exteriores:corpus propriū/⁊ ipa anima:que
oīa oportet relinqui ꝓpter deū si volumꝰ ipsius xp̄i esse
perfecti imitatores. Perfectus enī xp̄i imitator primo
debet relinquere mundū ⁊ oēs res tēporales:et etiā cum
hoc oīm terrenorū occupationē ⁊ sollicitudinē penitꝰ de
bet postponere. Hoc aūt fit per voluntariā paupertatē
quā christus altissime seruauit:quia in tota vita sua pau
perrimꝰ fuit. Secundo debet relinquere corpus. qđ qui:
dem relinquitur tribus modis. Primo per carnis mace
rationē:per quā corpus vigilijs/ieiunijs/⁊ orationibus
atteritur ne caro lasciuiat:⁊ contra spiritū se erigere pti:
naciter nō presumat. Secūdo ꝑ tēporalis cōmodi abie:
ctionē:qꝛ qui nimis delicate nutrit seruū. scȝ corpus suū
postea inueniet eū cōtumacē:⁊ ideo debet semꝑ in rigore
teneri vt magis subijciatur spiritui. Tertio per penali:
tatū voluntariā perpessionem/sicut apostoli ⁊ martyres
qui ꝓ xp̄o volūtarie sunt passi. Et omnia ista xp̄s fecit:⁊
seipsum in exemplū dedit. Tertio debet relinquere ani:
mā suā ꝑ proprie voluntatis abdicationē: vt voluntatē
suam diuine voluntati cōformet. ꝙ nihil aliud velit nisi
solum illud quod diuine voluntati beneplacitum fuerit:
hoc enī fecit ipse xp̄s qui dixit. Nō veni facere volūtatē
meā:sed voluntatē eius qui misit me. Unde ad volunta:
tem diuinā ita habes regulā et mensurā omniū actionū
suarū/sic ꝙ in omnibꝰ actionibus ⁊ desiderijs tuis nihil
concupiscas nisi ꝙ honor dei in te amplietur/⁊ in oībus

Uiuere vita xp̄i. Mori pro christo.

alijs creaturis. ¶ Sed est sciendū ꝙ nullus potest viuere
vita xp̄i:nisi etiā moriatur morte xp̄i: ideo sicut xp̄s per
hoc ꝙ ex nimia charitate se assumptioni nostre carnis in
clinauit seipm̄ exinaniuit: ⁊ per consequens claritati di:
uine qua patri cōsubstantialis existit quodāmodo mori
voluit:ita quilibet ad istam perfectionē tendens debet ꝑ
verā humilitatē ⁊ plenariū contemptū sui mori sibiipsi:
seipsum vsqȝ ad nihil deijciendo:⁊ seipsum nihil reputā:
do vt viuere possit soli deo. Homo enī ad ꝑfectionē ten:
dens debet seipsum hoc est quod videtur habere a seipso
nihil reputare:qđ aūt habet a deo/ puta dona dei quibꝰ
cōformatur vite xp̄i/debet summe reputare:⁊ cū summa
diligentia custodire:vt vere possit dicere cum apostolo:

Collo. iij.

viuo autē iam nō ego:viuit vero in me xp̄s. Unde de ta:
libus mētibꝰ perfectis sic mortuis sibiipsis dicit aposto
lus. Mortui estis:⁊ vita vestra abscondita est cum xp̄o
in deo. Signanter autem dicit et vita vestra abscondita
est cū xp̄o in deo:quia vita illa qua mēs per amorē conti
nuū ⁊ beatificū ꝑfecte vnitur deo in patria illa/est in pre
senti abscondita:qꝛ propter necessitatē mortalis vite ta
lis amor continuus ⁊ nō interruptꝰ in presenti vita habe
ri nō pōt. Sed hoc euidēter apparebit in vita beata vbi
obiecto beatifico cōtinue fruemur: ⁊ in solo deo iugiter
delectabimur. ꝓpter qđ bene subditur. Cū autē xp̄s ap:
paruerit vita vestra:tunc ⁊ vos cum ipso apparebitis in

Mors spiritualis ꝑficit̄ gradibus.

glīa. Est aūt sciendū ꝙ mors ista spūalis qua homo per
contēptū sui moritur sibi/qbusdā gradibꝰ ꝑficitur. Pri
mus est ꝙ hō per humilitatē reputet se oībꝰ viliorē. Se:
cundus est ꝙ hoc verbis ꝓprijs fateat̄. Tertiꝰ est ꝙ etiā
ab alijs dici equanimiter patiatur. Quartꝰ est ꝙ homo
equanimiter ferat cum ab alijs contēptibiliter tractat̄.
Quintus est ꝙ homo non solū nō doleat:sed etiā diligat
ꝙ ab alijs contemnatur. Et oēs isti gradus ꝓprie despe
ctionis perfecte relucebant in xp̄o. Sequamur ergo et
imitemur:nō dyabolum: vt ambitiosi ⁊ superbi: nō mun
dū vt cupidi ⁊ auari:nō carnalem appetitū/vt voluptuo
si ⁊ lubrici:sed dn̄m iesum xp̄m. Qui enim deū nō sequit̄
ei qđ ē neqȝ se abnegare/neqȝ crucē tollere prodest. Uis
sequi xp̄m? Sis deo obediens:⁊ ꝓximū diligens:ac pro
pter deū oīa sustineas ⁊ facias:⁊ malū declinando circa
virtutes insistas:hac enī via xp̄s incedit:per hanc ergo
viā ambula si vis eū sequi in vita ꝑsenti/⁊ cū eo gaudere
in patria. Sed heu pauci hodie dn̄m sequi volūt:⁊ tamē

Sequētiū xp̄m paucitas.

multi ad eū peruenire cupiūt. vn̄ Bern. O ꝙ̃ pauci post
te volunt ire dn̄e:cum tamen peruenire ad te nemo est q
nolit:cōregnare cupiunt:sed nō compati. non curant que
rere quē tn̄ desiderant inuenire. cupiūt te cōsequi:sed no
lunt sequi:optant extrema iustoꝝ/nō curātes principia
eorū. Et qꝛ dn̄s monuit ad sustinendū ꝓ cōfessione fidei
martyriū:cōsequēter tollit huiꝰ cōfessionis triplex īpedi
mentū. Et primo primū quod est nimius amor suiipsiꝰ
dicēs. [Qui enī voluerit aīam] .i. aīalitatem [suā] .s. vitā
ꝑsentē alimonijs indigentē [saluā facere] .i. in ꝑsenti cu:
stodire/martyriū declinādo/vel corpꝰ ī pn̄ia nō macerā
do/hoc est potiꝰ saluare tp̄e ꝑsecutionis ꝙ̃ me cōfiteri. s.
eligēs potiꝰ deū offēdere ꝙ̃ ꝓ eo mori:vel tp̄e pacis de:
licate seruare potiꝰ ꝙ̃ ꝑ pn̄iam affligere [ꝑdet eā] in futu
ro. s. vitā vel aīam:⁊ ꝓ vita momētanea incurret mortē
eternā. Un̄ fugiēdo mortē īcurret mortem:⁊ seruādo vi:
tā amittit vitā. [Qui āt ꝑdiderit aīaȝ suā] .i. aīalē ⁊ ꝑn̄tē
vitā ꝑditiōi ⁊ morti si necesse ē se exponēdo:eligēs potiꝰ
ꝓ deo mori ꝙ̃ eū offendere: vel ꝑ pn̄iam se affligendo eli
gēs potiꝰ sic deū placare ꝙ̃ se delicate viuendo ipm̄ ma
gis irritare:⁊ hoc nō ꝓpter mūdi vanitatē/vl' erroris de

fensionē aut desperationē: sed ꝑpter me.i. anteq̄ꝫ contra
mea faciat mādata [inueniet eā]in futura glīa: et ꝑ vita
mortali inueniet eternā. Istud dictum dn̄i de aīa ꝛ vita
saluanda: ꝛ perdenda sile est ſm Grego. ac si diceret agri
cole frumētū si seruas pdas: si seminas renouas. Igitur
vt dicit Cas. Ve carni q̄ hic superata nō fuerit: nam q̄ in
hac cōuersatione vincit/illic sine dubio coronat. Unde
Ber. Qui voluerit aīam suā saluā facere perdet eam. Et
q̄dē prudēti⁹ eā pdis vt custodias q̄ꝫ custodis vt pdas:
q̄d h̄ vos dicitis obseruatores ciboꝝ: morū neglectores
ypocras ꝛ sequaces ei⁹ docent aīas saluas facere in hoc
mūdo: xp̄s ꝛ ei⁹ discipuli pdere. Quē nā vos ex duobus
sequi: magistrū aut seruum eligitis. Epicurus atq̄ꝫ ypo:
cras corporis. alter voluptatē/alter bonā habitudinem
prefert: me⁹ magister vtriusq̄ꝫ rei contemptum predicat.
Quid eni tibi aliud sonuit cū clamatū est. q̄ amat animā
suā pdet eā? Perdet aūt dixit: siue ponēdo vt martyr: si
ue affligendo vt penitēs. Quāq̄ꝫ martyrij gen⁹ sit spū fa
cta carnis mortificare illo nimirū quo mēbra ceduntur
ferro: horrore quidē mitius: sed diuturnitate molestius.
hec Ber. Deinde tollit secūdū impedimētū q̄d est nimia
Lucri terreni detestatio.
cupiditas lucri ꝛ desiderij terreni dicens. [Quid eni ꝓ:
dest hoī si vniuersum mūdum lucret]de quo nihil secum
moriens portare poterit nisi pctm̄: immo tanto plus acq̄
sinit de inferno. Vn̄ in Apoc. dicit. Quantū glorificauit
Apo.xviij.
se ꝛ in delitijs fuit: tm̄ date illi tormētū ꝛ luctū [aīe vero
sue detrimentū patiat]scꝫ amittendo gloriā: incurrendo
penā eternā/ꝛ perdendo humanā substātiā. q.d. nihil ꝓ:
ficit imo p talia multū pdit: scꝫ id q̄d est immortale ꝛ di:
uinū in eo: ꝛ ideo aīa cū sit immortalis preponēda est oī
bus corruptibilibus ꝛ trāsitorijs: nā aīa rationalis ima
gine trinitatis insignita preciosior est cunctis terrenis.
Et ideo stultus est q̄ plus pecuniā q̄ꝫ seipsum diligit: q̄d
facit qui ꝑpter illā tormentis eternis se exponit. Unde
Auar⁹ peior est dyabolo.
nimis stultus est auarus: immo peior q̄ꝫ dyabol⁹: q2 aua
rus plus diligit nummū q̄ꝫ animā suam vel aliorum: sed
dyabolus plus diligit vnā aīam q̄ꝫ totū mundum. Qua
propter dixit xp̄o presumens decipere eū/si cadens ado
Mat.iiij.
raueris me/dabo tibi mūdū istū. Et ideo vt dicit Orig.
Duob⁹ prepositis magis est eligendū vt mundū perda:
mus ꝛ lucremur aīas nostras. vn̄ ꝛ Amb. Ualde timēdū
est ne propter auariciā pecunie: vel propter amorem car
nalis vite salutē animarū q̄rere negligam⁹: q2 nihil ꝓ:
dest lucrificare tpalia si pdant eterna. Et dat Chry. exē
plum. Si egens in vltimis malis posit⁹ videres seruos
in lasciuia agere: q̄d lucrū estimares te eoꝝ dn̄m esse: sic
q̄d lucrat anima tua misera carne lasciuiente si futuram
dānationem expectat? Sed magna heu hodie cecitas et
amētia in hoībus reperitur. q2 ſm Aug. Si quis argen:
tū auro ꝑponit dementissim⁹ iudicat: si vero aurum deo
preponit a nullo reprehenditur. Exponit etiā predictū
dn̄i verbū de illis qui aīas alioꝝ lucrari volunt/et suas
negligunt. Vn̄ Chry. Si alterius sollicitus cōtēnas te:
similis es eis q̄ metalla fodiunt ꝛ necantur. Et q2 posset
aliquis dicere: ꝛ si aīam perdam: tamē ex multis q̄ lucra
bor eā redimā q̄d falsum est. vn̄ dicit. [Aut quā cōmuta:
tionē]i. redemptionē [dabit hō ꝓ aīa sua]i. dānata. q.d.
si ꝓ ea totus mund⁹ daret/non ꝓ hoc liberaret. Et ideo
nō potest cōparari lucrū mundi ad detrimentū aīe ꝓ q̄d
Aīe perditio irrecupabilis.
hō pdit eā ꝛ vitā eternā. Nā pditis diuitijs possunt per
alias diuitias cōpensari: ꝛ si mors infligit pōt cōpensari
per vitā immortalē que in refectione expectat: sed si aīa
p culpā perdat non expectas in alia aīa recōpensari: q2
nō poteris aliā aīam/sed neq̄ꝫ aliquid aliud quasi cōmu
tationē ꝓ ea dare vt liberes eā de eterna morte. De⁹ au:
tē pro aīabus hoīm dedit cōmutationē sanguinē filij sui
ꝑciosum. Perdēda est igit anima et vita presens in hoc
seculo propter dn̄m: nō saluāda ꝑpter lucrū ꝛ desideriū
terrenum. Quapropter (vt ait Aug.) Uoluntarie nūc ꝓ
xp̄o postponamus q̄ncq̄ꝫ dimittēda: ne (q̄d absit) ꝓ trāsi:
torijs amittamus eterna. Si enim tibi diceretur sis toto
hoc mense diues et potens/ꝛ fac q̄cquid velis. vtere car:
nis voluptatib⁹ sicut placet: ea tamen conditione vt ocu
li tui postea eruantur: omne solatium tollatur: toto tem:
pore vite tue in fame ꝛ siti in omni cruciatu et omni mise:
ria viuas: nūquid illud tale bonū hoc tenore susciperes?
Et quidem tota hec vita nec mensis est: nec vnius diei
vel hore spacium ad illius eterne infelicitatis compara:
tionem cuius miserie neq̄ꝫ finis est/neq̄ꝫ pena similis in:
uenitur. vn̄ ysi.d. Si haberes sapientiā salomonis: si pul:
chritudinē absolonis: si fortitudinē samsonis: si longitu:
dinē enoch: si diuitias cresi: si potestatē thebotnam: quid
prodesset tibi si tandē caro daretur vermibus: anima de
Xp̄s duo sūt eccle.
monibus cum diuite crucianda sine fine? q.d. nihil. Duo
quippe sunt tempora ecclesie: vnū persecutionis/et tunc
anteq̄ꝫ deū negemus ponenda est anima ꝛ presens vita?
Aliud pacis: ꝛ tunc frangēda sunt desideria terrena ꝛ lu
cra contēnenda. Nulla q̄ mūdi aduersitas aīam tuā frā:
gat: nulla prosperitas alliciat: nulla fallacia seducat a ꝓ:
ceptis ꝛ mandatis dei: ꝛ a charitate que est in christo do
mino nostro. Omnibus modis et in oībus debem⁹ semp
Pudor seculi amouendus.
beneplacitū dei facere: ꝛ ab offensa eius abstinere. Dein:
de tollit tertiū impedimentū ad confitendū fidē christi
quod est pudor seculi. Nam ſm Greg. Sepe ex humana
verecūdia prepedimur vt rectitudinē quā seruamus in
mente nondū exprimere valeam⁹ in voce: ꝛ tanto dei fa
ciē ad iusticie defensionē negligemus: quanto humanas
facies cōtra iusticiā veremur. Et ſm eundē sunt q̄ dicūt
Nos nō erubescimus deū cōfiteri: sed ad ꝑfessionē fidei
non sufficit vox professionis xp̄iani: dum verentur a pro
ximis despici: dum idignant iniurias tolerare: dum eru:
Confitendus xp̄s sine erubescentia.
bescūt si iurgiū cōtigerit priorib⁹ satisfacere. Hoc ergo
impedimentū tertium tollit. Primo ex fructu. Scđo ex
pena: q2 xp̄s cōfitentes cōfitebitur ꝛ recognoscet: et eru:
bescētes erubescet. i. nō cognoscet eos de suis in secūdo
suo aduētu et iudicio cū venerit in maiestate sua: scꝫ hu
mana. i. in forma humana glorificata: et patris. i. maiesta
te diuina que sibi et patri est cōmunis/quā tn̄ habet a pa
tre suo ꝛ sctōꝝ angeloꝝ q̄ apparebūt cū eo. Hic et eru
bescet infideles: ignorabit fatuas virgines: obiurgabit
Iudicabit pater et spiritus sanctus vt filius.
misericordes. Unde patet q̄ nō solū iudicabit fili⁹ i for
ma deitatis: sed etiā pater ꝛ fili⁹ ꝛ sp̄us sanctus quorum
est vna maiestas in forma: tn̄ visibili sol⁹ filius appare:
bit: vt ex hoc solus fili⁹ hoīs iudicare dicatur. Indiuise
itaq̄ꝫ iudicāt pater ꝛ filius: necnō ꝛ sp̄us sctūs. Uerū q2
potentia sapientie cedit in discretiōe iudicij. vbi equitas
magis est examinanda ꝛ cōsiderandū quid cuiq̄ꝫ debea
tur ꝓ meritis: quis ꝛ potētia sit exercenda/nec bonitas
subtrahenda: ideo specialiter discrimen iudicij attribui
tur sapientie: q2 iudiciū est ꝓ sapientiā diuinā: sapientia
autē tota cōicatur filio: ꝛ ideo etiā solus filius dicitur iu
dicare. Tēpore ergo ꝑsecutionis nō erubescat xp̄ianus
fidelis ꝓ xp̄o affligi: ꝛ si opus fuerit morte affici/ac sub:
stātijs nudari ꝛ honoribus deijci. Tempore vero pacis
cum vitia maxime subrepunt: carnem refrenat ne lasci:
uiat ꝛ pro xp̄o non vereatur a proximis despici: iniurias
verboꝝ pati: prior ꝓximo satisfacere vt veraciter ꝓbet
sequi humilitatē capitis sui: ꝛ ipm̄ cōfitens mereatur ab
eo recognosci. Et ne ad abnegandū se et tollendū crucē
auditores terreant: ideo tristibus leta subiungit dicens.
[Filius eni hoīs]id est virginis qui ita se vocat propter
sui humilitatē: ꝑpter carnis veritatē: ꝑpter matris puri
tatem sine integritatē [venturus est] ad iudicādū orbem
[in glīa patris sui cū angelis suis]in forma gloriosa iu:
dicabit. Qui prius venit humilis venturus est ꝑ manife
stationē glīe ꝛ virtutis. [Et tūc reddet]sine tpis dilatio
ne [vnicuiq̄ꝫ]sine ꝑsonarū acceptiōe vbi nō ꝑsone sꝫ opa
cōsiderātur. vel sequit [ſm opa sua]sine diminutione iu:
stis quidē premiū scꝫ gloriā aīe ꝛ corporis: alijs aūt sup
pliciū. scꝫ penā vtriusq̄ꝫ. hic est locus merēdi ꝛ liberandi
aīam ibi mittēdi ꝛ recipiēdi ſm merita. Ambula hic dū
lucē habes ne ibi tenebre te cōprehendant. Suscipe hic
mortē vt ibi suscipias vitam imortalem. Noli timere: q2
tristibus leta succedūt. Times mortē: audi gloriā triū
phātis: vereris crucē/ausculta angeloꝝ ministeria. At:
tende et hic verbū Bern. qui dicit: vis scire que debeas
iesu christo. Debes ei vitam tuam: quia ipse vitam suam
posuit pro tua. Et quia rudes erant apostoli ne eum sic
venturum dubitarent/et fatigati expectatione defice:
rent: promittitur in presenti consolatio vt citius credant
de futuro. Unde bonus magister ne discipuli desperatio
ne frāgant/aut tedio/subiungit eos cōsolādo. [Amē di:
co vobis]vt securi de hoc sitis [sunt q̄dā de hic stātib⁹]
discipulis [qui nō gustabūt mortē]tēporalē que est quī:
dam gust⁹ respectu mortis eterne. vel gust⁹ dicitur q̄ꝫtū
ad bonos qui non permanent in morte [donec videant]

oculis corporalibus [filiū hoīs venientē in regno suo]
id est in ea claritate regni quā habebit cū ad iudicandū
veniet: vt qualis ē ventur⁹ postea/p̄senti quoq; tpe demō
stretur ⁊ appareat: hoc est donec videant similitudinem
glīe quā corpora electoꝝ q̄ eū nūc cōfitent̄ habebunt in
ecclīa triumphāte: vt p hoc speret̄ eterna futura in re. vn̄
ſm glo. in corpore mortali ostendit eis non immortalita
tem/sed claritatē future immortalitati similem: ⁊ ita sen:
sus est donec videāt regnū dei. i. imaginationē glorie re
gni dei. Cū xp̄o hic stātes sunt in statu gratie q̄ pro ipso
patienter passiones sustinent: ⁊ isti mortē culpe vel gehē:
ne nō gustant: sed cū ipso ad gloriā eternā trāseunt. Hāc
piā p̄missionē eis fecit/vt p visam gloriā future resurre:
ctionis ⁊ contemplationem gaudij manētis ad aduersa
transeuntis seculi fortius ferenda animaret. Visionem
aūt p̄missam distulit/vt eā vehementius desiderarēt: et
desideratā magis acceptarent ⁊ gratā haberēt. Oratio.

Domine iesu christe da mihi vt meipsum sic ab
negem q̄ in prosperitate ⁊ in omnibus q̄ tēpo:
raliter delectāt a malo declinē: ⁊ nihil nisi ho
norem tuum queram: neq; volūtati renūciās
tibi/et propter te omni creature obediam. Da etiā mihi
vt tollā crucem meā: afflictiones ⁊ penalitates p me vo:
luntarie assumendo: ⁊ ab alijs illatas patienter sustinen:
do/ac proximis in necessitatibus cōpatiendo: et in omni
aduersitate bonū facere non desistendo. Da etiā mihi vt
te sequar vestigia tua imitando/⁊ tue vite me cōforman:
do post te veniā ad supernā patriā pertingendo. Amen.

¶ De transfiguratione domini. Capitulū. iij.

Mat. xvij
Luce. ix. ⁊
Mar. ix.

Deinde quod iam supra
p̄misit soluit cū dicit̄. [Et post dies
sex] ſm matth. non numerando extre
mos vel [die octaua] ſm lucā nūeran
do diē primū quo promisit/⁊ vltimū
quo soluit [assumpsit iesus secū petrū
et iacobū/et iohannem/⁊ duxit illos
seorsum in mōtem valde excelsum] i. s. thabor. quarto mi:
liario a nazareth contra orientē vt ibidem oraret. Mat:
theus et marcus ponunt tm̄ dies medios: sed lucas etiā
extremos. Illi sex: q̄z post sextam mundi etatem aīe san:
ctorum in beata expectatione requiescent. Lucas octo:
q̄z in octaua resurrectionis corpora sanctorū in gloriam
immortalitatis resurgent. Hic ergo post sex etates quie:
scendum esse ab omni labore: ⁊ ibi octauo tempore resur:
gendū designat. Vn̄ ſm Hiero. ⁊ glo. hoc bene mysterio
conuenit: nam sicut xp̄s post sextam sabbati qua crucem
ascēdit: ⁊ post septimā sabbati qua in sepulchro quieuit
octaua die resurrexit. sic ⁊ nos post sex mundi etates qui
bus pro dn̄o patimur ⁊ laboramus: ⁊ post septimam qui
etis animarū que interim in alia vita geritur octaua eta

Trāsfigurationis dn̄ice tp̄s.

te resurgemus. Trāsfiguratio ergo fuit in octaua die: q̄z
facta est ad ostendendum discipulis suis gloriam resur:
rectionis future que erit in octaua mūdi etate: ⁊ propter
hoc figurata est hic per octauam diem. ¶ Assumpsit autē

Assūptionis trium causa.

secum tres tantū: vt in ore trium staret testimoniū. Item
in signū q̄ qui nunc fidem trinitatis firmiter seruabunt:
tunc in eterna visione gaudebunt. Istos autem tres scili
cet petrum/iacobū/⁊ iohannē specialiter assumpsit: quia
istos familiariter diligebat. Hoc aūt fecit ad designan:
dū q̄ quicūq; vult gloriā dei videre oportet q̄ fidē agno
scat: sicut petrus: q̄ vitia supplantet. sicut iacobus q̄ ad
bene operandū gratiā habeat. sicut iohannes q̄z oē meri
tum consistit in credendo verū: in declinando malum: in
faciendo bonum. Item ad commendationem omniū sta
tuum ecclesie. nam per petrū significantur coniugati vel
etiā prelati. per iacobum penitentes vel actiui. per iohan

Cur seorsum duxerit.

nem virgines theorici. Et pulchre ostensurus discipulis
resurrectionis gloriam seorsum eos duxit/vt intelliga:
mus q̄z si eiusdem resurrectionis participes esse cupim⁹
a turbis malignorum hominum et tumultibus seculi di
uisi esse debemus. Pulchre etiā eos in mōtem excelsum
duxit/⁊ nō vallē: vt discam⁹ gloriā nō in p̄fundo huius
seculi: sed in regno superne beatitudinis esse q̄rendam: et
q̄ ad illam gloriam future resurrectionis peruenire: et
in decore suo christum videre merebimur: si ima ⁊ terre:
na descendentes ac sublimia ⁊ celestia desiderātes men:
te in celestibus habitemus. Necesse est eni omnibus qui
deū contēplari desiderant: vt nō infimis voluptatib⁹ ia
ceant: sed semp ad celestia se erigant. Ascēdit aūt in mon
tē vt oraret. innuens oraturos in montē virtutū ascende
re/et sursum non in imis corda habere: ac continuis pre:
cibus insistere. Et bene mons iste dict⁹ est thabor quod
accessio lucis interpretatur: q̄z omne quod manifestat̄ in
lumine manifestat̄. Effect⁹ aūt orōnis ostēdit p̄pter qd̄
orauit. scʒ p̄pter gloriā future resurrectionis manifestā:
dā aplīs. Dū eni oraret trāsfigurat⁹ est coram eis. Non
dicit trāsfigurauit se: vt notet̄ actio fieri ex potētia trini:
tatis: sed in natura humanitatis. [Et dū dū oraret facta
est altera species vultus ei⁹] feruor eni ⁊ deuotio oratio:
nis dispositio est ad transfigurationem et extasim men:
tio. Vn̄ petrus dū oraret fact⁹ est in extasi mētis. Cōspi
ce dū ista/⁊ te p̄ntē exhibe: q̄z magnifica sunt valde. [Re
splenduit eni facies sicut sol] imo plusq̄ʒ sol: sed nihil hʒ
clari⁹ cui cōparet̄. [Vestimēta aūt ei⁹ facta sunt alba si:
cut nix: ⁊ sic perfusa lumine vt alba extra apparerent. ſm
Aug. Cādor vestiū p̄cedebat a faciei splēdore: et ista fu
it vera mutatio in facie/sed nō in veste. Nō substātiā ve:
re carnis amisit: nec corpis veritatē subtraxit ſʒ splēdorē
addidit. Vn̄ lucas dicit q̄ [facta est species vult⁹ ei⁹ al:
tera] nō alia. In carne ergo mortali imortalitatis ⁊ resur Trāsfiguratio dn̄i
rectionis sue vel nr̄e gloriā: nō in se/sed in seculi clarita: spē auget
te sicut voluit ondit: vt illi⁹ glīe quā p̄dicabat certiores nostram.
nos redderet. ¶ Ecce q̄ʒtū pign⁹ btitudinis nr̄e habem⁹
nō eī erat aliunde transfiguratio nisi secundi aduentus
p̄nūciatio: in quo ⁊ ipse xp̄s ⁊ sancti ei⁹ lucebunt sole cla
rius: vn̄ non assumpsit claritatis dotē: sed dotis similitu:
dinē. Nā vt leo papa ait. Illā ipsius deitatis ineffabilē
⁊ inaccessibilē visionē que in eternā vitam mūdis corde
seruatur/nullo mō adhuc mortali carne circūdati intue
ri poterāt ⁊ videre. Splēdor aūt faciei significat clarita
tem diuinitatis: fulgor vero vestium claritatem humani
tatis eius. Item claritas faciei representat futurā clari:
tatem capitis xp̄i: fulgor aūt vestiū designat futurā cla:
ritatē mēbroꝝ eius. s. sanctoꝝ qui superabunt̄ a claritate
xp̄i: sicut candor niuis superatur a fulgore solis. Candor
ergo significat gloriā future resurrectionis/p̄pter quod
angelus dn̄ice resurrectionis nūcius in veste cādida ap
paruit. Et ſm Bedā. Vestit⁹ dn̄i sanctorū illi⁹ chor⁹ ac
cipit̄: qui in terris despectus videbatur. ¶ Moraliter cir
ca trāsfigurationē dn̄s tria fecit: q̄z discipulos assumpsit
montē ascendit: orationē premisit: ad significandū q̄ ad
gloriā non peruenitur nisi per virtutis societatem: p vi:
te altitudinem: per orationis deuotionem. Felix ergo q̄
talē comitatū assumpsit. Petrū. s. qui interpretat̄ agno:
scens vt sit in eo cognitio: q̄ debet esse triplex: scʒ dei sui/
et proximi. Cognitio dei generat dilectionem ⁊ cauet de
sperationē: cognitio sui generat humilitatē/⁊ cauet pre:
sumptionē: cognitio p̄ximi generat cōpassionē/et cauet
crudelitatē. Et sicut suā fragilitatē: sic ⁊ mūdi vanitatē
agnoscat/⁊ agnitā contēnat. Iacobū qui interpretatur
luctator vel supplātator: vt sit in eo lucta ⁊ supplātatio:
q̄ etiā debet esse triplex: scʒ carnis: mūdi: ⁊ dyaboli: vt co
tra cōcupiscentias carnis ⁊ mūdi/ac instigationes dya:
boli fortiter luctetur/et eas deuictas sub planta proster:
nat: non enim coronabitur nisi qui legitime certauerit.
In signum hui⁹ iacob post luctus accepit benedictionē.
Iohannē qui interp̄etat̄ grā: vt in eo sit gratia: q̄ simili
ter debet esse triplex. s. incipiēs/proficiens/⁊ perueniens
Vn̄ apl's. Grā dei sum id qd̄ sum q̄ʒtū ad p̄mā: et gratia j. Cor. xv.
ei⁹ in me vacua nō fuit/q̄ʒtū ad secūdā: sed illis oīb⁹ abū
dātius laboraui: nō aūt ego solus: sed grā dei mecū q̄ʒtū
ad tertiā. Iohannes etiā priuilegio singularis amoris
dei dotat⁹ fuit: sic bonū diuinū sup oīa diligat et in oīb⁹
transitorijs nihil nisi amorē diuinū cōcupiscat. Item pe
trus alio nōie dictus simon q̄ interpretat̄ obediēs signi:
ficat obedientiā. Iohannes in quo grā significat mūdi:
ciā. Iacob⁹ qui luctator vel supplantans significat pau
pertatem voluntariā: ⁊ ista tria faciunt videre claritatē
diuinā sicut isti viderūt transfigurationē. Felix q̄ talem Montis
montē. i. eminentiā vite ascendit: in q̄ sunt tres grad⁹: scʒ ascensio.
abiectio sui: mortificatio carnis: ɔtēptus mūdane p̄spe:
ritatis: de qb⁹ supra p̄rimo capitulo. si q̄s vult post me
venire abneget semetipsum ⁊ tollat crucē suā ⁊ sequatur
me. Felix q̄ sic orōni insistit pie fideliter ⁊ p̄seuerāter do
nec appareat gloria in facie clerici: qui transfigurantur

in solē dum lucent per scientiā: ardent per charitatē: illumināt p exemplū ꝛ doctrinā in vestimētis layci: quibus sufficit albedo niuis p mūdiciā mētis/carnis/ꝛ operis.

Apparitio moysi et helye et ei⁹ cause.

[Et apparuerūt illis moyses] iā mortu⁹ ſm aīam in corpore assumpto vel sibi adoptato: sicut qn apparēt angeli in corporib⁹ assumptis [ꝛ helyas] adhuc viuus in aīa ꝛ corpore ꝓprio allat⁹ de paradiso. Apparuerūt cum xpo isti duo poti⁹ ꝙ alij. alter mortu⁹: alter adhuc viuus: in signū ꝙ viuentium ꝛ mortuoꝝ/ seu vite ꝛ mortis sit dñs. ꝛ ꝙ iusti tā mortui qui p moysen ꝙ viui: qui p helyā qui tpe iudicij. vel viui in carne reperiendi: vel a morte resuscitandi sunt: regnaturi sunt in gloria cū illo. Itē vt ostēdant ipm esse quē legis ꝛ ꝓphetarū scripta predixerunt ꝛ ꝓmiserūt: ꝛ vt hic appareat ꝙ lex ꝛ ꝓphete a doctrina xpi nō discordāt: ꝛ ꝙ finis legis ꝛ ꝓphetarum in suo sermone xps erat: ꝛ ei⁹ glīa propter quā venerant: ꝛ vt ipse ostenderet se esse supra legem quā moyses legislator dedit: ꝛ supra ꝓphetas. inter quos helyas predicator precipuus fuit: per moysen quidem significatur lex: p helyam ꝓphete: ꝛ p dñm euangeliū. Apparuit ergo dñs medius inter moysen ꝛ helyā tanꝙ ipse ꝛ euangelium haberent a lege ꝛ prophetis testimoniū. Itē vnus mortu⁹ ꝛ alter viuus apparuit: vt significent xpm moriturum ꝛ iterum victurū: vel vt nos mortui sim⁹ mundo: viui aūt deo. Itē vt ex oī parte xps testimoniū haberet de celo patrem in voce. de ethere nubes: de paradiso helyā: de terra apostolos: de inferno moysen. [Et loquentes cum eo] dicebant excessum eius quē cōpleturus erat in hierusalē. i. passionem in qua fuit excessus amoris/doloris/ꝛ humilitatis.

Joh. xv. Amor fuit supra mēsurā. ſm illud Joh. maiorē hac dilectionē ꝛc. Dolor supra cōsuetudinē. ſm illō

Treñ. j. Treñ. O vos oēs qui transitis ꝛc. humilitas supra virtutem. ſm illud

Treñ. iij. Treñ. Recordare paupertatis ꝛc. Loqui aūt ipsorū est talē grām redēptionis futurā per xpz testimonijs legis ꝛ prophetarū prefiguratā esse ostendere. Et notandū ꝙ nō loquebanꝭ de tali materia tanꝙ indicantes christo ꝙ nesciret: sed eum adorabant de aduentu eius in carne: et qꝛ mysterium passionis quod ipsi predixerant viderunt in christo cōplendū: ꝛ leti fortasse qꝛ videbant redēptionis sue totiusꝙ hūani generis diē appropinquare. Compatiebanꝭ nihilomin⁹ christo: qꝛ tam gloriosa facies debebat sic conspui: ꝛ sic inuidiose tradi/ꝛ iudicari/ꝛ crucifigi.

Gaudiū ex transfiguratione

Notandum etiā ꝙ gaudiū magnū factū est apostolis ꝛ prophetis: nō solum de transfiguratione christi: sed etiā (vt dicit effrem) de mutua visione: qꝛ vtriusꝙ testamenti principes congregati sunt cū deo abraam. Videbat enī moyses dux iudeoꝝ ꝑncipē christianoꝝ petrum considerabat helyas castus virginē iohannē: ꝛ vterꝙ in iacobo laudabat martyrij priuilegiū. [Petrus vero et qui cum illo erant grauati erāt somno] oppressi a gloria quia splendore incomprehensibilis deitatis premuntur sensus humani corporis. [Et euigilantes viderūt maiestatem eius ꝛ duos viros] scꝫ moysen ꝛ helyam quos cognouerunt predicte claritatis illustratione.

Moysi et helye ab apostolis cognitio.

Vñ querit ambro. quomodo apostoli cognouerunt moysen ꝛ helyā quos nunꝙ viderūt: ꝛ respondet ꝙ per maiestatē super eos venientē. in quo innuiꝭ ꝙ in futura glīa alter alterū quē nūꝙ vidit cognoscet. Scdm glo. hic helyas dicitur eximius ꝓphetarū: sed contra de dauid hoc diciꝭ in prologo super psalteriū: et de moyse in glo. super exodū. Et soluitur qꝛ moyses fuit eximius dñi familiaritate: signorum ostensione: legis promulgatione. Helyas eximius vite austeritate: arguendi auctoritate: vite diuturnitate. Dauid eximius ꝓphetie sublimitate: regia dignitate: et speciali ei facta ꝓmissione. [Tunc petr⁹] tanꝙ feruētior [dixit ad iesum: dñe bonum est nos hic esse] .s. in monte: ꝛ in contemplationis dulcedine. Celesti enī dulcedine gustata vilescunt infima. vñ Rabanus. Quo ampli⁹ quis degustat dulcedinē vite celestis/eo amplius omnia alia fastidit in infimis. [Si vis faciamus hic tria tabernacula] ad manendū scilicet hic cōtinue [tibi vnū: moysi vnū: et helye vnum]. Non loquebatur de tabernaculo pro se et socijs suis faciendo: quasi supponens se ꝛ socios suos tanꝙ discipulos cū magistro mansuros in suo tabernaculo.

Fruitio diuinitatis in petro.

Petrus optādo cōmendat christū/ et se in monte manere ex modico gustu participationis future glorie quā in xpo viderat/ vt per hoc discamus ꝙ nihil sit difficile pro christo pati/ nec tormenta/ nec crux/ nec mors. vt ad montē celestis glorie perueniamus. Si enī sensibilis visa xpi gloria/sic petrū in monte impressionib⁹ et intemperiebus subiecto illexit vt diceret bonum ibi manere: quid estimendum est de illa ineffabili ꝛ itelligibili gloria eterna in celo: vbi nulla intemperies: nulla peregrine impressionis molestia: vbi nullū malum: sed oē bonū obtinebitur. Vñ Beda. O quanta felicitas visioni deitatis inter angelos adesse perpetuo sit: tñ transformata xpi humanitas duorūꝙ sanctoꝝ societas ad punctum visa delectat: vt eis ne discedant petrus prestare velit obsequiū. Unde ꝛ remigi⁹. Uisa dñi maiestate ꝛ duorū seruorum: petrus a deo delectatus est vt cūcta tēporalia obliuioni traderet: ꝛ ibi in perpetuū vellet manere. Si aūt petrus sic ascensus est/ quanta erit suauitas ꝛ dulcedo videre regem in decore suo: ꝛ interesse choris sanctorum omniū ꝛ angelorū. Hec Remig. Sed errauit petrus [ꝛ nesciebat quid diceret] hoc petendo: tū qꝛ in via patriā requirebat ꝛ vmbram future glorie quam viderat verā estimabat gloriam oblitus regnum dei non esse sanctis promissum in terra: sed in celo: tum qꝛ in gloria tabernacula manu facta necessaria credebat: ignorans domū manu factā non esse necessariā in illo seculo futuro: tum qꝛ se et coapostolos adhuc carne mortali circūdatos esse non auertebat: et absꝙ gustu mortis immortalis vite statū subire volebat: tū etiam qꝛ suā ꝛ proximorū salutē non attendebat. Vñ Aug. Quid dicis sancte petre: mundus perit ꝛ tu secretū queris. Uides tot gētes in vnū conuenire ꝛ tu desertum diligis. Uides tenebras mundi/ ꝛ tu lumen abscondis. Nemo quippe accendit lucernā: ꝛ ponit eam sub modio ꝛc. Vñ ꝛ dama. Non est tibi (inquit) petre bonum ꝙ xps ibi moretur: qm̄ si ibi mansisset nequaꝙ tibi facta ꝓmissio consequeretur effectum. Neꝙ enim claues obtinuisses regni/ nec mortis tyrānis abolita esset. Et vt dicit Chry. qꝛ audiuit ꝙ oportet eum hierosolimam ire et multa pati: adhuc timet pro xpo: sed post increpationē non audet aperte dicere rursus ꝓpicius esto tibi: sed idē occulte per alia signa insinuat. Quia enim videbat multam quietem ꝛ solitudinem cogitauit conuenientem ibi esse stationē ex loci dispositiōe qꝺ significat dicēs. [Bonum est nos hic esse] vult etiā semper hic esse: ideo tabernaculorum meminit dicens. [Si vis faciamus hic tria tabernacula] Cogitauit enī ꝙ si hoc fieret non ascenderet hierosolimā: ꝛ si non ascenderet xps non moreretꝭ: ibi enī sciebat scribas insidiari ei. Hec Chry. Et licet petr⁹ vt homo stupefactus nesciret quid diceret: in hoc tamen suam deuotionem ostēdit: ꝛ in siti sibi ardoris monstrat iudiciū. Unde inebriat⁹ petrus erat qui de vna gutta vini celestis quam biberat quasi tres tabernas facere volebat: sicut ei ex passionis magnitudine vt timoris vel maioris aliꝗd prorumpit in aliqua verba sine ꝑmeditatione: ita similiter ex magnitudine deuotionis et delectationis experte dixit petrus illa verba ꝙ tñ nō erant rationabilia: qꝛ in solo aspectu humanitatis xpi nō cōsistit essentia beatitudinis: et ideo illud non debebat sufficere pro finali beatitudine. In monte thabor est grāde monasterium grandi silua circūdatū: tres habens ecclesias: iuxta qꝺ petrus ait: faciamus hic tria tabernacula. Tria tabernacula contēplatiuus moraliter facit qn legē et prophetias et euangelium practice legendo disponit. s. corde credendo: ore confitendo: ꝛ opere adimplēdo. ¶ Sciēdū aūt ꝙ ista transfiguratio significans gloriam sanctorum: primo describitur a maiestate dei: qꝛ tota trinitas ibi apparuit: pater in voce: filius in humana carne: spiritus sanctus in nube: per quod datur intelligi ꝙ glīa sanctoꝝ consistit in fruitione btē trinitatis. Sicut ei petrus ebrius ex dulcedine illius claritatis voluit facere tria tabernacula: ita habet homo tria tabernacula in aīa sua que nec moyses/ nec helyas/ sed solis beata trinitas delectabiliter inhabitat. ſm illud Johā. Ad eum veniemus et mansionem apud eum faciemus. Hec autem sunt memoria/ intelligentia et voluntas. Nam filius habitat in tabernaculo intelligentie implendo ipsam dei plenissima et lucidissima cognitione: spiritus sanctus in tabernaculo voluntatis: implendo ipsam sapidissima ꝛ suauissima dilectione: pater in tabernaculo memorie implēdo ipsam cogniti ꝛ dilecti perpetua refectione ꝛ securissima intentione: quib⁹ actibus aīa in deū quasi totaliter transformaꝭ: ꝛ quodāmodo deiformis efficitur. Tunc veri si-

Petri error in optando.

Mat. v.

Trāsfiguratiōis describende forma.

Joh. xiiij.

Mat.xxv.

Trāsfigurationis socij.

Celicolarū ordīes

Contēplationis sex bona.

Glorificatio xpi.

Fili⁹ dei xp̄us.

catur sm quandā pregustationem illud quod dicitur ali bi. Intra i gaudiū dñi tui. Secūdo describit ista trāsfiguratio a societate cōsortij: qz ibi fuerunt moyses: ꝛ helyas. iacobus. petrus. et iohānes. In celesti igit gloria habem⁹ socios omnes veteris testamenti sanctos: beati veteris testamenti distinguntur in duos ordines scilz patriarchas qui intelliguntur p moysen: ꝛ prophetas q̄ p helyā. Sancti aūt noui testamēti distinguunt in tres. s. in martyres q̄ per iacobū: in ꝯfessores q̄ pleni sapientia dei intelligunt p petrū q̄ interpretat agnoscens: i ꝟgines q̄ p iohannē. Uel pōt dici q xp̄s voluit hr̄e testimoniū sui aduētus ab illis q̄ sunt in celo. s. a patre: ꝛ ab illis qui sunt in mundo. s. a petro: iacobo: ꝛ iohanne. et ab illis qui sunt in terrestri paradiso. s. ab helya: ꝛ ab illis q̄ sunt in inferno. s. a moyse. Uel per sex ꝑsonas signant sex bona que deus confert cōtemplantibus: qz in cōtemplatione pmo mēs illuminat qd̄ signat in petro qui interpretat agnoscens. Scd̄o caro supplātatur qd̄ signat i iacobo q̄ interpretat supplātator. Tertio grā augei ꝛ augmentat: qd̄ significat in iohāne q̄ interptat i q̄ ē grā. Quarto mūdus cōtēnit: qd̄ significat in moyse q̄ interpretatur assumptus ex aq̄s. Quinto cor amare inflāmatur: qd̄ significat i helya q̄ rapt⁹ fuit in curru igneo. Sexto dulcedo celestis ꝑgustat / qd̄ significatur in iesu. Uñ petr⁹ q̄ vnā guttā ꝑgustauerat dixit: dñe bonū est nobis h̄ esse nesciēs qd̄ diceret. Tertio describit ista trāsfiguratio a glorificatione subiecti cū dr̄ [resplēduit facies ei⁹ sicut sol: vestimēta aūt eius facta sūt alba sicut nix] p q̄ signatur beatitudo ꝛ gloria qb⁹ sanctorū corpa induent. Dñs igit petro nō respōdit / nā licet ex feruore deuotionis loquerent: tñ qz imprudēter iterrogauit: iō respōsionē dñi nō meruit: nōdū eñ vt in hac glīa cōsisteret tēpus erat. Qui aūt vult dño facere tabernaculū preparet penetralia cordis sui: ꝛ inueniet locū dño tabernaculum deo iacob: q̄ vero male materiale tabernaculum ex frondibus et tētorijs quesiuit / estimās in eterna illa gloria tpalia tabernacula necessaria: vbi nulla aduersitatis aura est timēda: vbi de⁹ oīpotēs tēplū est et dom⁹ ecclesie: ideo nubis lucidis accipit obūbraculū. vnde sequit [adhuc eo loquēte] ꝛ de tabernaculorū visibiliū cōstructiōe cogitāte [ecce nubes lucida obumbrauit eos] quia maiori luce ꝛ vera cognitione suffudit: vt intelligerent electis in eterna tabernacula recepti nō esse necessaria corporalia tabernacula: ꝛ eos nō esse ꝓtegendos tegmine domorū vbi nubis ꝛ spūs sancti gloria ꝓtegentur: ꝛ in abscondito faciei dñi abscōdent. Et intelligas q cū petr⁹ loqueret / interim anteqȝ v̄ba cōpleret discesserunt moyses ꝛ helyas: ꝛ mox nubes subsecuta est: q̄si interrūpuntur v̄ba ei⁹ p obūbrationē nubis. ¶ Querebat petr⁹ terrenū tabernaculū: et affuit celeste obūbraculū ꝛ ista nubes nō fuit causata ex istis caliginosis vaporib⁹: sed ex vehemētia lucis ꝓcessit: qz sicut fum⁹ est ab igne: ita ista nubes fuit a luce. Ad instruēdas aūt mentes aplor̄ū de cognitiōe diuinitatis vnigeniti filij dei post moysi et helye testimoniū [vox] patris [de nube] modo tonitru⁹ testimoniū ꝓhibuit [dicēs. Hic est fili⁹ me⁹] nō adoptiue: sed per naturā [dilect⁹] fili⁹ me⁹. s. naturalis et propri⁹ non aliunde creatus: vl̄ adoptiuus hoc est sm Ambro. non helyas filius: non moyses filius: sed hic est fili⁹ quē solū videtis. ¶ Recesserunt eñ illi vbi ceperat dñs desiġnari: vt ille solus demonstraret ne errarent apostoli. [In quo mihi bene cōplacui] i. in quo meū beneplacitū de redēptione mūdi cōplere cōstitui: vel sm Chrys⁹. in q̄ delector: in qz requiesco: quē accepto: qz oīa que sunt patris cū diligētia exequit: et est vna eadēq̄ voluntas ipsi⁹ ꝛ patris: quare et si crucifigi vult ne contradicas. [Ipsum audite] magis qȝ moysen vel helyam: qz xp̄s finis est legis ꝛ ꝓphetarū. [Ipsum audite] vt supremū ꝛ singularē magistrū q̄ docebit vos oīa necessaria ad salutem. [Ipm audite] qz veritas est. ipm querite quia vita est: ipm sequimini quia via ē. Ac si (vt ait Remig.) alijs verbis diceret: recedant vmbre legales ꝛ typi ꝓphetar̄: et solum chorufcū lumen euangelij sequimini. Felices ergo apl̄i q̄ nō solū dñi claritatē videre meruerūt: sed etiā vocē patris intonātem audierūt. Nec ab hac felicitate nos ex toto alieni erim⁹: si quem illi crediderunt et nos credim⁹: et quō illi vixerūt amando viuim⁹: ꝛ quem dilexerunt totis viscerib⁹ amam⁹. Sed qz hūana fragili

Cadere i facies et retrorsum j. Reg. iiij.

Uoci dñi ceyirtus.

Regenerationum cōgruētia

Uetādi ne cui dicerent cāc

tas in presentia maiestatis opprimit: qz pōdus diuinitatis ꝛ cōspectū maiestatis glīe ferre nō valet: ideo dū audirēt vocē terribilē de nube [ceciderūt i facies suas] nō sicut mali retrorsum. vñ Remig. In eo vero q sancti discipuli in faciē ceciderūt sanctitatis fuit indiciū: ipij eñ retrorsum cadunt. et hely. Hec Remi. Cadunt ergo iusti in faciem: modo propter timorem vt hic: modo propter humiliationē: vt magi ꝓcidentes adorauerūt eum mō ꝓpter gratiarū actionē: vt seniores ceciderūt in cōspectu throni in facies suas. [Et timuerunt valde] qz se errasse cognouerūt: qz nubes lucida apparuit: qz vocem quasi tonitrualē: scz patris cui⁹ maiestati timor debet audierūt. Ad hāc vocē vt dicit Effrem. fugerūt ꝓphete / ceciderūt apostoli ꝛ timuerūt. Tonitruū q̄dē terribile fuit. vñ de ipsa voce terra sub ipso cōtremuit. Sed qꝛ humana fragilitas grauabat benigne pi⁹ magister v̄bo pariter et actu cōsolatur ꝛ erigit. Nā clemēter [accessit iesus] qz p se surgere nō poterāt [ꝛ tetigit eos] familiariter ꝛ dulciter / vt tactu debilitata mēbra solidaret [dixitq̄ eis] vt metū et timorē fugaret. [Surgite] contra casum [ꝛ nolite timere] ꝯtra metū. Beati illi quos tāgit iesus. beati illi quos tāgit salus ꝛ vita. Illi ei surgūt: illi sine timore et securi fiunt. Rogemus ergo eū vt ꝛ nos tāgat: ꝛ a somno stuporis ꝛ insipiētie excitet: atq̄ ad se vidēdū nobis oculos aperiat. Dulcis amic⁹ est: qz pie cōsolat ꝛ potēter adiuuat. Ad tactū ergo et cōsolationem iesu miseratoris q̄ ꝓstratis dexterā ad beneficium auxilium porrigit: et iacentes erigit discipuli surgentes: nec moysen: nec helyā viderunt: sed solū iesum in figura cōsueta / qua cōuersari solebat inter eos. sm glo. Si moyses ꝛ helyas perseuerassent / vox patris videret incerta cui poti⁹ testimoniū dedisset: ꝛ iō recesserūt illi ne ad eos vox pr̄is fieri putaret: sed vt ad solū iesū ꝑtinere intelligeret. Allegorice ablata nube viderūt moysen ꝛ helyā euanuisse / ac solū iesum remansisse: qz postq̄ legis et prophetarū vmbra discessit: que quasi nube apostolos texerat viderūt eū: ꝛ scriptura illis reuelata fuit: ꝛ euāgeliū in quo vtrūq̄ reperit solum remāsit. ¶ Notādū aūt sm glo. q bene conuenit mysteriū secūde regenerationis q̄ scz erit in resurrectione vbi caro resuscita b it cum mysterio prime q̄ est in baptismate vbi aīa resuscitat. In baptismate eñ xp̄i operatio trinitatis ostensa est: fuit enim ibi filius incarnat⁹: apparuit in specie columbe spiritus sanct⁹: et pater fuit ibi in voce declarat⁹. Et similiter in trāsfiguratione q̄ est sacramentū secūde regeneratiōis: tota trinitas apparuit: pater in voce: fili⁹ i hoīe: spūs sāctus in nube. Nā gloriā illius quā modo in baptismate credentes ꝯfitemur in resurrectione / vidētes collaudabimus. Nec frustra spiritus sanctus hic in lucida nube illic in colūba apparuit: dona eñ sua per species declarare solet. Innocētiā autē in baptismate donat / q̄ p auē simplicitatis designat: datur⁹ est aūt claritatem et refrigeriū in resurrectione: ꝛ ideo in nube refrigeriū: ꝛ in fulgore nubis claritas resurgentiū corporū figurat. Qui eñ nūc simplici corde fidē quā ꝑcipit seruat / tunc luce aperte visionis qd̄ crediderat cōtēplabit: ipsaq̄ quā lustrabit in ꝑpetuū grā ꝓteget. [Et descendens iesus cū discipulis de monte precepit eis] precepto instructiōis: vt nemini dicerent visionē de gloria trāsfiguratiōis ante suam resurrectionem a mortuis. Primo sm Hiero. ne dictum esse incredibile ꝓpter rei magnitudinem videretur. Secundo sm thomam: ne homines audientes tā gloriosa de eo dici scandalizarentur postea videntes eū crucifigi. Tertio sm Remig. ne ꝓdicatio gloriose passionis fructum impediret: quia si maiestas illi⁹ fuisset diuulgata in populo: plurimi resistēdo principibus sacerdotum passionem ei⁹ impediuissent: ꝛ sic redemptio humani generis retardata fuisset. Quarto sm hylarium: quia tūc debebāt esse testes diuinitatis christi cū essent spiritu sctō repleti: ꝛ ad tante visionis testimoniū perhibendum confortati. Quīto sm Damascenū. quia alij discipuli adhuc imperfecti fuissent tristati q hanc visionē non vidissent: ꝛ iudas magis incitatus ad ꝓditionē saluatoris fuisset. Sexto quia resurrectio christi multum fuit dubitabilis: ideo reseruata fuit ista visio: illo diuulgando tempore quando maxime oportebat ipsi resurrectiōi testimoniū perhibere cui prestabat argumentum non modicum ipsa gloria transfigurationis: ipsa quoq̄

visio magis credibilis videbat̄ quando etiam visibili-ter per resurrectionem factam mōstrabat̄. Septimo vt daret̄ nobis exemplū ea q̄ ad laudē ⁊ gloriā nostrā spectant esse occultanda/q̄ȝdiu sumus in hac mortali vita ⁊ ad faciendū hoc qđ in Ecclesia.dicitur. Ne laudes hoīem ī vita sua:⁊ in eodē. Ante mortē ne laudes quēq̄ȝ Per hoc etiam ostendit ꝙ secreta ⁊ mysteria diuina nō sunt semꝑ:sed loco ⁊ tēpore debitis publicāda:⁊ dedit exemplum viris sanctis non facile publicandi reuelationes sibi factas. Sicut paulus annis.xiiij.tacuit raptū suum. Fuit autem transfiguratio dn̄i facta circa veris principiū. Unde euangelium de transfiguratione legit̄ in ecclesia sabbato quattuor temporū post primam in quadragesima dominicā. Festum vero transfigurationis domini celebratur sexto kalēdas augusti.quia tunc ab apostolis fuit transfiguratio predicata ⁊ publicata quam tacuerant vsq̄ȝ ad diem illam ꝓpter prohibitionem a dn̄o eis factam. In descensu montis thabor contra occidentem vbi est vna capella vbi dn̄s dixit apostolis ⌊nemini dixeritis visionem⌋ ⁊c.

Eccl.xj.

ij.Cor.xij

Trāsfigurationis tēpus.

Oratio.

IEsu redemptor perditorum/saluator redemptorum aīe lachrymose:et post te currētiū dulce solatiū:et suaue refrigerium:da mihi omne delectamentū extra te respuere ⁊ obliuisci:vt tuo sapore merear iocundari:⁊ veniat oro tēpus vt qđ nunc credo reuelatis oculis tādē aspiciā:quod nūc spero ⁊ a longe saluto apprehendā:qđ pro viribꝰ meis desidero vlnis anime amplectar ⁊ deosculer:⁊ in claritatis tue abysso totus abscōdar/vt in velamento alarū tuarū sit pax mihi per euum. Amen.

De sanatione lunatici. Capitulum.iiij.

Mat.xvij Mar.ix.⁊ Lu.ix.et xvij.

SEquēti autem die iesus rediens de monte vbi transfiguratus fuerat/venit ad discipulos quos inferiꝰ dimiserat ⁊ occurrit ei turba que circa ipsos erat. Similiter si p̄lati vellent ad subditos descendere ꝑ hūilitatem/cōpassionē:⁊ affabilitatem multa turba occurreret eis ꝑ penitētiā. Sed quia semꝑ stāt in alto per elationem:seu ambitionē:vl' curiositatem:iō pauci eis occurrūt.i.pauci ad eos accedūt/⁊ pauciores ab eis sanātur:nullum enī legitur dn̄m in monte sanasse. ⌊Et accessit ad eū⌋ quidem de turba petens misereri vnico filio lunatico ꝫm lune innouationē magis patiēti et spm̄ immundū habenti/quē eijcere nō potuerūt eiꝰ discipuli. Qui eū apprehendēs ad terrā allidebat:⁊ volutando per diuersa membra vexās dissipabat:sicq̄ȝ ad ostendendum vehementiā passiōis spumabat/ac dētibꝰ stridebat et languens arescebat:et vix descendebat dilanians eū. Qui etiā sepe eū vexando clamare faciebat:et nunc in ignem:nunc in aquā mittebat:ita vt dudum periisset/nisi ꝓuidentia eū cōseruasset. Et cū iubēte dn̄o adductus esset statim spiritus cōturbauit eū:videns enim se cito eijciēdū faciebat peiꝰ qđ poterat ī eum. Deinde increpante eū dn̄o:et precipiente vt exiret ab eo et ne ampliꝰ in eum introiret/quē etiā ab effectu malicie:siue surdum ⁊ mutū vocabat:q2 surdū ⁊ mutū eū fecerat statim discerpens eū exijt ab illo. Et factus est sicut mortuus: sed iesus tenēs manū eiꝰ eleuauit illum: et surrexit sanꝰ et reddidit illū p̄ri eiꝰ. ¶ Moraliter iste lunaticꝰ significat pctōrē quē dyabolꝰ Primo apprehendit ꝑ pcti delectationē. Secūdo clamare facit per pcti ardens desideriū. Tertio mutā facit ad pcti ⁊ diuini laudis ꝯfessionem. Quarto surdū ꝑ obdurationē ad verbi monitionē Quinto lunaticū per mentis instabilitatē:⁊ continuam in malū variationē. Sexto elidit et volutat ꝑ eius in diuersa peccata precipitationē. Septimo dissipat ꝑ diuersarū cogitationū varietatē. Octauo stridere facit dentibus ꝑ irā ⁊ indignationē/ac sumare per gastrimargiā ⁊ libidinē. Nono in ignē luxurie mittit vel etiā elationis: q2 ignis sursum tendit et alta petit/necnō in aquā voluptatū ⁊ cupiditatū submergit. Decimo aridū reddit ꝑ ociū seu ignauiā ⁊ indeuotionē. Undecimo vix discedit per pcti ꝯsuetudinē. Duodecimo dilaniat et dilacerat ꝑ naturalium vulnerationem. Dū aūt puer ad deum accedit cōturbat̄:q2 sepe post pctā ad deū cōuersi magis a demonio īpugnātur/vt vel per tediū virtutū ⁊ labores penitētie excutiat ⁊ ad vicia reducat:vel de sua expulsione se vindicet. Sic in p̄mitiua ecclesia multa grauia certamia illis apposuit/quos suo regno subtrahere voluit Nō autē puer vim patiēs:sed dyabolus vim inferens increpat̄:q2 qui peccantē vult sanare vitiū odiendo debet arguere ⁊ depellere:sed hominē amādo refouere et confortare. Exiens vero demō ab hoīe nunq̄ȝ reuertit̄ si hō cor suū claue hūilitatis ⁊ charitatis serauerit. Exiturus aūt decerpsit eū: q2 dū de corde expellit̄ acriores in eo tentationes generat. Et liberatus a demone velut mortuus videt̄/q̄ enī terrena desideria subegit/vitam ī se carnalis conuersationis extinguit:⁊ mundo mortuus apparet. Quē aūt hostis mortuo similē reddidit/hunc saluator pie dextere tactu leuauit:in quo ostenditur dei auxiliū:⁊ surrexit:in quo mōstrat̄ hoīs studiū. Primo eñ deus nos iuuat:deinde a nobis requiritur vt bonū operemur. ⌊Et cum in domū introisset discipuli secreto interrogabant iesum quare ipsi non potuerūt eijcere illum:⁊ dixit ꝓpter incredulitatem eorū⌋ Nō dicūtur discipuli increduli ꝓpter defectū fidei sicut iudei:sed propter remissionē feruoris:nā fidē remissam habebāt:non sicut granū sinapis:q2 nō cū debito feruore credebant/vt p̄cipue ipsi facere debebāt. Nihil eñ impossibile erit habenti feruentē fidē:⁊ per dilectionē operātē cui nūq̄ȝ sufficit qđ bn̄ gessit. Granū quippe sinapis est modicū/feruidū/amarū/⁊ veneni expulsiuū. In hoc ergo ꝙ hic ꝯparat fidē grano sinapis innuit ꝙ debent habere fidē modicā ꝑ humilitatē:feruidā per deuotionē:amarā per tribulationū ꝑpessionē:veneni erroris expulsiuā ꝑ sinceritatē.ꝫm Amb. Granū sinapis res est simplex:et si teritur vim suā fundit:sic fides simplex videtur:⁊ si atteratur aduersis gratiam sue v̄tutis effundit. Deinde reducit eos ad hūilitatem monēdo ne q̄s de operibꝰ gloriet̄: sed humiliet se deo/cui iure obsequiū debet̄ dicēs ⌊Cū feceritis oīa q̄ p̄cepta sunt vobis dicite⌋ nō tantū ore:ſʒ et corde/ne sit tantū vocalis hūilitas: ſʒ ⁊ realis ⌊serui inutiles sumꝰ:qđ debuimꝰ facere fecimus⌋ nec vos iactetis:quia bene seruistis:nihil enim fecistis qđ non debuistis.q.d. ⌊Dicite⌋ gratiā nō meruimus:sed d̄bitū ſuitiū soluendo penas vitauimus. Sed econtra suꝑbi cum nequaq̄ȝ omnia:sed modicū quid eorū que p̄cepta sunt faciunt:non solū mox de sua iusticia p̄sumunt: sed et infirmos quosq̄ȝ despiciūt:nō eñ sumus nostri:ſʒ serui:quia precio magno empti:⁊ ergo christo cuius precio empti sumus seruire tenemur/et nihil omittere qđ debemus: nec aliquid facere qđ nō debemꝰ.vn̄ Seneca. Sapiens nihil facit quod nō debet:nihil p̄termittit quod debet. Non dicuntur inutiles serui facientes iure debiti mandata dei:quin fructum recipiant vite beate:sed dicūtur inutiles:quia dominus bonorum nostrorū non indiget: vel. Quia non sunt condigne passiones huius temporis ad futurā gloriā que reuelabitur in nobis:vel quia q̄sq̄ȝ magis debet se estimare īꝑfectū/q̄ȝ ꝙ statū attigerit ꝑfectionis.vn̄ Beda.hec est igit̄ in hoībus sola fidei perfectio:si oībus q̄ p̄cepta sunt ī pletis imꝑfectos se esse nouerint:et q̄ȝdiu peregrinant̄ a dn̄o semꝑ sibi inesse mala que defleant:semꝑ meminerint deesse bona ad q̄ gr̄a eiꝰ iuuāte ꝑficiāt. Et iterū. Quia sine me nihil potestis facere:nō tēporū lōgitudine laborū merita pēsare debetis sed amore ⁊ famulatu spōtaneo nobis semꝑ studijs augere priora.hec Beda.et bn̄ dicit ⌊qđ debuimꝰ facere fecimus⌋ vn̄ Beda. Reuera debuimꝰ:q2 q̄ nō venit ministrari:sed ministrare:debitores sibi nos fecit/ ne nostris videlicet operibꝰ cōfidētes:sed de eiꝰ semꝑ examine pauētes cū ꝓpheta dicamus. Quid retribuemꝰ dn̄o ꝓ oībꝰ q̄ retribuit nobis:hec Beda. Attēde hic bn̄ ꝙ ſuꝰ inutilis reputat̄ q̄ hoc solū facit qđ facere tenet̄. Et tūcunq̄ȝ etiā ꝑfectionē attingas/semꝑ sentias ⁊ dicas. Dn̄e deus meus iesu christe nihil valeo:⁊ male tibi seruio. Debemꝰ ergo nūq̄ȝ a bono opere cessare:⁊ tn̄ totū meritū nostrū insufficiens respectu mercedis eterne reputare. Unde psal. Qui coronat te in misericordia et miserationibus Non ait in meritis et in operibus tuis:quia cuius misericordia preuenimur vt humiliter deo seruiamus: eius munere coronamur:vt sublimiter cū illo regnemus. Et ideo cum omnia fecerimus/reputemus nos parum/aut nihil fecisse dn̄o respectu mercedis quā expectamus ab eo.vn̄ dicebat beatꝰ frāciscꝰ:etiā post multos ⁊ magnos

Gastrimargia.i. gulositas.

Incredulitas discipulorum.

Rom.viij

Joh.j.

Ps.cxv.

Ps.cij.

labores fratres incipiamus seruire dn̄o: q2 vsq3 nūc pa-
rū profecimus. Et si preceptis impletis nos humiliare
debemꝰ/ q̄to magis cū de illis multa omiserimus. Si
eñ inutilis est q̄ oīa pfecit/ q̄d de illo dicendū q̄ ea face-
re despexit: vñ Amb. Nō te iactes si bene fuisti: quia fa-
cere dbuisti. Obsequitur sol/ obtēperat luna/ seruiūt an-
j. Cor. xv. geli. Uas gentiliū electꝰ a dn̄o: non sum (inquit) dignꝰ
vocari apl's: q2 psecutꝰ sum ecclesiam dei. Deinde alibi
j. Cor. iiij. nulliꝰ se ostendens cōsciū culpe subiecti: sed non in h̄ iu-
stificatꝰ sum. Et nos ergo nō a nobis laudes exigamus
ne pcipiamꝰ iudiciū dei: et preueniamus sententiā iudi-
cis: sed suo tp̄e suo iudicio reseruemus. hec Amb. Bonū
est itaq3 semper in timore stare: ⁊ nihil de se presumere:
Eccl's. ix. q2 q̄ntūcūq3 bene q̄s fuerit/ nescio tñ si odio/ vel amore
dignus sit. vnde Bern̄. In veritate didici nihil eque effi-
cax esse ad gratiā ꝓmerendā: retinendā: recuperādā: q̄3
si omni tempore corā deo inueniaris non altum sapere
sed timere. Beatus homo q̄ semp est pauidus. Si adest
gr̄a time ne nō digne operis ex ea. Si subtracta est gr̄a/
time/ q2 reliquit te virtꝰ tua ⁊ custodia. Si reuersa ē gr̄a
time ne forte contingat recidiuum pati: et contingant ti-
ij. Cor. vj bi deteriora. hec Bern̄. vñ ⁊ apostolus hortatur nos ne
Gratiam in uacuum gratiā dei recipiamꝰ. Ille eñ gratiā dei in-
recipe in uacuū recipit qui se in bonis operibus nō exercet. vnde
vacuum. si volumꝰ q̄ gr̄a dei in nobis nō remaneat vacua/ neces-
se est vt eā bonis operibus et virtuosis exercitijs nutria-
mus: ⁊ nos a vitijs custodiamus. Debemus etiā in p̄ce-
ptis dei ⁊ in oībꝰ operibus nr̄is attēdere/ non solū vt fa-
ciamus sed etiā vt ea s̄m voluntatem dei dirigamꝰ. Vñ
Fabri di- Basiliꝰ donit exēplū de fabro faciente securim/ vl' quod
ligentia dā aliud qui semp meminit eius q̄ iniūxit opꝰ ⁊ retinet ī
imitanda. corde suo cuiꝰ magnitudinis/ vel qualitatis vel forme
ille iniunxerit fieri securim: ⁊ in illud semp intēdens q̄d
sibi meminit a dn̄o operis iniunctū: ad hoc dirigit ma-
nuū ministerium vt forma operis cum eius qui iniūxit
animo et voluntate conueniat. Sic ⁊ nos omnē conatū
et omne studiū in actibus nostris habere debemꝰ vt s̄m
voluntatem dei qui opus iniunxit nostrum dirigamus
opus: ⁊ tunc poterimus implere illud apostoli: siue mā-
j. Cor. x. ducatis: siue bibitis: siue aliḋ quid facitis omnia ad glo-
riam dei facite. Et subdit dn̄s ostēdens quomō ꝓteruі-
tas dyaboli superet et dicit. [Hoc genꝰ demonioꝝ] i. spi-
ritu ⁊ carne simul s̄m cā3 radicatā: q̄le supradictum est
[in nullo] potestatis remedio. i. in nulla potestate: scil3
ministrorū [pōt exire] ita q̄ non habeat potestatem ī ho-
mine [nisi in orōne] q̄ curat pestes sp̄ūs [et ieiunio] q̄d
curat pestes corpis: q̄. s. oratio ⁊ ieiuniū sunt effectus fi-
dei feruentis/ ac per charitatem formate ⁊ operantis.
Vñ videt q̄ ex crapula ⁊ ebrietate morbum illum īcur-
risset. Hec etiā poterat esse alia causa ꝓpter quā discipu-
Demonio li non potuerunt eū eijcere. Demones enim non sunt eq̄-
rum pote- les in virtute naturali: et ideo vnus alio difficilius pōt
states di- expelli. Ad expulsionem aūt istiꝰ requirebat in expellen-
uerse. te subiectio carnis ad sp̄m q̄ fit p ieiuniū: ⁊ eleuatio spi-
ritus in deū q̄ fit p orationē: talia aūt nō erāt adhuc in
apostolis: q2 p tp̄e illo nō cōpetebat eis ieiunare ꝓpter
presentiā spōsi: nec erant adhuc in deū perfecte eleuati:
q2 fuerunt rudes ⁊ imperfecti vsq3 quo post passionem
receperūt pleniorē gr̄am sp̄ūs sancti. Vel [non eijcitur]
ministrorū potestate [nisi in oratiōe] inuīcta [et ieiunio]
⁊ hoc omiserunt apl'i: et sic fuit error clauis adhibende
ad demonē excludēdum: sicut adhuc multi errant eo q̄
clauibꝰ s̄m debitū ordinē potestatis non vtūtur: q̄ enim
minister vsurpet sibi potestatē diuinā ⁊ absolutā: h̄ di-
cit esse Hiero. de supercilio pharisеorum/ ⁊ de superbia
luciferi qui sine merito suam sedē voluit collocari in sū-
mo s̄m Chrys. dicit genus hoc non tantū lunaticorū s3
vniuersaliter omniū demonioꝝ nō eijcit nisi per oratio-
nem ⁊ ieiuniū: q2 semp dyabolꝰ peccatorē inhabitat ni-
si per penitentiā ad dominū conuertatur: et q̄to magis
differtur/ tanto difficilius expellit. Vbi Hiero. Dū aūt
docet apostolos quō nequissimus demō possit expelli/
omnes instituit ad vitam: vt. s. nouerimꝰ grauiora queq3
vel īmundorū spirituū: vel hominū tentamēta ieiunijs
et orationibꝰ eē supanda: irāq3 dn̄i cū in vltionē nr̄orum
scelerum fuerit accensa hoc remedio singulari posse pla-
cari. hec Hiero. Per ieiunium enim (vt dictū est) curā-
tur pestes corporis/ ⁊ per orationem pestes mētis: ⁊ sic
quelibet tētatio supatur cū eis. Vel per ieiunium intel-
ligit declinatio maloꝝ: ⁊ per orationē operatio bonoꝝ
Et sic accipit ieiunium hic generale ꝓ abstinētia: nō so-
lum ab escis: sed ab oībus temporalibus delectationi-
bus ⁊ vitijs. Vñ dicit Aug. q̄ perfectum et magnum ie-
iuniū est nō solum a cibo: sed ab omnibus iniquitatibꝰ
et illicitis voluptatibꝰ seculi abstinere. Vñ Ber. Si so-
la gula peccauit/ sola ieiunet et sufficit. Si vero peccaue-
runt cetera membra/ cur non ieiunent et ipsa. Ieiunet
ergo oculus a curiosis aspectibus et omni petulantia:
vt bñ hūiliatꝰ coherceat in penitētia q̄ male liber vaga-
bat in culpa. Ieiunet auris nequiter pruriēs a fabulis
⁊ rumoribꝰ: ⁊ q̄cūq3 ociosa sunt/ ⁊ ad salutē minime pti-
nētia. Ieiunet lingua a detractione et murmuratione/
ab inutilibus varijs ⁊ scurrilibus v̄bis. Interdum q̄q3
ob grauitatē silētij ab ipsis que videri poterant necessa-
ria. Ieiunet manus ab ociosis signis ⁊ operibus oībus
quecūq3 nō sūt imperata. Sed multomagis anima ip̄a
ieiunet a vitijs ⁊ ꝓpria volūtate sua. Etēñ sine ieiunio
hoc/ cetera a dn̄o reprobantur sicut scriptum est. Quia
in diebus ieiunij vestri inuenitur voluntas vestra. Non
solum autē ab illicitis: sed ab ipsis quoq3 licitis oportet
nos ieiunare/ si ea nobis q̄ priꝰ cōmisimꝰ illicita volumꝰ
cōdonari. hec Bern̄. Et s̄m Bedā sicut ieiunium gene-
rale est nō solū ab escis: sed a cūctis illecebris abstinere
carnalibꝰ: immo ab oībus vitioꝝ passiōibꝰ: sic ⁊ oratio
generalis nō solū in verbis est quibꝰ diuinā clementiam
inuocamꝰ/ verūetiā in oībꝰ q̄ in obsequiū nostri condito-
ris fidei deuotione gerimꝰ/ teste apostolo q̄ ait. Sine in-
termissione orate. hec Beda. Tūc quippe sine intermis- j. Thes. v.
sione oramus cum ea solum opera gerimus que nos pie-
tati cōmendent auctoris. Semper enim orat q̄ semper
bene facit/ ⁊ in bono perseuerat. Oratio.

Domine iesu christe q̄ nos humilitatem v̄bo ⁊
exēplo docuisti/ da mihi vt nūq3 alta sed sem-
per hūilia de meo corde sniam ore ꝓferam/ ⁊
ope ostendā. Eripe me ⁊ custodi a malignis
spiritibꝰ: ⁊ defende ab oībꝰ inimicis visibilibꝰ ⁊ inuisibi-
libꝰ: ⁊ presta mihi o saluator meꝰ ⁊ deꝰ meus/ vt ieiunijs
⁊ orationibus cōuenienter intentus cūctas immūdoꝝ
spirituū ⁊ prauorū hoīm tentationes valeam te iuuāte
superare/ ⁊ ab hostibus mētis ⁊ corporis merear te mi-
serante liberari et semper saluus esse. Amen.

De tributo pro domino et petro soluto: et de questione discipulorū sup maioritate eoꝝ. Cap. v.

Et quia ex his que domi- Luce. ix.
nus egerat ⁊ dixerat in hierusalem iu- Ma. xvij.
dei querebāt eum occidere: ideo ante ⁊. xviij. et
pascha nolebat in iudeā ambulare: q2 Mar. ix.
nōdū hora eiꝰ venerat: ⁊ vt ostēderet
q̄ aliq̄n psecutionē fugere licitum fi-
delibꝰ suis esset. Vñ Aug. Nō perdi-
derat potestatē/ sed nostrā ꝯsolabat fragilitatem. Futu-
rū eñ erat vt aliq̄s fidelis se absconderet: ⁊ ideo p̄cessit
in capite ne membro postea obijceretur ꝓ crimine [In
galilea] igit in terra vbi erat cōceptꝰ ⁊ nutritꝰ cōuersa-
bat cū discipulis suis. Et s̄m Chry. ne discipuli dicerēt
qua de causa continue hic conuersamur rursus de pas-
sione eis loquitur/ vt quasi assueti circa negociū mortis
xp̄i minus cum venerit scandalizent. Et cum morte sua
etiā predixit suā resurrectionē/ ne in passione eius incur-
rerent desperationē. vñ dixit ad eos [Ponite in cordi-
bus vestris sermōes istos] sc3 qui sequūtur de mea pas-
sione et resurrectione: q2 eorū recordatio ⁊ memoria vti-
lis est valde. Filiꝰ eñ hoīs tradendus est. s. a patre p cha- Traditio
ritatē nimiā: a seipso p obediētiā volūtariā: a dyabolo christi di-
p suggestionē iniquā: a iuda p cupiditatē maximā a iu- uersa.
deis p inuidiā dolosam: a pylato p pusillanimitatem in-
debitā [in manꝰ hoīm] i. diuersarū nationū quasi huma-
nitus sentiētium. s. iudeorū ⁊ gentium: ⁊ diuersorum sta-
tuum: q2 militū/ regū/ principū/ sacerdotū/ religiosorū/
⁊ populorū [⁊ occident eum] magna iniquitas q̄ hoīes
occidant hoīm saluatorem: ⁊ ne his auditis tristitia ab-
sorbeant subiungit [et tertia die resurget] vt tristibus le-
ta succedant [Et contristati sunt vehementer] q2 eiꝰ so-
cietas ita erat eis dulcis ⁊ grata/ q̄ non est mirū si cōtri-
stati sunt passione eius audita. vt enim ait Hiero. Pro-

dilectione magistri nihil de eo sinistrū ⁊ humile patiun
tur audire. Cōtristati sunt nō attendētes ad id quod di
xerat: ⁊ tertia die resurget: ⁊ neq; vox pr̄is audita/ neq;
resurrectio ꝑnunciata potuit eos cohibere a tristicia.
Prosꝑis tristis ad miscet dominus. vñ Hiero. Semꝑ ꝓsperis admiscet tristia/ vt cum repē
te venerint nō terreāt ap̄los: s; a ꝑmeditatis ferant̄ ani:
mis. Si eñ cōtristat q̄ occidend⁹ est debet letificare q̄
die tertia dr̄ resurrecturus. Si tristia semꝑ acciderent/
q̄s sustineret: si ꝓspera/ q̄s nō cōtēneret? Hec Hierony.
At illi ignorabāt v̄bū istud. s. de ei⁹ passione: ⁊ erat vela:
tum añ eos vt nō sentirent illō apte qō (s̄m Bedā) non
tā ingenij tarditate/ q̄ᷓ de pio saluatoris amore ꝯtinge:
bat: q̄r carnales ⁊ adhuc rudes ac mysterij crucis igna
ri spiritualia nō capiētes: quē verū deū cognoscebāt mo
riturū: credere nequibāt: nec intelligebāt quō ī vna ꝑso:
na mori ⁊ nō mori poterat. Galilea īterpretat̄ volubilis
et iō ꝑ h̄ q̄ dñs ibi ꝑdixit passionē suā discipulis/ signifi
cauit q̄ memores esse debem⁹ mortis xp̄i: ac etiā nr̄e q̄ᷓ:
diu sum⁹ in volubilitate ꝑsentis vite [Et cū venissent ca
pharnaū accesserūt q̄ didragma accipiebāt] exactores. s.
Tributi a xp̄o exactio. tributi ex ꝑte cesaris augusti [ad petrū] q̄r (s̄m Hiero.)
ꝑe signorū magnitudine nō audebāt aggredi dñm [et
dixerūt ei. Magister vester nō soluit digragma] . q. d. dic
ei vt soluat: nō faciebāt mentionē de ap̄lis: q̄r nō accipie
bant nisi a capitaneis. Capharnaū erat ciuitas ꝑncipa:
lis ī galilea: ⁊ iō ibi manebāt q̄ tributū colligebāt ex ꝑte
romanorū: qb⁹ iudea erat subiecta/ ⁊ q̄libet capitaneus
dom⁹ soluebat didragma. i. duplex dragma/ et in soluen
do dicebat. Ego ꝓfiteor me esse sub romano īperatore.
Et q̄r dñs nutrit⁹ erat in nazareth qō est oppidum gali
lee subiacens vrbi capharnaū: ideo ibi ab eo exigit̄ tri
butū. Capharnaū qō villa cōsolatiōis/ vel ager pingue
dinis interpretat̄/ ⁊ vbi tributū a xp̄o petit̄ significat il:
lum q̄ dat se delectationib⁹ ⁊ solatijs hui⁹ mūdi a quo
dyabol⁹ petit tributū sibi dari/ ⁊ vix euadet quin soluat
aliqō tributū pctī. ¶ Et notandū q̄ dragma dragme fe:
minini gñis est moneta hñs ymaginem regis/ ⁊ valebat
decē nūmos visuales/ de qua in Luca dr̄ que mulier ha:
Luce.xv. bens dragmas decē ⁊c. Itē est gen⁹ ponderis/ ⁊ sic acci
pitur ī medicina. Sed drama dramatis neutri gñis est
gen⁹ carminis vbi alij incipiūt ⁊ alij respondēt/ ⁊ sic dr̄
dulcia cantica dramatis. Itē est quarta pars stateris
Stater v̄o est idē q̄ cyclus q̄ h; viginti obolos: didrag:
ma media pars: et dragma quarta pars est: ⁊ ideo vnus
stater sufficiebat ad solutionem ꝓ duob⁹: quia taxatio
sensus erat didragma. i. denari⁹ q̄ ꝓ capite soluebat̄. vñ
vt sequit̄. stater de ore pisc; afferri iubet̄. Obol⁹ (vt dr̄)
valebat tm̄ q̄ᷓtū vn⁹ paruus turonēsis quorū duodecim
valent vnū turoneñ. grossum/ ⁊ sic quilibet capitane⁹ sol
uebat annuatim quasi decē turonēses paruos. Dñs aūt
hoc quod de petitionem tributi petro dictum erat intel:
ligens misit eum ad mare vel hamū mitteret ⁊ [piscē q̄
prim⁹ ascēderet] . i. quē caperet illū tolleret ⁊ staterē va
lentem duo didragma [que dimidiā vnciam faciūt] de
ore eius sumens pro dño ⁊ pro se solueret. Ex quo diui:
nitas ei⁹ patuit cū futura contingentia certitudinaliter
ꝑdixit. vñ Hiero. Quid ꝑmū mirer hic nescio an presen
tiam stateris in ore piscis: an magnitudinē virtutī si ad
v̄bū ei⁹ mox stater in ore piscis creat⁹ est. Sp̄ualiter pi:
scis est xp̄s: mare mūd⁹: hamus mors: stater inuentus ī
ore piscis: preciū redēptiōis nr̄e ꝑnūciate christi ore: et
sic solutū est tributū/ ⁊ nos liberati sumus. ¶ Moraliter
penitēti dr̄ [vade ad mare] . i. amaritudines pctī cōside:
ratione [⁊ mitte hamū] in cōtritionis compunctione/ et
aperto ore in confessione inuentū staterē da ī satisfactio
ne: ⁊ sic liberatur peccator a tributo dyaboli exactoris
Tributi a xp̄o solutio. Soluit aūt dñs tributū nō ex debito: q̄r s̄m vtrūq; natu
ram erat filius regis/ ⁊ per ꝯsequēs liber a tributo: quia
regū filij in oī regno sunt liberi: sed ex hūilitate tantū h̄
fecit subdendo se minori/ ⁊ soluēdo qō nō debebat: ⁊ ne
questores census scandalizaret: docens per hoc nos eē
humiles: et vitare ne scandala ꝑ nos fiant. Soluit etiā ⁊
pro petro dare tributū in signū qō petr⁹ fuit caput alio
rū: q̄r cēsus dabatur ꝓ capite seu capitaneo tantum. Di
dragma (vt dictū est) cōtinet duplex dragma/ ⁊ ꝑ vnum
pōt intelligi penalitas corporis. s. fames/ sitis/ ⁊ hmōi: ꝑ
aliud penalitas mentis. s. timor/ tristitia/ et huiusmodi.
Hoc autem duplex dragma debet reddere quilibet im:
peratori oīm ꝓ pctō primorū parentū: qō facit patien:
ter tolerādo penalitates ꝑdictas: l; aūt xp̄s nō haberet
peccatū/ tñ reddere voluit ꝓ salute oīm. Et q̄r carnem
assumpsit similem peccatrici: sed nō pctm̄: ipse quidē re:
demptor corp⁹ ⁊ animā in precio posuit/ ⁊ sic bina drag
mata soluit: eodēq; ꝑcio ecclesia libera facta fuit/ ⁊ per
petrū ecclesie prefecit: ideo etiā pro eo censum soluit. vbi
Hierony. Et pulchre idipsum datur precium: sed quia
diuisum est ꝓ petro quasi ꝓ peccatore precium reddeba
tur: dñs aūt noster pctm̄ non fecit. Ostēdit̄ aūt silitudo
carnis dū eodē et dñs ⁊ s̄uus ꝑcio liberant̄. Dominus
ergo tributa non debebat: sed qui carnis humilitatē as:
sumpserat omnē iusticiā īplere volebat. Ille ꝓpter exi:
miam charitatē ꝓ nobis crucē sustinuit/ ⁊ tributa red:
didit: nos autē infelices ꝓ illius honore tributa nō red:
dim⁹/ ⁊ quasi filij regis a vectigalib⁹ imunes sumus. hec
Hiero. Et nota q̄ dñs supra nō vitauit scandalum pha
riseorū q̄ñ de escis disputabat. Hic autem vitat scādalū Scādali vitatio a xp̄o.
eorū q̄ tributū colligebant: q̄r illi sapiētes/ isti simplices
erant: illi ex certa malicia/ isti ex ignorātia offendebant
Scādalū ergo qō orit̄ ex malicia est cōtēnēdū: sed qō
orit̄ ex ignorātia est vitādū: salua tñ triplici veritate: sc;
iusticie/ vite/ doctrine: ⁊ tale erat scandalū istud quod h̄
vitauit: q̄r illi qui hic colligebant tributū erant gētiles
legem ⁊ ꝓphetas ignorātes/ ⁊ propter hoc ignorabant
q̄ xp̄s esset imunis a tributo: tū q̄r fili⁹ dei s̄m naturam
diuinā: tū q̄r fili⁹ dauid s̄m humanā/ ⁊ talia scire illi nō
tenebant̄. Dare autē tributū nō fuit cōtra veritatem iu:
stitie vite vel doctrine: iō ꝓpter scandalū vitandum vo:
luit xp̄s hoc dare. Scādalū q̄ppe est dictū vel factū mi:
nus rectū prebēs occasionē ruine: scādalū eñ grece obi
cē sonat latine. Vñ sicut obex ī via de se habet dare am
bulāti occasionē ruine corporalis: sic dictū vel factū mi
nus rectū h; dare occasionē ruine sp̄ualis. Si ḡ obijcit̄
de pharriseis q̄ scādalizati sūt ex v̄bo dñi (vt supra ē di:
ctum) et tñ illud verbū nō erat minus rectū: dicendū q̄
obex dupliciter accipitur: aut ex natura rei q̄ obijcit̄: vt
q̄s lapidē magnū vel lignū ꝓijciat in via: aut ex vitio am
bulantis in ea: vt si q̄s modicū lapillū aut florē ꝓijciat
in ipsa via: p̄io mō dicit̄ scādalū actiuū/ ⁊ hoc est mor:
tale pctm̄: scd̄o modo passiuū/ ⁊ pōt esse veniale pctm̄
vel etiam op⁹ meritorium. Unde bonum opus de se nō
prestat occasionem ruine: sed ex vitio accipientis illud
non recte. Igitur (vt ait Gregorius) considerandū est:
q̄r inq̄ᷓtum sine peccato possum⁹ vitare ꝓximorū scāda
lum/ debemus. Si autē de veritate scādalū sumit̄ vtili⁹
nasci scādalū permittit̄ q̄ᷓ veritas relinquat̄. Cōsiderā:
dū hic q̄r dñs cui⁹ sunt oīa tante pauptatis fuerit: vt vñ
tributū solueret nō haberet: l; eñ loculum haberet/ ⁊ iu
das pecuniā in eo portaret: ea tñ q̄ sibi ad visus pauperū
data erant in visus suos seu alios conuertere nephas re:
putauit: nobisq; exemplū vtile in hoc tribuit et reliquit
Ergo si viuens de patrimonio xp̄i inutiliter expendit/
res pauperū tenet̄ ad restitutionē et satisfaciendū. Sed
quō ea restituet cū nō habet alia nisi de pr̄imōio xp̄i nō
apparet nisi ꝓprijs manib⁹ hoc elaboret/ vel necessita:
tem suam ita restringat ⁊ coartet vt de residuo pauperi
bus restituat q̄ dilapidauit/ vel saltem deuotorum subsi
dium ad hoc faciendū imploret. Q̄r vero in redditione
tributi et equalitate precij petrus fuerat dño cōpat⁹ esti
mātes discipuli petrū eis ꝑferri/ et oībus esse prelatum:
q̄r a capitaneis colligebat̄ tributū cogitabāt q̄s eorum
esset maior. Apostoli ex multis presumebāt petrū a xp̄o
ꝑferri: vt q̄ñ ei claues regni celorū daturū: ⁊ ecclesiā su:
pra petrā fidei a qua ipse nomē acceperat edificaturum
se promisit/ et q̄ñ ipsum cum iacobo et iohāne assumpsit
vbi transfiguratus fuit: et ꝓpter tributū qō ꝓ se et pro
ip̄o soluit ⁊ eum sibi quasi parificauit/ ⁊ ex his maior oī
bus videbat̄: et iō ad q̄rēdū mouebant̄. Ista autē que:
stio multotiens fuit inter discipulos xp̄i vētilata. Prio Maioritas inter disciplos.
enim de ea cogitauerunt vt dicit hic Lucas. Secundo
de cogitata disputauerunt in via dum irent capharnaū
incipientes conquerere inter se quis eorum maior esset.
vt dicit Marcus. Tertio disputatam magistro determi
nandam ꝓposuerūt vt dicit Mattheus. ⁊ nihilominus
de ip̄a ꝯtēderūt vt infra ī cena dñi dicit Lucas. Cū eñ
venissent capharnaū ⁊ dñs ꝓ se et petro equale tributū
solueret: ceteri apostoli priorem cogitationē augebant

et ex preteritis: ⁊ ex isto[intrauit cogitatio in eos]vt lu-
cas dicit[quis eorum esset maior]Dñs autē videns in men-
te discipulorū sup hoc cogitationē exortā / priusq̄ aug-
mentum susciperet radicitus eā euellere volēs q̄siuit de
cōquisitione: quā (vt marc⁹ refert) habuerunt in via. Et
tūc[in illa hora]vidētes se deprehensos ab ipso de con
tētione maioritatis[accesserūt ad eū]vt Matth. dicit re
spondentes ⁊[dicētes. Quis putas maior est in regno ce
lorum]. i. in collegio iustorum: vel merito in ecclesia mi-
litante: vel premio in ecclesia triūphante. Et volens do-
minus desideriū glorie humilitate sanare ait illis.[Si
q̄s vult prim⁹ esse]merito vel premio[erit]⁊ sit [omniū
nouissim⁹ ⁊ oīm minister]hūilitate et obsequio vt nouis
simus sit corde ⁊ minister actione. vñ Ambro. Quicūq̄
vult fratrē puenire regnādo pri⁹ eū preueniat obsequē-
Lex xpianorum. do / vincat eū obsequijs vt possit vincere sāctitate. Si et
te nō lesit frater obsequiū merer̄ vt diligas. Quod si for
sitan lesit magis obsequiū mereatur vt vincas. Hec enim
nostre christianitatis summa est vt amātib⁹ vicissitudi-
nē: ledentib⁹ patientiā repēdam⁹. Qui ergo fuerit patiē
tior ad iniuriā: potētior cōstituer̄ in regno. hec Ambro.
Cōtentio q̄lis fuit. Fm glo. Contētio ista potuit esse ex humilitate: volebat
eñ vnus aliū preuenire in honore. vñ glo. Causa conten
tionis nobis incognita est: sed non est credibile quin se-
inuicem honore preuenire certarent. Non asserit glo. q̄
ita fuerit: sed q̄ ita esse potuerit. Fm vero Chry. Conten-
tio ista fuit elationis. Unde dicit q̄ passi sūt aliquid hu-
manū discipuli de principatu cōtendētes: et licet fuerit
contentio de principatu: nō tñ ibi fuit peccatū fm ipm:
quia nō de pricipatib⁹ terrenis contēdebant: sed de spi-
ritualibus in celo. vñ Matth.[Quis putas maior est i re
gno celorum?]Hoc infirmitatis erat. vt dicit Chryso.
Nos aūt ad infirmitatē eorū nondū puenimus: non eñ
querim⁹[quis maior est i regno celorū]sed quis maior:
Facta in moralib⁹ plusq̄ verba mouēt. quis copiosior: quis potētior in regno terre. Et q̄ i mo
ralib⁹ magis mouēt facta q̄ verba: volēs dñs supbiam
eorū retūdere ⁊ eos de humilitate docere / pposuit eis
humilitatis exemplum sensibile: ⁊ aduocans paruulum
etate ⁊ malicia: quē tradūt quidā fuisse marcialē q̄ post-
ea a beato petro missus i galliā pdicauit lemouicensib⁹
fidē catholicā: quorū prim⁹ eps ⁊ apostol⁹ fuit qui i ver
tice humilitatis et puritate simplicitatis pre omnibus
excellere videbar̄[statuit eū]pro exemplo[in medio eo-
rum]vt ab omnibus videretur: ⁊ attēte consideraretur
cui quilibet se cōmensuraret ⁊ imitādo cōformaret. Et
merito paruulū aduocat: vt qui maiores videri volunt
eius exemplo instruanr̄ / ⁊ eū in humilitate ⁊ innocentia
imitentur. Et amplexans eum: q̄d signat solos hūiles
Canti. ij. dignos esse suo amplexu ⁊ dilectione q̄ vere possunt glo
riari ⁊ dicere: leua ei⁹ sub capite meo ⁊ dextera illi⁹ āple-
xabitur me. Et magis discipulos a supbia ad humilita
tem reuocet sub assertione contestatur eius penā: nisi ab
elatione et inordinato appetitu honoris retrocedant.
[Amen inquit dico vobis: nisi conuersi fueritis]a vestra
elatione ⁊ maioritatis ambitione [⁊ efficiamini]gratia
⁊ p virtutē[sicut paruuli]sunt natura et per etatē: sc̄z mi
tes et innocentes / simplices ⁊ humiles: ac parui vestra
reputatione nō solum maiores[in regno celorū]nō eri-
tis: verūetiā illud[nō intrabitis]q̄ nec in ecclesiā p me
Paruulū eē oportet ritū: nec in gloriā per premiū: vtrobiq̄ eñ xps est ostiū:
et q̄ ostiū humile et mansuetū est oportet intrantē hūi-
lem ⁊ mansuetū eē. O q̄ terribile est vbum istud. Et q̄s
est hodie sicut puulus? Certe rara auis est i terris. Ra-
Supbia e celo deiecta in ipm nō recipir̄ ri sunt illi hodie: et iō multū possum⁹ formidare. Si eñ
dyabol⁹ pper supbiam de celo eiect⁹ est / multomagis
supbus illuc non intrabit: q̄ turpi⁹ eijcir̄ q̄ nō admittir̄
hospes. Et q̄ demones inde eiecti sunt per supbiam: iō
oportet homines illuc venire per aliā viā cōtrariam: sc̄z
per humilitatem. Per paruulū ergo vult intelligi hūi-
lem eo modo loquendi quo dicitur sauli cum esses puu-
j. Reg. xv. lus in oculis tuis. Unde dicens sicut paruuli nō vult q̄
efficiamur paruuli sensibus: sed malicia: nō etate / sz con
ditione: vt videlicet formā virtutis quā natura duce pu
er obseruat nos p noīe xpi iuuāte rationis industria se-
quamur: q̄ (vt ait Ambro.) nō virt⁹ est non posse pecca-
re: sed nolle. vñ hiero. Nō pcipir̄ aplis vt etatem habeāt
paruulorū / sed innocētiā: ⁊ quod illi p annos possident
hi possideāt p industriā: vt malicia nō sapiētia paruuli

sint. Ac si dicat / sicut iste paruulus cui⁹ vobis exemplum
tribuo nō perseuerat in iracūdia: nō lesus meminit: non
videns pulchram mulierem delectar̄: non aliud cogitat
⁊ aliud loquir̄: sic et vos nisi talem habueritis innocētiā
et animi puritatē regnū celorum non poteritis intrare.
vñ et Leo papa. Amat xps infantiā humilitatis magi-
strā innocentie regulā. Nō ad lubrica infantia ⁊ ad im-
perfecta nobis primordia reuertēdum est: sed aliud q̄d
etiā graues annos deceat: inde sumendū est velox pmo
tionū transitus: citius ad pacē recursus. Nulla memo-
ria offensionis: nulla cupiditas dignitatis. Amor socie
dilectionis equalitas naturalis. vnde etiam Hylarius
Paruuli patrē sequūtur: matrem amant: proximo ma-
la velle nesciūt: curam opum negligūt: nō insolescūt: nō
odiūt: nō mētiunr̄: dictisq̄ credūt: ⁊ q̄d audiūt verū ha-
bent. Et hec omniū affectionū assumpta nobis et cōsue
tudo ⁊ voluntas celorū iter pmium prestat. Reuertēdū
igitur est ad simplicitatem infantiū: quia in ea colloca-
ti speciem dominicam circūferemus. hec Hylari⁹. ¶ Et
notādū q̄ puericia vsq̄ ad quattuordecimū annum du- Pueritie cōditiōes xiiij.
rat: per quod intelligunr̄ quattuordecim proprietates
que debent esse in homine qui statuendus est iuxta xpm
Prima est q̄ puer paucis est contentus: et in hoc est so-
brietas. Secūda q̄ puer sedet in puluere: et hec est humi
litas. Tertia est q̄ non sentit motus carnis: ⁊ i hoc ē ca-
stitas. Quarta est q̄ libēter dat de pane suo: ⁊ i hoc est li
beralitas. Quinta est q̄ parentibus statim obedit: ⁊ hec
est vera obediētia. Sexta est q̄ pueri mutuo se diligunt:
et in hoc est mutua charitas. Septima est q̄ nō cōfidit i
se: sed in parētib⁹ / ad quos oēs clamores reportat: et in
hoc est cōfidentia in deo ⁊ constantia. Octaua est q̄ nō
est sollicitus de aliquo: et in hoc est vera spes i deo. No
na est q̄ verax ē: ⁊ in hoc est veritas que omnē falsitatē
⁊ mendaciū excludit. Decima est q̄ cito placatur ⁊ pro
minimo: ⁊ in hoc est benignitas. Undecima est q̄ per so-
natos homines expauescit: ⁊ in hoc est verecundia ⁊ re-
uerentia. Duodecima est q̄ non pudet puerū etiā mendi
care panē: ⁊ in hoc est recognitio pprie pauptatis ⁊ fra-
gilitatis. Tertiadecima est q̄ simplex ē: ⁊ in hoc est sim-
plicitas ⁊ innocētia. Quartadecima est q̄ hylaris est: ⁊
in hoc ē hylaritatis gratia. Isti sunt anni ⁊ pprietates
pueri spūalis: quos q̄ haberet christus eū apphēderet /
et iuxta se statueret. Deinde dñs postq̄ exclusit q̄ nō su
perbi ⁊ honorū appetitores: sed parui ⁊ humiles intra-
bunt in regnū celorū: cōcludit respōsionē ad premissam
apostolorū questionem dicens[Quicūq̄ ergo humilia
uerit se sicut paruul⁹ iste: hic maior est]. [erit[i regno ce
lorum]Ac si dicat vis esse maior in regno celorum / sis h̄
minim⁹ per humilitatē: quia quanto hic humiliaberis ⁊
minor fueris: tanto ibi exaltaberis ⁊ maior eris. Argu-
mus ḡ sic si simpliciter ad simpliciter: ⁊ magis ad ma-
gis: si ergo paruus p humilitatem est magn⁹ i regno ce-
lorū: ⁊ paruulus erit maior: igir̄ si hic mīor es alijs i hu
militate eris in regno celorum maior in dignitate illis
quos excedis in humilitate. Qui eñ hic fuerit humilior
erit maior p gratiā: q̄ humilitas est recta dispositio ad
gratiā suscipiendā: deus eñ supbis resistit: humilib⁹ au Jaco. iiij.
tē dat gratiā: ⁊ talis erit maior in celo per gloriā. ¶ Mo
raliter paruulus in medio statuir̄ cū vere humilis in sta
tu dignitatis ponitur: q̄ tunc sic lucerna super cande-
labrū ponir̄: alijs i exemplum: ⁊ paruulus honorat⁹ pl⁹
reputat se indignū. Et nisi alij a supbia conuersi fuerint
et efficianr̄ sicut paruuli imitantes eius humilitatem: ⁊
nō aspirātes ad dignitatē nō intrabūt in regnū celorū.
Nam angusta est porta: ⁊ ideo inuidi et grossi per super
biam transire nō possunt p ipam: sed tantum humiles ⁊
graciles spiritum istatum non habentes. Et ad refrena
tionē zeli ⁊ supbie in apostolis q̄ honorari cupiebant in
ducit eos nō ad querēdū honorē / sz ad exhibēdū: nō q̄-
buscūq̄ sz paruulis ⁊ hūilib⁹ ⁊ abiectis eos honorādo /
⁊ obsequia charitatis eis exhibendo dicēdo[Et q̄ susce-
perit vnū paruulū talē]humilē sc̄z ⁊ fidelē mee innocen
tie imitatorē[i noīe meo]. i. pper amorē meū ⁊ nomen
q̄ xpianus est: ⁊ meo nomine insignit⁹: vel ad mei nomi
nis inuocationē ipm ad hospitiū recipiendo / ⁊ necessa-
ria ministrando: ⁊ per hoc intelligunt oīa alia benefi-
cia que propter deū impendunr̄ primo[me suscipit]in- Suscipir̄ a quo de⁹
habitante in illo: ⁊ illū q̄ me misit. s. patrē meū: q̄ ego i

patre ꝛ pater in me est. Nā de⁹ ab eo ꝟe suscipit̃ q̄ ei ꝯfor
matur. vnde Ambro. Qui em̄ imitatorē xp̄i recipit chri
stum recipit me recipit. Hec Ambro. Qui inq̄ȝ talem su:
suscipit affectu ad cōpatiēdū: affatu ad cōsolandū: effe:
ctu ad seruiēdū: patientia ad sufferēdū me suscipit. Ma
gno ergo honore suscipiēdi sunt pauperes ꝛ humiles si
quidem in ipsis deus suscipit̃. vnde Theophilus. vide
q̄ȝtum humilitas: patris nāq̄ȝ et filij inhabitationē me:
retur et etiam spiritus sancti. Quasi dicat dominus ꝭm
Chry. Nō solum si tales efficiamini mercedem magnā
accipietis: sed ꝛ si alios tales propter me honoraueritis
ista mihi humilitas ꝛ simplicitas valde est honorabilis
Uel ꝭm Hiero. Ne cum delatum fuerit apostolis se pu:
tent honoratos: adiecit non illos sui merito / sȝ magistri
honore suscipiendos: q2 principali⁹ illi fit cuius gratia
et honore fit. Et q2 dixerat dn̄s. [Qui susceperit vnum
paruulū talem in nomine meo me suscepit] significans
q̄ humiles suscipiendi essent / intellexit iohānes q̄ eos
nō in nomine eius recipiant q̄ nō sincere ambulāt. vnde
dixit ei [Magister vidim⁹ quendā in noīe tuo] .i. in inuo:
catione nominis tui [eijcientem demonia ꝛ prohibuim⁹
eum / ne scilicet hec in nomine tuo ageret: q2 te non sequi
tur nobiscum .i. sicut nos: scȝ mente ꝛ corpore: ꝛ non obse
quit̃ in vita: nec relinquit omnia. q.d. Hic in nomīe tuo
recipi non debet [Jesus autem respōdit. Nolite ꝓhibe:
re illū] .q.d. Non debetis bona vel signa facientem ꝓhi:
bere: q2 mecū est [nemo] em̄ [faciens virtutē in noīe meo
cito] ꝛ de facili [loquitur mala de me] existens ingrat⁹
mihi de tantis beneficijs [qui em̄ nō est aduersum nos]
prorsus ꝛ manifeste [pro nobis est] quodāmodo ex par:
te scȝ inq̄ȝtum aduersus nos non est ꝛ cōtrarius doctri:
ne nostre nō docet: q̄uis tn̄ ex nobis non sit. Nā lȝ signa
faciētes quādoq̄ȝ despiciant̃: deus tamē cui⁹ innocatio
hec facit honorat̃. ꝭm Theophi. Discipuli prohibuerūt
eū: nō quidē inuidētes / sed operationē miraculorū diiu
dicantes: nō em̄ cum eis miraculorum potestatem acce
perat: neq̄ȝ em̄ dn̄s eum miserat sicut illos: neq̄ȝ iesum in
omnibus sequebatur. Sed (vt dicit Cyrillus) oporte:
bat magis pensare nō hunc ip̄m esse miraculorū aucto:
Miraculorū auctor. rē: sed gratiā q̄ est in eo qui i virtute christi miracula ꝑ:
ficit. Multe sunt differentie donorū christi: sed q2 tradi:
derat saluator potestatem apostolis vt spirit⁹ imūdos
eijcerent: putauerunt nulli aliorū sed sibi solis licere cō
cessam gerere dignitatem: et ideo accedunt sciscitantes
si liceat ꝛ alijs: hoc agere. hec Cyril. Sed voluit dn̄s il:
lū qui se non sequebatur ab operatione miraculorū nō
prohiberi: vt discipulos seruaret in humilitate ne glo:
riarentur: ne sup̄biendo gauderent: in miraculoꝝ opera
tione: nec sue virtuti ascriberent: sed christi dum viderēt
eum qui christum non sequebat̃ eijcere demonia: vt q̄s
humiliare conatus est exēplo pueri / eos etiam humiliet
exemplo illius q̄ christū nō sequebat̃: et q̄uis nō esset tā
te perfectionis vt in omnibus christū sequeretur vt apo
stoli: sicut nec modo om̄es fideles sequūtur christū per
religiōis ingressum / tamē in christum credebat: ꝛ id̄ di:
citur esse cum eis ꝛ nō cōtra: q2 nomē christi nō blaspe:
mabat vt iudei quos dixit contra se esse. ꝭm Ambro. Nō
reprehendit̃ iohānes: q2 hoc ex amore faciebat: nā preci
pua deuotione diligens deum ꝛ a deo dilectus putauit
eum excludendum esse a beneficio eiectionis demonū et
huiusmodi: qui non vtebatur officio discipulatus ꝛ ob:
sequio sequendi christū: sed docet̃ infirmorum eē firmo
rūq̄ȝ distantiā: q2 dn̄s ꝛ si remuneret fortiores / nō tamē
excludit infirmos: ꝛ neminē a bono q̄d ex parte habȝ eē
arcēdū: sed ad hoc poti⁹ q̄d nōdū hȝ esse ꝓuocādū ꝛ in
uitādū. hec Ambro. Tales etiā ob salutē admittēdi cē:
sentur aliorū: et nō tā ꝓpter illos q̄ȝ ꝓpter aliorum vti:
litatem est gaudēdū: q2 lȝ sibi quādoq̄ȝ noceant: multis
tamē in ecclesia prosunt. vnde Beda. Hac doct⁹ senten
tia dicit apostolus. Sȝ siue occasione siue veritate xp̄us
Philip. j. annūcietur / ꝛ in hoc gaudeo: sed et gaudebo. Itaq̄ȝ i he
reticis et in malis catholicis nō sacramenta cōia (in q̄:
bus nobiscū sunt / aduersum nos nō sunt / ꝛ dominū nō
sequūtur nobiscū) detestari ꝛ ꝓhibere debemus. hec Be
da. Et nō solū talis eiectio demonū facit ad declaratio
Bn̄ficia dei ꝑ q̄s dentur. nem virtutis xp̄i: sed etiā q2 beneficia diuina nō solū dā:
tur ꝑ maiores: sed etiā aliq̄n ꝑ miores ꝛ impfectos vt in
hoc etiā declaret̃ virt⁹ nois xp̄i q̄ ꝑ magnos et paruos
indifferenter potest operari. vn̄ Theo. Mirare aūt chri
sti virtutē qualiter indignos ꝛ nō discipulos ei⁹ gratia
opat̃. Sic ꝛ per sacerdotes sanctificant̃ hoīes q̄uis sa:
cerdotes sancti nō fuerint. hec Theo. Si ergo a malis
fiat op⁹ bonū de genere nō ꝓhibendi sunt hoc facere: li:
cet em̄ opus tale nō sit meritoriū sine charitate / tn̄ est di
spositiuū ad emēdationē vite. Per istum qui nō erat de
societate apostolorū signatur laic⁹ bon⁹ qui non hȝ pre:
dicandi officiū: tn̄ bonis verbis et exemplis agit ad ex:
pulsionē demonis de cordib⁹ proximorū / q̄uis non se:
quat̃ christū per statū religionis ꝛ clericatū. Ecce quā:
ta inuitatio ad humilitatē: ad quā inuitat tanq̄ȝ ad ꝟtu:
tem christianissimā: sed tamen ad eam venire differim⁹
vsq̄ȝ ad horā supremā superbientes q̄ȝdiu valem⁹: licet
per superbiam demones efficiamur. Oratio.

Domine iesu christe da mihi vt vadā ad mare
recogitādo peccata in amaritudine aīe: ꝛ mit
tā hamū in cordis contritione: et aperto ore ī
cōfessione staterā soluā in satisfactione: ꝛ sic li
berer a tributo dyaboli et eius exactione. Da etiā mihi
vt cōuersus ab elatione efficiar sicut paruul⁹ ꝛ humilis
in oculis meis: sicq̄ȝ per artam viā ꝛ angustā portā me:
rear intrare ī regnū beatitudīs. Paruulos quoq̄ȝ ꝛ hu
miles ꝓpter nomē tuū suscipiā charitatis obsequia ex:
hibendo: vt te in eis suscipiens a te suscipiar in celo.

¶ De pusillis ꝛ paruulis nō scādalizādis ex
teri⁹: et nō cōtēnēdis interius. Caplm. vj.

Postq̄ȝ ergo dominus re: Matth. xviij.
uocauit apostolos ab elatione ꝛ alter Mar. ix.
catione ex susceptione honoris / quem
humiliantes seipsos recipiunt / ꝛ ꝯse:
quenter reuocat eos ex pena: quā qui
cūq̄ȝ ex zelo contenderint / aut minori
bus scādalū posuerit incurrūt. Nam
(ꝭm Chry.) sicut q̄ hos honorant ꝓpter deū mercedem
habebunt: ita vtiq̄ȝ q̄ dehonorant .i. scādalizant vltimā
vindictā sustinebūt: scādalizat autē q̄ suo dicto vel fctō
min⁹ recto occasionē cuiq̄ȝ dat ruine in peccatū: ac ꝟbo
vel exēplo ꝓpellit ad malū. Et primo monet vitare scā:
dalū actiuum siue alienū: et postea passiuū siue ꝓprium
Est ergo sensus. Uos apostoli nolite altercare de ꝑma
tu honoris: q2 ex hoc pusillos ꝛ paruulos non etate sed
fide ac nuper conuersos ꝛ in xp̄o natos scandalizabitis
ꝛ perdetis. vnde dicunt̃ pusilli: q̄ a superba altitudine se
humiliantes patientia ꝛ humilitate sponte sua pusilli fi
unt ꝛ paruuli: qui adhuc sunt in fide infirmi ꝛ de leui ad
illicita per mala exēpla possunt prouocari. Tales autē
scandalizandi non sunt: minores enim cito scandalizan:
tur: maiores ꝟo non faciliter scandala .i. offendicula re:
cipiunt. Recte ergo qui scandalizari pōt pusillus dicit̃
et paruulus est q2 nullus scandalizatur / aut ex dicto
vel facto alteri⁹ in peccatum ruit: nisi inq̄ȝtum pusillus
ꝛ parue virtutis fuerit. Nā magnus et ꝑfecte virtutis
.i. robustus in fide et charitate: quicq̄d viderit vel audie
rit: aut passus fuerit nō declinat de facili a fide et verita:
te: nec ex dicto vel facto malo alteri⁹ in peccatum ruit:
q2 (vt in ꝓuerbijs dicit̃) non cōtristabit iustū quicq̄d ei
acciderit. Dicit ergo [Qui aūt scādalizauerit vnum de Pro. xij.
pusillis istis qui in me credunt: expedit ei vt suspen dat̃
mola asinaria in collo eius ꝛ demergat̃ in ꝓfundum ma
ris] Mola asinaria dr̃ quā trahunt: et voluūt asini vl' eq̄
cum rota in molendinis: et per hanc intelligit̃ quicūq̄ȝ
grauis et ponderosus lapis. q.d. Multo vtilius ꝛ meli⁹
est innoxiū ꝛ penitentē ēt noxiū grauissima pena vitā fi:
nire tpalē: q̄ȝ scādalizādo ꝛ ꝑdēdo fratrē mortē mereri
eternā. Et eligibili⁹ est tēporaliter affligi q̄ȝ eternaliter Expedit malis temporaliter puniri.
cruciari. vbi Hiero. ꝭm ritū prouincie loquitur: quo ma
iorum criminum ista apud veteres iudeos pena fuit: vt
in profundo ligato saxo demergerentur: expedit autem
ei: quia multo melius est ꝓ culpa breuē recipere penam
q̄ȝ eterni seruari cruciatibus: nō enim iudicat deus bis
in idipsum. hec Hiero. Hoc etiā de onere peccati potest
accipi: q2 [expedit ei] scilicet peccatori [vt suspendatur
mola asinaria in collo eius: ꝛ demergatur in profundū
maris] mola asinaria est onus penitētie: mare est amari
tudo cōtritionis. Peccatori ergo magis expedit cū mo
la asinaria: id est graui penitētia demergi ī ꝓfundū ma:

ris id est amare ꝛ cordialis cōpunctionis/ ꝙ reseruare
eterne dānationi. Hoc quicūqꝫ diligenter voluerit ad-
uertere nō videbit ei onꝰ penitētie graue: sed valde leue:
Et subiūgit [Ve mundo] i. mūdanis hoībus [a scanda
lis] id est propter scādala que faciunt alijs. Quia si tam
graue est scandalizare pusillos ꝙ ei qui scandalizat vnū
pusillū magis expedit mola asinaria in ꝓfundū maris
demergi quod non est paruum ve longe maiꝰ ve scꝫ eter
nū īminet ipsi mundo. i. mūdi amatoribꝰ et peccatoribꝰ
[ab scandalis] i. pro scandalis que nō cauent: nec pro-
ximos scandalizare timent: ac tanta ꝛ tam magna infe-
runt scandala: nedū paruis: sed et magnis: prelatorum
aūt ꝛ religiosorū scandalū periculosiꝰ est et grauius: qꝛ
eorū factū magis trahit̄ i exemplum. ¶ Sed quia possit
ab eo queri si ita malū est alios scādalizare: quare per-
mittis scandala euenire? Respōdit [Necesse est ei] i. ex
pediens ꝛ vtile ad alioꝝ probationē [vt veniāt scādala]
.i. bone ꝛ deo placētis ꝯuersationis impedimēta. Et io
j. Cor. xj. dicit apostolus. Oportet hereses esse/ vt qui probati sūt
manifestati fiāt in vobis. vn̄ hiero. Sicut necesse ē ignē
calere: niuē vero frigere: ita etiā necesse est vt iniquitas
mūdi erroribus pleni scandala pariat: perfectorum ve-
ro charitas pietatis operibus luceat. hec Hierony. Nō
Necessitas duplex. est necessitas absoluta: sed tantū ex suppositione. s. sup-
posita tanta vt appareat mūdi iniquitate. Nulla enī ne
Necessitas ex vbo christi. cessitas cogit humana corda esse iniqua: que tamē quia
iniqua sunt necessario mouēt scādala. vn̄ ſm Chry. Nō
destruit libertatē arbitrij/ neqꝫ necessitati aliquarum re
rum supponit: sed quod omnino futurū est ꝓdicit: neqꝫ
enī quia predixit ꝓpter hoc fit: sed quia omnino futurū
erat ꝓpter hoc predixit. Scandala quidem sunt ꝓhibi-
tiones recte vie et [necesse est vt veniant] i. oīno venient
Sed qꝛ iterū posset argui si necesse est vt veniāt scanda-
la/ ergo qui faciunt scandala non sunt puniendi: respon-
det ꝙ immo dicēs [Verūtamē ve] scꝫ eterne dānatiōis
[homini illi per quē] causaliter/ ꝛ cuius vitio [scandalū
venit] si tamē sine peccato euitare pōt: qui qđ necesse est
vt in mūdo fiat vitio suo facit vt per se facit. Si enī (vt
ait Chry.) necessitas esset nō dixisset ve homini. vn̄ eos
miseros dicit qui ex electione perniciosi sunt. vn̄ Theo.
Querunt aliqui si necesse est vt veniāt scandala: cur dn̄s
arguit scandalorū auctores. Quicquid enī parit necessi-
tas veniale est. Sed attende ꝙ necessitas ista ex libero
arbitrio sortit̄ originē: vidēs enī dn̄s qualiter hoīes in
nitūtur malo/ nec proponunt aliquid boni dixit ꝙ ꝙtū
est ex consequentia eorū que videntur necesse est cōtin-
gere scandala. Sicut si medicus videns quēꝙ male die
ta vtentē dicat necesse est hunc egrotare. Et ideo indu-
centi scandala ve dicit: et penam ei comminatur. vbi et
Hiero. Cū necesse sit in isto mundo fieri scandala: vnus-
quisqꝫ suo vitio scandalis patet. Simulqꝫ per generalē
sententiā percutit̄ iudas: q ꝓditioni animū preparaue-
rat. Hec hiero. Et si aliquādo vtiliter scandalum quis
faciat/ nō tamen iudicabit̄ a deo ſm vtilitatem que inde
prouenit: sed ſm exitum quem scandalizans intendit.
Bona fuit crucifixio christi: nō tamē bene fecerunt qui
Iudicat intētionē deꝰ nō euētum. eum crucifixerūt. Semper iudicat deus opus ex nequi-
tia peccantiū/ non ex euentu commodorum inde proue-
nientiū que ipse solus facit et vtiliter disponit: vt autem
dicit. Chry. Per scandalizantis penā brauiū saluantis
addisce. Nisi enī vnius aīe salus sibi nimiū cure esset/ nō
comminaretur scandalizantibus tātam penam. Et me-
rito [ve illi per quē scandalum venit] quia viam ad ve
alijs prestruit. Sicut enim qui intoxicaret fontem cau-
sa esset mortis omniū potantium ꝛ morientiū de eo: sic
est de scandalo. De huiusmodi sic dicit Gregoriꝰ. Quā
tumcūqꝫ exemplū male cōuersationis (etiam si illi nō se
quātur) quis prebuerit: se pro tantis rationem nouerit
redditurum. vnde et Chryſ. Si vir aut mulier se orna-
uerit: ꝛ vultus spectantiū ad se ꝓuocauerit/ et si nullum
inde proueniat dānū: iudiciū tamen patietur ī eternū
quia venenum obtulit: et si non fuit qui biberet: pulchri
tudo enim venenum animabus infundit. Magnum er-
go peccatum est scandalum: et ideo summopere est cauē
dum. vnde aug. Magis peccant qui animas ad peccan
Exempli mali deuitatio. dum inflāmant et deo subtrahunt/ ꝙ qui carnē xp̄i cru-
cifixerunt. vnde et Ysidorus. Deteriores sunt qui siue
doctrinis siue exemplis vitam moresqꝫ corrumpūt/ his

qui substantias aliorū prediaqꝫ diripiunt. ¶ Deinde qꝛ
Scādalū passiuū vitandum. egit de scādalo actiuo quod facimus/ prohibens ne scā
dalizemus credentes: nunc agit de scandalo passiuo qđ
patimur: monens vt caueamus scandalizantes: qꝛ sepe
nihil vel parū distat in vitio scandalizare et fallere: vel
scandalizari et falli. Cauēdum est igit̄ ne quis scandali-
zetur ab alio vel a seipso. Aliꝰ autem potest prebere ma-
teriam scandali tripliciter: aut per adiutoriū qđ signat̄
per manum: aut per seruitiū qđ per pedē: aut per consi-
lium quod per oculum. Scdm vero ꝙ aliqs prebet sibi
materiam scandali potest esse vel per actionē propriam
que per manū: vel per effectū qui per pedē: vel ꝑ cogni-
tionē que per oculū designatur. Ad fugiendū ergo pec-
catum scandali inducit metaphoram membrorum ꝛ ar
guit. Intantū graue est peccatum scandalizantium ꝙ si
nobis sint coniuncti vt preoptata et carissima membra
corpi: sicqꝫ sint nobis necessarij vt manus et pes: vel vt
oculꝰ: ꝙ ipsi qui sic scandalizant et offendiculū vite po-
nunt omnino nobis relinquendi et fugiendi sunt. Dicit
ergo. [Si autem manus tua] id est adiutor tuꝰ ꝙtūcūqꝫ
tibi vtilis q tibi operose vt manus ministrat: ac ꝓ te ope
ratur ꝛ adiutorium impendit: et qui te sicut dextera tua
defendit [vel pes tuus] i. discursor tuꝰ qui in vsus tuos
discurrit: ꝛ te in labore vł sollicitudīe supportat: ꝛ vt pes
infirma tua portat [scandalizet te] i. ledit te in causa ani
me [abscinde eum] quo ad effectum. s. affectum ipsum rū
pendo [et proijce abs te] quo ad effectum: scꝫ societatem
eiꝰ deuitando: ꝛ intelligit̄ si castigare non potes. Et sub
dit rationē dicens. [Bonū] i. melius [est tibi ad vitam
ingredi debilem] id est sine ꝑnicioso adiutore vel socio
[vel claudum] i. sine ꝑnicioso sustentatore vel amico et
adiutorio/ ac supportatione istorū priuatū [ꝙ duas ma
nus vel duos pedes habētem] i. duo adiutoria vł duas
supportationes scꝫ tuiipsius: ꝛ amici scandalizātis [mit
ti in ignem eternum. Et si oculus tuus] i. cōsulator vel
prouisor et gubernator ad perspiciēdū acutus qui te vt
oculus ducit vel dilectus sicut oculus [scandalizat te]
id est in errorē vult ducere [erue eū] separando a volun
tate [et proijce absqꝫ te] separando a societate. [Bonū]
id est vtile [est tibi cū vno oculo] i. s. simplici veritate/ vt
nō nisi tuā ipsius prouidentiā ac ꝯsiliū et gubernationē
habeas [ad vitā intrare: ꝙ duos oculos habentem] id ē
duplicem prouisionem vel duplex consilium: scꝫ tuiipsiꝰ
et mali amici [mitti in gehennā ignis] ſm Augustinum
Oculus amicus dilectus. per oculum intelligimus dilectum amicum consiliariū.
quia oculus iter demonstrat: quod vero dexter est intel-
ligitur consiliarius in rebus diuinis: sinister autem ocu
lus est consiliarius in terrenis vt sit iste sensus. Quicqđ
illud est quod ita diligis vt pro dextro oculo habeas: si
scandalizat te: id est impedimento est tibi ad veram bea
titudinē/ eijce etiā ꝛ proijce absqꝫ te: qꝛ occasiones pec-
candi sunt fugiende. De sinistro autē scandalizante sup-
fluum erit dicere: quandoquidē nec dextro parcendum
est. Dextera autem manus accipitur dilectus adiutor ī
diuinis operibꝰ: qui huic vite ꝛ corpori sunt necessaria.
Similiter suo modo est de pede: ꝛ subdit dominꝰ de ipo
igne predicto [Ubi vermis] i. remorsus et cauteriū cō-
scientie [eorū nō morit̄] nec quiescit merore rodens: et
mordēs aīam ꝙ non sit operata bonū: vnusquisqꝫ ei sui
ipsius accusator fiet: rememorans que ī vita gessit. Ubi
ambro. Que pena grauior ꝙ interius vulnus conscien-
tie? Nonne hoc magis fugiendum est ꝙ mors/ ꝙ dispē
dium/ ꝙ exilium/ ꝛ ignis gehenne exterius corpus vrēs
non extinguit̄: nec deficit: est enim ignis afflictiuus non
consumptiuus: et ideo materia eius semper durabit: nec
habet contrariū a quo corrūpi possit. vn̄ Beda. Sicut
autem vermis est dolor interiꝰ accusans: sic ignis pena
extrinsecus seuiens. Et est sensus premissorū in summa
Societas amicoꝝ vel necessariorū quātūcunqꝫ videat̄
vtilis esse/ tamen prescindenda est et remouēda si sit oc-
casio ruine anime tue. Melius est enim sine huiusmodi
amicis vel necessarijs esse in paradiso/ ꝙ habere tales ꝛ
postmodū esse in iferno. Nihil ei est quod contra salutē
anime debeamus diligere. Unde Cassiod. Iusticia nō
patrem/ non matrem nouit: personam non accipit: solū
deum considerat/ ꝛ attendit. Rumpe ergo omnem affe-
ctum carnalem et separa eū a te si maior ꝛ potētior es:
si minor separare ab eo: ꝛ inquantum potes deuita socie

tatem eius quē caſtigare nequis:nihil eñ tā nociuum vt
Cōſāgui nei ꝛ ami ci ſaluti poſt hñdi.
pernicioſa ſocietas. Et ideo inemendabiles ꝗ̃tumlibet
amici nobis vitandi ſunt/ne ſic cũ perditis in hac vita
partē habere volumus ſimul in futura cũ illis peream⁹
vnde Hiero. Meli⁹ eſt vt propinquitate emolimentis
carnalib⁹ careas/ꝗ̃ dũ vis tuos lucrificare cognatos ꝛ
neceſſarios cauſas habeas ruinarũ. Itaqꝫ nō frater/nō
vxor/non filij/nō amici/nō omīs affect⁹ qui nos exclu:
dere poteſt a regno celorũ amori dñi preponat. Nouit
vnuſquiſqꝫ credentiũ quid ſibi noceat:vel in quo ſollici
tetur animus/ac ſepe tētetur:melius eſt vitā ſolitariam
ducere/ꝗ̃ ob vite preſentis neceſſaria eternā vitā perde
re: melius eſt ſolũ ſaluũ fieri:ꝗ̃ perire cum plurib⁹.hec
hiero. Et nota ſm Aug.ꝙ etiam hoc ipo ſeparant a qui
bus ſeparant ꝙ eis mala ſuadentib⁹:hoc eſt ſcandalizā
tibus/nō conſentitur. Sed queritur quid dimittendum
eſt pro ſcādalo:ꝛ dicendũ ꝙ illud de quo queritur aut
eſt malũ in ſe:ſiue mortale:ſiue veniale:ꝛ de tali nō ē du:
bium quin dimitti debet:aut eſt indifferens:ꝛ hoc ſimi:
liter debet dimitti:aut eſt bonũ/ꝛ tunc aut eſt bonũ pre:
cepti/ꝛ hoc homo nō dꝫ dimittere: qꝛ p vitādo peccato
alteri⁹ null⁹ debet peccare/aut bonũ ſupererogationis:
et hoc ꝗ̃uis poſſet dimittere pro ſcandalo alterius/non
tamen totaliter: ſed aliquādo ad tempus intermittere:
qꝛ eſt de vite perfectione ꝛ veritate:ꝛ ſi non neceſſitate.
vñ veritas vite:iuſticie:ꝛ doctrine:nō ſimpliciter eſt pro
pter ſcandala dimittenda.vñ eſt verſus. Juſticie vite do:
ctrine ſcādala cedũt. De hoc vide plura ī capitulo prece
Hũilitatꝭ excellētie.
denti. Et notandum ꝙ multas hũilitatis excellētias le
gim⁹ in hoc loco:habet eñ hũilitas excellentiā. Primo
in ſanctorũ collegio: qꝛ eſt exemplar populi ſancto. Vñ ſi
[aduocās puulũ ſtatuit in medio eorũ] Scđo in officio
qꝛ ē oſtiaria paradiſi vñ [niſi ↄuerſi fueritis:ꝛ efficiami
ni ſicut paruuli/nō intrabitis in regnũ celorũ.] Tertio
in premio:qꝛ eſt de maiorib⁹ regni. Vñ [quicũqꝫ hũilia:
uerit ſe ſicut paruulus iſte/hic maior eſt ī regno celoꝝ]
Quarto in primatu ſeu faſtigio: qꝛ eſt vicaria xp̄i vnde
[qui ſuſceperit vnũ paruulũ talē in nomīe meo ſuſcipit]
Quinto in iudicio: qꝛ eſt precipua vltrix opprobrij.vn:
de [qui ſcandalizauerit vnũ de puſillis iſtis expedit ei]
ꝛc. Sexto in hoc exilio:qꝛ eius miniſtri comites ꝛ adiu:
tores ſunt angeli beati.vñ ſequit. [Videte ne cōtēnatis
vnum ex his puſillis:qꝛ angeli eoꝝ]ꝛc. Poſtꝗ̃ ergo do
cuit vitare ſcandalũ:cōſequēter docet vitare contēptũ
qui eſt quaſi radix ipſius ſcandali:ꝗ̃uis enim pro vitan
do ſcādalo dñs oēs carnales affect⁹ ꝓceperit reſpuere/
nō tñ vſqꝫquaqꝫ vt deſpiciam⁹ illos de quoꝝ ſalute poſ:
ſumus ſpem hr̄e:de qua ſolliciti debem⁹ eē.vñ dat ſpālē
cām nō cōtēnendi puſillos ꝛ puulos: ſed honorādi ꝛ ſa:
lutē eorũ querendi:qꝛ ipſi ſunt deo multũ chari:qđ oſtē
dit ex duob⁹.dicit ergo [videte ne cōtēnatis vnũ ex his
puſillis]ac ſi dicat ſm Hiero. Qꝫtum in vobis eſt noli:
te cōtēnere:ſed poſt veſtrā ſalutem etiam illorũ q̄rite ſa:
nitatē. Si aũt pſeuerātes in peccatis videritis : melius
eſt vos ſaluos fieri/ꝗ̃ perire cum multis. Et prio oſten
dit hoc ex honorabili angeloꝝ cuſtodia dicēs [Dico eñ
vobis qꝛ angeli eoꝝ].i.eis aſſignati ī celis [ſemp vidēt
faciē patris mei q̄ in celis eſt].i.viſione manifeſtatiōis
dei perfruuntur. Facies enim dei ſm Aug.manifeſtatio
eius intelligenda eſt:ꝛ ideo poſſunt renunciare iniurias
illatas eis quos cuſtodiunt. Et eſt rō a maiori:qꝛ puuli
nō contēnũtur a maiorib⁹.ſ.deo patre celeſti ꝛ angelis
beatis:ergo nec a minorib⁹.ſ.hoīb⁹ miſeris debēt contē
ni/ac ſi dicat:vos illos nō debetis contēnere:ſed hono:
rare quos de⁹ pateſt celeſtis ſic honorat ꝛ dignificat ꝙ
ad ipſorũ miniſteriũ ꝛ cuſtodiam angelos beatos depu
tat:nō eſt eñ ſpernēdũ ab hoīe qđ apud deũ tāte eſt cu:
re:ſi ergo cōtēnitis angeli nũciabunt et pater meus vlci
ſcet de vobis.vñ Hiero. Magna dignitas aīarũ vt vna:
Angeli cu ſtodes ho minũ.
queqꝫ habeat ab ortu natiuitatis ī cuſtodiā ſui āgelum
delegatũ:ſic itaqꝫ angeli exiſtētes circa miniſterium no
ſtrum:quia ibi ſũt vbi operant:vidēt deũ ī celo facie ad
faciē:ꝗ̃uis eñ mittant tñ vidēt prēm:qꝛ ſemp deo inhe
rent p aptā viſionē:ꝛ qꝛ vbiqꝫ deus preſens eſt:ideo ꝛ in
terra eũ cernũt. Miſſi ꝗ aũ dñm ſũt:qꝛ quocũqꝫ veniunt
intra ipm q̄ vbiqꝫ eſt currũt:ꝛ cũ ad nos veniũt ſic exte:
ri⁹ implēt miniſteriũ/vt tñ nũqꝫ interi⁹ deſint p ↄtēpla:
tionē: lꝫ eñ mittant in miniſteriũ p ſalute hoīm:tamen
nō recedũt a cōtēplatione diuina:ſed aſtant deo p cōtē:
plationē iugē ꝛ cōtinuā. Et hñ dixit [q̄ eſt in celis] qꝛ lꝫ
de⁹ ſit vbiqꝫ per eſſentiā/pſentiā/ꝛ potētiā:tñ ſpecialiter
dicit eſſe in celis vbi adeſt beatis p apertā viſionē:non
ergo debēt cōtēni:ſed honorari quos deus ſic honorat
qꝛ cōtempt⁹ ipſorum aſcēdit ad cōtēptũ dei cuius yma
ginē hñt. In eis quoqꝫ cōtēptis contēnunt angeli eorũ
miniſtri ꝛ cuſtodes. Deinde ſubiungitur alia rō ſumpta
ex redemptione xp̄i. Vñ chry. Ne dicas ille faber eſt:il:
le ſartor:ille agricola:ab angelis qui eis miſſi ſunt vene
rabiles ſũt:ſed qđ maius eſt rōne redēptiōis dominice.
Scđo ergo puſilli nō ſunt cōtēnēdi:ſed honorādi:quos
ſic deus dilexit ꝙ pro eis(qui in adā oēs peccauerant ꝛ
perierāt)ſaluādis/miſit filiũ ſuũ ī ſimilitudinē carnis
pctī.vñ ait [Venit eñ]ꝛ de celo deſcendit [filius hoīs]
ſaluator hoīm [ſaluare qđ perierat].ſ.gen⁹ hũanum:nō
tñ magnos: ſed etiā puſillos: ac ſi dicat/vos nō debetꝭ
cōtēnere ꝛ perturbādo pdere quos ego veni ſaluare:qꝛ
Ex rom. xiiij.
ego pro hoīb⁹ hō fieri dignat⁹ ſum. Vñ et apl̄s. Noli cō
triſtare ꝛ perdere fratrē tuũ p quo xp̄s mortu⁹ eſt. Nō
ſunt ergo cōtēnēdi puſilli/q̄ tāti ſunt apud filiũ dei qui
pro eis ven it mori:nec debet ſeruus cōtēnere quos dñs
tm̄ dilexit:ſed exēplo ei⁹ oēm curā vt ſaluemur adhibe:
re/pro quibus ſaluādis dñs venit. Et hec rō ſeu cogita:
tio ſm Chry. Maior eſt priore:graue eſt contēnere quē
de⁹ honorat angelo cuſtode:ſed grauius ꝓpter cuius ſalu
tem dei fili⁹ voluit in mũdũ venire. De pdicto angeloꝝ
miniſterio ſic dicit bern. Fidelis paranymph⁹ q̄ mutuo
amoris ↄſcius:ſed nō inuid⁹ nō ſuā querit ſed dñi gl'iaꝫ
Diſcurrit medi⁹ inter dilectũ et dilectā vota offerēs/re
ferens dona:excitat iſtam:placat illũ. Interdũ ꝗꝫ lꝫ ra:
ro repſentat eos pariter ſibi:ſiue hāc rapiēs: ſiue illum
adducēs. Siquidem domeſticus eſt et notus in palatio
nec veretur repulſam: et quotidie videt faciē patris.vñ
Anſel. Milia miltũ ad cōplēda patris myſteria alacri
diſcurſu iugiter meāt iter celũ ꝛ terrā/quaſi apes nego
cioſe inter alucaria:ꝛ flores ſuauiter diſponētes:pplus
accinctus neſciēs labē:vel inobediētie morā.hec anſel.
Vides ꝗ̃ fideliter angeli noſtri nobis ſeruiũt:et ꝗ̃ ſol:
liciti circa nos ſunt.vñ magnā eis reuerētiam debem⁹/
et quotidie eos laudare/ac eis grarũ actiones referre:
nihilqꝫ illicitũ vel turpe in eorũ preſentia q̄ nobiſcũ ſũt
cogitare:vl' loqui aut operari. Ad hec nos monet bern.
Pſ. xc.
dicēs. Angelis ſuis mādauit de te:vt cuſtodiā te in om
nibus vijs tuis. Quantā tibi debet hoc vbũ reuerentiā
inferre:afferre deuotionē:ↄferre fiduciā:reuerentiā pro
pſentia:deuotionē p beniuolētia:fiduciam p cuſtodia.
Caute ambula/tibi aſſunt angeli ſicut eis mādatũ eſt:ī
oībus vijs tuis. In quouis diuerſorio:et in quouis an:
gulo angelo tuo reuerentiam habeto/ne audeas illo pre
ſente quod vidēte me nō auderes. Quid retribues dño
p oībus q̄ retribuit tibi:ſiquidē ei ſoli honor et gloria.
Quare ei ſoli:qꝛ ipſe mādauit:ꝛ omne datũ optimũ nō
niſi ab illo eſt:verũtamē ꝛ ſi ille mādauit:ipſis quoqꝫ q̄
ei ex tāta charitate obediũt:ꝛ nobis ſubueniũt in tāta
neceſſitate ingratos eſſe nō licet. Simus ergo deuoti:ſi:
mus grati tātis cuſtodib⁹: reclamem⁹ eos ꝗ̃tum poſ
ſumus/ꝗ̃tum debemus.hec Ber. Si ideo cum omni at:
tentione ꝛ deuotione diſtincte ꝛ alacriter officium diui:
nũ exoluas:et in oībus.ſ.cogitādo ꝛ verba proferēdo vi
dendo/ꝛ audiēdo/ſtando/ꝛ ſedendo/ſupplicando/ꝛ ve
niam ſumendo:necnō in alijs ſingulis ad interiorem et
exteriorē hominē in hoc officio ſpectantibus ſic reuerē
ter et humiliter te habeas quaſi deum:ac beatam virgi:
nem ꝛ omēs angelos ꝛ ſanctos corporalibus oculis co:
rā te videas:recogitans ꝙ ſine dubio pſentes ſunt ange
li ſancti:in quorum conſpectu pſallis deo ibi ꝛ vbiqꝫ pre
ſenti. Vnde qualiter deus in oratiōe poſſit intentionem
Senſuũ ī orādo col lectio.
ſuam recolligere docet baſilius dicēs. Quomodo non
obtinebit quis vt in oratione ſenſus eius non vagetur/
ſi certus ſit aſſiſtere ante oculos domini. Recogitet er
go homo ſe ſtare:ſeu pronũ iacere ante cōſpectũ dei:et
ſecũ loqui:ꝛ iuuabit a vagatiōe mētis.vñ Hier. Recor
Hieremi. xviij.
dare ꝙ ſteterim ī cōſpectu tuo vt loquerer pro eis bonũ
immo recordare tu met ſtare ante conſpectum dei. Hec
baſili⁹. Et qꝛ hoīes beatis ſpiritib⁹ ſociādi ſunt/iccirco
hic nota ꝙ q̄cũqꝫ ī eccleſia eſt(ꝛ maxime ī religiōe)deo
fideliter/ hũiliter ꝛ deuote miniſtret:ꝛ qui ꝓpter deum

infirmis ꝛ peregrinis seu pauperibus ꝛ sibi inuicē chari
tate fraterna subueniūt: in primo' gradu cōsistunt ange:
licis spiritib⁹ coequati. Qui vero oratione et deuotione
familiarius deo intēdunt: et ꝓximis suā doctrinā/consi
liū/auxiliūq₃ īpēdunt. In scdo gradu archāgelicis spi:
ritib⁹ inserunt. Et qui se exercent in patiētia/obediētia/
et volūtaria pauptate/et humilitate/ oēsq₃ ꝟtutes forti:
ter peragūt/tertiū gradū cū virtutib⁹ conscendūt. Qui
aūt vitijs ꝛ cōcupiscentijs reluctantes dyabolū cū cun
ctis suggestionib⁹ cōtemnunt. In quarto gradu cū po:
testatib⁹ triūphū glorie obtinebūt. Qui vero in ecclesia
aiarū curas ꝛ ꝑlaturas sibi cōmissas bn̄ regunt et mini:
strāt/aiarū lucris die noctuq₃ inuigilātes/ et talēta sibi
credita summo conamine duplicātes. Hi cū principati
bus in quinto gradu gloriā regni ꝓ labore suo posside:
bunt. Qui aūt diuine maiestati reuerenter cū omi humi:
li subiectiōe se inclinant/ꝛ ꝓ ei⁹ gloria oēm hoiem reue:
rentur et diligunt: et siquidē seipsos / q₂ ad imaginē dei
facti sunt: deo etiā quātū possunt se ꝯformāt: carnē suam
spiritui subijciētes/ꝛ incentiuū mortificātes/aio suo do
minātes/ꝛ ad celestia transferētes: hi cū dñationibus in
sexto gradu exultabunt. Qui vero sedule meditationi et
cōtemplationi inseruiūt ac cordis mūdiciā/ꝛ mētis trā
quillitatē amplectēdo qetissimū in se deo exhibēt habi:
taculum: q̄ merito paradisus dei appellari dicunt. iuxta
Pro. viij. illud. Delitie mee sunt esse cum filijs hoim. de qb⁹ etiam
Et leui. ipse dicit. Ambulabo ī eis: et habitabo cum eis. In septi
xxvj. mo gradu thronis sociātur. Qui aūt sciētia ꝛ cognitione
ceteris eminent: q̄ singulari beatitudine deū facie ad fa:
ciē mēte illustrata cōspiciūt. ꝛ ea q̄ ex ipo fonte oīs sapi:
entie hauriūt: ꝑ doctrinā et illuminationē aliorū in ipm
refundūt. In octauo ascēsiōis gradu cū cherubicis spi:
ritib⁹ locabunt. Et q̄ deū toto corde ꝛ mente diligunt: et
igni eterno q̄ de⁹ est se totos īmergunt: eiq₃ simillimi fa:
cti iā nō suo: sed diuino amore sicut dilecti ab ipo sunt di
ligūt oīa in deo: ꝛ tā īimicos q̄₃ amicos diligūt propter
deū: quos quidē ab amore nihil pōt disiūgere/seu īpedi:
re: q₂ quo magis inimici in eos insurgūt/ eo validius in
amore vnitiuo cōualescūt: nihil etiā cōsolationis et con:
modi tpal' reqrūt. nisi qđ ad laudē ꝛ gloriā dei spectat:
amore etiā tā feruēti accēsi et inebriati ad deū per mille
mortes trāsire exēplo aploꝝ ꝛ sctōꝝ nō formidāt. Qib⁹
enī penis et tribulatiōib⁹ spretis ꝓpter feruorem dilecti
onis in carne mortali/ꝛ vita ꝑsenti oēm tolerāt gauden:
ter molestiā. Feliciter quidē in semetipsis ardētes et ali
os accēdētes/ita vt si possent oēs hoies in deifico amo:
re inflāmarent / et ꝑfectos facerent vt cū ipsis arderent:
hi etiā aliorū vitia ꝛ pctā tāq₃ propria lugēt: nec que sua
sunt querunt: sed soli⁹ dei patri faciē desiderabilē hianti
semꝑ aio suꝑ oīa diligunt et exquirūt. Isti merito in no:
no gradu cū seraphin cōputabūtur. Inter quos ꝛ deum
nulli intersunt spirit⁹: q̄ ipm vicini⁹ contemplent/et ipsi
īmediatius appropinquare videantur. Oratio.

Domine iesu xp̄e magister ꝛ rector bone: oīa in
teriora et exteriora mea guberna propiti⁹ et re
ge: ne vnq₃ alijs de me vel mihi de alijs scanda
lū ꝓueniat: sed omnē occasionem scandali tua
gratia a me abscidat penit⁹ ꝛ excludat. Da etiam mihi vt
nullum de pusillis seu paruulis ꝑsumā cōtemnere: sed po
tius oēs studeā honorare: quos tu sic honorare dignat⁹
es q̄ ad eorū ministeriū et custodiā angelos beatos de:
putasti: et tu ipse pro eis saluandis de celo in mundū ve:
nire/et mori voluisti. Amen.

De tribus parabolis: scilicet ouis: ac drag- me: et filij prodigi. Capitulum. vij.

Deinde ne quis scandali:
Luce. xv. zet et contēnat pusillos: ꝛ ad ostendē
dū quāti sint pusilli apđ patrē subdit
tres parabolas ꝑ ordinē: s₃ ꝓm Lucā
duplex fuit occasio siue cā harꝝ trium
parabolarū: sc₃ appropiquatio publi
canorū et peccatorū: ac murmuratio
scribarū ꝛ phariseorū [Erāt enī appropinquātes] ad ie
sum saluatorē [publicani ꝛ pctōres] qui salute īdigebāt
[vt audirēt illū] q₂ rōnabiliter pctā reprehēdebat: quia
nō cū austeritate: sed benigne eōs āmonebat/ꝛ spem ve:
nie ꝓmittebat: libēter debēt oēs ad xp̄m accedere et ap:
propīquare: q₂ oīa remedia in eo poterūt inuenire: De q
b⁹ sic dicit Amb. Omnis aīa accedat ad xp̄m: q₂ omnia
christ⁹ est nobis. Si vulnere' carere desideras: medicus Xp̄s ab
est. Si febribus estuas fons est: si grauaris iniquitate iu oibus est
sticia est. Si auxilio indiges virt⁹ est: si mortem times vi adeūdus.
ta est: si celū desideras via est: si tenebras fugis lux est: si
cibum queris alimētū est. [Et murmurabāt pharisei] si
mulata sanctitate ab alijs diuisi et scribe/legis noticia/
doctores populi [dicētes: q₂ hic pctōres recipit/ꝛ man:
ducat cum illis] quasi dicant hic creditur bon⁹ ꝛ sanct⁹
et tn̄ ad suā ꝯuersationē ꝛ gratiam recipit peccatores: ꝛ
qđ amplius est manducat cū illis tāq₃ amic⁹. Si cogno
uissent scribe et pharisei q̄ venit in hunc mundum pecca
tores saluos facere/nequāq₃ murmurassent: nam eos re:
cipiebat/vt conuersando cum eis a peccatis cōuerteret/
et illuminaret/ac saluaret. Christus ergo peccatores pe
nitētes recipiendos esse ostendit/et suꝑ hoc tres parabo
las adducit. Tria enim sunt que hominē ad miserendū
consueuerunt inducere: scilicet simplicitas /propinqui:
tas/et necessitas. Ista tria similiter deū inducunt ad mi Misera:
serendum. Primo nostra simplicitas: et ad hoc pertinet tionē idu:
prima parabola de oue errante. Homo ei est simplex re: centia.
spectu hostis tā astuti. i. dyaboli. vnde clamat ps. Erra: ps. cxviij.
ui sicut ouis que perijt: require seruū tuum ꝛc. Secundo
nostra propinquitas quā nobiscū contraxit: et ad hoc ꝑ
tinet secūda parabola de dragma amissa in qua est yma
go regis/ꝛ suprascriptio nois: sic ꝛ homo est ad imaginē
dei formatus/ꝛ habet suprascriptionem xp̄i: q₂ a xp̄o di:
citur christian⁹. ꝛ ideo debet nostri misereri. iuxta illud
apli. Nemo carnē suam odio habet ꝛc. Tertio nostra ne Ephe. v.
cessitas ꝛ pauptas: ꝛ ad hoc pertinet tertia parabola de
filio ꝓdigo reuertēte q̄ dixit. Quāti mercēnarij ī domo Luce. xv.
patris mei sunt q̄ habent panem: ego aūt hic fame pereo
Qn̄ enī homo cognoscit suā miseriā et infirmitatē tunc
de⁹ sibi exhibet suā pietatē. Un̄ dicitur ibidē q̄ pater vi
dēs eū mīa motus est suꝑ eū. Respōdendo ergo scribis
et phariseis murmurantib⁹ subdit dñs primo parabolā
vnius ouis ex centū errantis: quā quesitam ꝛ tandē inuē
tā: q₂ ꝓpter infirmitatē ambulare nō potest: pastor bon⁹
in humeris suis ad gregē reliquū reportat: ꝛ veniēs do:
mū cōuocat amicos et vicinos ad ꝯgratulandū sibi suꝑ
inuētione ouis que perierat. Sententia itaq₃ huius pri:
me parabole (ꝓm Luc.) talis est in summa. Si q̄s ouem
perditā postea inuentā libenter recipit/non debet mira:
ri vel indignari si peccatores recipio ad penitentiā qui
prius amissi erant per culpam: vel referendo ad pusillos
(de quib⁹ dictū est supra) Talis est hui⁹ parabole sentē:
tia: sicut nō est voluntas pastoris vt pereat vna de ouib⁹
suis: sic nō est volūtas patris celestis vt pereat vnus nec
etiā multi de pusillis: nec etiā de alijs: et ergo pusill⁹ non
est cōtemnēdus. si aūt perit nō voluntate ei⁹ perit: q₂ nec
volūtate approbationis/vel ꝯsilij/vel precepti eius pec
cat: eo tn̄ auctore dānatur: q₂ omnis pena ab ipo est. In
hac tn̄ parabola ꝓm sensum mysticum tāguntur septem
in speciali. Quorū primū est hois ꝛ angeloꝝ creatio. ibi
[quis ex vobis homo q̄ habet centū oues] Secūdū ho:
minis creati preuaricatio. ibi [et si perdiderit vnā ex il:
lis] Tertiū filij dei ad querendū ouē perditā sc₃ hoiem
incarnatio. ibi [nōne dimittit. xcix. in deserto] Quartum
ipsi⁹ per xp̄i passionem inuentio. ibi [et cū inuenerit eam
imponit in humeros suos gaudens] Quintū in celū ei⁹
ascensio. ibi [et veniens domū] Sextum angelorum ad
congratulandū inuitatio. ibi [conuocat amicos dicens
eis: congratulamini mihi] Septimum sensus mystici ex
pressio. ibi [dico vobis q̄ ita gaudiū erit in celo. ꝛc. vnde
ꝓm Grego. Quia centenarius perfectus est numerus: ip:
se deus centū oues habuit/cū angelorū et hominū natu Centena:
rā creauit et possedit: sed vna ouis tunc errauit ꝛ perijt rius nu:
cū homo peccādo pascua vite reliquit. Et intelligit per merus.
vnā ouē homo: et sub homine vno vniuersitas omnium
hominū a principio vsq₃ ad finē mūdi sentiēda est: quia
vnus creat⁹ est homo vnde oēs prodirent: et [illegible] ho:
minis errore omē hoim gen⁹ oberrauit [non[illegible]utē
nouē] .i. nouē ordines angelorū (idē enim sig[illegible] nu:
merus simplex et cōpositus) [dimisit] ratiōe humanita:
tis assumpte [in deserto] siue in montibus et excelsis. i. in
celo/quod et dyabol⁹ et homo deseruit quādo peccauit Celū de:
Celū quippe dicitur desertum. id est derelictū: tū q₂ fuit sertum.

derelictum ab angelo qui in eo fuerat creatꝰ: tum qꝛ fuit derelictum ab homine qui ipsum fuerat habiturus. Itē quia instar deserti in eo sunt dulces cantus auium. i. angelorum: ibiqꝫ sunt rose martyrum/ac viole confessorum et lilia virginū. Et vt perfecta summa ouiū reintegraretur in celo/hominē perditum querebat in terra. Et inueniens ouem humeris suis iposuit/⁊ ad gregem reportauit. Cū ergo pius pastor ouem ꝑditā reperisset non puniuit/nō verberauit/nō vrgēdo ad gregē duxit: sed supponens humiliter humeris et portans clementer gregi annumerauit. Nūc vero humeris reportans ouē imposuit qñ naturā humanā suscipiens peccata nostra ipse portauit: qꝛ ꝓ hoīe redimēdo humanam naturā suscepit: et in brachijs suis in cruce extēsis peccata hoīs. i. penā pctōrum nrōrum portauit. Et ſm Amb.

Humeri christi. Humeri xp̄i crucis brachia sunt: illic mea peccata deposui/i illa patibuli nobilis cruce quieui.

Leticia christi. ¶ Et attendendū q̄ christus gaudens imposuit ouem humeris suis: qꝛ lꝫ magnus fuerit dolor passionis ⁊ mortis quo genus humanū reqsiuit ⁊ humeris iposuit: hunc tamē laborē ⁊ dolorem letāter sustinuit vt perditā ouē recuperaret. Inuēta aūt oue ad domum venit: qꝛ reparato hoīe ad celeste regnū redijt: ad qḋ cū oue reuersus est cū celū ascēdit/⁊ captiuam captiuitatē secū duxit: ⁊ conuocat amicos ⁊ vicinos. s. angelorū choros qui amici eius sunt: qꝛ voluntatē eius cōtinuo custodiunt ⁊ vicini: qꝛ claritate visionis eius assidue perfruuntur [dicens illis. Cōgratulamini mihi] et simul mecum [qꝛ inueni ouem meam que perierat] ſm Greg. non dicit Congratulamini inuente oui: sed mihi: qꝛ videlicet gaudium eius est vita nostra: ⁊ cū nos ad celum reducimur solennitatē letitie illiꝰ implemus. Vel ideo congratulandum est sibi: qꝛ non frustra laborauit: nec frustra mortuꝰ ex quo ouem perditam inuenit: oui vero non est congratulandum: qꝛ nullis suis meritis inuenta est: ⁊ subiungit

Gaudium angelorū. concludendo. [Dico vobis q̄ ita gaudiū erit in celo sup vno peccatore penitentiā agēte/q̄ꝫ super. xcix. iustis qui non indigent penitentia] non dicit penitentiam cogitante q̄ est penitentia procrastinorum: nec dicit penitentiam docente verbosoꝝ predicatorū: nec dicit penitentiā ostēdente q̄ est penitētia hypocritarum ⁊ simulatorū: sed dicit penitentiā agēte q̄ est penitētia deuotorū. Non est ergo gaudendum solum de redemptione generis humani: sed quacunqꝫ hora cōuertitur vnus peccator/fit gaudiū angelis dei eo q̄ numerus eorum suppleatur ex conuersione pctōrum. vñ Aug. Qui ꝑ penitentiā pctm̄ diluit angelice felicitatis in eternū consors erit: hinc est q̄ sup cōuersione peccatoris velut de suo consorte angeli in celo gaudere dicuntur. Nam vt dicit Origenes. Nos angelis in celis occasionē gaudij prebemus cum super terrā ambulantes conuersationem in celis habemꝰ. ſm Amb. Angeli qm̄ rationabiles sunt non immerito hoīm redēptione letanť: q̄ꝫ q̄ꝫ hoc quoqꝫ ꝓficiat ad incentiua probitatis si vnusquisqꝫ cōuersionē suā gratā fore credat cetibus angelorum: quoꝝ aut affectare patrociniū: aut vereri dꝫ offensam: ⁊ tu igiť angelis esto occasio leticie: gaudeant de ritu tuo. vñ Beda. Quem ergo dn̄s inuenit qñ hoīem restaurauit/⁊ sup eā inuentā maius gaudiū est in celo q̄ꝫ super. xcix. qꝛ maior materia diuine laudis est in restauratione hoīm/q̄ꝫ in creatione angelorū. Mirabiliter enī angelos creauit: sed mirabilius homines restaurauit. Hec beda. Quis ergo pastor multo plus diligat oues. xcix. q̄ꝫ solam centesimā tacitis tñ alijs: de restau-

Gaudium pastoris et christi. rata multis modis se gaudere ostendit. Sic quoqꝫ saluator de reparatiōe hominis magis gaudet hoc est magis ⁊ pluribꝰ argumētis ostendit se gaudere q̄ꝫ de angelorū stabilitate: vsitatissimum etenī est vt q̄ꝫuis eum plus non diligamus: maiorē tñ leticiā de illo faciamus quē de maiori periculo liberari videmꝰ. Sicut ergo pastor gaudet speciali gaudio de inuentione vniꝰ ouis: nō qꝛ magis illam solā q̄ꝫ oēs alias diligat: sed qꝛ in ea habet specialē rōnē gaudēdi quā in alijs nō habebat: sic deꝰ de reuersione peccatoris habet specialē rationē gaudij quā non habet de ceteris iniusticia ꝑmanētibus: ceteris tamen paribꝰ ꝑmanētes in iusticia sunt deo magis dilecti. Per hominē cētū oues habentē significať presidēs monasterio vel ecclesie hñs subditos in quocūqꝫ numero: qꝛ sepe in scriptura poniť numerꝰ determinatus ꝓ indeterminato ⁊ si perdiderit vnam ꝑ apostasiam vel occisionem aliam nōne dimittit alias in deserto. i. in obseruatione claustrali vel ecclesiastica que desertum diciť eo q̄ asperitas ibi videtur ⁊ a multis deseriť: ⁊ vadit ad illam que perierat vt ad bonū reducat: ⁊ gaudet de illius reductione plꝰ q̄ꝫ sup alijs nō errantibꝰ: non qꝛ plus diligat eā ceteris: sed qꝛ specialē rationē gaudēdi habet de reductione eiꝰ quā nō habet de alijs: tñ nō errantes semꝑ sunt plus diligendi ceteris paribꝰ. Et nota ſm Dionysiū q̄ dn̄s numerū

Numerꝰ electorū. electoꝝ determinauit in decē: nouē quidē ordinibꝰ angelorū ꝓpter trinitatē: in nouenario enī numero trinarius fit tertio repetitus: ⁊ vno ordine hoīm ꝓpter vnitatē vt vnitas in trinitate ab angelis ⁊ hoībus laudaretur/coleretur/adoraretur. Voluit autem numerū electorū constare ex angelis ⁊ hoībus: qꝛ voluit a creatura spirituali et corporali laudari. Hec Dyonisiꝰ. Ad idem subdit pa-

Dragma ꝑdita. rabolā vniꝰ dragme ex. x. perdite ꝓ qua mulier accendit lucernā ⁊ euertit domū ac querit diligenter donec inueniat/⁊ sup inuenta cū amicis ⁊ vicinis gaudet. Dragma hoc loco est nūmus certe quātitatis valens. x. denarios vsuales: habens in se regis imaginē ⁊ superscriptionem quē nos debemꝰ offerre scꝫ nosmetipsos in quibꝰ est imago regis. vñ ſm Dionysiū. Homo microcosmꝰ. i. minor mundus diciť. Habet enī ex terra carnē: ex aqua sanguinem: ex aere flatū: ex igne calorē. In cuius substātia spirituali imago ⁊ similitudo dei exprimitur: imago in forma accipitur: similitudo in qualitate considerať. Diuinitas enī consistit in trinitate/cuius imaginē tenet aīa que habet memoriā/intellectū/⁊ voluntatē. In deo cōsistūt oēs virtutes/cuius similitudinē tenet aīa que capax est omniū virtutū. hec Dionysiꝰ. Igiť dragma scꝫ homo ad imaginē dei factus: ꝓ cuius reqsitione sollicitať diuina sapiētia ac spōsa eiꝰ scꝫ mater nostra eccl'ia/ꝓ cuius q̄ꝫ inuētione letať tota celestis curia q̄ꝫuis pusillus non est cōtēnendus: qꝛ nō vult pater celestis vt pereat vnus de pusillis. Sentētia aūt huiꝰ parabole (ſm Lucā) talis est in summa. Si mulier cū tanta diligētia dragmā perditā querit/⁊ de inuēta gaudet: ⁊ ad gratulandum amicas et vicinas cōuocat: multo fortius deꝰ hoīem perditum debet cum magna diligentia q̄rere ⁊ de eius inuētione gaudere: et sicut nullus debet murmurare cōtra mulierē querentem dragmā perditā/sic nullꝰ debet murmurare contra dn̄m querētem pctōres: siue eos alloquēdo/siue cum eis comedendo. Ubi tñ ſm sensum mysticū notanť sex in speciali. Primo angeloꝝ ⁊ hominum creatio. ibi [que mulier habēs dragmas decē]. Scd̄o hoīs creati preuaricatio ibi [⁊ si perdiderit vnam]. Tertio filij dei ad q̄rēdā dragmā ꝑditā icarnatio. ibi [nōne accēdit lucernā]. Quarto ipsiꝰ per xp̄i passionē inuentio. ibi [⁊ querit diligenter donec inueniat]. Quinto angelorū ad congratulandū inuitatio. ibi [et cū inuenerit conuocat ⁊c̄.] Sexto inuitationis ratio. ibi [quia inueni dragmā quā perdideram] vñ ſm Greg. Qui significať per pastorē ipe etiā significatur per mulierē: ipe enī deus: ipse ⁊ dei sapientia: dicitur autē mulier: qꝛ cū dolore nos parit. Angelorum vero et hominū natura ad recognoscēdū se dn̄s cōdidit

Dragme decem. et ad similitudinē suā creauit. Decem ergo dragmas habuit: qꝛ. ix. sunt ordines angelorū: sed vt cōplereť electorū numerus homo decimꝰ est creatꝰ. Et qꝛ imago exprimitur in dragma mulier dragmā perdidit: quādo homo qui cōditus ad ymaginē dei fuerat: peccando a similitudine sui cōditoris recessit. Quotidie adhuc ista dragma perditur vel in puluere diuitiarū: vel in luto luxurie: vel in diuerticulo erroris cuiuscunqꝫ. Accendit autē mulier lucernā: qꝛ dei sapientia apparens in carne lumen deitatis accendit in testa nostre mortalitatis ad querendum hoīem perditū/⁊ reducendū eū ad beatitudinē. Ista vero lucerna accensa refulsit miraculis: inflāmauit dictis: illuminauit exemplis: collocatus eī erat homo in obscuris et vmbra mortis. vñ istā oportuit accendere lucernā [Et euertit domū] ꝯsciētie: qꝛ mox vt eiꝰ diuinitas ꝑ carnem claruit/oīs se nostra cōsciētia ꝯcussit. [Et querit diligēter] diligēter enī queriť qḋ itime diligiť: si vero ostēdit xp̄s dilectionē suā ad nos vt animā suam pro nostra

Questio dragme. redēptione poneret. Unde subdiť [donec īueniat] qꝛ nō destitit querere donec inueniret: quesiuit enim vsqꝫ ad cōtumelias: vsqꝫ ad minas: vsqꝫ ad flagella: vsqꝫ ad mortem: vsqꝫ etiam ad inferna. Nec mirum si eam inuenit quam vbiqꝫ etiam vsqꝫ ad inferna cum diuinitatis lucer

na ardenti quesiuit. Euersa ergo domo inuenitur drag:
ma: qꝛ cū perturbat hominis cōscientia reparat in hoīe
silitudo creatoris: tunc enim consueta relinquunt vitia
vt reluceat ymago conditoris [ꝛ cū inuenerit conuocat
amicas et vicinas] .s. supernas virtutes q̄ amice sunt vt
exequentes voluntatem ipsius et vicine: qꝛ ei per gratiā
continue visionis appropinquant: quas ad cōgaudendū
inuitat/ꝛ gaudij participes facit: qꝛ cōgaudēt de pecca:
toribus ad eum conuersis/cū deus de seipso habeat gau
dium ꝛ angeli gaudeant in eo. Gaudent tñ etiam de con:
uersione penitentiū/qñ illud qđ predestinauit impletur:
nec illud gaudiū est deo nouū aut tēporale: sed eternum:
angeli vero quibus effectus predestinationis innotescit
Gaudij xpi cause. de nostra conuersione temporaliter gaudent. Christus
etiā gaudet sup cōuersiōe pctōris ꝓpter duo. Primo qꝛ
Pati rursus paratus xp̄s. per penitentiā ira sua placatur. Secūdo qꝛ precium san:
guinis sui in eo non frustratur. Est autē tm̄ gaudiū xp̄o
de conuersione peccatoris/ꝙ si non sufficeret sua passio
rursus pati ꝛ mori esset paratus. vñ beat⁹ Dyonisius in
epistola quadam scribit/ꝙ cū quidam ifidelis hoīem fi:
delem a fide auertisset/carpus quidam vir magne sancti
tatis adeo moleste hoc ferebat vt vtrumq̄ igne combu:
ri deū rogaret: cui circa noctis medium apparuit xp̄s in
aere cū multitudine angelorū: in terra vero apparuit for
nax cum serpentibus accensus/ad quam trahebantur il
li duo homines. Carpo ergo petente ardenti desiderio vt
mitterentur in fornacem/ꝛ moleste ferente dilationē: ec:
ce xp̄s miseratus descendebat a solio in terram/ et exten
sis manibus homines illos eripuit: eleuataq̄ manu di:
xit carpo: iterū percutis me lancea: paratus sum rursum
pati ꝛ mori pro hominibus saluandis. Et subiungit do:
minus cōcludendo [ita dico vobis gaudiū erit angelis
dei] qui sunt vicini ꝛ amici xp̄i [super vno peccatore pe:
Angelorū gaudium. nitentiam agente] nam anima vitiorum laqueis capta ꝛ
stricta/cum se corrigit/ꝛ priora peccata relinquit: tam ce
licolas q̄ christicolas hylares facit. vnde Ber. Deniq̄
gaudent in conuersione ꝛ penitentia peccatoꝝ salutē ho
minum sitiētes: qꝛ lachryme penitentiū sunt vinum eoꝝ
hoc certe vinum letificat cor hominis. hoc constat et an:
gelos bibere cū leticia. Hec Bern̄. Et si angelis tantum
gaudiū est ꝓ peccatore qui propria peccata dānat: q̄tū
est eis gaudium ꝓ iusto qui alioꝝ peccata plāgit. Consi
dera hic quanta debet esse penitentia vt ꝑ eā accendaris
nec torpeas: et totam domum .i. mentem et conscientiam
euertas vt dragmā vsq̄ ad nouissimum puluerem inqui
ras diligenter: non pigre morari donec inuenias. ¶ Mo:
raliter mulier potest dici presidens: tum propter fecun:
ditatem: tum propter pariendi difficultatem: huius mu:
lieris dragme sunt anime dei ymagine insignite: quarum
si vnam perdiderit debet accendere lucernam .s. orando
meditando/sancte viuendo: ꝛ vertere domum cōscientie
peccatoris feruore predicationis/terrore cōminationis:
et querere diligenter donec inueniat: quod fit quādo ad
Filius prodigus. penitentiā reducit. Tertiam quoq̄ de eodē ꝛ expressius
addit parabolā .s. de filio prodigo. q̄ facultatib⁹ consum
ptis ꝛ perditis ad patrem reuersus susceptus est ab eo ꝛ
honoratus: qꝛ homo nō solum est ouis cara pastori: non
solum dragma preciosa mulieri: sed viscerose charitatis
filius charissimus patri. Deus enim pater hominem ad
ymaginē ꝛ similitudinē suam creauit: vt post angelos ex:
pressiore similitudine pre ceteris creaturis fili⁹ dei dica
tur. Ideo nullus quātumcūq̄ pusillus est contēnendus
cum sit summi regis filius: presertim ille cui dedit fidem
ꝛ gratiam per quam est fili⁹ adoptionis. Et si post susce
ptam fidem et gratiam que ipsum ex dono dei continge:
bat vixerit luxuriose per culpam gratiam perdendo: vel
spiritualiter fornicatus fuerit fidem deserēdo: adhuc nō
est contemnendus. adhuc a xp̄i ꝛ ecclesie gremio non est
eijciendus: quia si penituerit et humiliter redierit adest
deus pater miserator ꝛ misericors/qui nō letatur in per
ditione filiorum/ꝛ occurrit penitenti/ꝛ dat osculum pie:
tatis ꝛ amoris. In cuius receptione gaudet tota celestis
curia: qui enim mortuus fuerat in infidelitate et culpa/
viuit fide ꝛ gratia: ꝛ qui perierat errore inuētus est xp̄o
pastore oīm requirente. Per hanc ergo parabolā datur
intelligi benigna pctōrum a deo receptio. ex quo ꝓm Lu
cam vult habere ꝙ nullus debet indignari si benigne re:
cipit peccatores. In hac autē parabola sex tanguntur.

Primo status nature ꝛ vtriusq̄ filij communis ꝓpaga
tio ibi [hō quidā habuit duos filios]. Secundo lapsus
culpe et adolescentioris a patre recessio ibi [dixit adole:
scentior patri]. Tertio locus penitentie et eiusdem post
modum reuersio ibi [in se autem reuersus]. Quarto mu:
nus gratie et reuertentis a patre benigna susceptio ibi
[cū aūt adhuc longe esset]. Quinto stimulus inuidie ꝛ de
eius iocunda susceptione senioris indignatio ibi [erat au
tem filius eius senior]. Sexto virt⁹ doctrine/et indigna
tionis eius rationabilis sedatio ibi [pater ergo illius].
Pōt autem hec parabola exponi de populo iudaico et
gentili. Vel de innocente seu iusto tepido/ et de peccato
re penitente deuoto. Iudaico inq̄ vel iusto conquerente
de dño dante maiorē gratiam deuotionis feruorem gen
tili vel penitenti q̄ sibi [homo] ergo iste de quo hic dicit
christus est: qui habuit duos filios .i. duos populos .s. iu:
daicum et gentilem qui sunt filij dei q̄tum ad eius yma:
ginem: vel eius filij sunt omnes christiani ꝑ eius baptis:
mum regenerati: quorum tamē aliqui sunt iusti/ꝛ aliqui
peccatores. [Et dixit adolescentior] .i. gentilis populus
vnde et populus iudaicus vocatur in exodo filius dei
primogenitus. Vel [adolescentior] id est peccator qui iu
uenis est moribus: ꝛ petijt a patre portionem sue substā:
tie vt recederet a dei patris lege: ꝛ ageret ꝓ libito volun
tatis sue/ac regeret se propria voluntate [et diuisit illis
substantiā] qꝛ dona sua omnib⁹ largitur: licet diuersimo
de: et dimittit quemlibet agere ꝓm arbitrij libertatem.
[Adolescentior vero filius profectus est in regionem lō:
ginquā] non localiter a deo patre celesti qui vbiq̄ est re:
cedens: sed per multiplicationem peccati se a patre ꝛ pa:
tria celesti elongans [et ibi] scꝫ in regione peccati [dissi:
pauit substantiam suam] per peccatum bona gratie per:
dendo / et bona nature peiorando [viuendo luxuriose]
luxuria interiori que est fornicatio spiritualis/et maxi:
me ydolatria: et luxuria exteriori que est fornicatio spiri
tualis et manifesta. Peccator ergo a patre suo celesti re:
cedit quando mortaliter peccat: et tunc in regione longi
qua est: qꝛ longe est a peccatoribus salus: ꝛ talis luxurio
se consumit suam substantiam/qñ sensus suos ꝛ vires cō
uertit ad maliciam [et postq̄ cōsummasset] id est cōsum
psisset [omnia] ornamēta nature tam naturalia q̄ gratui
ta [facta est fames valida in regione illa] qꝛ in regione
pctī fit magnus defectus pabuli diuini: ꝛ fames bonorū
operum atq̄ virtutum [et ipse cepit agere] scꝫ spirituali:
bus bonis ꝛ virtutibus eorum fonte relicto: nā existens
in mortali peccato fit egens oī spirituali bono [ꝛ abijt]
scꝫ profectu erroris/et de malo in peius ruendo [et adhe
sit vni ciuium regionis illius] scilicet dyabolo qui est ci
uis in regione vmbre mortis [et misit illū in villam suā]
id est in cupiditatem mundanam/vel in peccatorum so:
cietatem in qua dñatur sicut in propria villa [vt pasceret
porcos] id est vitia que fetida sunt et immunda [et cupie
bat implere ventrem] anime .s. affectum [de siliquis] .i. ci
bo porcorū qui est carnalitas [ꝛ nemo illi dabat] scilicet
ad satietatē: qꝛ venter impiorū est insatiabilis: demones *Mali insaturabiles.*
enim ad hoc student/ne vnq̄ saturitas malorū ꝓueniat
[In se aūt reuersus] .i. ad propriam conscientiā ꝑ ratio:
nis dictamen a qua recesserat sequēdo sensualitatem: hō
enī in peccando extra se egreditur: qꝛ limites recte ratio
nis trāsgreditur: ꝛ ideo penitēdo ad se reuertitur. Debet
autem penitens (ꝓm Grego.) recognoscere vbi fuit: qꝛ in *Penitēti cognoscēda.*
peccato/ꝛ ideo debet dolere vbi erit: qꝛ in iudicio/ꝛ ideo
debet timere: vbi est/qꝛ in miseria: ꝛ ideo debet gemere:
vbi non est/quia in gloria: ꝛ ideo debet suspirare. [In se
ergo reuersus dixit] penitendo de peccatis et dolendo.
[Quanti mercennarij] id est deo seruientes pro merce:
de eterna [in domo patris mei] id est in ecclesia seu con:
gregatione iustorū [abundant panibus] spiritualib⁹ scꝫ
verbi diuini ꝛ eucharistie sacramenti: ac pluribus virtu:
tibus et donis [ego autem hic fame pereo] id est penuria
omnis boni quo priuatum me sentio. [surgam] de luto
culpe per infidelitatis vel peccati derelictionem: quia
iacebat [et ibo] per conatum bene operandi/ et meliora:
tionem vite: quia longe aberat. ꝛ [ad patrem meū] a quo
recesseram: quia sub principe porcorum erat [et dicam
ei] recognoscendo culpam/ꝛ petendo veniam [pater] scꝫ
ex natura quam dedisti mihi [peccaui] scilicet male vi: *Peccare in celum.*
uendo [in celum] .i. coram celesti curia: scilicet angelis

sanctis: ꝛ ideo multū debeo dolere et flere: q: eos contristaui. specialiter peccator peccat in angelū custodē suū q: spernit eius consiliū ⌊ vel in celū ⌋ qđ scꝫ p culpā meam amisi / ꝛ per meā negligentiā non q̄siui ⌊ ꝛ coram te ⌋ scꝫ vidente ꝛ sciente. i. in ipso conscientie mee conclaui: vbi tui solius q̄ iudex me⁹ es penetrant oculi: ꝛ ideo multum debeo erubescere et timere q: peccaui ante oculos iudicis cūcta cernētis. Hic docetur modus cōfitendi qui est qđ oē bonū attribuamus deo qđ notat̄ ibi ⌊ pater ⌋ a quo scꝫ omne bonū habem⁹: ꝛ omne malū qđ facimus attribuamus nobisipis. qđ notat̄ ibi ⌊ peccaui i celū ꝛ corā te. Iā nō sum dign⁹ vocari fili⁹ tuus ⌋ primo q: a te recedēs te contristaui. secūdo q: imaginē patris non honoraui. tertio q: substantie mee ꝓdigus extra disciplinā vixi. quarto q: seruū alterius scꝫ dyaboli me feci. quinto quia degener in moribus pascendo porcos extiti. sexto q: ingrat⁹ te cōtēpsi. ⌊ Fac me ⌋ ꝓ condignā satisfactionē ⌊ sicut vnū de mercēnarijs tuis ⌋ scꝫ bonū qui seruit pro eternis: non malū qui seruit pro tēporalibus. Quasi diceret: paratus sum ammodo tibi satisfacere ꝛ seruire spe mercedis eterne: mercēnarius eni laborat ꝑ mercede. Ecce ergo post cōtritionē ꝛ confessionē satisfactionis oblatio: hec est penitentia meditantis in confessione peccati / nōdū tñ agentis: postq̄ itaq̄ ad necessitatē famis peruenerat in se reuersus penitentiā agere incipiebat: q: necessitas ipsum compellebat. In quo notare possum⁹ dei clementiā: q: etiam peccatores cōpellit agere penitentiā. Intantū enim nostram salutē diligit ꝛ querit: ꝙ oībus modis quibus pōt nos attrahit. quosdā ꝑ predicationē: quosdā per inspirationē: quosdā ꝑ bñficiorū largitionē: quosdā per flagellationē. vnde dicit Beda. Prodigus iste postq̄ in semet reuersus dire famis supplicia formidabat: velut iam seruus effectus etiā mercennarij statum de mercede iā cogitans cōcupiscit. Ad filij affectū qui oīa q̄ patris sunt sua esse nō ambigit aspirare / nequaq̄ ꝓsumit: sed mercennarij statū iā pro mercede seruiturus desiderat. hec Beda. Distat aūt inter mercennariū / seruū / ꝛ filiū. Seruus eni est qui supplicia metuens solo timore pene ꝓhitis vel future temperat se a vitijs / ꝛ declinat a malo. Mercennarius autē qui causā mercedis et desiderio regni celestis obedit mandato ꝛ cauet offensas. Filius vero qui seruat ius heredis / non pro lucro seruit mercedis: sed gratia ipsius boni ꝛ amore virtutum succēsus quicqđ est illi contrariū toto detestatur desiderio. ⌊ Et surgens ⌋ implendo qđ deliberauerat ⌊ venit ⌋. i. venire cepit se ad penitentiā per bona opera disponendo ⌊ ad patrē suū ⌋ eius gratiam requirendo. Est autē pater redeūtib⁹ clemens. nā sequitur. ⌊ Cum aūt adhuc longe esset ⌋. i. attritus et motus ad penitendū. non tamē perfecte cōtritus: ad qđ requiritur gratia dei preueniens. ideo subdit̄ ⌊ vidit illū pater ipi⁹ ⌋ oculo clementie. vt dicit Chry. Sensit pater penitentiā non expectauit recipere confessionis verba: sed preuenit petitionē misericorditer agens. vnde subditur. ⌊ Et misericordia motus est ⌋ misericorditer ei inspirando motū penitentie. ⌊ Et ⌋ velociter ⌊ accurrens ⌋ ipsum preueniendo per misericordiam inchoātem ⌊ cecidit super collum eius ⌋ cum amoris amplexibus constringendo per misericordiā concomitantē ⌊ osculatus est eū ⌋ dulciter ipsum sibi perfecte recōciliando ꝑ grām subsequentē. Occurrit quippe deus penitēti ꝑ grām preuenientē / ꝛ recipit eum per clementiā oīa scelera dimittentē. vñ Greg. nissenus. Cōfessionis meditatio placauit ei patrē vt obuiā ei iret / et oscula conferret. vñ ꝛ Chry. Quid eni est aliud quod occurrit / nisi q: nos peccatis impedientibus nostra virtute ad eū puenire nō poteram⁹: ipse aūt potens ad inualidos puenire descēdit: Osculat̄ aūt os eius ꝑ qđ emissa de corde cōfessio penitentis exierat quā pater letus excipit. Incipit aūt iā pctā cōfiteri. Vñ sequit̄ ⌊ dixit ei fili⁹ ⌋ Pater peccaui in celū / ꝛ coram te: iā nō sum dignus vocari fili⁹ tu⁹ ⌋ qđ intellige vt supra: sed hic iam non facit mentionē de statu mercennarij: quia postq̄ suauissimum osculū recepit: extūc statum mercēnarij dedignatur: sed vt dicit Beda. Pater occurrēs nō content⁹ minora concedere vtroq̄ gradu sine dilatione transcurso pristine filiorum restituit dignitati: nec iam de mercede conductoris / sed de hereditate fecit cogitare parentis. ⌊ Dixit autem pater ⌋ scilicet de⁹ ⌊ ad seruos suos ⌋. i. ad apostolos et ecclesie ministros quibus xp̄s precepit benigne recipere penitentes ꝛ confitentes. ⌊ Cito ꝓferte stolā primā ⌋ id est cito ꝓferēdā ꝛ restituendā vere penitētib⁹ innocētiam nūciate ꝛ ꝓmittite ⌊ ꝛ induite illū ⌋. i. ostendite ꝛ certificate illū induendū ⌊ ꝛ date anulū ⌋. i. fidei signaculum docēte dandū ⌊ in manu ⌋. i. in opere ⌊ eius ⌋ vt per opera fides clarescat / ꝛ per fidē opera confirment̄: anulus enim rotūdus cū nō hꝫ principiū neq̄ finem / significat fidem eterne trinitatis quo fidelis aīa deo desponsatur: hunc anulū debent ministri ecclesie in manu dare docendo ipsum habendū in opere: fides eni sine operib⁹ mortua est. et similiter opus sine fide non sufficit ⌊ et calciamenta ⌋. i. sanctorū exempla ⌊ in pedes eius ⌋ scꝫ in intellectu et affectu. ꝼm Chry. Ad non tangendū terrena / ꝛ ad corrigendū viā vt ꝑ lubricū mūdi isti⁹ iter: fix⁹ ꝛ imaculat⁹ incedat. ⌊ Et adducite vitulū saginatū ⌋. i. xp̄m quē (ꝼm chryso.) vitulū noīat ꝑpter hostiā et immolationē corporis immaculati. saginatū aūt dr̄ propter gratiarum pinguedinem ꝛ plenitudinem: q: pinguis ꝛ optimus oī spiritu ali virtute intantū est vt ꝑ toti⁹ mundi salute sufficiat ⌊ et occidite ⌋. Hoc est ꝼm Augu. mortem eius insinuate: tūc eni cuiq̄ occiditur cū credit occisum. Hic ergo vitulus filio reuertenti adducit̄ et occiditur / qñ xp̄i passio gētili populo cuilibet peccatori ꝑdicatur: aut qñ in sacramento eucharistie ministrat̄: hic vitulus semel occisus est in re / sed multotiēs in sacramentali representatione. quotidie vero immolatur credētiū fide / ꝛ predicātium recordatione. ⌊ Et māducem⁹ ꝛ epulemur ⌋ q: peccator de penitens ad mēsam xp̄i cū alijs xp̄ianis recipit̄: ꝛ nō solū filius reuersus reficit̄: sed etiā pater ꝛ serui eius: q: refectio dei et sanctorū est salus peccatorum: et ideo bñ dicit pluraliter ⌊ māducemus ꝛ epulemur ⌋. vñ Amb. Epulātē aūt inducit cū dicit epulemur: vt oñderet qm̄ patern⁹ est cib⁹ sal⁹ nostra: ꝛ patris est gaudium nostrorum redemptio peccatorū ⌊ q: hic fili⁹ meus mortu⁹ erat ⌋ spūaliter per infidelitatē ꝛ morte culpe ⌊ ꝛ reuixit ⌋ ꝑ fidem ꝛ vitam grē. Uel mortuus erat ꝑ separationē a deo tanq̄ a p̄re: ꝛ reuixit reuertendo ad deum tanq̄ ad patrē suum: q: ꝼm Aug. Uera mors quem homines non timent est sēpatio anime a deo qui est vera vita animarū ⌊ perierat ⌋ scꝫ recedendo a consortio sanctorum quasi a fratre ⌊ et inuentus est ⌋ q: matri ecclesie restitutus per baptismum vel penitentiā. Et nota hic circa receptionē peccatoris ꝙ pater de celis recipit penitentem velociter: qđ notatur cum dr̄ ⌊ accurens cecidit super collum ei⁹ ⌋ q: de⁹ pronus est ad miserendū / ꝛ tard⁹ ad puniendū: cui⁹ natura ꝛ ꝓprietas est misereri et parcere: secundo recipit dulciter reconciliando eum per gratiam sibi: ideo dicitur ⌊ cecidit super collum eius ⌋ tertio recipit honorabiliter dando ⌊ stolam primam ⌋ id est restituendo innocentiam quam in baptismo induerat: sed per peccatum perdiderat ⌊ ꝛ anulum in manu ei⁹ ⌋. i. gratiam bene operandi: quia non sufficit habere innocentiam nisi fiant opera bona: sed q: in operando sepe aduersa occurrūt: ideo subditur ⌊ ꝛ calciamenta in pedes eius ⌋ id est constantiam contra aduersa: quarto recipit letanter. vnde dicit ⌊ māducem⁹ et epulemur ⌋ deus enim ipsi penitenti consolationes ꝛ dulcedines infundit et in conuersione peccatoris ipse deus et angeli et omnes sancti gaudent. ⌊ Erat autem filius eius senior in agro ⌋ id est iudaicus populus in cultu vnius dei occupatus erat legem obseruando / vel christianus in iusticia perseuerans: remisse tamen operando. ⌊ Et cum veniret et appropinquaret domui ⌋ scilicet ecclesie ⌊ audiuit symphoniam ꝛ chorum ⌋ scꝫ penitentes deum laudantes / et in domino gaudendo epulantes ⌊ interrogauit vnum de seruis que hec essent ⌋ scꝫ festa ecclesie vel gaudia. ⌊ Is scꝫ dixit illi. Frater tuus ⌋ id est gentilis populus vel peccator ⌊ venit ⌋ scꝫ ad fidem et penitentiam ⌊ et occidit pater tuus ⌋ id est deus qui est pater omnium per creationē ⌊ vitulum saginatum ⌋ id est christum: quod intellige (vt supra dictum est) ⌊ quia saluum ipsum recepit ⌋ scilicet gentilē populū ꝛ peccatorem. Indignatus est autem frater senior: talis enim aliquando miratur ꝙ deus respicit magis peccatorem conuersum dādo ei virtutē fortius operandi: ꝛ talis admiratio potest dici indignatio large loquendo inquantū talis non videtur dignus tāto bono: ꝛ nolebat introire. scꝫ ad conuiuium. i. in ecclesiam vel peccatorū cōmunionē propter indignationem. Pater ergo illius scilicet deus volens pacificare et ammouere hanc

Indignitas peccatoris.

Mercennarius seru⁹ ꝛ filius q̄ dicant̄.

Vitulus saginatus

Vituli occisio.

Recipiendi pctōris modus.

Indignatio senioris.

admirationē/seu indignationē ꝛ cupiens hunc saluare.
vult eni oēs hoies saluos fieri: egressus scȝ de domo sy:
nagoge in eccl'iam:vel de rigore iusticie ad misericordiā
cepit rogare illū:per se scȝ interna inspiratione:et ꝑ suos
vicarios scȝ apostolica predicatione/ꝛ aliorum eruditio
ne:ostendens iusto ꝙ hoc non prouenit ex parte veteris
pctōris penitētis:sed ex infinita bonitate dei cōferentis
Judicia dei.
ſm sua vera iudicia facultatē omnium transcendentia:ꝛ
qḋ quicquid operaꝛ iuste fit:licet hoibus aliqñ aliter vi:
deatur⌊at ille respōdens dixit patri suo⌋ indignationis
sue causam ostendendo⌊ecce tot annis seruio tibi⌋ scȝ le:
gis iusticiā sectādo/vel ꝓ te mala sustinendo/ꝛ bona fa:
ciendo⌊ꝛ nunq̄ȝ mandatū tuū preteriui⌋qḋ scȝ est devno
deo colēdo/vel a iusticia incepta recedendo⌊ꝛ nunq̄ȝ de
disti mihi hedum⌋qꝛ oia beneficia veteris legis modica
sunt/ꝛ quasi nulliꝰ reputationis respectu bñficiorū noue
legis⌊vt cū amicis meis epularer⌋scȝ cū ꝓphetis/patri
archis/ꝛ angelis. vel hedū.i.tantā pctōrum exprobratio
nē ꝛ abominationē:vt epularer ꝑ deuotionis feruorem.
⌊Sed postq̄ȝ hic filius tuꝰ venit q̄ deuorauit substantiā
suā⌋.s.tēporalē et spūalem⌊cū meretricibꝰ⌋.i.cū carnali:
bus vitijs ꝛ spūalibꝰ⌊occidisti ei vitulū saginatum⌋ scȝ
xp̄m:vel dedisti ei magne deuotionis pinguedinem.q.d.
ſm ordinationē tuā hoc fuit.⌊At ipe⌋.s.pater⌊dixit illi⌋
scȝ filio seniori/tanq̄ȝ piꝰ pater ipm placare volēs.⌊Fili
tu semp mecū es⌋.s.ꝑ legis obseruantiā/vel per iusticie
custodiā⌊ꝛ oia mea tua sunt⌋scȝ bona gratie in re/et bo:
na glorie in spe.q.d.tanq̄ȝ iure hereditario per debitū re:
munerationis tibi oia mea debētur.⌊Epulari aūt ꝛ gau
dere oportebat:qꝛ frater tuꝰ hic⌋scȝ vnde cōgaudere de:
beres nō indignari⌊mortuus fuerat⌋ scȝ per priuationē
fidei q̄ est aīe vita:vel ꝑ amissionem innocētie et iusticie:
⌊ꝛ reuixit⌋ꝑ susceptionē fidei ꝛ recuperationem innocē:
tie⌊perierat⌋ꝓpter moꝝ amissionē⌊ꝛ inuentus est⌋quia
redditꝰmatri eccl'ie ꝓpter emendationē. Mouet eū gau
dere:quia in hoc apparet optime bonitas hoīs qñ scȝ li:
benter videt emendationē ꝛ correptionem fratris. vnde
Aug. Nihil ita ꝓbat spūalē virum sicut peccati alieni cu
Spiritualis approbatio.
ratio:cū liberationē potiꝰ q̄ȝ insultationē:potius auxilia
q̄ȝ cōuitia meditaꝛ:ꝛ quātū facultas tribuit suscipit. vbi
Chry. Hec ergo parabola ad hoc est composita ꝙ pecca
tores nō diffidāt reuerti sciētes ꝙ magna cōsequenꝛ vñ
Bonitas christi.
introducit alios turbatos in eorū bonis: non vt iudicet
eos liuore tabescētes:sed tanto decore honoratos redeū
tes vt etiā inuidiosi possint alijs fieri. Hec chry. vnde et
Dyonisiꝰ. Uere optimꝰ/ꝛ superoptimꝰ iesus xp̄s qui et
redeūtibꝰ amabilē se exhibet:accedentibus quoq̄ȝ occur
rit ꝛ obuiat:ꝛ totus totos amplectēs salutat:et in hume:
ros tollit quos vix ab errore conuertit/nec de prioribus
illos accusat:sed diē festū agit et amicos conuocat:et vt
sit oīm letantiū habitudo:optimos quoq̄ȝ angelos in le:
ticiā suscitat. Hec Dionysiꝰ. Quotidie deus filiū recipit
reuertentē dū quēlibet peccatorē recipit penitentem:et
alia supradicta circa eū facit:dū grām in baptismo rece:
Pctōres nō cōtēnēdi sed corrigendi.
perat/ꝛ ꝑ culpā ꝑdiderat iterū illi reddidit. Igiꝛ nō de
bemꝰ fratrem nostrū peccatorē cōtēnere vel derelinq̄re
sed reuertentē dulciter recipere:ac charitatē circa eum
ostēdere ꝛ benigne tractare:vel saluator noster iratꝰnos
pctōres merito contēnat vt iuste derelinquat: considera
nūc quantū operaꝛ penitentia:ꝛ quanta sit circa peniten:
tes dei mīa. vñ Bern. O felix penitentiū humilitas.o bo
na spes confitentiū q̄ȝ facile vincis inuincibilem/q̄ȝ cito
tremebundū iudicē conuertis in pijssimum patrem. Et
iterū. O que et qualis et quanta est misericordia dei que
peccatorē cōuersum nō minꝰ diligit/q̄ȝ eū qui nullā pec:
cati maculā cōtraxit. Hec Bern. ¶ Tres igiꝛ parabole
vno fine clauduntꝛ. de quibꝰ Amb. sic loquiꝛ. Non ociose
sanctus Lucas ex ordine tres parabolas posuit. ouis q̄
perierat ꝛ inuenta est. dragma que perierat ꝛ inuenta est.
filiꝰ q̄ erat mortuꝰ ꝛ reuixit:vt triplici remedio prouoca
ti vulnera nostra curemꝰ. Spartū eni triplex nō corrum
petur:qui sunt isti. pater/pastor/mulier. Nonne deus pa
ter. xp̄s pastor. mulier ecclesia:xp̄s te in corpore suo reue
hit/q̄ tua in se pctā suscepit:querit ecclesia: recipit pater:
quasi pastor reuehit:quasi mulier inquirit:quasi pater ve
stit. prima misericordia:secunda suffragatio:tertia recō:
ciliatio. Singula singulis quadrant. Redemptor subue:
nit:etiam suffragatur:auctor reconciliatur. Eadem diui
ne operis misericordia. sed diuersa pro meritis nostris
gratia. Ouis a pastore lassa reuocatur:dragma q̄ perie:
rat inuenitur. ad patrem filius suis vestigijs redit/et ple
na condēnati erroris regreditur penitētia. Oues sumus
oremus vt sup aquā refectionis nos collocare dignetur
Oues inq̄ȝ sumus/pascua petamus/dragma sumus/ha:
beamus preciū. filij sumus/ad patrē redire festinemus.
nec vereare ne te nō recipiat. Non eni delectaꝛ deus per
ditione viuorū. Jam occurrens veniēti tibi cadet super
collum dñs erigit elisos. osculum dabit quod est pignus
amoris. stolā/anulum/calciamenta proferri iubebit. Tu
adhuc iniuriā metuis. Ille restituit dignitatem. Tu sup
pliciū vereris:ille osculū defert:tu cōuitium times. ador
nat ille conuiuiū. facile reconciliatur qñ intense rogatur.
Et ideo discamꝰ quali pater obsecratione sit ambiēdus
Pater inquit q̄ȝ misericors/q̄ȝ pius qui nec offensus pa
triū dedignatur nomē audire⌊pater⌋inquit⌊peccaui in
celū ꝛ coram te⌋. Hec est prima confessio apud auctorē
nature:apud solem misericordie arbitrium culpe. Sed ꝛ
deus nouit omnia:vocē tñ tue cōfessionis expectat. Ore Roma.x.
eni confessio fit ad salutem. Confitere magis vt interue:
niat pro te christus quē aduocatū habemꝰ apud patrem
roget eccl'ia:illachrimet populus/nec vereare ne non im
petres:aduocatus spondet veniam:patronus promittit
gratiā:reconciliationē tibi paterne pietatis pollicetur:
assertior crede:quia veritas est acquiesce:quia virtus est
habet causam vt pro te interueniat/ne pro te gratis mor
tuus sit. Habet et causam ignoscendi pater: quia quod
vult filius vult pater. Occurrit tibi quia audit te intra
mentis secreta trancṫantē. Et cū adhuc longe sis videt
ꝛ accurrit. videt in pectore tuo accurrit ne quis īpediat
complectiꝛ quoq̄ȝ. In occursu presentia est:in amplexu
clementia:ꝛ quasi quidam patrij amoris affectus super
collum cadit vt iacentē erigat/vt oneratū peccatis atq̄ȝ
in terrena defluxum reflectat ad celum in quo suum que
rat auctorē. Cadit in collum tuum christus:vt ceruicem
iugo exuat seruitutis/ꝛ collo tuo iugū suaue suspendat.
Hec ambro. Considera nunc ex premissis q̄ȝ multis mo
dis inducit nos deus:vt pusillos ꝛ humiles diligamus/
nec aliquē ex his contemnamus:sed salutem eorum cum
diligentia queramus. Unde Chryſ. Uides per quot in:
ducit nos ad vilium fratrū diligentiā/ne vtiq̄ȝ contēna: Aie apud deū p̄ciū.
mus tales aīas. eteni hec oia dicta sunt propter hoc oia
ergo sunt tolerabilia propter salutē fratris. Ita eni stu:
diosissimū quid deo est anima/vt neq̄ȝ ꝓprio filio suo pe
percerit:ideo rogo mane apparēte confestī exeūtes a do
mo/hanc vnam intentionē habeamus:ꝛ idem ad omnes
studiū vt eū qui periclitatur eripiamus:non dico hoc so
lum sensibile periculū:sed id quod est anime. id est a dya
bolo hominibus infertur. Hec Chry. Oratio.

Ueni dñe iesu quere seruū tuū/ veni pastor bo:
ne quere errantē ꝛ lassam ouē tuā:veni sponsa
matris eccl'ie quere dragmā perditā:veni pa:
ter misericordie recipe filiū prodigū ad te re:
uertentē. Ueni nō cū virga:sed cum charitate ꝛ spiritus
māsuetudine:veni ergo dñe quia solus es qui possis er:
rantē reuocare/perditum inuenire/profugū reconsilia:
re. veni vt facias salutē in terris/ gaudiū in celis:et con:
uerte me ad te:et da mihi veram et perfectam penitentiā
agere/vt sim angelis occasio leticie domine deꝰ salutis
mee. Amen.

¶ De modo correptionis fraterne:ꝛ de dimit= tendo fratri septuagiessepties. Capitulum. viij.

Et quia deus gaudet de
pctōre cōuerso:cōsequēter dat modū Matth. xviij.
reducēdi peccatorē ad ouile domini:
cū:et quō percunti ꝑ culpā succuraꝛ
per correptionē fraternā. Circa hāc Correptio fraterna.
vero correptionē fraternam est scien:
dum ꝙ corripere peccantē preceptū
est affirmatiuū:et est oīm in omnes: quia ſm glosam ita
peccat qui fratrem suum peccare videt et tacet:sicut qui
peccanti nō indulget. Ista enim correptio ordinatur ad
emendationem fratris peccantis. et ideo est actus cha:
ritatis/ et pertinet ad omnes: quia vt dicitur in Eccle:
siastico. Unicuiq̄ȝ mandauit deus de proximo et ideo Ecclesia. xvij.
sicut quilibet tenetur proximum ex charitate diligere:

Corripiēdi forma.

ita tenetur defectus eius charitatiue ad emendationem eiꝰ corrigere. Plus tñ ad hoc ligant ꝑlati ꝙ alij: qꝛ prelati ex zelo charitatis/ꝛ ex officio ꝑlationis: sed alij tm̄ ex zelo charitatis. Itē prelati habent corripere verbo ꝛ flagello: alij tm̄ verbo. Et cū sit preceptū affirmatiuum ligat semp: sed nō ad semp exequendū: sed ꝓ loco ꝛ tēpore qn̄ licet ꝛ expedit: ꝛ homo credit ꝙ correptio sit vtilis apud illū quē corrigere intendit.

Casus quibus nō tenemur corripere.

Sūt aūt qnq₃ casus in quibꝰ absoluit homo ab isto precepto. Primꝰ est cū nō sit aliqua spes correctionis: vñ Hiero. Frustra niti et nihil aliud ꝙ odium querere extreme dementie est. Secundus cum timetur defectꝰ ꝓbationis ꝛ criminaliter agit: vbi sc₃ actor ad talionem si in ꝓbatione deficiat obligatur. Tertiꝰ cū ꝑlato tāꝙ iudici notū est factū: qꝛ ille notoriꝰ est vel cōuictꝰ. Quartꝰ cū meliori operi/vel ad minus eque bono vacat sicut monachi facere debēt. Quītꝰ cū multitudo vel potestas est in culpa vbi correptio plꝰ noceret ecclesie ꝙ ꝓdesset. vñ esset visus. Nō spes: non testis: plebs: presul scit: monachꝰ sum. Ostēdit ergo hic debitū modū correptionis huiꝰ/ꝛ qs ordo in processu eius sit seruādus. Nā peccatū fratris: aut est tibi soli cognitū aut alijs paucis est notū: aut est publicū. Si tu solꝰ scis non vt deus ꝑ cōfessionē: sed vt homo per certā cognitionem debes ipm corrigere amicabiliter: secrete: ꝛ seorsum vñ dicit. [Si peccauerit in te] .i. (ſm Aug.) te sciēte [frater tuꝰ] sc₃ ꝓximꝰ [corripe] ꝛ increpa [eū] dulciter ꝛ charitatiue monēdo secrete [inter te ꝛ ipm solū] vt nō deducatur in publicū qđ est occultū: vt sic sis emēdator/non criminis ꝓditor: intendens correctionē/parcens pudori: ne si publice correptꝰ semel pudorem aut verecundiā amiserit in peccato ꝑmaneat: ꝛ ꝑtinacior effectus difficile emēdabilis maneat: forte enī pre verecundia incipiet defendere peccatū suum: ꝛ quem vis facere correctiorem facis peiorē. Peccat ergo frater in illos qbus scientibꝰ peccat: qꝛ quantū in eo est exemplo corrūpit quos testes sue iniquitatis efficit.

Corripiendus pctōr

Corripe inq̄ eū non laudes adulādo: nō occidas cōuitiādo: nō sileas verecūdando: nō negligas pigritādo: nō dissimules inimicitias vel dāna tēporalia metuēdo: nō iuuenes obsequiū ꝑstando. vñ dicit Seneca. Amici vitia si feras facis tua. Bis peccas cum peccanti obsequiū accōmodas. hec Seneca. [Et si te audierit] penitēdo/ꝛ a peccato cessando [lucratꝰ eris illū] animā eiꝰ saluādo: ꝛ eiꝰ reuocatio cedet tibi in lucrū spirituale: sc₃ salutis aīe tue. qꝛ (vt dicit Hiero.) per salutē

Monitor audiēdus

alteriꝰ: nobis quoq₃ acquirit salus. Et certe libenter/ac patiēter debet qs recipere correptionē ꝓpter aīe sue vtilitatē. vnde Seneca. Moneberis libenter: ꝛ reprehenderis patiēter si merito obiurgauit te aliqs scito qꝛ ꝓfuit: et si īmerito scito qꝛ ꝓdesse voluit. Nō acerba: sed blāda verba timeas. hec Seneca. [Si aūt te nō audierit] taceas et cesses donec aliā viā ꝓcedēdi habeas. Alia autem via potest haberi dupliciter. qꝛ illud peccatū aut est iterabile: aut nō. Si sit iterabile debes aliquibus bonis qui velint ꝓdesse aliquid dicere per quod possunt eū deprehendere vt tecū possint eū corripere. Si aūt non sit iterabile nihilominꝰ corā talibꝰ potes eū corripere vt de illo peniteat/et de simili sibi timeat: nec es proditor fraterni criminis. sicut dicit Aug. Si ergo per primā viam peccator nō emendatur [adhibe tecū vnū vel duos] ita ꝙ (ſm Hiero.) cū peccator nō audit corripientē in secreto ꝑmo debet adhiberi vnꝰ. qui (ſm Aug.) vult prodesse non obesse [ꝙ si nec illum audierit/adhibeatur ꝛ tertiꝰ] vel corrigendi studio: vt sc₃ aut āmonitione/ aut pudore corrigat. Vel cōueniēdi eū sub testibꝰ vt de peccato cōuincatur. vel ſm glo. Si dixerit nō esse peccatū ꝓbent contrariū [vt in ore duorū vel triū stet oē verbū]. Si ergo peccatū oīno est occultū/ tunc frater corripiat occulte. Si aūt est publicum tūc debet corripi publice: qꝛ tūc non solū opꝰ est vt ipe emendet: sed et alij quos scādalizauit in ipsa punitione edificent ꝛ eius exemplo alij timeant/ꝛ a malis coerceant. Et si nō ꝓsit secūda via addit dñs tertiā q̄ habet vim coactiuā dicēs [ꝙ si eos] sc₃ tecum corripiētes ꝛ cōmonētes [non audierit] se corrigendo [dic ecclesie] .i. ꝑlato per denūciationē publicam sibi intimando: vt q̄ priꝰ eras correctoꝛ ꝓpter eiꝰ pertinaciā fias accusator: ꝛ tūc sunt testes inducēdi ad facti ꝓbationem q̄ prius fuerāt inducti ad fratris secretā ammonitionē: vt qui emēdari noluit correctione fraterna in iudicio conuictus coerceatur a malicia. Quos aūt nō potes corripiēdo: aut monēdo: vel accusando conuertere: studeas saltē orādo acquirere: deinde ad penā peccantis publice ꝓcedit dicens. [Si aūt ꝛ ecclesiā non audierit] preceptū prelati contēnendo [sit tibi sicut ethnicꝰ et publicanꝰ] in numero fratrū nō cōputandus. i. separet a cōmunione fideliū per excōmunicationē ꝛ censurā ecclesiasticam: ꝛ deuita eū tanꝙ hereticū ꝛ excōmunicatū: vt vel saltē pudore corrigatur ꝛ opprobrijs saluetur. Ethnicus dicit gentilis. ethna enī grece: gens est latine. Publicanus dr̄ qui lucra seculi sectat ꝑ fraudē/furta/ꝛ ꝑiuria: vel q̄ publicorum exactor est vectigaliū. Proponunt aūt isti in exemplū: qꝛ apud iudeos q̄si excōicati habent/ nō enī eis coutunt: et in hoc culpa eiꝰ et pertinacia magis detestabilis ostendit. detestabilior enī est in eodem gñe peccati et paribus alijs circunstantijs q̄ sub noīe fidelis agit opera infideliū/ꝙ qui aperte gentiles sunt. Nec tñ ideo negligenda est salus eiꝰ. Nā ꝛ ipsorū gentiliū et publicanorū salutē semp inquirimꝰ.

Correptionis triplices dñe.

Prima ergo correptio est amoris. secūda timoris: tertia pudoris: qꝛ primo frater reuocandus est amore: ꝛ si hoc non proficit reuocandus est timore: ꝛ si hoc non sufficit reuocandus est pudore. Sane predictus ordo fraterne correctionis intelligit tm̄ de criminalibꝰ.

Accusādi se forma.

Solēt aūt claustrales se in suis capitulis accusare/non ꝑmissa ammonitione: caueat vero accusans/ne hoc ad infamandū sed ad corrigendū faciat: quia aliter grauiter peccaret. Felicior est q̄ seipm accusat/ et excusationem aliūde non expectat. Et ne quis supbus seq̄strationē vel excōmunicationē talē contēneret: potestatem tribuit apostolis vt sciāt q̄ a talibꝰ dānant eoꝝ sniam nō cōtēnendā: qꝛ robur ꝛ firmitatē habet a deo cōfirmante in celo qđ minister eius facit in terra. Vñ dicit. [Amen dico vobis/quecunq₃ ligaueritis sup terrā] .i. in ecclesia militāte ab ea excludendo [erūt ligata et in celo] .i. in ecclesia triūphante: qꝛ talis sententia cōfirmabitur diuino iudicio [ꝛ quecūq₃ solueritis sup terrā] vocādo ad ecclie vnitatē [erunt soluta ꝛ in celo] ꝑ diuinā approbationem ac si dicat. Sentētia vestra firma stabit in abijciēdo cōtum: acē/ꝛ in recipiēdo penitētem: adhibita tñ debita diligentia in ferendo sniam.

Excōicatio etiam iniusta timenda.

Siue aūt iuste/siue iniuste proferatur: semp sententia pastoris timenda est/ne forte culpa que nō fit ex opere: fiat ex elatione. Hoc dicit ad cōmēdationē auctoritatis ecclie/et ad terrorē peccatorū: vt coherceātur a malis: ꝛ peniteāt de ꝯmissis qn̄ audiūt qđ hic in terra ꝓpter culpā ligat/ligamur ꝛ in celis. Nō vero hic generaliter oībus dicit dictū fuit supra petro singulariter: in quo tamen omnes intelligunt.

Cōmunionis commoda.

Deinde vt pctōres nō contēnant penā qua ab ecclia excludūtur ponit duo cōmoda ex vnitate ꝛ cōmunione ecclie: quibus ab ecclesia precisi ꝛ excōmunicati priuātur. Primū tangit cū dicit. [Si duo ex vobis cōsenserint] in bono ꝑ vnionem fidei: ꝛ nexū charitatis [sup terrā] vbi est oportunitas merendi vel demerendi/ꝛ de alijs iudicandi [de omni re quācūq₃ petierint] cū fide ꝛ sine hesitatione [fiet illis] merito vnitatis [a patre meo celesti]. Semper ergo orātes exaudiūtur cōcurrentibus conditionibꝰ ad hoc req̄sitis/ vt sc₃ orent pro se/ac pie ꝛ perseueranter/ et petant expedientia sc₃ ad salutē pertinentia/ac dei ordinationi conuenientia: ꝛ si digni sunt ipsi qui petunt. Et ideo si nō exaudiuntur ideo fit: qꝛ in aliquo horum deficiūt. Sepe etiam pro alijs exaudiuntur: ꝛ si nō oratio eorum in sinū eorum conuertetur. vbi Origenes. Et ista est etiam causa ꝓpter quā nō exaudimur orātes: qꝛ nō consentimꝰ nobis per oīa sup terrā: neq₃ dogmate/neq₃ conuersatione. Sepe enī in musicis nisi fuerit cōueniētia vocū nō delectat audientē: sic in ecclesia nisi consensum habuerit nō delectatur deꝰ in ea: nec audit voces eorū. vbi et Hiero. Possumus autē ꝛ hoc spiritualiter intelligere: ꝙ nisi spiritus ꝛ aīa corpusq₃ consenserint/ꝛ nō intra se bellum diuersarū habuerint voluntatū/de omni re quā petierint impetrent a patre. Nulli dubium est quin bonaꝝ rerum postulatio sit vbi corpꝰ vult habere ea que spiritus. hec Hiero. Secundū commodū est quia [vbi duo vel tres] multomagis vbi plures [congregati fuerint] id est vniti per fidem et charitatem: non diuisi per discordiam ꝛ dissentionem: non dispersi per terrenarū rerum cōcupiscentiam: nō segregati ꝑ singularitatē [in nomine meo]. i. ad salutē propriā vel alienā querendā ad gloriam nominis

Cōgregati in noīe domini.

niei manifestandā. vñ Raban⁹. In noīe dñi congregati sunt q̄ ipsi⁹ gloriā emulantur: ipsi⁹ spū feruent: ipm in oībus ꝛ per oīa fidei oculis ꝛ mūdo corde nō desinūt inueniri. [Ibi sum in medio eorū] fauēs eis ꝛ acquiescēs bone voluntati ꝛ petitioni eorū ac iuuās eos in oībus. Ipse enim qui est pax ꝛ charitas ac summū ꝛ cōmune bonum sedē atqꜫ habitationē sibi i bonis atqꜫ pacificis collocauit: qui cū patre celesti vnus de⁹ q̄ iuste petunt in fide et gratia congregati concedit ꝛ facit. vbi Chry. Non dicit simpliciter vbi congregati fuerint: sed addit in nomine meo: quasi dicat. Si q̄s ꝑpter me ꝑncipalē amicitie causam ad ꝑrimū habuerit cum eo ero: ꝛ sic in aliis virtuosus erit. vbi ꝛ Raban⁹. Amat mediū mediator dei et hominū q̄ in medio doctoꝝ inuētus est: medius stetit ad baptismū: medi⁹ pepēdit in cruce: resurgēs quoqꜫ stetit in medio discipulorū: medi⁹ quoqꜫ ad iudiciū veniēs separabit agnos ab hedis. hec Raban⁹. Ecce pmiū ꝯcordie ad quā totus iste sermo vocat. vñ Hiero. Dis superior sermo nos ad cōcordiā ꝓuocauerat. Igit ꝛ premiū pollicetur vt sollicitius festinemus ad pacē cū se dicat inter duos vel tres mediū fore. Hec Hiero. Considera nunc quantā charitatē et diligentiā circa proximū ostendere debem⁹ vt ipm ab errore reuocem⁹. Non est enim maior charitas q̄ꝫ fratrē peccantē corripere/ꝛ ꝓ eo mori. Sed heu in paucis vera charitas ꝛ dilectio q̄ ꝓpter xpm est experit/ꝛ i multis dilectio ꝛ amicitia ficta reperitur. vñ hic ait Chry. Plures videmus alias habentes amicitie occasiones. hic enī q̄ꝫ diligit diligit: ille aūt q̄ꝫ honoratus est: ille autē q̄ꝫ in alio quodam negocio seculari fuit vtilis: ille aūt ꝓpter aliud tale: ꝓpter xpm autē difficile inuenire aliquē ꝓprie/et vt oportet diligere eum ꝓprime quē diligit: sed oīa ꝑscrutantes inuenimus apud multos amicitias poeticas. i. ficticias magis q̄ꝫ hoc. Hec Chry. Quia vero dñs supra loquēs de correctione fraterna induxit: vt peccāti ꝛ penitēti remittet iniuria ne dubitetur de numero querit. Petr⁹ caput discipuloꝝ quotiens fratri peccāti sit remittendū: ꝛ petit si sufficiat ad salutē dimittere septies peccāti in eū. Cui iterrogationi benign⁹ ꝛ misericors dñs respōdit qꜫ [nō solum septies: sed septuagiesseptiens] remittendū sit. ꝑm Aug. Solet per septē cuiuslibet rei aut tpis vniuersitas iudicari. vñ in psal. canit. Septies in die laudem dixi tibi: nihil aliud est q̄ꝫ semper laus eius in ore meo. Undenarius vero transgressionem significat: qꝛ vbi trāsgrederis denariū in quo decalogus consistit ad vndenariū vadis: transgressio autē pctm̄ est. Omnē ergo trāsgressionē et iniuriā ac oīa pctā intelligi et dimitti voluit quando septuagiesseptiens dixit qꜫ ex numero vniuersitatis/ꝛ numero transgressionis. i. ex septē et vndecim compositum est: qꝛ si vndecim ducas septies fiunt septuagiesseptiens. Uel ponit hic numerus determinatus ꝓ indeterminato: ac si ꝑm eundē Aug. diceret. Totiens quotiens hoc est oīno quotienscūqꜫ peccauerit totiens dimittas. Ille vero numer⁹ poti⁹ ponitur q̄ꝫ aliqs alius: qꝛ ab Adā vsqꜫ ad xpm fuerunt. lxxvij. generationes: ꝛ ideo sicut xps totius humani generis deleuit culpas: sic ꝛ homo oēs suas debet dimittere iniurias. Si ei xps milia peccatoꝝ inuenit: ꝛ tñ omnia donauit noli subducere misericordiam. vnde ꝑm Chry. cū dicit. Septuagiesseptiens nō numerū certū ꝛ determinatum ponit: sed quasi infinitum qđ cōtinue et semper est significauit. Et ꝑm Hiero. Septuagiesseptiens accipit pro septiesseptuaginta vel septuagiesseptem. i. quadringentisnonaginta vicibus vt totiēs peccanti fratri dimittas in die quotiens ille in die peccare nō poterit: vel quotiens peccauerit vt non sit modus in te/nec numer⁹ in remittēdo: sed semper dimittas. Et sic pma expositio refertur ad oēm iniuriā. scđa ad omne tēpus. vñ Beda. Septenario numero non venie dādē: sed termin⁹ ponit: sed vel oīa peccata dimittenda: vel semp penitenti dimittendū precipitur. Solet enī sepe ꝑ septē cuiuslibet rei/ aut temporis vniuersitas indicari. Et iterū. Caute intuendū est: qꝛ non passim peccanti: sed penitentiā agenti dimittere iubemur. Et pmo quidē peccantē misericorditer increpare vt sit cui postmodū habeam⁹ iuste dimittere. Qui ergo vidēs fratrem peccare tacuerit/nō minus dñici precepti trāsgressor est q̄ꝫ is qui eidē penitenti veniā dare noluerit: qꝛ qui dixit. Si penituerit dimitte pmisit si peccauerit icrepa. Itaqꜫ venia fratri post increpationē largienda est: sed illi vtiqꜫ q̄ penitēdo ab errore cōuertit ne vel difficilis venia vel remissa sit indulgētia. Hec Beda. Peccantē itaqꜫ vt cōuertat corripiam⁹/ꝛ penitentem socia charitate colligamus donātes nobismetipsis ꝑm aplm sicut de⁹ i xpo donauit nobis. vñ Amb. Discas frequēter ignoscere nec in dignationem tenere: nihil enim est quo possit offendi cui ignoscendi est consuetudo. Disce domare iniurias tuas: qꝛ persecutoribus suis xps ignouit. hec Ambro. Utrum autē teneatur quis remittere iniuriā inimico non petenti est distinguendum. Ex iniuria enim oritur primo rancor in affectu. secundo rancoris signum in effectu. Primū tenetur quilibet statim remittere etiam si iniurians nō petat veniā. Secundū tenetur remittere veniā veraciter petēti. i. parato emēdare ꝑm suā facultatem: ꝛ tenetur ei dicere aue/ꝛ subuenire sibi si indiguerit qđ nō petenti facere nō tenet nisi perfectus fuerit: licet ergo nō agatur hic nisi de dimissione penitētis: tñ ꝛ penitenti ꝛ non penitenti tenet quilibet rancorē odij dimittere: alioqn nō habetur charitas/ et in articulo necessitatis necessaria etiā ministrare. Perfecti vero q̄ oīa reliquerūt: ꝛ penitentib⁹ ꝛ nō penitentib⁹ tenētur veniā dare: obuios in via salutare: circa articulū necessitatis necessaria ministrare: ꝛ multa in hunc modum facere ad que non tenētur imperfecti. Utrum vero ille cui facta est iniuria debeat amicitiam querere. Sciendū qꜫ duplex est debitū. Primū est necessitatis sine quo nō est salus. Secundum est perfectionis. Quantū ad primū debitū nō tenet quis reconciliationē querere. sed de secūdo dicit Chry. Et talis debet reconciliationem querere vt duplicē coronā assequat: vnam qꝛ iniuriā passus est: alterā qꝛ prior rogauit. vñ iterū idē Chry. Excogita quātū nori⁹ es: ꝛ nō solū nō morā facies ad remissionē q̄ tibi iniusticiam fecerat: sed ꝛ curres ad eos q̄ te cōtristauerūt vt fiat tibi remissionis occasio vt inuenias curationē ꝓprioꝝ maloꝝ. Mercedē ineffabilē determinat de⁹: vt ꝓuenias illū q̄ iniusta tibi fecit: q̄ si rogat⁹ reconciliat⁹ fueris non adhuc dei ꝑcepto facta est amicitia: sed studio illius. Itaqꜫ sine corona abscedis illo brauium accipiente. Sed mala passus es. Sed nihil tantū quantū tibiipsi operaberis malū rememorās. Et ꝛ non possibile est virū bonū aliqđ malū pati. Si aūt dixeris q̄ꝫ inflāmat⁹ es contumelie memorās: recordare si aliqđ factū est tibi bonū ab eo q̄ te cōtristauit/ꝛ qđ tu alijs fecisti mala. Male tibi dixit ꝛ cōfudit: reputa q̄ꝫ ꝛ tu alijs dixisti. Qualiter igitur potieris venia in quibus alijs nō parcis. Sed nulli male dixisti: sed audisti dicentes ꝛ acceptasti neqꜫ hoc est innoxiū. Nihil autē ita dilectionē cōseruat vt nō meminisse eorū q̄ in nos peccauerit. Hec Chry. Aduertendū aūt qꜫ licet offensa sit semper remittēda: nō tñ iniuria. Si enī ex remissione iniurie et pene debite sequeret ꝓnitas in eo cui remittit ad facilius peccandū nō esset bonū ei remittere. Similiter si ex tali remissione esset scādalū alioꝝ ꝛ omissio iusticie. Et sic in casib⁹ cōsimilib⁹ intellige. Dimittam⁹ ergo debitoribus nostris debita pene pcti si peniteāt i nos peccasse: dimittere vero qđ q̄s in deū peccat nō est nostri arbitrij. Sed (vt dicit Hiero.) Nos ecōtrario in dei iiuria benigni sumus: in nostris cōtumelijs odia exercemus. Oratio.

Ignosce libenter.

Debitum duplex.

Non⁹ malū non patitur.

Offensa semp: sed non semp iniuria remittenda.

Domine iesu xpe mihi indigno ꝓpici⁹ cōcede vt fratrē peccantē a ꝺbis oportune corripiēdo emēdā: ꝛ si nō verbis saltē orationib⁹ ꝛ bonis exemplis: hoc facere non desistā. Da mihi etiā vt in vnitate ecclesie ꝛ charitate fraterna pmanendo merear in orōnib⁹ exaudiri/ꝛ ꝑ fauorē ꝛ auxiliū nostrū experiri q̄ habitationem tibi in pacificis collocasti. Insup et hoc tribue mihi sit quotienscunqꜫ peccauerit frater in me totiēs dimittā ei: ita qꜫ nec rancor iteri⁹/nec rācoris signū exteri⁹ in me valeat aliqualiter reperiri. Amen.

De rege qui voluit rationē ponere cum seruis suis. Capitulum. ix.

Quod autem dimittendū sit fratri peccāti ꝛ non tm̄. septies: sed septuagesiesseptiens: ꝛ qꜫ h̄ non debeat alicui graue aut difficile videri si attendat qꜫ de⁹ maiora remittit in se peccāti: ostendit dñs ꝑ exeplū: qꝛ magis sumus debitores dei: ꝛ pl⁹ offēdim⁹ eū q̄ꝫ homo posset offendere proximū tāta enim est offensa

Matth. xviij.

quãtus est ille q̃ offenditur: deus aũt est infinitus ⁊ ideo
offensa in ipm cõmissa quãdã hꝫ infinitatẽ: ⁊ tñ quotiẽs-
cũqꝫ offendimꝰ/totiens ipe paratꝰ est remittere: dum tñ
velimus veraciter penitere: ergo si ipse qui est dñs ⁊ rex
oĩm dimittit seruo/multo fortius ⁊ nos debemus dimit-
tere peccanti in nos fratri ⁊ ꝓximo. Et ideo ꝑ exemplo
ponit parabolã de rege q̃ voluit rationẽ ponere cũ ꝯuis
suis: ⁊ in fine applicat parabolã ad ꝓpositũ dicẽs. Sic
⁊ pater meus celestis faciet vobis. Similiter ei deꝰ po-
nit rationẽ cũ seruis. s. hominibꝰ: nã oĩm actus deus dis-
cutit diligenter/⁊ merita cuiusqꝫ examinat: ⁊ hoc ꝑ scri-
pturas: per creaturas: per confessores: ꝑ illuminationem
ꝓprie conscientie nolẽs rationem de factis humanis exi-
gere. Potest ergo parabola ad ꝓpositũ aptari ⁊ sic ex-
poni. Simile est regnũ celorũ. i. status ecclesie militan-
tis seu p̃ntis tẽporis q̃ regnũ celorũ dr̃: tũ q: legibꝰ celi
subijcit: tũ q: de ea ad celum ꝑuenit hõmini regi. i. xp̃o
q̃ est verꝰ homo ⁊ verus deꝰ/rex regũ ⁊ dñs dominantiũ
qui voluit rationẽ ponere cum seruis suis scꝫ hoĩbus
quorũ est dñs: q: ad ipsum pertinet examinatio meritoꝝ
Ratio de oĩbus reddenda.
quorumlibet et singulorũ. ¶ Et notandum ꝙ dñs ponet
nos ad rationem de oĩbus bonis nobis commissis/⁊ bo-
nis omissis. Itẽqꝫ de malis a nobis commissis/⁊ de ma-
lis a nobis dimissis. De primo est parabola de villico ini-
quitatis: ⁊ ista computatio multum timẽda est: multa eĩ
bona nobis cõmissa sunt ⁊ magni valoris. s. bona nature/
grẽ/et fortune de quibus oĩbus oportet reddere rationẽ
qualiter eis vsi sumus. Et si non haberemus reddere ra-
tionẽ nisi de tempore multũ esset nobis timẽdũ: omne eĩ
tempus homini impẽsum requiret ab eo qualiter fuerit
expensum: ⁊ vna hora tp̃is põt homo absolui a debito et
regnũ celorum lucrari. De secũdo est parabola de talen-
tis: ⁊ hec etiam computatio multum est timenda cũ dñs
dicat ibidẽ inutilẽ seruum proijciendũ in tenebras exte-
riores. De tertio: cõputatio: etiã multũ est timenda cum
dñs positurꝰ sit rationem: etiã de cogitationibꝰ ⁊ verbis
ociosis. De quarto est parabola presens: ⁊ hec computa-
tio multum est timenda ꝓpter vitiũ ingratitudinis qđ
est valde periculosum. Et cum incipit ponere rationẽ
id est merita ⁊ conscientias examinare: in qua examina-
tione modo sumꝰ: sed postmodũ dabit de nobis sentẽtia
ꝯm merita offert ei vnꝰ debens decẽ milia talenta. i. ob-
ligatus ad magnã penã ꝓpter multa pctã. In debito il-
lius denotat grauitas ⁊ numerositas peccatoꝝ: ⁊ accipi-
tur determinatus numerus pro indeterminato. vñ Aug.
Decẽ milia talẽti.
Qr lex in decem p̃ceptis commendat: ille debebat decẽ
milia talentoꝝ per qđ oĩa pctã designant q̃. s. cõtra legẽ
fiunt. Cũ aũt nõ hꝫ vñ reddat. i. cũ nõ põt viribꝰ suis
deo satisfacere ꝓ peccatis. Nõ eñi ꝑ se põt ruere: sed non
resurgere: per se offendere ⁊ peccare/ac ꝑ hoc debitũ cõ-
trahere: sed nõ per se satisfacere nisi gratia dei accedente
et si hõ ꝓ vno tm̃ peccato non sufficit satisfacere: multo
minus ꝓ decẽ milibꝰ peccatorũ talentis iubet eum dñs
venundari in seruitutẽ pene. q: ꝯm Remigiũ. Precium
huiꝰ venditi supplicium est dãnati ⁊ vxorem eiꝰ. i. con-
cupiscẽtiã ex qua cõcipiuntur mali filij ⁊ filios eius. i.
mala opera: in hoĩe enim spiritus est vir/sensualitas mu-
lier: per quoꝝ cõmixtionẽ filij. i. opera generãtur: vxorẽ
ergo ⁊ filios venundari est ꝓ cõcupiscẽtijs interioribꝰ/
⁊ malis operibꝰ exterioribus penã soluere: qđ est p̃cium
eius ⁊ oĩa q̃ habet scꝫ temporalia: q: tota substãtia sua
pro magnitudine delicti tradit qñqꝫ extraneis: vel oĩa q̃
spũs habet sunt vires aĩe ⁊ corporis: ⁊ etiã bona exterio-
ra que oĩa in penã cõmutãtur: vt pena dominet ei q̃tum
ad oĩa in quibꝰ peccauit. Vñ subdit ⁊ reddi tunc enim
debitũ peccati reddit cũ pro eo pene precium exoluitur.
Procidens aũt seruꝰ ille. i. peccator ꝑ penitentiam et
humilitatem sui: qui prius quasi collum contra deũ ere-
xerat obnixe rogat eũ dicẽs. Patientiã habe in me do-
nando mihi vite et penitentie spacium: condonãdo deli-
ctum: relaxando suppliciũ ⁊ omnia reddã tibi opa me-
ritoria faciẽdo/⁊ me emendando tua patientia expecta-
tus: tua gratia preuẽtus: tua misericordia adiutus. Mi-
sertꝰ aũt dñs q: misericors ⁊ miserator dñs paratus est
misereri et parcere vere penitentibus serui illius sic ꝓ-
cidentis in contritione: sic dicentis in confessione: sic pro-
mittentis de satisfactione dimittit eum liberum a capti-
uitate culpe et debitum dimittit ei relaxando reatum

pene eterne/dimittit totum: q: plus dat q̃ rogetur. vnde
Chry. Vidi misericordiã dei. Petierat dilationem ⁊ ac-
cepit oĩm peccatorũ remissionẽ egressus aũt de obliga-
tione peccati seruꝰ ille a debito quidem liber: sed iniqui-
tatis seruus/et misericordie inuente oblitꝰ inuenit vnũ
de cõseruis suis. i. de peccatoribꝰ ⁊ hoĩbus qui sunt ser-
ui dei cũ ipso. oẽs eñi cõserui/⁊ vnius dñi serui sumus/⁊
nos ⁊ angeli qui debebat ei centum denarios. i. parum
offendit eũ/⁊ in modico tenet respectiue: q: offensa in ho-
minẽ modica est respectu offense cõmisse in deũ: inuenit
Offensa in hominem.
autẽ in animo per recordationẽ iniurie et tenens suffo-
cat eum stringendo et arctando: quia crudeliter coegit
eũ reddere ⁊ satisfacere. Ille debitorem tenet qui offen-
sum tenet in memoria: qui iram ⁊ odium seruat in corde.
Suffocare est strãgulare/ vel stringere per gulã: et quia
gutture loq̃mur ille suffocat ꝓximũ q̃ ṽba excusationis
nõ audit. In quo ostẽdit austeritas in repetẽdo vĩdictã
a ꝓximo. vñ Remigiꝰ. Cõseruũ suffocare est in fratrẽ ꝑ
vindictã exardescere. Tenẽs ergo suffocat eum dicens
redde qđ debes scꝫ tormentũ ꝓ iniuria/ꝓ verbis ver-
bera. Et ꝓcidens ꝑ penitẽtiã rogat eũ dicens: patien-
tiam habe in me. i. parce mihi ⁊ oĩa reddam tibi. Qua-
si dicat paratus sum ꝯm possibilitatẽ meam satisfacere. ⁊
(vt dicit Remigiꝰ) emendabo iudicio vel consilio eccle-
sie quod deliqui. Attende ꝙ eadẽ verba ꝓtulit cõseruus
Verba venda.
supplicãs quibꝰ supplicãdo a dño remissionẽ meruerat
malus seruus. Sed (vt dicit Chry.) hec verba ingratus
seruꝰ reueritꝰ nõ est q̃bus saluatꝰ est. Ille autẽ non vult
habere patientiam prestando dilationem: nec dimittere
sine vindicta rancorem/ostendens crudelitatẽ in modo
repetendi vindictã. vñ Aug. Non talẽ inuenit iste cõser-
uum qualẽ ille inuenerat dñm. Petijt ille dilationẽ/⁊ me-
ruit remissionẽ: iste qui misericordiã petebat dilationis:
sensit penã suffocationis. Sed abijt in via cayn a natu-
rali pietate recedẽdo: ⁊ a familiaritate ⁊ amicitia proxi-
mi se alienãdo ⁊ mittit eũ in carcerẽ crudeliter affligen-
do donec reddat debitũ plenarie et ad nutũ satisfacien-
do: hic carcer infernus potest intelligi. Totiẽs vero pec-
cãtẽ in nos ꝓximũ in carcerẽ mittimꝰ: quotiẽs eiꝰ culpe
nõ indulgemꝰ: quantũ eñi in nobis est dũ nõ parcimus/
carceri dãnamus. Videtes aũt cõserui eiꝰ scꝫ angeli q̃
ꝯm apocalipsim cõserui sunt nostri: q: eiusdẽ dñi sumus
serui que fiunt scꝫ crudeliter a seruo in conseruũ suum.
oĩa eñi opera que agimꝰ/⁊ supplicia que patimur vident
⁊ corã deo representant. Tres eñi testes habemus a qui-
Testes inuitabiles quattuor.
bus nõ abscõdimur: scꝫ deũ/angelos/sanctos/et demo-
nes. Videntes inqꝫ cõtristant de ingratitudine ⁊ culpa
serui/de afflictione ⁊ pena conserui. Angeli eñi cõtristan-
tur ad culpã/letant ad penitentiã/et ferunt aĩas ad glo-
riã ⁊ narrant dño suo oĩa ad deũ referando/cõqueren-
do/⁊ auxiliũ implorando. Vel isti cõserui sunt ecclesiaꝝ
ministri: ⁊ quiqꝫ fideles ⁊ iusti/q̃ videntes crudelitatem
hoĩm erga ꝓximos vel aliquẽ fratrẽ remissionẽ pctõꝝ
adeptũ nõ velle misereri cõserui sui contristant: q: ad eã-
dem virtutem pertinet gaudere de bono: ⁊ contristari de
malo: ⁊ narrãt dño: q: in oratione petũt a dño talia iudi-
cari ad declarationẽ iusticie non ex liuore vindicte. Vel
dño narrare est dolores ⁊ cõtritiones cordis in suo affe-
ctu deo demõstrare. Vel cũ veniũt ad dñm. i. ad prelatũ
qui vicem dei gerit in terris: denunciãt ei mala facta ad
finẽ correctionis. Tunc vocat eum dñs per sententiã
mortis: ⁊ de hoc seculo migrare iubet: vt de oĩbus ratio-
nẽ reddat. vñ Remigiꝰ. Hec vocatio nõ fit modo intus
in cõscientia: sed fit exterius in iudicio. Et ait illi. Ser-
ue nequã q: non est equus: sed iniquus recipiendo mise-
ricordiã/⁊ reddendo immisericordiã seu iniuriã omne
debitũ dimisi tibi. i. magnam offensam in me cõmissam.
In hoc (ꝯm Chry.) patet magnũ esse peccatũ ingratitu-
dinis. nã primo qñ debitor erat decẽ miliũ talentorũ nõ
eũ nequam appellauit: nõ sibi insultauit: sed vbi incurrit
vitium tante ingratitudinis animo irato ait ei serue ne-
quã q: peior es effectꝰ q̃ꝫ primo. Nam ꝯm Greg. Sicut
boni cõtumelijs efficiũtur meliores: sic semꝑ reprobi de
beneficio efficiunt peiores. Nonne ergo oportuit et te
misereri cõserui tui remittẽdo parua sicut et ego tui mi-
sertus sum remittendo maiora: nulla q̃ppe interuenien-
te satisfactione: sed ob hoc solũ q: rogasti me rogasti di-
lationẽ: sed meruisti remissionẽ. Oportuisset q̃dẽ vt tali

ꝓuocat⁹ bñficio totū etiā debitū relaxares roganti:sed
tu etiā qđ min⁹ est facere noluisti:qꝛ dilationē cōcedere
recusasti. Ubi Chry. Si graue videt̄ dānum a fficere de
buit lucrū:si graue videt̄ preceptū/cogita premiū:si gra
ue sit remittere ei qui contristauit/graui⁹ est incidere in
gehennā. ꝯm Remig. Seruus iste nullum responsum le
Cassabit gitur dedisse dño:in quo demōstrat̄ ꝙ i die iudicij et sta
post hanc tim post hanc vitam cessabit oīs pctī excusatio [Et ira
vitā excu: tus dñs] nō ꝑ affectū/sed silitudinē effectus hoīs irati
satio. .i.admodū irati se hñs penā inferēdo [tradet eum torto
ribus] .i.demonib⁹ ꝛ ministris tartareis q̄ in hoc sūt di
uine iustitie executores: qꝛ tortores patimur in pena q̄s
passi sumus suasores in culpa [quoadusq̄ reddat] ꝑ pe:
nā [vniuersum debitū] cōmissū per culpā:ꝛ hoc erit eter
naliter et in perpetuū. Quousq̄ eñ ponit̄ ꝓ infinito/si:
cut donec ponit̄ ibi nō cognouit eam donec peperit:ꝛ ē
sensus semꝑ soluet/ꝛ nūq̄ ꝑsoluet:neq̄ reddet aliq̄ñ:sꝫ
semꝑ penā luet:nunq̄ eñ redderē poterit:qꝛ eternaliter
dānat⁹ erit. Nā in inferno semꝑ est redditio absq̄ acq̄si
tione cū pena semꝑ maneat sine fine:qꝛ ibi nō est loc⁹ re
dēptionis vel satisfactionis:sed condēnationis ꝛ puni
tionis. Qꝛ autē hanc totā similitudinem ad hoc attule:
rit:ipse dñs eā modo q̄ dictū est ad ꝓpositū adaptādo
exponit dicēs. [Sic ꝛ pater me⁹ celestis faciet vobis]
vniuersum debitū a vobis exigēdo:ꝛ vos tortorib⁹ cru:
ciādos tradēdo ꝯm Chry. Nō dicit pater vester:sed pa
ter me⁹:nō eñ dignū est hoīs talis vocari patrē deū:qꝛ
ita ꝑniciosus ꝛ odiosus est. Ubi hier. Formidolosa sen:
tentia si parua fratri nō dimittam⁹:magna nobis a deo
nō dimittent̄. Et qꝛ vnusq̄sq̄ pōt dicere ore:nihil habeo
cōtra eū:habet deū iudicē q̄ simulationē ficte pacis au:
fert dicens. [Si nō remiseritis vnusq̄sq̄ fratri suo] non
solum ore:sed etiā de cordibus vestris:non ficta pace:sꝫ
vera et integra dilectione. Qꝛ nō sufficit labijs dimitte:
re:nisi ora ꝛ corda conueniant. Quidam enim dimittere
nolunt oīno:qꝛ et maliciā seruant in corde:ꝛ vindictam
dū possunt exercent in opere. Alij et si remittunt q̄ꝫtum
ad vindictam:ꝯuant tñ cōceptū odiū q̄ꝫtū ad maliciam
Sed q̄sq̄s sibi a dño remitti desiderat opꝫ vt vtroq̄ mo
do fratri remittat: vt nec ope exerceat vīdictā/ nec cor:
de reseruet maliciā. Qꝛ ꝯm Greg. Si hoc qđ in nos de:
linquit̄ ex corde nō dimittim⁹:illud rursus a nobis exi:
get̄ qđ nobis iā ꝑ penitētiā dimissū fuisse gaudebamus:
vbi ergo nō fuerit charitatis ꝑseuerantia nulla est suffi:
Joh. viij. ciens penitētia. vñ a peccatis soluto đr. Uade ꝛ ampli⁹
noli peccare. Seculares quoq̄ leges propter ingratitu
dines quosdā reuocant manumissos ad priorem seruitu
tem. Sed ex his videt̄ ꝙ pctā dimissa redeāt ꝓpter ite:
ratā pctī ꝑpetrationē. Ad hoc đr cōiter ꝙ redeunt ꝑ ag
grauationē pctī sequētis:nō ꝙ pctm̄ sequēs sit eq̄ gra:
ue sicut oīa precedentia:sꝫ qꝛ graui⁹ est ex cōparatione
ꝓcedentiū. Uñ exigit̄ qđ dimissum fuerat : non in se:sed
q̄ꝫtū ad ingratitudinē dimissiōis:ꝛ ideo dicunt̄ omnia
reddire : qꝛ ingratitudo est respectu dimissionis q̄ oīm
fuit:ꝛ ita quodāmō respectū hꝫ ad oīa dimissa. Nō ergo
redeunt q̄ꝫtum ad maculā ꝛ reatum:sed q̄ꝫtum ad igra:
titudinē. Qui eī post acceptā remissionē ad pctm̄ redit/
magis delinquit ꝙ ingratus tāto beneficio extitit: ꝛ ita
Casus in ingratitudo pctm̄ recidiuationis aggrauat. Quidā ve:
q̄b⁹ pctā ro dicunt ꝙ peccata redeunt in quattuor casibus.s.pro:
redeunt. pter odium fraternum:ꝓpter apostasiā a fide:ꝓpter cō
temptum confessionis:et ꝓpter dolorē de penitētia ha:
☞ bita. Uñ sunt ꝟsus. Fratres odit apostata fit:spernitq̄
fateri. Penituisse piget/pristina culpa redit. Faciliter
ergo et merito in te peccanti dimittes si q̄ꝫtū tibi dimit:
ti desideras veraciter attēdas. Quia ꝯm Chry. Et si se
ptuagiesseptíes dimiseris:ꝛ si oīa simplr̄ pctā cōcesser̄
ꝯtinue ꝓximo q̄ꝫtu in gutta aque ad pelagus infinitum
tanto magis ꝛ multo plus deficit tuus amor ad infini:
tā bonitatē dei/cui⁹ in necessitate cōstitut⁹ es cū iudica
beris ꝛ noxas tribueris. Et ideo hñ pctā in deū decem
milib⁹ talentis/ꝛ pctā in ꝓximū cētū denarijs cōpara:
uit:qꝛ etiā eadem pctā multo grauiora commissa sunt in
deū q̄ꝫ in ꝓximū. Docemur ergo hoc loco vt sicut dñs
nobis dimittit maiora pctā:sic nos dimittam⁹ cōseruis
nr̄is minora in nos cōmissa: alioquin a nobis exiget de
bita vniuersa. Uñ aug. Oīs hō debitor est dei:ꝛ debito:
rem habet fratrē suū. Ideo de⁹ iustus ꝯstituit tibi regu

lam in debitore tuo:quā faciet et ipse cū suo. vñ Chrys.
Hec intelligit̄ oīa intelligētes/ꝛ hec decē milia excogi
tantes/saltem hinc festinemus ad dimittendū ꝓximis
parua ꝛ vilia. Audiamus īmisericordes ꝛ crudeles/qm̄
non alijs sumus crudeles/sed nobismetipsis. Cū memo
rari malorū vis excogita qm̄ tibiipsi maloꝝ rememora
ris nō alij:qm̄ tua ligas pctā nō ꝓximi. Duo itaq̄ hinc
q̄rit ꝛ cognoscere aduersū pctā nr̄a ꝛ alijs dimittere et
illud ꝓpter hoc vt facilius hoc fiat. Qui enim sua intel
ligit facili⁹ ignoscit conseruo:ꝛ nō simpliciter ab ore di
mittere:sed a corde. Ne igit̄ dicas qm̄ cōuitiat⁹ est ꝛ de Iniuriā
traxit:ꝛ decem milia operatus est mihi mala. Quāto ei patiēti in:
dixeris tanto magis monstras eū benefactorē:dedit ei ferens ob:
occasionē abluēdi pctā tua. Quare quāto maiora iniu: sequiū pre
sta tibi fecit:tanto maiorū pctōꝝ dimissionis causa tibi stat.
consistit. Si eñ voluerim⁹/ nullus iniusta nobis facere
poterit:sed et inimici maxime ꝓderūt nobis. Uide er: Ignosce:
go quanta lucraris mansuete inimicorū ferens iprudē: re ꝓdest.
tias. Primū q̄dē ꝛ maximū pctōꝝ remissionem. Secū
dū patiētiā ꝛ perseuerātiā. Tertiū māsuetudinē ꝛ amo
rem hominū. Quartū ab ira cōtinue esse liberū:ꝛ a tristi
tia que hinc est. Cū his ꝛ venerabilis eris ꝛ ipse inimic̄:
ꝛ si demones fuerint: magis autē neq̄ habebis iam ini:
micum ita dispositus. Qđ aūt est maius et primum dei
amiciciā:ꝛ si pecca ueris venia potieris. Et iterū. Non
memoriā malorū habeam⁹ in eos q̄ ledunt:nā nobis ꝓ:
sūt maxime:nisi nosipsos vindicauerimus. Rapuit ille:
gratias egisti tu pro iniustitia/ꝛ glorificasti deum:infi:
nitas fructificasti mercedes. Si autem oraueris pro eo:
deo factus es silis. Uides qualiter maxime lucramur
ab aliorū persecutione:nihil ita deū letificat vt non red
dere malū ꝓ malo:immo reddere cōtraria iniunctū est
nobis bñficia ꝛ orones. Nō est q̄d difficili⁹ q̄ꝫ memoria
malorū. Hec igit̄ sciētes humiliemur ꝛ debitorib⁹ nr̄is
etiā gr̄as agam⁹:fiūt eñ nobis si philosophari volum⁹
maxime non solum indulgentie/ verūetiā mercedis oc:
casio. Pauca siquidē damus plurima recepturi. Quid
igit̄ expetis cū violentia cū deceret:ꝛ si ille vellet dare ei
cōcedere vt a deo totū accipias. Nūc aūt oīa facis et li
tigas vt nihil tibi dimittatur tuorū. Qđcūq̄ ergo debi
tores habes et pecuniarū ꝛ laborum/ oēs dimittes libe
ros deū expete remuneratorē. Cūcta igit̄ ꝛ pecunias et
pctā debitorib⁹ nr̄is donem⁹/vt nobis retributio opta:
ta ꝓueniat. Qđq̄ neglexerimus per aliā explere virtu:
tem:hoc de obliuione admisse in nos malicie adipiscen:
tes eternis potiamur bonis. hec Chry. Attende et hic se
necā qui dicit. Si magnanim⁹ fueris nūq̄ iudicabis ti: Iniuria
bi contumeliā fieri. De inimico dices. Non nocuit mihi nō fit ma:
sed animū nocēdi habuit:ꝛ cū illū in potestate tua vide gnanimo.
ris: vindictam putabis vindicare potuisse. Scito enim ☞
honestū ꝛ magnū vindicte eē gen⁹ ignoscere. Et iterum
Iniuriarū remediū est obliuio. Hec seneca. Et nota h̄ Remissio:
ꝙ ꝯm numerū grad⁹ apl̄ici duodenum sunt duodecim nū modi
modi remissionū. Primus est baptismus. vñ i euāgelio duodecim
Nisi quis renatus fuerit ꝛc̄. Secūdus est charitas. vn: Joh.iij.
de etiā in euāgelio. Remittunt̄ ei pctā multa ꝛc̄. Terti⁹ Luce. vij.
est elemosyna et charitatis opa. Uñ ꝓpheta. Sicut aq̄ Eccl.iij.
extinguit ignē. Quartus est fletus et lachryme: dicente iiij. re.xxj.
dño:qꝛ fleuit in cōspectu meo nō inducā mala in diebus Ps̄.xxxj
suis. Quintus est cōfessio ꝛ penitētia. vñ ps̄. Dixi confi j.Cor.v.
tebor ꝛc̄. Sextus est afflictio corpis. vñ apl̄us. Traditū
hmōi hoīem in interitū carnis vt spūs saluus sit. Septi
mus est emēdatio morū vel abrenūciatio vitiorū. vñ in
euāgelio. Ecce sanus factus es/iā ampli⁹ noli peccare. Joh.v.
Octau⁹ est itercessio sctōꝝ. vñ iacob⁹. Infirmat̄ aliq̄s Jaco.v.
inducat ꝑsbyteros ꝛc̄. Nonus est misericordie et fidei
meritū. vnde in euāgelio. Beati mi̇̄sicordes qm̄ ꝛc̄. De: Mat.v.
cimus est cōuersio ꝛ salus ꝓximorū. vñ iacob⁹. Qui cō: Jaco.v.
uerti fecerit peccatorē ꝛc̄. Undecimus est mutua remis:
sio ꝛ indulgentia. vñ in euāgelio. Dimittite et dimitte:
mini:ꝛ in hoc loco ꝑsenti. Duodecimus est passio marty Luc.vj.
rij ꝓ fide ecclesie. vñ latroni penitēti ac patiēti dicitur
a dño. Amen dico tibi:hodie mecū eris in paradiso. Ex Luc.xxiij
hoc loco ꝛ plurib⁹ alijs euāgelij locis salubria habem⁹ Remedia
remedia cōtra malū desperationis: et ideo non despet cōtra de:
aliq̄s cū multos habeam⁹ port⁹ salutis. Si enim despe speratio:
rasti ꝓpter pctī magnitudinē:habes petrum qui nega: nem.
uit fidem quod est maximum peccatum: ꝛ tamen deus

respexit eū. Si desperasti ꝓpter pctī multitudinem ha-
bes mariā magdalenā que septem habebat demonia .i.
vniuersa peccata/⁊ tñ de ea dictū est: dimissa sunt ei pec-
Luce. vij. cata multa. Si desperasti ꝓpt̄ pctī turpitudinē/habes
mulierē in adulterio deprehensam cui dictum est: vade
et ampliꝰ noli peccare. Si desperasti ꝓpter pctī infami
Joh. viij am: habes mattheū publice in theoloneo sedentē: et ta-
men dñs dixit ei: seq̄re me. Si desperasti ꝓpter peccati
diuturnitatem: habes latronē q̄ ꝑseuerauit in malo vsq̄
Mat. ix. ad mortē: ⁊ tñ dictū est ei a dño: hodie mecū eris in pa-
radiso. Si desperasti ꝓpter pctī crudelitatē: habes pau
Lu. xxiij lū apl'm lapidātē stephanū de quo dictū est: vas electio
nis mihi est iste. Si desperasti ꝓpter pctī recidiuationē
Actuū. ix. seu peccati iterationē ⁊ magnitudinē: habes hic aucto-
ritatē expressam de dimittēdo fratri septuagiessepties.
vñ Ber. Sino ꝓpter māsuetudinē que in te predicatur
currimꝰ post te dñe iesu: audiētes ꝙ non spernas paupe
rē: peccatorē nō horreas. Non horruisti cōfitentē latro
nē: nō lachrymātē peccatricē: nō chananeā supplicātē:
nō deprehensam in adulterio: nō sedentē in theoloneo:
nō supplicātē publicanū: nō negātē discipulū: nō ꝑsecu-
torē discipulorū: non ipos crucifixores tuos. Tam vali
dus deniq̄ es ad iustificādū/q̄ multis ad ignoscēdum
Currit spōsa/currūt adolescentule: sed que amat arden
Liberi ar tius currit velociꝰ ⁊ ꝑuenit citiꝰ. vñ ⁊ Chry. Liberi q̄p
bitrij bo- pe nos arbitrij creauit deus/vt volūtate nr̄a cū adiuto
num. rio dei qđ volumꝰ faciamꝰ. Si publicanꝰ es/potes fieri
euangelista: si blasphemꝰ es/potes fieri apl's: si latro es
potes paradisi colonus effici: si magus es/ potes deum
adorare. Nec est vlla malicia que penitētia nō soluatur.
Et iō tāq̄ precipua malignitatū elegit xp̄s/⁊ nēo vsq̄ ī
finē semetipm despiciat. Noli mihi dicere perij: noli mi-
hi dicere peccaui. Et q̄dē medicū habes satis fortiorē
te/⁊ potentiorē q̄ infirmitas tua est. Medicū habes vo
luntatē tuū si volueris emendantē/⁊ potentem/⁊ cupiē-
tē. Cū ei nō subsisteres fecit te: et q̄ꝛ peruersus es effectꝰ
multo magis emendare te poterit. Sed forsitan dices.
Quō poterit pctōr fil'is eē sanctis? Noli req̄rere q̄ arte:
noli scrutari rationē/sed crede clementie et benignitati
diuine. Sed dicis: grādia sunt peccata mea: ⁊ imēsa sce-
lera mea. Et q̄s est sine peccato? Sȝ ego inq̄s pessime et
Luc. vij. sup oēm hoiem. Sufficit tibi ad placandū deū peccare
desinere ⁊ bñfacere. Dic tu prior inq̄t iniquitates tuas
vt iustificerꝭ. Recognosce q̄ꝛ tu peccasti: ⁊ si agnoueris
initiū correctionis factum est tibi. Suspira/mestꝰ esto/
effūde lachrymas. Nec eñ aliud quid effudit meretrix
illa: sed lachrymis penitētiā sociauit/et ipsa comite ꝑue
nit ad fontē. hec Chry. Vñ et Greg. A spei ergo certitu-
dine nulla nos malorū nostrorum qualitas/nulla q̄āti
tas frangat. Idcirco eñ omīpotens deꝰ electos suos in
q̄busdā lapsibꝰ cadere ꝑmittit: vt alijs in culpa iacenti-
bus si toto ad eū corde ꝯsurgant spē venie reddat: et eis
ꝑ lamenta penitentie viā pietatis aperiat. Nā q̄ multos
in suis iniquitatibꝰ iā sanatos aspicimꝰ: quid aliđ q̄ su-
perne misericordie pignꝰ tenemꝰ? Et iterū. Quid itaq̄
in hac re debemꝰ aspicere nisi imensam misericordiā cō
ditoris nostri: qui nobis velut in signo ad exemplū peni
tentie posuit eos quos ꝑ penitentiā viuere post lapsum
fecit. Item nihil in his aliđ video nisi āte oculos nr̄os
posita spei ⁊ penitētie exēpla. Oīpotēs deꝰ vbiq̄ oculis
quos imitari debemus obijcit: vbiq̄ exēpla sue miseri-
cordie opponit. vñ ⁊ Augu. Quecunq̄ necessitas cogit
pctōrē ad ipenitentiā/nec criminis q̄ntitas/nec tēporis
breuitas/nec vite enormitas/nec hore extremitas exclu
dit a venia si perfecta fuerit voluntatis mutatio: sed in
amplissimos sinus mr̄ charitatis filios ꝓdigos suscipit
reuertētes. Et iterū. Pater tradidit filiū suū quo redi-
meret seruos: misit spiritū sanctū quo suos adoptaret ī
filios: filiū dedit in ꝑciū redemptiōis/ spiritū sanctū in
priuilegiū adoptionis: se totū seruat in hereditatē ado-
Magnitu ptatis. Nemo ḡ de dei pietate diffidat: q̄ꝛ maior est dei
do mie misericordia q̄ nostra miseria: et q̄squis ad eū toto cor-
dei. de clamauerit exaudiet illū: q̄ꝛ misericors est. Tardius
siquidē ei videt̄ peccatori veniā dare q̄ ipsi peccatori
accipe. Sic ei festinat reū absoluere a tormēto conscien
tie sue quasi plus cruciet eū cōpassio miseri q̄ ipsum mi
serū compassio sui. vñ etiā Chry. Crede mihi: talis ē er-
ga hominē pietas dei ꝙ nunq̄ spernit penitentiam si ei
sincere ⁊ simpliciter offeratur: etiam si ad summū quis
venerit malorum/⁊ inde velit reuerti ad veritatis viam
suscipit libenter et amplectitur/⁊ facit oīa quatenus ad
priorē reuocet statū. Vñ sup illo verbo cayn. Maior est Gen. iiij.
iniquitas mea q̄ vt veniam merear. dicit Aug. Mentirꝭ
inquit cayn mentiris: maior est dei pietas/q̄ omnis ini
quitas. Ecce expresse apparet ꝙ desperauit: et ideo di-
cit Aug. ꝙ ipse plus turbauit deum in desperatione q̄ ī
fratricidio: sicut iudas in desperatione q̄ in proditione
vñ Ber. O res confusa/o res mōstruosa peccator despe
rans de dei misericordia: cū cūcta pctā originalia/mor-
talia/venialia ab origine mūdi ꝯmissa diuine misericor
die cōparata sunt quasi vna gutta ad pelagꝰ totiꝰ marꝭ
Et breuiter dicēdo ẜm Aug. et Greg. Si vnꝰ hō omniū
hoim pctā perpetrasset/⁊ velut cayn et iudas desperas-
set: preterea deus illi veniā denegare iurasset: si miser il-
le cōtritus veniā rogasset: deꝰ primꝰ illi veniā non dene-
gasset. Et testāte Aug. ⁊ Hiero. peccata preterita nō no Peccata,
cent si nō placent. Multū etiā sperare debemꝰ in merito nō nocent
xp̄i sine quo nō possumus saluari. In merito eñ xp̄i ra- si nō pla-
dicata sunt oīa merita nr̄a/siue satisfactoria pene/siue cent.
meritoria vite eterne: q̄ꝛ nec ab offensa creatoris sumus
digni absoluti/nec imensitatem premij quod deꝰ est di-
gni sumꝰ assequi: nisi ꝑ meritū hoīs dei. Et precipue in Passiōis
merito passionis xp̄i est sperandū: q̄ꝛ hec est miseris spe meritum.
ciale solatiū. vñ Ber. Passio tua dñe vltimū refugiū: sin
gulare remediū deficiēte sapiētia: nō suffragāte iustitia:
nō sufficiēte sanctitate: succūbētibꝰ meritꝭ illa succurrit
Nō solū aūt a desperatione/sed etiā a vana spe est cauē- Despatio
dū: q̄ꝛ vtrobiq̄ magnū ē ꝑiculū. vñ Aug. Ex vtroq̄ ho- spes vana.
mines periclitant̄ ⁊ sperando ⁊ desperādo. Quid igitur
agit deꝰ cū periclitantibus vtroq̄ morbo? Illis q̄ spe
periclitant̄ hoc dicit. Ne tardes cōuerti ad dñm/neq̄
differas de die in diem: subito eñ veniet ira illiꝰ/et ī tpe
vindicte disperdet te. Illis qui desperatione periclitan
tur q̄d dicit? In quacunq̄ die iniquus cōuersus fuerit/
oēs iniq̄tates eius obliuiscar. Propter illos ḡ q̄ despe
ratione periclitant̄/proposuit eis indulgentie portū: ꝓ-
pter illos vero q̄ spe periclitant̄ ⁊ dilationibꝰ illudunt̄:
fecit diem mortis incertum. Nā veniet vltimus dies ne Mortis
scis. Ingratus es: q̄ꝛ hodiernū habes in quo corrigarꝭ incertitu
et crastinū expectas/forte nō addet̄. Et iterū. Ne despe dinis cā.
rando augeamꝰ peccatū datus est nobis penitentie por
tus. Rursus ne sperando augeamꝰ peccatum datꝰ est no
bis dies mortis incertꝰ. Et iterū. Latro agnouit: petrꝰ
negauit: in petro demōstrat̄ quēq̄ iustū nō de se debere
presumere in latrone nō impiū cōuersum desperare de-
bere. Timeat ergo bonꝰ ne pereat ꝑ superbiā: ⁊ malꝰ ne
desperet ꝓpter multā maliciā. hec Aug. Vñ et Grego.
Habete fratres mei fiduciā de misericordia cōditoris
nostri: ⁊ ad misericordē iudicē dū adhuc expectat cum
lachrymis venite. Cōsiderātes nāq̄ ꝙ iustū sit/peccata
vestra nolite negligere: cōsiderantes vero ꝙ pius sit no
lite desperare. Et iterū. Sic aūt nos misericordia eius
refoueat vt nllo mō negligētes reddat: sic peccata ꝑtur
bent/vt mens in desperationē nō proruat. Nā etsi presu-
mētes metuimꝰ ⁊ metuētes speramꝰ eternū regnū citiꝰ
adepturi sumus. Vñ etiā Chry. Ne audeamus qui sta-
mus: sed dicamus nobisipsis. Qui estimat se stare vide-
at ne cadat: neq̄ desperemus si cecidimus/sed dicamꝰ
nobis. Nūq̄d qui cadit non resurget? Item multi in ip-
sum celi verticem ascenderūt: ⁊ a scena ⁊ scurrilitate ad Hier. viij.
angelicam translati sunt vrbanitatem: et tantā ostende
runt virtutē vt demones abegerint/⁊ multa signa oꝑati
fuerint. Et horū quidē plene sunt scripture/et plena vi
ta patrum exemplis nobis. Et iterum. Nullus eorꝫ qui
in malicia sunt diffidat: nemo in virtutibus existēs dor
mitet/neq̄ hic confidat: multotiens enim meretrix per-
transibit: neq̄ ille desperet: possibile enim est ei et priōs
pertransire. hec Chry.

Oratio.

Ve mihi misero q̄ꝛ cū ad pctā que feci inspi-
cio: ⁊ supplicia itelligo q̄ ꝓ his pati debeo/nō
paruū timorē habeo. Quid ḡ remanebo qua-
si despatꝰ sine ꝯsilio/sine adiutorio? Ad te fō-
tem pietatis ⁊ mie iesu xp̄e, curro ⁊ festino: in quo iā tot
⁊ tātos pctōres ablutos video ⁊ agnosco: tuāq̄ ieffabi
lē miam exoro vt mihi sic concedas in ꝑsenti mecum et
cū ministris tuis cōputationē facere: ac conseruis meis

peccata sua dimittere ⁊ mea emendare: vt in futuro quā
do personaliter rōnem ponere volueris cum suis tuis/
dimittas mihi que tibi debeo ⁊ proximis. Amen.

¶ De causa dimittendi vxorem: et de paruulis domino oblatis. Capitulum.x.

[Mat. xix. et mar. x.] Post hec venit dominꝰ ie
sus de galilea | in fines iudee transior
danem | Dis quippe prouincia iudeo
rum gn̄aliter dicebat iudea ad distin
ctionē aliarū gētiū: veruntamen meri
diana eiꝰ plaga in qua habitabant tri
bus iuda / ⁊ tribus beniamin speciali
ter dicebatur iudea ad distinctionē aliarū regionū que
in ipsa continebāt ꝓuincia. s. samaria / galilea / decapo
lis / ⁊ relique alie site in ea. Narrant ergo ea que in hac
ꝓuincia. s. iudea fecit ⁊ docuit ac passus est dn̄s: et prio
que transiordanem ad orientem vbi habitabant due tri
bus scʒ manasse: deinde q̄ circa iordanē quādo venit hie
rico / ⁊ bethaniā / ⁊ hierusalē | Et secute sūt eum | de gali
lea | turbe multe | ex quo patet deuotio ppl̄i ad eū: quia
multe sequebant cā sue predicatiōis audiēde: aliqui cā
curationis impetrāde. vbi Chry. Et secute sunt eū tur
be multe quasi testimonia salutaris doctrine eius: quasi
oues pastorem in manu ipsius genite ⁊ nutrite perduce
bant eum: quasi paruuli filij patrē eiꝰ peregre ꝓficiscen
tem. Ipse aūt tāq̄ pater ꝓficiscētes bona pignora cha
ritatis filijs suis relicit ꝓ exulijs remedia sanitatū. Hec
Chry. Unde sequit | ⁊ curauit eos ibi | scʒ in iudea: ⁊ nō
ante in galilea: vt gētes in eam misericordiā seu veniam
que iudee parabāt admitteret: ⁊ in signū q̄ ex iudea gē
[Cur trās iordanē sanauit dn̄s.] tibus salus esset. ſm Origeā. Sanauit dn̄s turbas trās
iordanem vbi baptismus dabat: q2 oēs a sp̄ualibꝰ infir
mitatibus in baptismo saluant. Et sic patet q̄ euangeli
sta in vno verbo multa miracula sanitatū includit: quia
propter multitudinē miraculorū nō poterant omnia in
particulari describi. Deinde subdit narratio de triplici
religiosorū pfectione: scʒ cōtinētie / obediētie / ⁊ pauper
tatis: et prio de cōtinētia cū dicit | Et accesserūt ad eū |
scʒ iesum | pharisei | qui in ppl̄o iudeorū pre alijs videbā
tur religiosi | tentātes eū | scʒ capere in verbis. Notāda
est mentiū distantia in turbis et phariseis: he cōueniunt
vt doceant et sui infirmi sanent: hi accedūt vt saluatorē
et doctorē veritatis tentando capiant et decipiant: has
deuotio pietatis illos stimulus adduxit liuoris | Et di
cētes. Si licet homini dimittere vxorem suam quacūq̄
[Questio phariseoꝝ captiosa.] ex causa | i. ex leui causa. Hanc autē questionē ꝓponūt
xp̄o ad capiendū eū: q2 responsio ad vtrāq̄ partē calū
niabilis videbat. Quia si diceret vxorē pro libito volū
tatis dimittendā ⁊ aliā ducendā / pudicitie predicator
⁊ assertor / videret laxare frena carnali cōcupiscentie et
sibiipsi ꝯtrarie. Si aūt diceret q̄ nō: videret cōtra moy
sen dicere qui libellum pmisit repudij. Sed ipse respon
sionem temperat vt decipulā eorū transeat: et respondit
sola fornicationis causa vxorem esse dimittendam libel
lum vero repudij ob duritiam et maliciā cordis eorū a
[Permissio repudij.] moyse fuisse pmissum. i. nulla lege punitū. Permisit aūt
hoc nō sicut bonū et licitū: sed ꝓpter maius malū euitā
dū: q2 maluit permittere diuortiū q̄ ob odiū vxorem vl'
desideriū secūdarū nuptiarū fieri homicidiū. Ista aūt
pmissio nō absoluebat eos a peccato: scʒ tm̄ a pena lega
li: q2 nō fuit imperiū dei: sed hominis dissimulatio i tol
lerando minus malum ne maius fieret. Deus enim non
est sibi cōtrarius vt aliud ante iusserit: ⁊ aliud nūc impe
ret. Moyses quidē nec precipiēdo / nec concedēdo / nec
indulgendo hoc mādauit: sed dispensando / sustinēdo / ⁊
pmittendo cōsilio sp̄us sancti ne peiora fierent hoc tole
rauit. Sic apl̄i pmiserunt secūdas nuptias ꝓpter incō
tinētiā hoim ⁊ malas eorū volūtates. Iuxta enim pma
riā institutionē nō fuit nisi vnica vnici: sed ꝓpter incon
tinentiā hoiʒ transeunt modo ad secūdas nuptias. Et si
cū de duobꝰ malis minꝰ tolerat / huiꝰ pmissio dr̄ dispen
satio q̄si diuersorū pensatio: qn̄ duo mala q̄si eq̄ librant
[Permissio triplex] vt videat qđ eorū peius sit et preponderat. Est aūt tri
plex pmissio: scʒ cōcessionis: vt cū abbas cōcedit mona
cho ꝓpter infirmitatem vesci carnibꝰ: illicitis quidē ꝓ
pter votū: sed nūc licitis ꝓpter cōcessionē abbatis ⁊ cau
sam necessariā. Indulgentie: vt pmissio scđarū nuptiaꝝ
Unde apostolus. Uxor viro defuncto nubat cui vult in [j. Cor. vij]
dn̄o: hoc aūt ſm indulgentiā dico: q2 si culpa est venia
lis est. Sustinentie: vt permissio libelli repudij qđ susti
nuit moyses non deꝰ: q2 deꝰ hoc crimē puniuit tēpora
liter vel eternaliter quod moyses non puniuit tpaliter.
Est eñ pmissio sustinentie qn̄ deꝰ pmittit nos peccare
q̄ nō ꝯcedit illud fieri: nec dispēsat sed sustinet. i. ꝑ patiē
tiam expectat. Solā ergo fornicationē ponit dn̄s causā
dissidij: iubens ceteras molestias ꝓ fide cōiugij et casti
tate sustineri. Et intellige dissidium q̄tum ad cohabita
tionem ⁊ debiti redditionem: non tn̄ q̄tum ad vinculū
matrimōij quod nō soluit nisi per mortē: ⁊ ergo nec vir
nec mulier potest cōtrahere altero viuēte. vn̄ Rabanus
Una ergo solūmodo carnalis ē causa. i. fornicatio. vna
sp̄ualis hoc est timor dei vt vxor dimittatur: nulla autē
causa est vt viuente ea que relicta est alia ducatur. Spri
tualiter per vxorem q̄ nō dimittitur nisi ꝓpter fornica
tionē intelligit animā cuiꝰ vir est xp̄s q̄ nunq̄ aīam nisi
ꝓpter fornicationē pcti dimittit: ꝑ quā xp̄s a nobis re
cedit. ¶ Moraliter q̄ dimittit vxorē suā sp̄ualem: scʒ ec
clesiā ⁊ ducit scʒ pinguiorē mechat: nō eñ q̄rit sp̄ualem
fructū sed tēporalē lucrū. Proposito ergo qđ est neces
sitatis i ꝟtute ꝯtinētie / ꝯsequēter ponit illud qđ est sup
erogationis ⁊ cōsilij scʒ cōtinētia ab omi actu venereo.
Discipuli eñ hoc audiētes q̄ vinculū matrimonij est in
dissolubile: ⁊ moti ex verbis eius dixerunt ei. | Si ita est
causa homini cū vxore | q̄ nō possit eā nisi modo p̄dicto
dimittere | nō expedit nubere | ac si dicant. Meliꝰ est sim
pliciter cōtinere ꝓpter onus et graue pondus vxorum:
⁊ multa incōmoda q̄ possunt inde venire. vn̄ Chry. Me
lius est cōtra cōcupiscentiā preliari ⁊ ꝯtra seipm: q̄ cō
tra mulierē malā. vn̄ ⁊ Hiero. Graue pōdꝰ vxor est si ex
cepta causa fornicationis nō licet eam dimittere. Quid [Cōiugatorum ꝓuincia durissima.]
eñ si temulēta fuerit: si iracūda: si gulosa: si vaga: si mor
bosa: si iurgatrix: si maledicta: timēda erit huiusmodi: ⁊
erit volumus nolumus sustinēda. Nū eñ liberi essemus
volūtarie nos seruituti subiecimꝰ. Et dixit dn̄s respon
dendo discipulis | Nō oēs capiūt verbum istud | cōtinē
tie scʒ vt impleant et se contineant: q2 nō oēs capere vo
lūt: nec oēs acceptū habent: audiet eñ luxuriosus et di
splicet ei | sed q̄bus dictū ē | a deo ex speciali munere: q2
status altus est ad quē non valemus nisi ex gratia ascē
dere. Unde dicit sapiens q̄ nemo potest esse ꝯtinēs nisi [Cōtinentia a deo ē]
deus det: ac si dicat. Nō casu sed fortuna virgines fiūt:
sed qui a deo petunt ⁊ laborant vt accipiant. vn̄ Hiero.
Nēo putet putet sub hoc ꝟbo vel fatū vel fortunā intro
duci q̄ hi sunt virgines q̄bꝰ a deo datū sit: aut quos q̄dē
ad hoc casus adduxerit: sed his datū ē q̄ petierūt: qui
voluerunt: qui vt acciperēt laborauerūt. Omni eñ petē [Lu. xj.]
ti dabit: ⁊ q̄rens inueniet: ⁊ pulsanti aperiet. vn̄ ⁊ Chry.
Nō dixit nō oēs possunt sed nō oēs capiunt. i. oēs cape
re possunt nō tamē capere volunt. Si eñ quidā i pugna
cadunt / nos cadentiū negligētie iputare debemꝰ nō dif
ficultati virtutis. Nō aūt dicit quibꝰ datū est nō hoc si
gnificat / qm̄ q̄busdā dat quibusdam non dat: sed illud
ostēdit / q2 nisi auxiliū gratie acceperimꝰ nihil ex nobis
valemꝰ. Eñ autē volētibꝰ gratia nō negat in euāgelio
dn̄s dicit. Petite ⁊ dabit vobis: q̄rite et inuenietis: pul [Luce. xj.]
sate ⁊ aperietur vobis. Debet autē volūtas precedere: ⁊
sic sequitur gratia. Nam gratia sine volūtate nihil ope
ratur / nec voluntas sine gratia. Nam ⁊ terra non germi
nat nisi pluuiā susceperit: nec pluuia fructificat sine ter
ra. Hec chry. Et ne omnem ꝯtinentiā putarent laudabi
lem et meritoriā / ꝯsequenter distinguit eā triplicē. Pri
ma ē ꝯtracta a natura. Scđa a casu siue violentia. Ter
tia a volūtate ⁊ grā | Sūt eñ eunuchi | i. ꝯtinentes: ⁊ est
grecū vocabulū ſm Isid. | q̄ sic nati sunt | sine instrumē
tis siue frigide nature: qui proprie dicunt castrati quasi
caste nati | Et sunt eunuchi qui | facti sunt ab hoibꝰ qui
bus secātur genitalia: qui ꝓprie dicunt spadones a spa
ta genere ferri quo eunuchizātur. Et iste due nō sūt lau
dabiles / ⁊ nec meritorie: q2 necessitate
fiūt nō volūtate: nisi inq̄tū p volūtatē acceptant. Scđʒ
hiero. inter hos secūdos cōputant ⁊ hi q̄ specie religio
nis simulāt castitatē. s. hypocrite ⁊ appetentes vanam
gloriā ab hoibꝰ ex quocūq̄ suo ope. | Et sunt eunuchi |
i. cōtinētes | qui seipsos castrauerūt | non per mēbrorū
abscissionem: sed per concupiscentie repressionē: ⁊ se ca

ſtitati ſeu caſte viuere volūtarie deuouerant⌊ propter re
gnū celoꝝ⌋ qui ꝓprie dicunꝶ eunuchi. i. bene viuentes:
ab eu qđ eſt bonū/ ꝛ nuchos qđ eſt victoria q̄ſi boni vi:
ctores: ꝛ hi merenꝶ: ꝛ rōne volūtatis qꝛ ſpontanea: ꝛ rō:
ne actionis qꝛ bona: ꝛ rōne intētiōis qꝛ recta: iſta enim
tria ꝑficiunt meritum. Hec ergo tertia ꝯtinentia que eſt
ꝑ voluntatē reprimentē cōcupiſcentiā ab actu venereo
victorioſa dꝛ ꝛ laudabilis ꝛ tota eſt meritoria. vn̄ chry.
Illa eſt glorioſa cōtinentia: nō quā trāſgredi nō poteſt
neceſſitas debilitatis corporis: ſꝫ quā cōplectitur volū:
tas ſancti ꝓpoſiti. Et iterū. Cū autē dicit q̄ ſe caſtraue:
runt nō mēbroꝝ dicit abſciſſionē: ſed malarum cogita:
tionū interēptionē. Eteni ꝯcupiſcētia hꝫ fontes ꝑcipue
a ꝓpoſito incōtinēdi ꝛ mēte negligēte. Et ſi ipſa ſobria
fuerit naturaliū motuū/ nullū eſt nocumētum. Nec ita
abſciſio mēbri ꝯprimit tētationes ꝛ trāqllitatē facit vt
cogitatiōis frenū. Sed qꝛ talis ſtatꝰ altus eſt: nec poſſūt
oēs ad ħ attingere: ſed ſolū ꝑfecti: ideo infert dn̄s hor:
tando milites ſuos dicens ⌊Qui pōt capere⌋ et implere
⌊capiat⌋ cum adiutorio dei vt ſit caſtus vel intelligat q̄
dico: vel qui poteſt pugnare cōtra carnē pugnet/ ac ſu:
peret ꝛ triumphet. Et eſt vox hortātis ad cōtinētie bra
uiū nō iubētis. q. d. Unuſquiſq; conſideret an virginita:
tis ꝛ pudicitie ꝓcepta implere queat. Tantū bonū non
eſt neceſſitatis/ ſed ſupererogatiōis: nec eſt hoc ꝓceptū
ſed ꝯſiliū: cuilibet offerꝶ nemini imponiꝶ: qui poteſt con

Obedientie perfectio.

tinere contineat. Habito itaq; de ꝑfectione ꝯtinentie ſi
ue caſtitatis: cōſequenter agitur de ꝑfectione obediētie
ſiue humilitatis: ꝛ hoc cōmendatione paruuloꝝ per q̊s
deſignātur hūiles ꝛ obediētes: qꝛ ſicut paruuli non pro
pria volūtate ſed alteriꝰ ducunꝶ: ita hūiles ꝛ obedientes
alteriꝰ volūtate ꝛ īperio mouenꝶ. Un̄ dicit Beda. ꝙ hec
lectio hūilitatis magiſterio plena micat: q̄ videlicet in:
nocētes ac ſimplices ad dn̄i gratiā ꝑtīgere poſſe demō:
ſtrat. Dū ergo dn̄s ieſus de caſtitate diſſereret ⌊tūc obla
ti ſunt ei paruuli⌋ ex deuotione offerentiū ⌊vt manꝰ eis

Manuum impoſitio.

īponeret ꝛ oraret⌋. i. vt manu ꝛ voce bn̄diceret. Cōſuetu
do ei fuit apud veteres vt paruulos benedicendos offer
rent ſenioribus: ꝛ impoſitio manuū ortū habuit ab anti
quis patribus qui volentes benedicere paruulis impo:
nebant eis manꝰ. Uidētes igiꝶ iudei xp̄m moribꝰ ſenē/
vita ſanctū/ doctrina ſapientiſſimum/ ꝛ de caſtitate lo:
quentē: et habētes eū ſicut ꝓphetā: obtulerunt ei infan:
tes vt eis manus imponēs ꝛ orās benediceret/ manu ꝑ
tactū: et voce ꝑ orationē. In quo daꝶ intelligi ꝙ paruu:
lis ſufficit per fidē alioꝝ ad xp̄m afferri ⌊Diſcipuli vo⌋
labori magiſtri cōpatiētes: ꝛ ꝓpter eiꝰ dignitatē ꝓhibe
bant ꝛ ⌊increpabant⌋ offerentes: nō ꝙ nollent infantibꝰ a
ſaluatore/ ꝛ manu/ ꝛ voce benedici: ſed quia timebāt eū
poſt tam longos ſermones importunitate offerentium
grauari ꝛ offendi. Chriſtus aūt ꝛ ſi fatigabaꝶ corꝑe/ nō
tn̄ aīmo: qꝛ ei placebat ꝛ ꝑualuit ac vicit fortis eius affe
ctus quo hominū ſalutē cupiebat/ vt nullus a ꝯſecutio:
ne ſue ſalutis ꝓhibereꝶ. Sic fatigatꝰ ex itinere non cu:
rās famē aut cibos: ad cōuerſionē ſamaritanoꝝ quoꝝ
ſalutē fameſcebat ſe cōuertit. vbi Orige. Hec ergo debe
mus attēdere ne eſtimatione ſapiētie excellētioris et ꝑ:
fectus ſpūalioris cōtēnamꝰ quaſi magni puſillos eccle:
ꝓhibentes pueros venire ad ieſū. Hec Orige. Paruuli
etiā poſſunt dici pauperes et generis infimi: ꝑ diſcipu
los aūt īpediētes ne xp̄o offeranꝶ poſſunt accipi eccl'ie
rectores vel religioſi: qui ꝓpter paupertatē: vel generis
infinitatē repellūt tales a ꝓmotiōe vel receptiōe/ q̄uis
ſint apti ꝛ digni/ ꝓpter qđ impediētes arguunꝶ ore xp̄i
Un̄ dn̄s indigne ferens dixit diſcipulis ⌊Sinite paruu
los venire ad me⌋ apud quē nō eſt ꝑſonarū acceptio ⌊et
nolite eos ꝓhibere⌋ cōminationibus terrendo: vel ma:
lis exēplis corrūpēdo: qꝛ iſti ſunt figura et forma ṽe hu
miliū: quoꝝ familiaritatē ego volo et cōſortiū. In quo
dedit prelatis exēplū corrigēdi oſtiarios ſuos pauperꝝ
acceſſū prohibentes. vnde Chry. Nolite vetare pueros
nam ſi ſancti futuri ſunt: quid vetat⌋ filios ad patrem ve
nire? Si autem peccatores futuri ſunt: vt q̄d ſentētiam
ꝯdēnationis profertis anteq̄ culpam videat⌋? Nā qua:
les modo ſunt meum eſt: quales autē poſtea futuri ſunt
ipſoꝝ erit. Quod ergo meū eſt honorate: quod aūt illoꝝ
erit miſeramini. Et ſubiūgit ⌊Taliū eſt ei regnū celoꝝ⌋
non dicit iſtorum: ſed taliū: vt nō tam etatē q̄ hūilitatē
et innocentiā cōmēdet. Nō oīm/ ſed taliū. i. ſimiliū/ ꝛ il:
loꝝ q̄ ſimilē habēt humilitatē ꝛ innocentiā per ſtudiū
et laborem: et qui tales ſunt ꝑ mores ꝛ virtutes quales
ſunt paruuli per naturam ꝛ etatem. Pueroꝝ enim aīa
ab oībus malis eſt pura: ꝛ magiſtra innocentie et humi
litatis: ꝛ nullus poteſt intrare in regnū celoꝝ niſi fuerit
innocens et humilis: quia nihil inquinatū intrabit in il:
lud. vn̄ ſm̄ Hiero. Non ait iſtoꝝ: ſed taliū. vt oſtēderet
nō etatē regnare/ ſed mores: ꝛ his qui ſimilē haberēt in:
nocentiā ꝛ ſimplicitatē premiū repromitti: de q̄bꝰ apl's
Nolite pueri fieri ſenſibꝰ: ſed malicia paruuli eſtote/ ſen j. Corin. xiiij.
ſu autē ꝑfecti. vnde Ambro. Nō etas ꝓfertur etati: alio:
quin obeſſet adoleſcere. Cur ergo pueros aptos dicit eſ
ſe regno celoꝝ? Fortaſſe qꝛ maliciā neſciāt: fraudare nō
nouerint: referire nō audeāt: ſcrutari ignorent opes/ ho:
norē/ ambitionē nō appetant. Sed nō ignorare iſta vir:
tus eſt: ſed contēnere. Non enim virtus eſt nō poſſe pec:
care: ſꝫ nolle. Nō igiꝶ pueritia: ſꝫ emula puerilis ſimpli:
citatis bonitas deſignatur. vn̄ etiā Chry. Et nos itaq;
ſi volumus fieri heredes celoꝝ virtutem hanc cū mul:
ta bona poſſideamꝰ diligentia. Eteni ab omnibus ma:
lis pura eſt pueri anima: ꝛ eoꝝ qui contriſtauerunt non
memoranꝶ: ſed ſicut ad amicos accedit ſicut nullo facto
ꝛ q̄tūcūq; a matre flagellatꝰ fuerit hanc inquirit et pre
oībus eam appreciatur: ꝛ ſi reginā oſtēderis cū dyade:
mate nō preponit hāc matri cilicio ſuperindute ꝛ neceſ:
ſarijs nihil plus inquirit: non triſtatur in quibus noſ:
puta dāno pecuniarū ꝛ talibꝰ: nō letaꝶ in q̄bꝰ nos: in tē:
poraneis his nō reſpicit ad pulchritudines corpoꝝ: ꝓ:
pter hoc dicit. Hoꝝ eñ eſt regnū celoꝝ vt electione hec
operemur que a natura pueri habēt. hec Chry. Sunt aūt Puerorū decem proprietates
decē ꝓprietates bone ī pueris: quas q̄ imitaꝶ regnū ce:
loꝝ cōſequeꝶ: q̄ ſunt innocētia: mūdicia: obediētia: ſim:
plicitas: humilitas: veritas: maloꝝ illatoꝝ immemo:
ratio: fortuitoꝝ nulla reputatio: ꝛ ꝓſentiū valde paruo
rū ad ſufficientiā acceptio. Deinde ꝑuulos ſibi oblatos
dn̄s dulciter ſuſcipit ⌊ꝛ complexans eos⌋ ꝛ in vlnis deſi
nens in ſignū ꝙ ſimplices ꝛ humiles puros ꝛ deuotos
diligit ⌊ꝛ manus eis imponens⌋ vt viris continentibus
gratiā ſui auxilij cōferendā ſignificaret ⌊bn̄dixit illos⌋
aliqua vocali benedictione/ que ſcripta non eſt vt humi
les ſua benedictiōe dignos oſtēderet. Sic ſpiritualiter
quotidie humilibus manꝰ īponit cū eis gratiā ꝛ auxiliū
tribuit: qꝛ humiles ſpiritu digni ſunt eiꝰ gratia ꝛ benedi
ctione: deꝰ eñ ſuꝑbis reſiſtit: humilibꝰ autē qui ſe mani:
bus ꝛ poteſtati eius ſubijciūt dat gratiā. In quo humi
liū dignitas oſtendiꝶ: qui tāta bona merenꝶ. vnde dicit
Hierony. ꝙ humilitas ſola obſeruatrix eſt cuſtoſq; vir:
tutū: ꝛ nihil eſt ꝙ ita deo gratū faciat et hoībꝰ q̄tum ſi
vite merito magni: ſed humilitate infimi videamur. Et
bene humiles ꝑuulis ꝛ innocentibꝰ cōparauit: qꝛ humi:
litas maculas pctoꝝ lauare ꝛ innocentiā reddere con:
ſueuit. vn̄ Ber. Decor aīe humilitas eſt. Non a me ipſo
hoc dico cū ꝓpheta prior dixerit. Aſperges me dn̄e yſo Pſ. l.
ſo ꝛ mūdabor: hūili herba a pectoris purgatiua hūili:
tatē ſignificās: hac ſe poſt grauē lapſū rex ꝓpheta laua
ri ꝯfidit: ꝛ ſic inuenit quendā innocētie recuperate cādo
rē. ¶ Et ſciēdū ꝙ xp̄s manꝰ īponēdo ꝑuulis inſtituit/ ꝛ Cōfirmationis ſacramētū
initiauit ſacramētū cōfirmationis/ cuiꝰ miniſteriū poſt:
ea ꝯtulit apl'is. Un̄ ꝑuuli in frontibꝰ criſmate conſignā
tur ab ep̄is q̄ in eccl'ia dei locū obtinēt aploꝝ: ꝑ impoſi
tionē eñ manuū apoſtoloꝝ cōferebaꝶ ſpūs ſctūs ad ro
bur ꝛ cōfirmationē fideliū: cuiꝰ īpoſitiōis manuū locū
obtinet ꝓdictū ſacramētū. Cōſidera nūc q̄tū xp̄us ſim
plicitatē/ ꝛ hūilitatē/ ac innocentiā ꝑuuloꝝ diligit: qui
bus tanta familiaritatis ꝛ beniuolētie ſigna oſtendit: et
ſtudeas ꝓ poſſe ꝑuulos imitari/ ꝛ ṽtutes eoꝝ habere vt
valeas cū ipſis regnū celoꝝ poſſidere.

Oratio.

Omine ieſu xp̄e qui nos ad cōtinentiā es hor
tatus: da quod hortaris: ꝛ tribue mihi fragili
caſtitatē mentis et corporis: et qui paruulos
venire ad te voluiſti/ ꝛ eis manus īponēs bn̄:
dixiſti: preſta mihi miſero vt ſim ꝑuulus in oculis meis
quatenꝰ gratiā inueniā ī oculis tue maieſtatis: et quod
paruuli poſſident ꝑ naturā: ego ꝯſequar miſericorditer
ꝑ grām tuā: vt meritis oīm ꝑuuloꝝ ꝛ hūiliū tibi placē:
tiū ego vltimꝰ oīm te rectore te duce merear ad te per:
uenire: ꝛ a te benedictione in celeſtibus munerari. Amē.

De perfectione pauptatis. Cap. xj.

Mat. xix. Mar. x. ⁊ Lu. xviij.

Habito de perfectione castitatis ⁊ obediẽtie seu hũilitatis: cõsequẽter agit de ꝑfectione pauptatis ⌊Et ecce⌋ ei ⌊vnꝰ⌋ adolescẽs ⌊genuflexo⌋ ante iesum ⌊interrogauit eum dicẽs. Magister⌋ ꝓpter doctrinã sanã ⌊bone⌋ ꝓpter vitã sanctã ⌊quid boni faciendo vitã eternã possidebo?⌋ ſm Bedã audierat iste a dño tñ similes paruulis dignos esse regno dei: ⁊ ideo certior esse desiderãs de ingressu regni nõ ꝑ parabolas/ sed apertius postulat sibi exponi/ qbꝰ meritis vel operibus vitã eternã possit cõsequi. ⌊Iesus autẽ respõdit ei⌋ primo q̃stũ ad eius cogitationẽ: qꝛ iste cogitabat iesum esse purũ hoiem: licet crederet eũ eẽ sanctũ bonũ doctorem: ⁊ ideo quasi respondens eius cogitationi dixit ei. ⌊Quid me dicis bonũ?⌋ q.d. Ex quo me credis purum hominẽ: nõ debes me vocare bonũ ⌊Nemo em̃ bonꝰ nisi solꝰ ⁊ vnꝰ deꝰ.⌋ hoc est dictu. Deꝰ est solus bonus essentialiter ꝑ se ⁊ a seipso: ⁊ nullꝰ aliꝰ: qꝛ alij ꝑticipatiue ꝑ ipm ⁊ ab ipo. Vñ chry. Hoc autẽ dicens non excludit homines a bonitate: sed a ꝯparatione bonitatis diuine. Quasi diceret dñs. Quare me dicis bonũ/ cũ nõ credas me esse deũ? Si vero cõfiteris bonũ: credas etiã esse deũ. Solus em̃ deꝰ natura est bonꝰ. ¶ Deinde ꝯsequẽter respondet eiꝰ interrogationi dicens. ⌊Si aũt vis ad vitã ingredi: ſua mãdata⌋ q̃si diceret hoc sufficit ad salutẽ: qđ amplius est nõ est necessitatis: sed superogationis: quia ſm Hiero. Iustitia legis custodita nõ solum bona terre: ſꝫ et vitã cõferebat eternã suo tpe cõsequendã. Et qꝛ adolescẽs hec audierat sollicitꝰ factus interrogauit q̃ essent hec mãdata quoꝝ obseruãtia est necessaria: hoc aũt ſm Chry. Non tentãs fecit: sed estimãs alia quedã ꝓcepta esse preter legalia q̃ vite ei causa fierent. Iesus autẽ quasi infirmo condescendẽs legis ꝓcepta clementissime exposuit dicens ⌊Non homicidiũ facies⌋ manu occidẽdo: ore iubendo: vel consulẽdo: vel etiã detrahendo: qꝛ per detractionẽ occiditur ꝓximus in conscientia aliena in qua viuebat per bonã famã: nec corde mortẽ alteriꝰ desiderãdo: vel odiũ retiendo: aut bñficiũ subtrahẽdo: et ꝑ hoc ꝓceptũ decalogi ꝓhibet nocumẽtũ ꝓximi in ꝑsona ꝓpria. ⌊nõ adulterabis⌋ ꝑ hoc ꝓhibet nocumentũ ꝓximi in ꝑsona sibi cõiuncta. ⌊Nõ furtũ facies⌋ per hoc ꝓhibetur nocumentũ ꝓximi in re possessa ⌊Nõ falsum testimoniũ dices⌋ per hoc prohibetur nocumentum ꝓximi in fama. ⌊Honora patrem tuũ et matrẽ⌋ eis subueniẽdo: ⁊ reuerentiã exhibendo: et per hoc ꝓceptum affirmatiuũ intelligit oẽ bñficiũ proximo reddendo: quia noie patris ⁊ matris intelligitur omnis proximus. Et h̄ est quod subditur. ⌊Et diliges ꝓximum tuũ sicut teipm⌋ .i. ad id quod diligis teipsum. s. ad grãm ⁊ gloriã vel ⌊sicut teipsum⌋ .i. nõ vbo tãtum/ sed opere ⁊ veritate. Proximus aũt noster est ois qui nobiscũ cõuenit in natura/ quẽ debemus sicut nosipsos diligere. Quã sententiã dominus inducit/ vt ostẽdat ꝙ finis ꝓceptoꝝ est charitas quia obseruantia mandatorũ non est meritoria vite eterne nisi fiat ex charitate. Inter hec precepta ordinãtia in ꝓximũ nõ tangunt precepta de non cõcupiscendo rem proximi vel eius vxorem: quia reducunt ad precepta de non adulterari ⁊ non furari: ⁊ sub illis possunt intelligi. Vel quia ĩtelligunt in hoc ꝙ dicit ⌊diliges ꝓximũ tuũ⌋ qui em̃ vere ꝓximũ diligit: nec rem eius: nec vxorẽ concupiscit. Enumerat aũt hic nõ oia mãdata: sed solũmodo precepta secũde tabule: que ordinant hoiem ad ꝓximũ: in quibus implicat ⁊ supponit precepta prime tabule ordinãtia hominẽ ad deũ: quia homo magis tenetur deo q̃ꝫ ꝓximo: ⁊ ideo si obseruantia mãdatorũ secunde tabule est necessaria ad salutẽ/ multo fortiꝰ obseruantia mãdatorũ prime tabule est necessaria ad eandẽ. Vñ bene dicit apl̃s ꝙ q̃ diligit ꝓximũ legẽ impleuit: quia ĩ dilectione ꝓximi ĩtelligit dilectio dei: vt finis ꝓpter quẽ ꝓximus diligit: qꝛ proximꝰ diligit propter deum et nõ econuerso. Per predicta etiã ostendit saluator ꝙ obseruantia ꝓceptorũ cerimonialiũ ⁊ iudicialiũ non erat amplius necessaria ad salutẽ: sed sufficiunt decem decalogi precepta. Quorũ primum est. Non adorabis deos alienos. i. verũ deum coles et super eum nihil amabis. Multi enim hodie sunt q̃ sibi deos alienos faciunt. Nam sicut dicit Aug. Hoc ab homine colit: qđ pre ceteris diligit. Supbꝰ igit ꝓ deo hꝫ supbiã. luxuriosꝰ luxuriã. auarus auariciã. Secũdũ. Nõ assumes ĩuanũ nomen dei tui in os tuũ. i. nõ blasphemabis/ nec iurabis indebite ĩ noie sui. Talis iniuriã facit deo quẽ in testimonium sue falsitatis inuocat: quasi deus mendaciũ diligit: ⁊ sibi q̃ in iudicio dei puniendũ se obligat: si non est ita sicut iurat: ⁊ proximo qꝛ ꝑ falsam iurationẽ ipsum decipit et defraudat. Tertiũ. Diẽ sabbati sanctifices vt in eo mortaliter non pecces ⁊ mala vites. Cõtra istud preceptũ peccat q̃ causa cupiditatis in sabbato opꝰ seruile facit: vel aliqđ peccatũ cõmittit: vel opa mĩſicordie dimittit: qꝛ a bonis operibꝰ nõ est vacandũ. Quartũ. Honora parẽtes tuos: scꝫ obediẽdo: obsequẽdo: subueniẽdo: et aĩmabus eorũ miserẽdo. In hoc etiã ꝓcipit honor patrũ spiritualiũ. s. prelatorũ. Quintũ. Non occides ope: verbo: negligẽtia: cogitatione: auxilio: ꝯsensu: malo exẽplo: vł aliqua occasiõe. Homicidiũ etiã aliqñ fit corde ꝑ odiũ: aliqñ ore ꝑ vbũ detractoriũ: aliqñ ope ꝑ factũ: et istđ vltimũ est triplex: q̃dã em̃ occidũt corpus tñ: quidam animã tñ: qñ scꝫ eã trahũt ad pctm̃: q̃dã vtrũqꝫ qñ. s. aliq̃s interficit seipm: vel aliũ in peccato mortali existentem. Sextũ. Non mechaberis operãdo: cogitãdo: loquẽdo: vel iuredictione tua fornicationẽ sustinendo. Per hoc autẽ ꝙ dixit nõ mechaberis: ꝓhibet ois carnalis appetitus ⁊ corruptio ꝓter eã que est matrimonij. Septimũ Nõ furaberis aliena: nõ quomodolibꝫ tibi attrahendo vel re aliena inuito dño vtẽdo. Per furtũ intelligit oẽ malũ ablatũ/ siue occulte faciẽdo in acceptis: siue fraudẽ exercẽdo in mercationibꝰ: siue mercedem nõ soluendo operarijs. Octauũ. Nõ dices falsum testimonium ꝯ ꝓximũ tuũ: oẽ mẽdaciũ/ dolũ/ detractionẽ/ adulationẽ calũniã: ⁊ doctrinã erroneã deuitando. Nonũ. Non desideres domũ: vel agrũ: vel aliã rẽ ꝓximi tui: tali videlicet mẽte ꝙ velles tibi cũ suo dãno adoptare. Decimum Nõ ꝯcupisces vxorẽ/ ſuũ/ ancillã ꝓximi tui: corde ꝯsentiẽdo: ore sollicitãdo: ope cõcupiscentiã ꝑficiendo. Hec q̃ ꝑfecerit saluari poterit. Cum autẽ ille adolescens hec oia a iuuẽtute sua se ſuasse responderet: qđ tñ in multis religiosis vix aliq̃s hodie reperiret ⌊Iesus intuitus eũ dilexit eũ⌋ ꝓpter bonã cõuersationẽ suã ꝓteritã et ostendit sibi vultũ amicabilẽ ⌊et⌋ instruẽs eũ de ꝑfectiõe ⌊dixit illi. Vnũ tibi deest⌋ quo ad statũ ꝑfectionis. s. bonum paupertatis. Qꝛ etsi mandatorũ obseruatio sufficit ad salutẽ: nõ tñ ad euãgelicã ꝑfectionẽ: sed ad hanc etiã requirit obseruatio cõsiliorũ: in qua primũ est abrenũciatio tẽporaliũ: ⁊ iđ de hac tñ hic facit mẽtionẽ. vbi orig. Nõ tñ intelligendũ est ꝙ in ipso tpe quo bona sua tradiderit pauperibꝰ fiat oino ꝑfectus: sed illa ex die incipit speculatio dei adducere eum ad oẽs vtutes. Et subdit dñs dicẽs ⌊Si vis⌋ qꝛ hoc est in tua libertate ⌊ꝑfectꝰ eẽ⌋ id est ad statũ ꝑfectionis ascendere sup cõem statũ saluti necessariũ: qꝛ hoc est de ꝑfectione vite ⌊vade⌋ per affectũ ꝯtẽnẽdo tpalia ⌊⁊ vẽde⌋ ꝑ effectum ea relinquẽdo: et hec ⌊oia⌋ nõ ꝑtẽ tñ vt ananias ⁊ saphira qđ est ꝯ ꝓꝓetarios ⌊q̃ habes⌋ ⁊ iuste possides: qđ ẽ ꝯ raptores ⁊ vsurarios elemosynas de alieno faciẽtes: illa em̃ habemꝰ q̃ iuste possidemꝰ. Illa ergo q̃ iuste possident vendenda sunt: q̃ vero iniuste reddenda sunt illis quoꝝ fuerunt ⌊⁊ da⌋ nõ vende querẽdo munus a manu: vel a lingua: vel ab obsequio ⌊pauperibꝰ⌋ non diuitibꝰ a qbꝰ simĩa accipies: nec amicis carnalibꝰ nisi fuerit indigẽtes: nec histrionibus ⁊ male vtẽtibꝰ qđ est ꝯ symoniacos ⁊ ambitiosos q̃ dãt alijs vt acq̃rẽt bñficia ⁊ dignitates: et hoc fac ꝓpter deũ nõ ꝓpter ostentationẽ: qꝛ abijcere tpalia propter ostẽtationẽ nõ est meritorium ⌊et⌋ sic dãdo ⌊habebis thesauꝝ⌋ id est quẽdã beatitudinis ⌊in celo⌋ locũ tutissimũ. Hoc autẽ nõ đꝛ qꝛ pauptas sit maior virtꝰ q̃ꝫ ꝯtinẽtia vł obediẽtia: ſꝫ đꝛ ꝑ quãdã correspõdentiã quasi thesaurus celestis sic respondet volũtarie pauptati/ sicut exaltatio hũiliationi. vñ Chry. Bñ autẽ nõ vite fecit eterne mentionẽ: ſꝫ thesauri dicens: ⁊ habebis thesaurũ in celis: qꝛ em̃ de pecunijs erat ſmo: ⁊ de abrenũciatione oim ostẽdit ꝙ reddit plura his q̃ ꝓcepit relinquere: quanto maius est celũ q̃ꝫ terra: ĩ thesauro enim copiam retributionis ostendit. ⌊Et veni⌋ relictis omnibus ⌊⁊ sequere me⌋ me imitando: ⁊ sicut ego ambulo ambulando: quia in se

Precepta legis.

j. Timo. j. Charitatis excellentia

Roma. xiij

Precepta dei

Propria vendẽda et danda ꝑfectis.

quela xp̃i per opa charitatis cõsistit pfectio principalr
ꝛ cõplete: in pauptate autẽ volũtaria ꝯsistit inchoatiue
p modũ remouẽtis: ꝓhibẽtis ꝛ disponẽtis: qꝛ p hoc au:
ferꝭ cura tpaliũ q̃ a dilectione dei ĩpedit animũ. vñ glo.
Relinquere oĩa est via ad pfectionẽ: sed in sequẽdo ꝯsi:
stit pfectio. Magna certe gloria est seq̃ dñm: ꝛ iõ valde
est appetendũ. Ad pfectionẽ ergo nõ sufficit hoĩ relinquere
sua: nisi dñm sequaꝭ. i. nisi relictis malis faciat bona. Vñ
Theo. Cũ pauptate em̃ ꝛ ceteras virtutes hominẽ ha:
bere opꝫ: ob h̃ ait ꝛ veni sequere me. i. in ceteris esto meꝰ
discipulus: ꝛ iugiter me sequaris. Vñ et hiero. Facilius
sacculus ꝯtenniꝭ q̃ȝ volũtas. Multi diuitias relinquen:
tes dñm nõ sequũtur. Sequiꝭ autẽ dñȝ qui imitator eiꝰ

Vita duplex.

est: ꝛ per vestigia illiꝰ gradiꝭ. vbi ꝛ Rabanꝰ. Ecce duas
vitas hoĩbus ꝓpositas audiuimus: actiuã ad quã pti:
net nõ occides ꝛ cetera legis mãdata: ꝛ cõtẽplatiuã ad
quã ptinet si vis pfectus esse. ꝛc. Actiua ad legẽ ptinet:
cõtẽplatiua ad euangeliũ: qꝛ sicut vetus nouũ precessit
testamentũ/ ita bona actio precedit ꝯtẽplationem. Acti
uis em̃ cõuenit obseruatio p̃ceptorũ q̃ in lege tradunꝭ:
cõtẽplatiuis obseruatio cõsiliorũ q̃ in euangelio docen

Perfectio multiplex.

tur. Et notandũ ꝙ multiplex est pfectio: scꝫ sufficientie
quã oẽs hñt existẽtes in charitate ordinis/ cuius ꝓpriũ
est ꝭuare ꝯtinẽtiã religionis: ꝛ huius ꝓpriũ est renũcia:
re oĩbꝰ: p̃latiõis ad q̃s ptinet ponere aĩam ꝓ ouibꝰ suis
securitatis cuiꝰ propriũ est hr̃e mortẽ in desiderio: et vi:
tam in patientia. Ad primam perfectionẽ teneꝭ quilibet
Ad vltimã vero nullꝰ teneꝭ: ad tres vero medias tenen:
tur aliqui ex causis. Vnũ ergo signũ perfectiõis posuit: cũ
oĩa relinquere cõsuluit/ vt nudũ xp̃m nudus sequatur.
Vñ s̃m Theo. Oĩa summã pauptatẽ suadent/ si q̃d em̃
restiterit illiꝰ ꝭuus est. Et s̃m amb. Talẽ voluit adole:
scentẽ illũ dñs ad paradisũ redire: qualis adã fuerat de
paradisi sublimitate deiectꝰ. Nudus em̃ incola adã pa:
radisi fuit. Quis ergo cum possessiõe diuitiarum possit q̃s
ad vitã ingredi seruãdo mãdata: tñ ad perfectam seque
lam xp̃i vt pfecto amore et integro affectu tendat ĩ deũ/
deest sibi vnũ scꝫ ꝙ relinquat diuitias affectu: vt sit pau
per spũ/ que paupertas includit humilitatẽ sine qua nõ
est paupertas vera: quia vanũ est habere bursam vacuã
et cor plenũ superbia. Includit etiã cõtemptũ diuitiaꝝ
effectu: qꝛ difficile est valde q̃ hñs diuitias: ne amore ea
rum aut detineaꝭ: aut distrahaꝭ: ꝛ ĩpediatur a perfecto
amore dei: ne xp̃m libere ꝛ expedite sequaꝭ. Nã q̃ diui:
tijs ĩplicaꝭ mittit pedes in rhete/ ne possit corã deo per
fectus ambulare: ꝛ libere xp̃m seq̃: qꝛ diuitie viscosiores
sũt visco: ꝛ vix euelliꝭ animꝰ occupatꝰ ab eis et detentus
Nimia ergo dilectio terrenarũ possessionũ est huius perfe
ctionis ĩpedimẽtũ. Qđ bñ patuit in hoc iuuene qui [cũ
audisset ṽba dñi] de perfectione paupertatꝭ voluntarie
[abijt tristis] seculi tristitia mortẽ operãte impeditus
a perfectione quã querebat terrenarũ possessionũ amo:
re ob qđ nõ poterat ad perfectionẽ volũtarie pauptatis
ascendere. Vñ cã tristitie reddiꝭ cũ subdiꝭ [Erat enim
multas habens possessiones] spinas ꝓducentes et tribu
los/ sementẽ dñicã suffocantes: ꝛ ipse nihilominus ha:
bitꝰ a possessionibꝰ: ꝛ diues valde diuitijs fallacibus: ob
quarũ inordinatũ amorẽ tristabaꝭ de persuasione abre
nũciationis earũ: tristabile em̃ est amata abijcere. Ad tẽ
poralia em̃ passibiliter afficiꝭ cuius cor in priuatione eo
rundeꝫ aliqualiter contristatur. Nã plerũqꝫ cũ tẽpora:
lia assunt nobis putamꝰ ꝙ ea nõ diligamꝰ: sed cũ abesse
ceperint inuenimus qui sumus. Hoc em̃ sine amore nr̃o
aderat/ qđ sine dolore discedit. Iste iuuenis cũ audiret
ꝙ quecũqꝫ haberet venderet: et daret pauperibus abijt
merẽs: qꝛ et diuitias seculi: ꝛ vitã eternam habere vole:
bat: qđ difficile erat vt fieret: qm̃ in possessione diuitiarũ
absqꝫ superbia elationis: et absqꝫ proprietate voluptatꝭ
vix stare quis potest: sic etiã difficile esset ꝙ homo in ca
cumine verticis alicuius montis staret: ꝛ tẽpestate vali:
di venti quassatus nõ caderet. Vt vero dicit Augu. Hic
adolescens laudabilis quidẽ est: qꝛ nõ occidit: nõ adul:
teratus est. Vituperabilis autẽ: qꝛ cõtristatꝰ est in ṽbis
xp̃i vocãtis eũ ad perfectionẽ. Adolescens quippe erat
s̃m aĩam: ꝛ propterea relinquens xp̃m abijt. hec Augu.

Prouer. j

Sed tale rhete frustra iacitur ante oculus pẽnatoꝝ: scꝫ
cõtemplantiũ pfectorũ: q̃ tanto minus cõtristanꝭ ꝙ de:
sunt temporalia: q̃ꝫto magis appetũt eterna. Nã (vt ait
Greg.) Tanto quisqꝫ minus dolet ꝙ desunt eterna: q̃ꝫto
magis gaudet ꝙ assunt temporalia: ꝛ q̃ minus dolet ꝙ de
sunt tpalia: certiꝰ expectat vt assint eterna. Et iõ s̃m ge:
nadum. Bonũ est facultates cũ dispẽsatione pauperibꝰ
erogare: sed meliꝰ est p intẽtione sequẽti xp̃m oĩa ꝛ totũ
simul donare: ꝛ absolutũ a sollicitudine cum xp̃o egere
vt em̃ dicit Chry. Nõ similiter detinenꝭ qui pauca hñt
et qui multis abundãt: qm̃ adiectio diuitiarũ maiorem
accẽdit flãmã et violẽtior fit cupido. Nõ solũ autẽ diui:
tiaꝝ possessio: sed etiam rerũ aliarũ diuersitas hoĩem a
dei contẽplatiõe et pfecto amore impedit ꝛ auertit. Vñ
Augu. Temporaliũ rerũ multiformitas ab vnitate dei
hoĩem per carnales sensus diuerberat: ꝛ mutabili varie
tate eius affectũ multiplicat. Quẽ ergo delectat liber:
tas ab amore mutabiliũ liber esse appetat: et quẽ regna
re delectat vni oĩm regnatori deo subditꝰ hereat. Et ite
rum. Duo sunt amores: mundi: ꝛ dei. Si mũdi amor ha

Amores duo.

bitat nõ est q̃ intrat amor dei. Cũ exhauseris cor tuum
ab amore terreno: hauries amorẽ diuinũ. vñ ꝛ Grego.
Cũ cupiditate terrene substãtie deꝰ nõ diligiꝭ: qꝛ terre:
nus amor oculũ mẽtis sordidans excecat/ ne diuina cla
ritas videaꝭ. Nec mirũ. Quõ eĩ diligere põt quẽ nescit?
Aut quõ scit ad quẽ nesciendũ oculũ cordis claudit. vn

Res humane fumo sũt similes.

de etiã Chry. Fumo similes sunt humane res. Nihil eĩ
ita cõtristat aĩe oculũ ꝛ ꝯturbat: vt vite huius cursrum
turba/ ꝛ cõcupiscentiarũ multitudo: hec em̃ fumi huius
sunt signa. Vnde ꝛ anꭍ. Si vis esse quietus nil seculi ap
petas. Semper requiẽ mẽtis habebis/ si a te mundi cu:
ras abieceris. Qui curis terrenis se implicat: a dei amo
re se separat. Et vt ĩ paucis multa ĩtelligas: attẽde pau:
ca ṽba augustini sic dicentis. Nihil plus noui esse q̃ȝ ista
sensibilia fugienda. Cui ꝯcordat dyonisiꝰ q̃ sic dicit. De
relinque sensus et oĩa sensibilia. Qui hꝫ aures audiẽdi
hec pauca ṽba p̃dicta audiat: ꝛ corde intelligat: qꝛ mul
ta in eis latent: q̃ vanis ꝛ dissolutis nõ apparent. Vñ cui
dam de sermonis abundantia sollicito dictũ est in spũ.
Si vis scire oĩa p̃dicãda tũc sepa te ab exterioribꝰ: pu:
rifica te a tpalibꝰ: liberũ fac te a carnalibꝰ: ꝛ erige te ad
celestia: ꝛ manifestabunꝭ tibi diuina. Ecce in his ṽbis
totũ est inclusum qđ est p̃dicatũ: imago em̃ tua imago
dei est: depone ergo ab ea oẽ qđ sibi accidens est: ꝛ appare:
bit tibi in ea qđ diuinũ est. Vt aũt vtiliter ad tpalia et
eterna perfecte te habeas scito ꝙ tẽporalia debes aspi:

Tpalia quõ cõspiciẽda sũt

cere sub sensu quadruplici. Prio scꝫ vt tãq̃ȝ peregrinus
et aduena sentias oĩa vt extranea ꝛ aliena: ita ꝙ tua ve:
stis sit tuo sensui extranea ac si esset alicuiꝰ de grecia vl
india. Scđo vt in tuo vsu oẽm abundãtiã timeas: vt ve
nenũ ꝛ mare submergens. Tertio vt in tuo sensu omnẽ
inopiã egestatem sentias: vt mẽsã/ ꝛ arã/ ꝛ scalã vite eter
ne: ꝛ vt speculũ seu imaginẽ crucis xp̃i. Quarto vt diui:
tias ꝛ apparatꝰ diuitũ ita sentias tibi difformes/ ꝙ ĩ eo:
rũ mẽoria vel aspectu nullatenꝰ valeas delectari vl leta
ri: ꝙ si videris te ĩ eis cõgaudere a xp̃i gloriosa paupta
te te estima alienũ fore. Huic autẽ conectiꝭ ꝙ in paupe:
rũ ꝛ despectoꝝ memoria: vel aspectu tanq̃ȝ in xp̃i paupe
ris expressa imagine totꝰ leteris: ꝛ eis q̃si regibꝰ cũ sum:

Opa bona oĩa facienda.

ma alacritate ꝛ reuerentia associeris. Considera etiã h̃
ꝙ ad perfectionẽ nõ sufficit q̃dã opera bona/ ꝛ q̃sdã vir
tutes habere: sed opꝫ oĩa ꝓ posse perficere. vñ Chry. Cõ
pletꝰ est dei hõ ad oẽ opꝰ bonũ/ expletꝰ non: vt hec quidẽ
habeat: illa vero nõ habeat. Qui em̃ talis est non est cõ:
pletꝰ. Que em̃ vtilitas dic mihi cum orat quis intẽse/ nõ
misereaꝭ autẽ abũde. Aut cũ misereꝭ quis abunde aua:
rus autẽ ꝛ violentꝰ existens. Aut cũ nõ auarꝰ aut violen:
tus existens/ ad ostentationẽ vero sit hoĩm q̃ videt. Aut
cũ misereaꝭ quidẽ in id qđ deo videꝭ/ eleueꝭ aũt hoc ip:
so ꝛ magna sapiat. Aut cũ humilis q̃dẽ fuerit ꝛ ieiunijs
intendens/ auarus autẽ ꝛ negociator/ ꝛ terre affixus et
matrẽ oĩm malorũ inducens aĩe. Radicẽ em̃ oĩm ma
lorũ dixit paulꝰ auariciã. Horreamꝰ igiꝭ hanc: refugia:
mus hoc pctm̃. Hoc orbẽ terrarũ instabilẽ fecit: hoc oĩa
cõfudit: a btã seruitute nos abduxit xp̃o. Non est em̃ ait
deo seruire ꝛ mãmone: cõtrariũ em̃ iniungit xp̃us. Hec

Pauptatꝭ pfectio.

Chry. Et nota circa p̃missa ꝙ perfectio paupertatꝭ nõ
consistit in maiori defectu rerum temporaliũ: sed in ma
iori abstractione sollicitudinis eorum. Quanto em̃ mo:
dus viuendi in paupertate minorẽ habet sollicitudinẽ/
tanto paupertas est perfectior: non autẽ quãto pauper:

tas fuerit maior: nō enim paupertas ſm ſe bona eſt: ſed inq̄ſtum liberat ab illis quibus homo impedit quo minus ſpiritualibus intendat.

Oratio.

Domine ieſu chriſte da mihi miſero ꝛ fragili q̄ tua mādata hacten⁹ negligēter ꝛ male ſuaui ſaltē ammodo ea obſuare: vt cū obſeruatoribus eorūdē merear ad vitā īgredi. Da etiam mihi clemētiſſime dn̄e vt ad perfectionē tendendo oīa tēporalia ꝑpter te affectu contēnam: ꝛ effectu relinquā relictiſq; oīb⁹ te ſequar: te imitando: ꝛ per tua veſtigia gradiēdo: vt te rectore/te duce ad theſaurū deſiderabilem ꝛ indeficientem valeam letus peruenire: ꝛ de tua viſione ſemper gaudere. Amen.

De duodeci cōſilijs euāgelicis. Capi. xij.

Et quia dictū eſt de preceptis q̄ ſūt neceſſaria ad ſalutem: videam⁹ ꝛ de cōſilijs q̄ requiruntur ad perfectionē. Vn̄ ꝛ p̄cept̄ ꝛ ꝓhibitiōibus tenemur: ſ; ꝯſilijs ꝛ ꝑmiſſiōibus non tenemur. Nam cōſilium pertinet ad perfectos: preceptum autē ad ꝓficiēdos: ſ; permiſſio ꝑtinet ad īperfectos: ꝓhibitio vero ad peruerſos. Ad obſuantiā q̄dē p̄ceptoꝝ vtilis eſt obſeruātia ꝯſilioꝝ. Aliqñ em̄ fortitudo terre in ingreſſu illi⁹ cōſiſtit: et iō paſſus ille bona cuſtodia indiget: q2 obtentu ingreſſu faciliter reſiduum hoſtes obtinēt. Sic eſt in terra aīe: q2 tota fortitudo ei⁹ conſiſtit in ingreſſu. ſ. in occaſionib⁹ p̄ctoꝝ: ꝛ ꝓpter hoc neceſſaria eſt bona cuſtodia circa ipſum. Propter cuſtodiā aūt iſti⁹ īgreſſus dātur ꝯſilia q̄ cōtinēt ꝛ cuſtodiūt mādata/ac retrahūt hominē ab incautib⁹ reſpectib⁹ ꝛ diſcurſib⁹ ꝛ alijs periculis. Sūt aūt duodecim ꝯſilia euāgelica q̄ xp̄us adiecit ad p̄cepta.

Cōſilia ad perfectos pertinent.

Cōſilia duodecim

Primū eſt paupertatis q̄ conſiſtit in abdicatione ꝓprietatis. vn̄ eſt illud. Si vis perfectus eſſe vade ꝛ vende oīa q̄ habes/ꝛ veni ſeq̄re me. Et illud. Qui non renūciauerit oīb⁹ que poſſidet: nō pōt meus eſſe diſcipulus.

Mat. xix.
Lu. xiiij.

Scd̄m eſt obediētie. vnde eſt illd̄. Si quis vult poſt me venire abneget ſemetipſum. Et illud. Super cathedram moyſi ſederunt ſcribe ꝛ phariſei: que dicunt facite.

Luce. ix.
mat. xxiij.

Tertiū eſt caſtitatis. vn̄ eſt illud. Sūt eunuchi q̄ ſeipſos caſtrauerūt ꝓpter regnū celoꝝ. Et illud. Audiſtis q2 dictū eſt antiquis non mechaberis: ego autē dico vobis: qui viderit mulierē ad cōcupiſcēdū eā/iam mechatus eſt in corde ſuo: vbi oſtendit q̄ nō ſolū dānabilis eſt conſenſus ad delectandū in corde. Hec tria cōſilia predicta ſunt ſpecialia oīs perfecte religiōis ꝛ ſubſtātialia q2 ſuos obſeruatores elongant a malo: non ſolū q̄ſtū ad culpā: ſed etiā q̄ſtū ad cām. Omne nāq; malū orit̄ ex triplici radice: ſc; ex cōcupiſcētia carnis/ et cōcupiſcētia oculoꝝ/ꝛ ſupbia vite. Predicta vero tria conſilia nos elongant ꝑfecte ab hac triplici radice. ſ. paup̄tas a ꝯcupiſcētia oculoꝝ: caſtitas a concupiſcētia carnis: ꝛ obediētia a ſupbia vite.

Mat. xix.
Mat. v.

Quartū cōſiliū eſt charitat̄. vn̄ ē illud. Diligite inimicos vr̄os. Iſtud q̄ſtum ad dilectionē affectus eſt p̄ceptū: ſed q̄ſtum ad dilectionē effectus eſt cōſiliū: q2 inimico velle gratiā ꝛ gloriā eſt neceſſitatis. ſed īpēdere opa bn̄ficētie/ꝛ oſtēdere illi ſigna beniuolētie ꝛ cōſilij ꝛ perfectionis. Sanc negare ſigna familiaritatis qñ veniā petit/vel ad familiaritatē non ſimulatorie ſe ingerit: vel qñ neceſſitas expoſcit vindicta ē: quia tūc inter amicos eſt coputādus: ſed q̄ aliq̄s vltro ſe ad familiaritatē ei⁹ ingerat: hoc eſt perfectionis.

Luce. vj.

Quintum cōſilium eſt māſuetudinis. vn̄ illd̄. Si q̄s te ꝑcuſſerit in maxillā vnā: prebe ei ꝛ aliā. i. paratus ſis ꝛ aliam percuſſionem ſuſtinere patienter: ꝛ iſtud eſt cōſiliū patientie reſpectu leſionis corpoꝝ. Et illud. Qui tecum vult iudicio cōtendere ꝛ tunicā tollere/relinque ei palliū: ꝛ iſtud eſt reſpectu ablationis rerū. Cum contētione et fraude nulli l; ſua repetere: cum charitate l; imꝑfectis/perfect̄ aūt nō: q2 nō repetere eſt infirmis cōſiliū: perfectis vero p̄ceptū. Illis aūt q̄ renunciauerūt ꝓprietati l; repetere ſua: ſed vt cōgregationis.

Mat. v.
Ibidem.

Sextū eſt miſericordie et erogationis. vnde eſt illud. Omni petēti te tribue: nō ꝓpter ſe: ſed ꝓpter bonū cōmune. Et illud. Si vis perfectus eſſe/ vende oīa que habes ꝛ da pauperib⁹. Dare ſuperfluum in extrema neceſſitate eſt neceſſitatis ꝛ debiti: ſed dare quibus egemus ꝛ conſilij.

Luce. vj
Mat. x.

Septimum eſt de ſimplicitate ꝟboꝝ. vn̄ eſt illud. Sit ſmo veſter eſt eſt; non non: id eſt ſi affirmatio vel negatio eſt in ore: ſit etiam in corde. Et illud. Audiſtis q2 dictū eſt antiquis: nō periurabis: ego aūt dico nō iurare oīno. Iurare q̄ſtum ad īfirmitatē pertinet ꝑmiſſiōis ē: nō iurare aūt q̄ſtū ad perfectionem ꝑtinet cōſilij eſt.

Mat. v.
Ibidem.

Octauū eſt deuitāda occaſiōe peccandi. vn̄ eſt illud. Si ocul⁹ tu⁹ ſcādalizat te: erue eum et proijce abs te. vbi ſm Augu. Nullū mēbrū ad litteram p̄cipit̄ erui: ſed occaſio peccādi: q2 nō ſolū p̄ctā/ ſ; ꝛ occaſiones peccandi ſunt fugiende.

Mat. v.

Nonū eſt de rectitudine intētionis et ſimplicitate operis vel finis. vn̄ eſt illud Attendite ne iuſtitiā veſtrā faciatis corā hoīb⁹ vt videamini ab eis. Et illud. Sic luceat lux veſtra corā hoīb⁹ vt videāt opa vr̄a bona ꝛ glorificēt p̄rem vr̄; q̄ in celis ē.

Mat. vj.
Mat. v.

Decimū eſt de ꝯformitate opis ꝛ doctrine. vn̄ eſt illd̄. Qui fecerit ꝛ ſic docuerit/h̄ magn⁹ vocabit̄ in regno celoꝝ. Et illud. Alligāt hoīb⁹ onera grauia: digito autē ſuo nolūt ea mouere: dicūt em̄ ꝛ nō faciunt. In predicatione aliqñ aſſerit̄ cenſio generaliter de his q̄ pertinēt ad ſtatū ſalutis: aliqñ deo aſſerit̄ cenſio ſm ſtatū perfectiōis vtpote religionis. Primo mō tenet̄ facere quod dicit p̄dicator cū aſſerat oēs ad h̄ teneri. Secundo modo nō tenet̄ niſi ipſe ꝑfectionē illā vouerit. Exiſtens aūt in p̄ctō notorio peccat qñ p̄dicāt: q2 ſcādalizat. Exiſtens aūt in p̄ctō occulto ſi p̄dicat ꝛ nō ſtudet ex ſuo dicto cōpungi adhuc videt̄ peccare: q2 videt̄ cōtēnere.

Mat. v.
Matth. xxiij.

Undecimū eſt deuitādo ſollicitudine. vn̄ eſt illud. Nolite ſolliciti eſſe. Et illud. Nolite cogitare de craſtino. Ubi ſciē q̄ quadruplex eſt ſollicitudo. Prima eſt laudabilis et eſt prouidentie ſpūalis quo ad aīam quō quis deo placeat omnem ſollicitudinē ſuā ꝓijciēs in eum. Secunda eſt etiā laudabilis ꝛ eſt prouidentie t̄palis ex fraterna charitate qualis cōpetit prelatis ꝛ religioſis officiatis q̄ preſunt in ſollicitudine. Tertia eſt tolerabilis: ꝛ eſt cure t̄palis quo ad corpus. Quarta eſt vituperabilis: et eſt ſupflue theſaurizationis quo ad auariciā. Prima cōſulitur cōſilio iſto. Scd̄a p̄cipit̄. Tertia ꝑmittit̄. Quarta ꝓhibet̄.

Mat. vj.
Sollicitudo q̄druplex.

Duodecimū ꝯſiliū eſt de fraterna correptione. vn̄ eſt illd̄. Si peccauerit ī te frater tuus corripe eū ꝛc̄. Corripe fratrē qñq; eſt cōſiliū: vt qñ aliq̄s corripit fratrē de venialib⁹/ꝛ illū cū quo nihil habet facere niſi cōmunē charitatē: qñq; eſt p̄ceptū: vt qñ corripit̄ de mortali/ꝛ iſto ſcd̄o mō ꝑtinet ad oēs: ꝛ obligat ſemp: ſed nō ad ſemp: q2 ꝓ loco ꝛ t̄pe. ſ. qñ vacat ꝛ licet ꝛ credit̄ q̄ vtilis ſit correptio. Et ad hoc preceptum maxime tenentur ꝓlati quo ad eos quoꝝ curā gerūt. Oia ꝑmiſſa dn̄i precepta ꝛ cōſilia facilia ſunt volenti/ꝛ dei timorem pre oculis h̄nti. vn̄ Chry. Sit tibi timor dei oīm neceſſitate violentior. Si em̄ velis occaſiones ſemꝑ obijcere nihil de his que ſunt īperata cuſtodies: et ita prorſus oīa q̄ ſūt p̄cepta calcabis. Q2 ſi legem volueris cuſtodire xp̄i neceſſitatē q̄dē nullā q̄ te ab obſeruatione ei⁹ impediat aliquādo patieris. Noli igit̄ o hō in ociū reclinare/nec diſſoluas bonā animi volūtatē: neq; enī que imperant̄ oneroſa ſunt. Immō velle ſufficit/ꝛ totū quod iubetur īpletū eſt. Q2 ſi mihi cōſuetudinē tuā opponis vt legem per hanc ipſam te admoneo q̄ ſit facilis iſta correctio. Si em̄ in aliā cōſuetudinē ex alia te cōuerteris: hoc qd̄ tibi difficile videtur effeceris. Q2 ſicut ad vitiādū ꝯſuetudo eſt violenta: ita fit potens ad corrigendū. Et iteꝝ. Si ī vſū ſemel bone ꝓhie trāſeas: etiā ſi poſtea aliq̄s tibi torpor obrepat/nō tn̄ facile poteris boꝝ q̄ppiā que p̄cepta ſunt tranſgredi bona. ſ. conſuetudine firmitatē iam imitāte natura. Quarū em̄ facile eſt dormire: comedere: bibere: reſpirare: tā nobis facilia erunt bona ꝯſuetudīe: etiā opa ꝟtutis. hec Chry. vn̄ ꝛ Tullius. Optima forma viuēdi eligēda eſt quā iocūdā reddit ꝯſuetudo. Tantū etiā delecteris ꝛ cōplaceat tibi in p̄ceptis ꝛ ꝯſilijs dn̄i/ vt ſi nō ſine grauamine vel difficultate videant̄ fieri: coneris: tn̄ ob honorē ipſi⁹ legiſlatoris ſeruare et implere q̄ſtū ipſe vires dabit: q2 etſi propter ipm pati nō eleger̄/ nihilominus aliter patieris. Ut em̄ dicit aug. In h̄ mūdo nō timere/nō dolere/nō periclitari impoſſibile eſt: ſ; plurimū intereſt qua cauſa/qua expectatione/q̄ termīo quiſq; patiat̄. vn̄ Chry. Si non ꝓpter xp̄m elegerimus aliquid pati doloꝝ/neceſſe eſt eos oīno et aliter ſuſtinere. Neq; enim ſi propter xp̄m non mortuus fueris ī mortalis eris: neq; ſi ꝓpter chriſtū nō proieceris pecunias

Matth. xviij.

ferens eas a bibis. Hec expetit a te q̄ ⁊ non expetente eo
dabis. Hec te vult facere tua volũtate q̄ et ex necessita:
te te opȝ facere. Expetit autē solũ ꝓpter eũ fieri: qꝛ ꝯtin
get ⁊ hec transire a necessitate que ꝫm naturã fit. Ergo
nõ iniuste auertit ⁊ punit deꝰ cũ in oĩbꝰ seipm̃ nobis pre
beat/nos aũt resistimꝰ. Ego (inquit) pater/ego ⁊ amicꝰ
et frater ⁊ soror ⁊ mater: ⁊ oē quodcũqȝ volueris ego sũ:
solũ familiariter te habeas ad me: qꝛ oĩno necesse est te
pati: elige pati propter me. Ego inops ꝓpter te/⁊ pere:
grinus ꝓpter te: in cruce ꝓpter te: in sepulchro ꝓpter te:
superiꝰ ꝓpter te: interpello patrē inferiꝰ ꝑ te: ligatus ve
ni a patre: oĩa mihi: tu es et frater/⁊ coheres/⁊ amicꝰ/ et
mēbrũ. Quid plus vis? Quid eum q̄ te diligit auertis?
Quid huic mũdo laboras? Quid vase hauris ꝑforato?
Hoc eñ est in p̄senti vita laborare. Quid flãmã incidis
Quid aerē ĩpugnas? Quid ianiter curris? Vanitas ei
vanitatũ ⁊ oĩa sunt vanitas. Ita humilienꝰ nosmetip:
sos ⁊ potiores efficiamur/vt qui digne hic viximus/fu:
Lapilli .xij. turis fruamur bonis. hec Chry. Predicta autem duo:
decim ꝯsilia duodecim lapidibus preciosis possunt ada
ptari. Primũ eñ cõsiliũ qđ est paupertatis significaꝛ
ꝑ lapidē saphirũ. Saphirꝰ eñ flaui coloris est sicut ce:
lũ serenatũ: sic pauperes colorē celestē habēt ꝓ quãto
a terrenis totaliter elongati solis celestibus intendunt.
Itē saphirꝰ dꝛ ardorē iteriorē refrigerare/⁊ oc̄los pur:
gare: sic sancta pauꝑtas ardorē cupiditatis rerũ tp̄aliũ
qua cõiter hoĩes mundani estuant: ita in aĩo istorũ pau
perũ refrigerat/vt oĩa terrena bona arbitrenꝛ vt sterco
ra. Et ideo facit eos habere oculos mũdos ⁊ limpidos
ad cõtēplãdũ celestia: qꝛ nõ sunt terrenorũ puluere ob:
fuscati. Item saphirus fugat squinãtiã ⁊ morbũ q̄ dicitꝛ
noli me tangere: ⁊ vniuersaliter valet ad apostemata ca
lida. Sic pauꝑtas spũs tumores et infectiones vitiorũ
nõ cõpatiꝛ: sed ea fugat ⁊ sedat. Scđm cõsilium qđ est
obedientia significaꝛ ꝑ lapidē topazium. Topaziꝰ i co:
lore est auro similis/sic obedientia. Color eñ auri nobi
lissimꝰ est/sine quo nulla pictura est ꝑfecta. Et certe sine
q̄ obediētia nulla ꝑfecta virtꝰ est. qꝛ ꝫm Aug. Sine obe:
dientia oĩa vacua: ⁊ cũ obediētia oĩa plena charitate re
periunꝛ. Itē topaziꝰ bulliētes aq̄s cõpescit/sic obedien:
tia aquas huiane fluxibilitatis cõpescit. Nã ex naturali
fomite in nobis incētiua vitiorũ ebulliũt/quibꝰ obedien:
tia frenũ iponit. Itē topazius irã restringit: et certe obe
dientia irã et omnē passionē animi mitigat: qꝛ quecũqȝ
passio vel tētatio in aĩo irrepserit/superueniēte maiorum
obedientia restringiꝛ in hoĩe obediēte. Tertiũ consiliũ
qđ est castitas significaꝛ ꝑ lapidē smaragdũ. Smarag:
dus eñ est a tota specie amator castitatis: ⁊ nullo mõ su
stinet coitũ nisi rũpaꝛ. Vñ ⁊ gestantē se ad castitatē in:
clinat. Est autē viridis pre oĩbꝰ rebꝰ virentibꝰ: cuiꝰ etiã
fulgore vicinꝰ aer virere cerniꝛ/nec eiꝰ viror sole vel lu:
na vel vmbra obfuscatur. Sic castitas inter alias virtu:
tes viret. Vñ et virgo dicta est a virore/⁊ ipa castitas est
viror oĩm ꝟtutũ: ita vt etiã ꝓxima exēplariter ⁊ virtua:
liter virere faciat: nec obscuraꝛ sole. i. estu cuiuslibet ten:
tationis: nec obfuscatur luna mũdaneꝰ gloriationis nec
vmbra carnalis delectationis. Itē smaragdus motus
lasciuos cõpescit: visum refocillat: gratũ hoiem in ꝟbis
reddit: ⁊ hec tria ad litterã efficit castitas vt patet. Itē
smaragdus tempestates auertit/⁊ caducum morbũ cu:
rare dr: sic castitas tēpestatē carnalis ipugnationis re:
primit/⁊ morbũ eiꝰ: vñ hõ q̄si caducꝰ ⁊ amēs efficiꝛ/cõ:
pescit. Quartũ cõsiliũ qđ est charitas ꝓut extendiꝛ ad
dilectionē inimicorũ signaꝛ ꝑ carbũculũ. Carbunculꝰ
eñ se hȝ ad alios lapides sicut aurũ ad cetera metalla:
⁊ dꝛ aliorũ lapidũ virtutē habere: sic charitas excellit
omnes virtutes/⁊ complectiꝛ in se virtutes vniuersas.
Carbũculus etiã est calore igneus/sicut carbo viuꝰ no:
cte magis lucet q̄ȝ die: et circa se noctē quasi in diem mu
tat: sic charitas ignis est ⁊ magis lucet in nocte aduersi
tatis q̄ȝ in die ꝓsperitatis: imo etiã noctē aduersitatis ⁊
tribulationis vertit in diē cõsolationis. Itē carbũculꝰ
fugat venenũ aereũ vt vaporosum: sic charitas sua beni:
gnitate omnē maliciã infectiuã vincit. Quintum ꝯsiliũ
qđ est mansuetudo/signaꝛ ꝑ amestitũ. Amestitus enim
est coloris violacei: et hȝ virtutē refrigerandi ⁊ leniēdi:
vnde operaꝛ cõtra ebrietatē: sic mansuetudo refrigerat
calorē iracũdie/⁊ lenit appetitũ vindicte: vñ et ebrieta:
tē mētis qua aliq̄ rapiunꝛ extra moderamē rationis ex
crapula animi sedat: et hominē trãq̄llũ reddit. Itē ame
tistus reꝑmit malas cogitationes/⁊ cõfert inscibilibus
intellectũ/sic ⁊ mãsuetudo: qꝛ vt dicit ambro. Mãsuetꝰ
bõ cordis est medicꝰ. ⁊ Psal. Docebit mites vias suas. Psalm.
Sextũ cõsiliũ qđ est mĩa signaꝛ per onichinũ. Onichi: xxiiij.
nus in colore magnitudine est ad similitudinē vnguis
humani: per vngues autē i scriptura vltimate oꝑatiões
designanꝛ/⁊ certe cõsilium misericordie extendit se etiã
vsqȝ ad vltimũ possibilitatis nr̄e: immo ꝑfecta misericor
dia nõ hȝ vltimũ/⁊ nũq̄ȝ ipleꝛ: qꝛ si miserearis q̄ȝtum po
tes/plus tamen velle debes. Item onichinus appositis
oculo infirmo sponte sua quasi res sensata intrat sine le:
sione et circuit oculum/⁊ penetrat interius omnes par:
tes quousqȝ eos cõtrarios humores prorsus excusserit:
sic misericordia naturaliter ex seipsa oculũ cordis sub:
intrat: ⁊ cũ piũ cor intrauerit emũdat ipȝ ab humoribꝰ
vitiosis. Vñ dñs. Date inq̄t elemosynã/⁊ ecce oĩa mun: Luce .xj.
da sunt vobis. Onichinꝰ etiam valet ꝯtra scabiē/⁊ deal:
bat faciē: sic mĩa scabiem peccatorum abstergit ⁊ faciē
aĩe dealbat: qꝛ sicut aq̄ extinguit ignē: ita elemosyna ex:
tinguit pctm̃. Et vt dicit Chry. Elemosyna illustat ani
mã et eã bonã efficit ⁊ decorã. Septimũ cõsiliũ quod ē
simplicitas ꝟborũ significaꝛ ꝑ iaspidē. Iaspis eñ bo:
nus est viridis translucens ⁊ rubeas habens venas: sic
sermo noster debet eē viridis vt semper aliq̄d boni ger:
minet/qđ est cõtra vaniloquos: dȝ esse trãsparens vt in
verbis appareat itentio cordis/qđ est cõtra dolosos et
mēdaces: dȝ etiã habere venas rubeas charitatis ad ꝓ
ximũ: ad quē ⁊ de quo est ꝫmo qđ est ꝯ susurratores: de:
tractores: cõuitiatores/⁊ calũniatores. Item iaspis fu:
gat febrē ⁊ idropisim: et stringit fluxũ sanguinis: sic sim
plicitas ꝟborũ fugat febrē iracũdie: qꝛ respõsio mollis
frãgit irã: curat idropisim auaricie: nã apđ mercatores
⁊ alios tēporalibꝰ lucris inhiantes ꝟborũ simplicitas
reputaꝛ fatuitas. Stringit etiã fluxum sanguinis carna
lis videlicet concupiscentie q̄ ex simulatis colloquijs se
pe excitaꝛ. Octauũ ꝯsiliũ qđ est vitatio occasionis pcti
significaꝛ ꝑ crisolitũ. Crisolitꝰ ei micat ad solē q̄si stella
aurea: ⁊ si põiꝛ i igne resilit ab igne: sic cautela occasio:
nis peccandi micat in aĩa quasi stella aurea dirigēs ho
minē in factis suis instar stelle maris: vt sine offensione
peccati pertigat ad portũ/⁊ ꝑ hãc cautelam mox vt hõ
aduertit se esse in periculo resilit fugiendo a tali opportu
nitate q̄si ab igne. Itē crisolitus repellit stultitiã ⁊ con:
fert sapientiã: sic vitare occasiones peccandi est magne
sapiētie: sicut ecõtrario q̄rere opportunitates peccandi
magne stultitie est. Nonũ ꝯsiliũ qđ est rectitudo itētio:
nis ac simplicitas finis signaꝛ ꝑ berillũ. Berillꝰ eñ ē co
loris pallidi ⁊ trãsparētis: ⁊ illi optimi sunt q̄ maculas
interiꝰ nõ hñt: sic bona oꝑa nr̄a debēt esse pallida. s. spiri
tualia ⁊ trãsparentia vt videãtur ab hoĩbꝰ ꝓ bono exē:
plo ⁊ dei gl̄ia: ⁊ h̄ tũc solũ est laudabile q̄ñ intētio ē pu:
ra intꝰ in corde: ita q̄ nõ sint macule intētionis sinistre.
Itē berillꝰ si sit rotundꝰ ⁊ opponiꝛ soli ignē accendit in
carbone mortuo: sic bonũ opus si sit bene rotundatũ. i.
ex oĩ ꝑte debitis circũstãtijs coequatũ ⁊ non obliquatũ
vel distortũ a fine debito: ⁊ si directe opponaꝛ soli: ita vt
tota intentio dirigatur ad lumē: tũc accendit carbones
mortuos. i. opera nr̄a priꝰ ꝑ pctã mortificata reuiuisce:
re facit: vel etiã qꝛ eiꝰ ardor accendit ꝓxios mortuos ꝑ
pctis q̄ eiꝰ exēplo accendũtur ad penitētiã. Itē berillꝰ
valet ꝯ squinãtiã ⁊ glãdes: sic rectitudo intentionis va:
let ꝯ tumefactiones hypochrisis et vane gloriationis.
Itē berillus valet ꝯ pericula hostiũ/reddit hoĩem inui
ctũ sic: qꝛ hostes nr̄i demões nitunꝛ bona oꝑa nostra vi:
tiare per inanem gloriã ⁊ suꝑbiã spũalem. qꝛ ꝫm Augu.
bonis operibus insidianꝛ vt pereant: cõtra hoc berillꝰ
recte intētionis reddit hoĩem inuictũ. Itē berillꝰ amo:
rē inter coniuges recõciliat/⁊ certa bona oꝑa nr̄a recta
intētiõe simplr̄ in deũ directa recõciliat aĩam cum deo
spõso suo. Decimũ cõsiliũ qđ est ꝯformitas opeꝝ ad do
ctrinã signaꝛ ꝑ ligurũ. Ligurꝰ ē lapis q̄ fit ex vrina lin
cis: nã vt pliniꝰ dicit. vrina huiꝰ aĩalis in lapidem dure
scit. Linci ꝯparaꝛ doctor vel predicator ꝓpter acumen
visus intellectus: cuius doctrina prius debet esse i seipo
digesta ꝑ oꝑationē sibi icorporata/⁊ tũc quasi ex abun
dantia vite sue stillare in preciosum liquorem doctri:

ne ad ꝑfectū alioꝝ:sed ipse debet pri⁹ id qđ puri⁹ est sibi incorporasse:sicut postq̃ id qđ puri⁹ est in vrina conuersum est in substātiā aliti:extunc liquor vrinalis egredit. vñ sicut malū signū est in natura qñ liquor vrinalis indigest⁹ et crudus emittit:sic malum iudicium est ī morib⁹ qñ id qđ docet:pri⁹ ope nō implet. Itē liguri⁹ ꝯfert constippatis et vētrē soluit sic cū aliqui pleni malis humorib⁹ pctōꝝ:p confessionē eos egerere nequeūt: sepe tales ex ꝑdicatiōe exēplaris viri cui⁹ vita plus predicat q̃ doctrina remediū ꝯsequunt. Undecimū consiliū quod est vitatio sollicitudinis signat p lapidē achatē. Achates ē nigri coloris cū albis venis intermixt⁹. In nigro colore designat hūilitas et despectus mundi:q̄ sunt in istis q̄ a sollicitudine tpaliū sunt abstracti. Nā ipsi mundū despiciūt:et a mundo despecti sunt. Sed in hac vita nō pōt esse oīmoda abstractio ab oī sollicitudine:sed propter necessitates corpis parua sollicitudo ꝑmittit etiā ꝑfectis et hoc significat p venas albas intermixtas. Item achates venena fugat:sitim sedat; visum fouet. sic vitatio sollicitudinis venena mūdani cōtagij fugat:nā oīa ista mundana venenosa sunt:et vix absq̃ cōtagio aīe tractari pñt Itē sollicitudo tpaliū sitim prouocat:q: multum attrahit:et auarus non satiat/sicut q̄ nunq̃ dicit sufficit. Sed ab istis.s. veneno et siti:vitatio sollicitudinis p oppositū preseruat. Que etiā fouet visum intellectualē:q: quanto min⁹ disgregatur ad tpalia tanto fortificat ad spūalia.

12 Duodecimū cōsiliū qđ est fraterna correptio significat p sardiū. Sardius est coloris rubei/sed atri:sicut terra rubea. Sic fraterna correptio debet esse rubea ex charitate qua fieri debet:sed q: charitas ista semp est cum dolore et compassione ꝑpter delictū fratris:iō rubor ille est turbulentus. Itē sardi⁹ restringit fluxum sanguinis:sic correptio fraterna restringit fluxibilitatē peccandi pro quanto et huiusmodi correptione multi restringuntur a peccādo. Itē sardius accēdit aīm ad gaudium et acuit ingeniū:sic correptio fraterna fratrē bonū ex postfacto facit gaudentē. acuit etiam ingeniū:quia ſm apl'm oīa que arguūtur/a lumine manifestantur. *Ephe.v.*

Oratio.

Domine iesu xp̄e rex me⁹ et de⁹ me⁹/q̄ me creasti et redemisti:et insup ad me regēdū nō solū ꝑcepta dedisti:s; ꝛ ꝯsilia addidisti:regnū q̄so in me ꝯstitue et me rege. Illa bonitas ꝛ charitas tua q̄ te coegit ad creandū et redimendū/ipa cogat ad regendū. Quid eni ꝓdesset qđ cōposuit et refecit bonitas et charitas tua:si nō me regat dextera tua? Rege ergo me dñe/et regna in me:vt te rectore te duce valeam nō solū q̄ precipis:s; et ea q̄ ꝯsulis let⁹ adimplere. Amē.

¶ De difficultate et impossibilitate intrandi diuitē in regnū celorū. Et de premio reliquentiū omnia et sequentium christum. Capitulum.xiij.

Vidēs aūt iesus iuuenem tristē factum ex pauptatis ꝑsuasione et abijsse occasione huius hñtis diuitias/ingreditur ſmonē de auaro sub diuitis noīe:et vt discipulos ꝯfirmet in assumpta ꝑfectiōe nec eis graue sit ꝙ relictis oībus secuti sunt xp̄m:ostēdit quō diuitie faciūt difficultatē ad ꝑfectionē et regnū ꝯsequēdū dicēs [Amen dico vobis: q: diues difficile intrabit in regnū celoꝝ] qđ.s. est pauperꝝ. nō dicit īpossibile:s; difficile:q: difficile est diuitias possidere/et non teneri nimis eaꝝ amore:q: (vt dicit Aug.) Bona terrena diligunt arcti⁹ adepta q̃ cōcupita. aliud est eni nolle incorporare q̄ desunt. aliud iam incorporata diuellere. illa eni velut extranea iā repudiant:ista velut mēbra prescinduntur. Et vt dicit Chrys. Appositio diuitiarum maiorem apponit flāmā:et vehemētior fit cupido. Ubi ergo difficile ponit nō īpossibilitas pretendit:sed raritas demonstrat. Difficile eni diuitie habite cōtennūtur:et vix aliquis res seculi sine seculi vitijs assequit. Hec eni sunt spine et tribuli q̄ suffocauerūt semē dei. Quare tutum est nec habere/nec amare diuitias. quia vt ait Beda. Qui hic multiplicandis diuitijs incūbunt:alterius vite gaudia querere ꝯtēnunt. vñ Hiero. Supflua est cura de rebus corruptibilib⁹/q̄ cū angustia prodeūt/adepte paruo tēpore subsistūt:subsistētes sollicitudinem ingerunt: recedentes dolorē faciunt/et qđ peius est ingressum re-

Mat.xix.

Diuitiaꝝ amor.

gni frequenter impediūt. Deinde quasi impossibile hoc ostendit:ꝛ quō diuitie faciunt impossibilitatem ad consequendū ꝑfectionē ꝛ regnū celorū dicēs. [Facilius est camelū p foramē acus trāsire/q̃ diuitē] .s. inordinate diuitias amantē [intrare in regnū celorū] .s. portā angustā ꝛ arctā. Uerbū terribile diuitibus:quorū nulla bona sunt in celo/sicut pauperū nulla bona sunt ī mūdo. vñ Amb. Nā ideo nudi accedimus ad lauacrū:vt nudi ad celi ianuā ꝓperemus. Quia aūt incōgruū ꝛ absurdū est vt quē nudū mater genuit:nudū suscepit ecclesia:diues intrare velit in celū. Amb. Ubi attēde ꝙ qñ quis vult habere diuitias:ꝛ non quidē in eis cōfidēdo/vel finē/vel spē cōstituendo:sed tñ vtēdo eis afficit:ꝛ cū amore citra deū eas possidet/ita ꝙ a perfecto amore dei et libera sequela xp̄i aliqualiter īpedit:sic difficile regnū celoꝝ ingredit. S; qñ q̄s cōfidit in diuitijs:ꝛ in ipsis finē ꝛ spē constituit vt inde supbiat ꝛ lasciuiat retinens ea cupide ꝛ inordinate cū amore supra deū:nec ad egenos man⁹ extendens:sic īpossibile est eū ītrare in regnū celoꝝ. Uñ qđ dixit difficile respectu diuitis/primo mō dicit īpossibile respectu diuitis scđo mō. Quō ergo plurimi diuites regnum dei intrauerūt:nisi quia deo inspirāte ꝓ nihilo diuitias habuerūt. Nunq̄d dauid in diuitijs cōfidebat/q̄ de seipso canēs ait. ego vero egen⁹ sum ꝛ paup. Alios q̄q̃ hortat dicēs. Diuitie si affluant nolite cor apponere. vñ Augu. Diuitē ergo hic appellat cupidū rerū tpaliū ꝛ de talib⁹ supbientē. his diuitib⁹ cōtrarij sunt pauperes spū quoꝝ est regnū celorū. hec Augu. Aliud est diuitias hr̄e:aliud amare. Multi habēt ꝛ nō amāt:multi nō habēt ꝛ amant Itē alij habēt ꝛ amāt:alij nec habere nec amare se gaudēt. q̄ vltimi tutiores sunt:ꝛ cū apostolo dicere possunt. Mihi mundus crucifixus est:ꝛ ego mūdo. Uñ quidam phūs ait. Licet inter diuitias esse pauperē. nec maior est ille qui sic vtitur fictilib⁹ sicut argento: nec minor ille q̄ sic argēto sicut fictilib⁹ vtitur: vel facili⁹ hic minus significat positiuo sui contrarij. i. min⁹ difficile est. Pōt enim deus facere vt transeat camel⁹ p foramē acus nullo obstāte. auarum vero q̄ hic noīe diuitis intelligit ponere in gl'iam:et si pōt de potentia non tñ de iustitia q̄ reclamat. Oportet eni auarū amorē opum dimittere si vult ad vitam intrare. Uel camelus nō pōt intrare p foramē acus nisi diuidatur p multas partes minutas qđ est facilius q̃ diuitē in diuitijs confidentē/et per amorē eis inherētem intrare in regnū celorū:q: illud est aliquo mō possibile/istud impossibile. Uel vt dicit quedā porta erat in hierusalē q̄ dicebat ac⁹/p cui⁹ foramē non nisi deposito oneri et flexis genib⁹ poterat intrare camelus:sic et nec diues p viā artā pōt intrare in regnū celorū:nisi depositis diuitijs vel per abiectionē eas relinquendo:vl' saltē p subiectionē eas nō amando. Uel p camelū cuius vnicū et singulare officiū est onera portare] hi intelligunt q̄ pctōꝝ pondere pregrauant [Facilius est ergo camelū] id est aliquē valde peccatorē [trāsire p foramē acus] .i. per artā et angustā viā que ducit ad vitā [q̃ diuitē] cupidū [intrare ī regnū celorū] q̄a ille facili⁹ a pctīs q̃ iste a diuitiaꝝ spe separari pōt. Quia aūt noīe diuitiarū auarū significasset hic patet:q: [discipuli] inopes et paupes [hec audiētes] et iam hoībus cōpatiētes:affectuq̃ charitatis salutē illorū zelātes [querūt admirādo [dicētes. Quis ergo poterit salu⁹ esse?] cū pene oēs cupiant diuites fieri. Intellexerūt eni ſm Aug. oēs qui diuitias cupiunt vel amāt:etiā si nō habeāt vel adipisci nequeāt in diuitū numero deputari:et sic multi sunt diuites:ꝛ pauci pauperes. Plures enim reb⁹ sunt paupes q̃ diuites: et ita plures saluari possent/si de possessoribus opum dixisset. Hoc autem dicebant:quia pauci sunt qui diuitias nō diligant:vel non appetant. [Jesus autem aspiciens] illos oculo modesto et mansueto:clementia sua seueritatem sententie temperat:et timidam eorū mētem mitigat: et eos consolans ait [Apud homines] quorū scilicet est per se cadere/nō per se resurgere [hoc impossibile est] vt per se a suis cupiditatibus conuertant et saluētur: quia non possunt ad hoc attingere ex virtute propria: sed solum ex gratia diuina [apud deum autē omnia sunt possibilia] qui per gratiam potest affectum diuitijs separare:et hominē a cupiditate terrenorum ad charitatem celestiū conuertere. Unde non est hoc sic intelligendum ꝙ diues cum sua cupiditate et superbia in regnum dei

Difficile ē saluari diuitem.

Gal.vj.

Camelū per foramē acus transire.

sit itraturus:sed possibile est deo vt a cupiditate τ sup er
bia ad charitatē et humilitatē cōuertaẜ/τ sic intret. Cō:
positā deus nō facit diuisam. vbi Chryso. Neq3 etiā hoc
ideo dicit vt resupin⁹ iaceas:et sic ab ipossibilibus absti
neas:sed vt magnitudinē iusticie considerās insilias de
Auaricie fugā suadet. um rogās. Fugiamus ergo pessimā auariciam que nos
terre affigit:nosq3 intrare in regnū celorū et saluari non
pmittit. vñ Chry. Quid igit tota mēte auidi diuitijs in
hiamus:qñquidē nos iste in celū euehere non pñt. Rege
celorum inclamāte nobis atq3 dicēte. qr difficile sit nos
cū diuitijs diuine illius inhabitationis intrare vestibu:
lū/si nō impēdimus oia. Et quanā hoc inqs ratiōe pos:
sibile est. Si scz altū.i.celestis regni amorē intra tuū pe:
ctus incluseris. Qui eni cōcupiscit illi⁹ regni gloriam fa:
cile irridebit auariciam. Qui semel xpi seruus effectus
est/nō erit māmone famul⁹:cuius certe e regiōe sit dñs.
itaq3 soluamus aliqñ hos pessimos artissimosq3 nodos
Si eni insensibiles materias nō vincimus : queadmodū
incorpeas possumus superare virtutes? Hec igitur intel
ligentes fugiamus morbū hunc oīno letalē:τ venenatis:
simos auaricie morsus curem⁹. hec Chry. Et qr dñs di:
xit:iueni q oia relinqret/si pfectus esse vellet:petrus pro
se et alijs aplis rñdens ait [Ecce nos reliqmus oia] Et
qr nō sufficit tm relinqre/iungit quod pfectū est [et secu:
ti sumus te] sed eni xpm est fidei delectione et deuotione
ipm imitari. Ille inqt diues neq3 oia dimittere/ neq3 seq
te voluit:cui etiam quid rñderis audiuimus. De nobis
aūt qd dicis qui et oia reliqmus et oibus oino postposi
Oia relinquere. tis te secuti sumus. Igit fecim⁹ qd iussisti illi [Quid igi:
tur erit nobis?] et qd dabis pmij? Adolescēti sua portio
maneat/mundus scire cupio q sit nra portio deus. Illa
eni oia reliqrat petrus:de qbus dictū est vanitas vanita
tū et oia vanitas. illa aūt oia retinuerat de quibus dictū
est:de⁹ est oia in oibus. Licet petrus nō oia:immo valde
pauca habuerit/tñ oia reliquit:qr nihil sibi retinuit τ vo
luntatem habendi q capax oim volitor est dimisit. Ne:
mo eni oia habere pōt. Velle aūt potest:qr volūtas etiā
impossibiliū est. Licet ergo esset pauper in actu/tñ habe
bat multa in potētia:et qr p paupertatē volūtariā nō so:
lū relinquūt possessa in actu:sed et possibilitas acquiren
di et possidendi alia:et ista possibilitas aliquo modo se
extendit ad oia :ideo cōueniēter petr⁹ dixit q oia reliqt:
qr omnē cupiditatē dimisit. Nō aūt ad iactantiā:sz veri:
dice et ad nostrā istructionē loquit petr⁹ vt det fiduciā
pauperib⁹ne solos diuites qui diuitias possūt relinque:
re estiment ad pfectionis grām puenire. Possunt nem:
pe peruenire et pauperes qui me habent saltem animum
et affectū habendi relinquūt. Maius quidē est habendi
volūtatē q ipm habere derelinquere. Nā (vt ait Aug)
Multis mortuus est mundus:ipsi tamen vicissim mūdo
mortui nō sunt:bona enim seculi diligunt: et tamē ipsa q
diligunt minime consequūtur. Item dicit hoc petrus vt
diuitū superbiam reprimat:ne q plures diuitias relique
runt suā humilitatem deserant:et pauperes contemnant
ac ceteris pfectiores se dicāt. Nō eni qui plura reliquit:
sed q maioris dilectionis affectu relinquendi omia chri:
stū consequitur pfectior est dicendus. Unde putandū q
petrus magis cōfidens de aīo τ affectu suo q de quanti
tate ipsarū rerū relictarū fiducialiter et cōfidēter ait:ec:
ce nos reliquim⁹ oia. vñ Origeñ. Et si eni minima cum
fratre reliquit:sed nō minima sunt estimata apud deum
cōsiderantē:qm ex tanta plenitudine dilectionis illa mi
nima reliquerūt:vt etiā si multas habuissent possessiōes
oēs reliquissent. Itē dicit hoc petr⁹ non tm p se:sed et p
omibus iterrogans:qd ergo erit nobis? audito premio
oēs alliciat ad pfectionē et christi sequelā. vnde Berñ.
Oia relinquenda. Dixit symon petrus ad iesum: ecce nos reliquim⁹ omia
et secuti sum⁹ te. Hec nēpe sunt verba que et cōtemptum
mundi in vniuerso mūdo:et voluntariā psuasere hoibus
paupertatem. Hec sunt que monachis claustra replent
deserta anachoritis. Hec inquit sunt verba q egyptum
spoliant/et optima queq3 eius vasa diripiunt. Hic sermo
viu⁹ et efficax cōuertens aīas felici emulatione scītitatis:
et veritatis pmissione fideli. Oia sane dixerim nō tantū
possessiones:sed etiam cupiditates et eas maxime: plus
enim mundi concupiscentia q substantia nocet. Et hec
fugiendarū causa diuitiarum precipua est:q aut vix aut
nūq sine amore valeāt possideri. Limosa siquidē et glu:
tinosa nimis. nō mō exterior:verūetiā iterior substantia
nra videt:et facile cor humanū oibus que frequentat ad
heret. Age ergo q reliquere oia disponis:te quoq3 inter
reliquēda numerare memēto:imo vero maxime et pnci
paliter abnega te ipm si deliberas sequi eū q exinaniuit
ppter te semetipm. Pone grauissimā sarcinā:pone illa
qnq3 nō hoim plane iuga:sed bonū q tibi insipienter emi
sti:alioqui sequi sponsum:et venire ad nuptias spūales
quinaria hac pssus et oppressus corpis sensualitate non
poteris. hec Berñ. Et respōdēs dñs tangit triplex pre:
miū qd cōsequunt relinquētes oia:et sequētes xpm. et per
eandē viā ambulātes secū. Primū est qr cū dño iudica:
bunt. vñ dicit [Amē] .i.fideliter [dico vobis] qbuscūq3
fidelibus [q vos qui] dimissis oib⁹ terrenis [secuti estis
me] imitatiōe viuēdi [in regeneratione] .i.in iudicio/ tpe
regenerationis generis humani. Que eni sunt regenera:
tiones. Prima aīarū ex aqua et spū in baptismo. Scda
corporū in generali resurrectione:q quidem resurrectio
dicit regeneratio:vel secunda generatio: quia terminat
ad esse acceptū secūdario [cū sederit fili⁹ hoīs] ad iudi:
candū mundū:qr sicut in forma hoīs iudicatus fuit ita
in forma hūana iudicabit [in sede maiestatis sue] mani:
festā potentiā ostendendo q in pmo aduētu sedit in sede
hūilitatis latēdo et maiestatē occultando [sedebitis et
vos sup sedes duodeci iudicantes duodeci trib⁹ israel]
In duodeci apostolis vniuersitas significat iudicātiū:
scz pfectorū qui ppter euāgeliū oia sua dimiserunt et se:
cuti sunt dñm in duodeci tribubus vniuersitas iudican
dorū bonorū τ malorū. vbi Greg. Felix paupertas volū Paupertas felix.
taria relinquentiū oia τ sequētiū te dñe iesu. Felix plane
que tā securos:imo gliosos facit in illo singulari frago:
re elemētorū in illo tremēdo examie meritor:in illo tā:
to discrimine iudiciorū. hec Grego. Et sciendū q multi Iudiciū multiplex
plex est iudiciū. Est eni iudicium principalis auctorita:
tis quo iudicabit tota trinitas. Est iudiciū pmulgatio
nis quo iudicabit xps hō sententiā pferens. Est iudiciū
assessorie dignitatis quo iudicabūt sancti et pfecti in lo:
co eminētiori sedentes sicut assessores iudicis iudicabūt
vero non dando vocem:sed assensum:nō auctoritate: sed
assessoria dignitate. Quia enim cōmunē statum iustorū
trāscenderūt viuēdo/seruātes nō solū pcepta q sunt ne:
cessitatis:sed etiā cōsilia q sunt superogationis:iō specia:
lē honorē habebūt in iudicio. vñ Beda. Iusta prorsus
et digna retributio:vt qui p christi amore oēm mundi
gliam contēpserūt ei associent in iudicio / vt velut asses:
sores iudici mundane conuersationis assistant. Et q ab
eius amore nulla in hoc mūdo poterant ratione diuelli/
illuc cū xpo pueniāt vsq3 ad fastigiū iudiciarie potesta:
tis. hec Beda. Est etiā iudiciū cōparationis quo minus
mali iudicabūt magis malos:vt niniuite surgēt in iudi:
cio. τc. Est autē τ iudiciū approbationis quo oēs electi
quorum exemplo ceteri damnabunt iudicabūt: quia sen
tentiā iudicis approbabūt et laudabūt. Est quoq3 iudi:
cium retributionis quo iudicabunt omes et boni et ma:
li. Est et iudiciū dispositionis quo iudicati sunt infide:
les. qui enim nō credit iam iudicatus est. Qui ergo nunc
vident scabella pctōr supborū et sedes:tunc erunt iudi:
ces et sedentes. Quod bene intuens ppheta ait:qa illic Ps. cxxj.
sederunt sedes in iudicio. Nūc erunt primi nouissimi:et Mat. xx.
nouissimi primi. Quia illi qui sunt hic primi in honore
alios iudicantes iniuste tunc erunt nouissimi et inferio:
res/ac iudicio aliorū subiecti:et econtrario qui sunt hic
nouissimi et despecti : tunc erunt primi et iudicis asseso:
res. Et hec mutatio dextere excelsi. vñ Berñ. Iudicent Ps. lxxvj.
nunc et preiudicent superbie filij cum rege suo : sedeant
cum eo qui sibi latera aquilonis elegit: exaltentur et ele:
uentur sicut cedrus libani:trāsiuimus et ecce non erunt
Opprimāt nunc quos possunt/ blasphemēt / congregēt
maledicta/ venient super vos maledicta opprobria op:
probrātiū christo:quoniā merces vestra copiosa est in ce
lis. hec Bernardus. Secundum premiū est: quia centu:
plum accipient in hoc tempore. Unde dicit [Et omnis
qui reliquerit domum] scilicet propriam [vel fratres et
sorores:aut patrem:aut matrem:aut vxorem:aut filios]
idest propinquos [aut agros] id est possessionē terrenā.
Ubi tangit abdicationis actum quantū ad tria/ scilicet
qtum ad ppriā damnationē que intelligitur per domū:
qtum ad carnalem cognationem: que intelligitur per

consanguineos siue ꝓpinquos q̄tū ad tpalem possessio:
nē que intelligit̄ p agros:et patet ordo:qꝛ difficili⁹ est re
linquere ꝓpriā dn̄ationē q̄ꝫ cognationē:et cognationē
q̄ꝫ possessionē exteriorē [ꝓpter me]et amorē meū: seu ꝓ:
pter nomē meū dilatandū:et ꝓpter euangelium.i.doctri
nā meā p̄dicandā vel obseruandam:nō ꝓpter vanitatem
mūdi sicut hypocrite et p̄hi ꝓpter lucrū/ꝛ ambitiosi spe
rantes ꝓmoueri [centuplū accipiet] in hoc tp̄e. Hoc cen:
tuplū sp̄ūaliū rerū est vicꝫ virtutū ꝛ ꝯsolationū interna:
rū:quas p experientiā cognoscim⁹ magis q̄ꝫ p doctrinā.
Cū eni aīa gustat odorē pauptatis: castitatis: virorem
patiētie/ceterarūq̄ꝫ virtutū saporē/et ī eis delectat̄:non:
ne cētuplū tibi recepisse videt̄? Et si vlterius ascendat vt
visitationem sponsi recipiat/eiusq̄ꝫ p̄ntia glorieť: nonne
tunc recipit pl⁹ q̄ꝫ millecuplū oīm que ꝓ eo dimiserat. vn̄
Bern̄. Nemo sane mētis ampliorē esse ī vitijs credat q̄ꝫ
in virtutib⁹ delectationē. Et iterū. An non oīa possidet
cui oīa cooperant̄ in bonū. An non cētuplū habet oīm q̄
implet̄ sp̄ū sancto:q̄ christū habet in pectore: nisi q̄ lon:
ge plus q̄ꝫ centuplū est visitatio paracliti sp̄ūs et p̄ntia
christi. Et iterꝫ. Centuplū est adoptio filiorum:primitie
sp̄ūs:delitie charitatis glorie ꝯscientie q̄ est regnum dei
qđ inter nos. hec Bern̄. Vides quō verum est qđ loqui:
tur veritas. Nō fallit quin cētuplū reddat in hoc seculo
et nō tm̄ semel:sed pluries ꝛ sepe aīe sibi deuote adeo vt
sic afficiat eā q̄ nō solū id qđ reliquit/sed ꝛ totū mundū
arbitret̄ vt stercora:ꝛ sp̄ōsuꝫ lucrificari possit. vn̄ Chry.
Et nos itaq̄ꝫ si gustauerim⁹ sicut oportet fruct⁹ sp̄ūales:
de reliquo neq̄ꝫ estimabim⁹ aliq̄d p̄ntia esse velut quadā
optima ebrietate futurꝫ cōcupiscētia rapti. Gustemus
itaq̄ꝫ vt a tumultu p̄ntiū liberati etnis fruamur bonis
Vn̄ et hiero. Qui ergo ꝓpter fidē christi ꝛ predicationē
euāgelij oēs affectus carnis cōtēpserint atq̄ꝫ diuitias et
seculi vanitates:isti centuplum recipiēt. Sensus iste est:
q̄a q̄ carnalia ꝓ saluatore dimiserit sp̄ūalia recipiet:que
cōparatione et merito sui ita erūt quasi puo nūero cente
nari⁹ numer⁹ cōparet̄. vn̄ et Aug. Hoc etiā qđ hic dicit̄
centuplū accipiet:exponēs quod āmō ap̄ls ait:q̄si nihil
habentes et oīa possidētes. Centū eni ꝓ ipsa vniuersita:
te ponit̄. vn̄ Cyril. Si domū q̄s dimittat recipiet māsio:
nes supernas. Si patrē/patrē habebit celestē. Si a ger:
manis cesserit/in fratrē hūc recipiet xp̄us. Cū dimiserit
coniugē inueniet et diuinā sapientiam a qua procreabit
sp̄ūales fructus. Pro matre īueniet hierl'm celestē que
est mater nostra. hec Cyrill⁹. Loco etiā paucꝫ amicꝫ
recipiet multoplures amicos sp̄ūales:ꝛ ꝓ paucis bonis
tpalib⁹ recipiet multa. fm illđ Actuū. erāt illis oīa cōīa
Vn̄ in collatiōe abbatis abrae. Manifestū est eni eū qui
aliquid seculariū:vel affectuū:vel honorū xp̄o suadente
cōtempserit a fratrib⁹ atq̄ꝫ ꝯsortib⁹ ꝓpositi sui q̄ ei sp̄ūa:
li glutino colligant̄ centuplo: gratiorē etiā in hac vita
recipere charitatē. Centuplū etiā fratrū parentūue reci
piet quātitatē quisq̄s p̄ris vni⁹ vel matris seu filiorum ꝓ
xp̄i noīe tharitate ꝯtempta in oīm q̄ xp̄o deseruiunt di:
lectionem sincerissimā trāsit:ꝓ vno scꝫ tot incipiens ha:
bere patres fratresq̄ꝫ feruētiore atq̄ꝫ p̄stantiore sibi affe:
ctione coniunctos. Multiplicata etiā domꝫ atq̄ꝫ agro:
rū possessiōe ditabit̄ q̄sq̄s vna domo pro christi dilectio
ne reiecta īnumera mōasteriorū habitacula tanq̄ꝫ ꝓpria
possidebit in quacūq̄ꝫ orbis parte velut in sue domos iu
re succedēs. hec abraā. Tertiū premiū subiungit cum di
cit [et vitā eternā possidebit] .s. in futuro. vn̄ Aug. Quia
multū amāt hoīes viuere ī hac terra/ ꝓmissa est illis vi:
ta:et qꝛ multum timēt mori/ ꝓmissa est illis eterna. Hoc
sufficere visum est humane infirmitati vt diceretur habe
bis vitam eternā. Amem⁹ vitā eternā:et ex eo nouerim⁹
quantū ꝓ vita eterna laborare debem⁹ cū videamus ho:
mines amatores presentis vite tēporalis atq̄ꝫ finiende
sic ꝓ illa laborare: vt quādo venerit mortis metus quic
quid possunt faciūt. nō vt auferant:sed vt differant mor:
tē. hec Aug. Felix paupertas que recipit cētuplū in pre:
senti:et vitā eternā in futuro. qđ magna debet esse christi
pauperib⁹ consolatio. vn̄ Bern̄. Centuplū (inquit) acci:
piet/et vitā eternā possidebit. Illud in via:hoc ī patria.
Illud consolatio presentis laboris/hoc future felicitatꝭ
consummatio est. Sic nimirū oparijs hui⁹ seculi solet ci
bus in opere/ merces in fine dari. Sic militantib⁹ et sti:
pendia ministrant̄ pro necessitate tp̄is:et nouissimū do:
natiuū mai⁹ erogat̄ ꝓ q̄ꝫtitate laboris. Sic et filijs isra:
el donec terrā promissiōis intrarent in deserto māna nō
defuit:ꝛ ab ecclesia post quesitū regni celestis aduentū
quotidianus panis quotidie petit in oratione quam ip̄e
saluator instituit. hec Bern̄. Cōsidera ergo bene hāc re:
tributionē]et gaude/et grās age deo qui te ad talem ad: Retribu:
duxit negociationē/vt hic de vno lucreris cētuplū/et ni tio cōside:
hilomin⁹ postea vitā eternā. Et in hāc paradisi sum sepe randa.
ingredere qđ cōsequi poteris ex studio orationis et hu:
militate. Quid igit̄ est insanie q̄ hoīes simpla pro centu:
plis et vita eterna cunctant̄ relinquere? Cū itaq̄ꝫ sancti
terrena oīa vt aurū et argentū abiecerint cur eorum reli
quias populo causa q̄stus ostēdendo cogimus eos illa
mēdicare que hic spreuerūt. vnde vbi nos habemus san
ctū:in greco habem⁹ agios:qđ sonat sine terra: qꝛ sancti
nō terrenis dediti sunt:nec in terra sed in celis ꝯuersatio
nem habēt. Et ideo ad pedes ap̄lꝫ aurū et argentum Actu.iiij.
ponebat̄ ex p̄cepto eorū: vt sic docerent esse contēnenda
Imitemur ergo discipulos dn̄i relinquēdo diuitias ac
gl'iam/et oīa q̄ sunt mundi:qꝛ sic ipsi p̄cipue effecti sunt
magni. vn̄ Chryso. Quid est q̄ magnos ap̄los ostendit
Pecuniaꝝ cōtēpt⁹/gl'ie despectio ab oīb⁹ viteq̄ꝫ huius
negocijs ereptio. Qꝛ si non hec habuissent:sed serui paſ:
sionū essent:et si decē mille mortuos suscitassēt nō solum
nulli ꝓfecissent:sꝫ ꝛ seductores vtiq̄ꝫ estimati essent. Ita
vita est q̄ vbiq̄ꝫ fulget et sp̄ūs attrahit gratiā: signa vero
si nō vigilauerim⁹ obsunt multotiēs. Hec igit̄ q̄b⁹ facti
sunt ap̄li magni zelemur:ꝛ ab vniuersis desistentes vite
hui⁹ negocijs apponam⁹ nosmetipsos christo vt aposto:
lorū consortes efficiamur. hec Chryso. Oratio.

Domine iesu christe da mihi misero et indigno
q̄ ꝓpter te amorē tuū/ac ꝓpt̄ nomē tuū glo:
rificandū diuitias/ac delitias/ac pompas/ꝛ
oīa que mūdi sunt:necnō ꝛ meipsum inter oīa
valeam relinquere:omībusq̄ꝫ exclusis tibi soli adherere.
et pro modulo meo te sequi qualicūq̄ꝫ imitatione viuen:
di:vt te rectore te duce laqueos et insidias omniū inimi
corū meorū visibiliū et inuisibilium merear euadere: ac
premia que relinquentibus omnia et te sequentibus pro
misisti misericorditer obtinere. Amen.

De denario diurno. Capitulū.xliij.

Et quia nō sufficit predi:
cta relinquere si homo corpore defici Mat.xix.
at et non ꝑseueret:iō ne quis torpeat et.xiiij.
cū bn̄ ceperit īfert dn̄s et dicit [Mul
ti aūt erūt primi nouissimi:et nouissi:
mi primi] Multi eni ascēdūt ꝛ descē:
dunt de statu in statū meliorē et peio
rem. Multi prius feruidi postea torpent:multi pri⁹ frigi
di subito inardescūt:sunt eni multi qui opera ꝑfectionis
bene et frequenter pre multis inchoant:sed torpentes in
progressu a diuino amore tepescūt:in bonis operibus se:
gnes fiūt/et ab eis deficiūt:vel in vitia fundit⁹ labunt̄ et
cadūt:et ecōuerso aliqui tarde vel tepide inchoātes ita
feruide ꝛ bene opant̄ q̄ meritis p̄cedunt illos q̄ eos p̄ce:
dere videbant̄. Et sic q̄ primi fuerūt inchoando fiunt no
uissimi vel nulli in ꝑseuerando:vel q̄ fuerūt in p̄mo et ex
cellēti statu erūt in nouissimo. Vide iudam de apostolo
in apostatam versum:et latronem in cruce confessorē fa:
ctū. Vide silr̄ de iudeis ꝛ gētib⁹: qꝛ iudei primi fuerunt
vocatiōe/et nouissimi facti sunt cōuersiōe/ꝛ gētiles econ
uerso. Sic et nouissimi p humilitatē fiūt primi p gl'iam:
et primi p supbiā fiūt nouissimi p abiectionē finalē. mlti
enim in seculo despecti:in futuro sunt gl'ificādi:et multi
apud hoīes gloriosi in fine sunt dānādi. Deinde hāc sen
tentiā ꝯfirmat p silitudinē: ꝓponēs parabolā in qua do
cet nos fugere ociū et inuitat ad laborē. Que parabola
sp̄āliter ꝑtinebat ad discipulos:qꝛ continue laborare in Sex attē:
agro dn̄ico precipue ꝑtinet ad p̄latos. Vt aūt facili⁹ ap: denda.
pareat q̄d in parabola lateat attēdēda sunt sex. Primo 1
qꝛ hō paterfamilias est de⁹ pater qui hō dicit̄. nō propri:
tate substantie:sed pietatis affectu. dicitur eni hō q̄a est
human⁹.i. benign⁹/mansuet⁹/ ꝛ misericors circa hoīes
et dr̄ paterfamilias p creationē ꝛ prouidētiā/qui ita gu
bernat oīa sicut paterfamilias subditos ī domo sua:de
cuius familia est oīs creatura. Secundo. qꝛ oparij sunt 2
predicatores et etiam oēs recte viuentes:sed mlti hodie

tm̄ verbarij nō operarij sunt: qꝛ dicūt et nō faciūt. Tertio qꝛ denariꝰ est vita eterna opariis dñi ꝓmissa. Quarto qꝛ vinea allegorice est ſm Grego. ecclia. ¶ Moraliter aīa ſm Basiliū iusticia gñalis ſm Chry. Quinto qꝛ hore sunt etates mundi vel etates hoīs. Sexto qꝛ procurator vinee est xp̄s ſm qd̄ hō inquātū aūt deꝰ est pr̄familias cū patre: qꝛ vnū cū patre. Dicit ergo. [Sile ē regnum celoꝝ] .i. pn̄s ecclia vel iustoꝝ vita [hoī prīfamilias] .i. deo vniuerse creature: et fit hic cōparatio nō tā ꝑsone ad ꝑsonā / q̄ꝫ negocij ad negociū / ⁊ est sensus: negociū qd̄ fit in ecclia pn̄ti similari pōt negocio qd̄ ab hoīe pr̄efamilias qñqꝫ fit [q̄ exijt] ꝑ sui manifestationē et sue bonitatis diffusionē. vt eni dicit Greg. qñ non cognoscit in secreto est: qñ ꝟo cognoscit de occulto ꝓcedit ad noticiā: eo ergo frequētiꝰ exijt quo ampliꝰ sui noticiā dedit [p̄mo mane] .i. in p̄ma mundi etate. s. ab Adā vsqꝫ ad noe [ꝯducere oparios] .i. iustos et ſuiētes nomē suū alijs manifestantes [in vineā suā] .i. in ecclesiam militātem cuiꝰ palmites sūt iusti a p̄io abel vsqꝫ ad vltimū electū. Vl' ſm Chry. [Conducere operarios in vineā suā] .i. acq̄rere recte viuētes in operibꝰ iusticie: et sic iusticia est vinea / et palmites ꝟtutes. vel ſm Basiliū. Per vineā aīa siue cōscia significat in qua laborandū est vt amputamus palmites luxuriantes eternalis cōcupiscentie: ꝓijciamus lapides supbie / et extirpemꝰ spinas auaricie. Per vineā etiam intelligere possumus pn̄iam in qua ꝑ diuersas horas operarij cōducuntur: dū alij in puericia: alij in iuuētute alij: in senectute ꝯuertūt. Ergo pr̄familias ꝑ dn̄ationē: exijt ꝑ manifestationē: cōducere ꝑ multiplicē iuitationē operarios: non tm̄ locutores: qꝛ melior est p̄dicatio facti q̄ꝫ ꝟbi: in vineā suā ꝑ bonoꝝ meritoꝝ mltiplicationē. Sic adā p̄mo positꝰ est in paradiso: sed qꝛ nō coluit est eiectꝰ sic populꝰ iudaicꝰ in speciali cultu diuino positꝰ / est eiectus. Sic et nos positi sumꝰ / et si neglexerimꝰ silr ꝓijciemur. Ruina p̄cedētiū admonitio dꝫ eē seq̄ntiū. [Conuē-

Denariꝰ diurnus. tione autē facta cum operarijs ex denario diurno] Ista cōuentio est vite eterne ꝓ labore ꝓmissio: que quidem vi-

Denarius vñ dicit. ta eterna dr̄ denariꝰ. Primo rōne nominis: denarius eī a decē dr̄ ex eo ꝙ oli decē nummos vsuales valebat / in q̄ significat p̄ciū ꝓ vsu et obseruantia decalogi ꝓmissum ⁊ ideo illa vita denarius dr̄: qꝛ ꝓ decalogi obſuatiōe datur. Scd̄o ratione figure: qꝛ in denario ē figura sperica et rotūda / vbi nō est iuenire principiū ⁊ finē: in quo significatur vite eternitas / et plena eternitatis possessio. Tertio ratione ymaginis: in denario enim ymago regis est scripta: in q̄ aīe ad deū notat conformitas plena: ymago eni dei in beatos imp̄mit ꝑ assimilationē ad deū ⁊ transformationē in ip̄m. Quarto rōne scripture: in quo notat plena scientia ⁊ cognitio veritatis q̄ ibi erit in beatis. Et vocat iste denariꝰ diurnꝰ: tū qꝛ tota vita hoīs: tota etiā vita pn̄s reputat q̄si vna dies: in qua nunq̄ꝫ a bono ope ē desistendū: tū qꝛ nō nisi operanti in die grē ⁊ nō in nocte culpe reddit: tū qꝛ in die glie primo dabit. Et [misit eos in vineā suā] q̄si ab initio misit ad vocandū hoīes ad fidē redēptoris: ⁊ inuitauit ad viuendū iuste ⁊ bn̄ operandū. [Et egressus] ꝑ maiorē manifestationē [circa horā tertiā] .s. a tp̄e noe vsqꝫ ad abraam [vidit] ꝑ miserationē [alios stātes in foro ociosos / ⁊ illis] etiā ad vineā iuitatis mercedē ꝓmisit. ſm Chry. Per forū mūdus accipit

Forum. i. mundus. in quo calumnie: iniurie: contētiones diuersoꝝ negociorū difficultates semꝑ tumultuose ⁊ oīa venalia sunt. In

Mercatores duo. isto foro aīe hoīm venales exponunt. Mercatores duo sunt deꝰ ⁊ dyabolꝰ: quidā sic ceci sunt vt vendant ꝓpriā animā dyabolo ꝓ vili p̄cio: qꝛ pro modica pn̄tis vite delectatione: et gulosi ⁊ luxuriosi: quidā ꝓ honoribꝰ et gloria mūdi: vt superbi ⁊ vane gloriosi: quidā pro diuitijs et bonis tēporalibꝰ: vt raptores et auari. Talē mercatorē fugiamus et vendamꝰ aīas nostras xp̄o qui nos emit sanguine suo precioso. Ociositas est debiti operis defectus. vñ ſm Chry. Peccatores mortui sunt: non ociosi q̄ dyabolo ſuit mortuus est: q̄ opꝰ dei non operat: ociosꝰ est: qui aliena tollit / mortuus est q̄ sua nō dat / ociosus est Soluisti vitem misericordie si das ieiuno: si ieiunas et si nemini das / ociosus es: et sic de alijs. [Iterū autē exijt] ꝑ ampliorem manifestationē [circa sextā] .s. ab abraam vsqꝫ ad moysen [et circa nonā] scꝫ a moyse vsqꝫ ad christum [et fecit similiter] inuitando et mercedem promittendo. [Circa vndecimā vero] .i. in vltimis tp̄ibus scilꝫ a tēpore christi vsqꝫ ad finē mūdi [exijt per clariorē manifestationē cū christus apparuit] ⁊ iuenit alios stantes nō ꝓficiētes: nō se humiliātes scꝫ gentiles [et dixit illis Quid hic] in loco tam periculoso: tā trāsitorio: tā fetido [statis] cum potius ire deberetis: qꝛ vita breuis: via longa: virtus debilis [tota die] cū habeatis temporis oportunitatē: mercedis securitatē et immensitatē [ociosi] vobis nihil ꝓficientes: ꝓximis nō subueniētes: hostibꝰ non resistētes / ⁊ imposterū nō ꝓuidentes / cū multa mala docuit ociositas. Quasi dicat dn̄s ociosis. Cur tanto tp̄e ꝓ salute vestra negligitis laborare? [Dicunt ei: quia nemo nos conduxit] .i. nullus propheta: nullus doctor ad nos instruendum venit [dicit illis. Ite et vos] scꝫ gentiles [in vineā meā] mente credendo: oꝛe cōfitēdo: opere laboran-

do: qꝛ (ſm Chryso.) qui nō operatur in hoc seculo: nō mā- Operandū vt māduces.
ducat in futuro: imo dies iste est dies operationū: dies q̄
sequitur est dies feriaꝝ. Et interponitur hic ꝯiūctio copulatiua. s. et qꝛ gentiles iudeis adiuncti sunt: vt vna ecclesia ex ambobus fieret. Ista parabola principaliter ⁊ cōmuniter expōitur ſm diuersas mūdi etates. vt iam visum est supra. ¶ Moraliter autem potest exponi de vocatis ad gratiā ſm diuersas etates hoīm: et sic in mane seu in prima hora intelligit pueritia: in tertia adolescentia: in sexta iuuentus seu virilis etas: in nona senectꝰ: in vndecima seniū seu decrepita etas. In quibꝰ qui in bonis operibus laborare negligit: tota die. i. tota vita ociosus stat. Ergo quolibet tēpore / qualibet etate vocat deꝰ homines ad gratiā et gloriā: qꝛ semꝑ aliq̄ ad vitā bonā ꝑducuntur: et a dn̄o p̄miant: si eni vera nūq̄ꝫ sera erit penitentia. Nota hic verbū cuiusdā hoīs sibiipsi opponētis

et dicētis. Iam es in hora nona q̄d igit ociaris? Nūc es Obiectio sibi facta.
in vndecima q̄d igitur stas? Quā aliā expectas? Sed ne
ī vndecima homo dedignabitur seruitute tua. ſm Isid. Etates vj. hoīs.
sex sunt etates hominis. Prima etas est īfantia et ꝓtenditur in septē annos. Secūda est pueritia tendens vsqꝫ ad quartūdecimū annū. Tertia est adolescentia q̄ ꝓtenditur vsqꝫ ad vicesimū octauū annū. Quarta est iuuentꝰ finiens in quinquagesimo anno. Quinta senioris: id est grauitas que est declinatio iuuentutis in senectutē: nondū senectus: sed iam non iuuētus: que etas a quinquagesimo anno incipiēs in septuagesimo terminatur. Sexta est senectus que nullo annoꝝ tp̄e determinato finitur / sꝫ post illas quinqꝫ etates quātūcūqꝫ vite est senectuti deputatur. Senium autēꝫ est pars vltima senectutis / dicta ꝙ sit terminꝰ sexte etatis. Septima vero est inq̄ete animarū vsqꝫ ad diē iudicij. Et tunc in resurrectione erit octaua etas [Cū sero factū esset] .i. cū finito opere finis mundi: vel vite huiꝰ aduenit. vbi ſm Chryso. Cōsidera ꝙ nō mane: immo seruo reddit mercedem: qꝛ solū remunerat perseuerantē operariū et fidelem [dicit dominus vinee] i. deꝰ pater qui dn̄s est [procuratori suo] .s. christo: pater eni omnia dedit in manus eius [Voca operarios] ⁊ non ociosos ante tribunal [⁊ redde illis mercedē] scꝫ eternā: voca iniquā eos de labore ad requiē: de merore ad iocūditatem: de bello ad pacē [incipiēs a nouissimis vsqꝫ ad primos] Denarius datur primo nouissimis: qꝛ ſm Augustinū. Licet detur omnibus simul: illi tamen qui post vnam horam vel paucas ipsum recipiunt dicuntur priꝰ recipere q̄ꝫ illi qui post multas horas expectauerunt: et postea receperunt. Et ſm Chrysosto. Iusticia fuit om-

nibus reddere: sed nouissimis primo: hoc non fuit iusticie Iustitie exhibitio.
contrarium: sed misericordie ostēsiuum: dum tamē alijs
reddatur. vnde secūdum eundem: vt ostendat deꝰ inestimabilem misericordiam suam. Primum nouissimis red- Ordo mutatus.
dit mercedem: postea primis: nimia enim misericordia ordinem non aspexit. Domini ergo misericordia que in suis donis plus aspicit cor et prefert operi et tempori supplet in nobis damna ipsius operis et temporis. vnde Bern. Exaggera quantum vis merita et extolle sudores: melior est misericordia domini super vitas: ex ea sane operis et temporis damna mihi resartio. Et sic
ex precepto patrisfamilias acceperunt nouissimi ⁊ simili- Mia dñi. Ps. lxij.
ter primi singulos denarios: id est singula premia iuxta cōuentionem scilicet eternitatem seu vitam eternam ſm Augusti. Iste vnus denarius qui omnibus datur est vna vita eterna que ab omnibꝰ percipietur que equalis erit omnibus nulli longior: nulli breuior: quia in eo nō viuit vnus alio minus: seu prolixius: meritoꝝ tamen diuersi-

Denarij multiplicitas. tate fulgebunt/alij magis/alij minus. Hic ergo denarij us vn⁹ est in se multiplex ppter differentiā accipientiū: qꝛ ibi erunt multe diuersitates meritorū.⌊ Et accipientes pmi murmurabāt aduersus patrēfamilias dicētes.⌊ Hi nouissimi⌋ scilꝫ gētiles/vel martyres/ vel in bonis feruentes⌊ vna hora fecerūt⌋ qꝛ modico tpe labores sustinuerunt: deuotio enim volūtatꝫ tēporis spaciū breuiauit cū merito passiōis xp̄i⌊ ꝛ pares illos nobis fecisti⌋ scꝫ in pmio⌊ q̄ portauimus pōdus diei et estus.⌋ Pondus diei qd significat. Pōdus diei significat op⁹ iusticie: est⁹ vero calorē tētationū q̄s conflat malignitas demonū: cupiditas temporaliū: delectationes motuū carnaliū. Portauim⁹ ergo pōd⁹: qꝛ iusticiā suauim⁹ et non succubuim⁹. Pōt dici q̄ ista murmuratio erit admiratio de tanta dei bonitate in sctōꝝ remuneratione. Ubi notādū q̄ duplex est murmur.s.conquestionis/et admirationis. Nūc vero sancti nō murmurāt tanq̄ de alioꝝ glīa cōquerentes: sed qꝛ vidēt q̄ de⁹ tam copiose remunerat tarde veniētes: q̄s sibi longo tpe seruientes: quasi murmurare dicunt: dei sup hoc liberalitatem et miam admirātes: qꝛ illi nouissimi: quasi p nihilo et sine labore vitā eternā videtur acqrere. vñ ꝛ Petrus murmurare potuit/q̄ latro citi⁹ ipso ad regnū peruenit ¶ Ubi sciendū q̄ ista retributio iusta est q̄tū ad pcedentes: qꝛ dat eis preciū conuentū: ꝛ mia q̄tum ad sequentes: qꝛ p modico labore equalē priorib⁹ accipiūt mercedē. Nō igit iniuste agit cū primis: sed misicordit dispēsatur cū vltimis. Retributio iusta: ꝛ mia abundans. Munerat pmos p iusticiam: extremos fm sui bonitatē. Et equale accipiunt pmiū: vt ostendat (fm apl̄m) q̄ nō ex operib⁹ saluati sum⁹. Itaq̄ nō quotitatē nec q̄titatē operū vel laborū: sꝫ poti⁹ cor et charitatē attēdit dn̄s in remunerādo: qꝛ nō cōsiderat q̄tū vel q̄diu operat⁹ fueris: sed ex q̄to. Hinc etiā colligitur q̄ sera pn̄ia si fuerit va: nec tollit grām/nec diminuit. Et Retardes pverti. ꝛc. lꝫ postremi equalr remunerent cū primis: non tñ stulte differas cōuerti: vel bñ operari vsq̄ ad vndecimā horā ꝛ vltimū tpis: ne tūc nimis onerat⁹ pctis habēs cor īpenitēs exonerari nō possis: vel si penitēs ad multā p peccatis satisfactionem tenearis. Si tñ vsq̄ ad vndecimum distulisti bñ viuere: nec tūc desidie/sed magisq̄ prius exercitationi aīe intende. vñ Tulli⁹. Senibus labores corporis minuēdi: exercitatiōes aīe augende vident: et ita nihil magis cauendū ē senectuti/ne languori desidieq̄ succūdat. ¶ Moraliter isti murmurātes figuram tenent quorūdā claustraliū/q̄ eo q̄ diuti⁹ fuert in claustro murmurant si eis pponantur iuniores vel parificent. Unde docent hic seniores claustrales non debere murmurare si videāt aliquos iuniores eis equari: vel etiā in officijs preferri et pl⁹ honorari. Itē dat hic documentū q̄ religiosi nō debent facere cōparationes sui ad alios: q̄si ipsi pl⁹ seruiant deo q̄s seculares: qꝛ sepe videm⁹ q̄ quidam seculariū equant meritis quorūdā religiosoꝝ: vel etiam eos excedūt p meritū.⌊ At ille respondens vni eorum dixit⌋ qꝺ aūt vni dixit oībus dixit. Uel vni: qꝛ vna et equalis erat omnib⁹ occasio murmurandi.⌊ Amice: non facio Uolūtas dei licitū facit. tibi iniuriā⌋ qꝛ iniuria non hꝫ locū vbi est mera grā: et iō si facit et dat grām vni: non facit iniuriā alteri.⌊ Nōne ex denario⌋ ꝛ p mercede⌊ cōuenisti mecū⌋ a pricipio⌊ Tolle qꝺ tuū est⌋.q.d.pat⁹ sum tibi reddere mercedē tuā⌊ et vade⌋ intra in gaudiū dn̄i tui.⌊ An nō lꝫ mihi qꝺ volo facere⌋.q.d.sic: qꝛ volūtas dei nullo mō distorta eē pōt. vñ signanter dicit qꝺ volo: qꝛ eīn vult ideo licitū: nos q̄a licitū ideo volumus. Et vt nō solū licita: sed etiā benignitate plena ostendat voluntas diuina: addit⌊ An oculus tuus⌋.i.consideratio tua⌊ nequā est⌋ ꝛ inequalis⌊ q̄a ego bonus sum⌋ scꝫ ex natura bonitatis mee abundāter communicās. vñ dicit nequā: non ppter culpā: sed ppter considerationis inequalitatem: q̄a illa admiratio pcedit ex comparatiōe diuine iusticie magis q̄s et⁹ mie īfinite. vbi Greg. Stulta est questio hoīs cōtra dei bonitatē. Conquerendū q̄dē esset si non daret qꝺ deberet non si dat qꝺ non debet. vñ et Chrys. De ei⁹ dato nemo iuste murmurat qui amplius dat q̄s hō desiderat. ¶ Ultimo ɔcludens parabolam dicit.⌊ Sic⌊ scilꝫ vt ostensum est⌋ erunt nouissimi primi: ꝛ primi nouissimi⌊ vt nulla sit differentia tēporis clausa. Sepe enim illi qui ad penitentiam tarde veniunt: citius remunerantur q̄s illi q̄ tempestiue veniunt: qꝛ citius de corpore exeunt: vel sepe illi qui tarde ad penitētiā veniūt tpe pcedūt alios in feruore sicut in itinere cōsueuit: vt q̄ tardi⁹ exierūt velocitate morā cōpensant. Uel illi qui sunt nouissimi ī oculis suis/sūt pmi in oculis dei. Uel illi q̄ nouissimi iudicio hoīm sunt sepe sunt pmi iudicio dei: qꝛ de⁹ nō considerat exteriora hoīs: sꝫ īteriora cordis. Quis aūt audierꝫ in parabola oēs accepisse singl'os denarios: nō tñ putes oēs ad fidē vocatos: vitā etnā accepturos. Uñ addit snīa valde metuēda.⌊ Multi enim⌋ de primis: de tertijs: sextis: nonis: et nouissimis⌊ sunt vocati⌋.s.ad fidē et meritū: sed de his omīb⁹⌊ pauci sunt electi⌋ ad beatitudinis premium ꝛ regnū. Pauci saluandi. Multi sunt de ecclesia militante: q̄ non erūt de eccl'ia triūphāte In quo paucos ostēdit eē eos q̄ saluant ad comparationē eoꝝ q̄ p singulas horas vocant: qꝛ fm Greg. ad fidem plures veniunt: plēs eccl'ie parietes implent: sꝫ ad celeste regnū pauci pducunt. Hoc figurat de filijs israel: quorū multi ad terrā promissionis fuerunt vocati: sed pauci ad intrandū fuerūt electi. Et sic̄ de gedeone: qui plēs ad bellādū vocauit: sed paucos elegit quos secū duxit: qꝛ lata est via ꝛ spaciosa porta q̄ ducit ad pditionem Mat.vij. et multi sunt q̄ intrāt p eā: sed arcta est via et angusta porta q̄ ducit ad vitā/ et pauci sunt q̄ intrant p eā. ¶ Duplr aūt vocat nos de⁹. In pn̄ti ad laborē: ī futuro ad requiē vnde necesse est vt quicunq̄ futurā remunerationem desiderat: pn̄tem non refugiat laborē: qꝛ illi q̄ pro deo fideliter suscipiunt laborem: feliciter puenient ad remunerationē q̄n audient deū dicentē. Uenite ad me oēs q̄ labo- Mat.xj. ratis ꝛ onerati estis: et ego reficiā vos. Et tanto maiorē remunerationē accipient: q̄to maiorē laborē sustinēt: qꝛ teste apl'o. Unusquisq̄ mercedē fm laborē suū accipiet. j.Cor.iij. Oēs ergo qui vocati sum⁹ nouim⁹: vtrum vero electi adhuc ignoramus. Et ideo tanto sollicitiores eē debem⁹ in bono ope q̄to inexcusabiles nos eē scim⁹ de vocatione. vnde Greg. Duo ergo sunt que sollicite pensare debemus. Primum est vt de se quisq̄ minime psumat: q̄a ꝛ si iā ad fidē vocat⁹ sit/ vtrū perhenni regno dignus sit/nescit. Secūdū vero est vt vnusq̄sq̄ p̄ximū quē iacere fortasse in vitijs conspicit: desperare non audeat: q̄a diuine mie diuitias ignorat. Quid enim sit hodie aspicim⁹. sed q̄d cras futurus sit vnusquisq̄ nescim⁹. Plerumq̄ ꝛ qui Alibi preire videbamur. post nos venire cernit: p agilitatē nos boni operis antecedit. Et vix eū cras sequimur: quem hodie preire videbamus. vñ et Chry. Hec parabola posita est: vt qui tarde conuertuntur nō desperent: sed auidiores fiant: q̄m in hac vita non est ita sera pn̄ia: qui si corde pfecto fiat possit tanto feruore pcedere vt mereat multis priorib⁹ non sic feruentibus in premio anteferri. Hec Chrys. Nullus ergo desperationi: nullus loc⁹ restat excusationi: siq̄dem in oī etate et in oī hora peccator suscipit: peccator enim quacūq̄ hora conuersus fuerit ꝛ ingemuerit: vita viuet et non morietur. Et qꝛ incerta est in omnib⁹ etatibus cuilibet hora vocationis sue parat⁹ vnusq̄sq̄ debꝫ esse ī bona Uite īcertitudo. opatione: vt sicut incert⁹ ē exit⁹/ sic cert⁹ sit in bono opere anim⁹: ne forte si q̄n pōt non vult bonū operari: tunc incipiet velle q̄n non erit posse. Debemus ergo oī die sic viuere tanq̄ illa die morituri: vt sic residuum tēporꝫ nostri possim⁹ expectare securi. vñ Seneca. Sic ordinād⁹ ē dies oīs tanq̄ cogat agonē atq̄ expleat vitā. Ille beatissim⁹ et secur⁹ sui possessor est/qui crastinum sine sollicitudine expectat. Inter cetera mala hoc hꝫ stulticia propriū q̄ semp incipit viuere. Quid est turpi⁹ q̄s senex viuere incipiens? Considera q̄s pulchra res sit ɔsummare vitā añ mortē. Deinde expectare secure reliquā sui tēporis partē. Null⁹ eñi vitā in crastinū spectat. Nō eñi viuunt: sed victuri oīa differūt. hec Seneca. Multū q̄ppe iuuat ad vincendā delectationem pctī: recordatio mortis et finis nr̄i. vñ sapiēs. In oīb⁹ operibus tuis memorare nouissima tua: et in etnū nō peccabis. ꝛ Greg. Nil tñ ad domādū desider ioꝝ carnaliū appetitū valet: q̄tū vt vnusq̄sq̄ mortē pēset. ꝛ Ber. Saluberrimū ē remediū redemi ad dn̄m habere pre oculis mortē. Multū etiam iuuat Eccl.vij. nos desides et pigros: sed iesum et studiosos aspicere si volumus non desides fieri et pigritari: sed feruere poti⁹ et proficere: inde enim exempla et bona multa poterim⁹ reportare. Oratio.

Omine iesu xp̄e summe pr̄sfamilias: tu me pmo mane in vineā tuā duxisti: dum me a iuuetute mea ad fidē ꝛ tuum seruitiū misericordit vocasti. ꝛ ad laborandum p denario vite eterne

mecū conuenisti: sed ego miser tota die vite mee ociosus steti: et negligenter viuendo debitū meū non feci. Dñe quia bonus es et misericors: fac me saltem in vndecima hora respicere: et dignos fructus penitentie facere: vt apud te mercedem quantulācūq; merear inuenire. Amen.

De villico iniquitatis. Capitulum.xv.

Luc.xvi.

Deinde ponit parabolā fm rem gestam de villico iniquitatis diffamato apud dñz suū ex dissipatiōe bonorum suorum: quia ea inutiliter in illicitis cōsumpserat et superfluis. nō timēs offēdere dnm suū. Que parabola sicut et pdicta specialiter ptinebat ad discipulos: quia officiū villicatiōis, et periculū reddende ratiōis maxime ptinet ad prelatos. Est eni villicus pprie gubernator et custos ville: sed hic accipit p yconomo. i. pro curatore et dispensatore: q. s. vniuersam substantiā domus dispensat. yconomus eni tā pecunie q̄ frugū et oim que dñs possidet dispensatorē designat. Hic timēs amoueri ab officio et egere: clā fecit misericordiā cū debitoribus dñi sui. vt cū amoueret reciperent eū in domos suas: memores sui bñficij. Et iō dicit q [hō quidā erat diues qui habebat villicū] et infra. et in fine applicat parabolā ad ppositū dicēs [et ego vobis dico] etc. Diu eni [hō qdā] id est ipe deus p nobis hūanatus diues: quia glīa et diuitie in domo eius [habet villicū] i. dispensatorē, cui tradidit bona ad dispēsandū. Huius ergo dñi. i. xpi triplex est villicus. s. in spūalibus platus in tpalibus princeps terrenus. in vtrisq; qlibet xpianus. Quilibet eni hō est villicus dei cui triplex villa cōmissa est gubernanda: qui fructus cuiuslibet ville prudēter debet dispēsare. Prima villa est mūdus iste: cuius fructus sunt bona tpalia: q̄ qlibet custodire debet ne mali rapiāt: et vt sibi cōmissa seruis dñi sui distribuat. Scda villa est corpus ppriū qd est custodiendū: ne qñ ingrediat mors ad aiaz p portas sensuū, bona etiā ipsius corporis vt sanitas et fortitudo. etc. ad dei seruitiū et honorē sunt dispensanda. Tertia villa est aīa q̄ a prauis cogitationibus est custodiēda: cuius oēs virtutes debēt distribui ad cognitionē et honorē: et amorem dei [Et hic] s. triplex predictus villicus [diffamatus est apud illū] s. deū: quia nihil latet eū [qsi dissipasset bona ipsius] male eis vtēdo. s. res tpales in illicitis et superfluis expendendo: corpus suū voluptatibus dādo. aiam imundis cogitationibus iplēdo. Et bene dicit ipsius: quia bona nra dei sunt auctoritate: sed nra sunt vtilitate. Fit aūt hic diffamatio vel accusatio remorsu pscietiarum: vel euidētia operū. vel p angelos qui nobis ministrāt: et oia opa nra deo renunciant [Et vocauit illū] s. inspirationibus interioribus pdicatiōibus: erroribus: euidētibus: bñficijs: multiplicibus flagellis: et incutiendo timorē eterne dānationis [et ait illi] seu ante mortē corripiēdo et monēdo [Quid hoc audio de te] bonorū dispēsatore [Redde rationem villicationis tue.] et dum viuis cogita qualiter debes operari. Oportet eni reddere rōem: aut in vita: aut post mortem Iā eni vltra. s. a tpe mortis, tu nō poteris villicare: nec quicq̄ boni agere. Tūc eni non poterit qs deo satisfacere de rebus p elemosynas. nec de corpe p ieiunia, nec de aia per orōnes. Tria verba dicit hic xps pctōri: magne angustie et anxietatis. q̄ si ptinue isonarēt auribus nris: nullo mō peccaremus. Primū est rigide rephensiōis cū dr [Quid hoc audio de te:] sic ditato grāz muneribus: sic pueto benedictionibus dissipatore rerū mearum tibi commissarū [Quid hoc audio] clamorē de terra resonātē tā horribilia scelera: tā antiq vitia: q tanta bona dissipasti: quia tpalia male expēdisti: corpus inqnasti: et aiam pctīs inueterasti. Scdm vbū est anxij timoris cū subdit [Redde rōnē villicatiōis tue] O vbū strictū. O verbū anxiū. O vbū durū, discutiōis districte tunc faciēde, qñ exiget a nobis rō de occultis cordiū cogitatiōibus: de ociosis sermōibus: de nris opibus: tūc apti erunt libri celestes: tunc aptus erit liber pscie in quo leget memoria q̄cquid homo cogitauit: dixit: et fecit. tūc examiabunt oia: et tūc discutiet de tota vita nra. Tertiū verbū est amari doloris cū addit [Iā nō poteris villicare]. In futura eni vita tollit ois villicatio hoim: ita vt vlterius nec bene, nec male possit operari. Magnus igitur est dolor aie qñ proximā te hora mortis audit sibi dici q vlterius non possit villicare. Puto q totū mūdū daret vt sibi cōcederet spaciū vnius hore quo peniteret: et aliqd boni ageret: sed non dat: quia tēpus illud ē reddēde ratiōis exercende villicationis. Audiamus ergo hec tria verba seueri iudicis: et an iudiciū placemus eū et non pereamus. Timēs aūt villicus de vocatione in morte vel in iudicio: et reddenda ratione [ait intra se] in sua cogitatiōe. Intra se loquitur q nullū amicum inuenit cū quo cōsiliari possit [Quid faciam: quia dñs aufert a me villicationē] i. oim villarum predictarum custodiā. s. tā rerum q̄ corporis et aie: et hoc erit i morte. Sepe eni cōtigit q tales timore mortis ducunt ad penitētiā et ad cogitandū de vita futura. Sic semp cogitare debet pctōr fm Iob. Quid faciā cū surrexerit deus ad iudiciū: et cū q̄sierit qd rñdebo illi: Nō ait qd dicā: sz qd faciā: quia apud strictū iudicē nō excusant verba suasoria: sz facta meritoria. [Fodere] p pniam [non valeo] i. pro labore et pnia non possum de pctis satisfacere, et ad vitā beatā venire [mēdicare] p orōnē [erubesco] quia secūdum dz eē huius mundi diuitibus petere suffragia spūalia, et non rephēdere i tpalibus. In alia vita aia non pōt opari opa quibus adiuuet ad gliam. vñ Chry. Vita pñs hz exercitiū mandatorū: futura vo solatium. Si nihil opatus es hic frustra i futuro speras. Item nec bona ipsa pōt ab alijs mēdicādo ipetrare: quia nō dabit ei. Huius signū sunt virgines fatue: que petētes oleū a prudētibus sunt expulse: sz nec diues epulo mēdicās guttam aque meruit recipere. [Scio quid faciam] q. s. anteq̄ tollat p sniam mortis a villicatione: debita relaxabo debitoribus dñi mei et distribuam eis de facultatibus [vt cum amotus fuero a villicatione] s. in morte: recipiant me in domos suas. i. p eorum merita et suffragia recipiar in vita beata: ne cogar fodere aut mendicare frustra. Et in domos pluraliter propter diuersitatē premiorum: quia ibi mansiones multe sunt. In has domos nullus pōt ingredi: nisi p hostiū mie vel spiritualis vel corporalis. In cuius signum salomō in ingressu scta sctōrum: fecit duo ostiola de lignis oliuarū: p oleū eni mia designat. Nota q māsiones celestes sunt pauperū: quia illis date sunt: pauperū enim spū est regnum celorum Vñ si diuites illud habere volunt: oportet vt a pauperibus emāt. Diuites enim habent domos in terra: pauperes in celo: libenter ergo diuites recipiant pauperes in domos suas in terra: vt a pauperibus recipiant in celo. vñ Aug. Prebe terrā et accipe celū. Ubi considerandū est q vt supra dictū est: tres ville cōmisse sunt hoi. s. mundus, corpus et anima: quorū fructus dz dispensare ad honorem dei: Corpus nāq; suū dz distribuere ieiunijs: vigilijs: et ceteris laboribus p deo assumptis: et tunc sanitas: fortitudo: pulchritudo que sunt bona corporis, optime erunt dispēsata. Si vero corporis labores sustinere non possit dicens cum hoc villico [fodere non valeo] saltem bona aie que sunt amor cognitio et memoria ita distribuat orando, meditando de lege domini: et cunctos etiā inimicos amando: vt orationibus sibi recompenset: qd laboribus efficere non potuit. Et si rursus orare erubescit: vtpote quia nescit dicens quemadmodum et hic villicus dicebat [mendicare rubesco] qui enim orat mendicat: quia suffragiū petit: tunc certe non restat nisi vt pudeat sibi taliter de bonis terre ville domini: scz de bonis temporalibus elemosynas largiendo: q talis dispensatio omnem defectum excuset corporis et anime. Ieiuniū enim quod distribuit bona corporis, et oratio que distribuit bone anime, atq; elemosyna q̄ distribuit bona mundi: sunt opera quibus habetur vita eterna. [Cōuocatis itaq; singulis] seorsum his ab illis [debitoribus dñi sui] qa religiosi et pauperes quātumcūq; iusti, sunt debitores dei: fecit circa eos miam de bonis tēporalibus sibi traditis ad dispensandum: dans ipis oleum et triticum: oleum quippe compassionis et triticum subuentionis. Ad hoc ergo tēdit ista parabola: vt sicut dedit de bonis dni oleum et triticum: sic et nos demus pauperibus de bonis adeo nobis traditis: oleū cōpassionis interioris, et triticum subuentionis exterioris: quia bonorum nobis datorum nō dñi, sed tm dispēsatores sumus. In hoc autem q plus dedit de oleo q̄ de tritico: significat q plus debemus compati affectu q̄ possumus subuenire effectu. [Et laudauit dñs villicū] non dominus omnium [villicū iniquitatis] i. villicum iniquum: non q aduersus eum fraudulenter: sed pro se prudenter fm prudentiam huius seculi

Villa triplex nobis cōmissa.

Diffamatio.

Iob.xiiij.

Mansiones celestes pauperū sunt.

Laudato villici.

nõ tñ bñ vel meritorie egisset:nõ enĩ laudauit eũ de frau:
de quã fecit:sʒ de prudẽtia et ingenio:quo sibi ĩ futurum
ꝓspexit:est nãqʒ prudẽtia q̃dã sibi in posteruʒ ꝓuidẽtia
Sic diuites huiꝰ mũdi nõ sunt laudabiles de deceptio:
ne in illicitis actibus:sed de hoc ꝙ prudenter se conuer:
tunt ad distribuendũ bona in pijs operibus:vt per hoc
ꝓuideant sibi in futurũ : qꝛ ƀm amb. Sola misericordia
est comes defunctorũ. Cui etiã prudentissime nõ solum
dñs vlcisci/sed etiã dominꝰ oĩm applaudere videt̃ sub:
iungẽs ad quid hãc similitudinẽ dederit ⌊Quia⌋ inquit
⌊filij huius seculi⌋et tenebrarum.i.hoĩes temporalibus
intenti:et amatores mũdi ⌊prudẽtiores sunt filijs lucis
in gñatione sua carnali⌋.i.in secularibus ad q̃ videntur
geniti.i.magis astuti et feruidi sunt in carnalibꝰ et tꝑali:
bus negocijs agendis:q̃ʒ filij lucis et vite eterne.i.homi:
nes spũalibus deputati:et amatores celestiũ sint in spi:
ritualibꝰnegocijs exercẽdis. Prudẽtiores sunt illi ĩ ma
lo:q̃ʒ isti in bono. Vix enĩ inueniũtur aliqui/q̃ tantã pru
dẽtiã et curã hñt in acq̃rendis bonis eternis et ꝑmanen
tibꝰ:quantã calliditatẽ et sollicitudinẽ isti hñt in acq̃rẽ:
dis bonis tꝑalibꝰ et fugitiuis. Pro his enĩ die noctuqʒ
vigilãt/angustiant̃/laborãt/et modis oĩbus tales diui:
tias coaceruare non cessant. Sicut bubo et cattꝰ clarius
videt de nocte q̃ʒ hõ.nõ ad legendũ l̃ras:sʒ ad capiendũ
mures.sic filij seculi acutiꝰ videt q̃ʒ filij lucis:nõ ad sciẽ:
dũ legẽ dei:sed ad acquirendũ bona mũdi. Audiãt hec
filij lucis:et a filijs tenebrarum.s.huius seculi vinci eru:
bescãt. Ideo enĩ hec scripta sunt:vt audiẽdo prudentio
res fiant/nõ aũt vt iniq̃tatis villicũ imitãdo:fraudẽ vel
iniusticiã in aliq̃ agãt. vbi Beda. Audiãt sapientes huiꝰ
scl'i vt stultã sapientiã deserere:et sapiẽtẽ dei stulticiam
discere queant:q̃ʒ ti eorum sapientiã diuina eq̃tas estima
uerit:q̃s nõ vere prudentes:sʒ in generatiõe sua pruden:
Esaie.v. tes esse cõmemorat. Iuxta hoc qđ alibi dr̃. ve q̃ sapiẽtes
estis ĩ oculis vr̃is:et corã vobismetipsis prudẽtes. Nec
nõ et amatores vite eterne filios lucis appellando: non
aliud eos q̃ sapiẽtes sunt vt mala faciãt:bñ aũt facere ne
scierũt:q̃ʒ filios eẽ tenebrarũ arguit:filij aũt lucis:⁊ filij
huiꝰ scl'i vocãt̃:quõ filij regni et filij ꝑditionis:cuiꝰ enim
q̃sqʒ agit opa eius cognominat̃ et filius.hec Beda. Sed
heu nos (vt ait Hiero.) feruẽtissimi sumus in terrenis.
frigidissimi in celestibꝰ.et summã in rebꝰ ꝑuis exhibemꝰ
alacritatẽ:ad maiora te pescimꝰ celerem habiture finem
res sine fine queruntur:celestes diuitias immortales ho
nores: pigra quadã dissimulatiõe negligimꝰ. hec hiero.
¶ Ubi notãdũ ꝙ quedã est sapiẽtia nociua.⁊ ista est car:
Sapiẽtia nociua. nalis quã hñt auari in acquirẽdo diuitias:superbi in ac:
quirẽdo honores.luxuriosi in acquirendo delitias. Vñ
Jaco.iiij. iacobꝰ. Non est ista sapientia de sursum descendens:sed
terrena quo ad auaros:aĩalis quo ad luxuriosos:dyabo
lica quo ad suꝑbos. Quantũ aũt ad istã sapientiã : verũ
est ꝙ filij huiꝰ seculi sunt prudentiores filijs lucis : quia
filij lucis eã aspernant̃ et fugiũt. Secunda sapientia est
Sapiẽtia superflua. suꝑflua:q̃ est de imꝑtinẽtibꝰ ad salutẽ. Ista sapientia est
mundana et secularis:siue sit philosophica et phisica:si:
ue scientia legum et decretalium : que pro tãto dicuntur
suꝑflue:qꝛ sine illis põt salus esse. Quantũ etiã ad istam
sapientiã filij seculi sunt sepe prudentiores q̃ʒ filij lucis:
qꝛ viri spũales parũ curãt de talibus sciẽtijs. Tertia sa:
Sapiẽtia necessaria. piẽtia ẽ necessaria q̃ est de expediẽtibꝰ ad salutẽ:⁊ ista est
sapiẽtia diuina:q̃ consistit in vera dei ⁊ boni cognitione.
Quantũ aũt ad istam sapientiã:filij lucis sunt prudẽtio
res q̃ʒ filij huiꝰ seculi:imo in rebus diuinis filij seculi vi:
dent̃ esse stulti:filij autẽ lucis sunt valde sapiẽtes et pro:
uidi. Qui aũt sunt filij seculi/non apparet manifeste:sed
Filij seculi ꝑ coniecturas. tñ põt de hoc aliqua ꝯiectura haberi. Una est q̃a cõiter
filiꝰ hʒ inclinationẽ ad artificium pr̃is: et ideo qñ ꝑsona
tota est mũdana:et ad negocia mũdi inclinata: signũ est
ꝙ ꝑtinet ad filios scl'i. Secunda ꝯiectura est qꝛ filiꝰ assu:
mit arma pr̃is:sic ꝑsona q̃ in seipsa assumit arma mundi
q̃ sunt superbia:auaricia:gula:luxuria:hec videt̃ ꝑtinere
ad gñationẽ mũdi. Filij autẽ lucis sil'iter cognoscuntur
duplici ꝯiectura. Prima est qñ ꝑsona cũ omĩ deuotione
sustinet visitationem dei:qua visitat̃ per flagella:vel alio
quocũqʒ modo:⁊ qñ nõ ꝑmittit aliq̃d in corde suo qđ est
ꝯtrariũ deo:signũ est ꝙ est filius dei. Secũda cõiectura
est:qꝛ cõiter pulli auiũ comedũt libẽter cibũ quo consue
uerũt vti parẽtes eoꝝ:⁊ in ip̃o potissime delectant̃:sic qñ
homo libẽter degustat celestia q̃ fuerunt cibus xp̃i:et ei
sapiũt talia:ac cõtinue conat̃ qualiter impleat volũtatẽ
diuinã:iste est ꝓprie filius dei. ¶ Deinde quasi a minore
infert cõdendo ꝓpositũ. ⌊Et ego vobis dico. Facite vo
bis⌋.i.ad vr̃am vtilitatẽ ⌊amicos de mãmona iniq̃tatis⌋
scʒ de tꝑalibꝰ diuitijs: sed nõ eo mõ quo fecit villicꝰ ini:
quitatis:nõ defraudãdo aliena: sed largiendo vr̃a ⌊vt cũ
defeceritis⌋ meritis ꝓprijs ⁊ p̃sẽti vita ⌊recipiant vos in
eterna tabernacula⌋.i. per sua merita et suffragia impe:
trent apđ deũ vos finaliter recipi in vita beata. Ad hec
tabernacula ꝓpheta suspirans ait:q̃ʒ dilecta tabernacu Ps.lxxxiij
la tua.quasi diceret dñs. Si tibi in futurum etiã cũ dolo
⁊ frauduleẽter ꝓuidens laudat̃:multomagis laudãdi eri
tis si sine dolo et legitime vobis ꝓuideritis. vbi Grego.
Si nos eoꝝ.s.pauperũ amicitijs eterna tabernacula ac:
quirimꝰ dantes pensare debemꝰ:qꝛ patronis potius offe
rimus munera q̃ʒ egenis bona largimur. Mãmona mã:
mone lingua syra diuitie dicuntur:et mãmõ mammonis
sathanas qui opibus seducit appellatur: Et est aduertẽ
dum ꝙ non dicuntur hic diuitie iniquitatꝭ:quia inique ⁊
de malo acquisite.de illis enĩ nõ ƥcepit dñs fieri elemo: Elemosyna de quibus fiat.
synã/cũ nũqʒ bonꝰ vsus iustificet male acquisita:et ideo
talia sunt restituenda/nõ in elemosynis danda. Põt tñ
de diuitijs iniquo affectu: vel actu male acquisitis fieri Diuitie inique.
elemosyna: vt de acquisitis ꝑ meretriciũ : vel lenociniũ
vel diebus festiuis laborando:vel hmõi. Si vero diuicie
nõ de malo sunt acq̃site:nihilominꝰ dicunt̃ mãmona ini:
quitatis pluribꝰ de causis. Primo qꝛ non sunt vere diui:
tie/nec seruãt qđ ꝓmittũt:sed false qꝛ fallũt et decipiunt
Promittũt enĩ securitatẽ et dãt timorẽ:satietatẽ et dãt
esuriẽ:stabilitatẽ et dãt subitã dejectionẽ. Scđo qꝛ iniq̃
in eis ꝯfidũt/ac fidẽ et spẽ in eis ꝯstituũt. Tertio qꝛ ini:
quus mãmõ preest eis q̃ tentat hoĩes cupiditate : vt ser:
uiãt auaricie:qđ est idoloꝝ seruitus:et sepe faciũt hoĩes
iniquos vt sꝑ desiderẽt ampliꝰ. Quarto qꝛ sunt multarũ
iniquitatũ materia:ꝓpter diuitias enĩ multa cõmittunt̃
iniq̃: et expendunt̃ in multis illicitis et suꝑfluis. Quinto
qꝛ vt plurimũ acquirunt̃ inique:in pluribꝰ enĩ ƥdecesso:
ribus necesse est aliquem reperiri qui iniuste vsurpauerit
aliena. vñ vulgata cõmuni dr̃ sñia. Omis diues aut ini:
quus est:aut heres iniqui. Sexto dicuntur mãmona ini
quitatis.i.inequalitatis:qꝛ inequalit̃ possident̃:nã vnus
hʒ ad suꝑabũdantiã.aliꝰ ad sufficientiã.aliꝰ ad necessita
tem extremã.aliꝰ ad totalẽ penuriam. Septimo qꝛ ĩique
retinent̃. qđ enĩ vltra necessaria vite retinet̃: nec ꝓximi
necessitatibꝰ erogat̃.pecunia est iniquitatꝭ.i.ꝯtra equita:
tẽ.in ea enĩ nõ seruamꝰ equitatẽ quã proximo debemus
quẽ sicut nos diligere iubemur. Paupes ĝ recipiẽt nos Bonorũ diuisio.
in suas domos celestes:si nos eos receperimꝰ ĩ nr̃as do:
mos terrestres. vñ aug. Dia bona sua dedit deus duobꝰ
hoibꝰ:diuitibꝰ terrena:paupibꝰ celestia. Sʒ deus volens
vtrũqʒ saluare:cõstituit vt hic diuites in sua hereditate
recipiant paupes:et paupes in sua hereditate eos collo:
cent:et vterqʒ ꝑ altũ collocet̃.hec Aug. Et si nõ oẽs pau:
peres possunt nos recipere ĩ domos celestes:tñ qꝛ largi:
mur his recipiemur ab angelis ⁊ sctis:qꝛ largiẽdo pau:
peribꝰ angelorũ nobis ceterorũqʒ sctõꝝ gr̃am cõpamꝰ.
et q̃uis bonũ sit eligere pauperes bonos et alijs ƥferre
in datione elemosyne:tñ q̃ dat indigẽti peccatori non qꝛ
pctõr:sed qꝛ hõ ẽ nõ ꝑctõrẽ nutrit: sed iustũ: qꝛ culpã nõ
diligit:sʒ naturã. Qui aũt elemosynã acceptorꝰ est atten Elemosyne acceptor.
dat bñ si indigeat:alioquĩ nõ accipiat ne rapinã commit
tat. vñ hiero. Monache si eges ⁊ accipis/ das potius q̃ʒ
accipias. Si aũt nõ eges:et accipis rapis. Porro non ĩ
diget monachꝰ si habeat qđ nature sufficit. Et hãc suffi:
cientiã apl'us certa diffinitione describit:habentes inq̃t
alimẽta et quibꝰ tegamur his cõtenti simꝰ. Vñ in colla:
tione abbatis abrae.noueris aũt te ex hoc non leui affici
detrimẽto:qꝛ cũ sis sani corporis/ ac robusti stipe sustẽ:
taris aliena:que iuste solis est debilibꝰ attributa. Mise:
ricordie ergo operibꝰ insistamus:qꝛ multa bona et in vi:
ta et in morte nobis inde cõparamus. vnde Hiero. Non
memini me legisse male mortuum: qui libenter exercuit
opa pietatis.hʒ enĩ multos intercessores : et impossibile
est multorũ preces non exaudiri. vñ et Leo papa. Quic
quid in cibos pauperum:in curationes debilium:in pre:
cia captiuorũ et in quelibet opera pietatis impenditur.
non minuit̃ sed augetur. Nec vnq̃ʒ apud deũ perire po:

terit: qd fidelis benignitas erogauerit/ dum quod cuiqȝ tribuit: id sibi ad premium recondit. Beati enim misericordes qm ipsoꝝ miserebit̃ deꝰ. Nec delictoꝝ memoria erit vbi testimoniũ pietatis affuerit. hec Leo papa. Religiosus vero ꝛ qui nõ habet vñ possit elemosynam dare materialẽ: nihilominus ex corde põt facere elemosynam deo valde gratã. videlȝ ad ħ voluntatẽ habẽdo/ seu etiã illatas sibi iniurias ꝓximo indulgendo: vel aduersitati aliene ex corde cõpatiendo. Igit̃ o monache: o clerice: o laice: duȝ viuis cogita qualiter debeas opari: vt scias et habeas qd i iudicio possis respõdere: vbi audies redde rationẽ villicatiõis tue. Villici eni sumꝰ non dñi reꝝ tpaliũ et spũaliũ nobis ad necessarios huiꝰ ꝓximoꝝ cõmissarũ. Et si eas ꝓximis non distribuimꝰ aliena retinemꝰ vñ Chryſ. Opinio quedã erronea aggenerata mortalibus auget crimina/ minuit bona. Ea vero est opinari q ea quecũqȝ possidemꝰ in vsu vite possidemꝰ vt dñi. Et id etiã oportune ea apprehẽdimꝰ: tanqȝ bona ꝑcipua. Sed cõtrariũ ẽ. Nõ em̃ nos vt dñi in vita pñti collocati sumꝰ in ꝓpria domo: sed tanqȝ hospites ꝛ aduene quo nolumꝰ ducimur ꝛ quo nõ putamꝰ: ꝛ qui nũc locuples est in breui fit mendicus. Ergo quicũqȝ sis noueris te esse dispensatorẽ alienoꝝ: ꝛ trãsitorij vsus ꝛ breuis tibi iura cõcessa sunt. Abiecto ergo ab aĩa dominij fastu sumas hũilitatẽ ꝛ modestiã villici. hec Chryſ. Attẽde ꝛ aliud qd tibi dicet̃: iã eni nõ poteris villicare ꝛ opari. vñ Chryſ. Quotidie talis ꝑ effectꝰ nobis exclamat deꝰ: ostẽdẽs nobis feruentẽ in meridie sospitatẽ priusqȝ aduesperascat exanimẽ ꝛ aliũ inter prãdia expirantẽ/ et diuersimode ab hac villicatiõe discedimꝰ. Sed fidelis dispensator q de propria dispẽsatiõe ꝯfidit: desiderat cũ paulo dissolui ꝛ esse cũ xpo. Is aũt cuiꝰ sunt vota terrena anxiat̃ i exitu. hec Chryſ. Cogita etiã q tũc fodere nõ valebis/ et mẽdicare erit cõfusiõis. vñ Beda. Ablata qppe villicatione fodere nõ valemꝰ: qꝛ finita hac vita in q tm̃ licet opari nequaqȝ vltra bone ꝯuersatiõis fructũ ligone deuote ꝯpũctiõis licet inqrere. Mẽdicare cõfusionis est illo. s. pessimo genere mẽdicãdi: q virgines ille fatue mẽdicasse ferunt̃: ꝛ de q Salomon ait. Propter frigꝰ piger arare noluit: mẽdicabit ergo estate ꝛ non dabit̃ ei: hec Beda. Et aũt idẽ dicit Beda. si hi q ꝓbent elemosynã de iniq mãmona faciũt sibi amicos a qbꝰ in eterna tabernacla recipiant̃ qȝtomagis hi q spirituales largiunt̃ epulas: q dant ꝯseruis cibaria in tpe suo: certissime debẽt spe summe retributionis erigi. ¶ Postqȝ ergo dñs ꝓmisit de dispẽsatione pecunie corporalis: subdit de dispẽsatiõe pecunie spũalis dicẽs [qui fidelis est in minimo] ꝛ in dispensatione minoꝝ. s. tẽporaliũ [ꝛ in maiori] .i. in dispensatione maioꝝ. s. spũaliũ [fidelis est. Et q in modico] .s. in carnalibus [iniquꝰ est] vt nõ bene ꝓ necessitate ꝓximoꝝ expẽdat [et in maiori] .s. in spũalibꝰ [iniquus est] vt non ꝓ vtilitate cõi diuidat. q. d. q bona tpalia q sunt minima bene dispẽsauit in elemosynis: et in aliis piis vsibꝰ: dignꝰ est vt sibi cõmittat̃ dispensatio spũaliũ q sũt maiora: qꝛ fidelitas dispẽsationis ꝓme est argumentuȝ fidelitatis scđe. Et q modica. s. bona tpalia nõ bene dispẽsauit: sed in illicitis ꝯsumpsit: vel male retinuit: indignꝰ est vt sibi ꝯmittat̃ dispẽsatio maioꝝ. s. spũaliũ: qꝛ infidelitas ꝓma est argumentũ scđe. Hic habes argumẽtũ q auarꝰ nõ ẽ bonꝰ ꝓdicatorꝰ vl̃ platꝰ. vñ subdit. Si ergo in iniq mãmona. s. in bonis tpalibꝰ et diuitiis/ fideles nõ fuistis: dispensando que sunt magis bona ꝯm apparẽtiã qȝ ꝯm veritatem qd verum est. s. bona spũalia: q sunt vera bona qs credet vobis: i. tradet vobis ad dispẽsandũ: qsi dicat nullꝰ sapiẽs. Vñ habes exemplũ de qdã epo qui qȝtuor caseos tradidit ad custodiendũ nepoti suo ꝛ qꝛ male custodiuit ideo curã aĩaꝝ tradere sibi noluit [Et si i alieno fideles nõ fuistis] .s. i tẽporalibꝰ q sunt aliena nobis: qꝛ sũt extra nos [qd veꝝ est] .s. bona spũalia q sũt habẽtibꝰ intrinseca [qs dabit vobꝭ ad dispẽsãdũ:] qsi dicat nullꝰ sapiẽs hꝰ faceret. Qui eñ fidelis nõ ẽ in dispẽsatiõe bonoꝝ fortune ꝛ diuitiarũ corꝑaliũ q respectu spũaliũ false diuitie sunt ꝛ a nobis aliene: qꝛ ex naturã nr̃am sita: nihil eni itulimꝰ in hũc mũdũ et nihil hic auferimꝰ: possũtqȝ nobꝭ auferri etiã nolẽtibꝰ dispẽsatione bonoꝝ grẽ ꝛ diuitiarum spũaliũ q vere diuitie sũt: ꝛ nr̃a qꝛ ꝓprie hoi deputata: ad ea eñ habẽda nati sumꝰ: nec pñt nobꝭ auferri nolẽtibꝰ: nullꝰ eñ credere vel dare debet: qꝛ in eis etiã infidelis esset. vñ Ambro. Aliene a nobis diuitie sunt: qꝛ ꝓter naturã sunt Neqȝ nobiscũ nascunt̃ neqȝ nobiscũ trãseũt. Neqȝ eñ nr̃a sunt q nõ possumꝰ auferre nobiscũ. Sola virtꝰ ẽ comes defũctoꝝ: sola nos seqt̃ mĩa. Et (vt dicit aug.) ꝑõt hõ inuitꝰ amittere bona tpalia: nunqȝ aũt nisi volens perdit eterna. ꝯm bedã. In minimo est fidelis q hȝ viscera pietatis: et opa mĩe: dãdo elemosynas: ꝛ diligẽdo ꝓximos in maiori est fidelis q oĩno adheret creatori: et vnꝰ spũs cũ eo desiderat fieri. Sed q fratrẽ non diligit quẽ videt: nec egeni miseret̃: quõ diliget deũ quẽ nõ videt: ꝛ quõ se ipm deo tribuet: Valde ergo ꝯsiderãdũ ẽ i electiõe prelatoꝝ et ꝓpositoꝝ qles in modico fuerũt: et qd pietatis et mĩe habuerit qm q in modico fideles nõ sũt/ i magnis qȝ fideles nõ erũt. vñ ꝓcepit aplus Timotheo: et Tito. vt in eligẽdo epo semꝑ ꝓconsideret si fidel̃ fuerit/ et non auarꝰ i dispẽsatiõe rei familiar̃. sepe eni auarus in erogatiõe pecunie corꝑalis auarꝰ ẽ i erogatiõe talẽti spũalis: vt nil vere faciat nisi ꝓ pecunia: vel ꝓ ꝑsonis et iuxta acceptionẽ ꝑsonarũ. Comitat̃ et eũ sepe auaricia ꝛ cupiditas vsqȝ ad spũalia. Et ideo tales si ꝓmouent̃ in ecclia nõ est ex dei ordinatiõe/ sȝ magis ex permissione quadã diuina. Demꝰ igit̃ aliena: vt suscipiamꝰ nr̃a: prebeamus parua vt recipiamꝰ magna: seminemꝰ in benedictione vt metamus bñdictionẽ: sed q parce seminat/ parce et metet. Si bñ dispẽsamꝰ bona minora/ scȝ fortune ꝛ nature/ merebimur ꝓmoueri ad bona maiora. s. grẽ ꝛ glĩe. Oro.

Domine iesu christe/ aĩam meã fac virtutũ villam: ne villicꝰ tuꝰ ratio mea dissipet bona tua mihi credita qꝛ post mortem nescio qd merito rij faciã. Remitte mihi centũ cados olei quos tibi debeo per contemplationẽ: et centuȝ choros tritici: quos tibi debeo ꝑ operationem: et amici tui paupes qui te diligũt et tibi cõformant̃ fiant mei apud te intercessores aduocati et patroni: vt cũ defecero ꝓpriis meritis/ et ab hac vita recipiar: meritis eoꝝ et suffragiis in domos suas. s. in eterna et dilecta tabernacula. Amen.

¶ De diuite epulone: et lazaro mendico ad ianuam eius iacente. Capitulum. xvj.

Pharisei autem qui erant auari audiẽtes dñz iesum de contemptu mũdi et ꝯtra auariciã disputãtẽ: ac hoies ab appetitu diuitiarũ retrahentẽ: et ad faciendũ elemosynas inducentẽ [deridebãt eũ] quasi irrationabilit̃ loqueret̃: ꝛ ꝯtraria legi ꝓphetisqȝ ꝑciperet: vbi multi ditissimi deo placuisse legunt̃: et obseruatoribꝰ legis bona tpalia ꝓmittunt̃: non attendentes qꝛ in lege carnalibꝰ minora ꝓpter regnũ eternũ. et in euãgelio spũalibus maiora ꝓpter regnũ celoꝝ iure ꝑcipiunt̃: et ideo inter legẽ et euãgeliũ sicut ꝓmissionum ita et ꝑceptoꝝ debere esse distãtia. Ibi nãqȝ dictum est si volueritis et audieritis me: bona terre comedetis. hic vero beati paupes spũ: qm ipsoꝝ est regnũ celoꝝ. Item lex nõ ꝓmittebat tpalia tanqȝ principale ꝓmium: et ideo vbi cũqȝ in sacra scriptura ꝓ actibꝰ virtutũ ꝓmittuntur bona tpalia: sub illis intelliguntur bona spũalia et eterna tanqȝ principaliter ꝓmissa. Nec tpalia sic ꝓmittunt̃ ad malũ vsum: sicut pharisei ista ad defensionem sue auaricie male inducebant: sed ad bonũ: qꝛ illi q bñ vtunt̃ diuitiis nõ seruiũt eis/ nec demoni ꝑ eas tentãti: sed magis ecõuerso diuitie seruiũt ipsis: qꝛ sunt eis iuuamenta virtutis: et tales fuerũt abraam: et alii diuites q deo seruierunt: et placuerũt in eis. Unde occurrit eis dominꝰ confutãs et redarguens eos de vana glĩa et de auaricia dicens [Vos estis q iustificatis vos corã hoibꝰ] auariciã vr̃am ꝑdicto modo false colorando: et opa vestra vt ab hoibꝰ videamini faciendo [deus autem] cui oĩa nuda et aperta sunt [nouit corda vestra] et iniquitatẽ ibi latentẽ [quia quod hominibꝰ] ꝛ in reputatione hoim qui vident in facie [altum est] id est apparens iusticia: et nõ existens in re [abominatio est apud deũ] et in reputatiõe dei qui videt in corde: qꝛ simulata sanctitas/ duplex est iniquitas. est enim et simulatio et iniquitas. Audiant hoc hypocrite et ambitiosi: quia quanto magis apparent et se exaltent apud homines: tanto magis abominabiles sunt apud deum. Igitur quia deus videt corda: et per ꝯsequens etiã facta quãtũcũqȝ secreta: studendũ est cui

Margin notes: Dñi nõ sumus hic. — Auari detestatio. — Diuitie aliene a nobis. — Luce. xvj. — Legis ꝓmissio.

libet etiā cū solus fuerit vt ꝛ cogitando ꝛ operādo ma-
Pñia dei. la declinet/ꝛ bona faciat. Si eñ deū p̄sentem ꝛ oīa vidē-
tem ꝛ vīdicātem semp cogitarem⁹:aut vix aut nūq̄ pec-
carem⁹. vñ Boeti⁹. Aduersamini vitia/colite virtutes:
ad rectas spes animū subleuate:humiles p̄ces in excel-
sa porrigite:magna vobis est necessitas indicta probita-
tis:cū ante oculos agitis iudicis cuncta cernentis. Ar
ergo pharisei corā hoīb⁹ se iustificabant/ꝛ iustos se esse
ostēdebāt:peccatores q̄si infirmos ꝯtēnēdo/et elemosy-
naꝝ remedia negligēdo:q̄ȝ iuste hec auaricia ꝛ auara al-
titudo dānāda sit in sequēti dñs docet exemplo:qđ ma-
xime inducit̄ ad ꝓuocādū hoīes ad opera mīe ex diui-
te ꝓpter defectū pietatis ꝛ mīe dānato:ꝛ non dicit̄ h̄ ꝙ
sit parabola vel similitudo:qꝛ est rei geste narratio. vn-
de ſm quosdā. Diues iste nabal erat quem dauid occide-
re volebat quia victualia sibi ꝛ suis negauerat. ¶ Dicit
ergo homo quidā. Ubi notādū ꝙ hō poti⁹ sonat hic in
vitium q̄ȝ in naturā:vt dicat̄ hō ab humo.i. humo adhe-
rens per amorē terrenorū ſm Grego. Nō exprimit̄ no-
mē eius:qꝛ nō erat a deo per approbationem cognitus.
ſm qđ dicit saluator reprobatis. Nūq̄ noui vos. Unde
quasi ignotus apud deū noīe nō designat̄ neq̄ nomīat̄
a deo:qꝛ nomē q̄sierat a mūdo⌊ Homo ergo q̄dam erat
diues⌋nō tā a possessione diuitiarū q̄ȝ ab amore earum:
ecce superfluitas in sensu ꝛ ꝯcupiscentia oculorum⌊ ꝛ in-
duebatur purpura⌋rubea desup ꝓpter inanem gloriam
⌊ Et bysso⌋alba desubtus ad carnē ꝓpter mollicię:ecce
excessus in vestitu ꝛ supbia vite⌊ ꝛ epulabatur quotidie
splendide⌋seruiēdo gule magis q̄ȝ nature:ecce excessus
ī victu ꝛ ꝯcupiscētia carnis ſm ꝙ vestimēta ita ꝛ epule.
Ad mollicię ꝛ luxuriā cultu regio dissoluebat carnē ex-
terius:ac cibis ꝛ potibus refouebat interi⁹⌊ Et erat qui-
dam mendicus noīe lazarus⌋ Diuiti adiungit̄ paup qꝛ
alter alteri ꝯfert:sed differenter:qꝛ diues ꝯfert tēporali-
ter pauperi:ꝛ paup spūaliter diuiti. Uñ chry. Dū diues
sustentat pauperē sustentat̄ a paupere. Exprimitur aūt
hic nomen pauperis:qꝛ a deo per approbationē erat co-
gnitus sicut ꝛ moysi dicit. Noui te ex noīe. vñ ꝛ pauperi-
bus humilibus dicit̄. Gaudete et exultate:qꝛ vestra no-
mina scripta sunt in celis. Lazar⁹ pauper ꝛ humilis no-
minatur:diues vero nec noīe dignus habetur. Noīa bo-
norū scripta sunt in libro dei:ꝛ noīa malorū ī libro dya-
boli. In quo pensandū est q̄ntum interest inter publicā
legem mūdi/ꝛ benignā legē dei. Nam diuites sunt mū-
do celebres p noīa sua:sed pauperes latent nec nomē in
mundo habent. Mos est dicendi. Quando de vrbe pro-
fecti sumus obuiauit nobis talis comes vel dñs. E con-
tra de pauptate dꝛ. Nobiscum vnus pauper agebat iter
Sed in euangelio est mos cōtrarius:quia pauperis no-
men exprimit̄:diuitis vero nomē tacetur:superbos diui-
tes per iudiciū reprobationis de⁹ nescit:humiles paupe-
res per iudiciū approbationis noscit. Cominus aspicit
hos:ꝛ eminus arcet illos. Diuitibus sunt noīa in culmi-
ne mūdi:sed paupībus sunt nomīa in aula dei⌊ Qui iace-
bat ad ianuā eius vlcerib⁹ plen⁹⌋vt ex vicinitate magis
appareret duritia diuitis exeūdo et reuertēdo eū viden-
tis:ꝛ patiētia paupis ex visione diuitis. Ubi chry. Infe-
licissime hoīm mortē corporis tui vides iacere ante ia-
nuā ꝛ nō misereris. Si dei p̄cepta non consideras:saltē
miserere conditionis tue: ꝛ time ne et ipse talis efficiar⌋
⌊ Cupiens saturari de micis⌋nō dicit de preciosis⌊ q̄ ca-
debāt de mēsa diuitis⌋quodāmodo dicens ad diuitem
Sufficiunt mihi mice mēse tue:quas abijciēdo proijci-
ide. Prebe de supfluo elemosynā:fac de nō dāno lucrū:
in quo nimia duricia apparet eo ꝙ perire permittebat.
vnde pauper subleuari poterat⌊ Et nemo illi dabat⌋qꝛ
tali dño talis familia:ꝛ iđ cōformabant̄ ei in mētis du-
ricia. Cū ergo ante ianuā iaceret ex visione paupis diui-
ti nō miserenti:cumul⁹ dānationis infertur:ꝛ rursus ex
visione diuitis tentatus quotidie pauper probat̄. Quē
ad maiorē ipsi⁹ ꝓbationem pauptas simul ꝛ egritudo:
ꝛ visa diuit⌋ copia:ꝛ nulla sibi adhibita ꝯsolatio affiicīāt
Ubi chry. Egrotatio habet aliquod solatiū si opes hꝫ.
Si autē ad infirmitatis magnitudinē accedat ꝛ paup-
tas:duplex est infirmitas. Quāta ergo in isto pena est in
quo inter tanta vulnera nō meminit dolores plagaꝝ:sꝫ
famis⌊ Sed ꝛ canes veniebāt ꝛ lingebāt vlcera eius⌋
Unde talis pietas ī lingendo vlcera paupis arguit du-
riciā diuitis:qꝛ magis curiales erant canes pauperi q̄ȝ
eoꝝ dñs. Et nec a se canes remouere poterat:nec visita-
tor erat qui remoueret. Qui etiā si mordēdo pūxissent
nō esset q̄ illos amouisset⌊ Factū est autē vt moreret̄ mē-
dicus⌋in patiētia q̄ opus p̄fectū habet ꝓbatus⌊ ꝛ por-
taret̄⌋ſm animā⌊ ab angelis in sinū abrahe⌋de mēdico
diues fact⁹ id est ad requiē ꝛ limbū sanctoꝝ patrū:vbi
descēdebant aīe iustorū morietiū anteq̄ȝ gñale īpedimē-
tum glorie p passionē xp̄i esset amotū:qui sinus (ſm Au-
gu.) ideo abrae dictus est: nō ꝙ ipsius tm̄ sit:sed ꝙ ipse
multarū gentiū pater sit quibus ad imitandum posit⁹ ē
Ubi chry. Nō suffecerat ad portandum angelus vnus
pauperē: sed ꝓpterea plures veniunt vt choꝝ leticie fa-
ciant. Gaudet vnusquisq̄ȝ angelorum tantum onus tan-
gere:libēter talibus oneribus pregrauant̄ vt ducāt ho-
mines ad regna celorū⌊ Mortuus est aūt diues⌋qꝛ diui-
tie nō possūt a morte saluare⌊ ꝛ sepult⁹ est in inferno⌋scꝫ
dānatoꝝ.i.in ꝓfunditate penarū infernalium: de diuite
mēdic⁹ fact⁹. Diues iste tanq̄ȝ dyaboli parochyanus ad ci-
miteriū infernale a demonib⁹ est deduct⁹/ꝛ ibi est sepul-
tus. Ibi sepeliētur parrochyani dyaboli sine thure/ꝛ si-
ne aqua benedicta ad modū asini. Uñ in Hiere. de quo Hie.xxij.
libet reprobo dicit̄ sepultura asini sepelitur. Sepultura
asini est talis qꝛ excoriatur/ꝛ pellis a dño possidet̄:car-
nes a canib⁹ lacerant̄:ossa pluuijs et grādinib⁹ derelin-
quūtur. Sic qñ aliq̄s morit̄ iniqu⁹:parentes possident
substātiā terrenā:vermes lacerāt carnē suā:supplicia ī-
fernalia lacerāt ei⁹ aīam:que naturā ossis habebit quia
cōsumi nūq̄ȝ poterit. ¶ Et notādū ꝙ plurib⁹ modis co- Parrochiani agnoscēdi modi per caracterem
gnoscit̄ aliq̄s cui⁹ parrochyan⁹ sit scꝫ si ab eo baptismū
suscipiat:si ei primitias ꝛ decimas reddat: si ei⁹ missas
et horas audiat. Qui ergo aqua cōcupiscentie baptizat̄
in qua caracter dyaboli īprimit̄:de quo in Apoca. dicit̄
Qui initia operū ꝛ consummationē tanq̄ȝ p̄mitias et de-
cimas dyabolo reddit:vel bona tp̄alia in illicitis cōsu-
mit:q̄ lasciuis cātilenis/ꝛ erroneis carminib⁹/seu v̄bis
detractorijs et malis intendēdo tanq̄ȝ horas dyaboli au-
dit:dyaboli parrochianū se ostēdit/et ī eius cymiterio
sepeliet̄ ī morte sicut etiā diues iste est sepult⁹. Sed qui
baptizat̄ aqua pnie vbi īprimit̄ caracter xp̄i scꝫ thau.
de quo dicit̄ in Ezechiele. Qui initiū ꝛ ꝯsūmationē bo-
norū operū xp̄o reddit:q̄ ei⁹ ſmones ꝛ v̄ba libenter au-
dit deportabit̄ ab angelis in requiē xp̄i:cui⁹ parrochia-
nū se ostendit. Merito aūt paup deportabat̄ ab angelis
et angelica ei deputabant̄ officia:cui tam crudeliter de-
negata sūt humanitatis obsequia:ꝛ merito diues sepul-
tus in inferno vt sustineat cruciatū nolēdo/q̄ in presenti
vita crucē portare noluit penitēdo⌊ Eleuans autē ocu-
los suos⌋spūales nō corporales:qꝛ ibi erat aīa eius non
corpus⌊ cū esset in tormētis⌋multiplicib⁹:quia ei⁹ oculi
aperti erant per penā qui ante clausi fuerāt p culpā⌊ vi-
dit abraā a lōge⌋qꝛ multū etiā aū aptionē ianue celesti
distabat stat⁹ electorū a statu reprobořū intantū ꝙ im-
possibilis erat trāsitus ab vno in aliū⌊ ꝛ lazarum in sinu
eius⌋ad cumulū sue pene quē in ꝓsperitate positus de-
dignabat̄ videre. Sin⁹ abrae (de quo hic dicit̄) ante pas-
sionē erat in limbo inferni:sed modo est in celo:sicut eñ
trāslat⁹ ē abraā de libo:sic et sin⁹ ipsi⁹ cū eo. Erat nāq̄ȝ
in supiori margine inferni locus aliquātulū habens lu-
cē ꝓ spe future claritatis sine omni pena materiali in q̄
erāt aīe electoꝝ vsq̄ȝ ad descēsum xp̄i ad inferos:scꝫ ad
eundē locū:q̄ loc⁹ ꝓpter sui trāquillitatem sinus est di-
ctus:sicut et sinus maris dꝛ loc⁹ quiet⁹ a vētis ꝛ tempe-
statib⁹ ꝛ dicebat̄ abrae:qꝛ ipse fuit prima via credendi/
et prim⁹ publice predicauit fidē vni⁹ dei. Hunc locū ap-
pellauit Io b tenebras respectu visionis diuine:vel pro
tedio expectandi saluatorem dicens. In tenebris straui
lectulum meum. ſm Bedam: Sin⁹ abrae est requies be-
atorū pauperū quorū est regnū celorū quo post hanc vi-
tā recipiunt̄. et ſm Aug. Sepultura inferni penarū pro-
funditas est:que superbos ꝛ imisericordes post vitam
hanc vorat. Qui in p̄senti volunt tenere locū primum:in
futuro retrudent̄ in locū nouissimū. vbi Chryso. Sicut
autē pauperi dū viueret grauiorē penam reddebat iace-
re ante ianuā diuitis/ ꝛ aliena bona prospicere:sic diui-
ti mortuo augebat exercitiū acutib⁹ in gehēna ꝛ ꝓspe-
ct⁹ delectatiōis lazari:ne sola tormētoꝝ natura:sꝫ ꝛ col-
lation e honoris illius intolerabili⁹ sentiret supplicium

aliorum diuitie eorũ qui in pauptate sunt/ tormẽta sũt.
[Et ipse clamãs pre dolore dixit. Pater abraam mise-
rere mei] Nũc sero ꝛ ꝓ nihilo patrẽ vocat quẽ in opibꝰ
misericordie imitari noluit: ꝛ petit misereri sui q̃ nec sui
met misertus est/ nec lazari [Et mitte lazaꝝ vt intingat
extremũ digiti sui in aqua et refrigeret linguam meam:
qꝛ crucior in hac flãma] Lazarũ petit mitti sibi estuan-
ti cui ipse micas panis noluit mittere esurienti. Vocat
autẽ extremũ digiti sui modicũ suffragiũ meritorum: ꝛ
Digitus ꝛ lingua animarum. guttã aq̃ modicũ q̃d refrigerantis misericordie. ¶ Vn-
de notandũ ꝙ lingua ꝛ digitus methaphorice dicũtur
in aĩabus separatis: quales erant aĩe lazari et diuitis: si-
cut eñ in deo qui spũs est manꝰ dicit̃ virtus eiꝰ operati-
ua: similiter in lazaro hic per digitũ intelligit̃ virtꝰ eius
auxiliatiua: et per linguã diuitis virtꝰ cõceptꝰ mentis ex-
pressiua. vñ nõ in vera: sed imaginaria lingua punit̃ dũ
per imaginationẽ in memoriã peccata lingue reuocat.
Et similiter plura alia (de quibus hic dicit̃) mentaliter
Animarũ passio. fieri intelligunt̃. Quis aĩe corpora non habeant: tamẽ
in mẽbris pati dicunt̃: qꝛ exute a corporibꝰ tales effectꝰ
in se sentiũt ꝓ peccatis: ac si in corpore paterẽtur in mẽ-
bris. In lingua ergo cruciari dicit̃. i. in anima q̃ ꝓ pec-
cato lingue amplius torquebatur: quia per eam plꝰ pec-
cauerat ẜ; duo officia nature ĩ quibꝰ lingua deseruit/ sc;
gustũ et loquelã ĩ quibus epulones frequẽter offendũt
Per linguã quidẽ in officio gustus peccauit: qꝛ epula-
batur quotidie splendide: et similiter in officio loquele:
quia inter epulas splendidas magis relaxatur lingua
ad loquendũ inepta. Et ideo expedit valde in mensa so
brietatẽ ꝛ silentiũ obseruare. vñ Basiliꝰ. Letũ possumꝰ
delicias mundi/ ꝛ ciborũ epulantiam fugiamus nequã
do cruciati in flãma queramꝰ guttã aque/ ꝛ nullũ refri-
geriũ cõsequamur. Plenꝰ nihilominus vt visum est iste
diues fuit vitijs: in eo eñ erat auaricia quia diues erat:
nõ qꝛ diuitias habebat: sed qꝛ auare retinebat ꝛ illicite
expendebat. Itẽ in eo fuit vana gloria quã habuit ĩ vtẽ
do veste preciosa. Hoc autẽ ꝙ grãde sit peccatũ ptʒ ex
hystoria romanorũ vbi legit̃ ꝙ ille q̃ primus apud eos
purpura indutꝰ fuit a fulmine ꝑcussus interijt. Non dʒ
homo de vestibus gloriari: imo magis dolere respicien
do ad peccatũ suũ: nã ante peccatũ veste non indigebat
qꝛ decore innocentie indutꝰ erat: sed ꝑdita innocẽtia ad
uenit dei ira: ꝛ tunc fuit vestis sibi facta ad cooperiendũ
Geñ. iij. miseriã peccati et defectuũ nostrorũ. vñ ĩ Genesi. Fecit
quoq; deus ade ꝛ vxori eius tunicas pelliceas: sc; extra
paradisum post lapsum et peccatum. In signũ huiꝰ ali-
qui religiosi nõ vtunt̃ nisi pellibꝰ in memoriã transgres
sionis ꝑmorũ parentũ ꝛ in signũ mortalitatis: qꝛ pelles
Vestium rephẽsio. sunt de animalibus mortuis. Quattuor autẽ modis po-
test eẽ reprehensio circa vestes. Primo qñ sunt nimis pre
ciose. Scd̃o quãdo sunt curiose. Tertio qñ nõ sũt statui
persone conuenientes. Quarto qñ quis habet diuersa ve-
stiũ mutatoria ita ꝙ a tineis demoliunt̃ ꝛ xp̃s in paupe
ribꝰ nudis relinquit̃. Item fuit in eo peccatũ gule: quia
[epulabat̃ q̃tidie splẽdide] Facit aũt gulosus iniuriam
nature: nulli eñ aĩali tã magnũ corpꝰ habenti dedit na-
tura tã paruũ os et collũ sicut homini: vt per hoc ad ci-
bi potꝰ parcitatẽ ꝛ tẽperantiã nos moneret. Erat ꝛ sine
misericordia: qꝛ vlcerosi pauperis noluit miseri: ꝛ ideo
frustra misericordiã petijt q̃ miam non fecit: ꝛ ideo etiã
tanq̃ a deo nõ cognitꝰ caret nomĩe qui deum cognosce
re noluit in paupere. Non eĩ reprehendit̃ ex eo ꝙ diues
erat: sed ꝙ diuitias auare retinebat/ ꝛ nihil pauperi da-
re volebat: ac eas in vestibus curiosis et epulis delicatis
male expendebat: nimisq; diuitias amabat et circa eas
cor suum posuerat: nec reprehenditur ex eo ꝙ aliena ab-
stulit: sed ꝙ sua non dedit: nec dicitur quia quempiã op
pressit: sed quia in acceptis rebus se extulit. vñ Chryso.
Diuitis accusatio. Non aũt ꝙ diues erat torquebat̃: sed qꝛ misertꝰ nõ fuit
Nõ accusatur qꝛ res alienas tulerit: nõ qꝛ adulter fuerit
nõ qꝛ aliq̃d malũ fecerit: sola in illo cõdẽnat̃ supbia. vñ
et Greg. Hinc colligendũ est qua pena mulctãdus sit q̃
aliena diripit si inferni dãnatione ꝑcutit̃ q̃ ꝓpria nõ lar
gitur. Hec Greg. Pensent ergo nõ solũ seculares: sed ꝛ
religiosi qui tẽporalia illicite sibi attrahũt/ vel detinẽt
q̃ pena puniẽdi sunt/ si dãnat̃ q̃ ꝓpria nõ dedit. Qui eñ
aliena seu illicite acq̃sita et reddẽda detinẽt ꝯtra dei mã
data peccãt sine q̃bꝰ nemo potest ad vitã ingredi vl' sal-
uari. Et tñ multi credũt: sed stulte ꝙ reatu tante iniurie
nõ obstante/ aĩme eorũ requiescãt in pace. Nã qꝛ ꝯsciẽ-
tia sepe format̃ ẜm id ad q̃d hõ afficit̃: ideo multi pecu-
nias ꝛ tẽporalia nimis diligẽtes: de illicite acq̃sitis cõ-
scientiã nõ faciũt: sicq; dei ꝓcepta ꝯtẽnẽdo ꝛ ꝑ ꝯsequẽs
mortaliter peccãdo deũ grauiter offendũt/ ꝛ oĩa sua in
bonis exercitia ꝑdere nõ metuũt. Et maxime hoc atten
dãt dñi terrarũ ꝛ potẽtes qui parũ timent terras alioꝝ
sibi attrahere ꝛ minus potẽtes vi vel dolo opprimere:
nec ad deũ cũcta cernentẽ curant respicere. Si arbores
solũ in altũ ꝛ nõ in latũ crescerent nec se dilatarent: vna
aliã nõ ĩpediret: sʒ quia crescunt in latũ ꝛ se dilatant vna
impedit aliã ita ꝙ vna qñq; abscindit̃ ꝓpter aliam sibi
vicinã. Sic reges ꝛ potẽtes qui habent ꝛ querũt domi-
niũ: si solũ crescerent in altũ versus celũ ꝛ erigerẽt se ad
deum: vnus nõ impediret aliũ: ꝛ qꝛ dilatant se plus de-
bito ad terrena ꝓpter hoc vnꝰ aliũ impedit/ ꝛ aliena si-
bi attrahit/ ac ea sepe heredibꝰ suis reliquit. Sʒ nõ gau
deant de hoc vel glorient̃: qꝛ veniet tp̃us quo ipsi tanq̃
parrochiani dyaboli cũ diuite in inferno sepultura asi-
ni sepelient̃: ꝛ alij per eos iniuste oppressi ad requiẽ cũ
lazaro suscipient̃. Audiãt hoc terreni ꝛ miseri quos pul Pie adhortatio.
uis terre nũc excecauit: qꝛ vexatio tunc intellectum eis
dabit. vñ Aug. Audiant ista diuites qui nolunt esse mise
ricordes. Audiant irrogari sibi supplicia q̃ nolũt eroga
re subsidia. Audiãt pauperẽ refrigerantẽ: audiãt diuitẽ
penis grauioribꝰ estuantẽ. Pensent̃ ergo ꝓ diuitijs pe
ne refrigeriũ/ ꝓ pauptate/ ꝓ purpura flãma: refectio ꝓ
nuditate vt salua sit equitas statere/ ꝛ nõ mẽtiat̃ modꝰ
illius mensure in qua (inquit) mẽsura mensi fueritis: ita
metietur vobis. Ideo negat̃ misericordia diuiti: qꝛ ipe
dũ viueret noluit misereri: ideo rogãs diues nõ exaudi-
tur in tormentis: qꝛ rogantẽ pauperem nõ exaudiuit in
terris. Et iterũ regnũ celorũ veritate attestante didici-
mus: non diuitũ: sed pauperũ esse. Si igit̃ regnũ est pau
perũ restat vt infernꝰ sit diuitũ. Quisq̃s igit̃ vis regna-
re cum xp̃o elige pauptatẽ cũ ipso ꝛ requiescas cũ laza-
ro mendico. Nemo eñ potest gaudere cum seculo/ ꝛ re-
gnare cũ dño. Qui igitur vult epulari cum diuite prepa
rat se inter epulas vermibus gehẽne. In qua ꝓ gaudio
momẽtaneo ardebit perpetuo cum capite suo dyabolo.
Infelix cõmerciũ ꝓ tã breui gaudio celesti priuari a re-
gno. Felix pauptas ꝑ quã celestis acquirit̃ hereditas. Paupertas felix.
Felix cõmerciũ ꝓ perituris eterna suscipere ꝛ quod in Diuitijs nõ est cõfidendũ.
effabile bonum est sine fine cũ xp̃o regnare. E cõtra inef
fabilis miseria ꝑpetua pati supplicia. Hec aug. Unde ꝛ
Chryso. Instruimur autem ꝙ sit vtile in diuitijs nõ cõ-
fidere. Ecce diues indiget paupe que qñq; esuriebat.
Mutantur res ꝛ notificatur omnibus quis esset diues
ꝛ q̃s esset pauper. Sicut eñ ĩ theatris cum aduespera-
scit ꝛ astãtes recedũt: exeũtes ꝛ amictũ iduẽtes q̃ reges
ꝛ ꝓtores visi fuerant/ oĩbꝰ vultibꝰ videntur vt sunt: sic ad
ueniẽte morte et soluto spectaculo vniuersis laruis ege
statis ꝛ diuitiarũ depositis: ex solis operibus diiudicant̃
qui iam vere sint diuites: qui pauperes: qui gloriosi: qui
ue inglorij. hec Chry. Videtur etiam esse de statu homi
nũ sicut de ludo scacorũ. In illo eñ ludo sunt reges et
milites: senes et iuuenes: magni ꝛ parui: et cetera hmõi
quorum in ip̃o ludo cõtinua fit de loco ĩ locũ mutatio: Scacorũ ludus.
et quasi quedam mutua adinuicem oppugnatio: sed cõ
pleto cursu ludi ꝛ tẽporis oĩa ꝓijciunt̃ in saccũ/ ꝛ maio
ra queq; ꝛ magis grauia cadunt in ꝓfundũ. Sic diuer-
sarũ cõditionũ hoĩes ĩ diuersis locis ponunt̃/ et frequẽ-
ter de loco in locũ mutantur: ac sepe mutuo se ĩpugnãt
et sibi inuicem aduersant̃: sed cõpleto cursu eoꝝ mittun
tur in terre saccũ: ꝛ maiores ac de onere peccatorũ ma-
gis graues: descẽdũt cum diuite ĩ inferni abyssum. [Et
dixit illi] sc; diuiti abraham. [Fili] sc; genere nõ imita-
tione: ꝛ vocat eum filium vt dolor eius augeatur de per-
dita hereditate [recordare] sed meliꝰ esset preuidisse [qꝛ
recepisti bona in vita tua] id ẽ illa q̃ vera et sola putaue-
ras esse bona sc; temporalia: que sepe dantur quibusdã
in signũ diuine reprobationis: ꝛ hoc sibi dicitur ad aug-
mentum sue pene et infelicitatis vt cogitet statũ preteri
te felicitatis: quia (vt dicit Boetius) in omni aduersita-
te fortune infelicissimũ est genus infortunij fuisse felicẽ
[et lazarus similiter mala] sc; transitoria recepit ĩ vita
sua: nõ mala ẜm estimationẽ suã: sed diuitis qui inopiã

et famē et egritudinē existimabat mala. Et boꝝ recor-
datio maloꝝ fuit lazaro ꝯsolationis augmentum. vnde
Boetiꝰ dulcior est apū mage labor. Si malus ora prius
sapor edat. Forte diues iste aliquid boni habuit: qꝺ feli-
citas transeūtis vite remunerauit: et lazarus aliquid ma
li qꝺ ignis inopie purgauit. Et ideo ſm greg. Si hono-
rem vel diuitias/sed aliqd aliud exterioris boni vel pro
speritatis in hoc mundo accipimꝰ ꝯtimescere debemus:
ne nobis ꝓ quorūdā nostroꝝ actuū bonoꝝ recōpēsatio
ne dn̄s dederit/ et a retributione boni intimi repellat: et
si paupes forte reprehēsibiles conspicimꝰ despicere non
debemꝰ: qr fortasse eos caminus pauptatis purgat. Ha-
Bona iu-
stis data.
bent iusti bona mūdana: sed in recōpensationē meritoꝝ
suoꝝ nō recipiūt: qr ad eterna sanctis desiderijs estuan-
tes q̄ assunt minima bona reputāt. Iniusti vero oē gau-
diū suū felicitatē transitoriā putātes exteriora sola sum
ma bona estimant. vn̄ chryſ. Dixit etiā recepisti bona in
vita tua: quasi debita. q. d. Si quid boni fecisti vnde pre-
miū debeꝫ omnia recepisti in illo mundo: epulans dita-
tus/oblectatus successibꝰ ꝓsperis. Hic autē si quid ma-
li cōmisit vniuersa recepit paupertate / fame/ et extreme
oppressus miserijs/et vterqꝫ vestrum huc nudus accessit
hic quidē de peccatis ꝓpter quod et cōsolationē sortiꝫ.
tu vero a iustitia ꝓpter quod et immitigabilē perfers pe
nam. vn̄ sequiꝫ [Nūc aūt hic consolaꝫ] scꝫ eterna conso-
latione: pro modica tribulatione et ꝓpter meritū patien
tie [tu vero cruciaris] scꝫ eterno cruciatu ꝓ temporali de
lectatione: et ꝓpter defectū misericordie. Ut enim dicit
Greg. Iustum est vt in se dolorē inueniat qui relicto ve-
ro gaudio in se et in mundo gaudia vana querebat. vnde
Bern̄. Quātos inquit videtis et ipsi lazaros esurientes/
nudos/egrotos: et plꝰ de iumentis vr̄is: plꝰ de eoꝝ pha-
Abrae iu-
dicium.
leris q̄ꝫ de istoꝝ miserijs cogitatis. ¶ Sed ad tremendū
abrae iudiciū veniamꝰ. Non enī abrae sed dn̄i sententiā
est [Memēto inquit fili ꝙ recepisti bona in vita tua: et la
zarus similiter mala. Nunc autē hic consolatur: tu vero
cruciaris] Heccine cruciatuū causa tota est ꝙ in hoc se-
culo bona recepit. Ipsa plane neqꝫ enī ad hoc nos para-
diso voluptatis animaduersio diuina elecisse videtur: vt
alterum sibi hic paradisum adiuentio humana pararet
sed vt in cinere et cilicio miseriā sue subuertionis deplo-
raret. Ceterū si sic cruciandi sunt qui in vita sua bona re-
ceperūt/et habentibꝰ consolationē presentē: ve repositū
est sempiternū: quisnā eoꝝ poterit esse finis si ſm multi-
tudinē consolationum suarum dolores apprehenderunt
aīs miserorum. Consequens enim videꝫ vt bona omnia
et oēm seculi huius recipientibus cōsolationē nihilomi-
nus vniuersum ve/et vniuersi maneant cruciatus. At ve-
ro et illud eque ex eadē abrae sententia cōijciendū vide-
tur eos qui ꝯtrario ducti spū vite presentia oīa bona re-
spūt/et eligunt mala: oīa bona dn̄i et oēm habituros cō-
solationē. Et iterū. Si de penarū diminutione solatium
prebere voluero: crudelis ero et nō misericors. Quantū
enī subtrahā de pena: tm̄ de corona furabor. Tantū mi-
nus erit de fructu quantū de semine subtraxero. Renuit
ergo consolari aīa nostra hmōi cōsolatione: sed memor
sit dei et consoletur in eo. Apud ipsum nāqꝫ ipsa quoqꝫ
tribulatio magna quedā ꝯsolatio poterit inueniri. Hec
bern̄. Sic ergo huiꝰ vite felicitas diuitē infelicem fecit:
qr (vt dicit Aug) Nihil est infelicius infelicitate peccan
tiū qua penalis nutriꝫ ipunitas/et mala voluntas velut
Aduersi
vitatio.
hostis interior roboraꝫ. vn̄ Seneca. Breuem tibi formu
lam dabo qua te metiaris/qua te perfectum esse iam sen-
tias. Tunc habebis tuum bonum cum intelliges infeli-
cissimos esse felices. Et iterum. Nihil est infelicius et de-
mentius eo cui nihil vnq̄ꝫ euenit aduersi: non licuit illi se
experiri. Et iterū. Te iudico miserū: quia non fuisti mi-
ser. transisti sine aduersario viam: nemo sit quid tu pote-
ris: nec tu quidē ipe. hec Seneca. Infelicitas vero huiꝰ
vite lazaꝝ purgauit ⁊ felicē fecit. Pluribus quippe mo
dis purgamur in ista vita. Quibusdam enī est purgatio
cruciatus corporis quos eis mali inferūt: aliquibꝰ afflı-
ctiones carnis quas sibiipsi ꝑ ieiunia/vigilias/ et alios
labores ingerūt. quibusdā vero caroꝝ vel rerū amissio:
aliquibꝰ dolores vel egritudo: quibusdam victus vel ve
stitus egestas: aliquibus ipsius mortis acerbitas. Dein
de subiungitur [Et in his omnibus] id est iter hec oīa
que petis vnum est quod impedit scꝫ [ꝙ inter nos et vos
chaos magnū firmatū est] id est distantia magna meri-
toꝝ ⁊ statuū firmata est rigore diuine iustitie: vt impos-
sibilis sit transitus ab vno statu in alium. ideo subditur
[vt hi qui volunt hinc transire ad vos non possint: neqꝫ
inde huc transmeare] quia aīe separate sunt extra statū
meriti et demeriti. vn̄ Chryſ. Uidere possumus trāsire
non possumus. et nos videmus qꝺ fugimus/et vos vide
tis qꝺ perdidistis: et nr̄a gaudia accumulant vestra tor-
menta/et vestra tormēta accumulant nostra gaudia. hec
Chryſ. ꝙ damnati vellent venire ad locum electorum: si
esset possibile non est dubiū: sed ꝙ electi vellent ire ad lo-
cū dānatoꝝ nō videꝫ. vnde est dicendū ꝙ nō vellent ire
illuc ad manendū: vellēt tn̄ illuc venire si esset possibile
ad ꝓpinquos suos liberandū. Istud tn̄ velle intelligiꝫ
ſm voluntatē naturalis cōpassionis: non autē ſm volun
tatē deliberatiuā in qua confirmātur simpliciter diuine
iustitie et dispositioni diuine voluntatis. Noli ergo di-
uitem imitari in superbia vite: quia vt dicit Greg. Illic
eos a sorte humiliū iudex separat: q̄ se hic in supbie cor-
nibus exaltant. Neqꝫ in ꝯcupiscentia carnis: qr vt dicit
idē Greg. Non possunt qui hic voluptatibus sue carnis
seruiunt/illic in ouium grege numerari. Neqꝫ in concu-
piscentia oculoꝝ: quia vt idē Greg. testatur. Regnū ce-
loꝝ ꝑcipere nequeūt q̄ hic toto desiderio terrā querūt.
De qua auaricia etiā Chryſ. hoc loco dicit. Ubicunqꝫ
abieris philargios et auaros punitos videbis: et nunc
quidē audient chaos est inter nos et vos: nunc autē. Ite
maledicti in ignē eternū/qui paratꝰ est dyabolo: et ange
lis eius. et vbiqꝫ abactos eos aliquis videbit et nusq̄ꝫ lo
cū habentes q̄ꝫ in gehēnā. Que itaqꝫ recte fidei nobis ē
vtilitas ad salutē hec cū audierimꝰ? Illic est stridor dē
tium et tenebre exteriores et ignis paratꝰ: hic autē sunt
inimicitie/accusationes/detractiones/pericula/ sollici-
tudines/insidie/et ab oībus odio haberi. etiā ab his q̄
videntur adulari. Philargiū deniqꝫ vniuersi simul con-
tristant et improperiū vltimū est auaricia. Si enī pecu-
nias despicere nō sustinet: quomodo superabit vnq̄ꝫ con
cupiscentiā/et glorie infamiam/et furorem/ et iram? hec
Chryſ. ¶ Postq̄ꝫ ergo (vt dicit Greg.) ardenti diuiti de
se spes tollitur eius animꝰ ad propinquos quos relique
rat recurrit. Unde sequitur [Rogo ergo te pater vt mit-
tas eū in domo patris mei. Habeo enī quinqꝫ fratres vt
testetur illis ne et ipsi veniant in locū hunc tormentoꝝ]
Timor di
uitis.
Non dixit hoc charitate ductus: quā ante mortē non ha
buit/nec postea acquisiuit: sed timore seruili ne in ipoꝝ
consortio eius pena augereꝫ: quia fuerat eis occasio pec-
cādi: tum ratiōe diuitiarum quas eis dimiserat ad abu-
sum. tum exemplo male vite qꝺ eis dederat ad sequēdū
vnde Greg. Qua in re notandū est ardenti diuiti quāta
supplicia cumulantur. Ad penā nāqꝫ suā ei cognitio ser
uatur et memoria. Cognouit enim lazarū quē despexit/
et fratrum suoꝝ meminit quos reliquit. Ut enī peccato
res in supplicio amplius puniāꝫ: et eoꝝ vidēt gloriam
quos cōtempserūt: et de illoꝝ pena torquētur quos inu-
tiliter amauerunt. Petenti aūt diuiti vt lazarus mittere
tur ab abraam ꝓtinus respondeꝫ [Habent moysen] qui
docuit moralia et agenda [et ꝓphetas] qui docuerunt
mystica et credenda: et ista sufficiūt ad salutē. ideo sequi
tur audiāt illos. Et ex hoc patet ꝙ iste diues et fratres
eius erant de gente iudeoꝝ: quia gentiles nō habebant
doctrinā moysi et ꝓphetaꝝ. vt enī dicit Chryſ. Uocat
hic moysen et ꝓphetas scripta mosayca et prophetica.
Sed (vt dicit Greg.) Qui dei verba desperexerat: hec au-
dire non posse suos sequaces estimabat. Un̄ sequiꝫ [At
ille dixit. Nō pater abraam: sed si quis ex mortuis ierit
ad eos penitentiā agent] In quo implicat ꝙ extra peni-
tentiā erant: et per consequens in via veniendi ad infer-
ni tormenta. Quasi diceret plus credent mortuo q̄ꝫ scri-
pture. moti ex nuncio sic mirabiliter eis apparente. Sed
mox diuiti sententia veraci respondetur [Si moysen] q̄
fuit tante auctoritatis [et prophetas] qui fuerunt tante
sanctitatis [non audiunt] auditu interiori [neqꝫ si quis
ex mortuis resurrexerit credent ei] Hoc patuit per effe-
ctum quia lazaro resurgenti/et christo testimonium per
Lazaro
nō est cre-
ditum.
hibenti nō crediderunt: sed magis eum occidere volue-
ruut. Similiter nec christo resurgenti crediderunt: sed
magis falso suaserunt ipsum non resurrexisse/ et corpus
a discipulis suis furatum fuisse. vnde Gregorius. Quia

si verba legis despiciunt: redēptoris precepta q̄ ex mor:
tuis resurrexit: quanto difficiliora sunt/tanto hec diffici
lius implebunt. vbi et Chrys. Considera ꝙ quisq̄ mor:
tuus seruus est: quecūq̄ vero dicunt scripture dicit dn̄s
Unde et si resurgat mortuus/et si celitus descēderet an:
gelus omnibus magis sunt digne fide scripture. Nā an:
gelorū dn̄s/viuorū et mortuorū iudex eas instituit. hec
Chrys. ¶ Hec ergo premissa considerantes toleremꝰ ea
que tēporaliter molestant: ⁊ refrenemus nos ab his que
tēporaliter delectāt. vt etiam dicit Hiero. Miserie deli:
tijs/et delitie miserijs cōmutantur: et in nostro arbitrio
est vel diuitē sequi vel lazarū. vnde Chrys. Si quando
egrotamus/si pauperes sumus/si frigore conficimur/ si
hospitiū non habemꝰ: letemur et gaudeamꝰ: lazarū cogi
temus/accipiamꝰ mala in vita nostra: ⁊ diuitis nos tor:
menta terreant: et pauperis exempla ꝓuocent. Deprece:
mur dn̄m vt latronē et istū lazarū pauperem imitemur.
Si ꝑsecutio venerit imitemur latronem. si pax fuerit imi
temur lazarū/et egestas ꝓpter christum bene tolerata
facit martyriū. Et iterū. Sed dices non est aliquis qui
hic et illic venia perfruatur: hoc quidem difficile est et de
numero impossibilium. Nā et si paupertas non vigeat:
viget tamen ambitio. Si egritudo non stimulet: ira in:
flāmat. Si tentationes non impetant: emergunt sepe co:
gitationes inique. Non est autē paruus labor iracundiā
refrenare: compescere illicita desideria: ostentationes se
dare despectionē remittere: vitam asperam ducere: talia
vero non agentē impossibile est saluari. hec Chrys. Si
ergo temporales miserie terrent: aut delitie delectant:
eterne tibi in mentē veniant/et oculis tuis occurrant: vt
sic facilius temporales miserias perferre: et eternas eua
dere/ac temporales delitias fugere/⁊ eternas consequi
merearis. vnde Grego. Si bonum diligitur: mens in bo
nis melioribꝰ. i. celestibus delectetur. Si malū metuitur
mala anime eterne proponantur. Ut dum illic esse con:
spicit et amplius qđ diligat/et amplius qđ pertimescat
hic oīno nō adhereat. vnde et Augu. In presenti vita et
delitie tēporales dulces sunt/et tēporales tribulatiōes
amare sunt. Si quis nō bibat tribulationis poculum me
tuens ignē gehennalē. Et quis non ꝯtēnat dulcedinem
seculi inhians bonis vite eterne. Et iterum. Si forte tem
ptant fluctus concupiscētie intuearis qđ ꝓmisit deus: ⁊
dulcedo promissorū facit te contemptorē dulcedinum se
culi. Pro eo qđ ꝓmisit deus cōtemnis tēporalē felicita
tem: promisit requiē patere molestiā: minatur ignē con:
temne tēporales dolores. hec Aug. vn̄ etiā Chrys. Ma:
la carnalia ideo a deo creata sunt non vt timeant̄: sed vt
per eoꝝ timorē mala spiritualia magis timeant̄. Bona
carnalia ideo creata sunt vt per hmōi bona carnalia in:
telligantur spiritualia et magis diligātur. hec Chryso.
Ut autē tēporales felicitates et voluptates melius con
temnas/cogita charissime et vide q̄d beatitudinis siue
in spe/siue in re felicitates preterite et voluptates in te ef
fecerint: et sic iudica de futuris. Pro his enim omnibus
non nisi tormentū remanebit et luctꝰ. vn̄ in Apoca. Quā
tum glorificauit se in delitijs: tm̄ date illi tormētū ⁊ luctū
Requiē ergo lazari et penā diuitis considerantes pau:
peres non despiciamꝰ/nec inimici oculo aspiciamꝰ: sed
vt patronos et aduocatos ī die iudicij ipos honoremꝰ:
et eorū indigentijs ꝓ viribꝰ succurramꝰ: imo dn̄atorem
oīm mūdū circuentē/et ianuas ex ianuis trāsmutantē: ⁊
semꝑ ad exitus stantē/et manus extendentē despici vel
Mat.xxv. honorari in eis certissime sciamꝰ. Ipse enim dicit. Quic
q̄d vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis. vn̄ greg.
Fratres mei et requiē lazari/et penā diuitis cognoscen
tes solerter agite: culpaꝝ vestrarum intercessores q̄rite:
atq̄ aduocatos vobis in diē iudicij pauperes ꝓcurate
Si quoslibet ī hoc mūdo abiectos aspicitis/etiā si qua
reprehensibilia eorum esse videantur nolite despicere.
Qui fortasse quos moꝝ infirmitas vulnerat/medicina
paupertatis curat. Quoꝝ si qua sunt talia que debeant
iure reprehēdi panē pariter detis/et verbū panem refe:
ctiōis cū verbo refecti correptiōis. Et duo a vobis ali:
menta ꝑcipiat qui vnum querebat dum exterius cibo/et
interius satiatur eloquio. pauper ergo cū reprehensibilis
cernitur moneri debet/et despici nō debet: si vero repre:
hensionis nihil habet/venerari summopere debet. Et
iterū necesse est vt cum nature nostre cōsortes exteriora
non habere conspicimꝰ/q̄ꝫ multa desint nobis interiora
bona pensemꝰ. Quatenꝰ sese suꝑ inopes cogitatio nostra
nō eleuet cū solerter videt: q2 nos tanto vberiꝰ q̄ꝫto inte:
rius indigentes sumꝰ: negantur electis in hac vita bona
terrena: q2 et egris quibꝰ spes viuendi est nequaq̄ꝫ a me
dico cūcta que appetūt conceduntur. Dantur aūt repro Reprobo
bis bona q̄ appetūt: q2 et desperatis egris oīne qđ desi: rum bona
derāt nō negatur. vn̄ Ambro. Continuꝰ successus tēpo:
raliū eterne reprobatiōis est indiciū. vn̄ etiam Aug. Tu
consolatio sempiterna que solis illis te tribuis qui con:
solationem huius mundi pro cōsolatione tua contēnūt.
Nam q̄ hic ꝯsolātur indigni tua cōsolatione habētur: sꝫ
qui hic cruciantur a te cōsolant̄: et qui participāt passio
nibus participant consolationibus. Nemo enī potest in
vtroq̄ seculo ꝯsolari/nec potest quis hic ⁊ in futuro gau
dere: sed vnā necesse est perdere/q̄ alteram vult possidere
Hec aug. Hic igitur ꝑmissa bene cōsiderata et diuitibꝰ
et pauperibus valde sunt necessaria: quia et illis dant ti:
morem/et istis consolationē. Audiant hic diuites penas
suas/et pauperes gaudia sua vt illi terreant̄/et isti mul:
ceantur. Sed heu parum attendimus: et memoriā eorū
cum sonitu transire permittimus. Oratio.

Domine iesu xp̄e cū sim oīno pauper virtutibꝰ
plenus pctōꝝ vlceribus: medicus ante ianuā
tue misericordie positus cupiens saturari de
micis exemploꝝ que cadunt de mensa diuitū
filiorū tuorū qui induunt̄ purpura passionum/et epulā:
tur quotidie splendide ferculis virtutū. Ueniant canes
doctores tui vt lingāt vulnera peccatorū meorū: vt mo:
riens mundo deporter ab angelis in sinū contemplatio:
nis celestium: audiam moysen et prophetas declinando
a malo et faciendo bonum: vt ex mortuis operibus re:
surgens sperem vitam habere eternam.

¶ De resuscitatione Lazari. Capitulū.xviij.

Cum autem esset iesus cū Joh.xi.
discipulis trans iordānem in loco vbi
Johānes primū baptizauerat ꝯtigit
lazarū fratrē marie et marthe īfirma
ri in bethania q̄ inde per dietā vel cir
ca distabat. Sorores ergo eius cura:
tionem fratris sui desiderantes⌊ mise
rūt ⌋nūciū ⌊ad iesum⌋ vt ipsas a dolore/et illū a lāguore
liberaret⌊ dicētes. Dn̄e ecce quē amas infirmat̄⌋ Nihil
amplius mādant ei. Sufficit enī amāti insinuare neces:
sitatē amici absq̄ alicuius petitionis additamento spe:
ciali. Qui enī ꝓximū in necessitate deserit/nec ei succur:
rit: amicus eius nō est nec eū diligit. Un̄ aug. Non dixe:
runt veni et sana: non ause sunt dicere ibi iube: et hic fiet:
sed tm̄⌊ecce quē amas īfirmat̄⌋. q. d. Sufficit vt noueris:
nō enī amas et deseris. vnde et Chrys. Per hoc enī ad
miserendū volunt attrahere xp̄m. Ideo aūt nō iuerunt
ad xp̄m sed mittūt: q2 confidebant de xp̄o vehemēter et
quia a luctu detinebantur. Et ſm Theophilum. Quia
mulieres erāt quas non decet de facili domū exire. Ma:
gnā autē spē de xp̄o habebāt: diligebat enī xp̄s marthā
actuosam: et mariā cōtemplatiuā q̄ tristes erant: et laza:
rum qui in figura penitētiū languebat: quiq̄ ei officium
humanitatis sepe exhibuerat. Hoc addit euangelista ad
ostendendum quare nō oportuit ꝙ martha et maria irēt
ꝑsonaliter ad xp̄m: q2 christus erat familiaris lazaro et
eius sororibus/⁊ ibi frequenter veniebat ad hospitandū
vnde Aug. Ille languens: iste tristes oīes dilecti. Ha:
bebant ergo spē/qm̄ diligebantur ab eo qui erat dolētiū
cōsolator: languentiū sanator. Spiritualiter lazarꝰ qui
interꝑtatur a deo adiutus penitentie significat vitam.
in die enī salutis hoc est in die penitētie qn̄ verus sol illu
xit auxiliat̄ deꝰ et adiuuat. Martha autē ꝓuocās inter
pretat̄ que signat vitā actiuā/in qua tā virtutis dilectio
nec̄ꝫ exēpli boni ostentatione semꝑ hō ad meliora pro:
uocatur. Maria vero interpretat̄ illuminatrix et signat
vitā contemplatiuā qua hō illumiat̄. ſm illud Apoca. Apo.xij.
Mulier amicta sole et luna sub pedibus eius illuminare
noctis huius vite qđ splēdorem huius mūdi signat sub
pedibꝰ ꝓijcit. Hec tria sunt que dn̄s libenter visitat: scꝫ
penitentes/actiuos/et contemplatiuos. Penitentes in
gr̄a cōpūctiōis: actiuos in ꝑfectu virtutis: et cōtempla:
tiuos in puritate veritatis. Hic nota ꝙ illi qui xp̄o plus

Infirmāt cōiter a deo dilecti. sunt dilecti qn̄oq plus infirmantur et grauiora mala sustinent q̄ alij. Sicut enī medicus timens de morbo periculoso vt de acuta īducit tertianā / vt acuta euitetur: sic xp̄s inducit īfirmitates corporales vt morbus aīe periculosus declinetur: qꝛ sumꝰ p̄ni ad peccandū et ad malū faciendū. vn̄ Hugo. Presciens dn̄s quosdā multo posse peccare / flagellat eos ne peccent: qꝛ vtiliꝰ est eis frangi lāguoribꝰ ad salutem q̄ remanere incolumes ad damnationem. Hec hugo. Sꝫ attēdāt hi qui infirmanť vel tribulantur vt se corrigāt: qꝛ ille q̄ iacit sagittā vel lapidē post signū quāto iacit frequentiꝰ tanto propinquius: ita q̄ in fine qn̄oq signū tangit: sic post nos q̄ ī mūdo sicut sagitte signū sumꝰ mors vel deꝰ iacit frequēter per īfirmitates et tribulationes: sꝫ quāto frequentiꝰ iacit post nos tanto directius et periculosiꝰ nisi corrigamur. Cū ergo dn̄s p̄ nūciū sororꝝ lazari accepisset eum infirmari dixit. ⌊infirmitas hec nō est ad mortē⌋ i. ad detinendū eum in morte ⌊sꝫ p̄ glīa dei⌋ scꝫ ⌊vt glīficeť filiꝰ dei per eam⌋ in ostēsione virtutis sue / et p̄ suscitationē lazari declaretur in xp̄o v̄itas deitatis et hic erat finis infirmitatꝭ. ⌊¶ Et māsit adhuc duobꝰ diebꝰ⌋ trans iordanem ⌊in eodem loco⌋ vbi erat expectando mortē lazari qui in eodem die mortuus fuerat quo dn̄s nūciū recepit. Distulit sanare vt possit resuscitare. ¶ Ad maiorē enī miraculi certitudinem et euidentiam expectauit vt illiꝰ quatriduū complereť ac mirabiliꝰ et gloriosiꝰ suscitareť. vn̄ Chrys. Māsit duobꝰ diebꝰ vt scꝫ expiraret et sepelireť vt nullus posset dicere qm̄ nōdū defunctū eū suscitauit: sed stupor fuit et nō mors. Et postea inter alia ⌊dixit discipulis suis. Lazarꝰ amicꝰ nr̄ dormit: sed vado vt a somno excitem eum.⌋ Mortē eiꝰ vocat dormitionē ꝛ somnū: q̄a cito erat surrecturus. vn̄ ꝑm Aug. Dn̄o q̄ poterat suscitare dormiebat / alijs mortuꝰ erat: qꝛ tā facile immo faciliꝰ est xp̄o suscitare mortuum de sepulchro q̄ alteri dormientem de lecto.

Sōni acceptiōes. Ubi sciēdū q̄ somnꝰ accipiť multis modis: qn̄oq p̄ som-
no nature. vn̄ in Job. Securus dormias: qn̄oq p̄ somno
Job.xj. mortis. vn̄ apl's. Nolumꝰ vos ignorare de dormiētibus:
j.The.iiij. qn̄oq p̄ negligentia. vn̄ in psal. Ecce nō dormitabit neq
Ps̄.cxx. dormiet: qn̄oq p̄ somno culpe. vn̄ apl's. Exurge q̄ dormis
Ephe.v. qn̄oq p̄ q̄ete contēplatiōis. vn̄ in Cāticis. Ego dormio
Canti.v. et cor meū vigilat: qn̄oq pro quiete future glīe. vn̄ in psal.
Ps̄.iiij. In pace in idipsum dormiā et req̄escā. Mors vero diciť

somnus p̄pter spē resurrectionis: et ideo mors cōsueuit appellari dormitio ab eo tp̄e quo xp̄s mortuꝰ est et resurrexit. ⌊Discipuli aūt⌋ intelligētes de somni dormitione et timentes reuerti in iudeā vbi volebāt eū lapidare ⌊dixerūt ei. Dn̄e si dormit saluus erit⌋ dormitio enī infirmi signū est salutis. vn̄ Chrys. Discipuli autē impedire voluerūt eius aduentū in iudeā. vn̄ dixerūt. Dn̄e si dormit saluus erit. Solet enī eē somnꝰ egrotantium salutis indiciū quasi dicat. Si dormit non igiť vtile est q̄ tu vadas ad excitandū eū. Stultū enī erat ire p̄ tot stadia vt lazarū a somno excitaret. ⌊Tūc ergo dixit eis iesus manifeste. Lazarꝰ mortuꝰ est ꝛ gaudeo⌋ s. non de morte eius absolute: sed ⌊p̄pter vos⌋ i. propter edificationē ꝛ vtilitatē vestrā ⌊qꝛ nō erā ibi⌋ vt credatis. s. ampliꝰ et fortiꝰ q̄ priꝰ ꝛ ex miraculo sumentes experimentū diuinitatis mee in illius resurrectione in fide magis roboremini cuiꝰ mortē etiā ego absens vobis annuncio et reuelo. Uide mirabilem bonitatē ac dilectionē et solertiam dn̄i circa discipulos q̄ indigebāt adhuc maiori robore et virtute. Un̄ Aug. Gaudeo (inq̄t) p̄ vobis: nā cū illic extiterim ꝯfert ad maioritatē fidei vr̄e: qm̄ si astitissem egrotantē curassem qd̄ esset modicū signū ad mee v̄tutis indicium. Qꝛ vero me absente supuenit mors potius in fide mea corroborabimini cum videbitꝭ me posse ꝛ defunctū putrescentem resuscitare. et ꝑm Chrys. Dicit hoc vt iā inciperent ammirari: qꝛ dn̄s poterat dicere mortuum qd̄ nec viderat / nec audierat vt cognoscētes eū nil latere / magis in eū crederent. ¶ Perrexerūt ergo dn̄s et discipuli eius et venerūt prope betaniā que erat iuxta hierusalem quasi stadijs. xv. de quibus octo faciunt vnū miliare: nec statī intrauit ostendens se ad miracula facienda nō ingerere et vt p̄bareť deuotio feminaꝝ sctārū sibi occurrentium: scꝫ marthe et magdalene. Ubi dum adhuc esset extra castellū martha audiuit qꝛ iesus venit / ipsa enī curā domꝰ habebat: et ideo p̄mo nūciatur ei aduentus xp̄i p̄ aliquē qui eum preuenerat: dimittēsq sororem suam et iudeos qui de hierusalem et alijs vicinis locis ad consolandum eas venerant: qꝛ nobiles dn̄e erant: sola iuit et xp̄o reuerenter et deuote occurrit. vn̄ ꝛ Theophilus. Prio itaq non pandit sorori volens astantes hoc latere q̄bus notū fore aduentū xp̄i nolebat. vn̄ et Chrys. Non aūt assumit sororē obuiā xp̄o vadens. Uult enī singulariter xp̄o loq̄ et qd̄ factū est ei annunciare. Cū vero eā in bonam spem duxit: tunc abijt et vocat mariam. Hec Chry. ⌊Martha ergo dixit ad iesum. Dn̄e si fuisses hic⌋ localiter presens ⌊frater meus non fuisset mortuꝰ⌋ cū mors locum habere nō debebat vbi est vita. Et post dyalogū de resurrectione cū dn̄o habitū ⌊abijt ꝛ vocauit mariā sororem suam silentio dicens. Magister adest et vocat te.⌋ vbi Aug. Aduertendū q̄ suppressam vocem silētium vocauit. Ideo aūt occulte sororē vocat: qꝛ si sciuissent iudei xp̄m aduenire recessissent et non fuissent testes miraculi. hec Aug. Maria vero ⌊vt audiuit surgit⌋ a quiete cōtemplationis ⌊cito⌋ per desideriū cordis ⌊et venit⌋ ex magna deuotione ⌊ad eū⌋ extra castellū in locum vbi ei martha occurrerat ⌊Iudei ergo⌋ hierosolimite et alij ⌊qui in domo erāt cū vidissent mariā festināter abire secuti sunt eā credentes qꝛ iret ad monumentū vt ibi ploraret⌋ et nesciētes q̄ illic iesus esset. Diuina aūt prouidentia factum est vt eaꝝ sequerenť. q̄a ꝑm Augu. Hec occasio fecit vt pl'es ibi essent qn̄ lazarus suscitatus est vt tā grande miraculū quatriduani mortui resurgentis testes plurimos inueniret ⌊Maria ergo cū venisset vbi erat iesus videns eum cecidit⌋ ex deuotione ⌊ad pedes eiꝰ⌋ apd̄ quos mīīcordiā et pctōꝝ veniā se nouerat alias cōsecutā ⌊Et dixit ei⌋ sicut et martha dixerat ⌊dn̄e si fuisses hic non esset mortuꝰ
frater meꝰ⌋ ¶ Ex hoc aūt q̄ maria sic festinauit ad eū. pꝫ Marie
ꝑm Aug. Qꝛ nō illā preuenisset martha si eis notus fuis- deuotio.
set aduentus iesu. ¶ Per hoc etiā q̄ martha et maria obuiauerūt dn̄o nō expectātes aduētū ipsius dať intelligi q̄ cū volumꝰ deo recōciliari / debemꝰ ei occurrere p̄ penitentiam anteq̄ ad nos veniat per vīdictā: qꝛ nos peccatores sumꝰ et meruimꝰ p̄cussionē ꝛ penā. Cessat autem vt dicit Amb. diuina vindicta si cōfessio precurrat humana: et cū volumꝰ xp̄o frui eū venientē anticipemꝰ non expectātes q̄ ipse nobis cōdescēdat: sed nos potiꝰ ad eum festinemus. ⌊Iesus ergo vt vidit mariā et iudeos q̄ cum illa venerāt plorātes⌋ de morte amici ⌊fremuit spū ꝛ turbauit seip̄m⌋ humanū demōstrās affectū in luctu amicorum. Fremebat extra sonū lugētis emittēs: turbabatur
intus miseriā cōditionis humane cōsiderās. Turbauit Turbatio
sequē aliꝰ turbare nō potuit. Nos turbamur ex necessita et fremitꝰ
te: ipse autē ex voluntate. Sic om̄es defectus huiusmodi christi.
suscepit: quia voluit. vn̄ Augu. Turbatus est xp̄s: qꝛ voluit. esuriuit: qꝛ voluit. in illiꝰ potestate erat sic / vel sic affici / vel nō affici. Et nota q̄ fremitꝰ consurgit ex īdignatione ad obiectū. Iste ergo fremitꝰ xp̄i p̄cedebat ex indignatione eiꝰ cōtra dyabolū p̄ cuiꝰ suggestionē mors intrauit in mundum quem erat cito debellaturus. Turbatio aūt illa procedebat ex cōpositione lazari et sororꝝ eiꝰ qꝛ vt verꝰ hō ex quadam naturali affectione flebat cum flentibus vt nos instrueret q̄ aliorū miserijs compati debemus. Iste tn̄ passiones et consimiles non erant in xp̄o vitiose: sed magis virtuose: quia non erant preuenientes iudiciū rationis: sed magis sequentes et p̄ ip̄m excitate. Iste vero fremitus et hec turbatio nos docet quid nos quoq in tali re agere debeamus: qn̄ vel pro nobisipsis: vel pro alijs in peccatis turpiter degentibus deum oramus. Est aūt fremitus impetus ire contra vitia prorumpens: turbatio vero q̄dā tristis cum gemitu cordis commotio. Et qꝛ fides de xp̄o xp̄s est in corde fremuit xp̄s / et turbať in hoīe qn̄ pctōr cōputat q̄ bona accepit / q̄ mala reddidit: et de peccatis se increpat et reprehendit ⌊Et dixit iesus. Ubi posuistis eū⌋ ¶ Interrogat nec ignorat in quo mystice innuit se huiusmodi peccatorem nescire cuiusmodi per lazarum significať. vn̄ Glo. Qui absens sciuit mortuum sciuit vbi esset sepultus. ¶ Sꝫ sic dicens signat se quasi nescire perditum hominem. vnde diciť. Non noui vos: et adam vbi es? ⌊Dicunt ei. Dn̄e veni et vide⌋ venit dn̄s per compassionem et vidit oculis misericordie: quia vt ait Aug. Uidet dn̄s qn̄ misereť. Et affectum suum lachrymis demonstrans ⌊iesus lachrymatꝰ est⌋ humanitus ex pietate mystice docens hominem propter peccatum fletibus indigere: et significans eos qui

peccati morte sopiuntur/vt reuiuiscere ꝗant plāgendos
esse. vñ Alchuinus. Qꝛ fons pietatis erat flebat ꝓ parte
humanitatis quē resuscitare poterat per potentiā diui:
nitatis. Et Beda. Quare aūt fleuit xp̄us nisi qꝛ homines
flere docuit. Lachrymamur igiṫ et nos ꝓ nobis et
oībꝰ illis quos in fetore vitioꝝ iacere sentimꝰ si forte no:
stris lachrymis nos et eos dñs resuscitare dignetur. vt
Dñs nō legiṫ risisse bñ tñ fleuisse. autē ait Aug. Legiṫ xp̄m super lazaꝝ fleuisse: in orōnibꝰ
ꝑnoctasse: ex itinere fatigatum fuisse: nūq̄ȝ aūt risisse/ aut
ꝓsperatum fuisse. vñ et Chry. Flentē q̄dā illū frequēter
inuenies: nunq̄ȝ vero ridentē: sed nec leuiter saltem subri:
dentē vel gaudentē. ¶ Et nota ꝙ dñs nō fleuit lazarum
mortuū: sed ad huius vite miserias et erūnas resuscitan
dū. Vñ nec ꝓ nostra/nec ꝓ alioꝝ morte tristari debemꝰ
ij. Timo. iiij. Quomō eni ab eo ꝑmijs honorabimur ad quē venimus
inuiti? Nā ſm aplꝫ. Coronā iusticie reddet dñs his qui
diligunt aduentū eiꝰ. Et quid tanto opere vitā desidere
mus in qua quātomagis quis fuerit tanto maiori sarci:
na peccatorum oneratꝰ erit. Vel certe dñs mortem fleuit
quā hō peccādo incurrit / ac miserias et erūnas hūano
generi ꝓ culpa indictas. Si eni pctm̄ nō p̄cessisset sine
dubio mors secuta nō fuisset. Secuta ē ergo mors etiam
corporis quā p̄cessit mors aīe. Et iesus rursum fremens
in semetipso etiā indignatus cōtra maliciā iudeorū de
factis suis inique murmurantium venit motus miseri:
cordia/et cōpulsus cōpassione ad monumētū qꝺ erat
spelunca habens lapidē suppositum Et dr monumētū
quasi monēs mentem. s. illius q̄ aspicit vt pro aīa sepulti
oret/ac de morte propria p̄cogitet / et ad eādē se disponat
Rursum fremuit vt det intelligere eos q̄ a pctis debent
resurgere in continuo luctu persistere. ſm illud psal. To:
ps. xxxvij ta die cōtristatus ingrediebar. Sepe ergo se ploret pec:
cator/sepe fremat xp̄us et turbetur in hoīe si vult reuiui
scere. Et iussit iesus tolli lapidē superpositum vt oēs
viderent mortuū/fetidū/et corruptū. Sȝ ꝯtēdebat mar
tha dicens ad eū. Dñe iam fetet: quatriduanus eni est.
Timebat remoto lapide potius fetorem excitari q̄ȝ fra:
trē resuscitari: quasi diceret. Licet aliq̄n resuscitati sint
mortui recenter et post paululum: tñ ꝙ iā quatriduanus
ex fetore resolutꝰ resusciteṫ nō est sic auditū. Et hoc vide
tur ꝓcessisse ex ammiratione marthe et eius ignorantia:
quia eiusdem virtutis est suscitare recenter mortuum et
quatriduanum. Vide mirabilē amorē istaꝝ sororū erga
dñm iesum: nolebant eni ꝙ etiā fetor nares eiꝰ tangeret
ad modicū. ¶ Deinde sublato lapide iesus eleuatis ocu:
lis in celū patri ꝓ exauditiōe sua grās egit ad fidei edi:
ficationem vt circūstantes hoc audientes/ ꝛ virtutē dei
in eo videntes crederent eū filiū dei. vñ Hylarius. Non
Preces christi. prece eguit: nobis orauit ne filiꝰ ignoraretur. Cum enim
sibi non proficeret dep̄cationis sermo: ad ꝓfectum tñ no
stre fidei loquebaṫ. Nō inops ergo auxilij: sȝ nos sumus
inopes doctrine. Ideo etiam orauit vt in necessitatibus
ad orōnis suffragiū esse recurrendum nos doceret. Et
notandū ꝙ orare patrē et exaudiri conuenit xp̄o ratio:
ne humanitatis in qua est minor p̄re: non autē rōne diui
nitatis in qua est ei equalis. Oraturꝰ vō grās ꝓ exaudi
tione egit: qꝛ iā se auditū cognouit. vñ Origenes. Erat
eni oraturꝰ ꝓ resurrectione lazari: sed preueniens illius
orationem qui solus bonus pater est exaudiuit dicenda.
Pro impletione ergo orationis subdit gratiaꝝ actiōes
dicens. Pater gratias tibi ago qm̄ exaudisti me Hec
Orandi formā nobis ostendit dñs. Origenes. Per hoc ꝙ iesus oculos eleuat in celū osten:
dit nobis formā orandi q̄ est per eleuationem mentis in
deū. Vnde instruimur vt in oratione leuemꝰ sursum ad
deū oculos mentis nr̄e erigēdo et remouēdo illos a pre
sentibꝰ rebꝰ memoria/cogitatione/ꝛ intentione. Oculos
etiā ad deū leuamus qn̄ nō confidentes de meritis nr̄is
de sola misericordia dei speramus. Per hoc autem ꝙ in
principio orationis gratias agit daṫ nobis exemplū vt
cū orare volumus anteq̄ȝ futura petamꝰ ꝓ receptis bene
ficijs deo gratias referamus. Deus enim ex gratiarum
actione de preteritis prouocatur ad prestanda bñficia
sequentia facilius. ¶ Deinde voce magna potius virtu:
te q̄ȝ clamoris intentione clamauit. Lazare veni foras
scȝ quātū ad corpus de sepulchro/ et quātū ad animam
de inferno: et sic lazarum vocis sue virtute suscitauit. vbi
ſm Origenē est considerandū ꝙ mora tollendi lapidem
adiacētem ex sorore defuncti causata est: et ideo tandiu
resuscitatio fratris dilata est q̄ȝdiu xp̄m ꝑ ꝟba detinuit
sed statim cum xp̄i mandatū obediendo exequitur fraṫ
resuscitaṫ: vt per hoc discamus nihil interponere inter
iussa xp̄i/ꝛ executionē ipsoꝝ sic cupimus ꝙ statim sequa
tur salutis effectus. Scdm̄ illud Psal. in auditu auris ps. xvij.
obediuit mihi. Et nota ꝙ vox xp̄i magna diciṫ propter
virtutis magnitudinē nā tāta virtus eius fuit ꝙ suscita:
uit lazarum a morte quemadmodum suscitaṫ dormiēs a
somno vel sopore. ¶ Vox etiā ista magna representatiua
est illius vocis magne que erit in cōmuni resurrectione
ꝑ quā oēs de monumentis resuscitabuntur. Tanta enim
erat virtus huiꝰ vocis xp̄i vt absq̄ȝ tēporis dilatione vi:
tā ꝯferret: sicut erit in resurrectione communi qn̄ in ictu
oculi mortui audientes tubā resurgent. ¶ Clamauit inq̄ȝ
Lazare veni foras. quē ſm Aug. ideo ex ꝓprio nomine
vocat: q̄a tāta erat ꝟtus vocis eiꝰ ꝙ pariter oēs mortui
cogerenṫ exire nisi ꝑ expressionē noīs virtutem suam ad
vnū determinasset. Et nō solū suscitatus est lazarus: sed
ꝓdijt et exiuit lȝ esset ligatus manus et pedes institis. i.
fascijs quibꝰ antiqui mortuos inuoluebāt/et facies eius
sudario ligata erat: ne scȝ horrorē faceret. In quo virtus
diuina et miraculi certitudo declaratur: ideo enim liga:
tum et coopertū resurgere iussit vt miraculū magis ap:
probaretur. Vñ dñs discipulis p̄cepit vt eum qui foris
ligatus apparebat soluerent et sinerent abire: vt per opa
vite ostendereṫ vere suscitatus et nō fantastice ¶ Hic est
notādū ꝙ mors aīe est aīe a deo derelictio dānosa. quod
fit ꝑ pctm̄ mortale quo deꝰ repelliṫ ab aīa. vñ ſm Augu.
Mors aīe fit cū deserit eā deus sicut corporis cū id de:
serit anima. Quattuor aūt progressibus mors aīe perfi:
citur/ꝛ sic quadriduanꝰ mortuus dici mereṫ. ¶ Prima Mortis aīe ꝓgressiones.
est qua titilatio delectationis in corde. Secunda consen
sio. Tertia factū. Quarta consuetudo. Sed deus ab hac
morte aīam ad vitā resuscitat per gratiā qua aīa deo re:
cōciliatur. Qꝛ sicut corpꝰ viuit ex ꝯiūctiōe aīe: sic anima
dicitur viuere ex vnione dei per gratiam. Et hec viuifica
tio significaṫ in resuscitatiōe lazari de sepulchro. In re:
suscitatiōe eī lazari plura facta sunt que mystice ad re:
surrectionem pctōris cōcurrūt. Nā eo ordine quotidie
pctōr resuscitaṫ quo lazarꝰ resuscitatꝰ dr: et talis fit quo
tidie processus in resuscitatione anime a morte peccati
qualis fuit in resuscitatione lazari de fetore sepulchri.
Pctōris resuscitatio. Primū ergo qꝺ reqritur ad resuscitatiōem peccatoris
est noticia diuina actualis qua deꝰ respicit peccatorem
in aliquo tp̄e certo: et hec significaṫ ꝑ hoc ꝙ sorores la:
zari miserunt nunciū ad iesum sibi de infirmitate lazari
notificando. Secundū est auxiliū qꝺ deꝰ porrigit homi:
ni vt liberꝝ arbitrium moueaṫ in deū: vt aīa ꝑ peccatum
a deo auersa cōuertat se ad ipm: nō eni est volentis velle:
neq̄ȝ currentis currere: sed miserentis dei hec donare: et
ideo reqritur auxiliū diuinū vt nos meliꝰ ad gratiā dis:
ponamꝰ: et hec porrectio diuini auxilij signaṫ ꝑ hoc ꝙ ie
sus ad lazarum ire est dignatus. Tertiū est motus libe:
ri arbitrij nostri: q̄a ſm Aug. licet deus creauit te sine te:
nō tñ iustificabit te sine te: et ideo ex parte nr̄i requiritur
motus liberi arbitrij qui duplex ē. Vnus quo mouetur
super peccatum vt. s. pctm̄ displiceat. Alius quo moueṫ
in deum per fidem ꝛ spem quo deum sibi recōciliari desi
deret: et hi duo motꝰ notātur per occursum duarū soroꝝ
scȝ marthe ꝛ marie ita ꝙ primus motus intelligatur per
marthā que prior occurrit. secundus ꝑ mariā que venit
vocata per marthā: sic eni hic ex primo motu prouocaṫ
secundus. Quartū est cognitio pctī i quā deus querēdo
reducit hoīem vt hō se cognoscere studeat quē deꝰ que:
rēdo quasi nescire se significat: ꝛ hoc figuraṫ per hoc qꝺ
interrogauit vbi eū posuerunt. Quintum est gratia con:
tritionis que seqtur motionē liberi arbitrij: et cognitio:
nē peccati: et hec significaṫ per lachrymationē xp̄i que
quidem lachryme processerunt ex fonte diuine misericor
die: et his lachrymis quotidie peccator perfunditur cū
sibi hec gratia infunditur: xp̄s eni nō est lachrymatꝰ pro
morte lazari corporali: sed pro morte peccatoris spūali
q̄ in lazaro representabaṫ. Caueat ergo pctōr ne lachry:
mas xp̄i contēnendo gratiā sibi euacuet sed potius cum
xp̄o flente pctā sua defleat: et sic effectum lachrymarum
xp̄i suscipiat. Sextū est ꝓpositū cauendi pctā in futurū
et hoc notatur in eo ꝙ precepit amoueri lapidem. Tunc
enim lapis de sepulchro tollitur cum duritie propo:

siti peccandi et moles male cõsuetudinis de corde amo-
uet. Et cũ lapis deponit tunc feditas cadaueris detegi-
tur. vñ dixit martha [Dñe iam fetet] sic duritia cordis
amota videt vilitas peccati: ex q̃ sequit peccati abomina
tio: et concipit ꝓpositũ vlteri⁹ nõ peccandi. Septimũ est
gratie infusio qua iustificat impius: et hoc notat cũ cla-
mauit voce magna dicens [Lazare veni foras.] Clamor
magn⁹ signat magnitudinẽ diuine virtutis que exigitur
in iustificatiõe impij: q2 (ꝫm Aug.) maior est iustificatio
Pctõis iustitia. impij q̃ creatio celi et terre. Voce enĩ magna clamauit
quia difficile surgit quem moles male cõsuetudinis pre-
mit: sed tamen post magnã vocẽ surgit. i. per magnã gra
tiã viuificat ⁊ iustificatur dũ penitet. Dat etiã per hoc i-
telligi ꝙ xp̃s vocat peccatorẽ foras exire de cõuersione
peccati/ et de occultatione ei⁹ ꝑ confessionẽ faciẽdam sa-
cerdoti. Octauũ ergo est peccatoꝝ confessio quã de⁹ ad-
ministrat voce magna clamãdo. i. magna gratia vocãdo
et hoc notatur in eo ꝙ lazar⁹ prodijt de sepulchro: prodi
re enĩ est de occulto per cõfessionem venire. Sed adhuc
peccator non est totaliter solutus anteq̃ superueniat ab
solutio sacerdotis qđ significat per hoc ꝙ [ꝓdijt ligatis
manib⁹ et pedib⁹] Nonũ ergo est sacramentalis absolu-
tio que significat per hoc ꝙ xp̃us dixit discipulis [solui
te eũ] Potuisset quidẽ immediate simplici verbo ipsum
met soluere sicut fecit ip̃m de monumento ꝓdire: sed vo-
luit suos discipulos in h̃ cooperatores habere: q2 vult h̃
ministerium sacerdotib⁹ cõmunicare. Suscitat iesus: q2
per seip̃m viuificat interius. Soluũt discipuli: q2 mini-
sterio sacerdotũ absoluunt viuificati: xp̃s enĩ ꝑ se intus
viuificat ministris potestatẽ soluendi tribuit. Mortuus
ergo ꝓcedens adhuc ligatus est cõfitens adhuc re⁹. Vt
aũt absoluant peccata ei⁹ ministris mãdatur vt illũ sol-
uant. Sicut ergo dñs lazarũ suscitauit priusq̃ a discipu
lis solueretur: sic in contritione peccatũ dimittit/ et pec-
catorẽ viuificat priusq̃ a sacerdote absoluat: cui tamen
postea se ostendere tenetur. Decimũ et vltimũ est satisfa-
ctio que signat i hoc ꝙ iesus subdidit [et sinite eũ abire]
Nõ dicit facite eũ ad sepulchrum redire. Sic sacerdos
debet principaliter ꝓ satisfactione iniungere homini ꝙ
de sepulchro et de ꝓfundo peccatorũ et male cõsuetudi-
nis longe habeat: et nullaten⁹ recidiuet et ampli⁹ nõ pec
cet. Dixit enĩ sinite abire: non stare/ vel iacere sine exerci-
tio sp̃uali: q2 i via dei stare retrocedere est: sed debet am
bulare de virtute in virtutẽ. ¶ Item mystice per lazarũ
languẽtem significari etiã potest grauẽ tentationem pa-
tiens: et per eius sorores ꝑsone ꝓ eius alleuiatione deuo
te xp̃m precantes q̃ nõ semꝑ exaudiunt: sed talis patiẽs
aliquando per actũ peccati mortalis mori permittit ab
eo qui est tante bonitatis et potẽtie ꝙ scit et potest bona
de malis elicere. In hoc autẽ ꝙ dñs vadit ad eũ suscitã-
dũ ostendit ei⁹ clementia inquantum hoĩes in pc̃tis exi-
stentes et quasi mortuos ac ꝑ se ad deũ accedere non va-
lentes misericorditer preueniendo attrahit / et peccato-
rẽ nõ solũ mortuũ ꝑ culpã: sed etiã aliqñ fetentem per in
famiã/ et sepultũ sub lapide per obstinationẽ sic reducit
ad vitã gratie ꝙ nõ solũ tollit obstinatio et mors culpe:
sed etiã fetor infamie et reducit suauis odor bone fame
Nulla enĩ desperationi dat occasio cũ lazar⁹ iam fetens
et quatriduan⁹ resurrexit a mortuis et monumento. Lo
cus aũt infirmi erat bethania q̃ interpretat domus obe-
diẽtie ꝑ quod dat intelligi ꝙ si infirm⁹ sit deo obediens
potest ab eo de facili curari. Et ꝫm Ansel. In bethania
(qđ dom⁹ obediẽtie interpretat) lazarũ suscitauit osten-
dens oĩes qui bone volũtatis studio huic mũdo moriẽ
tes in sinu obedientie requiescũt in vitã eternã a deo re-
suscitandos. Ista autẽ bethania erat marthe et marie ꝑ
quas duplex vita: scilꝫ actiua et cõtẽplatiua significat:
vt sic per hoc intelligi detur ꝙ per obedientiã homo ꝑfe
ctus in vita actiua et contẽplatiua reddit. Dicit autẽ de
Lazarus nõ risit de inceps. lazaro ꝙ postea nũq̃ risit: nũq̃ i gestu signa iocosa ostẽ-
dit ꝓ eo ꝙ vite hui⁹ erũnis q̃s moriẽs euaserat redditus
fuit. Magis enĩ q̃ ante fact⁹ amator vite illi⁹: penitebat
eũ vite isti⁹. vñ Aug. O si possem⁹ excitare hoĩes/ et cum
ipsis pariter excitari vt tales essem⁹ amatores vite per
manentis quales sunt hoĩes amatores vite fugientis.
Lazari monumentum. Credit autem hoc factũ ea die qua in ecclesia solet legi:
scꝫ feria sexta ante dñicam de passione dñi. Monumentũ
vero lazari demonstrat ecclesia ibidem in honore beate
marie magdalene cõstructa: et grãde mõasteriũ magna
oliuarũ silua circundatũ: vbi erat abbatia sancti lazari
cum abbatissa ⁊ monialib⁹ ordinis sancti bñdicti [Mul
ti ergo iudeorũ qui viderant] mirabilia [q̃ fecerat iesus
crediderunt in eũ.] Nec mirũ: q2 illud signũ fuit diuine
virtutis manifeste ostensiuũ/ et tale miraculum non est a
seculo auditũ scꝫ ꝙ mortu⁹ quatriduan⁹ in monumento
resuscitaret ad vitã. vñ ꝫm Aug. Excedit omne miracu-
lũ qđ iesus circa lazarum fecit quem ab ipso inferni inq̃-
lino destructa lege tartarea redire ad suꝑos iussit [Qui
dã aũt ex ipsis] iudeis [abierũt] eadẽ die [ad phariseos
et nũciauerũt eis que fecit iesus] et celebris erat sermo
de eo apud multos. alij bono/ alij malo zelo moti nũcia-
uerunt; quia sicut ex signis visis boni ꝯuertunt ⁊ ꝓficiũt
ita frequẽter mali obdurant et deficiũt. Boni quidẽ nũ-
ciauerunt eis vt mitigarent eos circa iesum et ꝓuocan-
do vt crederent: mali vero vt cõcitarent eos iesum et ꝑ-
dendo vt seuirent. Per bonos illi signantur qui bona in
alijs sicut in se amant/ et oĩa in bonũ interpretantur. per
malos autẽ illi qui videntes seruorum dei opera odijs
insequũtur/ et infamare conantur. Oratio.

Benignissime iesu qui quatriduanũ lazarum
iã fetẽtẽ a sepulchro resuscitasti/ et a vinculis
soluere/ ac libere abire fecisti: moueant obse-
cro viscera misericordie tue super me miserũ
peccati delectatione/ consensu/ ⁊ perpetratione mortuũ:
mole male cõsuetudinis oppressum et sepultũ: iãq̃ qua
triduanũ et fetidũ / et me a sepulchro vitiorũ resuscita:
vt per confessionẽ foras veniã resuscitatũ a vinculis pec
catorũ et mortis: solue solutũ ab oĩni seruitute liberũ in
libertatẽ glorie filiorũ dei ire concede. Amen.

¶ De conspiratione põtificum et phariseorũ contra christum. Capitulum. xviij.

Predicto itaq̃ miracu- Job. xi.
lo de suscitatiõe lazari publicato põ-
tifices q̃ erãt maioris auctoritatis et
magis litterati ⁊ pharisei q̃ videbant
pre alijs religiosi ex quib⁹ factũ eorũ
graui⁹ erat: moti sunt ad tractãdũ pu
blice de morte xp̃i ex ira ⁊ inuidia quã
de fama et gloria ei⁹ habebant et ad hoc faciendũ [colle
gerunt cõcilium] sabbato mox sequenti [aduersus iesũ]
timentes si dimitterent eum sic viuentẽ/ et signa talia fa-
cientẽ per ip̃m amittere/ et locũ et gentẽ eo ꝙ oĩs tur-
ba post eũ iret: eiq̃ crederet et ipsa sacra eoꝝ vana ⁊ abo
lenda esse doceret. Concilium a conciliando est dictũ: q2
cõciliati et congregati erant in vnũ malũ cõsensum. Et
hoc erat primũ cõciliũ qđ habuerũt cõtra iesum. Pri⁹
quidem querebant eũ interficere nũc aũt sententiam fir-
mauerũt/ et querẽtes cõciliũ aperte de morte ei⁹ tracta-
uerũt. Videbant enĩ xp̃m populo tanq̃ regẽ honorari:
et q2 mandatũ romanorũ erat vt null⁹ nisi per eos debe-
ret rex nominari. Oĩs enĩ qui se regẽ facit cõtradicit ce-
Timor phariseorum. sari: ideo timebãt ꝙ si xp̃m tanq̃ regẽ haberent romani
ipsos rebelles reputarẽt/ et veniẽtes cõtra eos ciuitatẽ
et locũ destruerent. Vel timebãt etiã ne si xp̃i doctrina
procederet: tẽplũ et vniuersa religio / ac reuerentia eius
vilipenderet/ et iudei nullius momenti fierẽt: et ideo ro-
mani ciuitatem eis auferrent / eosq̃ in seruitute disper-
gerent. Vel certe timebant ne si oĩes in xp̃m crederent
nemo remaneret qui aduersus romanos ciuitatem/ tem-
pluq̃ defenderet: qm̃ cõtra ip̃m templum/ ⁊ contra suas
paternas leges doctrinam xp̃i esse sentiebant. Pontifi-
ces et pharisei sibi cõsulebãt/ nec tamẽ credere volebãt.
Plus enĩ perditi homines cogitabant quomodo alteri
scꝫ xp̃o nocerẽt vt perderent q̃ quomodo sibi cõsulerẽt
ne perirent. Timebant et consulebant. Sed trepidaue-
runt timore vbi non erat timor. Si enĩ xp̃o credidissent:
si eũ non occidissent/ nec locũ/ nec gentẽ amisissent. Sed Pñ. xiij.
quia xp̃m occidere non timuerunt: et locũ/ et gentẽ per-
diderunt. Nã et romani post dñi passionem et glorifica-
tionẽ tulerunt eis locũ et gentẽ expugnãdo/ occidendo/
et transferendo. Tẽporalia perdere timuerũt / et eterna
non cogitauerunt: et sic vtraq̃ amiserunt. Que vt fugitu
ri egerunt hec quia egerunt non effugerunt. Quid vobis
ꝓ fuit o insani iudei ꝙ tantũ scelus cõmisistis? Nũquid
quia christo dño vt docuit seruire noluistis? ideo dño

caruistis. Dum enī illi seruiunt reges quibus vos seruitis/facti estis mali serui bonoꝝ seruoꝝ christi. Per quos cōterit contumaciā vestram: per ipsos dissipat consilia vestra. per ipsos retribuit scelera vestra ī capita vestra. Ipse aūt dn̄s quem interemistis non vos seruos: sed liberos esse cupiebat/ quando dicebat si vos filiꝰ liberauerit vere liberi eritis. Uos autē dn̄m deū regem et ipsam veram libertatē non solū repudiastis: verūetiam negare cupientes clamastis. Nō habemꝰ regem nisi cesarē. Considera quot sunt hodie homines etiā religiosum habitū gestantes qui iudeos imitando temporalia perdere metuunt: et eterna nō attendunt sic ꝙ vtraqꝫ non immerito amittunt. Sunt enī plerīqꝫ etiā religiosi qui temporalia quādoqꝫ minus iuste et obliq̄ acquirentes: vel sic acquisita possidentes ea dimittere trepidant: ꝛ pro his eterna amittere non formidant. Et quia nunc cum iudeis tenebras diligūt interiores scꝫ culpe: ideo tūc cū eis in tenebras mittenť exteriores scꝫ gehēne. Religiosus ergo cupidus vel vanus est lamentabilis: quia miserabilior est quodāmodo oībus creaturis scꝫ carens deo et mundo. Tunc cayphas quia pontifex fuit quid eis faciēdū erat decreuit: et ꝓpter auctoritatē officij locutus est dicens. | Expedit vt vnus | homo etiā si bonus et iustus esset | ꝓ populo moriatur | ꝛ populi conseruatione | ꝛ nō tota gēs pereat | si ille in vita maneat: quia bonū cōmune magis est eligendum ꝙ̄ particulare. Hic patet manifeste ꝙ passio inuidie et liuoris contra iesum/et passio timoris perdendi gentem et locum/subuertebat in eis rationis iudicium: quia in nullo casu licitum est interficere innocentē et iustum. per hoc enim nō procurať: sed magis destruiť commune bonum. Propter quod iudicio dei illud malum quod credebant per mortem christi euadere scilicet destructionem loci ꝛ gentis hoc ꝑ mortē xp̄i incurrerūt quia in penam huius peccati romani locum et gentem destruxerunt quod per Tytum et Uespasianū anno .xlij post passionem xp̄i est factum. Prophetizauit autē cayphas vtileꝫ humano generi mortē xp̄i licet nesciēs. Cuius enī esset intentio cayphe dare solūmodo consiliū de morte xp̄i pro tēporalis periculi euasiōe circa populum iudeoꝝ: tn̄ verbū suū sic sonabat ꝙ christus erat moriturus pro gente et populo: et ꝙ sic protulit fuit propheta quodāmodo de futuro ꝙ christꝰ erat moriturꝰ pro salute spirituali nō solum iudeoꝝ: sed etiā omniū gentium q̄ crediturí erant in ipsum et per fidē congregandi. vnde Theoph. Hoc ipse quidem praua dixit intentiōe: sed tñ spiritussancti gratia ore eiꝰ vsa est ad futuri presagium. hec Theophilꝰ. Non tamē sequiť ꝙ quicūqꝫ ꝓphetat sit propheta: nā quādoqꝫ alicui cōceditur actꝰ alicuiꝰ rei cū tamen conditio ei non conceditur. vnde Origenes. Non quicūqꝫ prophetat propheta est: sicut non quicūqꝫ ius ꝓsequitur iustus est scꝫ qui facit aliquod opus ꝓpter humanam gloriā. hec Origeñ.

Expedit xp̄m mori tripliciter.

Expediens aūt ꝛ necessariū fuit xp̄m pro nobis pati et mori ratione triplici. Primo ad ostendendū circa nos iudiciū diuine dignationis et pietatis. Secūdo ad exoluendū precium nostre redemptionis quod fuit preciosus īmaculati iesu xp̄i sanguis Tertio ad ꝓbendū exemplū nostre imitatiōis vt sequamur vestigia eius. Insup et alia ratiōe triplici expediebat xp̄m mori. Primo qꝛ hō mortuus erat: et ideo expediebat vt xp̄s mortē nostrā destrueret/ꝛ hoīem viuificaret.

Mors q̄druplex.

Erat aūt homo mortuus quadruplici morte scꝫ nature: culpe: gehenne: et ex priuatione visiōis diuine. Primam destruxit per suam gloriosam resurrectionem. Secundā per sui sanguinis effusionē. Tertiā ꝑ inferni expoliationē. Quartā ꝑ sue visionis restitutionē. Scd̄o qꝛ homo erat perditꝰ: ideo expediebat vt xp̄s ad nos veniret ac mortē subiret/et sic hoīem perditū inueniret. Tertio qꝛ homo erat a deo diuisus ꝛ dispersus: ideo expediebat vt xp̄s homines in vnū cōgregaret/ et ad deū reuocaret Cayphas ergo ꝓphetizauit quidē. i. verba ꝓphetie protulit: nec tamen erat ꝓpheta: qꝛ inspirationē ꝓpheticam nō accepit/et donū ꝓphetie non habuit sicut et balaam. vnde ſm Aug. Docemur etiā hoīes malos ꝓphetie spiritu futura ꝑdicere quod tamē euāgelista diuīo tribuit sacramento. i. virtute ipsius sacramenti scꝫ sūmi sacerdotij: quia cayphas nō a semetipso hoc dixit: sed cum esset pontifex id est summꝰ sacerdos anni illiꝰ et ministerium habens in manibꝰ nō meritis suis prophetizauit et spiritu dei locutus est: quia ipso ignorante dictū prophetiam protulit nō ratione meriti sui: sed dignitatis officij et forte vnctio pontificalis cōtulit ei quendā sensum prophetādi. vnde Chryso. Uide autē quanta spiritussancti virtus est: a mente eī mala valuit verba ꝓferre ꝓphetie

Pontificalis virtus.

Uide etiā quāta est pontificalis virtus potestatis. Pōtifex enī effectus et si indignus existens prophetauit nesciens quid diceret. Hec enim solum vsa est gratia: cōtaminatum coꝛ nō cōtigit. hec Chryso. Ob quā auctoritatem solum credimus malum prelatum exaudiri: et forte: quia preco ecclesie est et in eius voce dicit oremus. cum multe auctoritates faciant in contrarium vt illa qui suis premitur aliena nō diluit et huiusmodi. Dicitur aūt cayphas fuisse pontifex anni illius: qꝛ licet deꝰ constitueriť summū sacerdotē vnū cui mortuo vnꝰ succederet: ꝑ ambitionē tamen postea euenit vt plures essent: et ꝑ annos singulos suis vicibꝰ ministrarēť. | Ab illo ergo die | quasi vtili accepto ꝯsilio | cogitauerunt | magis diffinite ꝙ̄ prius vt xp̄m ꝙ̄ citius possent interficerent et dicētes vt inuentus duceret in hierl'm: licet enī ante habuissent instinctū et voluntatē interficiendi: ip̄m tamen ex consilio cayphe diffinierūt firmo proposito hoc ꝙ̄citius possent adimplere. O prauū consiliū: o pessimi duces populi: o consiliarij nequissimi. Quid agitis miseri? Quid vos furor exagitat tātus? Que ordinatio est hec? qd̄ ꝓpositū? que causa accusationis dn̄i nostri iesu xp̄i? Nōne ipse in medio vestrū est quē tamen nescitis: et intelligit oīa verba vestra/et scrutať renes ꝛ corda? Sed sic fieri oportet vt deliberastis: qꝛ tradidit eum pater suus in manibꝰ vestris. Quia ergo iesus iam destinatꝰ erat morti: ideo ab ipso sabbato quo cōciliū collegerunt inchoamus memoriam dn̄ice passionis in diuino officio maxime in hymnis: et subticemꝰ gloria patri in introitu misse/ et responsorijs: et quasi post horam eiusdem concilij publicum luctū incipiens ecclesia: et suo cōpatiens dn̄o sicut mēbra capiti ex tūc quasi lugendo recitat vexillū regis: mysterium crucis: clauos ꝛ lanceam perforati corporis: ꝛ his similia vsqꝫ ad diē passionis: nondum tamen plene: quia nondū traditus erat dn̄s in lanistarū manꝰ. Unde dn̄icā et hebdomadā illā de passione dn̄i appellamꝰ. Diuulgatum autē fuit istud consiliū de occisione xp̄i habitū. Sed sapiens dn̄s volens dare locū ire: et etiā qꝛ nondū erant oīa cōpleta: nec dū venerat hora eius qua tradendus erat et crucifigendus: post concilium cautius se obseruās palam apud eos ambulare desijt: neqꝫ ad aliquā ciuitatē populatā abijt: sed in regionē iuxta desertū vbi pauci de iudeis erant: et nō frequētia insidiantiū in ciuitatem effram que erat parua et parum populata/ac magis secreta: et ibi morabatur cum discipulis suis vsqꝫ ad tempus sue passioni propinquum. Sed stetit ibi paucis diebus cum ipsis discipulis se occultans ad tempꝰ. Ubi Chryso. Ipsi autē quando oēs letabātur et festum celebrabant/tunc occultantur et in periculis sunt: sed tamē permanebant cū eo. ſm illud. Uos estis q̄ permansistis mecum in tentationibus meis. Et sic fugit dn̄s ante faciē nequissimoꝝ seruoꝝ: et hoc nō fecit propter potētie defectū: sed vt alijs daret viuendi exemplū. vñ. Aug. Non quia potentia eius defecerat in qua si vellet palam cum iudeis conuersaretur/et nihil ei facerent: sed exemplum discipulis demonstrabat. in quo apparet non esse peccatum si fideles eius oculis persequentium se subtraherent/ꝛ furorem sceleratorum latendo potius euitarēt ꝙ̄ se ostendendo magis accenderent. ſm Orige.

Cōfessio fidei.

Honestum et laudabile est imminēte iam periculo et agone cōfitendi iesum non euitare cōfessionē: nec recusare subire mortē gratia veritatis. Sed nullꝰ debet tradere occasionem tante tentationi. ꝛ hoc propter duas rationes. Primo qꝛ valde ꝓsumptuosum est periculis se ingerere propter inexperiētiam ꝓprie virtutis q̄ et quādoqꝫ fragilis inueniť: et ꝓpter futuri euētus incertitudinem. Scd̄o ne nos ingerentes persecutoribꝰ occasionē prestemꝰ eis vt magis impij et noxij fiant: et nos de eoꝝ delicto demus responsum/et luamus penas. | Proximum autem erat pascha iudeoꝝ | Hoc subditur ad ostendendum ꝙ xp̄us paruo tēpore in ciuitate se occultauit: qꝛ ante pascha in hierusalē venit | Et ascenderunt multi de regione hierosolimā ante pascha vt sanctificarēt ꝛ mūdarent seipsos | orationibus ꝛ sacrificijs ante festū ad digne comedēdū

agnū paschale que null' comedere debebat nisi mundus Preceperat ei dns p moysen vt vndiq de tota iudea cōuenirent ante pascha in hierusalē: z ibi sm legē ante esū agni paschalis se mundarent vt sic purificati solennitati et esui agni mundi interessent vñ Theo. ascenderūt autem ante pascha vt purgarētur: qm qcūq peccauerant pascha non celebrabant nisi prius expiarentur balneationibus z ieiunijs ac rasura quetiā quasdā deputatas oblationes offerendo. hec Theo. ¶ Ubi informanr q debēt cōmunicare: qz pfessione/oratiōe/z ieiunio añ debēt purificari. Si enī hoc fiebat de agno figurali multomagis se dz hō sanctificare bonis operib' ad digne recipiēdū verum agnum imaculatū corpus xpi. Sed iudei obliti sunt sancti ficationis tractabant de nece veri agni: et ipsum agnum ad imolandū querebant in ipso loco orōnis festo sanguinē innocētē miscere cogitātes. vñ chry. Qui venerant in exterioribus se mundare/z in interioribus p homicidiū z sanguinē se coinquinare. Insidiabātur ei: z tps festi/tps faciebant occisiōis. hec Chry. | querebāt ergo iesum z colloquebanr adinuicem in templo stātes. Quid putatis qz nō venit ad diē festū:? | qz enī mirabanr q in tāta cōgregatione ad docēdū non venerat: iō qrebāt nō qdē bñ z ad honorādū: sz male z ad occidēdū. Sed est notādū q qñ est dies fest' z agir sancte semper dns est i die festo sm illud. Ubi duo vel tres cōgregati fuerint in noīe meo in medio eorū sum: z iō nos cōgregati i domo dei qram' iesum mutuo nos cōsolando et exorando vt ad diē festū nostrū veniat/z nos sua presentia sāctificet: qñ vero nō recte agitur festū: tūc nō venit iesus sm illud Esaie. Festiuitates vestras nō feram

Matthei xviij.

Esaie .i.

Et subdit euāgelista quasi rñdēs questiōi eorū. | Dederāt enī pōtifices z pharisei mādatū vt si qs cognouerit vbi sit iesus indicet | ptāti publice | vt apprehēderēt eū | .s. ministri ptātis ad occidendū: ppter h enī ab eis sicut ab ingratis et obstinatis recesserat vsq ad tempus qđ sue passiōi dispositū erat. Sz vt ait aug. Nos qui scim' vbi xps est: qz ad dexterā dei patris indicemus iudeis vt sic vtinā apphēdāt eū p fidē. Cōspice igir pdictos nepharios in suo cōsilio pessimo estuātes: et dnm iesum ac discipulos tanq paupes z imbecilles recedētes. Quid tunc putas magdalenam dixisse: Sed et qualis animi mr dni iesu erat cū sic eū recedere videret z audiret causam quare. qz .s. eū occidere volebāt: Potes hic meditari dnam et sorores ei' tūc cū magdalena remāsisse z dominū iesū eas oēs de cita sua pu'siōe tūc cōsolatū fuisse. Considera nūc quō dns suos aduersarios quos solo nutu pdere poterat tāq ibecilles recedēdo declinabat: nec se saltē vbis excusando defendebat: ac eius mansuetudinē z humilitatē imitādo oēm depone amaritudinē z furorē: qz sic et corporis et aīe habebis requiē. Oratio

Omine iesu xpe magni consilij angele qui pciliū malignantiū z te fieri pmisisti: nec illis resistere per potentiā sed magis cedere per patiētiā voluisti: ne derelinquas me in errāte iudicio aut noxio consilio mei arbitrij vel hoīz: neq i potestate aut temptatione demonum sed tuipse clementer me intus et foris dispone z rege: ac dirige in viā salutis eterne. Da mihi dne vt quicqd cōtra me diabolice aut humane moliūtur aduersitates redigantur ad nihilum vt illesus de omni periculo ereptus/letus tibi referam actiones gratiarum. Amen.

¶ De decē leprosis a domino curatis. Ca. xix

Luce .ix. et .xvij.

Actū est autē cum cōplerentur | z appropinquarent | dies assumptionis dni iesu. i. a mundo ad patrē per passionē et mortem non diuertit sed | firmauit faciē suā | .i. volūtatē. nā per faciem designatur animi volūtas in locū passiōis et | vt iret i hierusalē | qz ibi oportebat verū agnū imolari vbi figuralis agn' solebat offerri. Assumptionē iesu dixit lucas non solum scdm tempus quo assumi debebat p passionē de hoc mūdo ad patrē qz oportuit pati xpm: z ita intrare in gloriā suā: sed etiā scdm preceptū de agno paschali qui decimo die mēsis primi assumebar de grege z ad domū inferebar z seruabar vsq ad vesperā. xiiij. diei et tunc immolabar. In hunc modū christus decima die. i.

Assūptio christi.

Prouidētia xpi.

ramis palmarū venit ad locū passionis .s. in hierusalem vbi tanq ver' agnus erat p nobis imolādus: māsitq ibi z circa vsq dū passus est: vt sic veritas figure responderet. Ex quo patet q tpus sue passionis preuidit quasi deus: z q spontanee non coacte est passus vnde | firmauit | .i. non leuiter voluit sed firmiter et constanter disposuit | vt iret in hierusalem | ad sustinendū mortē vt ostenderet se spōte passurū z suo exēplo discipulos animaret ad passionē. Sic et tu oē op' bonū firmus et stabilis debes assumere nec ppter tentationes ab eo dimittere. Instante ergo tpe passionis quo transmigraturus erat de mundo ad patrem prestat dorsū galilee/z faciē in hierusalem cōuertit: ac firmata et imperterrita mēte locū quo pati decreuerat petit. Non huc et illuc ibat sed iter suū hierusalem tenebat. Unā q supi' pluries excitauit z hortatus est discipulos z alios ad martyriū: z sui sequelam verbo: hic h idē facit facto: eos tanq magister z ductor pcedens et quasi facto suo dicēs | Si qs vult post me venire abneget semetipsum: et tollat crucē suā z sequatur me. | Appropinquāte g tpe passiōis sue dns iesus q pluries fugerat incipit reuerti. Sicut enī in supioribus ad nostrā instructionē vsus ē prudētia ostendēs q p loco z tpe furorē psequentiū caute debem' declinare: ita nūc vtir fortitudīe: qz debito tpe iminēte sponte rediit vt se passioni offerret: et in manib' psequentiū traderet. Sic aliās fuit vsus tēperantia cū fugit honorē qñ turbe voluerūt eū facere regē: et ecōtrario fuit vsus iustitia cum voluit tāq rex honorari qñ ppls cū ramis arborum occurrit eidē. Sat tñ modeste eūdē honorem voluit: z iō asellū ascendit. Istis igir qttuor virtutib' vsus est dns vtutū ppter nostrā instructionē a qb' oēs alie virtutes morales descēdūt z deriuanr: ppter qđ cardinales ac pncipales eē dicunr. Nō ergo estimādus est fuisse incōstans vel vari' sicut nec aliqs ali' q sm diuersos casus i diuersis se exercet vtutib'. | Et factū est dū | pascha celebraturus | iret in hierusalē trāsibat p mediā samariā et galileā | Samaria erat terra gentiū: galilea iudeorū. Et iō xps vadēs ad passionem trāsit p gētes z iudeos dās intelligere q fructus sue passionis in oēs erat futurus: atq fides noīs ei' p' mortē z iudeos z gētiles vnū dhebat efficere populū. Et z g erat discordia iter iudeos et samaritanos ipe inter vtrosq z p mediū vtriusq terre trāsijt vt tanq mediator eos pacificaret q ad saluandos gētiles z iudeos venerat. | Et | in ingressu cuiusdā castelli in terminis samarie | occurrerunt ei decē viri leprosi | qz audierant famā de mirabilib' xpi. In igressu vrbis et tñ añ ingressū occurrerūt ei qz ritu legis Mosayce qsi imūdi erāt ab vrbib' z oppidis exclusi nec poterāt cū alijs commorari. Cōuersabanr aūt adinuicē: qz cōitas passiōis fecerat eos vnanimes z pstolabār sūr trāsitū iesu sollicitī donec adueniētē eum viderēt. | Qui steterūt a lōge | tū ppr xpi reuerētiā: tū qz nō debebāt appropinqre hoīb' ne eos inficerēt eo q lex iudeoz leprā imūdā nō tāgēdā iudicat. Lex euāgelica lepram nō externā sz iternā esse imūdā affirmat. Et sm Theophi. A lōge stāt qsi verecūdātes de imūdicia putabāt ei q xps eos queadmodū alij fastidiret. Sic g abstiterūt loco sz facti sūt pximi depcādo: ppe enī ē dns oīb' inuocātib' eū i vitate. | Et leuauerūt vocē suā | ex magnitudine affectiōis z magno desiderio sanitatis z clamauerunt | dicentes. Iesu pceptor miserere nrī | qz solo pcepto et vbo potes nos curare. Si iesus/g vult: si pceptor ergo pōt: si misericordiam inuocant/ergo se miseros z indigentes ostendūt: z sic petitio fuit digna et ex parte petentiū: qz miserandi: et ex parte eius a quo petebatur: qz iesus volens z pceptor potens sm tytū. Dicūt nomē iesu z lucri faciūt rē. Nā iesus interpretar saluator. vnde sequitur. | Quos vt vidit | benignitatis et compassionis et misericordie oculis | dixit. Ite ostendite vos sacerdotibus. | Lex ei precepit vt emūdati a lepra sacerdotibus se presentarent: non vt sacerdotes eos mundarent: sed vt eos mūdos esse iudicarent z vt mundati pro sua emūdatiōe sacrificium in lege determinatum offerrent. | Et dum irent | vt sacerdotibus se demōstrarēt | mundati sunt | ex fide z obedientia ad christum meritorie de congruo: sed diuina virtute effectiue. ¶ Quattuor ex causis mundati sunt anteq ad sacerdotes puenirent. Primo qz christus nouerat sacerdotū supbiam: cōtēpsissent enim eos aspi:

Uirtutes christi.

Mūdatio anteq aduenirent.

cere ne ergo scandalizarent preuenit eos sanare. Secūdo
bonū obediētie eorū hoc meruit. Tertio hoc meruit eo
rū fides. Quarto voluit ostēdere q̄ nō virtute legis aut
sacerdotū erant mundati: sed dei iperio. [Vn⁹ autē] eo
rū q̄ samaritan⁹ et gētilis erat [vt se mūdatū vidit] suā
sanationē virtuti xp̄i deputans [rediit cū magna voce
deū] ex fidei et deuotionis magnitudine [magnificans]
et tanq̄ gratus bn̄ficiū recognoscens [cecidit] p hūilita
tem [in faciē ante pedes iesu] p deuotionē ei reuerentiā
exhibēs [et adorauit eū] grās p beneficio accepto sibi
[agēs] Ubi exprimit̃ fides ei⁹ et deuotio/ac beniuolen
tia et grādis affectio. Dedit aūt ei fiduciā appropinquā
di dn̄o iā suscepta purgatio. Ceteri v̄o q̄ iudei erāt pmā
serūt ingrati/nec ad agēdū grās sunt reuersi: q̄r decepti
a sacerdotib⁹ quib⁹ se representauerant quiq̄ doctrine
xp̄i et miraculis detrahebant s̄m eorū informationē at
tribuerūt suā sanationē obseruantie legis cū se sacerdo
tib⁹ ostēdebāt et nō virtuti xp̄i licet a principio fideliter
et deuote petiuissent ab eo sanari [Et dixit iesus. Non
ne decē mūdati sunt: et nouē ibi sūt?] Nō iterrogat dn̄s
quasi nesciēs: sed ingratos q̄rit quasi ignorans et de eorū
ingratitudine dolēs: et eos requirēdo ostēdit sibi igno
tos. i. reprobatos. Sicut eñ igratus nō recognoscit dei
bn̄ficiū: ita nec de⁹ notitia approbatiōis recognoscit ip
sum: recognoscētē vero se recognoscit et ipse. vñ Beda. et
Scire et nescire dei — merito eos saluator q̄si ignotos vbi sūt inq̄rit. Scire eñ
dei eligere/nescire reprobare est. hec Beda. Magis aūt
dolēdū est de eo q̄ aliquā incurrit ingratitudinis culpā
q̄ de bn̄ficio pdito. Et iō q̄si plāgēdo subdit̃. [Non est
īuētus q̄ rediret et daret gloriā deo/nisi hic alienigena]
alterius. s. gētis q̄ nō erat de iudeis. Et hoc dictū est vel
a xp̄o: et tūc erāt v̄ba quasi lamētantis: vel dictū est ab
euāgelica in ɔfusionē iudeorū q̄ nō sunt reuersi ad xp̄m
Alienigene reditio. — Et nota q̄ in h̄ q̄ iste alienigena rediit: et alij q̄ erāt isra
helite reditū neglexerūt: p̄figurata fuit vocatio et fides
gētiliū q̄ venturi deuoti erāt ad fidē xp̄i/ac repudiatio
et pfidia iudeorū q̄ in suo errore erant remāsuri. Dn̄s au
tem et in his et in oīb⁹ quos sanauit in corpore sanauit
et in aīa: sed hi postq̄ fuerūt sanati ī corpore et iustifica
ti in aīa/ac boni facti: postea corruerūt a grā et facti sūt
mali et ingrati. Deinde eorū ingratitudinē magis cōfu
tat dū alienigenā q̄ redierat laudādo ɔmēdat: q̄r ei hūi
liter ante deū infirmitatē suā cognouit: iō dn̄s ɔsolans
eū dixit [Surge] . s. a pctō in q̄ iacuit cessādo [et vade] de
virtute in virtutē in cōuersione quā incepisti proficiēdo
[q̄r fides tua] qua intellectū deo subdidisti [te saluū fe
cit] et ad salutē nō solū corporis: sed et aīe reduxit: quia
ipsa est initiū iustificatiōis: et dat fiduciā regni celestis
vbi Beda. Si aūt fides saluū fecit eū qui se ad agēdas
saluatori grās īclinauit: ergo pfidia pdidit eos q̄ de ac
ceptis bn̄ficijs deo gl'iam dare neglexerunt. ¶ Mystice
p leprā q̄ est corruptio carnis signat̃ pctm̄ mortale q̄d
est corruptio aīe. Primo q̄r cōiter in lepra vox efficit̃ in
ualida/sic in pctōre vox est inualida: q̄r de⁹ peccatores
nō audit: et cū multiplicāt orōnē nō exaudit. Secundo
q̄r ī leproso corpore multa vlcera minuta/dura et rotū
da crescunt: sic in corde pctōris: multe ɔpūctiōes et an
xietates diuersorū pctōrū et circūstantiarū ɔsurgūt: mi
nuūt semp affectionē hoīs ad deū: et reddūt hoīem du
rū et rebellē deo et ei⁹ mādatis: et p h̄ fiūt corda hoīm pec
catorū rotūda et ductilia. s. ad volūtatē dyaboli. Tertio
q̄r eorū anhelit⁹ corrūpit̃ et ei⁹ fetore sepi⁹ alij inficiunt̃
sic operatio et conuersatio peccatoris ita est corrupta q̄
cōuersantes infirmant̃ ex vicioso eorū cōuictu. Quarto
quia lepra quāto studiosi⁹ reprimit̃ tanto plus turpior
posta ebullit: sic pctm̄ quanto plus occultat̃ tanto plus
Denarius numerus. — crescit: et iō turpi⁹ apparebit. Per denariū vero numerū
vniuersitas significat̃: numeri nāq̄ sequētes vsq̄ ad cē
tum sunt ipsius et partiū eius replicationes: et sic conse
quēter p decē leprosos occurrentes xp̄o significat̃ vni
uersitas pctōrū penitentiū. Vel leprosi signant eos qui
peccant ɔ decē precepta decalogi varietate pctōrū q̄si
Lepra aie. — maculis lepre distincti et respersi. Valde deterior ē lepra
aīe q̄ lepra corpis: q̄r peior est corruptio sp̄us q̄ carnis
Debet enim peccator volens sanari et a peccatorum le
pra curari eo mō se habere quo se habuerūt illi leprosi.
Primo itaq̄ venire debet ad iesum p fidē: nō eñ abhor
ret pius dn̄s aspicere maculā lepre nr̄e qui pro nobis ī
cruce velut leprosus reputatus est. Secūdo d3 stare surgē
do a peccatis/et cessando ab eis. Tertio d3 stare a lōge
suā vilitatē humiliter cōsiderādo et valde erubescendo.
Quarto debet leuare vocē. s. de profundo corde et cōtri
tionis v̄ba prumpendo/et pctā sua nō aliena confitēdo
Quinto d3 dicere iesu preceptor/dei misericordiam im
plorādo q̄ maxime est pctōrib⁹ opportuna. In hoc aūt
q̄ dn̄s vidēs leprosos dixit eis [ite ostēdite vos sacerdo
tibus] manifeste a dn̄o iesu cōfessio p̄cipit̃ per quā lepra
interior saluti ondit̃. Ac si eis diceret. Ite a contritione
ad ɔfessionē ostēdite vos sacerdotib⁹. Q̄r l3 pctā remit
tant̃ in cōtritiōe dicēte ppheta. Dixi. i. firmiter statui cō — Ps. xxxi
fitebor et tu remisisti mihi: tñ tenet̃ hō ea cōfiteri. Unde
[Dū irēt mūdati sunt] in via: q̄r de⁹ in virtute ɔtritionis
pctōrē mūdat interi⁹ priusq̄ a sacerdote absoluat̃ exte
ri⁹ et nihilomin⁹ se sacerdotibus ostēdeat. Sic et tu si ha
bes maculā lepre ex aliq̄ crimine dū vidente te dn̄o ocu
lis mīe vadis ostēdere te sacerdoti p cōfessionem vocis
obuiat ipsa salus et sanaberis a lepra transacte iniquita
tis. Non tñ idcirco omittas te offerre illis quorū iudi
cio mūdus habeberis: alioq̄n ex contēptu et negligētia
imūd⁹ remanebis. Vn⁹ aūt q̄ rediit vniuersalis ecclesia
vnitatē seu illos q̄ in vnitate ecclie sunt designat q̄ p bn̄
ficio grē grates referre nō cessat: nouē vero q̄ remāserūt
illos q̄ extra sunt exprimūt: seu q̄ post acceptā remissio
nē criminū a pfectione decalogi p vnitatē subtractā de
ficiēdo grates p grā reddere ɔtēnūt. Decē igit̃ mundā
tur: sed vn⁹ grās refert: q̄r multi in cōfessione mundātur
Gloriam deo dare — sed nō oēs dn̄m laudāt. Qui eñ tanq̄ canes reuertunt̃
ad vomitū/hi sunt nouē q̄ post adeptā sanitatē non lau
dabant dn̄m. Et quia pauci sunt respectiue q̄ grati sunt
de bn̄ficijs largitatis diuine et remanēt ī repata sanita
te: iō tm̄ vn⁹ reuertit̃ dās gloriā deo. Deo eñ gloriā da
re est pcepta pctī sui curatione in bonis opib⁹ pseuerare
Et hic est samaritan⁹ q̄ interp̄tat̃ custos: nā illi sūt gra
ti deo qui se custodiūt a pctī recidiuo. Et est alienigena — Heb. xiii.
dicēs cū ap̄lo: nō habem⁹ hic manentē ciuitatē: sed futu
rā inq̄rim⁹. Hinc colligit̃: q̄r hi q̄ deberent eē magis gra
ti dn̄o et familiares vt lr̄ati/p̄lati et diuites q̄b⁹ scientiā
dedit vel opes magis sunt ei ingrati: seseq̄ elongant ab
eo nec referunt sibi grās sicut simplices et paupes q̄b⁹
tot bona nō cōtulit. q. d. Labia nr̄a et diuitie a nobis sūt
q̄r noster dn̄s est. Ipse aūt vn⁹ grās agēdo in faciem ce
cidit: q̄r sola vnitas ecclie cadit in faciē adorās. Inde ē
q̄ qñq̄ prostrati oram⁹ vbi q̄ttuor ptēdim⁹: infirmita
tem corporis: q̄r de puluere sumpti sum⁹: īfirmitatē ani
mi: q̄r casum ex nobis non erectionem a nobis sed a deo
habemus: erubescentiā de malis: q̄r pre multitudīe pec
catorū oculos ad celū leuare nō audem⁹ prudētiam: q̄r
in faciē cadim⁹ et videm⁹ vbi cadim⁹. i. q̄ in terrenis af
figimur. Qñq̄ v̄o flexis genib⁹ vt salomō: sed erecto ca
pite et eleuata facie oramus q̄si dicētes p desiderio pa
trie: trahe me post te. Qñq̄ aūt stātes oram⁹ nos spem
in celestib⁹ hr̄e designātes et q̄si dicētes nr̄a cōuersatio ī
celis est/et illūc in domū dn̄i letantes ibim⁹. In primo er
go exprimim⁹ cōditionē nostrā: in secūdo desiderium:
in tertio spē. In memoria quoq̄ resurrectionis domini
ce tpe paschali et dieb⁹ dn̄icis exēplo sanctarū mulierū
īclinatis in terrā vultib⁹ oram⁹ nos terrā et puluerē esse
cū abraā recolētes. Vn⁹ ḡ reuersus in faciem ad pedes
iesu cecidit ac nobis humilitatis et pnīe exemplū osten
Cadere in faciē quōq̄s dicat̃. — dit. Vñ s̄m Bedā. In faciē cadit q̄ de ppetratis malis
erubescit. Ibi eñ hō cadit: ibi cōfundit̃. Qui in faciē ca
dit videt quo cadat: q̄ retro lapsū suū nō videt. Boni ḡ
in faciē cadunt: q̄r humiliant se in his visibilibus vt ad
inuisibilia erigantur. Mali retro cadūt: quia cadunt in
inuisibilibus vbi mō non vident q̄d eos tunc sequatur.
Ad pedes etiā iesu cadit et gratias agit q̄ se ad pcipien
da dei bn̄ficia humiliat: q̄ nihil sibi virtutis attribuit: q̄
bona q̄ h3 de misericordia dei se hr̄e intelligit. Et s̄m
eūdē q̄ deuotus ante dn̄m cecidit surgere et ire p̄cipitur
q̄r q̄ ī infirmitatē suam agnoscēs humiliter iacet per di
uini v̄bi cōsolationē surgere ad fortia opera et crescēti
bus quotidie meritis ad pfectionē passim pficere iube
tur. Huic aūt fides saluū facit quē ad grās agēdas īcli
nat: et ecōtra pfidia illos dānat q̄ de acceptis bn̄ficijs in
grati sunt et deo dare gloriā negligūt. In hoc ergo capi
tulo igrati de bn̄ficijs rep̄hendunt̃ a dn̄o. Multū ē lau

dabilis virtus gratitudo ꝛ valde acceptabilis deo grāꝝ actio/ac detestabile vitiū īgratitudo. vñ Aug. Quid meli⁹ aīo geram⁹/aut ore pmamus/aut calamo exprimam⁹/q̄ʒ vt deo grās agam⁹? Hoc nec dici breui⁹: nec agi fructuosi⁹ pōt. Et iterū. Scio q ingratitudo displiceat tibi q̄ radix est toti⁹ mali spūalis: ꝛ ventus vrens et exiccās oē bonū: obstruens fontē diuine mīe sup hoīem qua et mala mortua iā reoriunt ne vltra bona adipiscātur. vñ et Bern. Dignū est semp grās agere: qꝛ de⁹ nūq̄ʒ cessat bñfacere. Et iterū. Disce in referēdo grām non eē tard⁹ aut segnis: disce ad singula dona grās agere. Diligenter inqt cōsidera q̄ ibi apponunt vt nulla videlicet dei dona debita grāꝝ actione frustrent: nō grādia/nō mediocria/nō pusilla. Deiq̄ȝ iubemur colligere fragmēta ne pereāt. i. nec minima bñficia obliuisci. Nunqd non perit quod donat ingrato. Ingratitudo inimica ē aīe: exinanitio meritoꝝ: virtutū dissipatio: bonoꝝ dispsio: bñficioꝝ pditio. Ingratitudo est vent⁹ vrens ꝛ siccās sibi fontē pietatis/rorē mīe fluenta grē. Qualis vero debeat esse grāꝝ actio: docet idē ber. dicēs. Nō tm̄ vero ꝛ lingua: sed ope ꝛ virtute exhibeam⁹ nosmetip̄os gratos nō eñ grāꝝ dictionē: sed grāꝝ actionē exigit a nobis dñs de⁹ nr̄. vñ etiā Chry. Agamus igit ei iuges grās: ꝛ nō modo ʋbis hoc nr̄is/verūetiā opibus nostris: immo ipsis principaliter ipleamus. Agam⁹ vero grās non de ꝓprijs tm̄: verū etiā de alienis bonis. Ita eñ ꝛ inuidiā poterim⁹ extinguere ꝛ alere charitatē. Neq̄ȝ iā illis poteris inuidere de quoꝝ bonis grās deo referēdo letarī. Quid igit magnū reposcit q̄ pro liberalitate in nos sua solūmodo gratos sibi esse nos pcepit? Ingratitudinis aūt vitiū ex arrogātia potissimū gigni solet: cū se aliqs dignū eē bñficijs estimat. Humiliat ʋo atq̄ȝ ꝯtrit⁹/nō ꝓ bonis solū: sed ꝓ his q̄ ꝯria estimant eē grāꝝ actiones mittet deo: ꝛ q̄cūq̄ȝ patiet nihil se dignū estimabit passum esse. hec Chry. Et hec est magna cā q̄re deū nō diligimus: qꝛ ei⁹ bñficia nō recognoscimus. vñ Hiero. Uis scire q̄re deū non diligis: quia eius beneficia non recognoscis. Quāto magis in bonitate eius ascendis: tanto plus in amore eius inardescis. hec Hiero. Oratio.

O Domine iesu xp̄e de tua pietate confisus ad te piū medicū ego quasi leprosus varietate peccatoꝝ respersus cōfugio ad te fontē aīarum ego imūdus maculis vitioꝝ curro ꝛ suppliciter exoro q̄ten⁹ digneris meā sanare infirmitatē: lauare feditatē: ꝛ me dirigere ad salutē. Da mihi vt semp beneficia tua in corde habeā: ꝛ de vniuersis grās tibi agam. Sed quia homo mortalis cinis et puluis/nec vnum ꝓ mille gratias referre sufficit: referant tibi grates ꝓ me virgo maria et oēs ciues supcelestes: atq̄ȝ oīs creatura qua diuine laudis sit materia. Amen.

¶ De samaritanis hospitium domino negantibus. Capitulum.xx.

Luce.ix.

Et aūt aduētus dñi iesu nō lateret [misit nūcios suos]. s. iacobū ꝛ iohānē [añ faciē suā] in ciuitatē samaritanoꝝ: vt ibidē hospitiū ꝛ cetera ncīa q̄ nō magni ꝯstabāt sibi prepararēt. Hec ciuitas samaria nūc sebastē dicta iā pctīs exigētib⁹: necvnicā hʒ domū nisi tm̄ duas ecclīas: vnā ī mōte vbi quodā fuit regis palatiū: scđam ī honore scti iohānis baptiste ī q̄ sepult⁹ fuit iter abdiā ꝛ elyseū. Samaritāi ʋo q̄ emulabant tēplo hierosolimitano ꝛ iuidebāt eūtib⁹ ī hierusalē adorare: qꝛ videbāt xp̄m cū discipulis hr̄e faciē seu vultū. i. ꝓtēdere silitudinē ꝛ signū eūtī ī hierl'm ad festū paschale cā orōnis faciēde: iō eos ex emulatiōe ꝓpt locū adoratiōis noluerūt hospitio recipe: qꝛ dicebāt locū adoratiōis eē apđ eos ī mōte garizim: ꝛ nō ī hierl'z. Uñ

Joh.iiij. supra mulier samaritana q̄si emulādo dixit dño. Pr̄es nr̄i ī mōte hoc adorauerūt ꝛ vos dicitī qꝛ hierosolimis loc⁹ est in q̄ opʒ adorare. Itē qꝛ ex vestimētī xp̄i ꝛ discipuloꝝ ei⁹ cognouerūt samaritani q fuerūt iudei/iudei aūt erāt samaritanis odiosi eo q ꝯtēnebāt eos: nolētes comedere ꝛ bibere cū eis: nō eñ coutūtur iudei samaritanis sicut et hebrei egyptijs. vñ Hiero. hostili iter se samaritani atq̄ȝ iudei discordāt odio. Uidētes itaq̄ȝ dñȝ ad hostes suos pgere samarite eū recipe noluerūt. Q̄ȝq̄ȝ alia subijciat intelligētia: qꝛ volūtas dñi fuerit nō suscipi a samaritanis: qꝛ festinabat hierl'm pati ꝛ sanguinem fundere/nec occupat⁹ susceptiōe samaritica ꝛ doctrina gentis illi⁹ passiōis differret diē ad quā venerat sustinēdā. hec hiero. Sicut aūt dño ī hierl'm tendēti restiterūt samaritani: sic si mēs tua in celū tēdat habebis semp q̄ rixas/odia/ꝛ bella gerant: nō tñ irrepat vindicta mēti tue: sʒ q̄ʒtū poterī stude vtilis eē. Uñ sūt ʋsus. Hierl'm ciues gētes odire forēses. Quotquot nō recipit menib⁹ illa suis. — Uersus notabiles

Si ḡ ī his q̄ ſm deū opari desideras aliqs tibi obsistere seu te īpedire videas: noli ꝯtētionib⁹ deseuire: sʒ te ipʒ ī te ip̄o restringe: ꝛ te cū deo tuo recollige sibiq̄ȝ dicas. Dñe vim patior: responde ꝓ me. Nec de h̄ ꝯtristeris: qꝛ nihil pñt nisi q de⁹ sit finaliter ꝓ bono tuo esse expediens: imo q̄ʒ ad pñs nō videas videbis finaliter si tñ patienter portaueris q̄ȝ illō ī q̄ tibi eos īpedimētū prestare credebas erit tibi iuuamen ad tuū ꝓpositū exequēdū: sicut de ioseph ꝛ multis alijs ē factū: qꝛ sʒ chry. Si legē xp̄i custodire volueris necessitatē quidē nullā q̄ te ab obseruatione ei⁹ īpediat aliq̄n patieris. — Impedimētū ad salutē nullum

Si etiā in his q̄ ſm deū desideras te videas quodāmō diuinitus impediri: vel p infirmitatē: vel quocūq̄ȝ alio mō ꝯtingēte de hoc nullaten⁹ ꝯturberis: sʒ totū equanimiter feras ꝛ te ex toto illi comittas q̄ meli⁹ nouit q̄ʒ tu ipse: qđ tibi expediat: q̄ te ad se ꝯtinue subleuat/dūmō teipʒ ex toto illi ꝯmittas q̄uis forte hoc ipse nō videas. Ad hoc ḡ sit totū tuū studiū vt teipm̄ in pace ꝛ cordis trāquillitate possideas: ꝛ ꝓ quocūq̄ȝ euētu nō doleas/nisi de solo peccato ꝓprio vl' alieno: seu etiā de his que te inducerēt ad pctm̄: et q̄ possent alienare seu elongare a deo: vl' mediū facere inter te et ip̄m deū: q̄uis eñ tibi occurrēs aduersitas ei⁹ nutu ꝛ ꝓuidētia gerit cui⁹ ʋtute res create sūt et in suo esse ꝯseruant. Cui igit tribulatio aduenerit exi obuiā hospiti tāto benigne eū recipiēdo: ꝛ dic corde iocūdo. Uñ venerit amica mea tribulatio. Qui eñ aduersa libent ꝓ deo patit: xp̄o passo assimilat: ꝛ iō ab eo tāq̄ȝ a ꝯsimili nexu dilectiōis pcipuo ꝯstringit. Porro de inuolūtarijs tribulatiōibus scire debes q lʒ inuolūtariū inq̄tū hmōi nō sit meritoriū: verūtñ si prudēs anim⁹ h̄ q̄ȝ inuolūtarie illatū est/volūtarie pati voluerit: ꝛ volūtatē suā hacten⁹ rebellē ad virgā dei inclinauerit ʋtutē faciēs ex necessitate: aut dubiū q̄n salubre et meritoriū fiet ꝛ ad spūale ʋtutū incrementū ꝓficiet hoc q̄ȝ añ pestiferū videbat. Patiamur ergo libēter et volūtarie: qꝛ vera sal⁹ nr̄a est ī cruce: nec extra eā aliq̄ salus inuenit.

In quacūq̄ȝ enim aīa crux. i. tribulatio non est: nulla pasientia est: ꝛ vbi patiētia nō est: vera salus non ē. Cor autē patiēs est cui gaudiū est q̄ȝ despicit: ꝛ q̄ȝ ī penis ꝛ q̄busq̄ȝ aduersitatib⁹ letat exultās ꝓ eo q passiōī xp̄i ꝛ humilitati sue aliqd adijcere valeat: ꝛ q̄ȝ hēat vñ deo aliqd sacrificet. Et iō oēs penas ꝛ aduersitates occurrentes vnias cū penis ꝛ aduersitatib⁹ xp̄i: ꝛ ex vnione ipoꝝ dulcescāt: ꝛ deo ī sūma patiētia redoleant. Oia ḡ q̄ tibi aduenerit siue leta/siue tristia ex nimia charitate a deo tibi esse donata certissime scias: ꝛ oīno credas q oīa ex tāto amore xp̄i tibi ꝓueniāt: vt nihil aliō tibi aut aliter euenire velles aut velle deberes/ꝛ iō ꝓ singlīs ei grās ꝛ laudes agas. — Patiētie laus.

Irati itaq̄ȝ iacob⁹ ꝛ iohannes ꝯ samaritanos voluerūt ignē e celo ad cōsumēdū eos īpetrare dicētes [Dñe] si [vis dicim⁹ vt ignis descēdat de celo]. i. de alto sicut fulgura et hmōi q̄ oīa veniūt de celo aereo [et ꝯsumat illos] te recipere nolētes. Quāta fiducia eoꝝ in dño erat q̄ solo ʋbo se posse credebāt vt ignis de celo descenderet: ac hmōi vindicta q̄ laudata est in helya in istis est a dño reprobata: qꝛ h̄ nō appetebāt ex charitate ꝛ amore correctionis eoꝝ: vel finiēde in illis malicie sicut ille: sʒ ex impatiētia poti⁹ ꝛ indiscretione ꝛ appetitu vindicte. In q̄ innuit dñs q non valet zel⁹ nisi sit discreta volūtas. — Fiducia apostoloꝝ

Uñ ʋbis apl'i petri ananias ꝛ vxor eius exanimes ceciderūt nō odio: sʒ iusta vindicta: ꝛ paulus quēdā pctōrē tradidit sathane ī interitū carnis: vt aīa esset salua. — Actuū.v.

vñ Beda. Rephendit in istis dñs nō exēplū prophete sancti: sed voluntatē vindicādi q̄ adhuc erat in rudib⁹ aī aduertens eos nō amore correctionē: sʒ odio desiderare vindictā. hec Beda. vnde dicit eis. [Nescitī cuius spiritus estis]. s. spūs sancti qui bonus est et suauis hoc est non bene recognoscitis cuius spū signati estis et ideo vultis per odiū exercere vindictā q̄ȝ nō licet dei — Spūs cuius simus.

seruis. In nouo eñ testamento quod est amoris proce-
dendũ est suauiter ⁊ benigne non sicut in veteri testamẽ-
to quod est timoris vbi procedebat aspere ⁊ rigide. vñ
glo. Cuius spiritu signati estis eiꝰ et acta imitemini nũc
pie consolantes ⁊ in p̄senti patiẽtiã habẽtes: sed in futu
ro iuste iudicãtes cũ sedebitis sup sedes duodecim. Et
subiũgit dñs [filius hoĩs nõ venit aĩas ꝑdere] ꝑ rigorẽ
iustitie statim inferẽdo penam mortis sicut vos vultis
q̃nĩmo ꝑditio ẽ ex vobis [sꝫ venit saluare] aĩas ꝑ m̃iam
⁊ pene relaxationẽ: sicut expedit miseris: saluantur eñ
Prelato- melius clemẽtia q̃ꝫ sententia. Et in hoc daṫ exẽplum p̄la-
rũ exem- tis vt nõ statim cũ ĩpetu peccata puniãt: sed magis tp̄s
plum. ⁊ locũ expectẽt nec semp in peccãtes vindictã exerceãt.
vnde Ambro. Cur vero discipulos increpauit: quia ignẽ
sup eos descendere gestiebãt qui nõ receperãt xp̄m ostẽ
ditur nobis nõ semp in eo q̄ peccauerũt vindicandũ: q2
nõnũq̃ꝫ amplius prodest clemẽtia tibi ad patiẽtiam/ la-
pso ad correctionẽ. Deniq̃ꝫ samaritani citiꝰ crediderũt
a quibus hoc loco ignis arceṫ. Dñs aũt nec in hos inde
uote dñm refutãtes ꝓpriũ cõmoueṫ vt ostẽderet: q2 non
habet vltionis studiũ ꝑfecta v̾tus nec vlla sit iracundia
vbi plenitudo est charitatis: nec excludẽda infirmitas
sed iuuãda. Procul a religiosis ĩdignatio: procul a ma-
gnanimis cupiditas vltionis: procul a prudẽtibꝰ consi-
derata cõmotio ⁊ incauta simplicitas. hec Ambro. Per
iacobũ et iohannẽ q̄ adhuc imperfecti erant significan-
tur hoĩes imꝑfecti querẽtes nimis dure vĩdicari: sꝫ ma
gister ꝑfectionis ꝓhibet hoc fieri. Et q2 samaritani no-
luerunt dñm iesum et discipulos eiꝰ intra ciuitatẽ suam
recipere ad hospitãdũ [abierũt in aliđ castellũ] Circũi-
bat eñ dñs iesus ciuitates ⁊ castella p̄dicãdo ⁊ faciẽdo
miracula sicut supra dictũ est. Vide nũc quõ dñs iesus
cuiꝰ est terra ⁊ plenitudo eiꝰ exclusus ab vno loco patiẽ-
ter fert ⁊ trãsit ad aliũ: ⁊ habe patiẽtiã si similia tibi eue
nerint: ĩmo gaude q2 datũ est tibi in tãtillo imitari dñꝫ
Irã vitan tuũ. Hec igiṫ oĩa cõsiderãtes omnẽ amaritudinẽ ⁊ irã
da est. a nobis excludamus ⁊ nõ vlciscẽtes nosipsos deo totũ
cõmittamus. vñ Chry. Nunq̃ꝫ insidiemur alijs q̃m ad-
uersus nosipsos acuimꝰ gladiũ ⁊ ꝓfundiorẽ nobisipsis
plagã damus. Sed cõtristauit te q̄s ⁊ vis in eum vlcisci
Ne vlciscaris. Ita eñ vindicare poteris si non vindica
ueris nõ si vindicasti. Cũ non vindicãs deũ ei cõstituis
Roꝫ. xij. inimicũ: vindicaris aũt nõ adhuc. Mihi eñ vindictã ⁊
ego retribuã dicit dñs. Si eñ famulos habemꝰ et si ad
inuicẽ dissidẽtes non nobis litẽ cõmiserint finiẽdã: et si
infinite accesserint nõ solũ nõ vindicamꝰ: sed et auxilia-
mur dicẽtes ⁊ flagellũ totũ nobis ꝯmittere oportebat:
q2 v̾o teip̄m ꝑueniẽs vindicasti ne me molestes de reliq̄
multomagis deꝰ q̄ enũciauit sibi cedere oĩa hoc dicet.
Qualiter autẽ nõ incõueniens est si a pueris quidẽ nr̄is
tantã expetimꝰ obedientiã: dñatori vero nõ cedemꝰ ea q̄
volumus famulos nobis cedere. Si eĩ dic mihi odis eũ
q̄ peccauit cuiꝰ gr̄a et ipse peccas ⁊ ĩ eisdẽ cadis. Conui
ciatus est ne recõuitieris: ꝑcussit ne reꝑcutias: cõtrista-
uit/ ne recõtristes: q2 nullũ lucrũ si factus es illi rursus
par. Ita eñ cõfundere poteris si cum humilitate feras
⁊ mansuete: ita ꝯfundẽs abscidere poteris ab ira. Nul-
lus malo malũ sanat: sed bono malum. Oro.

Domine iesu xp̄e qui de samaritanis hospitiũ
tibi negãtibꝰ nõ te vindicasti: sed patiẽter fe-
rens hũiliter ad aliũ locũ declinasti: p̄sta mi
bi indigno o dulcis hospes aĩe vt vitijs cũctis expulsis
gratũ tibi in corde meo hospitiũ valeã p̄parare: ⁊ si q̃n
ob mea demerita ibi receptꝰ nõ fueris noli mihi irasci ⁊
a ꝑuo tuo in ira declinare aut vindictã de me sumere: sꝫ
tu qui nõ venistis aĩas ꝑdere: sed saluare recõcilia me ti
bi per tuã misericordiã ⁊ da vt tibi ꝑ dignã preparatio-
nem cor aperiã: tibiq̃ꝫ placeat ad me seruũ tuũ intrare ⁊
me misericorditer benedicere. Amen.

¶ De petitiõe filiorũ zebedei. Capi.xxj.

Mat.xx. Post hec ascẽdit iesus ver
Lu.xviij. sus [Hierosolimã] q̄ respectu totius
et Mar.x. terre ꝓmissiõis sita est ĩ alto ⁊ ꝓpṫ h̄
ab alijs ꝑtibꝰ illuc veniẽtes ibãt ascẽ
dẽdo ⁊ p̄cedebat discipulos suos: vt
ꝭm Theo. oñderet q̄ ad passionẽ pre-
currit ⁊ nõ refugit mortẽ ꝓ nr̄a salu-
te. Illuc ibat passurꝰ ꝓ nobis nos p̄cedẽs ⁊ nos ĩstruẽs
q̄ ip̄m in operibꝰ p̄nse seq̄ debeamus [et sequẽtes disci-
puli timebãt] q2 nõdũ ꝑfecti vsq̃ꝫ ad tolerãtiã martyrij
erãt. Et vt dicit beda meminerãt ꝭmonis eiꝰ quo se pas
surũ multa a summis sacerdotibꝰ ⁊ scribis: ⁊ occidẽdũ
esse p̄dixit: metuẽtes ne vel ipsi cũ eo occiderenṫ: vł sal-
tem ille cuiꝰ vita ⁊ magisterio gaudebãt inimicorũ ma
nibꝰ occũberet. Et diuertẽs se a via [assumpsit] ⁊ ad par
tem traxit seorsũ ⁊ [secreto duodecim discipulos suos]
tãq̃ꝫ ꝑfectiores typũ p̄latorũ gerẽtes/ nõ infirmos qui
possent scandalizari: q2 noluit oĩbꝰ secreta sua mysteria
indicare: ⁊ tũc eis iã quarta vice mysteriũ sue passionis
⁊ resurrectionis p̄dixit: q2 (vt dicit Theo.) Conueniẽs
erat passionis mysteriũ ꝓpinquioribus sibi reuelare. vñ
⁊ Chry. Oĩs gl̄ia dei/ ⁊ oĩs salus hoĩm in xp̄i morte po
sita est. Nulla eñ res est q̄ ampliꝰ ad salutẽ hoĩm perti-
neat q̃ꝫ mors ipsiꝰ. Nec est aliud aliquid ꝓpter qđ ma-
gis deo gr̄as agere habeamꝰ/ q̃ꝫ ꝓpter mortẽ ipsiꝰ. Nõ
cũ plurima turba fideliũ sequereṫ eũ: ĩ via duodecĩ apo
stolos solos tulit in secreto: ⁊ illis tm̃mõ mortis sue an-
nũciauit mysteriũ: q2 semp p̄ciosior thesaurus in melio-
ribus vasis includiṫ. Et notãdũ q̄ xp̄s passionẽ suam ⁊ Passiõis
mortẽ pluries discipulis suis p̄dixit. Primo postq̃ꝫ pe- dñice pre-
trus ꝯfessus fuit eũ filiũ dei. Secũdo postq̃ꝫ trãsfigura- notatiões.
tus fuit in mõte. Tertio ibidẽ postq̃ꝫ curauit lunaticum
Quarto in p̄senti loco. Quinto in mõte oliueti dicens.
Scitis q2 post biduũ pascha fiet ⁊c. Et hoc fecit propṫ
plura. Primo vt colloquẽdo cũ carissimis amicis suis re-
uelaret illis secreta sue mentis: q2 secreta mysteria sunt
tantũ maioribꝰ reuelanda ⁊ detegenda cuiusmodi erãt
apostoli. Secũdo ne de memoria laberentur: sed mortis
iugiter meditationẽ haberent: vt exercitati expectatio-
ne cum veniret ꝑsecutio ⁊ crucis ignominia facilius fer-
rent ⁊ non turbarenṫ vehementer: q2 tribulatio p̄cogni
ta ⁊ expectata leuior inueniṫ: vel vidẽtes eũ mori igno-
miniose non scandalizarenṫ. Tertio vt nõ dubitarẽt eũ
resurrecturũ sicut p̄dixerat: cũ viderent ea q̄ de passiõe
sua predixerat impleta. Quarto vt scirent q̃m passionẽ
preuenit: ⁊ spõtaneus ad eã accessit. Quinto vt essent te-
stes q̄ scienter pateret ⁊ volũtarie/ vtpote qui preuenit
mortẽ ⁊ potuisset fugere. ¶ Mystice frequenter predixit
discipulis passionẽ suã per hoc significãs q̄ multotiẽs
esset passurus in mẽbris suis. vnde in actibꝰ. Saule sau-
le qđ me persequeris: et petro imĩnẽte passione sua dixit
vado romã iterũ crucifigi. O quotiens et q̃ntum hodie
dñs in electis suis patiṫ: qui per malos multipliciter et
crudeliter sepius affligunṫ. Et ait illis specialiter tãq̃ꝫ
suis secretarijs ⁊ amicis. [Ecce ascendimus hierosoli-
mam] ad locum passionis. q.d. iam in promptu est vt pa
tiar quoniã tribulatio proxima est: ⁊ attende qđ ⁊ supra
Et hic facit mentionẽ de loco passiõis. s. hierusalem: q2
ꝭm scripturas in medio terre operaturus erat salutem.
Terra autẽ hierusalem in medio mũdi est posita cui ab Hierusa
oriente adiacet arabia q̄ tp̄e filiorũ israel solitudo erat lẽ situs.
vastissima. i. desertũ heremꝰ terra inuia ⁊ inaquosa: in q̄
detinuit eos dñs. xl. annis mãna ad mũducãdũ eis plu
ens: ⁊ aquã de rupe ꝓducens: quã arabiã mare mortuũ
diuidit a iudea. A meridie vero adiacet egyptꝰ: et sic fi-
lijs israel de egypto ad iudeã redeũtibꝰ magnꝰ erat cir
cuitꝰ: q2 ꝑ arabiã circũduxit eos dñs. Ab occidente q̄q̃ꝫ
adiacet mare magnum/ ⁊ a septẽtrione syria ⁊ mare cy-
prũ. In hoc ergo q̄ dicit ecce ascendimus hierosolimã
apparet voluntas patiẽdi: q2 sponte sua venit ad passio
nem. vbi Chry. Ac si dicat: videte quia voluntarie vado
ad mortem: nemo vocat ad hierosolimã: nẽo ammonet
nulliꝰ ꝑtãtis p̄ceptũ timeo: nullius violentie necessitate
ꝯpellor. Cũ ergo videritis me in cruce pendentẽ ne esti
metis me hoĩem esse tm̃/ nã ⁊ si posse mori hoĩs est: velle
tñ mori hoĩs nõ est. hec chry. Hic dñs ostẽdit q̄ in p̄la-
tis dꝫ eẽ vigor ad tolerãdũ martyriũ si necesse sit ꝓ gre-
ge sibi cõmisso: et h̄ docet ꝑ exemplũ sui q̄ voluntarie ve
nit in hierusalẽ ad suscipiẽdũ mortẽ ꝓ salute mũdi. Et
subiũgit. [Et ꝯsummabunṫ oĩa q̄] de filio hoĩs. i. v̾gis
[per ꝓphetas sũt sc̄ꝑta] ⁊ bñ dicit oĩa: nã tria p̄dixerãt
de xp̄o. s. qđ esset acturus/ qđ passurus: qđ ꝓ vtroq̃ꝫ re-
cepturus. Congrue autem se filium hoĩs nomĩat vbi se
passurũ predicat: vt intelligaṫ q̄ ꝭm humanã naturam
nõ ꝭm diuinã passurus erat. Deinde explicat q̄ ventura

super eum erant ⁊ seriatim ordinem passionis enarrat. [Tradetur enim]scʒ a iuda[pricipib⁹ sacerdotū ⁊ scribis et senioribus ⁊ ꝯdēnabunt eū morte].i. per falsos testes iudicantes eū esse reum mortis nullo iuris ordine seruato. Et qꝛ non habebant potestatem interficiēdi eo ꝙ iudiciū sanguinis esset eis ablatū per romanos qui eis dn̄abant̃ ideo subiūgit [Et tradent eū].s. ꝑncipes ⁊ scribe cū accusatione criminis [gētib⁹].s. pylato presidi ⁊ suis militib⁹ ministris romanorū ad ꝑficiēdum illud quod ipsi non poterant .s. mortem christi. Et ipsi gentiles illudent ei verbis ⁊ contumelijs/⁊ conspuēt eū oris imundicijs ⁊ flagellabunt eū virgis ⁊ nodis: ⁊ occidēt eum crucifigēdo clauis ferreis. Iniuria nimis vbi falsi tradūt veritatē: fatui illudūt sapientiā/rei flagellāt innocentiā: miseri ꝯspuūt gloriā: mortui occidūt vitam. Vn̄ Bern̄. Heu fratres charissimi libertas captiuorū traditur: gloria angeloꝝ illudit̃: speculū sine macula ⁊ cādor lucis eterne cōspuit̃: dn̄s oīm flagellat̃: ⁊ vita hoīm occidit̃. Quid instat nisi vt oēs eamus ⁊ cū eo moriamur? Et iterū. Tradit̃ tāq̄ re⁹ ad illudendum tāq̄ fatu⁹ ad flagellandū: tāq̄ malefactor ad cōspuendū: tanq̄ vilis ad occidendū: tanq̄ preuaricator legis. hec Ber. ¶ Mystice dn̄s traditur a symoniacis: illudit̃ ab hypocritis: flagellatur a tyrānis: conspuitur a blasphemis: occidit̃ ab hereticis ⁊ apostatis. Et ne apostoli eius morte audita absorberent̃ pre tristitia ⁊ turbarent̃ cum viderent morientē nūciat eis suā resurrectionē ad eorū cōsolationē dicēs [Et tertia die resurget] Ecce tēp⁹ et gloria resurrectiōis quā passioni annectit vt tā cita ⁊ certa resurrectio scādalū crucis euacuet. Ideo etiā passio ⁊ resurrectio ꝯiungunt̃ vt i passione natura humanitatis ⁊ in resurrectione natura diuinitatis ꝯprobet̃. Et vt dicit Augu. Passione ostēdit qd sustinere ꝓ veritate: resurrectione: qd sperare in tribulatione debeam⁹. Sequere ergo nūc et tu cū discipulis ⁊ associa dn̄m tuū ad ignominiā passionis vt tandē ꝑuenire merearis ad gloriā resurrectionis: qꝛ (sm̄ aplm̄) si cōpatimur ⁊ ꝯglorificabimur.

Passiōis dn̄ice demōstratio

Predixit ergo eis ⁊ passionis sue penā ⁊ resurrectionis gloriā vt cū morientē cernerent etiā resurrecturū non dubitarent: ⁊ ei⁹ resurrectionē fiducialr̄ expectarent: at ipsi nihil horū intellexerunt scʒ manifeste ⁊ ꝑfecte: qꝛ adhuc rudes erāt et imperfecti: cuius rationē triplicē assignat Beda dī. Discipuli cui⁹ vitā maxime desiderabāt/ mortē ei⁹ audire nō poterāt: et quē nō solū hoiem innocētē: sʒ ⁊ verū deū esse ⁊ sciebāt hūc nullaten⁹ mori vel posse putabāt: ⁊ qꝛ ꝑ parabolas eū sepe loquentē audire consueuerant: quotiēs aliqd de sua passione dicebat hoc nō ita vt sonabat intelligēdū: sed amore dictāte ad aliō qd allegorice referēdū esse credebāt. hec Beda. ¶ Et nota ꝙ sicut xp̄s assumpsit discipulos et duxit eos hierosolimis ac secreta eis reuelauit: sic spiritualiter adhuc assumit discipulos et ducit hierosolimis qn̄ vocat hominē ab amore mūdi ⁊ ducit ad religionē in qua est pacifica cōuersatio: sicut et hierosolima īterpretat̃ pacifica in q̄ religiōe multa secreta eis reuelat. Et illa q̄nq̄ q̄ enumerat de christo spūaliter cōtingunt religiosis q̄ et christ⁹ patit̃ in eis.

Discipulorū christi indicia.

Primo moriunt̃ mundo quādo amor seculi fundit⁹ i eis extinguit̃: ita ꝙ parētes/diuitias/delicias/ honores/⁊ oīa que in mūdo sunt ꝓpter christum cōtemnunt. Secūdo illuduntur: qꝛ iā ab hoīb⁹ infatuantur ita ꝙ religiosus potest dicere illud ps̄. Videntes me deriserunt me locuti sunt labijs ⁊ mouerunt caput. Tertio flagellant̃ linguis detrahentiū: qꝛ heu iā vbi cōueniūt seculares semꝑ rodūt ⁊ flagellant religiosos ꝑ detractiōes. Quarto crucifigunt̃ a seipsis qn̄ totū cor suū ad crucē christi configunt ⁊ cogitantes de passione christi carnē suā crucifigūt ⁊ affligūt/⁊ ieiunijs et disciplinis et similib⁹. Quinto tertia die resurgent: quia terminata oī miseria ad eternā leticiā ꝑueniēt. Prima qdē dies ē fidei christiane quā habuerūt in seculo. Scd̄a dies ē religionis sancte qua seruierūt deo: sed in his duobus dieb⁹ adhuc mortui sunt. Tertia vero dies est glorie i qua ab oī miseria resurgent. Poteris etiā predicta de xp̄o enumerata ⁊ aliter accipere ⁊ sic orare. Ignosce mihi o mūdicia summa ꝙ ego corpus tuū indigne sumendo totiens tradidi te libidinosis motibus meis tāq̄ icircumcisis. Ignosce mihi o summa veritas: qꝛ ego totiens illusi tibi votū meū trāsgrediendo ⁊ ꝓximis mentiēdo. Ignosce mihi o vera patiētia ꝙ totiēs flagellauit te pctā mea iterādo ⁊ te offendendo. Ignosce mihi o summa sapiētia ꝙ ego totiēs faciē tuā cōspui quādo veritatis cognitionē quā de te habui per turpitudinē fedaui vite mee. Ignosce mihi o vera vita ꝙ ego te totiēs occidi quādo ꝑ pctm̄ mortale te ab aīa mea expuli: fac me tertia die resurgere ꝑ verā cōtritionē/purā cōfessionē/⁊ dignam satisfactionē.

Opinio discipulorū

Et qꝛ dn̄s iesus dixit se tertia die resurrecturum filij zebedei putātes iminere regnū iesu in israel et eum illico in ꝓximo regnaturū tꝑaliter et in pace: sicut dauid et salomon regnauerunt ad complendum in prīo aduētu qd̄ ꝓmittit̃ in scd̄o: suggesserūt matri sue vt peteret munus sine noīe quo cōcesso peteret eis consessionem a dextris ⁊ a sinistris ei⁹ in regno suo. i. ꝙ essent collaterales ⁊ maiores pre ceteris i regno suo post eū: quia eū erant eius cognati germani volebāt post eū esse ꝓximi. Nec mirū si talia apli credebant ⁊ appetebant qui adhuc carnales erant ⁊ nondū perfecte illuminati nec confirmati ꝑ gratiā spūs sancti. Vt ait Chrys. intra temp⁹ vocationis apostolorum/⁊ passiōis dn̄i mortuus est zebedeus: ⁊ sic ista secuta est iesum cum filijs suis. Sexu fragilis et iam etate defecta christi vestigia sequebatur: qꝛ fides nunq̄ senescit ⁊ religio fatigationē non sentit. hec Chrys. Tria autē petit que desiderāt matres filijs quietem cū dicit [dic vt sedeāt hi duo filij mei]honores cum subdit [vn⁹ ad dexterā tuā: ⁊ alius ad sinistrā]diuitias cū addit [in regno tuo] Et (vt dicit Chrys.) alij filijs suis militiā cōparant: alij diuitias: alij honores: nemo filijs suis cōparat deū. Perditionē illorū magno ꝑcio cōparant: salutem autem illorū nec dono accipere volūt: sed si viderint illos honoratos letātur: si viderint pauperes tristantur: si viderint peccantes nō tristantur vt ostendant: qꝛ corpoꝝ amatores sunt nō animarū. hec Chry. In tribus autem deficiebat ista mulier in ordine in intētione: in materia. In ordine erat ꝑuersitas: qꝛ añ meritū petebat ꝑmiū [dic inquit vt sedeāt] qui nōdum laborauerāt. In intētione carnalitas: credebat eū hoc sibi deberi ex lege carnis: iō dicit [hi duo filij mei]scilicet consobrini tui. In materia vanitas: qꝛ pompam querebat ideo subdit [vnus ad dexterā tuā: ⁊ vn⁹ ad sinistrā tuam in regno tuo]vt ait Chrys. Non solū predicēs discipulis suis de passione sua futura: sed etiā aptans petiture mulieri locū declinauit seorsū ab itinere donec mulieres retro venientes occurrerent: nec etiam credibile est mixtim cum ipso ambulasse mulieres: sed lōgo interuallo separatim inter se ambulabant christus cum discipulis suis primi: sequentes autem de lōge mulieres. Et cum mater sm̄ informationē filiorum peteret pro eis iesus respōdit matri ꝓ simplicitate eius: sed filijs per eā petentib⁹ qui verba posuerunt in ore matris. Sciebat eū ipsam missam a filijs et informatā de petitiōe facienda pro eis ꝓpter quod eis imputauit: qꝛ qd̄ ꝑ alios facimus quodāmodo per nosipsos facimus. Unde respōdens duob⁹ filijs quorū consilio mater petebat ostēdit eos errare dicens. [Nescitis quid petatis] scilicet mediante matre vestra quam submisistis. Quasi diceret. Prelationē queritis i celo que nulla ibi erit ⁊ male queritis: regnare enim vultis qui non meruistis: ⁊ nec honore sed onere ꝑuenitur ad regnum quod queritis. Attendant ergo qui regnū celorum a dn̄o petūt ⁊ parum per hoc laborant quod christus suis discipulis ⁊ nepotibus responderit. Vn̄ Beda. Nesciunt quid petunt qui sedē glorie a domino quam nondū merebant̃ inquirunt: desiderabāt eū regnare sublimiter cū christo: sʒ pri⁹ erat pati humiliter ꝓ xp̄o. Vbi et Chry. Intelligere enī debemus ⁊ nos vt non illud a deo petamus quod nos bonū esse iudicam⁹: sed orantes in potestate dei ponam⁹ vt ad illud exaudiat qd̄ ipse nobis expedire cognoscit. Et iterū. Nō eū solum debemus cogitare qualē gloriā cōsequamur: sed quō euadam⁹ ruinā peccati: qꝛ et in seculari bello qui semper de preda victorie cogitat difficile vincit.

Petēdū quid.

Ideo petendum erat da nobis exemplum gratie tue vt omne malum vincamus. hec Chry. Per istos qui petierunt a christo pre ceteris discipulis honorari eo ꝙ erant eius consanguinei significantur ambitiosi q̄ habentes prelatum consanguineū volunt per hoc in ecclesia pre ceteris ꝓmoueri. Quib⁹ bn̄ rn̄detur [nescitis qd petatis] Nā honores ecclesie nō sunt dispensandi ex

propinquitate sanguinis: sed ex ydoneitate psonarū ratione scientie et virtutis. Et vniuersaliter de oibus ambitiosis optime potest dici q nesciunt quid petat: qr tales si pmouētur mala intrant et possident. Cognoscens igitur dñs eorum ignorantiam et errorē: qr indiscrete petebāt psumentes puenire sine merito ad gloriā tātā reduxit eos ad viā. s. ad humilitatem / et nos inuitat ad eā p quā venit ab sublimitatē potius q per ambitionez. Ubi ostendit q in prelatis deb3 esse tenor humilitatis: qr nō debēt appetere vel gaudere preesse alijs. Uñ dixit eis. [Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sū] id ē passionē martyrij et mortē crudelē sustinere ppter deū quā ego p vobis et multis ex charitate passurus sū voluntarie ac si bibam illam vt delectabilem calicem per quē debeo venire ad regnū nō temporale vt creditis s3 eternum.

Calix qd. Per calicem vere vbiqz passio et martyrium intelligitur: tū qr sicut calix est vas quo bibit ad mensuram: sic passio cum mensura bibitur eo q nō pmittit dñs hominē tētari supra id qd pōt: tū qr cito sicut pot⁹ trāsit: illud em qd in psenti tribulationis momentaneū et leue est: tū qr delectat: nā passio et tribulatio a fidelibus p cōsolatione recipit et in ea gloriant. Est autem multū delicatus q non potest bibere potum de quo bibit dñs suus. Hanc aūt passionē quā matthe⁹ calicem vocat / marc⁹ et calicem et baptismū nominat dicens. [Potestis bibere calicem quē ego bibo / aut baptismo quo ego baptizor] s3 pro vobis [baptizari] i. propter me. Tincturam sanguinis sui in sua benedicta passione p pctorū emundatione vocat hic baptismum. Uñ Theophilus. Calicem aūt et baptismū crucē nōiat: calicē quidē tāqz potū dulciter ab ipso susceptum: baptismū vero tanqz emēdationem nostrorum facientem peccatorum hec theophi. q. d. eis. Ante humilitatem passionis exaltari non poteritis si vultis conregnare crucifixo: incumbit vobis tollere crucē eius exemplo: qr nemo nisi tollat crucem suam p martyrij passionem vel proximi compassionem vel carnis mortificationem regnabit cū crucifixo. Ubi Greg. Jam locum celsitudinis querebāt ad viam illos vitas reuocat per quam ad celsitudinem venirent. Ac si dicatur. Jā vos locus delectat celsitudinis: s3 pri⁹ via exerceat laboris. Per calicē ptingitur ad maiestatem. Si mens vestra appetit qd demulcet pri⁹ bibite qd dolet. Sic p amarū poculū ꝯfessiōis puenit ad gaudiū salutis. vbi et Chry. Per modū interrogationis attrahit eos vt ex cōmunione q ē ad ipsum auditores fierēt. Ac si dicat Uos de honore et coronis loquimini / ego autē de agonibus et sudoribus disputo. Non enī est hoc premiorū tempus: sed occisionis bellorū et periculorū. Et iterum Nunquid nesciebat dñs quia passionem ipsius poterāt imitari: Sed ideo eis dicit vt dño interrogante et eis respondentibus oēs nos audiam⁹: qr nemo pōt cū xpo regnare nisi passionem illius fuerit imitatus. Sicut ait

ij. Tim. ij. apostolus. Si commortui sumus et conuiuemus. Si sustinemus et conregnabimus. Res enim pciosa vili precio non comparat. Magnū laborē nō necesse est nobis

Passiōis dñice susceptio. impendere si volum⁹ ad regna celestia puenire. Passionem autē dñi dicimus suscipere nos debere / non solum persecutionē gētiliū: sed omnē laborē et molestiā quam patimur cōtra peccata certātes. Nam si gentiles defecerint: q persequātur: nūqd ideo ꝓpta volūtas fidelium debet sine fructu et sterilis permanere. Ideo et si gētiles non habes qui te persequātur: habes principem gētiliū dyabolum qui hominē persequi non cessat. Si ergo pncipem potes vincere in peccato non est magnum superare principes eius in corpore. Ecce ostendā tibi magnā et insufferribilem persecutionē in corpe tuo. Incipe resistere desiderijs tuis / et tunc intelliges qz fortes sunt spiritus desideriorū malorum qui te persequūtur. Hec em pugna periculosa / et hoc est gloriosa victoria qui potuerit odire qd amat et amare quod odit. Hec Chry. Uñ et Hiero. Non solum effusio sanguinis pro nomine christi martyriū reputat: sed deuote quoqz mentis seruit⁹ quotidianum martyrium est. Illa corona de rosis et violis ista de lilijs. Et illi rñdētes [dixerūt ei. Possumus] loquūtur sicut inexperti ꝓprie fragilitatis qd per effectū patuit: quia in passione christi fugerunt pre timore mortis. Ubi Chrysostomus. Responderunt autem tam prompte expectantes in eo quod petierūt exaudiri. Jesus aūt [ait eis. Calicē quidē meū bibetis et baptismo q baptizor baptizabimini] id est passiōes ꝓpter me sustinebitis vel actu vel voluntate. Nam dissimiliter passi sunt vnus sustinendo actualiter affectu: vnus occisus: alter infernētis olei dolium et etiam in exilium quod est quedam mors ciuilis missus. vbi Chry. Dñs autem eis pphetat magna bona. i. martyrio dignos efficiendos. Deinde dñs subiūgit. [Sedere autē ad dexteram meā] in gaudio eternitatis [et ad sinistrā] in perfruitione humanitatis [nō est meum] ex ordine iusticie que respōdet meritis [dare vobis] ratione consanguinitatis: vel sicut adhuc estis indispositi: quia ex superbia regnum temporale queritis [sed quib⁹] ex meritorum ordie [paratum est] id est propter merita ab eterno dispositum [a patre meo celesti] scilicet humilibus et ad hoc dispositis sicut vos aliquando eritis. Preordinauit enim deus q nullus ad regnum perueniat nisi bene meritus et dign⁹ fuerit. Non est enim personarum acceptor deus: vt sc3 psonaliter aliquem accipiat sine meritis in dādo salutē eternam: quia (fm Augustinū) dilectio eqlis facit non acceptare personas. vnde Beda. Non est meum vobis dare id est superbis: hi enim adhuc erant: alijs paratum est: et vos alij estote: id est humiles et vobis paratum est. vnde et Chry. Paratum est quippe regnum celorum deū diligentibus: sicut conuiuiū paratur amicis: mundum contēnētibus sicut domus dei vel hospitale parat pauperibus qui non habent domos alias: veris humilibus sicut paruulis paratur cibus et vestitus misericordiam egenis impendentibus: sicut paratur bonor pro bonore bonum pro bono finaliter perseuerantibus: sicut operarijs paratur merces reddenda in sero post opus [Et audientes decem] alij scilicet apostoli [indignati sunt de duob⁹ fratribus] qui se a decem separauerant: trahētes christum seorsum: et ignorantes mensuram suā volebāt socijs suis preferri: quia adhuc ipsi decem erāt carnales sicut et illi duo alij. Ubi Chry. Queadmodum isti carnaliter petierunt: sic et illi carnaliter contristati sūt. Nam sicut isti si spiritualiter sapuissent nō fuerant petituri vt essent sup omnes: sic et illi si spiritualiter intellexissent non fuissent contristati ante se esse aliquos. Nā velle quidem esse ante omnes vituperabile est: sustinere autem alterum super se nimis est gloriosum. Et iterū. Si indignati sunt: quia isti ausi sunt hoc per matrem petere quāto magis turbarent si petitio eorum fuisset suscepta Et ideo neqz dixit non sedebitis ne duos confunderet: neqz dixit sedebitis ne ceteros irritaret: sed tanqz benignus pater sic respondit vt inter fratres concordia nō rūperetur et omnes sperare faceret di. [non est meū dare: sed patris.] Nam quod vni aut duobus spiritualiter non promittitur a cunctis speratur. hec Chry. Ut autē dicit Theophilus tūc sic imperfecte se habebāt apostoli: sed postea in primatibus sibi cedebant adinuicem. vide quia ex hoc q procurabatur promotio duorum fratrum alij decem apostoli fuerūt indignati: sic est de multis hodie qui eoipso q vident alios promoueri inuident statim et indignantur. Humilis autem dominus ac pi⁹ pater et mitis magister: nec cupiditatis et ābitionis duos arguit postulantes: nec decem reliquos indignationis increpat et liuoris: sed ipse misericors et benignus q est pax nostra vtraqz faciens vnum quos ad apostolatum vocauerat et affectu seiunctos aspexit duos per superbam postulationem: decem per idignationis turbationem ad se tanqz ad salutis medium quo mitigarētur tanqz ad pacis vinculum quo vnirentur tanqz ad virtutis magistrum quo instruerētur vocauit vt ab errore reuocaret: vt pacem reformaret: vt regulam debite prelatiōis erudiret: vt nō esset denarius sine binario charitatis. Et vtrosqz reprimens cepit eos docere de humilitate p quā honor celestis acquiritur et terrenus contēnit di. [Reges et principes gentium dominantur] violenta dominatione et potestatis ambitione [eorum] id est populorum subditorum: et est hic relatio ad intellectū [et q maiores sunt potestatem exercent in eos] sc3 hūiliātes eos per suā potentiā et angariātes. Quasi diceret. Apud terrenos habet locū dominatio et dominij execu tio: quia desiderare pmatū et vsurpare honorem gentiū est et nō tantum regere suos subiectos: sed etiam violenter eis dominari. vñ Chryso. Ostendit aūt i hoc q gen-

Preordinatio diuina.

Regnū celorum qb⁹ paratum.

Indignatio discipulorum.

tile est primatus cupere:et sic gentiũ comparatiõe eorũ
animã estuantẽ conuertit. Et qꝛ nihil sic corda hominũ
ab vnitate pacis separat sicut supbia:ideo dñs ad humi
litatẽ eos reducit docens hos et illos nõ vẽturos ad re:
gnũ nisi per humilitatem. Non (inquit) ita erit inter vos
sicut est inter mundi huius potestates/vt ille ceteris do:
Maiori: minetur qui maior ceteris videt. Maioritas enim in re:
tas in re: gno meo non eodẽ mõ acqrit sicut in regno terreno:qꝛ i
gno dei. regno terreno acqritur p ambitionẽ et potestatem:sed i
regno meo acquiritur contrario mõ.s.per humilitatem.
Quasi diceret. Uos more seculariũ petitis et vultis per
prelationẽ venire ad requiem et regni possessionem:cum
ecõtra ad summã virtutũ ascendat non imperando/sed
ministrãdo:et ideo non ita erit inter vos sicut inter eos.
Nã in regno terreno prelati sunt dñi:sed vr̃m regnũ non
est terrenum:sed spirituale:vñ p oppositum debet in vo:
bis esse:qꝛ prelati ecclesie sunt ministri. Unde et Orige.
Inter vos autem qui estis mei non erunt hec. Qm̃ qui
principes sunt spirituales principatus eorũ in dilectio:
ne subditorum debet esse positus non in timore corpora:
li. Unde subdit. [Sed quicũqꝫ] siue nobilis/siue ignobi
lis [voluerit inter vos maior fieri] sanctitate et dignita:
te [sit vester minister] non pmatum ambiendo/sed humi
liter ministrando et se in obsequijs humilitatis exercen:
do [et qui voluerit inter vos prim⁹ esse] .i. primatum ha:
bere [erit vester seruus] et omniũ nouissimus:non ex con
ditione:sed ex charitate:nõ ex pusillanimitate/sꝫ humili
Hũilita: tate. Vñ Beda. In quo docet' cũ maiorẽ esse qui minor
tis fruct⁹. fuerit/et illum dñm fieri qui oĩm seruus sit. Frustra igit
aut illi immoderata quesierant: aut isti dolẽt super ma:
iorum desiderio cum ad summitatem virtutum non po:
tentia sed humilitate veniatur. Ubi etiã Chry. Fructũ
humilitatis posuit primatum celestẽ/et in pmatu terre:
stri fructum posuit confusionem celestem:vt quicũqꝫ de:
siderat primatum celestem sequatur humilitatem terre
strem:quicunqꝫ autem desiderauerit primatum in terra
inueniet confusionem in celo. vt iam inter seruos xp̃i non
sit de primatu certamen: nec festinet vnusquisqꝫ eorum
quomõ alijs maior appareat: sed quomodo inferior vi:
deatur. Qm̃ non qui maior fuerit i honore ille est iustior:
sed qui iustior fuerit ille est maior. Cõuersatio ergo me
lior est desideranda non dignior gradus. Et opus qdẽ
desiderare bonum est: qa nostre voluntatis est et nostra
est merces:primatum autem honoris concupiscere vani
tas:hoc enim consequi iudiciũ dei est propter quod ex
primatu honoris nescimus si mercedem iusticie mere:
mur. Neqꝫ apostolus laudẽ habebit apud deum ꝙ apo:
stolus fuit:sed si opus apostolat⁹ sui bene impleuit. Pri
matus etiã fugientem desiderat:desiderantem se horret.
Uolens ergo dominus et duorum illorũ ambitionẽ ex:
tinguere et istorum decem apostolorũ inuidiã: introdu:
cit differentiam inter principes mundiales et ecclesiasti
cos:ostendens qm̃ primatus in christo nec ab aliquo ap
petendus est non habente:nec alteri est inuidendus ha:
benti. Qm̃ principes mundi ideo fiunt vt dominẽtur mi
Pricipes norib⁹ suis vt seruificẽt eos/et spolient eos/et comedant
mũdi ⁊ ec: eos/et vsqꝫ ad mortem abutãt vita eorũ ad suas vtilita
clesie. tes et glorias. Principes autẽ ecclesie fiunt vt seruiant
minoribus suis et ministrent eis quecunqꝫ acceperunt a
christo vt suas vtilitates negligant et illorum procurent
et si opus fuerit neqꝫ mori recusent p salute inferiorum.
Si ergo hec ita se habẽt secularem quidem primatũ de:
siderare/et si ratio non est vel causa ẽ:qꝛ si iustum non est
vel vtile est. Primatum autẽ ecclesiasticũ concupiscere
Priatus neqꝫ ratio est/neqꝫ causa: qa neqꝫ iustum est / neqꝫ vtile.
ecc̃i appe: Quis enĩ sapiens vltro se subijcere festinat seruituti do:
titio. lori labori/et (qđ mai⁹ est) tali periculo vt det rationem
p oĩ eccl'ia apđ iudicẽ iustũ nisi forte qui nec credit iudi
cium dei / nec timet vt abutens primatu suo eccl'iastico
seculariter conuertat eum in secularẽ. Hec Chryſ. Et
qa in moralib⁹ magis mouent facta q̃ vba:ideo q cepit
facere et docere ex his q egit demõstrat qđ docuit: vt si
dicta paruipenderent erubescerent ad opera et inducit
suipsius exemplũ siue dat seipm eis i exẽplũ dicẽs [Si
cut fili⁹ hoĩs nõ venit in mundũ ministrari] ⁊ ministeriũ
ab alijs accipere vel tẽporaliter dñari. Non enim legi:
mus discipulos eũ discalciasse:nõ manicas cum lauaret
tenuisse:non genibus prouolutos ante eum hoc vel hoc
egisse vl' aliud huiusmodi sibi fecisse:sed omnes simul co:
medebant sibiqꝫ sine prelatione seruiebant. Erubescant
ergo qui hec a seruis suis querunt: qꝛ in hoc christũ pre:
ire contendunt. [Sed] potius venit [ministrare] et mini:
sterium alijs impendere:sicut patet in lotione pedum:in
distributione panum:in restitutiõe sanitatum:in discur:
su ad predicandum. Ubi Origenes. Nam etsi angeli et
martha ministrauerunt ei:non tñ ideo venit vt ministra
retur:sed vt ministraret. Ecclesiarum ergo pricipes imi
tari debent xp̃m accessibilẽ et pueris man⁹ imponentem
et discipulis pedes lauantem vt et ipsi similiter faciant
fratrib⁹. Nõ aũt tales sumus vt etiã principũ mundi ex
cedere supbiã videamur: vel nõ intelligẽtes vel contem
nentes mandatũ xp̃i ⁊ querim⁹ sicut reges acies pceden
tes:et terribiles nos et accessu difficiles maxime paupe
ribus exhibemus:nullã affabilitatẽ habentes vl' habere
ad nos permittẽtes. hec Orige. Et nõ tm̃ pdicto mõ mi
nistrare venit:sed etiã [dare aĩam suã] .i. vitã [in redem:
ptionem pro multis] .i. p his q credere voluerunt. Pro
oĩb⁹ qdẽ q̃tum ad sufficientiã sed p multis nõ p oĩbus
quantũ ad efficaciã. Nõ solũ ergo quodcũqꝫ ministeriũ
exhibuit xp̃us:sed ministrauit nobis id quod summe est
preciosum et eximie charitatis.s.seipsum in precium nr̃e
redemptionis. vñ Ber. Bonus minister qui carnẽ suã in
cibũ/sanguinẽ in potũ/aĩam ministrat in pciũ. Unde et
Beda. Et hoc quoqꝫ maioribus eccl'ie precipuũ genus
ministrãdi imitando ostendẽs vt nõ solũ misericordes
elemosine doctrine salutarꝭ spiritalis exẽpli ministeria
fratribus impẽdamus: verũetiam sicut ille p nobis ani:
mã suã posuit/ita et nos p iuicẽ animã ponere discam⁹
vñ etiã Chry. Rex celoꝝ existẽs hõ voluit effici et ɔtẽni
et conuitia pati:neqꝫ in his suffecit: sed ad mortẽ venit et
aĩam dedit pciũ redẽptionis p multis etiam inimicis.
Tu quidẽ si humiliat⁹ fueris p temetipso facis: ipse au:
tem pro te. Quãtũcũqꝫ ergo humiliat⁹ fueris non potes
tm̃ descendere sicut dñator tuus. Et iterũ. Ad hoc enim Xp̃i yma:
ad ymaginẽ xp̃i facti sum⁹ vt imitatores efficiamur vo: ginẽ gere:
luntatis eius ⁊ conuersationis. Sed in hoc sum⁹ ymago re debe:
eius vt qđ ei bonũ videt et apud nos sit bonũ:⁊ quod ei mus.
malũ videt ⁊ apud nos sit malũ:qcũqꝫ aũt dño humiliã
te iactantie studet nõ est ymago ei⁹. Et qui non dño pau
pertatẽ amãte diuitiaꝝ amator est in hoc seculo repellit
a se xp̃i siĩtudinẽ. Non est verus discipulus q nõ imitat
magistrũ:nec est vera ymago que similis non est autori.
hec Chry. Humilia igit teipsum/et imitare magistrum
et dñm tuũ. Uituperabile enĩ valde est vt discipul⁹ se eri:
gat vbi magister se inclinat: et ꝙ seru⁹ sit supb⁹ vbi dñs
est humilis:qꝛ non est discipul⁹ sup magistrũ/ nec seruus
sup dñm suum. Quia enĩ hõ per supbiam cecidit / necesse
est vt per humilitatem resurgat. Oratio.

Omine iesu xp̃e qui p nr̃a salute calicẽ passio:
nis bibere ⁊ baptismo sanguinis pfundi volui
sti et nõ tpaliter dñari et ministrari:sꝫ humili
ter seruire et ministrare ac vitam tuã pro nr̃a
redẽptiõe dare venisti. Da mihi misero pro meo modulo
tui calicis et baptismi cũ patientia et gaudio spirit⁹ par
ticipẽ fieri:⁊ te magistrũ ac dñm in humilitatis operib⁹
imitari:et nõ solũ in opib⁹ mĩicordie ministerium pxi:
mis ipẽdere:sed etiã vitã si necesse est p eis ponere/et tã
dẽ ad regnũ electis tuis paratũ feliciter puenire. Amẽ.

De vno ceco ante ingressum hierico illumi
nato. Capitulũ.xxij.

Actum est autem vt ap:
propinquaret dño iesus hierico: que
est vrbs inter galileã:vñ ascẽdebat et Mar. x. et
hierusalem quo ibat distans duabus Lu. xviij.
leucis a iordane/et septem a hierusa:
lem et sita ad ei⁹ partem orientalem.
Hec ciuitas quondã a nobis/nũc au:
tem humilis ad solũ destructa ẽ:et sola dom⁹ raab in si:
gnum fidei remanet:eius enim adhuc parietes sine cul:
mine durant. Iuxta hierico fons est dulcis ad potandũ
pinguis ad rigandum:q quondã amar⁹ ad potandum ⁊
sterilis ad rigandum:per helyseum sanatus est:hic fons
sub monte quarentane oritur/et deinde hierico que duo
bus miliaribus inde distat diriuatur. Ad hãc ergo ciui:
tatẽ domin⁹ declinauit. vt fm Hiero. Sanaret i ea mul:

tos male habētes. Et [tūc cecus quidā q̄ sedebat iuxta
viā mendicans cū turbā pretereuntem audiret] et iesum
transire pciperet / miam cū clamore nō tantum exteriori
sed etiā interiori petebat dicens [Jesu fili dauid misere-
re mei] In quo cecus iste vtrāq̄ naturā in xp̄o cōfitetur
sc3 hūanā in eo q̄ dicit [iesu fili dauid] a dauid enim car-
nem suscepit. Diuinā in eo q̄ dicit [miserere mei] ꝓpriū
est enī deo misereri creature sue quā condidit. fm̄ illud
Ps. cxliiij. psal. Miserationes ei⁹ sup oīa opera eius. vñ Cyrillus
Iste cecus in iudaismo nutrit⁹ nō ignorauit q̄ de proge-
nie dauid de⁹ fm̄ carnē nasceretur: et iō ei vt deo / et hoī
loquitur. Et licet increparetur a turba pretereūte: et do-
ctrinā christi auscultante ip̄e tn̄ multo magis clamando
petebat sibi misereri / timens ne ex increpatione impedi-
retur auditio et exauditio petitiōis sue. Jesus vero tan-
dem ꝓpter suā benignitatē stetit: q2 cecus eū sequi non
potuit. et iussit eum adduci ad se ne turba ꝓhiberet: et vt
occasionem sanandi haberet. Magne pietatis in xp̄o si-
gnum fuit qn̄ ip̄m cecū expectare voluit: et ad se adduci
fecit. Vñ cyril. Sistit aūt christum vox et inuocātes in
fide respicit. Et iō merito vocat cecum et accedere iussit
vt. s. qui prius fide eū tetigerat appropinquet et corpore
Sic deberēt facere nostri principes cū viderēt paupes
conquerentes sc3 stare et facere vocari ad se vt audirent
eorū querimonias. Faccrētq̄ eis iusticiā expedire. [Et
interrogauit eū] quid vellet: non q̄ hoc ignoraret: sed vt
eius cōfessionem approbaret. et fm̄ Ambro. vt sciremus
nisi confitentē nō posse saluari: et vt cor eius ad orationē
excitaret: et lumē qd̄ ex sua bonitate largiturus ei erat
ad sui petitionē tribueret: q2 nō sanat inuitos: sed volun-
tarios. Vñ aug. Qui creauit te sine te: non iustificabit te
sine te. Vñ et ambro. Uult oēs hoīes saluos fieri: sed si
accedāt ad eum: nō enī sic vult vt nolentes saluentur: sed
volentes: non enī vera salus est si nolenti tribuatur. Itē
fm̄ cyril. interrogauit vt scirēt astātes q̄ nō pecuniā: sed
diuinā efficaciā a deo petebat. Uide ꝛ hic dñi clementiā
quia non dignatus est nō solū stare: sed et alloqui perso-
nam vilem et pauperem [At ille] respondens [dixit. Dñe
Interro- vt videam] vbi miseriā et necessitatē suā insinuat / ac re-
gādi cau- mediū et releuationem: nec aliquid aliud preter hoc po-
se in xp̄o. stulat. Uoluit ergo dñs audire confessionē / qui tamē nō
ignorat mentis intentionē: vt cognoscamus non nisi cō-
fitentē posse sanari ab infirmitate spiritus. Unde hunc
cecū saluare noluit q̄diu clamauit in generali miserere
mei: sed postq̄ specialiter insinuauit miseriam cuius re-
leuationem sibi misericorditer fieri postulauit tunc eum
sanauit. Petijt enī vt videret [et iesus] verbo potentissi
mo quo dixit fiat et factum est [dixit illi respice] Breue
verbū sed in operatione efficacissimū: et quis in fide cre-
dentiū verbū domini operatur: ideo subiungit. [Fides
tua saluum te fecit.] Ex fide enim impetratur salus cor-
poralis / et spiritualis / et eternalis [et confestim vidit et se-
quebatur illū magnificans deū] .i. magnum dicens illū
non magnitudine moris: sed virtutis. Non sufficit lumē
recepisse nisi etiam lumen sequatur ne ambulet in tene-
Ceci libe- bris. Ecce ergo signū illuminationis perfecte: et in aīa
ratio. et in corpore. Unde fm̄ cyril. patet q̄ iste cecus a dupli-
ci cecitate liberabatur: sc3 corporali et intellectuali: neq̄
enī eū vt deum glorificasset nisi vere vidisset. vbi et theo.
Grata enī erat aīa ceci in eo q̄ sanus effectus iesum non
reliquit: sed secutus est eū. Et non solū fuit illuminatus
cecus: sed et alijs factus est occasio glorificandi deū: et
oīs plebs illuminata est / vt diuinū aliquid in christo
cognosceret. Unde sequitur [et oīs plebs vt vidit dedit
laudem deo] glorificando facta dei: cōgratulando vtili-
tati proximi. Hoc enī sibi retinet dñs de bñficijs suis sc3
gloriam. Unde ait. Gloriam meā alteri nō dabo: nobis
Laus autē reliquit vtilitatem. ¶ Et nota fm̄ glo. quattuor cau
q̄ttuor de sas istius laudis. Prima est pro exauditione clamoris
causis. istius pauperis. Secunda pro potentia et misericordia
illuminantis. Tertia pro īpetrato munere lucis. Quar-
ta pro merito fidei eius qui illuminat⁹ est fm̄ gregoriū
quia carnales adhuc discipuli: non valebant capere ver-
ba mysterij venitur ad miraculum: ante eorū oculos ce-
cus lumen recepit vt eos ad fidem celestia facta solida-
rent. Et fm̄ theo. Ne incessus domini esset inutilis fecit
ceci miraculum hoc documentū discipulis suis dans vt
in oībus simus proficui ꝛ nihil nobis ociosum. Mystice

fm̄ Greg. cecus a dño illuminatus est genus humanum
qd̄ in parente primo claritatē sup̄ne lucis ignorās dāna
tionis sue tenebras accepit. Hierico autē interpretatur
luna que dū menstruis momentis decrescit / defectū nr̄e
mortalitatis designat. Cū igitur conditor noster appro
pinquat hierico cecus ad lumē redit: q2 dū diuinitas de
fectū nr̄e carnis suscepit: humanū gen⁹ lumen qd̄ amise-
rat recepit: qui eterne lucis claritatē nescit cecus est. Si
aūt iam in redēptorē credit qui dixit ego sum via iuxta
viā sedet. Si vo credit ꝛ exorat vt eternū lumē recipiat
iuxta viā sedet ꝛ mendicat. Quisq̄s ergo cecitatis sue te
nebras agnoscit: quisq̄s hoc qd̄ sibi deest lumē eternita
tis intelligit / clamet medullis cordibus / clamet et voci-
bus cordis dicens. [Jesu fili dauid miserere mei]. Illi
aūt qui iesum venientem precedunt et cecum increpant
designāt carnaliū desideriorū turbas / tumultusq̄ vitio
rum que priusq̄ iesus ad cor nr̄m veniat cogitationem
nostrā dissipant ꝛ voces cordis in oīone perturbāt ne ie
sus ad cor illuminandū accedat. Sicut ei turba cecum
impedit ne lumen corporale recipiat: sic spūaliter turba
fantasiarum et cogitationū frequenter impediunt ne lu
men gratie recipiant. Sed in eo q̄ cecus quē turba icre-
pat magis clamat / dat nobis exēplū q̄ quanto plura no
bis occurrūt impedimenta / tanto magis est clamandū /
ꝛ quanto grauiori tumultu cogitationū p̄mimur tanto
orationi attentius est insistendū. vñ hiero. Cōminant au
tem multi ei vt taceat: q2 pctā ꝛ demonia cōpescunt cla-
morē pauperis. Sed ille magis clamabat: q2 grauescen-
te bello manus ad lapidem adiutorij hoc est iesum naza
renū cū clamore leuande sunt. Vñ ꝛ Cyrillus. Increpa
bant eū vt taceret: sed per inhibitiōes hmōi nō impedie-
batur eius audacia. Nouit enim fides omnib⁹ repugna
re / ꝛ in omnia triūphare: vtile est enī pro cultu diuino pu
dorē deponere. Nā si causa pecunie sunt īpudentes non
nulli quare ꝓ anime salute nō decet bonā induere impu
dentiā: sed cū cecus primo clamaret iesus trāsire dr̄ / cū
aūt multomagis clamaret stat iesus: quia cū adhuc tur-
bas fantasmatum in oratione patimur iesum aliquate-
nus transeuntem sentimus: cum vero orationi vehemen
ter insistimus / de⁹ in corde figitur ꝛ lux amissa reparat̄.
Ex quo docemur q̄ si in oratiōe primo senserim⁹ iesum
nos quasi ptranseuntē post paululū instanter perseuerā
tes sentiemus nobiscum stantem. Interrogat autē cecū
qd̄ velit vt eum ad orandū excitet: q2 peti vult hoc qd̄ ꝛ
nos petere ꝛ se concedere prenoscit. Poi⁹ enī dñs sua do
na gratuita nr̄a vult esse merita: nec vult bonū nr̄m inui
tum et coactum / sed spontaneum ꝛ voluntarium ꝛ quod
nobis sponte largitur vult nostris petitionib⁹ tribuere.
Et ideo q̄uis sciat qd̄ nobis necesse sit āteq̄ petamus:
importune tn̄ nos ad petendū inuitat dicēs. Petite au-
tem et accipietis: querite et inuenietis: pulsate et aperie-
tur vobis. In ceci autem petitione discimus: q2 in oīone
non aurum / non argentum / non fugitiuos honores: non
longiturnā vitā / nō vindictā inimicorum: non aliqd̄ tem
porale sed ineffabile lumē q̄rere debem⁹. hoc est vt ip̄m
qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mun
dum videre possimus. iuxta quod ipse ammonet dicens.
Querite primū regnū dei ꝛ iusticiam eius / ꝛ hec omnia Mat. vj.
adijcientur vobis. Ad illud lumen aūt videndum profe
cto via fides est: q2 fides eū saluū fecit. videns aūt confe
stim preeuntē iesum sequitur qn̄ quis bonum qd̄ intelli-
git intuitu eius operat̄ ꝛ eū imitatur. Quanto ergo q̄sq̄
plus a deo illuminatur / tanto ampli⁹ et perfectius in bo
nis operibus exercere se debet: sicut iste cecus recepto lu
mine non piger remāsit nec retro redijt. Et hic talis nō
solum in deum proficit: sed etiam alios ad laudē dei ac-
cēdit. Ubi Greg. Si ergo fratres charissimi cecitatē iā
nostre peregrinationis cognoscimus: si credēdo ī redē-
ptoris nostri mysteriū iuxta viam sedemus: si exorando
quotidie ab autore nostro lumen petimus: si tandem lu-
cem iam p intellectū videndo illuminati post cecitatem
sum⁹ iesum quē mente cernimus ope sequamur. Aspicia-
mus quo graditur / et ei⁹ vestigia imitādo teneam⁹. Ec-
ce cū sit dñs ꝛ creator angelorū susceptur⁹ naturā nostrā
in vterū virginis venit. Nasci tn̄ p diuites noluit parē-
tes pauperes elegit: prosperari in mundo noluit: oppro-
bria / irrisionesq̄ tolerauit: sputa / flagella / alapas / spi-
neā coronā / crucemq̄ sustinuit. Et q2 rerū tpaliū dele-

ctatione á gaudio eterno cecidimꝰ cū qua amaritudine illuc redeat̃ ostēdit. Quid itaqꝫ hō ꝓ se pati debet si tanta deus ꝓ hoībus pertulit? diuerso quippe itinere ambulat si gaudia dilectionesqꝫ appetit/cui dux suꝰ viā amaritudinis ostendit. Si ergo retributionis gaudium in ꝑuētione querimus penitentie amaritudinem in via teneamus. Sic itaqꝫ fit vt nō solum nostra in deū vita ꝓficiat: sed hec ipsa nr̃a ꝯuersatio ad laudē dei et alios accēdat. Hec greg. Hec etiā que de ceco dicta sunt ad vnūquēqꝫ peccatorē hoc modo referri possunt. Qui enī criminale peccatū cōmittit in opere: cecus est in mente. Sed si iter veritatis īgredi cupiēs ꝓ eterna vita ceperit cogitare: ⁊ ad deum post pctm̄ flendo et veniā petendo redire secus viā sedet et mendicat. Pretereūtes vero silētiū ceco imponere volūt: qꝛ immūdi spūs acriꝰ ꝯtra eū quem ad veniā redire viderint cōsurgunt: et ne peccator ad peniten-

Rebellio ꝯtra bona tiā redeat cōtradicunt. Nec solū immūdi spūs: sed etiā ipsa consuetudo peccādi duriꝰ incipit rebellare/cum senserit post assueta mala ad virtutes hominē velle redire. Sed quo acriꝰ se sentit īpugnari a malignorū spirituum tentatione: seu ab ipa peccandi cōsuetudine eo fortiꝰ debet exemplo huiꝰ ceci pugnare in oratione clamando ꝑ desiderium ad deū. clamor enī magnꝰ magnū indicat desiderium. Et vere expedit peccatori clamare: qꝛ longe di-

ps. cxviij. stat a deo/longe enī a peccatoribus salus. et ꝺm Hugo. Si ad primas lachrymas: vel preces deus non exaudit hō preces iterare non desinat. magna enim munera sunt multis precibus cōparāda. Neqꝫ enī diuina pietas adiutoriū se petēti negabit: si ille orando a petitione nō defecerit. Nec de suis meritis aliqd ꝓsumat: sed in illius mi-

Ps. lix. sericordia ꝯfidat cui per ꝓphetā dicit̃. In deo faciemus virtutem: et ipse ad nihilum deducet inimicos nostros. ¶ Quantā aūt misericordiā dn̄s penitentibus exhibeat: quale auxiliū pugnantibꝰ cōtra peccatū prebeat consequenter declarat̃. Qui enī priꝰ transibat ꝓpter tentationes quas in orōne patimur: si in orōne ꝑseuerauerimus quasi stans nos ad se adduci iubet qn̄ tranquillitatē mētis redditā dulcedine sue contemplationis vel tenuiter manifestat. Et qꝛ in orōne ante oīa eternā gl'iam querere debemꝰ recte cecus lumē a dn̄o petisse fertur. Et qm̄ quicūqꝫ nō negligit penitere de venia non debet desperare. recte dicit̃ fides tua te saluū fecit. Quacūqꝫ enim hora pctōr vere penitendo ingemuerit: et conuersus fuerit saluus erit. ꝺm Augu. Si hierico lunā et ob hoc mortalitatē interpretat̃ morti ꝓpinquās dn̄s iudeis solis lumē euāgelij iusserat predicari: quos significauit iste vnus cecus ante ingressum hierico illuminatus quē Lucas cōmemorat. A mortuis aūt resurgens atqꝫ ascendens: ⁊ iudeis et gentibus quos duos populos significare videntur duo ceci post egressum hierico illuminati. de quibus Mattheus narrat.

Oratio.

O Benignissime iesu non ꝑsonas hoīm respicis oēs expectas creator: oīm misereri redēptor: oībus indulges saluator. Quis igitur nisi sue salutis īmemor tardabit ad te cōuerti sic benignissime expectantē: sic ad ostiū pulsantem: et ꝑ grām introire volentē? Da ergo dn̄e deus meus mihi ceco et misero: vt a te vocatus aperiam tibi cor meū/peccatū inde expellendo: et te per grām recipiendo: vt illuminatus te sequar nunc in operibus virtuosis: et post hec de tua visione semper gaudere merear in celis. Amen.

¶ De zacheo et eius cōuiuio. Capitulū. xxiij

Luc. xix. DEinde eadem die dominus iesus ipsam vrbem hierico ingressus ambulabat ꝑ eā turba nō modica stipatus. Hierico significat mūdum quē intrauit in incarnatiōe: ambulauit in sua cōuersatiōe: sed perambulauit in sua passione ex qua ꝑambulatione facta est salus domui ecclesie: mundus est perambulādus: quia per eam est citissime transeundum: et nullo modo per inordinatum amorem vel affectionem est ibi sistēdum vel ei inherendū. Vix enim est aliquis qui non inficiatur/si circa mundi negocia implicetur [Zacheus] autem qui erat non tantum publicanus: sed ⁊ [princeps publicanorū] et primus inter illos qui vacabant publicis actibus scꝫ exactionibus et vectigalibus que implicant ad peccatū [ac diues] qui in acquirēdo auarus et temporalibus implicatꝰ. ex quo in eius vocatione apparet maior dei mīa: et diuine pietatis abundantia. Desiderabat ex deuotione [videre iesum] beati enim oculi qui vident ipsum [et non poterat pre turba] sequēte eum [qꝛ statura pusillus erat] et corꝑe ꝺm quātitatē: et mēte ꝺm hūilitatē. Ex quo patet deuotio populariū ad xp̄m: qꝛ tāta turba sequebat̃ eū [Et ꝓcurrens] .i. pre alijs currēs [ascendit in arborē sichomorꝝ vt videret iesum] inde trāseūtē vn̄ beda. Que impossibilia sunt apud homīes/possibilia

sunt apud deū. Ecce enī camelus deposita gibbi sarcia ꝑ foramē acus transit. hoc est diues et publicanus relicto onere diuitiaꝝ ꝯtempto censu fraudum angustā portā artāqꝫ viā q̄ ad vitā ducit ascendit. Qui mira deuotione fidei ad videndū saluatorē qđ natura minꝰ habebat ascensu supplet arboris: atqꝫ iō iuste q̄uis ip̄e rogare nō audeat bn̄dictionē dn̄ice susceptionis accipit quam desiderabat. hec Beda. Sichomorꝰ est arbor ī folijs moro similis et in alijs ficui: sed stipite distans ⁊ altitudine ꝓstans. Vn̄ et a latinis celsa dicit̃. Et interpretatur ficus fatua: qꝛ arbor est sterilis. sicqꝫ dicit̃ sychomorus. i. sicut morꝰ: vel scribit̃ sycomorus ꝓ fico moro vicio scriptorꝝ. Vnde ꝺm iosephū. potiꝰ deberet dici fico morus: qꝛ cōponit̃ ex natura fici quo ad lignū: et ex natura mori quo ad folia. Sicomora quoqꝫ dicunt̃ quedam poma ficis similia. fructꝰ aūt mori liquorē sanguini similē hꝫ. vnde dicitur ꝙ non ostenderūt elephantis sanguinē vue et mori ad acuendū eos in prelio. s. corꝑali. Et ideo morus crucē signat cuiꝰ fructꝰ ip̄e christus dicit̃ in ea suo sanguine rubicatus qui sanguis nobis ꝑ recordationem ostensus acuit nos ī prelio spirituali. Dominica enim crux credē-

tes alit vt sicꝰ ab incredulis irridetur vt fatua: q̄a iudeis est scandalū/gentibꝰ vero stulticia: sed credētibꝰ virtus dei est. Hec ergo arbor in quā pusillus statura zacheus vt exultari posset ascēdit. arbor fidei ⁊ crucis est ad quā multi veniētes et in eā ascendētes q̄uis statura paruuli fuissent: et nōdū in sciētia et ꝑfectione multū creuissent: inde tn̄ iesum videre et cognoscere meruerūt. Huius arboris fructꝰ sanguineꝰ est ꝑ quē martyres significantur q̄ tam firmiter huic arbori inherent: vt potius occidi et ꝓprio sanguine cruētari/q̄ꝫ a sua arbore id est a xp̄i fide et cruce valeāt separari. Hāc debemꝰ ascēdere ꝑ fidē et meditationē aliter iesum videre nō possumꝰ: qꝛ statura pusilli sumꝰ: nō eī sufficiūt nr̄a merita sine merito passionis crucis xp̄i. Hanc pusillus vt exaltari possit ascēdit dū quilibet hūilis et ꝓprie infirmitatis cōscius terrena relinquendo: et prauos actus deserendo altioraqꝫ petēs et in domino confidens in virtute crucis gloriatur clamās cum apostolo. Mihi autē absit gloriari: nisi in cruce dn̄i nostri iesu christi: cui lignū crucis est gloria salꝰ/vita/et per hanc laudabilem fatuitatē dn̄m cernere meretur. Nos enim inquit apostolꝰ ꝓdicamus xp̄m crucifixū iudeis quidē scādalū: gentibꝰ autē stulticiā. Ecce sycomorꝝ: ascēde et tu lignū vbi ꝓ te pependit iesus. ⁊ videbis iesum. vn̄ Aug. Apprehēdit zacheꝰ sycomorꝝ ascēdat humilis crucē. parū est ascēdat. Ne de cruce erubescat in fronte illā figat: vbi sedes pudoris est. Ibi oīno ibi in quo mēbro erubescit̃: ibi figatur: vbi nō erubescatur putas qꝛ irrides sycomorū. Et ipse efficit videre iesum. hec Aug. Quicunqꝫ etiā humiliat̃ ꝓpter iesum hic

infatuat̃ iuxta mūdū: q̄ solus tn̄ sapiēs est: Qꝛ qđ stultū est hoībus/sapiētia est dei: et hic dn̄m videre meret̃. vn̄ Greg. Si veraciter sapientes esse: atqꝫ ipsam sapientiam contēplari appetimꝰ/stultos nos hūiliter agnoscamus. Relinquamꝰ noxiā sapientiā: discamus laudabilē fatuitatē. Hinc euangelice historie verba testant̃: qꝛ zacheus cū videre pre turba nihil posset: sycomori arborē ascendit vt transeuntē dn̄m cerneret. Sycomorꝰ quippe ficꝰ fatua dicitur. Pusillus itaqꝫ zacheus sycomorū subijt et dn̄m vidit: qꝛ qui mundi stulticiam humiliter eligunt ipsi dei sapientiā sublimiter contemplantur. Pusillanimitatē nāqꝫ nostrā ad videndū deū turba prepedit: q̄a infirmitatē hūane mentis ne luci veritatis intendat curarū secularium tumultus premit. Sed prudenter sycomorꝝ ascēdimꝰ si prouide eam que diuinitus precipitur stulticiam tenemus. Quid enī in hoc mundo stultius q̄ꝫ amissa non querere: possessa rapientibꝰ relaxare: nullam ꝓ acceptis iniurijs iniuriā reddere: immo et adiunctis

Camelī ꝑ acus foramē transitio.

Zachei in arborem ascēdētis imitatio.

i. Cori. j.

x

alijs patientiā prebere. Quasi enī sycomorũ nos ascen-
dere dñs precipit cum dicit. Qui aufert que tua sunt ne
repetas. Et rursum. si quis te percusserit in dexterā ma-
xillam: prebe ei ⁊ alterā. Per sycomorꝝ dominꝰ transiēs
cernitur: quia per hanc sapientē stulticiam ⁊ si necdum
solide vt est iam: tamē per contemplationis lumē dei sa-
pientia quasi in transitu videntur. Qui vero in elata ad
ꝑspiciendũ deũ adhuc cogitationũ suarũ turba deprę-
hensi sunt sycomori arborē nō inuenerũt. hec Greg. vbi
et Theophilꝰ. Sed facile hoc est ad moralē vtilitatē re-
torquere. Quisquis enī pluribꝰ in malicia preest paruus
est statura spirituali: et nō potest videre iesum ꝑ turba.
Nam perplexus a passionibꝰ et secularibus rebus / non
aspicit iesum ambulantē id est in nobis operantē: nullũ
opus eius cognoscens. Ascendit aũt sup sycomorũ id ē
super voluptatis dulcedinē que significaꝛ per ficum de-
primēs eā: et sic sublimior factus videt / et videtur a xp̄o.
hec Theo. Per sycomorꝝ etiā potest intelligi religio: q̄a
latini sycomorũ celsam nominãt. est enim procerior et al-
tior moro: et habet fructus subdulces qui nũq̄ȝ ad matu-
ritatē perueniũt. Sic statꝰ religionis est altior et proce-
rior: quia in contemplatione consistit et statũ mundi trā-
scendit. Habet etiā fructus subdulces fructus scȝ absti-
nētiarũ / vigiliarũ / ieiuniorꝝ / et hmōi q̄ licet de se sint du-
ri et asperi: tñ sunt subdulces: q̄r sustinenꝛ amore dulce-
dinis paradisi et nunq̄ȝ ī maturitatē ꝑueniũt: q̄r fructus
maturi sunt dulciores: et vera religio de mũdana dulce-
dine nō curat. Sed sycomorus ficꝰ fatua dicitꝛ: q̄r ad lit-
terā ingrediens religionē fatuus reputaꝛ. vñ potest dice-
re illud Amos. Armentarius ego sum vellicās sycomo-
ros. Istā arborem zacheus pusillus humilis scȝ religio-
sus ascendit vt videat iesum scȝ vt lucretur vitam eternā
que in visione dei consistit: sed quia paruus alte non pōt
ascendere sine scala vel gradibꝰ. ideo sunt tres gradus
in scala religionis. Vnꝰ est abrenũciatio ꝓprie volunta-
tis per votum obedientie. Secundus est abrenunciatio
ꝓprietatis exterioris per votum paupertatis. Tertius
est ꝓmissio perpetue castitatis. per votũ continentie. Et
istos tres gradus tres alij gradus ex parte ipsius ascen-
Gen.xij. dentis precedunt. Primꝰ est contemptus terrenorum.
Secũdus obliuio generis. Tertius odiũ mũdi. Et ista
tria fuerunt dicta abrae a domino. Egredere de terra: ec-
ce gradum primum: et de cognatione tua: ecce gradum
secundum: et de domo patris tui: ecce gradũ tertium: et
veni in terram quā monstrauero tibi. id est in religionē.
Hi sunt tres gradus quibus ascendebatur ad thronum
salomonis. Iste thronus est religio in qua dñs residet
tanq̄ȝ in throno et cathedra speciali. Vnde et petrus ra-
uennas vocat religionē paradisum que propria mansio
dei est dicens. Iuxta sententiā cordis mei si paradisus ī
hac vita presenti est: aut in claustro: aut in scolis est. quic-
quid enim extra hec duo est / plenũ est anxietate / inquie-
tudine / amaritudine / formidine / sollicitudine / et dolore.
[Et cum iesus venisset ad locum] vbi erat sycomorus
[suspiciens vidit zacheum] non tātum visu corporis: sed
et respectu pietatis approbans illius deuotionem ⁊ de-
siderium. Bonũ fuit ei videre christũ: sed melius videri
a christo. vbi Beda. Vidit iesus videntem se: quia eligit
eligentē se: et amauit amantē. Hunc sane ordinē ꝑficien-
di hoc est sup fidē dominice incarnationis ad cognitio-
nem diuinitatis perueniendi quasi sycomorũ iesu faciē
speculandi doctor egregius ostēdit cum ait. ¶ Non enī
iudicaui me scire aliquid inter vos: nisi christum iesum
et hunc crucifixum. hec Beda. Cognoscens ergo et ac-
ceptans iesus desiderium zachei cum vt descenderet vo-
cauit dicens. [Zachee festinans descende: quia hodie in
domo tua oportet me manere] In domo quidem mate-
riali propter refectionem christi et discipulorum suorũ:
et ad ostendendum benignitatem peccatori reuertenti: ⁊
in domo conscientie spirituali per gratie infusionem ne-
cessariam peccatori. Illud etiam dixit christus cuilibet
nostrum vult enī manere in domo conscientiarũ nr̄arũ
et ideo debet preparari ad eum recipiendum. Vnde de
Ps.xcij. ista dicit Psal. Domum tuam decet sanctitudo domine
Gloria enim nostra hec est testimonium conscientie no-
stre. Bene debet domum suam spiritualem emundare et
ornare qui vult tantum hospitem recipere scilicet regē
glorie: quem nec celũ / nec terra potest capere vt ibi ma-
neat. i. per gratiam inhabitet: et non transeat. vbi Beda.
Iu. aũt descendere de sycomoro zacheus: et sic in domo
sua christo mansionē preparare iubetur hoc est q̄d apl's
ait. q̄r et si cognouimꝰ ƀm carnē xp̄m: sed iam nũc nō no-
uimus: si enī mortuꝰ est ex infirmitate: sed viuit ex virtu-
te dei. hec Beda. Verba predicta dñi iesu moraliter ex-
poni possunt de fideli aīa que domus dei dicitur: quia in
ea xp̄us per grām manere dignaꝛ: et hoc hodie. i. in vita
presenti per gratie prelibationē / ac etiā hodie. i. in eterni-
tate per glorie beatā fruitionē. Licet aũt christꝰ in qua- Anime ab
libet fideli anima habitet per fidē: specialiter tñ ad hoc stractio
eligit mētes eleuatas ⁊ abstractas. Debet autem aīa ta- triplex.
lis esse abstracta tripliciter. scȝ a desiderio rerũ tēpora-
lium. a voluptate delectationũ carnaliũ: vel cōmodi cor-
poralis / et a seipsa per abdicationē proprie voluntatis.
Per hec enī tria abstrahiꝛ aīa ab omni impeditiuo salu-
tis cōtra illa tria de quibꝰ dicitur. Omne quod est in mũ-
do: aut ē cōcupiscentia oculorũ: aut concupiscentia car-
nis: aut supbia vite. Hanc triplicē abstractionē docuit
saluator dicens. Qui vult venire post me abneget se q̄ȝtũ
ad tertiũ: et tollat crucē suam q̄ȝtũ ad secundũ: et sequa-
tur me videlȝ relictis oībus q̄ȝtum ad primũ. Et hec tri-
plex abstractio de zacheo cui hec verba dicta sunt scilȝ
[in domo tua oportet me manere] potest intelligi. Quā-
uis enī principium euangelij ipsum diuitem appellauit:
in ꝓcessu tñ eum verum pauperem christi factũ esse com-
memorat. Nam in eo ꝙ dixit [Ecce dimidiuȝ bonorum
meorũ do pauperibus] ⁊c. innuit abstractionē primam
scȝ a rebus tēporalibus. In eo autē ꝙ zacheus ascendit
in arborē sycomorum significatur abstractio a cōmodo
tēporali vel delectatiōe carnali: sycomorus enī est ficus
fatua: et signat carnalis delectationis dulcedinē que fa-
tua est quā ascendēs per hanc abstractionē sub pedibꝰ
deprimit et calcat. In hoc autē ꝙ ipse ad vnam domini
vocē [festinans descēdit: et excepit illũ gaudēs] innuiꝛ
abstractio ꝓprie voluntatis. Et hec tria seinuicem per-
ficiunt: ita ꝙ alterum sine alijs perfectum non est. Si eī
quis sit abstractus a sollicitudine temporalium: et sit de-
ditꝰ voluptati carnis nihil valet: et sic intellige de alijs
suo modo [Et festinās descendit ⁊ excepit illũ gaudēs] Benigni-
et exultans de tanti hospitis aduentu. Iam enim quia tas dñi.
dñm in cor suũ susceperat zacheus: in domo eius digna-
tus est suscipi dominus. In quo facto dñs innuit ꝙ vo-
tis minorũ annuit: et affectus pios ꝓsequitur et perficit
Vide hic benignitatem domini: plus enim dedit zacheo
q̄ȝ ille desiderasset: q̄a dedit illi seipm quod ille petere au-
sus non fuisset. vide etiam virtutē orationis: quia deside-
rium magna vox / et magna oratio est. Et ideo dicit pro-
pheta. Desideriũ pauperũ exaudiuit dñs. Et alibi dñs
ad moysen quid clamas ad me: cum ille ore taceret: ⁊ tā-
tum corde loquereꝛ. vñ Augu. Tota vita boni christiani
sanctũ desideriũ est. quod autē desideras nondũ vides:
sed desiderando capax efficieris: vt cũ venerit quod vi-
deas implearis. hec est vita nostra vt desiderando exer-
ceamur. Tantũ autē nos exercet sanctũ desideriũ / q̄ȝtũ
desideria nr̄a amputauerimꝰ ab amore seculi. hec Augu.
[Et] videntes pharisei et alij malignātes iudei ꝙ intra-
uerat domũ publicani [murmurabāt dicentes: q̄a ad ho-
minē peccatorem diuertisset] Isti peccabũt dupliciter
scȝ falsē iudicando de zacheo: q̄r iā peccator nō erat: sed
vere penitens. Et similiter de christo: quia nō mirũ erat
si diuertebat ad eum quem iustificauerat: quia cor peni-
tentis est christi diuersoriũ vbi pascha manducat. Irra-
tionabiliter etiam murmurabant: quia nullus potest ra-
tionabiliter murmurare / si medicus dignatur egrotum
visitare [stans autem zacheus] ad obediendum domino
promptus nō titubans propter aliorum murmurationē
et detractionem / sicut multi qui ad modicum verbum
aliorum bonum deserunt inchoatum [dixit ad dominũ
ecce dimidium bonorum meorum do pauperibus: et si
quid aliquē defraudaui reddo quadruplũ] scȝ de dimi-
dio residuo q̄d adhuc retineo. Lex enī in aliquibus pre-
cepit restituere duplũ: in aliquibus quadruplum: in ali-
quibꝰ quintuplũ: et ideo per hoc ꝙ hic restitutio media
exprimitur: alie due extreme intelligũtur. Ex hoc autē
ꝙ dimidiũ bonorũ suorũ dedit pauperibus. patet ꝙ nō
oīa bona sua erāt male acq̄sita: q̄r de illis nō posset fieri
elemosyna. Sicut autē zacheus dicit do pauperibus et

reddo q̄druplū:sic debēt facere volentes dare elemosynā/vel reddere male acq̄sita dicētes.do vl̄ reddo/nō dabo vel reddā seu in testamento meo ponā. vbi Beda. Et hec est sapiēs illa stulticia quā de sycomoro publicanus q̄si fructū vite legerat:rapta videlȝ reddere: ꝓpria relinquere: visibilia cōtēnere: ꝓ inuisibilib⁹ etiā mori desiderare:seipsum abnegare et ei⁹ q̄ necdū videbat̄ dn̄i vestigia sequi cōcupiscere. hec Beda. Conspice igit̄ dn̄m et discipulos cū illis pctōrib⁹ comedētes/ac familiariter et domestice cōuersantes: vt eos ad se attraherēt et de pctōribus iustos facerēt. Et q̄ iudei murmurabant q̄ ad hominē peccatorē diuertisset et cū eo maneret: vt ipsorum estimationē et murmur redarguat ꝛ cōpescat quē intus curauerat:etiā a culpa sanatū annūciat⌊ dicēs q̄a hodie sal⁹ huic domui facta est⌋et oī egritudine oī morbo: oīni vitioꝝ cōtagione fugata sanata est:et tota interi⁹ et exteri⁹ sanctificata:q̄ ꝑ dn̄i ingressum facta ē zacheo sal⁹:et q̄ fuerat peccator ꝑ dn̄i redēptionē est iustificat⁹ et salutē cōsecut⁹:q̄ suscepto medico salu⁹ factus est ab auaricia et oī morbo. Vbi theo. Ipm zacheū signat assecutū fuisse salutē ꝑ domū habitatorē designans: sequit̄ eni eo q̄ ꝛ ipse sit fili⁹ abrae:nō eī vocasset abrae filiū inanimā fabricā. hec Theo. Uel eo q̄ et ipse q̄ hui⁹ dom⁹ habitator est iā nō publican⁹ sit:sed fili⁹ abrae fact⁹.s.non natus.i.nō ſm carnē:sed ſm fidē:nō genere:ſȝ fide ꝛ operū imitatione. Abrae nāq̄ filij sunt q̄cūq̄ abrahā imitant̄ et opera abrae faciunt:zache⁹ q̄ppe sicut et abraā i fide creuit:et abraā quidē angelos:zache⁹ ꝯo angeloꝝ dn̄m hospitio suscepit. vn̄ Beda. Fili⁹abrae dr̄ zache⁹:non quia de ei⁹ stirpe generatus:sed q̄ ei⁹ fidem imitat⁹: vt sicut abraā terrā cognationē domūq̄ patriā ob spē future hereditatis dn̄o iubente deseruit:ita et ille q̄ thesaurum in celis acq̄reret bona sua pauperibus partiedo relinquit

Zache⁹ filius abrae

Et pulcre dicit et ipse vt non solū eos q̄ iusti ꝑseuerāt:ſȝ et eos q̄ ab iniusticia resipiscunt ad filios promissionis ꝑtinere declararet. Hec beda. Et reddit causam quare ad domū publicani diuertit:q̄ hoc fecit vt medic⁹ egrotū curaret:et vt de⁹ pctōrē iustificaret:et vt pastor ouem perditā reportaret:et vt saluator q̄d ꝑ culpā perierat saluaret. Q̄ ad hoc dei fili⁹⌊ venit de celo in mundū⌋ꝑ carnis assumptionē factus hō et⌊ filius hominis ⌋.i. v̄ginis ⌊ vt q̄reret⌋ꝑ doctrinā⌊ et saluū faceret⌋per gratiam⌊ q̄d perierat⌋per culpam.s.ouē cētesimā/dragmā decimam/filiū iuniorē. Perierat enim in homine innocentia nature:similitudo gr̄e:adoptio glorie propter primū comparat̄ oui perdite:ꝓpter scd̄m dragme ꝑdite:ꝓpter tertiū filio ꝑdigo. Tria aūt ꝑdicta venit iesus reparare. Unde ait et alibi.non veni vocare iustos:sed peccatores ad penitentiā. vbi Chrys.q.d. Quid me criminamini si rectificō peccatores:tā eni ꝓcul est a me odiū peccatorū q̄ eorū causa aduenerim. Nam medic⁹ veni nō iudex ob hoc conuiua flo lāguētiū patiorq̄ fetorem vt prestem remediū. vbi ꝛ Beda. Pius sane magister qui murmuratib⁹ turbis sua mysteria non dedignat̄ exponere a deo.s.peccatoꝝ penitētiā non eē respuendā:vt ipse dei fili⁹ ob hāc maxime querendā sit destinatus ad terras: qui vt pietatis sue nobis dispensationem inculcet sepissime se filium hominis appellat commendans sollicite nobis quod factus est benigne pro nobis. vt autem dicit idem Beda.

¶ Mystice zache⁹ qui interpretatur iustificatus credentē ex gentib⁹ p̄p̄lm significat qui per occupationem temporaliū depressus erat et minim⁹: sed a dn̄o sanctificat⁹ qui intrantem hierico saluatorem videre voluit dum fidem quam mundo attulit participare quesiuit. hec Beda. Per diuitē etiam istum.s. zacheum qui q̄rebat videre iesum:sed impediebatur per turbā et stature sue paruitatē intelligi pōt q̄libet diues qui de salute sua sollicitatur:sed per turbationem fantasmatum circa negocia tēporalia et per propriam imperfectionem impeditur propter quod ascendere debet in arborem.i.ad christum per orationē:que ſm Damascenū est ascensus mentis in deū et sic iesum videre meret̄ et partē bonoꝝ suoꝝ pauperib⁹ dare:et si quē defraudauit fideliter restituere. Per phariseos autem murmurantes intelligi possunt maledici bonoꝝ opa deprauantes : et que bene fiunt in malum interpretantes. Sed de his non est curandū:nec iō a bono ope cessandū:īmo poti⁹et forti⁹ei insistendū. Et quia erāt ꝓpe hierusalē q̄ est caput regni et existimabant aliq̄ phariseoꝝ et etiā discipuloꝝ q̄ statī cū esset in hierusalē manifestaret̄ regnū ei⁹ sup iudeos:a multis eni credebatur futur⁹rex israel ſm q̄ dixerāt magi. Ubi est q̄ natus est rex iudeoꝝ:ꝛ ipi ap̄li q̄rebāt ab eo. dn̄e si in tp̄e hoc restitues regnū israel:ad hūc ergo errorē remouēdū inducit parabolā de hoīe nobili q̄ abijt i. regionē longinquā et dedit decē ſuis suis decē mnas ad negociandū. Que q̄ in ſnīa cōcordat cū alia pabola q̄ infra de talentis dr̄ ideo hec ibidē simul cū illa coniūgitur. Oratio.

Domie iesu xp̄e q̄ zacheū in sycomoꝝ ascēdentē miſicorditer respexisti: ac eū ad te vocans et in domū ipsi⁹ diuertens ab oī vitio sanasti: Cōcede mihi pusillo et misero vt in arborē penitentie valeam ascendere vbi me oculis misericordie dignis aspicere/et ad tuam gratiam vocare:donās mihi vt domū conscientie mee ad te recipiendū digne prepararē et per te totus interius et exterius perfecte saner. Et qui venisti de celis querere et saluare quod perierat i terris:tu me qui per culpam perierā requiras bone pastor: et saluum facias pie saluator. Amen.

¶ De duobus cecis post egressum hierico illuminatis. Capitulum.xxiiij.

Post hec egrediēte iesu cū discipulis ab hierico turba multa desiderantium audire doctrinā eius⌊ secuta est eū⌋pauci eni audebant ꝓpter latrones igredi desertū. Et turba plurima sequebat̄ iesum:sue sedule et studiose doctrine est indiciū. vn̄ Chrys. Testimoniū studiosi agricole est messis fecūda.assidui aūt doctoris documētū ecc̄lia plena. Neminē labor itineris impediuit:q̄ amor sp̄ualis fatigationē non sentit. Neminē possessionē suaꝝ sollicitudo retraxit: q̄s ingrediebant̄ in possessionē regni celestis. Uere eni non hȝ super terrā q̄d amet qui bonum celeste in veritate gustauerit. Sicut eni q̄ ꝓciosum mādu cauerit cibū postmodum et hec esca cōmunis ingrata videt̄:sic ꝛ qui semel dulcedinē christi bene gustauerit terrenoꝝ bonoꝝ decetero nō multū sentit saporē. Nimirum hec est illa rosa in campis hierico de qua sapiētia loq̄tur per salomonē. Sicut palma exaltata sum in cades/et quasi plātatio rose i hierico. Ergo hec est illa speciosissima rosa sanctitate iusticie cādida et passionis sanguine rubicūda. Sicut eni rosa anteq̄ videat̄ sentit̄.et anteq̄ inueniat̄ tenetur in odoribus suis:sic et dn̄o transeunte de longe duo ceci anteq̄ viderēt diuinitatē ei⁹fragrātiā senserūt.hec Chry. Vn̄ sequit̄.⌊ Et ecce duo ceci sedētes sec⁹ viā⌋ vt elemosynā peterent a transeuntibus nō remote a via salutis⌊ audierunt⌋a transeuntibus⌊ quia iesus⌋nazarenus omni flore virtutum vernans ⌊ transiret⌋ O felix auditio rumor leuis. Multi enim reges et prophete voluerunt audire et non audierunt. Et misericordiam cū clamore petebant dicentes.⌊ Domine miserere nr̄i fili dauid⌋ tua cōpassione nr̄am miseriā remouēdo. Uocāt eū filiū dauid: quia credebant eū esse xp̄m per ꝓphetas ꝓmissū:et notū erat apud omnes iudeos q̄ xp̄us de semine dauid erat nasciturus. Cum magna desiderij intentione clamauerunt et magno desiderio illuminari postulauerunt confessi dauid filium per carnem deū etiā in eo eē nouerunt ꝑ inspirationē. Vbi Chrys. Oportune aūt oblati sunt ante faciem xp̄i duo ceci vt apertis oculis quasi testes virtutis eius ascenderent cum eo in hierusalem:hi currentiū strepitum audiebant et personas nō videbant nihil solū habentes de toto corpore preter vocem:et ideo q̄ pedibus eum sequi nō poterant voce sequebantur.hec Chrys. De vno istoꝝ tn̄.s.famosiori marcus mētionem faciens de alio tacuit minus noto. vbi Aug. Hoc aūt factū et marcus commemorat.sed de vno ceco factum. Nam duorū cecoꝝ quos matthe⁹ interposuit vnū fuisse in illa ciuitate famosissimū ex hoc satis apparet q̄ et nomē ei⁹ et patris eius marcus commemorauit.⌊ Bartimeus eni thimei fili⁹⌋ex aliqua mala felicitate delectus notissime et famosissime miserie fuit q̄ non solū cec⁹ verūetiā mendicus sedebat. Hic est ergo q̄ ipm solū voluit cōmemorare marcus cui⁹illuminatio tā clarā famam huic miraculo cōparauit q̄s erat illi⁹ nota calamitas. vnde et Beda. Et bene marcus qui gentibus scribebat euangeliū vnū

Mat.xx. ꝛ Mar.x.

dicit illuminatū vt eorum quos instituebat ad fidem salutioni figura cōgrueret. Matthe⁹ vo q̄ hebreis suū scribebat euangeliū q̄d in gentiū quoqꝫ noticiā erat puenturū recte duos dicit illuminatos vt vtrūqꝫ ppl'm vnā eādēqꝫ fidei grām pertinere doceret: qui etiā in sequenti lectione de asino in quo dñs sederet dignatus est eandem euāgelicā seruare scripturā curauit. hec Beda. Bartheus q̄ fili⁹ pinguedinis interptat' significat hoīem in delitijs carnalibus nutritū: id ē cecus. s. sapientie lumine priuatus. de q̄ ē in Job q̄ nō inuenit' in terra suauiter viuentiū: qꝛ delicie carnales hebetāt intellectum. Et talis cū audit de saluatore debet clamare p orōnē deuotā vt ab eo recipiat sapiētie lumē q̄ dat oīb⁹ affluēter saltē de necessarijs ad salutē [Turba aūt] doctrinam xpi auscultās vidēs sordidas vestes nō consciētie claritatē [increpat eos vt tacerēt] qꝛ p clamorē suū turbā ab audiendo xpi doctrinā impediebāt. Et hi significant eos qui a bono opere retrahunt alios. Habem⁹ aūt triplicē turbā impedientē: vnā a carne/aliā a mūdo: tertiā ab inferno: qꝛ carnalia desideria et psecutiones scꝫ mūdi et dyaboli nobis obstant vt taceam⁹ a cōfessione pctī: ab edificatione pximi: a laude dei. Infelix hec turba oī bono obsistit

Turba triplex nos impediens.

Turba desiderioꝝ carnis icrepat alliciēdo: turba tyrānoꝝ mundi increpat psequēdo: turba demonū iferni increpat decipiēdo. Sed quō tacebūt i orōne ceci p ignorantiā mentis pcipue de pprio statu mendici p defectū ꝟtutis ꝛ extra viā. s. salutis. [At illi magis clamādo insistebāt] donec strepitū turbe vincerent timētes ne ex icrepatione alioꝝ impedireť auditio et exauditio petitiōis ac vocum eoꝝ ꝛ miam petebant [dicentes. Dñe miserere nři fili dauid] In hoc et nos exhortamur ad orationis continuationē et in ea pseuerantiā. vbi Chry. Irritabātur vetiti magis q̄ꝫ concupiscebant. Talis est natura fidei q̄to magis vetat': tantomagis accenditur: propť q̄d serui dei in persecutionibus non vincuntur: virtus enim fidei in periculis secura est. et in securitate periclitatur. Quid eni aliud sic vigorē fidei i oībus laxat q̄ꝫ lōga trāqllitas? Et iterū. Primo eni clamabāt: qꝛ ceci erāt. Secundo magis clamabant: qꝛ ad lumē accedere vetabantur. Christus autem permittebat eos vetari: vt pl⁹ eorū desiderium appareret. Hinc aūt disce: qꝛ si abiecti fuerimus cum studio accedentes ad deū per nosipsos assequimur quod petimus. Hec Chry. vñ Aug. Bonos ei xpianos volentes facere precepta dei christiani mali et tepidi prohibent: clament tñ illi non deficiant. Cum ei qsqꝫ christianus cepit bene viuere: mundumqꝫ contemnere: in ipsa sui nouitate patitur reprehēsores frigidos christianos: sed si perseuerauerit ipsi iā obsequuntur q̄ ante phibebāt. hec Aug. [Et] qꝛ pulsanti aperietur [stetit iesus expectans eos] qꝛ illi seq̄ non poterant: quo eni pergerent non videbant [et vocauit eos] ne turbe prohiberent si non vocati venirent. Et interrogauit eos q̄d vellent: non tñ hoc ignorās: sed vt ex respōsiōe et cōfessiōe cecorū manifesta debilitas et virtus remedio cognosceretur: qꝛ ad miraculoꝝ operationem vult habere sanandoꝝ confessionem: vt ex hoc magis appareat euidentia miraculi ad alioꝝ vtilitatem. Et cum illi dicerent [Dñe vt apperiantur oculi nři misertus eorum iesus] fons ꝟe lucis [tetigit oculos eoꝝ et cōfestim] i. subito [viderūt] ex quo pꝫ q̄ talis illuminatio fuit miraculosa: nō naturalis. qꝛ natura nō operať in instāti. vbi Chry. Tetigit autē vt hō carnaliter: sanauit vt deus. Et iteꝝ. Qdiu dixerunt fili dauid suspensa est sanitas: moꝝ vt dixerunt. dñe sanitas est infusa: qꝛ saluare non poterat filius dauid: sꝫ fili⁹ dei. hec Chry. Spiritualiter ꝰm glo. oculos tangit cū radijs sue lucis conscientiam illustrat. et cōfestim videmus ad deum cōtemplandum: ad nos cognoscēdum ad proximum iuuandum. Notādū aūt q̄ triplex est modus illuminationis: illuminati enim legunť aliqui verbo sicut cecus de quo dictū est supra: aliqui tactu: vt isti de quibus fit hic mentio: aliqui vnguento sicut vbi lutū fecit ex sputo. Uerbum est predicatio: tactus est interior inspiratio: vnctio sacramentorum institutio. Sic ergo illuminat per eloquia sacre doctrine: per carismata grē: p sacramēta eccl'ie. [Et secuti sunt eū] nō tā pedib⁹ q̄ꝫ virtutibus ac fide et moribus: qꝛ illi q̄ a xpo illumiati sunt corporaliter: ab ipo etiā illumiati sunt mētaliter. Quoscunqꝫ enim christus sanauit corpore/sanauit et mente: qꝛ totū hominē simul fecit saluū. vñ Chry. Bonū munus obtulerūt xpo sanati: qꝛ secuti sunt eū. Hoc eni deus a te reqrit ꝰm prophetā sollicitū ambulare cū deo tuo. Et iterum pmisit eos sequi vt recens miraculū ōnderet eū nō ex infirmitate mori. hec Chry. In hoc aūt q̄ secuti sunt eū patet eorū gratitudo: qꝛ nō resilierunt post beneficia donata eis a dño: q̄d tñ multi faciunt q̄ post bñficia ingrati existētes ad vomitū reuertuntur/et ad malū redeunt. vbi Chry. Sꝫ nō illi fuerūt tales: sed ꝛ ante donationē fuerunt pseuerabiles ꝛ post dationē grati. Hos et nos ȝelemur et si tardauerit dationē de⁹: ꝛ si multi sūt qui adducunt ne desistamus petentes: sic eni marie deū attrahemus. Uide itaqꝫ et hic qualiter vehementem eorū concupiscentiam: nō inopia: nō cecitas: nō audiri: nō a turbis increpari: nō aliqd aliud phibuit. Tale quid ē aīa feruens et laborans. hec Chry. Tu ergo existens extra viam ꝛ cecus clama ad iesum vt te illuminare digneť ad ipsum videndū: ac fide et imitatione sequendū: quia hoc precipue est nobis necessarium. vbi Aug. Tota igiť fratres opera nřa i hac vita est sanare oculum cordis vn deuideať de⁹. Ad hoc sacrosancta mysteria celebrātur: ad hoc sermo dei predicať: ad hoc exhortationes morales. i. pertinentes ad corrigendos mores: ad emēdādas carnales concupiscentias: ad renunciandum non voce tm̄: sed mutata vita huic seculo ad hoc agunt q̄cq̄d agūt diuine sacreqꝫ littere vt purgeť illud interius ab ea re q̄ nos impedit ab aspectu dei. Hec Aug. vbi ꝛ Origeñ. Et nos ergo sedentes iuxta scripturaꝝ viam ꝛ intelligētes in quib⁹ ceci sumus si ab effectu petierim⁹ tanget oculos aīarū nřarū et recedet a sensibus nřis tenebra ignorantie: vt eū videam⁹ et sequamur q̄ dedit nobis posse videre propter nihil aliud nisi vt eū sequamur. hec Origenes. Per duos cecos istos significanť duo populi. s. gētiles q̄ erāt excecati p ydolatriā: et iudei p doctrinā puersam mandatū dei transgredientes pter traditiones hominum qui sedebant sec⁹ viā: qꝛ videbanť hře legis noticiam: sed viā q̄ est xps ignorabāt quorū alter naturalē: alter scripture legē habebat. Qui audierūt de transitu iesu postqꝫ exijt de hierico: id est de hoc seculo: sed iesu eorum oculos mentales tangente illuminati sunt multi de iudeis et de gentib⁹: plures eū p fidem et opera sancta sequentes. Et prius quidem vnum postea duos cecos illuminat: qꝛ vnū pri⁹ populū deīde duos vocat. vñ Beda. Qd aūt appropiquās hierico vnū illuminauit ac proficiscens de hierico duos hoc intimauit q̄ añ passionem suā vni tm̄ pplo iudeoꝝ pdicauit: post resurrectionē vero atqꝫ ascēsionē suā p aplos et iudeis et gentibus diuinitatis sue et humanitatis archana patefecit. hec Beda. Plura ad expositionē et meditationē ptinentia supra de vno ceco posita possunt hic applicari et ecōuerso plura hic posita ibi aptari.

Modꝰ illuminādi triplex.

Oratio.

Lux lucis et fons luminis dñe iesu qui duorū cecorū ad te clamantiū affectu mie misertus oculos eoꝝ tangere: ꝛ sic eos illumiare dignatus es: tange queso oculos meos spūales ꝛ radijs tue lucis conscientiā meam illustra: ad te cōtēplandū: ad me cognoscendū: ad pximū instruēdū ꝛ iuuādū. Illustra cor meū lumine tue gratie diuine: vt te ductorē in omnibus vijs meis habeam: te imitando sequar/et te qui es super oīa pre omnibus timeam et diligā: tuaqꝫ in omnibus faciam voluntatem Amen.

De effusiōe vngueti sup caput iesu. Ca.xxv

Appropinquante tempore i quo dñs pati disposuit appropinquauit ipe loco in quo eiusdem passionis dispensationem facere voluit: vt p hoc intimaret q̄ volūtarie et sua sponte pateret' ꝛ mortē subiret. Igiť [ante sex dies] [solēnis] [pasche] i. sexta die añ pascha. s. sabbato ante ramos palmarū [venit bethaniā] Intelligas hic diem pasche nō. xiiij. primi mensis i qua ad vesperā immolabať agnus paschalis: sed quintādecimā. s. illā in qua passus est christ⁹ que tota erat festiua et solēnis. vñ Theo. Decima autē die mensis agnum iudei capiunt i molandū in festo pasche. et tunc eni festiuitatis prelibant solēnia quapropter in die que est nona mēsis et precedit sextū diē ante pascha epulantur splen:

Joh. xij. mat. xxvj. mar. xiiij.

dide et exordiũ festi hanc diẽ cõstituunt quo fit vt iesus
quoqꝫ pergẽs bethaniã cõuiuaret. hec Theo. Ideo au:
tẽ venit bethaniam vt lazari resuscitatio renouaretur:ac
memorie omniũ arctius imprimeret:et vt inexcusabiles
iudei de morte tanti suscitatoris tractantes cõfunderen:
tur:et ex memoria miraculi ibidẽ facti turba populi mo
neret ad eũ honorifice recipiendũ in hierl'm ante suam
passionẽ sicut fuerat predictũ p zachariã ꝓphetã dicens
Exulta satis filia syon iubila filia hierl'm. ecce rex tuus
venit tibi ꝛc. Sciẽs ergo dñs iudeos ꝯspirasse in mortẽ
appropinquante pascha in quo agnus paschalis immo
labat reuertendo venit quasi agnus ad victimam: vt sic
agnus verus ĩmediate post ĩmolationẽ agni paschalis
immolaretur ꝓ nobis vt veritas figure succederet: et ve:
rũ pascha haberem⁹. Et erat in domo symonis prius le:
prosi:tũc aũt mũdati:qꝛ fuerat leprosus et a dño sanat⁹:
sed tñ adhuc pristinũ nomẽ ad memoriã miraculi retine
bat:vt virtus curantis appareret:sicut adhuc dicit mat
the⁹ publican⁹ licet esse publican⁹ desierit. Hinc collige
re possum⁹ q̄ licet a pctõ nostro mũdati fuerim⁹:semp tñ
Symon ipm in memoria ad penitẽdũ habere debem⁹. Hunc sy:
leprosus monẽ leprosum tradunt fuisse beatũ iulianum: sic postea
iulianus vocatũ et factum cenomanẽsem epm cui iter agentes di:
sanctus. cunt pater noster:vt bonũ habeant hospitiũ.[Fecerunt
autem cenam ibi] dño [ꝛ martha ministrabat ꝛ lazarus]
inuitat⁹ a symone [vnus discumbentiũ erat] pie creden:
dum est q̄ cena honesta et absqꝫ luxu fuerit quã fecerunt
ei qui ꝑdicator et amator parsimonie extitit. [Martha
ministrabat ibi] qꝛ ſm quosdã domus marthe erat pos:
sessione:sed symonis habitatione. al'as ibi non ministraſ
set. Vel potest dici q̄ iste symon erat marthe vicin⁹:et ꝓ:
pter hoc ipsa ministrabat in domo eius : sicut homines
solent facere in domib⁹ amicoꝝ suoꝝ:et maxime propter
reuerentiã ipsius christi comedentis ibidem. [Lazarus
vero erat vnus ex discumbentib⁹ cum eo] inuitatus a sy:
mone: et hoc factum est ad declarationem veri miraculi
de ei⁹ resuscitatione: vt ex hoc q̄ post suscitationem cibũ
sumeret nõ fantastica sua suscitatio esse probaret. vnde
Aug. Ne putarent hoĩes fantasma esse factũ:qꝛ mortu⁹
resurrexit lazarus vn⁹ erat ex recumbentibus: viuebat:
loquebat:epulabat: veritas ostẽdebat : ĩfidelitas iudeo
rũ confundebat. Et ſm eũdẽ. Lazar⁹ dũ discũbit in con
uiuio cõuiuis interrogãtib⁹ eũ tristia loca / penarũqꝫ se:
des alta nocte obscuras indicauit diligenti narratione
per ordinẽ : et ita inferi longis tꝑibus ignorati tandem
Lazari d inuenerũt proditorẽ. Qꝫ aũt ãte sex dies venit hoc myste:
inferis re: rio cõuenit. Primo quidem q̄ꝫtum ad numerũ : numer⁹
uersio. enĩ senari⁹ perfect⁹ est: vnde et deus opera creationis ꝑ:
fecit sex diebus et ꝓpter hoc decuit q̄ sex dieb⁹ quodam
modo cõpleretur opus passionis quo omnia sunt restau
rata. Secũdo q̄ꝫtum ad figurã:qꝛ decima die mensis pri
mi tollebat agnus et seruabatur vsqꝫ ad quartãdecimã.
Unde et dñs sexta die ante quindecimã hierl'm intrare
voluit quasi ad locum immolationis accedens. Qꝫ ve:
nit bethaniã que interpretatur dom⁹ obediẽtie etiã con:
gruit mysterio. Primo q̄ꝫtum ad causam passiõis: quia
(ſm apl'm) fact⁹ est obediens patri vsqꝫ ad mortẽ. Secũ
do ad fructũ passionis quem consequunt illi soli q̄ obe:
diũt ei:qꝛ secũdũ eundẽ apl'm. factus est omnib⁹ obtẽpe:
rãtib⁹ sibi causa salutis eterne. vñ Hiero. Passurus do:
minus ꝓ omni mundo et vniuersas nationes suo sangui
ne redempturus venit et morat in bethania ĩ domo obe:
dientie: hynnulus ceruorũ semp ad lectũ suũ redit:et fi:
lius obediens patri vsqꝫ ad mortẽ obediẽtiã a nobis pe
tit. hec Hieroni. Qꝫ venit vbi fuerat lazarus mortuus
quẽ suscitauit significat:qꝛ in domo obediẽtie illi q̄ sunt
spũaliter mortui in peccatis resuscitant reducti ad vitã
iusticie:qꝛ ſm apl'm. Per vni⁹ hoĩs obedientiã iusti con:
Rom. v. stituunt multi. Qꝫ fecerũt ibi cenam dño cõuenit etiam
mysterio:qꝛ dñs in domo obediẽtie spũaliter reficit de:
lectat⁹ in obediẽtia nostra: et martha ministrabat et sa:
tagebat circa frequẽs ministeriũ. per quã significantur
prelati qui in ecclesijs ad ministeriũ instituunt. ſm illud
apli:sic nos existimet hõ vt ministros christi:et lazar⁹ re
suscitat⁹ erat vn⁹ ex discũbentib⁹ per quẽ significantur
subditi ministerio prelatoꝝ a peccatis ad statũ iusticie
reducti:qui cũ alijs iterũ spiritualiter cũ dño merentur
epulari. [Maria vero vnxit caput et pedes iesu et exter:
sit capillis] per quã significant contẽplatiui:de ea enim
dicit alibi q̄ sedẽs secus pedes dñi audiuerat verbum
illius. vñ Alchuin⁹. ¶ Mystice q̄ ante sex dies venit be:
thaniã significat q̄ ille q̄ sex dieb⁹ oĩa fecerat / et sexta
die hoĩem creauit:ipa sexta mũdi etate: sexta feria:sexta
hora redimere mundũ venerat. Cena aũt dominica fi:
des est ecclesie q̄ per dilectionem operat. Martha mini
strat cum fidelis anima opera sue deuotionis dño impẽ
dit. Lazarus vnus est ex discũbentib⁹ cum hi q̄ post pec
catorũ mortẽ suscitati sunt ad iusticiã vna cũ eis qui in
sua permanserũt iusticia de presentia veritatis exultãt:
et celestis gratie munere aluntur. Et ideo bene in betha
nia celebrat que interpretatur domus obediẽtie: nam ec
clesia est obediẽtie domus. hec Alchuin⁹ [Maria ergo
accessit ad iesum] tanq̄ꝫ ad fontem misericordie lauantẽ
infirmitates nostras [et fregit] .i. aperuit alabastrũ con:
tentiuum [vnguẽti nardi pistici preciosi] id est vasculum
alabastrinũ scꝫ pixidem de alabastro quod est gen⁹ mar
moris candidi et varijs coloribus intertincti in quo be:
ne et incorrupte seruant vnguenta plenã vnguento pre:
cioso [et effudit vnguẽtum super caput iesu recũbentis]
id est ad mensam sedentis. sicut effunditur aqua rosacea
propter refrigeriũ et odorem [et etiã vnxit inde pedes
eius] apud quos etiam al'as tantam gratiam inuenerat
[et capillis suis extersit] Ordine alio factum fuit q̄ꝫ hic
scriptum sit:quia primo lauit pedes et extersit:et postea
vnxit [Et dom⁹ impleta est ex odore vnguẽti] effusi:qa
enĩ de re aromatica erat:longe lateqꝫ poterat odor eius
diffundi. Non est verisimile q̄ esset aliquid grosse sicut
vnguenta cõmuniter dicta:qꝛ indecẽs esset tale quid po
nere super caput hoĩs sedentis in mensa:ꝛ ideo dicendũ
q̄ hic vocatur vnguentũ liquor preciosus de re aroma:
tica expressus:sicut aqua rosacea exprimit de rosis. ali:
ter dicitur q̄ fuit lachryma fluens naturaliter de arbo: Arbor
re aromatica que est multum preciosa et valet ad multa aromati:
medicinalia: dicunt etiã aliqui nardus est herba nigra ca.
faciẽs spicas in cacumine:et propter hoc dicit nardispi
cati:qꝛ de illis spicis extrahitur liquor predictus ꝑ arti
ficiũ:vel ſm alios fluit ꝑ naturã. Alij dicũt q̄ est frutex
vel arbor paruula:et inde fluit vel extrahitur liquor mo
do ꝑdicto. Pistici ſm quosdam nomẽ ẽ loci vbi crescit
arbor vnde talis liquor exprimitur : sed melius dicitur
pistici:id est fidelis. pistis enĩ grece fides est latine:hoc
est dictu q̄ iste liquor erat purus et verus non habens
aliquid aliud admixtũ nec sophisticat⁹ [Preciosi] quia
valebat trecentos denarios:id est nũmos vsuales : erat
enĩ ille liquor refrigeratiuus / et confortatiuus membro
rũ / et cõsolidatiuus / et valde odoriferus valens ad alle:
uiationem laboris et contra estum solis et distemperiẽ
aeris ꝛ ad multa medicinalia. Ex quo patet preciositas
vnguenti et deuotio ac pietas marie que labori christi
compatiens et pedes / et caput eius vnxit:et rem tam pre
ciosam in obsequium eius expendit. In quo et nos doce
mur q̄ ea q̄ ꝑciosissima sunt apud nos deo offerre debe:
mus. Et qđ alia vice peccatrix adhuc existẽs fecit in ea
dem domo ex contritione:scilicet quãdo conuersa est:et
peccata ei multa dimissa sunt eo q̄ multũ dilexit:nũc iu:
stificata et familiaris domino effecta facit ex deuotiõe:
sed tunc tantum pedes vnxit et gradatim a pedibus ad
verticem perueniens nunc ꝛ caput et pedes vngere me
ruit:tunc vnxit dominum vnguento penitentie:nunc vn:
guento deuotionis. Ibi rudimenta penitentiũ:hic iusti:
cia perfectarũ designatur animarũ: diligebat enĩ iesum
super oĩa et de obsequendo eidem nõ poterat satiari. fra:
grãtia fidei caput dñi et pedes q̄si odore aromatũ ꝑfu:
dit:qui diuinitatẽ et humanitatẽ eius digna laude attol
lit:nunc de pedibus ad caput ascendens: nunc ad pedes
a capite per fidem descendens. ſm apl'm. Caput christi
est deus. Itaqꝫ caput christi vngit qui ad honorem dei
omnia opera sua facit. ſm illud apli. Omnia in gloriã dei
facite. Qui vero vestigia christi sequit pedes eius vngit
Item caput christi vngit qui ipm christum venerat: pe:
des vero qui eius fidelib⁹ obsequit. vbi Augu. Quecũqꝫ
anima fidelis vis esse cum maria vnge pedes dñi pre:
cioso vnguento: vnguentum illud iusticia fuit: ideo libe:
ra fuit. vnge pedes bene viuendo: dominica sectare vesti
gia : capillis terge:si habes superflua da pauperibus et
pedes dñi tersisti. Capilli enim superflua corporis vi:

dentur [Domus autē impleta est odore] mundus imple
tus est bona fama. Nam odor bonus bona fama est. Qui
male viuunt et christiani vocātur iniuriā christo faciūt.
De quibus dictum est ꝙ per eos nomē dei blasphemat.
ij.Cor.ij. Si per tales nomen dei blasphemat: per bonos nomen
dei laudatur. Audi aplm. Christi bonus odor sumus in
quit in omni loco. Dicitur et in canticis canticoꝝ. Vn
guentum effusum nomen tuū. hec Augusti. vbi et Beda.
¶ Mystice autem hec deuotio marie dño ministrantis fi
dem ac pietatem designat ecclesie sancte que loquitur ī
amoris cantico dicens. Dū esset rex in accubito suo nar
dus mea dedit odorem suū. Que nimirū verba et semel
iuxta litterā manibꝰ marie cōpleuit: et quotidie in omi
bus suis membris spiritualiter implere non desinit que
toto diffusa orbe gloriant et dicunt. Deo autē gratias q̄
semꝑ triūphat per nos in christo iesu et odorem noticie
sue manifestat ꝑ nos in omi loco: qꝛ xpi bonus odor su
mus deo qui cū potentiā diuine virtutis eiꝰ que illi vna
cū patre est digna reuerentia confitetur. Laudat et pre
dicat caput protecto illius vnguēto ꝑfudit ꝑcioso. Cum
vero assumpte mysteria hūanitatis eque digna reueren
tia suscipit in pedes vtiq dñi vnguentum nardi pistici.i.
fidele ac verū ꝑfudit q̄ illā eius naturā qua terrā contin
gere hoc est inter hoīes conuersari dignatus est pia pre
dicatione cōmendat ac deuotis veneratur obsequijs: do
mus aūt impleta est ex odore vnguenti. quod significat
odorē sctitatis xpi implesse ecclesiā ad quē odorē omes
festināt. vbi et Orige. Qui elemosynas ⁊ alia huiusmodi
q̄ ad vtilitatem hoīm fiūt facit in xpianos: pedes dñi vn
git: qui aūt castitati studet/ et in ieiunijs et orationibus
permanet/ et ceteris qui tm̄ ad gloriā dei ꝑficiunt vngit
caput xpi aut doctrina q̄ necessaria est hoibꝰ: hoc est vn
guentū quo pedes dñi vngūtur: agnitio autē fidei q̄ ad
solū ꝑtinet deū est vnguentum quo vngit caput xpi. Ca
pillis aūt pedes extergit q̄ ea que fluūt a mente tanq ca
pilli a capite in obsequium dei retorquet. vñ in Canticis
Cāti.iiij. Vulnerasti cor meū soror mea spōsa ī vno oculoꝝ tuoꝝ
et in vno crine colli tui. hoc est charitate affecisti me pro
pter simplicitatē oculorū tuorum me contēplātiū: et pro
pter simplicitatē tuarū cogitationū q̄ in me continue di
rigunt. Hoc enī mō deuotionis extergitur a pedibꝰ xpi
q̄cquid in eis est lassitudinis et tarditatis q̄bus ad nos
Sabbato aliq̄n tardat venire. ¶ Et notandum ꝙ hac die scꝫ sabba
pedes do to maria lauit pedes dñi vnguento: ī memoriā huiꝰ rei:
mini loti. eodē sabbato dñs papa cōsueuit vacare et intēdere pau
peribus dando elemosynas et pedes pauperū lauando:
qꝛ in cena dñi ꝓpter officij magnitudinē ad hoc non va
cat intendere et mandatū celebrare: pauperes enim sunt
pedes dñi sedētis in celo adhuc deambulantes in terra:
Cuiꝰ rei occupatione eadem die stationē ad missam cele
brandā non facit sicut ceteris diebꝰ quadragesime face
re cōsueuit: et ideo vacat hoc sabbatū a ꝓprio misse offi
cio. Indignabat aūt ⁊ murmurabat de hoc facto marie
[iudas scariothis dicēs. Vt qd perditio hec vnguenti
facta est] putabat enī vnguentū ꝑditū ꝓpter hoc ꝙ non
habebat apud se preciū: in quo verbo nō solū īcrepabat
mulierē quare hoc faciebat: sed et christū qui hoc fieri ꝑ
mittebat: ecce qd̄ in obsequiū christi ponebat perditum
reputabat. Simile aliqui faciūt q̄ ome qd̄ ex deuotione
deo in oratione vel meditatione impēdit perditū esse di
cunt: quia nos vtilitati ꝓximorū intēdere nō cernūt. Si
militer si aliquis religionē ītrat: talem mlti fatuū repu
tant: si autē actibus secularibus se implicet: talē pruden
tem esse dicunt. Vnde cōiter dicit de persona cum debi
lis est et infirma ꝙ nihil valet nisi ad dandum pro deo.
Versus. Res etiā sepe ꝓ deo nō dantur: donec deteriorare viden
tur. vñ dicit. Panē tēpestas/ vinūq tōitrua/ vestē Ti
nea pauperibꝰ dat postea musca scutellā [Poterat enim
vnguentū istud venūdari plusq trecentis denarijs] In
hoc insinuat occasio venditiōis christi ab ipso iuda pro
triginta denarijs venditi: nā ꝯm quosdā cōsuetudo chri
sti erat ꝙ decimā partē eoꝝ que sibi dabant pauperibꝰ
erogabat: vel cū iudas ꝓcurator dñi esset credebat ꝯm
cōsuetudinē suā accipere sibi decimā partē datoꝝ dño:
et ideo voluit vēdi istud vnguētū vt haberet trigīta de
narios qui sunt decima pars trecentorum ꝓpter qd̄ iu
de visum est ꝙ in vnguento super christū effuso triginta
denarios perderet: vnde ab illa hora cogitauit vt chri
stū triginta denarijs venderet: et sic predā suam recupe
raret. Vel ꝯm alios ibi triginta argentei pro quibus do
minū vendidit valebant trecentos denarios vsuales: et
sic recuperauit totū precium vnguenti [Et dari pauperi
bus] Ecce sub pretextu pietatis zelat affectū non pieta
tis: sed cupiditatis. Hoc enī dixit simulans pietatem ad
operiendā suā cupiditatē. Per hūc designant detracto
res bonorum operū sub specie pietatis denigrantes: qui
dam etiam alij discipuli indigne ferebant: et quasi de ꝑ
dito vnguento murmurabant: isti quidē moti pietate ꝓ
pter pauperes indignabantur non intendentes esse per
ditū simpliciter: sed in cōparatiōe ad subleuationē pau
perū: audierant enī a dño: miam volo et nō sacrificiū: et
ideo forte credebant ꝙ dare pauperibus esset magis bo
nū. Judas vero motus cupiditate propter lucra sua q̄
uis etiā sub pretextu.i. velamento seu specie pietatis in
dignabat [dicebat enim hoc/ nō qꝛ de egenis pertineret
ad eū] .i. nō quia cōpateretur pauperibus vel curaret de Disciplo
eis: sed qꝛ dolebat ꝙ vnguentū nō fuerat sibi traditū vt rū repre
eiꝰ ꝑciū furando sibi retineret. vñ Theo. Discipuli plu hensio.
res mulierem arguerūt eo ꝙ sepe xp̄m audierant de ele
mosinis dicentē: iudas vero nō eadē intētione indigne
tulit: sed ꝓpter amorē pecunie et turpe lucrū. vñ et Joh.
Ipm solū cōmemorat tanq fraudulenta intētione mu
lierē arguentē: cuiꝰ ex hac occasiōe furandi cōsuetudinē
credidit ītimādā. hec Theo. Licet enī portabat ea q̄ da
bant ꝑ xp̄o ad dādū pauperibꝰ: nō tm̄ hoc faciebat/ sꝫ si
bi retinebat vnde musitatio eiꝰ cū crimine pōit ꝙ nō cu
ram pauperū habuerit: sed suo furto ꝓuidere voluit [qꝛ
fur erat et loculos] .i. bursas dñi [habēs] et custos eorū
existēs ea q̄ mittebant in loculis dōata in elemosinā a fide
libus ad vsum et necessitatē discipuloꝝ et paupeꝝ furto
asportabat: portabat q̄dē misterio: sed asportabat furto
Habebat loculos dñicos ad ea q̄ dabant mittenda: ⁊ lo
culos ꝓprios ad ea q̄ furabant reponēda. Et ꝯm Aug.
Ea que furabatur dabat vxori et filijs suis. Sic multi
habentes loculos ⁊ facultates ecclesie ea que diuino cul
tui ⁊ pauꝑibus erogare deberēt subtrahūt ⁊ sibi retinēt:
ac inde ditari et inclyti fieri studēt. Multi etiā bona ec Ecclie bo
clesie q̄ sunt pauperū dant filijs et meretricibꝰ ac sacrile na nō sunt
ga crudelitate subripiunt pauperibꝰ et expendunt in illi meretrici
cit]. Vñ de sacerdotibꝰ belis legit quō filij et vxores eo bꝰ danda.
rum comedebant illa q̄ suꝑ altare ponebant: et rex crede
bat ꝙ bel ea comedisset: multi etiā custodes loculoꝝ mo
nasterij existentes bona ad vsum fratrū deputata largi
untur quibꝰ nō debēt et magis in suis suꝑfluitatibus q̄
alioꝝ necessitatibꝰ expendunt: ac al'as illicite et male cō
sumunt. Et qꝛ omes ꝑdicti loculos christi cū iuda fure
portant: et eū in scelere sequunt: ideo etiā post eū in tene
bras demergunt. Dñs cui angeli ministrāt ꝯdescēdens
infirmis loculos habebat in quibꝰ oblata fideliū serua
bant suoꝝ et indigentiū necessitatibꝰ ꝓfutura: in signum
ꝙ ecclesia loculos erat habitura: et in hoc dat forma ec
clesie seruādi necessaria: sane cū doceret vitā pauꝑtatis
non habebat loculos ꝓpt ꝓpriā vtilitatē: sed ad paupe
rū suorū sumptꝰ et necessitatē. vñ Aug. Habebat dñs lo Loculos
culos et a fidelibꝰ oblata ꝯseruās suoꝝ necessitatibus et cur habu
alijs indigētibꝰ tribuebat: tunc primū ecclesiastice pecu erat dñs.
nie forma est instituta: vt intelligeremꝰ ꝙ precepit nō co
gitādum esse de crastino: nō ad hoc fuisse preceptum vt
nihil pecunie seruaretur a sanctis: sed ne deo ꝓpter ista
seruiatur/ et propter inopie timorem iusticia deseratur.
vnde et Nicolaus tertius in declarando regulā fratrū
minorū dicimus ꝙ abdicatio proprietatis omniū rerū
tā in speciali q̄ in ꝯmuni meritoria est ⁊ sancta quā chri
stus viam perfectionis ostendēs et verbo docuit et exē
plo firmauit. Nec his q̄sq putet obsistere ꝙ interdū di
citur christū loculos habuisse. Nam si christꝰ cuius per
fecta sunt opera in suis actibus viā ꝑfectionis exercuit
ꝙ interdū infirmorū imperfectionibꝰ condescendens et
viā perfectionis extolleret: et imperfectorū infirmas se
mitas non dānaret. Sic infirmoꝝ ꝑsonā christꝰ suscepit
in loculis: sic et in nōnullis alijs: nō tm̄ carne: sed ⁊ mēte
cōdescēdit infirmis. Egit ergo xp̄s et docuit ꝑfectiōis
opera: egit etiā et infirma: sicut interdum in fuga patuit
et loculis. Sed vtrūq perfecte perfectus existēs: vt per
fectis et imperfectis viā salutis ostēderet hec Nicolaꝰ.
Sed quare dñs furi loculos cōmisit et auarum suum di

spensatorẽ fecit: videt enĩ q ei occasionẽ peccandi dede-
Loculi cur iude traditi.
rit. Dicendũ q iudas primo fuit bon⁹ / qñ vocat⁹ fuit ad
apostolatũ et officiũ dispẽsatiõis sibi traditũ: sed postea
lapsus est in pctm̃. Et q̃uis xp̃s sciret eũ futurũ furẽ et
malũ: tñ pluribus de causis tradidit sibi illud officium.
Primo vt eius ecclia exẽplo sui fures et malos cum pa
titur tolerarent: nõ est ei bon⁹ q̃ malos tolerare nõ potuit
Scdo vt ei occasionẽ pditionis auferret / cũ ex loculis
mitigationẽ ꝯcupiscentie haberet. Tertio vt doceret q
minorib⁹ tpalia sunt tradenda: sed maiorib⁹ spũalia com
mittẽda. Quarto vt nos instruẽs oñderet q̃ parꝝ tpalia
curaret qñ bursam pecunie furi et deteriori tradidit: cla
ues aũt ecclie cũ magna examinatione ꝯmisit petro: qð
est cõtra illos qui suas aĩas vel alioꝝ illis cõmittũt ad
regendũ / quib⁹ bouẽ vel asinũ nõ cõmitterẽt ad venden-
dum. Ex premissis ergo patet q xp̃s et discipuli eius de
elemosynis et oblatiõib⁹ fidelium tanq̃ pauperes viue-
bant. Sed dñs p maria r̃ndit: et eã more solito defendit
dicẽs [Quid molesti estis huic mulieri?] .q.d. sine cã mur
muratis [op⁹ enĩ bonũ opata est in me] et ergo non debe-
tis eã reprehendere: nõ est pditio vnguẽti vt vos dicitis:
sed op⁹ bonũ. i. pietatis et deuotiõis obsequiũ. vñ de bo-
no ope lapidatis eã ꝯtra rationẽ ꝛ iusticiã [Sinite illã]
nũc de hoc vnguẽto facere qð poterit [vt in diẽ sepultu-
re mee seruet illud] .s. qð tũc p ipsa p̃parabit: illud enim
reseruabit: q2 non potuit expẽdere p̃uenta acceleratione
resurrectiõis mee. vñ dimittẽda est nunc facere qð tunc
facere nõ poterit: et illud vnguẽtũ in loco isti⁹ nũc in me
expensi: tunc seruabit vel p̃cepit partẽ isti⁹ vnguẽti ad se
pulturã suã reseruari. Vñ credẽdũ est q ipsa h̃ fecit edo-
cta a spũ sancto: q2 enĩ cognouerat eũ in proximo mori-
turũ ipo hoc dicẽte: iõ vnguentũ parauerat cui⁹ partem
nũc expẽdit: et partẽ ad officiũ sepulture reseruauit [nã
paupes sp vobiscum habebitis] qb⁹ bñfacere potestis: et
recuperare qð mõ neglectũ dicitis [me aũt nõ sp habe-
bitis] .s. p̃ñtia corpali ad habitandum vobiscũ in carne
passibili q̃ idiget vnctione tali. q.d. poterit recupare ad
bñfaciendũ pauperib⁹: s3 non ad vngendũ corpus meũ.
Bonis et malis loquit de p̃ñtia corpis sui. Sedet eĩ ad
dexterã p̃ris postq̃ i celũ ascẽdit: ꝛ s̃m corp⁹ nõ ẽ hic q̃
p̃ñtia maiestatis sp est hic. Si tñ ad bonos ptines sp hẽs
xp̃m in p̃ñti p fidẽ: p signũ: p baptismatis sacramẽtum:
Matthei. xxviij.
p altaris cibũ et potũ. vñ alibi dicit eis. Ecce ego vobi-
scũ sum vsq3 ad ꝯsummationẽ seculi: q2 erit cũ fidelibus
p̃ñtia spũali ꝛ sacramẽtali [Qð habuit] .i. qð potuit [h̃
fecit] vel [qð habuit] facere ex officio pietatis [hoc fecit]
in ope deitatis [p̃uenit enĩ vngere corp⁹ meũ in sepultu-
rã meã] futurã designãdã: q2 in hoc facto p̃figurauit eã
de ppinq̃ futurã. q.d. Sinite vt faciat viuo qð põt q va-
let facere mortuo: sed nõ poterit. vñ Alchuin⁹. Signifi-
Sepulture significatio.
cat se mortuũ ꝛ ad sepeliendũ aromatib⁹ esse vngendum
Ideo marie cui ad vnctionẽ mortui corpis p̃uenire non
liceret donatũ est viuenti adhuc impendere obsequiũ:
qð post mortem celeri resurrectione p̃uenta nequiuerit.
vñ et Theo. Preuenit ea q̃si a deo ducta vngere corpus
meũ in signũ sepulture future in quo pditorẽ confundit
ac si ei diceret. Qua ꝯscia mulierẽ cõfundis q̃ in sepultu-
ram corpus meũ vngit: et teipsum nõ cõfundis qui te in
mortem trades [Mittens enĩ hec vnguẽtũ hoc in corp⁹
meũ: ad sepeliendũ me fecit] et p h̃ meã sepulturã p̃figu-
rauit. Qð vos putatis pditionẽ esse vnguenti officium
est et significatio sepulture. Mysteriũ est quod agitur ĩ
quo mors et sepultura mea cito fieri significatur. In p-
ximo enĩ passurus sum. ideoq3 mihi hoc obtulit ad sepe-
liendũ. Nec mirũ si me vnguento pfuderit et mihi bonũ
odorẽ fidei sue dederit: cũ ego p ea mox fusur⁹ sum san-
guinem meum: et daturus aĩam meam. Patientia ergo
domini arguit iudam auaricie: et non pauperum causa
dixisse quod dixit: sed obsequium marie commendauit:
ostendens q esset moriturꝰ: et ad sepeliendũ aromatib⁹
vngendus [Tunc dixit eis iesus opus hoc] commemo-
randuꝫ [in] dulcem [memoriam eius] .i. ad laudem eius
recitandũ tanq̃ factum virtuosum [vbicunq3 in toto mũ
do predicatũ fuerit hoc euangelium] .i. hoc factum mu-
lieris pertinẽs ad christi euangeliũ: nondũ enĩ euange-
lia erant scripta. q.d. vos insipienter eam reprehenditis
pro eo facto / pro quo ipsa laudanda est in vniuerso mun-
do: vbicunq3 predicatũ fuerit hoc euangeliũ. i. vbicũq3
dilatabitur ecclia p mundũ: q2 memoriale sempiternum
habebit ex hoc qð mihi fecit. vbi Theo. Prophetat au-
tem dñs ꝯsequenter duas pphetias. s. q euangeliũ eius
predicabitur in vniuerso mũdo: et q op⁹ mulieris lauda
bitur. hec theo. Et hoc dñi dictũ iã patet adimpletum.
vbi Beda. Notandũ autẽ q2 sicut maria gl'iam adepta
est toto orbe quocunq3 ecclia sancta diffusa est de obse-
quio qð dño pia deuotione exhibuit: ita econtrario ille
qui obseqo ei⁹ detrahere temeraria lingua nõ timuit pñ
die nota longe lateq3 infamat⁹: et deo simul atq3 hoibus
merito fact⁹ est exosus: s3 dñs bonum laude digna remu
nerans futuras impij cõtumelias tacendo preterijt. hec
Iude proditionis origo.
Beda. Nihilomin⁹ tñ et iudas indignat⁹ remansit: et in
de pditionis causam et occasionẽ assumpsit. hinc habe-
mus argumentũ q mai⁹ bonũ qñq3 obmittendũ est pro
minori bono: qð iterũ recuperari nõ poterit. Et prefer-
tur hic bonũ qð videt min⁹: ei quod videt maius: in gñe
Bõa opa nõ cõsulẽda fieri.
dico nõ quo ad charitatem. Ubi sciendũ q multa bona
opera sunt de quib⁹ si peteret ꝯsiliũ añq̃ fiant nõ cõsule-
rem⁹ q fierẽt: q2 forte possent fieri meliora: postq̃ tamen
iã incipiũt fieri non fuit prohibenda. et s̃m Thez. Forte
iesus anteq̃ effunderet vnguentũ elegisset potius illud
dari paupib⁹: nũc vero q2 iã factũ erat exprimit dicens.
Necessariũ min⁹ fit priusq̃ magis.
sinite illã. Item qñq3 faciendũ est illud qð est minus ne-
cessariũ: et põt p̃poni magis necessario si remanet locus
implendi qð est magis necessariũ: p̃sertĩ si tollat locus
faciendi id quod est min⁹ necessariũ: et ĩmineat casus q
illud min⁹ necessarium nõ posset al'as recupari. et iõ for-
te dñs pmisit sic fieri. vñ et dixit q paupes non aũt ipm
sp haberẽt. In h̃ aũt q dicit paupes sp habebitis vobis-
cũ dat intelligi familiaritas quã diuites debent h̃re ad
paupes: q2 paupes maxime facti sunt ppt̃ diuites. ¶ Cir
ca ista Ansel. ad sororẽ suã scribens sic dicit. Gaude q̃so
huic interesse cõuiuio: singuloꝝ distingue officia. Mar-
tha ministrabat / discũbebat lazar⁹ / vngit maria / h̃ vlti-
mũ tuũ est: frãge ibi alabastrũ cordis: ꝛ quicquid amoris
q̃cquid desiderij: quicq̃d affectionis habes / totũ funde
sup caput spõsi tui: adorãs in hoĩe deũ / et in deo hoĩem
Si fremit / si murmurat / si inuidet pditor / si perditionẽ
vocat deuotionẽ / nõ sit tibi cure. Phariseus murmurat
inuidẽs penitenti: murmurat iudas de effusione vnguẽ-
ti: sed iudex accusationẽ nõ recipit: accusatam absoluit.
Sinite inquit illã: bonũ enim opus operata est in me: la-
borat martha: parat hospitiũ peregrino: esurientĩ cibum:
sitienti potũ: vestem algẽti: ego solus marie: et illa mihi
totum prestat quod habet a me q̃cquid optat expectet.
hec Anselmus. Conspice igitur dominum iesum cenan-
tem in domo symonis cum illis amicis suis: quia forte
consanguinei vel multũ domestici erãt eiusdẽ symonis
et conuersantẽ cum eis paucis diebus scilicet vsq3 ad tẽ
pus passionis sue: sed amplius in domo marthe: hec enĩ
domus erat suum refugiũ speciale. Ibi cum discipulis
suis comedebat et dormiebat: ibi et mater eius cum soro
ribus quiescebat quam omnes multũ honorabant: ꝛ ma
xime magdalena que eã semp associebat: nec ab ea vlla-
Diuisio bonorũ lazari et sororum.
tenus recedebat. Lazarus quippe et maria magdalena
et martha ex patre et matre geniti insignes ꝛ diuites fue
runt: et lazaro pars eorũ que in hier'lm parentes habue-
rant sc3 quidã vicus: et maria magdalon castellũ seu op
pidum galilee ad duas leucas de bethsaida cõtra meri-
diem ꝛ secũdo miliario a stagno genezaret: ꝛ marthe be
thania in partẽ de hereditate parentũ cessit et euenit: s3
tamen ppter hospitalitatis gratiã simul cũ martha ma
nebant: quia ipsa prudentior ad dispẽsandũ erat: et ideo
etiã in receptiõe dñi sola aliqñ martha legitur nomina-
ta. Conspice etiã ipsam dominã q̃a de dilectissimo filio
suo timore pterrita erat / nec se ab eo illo tpe separabat.
Et cũ dñs defendens magdalenã a murmure pditoris
dicẽs mittẽs hec vnguentũ hoc in corpus meũ ad sepe-
liendũ me fecit: an nõ credis q hui⁹ verbi gladius m̃ris
aĩam pertrãsiret? quid enĩ de morte sua expssius dicere
poterat? Similiter et oẽs alij erant perterriti et anxijs
cogitationib⁹ pleni colloquẽtes ad inuicẽ vnus cũ alte-
ro hincinde in ore illorũ qui habent dura et aduersa tra
ctare. Compatere ipsis: et tunc libenter cũ eis ꝯuerseris
[Cognouit ergo] per famam publicã [turba multa ex iu
deis] qui ex tota terra venerant ad diẽ festũ [quia illic]
sc3 in bethania [esset iesus] bethania enĩ ppe hierusalem

quasi ad duo milliaria erat:ꝛ ideo de facili hoc cognosce re poterāt⌊et venerūt illuc / nō propter iesum tm̄:ſʒ etiā vt lazarū viderent⌋suscitatum. In hoc innuitur duplex cā. Vna ꝑpter ipm̄ iesum reuerēter visitādū: alia vt viderent lazarum suscitatum. et hoc propter duo. Primo quia illud quod factū circa ipsum audierāt valde mirabile erat:et hoc hoīes videre desiderant. Secundo quia sperabant lazaro referente aliquid de alia vita percipere:et audire cui⁹ cognitionis desideriū hoīs est innatū Curiositas tamē magis eos adduxit ꝙ charitas:nec tā tum amore ducebātur quantū ammiratione: quia sicut se cupiditas hominū habet/noua videre et audire cupiebant. Sed illa curiositas mala nō erat ex qua ad fidē induci poterāt. Nos econtra si cognoscim⁹ iesum obediētis anime domū in qua inhabitet inuenisse/ veniamus illuc contemplatione:non ꝑpter hoīem tantum quem in anima suscitatum videmus:sed vt vitā bonā imitemur et per hoc ad visionē iesu perueniamus.⌊Cogitauerunt autē principes sacerdotum⌋dolentes de manifestatiōe glorie christi⌊vt et lazarū interficerent⌋ad occultandū miraculum: quia multi ex iudeis ꝑpter illum abibant et credebāt in iesum / cōuicti signo maximo:et inducti ad credendum. In quo videbantur manifeste deo obuiare: ipse enī viuificauerat lazarum:et isti volebant occidere eū. ex quo et maxima patet malignitas eorum. Stulti et maligni iudei eū occidere volebant quē nuper dñs suscitauerat/ac si iterū eū resuscitare nō posset. vñ Augu. O stulta cogitatio/ꝛ ceca seuitia. Dominus christus qui suscitare poterat mortuum:nō posset suscitare occisum? Ecce vtrūqꝫ fecit dñs:ꝛ lazarū mortuū:et seipm̄ suscitauit occisū. vbi et Chry. Nullū aūt miraculū xp̄i eos ita furere fecit/hoc enī mirabili⁹ erat/ꝛ coram multis factū est:et erat inopinabile mortuum quatriduanum videre ambulantem et loquentem. Oratio.

Domine iesu christe/ qui pro omī mundo passurus venire et morari in bethania id est i domo obedientie et ibidem cenare voluisti/ac caput et pedes tibi vngi permisisti:da mihi vt in vera obedientia perseuerando/per hanc tibi refectionē facere merear spiritualem: quia tu in nostra delectaris:et quodammodo pasceris obediētia. Fac etiam me ibidē caput tuum et pedes vngere:caput quidem diuine virtutis tue:potentiam digna reuerētia et laude cōfitēdo:pedes vero assūpte hūanitatꝭ mysteria similiť digne suscipiēdo:vel caput te xp̄m venerādo:ꝛ pedes tuis fidelib⁹ et obsequēdo:vt tuā grām cōsequar sic agendo. Amen.

De sessione dñi sup pullū et asinā. Ca.xxvj.

Frequentabātur mysteria:implebantur scripture per dominum iesum instante tp̄e quo volebat per ꝓprij sanguinis effusionē mūdo offerre remediū. Igitur⌊in crastinū⌋ idest in die sequēti scʒ dominica summo mane parauit se ad eūdū i hierusalem nouo et inconsueto modo:sed sicut fuerat prophetatum. Imminente itaqꝫ pascali tempore quo imolabatur agnus:ipse tanqꝫ verus agnus ad locū passionis accessit pro salute mūdi voluntarie imolādus:facto ostendens ꝙ erat paratissim⁹ se humiliare et obedire vsqꝫ ad mortem contemptibilissimam et acerbissimā ꝓ omnib⁹ ſm Bedam. Preceptum legis erat vt decima luna primi mensis agnus siue hedus in domo recluderetur vsqꝫ ad decimā lunam eiusdem mensis quando ad vesperam immolabatur: vnde et verus agnus ex omni grege sine macula electus ꝓ populi sanctificatione imolandus añ quinqꝫ dies. i. decima luna hierosolimam ascendit. vt sic veritas figure responderet. Cumqꝫ dominus iesus pergere vellet:mater(vt creditur)pro affectu eū retinebat. Similiter et discipulis ꝛ alijs intolerabile videbatur ꝙ illuc iret:et vt poterant eū retrahebant. O deus quomō diligebant eū:et quō erat eis amarum quicquid lederet ipsum. Ipse vero aliter disposuerat qui vniuersorum salutem sitiebat:cepit igitur ire/et illa parua sed fidelis discipulorum comitiua post ipsum incedere⌊et venit bethphage⌋in medio itineris que erat viculus/ seu villa parua sacerdotum in latere ꝛ descēsu seu decliuio mōtis oliueti versus hierusalem distans vno miliario a bethanis que est in alio latere montis eiusdem:et vno a hierusalem vnde bethphage locus sacerdotum/bene dom⁹ bucce seu maxille interpretatur:quia maxilla propria erat pars sacerdotum in lege/quorum erat predicare:et verbum dei proponere. Sacerdotes enī qui per hebdomadā in templo deseruiebāt / cōpleto officio vicis sue/ illuc ad manendū diuertebant / vbi etiā pecora sua alebant. Licet enim non habebant hereditatem ad excolendum/habebant tamē domos ad nutriendū animalia: et ad manēdum tempore quo nō vacabant cultui diuino i hierusalē. In hoc ꝙ dñs venit in montem oliueti significatur ꝙ per solam pietatē veniebat ad passionē:ꝛ nō per necessitatem. ſm Hiero. iste mons vocatur mons olei crismatis:ꝛ luminis. in quo significatur triplex effectus dñice passionis:in oliua venia indulgentie: in crismate vnctio gratie:in lumine splendor glorie. Ibi ergo dominus expectens⌊misit⌋inde⌊duos discipulos⌋ſm Chry. et glo. Ibi fuerunt Philippus et Petrus. quorū prim⁹ samariam quasi azinam. secundus cornelium quasi asine pullum adduxit:tales enī debent mitti ad predicādum scʒ qui habent agnitionē veritatis/seu scientiā ad intelligendum:et splendorem honestatis/seu gratiam ad docendū. Petrus enim interpretatur agnoscens. Philippus os lampadis. ¶ Misit autem discipulos quasi disciplinatos propter edificationē templi † sʒ duos propter firmitatē verbi:quia in ore duorum vel trium stat omne verbum:et pluribus alijs de causis destinauit hunc numerū / sicut et binos misit ad predicandū. vnde Hiero. Misit duos propter societatem / propter duplicem humilitatem cordis et corporis:ꝛ propter duplicem geminam charitatē dei ꝛ proximi. Et iterum. Siue propter theoricam et practicam. i. scientiam et opera. vnde ꝛ Beda. Recte autem duo mittuntur: siue propter scientiam veritatis:et mundiciam operis:seu propter gemine dilectionis:dei videlicet et proximi sacramentum toto orbe predicandū. vñ etiā Chry⁹. Duos autē misit apostolos: quia per duo generalia mandata omne genus hoīm de peccato absoluitur. Qualia diliges dñm deum tuum ex toto corde tuo:et proximū tuum sicut te ipsum. In his duobus omne peccatum expellitur:et omnis iusticia cō summatur. Aut certe illa duo. Q ō tibi non vis fieri/ alteri ne feceris:et quod vultis vt faciant vobis homines/ facietis eis et vos similiter. vnde ꝛ Remigi⁹. Duos quippe misit ꝑpter duos ordines predicatorū missos iudeis et gentib⁹:siue duo sunt precepta charitatis : siue ꝑpter duo testamenta:siue propter litterā ꝛ spiritum⌊Et dixit eis. Ite in castellum⌋scilicet in hierusalem⌊quod cōtra vos ē⌋. i. corā vobis est:et vobis ex opposito positū ad radicē alterius montis scʒ syon. Hoc etiā dicit ꝙ cōtradictionē futuram in hierusalem contra apostolos preuidebat. Et dicit castellum:qꝛ vsus sacre scripture est aliquando castellū pro ciuitate:et ciuitatē pro castello ponere. Vel dicitur castellū propter loci situm ꝛ fortitudinem:quia triplici muro/ac propugnaculis et fortalicijs ad modum castri clausa erat hierusalem. Vel vocat eā sic despectiue:iam enim nomen ciuitatis amiserat : quia ex libertate temporali in seruitutem gentium redacta:et romanis subiecta erat. Item de libertate spirituali redacta erat in seruitutem peccatorum : et de frequentia populorum in paucitatem habitatorum : et ideo dicitur diminutiue castellum. Item nō vocat hierusalem ciuitatem:quia non erat ibi ciuiū vnitas:sed multiplex discordia inter eos:sed vocat eam castellum : quia munita erat armis milicie contra christum⌊Et statim⌋scilicet ante portam:et introitum ciuitatis⌊inuenietis azinam et pullum eius:super quem nullus sedit⌋in biuio et loco publico alligatos:et ad ministeria pauperū deputatos. Mos quippe erat i illis regionibus vt in singulis ciuitatibus et viculis asinus vel quodlibet animal ad opus/ vel ad sedendum aptum preparatum haberetur pro pauperibus / qui propria iumenta non habebant: et si cui necesse est opere vel itinere vnius diei eo vteretur : de cuius sustentatione habitatores vrbis cōmuniter cogitabāt: sed cum quis eo vtebatur pro tempore illo pabulum ei dabat:et post vsum ad locum determinatum reducebat Mos igitur iste tunc hierosolymis seruabatur:vbi in loco publico ligata erat asina: et cū ea pullus qui pariter ad opera cōia nutriebantur. Nondum enim quisqꝫ eum

Marginal notes (left): Visitādi xp̄i cause. — Iudeorū stulta cogitatio. — Ioh.xij. Mat.xxj. Mar.xj.et Luc.xix. — Agni pascalis pasceue.

Marginal notes (right): Duo cur missi. — † Ads exempli. — Mat.xxij. — Mat.vij.

ascenderat:⁊ qui asina vtebatur vtriqꝫ de pabulo ꝓui:
debat⌊ Soluite ⁊ adducite mihi ⌋ vbi Chryſ. Ecce igit
ꝙ̃ humile ⁊ cõtẽptibile aĩal xp̃s rex regum elegit ad in:
sidendum cum hierusalem ingrederet.⌊ Et si qs vobis
aliquid dixerit dicite quia dñs ⌋ scꝫ omniũ⌊ his opꝰ ha:
bet:⁊ confestim ⌋ sine cõtradictione⌊ dimittet eos ⌋ Dicit
eñ Chry. ꝙ virtus xp̃i mouit ⁊ preparauit cor domini
.i.custodis illorũ animaliũ vt mox ad verbum eorũ da
ret eis q̃uis ignot⌋. ¶ Mystice castellũ mũdus:discipu:
li vero predicatores:mũdꝰ ꝟo est contra predicatores:
quia mundus amat diuitias/honores/⁊ delicias:econ:
tra predicatores predicant pauptatem/abiectionem/⁊
asperitatẽ. Asina ppl's iudaicus ꝓpter stultitiã:pullus
populus gentilis propter lasciuiam ⁊ peccandi consue:
tudinem. Dicit ḡ discipulis⌊ Ite ⌋ad predicationis offi
ciũ:ad sacramẽtorũ ministeriũ⌊ in castellum ⌋.i.i mũdũ
qui multipliciter impugnat deum:scꝫ erroribꝰ incredu:
lis: fictionibꝰ ĩ hypocritis:voluptatibus in impudicis
vanitatibus in superbis:cupiditatibus in auaris ⁊ am:
j.Joh.v. bitiosis. vnde Johannes. Totus mundus in maligno
.i.in malo igne positus est.⌊ Quod contra vos est ⌋ dissi:
mili cõuersatiõe:tumida mẽtis obstinatione : pudibun:
da oris obiurgatiõe.⌊ Et statim ĩuenietis ⌋ qꝛ sine magna
sollicitudine querendi⌊ asinam alligatam/⁊ pullũ cum
ea ⌋quorũ (ꝯm glo.) ynũ ad iudeos scꝫ asina: alterũ ad
gentes scꝫ pullus refertur. Igitur iudea ꝯm deũ ⁊ ĩ spi:
mich. iiij. ritualibus mater est gentiũ:quia de syon exiuit lex. Ec:
Miseria ce triplex miseria conditionis peccatoꝝ que debet nos
triplex iu: mouere ad querendũ. Bestialis similitudo: quia de ho:
dee. mine iumentũ est factus:⁊ ideo dicit ⌊ asinam ⁊ pullum
eiꝰ ⌋ Spiritualis ligatio:quia de libero factus est capti:
uus:⁊ ideo dicit ⌊ alligatã ⌋talis multitudo:quia stulto:
rum infinitus est numerus:et ideo dicit⌊ statim inuenie
tis ⌋ vbiqꝫ eñi occurrũt peccatores. Ut autẽ dicit Chry.
Propter quasdam similitudines animalibus his assi:
milati sunt homines deum vel dei filium non cognoscẽ
tes:est enim animal hoc immundũ rude/ stultũ/ ⁊ infir:
mum:sic fuerunt hoĩes ante christi aduentum:⁊ alligati
praua consuetudine peccati/quod vinculũ fortius est
ceteris:quia licet alia vincula vetustate putrescãt ⁊ cor
rũpanꝭ:vinculũ tamẽ peccati sua vetustate fortificaꝭ su
per quẽ nemo sedit:qꝛ nulli vult obedire:soluite monitis
vestris ab erroribus ⁊ peccatis enodãdo et extrahẽdo/
⁊ solutos ostendẽdo: ⁊ adducite mihi ĩ fide ⁊ moribus
informando:vt soluti a vinculis me sequantur imitãdo
sicut enim auis que portat secum vinculum non potest
bene ad predam suam volare:nec etiam post p̃dam suã
potest currere canis vinculatus : sic nec peccator post
christum vinculo peccati ligatus.⌊ Et si quis vobis ali
quid dixerit ⌋ impedire vos volens ⌊ dicite quia dominꝰ ⌋
omnium cui omnia seruire debent ⌊ his opus habet ⌋et
operam eorum desiderat:non propter suam necessitatẽ:
sed propter nostram vtilitatẽ:vult eñ nostram ꝯuersio
nem ꝓpter nostrã salutem⌊ Et confestim ⌋.i.sine contra
dictione⌊ dimittet eos ⌋ cognito mãdato supioris. ¶ Mo
raliter castellũ dño ⁊ suis apostolis:ac sue gratie mune
ribus contrarium põt dici cor hominis peccatoris ra:
tionibus ⁊ excusationibꝰ quasi muris ⁊ propugnaculis
contra deũ munitũ:ac per turrim elationis:⁊ per murũ
obdurationis:⁊ per seram pertinatie firmatum. Asina
in eo ligata est anima vinculis peccatorũ prepedita:pul
lus lasciuꝰ ẽ affectꝰ lubricꝰ ⁊ malꝰ:duo discipuli sunt ti:
mor ⁊ amor ordinatꝰ qui asinam ⁊ pullum soluunt dum
a peccatis abluunt/⁊ dominũ desuper stratis vestibus
sedere faciunt:dum eãdem animã omnibꝰ virtutibus et
donis imbuunt. Ubi Chryso. Ligata erat asina.i.dya:
bolici erroris vinculo impedita vt non haberet liberta:
tem ire quo vellet:nam omes homines anteqꝫ peccemꝰ
liberũ habemꝰ arbitriũ si volumꝰ sequi volũtatẽ dyabo
li an non. Qz si semel peccãtes obligauerimꝰ nos operi:
Aĩa liga bꝰ eiꝰ:iã omnino nostra virtute euadere nõ possumꝰ:sed
ta per se sicut nauis fracto gubernaculo illuc ducit vbi tẽpestas
dissolui impulerit:sic ⁊ homo diuine gratie auxilio perdite per
nequit. pctm̃ nõ qd vult agit:sꝫ qd dyabolꝰ vult. Et nisi deꝰ va:
lida manu misericordie soluerit eũ vsqꝫ ad mortẽ ĩ pec:
catorũ suoꝝ vinculis permanebit:ergo nostra quidẽ vo
luntate ⁊ negligentia alligamur:per dei misericordiam
absoluimur. Et sic homo priusqꝫ peccet liberũ habet ar

bitrium vtrum velit sub regno esse dyaboli:cũ autẽ pec:
cando tradidit se sub regno ipsius/iam nõ potest de po
testate eiꝰ exire. Sed prĩa volũtas eiꝰ in necessitatem cõ
uertitur. Et hoc est ꝙ homines seculares ⁊ peccatores
dicere solent. Nunqd volumꝰ esse sancti:⁊ quis non vult
esse iustus:sed non possumꝰ: verũ quidẽ est quod dicunt
sed non habent excusationem:quia primũ potuerunt nõ
esse sub potestate dyaboli si voluissent. Postqꝫ vero po:
suerunt thronum dyaboli in cordibus suis:iam non po:
test eos de potestate dyaboli eripere/nisi solus deꝰ. hec
Chry. Unde Bern. Difficilis prorsus res ⁊ soli diuine Pcti iu:
virtuti possibilis susceptum semel peccati iugũ a seruis gũ abijce
suis excutere:quoniam qui facit peccatum:seruꝰ est pec: re soliꝰ dei
cati. Nec etiam liberari potest ab isto iugo nisi in manu est.
forti:hec est magna misericordia magnis necessaria pec
catoribꝰ. de qua dicitur. Miserere mei deꝰ ꝯm magnam
misericordiam tuam. Et ꝯm multitudinẽ miserationũ
tuarũ:dele iniquitatem meam. hec Bern. Studeat ergo
lesus a dyabolo vt cito eius dirumpat iugum:quia tan
to facilius q̃to citius eius dominiũ euitatur ⌊ Hoc aũt
totum factum est: vt ⌋ preter humilitatis exemplum in h
facto ostensum etiam⌊ adimpleretur ⌋ consecutiue nõ ef:
fectiue⌊ quod dictum est per prophetam ⌋ zachariam⌊ di
cẽtem. Dicite filie syon ⌋ scilicet ciuitati hierusalem : hoc
est habitantibus in ea⌊ Noli timere ⌋ immo exulta et iu:
bila: vbi dat securitatem ⁊ excludit timorem humanum
⁊ seruilem.⌊ Ecce rex tuꝰ ⌋.i.christus⌊ venit tibi mansue
tus : sedens super asinam ⁊ pullũ filium subiugalis ⌋.i.
asine sub iugo ⁊ onere posite ⁊ domite:non super vtrũqꝫ
simul:sed successiue. Et bñ dicit⌊ filiũ subiugalis ⌋ quia
populus gentium exemplo iudeorum credidit:vel a iu:
deis ad gẽtes verbum domini emanauit. In tali aduẽ: Aduẽtus
tu et tam humili significatur regis clementia que subdi hũil' dñi.
tis valde est accepta:quasi diceret non veniet in fastu re
gio propter quod posset esse odiosus:sed veniet in man:
suetudine ꝓpter quod est magis diligendus. Noli ergo
timere regis oppressionẽ:sed magis exultãs agnosce re
gem tuũ mentes regentem:⁊ ad regnũ celorũ perducen
tem ꝯm Chry. Consueuerunt homines timere reges ve
niẽtes ꝓpter nouitates bellorũ/⁊ exactiones ⁊ seruitu:
tes atqꝫ iniusta grauamina:sed noli timere hierusalem:
qꝛ iste rex veniens non est talis: sed mansuetus ⁊ humi:
lis:non in multitudine exercitus ⁊ equorũ ingrediẽs:sꝫ
cũ humili turba asine insidens. Signũ quippe aduentꝰ
xp̃i in hierusalẽ ad redẽptionẽ populi fuerat ĩ zacharia
p̃dictũ ⁊ celebri fama diuulgatũ:videlicet ꝙ xp̃s vẽtu:
rus erat in hierusalem in pauptate ⁊ humilitate sedens
super asinã ⁊ pullũ eius:⁊ ideo legisperiti hoc vidẽtes ĩ
ipso cõpletum ostendunꝭ cõtẽptores sue maiestatis:qꝛ
eũ non receperũt:sed magis tanqꝫ deceptorẽ persecuti
sunt. Hoc aũt non solum impletũ est:qꝛ erat p̃dictũ:sed
etiã ante p̃dictũ est:qꝛ erat implendũ. vñ cũ dicit⌊ vt ad
impleretur ⌋ hic. vt consecutiuũ est non effectiuũ. ¶ Cir:
ca hoc autem ꝙ hierusalẽ diciꝭ filia syon est sciendum
ꝙ mons syon pars est sublimior ciuitatis hierusalẽ ver
sus meridiẽ:⁊ aliquantulũ etiã ad occidentem:in q̊ erat
rupes prerupta que mello vocabaꝭ:in cuiꝰ angulo quo:
dam ⁊ colle satis eminente erat arx ⁊ turris dauid: ad
quã mille clipei pendebant:oĩmqꝫ fortiũ armatura:vbi
dauid habitauit/⁊ eã ciuitatẽ dauid appellauit. Uñ ci:
uitas hierusalem diciꝭ filia mõtis syon:qꝛ in eo erat for
taliciũ ciuitatis.s.turris dauid defendens ⁊ protegens
ciuitatem sicut mater filiam. Unde canitur. Urbs forti
tudinis nostre syon. Ut ergo ꝓpheta omnẽ excusatio: Ex pro.x.
nẽ ignorãtie a iudeis auferret cũ dñi aduentũ p̃diceret:
ipam q̃litatẽ dñi aduenientis ostẽdit/ac si diceret. O vos
iudei ꝙ ille aduentus dñi in carnem venturus est:his si
gnis regem vestrũ cognoscite cum videritis eum veniẽ:
tem mansuetũ non superbũ/sed humilẽ:nõ armoꝝ splẽ:
dore terribilem vt quondã ad vestram destructionẽ na
buchodonosor ⁊ antiochꝰ venerunt:sed ad restauratio:
nẽ:nõ vt auferat a te tẽporale regnũ atqꝫ terrenũ:sed cõ
ferens tibi(si te crediderꝭ)celeste ⁊ sempiternum regnũ:
non vt ducat te in terrã alienã vinctũ:sed vt restituat te
in ꝓpria libeꝝ:ꝙ aũt tuꝰ ait tale est ac si diceret.⌊ Tuꝰ ⌋
inqꝫ non alienus:non extraneꝰ:sꝫ proprius tibi promis:
sus:ex te natus ⁊ in te nutritus:⁊ tibi/hoc est ad tuã sa:
lutem ⁊ vtilitatem veniens⌊ venit inqꝫ tibi ⌋nõ sibi:sicut

prelati multi potiꝰ veniũt ad visitandũ ꝓpter lucrũ suũ ꝙ propter salutẽ subditorũ.s.vt suas ꝓcurationes accipiant magis ꝙ vt defectus corrigant:q verbo subiũgit [masuetꝰ] ostendit suã mãsuetudinẽ nõ solũ in verbis ꝫ etiã i subiugali sessione. vñ Chry. Sciẽs autem ꝓpheta maliciam iudeorũ q cõtradicturi erant xp̃o ascendẽti in tẽplũ: iõ ante premonuit vt per hoc signum cognoscerent iudei regẽ suũ dicẽs. [Ecce rex tuus venit tibi mãsuetus sedẽs sup asinã et pullũ eiꝰ] Cũ ergo videritꝭ eũ in tẽplo o iudei nolite dicere nõ habemꝰ regem nisi cesarem: nolite superbe agere contra eũ: q rex tuus venit tibi sedens sup asinã. Si intellexeris tibi veniet: si non intellexeris / veniet cõtra te. i. si intellexeris veniet vt saluet te / ꝛ sub pedibus tuis subijciat gentes. Si autẽ non intellexeris / veniet vt perdat te: ꝛ de tẽplo sanctitatis expellat ꝛ aliam sponsam de gẽtibꝰ castiorẽ inducat in cubiculũ sanctitatis: vis cognõscere mansuetudinẽ venientis cõsidera speciẽ aduẽtꝰ eius. Nõ sedet in curru aureo preciosa purpura fulgens: nec ascẽdit sup feruidũ equũ discordie amatorẽ ꝛ litis: q glorie iactãtia pectus hꝫ repletũ ꝛ gaudet ad vocẽ tube: sed sedet sup asinã trãquillitatis et pacis amicã. Nõ autẽ vides in circuitu eiꝰ splẽdẽtes gladios: aut cetera ornamẽta armorũ terribiliũ Sed qd? Ramos frondentes testimonia pietatis ꝛ pacis. Venit ergo mãsuetus nõ vt ꝓpter potentiã timeret sed vt ꝓpter mansuetudinẽ amaretur. hec Chry. ¶ Mystice [dicite] o predicatores [filie syon] .i. ecclesie militãti: sicut eñ hierusalẽ dr̃ filia syon: q ab hoc monte sicut a matre protegi videtur: sic ecclesia militans filia ecclesie triũphantis dr̃: q ab ea sicut a matre protegit. [Ecce rex tuus venit tibi] .i. ad vtilitatem tuam: non suã [sedens super asinam ꝛ pullum] .i. i precordijs vtriusꝗ populi: quasi diceret predicate mundo aduentum christi in carnẽ vt cognoscatur et credatur: vt recipiatur ꝛ colatur. [Euntes autẽ discipuli] tanꝙ veri obedientes: nõ refutauerunt hoc officium vt paruum: sed [fecerũt sicut precepit illis iesus: ꝛ adduxerunt asinã et pullum: et imposuerunt super eos vestimenta sua: ꝛ eũ desuper sedere fecerunt.] Sic quoꝗ vt dicit Basilius decet nos et infima opera plurimo cũ affectu ꝛ studio aggredi: scientes ꝙ quicquid intuitu dei fit non est paruũ sed dignum regno celorũ. Vestimẽta apostolorũ quibꝰ turpitudo carnis cooperitur: ꝛ ornata sessio que dño parat apostolica instituta ꝛ exempla ac doctrinã virtutũ significant: qbꝰ corda hoĩm instruxerunt vt deũ habitatorẽ habere possent: quibꝰ receptis a iudeis ꝛ gentibus sedit in eis xp̃s: q nisi anima his instructa fuerit ꝛ ornata: deũ sessorem habere nõ meretur. Vñ Ber. Domino quoꝗ sessuro super asellum vestes suas discipuli substrauerũt: significantes saluatorem seu salutẽ nequaꝙ insidere nude aie: quã nõ videlicet vestitã inuenerit doctrina ꝛ moribus apostolorum. hec Ber. Christus ergo sup asinã ꝛ pullum sedit propter veritatem preallegate prophetie que hoc expresse dicit. Et primo sedit sup asinã: secũdo post aduentũ turbe de hierusalem sedit super pullum: q quia indomitꝰ ꝛ lasciuus erat ꝛ super eum nemo adhuc sederat: nec adhuc applicatus humanis vsibus fuerat: ꝓpter inequitudinẽ et incõsuetudinẽ forsan recalcitrabat: ꝛ iõ xp̃s rex mansuetus descẽdit: et deĩde sup asinã sub iugo domitam iterũ ascendens sedit. Hoc autem factum est in figura: q per asinam significabatur populꝰ iudaicꝰ qui sub lege laborauerat ꝛ iugum legis traxerat ac multis vinculis peccatorum alligatus erat: per pullum populus gentilis qui iugo legis subiectus non fuerat: nec quis eum iugo dñi cohercuerat: ac diuersis dogmatibus et erroribus subditus erat. Ad hoc ergo xp̃us veniebat vt vtrũꝗ populum sibi per fidem catholicam subiugaret: sedens autem primo super asinã: secũdo super pullum: deinde iterum sup asinam: significauit quia de iudeis transiuit ad gentes: ꝛ iterum in fine mundi de gentibus transibit ad iudeos: vt postꝗ plenitudo gentiũ intrauerat: oĩs israel saluus fiat. Hoc mysteriũ etiã notatur in delatione missalis a cornu ad cornu altaris: Vel ẜm glo. Non ad litterã sup vtrũꝗ in tam breui spacio sedit: sed spiritualiter intelligendum est quia in precordijs vtriusꝗ populi sedet. Unde ꝛ Chrysostomus. Sedet super asinã ꝛ pullum eius: vt ꝛ in iudeis sederet et in gentibus. Sedere autem super iumenta est in precordijs eorũ habitare: vt dicat illis christus. Tollite iugũ meũ sup vos ꝛ videte: q mitis sum ꝛ humilis corde: non est aũt cõtrarietas ꝙ mattheus dicit asinã ꝛ pullũ ceteri autẽ tantũ dicunt pullum: q vnus quãdoꝗ dicit qđ alius tacet ꝛ pretermittit. Matthe ꝰ qdem scribẽs hebreis hebreorũ eloquio recte asinam et pullum refert simul domino adductos: sciebat eñ noticiam dei venturã ad iudeos ꝛ gentes: sed ceteri euangeliste scribentes ecclesie gentiũ greco sermone solũmodo mentionẽ pulli faciunt: quia quod gẽtiũ salutẽ specialiter respicit attendũt. ¶ Moraliter ꝑ asinã põt intelligi caro nostra pigra: stolida: lasciua: ab anteriori debilis. i. ad spiritualia a posteriori fortis. i. ad tẽporalia: per pullũ carnalis affectus ꝛ vanum desiderium nostrum que ligantur. i. voluptatum illecebris irretiunt: sed ea soluere et subijcere debemus vt deus ibi sedeat: illiꝗ dicamꝰ vt iumentum factus sum apud te: onus taxa ꝛ portabimꝰ: ꝛ econuerso audiamus. Empti estis precio magno: portate xp̃m i corpore vestro: per illos ergo qui asinam ꝛ pullum ad christũ deducebãt penitẽtes significari possunt: qui carnẽ suã dant deo per mortificationẽ: ꝛ animã per contritionẽ: sicut eñ per asinã caro: sic per pullũ animus designatur. Ad ostendendã ergo suam humilitatẽ ꝛ mãsuetudinẽ dñs non super superbũ ꝛ feruidum: sed humilis super humile: ꝛ mitis super mite animal sedit: quia nõ i supbis ꝛ asperis: sed in humilibus ꝛ quietis tantum requiescit: non curru vel equis vtẽs: non scutiferos circũ ducens: sed magnam vtilitatem ꝛ mansuetudinem hinc ostendens. Ergo etiam in exterioribus necesse est vt humilitatem pretendas si xp̃m sequi desideras. Igitur et in equitatura: in veste: in cibo: in domicilio: ꝛ in omni apparatu: ꝛ ẜm Chry. q contingebat quosdã infirmiores existentes sub iugali opus habere: ꝛ hic mensurã nobis sapiẽtie posuit: mõstr... ꝙ sup equos ꝛ mulos / aut boos coniugantes ferri ne...e non est: sed sufficit asino vti ꝛ vltra non procedere: ꝛ vbiꝗ eo qđ necessitatis est ꝯtẽtũ esse. Interroga aũt iudeos qs rex sup asinã delatus intrauit hierosolymã. Sed non vtiꝗ aliũ habẽt dicere ꝙ hunc solũ. hec Chry. Unde dñs nõ legit alibi equitasse vel multũ ascẽdisse: ꝫ modo tñ asinasse: ꝛ tñ eadẽ hebdomada legitur morte turpissima ꝯdẽnatꝰ fuisse. Quid fiet de multis prelatis q cũ equorũ multitudine eqtant et hoc de patrimonio crucifixi ꝛ bonis ecclesiasticis: h enim est contra xp̃i exemplum hic eis ostensum. Item est cõtra illud Deutero. Cũ fuerit rex ꝯstitutus nõ multiplicabit sibi equos. Si non licet regi: q̃to minꝰ põtifici? Si non laico: q̃to minus clerico? Si nõ de redditibus ꝓprij patrimonij: q̃to minꝰ de patrimonio crucifixi? Sed nõ sup bĩat q eqs vl' curribꝰ vehũtur: q ꝛ ligna ꝛ lapides / ꝛ alie res viles plerũꝗ sic ducunt. vñ Chry. Quid tibi arrogas ꝛ magna sapis o homo: qm excelsꝰ sup equũ veheris: q retrahunt mularũ quadrige: ꝛ qle istud est: nã ꝛ saxa ita plerũꝗ ꝛ ligna gestantur. Speciosa veste circũdaris: sed respice pro cultu vestium virtutum decore fulgentem: ꝛ videbis te quidẽ putrefacto iã feno simillimũ: illum vero arbori admirabiles fructꝰ ferenti maximãꝗ ꝓbenti cernẽtibꝰ voluptatẽ. hec Chry. Conspice nunc bene ꝛ considera quõ dñs mũdi incedebat. Quis eñ iustissimum foret eum honorari: honoris tamen tempore talibus dextrarijs ꝛ phaleris vsus est: et in hoc suo honore honorabilẽ pompã mundi non modicũ vituperauit: nõ fuerunt hec aĩalia ornata frenis et sellis deauratis ꝛ faleris sericatis more stultitie mũdialis: sed quibusdam vilibus pãnis ꝛ funiculis: cum tñ eẽt rex regũ ꝛ dñs dominantiũ. In hoc ergo facto vtile humilitatis exemplum dñs suis dereliquit: sed filij supbie prochdolor pax hoc attẽdũt. Vñ legit ꝙ cũ eraclꝰ xp̃ianissimꝰ imperator: reuertens a cede cosdroes regis ꝑsarũ: ꝑ portã ꝑ quã xp̃s i die palmarũ intrauit: i equo regio ꝛ ornamẽtis ĩperialibꝰ decoratꝰ ingredi vellet: repente lapides porte descẽderũt: ꝛ inuicẽ quasi vnus paries se clauserunt: sup quo cũctis stupẽtibus angelꝰ dñi signũ crucis in manibus tenens sup portã apparuit dicens. Cũ rex celorũ xp̃s ꝑ hanc portã ad passionẽ intraret: nõ cultu regio: sed humili asello ingrediens: humilitatis exemplum suis cultoribus dereliquit: his vero dictis angelꝰ dñi abscessit. Tunc iperator lachrymis pfusus discalciatus ꝛ vsꝗ ad camisiã spoliatꝰ: crucem dñi

Sedendi sup pullũ ꝛ asinam forma et ratio.

Concordia euãgelistarum.

ps. lxxij. j. Cor. vj.

Humilitas etiã in exteriorib ꝰ habenda.

Contra platorum pompam.

Deu. xvij.

Cõtra superbiẽtes de equis.

Eraclius hierusalẽ igrediẽs.

accipiens vsq; ad portã humiliter baiulauit. Moxq; lapides ad suũ locũ redierũt ⁊ intrãtibꝰ cũctis ingressum patefecerunt. Mystice ẜm Remig. Saluator nr̃ asino sedẽs hierosolimã tẽdit q̃n ecclesie vniuersali vł cuiq; aĩe fideli p̃sidens/⁊ eã in h̃ seculo q̃si iumentũ regit: et post hãc vitã ad visionẽ celestis patrie introducit. Oratio.

Domine iesu xp̃e qui ad passionẽ spõtaneꝰ aduenisti: aduenĩ ⁊ mihi misero ꝑ gratiã ĩ corde meo. Et qui me tunc reparasti per crucẽ: iterũ lapsũ repara ꝑ candẽ beatificam passionem. Largire mihi dñe vt in oĩbꝰ hũilitatem et mansuetudinem custodiã: ac tibi carnẽ ⁊ spiritũ totaliter subijciã: ⁊ vt iumentũ apud te fiã: quatenꝰ in me sedens ⁊ me quasi iumentum regens nunc ad intime pacis gustum: superneq; pacis desiderium ducas: ⁊ tandem ad eiusdem pacis visionem introducas. Amen.

De gloriosa dñi susceptione. Cap.xxvij.

Mat.xxi. Mar.xj. Lu.xix.et Joh.xij.

Et cum appropiquaret iesus ad descensũ mõtis oliueti multi descendentiũ cũ eo ex quibꝰ plures de hierico fuerant eũ secuti [substernebant vestimenta sua in via: alij aũt cedebant ramos] virides [de arboribus] fructiferis quibꝰ mons oliueti consitꝰ est [⁊ sternebant in ea] vt viã ornarent ⁊ ne iumẽtum in lapidẽ offenderet: ne calcaret spinã: ne laberetur in foueã. Mons enim oliueti mons vberrimus est ⁊ decorus arboribꝰ plenꝰ ⁊ maxime oliuarũ a quibus et nomen accepit. Turba autẽ multa que cõuenerat ad diem festũ in hierusalem de oĩbꝰ tribubꝰ israel: q̃ oẽs tenebãtur venire in hierusalem in paschali solẽnitate: ac pueri: ac plebicula hierosolimorũ cũ sciuerunt iesum aduenire [tollẽtes ramos oliuarũ et palmarũ exiuerũt obuiã ei] reuerẽter vsq; ad mõtẽ oliueti: ⁊ vt regẽ cũ hymnis ⁊ cãticis ac vestiũ suarũ ⁊ armorũ stratione ac letitia magna eũ honorifice susceperũt/⁊ ab illo loco vsq; hierl'm cũ hymnis et laudibus deduxerũt canẽtes: gloria laus ⁊ honor tibi sit rex christe redẽptor. Quod diuina dispẽsatione factũ est ad designandũ victoriã quã xp̃s erat ĩ ꝓximo habiturꝰ: qua erat moriẽdo mortẽ superaturus ⁊ tropheo crucis de dyabolo mortis principe triũphaturꝰ. Hec ꝓcessio in archa federis prefigurata fuit quã dauid in iubilo deduxit. (ij. Reg. vj) Post lazarũ suscitatũ ⁊ vnguẽtũ sup caput iesu effusum odore fame eius iam resperso in populo per circuitũ presciens ipse turbã obuiam sibi venturã ascendit asellũ: vt inter applausus occurrẽtiũ populorũ mire preberet humilitatis exẽplũ. (Lazari resuscitatio.) Inter alia quippe xp̃i miracula maxime miraculum auditũ de lazaro ad hanc deuotionẽ ⁊ honorificam obuiationẽ eos commouit: q̃ ẜm Aug. iter omnia miracula q̃ fecit dñs noster iesus xp̃s lazari resuscitatio precipue predicatur. Istud eñ euidentius ⁊ mirabiliꝰ signũ erat: ⁊ ideo vltimo ip̃m reseruauit vt magis eorũ memorie imprimeret. Miraculis ergo trahebant q̃ verbis non mouebant vbi Orige. Pulchre aũt turbas laudãtes deũ ad descẽsionem montis occurrisse legimus vt operatorẽ mysterij spiritualis significarent sibi venisse de celo. vbi et Beda. Descendente etiã dño de monte oliuarũ turbe descẽdunt: q̃ humiliato misericordie auctore necesse est eos q̃ misericordia indigent eiꝰ vestigia imitari. Cũ autẽ turbe obuiãtes ꝑuenissent ad xp̃m facta sibi reuerentia ꝓcesserunt alijs sequẽtibus ip̃m: et sic erat xp̃s ĩ medio eorũ. vñ sequit. [Turbe autem que precedebant et que sequebantur clamabãt dicentes: filio dauid osanna] q̃d est vox exultantiũ pariter ⁊ laudantium vel obsecrãtiũ magis affectũ indicãs q̃ȝ aliquã rẽ significans: sicut racha interiectio indignantis d̃r nihil expresse designans vñ ẜm vocẽ. Neq; grecus: neq; latinus interpretari potuit: sed ẜm sensum interpretantur quidã saluifica vł saluum me fac. Et est osanna verbũ hebreũ ex corrupto et integro cõpositũ. Dicit eñ osanna I littera subtracta quasi osianã: osi ergo corruptũ: anna est integrũ: osi aũt apud eos interpretat salua vel saluifica vel saluum fac et osanna est interiectio obsecrantis sicut apud nos heu dolẽtis: nã sicut apud nos a dolente d̃r heu: sic apud illos: ab obsecrante d̃r anna: ⁊ valet apd̃ nos vtinã q̃d est aduerbiũ optãdi. Et ideo osanna tm̃ valet q̃ȝtũ vtinam saluemur: vel obsecro salua. Et q̃ hec interiectio in latino non habet eloquio: posuit ꝓ ea nr̃ hieronymus obsecro. Vñ in psal. vbi .lxx. interpretes transtulerunt. O domine saluũ me fac: in hebreo scriptum est: anna adonay osiãna. Q̃d interpres noster hieronymꝰ diligentiꝰ elucidãs ita trãstulit: obsecro dñe salua obsecro. Itẽ nãq; signat o dñe ꝑ interiectionẽ obsecrãtis: q̃d obsecro dñe ꝑ ip̃m verbũ obsecrationis. Est ergo osanna quasi osiãna. i. salua obsecro: et est vna dictio vel due ꝑ subtractionem vnius littere: ⁊ significat q̃ aduentus xp̃i salus sit mundi: cui eñ salua siue saluifica clamabãt vtiq; saluatorẽ credebãt. Vñ ⁊ ꝯuertẽdo ẜmonẽ inter se subiũgũt dicentes. [Benedictus] .i. gloriosus sit. vel ẜm Bedam Benedictus. i. ab oĩ pctõ singulariter imunis: ⁊ immunes faciẽs [qui venit] ꝑ carnis assumptionẽ. i. incarnatꝰ est [in noĩe dñi] .i. in noĩe p̃ris et a deo p̃re missus ad explendũ eiꝰ voluntatẽ/et ad glorificãdũ eũ: q̃ filiꝰ nõ in noĩe suo: sed in noĩe patris venit eũ glorificãdo et in omnibꝰ operibꝰ nõ suã: sed patris gloriã querẽdo. vnde alibi. Ego (inq̃t) veni in nomine patris. (Joh.v.) In hoc ergo cõfitent ⁊ laudãt dñi aduentũ: benedictio nãq; q̃ fit a nobis in deo cõfessio sola est: ⁊ laudatio bonorum que prestita sunt ab eo. Benedictio ṽo que fit a deo in nobis implet dũ eiꝰ bñficijs implemur. Vbi sciendum q̃ benedicere ẽ bonũ dicere. Aliter aũt deus benedicit nobis. Et aliter nos benedicimꝰ deo. Deꝰ eñ bñdicẽdo nobis beneficiũ nobis impendit et bonos nos facit: nam suum dicere est eius facere: quia ipse dixit et facta sunt: nos autem benedicendo deo non eum bonũ facimus: sed tãtũmodo eiꝰ bonitatem confitemur ⁊ laudamus: dicere enim hominis non est suum facere: sed tantum fateri. Et addunt (Rex isrł christus.) [rex israel] In quo cõfitentur eius potentiã: tñ diminute: q̃ credebant ipsum regnaturũ tẽporaliter: ⁊ liberaturũ eos a tributo: ipse autẽ venit ad regnandũ sp̃ualit et ad liberandũ totum genus humanũ a dyabolo quod erat maius illo. Ad litteram ẽ credebant q̃ venisset regnaturus temporaliter sup eos in regno dauid et redẽpturꝰ ipsos a ẜuitute romanorũ: ⁊ restituere regnum tẽporale q̃d a romanis erat vsurpatũ. Cuiꝰ cõtrariũ ipse dixit corã pylato. Regnũ meũ nõ est de hoc mundo: sed supple de celo: et ideo applaudebant ei tanq̃ȝ suo regi. (Joh.xviij) Vñ subiũgũt ⁊ bñdicunt q̃ scilicet venit regnũ patris nr̃i dauid. q̃d. s. restitutũ est nũc in aduentu tuo: quasi dicerent: hoc est de quo dictũ est. Dabit illi dñs deꝰ sedem (Luce.j.) dauid patris eiꝰ: si regẽ vero eũ in testimoniũ sue dãnationis vocauerunt: ex hoc eĩ patet q̃ proprium dominũ occiderũt. vbi aug. Quid autẽ magnũ fuit regi seculorũ regem fieri hominũ: Nõ eñ rex israel xp̃s ad exigendũ tributũ vel ferro exercitũ armandũ: hostesq; visibiliter debellandos: sed rex israel q̃ mentes regat: q̃ in eternũ consulat: q̃ in regnum celorũ credentes sperantes amãtesq; ꝑducat. Q̃d ergo rex esse voluit israel dignatio est non promotio: miserationis indiciũ nõ potestatis augmentum: qui enim appellatus est in terra rex iudeorum in celis ẽ dñs angelorũ. Et iterũ. Noli timere illũ agnosce qui a te laudat/⁊ noli trepidare cũ patitur: q̃ illiꝰ † (†Al. ille.) sanguis fũdit per quẽ tuũ delictũ deleat ⁊ vita redimat hec Aug. Deinde iterũ verba ꝯuertẽtes ad ip̃m repetũt [osanna] .i. salua obsecro. Bis dicũt osanna: q̃ saluator est xp̃s ẜm naturã vtrãq;: ẜm diuinã effectiue: ẜm humanã meritorie. Et ad sciẽdũ de q̃ salute intelligat determinant vbi se velint saluari. s. [in excelsis] .i. in celestibꝰ non in infimis ⁊ terrenis. Salua in excelsis qui priꝰ saluabis ab inferis. Ecce duplex salus: vna in liberatione (Salus duplex.) pene: alia in collatione glorie: vbi manifeste ostendit q̃ aduentus xp̃i non tantum hominũ sed totiꝰ mũdi salꝰ est in celis et in terris et terrena iungens celestibus: vt omne genu sibi flectatur celestiũ, terrestrium ⁊ infernorũ. Christus eñ veniebat ad dandã salutẽ celestẽ ⁊ eternã et forte lȝ sublimitatẽ regni eterni et tẽporalis petebãt: tñ nesciẽtes ꝓphetie eũ regem celi ⁊ angelorũ predicabant. Et hoc diuina ordinatione significabatur verbis laudantium cum dicebant [osanna in excelsis] quod est salutẽ eternã a dño petere: licet hoc non intelligerent: sicut et cayphas dixit mortẽ xp̃i futurã ꝓ salute mũdi: lȝ non intelligeret quid diceret. vbi Chrys. (Joh.xj.) Ex his ẽ verbis colligimus q̃ deus est: nam osanna saluos fac interpretatur: salutẽ autẽ deo scriptura attribuit. Et notan-

dum: qꝛ qđ dicitur in excelsis signũ est ꝙ ĩ iferiorib⁹ nõ
est salus: sed multiplex periculum: sed in excelsis: que so
la cestia sunt / salus sine periculo inuenit. Uel in hoc qđ
dicit hic in excelsis: significat ꝑ primũ osanna ꝙ xp̃s est
rex in terra vniuersa ꝑ fidẽ et gratiam: et per hoc ꝙ hic
ad secundũ osanna additur in excelsis: significat ꝙ nõ
tm̃ in terris sed etiã in celestib⁹ xp̃s regnat: qꝛ per ip̃m
Officia dño exhibita ab apostolis.
ea que in celis et in terris sunt restaurant. Cõsiderãda
est aũt iuxta ordinẽ ꝑsonarũ qualitas meritorum. Qui
eñ vestimenta sua sup asinã iposuerũt vt iesus mollius
sederet apostoli fuerũt: q̃ sua doctrina mentes hominũ
vt habitaculũ dei essent preparauerunt: per istos signifi
cari possunt q̃ per suas exhortationes animam erudiũt
a peccatis abstrahunt: virtutibus ornant / ⁊ cõponũt vt
sic ibi dñs sedeat et quiescat. Qui autem vestimenta in
via strauerunt ne pes asine impingeretur sancti marty
res sunt: qui dñ corpora sua aiarũ videlicet tegumenta
ꝓpter deũ ad supplicia tradũt et ꝓ xp̃o se carnis amictu
exuũt quasi vestimenta sua sternũt: iter simplicioribus
suo sanguine ostendentes ꝑ qđ ad celestẽ hierusalẽ ꝑue
Vestimentorũ significatio.
nire possunt. In via deniq; vestimẽta sternunt q̃ exẽpla
martyrũ secuti corpa sua ꝑ abstinentiã edomãt vt dño
iter ad mentẽ parent: vel exempla bona sequentib⁹ pre-
beant: qꝛ ergo vestimẽtũ anime est corpus: hoc vestimẽ
tum substernim⁹ / aut per martyriũ / aut per ieiuniũ: aut
etiã per boni operis exercitiũ et exemplum / aut ꝑ conti
nẽtie ꝓpositũ. Uel vestimẽta aĩe diuersorũ colorũ sunt
varietates diuersarũ virtutũ q̃ tunc in via sternim⁹ qñ
ea in exemplũ alijs prebemus: felix illi⁹ anima cuius vir
tutes confundunt et extingũt in alijs vitia contraria.
Vestimenta etiã ob aduentũ xp̃i in via sternere / est anti
quã cõuersationẽ peccati deponere. Qui vero ramos de
arboribus cedebant: et sternebant ĩ via vt iter asine pla
num ⁊ decorum redderent: sancti confessores sunt q̃ dñi
verba et sententias: vel exempla patrũ precedẽtium de
scripturis carpentes in via dei ad auditoris aĩm veniẽ
tis humili predicatiõe submittũt / quasi de sp̃ualib⁹ ar-
boribus ramos cedentes celestis patrie iter decorant.
Uel per illos qui ramos oliue ferebant significantur q̃
circa opa mĩe se exercitant: oliua eñi dei misericordiã
significat. Et per illos q̃ ramos palmarũ ferebãt signi-
ficantur qui circa victoriã tẽptationũ intendũt: palma
enim victoriã designat. Notat autẽ Ber. hic triplex ob
Obsequiũ triplex.
sequiũ xp̃o exhiberi. Primũ quidem a iumẽto cui dñs
insidet. Secũdũ ab his qui vestimẽta in via ꝓsternunt.
Tertiũ ab his qui ramos de arborib⁹ cedunt. Prelati
ramos de arboribus cedũt cũ de fide ⁊ obediẽtia abrae
de castitate ioseph: de mansuetudine moysi: ceterorũq;
sanctorũ virtutibus predicant. Seculares vero hoĩes
vestimenta prosternunt in via cũ expediunt in xp̃i obse-
quiũ: nõ siquidem corpora: sed que adiacent et necessa-
ria sunt corporibus quasi vestimẽta / cũ elemosynas lar
giunt de terrena' substãtia. Religiosi sunt iumentum iu
xta apostolũ glorificantes et portantes dñm in corpo-
Ps. lxxij.
re suo. Hi sunt q̃ dicere possunt: vt iumentũ factus sum
apđ te ⁊ ego semꝑ tecũ: oẽs reliqui ex eo quod abundat
sibi mittunt: et quasi sine labore obsequũtur dño: solum
vero iumentum semetipsum exponit ei⁹ obsequio. Om-
nes tamen (si suo quisq; fideliter intentus fuerit ministe
rio) ꝓcul dubio in processione sunt saluatoris: ⁊ cum eo
in sãctã ciuitatẽ ingrediunt. Tres eñ ꝓpheta vidit sal
uandos: noe in arche fabricã ramos cedentẽ: iob huius
mundi substantiã bene dispensantẽ: danielem in vili edu
lio ⁊ labore abstinẽtie factũ q̃si iumentũ. Qui aũt ĩ illa
processione sit iesus ꝓpinquior: cui de tribus ordinib⁹
sit salus vicinior: facile credo quisq; p̃t aduertere. Hec
Testamẽti vtriusq; populi
Ber. Turbe autẽ precedẽtes et sequẽtes vtriusq; testa
menti significant fideles vna voce clamãtes. Processit
quippe iudaicus populus: secutus est gentilis: ⁊ qꝛ oẽs
qui fuerũt vel sunt fideles in xp̃m mediatorẽ dei ⁊ hoĩ
crediderũt: et credũt ⁊ q̃ preeunt et qui sequunt clamãt
salua nos obsecro. Unde Beda. Sed qui preibant et q̃
Precedẽtes ⁊ seq̄ntes christũ.
sequebantur clamabant osanna. Osanna autem lingua
latina salua nos dicitur: ab ipso enim salutem ⁊ priores
quesierunt et presentes querũt: ⁊ benedictũ qui venit in
nomine domini confitentur: quoniã vna spes / vna fides
est precedentium atq; sequẽtiũ populorũ: quẽ eñi prio-
res nostri ⁊ iudaico populo crediderũt atq; amauerũt
venturũ: hunc nos ⁊ venisse credimus ⁊ amamus eiusq;
desiderio accendimur vt eum facie ad faciẽ ꝯtẽplemur
vñ ⁊ Chry. Qui precedebant seniores erãt. i. patriarche
et ꝓphete ceteriq; sancti q̃ ante aduentũ xp̃i de aduẽtu
ei⁹ predixerunt ⁊ cognouerunt. Sequẽtes aũt iuniores
. i. apostoli martyres ceteriq; doctores qui post ascensũ
xp̃i de resurrectione eius ⁊ de ascensu vel de operib⁹ ei⁹
predicauerunt et predicant. Et diuersis quidem in tem
poribus fuerunt tamen in omnibus vnus exultationis
spiritus fuit. Et illi quidem ꝓphetantes de xp̃o ventu-
ro clamauerunt. Benedictus qui venit in nomine domi
ni: isti autẽ laudantes clamant de aduentu xp̃i iam adĩ-
pleto osanna ⁊c. Hec Chry. Facta etiã xp̃i qꝛ quasi me
dia inter facta veteris testamẽti ⁊ noui sunt: ideo tã tur
ba q̃ precedebat q̃; ea que sequebat eũ laudabat inq̃ tũ
facta christi sunt regula ⁊ exẽplar eorũ que ĩ nouo testa
mẽto fiunt: ⁊ que a patrib⁹ veteris testamenti prefigu-
rata sunt. vñ etiã Ber. Precedebant aliqui ⁊ viam dño
parabãt: ipsi sunt qui viam parant dño ad corda vr̃a q̃
vos regunt ⁊ dirigunt vestros gressus in viam pacis.
Alij sequebantur: ⁊ hi sunt qui proprie insciẽtie cõscij
deuote sequũtur et adherent semꝑ vestigijs precedẽtiũ
Erant quoq; discipuli tanq̃ domestici lateri ei⁹ adhe-
rentes: ipsi sunt qui in claustris soli deo viuunt semper
adherentes ei: ⁊ eius beneplacitum considerantes. Hec
Ber. Per istos etiam qui clamabant dicentes osanna
filio dauid ⁊c. significantur cõtemplatiui qui magis de-
uotioni per orationẽ sunt intenti. In premissis ergo in-
struẽmur vt operibus ⁊ officijs que nobis magis cõpe
tunt insistamus: nõ eñ oĩbus omnia cõpetunt: ⁊ ideo in
ista processione xp̃i nõ vnus omnia faciebat: sed alij asi-
nam et pullum adducebant: alij vestimẽta sua eis impo
nebant: alij vestimenta ĩ via sternebant: alij ramos cede
bant: alij iubilabant: ⁊ ideo vnusquisq; illud officiũ deb;
Canti. iij.
assumere ad quod videt magis idoneũ se eẽ. Surge igi
tur saluatoris filia tanq̃ vna de filiabus hierusalem in-
tuens regem salomonem in honore quem sibi mater sy-
nagoga in ecclesie nascentis ministerium reuerenter ex-
hibuit vt insidentem aselli tergo vniuersorum dominũ:
velut cum ramis oliuarum atq; palmarũ pietatis opi-
bus virtutũq; triũphis iugiter comiter. Vñ ansel. In
sidentẽ asello celi ⁊ terre dñm comiteris: tantaq; fieri ꝓ
te obstupescens puerorũ laudib⁹ tuas inseras: clamans
⁊ dicens: osanna filio dauid: benedictus qui venit in no-
Figura in dauid. j. Re. xviij.
mine dñi. Qđ ppl's xp̃o cũ laudib⁹ obuiauit: hoc olim
per regem dauid prefiguratũ fuit: cui populus post ce-
dem golie obuians laudes exhibuit. Dauid christũ pre
figurauit: qui goliam id est dyabolum aduersariũ no-
strũ superauit: hierusalem visio pacis interpretatur: per
quã fidelis aĩa designatur: ad hanc saluator noster om
ni hora paratus est venire et nos ei in occursum ꝑ con-
tritionem debemus ire. Cui etiam laudes decantamus
qñ peccata nostra in confessione recitam⁹: et ramos pal
marum in manibus portamus: qñ corpora nostra in sa-
tisfactione castigam⁹: insuper et vestimenta nostra ĩ via
sternimus qñ temporalia pauperibus erogamus: ⁊ cũ
floribus ipsum honoramus qñ misericordie operibus ⁊
diuersis virtutibus nos ornamus. Christum iesum qui
venit in nomĩe domini benedicimus qñ pro beneficijs
nobis collatis gratias agimus. Regem eũ et dominum
protestamur: si omnia opera nostra cum timore dei ⁊ re
uerentia operamur. [Pharisei ergo] inuidia concitati
[dixerunt ad semetipsos] . i. inter se ⁊ adinuicem. [Ui-
detis quia nihil proficimus] laborando ⁊ faciendo con
tra eum. [Ecce mundus totus post eum abijt] sermo est
yperbolicus ad exprimendum ꝙ multi sequebant chri-
stum prophetabant sed nescientes: per hoc enim signifi-
catur ꝙ totus mundus erat eum secutur⁹: hoc quidem
ſm Aug. est verbũ phariseorum inuidentium vt dicãt
[nihil proficimus] scil; in malicia nostra non valentes
impedire eum: ⁊ ſm eundem. Quid mirum et quid inui
det ceca turba: quia post eum abijt mundus per quem
factus est mundus. Chrysostomus autem vult ꝙ hec
sunt verba phariseorum credentium tamen occulte ꝓ-
pter metum iudeorum: et ꝙ dicunt hoc vt retrahent eos
a persecutione christi: ac si dicerent q̃tumcunq; insi-
diamini tanto hic augetur et gloria eius intenditur.
Quid ergo non desistitis a tãtis insidijs: quod quidem

quasi idem est cū cōsilio gamalielis de quo habet̄ i acti
bus.[Et quidā de turba pharifeorū]ex inuidia quā cō:
tra ipm ɔceperāt deuotionē populi ad ipm videre ꝛ lau
dē ei⁹ audire nō valētes[dixerūt ei. Magister increpa ꝛ
cohibe discipulos tuos]ꝛ turbas te laudantes. Magi:
strū vocāt quē tñ ipsi docere volūt:q̄si diceret. Si tu iu:
stus ꝛ bonus esses talē applausum sustinere nō deberes
Vilescat in ore tuorū laus tua:iō eos increpa. vbi beda
Mira iudeoꝝ demētia quē magistrū appellādū nō du
bitant:q2 vera docentē nouerāt: huius ipsi discipulos
quasi melius edocti redarguēdos autumant:eūq; corri
gere quos instituit suadēt:quē signis approbātib⁹ deū
clarescere vidēt.hec Beda. Dolebāt isti de laudib⁹ xp̄i
Et primo de hoc ꝙ turbe dicebant ipsum bn̄dictū cum
ipsi reputarent eū pctōrē. Secūdo q2 turbe dicebant eū
regē cū ipsi reputarent eū valde ignobilē. Tertio q2 tur
be dicebant eū venisse in noīe dñi cū ipsi reputarent eū
nō esse a deo:vel missum ab eo[Quib⁹ ipse respōdit]ꝛ ꝓ
phetizando de futuro se rationabiliter excusauit[Dico
vobis:q2 si hi tacuerint lapides clamabūt]Qđ ꝛ factū
est. Nā quē hoīes vel timore:vel perfidia confiteri tre:
pidabāt:hūc durissima etiā elemēta aperte p̄dicabant
Crucifixo eñ dño discipulis ꝛ notis ei⁹ pre timore re:
pressis:ꝛ laudē xp̄i tacentib⁹ terra mota: petre scisse:et
monumenta aperta quasi phibētes testimoniū sanctita
tis ipsius xp̄i morientis eū deū:ꝛ toti⁹ mūdi dñm clama
bant ꝛ ꝓtestabant̄. In quo apparet duricia iudeorū et
hoīm:q2 elemēta cōpatiunt̄ creatori suo:ꝛ recognoscūt
eū. Vel mystice[si tacuerint hi].i.iudei[lapides].i.gen:
tiles admodū lapidis duri[clamabunt laudes xp̄i: qđ
factū est mortuo xp̄o:q2 iudeis mutis factis a laude ei⁹
gentiles qui duri steriles ꝛ infructuosi erant/ac ligna ꝛ
lapides adorabant: ad xp̄m cōuersi ipm laudabant et
p̄dicabāt:q2 cēturio et alij q̄ erant cū eo visis tot signis
Mat.xv. sanctitatē xp̄i cōfessi sunt dicentes. Vere filius dei erat
iste:vere hic homo iustus erat:quotidie gētiles clamāt
et in xp̄i ṽtute laudari nō cessant iudeis ex magna par:
te cecatis et laudem xp̄i tacentibus. Vl' moraliter[si ta
cuerint hi].i.clerici[lapides].i.layci[clamabūt]ꝛ deū
bonis operibus laudabūt/quod etiā quotidie i plerisq;
videmus impleri. Sed illi qui xp̄m cū tanto triumpho
susceperūt:nō diu post cōtraria in eo fecerūt. Turba eī
mobilis ē:ꝛ more fluctuū et vētorū mouet̄ quem modo
veneratur:contra eum postea clamat et insurgit. Unde
Berñ. Ab eodem populo i eodē loco et ipso tp̄e paucis
diebus interpositis Primo cū tāto triumpho suscept⁹
postea crucifixus est. O q̄; dissimile est tolle/ tolle cruci
fige eū:ꝛ benedictus qui venit in noīe dñi osanna in ex:
celsis:q̄; dissimile rex israel: ꝛ nō habemus regē nisi ce:
sarem:q̄; dissimile rami virentes et crux:flores et spine
cui prius vestimenta ꝓsternebant̄ aliena:ecce suis exui:
tur et sors mittit̄ sup ea:ve tibi amaritudo peccatorum
nostrorum propter q̄ diluenda tanta amaritudo neces:
saria est.hec Ber. Et q̄uis xp̄s sepe hierusalem ascēde
rit nūq̄; tñ aliquē honorem sibi exhiberi voluit:nisi mō
cum ad passionē iuit:vt ex hoc detur intelligi ꝙ i morte
sanctoꝝ non est dolendū:sed potius gaudendū:et ꝙ sua
passio erat sibi in gaudiū/ꝛ i magnū festum: ꝛ ꝓsecutio
nes ꝓpter xp̄m debem⁹ gaudenter appetere:mūdanos
autem honores vitare sicut fecit ipse qui regiū honorē
fugit:et ad locū passionis gaudenter accessit. Sed cur
Honorē christus vadens ad mortem tantū honorē recipere vo:
cur mori luit/cū alīas honorē regiū respueret? Ad qđ dicendum
tur⁹ susce: ꝙ hoc iō fecit vt se nō meritū pati demōstraret:et vt ille
pit xp̄s. qui est in magnis honorib⁹ vl' diuitijs constitut⁹ semꝑ
memoriam mortis habeat:q2 vadit ad mortem:et nihil
hinc preter saccū portabit secū:et qui tenet corpus suū
in delicijs et ornatib⁹:cogitet q2 vadit ad mortē vbi ver
mes corpus comedent et lacerabunt. Itē vt doceret ꝙ
regnū suum de hoc mundo nō esset:ad qđ profecto triū
Joh.vj. pho passionis ꝛ glīa resurrectionis peruenit. vñ Beda
Legimus in euangelio iohānis:quia refecte de quinq;
panibus ꝛ duobus piscibus turbe voluerunt rapere ie:
sum ꝛ constituere eum regē:sed ne hoc ꝑficere possent ip
se in montem fugiendo predicauit. Nūc autem vbi pas:
surus hierosolymam venit non refugit eos qui se regē
faciunt:qui agmine glorifica:et hymnis dei filio/ac re:
ge dignis ad ciuitatē regiam ducunt: non reprimit vo:
ces eorum qui regnū patriarche dauid in eo restauran:
dum:et prisce bn̄dictionis dona recuperanda cōcinūt:
vt qđ ergo quod prius fugiēdo declinauit:modo libēs
amplectit̄:regnūq; qđ adhuc victurus in mūdo suscipe
re noluit:iā exitur⁹ per passionē crucis de mundo nō ne
gauit suscipe:nisi vt aperte doceret:quia non tēporalis
et terreni in terris:sed eterni in celis rex eēt imperij:ad
quod profecto regnum per cōtēptum mortis et gloriā
resurrectionis:et triūphū ascensionis perueniret:hinc ē
enim ꝙ post resurrectionē apparens discipulis ait. Da
ta est mihi omnis potestas in celo et in terra ꝛc.eiusdē
loci. Hec Beda. Oratio.

Generale glorie signū domine fecisti quādo
ante sex dies pasche veniens in hierusalē tue
clemētie et sereni vultus gloriā reuelasti: vt
occurrerent tibi obuiam turbe cū floribus et
palmis letātes:et quā videbant maiestatem confitētes
dicendo osanna filio dauid:benedictus qui venit in no
mine domini:precor et obsecro domine ꝑ sacramenta ꝛ
opera tua noli me reprobare a pueris tuis:ſ3 ostēde mi:
hi lumen glorie tue:vt repleatur os meum laude:ꝛ can:
tem gloriā tuā tota die. Amen.

De fletu domini super hierusalem: ꝛ igres su in eam. Capitulum.xxviij.

Immiscuit aūt dn̄s cum Joh.vj.
p̄dicta leticia et fletū:nec sue misera:
tionis oblit⁹ cū turba depromeret cā
ticū:ipse sup excidiū ciuitatis assum
ꝑsit lamentū:misebat̄ eñ eorū q̄ oēs
hoīes saluari vult quod nobis nō po
tuisset/nisi ꝑ aliqđ humanū signū eui
dens fleret. Effuse enim lachryme sunt signum tristicie
vñ istud euāgeliū i mense augusto decantat̄: q2 ciuitas
hierusalē i isto mēse pri⁹ a nabuchodonosor:deide a ro
manis destructa fuisse inuenit̄. Fleuit etiā:ꝛ tāto hono:
re sibi exhibito lachrymas voluit cōmiscere/vt ostēde:
ret q2 hūana leticia cito in fletū ɔuertit̄:ꝛ ꝙ oīa gaudia
et honores mūdi lachrymis ꝛ dolorib⁹ sūt admixta. In
celo q̄dē sūt oīa pura:i mūdo oīa mixta:in iferno oīa lu
gubria.i.flebilia:vel lutulēta.i.luto plena/sordida/vl' fe
tida. Itē ad dandum exemplū ꝑlatis ꝙ quādo assu: Prelati
mūtur ad honores ꝓ cura populi poti⁹ debēt flere suā dū ꝓferūt
imperfectionē:et populi defectionē/q̄; gaudere de subli flendū est.
matione temporali. Itē vt leticiā mundanā salubri tri
stitia tēperemus:est eñ mūdana letitia sicut vinum pu:
rū/qđ cito inebriat nisi temperet̄ meditatione mortis
vel recordatione aduersi futuri. Unde eccle. In die bo:
norū ne imemor sis maloꝝ[Ut ergo appropinquauit]
nō solū corporis gressu:sed etiā cōpassionis affectu[hie
rusalē]in qua diu viguerat cultus diuinus[vidēs]non
tantū oculo corporis[ciuitatē]et exteriorē ei⁹ pulchri:
tudinē:sed etiam oculo diuinitatis ipsam impiam ciui:
tatem in suā necē conspirantem preuidens eius casum
et subuersionē non de sua morte quā illi machinabant̄:
sed de illius ruina ꝛ perditione[fleuit]sc3 fletu ɔpassio:
nis[sup illā.]tum ꝓpter mala culpe:que ibi multiplica
ta fuerant: tum propter mala pene que super ciuitatem
et populū futura iminebāt[dicēs. Quia si cognouisses] Flere de:
sc3 ea q̄ ego sup te ventura cognosco[et tu]sc3 fleres me bebat hie
cum ruinā tuā que modo exultas:sicut ego inquit fleo rusalem.
qui oīa video et futura cognosco:sic et tu fleres si nunc
ventura videres:que modo quia nescis quod imminet
exultas:q2 fons pietatis erat:lachrymas cōtinere non
poterat:nec edificia planxit parietum:sed subuersionē
aīarum. Cū vero modo exultat ostenditur cū subditur.
[Et quidē in hac die tua].i.in hac tua prosperitatis cla
ritate:et in hoc modico tempore tibi prospero in quo fa
cies voluntatem tuam:assunt tibi ea[que ad pacem tibi
sunt]non pectoris nec eternis:sed temporis solum ꝛ mo
dico tempore duraturam:et ideo gaudes:quia imminē
tia non vides. Cum enim se carnis voluptatibus daret
et ventura non prospiceret: in die sua que ad pacem ei
esse poterant habebat. Est namq; mundana pax quam
diligunt impij vt sine timore peccent:ꝛ libere suis volu Dies cur
ptatibus vacent:de qua in polliticis dicitur ꝙ rubiginē singularit̄
contrahunt sicut ferrū pacem ducentes. Et attende q2 et pluralit̄
tp̄us prosperitatis significat hic noīe diei singulariter dicitur.

Postea vero dies aduersitatis pluraliter:qr modica fuit
prosperitas in comparatione aduersitatis. Cur autem
bona presentia ad pacem habuerit manifestatur cũ sub
iungitur[Nunc autem]quasi modico presenti tempore
prosperitatis et pacis[abscondita sunt ab oculis tuis]
tam corporalibus q̃3 spiritualib⁹ mala que ventura sũt
tibi:p̃sens em̃ ꝓsperitas facit ne ꝯsideretur et p̃caueat
futura aduersitas:cito autẽ manifestabunt et i breui:qr
gaudium hypocrite instar est puncti. Si enim a cordis
eius oculis mala imminentia abscondita non essent sic
leta in presentibus ꝓsperis non fuisset. Cuius pena q̃ de
romanis principibus iminebat:adiũcta est cum dicitur
[Quia venient dies]tribulationũ[in te].i.cõtra te[ꝛ cir
cũdabunt te inimici tui]sc3 principes romani[vallo]et
circuitu. s. concatenatura de lignis ꝛ palis facta:ꝛ hoc
factũ fuit in vindictã:qr caput christi iudei circundede:
runt spinea corona[et circũdabunt te]sua potentia cor:
porali et hoc in vindictã:qr iudei circũdederũt christũ
in horto cum gladijs et fustibus[ꝛ coangustabunt te vn
dique]sc3 concludendo ꝛ prohibendo introitum et exitũ
ita vt nulla sit euasionis via:tanta autem fuit ciuitatis
angustia vt carnes filiorum manducarent:et hoc in vin
dictam:quoniã sitienti christo acetũ in cruce dederunt.
[Et ad terrã prosternẽt te]turres et loca munitiora di:
ruendo:et cũcta edificia ad terram deijciendo et hoc in
vindictam:quia corp⁹ xp̄i mortuũ oportuit sepeliri i ter
ra[et filios tuos].i.iudeos q̃ in te sunt geniti seu habita
tores tuos[prosternent]ad terram aliquos occidendo
aliquos captiuando et hoc i vindictã:qr xp̄i filios apo:
stolos ꝑsecuti sunt[non relinquent in te lapidẽ super la
pidem]sc3 funditus euertendo et post omnia in ꝑpetuũ
sũt dispersi:qr noluerunt sub alis xp̄i in fide ecclesie cõ:
gregari. Cui etiã ex q̃ culpa fuerit pena illata subiungit
[eo q͏̄ non cognoueris]qr malicia et inuidia excecante
cognoscere noluisti[tempus visitationis tue].i. mei ad
uentus in carnẽ:veni en͏̄im visurus et saluaturus te qđ
si cognosceres et in me crederes esses pacata romanis:
et ab omnibus erepta periculis. Si em̃ tẽpus gratie in
aduentu xp̄i cognouissent xp̄o credidissent:nec supradi
ctas calamitates sustinuissent sicut omnes qui in xp̄m
crediderunt tunc euaserunt. Scd̃m sensum allegoricu3
ciuitas hec est ecclesia que tp̄e antixp̄i sic angustiabit ꝛ
ꝓsternet:q͏̄ pauci audebũt se xp̄ianos cõfiteri:quam ec:
clesiã xp̄s visitat quãdocũq3 ad bonũ eam excitat. Sed
ecclesia ꝓ maiori parte nõ cognoscit hoc cũ effectu pro
pter quod antichristi ꝑsecutio sup eam venit ad purga:
tionẽ electorũ/ꝛ dãnationẽ reproborum. Scd̃m vo sen:
sum moralem ista ciuitas est anima peccatoris sup quã
flet xp̄s fletu cõpassionis. Si vero cõsideraret aĩa statũ
sue culpe ꝛ quem statum penarum in futuro expectet ip
sa cum xp̄o semetipsam plangeret. Sed peccati delecta
tio tollit mortis repentine consideratiõnẽ:districti iudi
cij timorẽ/ꝛ penarũ inferni anxietatẽ:que vallat i mor:
te:et angustiabit a spiritib⁹ malignis:vt euadendi adi:
tum inuenire non possit:et eius filij ꝓsternentur.i.cogi:
tationes quibus ꝓmittebat sibi lõgam vitam:honores
diuitias et hm̃oi frustrant:et non relinquetur i ea lapis
super lapidem:qr oĩs ab illa cogitationũ suarum ꝯstru:
ctio dissipabit:eo q͏̄ nõ cognouerit tẽpus visitatiõis sue
cum dñs eam inuitaret ad emendationẽ vite. Unde ſm
Greg. quod iuxta hystoriã dñs semel egit hoc quotidie
per electos suos in ecclesia agit:plangit enim reprobos
qui nesciunt cur plangantur:sed in malis exultãt ꝛ letã
tur:q̃ si dãnationẽ suam q̃ eis iminet preuiderent:semet
ipsos cum lachrymis electorũ plangerẽt qui in peruer:
sitate sua diem suam hic habent cũ pace:qr transitorio
gaudent in tempe ꝛ nulla vẽture pene terrẽtur formidi:
ne. Supplicia autẽ sequẽtia nũc ab oculis eoꝝ abscõdi:
ta sunt. Quia futura que tẽporalẽ leticiã perturbãt pre:
uidere refugiũt. Unde et si qua est presentis tp̄is ita est
agenda leticia vt nunq̃3 amaritudo sequentis iudicij re
cedat a memoria[Ueniẽt aũt dies]quãdo ad vltionẽ ꝛ
supplicia ducent. Quia nõ cognouerunt tempus visita
tionis sue] Peruersam em̃ animã deus visitat quotidie
p̃cepto:aliqñ flagello:aliqñ vero miraculo vt et vera q̃
nesciebat audiat:et aut dolore cõpuncta redeat:aut bñ:
ficijs deuicta malũ qđ fecit erubescat. S3 qr superbiens
ꝯtẽnit ꝛ visitatiõis sue tp̄s nõ cognoscit: illis i extremo
vite inimicis tradit:cũ q̄bus in eterno iudicio dãnatio
nis ꝑpetue societate colligat. vñ cogitandum valde est
q̃ꝫtũ erit nobis terribilis hora nostre resolutiõis:qui pa
uor mẽtis: q̃ꝫta tunc oĩm malorũ memoria:que obliuio
transacte felicitatis:que formido et consideratio iudicij
Quid ergo esse nobis de presentibus ad delectationem
d3 qñ simul cũctis trãseuntibus nõ valet transire quod
iminet:qñ et hoc funditus finit qđ diligit:et illud inci:
pitur vbi dolor nunq̃3 finit:p̃ter hãc sniam gregorij p̃fit
p̃dicta et alr̃ accipi:nã moraliter in culpa pctõr. Primo — Pctõris
vallat ꝑ hostis suggestionẽ exteriorẽ. Scđo circundat — errandi
per iteriorẽ carnis impulsionẽ. Tertio coangustat per — modi.
delectationis inflãmationẽ. Quarto ad terrã ꝓsternit
ꝑ cõsensum interiorẽ. Quinto filij occidunt per operũ
bonorũ mortificationẽ. Sexto oĩno diruit per pctĩ per
petrationẽ exteriorẽ. In pena vero p̃mo vallatur ꝑ ex:
teriorem tribulationem. Secũdo circũdatur ꝑ proprij
corporis infirmitatem. Tertio angustat ꝑ animi ꝛ con:
scientie anxietatẽ. Quarto ad terrã ꝓsternit per salutis
desperationẽ. Quinto filij occidunt ꝑ propinquorũ do:
lorem et desolationem. Sexto totaliter euertitur ꝑ mor
tẽ. In morte quoq3 vallatur ꝛ circũdatur a demonib⁹ — Demonũ
coangustat a peccatis: demones em̃ oĩa pctã nõ solũ — in morte
operis verũetiã locutiõis ꝛ cogitatiõis ad memoriam — tentatio.
sibi reuocãt:vt ad desperationẽ trahant:tũc etiã ad ter:
ram ꝓsternit:qr corp⁹ incinerat:et aĩa in infernũ detru:
ditur:et filij.i.opera vel imitatores ei⁹ vt sint secum i pe
na sicut fuerunt in culpa:ꝛ lapis super lapidem nõ relin
quitur.i.cogitatio super cogitationem q̃ cõtra eum non
adducatur.quia ſm greg. Ab anima ꝑuersa oĩs ꝯstru:
ctio cogitationũ dissipatur:tunc enim vt in psal. dicitur
Omnes cogitatiões impiorũ peribunt:ꝛ oẽs machina: — Ps̃.cxlv.
tiones cessabunt. Fleuit ergo nunc bonus dñs iesus:sed
et ꝓ summe pietatis dulcedine reserãda:ipse fons toti⁹
mĩe non solum semel sed pluries fleuit: et ex illis pijssi:
mis oculis ad oĩm expiationem pctõrũ lachrymarum
fluenta vberrime manãdo effudit. Legit enĩ dominum
iesum fleuisse. Primo ex infantuli necessitate in natiuita — Flet⁹ xp̄i
te ſm illud Sapi. Primã vocẽ similem omnibus emisi — Sap.vij.
plorans. vnde cantat ecclia. Uagit infans iter arta po: — Joh.xj.
sit⁹ p̃sepia. Secũdo ex imenso amore i lazari suscitatio: — Hebre.v.
ne/ex nimia cõpassione. Tertio in hac solẽni ꝓcessione
Quarto ex intimo dolore in sua passione preces cum la:
chrymis offerens ad deum. Hec sunt quattuor fluminia
de paradiso egredientia ad totius mundi ablutionẽ: re
frigerationẽ:potationẽ:et fecundationem. Hi quattuor
fletus saluatoris possunt referri ad quattuor species fle
tus que q̃si q̃ttuor fluuij paradisi aĩam irrigãt ꝛ fecun:
dãt. Prim⁹ est fletus ꝓ incolatu presentis miserie. Se:
cũdus est fletus compunctionis. Tertius cõpassionis.
Quartus pro dilatione patrie. Primã fletus speciẽ si:
gnificat fletus infantie saluatoris. Unde Augu. Puer
qui nascitur incipit a ploratu: lachryme sunt testes mi:
serie:nõdum loquit et iã ꝓphetizat. Flet⁹ i cruce signat
fletum cõpunctionis: quẽ debent habere illi qui sunt in
cruce penitẽtie. vñ Aug. Sciat se culpabiliter durũ qui
deflet mortẽ amici vel damna rei tp̄alis: et dolorẽ pctĩ
nõ ostendit in lachrymis. Fletus sup destructionẽ ciui:
tatis signat fletũ quo flere debem⁹ sup miserorum cala
mitatib⁹:ꝛ animarũ ruinis:ꝛ perditiõib⁹. vñ Job. Fle: — Job.xxx.
bam sup eo qui afflictus erat ꝛc. Fletus sup lazarum q̃
ad vitã erat reuocãd⁹:ꝛ cui gloria erat differẽda:signat
fletũ ꝓ dilatione patrie. vñ psal. Heu mihi qr incolatus — Ps̃.cxix.
meus ꝓlogat⁹ est. In fletu aũt dñi ostendit q̃ꝫtum flere
debeant qui peccant/qñ sic fleuit qui nũq̃3 peccauit. vñ
Cassio. Ubi princeps tanta afflictione plangebat q̃s il:
lo flẽte nõ fleret:eo gemẽte nõ gemeret? Et notandũ q͏̄ — Mala se:
septẽ mala quasi vẽtura sũt pctõri ꝑ q̃ si ea cogitaret ad — ptẽ pctõri
fletũ incitari posset. Primũ est spoliatio oĩm q̃ sit ei in — ventura.
morte de q̄b⁹ nihil secũ feret. Scd̃m est occursus inimi:
corum qui apprehendẽt eũ inter angustias. Tertiũ est
amissio status penitendi:et miam ꝯsequẽdi. Quartũ est
magna cõfusio cuius cõfusionis causa poterit esse opeꝝ
denudatio:vel bñficiorũ xp̄i exprobratio:vel dei et san:
ctorũ derisio. Quintũ est separatio reproborum ab ele:
ctis. Sextum est exclusio a gloria. Septimum est ge:
hennalis pene miseria. Et valde flendum est pro pecca:
tis propter multa que peccata inducunt peccantibus.

Pctã inducunt multa flenda.

Per peccata enim homo deũ offendit:consortium sanctorum ⁊ angeloꝝ amittit:suffragia ecclesie perdit:animam interficit:dyabolo se subiicit:⁊ in infernũ se dimergit. Cõspice igit̃ bene ipsum dominũ iesum nũc flẽtem: ⁊ si potes fleas cũ eo:flet eñ largiter ⁊ fortiter : quia nõ simulate/sed vere de ipsis dolebat Corde enim amaro dolebat ⁊ flebat illorũ periculũ eternale ⁊ excidiũ temporale:qꝛ nõ cognouerũt tp̃s visitationis sue:quãdo ꝑ incarnationis mysteriũ visitauit eos oriẽs ex alto:vt ipsum dominũ ac predicationẽ eius reciperent:sed magis vsq; ad mortẽ eũ ꝑsecuti sunt. O cor durum vesanum et impium ⁊ tanq̃ vera vita priuatũ oĩno plangendũ:cur more frenetici flente sup te sapiẽtia patris in tãtis miserijs letaris ⁊ rides. Considera lachrymantẽ medicum tuũ:et vt luctũ vnigeniti fac tibi planctũ amarũ. Deduc quasi torrentẽ lachrymas per diẽ ⁊ noctem:non des requiem tibi:nec taceat pupilla oculi tui. Conspice etiam discipulos q̃ libenter ⁊ diligenter vadunt semper iuxta eum:cũ timore tñ et reuerẽtia. Ipsi sui barones et milites comites domicelli et dexteratores. Nec debes credere ꝙ ipso flente alij se potuerint a lachrymis continere. Nobis fratres iste lachryme dñi fiunt vt magistrum imitemur:et ab h̃ tãto p̃ceptore nostro discamus quid i nostrorũ inimicoꝝ morte ⁊ ruina agere debeamus. Vnde ⁊ ipse ait. Diligite inimicos vestros:benefacite his q̃ oderunt vos ⁊ orate ꝓ ꝑsequentibus vos ⁊ calũniantibꝰ vos:non tantũ muros ciuitatis periture:sed ⁊ animarũ ruinã ⁊ perditionem flebat iesus:nobisq; exemplum dabat quid in tali negocio facere debeamus cum peccatorem aliquẽ in eternã dãnationẽ ruere videmus. De tali enim dñi nostri iesu christi exempla sequẽtes nos quoq; flere debemus:et tanto amplius flere q̃to ipse de seipso flere ignorat. Si enim suas infirmitates intelligeret et calamitates que ei superuenture sunt cognosceret vtiq;:⁊ ipse plus alijs de se fleret. Iste fletus dñi compatientis ciuitati de miseria q̃ illi imminebat prefiguratꝰ fuit oli i lamẽtationibus hieremie:qui desolationem eiusdem ciuitatis per romanos futuram deflebat:sic ⁊ nos in afflictione proximorum etiã inimicorũ ex compassione flere debemꝰ exẽplo xp̃i qui cõpassus est suis inimicis. Plus est cõpati afflictis q̃ bona temporalia erogare:⁊ ĩpossibile est illũ gratiã et misericordiã non mereri qui scit afflictis compati et eoꝝ peccata deflere. Intrauit ergo iesus hierosolymã cum isto triumpho et honore turbarũ per supradictã portã aureã que est ad pedes tẽpli a parte vallis iosaphat:hoc ẜm Chry. ipse faciebat non põpã quandã ostendẽs:sed ⁊ ꝓphetiã implens et discipulos propter mortem cõtristatos consolãs et monstrans q̃m hoc pati volens. vbi Rabbanꝰ. Hic introitus eius i hierusalem fuit ante q̃nq; dies pasche: vbi notanda est concordia nõ solũ in rebus:sed etiã i tẽporibꝰ veteris ⁊ noui testamenti. Decima eñi die mensis primi agnꝰ qui in pascha ĩmolaretur domũ introduci iussus est:qꝛ et dñs decima die eiusdẽ mensis:hoc est ante quinq; dies pasche ciuitatem in qua pateretur erat ingressurus. [Et cũ intrasset iesus hierosolymã] vt exhiberet salutem [cõmota est vniuersa ciuitas dicens:quis est hic] per hoc significatum fuit ꝙ intrante iesu hierusalem celestẽ angeli dicturi erant:qs est iste rex glorie? Vñ Rige. Sed et qñ intrauit iesus hierosolymã verã:admirãtes virtutes celestes dicebant. Quis est iste rex glorie? hec Rige. dicebãt ergo [quis ẽ hic] quasi dicerẽt:iste nõ est talis ac tãtus ꝙ talia deberent sibi exhiberi. Mirabant̃ eñ turbe frequentiam nescientes de eo veritatẽ:cui obuiã cũ laudibus occurrũt. vnde Chry. Merito cõmouebantur videntes rem mirabilẽ. Homo laudabat̃ quasi deus:sed deus laudabat̃ in hoĩe:puto autẽ ꝙ nec ipsi q̃ laudabãt sciebant q̃d laudabant:sed spũs subito ingressus in eos nesciẽte aĩa veritatis verba fundebat. hec Chry. Principes itaq; sacerdotum ⁊ maiores indignabantur de reuerentia xp̃o exhibita:⁊ ob hoc tota ciuitas dicitur esse cõmota: qꝛ factũ maiorũ dicit̃ esse factũ totiꝰ ciuitatis vel alteriꝰ cõicatis [populi aũt] .i. simplices ⁊ vulgares quasi rationẽ de ꝯtrario reddẽtes [dicebãt:hic est iesus ꝓpheta a nazareth galilee] imo dñs ꝓphetarũ ⁊ ideo sc; merito debet honorari. Ecce cõfessio dei a minoribꝰ incipit vt ad maiores ꝑueniat. vbi Hiero. Alijs aũt ambigentibus vel interrogantibꝰ vilis plebecula confitet̃ [quia hic est iesus ꝓpheta ã nazareth galilee] A minoribus incipiunt vt ad maiora perueniant:prophetam eñ eum dicunt quem moyses sui similem dixerat esse venturum:a nazareth autem galilee:qꝛ ibi educatus fuerat vt flos cãpi nutriretur in flore ṽtutũ. hec Hier. Et postq̃ dñs ingressus est hierusalem remisit aĩalia ad locũ suũ Memoriam huiꝰ processionis dñice recolit ecclesia illa die. Egrediunt̃ ei fideles cum ramis quasi obuiam domino extra muros vl septa vsq; ad crucem aliqui vadũt in qua ⁊ ramos quos gestant affigentes deponunt. q. d. ecclesia. Mihi autem absit gloriari:nisi in cruce domini nostri iesu christi. Quandoq; aũt iõ eunt:⁊ vsq; ad crucem quasi sic ostendat̃ eis non esse sperandum in quãtalibet gloria mũdi:qꝛ extrema gaudij luctus occupat: ⁊ deinde cum cruce in ciuitatem regrediunt̃ ꝑ eadem significatione illa die gaudio processionis subditur euangelium dominice passionis:forte quia et dominus exultationi inseruit lamentũ ⁊ nos processioni passionem:qꝛ passio fuit causa euersionis pro q̃ fleuit. In proximo ergo bella acturus ⁊ de hostibꝰ triũphaturus cũ triũpho ⁊ gloria:⁊ ad impiã ciuitatẽ ⁊ ad locũ certaminis dñs venit:et certus de victoria ante bellũ quod fieri non solet triũphũ suscepit:vnde et rami palmarũ cum quibus gloriose susceptus est propinquã victoriã super principem mũdi signant. Hodie ergo mater ecclesia duas recolit processiões. Prima fuit quia iudei christũ a mõte oliueti vsq; hierusalem cum ramis oliuarũ ⁊ palmarum et magnis canticis associauerunt:⁊ ista ꝓcessio magne reuerẽtie ⁊ honoris fuit:et hanc ecclesia in euangelio hodierno representat. Secũda est quia iudei christum ab hierusalem ad montem caluarie cũ magnis opprobrijs et irrisionibꝰ deduxerũt:et ista ꝓcessio fuit magne ignominie et doloris:et hanc representat ecclesia in passione hodierna. In istis processionibus ostenditur magna in iudeis multiplicitas voluntatis. Nam in prima cũ magna reuerentia ⁊ deuotione ipsum supra asellum posuerunt. In secunda ipsum cum magna ignominia in patibulo suspẽderunt. In prima vestimẽta sua in via strauerunt. In secunda christum suis vestibus expoliauerũt. In prima ramos oliuarũ ⁊ palmarũ sibi obuiam portauerunt. In secunda spinas acutissimas eius capiti affixerunt. In prima appellauerunt eum regem. In secũda negauerũt eũ dicẽtes:nõ habemꝰ regẽ nisi cesarem. In prima appellauerunt eum saluatorem dicẽtes : osanna: id est salua obsecro. In secũda negauerũt ip̃m saluatorem ꝙ dixerunt qui seipsum saluare nõ poterat. In prima dixerũt ipsum esse benedictum: ⁊ in nomine domini scilicet patris venisse in mundum. In secunda dixerunt ip̃m esse malefactorẽ:et ideo se tradidisse eũ ⁊ crucis patibulo affigendum. Ecce q̃ta instabilitas in istis fuit: quia quem tantum honorauerunt post modicũ ignominiose tractauerunt. Sed propter glorie ꝓcessionẽ maiorem habuit ex consequenti vituperio cõfusionem. vnde Berñ. Quid fuit ꝙ ꝓcessionem habere voluit qui mox futurã nouerat passionẽ? Processio q̃dẽ merito represent̃at:hodie qꝛ hodie facta fuit. Passio ṽo cur addita est quã sexta feria constat esse secutam? forte vt amarior esset passio q̃ processio precessisset. Et iterum. Non sine causa tam noua processio mira quadam cõiunctione adderetur passioni. Nam processio plausum habet:passio vero planctum. Videamus quid conferat ista coniunctio. Vtiq; vt discamus in nulla vnq̃ huius seculi leticia habere fiduciam:sciẽtes quoniam extrema gaudij luctus occupat:sed in die bonorum nõ immemores simus malorum. His enim mixtum est presens seculum: non secularibus tãtum:sed etiam spiritualibus viris. Ideo qui cepit prius facere q̃ docere:non modo verbis : sed etiã exemplis ostendens: quia omnis caro fenum: et omnis gloria eius quasi flos feni: ꝓcessionis voluit gloria sublimari quãdo sibi imminere cognouit diem ignominiosissime passionis. Spiritualibus autem spiritualia comparãtur:in processione quidem celestis patrie representamus gloriam:in passione vero monstramus viam. In processione rapiemur in nubibus obuiã xp̃o i aera: quãdo suscipietur in celesti hierusalẽ christus dñs applaudentibꝰ ⁊ acclamãtibꝰ vndiq; populis vtriusq; testamẽti:quasi q̃ p̃cedebant ⁊ q̃ sequebant̃:benedictꝰ q̃ venit in nomine dñi. In processione considerasti quo ꝓperãdũ

Luc. vj.

Cõpassionis virtus

Cõgruentia tp̃is introitꝰ dñi.

Laudatõ xp̃i per iudeos.

Gala. vj.

Prouer. xiiij.

Triũphꝰ christi.

Processiones due diuerse.

Processionis cause

Actuũ. j.

sit:disce in passione quo eundū sit. Tribulatio eñ p̄sens via vite est/via glorie/via regni. Tolerabilē ꝑinde laborē passionis reddit gloria processionis: quoniā amāti nihil est difficile. Hec bernar. Oratio.

Domine iesu xp̄e q̄ v̄bo ꝛ exēplo magis docuisti nos flere q̄ꝫ ridere: obsecro te per beatissimas lachrymas ꝛ oēs misatiōes tuas doce me vt pctā mea ꝛ picula īminētia sp̄ videā et cognoscā: ne inimici mei scꝫ demonū suggestiōes tēporaliū rerū pulchritudines ꝛ carnales voluptates circūdēt coangustēt:et ad terrā ꝓsternāt me:vt filios scꝫ sensus cogitat⁹ et act⁹ meos ꝛ ordinē v̄tutū destruāt:vt inde laudem te/ ꝛ cōfitear nomini tuo altissime. Amen.

¶ De eiectione vendentium et ementium de templo. Capitulum.xxix.

Mat.xxj.

Venit autē ies⁹ directe ad tēplū ꝛītrauit ī ip̄m. Ubi nota q̄ tēplū accipit aliq̄ñ ꝓ domo tēpli qḋ diuidebat ī duas partes: vna ps vocabat sanctū vbi ꝓpe ostiū sancti sctōꝝ erat altare incensi seu thimiamatꝭ aurotectum:mēsa ꝓpositiōis ꝛ cādelabrū:alia ps erat sancta sctōꝝ vbi erat archa testamenti et duo cherubin. Illā partē q̄ dicebat sanctū intrabāt quotidie sacerdotes ad offerendū incensū et nulli alij. Intra sancta sanctoꝝ solus summ⁹ pōtifex intrabat:ꝛ semel in anno. Aliq̄ñ aūt accipit tēplū large ꝓ quadā platea quadrata ante tēplum muro clausa/ꝛ dicebatur atriū sacerdotū:vbi sub diuo erat altare holocaustoꝝ ere cooꝑtū:ꝛ istud intrabāt nō solū sacerdotes/sꝫ etiam leuite eos in excoriatione:ꝛ ablutione hostiarū ꝛ cōsimilibus adiuuātes vulgares aūt hoīes illud nō intrabāt: sꝫ ad ostiū illi⁹ atrij aīalia viua sacerdotib⁹ offerebant. Ista aūt duo loca nō intrauit xp̄s: q̄ nō erat sacerdos nec leuita. Sed p̄ter ista duo loca erant adhuc duo alia vbi hoīes sub diuo in orōne erāt et ī vno viri ꝛ ī alio mulieres orabant: ꝛ ista tria vocabant noīe tēpli:ꝛ de hoc dicit q̄ iesus intrauit in tēplum dei:ac petr⁹ et iohānes ascēdebant in tēplū ad horā orationis nonā. [Intrauit aūt iesus] ꝓtin⁹ [in tēplū] p̄cipue propter tria. Primo ꝺm bedā.vt doceret nos formā religiōis quā sequamur scꝫ vt quocūq̄ ꝑgimus. Primo domū orationis si ibi est adeamus:et per orōnes deo cōmēdati sic ad agenda negocia secedamus. Secūdo q̄ loc⁹ public⁹ erat vbi posset inueniri:ostendens se non inuite sed sponte pati. Tertio vt ostenderet q̄ ruina vrbis et populi ꝓ qua fleuerat maxime ex sacerdotum culpa fuit et inde radix ꝑditionis ꝓcessit. Hoc ꝓfecto innotuit cū post maloꝝ imminētiū enarrationē ꝓtinus tēplum ingressus est vt de illo vendentes et ementes eijceret:in signū q̄ sacerdotes tanq̄ꝫ indigni essent de tēplo ꝛ officio eijciēdi. Sicut eñ templū est in ciuitate:ita vita sacerdotū in plebe. vñ ꝺm glo. Simonia sacerdotū causa fuit destructiōis iudeoꝝ. Sacerdotes eñ auaricie sue consulentes in porticibus et atrijs tēpli hostias cuiuscūq̄ generis vendebant ne venientes victimas nō habentes nihil offerrent si hostias presto non inuenirent:et hoc faciebant vt vendita iterū oblata reciperent:ꝛ ne pauperes non solū hostias sꝫ et vnde emerent non habentes excusationē pecunie non habite pretenderent:posuerant ibi nūmularios qui mutuā sub cautione ꝛ spe alicuius doni pecuniā darēt: sed q̄ lex nō patiebat vt a fratrib⁹ suis vsuras acciperent: ideo qḋ nō audebant dare ad vsurā:dabant nomīe collibioꝝ:vt sic ꝓ nūmularijs collibistas facerēt. Collibia aūt dicunt apḋ eos vilia munuscula vt ciceris ꝛ vue passe:ꝛ pomoꝝ ꝛ his similia:collibiste igit licet ꝓ illa accomodatione pecunie non reciperent pecuniā vltra sortem:recipiebant tñ mūera vel xenia:quasi quod in nummo nō licebat:in his rebus que nūmis coemūtur liceret qḋ ꝓhibuit ezechiel dicens. Usuram et omnē supabūdantiā nō accipietis. Sic et hodie multi predictis sunt similes: vsuram ꝛ symoniam sub nomine charitatis vel gratitudinis palliantes. Ualde periculosum est munera accipere:quia hoc est libertatem vendere. Uñ seneca Quedā gratuita nobis videntur que charissime cōstāt pro quibus nosmetipsos impendimus que emere nollemus. Si nobis domus nostra ꝓ illis esset dāda:si amenū aliqḋ fructuosum ve prediū:ideo nihil est cuiq̄ꝫ seruilius:nostri essemus si ista nostra nō essent:quisq̄s nr̄am tutā agere vitā volet:ista viscata bñficia deuitet in quibus miserrimi fallimur. Sapiēs cū primo videt munuscula a theatro surgit ꝛ scit magna paruo cōstare. vilem predā:magno incōmodo luimus. Beneficiū accipere libertatē vendere est. hec Seneca. vbi Chry. Hoc ꝓpriū boni filij vt veniēs primo ad domū curreret patris ꝛ illi honorē redderet qui genuit eū. Et tu imitator xp̄i fact⁹ cum in aliquā ingressus fueris ciuitatem primum ante omnē actū ad ecclesiam curras:et hoc erat boni medici vt ingressus ad infirmā ciuitatē sanādā primū ad originem passionis intenderet. Nam sicut de templo oē bonum egredit:sic et de tēplo oē malū ꝓcedit. Queadmodū medicus q̄ñ primū ingredit ad infirmum de stomacho ei⁹ interrogat et eum cōponere festinat:q̄ si stomachus san⁹ fuerit totū corp⁹ validū erit:si autē dissipat⁹ fuerit totū corpus infirmū est:ita si sacerdotiū integrū fuerit tota ecclesia floret:si autem corruptū fuerit fides marcida est. Cor eñ et stomach⁹ sacerdotiū intelligit: q̄ in reb⁹ sp̄ualib⁹ per eos tot⁹ popul⁹ gubernat. Sicut eñ cor sapiētie loc⁹ est:ita sacerdotes receptacula sunt sapientie spiritualis. Et sicut stomachus accipiens cibū coquit eū in semetipso:ꝛ per totū corpus dispgit:sic et sacerdotes accipiunt scientiā sermonis ꝑ scripturas ex deo et coquentes eam in se.i.tractantes ꝛ meditātes apud se vniuerso populo subministrant. Uidete ergo sacerdotes quō vos cōponatis in verbo et opere:q̄ñ sicut in corpore si aliquod infirmatū fuerit mēbrū nō oīno lāguet ꝛ stomach⁹:si autē stomachus lāguescit oīa membra inueniunt infirma:sic si aliq̄s xp̄ianoꝝ peccauerit nō oīno peccant sacerdotes:si autē sacerdotes fuerint ī pctis:tot⁹ ppl's ꝯuertit ad peccādum. Ideo si vnusq̄sq̄ christianoꝝ ꝓ suo pctō dat rōnē:sacerdotes autē nō tātum ꝓ suis:sed et ꝓ oīm peccatis daturi sunt rationem. Uidit arborē pallētib⁹ folijs marcidā intellexit studiosus agricola:q̄ lesionē in radice habet. Nam vere quēadmodū cū videris arborē pallētib⁹ folijs marcidā intelligis:quia aliquā culpam habet erga radicē. Ita cū videris populū indisciplinatū et irreligiosum: sine dubio cognosce:q̄ sacerdotiū eius nō est sanū. hec Chry. Ualde ergo deflendi sunt clerici quādo cadunt:q̄ eoꝝ casus est magis periculosus. vnde Chry. Nihil in tantū destruit ecclesiā dei sicut clericos laicis esse deteriores. Cernēs ergo dñs in domo patris sui negociationē seu latrocinīū istiusmodi ardore spiritus cōcitatus fecit sibi flagellū de funiculis et eiecit ipse dñs templi vendentes et emētes de templo cum hostijs suis et mēsas trapezetarum et cathedras vēdentiū colūbas euertit: nec aliquod vas deo non dicatū et sacratū mercandi gratia per templū transferri permisit. Interdixit quidē de vasis mercationis ꝛ humanis vsibus applicandis:non de vasis deo dicatis:q̄ vasa diuino cultui deputata debebant ibi ꝛ non alia esse. Ergo nec cophini vel alia vtensilia cōmunia ꝑ eccl'iam debēt deportari. vñ beda. De vasis dicit illis que mercandi gratia inferebant. Ceterū absit vt vasa deo dicata dñs eijceret de templo:vl' introferri prohiberet in templū:sed potius vbi futura sibi examinis insigne pretendit exemplū: īmunda et ꝓphana eliminat vasa de tēplo ac ne ampli⁹ inferant ꝓhibet: quando non solū de eccl'ia oēs repellet ac deturbabit reprobos:verūetiā ne vltra ad turbandā ecclesiam intrēt eterno eos verbere cōpescit. Sed et in p̄senti hec est vera domus dñi.i.cor fidelium purificatio vt nō tñ pctā q̄ inerāt diuinit⁹ īmissa cōpunctio tollat: sed etiā ne vltra repetant diuina in ei⁹ grā ꝑseuerās adiuuet. hec Beda. Et hec fuit scḋa eiectio. Bis ei legit dñs hoc fecisse ad significandū q̄ eijciendi sunt tales ab ecclesia militante ꝑ sententiam ꝛ a triūphāte per penam. vbi Theophil⁹. Hoc etiam dñs fecit in principio predicationis sue:et nūc iterū illud fecit quod ad crimen ꝛ in maximā redargutionē iudeoꝝ redundat:q̄ nō fuerunt ex priori admonitione castigati:et cum dominus hoc totiens fecerit ipsi minime se correxerunt. vnde Chryso. In q̄ minor est excusatio iudeorum quoniam cum bis hoc idem fecisset morabant tñ in sua demētia. hec Chry. Unde in prima eiectione eiecit tantū vēdētes et ex hoc nobis datur fiducia impetrādi:vt quid eñ vellet domin⁹ ibi nos

Altare holocaustoꝝ

Introit⁹ dñi in templū cause.

Symonia destruxit hierusalē.

Mun⁹ recipere est libertatē vendere.

Templū primo petendum.

Medici boni ē habere precipuam curā de stomacho.

Sacerdotū cura.

Uasa a dño ꝓscripta tēplis.

Eiectio secunda acrior.

orare: nisi ipse vellet nos audire. hic autẽ durius agendo
etiã emẽtes qui numero erant plures. In prima etiam ex
pulsione eos appellauerat negociatores: sed vt statim pa
tebit hic acrius reprehendendo appellat latrones: vñ
ꝓ hoc exẽplũ ꝑlatis ꝙ durius dꝫ arguere secundũ petrũ
ꝗ primũ: qr grauius est (ceteris paribus) ratione ingrati
tudinis. Hic etiã et in prima eiectione maior seriositas
et rigor ⁊ austeritas de xp̄o exprimitur ꝗ nusꝗ alibi de
eo legitur: qr ſm Chrys. In proprijs iniurijs esse quẽm
piã patientẽ est laudabile: iniurias autem dei dissimula
re nimis est impiũ. Unde christus iniurias suas patien
ter sustinuit: iniurias autem patris sui nullatenus dissi
mulauit. Hec flagellatio et eiectio malorũ de tẽplo olim
prefigurata fuit in heliodoro: q cum audacter manu ar
mata templum intrasset vt illud spoliaret: quidam adue
nientes eum flagellauerunt: et tanꝗ mortuũ reliquerũt
Heliodorus flagellatus fuit ꝓpter tẽpli spoliationem / iudei
propter vsure palliationẽ. ¶ Moraliter autem per hunc
actum xp̄i datur intelligi ꝙ deus quotidie suã ecclesiã
intrat / et qualiter ibi vnusquisꝗ conuersetur attendit.
Caueamus ergo ne in ea risibus et fabulis vel alijs illici
tis vacemus: ne improuisus veniens nos flagellet / et de
ecclesia sua ac demũ de regno eijciat et expellat. Nam q
peccata peccatis addit quasi funẽ quo hic vel in futuro
flagellatur vel ligetur connectit: funiculi ergo quibus ma
li eijciuntur sunt incrementa actionũ malarũ: qa funicu
lis peccatorũ suorum vnusquisꝗ cõstringetur: vñ Aug.
Ergo qñ aliquid patiuntur propter iniquitates suas hi
qui vel ficte bonũ vel aperte male faciunt in ecclesia agno
scant qr dñs fecit flagellũ de resticulis peccatorum suo
rum: et admonet eos vt mutẽt se ne sint negociatores ne
tandem audiant. ligate illis manus et pedes: et proijci
te in tenebras exteriores. hec Aug. In hoc ꝙ dñs expu
lit de templo boues / et oues / et nummularios / et venden
tes columbas euertit / mystice designatur ꝙ prelati con
stanter debẽt reprimere hypocritas pelles ouinas simu
lantes: tyrannos cornu sue potentie bonos ventilantes:
vsurarios et symoniacos dona spiritus sancti qui per
columbam intelligitur vendẽtes. Maxime autẽ ex hoc
facto domini enormitas symoniace prauitatis ostendi
tur: qr nusꝗ alibi corporaliter restitisse et alios impulisse
se vel eiecisse narratur. ¶ Si igitur eũ in hoc quoꝗ imitari vo
lumus: si non aliter possumus etiam violenter symonia
cos ab ecclesia pellere debemus: si tamen vires suppetant
quibus hoc sine ecclesie detrimento facere valeamus. Au
dite hec symoniaci / audite negociatores nephandi: aut
a negocijs cessare / aut de templo exire. Vos nummula
rij estis: vos columbas et gratiã sancti spiritus vendi
tis: vos sine nummo et precio nihil agitis. ¶ Mẽs quidẽ
symoniaci a templo dei vel ante humanos / vel ante dei
oculos eijciuntur et dei dono priuantur. Similiter cle
rici et religiosi qui in templo dei sunt deputati: si secula
ribus et terrenis negocijs se implicent merito eiectionẽ
a deo ⁊ eius indignationẽ timere debent. O quanta mala
gerunt hodie in ecclesia: que si dñs tunc inuenisset vtiꝗ
grauiter tunc puniuisset. vñ Beda. Eiecit cõmercia re
rũ humanarũ de domo illa in qua diuinas tantũ res agi:
hostias et oratiões deo offerri: verbũ dei legi / audiri / et
decantari preceptũ erat. Et quidẽ credendum est: qa ea
tñ vendi vel emi reppererit in templo que ad ministeriũ
necessaria essent eiusdem templi iuxta quod alĩs factum
legimus / cũ idẽ tẽplum ingrediens inuenit in eo venden
tes et ementes oues / boues / et colũbas: que nimirũ om
nia non nisi vt offerrentur in domo domini eos qui de lõ
ge venerant ab īdigenis ꝯparare credẽdum est. Si ergo
dominus nec ea volebat in templo venundari que in tẽ
plo volebat offerri: videlicet propter studiũ auaricie si
ue fraudis: qđ propriũ solebat esse negociandorũ facinus:
quanta putas animaduersione puniret si inuenisset ibi
aliquos risui vel vaniloquio vacantes: aut alij cuilibet
vitio mancipatos. Si enim ea que alibi libere geri po
terant dominus in domo sua videlicet temporalia nego
cia geri non patitur: quantomagis ea q nusꝗ fieri licet: hi plus
celestis ire merentur si in edibus deo sacratis aguntur:
hec Beda. ¶ Moraliter tempore isto scto appropinquã
te pascha iudeorũ .i. confitentium / ascẽdit iesus hieru
salem / i. cor humanum vel animam sanctam ⁊ deuotam
per gratie sublimationem eleuatam: nam hierusalem in

alto sita est. vñ dicitur ascẽdit. Templum in hierusalem
est eminentior pars aĩe: puta superior pars rationis que
soli deo et eternis debet intendere: illuc ascendit deus ꝑ
effectum sacramenti / vel etiam sua presentia spirituali
animã visitando. Sunt aũt quattuor precipue que chri
stus in templo spirituali nõ patitur / designata ꝑ quattuor
que inuenit ī templo materiali / et sunt quattuor defectus
etiã in viris religiosis qñꝗ reperti. Primum est nimia
sollicitudo tẽporaliũ in acquirendo ipsa et conseruando.
hoc significatur ꝑ es qđ xp̄s effudit de tẽplo. Non autẽ
sollicitudo tẽporaliũ simpliciter prohibetur: sed nimia
et ne in templo sit. i. in mente que solis eternis dꝫ vacare
Vñ qñ tẽporalia ī hoc tẽplo habentur peccatur mortaliter:
qr creatura ponitur loco creatoris / et tẽporalia loco eter
norũ. Secũdũ est incautus vsus temporaliũ et incircũspe
cta consideratio de euitandis periculis: qđ signatur ꝑ bo
uem: q cum libenter herbas comedit qñꝗ nociua in her
bis absconsa deuorat ⁊ deglutit. Sic plerisꝗ accidit cũ
vtimur temporalibus volendo accipere id quod est ne
cessariũ: qr latet sub necessitate superfluitas et voluptas
Tertium est timor inordinatus ⁊ stolidus. quod signatur
ꝑ ouem in qua plus abundat priuatio intellectus ꝗ in ali
is quadrupedibus. et si tẽpore tonitrui remanet sola et
fuerit impregnata / abortit pre timore. Sic homines ni
mis timidi abortiunt fructum ꝑfectus spũalis. Quar
tũ est inexpeditio vel tarda progressio in expletiõe ope
rũ virtuosorũ: et hoc significatur per colũbam que nimis
deliberat de volatu: collũ vndiꝗ circũflectẽdo et circũ
spiciendo ad quã partem ire velit: sed sepe interim sagit
ta eam percutit vel accipiter rapit: sic accidit hominibus
pigris et inexpeditis. Sed talia a xp̄o in suo ingressu a
templo anime expelluntur: facit enim flagellũ de funiculis
tribus quorũ primus est infirmitas corporalis: secundus
tribulatio cordialis: tertius ex instinctu diuino ammoni
tio spiritualis. Hoc flagello christus predicta quattuor
ab anima fugat et eijcit / et nihilominus cathedras ⁊ mẽ
sas euertit / ne facilem ingressum habeat / et dixit eis / s. qs
de templo eiecerat. / Scriptum est / i. s. in Ysaia. / Domus
mea / i. nomini ⁊ cultui meo dedicata / domus orationis
vocabitur / non rapine vel furti: non negociationis et va
ne locutionis vel spectaculi. Et ex hoc datur nobis ma
gna fiducia impetrandi. Et quid enim vellet dominus
ibi nos orare: nisi ipse vellet nos exaudire. In hoc etiã
ostendit se illius deum esse: quia templum solius dei est do
mus. Ubi Ambro. Deus enim templũ suũ non mercatio
nis vult esse diuersorium: sed domicilium sanctitatis. Et
Hugo. In quo non debent vendere et emere: sed oratio
nibus tantũ vacare qui congregantur in domo orationis
Nemo ergo (vt ait Aug.) in oratorio aliqđ agat nisi ad
qđ factũ est. vnde et nomen accepit. Sed heu nũc domus
dei domus dissolutionis et cupiditatis potest vocari.
Ideo subditur. / ¶ Vos autem fecistis illã speluncã latro
nũ / latrones enim non curant nisi de lucris temporali
bus quocunꝗ modo acquirant: et ideo in spelũcis se ab
scondũt. vnde Grego. Domus orationis spelũca latronũ
facta fuerat: qa ad hoc in tẽplo assistere nouerant: vt aut
non dantes munera studerent corporaliter persequi: aut
dantes spiritualiter necare. Tẽplũ quoꝗ et domus dei
est ipsa mens atꝗ conscientia fidelium. Que si quando
in lesiõe proximi peruersas cogitationes profert / quasi
in spelũca latrones resident. Et non iam domus oratio
nis / sed spelũca latronis est quãdo relicta innocentia et
simplicitate sanctitatis / illud conatur agere vnde valeat
proximo nocere. Hec Greg. Spelunca latronũ dicitur esse
locus vbi spolia q latrones rapiũt congregantur / et hoc fe
cerunt sacerdotes de templo: qa non curabant de cultu
dei sed magis de excoriatione populi: et hoc per astuti
as varias et exquisitas. Similiter et hodie clerici plus
curant de suo lucro ꝗ de ecclesie seruitio. Sicut enĩ ma
gni latrones in speluncis suis existentes / quando sciunt
transire aliquos parum habentes non exeunt de spelun
cis: sed mittũt famulos suos ad expoliandum illos: quã
do vero sciunt transire homines multum pecuniosos
currunt illuc de primis ad illos. Sic multi canonici et
clerici quando sciũt lucrum magnum currũt ad ecclesi
am: sed qñ lucrũ est modicũ remanent in domibus ⁊ se sub
trahunt / ac clericos suos ad ecclesiam mittunt. ¶ Et no
ta quadruplicem vsum ecclesie: quia primo est domus

[Marginalia:]
Austeritas i h facto xp̄i.
Symoniaci expellẽdi.
Clerici secularibus deditti.
Quattuor ex tẽplo aĩe pellenda.
Esa. lvj.
Spelũca latronum

Ecclesie vsus quadruplex. reconciliationis: quo ad penitentes. ẜm illud Genesis:
non est hic aliud nisi domus dei et porta celi. Scdo ora:
tionis: quo ad proficiẽtes sicut dr hic. Tertio instructio
Genesis. xxviij. nis: quo ad perfectos. ẜm illud Esaie. Venite ascẽdamꝰ
ad montem dñi et ad domum dei iacob/et docebit nos.
Esaie.ij. Quarto iubilationis et laudis: quo ad omnes ẜm illud
Ps̃.lxvij. psal. in ecclesijs benedicite deo. et illud. beati q̃ habitant
ps̃.lxxxiij in domo tua dñe. Sed fit spelũca latronũ ẜm q̃druplex
latrocinium: vel scripturarum quando corrumpunt vt
ab hereticis: vel gratiarũ qñ sacramenta vendunt vt a
symoniacis vel prebendaꝝ qñ emunt vt ab ambitiosis:
vel pecuniarum qñ male expenduntur vt a voluptuosis.
Lucrũ a clericis sectantes. Vel ẜm Hiero. Latro est ꝛ tẽplũ dei i latrocinium seu la:
tronum specum conuertit qui lucrũ de religiosis secta:
tur. Hoc lucrũ sectant aliqui per studiũ scientie vt que
stuarij aduocati: aliqui p fortitudinem potentie vt nobi
les: aliqui per oblationem munerum vt diuites mundi.
Joh.x. De his omnibus dicit iohãnes. Quotquot venerunt fu:
res sunt ꝛ latrones. [Et accesserunt ad eũ ceci et claudi
in tẽplo] testes vocis et laudis pueroꝝ [et sanauit eos]
vt qđ pueri clamabãt verbis ꝛ ore ipse ostenderet factis
et opere quasi etiã testis ipsorũ. Clamabãt enim osanna
id est saluifica quibꝰ p opera respondit: q2 salutẽ tribuit
Ac si diceret. Bene clamatis saluatorem: q2 ecce do sa:
lutem. ¶ Moraliter ceci sunt ignorantes/claudi vero re:
ctitudinem iusticie dimittentes/et isti curant per iesum
et per bona consilia et hortamenta sectatorum eiꝰ. Con:
Honor nõ repressit iustitiam. sidera nũc q̃ dñs cũ magno honore receptꝰ propter ex:
hibitam sibi reuerentiam non dimisit iusticiam: q2 mox
templum intrauit/et omnes vendentes et ementes inde
eiecit/nec ꝓpter seuerã iusticiam obmisit suã misericor:
diam: q2 mox cecos ꝛ claudos sanauit: propter qđ dat in:
telligi q̃ iudex et prelati propter impensum sibi fauorẽ
non debent dimittere iusticie rigorem: nec propter rigo
rem iusticie debent dimittere dulcedinem misericordie.
[Videntes autem] et admirantes [principes sacerdo:
tum et scribe mirabilia que fecit iesus] in tante multitu:
dinis de templo eiectione/i cecoꝝ et claudorum sanatio
ne/et pueros clamantes in templo ipsum. s. eẽ verũ xp̃m
et dicentes. osanna filio dauid: ipsi enĩ pueri et cetere tur
be cum laudibus xp̃m vsq3 in templum deduxerũt: mo:
ti contra ip̃m rancore et inuidia indignati sunt: q2 mali
de laude bonorũ dolere cõsueuerunt. vbi Chry. Qui in:
grediebatur vt hõ/laudabat vt deus. Qui celabatur in
carne/demonstrabat in voce. Quem malicia sacerdotũ
quasi hominem blasphemabat hunc innocẽtia paruulo
rũ quasi deũ exaltabat. Quãtũ aũt ille glorificabat tan
tũ sacerdotes inuidia torquebant ꝛ illiꝰ honor fiebat il:
lis tormentũ. Sic enĩ est res. Qñ boni in sua virtute lau
dantur/mali in sua inuidia cruciantur. hec Chry. Sũq3
manus nõ auderent timore populi in eũ inijcere/nec mi
racula manifesta ĩpugnare: arguebant tñ eũ de applau:
su quem sustinebat circa se/et testimonium populi atq3
puerorũ clamantiũ. osanna filio dauid. vertebãt in calũ:
niam q̃ videlicet hoc nõ dicit nisi soli filio dei. Vñ dixe
runt ei [audis qđ isti dicunt] Quasi dicerent. Talẽ lau:
dem de te merito nõ deberes sustinere: q2 si tu iustꝰ et bo:
nus esses/talem gloriam ꝛ applausum declinares. Vbi
Chry. Et nimirũ hoc xp̃i erat dicere ad eos. Non audi:
tis qđ hi dicunt: Sicut ei deo cantabãt illi pueri. Et ite
rũ et vos videtis q̃ ego facio. Illos loquẽtes attenditis
et me facientẽ nõ cõsideratis. Ego factis interpretor vo:
ces illoꝝ. Hec Chry. [Jesus aũt dixit eis. Vtiq3] scz au
dio et audire debeo: q2 hoc est ex diuina preordinatione
ẜm q̃ scribitur in ps. [Nunq̃d enim legistis ibidem. ex
Ps̃.viij. ore infantium ꝛ lactantium pfecisti laudem.] Et bene di
ci perfecisti: laus enim ĩchoata fuit a turbis in via. Pro
fert autem de psalmo exemplum: vt tacente dño testimo:
nium scripturarum firmaret dicta puerorũ: q̃si diceret:
Vos q̃ estis legisperiti: debetis scripturam hanc scire: et
p consequens me non reprehendere. Vbi Chrys. Intel:
ligimus quia infantes dicebant non etate/sed simplici:
tate cordis. Infantes enim lactantes nec intelligere ali:
quem/nec laudare possunt. Lactantes enim dicebãtur
qm̃ quasi lactis suauitate: ita mirabilium delectatione
excitati clamabant sicut scriptum est: sed exultaui aĩam
Ps̃.cxxx. meã sicut ablactantes super matrem suam: lac enim dr
opus miraculoꝝ: q2 miracula nullum laborem videnti:
bus ponunt: sed videntes admiratione delectant/et ad
fidem molliter inuitãt. Panis aũt est doctrina perfecte
iusticie quam accipere non possunt nisi exercitati sensus
circa res sp̃uales. hec Chry. Et oĩs simplex doctrĩa lac
dicitur: quia delectat et faciliter capitur sicut lac sine do
lore sugentium sugitur. Oratio.

Generale terroris tui dñe signũ fecisti quãdo
flagello de funiculis facto oẽs de tẽplo eieci:
sti: pretendens in oculis flãmã tue diuinitatꝭ
precor ꝛ obsecro dñe te: da mihi te terribilem
presentẽ attendere: vt sancto te timeam timore. Magna
enim sunt iudicia tua dñe et inscrutabilia: que cum consi
dero/contremiscunt oĩa ossa mea: qm̃ nõ securat homo
viuens sup terrã: sed in futurum oĩa reseruant incerta vt
semp seruiamus tibi pie et caste in timore/et exultemus
tibi cum tremore. Amen.

¶ De duobus minutis vidue: et de pharisei: et publicani oratione. Capitulum.xxx.

Et sedẽs iesus cõtra [ga: Lu.xxj. et Mar.xij.
zophilatium] id est diuitiarum reposi
toriũ [aspiciebat eos qui mittebãt] et
ponebãt [munera sua] i. oblationes in
illđ. Erat aũt gazophilatiũ archa fo:
ramẽ desuper habens iuxta altare ad
dexterã posita in qua mittebat et ser:
uabatur pecunia pro sustentatione edificiorũ templi et
alijs q̃ erãt ad tẽplũ ꝛ ministeriũ necessaria: necnõ pau:
peribꝰ et viduis inde nutriendis ac pro sacerdotibus et
ministris. Dicit autẽ gazophilatium porticus vbi tales
arche et oblatiões seruabantur. de quo etiã alibi in euã:
gelio dr. Hec locutus est iesus in gazophilatio docẽs in Joh.viij.
tẽplo. Vñ Beda. Nã sermone greco philaxe seruare dr
et gaza lingua persica diuitie vocant. gazophilatium lo
cus appellari solet quo diuitie seruant quo noĩe ꝛ archã
in qua donaria ppl̃i congregabant ad vsus tẽpli neces:
sarios et porticus in quibus seruabãtur appellabãt. hec
Beda. Et cũ multi diuites multa mitterent [vidẽs quã
dam viduã pauperculã mittentẽ erea minuta duo] id ẽ
duos nũmos ereos valentes quadrantem seu quartam
partẽ cycli. s. obolos quinq3 quos cum sudoribꝰ ad diu:
turnum victum acquisierat [dixit] discipulis q̃ plus om
nibꝰ misisset: q2 miserat de penuria sua et sibi necessaria
omnia que habuit et totũ victũ suum: id est omnia neces:
saria corpori sine quibus non est viuere se de cetero i to:
tum committens deo. Alij vero ex supabundanti sibi et
superfluo miserunt quod non debeant retinere: sed ero:
gare. Non dicit q̃ miserunt qđ abũdat: sed ex eo qđ abũ
dat illis/et ex abundanti ad denotãdũ q̃ nõ dederũt to:
tum superfluum/sed partem modicam. Sacerdotes q̃p
pe qui erant auari docebãt q̃ ille qui plus offerebat i tẽ:
plo absolute loquẽdo plus habeat de merito qđ falsum
est: quia quantitas meriti non accipit ẜm quantitatẽ do
ni absolute: sed per comparationem et facultatem dan:
tis et promptitudinem beneuolũtatis et deuotionis. Vñ
ẜm doctrinam sacerdotum multi diuites iactabant mu:
nera multa et magna: sed ẜm xp̃i sententiam vidua hec
pauper plus omnibus misit: non absolute loquendo: sed
considerata facultate et bona voluntate sua: non effectu
ponderis: sed affectu deuotionis: non plus in quantita:
te: sed i charitate: vt dicatur plus: quia ampliori deside:
rio et feruore: quod enim potuit misit: et quod non potu:
it desiderauit. item plus comparatione: quia totum de:
dit. item plus dati qualitate: quia de sibi necessario. item
plꝰ diuina acceptatione: quia christus plus approbauit.
Preferetur ergo diuitibus vidua paupercula: quia plus Vidua plꝰ dedisse probat ceteris.
est pauperi dare modicum/q̃3 diuiti dare multum: sicut
plus est puero ferre pondus paruum: q̃3 forti viro ferre
magnum: et deus plus attendit dantis affectum q̃3 do:
num: et plus ponderat quantitatem deuotionis q̃3 mu:
neris. Vnde Hiero. Non quantum: sed ex quanto dede:
ris considerat deus. Et Grego. Cor namq3 ꝛ nõ substan
tiam pensat deus. nec perpẽdit quãtum in eiꝰ sacrificio
s3 ex quãto proferatur. Vnde etiã Chry. Non etiã pau:
citatem oblati: sed copiam affectus intuitus est deꝰ. Qđ
sine quis tantum offerre sicut et vidua offert saltem to:
tum superfluũ. hec Chry. Si autem bina minuta que vi:
dua misit in archam plus omnibus muneribus deo pla

cuerunt:si amor dei et proximi omnia vincit qui semper archa cordis seruari debet: per duo etiã minuta animã et corpus accipere possumus q̃ deuote deo offerre debemus.¶ Moraliter autẽ hec vidua pauper dici potest ꝑsona simplex carens diuitijs et scripturarũ notitia/ que tamen apud deum plus meretur orationibus et vita q̃ potentes in tẽporalibus et magna sciẽtia. vnde cũ Aug. legisset vitam pauli simplicis dixit. Simplices et indocti rapiũt celũ:et nos cũ litteris nostris demergimur in infernũ. Ista quoq̃ vidua signat cuiuslibet fidelis animã que nunc debet se reputare viduã q̃diu est ab amplexibus spõsi sui christi separata:et sicut vidua ducit semper vitam lugubrem/ et induit vestes viduitatis sue: sic anima deuota debet esse in luctu penitentie/ꝛ corpore/ꝛ mẽte in humilitate. Hec debet offerre christo duo minuta:scilicet affectum cõpassionis verbi ꝛ facti:et quãdoq̃ verbũ compassiuũ bene valet factũ/et quandoq̃ melius est q̃ datum. vnde Theo. Uidua ista anima hominis est relinquẽs sathanã cui fuerat adiuncta:que mittit in templi erario duo minuta:carnẽ scilicet et mentẽ: carnẽ quidem per abstinentiã:mentẽ vero per humilitatem:vt sic audire valeat q̃ totũ victum suum posuit/nihil de suo relinquẽs mũdo. vbi ꝛ Beda. Hic nobis locus moraliter quidẽ intimat q̃ sit acceptabile deo quicquid bono aĩo attulerimus. Iuxta vo leges allegorie/ diuites iudeos designãt de iustitia legis elatos. Uidua paup / ecclesie simplicitatem designat: que recte paupercula vocatur: q̃r vel superbie spiritũ:vel concupiscentias temporaliũ: vel peccata tanq̃ mundi diuitias abijcit. Uidua vero/ quia vir ei⁹ ꝓ ea mortem pertulit hec in gazophilatium era mittit duo minuta:quia in conspectu diuine maiestatis cum dilectione dei et ꝓximi seu fidei orationisq̃ munera defert: que ꝯsiderata ꝓprie fragilitatis minuta: sed merito pie deuotionis accepta cũctis superborũ iudeorum operibus prestant.ex abũdantia sibi iudeus mittit in munera dei qui de iustitia sua presumens hec apud se orat quasi nõ apud deum.deus gratias ago tibi:q̃r non sum sicut ceteri hominũ raptores/iniusti. Omnẽ autẽ victum suũ ecclesia in dei munera mittit:q̃r omne quod viuit/nõ sui meriti:sed dei esse muneris intelligit di.deus ꝓpitius esto mihi peccatori.hec Beda.

Animus deo acceptus.

Luc.xviij

[Dixit aũt tunc iesus et ad quosdã] quasi singulares et se alijs preponentes [qui in se confidebant] et de proprijs meritis presumebant [tanq̃ iusti] ꝓ operibus suis exteriorib⁹ [et aspernabantur ceteros] tanq̃ iniustos/et sic dupliciter superbiebant:scilicet quia de meritis cõfidebant:et quia ceteros despiciebant:ideo iusti nõ erant : quia humilitatem sine qua nullus iustus est non habebant parabolam de phariseo apparente iusto et publicano peccatore publico ascẽdentibus in templũ et orantib⁹. In templũ ascẽdebãt:quia templũ in alto situm erat:et ascẽsum.xv.graduũ habebat [vt orarent] quia hic est finis debitus eundi ad ecclesiã:scilicet ad orandũ non ad confabulandũ: non ad vanitates videndũ. Phariseis quippe loquebatur domin⁹ qui inde pharisei.i.diuisi dicunt:q̃r apparentes iusti se pre ceteris meliores esse putabãt. His autem vnũ phariseum dñs opposuit in quo quasi in speculo ceteri quales erant videre potuissent. Et fortasse idẽ ipse presens ibi erat de quo dñs ista dicebat. vbi Theophi. Causa igitur confidentiũ in se:nõ autẽ totum attribuentium deo:sed ob hoc ceteros contẽnentium parabolam proponit:ostendens q̃ iustitia q̃uis hominem approximet deo si tamen assumat superbiam:ad infimum deijcit hominem. Est autem superbia dei cõtẽptus. Quotiẽs ei aliquis non deo:sed sibi ascribit bona que facit:quid est aliud q̃ dei negatio:hec Theo.¶ Phariseus superbus se iactabat et iustificabat/alios accusabat:et se eis preferebat dicens [Deus gratias ago tibi:quia non sum sicut ceteri hominum. Ieiuno bis in sabbato] .i.in septimana [decimas do omniũ que possideo] Hec autem sunt indicia superbie quã de⁹ a longe cognoscit:sed non ignoscit. De vtraq̃ parte iustitie se laudat:quarum vna est declinare a malo:altera facere bonum. De prima se laudat dicens: non sum sicut ceteri hominũ. De secunda dicens: ieiuno bis in sabbato: Pharise⁹ ergo bene dicitur quasi diuisus:quia gestu habitu et cõuersatione erat a ceteris distinctus. Unde dicebat [nõ sum sicut ceteri homines] et verum dixit:non quidẽ in iustitia:sed in superbia. Male quippe incepit:debuit enim incipere a sui accusatione ẽm illud Prouerb. Iustus in pricipio accusator est sui: in medio supplicare et orare: in fine gratias agere. Sicut sacerdos facit in missa sua. Primo enim accusat se ĩ generali confessione. Secundo deum suppliciter deprecatur multiplici oratione. Ultimo deo regratiatur dicẽdo ite missa est/vel benedicamus domino:ꝛ respõdetur deo gratias. Ipse aũt nõ se accusauit:sed laudauit.non deũ rogauit:sed laudanti insultauit:nec gratias agẽdo dei dona : sed sua merita pensauit. Publice quidem arguere vitia omnibus licet:nulli autem nisi paucis vt ad certã personam descendãt in quo phariseus reprehensibilis erat.ẽm Bedã. De verbis elati pharisei quibus humiliari meruit possumus e diuerso humilitatis formam qua sublimemur assumere:vt sicut ille consideratis ꝛ peiorũ vitijs et suis virtutibus est elatus ad ruinã:ita nos non nostra solũ pigricia:sed et meliorũ virtutibus inspectis humiliemur ad gloriam [Et publicanus] humilis [a longe stans] propter timorem quasi non esset dignus appropinquare [nolebat nec oculos in celum leuare] ꝓpter pudorẽ:quia iudicabat se indignum pre verecũdia peccatorũ quasi pro peccatis nõ audens respicere celũ [sed percutiebat] propter cõtritionis dolorem [pectus suũ] tanq̃ totius mali originẽ [dicens] per humilem cõfessionem [Deus] qui oĩa potes [propiti⁹ esto mihi peccatori] ecce sui accusatio et pura confessio:et ista faciunt ad peccatorum remissionem. Hec enim sunt indicia humilitatis quã deus de prope aspicit et cognoscit. Merito autem pectus ꝑcutiebat:quia ibi peccauerat vbi fons et fouea et origo mali erat. Ibi enim est cor bonorũ omniũ atq̃ malorũ secretarium. Unde omnia bona / et oĩa mala procedunt. Hoc ergo publicanus percutiebat: qa (ẽm Aug.) est arguere quod latet in pectore:et euidenti pulsu occultũ peccatum castigare ac pectus percutiendo se de ipso quodãmodo vindicabat et dicebat [de⁹ ꝓpiti⁹ esto mihi peccatori] Non attendas hui⁹ praui cordis cõsilia: dele peccata et ꝓpitius esto. Nihil in me est vnde tibi placere et veniam consequi debeã: quoniã corde et corpore cogitationib⁹ et operationib⁹ tibi peccaui. Omnibus iniquior ego sum:ꝛ nisi per misericordiã tuã saluari non possum. Ideoq̃ [propiti⁹ esto mihi peccatori.] Publicanus quasi publicus peccator dicitur. Publicani enĩ dicebãtur exactores vectigaliũ publicorũ/ et exactio tributi erat contra legẽ:ideo exactores peccatores vocabãtur. Iste ergo sicut humilis appropinquare non audebat vt deus ad eũ appropinquaret:non aspiciebat vt aspiceret : percutiebat pectus suũ penas de se exigens vt deus parceret: confitebat vt de⁹ ignosceret: et nõ min⁹ se accusabat q̃ phariseus se iustificabat. Sed quo fructu qua mercede:q̃r ignouit de⁹ quod ipse agnouit et iustificatus inde recessit. vnde sequitur. [Amen] id est vere [dico vobis descendit] .s.de domo dei [hic] scilicet publicanus [iustificatus] .i.de impio per gratiam factus iustus [in domũ suam ab illo] id est plus q̃ ille:vel [ab illo] .i.pre illo remanẽte in fecib⁹ suis:et merito magis q̃ ille:q̃r habebat ille iustitiã suam ꝓsumptã:hic verã:ille apud se de operib⁹:hic vero apud deũ ex fide iustificatus est:ille enim superbe de bonis gloriabatur:hic humiliter mala cõfitebatur. Sed (ẽm Augu.) melior est in malis factis humilis ꝯfessio:q̃ in bonis superba gloriatio. Et hic est argumẽtũ q̃ melior est peccator humilis/q̃ iust⁹ superb⁹:quia eo ipso q̃ peccator se humiliat iã non est peccator:et iustus eo ipso q̃ superbit iam non est iustus. vnde Aug. Enumerationi meritoꝝ prefertur confessio peccatorũ.propter quod dicitur. Gaudium est angelis dei super vno peccatore penitentiam agente q̃ super nonagintanouẽ iustis qui nõ indigent penitentia. id est q̃ nõ reputãt se idigere illa. In quo miro modo reprimitur superbia humana vt nõ de suis meritis homines ꝓsumant. vbi Beda. q̃tam venie fiduciam digne penitentib⁹ ꝓbet q̃ publican⁹ qui reatum sue nequitie perfecte cognouit fleuit confessus est : et si iniustus ad templũ venit iustificat⁹ a tẽplo redijt. vbi et Ambro. Introduxit phariseũ et publicanũ in templo orãtes:et docuit etiã si bona cetera habeat q̃ magis superb⁹ offendat q̃ humilis qui nulla virtutũ dote subnix⁹ sit. Studuit enĩ dyabolus supplãtare bonis operibus intẽtos quãtũ laborauit pharise⁹ ille ne raperet aliena:ne iniustus esset:

pro.xviij.

Humilitatis idicia.

Publicanus vñ dr.

Luce.x.

ne adulteraret:ne peccaret sicut publicanꝰ:vt bis in sab
bato ieiunaret:vt decimas daret omnium q̄ acquireret.
Quis nostrum hec fecit? Aduertit hoc dyabolus et per
fodit eū vlcere graui:vt mente carnis inflatus in eo in q̄
laudabilis fore crederetur ibi reprehensibilior iudicare
Glorian-dū nō est. tur.hec Ambro. Hic ergo ostenditur non ex operibꝰ esse
gloriandū: sed humiliter in gratia confidendum. vnde
Basilius. Cum accesseris ad predicandum dominū/ꝓ
sterne te humiliter in conspectu eiꝰ: nec postules quicq̄
quasi ex gratia meritorū tuorū. Et si est tibi conscientia
alicuius boni operis cela illam/vt te silētiū agente mul
tipliciter tibi restituat a dn̄o:et peccata tua cito produc
in mediū: vt deleat ea deus cū confessus fueris ea. Non
tu iustifices orās:ne sicut phariseus ille exeas condēna-
tus. Memento publicani vt ita sicut ille veniam delicto
rum tuorū inuenias.hec Basilius.vbi et Chryso. Gemi
nas aurigas et duas bigas in stadio positas sermo pre-
sens ꝓponit. In altera quidem iustitiam cum superbia:
Humili-tatis potē-tia. in altera peccatum et humilitatē. Et vides bigam pec-
cati superare iustitiam:non proprijs viribus: sed humi-
litatis cōiuncte:illam vero deuictam nō fragilitate iusti
tie:sed mole et tumore superbie. Nā sicut humilitas per
sui eminentiam peccati pondus superat:et saliens attin-
git deum:sic superbia ob sui molē de facili iustitiā depri
mit. Si ergo plura facta strēnue geras: putas autem te
posse presumere:tota caruisti oratione. Si vero mille fe-
ras in conscientia fasces reatuū:et hoc solū de te credas
q̄ es infimus omniū/multā obtinebis ante deū fiduciā.
Hec igitur fastus inflatio ab ipsis celis potest deprime-
re non cauentem:humilitas vero et ab ipso abysso reatu
um hominē sublimare. Hec enim pre phariseo publica-
num saluauit:latronē ante apostolos in paradisum du-
xit:illa vero incorpoream ingressa est potestatem. Cete-
rū si iuxta delicta humilitas tam facile currit vt super-
biam iustitie transeat:si iustitie coniunxeris eam quo nō
ibit? Assistit ipsi tribunali diuino ī medio angelorum cū
fiducia multa. Rursus si fastus coniunctus iustitie eam
deprimere potuit:si coniunctus sit peccato in quantam
gehennā detrudet? hec dico non vt negligamus iustitiā
sed vt fastum vitemus.hec Chrys. ¶ Deinde sue sententie
causam assignans:scilicet quare publicanꝰ magis iusti-
ficatus descendit consequenter inferēdo subiungit. ⌊Qꝛ
omnis⌋generaliter sine exceptione:scilicet siue laicus/si
ue clericus/siue religiosus. Item siue paruꝰ/siue medio
cris/siue quantuncūq̄ magnus⌊qui se exaltat⌋superbi-
endo sicut fecit phariseus ⌊humiliabitur⌋et deijcit:vel
in hoc seculo per miseriam:vel in futuro per penam eter-
nam⌊et qui se humiliat⌋sponte per verā penitentiā ꝛ pec
catorum confessionē⌊exaltabitur⌋in gloria per remune-
Pro.xvj. rationē. Nam ꝑm Sap. Ante ruinam exaltatur cor:ꝛ an
te gloriā humiliatur. Et vt vulgariter dicit. non est val-
lis que nō habeat collē:nec est collis que non habeat val
lē. Sicut ergo publicanus se humiliando est exaltatus:
ita et phariseus se exaltādo est humiliatus. Sicut enim
in statera materiali vna parte depressa: altera eleuatur:
et econuerso:sic in statera diuine iustitie decretum est vt
qui eleuantur per superbiā in presenti vita deprimantur
per penā cōfusibilē in futuro: et ecōuerso q̄ se deprimunt
in presenti ob dei reuerentiam eleuabuntur in futuro ad
Suꝑbie detestatio gloriam. Si ergo sic reprehēditur et cōfundit qui super
be gratias agit et cetera bona facit:quid de illo erit qui
gratiā impugnat et nō bona facit? Certū itaq̄ tene suꝑ-
be:qꝛ si humiliatus non fueris deo:velis nolis humilia-
beris dyabolo. Et ideo caueat quisq̄ ne sibi suꝑbia do-
minetur.qꝛ vt ait Augu. Ve homini cuius auriga super
bia est: necesse est eni vt in preceps eat. Si cōsideremus
exitū rei in lucifero superbiente et christo humiliante: in
eua elata et in virgine humiliata:in diuite purpurato et
in lazaro vlcerato:in phariseo se extollente et publicano
penitēte: videbimꝰ manifeste q̄ verum sit qd̄ hic dn̄s di-
cit:quia omnis qui se exaltat humiliabit:ꝛ q̄ se humiliat
exaltabitur. Et iō bene dicit quidā phs. Inter sapiētes
sapiētior est qui humilior est. Hic aūt ꝟsiculus.s.⌊omis
qui se exaltat humiliabitur:et q̄ se humiliat exaltabitur⌋
totiēs a dn̄o in euāgelio iterat vt deprimat suꝑbiā/quā
super oīa vitia detestat:ꝛ humilitatē cōmēdat/quā suꝑ
omnē virtutē ꝛ sepius laudare dinoscit. Radix eni oīm
maloꝝ superbia:et custos oīm virtutum humilitas est.

vn̄ Theophi. Quia eni superbia plus q̄ alie passiones
vexat hominū mentes:ideo crebriꝰ de hac monet. vnde
Chrys. Simus itaq̄ humiles vt simꝰ excelsi: eteni cum
abūdātia multa humiliat despectio. Nihil eni itaq̄ deꝰ
auertit sicut suꝑbiā:propterea et a principio oīa fecit vt
hanc auferat passionē:ꝓpter hoc mortales facti sumus:
et in miserijs et plāctibꝰ: ꝓpter hoc in labore et sudore:
in laboratione cōtinua et miseria. Etenim a despectione
peccauit primus homo expetēs dei eq̄litatē:ꝓpter hoc
neq̄ q̄ habebat māsit habēs:sed ab his cecidit. Tale eī
qd̄ est despectio q̄ nō solū nullā nobis adijcit correctio
nē vite:sed q̄ habemꝰ abscidit et his officit:sicut humili-
tas nō solū eoꝝ q̄ sunt nihil abscidit:sed ꝛ q̄ nō sunt adij
cit. Hāc itaq̄ zelemur/hāc ꝑsequamur:vt et p̄n̄ti potia-
mur honore:et futura fruamur gl'ia. ¶ Mystice ꝑ phari-
seū iudaicus ppl's designat q̄ ex beneficijs legis et pro-
phetaꝝ susceptis de sua sctītate p̄sumēs gentiles aspna-
batur:per publicanū vero gētilis q̄ peccata sua apl'is p̄
dicātibꝰ recognoscēs humiliter ea cōfitebat : ꝓpter qd̄
gētilis iustificatus est ꝑ fidei xp̄i receptionē:et iudaicꝰ
dānatus per suā obstinationē. vn̄ Beda. Typice autem
phariseus est populus iudeoꝝ:q̄ ex iustificationibus le-
gis extollit merita sua. Publicanꝰ vero gētilis est q̄ lon
ge a deo positus cōfitet peccata sua:quoꝝ vnus suꝑbien
do recessit humiliatꝰ:alter lamentando appropinquare
meruit exaltatꝰ. ¶ Moraliter hi duo hoīes signant vni-
uersitatē hominū.s.iustos phariseus:ꝛ impios publica-
nus. vterq̄ debēt ascēdere in tēplū ad orandū: impiꝰ ꝓ
venia:iustꝰ ꝓ perseuerātia. In templū aūt spūale quod
est deꝰ debemꝰ ascendere orando. qꝛ ꝑm Damas. Oratio
est ascēsus mētis in deū.et ꝑm Aug. Oratio est piꝰ affe-
ctus mētis ī deū directꝰ. ⌊Principes aūt sacerdotū⌋.s.
pontifices qui in spūalibꝰ preerant⌊et scribe⌋q̄ doctrine
legis et ꝓphetaꝝ intendebant⌊Et pricipes plebis⌋q̄ cū
tēporalibꝰ disponēdis p̄sidebāt:moti contra iesum inui
dia et rancore⌊q̄rebāt eū ꝑdere⌋q̄ tamē venerat eos sal-
uare:excogitantes diuersas vias:et modos quō possent
illū occidere. vnde Bern. O bone iesu totus mundus vi
detur cōtra te cōiurasse:ꝛ hi in ꝑsecutione tua p̄mi sunt
qui vident regere populū: dirigere principatū⌊ꝛ nō in-
ueniebant quid facerēt illi⌋id est causam rationabilē eū
occidēdi:cū esset iustus et innocentissimꝰ:nec etiā aude-
bant timore populi:qꝛ⌊omnis populus audiebat illum:
et admirabantur super doctrina eius⌋vnde Beda. Que
rebant illū perdere/vel quia quotidie docebat in tēplo:
vel quia latrones eiecerat de templo:vel quia veniens il
luc quasi rex et dn̄s a credentium turba laudē hymni ce
lestis accepit: vel quia suo magisterio neglecto plures
ad eum audiendū confluere cernebant. Ubi et Cyrillus
Decebat aūt ex his q̄ christꝰ dixerat et fecerat eum ado-
rare vt deū:sed ipsi nequaq̄ hoc facientes querebant eū
occidere. Sed(vt ait Greg.)redēptor noster predicatio
nis verba:nec indignis/nec ingratis subtrahit.nam sub-
ditur. Et erat tūc docēs quotidie in templo:reddēs eis
bonū pro malo. Quia enim erat proximus passioni ista-
bat docendo. Ecce optima cōmutatio:quia de domo ne
gociationis facta est schola veritatis:templū orationis
locus deuotionis. vbi Grego. Nūcusq̄ agitur quod fa-
ctum fuisse perhibetur. Cum enim mentē fideliū ad ca-
uēda subtiliter erudit:et quotidie veritas ī tēplo docet.
Et stetit iesus publice in templo predicās populo et re-
spōdens principibus vsq̄ quasi sero:et tota die ipsi ꝛ sui
ieiunarunt⌊Et circūspectis oīibꝰ cum iam vespertina
esset hora⌋que erat hora declinandi ad hospitiū:et nul-
lus eum inuitaret/ vel colligeret.relictis illis⌊exijt.⌋de
ciuitate et redijt⌊in bethaniā cū duodecim⌋vt quod in
vrbe magna non inueniebat in agro paruo haberet ho-
spitiū.ibiq̄.mansit apud marthā/et mariā/ꝛ lazarum/ꝛ
docebat eos de regno dei. Ubi arguitur duricies et in- Iudeoꝝ ī gratitudo
gratitudo iudeoꝝ:qui doctorem quem gloriose et hono
rifice vt regem et gaudiose susceperāt:ꝛ qui per totā diē
vsq̄ ad vesperā eos doctrina pauerat hospitio nō susce
perūt/et famescentē non pauerunt. Circūspexit eni dn̄s
qui nihil de proprio vbi hospitaretur habuit:sed omni
beniuolentia indiguit:si quis eū in domū suam vocaret
vel reciperet et nullus est inuentus benedictione pacis
christi dignꝰ. Un̄ ī hoc q̄ dimisit eos corꝑaliter ostēdit
facto eos propter ipsorū cecitatē esse dimittēdos a deo

spiritualiter. Ubi Hiero. Hinc aūt itelligēdū est φ xps fuerit tante paupertatis: et ita nulli adulatus sit vt in vrbe maxima nullū hospitē / nullāq; mansionē inuenerit: sed in vico paruulo apud lazarū / sororesq; et⁹ habitauerit. Sororū quippe vicus bethania est. vbi et Chry. Et relictis illis tanq; excecatis per inuidiā abijt foras extra ciuitatē in bethaniā: vt recedēdo cōpesceret quos respōdendo nō potuit: q2 malicia nō instruit sermonibus: sed excitatur. Malū eni hoīem meli⁹ locū dando potes vincere: q3 respondendo. Nā si contendis irrationabilē placare: et illū nō placas: et teipsum subuertis. ¶ Et mansit ibi apud lazarū et sorores eius: vt illic requiesceret corporaliter vbi et spiritualiter repausabat. Nam sctōrum virorū est nō ibi qrere mansionē vbi clariores sunt viri: sed vbi fideliores: nec gaudent vbi epule large sunt: sed vbi sanctitas floret. hec Chry. vbi etiā beda. Bene autē dicitur / q2 circūspectis oībus exiuit in bethaniā. Inspicit quippe internus arbiter oīm corda: et cū in contradicentibus / ac resistentibus veritati non inuenit vbi caput reclinet: secedit ad ifideles: et in eis q obediūt verbo mā sionē sibi vna cū prē facere gaudet. bethania naq; dom⁹ obedientie dicitur. hec Beda. ¶ Nota ergo ex premissis φ xps tria loca intrauit. s. hierusalē / tēplū et bethaniā / per que loca significat mēs hūana que debet esse pacifica: et tūc est hierosolima q interpretat visio pacis: debet esse dei habitatio grata: et tūc ē tēplū dei viui acceptum debet etiā esse ad obediendū pna: et tunc est bethania q interpretatur domus obedientie. Ingrediēte autem domino in pmū locū. s. hierusalē / tota ciuitas est cōmota: quia intrante dño animā per gratiā preuenientē omnes vires anime debent cōmoueri per dolorem et contritionem peccati. Cum vero intrauit templum eiecit vendentes et emētes / ac mensas et cathedras euertit: qa postq; christus intrauit in cor hominis per gratiam preuenientem mouendo ipsum ad contritionem / intrauit postea in seipsum p gratiā proficientē purgando illud: et eijciendo inde peccata per confessionem: et tunc christus sanat illud dando indulgentie remissionē. vnde subditur ibi de infirmorū sanatione. Deinde christus intrauit bethaniam que interpretatur domus obedientie: quia postq; intrauit cor per gratiā preuenientē et proficientē / inducendo ipsum ad contritionē et confessionē: consequēter intrat per grām perficientem ipsum per obedientie satisfactionem: ille enim vere obedit qui de omnibus peccatis suis plene satisfacit. Conspice igitur nunc bene dñm quia valde humiliter vadit per ciuitatem cum illis paucis / qui sic honorifice venerat mane cū multis. Ex quo potes considerare q2 parū est curādū de humano honore: qui sic terminatur in breui: et quia in cursu huius vite risus dolore miscetur: et extrema gaudij luct⁹ occupat. Potes etiā cōsiderare quomodo sui gaudebāt quando honorabatur a turbis: et multo magis quādo bethaniā redierūt illesi: q2 maxime timebant quando hierusalem ibat qđ tūc qualibet die faciebat. Quāuis eni alias sepe maxime tū a precedenti die sabbati vsq; ad vigiliā cene locut⁹ est iudeis: et operat⁹ est palam in hierusalē [Erat autē tūc quotidie docēs in tēplo] pter doctrine autoritatē: loci celebritatē / ac populi frequentiā: et auditorū pluriū vtilitatē [noctibus vero exiens morabatur in mōte oliueti] sc3 in bethania q erat in latere montis eiusdē vigilans et orans / ac docens discipulos et confortans. In hoc dedit exēplū predicatoribus et doctorib⁹ euangelij: vt diebus doceant / et noctib⁹ sint in oratione dei. Ut ibidē hauriant qđ auditoribus infundāt in mane sequenti. Siue etiā in prosperitate sim⁹ que per diē significatur: siue in aduersitate que p noctē itelligitur: semper doceamus et orem⁹ / ac bonum faciamus inquantum valemus. Uñ Sap. Mane semina semen tuum et vespere: ne cesset manus tua: qa nescis qđ magis oriatur hoc an illud. Et si vtrūq; simul melius erit. Per mane eni intelligi potest tempus pacis et prosperitatis: et per vespere tēpus tētationis: et aduersitatis in quibus semp bonum operari: nec tēpore hoc vel illo a bono opere cessare debemus: qa qđ horū maiorē fructum nobis afferat ignoramus. Et hec facere debem⁹ in monte oliueti. i. in culmine misericordie ad proximū: non enim meretur impetrare misericordiam a deo / qui non facit misericordiam cum proximo. Et est notabile φ imminente morte magis instabat christus predicationi: qđ est cōtra multos qui in senectute dant se ocio et quieti: cū adhuc possent multorum prodesse saluti. [Et oīs populus] attract⁹ efficacia et dulcedine doctrine sue [manicabat] . i. mane festinabat [ad eum in templo] vt audiret ab eo verba vite. hoc est mane cū festinatione accelerabat venire ad locū pdicationis sue. a mane eni dicit manicare. Ubi cyril. Populo autē ante lucanū venienti ad eū cōgruum erat dicere. Deus deus meus ad te de luce vigilo. Et qa dñs sic diebus et noctib⁹ tunc precipue laborauit: iō tota illa septimana penosa dicitur: quia p totā illā laborauit recreando: sicut per primā mundi hebdomadā operat⁹ est creādo: Et qui vna septimana cuncta creauit: multo labore hac septimana hominē refecit. Unde Beda. Que verbis precipit dñs / suis ɔfirmat exemplis. Nam qui nos ante repentinū iudicij vniuersalis aduentū ante incertū singulorū nostrorū exitū delitijs simul et curis huius vite neglectis ad vigilandū hortatur et orandū: et ipse impēdēte sue tpe passiōis doctrine vigilijsq; et pcib⁹ instruit pariter et exemplo: insinuās hoc esse digne deo vigilare dicto vel facto proximis quibusq; viā veritatis ostēdere: et eos p quib⁹ passurus erat: vel verbo ad fidē puocans: vel patri oratione cōmendans. Et nos quoq; cum inter prospera sobrie: et iuste: et pie conuersamur: inter aduersa vero nunq; de diuine misericordie celsitudine desperamus / diebus profecto cūctis in tēplo docem⁹: et fidelib⁹ operis boni formā prebem⁹. noctib⁹ vero in mōte oliueti moramur: quia in tenebris angustiarū gaudij spūalis cōsolatione respiram⁹. iuxta eū qui dixit. Ego aūt sicut oliua fructifera i domo dñi: speraui in misericordia dei mei. i. sicut is q misericordie fructū quib⁹ voluit ipēdit: ei a dño miserandū esse nō ambigo. Et ad nos quoq; audiendos oīs popul⁹ manicat: cū vel discussis operib⁹ tenebrarum: vel euictis dei grā nebulis pressurarum / sicut in die honeste ambulantes: nō i comessationibus et ebrietatib⁹ nos filij lucis imitant. hec Beda. Oratio.

Deus oīpotens presta mihi pauperi tibi dilecto: vt duo minuta. s. corp⁹ et aīam q de te habeo tibi cū deuotione offerā: vt vtroq; tibi seruire et placere valeā. Miserere supplici tuo q2 non sum sicut innumeri serui tui iustitie merito gloriosi: velut etiam mihi post flagitia penitēdo tibi facti deuoti. O deus propitius esto mihi peccatori: et respice me oculis misericordie quib⁹ publicanū respexisti: vt per verā cordis / oris / et operis humilitatem corā te merear iustificari: et cum hoībus exaltari. Amen.

¶ De maledictione ficulnee: et grano frumenti: et de principe mundi. Capitulum. xxxj.

Sequenti autem die scilicet feria secūda iterū [mane] et diluculo exiens iesus a bethania et rediēs in hierusalē [esuriit] sm suspicionē discipulorū eo φ ad arborē accessit. Ubi nota morē studiosi operatoris dñi dicitur [mane] reuertisse in ciuitatem vt predicaret: et vt aliquos deo patri acquireret [Esuriit] autē nō quasi hō indigens cibū corporalē: s3 quasi deus misericors hūanā salutē. Uñ ista esuries naturalis non fuit: q2 in sero pcedendi comederat / nec adhuc hora comedēdi erat: sed sicut maledictio arboris de qua subditur figurabat maledictionem infructuosi: sic ista esuries significabat desideriū xpi de salute populi. Et iō adhuc mane esurit qui iustitiā esurit [Et vidēs arborē fici] int bethphage et montē oliueti [sec⁹ viam: accessit ad eam] et nullū in ea fructū nisi tantū folia inueniēs maledixit ei dicēs [nunq; ex te fructus nascat in sempiternū: et statim aruit] Uenit dñs ad ficulneā nō causa iueniendi fructus quib⁹ esuriēs reficeret: sciebat φ in martio tempus ficuū nō esset: sed adiuit pter miraculū vt aplos ad fidem ɔfirmaret. vñ s3 Chry. Maledixit dñs ficulneā: nō q2 fructū in illa nō inuenit cū nō esset tēpus ficuū: sed discipulorū grā vt consideraret: et vt discerent φ possit etiā iudeos persequētes siccare: et in momento exterminare. Ideo neq; in alia planta sed in oīm humidissima miraculum hoc fecit: vt et hinc maius appareat hoc miraculum. Ad hoc enim dñs miraculum fecit: vt discipulos in fide solidaret: q2 (vt ait hiero.) dñs passurus in populis

Marginalia: Adulari noluit xps — Loca tria intrauit christus. — Betania qđ interptatur. — Predicatorū exemplum. — Ecclis. xj — Ps. lxij. — Ps. li. — Mat. xxj. Joh. xij. — Ficulnee maledictio et ei⁹ causa.

et baiulaturus scādalū crucis / voluit discipulorū aīos
signi anticipatione firmare. Nō etiā in signū synagoge
maledicte et arefacte iesus fecit: in qua fruct⁹ iustitie nō
inuenit. Arbor enim fici est synagoga ꝓpter multitudi:
nē granorum sub vno cortice. i. hoīm sub vna lege: et vna
ꝓpter vniformitatē ritus: qꝛ secus viā erat: q̄a legem ha
bebat sed nō in via: qꝛ nō credebat in xp̄m qui est via ad
quā venit ꝑ presentiā corporalē: et per doctrinā sp̄ualem
[Et nihil inuenit ī ea] licet multū quesierit exēplis / do:
ctrinis / signis / et miraculis [nisi folia] . i. verba legis: et
traditiōes phariseoꝝ absq̄ vllis fructib⁹. Sancti enim
habēt et folia verborū: et flores morū: et fructus operū.
Per talē etiā arborē virentē folijs et carentē fructibus
possunt itelligi hypocrite: ꝛ simulati existentes extra viā
iustitie / et non in via positi ꝑ simulationem virtutum fo:
lijs circūdati: sed a fructu iustitie alieni: q̄a exteriorē ap
parentiā sanctitatis habētes interi⁹ sunt vacui ab ope:
rib⁹ veritatis et infructuosi: et iō a dño maledicti fiunt
aridi: et humore deuotionis priuati. vñ Chry. Folia ve:
ritatis sunt spēs tantūmodo sanctitatis in hoīe: aut sine
Folia vi: fructu verba religiosa. Quicūq̄ ergo religiosus. i. arbor
tatis q̄ sūt rationabilis ꝓsitet se esse dei: et iustitiā non operatur est
arbor tantūmodo folia habēs sine fructu. Secus viam
aūt ē iuxta mūdum. mūdus eni via est cōis per quā oēs
transeūt qui nascuntur. Quicūq̄ ergo hō fidelis. i. arbor
rōnabilis iuxta mūdū vixerit: nūq̄ potest ī se iustitie fru
ctus tenere. Transeūtes eni et retrāseūtes demones: vel
ministri ipsorū per viā / id est vagantes per mundū istū
excutiūt eos. Sicut ergo difficile est arborē iuxta viam
positā fruct⁹ suos vsq̄ ad maturitatē seruare: sic difficile
est virū fidelē iuxta istū mundū viuentem in ramis. i. in
actib⁹ suis iustitiā īmaculatā vsq̄ ad finem seruare. Si
vis ergo fruct⁹ iusticie ad finem tenere: recede de via et
planta in loco secreto: vt nec mūdus tecū aliq̄d habeat
cōmune: nec tu cū mūdo. hec Chry⁹. Cū itaq̄ esuriens
dñs ficus q̄siuit aliq̄d aliud se q̄rere significauit: nō eni
ficus sed fidē. neq̄ fruct⁹ arboris: s; fruct⁹ operis q̄siuit
Ex hoc ḡ ſm bedā patet q̄ sicut dñs multa dixit ī para
Parabo: bolis ita et fecit. Cur enim in ficu fructū q̄reret cuius tē:
las fecit et pus nondū esset: q̄libet hō sciret: et ob id eā eterne sterili
dixit dñs tatis maledictione dānaret: qꝛ plebē quā docebat v̄bo /
terruit facto: ne q̄s hñs folia. i. verba iustitie sine fructu
operū mereat̄ excidi et in ignē ꝓijci. Vnaq̄q̄ eni arbor
nō de florib⁹ nō de folijs: sed de fructu suo cognoscit̄: sic
vnusq̄sq̄ hō nō de estimatiōe fame vel ſmonis pōpa: s;
de suarum testimonio ꝓbatur actionū. Hec aūt maledi
ctio fic⁹ maxime in nobis timenda est: qꝛ folia: id est ver:
ba nō vertim⁹ in opa. Iā eni securis ad radicē posita est.
Et ingressus iesus in ciuitatē venit in tēplū ſm suā con:
suetudinē: qꝛ semꝑ locum dei visitare consueuit: et p̄ri ex
hibere honorē [Erāt aūt gētiles quidā ex his q̄ ascēde:
rant in hierusalē vt adorarent in die festo.] qꝛ templū ꝓ
sui sanctitate in reuerentia a gentilib⁹ in circuitu iudeo:
rū erat: et eius famositas nō tantū latinos et iudeos: sed
etiam gētiles trahebat: vt de eunucho cādacis regine pa:
tebat. Isti ergo q̄ xp̄i miracula audierāt: iō eū videre et
eius doctrinā audire volebāt. Et [accesserūt ad philip:
pū] qꝛ videbāt eū piū et māsuetū: et se nō reputabant di:
gnos / vt venirent per seipsos [et rogabāt eum dicentes.
Dñe volumus iesum] et saluatorē oīm [videre] Et con:
gruenter ad philippū accesserūt prius: qꝛ ipse prius pre
dicauit gētibus: sc; samaritanis. ¶ In his gētilib⁹ pre:
figurabatur cōuersio gentiū ꝑ p̄dicationem apostolorū
in ꝓximo secuturā: et q̄ gentes ministerio eorū ad fidē
ꝯuerse desiderent iesum glorificatū ī patria [Venit phi:
lippus ꝛ dixit andree] qꝛ andreas prim⁹ xp̄i erat discipu
lus: et magis familiaris dño q̄ philippus: ꝛ etiam quia
philippus ꝑ andreā cōuersus fuerat: et ideo de cōsilio et
auxilio eius circa hoc agere volebat. ¶ In quo datur no
bis exemplū oīa faciendi de cōsilio maiorū. [Andreas
rursum ꝛ philippus dixerūt] ambo simul hoc dño [iesu]
tanq̄ superiori. Mystice philippus qui os lampadis di
citur: signat veritatē. Andreas autem virilis: que duo in
tellectū et affectū christo adducunt in conuersione ani:
marū. Iesus vero audiens deuotionem gētiliū qui iam
erant dispositi ad credendum: videnſq̄ eos properare
ad fidem: et intelligens in eis quodāmodo inchoari gē:
tium conuersionem: prenunciauit sue passionis tempus

imminere postq̄ passionē īmediate gentes erāt recipiē:
de dicēs [Venit hora vt clarificetur filius hoīs] . q. d. iu
dei nolūt credere quos primū volui lucrificare: plenitu:
do gentiū creditura est: qꝛ veniunt gentes ad credendū
quibus filius est clarificandus. In passione quippe sua
fuit filius clarificatus per signa ostēsa: fuit etiam clarifi
catus in sua resurrectiōe ꝛ ascensione. Itēq̄ in gentium
conuersione: qꝛ deitatē eius cōfitent̄ vbiq̄. Verūtamē
per cōgruū ostendit exemplum q̄ mors eius debeat pre
uenire cōuersionē gentiliū dicēs [Nisi granū frumenti
cadēs in terrā mortuū fuerit ipsum solū manet] qꝛ nō fa
cit fructus multiplicationē / nisi per sui corruptionem. i.
nisi ego moriar fruct⁹ ꝯuersionis gentiū nō sequet̄. [Si
aūt mortuū fuerit multū fructū affert] . i. me mortuo per
humanitatem multiplicabitur fides per gentiū ꝯuersio
nē / ac si expresse dixisset. Isti gentiles q̄ mō volunt veni:
re ad me ꝑ presentiā corpalē / post mortē meā veniēt ad
me ꝑ fidē. Ipse eni erat granū iacendū in corde terre ꝑ
passionis hūilitatē: vñ messis copiosa debeat exurgere.
Passio quippe xp̄i multū attulit fructū. s. fructū remis: Passiōis
sionis peccatorū: fructū cōuersionis gentiū: fructū glīe xp̄i fruct⁹
regni celorū. Et qꝛ xp̄s se comparauit grano frumenti:
mos est ecclesie de hoc grano sc; tritico tantū cōfici cor:
pus xp̄i. Moraliter hō in terra cadit q̄ñ per hūilitatē se
deprimit: sed eā nō cooperit q̄ñ vult humilitatē manife:
stari et nō occultari: et talis hūilitas nō fructificat: s; q̄ñ
talis humilis vult q̄ hūilitas lateat tunc fructificat. Ad
hoc eni q̄ granū frumēti fructificet nō sufficit q̄ in terrā
cadat: sed oportet q̄ agricola ip̄m cooperiat. Predicit
etiā xp̄s suā passionē et eius fructū: vt videntes morien:
tē nō ideo ꝑdant fidē / et ex passione nō terreant̄: sed ma:
gis imitent̄: q̄m oportet nos imitari eū q̄ reliquit nobis
exemplū vt sequamur ip̄m. ¶ Vnde cōsequēter discipu:
los et oēs exhortatur ad passionis sue sectanda vestigia
dicens. [Qui amat aīam] . i. vitā [suam] . s. in hoc mundo
et ad bona mūdana: et carnis desideria volēdo sibi hu:
iusmodi delectabilia / vt mundo viuat / et non deo: vel eā
cū necesse est ꝓ deo nō ponēdo [perdet eā] . s. in vita eter:
na: et q̄ntū ad bona eterna possidenda. Et ꝑ ꝯtrariū [qui
odit aīam suā] . i. vitā [in hoc mundo] denegādo sibi bo:
na presentia: et sustinēdo mala: vel etiā cū necesse est po:
nendo ꝓ deo [in vitā eternā custodit eā] . i. viuet eterna
liter cum eo. vbi Augu. Si male amaueris tunc odisti: si
bene oderis tunc amasti. Felices qui oderunt custodien
do: ne perdant amando. ¶ Et q̄ debeam⁹ ipsum imitari
ī passiōe ostendit per rationē: inducens exemplum de se
vt sicut ipse fecit: ita et nos si opus fuerit faciamus et di
cit. [Si quis mihi ministrat] hoc est noīe et affectu que:
rit esse me⁹ minister [me sequat̄] . i. me imitetur. sequi eni
imitari est. Quasi diceret rōnabile est q̄ minister sequat̄
dominū. si quis me nō sequit̄: non mihi ministrat: q̄a ſm
Chry⁹. oportet eū qui ministrat sequi eum cui ministrat
Oportet ergo discipulos christi qui ei ministrant sequi
xp̄m per mortē / si oportuerit: et per bona opera imitan:
do ipsum. Illi quippe christo ministrāt: qui nō sua / sed
que iesu xp̄i querunt: et quecūq̄ bona siue in t̄palibus / si
ue in spiritualibus propter deū faciūt. Ministrant autē
christo episcopi et clerici inquantū eius sacramēta fide:
libus dispēsant. vñ Ap̄ls. Sic nos existimet hō: vt mini j. Cori. iiij
stros christi et et dispēsatores ministerioꝝ dei viui. Itē
quilibet fideles in quocūq̄ ordine cōstituti qui mādata
seruant christi Vñ ap̄lus. In omībus exhibeamus nos ij. Cor. vj.
sicut dei ministros. Ministrat ei christo vnusquisq̄ mo:
nendo / docēdo / corripiēdo / beniuolentiā / elemosynam /
et cetera misericordie opa īpēdēdo. ¶ Et subiūgit hui⁹
sequele brauiū seu premiū. qꝛ si quis christo digne mini:
strauerit: et ipsum secutus fuerit erit vbi christus est. Et
certe magnū ē premiū esse cū christo: sine quo nusq̄ est
bene: et cū quo nusq̄ est male. Et deinde manifesti⁹ hoc
dicit. Nā qui ministrauerit xp̄o mandatis suis obedien:
do ipsum sequēdo / et vestigia eius imitādo: hic honora
bitur a patre celesti. s. vt sit cū filio ei⁹: nō equalis diuini:
tati: sed consociatus eternitati. Et certe magnus honor
est q̄ hō miser efficiat̄ beat⁹ exheredat⁹ heres dei / cohe:
res autē christi. Beatus ille quē de⁹ honorificabit: ille j. Cor. ij.
eni ditabitur illis bonis que nec oculus vidit: nec auris
audiuit: nec ī cor hoīs ascenderūt: que preparauit deus
diligentibus se. Honor eni dat̄ homini ab alijs hoībus

in vita in presenti ī testimonium virtutis: sed honor daṫ
hominib⁹ a deo in gloria celesti in pmiū ṽtutis. O deus
meus misericordia mea: auctor et dator omniū ṽtutum:
da nobis nūc in eis exercitiū cōtinuū/et tandem pro eis
pmiū sempiternum. ¶ Et qȝ discipulos hortatus fuerat
ad tollerātiā mortis exēplo sui quē sequēdū proposuit:
cōsequenter confortat eos vt nō turbētur et retrahantur
ꝓpter infirmitatē nature: qȝ recta ratio nō obstante tur:
batione anime ꝓm passiones partis sensitiue dirigit eā ī
bonas et virtuosas operationes vt velit fortis sustinere
mortē: ⁊ q̄cūqȝ cōtraria ꝓpter deū et bonū virtutis. Sic
eī in xpo fuit ꝙ nō obstāte turbatione sensualitatis pas:
sus ē qđ recta ratio suadebat. Uñ ait [Nūc aīa mea] sen
sualis [turbata est] .i. affecta est q̄ȝtū ad sensitiuā: passio:
nibus timoris ⁊ tristicie ac naturali horrore: q̄ tamen est
de voluntate. Anima enī hic accipiṫ ꝓ sensualitate. i. pro
appetitu sensitiuo in quo sunt passiones/non autem ī ra:
tione. Ac si dicat. Non vos turbet vel retrahat sensuali:
tatis turbatio a recta et debita operatione: quia etiā aīa
mea turbata est imminēte passione: et tñ hoc non obstan
te mori eligo/obediens patri pro vestra salute. Quia enī
hortatus fuerat alios imitari mortē suā: ne forte aliquis
ei diceret/secure potes mortem subire: q̄a nihil mali sen:
tis: ideo cōtrariū voluit ostēdere per talē turbationem
et per cōsequēs nō esse recedēdū ab eius imitatione ꝓpṫ
Passiōes in xpo.
naturalē aīe horrorē. Nam si nullā passionem sensisset ī
aīa/nō fuisset sufficiēs exēplū hoīb⁹ ad mortem sustinen
dam. Huiusmodi autē passiones aliter fuerunt in xpo et
aliter sunt in nobis. In nobis enim sunt ex necessitate in:
quātum quasi ab extrinseco cōmouemur et afficimur: in
christo nō fuerūt ex necessitate: sed ex imperio rationis.
ad ostēdendū humane nature veritatē: ⁊ ad dādū nobis
exēplū non recusandi mortē: et ad merendū nostrā redē
ptionē cū in eo nulla passio fuerit nisi quā ipse volunta:
rie concitauit. Nā intātū inferiores vires erant subdite
rationi in xpo ꝙ nihil aliud agere et pati poterāt nisi qđ
ratio volebat: que ꝑmisit agere anime et viribus inferio:
rib⁹ q̄ propria erāt. Sic ergo turbata est aīa xpi ꝙ nec su
pra rationē/nec cōtra: sed ꝓm rationis ordinē turbatio
in ea fuerit. ¶ Deinde volēs ostendere ꝙ non venit volun:
tatē infirme carnis: sed voluntatē patris facere ait. [Et
q̄d dicā] i. hac et de hac turbatiōe. nō dicit: q̄d faciam: qȝ
sciebat q̄d facturus: sed docet q̄d dicere et quo fugere et
quem inuocare et in quē sperare debeamus. s. in patrem
q̄ saluat sol⁹. q. d. Nō habeo q̄d dicā/ereptionē querens
sed scio quid agā: qȝ passur⁹ sum. Uñ nō recedā a cepto
ꝓposito ꝓpter timorē periculoꝝ: sed ex ratione sensuali
tatem superans voluntatē meā voluntati diuine confor
mabo. In quo dat exēplū nobis vt similiter faciamus.
Et hoc est qđ dicit. Et o tu [pater saluifica] et saluū fac
[me ex hac hora] passionis. Nō dicit in hac hora in qua
pater eū morti exposuit: sed [ex hac hora] qȝ inde eū glo:
rificauit. Propterea enim voluntarie veni in hanc: scȝ
horā passionis et mortis [ꝓpterea veni in mundū] vt pa
tiar ꝓpter patris obedientiā et humani generis salutē
q. d. Saluationē quero: sed passionem non recuso. Et tu
pater ꝑ hāc passionē clarifica nomen tuū me suscitando
Turbatō ī deū relata tria facit.
qđ est glīa nominis tui ⁊ clarificatio. vbi Aug. Docui te
quē inuoces/cui⁹ voluntatē tue voluntati ꝑponas hoīs
infirmitatē: vt doceat dicere contristatū non qđ ego vo:
lo: sed qđ tu vis. Ex hac aūt supportatione turbationis
ī deū hō triplicē ꝑcipit vtilitatē. Pria est ꝙ turbatio al
leuiaṫ. Si enī ex eo ꝙ quis amico conqueriṫ turbationē
suā alleuiationē recipit: quāto forti⁹ ꝓpter cōpassionem
mutuā a deo recipiet? Secūda est ꝙ turbatio meritoria
efficitur. Si enim meritorium est deo offerre rē tp̄alem
quā portas in bursa: multomagis si offers id qđ geris ī
animo. Tertia est ꝙ hō postea notabilē recipit cōsolatio
nē: sicut patet de multis a tribulatione liberatis sicut et
hic. Nā statī venit vox de celo pro consolatione. Uñ seq
Luce. j.
tur [Uenit ergo vox de celo] a deo patre [dicēs. Et cla:
rificaui/et iterum clarificabo] .i. clarum genui ab eterno
ꝓm diuinitatē/et clarum etiam faciam ꝓm humanitatē.
Uel secundum hominē clarificaui in natiuitate quādo
angeli cecinerūt Gloria in excelsis deo: ⁊ magi adoraue
runt: et ī baptismo: et in transfiguratione: ⁊ in miraculis
in vita per eum factis [et iterum clarificabo] per signa
deitatis in passione in qua triumphabit de dyabolo/et

in resurrectione: et in ascensione: et in totius mundi ꝯuer
siōe/et maxime ī iudicio. ¶ Et q̄dā de turba magis rudes
stātes et audiētes: sonūqȝ vocis nō significationē perci:
pientes [dicebant tonitruū factū esse] .i. aliquid per mo:
dū soni confusi: tamē hoc dicebāt factū ꝓpter dn̄m [alij
aūt] magis ꝑspicaces articulationē vocis intelligentes
[dicebāt ꝙ angel⁹ ei locut⁹ sit.] Credebāt enī eū esse ho
minē purū: et iđ dicebant angelū ei esse locutū: sicut ali:
q̄ñ in scriptura đr ꝙ angeli prophetis loquebantur. Sȝ
vox illa fuit paterna et formata a tota trinitate cum ei⁹
opera sint indiuisa. Uerūtamē fuit vox patris que fuit
formata ad rep̄sentandū personā eius [Respōdit iesus ⁊
dixit. Non ꝓpter me] .s. instruendū q̄ testimonio vel con
solatore/vl' clarificatore alio a me non idigeo [hec vox]
testificans [venit] de celo [sed propter vos] i. instructio:
nē vestrā qui instructione indigetis et testimonio. s. [vt
credatis] qȝ ego ex deo sum. Uñ ostendit hanc vocem ni
hil sibi indicasse qđ ante nescisset: sed. ignorantibus q̄b⁹
indicari oportebat: et propter īstructionē ppl̄i circūstā:
tis vt cognoscerent ipsum iesum esse xp̄m cui de celo da:
batur testimoniū. Sicut ergo aīa ei⁹ non propter eū/sed
ꝓpter alios voluntarie turbata est: sic ista vox non ꝓpṫ
eū sed ꝓpter alios aliqua dispensatione diuinit⁹ facta ē
Et qȝ dixit vox et clarificabo: consequenter modū ostē
De electione pma huius mūdi.
dit clarificationis dicēs. [Nunc] .s. in hoc tempore pas:
sionis rectū [iudicium est] nō condēnationis: sed discre:
tionis [mūdi] .i. pro mūdo contra dyabolū: hoc est nunc
pro mundo a potestate tenebrarū liberādo iudicabitur/
⁊ separabiṫ mundus a potestate dyaboli ⁊ eripieṫ: ⁊ hoc
est iudiciū discretiōis quo discernūtur et separanṫ mul:
ti a potestate inimici. ¶ In tp̄e quoqȝ passiōis xpi discre:
ti sunt fideles credentes ab obstinatis contra fidem: in
futuro autē erit iudicium condēnationis infidelium et
premiationis credentiū. Uñ exponendo subdit effectū
iudicij [Nūc princeps huius mundi] .i. amatorum mun:
di ⁊ maloꝝ hominū q̄ habitant in mundo. s. dyabolus q̄
ab adā vsqȝ nunc fuit dominatus/et adhuc dominatur
in malis mundo deditis: ⁊ đr princeps mundi. non quia
sit dn̄s substantie mundi: sed hominū mundialiter viuen
tium inquantū se ei subijciunt per peccatū [eijcieṫ] et re:
pelletur [foras] a redemptis et liberatis: et potestatem
hoīes post se trahendi ꝑdet: hoc iudicio ꝑ xp̄m et ṽtutē
passionis ei⁹ ꝑ quā aperta est ianua glorie: a cui⁹ cōsecu:
tione dyabolus non pōt impedire/⁊ post se trahere san:
Passiōis dn̄ice efficatia.
ctos sicut ante faciebat. Per passionē etiā domini data
est homini virtus resistendi dyabolo: quia per eā fortio:
res sumus ad resistendū/nec mō ita facile hoīes sedu
cere vel adeo tēptare potest vt pri⁹/nec permittitur fa:
cere q̄ȝtum potest et vellet. Iustū est enī ꝙ sicut pŕiceps
mortis ꝑ peccatū hominē sibi subiecit ad mortem: sic q̄
xp̄m procurauit interfici iniuste/merito ⁊ digne eijcitur
ne deinceps iustis hominibus per xp̄m redemptis prin:
cipetur. Permittitur tamen tētare homines ad exerciti
um et meritū electorum. Et declarat modū ꝑ quē eijciṫ
foras: quia per mortem crucis et resurrectionem. Unde
subdit [Et ego si] .i. cum non dubitat futurū esse qđ ve:
nit implere [exaltatus fuero a terra] .s. in cruce [omnia]
s. electa et predestinata ad salutem ex quibus dyabolus
eijcitur [trahā ad meipsum] vt sim caput et illa mēbra
spoliando illū qui decipiendo īiuste depredatus fuerat.
Uel oīa gn̄a hoīm: qȝ de omnib⁹ generibus hoīm aliqui
sunt tracti. s. de omnib⁹ linguis. de omnibus ritibus: de
omnibus etatibus: et de omnibus gradibus: et sic traxit
ad se omnia: qȝ hō đr omnis creatura. Nam amore quo
pro nobis passus est trahit nos ad seipsum: ex amore enī
ostenso in cruce ad genus humanum habet vim attracti
uam mentium sicut lapis magnes attrahit ad se ferrum.
Exaltatio xpi.
¶ Christi aūt crucifixio diciṫ exaltatio: quia corpus ei⁹
fuit exultatum in cruce sicut vexillum in aere ad debellā
dū aereas potestates: et quia se humiliauit vsqȝ ad mor:
tem crucis: ideo deus exaltauit illū et ipse exaltatus ex:
altauit suos. Per passionem ergo habuit victoriam de
dyabolo. Unde hoc ipsum oīa trahere est principē mun:
di huius eijcere: nō enī est ꝯuentio christi ad belial ⁊ lu:
Christus cur in aere mori voluit.
cis ad tenebras. ¶ Et nota ꝙ christus noluit mori in ali:
q̄ domo: nec sub tecto: sed in aere voluit exaltari ex cau:
sa triplici. Aer quidem elementū est commune: et potest
hō habere propriā terrā/aquā vel ꝓpriū ignem: sȝ nemo

potest habere propriũ aerẽ. Christ⁹ ergo voluit in aere
exaltari. Primo ad innuendum ꝙ sicut aer est cõis sic ꝛ
xp̄i passio: nam passiones aliorũ sanctoꝝ fuerũt proprie
qꝛ quilibet passus est propter se: passio aũt xp̄i cõis fuit
† Al. ra: pti. angelis q̇ sunt reparati † hoib⁹ qꝛ ide sunt saluati. ¶ Se
cũdo ad innuendũ ꝙ sicut aer est medi⁹ inter celũ et ter:
rã: sic xp̄s etiã fuit mediatoꝛ iter deũ et hoiem: qꝛ cum
deo cõuenit rõne nature diuine/ cum homie rõne nature
humane. Erat aũt quedã discordia inter deũ ꝛ hominẽ:
et ideo venit iesus et se oñdit mediatorẽ. Tertio vt ipm
aerem mũdaret: sanctificauerat enim terrã triginta an:
nis super eã ambulando: sanctificauerat aquã in ipsa se
baptizari faciendo: sanctificauerat ignẽ spm sanctum in
specie ignis mittendo: restabat vt sanctificaret aerẽ non
Christus cur ĩ cru: ce mori voluit. sub tecto: sed in aere moriẽdo. Plurib⁹ etiam de causis
voluit mori morte crucis. Una ꝑpter mortis turpitudi
nem: vt hominẽ nec ipsa mortis turpitudo a pfectiõe iu:
sticie repellat. Itẽ qꝛ hoc gen⁹ mortis ꝑ modum exalta
tionis cõueniebat fructui cause et figure passionis. Fru:
ctui quidẽ cõueniebat: qꝛ per passionẽ exaltandus erat
a patre. Cause aũt passionis conueniebat dupliciter. s. ex
parte hominũ pro quorum salute moriebatur: ipsi enim
perierant: qꝛ deiecti et demersi erant ad terrena: et ideo
voluit mori exaltatus vt nos eleuaret ad celestia. Et ex
parte demonũ: vt scʒ eos qui in aere principatũ et pote:
Num. xxj. ⁊ Job. iij. statẽ exercebat: ipse eleuatus in aere conculcaret. Figu:
re vero cõueniebat: qꝛ dñs serpentẽ in deserto fieri pre:
cipiebat: quia sicut ille serpẽs exaltatus fuit in palo: ita
et dñs in cruce. Cũ autẽ dñs tanta et tam magna signa
fecisset coram eis in miraculis et in doctrina et in reuela
tione secretoꝝ cordis ꝛ futuroꝝ ptingentiũ ꝑ que decla
rata erat diuinitas ei⁹: non tñ credebãt ĩ eũ: scʒ pro ma:
iori parte/ et in hoc complete sunt scripture prophetarũ
eoꝝ obstinationẽ et excecationẽ precedentium. Consue:
uerãt eñi dicere qđ signũ ostẽdis nobis vt credamus ti:
bi: sed ecce cũ tanta signa fecisset nõ crediderunt ei. [Ue
rũtamẽ multi ex principibus] .i. ex legisperitis et sacer:
dotibus [crediderunt tunc in eũ] ꝑpter miracula et im:
pletionẽ scripturarum: sicut et nicodem⁹ vn⁹ eoꝝ q̇ aliãs
venerat ad iesum nocte: et gamaliel et ioseph ab arima:
thia et alij q̃plures [sed ꝑpter phariseos non confitebã
tur] manifeste/ timentes [ne de synagoga eijcerentur] qꝛ
iam conspirauerãt ꝙ confitentes ipsum eẽ xp̄m de socie
tate iudeorum expellerentur quod apud eos valde igno
miniosum erat. Eiectio eñi de synagoga reputabaẽ ma
gna: sicut apud nos eiectio per excõmunicationem de ec
clesia. Causa vero et radix hui⁹ defectus. s. quare non cõ
fitebantur erat supbia et inanis gloria [dilexerunt enim
gloriã hoim] et honorem mundanum in dignitatibus ꝛ
laudibus humanis [magis q̃ȝ dei gloriã] et meritum ꝑ
dei gloria sperandum/ cui soli debetur honor et gloria
Ex hoc enim ꝙ publice confitebãtur amittebant glori:
am hominũ: lʒ ex hoc consequerentur gloriã dei: isti aũt
magis elegerunt priuari gloria dei: nolentes publice cõ
fiteri/ q̃ȝ gloria hominũ cupiẽtes a mũdanis honorari:
nõ attendentes ad dictũ aplĩ si hominibus placerẽ xp̄i
seruus non essem. Isti hodie multos hñt sequaces. s. pro
mundi gloria se et sua prodigaliter exponentes/ et parũ
aut nihil pro dei gloria ꝓmerenda facientes. Uñ eorum
fides insufficiens erat: nõ enim sufficit corde credere ad
iusticiam: sed oportet etiam ore confiteri ad salutẽ. Et ĩ
hoc humana gloria est ad paruipendẽda/ ꝛ ois pena pa
tiẽter toleranda: qꝛ ois pena que pro iusticia sustineẽ est
Gala. vij. meritoria vt cũ aplo q̇libet dicat. Mihi aũt absit gl̃iari
Crux in frontibus fixa. nisi in cruce dñi nostri iesu xp̄i: per quẽ mihi mund⁹ cru:
cifixus est et ego mundo. Fm Augu. domin⁹ crucẽ suã in
frontibus credentiũ fixit vbi quodãmõ sedes est verecun:
die: vt de nomine eius fidelis nõ erubescat/ et magis dei
gloriam q̃ȝ hoim diligat. Unde ille qui euãgeliũ legit/ ꝛ
etiam illi qui audiunt signo crucis se signãt. ¶ Post hec
aũt tãdem dñs [iesus] qui scrutatur corda hoim cogno:
scẽs furorem illorum/ et maliciam quam iam de occidẽ:
do conceperant: et volens eos preuenire non expectauit
vt in opus irent: sed [abijt] recedendo a persecutoribus
suis: quia iam non recipiebãt eius doctrinam: et [abscõ:
dit se ab eis] mitigans illorum inuidiam et furorem: qꝛ
Abscõsio domini. nondum venerat hora passionis sue. In quo nobis exem
plum dedit: vt cum de aliquorum malicia nobis constat
etiam anteq̃ȝ patrare opere tentent fugere debeamus.
Abscondit se ab eis faciem cognitionis sue eis subducẽ
do: quod excecationem eorũ et transitum fidei a iudeis
ad gentes significabat [Et cum vespera facta eẽt egre:
diebatur] dominus cum discipulis duodecim [de ciuita
te et redijt in bethaniam] ibi mites ꝛ iustos de regno dei
docens in die contra peruersos et malos aspere loquẽs:
eosq̃ȝ pro moribus prauis redarguens: et nos eum ĩ hoc
imitari erudiens.

Oratio.

Domine iesu xp̄e da mihi vt nõ solum folia hoc
est verba et estimationem iusticie: sed vt fruct⁹
operꝝ habeã: ne a te vnq̃ȝ maledictionem ĩcur:
ram. Da mihi vt tanq̃ȝ verus tuus minister ꝑ
modulo meo te sequar: vt vbi tu es et ego esse merear
Trahe me post te iesu bone: nõ trahat dulcedo seculi: sʒ
trahat me suauitas amoris tui: sic tecũ ĩ celo iugiter in:
tentio mea sit: mecũ in terra continue protectio tua. Ad
hereã tibi inseparabiliter: seruiã tibi perseueranter: que:
rã te fideliter: inueniã te feliciter: possideã te eternaliter
rex meus et deus meus. Amen.

¶ De duobus filijs quorũ vnus in vineã iuit: alius ire neglexit. Capitulum. xxxij.

Et cũ tertio sabbati hoc Mat. xxj. ⁊ Mar. xj.
est feria tertia iterum [mane] reuertẽ:
do ad ciuitatem hierusalẽ [transiret]
dñs et discipuli ei⁹ circa locũ vbi ipe
maledixit ficulnee [viderũt] discipu:
li [arborẽ aridam factã a radicib⁹] .i.
a fundamentis que erant sacerdotes
et scribe: ampli⁹ q̃ȝ prima die/ et mirati sunt de subita ar:
boris exsiccatione. Nec mirũ si cõtinuo aruit: qꝛ sermo
domini maledicẽti q̃si flãma ad radices descendit. [Et
cũ venisset in tẽplũ] .i. in atriũ tẽpli vbi cõueniebant ho:
mines ad orandũ et verbũ dei audiẽdũ vt doceret/ ora:
ret/ et exẽplũ daret [accesserũt] nõ vt docerẽtur cũ pplo:
sed vt docentẽ caperẽt in verbo [ad eũ docentẽ] .i. dũ do
ceret/ q̃si precipue impediẽdus nõ erat [principes sacer:
dotũ] quos nõ excuset ignorantia [et seniores populi] a
quib⁹ egressa est iniq̃tas fm Chry. Dicebãt sacerdotes
apud se: nos sum⁹ colũne tẽpli/ ecce sup illũ tota recum:
bit ecclesia: nos sumus quasi tacentiũ scripturaꝝ ligua
visibilis: et ecce ille resonat in medio templi: et nos cõtẽ
pti quasi cithara dissipata tacemus: nos fuimus patres
mõ iste generat filios/ et nos steriles sumus: quasi dice:
rent multũ vilificamur. Accesserũt inq̃ȝ dicẽtes. Dic no:
bis qꝛ ad officiũ nostrũ ptinet hoc inq̇rere et scire [in q̄
potestate hec facis?] .i. s. an propria/ an aliũde tibi cõmis:
sa: et quis tibi dedit hanc potestatẽ vt ista facias. Quasi
dicerent. Quid est qđ eijcis de tẽplo quos vis cũ non sis
ostiarius/ et doces nobis inconsultis? Querunt qua au:
ctoritate ista facit: qꝛ auctoritatem eijciẽdi de tẽplo ha:
bebant ostiarij: et docendi in templo sacerdotes et legis
doctores ad hoc a principibus sacerdotũ assignati ꝛ nõ
alij. Christ⁹ autẽ neutrã auctoritatẽ videbatur habere:
sed magis vsurpare. Subĩtelligũt eñi eũ opari per dya:
Luce. xj. bolũ/ ꝛ dyaboli eẽ qđ facit sicut supra dixerũt ꝙ in beel:
zebub demonia eijceret. Quasi vellẽt dicere fm Chryꝭ.
Tu de sacerdotali familia nõ es: senatus hoc tibi nõ do
nauit neq̃ȝ cesar: in qua ergo potestate hoc facis/ nunq̇d
in beelzebub principe demoniorum? Jesus aũt opposi:
tioni reddidit oppositionem non solutionẽ/ quasi clauũ
clauo retũdens: ꝛ qui aperta responsione tentatoꝝ calũ:
niã cõfutare poterat/ prudẽter eos interrogat vt ipi vel
Calũniãti ꝛ malignã ti quõ rñ: dendũ. suo silẽtio: vel sua respõsione et sentẽtia conuincanẽ. Ca
lũnians eñi melius interrogatione q̃ȝ directa ratiocina:
tione vel rñsione ad inconueniens ducitur. Ille nãq̃ȝ est
optimus modus respondendi et cõcludendi contra ma:
lignantes q̃n ex suis proprijs verbis et responsis arguũ
tur: per hoc quoq̃ȝ ostẽdit xp̄s ꝙ malignantibus quales
isti erant nõ sunt secreta dei reuelanda: sed eorũ malicia
prudenter est declinanda. Interrogauit ergo eos [de ba
ptismo iohãnis vnde erat de celo an ex hominibus] .i. ex
dei precepto et diuina ordinatione/ an ex hois adinuen:
tione et humana institutione. [At illi] stupefacti ad ĩter:
Baptis: mus iohã: nis vñ fuit rogationem [cogitabãt intra se] viã respõdendi: sed non
habebãt vidẽtes ex quacũq̃ȝ respõsione suã cõfusionem.
Nam si dixissent baptismum iohannis de celo. i. ex cele:

sti et diuino instituto esse: patenter conuincebant: qꝛ nō crediderunt iohanni dicenti ipm dnm de celo venisse: et ꝓhibenti ei testimoniū de potestate. Qui enī credidit iohāni: credidit ꝛ xpo: qꝛ iohānes xpo testimoniū ꝓhibuit ipm ꝑdicādo: et dei filiū esse nūciando. Quasi vellet dicere. Ille mihi testimoniū ꝓhibuit quem cōfitemini habuisse ꝓphetiā de celo: ꝛ ab illo audistis in qua potestate hec facio: qꝛ ille hoc dmōstrauit testimoniū mihi ꝓhibendo. Si autē dixissent de terra/ꝛ institutiōe humana periculū mortis incurrissent ad populū: vt tāq̄ blasphemi essent lapidādi: qꝛ popul⁹ q̄ ꝑ maiori parte iohānis baptismū susceperat/cū ex vita et doctrina/ac xpi testimonio ꝓphetā sanctū et verū a deo missum reputabat: et per ꝯsequens vba ei⁹ et facta a deo esse sentiebat. Viderūt ergo (vt ait Beda.) Quodlibet hoꝝ respōdissēt in laqueū se casuros: timētes scʒ plebis lapidationē: sʒ magis timētes veritatis cōfessionē. Et mēdaciter dicētibus eis se nescire ait Jesus [Neqꝫ ego vobis dico in qua potestate hec facio] Non dico vobis qḋ scio: qꝛ nō vultis fateri qḋ scitis. Quia ergo dicebāt se nescire qḋ tñ sciebant: noluit eis de se aperire veritatē de hoc qḋ q̄rebant/ꝛ iustissime cōfusi sunt. Ex sua enim taciturnitate cōpulsi sunt a sua petitione cessare. Nā fm Chry. Mendacia si non habent quē decipiant ipsa sibi mētiuntur. Duab⁹ q̄ppe de causis fʒ Bedā occultat veritas: quia auditores minus capaces sunt ad intelligendū. vn̄ dicit. Multa habeo vobis dicere: sed nō potestis portare mō. vel qꝛ ex odio ꝛ cōtēptu indigni sunt quibus aperiatur vn̄ dicit. Nolite sanctū dare canib⁹: neqꝫ mittatis margaritas ante porcos: et hic vtrūqꝫ ꝯcurrebat. Et tertia causa addi pōt scʒ assiduitas ꝑdicādi: assidua enī predicatio vilescit. Voluit ergo xps ostēdere de facto et exēplo qḋ licet vti cautelis cōtra cautelas maloꝝ insidiātium bonis. vnde dicit Chry. Ꝯ interrogantem oportet docere: tentātē retundere. Nō autē aperiēda erat veritas sue potestatis ꝛ predicationis alijs ꝛ non ipsis: et quare indicabit ꝑ parabolā duoꝝ filioꝝ quoꝝ vni pater dixit [vade in vineā meā: q̄ respondit nolo. Postea tñ pnīa mot⁹ iuit: dixitqꝫ alij pater vade in vineā meā: q̄ r̄ndit vado: ꝛ nō iuit] Hō iste q̄ duos filios habuit ē de⁹ scʒ pater q̄ dicit hō rōne mā suetudinis quam ad hominem habuit/q̄ etiā oēs hoīes paterno affectu creauit: ꝛ cū sit natura dn̄s tñ magis vult diligi quasi pater q̄ timeri quasi dn̄s. Prim⁹ filius tpe et origine: nō dignitate ꝛ dei cognitione est popul⁹ gētiū/alter popul⁹ iudeorum: quia gentes erāt ex tēpore noe: iudei aūt ex abraā. Operari autē vineā est facere iusticiā: quā generaliter quidē in natura oīm hoīm de⁹ plātauit: specialiter autē iudeis eā in libro vite dedit cuius diuerse vites sunt/diuerse iustitiarū species. Primo filio primū dixit ꝑ naturalis legis impressionē et noticiā [vade operare] j. i. in tpe hui⁹ seculi fac legis naturalis iustitiā que est. Hoc facias alij qḋ tibi vis fieri: et qḋ tibi nō vis fieri ne feceris alteri: operare inquā [in vineā] j. i. in ecclesiam extra quā nō est locus operādi meritorie. Locut⁹ ē aūt ei nō facie vt homo: sed in corde vt de⁹ ingerens intellectum sensib⁹: qꝛ nunq̄ deus destitit hoīes incitare ad bonū ꝑ occultos instinct⁹. vn̄ Chry. Posuit de⁹ spm̄ sciētie boni et mali in hoīb⁹: vt quotiēscūqꝫ peccam⁹/ille in silentio q̄si factū nostrū accuset: in cōscientia tacite ad aīam loquit dicens. Malū est hoc: et hoc bonū est [Ille aūt] scʒ prim⁹ fili⁹ i cogitatu suꝑbie [respōdit nolo] qꝛ bonū relinquendo/ꝛ malū eligēdo apte cōtumax fuit: legi enī naturali nō obediuit/ꝛ libero arbitrio abusus est. vnde Chry. Quō dixit nolo. in cogitatu. Qui habēs intellectū boni ꝛ mali relinquit bonū/ꝛ sequit malū in cogitationibus suis: cōtra dn̄m respōdere videt: qꝛ nolo. i. cōtra intellectū suū creatū sibi a dn̄o facit. Hec chry. Sʒ postea in aduentu saluatoris ad ꝑdicationē xpi ꝛ apostoloꝝ credens penitētia duct⁹ operat⁹ est in vinea dei et sermonis contumaciā labore correxit: qꝛ summo deo colla submisit: ꝛ nūc cultu fidei deo placet. Alteri aūt filio postea dixit per moysayce legis dationē: vade ꝛ operare in vinea mea et fac iustitie opa. Qui respōdit vado: quia primū deo seruire voluit/et se ad seruiendum deo per susceptionem legis mosayce obligauit dicēs. Oꝫ si omnia precepta domini faciemus: sed nō iuit: et quod ore respondit/opere non impleuit: quia in seruitio dei non remansit/et legem susceptā non obseruauit: necnon ad idolatriā et ad infinita mala declinauit/ꝛ nunc xpi cultū negat. Induxit autē hāc parabolā eos interrogādo: vt ꝓpria responsione illos impietatis ministros argueret: et ꝓprio iudicio cōdemnaretur. Quū ergo quesisset quis ex duob⁹ fecit voluntatem patris: et illi responderunt prim⁹: nō intelligentes de ipsis dictā parabolā et nescientes quia in responsione exprimerēt ꝯdēnationē suā intulit/ꝛ ex respōsione propria eos cōfutauit: cōfirmās prolatā ab ipsis sententiā et dicens [Amen dico vobis: qꝛ publicani ꝛ meretrices] scʒ nō qui tales sunt: sed qui fuerunt [precedent vos in regno] j. i. in eccl'ia militante per fidē et penitētiā: ꝛ in triūphāte ꝑ gloriā vobis extra derelictis per infidelitatē. Prim⁹ enī fili⁹ q̄ fecit voluntatē patris dign⁹ est misericordia. Secund⁹ qꝛ neglexit dignus est reprobatione ꝛ pena. Quasi diceret Non solum gentiles meliores sunt vobis iudeis: sicut ꝛ ipsi iudicastis: sed et pessimi de gentilib⁹ scʒ publicani ꝛ meretrices qui inter vos manifeste sunt turpissime vixerunt maioris meriti apud deū q̄ vos: quia meli⁹ est nō ꝓmittere et facere iustitiā dei: q̄ promittere ꝛ mētiri. Et fm Hiero. Simulata sāctitas duplex est iniquitas. et hoc vitiū potissime vigebat in sacerdotibus et leuitis. Igit fm Auge. Potes vti parabola ipsa ad eos qui modicum aut nihil promittunt: operibus autem ostendunt: et contra eos qui magna promittunt: nihil autem vel parum fm suam ꝓmissionem agunt. Nā hodie heu multi etiam religiosi nō solū legis scripte: sed etiā legis naturalis iustitiam derelinquunt: ꝛ ideo nō mi̅sericordiā cum filio primo: sed potius penā cum secūdo digni sūt. vbi Chry. Puto q̄ ex persona oīm virorum peccatoꝝ publicani ponātur: et ex ꝑsona omniū mulierū meretricum meretrices. Quis enī multa sint peccata in viris et mulieribus preter ista: tñ precipue auaricia in viris abūdat: fornicatio autē in mulieribus. Mulier enī que in domo sua sedet inclusa facile peccatū fornicationis incurrit: qꝛ hoc vitiū facile ex vacātia et ocio nascitur. Nā qui sollicitudinis aīm habet occupatū nō facile fornicationi operam dat. Nam diffinitio amoris hec ē aie vacantis passio. Vir autem qui in actibus rerum diuersarum est assidue/auaricie peccatum incurrit: i fornicatione autem nō facile: nisi forte mihi sit lasciu⁹. Nā occupatio viriliū sollicitudinū suggestionē voluptatis plerūqꝫ excludit. Vn̄ ꝓpriū est hoc adolescentiū nihil agētiū. hec Chry. Deinde subiungit cām reprobationis iudeorū que est contēptus credendi: quē aggrauat ꝛ sanctitas iohānis/ꝛ exēplū conuersionis peccatoꝝ: quia publicanis ꝛ meretricib⁹ iohāni credētib⁹/ꝛ ad predicationē ei⁹ penitentiā agentibus/ipsi non crediderunt iohāni doctrinā ei⁹ audiendo ꝛ opera ei⁹ imitando: q̄ venit ad eos in via iustitie: qꝛ opem perfectionis faciebat/ꝛ xpm q̄ est ipsa iustitia annūciabat. Et nō solū hoc nō fecerūt: sed nec postq̄ publicanos ꝛ meretrices credētes ꝛ penitentes viderunt confusi sunt/aut compūcti vt crederent: vel illorum exemplum sequerentur: quib⁹ ipsi exemplum esse debuerāt: ex quo sequitur aggrauatio peccati ipsorum: quia nec precedere/nec sequi illos in fide ꝛ penitentia voluerūt. Laici etiam ꝛ sacerdotes duo filij possunt intelligi: et populus prior fili⁹/ꝛ sacerdos secundus. Unde chry. Duos etiā filios dicit laicorum conditionem ꝛ ordinem sacerdotum. Quis est prior filius: Populus. Prior enim populus creatus est: deinde sacerdotes qui regerent populum. Non enim populus propter sacerdotes creatus est: sed sacerdotes propter populum. Deniqꝫ populus dei ex tempore abrae cepit: sacerdotes autem de tempore aaron. Et populares per hoc ipsum q̄ singularem suscipiunt vitam: denegare videntur obediētiā deo. Sacerdotes autē magis vident obedientiā promittere deo: precipue per hoc ipsum q̄ specialiter in ministerio dei constituuntur. Nam qui doctor populi constituitur sine dubio profitetur talem se fore qualem oportet esse doctorem. Sacerdos et omnis clericus/etsi specialiter non promittat: tamē ꝑ hoc ipsum q̄ doctor constituitur aliorum/tacite ꝓmittere deo videtur in omnibus obediturum se deo. Et melior est laicus qui in prima facie secularem profitetur vitam: reuera autem studet viuere spiritualiter/q̄ sacerdos qui in prima quidem facie profitetur vitam spirita

Veritatis occultāde cause.
Joh. xvj.
Mat. vij
Filiorum duoꝝ parabola.
Spiritus scientie in cōsciētijs.
Publicani meretrices.
Viroꝝ ꝛ mulierum precipua peccata
Amoris causa.
Amoris descriptio.

lem:reuera autē cōplectit vitā carnalē. Et melior est lai
cus ante deū pniam agēs q̄ cleric⁹ permanēs in pctis.
Laic⁹ aūt in die iudicij stolā sacerdotalē accipiet:ꝛ idō
in chrismate sic vngunt omnes sicut in sacerdotio:sacer
dos autem peccator spoliat⁹ sacerdotij dignitate quā
Seculari- habuit erit inter infideles et hypocritas. Vñ ꝛ modo
um facilis secularis hō post peccatum facile ad pniam venit. Nam
ad penitē- occupat⁹ negligētia seculari:dū scripturis nō satis attē
tiam ɔuer dit/semp q̄ in scripturis posita sunt noua ei vident:idq̄
sio:clerico cū audierit aliqd de gloria sanctorū:aut de pena pctōꝝ:
rum diffi- q̄si nouū aliqd audiēs expauescit:ꝛ dū bona ɔcupiscit/
cilis. aut mala timet ɔpunct⁹/ad pniam cito recurrit. Nihil
aūt ipossibili⁹ q̄ illū corrigere q̄ scit oīa: ꝛ tñ ɔtennens
bonū diligit malū. Oia eñ q̄ sunt in scripturis ppt me-
ditationē quotidianā ante oculos ei⁹ inueterata ꝛ vilia
estimant. Nā et q̄cqd terribile est vsu vilescit. Propter
ea cleric⁹ q̄ semp meditat scripturas:aut oīno obfuscatu
rus ē/ꝛ erit pfect⁹:aut si semel ceperit illas cōtēnere nū-
q̄ excitat in illis vt timeat. Quis aliquādo vidit cleri-
cū cito pniam agentē? Et si dephensus humiliauerit se
nō ideo dolet q̄ peccauit: sed ɔfundit/q̄ pdidit gloriā
suā. Putasne dñs quasi crudelis clerici pniam denega
uit dicens:si sal infatuatū fuerit in quo salietur? Sz q̄ñ na
turale esse ɔsiderās:q̄ nō est q̄ doceat illū errantē/q̄ er
rātes alios corrigebat. Ideo nō dico populares:q̄ sm
rationē sibi vitā suā dispensant:sed publicani ꝛ meretri
ces q̄ desiderijs mūdialib⁹/ꝛ voluptatib⁹ carnalib⁹ se-
ipsos mancipauerunt:precedent vos in regno dei:q̄ illi
cōuersi desinunt esse qd erāt:vos denegatis i ope qd vi-
demini pfiteri in verbo tanq̄ arbores folia sine fructu
habētes:nō pascētes dñm suū:sed deludētes. hec chry.
Per primū etiā filiū q̄ pmo renuit patris preceptum:
sed postea fecit/significant peccatores q̄ male viuendo
deo seruire negāt:sed postea penitētes viriliter operātur
Per secundū vero filiū q̄ facere voluntatē patris pmi-
sit ꝛ nō fecit:significant illi qui operari virtuose pmit-
tunt:sz nō faciūt:de qb⁹ sunt multi religiosi profitentes
seruare magna scʒ euāgelica cōsilia:cū tñ nō seruent etiā
p̄cepta:ppter qd seculares etiā pctōres tñ postea peni-
tentes eis coronā dño p̄ponūt cū dicit | q̄ publicani et
meretrices p̄cedent vos in regno dei | Null⁹ ergo pecca
tor diffidat:null⁹ iustus presumat cū peccatores per pe-
nitentiam q̄nq̄ alios in regno dei precedant. Oratio.

Domine iesu xpe doctor bone:da mihi verita-
tem corde credere:ꝛ ore atq̄ ope pūt opʒ con
fiteri: malignorū spirituū hominū cautelas
ꝛ astutias sapiēter declinare. Da mihi legis
natural cordib⁹ nr̄is ipresse ꝛ legi scpte i libris nob da-
te iustitiā facere/ꝛ tuā i oīb⁹ volūtatē adiplere:vt nō cū
scdo filio penā:sed cū pmo miam apd te merear cōseq:
ac cū vere penitētib⁹ gratiā in ecclesia militante/ꝛ glo-
riam in triūphāte misericorditer inuenire. Amen.

De locatione vinee:et sanguinarijs vinitoribus. Capitulum. xxxiij.

Ad idē proposuit eis aliā
Mat. xxj. parabolā de hoīe patrefamilias | qui
Mar. xij. plantauit vineā:ꝛ circūdedit ei sepē/
ꝛ Lu. xx. et fodit in ea torcular:ꝛ edificauit tur
rim/ꝛ locauit eā agricolis | seu colo-
nis | et pegre pfect⁹ est | Illi autē ser-
uos suos ad recipiēdū fruct⁹ missos
male tractauerūt/ꝛ occiderunt:ꝛ nouissime filiū missū
heredem cognoscentes/ꝛ hereditatem habere volentes
apprehenderunt:ꝛ extra vineā eijciētes etiam occiderūt
Et interrogati quid faceret dñs vinee colonis illis di
xerūt | Malos male perdet:ꝛ vineā suā locabit alijs agri
colis q̄ reddāt ei fructū tēporib⁹ suis:qb⁹ ipse dixit:q̄
auferet ab eis regnū dei/ꝛ daret gēti facienti fruct⁹ ei⁹ |
Iudeorū In hac parabola describit multipliciter maliciam ꝛ in
ingratitu gratitudinē iudeorū quib⁹ deus paterfamilias q̄ natu-
do ꝛ mali- ra dñs: beniuolentia pater:hō māsuetudine : nō natura
cia. similitudine:nō veritate multa bñficia cōtulit:q̄ dom⁹
israel ꝛ synagoga vinea ē:ex electis psonis patriarcha-
rum ꝛ pphetaꝝ sicut ex vitibus optimis quā de egypto
trāstulit/ꝛ i tra pmissionis | plātauit | cui | sepē circūde
dit | custodiam quidem triplicē:scʒ angelicā sup muros
hierlm:ꝛ humanā scʒ ptectionē bellicorū virorū ꝛ ter-
renā scʒ munitionē murorū | ꝛ fodit in ea torcular | .i.le-
gem iustitie timorem cōprimentem:ꝛ malos torquentē:
ꝛ hoc fodit signis/minis/ꝛ pmissis | et edificauit turri |
scʒ tēplū ad cultū dei:qd dicit turris ppter altitudinē
edificij/ppter securitatē refugij/ppter dignitatē priui
legij respectu aliarū nationū | ꝛ locauit eā agricolis et
operarijs | scʒ sacerdotibus ꝛ pncipib⁹ q̄ debent extir-
pare vitia tanq̄ spinas:ꝛ inserere virtutes tanq̄ bona se-
mina/ac seruare cultū diuinū:ꝛ iustitiā in hoib⁹ | ꝛ per-
egre pfectus est | nō loci mutatione:q̄ de⁹ est vbiq̄:sed
q̄ vinitorib⁹ liberū arbitriū reliquit:vel ppter longa-
nimitatē quā in expectando vt a peccatis ɔuerterent
habuit:vel ppter ipsorum negligētiā.q̄ sm Amb. Qui
vbiq̄ p̄sens est:diligentibus presentior:ꝛ negligētibus
absentior est | Cū autē tēpus fructuū appropinquasset |
q̄ post legē susceptā debebāt facere fructū bonorū ope-
rū | misit seruos suos | .i.pmos pphetas | ad agricolas |
id est ad reges ꝛ sacerdotes pncipalit/ꝛ ad alios subie-
ctos eis consequenter | vt acciperent fruct⁹ | p p̄dicatio-
nē suā eos ad fructū bonorū operū reducendo | ꝛ agri-
cole apprehensis seruis | q̄ multi reges ꝛ sacerdotes pro
phetas sibi missos a dño turpiter cōprehendentes | ma-
le tractauerunt et occiderunt. Iterū misit alios seruos
plures pozib⁹ | multiplicādo.s.pphetas ad populi cor-
rectionem | ꝛ fecerūt eis similiter | q̄ ipsi ingrati deū in-
honorauerūt:ꝛ similiter illos pphetas psecuti sunt ꝛ in
terfecerūt | Sed nouissime | .i.in vltimis tēporib⁹ | misit
filiū suū | p nobis incarnatū:quē heredē vniuersorū et
pncipē cognoscētes | eiecerūt extra vineā | negādo:vel
q̄ ex portā hierosolimorū occiderūt crucifigendo | vo-
lētes hr̄e hereditatē | tēporalem scʒ possessionē | cogita-
bāt eñ intra se | si istū populus habeat dñm:necesse ē vt
amittamus cōsuetudinē hostiarū: que ad nostrū para-
ta est lucrū:si autē occidam⁹ eū sic semp tenebit cōsue-
tudo offerendarū hostiarū:ꝛ sic fiat nr̄a possessio/ꝛ erit
nostra hereditas. Venit autē dñs ad iudicandū: ꝛ istō
factum vindicandū:q̄ñ ex ei⁹ ordinatione venit contra
eos exercit⁹ romanorū:ꝛ malos male perdit:q̄ñ ciuita-
tem ꝛ tēplū p romanos dstruxit:ac populū occidi ꝛ ca
ptiuari fecit. Vel hereditas xpi est ecclia quam iudei pre Ecclia ē
cipue molliebant:dum fide eius extincta iustitiam q̄ ex hereditas
lege est persuadere gentibus conabatur. Hec fecerunt xpi.
vt sic ingrati mali male pdant:ꝛ merito dānentur:et ab
eis regnū dei scʒ xp̄s scriptura sacra: seu scripturarum
intelligentia/fides/ecclesia/ꝛ vita eterna auferatur:ꝛ hō
pertinet ad iudeorum reprobationem : sed qd sequitur
pertinet ad gētiliū conuersionē:ꝛ vinea ecclesie locetur
alijs agricolis:q̄ ecclesiā suā xp̄s regēdā tradidit apo
stolis: ꝛ alijs discipulis | qui reddāt ei fructū tēporib⁹
suis | q̄ ad predicationē eorū credidit multitudo gētiū
vel regnū celorū dat alijs scʒ gētib⁹ ab oriēte et occidē
te:ab austro et aquilone veniētib⁹:q̄ faciēt fructum cor
dis credēdo:ꝛ oris cōfitendo:ꝛ operis seruiendo:ꝛ cor-
poris patiēdo | ꝛ recūbēt cū abraam:ysaac ꝛ iacob in re
gno dei | ꝛ ipsi iudei | eijcientur in tenebras exteriores |
Mystice totū pōt exponi de ecclesia hō modo:q̄ | hō |
id est xp̄s | plātauit vineā | .i.ecclesiam sanguine suo: et
de latere suo formatā:in qua tot sunt differentie palmi-
tū quot differentie hoim | ꝛ circūdedit ei sepē | id ē euā-
gelicā doctrinā:vel angelorū custodiā | ꝛ fodit in ea tor
cular | .i.crucē xpi:vl martyrū patiētiam | et edificauit
turrim | scʒ matrē xpi:vel cōtemplationē xpi cōfessorū
ꝛ doctorū:vel fidē de qua ecclesia se defendit cōtra ho-
stes | ꝛ locauit eā agricolis | .i.prelatis quoꝝ varijs mi-
nisterijs regit ꝛ gubernat | ꝛ pfect⁹ est | vt supra exponi
tur | ꝛ misit seruos | .i.bonos ad arguendū malos | et ali
quos ceciderunt/ꝛ alios occiderūt | vt patet de multis.
Deinde mittit xp̄us fili⁹ inuisibiliter a patre/q̄ñ aliquē
instigat ad bonū:sed aliqui sunt ingrati ei⁹ instinctū nō
solū repellentes/sed etiā pessime agentes:ppter qd quā
tum in eis est occidunt eū:de quibus dicit apl's. Rursū Heb. vj.
crucifigētes filium dei:et sic ex dei iustitia perduntur:ꝛ
vinea alijs locatur cum eorum loco boni subrogantur.
Potest etiā per vineam istam intelligi anima rationa-
lis homini per deū locata:quia ad hoc infundit corpo-
ri:vt ipso mediāte fructū bonorū operū faciat:ꝛ multa
merita acquirat:que bona facta per hominē sunt tanq̄
vites. Et i quolibet bono hominis/siue sit bona cogita

tio/vel bona operatio/vł locutio crescūt quinq̧ vue:q̄
rū quattuor remanēt homini:quinta vo debet deo:q̄ vue
sunt cordis iocunditas:culpe remissio:eterne mortis vi
tatio:eterne glorie acq̄sitio:quinta vua est gloria dei:ista
nō nobis:sed deo dare debem⁹. Pōt insup exponi de re
ligione cui⁹ fundatio est maxime in triplici voto dicit
diuina plātatio:spes:regula:ꝛ cōstitutiones:torcular:le
ctio ꝛ studiū scripture:turris: predicatio: agricolarum
locatio:prelatorum pfectio est:felices qui bene colunt ꝛ
non negligunt:augent ꝛ non diminuunt:conseruāt ꝛ nō
destruūt. Quilibet etiā nostrū de populo est vinea:ꝛ idē
est etiā cultor:quilibet eñ nr̄m colit seipm. vñ Hie. Lo
cata est aūt nobis vinea:ꝛ locata ē ea conditione vt red
damus fructum dño tpibus suis/ꝛ sciamus vnoquoq̧
tpe quid oporteat nos vel loqui/vel facere [Principes
aūt sacerdotū ꝛ scribe ꝛ pharisei]cognoscens ꝙ de ipis
dixerit parabolam istam [voluerūt eū]quasi mendacē
[tenere]ad occidendū:sed diuine reuerentie humanum
timorē pferētes[ꝛ timētes turbas]nō pcesserūt i factū
[qm̄]turbe[sicut pphetā habebāt eū] Sed quē nūc tur
be quasi pphetā habēt ꝛ colūt: postea cōtra ipm cruci
fige/crucifige eū clamat:qꝛ turba mobilis est/nec in p
posita volūtate psistens. vbi Chry. Omnis homo mal⁹
q̄tū ad voluntatem suam:ꝛ manus suas mittit in deum
Mali deū crucifigūt ꝛ occidit eum. Qui eñ deū ad iracūdiā excitare nō du
bitat qui precepta ei⁹ cōculcat:q̄ nomē eius cōtēnit:qui
blasphemat:qui murmurat ꝯ deū/ꝛ turbato vultu aspi
cit ꝯ celū:qui in ira sua manus audacter subleuat ꝯ eū:
nōne si poterit fieri man⁹ mitteret in deū:ꝛ occideret eū
vt iam licēter peccaret: Uide nūc obstinationē ponti
ficū ꝛ maiorū in malo:qꝛ audiētes doctrinā xp̄i nō fue
runt ꝯtriti:sed magis ex hac indignati/ꝛ ad occcidēdū
eū incitati. Multi sunt tales hodie qui idignant quādo
reprehendunt:qꝛ pauci sunt qui veritatē sue correctōis
velint audire:imo et psequūtur reprehendētes eos pro
ipsorū salute. Uide etiā quō pōtifices et maiores retra
hebant a malo propter populū:cū tñ debebet esse p con
Nu.xxij. trarium. Hec plebs quasi asina balaā fuit q̄ ipm errātē
corripuit. Hoc quotidie geritur i ecclesia cū quilibet so
lo noie fatet eā quā nō diligit ecclesiastice fidei/ꝛ pacis
vnitatē:sed erubescit vel timet impugnare pter bono
rum multitudinem. Sed licet ab occidendo dei filio ad
modicū donec veniret hora eius timore humano potue
runt retardari:nūq̧ tñ diuino amore voluerunt cohibe
ri. Predicationē eñ xp̄i contēnentes pter cupiditatē
temporaliū cōspirauerūt in ipsius mortē ne perderent
ciuitatem et templum:in quo quidē tēplo hauriebāt pe
cuniā populi sub obtētu cultus diuini. Unde occiderūt
filiū vt haberēt hereditatē/ꝛ pacifice possiderēt tēplū
ꝛ ciuitatē:ne occasione ei⁹ romani venirēt/ꝛ eis locum
ꝛ gentē auferrent:ꝯriū tñ eis accidit:qꝛ i vindictā mor
tis xp̄i ꝛ locum ꝛ gentē pdiderūt. vbi Chry. Quādoq̧
igit detēt⁹ p medios eos transijt non apparēs:qñq̧ au
tem apparens dolentē eorū ꝯcupiscentiā detinet:hi au
tem neq̧ sobrij fiebāt/neq̧ verecūdabant: ita simul eos
dilectio principat⁹/ꝛ vane glorie repleuit cupido ꝛ pre
sentia petere. Nihil ita aduersus primū caput ipellit ꝛ
Terrenorum cupiditas. in precipitatiōes fert:ꝛ nihil ita facit a futuris excidere
sicut affixū esse temporaneis. Nihil ita facit et his poti
ri sicut oibus illa phonorare. [Querite eni(ait dñs) re
Mat. vj. gnū dei/ꝛ oia adijcient vobis] Neq̧ ita sollicit⁹ sis de
tuis:sed dimitte ea deo:si eñ tu inde sollicitus fueris vt
hō sollicit⁹ eris. Si aūt de⁹ puiderit de sallicit⁹ sis de
eis dimittēs spiritualia q̄ maiora sunt:qꝛ ipse nō valde
eis puidebit:vt igit valde eis puideat ei soli oīa con
cede:si enim ꝛ ipse attractaueris dimittēs spūalia:non
multū ipse eoꝝ faciet puisionē. Ut tibi igit hec bñ oia
disposita sint:ꝛ a sollicitudine eripiaris vniuersa:adhe
reas spiritualibus. despice secularia. Ita eni et terrā ha
bebis. cū celis ꝛ futuris bonis participabis. hec Chry.
Hec per Chryso. iā dicta maxime et precipue ad mona
Mōachorum vita. chos spectāt. de quorū vita idē Chry. hoc loco narrat:
eandē ad seculariū vitā cōparat dicēs. Que videtur ita
onerosa esse vita ꝛ difficilis eā q̄ monachorū est dico/ꝛ
crucifixorū:multum hac q̄ videt esse mitis ꝛ mollis dul
cior est ꝛ delectabilior:ꝛ tātum est mediū quāta est por
tus/ꝛ palagi continue a vēto pcussi differētia. Intuere
autē a cōuersationib⁹ cōfestim pmordia trāq̄llitat. Fo

ros ei ꝛ ciuitates/ꝛ eos qui in medio sunt tumult⁹ fugiē
tes vitā q̄ est in montib⁹ elegerūt:q̄ nihil habet cōmune
ad psentia:ꝛ iā q̄ sunt regni illi⁹ meditant in silentio/et
quiete multa:ꝛ cum omnibus his deo sunt cōiūcti:qm̄
opus monachorū habebat adā ante inobedientiā: op⁹
est eis id qd̄ erat:ꝛ adē añ peccatū quando gloriā illam
indutus erat:ꝛ deo cū libera psentia copulabatur/et re
gionē illā q̄ multa erat plena puritate habitabat. Quo
enim hi deterius illo sunt dispositi qñ ante inobediētiā
posit⁹ est operari paradisum. Nulla cura erat ei secula
ris:sed neq̧ his. Deo loquebat cū pura cōscientia hoc ꝛ
hi:ꝛ multo ampliorē habent liberā psentiam illam quā
to ꝛ maiori potiunt gr̄a per dei largitionē:hi orbis ter
rarum luminares surgentes a lectulo clari et letantes:
ꝛ quorū vnū statuētes in pclara cōscientia cōsonant vni
uersi:sicut ex vno ore hymnos ad vniuersorū cantūt deū/
laudantes eū:ꝛ ei gr̄am p oibus soluētes p proprijs et
cōmunibus bñficijs. Quare si vident. Adā dimittentes
interrogam⁹ quo ab angelis hic distat chorus:q̄ in ter
ra cantāt ꝛ dicunt. Gloria in excelsis deo:ꝛ in terra pax Luce. j.
hoibus bone volūtatis. Deinde postq̧ cantica illa dixe
rūt genua flectētes deū quē hymnis laudauerūt:rogāt
ꝛ petūt/psentium quidē nihil:nulla eñ eis horum est cu
ra:stare aūt cū libera psentia ante terribile tribunal cū
venerit iudicare viuos ꝛ mortuos vnigenitus fili⁹ dei
ꝛ nullū audire illā terribilem vocē que dicit: nescio vos
ꝛ cum pura conscientia:ꝛ multis directionibus laborio
sam hanc expleant vitam:ꝛ difficile nauigent hoc pela
gus cum tranquillitate. Deinde surgens ꝛ perficientes
iā sanctas illas ꝛ cōtinuas oratiōes orēte radio ad op⁹
adit vnusquisq̧ multū stipendiū egentib⁹ hinc congre
gantes. Magnus est illic q̄ vile opus rapit. Non est ibi
meū:ꝛ tuū:sed abiectū est inde hoc verbū qd̄ decem mi
liū est causa pliorū. In nullo eoꝝ tabernacula deterius
celis disposita sunt:eteni angeli descēdūt ad eos:ꝛ āge
lorum dominator. Et mensa apud eos est ab omi auari
cia mūda/et philosophia plena. Nō sanguinū torrētes
sunt apud eos:neq̧ carniū incisiones: neq̧ dulcamina.
neq̧ vapor coctorū indecētes implens adoratū: neq̧ fu
mus inconueniens:neq̧ cursus et tumultus:ꝛ turbatio
nes:et clamores aggrauātes: sed panis ꝛ aqua:hec qdē
ex fronte puro:ille autē a laboribus est iustis. Si autem
ꝛ aliquid munificētius comedere voluerint extremita
tes arborꝝ:hec munificētia fit:ꝛ maior hec delectatio q̄
in regalibus mensis. Angelorū est hec mensa ab oī tur
batione eruta. Et sedile eis fenū simpliciter supponit
sicut in heremo prandens xp̄s fecit. Multi autem neq̧
neq̧ tegmen hic faciūt: sed p tecto celū habēt:ꝛ lunam
pro lumine lucere non indigētes oleo neq̧ ministro:sol
desuper ipse digne lucet. Hanc et angeli mensam de ce
lo contemplantes letantur et exultant: hec igit scientes
ꝛ deponētes auariciam vniuersam:inuadamus superi⁹
cum studio vniuerso regnū rapiētes:vt et futuris frua
mur bonis. hec Chry. Oratio.

Domine deus pater familias oipotēs q̄ vineā
ecclesie tue prelatis locasti ad colendū:vt vi
tia tāq̧ spinas extirpādo:ꝛ virtutes tanq̧ bo
na semina miserēdo fructū in se/et in subditis facerent
bonoꝝ operū:da ppici⁹ oib⁹ ꝛ platis/ꝛ singulis subditꝭ
vt fructū cordis/oris/ꝛ opis tibi reddāt:ꝛ vbertate fru
ctuū maiestati tue placeant:ac tandē post laborem pre
sentis vite cum electis tuis qui bene ꝛ fideliter labora
uerunt in regno tuo te miserante requiescant. Amen.

De inuitatis ad nuptias:et nō habente ve stem nuptialem. Capitulum.xxxiiij.

Et quia maiores iudeo Mat. xxij
rum itelligētes de se dici parabolas ꝛ Lu. xiiij
querebant dominū tenere ꝛ occidere
hanc eorū sciens volūtatē:nihilomi
nus increpat seuientes/nec timore su
peratur q̄ minus arguat peccatores.
Hinc habes argumentum ꝙ si pdica
tio tua non fuerit semp consecuta effectum non ideo de
sistas a predicatione ꝛ redargutione:maxime si spes est
tibi de eorum quibus predicas correctione. Quia igitur
ostenderat ꝙ regum auferet a iudeis:ꝛ dabitur genti fa
cienti fruct⁹ eius:ideo subiūgit nunc parabolam de iui

tatis ad nuptias regis quas fecit filio suo: quorū quidā
venire neglexerunt: quidā vero seruos missos contume
lijs affectos occiderūt: ⁊ de alijs bonis ⁊ malis vocatis
q̄ venerūt/ ⁊ ad nuptias intrauerunt. Hanc parabolā in-
ducit vt dei longanimitatē/ ⁊ patientiam multam ad iu
deos ostēdat/ quos pre ceteris honorauit: ⁊ p̄mo ad nu
ptias filij sui vocauit: cui carnē nostrā ⁊ ecclīam despō-
sauit: ⁊ vt reprobationē iudeoꝝ ⁊ vocationē gētiū demō
Iudei ad nuptias venire noluerunt. strar et. Quia eñ iudei ad fidē vocati venire noluerunt:
merito ipsis reprobatis alij introducti sunt/ ⁊ implete
sunt nuptie discūbentiū: q2 fides catholica diffusa est ꝑ
orbē vniuersū. ⌊ Simile est regnū ꝗ celorū hoi regi ⌋ .i.
negociū p̄ntis ecclīe: seu factū in ecclesia militāte circa
xp̄m: sile est negociū qđ potuit fieri per hoiem regē i ce
lebratione nuptiarū. Iste hō rex est de⁹ p̄r/ q̄ dr rex: q2
regnat in celo ꝑ gloriā: in mūdo ꝑ gratiā: in inferno per
iusticiā. Et dr hō ꝓpter cōformitatē q̄ est inter deum et
Nuptie triplices. hominē. ⌊ Qui fecit nuptias filio suo ⌋ triplices. Prias
celebrauit in ꝟginis vtero in copulatione diuine nature
et humane: de quib⁹ dicit Greg. ꝙ nuptiarū thalam⁹ fuit
vterus virginalis. Secūdas fecit in mūdo in cōiūctio-
Ebe. v. ne xp̄i ⁊ ecclīe: de quib⁹ apl̄s. Sacramentū hoc magnū
est: ego dico in xp̄o et in ecclīa. Tertias fecit ī fideli ami
co in coniunctione gratie ⁊ fidelis aīe: de quibus Ozee.
Ozee. ij. Spōsabo te mihi in fide. Alie sunt nuptie celestes i q̄b⁹
et multa fercula apponent̄ ſm Aug. sc3 vita/ sal⁹/ ⁊ ꝟt⁹/
⁊ copia/ ⁊ gloria/ ⁊ honor/ ⁊ pax/ ⁊ omnia bona. ⌊ Et mi-
sit seruos suos ⌋ precedentes. s. ꝓphetas ⌊ vocare inuita-
tos ad nuptias ⌋ per scripturas legis in qua est ꝓmissio
de incarnatione xp̄i. s. ipos iudeos ⌊ ad nuptias ⌋ .i. ad fi-
dem incarnationis xp̄i ꝓmissam in patriarchis: figura
tam in lege: p̄dicatā in ꝓphetis: ꝓphete nāq3 clari⁹ de-
nunciauerūt ea de xp̄o que obscurius posita erant in le
ge: hortabant̄ eñ ppl̄m iudaicū expectare xp̄i aduentū
ac ꝑ fidē ⁊ opa tēdere ad ipm: ⁊ nolebāt venire credēdo
scripturis inuitantibus/ obediēdo seruis vocantib⁹/ cō
gaudendo nuptijs regalib⁹. ⌊ Iterū misit alios suos ⌋
sequentes. s. Iohannem baptistam ⁊ aplos ⌊ dicens: dici
te inuitatis ⌋ sc3 iudeis vocatis a tp̄e abrae ⌊ Ecce pran-
diū meū paraui ⌋ .i. mysterium incarnationis impleui: ac
sacramenta ecclesie ⁊ doctrinā xp̄ianā quib⁹ reficiatur
aīa disposui ⌊ thauri mei ⌋ sc3 patres veteris testamēti q̄
sub iugo legis laborabāt/ ⁊ inimicos cornib⁹ vētilabāt
⌊ et altilia ⌋ q̄si alitilia ab alendo dicta. s. p̄res noui testa
menti pinguedine charitatis saginati: pēnis virtutū ala
ti: ad supna mēte erecti ⌊ occisa sunt ⌋ q2 sancti occidunt̄
ꝓ salute ppl̄i ⌊ et oīa parata sunt ⌋ q2 q̄cq̄d q̄rit̄ ad salutē
iā adimpletū est in scripturis: vel oīa q̄ ꝑtinent ad my-
steriū nr̄e redēptiōis: vel introit⁹ regni est ꝑ fidē mee in
carnationis apert⁹ q̄ ante fuerat clausus ⌊ venite ad nu-
ptias ⌋ credēdo/ diligēdo/ operādo. ⌊ Illi autē neglexe-
runt ⌋ q2 iudei p̄dicationē xp̄i ⁊ apostolorū cōtēpserūt:
Nam pauci ꝯparatiue de iudeis crediderunt. Neglexe-
runt q̄dē q2 dn̄m nō timuerūt: q̄ eñ dn̄m timet nihil ne-
gligit. ⌊ Et abierūt ali⁹ in villā suā/ ⁊ ali⁹ in negociatio-
nē suā ⌋ ambitiōe seculi tāq3 ville dn̄o dētēti: ⁊ ob pecunie
cupiditatē negociatiōe occupati: vbi Chry. O miserri-
Mūdanorū miseria. mus mūd⁹ ⁊ miseri qui eū sequūt̄: q̄ꝑ eī mūdialia opera
hoies excluserunt a vita. ⌊ Reliq̄ ꝟo tenuerūt s̄uos ei⁹:
et cōtumelijs affectos occiderūt ⌋ q2 iohānes baptista ē
ab eis incarceratus ⁊ occisus: necnō stephan⁹ ⁊ iacob⁹ ⁊
alij discipuli: et sil̄r multi in testamento veteri: q2 qđ est
grauī⁹ nonnulli vocati grām nō solū respuūt: sed etiā ꝑse
quūtur ⌊ Rex aūt cū audisset irat⁹ est ⌋ q2 a dn̄o merito ꝓ
talibus sūt puniti ⌊ ⁊ missis exercitib⁹ suis ⌋ sc3 romano
rū sub p̄ncipib⁹ tyto ⁊ vespasiano/ q̄ ex diuina ordiatio
ne venerūt ꝯ hierusalē. xlij. anno post xp̄i passionē ⌊ per-
didit homicidas illos ⌋ q̄ in vltionē sanguinis xp̄i ⁊ suo-
rū discipulorū ab exercitu romanorū sunt trucidati et
captiuati ⌊ et ciuitatē illoꝝ succēdit ⌋ q2 tūc hierusalē est
succensa/ ⁊ templum in ea ⌊ Tūc ait s̄uis suis ⌋ sc3 apl̄is
⁊ discipulis ꝑ diuinā reuelationē ⌊ nuptie quidē parate
sūt ⌋ .i. mysteria xp̄i impleta sūt: ⁊ oē sacramētū incarna
tionis ⁊ hūane dispēsationis iā peractū est ⁊ cōpletum
vt natiuitas/ p̄dicatio/ passio/ ⁊ hmōi ⌊ ⁊ q̄ inuitati erāt ⌋
ꝑ legē/ ꝑ ꝓphetas ꝑ aplos. s. iudei ⌊ nō fuerunt digni ⌋ ꝓ-
pter suā incredulitatē. ⌊ Ite ergo ad exitus viarū ⌋ .i. ad
gentiles extra viā errantes/ ⁊ dispersiones gentium ⌊ et
quoscūq3 inueneritis ⌋ id est cuiuscūq3 sexus vel etatis/
cuiuscūq3 status vel dignitatis: cuiuscūq3 professionis
vel conditionis sine acceptione ꝑsonarū ⌊ vocate ad nu-
ptias ⌋ .i. ad fidē incarnationis: q2 null⁹ volens fidē xp̄i
recipere est repellēdus ⌊ Et egressi serui congregauerūt
oēs q̄s inuenerūt malos et bonos ⌋ q2 in ecclīa militan-
te admixti sunt mali cū bonis ⌊ ⁊ īplete sunt nuptie discū
bentiū ⌋ q2 (vt p̄dictum est) fides catholica diffusa est ꝑ
orbē vniuersū: vel ⌊ implete sunt ⌋ et q̄tum ad numerū: et
q̄tum ad meritum: et q̄tū ad preordinationē diuinam
qđ erit in fine mūdi q̄n ꝯplebit̄ nūer⁹ electorum ⌊ Intra
uit autē rex ⌋ sc3 de⁹ ad iudiciū: tota eñ trinitas iudica-
bit. i. reddet vnicuiq3 ꝓ meritis ⌊ vt videret discūbētes ⌋
.i. in fide q̄escētes: attēdēdo sc3 vitā fideliū/ ⁊ discernen
do merita ⁊ demerita eoꝝ: fideles eñ ꝑtinēt ad iudiciū
nā q̄ nō credit iā iudicat⁹ est. Intrat autē dupliciter: sc3
generaliter in futuro iudicio: ⁊ specialiter ī morte cuius
libet hois. Et nota ꝙ discūbere in nuptijs xp̄i est sacra
mentis ecclesie participare: fidē xp̄i hr̄e: ⁊ bn̄ficijs dei
atq3 gratijs eius perfrui ⌊ Et vidit ibi hoiem ⌋ .i. totum
cetum maloꝝ q̄ in malicia sociati sunt in vnū ⌊ nō vestitū
veste nuptiali ⌋ .i. habentē fidē xp̄i nō opa. Nā ſm Hie.
Vestis nuptialis p̄cepta sūt dn̄i: ⁊ opa q̄ ꝯplent̄ ex lege
et euāgelio nouiq3 hois efficiūt vestimentū. Iste hō ha-
bens fidē sine operib⁹ ad nuptias ecclesie portat: os et
dentes obmittēs vite cōpositionē ⁊ mores. Vel ⌊ nō ve-
stitū veste nuptiali ⌋ .i. habentē fidē sine charitate. Dici- Charitas vestis nuptialis dr.
tur autem charitas vestis nuptialis: q2 tegit turpitudi-
nē peccatorū: q2 ꝓtegit a frigore tentationum: q2 ornat
munere donorū ⁊ virtutū. Et vt dicit Aug. Diuidit iter
filios regni et perditionis. vbi Grego. Recte charitas
nuptialis vestis vocat̄: q2 hanc in se conditor noster ha-
buit dum ad sociande sibi ecclesie nuptias venit. Qui ꝗ
ꝑ charitatē venit ad hoies: eandē charitatē innotuit ve
stem esse nuptialem. Sciendū vero est: q2 sicut in duob⁹
lignis superiori videlicet ⁊ inferiori vestis texitur: ita ī
duobus preceptis charitas habetur: in dilectione scili-
cet dei/ ⁊ in dilectione ꝓximi. Duo ergo necesse ē vt cha
ritatis p̄cepta custodiat: quisquis habere in nuptijs ve
stem nuptialem curat. Quatenus nec ex cōpassione ꝓxi
mi cōtēplationē relinquat dei: nec plusq3 debet inherēs
cōtēplationi dei cōpassionē abijciat ꝓximi. Sciendum Dilectio ꝓximi.
q̄q3 est ꝙ ipa dilectio ꝓximi in duobus p̄ceptis subdiui
dit̄: cū q̄dā sapiēs dicat. Omne quod tibi oderis fieri vi
de ne alteri facias: ⁊ ꝑ semetipsam veritas p̄dicat dicēs
quecūq3 vultis vt faciāt vobis hoies: ⁊ vos eadē facite
illis. Charitas autē vera est cū ⁊ in deo diligit̄ amicus
⁊ ꝓpter deū diligit̄ inimi[…] Magna sunt hec: alta sunt
hec: ⁊ multis ad exhibendum difficilia: sed tamen ista ē
vestis nuptialis. Quisq̄s hanc recūbens nō h3 iā sollici
tus metuat ingrediēte rege q̄n mittat̄ foras. hec Greg.
⌊ Et ait illi ⌋ vnūquēq3 hoiem in iudicio particulari cū
morit̄ vniuersorū iudex interrogat̄ quō in fide xp̄iana
se habuerit: sed in fine mūdi loquet̄ toti humano generi
⌊ Amice ⌋ fidei participatione: sed nō operatione: debiti
obligatione: sed non solutione: noie non re: vocat̄ ꝗ pec- Amic⁹ ꝑ naturā vocat̄ pctōr.
cator amic⁹ ꝓpter fidem informē: que noticia quedam
est ⁊ dei donū: licet nō sufficiat ad salutē. Vocat̄ etiam
amic⁹ ꝓpter naturā qua ad imaginē dei est fact⁹: vl̄ q2
fuit inuitat⁹ ⌊ Quomō huc intrasti ⌋ inter cōgregationē
sc3 fidelium sacramenta ecclesie suscipiendo: fidem ec-
clesie confitendo ⌊ non habens vestem nuptialē ⌋ sc3 opa
sine quibus fides est mortua: vl̄ ⌊ vestē nuptialem ⌋ .s. cha
ritatem: q2 absq3 tali veste nemo ad cōmunionē fideliū
debet accedere: q̄m dignū est vt cōuiuantes ipsi sponso
in habitu sint conformes qui vestem induit charitatis
Charitas dicit̄ vestis: tum quia operit delicta: tū q2 ca- Charitas cur vestis dicta.
lefacit desideria: tū quia sine ea nō placēt deo opera no-
stra. Dicit̄ autē nuptialis: q2 matrimonia fiunt propter
amicitiā reformandā/ cōfirmādā/ ⁊ augendam. In ma
trimonio igit̄ filij dei qđ fecit cū natura humana amici
tia inter deū ⁊ nos est reformata: perpetuo cōfirmata:
⁊ etiam augmēta. Et nota ꝙ existentium ī nuptijs xp̄i Indumēta pctōrū.
plurimi sūt induti sacco auaricie: aliq̄ sunt īduti purpu
ra supbie: aliqui auro inanis glorie: aliqui pellib⁹ ouium
simulate iustitie: aliq̄ armis iracūdie: aliqui habēt vesti-
mētum sordidum peccato luxurie: aliqui laceratū disse
catione inuidie: aliqui incōpositū negligentia accidie.

aliqui molli intuitu cōplacentie:aliqui nimis affluētes
Soph.j. voracitate gule. De quib⁹ oib⁹ i sophonia dr. Uisitabo
super oēs qui induti sunt veste peregrina. ⌊At ille obmu
tuit⌋ ꝓpter timorē accusationis:propter erubescētiā iniq
tatis:propter ignorantiā excusationis:pre cōfusione nō
habēs qd respōderet:qr deo null⁹ respondere potest: ſ3
ꝓpria arguēte cōsciētia cōuincit̄ ⁊ mutus efficit̄. Per
hoc ꝙ ille obmutuit mōstratur ꝙ i illo vltimo examine
omne genus excusationis cessabit. ⌊Tūc dicit rex mini
stris⌋ .i. angelis diuine iustitie executoribus: vel isti mi
nistri sunt maligni spūs q̄ deputati sūt ad penā dānato
rū. qr ſm Origenē. Merito ipsi sunt pene auctores q̄ fue
runt culpe suggestores ⌊ligatis manibus ⁊ pedibus⌋ .i.
ablata potestate bñ operandi: ⁊ ad salutē reuertendi/ac
gratiam recuperandi. Uel pedes sunt facultas liberi ar
bitrij: manus vero sunt potentia operis: ⁊ vtrūq; est liga
tum in damnatis ⌊mittite⌋ ⁊ ꝓijcite eū sic ligatū ⌊i tene
bras exteriores⌋ a visione dei: et qr sunt extra oēm diem
⁊ extra ambitum diuine mi̅sicordie. Uel ⌊exteriores⌋ .i.
corporales/⁊ localiter extra ipm positas: qr habuerat i
seipso dum hic viueret interiores .i. mentales. Tenebre
eñ ignorātie ducūt ad tenebras culpe: ⁊ he ad tenebras
pene. vñ ſm Greg. Interiores tenebras dicim⁹ cecita
tem mentis: exteriores vero tenebras eternam noctē dā
nationis. Qui ergo nunc in vitio ligantur sponte tunc in
supplicio ligabuntur inuite: ⁊ ligabit tibi pena/q̄s hic a
bonis operibus ligauit culpa. Et q̄d ibi sustinebit q̄ h̄
bñ viuere ꝯtēpsit: subiūgit dicēs. ⌊Ibi erit flet⁹⌋ .s. ocu
lorū ꝓ illicitas cōcupiscētias/et i vanitate mūdi h vagā
tiū ⌊⁊ stridor dētiū⌋ in edacitate mōdo gaudētium: q̄te
nus singula membra supplicio subiaceant que hic singu
lis vitijs subiecta seruiebant. Uel ⌊fletus ⁊ stridor⌋ .i. do
lor mentis ⁊ corporis ad que reducit̄ oīs pena inferna
lis: fletus eñ a tristitia originat̄: ⁊ stridor dentiū causat̄
a contrarijs causis .s. ex ardore ignis/⁊ frigore īfernali
Job. xxiiij. Uñ dr i Job. Ad nimiū calorē trāsibit ab aquis niuiū
In fletu etiam ⁊ stridore magnitudo tormētorū/⁊ dolo
ris imēsitas significat̄. Uel certe stridor dentiū prodit
indignantis affectum: eo ꝙ sero vnumquemq; peniteat
sero ingemiscat: sero sibi irascātur ꝙ tam pa̅ruicaci im
probitate deliquerit. Et qr in cōuiuio nuptiali non ini
tium sed finis queritur: consequēter repulso vno in quo
omne malorū corpus impetmit̄ generalis sentētia ⁊ pa
rabole conclusio infert̄. ⌊Multi autē sunt vocati⌋ ad fi
dem catholicam ⌊pauci vero electi⌋ ad gloriā .s. cōparati
ue respectu illorū qui vocati sunt ad fidem: qr inter mul
tos fideles habentes fidem pauci sunt electi qui habēt
fidē formatā. Rursus oēs homines vocant̄ ad fidē: ſ3 pau
ci sunt electi: qr pauci sunt fideles respectu infidelium.
Un⁹ eie ct⁹ notat multos. Tale est qd̄ dt. Nō vn⁹ tm̄ deuocat⌋ eiect⁹ ē de nuptijs:
sed intelligendū est de multis: qr ꝑ illū vnū intelligitur
vniuersitas malorū q̄ habent fidem sine operibus cha
ritatis. Nā ſm Aug. Homo ille q̄ inde ꝓiectus ē nō vnū
hominē significat/sed multos: qr ille vn⁹ corpus maloꝝ
est. vnde alibi dr. Lata est via que ducit ad perditionē:
⁊ multi sunt qui ingrediunt̄ per eam: ⁊ arcta est via q̄ du
cit ad vitā/⁊ pauci sunt q̄ inueniunt eam. Et hoc multū
deberet nos terrere/⁊ ad humilitatē mouere: qr ē nobis
incertū vtrū sim⁹ de illo paruo numero electorum. vnde
Greg. Tanto ergo sibi vnusq̄sq; metuat/⁊ in humilita
te se deprimat q̄nto si sit electus ignorat: qr qd̄ sepe dicē
dū est ⁊ sine obliuione retinendū: multi sunt vocati/pau
ci vero electi. hec Greg. ¶ Et notandum ꝙ hoc vbū ibi
Fletus et stridor se pties di cta. erit fletus ⁊ stridor dentiū in septē locis euangelij legit̄
et hoc cōtra septē vitia maxime prelatorū ſm ꝙ vbiq;
in precedenti littera reddit̄ causa. Prima causa est qr
male intrauerūt .s. per nūmū: nō per deū: per cupiditatē
nō ꝑ charitatē. Ut dr h. ⌊quomodo huc intrasti nō hñs
vestē nuptialē:⌋ et sequit̄ ⌊ibi erit flet⁹ ⁊ stridor dentiū⌋
Secunda qr male vixerūt: non sicut pastores: sed sicut
predones: nō sicut epi: sed sicut epicuri. Unde supra de
Mat. xiij. sagena. Malos autē foras miserunt: et sequitur. ibi erit
fletus et stridor dentium. Tertia quia alios scandaliza
uerunt sicut lapis subito occurrens pedi facit ipsum cesp
pitare ⁊ offendere. Unde supra. Et colligent de regno
ei⁹ oīa scandala: ⁊ sequitur: ibi erit fletus et stridor den
tium. Quarta quia in docendo ⁊ regēdo inutiles fuerūt
Unde infra. Seruum inutilem proijcite in tenebras ex

teriores. ⁊ sequit̄: ibi erit fletus et stridor dentium. Quin Eiusdem xxv.
ta quia subditos ⁊ suꝑbia vbi/⁊ auaricia facti oppresse
runt. Unde infra. Si dixerit seruus malus/moram fa Matthei xxiiij.
ciet dominus meus ⁊ cetera: partem suam ponet cū hy
pocritis. et sequitur: ibi erit fletus ⁊ stridor dentiū. Se
xta quia magna de se presumpserunt credendo/⁊ maio
ra iactādo. vnde supra. Nōne māducauim⁹ corā te ⁊ bi Lu. xiij.
bimus ⁊c. ⁊ sequitur: ibi erit fletus ⁊ stridor dētium. Se
ptima qr non penituerūt: elatio eñ supbie repugnat hu
militati penitētie. vnde supra de centurione. Filij autē Mat. viij.
regni eijcient̄ foras in tenebras exteriores. et sequit̄: ibi
erit fletus ⁊ stridor dentiū. Has ergo xpi ⁊ ecclesie nu
ptias tota mēte diligamus: harū gaudijs celestib⁹ inde
fessa bonorū intentione iūgamur: has qr ꝑ fidem voca
ti itrauimus mūdo dilectiōis habitu celebrare curem⁹:
nostreq; actionis simul ⁊ cogitationis maculas añ diē
extremi discriminis ipsi sollicitus examinādo diluam⁹
ne forte tunc ingrediens rex si viderit nos nuptialē cha
ritatis vestē nō habere eijciat nos: ⁊ ligatis a facultate
bene agendi manibus nostris ac pedib⁹ i tenebras mit
tat exteriores. Si q̄s eñ in tpe iudicij fuerit inuent⁹ sub
noīe xpiano non habēs opa xpiani/statim corripietur
⁊ audiet istud a rege sibi dici⌊amice quō huc intrasti nō
habēs vestē nuptialē:⌋ .q.d. Ut q̄d xpianus es effectus
cū opa tua non sint xpiani: Null⁹ itaq; de vocatiōe pre
sumat donec de adeptione finis securus existat. Omes
quidē vocat de⁹ volūtate antecedente ſm quā vult om
nes hoīes saluos fieri ⌊⁊ pauci sūt electi⌋ qr pauci bea
titudinem consequūtur respectu eorū qui condēnantur
Nonnulli quidē vocati nec incipiunt: nōnulli vero i bo
nis que inceperunt minime persistūt: ⁊ multi fidem pci
piūt: sed respectu malorū pauci sunt qui in grā vsq; in fi
nē ꝑseuerant. Nemo aūt xpianū se iudicet nisi q̄ xpi do
ctrinā sequit̄ ⁊ imitatur exemplum. Qui male viuunt et
xpiani vocantur iniuriā xpo faciunt. vñ Aug. Nemo si
ne causa q̄dcūq; nomen sortit̄. Sutor vt dicatur necesse
est vt calciamēta cōficiat. Docet̄ q̄s faber aut ali⁹ arti
fex: artis peritia fiat. Hmōi exēplis cognoscimus nullū
sine actu nomē: sed omne nomen ex actu xpiani: ergo no
men ille frustra sortit̄ q̄ xpm nō imitat̄. Quid enim tibi
ꝓdest vocari qd̄ nō es: ⁊ nomē vsurpare alienū: Sed si
xpianū te esse delectat: q̄ xpianitatis sunt gere: et merito
tibi nomen xpiani assume. Tu ergo quomō xpianus di
ceris in quo nullus xpiani est act⁹: Christianus iustície
bonitatis: integritatis: patiētie: castitatis: pudicitie: pie
tatis: humilitatis: ⁊ innocentie est nomen: et tu istud no
men quomodo tibi defendis ⁊ vendicas/cui de tam plu
ribus rebus nec pauca subsistunt: Christianus ille est q̄ Xpiani q̄ dicuntur.
nō nomine tantū: sed opere est: q̄ viā xpi sequit̄: q̄ xpm i
oib⁹ imitat̄. Sicut scriptū est. Qui dicit sese in xpo ma
nere: debet sicut ille ambulauit/⁊ ipse ambulare. Xpia
nus est q̄ die noctuq; deo deseruit: q̄ indesinēter ei⁹ pre
cepta meditat̄/⁊ cogitat: q̄ pauꝑ mūdo efficit̄ vt deo lo
cuples fiat: q̄ inter hoīes habet̄ inglori⁹ vt coram deo ⁊
angelis gloriosus appareat: qui in corde suo nihil simu
latū videt̄ habere nec fictū: cui⁹ simplex et immaculata
est aīa: cuius cōscientia fidelis et pura est: cuius tota in
deo mens: cuius oīs spes in xpo est: q̄ celestia potius q̄
terrena desiderat: q̄ humana spernit vt possit habere di
uina. hec Augu. Uñ ⁊ Leo papa. Frustra appellamur
xpiani si imitatores nō sum⁹ xpi. Qui iō viā se eē dixit vt
cōuersatio magistri eēt forma discipulis: et illā hūilita
tē eligeret seru⁹ quā sectat⁹ est dñs. vñ Cyprian⁹. Xpia
nus nemo recte dr nisi qui xpo morib⁹ coequat̄: vñ etiā
Anselmus. Inter infideles ꝯputātur q̄ qd̄ vouerunt nō
impleuerunt. Quicūq; etiā xpm non sequit̄ non solum
xpiani nomē amittere: sed ⁊ antixp̄s dici meretur. vnde
Aug. Quisquis factis negat xpm: antichristus est: mag
mēdax est antixp̄o q̄ ore ꝓfitet̄ xpm et factis negat. Io
mēdax qr aliud loquit̄/⁊ aliō agit. Quis est qui nō cre
dit ꝙ iesus sit xp̄s: Qui nō viuit quō ꝓcipit xp̄us. Mul
ti enim dicunt credo: sed fides sine operibus non saluat
Et iterum. Omnes negant christum in carne venisse q̄
violant charitatem iesu: nō eñ opus erat vt veniret nisi
ꝑ charitatē. Maiorē hac dilectionem nemo habet q̄ vt Joh. xv.
aīam suā ponat ꝓ amicis suis. Quisq̄s violat charitatē
quodlibet dicat lingua vita ipsius negat christū i car
ne venisse/⁊ iste est antixp̄s vbicunq; fuerit/quocumq;

intrauerit. Hec aug. In hoc ergo maxime nos christia:
ni gentiles ſcandalizamus: q charitatē/⁊ vitam virtuo
ſam nō habemꝰ. vñ Chry. Nihil aliud eſt quod ſcanda:
lizat gētiles ꝗ ꝙ non amor eſt. Cū eñ multiplicata fue
rit iniquitas frigebit amor. Vitā autē nihil ita facit cla
Scādali: ram vt amor. Nihil ita cōuertit gentiles vt ꝟtus animi
zatio gen: nihil ſcandalizat vt malicia. Cū enim viderit auaricia
tiliū per vtentem rapientem eū qui cōtraria iubet: ⁊ quis ꝗ eiuſ:
nos. dem ſunt tribꝰ vt foris vtentē iubet eū inimicos amare
delirationē dicit ea ꝗ dicta ſunt. Cū autē viderit tremē
tes mortē ꝗliter ſuſcipiet eos qui de īmortalitate faciūt
ſermones. Cū viderit diligere principatū ⁊ alijs ſeruiē
tem paſſionibus/firmus in ſuis manet dogmatibus: ni
hil magnū imaginās. Nos eñ ſumus cā manendi eos ī
errore. Nā dogmata quidē ꝗ apd ſeipſos ſunt olim ꝯtē
pſiſſent: ſed noſtra ſimiliter admirarent: ex vita aūt nr̄a
ꝓhibent. Nā ꝑ ꝟba qdē philoſophari facile eſt. Multi
enim et apud eos hoc fecerūt. Inquirunt autē eam que
fit ꝑ opera demōſtrationē. Oſtende eñ mihi fidē tuam
ait ꝑ opa tua. Cū aūt magꝭ fera diuellimꝰ primorū ſub
ſtantias: iacturā nos vocāt orbis terrarū. Quare ⁊ nos
horū vindictā dabimꝰ nō ꝓ qbꝰ male agimꝰ ſolum: ſed
pro quibꝰ blaſphemat nomē dei: vſqꝫquo pecunijs et vo
luptati/⁊ alij ſumus alligati paſſionibus. Deſiſtamꝰ igi
tur de reliquo et virtutem capiamus omnem/⁊ futuris
fruamur bonis. Hec Chry. Oratio.

Domine ieſu chriſte rex celeſtis glorie/ꝗ nos
ꝑ nūcios tuos. ſ. ꝑ ſacrā ſcripturā infirmita:
tes periculū viuēdi/mutationē fortune/⁊ gra
tuitā volūtatem ad nuptias tuas vocaſti: da
nobis charitatis veſtē nuptialē: ne a confeſſione pcti: et
a laude dei vnꝙ obmuteſcamꝰ: ne a reſurrectiōe ſpirital
gaudij: ſcꝫ pace ⁊ ſecuritate ſeparemur: ⁊ da nobis veſtē
pietatis ⁊ bone operationis: ne ligatis manibꝰ et pedi:
bus in tenebras exteriores mittamur. Amen.

De queſtione ſuper tributo ſoluendo et de muliere ſeptem viros habente. Capitulū. xxxv.

Mat. xxij Tunc ſcꝫ poſt predicta et
eadem feria tertia [abeūtes phariſei]
ad herodianos [conſiliū inierunt] vt
ex collatione cōi meliꝰ ꝑpēderēt ꝗli:
ter ieſum decipere poſſent ⁊ [eū] quē
capere nō poterāt in malo ope [cape:
rēt ī ſmone] q facilꝰ capit hō in ver:
bis ꝗ in factis [Et miſerūt diſcipulos] de ſecta ſua [cū
herodianis] .i. miniſtris herodis ꝗ ex ꝑte ceſaris ꝑerat
tributis: vt diſcipuli caperent in ſmone/⁊ miniſtri rape
rent eū ad puniendū in corpore. ſm Chry. Ne forte pha
riſei xp̄o noti et ſuſpecti circūuenire eū non poſſent: q
coram eis ſibi in verbis caueret: mittunt diſcipulos ꝗſi
ignotos vt facilius deciperent: ⁊ minus erubeſcerēt de
prehenſi/⁊ ꝓpter h eos ⁊ herodis miniſtros ſimul mit:
tunt: vt quodcūꝙ dixerit reprehendat. Et circundant
eum ſicut apes mel in ore: ⁊ aculeū in tergo portātes: et
adulatorie cōmendant in eo triplicē veritatē dicentes
Veritas [Magiſter ſcimus q verax es:] ꝙtum ad vitam nō hy:
triplex in pocrita: ecce veritas vite [⁊ viā dei] qua itur ad deū [i ve
xp̄o. ritate doces] ꝙtū ad ſanā doctrinā: ecce veritas doctri
ne [⁊ nō eſt tibi cura] .i. timor vel fauor [de aliquo] ꝙtū
ad iuſtitiā. i. nō attēdis aliquē vt accipias ꝑſonā: vñ ex
ponēdo ſubiūgit [nō eñ reſpicis ꝑſonas hoīm] ſꝫ indi:
ſtincte dicis maioribꝰ ⁊ minoribꝰ veritatē: ecce veritas
iuſticie. Sed ecōtra multi moderni faciunt ꝗ pauperes
delinquentes publice arguūt ⁊ cōfundunt: ſed diuitibꝰ
maiora peccantibꝰ nec nutū faciunt. ſm Chry. Int oīa
peccata ſacerdotū maximū eſt ꝙ ꝑſonas reſpiciūt: ⁊ nō
Perſona cauſas. Et ideo iuſtos ⁊ pauperes deſpiciētes iniquos
rum acce: ⁊ diuites ꝓmouēt ⁊ exaltant. vt autē dicit idem Chry.
ptio ſūmū Magiſtrū eū vocāt/⁊ veracē magiſtrū vt ꝗſi venerādo
ſacerdotū eū deciperent: ⁊ vt ꝗſi honoratꝰ ⁊ laudatꝰ myſteriū ſui
malum: cordis ſui ſimpliciter eis aperiret: tāꝙ volēs eos habe:
Hypocri: re diſcipulos. Hec eſt eñ hypocritaꝝ prima ſimulatio/
te detra: laudatio: laudāt eñ quos perdere volunt/vt ꝑ delecta:
ctores. tionē laudis paulatī corda hoīm ad ſimplicitatē beni:
gne confeſſiōis inclinēt. Hec chry. Iſtis ſimiles ſunt ꝗ
hoībus in p̄ntia adulantur: ⁊ in abſentia detrahūt. O ꝗ
plenꝰ eſt mūdus his ⁊ illis peſtiferis hoībꝰ a qbꝰ cuſto
diat ſuos deus. vñ ſm Aug. Duo ſunt genera ꝑſequētiū
ſcꝫ vituperantiū ⁊ adulantiū: ⁊ plus ꝑſequit lingua adu
latoris/ꝗ manus interfectoris: ⁊ mellicis ꝟbis eū inter
rogare volentes ſubiūgunt [Dic ergo nobis qd tibi vi:
det:] Q certi ſumꝰ ꝙ nō dimittis ꝓpter maieſtatē ce:
ſaris/vel timorē aut fauorē cuiuſcūꝙ hoīs qn veritatē
et iuſte qd verū eſt diffinias. Et interrogāt eū dicentes
[Licet cenſum ceſari dari an non:] hāc queſtionē apd
iudeos ortā xp̄o malicioſe ꝓpoſuerunt: vt ſi tributū ne
garet ⁊ diceret non eſſe licitū caderet in manū preſidis
⁊ ſtatim caperet tanꝙ cōtrariꝰ impatori. Si autē tribu
tū concederet ⁊ diceret eſſe licitū/caderet in manū popu:
li tanꝙ cōtrariꝰ eoꝝ libertati ⁊ diuino honori: ⁊ ſic totū
eorū artificiū erat vndiꝙ habens ꝑcipitium. Dicebant
ꝗdā q romani ꝓ re publica militabant eos in ſecurita
te et quiete tenentes ꝙ licebat dari tributū. Sed ecōtra
phariſei aſſerebant ꝙ qui ſeruiebant ſummo deo: et ſibi
oblationes ⁊ decimas reddebant/ nulli hoī tributa ſol:
uere debebāt. Sed ſapiētie fons dolos eorū fugit: ſic eī
rn̄dit vt deo et ceſari ſua iura ſuarent. Vñ [cognita] et
deprehenſa [neqtia] ⁊ doloſitate [eoꝝ] nihil eñ latet de
um ꝗ ſcrutat renes ⁊ corda: laudes ipſorū reſpuit: ⁊ du:
re eis rn̄dit dicens. [Quid me tētatis hypocrite:] .q.d.
Nō queritis veritatē addiſcere: ſed me ꝟbis capere: et
ꝓpter hoc eos hypocritas vocat: q aliud ꝑtēdebant/⁊
aliud intēdebant. ſm Chry. Rn̄det nō ſm ꝟba eoꝝ blā:
de: ſed ſm cōſcientias eorū aſpere: docēs nos dure refel
lere adulantes: et ſm eundē. Phariſei blandiebant vt
ꝑderent: ieſus autē cōfundebat vt ſaluaret: q vtilior eſt
deꝰ hoī iratꝰ ꝗ homo ꝓpitiꝰ. Et ſubiūgit. In hoc autē
ꝙ xp̄s laudes reiſpuit dat intelligere ꝙ nullꝰ debet velle
laudari: ⁊ in hoc ꝙ adulatores ſuos dure reprehēdit do
cemur vt adulationes vitemus. [Oſtēdite mihi nūmiſ:
ma cēſꝰ] .i. denariū ꝗ ꝓ cenſu dat annuo/et erat de argē
to: vocabaturꝙ denarꝰ q valebat decē nūmos viſua:
les/⁊ habebat ymaginem ceſaris ⁊ nomen eius. Prope
tamen nūmiſma eſt ipſa inſcriptio imaginis: ⁊ nūmus
eſt cui inſcribitur. Et illis offerentibus ei denarium cen
ſualem [ait. Cuius eſt hec ymago:] ꝙtum ad figurā [et
inſcriptio] ꝙtum ad ſcripturam. Non de ignorantia in:
terrogat: ſed vt competenter ad eorum verba reſpōdeat
Voluit dn̄s videre materiam queſtionis/vt nos tacite
informaret ne ſimꝰ precipites in ſententiando: ſed matu
re inqramꝰ ⁊ priꝰ examinemꝰ anteꝙ diffiniamꝰ [dicūt
ei ceſaris] ſcꝫ tyberij preuigni auguſti ceſaris: ſub quo
auguſto natꝰ eſt dn̄s [Tunc] ex premiſſis inferendo que
ſtionis determinationē [ait illis. Reddite ergo ꝗ ſunt
ceſaris ceſari] .ſ. tributū ⁊ pecuniā ꝑ quā cōfitemini vos
illi ſubiectos. vbi ſm chry. Illa dicit ſolū ꝗ nō nocēt pie
tati: q ſi aliqd tale ē nō ceſaris: ſed dyaboli eſt vectigal
[et que ſunt dei deo] .ſ. ſm Hiero. Decimas/primitias/
oblatiōes/⁊ hoſtias. Sicut ⁊ ipſe reddidit tributa ꝓ ſe
et petro: ⁊ deo reddidit que dei ſunt/patris faciēs volū
tatem. Vel debemꝰ reddere mundo ſuos honores eos
deſpiciendo: ſuas delicias eas abhorrendo: et ſuas diui
tias eas contennendo: deo autē decimas ⁊ oblationes.
Vel ſm ambro. Sicut ceſar exigit īpreſſionē ſue yma:
ginis: ſic ⁊ deꝰ aīam lumīe vultꝰ ſui inſignitā: ſicut eñ de
nariꝰ ymagine regis: ſic ſignat hō ad ymaginē ⁊ ſimili
tudinē dei quā peccando corrūpit. Et iterū. Cū alia ſit
ymago dei: alia mūdi: ſi nō vis eſſe obnoxiꝰ ceſari noli
hr̄e ꝗ ſunt mundi. Si vis terreno regi nihil debere: oīa
tua relinque: ⁊ xp̄m ſequere. Et bene prius que ceſaris
ſunt reddenda decreuit: neꝙ eñ pōt eſſe qs diſcipulus
dn̄i niſi renūciauerit mūdo. Sed omnes renunciamus
verbis: non renūciamus affectu. Nā cū ſacramēta reci:
pimus renūciamꝰ. Qꝫ grauia ſunt vincula promittere Ex ho. iiij
deo ⁊ non ſoluere: Maior eſt contractꝰ fidei ꝗ pecunie
Redde promiſſum dū in hoc corpore es priuſꝙ veniat
exactor ⁊ mittat in carcerem. vñ ⁊ Hiero. Nummū ha:
bētē ceſaris ymaginē reddite coacti ceſari voſmetipſos
libenter deo. Signatum eſt enim lumen vultus dei ſup
nos: non ceſaris. Hec hiero. Relictis ergo que mundi
ſunt corpus: aīam: intellectū: volūtatē: rationē et oīa ꝗ
in nobis ſunt deo a quo accepimꝰ non dico debemꝰ: ſed
tanꝙ debitū reddamꝰ: vt nō ꝯparati beſtijs: ſꝫ rationa
biliter in omnibus procedamus. Quia ſm Hylarium
Cōdignum eſt vt ei nos totos reddamꝰ cui debere nos

recolim⁹ ꝛ originē ꝛ ꝑfectū. Nō est itaqꝫ incōueniens nec ꝯtradictio ꝙ homo sit subdit⁹ hoi in tꝑalib⁹: ꝛ deo immediate in spūalib⁹: vtrūqꝫ eñ bñ se ꝯpatit̄: nec alte rū alteri ꝑiudicat. Sed magis felix est et beat⁹ q̄ a tem poralib⁹ ꝛ a ꝑnitiosa seruitute eorū est erutus / ꝛ deo soli subiectus: qꝛ hic maxime est liber et princeps ꝛ regib⁹ regalior: ꝛ neqꝫ diuitiarū timet tyrannidē / neqꝫ ꝑncipa tus timorē. ¶ Mystice aūt deo debem⁹ reddere triplex tributū / siue ratiōnē quā postulat scꝫ de corde perfectā dilectionē: de ore feruentē ꝛ frequentē graꝝ actionē: de corpore voluntariā vitiorū mortificationē. In ꝑmissis etiā tria mistice notātur. Primo querit̄ ostēsio denarij. Secundo interrogat̄ supscriptio oblati. Tertio sequit̄ diffinitio cui debeat reddi. In denario sunt tria / mate ria / pōdus / ꝛ supscriptio cū imagine. Materia est ope ratio bona / vel mala / argētea / vel stannea. Pōdus ē in tentio recta / vel praua. Imago attendit̄ in affectu inte riori: ꝛ supscriptio ī effectu exteriori. Imago ei dyabo li est culpa: imago dei grā: supscriptio est exterior ꝯuer satio: et humilis ad imitationē xp̄i: vł supbia ad imita tionē dyaboli. Hui⁹ denarij ostēsio fit ī morte. O q̄ me tuēda questio: ostēdite mihi numisma cēsus: hoīeꝫ scꝫ i teriorē sacco carnis velatā: exteriori simulatione obum bratū / diu ad penitētiā expectatū / felix q̄ poterit dicere pcidisti saccū meū / ꝛ circūdedisti me cū leticia. Sꝫ iter rogatio fiet in iudicio de imagie. O q̄ horrēda interro gatio: imo increpatio malorū cui⁹ est imago hec et sup scriptio. Quilibet portat imaginē ei⁹ cui⁹ habet opa scꝫ vel dei / vel imperatoris mūdi ꝛ dyaboli. Sed diffinitio fiet in retributione [reddite ꝗ q̄ sunt cesaris cesari / ꝛ que sunt dei deo] qꝛ ibūt hi in supplicium: illi in gaudiū [Et] qui missi fuerant a phariseis audiētes sapiētissimam re sponsionem dn̄i [mirati sūt] qꝛ calliditate ꝛ insidijs pre ualere nō potuerūt [relicto eo sicut confusi [abierūt] vt̄ hiero. Qui ad ta ntā credere sapientiā debuerāt: mira ti sunt ꝙ calliditas eorū insidiandi locū nō inuenisset: et relicto eo abierunt infidelitatē pariter cū miraculo re portantes. ¶ Deinde cū abijssent pharisei [accesserūt ad eum saducei] vt qꝛ ratione eū supare nō poterāt: saltē ꝑ ipam frequentiā sensum eius subuerterent / ꝛ tedio eū su perarent. Tres erant secte inter iudeos ab alijs differē tes scꝫ pharisei q̄ erant ab alijs diuisi q̄tū ad habitum ꝛ traditiones q̄ traditionib⁹ moysi traditiōes suas ꝑfe rebant: ꝛ s̄m legē vocabant̄ pharisei. i. diuisi a phares. i. diuisio dicebant̄. Alij erāt saducei q̄ ab alijs differebāt q̄tum ad doctrinā: qꝛ ipsi sibi iustitiā ꝛ ꝙ nō erāt vēdi cabāt: vñ ꝛ iusti ꝑpter exteriorē sāctitatē appellati sūt: ipsi eñ resurrectionē negabāt aiam mortalē esse / ꝛ cum corpe iterire dicebāt: ac neqꝫ angelū / neqꝫ spiritū ēē cre debāt: sed libros moysi recipiebāt. Alij erant essei q̄ ab alijs differebāt in vita ꝛ mō viuēdi: qꝛ vere monasticam vitā ducebāt / cōiugia vitabāt: oīa in cōmuni habebant de duab⁹ autē ꝑmis sectis hic dicit̄. Saducei ergo acce dētes ad iesum quandā fabulā fictā de muliere q̄ septē viros habuerat ei ꝓponebāt: q̄rentes eū cuius esset ī re surrectione: ꝑ quā ostēdere volebāt resurrectionē nō es se. Putabant enim ꝙ si futura esset resurrectio tunc cele brande essent nuptie sicut modo: ꝛ qꝛ inconueniēs videt̄ ꝙ detur oībus septē simul: qꝛ vni mulieri nūq̄ licuit plu res viros habere: sed bñ econuerso ꝑpter fecunditatē: vł quod det̄ alicui eorū determinate: qꝛ qua ratione esset vnius / eadē ratione esset ꝛ alteri⁹: intēdebāt cōcludere resurrectionē nullā esse. Quā questionē eis soluēdo eua cuat dn̄s eorū opinionē: ꝛ ostendit errorē dicēs [Erra tis] in hoc scꝫ ꝙ resurrectionē negatis [nescientes scri pturas] que resurrectionē asserūt / ac modū resurrectio nis instruūt ꝛ ostēdūt. Vñ etiā sequit̄ ꝙ nesciant [ꝟtutē dei] que poterit corpa suscitare / ꝛ post mortē viuificare: qꝛ potuit oīa de nihilo facere. Errabāt ergo qꝛ ꝛ scriptu ris cōtradicebant / ꝛ virtuti dei derogabāt. [Errat] ꝗ̄ putātes ibi celebrādas esse nuptias [In resurrectione eñ] gnāli [neqꝫ nubēt] scilicꝫ viri. i. nō accipient vxores [neqꝫ nubent̄] scꝫ mulieres. i. non accipientur a viris: vt dicit hiero. Latina cōsuetudo hic greco ideomati nō respondet. Nubere eñ ꝓprie dicunt̄ mulieres: ꝛ viri vxo res ducere: sed hic simpliciter intelligam⁹ ꝙ nubere de viris / ꝛ nubi de mulieribus dictum sit. vnde nō erit car nalis: sed spiritualis conuersatio: ꝛ hoc est quod subdi

Tributū deo reddē dum.

Secte in deoꝝ tres.

tur [sed sunt sicut angeli dei in celo] non in natura ange li: sed sicut angeli in ꝓprietate spiritualitatis ꝛ immor talitatis incorruptibiles scꝫ et ingenerabiles: nō ꝙ sint spūs: sed ꝙ sint spūales / ac vitā et conuersationē spūalē habentes / ꝛ sine labe corruptiōis visione: ꝛ fruitione dei viuentes. Cessante eñ causa cessat effectus: nuptie autē ordinate sunt ad procreationē filiorum educandorum ad cultum dei / quousqꝫ numerus predestinatorū sit cō plet⁹: q̄ ꝯplet⁹ erit in resurrectiōe: ꝛ ꝑpter hoc tūc erim⁹ sicut angeli semp contēplatiōi vacātes: ꝛ h̄ est ꝙ dꝫ cor da mouere ad deuotionē: videlicet cōsideratio illi⁹ bea te vite quā post modicū expectamus. Scōm bedā my stice per septē viros reprobonū vniuersitas designatur quoꝝ vxor est mundana conuersatio qui discedunt sine liberis: qꝛ tota hac vita q̄ septē dieb⁹ agit̄ steriles sunt a bonis operib⁹: quib⁹ morte misera ꝑraptis ad vltimum et ipsa mūdana cōuersatio quā illi sine vitali opere trā segerant: quasi vxor infecunda transibit. ¶ Potest etiam noīe huius mulieris intelligi ecclīa que viro desponsat̄ q̄ꝛ plato cōmittit̄: septenari⁹ autē virorū nō generātiū ex ecclesia filios significat vniuersitatē malorū prelato rum / vel clericoꝝ s̄m differentias septē ordinū ecclesia sticorum: quorū prim⁹ est ostiariorū. secūdus lectorum terti⁹ exorcistarū. quart⁹ accolitorū. quint⁹ subdyacono rū. sext⁹ leuitarū. Septim⁹ sacerdotum. Hi filios nō ge nerant: qꝛ ī ecclesia dei fructum nō q̄rūt: ꝛ ideo demo niū eos occidit. Mulier quoqꝫ ita moraliter loquendo pōt dici peccatrix aīa septē capitaliū vitiorū vniuersi tati despōsata. Resurrectio aūt spūalis est a morte cul pe ad vitam gratie q̄ est arra glie: ꝛ ideo q̄ꝛ hec resurre ctio firmata est per ꝓpositū cauendi recidiuū firmatū ꝓfessione religionis: ꝛ etiā obseruatū tunc est similitu do ad angelicā vitā: qꝛ per castitatē fit conformitas an gelice puritati. Angeli quoqꝫ similiter nihil possident ī hoc mūdo: ꝛ obediunt cōtinue ipsi deo. Mali ergo sunt desides: qui ex suis operibus bonis non reliquerunt se men / ꝛ aliq̄d memoria dignū: ꝛ adhuc peiores sunt qui memoriā sui de malis opibus suis reliquerūt. ¶ Postq̄ aūt dn̄s respōdit ad eorū interrogationē: ꝛ ipsorum cō futauit errorē: statim subdit de resurrectione confirmā do veritatē resurrectionis auctoritate scripture. Pro baturus ergo resurrectionē corporū inducit auctorita tē de exodo sumptā: ꝛ ꝓbat ꝑmo perennitatē aiarū quā illi negabāt: qua ꝓbata cōsequēter ꝓbat resurrectionē corporū: que cū aiab⁹ bona / mala ue gesserunt. Dicit̄ ei in exodo [a deo. Ego sum deus abraā / ꝛ deus ysaac / et deus iacob.] Quādo hoc deus dicebat: iam illi mortui erāt [de⁹ eñ nō est mortuorū] i. oīno nō existētiū [sed vi uentiū] et existentiū: ergo ipi viuūt ꝛ existunt. Ratio ta lis est: deus nō dicit̄ dn̄s rerū nō existentiū / vel eorum que sunt nihil: quia creature ad deū est realis relatio q̄ nō pōt fundari in nihilo: sed deus dicit̄ abraam / ꝛ deus ysaac / ꝛ deus iacob qui mortui sunt: ergo ipsi existunt: non enim dixit ego fui: sed ego sum tanq̄ illi presentes existant: sed non corpe ergo anima: ꝛ ideo aīa nō morit̄ cū corpore: sed est eterna. Et per hoc probat resurrectio nē corpoꝝ ex veritate iustitie. Nā cū dicat se deū abraā ꝛ aliorū qui seruierūt ei in corporib⁹ suis iustū est vt re munerent̄ cum corporibus ipsis in quibus meruerunt. Et vniuersaliter oim corpora ꝛ anime bona: vel mala si mul recipiēt que simul meruerunt. Quia enim homo me ruit vel demeruit anima simul ꝛ corpore: ideo in futuro punietur / vel remunerabit̄ simul in vtroqꝫ. Hoc autem nō pōt fieri nisi fiat resurrectio corporū. Et ideo cōstat futurā esse corporū resurrectionē. Vnū ergo ꝓbat dn̄s expresse scꝫ ꝙ anime semp viuāt: nec cū corporibus inte reant: alterū per cōsequens scꝫ ꝙ corpa resurgant. Itē ꝑpter naturalē appetitū ꝛ inclinationē animarum ad corpora sua: qꝛ naturale est aiabus desiderare sua cor pora: vt cū ipsis glorificent̄ cū quib⁹ meruerunt: et ideo ne a suo desiderio fraudēt̄: necesse est vt eis sua corpora reddant̄: qꝛ aīa non pōt esse ꝑfecte quieta / nec beata: nisi vniat̄ cū corpore / ad cuius vnionem habet inclinationē naturalē: ꝛ ita corpora resurgent. vbi hiero. Cum autē dicit de⁹ abraā / deus ysaac / ꝛ deus iacob / ter deum no minando trinitatē intimauit cū autē dicit. Nō est deus mortuorū vnū deū iterans: vnam substantiā significa uit [Et audientes turbe / mirabantur in doctrina eius]

Animas non mori probat.

Resurre ctionē cor poꝝ ꝓbat.

vnde Remigiꝰ. Non quidem saducei: sed turbe mirant. Hoc etiā quotidie agitur in ecclesia. Cum enim diuina inspiratione aduersarij ecclesie superantur: turbe fidelium letantur. Oratio.

Domine iesu xpe doce me astutias seductorū intelligere ꝛ cauere: necnō veritatem vite ac doctrine ꝛ iustitie semꝑ custodire. Da mihi insigniri tua imagine nō inimici: vt ea q̄ mundi sunt relinquendo/ꝛ tibi soli adherēdo reddā tibi ea q̄ de tua gratia a te percepi ĩ ipsis tibi fideliter seruiēdo: presta etiā mihi vt carnalē ꝛ mundanā ꝯuersationē que sterilis est fugere: ac spiritualē ꝛ celestē sectari valeā/ꝛ gloria resurrectionis innouatus cū angelis dei ĩ celo immortalitate frui merear/ꝛ perpetua tui visione. Amen.

De primo et magno: ac secundo: ꝛ simili legis mandato. Capitulum.xxxvj.

Mat. xxij

Pharisei vero audientes] et gaudentes [q̄] sapienti responso iesus [silentium imposuisset saduceis] nō habentibꝰ qd amplius dicerent cōtra responsionē eiꝰ [cōuenerūt ĩ vnū] ad ipsum alio modo inuadendū: ꝛ venerunt in magna multitudine ad magis eū terrēdū. vñ Chry. Cōuenerūt vt multitudine vicerent quē ratiōe superare nō poterāt: a veritate nudos se esse ꝓfessi sunt q̄ multitudine se armauerūt. hec chry. Recedentibꝰ saduceis venerūt saducei: et iterum recedentibus saduceis venerūt pharisei tentantes eum frequenti congressu fatigare ꝛ subuertere: licet enim cōtrarij essent in opinione de aīe immortalitate ꝛ mortuorū resurrectione: tñ cōueniebant in xpi ꝑsecutiōe. vñ Hier. Quia de herode ꝛ pontio pylato legimꝰ dñi nece eos fecisse concordiā: etiam nunc de phariseis cernimus ꝛ saduceis q̄ inter se contrarij sunt: sed ad tentandū iesum pari mente cōsentiūt. [Et vnꝰ ex eis] scriba et [legisdoctor accessit] tentans iesum capere in ſmone dixit [Magister qd̄ est mādatū magnū in lege] .i. precipuū. Interrogauit tentans non scire desiderans: nō vt disceret: sed vt deciperet. vñ Chry. Magistrū vocat cuiꝰ nō vult esse discipulus. De mandato magno interrogat q̄ nec minimū obseruat. Ille em̄ dꝫ interrogare de maiori iustitia qui iam minorem cōpleuit. Hec Chry. De hoc autem interrogauit: q̄ circa hoc erant opiniones: quidā em̄ dicebant sacrificia ꝛ oblatiōes magis placere deo q̄ꝫ opera charitatis. Alij dicebāt cōtrariū qd̄ magis ē verū [Et ait illi iesus. Diliges dñm deū tuū] vt dicit Chry. Non dicit time: sꝫ dilige: timere inquit ſuorū: diligere filiorū Non dixit etiā cognosce: sed dilige. Cognoscere inquit deū ꝓpriū ēst humane nature: diligere autem religiosi cordis ꝛ recti. [Diliges inq̄ dominum deū tuū ex toto corde tuo] .i. ex toto intellectu sine errore vt nullum ĩ cōfessione diuinitatis locum errori relinquas [ꝛ ĩ tota aīa tua] .i. tota voluntate sine contrarietate et cōtradictiōe vt nihil cōtrariū ei velis [ꝛ ĩ tota mente tua] id est tota memoria sine obliuione: nihil reminiscēs quo minus de deo sentias [ꝛ ex tota virtute] seu fortitudīe [tua] vt vires tue/ꝛ totum posse sibi seruiant/ꝛ ad ipsum expēdātur. vñ Aug. Deū ex toto corde diligere ꝑciperis vt oēs cogitationes tuas ex tota anima: vt oēꝫ vitam tuā ex tota mente tua: vt omnē intellectum tuū in illū cōferas a quo habes ea que confers. Nullā ergo vite nr̄e partē reliquit que vacare debeat/ꝛ quasi locū dare vt alia re velit frui: sed quicq̄d aliud diligēdū venerit in animum illuc rapiatur quo totus dilectiōis impetus currit. Tūc est em̄ optimꝰ homo cū tota vita sua ꝑgit in incōmutabile bonū. vñ Chry. Quid est diligere deū ex toto corde: Ut cor tuū nō sit inclinatū ad vlliꝰ rei dilectionem amplius q̄ꝫ dei. Pro quanta em̄ parte cor tuū fuerit ad aliquā rem: ꝑ tanta minus ē ad deū. Quid est in tota aīa diligere deū .i. certissimū animū habere in veritate/ꝛ firmū esse in fide. Qui enim credit apud deum esse oē bonū/ꝛ nihil boni esse extra ipsum/ hic ex tota aīa diligit deū. Quid est ex tota mente diligere deū .i. vt oēs sensꝰ tui qui pertinēt ad mentē deo vacent. Cuius em̄ intellectus deo ministrat: cuiꝰ sapiētia circa deū est: cuiꝰ cogitatio ea que dei sunt tractat: cuiꝰ memoria q̄ bona sūt recordat tota mēte diligit eū. hec Chry. ſm Bern. Toto corde .i. sapienter contra suggestiones dyaboli/ne seducamur. tota aīa: dulciter contra delectatiōes carnis/ne alliciamur. tota mente: fortiter cōtra pressuras mūdi ne opprimamur. Hec em̄ sunt tria que precipue retrahunt ab amore dei: dyabolꝰ/caro/ꝛ mūdꝰ. Et subiūgit [Hoc est maximū ꝛ primū mandatū.] Maximū dignitate: q̄ de maximo scꝫ deo diligēdo. primo ordīe q̄ ꝓceptū de diligēdo deū precedit ꝓceptū de diligendo proximum Et vere istud est magis nobilius ꝛ vtilius inter oīa mādata. In hoc em̄ oīa mādata implētur: hoc etiam mandatum diligendi deū est magnū: q̄ mandat hoc lex naturalis in mēte oīs creature rationalis diuinitꝰ indelebiliter expressa. Maius: q̄ remādat/ꝛ repetēs iterū mādat hoc lex mosayca a deo iterū data/ꝛ ꝑ angelos ordinata. Maximū. q̄ cōfirmat illud lex euangelica ꝑ ip̄m filiū dei tradita. Et primū mādatū intentione iubētis: finis em̄ in quolibet ea que ad finē sunt in intentiōe precedit. Vñ apl's. Finis precepti est charitas: finis nō terminans vel consummans ad quē omne ꝓceptū ordinatur. Et iterū. Plenitudo legis est dilectio. Et ps̄. Oīs cōsummationis vidi finē: latū mādatū tuū nimis. Vel ꝓmū in necessitate obseruatiōis. Ad h̄ aūt q̄ istud mandatū possit ꝑfecte ĩpleri quattuor requirunt. Primū ē diuinorū bñficiorū rememoratio: q̄ em̄ que habemus siue exteriora/siue corpus ꝛ aīam oīa a deo habemus: iō oportet q̄ sibi de oībus que habemꝰ seruiamus: ꝛ eū cor de perfecto diligamus. Nimis em̄ ingratus esset qui cogitans alicuiꝰ beneficiū eū nō diligeret. Secundū est diuine excellentie cōsideratio: deus em̄ maior est corde nostro: ꝛ ideo si toto corde ꝛ oībus viribus ei seruiamus adhuc sufficiētes nō sumꝰ/nec satisfaciamꝰ. vñ in eccli. Glorificate dñm q̄ꝫtum potestis: superualebit adhuc. Maior est em̄ oī laude. Tertiū est mūdanorū ꝛ omniū temporaliū abdicatio. Magnā em̄ iniuriā facit deo: q̄ aliq̄d ei adequat: qd̄ fit qñ res tempales ꝛ corruptibiles simul cum deo diligimus. Nihil em̄ aliud vult q̄ diligamꝰ q̄ꝫ eū: quia ipse solus sine cōsortio vult possidere cor nostrū. vñ dicit Augu. Dñe minꝰ te amat: qui preter te aliquid amat. ꝛ Hiero. Nimis est auarus: cui nō sufficit deꝰ. Quartū ē oīmoda pctōrū vitatio: q̄ nullus pōt deū diligere in pctō existens scꝫ mortali: ideo dicit. Nemo potest duobus dñis seruire. Unde si ĩ peccato manes deū non diligis. Non diligit deū superbus: vl' amator vane glorie: qui puluerē vane glorie que nihil ē/deo preponit. Nec voluptuosus q̄ pro momentanea delectatione eū deserit: nec auarus qui ꝓ nūmo vel nihilo eum amittit. ¶ Deinde addit [Scdm̄ autē simile est huic] nō equale sꝫ simile: q̄ est de actu simili scꝫ de dilectione: vl' de re simili deo: scꝫ de hoīe qui ad similitudinem dei factꝰ est. s. [diliges ꝓximū sicut teipsum] .i. ad id ad quod teipsum scꝫ ad iustitiā/ꝛ salutem/ad grām in presenti/ꝛ gloriā in futuro: ꝛ ad eandē beatitudinem ad quam diligis te. Unde ly sicut nō denotat equalitatē gradꝰ quia primo ꝛ plus tenet homo se diligere q̄ꝫ ꝓximū ceteris paribꝰ: sed denotat similitudinē boni optati/ vt velit ꝓximū sicut se esse in gratia: ꝛ amore dei. Et cum dicit secundū nō est ordo: nisi q̄ꝫtum ad materiā que est deus ꝛ ꝓximꝰ. Unū em̄ est preceptū de dilectione/vl' etiam est ordo causalitatis: q̄ amor proximi causatur ex amore dei. Et ideo dicit apl's. Qui diligit ꝓximū legē ĩpleuit Quia causa intelligitur de causato: ꝛ nō ecōuerso. Dilectio igit in deū origo est dilectiōis in ꝓximū: ꝛ dilectio in proximū cognitio est dilectionis in deū/ac etiam nutrimentum. vñ Greg. Per amorem dei amor ꝓximi gignitur: ꝛ ꝑ amorē ꝓximi amor dei nutrit. hec Greg. Et similiter dilectio in seipsum precedere debet dilectionē in proximum. vñ Aug. Uide prius si iam nosti diligere teipsum: ꝛ cōmitto tibi ꝓximū quē diligas sicut teip̄m Si autē nondū nosti diligere te: timeo ne decipias proximū sicut te. Et iterū. Manifestū est aūt oēm hominē proximum esse deputandum: q̄ erga neminē operandū est malū. Qui autem amat hoīes: aut quia iusti sunt: aut vt iusti sint amare debet. Sic enim ꝛ seip̄m amare debꝫ aut quia iustus est: aut vt iustus sit. Sic em̄ diligit proximū sicut seip̄m sine vllo periculo. Hec Aug. Vñ modus diligendi ꝓximū attenditur ſm quattuor causas. Primo ſm finalem scilicet vt diligatur proximꝰ ꝓpter deum. Secundo ſm materialē/scꝫ vt diligatur bonū nō

Margin notes (left column): Precepꝰ magnum. — Diligere ex toto corde ꝛc.

Margin notes (right column): j. Timo.j. — Rom.xiij — Ps. cxviij. — Prio mādato iplēdo q̄ttuor necessaria — Eccli.xliij — Mat.vj. — Rom. xiij — Proximꝰ quis sit. — Modus diligendi ꝓximū.

malum. Tertio ſm formalẽ. ſ. vt ordine debito circa deũ ⁊ supra tẽporalia. Quarto ſm efficientẽ siue mouentem: q̃a vt homo. nõ q̃a pater tm̃ vel filiꝰ/vel domesticus/vel amicꝰ: et his modis debet homo diligere seipm̃. Et nota ſm Augu. ꝙ primo diligẽdus est deus. Scd̃a aïa propria. Tertio aïa ꝓximi.

Amor ꝓximi ꝑ que falsus est.

Nota etiã ꝙ amor ꝓximi falsus est ꝑ hec seu huiusmodi: videlicet si ĩpendit amorẽ dei. Si aliquid fiat ꝓpter amorẽ ꝓximi qđ sit cõtra amorẽ dei. Si aliquis dissimulet in eo quem diligit plusq̃ȝ in eo quem non diligit sic. Si aliquid in eo placeat qđ in alijs displiceat. Si patienter nõ sustinet/ꝙ aliũ sicut se vel plꝰ diligat. Et infert ⌊in his duobus⌋ scȝ mandatis dilectionis ⌊tota lex pendet et ꝓphete⌋ qꝛ totus decalogus ⁊ monitiones siue cõminationes hic finẽ habent: hoc enim vt charitas introducatur intendunt. Tota quippe scriptura legis et ꝓphetarũ ad dilectionẽ dei ⁊ proximi ordinatur: quicq̃d enim preceptũ est in lege et ꝓphetis hoc fine preceptum est vt deus et proximus diligatur. Et ꝓpter hec oĩa mandata et scripta legis ⁊ ꝓphetarũ nõ sunt nisi q̃dã explicationes istoꝝ duoꝝ mandatoꝝ: qꝛ oĩa ad hec duo sunt ordinata. Itẽ oĩa ꝑcepta ad hec duo referunt̃. Primũ enĩ preceptum. ſ. dilectionis dei ambit ⁊ implet oĩa mandata ꝑme tabule: qꝛ in ea cõtinent̃ tria mãdata de dilectione dei q̃ scripta erãt in vna tabula: ⁊ scd̃m preceptum scȝ dilectionis proximi ambit et implet oĩa mandata scd̃e tabule: q̃a in ea continent̃ septẽ alia mandata de dilectione ꝓximi que in scd̃a tabula erãt scripta. Nã q̃ deũ diligit idola spernit: dei nomẽ inuanũ nõ assumit: ⁊ diem sabbati sanctificat. Et qui proximũ suum diligit honorat patrẽ et matrem: non occidit: nõ furatur: nõ mechatur: nõ falsum testimoniũ dicit: nec vxorem proximi vel aliam rem eius cõcupiscit. Nam (ſm Chryſ.) sicut odiũ facere suggerit omne malũ: sic dilectio oĩe bonũ.

Dilectio dei ad tria

In tribꝰ aũt dilectio dei extẽditur vt omnes cogitationes: oĩes affectiones: et oĩs ratio humana qua intelligimus et discernimus in deũ referant̃/et diuinis rebꝰ occupent̃: vt nihil remaneat in hoĩe qđ nõ diuine dilectioni subdatur. Item duo sunt erga ꝓximi dilectionem seruanda: vt et beneficij impensione faueatur: et nulla malicia ledatur:

Dilectio proximi vult duo.

vnũ affirmatiuũ. de quo Matthẽꝰ. vij. Quecũq̃ȝ. ſ. licita decentia expedientia vultis: scȝ volũtate rationali ratione distinguente inter debita et indebita vt faciant vel dimittant corde/ore/opere vobis vel pro vobis homines inq̃ȝtum homines non bruta: et vos facite illis in simili casu volũtate/opere/⁊ pleno affectu. Scd̃m hanc regulã dilectio ꝓximi causat et efficit imperando oĩes motus omniũ virtutũ tendẽtes ad ꝓximũ/iteriores et exteriores. Aliud negatiuum de quo Thobie. iiij. Quod ab alio oderis rationabiliter fieri tibi corde/ore/opere: vide ne alij feceris volũtate vel opere: affectu vel effectu. ſm hanc regulã dilectio ꝓximi causaliter reprimit et cohibet omnes motus et actus vitiorum respectu eius. Licet igitur diuersa sint precepta quibus aut vtiliter que appetenda sunt cupimus: aut que vitãda sunt vtiliter precauemus. vnum tamen sunt in radice charitatis qꝛ oĩa in dilectione dei et proximi facere debemꝰ. Recte itaq̃ȝ dič legẽ ⁊ ꝓph̃as referri ad duo mãdata charitatis qꝛ ex hac dependent et ibi finẽ habent.

Charitatis excellẽtia.

O charitas regula ordinis electoꝝ: lex vniuersalis vniuersos ligans: virtus virtutũ: canon canonũ: lex legum. nõ constitutio populi: sed principis placitum sanctio regis regũ: quã non solum edidit vel condidit iubendo: sed et edixit et promulgauit personaliter docẽdo: et adimpleuit seruando. Ecce lex dñi conuertens aïas: mater et origo legum diuinarũ: magistra et dña humanarũ: rationabiliũ ⁊ equarũ: hostis ⁊ inimica iniquarũ. Cuius obseruatio per gratiã in hac vita initiatur: et continuata vsq̃ȝ ad mortem in alia cõsummatur. Et qꝛ (vt ait Chryso.) Iudei estimantes xp̃m hominẽ purũ esse: tentabant eũ: neq̃ȝ tentassent si dei filium credidissent: ideo volens xp̃s eis ostendere qꝛ deus erat: talem ĩterrogationẽ eis proposuit: vt ipsa interrogatio eis ostenderet quis esset. Quia enĩ ad passionem venturus erat opinionem falsam iudeorum corrigit qui xp̃m filiũ dauid nõ dñm eius esse dicebant. Et vt dixit Hieroni. Palam eis de se loquitur: vt inexcusabiles sint ⌊Cõgregatis ergo phariseis⌋ qui ad tentandũ venerant ⌊interrogauit eos iesus⌋ Quasi eis diceret hucusq̃ȝ questionibus vestris satisfeci: tempus est vt in aliquo respondeatis mihi. Interrogat ergo de illo quẽ credebãt esse venturũ: q̃a presentẽ credere nolebant cuiꝰ filius debeat esse dicens ⌊Quid vobis videt̃ de xp̃o?⌋ i. messia in lege ꝓmisso quẽ vẽturũ creditis ⌊cuius filius est⌋

Xp̃m non nouerunt iudei.

Dupliciter errant iudei circa xp̃m. Primo quidẽ circa personã: non enĩ credũt eũ fuisse xp̃m qui venit in mũdũ natũ ex virgine: sed adhuc expectãt eum. Itẽ errant circa eiꝰ naturã: qꝛ nõ credũt etiã quẽ expectãt esse deum: sed purum hominẽ. De isto scd̃o errore eos ĩterrogat cuius filius sit: et hoc ideo forte q̃rit: q̃a ex quo totam legẽ direxerat ad duo mandata dilectionis tanq̃ȝ artificiosus legislator: vult ostendere christus hec duo mandata reduci in vnũ diligibile quod est xp̃us.

Duoꝝ ꝑceptoꝝ in vnũ suppositũ reductio. ps̃. cxxxj.

Nihil enĩ diligit̃ tãq̃ȝ deus ⁊ ꝓximꝰ nisi ipe xp̃s ⌊Dicũt ei dauid⌋ ſm illud ps̃. De fructu vẽtris tui ponã super sedẽ tuã. Credebant illũ fore purũ hominẽ de genere dauid. Unde dicunt dauid solum scȝ diuinitatẽ negãdo ⌊Ait illis⌋ arguendo in contrariũ ⌊Quõ ergo⌋ si xp̃s est purus homo: vt vos creditis ⌊dauid⌋ cui occulta sapiẽtie diuine manifestata sunt ⌊in spiritu⌋ .ſ. sancto et ꝓphetico non de corde suo ꝓprio ⌊vocat eũ dñm suum⌋ quod non liceret si esset filiꝰ eius ⌊dicens. Dixit dñs dño meo⌋ .i. pater filio. Ipsi autẽ sic exponũt ⌊dixit dñs⌋ creator celi et terre ⌊dño meo⌋ id est messie.

Xp̃m seu messiã nõ esse purũ hominem.

Qꝛ ergo iste messias non sit purus homo probatur tripliciter ex hoc v̾bo. Primo ex eo ꝙ Dauid vocat eum dominũ et hoc sic. Nullus pater filium suũ qui traxit naturam suam ab ipso testatur dominũ suum: sed dauid spiritu sancto ĩspiratus testatur dominũ suum xp̃m: ergo non solũ habet naturam quam traxit ab ipo: sed altiorẽ ſm quã dicitur dñs eiꝰ scȝ diuinã: qꝛ non est homo filius et dñs alterius ſm eandẽ naturã: ergo est alia natura ſm quã est filius: et hec est humana. alia ſm quã est dñs: et hec est diuina. Scd̃o ꝓbatur idẽ sic. quando dauid hoc dixit nondum messias homo erat: quõ ergo dñs eius erat qui nondũ erat: et q̃ nõ ante eũ sed post extitit: ergo oportet ponere aliam naturã ſm quã ante eũ erat. Tertio ꝓbatur idem ex hoc qđ sequitur ⌊Sede a dextris meis⌋ ĩpossibile est enĩ purũ hoĩem sedere a dextris dei. Dicat ergo dauid ⌊dixit dñs⌋ scȝ deus pater ⌊dño meo⌋ i. xp̃o filio suo: cuiꝰ dicere est equalẽ sibi filiũ gñare/ergo ⌊dño meo⌋ non ſm ꝙ t̃paliter homo factus est: sed ſm ꝙ patris eternꝰ filius sede quiete regni potitus ⌊a dextris meis⌋ .i. in equalitate mea ſm ꝙ deus: vel in potioribus bonis ſm ꝙ homo. qꝛ vt sic in gloria preest angelis ⌊donec ponam⌋ inclusiue non ꝙ postea non sedeat: qꝛ semꝑ sedebit ⌊inimicos tuos⌋ et inobedientes tibi ⌊scabellum pedũ tuoꝝ⌋ .i. donec hoĩes rebelles tibi subiugauero: vel bona et voluntaria subiectione/scȝ vt credãt te verũ deum et hoĩem sponte vel coacta subiectione: vt in die iudicij puniantur et credant inuite: ita vt velint nolint subiecti sint tibi sicut scabellum pedibus est subiectũ. Hec enĩ subiectio cõplebitur in iudicio quando oĩa perfecte subijcient̃ homini xp̃o. Si ergo dauid vocat eũ dñm ſm veritatẽ: quõ filius eius est. ſ. tm̃ cũ filius ꝓpagatiõe subiectus sit patri: ⁊ maxime ſm ꝯsuetudinẽ patrũ antiquorũ.

Parẽtes filioꝝ dñi sunt.

Potius enĩ parẽtes sunt ⁊ dicunt̃ dñi filiorũ q̃ȝ filij dñi parentũ. filius enim debet esse subiectus patri ⁊ non dñari. Quasi diceret. Cum ſm naturã humanã sit filius dauid: et per cõsequens eo inferior: oportet ponere in eo aliã naturã ꝑ quã sit dñs eius et eo superior: et hec est diuina: ergo ĩ xp̃o sunt due nature. ſ. diuina ⁊ humana. Est itaq̃ȝ filius dauid ⁊ dñs: sed filius inq̃ȝtũ homo. dñs inq̃ȝtum deus. ⁊ sic restat ꝙ xp̃s est homo ⁊ deꝰ. Non ergo errabãt: nec reprehẽdũtur qꝛ xp̃m filiũ dauid dicũt. sed qꝛ ipm̃ purũ hoĩem ⁊ nõ dei filiũ credũt. xp̃s aũt nõ tm̃ dauid sed ⁊ dei filiũ se eẽ ꝓbauit: et ꝑ auctoritatẽ dauid eos cõuicit. ⌊Et nemo poterat ei respõdere verbũ⌋ quia nõ poterant scripturã negare. et irrefragabile erat argumentũ ⌊neq̃ȝ ausus fuit quisq̃ȝ ex illa die eum amplius interrogare⌋ qꝛ plane testimonio ⁊ ratione erant conuicti. vñ Hiero. Ideo confutati sermonibus vltra nõ interrogant: sed apertissime comprehensum romane tradũt potestati. Ex quo intelligimꝰ venena inuidie posse quidem superare: sed difficile posse quiescere.

Oratio.

omine deꝰ sanctificator meus misisti mihi legem tuã. vt toto corde. tota aïa. tota mẽte ⁊ ex oĩbꝰ viribꝰ meis te diligã. sed nec hoc valeo nisi tu dederis mihi cuiꝰ est oẽ donũ bonũ: ⁊ om

ne datū optimum. Jubes te diligi. Da qđ iubes et iube quod vis. Da etiā mihi diligere primū sicut meipsum: vt hic gratiā et ibi gloriā consequamur in idipsum. Da isup mihi bone iesu vt te xp̄m nobis missum deum ꝛ hominē corde credam. ore cōfitear: ꝛ opere cōtester: vt tibi nunc subiectus sponte tecū gaudeā sine fine. Amen.

¶ De scribis et phariseis in doctrina audiendis: sed non in vita imitandis. Capitulum. xxxvij.

Matth. xxiij. Mar. xij et Lu. xx.

Onfutatis autem et tacentibus scribis ꝛ phariseis qui dolose interrogabāt dn̄m vt tētarēt eū ne plebs et alij idonei sine pane doctrine euanescerēt ⌊locutus est dn̄s⌋ eadē feria tertia ⌊ad turbas⌋ scʒ ad simplices ꝛ iperfectos ꝛ ad discipulos suos magis doctos ꝛ pfectos. vn̄ chryſ. Postq̄ dn̄s sacerdotes responsione pstrauit: et incorrigibilē conditionem eorū ostēdit: sicut et clerici si male fecerint inemēdabiles sūt. laici vero delinquentes facile emendantur: tunc conuertit sermonē ad populū. Infructuosum nāq̄ est verbū in quo sic alter confunditur vt alter nō erudiatur. Locutꝰ est ergo ad eos instruens et docens scribarū et phariseorum doctrinā audiendā: sed eorum vitā nō imitandam. et nihilominus hortās eos subijci illis propter sacerdotij et nominis dignitatem non opera sed doctrinam cōsiderantes. Multaq̄ eorꝫ crimina annumerans/ ꝛ alios ab eis dehortans. vn̄ dicit. ⌊Sup cathedrā moysi⌋ .i. auctoritate docendi et iudicandi ⌊sederūt⌋ scʒ idigne ⌊scribe et pharisei⌋ Cathedra doctorꝫ est: et ideo dicuntur sedere sup cathedrā moysi qui docent qđ docuit moyses. vbi chryſ. Multi sacerdotes et pauci sacerdotes. multi in noīe et pauci in ope. Videte ergo quō sedeatis super eam. qꝛ nō cathedra facit sacerdotē: sed sacerdos cathedram. Non locus sanctificat hoīem: sed homo locū. Nō omnis sacerdos sanctꝰ est sed omnis sanctus sacerdos. Bene quidē docendo et male viuendo: deū instruis quō debeat te cōdemnare. Ut autē dicit idē Chryſ. Ne aliquis dicat qm̄ ppter hoc desidior factꝰ sum ad agendū: quia malus est doctor. ideo hāc destruit occasionem cū subdit ⌊Oīa ergo⌋ ad cathedrā pertinentia ⌊q̄cūq̄ dixerint vobis⌋ .i. ad vestrā vtilitatem ⌊seruate⌋ corde ⌊et facite⌋ opere. i. doctrina. Non tn̄ simpliciter quecūq̄: sed illa tantum que moysi cathedre doctrineq̄ cōueniūt/ et q̄ a vera fide non discrepāt: neq̄ diuinis repugnāt mandatis. vn̄ Chryso. Omnia ait que corrigūt mores et meliorem faciūt vite modum: et nouo testamento concordant legibus: et non dimittunt de reliquo sub iugo legis esse. hec Chryso. Ex quo patet ꝙ etiam malis prelatis et doctoribꝰ bona docētibꝰ est honor obedientie exhibendus: nisi in his que manifeste sunt contra deū. et sunt habendi in reuerētia q̄diu tolerantur in officio suo: qđ patet per exēplū dauid qui venerabaꝛ saulem/ licet sciret eum malū et a deo reprobatū: et p hoc auditoribꝰ tollitur excusatio nō bene agendi. Nā obediēdo malis prelatis et doctoribꝰ deus in eis honoraꝛ cuiꝰ psonam gerunt: nō enim sua/ sed que dei sunt dicūt ⌊ſm vero opera eorꝫ⌋ q̄ preter id qđ oportet nequiter faciūt ⌊nolite facere⌋ qꝛ non sunt imitādi in malis: sed tn̄ in bonis. vbi Chry. Si bene vixerint eorꝫ est et lucrū: si bene docuerint vestrum. Accipite ergo qđ vestrū est: et nolite discutere qđ alienū est. hec Chry. ⌊Dicūt eni et nō faciūt⌋ qꝛ vita doctrina nō cōcordat. Dicebāt eni beneviuere ſm legis pcepta/ ꝛ ipi p preuaricationē legis maleviuebāt. Cōtra quos dicit Aug. Bene docere/ et maleviuere nō est aliud q̄ se sua ligua dānare: de talibꝰ enim qui dicunt et non faciunt pōt dici illud Gen. Vox quidē vox iacob est: manus aūt manus esau. vbi Chry. Maxime accusatione dignꝰ est: q̄ doctrine auctoritatē habēs legē trāsgreditur. primo quidē: qꝛ puaricaꝛ q̄ alios corrigere debet. deinde qꝛ peccās maiori pena dignꝰ est ppter honorē. tertio qꝛ plꝰ corrumpit velut in ordine doctoris peccās ⌊Alligant autē onera⌋ s. suarꝫ traditionū et legū/ vt sit q̄si fascis iportabilis. vn̄ subdit ⌊grauia⌋ q̄tū ad affectū ⌊ꝛ iportabilia⌋ q̄tū ad effectū ⌊et imponūt in humeros hoīm⌋ nō in suos p coactionē obseruātie pceptorꝫ: qꝛ supra legis pcepta constituerūt ex suis traditioībꝰ multa q̄ erāt subditis grauia et iportabilia ⌊digito aūt suo⌋ .i. leui motu vel tactu ⌊nolunt

Oia faciēda q̄ a sacerdotibꝰ pcipiunꝛ.

Ge. xxvij.

ea mouere⌋ et tāgere. Ecce q̄liter eorꝫ rephēsionē aggrauat: nō eni dixit nō possūt/ sed nolūt: nec dicit pleno opere et manu: sed digito et modico tactu: nec dixit portare sed mouere. i. neq̄ ppe fieri neq̄ tāgere: qꝛ modicū conatum ad agendū talia nolebant apponere: et nec minora eorꝫ q̄ ipi pcipiebāt nolebāt opere adiplere. hec Chryſ. ſm ꝯsequētiā aūt tales sūt etiā sacerdotes q̄ omnē iustitiā populo mādant: et ipi nec modicā seruant: videlicet nō vt faciēdo sint iusti: sed vt dicēdo iusti. Tales sunt et q̄ graue pōdus venientibꝰ ad penitentiam imponūt: ipsi aūt nec minimā faciūt. Et sic dū pena pñtis penitētie fugiꝛ: conteniꝛ pena futuri iudicij. Si eni faciē super humeros adolescētis quē nō pōt baiulare posueris: necesse habet vt aut fascē reijciat: aut sub pōdere ꝯfringatur. Sic et hoī cui graue pondꝰ penitentie iponis necesse est vt aut penitētiā suā reijciat: aut suscipiens dū ferre non pōt scandalizeꝛ et amplꝰ peccet. Deinde ꝛ si erramꝰ modicā penitētiā iponētes: nōne melꝰ est ppter misericordiā dare rōnē q̄ ppter crudelitatē? Ubi paterfamilias largꝰ est: dispēsator nō debet esse tenax minister. Si deꝰ benignus vt quid sacerdos est austerus? Uis apparere sctūs: circa tuā vitā esto austerꝰ: circa aliorꝫ aūt benignꝰ Audiāt te hoīes parua mandātē: videant grādia faciētē. Talis est aūt sacerdos q̄ sibi indulget et alios exigit quēadmodū malus descriptor tributi in ciuitate qui se releuat et onerat imponētes. Et iterū. In quo duplicē eorꝫ maliciā ostēdit. vnā q̄dē in hoc ꝙ sine venia expetūt a subiectis summā diligentiā vite. Aliam vero in hoc ꝙ sibiipsis multā concedūt licentiā. Oportet aūt bonū pricipē ecōtrario se habere: in his q̄dem que ſm seipm sunt grauē iudicē esse: in subiectis aūt māsuetū. hec Chryso. Imponēdo ergo modicā penitētiā melius est aīas mittere in purgatoriū q̄ in infernū: sed tn̄ in quibꝰ tenentur saltē est eis innotescendū. Igiꝛ (vt ait Dicto.) hoc gnāliter diciꝛ aduersus oēs magistros q̄ grādia iubēt/ ꝛ minora nō faciūt. Hec est aūt quedā causa non modica que hodie mouet subditos cōtra maiores ꝛ platos: qꝛ dicūt et nō faciūt. Imponunt onera alijs et ea digito non tangunt. Parū taliū verba apud subditos pficiūt qn̄ i eis non videtur que docent et precipiūt. Quicūq̄ ergo primorū animabus vtilis esse desiderat: studeat prius in se habere quicquid alios docturus est: alioquin parū proficiet. Nā eius verbū inefficax erit nisi prius hoīs in eo comperiāt esse ea que docet. Et premissis patet ꝙ ille q̄ legē aliquā cōstituit: licet nō sit subditus legi q̄tum ad hoc ꝙ p hominē puniaꝛ si cōtrariū fecerit: tn̄ obligatus est ad legē implendā: et grauius punietur a deo si fecerit contrariū: qꝛ transgressio eius est grauior ppter scandalū. Propter quod dicit sapiens. Patere legē quā tuleris: et vt alibi diciꝛ quod quisquis iuris in altero statuit ipse eodē vti debet. Pater ergo ex predictis ꝙ illi q̄ statū ecclesie in generali seu aliquē statū eius in speciali regunt et subditos onerāt grauibꝰ statutis sine magna et euidēti necessitate/ abutunꝛ sua potestate sicut faciebant pharisei et scribe. Prelatorū eni tot sunt inhumane sentētie ꝛ mādata/ ligua q̄ vetita/ ꝙ vix possit aliquis trāsire p huiꝰ mūdi vmbrā quin incidat in peccatū ꝛ offensā. vnde ait Aug. loquens de religione xp̄iana. Ipsam religionē nostrā quā dn̄s noster iesus xp̄s in paucissimis sacramentorū celebrationibus voluit esse liberā quidam seruilibus premūt oneribꝰ: adeo vt tolerabilior sit cōditio iudeorū qui non humanis presumptionibꝰ: sed diuinis subijciunꝛ institutis. Deinde ſm Chry. Postq̄ dn̄s arguerat scribas et phariseos crudelitatis ꝛ negligētie: cōsequēter arguit eos inanis gl'ie q̄ fecit eos a deo recedere ꝛ ppter quā nō possūt xp̄o credere. vn̄ subdit ⌊Oia vero opera sua faciunt⌋ ea scʒ intentione et eo fine ⌊vt videanꝛ ab hoībꝰ⌋ ꝛ sic habeāt gloriā inter hoīes. i. ppter gloriā humanā: qꝛ videri in bonis ppter gloriā diuinā nō est malū: sed magis meritorium. Non aūt pōt credere xp̄o celestia predicāti qui gloriā terrenā querit/ et eā celestibꝰ preponit. Non solū ergo desides ꝛ remissi erāt ad bene operandū: sed etiā vane gloriosi et in suis operibus laudē appetētes hominū vt essent in reuerētia ꝛ honore apud populū. Tales aūt nullā mercedē de operibꝰ suis recipiūt: qꝛ nō student vt deꝰ glorificeꝛ: sed vt ipsi in his que agunt laudentur et remunerenꝛ. Et ideo non solum nullā mercedē: sed etiā penam recipiūt qui de bono

Contra onera grauia imponentes.

Penitentia modica imponenda.

Vana gl'ia scribarum.

malū faciunt.vñ Chryſ. Quēadmodū vermis de ligno
naſcit̄:et lignū a verme cōſumit̄/et tinea de veſte a qua
corrodit̄:ſic dyabol⁹ inſidiatur et occaſionē querit/vt q̄
cogere hoīem ad malū nō pōt/ſtudeat vt ex bonis operi
bus malū inanis glorie naſcat̄: et qđ bonum erat ex ina-
ni gloria ſit malū. Igitur vt ait Hiero: quicūq; ita facit
quodlibet vt videatur ab hoībus ſcriba eſt/ꝛ phariſeus
Deinde qđ dñs gñaliter dixerat: ſcꝫ opa ſua faciunt vt
videant̄/cōſequēter in ptes diuidit dicēs ⌊Dilatant eni
philacteria ſua:et magnificāt fimbrias: et volunt am-
bulare ī ſtolis.⌋ Circa hec ſm Hiero.ē ſciēdū eſt dñs cū
dediſſet mādata leg ꝑ moyſen/ad extremū itulit dicēs.
ligabis ea in manu tua:et erūt ſemper ante oculos tuos.
Et eſt ſenſus. Precepta mea ſint tibi ſemp in ope/ ſemp
in meditatiōe:ſint in manu tua vt ope cōpleant̄:ꝛ ſint añ
oculos tuos/vt die ac nocte mediter⌋ in eis:q2 ſpūaliter
ꝑ man⁹ eſt intelligenda operatio:et ꝑ oclos iugis medi-
tatio. Sed pharisei male interpretātes ſcribebāt in mē-
branis et chartis decalogū moyſi.i.decē legis vba ſiue
ꝓcepta:cōplicātesq; ea:et quaſi coronā capiti faciētes li-
gabāt in fronte/vt ſemp ante oculos mouerent̄. Et ſimi
liter ī ſiniſtro brachio circūligabāt:vt ſemp ī manu ha-
berēt. Et dilatabant has mēbranas.i.eas latiores facie-
bant:et decalogum in eis de groſſiori littera ſcribebant.
Et hec oīa faciebant in ſignū religiōis:vt per hec reli-
gioſi apparerent/et recordatores et obſeruatores deca-
logi ab hoībus viderent̄. Et he charte dicebantur phi-
lacteria a philare qđ eſt ſeruare:et theria qđ eſt lex qſi
cōſeruatoria legis:q2 erāt quedā ſigna ſeruāde legis: eo
ꝙ q̄cūq; ea habuiſſent quaſi ob cuſtodiā et munimentū
ſui haberēt. Juſſerat etiam moyſes vt in quattuoꝛ an-
gulis palliorū iuxta pedes facerēt fimbrias iacintinas
ad populū iſraeliticū diſcernendū a ceteris populis in
habitu exteriori ſicut erāt religione diſcreti:ꝛ ponerent
in eis vittas iacintinas:q̄ etiā cū filiis apponebantur: vt
videntes eas recordarent̄ mandatoꝝ celeſtiū/ac vana ꝛ
inutilia nō cogitarent. Sunt igitur fimbrie legis māda-

Fimbrie legis ſunt mādata.

ta:vitte vero iacintine ſancte cogitationes: que ſi ſimul
iuncte fuerint ab omni vanitate oculos auertunt: et tota
mente ad celeſtia dirigunt. Videtes eni iacinctū celi re-
cordamur: q2 vni⁹ coloris ſunt celum et iacintus. Iſtiuſ
modi erat fimbria breuis et parua ex lege ꝓcepta:quam
mulier ſanguine fluēs tetigit in pallio dñi et ſtatim ē ſa-
nata. Per hmōi etiā fimbriā credit̄ ſamaritanā cogno-

Fimbria domini.

uiſſe de dño ꝙ iudeus eſſet. Superſtitioſi vero magiſtri
gl'iam ab hoīb⁹ captantes:et lucra ſectātes:et ad oſtēta-

Fimbria ſuperſtitioſorum.

tionē maiores fimbrias aliis in palliis ſuis faciebant:et
acutiſſimas in eis ſpinas ligabāt/vt videlicet eūdo/vel
ſedendo eis pungerētur:et quaſi ſic cōmoniti memores
mandatorū et beneficioꝝ dei eſſent: et hac cōmonitione
ad officia dei et ad miniſteria ſeruitutis eius traherent̄
non intelligentibus eis ꝙ hec in corde portanda ſint nō
in corpore: alioquin et armaria:et arche libros habent
et dei noticiā nō habent. Pro tanto autē hec faciebant:
q2 hoībus videri:et opinione ſanctitatis ab eis honora-
ri/ac lucra habere cupiebant⌋ Et volebant in ſtolis am-
bulare⌋.i.cultioribus veſtimētis ad publicū procedere:
vt ꝑ hoc honorabiliores viderent̄ et magis venerarent̄:
qđ in diuite reprehenditur qui byſſo et purpura indue-
batur. Stole erāt camiſie linee longe quib⁹ ſcribe vtebā
tur vt ſanctiores apparerent:et dicebant̄ ſtole a thelon
qđ eſt longū:q2 vſq; ad pedes deſcēdebant. He ſtole ad-
huc hodie multas ſimulationes et hypocriſes faciunt:
ac pleroſq; incautos decipiūt⌊ Amabant quoq; primos
recubitus:et ſedes in cenis et cōuiuiis⌋et hoc duplici de
cauſa/ſcꝫ ratione gule:quia ibi primo ſeruitur et fercula
meliora ponūtur:et ratione ſuperbie:vt ſic in loco hono
rabiliori poſiti principaliores et maiores dñi viderent̄
⌊Et primas ⌋et digniores⌊cathedras in ſynagogis ⌋et
cōgregationib⁹ vbi cōueniebāt hoīes ad audiēdū ver-
bum dei⌊et primas ſalutationes in foro⌋.i.loco patenti.
ꝑmas quidē tpe/ac factas alta voce⌊et⌋iclinato capite
⌊vocari ab hoībus rabbi⌋.i.magiſtri vt dicit chry. Vo-
cari volūt nō eſſe:nomē appetūt/et officiū negligūt. Et
notandū ꝙ tripliciter cōueniūt hoīes/vel tractāda car-
nalia ſicut in cenis/vl' ſpūalia ſicut in ſinagogis/ vel tē-
poralia ſicut in foro:et vbiq; volebant principatum ha-
bere:et gloriā in publico querebant ſibi exhiberi. Ecce
ergo quattuoꝛ generaliter in hac ſerie que reprehēdun-
tur in magiſtris et prelatis in quibus nō ſunt imitandi.

Magrorū quattuoꝛ vitia.

Primū eſt defect⁹ bone operatiōis:q2⌊dicunt et non fa-
ciūt⌋ Scđm auſteritas ꝑlationis q2⌊onera grauia aliis
(nō ſibi)ipōnūt⌋ Tertiū oſtētatio ſingularis actiōis:q2
⌊oīa opera faciūt vt videātur ab hoībus⌋ Quartū affe-
ctus ambitiōis ꝛ laudis:q2⌊amāt primos recubitus/et
primas cathedras et ſalutationes.⌋ Et nota ſm bedā ꝙ
dñs nō arguit et vituperat eos quib⁹ hec ex officii oꝛdi-
ne cōpetunt et fiūt:ſed illos qui hec habita/ſiue nō habi-
ta/indebite amant et appetūt:aīm videlicet nō gradum
redarguens:et ad voluntatē nō ad factū vituperationē
referens. Sine cauſa eni hoc loco ſe humiliat: qui corde
ſe ꝓfert et exaltat.vñ nō ꝓhibet magiſtros pmo ſedere/
nec doctrinā ſup cathedrā/nec ſalutationes in foro/nec
noīa magiſtri vel patris:ſꝫ ambitionē et vanā gloriā:ne
q̄s hec appetat vel gl'ietur in eis. Si aūt dicit Chryſ.di-
ligere talia eſt incuſatio:q̄ malū eſt ſtudere vt his aliq̄s
potiat̄. vt ait Beda. Ve miſeris illis ad quos phariſeoꝝ
vitia trāſierūt:q̄ per breue curriculum vite ſue quo petā
plāgere debuerāt ꝓ prioratu certare nō metuūt. Et ſciē-
dum ſm eūdē ꝙ duplici ratiōe a vane gl'ie cupidis attē-

A vane gl'ie cupidis attēdendum.

dere iubemur:ne.ſ.eorū vel ſimulatione ſeducamur:eſti-
mantes bona eſſe que faciūt:vel emulatione ad imitādū
inflāmemur fruſtra gaudentes in bonis laudari q̄ ſimu-
lant. Deinde reuocat diſcipulos ab hac ſupbia et ambi-
tione dicens⌊Vos autē nolite⌋.i.nō velitis et affectetis
⌊vocari rabbi⌋nec vocemini.i.nec appetatis vocari ma
giſtri ꝓpter inanis gl'ie ambitionē⌊et patrē nolite voca
re vobis ſuper terrā⌋ ꝓpter adulationē. Nō honorē vel
nomē magiſtri aut patris inhibet: ſed ne quis indebitū
vel indebite ſibi vſurpet vel alteri attribuat⌊vnus eſt eī
magiſter⌋et pater principalis oīm ſingulariter et per ex
cellentiā⌊q̄ eſt in celis⌋cui eſt cura de oībus : licet aliq̄s
poſſet vocari pater vl' magiſter in terra ratiōe generatio
nis doctrine vel etatis:tñ ſolus de⁹ nature autoꝛ eſt pat
et magiſter pricipalis:q2 ab eo habem⁹ qđ ſumus et ſci-
mus. vbi Chry. Vos aūt nolite vocari rabbi/ne qđ deo

Rabbi vocari non debemus.

debet̄ vobis ꝓſumatis. Nolite ꝛ alios vocari rabbi: ne
diuinū honorē hoībus deferatis. Vn⁹ eſt enim magiſter
oīm q̄ oēs hoīes naturaliter docet⌊Et patrē nolite vo-
care vobis ſup terrā⌋q̄ nō eſtis filii terreni. Ex eo eni ce
leſtē te ꝓfeſſus es habere patrē ex quo patrem tibi voca
ſti de celo dicēs. Pater noſter q̄ es in celis. Ex quo eni
celeſtē te ꝓfeſſus es habere pr̄em.vocando patrē deum/
turpe eſt vt iterū te ꝓfitearis terrenum tibi patrē vocan
do ſup terrā. Et iterū⌊ne vocet⌋patrē in terra⌋nō vt de-
honores eos q̄ te genuerūt:ſed vt oībus illis ꝓpones eū
q̄ te fecit et inſcripſit te inter filios ſuos.hec Chryſ.⌊oēs
aūt vos fratres eſtis⌋q2 filii dei ꝑ creationē et gr̄e ado-
ptionē ad vnā vocati hereditatem.ſ.ad regnū celoꝝ.ſm
hiero. Oēs xp̄iani fratres vocant̄ ſpāliter: et oēs hoīes
ex vno pr̄e deo nati cōiter/nō ſolū aūt dñs ꝓmat⁹ cupe-
re ꝓhibet:ſꝫ ad ꝯtrariū auditorē inducit. vñ vt ī amorē
hūilitatis diſcipulos ducat: oſtendēs formā hūilitatis
ſubiūgit⌊Qui maioꝛ eſt veſtrū⌋vel merito ſctītatis: vel
officio dignitat⌋erit(et ſit)miniſter veſter⌋ꝛ alios pue-
niat obſequēdo:nō ſupbe dñando parat⁹ ad officia hūi-
litatis ſm decentiā dei ſui ſtat⁹.vñ et paps vocat ſe ſer-
uū ſeruoꝝ dei. Vñ agētib⁹ ꝑ hūilitatē ſit ſoci⁹: cōtra de-
linquētes zelo iuſticie ſit erect⁹⌊Qui aūt ſe exaltauerit⌋
in pñti ꝑ elationē et arrogantiā⌊hūiliabit⌋in futuro ꝑ
dānationē ꝛ penā⌊ꝛ q̄ ſe humiliauerit⌋in pñti:nō nequit
ſed veraciter⌊exaltabit⌋in futura gl'ia mirabiliter. Et
notandū ꝙ ꝓpter triplicē gradū hūilitatis hoc vbū ter
ponit̄ in euāgelio:ſcꝫ ſupra vbi monet vt inuitati recum-
bant in nouiſſimo loco:et iterum de phariſeo et publica-
no orātib⁹ in tēplo:et tertio in hoc loco. Eſt eni triplex
hūilitas.ſ.cordis/opis/et oris:quā tria nutriūt et cuſto
diunt. Primā aſſiduitas cordialis ſubiectionis quā nō
habuit lucifer. Scđam conſideratio ꝓprie fragilitatis
quā nō habuit adam. Tertiā benignitas orationis quā
non habebit antichriſtus.

Oratio.

Domine ieſu xp̄e pie/aufer a me defectū bone
operationis:vt merear bona nō ſolū docere ꝛ
dicere:ſed etiā facere et operibus adimplere:
remoue a me auſteritatem ac crudelitatem:ne
grandia iubendo: et minora non faciendo me releuare

videar: et alios onerare. exclude a me gloriam inanẽ et ostentationẽ/ne opera mea vt ab hominibus videar faciem: et gl'iam humanã in eis nõ querã. Elonga etiam a me ambitionis et laudis affectũ: ne prima loca et salutationes amem: vel magistri nomẽ: vt me sic humilians in hoc seculo merear a te exaltari in futuro. Amen.

Quib⁹ debetur ve eternũ. Caplm.xxxviij.

Matth. xxiij.

Post hec domin⁹ qui legi et p̃ceptis euãgelicis obediẽtib⁹ dat bñdictiões ipsis scribis et phariseis inobediẽtib⁹ cõminat ve maledictionis: et in oib⁹ effectibus hypocrisis ipsoꝝ hãc dictionẽ ve p̃ponit: q̃ maledictionẽ significat. Ve q̃ppe in scriptura sacra notat eternã dãnationẽ: et gehẽne supplicium: sed heu hui⁹ seculi pegrinationẽ et p̃ns exiliũ. vnde fm Origeñ. Sicut in veteri lege ponunt bñdictiones obseruãtib⁹ legẽ: et maledictiões trãsgrediẽtib⁹ eã: ita in euangelio ponunt beatitudines respectu iustoꝝ vt habitũ est supra in sermone dñi in mõte. et hic econtrario ponũtur maledictiões ꝯtra hypocritas falso iustitiã simulantes. Et ponit octo ve iuxta octo in quib⁹ ipsoꝝ hypocrisis et fictio patet: ad ostẽdendũ q̃ in eis cauẽda esse docet. In p̃mo redarguit eos de supbia et auaricia: q: regnũ celorũ claudebãt añ hoies: et nec ipi itrabãt/nec itrare sinebãt. Volẽtes. Vñ dicit [ve] .i. eterna dãnatio [vob] imminet [scribe] q̃ putat vos periti i lege [et pharisei] q̃ dicit vos p̃latos in sctitate [hypocrite] simulãtes q̃d nõ estis [q̃ clauditis regnũ celorum ante hoies] .i. q̃ vris prauis expositionib⁹ veritatẽ scripturaꝝ absconditis: vel malo exẽplo alios scãdalizatis [vos aũt nõ intratis] q: intelligere et credere nõ vultis [nec itroire volentes] .i. credere cupiẽtes [sinitis intrare] imo facitis errare. Duplicit enim impedit ingressus alicui⁹ in domũ. vno mõ qñ clauis tollit. alio modo qñ obstaculũ ponit. Spũaliter aũt fm chrys. regnũ celorũ sunt sacre scripture: q: in eis regnũ celoꝝ ẽ insertũ. Iste ergo claudit hoc regnũ alteri: qui clauẽ portat et nõ aperit. s. q̃ hꝫ scientiã et docere cõtẽnit vel negligit. iste vero obstaculũ ponit: q̃ p malũ exemplũ alios ipedit ne itrẽt: vel intrare velit: q̃uis ergo scribe et pharisei p scripturas cognoscerẽt: et scirẽt xp̃i aduentũ/tñ ipi cõsiderabãt q̃ si xp̃s credit⁹ fuisset cõsuetudo sacrificioꝝ et oblationũ cessaret: et sic ipsi oblationib⁹ sacrificioꝝ fraudarent: et iõ praua expositiõe et peruersa interp̃tatione ante ꝯspectũ populi claudebant ianuã legis et ꝓphetarũ: q̃ de aduentu xp̃i manifestissime locuti fuerãt: vt a fide xp̃i hoies retraherent. Malis q̃ꝫ opib⁹ et exẽplis simplices a fide auertebãt. et sic eos scãdalizãtes regnũ celoꝝ añ illos claudebãt. Prio q̃dã ipi cognitionẽ de xp̃o habuerũt: sed postea p inuidiã cecati pdiderũt: et in errorẽ cõuersi sunt: et multos alios errare fecerũt. Vel fm alios regnũ celoꝝ hic accipit ꝓ eterna beatitudine: ostiũ p q̃d intrat ad ipsam xp̃s ẽ fm q̃d ipsemet dicit. Ego sum ostiũ: p me si quis introierit saluabit. Clauis est doctria: et ideo p sanã doctrinã aperit hoc ostiũ: et p falsam doctrinã claudit. Igitur q: pharisei et scribe auctoritates q̃ sunt in lege et ꝓphetis de xp̃o corrũpebant: ideo regnũ celorũ ante hoies claudebant: eos a fide/et noticia xp̃i veri auertẽdo: et in errorẽ mittendo. Ipsi nõ intrabãt: q: a cognitione quã de xp̃o habuerũt p odiũ et rancorẽ in errorẽ conuersi sunt [nec introeũtes] .i. intrare volẽtes [quales erant simplices populi] nõ sinebãt intrare: q: p eos fuerũt decepti/et a fide xp̃i ꝓ maiori parte auersi. In secundo redarguit eos de gula: et gastrimargia: q: sub specie cultus diuini et religionis [oratiõe longa] .s. in verbis sed breui in affectu et sententijs [orãtes] vt sanctiores apparerent: et maiora dona reciperẽt: comedebãt substantiã pauperũ/scꝫ [domos viduaꝝ] affectũ pietatis ad eos habẽtiũ bona earũ sibi attrahẽtes: et cõsumẽtes sub simulatiõe et falsa specie sctitatis: q: sua supstitione nihil intendebant nisi vt predã de subiecta plebe facerent: et magis de viduis que facile decipiunt nõ habẽtes virũ qui ꝯsulat: et habentes dandi libertatẽ q̃d volũtas suggerit. Et ex hoc factũ eorũ aggrauatur: qm̃ nõ a diuitib⁹/sed a viduis ventrem implebant: et illarũ inopiã attrahebant quã emendare oportebat. vbi Chrys. Nõ iudaicos sacerdotes ꝯfundit christianos sacerdotes monet non pmanere cum viduis ampli⁹ q̃ꝫ cũ ceteris. q: et si volũtas mala nõ est/suspicio tñ mala est. Deinde et hui⁹ rapine modus erat grauior: vt eñi dicit Chry. Qui malũ facit dignus est pena: sed q̃ a religiõe cãm accipit: malicie grauiori est obnoxius pene vnde sequitur. [Propter hoc] .s. nõ solũ ꝓpter rapinã sed etiam ꝓpter vestrã simulationẽ [ampli⁹ accipietis iudiciũ] et maiorẽ dãnationẽ. vbi Chrys. Primũ quidẽ ꝓ eo q̃ figmentũ sctitatis assumitis: auariciã eñi vestrã religiõis colore depĩgitis: et quasi dyabolo p̃statis arma dei vt armet iniq̃tas dũ pietas estimat. vñ et fm Bedã. Nõ tñ ait accipiẽt dãnationẽ: sꝫ adiunxit maiorẽ. vt insinuet illos qui orãt vt videantur ab hoib⁹ damnationẽ mereri: sꝫ eos qui hec plixi⁹ q̃si religiosiores agẽdo/nõ solũ laudes ab hoib⁹: sed et pecunias querũt prolixiori dãnatiõe plectẽdos. Istoꝝ ergo orõ fit in pctm̃ vt nõ solũ ꝓ alijs intercedere nõ possint: sed nec sibi ad salutem p̃ficere/imo ꝓ ipsis orõnib⁹ magis dãnabuntur: vñ et Isido. Dupliciter dãnant hypocrite: vl' ꝓ occulta iniq̃tate: vel ꝓ aperta simulatiõe. Ex illo eñ cõdẽnant. q: iniqui sunt: ex isto q: ostẽdũt q̃d nõ sũt. vñ fm greg. Simulata equitas nõ est equitas: sed duplex iniq̃tas: et iõ plectẽda maiori pena. In tertio redarguit eos de inani labore et nequitia: q: multi eorũ circũeunt [mare et aridã] ciuitates et villas lustrãtes orbẽ [vt] [ex gẽtib⁹] [vnũ ꝓselitũ faciãt] .i. aliquẽ de gẽtilitate ad iudaismũ trahãt et cõuertãt: et nõ ꝓpt miam vt eos saluẽt: sed aut ꝓpter vanã gl'iam vt pietate fidei et cultui xp̃iane religionis obsistant/aut ꝓpter auariciã vt additis in synagoga iudeis sacrificioꝝ oblatio adderet eis. Proseliti dicunt qui relicto gentilitatis errore ad iudaismũ ꝯuertunt: quoꝝ raritas p vnũ significat. Vbi patet labor vacu⁹: q: ꝓ vno circumeunt mare et aridã multi: sed vnus de mille xp̃us circuit ciuitates et villas: et sequunt eum turbe multe: Patet etiã nimia eoꝝ neq̃tia: q: ꝓ quo laborãt vt ad se trahãt deteriorẽ se faciunt [et gehenne] seu perditionis [filiũ] duplo q̃ꝫ seipsos. Quia ante dñm ethnic⁹ erat/simpliciter errabat: et semel fili⁹ gehẽne erat: sed postea videns eoꝝ vitia: et corruptus in morib⁹ p malã eoꝝ vitã reuertit ad gẽtilitatẽ: et sic preuaricator et apostata a lege quã seruare ꝓmiserat i morib⁹ et in fide peccat: et maiori pena dign⁹: q: meli⁹ esset illi veritatẽ nõ agnoscere: q̃ꝫ post agnitã retrorsum ꝯuerti. Silr faciũt illi q̃ multũ laborãt ad hoc q̃ possint aliquẽ ad religionẽ adducere/et cũ adduct⁹ est p mala exẽpla faciũt eũ apostatare: et fiũt nouissima ei⁹ peiora p̃orib⁹: q: (vt hic ait Hiero.) nõ eo studio seruam⁹ q̃sita q̃ q̃rimus. In quarto redarguit eos de stultitia et fraudulentia: q: vt pplm ad dandũ et offerẽdũ inuitarẽt: ea q̃ erãt ꝓpter tẽplũ et altare/preferebãt in honore et sctitate ipi tẽplo et altari sanctiora: dicentes q̃ si q̃s iuret p tẽplũ vel altare nihil est. i. nihil debet nec obligat isto iuramẽto: et cõuictus mẽdacij nõ tenetur reus periurij/nec est obligatus in aliquo [si aũt iuret in auro tẽpli] .i. in pecunia que offerebatur sacerdotibus in tẽplo [vel in dono] et oblationib⁹. i. in hostia et victimis q̃ offerunt deo sup altare [debet] .i. obligat et cõuict⁹ stati illud in quo iurauit tenet exoluere: et hoc studiosissime solebãt repetere. Sãctio ergo istoꝝ erat talis q̃ iuramentũ p creaturas nõ erat obligatoriũ: nisi solũ cũ iurabat p aurũ: et dona tẽpli: et altaris in quo nõ attẽdebãt dei timorẽ/sed suã cupiditatẽ. Vñ decipiebãt populũ dicẽtes aurũ et dona sanctiora esse q̃ꝫ tẽplũ et altare vt hoies prõptiores fierẽt ad offerenda dona: sed errabant: q: maius est q̃d sctificat/q̃ꝫ q̃d sctificat: ergo et tẽplũ maius est q̃ꝫ aurum: et altare mai⁹ q̃ꝫ donũ: q: templũ et altare quodãmodo sctificãt in eis oblata: q: erant deo dicata: ergo et iuramentũ p tẽplũ et altare mai⁹ ẽ q̃ꝫ p aurũ tẽpli vl' donũ altaris. vñ vocat eos cecos duces: q: in errore erãt/et alios i errorẽ ducebãt: et iste error maxime ex cupiditate ꝓcedebat. Itẽ ꝯuicit eos alia ratione: q: in iuramẽto q̃d fit p templũ vel altare ꝯtinet iuramentũ p aurũ: vel p donũ: q̃ eñi iurat p altare ex quo deriuat oblatoꝝ sctificatio iurat etiã in contẽtis in illo et qui iurat p templũ: iurat etiã in habitãte in ipso: et iõ iuramẽtũ p templũ vel altare magis est obligatoriũ/q̃ꝫ p dona templi vel altaris. Similiter quia iudei consuetudinẽ habebant per celũ iurare: ideo ad reprehensionem eorum subdit [Et qui iurat p celũ iurat in throno dei: et

Ve in sacra scriptura q̃d notat.

Mat. v.

Ingress⁹ in domũ dupliciter ipeditur. Regnũ celorũ pro scripturis sacris.

Proseliti q̃ dicunt.

Ethnici conuersi graui⁹ dñ retrocedunt peccant.

Iuramentũ p creaturas.

in deo q̄ sedet sup eū] Non ergo sicut arbitrant̄ euadūt
periculū ex eo ꝙ nō iurāt p deū/sed p thronū dei.s.celum
Qui enī p subiectā creaturā iurat implicite/iurat per crea
torē creature p̄sidentē: ꝛ ideo iuramētum p creaturas li
Iurare p euāgeliū. citū est obligatoriū. Adhuc multi insipientes xp̄iani eo
dē vitio ꝛ simili errore laborāt: q̄ putāt maius esse iura:
re p euāgeliū q̄ȝ p deū: et cū p euangeliū iurare timeant:
p deū tñ frequent̄ ex vsu vitioso iurare nō formidant: cū
tñ tota sctitas euāgelij a deo veniat. Scripture enī pro:
Ve de ignauia circa salutaria. pter deū facte sunt nō deus ꝑpter scripturas: ꝛ ideo ma:
ior est deꝰ q̄ sctificat euāgeliū q̄ȝ euangeliū qd̄ scificatur
ab eo. In quinto redarguit negligentiā ꝛ segniciē quam
habebāt circa magna et vtilia ad salutē aīarū ptinentia
gerētes magnā sollicitudinē ꝛ diligētiā circa minuta et
tpalia: qꝛ decimabāt oē olus et minimas res: sed in iudi
cijs iusticiā/in pauperes miam/ ꝛ in deū fidē: q̄ magna
sunt p̄termittebāt. Fides importat debitū ordinē hoīs
ad deū: iudiciū aūt importat debitū ordinem hominis
ad proximū in his que habēt rationē debiti. mia autē in
his q̄ hñt rōnē doni/et in his tribus intelligunt̄ oīa illa
q̄ ad salutē sūt multū necessaria. Hec aūt dicit [deciat]
pōt dupliciter intelligi. Uno mō respectu sui: qꝛ lȝ mini:
stri receperunt decimas a populo: tñ de illis acceptis a
pplo/et de his q̄ habebant ex labore suo decimas redde
bant sacerdoti summo. Ad simulationē q̄ppe sanctitatis
reddebāt eis decimas de minimis/ et rōne cupiditatis:
vt per exēplū sui inducerent populū ad reddēdū sibi de
cimas de oībus vsq̄ȝ ad minima. Aliter pōt intelligi re:
spectu aliorum quos ad stricte soluendū decimas indu:
cebant quas ab eis vsq̄ȝ ad minima extorquebāt. Et ne
aliquis crederet ꝙ de minimis rebus non essent decime
dande subiungit ꝙ principalius oportet facere hec ma:
iora.s. [iudiciū et misericordiam] ac ea q̄ sunt fidei agere
tanq̄ȝ magis necessaria [et illa] scȝ maiora et decimatio:
nē minimarū rex [nō obmittere] tanq̄ȝ bona minora: qꝛ
p̄ceptū dei est de oībus tā miorībꝰ q̄ȝ maiorībꝰ decimas
dare: et oīa precepta leg̃ tā maxima q̄ȝ minima oportet
implere. Deinde has simulatiōes eoruȝ arguit: qꝛ erāt du
ces hñtes regere populū ceci peruertentes intellectum
scripturarū [colātes] ꝛ purgātes [culicē] .i. minora cum
diligētia disquirētes et tractātes [camelū autem glutiē
tes] .i. maiora subticētes et ꝓ nihilo reputādo obmitten
tes. Culex q̄ppe aīal paruū est ab aculeo dictū: hȝ enim
in ore fistulam ad modū stimuli quo pungit carnē et su:
git sanguinem: p qd̄ minor transgressio intelligitur. Ca:
melus ꝟo est aīal magnū et deforme: p qd̄ maior preua:
ricatio designat̄. Ubi Chry. Cū scribarū et phariseorū
ad quos loquebatur: quidam erant sacerdotes: quidam
aūt populares: nō est incōgruū vt duplicē huius loci fa
ciamus traditionē: vt vna ptineat ad populares qui de
cimas dant: alia aūt ad sacerdotes q̄ decimas accipiūt.
Etenī ipse sermo dubiꝰ est qui dicit [Ue vobis qui deci
matis] quia ꝛ q̄ accipit decimas recte decimare dicit̄ et
qui dat. Scribe ergo et pharisei minimorum olerū deci
mas dabant: vt p hoc vidētes eos dicerent hoīes. Pu:
tas quō oīm rerū suarū decīas offerre nō p̄termittūt vt
etiā cōtēptibiliū olerū decimas dare non negligūt. Pu
tas quō oīa precepta dei vita eox consumat/ vt nec i mo
dicis his negligere acquiescant qd̄ non erat verū. Nam
minorum quidem rerū decimas offerebant ostētande re
ligionis gratia: in iudicijs aūt erant iniusti: in fratribus
sine misericordia: in deum semp increduli: liquentes culi
cē: camelū aūt glutientes: qm̄ a modicis quidē delictis
se abstinebant: magna aūt alacriter cōmittebant. Nunc
veniamus ad sacerdotes. Hi ergo auaricia pleni: si q̄s
de populo decimam alicuius rei vel minime nō obtulis:
set: ita eum corripiebāt quasi magnum crimen fecisset.
Minora vitia ꝛ nō maiora castigantes. Si quis autem in populo aut in deum peccabat/ aut al:
terum ledebat/aut aliquid tale faciebat: nemo curabat
corripere eum quasi nullam culpā fecisset. ¶ De suo q̄dē
lucro sollicite agebant: de gloria vero dei et salute homi
num negligebant. Sic et mō fit. Quia oēs de suo hono:
re solliciti sunt: de honore autem dei nullus. Et portio:
nes quiq̄ȝ suas vigilanter aspiciūt et defendunt: sed cir:
ca obsequiū ecclesie curā impendere nō attēdunt. Si po
pulus decimas non obtulerit: murmurant oēs: et si pec:
cantē populū viderint nemo murmurat cōtra eos. Ipsi
sunt qui docent populum suo exemplo liquare culicem

et camelū glutire .i. a modico peccato se continere maio:
ra autē cōmittere. hec Chryso. O q̄ȝtū adhuc hodie ceci
tas scribax ꝛ phariseox regnat: prochdolor in p̄latis tā
religiosis q̄ȝ secularibꝰ qui sollicite curant de solutione
decimarū et censuum que eis debent̄: et parum curant si
subditi in maioribꝰ inuoluant̄ criminibus: q̄ minora sub
tiliter discutiūt et maiora subticent: ac magnam in mini
mis/sed paruā vl̄ nullā in maximis diligentiā adhibēt:
puta si quēpiam de clericis suis vel monachis dep̄rehē:
dunt in cerimonijs exterioribus offendere aspere redar
guūt: ꝛ si supbus est/aut inuidꝰ/ vel detractor / vel semi:
nator discordie/ ꝛ turbator pacis/sub silētio pretereunt:
plꝰ puniūt aliq̄s ꝓ obmissione vniꝰ cōstitutiōis vl̄ admo:
nitionis: ac de transgressione decretaliū ꝛ constitutionū
hoīs q̄ȝ euāgeliorū ꝛ mādatox xp̄i. Curā aīax negligūt
ꝛ negocia exteriora agūt: nō curant fructū animarū: sed
excrescentiā diuitiarū: p mūdū discurrūt: gregē sibi con
missum non custodiunt. Custodiat eū qui custodit israel
In sexto arguit eos simulationis ꝛ mendacij: qꝛ plꝰ cu: Ve de simulatiōe ꝛ mēdacio
rabant lauare sordes exteriores q̄ȝ interiores: plus cor:
porū et vasorū q̄ȝ morū ꝛ vitiorū. Pharisei enī qñ debe
bant ascendere in templum ad ostentationē mundicie:
primo lauabant vtensilia domus ac vestimenta et consi
milia: et parum curabant de interiori mundicia intrinse
cus. Sic etiam foris ostēdebant hoībus sanctitatem in
habitu: in sermone: in philacterijs: in fimbrijs: in oratio:
nū longitudine et ceteris hmōi: intrinsecus aūt in cōsciē
tia et mente erant [pleni rapina] per affectū ambitionis
[et immundicia] p voluptatē carnis: vel [rapina] .i. aua:
ricia [et immūdicia] .i. sordibꝰ vitiorū: qꝛ qd̄ bibebāt et
māducabāt alijs auferebāt: ꝛ p hoc cibꝰ ꝛ potus eox im
mundiciā peccatorū habebat. In hoc vero multū erra:
bant et magna cecitas eox erat: qꝛ plꝰ curādū est de mū
dicia interiori q̄ȝ exteriori: qꝛ exterior non est deo acce:
pta nisi p interiorē. Tales sunt etiam modo multi q̄ sunt
sicut fimus niue dealbatus. exterius decorati: et intꝰ ini
quitate pleni. Unde si quis interiora exterius euolueret
multū fetorē/ multāq̄ȝ saniē inueniret. vñ in Ezech. Fili Eze. viij.
hoīs fode parietē et videbis abominationes: mundan:
dū est ergo qd̄ intus est calicis et parapsidis .i. cor pur:
gādum est a vitijs: qꝛ p interiora [calicis et parapsidis]
intelligit methaphorice interiora mentis: ex cuius mun:
dicia dependet bonitas mundicie exterioris: et ideo se:
quit̄ [vt fiat qd̄ de foris est mūdū] .i. vera sit ostēsio scti:
tatis non malicia dissimulationis. vñ Orige. Hic sermo
nos instruit vt festinemus esse iusti non apparere. Qui
enī studet vt appareat iustꝰ / que a foris sunt mundat/et
que videntur curat: cor aūt et cōsciētiā negligit. Qui au
tē studet ea que intꝰ sunt .i. cogitationes mundare: conse
quēs etiā est vt ea que a foris sunt faciat munda. Et no:
tandū ꝙ in triplici ve positum est nomen cecitatis eo ꝙ
triplex cecitas arguatur in eis. Primo in docendis .s. in
ve quarto. Scdo in corripiendis siue in eligēdis .s. in ve
quīto. Tertio in agēdis: vt hic in ve sexto. In septīo de:
mōstrat hoc idē p exēplū sepulchrox: vt quō sepulchra
dealbata calce leuigata sunt forinsecus et ornata mar:
moribus/ac distincta auro et coloribus [intus autē ple:
na sunt ossibꝰ mortuorū] et ideo horribilia et omni spur:
citia .s. putredine et fetore: et ideo abominabilia. vñ dicit̄
sepulchrū quasi semi pulchrū: sic et ipsi mūdiciā et iusti:
ciā in habitu vestis/et humilitate verbum ondentes ex:
teriꝰ dealbati sunt ꝑpter boni simulationē: intus aūt ple
ni sunt hypochrisi .i. amore vane laudis q̄ȝtū ad intentio
nē simulationis et iniquitate .i. odio veritatis q̄ȝtum ad
affectionē malignitatis. Exteriꝰ habēt conuersationem
honestā vt coopiant maliciā occultā. Isti significātur
p bel q̄ exteriꝰ erat ereꝰ ꝛ intꝰ luteꝰ vbi chry. Merito q̄dē
iustorū corpora tēpla dicunt̄: qꝛ in corpore iusti anima
dñat̄ et regnat quasi deꝰ in templo. vel certe qꝛ ipse deus
in corporibus habitat iustis. Corpa aūt peccatorum se
pulchra dicunt̄ mortuorū: qꝛ aīa mortua est in corpore
pctōris: nec enī viuēs putanda est q̄ nihil viuū aut spiri:
tale agit in corpe: vel qꝛ mors ipsa in corporibꝰ habitat
pctōx. Sicut ergo sepulchrū q̄ȝdiu clausum est pulchrū
videt̄ a foris: si ꝟo apertum horribile: sic simulatores bo
nox q̄ȝdiu nō cognoscunt̄ laudabiles sunt: cū aūt cogni
ti fuerint inueniunt̄ abominabiles. Hic hypocrita si bo:
nū est eē malū: vt q̄d nō vis apparere quod vis esse: Si

bonū aūt est esse bonū vt q̄d nō vis eē q̄d vis apparere? Nam q̄d turpe est apparere turpius est esse: q̄d autē formosum est apparere formosi⁹ est eē. Ergo aut esto quod appares: aut appare q̄d es: q: manifestum malū a sapiētib⁹ nō reprehendit dū insania estimat. hec Chry. vñ ber. Quē dabis de filijs adā q̄ q̄d est nō dico velit sed vel patiat videri. In octauo arguit eos filios eē homicidarū:

De homicidarum. q: ꝑpter opinionē bonitatis ꝛ glīe i ꝑplos vt iusti viderent sepulchra ꝛ memorias prophetarū et occisorū ambitiose edificabāt ꝛ magnifice ornabāt / quos maiores eoꝝ interfecerunt: et dicebant ꝙ si fuissent i dieb⁹ patrū suorū nō essent socij eorū: in sanguine ꝑphetarū. i. ad effundendū sanguinē eorū: nec fecissent ea que patres sui fecerūt: in quo testant se filios eoꝝ q̄ ꝑphetas occiderūt. Scelera patrū ꝑpter speciē scītitatis vbo suo reprobāt: ꝛ ꝑsequēdo sanctos vt xp̄m et suos cadē scelera faciūt: ꝛ sic facto approbāt: q: filij sunt nō solū carne / s; etiā imitatione: nō solū q̄tū ad naturā / s; etiā q̄tum ad mores. Nō ei eos īcusat q̄m sepulchra edificāt: s; intētionē eorū reprehendit: q: nō ꝑpter honorē eorū q̄ occisi fuerant: nec ꝑpter amorē pietatis ꝛ vitatis hoc fecerūt: sed ꝑpt amorē vane laudis quā in hoc querebāt. vñ Chry. Qui

Tēpla nō fiūt ex male acq̄sitis facienda. martyꝝ ecclias edificāt ꝛ ornāt: bonū op⁹ facere videntur: sed siqdem ꝛ alias iusticiā dei custodiunt: si de bonis eoꝝ paupes gaudēt: si alioꝝ bona p violētiam non faciunt sua: scito q: ad gloriā dei edificāt. Sin aūt qs nō intelligat: q: nō ad gloriā dei faciunt edificia illa: s; ꝑpter estimationē humanā edificāt altaria martyrū: vbi pauperes passi violentiā ab eis interpellāt contra eos. Non eni gaudēt martyres q̄n ex illis pecunijs honorantur i quib⁹ pauperes plorabāt. Qualis est ista iusticia munerare mortuos: et spoliare viuētes: de sanguine miserorū tollere et deo offerre. Illō nō est deo offerre: s; velle violētie sue sociū facere deū / vt cū oblatā sibi pecuniam de pctō libenter acceperit / consentiat in pctō. Vis domum dei edificare: da fidelib⁹ pauperib⁹ vnde viuant: et edificasti rōnabilē domū dei. In edificijs eni hoīes habitāt de⁹ aūt in hoīb⁹ sanctis. Quales ergo illi sunt q̄ homines spoliāt ꝛ edificiū martyrum faciunt habitationes hominū cōponūt / ꝛ habitatores dei disturbant. Que est autē iusticia sanctos colere et cōtēnere sanctitatē? Primus gradus pietatis est sanctitatem diligere deinde sanctos

Sāctitas añ sāctos fuit. q: non sancti ante sanctitatē fuerunt: sed sanctitas ante sctōs. Sine causa ergo iustos honorat q̄ iusticiā spernit Non possunt sancti amici esse illorum quib⁹ de⁹ est inimicus. Dicebant apud se. Si bene fecerim⁹ pauperibus: qs illud videt? Et si viderint non multi vidēt: et si multi viderint: p tēpore vidēt. Trāsit tēpus: et cū tēpore trāsit beneficij memoria. Melr⁹ est ergo edificia facere q̄ aspiciāt oēs: nō i hoc tpe solū / sed etiam imposterum. O insipiēs hō quid prodest tibi post mortē ista mēoria / si vbi es torqueris / et vbi non es laudaris. hec Chry. ¶ Meide ꝑbat ꝙ sint filij homicidarum / et ostēdit eos non solum genimina viperarū quo ad maliciā in imitatione malorū ac paterne nequitie imitatores: sed etiam parentibus deteriores: ꝛ ꝙ fictio erat hoc q̄d dicebāt. s. ꝙ non cōmunicassent opib⁹ eorū si in tēpe illo fuissent. vñ dicit. [Et vos īplete] .i. īplebitis [mēsurā patrū vestrorū] s̄m hiero. et Chry. Nō iubet vel precipit: sed q̄d futurum erat

Mēsurā patrū implere. predicit et ostēdit. Mēsura eni patrum suoꝝ implere cupiebāt et iā impleuerunt: q: q̄d illis defuit isti suppleuerunt. Nec solū impleuerūt: s; mensurā mltū excesserunt. q: illi occiderunt hoīes: isti dei filium. illi suos: isti dñm: illi ministros / isti regē. illi mēbra / isti caput. illi prophetas: isti ꝑphetarū magistrū q̄ a ꝑphetis predictus est. s. xp̄m. ¶ Deinde postq̄ ostendit i phariseis multiplicem culpā: ostēdit cōsequēter penā dicēs. [Serpētes] venenū inuidie habētes [genimina viperarū] q: venenū malicie a patrib⁹ traxerūt [quō fugietis a iudicio gehenne] q. d. nullo modo: q: erant in malicia obstinati. Nō solum aūt hanc penā meruerūt ꝑpter mortē xp̄i: sed etiā ꝑpter occisionē apostolorū et discipulorū eius: ꝛ ꝑpter hoc sequit [ideo] sc; q: dicitis non essemus socij eorū. i. homicidarū vt ostendā vestrum mendacium. [Ecce ego mitto] seu mittam [ad vos] instruendos et reuocandos ad me [prophetas et sapiētes ꝛ scribas] sc; apostolos q̄ spiritu prophetico pleni erant: et corda sapiētia diuia erudiebant: et tanq̄ scribe docti de thesauris suis noua et

vetera proferebant [et ex illis occidetis et crucifigetis et flagellabitis in synagogis] et congregationibus [vestris: et persequimini de ciuitate in ciuitatem] q̄d et fecerunt: et quos illi ideo q: non viderunt nō occiderunt: isti videntes eorum desideriū impleuerunt: et sic mores patrū iniquorū secūdo se filios eorū esse testati sunt. Deinde vt ostēdat q̄m nō impune hoc faciūt / timorem eis exhibs incutit dicēs. [Et veniat] cōsecutiue: q: est consecutio equitatis [super vos] .i. generationē vestrā ꝛ oīm malorū vobis consimilē [oīs sanguis iustus] .i. debita vltio p omni effusione sanguinis iustorum [a sanguine abel iusti] cui⁹ munera narrant a deo accepta [vsq; ad sanguinē zacharie filij barachie] .i. ioiade sacerdotis q̄ ꝑpter suā iusticiam dict⁹ est barachias: qui interpretatur bene dictus dñi [quē occidistis] .i. vestra generatio vobis similis occidit [iter tēplū ꝛ altare] sc; holocaustorum q̄d erat extra templū. s. in atrio ipsius tēpli. S; licet multi post et ante ab hac generatione sint occisi: tñ potius nomiat istos duos q̄ alios. vt in vno laici. s. in abel qui fuit pastor ouiū / et in cāpo necatus: in alio clerici. s. in zacharia qui fuit altaris officio mancipatus / et in atrio tēpli occisus intelligant: et p hos duos oēs sancti martyres laicalis. s. et sacerdotalis ordinis designātur [Amē amē dico vobis. venient omnia] sc; scelera et scelerum punitiones [super generationē istā] sc; vestrā ꝛ oīm malorū: ꝛ si nō oēs sint vno tpe: tñ oēs sunt vnum corp⁹ dyaboli Deinde conuertit sermonem specialiter ad metropolim ciuitatē hierusalē in qua erant magis culpabiles: eā pij patris affectu plāgēdo: ꝛ ex hoc auditores erudiēdo dicens [Hierusalē hierusalē.] Hierusalē vocat habitatores nō edificia ciuitatis: ponēdo cōtinēs p cōtēto: et alloqtur hic populum iudaicū sub noie ciuitatis metropolitane. Geminatio vero hui⁹ verbi hirlm miserentis est: et miseriā vocātis ac valde diligentis. Vel geminat ꝑpter vehemētē reprehensionē ꝛ maiorē exprobrationem. Vel q: sanctos affligebant dupliciter ꝛ corporaliter et spūaliter [Que occidis ꝑphetas] dñm etiā occisura prophetaꝝ [et lapidas eos q̄ ad te] .i. ad tuā vtilitatē ꝛ instructionē ꝛ ad increpandū scelera tua [missi sunt] Ideo incurabilis est plaga tua: q: eos abijcis qui tibi salutē offerunt. vñ Chry. Quō saneris que nullum ad te medicum peruenire permittis? Sanctis meis non peperci vt tibi parcerē peccatrici. Illorū vitā neglexi ne mortē tuam viderem. Oēs medici spirituales in te defecerunt: et tu curata non es. Si de morte tua gauisus fuissem nūq̄ ad te misissem ꝑphetas. Si te perdere voluissem / nunq̄ ad te ipse venissem: ego quid faciā si tu ipsa viuere nō vis? hec Chry. [Quotiens volui] ego qui mortem peccatoris nolo: ego q̄ oēs peccatores saluare volo: nō quidē semel vel bis: sed multotiēs. Primo p legē nature. Secūdo p legē scripture. Tertio p legē gratie. Itē in mane puericie: in tertia adolescētie: in sexta iuuentutis: in nona senectutis. in vespere decrepite etatis [congregare] sub cultu vnius dei per fidem et charitatē [filios tuos] sc; iudeos predicationib⁹ prophetarum et miraculis: et te mihi adiungere et meis. Multi sunt dispersores: sed pauci ad bonū cōgregatores: dispergit eni dyabol⁹: dispgit mundus: dispgit carnalis affect⁹. dispergunt tentatores. S; dñs vult congregare in vnitatem fidei: in vnitatem charitatis: in vnitatem superne ciuitatis. Sequitur [quēadmodū gallina congregat pullos suos sub alas] Ponit exemplum de gallina / ad ostendendum affectum suū ad populū: q: inter alias aues videtur magis affici ad nutritionē et conseruationem pullorū: tam magnū eni affectum in filios habet vt eorū infirmitate affecta infirmetur et ipsa: ꝛ eos alis protegēs ꝯtra miluū pugnet. Sic ꝛ dei sapientia p carnis susceptionē infirmata protegit nos et defendit a dyabolo: ac nutrit et cōseruat sua gratia. Et noluisti quinimmo neglexisti: cōtradixisti: impediuisti: q: ꝑphetas a deo missos: postea iohānē baptistā: ꝛ vltio dñm nostrum iesum xp̄m ꝛ ei⁹ discipulos cōtēpserūt: imo et occiderūt: ac si diceret. Ego volui: sed tu noluisti: Ego q̄d meum est feci: s; tu q̄d tuū erat non fecisti. Ego ꝑ tua salute ꝑphetas ad te misi: s; tu eos interfecisti. Ego ad te ipse veni: et tu me recipere noluisti. Tibi ergo iputandū ꝛ tue malicie: nō mihi. O quotiēs monet nos deus: modo blandicijs: modo increpationibus: nunc sic nūc sic. Et parū auertim⁹. Et ideo valde timēda est no:

Zacharias barachie filius fuit.

bis pena que sequit̃. ¶ Eadem eni ex multiplici eoꝝ cul:
pa multiplicē eis ꝯminat̃ penā. Primo tēporalē quam
plus timebāt ꝛ semꝑ formidabāt: subuersionē ciuitatis
Deserta hierusalē a deo. et templi desertionem dicens. Ecce relinquetur vobis a
deo domus vestra.s.templū et ciuitas deserta: qꝛ ꝑ roma
nos fuerunt destructa: deserta quidē et nudata auxilio
xp̄i: qꝛ habitatorē xp̄m reliquerūt ac perdiderūt: et here
ditatē preripere gestientes heredem occiderunt. Ergo
xp̄us erat qui antea eis p̄sidebat: et eos manutenebat ac
gubernabat: et ab ostium manib⁹ eripiebat. Item deser:
ta angelorū custodia: qꝛ audita est vox in templo trāsea:
mus ab his sedib⁹. ¶ Mystice etiā dom⁹ iudeoꝝ deserta
et vacua derelicta ē.i.idigni habitudine sancti spirit⁹ re:
manserūt: qꝛ in icredulitate ꝑseuerātes xp̄m hospitē nō
susceperūt. vbi Chrys. Deserta est a sanctis: deserta a san:
titate/a fide/a charitate/a gratia et spū. Deserta deniqꝫ
ab ip̄o deo/et a bōis oīb⁹ q̄ sunt dei. vbi ꝛ Orige. Semꝑ
etiam eis qui noluerūt ꝯgregari sub alas eius cōminat̃
xp̄s: ecce relinquet̃ vobis dom⁹ vestra deserta.i.aīa ꝛ cor
pus. Deinde ꝯminat̃ eis penā eternā q̄ est carētia sue visi
onis: nisi a suis ꝯuertant̃ nequitijs dicēs. Dico eni vobis
Nō me et faciē meā videbitis amodo ab hoc.s.tp̄e passio:
nis mee: donec dicatis benedict⁹ q̄ venit i nomine dn̄i.i.
donec etiā inuiti cōfiteamini me esse xp̄m benedictum fi:
lium a patre missum: a ꝓphetis p̄dictū qd̄ erit in aduen:
Zach.xij. tu claritatis ad iudiciū. vn̄ Zach. Aspicient me quē con:
fixerunt. Reuera eni post passionem suam visus est a di
scipulis et amicis suis: sed nō a iudeis. Uel nō videbitis
me.i.nisi dicatis penitēdo et me dei filiū ꝑ fidē ꝯfitendo
[benedict⁹ q̄ venit in noīe dn̄i].i.hic est benedict⁹ qui ve
nit in mundū ꝑ icarnationē missus a patre. i quo innuit̃
ꝯuersio reliquiaꝝ an̄ aduentū ad iudiciū: tūc eni iudei q̄
in fine mūdi credituri sunt in xp̄m laudabūt et ꝯfitebun
tur ip̄m. Et his dictis exiēs dn̄s iesus de tēplo cū discipu
lis recessit a iudeis. vbi Origen. Sed ꝛ vnusquisqꝫ cū sit
tēplū dei ꝓpter spiritū dei inhabitantē i se: ipse sit causa
sue desertiōis vt egrediatur xp̄s ab eo. Oratio.

Domine iesu xp̄e q̄ legi ꝛ p̄ceptis tuis obediētī:
bus das benedictiōes: et inobediētib⁹ maledi
ctiones: da mihi de tua largitate ipsis tuis p̄:
ceptis semꝑ obtēperare/et errores hypocrita
rū i oībus euitare. da mihi tuis monitionib⁹ et benepla:
citis sine tedio acquiescere: et me sine negligentia emen:
dare: vt tandē in aduētu claritatis tue ad iudiciū te be:
nedictū ad plenā nostrā redēptionē: hoc est perfectā cor
poris et anime libertatē manifeste venietē letus aspiciā:
et cū electis tuis te sine fine benedicam. Amen.

¶ De signis aduentus domini et consumma tionis seculi. Capitulum.xxxix.

Matth.xxiiij. Mar.xiij. Lu.xxj.

Et cum dominus iesus
eadē feria iꝫtia egressus esset de tēplo:
ip̄o egressu designās qd̄ dixerat.s.do:
mū iudeoꝝ deserēdā.i.ciuitatē ꝛ tem:
plū: discipuli admirātes si tēplū tāte
pulchritudinis ꝛ fortitudinis destrue
retur.i.ad nichilū redigeret̃ [ostende:
rūt ei edificationes tēpli] non ignotas: sed tāq̄ admirā:
das: vt ꝓpter nobilitatem ꝛ magnificentiam edificiorū
que ad diuinū cultum facta erant flecteretur ad miseri:
cordiā: et mitigaret penā cōminatā. Uidebat̃ etiā eis ꝙ
nec rapi/nec euerti posset vel dirimi. Non respiciebant
ad tēpli sanctitatē: sed ad edificiorū preciositatē et forti:
tudinē: sic hodie multi plus attēdunt ad cultū eccl'ie cor
poralē q̄ spiritualē. vnde Bern. Gēmis altaria fulgent
et ministrorū dei nulla electio est. Sed cōtrariū fuit in p̄
mitiua ecclesia: qꝛ maior vis fiebat in ornatu sp̄uali q̄ in
materiali. vnde Aug. Olim erāt parietes eccl'ie viles et
viri preciosi: mō econuerso. Eccl'ie quippe ornatus non
est in edificijs et redditibus: sed in humilitate/hospitali
tate/et pietate. Et respōdēs iesus dixit. Non solū hec de
struenda fore: sed et ꝙ in eis non relinqueret̃ lapis super
lapidē qui nō destrueretur et cōminueret̃: q̄tūcunqꝫ pre
ciosa et fortia viderent̃: hoc aūt factū est a romanis.xlij
anno post passionē dn̄i. Similiter erit de magnis ꝛ sum
ptuosis palatijs: qꝛ non relinquet̃ lapis super lapidē in
eis. s̄m Bedā. Diuinit⁹ ꝓcuratū est et ꝓuisum/vt patefa
cta euangelica gratia ꝑ orbem: templū ip̄m cū suis cere
monijs tolleret̃: ne quis adhuc paruulus ꝛ infirm⁹ i fide
si viderit illa ꝑmanere q̄ a deo sunt instituta: a sincerita:
te fidei ad iudaismū laberet̃. Aufert̃ ergo vmbra et pal:
mā tenet veritas ꝑ orbē declarata. Dis eni ꝯpositio mā:
datoꝝ sic est destructa vt iudei nihil impleant: et capite
sublato mēbra inter se pugnēt. vn̄ Chry. Illa hierl'm fi:
guralis typū gerit hierusalē spiritalis.i.eccl'ie. Nā nisi
tēplū istud destructū fuisset: obseruātia legis non facile
fuisset cōpescenda. Ideo aūt destructū est vt si velint iu:
dei pōstmodū s̄uare legē nō possint/aut de pascha/aut
de sacrificijs/aut de ceteris festiuitatibus. Deciderunt
corporalia et figuralia vt surgerēt spiritalia et vera my:
steria. hec Chrys. Et vadens dn̄s ipsa die cū discipulis
in montē oliueti et sedens ibi [cōtra templū] in loco vbi
postea ꝯstructa est eccl'ia: iterrogat̃ ab eis de tp̄e destru
ctionis hirl'm et tēpli/et de signo aduētus sui ꝛ ꝯsumma
tiōis seculi: q̄ putabāt sequi statim destructionē ciuitatis
et tēpli. Iste questiones fuerūt ei facte i monte oliueti: et
hoc rationabiliter: qꝛ ex illo loco templum et ciuitas cla
rissime vident̃/et occasiōe hui⁹ destructio ibi queritur.
Silr̄ ꝛ iudiciū extremū futurū est circa illū locum: ideo
conuenienter fit ibi questio de futuro iudicio. Et respon
dens iesus dixit eis signa predictoꝝ: et eos circa quodli
bet in necessarijs et vtilibus instruxit: nec dicebat quod
eos scire nō expediebat. De signis docet: de tp̄e intiman
dū nō putat: qꝛ incertitudo tp̄is inducit terrorē ꝛ ita pre
parationē: sed ignorātia signoꝝ posset inducere in erro:
rē. Et q̄uis plura ex his signis possint referri simul ad
euersionem vrbis ꝛ templi: et ad xp̄i aduentū ante ꝯsum
mationē seculi. s̄m eni Chry. Dn̄s nō separati que signa
ꝑtineāt ad hoc vel ad illud ponit/vt eadē videantur ad
vtrūqꝫ ꝑtinere: qꝛ tn̄ euersionē vrbis et tēpli iam cōpletā
et p̄teritā dinoscim⁹: ideo ad instructionē nostrā oīa ad
ea q̄ restant referam⁹: qꝛ possunt oīa de aduētu xp̄i ꝛ ꝯsū
matione seculi intelligi: et ꝑ apl'os oīm credentiū ꝑsone
signari. Nam dicit hec discipulis: non tanq̄ eis q̄ dura:
re deberēt in vita ista vsqꝫ ad finē mūdi: sed i ꝑsonis eoꝝ
dixit hec oībus posteris eoꝝ credituris q̄si vnū corpus
existentib⁹ cum ipsis. Sed anteq̄ eis ad interrogata re:
spondeat: mentē eoꝝ vt nō seducant̃ cōfirmat. vn̄ Chry.
Neqꝫ eni de hierosolime destructione: neqꝫ de sc̄do suo
aduētu statim respōdit: sed de malis quib⁹ statim obuiā
dum erat. Premunit ergo dn̄s fideles ne seducantur.i.
seorsum a veritate fidei ducant̃ [Multi eni pseudo xp̄i:
et pseudo ꝓphete].i.simulati et falsi [venient] ascriben:
tes sibi nomē xp̄i ex p̄sumptiōe [et dicētes se xp̄m esse: et
seducēt multos] ꝑ falsam doctrinā: ꝑ simulatā vitā: per
signa mirabilia. vn̄ Athanasi⁹ dicit. In vnaquaqꝫ here:
si: dyabol⁹ figuratus dicit. Ego sum xp̄s: ꝛ apd̄ me ē ve:
ritas. Multi etiā vident̃ hoc dicere facto: qꝛ statuta sua
districti⁹ faciūt obseruari q̄ p̄cepta dei: volētes magis
sibi q̄ deo obediri. Sed nō est ventur⁹ xp̄s nisi p̄cedāt si
gna ab eo predicta. Que ideo nobis dn̄s p̄nūciat vt nos
ab amore mūdi ꝯpescat ꝛ timorē nobis incutiat: ac sem:
per vigilantes et paratos nos inueniat: qꝛ min⁹ iacula
feriunt que ante preuisa sunt. Et p̄mittit dn̄s primo in
generali signa priora scꝫ prelia q̄tum ad hostes extra:
neos: et seditiones q̄tum ad domesticos. Deinde subdit
in speciali eoꝝ multitudinē: tangēs mala septē que sunt
Mala.vij inimicitie populoꝝ: qꝛ surgit gens cōtra gētē: discordiā
principū: qꝛ regnū aduersus regnū: cōmotio locorū per
loca: infectiones morborū: qꝛ pestilētie: defectus victua:
liū: qꝛ fames: terror celestiū impressionū: qꝛ terrores de
celo: nouitas euentuū mūdanoꝝ: qꝛ signa magna erunt.
Per hec autem septem que hic tangunt̃ possunt intelli:
gi septem mala que hodie ecclesia dei patitur. quoꝝ pri:
mū est discordia ecclesiarum. Sc̄dm impugnatio hereti
coꝝ. Tertiū turbationes seculariū. Quartum exempla
maloꝝ. Quītū defect⁹ doctorū. Sextū fulminatiōes sen:
tentiarū. Septimū monstruositas ordinationū eccl'arū.
Sap.v. Multa ergo mala precedēt ita vt impleat̃ qd̄ dicit̃ Pu
gnabit ꝑ eo orbis terraꝝ ꝯtra insensatos: vt qui contra
auctorē omniū ꝓcaciter pugnauerūt: iusto tunc dei iudi
cio ab oībus oppugnent̃: ꝛ q̄ in cunctis deliquerūt in cū
ctis feriant̃. [Oportet] et ꝯueniēs est [primum hec fieri]
tanq̄ a deo ordinata: malicia hominū exigēte et deo bo
nū inde eliciente.s.ad ꝓbationē et vtilitatē bonoꝝ/et ad
destructionē ꝛ ꝑditionē maloꝝ: qꝛ [hec omīa iitia] ꝛ q̄si

preconia[sunt dolorū]futurorū[sed nondū]statim est fi
nis]et consummatio eorū:qꝛ ista sunt signa remota non
propinqua:vel qꝛ ista sunt tpalia:sed cōsummatio dolo:
Malorū magnitudo. rū erit eterna. Magnitudo enī maloꝝ iudiciū generale
precedētiū est figura sequentium incōparabiliter graui
orū. Nā (vt dicit Greg.) per crebra mala q̄ preueniunt i
dicant mala ꝑpetua que sequūtur:qꝛ multa debēt mala
ꝯcurrere vt malū valeant sine fine nunciare. Spūaliter
(ſm Ambro.) sūt ⁊ alia bella q̄ vir sentit xpianꝰ.s.diuer:
sarū ꝓlia cupiditatū:studiorū cōflictus: multo etiā gra:
uiores sunt hostes domestici q̄ȝ extranei. Et ſm Chrys.
Spūaliter in ecclesia pestilentie carnaliū vitioꝝ fames
verbi diuini terremotus tribulationū erunt:qꝛ ecclesia
multū in fine tētabit. Deinde subdit quo merito hec oia
cōtingent:qꝛ ante hec oia.s.hec predicta erunt ꝑsecutio:
nes sanctorū quibꝰ inijcient manus ad capiendū:quiqȝ
tradent ad tribulationes/et mortē etiā a propinquis et
amicis:et erunt odio oibus hoibꝰ humū et terrā seu hu
mana nō diuina sapiētibꝰ:amicꝰ enī dei inimicꝰ est mun
di:et in tali odio erunt ꝓpter nomē xpi ac confessionem
huiꝰnois et assertionē veritatis:qđ quidē iocūdū et glo
riosum est sanctis:qꝛ felix est iniuria cū deꝰ est in causa:
Capillus non peribit.ꝛc. qꝛ ad hanc sequit magnū premiū et gloria immēsa. Qui
etiam post dura que predicūtur de afflictiōe mortis:pro
tinus consolantur de gloria resurrectionis: qꝛ etiā capil
lus minimus de capite eoꝝ nō peribit:et ideo multo ma:
gis cetera maiora non peribūt:et hoc addit ad declarā:
dum veritatē future resurrectiōis:nam quicquid siue ad
substantiā/siue ad decorem corporis facit in resurrectio
ne redibit. Scđm sensum spiritualē capillus de capite
dicitur non perire:quia nec minima mētis cogitatio bo
na manebit irremunerata.vñ Beda. Non solum ossa no
stra.i.fortia gesta vel dicta remunerāt:sed etiam capilli.
i.minutissime cogitationes bone:que de corde quasi ca:
pillus de cerebro exeunt apud iustū iudicem digna mer
Ps.lxxv cede donabuntur.vnde ꝓpheta. Reliquie cogitationum
diem festū agēt tibi. Similiter nec cogitatiōes male re:
manebūt impunite. Et qꝛ grauia sunt q̄ scti in persecuti
onibus pati habebūt:ideo cōsequenter ad tollerātiā con
Patiētie laus. fortātur:i predictis enī maxime necessaria est patientia:
qui in patientia possidebunt.i.custodiant aīas suas. Cu:
stos enī omniū virtutū patientia est:in qua aīas que cor
pus possident: possidemꝰ cū ipsas aīas ad patiendū ra:
tione regimus. Qui autē impatiēs est animā suā nō pos:
sidet:qꝛ animi sui furorē et iram cohibere non potest.vñ
Beda. Sic enī cōditi mirabiliter sumus vt ratio animā:
et aīa possideat corpus. Jus vero aīe a corporis posses:
sione prepedit si non prius aīa a ratione possidetur. Cu
stodē igit cōditionis nostre patientiā dñs esse monstra:
uit:qꝛ ipsa nos possidere nosmetipsos docuit.hec Beđ.
Magna igit est virtus patientie sine qua anima perdit
et per quā possidetur. Qui enī patienter suffert tentatio
nē accipiet coronā:sed qui ꝑdit patientiā perdit et coro
nā.vñ ⁊ Greg.eā cōmendans dicit. Ego virtutē patien:
tie signis et miraculis esse maiorem puto. Et Salomon.
Pro.xvj. Melior est patiēs viro forti.et qui dñatur aīo suo expu:
gnatore vrbiū.vñ ⁊ Seneca. Tormenta patienter ferre
notabile est.hoc enī fortitudinis pars est. Non enī pati
tormenta optabile est: sed pati fortiter quod est virtus.
Cum aliquis tormenta fortiter patitur:oibus virtutibꝰ
vtitur:fortasse cum vna in promptu sit:et maxime appa:
reat patientia:illic est indiuiduus comitatus virtutum.
Quicq̄d honeste fit vna virtus facit:sed ex cōsilij senten
tia.hec Seneca. Igitur vt ait Chry. Iniurie hoim nul:
lū faciūt dānū:sed magis patiētie lucrū. Quia vero tot
terroribus auditis sancti turbari potuerūt:timētes q̄d
tūc respōdeant:consolationē supponit de dando eis im:
premeditatis os et sapientiā:ac dicendi et respondendi
materiā:quibus nullus poterit resistere vel cōtradicere:
qꝛ non ex ingenio vel arte eorū ꝓcedēt verba:sed ex spi:
ritussancti gratia. Tūc multi scandalizabunt.i.discedēt
a fide:et ruent in errores timore vel immanitate tormen
toꝝ:aut portētis seu muneribꝰ seducti[Et qm̄ abunda:
bit iniquitas]et malicia in falsis xpianis: ideo [refrige:
scet]et deficiet[charitas].i.vera dilectio erga deū et ꝓ:
ximū:in multis alijs ab igne diuini amoris:licet totali:
ter nō cadat in eis. Ex abūdantia enī iniquitatis oritur
tepiditas charitatis pro tribulatione: q̄ calere videbat

ante tribulationem et in pace. Deniqȝ (vt ait Amb.) tunc
iustus in deserto:iniquꝰ in regno. Uel in eisdem in q̄bus
abūdat iniquitas/refrigescit charitas. Nam (vt ait Re
migiꝰ) q̄ȝto magis ab vnoquoqȝ iniquitas suscipit:tanto
ampliꝰ in corde ipsiꝰ ardor charitatis extinguitur.[Qui
autem perseuerauerit]in fide veritatis:in amore bonita:
tis[vsqȝ in finē]et terminū vite presentis:quocūqȝ tēpo
re incipiat:et quocūqȝ tēpore reincipiat[hic saluus erit]
quia non cepisse:sed persistere virtutis est:et non incho:
atio tolerantie:sed perseuerantia coronatur. De hac ma
teria persecutionum habes latius supra post missionem
apostolorū. Sed hec predicta more isolito et multo vio:
lentius tunc fient q̄ȝ euenire soleant:ita vt pro signis ha:
beant [Et predicabit hoc euangeliū regni in vniuerso
mundo] Predicatio noui testamenti dicitur euangeliū
ratione sue perfectionis ⁊ bonitatis:videlicet qꝛ bonum
honestū:quia bonū iocundum:qꝛ bonum vtile:et dicitur
euangeliū regni ratione sue dignitatis vel finaliter:quia
ad regnū ducit qđ lex nō faciebat. Uel causaliter:qꝛ re:
ges facit. Uel materialiter:qꝛ de regno disserit:et hoc [i
testimoniū oibus gētibus].i.in accusationē his qui non
crediderunt: qui enī crediderunt testabuntur aduersus
eos qui nō crediderunt:et eos cōdēnabūt[et tunc veniet
cōsummatio]cū ad fines orbis terre sermo pietatis per
uenerit ne aliquis excusare se possit.ſm Augu. Predica
tio euangelij i toto mundo q̄ȝuis fuerit cōpleta quo ad Euāgelij diuulgatio.
oēs mūdi partes:nō tñ quo ad oēs hoies in omnibꝰ
partibus mundi existentes. Unde in omnē terrā: sed nō
in oēs oēs terre exiuit sonus eoꝝ:nisi forsitan per cō:
munē in generali relatum aliorum :et qđ nondū in oibꝰ
fuerat cōpletū expectat complēdū.vñ ⁊ Hiero. Signū
dñici aduentus est in toto orbe euāgelium predicari: vt
nullus sit excusabilis:qđ aut iam nūc est completū/ aut
in breui credimꝰ esse cōplendū. Nō enim puto aliquā re:
māsisse gentē que xpi nomen ignoret: et q̄ȝq̄ȝ non habue:
rit ꝓdicatorē/tamē ex vicinis nationibꝰ opinionem fidei
nō potest ignorare.hec Hiero. De predictꝭ signis sic di:
cit Chry. Est q̄ppe res ista prorsus ambigua:⁊ oīno ne:
Signa ferre ꝯpleta sunt. scimꝰ an etiā nostra etate hec oia finiant: et dies ille me:
tuēdus adueniat: atqȝ horribile illud nobis ostendatur
tribunal. Nā ⁊ signa multa prorsus impleta sunt:et euā:
geliū toto iam fere orbe personuit:et prelia terrarum tre
mores et fames vt predictū fuerat acciderunt:nec gran:
de iam mediū est. Que omnia cōsiderantes ad eam nos
qua hinc abcessuri sumus perfectionē paremus. Nam li:
cet cōis illius finis nondū instet dies peculiaris: tamen
iste vniuscuiusqȝ nostrum finis in ꝓximo est. Et si enim
senex sit aliquis: ⁊ si adolescēs:morti tñ i qualibet etate
Supbie mala. vicinus est.hec Chry. Causa vero et radix oim malorū
in mundo est supbia et ꝓsumptio. Populus enī contra
regē erigitur:clericus contra sacerdotē:monachi cōtra
abbatē:filij cōtra parētes:iuuenes cōtra seniores super
biendo diuersa sentiūt. Malum ergo superbie quod su:
pernā angelorū curiā corrumpēdo destruxerat:presens
quoqȝ seculū inordinate peruertēdo destruet.vñ petrus
damianus cuidā de fuga mūdi cōgratulando sic scribit
Magnas deo grās debes/qui te hoc tpe de mundo ele:
git quo in eo difficile quis saluat. Iam sterile aratrum
per littus ducitur arenosum. Iam illud ꝓpheticū vide:
Osee.iiij. tur impletum. Non est veritas:non est misericordia:non
Ibidem. est scientia dei in terra. Maledictū/ et mendaciū/ et ho:
Esaie.j. micidiū/et furtum/et adulteriū inundauerunt. Et illud
Oēe caput languidū:⁊ oē cor merēs a plāta pedis vsqȝ
ad verticē non est in eo sanitas. Non est huiꝰ tpis vt qui
puritatis et innocentie tramitē tenere desiderat ecclesie
baiulare regimen acquiescat: cū videlicet oēs pene per
vitioꝝ abrupta precipites et tanq̄ȝ furentes equi ꝑ volu
ptatū suarū cāpos ferunt effrenes. Claustra vocāt: euā:
geliū clauditur/et ꝑ ora ecclesiastici ordinis forensia iu:
ra decurrunt. Pauci sacrarū meditant eloquia scriptu:
rarum:sed oēs scita legum et forense litigium. Et reue
ra tam immanis pressura incumbit ecclesijs: vt tanq̄ȝ ba
bilonice legionis acies circūfusa et hierlm cum ciuibus
suis videatur obsessa. Iam non oculum ꝓ oculo iuxta le
gē:sed referunt cum fenore lesionem:et disciplina vindi:
cte q̄ sub gentili dudū seruabatur imperio:nunc euange:
lio pena terribiliter itonāte nascit. Ideoqȝ ꝓ virga tau:
reā:pro scutica clauā:pro verbo ferrum:pro vecte adhi:

bēt gladiū. Erubescāt nūc nō excedentē iniurie vicem
ōdignanē illati discriminis eq̄tatē videri victores atq̄
terribiles ambiūt:triūphalis glorie titulos cōcupiscūt
Sic itaq̄ dū vn⁹ parūp irascit:alter ad insaniā puocat
Antixpi Et qd aliud inter hec tot flagitiorū mala ppēdim⁹:nisi
aduentus. q̄ vēturo citi⁹ antixpo via iā sternit:per quā in offensis
ij.Thessa.ij. neq̄tie sue vestigijs gradiat? Nā sicut dicit aplus. My:
steriū iā operat iniquitatis.hec Petrus. Oratio.

Domine iesu xpe iudex oim vēture:da mihi cō
stātiā in fidei veritate ne seducar a simulatis
et falsis hoibus:nec succūbā in tribulatiōib⁹
sed in cōfessione tui nois z assertiōe vitatis va
leā fortiter psistere:z pro hac odia hoim z aduersa gau:
dēter sustinere. Tribue mihi vtutē patiētie/z vt abūdā
te iniquitate nō refrigescat in me ardor charitatis:sed
vsq̄ in finem vite ptis perseuerem in fide veritatis et
amore bonitatis/quatenus te miserante saluus fiam do
mine deus salutis mee.Amen.

De aduētu et psecutione antixpi. Capi.xl.

Post prelia autē et seditio
mat.xxiiij nes z alia que premissa sunt sequit ad
Mar.xiij. uentus antixpi:quia vt pax precessit
Lu.xxi.et xpm:ita discordia pcedet antixpm.
xvij. Et vt ait Chry. Sicut ante ignem fu
mus pcedit:z añ victoriā pugna:sic z
ante gloriā xpi tētatio ātixpi.vñ sub
iūgit ⌊Cū videritis⌋ .s.oculis corpis in successorib⁹ vris
⌊abominationē desolationis q̄ dicta⌋ .i.predicta ⌊est a
Daniel.ix Daniele ppheta⌋ dicēte. Erit in tēplo abhominatio de
solatiōis ⌊stātē in loco scō⌋ .i. i templo dei ⌊q̄ legit⌋ .s.di
ctam pphetiā ⌊itelligat⌋ eā tūc ipleri/z ɔsūmationē in:
stare. Nā ibidē dr z vsq̄ ad ɔsūmationē z finem pdura
bit desolatio:h ipletū ē qñ Elyus adrian⁹ ymaginē su
am statui fecit vbi steterat archa testamti:z h fuit signū
destructionis z desolatiōis ciuitatis z tēpli:h ēt de abo:
Abomina minabili antixpo pōt itelligi:q̄ dr abominatio rōne sup
tio dicitur bie qua se ɔfert deo ex h q̄ aduersus deū veniens hono:
antixps. rē dei sibi vēdicat:z dr desolatiōis:q2 tunc erit maxima
electorū desolatio qñ cult⁹ dei destruetur:vel q2 terra z
ij.Tim.ij. cultus dei p ipm desolabit. Tūc eñ(vt ait apls)reuela
bitur.i.manifestabit hō peccati:fili⁹ pditiōis q̄ aduersa
tur z extollit supra.i.ɔ oē qd dr deus:aut qd colit:ita vt
in templo dei sedeat:oñdēs et ostētās se tanq̄ sit deus.
In loco eñ sanctificationis stabit:vt vbi sanctorū pcti
bus de⁹ inuocabat/ibi ab infidelibus recept⁹ dei hono
re venerabilis dign⁹ videat. Cui⁹ species iā pcedit:q2 iā
mysteriū iniq̄tatis opat i mēbris suis. Moraliter prela
Zach.ij. tus mal⁹ ē ydolū abominatiōis z desolatiōis.vñ i Za:
ch. O pastor z ydolū derelinquēs gregē. Dr aūt abomi
natio ppt fastidiū respectu dei:abominabilis eñ ē deo
ppt prauitatē cordis:ppt ipietatē opis:ppter indigni
tatē oblatiōis:vñ tot⁹ est abominabilis. Sz addit deso
latiōis ppter dispēdiū siue dānū respectu pximi. Deso
lat eñ ppłm:vel per negligentiā officij:vel p corruptio
nē exēpli:vel per subtractionē tpalis subsidij: sed stat i
loco sancto ppter mōstrū respectu officij:est eñ figura
antixpi q̄ sedebit in tēplo dei:z iō iā antixpi sunt multi
Tunc ⌊qui legit intelligat⌋ videlicet eccłe destructionē
plati dānationē:ppli piclitationē.vbi Beda. Iuxta ve
ro sensus spiritales cū viderimus abominationē desola
tionis stare vbi nō dz:h est hereses z flagitia regnare in
ter eos q̄ celestibus mysterijs videbant esse cōsecrati:cū
operātes iniquitatem/loquētes mēdaciū/viros sangui
nū z dolosos q̄s abominabit dñs pacē fideliū turbare
perpēderim⁹:tūc quicūq̄ in iudea h est in cōfessione ve
re fidei psistim⁹:nō terrenis infimisq̄ actib⁹ mācipari:
sed tāto alti⁹ virtutū culmē debem⁹ ascēdere quāto plu
res ampla et exabunda vitiorū sequi itinera videmus.
Fuga a fa Hec Beda. Vñ ɔsequēter monet vt ⌊tūc⌋ .s.veniēte an:
cie ātixpi. tixpo ⌊q̄ in iudea sunt fugiant⌋ q2 iudei eū pmitus susci
pient:z ibi ppter corporalē antixpi psentiā maior pse:
cutio erit ⌊fugiant inq̄ ad mōtes⌋ .i.ad loca secreta z de
serta vbi latitare possint.vñ Lyra. Iudeā deseri monet
z trāsfugi in montes:ne admixtione plebis illi⁹ que cre
ditura est antixpo vis aut cōtagio afferat ⌊Et qui in te
cto sunt⌋ .i.in eminētia pfectiōis ⌊nō descēdant aliquid
tollere de domo sua⌋ p cupiditatē rerū secularium/ppt

quas sepe etiā pfecti deijciunt a culmine pfectionis tpe
persecutionis.hec Lyra. ⌊Et qui in agro sunt⌋ laboran
tes p fructu bonorū operū q̄tū ad actiuos ⌊nō reuertā
tur tollere tunicā suā⌋ .i.nō redeāt ad occupatōes seculi
pctīs iplicātes q̄ intelligunt per tunicā. Ad litterā vult
ostēdere q̄ ppter instantiā tribulationū z malor pñtiū
ac ppter expectationē iudicij z malorū futurorū:nō va:
cabit alicui intendere negocijs tēporalib⁹:sed meli⁹ est
q̄ saluet vitā suā q̄ rem possessā/z cogitet quō occurrat
iudicis cōspectibus. Mystice autem distingui possent
pdicta tria p tres status hominū. Per eos q̄ in iudea
sunt intelligi pōt status incipientiū q̄ tñ in confessione
fidei manēt fm illō apłi. Corde credit ad iustitiā. Per Rom.x.
illos q̄ i tecto sunt stat⁹ pficientiū q̄ iā supra carnē q̄ ē
dom⁹ aie:supra mūdū:q̄ est dom⁹ hoim supra aerē q̄ est
dom⁹ demonū ascēderūt.fm illud Psal. Et fact⁹ sum si Ps.ci.
cut passer solitari⁹ in tecto. Per illos q̄ in agro stat⁹ pfe
ctorū q̄ in se pfecti iā alios pficere conant.fm illud Cā Cāti.vij.
ti. Egrediamur in agrū. Scdm hec triplex est cōsilium
ammonitiōis. Primis eñ dat cōsiliū ascēdēdi ad mō:
tes:sic et q̄ in iudea sunt.i.in cōfessione fidei:lz impfecti
(iudea eñ ɔfessio interptat) ⌊fugiāt ad mōtes⌋ z nos.i.
ad scripturas apłor z pphetarū:vel ad culmina vtutū
vt illuminent a deo.vñ Psal. Illuminās tu mirabiliter Ps.lxxv.
a mōtib⁹ eternis. Secūdis dat cōsiliū nō descēdēdi: sic
z q̄ in tecto.i.q̄ aio excedit carnē z mundū p celestē con
uersationē:nō descēdat tollere aliq̄d de domo sua.i.nō
inclinet se ad carnalia desideria:nec redeat ac act⁹ psti:
ne cōuersationis mūdane.fm illud apłi. Carnis curam Rom.xiij
ne feceritis. Tertijs datur cōsiliū nō reuertēdi sic ⌊z q̄ i
agro⌋ .i.q̄ opat in eccłia sicut vos in agro dñi:nō reuer:
tat tollere tunicā suā.i.rē aliquā tpalem qua se exuit:vt
nud⁹ nudū xpm sequeret.fm illud cāti. Expoliaui me Cāti.v.
tunica mea.fm eñ Aug. In tribulationib⁹ cauendū est
ne quisq̄ deuict⁹ ad carnalē vitā de spūali sublimitate
descēdat:aut q̄ pfecerat in anteriora se extēdēs deficiē
do in posteriora respiciat. Et bene dixi q̄ nō est reuertē
dū retro p defectū pseuerātie in bono:z vt h facili⁹ facia
tis mēores estote vxoris loth:que q2 retro respexit natu Gen.xix.
re sue mun⁹ pdidit. Fugiēs ei sathanā z sodomā p intē:
perātiā respexit ea:z mortua statua salis seu colūna est
effecta.fm Aug. Hec vxor loth significat eos qui in tri:
bulatione retro respiciūt/z a spe diuine promissionis se
auertunt. Et ideo statua salis facta est vt exēplo āmo:
nēdi hoies ne silia faciant tāq̄ cōdiat z erudiat cor eor
ne fatui fiant. Querit aug. Quare mulier ista fuit punita Retrospe:
respiciēdo z vidēdo sodomitas:nō autē abraam. Et rñ ctō abrae.
det q̄ abraā respiciebat dei sentētiā approbādo:ista au:
tem in pctis eor delectādo. Et ne hoies i psecutione re
troaspiciāt fidem negādo z vitā bonā deserēdo:vt vitā
corporalē saluēt:ɔsequēter ammonēdo iducit q̄ q̄cūq̄
quesierit sic animā suā.i.vitā corpalē saluā facere timo:
re mortis deficiendo in antichristi tribulatione.s.chri:
stū negando vł bona deserendo/z retro ad mala eūdo/
pdet illā incurrēdo dānationē eternā ⌊z quicūq̄⌋ pma:
nens fortis in confessione fidei z tribulatione ⌊pdiderit
animā suā⌋ .i.vitam corporalē:estimans eam vt occisio:
nis ouē:et preeligens mori q̄ cadere a fide z virtute ⌊vi:
uificabit eam⌋ .i.vita eterna eam dignam faciet:quā in:
de merebitur/z in premium recipiet. Ve aūt pregnanti:
bus z nutriētib⁹ in illis diebus:q2 ad litteram pregnan:
tes non possunt bene fugere aggrauante pondere:nec si
militer nutrientes propter curam qua circa paruulos
sunt occupate. Mystice pregnātes sunt qui fetū mali
propositi conceperunt:z nutrientes qui partū mali ope
ris fouent z nutriunt:z sic notatur in conceptiōe pecca:
tum in corde:in nutritione peccatum in opere. Vel pre:
gnantes sunt qui bona pposita que conceperunt nō im
pleuerunt:nutrientes qui peccata sub spe longioris vi:
te vsq̄ ad mortem deduxerunt. Vel fm Aug. Pregnā:
tes sunt auari qui aliena concupiscunt z spem habent
adipiscēdi:sicut mulier pregnans in spe est prolem ha:
bendi. Nutrientes vero sunt qui quod concupierūt pos
sident: z possessa nutrire student ea detinendo z augen:
do:z sic anime cupide tpaliū pregnātes sunt in acquirē
do z nutriētes in possidendo. Et nota fm Aug. q̄ q̄dru Charitas
plex est charitas:sc3 incipiens que nascitur: proficiens q̄druplex.
q̄ nutritur:perfecta que roborat:perfectior que mortem

desiderat. Pregnãtes ergo sunt q̃ bonũ opus ↄceperũt
sed nõ fecerũt:nutrientes que facere ceperũt:sed nõ pfe-
cerũt. Istis aũt pregnãtibus ꝛ nutriẽtibꝰ ve:qꝛ cito scã
dalizabunt in antixpi psecutione:vel amore male inflã
mãte:vel timore male humiliãte:vl' modo vtroq;. Dein-
de hortat vt oremꝰ [ne fiat fuga nostra hyeme vl' sabba-
to] id est ne aut i frigore pctõꝝ/aut ocio bonorũ operũ
reperiamur:vtrũq; em̃ multũ ĩpedit hoiem a fuga anti
christi imo magis facit approximare sibi:sicut ecõtra-
rio diuertẽdo a malo ꝛ faciẽdo bonum hõ approximat
Defectus duplex. deo. Spũaliter signat hic duplex defectus.s.charitatis
i hyeme:ꝛ bone opatiõis in sabbato. In hyeme est geli-
cidiũ amoris:in sabbato cessatio boni operis. Vel ne tũc
incipiamꝰ pctã nr̃a fugere ꝛ pniam facere/ qñ iã non lz
ambulare ꝛ bñ agere. Ambulare em̃ longiꝰ sabbato nõ
Tribulatio sub antichristo vbi. licet:hyems q̃z ad ambulandũ ipedimẽtũ est. [Erit ei
tũc tribulatio magna qualis nõ fuit ab initio mũdi vsq;
modo:neq; fiet vlteriꝰ talis tribulatio. Tũc em̃ omnes
psecutiones ↄflabunt in vnũ.s.infideliũ/ hereticorũ/ ty-
rãnorũ/ꝛ falsorũ fratrũ. Hi sunt quattuor vẽti ꝛ q̃ttuor
bestie pugnãtes in mari. Tunc creberrima et acerrima
tormẽta longe lateq; inferunt fidelibꝰ:sed in illis regio
nibꝰ tũc fideles sunt vexandi vehementius vbi dñs fuit
crucifixꝰ. Et vt dĩt haymo sup Apocal'. Illa tribulatio
non p partes:sed simul totũ examinabit mundũ:soluen
tur em̃ tunc demones q̃ mõ ligati sint ne possint nocere
q̃ztũ vellent. Sicut autẽ antixp̃s crudelior erit oĩbꝰ pse
cutoribꝰ/ita sancti tunc fortiores erũt oĩbus martyribꝰ
Illã vero tribulationẽ dñs sciens infirmitatẽ hũanam
abbreuiabit ꝑpter electos ẜm moderamẽ sue eterne sa-
piẽtie: ꝛ affectũ sue misericordie/ ne mora tẽporũ fides
cõcutiat credentiũ:ꝛ malicia mutet intellectũ: qꝛ nõ du
rabit nisi p tres annos cũ dimidio. Et ei dĩ in Daniele.
Duratio persecutionis. Durabit p tp̃s ꝛ tpa ꝛ dimidiũ tpis.i.tribꝰ annis et di-
midio:in q̃bus regnabit antixp̃s q̃ztũ ꝛ predicauit xp̃s
Dani. vij. Et iterũ in daniele. Dies mille ducẽtinonaginta.i. tres
Apoca.xj. annos ꝛ dimidiũ.ꝛ i Apoca.dĩ q̃ data est ei ptãs face-
re menses quadragintaduos .i.tres annos cũ dimidio.
Et nisi abbreuiati.i.breues a deo ꝓstiti fuissent dies illi
quibꝰ.s.operabit antixp̃s nõ fieret salua oĩs caro iusti
id est hõ:qꝛ nisi hoc esset rarus aut nullꝰ pressuras susti
nere:ꝛ per patiẽtiã saluari posset:qꝛ ĩfirmitas humana
diu tribulationẽ sustinere nõ põt:sz ꝑpt electos breuia
bunt:ne ex tribulationis magnitudine cadãt a verita-
Breuiatio dierũ. te. Breuiabunt aũt nõ mẽsura:sed numero: qꝛ breuiati
dies non breues dies sunt intelligendi:sed pauci. Unde
dies accipiunt ꝓ tpe: qꝛ tp̃us illius persecutionis erit
breue. Que ergo spes electis/nisi gr̃a dei que dat patien
tiam pijs ꝛ citius demit potentiã impijs? Quãto enim
erit hec tribulatio ceteris que precessere pressurarũ põ-
dere grauior:tãto erit tpis breuitate moderatior:vt sal
ui fiant electi qui soli i horreo celesti sunt reponendi. vñ
dicit Raba.q̃ talis tribulatio tũc erit in circuitu aree
dñi:vt oĩbꝰ velut cribro examinationis paleis seq̃strat
solũ frumentum in horreis dñi remaneat colligendum.
[Tũc] scz tpe antixp̃i/ꝛ in illa ꝓssura [si q̃s vobis] imita
toribꝰ meis [dixerit. Ecce hic] .i.in hac patria vel natio
ne:vel secta:vel ꝑsona [est xp̃s aut illic] .i.i alia a p̃dict̃
[nolite credere] ꝛ nolite ire pede intellectꝰ eoꝝ doctrine
credẽdo:neq; sectemini pede affectꝰ eoꝝ vitã imitando:
qꝛ multi discipuli antixp̃i veniẽt ad seducendũ pplm di
cẽtes q̃ ipse sit vere christꝰ in lege ꝛ ꝓphetis promissus.
Pseudo christi. [Surgẽt ei pseudo xp̃i] q̃ se eũ q̃ est xp̃s eẽ mentientur:
sed reuera erunt antixp̃i.i.falsi xp̃iani ꝑuertẽtes doctri-
nã xp̃i/ꝛ mẽtientes de xp̃o [ꝛ pseudo ꝓphete ꝛ ꝑuerten
tes doctrinã legis ꝛ ꝓphetarũ:vel vsurpãtes sibi diui-
nas reuelationes.s.antixp̃s ꝛ discipuli eius qui sunt mẽ
bra eius [ꝛ dabunt signa] aliquid magnũ signãtia [ꝛ ꝓ-
digia] hoĩbus admiranda: que digito produnt:et pro-
pter admirationẽ demonstrat:vel signa q̃ aliq̃d signifi-
cant de presentibus:ꝛ ꝓdigia que aliquid prodũt ꝛ ma
nifestant de futuris:qꝛ virtute demonũ multa miracula
fieri possent qñ deus ꝑmittit:ita vt in errorem ducãtur
si fieri potest:etiã electi ꝛ ꝑdestinati:id est si aliquo mo-
do fieri posset vt dei ꝑfinitio mutaret. Sed non seducũ
tur:quia perire nõ põt quos deus ad vitam ꝑordinauit.
vñ Greg. Quia electorũ cor ꝛ trepida cogitatione cõcu
titur:ꝛ tñ eorũ cõstantia non mouet:vna sententia dñs
vtrũq; cõplexus est. Quasi em̃ iã errare est in cogitatio
Cõcussio fidelium. ne titubare. Sed si fieri põt subiungit:qꝛ fieri nõ põt vt
in errorẽ electi capiant. Hec tpibꝰ antixp̃i ꝓprie ↄgru-
unt. Cuius em̃ nõ paueat ꝛ cõcutiat fides qñ nõ solum
tormẽta crebriora ꝛ acerbiora q̃z prius cõsueuerant in-
ferent fidelibꝰ:sed q̃d grauiꝰ est:signoꝝ quoq; operatio
eos q̃ tormẽta ingerent: nõ eos q̃ sustinebũt cõcomita-
bit/ꝛ ꝑsecutor ꝟitatis erit operator ꝟtutis:ideq; ipse q̃
tormentis seuit vt xp̃s neget ꝓuocat miraculis: vt an-
tixp̃o credat. Nec mirũ si ista tũc mali operãt qñ a deo
ꝑmittunt. Soluet em̃ (vt ait Aug.) tunc sathanas:ꝛ per
antixp̃m in oĩ ꝟtute sua mirabiliter quidẽ:sed mẽdacit
Martyrũ tentatio. operabit. Vñ Greg. Pensemus que erit humane men-
tis illa tẽtatio qñ pius martyr ꝛ corpꝰ tormẽtis subijcit
ꝛ tñ ante oculos eiꝰ miracula tortor facit. Et Chry. Si-
cut in aduẽtu xp̃i ante illũ ꝓphete/ꝛ cũ illo apl'i in spũ
sancto faciebant ꝟtutes: sic ꝛ in aduẽtu antixp̃i pseudo
xp̃iani:ꝛ ante illũ:ꝛ cũ illo in spũ maligno faciẽt ꝟtutes
Et subiũgit. [Uos ergo videte/ecce predixi vobis om-
nia] vt prescij vigilet]:qꝛ moniti estis:quasi diceret. Ad
hoc ista predico nũc vt caueatis protunc et pericula se-
quentia preuideatis:qꝛ premoniti estis:ꝛ vt minus no-
ceant vobis iacula que preuidistis. vñ Chry. Propter-
ea dixit ecce ꝑdixi vobis:vt excusationẽ ignorantie tol
lat ab omnibus:ꝛ precedens contestatio ꝓuidere faciat
penam sequentem. Misericordia em̃ est mãdatis preue-
nire periculũ. Nõ vult enĩ quẽq; perire qui omnibꝰ mon
Tempus ignoratur Luc.xvij. strat perditionis aduentũ. hec Chry. Nõ est igitur cre-
dendũ alicui:vel de ꝑsona vt ipse sit xp̃s:vel de tempo-
re futuri iudicij:neq; fides adhibẽda his q̃ calculant et
certum tempꝰ determinant qñ deus vẽturꝰ sit:qꝛ hoc a
nemine potest sciri vel obseruari. Unde interrogatꝰ dñs
de aduẽtu regni dei. R̃ndit nõ venit regnũ dei ꝛ dies iu-
dicij cũ obseruatione.s.tpis neq; ab angelis:neq; ab ho
Regnum dei ꝛ eius aduentus. minibꝰ põt obseruari qñ veniet. Per aduentũ regni dei
intelligitur aduentus ad iudiciũ:qꝛ veniet tanq̃z rex ad
iudicandũ:ꝛ qꝛ tunc manifestabitur dei regnum ꝛ cessa-
bit omne aliud regnũ. Et addit [Ecce em̃ regnũ dei in
tra vos est] qꝛ donũ gr̃e est in mente:regnũ gratie intra
nos est:qñ oẽs vires ꝛ motus in nobis diuine guberna
tioni obediunt secus qñ rebellãt. Ac si dicat. Nõ curet̃
scire qñ veniat regnum dei/ꝛ omittite questionem de re
gno glorie:qꝛ eius aduentus sciri non potest:sed queri-
te regnum gratie q̃d intra vos eẽ potest:ꝛ parate vos in
tra vos per fidem in dilectione operantem:qꝛ intra vos
est regnum dei. Nam in nobis cum dei gratia est vt re-
Regnum dei triplex. gnum dei capiamus:nisi nos obicem ponamꝰ. Ubi no-
ta q̃ triplex est regnum dei. Primũ est circa nos/vel in
quo nos scz regnum militantis ecclesie. Secundum in-
tra nos.s.regnum gratie quo videlicet deꝰ regnat i aia.
Tertium est regnũ glorie: quo deus regnat cũ sanctis
in gloria. Uel regnum dei dicit seipsum in cordibus fi-
delium regnantem. vnde Beda. Dicit regnum dei itra
fideles positum:qui enim quandoq; venturus est iudex
oĩm/nũc etiã regnat in cordibꝰ fideliũ. Vñ Ansel'. Qui j. Cor.iij.
vere iustus est deum in se manẽtẽ habet. Templũ enim
dei sctm̃ est q̃d estis vos. vt ait apl's. Summa igitur di-
ligentia considerandum est cum q̃ta ratione ꝛ reueren-
tia sensus nostros ꝛ membra corporis nostri monere de
bemus quibus diuinitas ipsa presidet. Demus igit (vt
dignum est) tanto inhabitatori omne imperium cordis
nostri:vt nihil ei repugnet in nobis:sed omnes cogitatio
nes ꝛ voluntatum motus:omnia verba ꝛ vniuersa ope-
ra nostra illiꝰ nutũ attendant:eius volũtati deseruiant:
ad rectitudinis eius regulam dirigantur. Sic enim ve-
re regnum eius erimus/ꝛ ipse in nobis manebit: ꝛ nos
in illo manentes bene viuemus. Uos estis [ait apl'us] j. Cor.xij.
corpus xp̃i ꝛ mẽbra de mẽbris. Serua igitur corpꝰ ea
dignitate qua decet. Oculi tui oculi xp̃i sunt. Nõ igitur
licet tibi oculos christi ad aliquas vanitates conspiciẽ
das dirigere. Os tuum os christi est. Non ergo licet ti-
bi os christi:non dico ad detractiones/non dico ad mẽ
dacia : sed neq; ad ociosos sermones aperire: quod ad
solas laudes dei ad edificationem proximi debes para
tum habere. Sic de ceteris christi membris tue custo-
Christus alius non querẽdus die commissis intellige. hec Anselmus. Deinde subiun-
git. Si ergo dixerint vobis ecce in deserto est christus/
scz tanq̃z homo religiosus in loco deserto/quasi sub spe.

cie sanctitatis vos decipere volētes nolite exire a vro loco ꝛ ꝓposito ad videndū eū: vel ad sequendū per operis imitationē. Et si dixerint ecce in penetralib⁹ ꝛ i locis occultis est sub specie cognitiōis diuinoꝝ arbanorū malicia ei⁹ palliātes: ꝛ vos decipere volentes nolite credere vel ſm hiero. Si qs ꝓmiserit vobis ꝙ in deserto gentiliū ꝛ phariseoꝝ dogmate xp̄s moꝛeẗ: aut in hereticoꝝ penetralib⁹/ꝛ occultis seu obscuris ꝯuēticulis: q̄ dei pollicenẗ arcbana nolite credere. Nō eni de⁹i secūdo aduētu i deſto vagabiẗ/nec i penetralib⁹/aut i aliq̄ angulo terre/vel in occulto loco/seu i aliqb⁹obscur la titabit: sed de celo veniēs manifeste oībus vbiq̄ apparebit: q2 lȝ aduēt⁹ xp̄i in carnē fuerit occult⁹/tñ aduentus ei⁹ad iudiciū erit ita manifestus ꝙ non poterit aliquem latere tanq̄ incognit⁹. In pꝛimo eni aduētu venit i hūilitate/ꝛ a paucis cognit⁹: ꝛ a multis d̄spect⁹ et reprobatus: sed in secūdo aduētu veniet manifest⁹ ꝛ glo2iosus i ꝑtāte oꝛbē iudicaturus. nā vt ait Aug. Occultum opoꝛtebat eū venire vt iudicareẗ: manifestus autē veniet vt iudicet. q. d. Nolite ei credere: q2 dies aduentus mei ita clara erit ꝙ null⁹ de ea dubitare poterit. Ad qd̄ similitudinē fulgoꝛis introducit Sicut eni fulgoꝛ et splendoꝛ solis erit ab oꝛiēte/ꝛ subito apparet vbiq̄ vsq̄ i occidentē oculis. s. oīm manifest⁹: ꝛ nō in vna parte videẗ ꝛ fulget: sed in oīb⁹: nec annūciante vel precone indiget: sed in instanti momento tp̄is i oꝛbē terrarū vniuersum apparet ita aduētus filij hoīs ad iudicium generale erit subdit⁹ ꝛ choꝛuscus ꝛ manifestus omnibus: ꝛ ita patens ꝛ clarus ꝙ null⁹ dubitare poterit: ꝛ non hic vl' illic/ sed simul vbiq̄ ꝓpter effusionē ꝛ splēdoꝛē glorie apparebit. Stultū est ergo eū credi eē: vel q̄rere in paruo loco et in abscōdito q̄ toti⁹ mūdi lumē est. vñ Amb. Chꝛistus sicut fulgur choꝛuscans ꝑ vniuersū mūdū luminis sui globos spargit. Et iō nec in deſti vagaẗ/nec aliqb⁹ locis claudiẗ: q2 celū ꝛ terrā ego impleo dicit dn̄s. Sȝ luce fulgoꝛis fulget: vt in illa nocte resurrectiōis gloriā videre possim⁹. Et vt dicit Chꝛy. Sicut fulgur ſm q̄litatē fulgoꝛis sui non digne aspiciẗ: sic ꝛ cū venerit xp̄s ſm mensurā glorie ei⁹/nō poterūt eū sufficienter aspicere. Et sicut iam istruxit discipulos de modo apparitionis sue: q2 sicut fulgur manifeste veniet: sic nūc ꝯsequenter instruit eos de loco in quo venturus est. vñ subiūgit Ubicūq̄ fuerit corpus, i. chꝛistus in humanitate: q2 iudicabit in foꝛma humana. s. gloriosa ibi congregabuntur et aquile i. sancti occurrētes obuiā xp̄o ad iudiciū venienti/q̄bus innouata est iuuētus vt aq̄le. Chꝛist⁹ d̄r coꝛpus ad denotandū carnis veritatē: ꝛ ostensionis speciem in qua videbit eum oīs ocul⁹. Electi vero dicūtur aquile propter resurrectionis innouationem/ꝛ visionis subtilitatem qua solem iustitie irreuerberatis oculis videbim⁹. q. d. ſm Chꝛyſ. Cū in glorioso coꝛpoꝛe aduenerit fili⁹ hominis nō opoꝛtet in angulis estimare eū esse q2 tāta erit obsequentiū sibi sanctoꝝ multitudo: vt vnicuiq̄ pateat ꝙ ip̄e est xp̄s dn̄s caput toti⁹ ecclesie: ꝛ supoēm principatū ꝛ ꝟtutē: et sup omne qd̄ noīaẗ in hoc seculo et futuro: per aquilas enim multitudinē angeloꝝ et sanctoꝝ vniuersoꝝ ostendit. Nō eni sancti aq̄lis assimilanẗ: q2 sicut filij aquilarū ad solē ꝓbanẗ: vt siquidē recto aspectu intendere potuerint ꝯtra radios solis itelligunẗ esse legitimi: si aūt nō potuerit cognoscanẗ adulterini: sic ꝛ filij dei ad xp̄i iustitiā ꝓbantur. Si ei potuerint pleno coꝛde iustitie ei⁹ verba suscipere intelligūtur esse legitimi: si autē nō potuerint cognoscuntur de dyabolo esse nati. hec Chꝛy. Quia ergo aduētus chꝛisti erit ita publicus ꝛ manifestus: ꝛ q̄tū ad modum et q̄tū ad locum: ideo ipse non indiget preconibus et nuncijs talibus qui vobis annuncient dicentes hic vel illic est chꝛistus. Igitur nolite talibus credere.

Chꝛistus coꝛp⁹ d̄r.

Aquilis assimilanẗ sancti.

Oratio.

Domine iesu xp̄e pie/da mihi visis mūdi abominationib⁹: ꝛ seuiētib⁹ tribulationib⁹ ad mōtes ꝛ culmina virtutū fugere: et in celestib⁹ cōuersādo de sp̄uali sublimitate ad carnalia desideria ꝛ actus pꝛistine cōuersationis mūdane nō descēdere: vel me inclinare: ꝛ in āterioꝛa me extendendo: ꝛ ꝓ fructu bonoꝝ operū laborādo: in posterioꝛa et ad tēpoꝛalia quib⁹ me exui nō respicere. Da etiā mihi vt nullis seductoꝛib⁹ credens regnū gratie quod itra nos potest esse queram: et ad regnū glorie perueniam. Amen.

De remedijs cōtra sp̄uales nouissimi temporis tētatiōes: et exercitio mētis in deū. Capl'm. xli.

Et q2 vt dictū est ante aduentū dn̄i venient multi pseudo xp̄i et pseudo ꝓphete. i. simulati et falsi: ꝛ seducent multos: q̄ aū videbanẗ etiā ꝑfecti: iō hic ꝯsequēter ponūtur aliq̄ remedia cōtra quasdā tētatiōes sp̄ituales q̄ isto tp̄e abundāt ad ꝓbandū ꝛ purgandū electos/q̄ et iā in coꝛdib⁹ q̄rūdā seminātur a dyabolo: ꝛ ꝑparāt locū antixp̄o. Dupliciter autē veniūt ꝑdicte tētationes. Pꝛio ꝑ suggestionē ꝛ illusionem dyaboli q̄ decipit hoīe i regimine qd̄ d3 hr̄e erga deū: ꝛ i h̄ qd̄ est dei. Secūdo ꝑ coꝛruptā doctrinā ꝛ modū viuēdi alioꝝ: q̄ iā venerūt ꝑ tētationes hmōi: ꝓpter qd̄ ostēdendū est pꝛimo qd̄ regimē debes habere apud deum: et ad id quod dei est: ꝛ post quō debes regi erga alios q̄tum ad doctrinam: ꝛ modum viuendi eoꝝ. Pꝛimū remediū ꝯ tētationes sp̄uales istius tp̄is quas ꝓcurat dyabol⁹ in coꝛdib⁹ illoꝝ q̄ volunt se dare deo ꝑ orōnē ꝛ cōtēplationē: vl' per alia opa ꝑfectiōis est istud/vt nō desideres visiones aut reuelationes: vel sentimenta q̄ sunt supra naturā ꝛ supra cursū illoꝝ q̄ deū diligunt: ꝛ timēt ꝑ verissimū amoꝛē: q2 istud desideriū esse nō pōt sine radice: ꝛ sine fundamento sup̄bie et presumptionis: vel sine intentione alicuius vane curiositatis circa secreta dei: vl' sine fragilitate ꝛ defectu fidei/ꝓpter q̄ iustitia dei dimittit aīam q̄ habet desideriū huiusmodi: ꝛ venit quādoq̄ talis in tentationē ꝛ illusionem dyaboli. Per hunc modū seminat dyabolus maioꝛem partē tētationū sp̄ualiū isti⁹ tp̄is: ꝛ radicat in coꝛdib⁹ illoꝝ qui sunt nūcij antichꝛisti: prout videre poteris in subsequētibus Uñ debes scire ꝙ vere reuelationes: ꝛ sentimenta spiritualia secretoꝝ dei nō veniūt ꝑ antedictū desiderium/ neq̄ ꝑ aliqd̄ conamē vel studiū qd̄ aīa habeat in se: sed tm̄ veniūt ꝑ purā bonitatē dei in aīam que est in magna hūilitate ꝛ magno timoꝛe/ac reuerētia dei. Itē scias ꝙ exercitare se i magna hūilitate: ac timoꝛe magno: ac reuerentia dei ꝓpter hoc vt hō habeat visiōes ac reuelationes ꝛ sentimenta supradicta: est habere in se radicem et fundamentū: ac finalem intentionē quā habet antedictum desiderium: et ex hoc in eodem delicto venit hō i quo est per desiderium supradictum. Secūdū remediū est ꝙ in tua oratione vel cōtemplatione non sustineas i anima tua aliquā consolationem magnam vel paruam ex quo tibi videtur ꝙ fundat se in presumptiōe ꝛ estimatione superbie tuipsius: ꝛ postq̄ ducit te in ambitionē tui ꝓprij honoꝛis vel glorie: siue istius vite: siue alteri⁹. Quia anima q̄ se sentit in tali consolatione venit in plures erroꝛes ꝛ mala/ꝛ deus per suum iustum iudiciū permittit dyabolo posse augmentandi ꝛ accelerandi predictam consolationem: ꝛ imprimit cū illa in aīa falsissima ꝛ periculosissima sentimenta/ꝛ alias illusiōes quas aīa imbuta dicta consolatione credit ꝛ reputat esse veras reuelationes. O quot persone per istum modum sunt decepte. Et propter hoc caueas ꝙ in tua oratione vel cōtemplatione non sustineas aliquā consolationē: nisi illā que venit per perfectā noticiā ꝛ cōpletū sentimentum tue humilitatis ꝛ imperfectionis: ꝛ que facit perseuerare dictā noticiam ꝛ sentimentum tui in te/ac magnitudinē ꝛ altitudinē dei ꝑ altam reuerentiā ꝛ cum magno desiderio honoꝛis ꝛ glorie dei: sic ꝙ antedicta cōsolatio fundetur et totaliter sit in his predictis vel simib⁹ aut equalibus. Et idē qd̄ dictū est de diuina ꝯsolatione itellige etiam de feruoꝛe ꝛ ardoꝛe ꝑfectionis q̄ ꝑnt eē in eisdē modis. Tertiū remedium ē ꝙ oē sētimētū q̄tūcūq̄ altū: ꝛ oīs visio q̄tūcūq̄ secreta tibi appareat: q̄cūq̄ etiā sit si ducit coꝛ tuū in opinionē ꝯtra aliquē articulū fidei: vl' cōtra bonos moꝛes/ꝛ maxime ꝯtra hūilitatē vel ꝯtra honestatē: fugias eam ꝛ hoꝛrescas: q2 sine dubio ex parte dyaboli venit. Et si appareat tibi aliqua visio de qua sis certus ꝙ venit ex parte dei: ꝛ ꝙ illud qd̄ i duc it visio est placitum deo: noli te firmare in dicta visione. Quartum remedium est: ꝙ propter altam vitam: vel propter magnam deuotionem: aut propter preclarum intellectum: seu propter aliquam aliam sufficientiam quamuis des in aliquib⁹ personis non sequaris eoꝝ consilia: vel

Remedia cōtra tētationes sp̄ituales.

Reuelationes vere.

modos:ex quo cognoscis clare ⁊ rationabiliter ꝙ eorū
consilia nō sunt ꝭm deum ⁊ veram discretionem per viā
iesu christi et sanctorum mōstratā:et perfectā scripturā
in dictis sanctorum notificatam. Nec propter h̄ timeas
ꝙ spernendo talia consilia dictarū personarū pecces ꝑ
superbiā ⁊ ꝑsumptionē solū ꝙ facias ꝓpter zelum et ve-
ritatis amorē. Quintū remediū ē ꝙ fugias ⁊ vites fami
liaritatē illarū personarū q̄ dictas tētationes semināt
⁊ diffundūt:et illas personas q̄ easdē sustinēt ⁊ laudāt:
et noli eorū verba vel etiā collocutiones audire:neqꝫ eo
rum modos velis videre:q: tibi demōstrabunt magnū
signū ꝑfectiōis in plurib⁹ v̄bis ⁊ modis:per q̄ si vis ac-
cipere:et eos tāq̄ diuinales seq̄/venies i pericula et p̄ci
pitia errorꝫ ⁊ inhonestorū morū eorūdē. Post hec vide
remedia q̄ debes attēdere circa aliq̄s ꝑsonas:q̄ ꝑ suā vi-
Primum remediū ꝯtra seminatores tētationū. tā et doctrinā seminānt dictas tētatiōes. Primū reme-
diū est ꝙ nō habeas magnā estimationē visionū/aut sē-
timentorū/vel raptuū eorū: imo si ducūt te in aliq̄d qd
sit ꝯtra fidem:vel ꝯtra scripturas sanctas:aut cōtra bo-
nos mores:vel ꝯtra vitas sanctorū:seu v̄ba eorꝫ sane ac
cepta:abhorreas eorū visiones et sentimenta tanq̄ stul
tas dementias:⁊ eorꝫ rapt⁹ sicut rabiamēta. Tamē si du
cūt in hoc qd est ꝭm fidem et ꝭm scripturā:et ꝭm sctōs:
et ꝭm bonos mores noli spernere:q: forsitan sperneres
hoc qꝫ est dei. Non tn̄ totaliter cōfidas:q: sepe ⁊ maxi-
me in tentationibus inducit̄ seu abscōditur falsitas sub
specie veritatis:et malicia sub similitudine bonitat̄:vt
dyabolus possit melius ⁊ sepe mortalē errorē diffunde
re. Et ideo videtur pl⁹ placere deo q̄ visiōes et sentimē
ta ac raptus que ꝭm ꝙ dictum est habēt similitudinē ve
ritatis et bonitatis/dimittas ire pro tanto q̄tum valēt
nisi contingat aliquibus personis ratione sanctitatis ⁊
humilitatis eorum ꝓbate certissime ⁊ manifeste/de qui
bus esset certū et manifestū ꝙ nō possent decipi ꝑ illusio
nes vel ingeniū dyaboli. Et tūc q̄uis sit pium visioni-
bus ⁊ sentimentis taliū personarū cōsentire:tn̄ securum
est non totaliter ꝑ rationem veridicā eis credere:sꝫ solū
q: ꝯcordāt cū fide catholica ⁊ sacra scriptura ac bonis
morib⁹ ⁊ vita ⁊ verbis sanctorū:⁊ cū ratione fundata su-
pra predicta. Secūdū remediū est ꝙ nullā expositionē
scripture et v̄borū sctōrū velis accipe:nisi concordaret
vite iesu xp̄i et sanctorū: qd tn̄ intellige q̄tum ad illos
nobis ꝓpositos ad imitandū:nō q̄tum ad imitandum
priuilegia ⁊ singularitates eorū. Et istud dicit̄ ꝯ aliq̄s
nūcios seu discipulos antixp̄i q̄ palliāt ⁊ defendūt suos
errores ⁊ periculosos modos viuendi:exponēdo sacrā
scripturā ꝭm eorū ꝓpriā affectionē: ducētes in exēplū
aliquos excessus ⁊ singularitates quas aliq̄ sancti fece-
runt. Tertiū remediū est ꝙ si per reuelationē/vel senti-
mentū:vel per aliū modū cor tuū moueat̄ ad faciendū
aliquod opus ⁊ maxie opus graue vl' notabile ⁊ nō tibi
cōsuetū/de quo nō habeas certitudinē an deo placeat:
immo ⁊ rationabiliter dubitas ꝯtrahas morā ad faciē
dū dictū op⁹ vsqꝫ quo inspexeris oēs circūstātias:⁊ ma-
xime finales:⁊ cognoscas qd deo placeat:nō tn̄ ꝙ tu iu-
dices ꝑ tuam opinionē:sed si pōt per testimoniū certum
scripture/vel per exemplū sanctorꝫ patrū imitabile. Et
bene dictū est imitabile. Q: (ꝭm Greg.) aliqui sancti fe-
cerunt aliqua opera in quib⁹ nō debem⁹ eos imitari q̄-
uis essent in eis bona:sed debemus ea habere in reueren
tia. Et si ꝑ teipm̄ non pōt venire in noticiam an deo pla
ceat vel non/petas cōsiliū a ꝓbatis ꝑsonis in vita et do
ctrina/⁊ cōsilio veritatis. Quartū remediū est ꝙ si tu es
imunis a p̄dictis tentationib⁹ sic ꝙ nūq̄ eas habueris:
vel q̄tūcūqꝫ eas habueris liberatus fueris: dirige cor
⁊ intellectū ad deum recognoscendo humiliter gratiā
tibi factā/⁊ quā tibi multotiens super hoc facit. Et ca-
ueas tibi ne hoc ꝙ per puram grām ⁊ bonitatem dei ha
bes velis ascribere tue virtuti vel sapientie:seu merito
tuo aut bonis moribus tuis:neqꝫ qd factū fuerit a casu
seu a fortuna:q: (vt dicūt sancti) hoc ē principali⁹ ꝑ qd
de⁹ bn̄ficium sue gratie aufert ⁊ subtrahit hoī:permittit
eum subijci tentationibus ⁊ illusionibus dyaboli. Quin-
tum remedium est ꝙ te seu tuo corde existente in tenta-
tione sp̄uali per quā es in dubio: nō incipias tua ꝓpria
volūtate aliq̄d notabile tibi incōsuetū ante: sed tuū cor
⁊ tuā voluntatē refrenando expectes humiliter cum ti-
more et reuerētia dei vsqꝫ quo de⁹ cor tuū clarificet:q: si
existendo in dicto dubio inciperes ex tua ꝓpria volūta
te aliq̄d notabile tibi incōsuetū/nō posses exire ad finē
bonū. Sextū remediū est ꝙ ꝓpter tētationes an̄dictas
si habeas non dimittas aliqd bonū qd tu incepisti dū i
tētationib⁹ illis nō eras:⁊ maxime nō debes dimitte-
re orare aut cōfiteri/vel opa facere hūilitatis:licꝫ cōsola
tionē nō inuenias in ipsis. Unde scriptū est. Mane scꝫ
ꝓsperitatis ⁊ gratie:semina scꝫ opus bonū:⁊ vespere scꝫ
aduersitatis ⁊ tētationis:ne cesset manus tua scꝫ a semi
nando. Septimū remediū est ꝙ oēs imaginatiōes ⁊ er-
rores q̄ te venire faciūt quasi in dubiū alicui⁹ veritatis
expellas a corde tuo:⁊ a memoria tua cū summo studio
⁊ conamine:tm̄ cor ⁊ intellectū cōuertendo i puritate ⁊
veritate radicū nostre fidei:⁊ in vita sanctorꝫ:⁊ in verita
te sanctarum scripturarū/de quib⁹ si humiliter ⁊ discre
te ad easdē cōuersus fueris:poteris lumen extrahere ad
certe cognoscendū hoc:i quo pri⁹ dubitaueras. Et istū
modum debet homo tenere in tentationibus spirituali-
bus/que non sunt de principalibus fidei articulis:sꝫ de
aliquibus veritatibus ipsi fidei ꝓximis. Octauū reme-
diū est ꝙ te existente in antedictis tentationib⁹ habeas
firmā ⁊ certā spem ꝙ de istis tētationib⁹ deus te ad ali-
qd bonū te adducet:⁊ cor tuum clarificet:⁊ credas fir-
miter ꝙ de⁹ ꝑmittit te venire in p̄dictas tētatiōes ꝓpt
exercitiū tue virtutis ⁊ vt te humilies. Attamē ita se ha
beat spes supradicta ꝙ negligētia nō includat̄ in ea sic
ꝙ tuū posse facias de expellendo a te tentationes predi
ctas. Et silr̄ sic se habeat credulitas predicta ꝙ supbia
nō includat̄:sed ꝙ dubites ꝙ ille tētationes veniāt pro-
pter tuā culpā. Nonū remediū ē ꝙ si habeas an̄dictas
tētationes multū abscōsas ⁊ secretas nō eas teneas:im
mo eas reueles tuo sapienti ⁊ discreto cōfessori:⁊ aliqui
bus singularibus ꝑsonis: sed nō multis:de quibus per-
pendere possis ꝙ ratione experiētie tētationū quas ha-
buerīt:vel ratione luminis sapiētie et sanctitatis possūt
tibi dare ꝯsiliū ⁊ auxiliū/ac cōsolationē. Istd remediū
cōmendant multi sancti:q: narrat̄ in vitas patrū ꝙ qui
dā monachi q̄ ꝑ magnā vitā erāt alti:q: ꝯtēnebāt ꝯsiliū
et auxiliū sanctorū patrū sup tētatiōib⁹ eorū veniebāt
ad finē malū. Et cōtigit aliq̄b⁹ alijs ꝙ deo volente pro
debant tentationes propter eorum simplicitatem: ⁊ hu
militatē quā habebant in petēdo cōsiliū :et auxiliū sup
tentationib⁹ suis finē salubrē inueniebāt:et citi⁹ libera-
bant̄. Decimū remediū est ꝙ si antedictas tētatiōes ha-
beas:leua cor ⁊ intellectū tuū ad deū:querendo humili-
ter hoc qd ei fuerit honorabilius:⁊ tue aie salubri⁹ sup
tua tentatiōe:subijciendo tuā voluntatē voluntati diui-
ne:sic vt si sibi placet ꝙ ꝑseueres in tentatione similiter
⁊ tibi placeat solū vt deū nō offendas. Undecimū reme
diū est ꝙ nisi ꝑ aliā viā possis euadere p̄dictas tentatio
nes debes eas obliuisci:et per quandā negligentiam fu
gere ⁊ dimittere: cōsiderans ꝙ nō sunt tentationes per
dyabolū ꝓcurate:sed passiones:⁊ fragilitates:seu debi-
litates q̄ sunt cōmunes statui hui⁹ vite. Et q: supra ⁊ in Exercitiū mētis in deum.
sequētib⁹ multis modis hortat̄ dn̄s vt vigilem⁹:⁊ ad in
certum ei⁹ aduentū nos p̄paremus:ideo vt cōtinue ad
opera virtutū ascendas:vel saltem vehemēter ascēdere
desideres. Ponūtur hic cōsequenter alique rationes ꝑ
quas poteris sentire pigritiā ⁊ nihilitatē boni qd ince-
pisti:⁊ cor tuū excitare et mouere ad maiores ꝑfectiōes
omnimode virtutis quā non incepisti. Prima ratio est
quia si aspicias quomodo deus est dignus amari et ho-
norari ꝭm suam bonitatem et sapientiam/⁊ alias suas
nobiles perfectiones que sunt in eo sine numero et sine
termino: videbis ꝙ hoc quod credidisti facere multum
et magnum ad honorem dei:⁊ ꝭm suam voluntatem est
minimū: ⁊ quasi nihil in respectu quod deberet esse ꝭm
ꝙ deus est dignus. Ista ratio idcirco primo ponitur:
quia principaliter debemus attendere in omnibus ope-
ribus nostris honorem ⁊ reuerentiam ⁊ amorem dei:
quia in se dignus est amari:⁊ honorari per omnem crea
turam. Secunda ratio est : quia si attendas quot despe-
ctus et vituperia:quot egestates ⁊ penurias:quot dolo
res ⁊ passiones sustinuit filius dei amore tui vt ames
deum: ⁊ honores: cognosces quia parum est quod feci-
sti ad deum amandum ⁊ honorandum ꝭm hoc quod
facere deberes . Ista ratio est altior et perfectior quā
aliqua sequentium : et ideo ponitur secundo . Tertia

ratio est: qr si cogitas innocentiã et perfectionẽ quã deberes habere ſm dei mãdatũ per qḋ teneris esse absqȝ oĩ vitio / ⁊ sine omni culpa / ⁊ in plenitudine totius virtutis / sicut est ꝙ deberes amare deum ex toto corde tuo: ⁊ ex oĩ mẽte tua: ⁊ ex totis virib⁹ tuis: videbis manifeste infirmitatẽ ⁊ distantiã in qua es a predicta innocentia et pfectione. Quarta ratio est: qr si cogitas multitudinẽ ⁊ largitatem beneficiorũ dei: ⁊ gratiarũ corporalium et spiritualium cõmuniũ tibi ⁊ alijs / vl' que singulariter tibi sunt date: senties ꝙ hoc qḋ facis ꝑpter deum ẽ nihil ad recõpensandũ dicta beneficia ⁊ gratias dei: ⁊ maxie si dei liberalitatem attendas ⁊ bonitatem. Quinta ratio est: qr si cogitas altitudinẽ ⁊ nobilitatẽ remunerationis et glorie promisse ⁊ parate illis qui faciunt opera virtutũ ad honorẽ dei: que gloria tanto maior dabit quanto opa erũt virtuosiora et maiora: cognosces ꝓ tanto tuũ meritũ nihil esse i ꝯparatione tãte glorie: ⁊ desiderabis facere opa virtuosiora ꝙ̃ ante feceras. Sexta ratio est: qr si attendas pulchritudinẽ et gratiositatẽ quã habẽt vtutes in se / ⁊ nobilitatẽ quã aĩa recipit p ipas vtutes Si attẽdas etiã vilitatẽ ⁊ turpitudinẽ quã in se habent vitia ⁊ pctã: ⁊ nihilitatẽ quã aĩa recipit per ea: conaberis (si sapiens es) ad amplĩ⁹ acqrendũ vtutes: ⁊ ampli⁹ fugere vitia ⁊ peccata ꝙ̃ vnꝙ̃ conat⁹ fueris. Septima ratio est: qr si attẽdas altitudinẽ ⁊ pfectionẽ vite sctõꝝ patrũ / vel eorũ multas ⁊ perfectas virtutes: cognosces ipfectionẽ infirmitatem vite tue ⁊ operũ tuoꝝ. Octaua ratio est: qr si cogitas magnitudinẽ ⁊ multitudinem offensarũ quas fecisti ꝯtra deũ: cognosces ꝙ oĩa opera que facis ꝙ̃tũcũqȝ bona: nihil sunt ad satisfaciẽdũ per viam iusticie offensis dei. Nona ratio est: qr si specularis diuersitatẽ et periculũ tentationũ carnis / mũdi / ⁊ dyaboli: conaberis ad assumendũ maiorẽ firmitatem ⁊ altitudinem in omni virtute ꝙ̃ vnꝙ̃ feceris: vt possis esse in maiori securitate cõtra dictas tentationes. Decima ratio est: qr si cogitas districtũ iudiciũ dei finale / ⁊ cũ quo apparatu bonorũ operũ: ⁊ cũ qua satisfactione de offensis dei debes venire ad dictũ iudiciũ: videbis ꝙ parum est ꝙ fecisti p bona opa: vel p miam ſm ꝙ facere debuisses. Undecima ratio est: qr si cogitas breuitatẽ vite tue: et necessitatẽ tue mortis dubie / postꝙ̃ non habebis spaciũ faciendi opera meritoria vel penitẽtiam: cognosces ꝙ cum maiori corde ⁊ studio deberes facere bona opa / ⁊ penitentiam ꝙ̃ nunc facis. Duodecima ratio est: quia si aduertas qualiter si incipias bonam vitam in quouis gradu sine conamine ⁊ desiderio ascendendi in maiorem ⁊ altiorem vitam / non potest esse sine fundamento presumptionis ⁊ supbie hui⁹ qḋ incepisti: nec potest esse sine inclusione magne tepiditatis et negligẽtie: ⁊ ex quo hec duo mala includuntur nõ potest esse sine magno periculo veniendi in multa spiritualia vitia: non dubium ꝙ si velis dictorum malorũ esse liber et imunis ꝙ̃tũcũqȝ altam vitam inceperis: tu conaberis ad ascendendum ad altiorem vitam ⁊ perfectiorem. Tredecima ratio est quia si cogitas abyssalia iudicia dei facta sup aliquos qui diu pseuerauerant in magna sanctitate et perfectione: sic ꝙ deus eos deserebat ꝑpter aliqua occulta vitia que non credebant habere: non dubiũ ꝙ ꝙ̃tuncũqȝ altã vitam inceperis / omni die eleuabis tuas affectiones et intentiones / deserendo omne vitium plus ꝙ̃ feceras ante appropinquando ad perfectam ⁊ integram sanctitatem / timendo ne forte sit in te aliquod vitiũ occultũ ꝑpter quod sis dign⁹ deseri a deo. Quartadecima ratio est: quia si recogitas penas infernales dãnatorum paratas peccatoribus cunctis: credo ꝙ leuis erit tibi omnis penitentia: ⁊ omnis humilitas paupertatis vituperiũ: ⁊ omnis labor quem in vita ista propter deum possis sustinere vt euadas penas supradictas / ⁊ conaberis ꝯtinue ad tenendum altiorem et perfectiorem vitam / timendo periculum veniendi ad penas illas. Predicte quattuordecim rationes plus in breui tacte sunt ꝙ̃ explicate: vt addiscatis in paucis magna cogitare: sic ꝙ quelibet ratio sit tibi materia considerationis spaciose. Attamen scias ꝙ si velis proficere cum dictis rationibus debes eas formare / nõ solũ per intellectũ: immo est necessariũ ꝙ per affectionẽ moneas tuam voluntatẽ ad hoc quod dictant ipse rationes. Et nota ꝙ conclusio cuiuslibet rationis debet esse in duobus. Primo in sentimento propzie imperfectionis ⁊ nihilationis: deinde in desiderio ⁊ conamine veniendi in altiorem vitã ⁊ maiorẽ pfectionẽ: sic ꝙ non sit sentimentũ proprie impfectionis ⁊ nihilationis sine desiderio ⁊ conamine maioris pfectionis et vite altioris: nec maior perfectio ⁊ altior vita sine sentimento proprie imperfectionis ⁊ nihilationis. Oratio.

Domine iesu xpe mitis ⁊ humilis corde: funda cor meum in vera humilitate / ⁊ exclude a me omnem motum presumptionis et superbie: vt nunꝙ̃ visiones desiderem / aut reuelationes: nec per aliquas tentationes seducar spirituales que me ducere quoquo modo possent in errores. Fac me domine pijssime quotidie ad opera virtutũ ascẽdere / et semp in bono ꝓficere: ac continue in altiorẽ vitã tendere ⁊ suspirare: vt sic vigilãdo / ⁊ sollicite agendo ad incertũ tuum aduentũ me valeam preparare. Amen.

¶ De orando et expectando aduentum domini: ⁊ de posterioribus signis aduentus eius / ⁊ cõsummationis seculi. Capitulum.xlij.

Postꝙ̃ ergo domin⁹ erũnarum et periculorũ meminit consequẽter horum remediũ subdit quod est oratio premeditata / ac iugis ⁊ assidua. vnde in libro Parali. Cũ ignoramus quid agere debeamus: hoc solũ residui habem⁹ vt oculos nostros dirigam⁹ a te. Quia eñ dixerat dñs de suo futuro aduẽtu qui subito veniet: ⁊ cuius tp̃s certum latet: sollicitos nos vult eẽ ⁊ dispositos ne dies illa nos inueniat imparatos. Inter cetera autem que nos preparãt vt secure ⁊ digne aduentum dñi expectemus / ẽ orationis sedulitas ⁊ assiduitas: vt iusti iudicis misericordiam imploremus: ⁊ horantis humilitas: vt iudicem per humilitatem flectemus: ⁊ eius rigorem temperemus: quia ei semper humilium placuit oratio. vñ in Ecclesiastico. Oro humiliãtis se nubes penetrabit: ⁊ donec appropinquet nõ cõsolabit: ⁊ nõ discedet donec aspiciat altissim⁹. Oratio aũt supborũ exaudiri nõ meret: orans eñ defectum ꝓpriũ cõfitetur ꝙ superbie repugnat: qr defectũ suũ magis celare ꝙ̃ ꝓdere affectat. Docet ergo dñs qm̃ oportet iugiter ⁊ semper orare: ⁊ ab oratione non deficere: qr multũ valet oratio iusti assidua. Sed quis põt semp orare. Ergo hoc intelligẽdũ est de quotidianis horis canonicis iuxta ritum ecclesie constitutis: et oremus semper. s. ꝓ tpe ⁊ horis debitis: ⁊ sic semp nõ ĩportat cõtinuitatẽ tẽporis: qr opꝫ interrũpi tpe dormitionis et quarundã necessitatũ corporis: sed ĩportat instantiã orationis tẽporib⁹ et horis ad hoc cõgruis. Aut certe qcqd iustus facit et dicit ſm deum ad orationẽ ẽ reputandum. Nã sp orat q semper bene facit seu in bono perseuerat: nec desinit orare / nisi cũ desinit iustus esse. Orat eni nõ solũ lingua sed et cor / et cogitatio / desideriũ / sensus / man⁹ / oculi: et omnis operatio bona. Hec eñ si orare cessauerint: oĩs lingue oratio inutilis est. Et hoc modo semp ⁊ sine intermissione possumus orare: et ab oratione non deficere. vñ Aug. Qui deum laudat lingua non semp potest: qui moribus deum laudat semp potest. Multum autem valet apud deũ oratio cum lachrymis: quia hanc deus magis diligit ⁊ citius exaudit. vñ angel⁹ ad Thobiam quãdo orabas cũ lachrymis: ego obtuli orationẽ tuam dño. Et dñs p Esa. ad Ezechiã. Audiui orationẽ tuã: vidi lachrymas tuas. Nã (vt ait Hiero.) oratio deũ lenit: lachryma cogit: hec vngit: illa pungit. vñ Bern. O humilis lachryma: tua est potentia: tua est regni gloria ãte faciẽ iudicis sola intrare nõ vereris: quicquid petieris impetrabis: accusatori silentiũ imponis: ⁊ qñꝙ̃ sententiam ab ore iudicis rapis: vincis inuincibilem: ligas omnipotentẽ. Et ad probandum efficatiam orationis assidue ꝓponit parabolã de perseuerantia in oratione ⁊ de eius exauditione: inducẽs exemplũ de iudice [q deũ non timebat offendere] ⁊ hominẽ non reuerebatur [publice scãdalizare: nec diuino timore mouebatur / nec humano pudore: ⁊ de vidua petente vindicari de aduersario suo. s. vt faceret sibi iustitiam de eo: quam tãdem ob solam importunitatem precum suarũ exaudiuit: ne eum suggilaret. i. suggerendo sua ĩportunitate offenderet: et fecit victus tedio quod nolebat facere bñficio: mot⁹ ad

Lu.xviij.
et.xxi.
Matth.
xxiiij.
ij.par.xx.

Orationis virt⁹ ⁊ excellentia.

Thob.xij

Esaie.
xxxviij.
Oratio ⁊ lachryma

faciendũ iustitiã:nõ ꝓpter amorẽ iusticie/sed ad euita:
tionẽ sue molestie. Ex quo ptȝ aliq̃s hodie peiores isto
eẽ:qꝛ nec dei timorẽ:nec hoim pudorẽ:nec aliq̃ iportuni
tate volunt grauatis iusticiã facere. Hãc parabolã dñs
ideo ꝓposuit vt ostẽdat quãto certiores de exauditiõe
esse debeãt q̃ deũ fontẽ iusticie ꝛ mĩe ꝑseuerãter rogant:
cum apud iniquũ iudicẽ valuerit ꝑseuerãtia deprecan:
tis ipm:qꝛ ꝑ iportunitatẽ precũ obtinuit petitionis ef:
fectũ. Sic ei multofortiꝰ [deꝰ] q̃ ẽ bonꝰ et iustꝰ exaudiet
ꝓces:ꝛ [faciet vindictã electorũ suorũ] i ꝓssura ꝛ tribula
tione existẽtiũ ꝛ [clamãtiũ ad se die ac nocte] .i.orantiũ
instanter pro sua liberatione ꝛ declaratiõe diuine iusti:
cie. Aduertendum tñ ꝙ scti viuẽtes in terra nõ petũt a
deo de aduersarijs vindictã ꝑ gehẽne penã:sȝ ꝙ ꝯuersi
ad iusticiã desinant esse mali.ꝭm illud in Prouer. Uer
te ipios ꝛ nõ erũt.s.ipij. Ulꝰ ꝙ amissa ptãte quã nũc hñt
desinant iustos ꝑseq̃:vel qꝛ ad bonos ꝑtinẽt bona spiri
tualia ꝛ eterna suis ꝑsecutoribꝰ optare:ꝛ h̃ modo ꝓ eis
orare:sed qꝛ pene tꝑales sunt q̃dã medicine/ꝛ valent ad
emendationẽ vite ꝛ ad declarationẽ diuine iustitie:ideo
ad sctõs hñ ꝑtinet petere a deo h̃ mõ vĩdictã de suis ꝑse
cutoribꝰ:nõ ex motu ire: sed ex zelo iustitie:et sic nõ ẽ ꝯ
Mat.v. illud qd̃ dr̃. Orate ꝓ ꝑseq̃ntibus vos ꝛc. Deinde post
orõnẽ subiũgit dñs de fide interrogationẽ dicẽs. [Ue
rũtñ cũ venerit filiꝰ hoĩs] .s.xp̃s ad iudiciũ: [putas inue
niet fidẽ sup terrã? q] .d.parũ inueniet respectiue loquẽ:
do de fide formata charitate. De fide post orationẽ iter
Rom.x. rogat qꝛ si fides deficit:orõ perit. Quõ ei inuocabũt in
quẽ nõ crediderũt? Ergo vt oremꝰ credamꝰ:ꝛ vt ipsa fi
des q̃ oramꝰ nõ deficiat oremꝰ:ꝙ aũt q̃rit dñs an in ad:
uẽtu suo iueniat fidẽ:nõ facit dubitãdo q̃ oĩa nouit: sed
q̃rit arguens ꝛ increpans infideliũ multitudinẽ:qꝛ i ad
uẽtu suo multos ab antichristo seductos reperiet a fide
corruisse:respectu quoꝝ paucos inueniet i ṽa fidei ꝯfes:
siõe ꝑstitisse:tũc eñ ꝭm Bedã:tãta erit charitas electo
rũ:vt nõ tã ob clamorẽ infideliũ q̃ȝ ob torporẽ alioꝝ to
tiꝰ iã mũdi sit accelerãda ruina:qꝛ eĩ abũdabit iniq̃tas
refrigescet ꝛ deficiet charitas multoꝝ. Et qꝛ ꝓmuniuit
dñs fideles cõtra aduẽtũ antixp̃i et suoꝝ pseudo ꝓphe
tarũ:ac insup monuit eos orare semꝑ in tãtis malis ad
expectandũ aduentũ suũ:nũc ꝯsolat̃ eos ꝑ suũ ꝓpiquũ
Aduẽtus dñi tri:plex. aduentũ. Ubi sciendũ ꝙ cũ triplex sit aduẽtꝰ dei salua:
toris nr̃i videlicet in carnẽ:in mẽtẽ:ꝛ i iudiciũ.ꝓmi duo
sunt amoris:tertiꝰ est timoris:tertiũ celebramꝰ ꝓpt̃ pri
mũ:ꝛ ꝓmũ ꝓpter mediũ. De aduẽtu eñ ad iudiciũ mẽ:
tio fit ipo tꝑe in officio: vt timore nobis immisso ad ve:
nerandã futurã festiuitatẽ natalis dñi i carnẽ nos solli:
citiꝰ ꝓpararemꝰ. De aduẽtu in carnẽ iõ festa recolimus
q̃tenꝰ ꝑ ea ṽbũ eternũ mẽtaliter cõcipe mereamur dum
ipa mẽtalis cõceptio est maxia gr̃a oĩm donorũ q̃ i hac
vita ꝭm legẽ cõem aĩe deuote ꝑ gr̃am ꝯferunt̃. vñ dicit
aug. ꝙ beatior fuit maria ꝯcipiẽdo xp̃m mente q̃ȝ carne
Et qꝛ dicit idẽ Aug. ꝙ timoris est ꝓparare locũ:ꝛ ꝙ in:
troducit charitatẽ sicut seta filũ:iõ eccl'ia celebrãs ad:
uentũ dñi in carnẽ:pariter et in mentẽ q̃ sũt aduẽtꝰ amo
ris simul mẽtionẽ facit in officio de aduẽtu eiꝰ ad iudi:
ciũ q̃ est aduentꝰ timoris: vt videlicet ꝑ timorẽ introdu
cat̃:ac ꝑ hoc nos moueamur ad amorosam nr̃i hospicij
ꝓparationẽ:q̃tenꝰ ṽbo eterno mentaliter in nobis ꝯce:
pto dicamꝰ cũ ꝓpheta a timore tuo dñe cõcepimꝰ spm̃
salutis. Cõsolat̃ g̃ eos dñs de suo aduentu ꝓpinquo:qꝛ
stati nõ imediate:sȝ paruo tꝑe elapso post tribulationẽ
antixp̃i ꝛ pseudo ꝓphetarũ q̃ durabit ꝑ tres annos cũ
dimidio:ꝛ etiã post mortẽ ipsius antixp̃i apparebunt si
gna manifesta ꝓpinqui iudicij:qꝛ post tribulationẽ illã
anteq̃ȝ appareãt signa ista erit tꝑus breue.s.q̃draginta
dierũ vel circa ad refrigeriũ bonorũ: ꝛ ad penitẽtiã ma
loꝝ: in quo penitere poterũt illi q̃ ꝑ antixp̃m fuerunt de
Turbatio vniuersal'. cepti. ¶ Et sciendũ ꝙ appropinquante finali iudicio:oĩ
creature apparebit turbatio. Uniuersitas autẽ creatu:
rarũ reduci põt ad quattuor genera: videlicet ad natu:
rã celestẽ/ elemẽtarẽ/rõnalẽ/ꝛ intellectualẽ. Primo g̃
Turbatio celi. describit̃ turbatio in natura celesti videlicet [in sole/lu:
na/ꝛ stellis] in quibus erunt aliqua apparẽtia insolita
ꝛ nature sue repugnantia:ꝛ ideo dicunt̃ signa que in eis
Stellarũ casus. erũt [Sol ei ꝛ luna obscurabunt̃:ꝛ stelle cadẽt de celo]
nõ a situ suo qd̃ naturaliter impossibile est fieri:cũ terra
nõ sufficeret eaꝝ magnitudini:ꝛ corꝑa celestia maneãt
in natura sua integra:sed ꝓpter nimiã scitillationem q̃
erit in aere cadere videbunt̃ a suo lumine:nõ ꝙ eo ꝓuen
tur cũ sit eis naturale:sed quia vincunt̃ a maiori lumine
Hec eñ luminaria obscurari ꝛ cadere dicunt̃ compara
tione maioris lucis supuenientis:qꝛ in glorioso xp̃i ad:
uẽtu apparẽte vere gl'ia lucis:oĩa mũdi lumia tenebris
cõparant̃ ꝛ vmbris:sicut stelle nõ apparent sole oriente:
ꝛ lumen candele nõ lucet in die. vñ Beda. Sydera i die
iudicij videbunt̃ obscura:nõ diminutiõe sue lucis acce:
dẽte:sed supueniente claritate veri luminis:hoc est sum
mi iudicis cũ venerit in maiestate sua/ꝛ pr̃is ꝛ sanctorũ
angelorũ. Quis nil ꝓhibet intelligi veraciter solẽ:tũc
ꝛ lunam cũ syderibꝰ ceteris ad tꝑs suo lumine priuari:
quõ de sole factũ cõstat tꝑe dñice passiõis: luna eñ tũc
tꝑis cũ eẽt plena sub abdito terre latebat. Ceteꝝ pacto
die iudicij ꝛ clarescẽte future gloria vite cũ fuerit celum
nouũ/ꝛ terra noua:tũc fiet quod Esaias ꝓpheta dicit. Esa.xxx.
Et erit lux lune sicut lux solis:ꝛ lux solis septẽplicit̃:si:
cut lux septẽ dierũ.hec Beda. ¶ Mystice ecclesia specio
sa vt luna/electa vt sol/ꝛ q̃ noctem mundi illuminat vt
stelle:tunc nõ apparebit impijs vltra modum seuiẽtibꝰ:
ꝛ cedẽt ꝑsequentibꝰ:ac cadent multi qui gratia fulgere
videbant̃:ꝛ quidam fideles firmissimi turbabũt̃. ¶ Mo
raliter vero per solem status ꝑfectorũ designatur: eorũ
enim est ad modũ solis influere alijs ꝛ illuminare. Per
lunã status ꝓficientiũ significatur ad quos ꝑtinet exte
rioribus exercitijs virtuosis que sunt circa mutabilita
tem humanorũ actuũ insistere:ad similitudinẽ lune q̃ i
ter planetas specialiter habet influẽtiã sup mutabilita
tem istorũ inferiorũ. Per stellas vero status incipiẽtiũ
accipit̃ ad quos ꝑtinet ꝓterita pctã deplãgere ꝛ a futu:
ris cauere:stelle eñ emissione radiorũ aerem ipurũ de:
purãt:ꝛ earũ ṽtute aufert̃ a mũdo iferiori pestilẽtie cor:
ruptela. In q̃libet istorũ statuũ:vt verbũ eternũ ꝯcipia:
tur i mente:debẽt certa signa ꝓcurrere. In sole nãq̃ȝ le:
gemus accidisse signũ statiõis: signũ retrogradatiõis/
ꝛ signũ obscuratiõis. Et in sole q̃ȝtum ad ꝑfectos/prio Signa ꝑ:fectorũ in sole.
dȝ esse signũ stationis:ꝛ hoc ꝑ mẽtis i deo stabilitatem/
ne varijs cogitationibꝰ euaget̃.ꝭm illd̃ Psal. Iacta co
gitatum tuũ in dño. Secũdo in signũ retrogradatiõis Ps.liiij.
ꝑ ꝯtẽplatiõis ꝛ exactiõis alternationem.ꝭm illud Eze
chielis. Animalia ibant et reuertebant̃. Animalia enim Ezech.j.
id est sectatores euangelice ꝑfectionis vadunt ad vitam
contẽplatiuã: in qua quia diu immorari non preualent
reuertũtur ad actiuã. Tertio signũ obscurationis ꝑ ꝓ:
prie glorie exinanitionẽ vt in suis oculis nihil se esse re:
putent. Sic semetipsum obscurauit apostolus dicens.
Ego sũ minimꝰ apl'orum. Et sequit̃. Gratia dei sum id j.Cor.xv.
quod sum. In luna q̃ȝtum ad ꝓficientes debet appare: Signa in luna.
re signũ ꝯuersiõis in sanguinẽ ꝑ passionis iugem recor:
dationẽ. vnde eis dicit xp̃s i Trenis. Recordare pau: Tren.iij.
pertatis mee:ꝛ absclnthij ꝛ fellis. Et respondere debet
homo illud quod ibi sequit̃. Memoria memor ero ꝛ ta:
bescet in me aĩa mea. In stellis vero q̃ȝtum ad incipien:
tes debet esse signũ casus ꝛ ꝓprie delectiõis ꝑ defectuũ
multipliciũ humilem recognitionẽ. De quo casu expo:
ni põt illud Prouer. Septies i die cadet iustus ꝛ resur: Pro.xxiiij.
get. Iustificatus eni ꝑ gratiã dei omni tꝑe qd̃ per septe
nariũ numerũ innuitur:debet cadere per ꝓpriam reco:
gnitionẽ:ꝛ tũc semꝑ post lapsum resurgit:per diuine mi
seratiõis subleuationem:quotiens enim q̃s pro suis de:
fectibus ingemuerit totiens diuine ꝓpitiationis gr̃am
sibi amplius cumulabit. Hec autem signa facere in quo
libet statu nõ est ex nobis:sed ex supeffluentia diuine bo:
nitatis. Ideo sapiens orat. Miserere nostri deus omni: Ecclesi.xxxvj.
um:ꝛ ostende nobis lucem miserationum tuarum. Et
subdit. Innoua signa/ꝛ immuta mirabilia. Secũdo de:
scribitur turbatio in creatura elemẽtari cum dicit̃ [Et Terre et maris si:gna.
in terris pressura gentium pre cõfusione sonitus maris
ꝛ fluctuũ.] Nam ex impressiõe corporum celestium fiet
commotio elementorũ. Terra enim commotione cõmo
uebit̃:ꝛ in aere caligo/ꝛ venti/tonitrua/ꝛ fulgura coru:
scationes/ ꝛ varie tempestates generabũtur. In mari
quoq̃ȝ ꝛ fluctibus generabunt̃ spiritus ꝓcellarum:ꝛ ab
intus/ꝛ ab extra concutientes mare ꝛ fluctus : ex quo:
rum cõfractione generabitur maximus ꝛ horribilis so
nus:ꝛ pre nimia aquarum hincinde agitatione absq̃ȝ or
dine:quasi sonꝰ confusionis apparebit. Et insuper ade:

rit etiā incendiū ignis q̄ precurret faciem iudicis: ita vt mare ⁊ oīa credant̄ cōsumi oīno dicēte petro. Elementa calore soluent̄: ⁊ terra ⁊ oīa que in ea sunt opera exurent̄. Ex quib⁹ oībus corda hominū nimio terrore ꝯcutient̄: ⁊ hoīes attoniti q̄si fugere volentes: ⁊ ꝑpter tenebras horrēdas se mutuo videre nō valentes: discurrendo se inuicē ꝑmēt: ⁊ impingendo cōprimēt vt fiat ꝑssura gētiū/ ⁊ ruat vn⁹ sup aliū ex cōcursu multoꝝ timētiū ab aq̄s absorberi: ⁊ ab igne ⁊ tēpestatib⁹ consumi: et ſm h̄ ꝓprie d̄r ꝑssura q̄si ꝑmēs sura. Maxie aūt hui⁹ pressure cā est sonit⁹ maris ⁊ fluctuū: q: mare inusitato modo terribilit̄ fremet: ⁊ litt⁹ maris vehemēti⁹ agitabit̄ tēpestate. Tertio describit̄ turbatio in creatura rationabili .i. hoīe cū subdit̄ [Arescētib⁹ .i. deficiētib⁹] hoīb⁹ a vigore sue corporalis ṽtutis ⁊ colore: in dieb⁹ eñ illis efficient̄ hoīes aridi ⁊ stupidi: ⁊ pallescentes: ⁊ velut amentes: ⁊ ꝯtabescēt in seipsis: ita vt alter alterū nō alloquatur: vel audiat seu attēdat [ꝑ timore .s. maloꝝ ꝑntium] [⁊ expectatiōe] maloꝝ adhuc restātiū [que] inq̄ timor et expectatio [supuenient vniuerso orbi] q.d. nec natio: nec ꝓuincia excludit̄ ab his angustijs. De his autē sic dicit Esa. Eritq̄ repente ⁊ ꝯfestim visitabit̄ a dño exercituū in tonitruo/ ⁊ cōmotione terre/ ⁊ voce magna turbinis ⁊ tēpestatis/ ⁊ flāme ignis deuorātis. Et sic iplebit̄ qd̄ dicit dauid de ipio. Quesiui eū/ et nō est inuētus loc⁹ ei⁹. q.d. Quesiui ipio locū in mūdo ⁊ nō inueni. Nā iudicio imīnēte celū tonitruis ⁊ fulgorib⁹ repellet ipiū: aer depellet ꝑ turbinē: mare ꝑ tēpestatem: terra eū excutiet ꝑ ꝯmotionē: vt in toto mūdo locū nō inueniēs sepeliat̄ i flāma ignis deuorātis i inferno. Quarto ponitur turbatio i creatura itellectuali cū infert̄. Nā ṽtutes celoꝝ .i. angelice ꝑtātes mouebunt̄. Ille aūt mot⁹ erit multipliciter: q: mouebunt̄ quodā motu ammirationis vidētes insolitos effectus accidere ꝑter ordinē naturalē. Itē mouebunt̄ ex diuina voluntate ad faciēdū miraculosas trāsmutatiōes in elemētis ad incutiendū hominibus terrorē iudicis veniētis. Itē mouebunt̄ ad peccatoꝝ vindictā ⁊ separationē: expetēdo ab eis vltionē q: separabūt malos de medio iustoꝝ/ ⁊ mittēt eos i caminū ignis. Itē possunt dici moueri ex magno timore: videbūt eñ totū orbē iudicari/ ⁊ luciferū q̄ eoꝝ princeps fuit. vñ dicit Chry. q̄ valde decenter cōmouebunt̄ ⁊ cōcutient̄ videntes tātā trāsmutationē fieri/ ⁊ cōseruos suos puniri: ⁊ orbē terrarū terribili assistētē iudicio. Est aūt in angelis timor cuiusdā reuerētie et admirationis respectu dei: q: sc̄z admirant̄ dei maiestatē eis incōprehēsibilē: ⁊ ad modū trementiū se habebūt. De tali timore d̄r i Job. Colūne celi cōtremiscūt ⁊ pauent in aduentu ei⁹. Quid ḡ faciēt virgulta deserti vbi timore concutit̄ cedrus libani paradisi. Vñ nō est mirū si hoīes q̄ i natura ⁊ sensu sunt terrestres arescēt: cū etiā angelice potestates q̄ de se secure sunt mouebunt̄. ¶ Moraliter celorū noīe ꝑnt intelligi aīe sancte in qb⁹ de⁹ ꝑ grām ꝯcipi dignat̄ et habitare. De qb⁹ d̄r: celū mihi sedes ē: aīa enim iusti sedes est sapīe. Huī⁹ celi ṽtutes sunt aīe vires: sicut aūt in aduētu i iudiciū ṽtutes celoꝝ corporaliū mouebunt̄: sic in aduētu ṽbi eterni in mētē oēs ṽtutes ⁊ potētie aīe mouebunt̄ ad oꝑatiōes superexcedētes: superiorq̄ ⁊ inferior portio rōnis mouebunt̄ de exercitio bone operationis ad studiū orōnis ⁊ ꝯtēplatiōis. Iudiciū diuinum ꝑcedēt signa ⁊ mirabilia: irā dei i pctōres designātia: ⁊ ad ostēdēdā dei paratā cōtra eos vindictā. Et sicut offenso dño turbat̄ ei⁹ familia ꝯ offendētes/ sic creatura dei turbat̄ ꝯ pctōres. Et ſm Bedā. Quō ipulse ad casū arbores fragores motusq̄ sui ꝑmittere solent indicia: sic termino mūdi appropiquāte q̄si pauētia mutāt ⁊ gemūt elemēta ⁊ oīs creatura. Et vt dicit chry. sicut hō cū morit̄ patit̄ fātasias ⁊ turbatiōes marias q̄ ē microcosm⁹ siue minor mūd⁹: sic macrocosm⁹: siue maior mūd⁹ deficiens tot⁹ cōturbabit̄. Modū eñ deficiendi i maiori mūdo ex minori oportet accipere. Nota h̄ dñm breuiter q̄dā tetigisse signa diē iudicij ꝑcedentia. Dicit̄ aūt in scholastica historia q̄ Hiero. in annalibus libris hebreoꝝ inuenit signa .xv. dieꝝ añ diē iudicij: s̄z vtrum dies illi continui futuri sint an interpolati nō expssit: h̄ autē multā h̄z dubietatē. Prima die eriget se mare .xl. cubit̄ sup altitudinē montiū stans i loco suo quasi murus. Secunda intantum descendet vt vix videri possit.

Hominū turbatio.

Esa.xxix.

ps.xxxvj.

Uirtutū celestium motus.

Job.xxvj

Esa.lxvj.

Signa.xv iudicij futuri.

Tertia marine belue .s. balene et hmōi apparētes supermare dabūt rugit⁹ vsq̄ ad celū. Quarta ardebit mare ⁊ aq̄ oēs. Quīta herbe ⁊ arbores dabūt rorē sanguineū. Sexta oīa ruent edificia. Septima petre adinuicē collidēt̄. Octaua fiet generalis terremot⁹. Nona equabit̄ terra. Decima exibūt hoīes de cauernis: et exibunt velut amentes: nec mutuo poterūt loq̄. Undecia surgent ossa mortuoꝝ/ ⁊ stabunt supra sepulchra sua. Duodecima cadēt stelle de celo ſm quosdā q̄ ad apparētiā. Tertiadecima morient̄ hoīes viuētes vt cū mortuis resurgant. Quartadecima ardebit celum et terra .i. supficies aeris ⁊ terre. Quītadecima fiet celū nouū ⁊ terra noua/ ⁊ oēs hoīes resurgent. Cor neq̄ si ad hec audita non mollieris: nec ad pnīam ꝓuocaris/ duri⁹ es lapide: duri⁹ adamāte. Hec enim signa terribilia q̄ ꝑcedūt terribilit⁹ iudiciū qd̄ sequit̄ ostēdūt. vñ Chry. Terribile est illud iudiciū ⁊ inuitabilis est pena: ⁊ intolerabile illud tormentū. Si aūt vis neq̄ hic dare vindictā decerne de teipso: ⁊ expete a teipo noxas. Audi paulū dicentē. Qm̄ si nosmetipsos iudicarem⁹/ nō vtiq̄ iudicaremur: si hoc feceris viā preueniēs/ ⁊ ad coronā deueniēs. Et qualiter expetem⁹ vinctā a nobisipsis. ait Ber. Luge. ingemisce amare: humilia teipsum: vitupera te: rememora peccatorum ſm speciē. Qui eñ facit hoc ita cōpūgetur: vt neq̄ vita dignū seipm esse estimet: q̄ autē hoc estimat cera oī mollior erit. Neq̄ igit̄ parua hec estimes esse: s̄z cōgrega oīa: ⁊ sic vt in libro scribe. Si eñ tu scripseris de⁹ delebit: sicut si tu nō scripseris: de⁹ ⁊ iscribet et vindictā expetet. Multū igit̄ meli⁹ est a nobis inscribi et diuinitus deleri/ q̄ ecōtrario nobis obliuione tradentib⁹ deū ea ante oculos nostros offerre ſm diem illam. Ut igit̄ hoc nō fiat oīa cum diligentia recogitemus: et inueniemus multis nosipsos obnoxios. Qualiter igitur est saluari aīs. Contraria his formata imponentes. Attendamus igit̄ et per oīa vulnera expurgemus. Ita enim poterimus et innocentia delictorum potiri: et ꝓmissis perfrui bonis. hec Chry.

Oratio.

Domine iesu xp̄e da mihi imitari signa in sole/ luna/ ⁊ stellis: hoc est bonoꝝ operū exempla in te sole iusticie ⁊ matre virgine/ ⁊ in oīb⁹ sanctis tuis: vt fiat in terra carnalitatis mee pressura gentiū .i. motuū icircūcisoꝝ ꝑ cōfusione sonit⁹ cōfessionis ⁊ maris contritionis/ ⁊ fluctuantiū afflictionū arescentib⁹ in me humanis ꝯcupiscētijs pre timore gehēne/ ⁊ expectatione glorie q̄ subuenient vniuerso orbi q̄n vnicuiq̄ ſm opa sua dabis virtutes: etiā celoꝝ .s. potentie aīe moueant̄ de virtute i virtutē: vt paratus inueniar in aduentu tuo. Amen.

De aduentu christi iudicis. Capi.xliij.

Et tunc scilicet post predicta signa per dñm tacta [appebit] hora q̄ nō putat̄: hora eī iudicij ignorat̄ [signū filij hoīs .s. signū cruc̄] [in celo] h̄ ē in aere q̄ aliq̄n i scptura celū vocat̄: vt passus in hūilitate ignominiā cruc̄ ostēdat i sua veniēs maiestate: salutarē fructū ⁊ dignitatē eiusdē gloriose crucis. Filiū hoīs nō filiū dei se hic appellat: q: nō i forma dei/ s̄z hoīs iudicabit. ſm Chry. Crux appebit sole luculētior existens: vt nō sit necessitas accusationis cum viderint crucē: sed ꝑ se sine excusatione ꝯdēnabile eoꝝ efficiatur pctm̄: quēadmodū si q̄s lapide vulnerat⁹ ipm ostēdit lapidē vel vestimēta sanguine madefacta. Et ſm eūdem chry. Nō erit crux lignū in q̄ .s. passus est dñs: sed lux in modū crucis splēdidior sole. Per h̄ autē signū cruc̄ intelligi possunt etiā alia signa ⁊ instrumēta sue passionis ⁊ mort̄ vt claui/ lancea/ corona/ ⁊ flagella: q̄ q̄si vexilla triūphi ⁊ victorie in iudiciū deferent̄. Quidā aūt per h̄ itelligūt cicatrices seu stigmata ⁊ testimoniū passiōis i carne iesu vt impleat̄ illud Zacha. Uidebunt in quem transfixerunt. vñ Hie. Signū autē hic crucis intelligamus: vt iudei videant in quē cōpunxerunt: aut vexillū si dei victoris triūphātis. ſm Chry. Quemadmodum ingrediente rege in ciuitatem exercitus antecedit qui signa atq̄ vexilla regalia preferens annunciat regis introitum. Ita domino descendente de celis precedet exercitus angelorum et archangelorum/ qui signū crucis

mat.xxiiij

Cruc̄ apparitio.

Zach.xij.

vt triūphale vexillum ꝓferentes diuinum regis celestis ingressū terris tremētibꝰ nūciabunt. [Et tūc] .s.cū triū phale vexillū videbūt [plangēt se] incōsolabilit͛ /sero ac cusante ꝯsciētia [oēs tribꝰ terre] .i.aliq̄ de oībus tribu: bus:⁊ nationibꝰ.s.mali vel oēs tribꝰ terre.i.oēs homīes terreni ⁊ iniqui:q̄ terrena dilexerūt:⁊ ea deo ꝓposuerūt: q̄ cū terrena volūtate decesserūt/quibꝰ grauis et trista: bilis erit aduētus iudicis quē terrenis postposuerunt. Et recte dicit tribꝰ terre:q͛ (vt dicit hiero.) hi plangēt qui municipatū nō hn̄t in celis:sed scripti sunt in terra. vbi Chry. Plangent iudei: plangent gentiles:plāgent christiani q̄ magis dilexerūt mūdū q̄ xp̄m. Non sic tri bus dn̄i. Illuc em̄ ascēderūt tribꝰ tribꝰ dn̄i:ad ꝯfitendū

Planctꝰ terrena a: mātium.

noī dn̄i. Plangent autē se.i.suā culpā quā cōmiserunt: suā stultitiā quā nō correxerūt.suā gloriā quā amiserūt suā penā quā incurrerunt. Et iterū [Nūc plangent se oēs tribꝰ terre] q̄ magis dilexerunt mūdū q̄ xp̄m cū au dierit eū hec v͛ba dicentē ad se. Ego ꝓpt͛ vos hō factꝰ sum:ꝓpter vos alligatꝰ:⁊ delusus:⁊ cesus:⁊ crucifixus: vbi est tantarū iniuriarū mearū fructꝰ? Ecce premium sanguinis mei quē dedi ꝓ redemptiōe aīarū vestrarū vbi est s͛uitꝰ vr̄a quā mihi ꝓ precio sanguinis mei debe: tis. Ego sup gloriā meā vos habui cū essem deus appa rens hō:⁊ viliorē me oībꝰ rebꝰ vestris fecistis. Nā oēm rem vilissimam terre ampliꝰ dilexistis q̄ iustitiā meam: et fidem. [Nunc plangent se oēs tribꝰ terre] q͛ nec resi: stendi v͛tus est cōtra eū/nec fugiendi facultas ante faciē eiꝰ/nec penitēdi locꝰ:ex angustia em̄ oīm rerū nihil eis remanet preter luctꝰ. Merito plāgent se:q͛ tūc neq̄ pe: cunie diuitibꝰ ꝓsunt ad elemosynā faciendā:neq̄ paren tes iusti ꝓ filijs intercedēt: neq̄ ipsi angeli ꝓ hoībꝰ:si: cut solebāt facere v͛bū:q͛ nō recipit natura iudicij mise ricordiā:sicut nec tēpus misericordie iudiciū dicente ꝓ

Ps. c.

pheta. Misericordiā et iudiciū cātabo tibi dn̄e:miseri: cordiā in priori aduētu:iudiciū in sc̄do.hec chrys.vn̄ ⁊ effrē. Vtiq̄ si scirem̄ q̄d imineat vel incūbat o fratres iugit͛ plangeremus deū obsecrātes. Si em̄ oīs creatura ꝯtremiscet:et ipsa agmina sanctorum angelorū expaue: scēt in aduētu eiꝰ:q̄d tūc dicemꝰ si hoc paruo tp̄e negli:

Bn̄ficiorū dei exprobratio.

gēter ac segnit͛ vixerimꝰ? Ipse nāq̄ ꝓ hac negligētia no stra rōnē a nobis exq̄ret: ac dicet ꝓpter vos incarnatꝰ sū:⁊ ī terris palā ꝯuersatꝰ/ꝓpter vos flagellatꝰ sū/ꝯspu tus/palmis cesus/crucifixꝰ/ aceto potatꝰ/paradisū vo: bis aperui/regnū celorū vobis obtuli/spm̄ sc̄tm̄ vob̄ mi si/q̄d vltra debui vobis facere ⁊ nō feci/hūilē volūtatē vr̄am solūmō q̄siui:nō vos coegi:ne cā vr̄e salut͛ eēt oc: casio necessitatis. Dicite mihi pctōres s͛m carnem pas: sibiles:ac mortales q̄d passi estis ꝓpt͛ me dn̄at orē vr̄m: q̄ etiā ipassibilis ꝓ vobis passus sū.hec effrē. Et tūc vi: debūt oclis corpalibꝰ:tā fideles q̄ infideles filiū hoīs in spē hūana: q͛ ī forma hoīs iudicabit.vn̄ Aug. Visio q̄ppe filij hoīs exhibet͛ ⁊ malis:nā visio forme dei nō ni: si mūdis corde:qm̄ ipsi deū videbūt. Et q͛ filiū dei s͛m id q̄ in forma dei eq̄lis est pr̄i videre iniq̄ nō pn̄t opor: tet aūt vt iudicē viuorū et mortuorū corā q̄ iudicabun tur:⁊ iusti videāt ⁊ iniq̄:iō oportebat vt filiꝰ hoīs accipe ret iudiciariā ptātem.vn̄ ⁊ Beda. Ea forma elect͛ ap: parebit q̄ ī mōte apparuit:reprobis vero ī ea forma q̄ in cruce pepēdit. Videbūt in q̄ eū venientē ad iudiciū in nubibꝰ celi sicut ī nube ascēdit.s.i aere sup locū vn̄ descē dit:vn̄ chry. Et ei sicut ī acti.aplōꝝ legit͛. Nubes susce pit illū ab ocul͛ eoꝝ ⁊ illic dictū ē ab angelis.sic veniet quēadmodū vidistis eū ascēdētē ī celū: merito creden: dus ē:nō solū in eodē corpe q̄ ascēdit:verūetiā in nube vētu rꝰ.vn̄ ⁊ Origen. Sicut eo ascēdēte ī celū nubes eū tulit ꝓpt͛ honorē ascēdēt͛:ita eū deferet ad iudiciū: ve: niet aūt cū ptāte magna. Primꝰ ei xp̄i aduētꝰ fuit ī ostē sionē ifirmitat͛. Sc̄ds erit in ostēsionē ptāt͛:⁊ maiesta: te.i.glīa:tūc em̄ totꝰ xp̄s cū mēbris gloriosꝰ apparebit īdutꝰ lumine sicut vestimēto:veniet inq̄ cū v͛tute multa et ptāte ꝯ inimicos ad puniēdū ⁊ depmēdū eos:ac glo ria magna ⁊ maiestate ꝓpter bonos ad ꝓmiandū:⁊ glo rificandū ipsos:vt q̄ in ꝓmo aduentu venit vt seruus cū infirmitate ⁊ humilitate.in sc̄do veniet vt dn̄s cum for: titudine ⁊ regia maiestate.vn̄ Cyril. Primā eni appa: ritionē ꝓsecutus est cū infirmitate et humilitate nr̄a:s; sc̄dam celebrabit cū ꝓpa ptāte ⁊ maiestate.vbi ⁊ Greg. In potestate ⁊ maiestate visuri sunt quē in humilitate positū audire noluerunt:vt virtutē eiꝰ tanto tunc distri ctius sentiāt:quāto nūc ceruicē cordis ad eius patiētiā nō inclinant.vbi ⁊ Chry. Si qn̄ rex terrenus ꝓcessū ali quē aut expeditionē mādat in pplō:dignitates oēs mo uent͛:⁊ exercitꝰ excitatꝰ tota ciuitas feruet:quāto mag͛ rege celesti exurgente iudicare viuos et mortuos:virtu: tes angelice cōmouebunt͛:terribiles ministri:terribilio: rem dominū ꝓcedētes. Ante ip̄m ꝓ cādelabris vulgu ra viua precedēt:⁊ pro tubis horrēda tonitrua vocifera bunt. Qualis rex/talis est ꝓparatio regis.hec Chry. Fi liꝰ ergo hoīs in iudicio appebit:q͛ dignū est vt ipse filiꝰ dei q̄ in forma hoīs iniuste iudicatꝰ est/ī eadē forma ho minis ī iudicio iuste iudicet. Et in carne eiꝰ videbūtur cicatrices vulnerū vt videāt reprobi ī quē ꝑpugerunt Vulnerū

vn̄ Chry. Vulnera s͛uauit vt in die iudicij ꝓficiant ad s͛uādorū testioniū passiōis ꝯ iudeos/⁊ oēs q̄ denegātes filiū dei causa.

crucifixū in corpe iudaizāt. Et tunc viui rapient͛ aliqui cū dn̄s veniet:vt dicat͛ iudicare viuos ⁊ mortuos:ac iu: Hebre. ix.

dex viuorū ⁊ mortuoꝝ. Et s͛m agu. Illic tūc morient͛ ⁊ j. Coꝝ. xv.

in momēto resuscitabunt͛:q͛ statutū est hoībꝰ semel mo ri. Et s͛m aplm̄ oēs resurgemꝰ:⁊ ergo oēs moriemur: vt ei ait aug. Erit resurrectio mortuoꝝ oīū hoīm:s; vna ⁊ insimul nō ꝓma iustoꝝ ⁊ pctōrū sc̄da. Et tūc.s.ante re surrectionē cōem mittet angelos suos cum tuba ⁊ voce magna.i.tā aperta ⁊ tam intensa voce q̄ a mortuis au: diat͛ vbiq̄.vn̄ Remi. Hec aūt tuba nō reuera corpea ē intelligēda:s; angelica vox q̄ adeo magna erit vt ad cla morē illiꝰ oēs mortui de terre puluere ꝯsurgāt. Vel tuba ē ptās suscitādi mortuos:⁊ vox est vox xp̄i vocātis mor tuos ad iudicium/ex cuiꝰ v͛tute suscitabunt͛/⁊ vt in iudi cio sint oēs.vbi Chry. Vere magna vox tube terribilis cui oīa obaudiūt elemēta:q̄ petras scindit: īferos apit: clausuras tenebraꝝ ptrāsit: portas ereas ꝯterit:vectes adamātinos ꝯfringit: vincula mortis dirūpit/⁊ de pro fundo abyssi aīas liberatas corpibꝰ assignat. Hec oīa citius consūmat in ope q̄ sagitta transit in aere dicente aplō. In momēto/ī ictu oculi/ī nouissima tuba:canet ei j. Coꝝ. xv.

tuba ⁊ mortui resurgēt incorrupti. In illa voce puluis iā dissolutꝰ corporū mortuoꝝ ī noua mēbra cōstringit͛. In illa voce q̄si vna ꝑsona obnoxia totū mare discutit͛: vt si quid apud se retinet de humanis ossibus sine ꝯtra dictione restituat.hec Chry. Et cōgregabūt angeli ad iudiciū electos spāliter ab vniuersis regionibꝰ ⁊ locis ī q̄bꝰ putrefactione resoluti sunt vt triticū vētilatum de area totiꝰ terre ⁊ orbis:q̄ specialiter adducent͛ ministe: rio angeloꝝ:q͛ erūt ꝯciues eorū. Et nō solū ꝯgregabūt Cōgrega:

electos quoꝝ corpa leuia:sed etiā reprobos q̄ copa pon tio corpm

derosa habebūt:⁊ iō sicut angelus abacuch sic eos por: tabūt. S; electos ꝯgregabūt ad gloriam/ reprobos ad dānationē. Et electi occurrēt dn̄o ad iudiciū venienti. Reprobi v͛o venient:sed in magna distantia.vt ait Re mig. Et s͛m Chry. Prio resurgent ⁊ resuscitatos ange: li ꝯgregabūt. Cōgregatos autē rapiēt nubes:⁊ hec oīa instāti momēto fient. In valle aūt iosaphat.s.in aere iu: Iudicij

dicabit͛ oīs homo:q͛ iudicij discrimē erit in aere dicēte locus.

aplō. Simul rapiemur cum illis in nubibus obuiā xp̄o j. Coꝝ. xv.

ī aera. De hac die sic dt̄ chry. Heu mihi de illa die terri Terribili:

bili cū deceret nos letari cū hec audiamꝰ:sed dolemꝰ et tas iudicij

tristes sumꝰ. Qualibꝰ ergo videmꝰ xp̄m oculis. Si eni patrē aliq̄s nō vtiq̄ ferret videre ꝯscius sibi peccati in ip̄m patrē infinite māsuetū:qualiter respiciemꝰ eū tunc qualiter sustinebimꝰ? Et ei repꝛsentabunt͛ tribunali xp̄i ⁊ oīm diligens erit inuestigatio.hec Chry. In omni an Iudicij

tem tētatione multū valet illā diem resurrectionis ⁊ iu recordatō

dicij:⁊ nobis ⁊ alijs ad mētē reuocare:q͛ hoc precipue cōsueuit animā curare.vn̄ Chrys. Si auari esse voluerī: mus/⁊ si rapere ⁊ si incōueniens q̄d agere:ꝯfestim diem illā in mentē mittamus/⁊ iudiciū subscribamus/⁊ omī freno vehementius detinebit incōuenientē impetū hec cogitatio/⁊ dicamus ad nosipsos resurrectio est: ⁊ iudi cium nos expectat terribile. Et si viderimus aliquē ela tum:⁊ in presentibus bonis inflammatum:idem semper dicamꝰ:ostendentes qm̄ omnia hic manent. Et si alium dolentem viderimꝰ ⁊ contristantem:⁊ ad illum idem lo quamur ostendentes qm̄ finem habebunt tristia. Et si pigritantem ⁊ dissolutum rursus idem superincātemꝰ: ostendētes ei quoniam necesse est pigritie noxas dare Sufficiens est hoc verbum omni ferramento magis

nostrā curare aīam. Etenī est resurrectio pre ostijs non
longe/neq̧ ꝓcul: adhuc aũt parũ ꝗtulũcũq̧ qui venit/
veniet et nõ tardabit:et oēs nos manifestari oportet añ
tribunal xp̄i et bonos et malos:hos quidē vt añ oēs ve:
recũdent:eos vero vt ante oēs clariores efficiantur:hec
igit̃ ƀm vnāquāq̧ subscribam⁹ nobis diē. Si hec semper
reuoluim⁹ nulla sollicitudo presentium nos mordere po
terit.rerũ etenī q̄ videnť tēporanea:ea vero que nõ vidē
tur nõ tēporanea sunt. Continue igit̃ et ad ipsos loqua:
mur/et ad inuicem resurrectio est et iudicium:et noxe eo
rũ q̄ gesta sunt. Et ne irritem⁹ deũ:s3 audiam⁹ eũ dicentē
Matt.x. Timete eum q̄ põt et corp⁹ et aīam ꝑdere in gehennam:
vt ꝓpter timorē facti molliores:et a ꝑditiõe hac eruti di
gni efficiamur regno celorum. Hec chrys. Oratio.

Domine iesu xp̄e/qui ad iudicandũ cũ potesta
te et maiestate magna es venturus: angelis si:
gnũ gloriose crucis tanq̄ vexillũ triumphale
preferētib⁹:tu aīam meā hui⁹ sanctissime cru:
cis impressione cõsigna:tu me huius virtute purifica:et
per hanc me totũ sic vendica tibi vt nihil aduersarij va:
leant in me reperire: quatenus te ad iudicium veniente
ego hoc venerabili inueniar signat⁹ stigmate: vt tibi cru
cifixo configuratus in pena consors fieri merear/et tui
resurgentis in gloria. Amen.

De electorũ consolatione ex appropinquā= te rēdēptiõe:et de similitudine ficulnee. Capitulũ.xliiij.

Luc.xxj. Deinde post premissa con
Matthei. tra reprobos dicta mox ad electorũ
xxiiij. ꝯsolationē dñs ꝯuertit verba:qꝛ dies
Mar.xiij. iudicij licet in reprobis sit terribilis:
tñ electis debet esse consolabilis: tunc
enī ad gloriā transferent̃ optatā. Vñ
hortat̃ eos dicēs[His aũt]sc3 signis
predictis[fieri incipiētib⁹]et apparentib⁹.sc3 cũ plage
mundi crescent:cum terror iudicij commotis virtutib⁹
ostendetur:cum peccatores tabescent pre timore et expe:
ctatiõe malorum: vos electi respicite per fidem.i.diligē:
ter attendite/et mentis oculos aperite credendo: et nul:
latenus dubitādo:et leuate per spem capitā vestra.i.mē:
tes vestras a terrenis ad celestia expectatione gaudiosa
erigite:ꝛ corda vestra exhilarate/ac gaudete cum letitia
qui in tristitia fuistis:qm̃ post tribulationē horum dierũ
post pressuras et terrores maloꝝ appropinquat redem:
ptio vestra plena et ꝑfecta quā expectatis: qꝛ dũ finitur
mũdus cui⁹ amici nõ estis: ꝓpe ē redēptio quā quesistj:
redēptio inquā vr̃a.i.sctõꝝ:sed ecõtrario appropinqua:
bit ꝑditio malorũ. Hec aũt redēptio erit plena ab oīb⁹
malis liberatio:tunc enī ab oīb⁹ seruitutibus sc3 pctõrũ
alligatione:fomitis infectione:sensuum illectione:passio
nũ infestatione:demonũ tētatione:malorum hoīm perse
cutione:necessariorũ sollicitudine:et ab oībus hmõi eri:
Rom.viij mus liberi qñ ponemur in libertatē glr̃e filiorũ dei. Hec
enī redēptio nõ ē aliud nisi ꝑfecta libertas aīe et corpo:
Apoca.v. ris:vt tunc iusti dicere possunt xp̄o.illud Apo. Occisus
es et redemisti nos deo nostro in sanguine tuo/et fecisti
nos deo nostro regnũ. Hoc quippe ad consolationē ele:
ctorum cedit ꝙ videant xp̄m venire:vt eis p̄mia largiat̃
q̄ suis ꝓmisit. Sed ve vobis ambitiosis q̄ primas cathe
dras diligitis:sc3 q̄ ad dignitates diligitis accedere:vel
in ipsis dignitatib⁹ diligitis ꝑseuerare: qꝛ tunc non erit
vobis pars neq̧ sors in sermone isto/nec cũ electis cõso
latio:nā xp̄m iudicē venientē nõ libēter/nec gaudenter
videbitis:qui nunc p̄esse et iudices esse diligitis. Vñ hñ
Letitia iu Greg.in moral. attestat̃ dicēs. Nam cui esse nunc iudicē
storum et libet:huic videre tũc iudicē nõ libet. Non dicit q̄ iudex
tristitia est:sed cui eē iudicē libet/aīum videlicet nõ gradũ redar
reproboꝝ guēs:et ad volũtatē nõ ad factũ vituperationē referens.
Quis aũt cogitare vel dicere valeat q̄ tũc letitia bonis:
et que tunc tristitia malis erit? vñ Greg. Qui deum dili:
gunt ex mundi fine gaudere atq̧ hilarescere iubētur:qꝛ
videlicet eũ quē amant mox inueniũt dum trāsit is quē
nõ amauerũt. Absit enī vt fidelis quisq̧ qui deũ videre
desiderat de mundi permissionibus lugeat quem finiri
eisdē persecutionib⁹ suis non ignorat. Scriptũ nāq̧ est.
Jaco.iiij. Quicũq̧ voluerit amicus esse hui⁹ scl'i/inimicus dei con
stituet̃. Qui ergo appropinquāte mũdi fine non gaudet
amicũ se illius esse testatur: ac per hoc inimicus dei esse
conuincit̃. Ex mũdi enī destructione lugere eorũ est qui
radicē cordis in ei⁹ amore plātauerũt:q̄ sequentē vitam
nõ q̄rũt.hec Greg. Dicit aũt hec ad discipulos non tāq̄
ad eos q̄ durare deberēt in vita ista vsq̧ ad mũdi termi:
nũ:sed quasi vno corpore existēte ipsis et nobis et poste:
ris vsq̧ ad cõsummationē mũdi credituri in xp̄m. Quā
uis ergo diē illā nemo sciat: proxima tñ esse dubitare non
poterit postq̄ tanta et talia signa fieri incipiēt. Cui⁹ rei
gratia subdit parabolā.i. similitudinē ad ꝓpositũ con:
gruũ de ficulnea et alijs arborib⁹. Sicut enī ex pullula:
tione et fructu foliorũ/et florũ in arbore prope esse estas
agnoscit̃:ita ex ruina mũdi qua fructus ei⁹ est:et signis
p̄dictis ꝓpe esse cognoscit̃ aduentus iudicis:ꝛ regnum
dei q̄ estas erit iustis ex hyeme:et peccatorib⁹ hyems ex
estate.ƀm Chrys. Plus de ficu q̄ de alia arbore simili:
tudinē ponit:qꝛ pene post oēs arbores vernat/et sic ma:
gis e vicino estatē nũciat. Vel similitudinē a ficu sumit:
qꝛ illa si mala est/mala est valde:et si bona ē/bona est val
de:sic iudiciũ valde malũ est malis:ꝛ valde bonũ ē iustj
Vel qꝛ dulcedo ficus dulcedinē futuroꝝ significat gau:
diorũ hac similitudine.ƀm Greg. Despiciendus mund⁹
ostendit̃ cui⁹ fruct⁹ ruina est:qꝛ ad hoc crescit vt cadat:
ad hoc germinat vt quecũq̧ germinauerit cladibus cõ:
sumat. Moraliter homo arborib⁹ in hoc assimilatur: qꝛ Arborib⁹
sicut arbores post hyemē fructificant/et estate fructus hõ assimi:
colligit̃:sic hõ post tribulationē fructũ habet:q̄ per tolle latur.
rantiā passionũ acquirit̃/ꝛ hic fruct⁹ in estate claritatis
eterne colligit̃. Et cõuenienter regnũ dei cõparat̃ estati
Primo qꝛ estas est tēpus lucidũ sic regnũ celoꝝ. Scdõ
qꝛ estas est tempus fructiferũ:sic in regno celoꝝ. Tertio
qꝛ estas est tēp⁹ iocundũ:sic regnũ celoꝝ. Quarto qꝛ est
tēpus tranquillũ:sic in regno dei cessabit iubilũ tribula
tionũ. Et cõfirmās premissa assertiõe certificatoria sub
iungit[amen].i. vere [dico vobis:qꝛ nõ p̄teribit gñatio
hec].i.nõ deficiet.hec sexta etas oīm hoīm malorũ ꝛ bo:
norũ:hoc est genus humanũ: vel specialiter gñatio hec
sc3 iudeoꝝ q̄ non deficiet ex toto:qꝛ põt opprimi et dispg:
gi:nõ tñ destrui et anihilari ob memoriam crucifixi: vel
generationē xp̄ianoꝝ dicit eccl'iaz/volēs discipulos cõ
solari/ne crederēt ꝙ in illis tp̄ib⁹ fides deficeret/donec
oīa q̄ circa xp̄i aduentũ p̄dicta sunt fiāt/et fuerit cõsum
mata.vel ƀm Chrys. Donec impleat̃ oē mysteriũ voca:
tiõis sanctoꝝ:qꝛ quātũcũq̧ fideles opprimātur tēpore
antixp̄i:tñ aliq̄ ꝑmanebũt ī fide stabiles vsq̧ ad finē mũ
di. vbi de p̄dicta die aduētus dñi nos q̄si premonendo
sic dicit Greg. Illũ ergo diē fratres charissimi añ ocu:
los ponite:et q̄cq̄d mõ graue credit̃ in ei⁹ ꝯparatione le:
uigat̃. Illũ diē tota intentione cogitate: vitā corrigite:
mores mutate:mala tētantia resistendo vincite: ꝑpetra:
ta aũt fletib⁹ punite. Aduentũ nāq̧ eterni iudicis tanto
securiores qñq̧ videbitis:quāto nunc districtionē illius
timēdo preuenitis. Hec greg. Et addit quādā protesta
tionē ad assertionē premissoꝝ dicēs[Celũ] sc3 non ethe:
reũ/sidereum:sed aereũ a quo et aues celi/et nubila celi
cognominant̃:hoc est inania hec et nubilosa vētosi aerj
spacia[ꝛ terra transibũt].i.suo modo mutabunt̃:sc3 quo
ad mutationē qualitatis:et ei⁹ quā nunc hñt imaginis:
nõ quo ad destructionē substantie ƀm quā subsistēt sine
fine:qꝛ quo ad qualitatē in meli⁹ cõmutabunt̃: et forma
priori deposita innouabunt̃: vt dicat̃ celũ nouũ/et terra
noua:preterit enī hui⁹ mundi figura:sed quo ad substan
tiā et essentiā semꝑ manebũt īmobilia. Verba aũt mea
fundamentũ eterne veritatis habētia:hoc est verboꝝ sen
tentie nõ trāsibunt sine affectu īpletionis:sed sicut dicũ:
tur sic sine vlla diminutiõe īplebunt̃. Ac si diceret. Ecce Verborũ
quāta est stabilitas verboꝝ meoꝝ:qꝛ facili⁹ ē ea q̄ viden: dei stabili:
tur esse valde stabilia et durabilia destrui/q̄ verborum tas.
meoꝝ q̄ vident̃ ꝑ ꝓlationē trāsire aliq̄d decidere. Faci:
li⁹ ē ꝙ tota natura subuertat̃:q̄ ꝙ intellectus v̄boꝝ meo
rum affectu cõpleat̃. Plus enī repugnat diuine verita:
ti a veritate verba sua deficere/q̄ quodcunq̧ creatũ in
nihilũ redigi. Aug. distinguit triplex celũ: primũ aereũ Celũ tri:
in quo aues volitant. Secũdũ ethereum in quo sydera plex.
stant. Tertiũ empyreum in quo deus et sancti habitant
Primũ transibit:non quidē ƀm substātiā:sed ƀm quali: Celorum
tatē:qꝛ īnouabit̃ ꝛ depurabit̃ ꝑ ignē. Secundũ etiā trāś transitus.
ibit: qꝛ a motu cessabit/et habebit claritatē quā habet
sol: et soli dabit̃ alia claritas/et lune similiter. Cessabit

Mot⁹ celi cessatio. ergo motus celi et trāsmutatio in elemētis: qr ista ad cōplendū numerū electoꝝ sunt ordinata: et iō isto cōpleto in iudicio cessabunt: sicut ea que sunt ad finē habito fine cessabūt. Moralit̄ circa hoc nota ꝙ qr mundus iste q̄tū ad oē sui appetibile trāsit: qr ꝯm iohanē mūdus transit (j. Joh. ij.) et cōcupiscētia ei⁹: hinc est ꝙ quicūq̧ his mundanis adheret ille est in cōtinuo transitu cū ipso mundo. Et preci pue triplicē facit transitū miserabilē. Primo a culpa in culpā. Scdo de culpa in penā. Tertio de pena in penā. (Transit⁹ mundanorum: et deuotorum.) Boni aūt fugiētes mūdū et ea q̄ in mūdo sunt faciūt triplicē transitū cōmēdabilē. Primo quidē trāseūt a culpa ad pnīam. Scdo a penitētia ad sapientiam. Tertio a sapientia ad vitā eternā. Qui hūc triplicē facit transitū ille est ver⁹ hebreus: et hic celebrat verū pascha vel phase qđ est transit⁹ dn̄i. Moralit̄ etiā nota ꝙ sicut trāsitus celi et terre corporalis ponit̄ in argumētū aduētus xp̄i ad iudiciū/sic transit⁹ celi et terre sp̄ualis est argumētū aduentus verbi eterni in mentē. Vn̄ sciendū ꝙ p celū et terrā q̄ sunt extrema mūdi corpora possunt intelligi aīa rōnalis et corp⁹ q̄ sunt duo extrema: sc3 sp̄ualis et corporalis natura. Igitur adueniēte verbo eterno in mentem [celū et terra trāsibūt] .i. vltra ibūt: qr sc3 extra vl̄ supra cōem hoīm statū eleuabunt̄ et innouabūtur: hoc enī efficit ei⁹ aduētus in nobis ꝙ inouabimur: tam ꝯm aīam q̄ ꝯm corp⁹ vt exuētes veterē hoīem cū actib⁹ suis induamus nouū hoīem q̄ ꝯm deū creatus est. (Ad ephe. iiij.) Renouabit̄ aūt homo ꝯm aīam p reformationē imaginis deformate vetustate defectuū culpabiliū/ad quā reformationē imaginis deformate aīa ꝑuenit triplici transitu. Nā primo trāsibit ab obliuiōe memorie/ac acquirēdam verbi eterni presentiā per iugē memorie recordationē. Secundo trāsibit ab obfuscatiōe intelligētie/ad ꝯtēplandā sapiētiam per luculentam intelligētie perscrutationē. Tertio trāsibit a corpore ignauie ad degustandam eccl'ie dulcedinis affluentiā p ardentē amoris inhesionē. Secundū corp⁹ etiā homo innouabit̄ triplici transitu. Primo corpus trāsibit a carnaliū oblectatione ad sensualitatis debitā suppressionē: vt videlicet corpus q̄tū ad appetitū animalē et sensitiuū sit subiectū imperio ratiōis. Scdo trāsibit a sensibiliū diuagatione ad similiū corporalium et specieꝝ imaginabiliū quietationem. Tertio trāsibit a passionū molestatione ad penalitatū et afflictionū equanimē tolerationē. Igit̄ qn̄ sic celū ꝛ terra in nobis trāsierūt certissimū argumentū est ꝙ verbum eternū nullatenus nos trāsiuit: sed amorose in mētē nostrā declinauit In quocūq̧ enī hoīe celū et terra .i. aīa et corp⁹ transierint p ḡre inouationē illū verbū eternū nō trāsibit: imo ad deū venit p mentalē ei⁹ cōceptionē. Et qr ad precauēdū tanta mala supra tacta necessaria ē digna ꝑparatio: ideo generalē subdit ammonitionē dicēs [Attēdite vobis] .i. diligēter cauete [ne grauentur corda vr̄a] .i. deorsum ꝑmant̄ ad vitia: ita ꝙ leuare nō possitis capita vr̄a in crapula et ebrietate: et curis hui⁹ vite .i. ex superfluitate cibi et pot⁹/et sup̄flua terrenoꝝ sollicitudie. Crapula enī sensum ligat/cura secularis sensum distrahit ꝛ suffocat [ꝛ supueniat in vos repētina dies] illa sc3 iudicij/et repentin⁹ interitus vos auferat nescientes: et ideo hec vitanda sunt et cauenda. Tanq̄ laqueus enī sc3 insperat⁹ q̄ euadi nullo mō poterit: et ꝑpetuo retinēs qđ semel ceperit superueniet in oēs q̄ sedent sup faciē oīs terre .i. qui delectabiliter et per amorem quiescunt in terrenis et huiusmodi illecebris. Pctōr ei primo capit̄ laqueo culpe sed tandē capiet̄ laqueo pene. Scti quidē transeunt sup terrā tanq̄ hospites et peregrini: sed mali sedēt et quiescunt in terra tanq̄ ciues et domestici. vn̄ Theo. Capiet enī dies illa sedentes in sup̄ficie q̄si impremeditatos et inertes. Quotquot vero sunt solertes et agiles ad bonū nō sedētes et ociātes in terrenis: sed surgētes ab eis sibi dicētes surge: vade qm̄ nō est hic tibi requies: talib⁹ non est illa dies vt laqueus et discrimē: sed vt dies festiuus. vn̄ Beda. O stultam presumptionē cordis humani q̄ lamētabilem finem cupiditatis/ebrietatis/et crapule: nec ipso iudice ꝯtestāte preuideat: s3 edictum regis eterni in more serui neq̧ postq̄ didicerit spernat. (Tredēdū deo vt medico.) Et certe si quis nobis peritus ac sapiens medicus preciperet/attendite inquiens vobis ne quis (verbi gr̄a) de illi⁹ herbe succo auidius sumat: quod si fecerit: repentinus et superueniet interit⁹: quāto quisq̧ studio ꝑmonentis medici mādata seruaret/ne videlicet vetitū gustādo periret: ac nūc aīarū simul ꝛ corporꝝ saluator/ac dn̄s iubet ebrietatis herbā et crapule vitandā: necnō ꝛ curaꝝ seculariū sollicitudines vt mortiferos succos esse cauēdos: et quāti tn̄ nostrū his nō solū sauciari: sed etiā ꝯsumi nō timet. Nulla credo alia causa nisi qr fidē quā medici prebent dictis deo ꝑbere contēnūt. Si enī credidissent credendo vtiq̧ timerēt: timēdo aūt iminēs periculū cauerēt. vn̄ ꝛ chry. Si dixero tibi abstine te a delicijs et ieiunia nō facis: qr nō credis. Si egrotanti tibi medic⁹ dixerit abstine te ab hoc/obaudis: qr credis te saluādū si seruaueris. Et frequenter illud amas qđ manducare vetaris/et vincis desideriū vētris ꝓpter desideriū sanitatis. Multomagis ieiunare poteras si crederes iocūditatem illā futuram. Hec chry. Maior insania nō pōt esse: q̄ mortē aīe non formidare. Et (vt ait chry.) Quāto ꝑiculosior ē aīa q̄ corpus tanto miserabilior perditio aīarū q̄ corporū. Deinde monet oēs dicēs. (Ne mors formidāda.) Vigilate itaq̧ oī tēpore nō vigilia sensus: qr nulli⁹ posse hoc sustinere: sed vigilia intellectus de qua in canticis dicit̄. Ego dormio ꝛ cor meū vigilat: ꝛ omi tpe orātes. nō ꝙ orō sit semꝑ ꝯtinua/qr oportet eā sepe interrūpi somno et alijs necessitatib⁹ corporis: sed cōtinuitas intelligit̄ ꝙ non interueniat mortale peccatū impediens ipsi⁹ effectū et opus bonū: et ideo subditur vt digni habeamini fugere .i. cauere salubriter oīa ista que vētura sunt ꝛ stare securi in iudicio ante filiū hoīs sedētis sc3 ad iudicandum .i. corā xp̄o in forma humana iudicante: qr illi q̄ tūc iuenient̄ sine pctō mortali erunt salui vt dicit glosa. Hec est summa beatitudinis sc3 in p̄ntia iudicis securū consistere. Mali autem cadent ante eum ita ꝙ amplius nō resurgēt: qr penā quālibet mallēt sustinere q̄ ipm videre. vbi Augu. Hec intelligit̄ illa fuga q̄ nō debet fieri in hyeme vel in sabbato. Ad hyemē ꝯtinēt cure hui⁹ vite q̄ tristes sunt velut hyēs: ad sabbatū vero crapula ꝛ ebrietas que carnali letitia/luxuriaq̧ cor submergit atq̧ obruit qđ malū sabbati noīe signat̄: qr illo die iudei delitijs affluūt dū spirituale sabbatū ignorāt. Et ꝯm eundē Aug. Omi tpe op⁹ est vigilia mētis ante mortē corporis vt in p̄ntia sūmi iudicis cōsistam⁹. Hoc enī est nostra beatitudo. vbi Beda. Qui ante filiū hoīs stare: eiq̧ (iuxta Apoc. iohānis) die noctuq̧ in tēplo ei⁹ seruire desiderat: nec ab ei⁹ aspectib⁹ in ignē eternū maledict⁹ abijci: nō solū ab illecebris secularibus castigari sed et orare et vigilare et hoc nō q̄busdā diebus: sed omi tpe facere debet. iuxta qđ p̄s. ait. Bn̄dicā dn̄m in oī tpe: semꝑ laus eius in ore meo: sic nāq̧ merebit̄ habitare in domo dn̄i: et in seculū scl'i laudare illum. hec Beda. Cur aūt monuit vt vigilem⁹ et solliciti sim⁹ declarat ꝯtinus cū subdit. Nescitis enī qn̄ tēpus sit sc3 iudicij/siue mortis ꝓprie. Et qr dixerat dn̄s aduentū et regnū suū ꝓpe esse: ne discipuli estimarent ꝙ ex signis predictis possēt dies et hora sciri: determinate subiungit. De die autē illa et hora sc3 qn̄ ad iudicium veni et nemo in eccl'ia .i. nullus hoīm scit determinate/neq̧ angeli celoꝝ sciūt: qr nō ē de ꝑtinētib⁹ ad beatitudinē/neq̧ fili⁹ scit nisi solus pr̄. Scdm plures doctores intelligendū est ꝙ hō: vel angelus nec sibi nec alijs scit diem iudicij: sed filius in patre scit sibi q̄uis alijs nesciat .i. nullū scire faciat. Pater aūt sol⁹ scire dicitur: quia sol⁹ facit filiū scire. ¶ Nota quidē est hec regula loquēdi vt ibi. Tētat vos deus vt sciat .i. scire vos faciat si diligitis deū. et ibi. Nūc cognoui qm̄ times deū .i. nunc feci vt cognosceres. (Deut. xiij. Gen. xxij.) Vt enī dicit̄ dies letus: qr letos facit. et frig⁹ pigrū: qr pigros reddit. sic dicit̄ filius nescire vel scire nobis quibus missus est que scire vel nescire nos facit: scit itaq̧ in se et sibi nō nobis. vn̄ p hoc qđ dicit̄. Nisi sol⁹ pater a quo fons oīs cognitionis est nō excludit̄ fili⁹ vel sp̄ūsanct⁹ q̄ in eodē fonte habitāt: s3 magis includūtur qr vna est triū ꝑsonarū noticia. Sicut ergo principiū mūdi a solo deo fuit ꝑcognitū: qr mundus immediate ab ipso factus est/ita et finis mūdi soli deo est cognit⁹ et homini xp̄o reuelat⁹ ad quē pertinet iudicare de oībus. (Dies iudicij cur ignotus.) Nobis autem hoc vult esse celatū: qr ꝯm Hiero. Non expedit nobis/immo nec expediebat apostolis scire diem et horam illam iudicij: ne pigriores simus: sed semper incerti de temporibus futuris et aduentu iudicis: sic quotidie viuamus cum timore: et semper vigilemus solliciti quasi in proximo: et altera die iudicandi simus/ac pendule expectationis incer:

to:semꝑ eũ credamus futurũ quẽ ignoramꝰ qñ venturꝰ
sit. Signa quidẽ appropinquationis aduentꝰ eius scire
possumus et debemꝰ:sꝫ diẽ ꝑcisum nescimꝰ. vbi Chryſ.

Senij vtriusqꝫ mundi cõpatio

Ecce senectutis signa cognoscimꝰ:diẽ aũt vltimũ igno:
ramꝰ:sic et labentis seculi signa scimus: finem eius non
agnoscimus. Sicut enĩ qñ videmꝰ hoĩem senẽ scimꝰ:qꝛ
prope moriturꝰ ẽ:qñ aũt nescimꝰ: sic ⁊ cũ mũdũ ꝑturba:
tũ videmꝰ casurũ cognoscimꝰ:diẽ aũt ignoramꝰ. vnde ⁊
Aug. Finis quidẽ seculorũ est etas sexta mundi: videlꝫ
ab aduentu dñi vsqꝫ in finẽ seculi. Senectus vero tantũ
temporis solet tenere quãtũ oẽs etates cetere. Nã cũ an
no.xl.senectus dicaṫ icipere / et hoĩs vita possit vsqꝫ ad
annos.cxx.peruenire/manifestũ est solã senectutẽ tã lon
gã ꝙ̃ oẽs etates priores eẽ posse: frustra igiṫ annos qui
remanent huic seculo conaremur diffinire: oĩm enim de
hac re calculantiũ digitos et peritiã numerãdi resoluit
⁊ qescere iubet q̃ ait. Nõ est vestrũ nosse tempora vel mo
mẽta q̃ pater posuit ĩ sua potestate. Hec aug. Nõ est ꝗp:
pe nostrũ nosse tẽpora vltra ꝙ̃ reuelatur vl' traditur per
scripturas:qꝛ hoc ẽ ꝓ̄sumptiõis. Sꝫ ꝯm scripturas nos:
se est eruditionis: ꝙ̃uis ergo reuelatum forte fuit alicui
tẽpus aduentus antixp̄i:non tñ sequiṫ vt sciat de die iu:
dicij. Nesciṫ enĩ quanto interstitio post antixp̄m futurũ
sit iudiciũ. Nã licet scriptũ sit ꝙ.xl.dies dabunṫ sanctis
ad penitendũ post antixp̄m:nesciṫ tñ vtrũ statim post il

Tẽpꝰ resurrectionis gñal'.

los dies.xl.futurũ sit iudicium. Crediṫ tñ ꝙ nocte resur:
rectionis dñice erit gñalis resurrectio scꝫ in nocte pas:
che. Ideo ꝯm Isidorũ. In primitiua ecc'ia fideles tota
nocte illa vigilabant quasi iudicem expectantes. Quo
aũt anno dies iste venturꝰ sit penitꝰ ignoramꝰ. Istud ve:
ro quod hic ad litteram exponitur de die iudicij genera
lis moraliter:potest intelligi de die iudicij particularis
qui est dies mortis cuiuslibet hominis: diem enim mor:
tis sue nullus scit nisi deus sibi reuelauerit:⁊ ideo est no
bis vigilandum de hac die sicut de illa sollicite cogitan
dũ:quia qualisquisqꝫ exierit de hoc mundo talis presen:
tabitur:etiam in futuro iudicio. Oratio.

Domine iesu xp̄e veni ad me in nubibꝰ peniten:
tie: et cor meũ in pluuiã lachrymaꝝ resolue:
eijce in potestate vitiorũ demonia ⁊ maiestate
in me regna. Fac me o nostra redemptio ad te
respicere interioribus oculis et leuare caput mentis: da
mihi videre ficulneam sentire scꝫ tue charitatis dulcedi:
nẽ:vt oĩm virtutũ arbores ꝓducant in me fructũ bonoꝝ
operũ:et mihi ꝓpe sit estas regni celoꝝ. Presta mihi ca
uere omnia vitia et vigilare in oratione continua: vt me
rear mala ventura fugere: et in iudicio ante te securus
stare. Amen.

¶ De die dñi iuxta exẽplũ noe vel loth subito venturo:ac de vno assumpto et alio relicto. Capl'm.xlv.

Post hec declarat icertitu
dinem diei dñi: introducens terrorẽ

mat.xxiiij ⁊ Lu.xvij

ĩspirati diluuij:⁊ hortãs vt vigilemꝰ
et nos ꝑparemꝰ bñ operando ne dies
dñi iueniat nos iparatos. In hac au:
tẽ cõparatione tẽporis iudicij ⁊ ipsiꝰ
diluuij implicãṫ duo iudicia genera:
lia:vnũ qđ precessit.s.ꝑ aquã ĩ diluuio: aliđ qđ futurũ ẽ
scꝫ per ignẽ in generali incendio. Ponitur ergo cõpara

Iudiciũ per aquã ⁊ ignem.

tio ꝙ̃tũ ad incertitudinẽ vtriusqꝫ quo ad tẽpꝰ determia:
tũ ⁊ etiã quo ad incredulitatẽ multoꝝ carnaliũ. Sicut
eĩ in diebꝰ noe eo fabricante archã/⁊ predicãte diluuiũ
futurũ erãt hoĩes comedẽtes et bibẽtes ac mr̃imonia
faciẽtes.i.gule/et ebrietati/ac luxurie dediti:⁊ sine timo
re lasciuiẽtes securi:⁊ eis credere nolẽtibus/ac vanitati
bus vacantibus/et nihil timẽtibus/subito veniẽs dilu:
uiũ submersit et ꝑdidit oẽs ꝑter noe et cũ eo in archa
existentes:sic et circa diẽ iudicij hoĩbꝰ vacantibus volu
ptatibus et vanitatibus:ac in securitate existentibus/et
de nullo timentibꝰ aduentꝰ xp̄i subito et ĩsperate veniet:
et oẽs quos reperiet extra archã.i.ecclesiã perdet et con
dẽnabit:sed in ecclesia ꝑ fidẽ et operationem existentes
custodiet et saluabit. vt dicit Beda. Nõ hic coniugia vl'

Licitorũ ĩmoderatus vsus dãnatur.

alimẽta dãnãtur:sed ĩmoderatꝰ licitorũ vsus arguitur.
Neqꝫ enĩ qꝛ hec agebãt:sed qꝛ his se totos dedendo dei
iudicia contẽnebant a qua perierunt. Hec beda. Interi:
tus quidem illorũ erat subitaneus / non quia ante mini:
me nunciatus:sed qꝛ a nullo creditus. vñ maximus ep̄s
Noe et si tacebat voce opere loquebaṫ.si silebat lingua
fabricatiõe clamabat. Nã vtiqꝫ cum operareṫ opꝰ nouũ
et nulli aliquãdo cõpertum ãmonebaṫ cũctos nouis pe
riculis noua tabernacula preparari:loquebaṫ ergo ope
re et dicebat illđ euãgelicũ dñi dictũ. Si mihi nõ credi:
tis / operibꝰ credite. Hec maximus. Sꝫ ꝑuersi homines
archã ĩ tot annis ꝯstructã vidẽtes/sine dolore letabanṫ
nihil futuroꝝ ꝓuidẽtes/et iudicia dei ꝯtẽnebãt:non eui:
gilãtes/sꝫ in malicijs dormitãtes:et subito a diluuio ab
sorpti sunt:et repentinꝰ interitꝰ tulit oẽs in magna securi:
tate existẽtes ⁊ nihil timẽtes. Sic dño fabricante archã
ecc'ie extra quã nõ est salꝰ ꝑdicaṫ aduẽtꝰ dñi ad iudiciũ
ĩnopinatus. Multi quoqꝫ hoc tp̄e pniam agentes/et exẽ
pla pnie alijs ostendentes:et si tacent voce/tamẽ cũ noe
loquũtur op̄e dicẽtes. Si nobis nõ creditis vel operibꝰ Job.x.
credite. Sed reprobi cõtẽnẽtes lasciuiunt:⁊ in die q̃ non
putant veniet dñs et perdet eos. Et cũ dicent pax ⁊ secu
ritas quasi securi existentes/et de nullo timentes veniet
suꝑ eos repentinꝰ interitꝰ:et non effugient tribulationẽ
ĩminentẽ. vbi Beda Mystice aũt noe archã edificat: cũ

Archam noe fabricat.

dñs ecclesiã de viris fidelibꝰ quasi lignis leuigatis adu:
nãdo ꝯstruit:quã perfecte cõsummatã ingrediṫ cũ hanc
in die iudicij ꝑ̄sentia sue visionis eternus habitator illu:
strat. Sed cũ archa edificaṫ/iniq̃ luxurianṫ:cum vero ĩ:
traṫ intereũt:qꝛ q̃ sanctis hic certantibꝰ insultant:eis il:
lic coronatis eterna dãnatione plectenṫ.hec Beda. Sic
multi de morte sua non cogitant,ꝙ̃uis certitudinaliter
sint morituri:et frequenter venit mors qñ nullũ timetur
periculũ:subitꝰ enim erit aduentꝰ filij hoĩs ad iudicium
generale vel particulare venientis. vñ Chry. Et q̃d mi:
rũ si periturũ mundũ audiunt et nõ credunt. Ecce mori
turos se eẽ quotidie audiũt hoĩes quotiẽs mortuos ali:
os vidẽt:et tñ nõ crediũt se morituros. Si enĩ crederent
se morituros / non facerẽt ea ꝓ q̃bus moriunṫ morte di:
gna. Si ergo illud qđ quotidie fieri vident in alijs in se
futurũ esse nõ crediũt:quõ illud credẽt futurũ qđ adhuc

Sil'itudo de loth sumpta.

nunq̃ꝫ factũ est.hec Chry. Hoc idẽ etiã ostẽdit ex simili
tudine facti in diebꝰ loth. Sil'r enĩ sicut tunc factũ est.s.
ꝙ impij igne et sulphure perierũt:sic impij in die aduen:
tus xp̄i peribũt. Nã hoĩes illiꝰ temporis edebant et bibe
bant. Ecce pctm̄ voluptatis:emebãt et vendebant / ecce
pctm̄ cupiditatis:plantabant et edificabant/ ecce pecca
tum nimie securitatis/et in securitate erant vsqꝫ in diem
illã qua exijt loth a sodomis qua dñs pluit ignẽ con
tra immoderatũ ardorẽ et sulphur cõtra fetorẽ de ce:
lo scꝫ aereo et ꝑdidit oẽs illos/et adiacẽtes ciuitates.
vbi Beda. Pretermisso dñs illo maximo ⁊ ĩfando sodo

Licitoꝝ ĩmoderatus vsus.

morum scelere:sola ea que vel leuia vel nulla putari pote
rant delicta cõmemorat: vt intelligas illicita qua pena
feriantur si licita et ea sine quibus hec vita nõ duciṫ im:
moderatiꝰ acta/igne ⁊ sulphure puniuntur. Hec Beda.
Si qñ filiꝰ hoĩs reuelabitur qui mõ occultaṫ.s.in aduen:
tu suo futuro erũt hoĩes ĩ securitate nihil timẽtes de fu:
turo iudicio vsqꝫ ad tẽpus illđ quo christus in humani:
tate gloriosa videbiṫ veniẽs ad iudiciũ: veniet enim qñ
hoĩes nõ aduertẽt ꝑiculũ ꝯꝫ Chry. Hoc totũ dixit/ostẽ:
dens qualiter repẽte veniet ⁊ inopinate:⁊ pluribus lasci:
uiẽtibꝰ/et sine sollicitudine existẽtibꝰ. Vbi Beda Pul:
chre dicit reuelabitur:qꝛ q̃ iterim nõ apparẽs oĩa videt
tũc apparẽs oĩa iudicabit:appebit autẽ iudicaturus eo
maxime tp̄e quo cũctos iudiciorũ eiꝰ oblitos huic secu:
lo comspexerit eẽ mancipatos:qꝛ lꝫ mũdi terminꝰ olĩ ꝓ:
finito sit venturus in tp̄e:frigente tñ circa finẽ charitate
multorũ tanta crebrescet humani gñis iniquitas/ vt me
rito debeat cũ ipso quẽ inhabitat orbe deleri. Nã et nũc
quidẽ innumeros adeo comessationi et ebrietati/ empti:
oni et vẽditioni:ceterisqꝫ mũdi rebꝰ inherere videmꝰ vt
palã districti iudicis irã eos ꝓuocare non lateat. Sꝫ tñ
qđ sine graui merore sapiens q̃sqꝫ saltẽ cogitare non va:
let/peiora iã iãqꝫ supuẽtura formidamꝰ:qđ enim de vna
quõdã peccatrice gẽte dolenda dictũ est:necdũ cõpleta
sunt pctã amorreorũ:de tota ꝓculdubio prauorũ massa
dãnãda constat eẽ sentiẽdũ. ¶ Mystice ꝯm Bedã loth q̃

Loth declinãs interpretaṫ.

ĩterpretaṫ declinãs ẽ ppl'us electorũ:q̃ dũ in sodomis.i.
intra reprobos vt aduena moraṫ ꝙ̃tũ valet eoꝝ scelera
decliat. Exeũte aũt loth de sodoma perit: qꝛ ꝯm Chry.
Q̃diu sunt hoĩes fideles stat iste mũdus:et cum sancti

Mundi casus. de mūdo deficiūt est vtiqȝ casurꝰ:sic etiā egredientibus
israelitis de egypto exterminatꝰ est egyptꝰ. Hec igiꝛ predi
cta audientes timeamꝰ actus nostros/ et ab ocio et lasci
uijs ammodo abstinētes/ ꝛ de pteritis penitētiam agē:
tes ad illā diē dn̄i nos sine cessatione preparemus. Dein
de post certitudinē tēporis iudicij ondit incertitudinē
salutis iudicandorū ne qs de suo statu presumat / vel se
eleuet:qꝛ in omni statu erunt aliqui electi/et aliqui repro
bi[Nūc]enī in illa nocte tribulationis qꝛ antixp̄s hora
tenebrarū est:et silr̄ est in nocte mortis[duo erūt ī agro]
.i.in agricultura prelationis que psunt ecclesijs:ꝛ operā
tur in ecclesie ministerio tanq̄ȝ in agro dei vt surgat et
pficiat messis huius agri dn̄ici[vnus assumeꝛ].s.ad glo
riā vt prelatꝰ bonus et vtilis[alter relinqueꝛ] ad penā.s.
prelatꝰ malus ꝛ inutilis. Item[due erūt molētes in mo
la].i.in exercitio actiōis q̄ in modū mole voluitur solli:
citudinibus:et ptinet ad populos q̄ feminarū noīe desi:
gnanꝛ:qꝛ tāq̄ȝ infirmi a ppositis regūtur[vnꝰ assumeꝛ]
ad gloriā.s.iustus[alter relinqueꝛ ad penam].s.iniustus.
Itē[duo erūt ī lecto].i.in qete compilationis q̄ ocium
et quietem eligunt : et neqȝ negocijs ecclesiasticis/neqȝ
secularibus occupati:sed velut ad hec infirmi secedunt
ad ociū et quieti eē diligūt:nō se magnis actionibꝰ com
mittentes/et quodāmō in stratu infirmitatis deū rogan
tes[vnꝰ].s.bonꝰ[assumeꝛ]ad salutē [alter].s.malꝰ relin:
queꝛ ad dānationē. In quolibet ergo istorū statuū ostē:
dit aliquos esse electos/et aliqs reprobos:in quolibet eī
sunt boni et mali. Quia ſm Augu. In omni conditione
et gradu optimis mixta sunt pessima. Et qui boni fuerit
assumenꝛ ad gaudia eterna vbi est xp̄s:qꝛ [vbi ē corpꝰ]
.i.dn̄s in corpore.s.xp̄s q̄ est hō corporeꝰ et aquilarum.i.
aīarū sanctarū preda[ibi cōgregabunꝛ et aqle] spūales
in corpore.s.sancti ꝛ electi q̄ eius passionē humilitatēqȝ
imitando tanq̄ȝ de eius carne saturanꝛ:quorū per resur:
rectionē vt aquile iuuentus renouabiꝛ:mali vo cū dya:
bolo ad penā eternā relinquenꝛ. Et ideo vt dꝛ in Osee.
Osee.xiij. Consolatio abscondita est ab oculis meis:qm̄ ipse inter
fratres diuidet. Cū ergo dꝛ q̄ de agro/et de mola / et de
lecto vnus assumetur/et alter relinqueꝛ : non de duobus
hoībus dictū ē:sed de duobus generibꝰ affectionū. Nec
alia videnꝛ eē genera hoīm quibꝰ constat ecclesia q̄ȝ ista
tria habentia binas differentias ppter assumptionem et
relictionē.vn̄ Chry. Nō iusti quidem assumunꝛ:pctōres
aūt relinquunꝛ:oēs iusti in vno homine figuranꝛ/ et om:
nes pctōres in vno. Videat vnusq̄sqȝ mō q̄lis sit/ et talē
se faciat q̄ debeat assumi/ et nō relinqui:qꝛ boni tm̄ assu:
Ordines saluandorū tres. mentur:mali vero reliquentur. Hi aūt tres ordines quo
ad saluandos significanꝛ per tres viros qui saluauerūt
animas suas:et quos solos liberādos Ezechiel prophe
ta pnunciat.s.noe:q̄ significat statum prelatorū per quos
ecclesia regiꝛ:sicut p illum in aquis archa gubernata est
que figurā eccl'ie gestabat. Et iob p quē significaꝛ statꝰ
actiuorum:q̄ vxorē/et filios/et āplas terrenarū copias
habuit/et curā domus pprie exercuit. Et daniel vir desi
deriorum:p quē significaꝛ status cōtēplatiuorū qui nu:
ptias contempsit/et celibē vitā elegit:et in aula regia ab
stinētie deditꝰ fuit. De clericis vo q̄ negocia secularia/
et causas ciuiles tractant dubitari pōt sub q̄ horū statuū
cōprehēdi possint et debeant. Et qꝛ vt dictū est supra in
certa est dies dn̄i:et de die illa nemo hoīm scit: et vt iam
visum est incertitudo est salutis in quocunqȝ statu quis
fuerit. Ideo ex premissis cōcludit ne torpeamus in pec:
catis dormitādo:sed solliciti simꝰ et vigilemꝰ cōtra mor
tis incertitudinē bonis operibꝰ iugiter insistēdo dicens
[Vigilate ergo]et semp in sollicitudine sitis [qꝛ nescitis q̄
hora] vl' in mane pueritie: vel in tertia iuuentutis: vel in
sexta senectutis: vel in sero senij[dn̄s vester vēturus sit].
ad iudicium particulare in cuiuslibet morte:siue ad iudi
ciū gn̄ale in resurrectione:ne cum venerit subito et ex in:
sperato dormiētes nos īueniat ꝛ īparatos. vn̄ Ecclesia
Eccēs.ix. stes. Nescit hō finē suū.sed sicut piscis capiꝛ hamo: et si:
cut auis comprehendiꝛ laqueo/sic hō capiꝛ in tempore
malo:vn̄ et Bern̄. Nihil morte certiꝰ/ et nihil hora mor
Dilatio boni opis vitupatur tis incertiꝰ. Nā nescimꝰ quō/ aut qn̄/ aut vbi moriemur
qm̄ mors vbiqȝ expectat nos. Idcirco debemꝰ esse pati:
vt cū corpus reuerteꝛ ad terrā de qua sumptū est : spūs
redeat ad deum qui misit illum. vn̄ etiā Greg. Nemo in
huius vite itinere torpeat/ne ī patria locū perdat. Quia
enim adhuc hodie lȝ bn̄ agere scimus:vtrum cras liceat
ignoramus.vn̄ et Chry. Qua rōne ab vnoquoqȝ homīe
absconditꝰ est dies mortis ipsius:videlicet vt semp bn̄fa
ciat:semp mortem suā sperās:eadē rōne et ab oībꝰ hoībꝰ
absconditꝰ est dies aduētꝰ xp̄i.videlȝ vt non vna gn̄atio
salueꝛ sciens aduētū eiꝰ:sed oēs dū in singulis quibusqȝ
gn̄ationibꝰ aduentꝰ eiꝰ speraꝛ. Hec Chrys. Qꝛ ergo tem: Timēda hora mor:
pus iudicij etiā mortis est incertum : ideo debemꝰ semp tis et iudi:
esse parati ad ipsum expectādum:ꝛ semp esse in cōtinua cij.
sollicitudine ne improuisi inueniamur in morte. Unde
Bern̄.cōtra negligentes se parare. Miser quare omi ho:
ra te non disponis. Cogita te mortuū quē scis de nescel:
sitate moriturū:distingue qualiter oculi verteꝛ in capi:
te:vene rumpenꝛ in corpore:ꝛ cor scindetur dolore. Hec
Ber. Habeamꝰ igiꝛ in memoria: qꝛ mundus fallax/ vita
breuis/finis dubius/exitus horribilis/iudex terribilis/
pena interminabilis:et hec semper nos terreant/et ad vi
gilandū inducant. vn̄ Basiliꝰ. Semp ante oculos tuos
verseꝛ vltimꝰ dies. Cum diluculo surrexeris ne ad vespe
rā te cōfidas peruenire. Et cum qescēs lectulo membra
tua cōposueris/de lucis nō cōfidas aduētu/et facillime
poteris refrenari ab oībus vitijs. Semp cor tuū celestia
pmissa mediteꝛ:vt ipsa te ad virtutis viā puocēt. Esto
nunc talis in operibus tuis qualē te vis futurū postmo:
dū. Hec Basiliꝰ. Hec itaqȝ sciētes/et illā diē semp suspe
ctā hn̄tes:faciamꝰ nunc de nobisipsis iudiciū/ poccupā:
do faciē dn̄i in confessione ꝛ iusticia:perficiendo dignos
fructꝰ penitentie vt deū nobis ppitiū inueniamꝰ et beni Dijudica:
gnū.vn̄ Ber. Si nosmetipsos diiudicauerimꝰ / nō vtiqȝ re nosipos
iudicabimur. Bonū iudiciū qd̄ me ab illo districto diui debemus.
noqȝ iudicio subducit et abscondit/prorsus horreo inci:
dere in manꝰ dei viuentis: volo vultui ire iudicatꝰ psen:
tari nō iudicandꝰ. Judicabo pide mala mea: iudicabo
et bona. Mala melioribꝰ curabo corrigere actibꝰ: dilue:
re lachrymis:punire ieiunijs:ceterisqȝ sancte laboribus
discipline. In bonis de me humiliter sentiā/ et iuxta pre
ceptū dn̄i seruū inutilē me reputabo. q̄ qd̄ facere debui
tm̄ feci.scrutabor ego vias meas et studia mea quo is q̄
scrutaturꝰ est hierl'm in lucernis nihil inscrutatū in me
siue indiscussum inueniat. Neqȝ enī iudicaturꝰ est bis in
idipsum.vn̄ et Chry. In pprijs pctis nō erubescamus
hoīes:sed timeamꝰ vt opȝ deū q̄ et nūc videt q̄ fiūt:ꝛ tūc
punit eos q̄ non pn̄iam hic agūt. Qui enī verecūdiā ho:
minū inspicit nūc solū:deo aūt inspiciente nō verecūda:
tur agere aliqd̄ incōueniens:neqȝ vult penitere et trans:
mutari:in illo die vniuerso orbe terrarū cōsiderāte exē:
plificeꝛ. Ois enī vt in ymagine tūc stabūt ſm oculos no
stros vt p se ɔdēnatꝰ vnusquisqȝ sit. De reliquo igiꝛ si nō
vult qs diuulgari q̄ sua sunt in illa die sanet iā vulnera:
instat enī de reliquo noxarū tēpus. Simꝰ semp parati:
nō semp horū ptātē habebimꝰ. Quocirca hic peniteamꝰ
vt ita ppitiū deū inueniamꝰ ſm futurā diē/et multa po:
tiamur eius clementia. Hec Chrys. Oratio.

Domine iesu xp̄e da mihi īcertitudinē diei ad:
uentꝰ tui vigilando/et bn̄ operādo puenire:ne
voluptatibꝰ ꝛ vanitatibꝰ vacās subito īpara:
tus inueniar illa die:psta mihi vt tūc inter ele
ctos tuos merear tua gr̄a cōnumerari/ꝛ cū ipsis ad gau
dia eterna misericorditer assumi:ꝛ sic cū eisdē electis et
sanctis suis quorū p resurrectionē renouabiꝛ vt aqle iu
uentꝰ ego te miserante vbi tu in corpore gl'ioso es cōgre
gatꝰ de tua satiari merear visione:et exultās te iugiꝛ lau
dare sine fine. Amen.

De vigilia patrisfamilias custodientis con tra furem domum suam. Capitulum.xlvj.

Deinde probat per exem=
plum q̄ sit vigilandum. Magis enim mat.xxiiij
vigilandum est pro eternis q̄ȝ p tēpo Luc.xij.
ralibꝰ sȝ paterfamilias hora suspecta
de aduentu furis vigilaret pro corpo
ralibus :ergo ꝛ nos omni hora:qꝛ om
nis hora est suspecta debemus vigila
re pro spiritualibus / et semper esse solliciti / vt in morte
inueniamur parati. Si ergo paterfamilias sollicitus est Desidiā et
de domo custodienda: multofortius nos debemus esse pigrorū ī:
solliciti de vita eterna ne perdamus eam:qd̄ erit si inue: crepatio.
niamur per gratie carentiam.ſm Chry. Confundit hic

desides: q̃ nõ tñ studiũ faciũt p aĩa q̃ntũ alij p pecunia qui fures expectãt ne perdãt: illi enĩ vigilant vt resistant furi: hi aũt nõ vigilãt vt inueniant parati. Exponit aũt hec similitudo (sm Chry.) dupliciter. Primo modo vocat furẽ dyabolũ: domũ mentẽ: quã si intrauerit p negligentiã ianitoris rationis / spoliat domũ illã vestimẽtis iustitie: auro sapiẽtie: argẽto ĩnocẽtie. Domũ ergo suã q̃s sinit pfodi cũ suggestiõi cõsentiẽs virtutib⁹ spoliat / et viribus ledit. Scdm hãc viã notant tria de patrefamilias: videlicz scire / vigilare et nõ sinere. Debet ergo scire insidias furis .i. cognoscere: prudent vigilare ad sui custodiã: id est cauere solerter: nõ sinere .i. resistere fortit / ne perfodiat dom⁹ fossorio dyaboli: q̃ pmo percutit suggestione. Scdo fodit delectatiõe. Tertio pdit cõsensu. primũ vix põt caueri. secũdũ magis. tertiũ maxime. Alio mõ exponẽdo vocat furẽ mortis diẽ: q̃ occulte sicut fur domum / corp⁹ / ianuam / os / et aures / fenestras / oculos. Et est sensus [Quia si sciret paterfamilias qua hora fur veniret] .i. mors q̃ fur dicit: et merito / vl' ppter iprouisum aduẽtũ / et occultũ introitũ: vel propter scrutiniũ / et spoliationẽ rerũ oĩm [vigilaret vtiq̃] ne moreret in pctõ et culpa: q̃ mors pctõr pessima [et nõ sineret domũ suã pfodi] id ẽ

ps. xxxiij.

cũ violentia aĩam a corpore extrahi: sed sponte exire. vñ Chry. Qñ aĩe peccatrices et corpore q̃si in pprio domicilio delectant veniẽs cũ sentẽtia dei / angel⁹ mortis pfodit corp⁹: et aĩam violẽter auellit ab eo. Aĩe aũt iuste q̃ nõ delectant in corpore: sed q̃si in exilio ibi sunt veniente sentẽtia nõ pfodiũtur nolẽtes: sed vocãtur gaudentes vñ et Greg. Nesciẽte patrefamilias fur domũ pfodit: q̃ dũ a sui custodia spũs dormit / improuisa mors veniens carnis nostre habitaculũ irrũpit / et eũ quẽ dñm domus dormientẽ inuenerit necat: q̃ dũ ventura dãna spiritus minime puidet: hũc mors ad suppliciũ nescientẽ trahit. Furi aũt resisteret si vigilaret: q̃ aduentũ iudicis q̃ occulte aĩas rapit: precauẽs ei penitẽdo occurreret / ne impenitẽs periret. Et iterũ. Horã vero vltimã dñs noster

Hore vltime incertitudo.

iccirco nobis voluit esse incognitã: vt semp possit esse suspecta: vt dũ illã puidere minime possum⁹ ad illã sine intermissiõe pparemur. hec Greg. Deinde cõcludit ex predictis et ãmonet nos vt pati sim⁹: q̃ si tanta adhibet diligẽtia p custodia rei parue: multomagis adhiberi dz p custodia aĩe vñ dicit. [Ideo et vos estote parati] sine macula cordis / oris / et operis [q̃ qua hora non putatis] .i. insperate [fili⁹ hoĩs vẽturus est] ad iudiciũ particulare in morte: vel ad iudiciũ generale in mundi fine. Igit q̃ nescim⁹ diẽ vel horã illã vnã / qñ occulte et furtim venturus sit dñs: vigilem⁹ non vna die / vel vna hora: sed semp oĩbus diebus et horis q̃si semp sit venturus: ne in illa die et hora dormientes et imparati inueniamur. O q̃ felix q̃ nouissima puidet. qui sibi a pctĩs cauet: qui seipsum non negligit: qui se oĩ tpe ad mortẽ preparat et disponit: vt qñcũq̃ mors venerit paratũ eum inueniat: gaudenterq̃ ipm recipiat: quasi q̃ liberatoris sui aduentũ desideratũ expectat dicẽs cũ aplo. Cupio dissolui: et eẽ cũ xpo. Deinde generalit subiũgit [q̃ autẽ vobis dico: oĩb⁹] scilicet presentib⁹ et futuris: tã rectoribus ecclie q̃ subditis [dico vigilate] p sollicitudinẽ quã sibi quilibet impendere debet vt cõe oĩm preceptũ nouissimi per pmos audiant Ubi ostendit q̃ nõ loquebat tñ discipulis: sed p oĩbus fidelib⁹ pñtib⁹ et futuris. Quãuis enĩ dies illa non oẽs ĩuẽturus sit in hac vita: tñ ad oẽs quodãmodo pertinet videlz: q̃ tũc vnicuiq̃ dies ille veniet cũ venerit ei dies

Qualis q̃s q̃ morit / talis iudicabit.

vt talis hinc exeat / qualis illo die iudicãdus est. Talis enĩ presentabit iudicio: scz in parte electorũ vel dãnandor: qualis inueniet in morte q̃ntũ ad gratiã et meritũ: vel culpã et demeritũ. In quocũq̃ statu queq̃ ĩuenerit suus nouissim⁹ dies in eo comprehẽdet eũ mundi nouissim⁹ dies: qm̃ qualis in die isto quisq̃ capit et moritur:

Nouissim⁹ dies.

talis in die illo psentabit et iudicabit. vñ Augu. Nemo querat nouissimũ diẽ qñ futur⁹ sit. Sic vigilemus oĩes bene viuendo / ne nouissimus dies cuiuscũq̃ nostrũ inueniat nos ĩparatos: et q̃lis q̃sq̃ hinc exierit suo nouissimo die: talis inueniatur in nouissimo seculi die: et ideo vigilare debet aĩo oĩis xpianus / ne ĩparatũ eũ inueniat dñi aduẽtus. Imperatũ autẽ inueniet dies ille quẽ imparatũ ĩuenerit sue vite hui⁹ vltimus dies. Ubi inueniemur ibi iudicabimur. Hec Augu. ¶ Qualẽ ergo dñs in morte queq̃ inuenerit talẽ illo die iudicabit: qui etiã in morte

iudiciũ suũ cognoscit. Unusq̃sq̃ enĩ xpianus in morte xpm videbit: et tũc cognoscet an de electis vl' dãnatis sit vñ Lotari⁹ q̃ postmodũ Innocenti⁹ tertius est dictus ĩ libro de miseria cõditiõis hũane sic ait. Videat ergo tã bon⁹ q̃ malus anteq̃ aĩa egrediat a corpore xpm in cru

Christ⁹ in morte cuiuslibet videtur.

ce positũ. Mal⁹ videt xpm ad erubescentiã et cõfusionẽ vt erubescat se nõ eẽ redẽptũ sanguĩe xpi sua culpa exigente. vñ de malis dicit. Uiderunt quẽ pupugerũt: qd intelligit de aduẽtu xpi ad iudiciũ: et de aduentu ad diem

Zach. xij.

mortis. Bonus vero videt ad exultationẽ. vñ et xps de Johe euãgelista ait. Sic eũ volo manere: donec veniam

Joh. xxj.

ad obitũ ipsi⁹. Quattuor ergo leguntur aduent⁹ xpi ad hoĩes: duo .s. visibiles: duo inuisibiles. Prim⁹ aduentus visibilis fuit in infirmitate corporis scz in carne. Alius aduentus visibilis erit in maiestate dei: scz ad iudicium. Prim⁹ aduentus inuisibilis fit in mẽte iusti p grãm. Secundus aduentus inuisibilis est in obitu cuiusq̃ fidelis vñ dr obit⁹ q̃ obuiã venit xps. Hos quattuor aduentus repñsentat ecclia in q̃ttuor dñicis de aduẽtu: nõ solũ numero diez: sz etiã rõne officioz. Hec lothari⁹. Eya ergo aduocata nr̃a illos tuos misericordes oculos ad nos cõuerte: et iesum bñdictũ fructũ vẽtris tui nobis post hoc exiliũ ostende benignũ. O clemens. O pia. O dulcis maria. Postq̃ ergo dñs in cõi nos ad indefessam vigilãtie curã ãmonuit / ɔsequent specialẽ rectorib⁹ et pncipibus in expectatione et aduẽtu suo sollicitudinẽ mãdat: et qd vigilandũ sit ostẽdit p scdm exẽplũ de seruo patrisfamilias: q̃ sollicit⁹ est regere domũ sibi ɔmissam / non solũ in pñtia dñi: sed etiã in absentia ei⁹ / et sic veniẽs dñs eum remuneret: si autẽ in ɔtrarijs actibus ipm inueniat / eternaliter puniat. vñ dicit [Quis putas est fidelis] intẽtione dño ppter dñm seruiẽs: oues xpi nõ ad lucrũ tpale: sed p amore xpi pascẽs [seru⁹] .i. humilis affectiõe: non suã / sed dñi gl'iam q̃rens: [et prudẽs] ĩ officij executiõe: q̃ subditorũ capacitatẽ vitã et mores discutiat [quẽ constituit dñs] q̃ scz sit vocat⁹ a deo: et ipe nõ se ingesserit [sup familiã suã] regendã et pascẽdam [vt det illis] nõ substrahat negligẽter pigricia vel occasione alia: nec vendat symoniace nũmo scz cupiditatis terrene / vel laudis humane. det inq̃ [ĩ tpe oportuno] scz necessitatis et tribulationis id est habita tpis oportunitate nõ ĩdiscrete [tritici mensurã] .i. cibum aĩe et corpis scz diuini verbi vel exempli: vel tpalis subsidij electũ ad vsum hoĩm et mẽsuratũ p qualitate auditorũ et indigentiũ. Qz aũt dicit q̃rendo quis putas nõ est ignorãtis: nec signat hec ĩterrogatio ĩpossibilitatẽ pficiẽde virtutis: sed difficultatem et rei raritatẽ: rar⁹ est enĩ talis: et difficile est ista ĩ vno inuenire: non aũt ĩpossibile. vñ Theo. Sicut enĩ in dispensationib⁹ facultatũ / siue aliq̃s incautus sit fidelis dño existens: siue etiã prudẽs sit et infidelis / dispereũt res dñi: sic et in rebus diuĩs opus est fidelitate et prudentia. Duo ergo sm Chry⁹. expetit ab hmõi seruo scz fidelitatẽ: vt nihil qd dñi sui est sibi ppriũ furãdo faciat / aut vane cõsumat: et prudentiã vt ad id qd oportet que data sunt dispendet. Debet aũt familiã dñi pascere magis q̃ se: et dare eis cibum triplicẽ predictũ sm mensurã et capacitatẽ singulorũ et hoc ĩ tpe: q̃ pdicatio neq̃ debet esse assidua ne vilescat / neq̃ nimis rara ne subditi ĩsolescãt. Idẽ etiã panis esuriẽti quidẽ appetibilis est. satiatio aũt nõ multũ vtilis. Prelatis ergo incũbit vigilare sup se et sup gregem suũ: et cuilibet fideli p modulo suo. [Beat⁹ enĩ ille seru⁹ quẽ dñs [in suo aduẽtu / et [cũ venerit] ĩ morte ipsi⁹ q̃rẽs seruitij rõem [inuenerit ita faciẽtẽ] .i. bõa spũalia et corporalia fideliter et prudẽter: ac bñ ministrantẽ: hoc est in actib⁹ charitatis se exercentem: ac p se et sibi cõmissis vigilãtẽ: q̃ p talia meret eternã beatitudinẽ. Nã [sup oĩa bõa sua] .i. sup oĩa celestis regni gaudia: et in dei gloriã vltra quã nihil meli⁹ ẽ [ɔstituet eũ] q̃ in beatitudĩe eterna ɔsequet bonũ infinitũ qd includit oĩa bona. beatitudo enim est stat⁹ oĩm bonoz aggregatione pfect⁹. Bona quippe pñtia sunt particularia: sed bona celestia sunt cõmunia et pfecta: q̃ nũc ex parte cognoscim⁹ / ex pte diligimus: sed tũc pfecte. Constituetur autẽ sup oĩa non vt sol⁹: sed vt pre ceteris possideat pmia et gaudia eterna: tum pro sua vita: tum pro sue gregis custodia. Nam sm Chry. Ex proprijs meritis habebit aureã / et ex aliorũ acquisitione aureolã. primũ q̃ bene vixit. secundum q̃ alios bene viuere docuit. vnde Apl's. Qui bene presunt

j. Tim. v.

duplici honore digni habeant᷑:maxime q̄ laborant i ver
bo et doctrina. vñ dicit Augu. q̄ apud deũ nihil beati⁹
epi/vel p̄sbyteri/aut dyaconi officio si eo modo militet
quo noster imperator iubet. Iste seru⁹ de quo hic dicit
est quilibet x̄pianus q̄ est dispensator dñi sui: qđ triplici
ter intelligi potest. Uno modo in dispensatione sp̄ualiũ
qđ proprie p̄tinet ad p̄latos. Alio modo in regimine tem
poraliũ:qđ p̄tinet ad principes seculares et iudices. Ter
tio modo i bono vsu gratiarũ a deo sibi collatarũ: vt q̄n
aliq̄s in quo rõ vires inferiores debito modo regit/ vitã
virtuose peragit/et hoc p̄tinet ad oẽs. Cũ ergo dicitur
q̄sputas est fidelis seruus.ꝛc.potest resp̄õderi hic est bo
nus p̄latus/vel bon⁹ p̄nceps ꝛ iudex:vel etiam bon⁹ sim
plex x̄pian⁹:q̄ vt d̄r in Ecclesiastico. Cuilibet mandauit
de⁹ de p̄ximo suo vt det illi cibũ.i.auxiliũ in t̄pe necessita
tis ad quod quilibet p̄dictorꝫ tenet᷑. vñ Chrys. Hec aũt
nõ de pecunijs dicta sunt solũ:sed ꝛ de sermõe/et de vir
tute/et de pecunijs/ꝛ de omi dispẽsatiõe q̄ vnicuiq̄ con
missa est.hec et ad p̄ncipes seculares aptabit᷑ vtiq̄ para
bola. Unusquisq̄ eñi his q̄ habet ad cõem vtilitatem vti
oportet:et si sapiẽtiã habuerit/ꝛ si principatũ/ et si diui
tias/et si aliqđ aliud quodcũq̄:nõ ad nocumentũ cõser
uorũ/neq̄ in p̄ditionẽ suipsius.hec Chrys. Deinde f̄m
Chrys. Nõ solũ ab honore quo numerat bonos:sed etiã
a pena qua minat᷑ malis erudit auditorẽ cuꝫ subdit. Si
autẽ seru⁹.i.homo mal⁹nihil cogitando de dñi aduentu
in morte vel iudicio/ꝛ p̄mittẽdo sibi longã vitã dixerit
in corde.i.p̄sumpserit/ac si in corde suo diceret morã fa
ciet dñs meus venire.i.iudiciũ aut mors longe est a me:
hoc q̄ppe dicũt illi q̄ nõ cogitãt de morte et ceperit: quã
tomagis si p̄seuerauerit voluptatib⁹et illecebris: ac ma
lis operib⁹ ꝛ charitati cõtrarijs occupari/ et conseruos
quos fouere et defendere debuit p̄cutere: scꝫ iniurijs la
cessẽdo/vel prauo verbo et exemplo corrũpendo et pec
care faciendo: sicq̄ cum securitate vixerit p̄uerse veniet
dñs serui illius/scꝫ in morte vbi est iudiciũ particulare:
vel in extremo examine vbi erit iudiciũ generale in die
qua nõ sperat/et hora qua ignorat:de die enim et hora il
Prelatorũ malorꝫ sex p̄p̄ria. la nullus hoim scit. Et sic exprimit malorꝫ p̄latorꝫ q̄ in
hoc seruo intelliguntur vitã et demeritũ in sex/q̄ sunt pro
p̄ria eorꝫ scꝫ p̄sumptio. minorũ oppressio. castrimargia:
luxuria:cõtẽpt⁹:et negligentia. et diuidet eũ separando
aĩam a corpore in morte:et a consortio sanctorum in exa
mine:ponetq̄ partẽ ei⁹ duplicẽ scꝫ corp⁹ et aĩam:vel par
tẽ.i.retributionẽ cũ hypocritis.i. falsis x̄pianis in agro
vel mola/et lecto derelictis:et cũ infidelib⁹ qui nec fidẽ
habuerũt/separãdo eũ a beatis:et coniũgendo eũ dãna
tis:ꝛ potius dicit cũ hypocritis q̄ cum alijs:vt similitu
do pene resp̄õdeat similitudini culpe: hypocrita eñ aliđ
est/et aliud ostẽdit:sic q̄ in agro/vel in mola/seu in lecto
erãt:et idẽ facere ac boni esse videbant᷑: sed exit⁹ diuerse
voluntatis apparet cũ derelinquũtur / et cũ dãnatis so
ciantur. Ecce malorũ seruorum remuneratio: scꝫ eterna
dãnatio. vbi Chrys. Diuidet eũ de consortio x̄pianorũ/
vt neq̄ cũ sanctis glorificetur:neq̄ cum his q̄ mediocri
ter deliquerũt/mediocriter puniatur. Et iũget eum hy
pocritis infidelibus:vt quorꝫ imitatus est mores ipsorũ
puniatur interitu. Nã sacerdos queadmodũ sup oẽm
populũ glorificat᷑ si bene fecerit:non solũ propter suã iu
stitiã/sed ꝛ p̄pter oim:q2 causa est ipse iustitie vniuerso
rũ:ita et peccans sup oẽs punit᷑:nõ solũ propter suũ pec
catũ:sed propter oim:q2 ipse causa sit oim ad peccandũ
Hec Chry. Deinde de pena eorꝫ subdit dicens | Ibi erit
fletus | ex vehementia caloris | et stridor dentiũ | ex vehe
Iob.xxiiij. mentia frigorũ. vñ Job. Maledicta pars eius in terra:
ad calorẽ nimiũ trãseat ab aquis niuiũ. De hac pena la
tius habes supra eadẽ feria tertia de nõ habente vestem
nuptialẽ. Attende ergo hec o serue male:et te emendare
stude:q2 nunc est tempus emẽdationis et laboris:postea
erit retributionis et mercedis. Oratio.

Omine iesu x̄pe da mihi incessabiliter diem
transitus mei / et diem iudicij cogitare:ac no
uissima prouidere:vt vigilẽ sollicite p̄ sp̄uali
bus et eternis mihi cauendo a peccatis:et insistẽdo ope
rib⁹ bonis:neq̄ ip̄m nõ negligam:sed omi t̄pe ad mortẽ
me preparem et disponam. Presta dñe vt mihi quotidi
ano actu p̄uideam ꝛ procurem p̄summationẽ:et vt tota
vita mea talis sit in cõuersatione vt liber merear esse in
fine:teq̄ in morte vel iudicio venientem gaudenter reci
pere/et tecum sine fine gaudere. Amen.

De lũbis p̄cinctis:ꝛ lucernis ardẽtib⁹. c.xlvij

ET q2 ad vigilãdum mul Luce.xij.
tipliciter dñs monuit cõsequẽter que
dã ad vigilandum nos p̄parãtia/seu
ad vigilantes p̄tinentia/describit mo
nẽs vt | Sint lũbi | n̄ri tã mentis q̄ car Lũbi p̄ecingendi.
nis | p̄cincti | cĩgulo castitatis | ꝛ lucer
ne ardentes in manib⁹ | et operib⁹ no
stris: lũbi mẽtis sunt voluñtas:seu affectus:et intellectus
ex quib⁹ p̄cedunt cogitationes male et desideria praua:
lũbi vero carnis sunt ex q̄b⁹ p̄deũt carnales cõcupiscen
tie et opera i pudica:et vtriq̄ lũbi sunt precingẽdi.i.coar
tandi ab illicitis cogitationibus ꝛ operibus. Cinctoriũ
primorũ est diuine legis meditatio assidua q̄ fit per stu
diũ sacre scripture. Cinctoriũ secũdorũ est iustitia q̄ fit
per rigorẽ disciplinę:et ita p̄ p̄mũ fluxus cogitationũ et
desideriorũ inutiliũ reprimit᷑ in mẽte. Per scđm fluxus
cõcupiscentiarũ carnaliũ et operũ restringitur in carne
Lucerne ardẽtes sunt doctrine clare et lucide:et exẽpla Lucerne ardẽtes q̄ dicantur.
bona ex charitate q̄ debent esse in manib⁹ nostris vt im
pleam⁹ opere: lucerne ergo p̄ bonorũ sermonũ et operũ
euidentiã ardentes p̄ eterne charitatis feruorẽ:et lucen
tes p̄ sancte conuersationis splendorẽ sint in manib⁹ no
stris.i.in operib⁹ bonis:sicut iohannes erat lucerna ar
dens ꝛ lucẽs. vbi Greg. Lũbos precingimus cũ carnis
luxuriã p̄ continentiam castamus:lucernas ardẽtes i
manib⁹ tenem⁹:cum p̄ bona opera p̄ximis nostris lu
cis exẽpla mõstram⁹. ꝛ Fulgentius. Iubens dñs vt sint
lũbi nostri precincti/mãdat vt mala desideria atq̄ op̄a
fugiam⁹:iubẽs vt sint nostre lucerne ardẽtes / monet vt
bona diligam⁹ et faciam⁹. Prius ergo precinge lũbos:
et tũc accẽde lucernã:pri⁹ declina a malo:et tunc fac bo
nũ.prius q̄esce agere p̄uerse:et tunc disce b̄ñfacere. Nam
(vt ait Aug.) nõ nobis infert de⁹ bona sua:nisi mala au
ferat nostra:ꝛ intantũ illa crescũt inquãtũ ista minuunt᷑
nec illa p̄ficient᷑ nisi ista finiant᷑. Itẽ monet vt tanq̄ fide
les et prudẽtes ac de nostra custodia solliciti et vigiles
dñm a nuptijs in celo per copulationẽ angelorũ factis
reuertentẽ.i.aduentũ ei⁹ ad iudiciũ p̄ticulare in morte:
vel generale i resurrectiõe cum timore et amore expecte
mus:sicut antiq̄ p̄res expectabant eũ venturũ in carnẽ.
Quẽ bene expectam⁹ dũ in eius aduẽtũ in oĩb⁹ nosmet
ipsos p̄param⁹ | vt cũ venerit et pulsauerit confestim ei
aperiam⁹ | et ip̄m suscipere parati sim⁹. vbi Greg. Ad nu
ptias q̄dẽ dñs abijt cũ resurgẽs a mortuis/et ascẽdens
in celũ sup̄nã sibi angelorꝫ multitudinẽ nou⁹ homo copu
lauit. Qui tũc reuertit᷑ cũ nobis p̄ iudiciũ manifestatur.
Uenit quippe cũ ad iudiciũ p̄perat: pulsat vero cũ iã p̄
egritudinis molestias morte esse vicinam designat. Cui
cõfestĩ ap̄im⁹ si hũc cũ timore suscipim⁹. Aperire etenim
iudici pulsanti nõ vult q̄ exire de corpore trepidat:et vi
dere eũ quẽ cõtẽpsisse se meminit iudicem formidat. Qui
aũt de sua spe et op̄atione secur⁹ est/pulsanti cõfestĩ ape
rit:q2 letus iudicẽ sustinet:et cũ tẽpus p̄pinque mortis
agnouerit:de gloria resurrectionis hilarescit.hec Greg.
Talis q̄ppe potest dicere cũ ap̄lo. Cupio dissolui et esse Phil.j.
cũ x̄po. Qui eiusmodi est oĩbus hui⁹ mũdi felicib⁹ effe
licior:et regalibus regalior. vñ Ansel. Hoc vnũ dico oĩ
bus hui⁹ mũdi p̄stare delitijs:honoribus/atq̄ diuitijs:
si ob conscientie serenitatẽ fidei firmitatẽ:spei certitudi
nẽ mortẽ nõ timeas. Qđ ille poterit maxime experire q̄
aliquo t̄pe sub hac seruitute suspirãs ad liberioris con
sciẽtie auras euasit. Hee sunt future beatitudinis tue pri
mitie salutares:vt morte superueniente naturalẽ horrorẽ
fides superet:spes tẽperet:consciẽtia pura repellat. hec
Ansel. Sed hoc solis p̄fectis cõuenit:nunq̄d ergo i perfe
cti q̄ vitã habẽt in desiderio:ꝛ mortẽ in patientia dãna
bunt᷑? Absit. Multi eñi saluãdi sunt in charitate imper
fecta/q̄ scꝫ edificãt lignũ:fenũ:stipulã:et de corpore exi Uita i patientia.
re timent p̄pter cremabilia que secũ ferunt. Sed q2 deũ
istis tẽporalib⁹ quib⁹ adherent p̄ponunt:de vita eterna Mors in desiderio.
certi sunt. Sed de his licet sint saluãdi nõ loq̄tur hic:sed
de perfectis qui vitã habent in patiẽtia:et mortem in de
siderio. Deinde subiũgit premij et retributionis magni
tudinẽ:quia vigilantib⁹ promittit beatitudinem | Beati

enī serui illi] in p̄nti btītudine spei/ꝛ in futuro beatitudi
ne speciei[quos cum venerit dn̄s] in eoꝝ morte: vel in ex
tremo examie[inuenerit vigilātes] i statu grē: et nō dor
miētes in statu culpe. vbi Greg. Vigilat q̄ ad aspectū ve
ri luminis aptos mentis oculos tenet. Vigilat q̄ s[illegible]uat
operādo qḋ credit. Vigilat q̄ a se corpis ꝛ negli[illegible]te
nebras repellit: hec Greg. Sꝫ veniēs dn̄s q̄d rig[illegible]o⁹
suis exhibeat audiam⁹[Nā p̄cinget se] .i. ad retributio
nē preparabit[et faciet vigilantes discūbere] .i. in eterna
quiete refoueri et q̄escere: vt edāt sup mēsam suā i regno
suo[ꝛ transiens] .i. de iudicio ad regnū rediēs[ministra
bit illis] qꝛ sue lucis illustratione: et diuinitatis ꝯtēpla
tione fideles satiabit: quē enī i hūanitate in iudicio cer
nem⁹: etiā i diuinitate post iudiciū videbimus[ministra
bit illis] lac hūanitatis/et vinū deitatis/et māna dulcis
Discubit⁹ celestis. simū quod i coꝛ hoīs nō ascēdit. Faciet itaq̄ꝫ illos discū
bere quasi fessos refocillans/et ministrabit illis sp̄ūales
delitias apponēs. vn̄ Dyonisi⁹. Discubitū enī opiamur
quietē a multis laborib⁹ et copiosam donationē oīm bo
norū: hoc ē eī ꝙ iesus facit eos recūbere dās eis p̄petuā
quietē/et distribuēs eis bonoꝝ multitudinē. Moraliter
Pulsatio domini. pulsat dn̄s hoīs aīm cū eū inducit ad meli⁹ propositum/
cui cōfestim aperit p̄ bonum consensum et sequentē effe
ctū: et tali seruo ministrat dn̄s d̄ſam in p̄nti/ et gloriā in
futuro. Delectaꝛ quippe dn̄s esse cū hoībus: ideo querit
vbi māsionē apḋ eos inueniat. Pulsat ergo ad ostia coꝛ
diū multiplicit̄: vt si p̄ vno nō/ aperiaꝛ ei saltē p̄ altero
Pulsat p̄ doctoꝝ verba: p̄ bonoꝝ exempla: p̄ collata bn̄
ficia: per illata flagella: p̄ p̄missiones p̄mioꝝ: per minas
tormētoꝝ: p̄ passiones suas et sanctoꝝ: quidā aūt sunt q̄
Aperientes dn̄o. pulsanti dn̄o respondere nolūt. Quidā hūiliter rn̄dent:
sed tn̄ eū abire faciunt. quidam aperiunt: sed diu apud se
quiescere eū nō permittūt. Quidā licet aperiāt et eum re
cipiāt: tn̄ sup̄uenientib⁹ alijs hospitib⁹ eum quasi paupe
rē eijciunt: aut qꝛ domus plena est vtensilib⁹: nō inuenit
vbi caput reclinet. Quidā aūt dn̄m pulsantē recipiūt et
alios hospites excludūt: et insup ei delectabilē p̄parant
māsionē vt a nullo inquieteꝛ: et illi multa bona p̄ talem
hospitē ꝯsequūtur. Primi sunt q̄ ita sunt duri vt ad nul
lam p̄dicationē vel bn̄ficiū coꝛ eoꝝ valeat aliq̄liter mol
liri. Secūdi sunt q̄ se pctōres hūiliter ꝯfitenꝛ: sed adhuc
nō hn̄t voluntatē deserendi pctā. Tertij sunt q̄ i aliquo
se emendant: et in aliquo non: vt q̄ vsuras et res alienas
ampli⁹ accipere nolūt: sed acceptas refundere recusant
Quarti sunt q̄ p̄ tp̄e cōpūguntur vel se emendant: sꝫ cito
recidiuāt vt faciūt q̄ alijs hospitibus superuenientibus
pauperes hospites eijciūt. Hospites sup̄uenientes sunt
delectationes carnis mundi et hn̄i: varia vtensilia sunt
occupationes sup̄flue q̄ cordis libertatem angustant: et
spiritū sanctū extinguūt. Sed vt diciꝛ: turpi⁹ eijcitur q̄ꝫ
nō admittiꝛ hospes. Quinti et vltimi sunt q̄ bona incho
ant et ad finē p̄ficiendo perducūt. Apud istos māsiones
dn̄s facit: et eos valde diligit. In nocte ergo huius secu
li semp̄ debemus vigilare: et ꝯtra hostes solliciti esse/ ac
expectare iudicē: et dn̄m omībus in qualibet etate para
tis lucē p̄petuā ministraturū. Et ideo si in p̄ma vigilia
et etate negligentes fuimus: nec sic desperare et a bono
opere cessare debem⁹. Nā longanimitatis sue patientiā
insinuās dn̄s subdit[Et si venerit in secunda vigilia] et
etate[et si in tertia vigilia] et etate venerit in morte: vel
Vigilie tres. iudicio[et ita inuenerit] eos scꝫ vigilātes/et in bono per
seuerātes[beati sunt serui illi] nūc in spe/et postea in re.
vbi Grego. Prima vigilia primeuū tēpus est vite nostre
idest puericia. Secūda adolescentia vel iuuentus. Ter
tia aūt senect⁹ accipiꝛ. Qui ergo vigilare in prima vigi
lia noluit custodiat vel secundā: et q̄ in secūda noluit ter
tie vigilie remedia nō omittat: vt q̄ conuerti in puericia
neglexit saltē in tempore iuuētutis/ vel in senectute resi
piscat. Sed (vt ait idē Greg.) nemo hanc longanimita
tem dei negligat: qꝛ tanto districtionē iustitiā in iudicio
exegerit/quāto longiorē patientiā ante iudicium prero
gauit. vnde Alchuinus. Satis est alienus a fide qui ad
agendā penitentiā tēpus senectutis expectat. timendū
est enī ne dū expectat misericordiā incidat in iudicium
Sed heu hodie hoīes florem iuuentutis in vanis consu
munt: et fecē senectutis in agendo penitentiā vix expen
dunt. vnde. Seneca de talib⁹ loquens sic ait. Quēadmo
dum ex amphora primū qḋ est sincerissimum effluit: gra
uissimū quoq̄ꝫ turbidūq̄ꝫ subsidet: sic in etate nostra qḋ
est optimū in p̄mo est: idq̄ꝫ exhauriri in alijs potius pa
timur vt nobis fecē seruem⁹. Vigilias hic vocat a simi
litudine excubātiū in nocte: qꝛ in hui⁹ mūdi nocte semp̄
debem⁹ solliciti lucē vēturā .i. aduentū iudicis expecta
re: qꝛ nescimus qn̄ dn̄s veniat an mane .i. in iuuentute: an
gallicantu .i. in virili etate: an media nocte .i. in senectute:
an sero .i. in senio. Et quia in quolibet hoꝛū statuū aliqui
moꝛiuntur / et dn̄i aduentus est nobis incertus: ideo in
quolibet statu/et oībus etatibus vigilare debem⁹: et pa
rati esse p̄ iustitiā ad recipiendū moꝛtē: vt in moꝛte dn̄m
venientē recipiam⁹ p̄ bonā voluntatē. Et ne quis confi
dat de status dignitate/aut scientie claritate si male ser
uierit subiūgit ꝙ[seru⁹] vt nō sit discretio i genere[qui
cognouit volūtatē dn̄i] bonā: et ad implendū obligantē
[et nō se p̄parat] ad bonū[nec facit ei⁹ voluntatē] ipsam
in opere adimplendo: et etiā in opere potissimo/ac magis
bn̄placito dn̄o[plagis vapulabit] .i. punieꝛ[multis] qꝛ
peccauit in multis: et qꝛ cōtēpsit nō faciendo qḋ faciēdū
sciebat: talis enī nō ex ignorātia: sed ex certa sciētia pec
cat/et sciēter peccās magis dn̄m contēnit et plus offen
dit/ac viuus in infernū descēdit. Ecce ꝙ sciētia aggra
uat culpā. vn̄ Greg. Vbi donū maioris sciētie: ibi trans
gressoꝛ maiori subiacet culpe. et Chry. Leuioꝛ culpa est
veritatē nō apprehēdere/q̄ꝫ cōtēnere apprehēsam Non Scientia culpā aggrauat.
enī siliter in oībus omnia iudicanꝛ: sed maioꝛ cognitio
fit maioris pene occasio. Vn̄ sacerdos eadē peccans cū
populo multo grauioꝛa patieꝛ.[Seru⁹ aūt q̄ nō cogno
uit] .s. (volūtatē dn̄i) sꝫ scire potuit si negligēs nō fuisset
[ꝛ fecit] pctā[digna plagis] et punitiōe[vapulabit pau Ignorantia affectata nō excusat.
cis] et min⁹ punieꝛ ceteri[parib⁹ / q̄ꝫ qui sciēter peccat et
ex certa malicia: qꝛ tal' peccat ex ignorantia q̄ diminuit
de peccato nisi fuerit affectata: sicut cū aliq̄s vult igno
rare illud qḋ teneꝛ facere vt vitare: vel licentius possit
peccare. Ex magna enī libidine peccandi prouenit cum
aliq̄s vult illud ignorare cui⁹ scientia posset eū a pecca
to impedire: vel retrahere. multi quidē estimātes se mi
nus vapulaturos si nesciāt q̄d operari debeāt: auertunt
aurē/ne verbū dei et veritatē audiāt vel intelligant: sed
cū possent scire si studiū vellēt adhibere nō vt nesciētes
sed vt cōtēptores iudicabunꝛ: qꝛ nō cognoscere dicend⁹
est qui apprehēdere vult: sed non valet. In taliū p̄sona
diciꝛ in Job qui dixerūt deo. Recede a nobis scientiam Job.xxj.
viarū tuarū nolum⁹. vnde Beda. Multi hāc sniam ma
le intelligētes nolūt scire q̄d faciāt: et quasi minus se va
pulaturos estimāt si nesciāt q̄d operari debuerant. Sed
aliud est nescisse: aliḋ est scire noluisse: nescit nāq̄ꝫ qui ap
prehendere volet et non valet. qui autē vt nesciat aurē a
voce veritatis auertit: iste non nesciens/sed contemptoꝛ
diciꝛ. vnde et Chryſ. Non est eis excusatio cōdēnatiōis
ignorantia veritatis quibus fuit inueniendi facilitas/si
fuisset querēdi facultas: nā veritas/salus/et vita cogno
scentium se magis debet queri q̄ꝫ querere. vn̄ etiā Bern̄.
Multa sciēda nesciūtur aut sciendi incuria / aut discen
di desidia/aut verecūdia iq̄rēdi: et quidē hmōi igno
rantia nō habet excusationē. Et iterū. Frusta sibi de in
firmitate vel ignorantia blādiunꝛ: q̄ vt liberius peccent
libenter: vel ignorāt vel infirmanꝛ Hec Bern̄. Sꝫ pauci
per ignorātiā excusanꝛ. qꝛ (vt ait Leo papa.) Intonāte
quotidie aurib⁹ n̄ris eloquio dei oīs hō quid diuine iu
stitie placeat scire cōuincitur. vn̄ ꝛ Beda. Nemo igitur
ex eo qḋ dictū est seruū nescientē voluntatē dn̄i vapula
re plagis paucis interpretandum de remedio nesciendi
presumat: q̄ (vt alia taceā) ex eo ipso ꝙ hō est/nec mala q̄
caueat / nec bona potest ignorare q̄ appetat. vt autē hic
dicit glosa Inter oēs penas mitissima est eoꝝ qui preter
originale pctm̄ nullū addiderunt. minoꝛ postea eorum q̄
ex ignorātia peccauerūt: postea eorū qui ex infirmitate
tn̄ scienter. postea eorum qui ex malicia. Et nota ꝙ licet Ex ignorātia peccatur periculosi⁹.
graui⁹ si peccare ex certa sciētia: periculosius tamen est
peccare ex ignorantia. Deinde reddit causam iam dicto
rū: qꝛ ab[omi cui plus datur] et cui plus cōmittitur de
gratijs plus exigeꝛ et q̄reꝛ i hoc tēpore: vt nō solū sibi/
sed etiā et alijs proficere conetur: et in die iudicij quādo
de omnib⁹ commissis ratio exigetur. Quanto enim dn̄s
plura dona et bona homini confert: tanto magis et ma
ioꝛe cōtemptu dn̄m offendit cū peccat: et ideo magis pu
nietur: qꝛ potēs potenter toꝛmenta patienꝛ: et fortiorib⁹

fortior instat cruciatꝰ. Et ergo merito cognoscens plꝰ: et nō cognoscēs minus vapulabit: qꝛ isti plus/ illi minꝰ est cōmissum: hoc specialiter pōt intelligi de his ꝗ data sunt ꝓlatis ad regimē alioꝝ: vel generaliter de his ꝗ data sunt vnicuiq₃ ad regimē ꝓpriū: et hoc siue sint bona nature/ siue fortune/ siue gratie. vnde ⁊ Beda. Multū sepe datur etiā ꝗbusdā priuatis: ꝗbus etiā cognitio dñice voluntatis et exequēdi ꝗ cognoscūt facultas īpeditur. multū autē cōmēdatur ille cui cū sua salute dñici quoq₃ gregis pascēdi cura cōmittit: maiori ergo grā donatos si deliqrint maior vindicta sequet. vñ et Chryso. Quāto eni maius aliquis beneficiū accipit/ tanto magis est obnoxiꝰ pene ingratꝰ existēs: et neq₃ honore melior effectus: ꝓpter hoc vtiq₃ et diuites pauperibꝰ magis puniūtur mali existentes: qm̄ neq₃ in copiositate facti sunt mā suetí. hec Chry. Et nō tm̄ reddemꝰ rōnē de his ꝗ accepimus: s₃ etiā de his ꝗ accipe potuimꝰ si p nos nō stetisset: qđ intelligētes et desides valde terrere deberet. Orō.

Domine iesu xp̄e/ ꝗ iussisti et lūbos restrigere: et lucernas ardētes tenere: tuipse lūbos nr̄os ꝯcinge: vt nulla nobis dñet iniqtas/ et ad nullū declinemus pctm̄: lucernas nr̄as tuipse fac ardere/ ardentesq₃ custodi: vt non refrigescat nr̄a charitas: sed semꝑ ad tuā iustitiā faciēdā oīs nr̄a cogitatio/ locutio/ et operatio dirigat. Fac me dñe vigilāter et sollicite aduentū tuū expectare: vt letꝰ te suscipiēs ad gaudia eterna valeā te miserante peruenire. Amen.

De decem virginibus. Capitulum.xlviij.

Mat. xxv Iudicandorū vniuersitas.

Ostq̄ dñs ostendit quedā ātecedētia iudiciū/ ⁊ monuit ad vigilādū: ꝯsequēter describit ipm̄ iudiciū. Et qꝛ vniuersitas iudicāda distinguit in tres statꝰ: sc₃ actiuoꝝ/ ꝯtēplatiuorum/ et ꝓlatoꝝ. ideo tres ponit parabolas ad istas tres ꝑtinētes. Pria est de decē ꝟginibꝰ: et ꝑtinet specialiter ad contemplatiuos: virginitas eī vitā ꝯtēplatiuā significat: qꝛ castitas mentē a carnalibꝰ eleuat/ et sic ad cōtemplationē veritatis disponit: numerꝰ aūt denariꝰ vniuersitatem ꝯtemplatiuoꝝ significat: qꝛ numeri solū vsq₃ ad decē ꝓcedunt. vel decē ꝓpter operū legis obseruantiā. Nihilominus tñ ad oē genꝰ hoīm pōt hec parabola referri. Et primo circa vitā contēplatiuā: et cōsequenter etiā alioꝝ ponit meritū et demeritū. Scđo examinatiōis iudiciū. Optat quippe dñs vt nos cū venerit īueniat preparatos: ⁊ cum eo ianuam celestis regni intremus/ et ne excludamur in ꝓuidētia fatuitatis: et claudat ianua sponsi celestis. vñ vigilare oportet/ qꝛ nescimus qñ sponsus veniet. Et cur sit opus vigilare docet: et ad hoc parabolā de decē ꝟginibꝰ inducit [Sile est regnū celoꝝ] .i. p̄sens eccl'ia militans specialiter quātū ad statū cōtēplantiū: ⁊ nihilominus ꝗtū ad statū alioꝝ [decē ꝟginibꝰ] cōtinētibꝰ. quaꝝ [quinq₃ erant fatue] quia vanitati ꝗnq₃ sensuū seruiert: ⁊ opera sua bona de genere nō ad finē debitū ordinātes ꝓpriā gloriā et fauorē seu laudē hoīm / vel questū principaliter in eis intenderūt [et ꝗnq₃ prudētes] qꝛ veritati p eternis seruierūt: et opera sua bona ad finē debitum sc₃ ad gl'iam dei principaliter/ et ad ꝑfectionē sui / et ad edificationē ꝓximi cōsequēter ordinauerunt.

Virginibus silis eccl'ia.

His recte ecclesia sil'is perhibetur: qꝛ in ea boni et mali religiosi/ et supstitiose ꝯuenientes ꝑmixti cōtinent: qui p quinq₃ prudētes et quinq₃ fatuas ꝟgines: per ꝗnq₃ part itā sensuū continentiā a carnis illecebris ⁊ voluptatibꝰ significantes intelligunt. Quicūq₃ eni opera sua bona ꝓ vana gloria vel questu faciunt fatui quidē sunt: et si prudētes esse videātur. Inde eni et ꝟgines dicūtur qꝛ bona operant et boni ab hoībꝰ vident. Sunt eni in actione ꝟgines/ et intētiōe corrupti: qꝛ bona ꝗ agūt nō casta et sincera intētione faciūt: et merito dicunt ꝟgines fatue: qꝛ bonū opꝰ de genere perdunt ꝓpter defectū intētiōis recte: magna quippe fatuitas est difficilia et ardua aggredi: et sustinere sine fructu et vtilitate. magna enim fatuitas est ieiunare/ vigilare/ carnem affligere/ orare et similia facere: et nullā aliā mercedē nisi vanā gl'iam expectare. de talibꝰ eni dñs ait. Receperūt mercedē suā. Prudētes vero totā intentiōnē ad deū referūt: et pro operibus suis a deo cui soli placere cupiūt mercedē recipiūt: prudētia quippe magna est ex modicis magna/ et ex tēporalibꝰ acquirere sempiterna. Et in his diuidit totꝰ mundus/ et tota fidelīū multitudo qꝛ (vt dicit Hiero.) Sctā ecclesia virgines prudētes habet ꝓ deo bñ operantes: et fatuas vana gl'ia laborātes. videat ergo vnusqsq₃ vt bonum opus bene et bona intētiōe faciat: qꝛ non bonū facere/ sed bene facere laudabile est: nō enim verbis meremur: sed aduerbijs. i. nō in eo ꝙ aliqđ facimꝰ. hec Hiero.

Virgines duplices.

[Oēs ꝟo accipientes lampades suas] .i. opera bona de gñe [exierunt obuiā spōso et sponse] ad hoc eī debet ordinari exercitiū vite nr̄e: vt hō possit secure et decēter xp̄o ad iudiciū venienti obuiare [Sed quinq₃ fatue acceptis lāpadibꝰ] .i. operibꝰ suis [nō sumpserūt oleū secū] .i. non habuerunt spūale gaudiū: qđ orit ex operibꝰ bonis ꝓpt deū factis. et hoc ꝓpter defectū recte intētionis. vt eni dicit Augu. Qui nō ꝓpterea gaudet qꝛ intrinsecus deo placet/ nō h₃ oleū secū [prudētes vero acceperunt oleū in vasis suis] idest intra ꝯsciētias [cū lāpadibꝰ] .i. cū bonis operibus. hoc est (vt dicit Aug.) Leticiā bonoꝝ operū in corde atq₃ ꝯsciētia posuerūt: qꝛ ꝓpter rectitudinē ītētionis gaudent in dño de suis operibꝰ bonis. dicit aūt gaudiū istđ oleū: qꝛ nutrit et fouet charitatis ignē. ex hoc eī ꝙ aliqs delectat in opere fortiꝰ et meliꝰ operat: et p consequens disponit vt eī maior charitas infundat. oēs qppe virgines tā fatue q̄ꝫ prudentes acceperūt oleū in vasis cū lāpadibꝰ: fatue aūt solū in lāpadibꝰ non in vasis/ ita ꝙ vasa habuerūt vacua: sic ī ecclesia quidā acceperūt oleum in lāpadibꝰ quasi videant ab hoībꝰ boni: interiꝰ aūt sunt bonitate vacui et mali.

Oleū in lāpadibꝰ nō in vasis.

[Moram aūt faciente sponso] .i. xp̄o differēte iudiciū: sc₃ donec impleat numerꝰ electoꝝ [dormitauerunt oēs] ꝗtū ad languorem corꝑis [et dormierūt] quātū ad somnū mortis: vel dormitauerunt per inertiā et negligentiā. vñ Chry. Tardāte cōsummatiōe seculi: non solū pctōres/ sed iusti et spūales ad negligentiā sunt deuoluendi: et ad carnalia delectamēta trāsituri vt impleat illud ps̄. Saluū me fac deꝰ qm̄ defecit sanctus: qm̄ diminute sunt veritates a filijs hoīm.

Ps̄. xi.

Et bñ cōparat mors sōno: qꝛ a morte erit ad vitā excitatio. Deinde ponit examinatiōis iudiciū circa p̄dicta opa ꝯtēplātiū et alioꝝ cū dicitur [media aūt nocte] .i. subito nullo sciente aut spectāte: qꝛ dies dñi sicut fur ita in nocte veniet: nā qꝛ tēpus iudicij est nobis occultū: ideo signatur per mediā noctē: qꝛ illa que fiūt nocte media sunt hoībꝰ occulta [clamor factꝰ est] tubantiū angelorum: excitans mortuos et cōuocās ad iudiciū. Qꝫtus clamor: qꝛ non erit aīa ita alte in celo/ nec ita ꝓfunde in īferno/ nec corpus in sepulchro quī audiat hūc clamorē ⁊ cōtremiscat Ad litterā media nocte ꝯm quosdā fiet iudiciū ꝗ angelꝰ egyptum deuastauit/ et dñs infernū spoliauit: eademq₃ hora electos suos de hoc mundo liberabit: sed ꝯm alios de die celebrandum dicit: qꝛ nox illa sicut dies illuminabit [Tūc surrexerūt oēs ille ꝟgines] fatue et prudētes. qꝛ sc₃ boni et mali resurgēt vt in iudicio appareāt [et ornauerūt lāpades suas] .i. aptauerūt ratiōes opeꝝ suoꝝ reddēdas: cogitādo et numerādo apđ se opa sua ꝓ ꝗbꝰ expectabāt remunerationē. iste eni ornatus nō est aliud nisi recursus ad mentē cogitādo de iustitia operū suoꝝ et bonitate circūstantiarū: ac reddēda rōne eoꝝ: hoc eni cōmune est fatuis ⁊ prudentibꝰ: sed in fatuis est vana fiducia/ in prudentibꝰ vera. Ad veritatē quippe ornatus lampadis tria exigūtur: videlicet claritas vitri: in quo significat puritas quo ad seipsum: plenitudo olei. in quo misericordia ad ꝓximū: inflammatio ignis: in quo fides cū delectatione ad deū: que oīa in prudentibus sunt/ et in fatuis deficiūt. Sed fatue sua fiducia decepte dicūt sapientibus [date nobis de oleo vestro] quasi dicerent. Iustitia vestra sufficiens est vos glorificare / et nos excusare: excusetis ergo nos/ vl' fferatis testimoniū de operibus nostris que vidistis: qꝛ cōtinentes et fideles [quia lampades nostre extinguūtur] .i. opera nostra que videbantur nobis lucere: et clara hoībus foris apparere in aduentu iudicis intus obscurant: qꝛ oleo vere glorie et intentionis recte priuantur. Nam ꝯm Augu. quorum facta aliena laude fulciuntur / eadem subtracta deficiūt [Responderunt prudētes dicētes. Ne forte nō sufficiat nobis et vobis] Ista petitio vana: et responsio negatiua signant ꝙ nullus tunc ad alium quantumcunq₃ iustum poterit pro auxilio habēdo accurrere: nec aliquis

In iudicio nō erit ꝓcinīū.

quātūcūq; iustus poterit aliū iuuare: sed vix sibi soli sufficit sua iustitia. vñ Aug. Unusquisq; p sermonem reddet: nec alieno testimonio quisq; adiuuabit apud deū: z vix sibi quisq; sufficit vt ei testimoniū phibeat cōscientia sua. vñ z Hiero. Hoc nō de auaricia: sed de timore dicitur: q2 vnusquisq; de operib⁹ suis mercedē accipiet: nec possunt in die iudicij aliorum virtutes aliorū vitia subleuare [ite poti⁹ ad vēdētes/z emite vobis] q.d. fm Aug. crimē eorū cōmemorādo: videam⁹ nūc qd vos adiuuēt q vobis laudes vēdere psueuerūt: z vos in errorē inducere/vt non corā deo: sed ab hoīb⁹ gloriā quererent. Exprobratio est fatuitatis pterite in h q bona opa de genere dederūt p fauore laudis humane: q2 vēditores sūt adulatores. q.d. eis. Cōsiderate qd valuit vobis p tali fauore continent viuere. [Dum autē irēt emere] tropice loquitur. i. si adhuc viuerent z inuenirent irent emere in quo iplicat q remanet affectus z habit⁹ vanitatis pterite. i. fm Aug. dū inclinarēt se in ea q foris sunt/z solita gaudia requirerent [venit spōsus] i. ille q iudicat. i. xps: vt remuneratione bonorum faciat [et q] p opera charitate formata pata erāt s. prudētes virgines: quib⁹ (fm Augu.) bonū testimoniū corā deo pscientia phibebat: intrauerūt cū eo ad nuptias s. ad celestis regni gloriā: z fatuis exclusis z ad penā relictis [clausa est ianua] i. adit⁹ ad regnū celorū q non est alicui possibilis post iudiciū. Janua inq; triplex ē. s. misericordie ad indulgēdū q mō oīb⁹ offertur: gratie ad merēdū/q mō oīb⁹ offert: glorie ad intrādū q mō oīb⁹ penitentib⁹ reseratur: q clausa est exclusis reprobis: inclusis electis: operib⁹ cōsumatis. Non enī (vt ait Aug.) post iudiciū patet precū aut meritorū locus. vñ z Chry. ita est terribile illud iudiciū: vt nec innocētia sibi pfidat. Tātus timor erit oīū etiā sanctorū/vt nemo speret se iustū inueniēdū: sed adhuc timeat ne forte reus existat. Quō ergo p peccatorib⁹ tūc intercedāt sancti cū timeāt ipsi de se? Nam sicut tps misericordie iudiciū nō recipit: sic z tps iudicij miam non recipit: vbi aūt locū misericordia nō h3 nec intercessio valet. vbi etiā Greg. Si sapere in cordis palato possit qd ammirationis h3 qd dicit [venit spōs⁹] qd dulcedinis [itrauerūt cū eo ad nuptias] qd amaritudinis [z clausa ē ianua?] Tunc regni ianua lugētib⁹ claudit q mō qtidie penitētib⁹ aperit: q2 neq; tūc veniā iuenit q mō tps venie aptū pdit. Ubi a dño nō pōt mereri qd petit/qui h noluit audire quod iussit. hec Greg. [Nouissime] p nimis tardam et infructuosam penitentiā [veniūt et reliquę virgines dicētes. Dñe dñe aperi nobis] p h q vocāt eū dñm significat q crediderunt in xpm. vñ chry. Egregia qdē in dñi appellatione pfessio: idēq; repetitū iudiciū fidei est. Sed qd pdest voce inuocare si operib⁹ neges: nō humanis vbis hec agunt sed pscientie sibi loquunt: z q2 fides earum fuit informis z fm Augu. Magna ei⁹ seueritas post iudicium: cuius ante iudicium ineffabilis mia prerogata est: iō [ille] rñdens ait. Amē dico vobis: nescio vos] i. non cognosco. s. notitia approbationis q soli electi a deo cognoscuntur. q.d. Ideo vos desero: q2 vite meritū in vobis non cognosco Nescit eas et repellit: q2 fm Aug. nō intrant in gaudiū ei⁹ quia nō corā deo: sed vt placeāt hoīb⁹ visi sunt aliqd fm pcepta ei⁹ opari. In fine aūt intentā cōclusionem infert ad nostrā instructionē di. [Uigilate itaq;] ad habēdum fidem charitate formatā z vos ad mortē z iudiciū sollicite parādo anteq; veniat spōsus vos ad hoc subito vocādo [q2 nescitis diē neq; horā] mortis vel iudicij sed de vtroq; incerti estis. Ecce quo parabola tendit/vt q2 ignoram⁹ diē iudicij z etiā mortis nostre dubie sollicite testimoniū bone pscientie nobis pparem⁹: ne si iudex nos iueniat iparatos cū fatuis virginib⁹ foris remaneamus. Singulorū enī discutiunt actus/ accusante vel excusante cōscientia vnūquēq;. vñ Hiero. Ex hoc aūt q infert vigilate itaq;: q2 nescitis diē neq; horā: intelligūtur vniuersa q dicta sūt eē pmissa: vt q2 ignoramus iudicij diē sollicīti nobis lumē bonorum operū pparem⁹: vigilia enī op⁹ ē mētis añ mortē corpis. Et aūt dicit Aug. Nō solū illi⁹ vltimi tpis q vētur⁹ ē spōsus: sed sue quisq; dormitionis diē z horā nescit. Quisqis autē paratus est vsq; ad mortē q oīb⁹ debet parat⁹ inuenitur etiam cū illa vox media nocte sonuerit q oēs euigilaturi sum⁹. Itaq; (vt dicit Chry.) reuocemus ad memoriā exēplū qd de virginib⁹ refert q exclusę sūt a thalamo spōsi pter olei defectū. Ponam⁹ nosmet ipsos in illis q excluduntur: z ide qs dolor/q pena sit si cogitem⁹ posse etiā nos eadē pati cū negligim⁹. Est ne aliqs ita lapide⁹ q h exēplo nō moueat z timeat ne sīlia incurrat? hec chry. Igit vigilem⁹ z opa lucis agētes i vigilia huius vite ornem⁹ lāpades nras z opa: vt habētes oleū ac gloriā/z gaudiū in consciētijs nrīs pparati intrem⁹ cū spōso ad nuptias regni celestis. vñ dicit h Chry. q iudei exituri de egypto expediti z precincti agnū iussi sunt māducare z ad eūdē parati: ostendētes nobis qm qcūq; nostri agni eucharistiā māducāt: ita debēt esse expediti qsi quotidie exituri de mundo. Ad hoc q tendit parabola vt ad futura oculos cordis aperiam⁹: mala euadam⁹ deserēdo culpā: bona pmereamur sectādo iustitiā: z cū oī diligētia quotidie expectem⁹ dñi adūtū: cuius nescim⁹ diē neq; horā. vbi Greg. Qui post peccata de⁹ pniam suscipit: si sciret qsq; de presenti seculo quo tpe exierit aliud tps voluptatib⁹ atq; aliud penitentie/aptare potuisset. Sed qui penitenti veniā spōdet peccāti diē crastinū nō pmisit. Semper q extremū diē debem⁹ metuere quē nūq; possum⁹ puidere. Illa hora est nostri exitus semp intuenda: ista redemptoris ammonitio ante mentis oculos est semp ponenda qua ait: vigilate quia nescitis diē neq; horā. hec Greg. Illi ergo qui expectāt vt i vltima hora pūertant falli pnt: qui vero in bono pseuerāt falli nō pnt. Qis enī hō in eo iudicat in quo inuenit: z ergo nūq; nisi in bono iudicāt qui sp in bono iueniunt. Igit (vt ait Richar.) d3 aīa pfecta z assidue summorū cōtēplatiōi dedita oī hora pegrinationis sue terminū z ergastuli hui⁹ egressū cū suo desiderio expectare: z ad illud diuine cōtēplationis spectaculū qd in futura vita speram⁹ animū suū suspendere: z in eiusmodi expectatiōe vehemēti desiderio anhelare: vt id qd interim videt per speculum et in enigmate mereat facie ad faciē videre.

Margin notes: Uirginū prudentia. — Timor oīm in iudicio vbi nulla intercessio. — Cōsciētie testioniū. — Parabolę intētio.

Oratio.

Domine iesu xpe spōse bone: da mihi cū prudētib⁹ virginib⁹ bona opa z intētiōe recta facere ac in eis vigilāter perseuerare vt pat⁹ inuēt⁹ ad nuptias tuas valeā gaudēter itrare. Preto dñe vt notū facias mihi finē meū anteq; veniat: z ne me añ finiri sinas q pctā mea dimittas: vt in hora exit⁹ mei vltio diuina sup me nō veniat: z potestas tenebrarū mihi nō occurrat nec noceat: sed talē me dies examiationis reddat/qlē me fōs regeneratiōis exhibuit. Amen.

¶ De talētis z bōis a dño fuis traditis. C.xlix.

Ubiūgit secundā parabolā de talentis que spāliter ptinet ad platos: q2 licet oēs marie tñ platos inducit vt vigilātes gratijs z donis a deo receptis bene vtant ad dei gloriā/z sui pfectionē z pximi edificationē: z fructū afferāt: exēplo suorū q de talētis lucrati sūt: z a dño veniēte remunerati: nec abscōdāt i terra vel sudario pdicti vtēdo ad mundi gloriā vel tpale lucrū/seu carnale pmodū: ne vt suus piger z torpens dānent: ac foras extra cōuentū sanctorū in tenebras exteriores et infernales eijciant. Et primo circa statū platorum spāliter/z nihilomin⁹ aliorum describit meritū z demeritum pprie actiōis. Scdo iudicium discretionis: iō dicit dico vobis vt vigiletis bñfaciēdo z in bonis pseuerādo: q2 nescitis aduētū spōsi z iudicis: sicut hoīs pegre pficiscētis icert⁹ ē reddit⁹ suis suis: spōsus enī pdict⁹ [sicut hō pegre pficiscēs] fm corpus. s. ad celestē patriā carnē nostrā portās: pegrinatio enī fuit celum carni: vel q2 a nobis nō videtur i pnti [tradidit seruis bona sua] s. v. talenta: duo z vnū ad fructificandum [vnicuiq; fm pprią virtutē] s. susceptiuā/ ne quē grauąret: nec cuiq; deficeret. Et est argumētum ide q de⁹ nō pcipit ipossibile [z pfect⁹ ē stati] liberā eis ptātē opādi pmittens [abijt autē] p affectū volūtatis [q] quq; talēta accepat] i. donū. v. sensuū z exteriorē sciētiā. v. sensibus acqsitā [z opat⁹ est in eis] p exercitium exterioris opis [et lucratus est alia. v.] q2 merita sua multiplicauit: ex creaturis creatorē: ex corporalibus spūalia: z tēporalibus eterna cognoscens: ac fructū edificatiōis i pximis faciēs [sīr q duo accepat] s. itellectū scripture z opatiōis [lucrat⁹ ē alia duo] s. bonū sapie a se diffūdēdo i pximū vba pdicatiōis: z bonū opatiōis p exēplū edificatio

Margin notes: Mat. xxv z Lu. xix. — Impossibile non pcipit.

nis] q̄ autē vnū accepat]. s. solā intelligentiam scripture
Talentū [abiēs fodit in terra] curuitate terrene intētionis ꝛ car:
abscōdere nal' actiōis [ꝛ abscōdit pecuniā dn̄i sui]sine edificatio:
ne proximi. Greg. talentū ī terra abscōdere est acceptū
Hoīm tri: ingeniū in terrenis actib⁹ implicare/ꝛ nō lucrū spūale
plex gen⁹. q̄rere. In his ꝗ trib⁹ ꝟuis significant oīa gn̄a hominū
q̄bus cōpetit negociatio actiue vite. s. īperfecti/pfecti/et
mali. impfecti: qꝛ plurib⁹ idigēt designant in illo q̄ acce
pit. v. pfecti ī illo q̄ accepit duo. mali ī eo q̄ accepit vnū.
Illi aūt duplicāt talēta q̄ ex eis faciūt opa bona: illi ve
ro abscōdūt q̄ ociose viuūt vl' ex eis tpalia tm̄ lucra que
rūt. Examiatiōis iudiciū circa p̄dicta ponit cū dr̄ [p⁹
multū tpis]. s. in scd̄o aduētu [venit dn̄s ꝟuoꝝ illoꝝ]re:
q̄rēs a singulis de ɔmisso rōnē: exq̄rēs merita ꝛ exigēs
qd̄ tradidit cū vsura. Quid q̄sq₃ accepit ɔsideret/ ꝛ qd̄
lucrū de acceptis reportet pēset. [Et accedēs q̄. v. talē:
ta accepat]. i. pparans se ꝛ ɔfidēs de reddēda rōne [ob:
tulit alia. v. talēta. et q̄. ij. accepat/obtulit alia duo]mul:
tiplicata em̄ talēta sunt multiplicata merita q̄ offerunt
cū a deo acceptāt [obtulit inq₃ dicēs. dn̄e q̄nq₃ vel duo
talēta tradidisti mihi]ɔfitet gratifice: ꝛ totū ei deputat
qꝛ ab ipso accepit [ecce alia. v. vl'. ij. suplucrat⁹ sū]. i. mul
tiplicata sūt merita ex gr̄a tua cū vsu liberi arbitrij [Et
ait illi vtriq₃ dn̄s ei⁹. Euge] qd̄ ē interiectio gaudēt]. i.
ꝟm Chry. Bn̄ sit tibi ꝟue p ppriā hūiliationē q̄ ad teip:
sum: bone p diuinā assimilationē quo ad deū/ꝛ fidelis p
vtilē dispēsationē q̄ ad p̄ximū: vl' [bone ꝛ fidelis] q̄rēs
ī actib⁹ suis gloriā dn̄i sui: nō suam [qꝛ sup pauca fuisti
fidelis]. s. sup bona vite p̄n̄tis [sup multa te constituā] sc₃
Ps. xxx. bona vite sequētis de q̄b⁹ ps. di. O magna multitudo
dulcedinis tue dn̄e quā abscōdisti timētib⁹ te. vn̄ Chry.
Pauca sūt q̄ in h̄ seculo nobis p̄stant/multa q̄ ī illo ser
uant. Et hiero. oīa q̄ in p̄n̄ti habem⁹: lʒ magna videan:
tur ꝛ plurima/tn̄ cōparatiōe futuroꝝ parua ꝛ pauca sūt
[intra ī gaudiū dn̄i tui] ꝛ suscipe q̄ nec ocul⁹ vidit/ nec
Gaudium auris audiuit/nec in cor hoīs ascēdit: ꝛ bn̄ dicit [intra]
saluatorū. vt ex oī parte gaudiū: sursū: ex visiōe dei: deorsum: ex cō:
sideratione inferni: interi⁹: ex glīa cōsciētie: exteri⁹: ex de:
core oīs creature. Gloriose cōsūmatio cursu certaminis
in gaudiū dn̄i sui intrabit/q̄ centū milib⁹ p̄dicās vl' vnā
aīam lucratā dn̄o suo reportauerit: nec ideo min⁹ gl'iose
si nullā dūmō fideliter pro posse faciat qd̄ faciendū est:
pro salute nēpe miles strēnuus in certamine cōmendat
si constanter ꝛ legitime certauerit: etiā si dn̄o suo trium:
phū nō obtinuit: sic ꝛ doctor gētium repositā sibi h̄re co
ronā iusticie gloriabat non min⁹ q̄ȝ si oēs quos ɔuerte:
rat in vera fide ꝛ vnitate sancte matris ecclesie p̄stitisset
[Accedens aūt q̄ vnū talētū accepat ait: dn̄e scio qꝛ hō
dur⁹ es]grauiter puniēs delinquētes [metis vbi nō se:
minasti/ꝛ ɔgregas vbi nō sp̄sisti] Seminat de⁹ noticiā
in p̄dicatione veritatis: sp̄git v̄tutes in exēplo bonitatꝭ
metit ꝗ vbi semen legis vl' euāgelij nō ministrauit: ꝛ col
ligit vbi bonitatis exēdla p̄ribus veteris vel noui testa
menti non sp̄sit. In prelatis etiā ecclesie non solū requi
rit bona in p̄sona ppria: sed etiā in aliena: sc₃ in subditis
eorū: qꝛ eoꝝ officiū est alios ꝛ maxime subditos induce
re ad bonū [ꝛ timens] sc₃ aggredi altioris vite statū ne
ipse periclitaret q̄rēs salutē aliorū [abscondi talentum
tuū in terra] h̄ est nō sū vsus noticia mihi data p̄p̄t eter
na sʒ p̄p̄t terrena [ecce habes qd̄ tuū est]. q. d. sufficit mi
hi: qꝛ tenui qd̄ habui nec alijs ministraui. Iste timor ser
ui pigri nō ē nisi pusillanimitas bn̄ agēdi. Ut autem di
cit Chryꝟ. Et si talētū nō p̄didit/re⁹ tn̄ est dānꝭ: sicut q̄
cā seminādi semen accipiēs tp̄e seminatiōis nō semina:
uerit dn̄o suo dānū fecit/ꝛ si semen nō p̄didit q̄ȝtum po:
terat lucꝝ facere si oportuno tp̄e seminasset [Rn̄dēs au
tē dn̄s dixit ei/serue male] ppter calūniā respectu domi
ni [et piger] in multiplicatione respectu p̄ximi [sciebas
quia meto vbi non semino] multomagis vbi semino [et
congrego vbi non sparsi] multomagis vbi sparsi. q. d. p
omissione veritatis ꝛ v̄tutū iudico illos q̄b⁹ nō p̄dicaui/
nec exēplū bonitatꝭ pposui: ergo multomagis te cui ta
lentū noticie mee ad negociādum cōmisi: ꝛ ex hoc te ac:
cuso quo te excusas. Oportuit ergo ad tuū meritū ꝛ ad
aliorū cōmodū [te pecuniā meā]. i. sermonē vel legē da
re gratis ad mēsam. i. ad aliorū refectionē ītnā [ꝛ cōmit
tere nūmularijs]. i. auditorib⁹ q̄ qd̄ audiūt operant: vel
potius docere alios q̄ postea alijs ministrarent [et ego

veniens] ad discutiendū merita [recepissem qd̄ est cum
vsura]. i. te ꝛ ipsos quos mihi acq̄siuisses: hec em̄ est vsu:
ra spūalis. s. lucrū aīarū q̄ maxime placet deo. [Tollite
itaq₃ ab eo talentū]. i. donū sibi traditū. s. naturalis ige: Talentū
nij vel noticie: ꝛ loquit p̄missiue: qꝛ dn̄s auferri p̄mittit malis cre:
intelligentiā/vel p vitia/vel p demones q̄n̄ hō infatuat ditum.
in eligendo malū/vel infatuat ppter sciētie abusum/vl'
non recipit mercedē: sed penā: qꝛ bona diuinit⁹ collata
nō cedēt male operātib⁹/vel ociosis ad gloriā: sʒ magꝭ
ad cōfusionē [ꝛ date ei q̄ habʒ decē talēta] qꝛ dānatio re
proborū cedet ad gloriā electorū ꝟm illud. Letabit iu:
stus cū viderit vindictā: ex quo patet q̄ nō p̄mittit de⁹
fieri malū nisi īde eliciat aliqd̄ bonū: iussit aūt poti⁹ da:
ri illi q̄ habebat. x. q̄ȝ illi q̄ hēbat. iiij. qꝛ min⁹ habuit q̄. v.
acceperat q̄ȝ q̄ duo: p. v. em̄ significat exteriorū sciētia
ꝟm. v. sensus: sʒ p duo opatio volūtatꝭ ꝛ intellect⁹: opor
tuit ꝗ illi q̄ habuit exterioꝝ sciētiā ꝛ āministratione da
ri intellectū interiorū q̄ p vnū intelligit talētū [oī enim
habenti] ꝛ bene vtēti [dabit] incremētū ei⁹ qd̄ hʒ [ꝛ abū
dabit] h̄n̄ti ei sollicitudinē mīstrādi v̄bū dei dabit gr̄a
[et abūdabit] ī efficaci doctrina. Itē [habēti] charitatē Habenti
[dabit] augmētū charitatis [ꝛ abūdabit] vsq₃ ād perfe dabitur.
ctionē. Itē habēti meritū dabit p̄miū ꝛ abūdabit: qꝛ re
munerabit supra cōdignū. Auget ei gr̄a ei qui laborat
in ea: nā laborādo meret augeri: ꝛ ei q̄ reperit in gr̄a da
bit gloria ꝛ abundabit: nō solū de sua ꝛ alioꝝ glorifica
tione: sed etiā de īpletione iustitie ī maloꝝ reprobatiōe
[Ab eo autē q̄ nō hʒ]studiū vel charitatē ꝛ bonū doni
collati vsū [et qd̄ videt h̄re]naturali ingenio vel studio
lr̄arū ac donū sibi collatū [auferet] Itē ei q̄ nō hʒ fidē
vt ī deo nō credēti: etiā qd̄ videt habere. s. legis scientiā
auferet ab eo. Itē ei q̄ in morte nō inuētus fuerit in gr̄a
bona nature ꝛ gr̄e: cedet ei ad penā: vt autē dicit Augu.
Ois res q̄ dāda nō deficit: si habet ꝛ nō dat nō habetur
quō habēda est: ꝛ vt ibidē dicit dare habēti fuit mīe: au
ferre nō habēti iustitie: prudēter ergo ꝛ fideliter laborā
tē ad bonū vsū ī dei munere h̄ntē ampliori gr̄a dn̄s do
nat ꝛ ocia sectātē ac munere dei nō bene vtētē: eo qd̄ de
derat p̄uat. vn̄ dicit Greg. q̄ quisq̄s charitatē hʒ ēt alia Charitatꝭ
dona p̄cipit: q̄squis charitatē nō hʒ etiā dona q̄ p̄cepisse laus.
videbatur amittit. Deinde īutilē ꝟuū talēto p̄uatum iu
bet mitti ī tenebras extiores. i. corpales: qꝛ (vt ait Hie.)
dn̄s lumen est: q̄ ab eo foras mittit caret lumine. Exte:
riores tenebre sunt corporis: interiores sunt male aīme
vn̄ Greg. Interiores tenebre sunt cecitas mētꝭ: exterio: Tenebre
res eterna nox dānationis: qui ꝗ hic spōte cecidit in ce: exteriores
citatē mētis: illic p̄ijciet in noctem dānationis. vnde ꝛ
Raba. Per penā ī exteriores tenebras cadit q̄ p culpā
suā spōte ī interiores cecidit: ibi coact⁹ patit tenebras
vltiōis q̄ h̄ libent sustinuit tenebras voluptatꝭ. hec Ra:
ba. [Ibi erit flet⁹] p̄ueniens ex fumo caloris [ꝛ stridor
dentiū] ex passione frigoris: vel [flet⁹ et stridor dētiū]. i.
dolor mētꝭ ꝛ corporis: ꝛ ad ista reducit oīs pena īferna
lis: ecce qꝛ nō solū qui mala operat: sed ꝛ qui bona non
facit vltima pena punit: p̄n̄t etiā per. v. talenta intelligi
bona nature/ bona gr̄e/bona sciētie/bōa potētie/ꝛ bo:
na opulētie: ꝛ dicunt talenta: qꝛ p bonū vsum taliū pōt
hō sibi acq̄rere celeste p̄miū: ꝛ aliqui habent oīa ista a
deo collata: alij plura istoꝝ: alij vnū tm̄: aliqui etiā sunt
q̄ talenta multiplicāt et gemināt bn̄ vtendo p̄dictis ad
sui p̄fectionē ꝛ p̄ximi edificationē: alij abscondūt in ter
ra/ q̄ vtūt ad mundi gloriā et lucra tp̄alia. De eodē q̄q₃
Luc. ponit parabolā de hoīe nobili. s. xp̄o qui nō solum Hoīs no
ꝟm diuinitatē: verūetiā ꝟm hūanitatē ex nobili genere bilis para
ort⁹ est: qꝛ ꝟm diuinitatē dei patris: et ꝟm humanitatem bola.
dauid regis fili⁹ q̄ [abijt ī regionē longinquā] ascendēs Lc xviii
in celū empireū [accipere sibi regnū] sup ordines ange:
loꝝ [ac reuerti]. s. ad iudiciū gn̄ale in mundi fine: et etiā
ad iudiciū particulare ī cuiuslibet hoīs morte: ꝛ p̄usq₃
illuc ascēderet [vocatis] p electiōis gratiā [decē] ppter
decalogi obseruantiā [seruis suis] ppter obedientiā oī
modā: vl' [decē seruis suis]. i. xp̄ianis ꝛ fidelibus vniuer
sis quoꝝ vniuersitas numero denario designat p̄p̄t p̄fe
ctionē denarij [dedit illis] gratis decē mnas. i. talenta
seu libras. s. spiritualē decalogi intellectū ad negocian:
dū donec veniat ad iudiciū: quas veniens exiget cū vsu
ra et excrescentia ꝟm Bedā. Mna. x. dragmis appēdit
decem ergo mne cētū dragmas. i. centum libras faciūt

quas numer⁹ pfectoꝝ designat/ ⁊ sacre scripture sermo:
qꝛ vite celestis pfectionē suggerit q̄si nūeri centenarij pō
dere fulgescit: vel p decē mnas itelligit vniuersitas do- — Mne.x. quid designant.
noꝝ dei ,ppt pfectionē ipsi⁹ denarij: mutuauit ḡ nobis
de⁹ aliq̄ dona ad negociandū vt multiplicent p fruct⁹
bonoꝝ operū: qꝛ tps meriti currit vsq ad iudicium de
quib⁹ querit lucrū meritoꝝ reddituꝝ cumulū pmioꝝ.
Hoc pfectō negociū(vt ait Greg.) tūc ve nos agimus
si viuēdo ⁊ loquēdo ,primoꝝ aīas lucramur: si infirmos
q̄sq celestis regni gaudia p̄dicādo in supno amore ro
boram⁹ si ,pteruos ac tumidos gehēne supplicia terribi
liter isonādo flectim⁹: si nulli ꝯ veritatē parcim⁹: si sup
nis amicitijs dediti humanas inimicitias nō timeam⁹
hec Gre. Usura q̄ppe est q̄d ex mutuo vltra sortē accipi — Usura qd est.
tur. Et certe dñs dando nob pecuniā sue grē ⁊ doctri-
ne exigit eā cū vsuris et excrescētia. Primo vt cū tribuit
doctrinā fidei ad credēdū exigit vt q̄d credis/ oꝛe cōfi-
tearis. Scdō vt q̄d ꝯfiteris ope ꝯpleas. Tertio vt exau-
ditis ī lege dñi meditādo ⁊ legēdo ⁊ oꝛādo ēt alia itelli
gas. Quarto vt q̄d ꝯpleueris docere nō cesses: his ei par
tib⁹ denari⁹ vite fundat etne. vñ Greg. Inquātū vos ,p
fecisse pensatis/ ēt alios trahere vobiscū satagite: in via
dei hrē socios desiderate: ⁊ si ad deū tenditis curate ne
ad eū soli veniatis: hinc ei scptū est. Qui audit dicat veni
vt q̄ ī corde vocē supni amoris susceperit foras etiā pro
ximis vocē exhortatiōis reddat. hec Grego. Accepto
aūt regno dñs suoꝝ: illoꝝ redies iussit eos vocari ad
se vt sciret q̄tū quisq negociat̄ ec̄t. Et cū pm⁹ veniēs
cum mna sua alias decē: ⁊ alter cū mna sua alias quinq
acq̄sitas obtulisset: cōgratulans ei dñs dixit pmo eris
ptatē hñs sup decē ciuitates alteri vero ⁊ tu esto super
q̄nq ciuitates .i. gaudebis .s. tu vterq de felicitate oīm
q̄ p tuā doctrinā vel vite tue exeplā cōuersi sunt ad bo-
nū: suis aūt bonis mnas cū lucro reportātib⁹ piger ser
uus mnā suā sine lucro obtulit/ quā ī sudario ligatā ha-
buit: qꝛ molliter ⁊ delicate viuendo doctrinā cōmissam
nō enumerauit: ac gratiā sibi datā ī hac carne laborib⁹
⁊ fatigationib⁹ traditam torpescens: ⁊ pcepta dona sub
ocio torporis ⁊ ignauie abscondit/ ⁊ sic ipsam mnā sine
operib⁹ tanq̄ mortuā ⁊ sepultā in sudario habuit: suda
riū eñ est pānus in quo inuoluūtur corpora mortuoꝝ
⁊ ideo mna in sudario reposita signat donū dei a bonis
opib⁹ ociosum tanq̄ mortuū: illis ḡ q̄ de donis suis be
ne operando lucrū fecerūt/ cōmēdatis a dño ⁊ remune
ratis: pigrū q̄ ī bonis operib⁹ torpēdo mnā suā in suda
rio ligauit reprobat dñs ⁊ dānat: vario tñ mō fm quā
titatē meriti vel delicti: qꝛ gradus sūt/ ⁊ in gaudijs et
in tormētis. Iste hō pegre pfect⁹ .s. xps ad patrē ascē
dens fm Mar. reliq̄t corpaliter domū suā .i. ecclesiā
quā tñ nūq̄ diuine potentie presidio destituit et dedit
suis potestatē cuiusq opis qꝛ dans fidelib⁹ viij. talen.
fm matth. ⁊ .x. mnas fm Lucā: tribuit eis facultatem i-
sistendi operibus bonis: dimittens eos agere fm liber-
tatem sue voluntatis ⁊ ianitori qui ducit in domū celi
precepit vigilare .i. s. q̄ p̄dicat/ ⁊ pest cui dꝛ: si nō annū
ciaueris iniquo iniq̄tatē suā: sanguinē ei⁹ de manu tua — Eze.iij.
reqrā. vñ Beda. Ianitori aūt pcepit vt vigilaret: qꝛ oꝛ-
dini pastoꝝ cōmisse sibi ecclesie iubet curā īpēdere: nō
solū aūt rectores ecclesie: sed oēs vigilare precipimur:
ianuas cordiū custodiētes ne antiq̄ hostis mala sugge-
stio intret: ne nos dñs dormientes inueniat. hec Beda.
Ianitor etiā ē rō q̄ dꝫ esse vigil ad claudendū ostiū con
sensus dyabolo: ⁊ ad aperiendū xpo qui ad ostiū pulsat
q̄si ad bonū inuitat: negociemur ḡ fideliter de bonis na
ture/ gratie/ ⁊ fortune nobis datis: qꝛ de oīb⁹ rōnem red
demus. Fugiamus pigritiā: qꝛ piger locū dyabolo ppa
rat: ⁊ ociosus q̄si puluinar est dyaboli in quo requiescat
oībus quoq modis quib⁹ possumus nosmetipsos emē-
dando/ vel alios adiuuādo: talētū dñicū erogare ⁊ ero-
gando multiplicare studeamus: vtpote de quo in distri
cto iudicio rōnē reddituri sumus: nec se aliquis ab hac
negociatione excusare poterit: qꝛ null⁹ est qui talentum
non acceperit. vñ Gre. Sciēdum vo est q̄ nullus piger
ab hac talenti acceptione secur⁹ est: null⁹ nāq est qui ve-
raciter dicat talēta minime accepi: nō est vñ rōnē pone-
re cogar. Talēti eñ noīe cuilibet pauperi etiā hoc ipm
reputabit q̄d vel minimā accepit: alius nāq accepit in-
telligentie donū/ p̄dicationis ministerium/ debet ex ta-
lento: ali⁹ terrenā substātiā accepit erogationē talēti dꝫ
ex reb⁹ ali⁹ didicit artē qua pascit: ipa ars ei in talēti ac
ceptione reputat: ali⁹ familiaritatis locum apud diuitē
meruit: talentū pfecto familiaritatis accepit: habēs igi
tur intellectū curet oīno ne taceat: habens rerū affluen-
tiā vigilet ne a mīe largitate torpescat: habens artem q̄
regit/ magnopere studeat vt vsum atq vtilitatē illi⁹ cū
,primo ptiat: loquēdi locū apud diuitē hñs ,p pauperi
bus intercedat. Tñ q̄ppe ab vno quoq nostrū vēturus
iudex exigit q̄tū dedit. Consideremus ḡ que accepimus:
atq in eoꝝ erogatiōe vigilem⁹: nulla nos a sp̄ūali ope
terrena cura īpediat: ne si in terra talētū abscōdit talē-
ti dñs ad irā ,puocet. vñ Aug. Unusq̄sq q̄d hꝫ pstet al-
teri: q̄cq̄d plus hꝫ largiat inopi: ali⁹ hꝫ pecuniā pascat
pauperē: vestiat nudū: edificet ecclesiā: operet de pecu-
nia quicquid boni pōt: ali⁹ hꝫ cōsiliū/ regat ,primū: pel-
lat tenebras dubitatiōis luce pectoris: ali⁹ hꝫ doctrinā
eroget de cellario dñi: mīstret cōseruis cibaria: cōfortet
fideles: reuocet errātes: q̄rat pditos: q̄tū potest faciat:
est q̄d sibi erogent paupes: alius claudo pedes accōmo
det: alius ceco suos oculos duces prebeat: alius visitet
infirmū: ali⁹ sepeliat mortuos: sunt ista in omnib⁹ vt ,pr-
sus difficile inueniatur aliq̄s qui non hꝫ vñ aliq̄d alteri
prestet: ⁊ illō extremū ⁊ magnū q̄d ait apls inuicē one-
ra vestra portate ⁊c̄. vñ etiā Chry. oīa inferam⁹ ad ,pri-
moꝝ vtilitatē: talenta eñ hec sunt vniuscuiusq virtus:
siue in preeminētia: siue in pecunijs: siue doctrina: siue in
q̄licūq tali negocio: null⁹ dicat q̄m vnū talentū habeo
⁊ non possum facere: pōt ⁊ per vnum approbatus eē: nō
ei es vidua illa paupior: nō es petro et Ioh. rusticior:
q̄ ⁊ ideote ⁊ illiterati fuerūt: sed tñ q̄m desideriū mōstra
uerūt ⁊ ad cōmunē vtilitatē oīa fecerūt/ celos apprehē
derūt: nihil eñ est ita deo amicū sicut ad cōmunē vtili-
tatē viuere: ,ppter hoc smonē nobis dedit de⁹ ⁊ man⁹
⁊ pedes/ ⁊ corporis vtutē ⁊ intellectū ⁊ sensū: vt oībus
his ⁊ ad nrām ipsoꝝ salutē/ ⁊ ad ,primoꝝ vtilitatē vta-
mur: nō op⁹ est multis hic nobis smonibus/ neq lōga
circuitione. Instat eñ beat⁹ Paulus ratiocinū ferēs — Phil.j.
et dicens: dissolui ⁊ cū xpo eē meli⁹ ē: manere aūt in car
ne magis necessariū est ,ppter vos: ⁊ ei q̄ ad xpm erat di
scessioni pposuit ,primi edificationē/ hoc ei maxime est
esse cū xpo voluntatē eius facere: volūtas autē eius ni-
hil est ita sicut q̄d expedit proximo: si eñ in secularibus
null⁹ sibiipsi viuit: sed ⁊ artifex/ ⁊ miles/ ⁊ agricola/ ⁊ ne
gociator ad id q̄d cōiter expedit sunt/ ⁊ ad q̄d ,primo ,p
dest cōficiunt vniuersi: multomagis in sp̄ūalibus h̄ opꝫ
facere: hoc eñ maxime est viuere: qui sibiipsi viuit solū/
et oēs despicit supfluus est/ ⁊ neq homo/ neq generis.
hec Chry. Ex p̄dictis videt q̄ aliq̄s fidelis in charita- — Utilis alt is an mo nasticā vitā accipiet
te manens q̄ absq suo scandalo vtilis est/ vel esse potest
proximis quo ad vitā eternā: peccat mortaliter si se trāsf
fert ad eremū vel monasteriū vbi alios nō instruit vbo
vel exemplo: nec curam quam posset ⁊ deberet circa ,pr-
ximos gerit: qꝛ ita abscōdit talenta/ ⁊ est seruus piger:
de infirmis eñ non loquimur qui de facili scandalizant
qꝛ eis est tutū fugere cōsortiū prauoꝝ/ ⁊ laqueos dya-
boli. Sed econtra videt q̄ preualet actiue ꝯteplatiua:
dñs ei dicit marthe. maria optimā partē elegit q̄ nō au- — Lu.x.
feret ab ea. Et hiero. ī plrib⁹ locis eplaꝝ suaꝝ vsq adeo
pfert actiue ꝯteplatiuā vt viros religiosos/ ⁊ multis vti
les vocet ad eremū: quasi nihil boni in mundo agerent
habito respectu ad vitā monachoꝝ ⁊ anachoritarum.
In his ergo videt necessariū vt quisq vires suas consi
deret/ ⁊ ad q̄d opus ipse sit aptior penset: si eñ ad contē
platiuā abilior/ ⁊ ad oꝛandū deuotior tute se transferat
ad eremum oraturus pro se ⁊ alijs: ⁊ ita pl⁹ pderit eis
in eremo ,p ipsis oꝛādo q̄ in mundo eis p̄dicando: nec
abscōdere pecuniā dñi sui in terra sed in dño: licet non
p̄dicet: qꝛ talēta orōnis ⁊ deuotionis in quo ampli⁹ va-
let meliorē se sentit: oībus erogat: nec piget dici dꝫ q̄ to-
tus in sancta deuotione ⁊ orōne/ ieiunio/ vigilia/ ⁊ fletu
est: verūtñ si q̄s videret gregis sibi cōmissi piculū immi
nere/ ⁊ nullū idoneū ī curā gregis sibi successurum: peri
culū esset gregē deserere/ ⁊ ad eremū se trāsferre: lꝫ abi-
lior ad oꝛādū sit: dūmō de suo scādalo nō presumat: pla
tus q̄dē q̄ idone⁹ ē ad p̄dicādū ⁊ plēs instruere pt: ac si
bi ⁊ alijs in tali officio vtilis est: talis fraternā charita-
tē nō obseruat si pplm sibi commissum relinq̄ret: ⁊ se ad

beremũ trãsferret cũ vtilioꝛ in agro ꝑdicationis q̄ i he-
remo esse possit: in his vero queq̃ in charitate manente
spũs sanct⁹ intus docebit: qd ei meli⁹ faciendũ sit ⁊ sol-
liciti circa hec inq̄sitoꝛis questioni satisfaciet. Oratio.

Domine iesu xp̄e q̄ nobis tua dona mīsicoꝛdi-
ter tradidisti: monēs vt vigilantes ⁊ sollicite
agentes ex eis fructũ afferamus: da mihi in-
digno seruo tuo de donis a te receptis vigilā-
ter negociari: et ea per fruct⁹ bonoꝛũ operum multipli-
care: eisq̃ ad tui gloꝛiam: pꝛoximi edificationem: et mei
perfectionem sic bene vti / vt cum suis tuis bonis et fide-
libus merear remunerari: ac te iubente intrare gaudiũ
felicitatis eterne: ⁊ suscipere que pꝛeparasti diligentib⁹
te bone iesu. Amen.

¶ De vētilatiōe aree i extremo iudicio. Ca. l.

Mat. xxv Postremo pōit tertiā pa-
rabolā que ꝑtinet ad actiuos: quoꝛũ
est se exercere in actib⁹ mīe: p quoꝛũ
exercitio vigilātes in talib⁹ remune-
rabunt: desistentes aũt a talib⁹ cōdē-
nabunt: et describit vētilationē aree
q̄ fiet in extremo iudicio ac modũ ip-
sius diuini iudicij. De hoc euāgelio dicit Aug. Si qs es-
Euāgelij set q̄ de tota sacra scp̄tura nihil aliud sciret nisi solũmō
hui⁹ vtili lectionē istā ꝑsentē: hoc solũ sibi sufficeret ad salutē: q̄ꝛ
tas. cōtinent hic merita et demerita: ꝑmia ⁊ supplicia bono-
rũ et maloꝛũ: cōditiōes aũt iudicis i h̄ aduētu scd̄o po-
Aduent⁹ nit p oppositũ ꝯditionũ ei⁹ i aduētu ꝑmo. Venit ei pri-
duplicis mo i hũilitate: aploꝝ pauperũ societate: et ꝓpa infirmi-
discretio tate. Scd̄o veniet in maiestate: angeloꝝ societate: ⁊ iu-
dicis dignitate [venit ergo fili⁹ hoīs] .s. virginis ad iu-
diciũ [i maiestate sua] q̄ꝛ tũc iudicaturus apparebit in
foꝛma hoīs gl'iosa q̄ in pꝛimo aduētu iudicādus appa-
ruit i foꝛma passibili ⁊ ifirma. vñ Remig. In maiestate
deitatis iudicatur⁹ aduenie: q̄ i hũilitate sui iudicād⁹
appuit: itaq̃ traded⁹ i ꝓxio cruci ꝓmittit gl'iam triũ-
phātj: vt secutura scādala hac ꝓmissiōe ꝯpensaret: ⁊ vt
meli⁹ illa paterent discipuli: ⁊ libēti⁹ sub tāte gl'ie expe-
ctatiōe. vñ ⁊ Chry. De⁹ manifeste veniet: manifeste inq̄t
nō iā celat⁹ in coꝛpoꝛe sicut ante: vt vix cũ ēt boni cogno-
Ps. xlix. scerēt: sed manifest⁹ i gl'ia: vt etiā mali eũ ꝯfiteant iuiti:
⁊ q̄ cōtēpserũt eũ i hũilitate cognoscāt eũ i ꝑtāte: et q̄
scire noluerũt q̄ꝫ dulcis ē mīa ei⁹: sentiāt q̄ꝫ q̄uis ē ira ip-
sius. hec chry. In foꝛma ergo hũana veniet vt ab oībus
videri possit: si ei i foꝛma diuina veniret / nō posset vide-
ri a malis: q̄ꝛ talis visio nō est sine delectatiōe maxia / q̄
Angeli cũ tũc nō ꝯpetit eis: ⁊ iō dicit [cũ venerit fili⁹ hoīs] in famu-
domino latu aũt ei⁹ veniēt oēs angeli ei⁹ cũ eo: ꝓpt iudicij hono-
venient. rē ⁊ tāq̃ testes actuũ hũanoꝛũ ⁊ executoꝛes snīe ferēde
per ip̄z. vñ chry. Oēs eñ angeli cũ ip̄o aderũt / testātes
⁊ ipi q̄ꝫtũ āministrauerīt missi a dñatoꝛe ad salutē hoīꝫ
[Tũc sedebit sup sedē maiestatj sue] .i. in eccl'ia in q̄ ap-
parebit cũ oīpotētia sua: p qd̄ significat ꝑtātē iudicia-
riā q̄ xp̄o hoī est data [⁊ tũc ꝯgregabunt añ eũ] tāq̃ an-
te iudicē suũ [oēs gētes] oīs tp̄is: oīs ꝯditiōis: oīs etatj
q̄ꝛ null⁹ poterit tũc latere vel se abscōdere. vñ Chrys.
Ubi illuminatio euāgelij ad oēs gētes ꝑdicata ꝑuenit
tũc oēs gētes iexcusabiles facte sũt: ⁊ iō tũc iuste ad iu-
diciũ congregabunt oēs. [Et separabit eos ab inuicē]
Sepatio .s. bonos a malis [sicut pastoꝛ segregat oues ab hedis]
bonoꝛum de die sunt simul in pascuis oues ⁊ hedi: sꝫ i vesꝑe pastoꝛ
⁊ maloꝛũ. eos segregat: sic i vita ꝑnti sunt i eccl'ia simul boni ⁊ ma-
li: sed i vesꝑe moꝛtj / seu mũdi separabit xp̄s bonos a ma-
lis: sicut oues ab hedis. Sepabit inq̃ merito oīa meri-
ta discernēda loco: loca varia assignando / vocabulo di-
uersis noīb⁹ appellādo hos hedos / illos oues. In oui-
bus intelligit innocētia bonoꝛum ꝓpt simplicitatē / mi-
titatē / fecunditatē. In hedis intelligit ꝑuersitas malo-
rũ ꝓpter feditatē / ipetuositatē / sterilitatē. vñ Chry. De-
inde a noīb⁹ vniuscuiusq̃ modũ oñdit: hos q̄dē hedos
vocās hos aũt oues: vt hoꝝ q̄dē ifructificationē osten-
dat null⁹ eñ ab hedis fruct⁹ fit: hoꝝ aũt multũ q̄ſtũ etei
mult⁹ ouiũ est q̄st⁹: ⁊ a lana lacteq̃ ⁊ ab his q̄ ꝑturiunt
a q̄b⁹ vniuersis deꝑt⁹ est hed⁹. Et iterũ: oues hoīes iusti
ꝓpt mãsuetudinē: q̄ꝛ ipi neminē ledũt: ⁊ ꝓpt patientiā:
q̄ꝛ cũ ab alijs lese fuerit sustinēt: hedos aũt hoīes pctō-
res dicit: q̄ꝛ in capris hec naturalr̄ sunt vitia: libido pre-
ceterj aīmalib⁹: supbia ira: inuidia: cōcupiscētia / gule / ⁊
clamoꝛib⁹ sup oīa garrule: i oīb⁹ his vitijs pctōꝛes abũ-
dāt: ⁊ iō hedis sunt assimilati. hec Chryso. [Et statuet
oues] seu bonos [a dextris] suis [hedos aũt] seu malos
[a sinistris] in ipsa positione dextre ⁊ sinistre iā extunc
vtraq̃ pars cognoscere poterit cui mīa ⁊ cui misia imi-
neat. vñ Chrys. Iustos q̄dē ad dexterā cōstituet: pctō-
res ad sinistrā: vt vnusquisq̃ meritoꝛũ suoꝛũ ꝯditionē
ex ipsi⁹ loci q̄litate cognoscat: merito iustos ad dexte-
ram collocabit: q̄ꝛ nũq̃ cognouerũt sinistrā: merito im-
pios ad sinistrā: q̄ꝛ nũq̃ cognoscere voluerũt dexterā
partē vias eñ q̄ a dextris sunt nouit dñs: peruerse autē
sũt q̄ ad sinistrā sunt: ⁊ iterũ a sinistris sũt q̄ q̄rũt tēpoꝛa-
lia a dextris q̄ q̄rũt eterna. vñ ⁊ Remig. in dextris eter-
ne btitudinis cōfirmabunt q̄ amauerunt eterna: in sini-
stris etne misie q̄ cupierīt ꝑntia: nā ⁊ ip̄a transitoꝛia dei
dona respectu eternoꝛũ dicunt eē sinistra: etna v̄o i de-
xtera: q̄ꝛ sũt potioꝛa: hinc est illd̄: coꝛ sapiētis i dextera
ei⁹: ⁊ coꝛ stulti in sinistris illi⁹ [Tũc dicet rex his q̄ a de-
xtris ei⁹ erũt] .i. bonis: h̄ nō dicit fili⁹ hoīs sicut supꝛa: sꝫ
rex ad cuius aspicē ꝑtinet subditos regere: leges conde-
re: trāsgressoꝛes legis punire / ⁊ obsuatoꝛes ꝑmiare: qd̄
Joh. xix. tũc appebit manifeste. Tũc nō q̄ret pylat⁹: ergo rex es
tu: tũc nō dicēt iudei: nō habem⁹ regē nisi cesarē. Dicet
inq̃ rex [venite bñdicti p̄ris mei] .i. a p̄re meo qui a p̄re
bñdictionē gr̄e accepistis: q̄ꝛ nō nisi bñdicti ꝑmo p gra-
tiā ⁊ meritũ vocant ad btitudinē eternā ⁊ pꝛemiũ: non
dat eñ dñs pacē eternitatj nisi supꝛa pacē pectoꝛis: vel
ꝑm Rabanũ dicũtur bñdicti q̄b⁹ p bonis meritj debet
etna bñdictio [possidete] ⁊ etnaliter tenete [paratum vo-
bis regnũ celoꝛũ] locũ sanctoꝛũ [a constitutione mũdi]
vbi Chry. añq̃ ei vos nasceremini ait hec vobis parata
Locutio sũt ⁊ ꝑparata / q̄ꝛ vidi vos tales futuros ꝑm Remig. rex
iudicis. regũ sine strepitu v̄boꝝ loq̄tur. i. manifestabit conscien-
tias ⁊ merita: dicetq̃ p collationē gl'ie: vēite bñdicti pa-
tris meis / ꝓmoti ad obtinēdũ regnũ vite ꝑdestiatũ vo-
Paratũ bis a ꝯstitutiōe mũdi. hec Remig. añ mũdi ꝯstōnē patũ
ante cōsti- fuit p ꝑdestinationē: a cōstitutiōe mũdi p creationē: ab
tutionem ascēsionē p apparitionē: attēde h̄ dulcissimā iuitationē
mundi. dñi cũ dicit. venite bñdicti p̄ris mei: o q̄ꝫ felices ⁊ bti q̄
h̄ dulce inuitatoꝛiũ ad se directũ meruerint audire: ⁊ a
dño iuitati regnũ ei⁹ ꝑcipere: frequētem⁹ ergo nũc ⁊ cā-
tem⁹ deuote inuitatoꝛiũ eccl'ie dicēdo. Venite exultem⁹
dño: vt tũc cũ electj mereamur audire inuitatoꝛiũ dñi ⁊
Opa mie. regnare sine fine cũ eo. Et cōmemoꝛabit dñs sex opera
mie i se capite ⁊ i mēbꝛis suis ꝓpt eũ facta q̄ sũt pascere
esuriētē: potare sitiētē / collocare hospitē / vestire nudũ /
visitare ifirmũ / ꝯsolare viculatũ: ⁊ p hec intelligit septi-
☞ mũ qd̄ ē i thobia. s. sepelire moꝛtuos. vñ v̄sus. Visito: po-
to: cibo: redimo: tego: colligo: cōdo. Et ꝑm q̄sdā nō erit
aliud hec ꝯmēoꝛatio: nisi q̄ꝛ oēs sciēt merita sua p q̄b⁹ sal-
uabunt: vl' ēt dānabũt: vbi chry. Putas q̄ꝫto gaudio ex-
tollũt scti q̄ñ i ꝯspectu oīm angeloꝝ qd̄ fecerīt hoīb⁹ fa-
tet se accepisse: nā tale videt op⁹ eoꝝ nō q̄le datũ est: sed
q̄lis ꝑsona illi⁹ ē q̄ accepit. hec Chry. Sꝫ iusti q̄si laudē
fugiētes interrogabũt q̄ñ hec sibi fecerint ꝑm Remig.
In ꝯsciētijs suis ita rñdebũt / nō dubitātes vel diffidē-
tes de v̄bis dñi: sꝫ vl' stupētes p magnitudīe maiestatis
regj: vl' q̄ꝛ paruũ videt eis oē bonũ qd̄ fecerīt ꝯpatione
Rom. viij ꝑmij. vñ apl's. Nō sũt ꝯdigne passiōes hui⁹ tp̄is ad futu-
rā gloꝛiā que reuelabit i nobis. vñ Chry. O humilitas
q̄ nec post moꝛtē deficies. Nō ei malus etiā falsis hono-
rib⁹ delectat: vir aũt bon⁹ ēt sibi debitā laudē fugit: sic
⁊ sancti debitā sibi laudē repellētes dicēt: q̄ñ te vidim⁹
esurientem. hec Chry. [Et rñdēs rex dicet illis. Amen
dico vobis q̄ꝫdiu] .i. eo ⁊ q̄ꝫto tp̄e [fecistis] .i. opa mie ex-
hibuistj [vni de his fratrib⁹ meis minimis mihi fecistj]
fratres sunt: q̄ꝛ fecerũt volũtatem p̄ris: minimi vero q̄ꝛ
Bonitas fuerũt hũiles ⁊ abiecti. vbi Chry. O bonitas xp̄i q̄ꝫdiu
xp̄i etiam in coꝛpoꝛe cōtēptibili erat in mũdo: fuerat verisimilis
i iudicio rō: vt ꝓpt similitudinē visionis fr̄es suos hoīes appel-
laret: q̄d autē dicam⁹ q̄ in illa gloꝛia ꝯstitut⁹ adhuc ꝯtē-
tus est eos dicere fratres q̄b⁹ sufficeret ad laudem si vel
bonos seruos illos vocaret. Et iterum ꝓpter h̄ eñ sunt
fr̄es: q̄ꝛ humiles / q̄ꝛ abiecti ⁊ cōtēptibiles: hos eñ tales
maxime in fraternitate vocat. vñ Aug. Minimi ergo q̄
sunt xp̄i hi illi sunt q̄ omnia sua dimiserunt ⁊ secuti sunt
eũ: ⁊ quicquid habuerunt pauperibus distribuerunt: vt

deo sine seculari cõpede expediti seruirẽt: ⁊ ab onerisbꝰ
mũdi liberos velut pẽnatos sursũ humeros tollerẽt: hi
sunt minimi: q̄re minimi: q2 hũiles / q2 nõ elati: nõ supbi
Apprehẽde minimos istos ⁊ graue põdus iuenies: hec
Aug. xp̃s itaq3 in esuriẽtibus esurit: ĩ sitiẽtibꝰ sitit: in in-
firmis egrotat: ⁊ in alijs siliter patit: magna ergo reuerẽ-
tia suscipiendi sunt minimi / ⁊ paupes xp̃i: cũ magna ve
neratione seruiendũ est eis: siqdẽ xp̃s in eis suscipitur ⁊
honorat. vñ Greg. Ad tribuendũ ergo pigri cur estis qñ h
qd iacẽti in terra porrigit: sedẽti in celo datis: hec pre-
missa sunt opa mĩe ad corporis miserias ptinentia. Ad

Opa mĩe ad aĩam ptinẽtia.

aĩas vero spectat vt esurientẽ ⁊ sitientẽ iustitiã pane vbi
dei reficias: ⁊ potu sapiẽtie refrigeres: errãtẽ p heresim
vel p pctm̃ in domũ m̃ris ecclesie dei reuoces: innocen-
tẽ a malis ptegas: nudũ a bono ope vtutibꝰ ornes: infir
mũ in fide: corrobores: tribulatione seu carcere tristitie
oppresso subuenias: cõpatiẽdo vel cõsolãdo: qui eñ hec
facit verã dilectionẽ ⁊ charitatẽ adiplet: et hec maiora
sũt q̃3 alia p̃missa: q2 (vt ait gre.) plꝰ est vbi pabulo victu
rã ĩ ppetuũ mentẽ reficere: q̃3 ventrem moriture carnis
terreno pane satiare. vñ Chry. si hec oĩa corpalit corpo
ribus xp̃i ministrare magne beatitudinis ẽ q̃ oĩno post
modicũ sũt peritura: putas quãte beatitudinis est hec
hec oĩa spiritalit aĩabus periclitantibꝰ ministrare: qbꝰ
viuificate possint viuere incternũ: quãto melior ẽ aĩa q̃3
corpꝰ tãto meliora sũt q̃ ad salutẽ aĩarũ q̃3 q̃ ad sustẽta
tionẽ corporũ ministrant. [Tũc dicet rex et his q a sini
stris eiꝰ erũt] .i. reprobis q̃ sinistra .i. tpalia q̃3diu vixert
ardẽter amauerũt [Discedite a me] O infelix discessio.
O dura separatio. O miserabilis cõditio: q2 a me fõte vi-
te indeficiẽtis: a me lumĩe glĩe btificãt: a torrẽte volu-
ptat iundãtis: a me plenitudĩe vbertat iebriãt [male
dicti] p̃mo maledictione culpe: s3 mõ maledictiõe pene

Cõsortiũ dyabolicum.

eterne [in ignẽ eternũ] sine fine vos arsurũ [q̃ paratꝰ est
dyabolo ⁊ angelis eiꝰ] vt qbꝰ colligati fuistis in culpa
sociemini ĩ pena. O cõsortiũ malũ: horribile qdẽ ad ima
ginãdũ: horribile amplꝰ ad videndũ. s3 adhuc horribi-
lꝰ adhuc cohabitandũ: nõ portastis inqt claue crucis:
iõ ĩ regnũ nõ ĩtrabit: nõ nauigastis in naue cruc: iõ ad
portũ nõ puenietis: s3 penã dãni ⁊ sensus habet: dũ ma
li pmixti sũt bonis videt eẽ cũ deo: s3 tãdẽ discedẽt ab
eo ⁊ mittent in ignẽ eternũ: nec videbit ipius gloriã dei
[discedite] inqt q̃ adhuc cõmixti fuist bonis ĩ mũdo a
mea facie: ab oĩ mea mĩa: ab oĩ glĩa [maledicti] s3 nõ ad
dit p̃ris mei: q2 ex patre est bñdictio: ex nobis vo male-
dictio. vbi Chry. q̃si q̃ nõ sufferat p̃sentiã illor / vel aspi-
cere sic dicit [discedite a me] nã deꝰ q ĩ sctitate delectat
aĩar: peccatrices aĩas aspiciẽs q̃si grauatꝰ non suffert:
tãq3 si dicat eis: q̃si putredo et spurcicia estis: nec tãdiu
vos sustineo q̃3diu statis ĩ iudicio meo. Et iterũ [ite ma
ledicti] nõ a patre meo: neq3 ipse eos maledixit: sed pro-
pria opa [in ignẽ eternũ q̃ paratꝰ est] nõ vobis: sed [dya-
bolo et angelis eius] q2 vero vosipsos ĩ ignem misistis
vobisipsis reputate: sed ne vnq3 hec patiamur o vnige
nite fili dei. s. faciẽ illã mãsuetã vdere auersã a nobis: et
trãquillũ illũ oculũ nõ ferẽtẽ videre nos: neq3 accipia-
mus aliquã experiẽtiã illꝰ pene incurabilis. s. excidere
a regni gloria ⁊ cõburi in gehẽna. De hac etiã exclusio-
ne ⁊ separatione sic dicit idẽ Chry. ponamus illud ante
oculos q̃ti dolor est excludi ⁊ pijci a regno celorũ: qd

Dolor ex sententia iudicis.

(vt mihi videt) ipsa grauiꝰ ẽ gehẽna: nã ⁊ si ille ignis nõ
arderet / ⁊ ĩmortalis illa pena nõ esset parata: h solum q
alieni efficimur a xp̃o ⁊ excludimur a bonis eternis: nõ
ne omni pena cruciabilꝰ diceret? Hec Chry. Et cõme-
morabit iudex opa mĩe p̃dicta ab ipsis reprobis sibi nõ
facta: sed reprobi q̃si se excusantes respondebũt et iter-
rogabũt qñ hec sibi nõ fecert. Rex (vt ait Raba.) ⁊ si se
excusare satagũt: tñ deũ fallere nõ possũt. vñ rñdit illis
dicẽs [q̃3diu nõ fecistis vni ex minimis his nec mihi fe-
cistis] Aug. xp̃s caput est ecclesie: corpꝰ eius ecclĩa: ĩ no

Quõ xp̃s ĩ mẽbris sit.

stro corpore caput sursum est pedes ĩ terra. In aliq cõ-
stipatione hoĩm qñ aliqs tibi pedẽ calcat: nõne dicit ca
put calcas me: quõ ergo lingua quã nemo tangit dicit cal-
cas me: sic xp̃s caput quẽ nemo calcat dicet. [Esurinit
et nõ dedistis mihi mãducare ⁊c.] vbi chrys. et vide q̃li-
ter leuia iniũgit: nõ eñ dicit in carcere erã et nõ eripui-
stis me infirmꝰ: ⁊ nõ curastis me: s3 nõ visitastis ⁊ nõ ve-
nistis ad me ĩ esuriẽdo: etiã nõ petit mensam preciosam
sed necessariũ cibũ. Via ergo sufficiẽtia sũt ad penã. Primo

In detentionẽ auarorum.

quidẽ facilitas petitionis: panis eñ erat. Secũdo mĩa
eius: paup ei erat q̃ petebat. Tertio cõparatio nature hõ
eñ erat. Quarto desideriũ pmissiõis: regnũ eñ promi-
sit. Quinto dignitas eiꝰ q̃ accipiebat: deꝰ ei erat q̃ p pau
peres accipiebat. Sexto supabũdantia honoris qm̃ di-
gnatus est ab hoĩbꝰ accipe. Septimo iusticia dationis:
ex suis eñ a nobis accipit: sed cõtra vniuersa hec hoĩes

Auaricia excecat.

per auariciã excecant. hec Chry. Et reuera p auariciã
hoĩes ad opera mĩe excecãtur: ⁊ ad ea duri et quasi in-
sensibiles reddũtur: sicut eñ charitas q̃ directe opponi
tur auaricie vult oĩbꝰ subuenire ⁊ bñfacere: sic auaricia
suadet a talibus abstinere / ⁊ nõ operibus mĩe intẽdere:
suggerit eñ q̃si consulẽdo ipsi misero quẽ possidet vt de
talibus non curet: q2 tãtũ cõstaret / ⁊ tãtũ dãnũ inde reci
peret: hic siste tu miser auare q̃ alijs ĩ necessitate positis
nõ curas succurrere: ⁊ maxime tu crudelis presidẽs seu
prelate: ⁊ specialiter religiose: qui infirmis tibi cõmissis
de ministris et custodibꝰ / vel qbuscũq3 alijs necessarijs
nõ studeas puidere attẽde et vide: q2 hoc terribile iudi
ciũ in quo deꝰ operibꝰ mĩe disceptatio fit tibi specialit
ĩminet: q2 precipue misericordes arguet iudex ⁊ puniet
tũc audies correptiones durissimas quibꝰ non poteris
cõtradicere: q̃ mõ abijcis monitiões mollissimas qbus
nõ vereris repugnare: tunc erit hora tua qua tibi insta-
bit horrenda miseria: vt cum maledictis eas in ignem
eternũ dyabolo ⁊ angelis eiꝰ paratũ. Illuc pges dereli
ctus a cura ⁊ custodia diuina qui hic tuos infirmos de-
reliqsti sine cura ⁊ custodia hũana: ⁊ tũc nullꝰ eor q̃ cõ
tra charitatẽ seruasti / ⁊ necessitatibꝰ indigentiũ crudeli
ter subtraxisti te a miseria liberabit: sed tua crudelitas
te sine fine immaniter cruciabit: tũc boni poterũt cõtra
te sumere pabolã ⁊ dicere ad exaggerãdã tuã miseriã
Quõ cessauit exactor qeuit tributũ: cessauit: exactor qui
alijs necessaria subtrahẽdo q̃si exactionare eos videat
quieuit tributũ qd alij defectũ patiendo q̃si soluere co-
gebant: qd tibi miser tũc pderit tua crudelitas ⁊ auari
cia p qua habebis pati tanta ⁊ talia sine fine mansura?
tũc per penã: sed nimis tarde aperiẽt oculi tui qui mõ p
auariciã cõtra opera mĩe sũt excecati: ⁊ tũc sola vexatio
dabit intellectũ: que mõ circa vexatos habes cor indu
ratũ: hec pauca o auare / ĩpie / crudelis / ⁊ dire tyrãne di-
ligẽter attende: ⁊ dũ adhuc vales te emendare stude vt
mala ppetua possis deo auxiliãte euadere amen. Suffi-

Sufficientia operũ mĩe.

ciẽtia autẽ p̃dictor operũ misericordie hoc modo acci
pit: hõ eñ in vita p̃senti p̃mo ĩdiget ex pte corporis ali-
mẽto sine quo nõ põt esse. s. cibo et potu / ⁊ sic est duplex
opus mĩe. s. pascere esurientẽ ⁊ potare sitientẽ. Scdo in-
diget alimẽto sine q̃ nõ põt bñ esse. s. indumẽto ⁊ domici
lio: ⁊ sic iterũ ẽ duplex opꝰ mĩe. s. vestire nudũ ⁊ collige-
re vel recipere hospitẽ. Tertio indiget post vitã istã se-
pultura: ⁊ sic est quitũ opꝰ mĩe. s. sepelire mortuos. Ista
aũt q̃nq3 p̃dicta sũt oĩbꝰ cõia. Alia sunt duo opa mĩe q̃
ĩpẽdũt alicui ex aliq̃ accidẽte supuenĩẽte: vt si aliqs in
currat ĩfirmitatẽ: vel capiat ab hostibꝰ: ⁊ sic accipiunt
duo opa mĩe q̃ sũt visitare ĩfirmos: ⁊ redimere captiuos
Et noĩe redẽptiõis ĩtelligit oẽ bñficiũ eis ĩpẽsũ. Ista
aũt septẽ ĩpẽsa fidelibꝰ pp̃ter xp̃m reputat ipse xp̃us si
bi facta: ⁊ ecõtrario fidelibꝰ denegata: q2 sibi reputat de
negata: fideles sũt eiꝰ mẽbra: pp̃ter qd faciẽtibꝰ opa mi
sericordie reddit vitã eternã: denegãtibꝰ aũt ea reddit
penã. Aduertẽdũ tñ q cũ dicit [dñe qñ te vidimꝰ esuriẽ

Questio admirationis.

tem ⁊c.] nõ est q̃stio pcedẽs ex ignorãtia: q2 iusti cogno
scẽt q opera mĩe facta mẽbris xp̃i ipse sibi reputat fieri
⁊ p talibꝰ se saluari: ⁊ silr mali sciẽt se pro cõtrario dã-
nari: sed ẽ q̃stio admiratiõis p magnitudine grẽ q̃ fiet
electis: ⁊ pro magnitudine miserie q̃ infliget reprobis.
Sic itaq3 iudiciũ sine mĩa fit ei q̃ nõ fecit misericordiã:
quid ergo merent q̃ aliena rapiũt si eternaliter dãnant
qui de suo non dederint? si talia sustinebunt ĩmisericor-

Dãnatio ppt omissionem.

des qualia passuros putamus crudeles? vñ Chry. ex h
loco sciendũ ẽ q nõ tm̃ p eo q peccauerũt hoĩes condẽ
nãdi sunt: sed etiã p eo q bñ nõ faciunt: si aũt p eo q bñ
nõ faciunt sic cõdẽnant: putas q̃les penas exsoluent pro
eo q peccant? et digne: deus eñ hominẽ ideo fecit vt be
nefaciat: ⁊ ad gloriam dei pertineat: non ideo tantum
vt nõ peccet: nã si non faciat bonum: nec est causa q̃ cre
atus est: sine dubio eñ si creatꝰ nõ fuisset peccatũ non fie

ret sup terrã:nã q̃ intelligit mysteriũ diuine dispensatio
nis/quare fact⁹ est hõ cognoscit:q₂ merito q̃si peccãs cõ
Omissio dẽnet q̃ iustitiã nõ facit. hec Chry. Sicut aũt melius est
operũ mi: opera mĩe circa aĩam q̃z circa corp⁹ facere:sic peius est
sericordie ea circa aĩam q̃z circa corp⁹ negligere. vñ Chry. si hec
in aĩam. corpaliter corporib⁹ nõ p̃stare ĩpietatis est: q̃ et si acci:
piũt ea nõ possũt viuere semp:putas quãta ĩpietatis est
hec oĩa spũaliter aĩab⁹ piclitãtib⁹ nõ ministrare q̃ pote
rãt viuere in eternũ si hec eis mĩstrata fuissẽt:q̃ztũ enim
melior est aĩa q̃z corp⁹/tãto graui⁹ ẽ pctm̃ aĩab⁹ laborã
tib⁹ spiritales elemosynas nõ p̃stare q̃z corporib⁹ corpo
rales. In eccl'ia ğ nõ solũ sunt paupes corpaliter esuriẽ
tes aut d̃biles corpaliter:aut pegrini s̃m corp⁹: sed etiã
spũaliter paupes sine cibo iusticie:sine potu agnitionis
dei:sine vestimẽto xp̃i:maxime totaliter paupes sũt qui
corpaliter videt diuites eẽ:qm̃ plerũq₃ ĩ abũdãtia rerũ
inopia iusticie ĩuenit. Sũt pegrini ĩ hoc mũdo:sũt d̃bi:
les aĩo:sũt mente ceci:ĩ obẽdiẽtia surdi:ꝛ ceter[passiõi:
bus spiritalib⁹ egrotãtes quorũ aĩe oẽm escã spiritalẽ
abominantes appropinquerũt vsq₃ ad portas mortis.
Qui ğ nõ h₃ vñ faciat elemosynas corpales faciat spũa
les ex grã v̄bi quã accepit a deo:ꝛ inuenit retributionẽ
dignã a xp̃o:q̃ oĩa tã corpalia q̃z spiritalia data q̃si in se
facta cõmemorat:q̃ cũ hoĩb⁹ fiunt:hec diximus vt sciant
doctores et q̃ztũ beatitudinis sibi acq̃rãt si diligẽtes fu
erint circa v̄bũ:ꝛ q̃ztũ dãnatiõis si fuerint negligentes
hec chry. [Et ibũt hi[.s.reprobi[in suppliciũ] eternum
[iusti autẽ in vitã eternã] vñ Chry. pp̃ter h̃ vtiq₃ ꝛ hi iu
ste puniunt ꝛ illi coronant:ꝛ si.x.milia bona fecerint grẽ
eñ hec est munificẽtia p tam paruis ꝛ vilib⁹ celũ tñ et
regnũ/ꝛ tã magnũ eis dari honorẽ. hec chry. Eternũ ẽ
ğ suppliciũ malorũ ꝛ silr̃ p̃miũ bonorum: sicut eñ pctã
actualia trãseũt actu ꝛ remanent reatu:ita bona opera
trãseũt actu ꝛ remanẽt merito. vñ Hiero. Prudens le:
Cur de ctor intẽde q̃ ꝛ supplicia eterna sint:ꝛ vita perpetua:me
operibus tũ deinceps nõ hẽat ruinaꝝ. Et notãdũ q̃ poti⁹ fit disce
mĩe disq̃: ptatio de operib⁹ mĩe q̃z de operib⁹ iustitie: cũ tñ mag[
ritur. teneamur ad opa iustitie:q₂ opera mĩe faciliora sũt: q₂
natura ad hec inclinat:ꝛ iõ mag[arguẽda vbi deficiũt
ꝛ min⁹ remuneranda vbi assunt:ergo si ista remunerant
ꝛ alia:item potius arguit de obmissione q̃z de cõmissio:
ne:cũ tñ maioris criminis sint cõmissa:ꝛ iõ mag[arguẽ
da:q₂ puniẽdo q̃ð min⁹ ẽ ĩnuit amplius faciẽdũ de ma
ioribus. Si eĩ omissa arguit multoplus ꝯmissa: itẽ ma:
gis arguit de peccatis in p̃ximũ q̃z in deũ:q₂ si peccata
in p̃ximum cõdẽnant/multomagis peccata in deum vt
blasphemia ꝛ ydolatria. Itẽ cũ septẽ sint opera miseri
Sepelien: cordie:vnũ.s.sepulturã mortuoꝝ de qua intantũ Tho:
di operis bias cõmendat omittit:q₂ min⁹ est necessaria inter cete
omissio. ra opera misericordie. Itẽ cũ sit misericordia corpora:
lis ꝛ spũalis:poti⁹ defectũ arguit operũ corporaliũ q̃z
spiritualiũ:q₂ opera corporalia sunt euidẽtiora:vel p h̃
Iudiciũ etiã significant illa. Põt aũt q̃ri vtrũ illa disceptatio ꝛ
an erit mẽ sentẽtia erit vocalis vel mẽtalis tm̃:ꝛ videt q̃ vocalis
tale an vo: q₂(vt dicit Augu.)per quot dies hoc iudiciũ tendat in
cale. certũ est:sed si mentaliter fieret tantũ statim expediret.
E cõtra quidã dicũt q̃ iudiciũ erit mẽtale ꝛ nõ vocale:
Sap.iiij aliter multo tpe ptẽderet. vñ Sap. Disrũpet illos ĩfla:
tos sine voce:alij dicũt: q₂ ꝛ mẽtale erit interi⁹ ꝛ vocale
exteri⁹:q₂ iudicabit xp̃s nõ tm̃ vt deus:s₃ vt hõ:iõ ei⁹ iu:
diciũ erit nõ diuino modo tm̃/sed humano:ex hoc autẽ
maius gaudiũ sensibile bonorũ:ꝛ maior dolor sẽsibilis
reproborũ erit. vñ nõ frustra erit hoc:sed vtiliter sicut ꝛ
corporalis apparitio hoĩm:huic opinioni adherẽdo di
cendũ ad obiectũ q̃ disrũpet illos sine voce excusatiõis
sufficientis vel appellationis:sed non sine voce discepta
tionis generalis. vñ Aug. Quere causas vel tante mer:
cedis/vel tãti supplicij pcipite regnũ:ꝛ ite in ignẽ ef̃nũ
Quare illi pcepturi regnũ? Esuriui eĩ ꝛ d̃distis mihi mã
Elemosy: ducare. Quare isti ituri ĩ ignẽ ef̃nũ? Esuriui eĩ et nõ de:
narũ effi: distis mihi mãducare. Quid ẽ h̃ rogo? video de his qui
catia. pcepturi sũt regnũ:q₂ dederũt tãq₃ boĩ ꝛ fideles xp̃iani:
q̃ v̄ba dñi nõ ɔtẽnẽtes ꝛ cũ fiducia p̃missa sperãtes fece
runt h̃:q₂ si nõ fecissẽt vite ipsorũ bone sterilitas ista nõ
vtiq₃ cõuenisset:forte eñ casti erãt nõ fraudatores/non
ebriosi:abstinẽtes se ab operib⁹ malis:si h̃ nõ adderent
ps̃.xxxvj. steriles remanerẽt:fecissent eñ declina a malo:non fecis
Eccli.iij. sent/et fac bonũ. Scp̃tũ est:sicut aqua extiguit ignẽ sic

elemosyna pctm̃. Itẽ scriptũ est. Include elemosynã ĩ Eccl.xxix.
corde paupis:ꝛ ipsa p te depcabit dñm: ꝛ alia multa sũt
diuini eloquij dogmata q̃bus ostendit multũ valere ele
mosynã ad extiguẽda ꝛ delẽda pctã:p̃inde illis q̃s dã:
natur⁹:ĩmo plus illis q̃s coronatur⁹ est solas elemosy:
nas ĩputabit dicẽs. Difficile est vt si examinẽ vos ꝛ ap:
prehẽdã:ꝛ scruter diligẽtissime facta vr̃a:nõ inueniã vñ
vos dãnẽ:s₃ ite ĩ regnũ. Esuriui eĩ ꝛ dedistis mihi man
ducare:nõ ğ itis ĩ regnũ:q₂ nõ peccastis: s₃ q₂ pctã vr̃a
elemosynis redemistis. Rurs⁹ ꝛ illis. ite ĩ ignẽ eternũ si:
ne dubio videbũt se iuste dãnari p sceleꝛib⁹ suis:ꝛ q̃si eis
diceret nõ ide vñ putatis:s₃ q₂ esuriui ꝛ nõ dedistis mihi
mãducare:si eĩ ab illis oĩb⁹ vr̃is factis auersi:ꝛ ad me cõ:
uersi illa oĩa crimia atq₃ pctã elemosynis redemissetis:
ipe elemosyne mõ liberarẽt vos:ꝛ a reatu tãtoꝝ criminũ
absoluerẽt:btĩ eñ misericordes:qm̃ ipsis mĩa p̃stabitur:
iudiciũ sine mĩa ei q̃ nõ fecerit mĩam. Sicut ğ boni q̃b⁹
paratũ est regnũ a ɔstitutiõe mũdi añq₃ fierent ad vitã
ef̃nã erant p̃destinati:sic mali q̃ mittent in ignẽ paratũ
dyabolo ꝛ suis a ɔstitutiõe mũdi añq₃ fierent ad mortẽ
erãt p̃sciti. Est dr̃ia int̃ p̃destinationẽ ꝛ p̃sciẽtiã:q₂ p̃de Predesti
stiatio ẽ precognitio bonoꝝ cũ cãlitate eorũdẽ:s₃ p̃sciẽ: natio et p̃:
tia dicit p̃cognitionẽ respectu maloꝝ sine cãlitate:q̃ po sciẽtia dif:
ti⁹ residet penes liberũ arbitriũ:fit aũt ɔditionalit̃ p̃de ferunt.
stinatio dei/nihilo₃ sine aliq̃ ɔditiõe p̃destinatũ est :pre:
destinatũ est eĩ vt saluaret mũd⁹:s₃ p aquã baptismatis
ꝛ mortẽ filijs dei p̃destinati sunt oẽs boni ad gloriam:
ea tñ ɔditione si fidẽ tenuerint:si charitatẽ:si hũilitatẽ:
si patiẽtiã:si mĩam ꝛ pietatẽ ꝛ his siĩa habuerint:tales
eñ eos futuros p̃uidit q̃s de⁹ ad vitã p̃destinauit:ꝛ q̃si
predestinãdo eis diceret. Ego q̃dẽ ad vitã vos predesti
naui:si tñ tales ꝛ tales fueritis:si mãdata mea custodieri
tis:si fidẽ ꝛ mĩam habueritis:ꝛ si in bono tandem inuẽ:
ti fueritis:qui ğ talis eẽ nõ vult:qui mandata dei custo
dire nõ nitit:ideo nõ venit ad p̃destinationẽ:q₂ nõ s̃uat
ɔditionẽ: noli igit attendere ad p̃destinationẽ dei quã
ignoras:attende ad verba q̃ audis ꝛ intelligis:sicut eñ
predestinatiõe sua ver⁹ est de⁹ ꝛ mutari nõ põt:ita ꝛ ver:
ba ei⁹ v̄a sunt ꝛ mutari nõ possunt:s₃ audiam⁹ q̃ sint hec
verba. Pctõr inq̃t q̃cũq₃ hora ɔuersus fuerit ꝛ ĩgemue
rit/vita viuet ꝛ nõ moriet:ꝛ iterũ. Si volueritis ꝛ audie:
ritis me/bona terre comedetis: q̃ð si nolueritis gladi⁹ Esaie.j.
deuorabit vos:silr̃ ĩ euãgelio inq̃t. Qui crediderit ꝛ ba Mar.vlti.
ptizatus fuerit ꝛc.ꝛ iterũ. Si dimiseritis hoĩb⁹ peccata Mat.vj.
eoꝝ:dimittet vobis pr̃ vester celestis ꝛc. Nec q̃ras aliã
predestinationẽ:in his eñ v̄bis oĩs ꝛ vite et mortis pre
destinatio ꝛ presciẽtia cõsistit:si hec feceris esto securus
et crede indubitanter q₂ ad vitam eternã predestinatus
es. Qð si indurato corde hec facere nolueris:et ĩ hac ma:
licia pseuerauerís:p certo scias te ad mortẽ prescitum:
q̃uis eñ null⁹ hõ ad pctm̃ sit p̃destinatus oĩs tñ hõ aut
ad gl'iaꝫ aut ad suppliciũ ẽ p̃uisus:null⁹ ğ dicat frustra
se orare deũ ꝛ alia bona facere: q₂ predestinatio diuina
q̃ est p̃paratio grẽ in p̃nti ꝛ gl'ie in futuro/cũ sit eterna/
sicut ab eterno p̃destinauit aliquẽ ad btitudinẽ:ita p̃or:
dinauit modũ p quẽ daret sibi illã btitudinẽ.s.p merita
sua ꝛ orõnẽ:p̃destinatio eñ taliter est instituta vt p̃cib⁹
ꝛ laborib⁹ obtineat:ꝛ iõ non frustra orat deũ:q₂ orõ est
illð p q̃ð ex ordiatiõe diuina d₃ cõsequi grãm et gloriã
et eadẽ rõ est de oĩb⁹ alijs bonis:q₂ cadũt sub ordine di
uine p̃destinatiõis. Vñ sic de⁹ aliquẽ saluãdũ preuidet
sic ꝛ modũ q̃ saluari debeat:pp̃t h̃ stult⁹ ẽ q̃ dicit volo
facere q̃ð mihi placuerit:q₂ si saluari d̃beo saluabor:vl'
si dãnari debeo dãnabor:sic stult⁹ esset ĩfirm⁹ q̃ diceret
volo comedere ꝛ bibere q̃ð mihi pl₃: q₂ si curari debeo
curabor:ꝛ si mori debeo moriar:sic eĩ iutiles eẽnt medi:
cine sane:si de⁹ dimittit liberũ arbitriũ q̃ð se h₃ ad vtrũ
libet ĩ malũ cadere/h̃ nõ p̃mittit nisi iuste:rursus si p̃ue
niat p grãm nl'li fac̃ ĩiuriã. vñ s̃₃ aug. Liberũ arbitriũ ẽ
libtas eligẽdi bonũ vl' malũ:ꝛ h̃ ĩ p̃adiso hõ habuit li:
beꝝ nũc v̄o captiuũ:q₂ bonũ nõ vult nisi grã dei p̃uenia
tur:nec põt nisi eũ seq̃t:cum ğ malos dãnat et reprobat
operat s̃m iusticiã:qñ vero p̃destinat et saluat agit s̃m
gratiã ꝛ misericordiã que nõ excludit iusticiã : nullam Prouidẽ
autem necessitatẽ infert prouidentia dei rerum euẽtib⁹ tia dei nõ
sed sicut se habent res ad vtrũlibet/sc₃ fieri ꝛ non fieri: cogit.
sic se prouidentur habere q̃ p̃uidẽtia seu quod idem est
prescientia dei: ex sua sapientia p̃sciẽtis oĩa anteq₃ sint

oīno ineuitabilis ē:ꝛ nullo mō pōt falli:ꝛ iō oīa ꝓuisa a deo necesse est fieri:qꝛ nō pōt simul eē ꝙ ꝓuisa sint ꝛ non fiāt:ſ nō seqꝫ ꝙ necessario fiāt. Sic ꝗꝫ dicim⁹ me vidē te te currere necesse ē vt curras:ħ ē nō pt simul fieri vt videā te currere ꝛ nō curras:ꝛ ex ħ nequaꝗ ꝓuenit ꝙ necessario curras. vñ Boe. Due sunt etem necessitates simplex vna veluti ꝙ necesse est oēs hoīes eē mortales: altera ꝯditionis:vt si ambulare facias:eū ābulare necesse est:hāc etiā necessitatē nō facit ꝓpria natura: sed ꝯditionis abiectio. Nulla eī necessitas cogit incedere volūtate gradientē:ꝗuis eū tūc cū gradiṫ necessariū sit:que igiṫ cū fiunt carēt existēdi necessitate: eadē ꝓuscꝗ fiant sine necessitate futura sunt:nā sine sciētia presentiū rerū nihil his que fiunt:ita ꝓsciētia futurorū nihil his ꝗ futura necessitatis īportat. Eodē modo si ꝗd ꝓuidētia ꝓsens videt id est necesse est tāetsi nullā nature habeat necessitatē. hec Boeti⁹. Et iō hec duplex est. Si de⁹ preuidet ħ necessario euenire opꝫ:qꝛ ꝯiūctim vera diuisim ē falsa:et est ibi necessitas ꝯsequētie ꝛ nō ꝯsequētis.

Necessitas duplex.

Exemplū habemus Boetij si aliqs videat aliquē facientē rotā/necesse est ꝙ ille faciat rotā:nec tñ visus ei⁹ causa est illi⁹ factiōis. Sic de⁹ ꝓuidet mala isti⁹ opa: nec tñ causa est quare iste male operetur:verūtñ fiet si ꝓuisū est. Quando autē deus facit aliquā rem non fit in ipso deo mutatio:sed in re certa quā operaṫ. Vñ qñ fecit ꝑdicari subuersionē niniue et ꝑdici mortē ezechie: quorū neutrum accidit:in talib⁹ nō mutauit deus consilium quod ab eterno secum fuit:sed sentētiam que respectū ad ipa negocia habuit:qꝛ niniue subuertēda erat ꝯm merita:ꝛ Ezechias moritur⁹ erat ꝯm causas inferiores/vel etiā ꝯm merita:sed hec nō īposuerunt necessitatē diuine potentie. Predestinatio igiṫ licet certa sit: libertatē tñ arbitrij nō tollit. vñ bonorū saluatio est necessaria necessitate ꝯsequētie vel ꝯditionata:nō necessitate ꝯsequentis vel absoluta. Ista eī ꝓpositio ꝑdestinatus pōt dānari falsa est in sensu ꝯposito:est tñ vera in sensu diuiso. Sic ergo exclusum est sophisma qđ multos in errorē duxit vt oīa ex necessitate fieri putarēt: si ergo dicꝫ ꝗd adhuc faciēdū est. Rñ.qꝛ hoc solū supest consiliū vt curramus ꝛ cōtendamus placere ei qui nos vocauit. dicit eī Aug. sic preordinata est diuina predestinatio vt ad eam ꝑ bonorū operū ꝑseuerātiā ꝑuenīam⁹. hinc Ber. ipsa celestis regni ꝑdestinatio:ita ab oīpotēti deo ꝓordinata est:vt ad hoc electi ex labore ꝑueniant:quaten⁹ mereanṫ precib⁹ obtinere qđ ipē oīpotēs de⁹ ante tp̄s disposuit donare. Ubi nota exēplū vtile et aptū ad propositum. Fuit in quodā monasterio frater quidā religiosus ꝛ deuotus cui sepe reuelationes fiebant diuinit⁹: qđ ꝗdē alter eiusdē monasterij frater sciens instituit apud eūdē vt deū oraret:quaten⁹ sibi dignareṫ ostendere si ipē de numero saluandorū esset:ꝛ cū ille vix precibus victus orationi istā do hoc a deo postularet:ostēsum est sibi ꝙ ille frater de numero dānandorū esset. vñ timens fratrē aliū turbare per aliquot dies hoc sibi celauit:sed tandē eidē requirenti (licet inuit⁹) aperuit:ille aūt hoc audiēs ꝛ scripturas intelligens stati rñdit:bñdict⁹ de⁹:nec tñ sic desperabo: sed pniam quā per ingressū religionis assumpsi de cetero duplicabo ꝛ triplicabo donec grām ꝛ misericordiā apud deū altissimū ꝗ pi⁹ ē inueniā: ꝛ post multos dies iterū fratri ꝑdicto diuinit⁹ reuelatū ꝙ ille frater de numero saluādorū esset qđ cū eidē fratri retulisset ille let⁹ effect⁹ de reuelatiōe fortior factus est in ope:ac viriliter agens/ꝛ de virtute in virtutem quotidie ꝓficiens perseuerauit in bono sine cessatione: vtinā multi aīati ħ exēplo manū suā ad fortia mitterent ꝛ nō desperarēt vl̄ deficerent:qꝛ sic agendo et in hoc perseuerando deū sibi ꝓpiciū vtiꝗ inuenirent.

Mutatio nō cadit ī deum. Jone.iij. Esaie. xxxviij

Predestinatio non tollit libertatem arbitrij

Exemplū ꝓsciti et saluati

Oratio.

Domine iesu xp̄e iudex viuorū et mortuorū in extremo iudicio me a dextris collocare digneris:ꝛ tūc auditā fac mihi illā dulcissimā vocē tuā:quā ꝓmisisti electis tuis dicēs venite benedicti patris mei percipite regnū:ꝛ fac vt nō timeā ab auditione mala quā cōminat⁹ es reprobis dicēs/ite maledicti in ignē eternū. O vnigenite fili dei miserere nostri ne vnꝗ illā penam incurabilem experiamur.s.excidere a regni gloria ꝛ cōtribui in gehēna:de⁹ me⁹ mīa mea. Amen.

De pascha et diuersis huius nominis acceptionibus. Capitulum.lj.

Nunc ꝯm Hiero. aspergamus de sanguine librū nostrum ꝛ liminia domorū: ꝛ funem circūdemus coccineū domui orōnis nr̄e: ꝛ coccū in manu nr̄a vt zara ligem⁹:vt vaccā ruffam ī valle occisam enarrare possim⁹:iā eī instat vt ad passionē dn̄i veniam⁹ quā et ex affectu aspicere ꝛ ī effectu imitari debemus. iuxta illđ Exo. Inspice et fac ꝯm exemplar qđ tibi in mōte mōstratū est:xp̄s est tāꝗ liber exemplaris ad cui⁹ exēplar totā vitā nostrā ducere ꝛ corrigere debemus:ꝛ si xp̄s sepi⁹ in scriptura dicaṫ mōs rōne sūmitatis siue excellētissime ꝑfectiōis: maxime tñ exaltat⁹ in cruce mons dicit rōne sublimitatis meriti sue sacratissime passiōis:in ħ ꝗ mōte xp̄o sc3 crucifixo mōstratū est nobis exēplar diligēter īspiciēdū ꝛ efficacit imitādū: nō eī sufficit xp̄iano xp̄z passū inspicere: nā et ħ fecerūt iudei ꝛ gētiles sui crucifixores:sed exigit etiā ꝯm exemplar mōstratū opari ꝛ facere. Et ħ ē qđ indicit cuilibet fideli in verbis ꝓpositis inspice ꝛ fac.q.d. inspice exemplar dn̄ice passionis ipam tibi ꝑ intimā ꝯpassionē viscerali incorporādo:ꝛ fac ꝯm illud exēplar ipm efficaciter imitādo. Et vtrūꝗ hoꝝ docet. b. petr⁹ xp̄s inquiēs pro nobis passus est:ecce ꝑmū qđ est diligēter cordis oculo inspiciēdū vobis relinquens exemplū vt sequamini vestigia eius:ecce scđm quod est efficaciter in facto imitādum. Circa primū sciendū est ꝙ si nos oīa ꝗ xp̄s ī mundo passus est vellem⁹ enarrare innumerabilia vtiꝗ eēnt ꝑsertim cū tota vita xp̄i ī terris ꝗdā passio fuerit. Nimirū cū etiā tota vita cuiuslibꝫ xp̄iani si ꝯm euāgelium viuat quedā crux atꝗ martyriū sit. vt Aug. dicit ꝗtomagis ħ indubitabile ē de ipō dn̄o ꝗ euangeliū ꝯdidit ꝛ in seipō ꝑfectissime adipleuit. Exordiēdo eī a primordio natiuitatis sue īspice ꝗ paup nat⁹ fuit:qui nec domiciliū neꝗ vestes habuit:sed ī vili diuersorio nat⁹:in ꝑsepi sup feno exiguo īnt bruta aīalia reclinat⁹/pānis vilib⁹ inuolutus fuit:octauo die circūcisus fuit et iā sanguinē suū ꝑ nobis fundere cepit:deinde ꝑsecutionē herodis fugiēs ī egyptū deportat⁹/ꝛ inde rediēs ꝑ totā pueritiā ꝛ adolescentiā suā parētib⁹ subiect⁹ ꝛ nō dubiū ī magna paupertate educat⁹ fuit:de hinc adueniente tp̄e ostensionis sue:inspice quō tp̄e magni frigoris baptizat⁹ ī aqs frigidis mergi voluit:ꝛ quō tp̄e ieiunij.xl. dierum ꝯtinuato macerat⁹ fuit: et quātas tūc a dyabolo tētatiōes sustinuit:ꝗtas etī iiurias ꝛ ꝯtumelias a iudeis frequēt passus fuit:nūc dicētib⁹ ipm a demone obsessū: nūc samaritanū:nūc voratorē ꝛ vini potatorē:nūc ꝯ fornicatiōe natū:nūc blasphemū:nūc ppl̄i seductorē:ꝛ alia mlt̄a blasphemātes dicebāt ī eū:nihilomin⁹ ad fctā iiuriosa sepe attēptabāt ꝓcedere nēc volētes eū lapidare:nūc ꝯ supcilio mōtis ꝑcipitare. Inspice ēt cū ꝗto labore vixerit:qꝛ ꝗtidie erat ꝑdicās ī tēplo/ꝛ ī synagoga/ꝛ ꝯ ciuitate ī ciuitatē:de tra ī trā ꝑambulauit:ī orōne sepe ꝑnoctauit:īfirmos multos curauit:obsessos a demonijs liberauit: mortuos suscitauit:mltitudinē esuriētem pauit: ꝛ nihil omin⁹ ī his oīb⁹ nature legib⁹ subiect⁹ fami/siti/ꝛ ceteris īfirmitatib⁹ hoīs absꝗ tñ pctō exposit⁹ fuit. Ecce quō tota vita sua ī laborib⁹ ꝛ passiōib⁹ fuit:ſ oīb⁹ talib⁹ passionē de ꝗ nūc tractādū ē āncedētib⁹ omissis/īspice diligēṫ ꝗd ī hac sustinuit ꝛ ꝑcipue articl̄os ꝛ pūctos passiōis ī qb⁹ singulꝫ xp̄s notabiliṫ pass⁹ fuit. Circa scđz est sciēdū ꝙ ꝯz aug.ñ solū ꝗcqd boī xp̄s ī tra gessit:ſ ꝛ ꝗcqd mali sustinuit totū disciplīa moꝝ fuit. vñ passio dn̄i ī se ꝯplectiṫ oēz ꝑfectionē hoīꝫ ī hac vita possibilē:qm̄ oīa opa ꝑfectiōis ꝗ xp̄s vnꝗ ī euāgelio docuit ipē in semetipō ī sua passiōe ꝑfectissime adipleuit:itaꝗ ī cruce dn̄i ē finis legꝫ ꝛ scp̄ture:ī passiōe ei⁹ sūma oīs ꝑfectiōis ī morte ipi⁹ ē ꝯsūmatio oīs ꝯmōis. vñ apl̄s dt. Nō iudicaui me aliꝗd scire iter vos nisi iesū xp̄z/ꝛ hūc crucifixū. Répe qꝛ ħ scire est oīa scire ꝗ ad salutē spectāt. Nam si de paupertate volūtaria agiṫ ꝗs vnꝗ paupior xp̄o nudo pēdēte ī cruce:qꝛ nec habebat vbi caput suū reclinaret. Si de obediētia ꝛ hūilitate loqmur:ꝗs vnꝗ itātū se humiliauit ꝛ exinaniuit sīc xp̄s ꝗ fact⁹ est obediēs vsꝗ ad mortē crucis tāta vilia ꝛ mag opprobria sustinuit ꝓ nobis. Si de castitate ꝟginali mētio fiat ꝗs castior eo:cui⁹ mater ꝟgo ē:cui⁹ pr̄ feminā nescit. Si de charitate ꝯmo

Pascha domini. **Exo.xxv.** **j.Pet.ij.** **Passus ē xp̄s innūerabilia.** **Vita xp̄i tota passio et paupertas.** **Vita xp̄i tota doctrina est.** **j.Cor.ij.** **Pauptas christi.** **Castitas christi.** **Charitas christi.**

fuerit: qs vnq̃ maiorē vel tātā charitatē habuit q̃ xp̄s q in passione sua posuit animā suā p ouib⁹ suis: z tā horrenda supplicia pati voluit pro nobis: cū tn̄ liberare potuisset solo nutu voluntatis. In passione ergo dn̄i relucet exemplar perfectionis omniū virtutū prout iam supra est tactū: item in ea relucet perfectū remediū z antidotum cōtra oēm sp̄ualē morbū: nā per hoc q pati voluit: mortē exprobratissimā habem⁹ remediū ꝯ supbiā. Se latronib⁹ se associare voluit/ remediū pbet cōtra inuidiā. Se ꝯ ipm blasphemantes obticuit: remediū prebet contra irā. Se in cruce distendi/ z clauis cruci affigi voluit: prebet remediū cōtra accidiā que nō sinit amplecti penitentie crucē. Per eius vo nuditatē z paupertatē habem⁹ remediū cōtra auariciā. Per fellis z aceti degustationē habem⁹ remediū ꝯ gulā. Per vulnerū inflictionē z summi doloris afflictionē habemus remediū contra luxuriam. et hec sunt septem sigilla librū vite cōsignātia: q xp̄s nobis in passiōe aperuit: z postea nobis vite aditum reseruit: predicta ergo in passione xp̄i adimpleta videmus: deniq̃ si de patiētia agit: tota passio excellentissimā christi patiētiā demonstrat. Si de ꝯtemptu mundi z abstractione a rebus mundialibus loquimur: quis vnq̃ elongantior z abstractior ab oib⁹ terrenis q̃ xp̄s in cruce supra terrā/ z sup oīa terrena eleuat⁹ z abstract⁹. Si de abstinentia z ieiunio seu vict⁹ inedia mentio fiat: christus nil in passione sua: nisi fel/ et acetū/ vel vinum mirrbatum gustauit. Si de corporis castigatione agitur: cuius vnq̃ corpus intātum castigatum fuit q̃tum corp⁹ domini i cruce? Si de efficacia orationis sermo fiat: quis vnq̃ efficacius christo orauit/ qui ex vehementi attensione orationis guttas sanguineas sudauit. Si de elemosynarum largitione z alijs misericordie opib⁹ loquimur/ qs vnq̃ maiorem elemosynā dedit q̃ ipse xp̄s qui ppriū corpus suū in cibum/ z sanguinē suū in potū nobis paupibus in elemosynā ppetuam dedit: infirmos etiā visitauit dum infirma discipulorū corda ꝯfortauit: z egros multos curauit/ captiuos multos in limbo redemit: mortuos de sepulchris suscitauit Si de dilectione inimicorū agit: in cruce pēdēs p suis crucifixorib⁹ orauit: si de dimissione offensarū loqmur: qs vnq̃ liberali⁹ dimisit debita debitorib⁹ suis q̃ xp̄s: q latroni nō solū debita dimisit: sed et paradisum sibi promisit: z sic de similibus inducēdo p singula opa superogationis: que omnia in passione christi si bene aduertimus supererogantur adimpleta inuenimus: similiter et nos si perfecti imitatores xp̄i esse volum⁹ adimplere vł in facto: vel in desiderio: vel in ministerio debemus. Nā sicut dicit Hiero. Singula ea que circa dn̄m in passiōe gesta sunt: q̄uis iudei z alij quecūq̃ fecerunt alia mente fecerunt: nobis tn̄ credentibus mystica afferūt sacramenta. Sic etiā cayphas qn̄ dixit vnū hominē mori p populo/ nesciuit qd diceret: z tn̄ pphetauit: similiter est de singulis gestis passionis dn̄ice que nos inspicere debemus/ z ꝯm exēplar illorū facere. [Et factum est cū] itaq; ꝯsummasset iesus sermones [omnes] predictos de secundo aduentu vbi se venturū ad iudiciū in claritate p̄dixit: cōsequēter se passurū ostēdit vt sacramentū crucis admixtū eē glorie eternitatis admoneat: quasi q cōpatit crucifixo nō timuit de iudicio: ꝯiuncta enim sunt vt causa finalis et effectus gloria eternitatis z meritū passiōis: post aduentū ergo maiestati subdit humilitatē passiōis/ vt causam illi⁹: passionis eñ effect⁹ vel cā finalis ē gloria eternitatis. vñ ap̄ls. xp̄s fact⁹ est obediens vsq; ad mortem: propter qd de⁹ exaltauit illū. Incipit ergo narrationē de pascha et sua passione qua xp̄s ipe pascha nostrū fuerat immolandus: z eadē die sc; feria tertia i sero: z ibidem: sc; i mōte oliueti [dixit discipulis suis. Scitis q post biduum] .i. feria. v. ad vesperā [pascha fiet] z agnus paschalis immolatur. Et ego addo quod nescitis: sc; q tunc [etiam filius hominis] id est virginis [tradet vt crucifigatur] z pascha faciet transeundo. Ex quo patet q non fuit ex ignorantia traditus: sed ex sua prescientia z volūtate: bene autē dicit [filius hominis] q ꝯm formā humanam tentus et crucifixus est: nō ꝯm diuinā in qua semp immortalis est: z bene impersonaliter posuit [tradet] q vno traditionis verbo diuerse volūtates exprimunt: nā de⁹ pater tradidit filiū ppter charitatē et generis humani vtilitatem: ecōtra iudas iudeis ppt auariciam z lucri sui cupiditatē. Item sp̄us sanctus ppter suam benignitatē: econtra iudei pylato propter inuidiā z malignitatē. Item filius seipm vt impleret beneplacitū diuinū: econtra pylat⁹ cruci vt satisfaceret puerse voluntati iudeorū. Item dyabolus ppter timorem: ne per christi doctrinā z miracula euelleret genus humanum de manu sua: nō aduertens q magis erat per ipsi⁹ mortem eripiendū q̃ fuerat per doctrinā z miracula ereptū Ecce op⁹ cōmune: sed volūtates diuerse valde: ergo pater et filius z sp̄us sanctus: nō solū amandi/ sed etiā glorificandi: iudas autē z alij non solū detestandi: sed etiā condēnādi sunt: q qd pater z fili⁹ z sp̄us sanct⁹ bona/ ꝯ illi mala intētiōe fecerunt. Predicit aūt discipulis se tradēdū/ ꝯmuniēs eos ne prius q̃ audiāt que euētura fuerant subito videntes tradi ad crucē magistrū obstupescant. Et q hoc nomē pascha in diuersis locis reperit: z diuersa p ipm significant: ideo ne in equiuoco erremus diuersas eius acceptiones videam⁹. Sciendū q̄ ad solutionē multarū cōtrarietatū q pascha appellat primo tota septimana/ seu septem dies azimorū quibus iudei panes azimos hoc est sine fermento comedebant: nam a sine z zima fermentū significat. vt in actibus volens post pascha pducere eū populo: primus et vltim⁹ dies illius septimane magis solēnes erant q̃ medij. Secundo dicit hora imolationis agni. s. vespera qua agn⁹ imolabat q est initium primi diei azimorū qui solēnior erat vt hic: scitis q post biduū pascha fiet. vñ cātat ecclesia. xiiij. die ad vesperam pascha domini ē zc. Dies autē precedens illā horā: nec pascha dicebatur: nec solēnis erat. Tertio dicit prim⁹ azimorū qui erat celeberrimus. s. xv. luna primi mēsis/ quādo egressus popul⁹ israel est de egypto vt ibi: appropinquabat dies festus iudeorū qui dicit pascha: z ibi ante diem festum pasche. Quarto dicit festiuitas epule paschalis: vt i Paralip. nō fuit phase simile huic in israel. Quinto dicitur agn⁹ paschalis qui parat⁹ comedebat vt ibi: vbi vis parem⁹ tibi comedere pascha: z ibi venit dies azimorū i quo necesse erat occidi pascha. Sexto panes azimi vel quicūq; cibus paschalis vt ibi: nō introierūt ꝑtoriū nec cōtaminarent: sed manducarēt pascha. i. panes azimos seu paschales: q ad comedendū azima septem diebus oportebat eos mundatos esse: et ideo quolibet septem dieꝝ nō poterant in pretoriū introire. Septimo dicit ipse xp̄s p agnū paschalē signat⁹: vt ibi: pascha nostrū imolatus est xp̄us: ipse eñ est verū pascha nostrum. De predictis pasche acceptionibes sunt isti versus. Hebdomadas/ hora/ dies/ epule azima christus. Pascha solent dicivelut exēplis patefeci. Cōmuniter tamen pascha vocat dies i qua imolabat agnus. Declinat autē pascha sce: vel pascatis: z dicit pascha nō a passiōe: sed a trāsitu. Prima eñi origo huius vocabuli pasche ex hebreo habet: quia pascha dicit quasi phase qd in hebreo idē est q transitus. Dicebat autē pascha iudeorū trāsitus propter duo q ea nocte qua imolat⁹ est agnus angel⁹ exterminator videns sanguinē agni in foribus israelitarū ptransiuit non pcutiens eos: z q filij israel fugientes illa nocte de egyptiaca seruitute mare rubrum transierunt: z deinde ad terrā pmisse olim hereditatis z pacis venerunt: z iō festum istud bene pascha vocat: quo transitu p̄figurat⁹ est etiā trāsitus xp̄i de hoc mūdo ad patrē: z trāsit⁹ noster de vitijs ad v̄tutes/ z de terrenis ad celestia. Et iō similiter pascha christianorum mistice dicitur trāsitus quia in eo dn̄s per mortem transiuit de hoc mundo ad patrem/ z significat q eius exemplo fideles christum sequentes/ vel penitentiam z martyrium assumēdo ꝯm illud transiuimus per ignem z aquam: vel mentis desiderio ad celestia anhelādo: ꝯm illud trāsite ad me oēs qui ꝯcupiscitis me: trāsituri sunt p xp̄i sanguine fuso ad patrie celestis pmissionē. Sanguis eñ christi debet poni sup vtrūq; postē. s. sup intellectū deuote recogitando: et sup affectū deuote p penitētiā imitādo. vñ ꝯm Augu. signū crucis a nobis repellit exterminatorē: si tamen cor nostrū christū habeat inhabitatorē: cui⁹ sanguine illinitis postib⁹ nostris. i. cui⁹ crucis signo signatis frontib⁹ nostris a perditione hui⁹ seculi tanq̃ a captiuitate egyptiaca liberamur: z agim⁹ saluberrimū transitū: cum a dyabolo trāsim⁹ ad xp̄m: z ab isto instabili seculo ad ei⁹ fundatissimū regnū. ꝯm Bedā. q pasche dies in azimis

Marginalia (left): Exēplar virtutū et antidotū vitioꝝ in passione domini. — Patiētia christi. — Cōtēpt⁹ mundi. — Abstinentia z ieiunium. — Castigatio corpis — Orōnis efficacia. — Elemosynaꝝ largitio z cetera mie opa. — Dilectio inimicorū — Dimissio offensarū. — mat. xxvi. — Phil. ij. — Tradentiū xp̄ꝫ diuerse voluntates.

Marginalia (right): Pascha accipitur multipharie. — Act. xij. — Luc. xxij. — Joh. xiij. — ij. Para. xxxv. — mat. xxvj. — Lu. xxij. — Joh. xviij — j. Cor. v. — Pascha vnde. — Pascha cur trāsit⁹ — Exo. xij.

panib⁹ est celebrari ꝑcept⁹: ⁊ vno die agno immolato ad
vesperā septē ex ordine dies sequunť azimoꝝ: ihs semel
ꝓ nobis pass⁹ est et de hoc mūdo trāsiēs p oē nobis hui⁹
seculi tps qd̄ septē dieb⁹ agiť in azimis sinceritatꝭ et ve-
ritatis ꝑcepit esse viuēdū/et quasi pascha ppetuū faciē-
do sp ex hoc mūdo trāseūdū/totoq; semp nisu desideria
sclī qsi egypti retinacula fugere: et quasi a mūdana con
uersatione secretā sollicitudinē iter nos āmonet subire
ꝟtutū. Post hec dn̄s iesus rediit cū discipulis. xij. in be
thaniā/et māsit apd̄ lazarū/et marthā/et mariā sorores
ei⁹: docens eos more solito et ꝯfortās. Et deīde nō venit
in hierl'm sicut añ fecerat vsq; ad diē cene: et sic iudei lo-
cū suū habebāt tractādi liberi⁹ de sua morte. Oratio.

Domine iesu xp̄e q̄ die tertia añ tps passiōis et
mortꝭ tue discipul' tuis pascha ⁊ trāsitū tuū ex
hoc mūdo ꝑdixisti: da mihi p oē tps vite mee
ī azimis sinceritatis ⁊ ꝟitatis viuere: meq; de
hoc mūdo transire nō pmittas añq; p triduū pnīe. s. cor-
dis cōtritionē: oris cōfessionē: ⁊ opis satisfactionē pctā
mea oīa deleas: donās mihi sacratissimi corpis ⁊ sangui
nis tui cōionē: olei sacri vnctionē: ac ī oīb⁹ pfectā ꝯsūma
tionē: et me tādē feliciter ꝯsummatū trāsire facias ad te.
dulcissimū dn̄m meū super omnia bn̄dictū Amen.

Qua die et cur iudas vēdidit dn̄m. Ca. lij.

mat. xxvj. Tunc scilicet quarta feria
mar. xiiij. sequenti ꝑncipes sacerdotū q̄ audie-
⁊ Lu. xxij. rāt iesum dixisse nō me videbitꝭ ammō
vidētes eū abiisse ⁊ putantes ipm vel-
le ab eis fugere ⌊ꝯgregati sunt cum se
niorib⁹ ppl'i⌋ q̄ erāt iudices ordinarij
in atriū caypbe⌊⁊ q̄rebāt ꝯsiliū vt eū
dolo tenerēt ⁊ occiderēt⌋ qr nullā mortis cām in eo iue-
Cōsilium nire poterāt: nisi eā dolose cōfingerent. Pri⁹ q̄dē deter-
iudeorū. minauerāt ipm interficere/⁊ deliberauerāt de facto: sed
nūc q̄rebāt consiliū de faciendi mō: ⁊ q̄liter possent face-
re occulte ⁊ sine ppl'i seditione q̄ se debuerant parare ad
paschalē agnū/⁊ ꝑm ritū legis purificari vt esu agni di-
gni fierēt ꝯtra verū agnū magis ⁊ poti⁹ se armant: ⁊ hoc
faciūt ex dolo et cōsilio timētes ne eis auferet ppl'i auxi-
lio. Vñ dicūt habito ꝯsilio⌊Non in die festo⌋ .s. azimoꝝ
.i. in solēnitate paschali īminēti de ꝓximo: supple est ca-
piēd⁹ ad occidendū qd̄ nō dicebāt ꝓpt reuerentiā festi:
sꝫ⌊ne tumult⁹ fieret in ppl'o⌋ ꝓpter diuersa studia ipsius
ppl'i. s. diligētis xp̄m: ⁊ odiētis: credentꝭ ⁊ nō credentis.
Multi enī ꝓpter solēnitatē pasche venerāt in hierl'm: ⁊
qr aliq̄ reputabāt iesum esse veꝝ xp̄m: timebāt si duran-
te solēnitate paschali in eum man⁹ mitterent ne populus
qui eū diligebat illis ꝯsurgēs inocentē defenderet: et sic
ipse man⁹ eoꝝ euaderet. Timebāt quidē plebē nō vitan-
tes scādalū sꝫ impetū: nec seditionē metuentes: sed ne de
suis manib⁹ tolleret cauētes/ꝓpter qd̄ cōsulebant mor-
tē suā differri vsq; post festū: postea tn̄ mutauerūt istud
cōsiliū: qr inuenerūt oportunitatē capiēdi eū secrete per
discipulū. Attēde hic qr maiores ꝑncipaliter q̄rebant ie
sum pdere: a ꝑncipib⁹ eī ⁊ seniorib⁹ egressa est iniq̄tas in
babilone: Sic et hodie maiores pre ceteris ꝯtra eū īsur-
gūt/⁊ maiora scādala q̄ ceteri faciūt. vñ ber. O bone ie-
su tot⁹ mūd⁹ videť cōtra te cōiurasse: et hi in ꝑsecutione
tua ꝑmi sunt q̄ videnť regere ppl'm: dirigere ꝑncipatum
Introit⁹ ⌊Intrauit aūt sathanas in iudā⌋ .i. in iude aīam q̄ scari-
sathane in oth est dict⁹: qr de hac villa fuit oriūd⁹ intrauit inq; non
aīam iude īpellēs/sed patulū iueniēs ostium: nā oblit⁹ oīm q̄ vide-
rat ad solā auariciā dirigebat intuitū⌊Intrauit aūt⌋ nō
p essentiā ⁊ essentialiter in aīam illabendo. qr ꝑm Augu.
Sic sol⁹ de⁹ ītrat in aīam q̄ creauit eā: sꝫ ītrauit per effe-
ctū suggestiōis vēditionē ⁊ traditionē xp̄i suggerendo:
⁊ scd̄o post buccellā p effectū plenioris possessiōis eum
sue ꝟuituti subiugando. Ex quo ptꝫ q̄ in oī pctō mortali
dyabol⁹ intrat hoīem vt ipm denuo vl' ampli⁹ q̄ añ pos-
sideat. Iudas ergo audiēs eos ꝯgregatos ad tractādū
de xp̄i morte: q̄ etiā audierat a xp̄o se tradēdū vt crucifi
gereť in pascha: tūc instāti ⁊ apd̄ se cogitās et dicens in
corde: in ꝓximo morieť hō iste/⁊ ad lucrū meū possū eū
tradere⌊abiit⌋ a xp̄o/⁊ facta societate nō tm̄ corpore: sed
etiā mēte recedēdo ⁊ apostatando/⁊ veniens ad ꝯsilium
ꝓditor dixit eis⌊Quid vultis mihi dare/⁊ ego vobis eū
tradā⌋ occulte. s. sine strepitu. ⌊Et gauisi sunt⌋ quia ille

mod⁹ capiendi xp̄m p suū discipulū videbať magis cō-
ueniens et secret⁹: ꝓpť qd̄ mutauerūt cōsiliū predictum
s. differēdo mortē ei⁹ vsq; post festū. Qr enī traditorē in
uenerūt in ipsa festiuitate xp̄m occiderūt. hoc ꝑm Leo.
pa. diuino ītelligim⁹ dispositū fuisse consilio. Oportebat Preciūm
eī vt manifesto ipleret effectu que diu figurato fuerant iosepb.
ꝓmissa mysterio. Et pepigit iudas cum eis de xp̄o tra- Ge. xxxvij
dendo ꝓ. xxx. argēteis / eodē ꝑcio q̄ ioseph vendit⁹ est a Argentei
fratrib⁹ suis. in venditione enī ioseph ꝑfigurata fuit ven tātū. xxx.
ditio xp̄i. Iudas ad ꝯgregatiōes iuit vbi xp̄m vēdidit:
sic multi ad spectacula vadunt vbi xp̄m ꝓ modica tenta
tione et modico ꝑcio vēdūt. Ipse dedit ꝓ. xxx. argēteis:
sꝫ pctōres dant sepe ꝓ ꝑcio minori. vbi dicit Leo papa.
q̄ aīa lucri cupida etiā ꝓ exiguo pire nō metuit: nulluq;
in illo corde est iusticie vestigiū in quo sibi auaricia fecit
habitaculū. Infelix mercator iudas q̄ tm̄ dedit pro tan-
to: deum pro nūmo: verū ꝓ vano: eťnū ꝓ transitorio. Qr
eī audierat dn̄m tertia die moriturū/et eū in morte deti-
neri: putauit mortē imminētē lucratiuam sibi facere vo-
luit. Cū enī esset fur / et loculos hn̄s: et videret vnguētū
sup caput et pedes dn̄i effusum qd̄ putauerat esse vendē-
dum et ꝑciū sibi tradēdū: qd̄ pdiderat in effusiōe vnguē
ti voluit recuperare in vēditione magistri. Illi quippe Argēteo-
xxx. argentei valebant trecētos denarios vsuales: quili- rum. xxx.
bet enī. x. valebat: et ita in vēditione xp̄i recuperauit va- valor.
lorē vnguēti ꝑdicti: et recōpensauit dānū trecētoꝝ de-
narioꝝ de quo dixerat: quare hoc vnguentū non ventit
trecētis denarijs et datū est egenis: Et forte hec causa
fuit q̄re matth. hic factū marie recitauit: vt scꝫ congruen
ter factū iude q̄ dn̄m vendidit narraret tanq; cōtinuans
effectū ad causam: qr hoc factū fuit occasio venditionis
xp̄i: iudas itaq; vn⁹ de. xij. nūero nō merito: noīe non mu
nere: corpe nō aīo: a ꝑncipib⁹ nō iuitať: nō cogitur: nulla
necessitate ꝯstringiť: sꝫ ꝓpria spōte ꝓcessit/ et ꝓpria ma
lignitate cōsiliū scelerate mentis iniit. nec in venditione
magr̄i certā postulauit summā vt de re cara fieri solet: sꝫ
q̄si vile tradēs et venale exponēs mācipiū in ptāte emen
tiū posuit q̄ntū dare vellēt. Cū enī vilia exponūtur solet
querere vēditor ab emptore quātū dabis: cū autē cara
ecōuerso dicit tm̄ dabis. Mystice aūt p iudā significā-
tur iudices ac ꝑlati et sacerdotes: q̄ iudicia ac bn̄ficia et
sacramēta vēdere nō cessant/dicētes sepe: et si nō verbo
tn̄ facto⌊Quid vultis mihi dare/et ego vobis eū tradā⌋
vñ Bern. Quāti hodie de his q̄ aīas regere susceperunt
qd̄ sine mis̄abili gemitu non est dicendū xp̄i opprobria:
flagella: clauos: lanceā: crucē. mortem in fornace auari-
cie cōflant: hoc solo a iuda differentes q̄ ille oīm horum
emolumentū denarioꝝ numero cōpensauit: isti vorato-
ria ingluuie lucrū infinitas exigūt pecunias. his inhiāt
timēt ne amittāt: ī harū amore q̄escūt: aīaꝝ apd̄ eos nec
casus reputatur/nec salus: cū sint de p̄rimonio xp̄i nimi
um īpinguati/īcrassati/dilatati/nō cōpatiūť sup contri
tione ioseph. hec Bern. Propter auariciam vero iudas
factus est talis: qr vt Leo papa dicit. Aīa lucri cupida.
⁊c. vbi supra. Ex hoc aūt articulo vēditiōis xp̄i tria tra
hūtur notabilia documēta. Primū est vt nobis cauea-
mus ne et nos tā detestādū facin⁹. s. vēditiōis xp̄i vnq;
ppetrem⁹: qd̄ vtiq; diuersis modis īcurrim⁹. vñ Beda.
Multi hodie iude scelus q̄ dn̄m et mgr̄m deūq; suū pe-
cunia vēdiderit velut ī mane et nephariū exhorrēt / nec
tn̄ cauēt. Nā cū ꝓ munerib⁹ falsum contra quēlibet testi-
moniū dicūt: ꝑfecto qr veritatē ꝓ pecunia negant / dn̄m
ꝓ pecunia vendūt: ipse enī dixit ego sum ꝟitas. Cum so- Joh. xiiij.
cietatē fraternitatis discordie peste cōmaculāt dn̄m ꝓ-
dunt: qr de⁹ charitas est. Qui etiā si nullus pecuniā det j. Joh. iiij.
dn̄m argēteis vēdūt: qr ꝑncipis seculi ymaginē. i. exem-
pla hostis antiq̄ neglecta conditoris ad quā creati sunt
ymagine sumūt. nā ꝑm Hiero. Sicut iohannes baptista
q̄ nō ꝓ xp̄i ꝯfessione: sꝫ ꝓ defensione ꝟitatis occubuit: iō
tn̄ ꝓ xp̄o: qr ꝓ ꝟitate martyriū suscepit: ita ecōtrario q̄
charitatis et veritatis iura spnit: xp̄m vtiq; q̄ est ꝟitas ⁊
charitas ꝓdit. Immo vniuersaliter sicut dicit Origen̄.
Oēs q̄ ꝓ tēporalibus et mūdialib⁹ reb⁹ iusticiam dese- Cōsilium
runt: deū q̄ est iusticia vendūt. Silr̄ deū vēdit q̄ iusticiā vēdēs de-
vel consilium vendit: qr ipse est iusticia ac spūs et angel⁹ um vēdit.
cōsilij. Ille etiā dn̄m vendit qui eius timore et amore ne
glecto terrena ac caduca: immo etiā criminosa pl⁹ ama-
re et curare cōuincit. Dn̄m etiam ꝓ temporali pecunia

M

vēdit q̄ bona sua ꝑ vana glīa expēdit. Itē deū vendunt
symoniaci q̄ grām dei q̄ est in sacramentis et in alijs sa:
Simonia tā in emente q̄ʒ i vendente.
cratis et spūalib⁹ reb⁹ cōmutāt. Et qꝛ symonie pctm̄ est
tā in dāte/q̄ʒ i recipiēte: iō nō solū peccauit iudas in ven
dēdo xp̄m: sed etiā iudei in emēdo xp̄m. Emit aūt a me
xp̄m q̄ dādo mihi aliqd tp̄ale aufert mihi xp̄m. vbi grā.
si adulator dat mihi laudē falsam ex q̄ cor meū extollit
aufert mihi xp̄m: ꝛ ego ꝯsētiēs ꝑ vana laude vēdo xp̄m.
Itē dās mihi pecuniā q̄ allicit me ad pctm̄ mortale au:
Neqꝫ vendēti neqꝫ emētis est xp̄s ſʒ nr̄.
fert mihi xp̄m: ꝛ ego ꝯsentiendo vendo xp̄m. Nec tn̄ ille
emendo retinet sicut nec ego: sed nec mihi nec tibi. Sic
fuit de iuda et iudeis quoꝝ neuter xp̄m retinuit: ſʒ acqsi
tus est nobis xp̄ianis. vn̄ Raba. Exulta xp̄iane in com
mercio inimicoꝝ tuoꝝ vicisti. Qđ iudas vendidit et iu:
de⁹ emit: hoc tu acqsisti nr̄ enī xp̄us nō iudeorū qui eum
Vendi debem⁹ pro xp̄o.
emerūt. Secūdū est vt etiā et nos vēdi et vilipēdi ꝑ lau
de dei patiamur: q̄ ei vēdit rē aliquā id ꝑ q̄ rē vēdit pl⁹
appciat q̄ʒ rē ipam. Vn̄ si qs te minoris valoris i corde
suo et factis estimet q̄ʒ forte sis/ non turberis et maxime
in causa dei. Si ei ipe dn̄s ꝛ saluator nr̄ q̄ est summū bo:
nū et infinite bonitatꝭ in q̄ sunt oēs thesauri recōditi di:
gnat⁹ est ꝑ nobis tā vili ꝛ exiguo precio estimari: ac vēdi
ꝛ vilipēdi iiuste: nos q̄ veraciter viles et ob hoc vilipensi
biles sum⁹ si ꝯditiōis nr̄e miseriam aspicere volum⁹: cur
nō ꝑ xp̄o vilipēdi: imo nihil lipēdi patiamur iuste. vnde
ps̄.lxviij.
psal. Ego ꝑpter te sustinui opprobriū. Tertiū documē:
Vēdi debemus ꝑ celo.
tū est q̄ hō dʒ vēdere seipm̄ ꝑ regno. Si enī regnū celo:
rū venale est et tm̄ valet q̄ʒtum habes: sed tu nihil habes
meli⁹ teipso. Vēde ergo teipm̄ ꝑ regno celorū sicut xp̄s
voluit vēdi vt nobis acqreret regnū celorū. In recolen
do istū articulū recogitet hō vilitatē suā: qꝛ si iusto pre:
cio estiari deberet/ vix vnū obolum valeret: imo nihil in
cōparatione xp̄i q̄ tā exiguo et illi p̄cio vēdit⁹ est. Item
recogitet an ipe vnq̄ʒ xp̄m vēdiderit: ipm̄/et mādata ei⁹
ꝑ re tp̄ali vel ꝑ delectatiōe trāsitoria deserēdo. Item re
cogitet q̄liter ipe xp̄m sic venditū gratis sua mera boni:
tate acqsiuit. Itē qꝛ xp̄us adhuc hodie venalis est: ideo
sicut iudas neqter vendidit xp̄m: sic tu ꝑ contrariū cum
elemosynis eme ipm̄: vl̄ si aliō nō habes/ da ꝑ eo cor tuū
hoc ei desiderat pre oi re mūdi: iuxta illō Sapiētis. pre:
be fili cor tuum mihi. Itē q̄libet quātūcūqꝫ ꝑfect⁹ non
presumat de se: cū audit xp̄i aplm̄ magistrū dn̄m suum:
Feria q̄r:tā ieiunio ꝛ abstinentijs celebranda.
immo deū et creatorē oim̄ ꝑdidisse. Et qꝛ quarta feria
dn̄s fuit vēdit⁹: sic sexta feria fuit crucifix⁹: iō in memo:
riā hui⁹ vēditiōis dn̄i ꝑ totū annū ieiunijs penitentiali:
bus feria quarta. scd̄m post sextā tenet locū. Hic est etiā
q̄ multi quartis et sextis ferijs ieiunare cōsueuerūt: mul
ti qʒ abstinēt a carnalib⁹ q̄rta feria: qꝛ tunc caro xp̄i fuit
vendita. Ex tunc etiā post feriā quartam illam qua fuit
vēdit⁹ trib⁹ dieb⁹ sequentibus initia et fines horaꝝ omit
tim⁹ q̄si nobis ablat⁹ sit alpha et o: et impijs tradit⁹. Fa
cta igit̄ pactiōe querebat oportunitatē. s. loci et tp̄is ꝛ so
cietatis vt traderet eum occulte et sine turbis. s. qn̄ ppl̄s
nō erat circa eū: sed secret⁹ erat cū discipulis qđ et fecit
trādēs eū post cenā/ et de nocte cum in horto esset cū eis
ne ꝑ cōcursum et impetum populi tolleret̄ q̄ de die eū se:
quebatur. Cōsidera nūc quō dn̄s iesus toto vite sue tp̄e
vsqꝫ hodie ꝑ iudeis laborauit: ſʒ ipi tanq̄ʒ ingrati mala
ꝑ bonis dn̄o reddiderūt: et post multas ꝯtumelias vsqꝫ
ad ipi⁹ emptionē ꝛ mortē seuierūt. vn̄ Ansel. Demū veni:
sti dn̄e ad oues q̄ perierāt dom⁹ isrl̄ diuini verbi lampa:
dē palē extollens ad illuminationē orbis terre. et regnū
dei annūciās cūctis obtēperantib⁹ ꝟbo tuo sermonem
sequētib⁹ signis confirmasti: ꝛ ꝟtutē diuinitatis ondisti
i cūctꝭ male hn̄tib⁹. oīa oīb⁹ gratis exhibēs q̄ saluti ipo.
rū cōgruebat vt oēs lucrifaceres. Sed obscuratum est
insipiēs cor eoꝝ dn̄e/ et ꝑiecerūt sermones tuos retror:
sum: nec attēdērt ad oīa mirabilia q̄ operat⁹ es in eis ex
ceptꝭ paucis nobilib⁹ athletꝭ: q̄s inter infirma et abiecta
mūdi elegisti vt ꝑ ipsos fortia ꝛ alta mirifice expugna:
res: nec solū ingrati gratuitis tuis bn̄ficijs extiterūt: ſʒ
Opprobria que christus passus fuit.
etiā cōtumelijs affecerūt te dn̄m dn̄antiū ꝛ fecerūt in te
q̄cūqꝫ voluerūt. Te enī faciente opa in eis q̄ nemo alius
fecit qđ dixerūt. non est hic hō a deo. In principe demo:
niorū eijcit demonia/ demonium habet. seducit turbas.
vorax est potator vini. amic⁹ publicanorum et pctōrum
Quid fles/ qđ suspiras o hō dei dū sustines ꝟborū iniu:
rias? Nō audis quāta propt̄ te i dn̄m deū tuū ceciderūt
opprobria? Si p̄rēmfamilias beelzebub vocauerūt quā
to magis domesticos ei⁹? Hec q̄dem ꝛ his silia blasphe
mātes/ et aliquotiēs de lapidib⁹ ipetentes iesu bone pa:
tient̄ sustinuisti et fact⁹ es corā eis sicut hō nō audiēs: et
nō hn̄s in ore suo redargutiōes. Nouissime aūt ꝛ iustum Ps̄.xxxviij.
sanguinē tuū bone iesu a discipl̄o tuo filio ꝑditiōis. xxx.
argēteis appreciati sunt vt p̄cipitarēt aīam tuā i mortē
sine cā. hec Ansel. Vere magna deberet nobis esse confu
sio q̄ patiētiā in aduersitatib⁹ non habem⁹. Jesus inno: Patientia nobis nc̄ia.
cēs tot ꝛ tāta ac etiā passionē et mortē patiēter ꝑ nobis
sustinuit: et nos pctis aggrauati/ ꝛ ira dei digni non pos
sum⁹ paruas iniurias ꝛ grauamina modica sustinere/ et
multotiēs nec ꝟba leuia pro ei⁹ noie tolerare. vn̄ Chry.
Christ⁹ exprobrat⁹ cōtumelias fert: tu ꝟo vbiqꝫ honora
ri vis et nō fers opprobriū xp̄i. Cōsidera etiā hic q̄ʒ peri
culosum sit pctis locū dare/ ac p̄ncipia ꝛ introit⁹ eorum
nō repellere: qꝛ freq̄nter a minorib⁹ dyabol⁹ icipit vt ad
maiora mala inducat. Si enim iudas cupiditate et aua:
ricia/ ac iudei vane glīe et inuidie restitissent nunq̄ʒ ille
ad ꝑditionē: nec isti ad ei⁹ occisionē ꝑuenissent: sed quia
minora ꝯtēpserūt: iō ꝯn̄r ad maiora deciderūt: vt ei eccl̄ia
stic⁹ ait. Qui spernit modica paulati decidit. Oratio. Eccl̄ia. xix.

O Jesu clemētissime q̄ labores i predicādo: fati:
gatiōes i discurrēdo: ꝯuicia ꝛ opprobria/ iniu:
rias et angustias ꝑ nr̄a salute ꝑtulisti: ac tan:
dē ab vno discipuloꝝ tuoꝝ vēdi/ ꝛ a iudeis ap
preciari. xxx. argenteis: sic qʒ vili p̄cio vendi voluisti: da
mihi tāte patiētie ꝛ hūilitatꝭ exemplum imitari atqꝫ op
probria/ iniurias et oīa q̄ mihi illata fuerint patienter
tua grā tuoqꝫ cōsilio supare: et ꝑ nulla re trāsitoria te ne
quiter commutare: vilipensiones quoqꝫ meas et angu:
stias ꝑ tui nominis gloria equanimiter tolerare.

Meditatio i p̄mis vespis de cena dn̄i. c.liiij

ADueniente iā et imminē: Luc.xxij.
te tp̄e miſ̄ationū ꝛ miarū dn̄i q̄ dispo Mat.xxvj
suerat plebē suā saluā facere ꝛ eā non mar.xiiij.
corruptibilib⁹ auro ꝛ argēto: ſʒ p̄cio: j. Petri.j.
so sanguine suo redimere: voluit cenā
facere cū discipulis suis notabilē an̄:
q̄ʒ ab eis ꝑ mortē discederet i signū et
memoriale recordatiōis: et vt mysteria q̄ restabant com
pleret. Hec aūt cena p̄figurata fuit in panib⁹ q̄s abime: j. Reg.xxj.
lech dauid porrigebat et magnifica valde fuit: ꝛ magni:
fica sūt q̄ dn̄s ibi fecit ad q̄ ituēda te p̄ntē cū attētiōe sū
ma exhibe: qꝛ si hoc digne ꝛ vigilant̄ fecerꝭ nō patiet̄ be:
nign⁹ dn̄s te ieiunū redire. Circa ipam igit̄ cenā p̄ncipa
liter. v. q̄ ibi notabilit̄ facta sūt meditāda occurrūt. Primo Quinqꝫ in cena dn̄i notanda.
ipa corpal̄ cenatio. scd̄o pedū disciploꝝ ꝑ dn̄ʒ ih̄ʒ ablu:
tio. tertio charitatiua ꝑditorꝭ correptio. q̄rto sacratissi:
mi sacmēti istitutio. q̄nto pulcherrimi s̄mōis ꝑ ip̄ʒ ꝯpo:
sitio. Circa p̄mū attēde q̄ [p̄ma die azimoꝝ]. i. eadē die
i cui⁹ vespa erat agn⁹ imolād⁹ ꝛ cū azimis edēd⁹. s. xiiij.
die seu luna mēsis. i. q̄ erat feria. v. et pasche vigilia dn̄s
ih̄s reqsit⁹ a discipulis suis vbi vellet sibi iux̄ legē pari
pascha. i. paschalē agnū: p̄misit ad hoc faciēdū petꝝ ꝛ io
hānē ad amicū suū in mōte syō vbi erat cenaculū grāde
stratū iubēs vt pascha parēt ibi: ꝛ ꝑ oīa māifestās q̄ vsqꝫ
ad extremū vite n̄ ē aduersatus legi. ꝑ petꝝ signat̄ actio
bōa: ꝑ iohm̄ ꝯtēplatio deuota q̄ p̄parāt pascha. i. dispo:
nūt ad corp⁹ xp̄i sctm̄ ōbite sumēdū. Preparāt āt i cena
culo. i. i hoīe ꝑ deuotionē eleuato grādi lōgitudīe lōga:
nimitatꝭ: lato latitudīe charitatꝭ: strato varietate ꝟtutꝭ.
Mittēs aūt discipl̄os dixit eis. [Ite in ciuitatē ꝛ occur
ret vobꝭ hō amphorā aq̄ portās] Ad lr̄aʒ tulit amphorā
seu lagenā aq̄ vt i tāto festo haberet apud se aquā expia
tiōis q̄ mūdaret se: ꝛ significat q̄ vbi xp̄s cenatur⁹ est la:
gena aq̄ lachriarū i expiatiōe dʒ p̄cedere: ꝑ aquā enī vi:
uifici fontis baptisma designat̄. vn̄ Beda. Paraturis
pascha hō amphorā aq̄ portās occurrit vt ondat̄ myste
riū pasche dn̄i celebrādū ꝑ ablutiōe mūdi. Aqua laua:
crū grē: lagena fragilitatē designat coꝝ ꝑ quos eadem
erat grā mūdo mīstrāda. Et subdit. [Seq̄mini eū in do
mū quā intrat et dicite dn̄o dom⁹ mgr̄ dicit. Tp̄s meū]
s. patiēdi [ꝑpe est apō te faciet pascha] dic̄ mgr̄. q. d. vo:
lo pari apō te q̄ exigūt ad comestionē agni paschalis: et
iō ꝑuide mihi de loco et cibo. vn̄ credit̄ q̄ ille erat disci:
pulus xp̄i: ſʒ occultus ꝛ iō ꝑuidit de loco ꝛ agno et alijs

necessarijs ĩ cõuiuij celebratiõe paschal. In quo appa-
ret maxima paupertas xp̄i.qꝛ ita pauper erat ꝙ nec do-
miciliũ/nec susceptaculũ habebat.nec vñ paschalẽ cibũ
emere posset.et ideo discipli ĩterrogabãt vbi pascha pa-
rare deberẽt. Audiãt hec ⁊ erubescãt qbꝰ cura est in edi-
ficãdis magnis domibꝰ ⁊ ãbitiosis palatijs/et ꝯgregã-
dis thesaurꝭ:cognoscãt xp̄m oĩm dñm.qꝛ locũ vbi cena-
ret vł etiã caput reclinaret:aut cibũ quẽ acciperet:vł pe
cuniã vñ emeret nõ hẽbat. Attẽdãt se paꝝ distare ab infi
delibꝰ idola et opa manuũ hoĩm colẽtibꝰ. Studiũ ei po
nere et delectari ĩ magnis ⁊ pulchris edificijs: vel in the-
sauris qd aliud est q̃ȝ colere ligna vel lapides:vel argen
tũ et auꝝ cũ gẽtibꝰ:[Euntes aũt discipli ĩuenerũt sicut
dixerat illis ⁊ parauerũt pascha] .i.refectiõeȝ pasche in
mõte syõ et cenaculo ostẽso eis. Ibi pascha mãducaue-
runt:ibi post resurrectionẽ dñi discipuli ꝓpter metũ iu-
deoꝝ latuerũt:ibi spm̃sctm̃ in die pẽthecoste receperunt
Ps. lxvij ac mlta ⁊ magna ibidẽ p dñȝ fctã sũt. Hic mõs syõ mõs
coagulatꝰ:mõs piguis:mõs ĩ quo bñplacitũ est deo ha-
bitare in eo:et multa ac mira opari quasi fauꝰ distillans
dulcedine:et flos redolẽs suauitatis odorẽ:pias mẽtes
sui recordatione afficit ꝯfortat ⁊ reficit:ac sctitatis sue p̄
eminẽtia cõsolatur et pascit. Appropiquãte autẽ vespa
ipe dñs cũ alijs discipłis ciuitatẽ ĩtrauit/⁊ ad ipȝ locũ
perueniẽs ad vesperã illiꝰ diei pascha celebrauit:qꝛ illa
Hora vespertina agno pascali apta. hora agnꝰ paschał comedi cõsueuit. Hora quippe vesp-
tina debebat agnꝰ paschalis ĩmolari:⁊ hoc in figura ⁊ si
gnio ꝙ ĩ vespera mũdi ⁊ in fine seculoꝝ ĩmolãdus eẽt ve-
rus agnꝰ.s.xp̄s. Solẽnitates etiã iudeoꝝ ĩcipiebãt a ve-
spera ⁊ terminabãtur in vespa:qꝛ ipsi ꝭm lunã q̃ de sero
primo apparet dies numerabãt:⁊ eos de vno sero in ali-
ud cõputabãt. Sic ergo aliquid fctm̃ in vigilia festi po-
test dici in festo fctm̃:quẽ q̃dẽ modũ tres euãgeliste ꝯuã-
tes dixerũt cenã eẽ factã p̄ma die azimoꝝ: qꝛ fctã fuit die
precedenti ad vesperã q̃ iã ad p̄mã diẽ azimoꝝ ꝑtinebat
in q̃.s.vespa fermẽto de domibꝰ suis abiecto iudei agnũ
immolare.i.occidere solebãt. Iohãnes ꝟo accipit diem
festũ pasche nõ ꝓ illo cuiꝰ festũ solũ celebris erat q̃ erat
dies p̄cedens:sȝ ꝓ illo die q̃ totꝰ celebris erat.⁊ iõ dicit
Corpꝰ dominicũ de azimo factum. cenã factã añ diẽ festũ pasche: illa aũt vespa qua come-
debał agnꝰ paschalis cũ azimis cõfecit xp̄s corpꝰ suum:
ex quo patet ꝙ cõfecit de azimo et nõ de fermẽto:cũ tũc
non esset fermẽtatũ in domibꝰ iudeoꝝ:qꝛ tũc tenebãtur
vesci panibus azimis.s.a vespera.xiiij.diei.i.mensis vsq̃
ad vesperã.xxj.diei eiusdẽ mẽsis:vñ patet ꝙ iohẽs nõ cõ-
tradicit alijs:sȝ magꝭ ꝯuenit cũ ipsis. Quãuis aũt typicꝰ
agnꝰ figurã veri agni gestabat:illa tñ nocte q̃ ĩmolabał
agnꝰ typicꝰ nõ fuit xp̄s verꝰ agnꝰ ĩmolatꝰ. Ipse eni lega-
lia voluit obꝟuare ne legi cõtrariꝰ videreł.⁊ iõ voluit mo
re iudeoꝝ pascha celebrare:⁊ nocte illa agnũ comedere
anteq̃ȝ moreretł. Precessit ḡ ĩmolatio agni typici ĩmola
tionẽ agni veri vt sic xp̄s q̃ est agnꝰ verꝰ ĩmolareł ꝓ nobꝭ
immediate post ĩmolationẽ agni figuralis:⁊ sic veritas
figure succederet et respõderet. Qui etiã licet die sequen
ti crucifixus fuerit:hac tñ nocte q̃ agnꝰ ĩmolabał myste-
ria corporis et sanguinis sui celebrãda discipulis tradi-
dit:et a iudeis tentꝰ et ligatꝰ est:et sic ipsiꝰ ĩmolationis.i.
passionis sue exordiũ sacrauit. Qñ autẽ xp̄s verꝰ agnus
fuit immolatꝰ.s.in parasceue sctã/tũc apd̃ nos est tẽpus
nõ gaudij sȝ meroris ꝓpter xp̄i passionẽ. ⁊ ideo ecclesia
illa die nõ solẽnizat pascha sed differt vsq̃ ad diẽ resur-
j.Cori. v. rectiõis:qꝛ sicut ait apłs pascha nr̃ȝ imolatꝰ ẽ xp̄s. Aspi
ce igił nũc dñm iesuȝ in aliq̃ parte domꝰ manẽtẽ/ ⁊ cũ di
scipulis salubria colloquẽtẽ. Et interi ĩ cenaculo para-
bał ꝓ eis p aliquos ex.lxxij.discipłis. Legił eni ꝙ btũs
marciał lemouicaꝝ apłus cũ aliq̃bꝰ alijs ex.lxxij.fuit ip-
so sero ibi ad ministrãdũ dño iesu ⁊.xij.recũbẽtibꝰ. Sed
et aquam portauit ipsi dño iesu qñ lauit pedes discipulo
Ad agnũ paschalẽ necessaria rum. Cum aũt oĩa essent parata in cenaculo : intrauit ce-
naculũ dñs iesus et discipłi cũ eo. Dẽs lauãt manꝰ et de
fertur eis agnꝰ paschał assus:bñdictioneq̃ȝ facta p dñm
comedũt eũ cũ succo lactucaꝝ agrestiũ. In solẽnitate q̃p
pe paschali q̃ttuor erãt agnꝰ paschalis:panis azimꝰ.vi-
num et ius lactucaꝝ agrestiũ.nõ eni nisi cũ amaritudine
⁊ ꝯpũctiõe cordis digne accedił ad veꝝ agnũ. Dicit aũt
comestor ĩ scolastica hystoria ꝙ nũq̃ȝ legił dñȝ comedis
se carnes:nisi agni paschał: q̃d tñ fecit in typo ⁊ figura.
Discũbebat ergo iesus cũ.xij.discipuł suis.dñs cũ ꝟuis

mgł cũ discipuł.patł cũ filijs:q̃si cũ socijs:q̃si cũ amicis.
vñ ĩ ps. Filij tui sicut nouelle oliuaꝝ ĩ circuitu mẽse tue Ps.cxxvij
Hec refectio significat refectionẽ etnã in vespe.i.in fine
mũdi futurã. O q̃ȝ felices illiꝰ recubitꝰ ꝯmẽsales.¶ Sed
quõ discũbẽtes cenabãt cũ lex p̄ceperit ꝙ stantes erecti
pascha comedere deberẽt: Pōt dici ꝭm Theophi.ꝙ p̄ꝰ
mãducauerũt pascha ⁊ fecerunt vt lex mandabat. Deinde
ꝭm cõem vsuȝ discubuerũt mãducãtes quosdã alios ci-
bos.vñ dicił postea ꝙ iesus surrexit a cẽa. Et edẽtibꝰ il-
lis dixit dñs [Desiderio desideraui].i.valde desideraui
[hoc pascha].s.typicũ ⁊ legale [mãducare vobiscum an
teq̃ȝ patiar].i.moriar. Geminatione ꝟbi notat intẽtionem
duplicis desiderij.s.vt finiat vetꝰ testamẽtũ ⁊ ichoet no-
uum q̃d erat sibi ĩ desiderium.¶ Cogita q̃ȝ lõgo tp̄e hoc
desideriũ dñi fuerit ꝓtelatũ:et noli deficere si qñq̃ȝ ad tẽ
pus tuũ differł desideriũ. Ipse etiã oĩbꝰ diebus vite sue
post nos cucurrit in siti feruentissimi desiderij salutꝭ no-
stre. Et nos si qñq̃ȝ nõ valemus habere desideria bona:
saltẽ habeamꝰ volũtatẽ habẽdi desideriũ.iuxta illđ Cõ
cupiuit aĩa mea desideriũ iustificationis tue:et tũc acce
ptabit voluntatẽ ꝓ facto. Dicit aũt hoc dñs vt se volun-
tarie pati oñdat cuiꝰ passionẽ ĩmolatio agni typici ⁊ pa-
scha iudaicũ p̄figurabat:et vt demõstret affectũ quẽ ha
bet vt legalia cessent:et veritas euãgelij currat ꝭȝ Bedã
Desiderat p̄mo typicũ pascha cũ discipulis mãducare.
et sic passionis sue mysteria mũdo declarare:quatenus ⁊
legalis pasche ꝓbator existat:et hoc figurã veri pasche
fuisse docẽdo vetet vltra carnalił exhiberi. In cuiꝰ rei fi
gura d̃fecit mãna postq̃ȝ comederũt filij israel de frugibꝰ
terre ꝓmissionis:nec vsi sunt vltra cibo illo.¶ Unde sub
dit [Ex hoc].s.tp̄e [nõ mãducabo illđ].s.vetus et legale
pascha [donec] sacramẽtũ dñici corporis ⁊ sanguinis ĩ
hoc veteri pascha spiritualiter intellectũ [in regno dei]
.i.in ecclesia militãte [impleał].i.instituał vł institutum
celebreł.q.d.nõ comedã vel celebrabo ãpliꝰ in figura et
signo:sȝ in veritate et signato. Ipse eni postea sumpsit ve
rum corpꝰ suũ sub sacramẽto: et nihilominꝰ hodie in ec-
clesia vetꝰ et figurale pascha ĩpletũ mãducat:qꝛ ea q̃ lex
rudi pplo carnaliter obseruãda p̄cepit ipse ĩ mẽbris su-
is hoc est in ipa ecclesia spũaliter exercet. In hoc igitur
regno comedit corpꝰ suũ.i.nos illđ ĩ eo comedere facit/si
cut postulat ꝓ nobis.i.postulare nos facit. Sacramẽtũ
eni eucharistie q̃d nos p fidẽ spũalił mãducamꝰ et ipse
mãducat nobiscũ incorporãdo nos sibi p istud sacramẽ
tũ q̃d alloquẽs Aug.dicit. Cibꝰ es grandiũ:nõ mutabe-
ris in me:sȝ tu me mutabis ĩ te.vñ donec nõ ponił hic ex
clusiue sȝ inclusiue [Et accepto calice].s.vini quo ad pa-
scha iudaicũ [grãs egit ⁊ dixit/accipite ⁊ diuidite inter
vos] grãs egit:qꝛ ĩstabat cõpletũ desideriũ:vt post ĩmo
latiõeȝ agni typici seq̃reł ĩmolatio agni veri.s. xp̄i et qꝛ
vetera trãsibãt ⁊ noua fiebãt oĩa dũ vinũ ⁊ azima in cor
pus ⁊ sãguinẽ dñi eiꝰ bñdictiõe trãsubstãtiabanł vñ ait.
[Nõ bibã amõ de genimie vitꝭ].s.materiał.i.đ vino q̃d ge
nerał ĩ vite.s.typicũ potũ [donec veniat regnũ dei] quod
ĩtellige vt supra de cibo est dictum.vñ Beda. Sicut su-
pra typicũ agni esũ:sic etiã potũ pasche typicũ negat se
vltra gustaturum: donec ostẽsa ⁊ mãifesta resurrectiõis
sue glia regni dei fides mũdo adueniat.et p duo maxia
legꝭ edicta esũ vicȝ potũq̃ȝ paschalẽ spiritualił ĩmutata
disceres oĩa legꝭ sacramẽta vł iussa q̃ carnalił sonare vi
debãtur ad spiritalẽ iã obseruãtiã fuisse trãsferẽda. Et
sic ꝭm Aug. Lucas de duplici calice mẽtionẽ facit. Pri
mo de calice vini p̄dicto quo ad pascha iudeoꝝ. Scđo đ
calice sanguinis sui.de quo ĩfra est dicẽdũ. Calix dñi ar
gẽteꝰ duas hic ⁊ ide hñs ãsulas sextarij gallici mẽsurã
capit.legale igił pascha cessauit ⁊ ĩpletũ fuit in regno ec-
clesie qñ diuina sapiẽtia pauit mẽsã noui sacramẽti: vbi
posuit panẽ corporis ⁊ miscuit vinũ sanguis sui. Lega-
lia eni habuerũt cursuȝ suũ ⁊ obligationẽ vsq̃ ad xp̄i pas
sionẽ ĩ qua oblatũ est vnũ pfectũ sacrificiũ euacuatiuũ
legaliũ.⁊ iõ vsq̃ tũc xp̄s legalia ꝟuauit ⁊ filꝭ alijs ꝟuan
da mãdauit.vñ dicit Aug. ꝙ legalia tñ fuerũt añ passio-
nẽ dñi viua:pꝰ passionẽ mortua.sȝ postq̃ȝ claruit veritas
euãgelij p mũdũ sũt seplta. Nr̃a ꝟo sacramẽta vsq̃ ad
Exo. xij. Agni sumẽdi conditiones. finẽ mũdi ĩ suo vigore manebũt.¶ Et nota ꝙ ĩ exodo de
terminãtur mlta q̃ req̃rũtur ad esũ agni typici:⁊ adhuc
req̃runł ad esuȝ agni veri. Debȝ eni comedi verꝰ agnꝰ.s.
xp̄s p̄mo a circũcisis p vetis cõuersatiõis depositionẽ.

Scd̃o cũ lactucꝭ agrestibꝰ ꝓ amarã de pctis oibꝰ cordis
ↄtritionẽ. Tertio sine fermẽto pcti cũ panibꝰ azimis/ ꝓ
ↄsciẽtie sinceritatẽ. Quarto renibꝰ accĩctꝰ/ꝓ castitatem.
Quĩto pedibꝰ calciatꝭ/ꝓ affectionẽ a terenis elõgationẽ:
cuiꝰ signum põt esse ꝙ deꝰ ꝑus lauit pedes discipulorꝝ:q̃
daret eis hoc sacramẽtũ. Sexto cũ baculis ĩ manibꝰ/ꝓ
suipsiꝰ custodiã diligẽtẽ. Predicte ↄditiones reqrunt
ad declinationẽ mali. Sꝫ quantũ ad operationẽ boni re
quirit. Primo ꝙ in domo vna comedat ꝓ ecclesiasticã
vnitatẽ. Scd̃o ꝙ a vicinis ꝑ fratnũ amorẽ ⁊ ↄcordiam.
Tertio ꝙ non crudꝰ sine amoris igne:nec coctus aq̃ sine
dṽotiõis sapore:sꝫ assus igni q̃ deuotiõis feruorẽ ꝓcedẽ
tẽ. Quarto ꝙ festinant ꝓ spiritualẽ auiditatẽ et delecta:
tionẽ cõcõitãtẽ. Quĩto ꝙ totalit̃ ꝑ fidei ĩtegritatẽ vorã:
do caput cũ pedibꝰ ⁊ ĩtestinis.i.ꝑ verã fidẽ ĩcorporãdo
⁊ credẽdo ĩ xp̃o diuinitatẽ:q̃ est caput eiꝰ:⁊ hũanitatẽ.s.
carnẽ q̃ tãq̃ꝫ pes eiꝰ est ĩfima in ipsa natura:et aĩam q̃ est
media sicut eiꝰ ĩtestina. Sexto ꝙ sine ossiũ cõminutione
per simplicem sacramẽti venerationẽ. Oratio.

Omine iesu xp̃e q̃ hora vespertina cenã vltimã
cũ discipulis in cenaculo grãdi strato fecisti
⁊ eos sacratissimo corpore ⁊ sanguĩe tuo ciba
sti:fac pectꝰ meũ cenaculũ grãde stratũ. ãplifi
ca spẽ et charitatẽ in corde meo.magnifica lõganimita:
tẽ spẽ ⁊ charitatẽ/patiẽtiã ⁊ hũilitatẽ.da mihi vt te quẽ
celi ⁊ terre nõ capiũt ꝓ modulo suo capiat cor meũ ↄtri
tum et humiliatũ:vt ꝑ inhabitãtẽ grãm tuã oĩa tibi pla:
centia cogitẽ et ꝑficiã:et oĩa cõtraria odienda declinẽ:
⁊ sic perseuerando vsq̃ꝫ in finẽ cõsequar tũc dignã sacro:
sancti corporis et sanguinis tui perceptionem.

De ablutione pedum. Capitum.liiij.

Job.xiij.
Irca secundum vero dili
genter attende. Premissis nãq̃ꝫ ita se
habẽtibꝰ ⌊sciẽs iesꝰ q̃ꝛ venit hora eiꝰ⌋
nõ fatalis:sꝫ ĩplectionis sacramẽtorꝝ
a deo p̃re ordinata ⌊vt trãseat ex hoc
mũdo ad p̃rẽ⌋ nõ ꝑ loci mutatiõẽ:sꝫ
sicut dr̃ a patre venisse assumẽdo na:
turam nr̃am mortalẽ ita dr̃ ad patrẽ redijsse faciẽdo ip:
sam ꝑ ĩmortalitatẽ ĩ sua resurrectione patne glĩe ↄsortẽ
⌊cũ sꝑ dilexissꝫ suos q̃ erãt ĩ mũdo⌋ nõ suos sola creatiõe
sꝫ suos etiã electiõe.s.discipulos ⌊ĩ finẽ dilexit eos⌋.i.ĩ fi:
ne specialia et maiora signa dilectionis et q̃to amore di
lexit eos oñdit ponẽdo animã suã pro eis. Vel ⌊ĩ finẽ⌋.i.
perseueranter ⁊ ĩ mortẽ: nõ ꝙ morte termĩaret̃ dilectio:
sꝫ intm̃ dilexit ꝙ vsq̃ꝫ ad mortẽ dilectio eũ ꝑduxit.ĩ quo
exẽplũ dedit:vt oẽs in dei ⁊ ꝓximi charitate vsq̃ꝫ in finẽ
permaneãt:vel ⌊in finẽ⌋.i.ĩ xp̃m q̃ est finis ꝑficiẽs ⁊ cõsu:
mãs ⌊dilexit eos⌋ vtiq̃ꝫ vt ⁊ ipi de hoc mũdo vbi erãt ad
caput suũ ꝙ hinc trãsisset eiꝰ dilectiõe trãsirẽt. Per iesũ
qui salꝰ interp̃tat̃ bonꝰ p̃latꝰ significat̃:finis vero vltimꝰ
est beatitudo vera que ↄsistit in clara dei visione et frui:
tione perfecta. Licet aũt oĩs homo debeat ad hũc finẽ
proximũ diligere.p̃latꝰ tñ q̃ est xp̃i vicarius specialiter
tenetur erga suos subditos hec facere ⌊Et cena facta⌋.s.
agni paschalis ⌊cũ diabolus misisset in cor⌋.i.in volũta:
tem iude.nõ directe tanq̃ꝫ volũtatẽ mouens:sꝫ indirecte
tãq̃ꝫ ei suggerẽs ⌊vt traderet eũ⌋.s.iesum ↄsentiẽs iniqui
tati:die eñi ꝓcedenti eũ vẽdiderat suggestione diaboli.

Diabolꝰ nõ ĩmittit sed inten: dit cogita tiões ma: las.

Diabolꝰ q̃ppe nõ est ĩmissor cogitationũ malarꝝ:sꝫ inten
tor q̃ꝛ tẽtatio praua ex hoĩe est quã diabolꝰ non ĩmittit:
sed ĩmissa ab homine magis intẽdit ⁊ accendit tẽtatiõe
hoĩs ꝑcepta ꝑ aliq̃ signa exteriora. Aliter eñi nõ põt ho:
minẽ deijcere nisi homo seip̃m deijciat ⁊ hosti arma red:
dat.i.nisi suggestioni ↄsentiat:nã s̃m Aug.ꝑ diabolũ sug
gestiones ĩmittũt/⁊ hũanis cogitationibꝰ miscẽtur.his
ergo ita factis ⌊sciens⌋ iesus vt deꝰ ⌊q̃ꝛ oĩa dedit ei pater
in manꝰ⌋.i.in p̃tãte etiã ipsum traditorẽ ⁊ ꝑsecutores.ex
quo patet in xp̃o plenitudo scie ⁊ p̃tãtis ⌊et q̃ꝛ a deo exi:
uit in mundũ veniẽs nec patrẽ deserẽs ⌊⁊ ad deũ vadit⌋
oĩaq̃ꝫ acq̃siuit patri reducẽs ⁊ nõ nos relinquẽs sciẽs se
esse regẽ regũ ⁊ dñm dñantiũ:nec oblitꝰ se esse dei filium
naturalẽ:et non ignorãs suã sublimitatẽ q̃uis talis eẽt
et talẽ se sciret:tamẽ in magne sue pietatis iudiciũ:ĩ ma:
gne nr̃e exẽplũ hũilitatis:nõ dei dñi sꝫ hominis s̃ui im:
plet officiũ:humiliat se vt ministret:q̃ꝛ venit ministrare
et non ministrari.ac ⌊surgit a cena⌋ volẽs lauare pedes

Hũilitas dñi in la: uãdis pe: dibus.

discipulorꝝ. Ex quo vniuersum cõculcat tumorẽ dum is
qui exit a deo et ad deum vadit pedes lauare voluit. Lo
cutus q̃ppe euangelista de tãta dñi humilitate p̃iꝰ eius
celsitudinẽ voluit cõmẽdare ad exaggerandũ ipsius do
mini hũilitatẽ et ad ammouendũ nos vt q̃to magni su:
mus hũiliemur ĩ oibꝰ et de donis dei nunq̃ꝫ sup̃biamus
Ac si ꝑ hoc dicat̃ hoĩ. Si ille qui filius dei erat et patri
equalis suã a deo ĩclinauit maiestatẽ. vt hũiliaret se ad
pedes hoĩs q̃d debꝫ facere miser homo qui est terra ⁊ ci:
nis:surgunt etiã statim et discipuli ignorãtes quo velit
ire. Ipse autem descendit cũ eis ĩ aliũ locũ inferiꝰ in ea:
dem domo subtus cenaculũ. Nã in sup̃iori parte domꝰ
palestini faciebant cenacula ⁊ inferiꝰ cubicula. Sũt aũt
in mõte syõ due capelle vbi erant canonici regulares cũ
abbate secũdũ regulã bt̃i Aug.dño ministrãtes. vna su:
perior vbi cena facta fuit:et spiritus sanctus sup̃ discipu
los descendit.alia inferior vbi xp̃us pedes discipulis la
uit.et eis ianuis clausis aperuit:cui est ↄtiguũ cimiteriũ
ꝙ dicitur bonorũ virorũ possessio. vbi sepultꝰ fuit beatꝰ
stephanꝰ/nichodemꝰ/gamaliel/⁊ abiba cũ alijs viris sã
ctis.vbi etiã est sepulchrũ dauid et salomonis et aliorũ
bonorꝝ regũ iuda et hierusalẽ. Veniens ergo dñs ĩferiꝰ
cũ discipulis oẽs ibi cedere fecit.aquã sibi afferri iubet:
deponit vestimenta vt ↄuenientiꝰ hoc ministeriũ exhibe
at. Ubi nota quattuor depositiones vestiũ xp̃i. In cena
deposuit eas et resumpsit ad colũnã nudatus est ⁊ reĩdu
tus ĩ illusiõe militũ nudatꝰ ⁊ reĩdutꝰ sed ab herode nõ le
git̃ nudatꝰ:ad crucẽ nudatꝰ ẽ nec reĩdutꝰ. Prĩa spectat
ad ap̃los q̃s ĩ breui resũpsit. Scd̃a ad illos q̃ resũpti sũt
in die pẽthecostes ⁊ paulatĩ resumũt̃. Tertia in reliq̃as
q̃ resumẽt̃ ĩ fine. Quarta ad ↄuersã medietatẽ nr̃i t̃pis q̃
nũq̃ꝫ resumet̃. Depositꝭ igr̃ vestimẽtꝭ suis ⌊lĩtheo se ꝓcin
xit⌋ disponẽs se ad lauãdũ et nihil obmittẽs de his q̃ ad
istud reqrunt̃ officiũ ⌊deĩde mittit aquã ĩ peluĩ⌋ lapideã
ꝓp̃rijs manibus nõ ꝑ aliorꝝ ministeriũ ⁊ tã charitatiue/
tã honeste/tã officiose preparatus venit lauare pedes di
scipulorꝝ lutosos.q̃ꝛ discalciati incedebãt ⌊et tergere lin
theo quo p̃cĩctꝰ erat⌋ vt ꝑ oĩa hũilitatis officiũ ĩpleret
Et q̃d mirꝝ si hoc fecit q̃ mĩto maiora facere dignatꝰ est.
vñ Aug. Posuit aũt vestimẽta sua q̃ cũ in forma dei eẽt
semetip̃m exinaniuit.precinxit se lintheo q̃ formam serui
accipiẽs habitu ĩuẽtꝰ ẽ vt hõ:misit aquã in peluim vt la:
uaret pedes discipulorꝝ qui in terrã sanguinẽ fudit quo
immũdiciã dilueret pctõrũ:lintheo quo erat ꝓcinctꝰ pe
des quos lauit tersit:q̃ carne qua erat ĩdutꝰ euãgelistarꝝ
vestigia cõfirmauit. Et lintheo quidẽ vt se ꝓcĩgeret po:
suit vestimẽta q̃ habebat: vt autẽ formã serui acciperet
q̃ñ semetipsũ exinaniuit:nõ q̃d habebat deposuit:sꝫ q̃d
nõ habebat accepit.hec Aug. Et vt oĩa ratione et ordĩe
faceret ⁊ faciẽdo nos ĩstrueret ⌊venit⌋ ministeriũ inchoã
do primo ⌊ad symonẽ petrũ⌋ ipse eñi inter alios maior
erat et iõ ab ipso inchoatio fuit. Et tunc petrꝰ ex cõside:
ratiõe diuinitatꝭ et maiestatis xp̃i territꝰ ꝙ etiam q̃libet
eorꝝ expauisset: expauit et totꝰ stupefactꝰ recusat:et rem
sic suo iudicio indecẽtẽ declinat. Non decet inq̃t nõ con
uenit. ⌊tu⌋ dñs ego seruꝰ:tu deus/ ego hõ:tu creator/ego
creatura ⁊ ⌊tu mihi⌋ misero pauꝑrimo hũillimo piscato:
ri ⌊lauas pedes⌋ sordidos ⁊ ĩfimũ in corꝑe mẽbrũ mani
bus his quibus cecis oculos aperuisti:leprosos munda
sti:et mortuos suscitasti.i.vis lauare pedes mihi pecca:
tori tu qui es filius dei.q.d.hoc ĩdecẽs est et nullo modo
sustinendũ. Simile verbum dixit in principio cõuersio
nis sue.exi a me quia homo peccator sum dñe. Sicut est
dominus humilis ad seruiendũ ita seruus non suscipiẽ:
do seruitium. q.d.s̃m Bedã. Tu deus deorꝝ.tu rex ange
lorũ.tu filius altissimi:et speculum sine macula maiesta:
tis dei:tu quem adorãt angelice potestates.tu deus eter
ne mihi vermiculo lauas pedes.tu ante me curuaris an:
te quem curuentur qui portant orbem: tu ante me flecte:
ris ante quem flectitur omne genu celestium terrestriũ
et infernorꝝ. Et in hoc petrꝰ significat discipulũ ignoran
tem ⁊ indiscrete loq̃ntẽ de facto sup̃ioris sui cuiꝰ ignorat
rationẽ.frequẽter eñi cõtigit ꝙ aliquid iudicat̃ irratio:
nabilissimũ ab ignorãte causam q̃d tñ rationabilissimũ
et secũdũ veritatem: ꝓpter q̃d dixit ei iesus ⌊Quod ego
facio tu nescis modo⌋ hoc meum factum exemplum est
et mysterium:exemplum quidem humilitatis exhiben:
de. mysterium autem interioris mundationis. Duplici

Cenacl̃a palestino: rum.

vestes q̈ter deposi te a xp̃o.

Philip.ij.

Luce.v.

ter ergo pōt intelligi. Uno mō [qd̄ ego facio] .i. quomō ego facio exēplū [tu nescis modo] .i. nō intelligis [scies aūt postea] tūc. s. qn̄ exposuit eis dicens / scitis quid feci vobis. ꝛc. ¶ Aliter ei nō potuit supbie nr̄e tumor curari: nisi p maximā hūilitatē redēptoris nostri: et tn̄ post totū istud adhuc cū lucifero supbiūt multi vicarij: et successores xp̄i. Alio mō pōt ītelligi [qd̄ ego facio tu nescis mō] .i. hoc mysteriū est et secretū / et significat interiorē mūdationē q̄ nō pōt fieri nisi p me / qd̄ nō intelligis mō [scies aūt postea] tūc. s. cū spm̄ sctm̄ accipies. Res eni est sacramētalis ad instructionem eccl'ie: et fiet tibi manifesta oportuno tp̄e. Et in hoc docemur bn̄ iudicare / et loqui de factis supioris boni: nisi deo permittente erraret manifeste. Petrus aūt de tāta filij dei inclinatione pterritus: et vsq̧ ad suos pedes hūilē xp̄m videre nolens: in eadē adhuc volūtate psistit: nō ex obstinatiōe / sed ex humillima quā ad xp̄m habuit reuerentia di. [Nō lauabis mihi pedes ineternū] .i. nunq̄ lauabis: nūq̄ hoc patiar: hoc eni in eternū nō fit qd̄ nunq̄ fit. Ac si diceret absit a me ꝙ sustineā hoc a mgr̄o / a dn̄o et deo meo: licet autem petr⁹ bono zelo hoc faceret: tn̄ indiscrete faciebat: qr cuz xp̄s nō posset errare / nō debebat voluntati eius aliq̄ mō

Lauandi sumus a christo. resistere. Et iō ɔminat̄ ei dn̄s dicēs [Si nō lauero te] .i. pedes tuos [nō habebis partē mecū] in btitudine. Siue hoc intelligatur de lotione mystica et interioris macule ipsius affect⁹: q̄ qr necessaria est iō ꝓcipit̄: siue de lotione materiali ꝛ corpali pedū ipsi⁹ petri q̄ ecōuerso iō est necessaria qr ꝓcipit̄: nō potuit in petrū ampli⁹ intonare q̄ vt minaret̄ repulsam. Et iō petr⁹ audita ɔminatiōe xp̄i ad tāte ɔminatiōis terrificū verbū expauescēs: sapiēter mutat ɔsiliū i meli⁹. di. [Dn̄e nō tm̄ pedes meos] .i. affectus [sed et man⁹] .i. opa [et caput] .i. cogitatiōes mētis q. d. nō ex ꝓteruia recusaui: sed qr cōsideraui opera tua et expaui: pedes sunt pars corpis inferior: man⁹ media: caput superior: et ideo p expressionē istarū partiū intelligit̄ totū corp⁹. Territ⁹ petr⁹ de periculo salutis ex dn̄i respōsiōe / ac pturbat⁹ amore ꝛ timore pl⁹ expauit xp̄m sibi negari / q̄ vsq̧ ad suos pedes hūiliari: ꝛ se totū offert abluendū. Si tibi inq̄t placet: si aliter fieri non pōt seru⁹ tu⁹ sum / totū me tue volūtati subijcio: et [non pedes tm̄: sz ꝛ man⁹ et caput] ad lauādū tibi offero ꝛ pri⁹ sustinerē a te p totū corp⁹ lauari / q̄ a te separari. Nō mihi neges capiendā tecū partē cū nullā tibi negē abluendam mei corporis partem. Quāuis eni durū esset petro sustinere seruitium magistri: graui⁹ tn̄ erat ei ab ipso separari. f̄m

Tot⁹ hō lauād⁹ in baptismo. Aug. Totus hō abluit̄ in baptismo et errauit petr⁹ / ne nos errarem⁹ cū se totū deo obtulit abluendū: quē deus correxit: ostendēs semel baptizatū nō esse rebaptizandū vn̄ [dixit ei. Qui lot⁹ ē] .s. per baptismū [non indiget nisi vt pedes lauet] .i. affect⁹ et mot⁹ sensualitatis inordinatos [sz est mūdus tot⁹] .s. ꝓter pedes q̄bus terrā tāgit q̄s

Baptizati erāt apostoli. lauare opus habet. Ex q̄bus ✠bis intelligim⁹ apl'os baptizatos / et si nō legim⁹ q̄s baptizauit eos. Erāt aūt baptizati baptismo xp̄i: qui licet nō baptizauit turbas / baptizauit tamē discipulos suos sibi familiares et domesticos: vt haberet baptizatos seruos / per quos baptizaret ceteros. Sed cū baptism⁹ abstergat etiam sordes pedū videtur ꝙ q̄ lotus est .i. baptizatus: nō indiget vt pedes lauet. Ad hoc dicendū ꝙ si statim post baptismū de hoc mundo transiret: nō vtiq̧ hac ablutione indigeret: quia cū sit mundus totus stati euolaret. Sed qui post baptismū viuit in hac vita mortali non pōt ad tantum culmen perfectiōis ascēdere: quinetiā inordinati motus sensualitatis de affectib⁹ terrenis insurgant: et iō oportet ꝙ pedes lauet: vel p martyriū qd̄ est baptism⁹ sanguinis: vel p penitentiā: qd̄ est baptism⁹ flaminis vt euolare possit.

Nō iterioris hoīs caput. Ubi nota ꝙ interioris hoīs caput est ratio supior q̄ aīa est ɔiūcta deo: siue pars ɔtēplatiua que intendit supioribus et eternis. Man⁹ sunt ratio inferior q̄ vacat operib⁹ actiue vite: pedes vero sensualitas et sensus corporis / ac mentis et aīe affectiones inferiores. Ipsi eni nos fecerūt extra nos: et ipsi frequēter sicut pedes maculant̄ nobis post baptismū: in quo tot⁹ hō abluit̄: qr ex ɔditione mortalis vite sepe maculas cōtrahunt ex terrenis et tēporalibus: et ideo lauandi sunt sepi⁹. vn̄ necesse est vt crebra ablutione cōfessionis et lachrymarū emundent̄ pedes affectuū de terrena cogitatione terrenoꝝ / in cogitatu et amore eoꝝ. Qui eni nō lauat̄ post baptismū p penitētiā nō habet cū iesu partē. vn̄ dicit Aug. ꝙ humani affectus sine quib⁹ in hac mortalitate nō viuit̄ q̄si pedes sunt vbi hūanis reb⁹ afficimur: vt si dixerim⁹ qm̄ pctm̄ non habemus nos ipsos decipim⁹. Sciebat ergo dn̄s apl'os mūdos quo ad caput: qr deo ɔiūcti erāt p fidē et charitatē: et q̄tū ad manus: qr eoꝝ opa erāt sctā: sed tn̄ q̄tū ad pedes affect⁹ aliquos terrenoꝝ ex sensualitate habebant: ꝛ sordidi erāt: ꝛ ideo q̄tum ad illos lotione indigebāt. vn̄ Bern̄. Qui lotus est nō indiget nisi vt pedes lauet: lot⁹ eni est q̄ grauia pctā nō habet. cui⁹ caput .i. intentio ꝛ manus .i. opatio et conuersatio munda est: sed pedes q̄ sunt aīe affectiones dū in hoc puluere gradimur / ex toto mūdi esse nō pn̄t quin aliqn̄ vanitati: aliqn̄ voluptati: aliqn̄ curiositati plus q̄ oporteat cedat anim⁹ vl' ad horā. In multis eni offendim⁹ oēs. Uerūtamē hec ɔtēnat aliq̄s: qr ipossibile est cū eis saluari: et impossibile est ea dilui: nisi p xp̄m et a xp̄o: qr si nō lauerit ea xp̄s / nō habebim⁹ partē cū eo. Nemo tn̄ pro eis desperet: qm̄ si viderit nos dn̄s humiliter pro eis esse sollicitos ignoscet facile: imo et libenter. De minoribus eni istis pctis pia dispensatione nobiscum agitur vt nō penit⁹ auferant̄: sed in illis nos erudiat de⁹: et cū minora cauere nō possum⁹: certi sum⁹ ꝙ non nostris virib⁹ maiora superem⁹: semp timorati et oīno solliciti sim⁹ quō ei⁹ grām nō amittam⁹: quā nobis tantoopere et tā multipharie necessariā esse sentim⁹: hec Bern̄. Deide dn̄s subiūgit [Et vos mūdi estis] qr a me mūdati. f̄m Augu. Erāt mūdi quātū ad manus ꝛ caput nō q̄tū ad pedes. Et sequitur [sed nō oēs] Duo eni sunt ꝓcipua quib⁹ hō a pctis mūdat̄. s. elemosyna ꝛ charitas Cōtra ꝓmū iudas erat fur: cōtra scd̄m xp̄i ꝓditor: et iō nō mūdus erat. Sic ergo ꝑ pedū ablutionē designauit dn̄s mūdiciā spūaliū pedū: q̄ maxie requirit̄ ex eucharistie ꝑceptione. Et ideo voluit lauare pedes discipulorū suorum anteq̄ daret eis sui corpis sacramentū: ad designandū ꝙ spūalis mundicia requirit̄ ad ip̄m ꝑcipiendū. vn̄ Ans. Corpus et sanguinē suū discipulis suis i cena mystica tradēs: eorū pedes hūilit̄ lauit: docēs sacrosancta mysteria mūdis opib⁹ / et pia mentis hūilitate celebrāda. Mystice etiā significat̄ ei⁹ sanguinis effusio p hoc ꝙ misit aquā in peluī. et pctōrū nostroꝝ ablutio: per hoc ꝙ incepit lauare pedes discipulorū. ac penarū nr̄aꝝ in seipso susceptio: p hoc ꝙ tersit pedes lintheo. s. corpis sui: qr pctā nr̄a pertulit in corpe suo sup lignū. ¶ Alij aūt discipuli audita reprehēsiōe petri de hoc ꝙ recusauerat hmōi lotionē: nō fuerūt ausi vltra aliqualit̄ recusare eā. Considera nunc bene singulos act⁹ in hac benignissima lotione pedū / oīm dilectione et humilitate plena: et cum admiratiōe ɔspice q̄ gerunt̄: qr sunt deuota. Inclinat se summa maiestas et humilitatis mgr̄ vsq̧ ad piscatorum pedes. Stat incurūat⁹ et genib⁹ flexis coram ipsis sedentib⁹: lauat ꝓprijs manibus et abstergit / ac deosculat̄ pedes oīm. Sic ergo vsq̧ ad pedes discipulorū dn̄s oīm seip̄m humiliat: et supplex humilitatis ministeriū exhibet ꝓpter humilitatis formā: nō solū verbo: sed exēplo

Iude pedum lotio cōmendandā et docendā. Sed ꝛ illud superexaltat humilitatē / et ad maximū cumulū hūilitatis accedit / ꝙ et ipi ꝓditori suo eadē obsequia ꝓbet: ꝛ illi nō dedignatus est pedes lauare / cui⁹ manus iam preuidebat pollue̅das in scelere: in quo dn̄s infirmitatē nostram consolatur: vt si qn̄ ɔtingat nos ab amicis ꝓdi: vel a famulis aut aliq̄b⁹ vilioribus malū aliquod pati / nō scandalizemur respiciētes iude exemplū / q̄ infinitis potius bonis in ɔtrariū remunerauit benefactorē ac dn̄m ꝛ mgr̄m. Sed o cor neq̄ et ipsa duricia duri⁹: si sic ad tantā humilitatē nō mollieris: si sic dn̄m maiestatis nō vereris: si sic vsq̧ ad ipsius semp tibi beneficij: sempq̧ īnocentis interitū seuis. Sed ve tibi miser. Tu quidē obdurat⁹ qd̄ ɔcepisti parturies non tn̄ ipse: sed tu peribis. Admiranda est igit̄ tanta humilitatis et benignitatis ꝓfunditas dn̄i iesu. vn̄ Ansel. Et te quidē ꝑditissimi proditoris tui ꝑfidia nō latebat: qn̄ in hac cena ablutionis etiā corā ipso genuflexo procumbens maledictos pedes eius veloces ad effundendum sanguinem tuum sanctissimis manibus tuis attrectare: lauare: et extergere dignatus es. Et tu adhuc extento collo ambulas. O terra et cinis: adhuc superbia te eleuat: adhuc impatientia te exagitat. Intuere humilitatis et mansuetudinis speculum vniuerse facture creatorē et tremebundū iudicē viuoꝝ et mortuorū an pedes

Jaco. iij. (margin, beside "In multis eni offendim⁹ oēs")

Minora pctā cur nō penit⁹ auferant̄. (margin, beside "De minoribus eni istis pctis")

hoīs etiā traditoris sui genua curuantē: disce ab eo qui mitis est ꝛ hūilis corde. Confundere i supbia tua:erubesce in īpatientia tua. Et iterū. Cū aūt surgēs a cena lintheo se pcinxerit:misitq3 aquā in peluim:cogitā q̄ maiestas/q̄ ptās hoīm pedes lauit ꝛ extersit:q̄ benignitas ꝓditoris vestigia sacris manib⁹ tangit. Specta et expecta et vltimo oīm tuos ei pbe pedes abluēdos:qm̄ quē non lauerit nō habebit ptē cū eo.hec Ans. Hoc aūt expleto
Amictus apta resūptio. ministerio qd ad hūilitatē ptinebat obsequij:et ad purificationē cene corpis sui [reaccepit vestimēta sua] et redijt ad locū cene:qꝛ mutat officiū/ mutat et habitū: ad seruiendū vestimēta deposuit:ad docendū resumit ꝛ se-
Ecc.xix. det.vt eni dr̄ in ecclīastico. Amict⁹ hoīs enūciat de illo Per hoc aūt ośdit q2 supior post actū hūilitat[debet resumere debitū officium auctoritatis. Mystice aūt ꝑm alchuinū ipleta redēptōis nr̄e purgatione p sanguinis sui effusionē accepit vestimenta sua:tertia die de sepulchro resurgēs:et eodē corpe iā imortali vestit⁹/ꝛ ascēdēs i celū in dextera paterne diuinitat[recūbēs idevētur⁹ ē ad iudicandū. Et cū recubuisset iterū ad cenā corpis sui faciendā / docuit eos q̄re hoc fecerit i exēplo.s.mutuo sibi suiendi. vñ dixit [Scitis qd fecerī vobis:].i.q̄tā hūilitatē exhibuerim vobis. Interrogat vt eos attentos reddat. Deinde eos ad imitandū suū exēplū ꝓfortat dicens [Vos vocat[me mgr̄ et dñe et bñ dicit[ ]qꝛ verū ē qd dicitis [Sū eteni]mgr̄ et dñs:qꝛ dei vt⁹dei et sapia. Mgr̄ inq̄ ꝓpter sapiam quā doceo verbis:dñs ꝓpter potentiā quā ośdo miraculis. Nec dicit magna de se nō ē arrogātia:s3 veritas q̄ pdest auditoribus sicut facit et paul⁹ Aug. Uituꝑabile est q2 q̄sq3 se ꝯmendet ꝓpter periculū supbiendi. Nā piculosum est sibi placere cui cauēdū est supbire:vbi ḡ nō iminet piculū supbiēdi nō ē vituperiū ꝓpa ꝯmēdatio. In xp̄o aūt hoc piculū nō timebat:ille eni q̄ sup oīa est quātūcūq3 se laudet nō se extollit excel-
ij.Cor.xj. sus. Itē qꝛ aliq̄n laudabile ē q2 hō se ꝯmēdet/q̄n.s.cedit ad vtilitatē fideliū:et sic apl's cōmēdauit se. Sed valde est nobis vtile et necessariū vt cognoscam⁹ deū. vñ expedit nobis q2 magnitudinē suā nobis reuelet:ꝛ iō opoītet q2 ipe se nobis laudet:nō est igitur veritas q̄ńq3 tacēda
Mētiēdū nō ē vt humiles videamur. ꝓ vitāda iactātia. Greg. Incauti sunt hūiles q̄ se mēdacio illaqueāt:dū arrogātiā vitāt:qꝛ cōtra veritatē se erigūt quā/relinquūt. Qui eni necessitate cogēte vera de se bona loquit/tanto magis hūilitati iungit: q̄to veritati sociat. Hic arguit a minori [Si ḡ ego laui pedes vr̄os dñs et mgr̄]de quo minus videt:et qd minus erat debitum[et vos]sibimet discipuli multo fortius[debet[ ]hoc exēplo ꝓuocati[alter alterius lauare pedes] et ad oēm obsequiū humiliari:qꝛ magister sum meā doctrinā recipite. Et qꝛ dñs meū mādatū custodite. Hic per vnū obsequiū accipitur sinodochice oīa alia obsequia paterna.q.d. Debetis vobis mutua obseq̄a humilitat[et charitatis exhibere.s.inuicē ministrare:inuicem iniurias dimittere:p inuicē orare Chry. Nō in lauādo pedes hanc legē scribit solū:sed et in alijs oib⁹q̄ circa nos monstrauit [Exemplū eni dedi vobis / vt quēadmodū ego feci vobis]humiliādo me sub vobis[Ita et vos] iferiores [faciatis] vobis inuicē ꝛ maxime i casu necessitatis.q.d. Nō solū hoc feci ꝓpter pedū corpaliū emūdationē: sed ꝓpter humilitatis eruditionē:et ad hoc feci vt ostenderē vos ad hoc teneri. ꝑm Chry. Christiana religio poti⁹ attendit modū q̄3 opus:qꝛ dñs non attendit q̄tū/sed ex q̄to.i.poti⁹ hoc q̄3 illd. Et bñ docuit humilitatē exēplo.
Facta plusq̄3 verba mouēt. Nā in moralib⁹ꝛ in actib⁹ hoīm pl⁹ mouēt exēpla q̄3 verba. Illud ei hoc agit et elegit qd sibi videt bonū. vñ magis ośdit qs illd esse bonū qd ipemet elegit q̄3 qd docet Et inde est q2 q̄n quis docet aliquid et aliud facit: magis suadet alijs qd facit q̄3 id qd docet: et ideo maxime necessariū ē ex ipso facto dare exēplū[Non est seru⁹ maioꝛ dño suo:neq3 apl'us].i.missus seu nuncius [maioꝛ eo qui misit illū]et ideo sicut ego dñs et magister et mittēs me humilio vobis/ita et vos humiliare debetis:ꝛ facere eq̄libus vr̄is:qd me vobis minoꝛib⁹facere vidistis.q.d.ꝑm Chry. Si a me hec facta sunt/mlto magis a vobis opoꝛtet hec fieri:debitores enim nos cōstituit deus ipse incipiens. Qui sedet super cherubin pedes lauit proditoris Tu vero hō/terra/et cinis existēs:ꝛ puluis et lutū extollis teipm et magna sapis. Ecce q̄tū exēplo et verbo eos ad hūilitatē instituit:et doctrie sue de hūilitate factū et exēplū humilitatis ꝓmisit:ꝛ in hoc cōuenietē modū docendi ośdit: ꝑm illud. Cepit iesus facere et docere. Dic
Actuū.j. etiā apparuit i hoc q2 petro dixit. Scies āt postea Aug. Hoc ē bñdicte petre qd nesciebas cū tibi lauare pedes nō sinebas:hoc tibi postea sciendū ꝓmisit/q̄n vt sineres terruit te magister tu⁹ et dñs tu⁹ lauans pedes tuos. Didi-
Hūilitas xp̄i imitāda. cim⁹fratres hūilitatē ab excelso : faciam⁹ inuicē hūiles qd hūiliter fecit excelsus.hec Aug. Et ad lr̄am ꝛ ad mysticū sensum:hoc mādatū dñi debet ipleri:ad lr̄am q̄dē vt p charitatē seruiam⁹ inuicē:nō solū in lauādo pedes fratrū:sed et in oībus necessitatibus adiuuādo:et opera mie exercēdo. Et si nō fiat ad lr̄am.s.manu/saltē faciam⁹ corde:et in illoꝝ numero simus q̄bus dicit. bñdicite scti et hūiles corde dño. Aug. Multomeli⁹ ē ꝛ sine ꝯtrouersia verius:vt etiā manibus fiat/ne dedignet qd fecit xp̄s facere xp̄ian⁹. Cū eni ad pedes fratris inclinat corpus etiā in corde ipso:vel excitat:vel si iā inerat ꝯfirmatur ipsi⁹ humilitatis effect⁹. hec Aug. Sed excepto isto morali intellectu nihilomin⁹hoc etiā ad mysticum intellectū et sp̄ūaliter facere debem⁹. In lotione eni pedum dat intelligi ablutio maculaꝝ. Tunc ergo sp̄ūaliter lauas pedes fratris tui/cū xp̄m imitādo abluis/q̄tum in te est maculas ei⁹. Hoc aūt fit triplicit: remittēdo sc3 ei offensam:sicut ille nobis penitentib⁹ pctā dimittit:itēq3 orādo ꝓ pctis ei⁹sicut ille lauit nos a pctis interpellando prēm ꝓ nobis:et iste duplex lauādi mod⁹cōis ē oib⁹ fidelib⁹. Terti⁹mod⁹ ptinet ad platos q̄ lauare debent remittēdo pctā auctoritate clauiū. Nostrū ē ergo donāte dño ministeriū charitat[et hūilitatis adhibere:illius est exaudire/ac nos ab oī cōtamiatione pctoꝝ mūdare. Deīde qd dixit sequēti ꝓmio ꝯfirmat di.[Si hec scitis] que feci et doceo [beati eritis]hic in spe et in futuro in re [si feceritis ea]qꝛ beati qui audiunt verbum dei et custodiunt illud:et intellect⁹ bonus facientib⁹ ea. Quis scire bonū et nō facere:nō ptinet ad beatitudinē: sed ad cōdē-
Jaco.iiij. nationē.ꝑm illud Scienti bonū et non facienti peccatū est illi. vñ Chryso. Beatitudo non copulatur cum scientia:sed cum opere et lumine scientie. Oratio.

O Mitis iesu et vere hūilitatis exēplū.q̄ lauasti pedes discipuloꝝ tuoꝝ: peto et obsecro dñe purga meos affect⁹/vt vtroq3 pede gemina videlicet charitate purgat⁹:ꝛ accensus ad te purificatoꝛē meū accedā secur⁹. Purifica me in finē dierū et emūda ab oībus maculis pctoꝝ:vt dimissis negligentijs et pctis meis inimici die mortis confusi abscedant qui meū calcaneū obseruabunt. Dirige dñe pedes meos in viam pacis:vt de manib⁹oīm inimicoꝝ liberat⁹ bñdicā te cū electis tuis oībus in secula seculorum. Amen.

De charitatiua correptione proditoris:et egressu eius. Capitulum.lv.

Circa tertium autem do-
Job.xiij. lēs ꝛ mesti⁹ auscltat[Cū ei hec dixisset
Matthei.xxvj. iesus turbat⁹].i.ꝯtristat⁹ē.nō carnali-
Marci.xiiij. ter:s3 [sp̄ū].i.sp̄ūalit ꝛ ex īꝑio rōnis qꝛ ipe sp̄ū suo et ptāte fecit in se istā ꝓ
et luc.xxij passionis turbationē:ꝛ hec turbatio in pte sensitiua existens nō erat ꝯtraria ratiōi:s3 magis ꝯueniēs ei: vtuosum ei ē ꝯtra vitia turbari:sp̄ūalis turbatio ad pietatē et miam spectat:s3 carnal' furoꝛē et irā excitat:sp̄ū igit turbat iesus et misericorditer:siue cōpatiendo discipl'o q̄ eū tradit et tradēdo perit:siue vt nos doceat qd agere debeamus q̄n in magnū facin⁹ aliquē hoīem ruere videm⁹:sic et sancti misericordit et ex charitate turbant cū vrget eos iā zizania a tritico ante messes separe. Moraliter ergo istruit platos nō debere quā-
Excōicādum raro. tūcunq3 etiā flagitiosos:nisi cū magna cōpassione ꝛ doloꝛe a liminibus sancte mr̄is ecclie separare. vnde Aug. Turbet plane xp̄ianus/non miseria sed misericordia:timeat ne pereant hoīes:conturbet cū perit aliquis xp̄o. Cōcupiscat hoīes acquiri xp̄o : letetur dū aliquis acquiritur xp̄o:timeat et sibi ne pereat xp̄o:ꝯtristet se peregrinari a xp̄o. Concupiscat regnare cū xp̄o:letet cū sperat se regnaturū esse cū xp̄o[Et edētib⁹illis dixit. Amē dico vobis qꝛ vn⁹ex vobis].xij.q̄ vbiq3 mecū estis/ quoꝝ pedes laui/quib⁹tāta ꝓmisi[tradet me]dñm/me mgr̄m me saluatoꝛē:vnus ex vob[numero nō merito: corpore/ nō aīo:spe:nō virtute. Maxia ingratitudo iude fuit tra

dere suū cōmēsalē:imo dn̄m ⁊ nutritorē: vñ et ali⁹ euangelista sic dicit ⌊ecce man⁹ tradentis me mecū est in mensa⌋ hoc idē posset dn̄s hodie dicere de sacerdotib⁹ multis q̄ mēsam dn̄i indigne attingere p̄sumūt:q̄ rursum q̄ꝫ tum in se est merito pctōꝝ filiū dei crucifigendū tradūt

Cōtra sacerdotes scelestes. Per hoc enī q̄ in mēsa denūciauit suū ꝓditorē designauit q̄ multi ꝓditorie veniūt ad suā mēsam. Mai⁹ autem pctm̄ est tradere xp̄m regnantē in celis pctōrib⁹ mēbris q̄ꝫ ambulantē in terris pctōrib⁹ iudeis. vñ Beda. Sꝫ et hodie q̄ꝫ et ī sempitnū ve hoī illi q̄ ad mēsā dn̄i malign⁹ accedit:q̄ insidijs mente cōditis. q̄ p̄cordijs aliq̄ scelere pollut⁹ mysteriorū xp̄i secret ꝑticipare nō metuit. Et ille eī in exēplū iude filiū hoīs tradit. nō quidē iudeis peccatorib⁹ sed tñ pctōrib⁹ mēbris vicꝫ suis q̄b⁹ illud iestimabile ⁊ īmolabile dn̄i corp⁹ violare p̄sumit. Ve inquā illi hoī de q̄ iesus q̄ altarib⁹ sacrosctīs iter imolādū vtpote ꝓposita ꝯsecraturus adesse nō dubitat astātibus sibi ministris celestib⁹ ꝯqueri cogit:ecce inq̄t man⁹ tradentis me mecū ē ī mēsa. hec Beda. et vt dicit Origen̄. Tales sunt oēs ī eccl'ia q̄ īsidiant fratrib⁹ suis/ cū q̄bus ad eādē mēsam corpis xp̄i freq̄nter fuerūt.

Predicēde ꝓditionis cause. Predixit autem dn̄s de ꝓditore:⁊ sic eum quodāmō reuelauit triplici de cā. Primo vt sic ostēderet se deū q̄ futura ꝯtigētia preuidebat. Scd̄o vt ostēderet se spōtanee pati: q̄ p̄cauere poterat mortē quā p̄sciebat. Tertio vt ꝓditor peniteret q̄ se nō latere audiebat. Unde Hiero. q̄ de passione predixerat ⁊ de ꝓditore p̄dicit:dās locū pn̄ie: vt cū intellexisset sciri cogitatiōes suas ⁊ occulta cordis cōsilia peniteret eū facti sui:⁊ tñ nō designat eū spāliter ne māifeste coargut⁹ ipudētior fiat:sꝫ mittit crimē ī nūero vt cōscius pe-

Retractō a malo q̄druplex. nitētiā agat. hec Hiero. ¶ Et notādū q̄ a mali ꝑpetratione solet aliq̄s q̄ttuor modis retrahi quib⁹ ex magnitudine mīe sue tētauit dn̄s ꝓditorē discipulū a tanto scelere ꝑpetrādo ad pn̄iaꝫ reuocare. s. pudore cū dicit ⌊ vnus ex vobis tradet me/⁊ man⁹ tradēt me mecū est in mēsa⌋ timore p cōminationem supplicij cū dicit ⌊ve aūt hoī illi p quē fili⁹ hoīs tradet⌋ vt q̄ pudore nō vicit tiore corrigatur:bn̄ficij exhibitiōe cū illū ad mēsā suā recipit/⁊ ei pedes lauat:affect⁹ ostēsiōe ī blāda allocutiōe cū dicit ⌊amice ad q̄d venisti⌋ Sic exēplo xp̄i bon⁹ p̄lat⁹ subditis etiā malis dꝫ exhibere bn̄ficia:vt quātū in se ē eos a sua reuocet vita mala. Sꝫ iudas nullo hoꝝ frāgit ne hominē tradat quē dei filiū nouerat. Passionē q̄ iesu xp̄i pie ꝯsiderare volēti occurrit p̄mū ꝑfidia ꝓditoris q̄ tāte fuit fraudis veneno replet⁹ vt mgr̄m dn̄m ꝓderet:tāte cupiditatis flāma succēsus vt deū argēto venūdaret:et p̄ciosum xp̄i sanguinē vilis mercedis p̄cio cōpēsaret: tāte deniq̄ īgratitudis vt eū q̄ oīa sibi cōmiserat:⁊ ad culmē apl'ici honoris puexerat venūdaret ad mortem:tāte duricie vt nec familiaritate ꝯuiuij:nec hūilitate obsequij:nec suauitate colloquij:nec mulcebritate osculi a ꝯcepta malicia potuit reuocari. O mira benignitas xp̄i ī discipulum durū:dn̄i ī s̄uū neq̄ssimū. ¶ Uex lꝫ inexplicabil' fuerit ꝓditoris īpietas:in īmēsum tñ eā exupat agni dei dulcissima māsuetudo ī exēplū data mortalib⁹: vt iam nō dicat ab

Ps̄.xl. amico exupata hūana infirmitas. si inimic⁹ me⁹ maledixisset mihi sustinuissem vtiq̄:q̄ ecce hō vnanimis q̄ dux videbat et notus:qui panes xp̄i edebat:et ī sacra illa cena dulces capiebat cibos:magnificabat sup eū supplantationē/⁊ leuauit calcaneū suū ꝯtra eū:q̄ cōabat suppeditare ip̄m. Sic hodie mlt̄i p̄lati: clerici:et religiosi qui laute viuūt de p̄rimonio crucifixi:leuāt calcaneum ꝯtra xp̄ꝫ ī mēbris suis supplātantes ea et affligētes calūnijs ⁊ exactiōib⁹ iiustis. Cū aūt iesus dixit eis vn⁹ ex vobis me tradet:hec vox in corda ip̄oꝝ vt gladi⁹ acut⁹ ītrauit. luctusq̄ ītollerabilis choꝝ illū sctm̄ tūc assūpsit/⁊ tristati comedere cessauerūt/et īspiciebāt seip̄os iuicē q̄si nouo stupore ꝑcussi/hesitātes de q̄ diceret. Non solū ꝑpt mortē mgr̄i sui futurā sunt ꝯtristati:sed q̄ q̄libet tiebat de se ne esset ille q̄ debebat eū tradere. Erāt ergo āmirati:q̄ q̄libet eoꝝ p̄ter iudā sentiebat se totalit firmatū ī cōtrariū dicti ip̄i⁹ xp̄i. ⁊ silr̄ de suis socijs sicut de se cogitabat verūtñ ꝑpt firmitatē ṽboꝝ xp̄i magis ei⁹ dicto q̄ꝫ suis cōsciētijs credebāt ⁊ nō hesitabāt de euentu rei:sꝫ de illo p quē hoc eueniret. ⌊ Cōtristati ergo valde cepērt singuli dicere⌋ vnusq̄sq̄ p se⌊ Nūq̄d ego sum dn̄e⌋. s. q̄ tradet te Et certe nouerāt. xj. apl'i q̄ nihil tale ꝯtra dn̄ꝫ cogitauerāt:sed pl⁹ mgr̄o q̄ꝫ sibi credebāt. ⁊ timētes fragilitatem suā tristes q̄rūt de pctō cui⁹ nō hn̄t ꝯsciaꝫ: vt dr̄ in Ps̄. Ps̄.xviij

Delicta q̄s intelligit. Quilibet etiā dꝫ sibi timere de futuro quātūcūq̄ sit sanct⁹. ⌊ Et respondens ait. Qui intingit mecū manū in parapside seu cathino hic me tradet⌋ Ecce hūilitas xp̄i ⁊ patiētia q̄ ꝓditorē ad mēsam ⁊ scutellā admittit. ⁊ s̄m Hiero. In hoc mira apparet domini patiētia:q̄ p̄mū dixerat vn⁹ ex vobis me tradet:ꝑseuerat ꝓditor ī malo:manifesti⁹ arguit:⁊ tñ noīe ꝓp̄o nō designat. Uñ p hoc ṽbū xp̄i nō potuerūt detmīate ꝑpēdere q̄s esset:q̄ oēs. xij. de eodē vase in circuitu cum domino edebāt:minores aūt discipl'i seorsum ī alia mensa comedebāt. q. d. vn⁹ ex. xij. me tradet. Et ex hoc satis appet q̄ alij discipuli p̄sentes erāt. Q̄d aūt Matth. ⌊parsidē⌋ Marcus ⌊cathinū⌋ dicit vn⁹ q̄draturā vasis: alter q̄d esset fictile op⁹ designat. Est enī parapsis vas q̄dratū habēs pares apsides. i. latera et extremitates:cathinus vero vas fictile seu luteū ad īmitēdū liquorem/⁊ ad plura alia aptū. Aspice nūc bn̄ discipulos et cōpatere tā dn̄o q̄ꝫ eis:q̄ ī magno dolore sunt positi. Ille autē ꝓditor ne ṽba hec ad eū ꝑtinere viderent comedere non cessauit. Ceteris enī cōtristatis ac retrahētib⁹ man⁹/et inf̄dicētibus cibos ori suo:iudas temeritate ⁊ ipudētia q̄ ꝓditurus erat mgr̄m manū cū eo mittit ī parapsidē: vt audacia bonā ꝯsciam mentiret. Et debes scire q̄ ipsa mensa erat in terra/et more antiquo in terra sederūt ad cenā in cenaculo strato q̄si iacendo recūbentes. Erat aūt vt credit quadrata:de plurib⁹ tñ tabulis facta. Et ꝑut narrauit ille q̄ eā rome in eccl'ia lateranensi mēsurauit: in vno q̄dro est duoꝝ brachioꝝ ⁊ trium digitorum:⁊ ī alio duorū brachioꝝ et palmi:ita q̄ lꝫ stricte ⁊ arcte/tñ vt credit tres discipuli ī vno q̄dro sedebāt:⁊ dn̄s hūiliter in angulo/et ioh̄s iuxta eū erat:ita q̄ oēs de vno vase comedere poterāt. ⌊ Ubi aduerte cōuiuiū hūilitatis ⁊ charitatis:q̄ cū pauperib⁹ illis discipulis et iuda ꝓditore ī eadē mensa:eodē cibo et potu:eodem cathino et calice mgr̄ ⁊ dn̄s participat. Nō sic hodie multi religiosi faciūt q̄ dissimiliter a fratrib⁹ refici nō erubescūt. Et addit iesus predicendo penam dānationis traditoris ⌊ Fili⁹ quidē hoīs vadit⌋ ad passionē volūtarie⌊ sicut scriptū de eo⌋ oblat⁹ est:q̄ ip̄e voluit. ⌊ Ue aūt hoī illi p quem fili⁹ hoīs tradetur.⌋ Ue. i. eternaliter peribit: quia ve in scriptura sacra eternā dānationē notat. Lꝫ enī iudas post factum penituerit: hoc tñ inutiliter fuit:q̄ p desperationē se suspendit Hiero. Judas aūt nec primo: nec scd̄o correptus a ꝓditione retrahit pedē:sꝫ patiētia dn̄i nutrit īpudentiā suā:et iō pena p̄dicit: vt quē pudor non vicerat corrigāt denūciata supplicia. Et ne minutissimā penā ei⁹ intelligerem⁹ adiūgit⌊ bonū ei erat si nat⁹⌋. s. in vtero⌊ non fuisset hō ille⌋ tot et tantis criminib⁹ fedat⁹: q̄ p̄rem occidit matrē stuprauit:xp̄m ꝓdidit: seip̄m suspendio inf̄emit: q̄ s̄m Hiero. Meli⁹ erat ei nō eē q̄ꝫ ad tormēta eē:multo enī meli⁹ est non subsistere q̄ꝫ male subsistere: bonum ei accipit hic ꝓ min⁹ malo. Min⁹ aūt malū est nō eē simpliciter q̄ꝫ esse dānatū:q̄ ⁊ si nō sit min⁹ malū rōne pene adiūcte q̄ nō priuat totū esse creatū:tñ min⁹ malū ē rōe culpe mortal' q̄ insepabilit adheret dānatis:et ip̄a nō solū p̄uat q̄ddā esse creatū sicut pena:sed etiā priuat bonū infinitū. s. diuinum ꝑpter q̄d eē miserū mis̄ia culpe mortalis et̄naliter/hoc ē pei⁹ q̄ꝫ sit nō eē simpl'r. Et q̄ ceteri discipuli eū tristes īterrogauerāt: interrogat eū et ipse quē cōscia remordebat ne tacēdo se ⁊ crimē suum ꝓdere videret. Si enī ipse alijs de hoc q̄rentibus tacuisset/ suspectū se eis redidisset vñ dixit⌊ Nūq̄d ego sum rabbi?⌋ non vocat eū dn̄m sicut alij:q̄ iā a se excusserat iugū dn̄i alijs sub ei⁹ iugo remanētib⁹. et s̄m Hiero. Nō dn̄m:sed mgr̄m vocat q̄si excusationē habeat si dn̄o denegato saltē mgr̄m ꝓdiderit⌊ Et ait:tu dixisti⌋. q. d. s̄m Rabanū. Tu ꝓdidisti te nō ego. Eadē rōne ꝯfutat⁹ est proditor: q̄ pylat⁹ iniqu⁹ iudicator. Nondū corā eis eū exprimit: nec delictū suū in hoc alijs publicauit:sꝫ conscientie iude se ei⁹ delictū scire significauit:poterat enī p hoc ṽbū mentē iude sic mouere q̄ alios latebat: vñ pōt sic intelligi. Ego non dico:sꝫ tu dicis. Uel pōt exponi de assertione cordis. q. d. Ore interrogas quasi nesci⁹:sed corde dicis et ratū habes te esse ꝓditorem. Ecce miser hō vides dn̄m oīa scire:nec tuā cōscientiā eū latere:cessa igitur et cōfitere. Hic ammonemur vt peccātē primo cū mansuetudine arguam⁹: post si peccauerit graui⁹. ad vltimum

Esaie.liij. (beside "est:q̄ ip̄e voluit. ⌊ Ue aūt hoī illi p quem fili⁹ hoīs tradetur.⌋")

Jude scelera. (beside "denūciata supplicia. Et ne minutissimā penā ei⁹ intelligerem⁹")

Nō eē p̄stat scd̄m hūc q̄ꝫ dānatum eē. (beside "ei accipit hic ꝓ min⁹ malo. Min⁹ aūt malū est nō eē simpliciter")

Cur Rabbi ⁊ nō domie dixit. (beside "videret. Si enī ipse alijs de hoc q̄rentibus tacuisset")

grauissime. Hãc eñi formã nobis dñs reliqt qui primo dixit | vn⁹ ex vobis me tradet | scdo | q̃ intingit mecũ ma nũ in parapside / hic me tradet | tertio | tu dixisti. | Erat aũt iohãnes recũbẽs | .i. reclinat⁹ ꝯmonibus istis territ⁹ et seipm sustinere nõ valẽs eo ꝙ terrore erat resolut⁹ | in sinu | siue supra pect⁹ | iesu | qꝛ inclinate q̃si añ pect⁹ et ꝓpe os eius appodiauit se sup dñm / sicut innixus sup dilectũ suũ: et sic erat idonee posit⁹ ad iterrogandũ aliqd secrete ab eo ⁊ audiendũ. Cũ ergo ista q̃stio a singulis fieret | innuit illi petr⁹ et dicit ei / qs est de q̃ dicit | .i. nõ ṽbis et sonãdo: sed tm̃mõ nutu corporis: et innuendo dixit ei vt secreto q̃reret a dño quis esset de quo dixerat. Vel pmo | innuit | ⁊ deĩde nõ cõtẽt⁹ nutu dixit. Nota petri reuerentiã ꝓpt quã lz maior ⁊ pnceps aploꝝ nõ iterrogat dñm ꝑ se: sz ꝑ minorem. Et cũ iohs submissa voce hoc q̃reret dñs iesus familiarit᷑ ei tanq̃ singl'ariter dilecto submissa voce apuit ⁊ ꝓditorẽ suũ tacite expressit ne alij audirent cui .s. panẽ intinctũ porrigeret. Iohãni igit᷑ vt secretario suo exp̃ssit apto signo: nõ tñ noĩe nec oĩbus. in hoc nos instruens nõ debere crimina primoꝝ ꝓpalare alijs Iõ eñi ſm Chrys. Noluit xp̃s iudã ꝓditorẽ publicare vt nos doceret ꝙ pctã occulta alioꝝ publicare nõ debem⁹: qꝛ sicut est mortale pctm̃ inocẽti falsum crimẽ imponere: sic verũ crimẽ occultũ alijs reuelare. Et statim buccellã tm̃ itĩctã nõ cõsecratã iude porrexit q̃ corp⁹ suum nõ erat: qꝛ q̃ verũ panẽ de celo tradere īsidiose studebat nõ illo: sed alio itincto reuelari merebat᷑. Et iõ statutum est ꝙ eucharistia intincta nõ det᷑ fidelib⁹ et etiã ꝓ heresi tollenda q̃ dogmatizauit totũ xp̃z sub vtraq̃ eẽ ⁊ neutra tm̃ forma. Dñs ꝑ buccellã itĩctã suũ exprimit traditorẽ: forassis ꝑ panis itĩctionẽ illi⁹ significãs fictionem: qꝛ sicut panis intinct⁹ habet colorẽ et saporẽ in supficie alium q̃ interi⁹: ita iudas simulabat se exteri⁹ xp̃i discipulũ / et diligere magr̃m: cũ tñ interi⁹ ꝓditor ei⁹ esset et ꝓditionẽ tractaret. Iohãnes aũt stupefact⁹ et cordialiter gladiat⁹ v̾sus dñm magis se inclinauit / et supra pectus eius recubuit. Petro aũt dñs nõ dixit nec ip̃e iohannes q̃uis ad nutũ ei⁹ q̃siisset: qꝛ erat ita feruid⁹ ꝙ statim in ꝓditorẽ insurrexisset / ⁊ eũ infecisset. Sed hoc noluit dñs ne dispensatio cõsilij diuini ipediret᷑: ꝙ aũt petr⁹ iohanni iterrogationẽ cõmittit: hz etiã rõnẽ mysticã. Per petrũ eñi designat᷑ vita actiua: ꝑ iohannẽ cõteplatiua: petr⁹ ergo ꝑ iohãnem a xp̃o īstruit᷑: qꝛ actiua vita de diuinis per cõteplatiuã informat᷑. Añ habes hic argumentũ ⁊ figurã ꝙ cõteplatiu⁹ nõ intromittit se de actibus extrinsecis: vĩdictã etiã nõ expetit de ipsis dei offensis: sed inde interi⁹ gemit / et ꝑ orõnẽ ad deũ se ꝯuertit / ac forti⁹ ꝑ cõteplationẽ approximans eiq̃ adherẽs oĩa sue dispositioni cõmittit: ⁊ hoc de tp̃e vacationis intellige cum copiã spõsi hz apd se. Nã aliqñ ipse cõteplatiu⁹ ex zelo dei ⁊ aĩarũ / vl' rõne officij iminent| exteri⁹ exit: et similit᷑ qñ spõso vt reuocet᷑ auidi⁹: et teneat᷑ forti⁹ ad tp̃s recedente nõ sentit solitas ꝯsolationes i actiuã se reducit / vt vel sic spõso fructificet. Nõ ei decet ꝯteplatorẽ esse desidiosum. Hic etiã põt colligere ꝙ cõteplatiu⁹ secretum dñi nõ debet reuelare: nisi forte fraterne salut| vrgeret zelus vel supne reuelatiõis dictaret instinct⁹. Nũc ergo cõspice dñi benignitatẽ quõ dilectũ suũ discipulum in sinu supra pect⁹ suũ retinet: in q̃ ⁊ magna hũilitas eius claret. O q̃ tenerrime seinuicẽ diligebant: ⁊ iõ de pectore et sinu .i. secreto sapiẽ dñi sacramẽtũ diuinitatis et specialit᷑ euãgelij qd̃ scripsit hauriebat: et bibẽs iebriat⁹ est. Vñ Ansel. Quisnã ille est rogo te q̃ supra pect⁹ ei⁹ recubuit et in sinu ei⁹ caput reclinat. Felix q̃cũq̃ es. O certe ecce iã video. Iohãnes est nomẽ ei⁹. O iohãnes qd tibi dulcedinis: qd grẽ ⁊ suauitatis: qd lũinis ⁊ deuotionis hauriebas ab illo fonte. Vbi certe oẽs thesauri sapiẽtie ⁊ sciẽtie dei abscõditi sunt. Ibi fons miẽ: ibi domiciliũ pietatis: ibi fau⁹ etne suauitatis: vñ tibi o iohannes omnia ista: Nunqd tu sublimior petro: andrea sanctior: aut certe oĩb⁹ aplis gratiosior: Spãle hoc priuilegiũ virginitatis: qꝛ virgo es elect⁹ a dño / atq̃ inter ceteros magis dilect⁹. Iã nũc exulta v̾go accede ꝓpi⁹ / et aliquã huius dulcedinis portionẽ vẽdicare non differas. Si potiora nõ potes dimitte iohãni pect⁹ vbi se cũ vino leticie i diuinitatis cognitionẽ iebriat: tu currẽs ad humanitatis vbera lac exprime q̃ nutriaris. hec Ansel. Cõspice etiam alios discipulos multũ mestos ad ꝓdictã vocẽ dñi non

Prodenda nõ sunt occulta scelera

Eucharistia nõ est tradita iude in buccella.

Cõteplatiui officium.

Iohis felicitas.

Virginitat| priuilegium.

comedentes: seseq̃ inuicẽ aspicientes / ⁊ sup his cõsiliũ capere nescientes. Cum ergo iesus panem intinctum inde dedisset | post buccellã | ꝑ quã vidit eũ designatum | itrauit sathanas | i eũ | nõ tũc pmo et de nouo cũ iã xp̃z ꝑus vendidisset: sed ad ampli⁹ q̃si ꝓpriũ ac sibi iã traditũ pleni⁹ possidendũ / et sue seruituti subiugandũ: et ad queq̃cũq̃ vellet noxia agenda trahendũ: in quẽ ante introierat quasi alienũ ad tentandũ et decipiendũ. Intrauit in eũ vt totũ eũ occuparet: ⁊ quẽ malignis cogitationibus obligaret / iã ipso impietat| ope possideret. Ingrat⁹ eñ bñficioꝝ xp̃i fact⁹ est i ꝓtãte demonis magis q̃ añ: sicut apl'i q̃ iã post resurrectionẽ acceperãt spm̃ sctm̃ insufflãte dño: postea iterũ ipm̃ pleni⁹ acceperũt in die pẽtecoste. Vbi sciendũ ꝙ sathanã itrare hoiem põt dupliciter intelligi: qꝛ vel itrare i corp⁹ hoĩs: sicut pz i demoniacis ⁊ sic põt essentialiter itrare in hoiem: vel intrare in mentẽ: ita ꝙ mẽti essentialit᷑ illabat᷑: et sic null⁹ põt intrare in hoiem nisi sol⁹ de⁹. Aĩa enim rationalis nõ hz dimensiones quãtitat| vt aliqd in ea eẽ dicat᷑ q̃si infra dimensiões ei⁹ cõtẽtũ: ⁊ sic nihil põt i ea esse nisi qd̃ ei dat eẽ qd̃ ẽ ibi ꝑ virtutẽ suã: vbi aũt est virtus dei / ibi est essentia dei: in deo eĩ idẽ ẽ v̾tus ⁊ essentia: ⁊ iõ de⁹ essentialit᷑ ẽ i aĩa cui⁹ sol⁹ ẽ implere naturã siue substãtiã ab eo creatã: dicit᷑ tñ sathã illabi mẽti hũane ꝑ affectũ ⁊ effectum malicie .s. inq̃tũ hõ ab eo seductus sequit᷑ eũ ad ꝑpetrandum malũ qd̃ suggerit: ⁊ sic ꝑ fraudulẽtã deceptionem ⁊ maliciã habitare dr̃ in eo quẽ iplet: ⁊ hoc mõ intrauit in iudã vt pleni⁹ possideret / ⁊ ad ꝑpetrãdũ malũ induceret. In cui⁹ cor ꝑus miserat vt deciperet / et ad prebendum assensuz malo iduceret. Si siliĩm ostiũ ẽ ita forte ꝙ latro nec violẽter nec latẽter pt intrare: tũc q̃nq̃ latrũculũ ꝑ fenestrã submittit q̃ postea ostiũ latroni apit / ⁊ sic latro itrat: latro est dyabol⁹: dom⁹ fortis volũtas: latrũculus mala cogitatio vel delectatio. Añ ergo dyabol⁹ põt intrare ꝑ aliquã cõplacẽtiã: hic aperit ostiũ ꝯsensus: et sic dyabolus intrat et spoliat aĩam bonis suis. vñ Origeñ. Cauendũ nobis est ne dyabol⁹ itrudat in cor nr̃m aliqd ignitoꝝ teloꝝ suoꝝ: nã si introduxerit insidiat᷑: deinde vt et ipse introeat. In hoc aũt ꝙ buccella sumpta amplius introiuit sathanas in iudã / ꝓpende q̃tũ est malũ con mensalẽ alicui⁹ post esse ingratũ et beneficij immemorẽ Deĩde ponit᷑ ꝓditoris ꝑmissio: nõ eñi poterat aliqd facere nisi xp̃o ꝑmittẽte. Iõ dixit ei | qd̃ facis | .s. volũtate | fac | .i. facies | citi⁹ | Et hĩ dicit | qd̃ facis | qꝛ volũtatis crimẽ pro facto reputat᷑. Festinat dñs in bonũ salutis fideliũ qd̃ iudas opatur: sed nõ sibi. Multi q̃ppe bonum vt iudas faciũt: sed oĩno nihil eis ꝓficit: qꝛ bonũ facere nõ itedũt. Nõ tñ dñs impellit iudã ad ꝓditionis culpã: sed oñdit se sitire salutẽ nostrã. Añ nõ dicit hoc p̃cipiendo facin⁹ vel cõsulẽdo: qꝛ p̃ceptũ diuinũ vel cõsiliũ non põt eẽ de faciendo malum: sed tm̃ ꝓdicẽdo et ꝑmittẽdo dans in se potestatẽ: qꝛ vidit ei⁹ animũ pre nimio desiderio implẽdi qd̃ ceperat acceleratũ nõ posse quiescere: sz implere non poterat: nisi ipe dñs ꝑmitteret. Dicit etiam hoc dñs crimẽ ꝓditiõis exprobrãdo / vt ostẽderet ꝙ dũ ipse bñficia conferret ille mortẽ intentaret. Dicit insup hoc ad opus nostre redemptionis anhelando nõ tam in perniciem perfidi seuiendo q̃ ad salutem fidelium festinando | Cũ ergo | iudas | buccellã | de manu dñi | accepisset: exiuit cõtinuo | ad q̃rendũ cohortẽ que xp̃m caperet In quo significat᷑ ꝙ sacerdos sumẽs corp⁹ xp̃i indigne magis elongatur a deo: qꝛ enim bono male vsus est hec presumptio peccatum auxit: vt ingratus beneficijs dñi aperte ab eo recederet. | Erat autẽ nox | quod expressit euangelista: ad ostendendum oportunitatem temporis ad peragendũ proditionem: et ad denotandum in iuda mẽtis tenebrositatem. Añ cõgruit hoc bene sacramẽto erat enim qui exijt filius noctis faciens opera tenebraꝝ: ibatq̃ in noctem seu tenebras ⁊ mortẽ: qꝛ ergo iudas ex bonorum societate non profecit ob hoc maiori pena dignus fuit. vñ Chry. Sicut boni et perfecti duplici sunt digni honore: qm̃ ⁊ benigni sunt facti: ⁊ nihil a malis nocumenti senserunt: sic et mali duplici sunt digni pena: et quia mali facti sunt cum possint effici boni quod ostendunt qui facti sunt boni: ⁊ quia nihil a bonis lucrati sunt | Cum ergo exisset | iudas | ad procurandũ christi mortem | dixit iesus. | Nũc clarificatus est filius hominis. | idest eiecto tenebroso remanserunt soli mundi cum suo

Sathanã intrare in hominẽ.

Cõmesal ꝓditoris iniq̃tas.

Permissio proditoris.

Bonũ nõ sibi sz alijs facientes.

Egressus iude.

mũdatore. Nũc inqt q2 caligo noctꝭ ꝛ tenebrarũ recessit a discipulis meis: nũc filiꝰ hoīs clarificatꝰ ẽ i eis: nũc nihil caliginis ꝛ tenebraꝝ sentit i ipis. vñ ans. Hoc qꝫ erat mãsuetudinis tue dñe iesu/ ꝙ pfidũ illũ in cetu fratrũ palã detegere ꝛ ↄfundere noluisti: sed leuiter admonitũ ac celerare iussisti qđ parabat. In oībꝰ his non est auersus furor eiꝰ malignꝰ a te: sed egressus foras satagebat circa frequẽs maleficiũ. Nũc clarificata est familia tua xpe in modũ societatꝭ angelice. hec Ans. Possũt et h̃ res significãtes tãꝙ ille q̃ significant̃ accipi. Nũc inqt clarificatꝰ est filiꝰ hoīs in se: in cã: nõ in effectu: q2 mõ inchoata est traditio passiõis/ cuiꝰ merito ex ↄgruo dat̃ ei claritas resurrectiõis ꝛ ascensionis. Silr̃ ꝛ in corpore mystico est clarificatꝰ: q2 iude exitꝰ maloꝝ a bonis significat segregationẽ [ꝛ deꝰ clarificatꝰ est in eo] q2. s. nõ q̃siuit nisi gl̃iam pr̃is. Hoc ğ facto sepatiõis iude a societate xpi ꝛ apl̃oꝝ/ pfigurata fuit reprobroꝝ sepatio tpe iudicij a ↄsortio xpi ꝛ electoꝝ: q2 tũc apparebit gl̃ia magna xpi: mẽbraqꝫ adherebũt capiti: et palee amouebuntur ↄcremãde igni inextinguibili. vñ aug. Exeũte i mũdo/ oẽs mũdi cũ suo mũdatore mãserunt. Tale aliquid erit cum zizanijs a tritico separatis: iusti sicut sol fulgebũt in regno pr̃is sui. Hoc futurũ preuidens dñs discedẽte iuda tãꝙ zizanijs sepatis remanẽtibꝰ tanꝙ tritico apl̃is sanctis nũc inqt clarificatꝰ est filiꝰ hoīs tanꝙ diceret. Ecce in illa mea clarificatiõe quid erit: vbi malorum nullus erit: vbi bonoꝝ nullꝰ peribit. Oratio.

Sepatio iude.

Domine iesu xpe pastor bone/ discipulũ tuũ a suis erroribꝰ ad ↄnisam multis modis reuocare voluisti: reuoca me ab inuijs ꝛ erroribus meis vniuersis. Da mihi saluator meꝰ ptãtem ꝛ fortitudinẽ vincẽdi dyabolũ ↄtinue vigilantẽ: et ↄtra me dimicantẽ/ ne me fraude sua neq̃ssime trahat ad tenebrarũ foueã: sꝫ tuo adiutorio suffultꝰ pueniã ad claritatis gloriã vbi iusti i modũ societatis angelice clarificati fulgebunt sicut sol in regno patris sui. Amen.

De istitutiõe sacramẽti eucharistie. Ca. lvj

mat. xxvj. mar. xiiij. et luc. xxij

Circa quartum vero meditãdo obstupesce illã charissimã dignationẽ: ꝛ dignatissimã charitatẽ q̃ nobis tradidit ꝛ reliqt semetipm: scꝫ sacratissimũ corpꝰ ꝛ sanguinẽ suũ vere in cibũ ꝛ potũ: vt qđ erat futurũ in ↄprimo sacrificiũ deo placẽs/ ꝛ redẽptiõis nr̃e ipreciabile pciũ esset viaticũ nr̃m ꝛ sustentamẽtũ: q2 h̃ sacr̃m qđ p excellẽtiã đr eucharistia. i. bona gr̃a q̃tidie reficit ꝛ renouat feruẽtia corda ꝛ duota. Volens ğ dñs iesus finẽ dare legalibꝰ sacrificijs: ꝛ nouũ incipere testamentũ/ seipm nr̃m facit sacrificiũ: ꝛ post cenã legalẽ mox sp̃ualẽ cenã xpianoꝝ pparat: vt de lege ad euãgeliũ: de veteri ꝛ trãsitorio testamẽto ad nouũ ꝛ eternũ testamẽtũ: de figura ad veritatẽ: de carnalibꝰ ad sp̃ualia trãseat. Beda. Finitis veteris pasche solẽnijs q̃ in ↄmemoratiõe antiq̃ de egypto liberatiõis agebant̃ trãsit ad nouũ qđ in sue redẽptiõis memoriã eccl̃iã frequẽtare desiderat: p carne ꝛ sanguine agni sue carnis ꝛ sanguis sacr̃m i panis ꝛ vini figura substituẽs sacerdos in eternũ factꝰ s̃m ordinẽ melchisedech. Et [cenãtibus illis] .i. cenã agni typici pficiẽtibꝰ ꝛ ↄsummantibus: vel post esum agni typici adhuc i cena residẽtibꝰ anteꝙ surgerent de cena [accepit iesus panẽ] azimũ nõ fermẽtatũ [ꝛ] oculis ad pr̃ez eleuatis [gr̃as agẽs] p veteribꝰ terminatis ꝛ nouis inchoãdis [bñdixit] dicẽdo illud qđ sequit̃: scꝫ [hoc est corpus meũ/ ac fregit] .s. post ↄsecrationẽ [deditqꝫ discipulis suis dicẽs] .s. priusꝙ frãgeret: vel simul quãdo frãgebat [accipite] scꝫ [ex hoc oẽs: h̃ ẽ corpus meũ qđ p vobis tradet̃] Ecclesia addidit em̃: ꝛ iõ semp est dicendũ. [Et silr̃ accipiẽs calicẽ] non veterẽ vt priꝰ sꝫ nouũ [ꝛ itẽ gr̃as agẽs bñdixit: ac dedit eis dicẽs Accipite ꝛ bibite ex eo oẽs/ hic est sanguis meus qui p vobis effundet̃] Quibꝰ verbis hoc sacr̃m instituit: ꝛ tacite premissum destituit. vñ credit̃ cũ dñs dixit [hoc est corpus meũ: hic est sanguis meꝰ] mutasse panẽ ꝛ vinũ in carnẽ ꝛ sanguinẽ: ꝛ tunc eandẽ vim cõtulisse illis in posterũ: ꝛ iõ cũ ↄferunt̃ in canone ex v̈tute eoꝝ fit trãssubstantiatio quia verba cõsecrationis efficiũt qđ figurãt. Si em̃ v̈bũ xpi tante est virtutis ꝙ fecit de nihilo oẽm

Enim nõ omittẽdũ in cõsecratione.

creaturã: non est mirũ si vnã creaturã ↄuertat in aliam. Chry. Sicut illa vox q̃ dixit crescite ꝛ multiplicamini: ꝛ implete terrã: semel q̃dẽ dicta est: sed oī tpe sentit effectũ ad generationẽ operãte natura: ita et vox ista semel q̃dẽ dicta est: sed p oẽs mẽsas ecclesie vsqꝫ in hodiernũ diẽ/ ꝛ vsqꝫ ad eiꝰ aduentũ prestat sacrificio firmitatem. hec Chrys. Est aũt ibi altare vbi dñs ordinauit sacr̃m eucharistie. Ob cuiꝰ institutionẽ est ꝙ in hac die cũ oẽs hore sint flebiles sola missa est solẽnis tanꝙ in suo natali. s. in die sue institutiõis. Eadẽ quoqꝫ die chrisma cõficit̃: quo frontes liniunt̃: q2 eadẽ die postes agni sanguine liniebant̃. Aspice nũc bñ quõ diligẽter ac fideliter ꝛ deuote dñs predicta fac: ꝛ ↄprijs manibꝰ illã dilectã ꝛ bñdictã familiã suã cõicat. Nõ eī est intelligendũ ꝙ discipuli sũptũ corpꝰ de manu dñi sibi ministrarẽt: sꝫ q̃ consecrauit ipse ꝛ ministrauit. In cuiꝰ signũ oẽs religiosi deberẽt i die cene recipe corpꝰ xpi de manu prelati sui. Sũpsit etiã ipse sacramentũ corpis ꝛ sanguinis sui/ nõ ppt sui indigentiã: ꝛ vt aliquẽ a sacro cõsequeret̃ effectũ: sed gr̃a exẽpli. s. vt alijs daret mãducãdi exẽplũ. Sũpsit autẽ mõ illđ sacramẽtali tm̃ nõ sp̃uali. Per h̃ aũt ꝙ xpus morti ppiquus nõ solũ agnũ typicũ: sed etiã corpꝰ suũ verũ sacramentũ talit̃ cũ apl̃is mãducauit: ostenditur ꝙ q̃libet xpianꝰ periculo mortis imĩnẽte dꝫ si põt sacramẽtaliter cõicare: ꝛ si non põt cõicet saltẽ fide. s̃m illud v̈bũ aug. Crede ꝛ mãducasti. Attẽde etiã sacramẽti dignitatẽ/ ꝛ reuerentiã/ ꝛ ordinẽ circa ipm qm̃ prĩo gr̃as egit p tãto mysterio circa qđ diuina v̈tꝰ opat̃ secretꝰ ꝛ p tanto bñficio vt corpꝰ ꝛ sanguinẽ suũ det nobis: ꝛ p hoc ostẽdit ꝙ in sumptione ꝛ ante sumptionẽ huiꝰ sacramenti p̃exigit̃ deuotio ꝛ oratio/ ac mẽtis in deum eleuatio. In hoc etiã tribuit nobis exẽplũ glorificãdi deũ in oī bona inchoatione. Beda. Et sicut de veteribꝰ terminãdis egerat: sic ꝛ de nouis incipiẽdis gr̃as agit: nobis pariter exẽplũ tribuẽs in oī boni opis inchoatione vel pfectione patrẽ q̃ in celis est eẽ glorificãdũ. Deinde [bñdixit] dicẽdo v̈ba q̃ sequuntur [hoc ẽ corpus meũ] hoc. s. qđ sub specie panis videt̃: qđ nũc do/ ꝛ qđ nũc sumitis qđ p vobis ꝛ vestri redẽptiõe tradet̃ ad flagellandũ et crucifigendũ. Ex quo videt̃ ꝙ ly hoc nõ demõstrat speciẽ panis simplr̃: nec corpꝰ xpi simplr̃: sed corpꝰ xpi sub specie panis apparẽs. Vñ etiã videt̃ ꝙ nulla alia intelligat̃ bñdictio q̃ sacroꝝ v̈boꝝ platio. Trãsmutatio autẽ fit in vltimo instanti plate orationis. Unde ly hoc demõstrat corpꝰ xpi: nõ p tpe p quo pfertur: sꝫ ↄpleta orõne: vt cũ dicit̃ h̃ est bonũ v̈bũ deũ time. Et tũc fregit vt (s̃m Bedã. ostenderet corpis sui fractionẽ id est passionẽ: nõ sine sua spõte ꝛ ope futurã frangimꝰ ꝛ nos in signũ q2 fregerit: sed nihilominꝰ integer post manet: pane eñ in corpus xpi trãssubstãtiatio frangi dicit̃: nõ q̃ corpus xpi qđ integrũ sub q̃libet parte manet frãgat̃: sꝫ accidentia sub q̃bꝰ corpꝰ manet frãgunt̃. Debet autem fractio fieri i tres ptes: i signũ ꝙ fractꝰ ẽ triplr̃ xps scꝫ flagellis añ passionẽ: clauis in passiõe: lãcea post passionẽ. Itẽ ppter tres ptes eccl̃e. Nã pma pars notat sanctos in celis. Scđa saluãdos q̃ sũt i penis. Tertia tincta/ viuos q̃s adhuc hec vita sustẽtat i terris. [Deide dedit discipl̃is suis] ad vsũ vt ad se spẽs panis ↄuerterẽt ꝛ ipsi i xpm ↄuerterent̃. vñ aug. Dictũ est a dño. Nec tu me mutabis i te sicut cibum carnis tue: sꝫ tu mutaberis in me. Et ait [Accipite ꝛ comedite] vbi vtrãqꝫ huiꝰ sacri inuit comestiõe sacralẽ. s. ꝛ sp̃ualẽ: vt accpiãt mẽte ꝛ corpe: ꝛ comedãt fide ꝛ ore: ac gustent ꝛ videãt deuotione: qm̃ suauis ẽ dñs: ẽ eī mãna i sapore bñs oẽ delectamẽtũ et oīs saporꝭ suauitatẽ/ ac sibi icorporẽt recogitatiõe fuãtes i corde pciũ redẽptiõis sue. Nõ ẽ ğ sic itelligẽdũ ꝙ priꝰ frãgeret ꝛ daret discipul̃: ac postea diceret v̈ba ↄsecratiõis: sꝫ magꝭ ecõuerso: q2 xps đdit corpꝰ suũ ↄsecratũ apl̃is: ꝛ iõ pꝰ dixit v̈ba ↄsecratiõis p iesũ q̃ salꝰ iterpetat̃ bonꝰ platꝰ xpi vicariꝰ: ꝛ đ sua s̃bditorũqꝫ salute sollicitꝰ itelligit̃. h̃ accepit panẽ cũ diligent̃ studet sacrã scripturã: gr̃as agit ꝛ bñdixit qñ deo attribuit eiꝰ diligẽtiã Frãgit aũt ꝛ dat duote pdicẽdo eã. Ecõtra dei ignorãte ꝛ negligẽte đr i Trenis. Paruuli petierũt panẽ: ꝛ nõ erat q̃ frãgeret eis [Et accipiẽs calicẽ] cum vino aq̃ mixto passionẽ suã presignantẽ [gr̃as egit] p redẽptione humano generi collata per illam: necnon in aduersis et pro aduersis ꝙ nõ pro se, sed p nobis hec tulit: mõstrãs

Verbi xpi efficacia.

Misse in cene die solẽnitas.

Cõicatio discipl̃oꝝ per manꝰ domini.

Xps suũ corpꝰ sumpsit.

Hoc q̃đ demonstrat.

Fractio i tres ptes.

ps. xxxiij.

Fractioꝰ post consecrationẽ

Tren. iiij.

in hoc vt dñz laudemus qñ flagella videmus ⁊ gratias agamus ĩ oĩ tribulatiõe q̃ significat̃ in noĩe calic͡ȝ. Vñ Chry. Grãs egit docẽs nos q̃liter opȝ h̃ mysterium pfi cere: ⁊ erudiẽs nos q̃dcũqȝ patimur cũ grãrũ actiõe fer re. vñ ⁊ Beda. Qui nihil dignũ pcussiõe exhibuit hũili ter ĩ pcussiõe bñdicit: vt hinc videlicet ostẽdat q̃d vnus quisqȝ in flagello culpe ꝓprie facere debeat si ipse eq̃nimi ter flagella culpe aliene portat: vt hĩc etiã ostẽdat q̃d in correptione faciat subdit⁹ si in flagello positus pr̃i gra tias agit eq̃lis. Deide [bñdixit: dicẽs h̃ ẽ sanguis me⁹] q̃.s. sub specie vini apparet [noui testamẽti] .s. et ad noui testamẽti cõfirmationẽ: q2 sicut vet⁹ testamẽtũ ꝯfirma tũ est in sanguine aĩaliũ imolatorũ: ita nouũ testamẽtũ sanguine xp̃i est cõfirmatũ: in q̃ apparet excellẽtia noui testamẽti respectu veteris. Et addit [q̃d ꝓ vobis ⁊ mul tis] redimẽdis / si in celestẽ hereditatẽ introducẽdis ef funder̃ in remissionẽ pctõꝝ] Dicit autẽ ꝓ multis efficiẽ ter: sȝ ꝓ oĩb⁹ sufficiẽter: q2 sanguis xp̃i ꝓ oĩbus effusus fuit q̃ȝtũ ad sufficiẽtiã: sȝ nõ fuit effusus ꝓ oĩb⁹ q̃ȝtũ ad efficiẽtiã: q2 nõ oẽs emũdat q̃ȝuis oẽs emũdare suffice ret si fide ⁊ dilectiõe ac sacrorũ pceptiõe v̾tutis ei⁹ attin gerent. Deinde [dedit eis dicẽs. Bibite ex h̃ oẽs] vt sit͡ȝ passiõis mee rep̃sentatores. i. imitamini meã passionem q2 nisi ꝯpatiamini nõ cõregnabitis. Bibit autẽ ipse pri mo sanguinẽ: inducẽs eos ẽt ad bibẽdũ. ¶ Et notandũ q̃ sicut tũc ita ⁊ in p̃mitiua eccl̃ia hoĩes q̃ misse ĩtererãt sumebãt sacr̃m vnitatis: nũc aũt q2 nõ pñt oẽs digne su mere sumũt aliđ saltẽ signũ vnitatis. i. osculũ pacis: q̃d tradẽs sacerdos ⁊ di. Accipe viculũ pac͡ȝ idẽ ẽ ac si dice ret [sumite ex h̃ oẽs] vel [Accipite ⁊ diuidite inter vos] Per calicẽ ꝑsecutio signat̃ ĩ scriptura. Hic calix sumit̃ patiẽter tolerãdo: ⁊ dat̃ alijs ad sil̃e exhortãdo. Aduer tendũ aũt q̃ istud sacr̃m sub duplici specie. s. panis ⁊ vi ni ẽ institutũ: q2 ordinat̃ ad corꝑis ⁊ aĩe salutẽ: vl̃ ad si gnificandũ pfectã aĩe refectionẽ sicut ex cibo ⁊ potu fit pfecta corꝑis refectio. Sepati tñ fit corꝑis ⁊ sanguinis cõsecratio: q2 ĩ passiõe fuit sanguis sepat⁹ a corꝑe. Hoc aũt sacr̃m institutũ ẽ q̃si quoddã memoriale illi⁹ passio nis: ⁊ iđ ꝯsecratio corꝑis ⁊ sanguinis fit sub specieb⁹ di stinct͡ȝ. Cõsiderãdũ tñ q̃ sub vtraqȝ specie ẽ tot⁹ xp̃s idi uisus. s. corp⁹ ⁊ sanguis ac aĩa ⁊ deitas: ac p h̃ vtrobiqȝ est vnũ ⁊ simplicissimum sacr̃m: alit̃ tñ ⁊ aliter. Sub spẽ nãqȝ panis ẽ tñ corp⁹ ex vi ꝯuersiõis vl̃ scr̃i: cetera autẽ sũt ibi ex cõcomitãtia reali seu naturali ⁊ insepabili: q2 sanguis ẽ ibi p cõnexionẽ: ⁊ aĩa p ꝯiũctionẽ: ⁊ deitas p vnionẽ. Ista eñ q̃ttuor nõ pñt diuidi / nec ab ĩuicẽ sepa ri. Silr̃ sub spẽ vini ẽ tñ sãguis ex vi ꝯuersionis ⁊ sacr̃i: cetera aũt ex cõcomitãtia sũt ibi. Et lȝ ĩ p̃mitiua eccl̃ia ppl̃s sub vtraqȝ cõicaret: postea tñ ꝓuide ordinatũ ẽ vt nõ cõicaret sub spẽ vini ꝓpt̃ piculum effusiõis: ⁊ q2 sub spẽ panis q̃dãmõ sanguis accipit̃ inq̃ȝtũ ibi ꝯtinet̃. Eu charistia itaqȝ formaliter ⁊ pfectissime ẽ vnũ sacr̃m: ma terialit̃ v̾o pl̃a: q2 ibi ꝯcurrũt duo. s. cib⁹ ⁊ pot⁹: ⁊ ꝓpter h̃ q̃nqȝ exp̃mit̃ pluralr̃ sicĩ ĩ collecta. Purificẽt nos q̃s dñe sacr̃a q̃ sumpsim⁹ / ⁊ subdit̃ post singularit̃: ⁊ p̃sta vt h̃ tui corporis sacr̃ȝ ⁊c. Panis q̃ppe sacr̃m ẽ corꝑis ⁊ vinũ sãguinis: aq̃ v̾o q̃ apponit̃ notat sil̃itudinẽ: vel il li⁹ aq̃ q̃ fluxit de xp̃i latere vel fidei eccl̃ie: vt neqȝ xp̃us sine eccl̃ia neqȝ eccl̃ia sine xp̃o sit: sȝ ei⁹ carni ⁊ aĩe vniat̃ ⁊ ꝯformet̃. Et iđ vinũ aq̃ mixtũ offert̃: vt ostendat̃ q2 ca put ⁊ mẽbra. i. xp̃s ⁊ eccl̃ia vnũ corp⁹ sũt. Sũt autẽ tria ĩ sacr̃o ista ꝯsiderãda: vnũ q̃d tñ est sacr̃m. s. spẽs visibi lis panis ⁊ vini: alterũ q̃d est sacr̃m ⁊ res. s. caro xp̃i ꝓ pria ⁊ sanguis. tertiũ q̃d est res ⁊ nõ sacr̃ȝ / videlȝ mysti ca xp̃i caro. s. eccl̃ie vnitas. Res ꝰ significata ⁊ ꝯtẽta in h̃ sacr̃o ẽ verũ corp⁹ xp̃i q̃d traxit de v̾gine: res nõ cõtẽ ta: sed tñ significata est corp⁹ xp̃i mysticũ q̃d ꝯiũgit̃ ca piti p charitatẽ. De h̃ corꝑe xp̃i mystico. s. vnitate eccl̃e dictũ ẽ supra de v̾bis dñi / ꝓ q̃b⁹ q̃dã retro abierũt. Est etiã corp⁹ dñicũ sacr̃m ĩcarnate diuinitat͡ȝ. Aug. Illud corp⁹ visibile ⁊ palpabile: sacr̃m ẽ ĩuisibilis forme. i. pa nis celestis q̃ viuũt ãgeli. Cũ ei nihil gessit ĩ corpore aĩa xp̃i nisi q̃ȝtum v̾bũ cui vnita ẽ inspirabat: q̃s nõ iudicet corp⁹ esse sacr̃m inhabitãt͡ȝ diuinitat͡ȝ. Et iterũ. xp̃i visi bilis forma nobis mõ ĩuisibilis res est visibilis sacr̃i al taris: ⁊ ĩuisibilis forma celestis panis q̃ viuũt ãgeli: res ẽ visibilis ⁊ palpabilis forme xp̃i. Est ita xp̃s ⁊ sacr̃ȝ et res sacr̃i. Multa mirabilia sũt in h̃ sacr̃o. Primũ q̃ ibi est corp⁹ xp̃i ĩ tãta q̃ȝtitate sicut fuit ĩ cruce: ⁊ sicut iã est in celo: nec tñ excedit illi⁹ parue forme terminos vl̃ q̃ȝti tatẽ. Vñ mirũ ẽ quõ sub tã modica specie tãt⁹ hõ lateat. Scđm est q̃ ibi sũt accidẽtia sine subiecto: q2 ei in deum nõ cadit accidẽs: iđ accidẽtia q̃ pri⁹ erãt in subiecto. s. in pane: postea sunt sine subiecto. Tertiũ ẽ q̃ panis ita ꝯuertit̃ in corp⁹ xp̃i: q̃d tñ nõ est materia corꝑis / nec ẽt aĩe. Quartũ est q̃ corp⁹ non auget̃ ex multarũ hostiarũ ꝯsecratiõe: ⁊ ecõuerso nõ minuit̃ ex earũ sũptione. Qui tũ est q̃ idẽ corp⁹ simul ĩ pl̃ib⁹ loc͡ȝ. i. sub oĩb⁹ hostijs cõ secratis ẽ. Deo eni cõuenit eẽ vbiqȝ simpl̃r ⁊ ꝓp̃e: crea ture v̾o in loco vno tñ eẽ: corp⁹ v̾o xp̃i medio mõ hȝ se Cũ ei sit creatura nõ dȝ coeq̃ri creatori in h̃ q̃ sit vbiqȝ: cũ v̾o sit vnitũ diuinitati dȝ ĩ h̃ alia corꝑa excellere: vt si mul ⁊ semel possit ĩ plurib⁹ loc͡ȝ eẽ sub isto videlȝ sacr̃o. Sextũ est q̃ cũ diuidit̃ hostia nõ diuidit̃ xp̃i corp⁹: sed sub q̃libet ꝑte tot⁹ est xp̃s. Vñ hec fractura in forma est panis nõ in xp̃i corꝑe: q2 tot⁹ xp̃s indiuisus sumitur sub q̃libet ꝑte. Sicut integro speculo tota ⁊ vnica forma re lucet ĩ tota: ⁊ in fracto speculo fit vni⁹ ⁊ eiusdẽ forme nu mero: ⁊ toti⁹ ĩtegre forme ad quẽlibȝ speculi fracturã re flectio. Septimũ ẽ qñ tenet̃ hostia ĩ manib⁹ ⁊ videt̃ ocu lis corp⁹ xp̃i / nec tãgit̃ manib⁹ / nec videt̃ oculis: sed h̃ totũ tñmõ circa spẽs agit̃ sicut ⁊ qñ diuidit̃. Octauum est q̃ cũ nõ sit ibi panis vel vinũ / tñ accidẽtia eundẽ hñt affectũ quẽ pri⁹ vt satiare / inebriare ⁊ hmõi. Nonũ ẽ q̃ statim cũ desinũt ille species tũc etiã ibi desinunt eẽ cor pus xp̃i ⁊ sanguis. Hugo q̃ȝdiu sẽsus corꝑal̃ afficit̃: cor poralis p̃ñtia nõ aufert̃: sed deinceps xp̃s trãsit de ore ad corp⁹: ⁊ manet v̾t⁹ ac p̃sentia specialis tñ. Et lȝ post sumptionẽ designat ibi esse corp⁹ ⁊ sanguis xp̃i: cauere tñ dȝ cõicãs ne post cõionẽ spuat: maxime añ comestio nẽ ĩ loco ĩmũdo: vl̃ vbi possit sputũ pedib⁹ cõculcari: ⁊ h̃ ꝓpt̃ periculũ / ⁊ ob reuerentiã tãti sacr̃i. Tandem q̃qȝ dñs ĩ amoris recordationẽ subiũgit [Hoc] .s. sacramẽ tũ [facite] .i. cõficite vl̃ celebrate: accipite ⁊ date [ĩ meã] .i. in passionis mee [ꝯmemorationẽ] q2 eucharistie cõse cratio ẽ q̃dã dñice passionis rememoratio. Hoc expõit apl̃s dicẽs. Quotiẽscũqȝ mãducabitis panẽ hũc: ⁊ cali cẽ bibetis: mortẽ dñi annũciabitis donec veniat. s. ipse dñs ad iudiciũ. Pascha eñ legale fuit in p̃figuratiõe pasche futuri: sed euãgelicũ fit in ꝯmemoratione p̃teriti scȝ passionis xp̃i. In memoriã ꝰ illi⁹ bñficij inexp̃ssibil̃ xp̃s instituit sacr̃m altaris dicẽs: itaqȝ [h̃ facite ĩ meam cõmemorationẽ] ordinauit eos in sacerdotes. Et dedit eis ptãtẽ cõficiendi sacr̃m corꝑis ⁊ sanguinis sui: h̃ igit̃ colit eccl̃ia passũqȝ xp̃m retractat cũ illđ corp⁹ dñi ꝯse crat: ⁊ sacerdos cũ leuat corp⁹ dñi representat q̃ xp̃s in cruce sit leuat⁹. Illud eñ corp⁹ est q̃d ⁊ ip̃e sacrauit: q̃d crucifixũ est ⁊ mori substinuit. Hoc est illud memoriale q̃ aĩam gratã cũ ip̃m suscipit mãducãdo ⁊ bibẽdo: vl̃ ẽt fideliter meditãdo, dȝ totã ignire et inebriare: ⁊ ĩ ip̃m dñm pre amoris ⁊ deuotiõis vehemẽtia totaliter trans formare. Nihil eñ mai⁹ / cari⁹ / dulci⁹ / vel vtili⁹ nob reli quere potuit q̃ȝ seip̃m. Ipse nãqȝ quẽ in sacramẽto alta ris hodie p eũ ĩstituto sumim⁹: ille idẽ est q̃ de v̾gine in carnat⁹ et nat⁹ vbera ei⁹ suxit / q̃ ꝓ te crucifix⁹ mortẽ su nuit / et q̃ resurgẽs ⁊ ascendens sedet a dextris dei. Ip̃e est q̃ creauit celum ⁊ terrã: et q̃ gubernat et moderat vni uersa. Ipse est a quo depẽdet sal⁹ tua: ĩ cui⁹ voluntate ⁊ ptãte est tibi dare padisi gl̃iam. Ipse ĩ tali hostia modi ca sic oblat⁹: tibiqȝ exhibit⁹: ip̃e dñs iesus de q̃ loq̃mur fili⁹ ẽ dei viui. Vñ excellẽter eucharistia. i. bona gr̃a dr̃: q2 in h̃ sacr̃o nõ tñmõ augmẽtũ est v̾tutis ⁊ gr̃e: sȝ ipse tot⁹ sumit̃ / q̃ est fõs ⁊ origo toti⁹ gr̃e. hiero. Hãc vltimã memoriã nobis reliq̃t: quẽadmodũ si quis pegre ꝓfici scens aliq̃đ pign⁹ ei quẽ diligit relinquit: vt q̃tiẽscũqȝ il lud viderit possit et ei⁹ bñficia ⁊ amicitias memorari. Quẽ si ille pfecte dilexerit sine ingẽti illud desiderio vel fletu nõ põt videre. Ideo h̃ saluator tradidit sacr̃m / vt p hoc sp̃ cõmemoremur: q2 ꝓ nobis mortuus est. Nã et iđ cũ accipim⁹ a sacerdotib⁹ cõmonemur: q2 corp⁹ ⁊ san guis est xp̃i: vt nõ simus ingratitudinis ei⁹ bñficijs. Hec hiero. ¶ Institutũ est igit̃ hoc sacr̃m altaris. Primo in recordationẽ dñice passionis ⁊ liberatiõis. Scđo in si gnũ precipue dilectionis ⁊ imitationis. Tertio ĩ robur ꝯfirmationis ꝯ lapsus hũane infirmitat͡ȝ. Quarto ĩ pur gationẽ spũs hoĩs: ⁊ nutrimẽtũ vite spũalis. Quito in

Laudandus in tribulatione est dñs.

ij. Timõ. ij.

Pacis osculum.

Calix q̃d.

Sacr̃m cur sub duplici specie institutum est.

Cur non ãpli⁹ sub vtraqȝ cõicemus.

Aque significatio

Tria in hostia.

xp̃s sacramẽtũ est.

Mirabilia ĩ eucharistia.

j. Cor. xj.

Leuatio hostie.

Monumẽtũ seu memoriale domini.

Idẽ est in eucharistia xp̃s.

Instituendi sacri cause.

viaticū p̄ntis pegrinatiōis. Sexto ī pign⁹ ꝛ arrā habē de hereditatis. Septimo in remediū satisfactionis pro pctīs. Uñ sanguīe xp̄i corp⁹ ꝛ aīam linim⁹: q2 sanguis agni sup vtrūqꝫ postē dom⁹ liberauit hebreos ab angelo exterminatore. In h̄ autē sacramēto duo reqrunt̄ ex pte recipiētꝭ. s. desideriū ꝯiūctionis ad xp̄m qd̄ amor facit: et reuerētia sacramēti q̄ ad donum timoris ptinet.

Recipienti necessaria.

Receptio an frequētāda.

Primū ad q̄tidianā hui⁹ sacramēti frequētationē inuitat: sꝫ ꝑm retrahit. Uñ si aliqs experimētaliter cog̃sceret ex q̄tidiana sūptiōe feruorē amoris augeri ꝛ reuerētiā nō minui: talis deberet quotidie cōicare: si aūt sentiret p q̄tidianā freq̄ntationē reuerētiā minui ꝛ feruorem nō multū augeri/ tal' deberet iterdū abstinere/ vt cū maiori reuerētia ꝛ deuotione postmodū accederet: vñ q̄ꝫtū ad h̄ vnusq̄sqꝫ est suo iudicio relinquēd⁹. Mod⁹ autē sumēdi tripl'r diuidit̄.

Sūptio et comestio triplex.

Comestio eī alia fit ore: ꝛ est sacramētalis: alia fit corde ꝛ est realis: alia fit ore ꝛ corde: ī altero sacr̄m: ī altero res sacramēti. Sola sacr̄alis tm̄ maloꝝ est: q̄ etsi sub visibili specie elemētorū corp⁹ xp̄i accipiāt/ tm̄ q2 nec vere credūt nec diligunt pani celesti couniri nō p̄nt. Sola realis tm̄ bonorū est/ q̄ etsi sub visibili sacr̄o carnē xp̄i nō sumant/ tm̄ fide ꝛ dilectione panē celestē mādicāt ꝛ ei couniunt̄. Aug. Quid paras dētes et ventrē? Crede ꝛ māducasti. Realis ꝟo ꝛ sacr̄alis comestio iūgunt̄ cū accipiētes ī pane qd̄ pepēdit ī ligno: accipiētes ī calice qd̄ manauit de latere/ ptīgūt mēte vsqꝫ ad esum panis vite: oris inqꝫ pceptio et incorporatio sacramētū ē comestiōis cordis q̄ māducam⁹ cū dn̄o carnē suā ꝛ bibim⁹ cū eo sāguinē suū: h̄ ē p efficatiā carnis sue ꝛ sanguinis sui manem⁹ ī eo ꝛ ip̄e ī nobis. Itaqꝫ alij accipiūt corpus dn̄i ad mortē: q2 nō attingūt panē vite alij accipiūt ad vitā: q2 aduniunt̄ cū ꝟbo. Chrys. Credimus itaqꝫ qm̄ ꝛ nūc illa cena est ī q̄ ꝛ ip̄e recubuit: nihil eīm illa ab hac differt. Neqꝫ eīm hāc q̄dē hō opat̄: illā autē ip̄e: sꝫ hāc ꝛ illā ipse.

Cena dn̄ica representatur

Cū ḡ sacerdotē dātē tibi vider̄: nō sacerdotē estima esse q̄ h̄ facit: sꝫ manū xp̄i esse q̄ extēditur. Sicut igit̄ cū baptizaris: nō ipse sacerdos baptizat: sed de⁹ est q̄ detinet tuū caput inuisibili virtute ita et nūc. Null⁹ itaqꝫ iudas assit: null⁹ auarus: null⁹ īhuman⁹ accedat: null⁹ crudelis ꝛ īmisericors: nullus vniuersalit̄ īmūdus: si qs nō est discipul⁹ discedat. Nō recipit eos q̄ nō sūt tales hec mēsa: cū discipulis eīm meis ait facio pascha: hec est illa mēsa: ꝛ nihil min⁹ illa hꝫ. Hoc illd̄ ē cenaculū vbi tūc fuerūt: hinc ad montē oliuarū exierūt. Exeamus ꝛ nos ī manus pauperū. Hec eīm regio mōs est oliuaꝝ: oliue eīm sūt plātate ī domo dn̄i. i. pauperum multitudo stillat oleum qd̄ h̄ est vtile nobis. Ita eīm et deū ꝓpiciū habebimus: ꝛ multā assumemus mercedem hec Chry. ꝑm Bedā. si quē monet cū cenatus saluator aplīs suū corp⁹ ac sanguinē tradidit: q̄re nos ieiuni eadē sacr̄a pcipiam⁹ audiat: q2 tūc necesse erat typicū pascha pri⁹ cōsummari: ꝛ sic ad verū pascha trāsire ac vere pasche sacr̄a substitui: nūc aūt in honorē ꝛ ꝓ reuerētia tāti sacramēti placuisse magistris ecclesie p̄mo nos dn̄ice passiōis pticipatiōe muniri: ꝛ sp̄ualibus epulis satiari: deinde ḱrenis dapib⁹ corp⁹ refici.

Cur nos ieiuni: cū apl̄i post cenā cōicati sint.

Sūt aūt tria sacrificij genera: vnū dn̄ici corpis: alterū ꝯtriti cordis: tertiū mortificate carnis. Opꝫ ḡ sacrificiū hūilitatis precedere ī mēte afflictiōis in carne: vt deuotio habeat̄ in dn̄ici corpis cōsecratione ꝛ receptiōe. Appropinqua nūc ꝛ tu ad hāc cenā mēdicās/ vt elemosynā īde accipias ad qd̄ te hortat̄ Ansel. dicēs. Iā nūc accēde cū eo in cenaculū stratū grāde ꝛ salutaris cene: interesse delicijs gratulare. Uincat verecūdiā amor: timorē excludat affect⁹: vt saltē de micis mēse illius elemosynā prebeat mēdicāti: vel a longe sta ꝛ q̄si paup attendēs ī diuitē vt aliqd accipias extēde manū: famē lachrymis prode. hec Ansel.

Cena dn̄i olī in māna p̄figurata fuit qd̄ de⁹ filijs israel ī deserto dedit. Dedit iudeis figurā veri panis: scꝫ panē materialē ꝛ tpalē: nobis autē veritatē. s. supsubstantialē ꝛ eternalē. Māna creatū fuit a deo ī celo aereo: sꝫ panis nobis datus. s. xp̄s descēdit de celo ꝟo.

Cene figura ī māna

Cena dn̄i ēt p̄figurata fuit ī agno paschali: quē de⁹ p̄mo p̄cepit filijs israel māducare qn̄ decreuit eos de captiuitate egyptiaca liberare. Ita xp̄s sacr̄m eucharistie tūc p̄mū istituit qn̄ nos a dyabolica ptāte eripere voluit. Qn̄ filij israel agnū paschalē māducabāt succīcti erant: bac'los ī manib⁹ tenebāt ꝛ stabāt. Ita cōicātes dꝫ eē succīcti p mētꝭ ꝛ corpis castitatē/ ꝛ tenere baculos p recte fidei firmitatem.

Agni sumēdi modus.

Debēt ēt erecti stare ī bona vita quā īchoauerūt: ꝛ nō se iterū reponere ī lutū de q̄ iā surrexerūt. Agnus comedebat̄ cū lactucis agrestibus q̄ sūt amare: ꝛ nos d̄bemus corp⁹ dn̄i māducare cū amara ꝯtritiōe. Qui comedebāt agnū tenebant̄ pedes suos calciare: sic cōicantes debēt pedes suos. i. affect⁹ ꝛ desideria custodire: cauendo ne aliq̄ maculent̄ sorde. Agnus paschalis nō fuit coctus aq̄ sꝫ assat⁹ igne: ꝛ māducās dꝫ eē ignit⁹ charitate. Xp̄s rex ꝛ sacerdos ver⁹ eucharistiā sub specie panis ꝛ vini d̄dit: ꝛ h̄ sacr̄m istituit qd̄ olim melchisedech rex ꝛ sacerdos dei altissimi figurauit: q̄propter xp̄us sacerdos ꝑꝫ ordinē melchisedech appellat̄: q2 h̄ sacr̄m ī oblatione melchisedech p̄figurabat̄ [Facta ē aūt ꝛ cōtētio] . i. disq̄sitio [inter discipulos qs eorū videret̄ eē maior.] Ubi sciendū ꝙ cū apl̄i audierūt xp̄m p̄dicentem traditionem sui ad mortē: ceperūt q̄rere inter se [qs eoꝝ esset maior] . i. aptior ꝛ cōuenientior ad p̄cedendū alios loco xp̄i: ꝛ ad tenendū ei⁹ locū. Et id̄ xp̄s de hoc eos docuit videlicet ꝙ ille esset ad h̄ aptior q̄ esset vere hūilior: reuocādo eos ab affectu supbe dn̄ationis ꝛ primat⁹ exēplo regū gentiū: ꝛ p contrariū dn̄oꝝ terrenorū. Gētiles eīm ꝛ terreni dn̄i appetūt primatū: dn̄ant̄ subiectis ꝛ [benefici vocant̄] q2 blādi ꝑmones a subditis eis offerūt̄.

Gētium imitatores.

Uñ dn̄s nolens discipulos suos imitari subiūgit [vos autē nō sic] [facere debet̄] [sꝫ q̄ maior est ī vobis] . s. p ꝟtutū excellentiā [fiat sicut minor] p hūilitatē [ꝛ q̄ p̄cessor] . s. dignitate vl' ēt scītitate [fiat sicut ministrator] hūili sui reputatiōe: vel humilis officij executione ꝛ exhibitiōe ꝓ loco ꝛ tpe. Sꝫ heu hodie multi h̄ntes nomē xp̄ianorum gentiles imitant̄: appetētes p̄matū h̄re ꝛ subiectꝭ dn̄ari seqꝫ ab eis supuacuis laudibus extolli ꝛ b̄nfici vocari. Sp̄ālιter aūt in eccl'ia fit frequent̄ ꝯtētio ꝓ dignitatib⁹ obtinēdis: ꝛ nō solū īter seculares sed etiā inter religiosos: sic̄ canes ꝯtendūt ad obtinēdū os carnib⁹ plenū et medullis: ꝓpt̄ qd̄ viliores canib⁹ vident̄ q̄dā religiosi q̄ ꝯtendūt ꝓ officijs p̄sidēdi: cū tm̄ nihil habeāt annexum nisi mis̄iā ꝛ laborē. Et q2 monuit discip'los ad hūilitatē: supbiā scl'ariū dissuadēdo: ꝯñr facit h̄ eos ad sui exēplū muitādo. Nā ꝑm iudiciū hūanū [maior est q̄ recūbit q̄ꝫ q̄ mīstrat] [sꝫ ꝑm iudiciū dei sepe fit alit̄: ip̄e autē q̄ ꝯtī⁹ est mūdo [ī medio] eoꝝ ē [sic̄ q̄ ministrat] q̄ꝫuis maior sit eis vt ēt iā in lotiōe pedū ipsoꝝ ostēderat/ ꝛ id̄ est imitād⁹. Et ex h̄ ītēdit cōcludere ꝙ ille ē apt⁹ ad succedendū sibi ī regīmie eccl'ie q̄ est fundat⁹ ī ꝟa hūilitate. Ut eī hūilitate supbiā curaret/ ip̄e de⁹ ad nos descendere ꝛ hūilis fieri voluit: ostēdens exēplo ꝙ merito eū imitādo hūiliari hēat ꝛ hō. vñ Aug. Quid supbis hō? deus ꝓpt̄ te hūilis fact⁹ est. Puderet te fortasse imitari hūilē hoīem: saltē imitare hūilē deū. hec Aug. Humilieris ḡ ministrādo/ ꝛ abiectiora misteria ꝛ q̄ alij dedignant̄ letant̄ cū op⁹ est suscipiēdo [Ait iesus: oēs vos scādalum patiemi ī me] Predicit qd̄ passuri sūt: vt cū passi fuerit ne desperēt salutē sꝫ agētes p̄niam liberent̄. Scandalū eī dubitatiōis passi sūt dū q̄si īpotētē teneri ligari ꝛ duci viderēt. Et signāter dicit ī nocte: q2 q̄ scādalū patiūtur ī nocte ꝛ ī tenebris sustinēt: ꝛ ipsi apl̄i in aduersitate dn̄m reliq̄rūt [Petr⁹ aūt] q2 ceterꝭ feruētior erat: qd̄ iesus p̄dixit ꝓuidēdo ip̄e denegat amādo. Et [r̄ndēs ait Et si oēs scādalizati fuerint ī te ego nūq̄ꝫ ꝛc.] Infirm⁹ volūtate iactat suā volūtatē: sꝫ nō vires cognoscēs glorie cōsci⁹. Petr⁹ p̄ntis affect⁹ sed nesci⁹ futuri casus: nō credidit se ab eo nō posse deficere. Intm̄ petr⁹ affectu ꝛ charitate xp̄i efferebat̄ vt ꝛ ībecillitatē carnis sue ꝛ fidē ꝟboꝝ xp̄i nō ꝯtueret̄. Sꝫ nō mētit̄: q2 credit verū eē qd̄ ꝓmittit: ꝛ sic ī mēte hꝫ: mētit̄ aūt q̄ falsū voce signat cū volūtate ꝛ intētiōe fallendi. Dixit tm̄ falsum: q2 accidit ꝯtriū.

Petr⁹ nō mētit̄ falsū dicēs.

Cōiter eīm accidit ꝙ illi q̄ alijs in ꝟtute se p̄ferunt turpi⁹ alijs cadūt [R̄ndit ei iesus. Amen dico tibi: q2 tu hodie in hac nocte priusq̄ꝫ bis gall⁹ vocē dederit ter es me negatur⁹] hiero. Petr⁹ de ardore fidei ꝓmittebat ꝛ saluator q̄si de⁹ futura nouerat. hec Hiero. Nēo ḡ in senēo ī virib⁹ suis ꝯfidere pōt: q2 oīs ꝯstātia oīs ꝟt⁹ ꝛ fortitudo/ nō hoīs sed dei est. Bed. Qui solus nouit qd sit ī hoīe ne qs fideliū suo vel de statu incaute ꝯfidat: vl' de casu incauti⁹ diffidat q̄si de⁹ modū/ tp̄s/ ꝛ nūerū negatiōis ei⁹ p̄dicit. vñ ꝛ Remi. ¶ Moral'r istruimur vt q̄ꝫtū ꝯfidim⁹ de ardore fidei tm̄ timeam⁹ de carnis fragilitate

Cōfidentia dānat̄.

Negationes petri qñ facte. Istud ṽbū dñi de negatione petri marcꝰ (vt ꝑmissū ē) pleniꝰ ceteris expssit. Post ꝑmā eñ negationē petri statim gallꝰ cātauit: ⁊ añ scdꝫ gallicātū bis iterꝫ negauit: et ita trina negatio petri añ ꝑmū gallicātū ē ichoata: ⁊ añ scdꝫ ꝯpleta. Alij ṽo euāgeliste dicētes [ꝑusꝙ gallꝰ cātet ter me negabis] de inceptiōe trine negatiōis agūt .i. trinā negationē ichoab: sꝫ marcꝰ de ꝯpletiōe eiꝰ scpsit [Et ait illi petrꝰ. Etiā si oportuerit me mori tecū/ nō te negabo] Intellexit eī ꝙ timore mortꝭ ꝑdiceret eū eē negaturū: ⁊ ob h̄ dicebat ꝙ lꝫ piculū mortꝭ imineret/ nullo tñ mō ab eiꝰ fide diuelli posset [Silr] .i. eodem amore: ⁊ feruore [⁊ oēs discipuli dixerūt] ac feruorē itrepidū oñderūt ⁊ ꝑ ardorē mentꝭ dānū mortis nō timuerūt: sꝫ nō ꝑseuerauerūt: qꝛ vana fuit ꝑsumptio hūana sine ꝓtectiōe diuina Chry. Hinc ḡ magnū discimꝰ dogma ꝙ non sufficit de
Petri casus rōnes siderīū homīs nisi diuino aliqs potiat̄ auxilio. Et nota ꝙ multiplex est rō ꝙ deꝰ ꝑmisit petrū cadere. Prima vt nullꝰ de se ꝑsumat. Scda vt plꝰ xp̄o ꝙ̄ sibi qsꝙ credat. Tertia vt ꝯprimeret eiꝰ audaciā. Quarta vt alij exēplo eiꝰ istruerēt̄ hūanā fragilitatē excogitātes ⁊ dei ṽitatē Quīta vt petrꝰ alijꝙ ꝑlati discerēt qliter subditis ꝯpati deberēt. Sexta vt error hereticorū ꝯfunderet̄ dicētiū ꝙ charitas semel habita nō admittit̄: nec amissa iterum haberi pōt: cuiꝰ cōtrariū oīno in petro patuit. Oratio.

O pie iesu q trāsiens de h̄ mūdo ad p̄rem postꝙ cenasti corpꝰ tuū ⁊ sanguinē discipulis ob tui memoriā dedisti/ ⁊ nobis sumēdū reliqsti placuitꝙ tibi vt tuo refecti corpore ⁊ potati sanguine essemꝰ os ď ossibꝰ tuis/ ⁊ caro de carne tua. Peto ergo dñe ⁊ obsecro ꝑ virtutē huiꝰ ineffabilis sacramēti vt dignū me facias grā tua: ⁊ tāta redēptione nō fraudet: ⁊ fac me tanti mysterij tua miseratione participem vt per participationem veniā merear pctōꝝ optatam: ⁊ gratiā ꝓficiēdi in fide/ spe/ ⁊ charitate percipiā/ ⁊ ad gaudia sempiterna pertingam. Amen.

De sermone domini in cena. Capitu. lvij.

Joh. xiij. xiiij. ⁊ .xv. xvj. xvij. et .xviij. mat. xxvj. mar. xiiij. Circa quītū vero ad omnem cumulū supeffluētē attēde alia dilectionis insignia. Post egressū eī iude cū .s. mūdi cū mūdatore remansissēt: ⁊ post alia supradicta dñs iesus discipłos ꝯsolādo fecit eis ꝯmonem pulcherrimū: ignitis plenū carbonibus dulcedinis ⁊ amoris .s. ṽbis dulcissimis de celi melle mellitꝭ ⁊ de dei lumīe lumiosis: quē scpsit iohēs spūaliter a deo dilectꝰ ⁊ hīs potatꝰ. Ansel. Tūc demū diuinis-
Cur post iude abitū sermo habitus. simi eloquij vberrima inundatiōe cōuētus ille sacer ex ore tuo dñe potatꝰ est. Siquidē corruptꝰ ille vter foras missus fuerat quē huiꝰ limpidissimi liqris infusione sciebas idignū. Ex huiꝰ autē ꝯmonis ornata ac venerāda/ ⁊ vtili magnitudīe quinꝙ meditāda principalr̄ assume. Primū qliter ꝑdicēs discipulis discessū suum confortat eosdē. Dicebat nāꝙ [Filioli adhuc modicū vobiscū sum] .i. modico tp̄e .s. vsꝙ ad captionē vel mortē: qꝛ tūc fuit eis subtractꝰ: vel ꝯm quosdā vsꝙ ad ascensionē: qꝛ vsꝙ tūc appuit eis corꝑalit̄. Dicēs autē filioli oñdit teneritudinē amicicie ⁊ dilectiōis ad eos. Diminutiua eī ꝯm Priscia. aliqñ ꝓ familiaritate ⁊ amore dicunt̄. Sic ḡ nūc eos vocat p̄re amorꝭ teneritudīe: qꝛ cū amici ab inuicē recedūt affectu amorꝭ maxie inardescūt. Et iterꝫ [Adhuc modicū] .s. tp̄s erit [⁊ mūdꝰ me iā non videt] .i. amatores mūdi [Vos aūt videbitꝭ me] ⁊ boni qdē ceteri: qꝛ solis bōis post resurrectionē apparuit ī carne. Et
Turbādū nō est de morte fidelis. iterū [Nō turbet̄ cor vestrū] .s. de meo recessu ꝑ mortem cū sit ad meā glorificationē ⁊ spūs scti missionē. Et ī h̄ docemur nō turbari de nr̄is amicꝭ ī ꝯfessione fidei decedentibꝰ: nā est via ad eorū glorificationē ⁊ nostrā subuētionē: qꝛ amici nr̄i existētes cū deo mlto plꝰ nos iuuare pñt ꝙ̄ viuētes ī mūdo [Nō turbetur iꝙ cor vr̄m] qꝛ dixi me moriturū: sed stabiliat̄ fide credētes me resurrecturꝫ [neꝙ formidet] ꝓpter tribulationū instantiā ne dimittatis fidei cōstātiā: sꝫ ꝑseuerate fortes vsꝙ in finē. Dñs intēdebat aīos discipulorū cōfortare cōtra duo .s. ꝯ vnū qd̄ iminebat in pñti qd̄ erat eiꝰ passio: ⁊ aliđ qd̄ timebatur futurū .s. supuētura eiꝰ tribulatio. vñ dicit eis [Non turbet̄] ⁊ tristet̄ [cor vr̄m] .s. de malo pñti ꝙ̄tū ad primū [neꝙ formidet] ⁊ timeat .s. de futuro ꝙ̄tū ad scdm. [Cre-

ditis in deū ⁊ ī me] ꝑ ꝯñs [credite] q sum deꝰ: ⁊ quē etiā cōfessi estis deū. Vnū supponit .s. fidē coꝝ in deū: hac eī iā instituti erāt ꝑ eū: ⁊ aliđ ꝑcipit .s. vt credant in ipsum: qꝛ est deꝰ ⁊ nō hō tm̄ ꝯm Aug. Ne mortē xp̄i tāꝙ hominis timerēt ⁊ id̄ turbarent̄/ ꝯsolat̄ eos etiā se deū esse cōtestans q possit hoīeꝫ suscitare [ī domo patris mei mānsiones multe sunt] .i. diuerse participatiōes btitudinis: qꝛ ꝯm drīas meritorū sunt etiā distictiōes ꝑmiorū .q.d. Iā certi estis de passiōe mea/ ⁊ tñ a me expectate vitam eternā ꝯꝫ Aug. merito turbabāt̄ qñ qdē fidētiori dictū erat ꝙ negaret dñꝫ: sꝫ cū audiūt de mānsiōibꝰ celi a ꝑturbatiōe recreāt̄ certi post pericula se apđ dñm mānsuros qd̄ significāt multe mānsiones. Et iterū [Vado parare vob̄ locū] tā pulchrū/ tā delectabilē moriēdo/ resurgendo/ ī celos ascēdēdo. Et [iterū venio] in iudicio apparēdo [⁊ accipiā vos ad meipm] ad btitudinē corporis et aīe [vt vbi ego sum ⁊ vos sitis] .s. ī eterna btitudine. Iā vt dixerat parate erant mānsiones .s. in predestinatione: sed tñ adhuc parāde erāt ab eo redēptiōis oꝑe/ ⁊ ab ipsis meritoria oꝑatione. O dñe para qd̄ paras nos .s. tibi ⁊ te nobis vt sit multitudo mānsionū ꝓ diuersitate meritoꝝ. Aliꝰ plꝰ aliꝰ minꝰ participes tui erimꝰ. Et iterū [nō relinquā vos orphanos] in quo indicat se eē patrē illis [vado ⁊ venio ad vos] spm̄ .s. mittēdo: h̄ aūt dicit ne putaret̄ spm̄ mittere sine se. Et iterū. Pacē .s. pctōris relin- Pacē relinqt xp̄s.
quo vobis: q triplex est ī hoīe .s. ad seipm/ ad deū/ ⁊ ad ꝓximū pacē meā .s. eternitatis: do vobis si in pace ꝑma ꝑseueraueritꝭ ꝯm Aug. Pacē nobis relinqt in hoc seculo q hostē vicamꝰ: ⁊ q nos inuicē diligamꝰ. Pacē suā dabit nobis ī futuro qñ sine hoste ⁊ sine dissensiōe regnabimꝰ Et bene dicit [pacē meā] ad distinguēdū pacē sanctoꝝ a pace mūdi q ē magis apparēs ⁊ ficta ꝙ̄ ṽa. Vñ subiūgit [nō quō mūdus dat ego do vobis] qꝛ mūdꝰ dat carnaliter: ego spūaliter: mūdꝰ tꝑaliter: ego eternaliter: mūdus exteriꝰ ego interiꝰ. Et iterū [si diligeretis me gauderetis vtiꝙ] de recessu meo qꝛ vado ad exaltationem meā .s. [qꝛ vado ad patrem q maior me est] Aug. qꝛ nature hūane gratulādū est eo ꝙ sic assumpta est a ṽbo vnigenito vt imortalis ꝯstitueret̄ ī celo: atꝙ ita fieret terra sublimis: vt incorruptibilis puluis sederet ad dexterā p̄ris: qs nō hic gaudeat q sic diligit xp̄m et suā naturā iā imortalē ꝯtulet̄ ī xp̄o/ atꝙ ipꝫ speret futurū eē xp̄m. Et iterū [Expedit] .i. vtile ē [vob̄ vt ego vadā] .s. ad patrē ascēdēdo: vt spūalit̄ me cognoscatꝭ/ ⁊ carnalit̄ iā me nosse desistatꝭ: ne ṽbo carnē facto q̄si lacte contēti sitis. Humane nature felicitas ex incarnatiōe dominica.
Et vere expedit [si eñ nō abiero paraclitꝰ nō veniet ad vos: si aūt abiero mittā eū ad vos] Si hāc carnalē dilectionē a vob̄ abire nō fecero: nō eritis digni vt paclitus veniat ad vos: ꝙ̄diu eī de me carnalr̄ sētietꝭ nō eritꝭ idonei vt spm̄ sctm̄ recipiatꝭ. Nō ꝙ positꝰ ī t̄ra ñ possꝫ dare: sꝫ qꝛ illi nō sūt idonei accipe nisi eū ꝯm carnē nosse desistāt q magꝭ spūales affecti magꝭ ad celestia ī amplectēda eiꝰ deitatē āhelāt. Intm̄ eī mūdꝰ ē spūs ꝙ in nllo quiescit nisi ī eo q oīno ē spūal̄: nullo carnali solatio īpeditꝰ Amor terrenꝰ amouēdus est. Diuina cōsolatio.
Ber. Delicata ē diuia ꝯsolatio/ ⁊ nō dat̄ admittētibus alienā. hug. Iccirco nimiꝝ dñs iesꝰ discipul̄ se subtraxit corꝑalr̄ vt eū discerēt amare spūalr̄. Ascēdit siqdē ī celū vt corda pꝰ se traheret vt dilectio ꝑgeret pꝰ dilectū. Sꝫ ⁊ vsꝙ hodie xp̄s amicos suos q̄si qdā corꝑali pñtia ꝯsolat̄ ī scptura sacra ⁊ eccl̄ie sacmētꝭ: atꝙ alijs visibilibꝰ exercitijs ṽtutū qꝛ aliqñ dispēsatorie subtrahit vsū vt spūalis amorꝭ dulcedinē tāto puriꝰ ꝑcipiant q nihil forꝭ hñt etiā ī oꝑe ṽtutꝭ ad qd̄ mētē suā ꝑ intētionē effundāt. hec Hug. Pēsādum ḡ est qꝛ si pñtia carnis filij dei ipedit spūs receptionē: ꝙ̄to magis carnalis affectꝰ in nobis īpediat eādē. Hec ⁊ his silia eis dicebat q corda ipsoꝝ totaliter penetrabāt: nō eñ de suo discessu aliqd pacifice tolerare poterāt. Presētis carnis xp̄i impediebat. Secūdo circa ꝯmonē meditēris qliter cordialiter ⁊ instāter dñs iesus instruxit discipulos pluribꝰ vicibus in charitate ꝯuāda dicens. [Mādatū nouū do vobis] quo .s. dispositi ad meam sequelā eritis videlicet [vt diligatis inuicē sic dilexi vos] hac eī via seqndꝰ est dñs. Nō dr̄ nouū ꝙ̄tū ad substātiā Mādatū nouū quō.
qꝛ fuit datū ī veteri lege/ q etiā ꝑcipit ꝓximos diligere nō tñ ꝓ eis mori: sꝫ dr̄ nouū ꝙ̄tū ad mādati formā: sicut ipse dilexit nos q etiā mori dignatꝰ ē ꝓ nobis. Vnꝰ modus renouādi vinū vetꝰ est qñ amisit colorē ⁊ saporem ponendi ipm cum vino nouo ⁊ forti: qꝛ ibi recipit colorē

⁊ saporem ex feruore vini/⁊ sic dr renouari. Mãdatũ de dilectione fuit valde antiquũ/⁊ iã q̃si nulli sapiebat: iõ passio xp̃i in q̃ fuit maximꝰ feruor dilectiõis q̃si vinũ fortissimũ illud mãdatũ renouauit: dr etiã nouũ mãdatum ab effectu: q2 aïaz renouat/⁊ hoiem nouũ facit: dilectio eñ talis cõfert nouitatẽ: ⁊ aufert vetustatem. Et iterum [in hoc].s. signo quasi in meo proprio caractere [cognoscẽt]oẽs apte[q2 mei estis discipuli]discipulis meis imbuti/⁊ de schola mea instructi: nõ si demonia eijciatꝭ vl' alia signa faciatis: sed si dilectionẽ habueritꝭ ad inuicẽ hʼ est eñ ꝙ maxime desiderat dñs.

Insignia militum christi.

Quicũqz cõnumerat militie alicuius regis dz portare insignia eiꝰ. Insignia autẽ xp̃i sunt insignia charitatis: quicũqz ḡ vult annumerari militie xp̃i: dz charitatꝭ caractere insigniri. Augu. tanq̃ dicẽs. Alia munera mea habent: vobiscũ etiã nõ mei nõ solum naturã/vitã/sensum/rõnem ⁊ eã salutẽ q̃ hoibꝰ pecoribusqz cõis est: verũetiã sacramẽta/prophetiã/scientiã/fidẽ/distributionẽ rerũ suarũ paupibꝰ ⁊ traditionẽ corpis sui vt ardeãt: sed qm̃ charitatẽ non hñt vt cymbala ꝯcrepãt: nihil sũt/nihil eis ꝓdest. Hic ẽ fons cui nõ cõicat alienꝰ. i. dilectio sola discernit inter filios dei ⁊ filios dyaboli. Signẽt se oẽs signo crucis xp̃i rñdeant oẽs amẽ: cãtẽs oẽs all'a: baptizent oẽs: intrent eccl'ias: faciant parietes basilicarũ non discernunt filij dei a filijs dyaboli nisi charitate. Quicq̃d vis habe: hoc solũ si nõ habeas nihil tibi ꝓdest. Alia si non habeas hʼ habe: ⁊ ĩplesti legẽ. hec aug. Et iterũ. [Hoc ẽ p̃ceptum meũ vt diligatis ĩuicẽ sic dilexi vos]. i. vt diligatis ope vt qđ tibi vis fieri facias alteri: ⁊ qđ tibi nõ vis fieri nec tu alteri facias. Ubi notãdũ ꝙ tripl'r dilexit nos xp̃us.

Dilexit nos xp̃s tripliciter.

Gratuite q2 in dilectiõe nos ꝑuenit: ipse eñ incepit nec expectauit ꝙ nos inciperemus diligere. Si ergo ⁊ nos debemꝰ prius diligere proximos nõ expectãtes ꝑueniri seu bñficiari. Et multomagis debemus deũ rediligere q2 s̃m aug. nulla est maior ad maiorẽ inuitatio q̃ƺ preuenire amando: ⁊ nimis durꝰ est animꝰ q̃ in dilectionẽ ⁊ si nolebat ĩpẽdere noli ⁊ repẽdere. Dilectio ḡ dei cã est dilectionis nr̃e: sed nõ ecõuerso: nõ eñ q2 nos diligimus deum diligit nos: sed quia diligit nos diligimus eum: ⁊ q2 eũ ⁊ ꝓximũ. Et q2 ꝑ charitatẽ xp̃s ad nos redimendos venit sectemur charitatẽ: ⁊ ꝑ hãc q̃ ad nos xp̃us descendit dilectionis viã etiã nos ad ip̃m possumꝰ ascẽdere. Itẽ efficacit' qđ ptz opꝰ dãdo seip̃m ⁊ ponẽdo animã ꝓ bonis: q2 probatio dilectiõis exhibitio est opis. Nos ergo hʼ exẽplo efficaciter et fructuose inuicem diligamꝰ s̃m illud Joh. Non diligamꝰ v̾bo neqz lingua: sed ope ⁊ veritate. Et multo magꝭ deũ diligamꝰ: ⁊ s̃monẽ ⁊ mandata eiꝰ s̾uemꝰ. Itẽ recte: q2 hãc dilectionẽ ad nostram btitudinẽ ordinauit: vt ad deũ nos traheret nõ sicut homines se seinuicẽ carnal'r ⁊ pro cõmodo terreno diligẽtes. Sic ḡ ⁊ nos in proximis non qđ bñficij est seu dilectiõis: sed qđ dei est debemꝰ diligere ⁊ inuicẽ ad hoc vt deũ habeamꝰ.

Amici triplices.

Sũt eñ amici nature/⁊ sunt amici fortune ⁊ sũt amici gr̃e/⁊ hi vltimi soli approbant a deo. Lz eñ ĩ dilectiõe ꝓximi includat dilectio dei tanq̃ principalior: q2 ꝓximus nõ est diligẽdus nisi propter deũ: tñ saluator hʼ magꝭ fac̃ mẽtionẽ exp̃ssã de dilectiõe ꝓximi q̃ƺ dei cũ dicit inuicẽ: q2 intẽdebat ap'l'os ĩducere ad edificationẽ ⁊ cõsolationẽ fideliũ: et ad ꝑferẽdas tribulationes ꝑsecutorũ ad qđ necessaria est charitas ꝓximi q̃ tñ vt dictũ est ĩcludit charitatẽ dei. Et iterũ. [Maiorẽ hãc dilectionẽ nemo hz vt aïam suã ponat q̇s ꝓ amicis suis]Dilectionẽ vocat hic signũ ⁊ probationẽ dilectionis. i. exhibitionẽ opis trãsferens de causa ad effectum. Et q̇dẽ nullũ maius dilectiõis argumẽtũ est q̃ƺ ponere aïam pro amicꝭ: hʼ eñ ẽ vltimũ signũ amoris vltra qđ nõ est aliud inueniri.

Amoris signa. iiij.

Amor nãqz ꝑ q̃ttuor signa põt manifestari. Primo ꝑ v̾ba: q2 eñ cor abũdat ĩ amore tũc os abũdat ĩ s̃mone: q2 ex abũdãtia cordis os loq̇t. Scđo ꝑ collata bñficia: ⁊ istđ est maiꝰ signũ q̃ƺ p̃mũ: q2 multi s̾uirẽt de v̾bis suis q̇ nõ s̾uirẽt de suis rebꝰ. Tertio per obseq̇a ꝑsonalia: ⁊ istđ ẽ adhuc maiꝰ signũ q̃ƺ p̃mũ vl' secũdũ: multi eñ s̾uirẽt de sua substãtia q̇ nõ s̾uirẽt de sua ꝑsõa. Quarto ꝑ aduersa q̃n. s. q̇s ꝓ amore amici se exponit morti: multi eñ darẽt ꝑsonã ad s̾uiendũ/q̇ nõ darẽt animã ad moriendũ. In hʼ ḡ ꝙ xp̃s pro nobis crucifigi ⁊ mori voluit ĩfinitã nobis charitatẽ oñdit. Greg. Moriturus pro inimicꝭ dñs venerat/⁊ tñ positurũ se aïam ꝓ amicis dicebat vt nobis oñderet: q2 cũ diligendo lucrũ facere de inimicis possumꝰ: ẽt ipi amici sũt q̇ ꝑsequũtur.

Mori debemꝰ pro fratribus.

Cõsequẽs ḡ ẽ vt queadmodũ xp̃s aïam pro noƀ posuit sic ⁊ nos aïas pro frībꝰ ponamꝰ.

Diligẽda quattuor.

Quattuor eñ sũt diligẽda per ordinẽ ex charitate. s. deꝰ aïa: ꝓximꝰ: ⁊ corpꝰ: ⁊ iõ cũ charitas sit ordïata ꝓ ip̃o deo q̇ est p̃mũ ⁊ maximũ diligibile ex charitate debẽt alia tria exponi sic minus pro maiori: pro aïa v̾o ꝓp̃a dz ꝓximꝰ ⁊ corpꝰ ꝓp̃iũ cõtẽni/⁊ pro salute ꝓximi dz vita corpalis exponi. Et iterũ [Hec mãdo vobis vt diligatꝭ ĩuicẽ]q2 aliter nullum solatiũ habebitꝭ nisi ĩ vobis ĩuicẽ habeatꝭ: sz absqz dilectione solatiũ ⁊ ꝯsolationẽ ĩ vobis ĩuicẽ hr̃e nõ potestis.

Charitatis excellẽtia.

Preceptũ dilectiõis sꝑ inculcat ⁊ tãq̃ sola dilectio p̃cipiẽda sit eã sꝑ cõmendat. Et reuera ille q̇ ait: habe charitatẽ ⁊ fac q̇cũqz vis: q̃si solã charitatẽ visus ẽ p̃cepisse ⁊ merito: q2 ip̃a valet sine vsibꝰ multarũ v̾tutũ: sz cetera oïa non valent sine ea. vñ s̃m Greg. de dilectione q̃si de singulari mãdato dñs loquit: q2 oẽ mãdatũ de sola dilectiõe est/⁊ oïa vnũ p̃ceptũ sũt. Quicq̇d eñ p̃cipit ĩ sola charitate solidat. Multa sũt ꝑ diuersitatẽ opis vnũ in radice dilectionis. Et plura alia hmõi ad dilectionẽ ĩcitãtia dñs dicebat: q̇ iohãnes hʼ cõscripsit.

Dilectio ab iohẽ p̃cipue precipitur.

De dilectione fraterna nullꝰ ap'l'orũ tm̃ loquit q̃ƺtũ iohãnes ⁊ hʼ ⁊ in epistolis suis. Legit ẽt de eo ꝙ iã senex effectꝰ portabat ad eccl'iam a discipl'is suis vt fideles ĩstrueret q̇bꝰ hʼ tm̃ dicebat. Filioli diligatis inuicẽ: ⁊ in hʼ est ꝑfectio discipline xp̃iane. vñ dr sp̃aliter a deo dilectꝰ: nõ solũ propt ꝑuilegiũ v̾ginitatꝭ: sz etiã propter specialitatẽ charitatꝭ. Tertio circa sermonẽ mediterꝭ: quõ monuit eos ad obseruantiã mãdatorũ suorũ dicẽs [Si diligitꝭ me mãdata mea s̾uate]ĩplendo ea facto/⁊ ope. q. d. nõ ostendatis amorẽ quẽ habetis ad me fletu solũ: sz ĩ obediẽtia mandatorũ. In hʼ eñ mũdi huiꝰ ꝑtãtes suos amicos et fideles probãt ⁊ cognoscũt/si eis obediũt ⁊ eoꝝ mãdata custodiũt: q2 s̃z Greg. probatio dilectiõis exhibitio ẽ operis. Et iterũ [Qui hz mãdata mea ⁊ s̾uat ea/ille est q̇ diligit me]. s. ope ⁊ v̾itate et nõ tm̃ lingua et sermone hʼ est ille hz verã dilectionẽ ad me. Aug. Qui habz ĩ mẽoria ⁊ seruat in vita: q̇ hz in sermonibꝰ ⁊ seruat in moribꝰ. Qui hz audiendo/⁊ seruat perseuerando [ipse est]inq̇t[q̇ diligit me]Ope est demõstrãda dilectio: ne sit ĩfructuosa noïs appellatio. Uñ ⁊ iohãnes q̇ dicit: q̇ diligit deum ⁊ mãdata eiꝰ nõ custodit mendax est: ⁊ iterũ [Si q̇s diligit me]. i. dilectionem in me tẽdit [sermonem meũ seruabit]. i. mãdata mea ad faciendũ ea: q2 obediẽtia ꝓcedit ex amore q̇ est in corde. Sermonẽ ergo ⁊ v̾ba dei tũc seruamus q̃n facimꝰ q̇ p̃cepit/⁊ diligimus q̇ promisit. Qui aũt v̾ba tenet ꝑ memoriã ⁊ nõ coheret illis ꝑ obediẽtiã nõ sunt ei in bñficiũ: sed in dãnationis testimoniũ. Gre. Uere diligimꝰ si mãdata eiꝰ seruamus: vere diligimus si a nostris nos voluptatibꝰ coartamus. Nã qui adhuc ꝑ illicita desideria defluit ꝑfecto deũ nõ amat: q2 ei in sua voluptate cõtradicit. Ille ḡ vere amat cuius videlicet mentẽ delectatio praua ex ꝯsensu nõ sup̾at. Nã tãto q̇sqz a sup̾no amore disiungit q̃ƺto inferiꝰ delectatur. hec Greg.

Mãdatorũ s̾uatio.

Et iterũ [Si p̃cepta mea seruaueritis manebitis in dilectiõe mea]. i. ex hʼ scietꝭ vos dilectos a me ⁊ quod in dilectione mea qua vos diligo/⁊ in gr̃a mea manebitis si p̃cepta mea seruaueritis. Seruatio eñ mãdatorũ est effectꝰ ⁊ signũ diuine dilectiõis: nõ solũ eiꝰ qua nos diligimꝰ: sed et eiꝰ qua ipse diligit nos: ex hoc enim ꝙ ipse nos diligit: monet nos ⁊ adiuuat ad implendum eius mãdata q̇ impleri non possunt nisi ꝑ gratiã. Ostendit ḡ s̃m Aug. Nõ vñ dilectio generet: sz vñ mõstraret vt nemo se fallat dicẽdo ꝙ deũ diligat/si eiꝰ p̃cepta nõ seruat. Nã ĩtm̃ deũ diligimꝰ inq̃ƺtũ eiꝰ p̃cepta seruamꝰ: inq̃ƺtũ aũt minꝰ seruamꝰ/minꝰ diligimꝰ. Nẽo precepta seruat qui nõ diligit: ⁊ nemo diligit nisi qui seruat. Nec priꝰ seruamus precepta vt nos diligat xp̃s: sed nisi nos diligat ea seruare nõ possumꝰ. Et iterũ [Uos amici mei estis: si feceritis q̇ ego precipio vobis]. i. si opera ostẽditis amicitie ⁊ dilectionis: quia impletio preceptorum est signũ dilectionis: et preceptum est signum sue voluntatis: ⁊ iõ si ea que precepit nõ facerent voluntates: non consonarent/⁊ sic amici non essent. s̃m Greg.

Amicus quis.

Amicus quasi animi custos dr. vñ nõ ĩmerito qui voluntatem dei in preceptis eius custodire dr/illius amicus vocatur: ⁊ s̃m eundem. Magna est mïa redẽptoris ⁊ dignitas hominum

esse amicos dei. Sed audisti gliam dignitatis cū dicit
[vos amici mei estis] audi ꝛ laborē certaminis cū sub:
dit [si feceritis q̄ ego p̄cipio vobis] vñ (vt ait aug.) Nū
seru⁹ bonus eē nō possit nisi p̄cepta dñi sui fecerit: hinc
amicos suos voluit intelligi / vñ boni serui psūt probari
O magna bonitas dei. Cum ei p cōditione reddere de:
beam⁹ obseq̄a: vtpote s̄ui dño: famuli deo: subiecti potē
ti: mācipia redēptori: amicitiaꝝ nobis p̄mia ꝓmittit vt
a nobis obseq̄a debita s̄uitutis extorqueat: vt quos nōl
le seruire ↄspicit spōte suoꝝ bñficioꝝ possit ꝓmissioni:
bus inuitare. hec aug. Null⁹ ḡ sine op̄is attestatione cre

Amor dei nō est ocio sus.

dat se deū diligere: sed (vt ait gre.) de dilectiōe cōdito:
ris lingua / mens / ꝛ vita req̄rat. Nūq̄ȝ est dei amor ocio:
sus: opat̄ etem̄ magna si ē: si vo opari renuit / amor nō est
Nemo itaqȝ dȝ credere q̄ deum diligat / q̄ eū sepe corde
nō cogitat: q̄ eū sepe ore nō laudat: q̄ eius mandata ope
re nō seruat. Grego. Si ab aliquo q̄rat̄ vtrū deū amat li
bere respondet ita: sed ↄstat vt ipse dicit q̄ ꝓbatio dile:
ctionis exhibitio est op̄is: ḡ si vere deū diligis querēdū
est a corde: ab ore: ab ope: p̄mo a corde: quia quod amat
de eo sepe cogitat. Vñ luxuriosi sepe cogitāt de delicijs
carnis: auari de diuitijs: superbi de eminētijs: ꝛ viri vere
sp̄uales de diuinis. Si ḡ nō sepe de deo cogitas / nō cre
das te vere amare eū. Itē hō maxime de eo cogitat qd̄
pre ceteris amat: ergo si de mundo magi ꝙ̄ de deo cogi
tas: mundū magis ꝙ̄ deū amas. Scdo si deū diligis a
lingua tua req̄ras: q2 ex abūdātia cordis os loquitur.
Nā idē est verbū cordis ꝛ oris: sȝ in corde est nudum / in
ore vestitū: lingua ḡ libent̄ illum noiat quē cor amat: et
iō si pl⁹ de mūdo ꝙ̄ de deo fatur: magis mūdum ꝙ̄ deū
diligere ↄuicit̄. Tertio an deū diligas ex ope tuo requi:
ras: nō em̄ pōt ignis eē ꝛ nō ardere. Si ḡ ignis diuinus
est in corde tuo nō poteris vacare ocio: sed si ocio vacas
ignē nō habes: q2 (vt dictū est) charitas non est ociosa:

Diligere veraciter deū quō possumus

opat̄ em̄ si est: si opari renuit charitas nō est. Ad hoc ḡ
q̄ q̄s xp̄m veraciter diligat: necesse est vt deo amādo ni
hil p̄ponat: ꝛ ꝓximū suum sicut se diligat / ac dilectionē
corde / ore / ꝛ ope ostēdat: h̄ etiā qd̄ dictū ē. [Vos amici
mei estis] dupl̄r pōt intelligi s̄m q̄ amic⁹ dupl̄r dr̄: scȝ q̄
amat ꝛ q̄ amat̄: ꝛ s̄ȝ vtrūqȝ verum est qd̄ subdit̄ [si feceri
tis q̄ ego p̄cipio vobis] Q2 ꝛ q̄ deū amāt mandata eius
seruant: ꝛ q̄s de⁹ amat: mādata illi⁹ seruant inq̄ztū con:
ferendo eis gr̄am suā adiuuat ad seruādū. Sed vt visū
est mādatoꝝ obseruatio nō est diuine amicitie cā: sed si:
gnū. s. q̄ de⁹ diligat nos: ꝛ q̄ nos diligam⁹ eū. Et plura

Patiētie cōmenda: tio.

alia h̄mōi dñs tūc dicebat. Quarto circa sermonē medi
ter̄ q̄liter dādo eis ↄfidētiā circa pressuras q̄s eis p̄di:
xit eē vēturas p̄munit: ꝛ hortat̄ ip̄os ad patiētiā ne defi
ciāt i tribulatiōib⁹ dicēs [Si mund⁹ vos odit] id ē mū:
dani: ꝛ amatores mundi q̄ diuitijs / delicijs / ꝛ honorib⁹
sunt dediti [scitote] ad consolationē vr̄am [q2 me prio:
rem vobis odio habuit] Vñ scriptū est: odio habuerūt
me gratis. q. d. s̄m chry. Scio hoc est durū et difficile: sȝ
ꝓpter me patiemini: ꝛ iō nō dolere sȝ et letari oportet: ꝛ
sufficit vobis i ↄsolationē ꝓpter me hec pati: grādis cō
solatio mēbris ex capite: q2 nō debēt ↄditionē capit̄ re
futare. vñ aug. Cur se mēbrū supra verticē extollit? Re
cusas eē i corpe si nō vis odiū mūdi sustinere cū capite
Deinde ostēdit cur odit eos mund⁹. s. q2 nō sunt de mun

Odia mū: di toleran da.

do. i. pte eius: nihil em̄ cōe cū terra est eis: sed celestiū fa
cti ciues: ꝛ ꝓpter h̄ mundi odiū patienter est sustinēdū
vñ chry. Hoc est v̄tut̄ augmētū a mundo odio haberi
vñ dolere opȝ si a mūdo diligeremini h̄ em̄ esset malicie
vr̄e ostēsiuū. Greg. Nā p̄uersoꝝ derogatio vite nr̄e ap:
probatio est: q2 iā ostendit̄ nos aliq̄d iustitie h̄re / si illis
displicere incipim⁹ q̄ non placent deo. Et q2 exēplo sui
q̄ alio mai⁹ ꝛ meli⁹ nō est monuit ad ferēda odia mundi
subdit q̄re eum debeāt imitari: q2 ille dñs ipsi serui [me
mētote inq̄t s̄mōis mei quē dixi vobis. Nō est s̄u⁹ ma:
ior dño suo. Si] p q2 [me p̄secuti sūt] q2 sum dñs [ꝛ vos
p̄sequent̄] q̄ serui estis / p̄sequētur vos in quib⁹ ego sum
et p cōseq̄ns me i vobis. Nō pōt placere seru⁹ q̄b⁹ displi
cet dñs. Chry. q. d. Nō vos turbari oportet si cōicabit̄
meis passionibus: q2 vos nō estis me potiores. Et iterū
[Mūd⁹ q̄dē] .i. mundani i delicijs / diuitijs / ꝛ ambitio:
ne viuentes [gaudebit] tāq̄ȝ de me triūphauerit: q2 i tri:
duo mortis xp̄i iudei mundo dediti sunt gauisi / creden:
tes extinxisse totā sectā xp̄i [vos autē contristabimini]
de mea morte ꝛ absentia [sed tristitia vr̄a vertet̄ in gau
dium] in resurrectione / ꝛ apparitione seu p̄ntia ꝛ ascen:
siōe / ꝛ maxie i sp̄ūs scti missiōe. Cōtristati ei sūt de mor
te dñi: sȝ mox de resurrectione letari. Nā post lachryma
tionē et fletū īfudit de⁹ exultationē ꝛ gaudiū. Vbi no:

Tristitie libent̄ sus stinende.

tandū q̄ si cui ꝓmitteret̄ ab eo qui esset verax ꝛ potens
facere ꝓmissum q̄ oēs illi⁹ lapides v̄teret in auꝝ: vtiqȝ
ille ↄgregaret hīcinde lapides ꝙ̄ posset pl'es ꝛ maiores
Nūc igit̄ ꝓmittit̄ nobis ab ip̄o q̄ v̄itas est ꝛ potens sup
oē qd̄ ē q̄ tristitia nr̄a v̄tet̄ i gaudiū: iō multū libent̄ de
bem⁹ sustinere tristitias ꝛ p̄ssuras hui⁹ mūdi i augmētū
nr̄i gaudij: vñ nō dixit p⁹ tristitiā vestrā vobis erit gau
diū: sȝ ait [tristitia vr̄a vertet̄ in gaudiū] ita q̄ hoc ip̄m
qd̄ est tristitiā h̄re in cumulū gaudij cōuertet̄. Ad osten
dēdā aūt ꝛ meroris ꝛ gaudij immensitatē inducit similitu
dinē: declarādo q̄ dixerat p exēplū mulieris in dolore
part⁹ tristitiā h̄ntis: sed in natiuitate pueri gaudium su:
perueniens absorbet in ea omnē tristiciā p̄cedētē. Dein
de h̄ paradigma qd̄ de muliere ꝓposuit dñs exponit et
silitudinē adaptat dicēs [Et vos igit̄ nūc q̄dē tristiciā
habetis] .s. tp̄e mee passionis ꝛ mortis q̄si iā p̄turientes
[iterū autē videbo vos / ꝛ gaudebit cor vr̄m] scȝ p⁹ meā
resurrectionē [ꝛ gaudiū vr̄m nemo tollet a vobis] q2 vi:
ta xp̄i q̄ fuit materia huius gaudij erat deinceps imor:
talis nō ampli⁹ auferēda p mortē. Tristiciā em̄ habue:
rūt passo dño: sȝ post resurrectionē gauisi sūt viso dño /
ꝛ gaudiū eoꝝ nō tollebat̄ ab eis: q2 ꝛ si postmodū p̄secu
tiones ꝛ tormenta ꝓ xp̄o passi sūt: spe tn̄ resurrectionis
ꝛ visionis illi⁹ accensi libent̄ aduersa q̄qȝ ferebāt: immo
gaudiū existimabāt cum in tētatiōes varias inciderēt.
Pñt autē ꝛ hec ita intelligi / vt i discipulis vniuerse lo:
quat̄ dñs eccl'ie velut etiā ibi: ecce ego vobiscū sum vsqȝ
ad cōsūmationē seculi. Mūdi em̄ amatores gaudēt: q2
in p̄ntib⁹ delectant̄ nulla alteri⁹ vite gaudia sp̄antes: sȝ
boni i erūnis hui⁹ vite tristant̄ ꝛ plorāt ꝓ pctīs ꝓprijs
ꝛ alienis ꝓ huius mundi incolatu ꝛ dilatiōe regni cele:
stis: ꝛ per huius vite tribulatiōes ꝛ āgustias ad eterna
ↄtendunt gaudia celi: q2 p multas tribulatiōes oportet
nos intrare in regnū dei. Dicēs ḡ dñs [iteꝝ autē videbo
vos] secundū ꝓmittit aduētum q̄ ad vniuersā videlicet
ecclesiā ad remunerādū ex itegro. Ac si diceret iterum
vidēd⁹ apparebo: vos et̄na visiōe eripiā: vos ab aduer
sarijs assumā: vos ad meip̄m coronabo: vos victores p
babo me sp vidisse vos decertātes. Alchuinus. Mulier

Mulier pariēs ec clesia est.

autē sctā eccl'ia est ꝓpter fecunditatē bonoꝝ operum: ꝛ
q2 sp̄ūales deo filios generat hec mulier dū parit. i. dū
in mūdo v̄tutū p̄fectib⁹ insistit: dū vndiqȝ tentat̄ ꝛ affli
git̄ tristiciā hȝ de h̄: q2 vēit hora vt patiat̄: q2 nēo carnē
suā odio habuit. Sȝ cū peperit. i. cū deuicto laboris cer

Nascit̄ q̄ in celum migrat.

tamine ad palmā p̄uenerit iā non meminit pressure p̄ce
dentis ꝓpter p̄cepte gaudium retributiōis: q2 nat⁹ est
hō in mundū. Sicut ei mulier nato in h̄ mundo hoīe le:
tat̄: ita eccl'ia nato i vitā eternā fidelium pp'lo exultatio
ne replet̄. Beda. Nec nouum dȝ videri si nat⁹ dicat̄ q̄ ex
hac vita migrauerit. Sicut ei ↄsuete nasci dr̄ cum q̄s de
vtero matris p̄cedēs i hāc lucē ꝓgredit̄: ita pōt natus
appellari q̄ solut⁹ a vinculis carnis ad lucem eternam
sublimat̄. vñ sctōꝝ solēnia nō funebria sȝ natalicia vocā
tur. ¶ Deinde ↄcludit cōclusionē p̄ncipaliter intentā: ad
ad h̄ em̄ dixit p̄dicta oīa vt firmarent̄ ꝯ tribulationes
eis iminētes ꝛ aduersa. vñ ait [Hec oīa] q̄ dixi i s̄mone
isto [locut⁹ sum vobis] .s. ad hunc finē [ꝛ ideo vt i me pa
cem habeat̄] aduenietib⁹ tribulatiōib⁹ futuris: q2 sicut
graue quietat̄ in loco ꝓprio: ita cor hūanū in deo. Et in
de est q̄ hoīes mundani q̄ deo p amorē nō sunt ↄiuncti /
habent tribulatiōes absqȝ pace: sȝ scti q̄ deum p amorē
h̄nt i corde ꝛ si ex mundo h̄nt tribulationes in xp̄o h̄nt
pacē. Hic finit s̄monē suū vt pius p̄r vtiliora ponens in

Pacis cōmendatio.

fine. s. de pace ad quā oēs conat̄ inuitare. vñ glo. Nō so
lum q̄ in cena: sȝ etiā q̄ ab initio p̄dicationis sue ꝛ maxi:
me que in cena hac de causa dicit vt in illo pacē habeāt
pacem peccatoris in presenti: pacē eternitatis in futuro
Hec pax est pro qua xp̄iani facti sumus: pro qua sacra:
mētis imbuimur: ꝓ qua flagellis et alijs modis erudi:
mur: ꝓ qua sp̄ūs pign⁹ accepim⁹: ꝓ qua i eū credim⁹ et
sp̄am⁹ ꝛ amore ei⁹ accēdimur. Hec est i p̄ssuris ↄsolatio
ꝛ liberatio vt hac in fine feliciter regnem⁹ cum xp̄o. In
h̄ ergo sermonē ↄcludit: q2 ipse est cōsummatio vie ꝛ bea

titudo patrie. Aug. Hec pax finē tpis nō habebit: ſ3 oīs
pie nostre itētiōis: actionisq3 finis ipa erit. Et subiūgit
[In mūdo pſſurā habebitis] .i. ab hūanis hoīb⁹ vos pse
quētib⁹: i me aūt pacē. q.d. ſ3 gre. Sit vobis ō me iteri⁹
qđ ꝯsolādo reficiat: q2 erit de mūdo exteri⁹ qđ ſeuiēdo
grauit' ꝑmat. Scti ei viri nō hñt tribulatiōes puras: q2
hñt ꝯsolationē dei admixtā: ſ3 mali hñt eas puras non
hñtes ꝯsolationē istā [Sz ꝯfidite] .i. fiduciā in me habe
te: q2 ego ꝓ vobis vici mūdū ⁊ nō ꝓualebit. q.d. recurra:
tis ad me ⁊ habebitis pacē i me: xp̄s vicit mūdū diripiē:
do ⁊ auferēdo arma ei⁹ qb⁹ īpugnat: hec aūt sunt ei⁹ cō:
j. Joh. ij. cupiſcibilia. Nā oē qđ est in mūdo / aut est ꝯcupiſcentia
carnis quā destruxit p afflictionē ⁊ laborē: aut ꝯcupiſcē
tia oculorū quā destruxit p paupertatē: aut ſupbia quā de:
struxit ꝑ humilitatē. In hac victoria xp̄i debēt ꝯfidere
scti: q2 ꝯsideratiōe ei⁹ armati: ⁊ ꝟtutib⁹ muniti faciliter
superāt tētatiōes mūdi / ꝓpt' qđ dicit petr⁹ xp̄o i carne
passo ⁊ vos eadē cogitatiōe armamini. Qui ḡ sicut xp̄s
ista ꝯcupiſcibilia vincit: vicit mūdū. ⁊ h (ſm Jo.) facit
fides nostra: q2 cū sit substātia sperādoꝝ que sunt bona
ſpūalia ⁊ eterna / facit nos ꝯtēnere bona corꝑalia ⁊ trāsi
toria. Et alia plura his similia tūc dicebat. Quinto cir:
ca sermonē mediteris q̄liter ipse dn̄s iesus eo q̄ erat ad
discipulos sermone finito: de q̄ ſm Bedā in cena locu:
tus est vsq3 ibi: surgite eam⁹ hinc. Deinde stādo vsq3 ad
hymni finē cui⁹ h̄ initiū est tandem [subleuatis oculis]
aſpiciēs in celū se ad patrem ꝯuertit: ⁊ ꝟba ad ipm̄ diri
Orādi rō in xp̄o. gens orare cepit. Xp̄s nō tm̄ orauit ad aliqđ ipetrādū:
sed etiā ad dādū nobis orādi exēplū: ⁊ iō oro suā hic de
ſcribit' optimis circūstātijs diſposita. Primo respectu
ꝑcedentiū: q2 post ſmonē ⁊ discipuloꝝ instructionē cō
uertit se ad orōnē: ad ostēdēdū q ꝯplementū boni opis
est a deo reqrēdū: ⁊ vt q̄s instruimus ꝟbo iuuemus orō
nū suffragio: q2 ſmo diuin⁹ maxime h3 effectū in cordi:
bus audientiū cū fulcit' orōne p quā diuinū iplorat' au
xiliū: ⁊ iō finis ſmonis nr̄i d3 ad orōnē terminari. Se:
cūdo respectu p̄ſētiū: q2 orādo ꝑncipaliter oculos leua
uit ad celū: ad denotādū q i orōne mens d3 eleuari i de
Orō qd. um. q2 ſm Damaſ. Orō est aſcēsus mētis in deū. Inter
alias sūt ptes corꝑis diſpositio interior mētis maxime
Oculorū leuatio. relucet i oculis. vbi eīn amor ibi oculus. Chry. Propt'
hoc in celū oculos eleuauit: vt stātes sursum aſpiciam⁹
nō oculis carnis solū: sed ⁊ mentis. Scti ḡ qnq3 erecti
⁊ eleuātes oculos ad celū orāt: nō vt ſupbi sed vt hūiles
orōnē ad deū dirigēdā: ⁊ celestia tm̄ petēda eē ostēdāt
ps. cxxij. vn̄ ps. Ad te leuaui oclos meos: q̄ hītas i celis. Et non
Threñ. iij solū oculos: ſ3 ⁊ opatiōes nr̄as i deū referre debem⁹ ſm
illud Treñ. Leuem⁹ corda nr̄a cū manib⁹ ad deū in ce:
lis: p man⁹ ei designāt' opatiōes. Tertio respectu ſequē
tiū: q2 articulo paſſiōis sibi iminēte ⁊ preſſuris diſcipu:
loꝝ ꝑdicti orauit ad p̄rem suū ad designādū q preſſu:
ris ⁊ tribulationibus iminētib⁹ debet hō p orōnē recur
rere ad deū: sicut moyſes / suſanna / ⁊ alij plures clama:
Orauit xp̄s p se ⁊ suis. uerūt ad dn̄m cū tribularent': ⁊ liberauit eos. Orat autē
xp̄s p̄io p se: deinde ꝓ mēbris. Pro se orat tū ſm hūa
nā naturā: tū ſm diuinā: ſm hūanā naturā ꝓ clarificati
one in paſſione / ꝓ clarificatiōe resurrectionis / ꝓ clarifi
catione aſcensiōis: ꝓ clarificatione iudicij quā habebit
in eo post illud. Scđm diuinā naturā orat ꝓ noticia et
manifestatiōe claritatis p̄ris ⁊ filij in qb⁹ intelligit' ne:
xus ⁊ amor amboꝝ. s. ſpūs sctūs: q2 mediū ſepe intelli:
git' i extremis. Horū triū eadē est claritas / natura eſſē:
tia / eadē potētia / ſciētia / bonitas. Postulat ḡ ipse xp̄us
claritatē suā ab eťno p̄re habitā ad humanā cognitio:
nē ⁊ noticiā diuinā / ne ipm̄ purū hoīem arbitrantes de
paſſionis ignominia verecūdiā recipiant / ac de resurre
ctionis glīa desperātes a fide deficiāt. Pro mēbris du
plicit' orat ꝑmo ꝓ mēbris credētib⁹: ⁊ iā capiti adherē:
tib⁹. Scđo ꝓ crediturīs p ꝟbū iā credētiū. Orat ḡ ꝓ di:
ſcipulis ⁊ mēbris iā credētib⁹ ⁊ recōmēdat eos p̄ri di:
cēs [Pr̄ scte ſuā eos] cōseruādo a malo: ⁊ custodiēdo
in bono [in noīe tuo] .i. in fide ac ꝯfeſſiōe / ⁊ veritate ⁊ vir
tute noīs tui [quos dedisti mihi] ꝓ fundamēto ecclesie
p eos fundāde / p ſpūalē amicitiā eos mihi ꝯiungēdo [vt
sint vnum] ⁊ vniti p charitatē [sicut ⁊ nos] sumus vnum
p naturā ita q ly sicut nō iportat equalitatē: sed quādā
silitudinē ⁊ imitationē longinquā. Sū ego fili⁹ tuus p
naturā: sicut et illi filij tui: ⁊ frēs mei p graꝫ vl' ſm aug.

Ut quēadmodū pater ⁊ fili⁹ nō tm̄ eqlitate substātie: ſ3
et iā volūtate vnū sūt: ita ⁊ hi nō tm̄ p h q eiusdē nature Unū eſſe cum deo.
sūt: sed ēt p eandē dilectiōis societatē vnū sint. Cuius:
cūq3 pfectio nihil aliđ ē q̄ pticipatio diuine silitudinis:
intm̄ ei boni sum⁹ / inq̄tū deo aſſimilamur [Ego ꝓ eis Orō pro apostolis.
rogo] q̄ ad efficaciā [q2 tui sūt] p eťnā ꝑdestinationem
[nō ꝓ mūdo] .i. mūdi dilectorib⁹: ⁊ pditis ſm tuā ꝑſciē
tiā. Hoc dicit: q2 efficacia sue orōnis tm̄mō ad electos
ſe extendit. Quis eīn in se sit efficax ꝓ oīb⁹: tn̄ mali po
nūt sibi īpedimentū ne sint pticipes ipsi⁹. Et l3 iam non
essent de mūdo adhuc tn̄ necessariū erat eos eē in mūdo
iō subdit [nō rogo vt tollas eos de mūdo] vl' ꝓpt' alioꝝ
salutē: q2 adhuc sūt mūdo necessarij: vel ꝓpter eoꝝ vti:
litatē: q2 i meritis nō sūt ꝯsūmati. Ubi Beda. q.d. iā imi
net tp̄s vt ego tollar de mūdo: ide3 necesse est vt isti nūc
nō tollāt' de mūdo vt te et me ꝑmū annūciēt mūdo [Sz
vt ſues eos a malo] ⁊ defectu in pſſuris eripiēdo de pe:
riculis et dādo eis ꝑmanentiā i fide / ⁊ cōstantiā in tri:
bulatiōib⁹ iminentib⁹. Hinc habes q2 scti nō debent rō
gare vt trāseant de mūdo si adhuc eis ꝯueniēs nō est / si
cut nec illis cōueniēs erat [sctifica eos] .i. cōfirma [i ve:
ritate fidei catholice / ac vite ⁊ doctrine: sctm̄ enim vno
modo significat idē qđ firmū. Ista aūt ꝯfirmatio apo:
stoloꝝ facta est a deo p̄re: qñ in die penthecostes misit
eis ſpm̄ sctm̄. Deinde orat ꝓ toto fideli ꝑplo dicēs [Nō Orō ꝓ cēteris fidelibus.
ꝓ eis rogo tm̄: ſ3 ⁊ ꝓ eis q̄ p totū orbē] crediturī sunt in
me p ꝟbū eoꝝ .s. p ꝟbū fidei et euāgelij qđ ꝑdicauerunt
p qđ oēs in xp̄m crediderunt / q̄ fidē illā habuerūt quā
apl'i ꝑdicauerūt. Nō ꝟbū ðr eoꝝ non qđ p eos tm̄ sit ꝑ:
dicatū imo ⁊ p paulū ⁊ alios q̄slibꝫ ꝑdicatores: sed eis
ꝑmo et ꝑncipaliter cōmiſſū est ad ꝑdicādū: et ab ipsis
est ꝑmit⁹ / ac ꝑcipue ꝑdicatū: hoc est ꝟbū fidei predica:
tum: ꝟbum dei inspiratū p qđ credidit latro: credidit
paul⁹: ⁊ q̄cūq3 vnq̄3 credidit i xp̄m. vn̄ ſm aug. oēs suos
ibi intelligi voluit nō solū q̄ tunc erant in carne: sed etiā
q̄ futuri erāt. Quotqt eīn postea crediderūt in eū p ꝟbū
aploꝝ sine dubio crediderunt: ⁊ donec veniat crediturī
sunt. Per hos euāgeliū ministratū est: ⁊ anq̄3 scriberet'
et vtcūq3 quisq̄s in xp̄m credit euāgelio credit. hec Aug.
[vt oēs vnū] vnitate [sint] fidei ⁊ charitatis [sicut ⁊ tu
p̄r i me: ⁊ ego in te vnū sumus] i vnitate nature et substā
tie [vt ⁊ ipi i nobis vnū sint] fide ⁊ charitate: vl' ſm aug.
pōt referri ad vnitatē amoris sic [Sicut tu p̄r es in me
⁊ ego in te] p amorē [ita ⁊ ipsi sint vnū in nobis] p amo:
rē: q2 charitas facit vnū eē cū deo. q.d. sicut p̄r diligit fi:
liū ⁊ ecōuerso fili⁹ patrē: ita ⁊ ipsi diligāt filiū ⁊ patrem
Fruct⁹ autē vnitatis ē [vt mūd⁹] tot⁹ predicatiōe eoꝝ
ꝯuersus [credat] ⁊ cognoscat [q2 tu me misisti] et qđ do:
ctrina quā dedi eis sit a te: sic ei oēs vnū erūt. Nā p ni:
hil aliđ manifestat' veritas euāgelij / sic' p charitatē fide
liū. vn̄ chry. Nihil ei ſcādalizat oēs vt ab inuicē diuidi
q credētes fiāt vnū h edificat ad fidē [Et ego claritā:
tē quā dedisti mihi dedi eis] q2 ptātē miraculoꝝ p quā
declarata ē diuinitas xp̄i dedit aplis. vn̄ chry. Clarita:
tē dicit glīā q̄ ē p signa ⁊ dogmata: ⁊ vt vnanimes sint.
vn̄ subdit [Ut sint vnū sicut ⁊ nos vnū sum⁹] .i. vt sint i
vera vnitate eccl'ie absq3 ſciſmate. vn̄ chry. hec eīn glīa
vt sint vnū etiā signis maior est. Ego in eis p grām̄ et p
charitatis ſpm̄ ⁊ tu in me p vnitatē nature ⁊ substātie: ⁊
ꝑ ꝯñs etiā tu in eis p eundē ſpm̄. Uel ſm hyla. Ego in
eis. s. sum p vnitatē nature hūane quā eādem habeo cū
ipsis: ⁊ ēt q2 do ipsis corꝑ⁹ meū in cibū sacramentalē: et
tu in me p vnitatē essentie: vt sic sint ꝯsūmati. i. pfecti in
vnum: q2 p vniōnē hūanitatis xp̄i ad deū facta est vnio
totius creature. Ut sint inqt cōsūmati in vnū in p̄nti in
vnitate charitatis ⁊ grē p fidē: ⁊ in futuro in vnitate glo
rie: ⁊ fruitiōis diuine p speciē. Ad hoc ei tota tendit orō
in qua plurīes inculcat orando vt sint vnū. Sic oēs ora
re debent p vnitate grē in via: ⁊ ꝓ ꝯsummatiōe glīe i pa
tria: vt hic habeant vnitatē charitatis et grē p fidem: ⁊
ibi vnitatē fruitiōis ⁊ glīe p speciē. In vnione charitatis
cōsistit pfectio xp̄iane religionis: q2 p hec mēbra eccl'ie
cōiungunt' ad inuicē: ⁊ capiti hoī xp̄o et vlteri⁹ ipi deo
q2 q̄ adheret deo vn⁹ ſpūs est: ⁊ sic p ꝯñs primū princi:
piū qđ est de⁹ cōiungit' hoī q̄ est quodāmō oīs creatu
ra. Finis autem vnitatis est [vt cognoscat] tunc per ſpe
ciem [mundus] ex inimico amicus effectus id est cre:
dentes [quia tu me misisti] et dilexisti eos sicut ⁊ me di:

lexisti.vñ Aug. In filio quippe pater nos diligit:qꝛ ī eo nos elegit. Sū igit eoꝝ que fecit nihil oderit: ꝗs digne possit loqui q̈tū diligat mēbra vnigeniti sui:ꝛ q̈to amplius ipꝫ vnigenitū: Deinde petit piūctionē mēbrorū ad caput dicēs [pr̄ ꝗs dedisti mihi] ꝑ verā fidē ī tua ꝑdestinatiōe ab eterno [volo].i.oro ꝛ desidero [vt vbi ego sū] cito futurus [ꝛ illi sint mecū].i.in eterna beatitudine:in qua etiā iam erat xp̄s actualiter q̈tum ad aīam que est pars principalior hoīs [vt videāt claritatē meā quā dedisti mihi].i.diuinitatē meā:vel claritatē corporis mei glorificādi:vtrāq; eñ claritatem/ꝛ ꝫm diuinitatē/ꝛ ꝫm hūanitatē scti ī gloria videbūt [qꝛ dilexisti me] essentiali dilectione [ante mūdi cōstitutionē] ꝛ ab eterno:h̄ ptꝫ q̈tum ad xp̄i deitatem: similiter q̈tum ad humanitatē inq̈tum deꝰ pater eternaliter ꝑdestinauit ipam ad hanc gloriā ꝛ exaltationē. In ipso etiā dilexit nos ante mundi cōstitutionē ꝑdestinatiōe:qꝛ mēbra eiꝰ sumꝰ ꝛ diligimur in illo ꝗ totꝰ diligit.i.caput ꝛ corpus. Est eñ in nobis tanꝗ̄ in tēplo suo: nos autē in illo ꝫm ꝙ caput nr̄m est.vbi Aug. In magnā spem dn̄s iesus suos erigit qui maior esse nō possit:audite ꝛ estote in spe gaudentes vt esse possitis in tribulatiōe patientes : audite inꝗ̄:ꝛ quo spes nr̄a leuetur attēdite. Xp̄s iesus dicit audite/credite/sperate/cōsiderate qđ dicit [Pater inqt quos dedisti mihi volo vt vbi ego sum ꝛ illi sint mecū] Qui sūt isti quos ait a patre datos sibi? Nonne illi de qbꝰ alio loco dicit:nemo venit ad patrē nisi pater ꝗ misit me traxerit eū. Et iterū. Quapropter oībus mēbris suis ꝑmittit h̄ ꝑmiū:vt vbi est ipse ꝛ nos cū illo simꝰ. Nec poterit non fieri qđ oīpotenti patri se velle dixit oīpotēs filiꝰ. Hec Aug.vñ ꝛ Ansel. Inter hec cū discipl'os sacratissima illa orōne ꝯmēdās pater dixerit:paꝫ serua eos ī noīe tuo inclina caput tuum vt merearis audire:volo vt vbi ego sum ꝛ illi sint mecū:bonū est tibi hic esse: sed exeundum est.hec Ansel. O ꝗ̄ dulcissima orōnis verba:antidotū ꝛ remediū ad oēm aduersitatem ꝛ pctm̄:cuius dulcissime orationis principiū ꝛ finis in pace ꝛ dilectione consistit ad quā ꝑcipue(vt dictū est)tēdit. Et multa alia dn̄s iesus discipulis discebat ꝗ ꝟe corda deuota scidebāt. Si ꝗ̄ in ꝟmone ꝗ dicta attēte fūt discusseris/ꝛ diligēter meditādo ruminaueris ī eoꝝ dulcedine redescens:merito inardescere poteris ad tātam dignationē/benignitatē/ꝓuidentiā/diligentiā/ꝛ charitatē:ꝛ circa alia ꝑ dn̄m h̄ sero gesta. Ex qbꝰ poteris colligere fasciculū ꝯtra oēm tētationē ꝛ aduersitatē salubre cōsolationis remedium. Inter oīa eñ memorialia xp̄i ꝑcipua recordatiōe constat eē dignissimū finale illud sacratissime cene ꝯuiuiū: in ꝗ nō solū agnꝰ paschalis ꝑponit ad edēdū:verūetiā agnꝰ īmolatꝰ ꝗ tollit pctā mūdi sub specie panis ꝑbeꝫ ī cibū. In ꝗ ꝗdē ꝯuiuio mira dulcedo bōitatꝭ xp̄i refulsit: qñ cū paupculis illis discipl'is a iuda ꝓditore eadē mēsa ꝛ scutella cenauit. Mirum claruit humilitatis exemplum dū pedes piscatoꝝ ꝛ ꝓditoris sui rex glorie ꝑcinctus lintheo studiosissime lauit. Mira patuit munificētie largitas dū sacerdotibꝰ illis ꝑmis ꝛ ꝑ ꝯsequens toti ecclesie ꝛ orbi terraꝝ corpꝰ suū sacratissimū ꝛ sanguinē vere in cibū dedit ꝛ potū. Mirus tādē emicuit dilectionis excessus qñ in fine diligēs suos tam dulci exhortatione cōfortauit in bono: petrū spāliter ꝟmonens ad fidē ꝛ robur:ꝛ iohāni ꝯferēs pectꝰ ad recubitū dulcē ꝛ sacrū. O ꝗ̄ mira sunt hec oīa repleta dulcedine/illi dūtaxat aīe que ad tā celebre vocata cōuiuiū:tāto mētis currit ardore vt possit illud ꝓpheticū cātare. Quēadmodū desiderat cerüꝰ ad fōtes aq̈rū ꝛc. Cōspice ꝗ̄ dn̄m dū loquiꝫ quō efficaciter deuote ꝛ delectabiliter loquēs ipprimit discipulis suis ꝗ narrat:ꝛ pascaꝭ ī amenitate aspectꝰ ꝛ ꝟborū eiꝰ. Cōspice etiā discipulos quō sūt mesti lachrymātes ꝛ suspiria dātes. Pleni eñ sūt tristitia vt de h̄ ipa ꝟitas testimoniū fert dicēs. [Qꝛ hec].s.de recessu meo [locutꝰ sū vobis/tristitia īpleuit cor vestrū] ꝛ doletꝭ me corpalibꝰ subtrahi oculis. Inter alios autē cōspice iohānē eidē familiariꝰ coherētē qualr̄ attētē ꝛ diligenꝫ hūc dilectū suū aspicit/ꝛ tenerꝰ anxiatꝰ oīa ꝟba eius recolligit. Ipe eñ solūmodo ea describēs tradidit nobis Bñdictꝰ ipe iohānes ꝗ supra pectꝰ dn̄i recubēs hec potauit ꝛ memoriter retinēs nobis ea scꝑsit. Nullꝰ sic fideliter ꝛ familiariꝫ dn̄o adhesit vt ioānes. In cena iuxta eū sedit:licet esset iunior alioꝝ:ꝛ qñ captꝰ fuit secutꝰ est eū in atriū ꝑncipis sacerdotū:ꝛ nec in crucifixiōe/nec ī morte/nec post mortem eū dimisit:quousq; sepultꝰ fuit. Et qꝛ dn̄s videbat discipulos formidare ꝛ timere:tum rōne tpis qꝛ nox erat:tū rōne loci qꝛ in ciuitate manifeste sistebāt:ita vt frequenter circūuoluerēt ocl'os ad ostiū domꝰ q̈si imaginātes ꝛ expectātes iualidi ꝛ capi ab hostibꝰ:ꝛ ꝑpt h̄ minꝰ itēdētes hꝭ ꝗ dicebāt:iō vt melius ꝟba ꝗ dicturꝰ erat ītelligerēt:ꝛ vt ad locū vñ tardendꝰ erat veniret:inꝫ alia eis discūbentibꝰ dixit [Surgite eamꝰ hic].s.ad locū aliū magꝭ securū ꝛ secretū:vbi estimātes vos securos attētiꝰ audiatꝭ ꝟba mea:ꝛ meliꝰ attēdatis ad ea ꝗ sūt vob̄ dicēda ad locū vñ tradēdꝰ sū ad mortē ad separationē a vob̄ corpalit ī h̄ mūdo ad angustiā ꝛ passionē meā:ꝛ ꝗcūq; voluerit post me venire abneget semetipm̄:ꝛ tollat crucē suā ꝛ seqꝫ me. Et orā eū vt nō sinat te a suo latere separi:sꝫ ꝯcedat tibi secū ire ꝛ eū seqꝫ: siue ad mortē/siue ad vitā. O q̈tus pauor ī discipulos intrauit nesciētes ꝗ vl' qualr̄ ire deberēt:ꝛ de ipsiꝰ sepatiōe plurimū formidātes. Merito aūt ꝺ tāto ꝯuiuio grēs reddēde erāt deo:ꝛ iō post cenā hymnū.i.cāticū diuine laudis dixit:ꝛ grās egit sicꝫ ꝛ añ cenā fecerat vt.s.addiscas:ꝛ añ cibū ꝛ pꝰ cibū grārū reddere actōes.vñ chry. Audiāt ꝗcūq; velut porci simplr̄ mādučātes cū ebrietate surgūt cū deceret grās agere ꝛ hymnū ꝯcinnere:ꝛ mēsā dn̄ere:audiāt ꝗcūq; vltimā orōnē ī sacris mysterijs nō expectāt:vltia eī orō misse illiꝰ hymni ē signum. Grās ꝗ̄ egit añꝗ̄ sacra mysteria discipul' daret:vt ꝛ nos grās agamꝰ:hymnū dixit postꝗ̄ dedit:vt ꝛ nos h̄ ipm faciamꝰ.hec chry.vbi ꝛ beda. Siľ ēt ꝛ h̄ ostēdit ꝙ āplectibile erat sibi ꝑ nobis mori:qꝛ cū tradēdꝰ erat deum laudare dignatꝰ est:docet ꝛ nos cū ī āgustias incidimꝰ ꝑpt multoꝝ salutē nō ꝯtristari: sꝫ deo grās agere ꝗ in nr̄a tribulatiōe opaꝫ multoꝝ salutē. Tādē cūctꝭ ꝯpletis mysterijs/ꝛ hymno dicto ꝑ sacramēti institutione ꝛ noue vite denūciatione hora ꝯpletorij egredit de loco cene cū discipul' suis ad locū extra ciuitatē:ad quē sciebat venturū ꝓditorē/vltro se offerēs passioni:vt ostenderet se voluntārie subire mortē ꝛ desiderare nostrā redēptionē. Ille eñ locꝰ erat aptus ad capiendum xp̄m:qꝛ erat a ciuitate remotꝰ:ꝛ ipi q̈rebāt cape eū sine strepitu turbarū. Precedit ipe/tu eū seq̄re:ꝛ conspice discipl'os euntes post eum ꝛ cum eo:quō ꝗlibet qui magis pōt magis eidem approximat ꝛ ꝯgregatim ꝑgentes(sicut moris est pulloꝝ ꝑgere post gallinā)īpelliūt eū mō vnꝰ mō aliꝰ ex desiderio appropinquādi ꝛ audiēdi verba ipsiꝰ. Ipe vero libēter ꝛ patienꝫ sustinebat ab eis:ꝛ tūc locutus est eis cōplēdo ꝟmonē eūdo ꝑuiam et in horto. Et iuit cū illis ꝟsus orientē [trans torrentē cedron] ꝛ vallē iosaphat ꝗ est inter hiꝛłm ꝛ montē oliueti a septētrione in austrū porrecta:ꝑ cuiꝰ vallis mediū currit idem torrens cedron. Est autē cedron gtūs pluralis ꝗ latine cedroꝝ ꝺr:de qbꝰ arboribꝰ copia ibi erat in ripis torrētꝭ eiusdē.vñ sic appellaꝫ. In hac valle est parua cāpi planicies irrigua ꝛ nemorōsa: plenaq; delitijs: vallis vero nomē accepit a rege iosaphat ꝗ ibi sepulto:vbi a pte mōtis syon ī pede mōtis oliueti in ipam vallem descendendo est turris sepulchrū eiꝰ ꝯtinens. Cuiꝰ ad dexterā de rupe mōtis oliueti excisa ꝛ separata domꝰ duo cauata hꝫ sepulchra.s.symeonis senis:ꝛ ioseph spōsi marie ꝟginis. Et [venit cū illis ī villā ꝗ ꝺr gethsemani] ad radicē seu pedem mōtis oliueti iuxta campū ꝗ gethsemani dicebatur.vñ ꝛ villa sic vocaꝫ vbi est ecclesia adherens rupi sub ꝗ apli erant sōno ꝑegrauati: ꝛ intra erant canonici regulares cū abbate ꝫm regulā beati Aug. dn̄o seruiētes. Et intrauit cū ipsis ī hortū ꝗ in fine ville erat:et ad villā ꝑtinebat vbi traditorē suū ꝛ armatos expectabat/sciēs oīa ꝗ vētura erant sup eū ꝫm altissime dispositionis archanū. Et ꝗ ꝑsecutores suos ꝛ oīa in manu sua accepisse se nouerat:qꝛ oīa dedit ei pater in manus/spōte in manꝰ ꝑsequentiū se ponebat. [Sciebat autem ꝛ iudas traditor locū:qꝛ frequenter iesus cū discipulis suis illuc venire consueuerat] causa orandi secretiꝰ extra tumultum ciuitatꝭ:ꝛ cā secretiꝰ loquēdi cū discipulis familiariter istruēdis. Itaq; tradēdus a discipulo cōsueti secessus loci ꝛ inde notū adijt ꝗ facillime reperiri posset:manifestum se dans ad capiendū ne mortē timere vl' inuitus crucifigi putareꝫ. Unde bene ꝺr ꝙ [hymno dicto exierunt] ꝫm consuetudinē [in montē oliueti] id est

Marginal notes:

Dati xp̄o a patre. Joh.vj.

Oratiōis dulcedo.

Cene excellētia.

Mirāda in cena.

Ps.xlj.

Iohi bñdicit.

Hymnus dicendus.

Grē post cibū agen de.

Egressio xp̄i hora cōpletorij

In oratione pnoctare solitus erat dñs.

Cõpletoriũ unde dictum.

versus montẽ oliueti: q2 consuet⁹ erat illuc ire et morari de nocte causa orationis. Nã (ſm Chry.) cõsueuerat frequẽter extra in orõne pernoctare/et strat⁹ mollicie declinare: ⁊ ſm eundẽ consuetudo xp̃i erat vt maxime in solẽnitatib⁹ post cenã discipulos seorsum ducere et purum a tumultib⁹ locum inquirere/ne mens impediret ab auditiõe/et aliqua sublimia de festo docere que nõ erat phas alios audire. Cõpletoriũ potest dici: q2 in ipso cõpletur cursus diei. Similiter dñs noster iesus xp̃s cõpleto cursu p̃dicationis ⁊ cena illa singulari tam gloriosissime celebrata et facta cũ discipulis suis: de qua cena et de sacratissimo dono corporis et sanguinis eius ibi tradito debes frequẽter deuotissime cogitare: et q lotis discipulor̃ pedibus/ac facto sermone ⁊ dicto hymno.i.gratiarũ actione exiuit cum discipulis suis v̾sus montẽ oliueti/ vbi capiendus erat et ab amicis separand⁹. Et quãdo cõplendũ erat qđ propheta dixerat: pcutiam pastorem et dispgent oues gregis. Vade et tu semp cũ eo/ et noli eũ deserere: ne et ipse deserat te. ¶ Mystice Egressus est iesus extra ciuitatem vt nos egressuros de mũdanis ⁊ mũdi habitatione significaret quãdo sacrificiũ deo offerre volumus/et vt tumultũ hominũ fugere doceret qñ orare vel familiaria cũ nostris tractare intendim⁹. [Egressus autẽ iuit trans torrẽtẽ cedron] qui interptat tristis meror: et significat viã passionis quã christ⁹ pambulare voluit: quia sicut torrens terrore caloris solis cũ ipetu descendit/sic xp̃s calore charitatis et luce veritatis succensus fluctus passionũ impetu ppꝛie volũtatis sustinuit. Per hoc ergo q xp̃s iuit illuc iminente sua passione significat q christian⁹ irevolẽs ad martyriũ debet iminẽs supplicũ pcogitare et p patientiã se armare. q2 ſm Grego. Min⁹ feriunt iacula que preuidentur: ⁊ tolerabiliora sunt mala que prescistur. [Et venit in villã gethsemani] que interpretat vallis pinguedinis/q̃ interpretatio ostendit q̃ humilis q̃ deuota fuit xp̃i oratio quã ibi fecit: in valle enim humilitas: et in pinguedine deuotio notatur. ſm Remig. dñs appropinquans passioni in valle pinguedinis orauit: vt demõstraret q2 per vallẽ humilitatis ⁊ pinguedinẽ charitatis pro nobis mortẽ suscepit. Humiliauit eni se vsq3 ad mortẽ/et ex charitate posuit p amicis animã suã. In horto etiã orauit et capi voluit: vt ostẽderet q satisfacere venerat p peccato primor̃ parentũ cõmisso in horto.i.in terrestri paradiso: vel q per passionẽ suam nos i hortum paradisi coronãdos itroducit. Dicitur etiã post cõmunionẽ in mõtẽ oliueti exisse et orasse: qđ representat processio fratrũ quãdo post refectionẽ exit in oratoriũ ad gratias agendũ. Per qđ etiã dat intelligi q virtute dñici sacramẽti ascendit ad culmẽ gratie et glorie. Signãter autẽ ſm Glo. hymno dicto exierunt in montẽ oliuarũ: per hoc designãs q post pceptionem tanti sacramẽti fidelis homo nihil debet agere in cõualle: nec circa aliqđ terrenũ se occupare. Sed (ſm Hiero.) debet ascẽdere in montẽ oliueti: id est in virtutum sublimia vbi est laboris refectio et doloris solatiũ/ac veri luminis notitia apprehendit. Orauit ergo dñs in monte oliueti siue in horto ad radicẽ eiusdẽ mõtis qđ totũ vnũ est: et plenũ figuris: cũ enim in mõte orat sursum nos ⁊ p celestib⁹ habere cor in oratione: ⁊ sublimia tantũ orando inquiri debere docet: cum in valle/et hoc i valle pinguedinis docet nos in oratione humilitatẽ et interne deuotionis ac dilectionis pinguedinẽ seruare: et vt nõ gestemus cor aridum a charitatis pinguedine. Merito autẽ passurus dñs ascẽdit in illũ montẽ vnde erat ascẽsurus in celũ: vt per hoc ostenderet q per tollerantiã passionis ascenditur ad quietẽ celestis mansionis. vñ Hiero. In monte quidẽ oliueti iesus vigilat et orat: tenet ac ligat: ac idẽ ad celos ascẽdit: vt nos sciam⁹ quia idẽ ad celos ascẽdim⁹: vñ vigilamus et oram⁹ ligamur ⁊ nõ repugnamus in terra. Hic mõs oliueti omni acceptiõe est dign⁹ in quo dñs frequẽter morari ⁊ orare ac mira ⁊ mira operari est dignat⁹. Est aũt in hoc mõte ecclesia in qua cum abbate nigri monachi esse solebãt. Potes aũt meditari q dñs iesus dedit nobis in isto sero exemplũ quinq3 magnarũ virtutũ.s.humilitatis in lauãdo pedes discipulorũ: charitatis in sacramẽto corporis et sanguinis sui: et in sermone q̃ est monitis charitatis plen⁹: orõnis in orãdo in horto trib⁹ vicib⁹: patiẽtie in sustinendo pditorẽ suũ: ⁊ multa opprobria qñ fuit capt⁹ ⁊ duct⁹ vt latro. obediẽtie i eũdo ad passionẽ et mortẽ ex patris pcepto. In his ergo virtutib⁹ et alijs eũ p posse imitari coneris. Oro.

Cur i horto orauit ⁊ capt⁹ est

Egressus i oliuetũ.

Oliueti mõtis dignitas.

Quinq3 virtutũ exempla.

Benignissime iesu q̃ pro credẽtibus et credituris in te ante tẽpus passionis patrem suppliciter exorasti rogo dñe tuã clementiã et misericordiã pro illis/et pro me/⁊ pro omnibus mihi psanguinitate/affinitate/familiaritate/bñficio/orõne/recõmendatione/vel quocũq3 cõiũctis seu cordi meo insertis: et vniuersaliter p oib⁹ fidelib⁹ tam viuis q̃ defunctis. Et nobis viuis et gratiã in p̄senti/⁊ gloriã in futuro exhibeas: ac defunctis misericordiã ⁊ requiẽ eternã indulgeas: et tu qui omniũ redemptor es/etiam eor̃ saluatorem te ostendas. Amen.

¶ De passione domini nostri. Ca.lviij.

Occurrit nunc vt passionem dñi nostri iesu xp̃i tractemus: de qua ad min⁹ septies in die recordari deberet xp̃ianus. vnde dicit Ber. Quotidiana lectio christiani debet eẽ recordatio dñice passionis: et q nihil ita accendit cor humanũ quẽadmodũ sepe et sedulo recogitata passio ⁊ humanitas saluatoris. Qui ergo in cruce et passione dñi desiderat gloriari/sedulã meditatione debet in ea psistere: que precipue inter cetera debet cordi nostro esse infixa: vt sicut in suo corpe cicatrices et vulnera semp tenet/et de ei⁹ corpore non delentur: ita et in corde nostro per memoriã nostri teneri/et nunq3 de eo deleri debet. Cuius quidem passionis mysteria/et q̃ circa eũ facta sunt si toto mentis intuitu perspicerent in nouũ vtiq3 statũ meditantem adducerent. Nã ex pfundo corde ⁊ totis viscerũ medullis eam pscrutãti multi pass⁹ isperati occurrerẽt ex q̃b⁹ nouã ɔpassionem/nouũ amorẽ/nouas cõsolatiões: ⁊ p cõsequẽs nouũ quẽdã statũ dulcedinis susciperet q̃ sibi p̄sagia ⁊ pticipalia glorie viderent. Vñ quedã monialis deuota intantum circa passionẽ xp̃i erat effecta vt nunq3 crucifixi imaginẽ inspicere posset/nisi cadẽs in terrã quasi totaliter absorpta a se deficeret. Oportet ergo q q̃s presentẽ se exhibeat affectuose diligẽter et morose oib⁹ ⁊ singulis que circa dñica passionem cõtigerunt. et q illuc totã mentis aciẽ vigilãtib⁹ oculis cordis oblitisq3 alijs curis ⁊ sollicitudinib⁹ exteriorib⁹ dirigat pseueranter. Et scias q si i hac scia (q̃ sup oẽs alias scias ẽ) volueris pficere: cum magno studio oportebit te a cibo et potu delicato abstinere/et ad necessitatẽ tñ parce de vtroq3 sumere. Cena quoq3 nocturna siue pot⁹ multũ ipedit orõnẽ ⁊ cõtẽplationẽ: qua propter esset p posse abstinẽdũ. A vestib⁹ q̃q3 ac lectis mollib⁹ delicat abstineas/⁊ in vestitu sicut et i victu humilieris grossiorib⁹ vtẽdo et viliorib⁹. Oportet etiã q caueas a multiloquio ac leticia vana et iepta: q2 nõ decet eũ qui vult xp̃i dolorem sentire in verbis risibus lusib⁹ et gaudio vano se inutiliter occupare. Necessariũ eni erit vt aliqñ ita cogites te p̄sentẽ cogitatione tua/ac si tũc tp̄is ibi p̄sens fuisses qñ passus fuit: et ita te habeas in loquẽdo/in viuẽdo/in dolẽdo: ac si dñm tuũ corã oculis tuis cerneres patientẽ. Ita eni ⁊ ip̄e dñs in spũ tibi p̄sens erit sicut a te cogitabit p̄sens esse et accipiet tua vota/et acceptabit tua facta. Et (vt breuiter dicã) oportebit te a delectatione et cõsolatione carnali cũ magna diligentia elõgari/et vt amara et dura tibi dulcescãt/et suauia fiant si in xp̃i dolorib⁹ et passione cõsolationẽ/et dulces aĩe tue dapes cupis inuenire. Nõ eni bñ cõueniũt cõsolatio carnis/et contemplatio dñice passionis: sed cõtraria quasi noia sortiunt/nec possũt simul caro et spiritus delectari: imo (ſm aplm) sibi adinuicẽ aduersant. vñ Ber. Crux xp̃i voluptati aduersatur et voluptas cruci/et quõ possunt excusari voluptatũ amatores vt nõ sint xp̃i psecutores? Rei eni fiũt mortis xp̃i: ⁊ si nõ vt psecutores: tñ vt tãte rei ɔtẽptores. Et iter. Mihi absit gloriari nisi in cruce dñi mei iesu xp̃i: p quẽ mihi mũdus crucifixus est: ⁊ ego mũdo. Nõ solũ (inq̃t) mortuus mũdo: sꝫ ⁊ crucifix⁹ qđ est ignominiosissimũ gen⁹ mortis Ego illi et ipse mihi. Qa q̃ mũd⁹ amat crux mihi sunt/ delectatio carnis/diuitie/honores/vane hoim laudes Que vero mũdus reputat crucẽ illis affix⁹ sum: illis adhereo: illa toto amplector affectu. Quãuis i his apli verbis illud quoq3 nõ incõgrue possit intelligi crucifixũ et

Passiõis dñice recordatio.

Monial' deuotio.

Proficere volẽs i passionis dñice sciẽtia q̃d faciat.

Cõsolatõ carnis nõ congruit passioni christi.

Gal.vj.

C

mūdū reputatiōe: ipm vero mūdo crucifixū cōpassione. Crucifixū eni videbat mūdū obligationib⁹ vitiorꝫ / ꝛ ipse crucifigebat ei p cōpassionis affectū. hec Ber. Et qꝛ (vt dicit Greg.) sine delectatione aīa nunq̄ pōt esse. Nā aut infimis delectat / aut summis. Ideo heu multi cōsolatione diuinā nō inuenientes ptin⁹ inhiant ad aliā: et sic sibi iuste subtrahūt diuinā. vn̄ Ber. Renuit cōsolari aīa tua in alijs si vis in dei memoria delectari. Cuius ad alias cōsolationes mēs inhiat: ꝛ non penitus in caducis et transitorijs renuit consolari: ipse sibi pfecto celestis subtrahit gratiā cōsolatiōis: quā si digna deuotione pleno affectu desiderio vehementi petere / q̄rere / pulsare / satageret sine dubio petēs acciperet: q̄rēs iueniret: pulsanti aperiret. Nō ergo q̄ras cōsolationē aliā si cupis hr̄e diuinā: qꝛ (vt idē dicit Ber.) Delicata est diuina ꝯsolatio q̄ nō dat admittētib⁹ alienā. nec duplici via / vel duplici affectu q̄ras diuinā cōsolationem: qꝛ indignū te redderes ad eandē. vn̄ iterū Ber. Indign⁹ bn̄dictione celesti conuincit q̄ dubio q̄rit affectu: duplici perit intentione: aliud sibi refugiū parās si forte eū nō obtinere cōtingat hec Ber. Māna defecit filijs israel postq̄ comederūt de frugib⁹ terre: p māna qd̄ habebat i se oē delectamētū: et oīs saporis suauitatē si significat suauitas iesu q̄ deficit filijs israel. i. claustralib⁹ cum incipiūt comedere de frugib⁹ terre. i. dare se terrenis consolationib⁹. vn̄ Aug. Si anim⁹ hꝫ vn̄ delectat extrinsec⁹ / sine delectatione manet intrinsec⁹. Ideo vir sctūs debet dicere cum pp̄heta. Renuit cōsolari aīa mea. s. exteri⁹: et iō ibi sequit memor fui dei et delectat⁹ sum. vn̄ Richar. Nūq̄ intellectus ad celestiū contēplationē pfecte attrahit: nisi caro in necessarijs fortiter retrahat. vn̄ ꝛ Greg. Si a carne hoc qd̄libet abscidim⁹ / mox in spiritu qd̄ delectet iueniem⁹. Cōpatiaris igit saluatori nr̄o iesu memoriā passionis ꝛ vulnerū eius in corde tuo habēdo: certissime cōfidēs ꝙ ei⁹ cōsolationis soci⁹ in futuro efficieris si ei⁹ tribulationis in p̄nti soci⁹ iueneris. Nec eni p ipo pie lugentib⁹ gloriam suā negabit: qui nec magdalene dolēti et ipm querēti resurrectionē suā occultari voluit. Qd̄ bene pp̄heta inuit dicens. Qui semināt i lachrimis in exultatione metēt. Unde apl's. Si tn̄ cōpatimur vt et sil' glorificemur. vn̄ et Ber. Qui māducat carnē meā: ꝛ bibit sanguinē meū habet vitā eternā. hoc est si cōpatimini ꝛ cōregnabitis. Sed non solū corde / verꝫ etiā corpe cōpatiendū est xp̄o. vn̄ Amb. Qui aūt cōpatit nō pfūctorie cōpatiat: sed vt tribulationes xp̄i in corpe suo impleat sicut iplebat et paul⁹. vn̄ ꝛ i Cāti. Pone me vt signaculū sup cor tuū: diligēdo. s. me per affectū / et mihi te ꝯformādo p affectionē dilectiōis. et vt signaculū sup brachiū tuū diligendo etiā me p affectū ꝛ mihi te ꝯformādo p amorē opatiōis: signaculū eni formā suā iprimit rei q̄ sigillat. Et merito debes me diligere vtroq̄ mō: qꝛ fortis est vt mors dilectio. hoc ē tam fortit te dilexi ꝙ p amore tuo mortu⁹ sum: et dura sicut infern⁹ emulatio: qꝛ in nullis tētamentis ostiū a nr̄e salutis cura reuocare potuit / sicut infern⁹ null⁹ miserorꝫ cruciatib⁹ mitigat. Per multas ergo tribulatiōes oportet nos intrare i regnū celorꝫ. qd̄ bene figurat p hoc ꝙ crux ponit inter chorū et cācellos eccl'ie / vt q̄ chorū itrare voluerit vadāt sub cruce. qꝛ ab eccl'ia militāte ad triūphantē nemo nisi p crucē pōt intrare. Multum quippe placet deo ꝙ hō memoriā passionis et vulnerū ei⁹ portet in corde suo. Narrat eni ꝙ cū quidā heremita sanctissime vite instāter dn̄m exoraret vt sibi ostēderet qd̄ sibi inter cetera seruicia magis acceptaret: vidit hominē nudū trepidātē frigore et crucē magnā sup se baiulātē / ꝛ sibi quis esset interrogāti dicentē. Iesus xp̄s ego sum. Rogasti eī me vt tibi ostēderē qd̄ inter cetera seruitia mihi magis cōplaceret: ꝛ nūc tibi dico ꝙ hoc. s. ꝙ q̄s hō iuuet me portare crucē meā / et vulnera / et passionē in corde suo. Et hec dicēs euanuit. Crucē dn̄i debem⁹ baiulare ꝛ iuuare eū portare: et hoc i corde p recordationē ꝛ ꝯpassionē. in ore p crebrā ꝛ deuotā grāt actionē. i corpe per flagellationem et castigationē: vt saluatori nr̄o corde / ore / ꝛ ope grās agam⁹. Cuidā etiā seni matrone recluse multitudinē et numerū omniū vulnerū xp̄i scire cupienti / et p hac re flebiliter deū orāti vox celica missa dixit. Quinq̄ milia quadrigēta nonaginta vulnera mei corpis extitērt: q̄ si venerari volueris / orationē dn̄icā cū salutatione angelica q̄ndecies quotidie in memoriā passionis mee replicabis. sicq̄ anno reuoluto vnūqdq̄ vuln⁹ venerabiliter salutabis. Hec ratio valde placet deo prout postmodū reuelatū fuit cuidā solitario. Et accipit hic numer⁹ sm̄ annū bisextilē / vt semp sufficere possit: qꝛ minor numer⁹ quē quidā posuūt. s. quinq̄ milia quadrigēta septuaginta q̄nq̄ alijs annis tn̄: sed non hoc anno sufficit. De numero vulnerū xp̄i sunt ꝟsus isti. Mittit vt legit olim vox celica lenis. Cor refouendo cenis flebilis vt sequit. M. duc vndecies. x. dēpta simplice xp̄i Sū reuixisti vulnera cūcta scies. Tot q̄ppe fuerūt vulnera xp̄i accipiendo: videlicet quālibet plagā flagellatiōis p vulnere vno ꝛ puncturā cuiuslibet spine p vno. Cui⁹ quidē numeri ptes singule ꝯgruūt mysterio passiōis dn̄ice. Millenari⁹ eni qui est vltim⁹ limes numerorꝫ vltimā et supremā perfectionē in hac vita hoī possibilē isinuat / quā vtiq̄ xp̄us in sua passiōe ꝛ summe adipleuit. Quinari⁹ aūt ad quinq̄ sensus refert: in q̄b⁹ oīb⁹ xp̄s passus fuit / vt sensus nr̄os nostris pctīs corruptos reintegraret. Cētenari⁹ etiā pfectionē notat. Et iō p. cccc. pfectio noui testamēti qd̄ in quattuor euāgelijs ꝯsistit accipi pōt: qd̄ quidē testamētum i sanguine passionis xp̄i dedicatū est. Nonagenari⁹ vero q̄ cōstat ex ductu denarij in nouenariū designat nouē ordines angelorꝫ. Inter quos ducimur p obseruātiā preceptorū decalogi: et hoc nō nisi p meritum passionis xp̄i. Multa quidē et magna bona pueniūt hoī passionē xp̄i frequētanti: et se circa eā sedulo occupāti. Si eni ad diuinitatis cognitionem puenire desideras / restat vt p assumptā humanitatē et humanitatis passionē tanq̄ p viā regiā gradatī ascēdere ad altiora discas. Quia non datur puenire ad diuinitatis altitudinē / vel insitatam dulcedinē / nisi tractis pio quodā fidei ad dilectiōis affectū p humanitatis xp̄i amaritudinē. Et quāto hac neglecta quis ascēderit alti⁹: tanto cadit pfundi⁹. Hec est vita p quā itur. Hec est porta p quā introit⁹ ad desideratū finē cōcedit. Per fructiferā nāq̄ ac venerabilē xp̄i passionē cunctorū nobis spūaliū bonorū materia copiosissime ministrat. vbi eni est gloriatio nostra: vbi spes et leticia cordis nostri? Reuera in xp̄o vno summo et vero bono et pciosissimo ei⁹ passiōis thesauro. Et iō tam ipreciabilē thesaurū delectat iugit i corde retinere / et continue de ipso loq̄ ac omi tpe mēte et corpe cū ipo occupari: vtinā quoq̄ ꝛ in cordib⁹ nunq̄ marcescat: sed semp re diuina pullulatiōe nou⁹ existat. Felix pinde tuo gloriosissimū lumē eccl'iarū q̄ archanū diuinitatis attingens abissum claritati diuine oculis puriorib⁹ intuendo itroisti: ac ꝟba q̄ nō licet hoī loq̄ audisti: et tn̄ ad yma descendens affectu quodā mellico passiōis hui⁹ ob pconiū de cordis thesauro i mediū eructasti dicēs. Nihil arbitratus sum me scire iter vos nisi iesum xp̄ꝫ / ꝛ hūc crucifixū. O verbū mellifluū dulci⁹ sup mel et fauū: deuotis mentibus iugiter rumināndū: de quo liquor emanat q̄ miseris largiter gaudia salutis ppinat. Ceterū q̄cunq̄ eternam salutē ꝛ pmiorꝫ magnitudinē desiderat hr̄e: arcē quoq̄ cūctarū virtutū optat cōscēdere: scientiā etiā atq̄ sapiētiam obtinere: inter pspera ꝛ aduersa eq̄nimiter stare: et securā viā ambulare: necnon amaritudinē passionis xp̄i eiusq̄ ꝯsolationis potū suauissimū desiderat pgustare: dꝫ iesum xp̄m inq̄ crucifixū iugiter i suo corde portare. Frequens passionis hui⁹ memoria indoctum quēq̄ reddit doctissimū: ac iperitos ꝛ ideotas facit pficere in magistros: magistros inq̄ nō sciētie q̄ inflat: sed charitatis q̄ edificat. Ipsa est velut quidā liber vite in quo oīa saluti necessaria inueniuntur. Hic liber de oībus docēs mellea quadā dulcedine pfect⁹ sentit. Felix q̄ eius studio seriose intēdit: qꝛ cōtēptu mūdi ꝛ in amore dei pficiet: cūctarūq̄ virtutū ac gratiarū icremētū sumet. Memoria passionis xp̄i dꝫ fieri nō pfunctorie: nec cum festina acceleratiōe maxime cū tēpus aderit sufficiēs et oportunū: sꝫ cū matura ꝛ morosa ac pcordiali rememoratiōe / ꝛ flebili quadā cōpassiōe. Nisi eni hoc dulcissimū lignū dētibus affectuose discretiōis masticatum fuerit / sapor ei⁹ licet imēsus nequaq̄ mouebit. Et ꝛ si quidē flere cū flēte aut dolere cū dolēte nō potes: saltē affectu deuoto de tātis bn̄ficijs tibi p eā gratuito exhibitis gaudere ꝛ grās agere debes: Qd̄ si nec affectu cōpassionis: nec gratulationis desiderio moueris: sed dura quadā affectiōe te in ei⁹ recordatiōe depmi sentis: nihilomin⁹ in duricia cordis tui ad laudē dei memoriā huius salutifere passionis

Delectatione nō vacat anima

Cōsolatio diuina nō cōpatitur aliam.

ps̄. lxxvi.

ps̄. cxxv.

rom. viij.

Cāti. viij.

Crucis locatio ꝛ ei⁹ significatio.

Crux dn̄i nobis baiulanda.

Orō. xv. pr̄ noster.

M. notat ccccc. que vndecies notāt. md. vn̄ demūt x. i. decem.

Bona ex meditatione passionis.

j. Cor. ij.

Passio xp̄i doctū efficit.

Passiōis memorandemod⁹.

Deuotionis excitādemod⁹.

qualitercūqꝫ ꝑcurre:et quod a te habere nō potes ipsi⁹
manibus pijssimis cōmitte. Percute bis silicē interiori
videlꝫ recordatione/ꝛ corꝑali nihilominꝰ labore te exer
cens ad pietatem:ꝑ extēsionē manuū seu oculoꝝ ad cru
cifixū:subleuationē:vl' pectoris tōsionē/aut genuflexio
nes deuotas seu disciplinas/ et flagellatiōes: vel cetera
silīa pietatis officia cōtinuando:donec egrediant̄ aq̄ la:
chrymarū largissime: vt et rō bibat deuotiōis aquas:et
corp⁹ aīale ei⁹ experientia accensum ad grām habilitet̄.
Solatia ex passiōe quattuor. Porro passionis xp̄i frequētē meditationē inter alia in
numerabilia ad q̄ttuor ṗcipue tibi noueris ꝓdesse sola:
cia:videlꝫ ad tria ṗncipalia vitia q̄ in mūdo sunt repel:
lēda.ad tribulationē ꝛ pn̄iam mitigādā.ad tristitiā ior:
dinatā repellēdā:ꝛ ad penā purgatorij diminuendā. De
Treñ.iij. ṗmo patet in Trenis vbi dr̄. Recordare pauꝑtatis mee
trāsgressionis.i.vilitatis trāsgrediētis oēs alias vilita:
tes et fellis. Cōcupiscentia ergo carnis dꝫ crucifigi per
crucifixi amaritudinē. Cōcupiscētia oculoꝝ ꝑ eius pau
pertatem:suꝑbia vite ꝑ ei⁹ vilificationē. Sed voluptuosi
ꝯtrariant̄ cruci xp̄i:q2 xp̄s ī ea sustinuit amaritudinem.
Itē vane gl'iosi:q2 xp̄s in ea sustinuit ignominiā. Item
auari:q2 xp̄s in ea sustinuit pauꝑtatē. De scd̄o etiam ex
hoc appet:q2 cib⁹ aliq̄ñ de se insipid⁹ ꝑ salsam appositā:
vl' ꝯdimētū fit sapid⁹:sic tribulatio ꝛ pn̄ia de se sunt insi
pida:sꝫ apposita salsa passionis xp̄i q̄ fuit amara efficiū:
Exemplū doloris pellendi. tur dulcia et sapida. Tertiū autē scꝫ q̄liter dolorē ai ex:
pellat:exēplo tibi poti⁹ q̄ȝ verbo monstrabo. Erat nāqꝫ
quidā:quē circa ꝯuersiōis sue initia quedā tristitia inor:
dinata letatur oppressit: ita vt nec legere:nec orare: nec
q̄cq̄ȝ boni ꝓ tūc facere posset. Qui dū die q̄dā in cella re
sidēs ab hac passione grauit̄ vrgeret̄:ꝛ incredibili dolo
re affligeret̄/facta ē ad eū desuꝑ quasi vox intellectual'
dicēs. Quid hic sedes ociosus:et ī teīpo tabescēs? Sur:
ge nūc et meā deuote ꝑtracta passionē:ꝛ in amaritudie
tuū deuinces dolorē:quo audito ille frater surrexit et se
ad meditādū passionē contulit:ꝛ extūc medicina hac sa
lutari sanat⁹ ꝑ ei⁹ ꝯtinuā replicationē/ nequaq̄ȝ plus de
Purgatorij relaxatio per passionē christi. cetero talē vnq̄ȝ sensit aī passionē. Quartū vero.s.q̄liter
hec vtilissima meditatio penam purgatorij relaxare ha:
beat tibi indicabo. En autor nature nil iordinatū in sua
natura relinq̄t:sꝫ nec dina iustitia q̄cq̄ȝ ipunitū dimittit:
q̄d nō aut hic/ aut in futuro debite correctiōi subiaceat.
Nū igit̄ putas ꝙ finē habitura eēt pena alicui⁹ pctōris/
q̄ multis criminib⁹ obnoxi⁹ ꝯdignā satisfactionē ꝓ quoli
bet mortali ꝓ millesima ṗte non ipleuisset quā exoluere
in locis purgatorij decedens cogeret̄ vsqꝫ ad minimum
q̄drantē. O nimis longa misere aīe expectatio. O diuti:
na et acerba nimiū cruciatio: dolor ꝑseuerās et imēsus
pn̄ia grauior oī terrestri cruciatu. Sꝫ vide ꝙ hāc penā
leuissima et breuissima satisfactione compensare posset q̄
cūqꝫ ipam de thesauro passionis agni imaculati recipe:
re sciret. Hic nāqꝫ thesaur⁹ ṗciosissim⁹ ꝓpter charitatē
maximā ꝑsonāqꝫ dignissimā/ac dolorē imēsissimū suffi:
ciēs est et suꝑabūdans. Et iō taliter posset se hō ad hūc
applicare:et de ei⁹ merito et satisfactione tā deuote ad se
trahere:vt si mille annis purgari deberet in breui de to:
to liberaret̄. Si ḡ vis penā purgatorij longā ꝛ acerbā in
tꝑalē breuē et leuē cōmutare/ studeas hec facere. Prio
oīm debes corde ꝯpūcto:et spū contribulato cū gemitu
cordis enormitatē pctōꝝ tuoꝝ grauissime pōderare:cō:
fitēdo aduersum te iniustitiā tuā dn̄o: amarissime reco:
gitando q̄d feceris:quē offenderis:q̄d ue meruer(: pecca
ui inquiēs dn̄e super numeꝝ arene maris. Deinde debes
teipsum coram oculis eterni iudicis hūilit̄ despicere: et
vilē estimare:ita vt cū publicano ocl'os imūdos nec au
deas ad celū leuare:nec labijs pollutis nomē illō glio:
sum noīare:sed neqꝫ te ipm̄ hoiem / sed vermē imundū
estimare:et oꝑa tua satisfactoria q̄si nulli⁹ momenti sint
annichilare:et sic miser et miserabilis ante fores gratiā
iudicis:et cū ꝓfundo gemitu cordis tui petere et dicere
Luc.xv. Pater mi peccaui in celū et corā te:et non sum dign⁹ vo
cari filius tuus : fac mihi sicut vni ex mercēnarijs tuis.
Postea meritū passionis xp̄i debes cū summo affectu
extollere et magnificare/cogitādo q̄m apd̄ eū copiosissi
ma est redēptio:et ꝙ minima gutta ṗciosissimi sāguinis
qui ꝑ oēs ṗtes corporis sui vulneribus repleti largiter
effluxit ꝓ redēptione et satisfactione totius mūdi suffe:
cisset:sꝫ copiose ipm̄ effundere voluit ī argumētū magni
amoris:et supereffluētissime pietatis in solamē oīm mi:
seroꝝ. Tandē debes hūili quidē:sed feruido affectu ma
nū auxiliatoris q̄rere/ et misericordissimi redemptoris
meritū infinitū in subsidiū postulare nihil hesitans : q2
pronior est fons ille pietatis iugiter scaturiens ad mise:
rendū:q̄ȝ tu ad petendū. O verbū gratiosum ꝛ ṗcipuum
miseris pctōrib⁹ cū summa exultatiōe suscipiendū: eo ꝙ
in xp̄i passione sic in prōptu inuenim⁹ vn̄ possimus pctā
abluere:penas delere:grām iuenire:et gl'iaꝫ sempiternā
promereri. Memoriā igit̄ passionis xp̄i semꝑ debes in
corde tuo habere:et oēs tribulatiōes et aduersitates q̄s
pateris ad ipaꝫ referre:ipsiusqꝫ silitudinē q̄ȝtū possibile
est induere. Et cū ex occulta dispensatione tibi consola:
tio interna subtrahit̄ et desolat⁹ relinq̄ris/ debes instar
veri crucifixi nō aliūde cōsolationē q̄rere:sed patienter
expectare/et sursum ad p̄rem q̄ in celis est respectū hre:
teipm̄ deserēdo:et oēm cogitatū tuū in ipsum iactādo.
Nūc sine dubio q̄ȝto fuerit maior hoīs exterioris pressu
ra et desertio hoīs interioris cū volūtate deo vnita:tan:
to similior crucifixo et amabilior p̄rī ꝑamando eris:q2
reuera hoc est ṗcīctū aduersitatis ꝑ q̄d milites ꝓbatissi:
mi in acie xp̄i ꝯstituti strictissime examinant̄. Itē omīa
infortunia et cūcta tristabilia clemētie dei debes cōmit:
tere:et sic te libere in omī facto tenere/q̄si hō q̄ in procin:
ctu migratur⁹ ē de hoc mūdo. Refugiū quoqꝫ cōtinuum
in vulnere lateris iesu xp̄i debes querere tāq̄ȝ colūba in
foraminib⁹ petre:q2 in hoc loco semꝑ inuenies copiosis:
simā pctōꝝ remissionē grāꝝ plenitudinē:et a cūctis ma:
lis iminentib⁹ securā ꝓtectionē. ¶ Ad narrationem itaqꝫ Narratio historie passionis.
ꝓpositi accedam⁹. Si igit̄ vigilanter attēdisti ṗmissa q̄
de vita xp̄i sunt dicta:hic mlto vigilātius totū apponas
aīm/totā virtutē:q2 hic maxime apparet illa eius chari
tas q̄ corda nr̄a deberet totaliter ꝯcremare. Nō solū aūt
illa penalis et mortalis crucifixio dn̄i:sed et ea q̄ eandē
ṗcesserāt sunt vehementissime cōpassionis et amaritudi
nis et stuporis. Quid enī est cogitare ꝙ ipse dn̄s nr̄ suꝑ Passio i generali.
oīa bn̄dict⁹ de⁹ ab hora qua de nocte cū facib⁹ et armis
tanq̄ȝ latro q̄situs fuit ꝛ captus vsqꝫ ad sextā crucifixio
nis sue.s.horā fuit in bello cōtinuo doloris / magnis op:
probrijs et tormētis. Nō enī sibi dat̄ vel modica requies:
sꝫ ī quolibet bello et cōflictu audi et vide. Ali⁹ eū tradit
alius ꝯprehendit:ali⁹ ligat:ali⁹ ducit:ali⁹ impellit: alius
exclamat:ali⁹ insurgit: ali⁹ vexat:ali⁹ circūuoluit:alius
interrogat:ali⁹ cōtra eū falsos testes inq̄rit:ali⁹ inq̄ren:
tē associat:alius falsum testimoniū ꝯtra eū dicit: ali⁹ ac:
cusat:ali⁹ deludit:alius blasphemat : alius in eū expuit:
ali⁹ oculos velat:ali⁹ in faciē cedit:ali⁹ colaphizat:alius
veste alba induit:ali⁹ sꝑnit:alius illudit:alius ad colum
nā eū ducit:ali⁹ dū ducit̄ ꝑcutit:ali⁹ vociferat̄: ali⁹ eum
insultanter ad vexandū suscipit: ali⁹ in eū impetū facit:
alius expoliat:ali⁹ eū ad colūnā ligat:ali⁹ flagellat: ali⁹
eū purpura in cōtumeliā vestit:alius spinis eū coronat:
alius arūdinē in manu eius ponit:alius furibūde reacci
pit vt spinosum caput feriat: ali⁹ nugatorie genuflectit:
ali⁹ vt regē salutat. Hec ꝛ multa silīa nō solū ali⁹: sed et
alij plurimi intulerūt. Ducit̄ et reducit̄ de iudicio in iu:
diciū:de opprobrio in opprobriū:de supplicio in suppli:
ciū:sꝑnit̄ et reprobat̄: voluit̄ et circūflectit̄ : huc atqꝫ
illuc tanq̄ȝ stult⁹ et ibecillis:sꝫ et tanq̄ȝ latro et ipijssim⁹
malefactor:mō ad annā.mō ad cayphā : mō ad pylatū:
mō ad herodē:ꝛ iterū ad pylatū:ꝛ ibidē modo ītus/mō
foris. De⁹ meus q̄d est hoc. Nōne hoc tibi videt̄ durissi:
mū amarissimū et cōtinuū bellū? Sed expecta parūper
et duriora videbis. Astāt cōtra eū: cōstāt et viuacissime
ṗncipes scribe ꝛ pharisei et milia populi. Acclamat̄ ab
oībus vnanimiter vt crucificat̄. Crux humeris suis iam
fractis et laceratis iponit̄ in qua crucifigat̄. Concurrūt
vndiqꝫ ciues et aduene/tā maiores q̄ȝ etiam vilissimi ri:
baldi viniqꝫ potatores:nō ad cōpatiēdū:sed ad deriden
dū. Nemo est q̄ eū recognoscat:sꝫ luto et immūdicijs eū
impetūt et affligūt. Et dū suā portat ignominiā fact⁹ ē
illis in ꝑabolā. Cōtra eū loquebant̄ q̄ sedebant in porta ps̄.lxviij.
et in eū psallebāt qui bibebant vinū. Impellit̄ ꝛ anxiat̄/
trahit̄ et accelerat̄: et sic fatigat⁹: flagellat⁹:cruciatus:
totusqꝫ macerat⁹:ꝛ opprobrijs saturat⁹ vsqꝫ ad sūmū nō
sinit̄ requiescere:nō esse in ocio. Vix pōt refocillare spiri:
tū quousqꝫ ꝑueniat̄ ad caluarie locū. Et hec oīa cū ipe:
tu ꝛ furore fecerūt. In ipo aūt loco finis ꝛ q̄es negocio

de quo tractamꝰ imponit. Sed que est illa quies? Cruci
fixio: ⁊ lectꝰ doloris. Ecce q̄lis. Asperior bello ē. Uides
ergo quō vsq̄ ab horā sextā passus ē lōgū ⁊ durū bellū.
Ps. lxviij. Ps. xxj. — Uere intrauerūt aque vsq̄ ad aīam suā: ⁊ vere circūde
derūt eū canes multi et feroces et terribiles: q̄ dire et vt
gladiū bisacutū exacuerūt in eū linguas et manus suas
Tria principalia in passiōe p̄tes p̄nie pcernētia. — In passiōe aūt xp̄i tria fuerūt ī summo ad q̄ rediguntur ce
tera oīa: ⁊ in quibꝰ p̄nie summa exprimitur: et vere patiētie
pfectio expitur. Primū est rerū ablatio ⁊ nudatio. Se
cūdū ɔtēptꝰ et irrisio. Tertiū pena ⁊ corpalis afflictio
q̄ oīa in xp̄o dño fuerūt ī summo. Nudatꝰ ē a crucifixori
Femoralibꝰ caruit christus in cruce. — bus: ita vt nec femoralia in eo remanerent: qḋ nulli vnq̄
latronū factū fuisse legimꝰ: ⁊ pāniculis a pia mr̄e sua nō
incōgrue credit inuolutꝰ. Nudā ḡ crucē ita nudus ascē
dit: vt si p̄ sepulchrū illiꝰ terrā matrē oīm corporū veli
mus intelligere: recte posset ei et ad litterā conuenire qḋ
Job. j. — sanctꝰ Job ait. Nudꝰ egressus sum de vtero mr̄is mee:
et nudus reuertar illuc. vn̄ Amb. Restat igit cōsiderare
crucē dñs q̄lis ascēdat. Nudū video. Talis ḡ ascēdat q̄
sc̄lm vincere pēsat: vt seculi adiumēta nō q̄rat. Uictꝰ est
adā q̄ vestimēta q̄siuit: vicit ille qui tegumēta deposuit.
Et talis ascēdit q̄les nos (autore deo) natura formauit
Talis in paradiso hō p̄mus habitauerat/ talis ad para
disum hō secūdus intrauit. hec amb. Sed q̄s narrare suf
ficiat q̄lia et quāta ludibria: q̄lis et q̄tuis: a q̄bus et a q̄li
bus passus sit. Hec eni et a p̄te patiētis: et a p̄te inferenti
et a p̄te illatorū pēsanda sunt: nec aliter (et vtinā) vel sic
Johānis xviij. — digne pēsari possint. Uide q̄lia passus est. Et ei cū gla
dijs ⁊ fustibꝰ tanq̄ ad latronē exierūt ɔprehēdere eum:
traditꝰ/ captꝰ est/ ligatꝰ/ velatꝰ/ ɔsputus/ alapis et cola
phis cesus/ accusatus: in veste alba illusus/ flagellatus/
purpura in opprobriū īdutꝰ/ spinis coronatꝰ/ arūdine p̄
septro insignitꝰ: et capite pcussus: derisorie adoratus et
salutatꝰ/ ac multis alijs illusionibꝰ et contumelijs affe
ctꝰ: et demū cruci ē affixꝰ. Ad ɔsummādā q̄ppe hoīs hu
militatē vniuersa in eū ɔtumeliaꝝ gn̄a exercebant. Sed
Passio nō tota scripta. — q̄s nouit q̄ta passus est. Credimꝰ eni sc̄tōs euāgelistas
breuitati cā irrisionē tm̄ sp̄es: non etiā numerū expsisse
Quis eni scire/ q̄s narrare sufficeret q̄t et q̄tiēs in tanta
multitudīe q̄ tūc ibi erat eū irriserūt? In augmētū etiā
irrisiōis ⁊ verecūdie ɔfusionis et ignominie accedit vbi
Locus passionis — et q̄n passus ē. Ubi vtiq̄ īter cognatos ⁊ notos in hieru
salē in ciuitate regia famosa ⁊ populosa extra portā ī lo
co punitiōis sceleratoꝝ. s. in loco caluarie fetido et imū
do/ vbi occidebant homicide et latrones. Ubi in medio
latronū ī cruce q̄si ad spectaculū eleuabat flentibꝰ ami
Tempus passionis — cis: et īsultātibꝰ inimicis. Qn̄. In p̄cipua solennitate iu
deoꝝ: ad quā ppt reuerētiā tēpli ⁊ pulchritudinē: ⁊ ppt
ipsam festiuitatē ɔfluebat: nō solū ex iudea/ verūetiā ex
diuersis gētiū nationibꝰ maxima multitudo: ⁊ q̄ maxīe
illa die ad tm̄ spectaculū pcurrebat: corā q̄bꝰ dñs nr̄ lu
Passiōis grauitas. — dibrio expositꝰ oībꝰ spectaculū est factꝰ. Sꝫ de afflictio
ne corpali q̄d dicturi sumꝰ? Caro ei xp̄i beatissima atq̄
mūdissima: q̄to natura purior tāto ab oī labe pctī since
rior fuit: tanto vtiq̄ passibilior extitit ad tormenta. Un̄
Tren. j. — in p̄sona ipsiꝰ hieremias lamentabat dicens. O vos oēs
q̄ trāsitis p̄ viā attēdite et videte si est dolor sicut dolor
meꝰ. q. d. nō. Quāuis eī multi martyres multa et magna
tormentorū passi sunt gn̄a: nullꝰ tn̄ in carne ex pctō cor
rupta tā sensibilis eē potuit ad tormēta quinetiā cū ipse
martyres suos ī passionibꝰ non solū roborauit: verūetiā
ip̄m dolorē mitigauerit/ aut certe in refrigerium et oble
ctamentū frequēter cōuertit. Et q̄uis hec martyribus
suis xp̄s ex potentia diuinitatis ɔtulerit bn̄ficia: pie tn̄
credimus et fiducialiter ɔfitemur eū nō sibi hoc est sue
hūanitati bn̄ficiū hoc p̄stitisse: sꝫ ī carne illa mūdissima
q̄tū dolorē naturalit sustinere potuit/ tm̄ vsq̄ ad exitū
aīe sustinuisse ⁊ vim doloris ɔ̄tute patiētie tolerasse. Ec
ce q̄lis et q̄ta passus sit vidimus. Sed iā qualis et q̄tus
Quis et q̄lis xp̄s q̄ passus est. — sit q̄ hec passus ē videamꝰ. Nōne ip̄e est innocens mani
bus et mūdo corde/ qui pctm̄ nō fecit: nec inuētus est do
lus in ore eiꝰ? Nōne ipse mitis est/ ⁊ hūilis corde? Non
ne ipse est q̄ fecit celū et terrā: mare et oīa q̄ in eis sunt?
Nonne ip̄e est qui cūcta que fecit tenet/ regit/ gubernat/
et protegit? Nonne ip̄e est qui intuet abyssos cuius ocu
lis oīa nuda sunt et apta: q̄ nouit oīa anteq̄ fiant. Nōne
ipse est qui nouit cogitationes angelorum et sanctorum
omniū: et quas ipse nec inspirat: nec informat demonum

et hoīm peruersorū? Nonne ipse est qui vult omnes ho
mines saluos fieri: et ad agnitionē veritatis venire? Ip̄e
quippe est dei filius: deꝰ verus summe potens/ sapiens/
et bonus. Uideamꝰ etiā a quibꝰ et a qualibꝰ hec oīa pas
sus sit. In augmentū eni doloris et dedecoris nō hec ab
extraneis: sed a domesticis passus est: nec a quibuslibet
vicinis et notis: sed a filijs et fratribus: de quibus ipse
dixit nō est bonū sumere panē aliorū et mittere canibus — Mat. xv.
iudeos vtiq̄ filios vocās/ et gentiles canes: et dauid in
p̄sona ipsius loquens ad patrē: narrabo inq̄t nomē tuū — Ps. xxj.
fratribus meis. i. iudeis ex quibus erat s̄m carnē. Qui
etiā filij et fratres quales fuerit ostendit in esaia vbi ait.
Filios enutriui et exaltaui: ipsi autem spreuerunt me. et
in cant. Filij matris mee pugnauerūt cōtra me. Contra — Esaie. j. Canti. j.
quos in euangelio sepe inuehit: et ve eterne dānationis
eis cōminat. Ecce qualia et quanta: qualis et quātus: a
quibus ⁊ qualibꝰ passus est dñs: vt ex oībus aduertamꝰ
q̄tū ipsi dño qui p̄ nobis neq̄ mācipijs hec oīa volun
tarie passus est vnusquisq̄ debeat christianꝰ. Letali du — Saporis dñice pas
ricia laborat qui taliter amantem non amat. Ad intran — siōis excitatiua.
dū autē ad saporē dominice passionis: ⁊ ad cōpatiendū
dño nostro iesu crucifixo hoc attende. Primo studeas
quantū potes te vnire illi per feruentē amorē: nā quāto
feruētius eum diliges: tanto magis sue passioni compa
tieris: et quāto plus ei cōpassus fueris/ tanto plus erga
eū tuus affectus accēdet: vn̄ sic se mutuo augebunt dile
ctio et cōpassio donec venias ad perfectionē: nisi hoc re
manserit p̄pter aliquā tuā miseriā. et precipue studeas
abijcere oēm presumptionē/ diffidentiā/ et negligentiā
Debet eni hō tā nobile opus aggredi humiliter/ cōfidē
ter et instāter: et cū quāta pōt mūdicia cordis. Et q̄uis
hō sibi videat indignus/ tn̄ nequaq̄ desistat: q2 ip̄e xp̄s
p̄ peccatoribꝰ crucifixus est. Primo igit sic vniaris sibi
amore/ vt cor tuū intret in ip̄m totaliter: et extra ip̄m re
puta nihil esse/ ac de te extra ip̄m tāq̄ de nihilo curabis
Tota cura tua vertat ad p̄ns circa dñꝫ tuū passum: nec
de te aliq̄d exhibeas alteri: nā eius es quicq̄d es. Sic ḡ
totaliter transformatꝰ in ipsum nō possum credere quin
eiꝰ vulneribus vulnereris: et perfundaris eius cōtume
lijs/ illusionibus/ et opprobrijs. Et ad hec oīa addas
orōnē: vt quasi continue depreceris dñm iesum xp̄m vt
suis vulneribus vulneret mentē tuā: et ad ipsa vulnera
quasi semp dirige cordis affectum: vt per tuam nimiam
importunitatē a sua misericordia impetres qḋ intendis
¶ De modis aūt exercitij passionis iesu xp̄i scire debes — Modus exercendi se in passione.
q2 circa passionē dñi pōt hō se habere sex modis. Consi
deret eā. Prio ad imitādū. Scd̄o ad cōpatiendū. Ter
tio ad mirandū. Quarto ad exultandū. Quito ad resol
uendū. Sexto ad quiescendū. Primo ad imitandū cōsi
deret: nā imitatio xp̄i est summa et p̄fecta religio p̄fecti.
Hec est regula et exēplar p̄fectionis oīs vite et virtutis
scꝫ xp̄m imitari in passione: et in morte. Sit ergo nostra
regula viuēdi passio saluatoris: nam tāto ampliꝰ desola
mur q̄to ab hoc exēplari et regula ampliꝰ elongamur.
Semp ergo q̄tū in nobis est velimꝰ ab oībus cōculcari
deijci et vilipēdi/ illudi/ p̄secutionē pati/ flagellari/ ⁊ in
diuinis obsequijs ab oībꝰ exprobari. Simus nudi cum
nudo: et nihil penitꝰ cupimꝰ hr̄e: imo hr̄e aliq̄d sit nobis
grauissima pena et dolor intēsus. Abhorreamꝰ delecta
bilia et dulcia degustare: et potiꝰ velimꝰ vilibus ⁊ amaris
cibari: q2 ipse fuit felle et aceto potatꝰ. Et vt breuiter di
cam cōsideremꝰ q̄ p̄ nobis sustinuit: et qualiter se in pas
sionibus habuit: et nos pro modulo nr̄o q̄tū possumꝰ cō
formemur eidē. Scd̄o debemꝰ considerare eā ad compa
tiendū. Debemꝰ eni cōsiderare ipsiꝰ flagella/ illusiones/
et opprobria: et in corde nr̄o ruminare ⁊ ymaginari quā
ta sit deiectio ⁊ contēptus erga dñm nr̄m: quantꝰ dolor:
quātaue afflictio in corde et corpore suo: et q2 rō passiōis
et cōpassionis sue peccata nostra sint. Magnā habemus
materiā flendi et causam lugendi si intime cogitemus q2
sumus occasio necis vnigeniti filij dei rei lese maiestatis
eius. Consideremus quanta tunc amaritudine repletus
erat angelorum dulcedo: q̄tum etiam aggrauabat eum
non tantum pene illatio et nostra ingratitudo: sed etiam
assistentis matris afflictio/ quā sic diligebat: et q̄si defi
cere pre compassionis dolore videbat. Iam ergo trans
figant cordis nostri intima eius cōuicia/ flagella et vul
nera: nec in nobis sit qḋ nō p̄fundat ex cōpassione: et nō

affligatur dolore immēso. Tertio cōsiderem⁹ quis/q̄ et pro quibus passus est/et multum mirari debem⁹. Quis sc3 dei filius deus verus summe potens/sapiens/et bonus. Sed que peregrinationē/fugā/famē/sitim/frig⁹/calorē/tēpestates/horrores/psecutiones/obseruationes/vincula/flagella/illusiones/et dolores. Cōsputitur glia: contēnitur iustitia: iudex iudicat: inoffensus inculpat: innocēs infamat: deus blasphemat: xp̄s conculcat: vita occidit: sol obscurat: luna denigrat: sydera dispergunt. Sed pro quibus hec patitur? pro sceleratissimis inimicis: p nequissimis mancipijs: p cōtēptorib⁹ diuine maiestatis/et pro ingratis diuine pietati. Ergo talis et tātus talia et tanta pro tam vilissimis et abiectis passus ē. Sed a quibus? a specialiter dilectis quibus omnem benignitatē ostendit: et a vilissimis: a stultissimis: ab ipsis. maxim⁹/sapiētissim⁹/summe pius: et a sanie fetidissima splēdor etern⁹. Et in his oibus in diuie pietatis ammirationē eleuemur. Quarto cōsiderem⁹ eā ad exultandū. Exultare in ea debem⁹ de redemptione humana: restauratione angelica: et clementia diuina. De redēptiōe humana sine dubio nimis gaudere debemus facta p christi passionē et mortē. Quis queso non exultet et gaudeat cū cernat se p hāc redēptū a damnatione eterna: a culpe ignominia: a potestate dyabolica. Exultemus etiam q per christi passionem restaurata est angelica ruina. Magna preciositas d3 esse nobis cū videm⁹ per xp̄i mortem tā nobile collegium reparari de nobis vt fiat vnū ouile et vnus pastor/et simus vnū de vno. Precipue aūt exultare debemus cernentes i predictis omnibus summam dn̄i nostri clemētiā. Ubi queso magis apparet benignissima dn̄i nostri clementia q̄ i passiōe sua? vbi tā turpia et grauia sustinere voluit p inimico suo liberādo et glorificādo qui puniend⁹ erat quadā morte eterna. Quito cōsiderem⁹ beatissimā christi passionē ad cordiū nostrorū resolutionem in xp̄m: hoc est p perfectam transformationē in ipm: qḋ fit qn̄ non solum imitat/cōpatit/admirat et exultat: sed etiā totus hō quodāmō conuertitur i ipm sc3 dn̄m iesum christum crucifixum: vt iam quasi vbiq3 et semp sibi crucifixus occurrat: imo tūc vere i ipsum resoluit qn̄ ex se exiens homo et suprapositus vniuerso: imo totus supra se totū abstractus ab oibus totus est cōuersus in dominū suū passum: vt nō videat sentiatq3 itra seipsum nisi christum crucifixū illusum: exprobratū et passum pro nobis. Sexto consideremus illā beatissimā passionē ad quietē dulcoris: quod fit cū iam resolut⁹ vt dixi sitibundus eandē passionē ruminare non cessat: intrans fm posse i illum passionis thesaurum humiliter et deuote: et liqsit amore deuoto et feruida deuotione/deficit a se et quiescit in christo crucifixo. Sed quanto plus deficit a se amore et deuotione/tanto plus eidem dilecto p se mortuo inheret: et plus requiescit i ipso. Et sic mutuo se auget adhesio et amoris deuotio donec tot⁹ deficiens absorbeatur ab illo camino amoris passiōis dilecti. Sicut in amplexibus sponsi sponsa quiescit que clamat et dicit. Adiuro vos filie syon ne euigilare faciatis dilectā

Canti.ij. donec ipsa velit. Sic circa passionē dn̄i debet esse imitatio ad purgationem et directionem: cōpassio ad vnionē et amorē: ammiratio ad mentis eleuationem: gaudium et exultatio ad cordis dilatationē: resolutio ad perfectā cōformationē: quies et pausatio ad deuotionis consummationem. Docet aūt passio christi tria. s. q̄ odiosa sint

Tria q̄ passio docet. de vitia: q̄ lachrimosa iferni supplicia: q̄ gratiosa celi gaudia. Christus enim passus est pro culpis delēdis: p supplicijs nobis auferendis: et pro gaudijs celi conferendis. Hec in quadā generalitate sunt dicta: sed videam⁹ diligenter singula. Nō eni nos decet tedere illa cogitare que xp̄m dn̄m non teduit tolerare. Et prout dr̄ non solū semel p oib⁹ hec tolerare: sed etiam iterato pro peccatoribus singulis si necesse esset omnia sustinere deliberauit et paratus fuit. O deus me⁹ misericordia mea. Quid

Carpi visio. est hoc? Quis ad tantam pietatem non obstupescit? Un̄ sanctus vir carpus dicebat se aliqn̄ contristatum a q̄dā infidelium/q̄ quendā bonū ab ecclesia seduxerat. Cūq3 staret in diuino colloquio indignatus non esse iustum dicens: si viuerent impij subuertētes rectas vias domini: petijt a deo igne celesti vtrūq3 imisericorditer consumi. Et vidit subito in visione iesum humaniformiter in dorso celi angelis ipsi astantibus dicentē sibi. Carpe carpe paratus sum p hoīb⁹ resaluandis iterum pati. Oratio.

Dulcissime dn̄e iesu infunde obsecro multitudinē charitatis tue mihi peccatori/vt nihil terrenū vel carnale desiderem: sed te solum super oia diligā: vt penitus rēnuat cōsolari aīa mea nisi in te deo meo dulcissimo. Scribe digito tuo in tabulis cordis mei eorum que pro me pertulisti memoriam vt ea semp pre oculis habeā: et dulcescat mihi nō solū il la cogitare: sed etiam si necesse sit pro meo modulo tolerare: et non solum tibi ex omnibus virib⁹ obsequi: s3 etiā propter te contumelijs affici/aut certe morte turpissima condemnari. Amen.

De primo completorio. Capitulum.lix.

Resume igitur a principio passionis meditationes istas et psequere p ordinem vsq3 ad finem: et attēde ad singula ac si psens esses. Conspice itaq3 dn̄m iesum attente cū a cena exiens hora cōpletorij in hortū cū discipulis suis vadit: vltimo nunc ab eis associandus itinere quō affectuose socialiter ac familiariter eis loquitur et eos ad orationē hortatur/et cum intrasset in hortū cū discipulis suis dixit. Sedete hic. i. expectate: non moueamini: sicut nec loco ita nec mente donec vadā illuc et orem/et vos etiā orate ne intretis in tentationē p consensum. ne. s. succūbatis tētationi vt ait Hiero. separantur in oratione qui separantur in passione. et Chry. Consuetudo eni erat sine eis orare: hoc autē faciebat erudiens nos in orationib⁹ quietē constituere nobisipsis: et solitudinem multā q̄rere. Un̄ et Cyril. Semotim orat vt discas q animo attento et corde qeto colloquendū est cū deo sublimi: hec autē dixit octo apostolis: qr iudas ibi nō erat et tres secū duxit. s. petrum/iacobū/et iohānē. Per hoc q xp̄s volēs orare assūpsit petrū iacobū/et iohannē/docet nos q ois volens deuote orare debet habere tres comites. s. fidei firmitatē designatā in petro q̄ iterpretatur agnoscens: et temporaliū abdicationē eā sub pedibus per cōtemptū ponēdo: et nihil de temporalibus dū orat cogitando: hoc designat in iacobo qui dr̄ supplātator: ac ponere se in statu gratie et habere gratie feruorē: que designat in iohanne qui interpretatur in quo est gratia. Assumpto igit petro et duob⁹ filijs zebedei/specialiter tanq̄ de suis secretarijs et magis familiaribus: vt quibus in transfiguratione ostēderat gloriā sue maiestatis/eisdē reuelaret etiam tristiciam sue passionis: et qui viderant gloriosa/viderent et humilia cepit/ille cuius sunt oia: et in quo aduersarius nihil habebat: q̄ pctm̄ nō fecerat morte sibi imminente cōtristari et pauere. quid ergō nos oportet facere? vn̄ Hiero. In hoc pauere et tristari docemur ante iudicium mortis qui non possum⁹ p nos dicere nisi p illū venit pnceps mundi huius: et in me nō habet quicq̄. Hec aūt tristicia dn̄i maxima fuit: qr tūc ait illis. tristis est anima mea vsq3 ad mortē. Usualiter dictū ē. i. multū tristis est anima mea: qr tristicia tn̄ intensā erat q̄tum esse poterat: vl' tristis est vsq3 ad timorē mortis/et pro timore mortis: quia mortem naturaliter timebat/vel vsq3 pōt esse exclusiuū tristabat enim donec se et suos morte liberaret: mors dp pe corporis absolutio est doloris in christo et suis: vl' potest esse inclusiuū. s. donec post mortē suā rediret apostoli ad ei⁹ fidē. Un̄ Ansel. Dato aūt charitatis et patientie salutari mandato/et disposito fratrib⁹ regno pris tui ad locū proditori tuo notū cum illis diuertisti sciens oia q̄ ventura erant super te. Ibi aīe tue tristiciam quā ex imminēte passiōne spōte assumpsisti sicut et cetera q̄ passus es in auribus fratrū pfiteri non erubuisti dicens. tristis est aīa mea vsq3 ad mortē. Et iterū pcedit ipse ad mōtē oliueti: tu eum sequere. Et licet assumpto petro et duobus filijs zebedei ad secreta secesserit: vel a longe intuere quomodo in se nostram transtulerit necessitatē. Uide quō ille cui⁹ sunt oia pauere cepit et tedere/tristis est inquiens aīa mea vsq3 ad mortem. Unde hoc deus meus. Ita compateris mihi exhibēs hominē: vt quodāmodo videaris nescire q deus es. hec Ansel. Assumpsit autem christus istum pauorē et tristitiā propter plura. Primo fm Hiero. vt veritatē assumpti hominis probaret. Naturale ei est hoi timere mortē. Ex hac naturali tristicia

mat.xxvi. mar.xiiij. Luc.xxij. et io.xviij.

Orans d3 secū hr̄e tres comites.

Pauor et tristicia domini.

vere contristatus est dominus. Sed sciendum φ q̄dam est tristicia ꝛ quidā timor ratione͂ submerge͂s / et hoie͂m ꝯte͂pto dei precepto in peccatū duce͂s: sicut petrꝰ timore negauit christum: de huiusmodi loquuntur expositores qn̄ dicunt xp̄m nō timuisse: q̄ppe q̄ ad hoc venerat vt pateret / et petrū temeritatis arguerat cū eum vellet auertere a passione dice͂s. Absit a te dn̄e nō erit tibi hoc. Est et alius timor moderatus qui naturaliter inest omni hoi ꝛ est sine peccato sicut et fames / et sitis / et tales passiones fuerunt in christo. Vn̄ ipse naturaliter horruit mortem ꝛ penas acerbissimas quas presciuit se passurū de proximo. Aliter tamen huiusmodi passiones fuerūt in christo q̄ꝫ in nobis. In nobis eni plerūqꝫ huiusmodi passiones ꝓueniūt iudiciū rationis / et iperiū voluntatis. In xp̄o aūt semp sequebant̄ ratione͂ et voluntate͂: vn̄ volens esuriuit et sitiuit: vole͂s timuit et cōtristatus est. Nihil enim coactum in christo consideratur: sed oi͂a voluntaria creduntur. Ista ergo tristicia ita fuit naturalis φ tn̄ fuit voluntaria et rationalis. Et ideo signanter dicūt hic euangeliste φ cepit contristari / et φ cepit pauere: non dicunt fuit contristatus vel pauefactꝰ: qꝛ ipse motꝰ tristicie non ei dominatus est: sed ipse statim eū assumpsit / et voluntati diuine subiecit. Aliud est eni contristari: et aliud incipere contristari. Vn̄ cōtristat eū ꝓpassio: sꝫ passio nō dominat̄ eius aio. Propassio eni dicit inceptionem: sꝫ passio cōtinuatione͂. Qꝛ ergo timor et tristicia incepert surgere in parte sensitiua: sed nondū ꝓuenerūt ad eius animū siue mente͂: ideo dixit. tristis e͂ aia mea vsqꝫ ad mortem vbi aia sumitur ꝓ parte sensitiua in qua sunt passiones / non aūt in ratione sicut etiā alibi dixerat nunc aia mea turbata est. Poterat quide͂ christus natura nō mori: sicut adā potuit nō mori ante pctm̄: in eo eni nullū culpe debitū: nullius peccati fuit vestigiū. Sed sicut verā humanitate͂: ita et humanas infirmitates nostras assumpsit que a deo nō separant velut ecōtra ignorātia: impotentia: concupiscentia: et huiusmodi faciunt. Et nota φ cōpassio turbās pōt in aia triplr̄ accedere: aut preter imperiū et iudiciū rationis: vt motus subitꝰ q̄ appellatur ꝓpassio: aut cōtra imperiū ꝛ iudiciū rationis / vt motus progressiuꝰ vsqꝫ ad ꝑturbationem ratiōis: vl̄ a sua rectitudine vt in malis: vel a sua tranq̄llitate vt in bonis imperfectis: aut ꝯm imperiū et iudiciū rationis: vt motus a ratione imperatus ꝛ ordinatꝰ: vt turbatio penite͂tis et ꝓpatie͂tis. Primo mō passiōes sunt in oibꝰ puris hoibꝰ etiam ꝑfectis. Secundo mō in imꝑfectis solum. Tertio mō in xp̄o: qꝛ in eo totaliter subdita erat sensualitas rationi / et ratio inferior superiori / et superior deo: nec tn̄ vna potentia impediebat aliā in opere suo naturali. Cōtristabat̄ etiā xp̄s ꝯm Hiero. non solū timore immine͂tis mortis quā ipsa natura abhorret et recusat: sed et ꝓpter infelicitate͂ iude / et scādalū discipulorū / et delectionem iudeorū / et euersionem hierusale͂ misertus his et cōpassus. Et possumus etiā addere φ ideo tristabatur: qꝛ presciuit φ tā acerbe passiōis sue flagella ꝛ vulnera et mors amarissima in multis adhuc hodie miseris et obstinatis peccatoribꝰ frustrari debere͂t. Secūdo assumpsit pauore͂ et tristiciā ꝓ nobis me͂bris suis / vt ipse nostras tristicias i se vinceret / sicut et morte͂ nostrā sua morte destruxit: et sicut suscepit tentatione͂ et passione͂ vt nos a tentatione et passione liberaret. Tertio quoqꝫ hmōi pauorem ꝛ tristiciā assumpsit nobis in exemplū et doctrinā moralē vt sequit̄: ex hoc eni articulo q̄ est pauoris et tristicie assumptio pl'a habemꝰ docume͂ta. Primū est vt nos exemplo xp̄i discamꝰ timores ꝛ tristicias ac passiōes al'as in nobis insurge͂tes freno rationis cohibere / ne vsqꝫ ad animā pertingāt: sed in inferiori parte aie sub volūtatis imperio cōstringant̄ vt dictū est de xp̄o. Secūdū est vt eiꝰ exe͂plo discamꝰ nos desperare nō debere: si aliqn̄ nobis surripiat tristicia / timor / vel pusillanimitas in obsequia et opere diuino. Vn̄ Aug. Moriturus tristatus est xp̄s vt doceret martyres suos nō debere desperare si in hora passionis surripiat tristicia quā tn̄ vincāt. Tertiū est vt nos discamus ꝯtristari ꝓ proximis ꝛ necessitatibꝰ eoꝝ: sicut xp̄s tristatꝰ fuit nō pro se: sed ꝓ alijs vt dictum est ꝯm vnū intellectū. Quartū documentū est vt exe͂plo xp̄i discamus tristicias et turbatiōes nr̄as ad deū cum oratione referre / sicut fecit et ipse. Nā statim vt dixerat tristis est aia mea iuit ad orandū. Quintū documentū est φ nos orare volentes deuote debemꝰ secedere ab hominibꝰ ad alique͂ locū secretū / sicut fecit xp̄s dās nobis exemplū. Sextum est φ oe͂s tristicias / tribulationes / penas / aduersitates / et infirmitates nr̄as etiā si petamus ab eis liberari sicut xp̄s fecit / semp post oratione͂ cōmittamus voluntati diuine: ac per hoc eas quasi in cor xp̄i reponamus: orāte͂s vt ipse eas in vnione sue passiōis perficiat / et offerat eas deo patri ad laudem et gloriā suam. Et ex hoc nostre tribulationes et passiones multū nobilitant̄. Nā sicut passio xp̄i in celo ꝛ in terra infinitū attulit fructū: sic pene ꝛ q̄cūqꝫ tribulationes nostre hoc mō xp̄o cōmisse in vnione passionis sue tā fructifere erūt vt angelis in celo gloriā: iustis in terris meritū: peccatoribus veniā: purgandis aiabꝰ conferāt releuame͂. In recogitādo istū articulū studeat hō semetipsum contristare cū gemitibꝰ cōpatiendo xp̄o de sua tristicia ꝓpt̄ nos assumpta: et si in aliq̄ turbatiōe vel aduersitate sit / vniat illā cuꝫ tristicia et aduersitatibꝰ xp̄i: vt ex vnione ipsarū dulcescāt: et ideo i summa patientia redoleant. O dn̄e iesu xp̄e qui tristari pro me misero voluisti: da mihi omnes tristicias meas ad te iugiter sufferre: tuqꝫ eas in vnione tue tristicie mecū digneris sufferre. Deinde dn̄s Jesus volens se etiā sequestrare a tribus aplīs secū assumptis dixit eis. Sustinete hic expectando ꝛ vigilate mecū nō cū dyabolo vel cū mūdo tanq̄ꝫ amici speciales pre ceteris qui debent in angustijs assistere amicis. Sustinete pondus te͂tationis / vigilāte͂s a somno ifidelitatis / ꝛ torpore mentis / ne ingrauāte dyabolo obrepat vobis. Ceteris quidem iussi sedere ibi quasi inferiores ab agone isto seruans eos securos: vos aute͂ quasi firmiores vsqꝫ huc adduxi / vt collaboretis mecū i vigilijs ꝛ orōnibꝰ: sꝫ nolo vos ꝓgredi vlteriꝰ: nondū eni potestis. Propter hoc manete hic vigilāte͂s sicut et ego vigilo: et vnusq̄sqꝫ i gradu sue vocatiōis cōsistat: qꝛ et ois gra q̄ꝫuis magna fuerit superiore͂ habet. Et ꝓgressus est ab eis pusillum. s. quātū iactꝰ est lapidis et positis genibus procidit in facie͂ suā super terrā: vt humilitate͂ mentis ostenderet habitu corporis / et orabat corde dice͂s ore. Abba pater si possibile est salua cōgrue͂tia redemptionis humane: ꝛ si morit̄ mors me ꝯm carne͂ nō moriente transfer calice͂ hunc. i. experime͂tū passionis a me. Quasi diceret. Si possibile est sine morte mea te͂porali saluari genꝰ humanū: transfer calice͂ amare passionis a me. Per oratione͂ offerebat spm̄ deo patri: q̄ quide͂ oratio ex pluribꝰ ostendit̄ perfecta. Primo qꝛ solitaria erat: est eni oratio eleuatio me͂tis in deū qd̄ melius fit qn̄ hō est sequestratus ab alijs. Secūdo qꝛ humilis / cū in faciem suā procidit. Tertio qꝛ deuota: cū ad deū patre͂ recurrit. Quarto qꝛ recta cum voluntatem suam voluntati diuine submittit. Quinto qꝛ charitatiua: cū iterum dulciter discipulos visitauit. Qꝛ dicit abba pater vtriusqꝫ populi patre͂ ꝛ saluatore͂ esse innuit et ostendit. Ide͂ eni significat abba qd̄ pater: sed abba est hebreū / pater vero grecū et latinum. Ergo vtroqꝫ primus ipse inuocat vt vtrūqꝫ populum i eū crediturū / et ab vtroqꝫ eū inuocādū ee͂ doceat: qꝛ non est distinctio iudei ꝛ greci. Quia aūt dicit si possibile e͂ ad potentiā dei pariter et iusticiā refert. Nam quantum ad iusticiam eius qui nō solū pote͂s est / sed etiā iustꝰ: nō sunt passibilia nisi ea que iusta sunt. Unde et verꝰ homo horrebat morte͂ / ꝛ voluntatem sensualitatis vellet non mori si de iusticia posset fieri. Habebat aute͂ iusticia patris vt xp̄us pateretur / et a constitutione mundi hoc nostre salutis sacramentum erat ab eo preostensum. Angustia ergo mortis ꝛ tolerātia passionis non placebat xp̄o per se / et tanq̄ꝫ finis qui per se appetitur: ideo simplicit̄ loquendo pati nolebat: sed propter obedientiā patris ꝛ salutem humani generis passione͂ et morte͂ volūtarie sustinebat: sicut infirmus voluntarie recipit potione͂ amaram: non ꝓpter potionem: sed propter sanitatem consequendam. Hec voluntas non moriendi gloriosos martyres facit. Non eni vult sensus carnis nisi qd̄ delectat: si aūt delectaret eos mori nō inde viderent̄ mereri. Sed qꝛ hanc voluntate͂ non moriendi deo subijciūt et qd̄ naturaliter fugiūt ꝓpter deū volūt / ideo merent̄: vn̄ ꝛ xp̄s subdit dicens Uerūtamen non quod ego volo humano affectu sed qd̄ tu. Quod enim ex humana infirmitate trepidanter renuerat reuertens i seipsum per obedie͂tiam ꝛ fortitudine͂ mentis confirmat. Non iuqt hoc fiat

Mat. xvj.

Passiōes nō vitiose q̄ nos ꝓueniunt seq̄bant̄ xp̄m

Joh. xij. Nō mori natura poterat xp̄s.

Passio turbās accidit triplr̄ in aia.

Documēta ex pauore xp̄i.

Cōtristemur cum xp̄o.

Perfectio orōnis xp̄i.

Possibilia apud deum.

quod humano affectu loquor:sed ad qđ missus sum:et ꝓpter quod ad terras tua voluntate descēdi. vñ alibi. Nō veni facere voluntatē meam:scilicet quam temporaliter sumpsi ex virgine:sed voluntatē eius qui me misit:quam videlicet cōmunē habui etern⁹ cū patre: et quā semper approbo anime ratione. Non meā nō propriā: non meā non filij hoīs:nō meā que resistat deo. Et vtiqꝫ volūtas christi non erat cōtraria volūtati patris:sed qui venerat obedientiam docere non inueniretur obediens si ppriā faceret voluntatē. Quanto ergo magis nos nō iudicabimur obedientes si facimus proprias volūtates. vñ aug. Fili⁹ vnicus dicit nō quero voluntatē meā/ et homines volunt facere voluntatē suā. Ille tantū se humiliat qui est equalis patri:et tantum se extollit qui in imo iacet:et nisi man⁹ ei porrigaẗ nō surgit. Et iterū. Transfigurat in se suos/et q nihil aliud vult ꝗ̄ pater docet eos ꝓuatā voluntatē corrigere et dirigere iuxta diuinā. vñ et Hie. Usqꝫ in finē non cessat docere nos patrib⁹ obedire/ꝛ voluntatē eorum voluntati nostre preponere. Ostēdit itaqꝫ (ꝭm Bedā) dñs iesus/vt cū mors vel aliđ qđ fieri nolumus imminet sic per īfirmitatē petam⁹ vt nō fiat/quatenus per fortitudinē parati sim⁹ vt voluntas conditoris nostri etiā cōtra nostram voluntatē fiat. Nā sicut multū confidere nō debem⁹ne nostrā virtutē videamur profiteri:sic multū pusillanimiter agere et diffidere nō debemus ne dei adiutoris nostri impotentiā videamur pronūciare. Et iterū. Multi adhuc infirmi cōtristanẗ futura morte:sed si habeant rectū cor vitent mortē quantum possunt:sed si nō possunt dicant qđ dñs dixit [pater si fieri potest transeat a me calix iste] ecce habes voluntatem humanā vide iam rectū cor [sed non quod ego volo: sed quod tu] Hec Beda [Et rediēs] de loco ī quo orauerat [ad] tres [discipulos suos] .s.petrū/ iacobū/ꝛ iohānem [inuenit eos dormientes] iam vicina tentatione incipiebant oculi eorū languescere: qꝛ dormitio erat quasi prefiguratio negatiōis et fuge. Unde Beda. Somnus corporis ꝑfiguratio erat ꝙ in ꝑmo grauādi erāt somno infidelitatis. Et petro yronice dicit sic [Simō dormis] quasi diceret. Sic erat faciendū / vel sic imples qđ ꝓmiseras [Non potuisti vna hora vigilare mecū] quasi diceret. Qui vna hora non potuisti vigilare mecū quomodo mortē spernes tu qui spondes mori mecū? Non ostēdis tantū feruorē facto quātum verbo. In hoc apparet tua infirmitas.per hoc ꝙ dicit vna hora ostēdit ꝙ breuis est molestia tentationis respectu remunerationis. Ut erga dicit Tullius. Omnia que breuia sunt tolerabilia debēt esse/etiam si magna sint. Quāuis autem omēs dormirēt petrum tamē poti⁹ increpabat:qꝛ enī pre ceteris fuerat gloriatus:ideo pre ceteris erat increpādus. Item quia inter eos pricipalis erat:iō in ipso alios reprehendebat. Itē qꝛ in eodē defectu plat⁹ magis est icrepādus ꝗ̄ alij ceteris paribus. Qui etiā iam infirmitate depressus non petrus vel cephas:sed antiquo noīe simon a dño hic vocaẗ [Uigilate] attente oculis mentis et corporis [et orate] deuote verbis/cordis/et oris [vt nō intretis in tentationē] negādi me et recedendi a me:nō dicit ne tētemini quia impossibile est hominē nō tentari:sed [ne intretis ī tentationem] et incidatis in eius profundum.i. ne tentatio vos supet et includat ꝑ consensum vel opus:tentationis enī initium est suggestio mali: medium consensus in delectationem vel opus:consummatio est opus ipsum. Ad euitandū autem tentationem:ꝛ ad resistendum eidē recurrendum est ad orationem. Oratio enim est eleuatio mentis in deum:quāto autē mens in deum eleuatur tanto facilius tentatio ab ea separatur. Et sicut fur audito clamore fugit ꝛ vicini veniunt ad succursum:ita clamor orationis dyabolū fugat/et sanctos ad succurrendū excitat. Unde Isidor⁹. Hoc est remediū eius qui vitiorū tentamentis estuat: vt quotiens quolibet vitio tangitur totiens orationes fundat:quia frequēs oratio impugnationē vitiorū extinguit. Et sicut seruus qui sentit furē in domo et nō clamat fauet furi:et proditor est domini sui: sic qui scit tentationē esse in corde videtur christū prodere et dyabolo cōsentire/nisi statim per orationem exclamet. Et ideo quia dyabolus semper tentat semper debemus orare et nunqꝫ deficere. Sed oratio debet ordinari non ad hoc vt non tentemur:sed ad hoc ꝙ non intremus in tentationem. Multū aūt valet ad expulsionem tentationis cogitatio/ et timor eterne mortis. vnde Aug. Timor de futura morte mētē concutit/et quasi cōclauatos oēs corporis motus sub hic ligno crucis affigit [Spūs quidē] de se et natura sua [prōptus est] in me et in vobis ad cōfitendū [caro autē infirma] i vobis/nō autem ī me ad tolerandū:qꝛ caro corrupta semp deprimit et aliquādo vincit spiritū:ꝛ iō est orandū. Nam quasi promptum habuisti spiritū in promittendo mori etiā ꝓ me:sed nūc patet carnis infirmitas ad sustinendū imminentem tentationem:qꝛ ipsa dormitio corporalis iudiciū est:et quasi prenūcia vestre infirmitatis:nōdum enim virtute ex alto induti estis. vbi Hiero. Hoc autē aduersus temerarios dictū est qui quicquid crediderit putāt se ꝯsequi posse. Itaqꝫ quantū de ardore mētis cōfidim⁹ tantū de fragilitate carnis timeam⁹. hec Hiero. Tu dñe q mandasti ꝙ vigilem⁹ et orem⁹ da nobis gratiā ad hoc faciendū:qꝛ licet spūs promptissim⁹ sit/caro tñ infirma est/ꝛ tota pigra ꝛ tota somnolēta:nec pōt sustinere vt vix per vnā horā perfecte tecum vigilet ꝛ tecū oret ne cadat in tentationem. Deinde [iterū secūdo abijt ꝛ orauit di. Pater mi: si non potest hic calix transire nisi bibā illū/fiat volūtas tua] Ostendit hic vt ait Chry. Qm valde cōcordat volūtati dei/et qm vbiqꝫ hāc sequi oportet/ et hāc inquirere. Uellet quidē transire calicē:qꝛ hō est sed pficit dispēsationē:qꝛ patri obediēs est. vñ et Leo papa. Hec vox capitis salus est toti⁹ corporis:hec vox oēs fideles instruxit.oēs ꝯfessores accendit: oēs martyres coronauit. Nā quis mūdi odia:quis tētationū turbines: quis posset ꝑsecutorū superare terrores:nisi xp̄s in oībus et pro omnibus patri diceret fiat volūtas tua? Discāt igiẗ hanc vocem omnes ecclesie filij: vt cum aduersitas violentie alicuius tētationis incūbit / superato tremore formidinis accipiāt tolerantiā passionis [Et reuersus denuo inuenit eos dormiētes pre tristicia:erant enī oculi eorū grauati] et depressi:interiores quidē languore terroris et tristitie/exteriores vero vigiliarū longitudine:nam tristicie magnitudine somnū non poterant vincere: timentes tū pro capite:tū ꝓ se:sed sicut dormiebāt mēte:ita et corpore:qꝛ ex torpore anime quādoqꝫ ꝓuenit somn⁹ nature [ꝛ ait illis. Quid dormitis] scilicet in tantis cōstituti piculis cū sit tempus vigilādi ꝓpter instantiā grauissime tentationis vobis imīnētis [Surgite] a torpore mentis [vigilate] animi vigilātia [et orate ne intretis in tētationem] scilicet per consensum.i.ne tentatio vos superet et itra suos classes teneat [Et abijt iterum et orauit tertio dicens eundē sermonē] orationis:scilicet [pater mi] ꝛc. Tertio christ⁹ idem orauit/vt orationis frequētiā ostenderet/et nobis spei lōganimitatē exhiberet. Iterat orationē ostendēs ꝙ oratio debet esse continua. Siliter iterat visitationē discipulorū suorꝫ:qꝛ opera charitatis debent orationi esse cōiuncta. Et sic prelatū instruit et sibi et gregi intēdere:ꝛ nunc cōtemplatiuā:nunc actiuā vitā exercere. Huic nobis obstat qđ diciẗ i ecclesiastico. Nō iteres verbū in oratione tua:qꝛ illa auctoritas sic intelligēda est:nō iteres.i.ita sis diligēs in proferendo integre et deuote verba orationis tue vt postea ꝓpter omissionem vel negligentiā nō oporteat iterare:sed tamē iterare propter deuotionē vel instantiā bonum est. Sic et eundē sermonē in predicādo diuersis bonū est quādoqꝫ iterare. Cum autē oraret et anxiareẗ domin⁹ iesus [ecce angelus] princeps michael astitit confortās in eo motū sensualitatis ꝭm quā minoratus est paulominus ab angelis:illum scilicet motū qui exhorrebat mortem. Statī postꝗ̄ christus se volūtati patris submisit angelus eum confortauit. In quo innuitur ꝙ licet quādoqꝫ nō fiat qđ petitur:quia forte non expedit semper:tamē oranti mētalis ꝯsolatio cōfertur. Et ꝭm Theo. vt nobis innotesceret orationis virtus quaten⁹ eā in aduersis preponam⁹ orās dñs ab angelo ꝯfortaẗ. Et humilis dñs reuerēter ꝛ humiliter suscipit hāc cōfortationē etiam a sua creatura:cōsiderās se esse minoratū paulomin⁹ ab angelis dū est in hac lachrymarū valle:et sicut cōtristabaẗ vt hō/sic ex verbis angeli fuit ꝯfortat⁹ vt homo. Nec putandū ꝙ hic angelus vel alius fuerit in ei⁹ custodiā deputatus:qꝛ hoc nō decuit ꝛ xp̄s nō idiguit.ꝭm Bedā. Alibi ꝙ angeli ei ministrauerint:hic ꝙ angelus cū cōfortauerit diciẗ vt vtraqꝫ natura designetur. Nam diuine nature angeli ministrāt:humanā vero cōfortāt [Apparuit autē ei an-

Job.vj. — Volūtas christi. — Petendi a deo forma. — Petri increpandi causa. — Oratiōis virtus. — Timor mortis eterne. — Prōptitudo spiritus petri. — Fiat volūtas vox efficacissima. — Eccl'i.vij — Ps.viij. — Angelum nō habuit deputatū. — Mat.iiij.

Angel⁹ in forma humana.

gelus] visiōe corporali ī assumpto corpore humano / cōsolās eum per modū seruientis: nō propter se ꝛ sui indigentiā: sed magis ꝓpter discipulorū assistentiū consolationē: et ad confirmandū fidem in eis ꝙ christus sit maior angelis ratione deitatis: ac ꝓpter nostrā instructionem: ad ostendendū scꝫ ꝙ angeli assistunt nobis orantibus confortantes nos in oratione / et vt ex suā post tristiciā consolatione sciremus ꝙ tribulatis ꝓ christo nō deest diuina cōsolatio iuxta illud Psalmiste. Scdʒ multitudinem dolorum meorū in corde meo ꝯsolationes tue letificauerunt animā meā. Nam (ꝭm Bedā) creator non indigebat creature subsidio: sed homo fact⁹ sicut nobis et ꝓpter nos est cōtristatus: sic nobis et propter nos est cōfortatus. Sed ꝛ ipse dñs ratione se confortabat dicēs ad patrem. Non sicut ego volo: sed sicut tu. Aiunt autē quidam michael astitisse oranti et dixisse se patri orationis tenorē retulisse: omnesq; procidētes angelos ꝓ hoc ipso orasse et respōdisse patrē: nouit dilectus fili⁹ meus ꝙ humani generis redēptio quā sicut optamus sine sui sanguinis effusione decenter fieri nō potest. Angel⁹ autē post hec confortauit eū / vel de sui presentia sicut amic⁹ de sua presentia cōfortat amicū. Unde confortauit .i. ad modū confortantis se habuit: scilicet ei assistēdo: vel forte aliqua verba cōsolatoria dicēdo: qꝛ scilicet hic vincet lucifer sicut victus est i celo: vel qꝛ magnanimū magna sustinere deceret: vel qꝛ passio cito transiret et ei⁹ fruct⁹ esset ꝑpetu⁹: scilicet redēptio humani generis et restauratio angelice ruine: vel aliqd simile. vel ꝭm quosdā (vt dicit Theo.) ista angelica confortatio fuit xpi glorificatio. dicebat enim angel⁹ glorificans eū. Dñe tua est virt⁹ tu potes contra mortē et infernū gen⁹ liberare humanū et similia. Jesu qui in oratione positus ab angelo cōfortari voluisti: da mihi per virtutem orationis tue vt orāti mihi semper assistat angelus tuus me cōfortans. Hic aia aduerte contra impatientiā nostram: qꝛ dñs iesus pluribus vicibus orauit anteq; a patre acciperet responsionem et confortationē. Sicut autē ter fuerat tēptatus in tribus locis: sic ter orauit. nō in eodē loco: sed in tribus diuersis locis distantib⁹ abinuicē per iactū lapidis. Et (vt dicitur) adhuc in ipsis locis vestigia ecclesiarū sunt que ibi facte fuerūt[Et fact⁹ in agonia prolixi⁹ orabat] ostēdēs ꝛ docēs ꝙ nos in agonia / vel quacūq; necessitate cōstituti debem⁹ ad orationē confugere / ꝛ in magnis periculis ac maiori necessitate magis et instanti⁹ orationi insistere. Agonia ista pōt dici certamē cōtra mortem: vel mortis anxietas: quā quasi presentē preuidebat: ꝛ iō dicitur tunc fuisse in agonia: sicut infirmi in extremis laborātes dicūtur esse i agone. Uel potest dici certamē et reluctatio sensualitatis ac rationis: qꝛ agonizabat ꝛ certabat in eo mirabili pugna: sensualitas naturaliter mortem horrens ꝛ recusans: ac ratio voluntati diuine obtēperans: et ipsam mortem pro salute humana zelās: quia virtute diuina quelibet pars permittebat agere vel pati quod proprium erat sibi. Jam tamen vincebat mortē animo dum etiam mori volebat: quā post vicit actu ipo scilicet resurgēdo. Sed heu colluctatio carnis ad spiritum / siue sensualitatis ad rationē / quosdam hominū facit retroire vel exorbitare: vt illos qui peccāt mortaliter et quosdā lente incedere siue in via morari: vt illos qui peccant venialiter. Unū in huiusmodi pugna prolixius est orādum vt oratio sit recta et voluntas ꝯstans / ac sensualitas recte rationi et ratio diuine voluntati non obsistat: sed obediat et dicam⁹ nō mea / sed tua volūtas fiat: Jn statu mortis districtū iudiciū ꝛ ea que homo nunq; antea recoluit ei veniunt in animū. Jn cui⁹ figura christus appropinquāte morte / fact⁹ est in agonia. vn̄ Greg. Appropinquāte etiam morte nostre mētis in se certamē expressit qui vim quādā terroris ꝛ formidinis patimur cū per solutionē carnis eterno iudicio appropinquam⁹. Nec immerito tunc anima terretur: quoniā post pusillū hoc inuenit quod ineternū mutare nō possit. Si eni cōsideremus ꝙ viam vite presentis nequaq; sine culpa trāsire poterim⁹: ꝛ ꝙ nec hoc ipm sine reatu nostro est ꝙ laudabiliter gessim⁹ / si remota pietate iudicemur / merito in agonia cōstituimur. Et cū dñs prolixi⁹ oraret interī sudor feruentissim⁹ in modū sanguinis erumpens i hac agonia siue certamine vsq; in terrā abūdāter currebat. Ex feruore eni orandi et ex apprehensione imminentis

Ps. xciij.

Confortatio angelicalis.

Or.

Ter orauit: vt ter tentatus fuerat.]

Orādum ꝓlixius.

Morienti subuenientia.

periculi / ac vehementi anxietate sensualitatis que pmittebatur agere et pati qd erat propriū sibi inflammabat cor et corpus / vt apertis poris efflueret sudor rubicundus et sanguineus. Jste sanguis fuit verus et naturalis ꝙtum ad veritatem sue existentie: ꝛ de purissima xpi carne / sed miraculosus et nō naturalis quantū ad modum profluentie: quia (ꝭm Bedā) cōtra naturā est sanguinē sudare. Sic etiam oportet dicere de sanguine et aqua lateris xpi iam mortui / ꝙ fuit verus sanguis et vera aqua: sed miraculose effluxerunt de mortuo corpore. Ad hunc suauissimi sudoris balsamū egrotis proficuū festina ne tardaueris vt inde sanari merearis. vn̄ Ansel. Qui stas accurre / et suauissimas illas guttas lambe / et puluerem pedū illius linge: noli dormire cū petro ne merearis audire sic non potuistis vna hora vigilare mecū. hec Ansel. Surgit igit tertio ab oratione in qua stabat flexis i terrā genib⁹ totus sanguine madefact⁹: quē cōspice tergentem sibi vultū / vel forte etiā in torrēte lauantem: totūq; afflictū reuerenter cerne: ꝛ considera quanta tunc fuerit anime sue angustia: cuius testes sunt gutte sanguinee decurrētes in terrā / et ei intime cōpatere: qꝛ nō sine ingenti acerbitate doloris hoc sibi potuit contingere. Nunq; eni aliquis mortaliū ob mortis horrorē auditur sudorē fudisse sanguineū. Unū patet ei⁹ nunq; similem fuisse dolorē. Jn hoc quidē apparet quāta fuerit amaritudo passionis xpi: cui⁹ sola cogitatio tātū naturā immutauit ꝙ pre angustia sanguinem sudare coegit. Hec pugna eius ꝛ anxietas martyrum certamina et agones significans plurimū ꝯsolat ꝛ ꝯfortat pusillanimes ꝛ infirmos: ꝛ ad amorē icitat tepidos ꝛ ingratos. vn̄ Ansel. Positis quoq; genib⁹ in terra ꝓcidisti in faciē tuā adorans in agonia et dicens. Abba pater mi / si possibile est transeat a me calix iste. Et angustias quidem cordis tui dulcissimi certissime idicabat sudor ille sanguine⁹ q orōnis tēpore de sanctissima carne tua guttatim decurrebat in terrā. Dominator dñe iesu vn̄ aie tue tā vehemēs tristicia: vn̄ tanta sudoris anxietas / ꝛ tā anxia supplicatio. Nōne voluntariū oīno sacrificiū deo patri obtulisti / et nihil inuitus pertulisti: vtiq; dñe. Arbitramur autē ꝙ ꝛ hoc quoq; ad cōsolationē infirmoꝝ mēbroꝝ tuoꝝ assumpsisti ne forte desperet: qs si caro īfirma remurmuret vbi ad passionē prompt⁹ est spiritus. Nimirū et vt maiores erga te amoris et gratitudinis stimulos haberem⁹ naturalē carnis infirmitatē eiuscemodi indiciis in te expressisti: quibus docemur qꝛ vere languores nostros portasti: et nō absq; sensu doloris passionū sentes ꝑcurristi. Uox eni illa vox carnis fuisse videt nō spiritus / eo ꝙ subiūxisti. Spirit⁹ quidē prompt⁹ est: caro aūt infirma. hec Ansel. Uoluit aūt dñs sanguinē sudare plurib⁹ rationib⁹. Prima est (ꝭm Aug.) ad figurādū ꝙ de corpore suo toto qd est ecclesia sanguis effundend⁹ et emanatura erant sanctorū martyria. Secūda ē (ꝭm Bedā) vt ꝑ terrā sanguine irrigatā declararet terrenos hoīes sanguine suo redimendos et mūdandos. Tertia est (ꝭm Alo.) vt totū mundū peccatis mortuū ad vitā resuscitaret: ideo sudorē suum sanguineū ad terram decurrere volebat. Jtem ꝭm Ber. non solū oculis: sed quasi mēbris oīb⁹ fleuisse videtur: vt totum corpus eius qd est ecclia toti⁹ corporis lachrimis purgaretur. Insup etiam sanguis decurrebat in terrā: ad ostendendū ꝙ ꝓ terra .i. ecclia adhuc militante in terra orabat / ꝛ sanguinē suū fudebat: et ipsam suo irrigatā sanguine fecūdabat. Jn sudore aūt notatur feruor: in sanguine preciū: in decursu abūdātia: in guttis ꝑticularis efficatia / ꝙuis eēt vhis sufficientia. Ex isto articulo q est sudoris sanguinei defluxio / habet documētū salutiferū ꝙ et nos in oratiōe debem⁹ ita esse intenti ꝛ feruidi / vt ex vehemētia intentionis et feruore deuotionis sudem⁹ quasi sanguinē ꝑ cōfigurationem passionis xpi / ꝛ ardorē dilectiōis ad deū. Quod fit dū qs orās i tāto ardore deuotiōis accēdit ꝙ pro amore dei si oportet sāguinē suū fundere nō veret: et talis sic icalescit spiritu / vt totus sanguis i corpe qsi spiritui alludēs pnū et prōptū se exhibeat ad excludēdū: qꝛ vero caro ex īfirmitate sua tam vehementē ardorē deuotionis sufferre nō ꝑualet: iō sudorē qsi sanguinē euaporat: vel saltē ꝑ sanguine ardētes lachrymas ꝑ oculos effundat. Et qm nos tam vigorosam orationē effūdere non valeam⁹ / adiungam⁹ orōnē nostrā orōni xpi / q ē aduocat⁹ noster apd patrē ꝛ

Dolor passionis dominice.

Sāguinē sudadit rō

Efficatia orōnis et orōne xpi.

ipse īterpellat pro nobis:īmo orat nobiscū. Et illa orō
est efficacissima ⁊ deo patri accepta:q̄ scʒ in vnione orō
nis xp̄i offert. Quā efficaces etiā sint lachryme orōnis:
et maxime ille q̄ ī recordatione passionis xp̄i fundunt
patet ex quadā reuelatiōe facta cuidā ꝑsone/de qua le
git ꝙ apparēs ei dñs in spū ait. Si qs in recordatione
mee passionis lachrymas cū deuotione fuderit/suscipe
re volo ac si ipse pro me passus sit. In recolendo istū ar
ticulū ꝓcidat hō in faciē super terrā orando intente:et
cogitet angelicā ꝑsentiā sibi tunc adesse: recogitet etiā
agonē suū ⁊ conet q̄ntum potest habere lachrymas ex
compassione et amore xp̄i:quas si habere nō pōt ꝑ ocu
los/fundat saltē lachrymas cordis. Et sicut xp̄s dei fi
li⁹ iminēte sibi passiōe horrēda cū preangustijs supuen
ture mortis guttas sanguineas in terrā funderet nihil
omin⁹ tn̄ libere volūtatē suā volūtati p̄ris cōmisit:⁊ qd̄
ceperat deuote ꝑfecit:sic q̄libet deuot⁹ in omni aduersi
tatis pressura/⁊ tribulationis angustia (lʒ forte naturā
reluctātē habeat) se paterne volūtati cōmittat:et h̄ qd̄
occurrit deuote suscipiat. O pie iesu q̄ factus in agonia
guttas sanguinis mirabilit̄ desudasti:da mihi vt recor
datiōes tue passionis accēsus lachrymarū guttas pro
sanguine in ꝯspectu tuo merear dulciter desudare ¶ Re
spice nūc qualiter iacebāt discipuli dormientes:⁊ quali
ter dñs ostēdit eis modū orandi in gestu corporis/⁊ in
verbo pio:⁊ per angelū ibi apparentē:quē modū ⁊ tu te
nere debes.s. te prosternēdo/ac ꝓpriū defectū ⁊ fragili
tatē recognoscendo/⁊ cadēdo in faciē tuā/ non post fa
ciē/vt ea q̄ rogas corā te habeas/⁊ in mente teneas nō
retro vt vnū ore dicendo/⁊ aliud corde cogitando:⁊ vt
humilitatem mētis ostēdas habitu corporis: casus em̄
in terram docet nos magis humiliari si posset fieri:⁊ ꝙ
voluntas patri semꝑ precedat:⁊ ꝙ nō tepide/sed cū ma
gno feruore ores sicut dñs fecit:⁊ ꝙ nō parū sed ꝓlixe ⁊
distincte:nō sicut illi qui festinanter horas soluendo:et
si nō verbo/facto tn̄ dicūt expediam⁹ nos de istis:quia
habemus facere alia magis necessaria: quasi festināte
ad vtiliora ⁊ maiora. Et vide quomō statim aderit tibi
angelus q̄ te adiuuet ⁊ confortet:⁊ orationē tuam deo
ꝑsentet:ꝓpter exēplū em̄ nostrū ille angelus apparuit
cōfortās dn̄m. Et nō semel:sed frequēter est orandum
sicut ipse ostēdit nobis per trinā orationē suā:docēs vt
non deficiam⁹:sed in oratione permaneamus donec ipe
tremus ea que postulare iam cepimus. Et tu ora ꝑ mor
tuis/ꝓ viuis/tā peccatoribus q̄ iustis. Ter orauit ter vt
⁊ nos de peccatis preteritis veniam:de ꝑsentibus emen
dationē:⁊ de futuris cautelā a deo postulemus. Vel vt
hec tria.s. veniā/gratiā/et gloriā in oratiōe petam⁹ vel
vt cōtra trinā concupiscentie seu cupiditatis tentatio
nem orationis clipeo tueamur. Vel vt ad trinitatē.s.pa
trē/⁊ filiū/⁊ spm̄ sctm̄ orationē dirigam⁹. Per h̄ etiā
docuit nos orare perfecte:qꝛ ꝑfectio cōsistit in trib⁹:scʒ
in principio:medio:⁊ fine. Cōpatere nunc dño ⁊ admi
rare profundissimā humilitatē suā:qꝛ cū sit deo p̄ri suo
coequalis ⁊ coeternus:prostrat⁹ tn̄ deū orat ⁊ tanq̄ q̄li
bet de populo homuncul⁹. Orare q̄dē patrē cōuenit xp̄o
ratione humanitatis ī qua est minor patre:nō autem ra
tione deitatis ī qua est equalis patri:vt homo rogat pa
trem qui vt de⁹ est vnus cū patre. Cōsidera etiā ꝑfectis
simā ei⁹ obedientiam. Quia em̄ pater vult ꝙ moriat̄:ipe
hanc obediētiam reuerēter suscipit ⁊ exequit̄. Vide ter
tio indicibilē ad nos charitatē tam patris q̄ filij:ꝓ no
bis em̄ hec mors indicit̄ et sustinet̄ ꝓpter nimiā ipsorū
charitatē quā ad nos hn̄t ⌊ Venit aūt⌋ post hec dñs ie
sus ⌊ad discipulos suos⌋ ⁊ q̄si cōpatiēs eis ꝓpter tenta
tionē de ꝓximo eis imminentē ⌊ dixit eis. Dormite iam
⁊ requiescite⌋.q.d. Parum potestis hoc facere. Qui ibi
dē aliquātulū dormierūt. Iubet eos dormire vt ondat
suā ad eos ꝯpassionem:qꝛ grauati erant:⁊ vt cognoscāt
suam infirmitatē:qꝛ cū ipo vigilare nō poterāt:⁊ vt som
no recreati fugere possent de manibus eoꝝ q̄ statim xp̄ʒ
erant capturi:⁊ in figura ꝙ in ꝓximo infidelitatis som
no erant grauandi. Considera in xp̄o māsuetudinē pi
am quanto enim magis appropinquat ad mortem/tan
to magis ostendit cordis sui dulcedinem. Bonus pa
stor vigilabat super custodia pusilli gregis sui. O grā
dis amor. Vere bonus ⁊ pius est hic pastor. Vere in fi
nē dilexit eos/cū in tanta agonia posit⁹ illo modico tp̄e

Orō cū lachrymis cōpassiōis

Orādum frequēter.

Dñs curter orauit

Orare quō xp̄o cōuenit.

Dormire cur ꝑmisit ap̄los

Vigilia christi.

quietem eorū ꝓcurat:nō sic hodie multi pastores faciūt
q̄ subditis vigilātib⁹ ⁊ in agonia positis dormiunt sua
uiter et quiescunt. Dū ergo videbis discipulos dormiē
tes in tanto periculo ⁊ dn̄m vigilātē:si deuotus es mul
ta inuenire poteris que dicas tā dño tuo q̄ discipulis
tuis. Videbat tandē a lōge aduersarios suos veniētes
cum facibus ⁊ armis:nec tn̄ discipulos excitauit nisi cū
prope et quasi iuxta eos fuerant:tunc aūt euigilans di
scipulos dixit eis ⌊ sufficit⌋ scʒ qꝛ iam quieuistis/ ⁊ satis
dormistis:ergo parum est dormiendū. Unde quidā pa
tres non nisi stando vel sedendo somnū capere consue
uerūt ꝑ modicū. Ter discipuli dormiūt:ter dñs orās su
scitat que trina dormitio ⁊ suscitatio tres mortuos q̄s
dñs suscitauit significat. Et subiūxit ⌊ Venit hora/⁊ fi
lius hominis tradet̄ in manus peccatorum⌋ vbi Orige
nes. Sed ⁊ nūc iesus in manus peccatorū tradit̄ quan
do hi q̄ vident̄ in iesum credere habent eū in manib⁹ su
is cū sint peccatores:sed et quotienscūq̄ iustus habens
in se iesum in potestate factus fuerit peccatorum iesus
est traditus in manus peccatorū. Hec Origeń. ⌊ Surgi
te eam⁹⌋ scʒ obuiā iude ꝓditori ⁊ suis cōplicib⁹ ⌊ ecce q̄
me tradet prope est⌋ quē nolo declinare q̄uis possem h̄
facere:ac si diceret. Nō nos inueniāt latentes ac q̄si ti
mentes ⁊ retrahentes:vltro eam⁹ eis obuiā ⁊ pergam⁹
ad mortē:vt passuri cōfidentiā ⁊ gaudiū videāt ⁊ passio
nem omnino voluntariā sciant. Ultro nos debemus of
ferre q̄n non expedit mortē effugere:vbi ostenditur xp̄i
desideriū ad nostrā redemptionem:qꝛ non solum prodi
torem cum turba venientem expectauit: sed etiā eis oc
currit:vbi etiā docet vt si tribulari nos oportet cū gau
dio ⁊ cōfidentia sustineamus. Moraliter quoq̄ monet
nos ad tria. Primo ad tētationes nos preparare cū dr̄
⌊ surgite⌋ Secundo in bonis operibus ꝓficere cum sub
ditur ⌊ eamus⌋ Tertio omni hora quasi tentationē ꝓxi
mam expectare cum additur ⌊ ecce ꝓpe est⌋ ⌊ Et adhuc
eo loquente cū discipulis suis:ecce iudas⌋ mercator pes
simus ⌊ vnus de duodecim⌋ scʒ numero nō merito:quod
dixit ad ostendendum in mane facinus illius q̄ de apo
stolica dignitate ꝓditor fuerat factus ⌊ accepta a presi
de cohorte militum⌋ gentilium/quorum intererat cape
re malefactores cū tribuno qui p̄erat eis:ac turba plu
rima iudeorum ministrorum accepta a pōtificibus et
principibus sacerdotū crudeli vtiq̄ ⁊ pessima societa
te ipiorū tanq̄ ad tenendū reū/ antecedebat eos tanq̄
ductor eorum qui volebant comprehendere iesum:⁊ ve
nerūt illuc ⌊ cum laternis ⁊ facibus⌋ vt si in tenebris la
tere vellet his q̄reret̄:necnō ⌊ cū gladijs fustib⁹ ⁊ armis⌋
vt captionē ei⁹ īpedire volētib⁹ his resisteret̄: ꝯm hiero.
Incūbit virtuti seculi qui desperat de adiutorio dei:ha
bebat vtiq̄ fulcimentū ab vtraq̄ curia.s. imperatoris ⁊
pontificis quasi seruato ordine legitime ꝑtātis vt nēo
tenētibus auderet obsistere/cum hinc milites presidis/
inde ministri pharisеorum qui in lege summi ⁊ iudices
videbantur illum tenerent:vel etiam si quis auderet cō
tra tot nō posset:timebant enim plebem ne per hanc de
fenderetur contra eos: ⁊ ideo etiam nocte traditur/ vt
sine turbis q̄ in die frequēter ꝓpter instructionem ade
rant inueniretur. Anteq̄ autē iudas cum turba veniret
ad hortum vbi iesus cum discipłis erat/dedit eis signū
dicens. ⌊ Quēcūq̄ osculat⁹ fuero ipse est⌋ scʒ xp̄us ⌊ tene
te eum/⁊ ducite caute⌋ scʒ cauendo a populo ne eum de
vestris manib⁹ eripiat:populus enim communis deuo
tionem ad eū habebat: hoc autē fecit iudas et propter
romanorū milites q̄ xp̄m non cognoscebāt:⁊ ꝓpt̄ alios
ne loco xp̄i caperent iacobū minorē:q̄ in facie xp̄o simi
limus erat:ꝓpter qd̄ specialiter frater dñi dicebat̄:⁊ qꝛ
timebat ne se transformaret/⁊ de manib⁹ eorū elaberet̄:
quia pluries detētus ab ipsis pertransijt nescientibus
eis:⁊ ideo osculari eū voluit vt in osculando teneret̄ ne
euaderet. Et cū venissent ad hortum ⌊ tunc iesus sciens
oīa que⌋ ex dispositione diuina ⌊ ventura erant super eū
ꝓcessit⌋ vltro ⌊ in occursum illoꝝ⌋ sicut parat⁹ ad passio
nē:ex q̄ ptʒ volūtarie eū captū fuisse ⁊ passum:discipuli
quoq̄ sequebant̄ eū timētes: sed ipse cōfortabat eos ne
timerent. vn̄ Ansel'. Qm̄ prōptus bone iesu spiritus tuus
ad passionē fuerit euidenter ostendisti q̄n venientibus
vna cū proditore tuo viris sanguinum et querentib⁹ ani
mam tuam cū laternis/⁊ facibus ⁊ armis per noctem

Tradi in man⁹ peccatorum

Iude aduētus.

Armatura iude.

Iacobi minoris similitudo ad xp̄m.

vltro occurristi⌊ Et dixit iesus occurrētib⁹:offerēs se volūtarie eis⌊ Quē q̄ritis⌋ Nō īterrogat quasi ignar⁹ volūtatis eorū: sed mori parat⁹ interrogat: vt sciāt esse eū quē querebāt⌊ Respōderūt ei iesum nazarenū⌋ Non erat querēdus ad mortē quē ꝯfitētur esse salutis auctorē: nec erat ꝯsequēd⁹ quē dicūt esse florē honoris et honestatis⌊ Dixit eis iesus⌋ semetipsum manifestās et offerēs⌊ Ego sum⌋ sc3 quē queritis.q.d. Quid pro signo sumitis osculū ꝓditoris: quid quasi latentē me queritis cū facib⁹ ꝛ laternis?⌊ Ego sum⌋ Nō se occultauit nec se abscōdit: s3 magis querētib⁹ obuiā iuit/ ꝛ se ostēdit. vbi Chrys. Fecit autē hoc iesus ostendēs qm̄ nō solū cōprehēdere eū nō possent: sed nec videre in medio existentē: nisi ipse cōcederet. hec Chry. Uirtute eni diuina factū est/ vt veniētes ad capiendū eū primo nō cognoscerēt: etiā suus discipulus q̄ venerat ad tradendū: qd̄ maxie est potētie ei⁹ ostensiuū: vt per hoc secūdo ostenderet ꝙ de volūtate sua caperetur: q2 incognitus ab eis recedere poterat si voluisset. Sed et manifesti⁹ patet ꝑ hoc qd̄ subdit: q2 audito verbo virtutis et diuinitatis qd̄ est ei cū patre et spū sctō cōmune a voce tonitrui huius formidātes⌊ abierūt retrorsum et ceciderūt in terrā⌋ resupinitā iudas ꝙ̄ alij potentia diuinitatꝭ ipsi⁹ deiecti: ita erat eis īportabile qd̄ dicebat. Itē ideo vt etiā quantū in se est daret iudeis materiā cōuersionis viso potētie sue miraculo: et ideo cū statim ad ostensionē sue potentie cōuersi nō fuerūt se eis capiendū sponte obtulit⌊ Ceciderūt retrorsū⌋ et resupini sicut cadūt iniqui/nō ante et in faciē sicut cadūt iusti: q̄ aūt aū se cadit videt quo cadat qui autē retro cadit nō videt sui casus periculū. Iniqui ergo retro cadūt: q2 nō videt sui casus miseriā et quod eos sequatur: iusti vero q̄ in istis visibilib⁹ semetipsos sponte deijciūt: vt in inuisibilibus erigātur in faciē suā/ et ante cadere dicūtur: q2 casum vidēt/et timore cōpuncti humiliant. Hinc ergo pēsandū est ꝙ̄ aspera erit vox irati: cui⁹ verba dulcia pati nō potuerūt: hoc aūt factū est ex diuina ordinatione vt per h̄ declararet virt⁹ sue diuinitatis. vn̄ Aug. exclamās ait. Ubi nunc militū cohors et ministri ꝓncipū ac phariseorū/vbi terror et munimē armoꝝ? Nempe vna vox dicētis. Ego sum: tantā turbā odijs ferocem/armisq̄ terribilē sine telo vllo percussit/repulit/strauit virtute diuinitatis latentis. Deus eni latebat in carne: quid iudicaturus faciet qui iudicādus hoc fecit? qd̄ regnaturus poterit q̄ moriturus hoc potuit? hec Aug. Poterat xp̄s oēs hostes suos destruere si vellet se defendere: sed noluit nisi ad modicum eos ꝓsternere: hoc ideo fecit vt ostēderet se mortē voluntarie sustinere: et si vellet reniti nō possent eum capere: vel tenere. Hec hostium xp̄i victoria fuit olim in sampsone et sagar/et dauid prefigurata. Sampson cū mandibula azini strauit mille viros: et Sagar cum vomere interfecit viros sexcentos. ꝛ Dauid vno īpetu occidit viros octingētos. Sed si isti dei adiutorio tot hostes prostrauerūt/nō est mirū ꝙ corā xp̄o oēs hostes corruerūt. Et cū tremuli surrexissent⌊ iterū eos interrogauit quē queritis⌋ questionē iterat vt fideles sua passione liberādos ostendat⌊ Illi autē⌋ adhuc in malicia sua ꝑseueratores⌊ dixerūt. Iesum nazarenū⌋ nō eni cognoscere vel capere poterant eum donec ipse vellet: propter hoc subditur⌊ Dixit eis Iesus dixi vobis quia ego sū⌋ qui volūtarie me offero: et tunc habuerūt ipsius noticiā et capiendi licentiā ꝓpter qd̄ sequitur⌊ Si ergo me queritis⌋ sc3 cōprehendere/ faciatis id qd̄ intēditis: sed tamē⌊ sinite hos⌋ sc3 discipulos meos⌊ abire⌋ q2 nō est tēpus modo ꝙ tollātur de mūdo. In quo patet ꝙ ipse dedit eis potestatē capiendi eū: nā sicut ex sua potētia discipulos suos seruauit: ita et multo magis seipsū seruare potuisset quasi dixisset. Si do vobis potestatē me capiendi: vt tñ meis discipulis nō faciatis aliqd̄ mali. Hoc dixit q2 seruādi erāt discipuli vt verbū salutis per eos diuulgaret vsq̄ ad vltimā horā eius quā ad eos habuit dilectionis cōseruantiā demōstrauit: ꝑ hoc ostēditur ꝙ superiores debēt suos subditos fideliter adiuuare: et ꝑ eorū defensione se mortis periculo exponere(vt ait Aug) Facilit qd̄ iubet: sinūt eos abire quos nō vult perire: et implet qd̄ dixerat⌊ q2 quos dedisti mihi nō ꝑdidi ex eis quēq̄⌋ Tūc⌊ accedēs⌋ ille neq̄ et dn̄m suum subdole salutās⌊ dixit aue rabbi: et osculatus est eum⌋ Accessit tanq̄ domesticus: sed fur erat: salutauit tanq̄ discipulus: sed insidiator erat/osculat⁹ est tanq̄ amic⁹/et inimic⁹ erat. Dicit ꝙ erat ꝯsuetudo iudeoꝝ ī aduētu suo osculari: ad significandū ꝙ ingressus erat pacificus/ ꝛ ꝙ moris erat dn̄i iesu discipulos quos emittebat in osculo pacis recipere redeuntes: et ꝓpterea proditor illis osculū in signū dedit ꝛ alios tanq̄ dux exercitus ꝛ ductor ad malum precedens cū osculo ficto rediit.q.d. Non sum ego cū istis armatis: sed rediens more solito te osculor/ et dico: aue rabbi.o vere ꝓditor. Huic similes sunt multi prelati q̄ verbo vel facto alios scandalizādo/ et post se trahendo antecedūt ad malū: et ideo etiā antecedunt ad infernū. Iudas bn̄ficijs xp̄i abutens mala ꝓ bonis reddebat: cui etiā similes sunt qui similia facere nō erubescūt: ꝯm Bedā. Suscepit osculū dn̄s non ꝙ simulationē nos doceat: sed ne proditorē fugere videretur: et plus afficeret proditorē cū amoris officiū non negaret: simul et illud ps̄. complens. Cum his qui oderūt pacem eram pacificus⌊ Et⌋ suscepto osculo⌊ dixit illi iesus: amice ad quid venisti?⌋ Uocat eū amicū ꝯm statū pristinū: amicabilis eni fuit electus a dn̄o ī apostolū: ac si diceret. Ad quod scelus dilapsus es vt discipulus traderes magistrū: et dum esses apostolus factus es traditor: vide quid feceris: et cōsidera finē tuū malū: vel amice q2 diligo te: sed inimice: q2 me tradis. vel vocat eū amicū yronice ipro: perās simulationes. Tanq̄ ꝯm aug. dicentē. Oscularis et insidiaris: noui quare veneris: amicū fingis cū proditor sis: ondis amicitiā signo: et agis ꝓditionē de facto. Amicitie signis ꝓditores vtunt vt eoꝝ dolus latētius peragatur. Un̄ apertius ei dixit. Iuda osculo filiū hominis tradis⌋.i.in signū charitatis proditionē homicidij facis. Infelix signū vbi per pacē bellū: per osculum homicidiū: per salutationē condēnatio ꝓcurat: vbi ambro. Illud plus confutat ingratū ꝙ eū tradiderit/ q̄ cū esset dei filius ꝓpter nos fili⁹ hoīs esse voluisset.q.d. ꝓpter te suscepi īgrate qd̄ tradis hypocrita. Et ꝯm eūdē quasi amantis affectu corripuit proditorē: et ideo etiā ꝯm Chrys. proprium nomen posuit qd̄ magis dolentis erat reuocantis ꝙ̄ ꝓuocati ad irā: vn̄ Ansel. Signo qd̄ acceperant a duce flagitij teipsum manifestati. Nā accedentē ad osculū sanctissimi oris tui cruētā bestiā aduersatus no es: sed os in quo dolus inuētus non est. ori qd̄ abūdauit malicia dulciter applicuisti: o innocens agne dei: quid tibi et lupo illi? Que conuentio xp̄i ad belial? sed et hoc benignitatꝭ tue erat dn̄e vt oīa illi exhiberes que praui cordis sui pertinaciā emolire potuissent. Nā et veteris amicitie illum commonuisti dicēs. Amice ad quid venisti? Et horrore sceleris sui cor impium ferire voluisti cū dicebas. Iuda osculo filiū hoīs tradis: hec Ansel. Hoc idē potest dici indigne sumentibus corpus xp̄i.s.⌊ iuda osculo filiū hominis tradis.⌋ ¶ Moralit iudas est mūdus/ qui q̄n ad libitū dat diuitias tūc ridet q̄n dat solatia/et delitias tūc osculatur: q̄n dat honores tunc amplexatur: sed oībus istis modis nos decipit/ et morti eterne nos tradit. Teste beato Iob q̄ dicit. Ducunt in bonis dies suos/et in puncto ad infernū descendūt. Uide hic maximā mānsuetudinē dn̄i: q2 osculū proditori suo dedit: ꝛ verbis blādissimis alloquens amicū ipm̄ vocauit. O quod sunt hodie tales qui vident amici esse dn̄i ꝛ nō sunt eius amici. Amicis ei suis oīa nota facit.s. mundū ꝯtēnere/ carnē domare/ ꝛ dyabolū cū suis tētationibus vincere. Sed multi abeūtes retro post cōcupiscētias suas cum iuda proditore abierūt ad penas Quot sūt et hodie qui iter se vident amici: sed sunt ficti ꝛ peiores ꝙ̄ inimici aperti. Inimicus enim manifestus melior est ꝙ̄ amicus fictus. Ille dum timetur facile vitatur: iste preualet dum non cognoscitur. In isto articulo traditionis exprimuntur tria que specialiter traditionem istam reddebāt xp̄o multum dolorosam/ ꝛ factū inde aggrauabāt valde. Unū ē qd̄ fiebat a suo ꝑuo/a suo discipulo: ꝛ vno ex duodeci de toto mūdo ad tātā dignitatē apostolatus specialiter electus ab eo: vbi ꝯm Ambro. Seruus dominū: discipulus magistrū: elect⁹ auctorē ꝓdit. Scōm est: qd̄ signo pacis ꝛ amicitie.s. osculo tā fraudulenter ꝛ dolose tradebat. vn̄ Amb. Amor! pignore vulnus infligis: ꝛ charitatis officio sanguinē fundis et pacis instrumēto mortem irrogas. Tertium est ꝙ illud fedum os ꝓditoris vtpote cuius cor sathanas ꝛ oī

Margin notes: Obuiatio christi. — Resupin⁹ captiuantiū casus. — verbi xp̄i virtus. — Figure victorie xp̄i. Jud.xv. Jud.iij. ij.re.xxiij. — Capi voluit se non suos. — Osculādi ꝯsuetudo. — ps̄.cxix. — Amic⁹ dict⁹ iudas. — Ingratitudo iude. — ij.Cor.vj. — Mora/ — Amici fraudulenti. — Traditionis trina amara.

ſpurcitia eũ repleuerat: tã amoroſum ⁊ mellifluũ os ꝟbi
eterni contingere audebat. Et tũc ſm Chry. Agno mi-
ti baſia lupꝰ dedit venenoſa. ¶ Ex hoc articulo tria ha
bemus documẽta. Primũ eſt vt caueamꝰ ne ⁊ nos xp̄i
ꝓditores efficiamur: qꝛ (vt dicit Origenes.) Oẽs ꝓdi-
tores veritatꝭ amare veritatẽ fingẽtes oſculi ſigno vtũ-
tur oẽs: etiam heretici ſicut iudas ieſu dicunt aue rabi.
Itẽ xp̄m q̄ doloſe ſalutat/⁊ tradit oſculo in ꝓximo/vel
etiã in ſeipſo. In ꝓximo q̄dẽ dũ quis ꝓximũ diligere ſe
ſimulat/⁊ malũ cõtra eũ machinat̄: quã traditionem ſi
Mat.xxv bi xp̄s aſſumit. iuxta illud. Quod vni ex minimis meis
feciſtis mihi feciſtis. Item xp̄m doloſe cũ iuda ſalutat
⁊ oſculat̄/q̄ ꝓximo ſuo ꝓmittit ⁊ nõ ſeruat/vel fraudu-
lenter adulatur. In ſeipſo etiã deũ ſalutat/et oſculo tra
dit: qui ore dicit ſe noſce deũ: ⁊ credere in eũ/factis autẽ
negat. Itẽ cũ iuda dñm ſalutat ⁊ oſculo tradit/qui cũ
mortali ad corpꝰ dñi accedit. Secundũ eſt vt diſcamus
patienter ferre malorũ hoĩm fraudulentias: ſicut xp̄us
patienter ſuſtinuit ꝓditoris ſui fallacias. Tertiũ eſt vt
calũniatores nobis malũ imprecantes non odiamus: ſꝫ
amãtis affectu/exẽplo xp̄i eos corripiamus. In recolẽ
do hũc articulũ de falſo oſculo iude poterit hõ ꝑ ꝯtra-
rium cũ ſincera fide ⁊ deuotione oſculari pedes crucifi
xi/indignũ ſe reputans oſculo oris ad quod ille infelix
iudas accedere p̄ſumpſit: ꝙ ſi imaginẽ crucifixi ante ſe
nõ habeat oſculet̄ terrã/repreſentabo hoc idẽ: et aliter
ꝓut deus inſpirabit. O dñe ieſu qui a iuda oſculo tradi
pertuliſti/da mihi nunꝙ in ꝓximo vel in memetipſo te
tradere/⁊ calũniatoribꝰ meis ⁊ inſidiatoribus fraterni
Figura amoris officium nõ negare. ¶ Iſta iniqua ſalutatio xp̄o
proditorij facta olim fuit in ioab ⁊ amaſa. prefigurata. Ioab ama
oſculi. ſam ſalutans doloſa mente fratrem vocabat: et iudas
ij.reg.xx. xp̄m ſalutãs iniqua intẽtione magiſtrum appellabat:
Ioab dextera mẽtũ amaſi q̄ſi deoſculãs tenebat/et ĩ ſi
niſtra gladiũ educẽs ipm ꝑimebat: ſic iudas q̄ſi dextra
mentũ xp̄i tenuit. Aue rabi blãde ſibi dicens. Et quaſi
ſiniſtra gladiũ eduxit/⁊ ipm ꝓdidit/inſidias ſub verbis
blãdis occultãs. Iudã ⁊ iudeos malũ ꝓ bono redden-
tes olim ſaul p̄figurauit: qui genero ſuo dauid malũ ꝓ
j. Regum bono reddidit. Dauid hoſtẽ ſaulis ſcꝫ goliã ſupauit/et
xx. et alibi in multis ei vtilis fuit: ſꝫ ſaul ſibi tanꝙ hoſti inſidias pa
rauit/⁊ ei mortẽ inferre affectauit. Sic deus pharaonẽ
et inimicos iudeorũ ſepe deuicit: ⁊ ſemꝑ eis profuit: nũc
autẽ in mortẽ eiꝰ arma parãt/⁊ ad occidendũ eum ſe ar
Gen.iiij. mant. Similes etiã ſunt cahyn qui fratri ſuo ſine cauſa
inuidit/et ipm q̄ nihil mali ſibi fecerat occidit. Chayn
eduxit fratrẽ ſuũ verbis blandis: ⁊ eductũ crudeliter in
terfecit: ſic ⁊ iudas verbis blãdis xp̄m fratrẽ noſtrum ⁊
patrẽ ſalutauit: ⁊ hoſtibꝰ ad interficiẽdũ nequiter p̄ſen-
tauit. Et cũ petrꝰ ceteris ardentior ſeruo pontificis cui
nomẽ erat malchus qui ad xp̄m capiendũ magis de ꝓ-
pe ſe ingerebat: ⁊ ferocius iſtabat auriculã dextram ob
zelum amputaſſet: putãs eũ magis ledere ⁊ grauiter vul
nerare: vl' ei caput amputare ⁊ interficere: ſed diuina di
ſpoſitione ictus declinauit/⁊ relapſus eſt ad aurẽ: dñs
eũ a leſione aduerſariorũ cõpeſcuit dicẽs ⌊cõuerte gla-
diũ tuũ in locũ ſuũ⌋ ſeu ⌊vaginã⌋ quaſi nõ eſſet locus de
fenſionis ſed patiẽtie: nec ei licitꝰ vſus gladij materia-
lis. q.d. Noli eo vti ad defenſionẽ meã: qꝛ nõ licet viris
apoſtolicis vti gladio materiali. Ubi cõſiderandũ ſm
Chry. ꝙ licet xp̄s petro ⁊ alijs diſcipulis priꝰ precepit
dicẽs. ⌊Si q̄s te ꝑcuſſerit in vna maxilla/prebe ei et alt-
am.⌋ ex ſermone tamẽ xp̄i quẽ fecit poſt cenã petrꝰ in tã
tũ amorẽ exarſerat ꝙ de illo precepto nõ recolens ſolũ
Defenſio- magr̄i ſui defenſionẽ ĩtẽdebat. Et, h aũt ꝙ xp̄s defẽſio-
nẽ ſui pro- nẽ ꝓhibuit oſtẽdit̄ promptitudo eius quã ad patiendũ
hibet. habuit: recondi gladiũ precipit/vt patientiã non vindi-
ctam doceat. vnde Rabanꝰ. Oportuit vt aucto ⁊ gratie
fideles patientiã ſuo doceret exẽplo: ⁊ potiꝰ ad ſuſtinẽ-
dum aduerſa fortiter inſtrueret/ꝙ ad vindicandum ꝓ-
uocaret. Prohibet ergo dñs defenſionem armorum ne
clericus armis pugnare preſumat. vnde Ambro. Arma
mea ſunt lachryme ⁊ orationes: aliter nõ poſſum/nec de
beo reſiſtere. Sed hoc hodie prelati parũ attendũt: q̄ re
galia a regibꝰ ad pugnandũ accipiũt: cũ potius reges
ab eis cilicia ad penitendũ accipere deberant. Et adie
cit dñs ⌊Oĩs eñ qui acceperit gladiũ⌋ id eſt vſus fuerit
gladio: ſcꝫ propria auctoritate et nulla ſuperiori/aut le-
gitima poteſtate/vel iubẽte/vel ꝯcedẽte/ſeu iniuſte/⁊ ꝓ
crudelitate vindicte nõ iuſte ⁊ amore iuſtitie ⌊gladio pe
ribit⌋ id eſt ipſa vindicta erit ei cauſa perditionis qꝛ di-
gnꝰ eſt gladiari. Quicũꝙ molit̄ ledere aliũ/ſeipſum ꝓ-
prio iaculo percutit: ⁊ incidit in foueam quã fodit: ⁊ ſub
dit dominus ⌊An putas qꝛ nõ poſſum rogare patrẽ me
um: ⁊ exhibebit mihi pluſꝙ duodeci legiões angelorꝫ⌋
tãꝙ ſibi dicat ꝑ aliã viã poſſum euadere ſi vellẽ: non in-
digeo auxilio duodeci applorũ: q̄ poſſem ſi vellem hr̄e
duodecim legiones angelorũ. Cũ ergo poſſet accipere
legiones nolebat accipere: vt per patiẽtiã eiꝰ implerent-
tur ſcripture prophetantes de ipſo: qm̄ ita eũ pati cõue-
niebat ad nr̄am redẽptionẽ: qꝛ ⁊ ſi nr̄e liberationis aliꝰ
modus fuiſſet poſſibilis/nullus tñ ita cõueniens: ⁊ ideo
nõ erat locus defenſionis ⁊ reſiſtentie: ſed magis patiẽ
tie. Nõ ſolũ aũt minis eũ cohibuit: ſed ⁊ aliter conſolat̄
eum dicẽs ⌊Calicẽ quẽ dedit mihi pater nõ bibã illũ?⌋
quaſi dicat. Si recte ſapis debes voluntatẽ tuã diuine
volũtati cõformare: aliter eñ eris ſathanas non ſapiẽs
q̄ dei ſunt. ſm Chry. In eo ꝙ ipſam mortẽ calicẽ dicit:
oſ̄ꝫ ſit grata ⁊ acceptabilis pro ſalute mortaliũ mors vt
videt̄ ediſſerit. Ieſus autẽ ſeruũ ſanauit auriculã eiꝰ tã-
gendo/⁊ ei reſtituẽdo vt adimpleret qđ predixerat. Be
nefacite his q̄ oderũt vos. In quo maxia xp̄i ſaluatorꝭ Math.v.
charitas ⁊ pietas apparet/⁊ benefica virtus eius oſten-
ditur: quã exhibet hoſtem ſuũ qui ad ipm cõprehenden
dũ venerat ſanando: ⁊ per hoc inimicos eũ ꝑſequentes
ad fidẽ ammonẽdo/⁊ inſuper diſcipulos in fide confir-
mando ⁊ nos: qꝛ noluit quẽꝙ ꝓpter ſe ledi: ⁊ vt inimicꝭ
nr̄is benefaciamꝰ inſtruendo. In quo etiam ſuam virtu
tem ⁊ poteſtatẽ reuelat ꝙ nõ de neceſſitate/ſed volunta-
rie captꝰ eſſet. Ubi Beda. Nũꝙ ei pietatis ſue dominꝰ
obliuiſcit̄ q̄ etiã hoſtes ſuos nõ patit̄ vulnerari. Illi iu-
ſto mortẽ inferũt: iſte ꝑſequentiũ vulnera ſanat. myſtice
docẽs et ipſos ſi conuertant̄ poſſe ſanari/qui ĩ ſue ſunt
mortis cõſenſione vulnerati. Tunc ieſus cõuertit ſe ad
turbã nõ impatiẽter: ſed rationabiliter eã alloquẽdo di
cens lamentabiliter: ⁊ quaſi ad lamentum auditores ꝓ
uocando ⌊Tanꝙ ad latronem exiſtis cum gladijs et
fuſtibꝰ cõprehẽdere me⌋ q.d. ſine cauſa feciſtis hoc. Cu-
ius rõnẽ aſſignat dicẽs ⌊Quotidie⌋ i. frequẽter pacifice
⁊ ſine armis ⌊apud vos erã docens in tẽplo⌋ in loco vbi
poteſtatẽ habetis: ⁊ tũc ſine violentia armorũ me com
prehendere potuiſtis ⌊ſed nõ me tenuiſtis⌋ tũc nec cepi-
ſtis qꝛ nolebã: ſed nec nũc poſſetis niſi ꝑmitterem/⁊ me
ſpõte veſtris manibꝰ ſubijcerẽ. vbi Remigius. ac ſi dice
ret. Latronis officiũ ẽ nocere ⁊ latitare: ego vero nemi
ni nocui: ſed plures ſanaui: ⁊ ĩ ſynagogis ſemper docui
vbi et Hiero. Stultũ eſt inquit eũ cũ gladijs ⁊ fuſtibus
querere qui vltro ſe tradebat veſtris manibꝰ: et ĩ nocte
quaſi latitantẽ et vr̄os oculos declinantẽ: per ꝓditorẽ
inueſtigare qui quotidie in tẽplo docebat: ideo autẽ (vt
dicit Chry.) eũ in tẽplo nõ tenuerũt: qꝛ nõ auſi erãt pro-
pter turbã: ꝓpter qđ et dñs foras exiuit vt ex loco et tẽ
pore daret aptitudinẽ ſe capiendi. hic ſm Anſel. Man-
ſuetudo dñi notãda eſt: q̄ tã dulciter perſecutores ſuos
allocuta eſt: tam dulci allocutione redarguit: vt ipſorũ
nequitiã cõpeſceret: et nos ad imitationẽ ſue benignita
tis vtiliter inuitaret. Et ſubdit dñs ⌊ſed hec eſt hora ve
ſtra⌋ i. vobis cõceſſa ad me cõprehendendũ ⌊⁊ poteſtas
tenebrarũ harũ⌋ qꝛ dyabolus princeps tenebrarũ inci-
tabat eos ad hoc faciendũ: et hec poteſtas eſt tenebris
data id eſt dyabolo ⁊ iudeis inſurgẽdi in xp̄m. Et ideo
aduerſum me in tenebris cõgregamini: et poteſtas vr̄a
qua ꝯtra lucẽ armamini ĩ tenebris eſt. vt autẽ ait Theo
philus. Peractis cũctis que ſufficiẽter ſe habebant ad
ꝓhibendũ iudeos cũ illi hoc nequaꝙ diſcernerẽt: tunc
duci ſe ꝑmiſit. Unde dicit̄ ⌊cohors ergo⌋ miliitũ ⌊et tri- Captio
bunus⌋ q̄ eis preerat ⌊et miniſtri iudeorũ⌋ acceſſerunt ſi- chriſti.
cut lupi ad agnũ vnanimiter et impetuoſe: et manus ſa
crilegas iniecerũt in ieſum oĩm ſaluatorẽ irreuerenter
et indebite: ⁊ tenuerũt eũ ipſo ꝑmittẽte: qñ eni voluit tẽ
tus eſt ⁊ nõ ante: ⁊ ſic fuit captiuatꝰ ꝓpria volũtate. Nã
⌊vt dicit Remigiꝰ⌋ Frequẽter eũ ꝯprehẽdere voluerũt
ſed nõ potuerũt: ſicut nec nũc potuiſſent niſi ipſe voluiſſet
Sicut eni eos ſolo verbo ꝓſtrauit: ſic ſolo verbo eos fu
gare vel annihilare potuiſſet ſi voluiſſet. Ex quo patet
obſtinatio eorum: qꝛ nõ fuerunt auerſi a ſuo malo viſis

predictis signis:sed magis attribuebant artibꝰ magicꝭ
Cogita hic ꝙ si penale est cuilibet homini capi pro eo ꝙ
ꝑ captiuitatem adimitur homini libertas/tam cōditio
nis:q̄ꝛ redigitꝛ in ſuitutē captiuatoris ſm leges ciuiles
ꝗ̃ actiōis:q̄ꝛ captꝰ nō potest facere qd̄ vult:quātomagꝭ
penale fuit xp̄o qui est dn̄s celi ꝛ terre:ꝛ quē celi et terra
capere non poterant violentorum ꝗ̃tum ex parte ipso
Documentū morale. rum erat manibus capi ꝛ teneri. Ex hoc articulo habe
mus morale documentum:ꝙ sicut xp̄us amore nostri se
metipsum voluntarie tradidit captiuū iudeis:sic ꝛ nos
ꝓ eiꝰ amore nosipsos.i.oēs sensus nr̄os debemꝰ captiua
re in obsequiū xp̄i:videlicet vt oculi captiuentꝛ ab illicī
to visu:aures a noxio auditu: lingua ab ociosis et nocī
uis locutionibꝰ:manꝰ a malis operibꝰ: pedes a vano ꝛ
vago incessu/maxime ad peccādū: sicut enim xp̄us fuit
captiuatꝰ ne q̄ vellet posset abire:sic hō ꝯ leiꝰ debet capti
uare ne sequatur concupiscentias carnis/ꝛ sensualitatꝭ
appetitum ad nociua trahentē. Cor etiam captiuetur a
malis cogitationibus:intellectus ab erroneis sensibus
ꝛ falsis dogmatibꝰ:volūtas ab oībꝰ a diuina volūtate
ij. Cor. x. discrepātibꝰ. vn̄ apl's. In captiuitatē redigētes oēm in
tellectū in obsequiū xp̄i: vbi per oēm intellectū possunt
omnes sensus/ꝛ vires aīe ad operationē intellectus de
Captiui debemus esse xp̄i. seruientes accipi. Aliud documentū est huic connexum
ꝙ homo libenter debet esse captiuus xp̄i vt mortē eua
dat eternā. Sicut em̄ hō in belli periculo constitutꝰ libē
ter dat se alicui nobili ꝛ benigno domino captiuū ne ab
alijs ferocibus occidatur:sic nos in hac vita sicut ī bel
lo constituti:q̄ꝛ militia est vita hoīs super terram:trada
mus nos benigno dn̄o xp̄o captiuos qui nō ē dn̄s mor
tuorū sed viuorū:ne ab hostibus eterna morte ferociter
occidamur. In recolendo hūc articulum recogitet ho
mo ꝗ̃si se in campo bellico cū hostibꝰ cōclusum/nec pos
se euadere potentiam aduersariorum:id est demonū: ni
si se tradat xp̄o benignissimo dn̄o in seruitutē captiuū:
ꝛ sic aliquo gestu corpis tradat se totum xp̄o captiuum
clamans et dicens ad eū. Jesu q̄ꝛ a iudeis spōte capi et
teneri voluisti:da mihi oēs sensus viresq̄ꝫ in obsequium
tuū iugiter captiuare:vt a morte perpetua bonitate tua
merear ꝓseruari. Deosculatio et cōprehensio xp̄i ꝓfigu
ij. Reg. xx rata fuit in Joab:q̄ amasam deosculans interfecit. Te
nentes aūt iesum:dulces illas manus suas vinculis stri
xerunt:ꝛ ligauerūt eū ignominiose quasi latronē ꝛ mor
te dignum a quo potius solui velle debuerunt:q̄ꝛ oīꝫ ve
nerat absoluere vincula īfirmitatū et peccatorū ac mor
tis ꝛ īferni. Et erāt forte ī eis q̄ postea liberati ab eo di
Ps̄. cxv. xerūt. Dirupisti dn̄e vincula mea. Ecce adest ioseph li
gatus venditꝰ a fratribꝰ:et Samson vinctus a dalida:
id est a synagoga. vn̄ Anselmꝰ. Sed ecce iam proditorē
preeuntem impiorū turba ꝓsequitꝛ:et osculū prebēte iu
da manus inijciūt in iesum. Dn̄m suū tenent ligatum/et
illas dulces manus vinculis stringunt. Quis fecerat?
Scio occupat nunc cor tuū pietas:omnia viscera tua ze
lus īflāmat. Sine rogo patiatꝛ qui pro te patitur? Quid
optas gladiū? Quid irasceris? Quid indignaris? Si ī
star petri cuiuslibet auriculā absciderꝭ:si ferro brachiū
tuleris:si pedē trūcaueris ipe restituet omnia qui etiam
si quem occideris absq̄ꝫ dubio suscitabit. Hec Anselmꝰ
Ligandi xp̄i cause tres. Ligauerūt autē eū ꝓpter tria. Primo ne manus eorū
effugeret:dixerat enim eis iudas ꝙ eum tenerent ꝛ cau
te ducerent. Secundo vt eum morte dignum ostēderēt:
quia mos erat iudeis vt quē morte dignum iudicarent
vinctum presidi traderēt. Tertio propter mysterium li
cet ipsi hoc ignorarent:q̄ꝛ em̄ xp̄s nos peccatis ligatos
ꝛ in limbo vinculatos soluere debebat: ideo ipsum pro
nobis ligari oportebat:cuius vinculis liberati sumus.
Voluit quippe xp̄s tanq̄ꝫ latro comprehendi ꝛ ligari.
Adam enim cum latrocinio furtum cōmisit qn̄ pomum
sibi vetitū attractauit:nā furtū est contrectatio rei alie
ne inuito dn̄o:ꝛ huiꝰ rei causa totū genꝰ humanū a dya
bolo cōprehensum tenebatꝛ ligatū/ꝓ cuius satisfactiōe
iesus tanq̄ꝫ latro voluit ꝯprehēdi q̄ incōprehēsibilis ē:
ꝛ ligari q̄ ligatos venit soluere/ꝛ vincula eorū dirūpere
Latronibus associatꝰ xp̄s. Et nota ꝙ xp̄s filiꝰ dei tanq̄ꝫ latro cū latrone: scꝫ bar
rabas ē captꝰ/inter latrones crucifixꝰ:a latronibꝰ occi
sus/ꝓpter latrones passus: soluēs que nō rapuit. Legi
Ligatus tres. tur aūt dn̄s ter ligatꝰ. Primo statim cū captꝰ esset ꝛ du
ceretꝛ ad annā. Secūdo cū de anna duceretꝛ ad caypbā.
Tertio cū duceretꝛ ad pylatū. Nā ſm Bedā potuit fie
ri vt ad horā solueretꝛ quatenꝰ discuteretꝛ/ꝛ post hec di
scussus iterū ligaretꝛ. Quarto pōt addi ꝙ etiā ligatꝰ fuit
ad colūnā cū flagellaretꝛ:lꝫ h̄ ī euāgelio nō exprimatur.
Insup ī cruce clauis fuit vinctꝰ/ꝛ sic ēt ligatꝰ. ¶ Ex h̄ Documenta ex ligatione dn̄i
articulo trahūtꝛ plura documēta salubria. Primū ē q̄ꝛ
sicut dictū est dn̄s ligari voluit: vt ipse pctōꝝ nr̄orum
vincula solueret:iō nos debemꝰ eē grati de solutiōe nr̄a
ꝛ cauere ne rursus eū nr̄is pctīs ligemꝰ/qd̄ fit quotiēs
cūq̄ꝫ mortaliter peccamꝰ. Manꝰ etiā xp̄i videntur cum
funibꝰ pctōꝝ colligare: q̄ nō credūt deo ꝙ possit eis ne
cessaria sua dare. Scd̄m est ꝙ xp̄s ligari voluit: vt nos
sibi alligaret vinculo charitatis: vnde studeamus ꝛ nos
sibi tam fortiter charitate astringi ne leuiter ab ipso pos
simꝰ separari:ipsa em̄ charitas est vīculū in quo anima
deo alligatur. Tertium documentū est vt nos ligemus
oīa membra nostra:ꝛ ipsam linguā funibꝰ p̄ceptorū dei
ne laxentꝛ ad aliq̄ ꝯtraria diuinis p̄ceptis/vel diuine vo
lūtati: vt nihil operemur aut loquamur quo deꝰ vel pro
ximus offendatꝛ. Quartū ē vt simꝰ vīculo fraterne cha
ritatis ꝓximis colligati/ita vt oēm gr̄am diuinitꝰ acce
ptā studeamꝰ eis īpartiri:sicut apostolus oēs fideles h̄
vinculo sibi colligatos habuit: eosq̄ꝫ socios sui gaudij
esse cupiuit. Quintū est ꝙ nos volētes seq̄ xp̄m debemꝰ
nosmetipsos ligare vinculo ꝓfessionis obedientie ꝓpt
eum q̄ ꝓ nobis voluit ligari:ita vt amplius ꝓ nr̄o velle
nos mouere nō possumꝰ:ꝛ sic cū isaac colligati/ ꝛ in al
tari mactationis proprie voluntatis positi quotidie in
holocaustum viuū deo īmolamur. ¶ Ad cōformandum
se huic articulo recogitet homo qualiter dn̄s ligatꝰ fuit
propter vincula peccatorū nostrorū soluenda:ꝛ vt vin
culo charitatis nos sibi alligaret/ꝛ poterit in recōpen
sam aliquā seipsum deo ligare aliquo bono ꝓposito vl'
etiā voto. Quo si iā ligatus sit in religione: vl' al'as desi
deret a deo adiuuari ad perficiendū huiusmodi obliga
tionē ad laudē suā. O iesu qui iniquorū manibus ligari
voluisti/absolue queso nostrorū vincula peccatoꝝ:atq̄ꝫ
ita charitatis vinculo/ preceptorūq̄ꝫ tuorū funibus me
cōstringe:ne vnq̄ꝫ mēbra corporis/aut vires aīe mee la
xentꝛ ad queuis cōtraria tue volūtati. ¶ Capto autē et li Fuga discipulorū.
gato dn̄o/ discipuli oēs perterriti/ relinquētes eū fuge
rūt/ ꝛ magistrū suū sicut latronē ad victimā deduci di
miserūt/sicut predixerat eos scādalū in se passuros. Cō
prehenso pastore dispergūtur oues:capto magistro fu
giunt discipuli. vnde Beda. Impletus est sermo dn̄i q̄
dixerat ꝙ oēs discipuli scandalizarentꝛ in illo in ip̄a no
cte. et Hiero. Nūc adipletū est. Elongasti a me amicū Psalm. lxxxvij.
ꝛ ꝓximū:ꝛ notos meos a miseria. vt aūt dicit Theophi
lus. Permisit eos dn̄s cadere: vt nō in seipsis confidāt
vnde Remigius. In hoc facto demōstratur fragilitas
apostolorum. Qui em̄ de ardore fidei promiserāt se mo
ri cum eo: timore fugiunt īmemores sue promissionis.
Quod etiam videmꝰ impleri in his q̄ pro amore dei ma
gna se ꝓmittunt facturos:ꝛ postmodū nō īplēt nō tn̄ de
sperare debēt:sed cū apostolis resurgere/et per peniten
tiam resipiscere. Vbi et Rabbanꝰ. Mystice autē sicut
petrus qui culpā negationis penitentie lachrymis ab
luit:recuperationem eorum ostendit qui in martyrio la
buntur:ita ceteri discipuli qui articulū cōprehensionis
fugiendo preuenerunt cautelam fugiendi docent eos q̄
se minus idoneos ad tolleranda supplicia sentiunt:qbꝰ
tutius est latere ꝗ̃ se discrimini certaminum exponere. Apl'i cur nō cōprehensi.
Sed quare nō cōprehenderunt apostolos ꝛ maxime pe
trum qui percusserat cum gladio? Dicendū ꝙ nihil eos
detinuit nisi virtus diuina que etiā prostrauit eos resu Fides ī sola maria.
pinos. Nūc oēs discipuli peccauerunt:ꝛ in fide per illū
triduū extincti fuerunt:preter beatā virginē in qua sola
fides ecclesie inconcussa permāsit:ob cuius representa Cādelarū extinctio.
tionē in matutinis illius tridui oēs cādele extinguūtur
excepta vna sola que remanet accensa. In huius signū
etiā denudantur altaria: q̄ꝛ xp̄s per altare designatus
relictus fuit ab apostolis signatis ꝑ ornamēta. In illo
etiā triduo officiū nocturnū alte cātatur/per quod pro
phetie de christo signantꝛ:diurne vero hore sub silentio
dicuntur:q̄ꝛ apl'i tunc predicare non audebant: vnde et
cāpane non pulsantur:q̄ꝛ tunc sonꝰ predicationis cessa
uit. A parte mōtis syon in vallē iosaphat descendendo
sunt cauerne apostolorū vbi latuerunt tp̄e passiōis xp̄o

relicto [Adolescēs aūt qdā sequebat iesum amict⁹ sin=
done] .i. linea veste que innocentiā significat [sup nudo]
sc3 corpore: qꝛ nō habebat aliud indumentū supra tunī=
cam ⁊ ab extra/ q̄ solā sindonē q dicit fuisse iohannes.
vn̄ Beda. Juuenē istū nil vetat intelligi fuisse iohannē
cui⁹ longa post hec in carne vita indicio est. Hic cū tene=
retur ab ipsis reiecto vestimēto elapsus manib⁹ tenētiū
nudus pfugit ab eis: qrū sc3 ⁊ presentiā detestabat ⁊ fa
cta: nō a dn̄o cuius amorē etiā absens corpe fixum ser=
uauit in mente: nondū fuit in eo pfecta charitas q foras
mittit timorē: sed p tanto plus alijs de amore habuisse
videt: qꝛ plus ceteris magistrū seqbat. In facto autem
suo (ſm Bedam) designat illos qui vt securiores ab in=
cursibus hostiū fiant qcqd in hoc mundo possidere vi=
dentur abijciūt: ac nudi poti⁹ deo famulari q̄ adheren=
do mūdi reb⁹ materiā tentandi ⁊ a deo reuocādi aduer
sarijs dare didicerūt: iuxta exēplū beati ioseph q relicto
in manib⁹ adultere pallio foras exiliuit: malens nudus
deo q̄ indut⁹ cupiditatib⁹ meretrici seruire. Sic Pau=
lus prim⁹ heremita videns alios deficere in exqsitis tor
mentis fugit/ ⁊ ad solitudinē se transtulit. Et tu nudus
euola ad vexillū crucis poti⁹ q̄ diuitijs alliciaris: ⁊ de
tinearis a mūdo quo min⁹ xp̄m imiteris. vn̄ Hier. Qui
vult effugere man⁹ iniquoꝝ relinquēs mēte q mūdi sūt
fugiat post iesum. Johānes vero mox recuperato ⁊ re=
sumpto vestimēto redijt/ ⁊ dn̄m vt pri⁹ seqbat. Potuit
em̄ fieri vt sub dubia noctis luce sese turbis ducentiū ie=
sum q̄si vn⁹ ex ipsis imiscuit donec ad atriū pōtificis cui
not⁹ erat pueniret. Johannes sudario simplici ⁊ tenui
erat supuestit⁹: sed nūc vestes extendimus in particis: ⁊
plicam⁹ in capsis ac vestiū deportandarū habem⁹ sum
marios qdrigas ⁊ currus: ⁊ etiā earū caudas post nos
trahim⁹/ vel portari facim⁹. Ex hoc articulo sc3 fuga di
scipuloꝝ trahunt quattuor documēta. Primū ē q nos
caueam⁹ ne ⁊ nos vnq̄ a xp̄o fugiam⁹. Fugit aūt a xp̄o
q pter timorē humanū/ vel ex tētatione dyabolica vl
alias pter quācūq̄ passionē seu affectionē corruptam
relinqt iustitiā aut veritatē: nā xp̄s est iustitia ⁊ veritas
Et vniuersaliter in oī peccato mortali fugit hō a deo.
Secūdū est q si nos aliqn̄ ex fragilitate ad horā a xp̄o
recedamus peccādo: nō ideo debem⁹ desperare: sed cū
apl̄is resurgere/ ⁊ p pn̄iam resipiscere. Tertiū est: qꝛ (vt
supra dictū est) ex fuga ceteroꝝ discipuloꝝ docet cau
tela fugiēdi minus idoneis ad tolerāda supplicia ⁊ ad
uersa: sicut ex penitētia petri ostēdit reparatio lapsorū
in martyrio pter illa. Quartū est si interdū hi q viden=
tur amici nr̄i ⁊ pximi recedāt a nobis tp̄e necessitati/ vl
aduersitatis eqnimiter hoc feramus memores q ⁊ apl̄i
recesserūt a xp̄o his incūbētib⁹. In pformādo se isti ar
ticulo recogitet hō qtū se elongauerit a deo peccando
⁊ ruminet illud ps. Qm̄ q elongāt se a te: peribūt pdidi
sti oēs q fornicāt abs te: mihi aūt adherere deo bonū ē:
ac oret deū dicēdo. Jesu q electos discipulos tuos oēs
a te fugere pmisisti suscipe me fugitiuū seruū tuū/ ⁊ tene
ṽtute oīpotētie tue/ nec sine me abs te pprie volūtatis
arbitrio euagari. Attēde nunc diligēter ⁊ vide quō dn̄s
iesus patit se capi et ligari/ ⁊ a discipulis derelictū du=
ci ad mortē supplicium: ac si esset malefactor/ ⁊ oīno impo
tens ad se defendēdū. Cū quāto clamore putas manus
in eū iniecerūt: q̄ crudeliter eū ligauerūt: q̄ dire strixe=
runt: ⁊ q̄ irreuerēte traxerūt: cōsidera etiā quō discipu
lis suis fugiētib⁹ ⁊ errātib⁹ patit: et qs fuit dolor quē
discipuli amātissimi habuerūt qn̄ oportuit q a magistro
suo dilectissimo separarent. O q̄ inuiti: o q̄ tristes: o q̄
desolati: o qualiter plorantes: o quales voces: et clamo
res: gemitus et suspiria dantes/ sicut orphani et timore
pterriti recedebāt. Et perpēdere potes/ q recedētes di
cebant. O magister bone: o dulcis pater: o benigne dn̄e
quō ita separemur a te: quō pater sancte filij tui fugiūt
a te: quo ibimus dn̄e: hec et multa alia dicere poterant.
O quotiens retro respiciebāt videntes q̄liter dn̄s su⁹ li=
gat⁹ ⁊ sine honore trahebat. O quotiēs se i terrā pijcie
bāt/ ⁊ ad celū clamabāt. Ex hoc em̄ magis ⁊ magis eo
rū dolor augebat: qꝛ videbāt magistrū ⁊ dn̄m suū sic vi=
liter trahi/ ⁊ canes illos pessimos mordētes/ et ad victi
mā eū trāhētes q̄si agnū mansuetissimū sine clamore et
resistentia sequi. Quis ei tūc doloris acule⁹ discipuloꝝ
corda penetrauit: qn̄ videbāt dilectissimū magistrum ⁊

Johēs iuuenis.
Fuga ioh
Paulus prim⁹ heremita.
Documenta ex fuga aplorum

dn̄m suū tāq̄ malefactorē duci ad mortē: cū ⁊ ille ipsis=
simus iudas penitētia duct⁹/ tanta postmodū fuerit ex
hoc replet⁹ amaritudine/ vt maluerit mori q̄ viuere: co
gitare potes si dn̄a mater sua ibi fuisset quid fecisset? O
dn̄a mea q̄ mala/ ⁊ q̄ amara erit tibi dies crastina quā
do audies/ ⁊ qn̄ videbis tā crudele spectaculū. O dn̄e ie
su q aīa hec cogitās pōt sustinere q nō rūpat pre dolo=
re. Rēspice igit eū quō ducit ab illis neqssimis de torrē
te sursum versus hierusalē festināter/ ⁊ cū impetu: mani
bus e regiōe dorsi ligatis: ⁊ vt dicit cathena collo suo i=
posita exclamidat⁹ tunica non curiose succinct⁹/ capite
discoopert⁹/ et curuus ex fatigatione/ ⁊ vehementi acce
leratione incedens: ⁊ quō agn⁹ innocēs iter lupos ibat
mordaces. O q̄ violēter eū ipellebant p vallis iosaphat
mediū/ ⁊ ad montis ascēsum: q̄ fatigat⁹/ ⁊ molestijs af=
flict⁹: trāsijt per torrēte cedrō vt adipleret scriptura q
dicit: De torrēte amare sc3 passionis in via bibet. Et sic
cū ipetu tanq̄ cōtra latronē stridētes/ ⁊ eū pcutientes
duxerunt eū per portas aureas p q̄s in die palmarū in=
trauerat q modo clause sūt [et adduxerūt eū] ligatum
tanq̄ morte dignū [ad annā primū] .i. primo. Plurib⁹
aūt de causis ducebāt eū primo ad annā. Quarū vna ē
qꝛ dom⁹ anne prior eis i via occurrebat: ⁊ ideo turpe ei
esset/ ⁊ cōtēpt⁹ videret si domū suā antepositā preterijs=
sent: vel forte illuc diuertebāt ne in via longiori tumult⁹
in populo fieret. Vel ministri faciebant hoc de volūtate
cayphe volēs annā socerū suū honorare vt diuino iudi
cio q erant affines sanguine sociarent in scelere. Itē qꝛ
annas senior fuit q̄ cayphas: iudiciū autem primo refe
rebat ad seniores/ vt magis iustū appareret corā homi
nibus: ideo fecit eū āne prio psentari vt excusabilior es
set si ab anna pdēnatū ipse postmodū cōdēnaret. Item
qꝛ hi duo sacerdotiū vicissim a gentibus emebāt: ⁊ sibi
p annos vicissim succedebant/ ⁊ vtilitatē in cōmuni ha=
bebant: et ideo fecit eū presentari anne tāq̄ cōiudici ad
quē scire de iudicio pertinebat: ⁊ vt xp̄s magis dignus
morte: ⁊ p pseqūes ipe cayphas minoris culpe videret
si alteri⁹ quoq̄ cōsacerdotī sui sn̄ia: ⁊ corā iudicib⁹ plu=
ribus xp̄s cōdēnaret. Et l3 isti pōtifices iudeorū nō ha
berent iudiciū sanguinis: habebāt tamē iudiciū exami=
nis: qꝛ ipsi examinabāt causas ad rit⁹ iudeorum spectā
tes: ⁊ postea miserunt ad presidē cesaris causas instru=
ctas ſm legem vnus summus sacerdos per totā suā vi=
tam officio potifici fungebat cui post mortē fili⁹ succe=
debat vt generationis in sacerdotibus series teneretur
Postmodū vero inuidia ⁊ ambitiōe principum cresce=
te non solū patri non succedebat filius: sed nec vltra an
nū quis officio fungebatur pontificatus ⁊ hoc ipm pe=
cunia procurabat a romanis. Unde hi duo sc3 annas ⁊
cayphas principes sacerdotum erant: licet de tribu leui
non essent: ⁊ p vices annuas alternatim sacerdotium mi
nistrabant: quod quolibet anno p suis vicibus ab hero
de emebāt: ⁊ erat tūc ann⁹ cayphe cum passus est dn̄s:
quia [erat pontifex anni illius] .i. amministrationē anni
illius habebat q̄uis iudiciū ⁊ vtilitas iudicij cōmunis
amborū esset. Nō ē mirū si iniqui pōtifices inique iudi
cauerūt/ ⁊ officiū pontificat⁹ tam nequiter adepti/ rem
sic nephariā gesserūt. Sepe enim qui per auariciam vel
ambitionē ad sacerdotiū ⁊ dignitatem accedit p iniu=
stitiam in eis seruat/ ⁊ sceleratū initium funesto fine cō=
summat. Uide symoniaca ambitiōe et scismate sacerdo
tiū sinagoge deperijsse: caueat hec ecclesia ne sibi ptigat
simile. Circa hūc articulū sc3 ductionē xp̄i est psiderā
dū: q xp̄s i pcessiōe passionis sue nonies hodie ductus
fuit. Prio ei mox vt capt⁹ fuit ⁊ ligat⁹: duxerūt eū ad an=
nā. Scdo ab āna ad caypha. Tertio a caypha ad pila=
tū. Quarto a pilato ad herodē. Quito ab herode redu=
ct⁹ē ad pilatū. Sexto milites duxerūt eū intro i atrium
ptorij vbi illuserūt ei. Septio pilat⁹ duxit eū foras de pre
torio portātē coronā ⁊ vestē purpuream. Octauo duxit
eū foras ptoriū ad locū vbi sedit p tribunali. Nono du
xerūt eū ad crucis patibulū: ⁊ in qualibet istarū ductio
nū sp singulares penas ⁊ cōtumelias pass⁹ ē sicut de sin
gulis in suis locis patebit. Has nouem ductiones vsq̄
ad meridiem factas: representant fideles qui hodie vsq̄
ad nonā circuentes visitant nouem ecclesiam in memo=
riam q christus postq̄ captus fuit ductus est ad nouē
loca. Et merito fideles hodie sanctoꝝ ecclesias visitāt

Decēdit xp̄i sorma
Ducendi primo ad annā cāe.
Pōtificū iurisdictio.
Annas ⁊ cayphas.
Duct⁹ est xp̄s .ix.
Uisitatio .ix. tēploꝝ

vt ab ipsis bñficia obtinere valeant:nã hodie sancti val
de liberales esse debẽt:qꝛ hodie de carcere fuerũt libera
ti/ꝛ in celeste imperiũ sublimati. Si qs eñ de carcere li
beraret ꝛ ĩ iperiũ sublimaret/illã diẽ multũ diligeret/
ꝛ in illa die multũ liberalis esset:sic ꝛ de sanctis creden
dũ est. Fuit aũt ductio xp̃i violẽta: qꝛ manu armata et
cũ turba. Fuit ꝛ ignominiosa:qꝛ ducebat vinct⁹:sic ma
lefactoꝛ/ꝛ morte dign⁹. Fuit etiã doloꝛosa:qꝛ q̃tũcũqꝫ
ipse volũtarie cũ eis iret:tñ in fune eũ trahebant ac ipel
lebãt/ꝛ pressuris obꝛuebãt:ita vt dicere posset illð Pa
j.par.xxj. ralip. Ex omĩ parte angustie me p̃munt. ¶ Ex hoc arti
Documen culo habent quattuoꝛ documẽta. Primũ est q̃ fideles
ta q̃ttuoꝛ in die parasceues nouẽ ecclesias ſm nouẽ ductiones in
pꝛĩa ecclesia rememoꝛari debẽt qd xp̃s passus fuit coꝛã
anna. In scd̃a qd coꝛã caypha. In tertia qd coꝛã pyla
to:ꝛ sic deinceps vt videre potes in oꝛdine supꝛadicto.
Scd̃m est q̃ si qñ foꝛsitã cã dei ducamur ad penã:cũ pa
tiẽtia toleremꝰ: amoꝛe ꝛ exẽplo eiꝰ q̃ ꝓ nobis ductꝰ est
innocẽs sicut ouis ad occisionẽ. Tertiũ est q̃ lꝫ nos ali
quãdo ducamur ad malũ pene: nunq̃ tñ patiamur nos
duci ad malũ culpe:qꝛ talibꝰ ductiõibꝰ nullatenꝰ ꝯsenti
re debemꝰ:imo nec ad hmõi inuiti trahi vel duci possu
mus:ꝛ iõ si qñ inducamur ad tẽtationẽ:nequaq̃ tñ du
camur in tẽtationẽ ꝑ pc̃ti cõsensum. Quartũ est vt nos
simus de facili ducibiles ad viã iustitie sicut xp̃us valde
faciliter imo desideranter ducebat ad passionẽ: non re
pugnãs nec renitẽs/nec remurmurans/ꝛ sicut ouis os
suũ nõ aperiens. In confoꝛmãdo se isti articulo recogi
tet hõ q̃ expꝛobꝛabiliter sicut fur vel latro xp̃s ductus
fuit/ꝛ poterit etiã mẽtaliter visitare nouem ecclesias si
cut deuotio dabit. Itẽ foꝛmet sibi hõ ꝓpositum se velle
cũ gr̃a dei ducibilẽ esse ad oẽ diuinũ bñplacitum ꝛ oꝛet
dicẽs. Iesu q̃ vinctus velut malefactoꝛ ab iniquis de lo
co ad locũ expꝛobꝛabiliter duci voluisti:da mihi ṽtutẽ
vt ad nullũ a spũ maligno vel hoĩe malo seducar pecca
tum:sed spũ tuo bono ducar ad oĩa tue bñplacita volũ
Petri ꝛ tati. Sequebat aũt iesum simon petrꝰ ꝛ aliꝰ discipulꝰ
ioh̃.seq̃la scꝫ iohãnes:sꝫ a longe ex timoꝛe. Licet ei isti sicut ꝛ alij
p̃mo ex timoꝛe fugissent:postea tñ ex deuotione iesum se
cuti sunt:qꝛ feruẽtioꝛes alijs erãt/ꝛ p̃ceteris xp̃m dili
gebant: ꝛ qꝛ maioꝛ eos adinuicem vis dilectionis vnie
bat. Qꝛ iohãnes ꝛ petrꝰ dñm ad passionẽ euntẽ sequun
tur significat eccl̃ia de iudea ꝛ gentibꝰ dñi passionem se
cuturã.i.imitaturã:sed a longe ꝛ differenter:ecclesia eñ
ꝓ se patit:sed ille ꝓ eccl̃ia:ꝛ passio sanctoꝝ a longe imi
Uita dupl tatur passionẽ xp̃i:qꝛ nõ est doloꝛ silis doloꝛi eiꝰ. ¶ My
plex. stice ꝑ hos duos discipulos due vite intelligunt q̃ xp̃m
sequũtur.s.actiua:q̃ per petrũ:ꝛ cõtẽplatiua que per io
hãnẽ significat:ꝛ actiua q̃dẽ sequit xp̃m obediendo:cõ
tẽplatiua ṽo cognoscẽdo ꝛ cõtẽplãdo. Et qꝛ iohãnes
Ioh̃.cur erat notꝰ põtifici introiuit cũ iesu in atriũ pontificis qꝛ
notus pon ꝓpter noticiã permissus est intrare cum alijs. Causa au
tifici. tẽ sue noticie hec eẽ poterat:qꝛ foꝛte missus a p̃re suo pi
sces ad domũ pontificis pluries poꝛtauerat. Uel foꝛte
qꝛ aliquis de cognatione eiꝰ ibidẽ fulgebat:vel ſm aliq̃s
de dauid descẽderat/quas genealogias sacerdotes ha
bebãt. Et dixit iohãnes ostiarie/ꝛ fecit introduci pe
trum qui ex timoꝛe stabat foꝛis ad ostium quasi pꝛesa
Ps̃.xxx. giens future negatiõis factũ. vñ in ps̃. Qui videbãt me
foꝛas fugerũt a me. ¶ Mystice aũt iohãnes intrauit cũ
iesu:qꝛ vita cõtẽplatiua est ei familiaris:sed petrus foris
stabat:qꝛ actiua vita circa exterioꝛa occupat. Per hoc
aũt q̃ Iohãnes fecit introduci petrũ mystice intelligi
datur q̃ per cõtẽplatiuã introducit ad xp̃m vita actiua
sicut eñ ratio inferioꝛ dirigit per superioꝛẽ: ita actiua ꝑ
contẽplatiuã. Seq̃re ꝛ tu eũ vsq̃ ad atriũ pꝛincipis ꝛ in
tra cũ eo si poteris:vt singula que fiunt videre merearis
Atrium vocabat platea sub diuo iter p̃mã poꝛtam ꝛ se
cundã vbi erãt ministri pꝛincipis circũsedẽtes ad ignẽ
inter quos stabat petrus calefaciens se. Intꝰ autẽ erãt
in cõsilio pꝛincipes sacerdotũ ꝛ scribe ꝛ senioꝛes:ꝛ dñs
Negatio cũ eis sicut agnus inter lupos. Hic trina negatio petri
nis petri fuit inchoata:sed postea in domo cayphe consummata:
initiũ. et ideo pꝛopter cõtinuationẽ materie simul omnes tres
infra sũt posite. Ibidem ergo domino iesu in bello ꝛ cõ
flictu duro ꝛ aspero permanente:tu aliquãtulum non si
ne compassiõe ꝛ gemitu doꝛmitabis ꝛ quiesces:si tamẽ
poteris hoc facere. Oratio.

Domine iesu xp̃e q̃ in agonia sanguinẽ sudasti:
da mihi in erũna ꝑegrinationis huiꝰ tecũ su
dare:vt ociosa nõ marcescã requie: sed ĩ sudo
re vultus mei vescar te pane viuo:tuiq̃ sudo
ris sanguinei balsamũ me egrotũ sanet:ꝛ celesti curie lo
cum repꝛesentet:ꝛ qui iude osculo te tradi in manus im
pioꝝ/ꝛ ligatum adduci ad annam permisisti/ac vincu
la moꝛtis eterne nobis abstulisti/non ꝑmittas me tradi
in manus crudeliũ:ꝛ rumpe vincula cõscientie mee ma
le vt securus decantem:dirupisti vincula mea/tibi sacri
ficabo hostiam laudis. Amen.

¶ De matutinis. Capitulum.lx.

Hora matutinali excita Mat.xx
beris a somno tuo plenꝰ lachꝛymis ꝛ ꝛ.vj.
doloꝛe cõfectꝰ:ꝓpter ea q̃ post cõple mar.xiiij.
toꝛiũ cogitasti ꝛ tũc meditaberis: ꝛ ĩ Luc.xxij.
spũ tuo videbis qualiter dñs tuus se ioh̃.xviij
det inter iimicos despectꝰ ꝛ inhonoꝛa
tus ꝛ a suis discipulis ꝛ amicis dereli
ctus ꝛ tot malis hoĩbꝰ sociatꝰ. O dñe iesu quõ ita sedes
tã ꝯtẽptꝰ ꝛ desolatꝰ:vbi sunt discipuli tui ꝛ amici. Dum
cũ bonũ meũ. O singulare gaudiũ meũ:qd faciã cum te
sic videã: Certe dñe sedebo in terra tecũ ꝛ associabo te:
qꝛ nõ video h̃ q̃ diligat te:sꝫ potiꝰ inimicos tuos isanos
ꝛ demẽtes q̃ odiunt te. Iesu ergo statuto et stante liga
to ante annã pontificẽ interrogauit dolose Iesum põ
tifex de discipulis suis foꝛtassis vbi essent/ꝛ cuius gra
tia eos collegit:vt videret si posset eũ depꝛehẽdere q̃ ab
eo seducti fuissent ꝛ de doctrina eiꝰ nõ cognoscẽde ve
ritatis amoꝛe:sed ad videndũ si posset ibi falsitatẽ vł ca
lũniã ꝛ aliq̃d dictũ cõtra legẽ inuenire:ꝛ sic causam ha
beret qua posset accusare eum/ tradere romano pꝛesidi
ad dãnandũ. Duo eñ iponebant xp̃o a iudeis scꝫ falsa Imposi
doctrina et noua/ac seductio ꝛ attractio hominũ ad se ta xp̃o.
ꝛ ideo põtifex examinat eũ de vtroq̃:videlicet si esset se
ductoꝛ hominum/ꝛ doctoꝛ false doctrine:ꝛ pꝛimo de di
scipulis eiꝰ quos videbat seduxisse. Secũdo de doctri
na eiꝰ q̃si notãs eã falsam esse:dicit aũt annas pontifex
nõ qꝛ tũc actu esset:sed qꝛ ante fuerat/ꝛ post eẽ debebat.
Iesus ṽo de discipulis oĩno tacuit:qꝛ tunc de ipsis nil
boni dicere potuit qui iã fugerũt: dans nobis exemplũ
q̃ malũ de alijs nõ debemus dicere/nec pc̃tm̃ alteriꝰ ꝑ
palare. Sed de doctrina sua rñdit:ostendens q̃ non ma
la vel suspecta:sꝫ bona ꝛ sana erat:qð declarat ex loco ꝛ
auditoꝝ testimonio dicẽs. Ego palã locutꝰ sũ mũdo
.i.ĩ publico ꝛ multis audiẽtibꝰ ego semꝑ docui in tẽplo
ꝛ synagoga iudeoꝝ/locis publicis ꝛ iudeis p̃sentibus
ꝛ ĩ occulto locutꝰ sũ nihil scꝫ iõ vt occultaret ꝛ nõ in
notesceret multis qd me iterrogas: q̃ ṽitatẽ audire
nõ desideras: interroga eos q̃ audierũt de quoꝛum di
ctis nõ habeas inuidiã vel suspitionẽ.q.d. Paratꝰ sũ te
stimoniũ eoꝝ subire qð tibi magis q̃ dictũ meũ est cre
dibile. vñ Chꝛy. Quid ait me de discipulis meis iterro
gas: Interroga inimicos meos q̃ insidiant mihi hi di
cãt. Hec eñ est veritatis inaltercabilis demõstratio/ cũ Ueritatis
inimicos qs eoꝝ q̃ dicit inuocat testes:ipsos ita dñs rñ demõstra
sionẽ tẽperauit vt veritatẽ taceret ne defendere videret tio.
dans nobis foꝛmã tẽperate rñdendi hostibꝰ:ita vt nec
veritatẽ celemꝰ/nec eos ꝯ nos dictis ꝓuocemus. Tũc
vnꝰ ministro põtificis q̃ dr̃ fuisse Malchꝰ cuius sanaue
rat auriculã igratꝰ accepti bñficij dedit Iesu alapã Alapã ac
repꝛesentans ꝑuersos q̃ bñficijs ipẽsis mala rependũt cepit xp̃s.
ꝛ dixit sic respõdes pontifici: Ille eñ minister scele
ris accepit responsionẽ iesu: quasi notasset pontificẽ de
stulta interrogatione:ꝛ dans sibi alapã ad ipꝛoperium
voluit vindicare quod placabiliter nõ responderat põ
tifici plane cõfitendo vel negãdo:qꝛ alapa vt plurimũ
ꝓ vindicãdis offensiõibꝰ ṽboꝝ solet dari. In hac ala
pa ipleta est ꝓphetia illa. Dabit ꝑcutiẽti se maxillã. Est Treñ.iij.
eñ alapa ꝑcussio ĩ maxillã:sicut colaphus est ꝑcussio in
collũ. Ipse vero dñs longanimis ꝛ patiens malũ pro
malo non reddidit:sed hanc cõtumeliã sicut multas ali
as que sequũtur pꝛo nobis cum omni patiẽtia ꝛ mãsue
tudine tolerauit:ꝛ patiẽtiã docuit humiliter vultu pla
cido ꝛ submisso sermone modeste respondendo/et ṽita
tem ostẽdendo:ac ministrum cui quãlibet penã solo ius
su irrogare poterat blãde ꝛ charitatiue coꝛripiẽdo Si

inquit male] et contra veritatem [locutus sum] et habes reprehendere, quod dixi demonstra [et testimonium perhibe de malo] et proba me mendacem [Si autem bene] et non habes reprehendere [quid me cedis] iniuste. Quid ista responsione verius? mansuetius et iustius? Hinc colligimus nos posse increpare nobis iniuriantes et arguere, ita tamen quod moderate et pacate.

Increpare interdum licet.

Respondendum est enim quandoque stulto iuxta stultitiam suam ne sibi sapiens videatur. O vera et pie iesu: quae namque anima tibi devota hec cernens et audiens valeat se continere a lachrymis, et dolorem occultare iterne passionis. Unde Chrysostomus. Qui dedit alapam iesu hec dicenti. Quid hoc fiet utique stultius: horreas celum excelsum mentis patiaris in terra: dominatorem longanimitatem, et servorum indevotionem. Unde et aug. Si cogitemus quis accepit alapam, nonne vellemus eum qui percussit aut celesti igne consumi, aut terra dehiscente absorberi: aut correptum demonio volutari: aut aliqua huiusmodi qualibet pena: vel etiam graviore puniri? Quid enim horum per potentiam iubere non potuisset per quem factus est mundus nisi per patientiam nos maluisset docere quam vincitur mundus? hec Aug. Sed secundum eundem Aug. dicet forte aliquis. Quia cepit iesus facere et docere: cur non fecit quod docuit prebendo alteram maxillam? Dicendum quod dicta et precepta sacre scripture ex factis christi et sanctorum debent interpretari: sic ergo sacra scriptura interpretanda est secundum quod christus et sancti eam servaverunt: christus autem qui utique precepta que docuit prius impleuit, et in homine quem suscipere dignatus est vivendi nobis exemplum tribuit: non prebuit isti aliam maxillam nec Paulus (ut in actibus legitur) hoc fecit: ostendens percutienti maxillam non actu ipso prebendam esse alteram: sed animo paratam esse ad patiendum si opus sit. Fieri enim potest ut alteram maxillam visibiliter homo prebeat et irascatur. Sed beatus est qui in omnibus que iniuste pro iusticia patitur potest veraciter dicere. Paratum cor meum deus, paratum cor meum. Unde istud christi preceptum de prebendo maxillam aliam: et similiter de non resistendo malo et plura alia non dantur et intelliguntur absolute et ad litteram: sed magis secundum animi preparationem ut homo habeat animum preparatum ad hec facienda ubi viderit expedire ad dei honorem et ecclesie utilitatem: alias non: et hoc dominus servavit qui paratus erat dare aliam maxillam si opus fuisset percutienti: quia totum corpus suum penis acerbissimis prebuit et occisioni: immo aliquando expedit iniuriantibus respondere ad ipsorum et aliorum instructionem sicut fecit hic christus. Et ut in actibus legitur paulus. Et aliquando etiam facto resistere ne detur occasio agendi male. Sic ergo excusatio domini qua sic respondit utilis ad instructionem fuit. Et multis aliis convitiis ibidem forte eum affecerunt de quibus evangeliste tacent. ¶ Ex hoc articulo alapisationis habentur tria documenta. Primum est quia christus pro nobis alapisari voluit ut nos ora nostra compescamus ne quid contra divinum honorem loquamur, et etiam ut ad bonum loquendum vel agendum excitemur: sicut aliquando aliquis percutitur ut a torpore excitetur. Secundum est ut et nos discamus in iniuriis et contumeliis nobis illatis patientiam habere: imitatione domini qui in hoc specialiter exemplum magne patientie dignatus est nobis prebere. Et sicut christus eadem nocte omnes illusiones et verecundias ab iniquis sibi factas patienter sustinuit: sic homo contumelias et opprobria, ac cuncta mala in verbis, seu factis et importunis hominibus sibi illata patienter ferat amore sui redemptoris, similia et multo maiora propter ipsum patientis. Tertium est quod consilia evangelica non semper oportet servare ad litteram: sed aliquando secundum animi preparationem, et maxime ubi de hoc ex factis christi et sanctorum informationem habemus et auctoritatem. ¶ Ad conformandum se isti articulo poterit homo sibiipsi dare alapam moderatam ad representandum alapam christi pro omnibus verbis suis ociosis, vel etiam pravis et mendosis et orare dicens. Iesu qui ab anne ministro cedi alapa voluisti: da mihi quaeso gratiam tuam quae me a tua laude nunquam cessare faciat, et ab ocioso sermone compescat [Et misit iesum (annas) ligatum] quasi reum et morte dignum et iam coram eo condemnatum [ad cayphan pontificem] quia christi examinatio principaliter pertinebat ad ipsum [et convenerunt omnes sacerdotes] .i. principes sacerdotum [et scribe] .i. legisperiti [et seniores] .i. iudices ordinarii ad examinandum christum: et iudicandum, et ad tractandum de ipsius condemnatione et morte. Cum autem presentatur consilio malignantium adversus eum: illi quasi leo capta preda exultant. Unde potes cogitare quam male eum receperunt, et quomodo sine honore: forte in terra viriliter coram ipsis cedere fecerunt. [Petrus autem] et hic [usque in atrium] .i. usque quo pervenit ad atrium [principis sacerdotum sequebatur eum] ex devotione et amore

Marginalia (left column): Increpare interdum licet. — Pro. xxvi. — Patientiam voluit docere dominus Actuum .j. — Maxillam aliam cur non prebuit christus. — n. 5 — Ps. lvi. — Precepta non secundum litteram intelligenda. — Documenta ex alapisatione christi. — Petri timentis charitas.

quamvis a longe propter timorem. Quem charitas trahebat, timor retrahebat. Unde secundum Bedam in hoc maxima nobis est admiratione venerandus quod dominum non reliquit etiam cum timeret [Et ingressus intro] scilicet in ipsum atrium deductus per ostiariam similiter ut supra [sedebat cum ministris ad ignem: quia frigus erat] sicut solet esse in Martio. Post mediam noctem [ut fine] negocii [videret] et quid pontifex de domino iudicaret. [Principes autem sacerdotum et omne consilium] quia verum [testimonium] invenire non poterant [falsum querebant] procurando et subornando [et non invenerunt] unde eum tanquam morte dignum coram pylato accusare possent licet multi falsi testes ad id procurandum accessérunt quorum testimonia non erant convenientia: et sic defecerunt scrutantes scrutinia: mentita est enim iniquitas sibi: ut regina aduersus ioseph, et sacerdotes aduersus susannam: quia ignis sine materia deficit: ubi Origenes. Falsa enim testimonia tunc locum habent quasi cum colore aliquo proferuntur: sed nec color inveniebatur qui posset contra iesum adiuvare mendacia quod maximam laudem exhibet iesu qui sic omnia irreprehensibiliter dixit: et fecit ut nullam verisimilitudinem inveniret in eo reprehensionis mali et multi astuti. hec Origenes. Sed de omnium testimoniis solum duorum testimonium exprimitur: de quibus subiungitur [Novissime autem] scilicet post multorum falsa testimonia [duo falsi testes dixerunt. Nos audivimus eum dicentem. Possum destruere templum dei hoc manufactum, et post triduum aliud non manufactum edificare.] Ex hoc autem conabantur probare quod ipse divinam potentiam quasi deus sibi usurparet: sed falsi testes erant: quia et sensum et verba christi mutabant: ad quod christus nihil respondit: quia mentiebantur aperte: non enim dixerat de hoc templo salomonis sed proprii corporis. Unde Hiero. Falsus testis est qui non eodem sensu dicta intelligit quo dicuntur: dominus enim dixerat de templo corporis sui: sed in verbis calumniantur: et paucis additis, vel mutatis quasi iustam calumniam faciunt: salvator dixerat: solvite hoc templum: illi commutant et aiunt: possum destruere templum dei, vos inquit solvite: non ego: quia illicitum est ut ipsi nobis manus inferamus: deinde illi evertunt, et post triduum edificabo illud ut proprie de templo iudaico dixisse videatur: dominus autem ut ostenderet animale et spirans templum dixerat: et ego in triduo suscitabo illud: aliud est suscitare: aliud est edificare. hec Hiero. Dicens autem dominus solvite: non dicit precipiendo sed predicendo eis quid essent facturi: predicens mortem suam, in quo corpus eius quod erat templum deitatis solum est. Unde sensus est solvite .i. solvetis corpus meum per mortem quam mihi inferetis et in tribus diebus excitabo illud. Excitare est enim a somno mortis revocare quod proprie competit templo spirituali: scilicet suo corpori: sed reedificare proprie competit templo materiali. Non maius tamen miraculum erat templum manufactum in tribus diebus reedificare quam seipsum post mortem die tertia resuscitare. Item possent dici falsi testes ex falsa intentione: quia intendebant mortem innocentis procurare. Ex hoc articulo scilicet de dilatione falsi testimonii sumuntur tria documenta. Primum est quod nos testimonium immo omnem falsitatem et mendacium summe detestemur: quia mendaciis et fallaciis christus morte est addictus: et nos quotiescunque falsum testimonium et mendacium contra proximum proferimus christum quantum in nobis est morti addicimus. Unde quam detestabile sit illud crimen ostendit Ysidorus dicens. Testis falsidicus tribus personis est obnoxius. Primum deo quem periurando contemnit: consequenter iudici, quia mentiendo fallit: postremum innocenti quem falso testimonio ledit. Secundum est quod nos discamus incriminationes si nobis inferantur amore dei patienter sustinere: sicut christus pro nobis ad omnes falsas incriminationes simpliciter tacuit: quia secundum aug. Aperta mendacia non sunt responsione digna. Tertium est ut nos fallacias studeamus quantum cum deo possumus declinare: ad hoc enim dominus falsos testes sustinuit ut nos ab eis eriperet sicut etiam mortem sustinuit ut nos a morte liberaret. ¶ Ad conformandum se isti articulo gratias homo referat christo quod falsos testes contra se admisit: ut nos veritate fulciret, et sic oret. Iesu qui a iudeis falsis testimoniis accusari voluisti: da mihi nemini fallas calumnias inferre, et illatas pro tuo honore patienter sufferre. ¶ Videns autem cayphas princeps sacerdotum quod iesus tacebat, et quod testimonia contra eum producta ad eius condemnationem non sufficiebant: perturbatus quia non inveniebat locum calumnie: et unde posset iesum iuste condemnare: sicque ira commotus, et vesania mentis agitatus [surgens] ex impatientia [in medium] de solio sacerdotali

Marginalia (right column): Ps. xxvi. — Ge. xxxix. — Dani. xiii. — Excitare quid est. — Documenta de falso testimonio — Testis falsidicus tribus obnoxius. — Mendacia aperta.

ait illi[Nihil respōdes ad ea q̄ isti aduersus te testificā
tur?]motu corpis insaniā mētis demōstrat: cū tēperan
tia ꝛ grauitas ī ṽbo/opere/ꝛ gestu iudicē et prelatū de:
ceat.ſm Bedā. Ad responsū ꝓuocat: vt ex occasiōe ser:
Tacendi monis locū accusandi inueniat [Jesus autē tacebat et
rō in xpo. nihil respondit] Primo vt ostēderet suā iustitiā: qꝛ ꝛ il:
li indigni erāt: et ea q̄ ꝯtra ipsū dicebant erāt falsa/ꝛ re
sponsione indigna. Scdo suā miam/ ne illi ampliꝰ pec:
carent si in malicia ꝑdurarent. Tertio suā sapientiā: qꝛ
sciebat vt deꝰ ꝙ quicq̄d respōdisset/ traxissent ī calūniā
et respōsio excusationis nullo audiente fuisset inutilis.
Quarto suā patientiā: vt exemplū daret contēnere calū
niantiū voces/ꝛ potius fortiter silere q̄ꝫ sine vllo profe:
Qn̄ nō rn̄: ctu defendere. Hinc colligimus porcis/ꝛ canibus/ꝛ de
dendum. tractoribus: vel quibuslibet nō esse respondendum cum
nulla secutura sit vtilitas: sed potiꝰ incōmoditas. Quā:
to aūt magis iesus ad indignos responsiōe eiꝰ tacebat:
tāto magis pōtifex furens eū ad respōdendū ꝓuocabat
vt ex ṽbis eiꝰ occasionē calūniādi captaret. Tūc enim
[pinceps sacerdotū]rursus interrogās dixit ei. Adiuro
te per deū viuū vt dicas nobis si tu es xps filius]scꝫ na
turalis[dei benedicti] Qui ad eū capiendū quasi latro
nē miserat: nūc de furto ꝛ vsurpatiōe deitatis examinat
Nō tn̄ veritatē dei desiderat: sed magis calūniā parat:
ad hoc autē iesus respondit ꝓpter reuerentiā diuini no
minis inuocati[Et dixit illi. Tu dixisti qꝛ ego sum] Ve
ritatē eis respōdit: vt inexcusabiles essent/et ne nomen
dei spernere videret. Et adiecit dn̄s iesus [Verūtamē
dico vobis. Ammodo videbitis]oculis corporeis[filiū
hoīs]scꝫ me que modo cōtēnitis/ꝛ ignominiose tracta:
tis in die iudicij[sedentē]vt iudicē[a dextris ṽtutis].i.
maiestatis[dei]patris.i.in equalitate ꝛ plenissima pote
state patris.hoc est ſm Hiero. Jn via regnantem sempi
terna ṽtute diuina[ꝛ venientē]scꝫ ad iudicium ſm for
mam humanā[in nubibus celi]sicut ascendit: vbi vide:
bit eū oīs oculꝰ: ꝛ qui eū pupugerūt. Quasi dicat vos
me vt purū hoīem ꝯtēnitis: ꝛ quasi impium cōdēnatis:
sed tamen ꝓpter hoc me exaltatum super omnes celos
ꝛ iudicē videbitis[Tūc pinceps sacerdotum]qui surre
xerat in furore magis insaniens[scidit vestimenta sua]
in rabie: qꝛ ſm Bedā. Quē de solio sacerdotali furor ex
cusserat/eundē rabies ad scindendas vestes prouocat.
Prophe Et ī hoc facto cayphas ꝓphetauit q̄ꝫuis ipse nesciuerit
tauit cay: Bis eī nesciēs ꝓphetauit: semel ṽbo qn̄ dixit. Expedit
phas bis. vt vnus homo moriatur ꝓ populo: altera vice facto vt
patet in hoc loco: qꝛ ſm Hier. Per hoc ostēdit iudeos
sacerdotalē gl'iam perdidisse: dū em̄ vestem sibi discidit
Scissio ve ipsum quo tegebat velamentū legis abiecit. vn̄ ꝛ Beď.
stimēti. Altiori aūt mysterio factū est vt in passione dn̄i pōtifex
iudeorum vestimenta sua scinderet: hoc est ephot: cū tu:
nica dn̄i/nec ab ipsis qui eum crucifigere militibꝰ scin:
di potuerit. Figurabatur enim ꝙ sacerdotiū iudeorū ꝓ
scelaribꝰ pontificū esset scindēdū: ꝛ a statu sue integrita:
tis soluēdū ꝛ auferendū cum soliditas ecclesie seu fidei
que vestis dei solet appellari: nūq̄ꝫ valeat scindi vel dis:
rumpi. Hoc est iam oculis cernere: qꝛ videmus iudeos
sacerdotij gloriā ꝑdidisse: ꝛ sedem a ceremonijs vacuā
esse: ecclesiā vero ꝛ fidē eius: qꝛ supra petrā fundata est
Scīdēdi in sua soliditate ꝑmanere.hec Beda. Mos quippe erat
vestimēti iudeis scindere vestimenta in signum doloris et detesta
mos. tionis criminis: cū aliquid blasphemie ꝛ quasi ꝯtra deū
audiebant: sicut Paulus et barnabas sciderunt vestes
cū cultu diuino se honorari videbāt. Hoc autē tā enor:
me peccatū princeps sacerdotū imponebat xpo dicēs
exclamādo.[Blasphemauit]scꝫ attribuēdo sibi qď dei
est: blasphemia em̄ est attribuere creature qď solius dei
est: vel deo qď solius creature est[Quid adhuc egemus
testibus?] Quasi diceret ꝓ nihilo laboramus querēdo
testes[Ecce nunc].i.in aperto ꝛ coram oībus[audistis
blasphemiā] O miser ꝛ princeps neq̄ꝫ: nō dixit xps blas
phemiā: sed veritatem: tu ip̄e blasphemas: qui qď dei est
deo nō attribuis: sed filiū dei puram creaturam credis
ꝛ ideo blasphemia tua tecum est in perditionem. Sicut
ergo christus in mortis discrimine ad caypham ductꝰ
veritatē nō deseruit: sed constanter se dei filiū cū oī mo
destia confessus fuit: sic verus ipsius seruus ꝓpter nullū
tꝑale ꝑriculū debet veritatē deserere: sed vsq̄ꝫ in mortē
constans ꝑseuerare. Ex hoc articulo impositionis blas:
phemie sumit documentū ꝙ nos debemꝰ esse ab oī blas: Documen
phemia puri ꝛ īmunes: tā q̄ ad nos q̄ꝫ q̄ ad alios. Quo tū vitādē
ad nos q̄dē vt nihil cōmittamus vel dicamꝰ q̄ nomē dei blasphe:
blasphemet. Qď fit multipliciter: vt siue quis expresse mie.
maledicat deo: vl' sanctis: siue q̄s blasphemet baptismū Blasphe
vel alia ecclesie sacramēta. Blasphemat etiā verbū dei mia multi
q̄ contēnit: ꝛ spm̄ sctm̄ blasphemat qui sacris canonibꝰ plicit fit.
derogat. Christus igit' lꝫ nō solū a blasphemia: sed etiā
ab oī peccato purissimꝰ fuerit blasphemiā tn̄ sibi īponi
ꝑtulit: vt nos puros a blasphemia custodiamꝰ. Quo ad Blasphe
alios etiam vt nos alijs blasphemiā nō inferamꝰ: ita ꝙ mie nec
nos ꝑ os nostrū nunq̄ꝫ ṽbum blasphemie vel maledicti creature
exeat cōtra aliquē etiā maledicto dignum: sicut iste cay inferēda.
phas eoipso blasphemus fuit quo blasphemiā creatori
imposuit: ꝛ potuisset xps rn̄dere: nō ego sed tu blasphe:
mas: sꝫ noluit dn̄s ꝑ os suū exire aliqď blasphemie ver:
bū nobis in exēplū. De quo etiā pulchram doctrinā ha
bemꝰ in ep'la iude vbi dr̄ ꝙ Michael archangelꝰ cū al: Jude.j.
tercaret' cū dyabolo de moysi corpore nō est ausus iudi
cium blasphemie inferre dyabolo: sed dixit imperet ti:
bi dn̄s. Sup quo verbo dicit Hiero. Si michael nō fuit
ausus dyabolo (certe maledictiōis dignissimo) iudiciū
inferre blasphemie: q̄ꝫtomagis nos ab omni maledicto
puri esse debemꝰ? Merebat' dyabolꝰ maledictum sed ꝑ
ōs angeli blasphemia exire non debuit. hec Hiero. Si
igit' dyabolꝰ (lꝫ volūtate malus/in substantia tamē bo
nus) ab angelo non blasphematur: qꝛ aliquid proferret
aduersus bonā naturā que dei est creatura: quātomagis
ab hoībus blasphemia est cauenda ī quācūq̄ꝫ creaturā/
ꝛ maxime in creatorem. Ad cōformandū se isti articulo
per cōtrariū benedicat homo deo dicēs illď. Sit nomē
dn̄i bn̄dictū: ex hoc nūc ꝛ vsq̄ꝫ in seculū: vel aliq̄d huius:
modi. Jesu qui blasphemie crimē falso tibi īponi volui
sti: custodi ne vnq̄ꝫ per me nomē tuū verbo vl' facto blas
phemetur: nec per os meū blasphemia vel maledictū ꝓ
ferat'. Cū aūt princeps sacerdotū dixisset[ecce nūc au:
distis blasphemiā]adiecit.[Quid vobis]nunc ſm legē
de hoc[videt'] Tūc illi oēs cōdēnauerūt eū et[rn̄den: Condem:
tes dixerunt: reus est mortis]cū tn̄ veritatē dixisset eis natio ad
Ipsi erant accusantes: ipsi discutientes: ipsi sententiam mortem.
proferentes.ſm Bedā. Sententia sua se cōdēnant q̄ eū
morti adiudicāt: quē ꝛ oris/ꝛ operis sui testimonio deū
esse cognoscere possunt. Et quidē in hoc vere respondis
sent supposita veritate facti: oīs em̄ qui blasphemat no:
men dei ſm legem reus est mortis: qꝛ dꝫ lapidari: sed qꝛ
factū sup quo fundabat' q̄stio fuit falsum: ideo respōsio
fuit falsa/ac ꝓphana/ꝛ iniqua.¶ Ex hoc articulo cōdē Documen
nationis xpi ad mortē habemus duo documenta. Pri ta duo.
mū est vt caueamus ne vnq̄ꝫ illa vox iudeorum/reus est
mortis/que xpi auribus innocēter insonuit/nostris mē
talibꝰ auribꝰ insonet: ꝛ in nobis locum veraciter habeat:
nā de quocūq̄ꝫ existente in mortali pctō verū est dicere:
reus est mortis. Secundū est vt si qn̄ nos ꝓpter xpm a
ꝑsecutoribꝰ cōdēnemur ad mortē nō perturbemur: sed
potius gaudeamus respicientes ad mercedē. Ad cōfor
mandū se isti articulo recogitet homo qualiter ip̄e sepe
ꝓpter demerita sua reū mortis se fecerit: sed dei miseri:
cordia sit hactenꝰ ꝯseruatus ꝓ sua emēdatiōe/vl' al'as
ꝓut deꝰ inspirauerit. ¶ Jesu q̄ ꝓphanā impiorū vocē.s.
reū te esse mortis minime timuisti: custodi me ne in ocu
lis tuis eterne mortis reus inueniar[Tūc]qui circūsta
bant omnes fere insimul irruerūt super dn̄m iesum[ꝛ il
ludebant ei. Alij spuebant in vultū eiꝰ]benignissimum Spuere i
tanq̄ꝫ in hoīem vilē ꝛ pestiferū/ꝛ morte dignū. s.confes: faciem.
sum se esse deo equalē/vt cōpleret' qď dictū est. Faciem
meā nō auerti a confusione sputorū. Propriū em̄ iudeo
rū erat in cōtemptum ac vituperiū ꝛ despectum spuere
in faciē eius quem abijciebant. Et tam horribiliter ꝛ in
cessanter ī facies hominū spuebant vt quādoq̄ꝫ eos suf:
focarent.¶ Quid turpius? quid despectiꝰ? quid ignomi
niosius ꝛ vituperosius q̄ꝫ in faciē expuere: ꝛ maxime ī il:
lam faciem speciosissimam in quā desiderant angeli ꝓ:
spicere?¶ O q̄ꝫ ceca emulatio infelicium iudeorum q̄ nō
exhorruerunt turpissimis sputis suis maculare ꝛ detur
pare faciem tuam amabilē. Et non tm̄ simplicibꝰ saliue
sputis: sed verisimiliter etiam execrationibus suis feti:
dissimis. Unde Matth. non dicit spuerunt: sed[expue:
rūt]q̄si execrādo spuerūt. Marcꝰ aūt dicit[cōspuerūt]

quia nõ tm̄ vn⁹: sed plures simul cõspuerũt. Et sic illa facies bñdicta facta est ita abominabilis q̄si esset leprosa ex sputis et verberib⁹: q̄ ei vt subdit [in faciẽ cũ palmis dederũt] Hoc est contra illos qui adulterinis colorib⁹ ornare suas nitũtur facies. Ex hoc articulo cõsputiõis in faciẽ sumũtur duo documẽta. Primũ est q̄ nos diligẽter caueam⁹ ne et nos vnq̄ cũ iudeis xp̄i faciẽ ꝯspuamus: qđ modis plurib⁹ fit. Primo nãq̄ ꝓm Hiero. faciẽ xp̄i cõspuũt/ q̄ cõsciẽtiã suã fedis cogitationib⁹ et actionib⁹ polluũt. Qr eni xp̄s conscientiã sanctã inhabitat in qua dei facies. i. imago relucet: hinc est q̄ q̄ cõscientiam suã pc̄tis polluit/ quasi sputũ in xp̄i faciẽ proijcit. Et ĩõ dicit Hiero. q̄ dñs noster in faciẽ ꝯspui voluit: vt sputa minib⁹ susceptis faciẽ aĩe nr̄e lauaret. Scđo ꝓm Rabã. Illi in faciẽ xp̄i expuũt: q̄ presentiã gratie ei⁹ execrandis ꝟbis ex interna cece mẽtis insania ꝯceptis respuũt et eũ in carne venisse negãt. Tertio ꝓm Greg. ĩ faciẽ xp̄i cõspuũt/ q̄ iustos et sanctos in presenti vita confutant: ⁊ in eorũ contumelias fluxa verba quasi fluentes saliuas mittũt. Quarto potest dici q̄ ad litterã xp̄m in faciẽ conspuũt/ qui eucharistiã indigne sumũt. Quicũq̄ eni pollutã cõsciẽtia corp⁹ xp̄i in os suũ accipiũt/ hi saliua sua pc̄tõ infecta sacramẽtũ cõtingũt/ malefaciunt et deglutiũt/ ac ꝑ hoc in faciẽ xp̄i cõspuũt. Quinto in faciem xp̄i cõspuũt/ qui p̄latos suos contẽnũt. Itẽ sexto in faciem xp̄i despectiue cõspuũt/ qui gratias deo de quolibet sibi dato munere nõ agũt. Scđm documentũ est vt nos ista sputa turpissima: et alia facta exprobrabilia passionis xp̄i nobis ad magnã gloriã reputemus. vñ Chry. Attende q̄ euangelista cũ summa diligentia ea que videnť esse exprobratissima exponit: nihil occultãs vl' omittẽs/ aut verecũdans: s3 gloriã existimãs maximã dñatorẽ orbis terrarũ pro nobis talia sustinere. Hec aũt legamus continue: hec nostre menti inscribam⁹: et in his gloriemur. hec Chry. Et siquidẽ istud documentũ possit referri ad singula puncta dñice passionis: precipue tñ ad istud qđ exprobratissimũ fuit. ¶ Ad cõformandũ se huic articulo formet homo in mente sua xp̄m tã horribiliter sputis in facie deturpatũ: et regratietur sibi pro magna gl'ia nr̄a. Recogitet etiã quotiẽs ipse faciẽ illã speciosissimam in conscientia sua polluit. Item quotiẽs indigne cõmunicando sputi sui contactu christũ sordidauerũt. Iesu qui immundis iudeorũ sputis pulcherrimã faciẽ tuã maculari voluisti: da mihi tue imaginis faciem in me nunq̄ meis sordidis actibus/ aut cogitationibus inquinari. [Alij velabãt faciẽ eius] quod velamen manet vsq̄ hodie super corda eorũ: quia ab eis faciẽ suam abscondit. O insana cecitas: et ceca insania infelicium iudeorũ: quia illã desiderabilẽ faciẽ quã aduẽturã patres eoꝝ et prophete cũ longo suspirio desiderauerãt: ipi infelices cum presentẽ habuerũt tam ignominiose velauerunt. Velauerũt inq̄ (vt ait Beda) non vt ipse illorũ scelera non videat: sed vt a seipsis faciẽ et grãm cognitiõis eius abscõderent. Ostenderunt per hoc etiã nescienter q̄ in faciem christi nullus infidelis et auersus a deo intueri potest: quia est ab eis velata. Et similis ratio est de falsis christianis. Sed sicut dicit apostolus. Cum quis conuersus fuerit ad deũ tunc auferetur velamẽ. ¶ Ex hoc articulo velationis faciei habentur plura documenta. Primũ q̄ nos summe caueamus ne velamẽ ante christi faciem ponamus. Sed heu multi christiani velamen ante christi faciem ponunt/ quales sunt qui infronite peccant quasi deus eos non videat: quales etiã sunt qui sub velamine cuiusdam libertatis libere peccant. Item velamẽ ante christi faciẽ ponũt/ qui imaginẽ dei in se velamĩe culpe et ignorantie obtegunt et obscurant. dicit enim Hiero. q̄ ideo christ⁹ pro nobis velari voluit: vt velamine faciei sue velamen culpe et ignorantie a cordibus nostris auferret. Insuper faciem christi velant: qui a seipsis grãm cognitionis eius abscondunt. Item oculos dñi om̄ia videntis velant: qui malum pro bono dant vel vendunt. Item hic est documentũ q̄ et nos debemus interdũ facies nostras velare ne oculi nostri videant vanitatẽ: vel saltem oculos habere defixos in terrã: ⁊ sic faciem quasi habere velatam ne capiatur in exteriorum aspectu et concupiscẽtia. Ad conformandum se huic articulo recogitet homo quõ om̄ia nuda ⁊ aperta sunt oculis dei/ vt ex hoc trahatur a peccando. Itẽ memoretur quomodo ipse luminosam faciem imaginis dei in se obtexit: et obscurauit peccatis. Iesu qui faciẽ tuam gratissimã velari voluisti: illustra queso faciẽ tuã sup me indignũ seruum tuũ, et imaginẽ tuã in me non sinas obscurari: velamen quoq̄ culpe et ignorãtie a corde meo digneris auferre.

Opprobria xp̄i gl'ia nr̄a.

ij. Cor. iij.

Velamen ponere añ faciẽ xp̄i.

[Alij colaphis eum ceciderunt] i. in collo percusserunt. Solent in collo percuti fatui et despectibiles persone. Unde in hoc q̄ iudei christũ colaphizabãt/ nõ tam attẽditur lesio ꝑcussionis: q̄ maxima contumelia despectionis. Ex hoc articulo colaphizatiõis tale habetur documentũ: q̄ caueamus ne et nos aliquando xp̄m colaphizemus. ꝓm Bedã omnes falsi christiani christũ colaphizant: qui ore cõfitentur xp̄m/ factis aũt negãt. Colaph⁹ datur a retro. Illi ergo colaphizant dñm xp̄m: q̄ ei blãdiunť: ore eũ cõfitenť: sed retro quo deberent eũ sequi ꝑ bonã vitã colaphizant eũ malis operibus xp̄o cõtradicendo. Item ꝓm Aug. Colaphis xp̄m cedunt: qui ei honores p̄ferunt. Itẽ a tergo xp̄m colaphis verberat: qui ꝓximũ post tergũ suũ infamat. Itẽ est documentũ q̄ sicut xp̄s pro nobis est colaphizatus: sic et nos colaphizatiões suas spũales quas plerũq̄ nobis infligit nõ solum patienter: sed et prudenter portem⁹: sicut fecit ap̄l'us q̄ dicebat. Datus est mihi stimulus carnis mee: angelus sathane qui me colaphizet ⁊c. Ad cõformãdũ sese huic articulo poterit homo sibiipsi dare colaphũ in memoriam colaphorũ xp̄i et sic orare. Iesu qui a iudeis colaphizari voluisti: da mihi sic te ore confiteri: vt cõtrarijs operibus nullatenus colaphizem. [Alij palmas ĩ faciem ei dederũt] et faciẽ eius ꝑcusserũt. Dicit autẽ palma (ꝓm papiam) manus extensa: vel applicata: sicut pugnus dicit manus cõplosa. Manib⁹ ergo extensis et palmis: eum ĩ faciem percusserunt: ex qua percussione plus affligit hõ q̄ de percussione in collo. ¶ In facie eni sunt oẽs sensus et sunt ibi mẽbra tenera facile lesibilia. Vñ verisimile ẽ q̄ ex tali passione fluxerit sanguis per nares et os/ licet hoc ab euãgelistis nõ exprimatur. O q̄ horrendũ scel⁹ impijssimorũ iudeorum q̄ faciem tam formosam tã crudeliter verberib⁹ affecerũt. ꝓm Hiero. voluit alapis ex palmari: vt nos ei in laudẽ nostris manib⁹. s. operib⁹ et labijs applauderemus. ¶ Ex hoc articulo percussionis in facie habentur plura documẽta. Primum est q̄ nos exemplo xp̄i discamus patienter sustinere si q̄s nos ĩ faciem cedat: sicut ap̄l'us quosdã in hoc commendat. Qđ nõ solũ accipiendũ est ad litterã sicut in ꝓposito christ⁹ ad litterã cesus fuit in faciem: sed etiam mystice: q̄ sicut dicit glo. ibidẽ in faciẽ cediť in cui⁹ os iniuria irrogať. Nam et isto modo xp̄s in faciem cesus fuit pro quanto multas iniurias et improperia ei in faciem obiecerunt. Sicut ergo dñs noster ab oĩbus talibus ĩcrepationib⁹ blasphemijs/ percussionibus/ et sputis faciẽ nũq̄ auertit: quinimo volũtarie ad omnia illa faciẽ suã eis ꝓ nobis obtulit: sic et nos casu ingruẽte sustinere similia pro christo non recusemus. Scđm documentũ est vt caueamus ne et nos dem⁹ palmas in faciẽ christi. q̄ ꝓm Aug. Illi palmas in faciẽ xp̄i dãt/ qui perfidia cecati eum in carnẽ nõ venisse affirmant: tãq̄ p̄sentiã eius exterminãtes et repellentes. Item in faciem xp̄i illi sacerdotes palmas dant/ qui pollutis manib⁹ corpus xp̄i tangũt et cõtrectant. Itẽ faciẽ christi alapis cõtũdit/ qui ꝓximũ in p̄sentia sua cõfundit. ¶ Ad cõformandũ se huic articulo recogitet hõ quotiẽs ipe imaginẽ dei in se offenderit: et paratus sic ꝓm preparationẽ animi ꝓ xp̄o libẽter velle in faciẽ cedi: nõ solũ ꝟbaliter/ s3 etiã realiter casu oportuno. Item recogitet sacerdos quotiẽs man⁹ suas pollutas in faciẽ christi iniecerit: corp⁹ suũ indigne tractando. Iesu qui iudeoꝝ manib⁹ faciẽ tuam speciosissimam cedi voluisti: da mihi imaginis tue faciẽ in me semꝑ illibatã: illesamq̄ cõseruare/ neq̄ñ iniquitatũ mearũ sceleratis manibus mei violetur [Et ministri alapis eum cedebant] hoc est in maxillas eũ percutiebãt. de quo poteris meditari sicut dictũ est supra de alapizatione coram anna pontifice facta. Percutiẽtes autẽ eũ ĩ capite interrogabãt eũ dicẽtes [Prophetiza nobis christe q̄s ẽ qui te percussit?] Sed in quanã parte capitis percusserunt eum tunc quando hec dicebant hoc euangeliste diuersimode loquuntur. Unde potest dici q̄ cum velassent faciem eius quilibet eorum percussit eũ vbi voluit: aliqui in collo/ alij in faciẽ/ alij in maxillas: et sic [percutiẽtes

Colaphizatio.

ij. Co. xij.

Percutiẽtes ĩ faciẽ xp̄i.

Prophetizationis expetitio.

P

interrogauerunt eum dicentes. Prophetiza nobis xpe quis est qui te percussit? Et hoc derisorie dicebant q̃si in contumeliã eius qui se prophetã a populo haberi volebat: et quẽ populus magnũ prophetam reputabat: per hoc enĩ designabãt q̃ falsus ꝓpheta esset: et q̃ ignoraret quis eum percussisset. vñ Theophi. dicit q̃ dñs ꝓpheta rũ vt pseudo propheta deluditur. Et quoniã ipsi cũ illis verbis irridebãt: et quasi ludibriũ de eo faciebãt: idcirco eis nihil respõdebat. vt enĩ dicit Hiero. Stultũ erat verberantibus respõdere et ꝓphetare cedentẽ / cũ palã percutientis insania videretur. ¶ Ex hoc articulo ludibriose expetitionis ꝓphetandi habẽtur quattuor documenta. Primũ est q̃ nõ illudamꝰ xpo putãtes mala nostra non videri ab eo. Nam ẽm Bedã. Quicunq̃ reprobis actibus eum exercebãt dũ suas cogitationes et opera tenebrarum ab eo videri non putant: quasi illudentes dicunt quis est qui te percussit. Secundũ est q̃ consideremus nosmetipsos si vnq̃ manu praui operis christum percusserimus. quod si nescimus expectamus pia fide a christo quod iudei irrisorie ab eo exegerunt: vt prophetizet nobis docẽdo nos cognoscere culpas nr̃as. Tertiũ est q̃ nos cauere debemꝰ ne a xpo ꝓphetiã vl' miraculũ tentatiue expectamus. vñ Augu. Quãtis mecum suggestionũ machinationibꝰ agit inimicus: vt signũ aliquod petã. Sed obsecro te dñe vt queadmodũ a me longe est ista cõsensio: ita sit semp longe atq̃ longius ipsa cogitatio. Quartũ est q̃ indignis non est effundendũ donũ dei Unde licet christus esset verus ꝓpheta / noluit tamen ꝓphetizare irrisoribus suis. Sic et doctores ꝓ tempore et loco debẽt verbũ dei subtrahere auditoribꝰ indignis. ¶ Ad confirmandũ se huic articulo recogitet homo quã tam irrisionẽ et infatuationẽ dñs noster in hoc facto est passus: et quomodo iudei ludũ quasi puerorũ fecerunt de eo: et oret dicendo. Iesu qui ludibrijs iudeorum percussus in capite prophetizare exactꝰ fuisti: prophetiza tu mihi obsecro christe vt cognoscã quis et qualis ego miser sum / qui totiẽs manu praui operis prochdolor te percussi. Insuper potes etiã meditari q̃ alij manu reuersa dulcissimũ et mellifluũ os eius ꝑcutiebant: alij pugnis eũ cedebant: alij sanctissimã barbã eius euellebant: alij per suos venerabiles capillos ipsum trahebant: et viliter inter pedes conculcabant: ac sine reuerentia et pietate aliqua dñm angelorum male tractabãt. Et nihilominus alia multa blasphemantes dicebant in eum et faciebant. Sũt enim crudelissimi et sine misericordia essent oĩa mala et vituperia que poterãt ei faciebãt: alij ex sua mala volũtate ad hoc moti: alij vt placerẽt maioribus qui erant immanissimi. Quid ergo tu faceres si hec videres: nunq̃d nõ te proijceres sup ipm dñm dicens? Nolite iã nolite facere tantũ malum dño meo: ecce me facite mihi: ecce ꝑcutite me: et dño meo tantas iniurias irrogare nolite. Et tunc amplexareris flexis genibus dñm et mgr̃m tuum: et sic susciperes libenter super te percussiones ad tuendũ ipsum. Quod ita mente facere recogites: et totũ sicut si presens esses te facturũ estimes. Conspice igitur singula quomodo illi maledicti dominũ vexant: falsos testes procurant / ipsum examinant: et veritatem .s. se filium dei esse confessum quasi blasphemũ condemnant: et quõ opprobrijs vexatus in oĩbꝰ patienter se habet: et cõpatere sibi / q2 pro te oĩa sustinet / iugiterq̃ lachrymas fundẽs: speciosissimã faciẽ eius quã illi impudẽter suis illiniunt sputis: tu reuerẽter tuis laua lachrymis: q2 enĩ audiẽs vel mẽte pertractans quõ fuit factꝰ opprobrium hoĩm: ipse dñs et gloria angelorum et abiectio plebis filiꝰ dei patris poterit se cõtinere a lachrymis. Unde ansel. Consilio malignantiũ aduersum te põtificũ presentatꝰ es: et veritatẽ prout opportuit cõfessus quasi de blasphemia adiudicatus es morti. Amantissime dñe iesu quanta illic indigna a propria gente pertulisti. Uultũ tuũ honorabilẽ in quẽ desiderant angeli ꝓspicere: qui omẽs celos adimplet letitia: quẽ deprecantur omẽs diuites plebis pollutis labijs et sputis inquinauerunt: sacrilegis manibꝰ ceciderunt: velo operuerunt in derisionẽ: et te dominũ vniuerse creature tanq̃ seruũ contemptibilẽ colaphizauerũt: sed (vt ait Beda.) ipso dispensante qui patitur omnia pro nobis fiunt: vt sicut petrus hortatur christo in carne passo nos eadem cogitatione armemur: atq̃ ad toleranda pro nomine eius irrisionẽ opprobria preparemus. Iudei qui xpm deluserunt olim in philisteis hostibus sampsonis prefigurati fuerũt. Sampson enim quadã vice voluntarie se ligari fecit: quẽ philistei captũ excecauerũt: et ei illudẽtes in derisionẽ ipm habuerunt. Sic christus spõte a iudeis ligari / velari / illudi voluit: et derideri: quadã aũt vice dum sampsoni placuit / tunc se de inimicis horribiliter vindicauit. Sic in fine seculorum de inimicis xpi erit cum ipse in maiestate et potestate ad iudiciũ venerit. Conspice igitur iesum pre cunctis merito honorandum indigne et viliter tractari: et eum imitando disce humiliari: gratiã q̃ honoris spernere / et laudem humani fauoris cõtemnere. Cum ergo homo foris videns reputat te vilẽ in oculis suis: tu vilem te reputa in oculis dei: nec murmures vel indigneris si corã hoĩbus vilis reputaris: sed magis in oculis dei qui oĩa nouit occulta confundaris. Et caue ne malorum exemplo corruptus dñm potius exhortare videaris q̃ imitari: q̃ enim tunc exhortatus est blasphemijs iudeorum et infidelium: etiã nũc exhortatur vesanis opprobrijs falsorũ christianorũ: et nominetenus fideliũ prout supra in articulis illusionũ huiusmodi est tactum. Cogita etiã qualiter dolebant petrus et iohãnes hec percipiẽtes: vel fortevidentes. Et qualiter petrus iam torpens frigore infidelitatis sedet calefaciens se exterius cui calor charitatis / et verus ignis extinguebaẽ interius: et negat ter dominũ suũ timore perterritus. Nec mirũ si accedit ad eũ tentatio: q̃ se elõgat a christo. Primo quidẽ in atrio ab ancilla hostiaria cõpellitur et negat. Vñ greg. Uniꝰ ancille voce ꝑcussus dum mortẽ timuit vitam negauit. Sed cur ab ancilla prius prodatur petrꝰ q̃ a viris / vna ratio est ad ꝯfutationẽ presumptionis: q2 a muliere non a viro: q2 ab ancilla non a libera primo victus est. Scd̃a ratio est vt ostẽdatur oĩs sexus et conditio in domini peccasse necẽ: et redimi per eius passionem. Deinde post negationẽ timens petrus inter iudeos diu stare exiuit foras ante atriũ et gallus cantauit. Exeundo autẽ animaduertit eum alia ancilla: et dũ foris esset dixit ministris qui se calefaciebant et hic cũ iesu erat sed post q̃ rediit quod dictũ fuerat. vnꝰ de circunstantibꝰ ẽm lucã: sed plures de eis ẽm iohannẽ eĩdem dixerunt: et negat cum iuramento. Ecce argumentũ q̃ ex vno peccato hõ ruit in aliud grauius. vnde Rabanꝰ. Mora in peccato dat incrementũ scelerũ. et Grego. Peccatũ qđ penitentia nõ diluit / mox suo põdere ad aliud trahit. Et timẽs petrus iterũ foras exiuit. Et interuallo facto quasi hore vnius reuersus iterum ẽm matth. et mar. a multis. et ẽm alios ab vno qui cognatus malchi erat compellitur: et negat cũ iuramento et detestatione et statim gallus secundo cãtauit. Põt esse q̃ multi tumultuãtes ibi stãtes petro hoc dixerũt: vel vnus eorũ pro oĩbus: et quasi in ꝑsona oĩm expressiꝰ et acriꝰ dixit ei. Et sic semel negat ante primũ gallicantũ: bis ante scd̃m. Non enĩ solũ negat xpm qui dicit eum nõ esse xpm: sed etiã qui cũ sit negat se eiꝰ discipulũ vel mẽbrũ: vel qui negat se esse xpianũ: dñs enĩ nõ ait petro discipulũ meũ te negabis: s3 me negabis. Negauit ergo petrus xpm: cũ se negauit eius discipulũ. Et isto mõ se etiã negauit xpianũ. vbi augu. Ecce medici cõpleta est cõditio egroti / cõuicta est presumptio. Nõ enim factũ quod iste dixerat aĩam meam pro te ponã: sed factũ est qđ ille predixerat ter me negabis. Et grauatur in petro culpa: et exaggerat crimẽ ẽm ꝓcessum negationũ: q2 primo simpliciter negauit. secundo negationi periuriũ addidit: sed tertio adiecit piurio detestationem et cepit anathematizare .i. maledicere sibiipsi / et maledictioni se obligare si cognouisset iesum Anathematizatio enim significat iurationẽ que est per execrationẽ et cum imprecatione maledictionis. .s. q̃si aliquis imprecatur sibiipsi malum pene: et obligat se maledicto si ita sit sicut iponitur ei: vel nisi illud qđ dicit sit verũ. Quidã dicunt totã trinã negationẽ factã in atrio anne: et q̃ dicta sunt ide post missum iesum ad cayphã recapitulando dicta. Alij vero dicũt in atrio cayphe totã factã: et ẽm hoc iohãnes anticipauit primã. Sed cõior opinio est q̃ trina negatio incepit in atrio anne: et completa est in atrio cayphe. Et hoc videtur patere ex textu iohãnis. qui cũ nõ faciat mẽtionẽ de caypha / sed solum de anna: ponit primo vnã negationẽ: deinde ea q̃ annas interrogauit de xpo: et tandẽ ꝓsequit alias duas nega-

Documenta q̃ttuor

Indignis nõ sunt dona dei profundenda.

Orõ

Contemplatio.

Figura illusionis christi. Iud.xvi.

Negatio trina petri.

Anathematizatio.

Negationum locꝰ.

tiones que facte fuerunt postea in atrio cayphe. Et potuit esse ꝙ iohãnes esset notus vtriqꝫ pontifici/ et similiter itroduxit petrũ in domum vtriusqꝫ: put supra patuit vbi annas iesum ad cayphã misit. Cogita etiã quõ dñs benignꝰ magister cõuersus a iusticia ad miam respexit diuinitꝰ petrũ dilectum discipulũ in tertia vice respectu miserationis et grẽ: qꝛ misericordia ꝓuocat ad penitentiã: et est necessaria ad eã. Cõuersio quidẽ ista ꝛ respectꝰ fuit inferior et spũalis: nõ exterior ꝛ corpalis: qꝛ dñs erat intus in aditorio ꝛ superiꝰ cũ principibꝰ: petrꝰ autẽ foris in atrio et inferiꝰ cũ ministris: et vnꝰ aliũ videre non poterat oculis corporalibꝰ: vñ Leo papa. Dñs autẽ iesus qui intra pontificale concilũ corpore tenebaꝶ trepidationem discipuli foris positi solo diuino ĩtuitu vidit/ pauẽtisqꝫ animum mox vt respexit erexit: et in fletum penitudinis concitauit. Unde fm Aug. diuina petri respectio nihil aliud fuit nisi traditio in mente eiꝰ quotiens iã dñm negasset: et hoc qđ dñs ei predixisset / atqꝫ ita misericorditer dño cum respiciente peniteret et fleret sicut solemus dicere. dñe respice me/ et respexit eũ dñs q̃ absqꝫ periculo diuina misericordia liberatꝰ est. Hec aũt recordatio fuit initiũ penitentie eiꝰ: qꝛ fm Chry. nihil ita curat delictũ vt memoria dñi cõtinua. vñ et Beda. Respiciente dño petrus ad cor reuersus maculã negatiõis penitẽtie lachrymis tergit: qꝛ nõ solũ cũ agiꝶ penitẽtia: verũetiã vt agaꝶ dei mia necessaria est. vñ ps. Usqꝫquo exaltabiꝶ ĩimicꝰ meꝰ sup me: respice et exaudi me dñe deus meus. i. miserere et adiuua. hec Beda. [Petrꝰ autem] cognoscẽs ꝙ dñs eũ audierat et respexerat: ꝛ hoc respectu cõmonitꝰ et ad amaras lachrymas ꝓuocatꝰ [statĩ exiuit foras] de medio malorũ inter quos eũ negauerat [et] fugiens in cauea seu fouea que mõ gallicantus appellatur [fleuit amare] . i. ex cordis amaritudine ꝛ fletu ꝯtritiõis qui amarus est. Fletus aũt deuotiõis est suauissimꝰ intãtũ vt ꝓ cibo reputeꝶ: fm illõ ps. Fuerũt mihi lachrymee mee panes die ac nocte. In ipso aũt loco vbi post negationẽ fleuit et penitentiã fecit in memoriã amari fletus ꝛ penitentie eius edificata est ecctia sancti petri q̃ locꝰ est inter mõtẽ syõ ꝛ ciuitatẽ hierusalẽ. Exinde tunc petrus traxit in consuetudinẽ vt singulis noctibꝰ surgens a primo gallorꝫ cãtu vsqꝫ ad horã matutinã staret in oratione flens ꝓ ista negatione/ ita ꝙ facies eiꝰ videbatur adusta ex fluxu lachrymarũ/ ꝛ semp in sinu suo sudariũ portabat q̃ crebro fluentes lachrymas tergebat: qꝛ qñcũqꝫ gallum cantãtẽ audiebat/ ꝛ qñcũqꝫ denegationẽ xp̃i recolebat amarissime flebat/ tã pro pctõ negatiõis q̃ pro dulcedine amoris dñi. vñ fm Chryso. Flebat nõ ꝓpter penã: sꝫ qꝛ dilectum negauerat qđ ei quolibet supplicio molestius erat. Attẽde nũc vbi petrus negauit/ et fuge oẽm locũ qui occasionẽ peccãdi inducit. vñ Amb. Ubi tñ negauit petrus non in monte/ nõ in templo / nõ in sua domo/ sed in pretorio iudeorꝫ in domo pricipis sacerdotũ. Ubi negat vbi iesus ligatus est: vbi veritas nõ est. vñ ꝛ Hiero. In atrio cũ ministris calefacit se ad ignẽ. Atriũ sacerdotis circuitꝰ est secularis: ministri demonia sunt: ignis desiderium carnale: cum quibus q̃ manet flere peccata nõ põt. hec Hiero. Hinc nota ꝙ malũ est cõuersari in curijs magnatũ: petrus enĩ semel curiã intrauit: ꝛ ibi animi vigorem pdidit / et xp̃m negauit. Quid si diu ibi mãsisset: vñ nõ ibi/ sed foris penituit: Sic stella a magis in curia herodis disparuit: quibus inde egressis reapparuit. Exiuit itaqꝫ petrus de atrio principis vt liberum locũ fledĩ haberet: qꝛ inter ipsos penitẽtiã agere nõ valebat: et cũ vellet flere egressus est foras: qꝛ palã flere nõ audebat/ ne. s. ab alijs videreꝶ: et a lachrymis deprehendereꝶ. In quo et nos instruimur vt volentes insistere lachrymis secretũ locũ queramꝰ. vñ Beda. Nocitura sane alloqa pfidorꝫ: petrꝰ inter iudeos vel hominẽ se nosse negauit/ quẽ inter cõdiscipulos dei filiũ confessus erat. Sed nec in atrio cayphe retentꝰ poterat agere penitentiã egrediꝶ foras: vt ab impiorꝫ cõsilio secretus pauide negationis sordes liberis fletibꝰ abluat. hec Beda. Sic hodie multi in atrio magnorꝫ ĩtroducti xp̃m malis operibus negant: et vix aut nunqꝫ dũ ibi sunt penitent: qꝛ in magnatũ domibus nõ est cõgruꝰ penitentie locus: et iõ q̃ vult pctã vitare/ et mala q̃ fecit emendare/ debet egredi de mala societate. vñ Berñ. Periculosum est valde si quis velit inter turbas seculi penitentiam agere vbi inimici alij venenatis persuasionibus: alij vndiqꝫ exeplis peioribus ad peccandũ alliciunt: alij adulatiõibꝰ in vanã gloriã trahunt: alij detractionibus in impatientiam deijciunt. hec Ber. Imitare ergo petrũ q̃ volũtate/ vbo vel facto procaciter negasti xp̃m pro te passum. Cognoscit petrus reatum suum dolet et penitet: egrediꝶ foras: relinquit cõsiliũ malignantiũ: locũ petit secretũ: lachrymis et penitẽtie amicũ: flet amare: certissime intelligens sacrificiũ deo est spiritus contribulatus/ cor contritũ et humiliatũ deꝰ nõ spernit. Tu quoqꝫ rememorãs passionẽ dilectissimi mgri et tuũ reatũ: foras cũ petro egredere: vt teipsum defleas amarissime si qñ te respiciat q̃ petrũ lachrymãtẽ respexit. Hic est penitẽtie modus. Peccasti: quiesce: dole: et lachrymare/ et disce cũ petro flere amare: et si vis mereri veniã dilue lachrymis culpã tuã. Semine quoqꝫ amarificationis. s. cõtritionis ꝓ te et cõpassionis ad xp̃m inebrieris absintheo: vt expiatꝰ cũ petro a reatu sceleris replearis cũ petro spũ sctitatis. Ergo dicit Amb. De petro non inuenio q̃d dixerit: inuenio ꝙ fleuit: eius lachrymas lego/ satisfactionẽ nõ lego. Uidet ex hoc ꝙ tanta fuit eiꝰ cõtritio: ꝙ sufficiebat pro eiꝰ satisfactione. vñ Leo papa. Felices o apostole lachrymetue: que ad diluendã culpã negationis virtutẽ sacri habuere baptismatis. Unde est argumentũ ꝙ contritio potest esse tanta ꝙ tollat omnẽ penã. ¶ Et nota ordinem penitentie petri. Primo gallus cantauit: deinde dominus petrũ respexit. Tertio petrꝰ flere cepit: ꝛ tunc egressus foras amare fleuit. Sic hodie fit. Nam fm Grego. Tunc nobis gallus cãtat qñ predicator disqꝫ corda nr̃a ad cõpunctionẽ excitat. Sed cãtus galli nõ sufficit nisi dñs oculo pietatis peccatorẽ respiciat: qꝛ opꝫ vt miser in tenebris permaneat q̃diu eũ lux mundi nõ illuminat Tunc aũt tertio fm Greg. Incipimus flere qñ ignimur intus per scintillã conscientie. Et tunc foris eximus cũ extra qđ fuimꝰ egredimur. vñ et Beda. Petrus qui media nocte negauit ad gallicãtũ penituit: et qđ in tenebris obliuiõis errauit/ sperate iam lucis rememoratiõe correxit. Hũc opinor gallũ aliquẽ doctorẽ intelligendũ q̃ nos iacentes excitat/ ꝛ somnolentos ĩcrepat dicens. euigilate iusti et nolite peccare. hec Beda. Cogita nũc q̃liter petrus ꝓ dño suo et pro peccato suo plãgebat: ꝛ quõ recogitabat bona que sibi dñs fecerat / et qualiter ipse eũ negauerat. Dñs quidẽ intuitu suo spirituali prouocauit petrũ ad lachrymas: nec mirũ: oculi enĩ dñi velut flãma ignis: petri vero vt glacies erant: et ideo intuitu suo resoluerũt illos sicut ignis glaciem resoluere solet: nec poterat in negationis tenebris permanere quẽ lux mundi respexit. O beati oculi tui dñe iesu: qui ita calefaciunt cor frigidum/ et accendunt in amorem tuum/ ꝛ illumiat vt videat bõ creatorem et errorẽ suũ. O q̃ cito gelicidiũ peccatoris liquefaciunt: et in aquas amaritudinis et deuotionis conuertunt. Uñ Ansel. Intuere q̃ pijs oculis q̃ misericorditer/ q̃ efficaciter: tertio negãtem respexit petrum: qñ ille conuersus et in se reuersus fleuit amare. Utinam bone iesu tuꝰ me dulcis respiciat oculus: qui totiens ad vocẽ ancille ꝑcacis carnis. s. mee prauis operibus affectibusqꝫ negaui. hec Ans. ¶ Moraliꝶ per primã ancillã ostiariã que petrũ negare cogit designatur cupiditas: per secũdã carnalis voluptas: per vnũ seu plures qui astabant intelliguntꝶ demones: his enĩ ad xp̃i negationẽ trahunꝶ hoies. Prima ancilla. s. auaricia que hodie in domibꝰ multorũ principũ est ostiaria / quasi oẽs intrare facit: qꝛ sicut ostiariꝰ intromittit quos vult: sic et auaricia idem facit. vñ in prouer. Donũ hois dilatat viam eius/ et ante principes spaciũ ei facit: timendum est ne expulsa charitate a domibus prelatorũ tanqꝫ dña incipiat principari ancilla: qꝛ charitas expellitur dum cupiditas ĩgreditur: nam venenum charitatis est cupiditas. ¶ Huic carnalis delectatio et demones adherent q̃ xp̃m negare suadent. Per petrũ autẽ qui interpretatur agnoscens intelligi potest clericus qui a longe sequitur dñm: qꝛ forte nõ ꝓpter se/ sed ꝓpter sua: qui multotiens cupiditate deuictus negat xp̃m. O quot sunt hodie miseri curias principum sequẽtes/ vix aut nunqꝫ penitẽt dũ sunt ibi. Ex hoc articulo negationis petri plura habentur documenta. Primum est ꝙ prelatus ecclesie dꝫ esse talis qui infirmitatibus subditorum compati sciat: qꝛ fm Greg. ideo dñs petrum cadere permisit vt et fortius

Margin notes (left): Contemplatio. — Cõuersio dñi ad petrum. — Ps. xlj. — Negãdi locus. — Curie magnatum. — Exitꝰ petri de atrio.

Margin notes (right): Petrꝰ imitandꝰ i penitẽtia. — Ps. l. — Fletꝰ petri efficatia. — Ordo penitẽtie in petro. — Pro. xviij.

post casum resurgeret:et vt is qui futurus pastor ecclesie
erat/in sua culpa disceret qualiter alijs misereri debuis:
set/et ex sua infirmitate cognosceret q̃ misericordit alie
na infirma toleraret. Et s̃m Chrys. Christus permisit
petrum labi vt prelatis exemplum preberet fragilitati
subditorũ meli⁹ cõpatiendi. Nã s̃m eundẽ:ideo angelis
nõ est cõmissa sacerdotij potestas/ne cũ ipsi minime pec
carent de sua innocentia presumentes alios sine miseri:
cordia iudicarent:sed potius est collata homini fragili ꝛ
peccanti vt circa aliorum lapsum se mitẽ p̃beat ꝛ benignũ.
Secundum est ꝙ nullus debet se iactare et extollere:aut

Presum:
ptio vitan:
da.

de sua virtute et virib⁹ p̃sumere. Vñ Leo papa. Ob hoc
petr⁹ hesitare p̃missus est/vt i ipso ecclesie principe con
deret remediũ penitẽtie/et nemo auderet de sua virtute
cõfidere qñ mutabilitatis periculum/nec ille tantus po
tuisset euadere. vñ Chry. Id ẽ euangeliste scripserũt nos
erudire volẽtes q̃tum malum sit non deo totũ ꝯcedere
sed in seipso confidere. vñ etiam Ambro. Hec aũt iõ scri
pta sunt vt sciamus neminẽ se iactare debere. Nam si pe
trus lapsus est:q̃ dixit et si alij scãdalizati fuerint in te:
ego non scandalizabor:q̃s alius iure de se presumat? De
niq̃ et dauid qui dixerat. Ego dixi in abundantia mea
nõ mouebor in eternum: eã sibi iactantiã obfuisse profi:
tetur dicens. Auertisti faciẽ tuã a me:ꝛ factus sum ꝯtur:

Principi:
is obstan:
dum.

batus. Tertiũ est ꝙ in principio obstãdũ est p̃ctis: quia
vnũ semp̃ trahit ad se aliud grauius. Sicut in proposi
to primo fuit nuda negatio. Secũdo negationi accessit
periurium. Tertio piurie accessit maledictio. Uel sicut
dicit Iero. Prima ancilla titubatio. Secũda cõsensio
Tertius vir actus est. Hec est trina negatio quã abluit
per fletus verbi christi recordatio. Quartũ est ꝙ si nos
q̃nq̃ ex fragilitate peccem⁹ nullo mõ i p̃ctõ p̃seueremus:
q̃ s̃m glosam. Perseuerare in p̃ctõ dat incremẽta scele:
rum:ꝛ q̃ spernit minima/cadit in maiora. Et s̃m Grego.
Peccatũ q̃õ penitẽtia nõ diluit:mox ad aliũ trahit. Ec
ce eũ beatũ petrũ ad primã negationẽ impulit vna tãtũ
ancilla. ad secũdam duo. s. ancilla et vir. ad tertiam p̃les
Quintũ est ꝙ nullus peccator debet desperare quãtum
cunq̃ peccata sint grauia:sed debet pro p̃ctis suis flere.
exemplo beati petri q̃ culpam negationis abluit lachry
mis penitentie. In hoc enĩ remedium nobis penitentie
ostenditur:et in maximis excessibus veniã sperare con:
ceditur cum petrus post tantũ peccatũ fact⁹ sit ianitor

Xp̃m ne:
gare.

celi/ac omnibus norma et regula penitendi. Sextum ẽ
ꝙ nos caueamus ne vnq̃ christum negemus. Christum
nãq̃ negat quis in omni mortali peccato:q̃ cõsentiẽdo

Confor:
matio.

dyabolo abnegamus xp̃m et recedim⁹ ab eo. ¶ In cõfor
mando se huic articulo cogitet homo q̃ pie ip̃m deus re
spiciet:et tũc instar beati petri rememoret p̃ctã sua bre:
uit et summarie:ꝛ ea q̃tũ potest lachrymis saltẽ cordis

Orõ

defleat. Iesu qui a beato petro apostolorũ tuorũ p̃ncipe
ter negari te ꝑtulisti. quiq̃ eũ misericorditer respiciens
reatũ suum amare flere fecisti:respice queso me oclõ cle:
mentie tue:et cõcede me v̓bis vel factis te nunq̃ negare
et p̃ctã mea digne deflere. Tandẽ fatigati principes iu:
deorum et ministri iniquitatis et ceteri iudei recesserũt
euntes ad dormiendum/et mittentes dñm iesum in quẽ
dam carcerem ibi subtus solariũ:cui⁹ adhuc videri po:
test vestigium: ligauerunt eum ibi ad quandã colũnam
lapideã/cuius pars ibidẽ mutata fuit: et adhuc vt dici:
tur apparet. Dimiserunt nihilominus cũ eo aliq̃s arma:
tos ad tutiorẽ custodiã qui eũ vexauerũt p totã noctem
residuã quasi nõ sufficeret dies ad complendũ maliciã
suã:derisionibusq̃ ꝛ maledictionib⁹ vacantes conuicia
bant ei dicẽtes. Putabas eẽ prudentior principibus et
melior pharíseis. Nũc tua stulticia apparet: mõ stas vt
conuenit:et morte crudelissima cito morieris. Intuere
igitur qualiter illi audaces et pessimi conuiciant eidem
et insultant:et modo vnus / modo alius verbis et forte
etiam factis contra eũ insurgũt. Tanta enĩ dicunt ꝛ fa:
ciũt:et irreuerẽter hmõi mercennarij et vilissimi quãta
possunt. Vñ Ansel. Nox in somnis tota ducebat: nulla
prorsus requies iesu prestabatur:ministrorũ ipsa plebs

Contem:
platio.

iniuriatur:alapis et colaphis innocens mactat. Intue:
re nunc opprobrijs dñm verecũdũ:in tormentis ꝓo pa:
tientem et vultum semp̃ ad terram habentem:ꝛ silẽtem
ad oĩa tanq̃ vere esset deprehensus in cl̃pa:et mira cor:
dis contritione cõpatere creatori. hec Ansel. Et sic stat
dñs rect⁹ ad istã colũnã ligatus:et saturat⁹ opprobrijs
vsq̃ mane afflict⁹ nimis frigore ꝛ labore:q̃ hyems erat
et noctes longe. Tu ergo ibis ad eum/ ꝛ vehementer si:
bi compatiens dices ad ipsum. O dñe ad quorũ manus
venisti. Quãta est patientia tua. Uere ista est hora tene:
brarum. Et tunc deuotissime osculaberis manus et pe:
des eius venerabiles / et vincula illa durissima:et sede:
bis ibi ad pedes illius dolens ꝛ lugens et dices. O dñe
iesu saltẽ requiescat caput tuũ sup̃ humerũ meũ ex quo
te liberare non possum. Et tunc recommendabis te ei et
oẽs amicos tuos/et totũ absq̃ dubio cõcedet tibi q̃cq̃d
rogaueris et petieris ab eo. Et dices ei. O dñe q̃d dicã i
crastinũ dignissime m̃ri tue. Et sic ad pedes btĩssimos
aliquantulum dormitabis et quiesces/si tñ dormire po:
tes in tali statu dñm tuum videns. Oratio.

Domine iesu xp̃e qui hora matutina coram an:
na a ministro alapã suscepisti:ꝛ te ligatum ad
cayphã duci p̃misisti. ꝛ tota nocte m̃lta oppro
bria ꝛ incõmoda ꝑtulisti: tribue q̃so mihi pec:
catori vt similia pati gaudeã ꝓ gl̃ia tui nois:et gaudijs
perfrui merear eternis. Illis quoq̃ tue pietatis oculis
quibus tunc petrũ respexisti me miserũ frequẽter resp̃i:
cias:qui te totiens prauis cogitationib⁹ / locutionibus
operib⁹:negligentijsq̃ negaui: vt valeam defect⁹ meos
cognoscere et inde penitere/ac veniam et gratiam mere
ar apud te inuenire.

¶ De prima. Capitulum.lxj.

Hora prime corde doloro
so et mesto meditaberis qualiter [ma: Lu.xxij.
ne qñ dies est factus] tempestiue [con: et.xxiij.
uenerunt] apud caypham [principes mat.xxvij
sacerdotum] .i. pontifices qui precelle mar.xv.et
bant reuerẽtia dignitatis [ac seniores Jo.xviij.
populi] q̃ precellebant reuerentia eta:
tis [et scribe] qui precellebant reuerentia doctrine lega:
lis [ad consilium aduersus iesum vt traderent eum mor
ti] et fecerunt dñm tuũ dulcẽ iesum nimis afflictum ibi
adduci. Hic est conuentus malignantium:cuius prior si Cõuẽtus
ue abbas erat cayphas qui erat pontifex anni illi⁹. Cũ malignã:
autem volunt eum de domo ducere dicunt ei. Iesu quid tium.
facis/ibim⁹ an nõ? Ueni q̃ p̃cipes et sacerdotes man:
dant ꝙ ducaris ad consilium vbi te expectant cũ popu:
lo/volentes te tradere pylato vt moriaris. Tu aũt si ad
huc cogites te cũ ipso esse dices cũ magna compassione
Heu dñe mi/heu magister bone:q̃ iã volunt te perdere.
Iam volunt te morti tradere. O dñe quid ego miser fa:
ciã. O q̃ crudeles ꝛ q̃ dolorosi rumores. O dñe q̃ lugu
brẽ visionẽ habebit tua mater dulcissima:q̃ amaros ru
mores audiet tam ipsa q̃ omnes qui te diligunt cum ea.
O dñe quid ego miser faciam. Ibo tecũ dñe:vel ibo nũ:
ciare et dicere dñe mee benigne m̃ri tue vt veniat ad te.
Postea videbis quõ ducunt eũ tanq̃ agnũ mansuetum
qui portatur ad victimã:et quõ intrat ligatus et afflict⁹
et oẽs in eũ respiciunt / et insultantes ei dicunt O bone
iesu hic es. Quõ si ꝓpheta eras istud non preuidebas?
Talia et multa similia poterant ei dicere illi maledicti
Considera modo q̃tum iudei sitiebant sanguinem iesu
christi q̃ summo mane q̃rebant sententiam de morte ei⁹
dari. Nã tãta erat eorũ neq̃tia vt nulla mora interpone:
ret quin occidẽd⁹ pylato traderet. Et sic bis fuit ꝯsiliũ Cõsiliũ i:
impiorum aduersus iesum. primo ante gallicãtũ vt visum piorum bis
est superius:secundo mane qñ dies est factus. Q̃ enim factum.
ex testimonijs prehabitis non habebãt aliquid vnde co
ram pylato sicut reus mortis accusari posset : iõ vlteri⁹
cõsulebant qualiter eum morte dignum accusarent. Et
tunc dixerunt ei [Si tu es christus] .i. rex et vnctus [dic
nobis] Ubi Beda. Nõ veritatẽ desiderabãt:sed calum
niam preparabãt. Siquidẽ christum hominẽ tm̃mõ de
stirpe dauid venturum sperantes hoc ab eo querebant:
vt si diceret ego sum christus calũniaretur ꝙ sibi regiã
potestatem arrogaret:et ob hoc a rege puniendus esset.
Et ait illis. [Si vobis dixero] sc3 ꝙ sim xp̃s [non crede
tis mihi] sicut et al̓as non credidistis nec verbis meis/
nec factis [Si autem interrogauero vos non responde:
bitis mihi] sicut nec al̓s respondistis cum ĩterrogarem
quõ xp̃us filius dauid esset [neq̃ dimittetis scilicet me]
q̃ tamen sum innocẽs. [Ex hoc autem] sc3 tẽpore. i. post

tp̄s passionis ꝛ ascēsiōis [erit fili⁹ hoīs sedēs a dextris
virtutis dei] .i. in potiorib⁹ bonis patris ꝑm humanita-
tem: sed in equalitate patris ꝑm diuinitatē. Un̄ bene di-
xit [fili⁹ hominis] qꝛ inq̄tū fili⁹ dei semper fuit equalis
patri/ et sedēs ad dexterā patris. q. d. Ero ī vita regnās
sempiterna et virtute diuina: cum hic ī firm⁹ corā vobis
appaream. vbi Theophi. Quasi diceret. Non est vobis
de cetero tēpus sermonū et doctrine: sed deinceps iudi-
cij tēp⁹ erit cū videbitis me filiū hoīs sedentē a dextris
virtutis dei. Tūc [dixerunt oēs. Tu ergo es filius dei]
s. naturalis. Qui ait [Uos dicitis: qꝛ ego sum] Quasi di-
ceret. Ego nec dico nec negō: sed vos dicitis q̄uis non
Respon-
sum xp̄i.
credatis. Sua ergo sentētia condēnanꝫ. vbi Beda. Ita
responsionē suā temperat vt et verū dicat/ et sermo eius
calūnie nō pateat. Ualuit enī se xp̄m filium dei probare
q̄ꝫ dicere: vt cōdēnandi causa toleretur his qui qđ obij-
ciunt hoc ipī fatenꝫ. Quā tamen respōsionē ipsi blasphe
miā reputantes dixerunt. [Quid adhuc desideramus te
stimoniū] s. ad probandū ꝙ se christū dicat et dei filiū.
Hec duo grauius pōderabāt. s. ꝙ se christum et dei filiū
dicebat: eo ꝙ vnū videbatur esse cōtra deū: reliquū con-
tra romanū imperiū. [Ipsi enim audiuim⁹ de ore eius]
O insensati excecauit vos malicia vestra. Audistis ex ore
eius dei reuerentiam qua erat colendus/ et non blasphe-
miā q̄ esset crucifigēdus. Ergo (vt ait Beda) sua se sen-
tentia condēnant qui eum mori tradunt: quem ex oris/ et
Adductio
ad pylatū
operis testimonio deum esse cognoscunt. Et post multa
que contra eum fecerunt vt estimo sicut in nocte fecerāt
[adduxerunt eum vinctū] a domo caypbe pontificis ad
domū pylati p̄sidis romani potestatis ad quem pertine
bat iudiciū in causa sanguinis: vt scꝫ pylato totū impo-
neretur: et ipsi immunes reputarenꝫ: duxerunt inq̄ꝫ eum
vinctum manibus post tergū ligatis: et cum multis con
uitijs ac contumelijs: et vt dicitur cathena in collo eius
posita que postea ostēdebatur in hierusalem peregrinis
pro deuotione magna: qui et ipsi submittebant in ea col-
la sua. Cogita nunc cū quāto opprobrio ducitur per me
diū ciuitatis hierusalē: cōuitiantibus principibus sacer
dotū et phariseis atq̄ꝫ dicētib⁹. Ueni nobiscū latro ꝛ de
ceptor populi: nūc tua maleficia finem habebūt ī breui.
Horrenda prorsus impietas que tantis iniurijs satiari
nō potuit: qui potius ferali rabie fremens impio iudici
tanq̄ꝫ rabido cani animā iusti deglutiendam exposuit.
Cōsuetu-
do dānati
[Tunc videns iudas ꝙ iesus dānatus esset] consilio sa-
cerdotum et seniorum. i. dānationi et morti adiudicatus
cōsuetudo enī erat iudeorꝫ vt quem reū mortis iudicas-
sent/ vinctū presidi traderēt: vt dum preses vinctum te
neret morti addictum intelligeret [penitentia ductus] in
fructuosa tamen/ quia sine spe venie erat [retulit preciū]
s. triginta argēteos [principibus sacerdotū et seniorib⁹
populi] a quibus male acceperat quasi in sua potestate
esset persecutorū sententiā mutare/ et quasi eodē precio
quo xp̄m dn̄m vēdidit posset eum redimere. Multi eniꝫ
possunt alicui mala persuadere que tamen penitētia du-
cti post non poterunt dissuadere/ vel in bonum conuerte
Juda ini-
quiores.
re. Si ergo iudas restituit pecuniā male acquisitā: quō
vsurarius tenet vsuram/ et simoniacus prebendā/ vel q̄
cūq̄ꝫ rem alienā? Credibile est ꝙ lata sentētia cōtra chri
stum illi qui principales fuerunt in morte xp̄i redierunt
ad templū: et tunc venit iudas [penitentia ductus] .i. an-
gustia quadā et tristicia tactus que tn̄ non valuit: qꝛ nō
propter amorem dei: sed ꝓpter enormitatem rei tristis
fuit [et retulit argenteos dicens. Peccaui tradens san-
guinem iustum] Non valuit iude ista confessio: quia de
erat spes venie et salutis. vbi Chry. Uide veritatem vn-
diq̄ꝫ fulgentē: proditor de seipso dat testimoniū: et eorū
qui condēnauerūt oppilat ora [At illi] deridentes eum
[dixerunt quid ad nos] scꝫ de peccato tuo qui nō sumus
rei in hoc facto [Tu videris] ꝛ senties te peccasse: sed ni
hil ad nos pertinet et nobis de hoc nō ē cure. Professio
Profes-
sio iudeo-
rū audax
et ceca.
hec audax est atq̄ꝫ ceca. Emisse se iusti sanguinē audiūt:
et tamen extra reatum se esse credūt/ et in vendente scel⁹
cōstituūt. vn̄ ꝑm Chry. Accusatio sacerdotum est qui nō
egerūt penitentiā etiā iuda penitente [Et] vidēs iudas
ꝙ eum deridebāt lapsus in desperationē [proiectis argen
teis in templo] vnde recepti erant [recessit et abiēs laq̄o
se] ex desperatione [suspendit] ex quo patet ꝙ cupiditas
sua nihil sibi valuit. Ualuit se q̄ꝫ denarios ꝑdere: dena-
rios templo seipsuꝫ dyabolo tradidit et laqueo. Hic ha
Auaricia
laqueus
dyaboli.
bemus duo exēpla. Primū est ꝙ auaricia non est aliud
q̄ꝫ quidā laqueus dyaboli per quē suspēdit auaros. Se-
cundū exemplū est ꝙ crudelitas p̄sidētis est occasio de
Desparatio
subditorū
vnde.
sperationis peccatoris. Judas enim retulit pecuniā pe
nitentia ductus/ et peccatum suū est confessus: sed quia
principes dure responderunt sibi dicētes [quid ad nos
tu videris] desperatus [abiens laqueo se suspendit] sic
frequenter circa peccatorem accidit. Judas laqueo se
suspendit in terre mediculio ī dignus hominum ꝛ ange-
lorū consortio. Indignus colligi inter angelos qui ī ce-
lis sunt: indignus etiā colligi inter hoīes qui in terra so-
cius factus demonum quibus deputatus est aer iste cali
Mortis ta-
lis ī iuda
rōnes.
ginosus in carcerem vsq̄ꝫ ad iudicium. Sunt autē tres
rationes quare tali morte decuit proditorē īterire. Pri-
ma vt eleuatus in aere socium se ostenderet demonum in
hoc aere caliginoso habitantiū. Secūda qꝛ paciscendo
locutus fuerat ī gutture punitur/ vt arterie q̄ vocem ꝓ-
ditionis emiserant punirentur: qꝛ per que peccauit quis
per hec et torquetur. Tertia vt celo et terre exosus ostē-
deretur: quia nō solū ꝓditionis culpā emendare nequi-
uit: sed etiam homicidij proprij scelus addidit. Mirabi
lis duricia iudeorū quos nec ꝯfessio peccati/ nec restitu-
tio precij: nec operatio ꝓprij suspendij emolliuit: qꝛ nec
penitenti/ nec proijcienti/ nec suspendenti iude crediderunt.
Cum iuda quippe seipsos suspendunt: qui veniam
Cur medi
us crepuit
petere et satisfactioni intendere nolunt [Et crepuit me-
dius] effusis visceribus: rupto enim laqueo putatur ce-
cidisse et crepuisse: et in hoc quodāmodo delatum est ori
quo osculatus dn̄m fuerat ne ꝑ os dānata anima exiret:
non enī tam viliter inquinari debuit qđ tā gloriosum. s.
os christi contigerat. Dignū enī erat vt viscera q̄ prodi-
tionē conceperāt rupta caderent: et guttur quo vox pro-
ditionis exierat laqueo arctaretur. Sepe enī modus pe
ne exprimit modū culpe. Ue iude: qꝛ ad fontē misericor-
die per spem venie non redijt: sed proprij sceleris imma
nitate perterrit⁹ desperauit. Et ideo dicit Hiero. ꝙ ma-
gis iudas offēdit deū quādo se suspendit q̄ꝫ in hoc ꝙ eū
Corba-
ne mundi
cies ꝛ cor
dis īmun-
dicies.
prodidit [Dixerūtq̄ꝫ] sacerdotes [qꝛ nō liceret] ipsos ar
gēteos [mitti] .i. remitti [in corbanā] .i. in gazophilatiū
vnde eos tulerāt [qꝛ preciū sanguinis ꝛ mortis erat] qđ
ibi mittere noluerūt/ cauētes. s. ne sacros loculos pecu-
nia cruenta pollueret. ꝑm Hiero. Uere culicem liquen-
tes/ et camelū glutientes. Si enī ideo pecuniā: qꝛ p̄cium
sanguinis est in corbanā hoc est in gazophilatiū: et inter
dona dei non mittunt: cur ipsum sanguinem fundūt. vn̄
et Augu. Qualis illa innocētie simulatio fuit pecuniam
sanguinis non mittere in archam/ ꝛ ip̄m sanguinē mitte
re in conscīetiam. Et [concilio] inter se [habito emerunt
ex eis agrū] cuiusdam [figuli in sepulturam] mortuorū.
s. [peregrinorꝫ] qui nō habebāt sepulchrū ꝓpriū q̄ dict⁹
est [acheldemach] .i. ager sanguinis/ in detestationē pro
ditoris iude et memoriā passionis iesu christi: quia enim
precium mortis fuerant in vsum mortuorū/ et hoc pere-
Emendi
acheldemach
rō.
grinorū eos tradiderunt. Quod fecerunt non in miseri-
cordiā: sed in saluatoris infamiā simulando pietatem et
intendendo iniquitatem: vt longe lateq̄ꝫ diffamaretur
emptio: et propter hoc addita est ipositio nominis ꝛ vo-
catus est [ager sanguinis] .i. emptus precio sanguinis:
vt esset frequens rememoratio facti in detestationē no-
minis christi. A parte montis syon in vallem iosaphat
descendēdo iuxta natatoriā syloe cōtra austrū ad iactū
lapidis vltra vallē est ager acheldemach: vbi est sepul-
tura peregrinorum: vbi fuit monasteriū seu ecclesia oīm
sanctorum. In hoc ꝙ de precio sanguinis emerūt agrū
in sepulturā peregrinorū mystice datur intelligi ꝙ chri-
stus per suum sanguinē nobis peregrinis emit quietem
perpetuam et gaudium paradisi. vn̄ Glo. Magnū sacra
mētum latet in factis iniquitatis. Figulus est deus ī cu
ius manu est ex eodem luto facere aliud vas in honorē
aliud in cōtumeliā: ager eius est seculū quod vniuersum
precio sanguinis eius emitur/ vt ei cōmortui sepelianꝫ
peregrini: nō vtiq̄ꝫ israel: sed alieni qui in p̄cio sanguinis
ei⁹ sepulti eternā requiē sortienꝫ. vn̄ ꝛ Hiero. Nos ergo
qui peregrini eram⁹ a lege ꝛ ꝓphetis praua iudeorꝫ stu-
dia in salutē suscepim⁹: et in precio sanguinis christi re-
quiescimus. vnde etiā Aug. Peregrinis inq̄ꝫ qui sine do
mo et patria et toto orbe exules iactabanꝫ reges christi

sanguine puidetur. Istos autẽ peregrinos dicimus esse deuotissimos christianos qui renũciantes seculo ⁊ nihil possidentes in mundo in christi sanguine requiescunt: hec Augu.

Maria nesciẽs filiũ captum.

Cum autem per omnes plateas hierusalẽ diceretur ꝙ dñs iesus captus esset/et quomodo iudei eum crucifigere vellent: pcipiens hos rumores terribiles dolorosa mater eiꝰ que tamen cũ primo caperet hoc in spiritu (vt dicit) cognouerat ducta est cũ inestimabili lamẽto et fletu et planctu a sororibus suis et alijs/quasi mortua. Et venit ad videndũ filiũ suũ dilectũ plorans incessanter per ciuitatem hierusalẽ et dicens. Heu me vbi est nũc amantissimus filius meus? Vbi es dulcissime fili? Vbi te iueniã? quis te cepit charissime? Quare te mihi abstulerunt benignissime? Hec et his similia poterat dicere/et multomagis mouentia mentes audientiũ etiam infideliũ ad deuotionẽ et cõpassionẽ. Estimo ꝙ omnes qui viderunt eam dicerent. O ꝗ̃ male est isti bone mulieri. Si vidistis parem dolorem. Et cũ ipsa ac sorores eiꝰ et alij qui secum venerant viderent eum sic ligatũ/afflictũ/ꝯsputũ: ab omnibꝰ despectũ: a discipulis derelictũ: ac omni solatio et auxilio destitutum: nõ loquentem: nõ se excusantem sic vituperabiliter/⁊ sic enormiter a tãta multitudine armatorũ crudelium duci ad sistendũ tribunali iudicis iniqui: et condẽnandum eum morti quanto sunt dolore et amaritudine repleti non posset dici vel sermone explicari. Credo ꝙ quasi mortui in terrã ꝓsternebant corã eo. Dñs etiam vidẽs matrem et alios in tãto dolore valde dolebat et ipse. Multũ enim affligebat ex cõpassiõe quã ad suos et maxime ad matrẽ habebat: sciebat eni ꝙ pro ipo vsq͛ ad euulsionẽ anime a corpore dolebant. Et sic dño vbiq͛ ⁊ semper dolor multiplicabatur non modicum. dolorem enim matris et suorũ reputabat suum. I illo ergo mutuo conspectu magnus valde dolor fuit vtriq͛. Sequuntur vero a longe: q꞉ nõ possunt

Contẽplatio filij et matris dolorum.

appropinquare. Cõsidera et intuere ista diligenter per singula: quia multum sunt compassiua. Cogita si potes tantã amaritudinẽ si piam habes animã: quia longũ est cogitare anime habẽti deuotionem. Sicut ergo dulcissima mater filio suo sic angustiato viso valde doluit: ac ei ex intimis compassa fuit et amarissime fleuit: et similiter dñs matri et alijs compassus etiam multum doluit: sicut fidelis amicus suo amico et proximo mala patienti compati et cõdolere debet [Et adduxerunt iesum vinctum] et eum pylato presidi incircũciso cani glutiendũ tradiderũt [in pretoriũ] quod erat in domo pylati locꝰ quidẽ vbi iudicabat et pretoris seu iudicis sedem et locũ tenebat. vnde Beda. Pretoriũ enim dicit sedes pretoris: pretores autem dicuntur prefecti siue preceptores eo ꝙ ciuibus precepta donẽt. Tradiderũt eum potestati romane vt eo modo alienos se ostenderẽt ab eius iterfectione: in quo non eorũ innocentia/sed magis demonstratur insania [Et] ipsi qui ducebant eum [non introierunt in pretoriũ ne contaminarent] intrãdo domũ gentilis [sed vt manducarent pascha] .i. azimos panes quos non licebat comedere nisi personis mundis: dies enim agere ceperunt azimorũ/quibus diebus contaminatio illis erat in alienigene intrare habitaculũ. Timebãt cõtaminari ex ingressu domus hominis gentilis/et non timuerũt inquinari ex procuratione mortis christi innocentis: ex quo patet supstitio eorum vana sicut i multis

Contaminari verẽtes pretorio.

alijs. vñ Aug. O ipia cecitas. Habitaculo videlicet ꝯtaminarent alieno: et nõ ꝯtaminarent scelere ꝓprio. Alienigene iudicis ꝑtorio ꝯtaminari timebãt: ⁊ fratris innocentis sanguinẽ effundere non timebant. hec Aug. Istis sunt similes qui conscientiã magnã de minimis faciunt: et multo grauiora cõmittũt. Cum ergo iesus esset i pretorio [pylatus] obseruantijs iudeorũ qui domũ eius ingredi non audebant deferẽs [exiuit ad eos foras] de pretorio. Ipse eni erat quasi medius hincinde discurrens: et querebat quam accusationẽ aduersus eum in iudicio

Romanorũ in cõdẽnãdo mos

afferrent quem reum mortis iudicabãt. Videbat enim eum in signum dãnationis ligatum: ⁊ a tot ductũ ad dãnandum: et ideo de causa ab eis querebat volens modũ tenere romanorum a quibus missus erat/quibus consuetudo erat nullum condẽnare nisi prius accusationẽ suã audirent: et ille locum defendendi haberet [Et dixerũt ei. Si non esset hic malefactor] quem deus in lege precipit non pati viuere [non tibi tradidissemus eum] nos q̃ sumus tante religionis et auctoritatis. Quasi dicerent. Nos sumus tante veritatis et iusticie ꝙ nobis deberet credi simplici verbo sine aliqua disquisitione: nos enim factum diligenter examinauimus/et eum dignum morte inuenimus: et ideo iam cõdẽnatum tradimus eũ tibi puniẽdũ: nec oportet aliam facere examinationẽ: sic homines maliciosi coram iudicibꝰ se iustificant vt innocenti magis nocere valeant. Miseri iudei dicunt eum esse malefactorẽ qui pertransiuit benefaciendo et sanando omnes oppressos a dyabolo: et faciũt ꝭm illud quod de eis per prophetam iam ipse predixerat: retribuebãt mihi mala pro bonis [Et pylatus] quasi indignatus ex eorũ responsione: q꞉ sciebat eos per inuidiam ipsum tradidisse [dixit eis. Accipite eũ vos et ꝭm legem vestram iudicate euȝ] Quasi diceret. Si sufficit vestra examinatio sufficiat vestra sentẽtia: ego nequaq͛ talis iudex efficiar Per quam responsionem mortem christo inferre inhibebat: quia romani aliqua minora iudicanda iudeis dimiserant: sed causam sanguinis et altam iustitiã sibi retinuerant. Vnde [dixerunt iudei. Nobis non licet interficere quẽq͛] .s. propter potestatẽ ad alios translatã. Ta-

Iudeorũ cõtra se respõsio.

men contra seipsos dicebãt: q꞉ interficiebãt quẽ iniuste interficiendũ offerebãt: ⁊ sanguinẽ innocentẽ fundebãt quem fundẽdũ alteri tradebant. Argumẽtũ contra sentientes vel procurantes/aut simulantes fraudẽ inferendã ꝓximo cũ possint obuiare malo: q꞉ tales similes sunt iudeis hec dicentibus: et sub pretextu iusticie vel cuiuscũq͛ cause suã nequitiam defendentibus. Multi etiam

Clerici iudeis similes.

mali clerici sic dicũt/scȝ nobis nõ licet interficere quẽq͛ intelligentes de morte corporali qui tamẽ pro modico habent multos interficere suo malo exemplo morte spirituali/que peior est iterfectione corporali. Vel dixerũt iudei sibi non licere illis diebus propter festi solennitatem et sanctitatem quod celebrare iam ceperãt: propter quod de ingressu etiam pretorij cõtaminari metuebant vnde Augu. Si malefactor est cur nõ licet iterficere? Si propter festũ non licuit interficere: cur crucifige crucifige eũ clamastis? Vel q꞉ crucifigi eũ vt etiã modo mortis infamaretur cupiebant/et hoc eis ꝭm legem non licebat: licet alio modo possent blasphemos interficere qualem christum reputabant vt patuit in stephano ab eis lapidato. Hoc autem factum est [vt sermo iesu impleretur quẽ dixit significans qua morte esset moriturus] .i. a q̃bus non enim mortẽ crucis hic significat: sed q꞉ a gentibus esset moriturus: et ꝙ iudei eum fuissent gentibus tradituri ad illudendũ/et flagellandũ/et crucifigendũ: hec enim tria dñs a gentibus est passus. Quia eni proprijs manibus noluerunt eum iterficere: vt sic qui magis peccabant quasi alieni essent a scelere: impletus est sermo iesu quem de sua morte predixit vt a iudeis traditus occideretur a gentibus. Et [ceperunt accusare] eum false in multis: de quibus solum tria exprimunt que Lucas ponit dicens. [Hunc inuenimus subuertẽtẽ gentẽ nostrã] scȝ iudeorũ a cultu legis falsam doctrinam seminãdo [⁊ prohibẽtẽ dari tributũ cesari] et sic quasi cõtra ipsum seditionem faciendo [et dicentem se xp̃m regem esse] quasi volens sibi regnum iudeorum vsurpare. Nomine christi reges iudeorũ appellabantur propter vnctionem: sed addebant regem dicẽdo christũ regem gratia explanationis: quia pylatus gentilis erat: gentiles vero reges suos non vngebant sicut iudei faciebant: et ideo si ei q̃d est christum id est vnctum non addidissent regem pylatus non intellexisset. Sed false erant accusationes. Vnde non bene dicebant inuenimus: quia quod ei imponebant non erat rei veritas: sed humana fictio et adinuentio. Non enim subuertit gentem a lege: quia nõ venit soluere legẽ sed adimplere: nec subuertit sed cõuertit quos

Mat. xxij

docuit in veritate. Nec prohibuit tributa cesari dari.

Eiusdem xvij.

Sed dixit reddite que sunt cesaris cesari: ⁊ que sunt dei deo: et liber a tributo ne scandalizaret soluit tributũ ꝓ se et petro. Dicẽs quoq͛ se xp̃m regem esse verũ dixit: licet regnũ in hoc mũdo habere nollet: q꞉ cum ipsi vellent eũ regẽ facere fugit et regnũ respuit. Igitur (vt ait Be-

Pilati accusationũ examinatio.

da) arguũtur impietatis iudei ꝙ accusantes saluatorẽ et falso quidẽ nec aliq̃d verisimile q̃d ei obijcere possint inueniũt. De prima igit accusatione tanq͛ friuola et ad eum nõ spectante pylatus parũ curabat: quia enim erat homo gẽtilis nõ curabat de obseruatione seu violatiõe

mosayce legis:et secũdã tanq̃ falsam ⁊ mẽdosam parui pendẽs nullã reputabat: q̃ꝛ forte p reuelationẽ audierat iesum dixisse aliqñ: reddite que sunt cesaris cesari: ⁊ que sunt dei deo. Vñ trãsit ad tertiã q̃ magis tangebat eum et romanũ imperiũ:et videbatur cõtra imperatoris honorem/sc3 q̃ dicebat se esse xp̃m.i.vnctũ/siue regẽ:nam directe cõtra imperatorẽ erat q̃ aliquis se esse regem iudeorum diceret:qui imperatori romano sub tributo in signũ subiectionis seruiebat. Propter qđ romani nomẽ regiũ ab eis abstulerãt vt eorũ superbiã frangerẽt:et rebellandi occasionẽ tollerent:et intrans pylatus in pretorium vt ibi xp̃m magis pacifice et exquisite examinaret extra tumultũ et strepitũ iudeorũ q̃ nõ audebãt intrare pretoriũ ⌊ iterrogauit eũ dicẽs. Tu es rex iudeoꝝ ⌋ .q.d. Est hoc verũ qđ tibi imponit:sc3 q̃ velis tibi vsurpare regnũ: vel q̃ sis rex iudeorum ꝑm q̃ accusant te. Querebat vtrũ esset rex de iure: q̃ꝛ de facto cõstabat ipm regem nõ esse. Et ꝑm theophi. hoc interrogauit pylat⁹ ɔtẽptũ obiecti criminis:et accusationẽ iudeoꝝ subsãnãdo.q.d. Tũ pauper hũilis nudus cui nullus adiutoꝛ accusaris de regni ambitione:ad qđ opus est multorũ adiutorũ ⁊ sumptuũ. Et ⌊ respõdit iesus. A temetipso hoc dicis ⌋ hoc est qđ tu estimes qui nunq̃ me vidisti talibus intendere ⌊ An tibi alij dixerunt de me ⌋ Et tũc cognosce radicẽ dicti ex quo nullũ signũ talis accusationis in me vnq̃ vidisti ⌊ respondit pylatus. Nunqđ ego iude⁹ sum? ⌋ Quasi diceret non sum iudeus:et ideo de istis questionib⁹ a me ipso nõ loquoꝛ/⁊ per meipm hec scire nõ valeo:sed ⌊ gẽs tua et pontifices ⌋ qui te ab alienigenis deberent defendere ⌊ tradiderunt te mihi ⌋ p malefactore. Tu ergo dic ⌊ Quid fecisti? ⌋ Interrogat⁹ itaq̃ iesus de regno respõdit pylato eũ erudiẽs:et ad altiora reducẽs ⌊ Regnũ ıq̃t meũ nõ est de hoc mũdo ⌋ .i.(ꝑm chꝛy.) potestas mea et auctoꝛitas mea qua sum rex non habet originẽ et principiũ ex causis mundanis et hoĩm electione: sed aliunde sc3 a patre.q.d. Rex sum non q̃dẽ talis qualẽ suspicaris sed multo maioꝛ et clarioꝛ. Tẽporale quippe regnũ fugit:et nullũ de hoc signũ ostendi. vñ chꝛyſ. Nihil deniq̃ mõstrauit tale. Neq̃ enĩ milites/neq̃ p̃ncipes/neq̃ eq̃s neq̃ mulorũ iugum/neq̃ aliud qđ tale habebat circa se metipm:sed humilẽ hãc et inopẽ vitã pertransibat duodecim viles hoĩes secũ circũferens.hec Chꝛy. Secũdũ diuinitatẽ oĩa sunt subiecta xp̃o:tñ q̃tum ad humanitatem in primo aduentu suo nõ venit ad dominandũ tẽporaliter et regnandũ:sed magis ad seruiendũ ⁊ patiendũ Vñ nõ negat se esse regẽ:s3 magis cõcedit: q̃ꝛ ꝑm veritatẽ ipse erat rex regũ: verũtamen ad tollendũ occasionem euadendi temperat suam responsionẽ dicens q̃ non querit hui⁹ mundi temporalẽ dominationẽ: q̃ꝛ regnũ suum non est de hoc mundo q̃tum ad temporalia ista querenda:et habenda. Et ergo regnũ eius neq̃ iudeis/neq̃ romanis aduersum erat:nec dñationẽ eorum impediebat: q̃ꝛ ipsi tantũ de regno terreno qđ de hoc mũdo est curabant.q.d.eis:decepti estis nõ impedio dominationem vestram in hoc mundo, ne vane timeatis et seuiatis:sed ad regnũ celeste quod non est de hoc mũdo venite credẽdo ad qđ vos inuito predicãdo. Christ⁹ dixit ⌊ regnũ meum nõ est de hoc mũdo ⌋ sed tñ multi prelati qui sunt eius vicarij cõtrarium videntur dicere facto in põpis se principibus terrenis equãtes: vel etiã eos excedẽtes. Et subiũgit ⌊ Si ex hoc mũdo esset regnũ meũ ⌋ tunc ⌊ ministri ⌋ regni ⌊ mei ⌋ terreni: vñ post regẽ etiam regnum tẽporale habet firmitatẽ ⌊ vtiq̃ decertarent ⌋ contra aduersarios ⌊ vt nõ traderer iudeis ⌋ per qđ patet q̃ nõ est mũdanum regnũ meũ. vñ sequit ⌊ Nũc autẽ regnũ meũ nõ est hinc ⌋ id est de hoc mũdo:est tñ hic q̃ꝛ vbiq̃ attigit a fine vsq̃ ad finem. Vñ Aug. Nõ dicit nõ est hic:hic est enĩ regnũ eius vsq̃ in finẽ seculi habẽs in se cõmixta 3izania vsq̃ ad messem:sed tñ nõ est hĩc: q̃ꝛ peregrinatur in hoc mundo Vnde et theophilus. Non dicit nõ est hic:sed non est hinc:nam regnat in mundo et vtit illius ꝓuisione. et iuxta votũ cuncta disposuit. Non est autẽ ab infimis constitutũ regnũ eius:sed celit⁹ ⁊ ante secula. vñ etiã Chꝛy. Sed cũ dixit regnũ meũ nõ est hinc:non priuat mundũ de sua ꝓuidẽtia et prelatione:sed ostẽdit regnũ suũ non esse humanum neq̃ corruptibile: q̃m desuper habet principatum: q̃ꝛ nõ est humanus:sed multo maioꝛ et clarioꝛ ⌊ Dixit itaq̃ ei pylat⁹. Ergo rex es tu ⌋ ex quo alibi est regnũ tuũ ⌊ Respondit iesus. Tu dicis quia rex sum ego ⌋ Quasi diceret. Ego nec nego nec affirmo: s3 tu dicis/nõ tñ asserendo:sed interrogãdo. Eodẽ verbo ꝓsidi quo et principib⁹ sacerdotũ respõdit vt ꝓpria sententia condẽnentur. Noluit dicere non sum:ne falsum diceret: noluit etiã dicere ego sum:ne calũnie occasionẽ daret. Vñ sic tẽperauit responsionem vt et verũ diceret/et sermo eius calũnie nõ pateret:et penit⁹ nulla culpa in eo cognosceretur. ¶ Deinde determinat sui regni conditionẽ dicens ⌊ ego in hoc nat⁹ sum ⌋ tẽporaliter ⌊ et ad hoc veni in mundum ⌋ p carnis assumptionẽ ⌊ vt testimoniũ perhibeã veritati ⌋ dicẽdo et radicãdo veritatem de diuinis in cordibus fideliũ. Et ideo ⌊ oĩs qui ẽ ex veritate ⌋ prima que deus est: nõ solũ per creationẽ:sed etiã per imitationem et subiectionẽ ⌊ audit verba mea ⌋ credẽdo et opere adimplendo.et p̃cõsequẽs in talibus sp̃ualiter regno ⌊ Dixit ei pylatus. Quid est veritas? ⌋ Et hui⁹ questionis respõsum nõ expectauit: q̃ꝛ iudeoꝝ maliciã/et xp̃i innocentiã ꝑcipiens ad eius liberationẽ festinauit: vel questionem de veritate tñ facere potuit:sed responsum finale audire non meruit: q̃ꝛ iudiciũ suũ a veritate inchoauit: et nõ in veritate/sed in peruersitate finiuit. Legitur tñ in euangelio nazareorũ:et etiã videt dicere augustinus q̃ xp̃us respondit q̃ veritas est de celo et nõ erat in terra:sed pylatus nõ audiuit/vel q̃ꝛ exiuit ad iudeos/vel propter tumultũ clamatiũ. ¶ Pylatus questionẽ de veritate fecit: sed de respõsione nõ curauit. Veritas enĩ est sicut aqua benedicta ad quam omnes currunt: tamẽ manus faciei apponũt ne super faciẽ aqua cadat. Sic multi querunt de veritate tamen nolũt q̃ eis veritas de suis defectib⁹ dicatur/etiam pro eorum salute ⌊ Et cũ hec dixisset ⌋ q̃rẽdo quid est veritas ⌊ iterũ exiuit ad iudeos ⌋ vt pro innocentia domini loqueretur ⌊ et dixit ad eos. Ego nullam in eo inuenio causam ⌋ sc3 morte dignam. Quia enĩ pylatus et imperatoꝛ dñs suus nõ curabãt nisi de regno terreno:ideo pylatus habuit iesum excusatũ dicẽs se nihil criminis inuenire in eo. Ergo iudei inuidia stimulati sunt qui iustũ mẽdaciter dãnare laborauerunt. Sed sic est modus maloꝝ/q̃ p mendacia querũt condẽnationẽ iustoꝝ. Ex hoc etiã patet q̃ aliquando iustius agitur in curia laycali q̃ clericali: p̃ncipes enĩ sacerdotũ xp̃m cõdẽnauerũt tanq̃ mortis reũ/quẽ pylat⁹ ꝓnunciat innocentẽ et iustũ. Sic et hodie fit in plurib⁹ locis q̃ malefactores qui per seculares iudices punirentur per ecclesiasticos viros in magnũ scandalũ populi tuentur. Iudei vero cum nihil aliud facerent:calũnie eorũ recurrebant ad subsidia clamorũ. Vñ q̃ꝛ deficiebant rationib⁹/inualescebant vocib⁹ dicẽtes. Cõmouit populũ docens per vniuersam iudeã:et incipiens a galilea vsq̃ huc. Quasi dicerent. Peruertit populũ et turbauit pacẽ cõmunem nec in vna parte tantũ:sed a galilea incepit et huc vsq̃ ꝑuenit. ꝑm Bedam. Hic accusantiũ sermo magis et eum qui accusatur docet innoxium:et eos qui accusant docet esse peruersos. docuisse enĩ populũ nõ criminis/sed virtutis constat esse indicium. nec cõmouit populũ qui pacis condidit testamentũ. ¶ Mystice cõmouit populum salubri cõmotione:viam veritatis docendo. de qua motiõe dicit in psalmo. Commouisti terrã et conturbasti eã: sana cõtritiones eius q̃ꝛ cõmota est. Clamoꝛibus igitur inualescebãt quĩ in rei veritate deficiebant: vt sit clamorosa non iusta accusatio: q̃ꝛ p clamorẽ voluerunt obtinere qđ non poterant per rationẽ habere. Sic faciunt maligni querentes obtinere per verba et cõtentionẽ qđ nõ possunt per iusticiã et veritatẽ. Nunc cõsidera inquãtũ se humiliauit iudex toti⁹ creature cõstitutus a patre vt acquiesceret stare ante iudicẽ terre iudex. Et sicut xp̃us cũ añ presidẽ statueretur/et iniq̃s accusationibus false vrgeret oẽm mansuetudinẽ ⁊ patientiã ostẽdit: sic ver⁹ xp̃i imitatoꝛ nõ murmuret aut reclamet/nec cõtradicat cũ indebite ab emulis leditur: aut ipugnat. Ex isto articulo accusationis xp̃i de falsis datur documentũ q̃ caueamus ne et nos de falso vel false accusemus xp̃m. Isti eñ accusant xp̃m de falso: q̃ sibi falsu3 iponũt: sicut iudei pagani/heretici/ac ɔsules q̃ de ipo xp̃o aliter q̃ debent sentiũt. Sunt et alij q̃ accusant eũ de vero:sed false: sicut mali xp̃iani qui retoꝛquẽt pctã sua in deũ dicentes: de⁹ hoc voluit: vel stelle fecerunt me peccare: deus autem fecit stellas:et sic de⁹ fecit me peccare. False imponis pec-

Interrogatio pylati irridendi cã.

Regnum xp̃i nõ est de hoc mundo.

Regnum xp̃i nulli in mundo contrariũ

Veritas vt aqua bñdicta vitatur.

Documentũ accusati xp̃i. Accusatores q̃ sunt deum de falso accusantes.

catū tuū deo. Verū quidē est ꝙ de⁹ fecit et te et stellas:
et hec oīa bona:ſ ꝙ de⁹ creauit nō te cogit ad peccādū:
sed malicia volūtatis tue. ergo iputando deo pctm̄ tuū
tu accusas deū false. Itē alio modo quidā accusant deū
false/mali scꝫ xpiani:habētes quidē fidē verā:sed infor:
mē/qui cognoscūt xpm p fidē:ſ nō glorificāt eū p vitā.
Ad conformandū se huic articulo recogitet hō quō ille
qui ē ipsa veritas ꝓpter nos falsitatib⁹ calūniari digna:
tus est:vt nos in veritate fundaret: et sic oret. Jesu qui
coram pylato de multis falsis accusari voluisti:doce me
iniquorū fallacias euitare:et fidē xpianā bonis opibus
veraciter ꝓfiteri. Cū autē pylatus audisset ꝙ iesus hō
galile⁹ et de herodis tetrarche potestate esset qꝛ in ga
lilea nutrit⁹ et multū conuersat⁹ fuit:hīs occasionem di:
mittēdi eū misit eū ad herodē ꝓpositū galilee qui tunc
etiā erat hierosolimis propter solennitatē paschalē:qꝛ

Herodes iudaizās.

iudeus natus erat. Pater enī su⁹ amore vxoris sue q̄ iu
dea erat transiens ad ritū iudaismi se circūcidi fecerat.
Misit inq̄ eū volēs herodi honorē deferre:vt ipse dn̄s
galilee hoīem galileū vel absolueret vel dānaret / dans
exemplū ne qs falcē in messem et potestatē alteri⁹ etiam
inimici imittat:ꝛ qꝛ credebat ꝙ libenter hoīem de terra
sua et maxie innocentē liberaret:et ne ꝯtra eū quē inson
tem et per inuidiā traditū cognouerat sententiam dare

Marie in pressura eundi labor.

coactus esset. Et dū mittit fit cōcursus magnus popu:
lorū eū sequētiū. O dn̄a qualiter ibas:vel qs te iuuabat
vt ires in tanta pressura. Certe exemplum doloris eras
oībus xpm amantib⁹. Tu aūt charissime cogita q̄ libē:
ter iuuares eā:et associares sic tristē et mestā. Et viso
iesu gauisus est herodes ex multo enī tempore.s.ex tpe
decollationis iohānis baptiste iesum videre cupiebat:
qꝛ multa de miraculis et doctrina eius audierat:et spe
rabat aliquid de suis miraculis videre et ab eo quedā

Herodis interrogādi intētio.

insolita audire. Interrogabat aūt illū multis sermoni:
bus nō sicut studiosus:sed sicut curiosus. nō sicut veri:
tatis amator:sed sicut tēptator/nō tanq̄ lucratiuus ali:
quā vtilitatē:sed patiēs nouorū cupidinē et ꝓpter hoc
nihil respōdit nec etiā signū aliqd corā eo fecit. Stās
quidē iesus sicut agnus mansuetissimus ligatus coram
eo/inquisitus tacuit:et expectat⁹ miracula adhibere con
tempsit:qꝛ et herodis incredulitas: et curiositas diuina
non merebatur audire vel videre:et dn̄s suā iactantiā ꝛ
ostentationē declinabat:suamq̄ nolebat passionem im:

Herodis de christo opinio.

pedire. Unde ſm glo.quia herodes nō reputabat xpm
saluatorem sed incantatorem:ideo non erat dignus nec
verbis/nec miraculis christi. Et ſm Ambro. Herodes
ex quadā curiositate miracula fieri petijt quod christ⁹
renuit:docens nos per hoc iactantiam declinare. Per
hoc ꝙ christus corā herode incestuoso et homicida no:
luit miracula facere/nec suis interrogationibus respon:
dere:significauit ꝙ tales et oēs impij nō sunt digni opa
diuina videre:nec eius responsa habere. Ex hoc articu:
lo derisionis habetur documentū ſm greg. vt quotiens
auditores nostri nostra volūt quasi laudanda cognosce
re:non autem sua peruersa mutare omnino taceam⁹:ne
si ostentationis studio verbum dei loquimur:et eorum
que erat culpa esse nō desinat:et nostra que non erat fiat.
Multa autē sunt que audientis animū produnt/ maxie
si auditores nostri et semper laudant quod audiunt:et
nunq̄ quod laudant sequūtur. Ad conformādū se huic
articulo rememoretur homo factum articuli et oret di:
cendo. Jesu qui ab herode derisorie multis interroga:
re sermonibus voluisti:nec ei ad vllum verbum respon:
dere curasti:da mihi amore tuo quando oportet sermo:
nes derisorios patienter audire:meamq̄ iactantiam cū
silentio declinare. Stabāt autem et principes sacerdo:
tum et scribe constanter accusantes eum coram herode
De quibus vero ibi eū accusauerunt euangeliste non ex:
primunt:sed forte de eisdem tribus de quibus coram py
lato eum accusauerant/maxime hoc corā herode aggra
uantes quomodo cōmouisset vniuersum populum / inci
piens a galilea scilꝫ dominio herodis:vt ex hoc magis
sibi animo assumeret: quia in suo dominio cōmotionem
suscitasset. vnde ad istas accusationes christus nihil re:
spōdit/nec herodi/nec accusatoribus:sed tacuit non cō
cedendo eorū accusationes taciturnitate:sed despicien:
do tanq̄ indignas responsione:ad cōmendandā quippe
patientiā tacuit:et nihil respōdit.ſm illud Esaie. Quasi
agnus corā tondente se obmutescet. Ex hoc articulo ac
cusationis trahitur documentū ꝙ nō omi loco et tēpore
et corā quibuslibet veritas est manifestāda: sed plerūq̄
silentiū diuinū est. Ad conformandū se isti articulo me:
moretur homo grauitatē articuli: et oret dicens. Jesu q̄
corā herode cōstitut⁹ falsas incriminationes nec verbo
refellere voluisti:da mihi iniquorū non frangi iniurijs/

Spretio xpi ab herode.

nec sacra mysteria ꝓpalare indignis. Vidēs aūt hero:
des ꝙ xps nullū signum faceret/nec verbū aliquod ad
interrogata respōderet:nec cōtra accusatores suos ali:
quibus respōsionib⁹ se defenderet:reputauit eū ideotam
ac fatuū:et nō sane mētis:ac per hoc spreuit eū ipse ꝛ
similiter exercitus eius vt oēs in eadē culpa monstra:
rentur esse pares. Sic hodie sectatores xpi a malis hoi:
bus spernunt:et ab eis fatui reputant. iesum hodie mul:
ti cū herode spernūt qui signa fieri querūt:cōquerentes
ꝙ modo miracula ab eo nō fiunt: cū modo nō sit temp⁹

Luc.xvj.

signorū sed operū. vñ dn̄s. Habent moysen et ꝓphetas
audiant ipsos:modo autem preter hec habemus et euan
geliū et apostolū:et adhuc signa querimus:non euange:
liū implemus sed spernimus. Ex hoc articulo despectio
nis trahitur documentū ꝙ nos poti⁹ velle debem⁹ a ma:
lis despici/q̄ ab adulatoribus laudari sicut dn̄s nr̄.(vt
ait Greg.) Magis eligebat aperte a superbientib⁹ despi
ci:q̄ a nō credentibus vacua voce laudari. Jesu qui ab
herode et exercitu suo sperni nō spreuisti: da mihi mun:
danū fastū despicere:et iniquorꝫ despectus pro iusticia
nō curare:nō solū aūt herodes eū spreuit/sed etiam illu:
sit:induendo veste alba:et hoc in derisionē et signū illu:
sionis:sicut fatui solent aliqua veste ludicra indui: qua
cognoscantur ab alijs:et forte tunc temporis derisoriū
fuit portare desuper vestē albā:eo ꝙ sic illuderetur tunc
fatuus.hec autem vestis erat(vt dicit)admodū scapula
ris religiosorū sine caputio dependēs a collo ante et re:
tro. Forte subito peciam panni albi accipientes foramē
in medio eius fecerūt:et sic collo suo imposuerunt. Sed
qūtūcunq̄ herodes hoc in illusionib⁹ fecerit:nō tn̄ a my:
sterio vacat sicut et oīa alia circa xpi passionē gesta. In
veste enī alba innocētia ꝛ castitas assumpte hūanitatis
et glīa regni imortalis quā p passionē accepit designa:
tur:et ꝙ ꝓ peccatis totius mundi in carne casta et inno:
cente imaculatus agn⁹ est passus. Tu quoq̄ non nisi in
veste alba.s.sine macula et causa illudaris et spernaris:
alioquin illusio erit tibi pena peccati ꝛ magis dolēdū de
cā et materia irrisionis/ q̄ de irrisione ipsa. Designauit
ergo herodes suo facto/nesciēs forte qd agebat ꝙ xpus
albedine puritatis et innocētie indut⁹ erat. vñ Ambro.
Non ociosum ꝙ veste alba induitur ab herode immacu
late tribuens indicia passionis ꝙ agnus dei sine macu:
la cum gloria peccata mūdi susciperet. Hanc autē vestē

Pōtificalia xpi indumenta.

albam representat hodie alba sacerdotalis. Vñ mystice
notandū ꝙ pontifex noster ī sua passione habuit oīa pō
tificalia. Amictū suscepit cū velatus est corā caypha a
iudeis. Albam habuit cū veste alba indut⁹ ē ab herode
Casulā accepit cū milites circundederūt ei purpureum
vestimentum corā pylato. ¶ Et ne quid sibi desit: cingu:
lum habuit cum ad columnā ligatus est. Stolā habuit
quādo ad collū ligatur. Manipulū habuit quādo cū fu:
ne manus ei⁹ ligauerūt:sed hūc soluerūt quando ei arū:
dinē in dextera dederunt : et funis mansit pendens in si
nistra:ad qd designandū manipulus ponitur in brachio
sinistro. Coronā spineā super caput habuit ꝓ mitra pon
tificali:et arundinē in manu ꝓ baculo pastorali. Chiro:
tecas autem habuit et sandalia:cū manus eius ꝛ pedes
toti fuerūt sanguine rubricati: ad quod designandū san
dalia debent habere aperturā cum aliquo rubro seriseo
panno. Chirotece etiam habent desuper. aliqd monile
rotūdū/quod debet similiter habere aliquid de rubro:
ad designandū stigmata xpi. Hec oīa sunt insignia pōti
ficalia que in memoriā passionis christi gestat pontifex:
in consecratione ecclesie vel altaris/in cui⁹ etiam memo:

Illusio dn̄i in omni veste.

riale cōficitur sacramentū altaris. Patet ergo ex dictis
ꝙ illusus fuit dn̄s in omi veste et ornamēto tā sacerdota
li q̄ pontificali:et qd peius est hodie illuditur in oībus
vestibus ꝑdictis nō min⁹ q̄ tunc:qꝛ et a maiori multitu
dine/ꝛ longiori tempore/et modo fraudulentiori: qꝛ isti
vere illi quasi figurate. Illi enī multiplex illusio q̄ facta
fuit ei/tunc figura erat et signum illusionis future/que a

multis impletur nunc. Notandū etiā q ille q eis vtitur
debet ea habere in itellectu p meditationē: in memoria
per recordationē:in affectu per cōpassionē: ⁊ se dño pro
posse in apparatu conformare:cū eni aliquid taliū acci
pit nichil aliud protestatur facto suo q̄ si verbo diceret
ita credo dñm nostrū fuisse indutū ⁊ in talibus illusū:in
cuius signū et memoria sic induo meipsū:⁊ vt in me sen
tiā qđ et in xp̄o iesu. Qui ergo talia ferunt exterius ni
hil sentiētes vel cōpatiētes interi⁹ pfecto xp̄o illudūt:
faciunt eni ac si dicerent:signo tibi cōpatimur et tuas il
lusiones in nobis ostēdim⁹:sed in nullo tibi cōpatimur.

De indumentis sacerdotum

¶ Moraliter amict⁹ capitis significat spem quā aposto
lus vocat galeam salutis: spes autē eternoꝝ facit con
tēptū terrenoꝝ. Cū ergo sacerdos se velat amictu osten
dit se terrena contēnere:et si ita nō est xp̄o illudit. Alba

Amictus capitis. Alba.

aūt longa et lata mentis ⁊ corporis significat castitatē
cingulus vero:⁊ stola:⁊ manipul⁹:⁊ hmōi ligamēta pre
cepta et concilia et religionē cui se obligat q tales ordi
nes assumit obligatos se ostendūt q talia idūit. Casula

Casula.

desuper tegens p totū et ceteris supereminēs ornamen
tis charitatē significat/quā aplus supeminētiorē viā
vocat:⁊ ideo qui nō diligit deū plus q̄ sua/vel suos/vł
se non est dignus tali officio. Mitra vero epi significat

Mitra.

ipsum habere scientiā duorum testamentorū pter duo
cornua:quā inq̄ scientiā debet habere nō tm̄ in corde p
habitū/sed etiā in ore et manu p vsum. vñ due lingue de
pendētes a mitra sup humeros significant ipm epm de
bere habere duplex documentū.s. verbi et exēpli. Bacu

Baculus pastoralis

lus vero pastoralis in manu significat executionem offi
cij pastoralis qđ cōsistit in tribus/ que significātur per
triplicem partem baculi. Primū est vocatio peccatoꝝ
Secūdū directio vocatoꝝ. Tertiū est exhortatio dire
ctoꝝ. vnde est versus. Attrahe p p̄mū/medio rege/pū
ge p imū. Sic itaq̄ vides qualiter dñs non solū male
factor:sed etiā stultus est reputat⁹. Ipse aūt oīa patien

Patiētia domini.

tissime tolerabat. Patientiā ergo habeas et tu/si male
factor vel stultus iniuste fueris reputat⁹. Nam sicut di
uina sapiētia tanq̄ fatuus spernitur ⁊ irridetur: sic oēs
irrisiones que solent a vanis mundi huius hominibus
(deū pre oculis nō habētibus) homini spūali irrogari/
debent patienter sufferre. Ex hoc articulo illusionis su

Documēta tria.

mūtur tria documenta. Primū est q oēs qui pie ⁊ inno
center volunt viuere ſm nouū hominē ab his qui viuūt
ſm hominē veterē illudūtur/⁊ ab eis p fatuis habētur
Sed pter hoc nō debēt turbari viri spūales imo poti⁹
gaudere:qꝛ nouus homo saluator noster christus indu
tus alba veste que innocentiā significat illusus et deris⁹
est a filijs huius seculi apud quos alba vestis exprobra
bilis est: ſ; sicut crux āte passionē christi exprobrabilis
fuerat/que postea facta est honorabilis:ita vt etiā porte
tur in frōtibus regū:sic alba vestis post christi passionē
facta est valde honorabilis et innocētie signū. Unde q
libet post baptismū renouatus induitur veste alba in si
gnū innocentie quā confert baptismus: in cuius etiā si
gnum christo passo angeli in vestimentis albis apparue
runt in eius resurrectione et similiter in eius ascensione

Stultitiā simulare expedit.

Secundū documentū est q pro tempore ⁊ loco expedit
stultitiā simulare. Unde q dominus ipse fons sapientie
coram herode pro stulto haberi dignatus est ex incom
prehensibili sapientia sua processit:quia si sapientē ver
bis vel factis se ostendisset/herodes vtiq̄ passionē eius

In vestibus querenda.

impediuisset. Tertium est q homo nihil querat in vesti
bus:non ornatū:non preciositatē/sed solum necessitatē
quia saluator noster in veste velut fatuus est illusus. Ad
conformandū se huic articulo regratietur homo deo q
ipse nobis cum sua illusione vestem innocentie conferre
dignatus est. Item recogitet qualiter ipse cādidam ve
stem innocentie baptismalis quā christus nobis pretu
lit sepe peccatorū malis denigrauit et oret dicens. Iesu
qui veste alba indui/⁊ vt stultus ab herode illudi volui
sti: da michi mundi huius prudentiam que stultitia est
apud te cautius declinare/ ⁊ ad te qui vera es sapientia

Remissio xp̄i ab herode ad pylatum.

peruenire. Herodes autem cū non inueniret in xp̄o cau
sam mortis illusum et indutū veste alba remisit ad py
latum vt eum honoraret sicut pylatus sibi detulerat.
In quo ipse probatur in necem dñi consensisse:quia eni
fuit sibi missus tanq̄ homo sue ditionis cum non inue
nit in eo causam/ debuisset eum absoluere et non alieno
iudici remittere. Remisit ergo eum herodes pylato.q.
d.fac de eo quicquid volueris. Et forte similia verba si
bi remandauit. Et sic dñs cū nota illusionis portando
vestem albam rediit/ et herodis consensum de sua nece

Amicitie confederatio.

secum detulit. Hic autē consensus apparuit signo ⁊ fa
cto:signo quidem in vestis albe illusione:facto in amici
cie confederatione:nam et ipsa die facti sunt amici hero
des ⁊ pilatus propter mutuam reuerentiā sibi inuicem
factam. Antea quippe inimici erant ad inuicem propter
necē galileoꝝ qui de herodis prepositura et dñio erant
quos pilatus occiderat miscens sanguinē eorum cum
sacrificijs que offerebant:sed nunc super hoc recōcilia
tus est pylatus herodi: qꝛ p bono habuit herodes q pi
latus sibi detulerat mittēdo sibi hominē sue iurisdictio
nis:et presertim talem hominē quē ipse videre viu desi
derauerat. Sic multi frequenter amici et concordes in
condemnatione vel nocumēto innocentiū fiunt qui an

Amicitia pylati et herodis.

tea sibi inuicem cōtrarij fuerunt. Hec autē amicitia py
lati et herodis fuit signum q iudei et gentiles conueni
rent in persecutione christianorū. vnde Beda. Hoc ne
phandissimū herodis ⁊ pylati fedus quod in occidēdo
christo pepigerunt:hactenus eorū velut hereditario iu
re successores custodiūt qñ gentiles et iudei sicut gene
re ⁊ religione:ita etiā mente dissidētes:in christianis ta
men persequēdis christiq̄ in eis fide perimēda consen
tiūt. hec Beda. Potest etiā hec amicitia in bono accipi
et per concordiā herodis et pylati cōcordia populi iu
daici et gētilis significari. Sicut eni pylatus primo mi
sit iesum ad herodē:et herodes postea ei remisit:sic ver
bū salutis primo recepit populus gentilis et annuncia
uit iudeis:in fine autē mūdi iterum iudeus remittet ad
gentilem quando per Helyā et Enoch multi conuertē
tur. Isti duo populi ante mortē christi erant inimici si
bi inuicem et discordes:sed post mortē christi facti sunt
amici et concordes in fide eius:quia ipse est pax nostra
qui fecit vtraq̄ vnū. vñ Ambro. In typo etiā herodis
atq̄ pylati qui amici ex inimicis per iesum christū facti
sunt plebis israel et ppl'i gentilis figura seruatur:q per
dñi passionē vtriusq̄ sit futura concordia: ita tamen vt
prius populus nationū capiat dei verbū/et ad populū
iudeorū fidei sue deuotionē transmittat. Hec Ambro.

Humilitas dñi.

O quāta humilitas et patientia dñi iesu qui de se quasi
de fatuo permittebat malos ludere:mittere se/et remit
tere/et quod volebant facere. Hanc autē missionē et re
missionē ipse dñs fieri voluit ad maiorem et euidentio
rem sue innocētie ostensionē. Intuere eum nūc bene dñ
ducitur et reducitur demisso vultu/et verecūde inceden
tem:et oīm clamores cōuitia et subsannationes audien
tē/et forte lapidū pcussiones et imundiciarū suscipiētē
Et cogita quō habebat illos pedes sanctissimos cōfra
ctos: qꝛ cū magna festinatione duxerūt et reduxerūt eū
nudis pedibus incedentē. Intuere etiā matrē ⁊ suos cū
indicibili merore a longe sequētes et ista vidētes/et co
gita q̄ libēter tu iuuares ⁊ associares sic tristes et dolē
tes. ¶ Ex hoc articulo habetur documentū q tantā vim
habet natura boni q respectu sui cōfederat etiā malos.
Inimicitia enim respectu boni parit amicitiā inter ma
los:nō timeat ergo iustus si viderit malos cōtra se colli
gari:quia hoc testa𝔱 in eo aliqđ esse boni:et p hoc ipe cō
formatur christo contra quem omēs conuenerūt in vnū
etiam inimici. Ad conformandū se huic articulo recogi
tet homo si habeat inimicitiā cum aliquo ⁊ dimittat eā
de corde amore christi q pro nobis in sua passione etiā
malos aduersū te pcordauit. Iesu q cōtra te inter hero
dē et pylatū amicitiā fieri voluisti:da mihi iniquoꝝ ad
uersū me colligantiā nō timere:sed eoꝝ potius exercita
tione me proficere/quaten⁹ tibi merear cōformari. Cō

De fatigatione xp̄i.

sidera nūc quāta fatigatio fuerit christo sic duci et redū
ci de iudice ad iudicē: quia magna pena est cuilibet ho
mini mitti de vno iudice ad aliū. Fuit enī primo presen
tatus anne. Secūdo cayphe. Tertio ductus ad pylatū
Quarto missus ad herodē. Quinto remissus ad pylatū
que omnia ad vnū possunt reduci articulum:ex quo plu
ra sumūtur documēta. Primū est q non debemus for
midare pńtari potestati tpali / vel ad malos iudices
trahi pter xp̄m:qꝛ quāto potestas iniquior et iudices
nequiores/tanto faciūt martyres gloriosiores. Secundū
est q nos oēs act⁹ volūtates ⁊ desideria nostra anteq̄

perficiam⁹ debem⁹ ad examẽ recte rationis que ꝑ iudi-
cẽ intelligitur ꝓsentare/et nichil precipitãter agere: oĩa
quoqꝫ mala q̃ fecimus debem⁹ cõspectui cõsciẽtie nr̃e
presentare: et sic eã corã xp̃o iudice examinandã statue-
re. Tertiũ est ꝙ religiosi qui specialiter debẽt esse imita-
tores xp̃i nõ debẽt turbari si interdũ sub obediẽtia mit-
tanť de loco ad locũ/ de prelato ad prelatũ: qꝛ xp̃s ꝓpť
nos sub obediẽtia p̃ris dignatus est mitti de iudice ad
iudicẽ. Itẽ sicut xp̃s stabat ante iudices/et nullũ irreue-
rentie verbũ est locutus: sic et nos cũ reuerẽtia stare de-
bemus corã prelatis nr̃is et iudicib⁹ etiã malis. Ad cõ-
formãdũ se isti articulo formet sibi hõ ymaginẽ xp̃i in
mẽte sua. Statuẽs corã eo conscientiã suã misericordiť
examinãdã ꝓ eo ꝙ xp̃s corã iudicib⁹ maliciose fuit ex-
aminat⁹. Recogitet etiã hõ quõ oportet nos oẽs exhibe-
ri ante tribunal xp̃i: et icćirco ipse pius ꝓ nobis impijs
exhiberi voluit ante tribunal iniqui iudicis vt nos iniu-
sti ante tribunal iusti iudicis fiducialiter cõparere pos-
semus. Iesu qui de iudice ad iudicẽ mitti/et coram eis
examinari voluisti: da michi amore tui noĩs malorũ iu-
diciũ versutias non metuere: et in conspectu tuo me tu-
ta ꝯscĩa cõparere: ac bono aĩo maioꝝ ĩperijs me subde-
re/ꝛ alacri corde ad obediẽtiã sine mora ꝯcurrere. Orõ.

Religiosorũ transmissio. — *Cõformatio.*

Domine iesu christe qui hora diei prima permi-
sisti te ligatum adduci in consiliũ iudeorũ: ac
post multas iniurias et cõuitia de caypha du-
ci ad pylatum vbi a iudeis reus mortis ꝛ ma-
lefactor fuisti iudicatus/et in multis false accusatus: ac
deinde a pylato ad herodem te mitti/et ibidem accusa-
ri/et fatuus reputari ac sperni: et in veste alba illudi per-
tulisti: tandemqꝫ sic illusus et in veste alba indutus/ad
pylatum es remissus: fac me queso iniurias et conuitia
patienter et gaudenter pro tui nominis gloria tolerare
et in conspectu tuo cum gaudio apparere/ac vultum tu-
um desiderabilẽ semper respicere. Amen.

De tertia. Capitulum.lxij.

Hora tertia cogitabis
mestus et tristis qualiter reducto do-
mino ad pylatũ illi canes letãtes de
federe herodis et pylati cũ audacia
magna ꝓsequunť accusationes suas:
q̃uis neqꝫ pylat⁹: neqꝫ herodes dili-
genter eũ interrogãdo et examinan-
do inuenirẽt in eo causam mortis. Vñ ad exprobrandã
duriciã iudeorũ et gentilium pylatus fatetur nec se nec
herodẽ: neqꝫ in occidẽdo: neqꝫ in illudendo in xp̃o cau-
sam seu aliquid dignũ morte iuenisse. ¶ Vbi beda. Hoc
dicẽdo pylatus absoluit quidẽ iesum quẽ probauit in-
sontẽ: sed quẽ absoluit iudicio crucifigit ministerio. Au-
di cece iudee: audi crudelis pagane. Pylatus ipse fateť
neqꝫ se neqꝫ herodẽ dignũ quid morte in xp̃o reperisse:
sed tm̃ in occidẽdo vel illudẽdo innoxio: aliene crudeli-
tatis optẽperasse clamorib⁹. Hec beda. ¶ Magnum di-
mittẽdi iesum studiũ gerebat pylat⁹. Sed quãto curio-
sius dimittere querit/tanto criminosiores ad mortẽ ei⁹
inuenit. [Et cũ accusareť] dñs mẽdaciter [a principib⁹
sacerdotũ et seniorib⁹ nihil r̃ndit] nec ad sui excusatio-
nẽ: nec ad dictorũ refractionẽ: nec ad dicẽtiũ imprope-
rationẽ: sed magis accusationes viriliter sustinuit et ta-
cuit. Et [tunc] cũ sic accusareť ab eis [dixit illi pylatus
Non audis quanta aduersum te dicũt testimonia.] ꝫm
Chry. Ideo hoc dicebat: quia volebat liberare eũ dum
se excusando respõderet [Sed dñs nõ respõdit ei ad vl-
lũ verbũ ita vt mirareť ꝓses vehemẽter] de eius patien-
tia et cõstantia: ꝙ ille quẽ in lege peritũ et ad oĩa respõ-
dere potẽtẽ audierat nihil respõderet: ꝛ ꝙ exhibitus ad
criminale iudiciũ et stans ante mortẽ que apud oẽs ho-
mines estimatur terribilis: ipse ĩperturbabilis remane-
ret. In hoc aũt docet accusationes ꝛ criminationes pa-
tienter esse sustinendas: hoc enim magis mirabilẽ facit
sanctorũ patientiã q̃ꝫ defensio. vnde Ambro. Accusatur
dñs et tacet: quia defensione non indiget: nec accusatio-
nẽ tacendo confirmat: sed despicit nõ refellendo. Ambi-
unt defendi qui timẽt vinci. Melior est causa que nõ de-
fenditur et probatur. Susanna tacuit et vicit. hec Am-
brosius. Iudex ergo omniũ ante tribunal iudicis vilis

mat.xvij. Mar.xv. Lu.xxiij. Jo.xviij. et.xix. — *Pylati i dimittendũ iesum cura.* — *Miratio pylati de christo.* — *Cur iesus accusatus tacuit.* — *Dañ.xij.*

et indigni: mãsuetus et tacitus stetit: ꝛ accusatus nihil
r̃ndit. Sunt aũt quattuor rationes hui⁹ silẽtij ꝛ tacitur-
nitatis xp̃i. Tacuit eñi xp̃s primo iuste: qꝛ ꝓpter falsitã-
tẽ accusationũ ꝛ corruptũ iudiciũ indigni erãt audire.
Secundo misericorditer ne. s. ex r̃nsione sua peiores fie-
rent si sibi nõ crederẽt vel nõ obedirẽt. Tertio dispẽsa-
tiue/ne si se excusaret dimittereť et crucis vtilitas. s. no-
stra salus et redẽptio differreť. Quarto exẽplariter vt
daret nobis patientie exemplum/et impleret illud de se
scriptũ. sicut agnus corã tondente se obmutescet/et nõ
aperiet os suũ. Igitur vt dicit Ansel. Vide attente quõ
stat ante presidem inclinato capite/demissis oculis: vul-
tu placido: sermõe raro: paratus ad opprobria: ꝓpť⁹
ad verbera: qñqꝫ dñs respõdet/qñqꝫ nõ respõdet. Vbi
respondet quasi pastor bonus docet/ꝛ pro creditis sibi
ouibus cõtra luporũ latronũqꝫ insidias pugnat: vbi ve-
ro nõ respõdet quasi agnus ꝓ toto grege immolandus
silet et patientiã prestat: et vtinã modo innotesceret qñ
quasi agnus et q̃si pastor quiuis esse deberet: vt. s. qñ ta-
cere et respõdere haberet. Quãuis ergo quibusdã inter-
rogationibus sepe r̃nderit: qñ tamẽ r̃ndere noluit: nõ si-
cut reus et male sibi conscius qui de peccatis conuince-
batur suis: sed sicut innocens et mansuetus qui ꝓ pecca-
tis ĩmolabatur alienis. Et ideo similitudo de agno da-
ta est vt ĩ suo silẽtio nõ reus: sed innocẽs habereť [Per
diẽ autẽ festũ] pasche [cõsueuerat preses vnũ vinctũ di-
mittere populo] .i. ad petitionẽ populi [quẽ volebãt] si-
ne meritoꝝ discretione in memoria liberationis filiorũ
israel de egyptiaca seruitute: cui⁹ beneficij memoria in
solẽnitate paschali fiebat ꝙ ea die de seruitute pharao-
nis egressi erant. in alijs autẽ festis nõ sic fiebat. Nã eñi
in nocte pasche angel⁹ dñi saluauit hebreos et percussit
ꝑmogenita egyptioꝝ: ideo ad hoc reꝑsentandũ ꝛ in me-
moria huius bñficij in hac solẽnitate saluabãt vnũ mor-
ti ꝓpinquũ: et aliquos interficiebãt de victis q̃ custodi-
ebanť ad occidendũ. Vel hoc faciebãt ĩ memoriã trãsi-
tus maris rubri: in quo filij israel fuerũt liberati et egy-
ptij submersi. Et istã ꝯsuetudinẽ eis cõseruari ĩpetraue-
rãt ab imꝑatore romanoꝝ sicut fuerat obseruata anteq̃ꝫ
iudea esset romanis subiecta. Si adhuc singulis annis
aliquẽ occidũt de⁹ scit/ꝛ ipsi sciũt. Pylat⁹ ergo sciens
eos cupidos de obseruãda illa ꝯsuetudine: et ex altera
parte ꝙ barrabas erat pessim⁹ ꝛ ppl'o odiosus/ꝓposuit
eis sub distinctione optionẽ dicens ꝙ ad honorẽ festi li-
beraret eis barrabã vel iesũ et nullũ aliũ: ꝑ hoc subtiliť
credens liberare iesum de cõsensu eorũ: qꝛ nõ credebat
aliquo modo ꝙ peterẽt liberationẽ barrabe qui erat ho-
micida ꝛ seditiosus/ac pessim⁹ ꝛ insignis: non nobilitate
generis: sed ex famositate sui criminis: qꝛ erat latro pu-
blicus/et in malicia vulgatus et famosus: et ideo crede-
bat merito iesum esse preeligendũ: sciẽs eum innocentẽ
et per inuidiã traditũ: quia publice arguebat vitia eoꝝ
Magnã (vt dictũ est) diligentiã pylatus ostdit vt xp̃m
liberaret. Primo ꝑ innocentiã: qꝛ manus herodis eua-
serat. Secũdo ꝑ cõsuetudinẽ: quia eũ ꝑeligendũ crede-
bat: in quo datum est exemplũ laborandi ad liberatio-
nem innocentum. vnde Chrisosto. Et intuere sapienter
non enim dixit quia peccauit: et dignus est morte dona-
ri eũ ex festo: sed primũ eum excusans et eruens a causa
omni: tamen rogat ex superabũdanti vt si nollent inno-
xium dimittere: saltem vt obnoxium donarent festo vel
tempori. Tũc [misit ad pylatum pro tribunali sedentẽ
vxor sua] nomine procula [dicens. nihil tibi ꝛ iusto illi]
sit cause vel contra iustũ illum. q. d. nihil habeas cause:
nec intromittas te ad interficiendũ hominẽ illum: quia
iustus est [multa enim passa sum hodie per visum] et in
somnijs [propter eũ] Vxor itaqꝫ gentilis viri hoc in vi-
sionibus et in somnijs intellexit quod iudei vigilantes
nec credere: nec intelligere voluerunt. Dyabolus quip-
pe apparuerat ei mouens eã terroribus ad liberationẽ
christi: nũc enim demũ dyabolus intelligẽs per christũ
sua spolia siue in mũdo siue in tartaro se amissurũ: peni-
tuit ꝙ fecerat cõprehendi eum: et ideo immisit visiones
huic mulieri vt per eã impediretur mors christi: ꝛ sicut
prius per mulierẽ intulerat mũdo mortẽ/ita modo sata-
git christũ de manibus iudeorũ liberare ꝑ mulierẽ: ne
per christi mortẽ mortis amittat imperiũ. Iã quidẽ dei
nutu ꝛ ꝟtute poterat mysteriũ crucis cognoscere: ꝛ iõ la

Taciturnitatis xp̃i cause. — *Liberandi malefactoris institutio.* — *Diligẽtia pylati ad liberandũ christum.* — *Vxoris pylati visio.* — *Christum agnouit dyabolus*

borabat ne xps moreret. Forte iam scti in inferno gaudebāt vnde hoc nouerat. Nam (vt ait Aug.) aīa lazari reuocata ad superos anime in inferno cognouerūt dñm de proximo descensurū ad inferos: vnde extunc letabātur/et maxime diabolus hoc cognouit cū dñs clamore valido aīam exhalauit. Uel et iā per scripturarū impletionē hoc ꝑpēdit: quia in dño eas impleri vidit: ꝙ ergo vxor pylati et ipse pylatus tm̄ fecerunt pro liberatione xpi/totū putat fuisse ex instinctu dyaboli qui per pylatum et eius vxorē nitebatur impedire nostrā redēptionē/sicut olim p adā et euā fecit nostrā dānationē. ¶ Pylatus ergo querebat ab eis quē vellent propter honorē festi sibi dimitti de duob⁹ ꝑdictis: et qsi exhortatiue expressit christū querens si vellent dimitti regem iudeorū. Ipsi vero nimio odio cōtra xpm moti: ꝛ obstinato corde in malicia perdurātes: ne xps liberaret preelegerūt et petierūt barrabā hoīem pestiferū dimitti et liberari: xpm vo innocentē tolli de medio ꝛ crucifigi. Putabāt eni (vt dicit Chry.) hoc se posse astruere ꝙ iesus deterior esset latrone: ꝛ adeo nequā vt nec p festi ꝓrogatiua deberet liberari. In quo facto eorū ostēditur future infidelitatis archanū. s. antixpm xpo ꝓferendū. Latrones latronē petierunt: et homicidā autori vite pretulerunt. Quod improperans eis beatus Petr⁹ postea dicebat Uos sanctū et iustū negastis/ꝛ petistis virū homicidā donari vobis: autorē vero vite interfecistis. O quanta infeliciū iudeorū iniquitas et malicia: qui ad procurandū christi mortē petierūt: latronis publici liberationē contra bonum publicū/et iusticiā: mortē vite: tenebras luci: filiū dyaboli filio dei tam stulte ꝙ̄ impie preferentes. vnde Aug. O cecitas iudeorū: o furia freneticorum [noli dimittere hunc: sed barrabā] quid fuit aliud dicere ꝙ̄ occidatur ille q̄ suscitauit mortuos/et dimittatur latro vt iterum occidat viuos. vñ Ansel. Adhuc sūt et animā tuā incircūciso cani glutiēdā tradiderūt. vinctū siquidē ante faciē pylati presidis te perduxerūt/postulantes supplicio crucis interimere q̄ pctm̄ nō feceras ꝛ virū homicidā donari sibi agnū lupo/aurū luto postponentes. O indignū et infelix cōcābiū. vnde etiā Beda. Heret aūt iudeis vsꝙ hodie sua petitio quā tāto labore impetrauerunt. Quia eni data sibi optione p iesu latronē: p saluatore interēptorē: p datore vite elegerunt peremptorē: merito salutē vitāꝙ ꝑdiderūt/ꝛ latrocinijs se ac seditionibus intantum submerserūt vt et patriā regnūmꝙ suū quod plus xpo amauere perdiderūt: et hactenus eam quam vendidere vel anime vel corporis libertatē recipere nō meruerint: atꝙ ideo iudei pacem habere non possunt: quia seditiosum principē. i. dyabolum qui vsꝙ hodie regnat in eis magis ꝙ̄ dñm eligere maluerūt. hec Beda. Similiter adhuc hodie aliqui magis nituntur saluare et etiā pro mouere malos hoies ꝙ̄ bonos: et in multis electionib⁹ ac prouisionibus iesus .i. vir bonus ac dign⁹ et dei amicus q̄ se et alios saluare vellet reprobat: ꝛ barrabas latro insignis. i. mal⁹ ac indignus et xpi hostis qui se et alios in anima ꝑimit eligitur. Vñ q̄ in talib⁹ promotionib⁹ faciēdo vel consentiēdo culpabiles sunt/ipso suo facto vel cōsensu cōdicunt iudeis [non hūc: sed barrabā.] Jesus vero ad omnia tacet patienter canes oblatrantes tolerans/et sua patientia nos armās. Cōsidera hic quantū xpi animū sauciare potuit ꝙ tam sceleratus et vilis homo preferebatur sibi homini deo intantū vt peterent illius vitā/et istius mortē: peccauerunt autē in duobus. s. quia reū petebāt liberari et innocentē damnari. vnde in Prouer. Qui iustificat impiū/et condemnat iustum: vterꝙ abominabilis est apud deum. Ex isto articulo trahuntur duo documēta. Primū est ꝙ nos equanimiter toleremus si aliquando preferantur nobis persone infimiores et humilioris conditionis: quia latro christo fuit prelatus. Secundū est ꝙ caueamus ne et nos barrabā christo preferamus. Multi enim adhuc hodie desiderant barrabā sibi solui/et christū vinctum esse: quia vt dicit Origenes. Omnes qui iudeis sunt similes siue in dogmate: siue in vita: barrabā sibi solui desiderabant: quicūꝙ enim male agit/solutus est in corpore eius barrabas: xps autē vinctus: q̄ autē bonū agit/christū habet solutū: barrabam vinctū: et ideo sicut iudei postꝙ pro xpo elegerūt barrabam latronē/latrocinijs ꝛ seditionibus sunt sub mersi: sicut ꝛ nunc quecūꝙ anima preelegit barrabā/illa semper latrocinijs dyabolicis exterminat. Ubi eni nō est iesus/ibi lites et prelia sunt: vbi autē est iesus: ibi sunt oīa bona et pax. hec origen. Spiritualiter homo vinctus est per peccatū positus in carcere ꝑm corpus: et animā: ita ꝙ sint duo vincti/corpus et aīa: sed de his vnus. s. anima poterit liberari: si tamē corpus penitētie et flagellis exponatur: qꝛ sicut aīam a culpa et a pena liberabit. Si vero corpus liberetur adhuc manebit vincta aīa/et supplicijs ac flagellis exponetur eternis: et ideo melius est ꝙ aīa liberetur ꝙ̄ corpus: qꝛ si corp⁹ suspēditur in cruce penitētie: tūc aīam liberabit a morte. vñ Grego. Si magne mercedis est eripere a morte carnē morituram: quāti meriti est liberare aīam in celo sine fine victurā? Ad conformādū se huic articulo recogitet hmo si ipse vnꝙ barrabā xpo preelegit: et doleat ac oret dicens. Jesu q̄ non dedignat⁹ es a iudeis reprobari petētibus sibi barrabā latronē dimitti: te vo autorē vite crucifigi: da mihi te creatorē meū semp eligere pre oībus/et p nulla re creata te vnꝙ reprobare. Pylatus autē volens dimittere iesum iterū locutus est ad illos/querēs qd faceret de iesu rege iudeorū: et qd mali fecisset: et asserēs ꝙ nullā causam mortis in eo inuenerit: sed ꝙ̄to plus videbant ꝙ xpm liberare vellet/tantomagis iterū et iterū clamabant/vocibus magnis instabāt postulantes vt crucifigeret eū: et inualescebāt voces eorū. Mala fuit barrabe ꝑlectio: sed peior hec sententiatio. [Uidens autē pylatus quia nihil proficeret] ad liberationē xpi saluo fauore populi [sed magis tumultus] et strepitus [fieret] populi clamantis ad contrariū p seductionē sacerdotū volentiū p clamorē et tumultū populi obtinere qd nō poterāt p rationē habere: ꝛ volēs populo placere et satisfacere [dimisit illis barrabā] quē petebant ꝙ̄uis xpm preferendū nō dubitaret. Ecce ꝙ xps innocens dānatur/et barrabas latro liberatur. Ita cōtingit hodie in curijs principū et prelatorū: qꝛ innocentes dānantur/et peruersi pctōres liberātur: minora puniuntur: sed maiora dissimulantur: puniunt trāsgressores decretaliū et statutorū: et dimittūtur impuniti trāsgressores diuinorū mandatorū. [Et] vt iudei de morte iesu totum peccatū super se acciperent: et ipse immunis esset a pctō [accepta aqua lauit manus suas corā ppło: dicēs. Innocens ego sum a sanguine] .i. sanguis effusione [iusti huius] et sicut lauo manus: sic et conscientiā: qꝛ ego volui liberare innocentē/et solū minister legis sum [vos videritis] quid continget vobis ꝙ̄tū ad supplicium pro culpa quam cōmittitis: quia vox vr̄a sāguinē iusti fundit vnde penā sentietis. Mos enim erat apud antiquos vt cum quis vellet se ostendere immunem a crimine aliquo: accepta aqua lauaret manus suas corā populo. Lauit ergo manus corā populo vt quos nō poterat mouere suasione: moueret significatione qua significabat iniquā mortē xpo inferre/et se innocentē a tanto scelere. Lauit manus suas imponēs pctm̄ de morte xpi iudeis ipsis hoc recipiētib⁹/ꝙ̄uis nō esset p hoc ꝑm veritatē excusatus: qꝛ nō lotus fuit aqua suus reatus: mētiebat ergo dicēdo se innocentē: qꝛ [sciebat ꝙ p inuidiā eū tradidissent] et ꝙ iustus ac innocēs erat: et vt met cōfitebatur eū liberare poterat. Particeps ergo erat criminis: sed innocentior illis. Unde Leo papa. Excessit ergo pylati culpā facinus iudeorum: sed nec ipse euasit reatū qui reliquit propriū iudiciū: et in crimen transtulit alienū. Huic pylato similes sunt excusantes se a criminis ꝯsensu cū possint reclamare cū effectu [Et respōderunt oēs. Sanguis eius] .i. culpa et pena: seu vltio et vindicta effusionis sanguinis eius [sup nos nos ꝛ super filios nostros.] Optimā hereditatē reliquerūt iudei filijs suis: perseuerat eni vsꝙ hodie super iudeos hec imprecatio pene et criminis: et sanguis christi non aufert ab eis: vnde in singulis lunationibus vt dicitur fluxum patiuntur sanguinis. Percussit enim eos dñs in posteriora/ꝛ opprobrium sempiternum dedit illis: suntꝙ vagi et profugi sub seruitute/et nisi lauerint manus suas p baptismū ab ipso sanguine penam criminis sustinebūt continue: vt autem dicit Hiero. verbum optimū et salutiferū responderunt iudei: sed intentione pessima. Optādum est ergo vt sanguis ille veniat sup nos: sed in ablutionē ꝑm illud Apoc. Lauit nos a pctis nostris in san

Barrabe ꝑlectio.

Actu. iij.

Iudeis sua pmanet petitō nocius.

Coronatio xpi.

pro. xvij.

Documēta.

Barrabā solui cupientes.

Liberanda anima.

Iniuste dānationes iustorum in curijs principū sunt.

Lauāda rū manuū mos.

Sanguis fluxum iudei patiūtur.

guine suo. Pylat⁹ itaqꝫ causam mortis in eo nō inueni
ens/nitebat eū dimittere: nō eīn in eo/sꝫ in nobis causa
mortis ei⁹ fuit: passus est ꝑ nobis non ꝑ se: non hñs cul:
pam et sustinēs penā: vt et culpā nostrā solueret ꝛ penā.
vñ Bern. O piissime iesu quid tibi ꝛ morti: nos peccaui
mus ꝛ tu luis: nos debuim⁹ et tu soluis. Nullā itaqꝫ cau
Flagellatio dñi. sam mortis ī eo inueniēs dixit illis. [Corripiā ergo eū]
scꝫ flagellādo: vt si qua in vestris cerimonialib⁹ cōmisit:
vel in aliquo deliquit pro ipsis corrept⁹ emēdetur: et sic
emēdatum ꝛ disciplinatū dimittā a morte liberum. Fla
gris ꝛ ludibrijs eū afficiā quantū ipsi iubetis/dūmodo
Flagellādi intētio. innoxiū sanguinē non sitiatis vel fundatis. Uidens enī
ex clamore eoꝝ ꝙ nullo modo poterat dimittere iesum
oīno liberū cū pace ipsoꝝ: et ex altera parte durum sibi
erat interficere innocētem: ideo ad satisfaciēdum eis fe
cit xpm flagellari ꝛ illudi: vt videtes eū sic punitū et il:
lusum vltra cōdignum penis ei⁹ et opprobrijs crudeli:
tas eoꝝ satiaret ac mitigaret: et sic sufficere sibi estimā:
tes vltra seuire desisterēt/et mortē ei⁹ non sitirēt. vnde
Aug. Nō psequēdo dñm flagellauit: sed illoꝝ furori sa:
tisfacere volēs: vt vel sic iam mitescerent ꝛ sileret ꝛ desi:
nerēt velle occidere eū quē flagellatū viderēt. hec Aug.
Unde etiā ꝓpter hoc cohortem suā ei illudere pmisit
aut forte iussit: vt eoꝝ iram molliret/et a morte eius desi
sterēt. Naturale eīn est vt ira quiescat si eū cōtra quē ira
scitur humiliatū et punitū videat. Quod quidē verū est
in ira que cū mēsura querit ꝓximi nocumētum: sed non
in odio qd totaliter querit ei⁹ qui odio habet exitium.
Isti aūt ex odio mouebātur cōtra xpm: et ideo flagella
Malum ꝑ se nō excusat intētio tio ei⁹ non sufficiebat nisi videret ꝛ ei⁹ interitum. O py:
late pylate/tu vis dñm castigare. Nescis quid agis: qꝛ
nec flagella meret/sicut nec penam mortis. Recti⁹ age:
res si te ad suū nutū corrigeres. vnde intētio nō excusat
pylatū in toto: qꝛ nullū per se malū pōt ꝓpter bonā in:
tentiōem effici totaliter bonū: nec faciēda sunt mala vt
veniāt bona: affligere aūt innocētē et precipue dei filiū
et maxime malū: et ideo nulla intētione est excusabile:
Flagellādi causa. et cū iudex esset non debebat ei quē innocentem sciebat
etiā minimā inferre penā. Ob hoc etiā sm Hiero. eū fla
gellari voluit vt romanis legib⁹ seruiret: quib⁹ sancitū
erat vt crucifigēdus flagellaretur prius forte ad extor
quēdum ab eo socios sceleris: et sic xps si crucifigi de:
Flagellari cur xps voluit. beret iam flagellat⁹ esset. Ipse quoqꝫ dñs flagellari vo:
luit/vt (qꝛ scriptum est) Multa flagella pctōris/nobis
Ps. xxxj. parceret: et nos suo flagello a ꝑpetuis flagellis libera:
remur. sicut pia mater qñ videt patrē velle flagellare ali
quem de filijs suis/extensis occurrit brachijs ꝛ eū pro:
tegit/exponēs se pro eo flagellis: homo enī deū offende
rat: ꝛ ideo disciplinari debebat. xps ergo disciplinari vo
luit/et sic deū placauit: et ideo dicit disciplina pacis no
Esa. liij: stre super eū. Et si tam grauiter flagellat⁹ est innocens
pro pctis alienis/ꝙ grauiter putas noxios nisi se corre:
xerint flagellādos p̄ peccatis ꝓprijs. Cum ergo dñs
flagellari iubetur spoliat per milites apparitores presi
dis/et vestib⁹ quib⁹ indutus erat exuitur/et corā oībus
Exutio vestꝭ albe. denudatur. Est aūt intelligendum ꝙ sicut remissus fue
rat ab herode cū alba veste: sic remansit in eadem veste
vsqꝫ ad horam flagellationis: et tūc exuerūt eū hac ve:
Documenta. ste ꝛ suis. Ex hoc articulo exutionis vestium habemus
Nuditas vitanda. duo documenta. Primum est vt caueam⁹ nos a nudita
te tam corporali ꝙ spūali / ne forte vnqꝫ nudi appareā:
mus corā deo ꝛ angelis ꝛ hoīb⁹. nam ꝛ si homo inter:
dum non videat ab hoīb⁹: erubescat tamen nuditatem
suam coram deo ꝛ angelis. Unde ꝓmi parētes erube:
runt a facie dei: qui vbiqꝫ apud nos est cū angelis suis.
ij. Cor. v. De nuditate vero spirituali est illō Apostoli. Si tamen
Apoc. iij. vestiti et non nudi inueniamur. Item est illud Apocali.
Uestimentis albis induaris/ne appareat cōfusio nudi:
tatis tue. Ubi per vestimenta alba intelligit candor san
cte conuersationis: que instar vestimenti multis debet
esse cōtexta villis: his vestimentis semper induta debet
esse anima fidelis ne confusio nuditatis eius a virtutib⁹
appareat coram deo ꝛ angelis ꝛ hoībus. Secūdum do
cumētum est ꝙ sicut exutus fuit vestimētꝭ suis: sic ꝛ nos
exuamus veterem tunicam/et nudemus cōscientias no
stras coram deo per nudam ꝛ puram confessionem pec:
catorum/deponētes omne pallium excusationis: qꝛ nu:
da ꝛ aperta sunt oīa oculis ei⁹. ¶ Ad conformandum se

huic articulo recogitet homo ꝙm miserabiliter ꝛ cū quā: Conformatio.
ta iniuria ꝛ verecūdia xps fuit exutus vestib⁹ suis/et de
nudatus pro nobis vt nos vestiret virtutib⁹ et oret hoc
modo. Iesu qui vestimētis tuis exui ꝛ ad flagella nuda
ri voluisti: da mihi nuda peccatoꝝ meoꝝ confessione ve:
terem hoīem cum actib⁹ suis exuere/et in cōspectu tuo
nudum a virtutib⁹ me nequaqꝫ apparere. Deinde dñs Contēplatio.
ad colūnam durissime ligat⁹ ille qui soluere cōpeditos
solet: et plena deo mēbra verberibus subdens immanis:
sime flagellatur: et vndiqꝫ flagellis atteritur: verberib⁹
cruciatur. Stat nudus coram oībus amātissimus: inue:
nis: elegans ꝛ verecūdus: et silet ad oīa quasi agnus.
Speciosus forma p̄ filijs hoīm suscipit dura/aspera/
et dolorosa flagella spurcissimoꝝ. Caro illa innocētissi:
ma ꝛ tenerrima: mundissima ꝛ pulcherrima: flos omnis
carnis et totius humane nature repletur plagis/liuori:
bus ꝛ fracturis: vulneratur per totum corpus illud san
ctissimum a planta pedis vsqꝫ ad verticem eius non re:
manet sane partis vestigiū/et totū fit rubrū vestimētū
suum. Fluit vndiqꝫ regius et preciosissimus sanguis de
oībus ptibus corporis: et eius corpus candidissimum
cruore ei⁹ roseo rubricat per totū. Superaddit/reitera
tur/et spissat plaga sup plagā: liuor sup liuorē: fractura
sup fracturā: sanguis sup sanguinē quousqꝫ tam tortori
bus ꝙ inspectorib⁹ fatigatis solui iubetur a colūna cui
fuit alligat⁹. Cui⁹ colūne aliqua pars ostendit Rome Columne ps Rome.
in ecclesia sancte Praxedis: maior aūt pars fertur esse
in ecclia montis syon in loco vbi pnūciatur euāgelium
que sm Bedā. Dñici cruoris vsqꝫ hodie cernētib⁹ vesti
gia certa demōstrat. Quot aūt ꝛ quāte plage vel vulne:
ra in hac flagellatione sibi infligebantur pro certo sciri
non pōt/nisi ꝑ reuelationē vt supra dictū est: sꝫ oportuit
ea esse quasi innumerabilia. Si eīn vt dr in Deut. Pro Deut. xxv
mensura peccati erit plagarum modus: xps aūt flagel:
labatur pro pctis nostris que vtiqꝫ sunt innumerabilia
quare ꝛ plage innumerabiles. Et hoc est qd dr ī Esaia. Esaie. j.
A planta pedis vsqꝫ ad verticem non est in eo sanitas.
Tunc impletū est qd ibidem dr. Non est ei species neqꝫ
decor/et vidim⁹ eū et non erat aspect⁹: et quasi abscōdi:
tus vultus ei⁹ et despect⁹/et reputauim⁹ eū quasi lepro
sum percussum a deo ꝛ humiliatum. vñ Augu. Defluxu
illi⁹ pulchritudo effluxerat oīs: et qui erat p̄ filijs ho:
minum speciosus/videbat oīm indecorus: qꝛ iniquoꝝ
liuor sacrum illi⁹ vultum fedauerat verberib⁹. Conside Contēplatio.
ra eum hic diligēter per longam morā ꝛ spaciose: et si
hic ei non cōpateris cor lapideum reputa te habere. Et
tūc exclamabis. O bone dñe iesu qūo tu denudaris qui
nudos vestis: qūo tu ligaris qui compeditos soluis ꝛ li
gatos a demonib⁹ et ab infirmitatib⁹ detētos liberas:
qūo tu flagellaris qui nos a flagellis eruis. quis fuit il:
le tam audax qui te spoliauit: quis tam temerarius qui
ad colūnam te ligauit: quis tam sacrileg⁹ qui te flagel:
lauit: Sꝫ tu sol iusticie tuos radios subtraxisti: et ideo
sunt tenebre ac tenebrarum potestates: oēs sunt te potē:
tiores: nobis debebantur flagella eterne afflictionis/tu
flagellari voluisti pro nobis vt nos misericorditer erue
res ab illis. vnde Anselm⁹. Et quidem non ignorabat
impius ille per inuidiam oīa in te fieri: nec tamen absti:
nuit temerarias a te man⁹: sed amaritudine repleuit ani
mam tuam sine causa. Illudendum te misit herodi/illu
sum recepit/nudum ī cōspectu irrisoꝝ stare te iussit: nec
pepercit amarissimis verberib⁹ virgineam carnem tuā
diuellere: plagas plagis: liuores liuorib⁹ infligens. Ele
cte puer dñi dei mei quid tanta amaritudine/quid tāta
confusione dignum cōmiseras: Prorsus nihil: ego ho:
mo perditus toti⁹ cōtritionis: toti⁹ confusionis tue cau
sa extiti: ego dñe vuam acerbā comedi/et dentes tui ob
stupuerūt: qꝛ que non rapuisti tūc exoluebas. Amor tu⁹
et iniqtas nostra sic te fecit imbecillem. Maledicta sit
tāta iniquitas ꝑ qua sic affligeris. In oīb⁹ his non est
satiata perfidoꝝ iudeoꝝ impietas. hec Ansel. Uide nūc
attēde quāta ꝛ qualia ab impio pylato ꝛ suis sine causa
dominus passus est pro te: et exēplo eius ad patientiam
in laboribus ꝛ aduersitatibus confortare. Sicut enim Cōformatio.
christus verberatur/et flagellis nodosis caro illa san:
ctissima: et membra delicatissima acerrime dilacerātur:
ac corpus eius formosum plagis liuet et sanguine vn:
diqꝫ rubet: sic miles christi strennus debet corpus suū

per asperitates ⁊ duritias debitas castigare/ ne inobedienter incipiat recalcitrare. ¶ Flagellatio dñi prefigurata fuit p achior principẽ ligatũ ad arborẽ. Achior ligatus fuit ad arborẽ p holofernis satellites: christ⁹ ad columnã p pylati milites. Achior ꝓpter veritatem quã dixerat fuit ligat⁹: xps ꝓpter ṽitatẽ quã p̄dicauerat fuit flagellat⁹. Achior ligabat: qꝛ noluit holoferni loqui placentia: xps qꝛ reprehendit iudeos cũ eorum displicentia. Achior ligatus est: qꝛ gloria dei magnificabat xps flagellatus est: qꝛ nomẽ patris sui manifestabat. Flagellatio etiã xpi in flagellatione hieremie p̄figurata fuit quẽ phassur flagellauit. Soluto aũt dño a columna ducunt eum sic nudũ/ sic flagellatũ per domũ ꝓ pãnis suis colligendis/ qui sparsim per domũ ab expoliatoribus proiecti fuerant. Intuere bene eum sic afflictũ/ sic trementẽ ꝓpter frig⁹: qꝛ hyems erat. Attende diligenter ⁊ considera statũ ei⁹ in actib⁹ singulis vt intime compatiaris: ac simul pascaris: auerte aũt parũper oculos a diuinitate: ⁊ eũ purũ hoĩem considera: ⁊ videbis iuuenem elegãtem/ nobilissimũ/ innocentissimũ/ ⁊ amantissimũ/ totum autem flagellatũ: ⁊ sanguine: liuoribusq; respersum: pãnos suos vndiq; sparsim proiectos de terra recolligere ⁊ cũ quadã verecũdia ⁊ rubore se nudũ corã illis semp ip̄m deridentibus se reuestire ac si foret oĩm infimus a deo derelict⁹: ⁊ omi auxilio destitut⁹. Intuere ergo eum diligenter/ ac pietate ⁊ compassione mouearis. Redeas postea ad diuinitatẽ ⁊ cõsidera illam immensam eternã ⁊ incomprehensibilem: ⁊ imperatoriã maiestatem incarnatam se flectentem: ⁊ humiliter ad terram inclinantem pannos recolligentẽ: ⁊ se cum reuerentia/ rubore similiter reuestientẽ: ac si esset homo vilissimus: immo quidã seruus emptici⁹ sub illorũ dominio constitut⁹: ⁊ ab eis pro aliquo excessu correptus ⁊ castigatus. Intuere et nũc eũ diligenter/ ac hũilitatẽ suã ammirare/ ⁊ ꝓ posse imitare. Scðm eandẽ etiã cõsiderationẽ intueri potes eundem cũ post coronationẽ purpura spoliatus se vult reuestire. ¶ Ex hoc articulo flagellationis habent duo documenta. Primũ est ꝙ nos flagella dei libenter debem⁹ sufferre: vt vnusquisq; nostrũ possit cũ psalmista dicere. Quoniã ego i flagella parat⁹ sum. Et merito quia si vnicus dei fili⁹ paratus fuit suscipere in se nostra flagella ex obediẽtia patris/ cur ⁊ nos adoptiui nõ essem⁹ parati sufferre flagella eiusdem patris que ipse per se vel per ministros seu instrumenta sua media nobis misericorditer infligere dignatur ad emendationẽ nostram. nam ſm sapientem quẽ diligit deus castigat: flagellat autem oẽm filiũ quẽ recipit. ¶ Secũdũ est ꝙ diligenter caueamus ne ⁊ nos iterato xpm flagellemus: qḋ fit quotienscũq; mortaliter peccamus. Cum enim christus flagellatus sit pro peccatis nostris: quãdocũq; peccam⁹ tunc christo vnũ ictũ flagelli q̄tum in nobis est incutimus: sicut apostolus de quibusdam dicit rursum crucifigentes in semetipsis filium dei. Ad conformandum se huic articulo poterit homo flagello vl' virga seipsum cedere si gratiã h3: vel saltem compatiẽdo flagellato christum mentaliter se flagellet ⁊ sic oret. Iesu qui ꝓ nobis flagellari vndiq; voluisti: da mihi flagella tue paterne correptionis libent suscipere: ⁊ de peccatis meis nunq̃ denuo flagellare. Cum igitur post flagellationem iesus reuestire se vellet/ cõtendũt impijssimi quidam pylato dicentes. Domine hic se regem fecit: vestiam⁹ ⁊ coronemus eum more regio. Miseri ad plenũ sibi illudere volebant anteq̃ eũ morti traderẽt. vñ Ansel'. Nouissime aũt domine iesu in manus incircũcisorũ militũ deuolutus es/ morte turpissima consummãdus: parum erat sacrilegis manib⁹ suis crucifigere te: nisi prius repleuissent illusionibus aiam tuam ¶ Et ¶ consentiente pylato ¶ cõgregauerũt ad hoc vniuersam cohortem in pretorium ¶ vbi sedebat preses ⁊ senatus vt omnes interessent tali spectaculo: ⁊ vt magis ei illuderent in loco patẽti ⁊ coram multitudine ¶ et ¶ eum vix reuestitũ ¶ exuentes vestimẽtis suis induerunt eum veste ¶ seu tunica ¶ purpurea ⁊ circundederunt ei chlamydem coccineam ¶ id est palium siue mantellum: non consutum: sed fibula infrenatum coccinei coloris qui est inter rubeũ ⁊ purpureũ in opprobriũ regij nominis/ qḋ ipse vt iudei asserebant indebite vsurpabat: ⁊ ad deridendũ eum sicut regem falsum acceperunt purpuram ⁊ chlamydem: non nouam sed veterem in confusionis augmentum: quia enim rex dicebatur induunt eum vestibus quibus reges veteres vtebantur. Christus illa die fuit indut⁹ triplici veste/ scilicet alba: rubea: ⁊ coccinea: ad designandũ ꝙ qui vult esse de christi familia debet portare vestem albã innocentie: rubeã charitatis ⁊ obedientie: ⁊ coccineam penitentie: sic ergo nunc purpura ⁊ chlamyde induerunt eum: et vnus euãgelista exprimit vnum/ ali⁹ aliud: quia si tantum chlamydẽ ei circũdedissent/ nõ eũ nudassent: sicut non legit nudat⁹ ante herodem vbi iposuerũt sibi albam vestem. Et bene cõueniebat vestis alba ⁊ rubra tali corpori/ vtpote toti sanguine rubricato ex flagellatione: vt impleretur illud Esa. Quare rubeũ est indumentum tuum: et vestimentum sicut calcantiũ in torculari: ⁊ hec questio ſm glosam fuit angelorum videtiũ ⁊ mirantiũ ꝙ christi corp⁹ qḋ de vtero ṽginali tm̃ candorẽ habuit: q̄tũ fullo nõ põt facere sup terrã intantũ fuit sanguine rubricatũ: ad quã q̄stionẽ ipsemet ibidẽ respõdit dicens. Torcular calcaui solus. q.d. ſm glo. Ego sol⁹ sustinui pressuram crucis/ flagellorũ: ⁊ oĩm tormentorũ passiões in qb⁹ q̄si p lo pressus sum: sanguine ꝓprio p totũ corpus meũ ꝓ salute mundi aspersus. In purpureo ergo vestimẽto caro ei⁹ passiõib⁹ obiecta significat. Per hoc etiã significat passio martyrũ: qua totũ corp⁹ xpi. i. ecclesia rubricat: ⁊ sic etiã purpura vestit cũ de triũphis sanctorum martyrũ gloriatur. ¶ Ex hoc articulo trahunt duo documenta. Primum est ꝙ nos peccata nostra operire debemus operibus charitatis: vt sicut xps nostrorum peccatorum flagellis cruentatus purpura cooperiri voluit: sic ⁊ nos opera nr̃a crueta: id est pctã nostra cooperiamus purpura vernãtis charitatis: qꝛ (vt ait Petr⁹) charitas operit multitudinẽ peccatorũ. Vel etiam per purpuram significat memoria dominice passiõis: vnde in cãticis: come capitis sponse. i. aie fidelis dicũtur esse sicut purpura regis: qꝛ cogitationes mentis nostre q̃ p comas capitis intelliguntur versari debent assidue circa passionẽ redẽptoris: vel etiam circa opa charitatis. Secundũ documentũ est ꝙ p hoc ꝙ dñs noster veste regali indui voluit (ſm Theophilũ) docemur ꝙ ⁊ nos habitu mentis veste regia induamur: ⁊ simus vere reges calcantes sup serpentes ⁊ scorpiones. i. omnia vitia suppeditantes. Vñ dicimur christiani. i. vncti quasi reges Ad conformandũ se isti articulo ⁊ septẽ sequentibus illusionũ articulis/ recogitet hõ factum cuiuslibet articuli cũ aggrauationib⁹ suis: ⁊ oret sicut i quolibet articulo deuotio ministrabit. Iesu qui veste purpurea illusorie indui voluisti: da mihi iugẽ tue passiõis memoriam induere: ⁊ pctã mea charitatis purpura operire. Pro dyademate autẽ seu corona regali ¶ plectentes ¶ complicando seu plicantes. i. componentes connectẽdo ¶ coronã ¶ id est sertum ad modũ corone capitis ¶ de spinis ¶ id est de iuncis spinosis et aculeatis valde acutos ãgulos habentibus ¶ imposuerũt capiti eius ¶ reuerendissimo et tenerrimo: aculeis ad caput versis: vt pena punctionis cumularetur probro irrisionis: qui attentius cõsiderasse se dicunt: spinas illas iuncos fuisse marinos asserũt: quorũ acies non minus dura ⁊ acuta/ aspera ⁊ pungitiua ac penetratiua spinis esse dicitur intantũ vt etiã homines calciati desuper calcantes inde vulnerentur. vñ poeta. Et acuta cuspide iunci. Suauissimũ mihi ceruical sit illa spinea corona dñe capitis tui/ sup quã dulciter caput meũ requiescat. ¶ Ex hoc articulo tria habentur documenta. Unum ꝙ nos peccata nostra per recordationem semper in mente portemus sicut christus spinas peccatorũ nostrorũ in suo capite portauit: quia ſm Bedam. In corona spinea quã portabat: nostrorũ susceptio peccatorũ ostendit quorum spinas remouit p spinas quas portauit. De his spinis dictũ erat primo homini. Terra spinas ⁊ tribulos germinabit tibi: qꝛ terra nr̃i corporis peccata germinat: q̃ suis aculeis cõscientiam nostrã sicut spine pungunt. Has ergo spinas xps suscepit portandas ꝓ corona victorie. Solent eñ victores arma deuictorũ hostiũ ꝓ signo victoriali gestare: ⁊ de his gloriari. Arma dyaboli sunt peccata nostra quibus armat contra nos que dominus in passione sua abstulit ipse enim est agnus qui abstulit peccata mundi. Accirco spineam coronam: vtpote victorialem in suo capite gestare dignatus est. In ista corona videre regẽ nr̃m

Flagellationis figura. Jud.vj.

Hiere.xx.

ps.xxxvij.

Flagellantes iterũ christum

Ora

Chlamys coccinea.

Vestitus tripliciter xps vno die.

Esa.lxiij.

Canti.vij.

Ora

Coronatio xpi.

Gen.iij.

Corone spinee cã.

desiderabile est oī anime amāti. Unde ad hoc sponsa in
Canti. iij. cāticis oēs fideles aīas euocat dicēs. Egredimini filie
syon ⁊ videte regē salomonē in dyademate quo corona
uit eū mater sua sc3 synagoga ad litterā: vl' mater sua .i.
charitas q̄ntum ad tropū p̄sentem. Aliud documentum
est (ꝑm Theophi.) vt ⁊ nos sumam⁹ coronā spineā .i. fe
stinem⁹ coronari vita arta abstinētijs ⁊ puritate ɔscien
tie: he eñ sūt q̄dā spine ꝑpter austeritatē quā habent
Tertiū documētū est vt ⁊ nos conemur coronari spinis
tentationū. Quelibet eñ tentatio nos impugnās est q̄si
quedā spina caput mentis nostre pungēs: quā dum hō
superat spina illa cedit sibi ad coronā. Quñ quot spinas
tētationū homo in hac vita sustinet ⁊ sup̄at / tot gēmas
preciosas ad coronā suā cōparat. Iesu q̄ spinis corona
ri voluisti: fac me penitentie spinis sic digne cōpūgi vt
Arūdinis in dextera datio. a te merear in celestib⁹ coronari. Pro sceptro quoq3 re
gali [dederūt arūdinē in dextera ei⁹] dehonestātes arū
dine dexterā que celū regit ⁊ terram: ⁊ per hoc signātes
regnū q̄ sibi vsurpauit dicendo se regem ad modū arū
dinis esse vacuum ⁊ infirmū: ac ip̄m regno vacuū nō at
tendentes q̄ ipse dixerat regnum suū non esse de h̄ mun
do: sed in alio mūdo .s. eternitatis vbi regnū est firmissi
mū. Ex hoc articulo trahitur documentū quod nos at
tēdere debemus / nos ex nobis esse infirmos ⁊ fragiles /
ac omni bono vacuos: nisi dextera dei nos manu teneat
sicut arundo in se habet vacuitatem ⁊ imbecillitatē: sed
manu christi apprehēsa firmatur. vt dicit Hylari⁹. Ic
circo ergo dominus noster arūdinem in dextera tenere
voluit / vt per hoc ostenderet se nos fragiles vacuos et
īfirmos manutenere / ⁊ omnibus bonis īplere. Itē arū
do siue calamus est instrumentū scribēdi: ⁊ iccirco ꝑm
Hiero. Chryst⁹ calamū in manu tenere voluit vt sacri
legiū iudeorū scriberet ⁊ ostēderet se illū eē qui electos
suos scriberet in libro vite. Iesu q̄ arūdinē pro sceptro
in dextera tibi dari voluisti: imbecillitatē queso meam
dextera tue potētie sic sustentare digneris: quatenus in
me regnū tuū iugiter cōformet. Sic ergo tria instrumē
ta illusionis introducuntur: sc3 vestis purpurea et cocci
nea: corona spinea: arundo vacua. Uestis corpori: coro
Rex⁹ agit maiestat[is] lese. na capiti: arundo pro sceptro manui imponitur. Ad lit
teram hec sunt tria regalia insignia contumeliose ⁊ i de
risionē sibi impensa vt reus ostendatur lese maiestatis
eo q̄ regnū vellet sibi vsurpare: nec posset obtiere. ¶ Mo
Illusio triplex aīe raliter sicut xp̄s illusus fuit tripliciter: sic triplicit aīa
frequēter illuditur ⁊ per peccatum capitur. Primo in
ostentatione humane potentie que significatur p̄ vestē
purpureā ⁊ coccineā que est vestis regum ⁊ potentum.
Secūdo in cupiditate affluentis opulētie que notatur
per coronam spineam: diuitie eñ spinis ⁊ curis sunt ple
ne. Tertio in vanitate mundane sapientie que significa
tur per arūdinem que pulchra: sed vento plena ⁊ vacua
est: mūdana eñ sapientia in qua cōfidūt homīes: ⁊ qua
quis nō ad dei laudem sed ad gloriā suā vtit: est quasi
Obedientia triplex baculus arundineus ⁊ confract⁹. Uide hic quomodo
christus in omnib⁹ non tantū patri: sed suis etiā illusori
bus obedit. Purpurā suscipit: caput corone parat: arū
dinem manu tollit. Sicut ergo christ⁹ rex glorie spinea
corona coronat: purpura ac sceptro subsannatorie delu
ditur: sic etiam cum seruus christi in hoc mundo vilipē
ditur / ⁊ velut omni honore indignus abijcitur: ⁊ a pre
sumptuosis despicitur: ⁊ illusionibus molestatur: cogi
tet q̄ seruus nō est maior domino suo: nec pro malo ha
beat si patiatur similia regi summo. Deinde cum signa
regalia ei adhibuissent flectebant genua corā eo: ac de
risorie eum vt deū adorantes [et] vt regem salutātes [il
ludebant ei] tanq3 regnare volenti ⁊ non valenti: ac irri
dentes [dicebant ei. Aue rex iudeorum] quasi dicerent.
Uoluisti regnare: sed non potuisti. Regem iudeorū eū
vocantes: verum dicunt etiam nolentes ⁊ irridentes: et
sic (ꝑm Bedam) adorabant eum quasi qui deum seip̄m
falso dixisset: ⁊ salutabant eum tanq3 qui seipsum falso
regem fecisset. Quod fecerunt vt eorum illusio respōde
ret iudeorū accusationi: quia de vtroq3 accusabat a iu
deis: detestabilis mētis affectu hec faciunt: q2 cōpūgen
Genua nō flecti pro iudeis. tes coronant: ac illudētes adorāt et salutāt. Et licet gē
tiles hoc facerent: tñ iudei hoc luunt qui tanti criminis
auctores erāt: ⁊ ideo in parasceue cum pro perfidis iu
deis orat genua nō flectim⁹ / cū forte iudei hoc agebant

gentib⁹. vbi Chry. dicit q̄ milites pecunia corrupti hoc
ad gratiam iudaicam faciebant. Augu. autem dicit hoc
esse factū mandato vel p̄missione presidis: vt sc3 magis
iudeorū odia saturaret: ⁊ facili⁹ eū eriperet. Ex hoc ar
ticulo habet documētum q̄ nos caueam⁹ ne xp̄m falso
adorem⁹: vel salutem⁹. Mystice falso xp̄m adorāt ⁊ sa
lutant qui in eū credūt: sed peruersis actib⁹ despiciūt: ore
eū confitent: sed factis negant. Itē falso adorant vel sa
lutant / qui inter orandū aliquid quod est ɔtra diuinum
honorē mēte p̄tractāt. Itē q̄ in ecclesijs signa deuotio
nis ostendūt: ⁊ postea iniurias xp̄o graues in membris
suis faciūt. Itē falso xp̄m adorāt et salutāt omēs pseu
do christiani. Iesu q̄ irrisorie adorari ⁊ salutari volui
sti / da mihi te deū meū verū adorare in sp̄u ⁊ veritate: ⁊
te solū verū regē venerabilit salutare [Et] vt illuderent
factis sicut illuserant signis ⁊ verbis [dabāt ei alapas]
in augmentū illusionis: ⁊ hoc ideo vt ip̄o ope ostēderēt
illusoriū esse q̄ ei talē honorē exhibebāt. In hoc eī illu
sionē suā magis despectiuā fecerūt: q̄ velut adorantes
deū: ⁊ salutantes regē eū alapizauerunt. Et differt illa Alapizatio a multis.
alapizatio ab illa q̄ in domo anne erat facta: q2 ibi vna
alapa ab vno ministro: hic aūt plures alape a diuersis
dabant: et illa dabatur causa vltionis / iste cā illusiōis.
Documenta aūt possunt hic accipi ibi. Iesu qui alapis
cedi voluisti: fac me ore ⁊ vita tibi semp̄ plaudere: ⁊ alio
rū opera licet mala sint in bonū cooperari cōcede. [Et
expuebant in faciē ei⁹] sicut persone viles et ɔtēptibiles
O q̄ vilis act⁹ militū. Ex hoc apparet q̄ isti dicuntur
milites: nō ꝑm nomē militie p̄sentis tēporis q̄ generosi ⁊
nobiles q̄ equites nominant de calcarib⁹ deauratis: ta
les eñ nobiles persone nō illuderent / non conspuerent /
nec crucifigerent / nec vestes crucifixi sibi diuiderēt q̄
ad carnifices poti⁹ p̄tinet. Sed dicunt milites ꝑm anti
quā cōsuetudinē stipendiarij: ⁊ seruientes pedites. Si
cut patet in gestis Iulij cesaris. Ubi milites ab equiti
bus distinguuntur. Et in actibus apostolorum: vbi dici
tur: q̄ paulus cū militibus ducētis: ⁊ equitibus septua Act. xxiij.
ginta de hierusalem missus est cesaream. Ergo milites
in h̄ loco intelligim⁹ viles stipēdiarios carnifices qua
les nullā perhorrescunt insolentiam: qui dicti sunt mili
tes non a nobilitate: sed a fortitudine: erāt enim robusti
corpore: ⁊ ad oē malum expositi. (vt dicit Chry.) De qui
bus dicit Theophilus. q̄ in istis illusiōibus militarib⁹
vana gloria semp̄ inordinatis gaudēs opprobrijs sibi
ꝑprijs ostendebat. Documenta hic possunt sumi sicut su
pra de conspuitione in domo cayphe facta. Iesu q̄ i de
liciosissimā faciē tuā cōspui voluisti: da mihi faciem tu
am in sacramenti eucharistie sumptiōe indigna nō pol
luere: ⁊ cōscientiā meā immundis cogitationibus non fe Arūdinis incussio.
dare. Et accipiebāt arūdinē de manu eius [⁊ percutie
bant] sacrum [caput ipsius] ⁊ ratione doloris infligēdi:
vt aculei spinarum fortius infigerent capiti et ratione
contemptus in signū vacuitatis ⁊ nihili: non eñ tātum
causa ledendi eum per puncturas spinarū ⁊ per ict⁹ ba
culi: q̄ntum causa illudendi et vilificandi hoc fecerunt.
nā viles p̄sone baculis sicut bestie percuti consueuerūt
quasi dicerent ad eum. O tu homo vilis / vt quid te regē
facis. In hoc fiebat ei sicut furi qui fune capiti circum
posito torquet: vt recognoscat mala que fecit: ⁊ sicut fu
nis constringitur: vt se amplius profundet vel grauius
torqueat: sic ⁊ iesum coronatum arūdine percutiebant.
Percutiebant arundine caput pauendum: demonibus
tremendum ac reuerendum cunctis celorum virtuti
bus: ⁊ venerādum sanctis omnibus: caput benedictum
in secula: a quo omnis benedictio nō solum in barbam:
verum etiam in oram vestimenti totius ecclesie manat.
O miseri quomodo vobis adhuc tremendum appare
bit caput illud quod nunc sic percutere non formidatis
Et tunc sanguis p̄ aculeos corone de capite extractus
⁊ largiter fluens tinxit caput et genas eius: ita vt appa
reret quasi leprosus: quia sanguis ⁊ sputa apposita fa
ciebant eum leproso similem. Tinxit ergo sanguis to
tum caput eius sicut cruor flagellis extractus: ⁊ sudor
sanguineus tinxit omnes alias partes corporis: vt non
tantum manus ⁊ pedes ⁊ latus dicamus sanguine re
spersa: sed tota veste tincta christū ascendisse de bosra.
Cerne igitur eum cum cordis amaritudine in singulis
suis afflictionibus: quia omnia sustinet que ipsi volunt

quasi eorū seruus: ad oīa tacet quasi mut⁹. Et maxie cerne eum cū caput ei⁹ spinis plenū arūdine grauiter ꝛ sepe pcutit̄ quō depresso collo patiēter cū dolore tamē magno acerbos ict⁹ suscipit ꝛ patit̄. Perforabāt nāq; caput sacratissimū acerbissime ille spine/ac totū made faciebāt sanguine. Ex isto articulo trahit̄ documētum ꝙ caueamus ne ꝛ nos caput xp̄i cū arūdine pcutiam⁹.

Caput christi percutere qn̄ dicat̄ qs.

Caput quidem christi percutiunt qui diuinitatem ei⁹ impugnāt: ꝛ eū deum esse verum denegāt. nā ꝑm Apl̄m Caput xp̄i est deus. i. diuinitas: creans est caput creatu re assumpte. Arūdo autē vel calam⁹ significat scriptu ram diuinam calamo spiritussancti scriptam: de qua in psalmo dicit̄. Lingua mea calam⁹ scribe. Calamo igit̄ (vt dicit Beda) caput christi percutiunt qui diuinitati eius cōtradicentes errorem suum auctoritate sacre scri pture que calamo scribit̄ ꝯfirmare conant̄. Quales sūt qui eū purū hoīem fuisse dicūt. Itē arundine caput xp̄i percutiunt quādo ꝑpter aurā mūdani fauoris que per arundinē significat̄ de⁹ offendit̄. Item caput xp̄i cala mo pcutiūt q̄ ex scriptura diuinitatē plusq; oportet in uestigare satagunt/vn̄ ꝛ interdū sanguinē erroris elici

Ocij detestatio.

dunt. Itē cū arūdine xp̄m i capite pcutiūt qui p vacuā . i. ociosam vitā xp̄m offendunt q̄ est caput nostrum: a q̄ in omnes sensus nostros vitales operationes defluunt. qui ꝛ operū nostrorū exēpla nobis prebuit. Unde i quo libet ocio cū adest nobis oportunitas bonū faciēdi ho mo ociosus xp̄m q̄si in capite pcutit: ita vt ex tali pcus sione ꝛ spinarum pūctione sanguis de capite xp̄i emun gatur: hoc est: q: xp̄s dolet ꝛ pungit̄ vsq; ad sanguinem de ocio nostro: q: videt ꝙ exempla sua nō fructificant i

Orō

nobis. Iesu qui nobile caput tuū arūdine percuti volui sti: da mihi te caput nostrū per inanē vitā nō offendere: sed tibi placitꝭ moribus deseruire.

Coronationis et illusionis figure.

Coronatio ꝛ illusio xp̄i ac eius patiētia ꝑfigurata fuit in rege dauid quādo ab inimico semey tanta mala patiēter tolerauit. Semey piecit sup dauid lapides: ligna ꝛ lutū: sic synagoga iie cit in xp̄m palmas spinas ꝛ sputū. Semey dauid virum

ij. Re. xvj.

sanguinū ꝛ virū belial vocauit: synagoga xp̄m seducto rem ꝛ maleficum appellauit. Sed abysai cū voluisset semey occidere dauid ꝓhibuit vt angeli occidissent de risores christi: sed ipse nō permisit. Christum etiā prefi

ij. Reg. x.

gurauerunt nūcij regis dauid quos amon rex amonita rum tam turpiter dehonestauit. Dauid misit amon nun cios ad pacem instaurandā/ quorū vestes ipse precidit vsq; ad nates: ꝛ radi fecit mediam barbam: sic de⁹ filiū suū ad pacem faciendam in mundū misit: quem synago ga nudans vestibus barbam ipsius sputis maculauit. De premissis domini contumelijs (dicit Augu.) sic eni implebantur que de se dixerat christus: sic martyres in formabant̄ ad omnia que persecutores libuisset facere perferenda: sic paulisper occultata tremenda potentia cōmēdabatur prius imitanda patientia: sic regnū qd̄ de hoc mundo non erat: superbum mundum nō atroci tate pugnādi: sed patiēdi in humilitate vincebat: sic illō granum multiplicandum seminabatur horribili contu

Supbie execratio.

melia vt mirabili pullularet in gloria. hec Aug. Ue igi tur semel vere bis: ꝛ ve iterum bis qui post tam precla rum humilitatꝭ speculum superbia tollunt̄ in altum op probria refugiunt/ ꝛ ad honores aspirant: rursus con temptui habentes dei filiū quem tanto ab hoībus am plius omni constat honorificentia dignum quanto pro

Patiētie laudatio

hominibus indigniora sustinuit. vnde Chrysosto. Tot autem ꝛ talibus factis ipse instabat silens: tu vero audi ens hec in mente habe continue/ ꝛ regem orbis terrarū ꝛ angelorum dominū videns contumeliam patientem et omnia ferētem silentio imitare. Et, iterū. Que igitur erit nobis cura de cetero si cōtumelias ab aliquo patia

Corporis toti⁹ cōtumelia.

mur postq; hec christ⁹ passus est? Etenim quod fiebat in christo vltimus contumelie termin⁹ erat: nec vna par ticula tantum: sed vniuersum corpus patiebatur iniuri as: caput per coronam ꝛ arundinem ꝛ colaphos: facies quia conspuebatur: gene quia alapis cedebantur: corp⁹ totum per flagella. Et quia denudatum ē. Et per circū dationem clamydis. Et per fictam adorationē manus per arundinem quam dederūt ei pro sceptro: ac si time rent ne pretermitterent aliquid grauissime presumptio nis. vnde Ansel. Regali purpura induitur: sed plus in ea despicitur ꝙ honoretur. Sceptrum in manu gestat: sed eoipso reuerendū caput eius feritur. Adorant corā ipso positis genibus in terra ꝛ regem cōclamant: ꝛ con tinuo ad conspuendū amabiles ei⁹ genas subsiliūt: ma xillas palmis ꝑcutiūt: ꝛ honorabile collum exhonorāt

Mysteria illusionū

hec Ansel. Omnes vero iste illusiones militum ꝛ contu melie iudeorū christo illate nobis tribuunt mysteria: 1s alia intentione ab eis sint facta prout sepi⁹ tactū est su pra. hec aūt ꝑm Johannem ante sententiam pylati facta sunt: sed Mattheus ꝛ Marcus post sententiam ea que omiserant recordando ponunt: sic ergo (vt dictum est) martyres informabantur ad perferēda oīa que a per

Uestium colores.

secutoribus inferebātur. Quod eīn in veste duplici. s. al ba ꝛ rubea xp̄s illusus esse perhibet̄: in vno puritas sue humanitatis: in altero veritas passionis exprimit̄. Hoc etiam significat duplex martyrij genus quo in passioni bus ecclesia adornat̄ vt sit cādida virginitate ꝛ rubi bicunda sanguine. Et ipsa ecclesia varijs membrorum suorum flosculis vernās in pace lilia gignit/in bello ro

Canti. v.

sas. Unde dicit admirando. Dilectus meus candidus et rubicundus: candidus sc3 actione ꝛ in pace lilia vir ginum: ac rubicundus sanguine ꝛ i bello rosa martyrū In vtroq; ergo habitu dn̄i potest omnis multitudo ele ctorū intelligi: alba eni veste induunt̄ virgines ꝛ confes sores: ꝛ rubea martyres. Unde ꝛ dn̄s alba veste induit̄ cum munda iustorum confessione circūdatur: rubea ve stitur cum in triūphis victoriosorū martyrū gloriatur. Si aūt te nudū absq; his vestib⁹ inueneris veste xp̄i ru bea induere: ꝛ totis xp̄i passiōibus adornare: sed nec il lis sufficiebat ꝙ ad maiorē illusionem totā cohortē mi litū ꝯgregauerāt: s3 ꝛ pylato iubēte corā ip̄o ꝛ toto po pulo iudeorū foris expectāte q̄ ꝑpt festū nō introibāt i ꝑtoriū adduxerunt foras iesum sic illusum: ꝛ ad derisio nem ꝛ confusionē paratum omnibus demonstrandum. ⌊Exiuit ergo iterum pylatus⌋de pretorio⌊foras⌋ad iu deos⌊ꝛ dixit eis. Ecce adduco vobis eū foras⌋postq; diligenter examinaui et puniui ad vobis satisfaciendū ⌊vt cognoscatis: quia nullam in eo causam⌋scilicet mor tis⌊inuenio⌋licet afflictus ꝛ illusus sit: ꝛ hoc ad volūta tem vestram innocenti fecisse sufficiat. In eo habitu il lum ostendit in quo illusus est a ministris: vt saltem sic quiescant videntes eum plenum opprobrijs⌊Exiuit er go iesus⌋ex precepto pylati⌊portās spineam coronā et purpuream tunicam⌋ꝛ chlamidē coccineā turpē et ve terem: ac sceptrum arūdineum. Ecce ꝙ lamētabile spe ctaculum. Incedebat quasi in habitu regali: s3 patebat vndiq; despectui. Ecce quō rex ꝛ dux tuus cōfusione re pletur ꝛ humiliter sustinet vt te ab eterna cōfusione eri peret/ ꝛ a superbie peste sanaret: hic ergo instruimur vt opprobria omnia ꝓ nomine iesu christi sustinere parati simus/ ꝛ in omnibus humiliari studeamus. vnde Ansel. Attende anima mea quis est iste qui ingreditur habens imaginē quasi regis/ ꝛ nihilomin⁹ serui despectissimi cō fusione replet⁹ est: coronat⁹ incedit: sed ip̄a eius corona cruciatus est illi: ꝛ mille puncturis speciosum eius ver ticem diuulnerat. hec Ansel.⌊Et⌋tunc quasi despectiue loquēdo: vel eos ad miam ꝓuocando⌊dixit eis pylat⁹: ecce homo⌋ecce de quali homine credītis ꝙ vellet sibi regnū vsurpare: ꝛ quasi diceret: ꝛ si in aliquo male egis set: tamē vltra condignū punitus est: ꝛ ideo sufficere vo bis deberet: videte caput eius perforatum: totum corp⁹ laceratū: faciem cōsputam ꝛ ꝓ deo compatiamini sibi: quia frater vester est: volebat enim pylatus vt sen sibili ter viderent qualiter fuisset punitus ꝛ illusus/vt sic mo uerentur ad compassionem qui animo liberandi eum fe cit hanc ostensionem. vnde Chrys. Propterea corona tum iesum eduxit ad eos/vt cōuitium quod a militibus factum erat in eū videntes parum respirent a passione ꝛ vomant venenū. vnde ꝛ Aug. Hinc apparet non ignorā te pylato hec a militib⁹ facta. siue iusserit ea: siue permi serit: illa sc3 causa vt hec eius ludibria inimici libentissi me viderent/ ꝛ vlterius eius sanguinem non sitirent. Egreditur ad eos iesus portans spineam coronam et purpureū vestimentū: nō clar⁹ imperio: sed plen⁹ oppro brio: spinis punct⁹: sputis illusus: flagellis afflictus. Et dicitur eis ecce homo: quasi dicat. Si regi inuidetis iā parcite: q: deiectū videtis: flagellat⁹ est: spinis corona tus est: ludibriosa veste amictus est: amaris ꝑuitijs illu sus est: alapis cesus ē: feruet ignominia: frigescat iuidia

Sed non frigescit:inardescit potius ꝛ increscit.hec Augu. Ex hoc articlo sumit documētū ꝙ nos xp̄z illusum ante mētis nr̄e oculos habeamus:et in vestitu ꝛ in exteriori apparatu nō vane gloriemur:qm̄ dn̄s noster in vestitu illusus est. Et maxime in hoc sequi xp̄m debent religiosi ꝛ monachi qui xp̄m illusum representāt in habitu tonsura ꝛ ferulis: habitus em̄ monachalis despectibilis est ꝛ quasi illusorius hominibus mundanis:corona aūt capitis monachalis rep̄sentat coronā spineā·baculi seu ferule quos antiquitus monachi portare cōsueuerant/representant arūdinem. Et sicut xp̄s non dedignabatur habitu illusorio populo iudeorum ostēdi: sic nō erubescant monachi ꝛ alij mundi contemptores qui ſm ap̄lm spectaculum facti sunt mundo in habitu cōtēptibili ꝛ insignijs regalibus illusorijs predictis xp̄m regē imitari. Itē est hic documentū ꝙ istā ostentationem xp̄i representat sacerdos in eleuatione hostie/quasi diceret ipse [Ecce hō.] Nā em̄ sacramentum altaris ē memoriale dn̄ice passionis/ꝛ xp̄s est passus ſm humanitatem:ſm diuinitatē xo ē ipassibilis: ideo sacerdos ostēdens ibi xp̄m congruenti⁹ dicit:ecce homo ꝙ̄ ecce de⁹/licet ipse sit et homo et deus:sed homo patens fuit in illa ostensione et de⁹ latens. Item est documētum ꝙ nos debeamus cum eisdem insignijs mystice acceptis ꝑut dictum est suis locis ante conspectū christi regis nostri in iudicio apparere cū quibus ipse dignat⁹ fuit iudeis ostentari. Iesu qui cum illusionis insignijs iudeis ostētari voluisti:da mihi ostentationē vane glorie deuitare Et cum eisdem insignijs mysticis ante cōspectum tuū in extremo iudicio comparere. Sed licet pylatus hec agat:tamen insatiabilis sacrilegorum furor non cessat sed magis instat. Ecce magna pertinacia iudeorum in ꝓcurando mortem xp̄i: nā obstinata nequitia nō emollitur misericordia. Nunc enim illi iudei filij dyaboli cū vidissent eū sic punitum ꝛ illusum/ꝛ cognoscerēt ꝙ pylatus sic volebat dimittere eum in nullo compatientes ei:ac punitionis correptiōe ꝛ illusionum opprobrio nō contenti/nec pylati excusatione placati [clamabāt] tumultuose/ꝛ alios ad clamandum excitabant [dicentes crucifige crucifige eum] quasi dicerent:hec pena nullo modo nobis sufficit:sed petim⁹ ꝙ moriatur. Videntes eū magis cōmouebant:qꝛ ex aspectu eius qui odio habetur magis contra eum cor odiētis inflammatur. Ingeminant autem crucifige propter desiderij vehemētiā et qꝛ voluntate ꝛ opere crucifixerūt eum. ¶ Magna crudelitas:quia nō sufficit eis alterū.s. vel flagellare vel occidere:sed vtrūqꝫ: nec contenti sunt quacūqꝫ morte:sed turpissima ꝛ durissima.s.crucis desiderāt occidere. Clauis affigi ad lignū querunt/ ne dolor citius finiatur:sꝫ morte producta moriatur/ꝛ in cruce diutius videatur/ ꝛ modo mortis diffametur.ꝛ ſm Chry. Formidantes ne aliqua eius post ipsum fiat memoria: student et ad supplicium ducere maledictum. Verum vt dicit Rabanus iudei de morte pessima cogitabāt:sed a domino nō intelligētibus eis electa erat. Ipsam enim crucem dyabolo superato erat tanqꝫ tropheū in frontib⁹ fidelium positurus. Cerne etiā nunc quomodo sic contumeliose vestitus ꝛ coronatus:ꝛ cum sceptro icedit:ꝛ quomodo facie demissa stat coram tanta multitudine vociferante ꝛ clamante crucifige crucifige:ac semper eum deridēte ꝛ sibi insultante quasi sapientiores eo fuerunt:ꝛ sic nō solum dolores et penas:sed etiam cōtumelias ꝛ terrores recipiebat ab eis. Ex hoc articulo qui in clamore consistit trahit documentū ꝙ non refert ad culpe intentionē occidere hominem lingua vl' gladio. vn̄ Psal. Lingua eorum gladius acut⁹:ꝛ loquitur ad litteram de iudeis clamantibus crucifige. super quo Aug. Noli attendere inermes manus:sed os armatum:inde gladius processit quo christ⁹ occideretur. Caueant ergo sibi detractores ꝛ proximorum infamatores ne exacuant vt gladiū linguas suas:quia sicut gladio corpus:sic lingua fama hominis perimitur. Unde dr̄ in Prouer. Mors ꝛ vita in manibus lingue. Item est documētum ꝙ non est respondēdum. Ad conformandum se huic articulo recogitet homo ꝙ̄ terribiles fuerūt illi clamores iudeorū:et rememoretur an ipse vnqꝫ iniquis hominū iudicijs aut oblocutionibus seu detractionibus contra proximum per consensum conclamauerit:vel al's prout deus dederit:ꝛ sic oret Iesu ꝗ terribiles iudeorū voces crucifige crucifige clamantiū audire minime expauisti: da mihi inimicorū tuorū verbis execrabilib⁹ nō terreri/ ꝛ ligua mea nocumentū ꝓximo nō inferre.

Eleuatio hostie.

Pertinacia iudeorum.

Penā cū sanguine poscunt.

Crucis suppliciū a deo ꝛ a iudeis electū diuersimode.

Ps. lvj.

pro. xviij.

Sed pylatus vidēs xp̄i innocentiā ꝛ iudeorū malicia īpellentiū ad rē illicitā ꝛ recusans crucifigere iesum dixit eis [Accipite eum vos ꝛ crucifigite] ꝗ sine causa cōsueuistis innocētes ꝯdēnare [ego em̄ nō inuenio in eo cām] scꝫ crucifigēdi ꝛ dādi talē sn̄iam: verū dixit pylat⁹: qꝛ xp̄s pct̄m non fecit: nec inuētus est dolus in ore ei⁹. vn̄ bn̄ dicit in eo:qꝛ causa mortis xp̄i nō fuit in eo:sed ī nobis.ꝛ ideo dicit Ber. O piissime iesu quid tibi ꝛ morti: nos peccauimus:ꝛ tu luis:nos debuim⁹ ꝛ tu soluis:ac si diceret pylatus. Mihi non licet crucifigere innocentē:vos crucifigite si vultis. Derisorie ꝛ indignanter h̄ dixit:qꝛ nō habebant potestatē iudicādi aliquē ad mortem. vn̄ ſm Chry. ꝙ dixit crucifigite execrātis fuit hoc vbū ꝛ ad rē nō cōcessā illis ipellētis: vidētes aūt iudei ꝙ pylat⁹ clamorib⁹ eorū nō acqesceret icepert allegare ratiōes alias ꝙ̄ supra allegauerāt ꝛ accusabant eū qꝛ ꝯtra legē dei filiū dei se fecit:ꝛ ideo vt blasphem⁹ ſm legē quā habebant mori deberet. Erras o iudee:qꝛ se deū nō fecit: sed pater eum genuit de⁹ deū: ꝛ ergo filiū dei se dicēdo nō blasphemauit:sed veritatē dixit. vn̄ Aug. Ecce altera maior est inuidia. Paruā quippe illa videbat velut affectate illicito ausu regie ꝑtātis:ꝛ tn̄ neutrum sibi iesus mendaciter vsurpauit: sed vtrūqꝫ.s.qꝛ erat rex ꝛ filius dei verum est ꝛ vnigenit⁹ est dei fili⁹:ꝛ rex a deo cōstitut⁹ sup syon mōtē sctm̄ ei⁹:ꝛ vtrūqꝫ nūc demōstraret nisi quāto erat potētior:tāto mallet esse patiētior. hec Aug. [Cum ergo pylatus magis timuit] ne forte verū esset ꝙ esset dei filius/ꝛ sic factū enorme fecisset ipꝫ puniēdo ꝛ illudēdo/ ꝛ nevideret inique agere occidendo. Illi vero hoc dicētes nō horruerūt:sed interficiūt eū ꝓ quib⁹ oportuerat adorare. ſm Aug. Pylatus nō timuit legē eorū vt occideret:qꝛ alienigena erat ꝛ legem nō obseruabat:sed magis timuit filiū dei ne occideret. Prius timuit occidere innocentē:nunc magis timet occidere dei virtutem. Et ideo volens de hoc secretius inqrere:non ampli⁹ interrogauit quid fecisti [sed ingressus est iterū ꝑtoriū] cū iesu vt vitatē magꝭ posset cognoscere extra tumultū iudeorū ꝛ dixit ad eū:vn̄ es tu?] i. vnde duxisti originē: per hoc querebat vtrū esset de⁹ originē habēs diuinam/vel homo habēs originē terrenā [iesus autē nō dedit ei responsum] implēs illud ꝓpheticū:sicut ouis non aperuit os suū: vt nobis daret patientie exemplū. Quia em̄ pylat⁹ altā qsiuit questionē non audiuit respōsionē: nam diuina genratio infideli ꝛ incredulo explicāda nō erat:ꝛ quia suam passionem impedire nolebat cum ad hoc venisset ꝙ pro nobis pati vellet. [Dixit ergo ei pylatus] ꝓuocans eum ad responsum aliquod per quod illa accusatio excludi posset [Mihi non loqueris] Mirabat de ei⁹ taciturnitate cum esset in puncto liberatiōis vel cōdēnatiōis sue. Ideo sequit. [Nescis quia ꝑtātem habeo crucifigere te:ꝛ potestatem habeo dimittere te?] quasi diceret mihi saltē deberes respondere. Tus pylate voce constringeris:tua sentētia damnaris. Si enim in te totum est positum/quare innocentem in quo nullā causam inueniis non absoluis: pro potestate ergo nō ꝓ equitate crucifigendum dominū tradis:per potestatem latronem absoluis:autorem vero vite interficis:ꝛ quia gloriat de sua ꝑtāte:ideo respōdit iesus ad reprimendū ei⁹ iactantiā ꝛ timorē dicēs [nō haberes potestatem aduersum me vllam] quātulācūqꝫ habes [nisi] hoc ipsum quicqd est [tibi esset datum] ꝛ cōcessum [desuper] .s.a cesare ꝛ vlteri⁹ permissum a deo qui est potestas superior: ꝛ a quo est oīs potestas:ꝛ ex hoc arguit ei⁹ pct̄m:qꝛ non acceperat potestatē a cesare ꝛ a deo cōdemnandi innoxios:sed magis liberādi eos:ꝛ quia pylat⁹ gētilis erat ꝛ superioris potestatis timore angebat:dicit eum min⁹ peccare ꝙ̄ iudeos qui legem nouerant ꝛ inuidia mouebant. vn̄ Augu. quia plus peccat qui potestati innocentem occidendū liuore tradit ꝙ̄ potestas ipsa si eū timore alteri⁹ maioris potestatis occidit: nec timendo ꝗdē presertim innocentem hominem homo debet occidere: sed tamen id zelando facere multomagis malum est ꝙ̄ timēdo. hec Aug. Et similiter traditor plus peccauit ꝗ pro questu eū iudeis tradidit. Maius ergo erat pecca

Pylati resistētia.

i. Pet. ij.

Filiū dei se fecit.

Esa. liij.

Ptās pylati vnde

tum iude et iudeorũ ꝙ pylati: qꝛ ad occisionẽ xp̃i iudas
fuit motus cupiditate/iudei aũt rãcore: sed pylatus hu-
mano timore [Et exinde] .i. ex hac causa: ꝛ ꝓpter hoc. s.
ne peccaret et pctm̃ haberet occidendo innocentẽ et dei
filiũ [ꝗrebat pylatus dimittere eũ] absolutum ꝗuis mi-
nus esset peccans ꝙ alij ꝗ tradiderunt illũ: nõ ꝙ tũc pri-
mũ cõciperet: sed si pri⁹ volebat mõ querebat. Supra ei
tentabat eũ dimittere: sed ex tũc oĩno et constãti animo
ꝗrebat hoc facere. Iudei aũt nõ valentes ꝑ falsas accu-
sationes circũuenire iudicẽ/nitunť ei de iniuria cesaris
ingerere timorem: et ideo de hoc magis ꝙ de oĩb⁹ sup̃i⁹
Cesaris amicus. dictis eũ terrere putantes [clamabãt dicentes. Si hunc
dimittis] qui se regẽ facit [non es amicus] et fidelis mi-
nister [cesaris] .i. non zelas pro honore et statuto dñi tui
custodiendo: et ideo amicitiã ei⁹ amittes. [Ois qui se re-
gẽ facit] vsurpãdo potestatẽ sibi [cõtradicit cesari] Im-
peratores eni romani abstulerãt a iudeis regiam digni-
tatẽ: et ideo ꝗ inter iudeos dicebat se regẽ videbať face-
re cõtra iperatoris ordinationẽ: sine cuius consensu non
solebat ꝗs titulo vti regio: hec eñ potestati est terrena na
tura ꝙ vna est impatiens cõsortij aliaꝝ. vñ et ideo cesar
nõ patiebať aliũ dñari. vbi Chry. Et vñ habetis demõ
strare hoc a purpura: a dyademate: a curia: a militibus:
nõne solus semp cum discipulis incedebat: ꝑ oĩa viliter
trãsiẽs/et cibũ/et scolã/ et habitationem. Hec Chryso.
[Cũ aũt pylat⁹ audisset] minas sibi inferri a ppl'o de in-
dignatione cesaris adhuc plus timuit. Nã ƒm Aug. Nõ
sic potuit pylatus ꝯtẽnere cesarẽ autorẽ potestatis sue:
queadmodũ legẽ gentis aliene. Timẽs ergo cesarem et
nõ audẽs etiã ƒm minimã apparentiã facere contra ei⁹
honorẽ [adduxit iesum foras] extra pretoriũ [et sedit ꝓ
tribunali] .i. ante tribunal: vel in tribunali: nam apud gre
cos hec prepositio ꝓ/idem est ꝙ ante vel in: hoc est sedit
in loco sedis iudicare: seu ad iudicandũ qđ est officium
sedentis in tribunali. Est eni tribunal sedes iudicum si-
cut thronus vel soliũ regũ: et cathedra doctoꝝ. Et dici-
tur tribunal: qꝛ apud romanos tribuni causas particu-
lares decernebant dicti a tribub⁹ quib⁹ ꝓponebanť. Se-
dit vo [in loco ꝗ dr̃ grece lychostratos] .i. lapidũ stratu
ra/siue pauimentũ varietate lapidũ stratũ/dictum a ly-
cos qđ est lapis/ꝛ stratos qđ est stratura seu pauimẽtũ
qꝛ ille locus diuersis lapidibus erat pauimentatus/et
erat ante domum pylati: et idẽ locus dr̃ [hebraice gaba
tha] .i. collis siue sublimitas ex coaceruatione lapidum:
qꝛ locus fuit sublimis vario lapide stratus in quo tribu-
nal erat [Erat aũt parasceue] .i. preparatio pasche [ho-
ra quasi sexta] Grecis admixti iudei: grecis crebro vte-
bantur vocabulis. Parasceue aũt grece dr̃ preparatio
latine. Sic dicebať feria sexta: qꝛ in ea preparabant ne-
cessaria pro sabbato in quo aliquid decoqui vel opera-
ri non licebat: sicut et in deserto duplex manna feria sex-
ta ꝓpter sabbatũ colligebant: dr̃ etiã feria sexta prepa-
Sexta die ꝯgrue crucifix⁹ xp̃s vj. hora. ratio: qꝛ iudei preparabant se mundãdo. Et cõgrue sex
ta die crucifigiť dñs: qꝛ ꝑ crucẽ reparauit hoiem ꝗ sex-
ta die a deo est fact⁹. Sexta etiã hora dñs ꝓ hoie ẽ cru-
cifixus: qꝛ sexta hora hoi pctm̃ est lapsus. Nam vt dicit
Hiero. Qua hora prim⁹ Adã mortem peccando idurit/
eadẽ hora secund⁹ Adã mortẽ moriendo destruxit. Sex
ta quoqꝫ hora qua maior feruor diei est crucifigi voluit
ad ostẽdẽdũ ꝙ ex magno feruore charitatis passus sit.
Tunc pylatus iussit iesum sisti iudicio [et] allegans pro
eius liberatione [dixit iudeis] quasi eos subsannando
[ecce rex vester] pri⁹ dixerat Ecce homo ignominiã suã
demonstrans vt eos ad miserendum moueret: nunc ve-
ro vt eos magis moueat yronice eis insultat dicens [ec-
ce rex vester.] Primo conabať eũ liberare ꝑ xp̃i ludibriũ
Secundo per iudeoꝝ opprobrium quasi dicat eis. Ve-
rũ est ꝙ hunc hoiem flagellatũ/illusum/ꝛ abiectũ dici-
tis vsurpare sibi regnum. Talis hõ est ꝙ regnum inua-
dere vel captare non possit. Unde erubescere debetis ꝙ
eum esse regem formidatis. Cõpatiamini ergo illi: qꝛ de
eo timere non oportet/vel tale ꝗd suspicari. Et tñ pyla-
tus super hoc timet ab eis apud cesarem accusari/et sua
potestate priuari. vbi Chry⁹. Et nimirũ que dicta sunt
erant sufficientia vt facerent eos de cetero ab ira cessare:
sed trepidabant ne dimissus rursus turbam ducat ꝛ om-
nia pro hoc agebant. Amor enim principatus versutum
quid est/et animã sufficiens perdere: ꝓpterea magis insi-
stunt. hec Chry. Unde iudei sicut furibũdi [clamabãt]
et ex abundantia malicie ingeminãdo dicebant [Tolle
tolle] scꝫ ad mortẽ et nõ quãcunqꝫ: sꝫ turpissimã. Et ex-
plicantes gen⁹ mortis addiderũt [et crucifige eum] In-
terficere enim eũ conabantur et morte exprobratissima:
formidãtes ne aliqua ei⁹ post ipsum fiat memoria. qua-
si dicerẽt. Tolle eũ a nobis ex ꝓspectu nr̃o: grauis ei est
nobis ad videdũ/nec possumus eũ videre: auferqꝫ eum
de medio et iterfice. Quãtopl⁹ audiebãt ꝙ pylatus vel-
let liberare eũ tantomagis clamabant in contrariũ. vbi
Beda. Et totã accusationẽ quam aduersus dñm detu-
lerant crebra et sollicita pylati interrogatiõe videbant
euacuatã: tandẽ impudici ad solas se ꝑces cõuertunt: vt
qđ criminãdo/et quasi ratiocinãdo nequerant: iã postu
lando et vociferando perficiant. Quẽ exide ordinẽ seru
endi: etiã beatoꝝ martyrũ ꝑsecutores tenuisse satis ec-
clesiastica demonstrat hystoria. Hec Beda. Dulcissime
iesu quis tam dur⁹ et impius erit vt clamores illos hor-
ribiles [tolle tolle crucifige eum] sine gemitu et clamore
sp̃us aure corporis valeat audire / seu mente tractare.
Pylat⁹ vero terrorẽ quẽ de cesare ingerũt adhuc supe- Pylati diligentia.
rare conatur: et volẽs de ipsoꝝ ignominia eos frangere
quos de xp̃i ignominia non potuit mitigare: allegansqꝫ
i xp̃i crucifixiõe eorum verecũdiã dixit eis quasi subsan
nãdo [regẽ vestrũ crucifigã?] qđ redũdat in vestrã igno
miniã. quasi diceret. Ex quo eũ regnare formidati: et iã
de hoc fama magna fuit: nõ est honor vester ꝙ rex vester
condẽnetur: et erit vobis verecundia si morte sic abie-
cta moriatur. ¶ Et ideo si non moueamini ab eius humi
litate/debet vos mouere vestrũ opprobriũ qđ esset si cru
cifigerem eum. Sed illi se a libertate regni dei ꝛ xp̃i ex- Iudeorũ subiectio.
cludentes iugũ dyaboli sumpserunt/ac perpetue serui-
tuti et tyrannidi se subiacerunt dicẽtes [nõ habemus re
gem nisi cesarem.] Ex quo patet ꝙ extunc ꝑpetue roma
norũ se obligauerunt subiectioni: renunciantes oĩ alteri
regie dignitati: patet etiã eorũ obstinatio ad procurañ-
dũ mortẽ christi: cũ pro ei⁹ ꝓcuratione confessi sunt im-
perpetuum seipsos subiectos seruituti. vnde Chry⁹. Ab-
nuerunt dei regnũ et traditi sunt regno romanorũ: qꝛ
quod habebant non intellexerũt: et ideo qđ petierũt ac-
ceperunt: hoc idẽ etiam facto clamant nostri pontifices
et prelati/ seu curati / qui suas ecclesias dimittentes in-
gerunt se negocijs temporalibus/ꝑncipatus/ vel regni.
Per hoc autẽ iterũ iudei timorem pylato ingerebant.
Ut enim dicit Aug. Apertissime contra cesarem venire
videreť / si regem se non habere nisi cesarem profitẽtib⁹
alium regem vellet ingerere: dimittẽdo impunitũ quem
ꝓpter hoc ausus ei tradiderant occidendũ. Ex quo ar-
ticulo adductionis xp̃i ad tribunal habẽtur duo docu-
menta. Primũ ꝙ nos debemus tribunal in mẽte nostra
cõstituere/et ibi iudicio astare sicut xp̃us stetit ante tri-
bunal ꝓpter nos: vt nos districtum dei iudiciũ possim⁹
declinare. Iuxta illđ apl'i. Si nosmetipsos diiudicare- j. Cor. xj.
mus/nõ vtiqꝫ iudicaremur. Secũdũ est ꝙ tempore ad-
uersitatis iudiciũ dei cũ patientia subeamus: sicut dñs
noster pro nobis duct⁹ ante tribunal hoĩs obmutuit/et
nõ aperuit os suum cum oĩ patientia subiens iudicium:
nos quippe tẽpore aduersitatis quasi ante tribunal dei
sistimur. Unde apl's post verba preallegata subdit. Cũ
aũt iudicamur. s. tẽporalib⁹ penis a dño corripimur: qꝛ
vt dicit glo. Pena ipa nobis propria ẽ purgatio/vt non
cũ hoc mundo dãnemur. q. d. Ideo est bonũ hic ꝑ puni-
tionẽ tẽporalẽ iudicari a deo: vt hic correpti nõ damne-
mur in iudicio futuro. Ad conformãdũ se huic articulo
attendat homo documẽta iam premissa/et oret mẽte de Oro
uota. Iesu qui ante tribunal pylati adduci/ꝛ in iudicio
sisti voluisti: da mihi ante tribunal mentis mee conscen-
dere: et meipsum de culpis meis conscientie testimonio
districtius iudicare: iudicium quoqꝫ tuum in aduersis
tã patienter hic subire/ vt iudicio tuo extremo valeam
securus astare. Sed pylat⁹ timore mox vincitur: ꝛ a tra-
mite veritatis et iusticie detorquetur. Petente enim to-
ta iudeoꝝ multitudine vocibus magnis vt crucifigereť
tãdẽ miser preses pylatus motus timore imperatoris/
et fauore iudaici populi cui ipse preerat: et a quibus pe-
cunias sperabat leuare contra iusticiam et cõtra consci-
entiam qua xp̃m innocentem nouerat: ꝛ i quo nulla cau-
sa erat: dedit sententiam crudelissimam de morte inno-

E

centis [et] p sentētiam diffinitiuā [tradidit iesum vt crucifigeretur] iudicio et potestate presidis: non dixit euangelista vt crucifigerent eum: sed vt crucifigeretur p p̄sidis iudiciū. Sed ideo illis traditū dixit vt eos crimine implicatos a quo alieni eē conabātur ostēderet. non enī pylatus hoc faceret nisi vt id qđ eos cupe cernebat impleret. Itaq̧ pylatus ambitiosus nolēs amittere principatū quā q̧ pnūciasset xp̄m innocentem: ac per eum dimittendū: volēs tñ ad cōplacendū clamoribus ppli satisfacere. i. eoꝝ voluntatē facere: et non qđ erat placitum deo et iusticie: timensq̧ ne accusaret de cesaris rebellione: cū hoc nullū suspicās periculū si innocentē pauperē morti adiudicaret: maxime qꝛ cōtradictor aliqs nō apparebat: ptulit sententiā ꝛ iudicauit eū ob culpam affectati regni esse crucifigendū: qꝛ enī iudei cesarē regem ꝛ dñm pfessi sunt: vidēs ꝙ sic se potestati romanoꝝ subiecerūt / cōdēnauit iesum q̄si vsurpantē cesaris potestatē [et tradidit eū volūtati ipsoꝝ] ad crucifigendum. Que aūt fuerit forma sententie non est expressum ab euangelistis: in euangelio tñ nichodemi scribitur ꝙ pylat⁹ protulerit sententiā sub his verbis. Gēs tua cōprobauit te regē: ppterea p̄cipio te primū flagellari ſm pncipū statuta: deinde in cruce alleuari.

Sētentie pylati cōtra xp̄m forma.

¶ Peccauit pylatus nec excusatur: qꝛ cum iudex esset tenebat ex officio suare iustitiam: et nec timore cedere debuit / nec amore vt faceret contra eam: qui si omnino voluisset / quē iustum pronūciauerat / eripere potuisset. ¶ Minus tñ peccauit q̧ iudei: institit enī quantū potuit vt illū ex eoꝝ manib⁹ liberaret: ꝛ ei⁹ motiuū fuit min⁹ malū. qꝛ iudei ad occidendum christū moti sunt p rancorē et odiū: pylatus vero propter timorē cesaris et fauorē iudeoꝝ. Sic ergo eis cōsensit: qꝛ cū effectu furori eoꝝ obuiasse potuit: cōsentit enī q cum pōt arguere nō arguit: non consensit etiā cōsensu pleno: sed coacto. Sicut aūt tūc pylatus sic hodie faciunt multi iudices timore / vel fauore a veritate iudicij declinantes: et iusticiā subuertentes: ecce quomō innocentissim⁹ agnus vt te a iudicio et lamento iuste et eterne dānationis eriperet / iniuste ppter te iudicio dānari p̄elegit: ecce que non rapuit p te soluit: et tu aīa mea nequā ꝛ ipsa nec deuotionis soluis pinguedinē / nec compassionis refundis affectū. Cogita quātū amici ei⁹ clamauerunt qñ illam sententiā audiuerūt. Sed maledicti gaudēt et exultant ꝙ intentū suū prauū habent et rident: et eū q est verus et eternus deus derident: ꝛ ei⁹ mortē quantū possunt accelerant: nō beneficioꝝ et operū eius recordantur: nō ppter innocentiā ei⁹ mouent / et (qđ crudelius videtur) nō ppt afflictionem quā in eo vident retrahūtur

Pylati imitatores.

Et sic hora tertia crucifixus est dñs linguis iudeorum: et sexta manibus militum. vñ Aug. Qm̄ iudei facinus interfecti christi a se i romanos. i. pylatum et eius milites transferre conati sunt: propterea marcus ea hora q̄ xp̄s a militibus crucifixus est que agi sexta iam ceperat pretermissa: tertiam poti⁹ horam recordatus expressit: qua hora itelligūtur clamare potuisse crucifige crucifige: vt nō illi tm̄ reperiantur crucifixisse iesum. i. milites q eum ligno sexta hora suspēderūt. verūetiā iudei q vt crucifigeretur hora tertia clamauerūt. Et iterū appitores potestatis hora sexta crucifixerūt: puaricatores legis hora tertia clamauerūt. Qđ illi manib⁹ hora sexta: hoc isti lingua hora tertia. Rei magis isti qui clamando seuiebant q̧ illi q obtemperando administrabant. hec Augu. Alij dicunt ꝙ in hora tertia dñs iā cōdēnatus sit / ꝛ i hora tertia incepta est crucifixio eius: ꝛ occupatis eis in crucifixione fluxit tēpus vsq̧ ad sextā. ꝛ i hora sexta crucifixio fuit consummata: et ideo qđ dicitur de tertia verū est de crucifixionis principio: ꝛ qđ dr̄ de sexta intelligitur de crucifixionis consummatione: ſm veritatē poterit eē mediculū horarū / et hora media inter sextam ꝛ tertiam: ꝛ qꝛ mediū denominat ab vtroq̧ extremorum: ideo ab euangelistis qñq̧ dr̄ tertia: aliqñ dr̄ sexta. Vñ etiam in signum huius ecclesia cōmuniter inter tertiam et sextā celebrat missas solennes: qꝛ missa in memoriam celebrat passionis.

Hora misse celebrāda.

Ex hoc articulo condēnationis xp̄i ad mortē per sententiā trahitur documentum ꝙ nos caueamus ne vnq̧ iustam mortis sententiā anime vel corporis mereamur. Item sicut saluator noster sustinuit p nobis iniquā ab homine contra se ferri sententiam: sic et nos pro deo curare nō debem⁹ iniqua hominū iudicia.

Vñ aplus. Mihi inquit pro minimo est vt a vobis iudicer / aut ab humano die. (j. Cor.iiij.) Ad cōformādū se huic articulo oret homo dicēdo. Iesu qui sententiā condemnationis ad mortē: mortē autē crucis innocenter subire voluisti: fac me iustam mortis sententiā siue in corpe / siue in aīa non mereri: et tui amore iniqua hoim iudicia nō timere Data aūt sententia reducitur dñs int⁹ ꝛ spoliatur [chlamyde et purpura] quibus fuerat ab illis indutus: et adhuc nudo coram eo existenti vix datur sibi licentia vestiendi. Intuere et hic dñm ſm consideratione supra de flagellatione positam. tādē [vestimentis suis] quib⁹ eū spoliauerant [reinduerūt eū] vt ductus ad mortem magis cognosceret i veste ppria q̧ i aliena: et cū esset vestimentis suis reuestitus ducunt eū foras quāto citius / ne mortē eius differant ampli⁹: vbi ligantes func manus. ꝛ collum ipsius iudiciū sue mortis ei imponūt: ꝛ ipm taq̧ malefactorē extra propriā ciuitatē eijciunt. Nam venerabile lignū crucis longū et grossum et multū graue ponunt super humeros suos delicatissimos vt portet ipm ad locum vbi erat crucifigendus. Vt enī dr̄ in hystorijs opinio est crucem quindecim pedes habuisse in longitudine. Et qꝛ lignū illud reputabatur pphanū et immundum / et mors crucis ignominiosa: quia vt dr̄ i Deutro. (Deut.xxj.) Maledictus qui pendet in ligno: ideo nullus eorum lignū illud nedū portare: sed nec tangere voluit: et iō īposuerūt illud iesu vt iā dānato: agnus aūt mansuetissim⁹ patienter suscipit / et portat patibulum suis humeris in angariā mortis / tēdēs ad locū passionis. vñ Augu. Hic adimpletur illud Esa. (Esaie.ix.) Cuius principatus sup humerū eius. (Philip.ij.) Principatus enī xp̄i est crux ei⁹: ppter quam (ſm aplm) deus eū exaltauit: ꝛ sicut signum dignitatis alij balthei: alij mitrā portāt: sic et dñs crucē: et si inquiras inuenies nō aliter in nobis regnare iesum nisi p asperitates quo fit vt delitiosi inimici sint crucis Hec Augu. Cōplet etiam nūc figura Isaac obedientis / ꝛ ad patris iussum ligna p sui immolatione portantis. (Gen.xxij.) Et ſm Chryso. Quomō isaac dimissus est et mactat⁹ aries: sic et hic diuina natura manet impassibilis: sed mactata ē humanitas herens cornibus inter vepres. i. inter retiacula peccatorum quibus natura humana detinebatur. Hic etiā cōpletur vidue sareptane figura que collegit duo ligna (iij.re.xvij.) vnde Ansel. Vide aīa mea quō per omnia vir iste coartatur et spernitur. Sub crucis onere dorsum incuruare iubetur / et suiipsius portare ignominiā. O spectaculum vides ne: Ecce principatus ei⁹ super humerū ei⁹: hec est vga equitatis virga regni sui. vñ et Hiero. Hic educit abel in agrū a fratre vt perimatur: hic adest isaac cū lignis / et abraam cum ariete vepib⁹ herēte: hic adest ioseph cū gramineo fasce somniato / ꝛ tunica talari sanguine lita: hic adest moyses cū virga et serpente suspenso in ligno: hic adest botrus in ligno portatus. hic adest helyseus cū ligno ad querendā securim que in imo dimersa erat / et natauit ad lignū. i. genus humanū qđ a ligno vetito in infernū decidit: per lignū crucis xp̄i et baptismū aque ad paradisum natauit: hic adest ionas de ligno forti in mare ventreq̧ ceti triduo missus. (Gen.iiij. Gen.xxij. ge.xxxvij. Num.xxi. Num.xiij. iiij.re.vj. Jōe.j.ꝛ.ij.) Vñ Aug. Grande spectaculum. Si spectet ipietas grande ludibrium: si pietas grāde mysterium. Si impietas spectet grande ignominie documentū. si pietas grande fidei munimentum: si spectet impietas videt regem p virga regni lignū sui portare supplicij: si pietas videt regem baiulātē lignum ad seipsum figendū: ꝙ fixurus fuerat etiā in frontib⁹ regnum in eo spernēdus oculis impiorum in quo erāt gloriatura corda sanctorum. Dicturo ei paulo. (Gal.vj.) Mihi autē absit gloriari nisi in cruce dñi nr̄i iesu xp̄i: ipsam crucem suā gestans humeros commendabat: ꝛ lucerne arsure q sub modio ponenda nō erat candelabrum ferebat. Hec Aug. Portat aūt xp̄s crucem vt rex: sceptrum i signum glīe que est vniuersale rerū omnium dñiū. Itē vt victor trophеum ꝛ signum sue victorie quo pricipat⁹ et potestates expoliando triumphauit. Item et doctor portat cādelabrum in quo ponenda erat lucerna sue doctrine: qꝛ signū crucis fidelibus est virtus dei. Et sicut summ⁹ sacerdos quando ibat ad tabernaculum vt intraret sancta sanctorum portabat clauem super humerum suum: sic christus vadēs ad tabernaculum sancti sanctorum / et volens nobis aperire portauit clauem scilicet crucē super humerum. Baiulatio crucis prefigurata fuit in (Gen.xxij.)

isaac filio abrahe. Isaac enī ligna ꝓprijs humeris ferebat in quib⁹ eū pater su⁹ imolare volebat: sic xp̄s ꝓprijs humeris crucē baiulabat in qua ipm̄ gēs iudeoꝝ suspēdere affectabat. Isaac ad obediendū patri se voluntariū exhibuit: sic filius dei patri suo celesti vsq₃ ad mortem obediuit: duo aūt populi iesum ad interficiendū eduxerunt / videlicet iudei qui corde: ⁊ gentiles qui opere hoc fecerunt. Isti olim per duos exploratores prefigurati erant qui botrū de terra promissionis ad desertū afferebant: per botrū prefigurabatur fili⁹ dei iesus xp̄s q̄ per hos duos populos de hierusalē in locū caluarie est ductus: per botrū illū ꝓbabāt filij israel terre ꝓmissionis bonitatē: per doctrinā xp̄i possum⁹ cōsiderare patrie celestis suauitatē. Eduxerūt aūt eū extra ciuitatē: quorū enī animaliū sanguis inferebat in sancta sanctoꝝ: horū corpora educebantur extra castra eū cremabant ⁊ imolabantur. Baiulans vero crucē per hoc nos inducit ad sui sequelā sicut ante dixerat monendo ad eam. Si quis vult venire post me abneget semetipsum / et tollat crucē suā et sequat me. Sicut enī xp̄s auctor vite sententia mortis super eū data crucem sibi baiulans cōfestim ad locū supplicij foras educit tanq̄ malefactor qui hui⁹ mundi vita indign⁹ estimat: sic verus xp̄i imitator seipm̄ abneget crucem suā tollendo: ⁊ extra castra secū improperia ei⁹ portādo: tanq̄ purgamentū huius mūdi i factus: semperq₃ mortificationē iesu in corpore suo circūferat / vt et vita iesu in corpore suo tādem manifestata fiat. Et nota q̄ hec tria scilicet q₃ exuerūt eū veste regia [⁊ induerūt eū vestimēt] suis / et duxerūt eū vt crucifigerent] figuratiua sunt passionis in corpore mystico sc₃ ecclīe: maxime tēporibus antixp̄i. Exuitio regie vestis et spoliatio terrene potestatis: induitio ꝓprie vestis est reuersio pristine paupertatis: ductio ad crucifigendum est violentia persecutionis finalis. Cū igitur xp̄s pylato imperāte precone clamāte baiulans sibi crucē traherēt ad supplicium: tūc eū ducendo et accelerando: et opprobrijs saturādo fact⁹ est cōcursus populoꝝ post ipsum euntium: alij sup ipsum plāgebant: alij illudētes irridebāt: alij lutū et immūdicias in caput et i faciē ei⁹ proijciebāt. Sed ipse quasi agn⁹ innocēs / et vt ouis corā tondēte se inclinato capite incedēs ad omīa tacebat: qm̄ tanq̄ ouis ad occisionē: et q̄si agn⁹ ad immolandū duct⁹ est: ⁊ nō aperuit os suum. Et sequebat eū triplex turba. Prima carnificū que eū premebat. Secūda iudeoꝝ que eum irridebat. Tertia amicoꝝ que anxie lugebat. Et insuper quarta illoꝝ qui ad videndū spectaculū veniebant: vnde nō eadem mente sequebant: sed quidā vt leti morientē aspicerent quē viuentē oderāt: alij vt morientē plangerent quē viuentē dilexerant: duct⁹ est aūte cū socijs duobus vtiq₃ latronib⁹ ꝑ mediū vrbis vbi eius cōfusio patebat singulis ad hostia et foces cōfluentibus: hec est societas sua. O bone iesu quantā tibi verecundiā isti faciūt: latronib⁹ te associant: sed et deterius tibi faciūt: q₃ crucē portandā imponūt q̄d de latronib⁹ nō legit: vnde non solū cū iniquis deputat⁹ es: sed et iniquorum iniquior. Indicibilis est dn̄e patientia tua: hoc ad litterā procuratum fuit per principes iudeorū vt xp̄us infamaretur societate latronū: et a vulgaribus videret in criminibus eorum participasse: et sic ipsi viderētur iuste mortē eius procurasse. Sic et hodie frequēter maligni faciūt qui suam nequiciam per bonorum infamiā operire querūt: per iustitie etiā subuersionē hodie in multis locis deputātur iusti cū iniquis. Christus aūt permisit hoc fieri vt ostenderet q̄ pro peccatoribus vellet pati. vnde Beda. Sed ille cum iniquis deputatus est in morte vt iniquos iustificaret in resurrectione: qui cū in forma dei esset propter homines homo factus est vt hominib⁹ potestatem daret filios dei fieri. Hec Beda. Occurre igit nunc anima mea ⁊ vide amatorē tuū: ⁊ dn̄m pro te crucē baiulātē: ⁊ ad patibulū properantē / ac tua crimina suis penis expiantē. Cerne eum quomodo sub onere crucis curuus incedit ⁊ vehementer anxius anhelat. Compatere ei quantū potes in tot angustijs et ludibrioꝝ renouationib⁹ posito. Certe benefaceres si iuuares dn̄m deum tuū: et diceres date obsecro mihi crucē dn̄i mei / et ego portabo eā. Mr vero mesta mater ⁊ merore cōfecta ꝓpter multitudinē populi appropinquare ei nō poterat / nec eū videre iuit celeriter per aliā viā breuiorē et ꝓpediosam cum socijs suis et iohāne: vt alios precedēs valeret eidē approximare: cū aūt extra portā ciuitatis in cōcursu viarū eū obuiū haberet: cernēs eū sic oneratū ligno tam grandi quod ante non viderat / semimortua facta est / ⁊ pene exanimata pre angustia: nec ei v̄bū dicere poterat: nec dn̄s sibi accelerat⁹ ab his qui eū ducebāt. O q̄ tristes et dolētes: q̄ clamātes et plorātes ibāt mulieres sancte sustētantes dn̄am nostram matrē eius non valentē se sustentare vel sustinere: imo dicit i terram corruisse. Credo q̄ ipsa libēter crucē portasset si potuisset: et q̄uis nō posset libēter accepisset. vn̄ s̄m Ansel. Hac voce vt reor sequebatur dicens. Vadis ꝓpiciator solus ad immolandū pro omnib⁹: nō tibi occurrit petr⁹ qui dicit: pro te moriar. Reliquit te thomas qui ait. Cū eo oēs moriamur / et nullus de his nisi tu solus duceris: qui me castam cōseruasti fili⁹ me⁹ et deus meus: verum hec verba ex magne pietatis affectu producta ita ad hoc memorasse sufficiat vt ocul⁹ ea pietatis attendens dū tante matris gemebūdis affectib⁹ cōpatit fructu pij amoris illi⁹ aliq̄n remunerari mereat. hec Ansel. Alter i⁹ autem dn̄s procedens parum post vertit se ad ipsas mulieres sequētes ⁊ flētes Mr enī nouit dn̄s qui sunt ei⁹ / ꝓtermissa furētis populi turba ad amantes et plangentes se feminas oculos et ora conuertit: suos enī dn̄s libenter respicit et dixit eis [Filie hierl'm nolite flere sup me] nec lamentamini me moriturū cuius cito resurrectio mortem soluere potest: cui⁹ mors et omnem mortē: et ipsum mortis autorem destruet. Nō enī oportet flere eū qui ꝓprijs patitur sponte: sed magis ei applaudere. vbi cū filias hierl'm appellat dat intelligi q̄ nō solū mulieres de galilea eū secute sūt sed etiā alique mulieres eiusdem vrbis per deuotionem ei adheserūt. Typū gerebāt iste mulieres eoꝝ qui alijs cōpatiunt et miserent: sed nō sibi alioꝝ peccata deplorāt et accusant: sed de suis morib⁹ nō curāt cōtra q̄d dicitur in Ecclīastico. Miserere aīe tue placēs deo. Nō ergo ꝓhibet dn̄s cōpassionē: sed predicit aliā luctus causam. vnde subiūgit [Sed super vosipsas et super filios vestros flete] et super imminenti excidio vrbis et gentis vestre: vosq₃ ipsas et vestram progeniem dignis lachrymarum fletibus ablute ne i vltionem mee mortis dānemini etiā cum perfidis. Scd̄m sensum litteralē flet⁹ ad quē idurit xp̄s mulieres fuit ꝓpter miseriā ꝑ romanos super iudeos venturā: et illa miseria figura fuit miserie super incredulos per sp̄us malignos vēture ꝑ cui⁹ euasione flendū est et orādū āte terminū hui⁹ vite [Qm̄ ecce veniēt dies] scil₃ quadragesimo anno post passionē xp̄i in quib⁹ steriles que nō genuerūt et lactauerūt dicentur beate] q₃ agiliores erūt ad fugiendum q̄ grauide et ꝑ se solū anxie In die quoq₃ iudicij parētes dicent filijs se esse dānatos ꝓpt amorē nimiū filioꝝ: ⁊ ecōuerso filij dicēt se eē dānatos ꝓpter amorē et sequelā parētū [Tūc icipient dicere montib⁹ cadite sup nos / ⁊ collibus operite nos] q₃ aliqui pre horrore miserie tūc dicebāt: vtinam mōtes caderēt sup nos et colles operirent nos. Similiter in die iudicij hoc dicēt reprobi optantes abscondi a facie dn̄i [Quia si in viridi ligno hec faciūt in arido q̄d fiet?] Christus hic dicit lignum viride faciens fructū: et per cōsequēs idignū abscissione per mortē. Popul⁹ autem iudaic⁹ lignum aridū infructuosum: ⁊ per ꝯsequēs dignū abscissione per mortē. Viride etiā lignū ⁊ fructiferū sunt iusti et electi: sed aridū infructiferum peccatores et impij. [Si ergo in viridi ligno] .i. in xp̄o oīm virtutum virore virenti [hec faciunt] .i. tot tormenta inferunt [in arido] .i. in populo iudaico et peccatore ab omni honore gratie destituto et arefacto [q̄d fiet?] Certe grauius punientur. Quasi omnibus diceret. Si ego qui peccatum non feci ⁊ fructuosus sum sine igne passionis de mūdo non exeo: que tormenta manent peccatoribus et impijs qui fructibus sunt vacui. Certe dn̄e iesu verū est: q₃ si tu arbor sancta lignum vite fructuosum et benedictus tāta pateris / et ramis tuis spoliaris: quid erit de nobis miseris qui sumus lignū infructuosum et siccū / aptum pro igne ⁊ gehenne incendijs. Si ergo incipit iudicium de domo dei / et omnes qui volūt pie viuere in christo ꝑsecutionē patiūtur: quis finis eorum qui nō credunt dei euangelio: et impie viuūt: vnde Aug. Si hinc sine flagello non exiit q̄ huc sine peccato venit: quomodo flagellis digni nō sunt q̄ huc cū peccato venerūt: vnde et Grego.

Marginalia: Num. xiij. — Mat. xvj. — Ecclesie sub antichristo p̄figuratio. — Turba triplex xp̄m secuta. — Respect⁹ dn̄i in filias hierl'm — Eccli. xxx. — Lignū viride itelligit xp̄s. — i. Pet. iiij.

Quotiens mortē saluatoris attendo et patientiā iob:et
mortē baptiste cōsidero/dico tibi o peccator hic cōside:
ra quid passuri sunt illi quos reprobat si tanta passi sunt
quos amat. Hec Grego. Bonū esset de his cogitare/ vt
cogitatio tante angustie nobis timorē incuteret:⁊ timor
incussus a nobis peccatū perpetratū expelleret: vel a ꝑ
petrando arceret exēplo Hieronimi dicentis. Siue co:
medā/siue bibā/siue aliud aliquid faciā/semper videtur
auribus meis insonare illa vox terribilis:surgite mortui
venite ad iudicium. ¶ In predictis duob⁹ locis que mo
do sunt ī ipsa ciuitate:sed extra ecclesiā sepulchri scilicet
vbi christus obuiauit matri:et vbi severtit ad mulieres.
adhuc(vt dicit)apparent vestigia ecclesiarū que ibi fa:
cte erant in hoꝝ memoriā. Cum ergo dñs vlteri⁹ ꝓcessis
set et ita fatigat⁹ ac fractus / et ex afflictione precedenti
debilitatus esset q̄ lēto gradu incederet/ et amplius cru
cē portare nō posset: deposuit eā vt aliquātulū pausaret
Symō cy: et respiraret. Illi aūt pessimi nolentes differre mortem
rene⁹ cur eius:timētes ne pylatus sententiā reuocaret:q2 voluntā
crucē por: tē dimittēdi eū ostenderat [coegerūt symonē cyreneū]
tare cogit dictū a cyrene ciuitate libie[patrē alexādri ⁊ rufi]disci:
pulorū dñi[de villa venientē] et ad ciuitatem eundo eis
occurrentē[vt portaret crucē]post iesum vsq3 ad crucifi
xionis locū. Hoc aūt nō fecerūt ex compassione ad chri:
stū:sed vt citius duceret ad crucifigendū. Itē vt ostēde
rent eū esse hoīem fatigatū et infirmū/et sic non credere
tur dei filius. Ut aūt ait Aug. Nullus alioꝝ acceptabat
crucē baiulare eo q̄ lignū detestabile putabatur:et ideo
simoni cyreneo quasi in quādā iacturā imposuerūt cru:
cē portandā quā alij recusabāt. Qui portauit eā corpo:
raliter et inuite:non spiritualiter et voluntarie:tū q2 hoc
erat turpe:tū q2 forsitan erat iesu discipulus licet occul:
tus. Et vt dicit Hiero. Nomē isti⁹ simonis hic exprimi:
tur ratione filiorū suoꝝ q̄ erant christi discipuli. Crucē
iesus diu portare nō poterat: q2 ex afflictionibus prece:
dentib⁹ fatigat⁹ erat:et ideo iudei crucem simoni porta:
re post iesum imponebāt. In quo docemur q̄ q̄libet de:
bet portare crucē penitētie q̄ādiu potest: sed cū vlterius
Mysteriū nō potest tunc placet xpo q̄ ali⁹ ꝓ eo portet. Iste simon
ī simone ꝓm quosdā nō fuit hierosolimita:sed peregrin⁹ et aduc:
cyreneo. na:q2 fuerat gentilis/et factus fuit ꝓselitus. Et licet ipsi
tanq3 contēptibili imposuerūt crucē iesu:hoc tñ non va:
cat a mysterio. Significabat enī q̄ gētilitas ab ipsis hu
meris immediate crucē susceptura ad redēptionē erat
que et tenebras ignorātie idolatrie extirparet:qd̄ alexā:
der īterpretat:et totā ecclesiam de gentib⁹ sanguine suo
decoraret:qd̄ signat rufus:et per oīa merorē gentium ꝑ
obediētiā deponeret/qd̄ interpretat simō:et heredes re
gni faceret:qd̄ īterpretat cyreneus:⁊ crucē xpi in altum
per patientiā extolleret qd̄ sustollere crucē christi signi:
ficat:et ad hoc cōpellerēt iudei per hoc qd̄ verbum cru:
cis reiecerunt quod significat angaria. Ipse ergo xpus
prim⁹ passionē crucis sustinuit : et postmodū alij et ma:
xime aduene gentiles eū imitādo. Sapientia enim diui:
na ordinauit vt ip̄e dñs crucē primo portaret / et portā:
do nobis portandā p̄beret. vñ Hylari⁹. Indign⁹ enim
iudeus erat xpi crucē ferre:q2 fidei gentium erat in reli:
quū/⁊ crucē accipere ⁊ compati. vñ ⁊ Glo. Ecce non he
bre⁹:sed alienigena ⁊ peregrinus opprobrio xpi subdit/
vt plenitudo sacramentorū transire a iudeis ad gentes
ostēdat. Simon q̄ppe obediēs interpretat: cyreneus he
res. Vñ bene per eū designant xpiani ex gētib⁹ cōuersi:
qui quōdam peregrini erant testamentorū dei: sed nunc
credēdo et obediēdo diuinis mandatis facti sunt ciues
sanctorū et domestici atq3 heredes dei: coheredes autē
xpi. hec Glo. De villa ergo simon egrediens crucem por
tat post iesum/cū popul⁹ nationū paganis ritibus dere:
lictis vestigia dñice passionis obedienter amplectitur:
villa enī grece pagos vocat/a qua pagani nomē trahūt
Unde paganos appellam⁹ eos quos a ciuitate dei alie:
nos videm⁹. vñ Theophil⁹. Ille tollit crucē suā q̄ venit
a villa.i.qui dimittit hunc mundum et opera ei⁹ in hieru:
salē.i.in supernā ciuitatem tendens. Ex hoc articulo ba
.j.Pet.ij. iulationis crucis sumunt duo documēta. Primū est q̄
nos xpiani crucē portare debem⁹ post iesum:q2 christ⁹
passus est pro nobis relinquēs nobis exemplū vt sequa:
mur vestigia ei⁹. vnde Glo. Prior dñs crucē portat qui
prior passus est:postea imposita est simoni cyreneo post
xpm portāda:q2 debem⁹ sequi vestigia eius. vñ (vt dicit
Ambro.) Nō precessit simon:sed sequebat. Hinc dñs in Luce.ix.
euangelio. Si quis post me vult venire/tollat crucē suā
quotidie ⁊ sequat me. Ubi tria innuit necessaria portāti
crucem post iesum. Uidelicet q̄ portet eā voluntarie/et
non angariatus sicut simon iste. Unde dicit:si quis vult
⁊c̄. Item q̄ portet crucem suā sc3 propriā/nō sicut iste si
mon alienā:vnde dicit crucē suā. Item q̄ portet crucem
non pro inani:sed dei gloria:vñ dicit ⁊ sequatur me. No
tandū autē(ꝓm Aug.)q̄ crux dñi nō tantū illa dicitur q̄
tēpore passionis xpi ligni affictione construit:sed et illa
que totius vite curriculo cunctarū disciplinarū virtuti:
bus coaptat. Intelligendū ergo crucē nō ligni patibu:
lū:sed vite virtutisq3 ꝓpositū. Tota igit vita xpiani ho:
minis si ꝓm euangeliū viuat crux atq3 martyriū est. hec
Aug. Et ista est crux q̄ quotidie est portāda. Hanc autē
q̄dā portant volūtarie vt viri ꝑfecti imitatores xpi: qui
dā inuite sicut qui cū murmure et coacti alicui se distri:
ctioni subijciūt/vel bonū faciūt. Quidā etiā portāt cru:
cem alienā nō suam: sicut qui abstinentiā et districtionē
sanctoꝝ predicant:sed in se nō seruāt: vel qui sub regula
artissima se militare gloriant:sed per ei⁹ obseruantiam
nō mortificant. Quidā īsuper crucē portāt: sed xpm nō
sequūtur: vt q̄ pro laude humana laborāt:sed adhuc dei
dilectiōe nō trahunt. Unde et sicut simon crucē portāt:
sed nō moriunt:quia corpus quidē per laborē affligunt
sed per desideriū glorie mūdo viuūt. Primi figurantur
in dño et faciūt penitentiā meritoriā. Alij figurant in si:
mone et hi faciūt penitētiā:sed non meritoriā. vñ Bern.
Ue semel:ve iterū crucē portātib⁹ et nō sequētib⁹ xpm:
ve portantib⁹ crucem:nō sicut saluator suā:sed ad anga:
riā sicut cyrene⁹ alienā. Si crucē portas cum crucifixo
cur nō morieris mūdo: hec Bern. Sponte igitur et xpi
amore crucē tuā porta post iesum quotidie/ et semp ocu
lū mētis in eū dirige/⁊ leui⁹ portabis quecūq3 pateris.
vñ Aug. Quantūcūq3 ꝓpinat nobis p̄sentis tēporis tri
bulatio : parua patimur si recordamur quis pro nobis
fuerit ad crucis patibulū. quis nos īuitat ad gloriā. Ca: Crucem
ue etiā ne vnq3 crucē xpo fabrices/vel dorso ei⁹ īponas. xpo fabri:
Crucē enī xpi ad crucifigendū ip̄m perhibet carpētare care.
q̄ ad perpetrādū mala conat ꝯsilium et auxiliū prestare
Et dorso xpi crucē baiulādā imponit/q̄ peccatū suum
diuine ordinationi attribuit. Scdm documentū est(ꝓm
Theophilū)q̄ qui ad modū xpi magister est/ debet ip̄e
primo tollere crucē et timore dei propriā carnē crucifi:
gere:et sic subditis et obedientib⁹ salutari eam angaria
imponere. Ad conformandū se huic articulo rememoret
homo quanta charitate christ⁹ crucē portauit:et quanti
ponderis illa crux fuerit cui omnia peccata mūdi impo
sita erant:que oīa agn⁹ imoland⁹ in humeris suis por:
tauit. Poterit etiā homo ꝑ imaginē recolere quasi ipse
portet crucē post iesum : et cū iesu īstar simonis cyrenei
vel al's prout deuotio ministrabit. Iesu q̄ crucē tuā pro
prijs humeris baiulare voluisti: fac me crucē arctioris
cōtinentie spōte apprehendere/eāq3 post te quotidie ba:
iulare. Et nota q̄ quattuor portauerūt crucem etiā ma: Crucem
terialē/sc3 latro sinister:qui significat impenitētes q̄ de portātes.
cruce p̄sentis penalitatis trāseunt ad crucē eterne cala: iiij.
mitatis. latro dexter qui significat vere penitētes: simō
qui significat de penitētia murmurātes:christus q̄ signi
ficat innocentes alioꝝ pctā portantes. Primi sustinent
penā:sed nō faciūt penitentiā. Secūdi faciūt penitētiā:
meritoriā et ꝓpriā. Tertij faciūt penitētiā : sed non me:
ritoriā. Quarti faciūt penitētiā nō ꝓpriam : sed merito:
riā. Primo itaq3 iesus crucē suā q̄ādiu poterat baiula:
uit:postea imposita ē simoni ꝯgruo ordine mysterij [Ie
sum autē]sic exoneratū:sed vt latronē ligatū [duxerunt
in golgata(qd̄ interpretat caluarie loc⁹) ad crucifigen: Ductio
dum] clamantes et vociferantes post ip̄m:⁊ ista ductio xpi igno:
fuit exprobrosior et penosior īter oēs de quibus dictum miniosissi:
est supra pluribus de causis. Primo ratione ignominie: ma.
quia valde ignominiosum est duci ad patibulū. Secun:
do ratione societatis:quia [ducebātur cū eo et alij duo
nequā] vt interficerentur. qd̄ specialiter factū est ad ma
iorē suā cōfusionē vt nō videret distinctio inter xpm et
alios nequā. Tertio rōne multiplicis comitiue et turbe
que eū sequebant:sed nō vna eadēq3 mente. Quarto rō:
ne loci ad quē deduxerūt eū q̄ horrorē p̄stabat pariter

et fetorē. Ex isto articulo deductiõis in golgota ad crucifigendū tria trahuntur documēta. Primū est ꝙ sicut xp̃s volūtarie duct⁹ est ad patibulū tanq̃ ouis ad victimā: sic et nos volūtarie ducamur ad obedientiā mandatorū dei/et ꝑlatorū vice dei qua ꝓpria volūtas mactat. Secundū est ꝙ nos sequi debem⁹ xp̃m euntē ad locum sue passionis sup nosipsos flentes cū mulierib⁹ miserias nr̃e fragilis cōditionis. Qr (vt dicit Theophi.) Mens infirma q̃ significat p feminā: si sumpta cordis cōtritione p penitentiā flet sequit xp̃m. Vñ hanc ꝓcessionē plāgentiū et lugentiū post dñm rep̄sentam⁹: qñ ꝓcessiones et letanias pro aliquibus iminentib⁹ periculis facimus sequētes crucē que ante ꝓcessionē baiulatur quasi: dicamus exeamus ad eū extra castra ĩproperiū eius portantes: et sic iuxta mandatū dñi plangimus sup nos/ et sup filios nr̃os. Similitudinē ergo ꝓcessiõis illius amarissime quā xp̃s cōdemnat⁹ fecit: dū ad locū passiõis educeret exēplo: aĩo dolēti cōquerar is crucifixo: ꝙ affectū tam feruidū ad suā passionē: prout dignū est nō habeas nec hacten⁹ habuisti. Tertium est ꝙ peregrini ꝓ penitentia/et religiosi ꝓ obedientia per vias euntes si aliquando lassant rememorari debent istius itineris xp̃i quo ad patibulū ducebat: qm̃ ita lassus fuit ꝙ crucē p se ãplius ferre nequiuit: nimirū cū per totā noctē et diē illā multipliciter fatigat⁹ fuerit. Si igit saluator noster tantam lassitudinē cū tanta ignominia ꝓ nobis sufferre ē dignatus: cur et nos ꝓpter eū modicū laborē vie/ꝛ cū nostro honore non sustinem⁹? Ad conformandū se huic articulo recogitet homo cū quāta ignominia dñs noster ducebatur ad patibulū pro nostra magna gl̃ia: et fleat cū sanctis mulierib⁹ fundēdo lachrymas saltē cordis ꝛ sic oret. Iesu qui ad crucifigendū in golgota duci voluisti. Deduc me in semita mandatorū tuorū: vt cum sanctis mulieribus tue sequar vias passionis: et super meip̃m fleā miseriam ꝓprie conditionis. Vides itaq̃ quomodo hec que in hora completorij matutinali. prima. et tertia passus est dominus absq̃ aliqua crucifixione vehementissimi et amarissimi doloris sunt/et horroris valde stupendi. Cum enī in manus impiorum deuolutus esset morte turpissima cōsummādus: parū erat sacrilegis illis crucifigere eum: nisi prius doloribus et illusionibus aĩam eius repleuissent.

Oratio.

Domine iesu xp̃e/q̃ hora diei tertia ꝓ nobis flagellari voluisti: libera me ab eterne ire flagellis q̃ merui: per sacratissimi capitis tui pūctiones pūge mentē meā: vt noxias delectationes vitare preualeā: et da mihi post penitentiam pertingere ad coronā. Qui etiā multipliciter derisus: tandē sententialiter condemnatus es ad mortē: fac me euadere dyabolicā derisionē et mortem eternā. Portasti tibi crucē dñe: da mihi tollere crucē meā et sequi te: meā vtiq̃ que debetur peccatis meis/meam etiam spontaneā et deuotam: vt per hanc perueniam ad gloriam. Amen.

De sexta in passione dñi. Capitulū.lxiij.

Hora sexta cogitabis dolens et tristis quō dñs iesus precone clamante et vituperabiliter duct⁹ extra portā hierusalē peruenit ad locū caluarie vtiq̃ fetidū: hebraice golgota dictū: ꝛ latine decollatiõis ĩterpretatum: vbi malefactores puniebant ꝛ publicum erat patibulū. Est autē caluaria testa capitis pilis et pelle denudata: et qr ibi decollabant et suspēdebant rei: et sparsa erant multa ossa corporū humanorū ꝛ maxime capitū: ideo dicebatur locus caluarie seu caluariarū. Et idcirco iesus ꝓ oĩm salute in loco peccatorū ē passus: vt ostēderet pati pro peccatoribus: vt vbi prius erat area dānatorū: ibi erigerentur vexilla martyrum: et vbi abundauit pctm̃/superabundaret et gratia dei: et in hoc ostēderetur ꝙ p tolerantiā supplicij peruenitur ad coronā martyrij. Ibi xp̃s decaluat. i. a carne sua scʒ carnali iudea separat. Et sic patet mortis xp̃i turpitudo ex conditione loci: qr in loco vbi puniebātur malefactores et rei: et ex modo mortis: qr crucifixio erat turpissimum genus mortis: et ratione societatis: qr inter duos malefactores quasi noxius est crucifixus/ per quod iudei intendebāt inducere suspitionē populo ꝙ iesus esset particeps et principalis in eorū malefactis: qr eum vilificare intendebant in oĩbus. Crux vero que tūc erat suppliciū latronū et multe ignominie: nūc a locis suppliciorū fecit transitū ad frontes imperatorū/ꝛ est immēse gl̃ie. Tempus etiā passionis xp̃i erat tēpus solēne: et ideo tempus gaudij et misericordie: et p consequens maior fuit dolor tantā crudelitatē et afflictionē tali tp̃e sustinere. Extra aūt ciuitatē passus est. Primo vt ostenderet ꝟtutē passionis sue nō esse includendam intra terminos gentis iudaice. vñ Hebr. Nō autē voluit dñs pati sub tecto: non in templo iudaico/ne putares ꝓ illa tm̃ plebe oblatū: ꝛ ideo foras ciuitatē/foras muros/vt scias sacrificiū esse cōmune qḋ toti⁹ terre est oblatio: qḋ cōis est purificatio. Scḋo vt oñdat ꝙ q̃cūq̃ sequi volūt passionis fructū debēt exire mūdū saltē p affectū. Qr ergo xp̃s extra portā passus est sequamur eū/ et exeam⁹ ad eū extra castra/ et mūdanā cōuersationē/ĩproperia ipsi⁹ et penā portātes vñ Bern. Xp̃s extra portā passus est ad quem egrediamur mūdane cōuersationis cōtēptu qḋ est egredi de ciuitate hui⁹ mūdi: et hoc trib⁹ modis. Affectu vt mundū nō diligam⁹. Effectu vt eū mēte et corpore fundit⁹ deseramus. Profectu vt cū dño spūs vn⁹ fieri anhelem⁹. qr vt ait Greg. Tāto qs deo est ꝓxim⁹ q̃to ab amore mundi est alien⁹. hic loc⁹ seu mōs caluarie sanct⁹ magnā inter loca sctā obtinet dignitatē/ꝛ maximā ob memoriā dñice passionis hʒ cōpunctionis virtutē: in quo dñs nr̃ magna ꝛ stupēda operari dignatus est: quib⁹ ad memoriā reductis cor contritū et hūiliatū cōpungit / et quasi torculari passiõis lachryme compassionis exprimūtur. De hoc ergo mōte seu loco/et his que ibi fiebant debes sepe et maxime ĩ tēptationib⁹ recordari: et qñ tibi extinctus est ignis deuotionis perge illuc et collige de lignis crucis/ꝛ p hec ignē hmōi iterū suscitabis. Mōs aūt caluarie in quo crucifixus est dñs/ꝓpe quem ad q̃nq̃ginta passus est sepulchrū ei⁹ erat extra ciuitatē ad aquilonē dñs enī passus ꝛ sepult⁹ est extra portā: quē mōtē et locū sepulture dñi heli⁹ ĩperator Adrian⁹ ĩclusit ĩfra vrbem/ amplians eā versus aquilonē/et a capite vsq̃ ad pedes muro cingēs eandē. In quo loco postea xp̃iani eccl̃ias duas: sub vno tm̃ tecto cōstruxerūt: montēq̃ caluarie et locū sepulture/ꝛ multa sacra loca infra eas concluserūt. A monte enī caluarie versus occidentē descēdendo ad duas cānas est golgota siue caluaria / vbi est eccl̃ia oblonga ĩ qua apparet rupis illa ĩ qua crux sancta cū portaret dñm erat fixa patēte adhuc foramine in rupe ipsa: qui locus crucis distat trib⁹ cānis vel circa scʒ. xvj. gradibus a sup̃ficie terre. hoc est a pauimento ecclesie. Est etiā ibi alia grādis scissura p totā petrā que testimoniū ꝑhibet p suam scissurā sanguinē sui fabricatoris se sustinere nequaq̃ potuisse. Ipsa vero petra altior ē q̃ pauimentum vsq̃ ad genua circunstantiū. Deinde ad quinquaginta passus vel circa est sepulchrū dñi. vbi est ecclesia sancti sepulchri/ seu resurrectionis dñice rotunda: sʒ chor⁹ ꝓtendit in longū cū sanctuario ĩ quo ē summum altare et sustentatur duodeci colūnis: sed vtraq̃ eccl̃ia scʒ ista et golgota vno tecto est tecta. Unde quidā ꝛ hāc illā vnā dicūt eē nominātes eā eccl̃iam sancti sepulchri seu resurrectionis dñice. Locus autē crucis predictus talis est: vt positus in medio terre ad capescendā dei cognitionē oĩbus gentib⁹ esset equalis: Vñ sup hūc locum scriptū est grece. Hic deus noster ante secula: operatus est salutē in medio terre. Tradunt aūt iudei (vt Hiero. ait) ꝙ in hoc loco mōtis ĩmolat⁹ est aries ꝓ isaac. vnde Aug. Hieronim⁹ presbiter scripsit ab antiquis et senioribus iudeis se certissime cognouisse ꝙ ibi ĩmolatus sit isaac vbi postea xp̃s crucifixus est. Sub isto loco est locus carceris xp̃i vbi stetit ligatus qñ ꝑparabatur crux in qua debebat affigi. ¶ Et nota ꝙ hierl̃m ciuitas dei summi dña mūdi de qua dicta sunt et dicunt gloriosa: sita ē in decliui latere montis dupliciter/et ab austro videlicʒ et ab occidente. Ab austro quidē sita est in latere mōtis syon: et inde descendit longitudo eius cōtra aquilonem: et ab occidente habet montē syō: et dependet ab ipso ei⁹ latitudo contra orientē vsq̃ ad torrentē cedron siue vallem iosaphat. Sit⁹ ergo ciuitatis ab austro est eleuatus/ similiter per totum latus occidentis: et in parte orientis omnino est demissus: ita vt sordes ciuitatis tēpore pluuie descendant p portā sterquilinij in torrentē cedron.

Marginal notes: Matthei. xxvij. Mar. xv. Lu. xxiij. et ioh. xix. — Turpitudo mortis christi ex multis. — Cur extra ciuitatem passus. — Hierusalē situs.

Nunc ergo conspice operarios malos vndiq̨ nequiter
operari. Intuere diligēter singula q̄ fiūt ↄtra dn̄m tuū:
et q̄ dicūtur/et q̄ fiūt ab ipso/et p ip̄m: et his toto mētis
intuitu exhibe te p̄ntem. Videas igitur oculis mentis
alios cū vidissēt eū fatigatū sibi dare vinū mirrhatum/
siue cū felle mixtū: in hoc etiam interiora dulcissimi dn̄i
amaricare volentes:et suā amaritudinē declarantes.q̄d
s̄m Matt. Cū gustasset noluit bibere.q̄z (vt dicit chry.)
Nihil distat simpliciter gustare et nō bibere:sed vnū quī
dē et idē significāt. Et s̄m Marcū nō accepit.i.nō bibit
vel nō sc̨ ꝑfecte vt biberet:q̄d eī gustam⁹ nō accepimus:
q̄z nō traicim⁹ illud in corp⁹ sed statim reijcimus. Aliqd
ergo accepit ad gustādū modicū: vt q̄d scriptū erat im:
ps̄. lxviij. pleret sc̨. Et dederunt in escā meā fel:et in siti mea po:
tauerūt me aceto/et q̄z illū q̄d modicum est quasi nihil
reputat:iō hic dr̄ q̄ nō accepit sc̨ ad ꝑfecte bibendū: q̄z
felleā amaritudinem hoībus dulcis ꝛ rect⁹ dn̄s nūq̄ ac:
ceptauit. Vel cum gustasset.i.ori apposuit noluit bibere
ꝓpter duo. Prīo vt ostēderet iniquitas talē potū propi:
nantium. Scd̄o vt significaret velocitas resurrectionis
ipsius. vn̄ Greg. Gustauit vinū sed noluit bibere:q̄z mor
tis amaritudinē quā gustatur⁹ erat momētaneā et cito
in dulcedinē cōuertendam significabat/ q̄z tertia die re:
surrectur⁹ erat. vn̄ ꝛ Hiero. Hoc aceto succ⁹ letalis po:
mi abstergit/et non accepit id ꝓ quo patit. Vn̄ de eo dr̄
ps̄.lxviij. q̄ nō rapui tūc exoluebāt. Vinū mirrhatū dn̄o ꝓpinat:q̄
hereses sub pallio veritatis docet. Acetū cū felle mixtū
dn̄o ꝓpinat:qui de male acquisitis dn̄o sacrificat. Hoc
etiā facit qui membra eius amaritudinibus affligit. Et
vniuersaliter vinū mirrhatū/vel cū felle mixtū est bonū
opus cū culpa factū:q̄z sicut modicum mirrhe vel fellis
bonū vinū corrūpit:sic modicū culpe mortalis totū bo:
nū opus destruit. Videas et alios queq̨ ad hoc op⁹ ne:
cessaria disponere/et alios ipsum spoliare. Spoliatur
itaq̨ suis vestib⁹:et ad pudoris tumultum etiā femorali
Spolia:tio xp̄i an̄ crucem. bus vt vētis et frigori exponatur nudus. Spoliat autē
cū maximo dolore et renouātur in eo fracture:q̄z vestis in
terior propter sanguinē flagellationis fortiter corpori
adherebat. Et tunc corpus eius tam elegant formatum
apparuit totū cruentatū ꝛ liuorib⁹ repletū. In hoc etiā
apparuit passionis eius ignominia q̄ nudus est crucifi
xus:q̄z hoc nō fit nisi ꝑsonis abiectis et vilibus. O quā:
tus dolor erat tibi mater sanctissima cū oculis tuis aspi:
ceres ista? Nūc enī primo cōspiciens mater sua filiū sic
vulneratū et dispositū/ dolorē mentis nimio affligitur.
Tristat aūt supra modū:q̄z eū videt sic nudatū. Accele:
rat igit mr̄:ꝛ filio suo approximat/ac velo capitis sui eū
cingit et velat. O in quāta amaritudine est nunc aīa sua.
Nō credo q̄ verbū facere potuisset. Differt aūt iste arti:
cul⁹ expoliationis ab articulo exutiōis in flagellatione:
q̄z ibi exuebat in p̄torio coram preside et suis ministris:
hic autē in publico corā oīni populo. Itē ibi exuebatur
reinduendus/hic aūt nunq̄ reinduendus:et ideo signā:
ter dictū est q̄ exuerūt eū:hic aūt dicit q̄ expoliauerunt
eū quasi nūq̄ amplius vestes rehabiturū. ¶ Ex hoc ar:
ticulo documenta possunt accipi sicut ex illo. Item est
documentū q̄ nos debem⁹ nudari ab oīb⁹ rebus et acti:
bus mūdanis saluti nostre cōtrarijs. vt s̄m Hiero. Nu:
dam crucē nudi sequamur. Item est documētū q̄ si quē
christianū cōtingat a predonib⁹ vestibus suis spoliari/
recordet et xp̄m a suis crucifixoribus spoliatum: et erit
sibi materia patientie. Ad cōformandū se huic articulo
rememoret hō substantiā actus articuli et oret dicendo
Orō Iesu qui ante crucē vestibus expoliari et nudari volui:
sti:fac me ab oīb⁹ mundanis rebus inquantū cōtra salu:
tem meam sunt denudari:quaten⁹ nudū crucifixū ꝛ nu:
dam crucē nudus sequar. Deinde eripit filius de mani:
bus matris moribūde nō sine magnis dolorib⁹/gemiti:
bus/et suspirijs: et ducitur ad mortē crucis. Et nudus
sup lignum crucis que in terra erat posita dire ꝓiectus/
crudeliter expansus/et tractatus strictissime in modum
pellis hincinde est extensus. Dicit enim q̄ foramina fece
runt prius in cruce: et q̄z brachia et pedes xp̄i non pote:
rant foramina attigere:ideo ligatis funibus in brachijs
et pedibus tantum traxerūt/ac dulces manus et pedes
ita attrociter extenderūt:q̄ omnes iuncture ossium dinu:
merari potuerūt. iuxta illud p̄s. Dinumerauerūt om̄ia
Ps̄.xxj. ossa mea.i.dinumerabilia fecerunt. Vbi s̄m Aug. Ad lit:
teram describitur extensio corporis xp̄i in ligno:nec po
terat melius describi hui⁹ extensio. Hec autem extensio
Extensio christi in cruce. multū penosa fuit/et maximam penā xp̄o intulit. Vnde
legit q̄ cū quedā deuota ꝑsona in quadā reuelatione in:
terrogaret a dn̄o qd in oībus que ꝓ nobis pertulit ma:
xime doluisset. Respondit q̄ in cruce extensus fui:ita q̄
oīa ossa mea numerari poterāt.et quicūq̨ ꝓ illo dolore
mihi gr̄as egerit: ita gratū obsequiū mihi p̄stabit/ac si
om̄ia vulnera mea vnguento suauissimo deliniret. ¶ Ex
isto articulo extēsionis in cruce sumunt duo documēta
Primū est q̄ ꝛ nos oīa mēbra ꝛ organa corporis nostri
extendere debem⁹ in obsequiū xp̄i:man⁹ videlicet et bra
chia ad operationē:pedes ad ambulationem:genua ad
orōnem:oēs quoq̨ sensus ad suoꝝ actuū sanctā et castā
exercitationē vt possim⁹ dicere cum p̄s. Oīa ossa mea di
cent.dn̄e quis similis tibi? vn̄ Cassian⁹ in collationibus
patrū docet q̄ religiose ꝛ deuote persone debēt oīm mē:
Primitie mēbroꝝ deo offerē de. broꝝ suoꝝ primitias dn̄o offerre. Mox enī vt a somno
excitati de lectulo surrexerit: debent p̄mo oris ꝛ lingue
motu orando laudes deo offerre:et priusq̄ membro ali:
quo suo fungant officio circa curā rei familiaris debent
ea ad diuina obsequia extendere.caput et faciē cū oīb⁹
sensibus ad celum leuādo. manus ad deū in oratione ele
uando.brachia in modū crucis expandendo: genua ad
orationē incuruādo. totū corpus nūc stando/nūc in ter:
rā ad veniā ꝓsternendo:cū reuerētia et honesta oīm mē:
broꝝ et viriū totius corporis extēsione/ ꝛ spiritualium
viriū intētione i sacrificiū iusticie deo offerēdo. Scd̄m
documētū est q̄ cordis oculis aspiciam⁹ saluatorē nr̄m
in cruce expansis manib⁹ extēsum quasi paratū nos re:
cipere ad amorosum amplexum suū. vn̄ Aug. Christ⁹ ex
tendit brachia sua in cruce:et expandit manus suas pa:
ratas in amplexus pctōꝝ. Inter brachia saluatoris mei
Ps̄.xxix. et viuere volo/et mori cupio: ibi secur⁹ decātabo. Exal:
tabo te dn̄e qm̄ suscepisti me. ¶ Ad conformandū se huic
articulo poterit homo brachia et oīa membra sua siue
stando/siue procūbendo in modū crucis etiā corporali
ter/et vires sp̄uales intentionaliter ad laudem dei exten
dere:rememorādo illos amorosos amplexus extēsionis
Orō xp̄i cum augustino. Iesu qui in cruce extēdi voluisti:ita
atrociter vt oīa ossa tua possent numerari:fac me omnia
mēbra/viresq̨ corporis et aīe mee ad laudē tuā extēde:
re;et ad amorosos amplex⁹ tuos dulciter aspirare. Ipe
aūt dn̄s noster nō solū dignat⁹ est in cruce extēdi: sed et
voluit cruci affigi:vt cōmendaret nobis indissolubilem
charitatē suā qua salutē nostrā firmauit. Extensis ergo
neruis et venis:ac ꝓtensis ossibus et iūcturis: violenta
extēsione affixus est cruci in manib⁹ et pedib⁹ durissime
ꝑforatis:et sauciatis cū clauis grossis et durissimis cu:
tem et carnē:neruos et venas/ac cōpages ossiū dissipā:
tibus quoꝝ stimulis excita:et tu man⁹ et pedes tuos ad
om̄e bonū opus. Qr enī prim⁹ hō ad lignum p̄uaricatio
nis man⁹ extēdēdo: et pedibus accedendo cyrographū
dānationis nostre dyabolo cōfecerat: ideo saluator no:
ster vt cyrographū illud deleret/ manibus et pedibus li
gno salutifere crucis affigi voluit clauis īuictissime cha
ritatis:delens per hoc cyrographum decreti quod erat
cōtrarium nobis/et ipsum tulit de medio affigens illud
cruci. O q̄ libenter crucē ascendit/et quāto amore om̄ia
pro nobis sustulit. O quāta patiētia obediuit:et q̄tū pa
ter in ipsius obedientia delectatus fuit. O quāte voces ac
tristes vlulat⁹ et gemit⁹ ibi ab amicis suis:ꝛ precipue a
mr̄e sua mestissima audiunt cū sic crudeliter extendit:
clauatur:et foditur:et toto corpore dissipatur. O stupor
o pietatis abyssus.o charitatis incēdiū.o mira circa nos
tue pietatis dignatio.o inestimabilis dilectio charita:
tis. Sed caue ne tu clauos crucis xp̄i fabrices/ vel ma:
Clauos xp̄o fabri:care/ aut ip̄m cruci figere. nus aut pedes dn̄i eis vulneres/ aut configas. Clauos
enī crucis xp̄i fabricat/qui inter ꝓximos discordias se:
minat. Man⁹ vero dn̄i videt clauis vulnerare ꝛ confige
re/q̄ de bonis a deo datis non vult elemosinas erogare.
Pedes aūt xp̄i clauis ferreis perforat/ qui theatra seu
spectacula ꝛ tabernas magisq̨ ecclesias visitat. Ex hoc
enim articulo crucifixionis trahitur documentum q̄ et
nos crucifigere debem⁹ carnē nr̄am cū vitijs et cōcupi:
scentijs:vt sim⁹ fixi clauis.i.preceptis iustitie:sicut xp̄s
clauis confixus fuit in cruce. Sic fecit ipse apostolus
qui dicebat. Christo confixus sum cruci.i.crux christi

extinxit in me ardorem pctĩ timore dei quasi clauis affi: xas habẽs carnes. Et hoc ẽ qđ orat propheta. Cõfige clauis a timore tuo carnes meas: ſm translationem qua vtit Aug. Ad conformandũ ſe huic articulo memoretur hõ continentiam eius et ſic oret. Jeſu qui duriſſimis clauis cruci affigi voluiſti: ac p hoc cyrographũ peccatoꝝ noſtrorũ et mortis eidẽ cruci affixiſti. Confige queſo timore tuo carnes meas/ vt pceptis tuis firmiter inherens ſemp tibi confixꝰ ſim cruci. Xũ ergo crucifixio facta eẽt cruce in terra iacente: poſtea xpm affixum leuauerũt cũ cruce. Et hoc videt ſentire Hiero. et in quadã oratione expreſſe hoc dicit Innocentiꝰ papa tertius. Et hoc forte repñtat eccl'ia in eo q̃ i die paraſceues crux de oſculãdo iacet ad terrã appodiata. Iſta aũt leuatio non dubiũ quin maximi doloris fuerit eo q̃ tũc lacerabant vulnera manuũ et pedũ ex ponderoſitate corporis: pfluxerũtq; copioſi riui ſanguinis vndiq; ex illis magnis ſciſſuris et fontibꝰ ſaluatoris. In alto aũt (ſm Aug.) eleuari et nõ ſub tecto pati dñs voluit/ vt etiã ipĩ aeris natura mũdaret. ſ. a demonibꝰ et infectione pctõꝝ: ſed et terra p ſanguinẽ decurrentẽ ſilr mundabatur. Et ſm Theophilũ. vt ſanctificaret aerẽ qui ſanctificauerat terrã ambulãdo in ea. et ſm Chry. Vt a demõibꝰ expiaret aerem et aſcenſum nobis pararet in celum. Ideo etiã ſic eleuari voluit vt in cruce pẽdens in aere ſe inter deũ et hominẽ mediatorẽ oſtenderet: ꝛ p paſſionẽ crucis cuiꝰ cũ eleuata fuerit vna pars ad celũ/ altera vero in terram reſpicit humanã naturã ad cõſortiũ angeloꝝ reuocaret. Vñ Anſel. Mediator dei et hominũ inter celum et terrã medius pendens ima ſuperis vnit: celeſtibꝰ terrena coniũgit. Ex hoc articulo leuationis in cruce habet documẽtũ q̃ nos paſſionẽ dñi recolẽtes debemꝰ exaltari a terra .i. a terrenis affectibꝰ: vel etiam a terrena conuerſatione ſaltẽ quo ad mentalẽ abſtractionẽ: vt vel ſic a terra ſurſum trahamur ad xpm in cruce pendẽtẽ quatenus ſimꝰ de illoꝝ numero de quibus ipſe pollicens dixerat. Oĩa trahã ad meipſum. Ad cõformandũ ſe huic articulo poterit hõ ex deuotione ſua mentem ſurſum erigere quaſi xpo corã eo pendẽte in cruce: et poterit hoc etiã aliq̃ geſtu corporis repreſentare ꝛ ſic orare. Jeſu q̃ in cruce leuari/ et ſic a terra exaltari voluiſti: fac me queſo a terrenis affectibus ſubleuari/ et mente in celeſtibus cõuerſari. O q̃ male pulſum fuit ieſu in ſua minutione: fuit enim in ſua minutione vſq; ad ſudorẽ calefactus/ firmiter ligatus: pfunde vulneratus: ſed male pcuratus. In tribus nãq; puidetur minutis: ſcꝫ in alimonie recreatione/ in quieta pauſatione/ et in luminis abſconſione. Sꝫ dulcis ieſus p recreatione habuit fel et acetum: p quiete vexationẽ corporis et afflictionẽ aĩe: p luminis tẽperatione ſplẽdorẽ meridianum. Hic ſiſte anima mea: hic ſiſte xpĩ ſanguine redẽpta. Ecce abel occiſus a fratre. Ecce iſaac ligatus a pr̃e. Ecce ſerpẽs eneꝰ in deſerto exaltatꝰ a moyſe. Ecce agnus immolatus in lege. Ecce deus occiſus ab hoĩe. Ecce ieſus crucifixꝰ i carne. Ecce rex tuꝰ ſuſpenſus in cruce. Ecce dñs tuꝰ cõdẽnatus morte. Ecce hõ mitis et innocẽs inuolutus ſanguine. Ecce homo vita tua quaſi pendens ante te. Vitis in illa vulnera oculis interna pietate conſidera illud corpꝰ tenerũ: corpus illud innocens: corpꝰ immaculatum: graui crucis extenſione grauiter laceratũ. Attẽde et vide ſi eſt dolor ſicut dolor eiꝰ. Et lꝫ non ignores q̃d boni illa paſſio conferat mũdo: tñ ſi qua ſunt in te pietatis: ſi qua charitatis: ſi qua cõpaſſionis viſcera: pietatis affectu cõpatere: et emitte lachrymas/ clama et dic. Flecte ramos arbor alta: tẽſa laxa viſcera: et rigor lenteſcat ille quem dedit natiuitas vt ſuperni mẽbra regis miti tẽdas ſtipite. Sic ei crucifixus eſt dñs ieſus/ et in cruce extẽſus q̃ dinumerari poſſent oĩa oſſa eiꝰ: et ſic anguſtatꝰ vndiq; q̃ ſe mouere non poſſet niſi in capite. In hora eñi et in tempore illo flebili. ſpacioſa terre latitudo ſibi defecerat: ita vt non haberet vbi caput miſerijs feſſum reclinaret: ſed inclinatum dependebat. Claui ferrei ſuſtinent totum pondus totiꝰ corporis eius. dolores acerrimos tolerat: ꝛ vltra q̃ dici vel cogitari poſſit affligit. Vide cũ quãto labore et dolore dñs ſtat in cruce: et nõ tedeat te in ſeruitio ſuo ſtare Quis (vt ait petrus Damianus.) quo laborioſiꝰ in conſpectu ſuperne maieſtatis ſe conſpicientis quis aſſiſtit: eo ſuauius dulcedinem intime quietis acquirit: quãtoq; difficilius ſui corporis grauedinẽ tolerat tanto copioſius eũ ad dei meritũ leuat. Stat etiã dñs nudꝰ corpe ac vento et frigori expoſitus: ſed veſtitus amore: ꝛ amoris calore inflammatus a planta pedis vſq; ad verticẽ: aleua in dexterã intus et exterius cruciatus. Crux q̃ppe a cruciatu dr̃ vbi dolores acerrimi exagitant: vbi diu viuitur/ et mors ipſa ptẽdit: ne dolor citius finiatur: quod genꝰ mortis intantũ duriſſimũ atq; turpiſſimũ apud iudeos erat/ vt nõ ſolũ ipſe vituperabilis eſſet quẽ crucifigi contigiſſet: ſed etiã tota domus eius domus crucifixi appellaretur. Vt ergo dñs a turpiſſima et duriſſima morte nos liberaret/ nõ ſolum duriſſima: ſed etiam turpiſſima morte ſe pdẽnari pmiſit: ꝛ vt maledictionẽ quã icurrimus ſupportaret/ maledictã mortem. ſ. crucis ſuſcepit. ſm illđ. Maledictꝰ qui pendet in ligno. vñ Apl's ait. Factꝰ maledictus vt nos a maledictione liberaret. vñ Augu. Illa morte nihil peius fuit. Inter oĩa genera mortis elegit extremũ ꝛ peſſimũ genus mortis/ qui oĩm fuerat ablaturꝰ mortẽ: de morte peſſima occidet omniũ mortẽ. Hec Aug. Hanc aũt crucifixionẽ xpĩ eſaias pfigurauit quẽ gens iudaica ſerra lignea p mediũ ſecauit Iudei eñi cũ ſerra lignea xpm p mediũ diuiſerũt: quia aiam et corpꝰ eius p crucẽ ab inuicem ſeparauerũt. Congrue aũt dñs tale genus paſſionis elegit qđ prime pũaricationis reatũ abſolueret: vt q̃ per lignũ vetitum cecideramꝰ/ p lignũ ſancte crucis reſurgeremꝰ. Et qui per lignũ preuaricationis mortui iacebamꝰ: per lignum reconciliatiõis ad vitã reuocaremur. In cruce ergo xpus mori/ ꝛ ſic genus humanũ ſaluare/ voluit vt morbo conuenienter medela reſponderet. vt videlicet. Unde mors oriebat inde vita reſurgeret: et dyabolus q̃ in ligno vincebat/ in ligno quoq; vinceretur p xpm. Per lignũ eñi preuaricationis mors inducta fuerat: ꝛ neceſſariũ erat vt p lignũ paſſionis pelleret: ꝛ de ligno crucis et cruciatus lignũ cõcupiſcẽtie excluderet: et vt dñs p ligni dolores inuictus tranſiẽs delectationes ex ligno puenientes cõfutaret. Expãdit in cruce immaculatas manus p manibꝰ incõtinenter extẽſis. Pro ſuaui cibo arboris vetite eſcã fellis accepit: et in ſe ſuſcipiens mortẽ noſtram mortalitatẽ abſtulit. vñ Ber. Quid cõmiſiſti dulciſſime puer: quid feciſti amantiſſime iuuenis: q̃ tua noxa: que tua cauſa dãnatiõis: Ego certe tui ſum cauſa doloris. qđ perpetrauit ſeruus/ dñs ſoluit: qđ cõmiſit iniuſtus/ ſoluit iuſtus. O nate dei quo tua deſcendit humilitas q̃ factus es obediẽs p me deo vſq; ad mortẽ: mortẽ autem crucis. Me ad illicita traxit cõcupiſcentia: te p me ſancta charitas traxit ad crucẽ. Ego pomũ accepi/ tu clauis laniaris. Ego pomi dulcedinẽ: tu fellis guſtas amaritudinẽ. Mihi miſero cõgaudet eua: tibi crucifixo plorans cõpatit maria. hec Ber. Quis det mihi vt totus totaliter carne et ſpiritu trãſfigar crucifq; affigar patibulo cũ dilecto/ vt nec aliquid ſentiã niſi ieſum/ ꝛ hũc crucifixum: et clamabo toto corde. Quis mihi det vt ego p te moriar deꝰ meꝰ: Dulcis mihi lectus ſit illud lignum crucis tue dñe vt ego p te moriar in quo dulcit requieſcã. Manus tue que me fecerũt expoſite ſunt clauorum aculeis: placeat tibi vt non extẽdã vltra ad iniquitatem manus meas: ſed p ſanguinẽ q̃ de manuũ tuarũ plagis exiuit: purifica manus ꝛ opa mea vt ſine ira et immũdicia leuẽ eas ad te ꝛ ad opera pietatis. Sana dñe vulnera cõſcientie mee que inflixi mihi manibꝰ pprijs in opibꝰ voluptatũ. Beatos pedes tuos quorum ſcabellũ terra ẽ ligno crucis paſſus es clauis affigi duriſſimis: per hoc te obſecro dñe dele errata pedũ meorum: ꝛ perfice greſſus meos in ſemitis tuis vt nõ moueantur veſtigia mea: ſed ſemp ſint ſtabiles i opere ſancto. [Scripſit aũt pylatꝰ] in quadã carta tabule affixa [titulũ] et poſuit tabulã cũ cauilla [ſuper crucem] vt eminentius appareret ꝛ in titulo cauſa mortis eiꝰ. [Jeſus] in quo exprimitur pprium nomẽ eiꝰ [nazarenus] quo ad patriã: q2 ibi fuit nutritꝰ [rex iudeoꝝ] in quo exprimitur cauſa mortis ipſiꝰ. q. d. Ideo crucifixus eſt: q2 erat rex iudeoꝝ. Mos eñi erat romanoꝝ ſup lignũ crucis ponere cauſam mortis crucifixoꝝ. Ipſe autẽ accuſatus fuerat q̃ ſibi regnũ iudeoꝝ vſurpare volebat. Pro hac ergo cauſa iudei eũ pylato tradiderant: ꝛ pylatꝰ eũ ad mortẽ condẽnauerat. Et q2 iudei contra voluntatẽ pylati petierunt chriſtũ crucifigi: ideo volens ſe vindicare de eis per talẽ modũ ſcripſit

Leuatio cũ cruce.

Minutorũ pulſio.

Crux vñ dicatur.

Crucis mortẽ cur elegit xps

Gal. iij.

Crucis lignum redemptioni aptum.

titulum vt redūdaret in verecūdiam ipsorū. vñ Chrys. Sicut in tropheo littere ponuntur victoriā ostēdētes: ita pylat⁹ titulū cruci xpi inscripsit. Simul quidē pro xpo respōdēs vt eū a cōione latronū discerneret: simul autē et de iudeis vlciscens ostēdēs. s. ipsorū maliciā dn̄ in suum regem insurrexerūt. Sm Theophilū. Iudei procurabant scribi titulū: et intēdebāt per hūc illusorie vituperare opinionē ei⁹ quod regē faciebat seipsum: vt sic pretereuntes sui miseri nō valerēt: sed magis ei tanq̄ tyranno improparent. Sed pylatus nō scripsit sicut volebant. vñ et Hiero. Iudei illudētes et irridētes hoc fecerūt: sed in intentione pylati aliud fuit. Oparabatur enī sm glo. diuina vis in corde nesciētis. Diuinitus nāq̄ sm Remigiū. hoc procuratū fuit vt talis titulus sup caput ei⁹ poneref: vt per hoc iudei agnoscerēt q̄ eū occidēdo nihilominus regē haberēt. vñ et Beda in quo monstrabaf iā tunc regnum ipsi⁹ nō vt ipsi putabāt destructū: sed potius augmentatum Titulus enī positus sup crucē ei⁹ illud ostendit: qr nec etiā occidēdo efficere potuerūt vt eū regē non haberent qui eis sm opera sua redditurus est. Hec autē tria vba scz Jesus nazaren⁹ rex iudeorum satis cōueniūt ad crucis mysteriū. Nā hoc q̄ dicit Jesus qd interpretaf saluator cōuenit ad virtutē crucis per quā facta est nobis sal⁹. Hoc vero q̄ dicit nazaren⁹ qd interpretatur floridus ptinet ad patientis innocentiā: quod est flos qui de radice iesse ascendit: sed hoc qd dicit rex iudeorum ptinet ad patientis potestatē et dn̄iū quod ex passione promeruit: qr propter hoc de⁹ illū exaltauit. Sz licet ipse p crucem sit non solum rex iudeorū: sz et gentiū: tn̄ scripsit rex iudeorū tm̄: qr ipsi gentiles conuersi ad fidem spiritualiter iudei dicuntur. i. cōfitentes. non circūcisione corporis: sed xpi. et ideo p hoc q̄ dicit rex iudeorū intelligūtur etiam gentiles cōuersi: vt aūt dicit Beda. Pulchre titulus qui xpm regem testetur non infra: sed supra crucē ponif: qr lz in cruce pro nobis hoīs infirmitate dolebat: sup crucem tn̄ regis maiestate fulgebat. vñ et Amb. Merito autē supra crucē ponitur titulus: qr nō humani corporis: sz diuine potestatis est regnū qd habet xps. Scripsit autem titulū illū nō i vna lingua: sed in tribus linguis famosis scz [hebraice: grece: et latine:] et in qlibet lingua itegre: vt diuersarū linguarū hoīes qui ad diē festū cōuenerant legere et intelligere possent causam mortis ipsius: et vt oīs lingua cōfiteref: qr dn̄s iesus xpus est rex regum/et dn̄s dn̄antiū i gloria dei patris. et vt oīs ligua cōmemoret perfidiā iudeorū: et ad ostēdēdū ipsum pati pro pplo oīs lingue: et eis dn̄ari in ppetuum. Cuius signum est q̄ pylatus tytulū delere noluit vel mutare: lz iudei hoc peterent: qr videbant q̄ in verecūdiam eorū redūdabat eo mō quo ipse scripsit. Unde pontifices iudeorū volentes titulum corrigere: dicebāt pylato. [Noli scribere rex iudeorum: sed qr ipse dixit rex sum iudeorum.] Nā in hoc q̄ ponit rex iudeorū ostēdif xpi preconiū/ et iudeorū opprobriū: qr contumeliosum erat iudeis q̄ crucifigi fecerunt regē suū. Sz si poneretur qr dixit rex sum iudeorū: hoc redūdaret in xpi opprobriū et indicaret ei⁹ culpā: et hoc ipsi intendebant: vt. s. crucifixi famā auferrent: qui iam vitā abstulerant. Pylatus vero magis confirmauit dicēs. [Qd scripsi scripsi] . i. imobiliter et idelibilif scripsi: quasi dicat hoc est verū qd scripsi: ideo nō mutabo. Nō corrumpo vitatē: et si vos diligitis falsitatem. Iteratio vbi cōfirmatio est tituli et regni xpi. Immobilitas tituli immobile regnū significat xpi. Fuit aūt sm Augu. titul⁹ iste imutabilis: nō qr pylat⁹ scripsit: sed qr vitas dixit. Rex inqt sum iudeorū. vñ exclamat idē aug. O inef fabilē vim diuine operationis: etiā in cordibus ignorantium. Nōne occulta quedā vox pylato int⁹ quodā (si dici pōt) clamoso silentio psonabat/ qd tacito ante in psalmorū litteris pphetatū est: ne corrūpas tituli iscriptionē. Ideo enim pylatus qd scripsit scripsit: qr dn̄s qd dixit/dixit. Hec Aug. Cōmendauit aūt eum pylatus lz nesciens in hoc titulo a tribus. Mors enī xpi causa erat remissionis culpe: qr iesus collationis gratie: qr nazarenus adeptionis glorie: qr rex iudeorum in quo omnes erimus reges. Tres vero lingue predicte ad principatum in crucis titulo sunt consecrate: qr ille pre ceteris eminebant et principales erant: hebrea propter religionem/et iudeos in lege dei gloriantes. greca propter sapientiam et gentium sapiētes: latina propter potētiā/et romanos: multis ac pene omnibus iā tunc gentib⁹ imperantes: ac si diceref. Hic est rex totius religionis: totius sapientie: totius potentie. Hee ergo tres gentes. (vt ait Augu.) Ibi dignitatē i cruce xpi vendicāt: in quo signatur q̄ per crucē christi subiugari et cōuerti deberent deuoti et religiosi qui signātur per linguam hebreā: sapiētes qui per grecā: et potētes qui p latinā. Uelint nolint ergo iudei diuerse lingue: omne mūdi regnū: oīs mundana sapientia: oīs diuine legis sacramenta testantur: qr iesus rex est iudeorū: hoc est imperator credentiū et confitentiū deum. Et notandū sm Hiero. q̄ triplex distīguitur titul⁹. Memorialis qn̄. s. aliqua scribūf ad memoriā facti: maxime mortuorū: sic fit inscriptio super sepulchra eorum. Preconialis qui. s. inscribitur in preconium et laudē viuorū sic fit in portis domorū vel ciuitatū qn̄ res actu describitur. Triūphalis qui. s. cōtinet causam et ordinē alicuius triūphi: et talis fit hic titulus de quo nūc dr̄. Post victū enī dyabolū super caput ei⁹ fuit scriptum: hic est rex iudeorū. s. corde circūcisorum/spū nō littera: et p hoc q̄ etiā in morte dr̄ rex iudeorū ostenditur q̄ nec i morte perdidit regnū iudeorū/sed magis acqsiuit verorum. s. iudeorum ipsum corde: ore: et opere confitentiū. Ex isto articulo super scriptionis tituli habetur documētum q̄ qn̄cunq̄ impugnamur a demone opponamus sibi titulum istum. iesus nazarenus rex iudeorum. Qui ideo titul⁹ triumphalis dr̄: qr triumphum xpi cōtra dyabolum euidēter exprimit. Qd sentiēs dyabol⁹ mox affixo titulo cruci iudeos instigauit vt a pylato tituli mutationem peterent: sed pylatus diuino instinctu in hoc facto mot⁹ immutabilē eē titulū asseruit. In omni ergo īpugnatione dyabolica xpian⁹ hunc titulum in corde et ore: vel etiam in scripto gerat: quia inter omnia arma passionis dn̄ice dyabolus hunc titulū triūphalē maxime pborrescit: prout metipse dyabolus cuidam persone deuote in visione quadā exactus asseruit. Ad cōformādum se huic articulo qui illusorius fuit ex intentione iudeorū attendat bō documentum et sic oret. Jesu qui tituli triumphalis sub scriptione lusorie diffamari voluisti: da mihi sub eodē titulo tuo sic strennue militare vt tropheo tuo hostis pterritus mihi non audeat propinquare. Ad litteram notā q̄ crux nō habebat aliquid super lignum trāsuersum habens tria brachia ad similitudinem littere thau: sed loco quarti brachij pylatus superposuit caullam et tabulam similiter ad modum thau: ei affixam: et i tabula scriptus erat titulus. Creditur aūt crux dn̄i quindecim pedes habuisse in altum: et tabula superposita pedem et dimidium. Dicuntur quoq̄ in cruce domini fuisse quattuor ligna diuersa/et generum diuersorum: scilicet stipes siue truncus in rupe defossus cui crux erat īfixa de cedro. Palus siue lignum erectū de cypresso. Transuersale siue lignum transuersum de palma. Tabula superposita de oliua. Unde est iste versus. Ligna crucis palma cedrus/cypressus/oliua. Signat autem cedrus altitudinē contemplationis: cypressus famam bone opinionis: palma fructum iusticie: oliua leuitatem misericordie. Crux vero quadripartita quadrifariam partem mundi designat: nam si recte iacendo in terra proijciatur: alia pars eius ad orientem: alia ad occidentem: alia ad meridiem: alia ad septētrionem respicit. Cum ergo dominus huius genus mortis sustinere voluit: ostendit quia quadrifidum mundum saluaturus erat: et ex quattuor mundi partibus electos ad suam fidē collecturus erat: et q̄ virtus passionis et crucifixionis sue ad has plagas mundi per crucem expandi debebat. Siue etiā tale genus mortis sustinere voluit vt ostenderet pro quibus restaurandis patiebatur. s. pro supernis angelorum ruinis replendis: pro iustis de limbo educendis: pro amicis colligendis et adunādis: pro inimicis reconciliandis. Primum designatur per brachium superius. Secundum per inferius. Tertium per dextram. Quartū per sinistram. Et sm Chrys. In cruce etiam expansis manibus moritur vt altera quidem manu veterem populum: altera eos qui sunt ex gentibus trahat vtrosq̄ sibi coniungens. Moralem vero sacro sancte crucis figuram describit apostol⁹ vbi dicit. In charitate radicati et fundati: vt possitis cōprehendere cum omnibus sanctis que sit longitudo: et latitudo: altitudo: et pfundū. cognoscere etiā supeminētē sciētie charitatem christi. Ubi ostendif q̄ hi qui cer

Margin notes: Xpi a latronibus exēptio. — Tituli super crucē positio. — Liguarū triū excellentia. — Titul⁹ in corde habēdus. — Ligna crucis quadruplicia. — Mortuus p q̄drupli cibus. — Triduū sepulture mystice.

nem suā cū vitijs ꝛ cōcupiscētijs crucifigūt/latitudinē debent hēre in bona opatione:longitudinē in bona pseuerantia:altitudinē in spe celestiū premioꝝ: pfundū i cautela iscrutabiliū iudicioꝝ dei.ſm Aug.et.

Latitudo crucis.

In latitudine crucis bona opa/i latitudine charitatis facta significātur:qꝛ charitatis opa sunt generaliter extendēda:et hoc est in ligno trāsuerso quo extēdunt manus pter operū significationē:per manus enī opera intelligim⁹:per latitudinē hylaritatē operantis:qꝛ tristitia facit angustias

Longitudo.

In longitudine pseuerātia boni operis et sancte cōuersationis:q̄ in tota longitudine tēporis est habenda vsqꝫ in finem: et hoc est in ligno a trāsuerso vsqꝫ in terrā: vbi corp⁹ crucifixū stare videt: qđ significat persistere hoc est longanimiter pmanere.

Profunditas.

In altitudine spes celestium premiorū ꝛ intētio recta qua in deū tanqꝫ in finē vltimū cuncta bona opera referuntur:et hoc ab ipso ligno transuerso sursū versusqꝫ ad caput eminet pter expectationē supnoꝝ/ne illa opa bona atqꝫ in eis pseuerātia ppter tpalia dei bñficia credātur facienda sed potius propter sempiterna speranda. In pfundo inscrutabilia iudicia dei. vñ ista grā dei in hoīes venit; et hoc est in illa parte ligni/q̄ terre abdito defixa latet:sꝫ inde psurgit illud qđ eminet:qꝛ cūcta eis apparētia et eminētia inde psurgūt sicut bona nostra de pfunditate grē dei/q̄ cōprehēdi ac iudicari nō potest/ vniuersa procedūt. qꝛ ex occulta dei volūtate vocat ad participationē tāte grē: alius homo sic:alius autē sic. Supereminentē vero sciētie charitatē xpi eam profecto dicit. vbi pax illa est que pcellit omnē intellectū.ſm Bern. christus in cruce patientiā exhibet obedientiā implet: humilitatē cōmendat:ꝛ charitatē pficit.

Virtutū operatio in cruce a christo.

His ergo quattuoꝛ virtutū gēmis q̄ttuoꝛ brachia crucis decorant. Supereminens est charitas.a dextris obediētia.a sinistris patiētia/in pfundo radix oīm virtutū hūilitas.hec Bern.

Crucis beneficia quattuoꝛ.

In quattuoꝛ etiā brachijs crucis notant quattuoꝛ crucis beneficia. Signat enī pars superior ianue celestis apertionē:inferior inferni destructionē:a dextris grē collationē:a sinistris pctōꝝ remissionē.

Latronū crucifixio

[Crucifixi autē sunt cū iesu duo latrones] pter scelera dānati[vnus a dextris] q̄ in fine penituit:et ali⁹ a sinistris qui in ptinacia permāsit:ꝛ iesus in medio qui mediator ad reconsiliandū fuit. Sed hoc quantū ad intentionē iudeoꝝ factū est ei ad ignominiā ꝛ opprobriū vt scꝫ causa mortis eius similis iudicaretur cause mortis latronū/ac particeps in malefactis eoꝝ videretur:ꝛ eorū societate infamaret. Sed si ad mysteriū attēdatur hoc ad claritatē xpi pertinet:nā per hoc ostenditur qꝫ p passionē suā merebat iudiciariā potestatē: mediū enim tenere pprie ptinet ad iudicē. vñ Chry. Pariter crucifigūt latrones non tanqꝫ inimici latronū (participes enī erant sceleris eoꝝ)sed vt infamarent dñm suū qꝫ non sine causa crucifix⁹ sit: sed quasi qui facinorosus inuētus sit. vnde et Ambro. q̄ execrabilis in facto iniquitas iudeorū vt quasi latronē crucifigerent omniū redēptorē.

Cur cum pctōribus crucifix⁹.

Esa.liij.

Ipse vero hoc pmisit ꝛ cū pctōribus voluit crucifigi vt ostēderet se pro pctōribus pati ꝛ mori/ et vt impleretur scriptura esaie:qui diu ante dixerat. Et cū sceleratis reputatus est. Cū iniqs ergo reputatus est in morte: vt iniquos viuificet in resurrectione:hec Amb. Pendet ergo dñs inter duos latrones quasi dux ꝛ magister criminū in medio locat⁹.

Iudicij significatio

In hoc aūt mysteriū finalis iudicij designat qñ veniet filius hoīs et iudicandos statuet hos: scꝫ agnos a dextris: et alios scꝫ hedos a sinistris. vnde Hiero. Cum iniquis veritas deputata vnū reliquit sinistrū:alterū assumpsit dextrum:sicut in die iudicij faciet

Confessio latronis.

Confessio breuis vitā acquisiuit longā:et blasphemia finita pena plectitur eterna. vñ ꝛ Augu. Ipsa crux si attēdas tribunal fuit. In medio enī iudice constituto vnus latro q̄ credidit liberatus:alter q̄ insultauit dānatus est Iam significabat quid facturus est de viuis ꝛ mortuis alios positur⁹ est ad dexterā:alios ad sinistrā. Iudicabatur ꝛ iudiciū minabat. Ex hoc articulo crucifixionis latronū cū xpo trahitur documentū qꝫ ꝛ nos cū christo crucifigi debemus in medio latronū. ¶ Nā sicut ibi sunt tres crucifixi:duo latrones: ꝛ medius iesus: sic in nobis moraliter crucifigenda sunt tria: scꝫ caro ꝛ mūdus qui per duos latrones:et spiritus noster qui per iesum designatur. Caro crucifigenda est sicut latro dexter: vt spiritui subijciatur: et ei consentiat.ſm illud apostoli. qui

Gal.v.

autē sunt xpi carnē suā crucifixerūt cū vitijs et cōcupiscentijs: mūdus sicut latro sinister: vt bono insultās relinquatur:ſm illud eiusdē apli. Mihi mūdus crucifix⁹ est:et ego mundo.

Gal.vi.

Gal.ij.

Istis latronibus in nobis crucifixis: spūs in medio crucifigatur cū xpo: vt dicat cū apostolo:christo confixus sum cruci: viuo autē iam non ego viuit vero in me xps.

Latro sinister.

Est autē sciendū qꝫ latro sinister crucifixus quidē fuit:nō tñ saluatus. sed pmāsit in perfidia sua:sic mūdus licet crucifigatur/remanet tñ in immūdicia sua:caro autē crucifixa saluatur cū spū:qꝛ in resurrectione sua glorificabitur: vnde latroni dextro dixit ies⁹ [hodie mecū eris in paradiso.]

Crux carnis.

Ad maiorē autē euidentiā predictoꝝ est sciendū qꝫ crux carnis est rigor discipline/cui⁹ quattuor sunt brachia.scꝫ vigilia:abstinentia asperitas vestiū/et discipline vberū.

Crux mūdi.

Crux autē qua mūdus crucifigitur est paupertas spūs/cuius etiā sunt quattuor brachia.s.contēptus glorie:pecunie/patrie et parētele.

Crux spiritus.

Crux vero spūs est feruor deuotionis:cuius similiter sunt quattuor brachia.s.amor/spes/timor et dolor. Spes sursum:timor deorsum:amor a dextris:dolor a sinistris. Radix autē ex qua oīa hec pullulāt est charitas vnde aplus.

Ephe.iij.

In charitate radicati vt possitis cōprehendere cū oībus sanctis que sit latitudo:longitudo: sublimitas:et pfundū. Ubi figurā crucis ꝛ ei⁹ mysteriū aptissime expmit aplus ſm Augu.ꝛ glo. ¶ Ad conformandū se huic articulo recogitet homo quō christus pendebat in medio latronū:et reuoluat in mēte documentū et oret. Iesu qui inter duos latrones crucifigi ꝛ cū sceleratis reputari voluisti: da spiritū meū in medio carnis et mundi crucifigi: quatenus extremis mihi crucifixis in te medio cōquiescā. Nec tñ christo sic angustiato a cōuitijs parcūt:sed quod pena peius est passū subsannant Undiqꝫ pene: vndiqꝫ opprobria: vndiqꝫ cōuitia.

Diuisio vestimentoꝝ xpi.

Quidā scilicet [milites] quattuor q̄ eū crucifixerāt [acceperunt vestimēta ei⁹] excepta tunica:et iuxta numerū personarum diuiserūt sibi ea in quattuor partes in presentia sua Et tunicā superiorē similiter acceperūt circa ptes pdictas:quā nisi scinderet partiri nō potuerūt: sed vtiliter et cōmode scindi nō potuit:qꝛ[erat inconsutilis.] i. sine sutura et reticulato opere facta.qualib⁹ indumētis pauperes i palestina vti consueuerūt:ꝛ ideo ne scinderet ad vnū eā integrā peruenire sortione maluerūt.

Tunica i consutilis

Dicit autē qꝫ ad modū cyrothecarū seu biretoꝝ: et quorūdā ciliciorū quodā ope textili facta fuit: et qꝫ beata virgo pprijs suis manib⁹ eā fecerit.ꝛ qꝫ cū iesu crescēte paulatim etiā creuerit.[Et erat desup contexta per totū]qꝛ(vt dicit) ab extra per totū de pāno aliq̄ erat appositū ad eā fortificandū magis et conseruandū. vnde ſm Chry. Hoc dicens euāgelista occulte vestis vilitatē insinuat:nā in palestina est quoddā genus vestiū pter pauperes ex multis pānis cōtextū q̄si vn⁹ pānus sup aliū[Hoc aūt factū est vt adipleret]cōsecutiue.i.ad hoc ꝛ ex hoc adimpletū est[qđ dictū est p pphetā]ex psona xpi.

Ps.xxj.

Quadripartita vestis et ecclesie

[Diuiserūt sibi vestimēta mea] .s.alia a tunica[ꝛ sup vestē meā] .s.tunicā inconsutilē[miserunt sortē.ſm Aug. Quadripartita vestis dñi iesu xpi / quadriptitā figurauit ei⁹ ecclesiā toto orbe.s.q̄ quattuor partibus constat terrarū diffusā: ꝛ in oībus eisdē partib⁹ equaliter.i.pcorditer distributā ad quas virt⁹ crucifixi expāditur per quattuor partes crucis. Tunica vero illa sortita oīm ptiū significat vnitatē q̄ charitatis vinculo cōtinet. Si enī charitas supeminet et sup oīa pcepta est:merito vestis q̄ significat desup cōtexta phibet. Et addidi: p totū:qꝛ nemo ei⁹ est expers / q̄ pertinere inuenit ad totū/a quo toto catholica vocatur ecclīa. Incōsutilis autē dꝛ ne aliqñ dissuat. Et ad vnū peruenit:qꝛ in vnū oēs colligit.

Incōsutile quid.

In sorte autē dei gratia cōmendata est:qꝛ cū sors mittit non persone cuiusqꝫ vel meritis:sed occulto iudicio dei in vnitate fidei conceditur. ſm Hiero. vestimēta xpi sunt qbus tegitur corpus eius scꝫ ecclīa quattuor milites qbus diuisa sunt quattuor gñā hoīm qbus data sunt pcepta.s. cōiugati: viduati plati: religiosi seu continētes. Hi oēs dicūtur milites qꝛ debēt militari xpo per obediētie pfectionē:non mūdo p tpaliū amorē nō dyabolo per pctōꝝ ppetrationē. Tunica inconsutilis ꝛ indiuisa est vnitas ecclesiastica vsqꝫ in finem duratura. Sors que hanc tunicā vni assignat non alij:scilicet fideli nō infideli est gratia dei que etiā huius vnitatis integritatē cōseruat. Christi ergo tunica ptita

Tunica i: consutilis nunc diuiditur.

non fuit:sed heu hodie pctis exigentibus christi tunica
incōsutilis.s.eccl'a militās praue scindit: dissuitur:⁊ sor
titur. Quod gētiles facere noluerūt hoc ꝓh dolor chri
stiani facere non verent. Scindūt eā heretici cōtra ipsā
diuersas sentētias inducēdo:scindūt eā laici affligēdo.
Eandēq; inter se clerici sortiunt: et cuius erit eā dolo ⁊
fraudib⁹ partiūtur. Un⁹ dicit hic est:ali⁹ hic est. O xpi
tunica q̄ȝ pessima est diuisio tua. Uestimēta etiā christi
diuidit qui ecclesias spoliare vel res ꝑrimoꝝ distrahe
re presumit. Uides ergo quomodo vestes xpi dantur in
predā militibus sicut vestes interfectorū dari solent tor
toribus. Ex quo apparēt duo documēta. Primū passio
nis christi ignominia in hoc ꝙ nudum eum crucifixerūt
quod nō fuit nisi vilibus personis. Secundū crucifigē
tiū auariciā:quia vestes xpi q̄ȝuis parū valerēt: omnes
tamen sibi rapuerūt.vñ Chry. Diuidunt vestimenta qđ
in valde vilibus ⁊ abiectis condēnatis fit et nihil aliud

Diuidēdi ratio.

habentibus. Quasi eni in dehonoratū et abiectū:et oim
vilissimū hoc ita audebāt:in latronibus quippe nihil ta
le operati sunt:sed in xpo om̄ia ausi sunt. Dicit etiā theo
philus ꝙ forsitā plures eorū egebāt: vel forte magis ad
opprobriū et ex quadā lascivia hoc faciebāt quasi subsā
natiue dicerent. Quia iste dixit se regē/habeam⁹ singu

Agno xpi similis.

li aliquid de regalibus vestimētis eius. Est aūt miran
da patientia et dispensatio misericordie saluatoris: qui
sicut agnus tondentē et occidentē se suo vellere vestit:
ita se tondētes seu spoliātes et occidētes suo vestitu ve
stiuit:ostīdens ꝙ nisi suis exēplis vestirētur ignominiose
nuditas eorū esset corā oculis dei et angelorū apparēs
Ex isto articulo diuisionis vestimentorū christi plura
habent documenta. Primū est ꝙ libēter debemus par
ticipare exēpla sanctorū que per vestimenta dñi signān
tur. Itē est documentū (ſm Hiero.) ꝙ obseruātia māda
torū dei que etiā per vestimēta signant est diuidenda in
ter xpianos ſm diuersos hoim status. Itē est documē
tū ꝙ bonū est diuidere reliquias sanctoꝝ pro deuotione
ad eorū honorē ampliandū. Quod eni isti milites paga
ni fecerūt xpo i opprobriū ⁊ derisionē: hoc boni xpiani
cōuertere debēt ad christi et sctōrū preconiū et honorē:
sicut multos ritus paganicos xpiani conuertūt ad cul
tū dei. Item est documentū ꝙ charitas que ſm Aug. si
gnificat per tunicā incōsutilē diuidi non potest/cū ipsa
ceteras ꝟtutes cōnectat. Itē ꝙ nemo debet scismate dis
suere vnā sanctā catholicā ecclesiā que in vnū oēs colli
git/que etiā per tunicā incōsutilē significat propter qđ
etiā (ſm Chry.) non caput ei amputatur vt iohāni:neq;
sectus est vt esaias:vt corpus integrū ⁊ indiuisibile mor
ti seruet/et nō fiat occasio volentibus ecclesiā diuidere.
Ad cōformandū se huic articulo imaginetur homo exē
pla christi et sanctorū quasi quedā preciosa vestimenta
que participare quantū possum⁹ studeamus/et sic oret.

Orō

Iesu q̄ vestimēta tua iter crucifixores tuos diuidi: sup
tunicā autē tuā inconsutilē sortē mitti voluisti:da mihi
sanctorū tuorū exēpla cū mandatorū obseruantia parti
cipare:et charitatē semper integrā cōseruare. Et seden
tes iuxta crucē obseruabāt eū qñ expiraret/⁊ ne euade
ret:vel ne aliqs eū de cruce viuū deponeret. Et sic vole
bāt suā impotētiā ostēdere: ac si impedit⁹ a custodibus
nō posset se iuuare. vbi Hiero. Diligētia militū et sacer
dotū nobis ꝑficit vt maior et apertior resurgētis virt⁹
appareat. Illudebatur quippe et deridebatur i cruce a
plurib⁹ et diuersis vicib⁹. Unde nota i serie littere quattu

Illudentiū christū in cruce differentie.iiij.

or differētias illudētiū xpo i cruce. Prima est sedentiū
qui eū obseruabāt. Secunda preterentiū q̄ eū blasphe
mabāt. Tertia stantiū sacerdotū et seniorū. Quarta pē
dentiū latronū. Per hos significātur quattuor genera
hominū virtutē eius abnegantiū. In sedētibus delitio

Uirtutem christi abnegantes.

si et accidiosi qui delitijs carnis intēdūt. In preterēti
bus cupidi ⁊ auari qui preterēūtia sequūtur et viā iusti
tie pretergrediūtur. Instantib⁹ superbi et elati qui stāt
per appetitū excellētie. In pendentibus impatientes et
querulosi de aduersitate. Quibusdā ergo sedētib⁹ et eū
obseruātib⁹ alij ꝑtereuntes iuxta per viā hoc est vulga
res hoīes circa locū crucis transeūtes et concurrentes
blasphemabāt eū mouētes capita sua i signū irrisionis

Uah.

et dicētes improperando [Uah] qđ est interiectio insul
tātis seu deridētis ⁊ subsannantis [q̄ destruis tēplū dei]
sicut dixisti [et i triduo illud reedificas] virtute tua que
apparet nūc tñ infirma. Repetunt dicta falsoꝝ testiū:et
eis ꝯcordāt q̄sibi iponebant ꝙ hoc dixerat:sed hoc falsū
erat [Saluū fac te ipsum] virtute quā de te ꝑdicasti in
potestate reedificādi tēplū [descende de cruce] qui pro
mittebas te in triduo tēplum reedificare. Et iterū dice
bant [Si fili⁹ dei es descēde de cruce] .i. si potes āmoue
dolores quos sustines. quasi dicerēt. non potes ex quo
falsitas tua patet:ſȝ mētita est iniquitas sibi. plus eni fe
cit de sepulchro resurgēdo:q̄ȝ fecisset de cruce descēdē
do. vñ Greg. Si tūc de cruce descēdisset:nimirum isultā
tibus cedēs virtutē nobis patiētie nō demōstrasset. Sȝ
expectauit paululum tolerauit opprobria: irrisiones su

Cur de cruce non descendit.

stinuit:seruauit patientiā:distulit admirationē. Et qui
de cruce descēdere noluit de sepulchro resurrexit: plus
igit fuit de sepulchro resurgere: q̄ȝ de cruce descendere
Plus fuit mortē resurgēdo destruere/q̄ȝ vitā descēdeē
do seruare. Uide etiā ſm Aug. in ꝟbis istis vocē filiorū
diaboli q̄uo imitantur vocē paternā. Dyabol⁹ dicebat
si filius dei es mitte te deorsum:et iudei dicunt [si filius
dei es descende de cruce. Similiter ⁊ principes sacerdo
tū illudētes cū scribis] .i. legisperitis [et seniorib⁹] .i. iu
dicibus ordinarijs [dicebant] ad alterutrū irridendo.
[Alios saluos fecit] et vtiq; tam spūaliter q̄ȝ corporalit
[se saluū faciat] .i. supplicio crucis eruat [si hic est xps]
id est rex siue messias [dei elect⁹] .i. dei filius. vñ Beda.
Immo se saluū facere de cruce descendēdo noluit:quia
ipse est xps dei electus. Nā qui ideo venit vt pro nobis
crucifigeret: ideo seipsum saluare de cruce descendēdo
neglexit:qꝛ cū ceteris peccatorib⁹ etiā illos qui eū cru
cifixere saluare moriendo curauit. Et iterum dicebant.
[Alios saluos fecit: seipm nō potest saluū facere.] vnde
Hiero. Etiam nolētes confitentur scribe et pharisei/ꝙ
alios saluos fecerit. Itaq; vestra vos condemnat sentē
tia. Qui eni alios saluos fecit/ vtiq; si vellet et seipsum
saluare poterat. Et iterū dicebant. [Si rex israel es] nō
quicunq;: sed messias ꝓmissus in lege sicut ipse dicebat
de se [descendat nūc de cruce] vt videam⁹ scilicet virtu
tem ipsius:quia alij reges non possunt talia facere [⁊ cre
dimus ei] sed mentiebantur dicentes credimus. vñ Hie
ro. Fraudulēta promissio. Quid est eni plus de cruce vi
uentē descendere/an de sepulchro mortuum resurgere?
Et surrexit et non creditis ei: ergo etiam si de cruce de
scēderit similiter nō credetis ei. Sed mihi videtur hoc
demones imittere. Stati eni vt crucifixus est dñs sense

Descendēdi de cruce dyabolica imissio.

rūt virtutē crucis: et intellexerūt fractas esse vires suas
et hoc agūt vt de cruce descendat/ne faceret salutē quā
inchoarat. Sed dñs sciēs aduersarioꝝ insidias ꝑmanet
in patibulo vt dyabolū destruat. hec Hiero. Unde in tho

Thob.vj.

bia super exenteratiōe piscis legit demonē stetisse super

Diabolus supra crucem stetit.

brachiū crucis:⁊ cōsiderasse an xps aliquā maculā pec
cati haberet. Unde discipulis in cena dicebat. Uenit enim
princeps mūdi huius.i.amator mūdi:scilicet aduersum

Ioh.xiiij.

me:sed in me nō habet quicq̄ȝ qđ ad se ꝑtineat. Et q̄ȝuis
pctm̄ nō haberet: ⁊ ideo morti obnoxi⁹ nō esset/mori ta
men voluit:qꝛ pater mandauit:et ideo subiecit:sed vt co
gnoscat mund⁹: qꝛ diligo patrē: ⁊ sicut mandatū dedit
mihi pr̄ sic facio.s.pro hoībus moriēdo. Considera mō
quid in alioꝝ exitu demon facit/ qui contra ipm mundi
saluatorē et dñm venire presumpsit. vnde Greg. Curan

Dyabol⁹ timendus

dū nobis est/et cum magnis quotidie fletibus cogitan
dum q̄ȝ seuus: q̄ȝ terribilis sua in nobis opera requirēs
in die nr̄i exitus princeps hui⁹ mundi veniat: si etiā ad
deum in carne morientē venit:et in illo aliquid quesiuit
in quo inuenire nihil potuit. Prius vero eū in miracu
lis deum cognouerat:sed de cognitione sua ad dubitati
onē cecidit: quando hunc passibilem vidit. hec Grego.
In cruce ergo tanq̄ȝ in decipula capt⁹ est dyabol⁹ et vi
ctus. vnde Aug. Ipsa morte christi est dyabolus victus
tanq̄ȝ in muscipula escam accepit. Muscipula dyaboli
crux christi:esca qua caperetur mors domini. Et iterū

Muscipula dyaboli

dicebant. [Cōfidit in deo/liberet eum nūc si vult. Dixit
enim quia filius dei sum] quasi dicerent. Si verum dixit
liberationē suam a deo statim impetrabit:quia pater fi
lios libenter liberat. Item [illudebant ei ⁊ milites acce
dentes] prope crucē corpore:sed longe recedentes men
te [et acetum offerētes illi] scilicet postea quando dixit
sitio [dicentes. Si tu es rex iudeoꝝ] sicut dixisti [saluū
te fac] scilicet a morte liberādo. O miseri:et rex iudeorū

id est credentiũ et deũ confitentiũ est: et se saluũ faceret de cruce descendendo si vellet. Miseri et ceci deberent supplicare seruos fac nos qui indigem⁹: nõ saluũ te fac: cũ ipse esset et salu⁹ et salus. Sed dñs iesus non acquieuit: docẽs nos in tribulatione habere pseuerantiã: vide quõ nõ iudeis suffecit ⁊ alijs ꝙ christũ crucifigerẽt: sed etiã crucifixũ eũ diuersimode deriserũt. Ita multis nõ sufficit christũ crucifigere peccãdo: sed etiã deridẽt crucifixũ peccata iterando: vel de peccatis se iactãdo. Dominũ etiã deridet et subsãnat qui ꝓ laude humana orat vel elemosynas dat: seu qđcunq; bonũ facit. Ex hoc articulo illusionis crucifixi habet documentũ ꝙ nos quãdo fuerim⁹ i sublimi contẽplationis: vel sacre actionis: aut sancte religionis positi nõ debem⁹ ad verba subsannantiũ descẽdere ad mũdanas occupationes: sed poti⁹ sustinere puerorũ subsannationes: sicut christus ad iudeorũ insultationẽ et tentatiuã exprobratione de cruce descẽdere noluit: sed ibi vsq; ad mortẽ perseuerauit. vñ dicebat vitis. Nunqđ possum deserere vinũ meũ qđ letificat deum et homines/ et inter cetera ligna promoueri? Similiter et oliua/ et ficus dicebant. Sic est in proposito. Cũ autẽ tempus sit crucis q̃diu exterior homo corrumpitur: vt per eam interior homo renouetur ⁊ euacuetur corpus peccati: quidã tamen pro medica cõtumelia descẽdunt de cruce patiẽtie. Alij de cruce macerationis carnis et penitẽtie pro lenticula rufa et cibo delectabili. Alij de cruce cõpassionis ꝓ auaricia: claudẽtes viscera sua cũ vident proximũ suũ necessitatẽ habere. De cruce sanguinis et martyrũ nõ descendim⁹: quia nec eã ascendere volumus. Petitionẽ vero predictã sepe facit dyabolus penitẽti. s. vt descẽdat de cruce: qr homo cadit facilius descendẽdo: ⁊ ideo vult dyabolus vt descẽdat de cruce penitentie eam deserendo. Unde quidã nouitius parrhisiẽsis matri sue volenti eum de religione extrahere: sic legitur respondisse. Christus ꝓpter matrẽ suã nõ descẽdit de cruce: sic nec ego propter te deserã crucẽ penitẽtie. Ad conformandũ se huic articulo rememoretur homo sensum documẽti et oret. Iesu qui in cruce posit⁹ exprobrabilib⁹ verbis illudi voluisti: da mihi pro nulla dyabolica vel humana suggestione de sublimi sancte religionis et conuersationis descendere: sed in tui amoris amplexu fixum iugiter ꝑmanere. Itẽ latrones cũ christo crucifixi illudendo idipsum simile improperium seu verba improperij ꝑmissa improperabãt ei et cõuitiabãtur blasphemãtes. ꝭm Aug. Quo dicitur pro vno: ⁊ pluralis pro singulari. Uel ꝭm Hiero. Primo vterq; blasphemauit: sed visis signis in elemẽtis et rebus isensatis vnus in christũ credidit/ et priorẽ negationẽ sequẽti cõfessione emendauit: vnde cũ vnus qui iudeos fidem respuẽtes signat blasphemãdo diceret [si tu es xp̃s] .i. rex siue messias [saluum fac temetipsum et nos] .s. salute corporali et a morte liberãdo: nõ enĩ curabat de salute spirituali vel aĩe cõmodo: alter qui gentes fidẽ sequentes signat icrepabat eũ dicẽs. [Neq; tu times deũ q̃ in cadẽ dãnatiõe es] .s. mortẽ ⁊ pena sili. q. d. licʒ hoĩes nõ timueris: tñ deũ timere deberes / maxime in articulo mortis in quo nũc es. [Et nos quidẽ iuste in hac dãnatione sumus. Nam digna factis] supplicia: ⁊ ꝭm factorũ nostrorũ exigentiã [recipimus] Ecce cõfitetur culpã suã vt dicat iniquitatẽ meã ego cognosco: et ideo meretur miam. Confitetur etiã christi innocentiã dicẽs [hic vero nihil mali gessit] quia pctm̃ nõ fecit / ⁊ sine pctõ cõceptus fuit vbi querit Aug. Quis inquit illũ docebat: nisi qui iuxta illũ pẽdebat? Erat enĩ illi fixus in latere: sed herebat in corde. Unde cõuersus ad iesum quinquit ꝓcedis dixit [Memento mei dñe dũ veneris in regnũ tuũ.] Manifeste patet ꝙ nõ loq̃batur de regno tẽporali sed eterno: nõ de p̃senti sed de futuro. Magna fides hui⁹ latronis fuit qr non timore iudeorũ astantiũ: nec ꝓprij doloris acerbitate: nec socij sui blasphematiõe: nec carnis xp̃i apparente infirmitate: nec aploꝝ fuga et negatione retrahitur a veritatis seu vere fidei confessione: vnde fuit ei remissio culpe et totius pene. Apparet quidẽ hic illi⁹ conuersio quo ad plura. Primo quo ad profectũ caritatis quã viuaciter in morte sua tenuit fratrẽ ⁊ conlatronẽ ꝓ simili scelere morientẽ de iniquitate sua redarguendo: ⁊ et vitã quã cognouerat predicando. Secũdo quo ad fidei et vere confessionis sinceritatẽ cũ quem secũ pariter morientẽ vidit deum et dñm regnaturũ credẽdo et publice p̃dicando. Tertio quo ad iusticie et veritatis propalationẽ humiliter verus penitens reatũ suum fatẽdo vnde qui ficte cõfitetur / vel in confessione mẽtitur dñm cũ sinistro lotrone subsannare videtur. Quarto quo ad spei firmitatẽ regni dei aditum et consortiũ postulãdo nec propter peccatorũ suorũ magnitudinẽ vel multitunẽ desperãdo. Iste latro de nullo nisi de corde et lingua se iuuare poterat que deo totaliter offerre curauit. corde quidẽ in cõtritione et intima cõpassione: quia (ꝭm glo.) plus videbatur affligi ex christi compassione / q̃ ex sua propria passione: imo plus plãgens christi suppliciũ q̃ suum propriũ et linguã (vt dictũ est) in veritatis ꝯfessione. vñ Grego. In cruce claui manus pedesq; ligauerãt: nihilq; enĩ a penis in eo liberũ nisi cor ⁊ lingua remãserat. Inspirante deo totũ illud ei obtulit quod in se liberũ iuenit: ⁊ iuxta hoc qđ scriptũ est Corde crederet ad iustitiã / ore ꝯfiteret ad salutẽ. vñ Bed. Quis hui⁹ latronis animũ non mireť: immo inuãtis dñi gratiã: quis digne mireť digna gratiaꝝ actione veneretur. Ille qui talis ad crucem venit ex culpa ecce q̃lis a cruce recedit ex grã. Confitebatur dñm quẽ videbat secũ humana infirmitate morientẽ / quãdo negabant apostoli eũ quem miracula viderant diuina virtute facientẽ. hec Beda. Obsecro te dñe: da mihi primo cũ latrone isto cognoscere: ⁊ deinde cognoscere te me sicut vere peccatorem confiteri et magnificare te. qui sine culpa passus es iustus pro iniustis. Desiderẽ queso dñe: petam et impetrẽ eisdẽ verbis cum eodem: memẽto mei dñe dum veneris in regnũ tuũ. Per istos duos latrones signãtur illi qui ꝓ pctis suis expiandis cũ xp̃o crucifiguntur per professionẽ in religione factã: sed aliqui reuertunť actu et si non habitu ad secularẽ vitã de quibus dicit apl's. Nomẽ dei blasphematur per vos inter gentes qm̃ scandalizant seculares / et isti signantur per latronẽ blasphemantẽ. Alij vero professi crucẽ penitentie sustinent deuote ꝑ patientiã et isti signanť per latronẽ christũ confitentẽ. vnde Bed. ¶ Mystice latrones qui cũ dño hĩcinde sunt crucifixi significant eos qui sub fide et ꝯfessione christi / vel agonẽ martyrij vel quelibet continentie seu discipline artioris instituta subeunt. Sed quotquot hec pro eterna solũ celestiq; gloria gerũt. Hi profecto dextri latronis merito et fide designãtur. At qui vel humane laudis intuẽtu vel qualibet minus digna intẽtione seculo abrenũciant: nõ immerito blasphematoris et sinistri latronis mentem ⁊ actus imitantur. Quidam duos latrones cum dño crucifixos duobus baptizatorũ generibus coaptant. Quicunq; enĩ baptizati sumus in christo iesu: in morte ipsi⁹ baptizati sum⁹. Ambo nãq; similes crucifixi: sed vnus i cruce blasphemus peior. alter est cõfessione marty ⁊ effectus: qr per baptismũ quo cũ peccatores essemus abluimur. Alij dñ deũ in carne passum / fide / spe / caritate laudant coronanť. Alij dum aut fidem aut opera baptismatis habere renuunt: dono quod accipere priuantur: hec Beda. Quod etiã alter latronũ murmurabat alter non significat ꝙ tribulationẽ alij patiẽter sustinẽt et coronã merentur: alij non sustinent patienter et dãnationẽ consequũtur. vnde de impatientibus ait Hugo. Dicunt homines quãdo penam sustinent. Si meruissemus nõ erubesceremus: nunc autem iniuste pati et sine culpa nobis ignominiosũ est: immo vero si culpa pateris erubesce: si sine culpa gloriare. Latro magis vis esse q̃ christus: et forte sinister et blasphemator non confessor. Tu enĩ pro culpa pateris / et culpam agnoscis / et iudicẽ nõn veneraris. Considera nunc q̃ magni despectus fuit illusio latronis sinistri: eo ꝙ tam vilis et sceleratus homo etiam ad mortẽ damnatus: et mox pro suis vulneribus moriturus insultauit vite autori. Ex hoc articulo illusionis latronis habetur documentum tale: ꝙ discamus exemplo christi calumnias etiam a vilibus personis patienter supportare. Item est documẽtum in latrone dextro ꝙ iniurias dei nullaten⁹ tolerare debem⁹ / sed reprehendere sicut fecit latro iste. Item documentũ quantũcũq; simus scelerati peccatores: de dei tamen misericordia nullatenus desperemus exẽplo istius peccatoris q̃ (vt dicit Aug.) ꝑ vnũ verbũ fact⁹ est heres paradisi. Ad cõformandũ se huic articulo attendat homo documẽta et oret dicẽdo. Iesu q̃ tibi ab vno latronũ exprobrari ⁊ ab

---

Marginal notes (left column): Documentum de tribulatione. / Documentũ nõ frangendi illusionibus. / Iudicum ix. / Religiosi parrhisiẽsis rñsio ad matrẽ. / Oro. / Confessio latronis boni. / Fides latronis. / Cõuersio latronis ꝑ charitatẽ: ꝑ fidẽ / et cõfessionem.

Marginal notes (right column): Satisfactio latronis. / Roma. ij. / Pati sine culpa xp̃i est cũ culpa latrõis.

alio venerabiliter confiteri voluisti: fac me pro tui nois
gloria malignorũ improperia equanimiter sustinere:et
cũ illo latrone venerabili paradisi gaudia possidere. Et
multa alia conuitia dicebãt tunc maledicti q̃ aderãt ibi
dẽ dño iesu et faciebant. Ipse vero docens nos in tribu
latione hr̃e patiẽtiã ⁊ pseuerantiã/nihilominꝰ pseuera:
bat et pmanebat in cruce vsqꝫ in finẽ vt dyabolũ ꝓrsus
Marie p̄:
sentia.
destrueret/⁊ spolia sua ei auferret. Oia aũt ista dicunt ⁊
fiũt mestissima mr̃e sua p̄sente que stabat iuxta crucẽ cũ
sororibus suis/et maria magdalene et iohanne:cuiꝰ ma
tris cõpassio multũ augmẽtabat filio passionẽ. Et econ
uerso ipsa cũ filio in cruce pẽdebat mẽtali dolore:⁊ poti
us elegisset cũ ipso mori q̃ȝ amplius viuere. vñ Bern. O
bone iesu magna pateris exterius in corpore: sed multo
maiora interiꝰ in corde:ex cõpassione mr̃is oĩa tecũ par
ticipãtis. hec Ber. Undiqꝫ sunt angustie/vndiqꝫ tormẽ
ta ⁊ pene. Sẽtiri potuerũt:narrari non possunt. Stabat
maria cũ ceteris iuxta crucẽ corpore sed ĩ cruce tota mi
grauerat mẽte. Nõ auertebat oculos a filio/ãgustiabat
vt ipse/⁊ toto corde orabat patrẽ ꝓ eo/ ⁊ filius similiter
orabat ꝓ mr̃e. vñ Amb. Fugientibꝰ aplĩs maria añ cru
cẽ stabat/et pijs spectabat oculis filij vulnera : qꝛ expe:
ctabat nõ pignoris mortẽ:sed mũdi salutẽ. Aut fortasse
qꝛ cognouerat ꝑ filij mortẽ mũdi redẽptionẽ:aula rega
lis putabat se et sua morte publico muneri aliquid addi
turã. Sed iesus nõ egebat adiutore ad omniũ redẽptio
nem:vnde ⁊ Chry. In passione christi duo videbis alta
ria:vnũ in pectore marie:aliud in xp̄i carne:xp̄us carnẽ
Maria fi:
liũ offert.
maria immolat aĩam. Optat q̃dẽ ipsa ad sanguinẽ filij
addere sanguinẽ carnis sue/ et cũ dño iesu corpali mor:
te redẽptionis nr̃e consummare mysteriũ. Sed hoc soli:
us summi sacerdotis erat priuilegiũ vt cũ sanguine in:
traret in sancta sanctorũ. Ideo nec virgini/nec angelo/
nec vlli homini potuit in reparatione hois esse commu:
Iohãnis
euangeliũ
nis auctoritas. In hoc autẽ grauissime patitur pia mr̃ :
qꝛ q̃d filius eiꝰ corpe ipsa sustinet corde. hec Chry. Et
qꝛ iohannes crucifixioni astitit: ideo ea die passio s̄m ip
sum legitur/licet etiã merito postremus legatur : qꝛ po:
Magdale
ne fletus.
stremus scripsit. Oẽs igitur et maxime magdalena sua
dilecta discipula vehement flebant/ nec cõsolari de suo
dilecto dño et magistro poterant. Cõpatiebãtur dño ⁊
etiam dñe ⁊ sibijpsis. Sepe eis dolor renouabatur:quia
semꝑ passio dñi sui/ vel in cõuitijs vel in factis augebat
[Stabãt a longe] aspiciẽtes/et a nullo cõsolabantur. O
quãte voces ⁊ tristes vlulatus ibi audiebant ab amicis
Longe et
iuxta stan:
tes.
suis. Qꝫ autẽ iohãnes dicit [iuxta crucẽ] et alij euange:
liste dicunt a longe mulieres stetisse:intelligendũ est s̄m
Aug. ꝙ eo interuallo erãt vt et iuxta dici possent:qꝛ ĩ cõ
spectu eiꝰ presto aderant/ et sic ꝓpe ꝙ verba xp̄i audire
poterant: ⁊ a lõge in cõparatione turbe cõprimẽtis pro
pinquius circunstantis cũ centurione et militibus. Uel
erãt lõge respectu militũ xp̄m crucifigendũ ⁊ custodien
tiũ:sed prope respectu alioꝶ astantiũ et aspicientiũ. Sic
ergo possunt dici lõge et ꝓpe stetisse diuersis respectibꝰ
Uel primo erãt prope crucẽ et post cõmendationẽ ma:
tris abierunt/ vt a dẽsitate turbe se eruerent/ et cetera q̃
facta sunt longius intuerentur vt euãgeliste q̃ post mor
tem dñi eas cõmemorauerunt et longe stantes comme:
morarẽt. Qꝫ aũt mulieres stabant iuxta crucẽ discipu:
lis fugientibus cõmendat deuotã constantiã in mulieri:
Mulierũ
cõmenda:
tio.
bus. vnde Chry. Mulieres astiterũt crucifigentibus di
scipulis:et quod imbecillius genus est virilius apparu
it tunc : ergo sicut nec a salute ita nec mysterio crucis et
scientia resurrectionis excludũtur et repelluntur mulie
Situs ma
rie sub cru
ce.
res. Et nota ꝙ beata virgo nõ stetit sub cruce ad aq̃lonẽ
vt quidã fabulantur:et sicut in picturis ponitur: sed cõ:
tra faciẽ filij ad occidẽtẽ aliquãtulũ tñ declinans ad au
strũ. Mõstratur enĩ iuxta montẽ caluarie quidã locꝰ et
a fidelibus veneratur/vbi ipsa cũ alijs mulieribꝰ iuxta
crucẽ filij sui stetit plorãs ⁊ lamentãs eũ:in quo loco est
vna capella extra ecclesiã sancti sepulchri:sed coniũcta
Iuxta
crucẽ stan
dum
muro eiusdẽ ecclesie. Sta et tu iuxta crucẽ cũ ea et lamẽ
tare dñm pro te mortuũ . Iuxta crucẽ libenter debemꝰ
stare/et potius mente q̃ȝ corpore habendo memoriã sal:
Crucis
memorie
vtilitas.
uatoris s̄m statum in quo fuit in cruce. Utilis enĩ valde
est memoria talis. ¶ Ibi est nobis refugiũ contra mala
culpe:refrigeriũ cõtra mala pene:ibi erudimur circa bo
na gratie:ibi ostenditur nobis via ad bona glorie. Bo:
na ⁊ desiderabilis est vmbra sua sub alis iesu vbi tutũ est
fugientibus refugiũ: gratum fessis refrigeriũ . Una ala
potest intelligi protectio in prosperitate : alia protectio
in aduersitate. Una ala cõtra mala culpe:alia cõtra ma
la pene. vnde Bern. Hac memoria absorptus ait . Dñe
quocũq̃ȝ iero semꝑ te ĩ cruce videbo. Cõsidera nũc qua
liter ipse est exaltatus prout p̄dixerat sicut moyses exal
tauit.s. sup palũ serpentẽ in deserto ita.s. exaltari in cru:
ce oportet filiũ hois. Ille enĩ serpens eneꝰ in deserto ex:
Num.xxj.
altatus figura fuit huius exaltationis:qꝛ sicut ille serpẽ
tis quidẽ similitudinẽ habebat/serpẽtis aũt venenũ nõ
habebat:qꝛ eneꝰ erat/sic xp̄s cũ iniquis deputatus/ ⁊ in
ter latrones suspensus/carnis quidẽ similitudinẽ habe:
bat/peccatũ aũt nullũ habebat. Et sicut q̃ mordebãtur
a serpẽte inspiciẽdo serpentẽ in palo exaltatũ sanabant
sic ꝯtra morsũ ⁊ tentationẽ diaboli nõ est melior medici
na q̃ȝ in cruce ꝓ nobis passum aspicere saluatorẽ. Si enĩ
aspectꝰ illiꝰ serpentis enei saluauit a morte corpali/mul
to fortius fides xp̄i crucifixi saluat a morte spũali:vide
etiã dñm tuũ stantẽ sup soliũ excelsũ ⁊ paratũ ad iudicã
dũ:et ideo duo hoĩes hincinde ponũtur/quoꝶ vnus sal
uatur/alter condẽnat vide etiã xp̄m qui est põtifex futu
rorũ bonorũ qualiter extẽsis brachijs et manibꝰ offert
hostiã purã.s. carnẽ suã p̄ciosam pro nobis super altare
crucis. Uide etiã magistrũ tuũ qualiter stat in alto ⁊ p̄:
Uerba
xp̄i in cru:
ce.
dicat. Dñs eĩ etiã ĩ cruce pendẽs etiã vsqꝫ ad exitũ spũs
non fuit ociosus:sed faciebat et dicebat vtilia ꝓ nobis .
vñ s̄m Aug. se habuit sicut magister in cathedra:⁊ lignũ
pẽdẽtis factũ est cathedra docẽtis vbi. vij. verba sacra
tissima q̃ dixit ĩ cruce positus breuiter tibi nota/⁊ ea fre
quẽter cũ deuotiõe ꝯtracta. Per hec aũt. vij. ꝟba possu:
mus facere exclamationes nr̃as : modo tenẽdo partem
dñi nr̃i ⁊ causando ꝯtra iudeos:mõ cõpatiẽdo dño nr̃o:
modo mr̃i eiꝰ:mõ nobis miseris: et ĩ fine cuiuslibet ver:
Uerba
vij. vł. viij
borũ facere orationẽ. Quidã tñ verba octo distiguũt/et
ꝟbũ tertiũ ĩ duo diuidũt:ita vt dixerit duo ꝓ pctõribꝰ:
scꝫ [pater ignosce illis] et [hodie mecũ eris in paradiso]
duo pro bonis.s. [mulier ecce filiꝰ tuꝰ] et [ecce mat tua]
duo ꝓ vniuerso mundo.s. [sitio] et [cõsummatũ est] duo
pro seipso.s. [deꝰ meꝰ vt q̃d dereliquisti me] et [pater in
manus tuas cõmendo spm̃ meũ.] Primũ verbũ fuit in
ipso actu crucifixionis cũ ꝓ suis crucifixoribꝰ inimicis
crudelissimis ip̄m ad crucẽ fabricãtibus orauit dicens .
[Pater ignosce illis:qꝛ nesciũt quid faciũt] .s. bonũ mi:
hi/⁊ malũ sibi. Reuera ita est:qꝛ qui alteri malũ facit ne
scit quantã penã et culpã sibi inferat:quantãqꝫ gratiã ⁊
coronã alteri acq̃rat. Uel [nesciũt quid faciũt] ignorant
enĩ ꝙ filiꝰ tuus sit quẽ crucifigũt. vñ Chry. Qꝛ dñs dixe
rat orate ꝓ ꝑsequẽtibꝰ vos:hoc etiã crucẽ ascẽdẽs fecit
di. pater dimitte illis. Nõ qꝛ nõ posset ipse relaxare/sed
vt nos ꝓ ꝑsequentibꝰ orare doceret:non solũ verbo/sed
opere. Dicit aũt dimitte eis si penituerit. fauet enĩ peni:
tẽtibus si vellẽt post tantã nequitiã reatus ꝑ fidẽ dilue:
Pro ne:
sciẽtibus
orat.
re. hec Chry. Sũ ergo dixerit [qꝛ nesciũt q̃d faciunt] pa
tet s̄m Bedã ꝙ nõ pro eis orauit qui per inuidiã et sup:
biã eũ quẽ filiũ dei intellexerũt negãtes crucifixert/ sed
pro eis qui zelũ dei habẽtes sed non s̄m scientiã nescie:
rũt q̃d fecerũt. Erãt enĩ ibi aliqui simplices ⁊ illittera:
ti a sacerdotibꝰ iudeorũ decepti : qui ꝑsequebãtur xp̄m
zelo legis/et ꝓ istis orauit christus. Alij autẽ erant litte
rati q̃ ipsum esse christũ probabiliter nouerãt seu cogno
scere debuerãt:sed ex odio et inuidia excecati fuerunt et
xp̄m vsqꝫ ad mortẽ ꝑsecuti sunt:et ꝓ illis non orauit s̄m
Bedã. Nõ frustra orauit:sꝫ eis q̃ post eiꝰ passionẽ credi
Actuũ. ij.
derũt impetrauit. vnde dr̃ in Act. ꝙ cõuersi sunt vna die
tria milia:⁊ alia die. v. milia. Nec dubiũ quin hoc ꝓuene
rit ex virtute huius orõnis xp̄i. Ad quã etiã vocẽ multi
de turba iudeoꝶ astantiũ cõpuncti sũt corde et penitue:
rũt: vt dr̃ in euãgelio nazareorũ:et ponitur ĩ glo. esa. sup
Esa. liij.
illo ꝟbo:⁊ ꝓ trãsgressoribꝰ exorauit. O q̃ȝ dulcis ĩ orõe
xp̄i ad crucifixoꝶ malleationẽ erat melodia: de cuiꝰ con
sonãtia cõuersi sunt tot milia. Nec mirũ:qꝛ ip̄e tãtã mã:
suetudinẽ seruãs ĩ cõtumelijs:tantã patiẽtiã oñdens in
tormẽtis/ sic mirã benignitatẽ exhibẽs crucifixoribꝰ eui:
dentiꝰ declarauit se filiũ esse p̄ris quẽ orabat . Quid enĩ
maiꝰ miraculũ hac benigna pietate: h̃ q̃ppe ꝟbũ magne
patiẽtie et mãsuetudinis:magni amoris ⁊ ĩdicibilis bo:
nitatis:magni dulcoris ⁊ vẽie fuit. In q̃ triplex actꝰ chari

Charitatis actus tripliciter in primo verbo.

tatis maxime apparuit: primo q̄r pro crucifixoribꝰ affectuosissime orauit: scd̄o q̄r orationi lachrymas adiūxit. Tertio quia cū valido clamore et lachrymarū effusione, ꝓ ipsis p̄ces obtulit. vñ Ber. Xp̄s flagellis cesus spinis coronatꝰ: clauis cōfossus: crucifixꝰ: opprobrijs saturatus: oīm dolorū īmemor ait. pater ignosce illis.

Mie abūdantia.

Hinc multe miserie corporis: hinc multe misericordie cordis. O q̄ firmata est sup ipsos misericordia tua: ꝛ q̄ magna multitudo dulcedinis mie tue / q̄m potabis dñe desiderātes te torrēte voluptatis tue. hec Ber. Nō ergo desperet ammō q̄sq̄ penitēs ꝓ pctis / pēsādo copiā grē saluatoris. vñ Aug. Quid aūt cōuerso nō ignoscitur / si fusus xp̄i sanguis cognoscitur? Quis homicida desperet si in spē redditꝰ ē a quo etiā xp̄s occisus est? Per hoc verbū primū docemur petentes nos cito exaudire iniuriasq̄ remittere / ꝛ vindictas non expetere: ac etiā pro inimicis īntercedere ꝛ orare / eosq̄ diligere. Ad verbū igit̄ tāte pietatis emolliat̄ cor nostrū sicut d̄r ĩ psal.

ps. xciiij.

Hodie si vocem dñi audieritis / nolite obdurare corda vestra; vt dimittamus offensas debitoribꝰ ꝛ iniuriatoribꝰ nr̄is / ꝛ nō solū dimittamus offensas: sed etiā ꝓ ipsis oremus intuitu eiꝰ q̄ patrē exorauit ꝓ ꝑsecutoribꝰ suis et crucifixoribꝰ vñ Aug. Vide charitatis affluentiā et mirabilē patientiam: ꝓ inimicis facit orōnē: remittit et nō expetit vltionē.

Ignoscere debemꝰ

Cur igit̄ formica / festuca / cinis / puluis / et fauilla vindictā expetis / remissionē ꝓtrahis / cū videas regē glorie dñmq̄ virtutū remittētē minas: cōtumelias: et blasphemias: et cōdonantē crucis molestias: ꝛ reales iniurias. vñ ꝛ Ansel. Ad locū deductꝰ supplicij mirrha potatur ꝛ felle. Ita in cruce leuat̄ ꝛ dicit: pater dimitte illis: q̄r nesciunt q̄d faciūt. Qualis est hic q̄ in oibus ꝑiurijs suis nec semel os suū apuit: vt aut q̄rele: aut excusatiōis: aut cōminationis: aut maledictionis verbū aduersꝰ maledictos canes illos ꝓferret: sed nouissime verbū bñdictionis quale a sc̄lo nō est auditū sup inimicos suos effudit. Quid hoc viro mā suetius: q̄d benigniꝰ aīa mea vidisti? Et iterū. In oibus his cōsidera illud dulcissimū pectꝰ quā tranquillitatē seruauit pietatis. Nō suā attēdit iniuriā: nō penā reputat: nō sentit cōtumelias: sed ipsis potius a q̄bꝰ patit̄ ille cōpatitur: a q̄bꝰ vulnerat̄ ille medet̄: vitā ꝓcurat a q̄bus occidit̄. Cū qua mentis dulcedine: cū qua spūs deuotione: in qua charitatis plenitudie clamat: pat̄ ignosce illis. Ecce ego dñe tue maiestatis adorator / non tui corporis īterfector: tue mortis venerator nō tue passionis derisor: tue mie contēplator: nō infirmitatis contēptor / interpellat ꝓ me tua dulcis hūanitas: cōmendet me patri tuo tua ineffabilis pietas. Dic igit̄ dulcꝭ dñe pr̄ ignosce illi. hec Ansel. O clemētissime dñe quāta est patientia tua: semꝑ insidiati sunt tibi et ꝑsecuti sunt te ꝛ tuos: ꝓditiose te ceperunt et maliciose te crucifixerūt: ꝛ mō petis vt ignoscat̄ illis. Dñe iesu pr̄ misericordiaꝝ oro te / vt sicut tu pepcisti tuis crucifixoribꝰ et rogasti ꝓ eis / fac vt amore tui parcā ego cūctis mihi mala faciētibus / ꝛ tu dñe parcere digneris oībꝰ iniq̄tatibꝰ meis: et pr̄i tuo in cōspectu glr̄ie tue me miserū commendare: sepe eñ dñe te offendo: ꝛ q̄tum in me est peccatis meis crucifigo: tñ dñe tu scis q̄r in te credo ꝛ te dominū meū ꝛ deū verū ꝯfiteor / a quo veniā pctōꝝ postulo impartiri mihi misero ꝛ indigno. Secundū verbum fuit ad latronē penitētem ꝛ confitentē cū dixit [mecum eris in paradiso] Non intellige de terreno paradiso / vl̄ horto voluptatis. vñ Adā est expulsus. nec de paradiso angelico vel celo empyreo: q̄r ad illū añ xp̄m nemo ascēdit: sed de limbo sanctorū ꝛ sinu abrae ad quē aīa xp̄i et latronis descendit: vel [in paradiso] .i. in fruitiōis gaudio et fruitione beata quā habuerūt sc̄ti patres in limbo cū ad eos descēdit xp̄i aīa: ꝛ eadē die descēdit illuc aīa huius latronis facta particeps beate fruitionis. Vel [ĩ paradiso] .i. in requie q̄d est esse cū xp̄o: vel [hodie eris mecū] q̄d est esse [in paradiso] q̄r vbi ē xp̄s qui est paradisus ibi est ꝛ paradisus: sicut vbicūq̄ ē papa ibi d̄r esse romana curia. vñ Ansel. Credo dñe credo certe q̄ vbi tu vis / et vbi tu es ibi ē paradisus: ꝛ eē tecū hoc ē esse in paradiso: q̄m venerabilis ille cōfessor ꝛ glr̄iosus martyr tecū fuit ꝑ totum illud hodie ꝛ postea omni tempore. O q̄ beatū est esse tecum: o q̄ beati sūt illi qui tecū sunt. Illi vere sunt in paradiso / vere sunt in requie qui tecum sunt fide ꝛ dilectione. hec Ansel. Hoc etiā dicēs magnā cōsolationē dedit penitētibus ꝛ pctā sua confitētibus: nā reuera hodie et quotidie ita accidit: q̄r q̄ deuote et pure cōfitetur pctā sua: statim cū dño est in paradiso per gratiā et postea erit per gloriā: vel est in paradiso .i. in quadā requie ꝛ securitate sue conscientie: q̄r secura mēs quasi iuge conuiuiū.

Penitentium consolatio.

Ecce q̄ liberalis: imo q̄ prodigus hodie factus est xp̄s: q̄r latrōi regnū: crucifixo celū: dānato paradisū pro breui petitione est largitus. Mia obtulit quod miseria distulit. Hoc verbum sc̄dm magni amoris et gratie ac consolationis fuit: in quo xp̄s nobis exēplū perfecte spei et fiducie reliquit: vt nullus de venia pctōꝝ q̄tuncūq̄ enormiū / necdū in via: imo nec in mortis articulo desperare debeat: cū iste latro qui nihil boni fecerat / sed suo testimonio mortis supplicio dignus erat veniā consecutus fuerit.

Desperandū nō est.

Et hoc rationabiliter: nam ipse solum de corde ꝛ lingua iuuare se potuit quoꝝ vtrūq̄ deo perfectissime obtulit: cor quidē in perfecta cōtritione: linguā in pura et vera cōfessione: ꝛ ideo nō mirū si veniā impetrauit. Sed exēplo istiꝰ latronis nullꝰ debet suā penitētiā differre vsq̄ ad mortē: q̄r priuilegia paucoꝝ nō faciunt legē cōmunē: et pauci sunt qui in morte vere peniteant.

Temere confitendū nō est.

Nā sicut mōstruosum esset q̄ lupus caudā ouis haberet: ita mōstruosū videret̄ q̄ vita mala bono fine claudatur. Euolauit iste latro ꝓpter fidei meritū et crucis quodāmō martyriū / ac nobis cōuersionis et penitētie reliq̄t exēplū.

Latrōis meritum.

vñ Hiero. xp̄s de cruce latronē ĩ paradisum intulit: et ne q̄s aliq̄ñ cōuersionē serā putaret / fecit homicidij penā martyriū. vñ et Amb. pulcherrimū aūt dat̄ affectāde ꝯuersionis exēplū q̄ tā cito latroni venia relaxat̄ / ꝛ vberior est grā q̄ p̄catio. Semꝑ eñ plus dñs tribuit q̄ rogatur. Ille eñ rogabat vt memor sui esset dñs cū venisset in regnū suū: dñs aūt ait. amē dico tibi: ho. ꝛc. Vita est eñ esse cū xp̄o: q̄r vbi xp̄s ibi regnū. Cito igit̄ ignoscit dñs q̄r ille cito cōuertit̄. Vñ etiā Augu. Dixisti latroni hodie mecū eris in paradiso vt desit locus desperationis q̄ parcis latroni: vt ōdas fructū penitētie: fontē mie: celeritatē indulgētie.

Latroni promissio paradisi.

Tu ei saluas latronē seipsum accusantē teipsum excusantē / miam inuocantē et blasphemantē: sociū increpantē. vñ ꝛ Chry. O res mirāda: nō abrae data est ꝓmissio paradisi. non pr̄ibus: nō prophetis. sed primo latroni d̄r hodie mecū. ꝛc. Credidit abraā deo nō sub tali cōditione posito sed de celo loquenti. Credidit esaias: sed sedenti super solium excelsum et eleuatū. Credidit ezechiel: sed ei super quē cherubi contēplatꝰ est. Credidit moyses: sed de medio ignis loquenti. Sed iste vidit saluatorē nō in regali throno: sed in pena sociatū latronibus. Videt ĩ cruce pēdentē / ꝛ orat q̄si in celis sedentē: videt cōdēnatū ꝛ inuocat regē. O admirāda latronis cōuersio. Iudei crucifigūt q̄ nouerūt legē et prophetas / et tu latro vñ talia philosopharis? hec Chry. Sed clemēs oculꝰ tuꝰ o dñe iesu respexit sup eū ꝛ vocasti ip̄m interna vocatione ad penitētiā. Quis nō debet in te sperare / te laudare et bñdicere / et amare / cū ita de facili pepcisti ei qui tam male consumpserat vitā suā? Respira ergo nūc in spem venie q̄cūq̄ peccatrix aīa / si tñ patiētꝭ ꝓ te dñi tui nō horres sequi vestigia. Sed ne ꝓcrastines vsq̄ ad horā mortis exēplo huiꝰ latronis penitere ꝛ inuenire locū dño. Et si eñ optimū sit et salubre cōsiliū de mia dei querere refugiū: totū tñ hominē ex ea pendere stultissimū est solaciū q̄r mia et veritas in eo obuiāt sibi. O pater clemētissime rogo te ego miser dignus infernali supplicio: vt sis memor mei in regno tuo: ego eñ dñe latro sum pessimꝰ qui me et multos in aīa occidi: sed tu dñe misericordissime memento mei in bonū. Ecce adoro te quē latro adorabat / et oro sicut ille orabat. [Memento mei dñe dū veneris in regnū tuū] Recognosce in me dñe hanc orationē sicut recognouisti eā ĩ latrone: suscipe hāc a seruo sicut suscepisti eam a famulo tuo: memēto mei de regno sicut fuisti memor illius de ligno. Dic igitur dic queso domine dic seruo tuo: loquere ad cor meum: dic anime mee [hodie mecum eris in paradiso] et ego confortatus desiderabili tua promissione fideliter permaneā in tua fide et dilectione. In splendore fidei et confessionis tue tecum sim per tuā gratiā spūs viuus / et sic tecū ero in paradiso si videlꝫ in terra amoris tui delicias gustē q̄bꝰ ĩ paradiso reficis spūs beatoꝝ: vere enim gustare de tuo amore est tecū esse: et fac me ita viuere vt aliquādo cū tue pieta

ti placuerit dicas anime mee hodie mecum eris in celo.
¶ Tertiũ verbũ fuit cum vt matrẽ et discipulũ inter an
gustias positos aliqualiter consolaretur: cõmendauit
matrem solatio destitutã ac mestam / et quasi morientẽ
discipulo et discipulũ matri dicẽs matri. [Mulier ecce
fili9 tu9] hoc est q̃ loco filij tui tibi debet obsequi:et affe
ctione coniugi.q.d.ei vsq̃ modo fui obsequiũ tibi:et tui
curã habui:sed de cetero istũ derelinquo tibi q̃ erit loco
mei:et discipulo [ecce mater tua] hoc est cui reuerentiã
et seruitiũ debes vt filius matri; quasi diceret ei deputo

Verbum sollicitudinis.

te ad eius obsequiũ et curã loco mei. Hoc tertiũ verbũ
xpi fuit maxime sollicitudinis et pietatis /eo ꝙ in tantis
doloribus constitutus matris mestissime curam gessit:
et ei de ministro prouidit. In quo docuit nos cõpati pa
rentibus nostris afflictis: et in necessitatibus subuenire
ac eis quãdo indigẽt curã et debitũ obsequiũ impẽdere
et in quocũq̃ statu sim9 parentes q̃tũ bono modo fieri
potest honorare qđ prius mãdauit dicẽs honora patrẽ
et matrẽ:hoc nũc suo exẽplo docuit ꝛ fecit qđ faciendũ
ammonuit. Pro se enĩ matri quã moriens relinquebat
alterũ quodãmodo filiũ ad eius curã et obsequiũ pro:
uidebat. In hoc autẽ ꝙ iohanni matrẽ cõmendauit ma

Iohãnis dignitas.

gna ostenditur dignitas iohannis: ꝛ quanto eũ honorẽ
honorauit. Et(vt dicit hiero.) Pudicitia ꝟginis nulli
discipulorũ recti9 q̃ virgini cõmẽdata est: vt esset adin
uicẽ grata societas ꝛ floridus aspectus:necnõ est venu:
stus cõuersandi vernãs alternatim pudicitiaꝝ splẽdor
decoratus [Et ex illa hora] q̃diu vixit maria [accepit
eã iohãnes in suã] .s:matrẽ ſm quosdã sed congruẽtius
subaudit̃ ĩ suã curã et sollicitudinẽ quã de cetero specia
liter de ea gerebat: qꝛ quicq̃d ei necessariũ erat ad ipsi9
curam pertinebat. Tradit dñs matri ĩ iohannẽ. pro iesu

Cõmutatio iniqua

seruũ.pro dño discipulũ:pro magistro hoiem:pro vero
deo filiũ zebedei:pro filio dei nepotẽ pro filio suo q̃ erat
totũ suũ gaudiũ:ac vita sua et solatiũ. Que mutatio ip:
sam int9 cruciat: ac matri amarior oib9 dolorib9 corpo:
ree passionis existit: et cetera corda humana licet saxea
licet ferrea scindit. ¶ Quis enim sine singultu audiet eũ
hec verba dicentẽ:non dixit ei mater. sed mulier ne ma:
tris dolorẽ amplius excitaret. vñ Chry. Hic mouendo
questionẽ sic dicit. O bone iesu/ qui matrẽ tuam dulcissi
mam que ita diligenter te nutriuit reuerenter tractauit:
et dulciter lactauit adeo indulciter alloqueris. Sed vt
dictũ est: non vocauit eam matrẽ:sed cõmuni noĩe ne ꝓ
materni noĩs si exprimeretur ꝛ vehemẽtis amoris tene
ritudine aggrauaretur virginis animus:ac videns filij
passionẽ:ꝛ audiẽs matris nomẽ doleret ampli9:tũc enĩ
nõ erat tẽpus ipsam dulciter alloquẽdi: nec matris no:
men exprimendi: qꝛ si xps dulci9 sibi locutus fuisset forte
cor ꝟginis crepuisset. Stans aũt dñs in cruce faciẽ ver

Status marie sub cruce.

sus occidentẽ tenebat:sed maria et iohãnes vers9 orien
tẽ ad xpi faciẽ respiciẽtes iugiter lachrimas fundebãt:
vñ nõ stetit btã virgo sub cruce ad aq̃lonẽ(vt quidã fa:
bulant̃)sed cõtra faciẽ filij ad occidentẽ/aliquãtulũ tñ
declinans ad austrũ. Monstratur enim locus et a fideli
bus veneratur vbi cum alijs mulieribus ipsa stetit. Cõ
templare et tu dominũ tuum vt mouearis ad cõpatien:
dũ. vñ Ansel. At tu cũ matre ꝛ iohãne accede ad crucẽ ꝛ
ꝯfusum pallore vultũ iesu cominus intuere. Quid ergo.
Tu sine lachrymis amantissime dñe tue lachrymas vi:
debis. Tu siccis manes oculis ꝛ eius aĩam pertransibit
gladi9 doloris. Tu sine singultu audies dicentẽ matri:
mulier ecce fili9 tuus.et iohanni ecce mater tua. Et ite:
rũ mulier inquit ecce filius tuus. O cõmutatio pro eter:
no et incõmutabili deo/purũ et corruptibilẽ hoiem pro
naturali et vnico filio seruũ accepit in filiũ. O dña qui
precor cogitat9 in te succedebant cũ tã inestimabilẽ cõ:
mutationẽ ab ipso quẽ super oĩa diligebas tibi fieri au:

Marie martyriũ.

diebas? Uere tuã aĩam pertrãsiuit gladi9 doloris q̃m
tibi amarior extitit oibus doloribus cuiusuis corporee
passionis. Quicquid enim crũdelitatis inflictum est cor
poribus martyrũ leue fuit aut potius nihil comparatio
ne ipsius tue passionis que nimirũ sua immẽsitate trans
fixit tua penetralia tui benignissimi cordis. hec Ansel.
vnde et Augu. Matri dñs in cruce iam anxius oculis ꝛ
vultu annuẽs de iohãne ait. Mulier ecce fili9 tu9. Ecce
iohãnes qui est nepos tuus de cetero reputabit̃ tibi fili:
us et curã habebit tui/et erit solatiũ tibi fidelissimũ. In:
de intuitus iohannẽ dixit. Ecce mater tua.ei seruies et
curam illius habe:eam tibi cõmendo:suscipe matrẽ tuã
immo magis suscipe matrẽ meã. Dum hec pauca dice:
ret illi duo dilecti lachrymas fundere nõ cessabant. Ta

Maria et iohannes virgĩes et martyres.

cebant ambo illi martyres/et pre nimio dolore loq̃ non
poterant. Isti duo virgines audiebant christũ voce lo:
quentẽ tanta/et ipm videbãt paulatim morientẽ. Ama:
re flebant:qꝛ amare dolebãt:nã gladius doloris christi
aĩas vtrorũq̃ transibat que magis amabat seuerior fie
bat in matre:et iterũ. Eructauit etiam os tuũ verbũ bo
nũ cũ diceres. Mulier ecce fili9 tu9. Cruciat te dñe iesu

Cruciat̃ memoria matris.

crux tua:sed non minus mr̃ tua cruciat te dolor tu9: sed
nõ min9 dolor ei9. Nõ est mirũ si doles ꝛ cõdoles: si pa:
teris ꝛ cõpateris bone fili in desolatione matris: ĩ sepa:

Marie obsequia.

ratione matris:in cõmendatione matris. Nunq̃ enĩ te
deseruit:nõ in infantia:nõ in adolescẽtia:nõ in iuuentu:
te:nõ in passione tua. Nunq̃ defuit tibi eius solatiũ:sed
nec ei9 obsequiũ. Lactat infantẽ audit ꝛ sequitur ꝑdicã
tẽ:videt ꝛ comitatur patientẽ:cõtẽplatur opprobria:in
tuet̃ vulnera:audit tua verba. Tu vero bone iesu quãq̃
esset dolor intolerabilis plaga insanabilis ĩ agonia mor
tis/et vltimo spũ constitutus nõ obliuisceris matrẽ tuã
caput inclinas/et eam ĩ matrẽ iohanni cõmendas/ ꝛ eũ
sibi in filiũ adoptas/felix depositũ/singulare ꝓuilegiũ/
insigne solaciũ. Urgebat te siquidẽ dñe iesu preceptum
iussisti honora patrem tuũ et matrẽ tuam:seruitiũ quod
ipsa exhibuit tibi exẽplũ posteris relinquẽdũ. Cõside:

Marie dolores.

rare libet bona mater/et genitrix/et nutrix/et filia deso:
lata/q̃s sit dolor tuus:angustia tua. Uides enĩ crucifi:
xũ vnigenitũ tuũ:mutas filiũ magistrũ in discipulũ:re:
gem in militẽ:dñm in seruũ: omnipotentẽ in deficientẽ.
Reuera viscera tua penetrat gladi9: cõfigit animã tuã
lãcea:ꝛ clauus laniat mentẽ tuã: spinarũ acule9 lacerat
cor tuũ:filij tui amar9 aspectus deest tibi: ꝑ amaritudi:
ne lachryme desũt verba:deest fortitudo:marcessit pul:
chritudo. Uulnera filij tui sũt vulnera tua:crux filij tui
est crux tua:mors ei9 mors tua. Nutrix quõ dimittis alũ
nũ:mater filiũ:ancilla dominũ:vna die orbaris patre ꝛ
filio.hec Aug. Cõpatiebat̃ itaq̃ filius matri compatiẽ:
ti sibi:cõmota sunt quippe oĩa viscera ei9 super mr̃e sua
Sciebat enĩ ipse angustias materni cordis:nouerat do
lorẽ anime eius. Et vt dicit Damas.quia dolores quos
ipsa in sua non senserat parturitione nũc geminabant̃ si
bi in eius passione:ideoq̃ et ipse geminũ dolorẽ patieba
tur.s.crucis ꝛ matris. ¶ Ad conformandũ nos huic arti
culo cõpassionis materni doloris meditemur quantus
fuerit dolor pie matris/et talis matris pro filio tali quẽ
videbat tã crudeliter tractari: et tã miserabiliter mori.
Pensemus etiã quãt9 fuerit dolor cõpassiu9 filij ad ma
trem sibi compatientem quantus amor filij ad matrem
tam cordialiter eam discipulo cõmendãtis. Pẽsem9 in:
sup qualiter in illa cõmẽdatione cor virgineũ anxieba:
tur cũ ei ꝓ filio alien9:ꝛ ꝓ hoĩe deo hõ pur9 dabat̃. O q̃
miserabilis cõmutatio? Quis itaq̃ ista deuota medita:
tione pẽsans poterit se cõtinere a lachrymis? Quis nõ
cõpatit̃ mr̃i toti9 pietatis? Quis non misereatur matri
misericordie? Si ergo quo ad hũc articulum volumus
nos xpo cõformare cõpatiamur dolẽti matri sue:qꝛ cõ:
passus est ꝛ ipse. Iesu q̃ in cruce materne cõpassioni cõ:
patiẽs ipsam tuo dilecto discipulo et ei discipulũ cõmẽ
dare curasti:cõmẽdo me tibi in illa fide et dilectiõe qua
eos adinuicẽ cõmẽdasti/ ꝛ supplico tibi vt per tãte dile
ctionis pignora facias me ad amorẽ tuũ veraciter ꝑue
nire/et me eoꝝ cõmenda custodie/vt inter huius vite di
scrimina ab omni aduersitate/ꝛ in omi sanctitate ac pu:
ritate ꝛ castitate mentis ꝛ corporis vitã meã custodiãt:
et post huius vite exitum ad te:te miserante perducant̃.
¶ Hic nota ꝙ erat quidam religiosus qui tantam habe:
bat deuotionẽ in isto verbo.s. [mulier ecce filius tuus]
ꝙ fere per.xx.annos ꝯtinuauit lachrymas in tanta abũ
dantia ꝙ multũ de illis bibebat. Unde quando incipie:
bat cogitare totam passionem dñi/ꝛ veniebat ad locum
istum totus in lamenta ꝛ lachrymas dissoluebatur et di
cebat matri. O mater mea ecce qualiter pendet in cruce
filius tu9:vide q̃ũo derelictus est et morit̃ fili9 tu9. Itẽ
dicebat filio. Ecce mater tua lachrymosa et dolorosa:
vide q̃ũo stat dilectissima mater tua derelicta. Tu ergo
carissime frequẽter ita cogita ꝛ loquere ad filiũ pro ma

tre:et ad mrem pro filio vt grām obtineas vtriusqȝ. In hac aūt recōmēdatione intelligim⁹ nō solū iohānē/ sed et totā ecclesiā et quālibet fidelē aīam in iohāne.b.virgini cōmendatā/ ac eius seruitio et obedientie subditā. ipsamqȝ ecōtra toti populo xp̄iano vsqȝ ad finē mūdi ꝓ cōsilio et auxilio relictā:vt ipsa nos habeat in filios/diligendo nos et bonū nr̄m ꝓcurando affectu materno:ꝛ nos habeam⁹ eā in matrē dilectissimā ipam semꝑ amādo:ꝛ post deū suꝑ oīa honorādo. vn̄ Hugo de scō victore. Ex hoc loco vbi dictū est ecce mater tua intelligitur ꝙ virgo beata nō solū iohāni in matrē tradit̄: imo toti ecclīe vniuersisqȝ pctōribus in matrē assignat̄ cū dicit ecce mater tua. O pctōr desperate ecce mater tua.o verbū dulce:o verbū solaciosū:o verbū gaudiosū: ecce mater tua. Ipsa enī est mater dei et hoīs:mater rei et iudicis:non decet vt inter filios discordiā esse permittat. Si enī o pctōr maria est mater tua/ ergo et iesus est frat̄ tuus:et pater ei⁹ pater tu⁹:ergo et regnū et hereditas tua ergo grā marie quā inuenit apud deū est thesaur⁹ tuus. Ergo dilige eā ꝛ venerare tanqȝ pn̄tē tibi vbiqȝ/ꝛ āpli⁹ noli morari:sed ab hac hora accipe illā in tuā:vt ipsa tādem recipiat te in gloriā suam.hec hugo. Sicut ergo necessaria fuit nobis passio dn̄i ad saluandū:ita necessaria fuit hec recōmendatio ad nr̄m auxiliū ꝛ cōsiliū. Et propterea secure currendū est ad eā ꝓ quacunqȝ necessitate et vtilitate. Ipsa enī mater mīe nulli cōsueuit mīam denegare. vn̄ Ber. Sileat mīam tuā virgo beata:si qs est qui iuocatā eā in suis necessitatibus meminerit defuisse Hec quippe mīa nobis miseris est multū necessaria. vnde idem ber. Nos quippe in ceteris ꝟtutibus cōgaudemus tibi:sed in mīa tua potius nobisipsis. Laudamus ꝟginitatē:hūilitatē miramur:sed mīa miseris sapit dulcius:hāc amplectimur cari⁹:recordamur sepi⁹: crebri⁹ inuocam⁹. Ne timeas ad eā accedere:qꝛ mitis ꝛ dulcis est valde. vnde iterū Bern̄. Reuolue totā seriē euāgelij et si qd asperū / si qd durū inueneris in maria deinceps eā suspectā habeas:et ad eā accedere verear͛. Nos igit̄ studeamus vt exēplo iohānis ꝟginē beatā in matrē habeam⁹ si ipam volum⁹ hr̄e adiutricē. Cū enī sit triplex stat⁹ hoīs:scȝ in vita:in morte: et post mortē ipsa in hoc triplici statu adiuuat filios suos q eā hn̄t in matrē. Vñ cātat ecclīa. Maria mat̄ grē mater mīe.ꝛc. Adiuuat ergo in vita: sed in vita quidā sunt iusti ꝛ istis īpetrat ꝑseuerantē grām/ideo dr̄ mater grē.s. datrix ꝛ cōseruatrix alij sunt pctōres : et istis impetrat pctōrū veniam et dei mīam:ideo subdit̄ mr̄ mīe. Secūdus stat⁹.s.in morte est ꝑiculosus:qꝛ hostes.i.demones ad morientes accedunt et si qđ ius habēt exquirūt:sed beata virgo aīas in morte ꝓtegit et hostes expellit: iō subiūgit̄ tu nos ab hoste ꝓtege. Terti⁹ stat⁹.s.post mortē ꝛ aīe egressum similiter est ꝑiculosus:qꝛ ibi sunt demones rugiētes aīam deuorare volētes:sed beata virgo aīas in morte suscipit ꝛ in celum deducit:ideo subinfert̄ ꝛ hora mortis suscipe. O dn̄e iesu magr̄ bone recōmēdationē quā fecisti inter nos et matrē tuā ꝯserua in eternū:et da nobis grām vt ei valeamus taliter deseruire/ꝙ digne mereamur ei⁹ filij nūcupari/et ipa dignet̄ mater et dn̄a nr̄a dici. Asexta aūt hora facte sūt tenebre visibiles vsqȝ ad horā nonā suꝑ vniuersā terrā. Qꝛ enī agnus innocēs ꝛ verus sol iusticie ecclipsim patiebat̄: sol iste visibilis clarissimū mūdi lumē factori suo ꝯpatiēs lucis sue radios retraxit et occultauit: nō valēs intueri pendentē dn̄m/ac mortis ei⁹ vilitatē et acerbitatē. vn̄ chry. Sol obscurat⁹ est: nō enī ferre poterat creatura iniuriā creatoris. Retraxit radios suos:celauit igneū iubar ne videret impiorū facinora.hec chri. Hoc aūt factū fuit triplici rōne. Primo vt natura isensibilis xp̄o ꝯpatiēs corda lapidea ad verā xp̄i cōpassionē emolliret. Scđo vt eclipsatio lumis solaris subtractionē veri luminis in cordibus iudeoꝝ:et militū xp̄m crucifigentiū ondēret. Tertio ne corp⁹ xp̄i nudū i cruce et mortē ei⁹ exprobratissimā ab impijs cū gaudio videri:vel eos sua luce frui ꝑmitteret. Non fuit ista eclipsis naturalis qđ patet ex rōne durationis :qꝛ nūqȝ pōt fieri naturaliter ꝑ tres horas. Scđo ratione tēporis:qꝛ īpossibile est fieri eclipsim nisi in coniūctione solis ꝛ lune:sed tūc luna erat plena ꝛ e regione ad solē. Tertio rōne gn̄alitatis:eclipsis eī nunqȝ potest esse suꝑ vniuersam terrā sicut dicit hic:qꝛ apud athenas hoc visū fuit.

Maria mater ecclesie toti⁹

Maria in triplici statu nos adiuuat.

Tenebre facte

Causa tenebrarum

Eclipsis non naturalis

vnde Dyoni. Apud heliopolim tunc pn̄s vidit hoc fieri per interpositionē lune inter terrā et solē:sicut fit in eclipsi solis:qꝛ vidit lunā ab oriente ascendentē versus meridiē et se supponentē soli/et trāsacta eclipsi luna redijt ad orientē: ita ꝙ in vespere fuit in oriēte sole existēte in occidente:ꝛ sic orbes totū sunt ad ꝓstinū statū restituti vnde patet etiā defectū ꝛ repugnationē solis nō ex eadē parte:sed econtraria fm̄ dyametrū incepisse. Item ille tenebre palpabiles erant et obscure: et nigre sicut tenebre egypti sub pharaone.tenebre aūt ex eclipsi solis naturali ferruginee sūt et aeree et aliquātulū clare. Patet ergo ꝙ illa eclipsis nō potuit naturalr̄ esse:sed miraculosa:et soli xp̄o qui est causa oīm passibilis. Et qꝛ trib⁹ horis protense sunt tenebre: ideo has tres horas representam⁹ tenebris triū noctiū:vel potius in memoriā triduane sepulture tribus noctib⁹ celebram⁹ quasi triduanas exequias xp̄i mortui qꝛ nec alibi monachi nouē lectiones faciunt nisi hic et ꝓ mortuis. Et tūc etiā ꝓmat⁹ tenebrarū insinuatus est:qꝛ in illis diebus tenebre ceperunt diē precedere. His etiam horis:scilicet a sexta vsqȝ ad nonā magis obtenebrantur hoīes comessationibus ꝛ ebrietatibus vacando. O quāti et quales etiā religiosi his horis tenebris voluptatū effrenate se immergūt qꝛ ea que christus tunc passus est tanqȝ ingrati parū cogitant vel attendūt. Tibi dn̄e iesu morienti cōpassus est sol:proinde precor et obsecro vt me quē rationalē cōdere dignatus es/sic facias tua pietate cōpati tibi morienti: et pro nobis impijs in crucis squalore pendēti/vt in vita mea nō gaudeā in luce glorie tēporalis / neqȝ diem hominū desiderē.sed toto mētis ardore desiderē diē tuū. Quartum verbū fuit quādo circa horā nonā pre nimia doloris angustia clamās voce magna dixit hely hely lama zabathani. Et quod hebraice dixit euangelista exponit dicens hoc est. Deus meus cuius sum filius per naturam inquantum deus deus meus cuius sum filius per vnionis gratiā inquātū homo:et sic geminatio duplicē ostendit naturā in eo vt quid dereliquisti me .i. penis et morti exposuisti. Hoc nō loqͥtur deitas que passa nō fuit:qꝛ diuinitas in christi passione semper illesa mansit Sicut si sole suplucente in ligno securis lignū incideret sol impassibilis permaneret:multomagis verbi diuinitas fm̄ ypostasim carni vnita carne patiente permanet impassibilis et illesa. Sed loquitur hoc humanitas que videbatur derelicta et dolorem sustinuit: quia illa morti tradita et passa fuit.q.d. Pater intantum mundū dilexisti ꝙ me pro ipso tradidisti:et dereliqͥsti iudeis ꝛ morti. Subtraxit enim protectionē:sed non soluit vnionem Hoc etiam dixit vt magnitudinem sue pene ostenderet Ita enim grauiter dolebat/ac si nō dei filius:sed inimicus esset. Et ideo penitus videbat̄ derelictus a deo nullum refrigeriū vel iuuamen recipiens ab eo. Derelictū ergo se clamat: quia licet multi multa propter deū passi sint/oībus tamen deus aliquid consolationis et refrigeriū ministrabat:xp̄m vero totaliter dolori subiecerat vt doleret quantū dolere poterat. Unde non est intelligēdū ꝙ diuinitas humanitatē deseruerit vel ab ea separata fuerit: deū enī quē inuocabat inseparabiliter semꝑ secū habebat:qꝛ nunqȝ desinebat esse de⁹/siue aīa cōiūcta corpori/siue separata:nā et tūc aīa illa erat deus:et corpus mortuū erat deus:sed qꝛ tradit⁹ erat ita calamitatibus ꝙ videbatur a deo derelict⁹ quasi fm̄ hūc sensum diceret. Ut qđ tā immanib⁹ et intolerabilibus me exposuisti doloribus ꝛ penis/ac si me dereliqueris. Uehementissimo enī dolore in carne sua tenerrima tenebat̄:ꝛ amarissimo dolore pro cōpassione sue matris et alioꝝ in aīa torqͣbatur. Et tn̄ ꝓ bono nr̄o ipsemet voluit hec transire:ꝛ sic sustinebat vt nos aliquando exemplo suo taliter patiamur/ ac si deo derelicti videamur. Siue qn̄ dn̄s vult nos ꝓbare:vel nosmetipsi volum⁹ nobis etiā aliqͣs penas inferre vt sic dn̄o nr̄o conformemur in pena vt et possimus cōformari in gloria. Uel se derelictū a deo patre dicit : quia tunc fere inutilis videbatur ei⁹ passio. De toto enī genere hoīm nō videbat̄ aliquis redimi nisi latro/q fere sol⁹ in eū credebat:excepta beata virgine que tunc etiā credidisse nō ambigitur: in huiusmodi enī ipa semper excipitur. O domina mea qͣto dolore tenebaris quādo filiū tuū sic clamantē audiebas. Et attēde ꝙ in isto clamore nō erāt adhuc tenebre ꝛ ideo qđ de tenebris

Dyonisi⁹ eclipsim vidit

Derelict⁹ cur dicat̄ christus.

Verbum acerbitatis.

est dictū est per anticipationē accipiendū. Hoc quartū
verbū christi fuit magne acerbitatis: q₂ clamādo osten:
dit magnitudinē sui doloris: qui tantus fuit ꝙ pre eius
acerbitate se clamat a pr̄e derelictū/et in acerbitate pas
sionis omni solatio destitutū. Que quidē acerbitas pas:
sionis ex hoc apparet ꝙ ipse patiebaꝛ exterius in toto
corpore/ꝛ ex omni parte sensuū/ꝛ ex omī genere tormē:
toꝝ: intus vero ex materna compassione que oēs christi
dolores corporales in seipsa per materni cordis cōpas:
sionē plenissime trāsformabat: et ex discipulorū lapsu et
excecatione qui oēs tunc a fide exciderāt: necnō ex pre:
ciosi sanguinis tā multiplici de ꝑditione: q₂ cōsiderauit
ꝙ preciū sue redēptionis in tot hoībus ingratis anni:
chilari debuit hoc enim. ſm Bernard. maiorē dolorem
ei intulit q̄₃ omnes pene quas extrinsecus pertulit. Un:
de bis ingeminat deus meus vt ex hoc ostēdatur immē
sitas sui doloris: tā in carne q̄₃ in aīa q̄ₜū ad vires infe:
riores corpori affixas: q₂ in superiorib⁹ viribus anime
fruebaꝛ ꝑfecte/licet ī inferiorib⁹ torq̄retur acerbissime.
Clamauit etiam voce magna peccatū inclinando quod
fuerat tāte mortis ꝛ miserie causa. q₂ ſm Ambro. quoꝝ
suscepit naturā horum plorauit miseriā: ꝛ vt duritiā hu

Cōpatiendum xp̄o triplici ratione.

mani affectus ad sui excitaret compassionē. Sciendum
tñ ꝙ homo rationabiliter debet moueri ad cōpatiendū
christo triplici ratione. Primo ex motu creature insen:
sibilis que tota xp̄o morienti compassa fuit. Secūdo ex
cōditione sue ꝓprie nature: natura enim tot mēbra ꝓui
dit corpori hūano quot sunt dies in anno (vt dicūt phi:
sici) ad designādū ꝙ nō sit dies vel momentū in quo hō
beneficiū redēptionis affectuose et cū gratiarū actione
nō debeat recordari. Tertio ex diuine vocis imprecati
one: q₂ ipse spōsus amaritudinē sue passionis iubet sine
interuallo iprimi nostris mēsibus dicēs: pone me sicut

Can. viij
Canti. j.

signaculū super cor tuū. Cui voci aīa deuota obtempe
rans respōdet: fasciculus mirrhe dilect⁹ me⁹ mihi: inter
vbera mea cōmorabiꝛ. De hoc clamore appropriate di
ci possunt verba beati Aug. in sermone. Satagētis ꝛ sol
liciti pro nobis ī tribulatione positi verba sunt ista: ver
ba quidē teneritudinis et meroris verba amaritudinis
et doloris. Nā qui deuote cōsideraret ex q̄₃ anxio gemi:
tu: ex q̄₃ alto singultu: ex q̄₃ profundo luctu: ex q̄₃ amaro
planctu hec vox in cruce proruperit ab ore dñi iesu: nul
lus est si haberet pect⁹ ferreū quin molliretꝛ cōpūctione
si saxeū quin scinderetur cōpassione: si ligneū q̄n flecte:
retur cōdilectione: si ereū quin liquaretꝛ contēplatione.

Duplex natura in christo.

In hoc verbo duplex natura in vna ꝑsona xp̄i clama:
uit ad duas ꝑsonas in vna essentia dei: et ideo geminaꝛ
ꝑsona sub eodē actu verbi deus meus deus meus vt q̄d
dereliquisti me. Clamabat enī in christo affectio ratio:
nalis nature/propter zelum ardētissime compassionis.
clamabat afflictio sensualis iacture propter telū acutis
sime passionis. Clamat affectio rōnalis de⁹ de⁹ me⁹ vt
quid dereliquisti me: in tāto mētis suspirio et merore: q̄
nō dereliquis clamātes ad te. Clamat afflictio sēsualis:
deus meus deus meus vt q̄d dereliquisti me in tāto car
nis supplicio et dolore: qui nō derelinquis presumētes
de te. Magnā enī patiebatur exterius amaritudinem:
sed longe plus cruciabaꝛ interius ꝓpter ingratitudinē

Hugo in ꝑsona xp̄i nos alloquentis.

Unde Hugo inducit eū ī cruce sic loquentē. Cerne ho
mo q̄d pro te patior: vide penas q̄bus afficior: vide cla:
uos q̄bus cōfodior: et cū sit tant⁹ dolor exterior/intus
tamē plāct⁹ est grauior tā ingratū dū te experior. Per
hoc verbū quartū docemur ad deū ī necessitatibus cla
mare/ꝛ in periculis ad orationē recurrere. vñ Aug. In
sup addidisti deus meus vt quid dereliq̄sti me/vt oñde
res effectū orationis/que sicut scutū accipienda est con
tra iacula tentationis in tp̄e tribulationis. Orauerat si:
quidē dñs iesus in horto: orat ꝛ ī patibulo q₂ reuera orō
est subsidiū in periculo. Ascende igitur anima mea tur:
rim et castrū orationis. ipsa etenī est vnguentū egroto:
rum: scutū infirmoꝝ: adoramentū ciuiū supernorū. hec
Aug. Ex hoc ergo articulo derelictionis xp̄i a deo ha
beꝛ documētū ꝙ in nostris tribulationib⁹ debemus ad
deū recurrere: ꝛ ei desolationē nostrā cōqueri orādo vt
ipse tribulationē nostrā digneꝛ respicere. Sicut xp̄us q̄
in angustia tribulationis posit⁹ clamauit ad deū patrē
dicēs [de⁹ me⁹ deus me⁹ vt q̄d dereliquisti me. Quod
(ſm glo.) nō solū fuit verbū cōquestionis: sed et orōnis
Que quidē oratio hic subintelligitur: et ī psalmo illo ex
quo xp̄s hoc assūpsit expꝛimiꝛ vbi diciꝛ. Deus de⁹ me⁹
respice in me: quare me dereliquisti. Ubi hoc q̄ꝺ dicitur
respice in me est orō: et nō est in hebreo: sed additū a se:
ptuagita interꝑtibus magis sensū q̄₃ verba sequētibus
q̄ꝺ vero seq̄tur quare me dereliquisti est conquestio. In
hoc ergo verbo xp̄i fuit oratio īplicita: sed cōquestio ex:
plicita. De qua oratione videꝛ loqui apostolus dicēs de

Hebre. v.

xp̄o. Qui in dieb⁹ carnis sue ꝑces cū clamore valido et
lachrimis offerēs exaudit⁹ est pro sua reuerentia. Igiꝛ
et nos cōquerentes deo tribulationē nostrā semꝑ subin:
tendamus orationē: vt ipse in nos respiciat et adiuuet.
Exprimit ergo hic dñs formā tēptati ꝛ liberati: qui dū
est in tribulatione putat se quasi derelictū a deo: cum tñ
ꝓpior sit dñs hoī in tribulatione posito. iuxta illud ꝑs.
Cum ipso sum in tribulatione. Dereliquit quippe dñs
amicos suos/dū in tribulationibus eos exponit ad tp̄s
vt misereatur in eternū. Dereliq̄t. i. ad modū dereliquē:
tes se h₃: q₂ ꝓtectionē suā subtrahit. Sicut enī deū peni
tere est ad modū penitētis se hr̄e ita hic deū aliquē dere
liquere est ad modū derelinquētis se hr̄e. ¶ Ad cōformā
dū se huic articulo mediteꝛ hō q̄₃ atrocib⁹ penis exposi
tus fuerat xp̄s q̄ñ sic clamauit ad pr̄e₃: et recolligat oēs
passiones ꝛ tribulationes suas: ꝛ conqueraꝛ eas deo pr̄i
in vnione passionū christi: clamās in toto corde simul cū
xp̄o verba hec. deus me⁹ deus me⁹ respice in me: vt q̄d
me dereliquisti. Nec mireꝛ vel deficiat si tribulari ꝑmit
titur: q₂ sic suo capiti cōformatur. Dñe iesu qui pendēs
in cruce preces ad patrē cum clamore valido et lachry:
mis obtulisti: da michi in omni tribulatione et angustia
mea ad te clamare: nec tu me patiaris velut derelictum
a tua mīa reprobari: sed exaudias de celo vocem meam
et facias in tribulatione prouentū: vt sentiēs me tua mi
sericordia saluatū possim cantare gloriā et laudem tuā
dicens. Uoce mea ad dñm clamaui: voce mea ad deū et
intendit mihi [Quidā autem illic stantes et audientes]
hoc verbum dñi [dicebant. Helyam vocat iste] hi (ſm
hiero.) romani milites ip̄m custodiētes fuisse videntur:

Dicentes helyam vocat.

q̄ erāt gētiles nō intelligētes hebreū: et putantes ꝓpter
sonū et quandā affinitatē vocabuli hely idem q̄ꝺ helyā
sonare: et helyā vocari. Uel fuerūt iudei dñm imbecilli
tatis infamantes ꝙ helye deprecaretur auxiliū: reputā:
tes eū minorē fuisse helya. Uel forte ipsi iudei potuerūt
hoc dicere nō bñ intelligētes q̄ꝺ diceret ꝓpter tumultū
obstrepentē circunquaq₃. ¶ Quintū verbū fuit cū [iesus
sciēs oīa cōsummāta] que lex et prophete dixerāt de eo
et q̄ erant scripta de xp̄o passuro: et que oportebat fieri
anteq̄₃ acciperet acetū ꝛ traderet spiritū: vt hoc etiā cō:
summaretur q̄ꝺ in scriptura predicta restabat: et consu
mandū erat/sc₃ in siti mea potauerunt me aceto [dixit.
Sitio] ac si diceret. Hoc solū ex scripturis implendū re
stat/ꝑficite q̄ꝺ ꝑdixit. Unde cū dicitur [vt cōsummare:
tur scriptura] ly vt nō poniꝛ causatiue sed ꝯsecutiue: nō
enī ideo xp̄s hoc fecit q₂ scriptura hoc predixerat: nam
tūc sequeretur ꝙ nouū testamentū ꝓpter vetus et eius
impletionē esset: cū tamē ecōuerso sit: sed ideo predictū
est: quia per christū consummandū erat: ꝛ hoc enī facto
impleta est scriptura prophetie: et sic in alijs suo modo
intellige [dixit ergo. Sitio] sc₃ hoīm salutē: quia hāc de

Sitis xp̄i

siderio cordialꝛ sitiuit videlicet sitim sitiens. i. desiderās
vt nos sitiremus fontem viuū. Hoc quintum verbū fu:

Verbum cōsolationis.

it maxime consolatoriū omniū toti⁹ ecclesie fideliū q̄ñ
dixit sitio. s. salutē humanā feruentissimo desiderio. In
hoc enim ostendiꝛ eius ardens desideriū de salute gene
ris humani qui vult oēs hoīes saluos fieri: nā vehemēs
desideriū exprimere cōsueuimus per sitim. vñ dicit ꝑs.
Sitiuit aīa mea ad deū fontē viuū. vñ bernard⁹. Sitio

Ps. xlj.

ait xp̄s nō doleo. O dñe quid sitis. Fidem vestrā: salutē
vestrā: gaudiū vestrū: plus aīarū vestrarū q̄₃ corporis
mei cruciatus me tenet: et si non mei saltē vestri misere:
mini. Et iterum. O bone iesu coronā spineā sustines de
tua cruce/et vulnerib⁹ tuis taces: ꝛ pro sola siti clamas
dicēs sitio. q̄d ergo sitis? Certe solā redemptionē hoīs
et gaudiū humane salutis. Per hoc verbū quintū doce
mur salutē nr̄am desiderare: et eternā vitā appetere. vñ
Augu. Adiecisti etiā dñe iesu christe sitio: quid sitis dñe
iesu? vinum de vite/aut aquam de flumine. Sitis tua sa
lus mea: cibus tu⁹ redēptio mea. Siti igitur aīa mea et

desidera sicut desiderat ceruus ad fontes aquaꝝ: illũ videlicet qui sitiuit te: nõne tedet te aĩa mea intemperies aeris/molestia carnis/et cordis pugna cũ vitijs: varietas forme mutatio ꝛ ĩcertitudo tp̃is: expectatio ꝛ timor mortis. Cur igitur non cupis dissolui et esse cum Christo? Cur te retardat vita mortalis ꝛ non prouocat te vita vitalis btĩtudo fõtalis: societas ꝛ leticia spũalis. Desidera igit̃ et cõsidera q̃ magna multitudo dulcedinis tue: q̃ gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei: vbi est lumẽ vite fõs toti⁹ dulcedinis ꝛ beatitudo vtriusq̧ hoĩs. hec Aug. In hoc v̄bo dñi fuit magna cõpassio matris et sociarũ eius ꝛ iohãnis: ꝛ maxima exultatio illis pessimis nã licet exponi possit q̄ sitiebat salutẽ: tñ ad litterã estimare potes q̄ ĩ veritate multũ sitiebat: q̄ꝛ ꝑpter nimiũ laborẽ et sanguinis emanationẽ tot⁹ desiccatus intus et arefactus ꝛ adustus erat: et ꝑpter hoc sitiebat supra modũ: et talis sitis est maximũ tormentũ. Et cũ illi maligni cogitare nõ possent in quo ampli⁹ ei nocerẽt: acceperunt vexandi materiã [ꝛ dederũt ei in spongia] q̄ propter porositatẽ de aceto multũ ĩbiberet [arũdini ĩpositã] vt sursũ ad os ꝑtingeret: ac [ysopo circũposita] ꝛ circũligata: vt per ysopũ herbã amarã de spongia sugeret [acetũ] seu vinũ acetosum [cũ felle mixtũ seu mirrhatũ] q̄le etiã sibi priusq̧ crucẽ ascenderat ꝑpinauerãt. Sic ergo bis potatus fuit ꝛ ante crucifixionẽ/ꝛ in crucifixione. Et est ratio potationis/et ratio geminatiõis hui⁹. Dicunt enĩ quidã crucifixos citi⁹ mori si aceto potẽtur et ideo potat⁹ est iste ꝛ nõ alij vt citi⁹ moreret̃: et hoc vl' instinctu iudeoꝝ qui captabant maxime mortẽ xp̄i: vel ex tedio militũ: vt citi⁹ a custodia eius absoluerent̃: q̄ꝛ tedebat eos ibi morari. Cõpetit autẽ mysterio gemina potatio ꝑpter geminã personã que peccauerat gustato ligno vetito ex qua dãnata erat generis humani propagatio. In hoc etiã potu amaro amaritudinẽ sue puersę volũtatis ostenderũt: q̄ꝛ q̄tum poterãt: tñ ei nocuerũt. De quoꝝ malicia sic dicit Chry. Tu aũt mihi temeritatẽ eoꝝ qui assistebãt cogita. Et si decẽ milia habuerim⁹ inimicoꝝ: et si insanabilia passi sum⁹: videntes eos ĩter fici flectimur: hi vero neq̧ in his que videbant facti sũt mansueti: sed seuiebant magis et insaniã intendebant/ ꝛ spongiã afferentes aceto potabãt. hec Chry. vnde ꝑm Remig. Ipsi iudei erant acetũ degenerates a vino patriarcharũ et ꝓphetarũ in acetũ. i. in maliciã et crudelitatẽ: habẽtes fraudulenta corda quasi spongiã cauernosis atq̧ tortuosis latibulis. Ob h̄ aũt signãter fel cũ aceto sibi porrexerũt in vt oĩbus sensib⁹ ip̄m amaritudine replerẽt: iam enĩ velatus fuerat oculis cõtra ligni vetiti procacẽ visionẽ: iam maxillas eius pugnis attriuerant cõtra pomi vetiti masticationẽ: iã collum eius alapis ciciderant cõtra cibi vetiti traiectionẽ: solum restabat os et nares affligere: et ideo nares xp̄i affligebant tam cadauerũ fetorẽ q̄ aceti odorẽ: os vero affligebant fellis amaritudine. Et ip̄e acetum quidem accepit non vt biberet sed gustauit: vt scripturã seu qd̄ scriptũ erat ĩpleret. Et q̄ꝛ hely hely clamauerat/ceteri potũ ei dantes dicebãt. [Sine] i. expecta [videam⁹] ꝑ experimentũ [an veniat helyas liberãs eũ]. Quia vero vocẽ dñi male intellexerant: nõ enĩ helye/sed deo loq̄batur: ideo frustra ꝛ inaniter aduentũ helye expectabant. Ecce qualis cena dabatur dño nostro: hora aũt iam cenãdi: sed p̄ labore et dolore non petijt aliud ꝑ cena nisi potum et filij dyaboli dederũt ei ꝑ cibo fel: ꝛ ꝑ potu acetũ. O nos miseri quid faciem⁹ qui aliter cenare/ꝛ aliter potare volumus: et delicias querimus. Certe si mille ãnis homo viueret et quotidie in pane ꝛ aqua ieiunaret/vnicã cenam illã sufficienter cõpẽsare nõ posset. Veruntamẽ qui põt capere capiat: q̄ꝛ durus est hic sermo ꝑ carnalib⁹: ꝛ ideo nõ sapiũt: nõ sẽtiũt cum sapore que dei sunt/ꝛ cõsolationes internas amittunt. Quia si acetum dño ꝑpinatũ ad mentẽ reducerent: in cibo ꝛ potu quãtũcũq̧ vili saporẽ inuenirent. vñ Bern. Nõ est cibus adeo aridus qui nõ efficiat̃ sapidus si illius aceti qd̄ ꝑpinatum est cõdimẽto fuerit temperatus. Si ergo cib⁹ ex defectu salis vl' alia ex causa fuerit tibi insipidus: nõ appõas ibi sal vel cõdimentũ aliud: sed ꝑpter xp̄m felle ꝛ aceto potatũ sensus litati resistas: cogitãs q̄ ꝑ pc̄tis tuis in pane ꝛ aqua abstinere debes/ꝛ q̄ multi paupes sibi ista reputarẽt ad delicias: et tũc videbit̃ tibi magna gratia aliq̄d adiecisse ad hec ipsa. Ex hoc articulo potationis aceti trahũtur plura documenta. Primũ accipiendo ista mystice ĩ bono sensu/sicut iudei et milites multa fecerunt mala intẽtiõe que tñ mysteriũ boni nobis importãt: ꝛ ꝑm hoc docemur hic q̄ et nos vinũ deuotiõis admixtum mirrha mortificationis carnis et felle amare cõpunctiõis xp̄o propinare debemus. Tale enĩ vinũ mirrhatũ ꝛ fellitum xp̄s a nobis sitit: ꝛ oblatũ libenter gustat: sed nõ vult bibere et in se traijcere: q̄ꝛ ip̄e bonoꝝ nostroꝝ non eget. Quid enĩ christo de nostra deuotiõe/mortificatiõe: ꝛ cõpũctiõe accrescit? Sed talia ab eo gratãter gustata nobis relinquit/quibus oĩa illa cooperant̃ in bonũ: imo et amara fiunt nobis dulcia merito sue passiõis. Aliud documentũ est accipiẽdo ista in malo sensu q̄ nos caueam⁹ ne vinũ mirrhatũ vel fellitũ xp̄o bibendũ offeramus: q̄ꝛ sicut tunc iudei ita etiã hodie mali christiani dant deo bibendũ amarũ potum: et xp̄o sitienti salutẽ aĩaꝝ offerũt amaritudinẽ peccatoꝝ. Quicũq̧ enim recte credũt: sed male viuũt: hi xp̄o dant bibere vinũ cũ mirrha ꝛ felle mixtũ q̄ꝛ vinũ christiane professionis vel deuotionis miscent cũ mirrha et felle scandalose conuersatiõis inq̄tum male viuendo scãdalizãt eccl'iam quales sunt precipue mali prelati sacerdotes et monachi/ꝛ alie persone religionis speciem ꝑtendẽtes: q̄ specialiter se ad cultũ dei deuouerunt. Qui pre ceteris xp̄ianis vinũ deuotionis: qd̄ deũ ꝛ hoĩes letificat deo offerre deberẽt: sed per suã scandalosã cõuersationẽ vinũ suũ mirrha ꝛ felle maloꝝ exemploꝝ miscent/et hoc deo offerũt q̄bus dñs exprobrat dicẽs. Vinea mea electa ego te plãtaui: quõ cõuersa es in amaritudinẽ. Hiere. ij. Alij sũt q̄ acetũ in spõgia cum calamo dño offerũt: q̄ extraneas ꝛ a veritate alienas sẽtẽtias ex scriptura applicãt xp̄o q̄si eas dicẽti q̄les sũt q̄ singulares sensus a cõi eccl'ie doctrina extraneos ex scriptura trahere moliunt̃: ꝛ sic in errores homines mittunt. Hi enĩ spõgiam aceto implentes calamo scripturã imponũt/ꝛ ori ei⁹ offerũt: et talis potus est xp̄o ĩsipid⁹: nã [cum gustasset noluit bibere]. Ex q̄ etiã nobis dat̃ documentũ q̄ sicut xp̄s non denignat⁹ fuit ꝑ nobis acetũ gustare: sed non bibit: sic ꝛ nos suo exẽplo discam⁹ p̄dictos aridos hoĩes tã scãdalosos ĩ vita q̄ sup̄stitiosos ĩ doctrina gustare quidẽ. i. pati et tollerare: sed nequaq̧ bibere: ꝛ eoꝝ vitã et exempla nobis incorporare queadmodũ dñs noster acetũ nõ bibit: q̄ꝛ tales ĩ corp⁹ ei⁹ traici nõ possunt. Itẽ est documentũ ꝑ religiosis ꝛ penitentib⁹: q̄ si q̄n eis apponit̃ cibus vel pot⁹ p̄nalis ꝛ min⁹ sapidus/recogitẽt xp̄m felle et aceto ꝑ nobis potatum. Post cõcupiscẽtias ergo tuas nõ abeas: sed eas viriliter frangas: ꝛ tũc felle amaritudinis cũ dilecto tuo potaberis. Eccl. xviij. Ad ꝯformandũ se huic articulo recogitet hõ quanto desiderio saluator noster salutẽ nostrã sitiuit: ꝑ q̄ etiã acetũ cũ mirrha ꝛ felle accipe nõ dedignat⁹ fuit: ad ostendendũ q̄ nõ salutẽ q̄ est vita eterna ꝯseq̄ valeamus: nisi pri⁹ amaritudinẽ vite p̄sentis gustem⁹. Iesu q̄ nostrã salutẽ sitiẽs aceto ꝛ vino mirrhato cũ felle potari voluisti salua me tua gratuita gr̃a in numero saluandoꝝ: et da mihi ĩsa vice sitire te fontẽ vite ꝛ aque viue corde diligendo: ore laudãdo/ꝛ p̄dicãdo: ꝛ amorẽ ad te habitum op̄ib⁹ oñdẽdo fac me vinũ deuotiõis cũ mirrha mortificationis carnis ac felle p̄nalis cõpũctionis tibi digne offerre: ꝛ da mihi acerbitatẽ calicis tui non horrere: sed cũ gaudio ãplecti ꝛ bibere ad salutẽ: vt ꝑ amore tuo aĩe mee sitiẽti amara dulcia videant̃. Sextũ v̄bũ fuit cũ dixit. [Consũmatũ est] i. totũ ꝯpletũ est ĩ ope etiã vsq̧ ad aceti potũ q̄cq̄d de me lex ꝛ ꝓphe p̄dixerãt: q̄cq̄d de me scriptũ erat ꝛ op⁹ redẽptiõis hũane/ꝛ oẽ op⁹ meũ qd̄ in mũdo facere debui: consummatũ est ꝑfectũ: ac etiã oĩs pena ꝛ oĩs pugna ꝯsũmata est ꝛ ꝯpleta: oĩsq̧ labor ꝛ dolor quẽ suscipe venerã est finit⁹: tp̄s q̄q̧ quo inter hoĩes esse debui ad honorẽ dei p̄ris ꝛ vtilitatẽ fideliũ est ꝯpletũ: ꝛ obedientiã quã dedit mihi p̄r p̄fecte ꝯpleui: ꝛ q̄cq̄d oportebat fieri anteq̄ morerer factũ ẽ: ꝛ nihil remanet nec quicq̄ iam restat qd̄ anteq̄ moriar adhuc fieri oporteat. Et hãc ꝯsummationẽ etiã ip̄e p̄dixerat: ꝯsũmabũt̃ indẽs oĩa q̄ scripta sũt per ꝓph̄as de filio hoĩs. Aceto igit̃ ꝛ felleo poculo ꝑpinato intulit [ꝯsummatũ est] itaq̧ si ĩ gustu aceti ꝛ fellis toti⁹ amarissime passionis ꝯsũmata plenitudo ꝯsisteret. Per h̄ enĩ diluit prim⁹ ille male delectabilis gustus. Nã cũ per gustũ ligni suauis ꝛ veti

Margin notes (left column): Cõpassio marie non habentis potum. — Potatus bis: et causa potationis. — Iudeorũ puersitas. — Sensus oẽs ĩ xp̄o passi. — Cõtra gulosos.

ti totiꝰ nr̄e ꝑditiōis cā extiterit preuaricator adā opor-
tunū fuit ⁊ cōgruū ꝑ viā cōtrariā inuenire saluti nr̄e re
mediū. Et cū in singulis mēbris ipsius acutissimarum
passionū militātes sagitte crebrescerēt quaꝝ īdignatio
ebibebat spm̄ eiꝰ decebat vt cibi ꝟbiq; vehiculū nequa-
q̄ꝫ maneret īmune: vt verificaret illud ꝓphetie repleuit
Verbū ꝑ- me amaritudine inebriauit me absinthio. Hoc verbum
fectionis. sextū magne ꝑfectiōis fuit cū dixit [cōsummatū est] per
hoc insinuans ꝙ oīa ꝯsummauerat q̄ pro salute hūana
ꝑm xp̄m pati vel agere oportebat. Et exēplariter. Nā
sicut bonꝰ medicꝰ primo ꝓ infirmo dietā taxat. Secun
do sudorē ꝓcurat. Tertio si predicta nō sufficiūt idicit
minutionē ꝓ humorū correctiōe. Quarto ministrat po-
tionem ꝓ male materie euacuatiōe: sic xp̄s vt nos a mor
bo pcti saluaret ꝓ nobis. Primo quadraginta diebꝰ ie
iunauit. Secundo sudorē sanguineū ꝓ nobis exalauit.
Tertio ꝑ totū corpus suū minutionē celebrauit qn̄ pro
nobis totū sanguinē suū abundantissime sine numero ⁊
mēsura fudit: sic ꝙ corpꝰ suū in cruce pendēs tanq̄ꝫ cre
miū exaruit. Quarto et vltimo ꝑdictis antidotis nō cō
tētus potionē amarissimā sūpsit: qn̄ ꝓ nr̄a egritudine fu
ganda felle ⁊ aceto se potari ꝑmisit: ⁊ ideo ratiōabiliter
dixit [cōsummatū est] innuēs ꝑ hoc ꝙ oīa compleuerat
que ꝓ nostra salute fienda erāt. Per hoc verbum sextū
docemur penitentiā inchoatā cōsummare/ ⁊ vitā nr̄am
fine debito terminare. ac oīa opa nostra ad virtutū ꝑfe
ctionē et debitā ꝑducere cōsummationē. vn̄ Aug. Dixi-
sti etiā dn̄e ꝯsummatū est: cōsummata eteni erāt vatici-
nia ꝓphetarū: figure hostiaꝝ: acerbitas ⁊ diuersitas pe
narū: emendatio culparū. Felix q̄ poterit dicere cū iesu
cōsummatū est: cū iesu q̄ ē alpha et o / ⁊ ꝑmonū ꝯsumma
tio nō est premiū in inchoatiōe: sed in cōsummatiōe: non
dat denariꝰ incipientibꝰ: sed finiētibꝰ: et corona non cur
rentibꝰ: sed ꝑuenientibꝰ. Inchoa igit pn̄iam ⁊ cōsūma
vt ad crucē sicut xp̄s sicut latro curras ad pn̄iam nō de
scēdas de cruce/ vt salutē cōsequaris perseuerātia. hec
Aug. Sciēdū aūt ꝙ cōsummare idē est ꝙ simul sūmare.
vn̄ tunc aliq̄d cōsūmat qn̄ oīa singillatim acta vel passa
simul summant. i. in sūma recolligunt. Sic fuit ī propo-
sito. Nā post q̄ꝫ xp̄s oēs penas passiōis sue sigillati ꝑtu-
lerit ⁊ nihil ampliꝰ circa mortē patiēdū restaret: tūc de
mū oīa ꝑpessa rememorās recolligit ea simul in vnā sū-
mā et obtulit ea deo patri dicēs [cōsūmatū est]. q. d. cō
summatū est cpꝰ obediētie quā assumpsi: cōsummatū est
opus totius passionis mee qꝺ tibi deo patri meo offero
pro salute generis humani. vn̄ apl's. Cōsummatꝰ factus
Consūma est oibꝰ obtēperātibꝰ sibi causa salutꝭ eterne. Et aduer
tio penosa te ꝙ hec consummatio nō fuit sine notabili pena sicut q̄
ꝑtransiuit multa pericula vel grauia supplicia: non sine
magno horrore pōt cogitare ea licꝫ ex alia ꝑte gaudeat
ea in ꝑteritū ꝑtransiuisse: talem horrorē dolorosum non
dubiū quin xp̄s habuerit in cōsummādo oīa ꝑpessa nec
mirū: q2 talis ꝯsummatio virtualiter vel etiā integrali-
ter cōtinebat in se oēs ꝑtes passionis quas sil' in summa
Verbū ef- significabat cū dicebat ꝯsūmatū est. Quod ꝟbū magne
ficacie cō- efficacie esse in periculis ꝓhibet ab exptis. Et speciali-
tra fluxū ter valere dicit in īmoderato fluxu sanguinis naribꝰ si
sanguinis cū eodē sanguine scribat idē verbū in frōte patiētꝭ. Et
nō mirū si magne efficacie sit verbū istud in quo tota sū
ma passionis xp̄i continet. Ex hoc articulo ꝯsummatio
nis totiꝰ passiōis habet documentū ꝙ nos in fine cuius-
libet boni opis partes habētis debemus facere summā
vel epilogū: et sic in summa illud offerre deo verbi gr̄a.
Si q̄s ꝓ deo vadat romā peruenīēs ad terminū omēs
passꝰ ⁊ oīa vestigia sua offerat deo ⁊ beato petro dicēs.
ꝯsūmatum est. Similiter si q̄s legat psalteriū ī fine oēs
psalmos versus ⁊ verba totiꝰ psalterij in summa offerat
deo ⁊ sic de similibꝰ. Ita etiā facimꝰ in officio eccl'iasti
co qꝺ semꝑ ī fine cū collecta ꝯcludit q̄ ⁊ iccirco collecta
dicit: q2 in illa oratione tota vis illꝰ officij. quasi in sum
ma est collectio. Eodē modo hoc verbū ꝯsummatū est:
fuit collecta totiꝰ passionis xp̄i circa mortē. Ad confor
mandū se huic articulo recolligat hō breuiter in summa
oēs articulos passiōis ꝑlibatos: ⁊ agat ꝓ eis gr̄as xp̄o
et deo patri dicēs ꝯsummatū est: vel alias ꝓut deuotio
ministrabit. Iesu saluator noster ⁊ ꝯsummator gloriosi
operis qꝺ accepisti a patre cōsummandū: qui incepisti
opus tuū cū multis laboribꝰ: ⁊ ꝯsummasti cū maximis
doloribꝰ: et tandē ꝯsummationē totiꝰ passiōis tue in sū-
ma deo patri obtulisti dicēs [ꝯsummatū est] benedictū
sit dn̄e ex hoc nomē sanctū tuū: q2 ad hoc ꝯsummasti vt
nos simus in bono ꝯsummati: et inimici nr̄i oēs ꝯsūpti:
rogo te da mihi mādata tua ꝑ ficere: ⁊ in tuis virtutibꝰ
ꝓficere: ac oīa ꝑ me te opante bene acta et passa ad tuā
laudē ꝯsummare: cōsummata tibi ⁊ ꝑ te deo patri offer
re: vt in hora mortis possim dicere: ecce dn̄e ꝯsummaui
⁊ ꝑfeci opꝰ qꝺ dedisti mihi vt facerē: et nūc venio ad te
magistrū meū ⁊ dn̄m iesum xp̄m: et tunc merear videre
facie ad faciē/ et omnis cōsummationis finem. Oratio.

Domine iesu xp̄e qui hora diei sexta fuisti ante
crucem vino mirrhato seu fellito potatꝰ: ac de
nudatꝰ: et tuis vestibꝰ spoliatꝰ: in manibꝰ q̄ꝫ
et pedibꝰ clauis accutissimis ꝑforatꝰ: ⁊ duris-
sime cruci affixus in cruce aūt positꝰ: a multis blasphe-
matꝰ et derisus: et iterū aceto seu vino acetoso potatus
da mihi q̄ pctis meis crucē merui vt ī te aspiciēs totus
totaliter carne et spū transfigar: oīq; iniuria ⁊ cōtume
lia ac cōfusione ꝯtempta tecū cruci affigar: vt nec aliq̄d
sentiā: nisi te iesum: te inquā crucifixū. Amen.

De Nona. Capitulum.lxiiij.

Hora nona cogitabis mē mat. xxvij
te lugubri ⁊ deuota si piam habes ani Mar. xv.
mam qualiter siccat ipse fons vite et Lu. xxiij.
dulcedo cordium nr̄oꝝ iesus dn̄s tuꝰ Ioh. xix.
amātissimꝰ / ⁊ omni gratiositate acce Contēpla
ptissimꝰ venis iā ex sāguinis effusiōe tio christi
exhaustis: ⁊ viribꝰ deficientibꝰ appro moriētis.
pinquās morti incipit oculos languescētes deprimere
et facie pallescere. Et qn̄o incipit inclinare caput ꝟsus
matrē suam quasi dās ei aue vltimū: aue inq̄ꝫ doloris et
oīs desolationis qꝺ nō poterat ore et verbo exprimere
pre nimia passiōe et inestimabili dolore / ⁊ quasi cōmen
dans ei corpus suū tā crudeliter fossum ac laceratum ⁊
dissipatū vndiq;. Et etiā versus patrē suū quasi osten-
dens ex modo moriendi ꝙ moriebat ex obediētia pr̄is
et nō inuoluntarie: et quasi gr̄as agēs eidē ꝙ ip̄m reuo-
cabat ad se: docēs nos sil'r gr̄as ī aduersis agere ⁊ si-
gnificās se ꝑ varias tribulatiōes ad ꝑmia sequēdū/ ⁊ q̄
si tradēs ei spm̄ suū. Etiam q̄si declinare a crucis titulo
se oñdēs et vanā gloriā vitare nos docēs: ac si diceret.
Nolo hic regnare: nolo scribat aut nominet me regē py
latus. Et etiā quasi me patri recōciliato nunciaus mihi
pacē me salutet et osculū mihi ꝑbet: et aures meis preci
bus que priꝰ nō ꝓfecerūt ad exaudiendū inclinat. Quo Verbū se-
facto cōclusit vltimū ꝟbū. s. septimū cū clamore valido ptimum ⁊
et lachrymis dicēs. [Pater in manꝰ tuas]. i. in potesta vltimum.
te tua [cōmēdo spm̄ meū] Per qꝺ voluit nobis declara Hic sctōꝝ
re ꝙ sanctorū aīe ex tunc in manꝰ dei ascēdūt; nā priꝰ ab celū petiit
inferis oīm aīe tenebant donec venit qui captiuis redē nunc.
ptionē ꝑdicauit. vn̄ Cyrillꝰ. Hec aūt vox edocet ꝙ aīe
sanctoꝝ nō deinceps in inferno clauduntur vt priꝰ: sed
apud deū sunt huiꝰ rei facto xp̄o principio. vn̄ ⁊ Anasta
sius. Cōmēdat eni patri ꝑ se vniuersos mortales ī se vi-
uificatos: nā sumus mēbra eius. ꝑm illud apl'i. Omnes
vnū estis in xp̄o. Prius ergo dn̄s clamauerat. Hely he Gal. iij.
ly: et modo clamat: pater in manꝰ tuas. Unde quidā di
cunt vt Hiero. ꝙ ab illo ps̄. Deus deꝰ meꝰ respice in me
vsq; ad istum versum: in manꝰ tuas: vbi sūt psalmi decē
et versus centū quinquaginta: xp̄s dixerit eos oēs pri
mū videlicet et vltimū versum cū clamore: sed interme-
dios sub silentio de isto clamore xp̄i sicut et de superio
ri videtur loqui apl's cū dicit. Qui in diebus carnis sue Heb. v.
preces cum clamore valido: et lachrymis offerēs: exau
ditus est pro sua reuerentia. Et ex hoc videt ꝙ xp̄s taꝫ Lachry-
in illis verbis hely hely q̄ꝫ in istis pater in manus tuas me xp̄i in
lachrymatus fuerit. Alij vero dicunt ꝙ christus totum cruce.
psalmū deus deꝰ meꝰ respice ī me: ⁊ deinde psalmū. In
te dn̄e vsq; ad versum in manus tuas cōclusiue decanta
uit. Cōmendauit dn̄s iesus patri spm̄ nō ꝙ egeret: sꝫ vt Verbū de
nos instrueret. In hoc eni septimo verbo qꝺ maxime de uotionis.
uotionis fuit: exemplū m'tiplicis īformatiōis nobis re
liq̄t ꝓut infra in documētis articuli patebit. Hoc autē Emissio
verbo vltimo dicto [incliato capite tradidit seu emisit spūs xp̄i.
spm̄] nō coactꝰ ⁊ inuite: sed qn̄ voluit ⁊ volūtarie sine co
actiōe [expirauit]. i. spm̄ extra corpꝰ spōte ⁊ ꝓpria pote

state misit nō ali⁹ extorsit. vñ Aug. Quis ita dormit qñ voluerit sicut iesus mortu⁹ ē qñ voluit? Quis ita vestē pōit qñ voluerit: sicut se carne exuit qñ voluit? Quis ita qñ voluerit/ obit quō voluit obijt? Ista speranda vel timēda ē ptās iudicātis: si tāta apparuit morietis: hec Au. Hic ḡ apparet q̄ xp̄s tradidit spm̄ clamādo: orādo et lachrimādo. In p̄mis duob⁹. s. in tradendo spm̄ ⁊ clamando diuinitas apparuit: et deitatis sue potētiā xp̄s declarauit. Tradere eni vel emittere spm̄ pprijs virtute diuine ptātis indiciū est/ et nemini nisi deo conuenit. Et p hoc q̄ moriēs clamauit aptissime se deū verū ostēdit: nā hoies alij moriētes nō clamare/ s; vix spirare vl tenuiter loqui possunt. In alijs aūt duob⁹. s. in oratione et lachrymatione humanitas apparuit: et miserationis affectū xp̄s manifestauit. Vñ igit matthe⁹ dicit [iesus aūt iterū clamās voce magna misit spm̄] Et Marc⁹ [iesus aūt emissa voce magna expirauit] qd hac voce magna dixerit/ lucas aperte designat dicens [et clamans voce magna iesus ait. Pater in man⁹ tuas ꝯmēdo spm̄ meū: et hec (inqt) dicēs expirauit] Johānes v̄o tacēs de hac voce scribit [cū ḡ accepisset iesus acetū dixit ꝯsummatū est: et inclinato capite tradidit spm̄] emissa tñ pri⁹ voce pdicta. Fuit aūt (vt dr̄) ita magn⁹ et validus clamor iste/ q̄ vsq; in infernū audit⁹ fuit et celū terrāq; tremere fecit. Vox ergo illa nō fuit naturalis: sed miraculosa: qr hō magno et lōgo cruciatu afflict⁹: ⁊ ex tali afflictiōe morti sic proxim⁹ nō posset sic clamare virtute nature: ⁊ ideo sequit̃ q̄ vox illa esset formata dei v̄tute. Hic nota q̄ eadē hora q̄ p̄m⁹ adā peccauit / sc̄ds expirauit. Pri m⁹ eni post meridiē peccauit: qr mox vt peccauit vocē dñi ambulātis ad aurā post meridiē audiuit: et tūc circa horā nonā sc̄ds adā expirauit. Vñ qua hora prim⁹ adā peccādo mortē huic mūdo idux it / eadē hora sc̄ds adā mortē moriendo destruxit. Et q̄ hora illi paradis⁹ ē cōclusus: eadē hora iste paradisū apperuit. qr f̄m Bedam ordo poscebat vt eodem tp̄is articulo quo ade peccanti obcluserat ianuā paradisi pāderet eā latroni penitenti. Et f̄m glo. cū sol a feruore tepefactus est passionē ꝯsum mat: ostendēs se mori ppter pctā quib⁹ a diuina luce et dilectione in hāc noctē cecidim⁹. Itē hac hora mortu⁹ est: qr p eū nouē ordines angelorū reparant̃. Notandū etiā q̄ sicut dr̄ in glo. thobie. dño i cruce passo dyabol⁹ quo pcurante crucifix⁹ erat aduenit querēs si qd pcti in ipso inueniret. Et dicit magister in histo. q̄ stabat supra brachiū crucis donec xp̄s expirauit: ⁊ tunc vidēs se ꝯfusū recessit: et veniēs ad tartara inuenit ibi aīam xp̄i portas et seras ꝯfrigentē: et iustorū inde educētem. Et tunc mox remotū est diuine visionis ipedimētū: qd̄ figurauit gladius flāme⁹ et versatilis positus ante paradisum. Sciendū autē q̄ inter oēs penas passionis xp̄i ista pena mortis fuit acerbissima: qr īter oīa terribilia terribilissimū est mors. ⁊ hoc est f̄m Damasce. ppter naturalem inclinationē anime ad corp⁹. Et fuit specialis rō in xp̄o de tali aīa ⁊ de tali corpore/ cui vtriq; diuinitas vnita fuit ī vnitate suppositi. Vñ oportuit q̄ illa separatio esset maxime penalis. ¶ Ex isto articulo expiratiōis seu mortis xp̄i habent̃ plura documenta. Primū est q̄ nos debem⁹ cōmori xp̄o/ moriendo videl; mūdo et pctis: si cū xp̄o in eterna vita viuere voluerim⁹. vñ apl's. Si cōmortui sumus cū xp̄o ⁊ ꝯuiuem⁹. Et de talib⁹ idē apl's ait. Mortui eni estis. s. mūdanis et caducis: et vita v̄ra abscōdita est cū xp̄o in deo. Scd̄m est q̄ xp̄s i angustia mortis voce alta clamās ad patrē. ⁊ cōmendans ei spm̄ suū reliquit nobis exemplū intime deuotionis / docens nos in hoc ip̄e bon⁹ magister qd nos in articulo tētationis et spāliter in agone mortis positi facere debeamus. Semper eni debem⁹ auxiliū n̄rm in deū ponere: ⁊ eū inuocare/ ac sp̄s n̄ros ei cōmendare: quor corpa quotidie tendūt ad mortē: et penit⁹ ignoram⁹ diē ⁊ horā. Et spāliter in hora et articulo mortis debemus hoc facere: qr maxie tūc est necesse: ⁊ ppter hostis iportunitatē maiorē/ et ppter n̄re virtutis debilitationē. Reliquit etiā nobis exēplū pfecte fiducie paterne defensionis. per hoc eni q̄ in man⁹ p̄ris celestis hō spm̄ suū cōmendat: secur⁹ esse debet q̄ diuina virtute ab incursu malignor spirituū defensatur. Tertiū documentum specialiter p religiosis qui moriuntur mūdo in religionis ingressu est q̄ ipsi debēt spm̄. i. voluntatē et sensum suū tradere in manus sp̄ualis p̄ris. s. plati sic q̄ ampli⁹ nō resumāt vsq; ad diē resurrectionis: exēplo xp̄i q̄ spm̄ suū quē moriēs in manus patris cōmendauerat: vlteri⁹ non nisi in resurrectione sua resumpsit. Cōmēdans eni spm̄ deo patri exemplū pfecte obedietie et subiectiōis reliquit / q̄ qlibet subdit⁹ suo plato spm̄ suū gubernandū et dirigendū cōmittit. Vñ qlibet subdit⁹ voto obedietie superiori astrictus hūiliter h; dicere suo prelato: pater in manus tuas cōmendo spm̄ meū. Illi ergo religiosi qui nūq; deposuerūt spm̄ suū/ vel ante resurrectionē resumūt: puta q̄ f̄m voluntatē suā facere/ et sensum suū sequi volunt: mēdaces sunt et resurrectionē pueniūt: et iō antichristi sunt. Quartū documētū est q̄ valde vtile ⁊ salubre est legere illos decē p̄salmos q̄s xp̄s orauit i cruce: qr nulli dubiū quin deuotionis effectū legenti eos conferant salutarē. Et dicit̃ q̄ spāliter valeāt ad expiationē negligētiarū i horis canonicis negligēter dictis. Quintū documentū est q̄ quantūcūq; aliqui sint iusti et sancti/ nūq; tñ se putent securos de dyabolo: cū ip̄e nec xp̄m in cruce dimiserit quin eum obseruaret. Quid ergo ꝯsumere poterit hō miser et fragilis? Certe de nullo nisi solū de morte xp̄i. vñ aug. Tota spes mea ē in morte dñi mei. Mors ei⁹ est meritū meū et refugiū meū: sal⁹: vita: et resurrectio mea Nō possū terreri multitudine pctōr meor: si mors dñi in mentē venerit: quia pctā mea illā vincere nō possunt. Sextū documētū ē q̄ nos multū tenemur amare xp̄m/ qui p nobis aīam suā posuit: et caput suū ad nos ī morte inclinauit. vñ Aug. Saluator noster caput suum inclinauit in morte: vt oscula daret dilectis suis. Et nos tōtiens dñm osculamur/ quotiēs in ei⁹ amore cōpūgimur Septimū documentū est q̄ qlibet xp̄ian⁹ moriēs debet illa quilq; supradicta seruare q̄tū poterit q̄ xp̄s moriēs seruauit. Ip̄e eni orauit: clamauit: plorauit: aīam patri cōmendauit. et spm̄ tradidit. sic et nos in extremis positi debem⁹ orare/ clamare / saltē corde plorare p pctis p verā penitentiā aīam deo cōmendare: ⁊ spm̄ tradere voluntarie. s. moriēdo: ⁊ voluntatē nostrā diuine volūtati tradendo. Ad ꝯformandū se huic articulo recogitet hō quāto amore saluator noster mortē ptulit: vt nos viuificaret: ⁊ q̄ cōditionē mortis subijt q̄ vitā vniuersis creaturis tribuit: et mortu⁹ est qui mortuos suscitauit: et reuoluat in mēte sua documēta p̄missa. ¶ Jesu qui in cruce moriēs aīam tuā patri ꝯmēdasti: da mihi īn hac vita tibi sp̄ualiter sic ꝯmori: quaten⁹ tu in hora mortis mee digneris aīam meā miserā habere ꝯmēdatā. Ego autē dñe in illas man⁹ tuas extēsas et pforatas: et sacrosanguine respersas cōmendo spm̄ et corp⁹ meū: et supplico charitati tue: vt in nouissima hora possim cū memoria integra/ fide pura ⁊ spe firma aīam meā in manus tuas misericordissimas cōmēdare/ quas p me saluādo expādisti in cruce: et audire merear verbū illud dulcissimum hodie mecū eris in paradiso [Et] tūc hac voce [velū tēpli] qd̄ erat foris ante faciē et introitū templi phibens aspectū sctōr que erāt intra tēplū [scissum ē in duo a summo vsq; deorsum] nō illud qd̄ erat intra templū iter sancta et sctā sāctor. vñ Origen. Duo aūt vela fuisse intelligunt̃. Vnū qd̄ velabat sctā sctōr. alterū exterius siue tabernaculi: siue templi. In passione ergo dñi saluatoris velū qd̄ erat a foris ꝯscissum est a sursum vsq; deorsum vt ab initio mūdi vsq; ad finē ꝯscisso velamie mysteria publicent̃: q̄ vsq; ad xp̄i aduentū rationabiliter fuerāt occultata. Cū aūt venerit qd̄ pfectum est: tūc auferetur etiā secūdū velū: vt videam⁹ etiā q̄ intus sūt occultata sc; verā archā testamēti: et sicut ipsa se habet natura videam⁹ cherubin et alia. hec Orige. Per hoc ergo signū figurabat̃ reuelata esse mysteria et secreta sacramētor legis q̄ ante velata erāt: vt vniuersis pderent̃/ ⁊ ad gentes transirēt/ ⁊ impletā esse veritatē q̄ in figuris latebat et celū apertū qd̄ ante clausum erat. Vñ et nos in passione dñi ⁊ cruces: ⁊ reliquias: et cetera sacra detegim⁹ in eccl'ia: et pate facimus. Et in euangelio nazareorū legit̃ sup liminare tēpli infinite magnitudinis fractū esse: auditasq; voces in aere: et v̄tutes angelicas p̄sides quondā templi tunc pariter clamasse transeam⁹ ex his sedibus. Vt aūt dicit Chrys. hoc velū scissum erat pciosissimū de purpura et bysso: et cocco ⁊ auro et serico: et iacīcto cōtextū/ quod in dieb⁹ celeberrimis suspendebatur Hac quoq; voce [terra mota est] quasi non valens ferre

Tradere spiritum.

Clamor xp̄i valid⁹

Hora mortis xp̄i

Dyabol⁹ super brachiū crucis.

Documēta.

ij. Thim. ij.

In articulo mortis facienda.

Religionem ingredientes.

P̄salmorū decem q̄s xp̄s legit lectio.

Spes n̄ra in morte christi

Diligēd⁹ christus.

Morienti ꝯsuada. v.

dn̄m suū pēdentē: ⁊ nō potēs sustinere xp̄i mortē: capax enī huiꝰ mortui esse nō poterat: ⁊ in signū ꝙ iudei de ea abijciēdi ⁊ destruēdi erāt [et petre scisse sunt] in signum cōuersiōis gentiliū: et in signū ꝙ corda quātumcūq̄ dura deberēt cōpati xp̄o moriēti. Dicitur aūt ꝙ adhuc apparent ibi scissure: et deponūt ibi peregrini cruces suas [Et monumēta apta sunt] ad denotādū ꝙ mortis claustra erant reserata: et ꝙ resurrectio xp̄i et aliorū cū ipso resurgētium erat ꝓpinqua: ⁊ in signū resurrectiōis que expectat futura [Et multi sctōꝝ surrexerūt a mortuis] nō tūc qn̄ monumēta aperta sunt .s. hora mortis xp̄i: sed qn̄ resurrexit: qꝛ cū eo surrexerūt tāq̄ testes sue resurrectionis: et iō nō ante: sꝫ cū eo debebāt resurgere / vt ip̄m ostēderēt resurrexisse: et hoc est est qd̄ subdit [et exeūtes de monumētis post resurrectionē eiꝰ] .i. xp̄i [venerūt ī sctā3 ciuitatē] .s. hierl'm [et apparuerūt multis] ad declarationē dn̄ice resurrectionis. vn̄ dicit Hiero. ꝙ cum monumēta aperta sūt / nō ante resurrexerūt q̄ resurgeret dn̄s vt esset p̄mo genitꝰ resurrectionis ex mortuis. In Apoca. xp̄s dicit primo genitꝰ mortuorū: sed in epistola ad Corinth. p̄mitie dormiētiū. Hec aūt magnitudo signorū significat vt crucifixū dn̄m suū celū et terra / et omia que in eis sunt demōstrarēt. Voce quippe xp̄i mouent elemēta: et simul cū eo vult dissolui atq̄ finiri oīs creatura. vn̄ Leo pap̄. Pendēte siquidē ī patibulo creatore vniuersa creatura congemuit. Debebat hoc testimoniū suo mūdus actori: vt in eiꝰ occasu vellēt vniuersa finiri hec Leo. Ecce quāta nūc apparet eiꝰ maiestas / cuiꝰ aū apparuit tanta infirmitas. vn̄ Ans. Et iā quidē infirma eiꝰ aīa mea vidisti et miserta es: nūc et maiestatē eiꝰ attende et miraberis. Qualis est hic: qꝛ celū et terra cōpatiunt ei: cuiꝰ et mors mortuos viuificat. vnde et Augu. Quāq̄ aūt tu iudiceris maleficus crucifigaris / vt flagitiosus ⁊ ipsiꝰ: q̄uis videaris a deo derelictꝰ nō desūt miracula: nō deest v'tutū abūdantia. vn̄ etiā Chry. Intē de q̄ta signa fecit: hoc qdē e celo: hoc autē in terra: hoc autē in ipso tēplo: simul quidē agustiā suā demonstrans. Etenī ire dei magne erāt q̄ fiebāt: ⁊ non simpliciter signa sed et furoris signa vniuersa erant tenebre: scisse petre: velū mediū scissum: terre cōcussio: ⁊ multe angustie supabundātia erat. hec Chry. O q̄tū pia mater eiꝰ tunc dolebat / qn̄ fieri hec videbat. vn̄ aug. Cogitare libet q̄tus dolor tūc fuerit matri: cū sic dolebāt q̄ insensibilia erāt. Non lingua loqui: nec mens cogitare valebit: quāto dolore tenebat tūc aīa marie. hec Aug. Mystice hec signa p̄dicta hn̄t fieri in resurrectione et ꝯuersione pctōris. Dei quippe templū est fidelis aīa: cuius velū scindit qn̄ velamē ypocrisis et cuiuslibet pcti dissipat. Sicut enim velū impediebat ne videri possent sctā templi: sic pctm̄ impedit ne videant sctā paradisi: qd̄ tn̄ quantū ad sufficientiā fuit amotū p mortē xp̄i. Velū enī templi scissum fuit in signū ꝙ per mortē xp̄i ablatū est impedimētū qd̄ nos secreta gaudij paradisi ꝓhibuit cōtēplari: sic velū operiebat secreta templi. Terra mouet in peccati recogitatione: et per timorē cōpunctionis interne. et qn̄ per compassionē mortis christi terrenū desideriū in amorē cōmutat celestiū. Terra enī tremuit pre horrore ignominiose mortis xp̄o inflicte ad designandū ꝙ corda terrena xp̄o cōpatienti debent cōpati / et eiꝰ strictū iudiciū formidare. Qd̄ autem tremuit in resurrectione / hoc designat quoddā speciale tripudiū: quo oīs creatura debet cōgaudere xp̄o resurgenti: sicut etiā ꝯpassa fuit christo moriēti. Vnde primus tremor designat metū ⁊ terrorē Secūdus aūt gaudiū et exultationē. Petre scinduntur in ꝯtritiōe: et p dolorē ꝯtritionis in corde: et qn̄ duritia cordis p pietatē emollit cōpassionis [Petre enī scisse sunt] ad designandū ꝙ corda lapidea ⁊ dura per dolorē contritionis et intime cōpassionis scīdi debent [Monumenta aperiuntur] in confessione: et per pudorē cōfessionis in ore: ⁊ qn̄ fetor qui intus latet foras per os prodit [Mortui resurgunt] in spirituali viuificatione: et per laborem satisfactionis in opere: ⁊ qn̄ ad boni operis exercitiū excitatur somnꝰ pigricie: et apparēt in sancta ciuitate in anime illuminatione. In hora mortis tue domine [velum templi scissum est] rogo te aufer velamē ignorantie de corde meo: vt videam voluntatem tuā ⁊ opere perficiam [Terra cōtremuit] da mihi obsecro qui sū terra et cinis coram te stare cum casto timore ⁊ reuerentia filiali: et meā salutē cum timore et tremore operari [Petre scisse sunt] da mihi vt lapideum cor tuo scindatur timore: et inhians ardēter a te rorem supne benedictionis accipiat: et tibi germinet fructū vite [Monumēta aperta sunt / ⁊ multa resurrexerūt corpora sctōꝝ] da queso dn̄e anime mee a sepultura resurgere peccatorū. Visis aūt his que fiebāt .s. tot et tam mirificis signis in passione christi / inter q̄ etiā fuit ꝙ voce magna clamās sic cito et sponte expirauit [centurio] qui crucifixoribꝰ preerat [et] milites [qui cū ipso] ꝯstituti [erāt] ad custodiendū iesū in cruce quousq̄ expirasset [timuerunt valde] ⁊ diuine virtuti tot ⁊ tanta miracula ascribēdo [glorificauerūt deū] fidei ꝯfessione / ac ptātē ⁊ veritatē diuinitatis in xp̄o cōfessi sunt [dicētes. Vere hic hō iustus erat: vere filius dei erat iste] aliter enī tanta gl'ia in eius morte nō appareret. Mattheus dicit [vere filiꝰ dei erat iste] Marcꝰ [vere hic homo filiꝰ dei erat] Lucas [vere hic hō iustꝰ erat] Ibi resultat veritas deitatis: qꝛ vere filius dei: ibi veritas humanitatis: qꝛ vere hic homo. ibi veritas innocētie sue et sanctitatis: qꝛ vere iustus erat. Et hec tria necessaria erāt ad redēptionē .s. hō qui deberet / deus qui valeret / iustꝰ cui cōgrueret. Et ex istis aggrauat scelꝰ iudeoꝝ: qꝛ occidit deꝰ a seruis: hō a bestijs caninis: iustus ab iniustis. Multū quidē istos ad fidem diuinitatis xp̄i disposuit: ꝙ cum clamore magno sic potenter et dn̄atiue sp̄m dimisit. Videbāt enī ꝙ clamor ille super naturalis et miraculosus fuit: qꝛ ꝓpter defectū sanguinis et effluxū spirituum talis clamor fieri nō potuit ab hoīe sic ꝓpinquo morti: et iō cōcluserūt ꝙ esset factus virtute diuina supnaturali: et p cōsequens ꝙ ipse esset filius dei. Qd̄ etiā ex hoc ꝑpenderunt: qꝛ qn̄ voluit tūc sp̄m dimisit. Vt enī dicit Hiero. nullus habet potestatē dimittēdi spiritū / nisi ille qui animarū cōditor est Et s'm Augu. Qū post illā vocē continuo tradidit sp̄m hoc maxime qui aderant sunt mirati: longa enim morte cruciabātur in ligno suspensi. De isto cēturione sic dicit Bern̄. Erat ille centurio incircūcisus: sed nō aure q̄ ad vnā expirantis vocē sub tot īfirmitatum indicijs dn̄m maiestatis agnouit ideoq̄ nō despexit qd̄ vidit: qꝛ credidit qd̄ nondū vidit. Non autē credidit ex eo qd̄ vidit: sꝫ ex eo qd̄ audiuit: qꝛ fides est ex auditu: auditꝰ autē per v'bū xp̄i. Et s'm Chry. cēturio (vt quidā dicūt) nō solū cōfessor fuit: sed etiā corroboratꝰ in fide martyriū suscepit. Per hoc ꝙ centurio gentilis cōfessus fuit xp̄m tam clare: significata fuit gloriosa confessio gentiliū in eorū cōuersione: et duricia iudeorū in infidelitate. vn̄ Hiero. Nouissimi aūt nūc primi efficiunt: qꝛ gentilis populus cōfitetur: ⁊ plebs iudaica cecata negat / vt fiat eis error nouissimus peior priore. vn̄ et Beda. Quanta ergo cecitas iudeoꝝ qui tot p dn̄m virtutibꝰ factis / tātis in morte eius apparentibꝰ signis credere respuerunt: et insensibiliores gentibus deum glorificare vel timere ꝯtempserunt. vn̄ merito per cēturionē fides ecclesie designatur que velo mysteriorū celestiū per mortē dn̄i reserato continuo iesum et vere iustum hominē et vere dei filium synagoga tacente cōfirmat. vnde etiā Ambro. O duriora saxis pectora iudeorum. Iudex arguit: credit minister: ꝓditor scelus suum morte condemnat: elemēta fugiunt terra cōcutit: monumenta reserantur: iudeorū tn̄ immobilis duricia manet orbe ꝯcusso: hec Amb. Cōsidera ergo tu homo redēpte / quis et quātus ⁊ qualis est qui pro te pendet in cruce: cuiꝰ trāsitū et celū luget et terra: et lapides duri quasi cōpassione scindunt: cuius mors mortuos viuificat. et quē oīs creatura dn̄m suum cōfitetur. O cor humanū oīm lapidum duricia durius: si ad tanti rememorationē piaculi: nec terrore concuteris: nec compassione afficeris: nec cōpunctione scinderis: nec pietate molliris. vn̄ Hiero. Omnis creatura xp̄o morienti compatitur: sol obscurat: terra mouetur: petre scinduntur: velū templi diuiditur: sepulchra aperiuntur: sed solus miser hō nō cōpatit: pro quo solo xp̄s patitur. vnde Bernardus. Ascendit christus in altum vt ab omnibus videretur: alta voce clamauit vt ab omnibꝰ audiretur: clamori fletum admiscuit vt homo compateretur. Qui ad hāc vocem non concutitur / terra grauior est / petra durior / sepulchro fetidior. hec Bernardꝰ [Erant autem ibi] ad associanda: ad considerandū: ad compatiendum cum matre domini: iohannes: et magdalena: et due soro

Marginal notes:

Mortuorum resuscitatio.

Apoc. j.

j. Cor. xv

Maiestas christi in morte.

Marie dolor.

Timor crucifigentium.

Testimonia in xp̄o

Animā in ptāte habuit solus christus.

Centurio martyr.

Gentiliū cōfessio

Iudeoꝝ cecitas.

Mulieres astātes

res dñe.s. maria cleophe ꝛ maria salome: et preter istas q̄ ꝑncipales erant etiā plures alie⌊mulieres a longe stā tes⌋ꝛ vidētes q̄ fiebant⌊q̄ secute eum a galilea fuerant⌋ ex deuotione quā ad audiendū vbū ei⁹ habebant⌊mini strantes eis necessaria vite de substātia sua⌋ vt meteret eorū corporalia cui⁹ ille metebant spiritualia. Cōsuetu dinis enim iudaice fuit vt mulieres de substantia sua vi ctū ꝛ vestitū ꝑdicatorib⁹ ꝛ preceptoribus suis ministra rent/ꝛ in alijs: vt in ꝑparatione cibi / et in lotiōe vestiū fuirent/ qd̄ et dñs accepit vt exēplū daret aplis eorum cōsulens infirmitati / et vt euāgelio magis vacaret: nec tūc hoc scandalū erat. Paul⁹ aūt superogauit qui cum haberet ptātē circūducēdi mulieres sicut alij: non tamē vsus est ea ꝑpter pseudo apostolos/vt eos a predicatio ne reprimeret/et propter suspitionē remouendā: marie inter gentes vbi talis cōsuetudo nō erat: ꝛ ideo scanda lum facere poterat. Ministrabant aūt dño carnalia pro spūalib⁹: nō ꝙ indigeret dñs creaturis: sed vt ostēderet typū magistroꝝ ꝙ victu atq̧ vestitu ex discipulis debe rent eē contenti: vbi Chry. Hec aūt mulieres considera bant q̄ gerebātur que maxime erāt cōpassibiles: ꝛ que se quebanť ministrātes vsq̧ ad pericula affuerūt maximā fortitudinē ostendentes; qꝛ dum discipuli fugerunt ipe af fuerunt. hec Chry. Equaliter tunc aīa matris intimi do loris gladio penetrata erat cū sic penosum filium defice re/languere: lachrymari: clamare: et mori: ꝛ se in mundo derelinqui i tanto dolore ꝛ anxietate videbat / ꝛ qualiť clamauit: si tñ loqui poterat ꝛ dixit. O fili mi dulcissime qd faciā ego mestissima. Cui me miserā ꝯmēdatā dimit tis? Fili mi memento mei/ꝛ oīs familie tue quam ita de solatam relinquis. Memento etiā hoīm qui seruierunt tibi: fili mi ꝛ ego in manus tuas et pr̄is tui cōmēdo me: ipsam et totā ecclesiā nostrā. O pater sancte deus omni potēs in man⁹ tuas cōmendo filiū meū: immo dñm me um et filiū tuū. Iā enī deficio et ante filiū meū in ei⁹ cō spectu mori desidero. Talia dicens estimo ꝙ ꝑpt angu stiaꝝ multitudinē vel absorpta erat: ꝛ quasi insensibilis vel semimortua facta et ꝙ se sustinere nō valens corruit in faciē suā sup terrā. Null⁹ enī cogitare aut dicere pos set quanta mesticia patientē ꝛ morientē suspirauerit ꝛ do luerit: vñ ipsa sustinebat intus qd̄ fili⁹ tulit foris. Quid tunc iohannes specialiter ab eo dilect⁹: qd magdalena fidelis et dilecta discipula: qd due sorores dñe faciebant; sed qd facere poterant? Replete erant amaritudine: cō plete doloribus: inebriate absintheo/ꝛ intolerabiliť fle bant. O charissime cogita ꝛ considera quanto dolore ꝛ eiulatu oēs amici ei⁹ plorabant; qꝛ etiā hi qui sibi nihil attinebant: ꝛ cū eo nihil habere videbanť multum dole bant/sicut cēturio ꝛ alij milites qui iesum crucifixerāt/ et eū quousq̧ expirasset custodiebant⌊ꝛ oīs turba eorū q̄ ad⌋videndū⌊spectaculū⌋cōuenerant ꝛ⌊simul aderant ꝛ videbāt q̄ fiebāt: q̄ pectora sua⌋in signū penitētie et lu ctus⌊percutiētes⌋cū silentio⌊reuertebanť⌋dolentes de xp̄i persecutione. (ſm Beda) ꝙ percutiebāt pectora: qꝛ penitentie est ꝛ luct⁹ indiciū pōt dupl̄r intelligi: siue enī eū cui⁹ vitam dilexerūt iniuste occisum dolebāt: siue cu ius mortem se impetrasse meminerāt/hunc in mortē am plius glorificatū tremebāt: primum pertinet ad bonos. secundū ad malos. Cōdolens ergo plora ꝛ tu cū mulie ribus ꝛ alijs si piā aīam habes et viscera pietatis. Vñ Ansel. Stupet celū/terra mirať. Quid tu? Non mirū si sole cōtristato tu cōtristaris: si terra contremiscente tu ꝯtremiscis: si scissis saxis cor tuū scindiť: si flentib⁹ iux ta crucē mulierib⁹ tu conlachrymaris. hec Ansel. Ecce igiť pendet dñs in cruce mortu⁹ / recedit multitudo to ta: remanet mestissima mater cū iohanne et magdalena cū duabus suis sororibus. Sꝫ qd tūc mater faciebat: le uabat man⁹ pre cordis desiderio / tangere cupiens dile ctū suū: vt vel sic dolori ꝛ amori melius consulere potu isset: Cumq̧ aliud solatiū non haberet sanguinem fumā tem et ex vulnerib⁹ filij ad terrā vsq̧ stillantē/nimia cū auiditate deosculabať: intantum ꝙ facies eius de cruo re filij occisi sanguinolenta redderetur. vñ Aug. iter ce tera sic ait. Iuxta crucē stabat maria cōsiderans vultu benigno xp̄m pendētē in crucis stipite seuo: pedibusq̧ nitens in altū: man⁹ leuabat/amplectens crucē: ruēs in oscula ei⁹. Ex qua parte sanguinis vnda crucē rigabat illic se vertebat vt eam cōplecti valeret: ex quo sursum manus extendere non valebat. Volebat amplecti xp̄m in altum pendentem: sed manus inde frustra reuerse in se redibant. Cōplexe se leuans a terra sursum erigebat ad christum: et quia tangere illum nequibat male colli debatur ad terram. Mortis pallor eius perfuderat vul tum/tñ genis et ore christi cruore rubea erat. Cadētes guttas sanguinis ore sacro lingebat: terram deosculās quam cruoris vnda rigabat: o q̄ male tūc illi erat. hec Aug. Tandem posuit se oēs ad sedendū iuxta crucem: contemplantur dilectū suum. expectant a deo auxilium quō ipm̄ deponere valeant et sepelire. Commorantib⁹ igitur et sedentibus eis prope crucem: ꝛ aspicientibus sine intermissione dñm iesum sic pendentē in cruce inter latrones: sic nudum: sic deturbatū: sic afflictum: sic mor tuū: ꝛ sic ab oībus derelictum. Ecce armati multi venie bant a ciuitate versus eos qui licētia pylati habita mit tebantur a iudeis vt ipsis crucifixis crura frangerentur vt citi⁹ morerenť/ꝛ taliter mortui tollerentur de patibu lis/et sepelirentur ne in magno die sabbati que a vespe ra sexte ferie incipiebat: et propter ipsum sabbatum ꝛ fe stum azimoꝝ valde solēnis erat/corpora eorū i cruce pē dentia remanerent/ et festum horrore diuturni cruciat⁹ fedarent. Primus quidem dies pasche qua crucifixus est dñs solennis erat apud iudeos. Secunda tñ dies ꝑ tunc fuit solennior rōne sabbati apud eos: qꝛ die sabbati que infra octauas occurrebat duplex festum erat: ideo hoc faciebāt: qꝛ in lege preceptū erat vt cadauera suspē sorum propter delicta vsq̧ mane non essent suspensa ne inde pollueret terra. vnde Theophilus. sic enī iubeban tur in lege non occidere solē in hominis supplicio. Sed (ſm Chry.) iudei hoc quidē in paruis diligentes sunt sed in magnis contempserunt: ꝛ cū tantā fuissent opati audaciā / de die diligenter rōcinanť colantes culicem ꝛ glutientes camelum. ¶ Appropinquant ergo ipsi arma ti cū furore ꝛ strepitu magno/ꝛ vidētes latrones adhuc viuere frangunt eis crura ꝛ occidunt ac deponunt/et in aliquā foueā proijciendo ne oleant sepeliunt. Duo mili tes fregerunt crura vnius latronis / et duo alteri⁹/ꝛ sic simul venerunt ad iesum qui erat medi⁹. Redeūtib⁹ au tem illis versus dñm⌋vt viderunt eum iā mortuū⌋eo ꝙ acerbiora supplicia q̄ latrones pertulerat: vel qꝛ forte aū alios suspēsus fuit: vel qꝛ potestatem ponendi aīam habuit⌊nō fregerūt ei⁹ crura⌋qꝛ hoc nō fiebat nisi ad h̄ ꝙ euadere non possent depositi de patibulis⌊vt imple retur⌋cōsecutiue⌊scriptura⌋qua dr̄ in exodo⌊Os nō cō minuetis ex eo⌋.s. ex paschali agno: qui verum agnū dei scꝫ xp̄m ꝑfigurabat: q̄ mortu⁹ iam coct⁹ ad esum fideli um erat. Ideo enim ordinatione diuina cōstitutum est vt ossa agni paschalis non frangerentur: qꝛ veri agni os sa in cruce fracta non sunt: vt sic figura et veritas corre sponderent⌊Sed⌋vt certificarentur de morte eius⌊vn⁹ militū⌋lōgin⁹ nomine: tunc impius et superb⁹ / post vo conuersus et martyr factus: porrigens⌊lanceā⌋de lōge sacrum⌊latus dñi⌋iesu dextrū vulnere grandi⌊aperuit vt impleretur scriptura⌋qua per zachariā dr̄⌊videbunt in quem transfixerūt.⌋In qua ꝑphetia ſm Aug. ꝑmiss⁹ est christus/in ea qua crucifixus est carne venturus. Et nota ꝙ iste miles fecit hoc ad complacētiam iudeorum de morte christi certificari volētiū. In quo etiam patet nimia ipsoꝝ crudelitas: qꝛ non satiati penis quas chri sto viuente inflixerant etiam mortuum vulnerare cona ti sunt. Sic ꝛ hodie christum semel crucifixum conatur rursus vulnerare qui sine timore peccare presumit: vel de peccato se iactare. vñ Theoph. Vt iudeis complace ant lanceant christum circa corp⁹ exanime cōtumelias inferentes. vñ et Chryso. Aperuerunt eius costam lan cea: ꝛ mortuo corpori de reliquo conuitiantes/et in mor tuum conuitiari corpus militem/multo deterius fuit q̄ crucifigi. Qui autem eū lanceauit cum fere caligassent oculi eius pre senectute et casu: vl̄ potius nutu diuino: si cut et lanceauit licet nesciens sanguine christi per lance am defluente oculos tangeret: cōtinuo clare vidit/ꝛ pro tinus illuminatus i christum credidit. Unde et militie cedens instructus ab apostolis in cesaria capadocie tri ginta octo annis monachicam vitā duxit: et in oī sctīta te permanens verbo et exemplo multos ad christū con uertit. De eo quoq̧ dicit Isidorus. Lancea longinus latus saluatoris aperuit: et non tantum veniam inuenit

Predicā tium nu tritio.

Pauli su pererogā tio.

Marie dolor.

Plangen tes pecto ra.

Marie ge stus.

Marie iu xta crucē stantis ge stus.

Die festo pass⁹ dñi.

Fractio crurum la tronum.

Exo. xij.

Zach. xij.

Illumina tio lōgini.

sed episcopat⁹ honorem ꝛ martyrij coronam ꝓmeruit. Non sufficit iudeis ꝛ alijs ꝙ xp̄m occiderūt: sed etiam
ij.re.xviij post mortem diuersimode derserūt. Istud olim fuit in absalon preostensum quē legimus in arbore suspensū: ꝛ veniens ioab tres lanceas in corde eius fixit: et armige
Lācee do lores tres ri ioab gladijs ip̄m crudeliter inuaserunt. Sic et xp̄s i cruce lācea militis/ ꝛ insup tribus lanceis.i.trib⁹ dolorib⁹ est cōfixus: quoꝝ primū habuit ex ꝓpriaꝝ penarū magnitudine. Secūdū ex dilecte matris sue amaritudine. Tertium ꝓpter pctōres quib⁹ suam passionē presciuit nō ꝓdesse: et insup sup hoc iudei iuaserunt eum gladijs linguaꝝ suaꝝ acutissimis. Hoc mō oēs voluntarij peccatores xp̄m inuadūt q̄ sponte peccādo iterato ip̄m crucifigunt. Pl⁹ peccāt q̄ offendūt xp̄m regnantē in diuinitate/ q̄ꝫ q̄ crucifixerūt eū cōuersantē in humanitate Sed cōtumelia a iudeis illata i signū prodijt: q꞉ de corpore extincto sanguis ver⁹ et aqua pura miraculose ma
Efficacia sacramentorum. nauit. vñ sequit̄. Et cōtinuo exiuit sanguis et aqua ex qbus habent efficaciā eccl̄ie sacramenta. Hoc aūt factū est ad ostēdēdū ꝙ per passionē xp̄i plenā ꝯsequimur ablutionem.s.a pctis et maculis: a pctis quidē per sangui
j.Pet.j. nē q̄ est p̄ctū nr̄e redemptiōis.ſm illud petri. Nō corruptibilib⁹ auro et argento redēpti estis: sed precioso sanguine. A maculis vero p aquā q̄ lauacrū est nr̄e regene
Ezech. xxxvj. rationis.ſm illō Ezech. Effundā sup vos aquā mūdā/ ꝛ mūdabimini ab oībus inqnamētis vestris. Vl' potest referri sanguis ad preciū ꝛ nr̄am redēptionē vt redimamur a penis: aqua ad lauacrū ꝛ pctōꝝ ablutionē vt purgemur a culpis. Sāguine enī agni dom⁹ ſuant̄ a percussione angeli: et aqua maris rubri extinguūtur inimici. Effusus ē inq̄ꝫ ille ad redēptionē: ista ad redēpti ablutionē. Ille vt redimeret captiuū: ista vt ablueret imundū. Sed hic secūdus sensus satis intelligit̄ in primo: q꞉ vbi ē plēa a pctis ablutio: ibi sequit̄ ꝛ a penis redēptio. et vbi est a maculis ablutio ibi precedit ꝛ a pctis purgatio. Hoc etiam factum competit figure: q꞉ sicut de latere xp̄i dormientis in cruce fluxit sanguis et aqua quib⁹ cōsecratur ecclesia: ita de latere ade dormiētis in paradiso mulier que ipsam ecclesiam figurabat est formata.
Miraclm aque ꝛ sanguinis defluentis. Et factum ē hoc miraculose: q꞉ de corpore mortui in q̄ statim p mortis frigiditatē sanguis coagulatur/ et in tabem ꝯuertitur non solet sanguis exire/ nec de aliquo aq̄ pura manare. Ille aūt sanguis erat verus et pur⁹/ et aq̄ vera et pura: et nō (vt quidā dixerūt) humor aquaticus seu flegma. Considera nunc q̄ꝫta fuit malicia iudeoꝝ/ q̄ adhuc nō fuerunt saturati penis ꝛ opprobrijs xp̄o in vita eius illatis: quin etiā eū ꝓseq̄rent̄ mortuū. Et q̄ꝫuis etiam istud vulnus lateris non senserit cū corp⁹ mortuum fuerit: tñ p hoc cōtumelie ꝛ cōuitia sibi inferebantur q꞉ omnes contumelie et crudelitates illate mortuorum corporibus reputant̄ ac si viuis inferretur. Ex hoc articulo lanceationis lateris habētur tria documēta. Primū est ꝙ nos cū mortui fuerim⁹ cū xp̄o.s.mūdo ꝛ peccatis/ tunc debemus ꝛ lanceari cū xp̄o cuspide videlꝫ charitatis: sicut anima illa se lanceatā gloriabat̄ q̄ dicebat vulnerata charitate ego sum. Hac etiam amoris lācea
Orō beati augustini. cor supperforari. Augu.petijt dicens. Rogo te dn̄e p illa salutifera vulnera tua q̄ passus es ꝓ salute nr̄a in cruce: ex quibus emanauit ille preciosus sanguis q̄ sumus redempti: vulnera hāc aīam meam peccatricē ꝓ q̄ etiā mori dignatus es. vulnera eā igneo ꝛ potentissimo telo tue potentissime charitatis. Confige cor meū iaculo tui amoris vt dicat tibi anima mea: charitate tua vulnerata sum: ita vt ex ipso vulnere amoris tui vberrime fluāt lachryme die ac nocte. Percute obsecro dn̄e hanc durissimam mentem meam valida cuspide pie dilectiōis / vt altius ad intima penetret virtute poteti. Hec Aug. Secundum documētum est ſm Chry. ꝙ nos percipe debemus sacramenta ecclesie ea intentione ac deuotione ac si nobis de latere xp̄i perfluerent. Vulnus enī laterꝫ xp̄i fuit ostium sacramentorum: q꞉ sicut de latere primi ade formata est eua: ita de latere secūdi ade formata ē ecclesia. vnde ſm Aug. Vigilanti verbo euangelista vsus est
Aperuit signāter dictum. vt non diceret latus eius percussit: aut vulnerauit: aut q̄d aliud: sed aperuit vt innuat ꝙ ibi quodammō ostium vite apertum est: q꞉ inde sacramenta ecclesie manauerūt sine quibus ad veram vitam non intratur. Et nota ꝙ h̄ qđ dr̄ sacramenta manasse de latere christi specialiter itelligendū est de duob⁹ precipuis sacramentis/ sine qb⁹ nō intrat̄ ad vitā/ videlicet de sacramento redēptiōis: ꝛ
Sacramēta salui necessaria. sacramento ablutionis. Quoꝝ primū pertinet ad sacramētū eucharistie/ ꝛ significat̄ p sanguinē immo est ipse idem sanguis quē quotidie sumim⁹: ꝛ qui fluxit de latere xp̄i. Secūdū vero ꝑtinet ad sacramētū baptismatis qđ significat̄ p aquā. Vñ Aug. Ille (inquit) sanguis in remissionem fusus ē pctōꝝ. aqua illa salutare tēpat poculū: hec lauacrū prestat et potū. Hoc p̄nūciabat ꝙ noe
Gen.vj. in latere arche ostiū facere iussus est quo intrarēt animalia q̄ nō erant diluuio peritura quib⁹ ꝓfigurabat̄ eccl̄ia De istis etiā sanguine ꝛ aq̄ dicit idē Aug. ꝙ credibile ē
Latronis baptism⁹. ꝙ latro ille cui promisit dn̄s paradisum aspersus fuit aq̄ et sanguine de xp̄i latere exilientibus/ ꝛ tali sanctissimo baptismate saluatus sit: cū sine baptismate nemo saluet̄ vel martyrio. Tertiū documētū est ꝙ nos omnem voluntatem nostrā cōformare debem⁹ voluntati diuie: ꝛ ꝙ volūtas dei in oib⁹ et super oīa sit nobis accepta: eo ꝙ cor xp̄i vulneratū est amoris vulnere ꝓpt nos quaten⁹ nos p amorē reciprocū intrare possim⁹ p ostiū laterꝫ ad cor ei⁹/ ꝛ ibi oēm amorē nostrū ad suū diuinū amorē counire vt sicut ferrū candens cū igne in vnū rediga t amorē Homo enim oīa desideria sua debet fundare ꝛ ordinare in deū amore xp̄i: q꞉ pedib⁹ p quos affectus accipiūtur est crucifixus: ꝛ in oībus bonis operibus se exercere: ac cuncta mala oꝑa deuitare amore xp̄i: q꞉ manib⁹ p quas oꝑa accipiunt̄ crucifix⁹ est: oēm vero voluntatē suā cōformare voluntati diuine ꝓ illo amoris vulnere qđ i cruce ꝓ hoīe accepit cū inuincibilis amoris sagitta cor suum mellifluū pforauit. Per istud vuln⁹ quasi p ostium amoris Augustinus intrauerat cum dicebat. Longin⁹ (inquit) apuit mihi latus xp̄i lancea et ego intraui: ibi requiesco secur⁹. Claui ꝛ lācea clamāt mihi ꝙ viuere recōciliat⁹ sum xp̄o si eū amauero. ¶ Ad cōformādū se huic articulo rememoret̄ hō q̄ꝫ supercxcellētissimū amorem xp̄s in apertione lateris sui nobis ostenderit/ in quo nobis aditū patulū ad cor eius dedit. Festinet ergo homo itrare ad cor xp̄i: ac recolligat oēm amorem suū: ꝛ counit amori diuino: reuoluendo in mēte sua documēta premissa. Recogitet etiā hō quanta charitate xp̄s ex latere suo nobis ꝓfuderit sacramenta quib⁹ intrem⁹ ad vitā eternā: vel al'as sicut dn̄s meditanti vel oranti deuotionē ministrabit. Iesu qui lat⁹ corporis tui mortui lācea apriri/ et exinde sanguinē et aquā exire voluisti: vulnera queso cor meū lanceā charitatis: vt tuis dignus efficiar sacramentis que de eodem sacratissimo latere profluxerūt. In aptura lateris tui dn̄e aperuisti electꝫ tuis ianuā vite. Hec porta tua dn̄e/ iusti intrabūt in eam. Noli dn̄e queso iniquitatū meaꝝ recordari vt propter eas mihi claudas aditū istū quē peccatorib⁹ ꝛ penitētibus ꝓuidisti. Et lꝫ istud vulnus lateris non senserit xp̄s: q꞉
Maria sēsit vulnus laterꝫ xp̄i. mortu⁹: beata tñ virgo mater ei⁹ bene sensit: cui⁹ felicissimā aīam crudelis illa lancea tunc transfixit. Tūc ipsa deficiēs ꝛ quasi mortua cecidit inter brachia magdalene in terrā. Vides quotiens hodie mortua est. Totiens certe quotiens videbat cōtra filiū fieri nouitatē. Vnde nūc perfecte verificata est in ea symeōis prophetia qua
Luce.ij. sibi dixerat. Tuā (inquit) ipsi⁹ animā gladi⁹ ꝑtransibit Ex hac cordis xp̄i scissiōe a cui⁹ archano tanq̄ꝫ a fonte precium nostre salutis copiose est effusum: merito etiam ad compatiēdum ꝛ amandum vulneratur cor nostrum: q꞉ hic maxime apparuit q̄ꝫ copiosa apud eum redēptio fuerit. vnde Ber. Ad cumulū postremo pietatꝫ tradidit
Redēptio copiosa. in mortē animā suā: et de proprio latere protulit preciū satisfactionis quo placaret patrem: per quod illum plane ad se versiculum traxit. Apđ dn̄m misericordia/ ꝛ copiosa apud eum redēptio. Prorsus copiosa: q꞉ non gutta: sed vnda sanguinis largiter per quinq̄ꝫ partes corporis emanauit. vñ Ansel'. Adhuc autem attentius eundē intuere q̄ꝫ grandi ꝛ tenerrima cōpassione dignus appareat. Vide nudum et verberibus laceratum: in medio latronum cruci ignominiose ferreis clauis affixum: aceto et felle potatum: ꝛ post mortem lancea in latere vulneratū: et copiosas sanguinis riuos ex quinq̄ꝫ vulneribus manuū: pedumq̄ꝫ: ꝛ lateris effundētem. Fletum deducite oculi mei: ꝛ liquesce anima mea igne cōpassionis sup cōtritione amabilis viri huius: quem in tanta mansuetudine tātis vides affectū doloribus. Hec Ansel. Quia

Quicq vulnerũ ratio ꝙ autem vulnera sibi infligi ꝑmisit / vt humani generis quinq sensus a dyabolo captos redimeret. Christ9 ꝙp pe hodie ꝓ nobis sanguinẽ suũ fudit pijssime plenissime

Fudit sanguinẽ pijssime. et acerbissime. Pijssime fudit si ꝯsiderek causã: nã causa effusionis sui ꝑciosi sanguinis fuit pijssima: qꝛ ipsũ fudit ex charitate feruentissima ex qua volũtarie ꝓ nobis pati voluit quod pulchre ostendit Aug. in persona xp̄i: ita dicens O hõ recogita qualia et quãta ꝓ te passus sũ cũ esses inimicus patri meo recõciliaui te: cũ tãq ouis perdita oberrares quesiui te / ꝛ in humeris meis portaui: te pr̄i meo reddidi te: caput meũ spinis opposui: manus meas clauis obieci: sãguinẽ meũ pro te fudi: animã meã ꝓ te posui vt iungerẽ te mihi: et tu diuideris a me. Cõuertere ad me: ꝛ ego suscipiã te. Plenissime fudit si cõsiderek mensura: qꝛ totũ sanguinẽ effudit: ita vt vnica gutta in eo nõ remaneret. Nam sanguinẽ intercutaneũ fudit in flagellatione: ꝛ qcq̄d sanguinis habuisset in vertice et capite effusum fuit ĩ spinarum confossione: sanguinem vero venarũ et neruorũ fudit in manuũ et pedũ cõclaustione: sed sanguinẽ qui remansit in corde / vel ĩ mẽbris interioꝛib9 effudit in lateris apertione: ꝛ ideo quia nihil in eo sanguinis remãsit non erat ei species neq decor. Acerbissime fudit si ꝯsiderek natura: nã quãto natura et complexio est nobilior ꝛ delicatior / tãto est sue lesionis ꝑceptibilior: ꝛ ꝑ ꝯsequens pena ĩflicta ꝛ ei9 sẽsibilitas est acerbior: sed constat ꝙ cõplexio corꝑis xp̄i fuit delicatissima: qꝛ spiritussancti artificio de virginis sanguine formata: et ergo sui sanguinis effusio ꝛ penarum illatio fuit acerbissima: et ideo dicit [attẽdite] .s. mẽtaliter [ꝛ videte] sẽsibilik [si est dolor similis sicut dolor meus] q.d. nõ. Surge ergo amica xp̄i: esto sicut columba nidificãs in summo ore foraminis. ibi vt passer inueniens domũ vigilare non cesses: ibi tanq turtur casti amoris pullos abscõde: ibi os appone vt haurias aq̄s de fontibus saluatoris. Hic enĩ est fons egrediens de medio paradisi q̄ in corda deuota diffusus fecũdat et irrigat vniuersam terrã. Ecce ostiũ in latere arche q̄ intrãt aĩalia nõ peritura diluuio. Ad hui9 ergo petre foramina ꝛ macerie cauernã stude nũc ꝛ in die exit9 tui recurre: ꝛ in eis latitare vt ibi valeas pascua inuenire / et ora leonũ euadere: vñ Ansel. Festina ne tardaueris: comede fauũ tuũ cum melle tuo: bibe vinũ tuũ cũ lacte tuo. Sanguis tibi in vinũ conuertitur vt inebrieris: ĩ lac aqua mutatur vt nutriaris. Facta sunt tibi in petra foramina ĩ membris ei9 vulnera: et in corporis ei9 maceria tua cauerna in q̄bus instar columbe latitans et deosculãs singula ex sãguine eius fiãt sicut vitta coccinea: labia tua ꝛ eloquiũ tuũ dulce. vñ et Greg. Per foramina petre vulnera manuũ et pedũ christi in cruce pẽdentis libenter intellexerim: cauernã vero macerie vuln9 lateris quod lãcea factũ est eodẽ sensu dixerim: et bene in foraminib9 petre et in cauerna macerie esse dicik: qꝛ dum in crucis recordatione patientiã xp̄i imitatur: dũ ip̄a vulnera ꝓpter exemplũ ad memoriã reducit / quasi columba in foraminibus: sic simplex anima in vulneribus nutrimẽtũ quo cõualescat inuenit. hec Greg.

In vulneribus xp̄i querẽda. In his etiã vulnerib9 saluatoris securitatẽ et ꝓtectionẽ: ac consolationẽ non modicã reperies: vñ Ber. quedã de verbis Aug. assumens sic ait. Et reuera vbi tuta firmaq ĩfirmis reqes nisi in vulneribus saluatoris. Tanto illic securior habito quanto ille potẽtior est ad saluandũ. Fremit mundus: ꝑmit corpus / dyabolus insidiatur: non cado. fundat9 enĩ sum supra firmã petrã. Peccaui peccatum grãde / turbabik cõsciẽtia: sed nõ perturbabik: qm̄ vulnerũ dñi recordabor. Nempe vulneratus est ꝓpter ĩiquitates nostras. Quid tam ad mortẽ quod nõ xp̄i morte saluak? Si ergo ĩ mente venerit tam potens tãq efficax medicamentũ / nulla iam possum morbi magnitudine terreri. Ego vero fidẽter quod ex me deest vsurpo mihi ex visceribus dñi: qm̄ misericordia affluũt / nec desunt foramina per que effluant. Foderũt manus et pedes: latusq lancea perforauerũt: ꝛ ꝑ has rimas licet mihi sugere mel de petra: oleũq de saxo durissimo: id est gustare ꝛ videre quoniã suauis est dominus. Patet archanum cordis per foramina corporis: patet magnũ illud pietatis sacramentum: patent viscera misericordie dei nostri in quibus visitauit nos oriẽs ex alto. Quidni viscera ꝑ vulnera pateãt? In quo enĩ clarius q̄ in vulneribus tuis elucet ꝙ tu dñe suauis et mitis es et multe misericordie? Maiorem enĩ miserationẽ nemo habet q̄ vt animã suã ponat quis ꝓ amicis suis. Tu domĩe maiorẽ habuisti qui animã tuã etiã posuisti pro abditis et dãnatis. Meũ ꝓinde meritũ miseratio dñi. Non plane sum meriti inops q̄diu ille miserationũ nõ fuerit: ꝙ si misericordie dñi mlte / mult9 nihilomin9 ego in meritis sum. Quid enĩ si multorũ sum mihi cõscius delictorꝫ? Nempe vbi abundauerunt delicta superabũdauit. ꝛ gratia. Et si misericordie dñi ab eterno et vsq ineternũ: ego quoq misericordias dñi in eternũ cantabo. Quãta in foraminib9 petre multitudo dulcedinis: plẽitudo gr̄e: ꝑfectioq ṽtutũ: hec Ber. O dñe sicut exiuit sanguis tu9 copiosa redẽptio nr̄a: nõ ꝑmittas me in hora mortis vel in die iudicij perire cũ impijs: sꝫ me tuo pio cruore redẽptũ aggrega cũ electis tuis abscondendo me interim in foraminib9 petre et in cauerna macerie: et vulnerãdo me charitate tua vt amore langueã. Qui enĩ vere te diligit: ꝓ te vulnerak ꝛ lãguet: et donec te videat a mũdi actiõib9 est velut mortu9 alien9. Fortis est enĩ vt mors dilectio tua: ꝛ dura velut infern9 emulatio. Cãti. viij. Cõsidera nũc bñ corporis xp̄i ĩ cruce positi dispositionẽ: qꝛ ex hoc ĩ spẽ ꝛ fiduciã rapieris maiorẽ. attestãte Bern. q̄ ait. Quis nõ rapiak ad spẽ et ad impetrãdi cõfidẽtiã q̄ ei9 attenderit corporis dispositionẽ? Vide caput inclinatũ ad osculũ: brachia extensa ad amplexũ: man9 ꝑforatas ad largiendũ: latus apertũ ad diligendum: pedũ affixionẽ ad nobiscũ manendũ: corporis extensionẽ ad se totũ nobis impendẽdũ. hec Bern.

Oratio.

Domĩe iesu xp̄e qui hora diei nona pẽdẽs ĩ patibulo et clamans voce magna: ĩ man9 patris spm̄ cõmendasti: et inclinato capite eundẽ spiritũ emisisti: et iam mortu9 vulnus lateris de lancea militis suscepisti: dignare q̄so nunc / et semꝑ spiritũ meũ tibi cõmẽdatũ habere / ꝛ gladio charitatis cor meũ transuerberare: eiq vulnera tui corporis ĩprimere ꝛ ꝑ hec cogitationes illicitas ab ip̄o repellere: ac tandẽ in fine vite mee spm̄ meũ in man9 tuas cõmendatum cũ beatis spiritibus collocare. Amen.

De secundis vesperis. Capl̄m. lxv.

Hora vespertina meditã- mat. xxvij. beris mente lugubri et lachrymabili Mar. xv. quõ mater dñi ꝛ alij q̄ttuor ponunt se Lu. xxiij. iterũ ad sedendũ ꝓpe crucẽ: nesciẽtes Joh. xix. q̄d facere debeãt. Corp9 enĩ dñi deponere ꝛ sepelire nõ possũt: qꝛ nec vires sufficiẽtes habẽt: nec ĩstrumẽta q̄bus deponãt. Recedere aũt eo sic manente nõ audent: ꝛ diu manere nocte appropiquãte nõ valẽt. Vide in quãta sũt ꝑplexitate et eis corde cõpatere. Interĩ aũt [ioseph ab arimathia] ciuitate iudee decẽ leucis ab hierusalẽ distãte antiq̄t9 dicta ramatha. vñ fuerũt helchana ꝛ anna parentes samuelis [diues et nobilis genere / ꝛ decurio] .i. de ordine curie: et officia curie imperij romanorũ administrãs [vir bon9] in se ꝛ quo ad deũ [et iust9] q̄ ad proximũ [ac discipl's iesu] nõ de. xij. vel. lxxij. sꝫ de multis alijs credẽtib9: qꝛ oẽs credẽtes a ꝑncipio discipuli vocabãk [sed occult9 ꝓpter metũ iudeorꝫ] ne de synagoga expelleretur [qui nõ cõsenserat] neci dñi et [actib9 et cõsilijs aliorũ] xp̄m ꝑsequentiũ [qui ꝛ ipse] sicut ꝛ alij discipuli [expectabat] .s. certitudine spei [regnũ dei] non tꝑale et terrenũ: sed celeste et eternũ. i. regnum celorꝫ a xp̄o discipulis ꝑmissum [venit] ad sepeliẽdum xp̄m anteq intraret sabbatũ: in quo talia facere nõ erat licitũ: qꝛ enĩ erat discipulus dñi: ideo curã de corpore ei9 habere voluit vt cũ honore sepeliretur / ꝛ nõ sicut damnati corpus ꝓijcerek. Hic virtute sanguinis xp̄i iam fusi roborat9 [audacter] omni timore deposito et confidenter [introiuit ad pylatum] nec iudeorꝫ timẽs ĩimicitias: nec pylati potestatẽ [et petijt] magno munere [vt] de eius licẽtia [tolleret corpus iesu] de cruce: ꝛ sepeliret illud honorifice: hoc ꝑferens omĩ thesauro quãtũlibet ꝑcioso. Petijt autẽ hoc sibi cõcedi: qꝛ ꝭm leges humanas corpora dãnatorũ non debent sine licẽtia deponi vel sepeliri [Et permisit pylatus] tum ꝓpter petẽtis reuerẽtiam: tũ ꝓpter xp̄i innocẽtiã sibi notã: et qꝛ plura in morte ei9 viderat Joseph miracla. In q̄dã hystoria dicik ꝙ ioseph fuerat quiq quõ pylaannis pylato / ꝛ pro seruitio petijt ꝛ obtinuit corp9 iesu to notus.

ab eo. Fit autẽ hic secularis dignitatis ioseph mẽtio: nõ
ꝙ euãgelista hãc commendet: sed qꝛ ad presidẽ nisi talis
accedere nõ poterat: qꝛ ergo diues erat valde isignis ac
pylato notus ⁊ familiaris/ potuit de facili ad pylatũ in
trare ⁊ ab eo impetrare: qꝛ vero bonus ⁊ iustus dignus
fuit hoc ministerio et meruit corpus iesu sepelire. vnde
Beda. Magne quidẽ ioseph iste dignitatꝫ apud seculũ/
sed maioris apud deũ meriti fuisse laudat: vt ⁊ per iusti
tiã meritorũ sepeliẽdo corpore dñico dign⁹ foret: et per
nobilitatẽ potentie secularis idẽ corp⁹ accipere posset:
nõ eni quilibet ignot⁹/aut mediocris ad presidẽ accede
re et crucifixi corp⁹ poterat ĩpetrare. vñ ⁊ Aug. Ioseph
Ioseph fiducia. fiducia dignitatꝫ qua predit⁹ erat familiariter itrauit
ad pylatũ: iam min⁹ curãs de iudeis ꝗuis antea in au-
diẽdo dño deuitaret inimicitias eorũ. vñ etiam Grego.
Fuerat quoqꝫ ioseph occultus xpi discipulus: deniqꝫ vin
cula timoris rumpens feruẽtior factus dñicũ corp⁹ tur
piter pendẽs a ligno deposuit: ꝓparãs ꝓciosum marga-
ritã verboꝝ modestia. Cõsidera nũc fortitudinẽ ioseph
quia nõ solum audet corpus xpi petere: sed etiã sepelire
sicut hõ potestatẽ habens plus ex virtute ꝙ ex adiutori
bus. vñ Chry. Inspice aũt hui⁹ viri fortitudinẽ: ĩ mor
tis eni periculũ se tradidit/ iimicicĩã ad oẽs assumens
propter beneuolẽtiã xpi. vñ Theoph. Audet ausum lau
dabilem: nõ eni excogitauit a diuitijs decidã/ ⁊ expellar
a iudeis si corp⁹ petam ei⁹ qui est blasphemijs ꝯdẽna-
tus. hec Theoph. Qui ergo prius ex imperfectione me-
ticulosus et occultus discipul⁹ dñi fuerat ꝓpter metũ
iudeoꝝ/ vitans tunc inimicitias eorũ nũc exemplo mor
tis xpi animatus: ac ꝟtute ⁊ vigore auct⁹ manifestat se:
ac palã et facto fateꝛ et ostẽdit se xpi discipulũ petendo
eius sepulturã et exequẽdo: minus curãs de illis in hoc
extremo officio. Cõcesso aũt sibi corpore vocauit ad se
quẽdã virũ sapiẽtẽ ⁊ legisperitum discipulũ xpi similiꝛ
occultũ nicodemũ noie [Ioseph igiꝛ mercat⁹ syndonẽ]
.i. pannũ lineũ cãdentẽ et mũdũ/ venit ad crucifixionis
locũ/ portãs secũ istrumẽta quib⁹ clauis euulsis corp⁹
de cruce deponat/ ⁊ ipsam syndonẽ qua iuoluat. Iste pã
nus mũdus et candid⁹ innocentiã dñi ⁊ liliosam signifi
cabat castitatem. Et ꝗ rubricat⁹ fuerit sanguine passio
nis cãdidareꝛ syndone innocẽtissime castitatis. In can
ticis. Dilect⁹ me⁹ cãdid⁹ et rubicũdus. [Uenit et cũ eo
nicodemus] se illi associãs in quo dolus nõ erat [ꝗ pri⁹]
timidus [nocte ad iesum] venerat primũ] .s. ante passio-
nem [ferens secũ mixturam mirrhe ⁊ aloes/ libras ꝗsi cẽ
tum] ad ipsum condiendũ: qꝛ hec sua amaritudine arcẽt
vermes a corporib⁹ mortuoꝝ: et ꝙ plurimũ ea ꝯseruant
nec cito corruptioni subijci ꝑmittunt. Iste aũ passionē
xpi sicut ⁊ ioseph erat discipul⁹ dñi occult⁹: sed post pas
sionẽ manifestauit se sicut et ille: et fact⁹ est public⁹: sed
nõdũ habẽs verã fidẽ de resurrectiõe: qꝛ attulit mirrhã
et aloes: quasi corpus ei⁹ muniri indigeret a putredine
Et iõ licet ex deuotiõe istã vnctionẽ faceret: vedeꝛ tñ ꝙ
plenã noticiã de resurrectione xpi non haberet: qꝛ de eo
Ps. xv. scriptũ erat: nõ dabis sctm̃ tuũ videre corruptionẽ: ꝓpꝛ
qꝺ nõ indigebaꝛ vnctiõe ꝯseruande ꝯtra putrefactionẽ.
vñ Chry. Adhuc eni vt de nudo hoie disponebant: sed
tñ multã dilectionẽ demõstrabãt. De isto nicodemo le-
giꝛ in reuelatione corpis beati stephani ꝓthomartyris
Per ioseph qui interpretaꝛ accrescẽs: significaꝛ ꝑsona
crescẽs in virtutib⁹ ꝗ corp⁹ dñi postulat qñ ꝓ digna re-
ceptione eucharistie deũ suppliciter orat. Per nicode-
mũ vero peritum significaꝛ doctor bon⁹ ferẽs mixturã .i.
doctrinã ex auctoritatib⁹ sacre scripture ꝯfectã/ ad vn-
gẽdum corpus xpi mysticũ ad eius salutẽ. In syndone
etiã munda pauptas et castitas notanꝛ/ ⁊ in aromatib⁹
ꝟtutũ varietas designaꝛ. Felix talis ꝯscientia cui nõ de
ficit defunctio paupertatis cõtra mundũ: mundicia casti-
tatis cõtra carnem: fragrantia virtutũ contra dyabolũ.
Depositio christi de cruce. Cum aũt ioseph ⁊ nicodemus fuerunt ꝓpe crucifixiõis
locũ/ genua flectẽtes adorauerũt dñm. Quos dũ vidit
mater volentes deponere corp⁹ quasi de morte ꝯsurgẽs
paululũ reuixit spũs ei⁹. Et applicantes recepti fuerũt
per eã reuerenter: et parauerũt se ad deponendũ eũ. qui-
bus ipsa qꝺ poterat ministrabat adiutoriũ. Un⁹ clauos
de manibus trahebat: alius ne corpus caderet exnime
sustinebat. Stabat maria leuãs brachia in altum/ et dũ
tangere eum valuit caput et manus eius dependentia
trahebat supra triste pectus suum: et ruens in amplex⁹
et oscula de dilecto suo satiari nõ poterat: nec quis ipsã
desup corpus attrahere valebat. Corpore igiꝛ dñi i ter
rã deposito domina suscepit caput cum scapulis suis in
gremio. Magdalena vero pedes apud quos olim tantã
gratiã meruerat. Alij aũt circũstant: et oẽs planctũ ma-
gnũ sup eũ faciunt. Omnes eni amarissime plangunt eũ
quasi vnigenitum. vñ Ansel. Sed adhuc expecta donec
nobilꝛ ille decurio veniẽs extractꝫ clauis man⁹ pedesqꝫ
dissoluat. Uide quomodo felicissimis brachijs corpus
amplectiꝛ/ ac suo astrigit pectori. Nũc potuit vir ille sã
ctissimus dicere. Fasciculus mirrhe dilectus meus mi- Cant. j.
hi/ inter vbera mea cõmorabitur. Cerne ꝓterea ꝙ dulci
ter ꝙ diligenter beatissim⁹ nicodem⁹ sacratissima mem
bra ei⁹ tractat digitꝫ/ fouet vnguẽtis. hec Ansel. Ueni-
as ⁊ tu charissime douotis gressib⁹ ⁊ spiritualib⁹ acces
sibus ad deponẽdũ dñm deũ tuũ de cruce/ ⁊ ad plangẽ-
dum eũ cum sua benedicta matre/ et alijs qui ibi aderãt
et ad sepeliendũ/ ⁊ alia faciendum que ipsi faciebant. vñ
Amb. Ueni ⁊ tu vel sero: vel nocte: vꝉ quacũqꝫ hora: qua
cunqꝫ eni hora veneris iesum inuenies ad suscipiendũ
paratũ: nec minorẽ seruis venientibus mercedẽ pia lar
gitate soluentẽ. Nam et qui hora sexta venit nõ est mer
cede fraudatus: ⁊ qui vndecima plenitudinẽ mercedis
accepit. hec Amb. Deus me⁹ bone iesu: cõcede mihi ꝙꝙ
per omnẽ modum immerito et indigno/ vt qui his cum
matre tua et alijs qui tũc aderant corpore interesse et ea
facere nõ merui: fideli tñ hec eadẽ mente ꝑtractãs illum
ad te deũ meũ ꝓ me crucifixum ⁊ mortuũ cõpassiõis af-
fectũ experiar quẽ innocẽs mater tua et penitẽs magda
Depositiõ. ad miseriã referꝛ lena in ipsa passionis tue hora senserunt. ¶ Et sciendum
ꝙ ꝗuis ista depositio dñi de cruce non fuerit sibi in pe-
nam: quia corpus erat exanime: nec fieret ei in contume
liã: sed poti⁹ in honorem et reuerentiam: presertim cum
non fieret a iudeis seuientibus: sed a deuotis fidelibus
eum multum diligentib⁹: immo etiam iudeis: ⁊ hoc do-
lentib⁹ ꝙ cum tanta solẽnitate deponebatur/ cõdiebaꝛ
et sepeliebatur: istud tamẽ factum depositiõis ĩ se valde
miserabile fuit et lamẽtabile: ꝙ videlicet corpus tãte no
bilitatis tractabaꝛ tanqꝫ cadauer vile: licet in veritate
cadauer non fuerit propter diuinum suppositum in quo
corpus illud imputribiliter subsistebat: et si corp⁹ illud
non sensit penam: beata tamen virgo que ibi aderat pe
nam ĩ hoc facto sensit maximã. Ex hoc articulo deposi
tionis domini de cruce habentur duo documenta. Pri
mũ est ꝙ fideles cõmunicãtes corpus domini de altari
equiparantur illis qui ipsum deposuerunt de cruce.
Perinde enim est (immo plus) christi corp⁹ sumere de
ara altaris ꝙ de ara crucis. Illi enim acceperunt eum
et brachijs et manibus: sed isti sumunt eum in ore et cor
dibus. Secundum documentum est ꝙ et nos li bẽter de
bemus christum cũ ioseph de cruce deponere. Quãdiu
enim peccator in peccatis est christum in cruce distentũ
quantum in se est vinculat et crucifigit: peccata eni nr̃a
sũt in causa ꝙ xp̃s crucifix⁹ est. Sed mox cũ ꝑ penitẽtiã
ad deũ cõuertitur/ ipsum de cruce soluit ⁊ deponit: et in-
ter brachia sua eum recipit. Sicut fecit ioseph qui in de
ponẽdo christum de cruce inter brachia sua eum cõple-
ctebatur. Unde sicut quis cõplectens aliquẽ inter bra
chia potens est de eo facere quicquid vult: maxime si il-
lud non repugnet: sic peccator conuersus per penitenti-
am constrigens iam christum brachijs amoris potens
est de eo omia que voluerit obtinere. Nequaqꝫ eni chri-
stus repugnat penitenti: sed paratior est ad dandũ gra
tiam ꝙ iste ad recipiendũ. Ad conformãdum se huic ar
ticulo recogitet homo ꝙ lamentabile factum fuit ꝙ ta-
le corp⁹ quod erat deus sic tractabatur ad modũ cada-
ueris: et ꝙ corona glorie iacuit sic supina/ et prostrata in
terram: qualem etiam planctum tunc beata virgo fece-
rit super corpus delecti et dulcis filij sui: vel aꝉas sicut
dederit meditanti. Iesu qui de cruce non viuus descen
dere: sed mortuus deponi voluisti vt de morte resurge-
res ad electorum informatiõem: da mihi de sacro altari
tuo: ac si de ara crucis corpus tuũ verum digne suscipe-
re: et vt de hac cruce quã suscepi in tui professione serui
tij quousqꝫ vixero non descendã: sed cũ tibi placuerit ab
hoc corpusculo repetere animã quã dedisti: tũc te vocã
te de cruce deponar: ⁊ te inuitãte ad requiẽ paradisi per

Insugēdi dilatio. ducar. ¶ Post aliquā vo morulā rogat ioseph dominā
vt permittat corp⁹ dn̄i perungi/ ac lintheaminibus in:
uolui et sepeliri. Ipsa vero contendebat dicēs. Nolite
amici mei tā cito mihi filiū meū auferre/vel me secū se:
pelite. Illū adhuc paululū relinqte mihi vt faciē ipsi⁹
valeā cōtēplari/et vidēdo aliquātulū inde cōsolari. Il
li volebant eū tradere sepulture/ et ipsa volebat eū reti:
nere: ꝛ sic erat hec pialis ꝛ miserād a cōtentio inter eos.
Flebat illa lachrymis irremediabilib⁹. Ipi⁹ lachryma
rū tanta vbertas fluebat vt caro cū spiritu ī lachrymis
Lachrime virginis. resolui putaretur. Rigabat lachrymis faciem/et extin:
ctū filij sui corpus/ꝛ pfundebat vndiqꝫ plagas ei⁹. La
pidē quoqꝫ quo corpus ei⁹ positū ꝛ locatū fuerat lachry
mis madebat/ in quo ei⁹ lachryme adhuc apparere di:
cunt: qui nunc in ingressu eccl'ie scti sepulchri eē memo:
rat. ¶ Lauit ꝛ tersit vulnera eius cruētata et osculabat
ea/et faciem eius sacratissimā. Aspiciebat vulnera cor:
poris/et vultū ei⁹ ꝛ caput videbat spinaꝝ pūcturas/de
pilationē barbe/ faciē ex sputis et sanguine deturpatā:
et de aspiciēdo et flendo nō poterat satiari. ¶ Uirginis
dolores narrari nō possunt: qꝛ male illi erat sicut eē po:
terat. Et ideo quātas lamētationes/ vlulatus/plāct⁹/
ꝛ fletus sup idem corp⁹ vnici filij sui tunc fecerit verbis
Plāctus marie rōnabiles. explicari nō posset. Credendū tñ est ꝙ nullos planct⁹ ir
rationabiles fecerit: qꝛ dolor ei⁹ ad rationē superiorem
nō pertingebat. Magdalena vero pedes dn̄i quos alia
vice lachrymis cōpunctionis rigauit: nūc multomagꝭ
vndis lachrymarum ꝯpassionis largiter lauit. Aspicie
bat pedes sic vulneratos et perforatos/desiccatos ꝛ sā
guinolētos/et flebat amarissime: et pre dolore videbat
deficere: siſr flebāt vehemēter et alij/ac etiam angeli pre
sentes ibi. vn̄ Aug. O quis angeloꝝ vel archangelorum
illic nō flesset vbi cōtra naturā auctor nature immorta:
lis de⁹ mortu⁹ homo iacebat? Uidebant xp̄i corpus sic
male tractatū ab impijs: sic laceratū iacere: mariā totā
suo cruentatā in cruore: sic amarissime flere: et nullo mō
suas lachrymas poterant refrenare. Sicut enī possibile
fuit deum per assumptū hoīem mori: sic possibile fuit an
gelos bonos in morte dn̄i sui dolere. hec Aug. Plange
ergo et tu charissime amare ꝛ clama cū Bern̄. dicēte. O
bone iesu ꝙꝫ dulciter cū hoībus ꝯuersat⁹ es: ꝙꝫ magna ꝛ
abundantissima eis largit⁹ es: ꝙꝫ dura et aspera pro eis
passus es/dura verba/ duriora verbera/ durissima cru:
Contemplatio. cis tormenta. hec Bern̄. Contēpleris etiā bene dn̄m et
saluatorē tuū gira et regira: volue et reuolue: a latere in
latus: a plāta pedis vsqꝫ ad verticem: ꝛ nō inuenies ī eo
sanitatē: sed vndiqꝫ dolorē/vbiqꝫ cruorē. Non enī est in
eo mēbrū vel sensus corporis q̄ suā afflictionem ꝛ infir:
mitatem vel passionē non senserit. Uide qd in quolibet
sensu/quid ī qualibet parte sustinuit. In capite spinas:
in aurib⁹ opprobria: in oculis fletū: in ore fel et acetū: in
facie alapas et sputa: in collo colaphos: in narib⁹ feto:
rem: qꝛ in loco ex cadauerib⁹ corrupto fuit crucifix⁹. cla
uos in manib⁹ ꝛ pedib⁹: flagella in dorso: lācea ī pecto:
re. Qꝛ enī gen⁹ humanū vulnerib⁹ peccatoꝝ fuit plenū.
Esaie.j. Fm illud Esaie. Om̄e caput languidū/ꝛ oē cor merēs/a
plāta pedis vsqꝫ ad verticē nō est in eo sanitas: ideo Je:
sus in oī parte corporis sui plagas suscepit: vt per ei⁹ li:
Infirmitas humane nature p christū sanata. uores in toto sanaremur. Nō enī erat infirmus in capi:
te. i. in intentione q̄ est caput aīe: qꝛ in his q̄ faciebat nō
sanā intentionē habebat. Erat infirmus ī manib⁹: qꝛ fa
ciebat opa mala vel remissa: erat īfirm⁹ in pedib⁹: qꝛ ha
bebat affectionē immundā aut terrenā: pes enī aīe ē af
fectus et amor ei⁹: qꝛ sicut corpus vadit pedib⁹: sic aīa
vadit affectib⁹. Erat infirm⁹ in corde: qꝛ habebat cogi:
tationes noxias ꝛ vanas. Erat infirm⁹ ī toto corpore:
qꝛ habebat totā vitā mundanā et cōuersationē vanam.
Ut igit xp̄s suis liuorib⁹ ꝛ vulneribus nos sanaret: vo
luit vulnerari in capite vt sanaret oēs nr̄as obliquas ī
tentiōes: voluit vulnerari ī manib⁹: vt sanaret nostras
malas et remissas operationes: voluit vulnerari in pe:
dibus: vt sanaret nr̄as immūdas ꝛ terrenas affectiōes
voluit vulnerari in corde: vt sanaret noxias ꝛ vanas co
gitatiōes. voluit flagellari et vulnerari ī toto corpore
vt sanaret totā nostrā vitā ꝛ cōuersationē. vn̄ Ber. Me
Oīa membra xp̄i p nobꝭ orāt. ditare (inqt) positionē corporis crucifixi: et vide si ali:
qd est in eo qd nō peroret p te ad patrē. Diuinū illud ca:
put multiplici spinaꝝ densitate depressat: vsqꝫ ad cere:
bri teneritudinē cōfixum est. Ad qd hoc? Ne doleret ca
put tuū ne tua vulneraret intētio. Caligauerūt in mor:
te oculi sui/ꝛ illa luminaria magna q̄ illumināt orbē ad
hoiā extīcta sunt. Nōne illis obtenebrantib⁹ tenebre fa:
cte sunt sup vniuersam terrā: ꝛ illa duo lumiaria magna
cū illis luminarib⁹ semota sunt? Hoc aūt totū factū ē vt
auerterent oculi tui ne viderent vanitatē: et si viderent
nō adhererēt. Aures ille q̄ in celis audiūt. Sctūs: sctūs
sctūs dn̄s de⁹ sabaoth. audierūt in terra demoniacorū
voces. crucifige crucifige: vt qd istud? Ne aures tue ob:
surdescerent ad clamorē paupis: ne reciperēt auditum
vanū: ne detractiōis virus aptis poris vsqꝫquaqꝫ susci
perēt. Speciosa illa facies speciosi forma pre filijs ho:
minū: sputꝭ illita ē/afflicta colaphis/addicta delusioni:
bus. Quare hoc? Ut facies tua illuminaret illūinatā cō
firmaret ꝛ diceret de te. Uultus ei⁹ nō sunt ampli⁹ ī di:
uersa mutati. Os illud qd angelos docet: hoīes instruit:
qd dicit ꝛ factū est: felle potatū est et aceto. Sed h̄ factū
est vt veritatē et iudiciū loqretur os tuū/ ꝛ ꝯfiteret do:
minū deū suū. Manus ille que fundauerunt celos exten
se sunt ī cruce: clauisqꝫ trāsuerberate durissimis/ vt ma:
nus tue extenderent ad inopē. Pect⁹ illud in quo sunt
oēs thesauri sapiētie et sciētie dei abscōditi: lācea mili:
tari pforatum est vt pectus tuum a prauis cogitationib⁹
mūdaret: mūdatū sanctificaret: et ꝯseruaret sctificatū.
Pedes illi quoꝝ scabellū adorare debemus qm̄ sanctū
est: dura transfixione trāsfixi sunt ne pedes tui festiarēt
ad malū: sꝫ currerēt viā mādatoꝝ dn̄i. Quid plīa? Pro
te carnē et aīam posuit vt corp⁹ et spm̄ sibi vendicaret.
Totū toto se te cōparauit. Huic igit oēm vitā tuā o hō
debes: qꝛ vitā suā p tua posuit/ ꝛ cruciat⁹ amaros susti
nuit: ne tu ppetuo sustineres. Cui vo iusti⁹ viuā ꝙꝫ illi q̄
si nō moreret ego nō viuerē? hec Ber. Ad hoc etiā facie
Memoria passionis ob remunerationē faciendā. dum ꝛ debitū dn̄o repēdendū. idē Ber. quasi monendo
sic dicit. O hō respice oculo mētali quāto remuneratio:
nis debito astringaris dn̄o patiēti. Recole sudorē san:
guineum: triginta argenteos: fictionis osculū: alaparū
cōtumeliam: flagelloꝝ instantiā: ict⁹ arūdinis: coronā
spineā: sputi ludibria: crucis angariā: patibuli suspendi
um: oculos languētes: oris pallorē: fellita cibaria: ama:
ra pocula: spōgie obsequiū: caput inclinatū: lat⁹ perfora
tū: vlnas extēsas: man⁹ trāsfixas: pedes cōfossos: vocē
lamētabilē: latrones altrinsecos: garrulationes irriso:
rias: titulū famosum: vestimēti sortē: geminatū crucifi:
ge. Quid plura? Uilissimū mortis suppliciū ꝛ pbra ne:
phādissima. Et iterū. Uide homo quo amore te dilexit
dn̄s de⁹ tu⁹ vt vestigia ei⁹ sequaris. Pro te ligatus: vt
te a vinculis peccatoꝝ absolueret. Pro te flagellat⁹ est/
vt te a flagellis eterne ire erueret. Pro te iudicatus est:
vt te a iudicio eterne dānationis liberaret. Pro te co:
ronatus est spinis: vt te coronaret in celis. Pro te vul:
neratus est medicus: vt tu sanareris egrot⁹. Pro te cru:
cifixus: vt tuas ꝯcupiscētias crucifigeret. Pro te mor:
tuus est: vt te a mortuis suscitaret. Pro te sepultus est:
vt in te vicia sepeliret. hec Ber. Multa igit p nobis su
stinuit dn̄s iesus: sed nos miseri ad ꝯfusionē nostrā vno
sermone fatigamur: vno verbo deijcimur. Oīa ergo q̄
dominus iesus passus est que circa ipm̄ gesta sunt men
te reuolue et diligenter pertracta/et ex his te ad patien
tiam in omnibus aduersis q̄ pateris accinge viriliter ꝛ
Contra irā passionis memoria. arma. Unde Chry. Armem⁹ nosmetipsos aduersus om
nem furorem: aduersus omnem iram: ꝛ si inflammatum
videris cor tuum signa pectus/impone crucem. Conui
ciatus est tibi aliquis: recordare omnium que ī christo
gesta sunt/ ꝛ omnia extinguētur. Nō solum legam⁹ hec
omnia: sed et mente feramus ea. Sufficientia enim sunt
hec continue reuoluta: vniuersam iram destruere. Et si
contumeliam/et si iniustitiā patiamur/ dicamus conti:
nuo/non est seruus maior dn̄o suo. Propterea enī hec
omnia sustinuit: vt fm eius semitam gradiamur: et nos
contumelias feramus: qꝛ maxime cōuitia a mente abij:
ciunt. Sed tamē ipse non solum tulit hec: sed oīa egit vt
saluaret eos qui hec faciebāt. Hec et nos zelemur. Uñ
Amare inimicos. Greg. Nihil enim deum ita propitium facit: vt ī imicos
amare/et his qui officiunt benefacere. Cū quis officit
nō ad ipm respicias: sed ad eū qui mouet. s. demonem et
irā vniuersam aduersus illū euacua: ipsi⁹ autē ꝛ misere
re q̄ ab illo mouetur. Cū iniuriantem videris excogita

qm̄ dyabolꝰ est q̄ mouet eũ:nõ enĩ christianoꝝ sunt iniu
rie. Cũ igit̃ q̄s iniuriatꝰ fuerit memẽtote tui dñatoris:
qm̄ et per verba ⁊ p res ei detrahebãt:⁊ yroniã multam
ostẽdebant.ipse vero nõ solũ nõ vlciscebat̃:sꝫ ⁊ ꝯtrarijs
remunerabat in hũilitate et mansuetudine: hunc itaqꝫ ⁊
nos zelemur:ita enĩ poterimꝰ et a cõuitio eripi omĩ. Si
enĩ nõ volueris:nõ cõuitiũ patieris: quid enĩ doles? Si
quidem iniuste cõuitiũ pateris: hoc maxime tristari nõ
oportet: sed illius misereri. Si vero iuste multo magis
silere oportet/neqꝫ doleas in verbis:sꝫ corrigas in rebꝰ.
Quare si vigilaueris dupla lucraberis: et ꝓpiciũ face-
re deũ silentio et actionẽ accipere ex his que dicta sunt
corrigere ea que acta sunt:⁊ gloriã hãc humanã aspice-
re. Etenĩ hinc dolor nobis fit qm̄ multi ad insensatorũ
suspitionẽ inhiant. Hec igitur vniuersa meditemur in
operibꝰ:si enĩ nõ hec dixerimꝰ inaniter et vane in mũ
dũ venimꝰ:magis aũt et in malo. Nõ enĩ sufficit fides ĩ
regnũ ducere: sed hec maxime condẽnare hꝫ eos q̄ vitã
malã demonstrãt. Qui enĩ sciuit voluntatẽ dñi sui et nõ
fecit: verberabit̃ ĩ multis. Properemꝰ igit̃ nos ad exi-
tum:etenĩ multis nobis opus est viaticulis: vt sufficiẽ-
tia eterne vite accipiẽtes viaticula videamus dominũ
nostrum Jesum christum.hec Chryſ. Oratio.

Domine iesu xp̄e q̄ hora diei vesptina a ioseph
de cruce deponi et inter brachia eiꝰ recipi vo-
luisti:a m̄re q̄qꝫ tua mestissima:⁊ alijs amicis
tuis plãctus fuisti:fac me queso ioseph crescẽ
tem ĩ virtutibus quotidie:⁊ da vt pctã ꝓpter q̄ crucifi-
xus es/et iterũ q̄si in cruce ligaris plangendo et depo-
nẽdo merear te de cruce deponere. teqꝫ quasi fasciculũ
mirrhe ĩter brachia amoris recipe:vbi digneris dilecte
mi semp cõmorari:⁊ me a laqueis dyaboli custodire:ne
vnq̄ vel hic vel in futuro valeã a te separari. Amen.

De secundo cõpletorio. Capitulum.lxvj.

mat.xxvij Mar.xv. Lu.xxiij. et Jo.xix.

Hora completorij cogita-
bis dolorosus ⁊ tristis/q̄liter tardan
te hora rogat iohãnes dñam vt ꝑmit-
tat aptari ⁊ sepeliri corpus dñi nr̃i an
teqꝫ intret sabbatum in q̄ nõ licꝫ talia
oꝑari: et eo q̄ ꝓpter nimiã morã pos-
sent a iudeis pati calumniã. Eadem
dña tanq̄ grata ⁊ discreta/⁊ cogitãs q̄ ipsi iohãni esset
p filium cõmissa amplius ꝯtendere noluit/ ac signans ⁊
benedicens corpus vt volebant aptari permisit:tũc vn-
Inũgit̃ et inuoluit̃ corpꝰ iesu. xerunt corpus [et inuoluerũt in sindone munda] quam
ioseph emerat [et ligauerunt illud lintheis] etiam alijs
scilicet sudario quod capiti adhibebatur:et institis seu
fascijs quibus totũ corpus alligabatur:que omnia etiã
de lino erant:et(vt creditur) nichodemus attulerat/ac
etiã [cũ aromatibus sicut mos iudeis est sepelire] scilꝫ
personas venerabiles.hoc enĩ acceperũt a patribꝰ suis
et senioribus. Domina tamen semp tenebat caput ipsiꝰ
in gremio suo qđ sibi reseruauit aptãdũ:⁊ magdalena
pedes apud quos misericordiã est consecuta: tandẽ ve-
ro magdalena pedes lachrymis rigatos deuote abster
git/amplexatur/osculatur/et inuoluit:et aptat fideliter
q̄ melius nouit. Sic ergo aptato reliquo corpore respi
ciũt ad dñam:vt ipsa cõpleat et oẽs planctũ reincipiũt.
Omnes enĩ sic amarissime flebant:vt vix quisqꝫ eorũ lo
qui posset. Videbãt matrẽ omĩ solatio destitutã/⁊ sup
illã dabãt potiꝰ planctũ q̄ sup extinctũ dñm suũ. Rein-
cipe etiã et tu planctũ si forte dimiseras eum. Tũc dña
vidẽs q̄ ampliꝰ differre nõ possit.ponit vultũ sup faciẽ
filij:⁊ ex inundãtia lachrymaꝝ multo magis lauit faciẽ
q̄ magdalena pedes. abstergit autẽ ⁊ deosculãs os eiꝰ
in quodã sudario ip̄m ĩuoluit et diligẽter aptat:⁊ iterũ
bñdicit eũ et signat. Et tũc oẽs adorãtes flexis genibꝰ
⁊ pedes eiꝰ osculãtes/accipiũt ⁊ portãt eũ ad monumẽ
tũ qđ a mõte caluarie distat passibꝰ quinquaginta:dña
tenebat caput et magdalena pedes: reliq̄ v̾o erãt in me-
dio. vñ anselmꝰ. Sequere ⁊ tu preciosissimũ celi terreqꝫ
thesaurum:et porta vel pedes vel manus:brachiaqꝫ su-
stenta:terre defluentes minutatim preciosissimi sangui-
nis guttas curiosius collige: et puluerẽ pedũ eiꝰ linge.
Dolor marie in exequijs xp̄i. Dolorẽ quẽ maria ĩ exequijs filij sui tolerauit: olim da
uid in exequijs abner p̄figurauit. Abner a ioab fraudu
lenter interfectꝰ erat: cuiꝰ interfectionẽ rex dauid fere-
trũ seq̄ns deflebat. Dauid nõ solũ ipse sup exequias eiꝰ ij.reg.iij.
plorabat: sꝫ etiam alios ad plorandũ incitabat: ita btã
v̾go ⁊ alij deuoti exeq̄as xp̄i deplanxerũt: et corda sua
intima cõpassione sciderũt. [Erat aũt ꝓpe locũ crucifi Monumẽtũ dñi.
xiõis hortꝰ/⁊ ĩ horto monumẽtũ nouũ] ipsiꝰ ioseph sũ-
ptuose factũ:et ĩ petra excissum.i. in vno lapide ſm quã-
titatẽ hoĩs ꝯcauatũ [in quo nõdũ quisq̄ positꝰ fuerat:
in quo q2 iuxta erat ꝓpter parasceuẽ iudeoꝝ sepelierũt
eũ] reuerẽter ⁊ deuote:flexis genibꝰ: magnis singultibꝰ
et suspirijs validis: et sic dñm vite dederunt sepulture
mortis. Sepelierunt eũ in loco ꝓpinquo: q2 nõ poterãt
lõge portare ꝓpt̃ solẽnitatẽ sabbati iminẽtẽ.vñ Chry.
Q2 v̾o breuitate tp̄is vrgebant̃ ⁊ vespa iminebat: ideo
ponũt eũ in ꝓximũ monumẽtũ. Et Aug. Acceleratam
vult intelligi sepulturã ne aduesperasceret:qñ iã ꝓpter Exequie domini.
pasceuẽ facere aliq̄d tale nõ licebat. Tũc (vt ait Aug.)
illiꝰ exeq̄as angeloꝝ milia miliũ decãtabant:q̄ oẽs ꝯue Monumẽtũ cur nouum.
nerãt ad sepulchrũ dñi sui. Illi cãtabãt laudes:sed ma-
ria dabat gemitus ⁊ suspiria cordis. Dispensatiue autẽ
in nouo ponit̃ monumẽto vbi nullꝰ positꝰ erat. vt ſm am
bro.⁊ Chry. Non aliꝰ q̄ cũ eo iaceret surrexisse a ꝑfidis
diceret̃. vel ſm Aug. Sicut ĩ marie v̾ginis vtero nemo
ante illum/nemo post illũ cõceptus est:ita in hoc monu-
mẽto nemo añ illũ/nemo post illũ sepultꝰ est. Et ſm hie
ro. In monumẽto excisso ĩ petra ꝯditꝰ est:ne si ex multis
lapidibꝰ fuisset edificatũ: suffossis tumuli fundamentis
ablatꝰ furto diceret̃. Et ſm Aug. Si etiã sepulchrũ fuis
set in terra dicere poterãt. suffoderũt terrã et furati sũt
eũ.q̄ aũt in alieno sepulchro ponit̃ pauptatẽ eiꝰ testat̃.
vñ Theop. Attẽde etiã abũdãtiã ꝓ nob̃ suscepte paup
Paupertas dñi. tatis. Nãqꝫ domũ in vita nõ habuit:post mortẽ quoqꝫ ĩ
alieno sepulchro recõdit̃:⁊ nudꝰ existẽs a ioseph operi-
tur.vñ ⁊ Ans. Paup ita fuit xp̄s vt nõ in sua:sꝫ ĩ aliena
domo nasceret̃:⁊ viuẽs in hoc mũdo nõ haberet vbi ca
put suũ reclinaret: nec moriẽs vñ nuditatẽ suã tegeret:
nec mortuꝰ vñ inuolueret̃: nec sepulchrũ aut locum vbi
corpꝰ suũ poneret̃. Ideo etiã ſm Amb.⁊ aug. Saluator
in aliena sepultura ponit̃:qui ꝓ aliena moriebat̃ salute.
Ut q̄d illi ꝓpria sepultura:q̄ in se mortẽ ꝓpriã nõ habe
bat? Ita ſm Amb.ad oñdendũ q̄ non debuit detineri a
morte. Nõ eĩ ille sepulchrũ mortis desiderabat q̄ de mor-
te triũphũ querebat.ſm Hiero.aũt ⁊ Bedã ex simplici
sepultura dñi/ambitio diuitũ ꝯdẽnat̃:q̄ nec mortui ⁊ in
tumulis possunt carere diuitijs. Sꝫ (vt ait Aug.) Põ-
pa funeris: agmina exequiaꝝ: sumptuosa diligentia se-
pulture:monumentoꝝ opulẽta constructio: viuorũ sunt
q̄liacũqꝫ solatia:nõ adiutoria mortuoꝝ. hec Aug. Non
fuit ĩ sepultura dñi auꝝ/nõ gẽme/nõ sericũ: sꝫ lintheamẽ
puꝝ ⁊ mudũ. Sindon eĩ pãnus seu tela de lino ẽ: de quo
etiã erant institie quibus corpꝰ est alligatũ:⁊ silr̃ capitis
sudariũ. vñ ſm Hiero. Possumꝰ intelligere q̄ corpus
dñi:nõ auro:nõ gemmis:nõ serico: sꝫ lintheamine puro
obuoluẽdum sit. Vñ etiã q2 in simplici sindone inuolu-
tũ est corpꝰ iesu:ideo Siluester papa instituit vt sacrifi-
ciũ altaris nõ in pãno serico/vel tincto/vel auro texto/
sed puro lintheo terreno/ et sindone munda cõsecretur
et celebret̃. Scd̃m Petrũ cantorẽ ex eo q̄ dr̃ in sindone
mũda/⁊ in monumento nouo colligi põt pallas altaris
dalmaticas/casulas/albas/sicut nec sindonẽ fieri debe Ornamẽta altaris sint noua.
re de aliqua veste prius in cões vsus assumpta: ꝓpt̃ re-
uerentiã tanti sacramẽti:sed ex noua prius nõ induta q̄
dño cõsecrata nõ debꝫ ad cõmunes vsus assumi. Sꝫ nõ-
ne corpꝰ xp̄i ponit̃ sepe in aureis cyphis? Ita:sꝫ mediã-
tibus pixidibꝰ nouis.hec Pe. Sepulto aũt dño mater
eiꝰ omni corde amplexabat̃ sepulchꝝ:⁊ qua poterat vo
ce bñdicebat filiũ suũ. Ad sepulchrũ sedens innixa illi
manꝰ extẽdebat/et desup illđ osculãs amaro nimis do-
minũ singultu deplorabat. Accessit Johãnes et lugẽs
ip̄e multũ leuauit eã lugẽtẽ ⁊ exeũtes oẽs de monumen-
to [posuerunt lapidẽ] quasi pro clausura [ad ostium mo Lapidis super sepulchrum positio.
numenti] ne ipse locus bestijs esset peruius.s. magnum
qui non posset de facili/et sine multoꝝ auxilio amoueri
ne aliquis veniens posset rapere xp̄i corpus:q2 per illđ
ostium erat ad sepulchrum ingressus. In quo patet vir
tus resurgentis quẽ non potuit retinere magnꝰ lapis:⁊
tollitur oĩs in resurrectione eius suspitio:q2 nec ab aliq̄
fieri potuit violentia:aut furtum:aut fictio. vñ Aug. Si
fuisset lapis paruulus suppositus: dicere poterant dor-

mientibꝰ nobis/tulerũt eũ. ⁊ hiero. Saxum enĩ magnũ
appositũ ostendit nõ absq; auxilio plurimoꝝ sepulchꝝ
potuisse reserari. Mystice in actibꝰ ioseph et nicodemi
signant plura requisita in nobis: si xp̃s in corde nostro
debeat sepeliri. Nã debet cõicans esse inuolutꝰ lintheaminibꝰ:
per mũdã affectionẽ ⁊ conscientie puritatẽ. In
sindone enĩ mũda Jesum inuoluit/ qui eũ pura mente ⁊
puro corpore suscipit. decet nãq; nõ solũ pura aĩa: sed ⁊
corpore puro corpꝰ xp̃i suscipere. Jnuoluere autẽ oportet:
q: mysteriũ eiꝰ clausum ⁊ occultũ est. Debet etiã vnctus
eẽ aromatibꝰ ꝑ feruentẽ deuotionẽ. Cũ mirrha enĩ
et aloe iesum inuoluit/ qui crucifixũ in corde cũ amaritudine
penitẽtie ⁊ passionis recondit. Jn nouitate vero
monumẽti designat ꝙ cor debet esse ꝑ grãm et puritatẽ
innouatum: et ab omĩ vetustate pc̃ti purgatũ priusq; ad
corpꝰ xp̃i accedat: in quo corde etiã ponit eũ qñ de ipso
iugiter cogitat: q: monumentũ dr̃ quasi monẽs mentẽ.

Mystica sepultura xp̃i in corde nostro.

Eucharistiã sumpturo videnda.

Sũpturus igit eucharistiã videat vt cor suũ sit quasi
monumẽtũ nouũ in quo locet: ⁊ quasi hortꝰ in quo deleantur:
ne ĩ monumẽto suo aliꝰ positꝰ sit: vl' circa hoc qcq;
inutile excreuerit: qð erit si bñ per pniam mundatũ fuerit
et innouatũ: alioquin nõ poterit in eo digne sepelire
xp̃m. Per monumẽtũ aũt lapideũ in petra excissum designat
cordis stabilitas: q: debet in bono proposito esse
firmũ: et fidei soliditas in qua apð ecclesiã sepultus est
xp̃s: hoc ẽ fides xp̃i supra quã petrã edificata ẽ eccl'ia.
Sed ꝓ custodia oĩm predictoꝝ debꝫ adhiberi longanimitas
ꝑseuerãtie: vt mens corpus xp̃i recipiens in predictis
conditionibꝰ intendat finaliter ꝑseuerare: et hoc
designat per saxũ ostio monumẽti aduolutũ. Jlle etiã
sepulto xp̃o in corde suo aduoluit pro clausura lapidẽ
magnũ ad ostium/ qui se claudit ne possit ingredi pc̃tm:
et ponit diligens obstaculũ cõtra peccati recidiuũ/ ne
xp̃s eũ deserat et relinquat donec ipsum a mortuis resurgere
faciat. vñ Amb. Cui pulcherrime lapis admotꝰ est
ne pateret. quicũq; enĩ in se humauerit xp̃m diligenter
custodiat ne eum perdat: ne perfidie sit ingressus. Vñ ⁊
hylariꝰ. Et q: nil preter eum oporteat ĩ pectora nr̃a penetrare/
lapis ostio aduoluit: vt nihil absq; eo iferatur.

Cur ĩ monumento iusti sepultus.

Uoluit autẽ christus in monumẽto iusti. scꝫ ioseph sepeliri:
ad ostendẽdum ꝙ nõ requiescit nisi in corde iusti: et
ꝙ nõ amplius peccatorũ consortia volebat: q: amplius
pro ipsis nõ moriturꝰ erat. vñ Amb. Mystice autẽ iustꝰ
christi corpꝰ sepelit (talis est enĩ xp̃i sepultura) qui fraudem
iniquitatemq; non habet. Justus autem corpꝰ christi
operit sindone vesti ⁊ tu dñi corpꝰ gl'ia sua/ vt et ipse.
sis iustꝰ. Vñ aũt in monumento cõditur iusti: vt iusticie
habitatione requiescat. hec Ambro.

Sepl'chri forma.

De monumẽto dñi
fertur ꝙ domꝰ seu spelũca fuerit rotunda de subiacente
rupe excissa: erat enĩ lapis seu rupes grãdis ĩ horto: in
cuiꝰ latere erat monumẽtum excissum seu spelunca/ habens
octo pedes longitudinis: et totidẽ latitudinis: et
tante altitudinis vt homo intꝰ consistens: ⁊ in eius pauimẽto
rectꝰ stans vir posset manu extẽsa culmen attingere:
introitum patulũ habens ab oriente: cui lapis magnus
aduolutꝰ atq; appositus erat pro ostio. Jn cuius
monumenti parte aquilonari sepulchrũ dñi hoc est locꝰ
dñici corporis de eadẽ petra est excissus/ septẽ pedes ⁊
mediũ habens longitudinis: et a cetero pauimento altius
eminẽs: tres psalmos ⁊ mediũ habẽs altitudinis:
eiusdẽq; existens latitudinis cuius est altitudinis. Qui
videlicet locus nõ desup: sed a latere meridiano ꝑ totũ
est patulus. vñ inferebat corpꝰ vt esset quasi sarcophagus
superpositus fundamento: et inclinatus sup latus
aperturã hñs a latere ⁊ nõ superius.

Sepl'chri color.

Color autẽ eiusdẽ
monumẽti ac loculi rubicundo ⁊ albo dicit esse ꝑmixtꝰ.
Monumẽtũ ergo erat admodũ domũcule factũ: intra
qð erat sepulchrũ xp̃i positũ. Sic enĩ sepulchra iudeoꝝ
antiquitus: ⁊ maxime magnarum personarum solebãt
fieri: vt eoꝝ filij possent ibi etiam sepeliri. Propter hoc
dicit frequẽter de regibꝰ iuda. Sepultꝰ est in sepulchro
dauid ⁊c̃. Est aũt ibi in eodẽ loco ob reuerẽtiã dñici sepulchri:
artificioso opere/ forma rotũda. vno tñ foramine
superiꝰ aperto dñice resurrectionis ecclesia maxima
cõstructa: continens montẽ caluarie ac locũ sepulchri:
et multa loca sacra in qua sepulchrũ dñi est infra quandã
cellã rotundã pulchris lapidibus cõstructum. Hec
siquidẽ ecclesia dñici sepulchri est patriarchalis; ⁊ habebat
canonicos regulares et priorẽ ſm hĩtum ⁊ regulã
sancti augustini viuẽtes: quibꝰ loco abbatis patriarcha
ꝑerat cui soli obedientiã ꝓmittebãt. Hec eccl'ia inter
sc̃tã et venerabilia loca nõ imerito obtinet prĩcipatũ:
in cuiꝰ loco tã magna ⁊ mira ꝑ dñm sunt facta ⁊ ostẽsa.

Sexte ferie mysterium.

[Et dies erat parasceues] .i. ꝑparatiõis: scꝫ sexta feria
ĩ qua preparabant illa q̃ ĩ sabbato comedi debebãt
[et sabbatũ illucessebat] q: vespera ad sabbatũ ꝑtinens
instabat: a qua solẽnitas sabbati incipiebat. Ubi sciendum
ꝙ sicut hõ sexta feria creatꝰ est ⁊ peccauit: sic xp̃us
sexta feria ꝓ hoĩe mortuꝰ est ⁊ satisfecit. Vñ ⁊ dixit consummatũ
est: opus. s. recreationis: sicut eadẽ die ꝯsũmatum
fuit opus creatiõis: ⁊ sicut sabbato requieuit ab omĩ
opere suo/ sic sabbato quieuit ĩ sepulchro: in signũ ꝙ ĩ hac
sexta etate pro eo opari et pati debemꝰ: vt in septimana
cũ ipso quiescamꝰ: donec in octaua veniẽte gl'ia resurrectionis
cũ ipso simul gaudio ꝑfruamur. vñ Beda. Parasceue
grece latine ꝑparatio interꝑtat: quo noĩe iudei
qui inter grecos ꝯuersabant/ sextã sabbati q̃ nũc a nobis
sexta feria vocat appellabant: eo ꝙ in illo ab ope suo requieuit
deꝰ. Vñ ⁊ hanc sabbatũ. i. requiẽ vocari precepit:
recte dñs eadẽ die sexta crucifixus: humane reparationis
impleuit archanũ. sabbato autẽ in sepulchro requiescẽs
resurrectionis que octaua die vẽtura erat expectabat
euentũ. Vñ nostre simul deuotionis/ ac beate
retributiõis prelucet exemplũ: quos in hac quidẽ sexta
mũdi etate ꝓ dño pati: ⁊ velut mũdo crucifigi necesse ẽ
in septima vero etate. i. cũ lecti qs debitũ soluit: corpora
quidẽ in tumulis: aĩas aũt secreta in pace cũ dño manere:
⁊ post bona oportet opa quiescere: donec octaua tandem
veniẽte etate: etiã corpa ipsa resurrectione gl'ificata:
cũ aĩabꝰ simul in corruptionẽ eterne hereditatis accipiãt.

Uespere sabbati nõ lecte.

vñ pulchre septima dies ĩ genesi vesperã habuisse
nõ legit: q: requies aĩaꝝ que in illo seculo nũc est/ nõ
ꝯsumẽda merore: sed pleniori gaudio future est resurrectionis
adaugẽda. hec beda. Ubi etiã nota ꝙ inter cetera
mysteria que hodie eccl'ia facit hoc vnũ est: q: hodie
pro oĩbus orat. Cuiꝰ ratio est: q: xp̃us fuit hodie valde
pius ĩ parcẽdo qñ dixit. Pater dimitte illis: q: nesciũt
qd faciũt. Fuit valde liberalis ĩ largiẽdo: q: ad modicã
petitionẽ dedit latroni regnũ celoꝝ. Fuit valde largus
in redimẽdo: q: nõ guttã/ sed totũ sanguinẽ ꝓ nr̃a redẽptione
dedit. vñ in ps. Quia apud dñm misericordia: et
copiosa apud eũ redẽptio. Jdeo eccl'ia ad similitudinẽ
xp̃i est hodie multũ liberalis ĩ orãdo: ⁊ multũ pia ĩ parcendo.

Ps. cxxix.

Eccl'iarũ et altariũ visitandorũ cause.

Hodie etiã fideles eccl'ias oẽs: ⁊ altaria visitare
cõsueuerunt: cuius triplex ratio est. Prima est ꝙ illa visitatio
representat visitationẽ apl'oꝝ et sanctaꝝ mulieꝝ
que crebro visitabãt sepulchrum. Scð'a est quia christꝰ
hodie omnes sanctos q̃ fuerunt a principio mundi vsq;
nunc: ꝑsentialiter visitauit: dum ad limbum descendit.
Tertia ratio est: q: sancti hodie debent valde liberales
esse. fuerunt enĩ hodie de carcere liberati: ⁊ in celeste regnũ
sublimati. Si qs enĩ de carcere liberaret ⁊ in imperiũ
sublimaret: illam diem vtiq; multũ diligeret: ⁊ in illa
die multũ liberalis esset. Merito igit hodie fideles
sanctos visitant: vt ab ipsis de carcere liberatis: ⁊ ĩ imperiũ
sublimatis: beneficia valeãt obtinere.

Mulierũ circa sepulturam deuotio.

[Mulieres
autẽ] que erãt xp̃o deuote funus [subsecute] quõ ⁊ ĩ quo
loco corpꝰ dñi poneret diligẽter curauerunt respicere
⁊ notare: vt postea ei tẽpore congruo munꝰ sue deuotionis
possent offerre: ⁊ officiũ funeri impẽdere: ac corpus
eius inungere. Per hoc significat: quia aĩe deuote debent
mysteriũ passiõis xp̃i sollicite cõsiderare: ⁊ eã pro
posse imitari. vñ Beda. Sed ⁊ hactenꝰ sancte mulieres
die parasceues. i. preparationis idem faciunt: cum anime
humiles ⁊ quo maiores sibi conscie fragilitatis: eo
maiori saluatoris amore feruentes passionis eius vestigijs
in hoc seculo quo requies est preparanda futura/
diligenter obsequũtur: et si forte valeant imitari pia curiositate
quo ordĩe sit eadẽ passio completa ꝑpendunt.
Qua lecta: audita: recordata: mox ad parandum opera
virtutũ: quibus christus delectetur se conuertunt: vt finita
presentis vite parasceue in requie beata expectent
tẽpore resurrectionis occurrere xp̃o cum aromatibus
spiritualiũ actionum. Hec Beda.

Marie et ceterarũ cõstantia.

Joseph autẽ ⁊ nichodemus
inclinantes domino: et adorantes sepulchrũ recesserunt:
maria vero et alij qui arctius amabant remã-

serunt[sedētes ꝯtra sepulchrū]⁊ lamētantes dñm/⁊ expectātes eius ꝓmissum. In quo ostendit earū ꝯstantia ⁊ feruor dilectionis erga dñm: q² recedentibus discipulis ac alijs notis adhuc remanebāt circa sepulchrū. vñ Hiero. Ceteris relinquētib⁹ dñm mulieres in officio ꝑseuerāt: expectātes qđ promiserat Jesus: et ideo meruerūt primo videre resurgentē: q² ꝑseuerauerunt vsq₃ in finē. vñ ⁊ Raba. Alijs notis iesu ad sua redeūtibus: sole mulieres que ardētius amabāt obsequiū funeris inspiciebāt: expectātes qđ ꝓmiserat: et ideo post resurrectionē primo xp̄m vident beate mulieres q̄ ministrauerunt viuēti: astiterūt moriēti: obsecute sunt sepulto: ⁊ sic congauise sunt resurgēti. vñ ⁊ Chry. Vidisti mulierum fortitudinē: vidisti dilectionē: vidisti magnanimitatē que vsq₃ ad mortem fuit. Imitemur has mulieres nos viri: neq₃ dereliquam⁹ in tentationib⁹ iesum. hec Chry. Per deuotionē q̄ppe harū mulierū ostendit/q² deuote persone mūdo mortue: debēt cū xp̄o per ꝯpassionē sepeliri: vt mereant resurrectiōis ei⁹ participes fieri. Laua ergo et tu lachrymis corp⁹ eius sacratissimo sanguine aspersum: ⁊ vnge ipsum vnguētis sctē orationis: ⁊ porta brachijs charitatiue et humilis opationis: ⁊ sepeli cū aromatibus bone cōuersationis: ac bōis doctrinis ⁊ exemplis: cum multis gemitib⁹ ac plāctib⁹ ⁊ lamētis: et cooperi sub amoris et deuotionis pauimēto cōscientie tue ī sindone ⁊ castitate mētis: ac sudario ⁊ labore penitentie: et sedebis ibi iuxta eū ad monumentū donec videas ip̄m a mortuis resurgētem. Queso ne mortuū ꝓ te dilectum reijcias: sed totis desiderijs in sepulchro cordis recipias: stringas cādidissimis cogitationū ⁊ purissimis affectionū lintheaminib⁹: roseas speciosissimas/amorosissimas eius plagas: donec te ducat ī resurrectiōis sue leticiā mirabilib⁹ dotib⁹ decoratā: ⁊ in ascēsionis sue excellentiā sup oēs celi ordines eleuatā.

Sepultura lamētabilis.

Et nota q̄ licz in hac sepultura xp̄s nihil passus fuerit/q² mortuus: tñ hoc factū in se miserabile fuit ⁊ lamētabile: ꝓpter rationes et cās supra circa depositionē dñi de cruce tactas. Ex isto articulo sepulture trahuntur plura documēta. Primū est (ſm Theophil.) q̄ nos simus imitatores ioseph in hoc/q̄ qñ corp⁹ xp̄i susceptū fuerit a nobis ⁊ inuolutū: tūc debem⁹ ip̄m ponere in monumento nouo excisso in petra. i. in mente nostra dei imagine insignita: renouata ⁊ firmata in xp̄o q̄ est petra. vt dicat illud Can.

Cant. iij.

Tenui eū nec dimittā. Scōm est q̄ sicut dñs pass⁹/mortuus/et sepultus: lamētatus fuit: sic ⁊ nos lamētari eum debemus per cōpassionē ⁊ verā cōpūctionē. Tertiū est q̄ sicut xp̄s sepultus custoditus fuit: sic ⁊ nos eū in mente nostra sepultum firmiter custodire debem⁹ ne latrunculi. i. demones sepulchrum cordis nostri subintrent et furētur nobis iesum. Quartum est q̄ ⁊ nos qui spiritualiter mortui sumus peccatis cōsepeliamur etiā cū christo: ita vt abscōdamur ⁊ quiescam⁹ a pctīs: sic q̄ vetus

Rom. vj.

homo in nobis ampli⁹ nō resurgat. vñ Ap̄ls. Consepulti inq̄t sum⁹ cū xp̄o ꝑ baptismū in mortē: vbi Glo. Xp̄s in persona veteris hominis habebat mēbra confixa in cruce: ne ad priores actus mouerētur/a quib⁹ etiā mortuus ⁊ sepultus quieuit humanis subtractus aspectib⁹ per hoc exigēs a nobis vt mēbra nostra continētie ⁊ iusticie clauis cōfixa habeamus: ne ad priora mala redeamus: a quibus etiā ita ꝑfecte quiescamus: vt nec eorum visio/nec memoria habeatur. Et sic veteri hoīe in nobis crucifixo mortuo ⁊ sepulto: ad bona resurgentes in nouitate vite ābluemus. hec in glo.

Conformatio.

Ad conformandū se huic articulo: imaginetur homo quasi cor suū sit xp̄i sepulchrū: et mihi ip̄m venerabiliter recōdat: recōditum lamētabilit deffleat/⁊ diligēter custodiat ne ip̄z amittat Cōsepeliat seip̄m in eodē sepulchro cū Jesu: ⁊ ruminet sensum documentorū: vł al's sicut de⁹ ministrabit. Jesu qui in monumēto sepeliri/lamētari/⁊ custodiri voluisti: da mihi te in corde meo sp̄ualiter sepelire: lamētari: ⁊ diligēter custodire: vt ⁊ ego tibi ꝯsepultus tecū merear ad resurrectiōis gloriā ꝑuenire: ⁊ qui posit⁹ in sepulchro a visu hominū es segregat⁹ ī pace dormiēs: abscōde interim me seruū tuū in abscōdito faciei tue a cōturbatione hominū: vt mūdo mortuus tibi viuēs in te dormiā: ⁊ suauiter in te requiescā.

Sepeliendi cū xp̄o forma.

Hinc nūc videndū est q̄liter debemus cū xp̄o sepeliri. Sepulchrū autem istud in quo debemus sepeliri/est ip̄a religio: in q̄ ip̄e religiosus sp̄ualiter debet mūdo mori ⁊ sepeliri. Assimilari aūt debet religiosus mortuo et sepulto q̄tū ad plura. Primo q̄tū ad censum rerū: q² sicut mortu⁹ et sepult⁹ nihil proprium h₃: sic ⁊ religiosus nihil ꝓpriū hr̄e/sed oīa in ꝯmuni diuidere debet. Scđo q̄tū ad sensum carnis ⁊ motū: q² sicut mortu⁹ ꝓuat sensu: nec sensibili⁹ gaudet: sic ⁊ religiosus debet esse mortuus q̄tū ad delectationes q̄ ad sensum carnis ꝑtinent: et sicut mortu⁹ mouēti se nō contradicit: sic et religiosus ꝓlato se regēti nō debet cōtradicere: sed in oībus obedire. Tertio q̄tū ad domicilium: q² sicut mortu⁹ claudit in sepulchro: sic ⁊ religiosus debet esse clausus in claustro: et sicut mortu⁹ de monumento nō exit nisi ad iussionē dei. s. die iudicij: sic nec religiosus debet exire claustrū sine iussione ꝓlati: et sicut mortuus nō murmurat qñ trāsfert de monumento in monumentū: sic nec religiosus deb₃ murmurare qñ transfert de monasterio ad monasteriū. Quarto debet assimilari maxie morti xp̄i: in morte eñi xp̄i aīa fuit a carne separata: tñ aīa ⁊ caro fuerūt diuinitati vnite: sic in vero religioso anima deb₃ esse separata a carne: vt sc₃ carni nō cōsentiat in aliquo carnali amore: aīa tñ et caro deo debēt esse vnite: aīa per amorē: caro per incorruptionē: vt possit dicere cū ꝓpheta. Cor meū ⁊ caro mea exultauerunt in deū viuū.

Sepulture figure. Gen. xxxvij. Jone. ij. ⁊ iij.

Sepulturā christi olim filij iacob p̄figurauerūt: qui fratrē suum ioseph in cisternā miserunt. Hanc etiā ionas p̄figurauit: quē ꝓiectū de naui ī mare cetus deuorauit. Jonas fuit ꝑ tres dies et noctes in ceto: ita xp̄s fuit vsq₃ ad triduū ī monumēto. Nūc recogita qualiter dñs tu⁹ septē horis p̄dictis ꝓ te passus sit: ⁊ ausculta eū quasi te moueret ⁊ diceret. Cū p̄mo nocte surrexeris ob reuerentiā illi⁹ amoris quo me vinctum tradidi in manus malorū: et quo fact⁹ sum obediēs vsq₃ ad mortē: disponas in corde tuo obedire velle ad oīa que tibi iniungunt. Circa p̄mā ob reuerentiā humilitatis qua corā indigno iudice velut agn⁹ mansuetus steti subijcias te oī creature ꝓpter me: et ad queq₃ vilia opa sis paratus. Ad tertiā ob amorē quo ego contēptus/cōsputus/⁊ opprobrio saturatus fui teipsum contēnas et vilipendas/⁊ opprobria sustineas. Ad sextā crucifigas tibi mundū: teq₃ mūdo/cogitās qualiter ego oīm creator pro amore tuo crucifix⁹ sum: et ideo omnia delectabilia mundi sint tibi quasi crux amara. Ad nonam moriaris mundo et omni creature: sc₃ vt amara mors intātum corde tuo dulcescat/vt oīs creatura desipiat. Circa vesperā qua de cruce depositus sum recolas in gaudio qualiter post mortē ⁊ omnes labores tuos felici requie pausabis in sinu meo. Ad completoriū memor sis vnionis illi⁹ qua sp̄ūs vnus mecū effect⁹: meipso in summa experientia perfrueris: que vnio hic in via incipit ꝑ voluntatis mee ⁊ tue cōcordiam in oībus/tam aduersis q̄₃ prosperis: ⁊ in futuro complebitur per eternā gloriam in celis.

Marie abductio a sepulchro

Appropinquante autem nocte dicit iohānes dñe q̄ eis expedit recedere: q² non est conueniēs ibi morari: vel de nocte ad ciuitatē redire. Tunc domina prout potest surgit/et ad monumētum genuflectit: ⁊ ipsum amplectitur ac benedicit. Nam cruciata gemitib⁹ fatigata doloribus: afflicta ploratibus: nequibat stare pedibus. Tamen sicut poterat mulierib⁹ sanctis adiuta: cunctis plorantibus simul cum ea cepit recedere.

Crucē prima adorauit maria.

Cum autē venerunt ad crucē ibi ipsa genuflexit et crucem adorauit. Similiter et omnes fecerunt. Cogitare nāq₃ potes q̄ ipsa fuit prima que crucē adorauit: sicut ⁊ prima que filiū natū adorauit.

Crucis abscōsio.

Hec autē sancta crux post passionē et resurrectionē dñi per iudeos cum crucibus latronū sub mōte caluarie ꝓfunde sub terra abscōdita fuit: vbi ducentis annis et amplius vsq₃ ad tēpora cōstantini et helene latuit: sed Helena in lapide plusq̄₃ vigiti passibus fodiēs ipsas tres cruces inuenit/quib⁹ sublatis crucē dñi ab alijs signo resurrectionis mortui probauit et discreuit.

Crucis absconse locus.

Ipse autē locus in quo crux inuēta est distat a loco caluarie decē pedibus versus orientem descendendo: vbi in ecclesia q̄ cōtinet montē caluarie est scripta ꝓfunda inferior pauimento. xl. gradibus vel circa: ⁊ sunt ibi quattuor colūne que dicunt mortē dñi fleuisse. Deinde recedūt versus ciuitatē: ⁊ per viam sepe domina se vertebat retro aspiciens per compassionem. Intrantibus autem illis ciuitatem multi vidētes dominā moti pietate super illius dolore ad luctū con:

uertebant amarũ: ꝛ cõcurrunt vndiq͛ȝ bone matrone et virgines ambulãtes post ipsam ꝛ associãtes eã ꝑ viã: et cõsolãtes/ac etiã lamẽtantes eã. Sed ꝛ boni hoĩes per quos transibat cõpatiebant eidẽ ꝛ mouebant ad fletũ. Vndiq͛ȝ fit ploratꝰ magnꝰ et luctꝰ. Nam dolor eiꝰ multos faciebat dolentes. Vix lachrymas continere poterant quicũq͛ȝ eã plorantẽ videbant. Fiebat luctus quocũq͛ȝ transibat maria: plorabat ipsa: plorabãt ꝛ oẽs ambulãtes cũ ea: plorabãt et multi veniẽtes obuiã ei. Sic vtiq͛ȝ deducit a plorãtibꝰ plorãs/ quousq͛ȝ ꝑuentum est ad domũ iohãnis. Cũ aũt venerit ad domũ/tũc ipa vertens se versus dñas illas inclinauit se agens grãs. Ille vero inclinãtes se eidẽ valedixerunt: ꝛ cũ lachrymis recesserunt. Intrauit ergo dña domum ibi resedit: ibi permãsit: ꝛ eã iohãnes in sua cura et custodia retinuit: ac super ꝓpriam matrẽ oĩm corde amauit. Flebat et plangebat valde cũ Johãne/ et magdalena/et sororibus suis. Soluebat dolori amaras lachrymas/ filij sui mortẽ nimis amaram ĩ corde suo recolẽs: ac passionis loca ꝛ cũcta q̃ passus fuerat ĩ aĩo voluẽs. Tandẽ iohãnes hortãdo ꝙ desisteret/ꝯsolatꝰ ẽ eã vt poterat. Tu quoq͛ȝ experiaris vires tuas si scires eã cõsolari ꝛ cõfortare ꝙ parꝝ comederet: et alios comedere faceret: qꝛ adhuc ieiuni sunt ꝛ refectione indigent: ac eis parare ꝛ ministrare conerꝭ: et postea benedictiõe ab ea ꝛ alijs singulis accepta recedere poteris. Hic nota ꝙ hodie. scȝ die parasceues nõ ꝯsecrat hostia: qꝛ vera hostia hodie ẽ oblata. In hac etiã sexta feria in qua passus est xp̃s multa sunt facta diuersis annis ꝛ vicibꝰ: de quibus sunt isti versus.

Consolari monet Mariam.

Sexte ferie insignia.

Salue festa dies: que vulnera nostra coherces
Angelus est missus: est passus et in cruce christus.
Est adam factus: et eodem tempore lapsus.
Ob meritum decime: cadit abel frater ab ense.
Offert melchisedech: ysaac supponitur aris.
Est decolatus christi baptista Johannes.
Est petrus ereptus: iacobus sub herode peremptus.
Tedet iam audire: et recitare iudeorum blasphemias.

Judeorũ blasphemia ꝛ peruersitas.

Proprij nominis expressio.

[Altera eñi die q̃ ẽ post ꝑasceuẽ] iã incepta. s. cũ iã sexta feria transisset: ꝛ sero facto post solis occasum sabbatũ iã intrasset [cõueniũt iterũ sacerdotes ꝛ pharisei ad pylatũ dicẽtes. Dñe recordati sumꝰ: qꝛ seductor illi dixit adhuc viuẽs post tres dies resurgã.] Qd̃ dicunt illi ex inuidia est: que etiã ꝓpriũ nomen nõ patit: et dicẽtes seductor: hoc qd̃ ipsimet erãt dño imponũt. Nõ sufficit seductoribꝰ scelus mortis: nisi ꝛ post lacerẽt famam eius. Est aũt seductio duplex. s. bona ꝛ mala. Prima est seductio sctitatis. s. a falsitate in veritatẽ: de qua dicit Hie.

Hiere. xx.

Seduxisti me dñe: ꝛ seductus sum. Alia est seductio peruersitatis. s. a veritate in falsitatẽ: ꝛ hãc imponũt iudei xp̃o. vñ Hiero. Principes aũt sacerdotum lȝ ĩmensum facinꝰ ĩ nece dñi ꝑpetrauerint: tñ nõ sufficit eis nisi etiã post mortẽ eiꝰ ꝯcepte neq͛cie virꝰ exerceãt: famã eius lacerãtes: ꝛ quẽ innocẽtẽ sciebãt: seductorẽ vocãt. Sicut aũt cayphas ignorãs añ ꝓphetauerat dicens: expedit vnũ hominẽ mori ꝓ populo ꝛ nõ tota gens pereat: sic et modo: seductor eñi erat xp̃s nõ a veritate in errorẽ mittẽs: sȝ a falsitate ad veritatẽ: a vicijs ad virtutes: a morte ad vitam ducẽs. hec Hiero. [Jube ergo custodiri sepulchrũ: ne discipuli furent eũ: ꝛ dicãt alijs ꝙ surrexit a mortuis] Stulti custodiã petũt: q̃si in sepulchro teneri valeat: qui vbiq͛ȝ est ꝛ oĩa continet. vbi Amb. Quanta malicia sacerdotũ/ q̃ nõ tm̃ mgr̃o/ sed etiã discipl'is detrahunt [ꝛ erit nouissimꝰ error peior priore] vbi Raba. In hoc aũt ignorãter verũ dicũt. Peior eñi fuit contẽptus penitẽtie in iudeis q̃ȝ error ignorãtie. Peior erat infidelitas resurrectionis q̃ȝ crudelitas passionis. Confitent ergo plane ꝙ priꝰ fuit error ĩ nece dñi. vbi ꝛ chry. Vide aũt qualiter etiã nolẽtes cõcertãt ad demonstrãdã veritatẽ. Irrefragabilis eñi demõstratio resurrectionis facta est ꝑ ea que pretẽderunt. Qꝛ eñi custoditũ est sepulchrũ: nulla fraus facta est. Si autẽ fraus facta non est: manifeste ꝛ irrefragabiliter dñs surrexit. Hec chry. Pylatus vero iã fatigatꝰ dixit eis. [Habetꝭ custodiã] .i. do vobis licentiã ponẽdi custodes: ꝛ ꝯcedo ꝙ accipiatis milites ad custodiendũ eũ ꝓ vestra volũtate [Ite ꝛ custodite sicut scitꝭ] .q.d. Si debet resurgere male poteritis custodire: q̃ȝ impiꝰ ꝛ fatuꝰ erat pylatus qui sicut xp̃m permisit occidi: ita ꝛ custodiri eũ: morti adiudicauit: eis etiã custodes dedit. Vadũt illi ꝛ venientes illuc primo corpus eius inspiciũt: et eũ qui autor vite claruerat in inferni claustris retentũ se deprehendisse letãtes sepulchrũ muniũt: milites armatos custodes ponũt: lapidẽ q̃ erat in ostio monumẽti: vñ accessus in sepulchrũ erat sigillo ꝑsidis: ac etiã sigillis suis signãt: ne aliq͛s sine scitu eorũ ingredi possit: ꝛ diligenter oĩa faciunt. Et in hoc apparet malicia eorũ: qꝛ etiã in custodibꝰ nõ cõfidũt: sed insuꝑ sigilla apponũt. Hoc aũt totũ dñs voluit fieri ꝓpter maiorẽ certitudinẽ resurrectionis sue: vt et ipsi ꝯ̃uis nolentes: sibi tñ testes sint dñm resurrexisse: et nullo modo sic positum furari potuisse. Nõ est eñi consiliũ: nec sapiẽtia: nec fortitudo cõtra dñm. Et recte in tali loco dñs sepulturã suam elegit: vbi nulla possibilitas fodiendi esset/ quatenꝰ omnẽ occasionẽ calumniandi iudeis auferret: ne forte si ĩ maceria circũclusus esset/vel quolibet pariete: dicerent ipsi discipulos illius furatos eũ fuisse. vñ ꝛ Hiero. Nõ suffecerat ꝓ̃cipibꝰ sacerdotũ ꝛ scribis ꝛ phariseis crucifixisse dñm saluatorẽ/nisi sepl'chrũ custodirẽt: cohortẽ acciperẽt: ꝛ signarẽt lapidẽ: et q̃tũ in illis est manũ apponerẽt resurgenti: vt diligẽtia eorꝝ nostre fidei ꝓficeret. Quãto eñi diligentius seruat: tãto magis resurgẽtis virtꝰ ostẽdit: vñ ꝛ Chry. Et ĩ durissimo lapide fuerat excisum: ꝛ grandis lapis positꝰ est ad ostiũ: et custodia ponit militũ in circuitu: vt quanto fortiꝰ seruat ne furari posset: tãto magis virtꝰ dei appareat cũ resurrexerit. Si eñi sepulchrũ fuisset ĩ terra dicere poterãt. Suffoderũt terrã: ꝛ furati sunt eũ. Si fuisset lapis paruulus positus/dicere poterant. Paruulus lapis fuit: ꝛ dormientibꝰ nobis tulerunt eũ. Et iterũ. Diligẽtia scribarũ ꝓdest fidei nr̃e. Seruate pharisei seruate: deꝰ includi nõ potest: deꝰ in sepulchro teneri non põt: qui fecit celũ ꝛ terrã: cuiꝰ in pugillo terra est ꝛ celũ: qui appẽdit mũdũ ĩ tribꝰ digitꝭ. Qui ꝗ̃ appẽdit mũdũ: vno sepulchro nõ põt cõtineri. vñ etiã Hyla. Metꝰ furandi corporis et sepulchri custodia atq͛ȝ obsignatio stulticie atq͛ȝ infidelitatis testimoniũ est: cũ priꝰ ꝓ̃cepto dñi conspexissent de sepulchro mortuũ suscitatũ. Pylatꝰ autẽ ꝓdictꝰ postmodũ ĩ multis apud tiberiũ cesarẽ a iudeis accusatꝰ: deportatꝰ est in exiliũ lugdunũ vñ erat oriundus. Herodes vero qui consensit pylato in nece dñi: deportatꝰ est in exiliũ viennũ/ ꝛ mortuꝰ est ibi. Oratio.

Sigillorꝝ signatio.

Sepl'chri soliditas calũniam pellit.

Pylati exilium mors ꝛ patria. item Herodis.

Domie iesu xp̃e q̃ hora ꝯpletorij aromatibꝰ vngi ꝛ ꝯdiri: ac sindone ꝛ alijs lintheis ĩuolui ꝛ ligari mr̃e q͛ȝ tua ꝛ alijs amicꝭ tuis lamẽtantibꝰ ad sepeliẽdũ portari ꝛ sepeliri voluisti: da mihi q̃so vt te aromatibꝰ vngã ꝑ feruẽtẽ deuotionẽ ꝛ bonã ꝯuersationẽ: sindone ꝛ lintheamibꝰ te inuoluã ꝑ mundã affectionẽ/ ꝛ ꝯscie puritatẽ: lamẽter te lachrymis penitẽtie ꝛ ꝯpassionis: portẽq͛ȝ brachijs charitatiue ꝛ hũilis oꝑationis: ꝛ sepeliã te in corde meo ꝑ iugẽ recordationẽ et memoriã: vt ꝛ ego tibi cõsepultus peruenire tecum merear ad resurrectionis gloriam. Amen.

Epylogus dñice passionis: et de laude crucis. Capitulum. lxvij.

Considera nunc que pro salute hoĩs oĩni tp̃e: et sp̃ãliter hodie passus est dñs: vt ĩde aduertas q̃tũ sibi debeat q̃libet xp̃ianꝰ: hec eñi que ꝓ nobis passus est suꝑ oĩa que oꝑatꝰ ẽ: valde amabilẽ eũ nobis reddũt: et nos ad eũ amandũ fortiꝰ astringunt vn Bern. Valde oĩno mihi amãdꝰ est: ꝑ quẽ sũ: viuo: et sapio. Pro his ergo ita sum amãs q̃tũ possum. Sed est qd̃ me plus mouet: plꝰ vrget: plꝰ accendit. Suꝑ oĩa inq͛ȝ reddit amabilẽ te mihi bone iesu: calix quẽ bibisti opus nr̃e redẽptiõis: hoc oĩno amorẽ nostrũ facile vẽdicat totũ sibi. Hoc inq͛ȝ est qd̃ nostrã deuotionẽ ꝛ blandiꝰ allicit: ꝛ iustius exigit. et arctiꝰ stringit: et afficit vehementius. Multũ quippe laborauit ĩ eo saluator: nec in omni mũdi fabrica tm̃ fatigationis auctor assumpsit. Ille denique dixit ꝛ facta sũt: mãdauit ꝛ creata sunt. At vero hic et in dictis suis sustinuit ꝯtradictores: ꝛ in factis obseruatores: ꝛ ĩ tormẽtꝭ illusores: ꝛ ĩ morte exprobratores. Et iterũ. Memẽto iam hõ ꝛ si de nihilo te factũ: nõ tñ d̃ nihilo te redẽptũ. Sex diebꝰ condidit omnia: ꝛ te inter oĩa. At vero ꝑ totos triginta annos oꝑatus est salutẽ

Epylogꝰ passionis dñice.

tuā in medio terre. O q̃tū laborauit sustinēs. hec Ber. Au̅ ꝛ Ambro. Plus itaq̧ mihi cōtulit deꝰ redimendo q̃ creādo. Creādo q̄ppe me mihi dedit: redimēdo autē et seipsum dedit: et me mihi tradidit. Itaq̧ si me totum illi debeo ꝓ me facto: quid iam addā ꝓ me refecto? Nō enī tam facile sum refectus q̃ factus. Siquidē de omni qd̄ factū est: dixit ꝛ facta sunt. In me aūt reficiēdo: ꝛ dixit multa: ꝛ gessit mira: et pertulit dura: nec tātum dura: sed etiā indigna. hec Amb. Nō est aūt estimandū q̄ passionis sue pena: in eius solū captione ꝛ traditione fuerit inchoata: sed potius ab instanti sue ꝯceptionis vsq̧ ad mortē eius durauit. Cū enī mortē suā acerbissimā quā pro salute nostra pati voluit firmissime presciret: et eam futuram ineffabiliter cognosceret: oportuit q̄ in qualibet hora ꝓ ea naturaliter doleret: ꝑsertim cū cogitaret tantā mortis acerbitatē: et tantam doloris gn̄alitatem: que per totū corpus ꝛ oīa mēbra corporis: ꝛ ꝑ omēs vires inferiores anime diffundi debebat. Multa vero de his dn̄s passus est ꝓ nobis que colligi possunt ex v̄bis Aug. dicētis.

Redemptiōis bn̄ficiū maius est q̃ creatiōis.

Passa a xp̄o plurima.

Attende et intellige aīa mea tempꝰ beatissime passionis. Passus est iesus meus: amor meus: dulcedo mea: spes mea: beatitudo mea: consolatio mea: ꝛ in om̄i tp̄e: in toto corpore: et in oī suo opere.

Passus ī oī etate.

In tp̄e infantie angustias vteri/pauptatē/asperitatē/et humilitatē presepij/persecutionem aduersarij/fugā egypti. In tēpore adolescentie disputatiōem/precipitationē. In tēpore iuuentutis amarissimam et turpissimā passionem.

Passus ī oī mēbro.

Passus est etiā in toto corpore: in oculis effusionem lachrymarꝫ: in auribꝰ auditū ꝯtumeliarum ꝛ blasphemiarū: in genis molestiā alaparū: in naribus fetorē sputi: in ore amaritudinem aceti et fellis: in manibus vincula: et in pedibus afflictionem plagarū: in toto corpore flagellationē. Et in opere detraxerūt predicationi/ꝯuersationi: miraculorꝫ opationi. Tradit̄ ꝛ ligat̄ iustꝰ et innocēs sicut agnꝰ ad sacrificiū: ꝛ sicut latro ad suspendiū: et tn̄ nō querit vindictam: nō ostendit impatientiam: imo arguit petrū amputantē auriculā cū posset obtinere a patre legionē angelicā duodenam. Ligatur ǵ sicut latro: accusat̄ vt latro: cōdemnat̄ vt latro: expellitur vt latro: plectitur inter latrones vt princeps latronū. Ligaris dn̄e vt soluas vincula pctōrum: vt dissoluas colligationes impietatis: ꝛ fasciculos deprimentes. Pūgeris bone Jesu spinis: clauis ꝛ lancea: vt sit in nobis recta intētio: discreta operatio: manifesta dilectio. Flagellaris vt a me flagella tue iracundie ꝓpulsares. Uulneratus es dn̄e iesu ꝓpter pctā nostra: attritus propter scelera nostra: vt sint plage tue nostrorꝫ vulnerū efficax medicia.

Tempus etiam dulcis iesu tuam aggrauat passionem.

Passꝰ toto tēpore.

Passus enī es tempore nocturno/diurno/frigido/estiuo. In matutinis castigatus: in mane accusatus: in tertia acclamatus: in sexta ꝯdemnatꝰ: in nona cū clamore ꝛ lachrymis expirasti. Plange igit̄ ꝛ dole: ꝛ satage aīa mea: et deducāt oculi tui lachrymas: ꝛ nō taceat pupilla oculi tui super fratrē tuū decorū nimis: ꝛ amabilem sup amorē mulierꝫ: q̄ vestiuit te coccino: ꝛ prebuit tuo cultui ornamenta. Dolebis enim si consideras lachrymas mulierū: lachrymas piscatoris: lachrymas insensibiliū: si videas obtenebrationem solis vt celaret mēbra dn̄i patientis terremotū: ꝯcussionē lapidum: resurrectionē corporum: apertionem monumentorꝫ: ꝛ velū dissolutū lachrymas patiētis: ꝛ lachrymas genitricis. Dolet enī btā v̄go mater de ꝓditione et captione: de condēnatione: de crucifixione potissime in commendatione ꝛ depositione.

Locꝰ aggrauat.

Locus etiā tuā bone iesu aggrauat passionem. Passus est enī dn̄s iesus in presepio: in deserto: in templo: in hospitio: in itinere: in horto: in atrio: in pretorio: ī loco crucifixionis. In presepio indigentiā: in de̅sto pugnā: in tēplo resistentiā: in hospitio obseruationē detentoriā: in itinere fatigationē et molestiā: in horto sudorē sanguinis: verbū ꝛ osculum ꝓditoris: vexationē corporis: ꝯprehensionē ꝛ ligationē cohortis. in atrio interrogationem: alaparū afflictionem: trinā negationē: accusationem: in faciē conspuunt: colaphis cedūt: in faciem palmis percutiūt insultādo ꝛ illudēdo ꝓphetam eū dicunt: in ꝑtorio iniquitatē testium: ꝛ accusationem infideliū: amarissimū flagellū: iniquū iudiciū: illusionē ꝑsequentiū.

Peruersio rerum.

Et vide peruersitatē nimiā: iniquitatem maximam. Judicatur iudex: derideiur rex: cruciatur pontifex. Uide iniquū iudiciū ex parte testiū: q̄r non conueniunt ex parte rei: q̄r accusatur innocēs. Defecit etiā ī isto iudicio rectitudo animi: sciebat enim q̄ per inuidiā tradidissent eū. Defuit etiam iusta causa: quia nō culpa ꝓpria/sed aliena. iustus ordo: q̄r capitur ꝛ ligat̄ ante sententiā. Admittit pylatus accusationē falsam: condēnat innocentē ad crucis ignominiā. Erubesce pylate iudex inique. Quomodo vinceris/superaris/subuerteris/seduceris: qui priꝰ eū eripere conabaris iure cōi: cōsuetudine loci: flagello corporis. Erubescite infideles: perfidi iudei qui magistrū v̄rm dn̄m vestrum crucifigitis ꝛ percutitis. Plectitur in loco crucifixorio: patitur nāq̧ dei filiꝰ: amor释ternꝰ/sincerus: dulcis ꝛ suauis: in mulieribus plangētibꝰ: in iudeis infidelibꝰ: in latrōe blasphemante: in populo acclamante: in matre lachrymāte. Attende etiam ꝛ intellige anima mea genus mortis sue.

Mortis genꝰ turpissimum.

Illud enī genꝰ mortis fuit turpissimū/vilissimū/amarissimū/acerbissimū. Spoliatur enim vestibꝰ: expellitur a ciuibꝰ: cruciatur cum latronibus: illuditur a militibꝰ. Illuditur in domo herodis in veste candida: in domo principis colaphis sputis et alapa: in pretorio iudicis: in veste purpurea: in corona spinea: in salutatione: in genuflectione irrisoria: in cathedra crucis: in titulo: in cōsortio/in multiplici opprobrio. Fuit etiā amarissimū si cōsideres causalitatē: generalitatē: diuturnitatē: ꝛ acerbitatē. Causa enī nō est tua: sed mea dn̄e iesu: tu enī solꝰ fuisti absq̧ macula. Passus es generaliter. Ut videas igit̄ aīa mea generalitatē hanc. Uide lectū sponsi nō est floridus: non est aureus vel argenteus: sed durissimus/nescit enī stramina/deest culcitra/lintheamina/coopertoria/puluinaria. Uide titulū famosum tripliciter a pylato conscriptū: considera cibū eiꝰ ꝛ potū: comitatū eiꝰ scꝫ mulierū ꝛ latronū: verba ꝛ verbera: vincula ꝛ flagella: coronā ꝛ lāceam. Passus est etiā in oībus partibus corporis vt misericordia redēptoris amoueret trāgressus ꝑuaricatoris. Acerbitatē etiā habꝫ bone iesu passio tua: ꝛ ꝓpter innocētiam ex parte tui excecationem ꝛ ingratitudinē: ex parte populi ꝛ ꝓpter complexionem: ex parte corporis: cōpassionē ex parte matris: ꝛ tui dilecti collegij: et q̄r pateris in partibus magis passibilibus ꝛ sensitiuis: qd̄ accidit ꝓpter raritatē ꝛ teneritudinē carniū: multitudinē ossium: ꝛ collectionem neruorꝫ. Pateris igit̄ dn̄e deus meꝰ/dux meus/ꝛ notꝰ meꝰ in latere/manibus/ꝛ pedibꝰ/vt accelerares homini originalis/actiualis/et venialis criminis medicinā. Dedisti etenī dn̄e iesu christe sanguinem tuū in preciū redemptiōis/et in potū fidelibꝰ inebriationis: in lauachrum coinq̄nationis: in antidotū curationis: in scutū presentis impugnationis. Fuit igitur bone iesu lectus tuus durissimꝰ: cibus et potus amarissimus: cruciatꝰ singularis ꝛ acerbissimus: nec reuocat te: nec retrahit tenerrimus amor matris aut timor turpissime mortis: non pudor spoliati corporis: non dolor singularis: aut fallacia sponsionis: quia indutus es veste nuptiali: instructus lege legali: armatus armatura sp̄uali. Egredere igit̄ filia syon: ꝛ vide gloriā salomonis in equitatura: in ramis/in vestibꝰ ꝛ laudibꝰ.

Salomoni ꝯparat̄ xp̄s.

Quō igitur emarcuit tam cito flos glorie tue vmbra honoris tui: nimirū conuertunt honorem in opprobriū: dulcedinē in absinthiū. Portas enī crucem in humeris: spoliaris vestibus tuis: cruciaris flagellis: saciaris opprobrijs: de vrbe expelleris. Uide nostri sapiētiam salomonis a parte temporis: passus est etenī sexta feria hora sexta: vt hominē lapsum sexta hora ꝛ die per mortem suam repararet a parte medij: hoc enim opus nostre salutis ordo depoposcerat.

Uirtutes christi.

Uide et patientiam: ipse etenim tanq̧ agnus qui portatur ad victimā: ꝛ sicut ouis ad occisionē ductus est. Uide eius humilitatem/quia dānatur cum latronibꝰ. Uide charitatē: q̄r indulget crucifigentibus. Uide et paupertatē: pauper enim fuit et in laboribꝰ. Paupertatē tuā ostendit mihi pauper iesu: mater tua: familia tua: domꝰ tua: domꝰ inq̧ presepij: cenaculi: patibuli: ꝛ tumuli: ī eq̄tatura asine ꝛ pulli.

Insignia regalia.

Ubi sunt insignia tua rex regū ꝑnceps pastorꝫ: vbi ē equitatura tua vestis purpurea: palatiū: sceptrū: soliū: ꝛ dyadema regni: vbi sūt ornam̄ta tua sacerdos ī eternū ꝛ pōtifex futurorꝫ bonorꝫ: vbi sūt ꝓciosa: anulꝰ ꝛ gēma: baculꝰ ꝛ cappa serica: chirotece ꝛ sādalia: vbi sūt arma bellica fortis armate ꝛ miles noue. Nō ꝯfuit tibi ī gl̄is alapa

veſtꝫ alba ⁊ purpurea: nõ defuit pugna: ſupaſti latronẽ
et mortẽ: ſpoliaſti infernũ oĩa ſpoliantẽ. in funda vincu-
loꝝ: in lapidibus. v. vulnerũ: ĩ baculo crucꝫ: vbi ſunt co-
dices tui magiſter optime: liber tuus: corpꝰ tuũ ſcptum
intus et foris: ſcriptus ſpinis et clauis: illuminatus vn-
da ſanguinis: ligatus vinculis: ſignatus clauis. Atten-
de ⁊ huiꝰ mortis diuturnitatẽ et ꝓpoſitiones acerbita-
tũ: ⁊ pone ſup caput tuũ ſicut ſignaculũ inter vbera tua:
ſicut faſciculũ: ſicut antidotũ cõtra omnẽ morbũ. Aſcẽ-
de ſup palmã crucꝫ: ꝑ cõpaſſionẽ: meditationẽ: imitatio
nem/ vt apphendas dulciſſimos fructus eius. Uade er-
go o aĩa ad mõtẽ mirrhe: ⁊ cõſidera altitudinẽ paupta-
tis: latitudinem charitatis: lõgitudinẽ acerbitatꝫ: ama-
ritudinẽ et dolorẽ mortis: ⁊ affer ramũ virẽtis oliue ad
archã tue ↄſcientie. Accipe etiã colũba mea granũ fru-
menti ſeminatũ in incarnatiõe in terra virginis glorio-
ſe: preciſum in circũciſione: excuſſum ⁊ flagellatũ in paſ
ſione: candidũ in mente: rubicundũ in corpe: diuiſum in
latere: multiplicatũ in morte: recõditũ in horreo ĩ aſcẽ-
ſione. Hoc ſit tuũ eduliũ pulmentũ ⁊ viaticũ. Si aũt fa-
ſtidit appetitus: ſi laceſcat interior guſtꝰ: adhibe agnũ
immaculatũ. adiũge ⁊ piſcem aſſatũ in craticula crucꝫ.
Reuera bone ieſu agnus es: et ꝓpter medicinam tuam
patiẽtiã ⁊ innocentiã atqꝫ noticiã: agnoſcis qppe mrem
tuam in patibulo: virginẽ virgini: euãgeliſta euãgeliſte
cõmendãs. Si aũt amplius deſideret guſtꝰ tuus: ſi non
deſcit appetitus: fac pulmentũ de piſce aſſato vt come-
das. Piſcis aſſatus xp̄s paſſus eſt: nutritꝰ in aqs tribu
lationis: aptus in latere: exquamatus in expoliatione:
fallitus in ſputoꝝ multiplicatione: aſſatus in cruce. Hu
ius felle piſcis inunge oculos tuos: vt videas ſi eſt do-
lor ſicut dolor eius. Si contingat plerũqꝫ ſtare in acie:
accipe ſcutũ militie/ vexillũ victorie/ arcũ glie. Scutũ
hoc qđ miles cõtra hoſtes debet accipere ꝓpter figurã
picturã/ efficaciã ⁊ materiã: crux dñi arbor ſalutifera ẽ.
Huiꝰ ſcuti cornua in manibꝰ crucifixi. Tria enĩ cornua
tua exuperãt prelia. Cornu enĩ paupertatis ſupat aua-
ricie preliũ: cornu humilitatis pugnã ſuperbie: ſꝫ cornu
aduerſitatis laſciuiã voluptatis. Iſtud ſcutũ fuit rubri
catũ ⁊ picturatũ ſanguie veri agni: iſtud ſcutũ fuit ꝑfo-
ratũ lancea/ clauis/ ⁊ ſpina. Si aũt nondũ bene vales re
ſiſtere vide arcum ⁊ benedic q fecit illũ. Iſte arcꝰ habet
cordã ex corpore: lignum ex cruce. Iſte arcus ꝑcuſſit la
tronẽ morte: ⁊ vulnerauit hoſtẽ ſerpentem antiquũ. Sꝫ
ne inermis ⁊ imparatꝰ appareas ꝓcedat vexillũ regis
crux: oſtendat ſanguis xp̄i militibus: vt ĩ prelium acuã
tur ⁊ nõ formidabit fortis armatus. Si inſurgat flatus
elationis: ventꝰ tribulationis: naufragiũ ſuggeſtionis:
aſcẽde ĩ nauiculã ſctẽ crucis: bonis oĩbꝰ refertã ĩ dexte-
ro latere perforatã: ab hoſtibꝰ violenter detractã: cathe
na vinculoꝝ ligatã. In hac inuenies filiũ dormientem:
ventis imperantẽ: et oĩno naufragiũ propulſantẽ. Per
hãc fugabis periculũ: ⁊ appropinquabis ad portũ opti
mum. Ipſa enĩ crux ſancta eſt lignum exiguũ per qđ fa-
ctum eſt iudiciũ veritatis. Si ſit tibi clauſa ianua para-
diſi adhibe tibi baculũ ſctẽ crucis et pulſa: et aperiet ti-
bi. Si aũt oſtiũ clauſum eſt ⁊ iã dormiũt pueri ĩ cubili:
et nõ habes qđ ponas ante amicũ tuũ: accede ad archã
ſancte crucis: vt inde tres panes accipias quos appo-
nas hoſpiti recũbenti: panẽ humilitatis maxime: panẽ
patiẽtie: panẽ charitatis affluentiſſime. Si nõ potes ti-
bi theſaurũ ſapiẽtie aperire: adhibe clauẽ dauid q ape-
rit/ ⁊ nemo claudit. Si grauat longitudo itineris ⁊ cõ-
cidit vultꝰ tuꝰ: ⁊ deſperas de viribus: accipe virgã ⁊ ba
culũ ſancte crucꝫ: quo iordanẽ trãſeas huiꝰ mũdi: ⁊ via-
ticũ ligni vite ne in via deficias aut torpeſcas. Si via-
tor in ſolitudine huius mũdi et ſerpentes igniti contra
te morſum ⁊ mortẽ intentãt: aſpice ſerpentẽ eneũ poſitũ
ſupra palũ: ne antiqui ſerpẽtis virꝰ inficiat aut irrepat.
Si ſpũs malꝰ queqꝫ accipiat arripiat citharã ſãcte cru
cis/ ⁊ refocillabit: leuiuſqꝫ habebit. Si inualuerit egri-
tudo aut infirmitas ſpũalis: adhibe tibi huius precioſi
ſanguinis medicinã. Si deſperas ex meritis et videas
tua opa nequaqꝫ tibi ſufficere: de ſtatera crucis accipe
decoꝝ preciũ aĩaꝝ. Et accipe in ara crucis hoſtiã ima-
culatã: ↄſcientiã ab opibus mortuis emũdantẽ. Deniqꝫ
crux ſctã ⁊ bñdicta eſt in xp̄i corpore dedicata: ⁊ ex mẽ-
bris eiꝰ tanqꝫ margaritis ornata: decorata regis purpu
ra: que meruit xp̄i mẽbra tãgere: q ſola digna fuit regẽ
celoꝝ et dñm ſuſtinere. hec Aug. Cũ beatꝰ andreas du
ctus ad crucẽ ⁊ videns eã ꝓrupit ĩ laudẽ crucis ⁊ ſaluta
uit dicens. Salue crux que in corpe xp̄i dedicata es: et
ex mẽbris eiꝰ tanqꝫ margaritis ornata: anteqꝫ in te aſcẽ
deret dñs timorẽ terrenũ habuiſti: mõ vo amorem cele-
ſtẽ obtines ꝓ voto ſuſciperis: ſecurꝰ ergo ⁊ gaudẽs ve-
nio ad te ita vt et tu exultãs ſuſcipias me diſcipulũ eiꝰ
q pependit ĩ te: qꝛ amator tuꝰ ſemp fui/ ⁊ deſideraui am-
plecti te. O bona crux q decorẽ et pulchritudinẽ de mẽ-
bris dñi ſuſcepiſti/ diu deſiderata/ ſollicitudine amata/
ſine intermiſſione qſita/ et iã ↄcupiſcenti aĩo preparata
accipe me ab hoibꝰ/ ⁊ redde me magiſtro meo vt per te
me recipiat: q per te me redemit. De laude etiam crucis
ſic dicit Chry. Si noſſe deſideras chariſſime virtutem
crucis et quãta ſit vt poſſum ad eiꝰ laudẽ dicere. Audi.
Crux nobis totiꝰ beatitudinis cauſa ẽ. Hec nos a ceci-
tate liberauit errorꝫ. Hec e tenebris reddidit luci. Hec
debellatos quieti ſociauit. Hec alienatos deo cõiunxit
et longe cõſtitutos ꝓximos ꝓſentauit. Hec peregrinos
ciues oſtẽdit. Hec diſcordie amputatio eſt. Hec pacis
firmamẽtũ. Hec oĩm bonoꝝ opeꝝ largitio. Crux eſt cla
uis ꝑadiſi: crux ſpes xp̄ianoꝝ: crux reſurrectõ mortuoꝝ
crux cecoꝝ dux: crux errantiũ via: crux claudoꝝ baculꝰ
crux ↄſolatio pauperũ: crux refrenatio diuitũ: crux de-
ſtructio ſuperboꝝ: crux male viuentiũ pena: crux aduer-
ſus demones victoria: crux deuictio dyaboli: crux ado-
leſcentiũ pedagogꝰ: crux ſuſtẽtatio inopũ: crux ſpes de
ſperatoꝝ: crux nauigãtiũ gubernator: crux periclitãtiũ
portus: crux obſeſſoꝝ murus: crux pater orphanorum:
crux defenſor viduaꝝ: crux iuſtorũ ↄſiliariꝰ: crux tribu
latorum reqes: crux puuloꝝ cuſtos: crux virorũ caput:
crux ſenũ finis: crux lumẽ in tenebris ſedentiũ: crux re-
gũ magnificẽtia: crux ſcutũ ꝑpetuũ: crux inſenſatoꝝ ſa-
pientia: crux libertas ſeruorũ: crux imperitoꝝ philoſo-
phia: crux impatoꝝ lex: crux ꝓphetaꝝ ꝓconiſatio: crux
annũciatio aploꝝ: crux martyrũ gloriatio: crux mona-
choꝝ abſtinentia: crux virginũ caſtitas: crux gaudiũ ſa
cerdotũ: crux eccl'ie fũdamẽtũ: crux orbis terre tutela:
crux tẽplorũ deſtructio: crux ydoloꝝ repulſio: crux ſcã-
dalũ iudeoꝝ: crux ꝑditio impiorũ: crux inualidorũ vir-
tus: crux egrotantiũ medicus: crux emũdatio leproſoꝝ
crux paraliticorum requies: crux eſurientiũ panis: crux
ſitientium fons: crux mũdorum ꝓtectio. hec Chryſ. vñ
et Raba. Quãtos ⁊ quales fructꝰ lignũ ſctẽ crucis ger-
mine ſuo proferat: dignum eſt cõmemorare. Cuius fru-
ctus eternus eſt: ⁊ radix ꝑpetua. Cuiꝰ odor mũdum re-
plet: ⁊ ſapor fideles ſatiat. Cuiꝰ ſolẽ ſplẽdor ſuperat: et
cãdor niuẽ obfuſcat. cuiꝰ cacumẽ polũ excedit: et cuius
infimũ inferna penetrat. Cuius infirmitas humillima
exaltat. Cuiꝰ potẽtia exaltata humiliat. Oim enĩ virtu-
tum iocũditas ꝑ ipſum ⁊ in ipſo mũdo collata eſt: qꝛ in
ipſo rerũ ꝑfectio cõpleta eſt. In cruce inſinuat a morte
redẽptio: demõſtrat ſancta moꝝ cõuerſatio: intimatur
oĩm virtutũ ꝑfectio: ꝓmittit ad eternã vitã reſurrectio:
eterne beatitudinis ſperatur adeptio: ⁊ vere felicitatis
acquiſitio. O vere bona ⁊ vere ſancta crux chriſti: qs te
rite totã enarrare poteſt: aut qs ↄdigne digne laudare.
Que celeſtiũ archanorũ pia eſt reuelatrix. Que myſte-
riorũ dei ſacra es cõſeruatrix: queqꝫ ſacramentorũ xp̄i
idonea es diſpẽſatrix. In te angeli gaudia ſua accumu-
lata conſpiciunt: in te homines iura ſalutis ſue cogno-
ſcunt: in te inferi iuſtam retributionẽ fraudis ſue recipi-
unt. Omnibus es equa: omnibꝰ bona: omnibꝰ iuſta: ꝓte-
rita renouas: preſentia illuſtras: futura ꝓmonſtras: per-
dita requiris: queſita inuenis: inuẽta cuſtodis: lapſa re-
ſtituis: reſtituta gradu munis: munita in viã pacis diri
gis. Tu quidem eterni regis es victoria: ⁊ celeſtis mili
tie leticia: terrigenarũqꝫ potentia. tu pctõꝝ es remiſſio:
pietatis exhibitio: et meritorũ augmentatio. Tu infir-
morũ remediũ: laborantiũ auxiliũ: ⁊ laſſoꝝ refrigerium
tu inſanorũ incolumitas: quietorũ ſerenitas: et fortuna
torum felicitas. Tu cura egrotos medicans: tu gaudiũ
meſtos conſolans: tu ſanitas dolentes letificans: tu ſta-
tus credentiũ recte: tu firmitas operantiũ bñ: tu btitu-
do ꝑſeuerantiũ rite. Sãcta: pia: bona: iuſta: benigna: rõ-
nabilis: laudabilis: venerabilis: amabilis: fortꝫ: ſuauis:
mitis: ſapiens: patiens: potens. Quicqd ꝫ corde digne

Mortis diuturnitas.

Edulium anime.

Crucis laus.

Arma oĩa in chriſti cruce.

Crux aperit celum.

Crux oĩa cõfert idigenti.

Andree oĩo ad crucem.

de redẽptione nr̃a põt cogitari: vel quicq̃d rite lingua loqui oĩa ad laudẽ tuã decẽtissime possunt aptari. Qr quicq̃d in te laudat: crucifixo in te xp̃o regi deputat: et quicq̃d xp̃o honoris datur/ad reuerẽtiã summi patris cuius ipse vnigenit⁹ filius est refert. Et iterũ. Grandis consolatio fideliũ est spes sctẽ crucis: et materiã tribuit laudis: qr bonitatẽ nos facit scire creatoris. Crux xp̃i via est iustoꝝ ascensus ad celũ/rota de infimis ad superiora nos trahens: dux celi et ianua regni. Huius pars erecta diuinũ ꝛ trãsuersa ꝯmẽdat amorẽ fraternũ. Cui⁹ amoris integritatẽ xp̃us nobis ostendit/ac suo exẽplo nos ĩstruxit: q̃ dilectã aĩam suã ĩ cruce moriẽs ꝓ amicis suis posuit: et nos idem facere docuit. Hunc amorem o deus semꝑ laudabilis tu pone in me: et timor noxi⁹ atq̃ carnalis affect⁹ ꝓcul recedãt a me: vt gloria sctẽ crucis aucta et multiplicata in vera ꝓmissione: dignaq̃ laude in eternũ ꝑsistat: ipsaq̃ mihi carmine et amore venerabilis: semper laus eius in ore meo. et in corde exultatio sempiterna ꝑmaneat: vos quoq̃ precor celestes plebes angeloꝝ animasq̃ iustoꝝ: qui in conspectu diuine maiestatis veraciter exultatis: vt sicut alleluya sine cessatione: et amen deo xp̃o in eternũ cantatis: ita quoq̃ nostrã sortẽ precib⁹ adiuuare studeatis: quaten⁹ beatitudinẽ verã quã tenetis iã ꝑfecte/tandẽ et nos ꝑ grãm xp̃i mereamur accipere. hec Raba. vñ ꝛ cassiodo. Crux est humilium inuicta tuitio: superboꝝ abiectio: victoria xp̃i: perditio dyaboli: infernoꝝ destructio: celestiũ reformatio: mors ĩfideliũ: vita iustoꝝ. Et (vt ait hiero.) Ligno hoc vehimur per mare vndosum/ad terrã viuentiũ. De his etiã q̃ passus est dñs quasi concludendo cũ grãrum actione ꝛ orõne. sic dicit ans. Expergiscere nũc anima

Passiõis epilogus.

mea: excutere de puluere et contẽplare attenti⁹/ virum hũc memorabilẽ quẽ ecce in speculo euãgelici ſmonis quasi ꝑñtem intuerĩ. Cognosce aĩa mea cognosce. Hic est dñs iesus xp̃s creator et saluator tu⁹/vnigenit⁹ dei filius: ver⁹ deus/ver⁹ homo: q̃ solus sub sole sine macula inuentus est: et ecce qm̃ cũ sceleratis reputatus est: et quasi vir leprosus et nouissim⁹ viroꝝ estimat⁹: ꝛ tanq̃ abortiuũ qđ proijcit ab vtero: ꝛ nemo curat sic ꝓiectus est ab vtero matris sue infelicis synagoge. Iste formosus pre filijs hoĩm: quasi deformis ꝑ filijs hoĩm factus. Siquidẽ vulneratus est ꝓpter iniquitates nostras: attrit⁹ est ꝓpter scelera nostra: et fact⁹ est holocaustũ suauissimi odoris in conspectu tuo pater eterne glorie: vt auerteret indignationẽ tuã a nobis: ꝛ cõsedere sibi nos faceret ĩ celestib⁹. Respice dñe sancte pater de sanctuario tuo: et de excelso celorũ habitaculo: et intuere hanc sacrosanctã hostiã: quã tibi offert magn⁹ põtifex noster sanctus puer tuus dñs iesus ꝓ peccatis fratrũ suorũ: et esto placabilis suꝑ multitudinẽ malicie nostre. Respice dñe in faciẽ xp̃i tui: qui tibi vsq̃ ad mortem obediẽs factus est: nec recedãt ab oculis tuis cicatrices eius in perpetuũ: vt memineris quantã pro peccatis nostris satisfactionẽ ab eo susceperis. Utinã dñe appẽdas in sta-

Passiõis xp̃i meritum.

tera peccata quib⁹ iram tuã meruimus: ꝛ calamitatem quã passus est ꝓ nobis innocens filius tuus. Certe hec grauior apparebit ꝛ magis digna: vt ꝓpter ipsam effundas misericordiã tuam super nos q̃ sint ista peccata: vt

Grarum actio pro passionis beneficio.

pro illis contineas in ira misericordias tuas. Gratias tibi dñe pater referat oĩs lingua superinenarrabili abũdantia pietatis tue: qui vnico filio tuo nõ pepercisti: sed pro nobis illum tradidisti in mortem: vt tm̃ tanq̃ fidelem aduocatum haberem⁹ in celo coram te. Et tibi dñe Iesu zelotes fortissime: quid gratiarũ: quid retributionis digne tribuã ego puluis et cinis et vile figmentum. Quid enim pro nostra salute facere debuisti et non fecisti? Ab imo pedis vsq̃ ad summum verticis te totum in aquis passionis dimersisti: vt me totum de illis extraheres. Nam et animã tuam in mortẽ perdidisti: vt meam perditã mihi redderes. Et ecce me duplici debito obligasti. Nã et ꝓ eo ꝙ dedisti/ꝛ pro eo qđ mei causa perdidisti debitor sum. Et ꝓ aĩa mea quidã bis mihi a te data: semel in creatiõe: semel in redẽptione: q̃d magis tibi iuste reddã q̃ ipsam non habeo. Pro tua autẽ preciosa anima ita tribulata: quid ab hoĩe digne rependi possit: non inuenio. Nam si celũ et terram/ꝛ omnẽ ornatũ eoꝝ possem rependere: certe nec sic vsq̃ ad mẽsuram debiti vllatenus attingerẽ. Et si idipsum qđ et debeo et possibile mihi est tibi dñe retribuã: tuũ dñe totũ est. Diligendus igit mihi ex toto corde: tota aĩa: tota mente: et tua mihi sequẽda vestigia qui mori dignatus es ꝓ me. Et quõ fiet hoc in me nisi ꝑ te. Adhereat aĩa post te: qr tota virtus eius pendet ex te. Et nunc dñe redemptor meus te vt verũ deũ adoro: in te credo: in te spero: et quibus possum desiderijs ad te suspiro. Adiuua imꝑfectionem meam. Ad tue passionis gloriosa insignia ĩ quibus salutem meã operatus es: me totum ĩclino. Tue victoriose crucis regale vexillum in noĩe tuo xp̃e adoro. Tuũ spineũ dyadema/tuos rubẽtes sanguine clauos: tuo sacro lateri immersam lanceam: tua vulnera: tuũ sanguinem: tuã mortẽ: tuã sepulturã: tuam victoriosam resurrectionem ꝛ glorificationẽ xp̃e adoro supplex ꝛ glorifico: horũ viuifico: adoro spm̃ meũ a pcti morte resuscita: horũ virtute ab astucijs sathane me custodi meq̃ cõforta: vt et iugum mandatoꝝ tuoꝝ suaue mihi fiat/ꝛ onus crucĩ qđ baiulare me iubes post te humeris anime mee leue sit atq̃ portabile. Que eni fortitudo mea; vt iuxta prece-

Crux dñi fortitudo nostra.

ptum tuũ mũdi pressuras tam multiplices inuicto animo sustineã. Sed audi queso vocẽ meã/et inclina super seruum tuũ suauem crucẽ illam que lignũ vite est his q̃ apprehenderint illam. Istam inq̃ diuinissimã crucem humeris meis impone: cuius latitudo est charitas suꝑ omnem creaturam se extendens: cui⁹ longitudo eternitas: cuius sublimitas omnipotentia: cuius profundum inscrutabile est sapientia. Confige illi manus meas et pedes meos: ꝛ totam passionis tue formam seruulo tuo imprime. Da obsecro mihi continere ab operib⁹ carnis que odisti: et facere iusticiam quã dilexisti: ꝛ ĩ vtroq̃ tuam querere gloriam et sinistrã quidem meam clauo tẽperantie: dexterã vero clauo iusticie in illa sublimi cruce affixã arbitror. Da menti mee iugiter meditari in lege tua: et deinde cogitatũ iactare in te: et dexterũ pedẽ meũ eidem ligno vite clauis prudentie affigi. Da vt mi-

Meditationem optat passionis.

nistram spiritus mei sensualitatem non eneruet labentis vite infelix felicitas: nec conturbet perhennis vite preuia infelicitas: et sinister quoq̃ pes meus clauo fortitudinis in cruce tenebitur. Ut autem et spinarum tui capitis aliqua ĩ me similitudo appareat/detur obsecro menti mee et salubris penitẽtie compũctio: ꝛ aliene miserie compassio: et stimulus zeli emulantis illud qđ rectum est coram te: ꝛ ad te cõuertar in erũna mea: dũ triplex mihi configitur spina. Libet vt ꝛ spongiã per arũdinem ori meo porrigas: et aceti amaritudinem gustui meo adhibeas: vt per scripturas tuas rationi mee conferas gustare et videre: qm̃ florens hic mund⁹ tanq̃ spõgia inanis est: ꝛ omnis concupiscentia eius aceto amarior. Ita pater in me fiat vt calix iste aureus babylõis inebrians omnem terrã: nec inani splẽdore seducat: nec falsa dulcedine inebriet. Tue quoq̃ viuifice mortĩ dñe effigiem facies ĩ me seruum tuum: vt moriar quidẽ peccato ſm carnẽ: viuã aũt iusticie ſm spm̃. Ut aũt integrã crucifixi imaginem portare me glorier: illius quoq̃ qđ post mortem tuã insatiabilis malicia impioꝝ in te exercuit: hanc in me similitudinem exprime. Vulneret cor meũ viuus et efficax sermo tuus: penetrabilior oĩ lancea acutissima: et pertingens vsq̃ ad interiora aĩe mee: producat ex ea tanq̃ a dextro latere meo vice sanguis et aque amorem tuũ domĩe et fratrũ meoꝝ. Postremo munda sindone prime stole spiritum meum inuolue: in qua requiescam ingrediẽs ad te in locum tabernaculi admirabilis: et abscondas me donec pertranseat furor tuus. Die autem tertio post diem laboris/post diẽ simplicis glorie: mane prima sabbati perpetuo inter filios tuos me indignum resuscita: vt in carne mea videã claritatem tuam: et adimplear leticia vultus tui. Hec Ansel. Imaginem itaq̃ crucifixi ſm modũ premissum portans in te ora et conare vt spiritus tuus inuoluatur mũda sindone puritatis et innocentie/ in qua absconsus a mundi vanitatibus sepeliaris in secreto mentis tue: et ibi requiescas in meditatione passionis dñice: mortuus quidem mundo et viuens deo: et hoc aperte signatum est: vbi dr̃ ꝙ precio sanguinis xp̃i emptus est ager figuli in sepulturã peregrinorũ: vbi dicit Glo. ꝙ sepultura xp̃i nihil est aliud q̃ requies xp̃iani: et tũc cor tuũ debꝫ sigillari sigillo passionis xp̃i/ꝛ clausum teneri ac custodiri. Deinde sic sepultus in secreto mentis tue ab oĩbus

vanitatibꝰ:gl'iosum triduū mortis xp̄i peragas. Quorū primꝰ dies afflictionis et penitentie. vt ꝓ oībus cōmissis vel omissis deo volūtarie satisfacias. Secūdus dies est quietionis et gr̄e: vt in solo deo requiē mētis ponas: q2 in eo solo pax inuenit̄ et trāquillitas. Tertiꝰ dies est premiationis ⁊ gl'ie: vt eiꝰ coniunctionē ⁊ amplexum feruenti desiderio iugiter cōcupiscas. Quibꝰ transactis in mane ꝑma sabbati: hoc est in futura vita ꝑpetua: inter filios et electos dei gl'iose resuscitteris: et in carne tua videas gloriosam humanitatē xp̄i: in spiritu aūt beatifice cōtemplertis inestimabilē claritatē dei/⁊ per hoc adimplearis perpetua letitia vultus eius. Oratio.

Domine iesu xp̄e/qui ꝓ redēptione mūdi miserias et angustias: opprobria et conuitia: calūnias et iniurias: penas et afflictiones: passionem et mortem patienter ferre voluisti: tu per hec omnia que ꝓpter peccata nostra ꝑtulisti: a peccatis oībus et vitijs: ab oībus huius seculi periculis ⁊ infernalibus penis: a subitanea morte ⁊ eterna me libera: et da mihi obsecro te oīa que pro me tolerasti non fugere vl' obliuisci: sed pre oculis semper habere et ardēter amplecti: vt laboris et doloris participem etiam requiei ⁊ consolationis tue me velis esse consortem. Amen.

De sabbato sancto. Capitulum.lxviij.

Mat.xvj. Marie et sociaꝝ in sabbato sancto exercitium.

Mane autem sabbati stabāt simul i domo ianuis clausis dn̄a et alie socie cū iohāne: afflicte et dolorose tanꝗ̄ orbate et plene merore: memorātes angustias tribulationis hesterne. Sedebant simul aspicientes se tātū ad inuicē cū lachrymis: sicut cōtingere solet magna ꝑssura et calamitate grauatis. Successiue autem veniunt discipuli plorantes. et ipsi tandem cessantes a fletu loqui de dn̄o suo incipiūt: ⁊ cum lachrymis discipuli se redarguūt ꝙ eū dereliquerūt. Et de his que fecerat dn̄s iesus cū eis narrāt adinuicem: mō vnus modo alius: et sic per ordinem. Intuere igit̄ eos diligenter et eis compatere: q2 in magna sunt afflictione. Quid enī est videre ꝙ dn̄a mundi et principes eccl'iarū ⁊ oīm populorū: ducesq3 diuini exercitꝰ/sic timorosi et afflicti stant in quadā domūcula reclusi/nesciētes quid facere debebant/nisi ꝙ conferunt et se cōfortāt de verbis et factis dn̄i sui. Domina tn̄ semp mēte trāqlla et pacata stabat: q2 certissimā spē de resurrectione filij sui habebat: ⁊ in ea sola remansit fides eccl'ie in ipsa die sabbati: et propterea spāliter dies sabbati attribuit̄ ei. Et ideo alijs luminaribus extinctis vna cādela in tenebris seruat̄ accēsa: q2 lumē fidei in sola remansit virgine maria. vn̄ Aug. Quē genuit virgo iniuste mori dolebat: sperans autem et firmiter credens ipsum ꝟm ꝓmissum tertio die morte deuicta resurgere: in hac enī sola interim fides ecclesie i triduo illo stabat. Et dum vnusquisq3 vacillando hesitabat: hec que fide cōcepit fidē quam semel a deo susceperit nunq̄ perdidit: speq3 certissima resurrectionis gl'iam expectauit. hec Aug. Non tn̄ poterat ipsa domina gaudēter stare propter memoriam mortis filij sui passi iniustē. Et sabbato quidē siluerūt ꝟm mandatū legis. i. ab operibꝰ quieuerunt: nā sabbatū custodire oportebat: et tunc neq3 vēdere/neq3 emere/neq3 quid tale aliquid fieri licebat. Vn̄ ⁊ ipm̄ sabbatū requies seu intermissio est dictum. Magna est dignitas sabbati: q2 in eo tota trinitas requieuit. Nā pater requieuit ab opere creationis qd̄ fuit magne potētie. Filiꝰ ab ope recreatiōis qd̄ fuit infinite sapiētie. Spūs sanctꝰ requieuit hodie in ꝟgine qd̄ fuit magne et infinite bonitatis: q2 ipa stabat ceteris sc3 apostolis et mulieribꝰ a gr̄a spūs sancti cadentibus. [Cū autē trāsisset sabbatū] sero facto: et stellis apparētibꝰ post solis occasum cū operari erat licitum [marie magdalene et maria cleophe et salome] vadunt emere aromata pro faciēdis vnguētis ad corpꝰ iesu sacratissimū perungendum. Intuere igitur eas diligenter et que faciunt: quomodo eundo et redeundo mestis vultibꝰ more viduarū et orphanorū incedūt. Emunt aromata: et redeūtes parant se ad faciendū contra corruptionē vnguenta: quasi nescientes illud ꝓpheticū: non dabis sanctum tuū videre corruptionē. vnde Theo. Neq3 tamē fidē debitā adhuc habebāt: sed ei quasi puro hoī aromata et vnguēta parabant more iudeorū: qui talia exhibebant defunctis hec Theo. Aromata dicūt̄ quasi acromata: q2 diffundebant lōge lateq3 odorē in aerē: et significāt ꝟtutes quas in cōuersatiōe mulieres habebant: et famā crucifixi que longe lateq3 diffundēda erat. deuote ergo mulieres ille et sancte/q̄ fuerāt viuēti obsecute/ vt etiā mortuo pietate officiosa famulatū possent impēdere [emerūt aromata] et parauerūt vnguēta [vt venientes] mane ex deuotione ad visitandū sepulchrū [vngerēt] corpꝰ iesu sacratissimū: neq3 enī vespere sabbati ꝑoccupāte iā noct] articulo adire valuerūt monumentū. Cōspice nūc quō fideliter et deuote cū lachrymis et suspirijs ꝓ dn̄o suo laborant ꝟm ꝙ melius sciūt. Et in huiusmodi operibus per totā noctē laborauerūt: ⁊ nihil vl' parū quietis habuerūt Dn̄a vero et apostoli aspiciūt/⁊ forte adiuuant in quibꝰ possunt. Adiuua et tu eas si permitteris et potes. Venit hic in consideratione: quid fecerit dn̄s in triduo mortis sue. Corpus quidē eiꝰ fuit in sepulchro: aīa vero cum sanctis patribꝰ in limbo/et deitas vtriq3 ꝯiūcta. Nā q2 passio nō attingebat in xp̄o diuinā naturā sed hūanā: ideo i morte xp̄i facta est sic diuisio aīe a carne: vt tn̄ salua esset vnio tā carnis q̄ aīe cū diuinitate. vt enī ait Leo papa: forma serui et forma dei q̄ in vnitatē cōuenerunt/nec separationem possunt hr̄e/nec finē: dū ita sibimet inhesērūt/vt siue in omni potētia/siue in contumelia: nec diuina in xp̄o careant hūanis/nec hūana diuinis. Tunc impletū est qd̄ de seipso dixerat. Sicut fuit ionas in vētre ceti tribꝰ diebꝰ et tribꝰ noctibꝰ/sic erit filius hoīs in corde terre. Sepultura enī xp̄i triduana in iona qui triduo fuit in ceto prefigurata. hoc autem de sepultura xp̄i ꝟm Aug. Accipiendū est sinodochice. s. accipiēdo partē pro toto. Fuit enī dn̄s in sepulchro per extremā partē parasceues/ꝑ quā tota dies cū sua nocte iā ꝑterita accipit̄: et per totū sabbatū qd̄ integrā diē et noctem cōplectitur: ⁊ ꝑ ꝑmā ꝑtē diei dn̄ice. s. ꝑ noctē sequentē sabbatū/ꝑ quā tota dies dn̄ica ad quā ꝑtinet intelligit̄. Et sic sunt tres dies naturales: et qlibet noctē suā habet precedentē. Et tūc mutatus est ordo dieꝝ naturaliū/nō q̄tū ad ordinē obseruatiōis: sed q̄tū ad ordinē creationis. Nam ante ordo erat vt dies ꝑcederet noctē: q2 ꝑmo creata ē dies et subsecuta est nox: sed deinceps creator temporū fecit vt nox ꝑcederet diē: q2 nox qua surrexit adiūcta est diei qua se ostēdit. vn̄ Aug. Sicut ꝑmo cōputabant̄ dies ꝓpter hoīs cōditi lapsum a luce gr̄e i noctē culpe: ita nūc ꝓpter hoīs reparationē ꝑ passionē: et resurrectionē xp̄i a tenebris culpe in lucē gr̄e merito cōputantur. vnde et Beda. Dn̄s actor et ordinator tēporū/q̄ in vltima noct] huiꝰ parte surrexit: totā eā nimirū eiusdē resurrectionis luce festiuā et chorus cā reddit. Siquidē hucusq3 ab exordio mundane creationis: ita tēpoꝝ cursus distinguebantur vt dies noctē precederet iuxta ordinē videlicet prime conditionis. Hac autē nocte tēporū ordo mutatꝰ est ꝑ mysteriū resurrectionis dn̄ice. Nā q2 nocte a mortuis resurrexit/die ꝟo sequēti eiusdē resurrectiōis effectū discipulis ostēdit: ꝑticipato cū eis cōuiuio veritatē virtutis eiꝰ mirantibus simul et gaudentibꝰ astruxit: rectissime nox illa sequētis diei luci cōiūgit̄: ac sic tēporū ordo statutꝰ est vt dies noctem sequat̄. Et quidē aptissime quodā nox sequebat̄ diē: q2 hō a luce paradisi peccādo lapsus in huius seculi tenebras erūnasq3 decidit. Aptissime vero nūc dies sequit̄ noctē/qn̄ ꝑ fidē resurrectionis a peccati tenebris et vmbra mortis ad lucē vite xp̄o largiente reducimur. vn̄ etiā petrꝰ cātor in exordio conditionis rerū cōputat̄ dies cū nocte sequēti: q2 in ꝑmaria creatione rerū precessit dies noctē. Primo enī facta est lux. postea vergente luce ad occasum facta est nox: et ita fuit vnꝰ dies naturalis dies ꝑcedēs cū nocte sequenti. In passione vero dn̄i facta est mutatio ordinis naturalis vt. s. cōputet̄ nō precedēs cū die sequēti pro mysterio: nox q3 precedat diem/ac sup hoc dicatur mystice fuistis aliqn̄ tenebre: nūc aūt lux in dn̄o: ⁊ nox ꝑcessit/dies autē appropinquauit: hanc aūt cōmutationē naturalis cōputationis in artificialem voluit dominus prefigurare in legitimis. Ideoq3 precepit obseruātiam sabbati et legaliū fieri a vespera in vesperam. hec petrus. Et sic vt visum est quidā dicūt hanc mutationē factā in parasceue: vt nox. s. quinte ferie fuerit etiā parasceues. alij in nocte resurrectiōis/vt nox illa cōmunis fuerit sabbato et

Marie spes et fides.

Fides in triduo in sola maria.

Sabbatū trinitatis sancte.

Mr̄.xv.

Diuinitas nō dereliqt animā et corpus.

Jone.ij.

Triduū sinecdochice.

Ephe.v.

G

diei dñice: sed totū ad vnū tēdit sensum et effectū. Illa
ergo hora qua saluator noster inclinato capite spm̄ emi:
sit/corpore in cruce derelicto/aīa simul cum diuinitate
Descēsus xpi ad inferos. ad inferna spoliāda descēdit. Cū aūt ad inferos descen
deret:et chorus angelicꝰ ante faciē eiꝰ portas principū
tolli preciperet:sanctorū populus qui tenebaꝛ in morte
captiuꝰ voce lachrymabili clamabat. Aduenisti deside
rabilis quē expectabamꝰ in tenebris/vt educeres vincu:
latos de claustris. Te nr̄a vocabāt suspiria:te larga re:
quirebāt lamēta. Tu factus es spes desperatis: magna
ꝯsolatio in tormētis. Sed q̄s per singula dicere valeat
quāta ibi letitia fuerit cū xpus sol iustitie eis apparuit:
et habitantibus in regiōe vmbre mortis diu noue lucis
expectata claritas radiauit. Et stetit dñs cum eis ibi:et
tunc fuerunt in glīa:nā visio dei pfecta est glīa. Ibidem
fuit et latro cui dominꝰ dixerat hodie mecū eris in para
diso. Nomine paradisi notaꝛ ibi dei fruitio et visio diui
na:q2 peracta passione tam ipse latro q̄3 alij qui erant in
Dani.iij. limbo viderūt deū per essentiā. Istud qd̄ christus infer:
nū introiuit et sanctos letificauit/ prefiguratum erat in
tribus pueris in fornace babilonis:vbi ad ingressum an
geli ignis versus est in suauitatem roris. Qui in fornace
erant fuerūt pueri: sic in limbo nō erāt nisi innocētes et
pueri. Qui enī añ plenariā satisfactionē descēdebant in
purgatorio purgabanꝛ:et tūc ad limbū ascēdebāt. Istd
etiā prefiguratū fuit p danielē i lacu leonū:cui dñs mi:
sit per abacuch prandiū. Dñs danielē illesum a leonibꝰ
custodiuit:et per angelū refectionem sibi misit. Sic deꝰ
patres in limbo a demonibus defensauit:et tandem ipse
veniens diuina refectione eos pauit. Et sciendum q̄ no
men inferni sumitur dupliciter:scilicet pro pena/et loco
pene. Scd̄m primū modum dicitur q̄ demones semper
Infernus penar̄ q̄druplex. infernū secū portant. Sed prout infernus pro loco pene
sumitur sic quadrupliciter distinguitur. Unus infernꝰ
dānatorū in quo est pena sensus et dāni.id est sensibilis
pena et diuine visionis carentia:et sunt ibi tenebre inte:
riores.id est absentia diuine gratie:et exteriores.s.corpo
rales. Super istum est limbus puerorū in quo est pena
dāni et nō sensus:et sunt ibi tenebre interiores et exterio
res. Super hunc est locꝰ purgatoriꝰ in quo est pena sen:
sus et dāni ad tēpus:et sunt ibi tenebre exteriores et nō
interiores:q2 per grām hn̄t lucē interiorē. Supremꝰ lo:
cus inter hec est limbꝰ sanctorū patrū/ in quo fuit pena
dāni et non sensus: et fuerunt ibi tenebre exteriores: sed
non tenebre interiores et priuationis gratie diuine. Ad
hūc locū xp̄s descēdit/ꝛ suos q̄ nō ꝓpꝛ reatū ꝑsone/ sed
ꝓpter reatū nature detinebanꝛ inde liberauit:ꝛ sic ifer:
num momordit:q2 partē eius abstulit et partē reliquit.
mortē vero ꝓstrato mortis autore quo ad electos peni:
tus destruxit:vt ille q̄ nihil iuris habebat in capite qd̄ i:
uasit per iiustitiā plus petēdi/etiā id ꝑderet qd̄ habere
videbatur in corpore qd̄ decepit. Christus enī ſm natu
ram diuinā impassibilis et immortalis fuit:q2 passio vel
mors pena est peccati:sed ip̄e sine peccato venit et absq3
peccato vixit:ſm potentiā vero et mortalis voluit esse ꝛ
Mercedē mortꝫ sue dedit xp̄s homini. passibilis. Mercedē quoq3 sue mortis dedit homini:ꝓ
quo oīa sustinuit:pro passione impassibilitatē: pro mor:
te immortalitatē: pro peregrinatione eternā patriā. vñ
Leo papa. Persistit improbꝰ predo et auarus exactor
in eū qui nihil ipsius habebat insurgere/ ab illo iniquita
tis exigēs penā:in quo nullā repperit culpā/ et per iusti:
tiam plus totiꝰ debiti summa vacuaꝛ. Fortis ille nectiꝛ
vinculis suis:et oīe cōmentum maligni in caput ipsius
retorqueꝛ. Ligato mūdi principe captiuitatis vasa re:
piuntur. vñ ꝛ Ans. Uitā homo deus cū ex debito mori
nō deberet/quoniā peccator nō erat/ spōte sua dedit ad
honorē patris:cū eā sibi auferri ꝓpter iusticiam ꝑmisit.
Dedit itaq3 humana natura deo patri in illo sponte et
nō ex debito quod suum erat/vt redimeret se in alijs in
quibꝰ qd̄ ex debito exigebaꝛ reddere non habebat. Sic
hō ille redemit oīes alios:cū qd̄ sponte dedit deo com
putauit pro debito qd̄ illi debebāt. Quo p̄cio non semel
tm̄ homo a culpis redimitur.sed quotiens cū digna pe:
Dyabolꝰ a se non a christo deceptus. nitentia redierit recipitur. hec Ansel. Non tamen deus
dyabolū fefellit aut fallere voluit: sed dyabolꝰ seipsum
in deū insurgendo decepit. vnde idem Ansel. Cur bone
domīe/pie redēptor/potens saluator/ cur tantā virtutē
operuisti tanta humilitate:an vt falleres dyabolum qui
fallendo hoīem eiecit de paradiso? Sed vtiq3 veritas
nullū fallit qui ignorat:qui nō credit veritatē ipse se fal:
lit:qui veritatē videt ꝛ odit vl' cōtēnit/ ipse se fallit:veri
tas vtiq3 nullū fallit. An ideo vt ipse dyabolꝰ se falleret?
Sed vtiq3 sicut veritas nullū fallit:ita nō intēdit vt ali
quis se fallat/q̄uis hoc dicaꝛ facere cū ꝑmittit. Nō enī
assumpsisti hoīem vt te notū operires: s3 vt ignotū ape:
rires. Uerū deū verū hoīem te dixisti/ et operibꝰ osten:
disti. Res per se fuit occulta:nō studiose occultata. Nō
sic est facta vt abscōderetur:sed vt suo ordine ꝑficeretur
Nec vt aliquē deciperet:s3 vt quēadmodū oportebat fie
ret. Et si dicitꝛ occultata:nō est aliud q̄3 nō est oibus re:
uelata. Nam ꝛ si veritas nō oibus se manifestat/nulli tn̄
se negat. Ergo dñe nec vt falleres/nec vt aliquis se falle:
ret sic fecisti:sed vt faceres qd̄ et quomodo faciendum
erat in veritate per oīa perstitisti. Qui ergo se fefellit in
tua veritate:nō de te sed de ꝓpria queratur falsitate. hec
Ansel. Predictꝰ quoq3 locus supremus:sc3 limbus pa:
trū ad quē christus descendit/sinus abrae dicebaꝛ: quia
ibi abraam fuit cū liberādis/ cui primo huiusmodi libe:
ratio est ꝓmissa:sed nunc celum empyreū sinꝰ abrae est
quia ibi iam est abraā. A nullo aūt predictorū locor̄ est
trāsitus ad aliū:nisi de tertio ad quartū.hoc est de pur:
gatorio ad limbū sanctorū. Unde quando cantamus:li
bera animas fideliū defunctorū de penis inferni/ sumi:
tur ibi infernus pro purgatorio:sicut et ibi sumitur pro
limbo qñ christus dicitur ad inferos descendisse:vel in:
fernum destruxisse. Igitur ſm Greg. qd̄ ante passionem
promisit: in resurrectione sua dñs adimpleuit. Si exal: Job.xij.
tatus inquit fuero a terra oīa trahā ad meipsum: oīa
videlicet electa. Omnia nāq3 traxit qui de electis suis
apud inferos nullū reliquit: quos suos in fide et actibꝰ
recognouit. Expansis in cruce manibꝰ exaltatꝰ a terra
traxisti ad te oīa: p̄cor ꝛ obsecro te benigne dñe noli me
dimittere in sceno cōcupiscētiarū:trahe me ad te vt cru:
cifigar tibi:et mūdo mortuꝰ tibi viuā: viuā vero iā non
ego: viuas aūt in me xp̄e. Cōsidera hic attēte quāta fuit Humilitas xpi in descensu.
christi benignitas in infernū descendere: q̄nta charitas/
quanta humilitas. Poterat enim vnū ex angelis ad eos
mittere et facere ipsos seruos suos liberari et sibi p̄senta
ri prout voluisset/si hoc suus amor ꝛ humilitas sustinuis
set. Per seipsum ad inferna descendit/ et non vt seruos
sed vt amicos dominus oīm eos visitauit:et ibidem vs:
q3 ad diem dominicū prope aurorām cum eis stetit. Iu:
bilauerūt sancti patres in suo aduentu: et repleti sunt io
cunditate immensa oīni miseria procul pulsa. Et proci:
dentes adorauerūt:et surgentes stabant in laudibꝰ et cā
ticis corā eo cū reuerentia et ingenti exultatione. Et in
huiusmodi laudibus et canticis et iubilationibus stete:
runt in limbo vsq3 prope aurorā diei dominice:et in con:
spectu etiā multitudinis angelorū ibidē exultātiū et iu:
bilantiū cum eis. Assiste et tu/ac in vocem exultationis
et iubilationis erumpe:sanctorūq3 melodie tuas preces
interpone. O q̄3 dulce et q̄3 iocundum talibꝰ interesse: vel
saltē a longe talia contemplari. Tunc portis inferorum
confractis: et dyabolo magno alligato accepit eos do:
minus cū exultatione ab inferis educens: et ante eos cū
gloria et triumpho letus procedēs:sanctorūq3 exercitu
comitante ad superos rediēs:posuit eos in paradiso de:
litiarū et voluptatis/qui est ad orientē in extremis ma:
ris. Tunc verus sampson moriēs hostilē exercitum pro
strauit:et agnus sine macula in sanguie testamēti sui de
lacu in quo nō erat aqua vinctos eduxit. Tunc q3 ange
lus loth cum suis de zodoma eripuit:et nepharios igne
sulphureo inuoluit. Tunc etiā angelus egyptū deuasta
uit:et filios israel inde liberauit. Cum ergo fortis arma
tus:scilicet dyabolus custodiret atrium suum. id est lim
bum:christus fortior superueniens atriū suum intrauit:
et ipsum per crucem suā deuincens alligauit. Istud ba:
nanias olim in figura demonstrauit qui ad leonē i cister
nam intrans cum virga sua ipsum ꝓstrauit. Sic christꝰ j. Par.xj.
intrauit ad dyabolū in infernum:et per sanctam crucem
prostrauit ipsum. Per fortissimum etiam sampsonem Jud.xiiij.
christus fortissimus designatur:a quo infernalis leo sci:
licet dyabolus superabatur/et potentia sua priuaba:
tur:et tunc homo est liberatus de captiuitate dyaboli:
ca que olim fuit in captiuitate egyptiaca prefigura:
ta. ¶ Filij israel in egypto a pharaone oppressi clama:

Exo.ij. uerunt ad dñm pro sua liberatione:et misertus domin⁹
liberauit eos de captiuitate. Ita gen⁹ humanũ a princi:
cipe tenebrarum detentum clamauit pro sua redemptio
Gen.xv. ne ad dominum:et misertus eius liberauit ipsum. Hanc
liberationẽ hominis deus prefigurauit qñ abraã de hur
chaldeorum liberauit. Chaldei enĩ hur hoc est ignẽ pro
deo coluerunt:qd cum abraam renueret ipsum in ignem
piecerunt. Deus autẽ ver⁹ quem ipse coluit de igne eum
Gen.xix. liberauit:sic et sanctos de inferno redemit. Hanc etiam
redemptionem hominis deus prefigurauit: qñ loth cũ
suis de subuersione zodome liberauit. De zodomis tñ
boni liberati fuerũt:mali aũt igne et sulphure interierũt
Sic christus bonos tãtũ de limbo liberauit: de inferno
aũt dãnatorũ neminẽ eripuit. Et iusti quidẽ cũ tanta le
ticia liberantur. Sed quid putas indicibilis amaritudi
nis et inconsolabilis doloris:immo extreme damnatio:
nis accidit:remanentibus in igne extinguibili/ hyme im:
mortali: tenebra palpabili morte ĩfinibili. Ve illis qb⁹
datũ est hoc potius experiri ꝙ credere vel timere. ¶ Ali
qua vero morula in paradiso facta cum eis:ꝛ etiam cum
helia et enoch ipsum recognoscentibus ꝛ exultantibus
dixit eis:qꝛ esset tempus vt iret ad excitandum ꝛ reassu:
mendum suum corpus. Qui omnes procidentes adora:
uerunt:rogantes vt cito rediret: qꝛ gloriosissimum cor:
pus suũ videre plurimũ affectabant. Da et mihi dñe be:
nignissime corpus tuum gloriosissimũ in secũdo aduen:
tu tuo cũ gaudio videre:et de tua visione eternaliter cum
electis tuis gaudere. Cõsidera nunc quomodo oĩa que
christ⁹ ꝓ nobis pertulit pro nostra vtilitate pati voluit.
vnde Hiero. Quedam ex his colligẽs sic dicit. Oppro:
bria autem eius nostrum abstulere opprobrium. ¶ Vin:
cula eius nos liberos fecerunt. Corona spinea capitis
eius dyadema regni adepti sumus. vulneribus eius sa:
nati sumus. Sepultura eius resurgimus. et descensu ad
inferos ascendimus ad celos. Oratio.

O Bone iesu nec adhuc satiata est tue ineffabi:
lis clementia pietatis / nisi et inferni claustra
penetrans tuos captiuos redimas. Descẽdit
igitur illa felix tua et sanctissima aĩa ad infe:
ros educens vinctos de tenebris et vmbra mortĳ. Descẽ
dat et nunc iesu misericors ꝑ hanc ineffabilem pietatem
tuam grã et misericordia tua super animas famulorum
famularũq; tuarũ parentũ ꝛ propinquorum meoꝝ fami
liariũ benefactorum et recommendatoꝝ: vt eas a penis
quas pro peccatis suis merentur eripias / et ad gaudia
eterna perducas Amen.

¶ De resurrectione dñi. Capitulũ.lxix.

mat.xxix. NUnc ſm Hieronimũ aro
matibus redolentibus cum sponsa ꝛ
adolescentulis que currunt post eam
conspergimus librum ꝛ cubiculũ mẽ
tis nostre. Nunc introducit nos rex ĩ
cellaria sua:nunc surgit amica maria
hyẽs abijt/ pluuia recessit:flores visi
Canti.ij. sunt in terra nostra. Vox turturis audita est ĩ terra no:
stra. Vinee florentes dederunt odorem. Redit sponsus
de vmbra sub qua dormit in meridie. Radix amara cru
cis euanuit:flos vite cũ fructibus erupit/ꝛ qui iacuit in
morte/surrexit in gloria:sol post occasum oritur:aquile
ad corpus congregantur. Post sabbata tristia felix ir:
radiat dies ꝗ primatũ in dieb⁹ tenet luce prima in ea lu:
cescente/et dño in ea cum triumpho resurgente et dicen
te. Hec dies quã fecit dñs/ exultemus et letemur in ea.
hec Hiero. vnde et Aug. Post illusiones et vbera/ post
aceti et fellis pocla mixta/post supplicia crucis ꝛ vulne
ra:et postremo post ipsam mortem et inferos surrexit de
suo funere caro noua: redit ab occiduo latens vita:et in
morte salus reseruata resurgit pulchrior reditura post
Resurre: funus. hec Augu. Veniens itaq; domin⁹ iesus die domi:
ctio dñica nico et summo mane cum honorabili multitudĩe angelo
rũ ad monumentũ:et reaccipiens illud corpus sanctissi
mum propria virtute resurrexit: et ex ipso monumento
clauso processit. Nemo quippe tam facile excitat̃ et sur:
git a somno ꝙ christus surrexit a morte et sepulchro: qꝛ
excitatus est tanꝙ dormiens dominus: qui etiam de se
dicit / ego dormiui et soporatus sum /et exurrexi: qꝛ do:
minus suscepit me. Sicut aũt christus exiuit clauso vir
ginis vtero sic potuit clauso ꝓdire sepulchro. hoc tñ ali
ter fuit: quia in resurrectione habuit corp⁹ glꝛiosum cui
aliud non resistit:sed exitus de vtero virginis miraculo
sus fuit. vt autem ait Beda. resurrexit dñs mane de mo:
numento in quo sero iam facto erat depositus: vt adim:
pleretur illud psalmiste. ad vesperum demorabitur fle: Ps.xxix.
tus:et ad matutinũ leticia. [Et ecce terremot⁹] dño re:
surgente [factus est magnus] cuius causa subditur [an:
gelus enim domini descendit de celo] et virtute eius fa:
ctus est terremotus: quia corporalia obediunt angelis
ad nutũ ꝙtum ad motum localem. Sicut in passiõe xpi
terra mota ẽ in signum tristicie/sic in resurrectione eius
mota est in signum leticie. vbi Beda. Hic etiam terremo
tus resurgente domino de sepulchro:sicut et ipso morie
te in cruce factus est magnus: significat terrena prius
corda per fidem passionis ac resurrectionis ei⁹ fore con
cutienda ad penitentiam:ꝛ saluberrimo pauore permo:
ta ad vitam sublimãdam perpetuã. vbi et Seuerianus.
Si autem sic terra tremuit cum dominus ad veniam suo
rũ resurgeret: quomodo ꝯtremiscet cũ noxioꝝ omnium
resurget ad penam? Et quomõ dñi presentiam sustine: Terremo
bit/que angeli presentiã sustiere nõ valuit? Et notandũ tus qñ fa:
ꝙ legitur terremotus factus in legis datione. vnde psal. ctus.
terra mota est:etenim celi distillauerũt a facie dei sinay: Ps.lxvij
a facie dei israel. In xpi passione mota est. vt visum ẽ su
pra. In resurrectione mota est vt hic dr. In iudicio ge:
nerali erit terremotus vt ĩfra patebit. Secũdũ hec mo:
raliter in terremotu significat̃ contritio ꝗ prouenit ſm
quattuor predicta: videlicet ex cõsideratione diuinorũ
mandatorũ/hoc est in legis latione:ex cõsideratiõe pas:
sionũ xpi et dolorũ/et hoc est in passione ex cõsideratiõe
amisse vel dilate beatitudinis:ꝛ hoc est in resurrectione:
ex consideratione pene gehennalis/et hoc est ĩ extremo
examine. Merito aũt xps exaltat⁹ est a deo vsq; ad glo:
riam resurrectionis:qꝛ propter obedientiã dei patris se
humiliauit vsq; ad mortẽ crucis. vñ Ans. Resurrectio
nis sacre gloria sublimandus ludibria perfidorũ: aspe
ritatem verberum:crucis opprobrium: fellis amaritu:
dinem:et ad vltimum mortem sustinuit: admonẽs suos
vt si post mortem ad gloriam peruenire contendũt/vi:
te presentis angustias et labores:prauorumq; oppressio
nes:nõ solum equo animo tolerent: sed oĩa hui⁹ mundi
aspera pro premijs eternis ament: appetant:et gratant̃
suscipiant. hec Ansel. Sicut ergo humiliatus est xpus ꝑ
hoc ꝙ mala sustinuit moriẽdo vt nos liberaret a malis:
ita et glorificatus est resurgendo vt nos promoueret ad
bona. ſm illud quod ait apostolus: mortuus est propter
delicta nostra:et resurrexit propter iustificationem no:
stram. Sustinuit enim passionem pro nobis vt nos a pe:
na ĩferni liberaret:et resurrexit a mortuis vt nos de mor
te ad vitam traheret. Vñ bene suam resurrectionem lon Resurre:
gius ꝙ vsq; in diem tertium differre noluit: ita vt dua: ctio non
bus noctibus et vno die in sepulchro quiesceret: nox enĩ fuit diffe:
ad peccatum pertinet / et natura quidem humana dua: renda.
bus mortibus tenebatur astricta. aĩe propter peccatum
carnis propter vindictam peccati. ¶ Qꝛ ergo dñs sola
carne mortuus est vt nos a morte anime et carnis libera
ret: recte duabus noctibus et vna die in sepulchro quie:
scere voluit: quia videlicet lucem sue simple mortis tene:
bris duple nostre mortis adiuxit/et ꝑ suã simplã mortẽ
nostrã duplã dãnauit. Si enĩ ipse vtrãq; susciperet nos
a nulla liberaret:sed vnam misericorditer suscepit ꝛ iu:
ste vtrãq; dãnauit: simplã suã duple nostre cõtulit/ꝛ du:
plam nr̃am moriens subegit. ¶ Due ergo noctes signifi
cant duas nostras mortes: dies vero significat suam mor
tem que fuit lux nostrarum mortium. Vnam abstulit al:
teram ad exercitium electis reliquit: quam denuo veni:
ens exterminabit. Resurrectio itaq; sua ẽ causa efficiẽs
nostre resurrectionis que fit in presenti / et que fit in fu:
turo. ¶ Resurrectio que fit in presenti est nostra iustifi: Resurre:
catio/et dicit̃ resurrectio prima. vnde in Apocalip. bea: ctio xpi ẽ
tus qui habet partem in resurrectione prima. Resurre: causa nr̃e.
ctio que fiet in futuro est corporis resuscitatio:et dicitur
resurrectio secũda: vnde in Ozee. Viuificauit nos post
duos dies:ꝛ in tertia die suscitauit nos. Ad resurrectio:
nem quippe primã duo dies requirunt̃: scilicet ablatio
omnis culpe/et collatio consummate gratie: nullus enĩ
resurget resurrectione secunda ad gloriam / nisi prius

Mortui xp̄i duratio.

resurrexerit resurrectione prima per gratiā. Mortuus aūt fuit xp̄s quadraginta horis: vt quattuor mūdi partes que in decalogo legis mortue erāt viuificaret. Prima quoq; die ebdomade surrexit vt ea die mundū innouaret qua eū creauerat. In tertia vero die passionis surrexit / vt eos qui tribus tēporibus.s.ante legē: sub legē: sub grā in peccatis mortui fuerāt subleuaret: et nos qui factis / dictis / cogitationibus labimur p fidem sctē trinitatis resurgamus. Et ꝑm Augu. Ideo post tres dies resurrexit vt in passione filij totius trinitatis monstraret assensus: triduū enī legitur in figura: q2 trinitas que in principio fecerat hominē ipsa in fine hominē per xp̄i reparat passionē.

Resurrectiōis acceleratio.

Iō etiā resurrectionē suam dn̄s sic accelerare voluit ne discipulos diu in mesticia cruciari permitteret. vn̄ Leo papa. Dominꝰ nēpe xp̄us ne turbatos discipulorum animos longa mestitudo cruciaret: denūciatam tridui morā tā mira celeritate breuiauit / vt dum ad integrū secundum diē pars primi nouissima et pars tertij prima concurrit: ꝛ aliquantulū de spacio tēporis decideret / et nihil dierum numero deperiret. Resurrectio igitur saluatoris nec animā in inferno / nec carnem diu morata est in sepulchro / et tam velox viuificatio fuit incorrupte carnis vt magnis ibi eēt soporis similitudo q̄ mortis. Qm̄ deitas q̄ ab vtraq; hoīs substātia non recessit / quod potestate diuisit potestate coniunxit. hec Leo.

Exēplū passiōis et resurrectionis.

Passionis igitur et resurrectionis exemplum christus nobis prebuit. passionis ad firmandā patientiā: et resurrectionis ad excitandā spem: vt duas vitas ī nobis ostēderet in carne. vnā laboriosam quam tolerare debemꝰ: alteram beatā quā sperare debemus. Resurrexit autem christus cum corpore glorioso cuiꝰ dotes sunt claritas: agilitas: subtilitas: ꝛ īpassibilitas. Quāuis enim anima christi a principio sue conceptionis fuerit gloriosa per apertam visionem et perfectam fruitionem diuinitatis dispensatione tn̄ et dispositione diuina factum est vt gloria anime eius non redūdaret in corpus: vt sic corpꝰ esset passibile et mortale ad implendū preciū ꝛ mysterium redēptionis humane in sua passione. Et ideo pacto mysterio passionis ꝛ mortis / aīa christi stati resumpto corpore in resurrectione in ipsum corpus suam gloriam deriuauit: et ita factum est corpus xp̄i gloriosum. Et enim ait Aug. carnis quippe illegerebat infirmitatem / que in firmitas resurrectione consumpta est. Unde et Leo papa.

Carnē nō dereliqt xp̄s s3 cōmutauit.

Sicut ergo dicit apostolus. Et si cognouimus xp̄m ꝑm carnem: sed nūc iam non nouimus: eius nanq; resurrectio non finis carnis fuit: sed commutatio: nec cōsumpta est substantia virtutis augmento. Qualitas trāsijt nō natura defecit. Et merito dicitur eius caro nesciri in eo statu quo nota fuerit: q2 nihil in ea passibile / nihil ifirmū remansit: et vt ipa sit per essentiam et non sit ipsa per gloriam. hec Leo. Interim igitur o anima mea deponamus pijssima tristicie querelas ac nubila meroris: et in leticie respiremus serenum / et qui funera redemptoris nostri prosecuti sumus cum lachrymis qui mortem nostrā moriendo destruxit.

Ro. vj.

De ipsius resurrectione et gl'ia iocūdemur / q̄ vitā resurgendo reparauit. Christꝰ enī resurgens ex mortuis iā non morit: mors illi vltra nō dn̄abitur. Induit enim eum dn̄s pater stola immortalitatis et glorie / et coronam pulchritudinis posuit super caput eius: iocunditatem et exultationem thesaurizauit super eum.

Xp̄s plenus gaudio resurrexit.

Totum igitur in eo plenū est gaudio: totum leticia cumulatum: totum exultatione refectū. Caro enī christi flos ille pulcherrimus de radice yesse qui in natiuitate floruit: q2 ex virgine sine peccato tanq; pulcherrimi floris singulare decus emicuit: in passione defloruit / quando neq; species / neq; decor ei fuit: sic in resurrectione resumpto etiā sanguine fuso in cruce cū omnibus que sunt de veritate humane nature per gloriā refloruit / vt oim esset decor. Nā corpus illud gloriosissimū / subtile / agile ꝛ immortale tante claritatis superuestituz est gloria / vt vere sit sole fulgentius: exemplarem preferens pulchritudinē suscitandorū corporum humanorum de quibus ipse saluator ait.

Mat. xiij.

Tunc fulgebunt iusti sicut sol in regno patris. s. beatitudinis sempiterne. Et si quilibet iustus fulgebit vt sol / quanti putas esse fulgoris ipsum iusticie solem? Tanti inq; est vt sit speciosior sole / et super omniū dispositionem stellarum luci comparatus: decor precipuus non immerito iudicetur. ¶ Tunc renouata est vt aquile iuuentus christi. Tunc leo suum catulum suscitauit. Tūc fenixꝰ reuixit. Tunc ex eodem luto factis vasis fecit aliud vas figulus sicut placuit in oculis suis. Tūc ionas de ventre ceti illesus exiuit. Tunc vestitum est candelabrum auro. Tunc suscitatum est tabernaculum dauid quod ceciditt. Tunc refulsit sol qui prius erat in nubilo. Tunc viuificatum est granū frumenti quod cadēs in terra mortuū erat. Tūc ceruꝰ resumpsit corona. Tūc sampson tulit portas ciuitatꝫ et exiuit. Tūc ioseph eductus de carcere tondetur et constituitur dominꝰ egypti. Tunc ꝓscissus saccus circundatur leticia. Magna igit et solennis valde est solennitas paschalis: et ceteras precellit solennitates. Unde omnes dies dn̄ici octaue sunt huius festi: et in eo omnia signa leticie proponuntur.

Dn̄ice diei dignitas.

Dignitas quippe dn̄ice diei notatur in hoc q2 fuit p̄ma dierū. Item nox illam non precessit. Item vt dr̄ erit vltima dierum nox. Itē nox illi nō succedet. Itē celū et terra sunt in ea creata. Item angelus est in ea creatus / ꝛ ad deum conuersus. Itē primo data sunt in ea filijs israel mādata. Itē christus in ea natus est. Itē christꝰ in ea surrexit. Item spiritus sanctus datus est in ea apostolis. Item in ea omnes resurgemꝰ atq; iudicabimur. Item in ea cōtinuandū est perpetuo in laude dei. vn̄ Grego. Hanc recte nobilitatem solēnitatis dicā: q2 solēnitates ceteras antecedit. Sicut enim in sacro eloquio sancta sanctorū vel cantica cāticorū ꝓ sui magnitudine dicunt: ita hec festiuitas recte dici pōt solēnitas solennitatum. Ex hac quippe solennitate exemplum nobis resurrectionis datum est: spes celestis patrie aperta: et facta superni regni iam presumptibilis gloria. Per hanc electi qui q̄uis in tranqllitatis sinu / tn̄ apud īferni claustra tenebātur ad paradisi amena reducti sunt. Que ē ergo ista solennitas que inferni claustra destruxit: et ianuas nobis regni celestis aperuit? vn̄ ꝛ Aug. Alacrior dies illa refulget: non de vsitatis solis circulis illuminata preclariꝰ: sed de lumine agni resurgentis illustrata sublimius. Hac enī die sol iusticie christus ascendit ab inferis: et iccirco pulsemus cytharam dauid canētes. Hec est dies quam fecit dn̄s: exultemus et letemur in ea. Contemplemur hunc diem qualem noctem habuerit genitricem. Nox que celum luminaribus imitatur: immo in qua celum et terra letatur: nox bone parturitionis: nox sancte regenerationis: nox de qua dr̄. et nox sicut dies illuminabitur: et ab ipsa est dies quam fecit dn̄s dies dn̄icus. Et recte dies dicitur lucis ī quo fugerunt tenebre cecitatis. Exclamauerunt qui erant in regione vmbre mortis: quia lux orta est illis: letetur terra / quia nouā lucē vidit: letent ꝛ angeli / q2 peccatoribꝰ dn̄s claritatem dedit. Contremuerunt inferi sustinendo splendorē insolitum: et incuruatum est oē genu xp̄o dn̄o: celestiū: terrestriū: et infernorum. Omnia ergo nobiscum hodie triūphant: et angeli / et archāgeli: ceteriq; beatorum spirituum ordines nobiscum festa concelebrant. Nos quoq; imitamur cantilenā cantātes cantica celestia que adhuc humana cantare non pōt lingua.

Exultan dū cū tremore.

Exultemus ergo in dn̄o: sed in timore non remissa securitate. Nam et beatus iohannes precursor exultauit in vtero matris: sed vinū non bibit ꝑcepto angeli gabrielis. Nos autem qui infirmi sumus sobrie bibamus: monō nō excedamꝰ: vt leticia nr̄a cū exultatione nullā sentiat corporis tēpestatem: sed per sobrietatis serenitatem portum intremus salutarem. Accepimus ieiuniorū palmā / festiuitatis non amittamus victoriam: quam nobis tribuat dn̄s xp̄s adiuuando: q2 vicit in nobis patiendo vt digno carmine triumphemus cantātes: absorpta est mors in victoria alleluya.

Rūphea amota paradiso.

Ignitam quippe rumpheam illam ꝛ paradisi ianuā quā nullus effringere potuit hac die christꝰ cū latrone reserauit. dicens ad angelos. Aperite mihi portas iusticie: et ingressus in eas confitebor dn̄o. Ex eo nimirum tp̄e quo passus dn̄s porta hec et clausa et reserata est. Clausa quidem incredulis ꝛ peccatoribus: reserata vero iustis et credētibꝰ. Quomodo mater dn̄i Maria inter oēs mulieres principatum tenet: ita et inter ceteros dies hec omniū mater est.

Excellentia diei resurrectionis.

Hec dies ē vna de septē: et extra septem. Hec est dies que appellat octaua. vnde et in quibusdā sanctorū titulis superscribitur ꝓ octaua. Hec est dies in qua synagoga finit et ecclesia nascitur. Hec est in cuius numero octo anime seruate sunt in archa Noe. Et quid mihi necesse est infinita re-

plicare. Dies mihi deficiet si voluero omne diei istius exponere sacramentũ. Hoc tantũ dico ꝙ vniuersa sabbati gratia et antiqua illa festiuitas populi iudeorũ diei isti⁹ solẽnitate mãdata est. Illi in sabbato nõ faciebãt opus seruile: nos i die dominico hoc est in die resurrectionis opus seruile non facimus. Illi de domibus suis nõ egrediebantur et nos de domo christi non egrediamur. Illi non accẽdebãt ignẽ in die sabbati: nos ecõtrario accen-
Luc.xij. dam⁹ in nobis ignẽ spiritus sancti. De quo igne domin⁹ ait. Ignẽ veni mittere in terrã: et quid volo nisi vt ardeat? Desiderat dñs istũ ignẽ ardere in nobis: spiritũ sanctũ feruere / vt nõ refrigescat charitas dei. Illis agn⁹ aut hircus / nobis christus occidit. Pro quibus vniuersis fratres consona voce pariter cantemus: hec dies quã fecit dñs: exultemus et letemur in ea. Hinc ergo et a nobis alleluya decantetur quod latine laudate dominũ interpretatur. Laudemus dominum fratres vita / lingua / corde / et ore: vocibus et morib⁹. Sic enim sibi dici vult de⁹ alleluya vt nõ sit in laudante discordia. O felix alleluya in celo: vbi templũ dei sunt angeli. Ibi enim cõcordia summa laudantiũ: vbi nulla lex in mẽbris repugnat legi mẽtis: vbi nõ est rixa cupiditatis in qua pericliteẽ victoria charitatis. Hic ergo alleluya cãtem⁹ adhuc solliciti vt illic possimus aliquãdo cãtare securi quãdo scilicet hoc mortale corp⁹ imortale et incorruptibile factum fuerit: quãdo tota tẽtatio perierit. O felix illic alleluya. o vita secura. o sine aduersario. o vbi nemo erit inimicus: nemo perit amicus. Ibi laudes deo / et hic laudes deo: sed hic a sollicitis: ibi a securis: hic a morituris ibi a semper victuris: hic in spe ibi in re: hic in via ibi in patria. Modo ergo fratres mei cantemus non ad delectationem quietis: sed ad solatium laboris. Quomodo solent viatores cantare: canta / et ambula / et cantando labore consolare pigritiã noli amare: sed ambula et in bono pfice. Cãta ⁊ ãbula: noli errare: noli redire: noli remanere. hec Aug. vñ et Beda. Et qm̃ illa vita tota in dei laude geriẽ cessãtibus cũctis lãguoribus: merito. l. diebus in memoriam huius nostre quietissime ac felicissime actionis crebrius ac festiui⁹ alleluya canere solem⁹: alleluya nãq̧ hebreus sermo est: et interpretaẽ latine laudate dominũ. Deniq̧ in psal. vbi nos canimus laudate dominũ: pro hoc ver-
Apo.xix. bo apud hebreos semper canitur alleluya. Quod euangelista iohannes in apocalipsi sua celestiũ agmina vir-
Tob.xiij. tutũ cãtica se audisset phibet. Sꝫ ⁊ venerabilis pr̃ Thobias intelligens qualis supernorũ ciuiũ gloria: quanta ipsius hierusalem celestis sit claritas hec mystica voce dicebat. Ex lapide precioso / ⁊ auro mũdo oẽs platee ei⁹ sternentur / et per vicos eius alleluya cantabitur. hec Beda. Resurge nũc anima mea cum christo de sordido peccati sepulchro: respira iam in spem resurrectionis et vite perhennis: pro amore dei moriamur in pñsenti vita / vt post resurrectione viuam⁹ in futura. Quis si pro amore christi nũc mortuũ corpus portam⁹: tũc in letabũdo gaudio cũ ipso conregnabim⁹. Sic ergo curemus interesse festis hominũ / vt mereamur etiã interesse festis an-
Solẽnitas eterna petẽda. gelorũ. vnde Grego. Ecce paschalia solẽnia agim⁹: sed ita viuendum est nobis vt puenire ad eterna festa mereamur. Transeũt cũcta que tẽporaliter festiue celebranẽ. Curate qui his solẽnitatib⁹ interestis ne ab eterna solennitate separemini. Quid pdest interesse festis hominũ si deesse contingat festis angelorum? Umbra venture solẽnitatis est solẽnitas presens. Idcirco hanc annue agimus vt ad illã que nõ est annua perducamur. Cum hec statuto tempore geriẽ: ad illi⁹ desiderium memoria nostra refricatur. Frequẽtatiõe ergo gaudij temporalis ad eterna gaudia mẽs icalescat et ferueat: vt ex veritate leticia perfruaẽ in patria qđ de vmbra gaudij meditaẽ in via.
Judith. xvj. hec Greg. Christus resurrectionẽ suã per sampsonẽ fortissimũ olim figurauit: q̃ ciuitatẽ inimicoꝝ suorũ introiuit: et ibidẽ nocte dormiuit. Et cũ inimici portas ciuitatis custodirẽt vt ipm̃ mane cõprehenderẽt et occiderẽt ipse media nocte surrexit / et portã ciuitatis secũ detulit. Sic christ⁹ vrbẽ hostiũ suorum hoc est infernũ potẽter
Jone.ij. intrauit / ⁊ destructo media nocte surrexit. Christ⁹ etiã p ionã resurrectionẽ suã pfigurauit / quẽ i ventre ceti per triduũ viuũ conseruauit / ⁊ post triduũ cetus ipm̃ de ore in terrã viuũ emisit. Fuit etiã resurrectio xpi pfigurata per lapidem quẽ reprobauerũt edificantes tẽplum dñi. Qui cum ab eis pter ineptitudinẽ abiect⁹ esset tandẽ cõsummato tẽplo cũ lapis angularis poni deberet q̃ in se duos parietes complecteretur nõ est inuẽt⁹ lapis ad hoc aptus: nisi ille qui ab edificantib⁹ erat reprobat⁹. Christus erat lapis reprobat⁹ in sua passione / ⁊ fact⁹ est ecclesie lapis angularis in sua resurrectiõe. Tũc adimpleta est illa pphetia Dauid. Lapidẽ quẽ reprobauerũt edifi- ps̃.cxvij.
cantes. ⁊c. et ideo ipsa cantaẽ in festo resurrectionis. Lapis iste duos parietes in tẽplo dñi coadunauit: qꝛ christus de populo gentili et iudaico vnã ecclesiam edificauit. In hoc edificio pro cemento vsus est suo sanguine. et pro lapidibus suo sacratissimo corpore. Oratio:

Domine iesu christe: dulcor vnice. qui ruptis vinculis mortis glorificasti corpus tuũ / et in tam ineffabili gloria surrexisti: precor et obsecro te per tuã resurrectionem floridam: da mihi vt a vitijs / et a morte anime resurgens in virtutibus semp floreã: et in nouitate vite ambulem: vt que sursum sunt querã ⁊ sapiã / nõ que super terrã. Per tue claritatis virtutẽ purga animã meã a tenebris pctõrũ: et per candẽ virtutẽ die vniuersalis resurrectiõis caro mea resurgat ad gloriã / vt tecũ eternaliter in vtroq̧ gaudeã. Amen.

¶ De eo quõ dominus iesus apparuit matri sue. Capitulum. lxx.

Eadem autẽ hora. scilicet summo mãe Maria magdalene ⁊ maria iacobi minoris mater / q̃ etiam appellatur maria ioseph: scilicꝫ mater q̃ fuit frater iacobi: et vnus de. lxxij. discipulis ⁊ ab apostolis cũ matthia statutus / ⁊ q̃nq̧ maria cleophe: scilꝫ filia appellatur: et maria salome. s. filia que etiã mater filioꝝ zebedei vocatur / ⁊ cetere que cũ eis erant licentia prius petita a domina: ceperũt ex deuotione et fide quã ad dominũ habebant ire cũ vnguentis ad monumentũ ad inungendũ corpus dominicũ. Domina autẽ remansit domi vacãs interim lachrymis et orationi. Et pulchre he mulieres vno censenẽ nomine: vt quibus vna erat volun
tas parq̧ desideriũ / vnũ esset vocabulũ. ¶ Ubi sciendũ Stat⁹ sũt
ꝙ tres sunt stat⁹ hoĩm saluãdoꝝ / quorũ q̃libet q̃rit xp̃m tres hoĩm
et extra hos nemo saluaẽ: scꝫ incipientiũ / pficientiũ / et saluãdoꝝ.
perfectorũ siue penitentiũ actiuorũ et contemplatiuorũ. Et hi tres stat⁹ signanẽ per tres marias q̃ querebãt dominũ quantũ ad triplicẽ nominis marie interptationẽ:
Stat⁹ penitentiũ signaẽ in maria magdalena q̃ famosa Magdale
peccatrix fuerat / et penituit. Et licet alibi per ipsam ac- na peniten
cipiatur vita contẽplatiua. vt tñ marc⁹ hic de ea loquiẽ tiũ pmice-
dĩ. Maria autem erat de qua eiecerat. vij. demonia: sic ria.
inter penitẽtes reputaẽ: immo ipsa in euãgelio primiceria penitẽtiũ fuisse dinoscit. Et sm̃ hoc bñ puenit ei nomẽ maria: prout interpretaẽ mare amarũ sm̃ ethimologiam latinã: vel sm̃ deriuationem hebraicã a vocabulo
mara: quod latine est amara. vñ Ruth. Nõ vocetis me Ruth.j.
noemi. i. pulchram: sed vocate me mara. id est amarã: qꝛ amaritudine valde repleuit me dñs. Quod verificabaẽ
i maria magdalena q̃ ante pedes dñi lachrymis lauit mat.xxvj.
maculas criminis. Sic et petrus penitens fleuit amare
Unde cuilibet anime vere penitenti dicitur illud Tren. Tren.ij.
Magna est velut mare cõtritio tua filia syon. Stat⁹ vero proficientiũ et actiuorũ / signaẽ in maria iacobi que fuit mater iacobi minoris. Ad proficientes eñ pertinet supplantare vitia / et luctari in exercitio spirituali virtutũ. Cui cõuenit alia interpretatio marie: prout interpretaẽ dña syriace. Quia enim proficere volẽtes sunt in continuo pflictu ppter pronitatẽ ad malũ / et difficultatem ad bonũ: necesse est pficiẽtes dñari passiõib⁹ p rationem ne tentatiõib⁹ cedãt: ex qua lucta q̃n videlicet ratio predominaẽ sensualitati generanẽ virtutes: nã virt⁹ in infirmitate perficiẽ. Stat⁹ aũt perfectoꝝ ⁊ cõtẽplatiuorũ signaẽ in maria salome q̃ fuit mater filiorum zebedei. s. iacobi maioꝝ ⁊ iohãnis: hec postulauit filijs suis regnũ. sic pfecti ⁊ cõtẽplatiui nõ occupanẽ nisi circa regnũ dei immo ipsi in se habent regnũ dei: ⁊ hic pgustant quodãmodo regnũ celorũ. Unñ etiã salome iterptaẽ pacifica: nã in hac vita nulla pax est hoĩ: nisi in actu cõtẽplatiõis Et huic cõsonat tertia interpretatio nõis marie: prout interptaẽ illuminata. Unñ aie ptẽplatiue diciẽ illđ Esa.

Esa.lx. Surge illuminare hierusalē:quia venit lumē tuū. Que:
Aromata libet istarū mariarū habet sua aromata et vnguēta. Pe:
triū mari: nitentiū aromata sunt dolor cōtritiōis: pudor confessio
arū ac sta: nis/et labor satisfactionis:ex his cōficit vnguētū quo li
tuum. bēter vngit dñs. Cōficit autē hoc vnguētū ex mirrha/
aloes/et thure. Per mirrhā que valde amara est signifi
cat amaritudo cōtritionis. Per aloes qđ etiā amarum
est et valet cōtra retētionē mēstruorū.i.peccatorū signi
ficat verecūdia cōfessionis. Per thus cui⁹ odor cum fu
mo ascēdit significātur opera satisfactionis:q̄ per rectā
intentionē in deū diriguntur. Sed ex his tribus nō cōfici
tur bene vnguentū:nisi apponat oleū misericordie diui
ne:sine qua oīs penitētia est inefficax:admixto aūt hoc
oleo optimū vnguētū efficit: et tale fuit vnguētū marie
magdalene/que oēs partes penitētie pfectissime imple:
uit assistente sibi misericordia saluatoris. vt patet in euā
gelio. Ipsa eni lachrymas copiose effudit ex amaritu:
dine ptritionis:conuiuātes nō erubuit ex pia ipudētia
cōfessiōis:pedes dñi lachrimis lauit: capillis tersit/oscu:
labatur/vnxit:⁊ se totā christi obsequio deuouit et ipen
dit:et hoc ex imenso affectu satisfactionis. Proficiētiū
aromata sunt patiētia:hūilitas:pseuerātia seu longani:
mitas:ex quibus conficit vnguentum actiuor. Et hoc
vnguentū intrāt mirrha/⁊ gutta/⁊ casia q̄ fluūt a veste
vite xp̄i. Mirrha bona est in omī vnguēto:⁊ ideo licȝ po
sita sit in vnguēto penitentiū: conuenieñter tñ ponit etiā
in vnguento pficientiū:et ponetur etiā in vnguento per:
fectoꝝ. Mirrha eni arcet vermes:sic patiētia arcet ver:
mes q̄ mordere solent cor patiētis ne contra iniuriātem
dolore mordeat. Et hac patiētia maxime opus est pfi:
cere volentib⁹ exercitio spūali:qꝛ (ſm Greg.) virtutes
inter pressuras passionū ⁊ pficturas tētationū crescūt.
Per guttā aūt que ⁊ aromatica dicit significatur humi
litas:qꝛ gutta pellit oēs iflaturas et tumores/sic humi:
litas curat cordiū duricias. Hac etiā opus est pficiēti:
bus:qꝛ (ſm Greg.) origo virtutis est:et idō illa in nobis
virtus veraciter pullulat q̄ in radice ppria.i. in humilita
te pdurat:aqua si abijcit arescit:qꝛ viuificante se in infi:
mis humore pdit. Per casiā q̄ et fistula dicit / significa:
tur pseuerātia seu logan imitas/vt videlicet qs i exerci:
tio spūali nō frangat desperatiōe aut tedio: nec statuat
sibi terminū in pfectu:sed semp tendat ad meli⁹ sine ter:
mino:qꝛ in spūali pfectu nō est stat⁹. Casia eni in aquo:
sis nascit et crescit i immēsum : sic bon⁹ pficiēs aqs di:
uinaꝝ gratiaꝝ fecundat⁹ crescit in imēsum de virtute in
virtutē/⁊ nunq̄ cessat donec videat deū deorum i syon.
Sȝ ⁊ hec aromata nō bene pficiūtur si nō apponat oleū
leticie:vt videlȝ hō leticiā spūalē habeat in bonis operi
bus suis:et illā ponat in corde atq̄ cōsciētia sua non in
laudib⁹ hominū. Et istud est vnguentū marie iacobi q̄
habuit q̄ttuor filios.s.iacobū q̄ interpretat supplātans
.s.passiones p patientiā.symonē q̄ interpretat obediēs p
humilitatē.ioseph q̄ interpretat augmentū vel apposi:
tio p longanimitatē.⁊ iudā q̄ interpretat glorificans.s.
deū per spūalē leticiā. Perfectorū vel contēplatiuorū
aromata sunt carnis oīmoda mortificatio: deifica puer
satio:⁊ charitatis pfectio:ex q̄bus fit vnguentū suauissi:
mi odoris quod intrant mirrha cynamomū ⁊ balsamū.
Per mirrhā eī accipit totalis mortificatio carnis que
couenit perfectis. Nā penitētibus conueniebat mirrha
mortificās peccata p amaritudinē cōtritionis: pficien:
tib⁹ cōueniebat mirrha mortificans passiones vermē.s.
remordentē cōtra tolerātiā passionū:sed pfectis conue:
nit mirrha mortificās carnē a petulantia rebellionis:ne
videlicet caro in aliquo rebellet spiritui. Et hec est mir:
rha electa prima ⁊ pbatissima. de qua dicit in canticis.
Cant.v. Man⁹ mee distillauerūt mirrhā:⁊ digiti mei pleni sunt
mirrha pbatissima. Man⁹ eni.i.opera penitentiū ⁊ acti:
uoꝝ distillāt quidē mirrhā vt dictū est:sed digiti.i.sub
tiles et spirituales exercitationes ptēplatiuorū sunt ple
ni mirrha pbatissima. Probata q̄ppe est mirrha penitē
tiū:pbatior pficientiū:sed pbatissima est contēplatiuo
rū et pfectorū. Per cynamomū accipit deifica cōuersa
tio:cynamomi eni cortex cū frangit spiramentum visibi
le reddit ad modū nebule vel pulueris:et valet ad bonū
odorē oris:sic pfectus si frangit vituperatione vel iniu:
ria corporali molestia/vel inedia laborū frequentia/vel
q̄cūq̄ accidūt aduersa:semp spirat visibiliter odorē dei

sic c'ōuersationis:et emittit odorē dulcis responsionis
Per balsamū charitas perfecta itelligit que foras mit
tit timorē:et oē cū quo ipsa stare nō potest. Balsamū eī
purū et nō adulteratū corpora a corruptione conseruat:
sic vbi charitas pura et pfecta ibi nulla corruptio hoīs
interioris:qꝛ (ſm Aug.) habere oīa sacramēta et malus
esse quis potest:habere aūt charitatē ⁊ mal⁹ esse non pōt
Sed ex istis pfectorū aromatib⁹ nō fit vnguētū sine ad
mixtione olei diuine dulcedinis que semp predicta tria
comitat quod oleū degustauerat pphēta cū dicebat:q̄ Ps.xxx.
magna multitudo dulcedinis tue.⁊c. Et istud est vnguē
tum marie salome/q̄ fuit filia salome vxor zebedei/⁊ ma:
ter iacobi maioris/et iohānis. Per iacobū maiorē itel:
ligitur totalis supplātatio / vel mortificatio hoīs exte:
rioris. Per salome intelligitur deifica cōuersatio q̄ non
est nisi in hoīe bene intra se pacificato. Per iohānē cha
ritas intelligit:qꝛ erat pre ceteris a xp̄o dilect⁹: sed per
zebedeū q̄ interpretat fluitio itelligi pōt diuina dulcedo
qua talis anima fluit et affluit delitijs internis. Itaq̄ q̄
libet anima pro statu suo debet istas mulieres imitari:
et cū istis vnguētis. Iesum querere et vngere: vt scilicȝ
instāter penitētiā faciat: viriliter tentationes sustineat:
pacifice ad proximū se habebat. Ista eni tria faciūt ap:
parere iesum:et cuilibet ſm statum suū. ſm Ber. ¶ Mo:
raliter per istas tres mulieres signātur in iusto quolibet
mēs/lingua/manus/q̄ habēt valde preciosa vnguenta.
Mentis vnguēta sunt tria:cōtritio.cōpassio:⁊ deuotio.
Primū scilicet cōtritionis conficitur ex vilissimis spe:
ciebus.s.ex peccatis que crescūt in nostro orto proprio.
Secundū.s.cōpassionis cōficitur ex amarissimis specie:
bus.s.ex proximorum miserijs q̄ crescunt in orto alieno.
Tertiū.s.deuotiōis conficitur ex preciosis specieb⁹.s.ex
xp̄i beneficijs q̄ crescūt in orto dñico. Lingue vnguen:
ta sunt tria:oratio deuota:cōfessio integra:predicatio ve
ra. Primū.s.oratiōis cōficitur ex herbis q̄ sunt intētio
recta:attētio firma: affectio pia. Secundū.s. confessiōis
cōficit ex herbis q̄ sunt pudor pmissi:dolor amissi:timor
supplicij. Tertiū.s.predicationis pficit ex herbis q̄ sunt
fidei instructio:morū informatio:vitioꝝ icrepatio. Ma Vnguēta
nus vnguēta sunt septē misericordie opera: de quib⁹ est man⁹ sunt
iste versus. Colligo/poto/cibo/redimo/tego/visito/cō: opa mie.
do. Qui autem vult pdicta aromata ⁊ vnguenta habere
oportet ea emere. Ille eni qui emit dat de suo et accipit
de alieno:sic in operib⁹ virtuosis oportet aliqđ ponere
de nostro.s.volūtatē/⁊ aliqđ recipere a deo.s.operādi fa
cultatē:vel a deo recipim⁹ gratiā preuenientē:de nostro
apponim⁹ volūtatē subsequentem. Quāuis ergo multe
alie mulieres dominū sequerent/iste tñ precipue venerūt:
quia christo plus obligate erāt ex eo q̄ plura bñficia ab
eo receperāt. Maria eni magdalena multū christo tene
batur:qꝛ ab ea septem demonia eiecerat. Maria autem
iacobi/et similiter maria salome xp̄o multū tenebantur
tū quia nepos earū erat:tū qꝛ filios suos cardinales.i.
apostolos fecerat. Sed mirū videt q̄ btā virgo cū istis Maria
mulierib⁹ ad monumentū nō iuit:sed domi remāsit. Su: cur ad mo
per hoc aūt possunt tres cause assignari. Vna qꝛ mater numētum
sepulchrū filij sine magno dolore videre nō potuisset:et nō venit.
maxime recēter sepulti. Si enī sepulchrū filij vidisset q̄:
si doloris gladi⁹ animā ei⁹ pforasset. Et satis pbabile ē
q̄ si ire voluisset/iohānes ei⁹ custos hoc nō pmisisset:im
mo etiā ceteri apostoli dixissēt iohāni nullo modo illic
eā ire pmittas:qꝛ si icrit tantū ibi flebit et se mactabit q̄
fere se occidet. Secūda causa:qꝛ in parasceue ⁊ sabbato
tantū fleuerat/et tantū se mactauerat/q̄ etiam sustinere
non posset. vt eni dicit Bernar. oportuit q̄ inter manus
discipuloꝝ tanq̄ semiuiua de cruce ad domū ppriā por
taret. vñ ⁊ Aug. Illa pia mater immani dolore eiulans
et pectora delicata contundēs/ita viscera oīa fatigaue:
rat ⁊ mēbra/ vt iā sensu deficiēs vix potuisset ad funus
xp̄i peruenire. Tertia causa est:qꝛ pdicte mulieres puta
bant corp⁹ christi adhuc in monumento esse:⁊ volebant
(prout antiquit⁹ consuetudo erat) ipm corp⁹ inungere:
vt pseruaret a fetore/et a vermiū corrosione/et ab icine:
ratione:sed erāt decepte:qꝛ corp⁹ xp̄i erat deitate ibal:
samatū:⁊ idō si p.x.milia annoꝝ i terra iatuisset nō potuis
set putrefieri/nec icinerari/nec a vermib⁹ corrodi. Bea
ta autē virgo sciuit q̄ ibi non erat:sed. quia iam i morta:
lis ⁊ incorruptibilis surrexerat:⁊ ideo. illuc ire nolebat

sicut nec poterat. Ipsa itaqꝫ ex quo vnigenitū filiū suū te
neri/flagellari/et crucifigi vidit: delicatis manibus deli
cata pectora tundens: et se nimio dolore vigilijsqꝫ et ie:
iunijs affligēs: iā viribꝰ pariter et spū attenuata alicubi
sola in secreto domus sedebat: et de his que sibi accide:
Appitio facta marie matri. rāt calamitatibꝰ lamentabat et flebat. Dña igit orante
et lachrymas dulciter emittēte: ecce subito venit dñs ie
sus in albissimis vestibꝰ gl'ie et resurrectionis nouitatis
sue: vultu sereno: speciosus / gl'iosus: et gaudens / ac mri
desolate et merēti totꝰ festiuus apparēs. Ac illa adorās
et surgēs cū lachrymis pre gaudio eū amplexat: et tota
acerbitas merorís in letitiā vertitur. Postea cōsedenti
bus eis pariter curiose intuebat eundem in vultu et cica
tricibꝰ per totū diligēter querēs: si oīs pena transisset
⁊ oīs dolor ab eo discessisset. Quāto gaudio mater imple
tur: cum ipsa natum impassibilē intuet: nō solū in eternū
victurū/sed et celo et terre: oīqꝫ creature perhenni iure
dñaturū. Stant igit et colloquunt ad inuicē gaudētes/
ac pascha delectabilit et amāter ducentes. Et narrat ei
dñs iesus qualiter populū suū liberauit de inferno: et q̄
Appitio prima facta marie. fecit ī illo triduo. Ecce igit nūc magnū pascha. De hac
apparitione qua ante ceteros virgini gloriose apparuis
se credit nihil in euāgelio habet: sed ideo ipsam posui et
ante alias premisi: qꝛ sic pium est credere prout in qua:
dam legēda de resurrectiōe dñi plenꝰ cōtinet. Dignum
nāqꝫ erat vt matrē p̄ ceteris visitaret/et de resurrectione
sua priꝰ letificaret: q̄ pre ceteris plꝰ dilexit/eius amoris
desiderio plus afficiebat: plus de eiꝰ morte doluit / plus
dolore afflicta eiꝰ resurrectionē expectauit. Et licꝫ hoc
ab euangelistis subticeat: pie tamen sic credit. Unde et
romana ecclesia hoc cōprobare videt que stati ipsa die
apud sanctā mariā maiorē rome celebrat stationem: per
hoc innuēs btē marie p̄mo factā apparitionē. Quid eni
si euāgeliste hoc nō dicāt. Nō eni vt ait Johānes oīa
eiꝰ facta scripta sunt. Nā si hoc ideo nō credit qꝛ nullus
euāgelistaꝝ testatur: cōsequēs est vt post resurrectionē
nunqꝫ sibi apparuerit: qꝛ vbi vel qñ nullus euangelista
edisserit. Sed absit vt talē matrē: talis filiꝰ: tali et tanta
negligentia dehonorauerit: qui patrē ⁊ matrē honorari
Cur euangeliste nō scripserit hāc apparitionem. precipit. Sed ideo forsitan hoc euangeliste subticuerūt
qꝛ eoꝝ fuit officiū solūmodo resurrectionis testes indu:
cere. matrē autē ad testificandum pro filio eos inducere
nō decuit. Si eni verba extranearū mulierū deliramen:
ta sunt visa: quō nō magis matrē p honore filij crederēt
delirare? Hoc igit euāgeliste scribere noluerunt: se pro
cōstanti reliquerūt. Hoc etiā testat Amb. dicens. Uidit
maria resurrectionē dñi. prima vidit et credidit. Uidit
maria magdalena q̄uis adhuc ista nutaret. vñ ⁊ Ansel.
¶ At si aliqs querit cur euāgeliste non referāt ipm pijssi:
mū dñm a morte resurgentem: huic dulcissime matri vt
eiꝰ dolores mitigaret: primo ac p̄cipue apparuisse dict:
mꝰ: q̄ a quodā sapiēte de hoc ipso sciscitātes audiuimꝰ
ait ergo. Tāta scit auctoritas narrationis euāgeliste vt
nihil ī ea depēdēs: vł inane: vel supfluū reperiat. Itaqꝫ
si matri: si dñe mūdi ipe filius eius ab inferno resurgens
scriberet sicut alijs apparuisse: eāqꝫ de sua resurrectione
docuisse: quis nō tale scriptum supfluū diceret. Reginā
videlicet celi et terre/ oīsqꝫ creature coequaret illi/vł
illi quibus apparuit viro vel mulieri. Spiritus eius ple
ne ac pfecte in illa quiescebat: qui sibi et esse illius et oīa
facta eius et luce clariꝰ reuelabat: ⁊ euāgeliste scriberent
tunc vel tunc: illi talē vel talē semet exhibuisse. hec Ans.
Uñ etiā seduliꝰ. Sēp ꝟgo manēs huiꝰ se visibꝰ astans
luce palā dñs prius obtulit. Dicit etiā ignatiꝰ q̄ primo
dñs apparuit matri sue post resurrectionē et cōsolabat
eā/ex quo tāto fuit repleta gaudio: q̄ oblita fuit oīs do:
loris quē habuerat de sua passione. Qd̄ ergo infra dicit
apparuisse primo marie magdalene/ intelligit inter eos
quibꝰ voluit suā resurrectionē probare. Matri eni virgi
ni primo omniū apparuit / non vt resurrectionem suam
probaret: sed vt eam de visu suo letificaret. Oratio.

O Maria dei genitrix ⁊ virgo gratiosa: oīm de:
solatoꝝ ad te clamantiū consolatrix vera: per
illud magnū gaudiū quo consolata es quādo
cognouisti dominū iesuꝫ die tertia a mortuis
impassibilem resurrexisse: sis consolatrix anime mee. et
apud eundē tuū et dei natū vnigenitū in die nouissimo
quando cum anima et corpore ero resurrecturus: et de
singulis meis factis rationē redditurꝰ me digneris iuua
re: q̄ perpetue dānatiōis sententiā per te pia mater ⁊ vir:
go valeam euadere: et cum electis dei omnibus ad eter:
na gaudia feliciter peruenire. Amen.

¶ Quō maria magdalena et alie marie: ⁊ petrꝰ et iohānes venerūt ad monumētū. Capitulū. lxxj.

V Espere igitur sabbati. i.
nocte sequēte sabbatū: noīe eni vespe:
ris (qd̄ pricipiū noctis est) significat — Mat. xx. et. viij.
noctē: scilicet a parte totū: et ideo mu
tat genꝰ referēs ad sensum nō ad no: — Mar. xvj.
mē ⁊ ait [que] . s. nox [lucescit] . i. lucere — Lu. xxiiij.
incipit [i prima sabbati] . i. prima die — ⁊ Joh. xx.
post sabbatū/seu prima die septimane que apud nos do:
minica dicit [valde diluculo et mane orto iam sole] id ē
ortu suo iam celū illustrante: q̄uis nondū appareret ter
ris/raris adhuc tenebris existētibꝰ: hoc est iā rubescen:
te aurora et celo ab oriētis parte ob solis vicinitatē iam
albescēte: aurora eni media est inter tenebras noctis et
perfectam lucē diei: et ideo tanqꝫ mediū ab vtroqꝫ extre
mo pōt nominari [maria magdalena et alie] due marie
iuerunt et [venerūt ad monumentū cū vnguētis] ex de:
uotione. Ubi sciendū q̄ sicut gētiles denominabāt dies
totiꝰ septimane a nominibus deorū suorū scꝫ planetarū:
vt a luna diē lune: a marte diem martis: et sic de alijs: ita
iudei qꝛ dies sabbati apud eos solēnior habebat sabba
tū sic nominabant absolute ꝑpter reuerētiā illiꝰ diei: et
ab eo tanqꝫ a digniori omnes alios dies nominabāt: ita
q̄ dies imediate sequens sabbatū dicebat prima sabba:
ti. i. prima post sabbatū. Alia secūda sabbati et sic conse:
quēter: et qꝛ hebrei et greci noībus numeralibus pro or
dinalibꝰ noibus vtūtur: ideo vnū apud eos ī ordine die
rum significat primū. vñ in Gen. dicit Factū ē vespere — Gen. j.
et mane dies vnꝰ. i. primꝰ: et ideo cōsequēter ibi subditur
secūdus et tertiꝰ. et sic de alijs. vñ Lucas dicit [vna sab — Lu. xviij.
bati] . i. prima die post sabbatum: vel prima die septima:
ne: quia eni sabbatū apud hebreos nō tātū diē principa:
lem a quo septimana apud eos incepit: sed etiā septima:
nam ex ꝓrogatiua sabbati denominat: vt ibi. ieiuno bis
in sabbato. id est ī hebdomada: ideo etiā cū dicit prima
vel vna sabbati potest intelligi prima die septimane vel
hebdomade: que apud nos ꝑpter dñicā resurrectionem
vocat dominica/a qua etiā apud nos incipit septimana
Nobis eni celebritas veteris sabbati conuersa et trāsla
ta est in dominicam que ceteris diebus celebrior est pro
pter dñice resurrectionis sanctitatē: gaudiū et reueren:
tiā. Latini vero seu romani et ecclesia mō dies vocant
ferias: diē dominicā vocantes feriam primā: diem lune
secundam: et sic de alijs vsqꝫ ad sabbatū. Et vocatur fe:
ria a feriare qd̄ est cessare: vel a ferendis victimis: quia
omni die feriare. i. a peccato cessare: et victimas ferre et
offerre debemus. Mulieres ergo iste venerūt ita mane — Quō tenebre: diluculū: et ortꝰ erat sol.
q̄ [adhuc tenebre erant] vt dicit Johānes: et ſm Lucā
venerūt diluculo que est claritas media inter noctis te:
nebras et diei claritatem/qd̄ aurora appellari solet. Et
ſm marcū. venerūt orto iam sole. Et potuit esse ad litte
ram q̄ valde mane cū adhuc tenebre essent venire cepe:
runt/diluculo autem venerunt: sed orto iam sole ad mo:
numentum peruenerunt. ¶ Et nota q̄ non sine mysterio
euangeliste sic diuersimode loquuntur de isto mane: sed
omnes concordant in hoc q̄ fuit mane. Nam vt patet ex
premissis istud euangeliū mystice procedit ſm tres sta:
tus electorū per tres marias significatos: q̄ eni Johan
nes dicit cum adhuc tenebre essent respicit statum inci:
pientiū. q̄ vero Luc. dicit diluculo. respicit statum pro:
ficientiū. sed qd̄ dicit Mar. orto iam sole: respicit statū
perfectorum. Debēt ergo fideles querētes christum qui
libet pro statu suo mane venire quod est contra pigros.
Debēt etiam venire vna sabbatorū/per qd̄ quies et pax
cordis significatur: sabbatum enim quies interpretatur
quod est cōtra discolos et discordes. Debent etiam veni
re ad monumentū: et ibi querere dominum. Monumen:
tum est mens humana q̄tum ad quemlibet statū. Nam
cor penitentiū dicitur monumentum ratione luctus qui
circa monumenta fieri solet: et penitentium est lugere et
flere super seipsos. Proficientiū aūt cor dicitur monu:
mentū ratione operis misericordie: quod in sepeliendo

mortuos exercetur:et actiuorꝫ est insistere operibus mi:
sericordie. Contēplatiuorũ vero cor monumentũ dicit
ratione quietis:dicuntur enĩ corpora quiescere in monu:
mētis/ et quies maxime ad cōtēplatiuos noscit ptinere
In tali ergo monumēto ꝓ quolibet statu recte queritur
xp̃s. Debet etiã obstacula ĩpedientia remouere/ que intel
ligunt per lapidē magnũ ad ostiũ monumēti aduolutũ:
et per angelũ vt stati infra patebit reuolutũ. Nã in quo:
libet statu est aliquis lapis obstans ne quis possit intra:
re in intima mētis:et exercere actus suo statui cōpeten:
tes. Lapis obstans penitētib⁹ est ꝓnitas ad malum. La
pis obstãs proficientibus est difficultas ad bonũ:sed la
pis obstans cōtēplatiuis est materialitas specierũ. Sed
iste lapis pro quolibet statu plerũqꝫ remouet ad solum
desideriũ anime pie querētis per grãm spũs sancti. Fe:
lix maria.i.aĩa que ad sepulchrum xp̃i venit videre per
meditationē:plãgere ꝑ cōpassionē: vngere ꝑ deuotionē
Marie sũt nobis imitande. Imitemur ergo et nos easdem sanctas et deuotissimas
mulieres:vt sicut ille cũ aromatibus dñm toto corde ac
desiderio querebãt in sepulchro:qđ est ꝓprius mortuorꝫ
locus:ita et nos cũ nostris aromatib⁹/scꝫ operatiōe bo:
norũ operum:et odore virtutũ : suauitateqꝫ orationum/
toto affectu mētis ad deũ:per sancta desideria ꝓficisca:
mur:et queram⁹ eũ nō in sepulchro sed in celo: quo ipm
ascēdisse credim⁹ atqꝫ nouimus: vñ Grego. Sancte mu:
lieres que dñm fuerant secute cũ aromatibus ad monu:
mentũ venerunt/et ei quē viuentē dilexerant:etiam mor
tuo studio humanitatis obsequũtur. Et nos ergo in eũ
qui est mortu⁹ credentes:si odore virtutũ refecti cũ ope:
ratione bonorum operũ dñm querimus: ad monumētũ
profecto illi⁹ cũ aromatibus venim⁹,hec Grego. Mysti:
ce monumētũ est corp⁹ dominicũ/ad qđ accedere nemo
debet/nisi vna sabbati.i.in pace et quiete pectoris:et val
de diluculo.i. cum feruore. Mane enim significat feruo
rem querēdi:vel diluculo.i.excussis vitiorũ tenebris per
dilucescētē grãm portãs aromata operationis et fame
bone. Qui aliter accedit/caueat sibi ne iudicium mandu
cet et bibat. vñ Beda. Quod autē valde mane venerunt
mulieres ad monumentũ:iuxta hystoriã quidē magnus
querēdi et inueniēdi dñm feruor charitatis ostenditur.
Iuxta intellectũ vero mysticũ datur nobis exēplũ illu:
minata facie decussisqꝫ vitiorũ tenebris ad sacrosanctũ
dñi corp⁹ accedere. Nam et sepulchrum illud venerabile
figurã dominici altaris habet:in quo carnis eius et san:
guinis solēt mysteria celebrari. Aromata aũt que mulie
res deferunt odorē virtutũ et orationũ suauitatē quib⁹
altari appropinquare debemus significant.hec Beda.
Mulieri prima apparitio facta. Mulier ergo que prima iuit ad culpã / nũc prima venit
ad veniã:et que prima perfidiã sumpsit in paradiso:festi
nat nunc prima fidem sumere de sepulchro:contendit de
morte raperevitã que devita rapuit mortem. Si autem
dñs diluculo surrexit huic ꝯsentit autoritas illa que di:
cit dñm quadraginta horis fuisse mortuũ et totidē die
bus ante ascēsionē post in terra moratũ:qꝛ quattuor ho:
ris parasceues et trigita sex duarũ noctiũ et vnius diei
qđ ecclesia cōsentire videtur:que matutinas laudes cele
brat pro xp̃i resurrectione. Unde petrus cantor. Ualde
Diluculũ quid est. mane dicit diluculo. Diluculũ enĩ est inter tenebras no:
ctis et diei claritatē / in qua salus humani generis felici
vicinitate ꝓuenit in ecclesia declaranda : more solis qui
prima luce cōsurgēs roseã ꝓmittit aurorã: vt tant⁹ splē
dor preparatis oculis possit intueri qñ tempus dñice re
surrectionis illuxit: vt tũc scꝫ diluculo laudes christi to
ta caneret exemplo sanctarũ feminarũ ecclesia: quando
genus humanũ exēplo sue resurrectionis animauit; quãdo
fidem prestitit,et lumen credulitatis infudit. Ergo xp̃s
mane et vicino ortu solis surrexit. Fm Augu. q̃ dicit dñm
tantum quadraginta horis quieuisse in sepulchro / sexta
hora parasceues passum:et ita cũ esset equinoctium dilu
culo surrexit. E cōtra hiero. dicit dñm surrexisse media
nocte.legit enim in libro iudicũ tũc sampsonē asportasse
portas gaze vsqꝫ ĩ supercilium mōtis. Solutio autē cōtra
rietatis est ꝙ in tēpore medio inter diluculũ et mediam
Mulieres ad sepulchrũ euntes. noctē surrexit. Hec petr⁹. Dum ergo mulieres ad monu
mentũ euntes essent extra portam ciuitatis/reuocabant
ad memoriã afflictiones et penas sui magistri et domi:
ni:et in omnibus locis in quibus cōtra ipm notabiliter
aliquid factũ fuerat,aliquãtulũ subsistebãt genu flecten:
tes et osculantes terrã : gemitus et suspiria dantes atqꝫ
dicētes. Hic obuiauim⁹ ei cũ cruce super collũ:quando
mater ei⁹ semimortua facta est : et hic se vertit ad mulie:
res.hic crucem deposuit fatigatus/⁊ super isto lapide se
parũper apodiauit:hic fuit vbi sic crudeliter et fortiter
eũ impulerũt vt veloci⁹ ambularet:et eum quasi currere
coegerũt/hic spoliauerũt eũ et nudauerũt/et hic eũ cru:
cis patibulo affixerũt:⁊ tũc cũ magno clamore ⁊ inũda
tione lachrymarꝫ procidētes in facies suas adorauerũt:
et osculate sunt crucē adhuc precioso sanguine rubrica:
tam. Deinde surgentes et versus sepulchrũ eũtes cum se
xus sui fragilitatē cōsiderarēt: et magnitudinē lapidis
recolerēt/qui tã magn⁹ fuisse fertur vt vix a viginti ho:
bus moueri posset [dicebãt adinuicē] et colloquentes se
mutuo interrogabãt [qs reuoluet nobis lapidē de ostio
monumenti:] vt.s.possimus in illud ingredi. Quasi dice
rent non possum⁹ ꝑ nosipsas reuoluere: qꝛ erat magnus
valde. Sed q̃uis talia dicerent:non tñ ab accepto itine:
re cessabãt/credētes dño esse possibile qđ hũane fragili:
tati videbat ĩpossibile [et respiciētes viderũt reuolutum
lapidē] ꝑ angelũ q̃ prebēs dño suo obsequiũ venerat ad
manifestandũ xp̃i resurrectionē iam factã: et ipm ange:
lum dñi sedentē super lapidē extra monumentũ. Monu
mentũ pōt dici scriptura in qua dñs olim iacuit multis
figuris occultat⁹ : sed post resurrectionē angel⁹ magni
cōsilij scripture difficultatem apperuit. Uñ ꝼm bedã re:
uolutio lapidis mystice reuolutionē sacramentorũ xp̃i/
que velamine littere legalis tegebat insinuat. lex enĩ in
lapide scripta fuit:et ideo per lapidem designat. Et ꝼm
eundē angel⁹ sedebat sup lapidē quo ostio monumenti
claudebat: vt claustra inferorũ sua ipm dñm virtute de:
iecisse doceret. Moraliter hic lapis designat penitentie
pond⁹:ad qđ aspiciētes incipientes ad deũ ꝯuerti time:
re incipiũt:ne possint inchoantē penitentiã cōsummare:
ideo dicũt ingemiscētes [Quis reuoluet nobis lapidem
ab hostio monumēti].i.a corde in quo xp̃s affectat sepe:
liri. Sed nō debent diffidere et retrocedere: sed cum his
mulierib⁹ cominus ꝓcedere:et videbũt ꝙ toti⁹ lapidem
reuolutũ:descēdet enĩ angelus de celo.i.grã spũs sc̃ti q̃
lapidē amouebit:qꝛ totũ pondus pñie subleuabit. Ipse
enĩ ait. Iugũ meũ suaue est:et on⁹ meum leue: scꝫ gratia Mat.xi.
dei. [Et introeuntes] ab oriente [in monumētũ].i.intra
clausurã et domũculã rotundã q̃ erat circa sepulchrũ]
[viderũt] aliũ angelũ [sedentē a dextris] sepulchri iesu
[stola cãdida coopertũ et obstupuerũt] et pre gaudio et
ãmiratione tãte visiōis [Uiderũt (enĩ) iuuenē] ipso ha:
bitu corpis iuuenil' ꝓcedentē ĩmortalitatē resurrectio:
nis in qua renouat vt aqle iuuēt⁹/et nemo senescit [sedē
tē in dextris].i.ad meridianã ptē loci illi⁹ vbi corp⁹ posi
tũ fuerat:hoc q̃ppe ĩ dextri] iesu erat. Corp⁹ ei dñi qđ su:
pinũ iacēs habebat caput ad occidētē ⁊ pedes ad oriē:
tem:dextrã manũ necessario habebat ad meridiē:⁊ sini
strã ad aqlonē. Ex q̃ tpe ꝯsuetudo excreuit xp̃ianorꝫ ad
hãc similitudinē corpa sepeliri defunctorũ. Uiderũt inq̃
sedentē ĩ dextris [coopertũ stola cãdida].i.alba candē:
te,ꝓpter gaudiũ resurrectiōis [et obstupuerũt] pre ãmi:
ratione tãte visionis. [In dextris] et in albis angel⁹ ap:
paruit:qꝛ dextera perpetuã vitã designat: et candor ve:
stis splēdorē solēnitatis denũciat. vñ Grego. In dexte:
ra sedebat q̃ stola cãdida apparuit:qꝛ et sue et nr̃e festi
uitatis gaudia nũciauit. Illa enĩ dñi resurrectio/ et nos
ad ĩmortalitatē reduxit/et angelorꝫ numerꝫ restituēs ce
lestis patrie dãna reparauit.hec Greg. In stola etiã cã:
dida angel⁹ apparuit:ad designandũ puritatē vite quã
post baptismũ quisqꝫ debet obseruare. vñ et vestis alba ĩ
baptismo tradit:in signũ gl'iose resurrectiōis ad quã ꝑ
baptismũ ꝑuenit. Sic ergo duo erãt angeli ꝓpter testi:
monij sufficientiã:qꝛ in ore duorꝫ vel triũ stat ōme vbũ.
¶ Iam quidē terremot⁹ fact⁹ erat dño resurgente:et mo: Resurrexit clauso monumento.
numēto clauso egressus erat iesus ante reuolutionē lapi
dis:sicut intrauit ad discipulos ianuis clausis : sed post
egressum accedens angelus reuoluens lapidē vt sepul:
chrum vacuum ostenderet / ac resurrexisse dominum: et
egressum eius iam factũ indicaret. Non enim indiguit ĩ
resurrectione auxilio angelorũ/q̃ ꝓpria virtute claustra
dissipauit inferorũ. vñ Chryso. Cui⁹ gratia igitur venit Lapidis reuolue
angelus et leuauit lapidē post resurrectionē ꝓpter mu: ratio.
lieres. Ipse enĩ viderũt eũ in sepulchro. Ut igit credãt

quoniã surrexit videt sepulchrũ corpore vacuum / pro-
pter hoc vtiq3 abstulit lapidẽ. vnde ꝛ Beda. Angelus re
uoluit lapidẽ / non vt egressuro dño ianuã panderet: sed
vt egressus iam facti hoĩbus indiciũ prestaret. Qui enĩ
mortalis adhuc clauso virginis vtero potuit nascendo
mundũ ingredi / ipse iam factus immortalis clauso licet
sepulchro potuit resurgendo exire de mũdo. hec Beda.
Hoc tamẽ aliter et aliter fuit: quia ĩ resurrectione habu
it corpus gloriosum cui aliud nõ resistit: sed exit⁹ de vte
ro miraculosus fuit. Ubi nota ꝙ cuidã monacho sancti
laurentij rome extra muros admiranti quomodo xp̃us
clauso sepulchro exire potuerit: cingulo quo cinct⁹ erat
resolut⁹ dilapsus est / et vox in aere facta est. Sic potuit
xp̃s clauso prodire sepulchro. Igitur (vt dicit Gregori)
mulieres angelos videt que cũ aromatibus venerũt: qꝛ
ille mentes supernos ciues aspiciũt que cũ virtutũ odo
ribus ad deũ per sancta desideria proficiscũtur. ¶ Et de
scribitur angelus aspectu fulgureo / ꝛ vestitu cãdido: vt
aspectu malos terreat: et vestitu bonos mulceat ad cre-
dendũ christi resurrectionẽ: timor enĩ et amor debẽt in-
clinare ad credendũ [Erat enim aspectus eius sicut ful
gur] quia facies ei⁹ videbatur ignea ad incutiendũ ter-
rorẽ custodibus [vestimẽta eius sicut nix] ad dandũ cõ-
solationem mulieribus. Fulgor enim terrorem timoris
denotat: candor vero vestis gaudium dñice resurrectio
nis denunciat. Unde vsus ecclesie habet vt eo tẽpore in
ecclesia in albis psallant ꝛ cõsuetudo est palestinis dies
festos celebrãtibus vt alba vestimẽta induant: propter
quod subditur [Pretimore autẽ] ꝛ fulgore vultus eius
[exterriti sunt custodes] et stupefacti instar mortuoꝝ ia
centes. Ecce quomodo malos terruit: et eis durus fuit.
vbi Raban⁹. Timoris anxietate sunt exterriti qui amo
ris fiduciã non habebãt [et facti sunt velut mortui] qui
resurrectionis veritatẽ credere noluerũt. ꝛ Seuerian⁹.
Custodiebant enĩ crudelitatis studio: non pietatis obse
quio stare autẽ nõ potest: quẽ consciẽtia destituit: impel
lit reatus. ¶ Hic nota ꝙ in hoc cognoscitur bonus ange
lus a malo principio. Nam bonus angelus in principio
terret ex suo fulgore: in medio cõfortat ex sua allocutio-
ne: in fine letificat ex immissa cõsolatione. ¶ Malus aũt
angelus ecõuerso in principio terret ex sua horribili vo
ce: in medio decipit ex fallaci promissione. ꝛ in fine cõtri
stat ex subsecuta deceptione. [Et respondens angelus]
mulierũ trepidatiõi ꝛ affectibus [dixit eis. Nolite time-
re vos] Ac si (ẜm Grego.) aperte dicat. Paueãt illi qui
non amãt aduentũ supernorũ ciuium: pertimescant qui
carnalibus desiderijs pressi ad eorũ societatẽ pertinge
re desperant. Uos autẽ cur pertimescitis qui seruos ei⁹
quẽ queritis / ꝛ vestros conciues videtis? Ecce quomo
do bonos mulcet / ꝛ eis blãdus extitit. In quo etiã ostẽ-
dit: quia dñs iesus xp̃s qui est angelus magni cõsilij di-
ctus in vltima ꝛ generali resurrectione apparebit: ꝛ ter-
ribilis reprobis qb⁹ dicet. Ite maledicti in ignẽ eternũ
et blãdus iustis qbus dicet: venite benedicti patris mei
pcipite regnũ. Sic moraliter ꝑlatus bonus qui angelus
dñi exercituũ est obstinatos terret ꝛ penitẽtes demulcet
Hic enim notantur due cõditiones que debẽt esse in an
gelo sacerdote: ac prelato ꝛ predicatore: quia debet pri-
mo venenũ peccati per terrorẽ extinguere: et secũdo per
honeste conuersationis amorẽ bonos allicere. Et subiũ
git [Scio enĩ ꝙ iesum] saluatorẽ [qui crucifixus est que
ritis] in sepulchro sicut mortuũ. Qui crucifixus est addi
tur ad differentiã alioꝝ qui etiã nomine iesu vocabant
Item additur ad beneficij passionis cõmemorationem
vnde Aplus. Recogitate eũ qui talem sustinuit a pecca
toribus aduersus semetipsum cõtradictionẽ. Itẽ addi
tur ad cõmendationẽ mulierũ que et iesum etiam cruci-
fixũ querebant. Multi enim iesum querunt. i. saluatorẽ:
sed nõ crucifixũ: quia nõ per crucẽ cũ tamẽ illa nõ nisi in
ista inueniatur. vñ Chry. Multi libẽter querũt purpura
tũ: sed pauci querũt eũ crucifixũ vel flagellatũ: sed ante
q̃3 inueniatur purpuratus primo queri debet flagellat⁹
Marcus addit [nazarenũ] et sic tangit nomen ac patriã
et conditionẽ. Et subdit angel⁹ [Nõ est hic] scʒ per pre-
sentiã carnis et corporis qui nusq3 deest per presentiam
diuinitatis et maiestatis [Surrexit] enĩ per humanita-
tẽ qui nullũ casum patitur in diuinitate. Et addit [sicut
dixit] vt reduceret ad memoriã verba xp̃i dicta ante pas

Angelus cur videt. Angeli aspectus.

Angeli boni discretio a malo

Xp̃s terribilis ꝛ blãdus videbitur.

Heb. xij. Querunt crucifixũ pauci.

sionẽ suã vt sic magis crederẽt resurrectionẽ eius iã fa-
ctã. Impossibile enĩ est non fieri qd ipse dixit. q. d. Et si
mihi nõ creditis: memẽtote verborũ illius. Deinde ostẽ
dit eis locũ dicens [Uenite ꝛ vide locũ] . i. vacuum [vbi
posit⁹ erat dñs] hoc est corpus dñicũ. vñ Chry. Corp⁹
dñi dñs dicitur. deitas enĩ nunq3 separata fuit a corpo-
re etiã mortuo. Ac si dicat angel⁹. Uultis certificari de
eius resurrectione: ecce locus vbi posuerunt eũ. Si ver
bis meis nõ creditis: visui et vacuo sepulchro credatis
Propter hoc enĩ et lapidẽ reuoluerat vt locũ ostẽderet
Unde eũ per vniuersum mundũ fidelib⁹ dicatur: surre-
xit dñs de sepulchro qui pro nobis pepẽdit in ligno: so-
li canonici ecclesie resurrectionis dñice speciali gaudẽt
prerogatiua dicẽtes / et ad oculũ demonstrationẽ faciẽ
tes: surrexit dñs de sepulchro. Similiter in euãgelio pa
schali cũ dicit surrexit nõ est hic / dyaconus q̃ legit euan
geliũ digito demõstrat dñicam sepulturã. Et subiũgit.
[Sed ite festinãter dicite discipulis eius] cõmuniter [et
petro] specialiter [qꝛ surrexit et ꝑcedet vos in galileam
ibi eũ videbitis sicut dixit vobis] antẽ passionẽ: et ideo
sequimini eũ ibidem. q. d. Non concessum est vobis hoc
gaudiũ occulto cordis tenere: sed similit amãtibus pan
dere. Nõ dicit amatoribus mũdi: sed discipulis xp̃i. ẜm
Greg. vero nõ sunt discipuli qui cũ eo pascha nõ faciũt
non sunt discipuli q̃ retro aspiciũt quos curiositas vite
detinet: illecebra capit. ꝛ spine retrahũt scandaloꝝ. Ibi
eũ videbitis in ꝓpinqua regione / ꝛ ꝓpinquo tẽpore. In
galileã precessit: vt vbi fuit initiũ splendoris gratie: ibi
esset initiũ splẽdoris glorie. Uoluit etiã dñs specialiter
in galilea apparere vt veritas resurrectionis ꝓbaretur
quia ibi plura miracula est operatus ꝛ amplius conuer
satus: et ideo melius cognitus. Mulierib⁹ ergo dicit ab
angelo / vt nũcient aplis vitã resurgentẽ: quia suadente
diabolo mors nũciata fuit ade per mulierẽ. Unde sicut
fuit ꝓgressus in prima tẽtatione mortis a dyabolo ĩ mu
lierẽ / et a muliere in virũ / sic in ꝑma annunciatione vite
fieret ꝓcessus ab angelo in mulierẽ / ꝛ a muliere in viros
Dicitur aũt specialiter ꝛ petro: tũ ꝓpter principalitatẽ
inter discipulos: tũ ne desperaret de reconciliatione pro
pter magnitudinẽ peccati apostasie: tũ ne ad presentiã
dñi quem negauerat / ꝛ ad discipulos venire trepidaret
Quia (vt ait Hiero.) se indignũ iudicabat discipulatu
dũ ter negauit magistrũ. vñ ꝛ Grego. Si hunc angelus
noĩatim nõ exprimeret qui magistrũ negauerat venire
inter discipulos non auderet. Uocatur ex noĩe ne despe
raret ex negatione. vnde ẜm Aug. et Hiero. Peccatã ꝑteri
ta nõ nocẽt qñ non placẽt. Uideamus autẽ (ẜm Augu.)
cur ab ãgelo et a dño dictũ est ꝙ ꝑcedet eos ĩ galileã cũ
hoc sit post multa cõpletũ ꝛ tñ sic mãdatũ vt aut hoc so
lũ / aut hoc primũ expectaret fieri debuisse. Et soluitur
(ẜm eundẽ Aug.) ꝙ hoc ꝓphetice ꝛ significatiue est acci
piendũ. Galilea nãq3 interꝑtatur / vel trãsmigratio / vel
reuelatio. In galilea vero ẜm transmigrationis signifi-
cationẽ intelligẽdũ occurrit: qꝛ de populo israel trãsmi-
graturi erãt ad gẽtes que aplis predicãtibus nõ crede-
rent / nisi ipse dñs eis viã in cordibus hoĩm preueniens
prepararet. Et hoc intelligitur [precedet vos in galileã
ibi eũ videbitis] . i. ibi mẽbra corporis eius qd est eccle-
sia / in his qui vos susceperit inuenietis. Scd̃m illud au
tẽ ꝙ galilea interpretat reuelatio: non iã in forma serui
intelligẽdũ est sed ĩ illa in qua eq̃lis est pr̃i quã promisit
dilectoribus suis ꝛ illuc nos ꝓcessit: vñ ad nos veniens
nõ recessit ꝛ quo nos ꝑcedens nõ deseruit. Illa erit reue
latio tanq3 vera galilea cũ similes ei erimus ibi eũ vide
bimus sicuti est. Ipsa etiã erit beatior transmigratio ex
isto seculo in illã eternitatẽ si eius precepta sic amplecta
mur vt ad eius dexterã segregari mereamur. et ẜm Gre
go. Quia galilea trãsmigratio sancta interꝑtatur: recte
in galilea dñs vidẽdus nũciatur: siue quia ipse de corru
ptione in ĩcorruptionẽ: de mortalitate ad ĩmortalitatẽ
transijt: siue quia illi ad speciẽ eius contẽplandã puenī-
re merebũtur qui modo transmigrãt de vitijs ad virtu
tes: de amore mũdi ad amorẽ dei: declinãtes a malo / et
facientes bonũ querẽtes ꝛ sapiẽtes nõ terrena sed celestia
Cũ dicit [ibi eũ videbitis] ẜm Hiero. Breuis est s̃nia in
syllabis / sed ingens in quãtitate promissio. Ibi est gau
dij nr̃i fons / ꝛ salutis nr̃e eterne origo ꝑparata. Ibi con
gregãtur dispsiones. ꝛ sanãtur cõtriti corde. Ibi inquit

Discipuli xp̃i q̃ sint.

Cur in galileam precessit

Mulier cur nũcia salutis.

Cur et petro dicit.

Quõ ĩ galileam precessit.

Relatio ad disci: pulos fa: cta.

eũ videbitis:sed nõ sicut vidistis.hec Hiero. Mulieres vero fraudate spe sua:quia corpus dñi iuenire sperabãt non attendentes ad verba angeli que audierant conterrite ex insolita apparitione angelorũ et gemẽtes:qꝛ non inuenerũt dñm redeunt ad discipulos dicentes corpus dñi esse sublatũ. Nũciant discipulis vt aut secum quererent:aut secũ dolerent. De angelo quidẽ et eius verbis quibus dñm resurrexisse audierãt nihil eis dixerũt:hoc solũ nũciantes eisdẽ.s. dñm in monumẽto non esse.

Deliramẽta discipu lis visa.

[Et visa sũt eis verba ista sicut deliramẽta] .i.quasi fantastica et non vera.s. ꝙ dñs surrexisset a mortuis [et ideo nõ credebant illis] qꝛ res noua erat/ꝛ contra consuetudinẽ ꝙ mortui resurgerẽt. Ut enim ait Theophilus. Est naturaliter incredibile mortalibus resurrectionis miraculũ.

Petri et iohannis ad sepul: chrũ cur: sus.

[Petrus aũt et iohãnes] hec audiẽtes tollũt moras et [cucurrerunt ad monumentũ] ex desiderio vidẽdi factũ:quia ignis materie ingestus non nouit moras. Isti duo pre ceteris currebãt:qꝛ pre ceteris xpm amabant/ et sicut familiares inuicẽ se tenebãt:propter qđ in pluribus locis legunꝫ simul combinati. [Sed iohãnes citius precucurrit petro] qꝛ erat iunior et agilior illo. [Non tñ introiuit] propter petri reuerentiã quã expectauit:quia ipo senior et inter aplos principalior erat. Cõspice nũc bene ipsos.

Curs⁹ ad sepulchrũ

Currunt ipsi. Currunt magdalena et socie eius post eos: omnes currunt ad querendũ dñm suum / cor suũ ꝛ animã suam. Currunt multũ fideliter multũꝙ feruenter/multum anxie:et multũ studiose. Curre et tu post eos: sine potius cũ eis vt cũ eis cõsolari merearis. Cum autẽ peruenerũt ad monumentũ respicientes in ipso per exterius ostium intrauerunt. primo petrus:deinde iohãnes.

Iohãnes cur nõ in: trauit.

Et quidẽ ẜm litterã iohãnes qui primo peruenit non intrauit propter reuerentiã petri cui primum ingressum seruabat:sed mystice ẜm Greg. Per iohannẽ synagoga:per petrũ ecclesia designatur. Uenit synagoga prior ad monumentũ: sed minime intrauit: quia et si primo scripture sacramenta cognouit: tamen ad fidem passionis dñice intrare distulit. Secuta posterior ecclesia gentiũ introiuit in monumentũ:quia christũ iesum ꝛ cognouit carne mortuũ et viuentẽ credidit deum. Sed post petrum intrauit et iohannes:quia in fine mundi ad redẽptoris fidem etiã iudea colligetur. Et introeuntes non inuenerũt corpus:sed [viderunt sola] scꝫ sine corpore [lintheamina] qbus corpus erat inuolutũ [posita] .i. bene disposita et plicata [et sudariũ] capitis [non cũ lintheaminibus positũ] .s. indistincte ꝛ confuse [sed separatim inuolutũ] .i.bene plicatũ [in vnum locum] ac si ex industria esset factũ: quod totum factum est ad ostendendum christi resurrectionẽ iam factam / ꝛ ꝙ corpus non fuerat sublatũ [et crediderunt] verũ esse ꝙ mulieres dixerant.s.corpus xpi de monumento sublatũ esse:non autem surrexisse [nondũ eñi sciebant scripturas] de christi resurrectione loquentes:qꝛ nondũ erat eis apertus sensus vt intelligerẽt illas.

Iohãnis ꝛ petri admiratio.

Resurre: ctionis si: gnum.

Et recesserũt stupefacti/ꝛ apud se mirantes euentũ rei qualiter sola lintheamina derelicta fuere sine corpore perũcto vel quantã oportunitatẽ fur habuisset vt hec seriatim inuoluta dimittens presentibus militibus corpus auferret: non cogitãtes de christi resurrectione:nec intelligentes non esse sublatũ:quis simul fuissent lintheamina asportata / ꝛ maxime qꝛ propter vnctionẽ erant fortiter corpori adherẽtia:ideo per hoc ꝙ sic panni relicti et dispositi fuerant manifeste apparebat ꝙ resurrexerat. Separatio enim lintheaminũ a corpore domini: et desertio eorum in sepulchro signũ fuit dominice resurrectionis:non transpositionis. vnde Chrys. Cõsiderant lintheamina posita et sudarium separatim inuolutum in vnum locum quod erat resurrectionis signũ. Neqꝫ enim si transposuissent quidam hoc fecissent corpus denudantes: neqꝫ si furati essent huius rei solliciti fuissent vt leuarent sudarium et inuoluerent et ponerent in vnum locum seorsum a lintheaminibus: sed simpliciter vt se habebat suscepissent vtiqꝫ corpus. ¶ Propter hoc enim ꝛ Iohannes ait quoniã cum mirrha sepultus est/multaqꝫ cõglutinat corpori lintheamina vt non decipiaris ab his qui dicunt eum furto sublatum esse. Quid autem est seorsum lintheamina iacere/et sudarium seorsum inuolutum? Ut discas quoniam non erat festinantiũ hec res:scilicet seorsum quidem illa seorsum vero hec et inuoluta esse. Nõ enim ita insensatus esset qui furaretur / vt circa rem superfluã tantum studiũ consumeret. hec Chry. ¶ Moraliter monumentũ in quo sunt lintheamina sola: potest dici claustralis in quo est vestis religiosa exterius tantũ sine habitu interiori. vñ legitur in lib. Regũ. Cũ venissent q querebant dauid inuentũ esse simulachrũ super lectum eius. Hec est tunica ioseph inuenta sine ipso. Hec est vestis ouina sub qua latet mens lupina.

j Reg.xix Genesis xxxvij.

hic ẜm Grego. Diuine dispensationis magnitudo pensanda est ꝙ discipulorũ corda: et accenduntur vt querant:et differuntur ne inueniãt: quatenus infirmitas animi ipo suo merore cruciata purgatior ad inueniendũ fiat:et tanto validius teneat quãto tardius inuenit qđ querebat. Cõpatere igitur discipulis ipsis ꝛ mulieribus:qꝛ in afflictione magna sunt. Querunt dñm suum/et nõ inueniũt: et nesciũt vbi eũ amplius querere debeant. Igitur dolentes et flentes discipuli:et non audentes diu manere iuxta sepulchrũ propter metũ iudeorũ [abierunt ad semetipsos] .i.ad hospitia sua:ꝛ illuc vbi habitabãt/ꝛ prius latitabãt:et vnde ad monumẽtũ currebant nihil certi scientes de dñi resurrectione. Marie autem ibidem remanserunt: Et dũ mente consternate.i. stupefacte essent de hoc quod viderãt: quia et lapidem tam immense magnitudinis reuolutũ stupebant: et corpus tam eximie venerationis non inuentũ dolebant [respicientes in monumentũ viderũt duos viros] id est duos angelos in specie virorũ [stantes circa illas in vestibus albis] ad designãdũ gaudiũ dominice resurrectionis.

Angelorꝫ qualis so: leat eẽ ap: paritio.

Angeli non solum verbo: sed etiam fulgenti habitu gloriã annũciant triũphãtis. Apparitiones eñi angelorũ faciunt ad instructionẽ hominũ: ꝛ solent per illũ modum apparere qui competit rei de qua debent instruere candor autem vestis splendorẽ denunciat solẽnitatis:ꝛ ideo in albis apparuerũt vestibus ad denotandũ gaudium dñice resurrectionis. Apparuerũt autem duo ad solennis denunciandũ christi resurrectionẽ quia solẽnius denunciatur per duos ꝙ̃ per vnum vbi Beda. Quomodo autem posito in sepulchro corpore saluatoris angeli astitisse leguntur:ita etiam celebrandis eiusdẽ sacratissimi corporis mysterijs tempore consecrationis assistere sunt credendi / monente apostolo mulieres habere velamen propter angelos in ecclesia. Cunqꝫ mulieres timerent ex visione angelorũ insolita /ꝛ declinarẽt vultus in terram ex verecũdia dixerunt angeli ad illas consolando eas benigne/et instruẽdo de xpi resurrectiõe. [Quid queritis viuentẽ] ꝛ iam resuscitatũ [cũ mortuis?] Quasi dicerent. Nolite cũ mortuis:hoc est in monumẽto qui locus proprie est mortuorũ querere eũ q ad vitã iam resurrexit a mortuis. Uerũtñ multi querunt viuentẽ cum mortuis/ vt illi qui licet sint boni:tñ libẽter conuersanꝫ cũ malis qbus põt dici illud:sine vt mortui sepeliãt mortuos suos. Et subiũgit [Nõ est hic] scꝫ in sepulchro presentia corporis qui tñ nusqꝫ deest ꝑsentia deitatis [sꝫ surrexit inde] scꝫ ꝓpria virtute. Et addũt dicti sui ꝯfirmationẽ dicẽtes. [Recordamini qualiter locut⁹ est vobis] qꝛ verax est et nõ fallit [cũ adhuc in galilea esset dicens] qꝛ oportet filiũ hoĩs tradi i manus pctõꝝ et crucifigi:ꝛ tertia die resurgere] quasi dicerẽt diu ante predixit hec oĩa:et ideo non miremini si modo auditis esse facta. Iubẽtur verboꝝ recordari vt ꝑdicatione euẽtus futuri cõfirmentur in fide iam facti.

Declinan di vult⁹ in trã causa.

Quia vo (vt dictũ est) mulieres visis angelis timẽtes declinauerũt vultus i terrã mystice cũ celestibus mysterijs appropiquamus: exemplo mulierũ harũ vultũ in terrã declinare debem⁹: nos terrã et puluerẽ esse recolẽtes. vñ Beda. Et nos ergo exẽplo deuoterũ deo feminarũ quotiẽs ecclesiã intram⁹/et mysterijs celestib⁹ appropiquamus:siue ꝓpter angelice ꝑsentiã virtutis, siue ꝓpter reuerentiã sacre oblationis cũ omni humilitate ꝛ timore ingredi debem⁹. Ad cõspectũ quippe angelorũ vultũ declinamus in terrã:cũ supnorũ ciuiũ que sint gaudia eterna contẽplantes nos cinerẽ esse:terrãqꝫ recolimus:sicut btũs abrahã. Loquar inquit ad dñm meũ cũ sim puluis ꝛ cinis.

Ge.xviij.

Et notãdũ ꝙ sctẽ mulieres astãtibus sibi angelis non in terrã cecidisse:sed vultũ dicunꝫ in terrã declinasse Uñ mos obtinuit ecclesiastic⁹ vt i memoriã dñice:vel i nostre spẽ resurrectiõis/ꝛ oĩbus dieb⁹ dñicis:ꝛ toto qnquagesime tpe nõ flexis genib⁹:sed declinatis in terrã vultib⁹ orem⁹. hec Bed. Ille aũt mulieres nec tũc attẽderũt ad vba ange

lor:nec aliquā ↄsolationē receperūt de visione eorū: q2
nō q̄rebant angelos sed dn̄m angelorū:imo ille due ma
rie scȝ iacobi ꝛ salome ↄterrite ꝛ quasi absorpte exeūtes
fugerūt de monumēto : ꝛ elōgauerūt se inde aliquātulū
et sedebāt dolētes [q2 tremor ꝛ pauor].i.stupor [eas inua
serat] ꝓpter visionē angelorū ꝛ custodū: et nemini scilȝ
de custodib⁹ q̄cq̄ꝫ dixerūt: nec etiā angelis loq̄ntib⁹ rn̄=
derunt. vn̄ Aug. Intelligamus ipsis angelis nemini au
sas fuisse aliq̄d dicere. i. rn̄dere ad ea que ab illis audie=
rāt aut certe custodibus quos iacentes viderūt. Oratio

Domine iesu christe vnica proles summi dei q̄
dilectis tuis desideriū querendi indidisti: sed
vt magis accenderētur affectū inueniendi di=
stulisti:eosq̄ꝫ in galilea te visuros per āgelum
certificare voluisti: da michi misero ardēter te querere
et gaudenter te inuenire : vt de vitijs ad virtutes/et de
amore mundi ad amorē tuū transmigrans merear post
hanc vitam ex isto seculo in illam eternitatē transmigra
re:teq̄ꝫ deum deorum in syon et in galilea vera cum ele=
ctis tuis gratia tua largiente tunc videre. Amen.

¶ Quō dn̄s apparuit marie magd. Ca.lxxij.

Joh.xx.ꝛ Magdalena vero amari=
Matthei tudie plena estuans amore:et nesciēs
xxviij. quid aliud deberet facere:q2 sine ma=
gistro non poterat viuere:nec ibi eum
inueniebat:et vbi eū quereret ignora=
bat [stabat] ex feruore et constātia:q2
vis amoris nec sedere/nec iacere sine
bat [ad monumentū foris]et ab extra.s. in orto/et añ do
mūculā in qua erat sepulchrū [plorās]ꝛ lamentās dn̄m
suū. Tanto enī cordis ferebatur incendio: tāta pietatis
afficiebatur dulcedine : tā validis trahebatur vinculis
charitatis vt feminee infirmitatis oblita nec tenebrarū
caligine:nec persecutorū īmanitate retraheretur a sepul
chri visitatione:quin poti⁹ foris stās/et lachrymis mo=
numentū irrigās recedentib⁹ discipulis non recedebat
ꝓ eo ꝙ diuine dilectionis igne succēsa:et tā inualescente
vrebaꝛ desiderio/et impatiēte vulnerabaꝛ amore:vt ni=
hil ei saperet nisi flere: possetq̄ꝫ illud propheticū veracit
Ps̄. xxxj eructare. Fuerūt mihi lachryme mee panes die ac nocte
dum dicitur mihi quotidie vbi est deus tuus. Fm Aug.
Magda= Feruentior et deuotior erat ad xp̄m alijs mulieribus:et
lene fer= nimius ardor amoris eā sollicitabat. Maria enī quicq̄d
uor. voluit flendo obtinuit. Flendo obtinuit veniā pctōrum
Flēdo ob Flendo obtinuit fratris resuscitationē de faucibus īfer
tinuit q̄c= norum. Flendo obtinuit consolationē de resurrectione.
q̄d voluit Lachrymas ergo fudit cōpunctionis/ cōpassionis/ꝛ de
magdale= uotionis. vnde Greg. Qua in repulsandū est huius mu=
na. lieris mentē quāta vis amoris accēderat q̄ a monumē=
to dn̄i etiā discipulis recedentibus non recedebat. Un
de contigit vt eū sola tunc videret que remansit vt que=
reret:q2 virtus boni operis perseuerātia est. vbi ꝛ Aug.
Uiris enī redeuntibus infirmiorē sexū in eodē loco for
tior figebat affectus: ꝛ oculi q̄ dn̄m quesierāt ꝛ nō iuene
rāt:lachrymis iam vocabant/āplius dolentes ꝙ fuerat
ablatus de monumēto/q̄ꝫ ꝙ fuerat occisus in ligno: q̄m
magistri tanti cuius ei vita subtracta fuerat: nec memo
ria remanebat . Tenebat itaq̄ꝫ ad monumentū iā dolor
iste mulierē. vn̄ et Orige. Audiuimus fratres mariā ad
monumētū foris stantē:audiuim⁹ mariā plorātē. Amor
faciebat stare:dolor cogebat eā plorare. Stabat ꝛ circū
spiciebat si forte videret quē querebat . Dolor renouat⁹
erat ei: q2 quē prius doluerat defunctū:nūc dolebat ab=
latum. Et iste dolor maior erat quia nullā consolationē
amplius habebat. Prima ergo fuit causa doloris quia
viuū ꝑdiderat:sed de hoc dolore aliquantulā cōsolatio
nē habebat:quia mortuū remanere videbat . Nunc aūt
de isto dolore cōsolari non poterat:q2 nec corpus defun
cti inueniebat. ¶ Metuebat autē ne amor magistri sui in
suo pectore refrigesceret/quo viso recalesceret. Plora=
bat itaq̄ꝫ maria vehementer q̄m dolor additus erat sup
Dolor ge= dolorē . Duos itaq̄ꝫ dolores eximios vno gestabat cor=
minus in de quos mitigare lachrymis volebat sed nō valebat:ac
magdale. ideo tota posita in dolore : mente et corpore deficiebat :
et quid ageret nesciebat. Petrus quidē et iohannes ti=
muerunt et ideo non steterūt:maria non timebat:quia ni
hil supplicabat: q2 sibi superesse pro quo timere deberet.

Perdiderat enī magistrū suū quē ita singulariter dili=
gebat : vt preter ipsum nihil posset diligere vel sperare.
Perdiderat vitā anime sue ꝛ iam melius arbitrabatur
fore sibi mori q̄ꝫ viuere: quia forsitan moriens inueniret
quē viuens inuenire nō poterat. ¶ Fortis nāq̄ꝫ vt mors Cāti.viij.
dilectio: quid nam aliud in maria faceret. facta erat ex=
animis:facta erat insensibilis. Sentiens nō sentiebat:vi
dens non videbat:audiēs nō audiebat: sed neq̄ꝫ ibi erat
vbi erat:quia tota ibi erat:vbi magister su⁹ erat: de quo
tamen vbi erat nesciebat. Querebat autē eū et non inue=
niebat : et ideo stabat ad monumentū et plorabat / tota
lachrymabilis et miserabilis. Certe iam nihil sapiebat
maria nisi diligere:ꝛ ꝓ dilecto dolere. Oblita erat timo
rem:oblita erat semetipsam:oblita erat deniq̄ꝫ om̄ia pre
ter illū quē diligebat super omnia. Sensus nullus in ea
remāserat:omne cōsiliū ab ea perierat:spes omnis defe=
cerat:solummodo flere supererat.hec Origen̄. [Dum er Querētiū
go fleret] ꝓpter corporis xp̄i absentiā [inclinauit se]cor mos.
poraliter [ꝛ prospexit in monumētū]quia semper spera
bat ibi eum inuenire vbi eum sepelierat: ꝛ amor inquisi=
tionē multiplicabat. Sicut enī nos cum aliquā rem per
dimus q̄ꝫuis huc illuc querendo discurramus.tamē ad
eum locū sepe respicimus vbi eam habuisse meminimus
ita et hec mulier q̄ꝫuis huc illucq̄ꝫ corpus dn̄i quereret :
anxia tn̄ de eius absentia frequentius monumentū aspi=
ciebat vbi eum positū nouerat. vn̄ Greg. Amanti semel
aspexisse non sufficit:quia vis amoris intentionē multi=
plicat inquisitionis. Quesiuit ergo prius ꝛ minime inue
nit.perseuerauit vt quereret vnde contigit vt inueniret
Actumq̄ꝫ est vt desideria dilata crescerent / et crescen=
do caperent quod inuenissent. Sācta enī desideria dila=
tione crescunt: si autē dilatione deficiunt desideria non
fuerūt. Hoc amore arsit quisq̄s ad virtutē ꝑtingere po
tuit.hec Greg. Quis ergo maria vidisset corp⁹ xp̄i abes
se:volebat tn̄ adhuc videre si aliq̄d vestigiū posset ꝑcipe
re:ꝛ ideo nō sufficiebat sibi semel respexisse. In hoc ꝙ in
clinauit se et respexit in monumētū/datur intelligi ꝙ cū
humilitate cordis debemus prospicere mortē xp̄i: et in
hoc ꝙ iterum prospexit datur exemplū continue oculo
mentis mortē christi prospicere [et vidit] maria oculis
corporis ipsos [duos angelos]prefatos [in albis seden
tes]supra sepulchrū et loculū corporis [vnū ad caput/
alium ad pedes]propter reuerentiā loci cōsecrati ex ta=
ctu corporis dominici: ex feruore enī deuotionis quam
habebat illam visionē meruerat. Angelus ad caput est
reuelās diuinitatis archana quia caput christi deus est
angelus autem ad pedes est docens humanitatis eius
obsequia in redemptione nobis impensa [qui dicunt illi
mulier quid ploras?]Angeli lachrymas prohibebāt:et
futurū quodāmodo gaudiū nunciabant: ac si dicerent ,
Plorare noli/ non habes causam flendi sed magis gau
dendi:ex resurrectione xp̄i nō est plorandū:sed plauden
dum:hic dies leticie est non meroris: leta venimus nun=
ciare tibi noli ergo plorare : sed potius ad illum respice
quem tanto amore desideras videre . At illa putans in=
terrogare quasi nescientes et nō angelos esse: sed homi=
nes/ ꝓdit lachrymarū causas [q2 tulerūt(inquit) dn̄m
meū]de monumēto [et nescio vbi posuerūt eū]arbitrās
custodes vel iudeos eū esse furatos. Magnus ergo do=
lor me flere compellit:magna tristicia viscera mea coar Timor
tat. Timebat enim ne iudei corpus christi in aliquem lo magdale=
cum inhonestū proiecissent / inuidentes honori sepultu= ne.
re eius/vel ne forte asportassent vt ei ignominiam face=
rent. Agebat in ea vis amoris vt non inuentū nōn crede
ret nisi sublatū/et hec āgustie causa erat/quia nesciebat
vbi inueniret ꝛ officium funeris impēderet: nō dicit cor
pus domini mei/sed dominū a toto designans partem :
sicut omnes confitemur iesum christum filium dei sepul
tum/cum sola eius sepulta sit caro. Uide hic mirabilem
operationē amoris. Paulo ante audierat ab vno ange
lo ꝙ resurrexit:ꝛ postea a duob⁹ ꝙ viuebat ꝛ nō recorda
tur/et dicit nescio. Amore hoc faciebat quia anima sua
nō erat vbi ipsa erat/sed ibi erat vbi magister suus erat
Nam fm Origenē. Spiritus marie magis erat in cor=
pore magistri q̄ꝫ in suo. Nesciebat cogitare loqui vel au
dire nisi de ipo: ꝛ nescio(inquit)vbi posuerūt eum. Hec
erat ei maior causa doloris et desolationis: quia nescie=
bat quo iret ad consolandū dolorē/et vbi eum inueniret.

Maria quia vidit lapidē sublatū credidit xp̄m furatū ⁊
deportatū:lapide enim sublato corpus faciliter amoue:
tur de monumēto:qđ fieri nō potest q̄diu lapis supposi
tus est:sic q̄diu lapis timoris dei in corde est.xp̄s ab eo
auferri nō potest: si autē amouetur cito ip̄m perdit. Cū
autē maria sic ploraret:nec de angelis aliquid curaret/
amor suus/magr̄ suus amplius se tenere nō potuit:dn̄s
igit̄ iesus refert hoc matri sue et dicit ꝙ vult ire ad cōso:
landū eā: valedicēsq̄ matri venit in momento in hortū
vbi erat magdalena/stat mulier ⁊ plorat:adest iesus me
rentiū consolator et pias mulieris lachrymas intuetur
eiq̄ ab angelis se vertēti/et retrorsum conuerse appare
Christum videre volens. re dignat̄. Hec hoc ostēditur ꝙ si qs xp̄m videre deside
rat oportet vt ad deū cōuertat̄:q2 illi ad deū vidēdū ꝑ:
ueniūt/q̄ se totaliter ꝑ amorē in eū conuertūt. vbi Chry
Sur nō expectauit eoꝝ respōsum:sed cōuersa est retror:
sum cū ad minus hoies multe reuerētie appareret. Hic
quia cū maria illa diceret xp̄s aduenit/cui angeli reue:
rentiā exhibētes assurrexerūt: qđ magdalena admirās
[cōuersa est retrorsum] vt videret ad q̄d assurrexerunt
Qualis visus ē christus magdalene. [Et nō cognouit ꝙ iesus esset] q2 videbat eū i specie nō
gloriosum:quē angeli gloriosum videntes honorabant.
Ipsa enim nondū habebat fidem de xp̄i resurrectiōe:et
ideo talis apparuit in corpore qualis apud eam erat in
mēte:nō ꝙ iuxta hereticos formā dn̄s vultūq̄ mutasset
vt ꝓ voluntate diuersus ac varius videret̄:sed quo ma:
ria obstupefacta erat miraculo. vñ Bern. O q̄ delecta:
bile pietatis spectaculū q̄ querit̄ ⁊ desiderat̄:occultat se
et manifestat̄:occultat se vt ardentiꝯ requirat̄:et requisi
tus cū gaudio inueniatur:et inuētus cū sollicitudine te:
neatur:tentꝯ nō dimittat̄.ſm Grego. Maria q̄ adhuc de
dn̄i resurrectione dubitabat cōuersa est retrorsum vt vi:
deret iesum:quia videlicet per eandem dubitationē suā
quasi tergū in faciem dn̄i miserat quē resurrexisse mini:
me credebat. Sed q2 amabat ⁊ dubitabat:videbat ⁊ nō
cognoscebat:eumq̄ illi et amor ostenderat/et dubietas
abscōdebat. Et [dixit illi iesus.mulier quid ploras.quē
queris?] nō petijt quasi ignorās:sed vt eius responsione
Ortulanꝯ creditus est xp̄us. cōuenietius eā instruat. ſm Greg. Interrogat̄ doloris
causa vt augeat̄ desideriū. quatenus cū nominaret quē
quereret/in amorē eius ardentius estuaret. At illa eum
adhuc non cognoscēs putauit eū esse ortulanū cui incū:
bebat cura orti illius in quo monumentū erat: eo ꝙ ma:
ne primo eum in orto videbat:estimabat enim nullū cir:
ca loca illa occupari nisi eū qui illorū cultor erat. Bene
autē spiritualiter ortolanus ei erat:quia sentes perfidie
et vitiorū iam eradicauerat/ac virentia semina fidei et
virtutū per amoris sui vim in eius pectore ⁊ orto anime
seminare et plantare curabat. Sicut enī ad ortulani offi
cium pertinet noxias herbas eradicare:vt bone possint
proficere:ita dn̄s de orto suo.i.de ecclesia quotidie vitia
eradicat:vt virtutes proficere valeant. vnde Origenes
O maria si queris iesum quare non cognoscis? Ecce ie
sus venit ad te quem tu queris:⁊ tu estimas ortulanum
esse. Verū quidē est qđ estimas:sed tamen in hoc erras:
dū enī sic ortulanū estimas vt iesum esse non cognoscas
Est enī iesus/est et ortulanꝯ:q2 ipse seminat omne bonū
semen in orto aīe tue/et in cordibus fideliū suorum:ipse
omne bonū plantat et rigat in aīabus sanctorū:⁊ ip̄e est
Ortulanꝯ est xp̄s. iesus qui tecū loquitur.hec Origeñ. Marie etiam in spe
cie ortulani apparuit:tale enim officium:talis actus:ta:
le exercitiū:talisq̄ nominis interpretatio incipientibus
congruit oportet enim vt penitens gerat modū ortulani
sc3 vt omnia nociua eradicet/et bona inserat.si ergo vis
vt appareat tibi verus ortulanꝯ:oportet te herbas noci
uas eijcere et salutiferas inserere. Illa vero vt ebria re:
spondit ei sicut ortulano [dicens. Dn̄e si sustulisti eū di:
cito mihi vbi posuisti eū] qui mihi est singularis thesau
rus etiā mortuus [⁊ ego eum tollam] cū omni desiderio
et accipiā:dn̄m vocat vt beniuolētiā eiꝯ captet:nō dicit
si sustulisti iesum crucifixum loquendo determinate: et
nominando eum vel alias designādo: sed dicit eū in ge:
nerali nihil addendo: quia vis amoris et affectus cum
desiderio querentis vel feruenter amantis hoc agere in
animo solet:vt quem ipse querit vel cogitat/omnes co:
gitare estimet/et nullū alium ignorare credat. vnde qua
si de cognito loquitur:et quem ipsa diligebat omnes sci
re cogitabat; nec putauit alteri incognitū quem sic ipsa

continue plangit desideratū. Si ergo tu propter timorē
iudeorū leuasti eū:hinc dicito mihi vt ego eū accipiā: ti
mebat enim ne iudei etiam corpori inseuirent exanimi:⁊
ideo volebat in altum locū incognitū illud transponere
mirabilis mulieris audacia quā mortui non terret aspe
ctus:et cuiꝯ valitudo ad graue mortui funꝯ tollēdū plꝯ
intentat q̄ possit. Ex virtute enī amoris credebat se pos
se tm̄ corpus etiā mortuū portare:q2 feruent̄ amanti ni:
hil videtur difficile:cū enim sexus femineus fragilis ad
onera deferenda:et pauidus ad mortuoꝝ corpora baiu:
landa:quicquid alijs impossibile est:hec propter magni
tudinē amoris leue et possibile arbitratur. vñ Origenes
Joseph timuit et ausus non fuit tollere corpus de cruce Audacia magdalene.
nisi in nocte:⁊ nisi hoc expetijsset a pylato:maria autem
noctē non prestolat̄:nō postulat nec veret̄:sed audacter
ꝓmittit dicens:ego eū tollā:o mirabilis mulieris auda
cia:o mulier iā nō mulier. Nullū locū excipit:nichil aū
ponit:sine tīore dicit:absolute ꝓmittit:dicito michi vbi
posuisti eū et ego eū tollā:o maria magna est constantia
tua:magna est fides tua. hec Orige. Hic ergo ostēditur
magna marie deuotio:⁊ dilectionis feruor:et ideo meru
it quem mortuū querebat viuum videre et audire:respi:
ce bene eam quomodo lachrymabili vultu suppliciter ⁊
deuote ipsum exorat vt sibi illum quem querit ostendat
semper enī sperabat audire aliqua noua de suo dilecto
super omnia. ¶ Postq̄ aūt (vt ait Grego.) eam commu Noie proprio facta appellatō
ni vocabulo appellauit ex sexu/et agnitus nō est:vocat
ex noie proprio vt eā magis intentā faciat:⁊ talem se ex
hibet vt cognoscat dicens [maria] desideriū eius vlteri
us affligi non sinens:per vocationē nominis apertā sui
declarat cognitionē: ac si aperte dicat. Recognosce eū
a quo recognosceris. Cum enī apud deum certus sit nu
merus electoꝝ: magna gratia aliq̄bus datur qñ ꝓprijs
noibus deo noti esse monstrantur:proprio ergo noie vo
cat mariā vt designet specialē quā ad sanctos habet no
ticiā [illa vero conuersa] corde et oculis mētis sicut an:
te erat conuersa corpore et oculis carnis: mox vt se suo
noie vocari audiuit: eū in voce sicut ouis bona pastorē
recognouit. Prius enim cōuersa corpore iesum esse qđ
non erat putauit: nunc conuersa corde quod erat agno:
uit:ac quasi reuiuiscens et adorans eum:indicibili gau:
dio. [Dixit. Rabboni] .i.magister sic enī ante passionem
eum vocare cōsueuerat:q2 doctores apud iudeos vocā:
tur magistri. Tu es quē querebā:quare tandiu te michi
celasti:q2 ergo perseuerauit vt quereret: cōtigit vt inue:
niret. vñ Grego. Maria q2 vocatur ex noie recognoscit
autorem:atq̄ eū protinus rabboni.i. magistrū vocat:q2
et ipse erat qui querebat̄ exterius et ipse qui interius vt
quereret docebat. Vñ ⁊ Origenes. O mutatio dextre ex
celsi:cōuersus est dolor magnus in gaudiū magnū: mu:
tate sunt lachryme doloris in lachrymas amoris ⁊ exul
tationis. Vt ergo audiuit hoc verbū maria (sic enī con:
sueuerat illā vocare magister suus) presensit in ipso noie Agnitio ex nomine facta.
quandā singularē vocationis dulcedinē:et per eam co:
gnouit ip̄m a quo vocabatur esse magistrū suū. vñ etiā
Ansel. Noli magdalene deserere comitatū:sed peractis
aromatibus cum ea dn̄icū sepulchrū visitare memento
O sicut illa oculis:tu in sp̄ū cernere merearis: nunc sup
lapidē reuolutū ab ostio monumenti angelū residētem.
nunc intra monumentū vnū ad caput/aliū ad pedes re:
surrectionis gloriā predicātes: nūc ip̄m xp̄m mariā flē:
tem et tristē tā dulci oculo respicientē:tā suaui voce di:
centē maria. Rumpūtur ad hanc vocem oēs capitis ca
tharacte:ab ipsis medullis eliciunt̄ lachryme:singultꝯ/
atq̄ suspiria ab imis trahūtur visceribus maria. O bea Magdalena ꝑ gaudio elinguis ad tēpus.
ta quid tibi mentis fuit:quid animi:cum ad hāc vocē te
ꝓsternens/et reddens vicē salutanti clamares: rabbo:
ni.quo rogo affectu quo mentis desiderio clamasti rab:
boni? Nūc plura dicere lachryme prohibent cū vocē ex
cludāt affectus:oc̄lsq̄ ⁊ anime ⁊ corporis sensus nimius
amor absorbeat. Et iterū:noīat dn̄s consuetum ancille
nomen/⁊ cognoscit ancilla cōsuetā dn̄i vocē. Puto vel
certe affirmo: quia sensit solitā suauitatē qua vocari cō
sueuerat maria:o vox delectabilis: o q̄tū blandimenti:
q̄tum sapuit amoris: nec celerius hoc exprimi potuit:
scio que sis/et que velis. Illico mutate sunt lachryme:
non enim credo mox esset restrictas: sed quas contritū
cor se torquendo prius exprimebat: eas postmodū cor

gaudēs effundebat. O ꝙ̄ dissimilia sunt rabboni: ⁊ si tu
sustulisti cū dicito mihi. O ꝙ̄ dissona sunt/tulerūt dn̄m/
et nescio vbi posuerūt eum: ⁊ illud qꝛ vidi dn̄m et hec di
xit mihi. hec Ansel. Et currēs ac ꝓcidens maria ad pe-
des iesu vestigia eiꝰ adorādo/statim voluit ex deuotiōe
amplecti vestigia eiꝰ quē recognouit: ac pedes tāgere ⁊
osculari vt consueuerat. O amor fortis ⁊ impatiēs non
enī sufficiebat ei videre iesum/⁊ cū iesu loqui/nisi etiam
tangeret iesum: sciebat enī qꝛ virtꝰ de illo exibat ⁊ sana-
Noli me tangere. bat oēs. Ipse vero volēs fidē in corde illiꝰ vt ortolanꝰ
seminare/⁊ aīam eiꝰ ad celestia eleuare [dixit noli me tā
gere] scʒ manibꝰ corporis: quē nondū tetigisti fide cor-
dis. q. d. potiꝰ volo vt tāgas me tactu mētis credēs me
prī equalē/ꝙ̄ tactu corporis credēs me hoīem purū et
patre minorē: adhuc enī carnaliter in eū credebat quē si
cut hoīem flebat. Prohibita est ergo: qꝛ ꝓpter defectū
Ascēdere ad patrē. fidei indigna erat: ⁊ ideo subdit [Nondū enī ascendi] .i.
eleuatꝰ sum scʒ in corde tuo [ad patrē meū] .i. ad equali-
tatē prīs: qꝛ non credis me ꝑuenisse ad equalitatē eius/
ac me filiū equalē et coeternū patri qui me suscitasset a
mortuis. sed esse sublatū tāꝙ̄ cadauer purū: ac si diceret
Qꝛ me tanꝙ̄ mortuū in sepulchro queris/et resurrexisse
nō credis: ideo viuentē tāgere nō mereris: tibi enī non-
dū ad patrē ascēdi/quē viuentē cū mortuis q̄ris. cū tibi
ascēdero ad patrē tūc mereberis me tāgere prī equalē.
vñ Ansel. Sed o dulcis iesu cur a sacratis ac desideratis-
simis pedibus tuis sic arces amantē? noli inq̄s me tāge
re. vt quid dn̄e? quare nō tangā illa desiderata vestigia
tua ꝓ me ꝑforata clauis: perfusa sanguine nō tangā/nec
deosculabor. an inimicitior es solito qꝛ gloriosior? ecce
nō dimittā te/ nec recedā a te. nō parcā lachrymis pectꝰ
singultibus/suspirijsqꝫ rūpetur nisi tangā. Et ille īquit
Noli timere/nō auferet tibi hoc bonū: sed differtur. hec.
Ansel. Sic ergo maria dubijs plena luctu inquieta: ꝑpa
ratione indiguit anteꝙ̄ ad tangendū tantā sanctitatem
Non tangēdus ab immūdis dominus. accederet. Si autē illa que dn̄m resurgentē prima post
matrē eius videre meruit que tantū dilecta est a dn̄o/et
tota eiꝰ mācipata obsequio ab omni pctō ab eo liberata
a tactu pedū eiꝰ est ꝓhibita: q̄to magis pollutus vitijs
ne eū totū tangat ꝯficiendo vel sumēdo: sed [vade] iam
letificata [dic] et nuncia [fratribus meis] scʒ apl'is: quia
surrexi et [ascendo] .i. ascendā [ad patrē meū] ꝑ genera-
tionē et naturā [et patrē vestrū] per adoptionē et grām
[deū meū] quia me hoīem creauit: et sub quo ego homo
sum ꝺm humanitatē [et deū vestrū] q̄ vos creauit/et ab
errore liberauit: īter quos ⁊ ipm ego mediator sum. q. d.
In ꝓximo est vt videāt ascendentē. Loquit̄ in ꝓposito
inquātū hō: qꝛ ascēdere nō cōpetit ei ꝺm diuinā naturā
Frēs cur vocet apostolos. que est altissima: qd̄ etiā patet ex hoc ꝙ vocat apl'os fra
tres/ꝓpter similitudinē et cōformitatē humane nature
et ꝓpter spiritualitatē amicitie/⁊ etiā propter adoptio-
nē grē: qꝛ eius prīs sunt filij adoptiui cuiꝰ ipse est filius
naturalis. vñ Seuerianꝰ Vocat fratres quos corporis
sui fecit esse germanos: vocat fratres quos prī suo ado-
ptauit in filios. vocat fratres quos benignus iesus sibi
prestitit coheredes vocat fratres propter specialitatem
Descēsus christi. amicitie quā habuit ad ipsos. vñ et Ambro. Descendisti
quidē filius hoīs: nec patri cū descenderes abfuisti: sed
descendisti nobis vt te oculis ⁊ mētibus videremus vt
in te crederemꝰ: ergo et ascēde nobis vt te sequamur mē
tibus quē oculis videre non possumus. hec Amb. Stāt
ergo dilecti cū iocunditate et gaudio magno loquentes
adinuicē sicut amicꝰ cū amico. Ecce igit̄ ⁊ hic similiter
magnū pascha. Sic itaqꝫ dn̄s a mr̄e rediēs apparuit ꝓ-
mo marie magdalene/ꝙ̄ ipsis apl'is vel aliquibus alijs
vñ Hiero. Marie magdalene primo ostenditur de qua
eiecerat septē demonia: qꝛ meretrices ⁊ publicani prece
Locꝰ apparitionis dēt synagogā in regno dei: vt latro ꝓcessit apl'os. Locꝰ
autē vbi dn̄s apparuit magdalene distat. xv. passibus a
sepulchro. Hanc igit̄ mulierē q̄ mane surrexit amare fle
uit: ardētissime dilexit: diligētissime quesiuit: et ideo pre
ceteris inuenit et nos imitemur: eiusqꝫ exercitiū gerētes
cū lachrymis et ꝑseuerātia dn̄m queramus: vt simul cū
ipsa dn̄m inuenire/et ab eo cōsolari mereamur. vñ Ori-
genes. Sequamur ergo fratres charissimi huius sancte
mulieris affectum vt perueniamus ad effectū. Ploret
vnusquisqꝫ ad iesum et queret fideliter iesum: qꝛ non de-
esset anime querenti illū. disce ergo o hō o pctōr a muliere

peccatrice: cui tn̄ dimissa sunt oīa pctā sua. Disce pctōr **Querēdꝰ xp̄us est.**
homo plorare dei absentiā: ac intime desiderare eiꝰ pre-
sentiā. disce a maria iesum amare: et iesum sperare iesum
indesinenter querere: et querendo inuestigare: nulla ad-
uersa formidare: nullā consolationē extra iesum recipe-
re: oīa ꝑter ipm contēnere disce a maria querere iesum ī
monumento cordis tui: reuolue lapidē ab hostio monu
mēti dei: amoue oēm duritiā ⁊ repelle omne obstaculū a
fide tua: tolle ergo oēm ꝯcupiscētiā/ et oēm immūdiciā
a corde tuo / et diligenter perscrutare si sit iesus in eo: si
autē nō inueneris in te iesum sta foris et plora/et perma
ne in fide/et respice foris ad alios si forte alicubi inueni-
es et videas in aliquo eū/et plorādo ora iesum vt digne
tur intrare ad te: et habitare ī te. ¶ Et ne forte erecta cer **Humilit̄ querendꝰ est.**
uice repellas eū a te: humiliando inclina te: et iterū pro-
spice in monumento dei qd̄ debet esse in te: et si ibi vide-
ris duos angelos: vnū ad caput: et vnū ad pedes. i. si co
gnoueris in corde tuo quasi celestia desideria tam ad cō
templatiuā vitā ꝙ̄ ad actiuā pertinentiā: per que adhuc
nō possis iesum videre/nec iesum habere: noli his contē
tus esse: noli adhuc deficiēdo quiescere: sed plora et que
re iesum in te donec inuenias: et si forte aliquo modo ti-
bi apparuerit/et desiderio tuo se rep̄sentauerit: noli pre-
sumere de te tanꝙ̄ ex tuo desiderio: vel merito tibi appa
ruerit et tanꝙ̄ eū agnoscas: sed bonitati: pietatiqꝫ eius
attribue et interroga illū: et ora vt indicet tibi seipsum:
audeo enī tibi cōfidenter ꝓmittere si in fide ad monumē
tū cordis tui steteris: si plorādo iesum quesieris ⁊ querē
do ꝑseueraueris: si cum hūilitate te inclinaueris: si exem
plo marie nullā aliā consolationē de iesu nisi ipsum reci-
pere volueris ipso reuelante ipm sine dubio inuenies: et
ipm agnosces: ita vt non sit tibi necesse querere ab alijs
vbi est iesus: sed tu magis indicabis cū nūcians ꝙ vidi
dn̄m et hec dixit mihi. Hec origenes. Post aliquantulā
vero morulam dn̄s discessit dicēs. quia et alios visitare
eū oporteret. Tūc magdalena bn̄dictiōe ab eo recepta:
et dn̄o discedente recessit: et iam credens ad socias suas
venit et hec eis nūciauit. Ille vero de resurrectione dn̄i
gaudentes: sed ꝙ eū nō viderāt dolētes [recedūt] cū ea
[de monumēto] .i. de loco ante monumētū/scʒ de septis
horti in quo erat monumentū [cum timore ⁊ gaudio ma
gno/currentes nunciare hec discipulis] dn̄i de ipso. ꝺm
glo. duplex erat in eis affectus scʒ timoris et gaudij: al-
ter de magnitudine miraculi/alter ex desiderio resurgē
tis: et vterqꝫ gressum concitabat femineū. Oratio.
O Pijssime dn̄e. o dulcissime magister ꝙ̄ bonus
es tu his q̄ recto sūt corde: ꝙ̄ suauis his q̄ di-
ligūt te? O ꝙ̄ felices sūt q̄ querūt te: ⁊ ꝙ̄ btī q̄
sperant in te? Uerū certe est ꝙ tu diligis oēs
diligētes te: ⁊ nunꝙ̄ derelinq̄s sperātes in te. Ecce enī
hec dilectrix tua simpliciter q̄rebat te: ⁊ veraciter inuenit
te. Sperabat in te et nō est derelicta a te: sed plus est ꝯse
cuta ꝑ te ꝙ̄ expectaret a te. Obsecro ergo te dn̄e da ⁊ mi
hi diligere ⁊ querere te: ac sperare in te/vt et ego a te dili
gi/et te inuenire merear: ⁊ a te nūꝙ̄ derelinquar. Amen.

¶ Quō apparuit dn̄s tribꝰ marijs. Ca. lxxiij

Cum ergo iste tres marie
simul pergerēt de monumēto reuertē **Matthei xxviij. ⁊**
do anteꝙ̄ peruenirēt ad ciuitatē ⁊ ad **Johan. x.**
apl'os [occurrit] et apparuit [eis] dn̄s
iesus. vbi Hieroñ. Pergebant enī ad
apl'os vt ꝑ illos fidei seminariū spar-
geretur. Que aūt sic querebāt que ita
currebant merebantur obuiā habere dn̄m resurgentem
Et vt ait Rabanus. Per hoc ostendit se omnibus iter
virtutū inchoantibꝰ: vt ad salutem perpetuā peruenire
queāt adiuuādo occurrere. Blāda qꝫ salutatione dn̄s
delectas erigens. et verbo cōsolatorio tristes consolans
ait [Auete] ex eua formans aue. vbi Hiero. Primo mu-
Auete. lieres merentur audire auete: vt maledictū eue mulieris
in mulieribus solueretur [Ille vero] vltra ꝙ̄ dici posset
exhilarate [⁊ accesserūt] vt iā credētes et per fidē illumi
nate: quia (vt ait apostolus.) Accedentē oportet crede-
Hebre. xi. re [⁊ tenuerunt] ac deosculate sunt [pedes eius] ex deuo-
tione humanitatem in qua surrexit probantes aperte/
et de resurrectione eius certificare deum / ac dominum
adorauerunt adoratione latrie: tanꝙ̄ fidem trinitatis

astruentes. vnde Chry. Tenuerũt pedes eius: et cũ sup abundanti ad eum leticia currẽtes acceperunt: et per tactũ coniecturã et certitudinẽ resurrectionis / et adorauerunt eũ. Fortassis aliquis vestrũ vellet: et sm illas effici mulieres / et pedes detinere iesu. Potestis et nũc quicũ *Tenere pede iesũ datur omnibus volentibus.* q vultis nõ pedes et manus solũ: sed et caput detinere sacrũ illud terribilib⁹ potiẽtes mysterijs pura cõsciẽtia. Nõ hic aũt solũ: sed et in illa die videbitis eũ cũ inef fabili gloria illa / et plebe angelorũ venientem si volueritis esse misericordes / et audietis verba illa: Uenite bñdicti pris mei hereditate pcipite regnũ paratũ vobis ante cõstitutionẽ mũdi. hec Chry. Iste est modus veniendi ad veniã: sc3 accedẽdo ad pedes xpi vñ debemus ire ad osculũ pedis xpi p deuotã orõnẽ eius: sc3 considerãdo hũanitatẽ. Si vis capere celsitudinẽ dei: cape prius humanitatẽ xpi. ¶ Moraliter accedit ad xpm p fidẽ illuminantẽ. vñ in ps. Accedite ad eũ et illuminamini: tenetur p charitatẽ cõiungentẽ. vñ in Cãticis. Tenui eũ sc3 dilectũ ne dimittã: adorat per debiti cult⁹ exhibitionẽ. vñ supra in Euãg. Dñm deũ tuũ adorabis: et illi soli seruias. Et tũc magdalene est datũ sc3 vt tãgeret eũ quod fuit ante dilatũ qñ querebat viuentẽ cũ mortuis / sc3 i sepulchro et loco mortuorũ. Cũ magna igit iocũditate loquũtur adinuicẽ / et faciunt similiter pascha magnũ. hic vt ait Ansel. Qdiu potes morare nõ delitias tuus somnus interpollet: null⁹ exterior tumult⁹ ipediat. [Tũc ait illis iesus. Nolite timere] hoc dicit ad earũ perfectã consolationẽ: qz timor qui eas inuaserat adhuc totaliter ab eis nõ recesserat. Sicut occurrit currẽtibus / auete dixit gaudẽtibus: ita timorẽ excludit a timentib⁹. Et subiungit [Ite nũciate fratribus meis vt eãt in galileã: ibi me videbũt] vbi Hiero. Nõ in iudea sed in multitudine gẽtiũ: gra eni trãsmigratura de iudea ad gentes precedet viã in cordibus preparãdo de galilea: et de hac materia *Fres dñi.* lati⁹ est dictũ ante pcedẽs capitulũ. Uides hic et supra q magister hũilitatis vocat discipulos suos fratres eos amicabilius solito nominãs / vt securius ad eũ accedãt et nõ timeãt accedere propter hoc q eũ in sua captione reliquerãt et vt verã resurrectionẽ doceãt / vt ad honorẽ et ad amorem accendat. vñ Raba. Uera fraternitas est que fratrẽ venerat deuotũ / et corripit dissolutũ: q psenti obsequitur / absenti nõ rodit: sano applaudit: infirmũ non deserit: placatũ non puocat: iratũ metuit vt maiorẽ. hec Raba. Angelus aplos vocat discipulos ratione hũilitatis debite: dño dans honorẽ: iesus autẽ qñuis dñs vocat eos fres et charitatis / et hũilitatis ratione: in quo datur prelatis forma charitatis et hũilitatis iuxta illud Ecci *eccl. xxxij.* Rectorẽ te posuerũt noli extolli: esto in illis quasi vnus *Hũilitas iesu.* ex illis. Nunq iesus oĩm dñs humilitatẽ dimisit: sed vsq ad mortẽ fidem ei seruauit: et etiã post mortẽ / necnon et post ascensionẽ. Nonne in fine pedes discipulis lauit. Nonne humiliatus est vltra q dici possit crucis patibulũ sustinendo: nonne post resurrectionẽ vocauit discipulos fratres: nõne post ascẽsionẽ locut⁹ est paulo hũiliter quasi ad compare suũ: saule saule qd me psequeris: nec noiauit se deũ: sed iesum nazarenũ: nõne etiã in sede maiestatis psistens dicturus est in die iudicij: qdiu fecistis vni de his fribus meis minimis mihi fecistis. Nõne sine causa virtutẽ hanc tm amauit / et suo nobis exemplo cõmendauit sine hoc eni fundamẽto frustra fit aliarũ virtutũ edificiũ vel constructio. Uñ nec de castitate nec de paupertate / nec de aliqua virtute vel opere confidas sine hũilitate. [Uenit ergo maria magdalena] cũ alijs duabus ad denũciandũ bonos rumores christi [discipulis] tristibus de morte dñi. hec eni dies boni nũcij fuit [nunciãs] eis. qz [vidi dñm: et hec q dicta sunt] dixit mihi] sc3 *Mulieres euãgeliste et apostole* nũciare vobis. Mulieres opus faciũt euangeliste facte que apte apstolorũ festinãt ad nunciandũ mane miam dñi. His qui recte intelligit alijs nũciare debet. iuxta illud Apoca. Qui audit dicat veni. vñ per istã que pre oĩbus fuit sollicita videre xpi sepulchrũ: propter qd dñs ei primo apparuit significat quelibet psona de cognitione veritatis diuine valde sollicita: et p hoc meret assequi cognitionẽ: et talis debet veritatẽ agnitã nũciare alijs sicut maria nũciauit discipulis ne de abscondito talẽto *Mulier cur preuẽta.* debeat merito reprehẽdi. vñ Beda. In eo aũt q hec mulier discipulis xpm resurrexisse nũciauit oẽs monemur: maxime quib⁹ est cõmissum predicandi officiũ: vt si qd eis celitus reuelatũ fuerit studiose pximis ppinet. hec Beda. ¶ Misericordissima dei pietas in hoc loco erga sexũ femineũ declaratur. Mulier resurrectionis accipit primũ mysteriũ et mãdata custodit: vt veterẽ preuaricationis errorẽ aboleret. inde sm Greg. Humani generis culpa absciditur vñ pcessit: mulier in paradiso viro propinauit mortẽ. a sepulchro mulier viris annũciaui vitã et dicta sui viuificatoris narrat / que mortiferi serpẽtis verba narrauerat Mulier que fuerat ianua mortis pma predicat resurrectionẽ / et ostendit ianuam vite. ac si sm Greg. Hũano generi nõ verbo dñs: sed rebus dicat. De qua manu vobis illat⁹ est potus mortis. de ipsa suscipite poculũ vite. vnde Aug. Resurgentẽ deũ priores femine aplis nũciauerũt: nũciauit viro suo mortẽ femina in paradiso: nũciauerũt et femine salutẽ viris in ecclia resurrectionẽ xpi: apli erant gẽtibus nũciaturi. aplis femine nunciauerũt. vñ et Amb. Sicut in pncipio mulier autor culpe viro fuit / vir executor erroris: ita nunc que mortẽ primo gustauerat resurrectionẽ prior vidit culpe ordine remedio prior. et ne perpetui reatus apud viros opprobriũ sustineret que culpã viro trãsfuderat / transfundit et gratiã: veterisq lapsus compensat erũnã resurrectionis indicio. Per os mulieris mors añ pcesserat: p os mulieris vita reparat. vñ etiã Beda. O q felices femine qui triũphũ resurrectionis mũdo meruerũt annũciare / ac mortis quã eua serpẽtino afflatu seducta cõtraxit / iperiũ disruptũ pdicare: qto feliciores erũt virorũ pariter et feminarũ quotquot in die iudicij pcussis pauore ac digna vltione reprobis: ipse celesti gra adiute triumphare de morte / et gaudium beate resurrectionis meruerint intrare. hec Beda. Et qz cõstantiã pdicandi nõ habet sexus inferior: et ad exequendũ infirmior / et mulieribus docere in ecclia nõ permittit: mãdatur viris officiũ euangelizãdi. Hic aũt nũciat mulier iã nõ vt mulier: sed vt ecclesiã gestãs. Recte quoq hec mulier q letitiã dñice resurrectionis pma nũciauit: sc3 sctã maria magdalena / a septẽ demonib⁹. i. vniuersis vitijs et criminib⁹ curata esse memorat: vt vbi abũdauit pctm / supabundaret gra mõstraretur: et ne quisq digne penitẽs de venia cõmissorũ desperaret / vidẽs eã que tot erat subdita vitijs intantũ culminis subito esse pmotã vt ipsis euãgelistis atq apostolis prima miraculũ resurrectionis euangelizaret: tũ etiam vt nullus de sua innocẽtia presumat / aut peccantẽ despiciat: tũ vt pateat q ex dei abundanti gratia peccator aliqñdo resurgit melior q ante casum fuerat. Sancti cũ peccãt lapis est motus non euulsus. Cadat iustus: labatur iustus: resurgat iust⁹: melior erit. Sãctis enim omnia cooperantur in bonum. *Cur magdalena huic operi deligitur.*

Oratio.

O Iesu nostra redemptio / amor et desideriũ: qui deuotis mulieribus te querentibus te desiderantibus et a tuo sepulchro redeũtibus resurgens a mortuis propicius occurrens apparere voluisti: quero ego te quẽ diligit anima mea iesu dulcissime: quero et nõ inuenio: occurre igitur aĩe mee querẽti te. O vnice fili dei patris: et si differs in presenti tuã desiderabilẽ presentiã non auferas in futuro: vt in vltima resurrectione fidelium mihi cũ eis teipsum placitũ ac benignũ exhibeas: vt de tua presentia perenniter cũ electis tuis merear iocundari. Amen.

¶ De mendacio custodum. Capitulũ. lxxiiij.

Deinde cũ mulieres abissent a monumento ad explendam iussionẽ dñicã [quidã de militib⁹] illud custodientib⁹ q viderunt factũ / et au *Matthei xxviij.* dierũt verbũ angelicũ [venerũt] ipsa die resurrectiõis [in ciuitatẽ] sc3 hierusalẽ [et principib⁹ sacerdotũ] a quibus positi erant ad custodiendũ sepulchrũ christi [nunciauerũt oĩa que fuerãt facta] sc3 xpi resurrectionẽ / et angeli terribilẽ apparitionẽ ac terremotũ: et ex his que *Testimoniũ ab aduersarijs.* viderant et audierant facti sunt vellent nollent testes et predicatores veritatis et resurrectionis dñi triũphatoris mortis: et hoc quippe est validũ testimoniũ quod ab inimicis et crucifixorib⁹ xpi iudei audiãt surrexisse ipm vñ sm Chry. Mira angeli apparitio et terremot⁹ pptermilites facta sunt vt stupefierent: et ab eis fieret testimoniũ veritatis: veritas eni a cõtrarijs diuulgata magis

effulget. Q̄d ⁊ cōtigit qn̄ predicti custodes nūciauerūt
Prouidē-tiā diuinā impedire volētes ex-pediūt eā. principibꝰ oīa que facta fuerāt. ¶ Ubi notandū ꝙ volen
tes impedire diuinā ꝓuidentiā cōtra suā intentionē pro
mouēt illā: sicut fratres ioseph vendiderūt ipm ne ado-
rarēt eū / ⁊ ꝑ hoc cōpulsi sunt eū adorare ſm ꝓuidentie
diuine ordinē. Sic principes iudeorū volētes impedire
celebritatē noīs xp̄i fuerūt valde diligētes de custodia
sepulchri: et per hoc celebrata est fama de veritate sue re
Ueritatē fatenꝭ sim-plices. surrectionis: ⁊ per consequēs sui noīs. Indocta igitur
simplicitas fateꝭ veritatē: astuta vero duplicitas pñci-
pū modū q̄rit quo astruat falsitatē. vñ Rabanꝰ. Siplex
animi equitas / ⁊ īdocta hoīm rusticitas sepe veritatem
rei vt est sine fraude manifestat: ac ꝯtra versuta maligni
tas falsitatē verisimilibꝰ verbis ꝓ vero cōmendare de-
certat. hec Raba. Uñ nequitia iudeoꝝ per hoc nō desc̄it
qꝛ cōgregati cū seniorib ad confingendū falsitatē cōsi-
lio accepto dederūt militibꝰ pecuniā copiosam ad puer
tendū veritatē: iniūgentes eis vt ad denigrandā resur-
rectionis famā dicerēt ꝙ ipsis dormientibꝰ discipuli eiꝰ
Mendaci-um aptū. nocte furati eū essent. Ecce apertū mēdaciū. vñ Remi-
gius. O stulta insania dormiētes testes adhibes: si dor-
mierūt quō furtū viderūt: si nō viderūt quō testes sunt.
Et si etiā fures viderūt / cur nō eos detinuerūt? vnde et
Chry. Uere formā mēdacij habebat q̄d dicebāt. q̄liter
enī furarētur discipuli hoīes pauperes et idiote / ⁊ neq̄
apparere audētes: si enī adhuc xp̄m viuū vidētes fuge-
rūt / qualiter mortuo eo nō timuissent tot militū multitu
dinē? Nūquid hostiū sepulchri poterāt euertere? lapis
eminebat magnꝰ multis indigēs manibus. Nūquid eti
am nō erat sigillū supimpositū: quare nō ꝑsuasibilia sūt
que de furto dicta sunt. vñ ꝑ que resurrectionē obūbra-
re conanꝭ per hec eā faciūt clarere: dicentes enī ꝙ disci
puli furati sūt cōfitētur corpus nō esse in sepulchro: fur-
tum aūt ostēdit esse mendax custodia militū / ⁊ discipu-
lorū pauor. hec Chry. Per hoc etiā moliebanꝭ discipu
lorū perditionē īponēdo eis furti crimē. Spūaliter au
tē discipuli xp̄i fures erāt: qꝛ ab ingratis iudeis scripta
noui ⁊ veteris testamēti ablata ī visum eccl'ie cōferebāt
et saluatorē qui eis ꝓmissus fuerat illis nocte dormiēti
bus: hoc est īfidelitate torpentibꝰ abstulerūt gentibꝰ cre
dendū tradētes. Sicut dicit Seueria. Amiserūt milites
ꝑdiderūt iudei: sed discipuli magistrū suū nō furto sed
fide: virtute: nō fraude: sc̄titate nō crimine. viuū nō mor
Pecunia militibus data tuū sustulerūt. De tēpli vero erarijs ⁊ oblatione paupe-
rū / nō de bursis ꝓprijs acceperūt pecuniā ⁊ copiosam
vt ea famā xp̄i extinguerēt / cuiꝰ sanguinē ⁊ vitā prius
hmōi pecunia emerāt: de cōmuni ꝓdigi sumus / adeo vt
de ꝓprio nil erogemꝰ: sic ꝓprietas diligiꝭ ⁊ cōmunio cō
tēnitur. vñ Hiero. Custodes miracula cōfitētur: illi au
tē qui post tale testimoniū debuerāt cōuerti ad pñiam /
et iesum querere resurgentē: perseuerāt in malicia: ⁊ pe-
cuniā que ad vsus tēpli data fuerat vertūt in redemptio
nē mendacij: sicut et ante triginta argenteos iude dede
rant ꝓditori. Oēs igitur q̄ stipe tēpli ⁊ his que cōferun
tur ad vsus eccl'ie abutunꝭ / ī alijs rebus in q̄bus suā ex-
Iudeorū similes p̄-lati. plent voluntatē similes sunt scribarū ⁊ sacerdotū redi-
mentiū mendaciū et sanguinē saluatoris. vñ ⁊ Hylariꝰ
Emitur ergo resurrectionis silentiū ⁊ furti mēdaciū ar
gento: qꝛ honore seculi qui in pecunia est et cupiditate
Ueritatē oppugnā-tes. xp̄i gloria denegatur. hec Hyla. Istis etiā iudeis simi-
les sunt q̄ cū magnis sumptibꝰ et laboribus conātur ad
subuersionē veritatis: cuiusmodi sunt aduocati dolosi /
et doctores vane gloriosi. et illi q̄ eos ad hoc inducunt.
Pecunie malum. quibuscūq̄ modis. vbi Chry. Nō mireris si pecunie mi
lites superauerūt que apud discipulū tantā ostenderūt
virtutē vt facerēt eū magistri ꝓditorē: nil enī clausum
Eccle.x. vel occultū q̄d nō pecunia indagāte sit ꝯtritū ꝓpter q̄d
d̄r. Nihil iniquius q̄ꝫ amare pecuniā. vñ et Raba. O pe
stis magna auaricie semꝑ bonis animis detestanda q̄d
illesum: q̄d incōcussum dimittis: tu genꝰ hoīm ꝯfudisti:
tu discipulū comitē xp̄i ab apostolatu p̄cipitasti: tu mi-
lites custodiētes xp̄i sepulchrū captiuasti: nunq̄d bene
dictū ē: pecunie obediūt oīa. hec Raba. O quot socios
⁊ heredes iudei ⁊ milites ī hoc scelere etiā apd̄ magnos
et potētes reliquerūt: q̄ pecunia corrūpunꝭ ⁊ corrūpūt:
ac ꝓ tꝑalibꝰ et trāsitorijs agētes inique credunt nihilo
minꝰ sed vane / ꝙ sic aīe eoꝝ requiescāt in pace: ⁊ partē ha-
beāt cū xp̄o ī resurrectione. Custodes vero [accepta pe-
cunia] corrupti [fecerūt sicut erāt docti] et dixerūt [no-
bis dormientibꝰ furati sunt discipuli iesu corpꝰ eiꝰ] sed
mētita est iniq̄tas sibi: ⁊ auaricia sicut et xp̄i discipulus
sunt decepti. Hec aūt irrisio heu multis hodie cōgruit
pigris illa hora dñice resurrectionis torpentibꝰ. vñ Pe- *Petrꝰ da-mianus.*
trus damianꝰ. Cauendū est aūt ne somno q̄s vel ad mo
mentū quidē in cōpetentibꝰ horis assentiat / et maxime *Accidie*
iuxta diluculū. vt quo videlicet tꝑe grauiꝰ incūbit acci- *detestatio*
diā / canonicis nos inueniat occupatꝰ officijs: absit enī
nos tūc sopore vel ignauie tedere: qua videlicꝫ hora cō-
stat redēptorē nostrū destructo mortis īperio surrexis-
se: ne si tūc dormiamꝰ qn̄ oriente sole corporeo etiā inte-
rior noster hō lucē debeat in occiduā expectare (q̄d ab-
sit) vt irrisio nobis videaꝭ illa cōgruere: discipuli eius
nocte venerūt ⁊ nobis dormientibꝰ furati sunt eum. hec
Petrꝰ dami. Istud aūt mēdaciū militū iudei emerūt ca- *Mēdaciū emptum.*
re / q̄d adhuc eos tenet in errore. vnde [diuulgatū est] et
māsit [hoc verbū] scꝫ ꝙ xp̄s furatꝰ fuisset: nō surrexisset
tāq̄ꝫ verū: q̄d tn̄ erat falsū [apud iudeos vsq̄] modo ⁊ [i
hodiernū diē] ⁊ vsq̄ hodie suū nō vidēt vel intelligūt
errore. vñ Raba. Error empti mēdacij ꝑ q̄d resurrectio *Resurre-ctio mor-tuorum.*
nis denegat veritatē perseuerat in iudeis ne in xp̄m cre
dant / et reatu eos cōstringit perpetuo: ad tꝑs autē men
daciū preualuit: sed nō semper: nā ꝯtra fictū mendaciū
iudeoꝝ refulget efficax ⁊ irrefragabile testimoniū resur
gentiū mortuorū: quia [multa corpora sanctoꝝ qui dor- *mat.xxvij*
mierūt] somno morti [surrexerūt post resurrectionē eiꝰ]
tanq̄ꝫ testes sue resurrectionis [⁊ exeūtes de monumen-
tis venerūt ī sanctā ciuitatē] hierl'm que dicitur sancta
ꝓpter tēplū diuino cultui deputatū: ⁊ ꝓpter sc̄tā sancto
rū: et ob distinctionē aliarū vrbiū in q̄bus idola colebā
tur: vel ꝓ antiquo noīe. vt Matth. publicanus d̄r [⁊ ap-
paruerunt multis] testificantes de resurrectione dñi scꝫ
idoneis ad declarationē resurrectionis dñice / his scilꝫ
q̄ videre meruerūt: ⁊ resurgentē susceperūt: sed nō oībꝰ
qꝛ nō erat resurrectio gn̄alis que apparebit oībus et bo
nis ⁊ malis. Et hoc diuinitꝰ factū est ꝯtra iudeos ⁊ mili
tes in testimoniū ꝙ xp̄s dñs ꝑmitie dormientiū vere re
surrexit a mortuis. vñ Chry. Aperta sunt monumēta / ⁊
resurrexerūt mortui / et intrauerūt in sanctā ciuitatē vt
inexcusabilē relinquerēt eā / ⁊ dñi resurrectio firmareꝭ.
hec Chry. Forte hi fuerūt: de q̄bꝰ supra ep̄lam ad Heb.
legitur ꝙ multi affectauerunt sepeliri in terra sancta: vt
cū dño resurgēte resurgerēt. In euāge. etiā nazareoꝝ le
gitur ꝙ duo viri sc̄ti mortui ante. xl. annos venerūt in tē-
plum: et scripserūt quomodo illi q̄ erant in lymbo exulta
uerūt in descēsu dñi ad inferos / et demones tristabātur
vñ Leo papa. Qui mortalitatis grauabanꝭ sepulchris
discussa obstaculorū mora ꝓsiliant: apparēt quoq̄ nunc
in ciuitate sc̄tā. i. eccl'ia dei future resurrectionis indicia
et quod credendū est in corporibus fiat in cordibꝰ. hec
Leo. Recte aūt in resurrectionis dñi tēpore alij surrexe
rūt vt cū se ꝑcipere desperaret homo q̄d in se ostēderat *Cur ⁊ alij surrexerūt.*
deus homo hoc in se fieri posse p̄sumeret q̄d ī puris hoī
bus factū cognosceret. vnde Greg. Ad instruendā ergo
ignorantiā nostrā ad roborandā infirmitatē nostrā sue
resurrectionis exemplū nobis sufficere voluit solus illo
in tēpore mortuus est: et tn̄ solus minime surrexit: ne q̄s
enim dicat / sperare de se nō debet homo q̄d in carne sua
exhibuit hō deus: ecce cū deo hoīes resurrexisse cogno-
scimus. hec Greg. Considera hic q̄ꝫ magna fuit nequicia
iudeorū circa dñm iesum q̄ etiā post eius mortē nō cessa
uit: ⁊ q̄ꝫ magna bonitas circa illos de quorū salute nihi-
lominus curā habuit: quibus exēplis ⁊ nos ꝓuocamur
vt eius bonitatē circa iniuriantes imitemur. Oratio.

Domine iesu christe ad cuius resurrectionis fa
mam denigrandā iudei militibus pecuniā co-
piosam dederunt: et ad peruertendū veritatē
eos corruperunt. da mihi vt pecunia nō corrū
par vel corrumpā. nec pro temporalibus ⁊ transitorijs
īique agā: sed semper in veritate permaneā et liberer per
eam: da etiam michi vt sicut post resurrectionē tuā sur-
gentes testes extiterunt tibi: sic et ego merear de te ver-
bo et opere testificari: et in resurrectione generali tecum
et cum tuis electis partem habere: et cum eis coram te
in regno tuo sine fine te miserante gaudere. Amen.

¶ Quomodo dñs apparuit petro et ioseph ⁊ iacobo minori ac sanctis patribus. Capl'm. lxxv.

Petrus dominum querit.

Um ergo magdalena et
socie eius redeūtes domū narrassent
discipulis resurrexisse dñm/petr⁹ me
rēs q dñm suū non viderat:nec qesce
re valēs propter amoris vehementiā
quā ad eū habeat: discessit subito ab
alijs ad qrendū dñm/ꝛ sol⁹ ibat vsus
sepulchrū. Nesciebat enī vbi eū alibi quereret. Dū ergo
pergeret dñs in via ei apparuit/ licet euāgelista vbi vel
qua hora factū sit nō designauerit. Nūc petrus videns
dñm procidit in terrā/ et veniā petijt de hoc q eū dereli
quit/ꝛ pluries negaret:dñs aūt sibi pctā dimittēs/ꝛ eū
cōsolādo cōfortās dicit ei vt cōfirmet etiā fratres suos
Stāt simul et cū gaudio colloquūtur adinuicē/ꝛ fit hic

Petro singulariter apparuit dominus.

similiter pascha magnū. Singulariter ergo petro appa
ruit q singulariter eū negauit. Dim aūt virorū qs euan
geliste et apl'i cōmemorāt. Primo dñs petro pluribus
de causis seu rōnibus apparuit. Prima est vt q primo
cōfessus est eū xpm esse: pmo resurrectionē eius merere:
tur videre. Scda vt mentē ei⁹ q in passione titubauerat
reformaret:ꝛ qui timore passionis eius euidētius cecide
rat/per spem resurrectionis prius resurgeret. Tertia vt
pctm trine negationis ei indultū ostēderet consolās eū
ne desperaret. Quarta vt apostolatus eius ordinē cōso:
lidaret/et ipsum in eo roboraret. Quita vt eū facto do:
ceret qualiter subditis suis penitentibus cōdescendere
deberet qtūcunq peccassent. Sexta vt pctōribus oībus
spem mie ꝛ venie daret/ostendēdo q pctōres non despi
ceret. Septima potest addi fm Chry. q dicit. Non enim
simul oībus se manifestabat vt sereret fidei semina. Nā
q pmo viderat et cert⁹ erat alijs referebat. Deinde fmo
pdiēs pparabat animū auditoris visioni. Et ideo prio
digniori ꝛ fideliori oīb⁹ apparuit. Erat enī opus aie fi:
delissime que prius acciperet hūc aspectū vt minime tur
baref inopinata visione. Post petrū vero alijs apparu
it qnq pauciorib⁹/qnq plurib⁹.hec Chry. Petr⁹ vero
bndictione a dño accepta rediens ad dñam ꝛ ad discipu
los eis oīa narrauit/ꝛ deinceps in oībus multū fidelis

Petri interpretatio.

deo permansit. Petrus interpretatur obediens: ꝛ typū
obediētie gerit:qbus dñs sepius apparere cōsueuit. Su:

Joseph apparitio.

scedēs igitur dñs iesus a petro apparuit ioseph qui eū
sepelierat in monumēto suo. Nā vt legit in euāge.naza:
reorū. Cū audissent iudei q ioseph a pylato corpus iesu
petijsset:ꝛ ipm ita honorifice in monumēto suo sepelisset
Nūc indignati aduersus eū ceperunt ipm eadē vespera
qua sepeliuit dñm/ꝛ in quodā cubiculo diligēter clauso
et sigillato recludētes incarcerauerūt:alligantes eū ad
columnā in ipso carcere:ꝛ volētes post sabbatū eū occi:
dere:ꝛ ecce statim in ipsa die resurrectionis suspensa do
mo a quattuor angulis dñs ad eū intrauit/ꝛ ei letus ap
paruit:eūq consolans faciē eius extersit/ꝛ osculū dedit
ac deinde saluis sigillis eū adducēs ꝛ liberās in domū
suā in arimathia ipm adduxit. Vide quō dñs suos non
obliuiscitur nec derelinquit vsquaq:sed tandē eos cō
solatur et adiuuat suo tempore. Quia ipse est adiutor in
oportunitatibus in tribulatione. vn̄ Chry. Nos sidē
dei est iste certissim⁹: vt cū mala ad cumulū suū venerit
cūq viderit suos grauiter affligi/ꝛ aduersarios tyrāni:
de quadā contra se impietatis attolli: vl' potius mentis
ebrietate bachari/diuinitatis sue potētiā p signa demon:
stret.hec Chry. Nichodemū vero ipsius ioseph sociū in
sepeliēdo dñm suū:dicunt quidā interim latuisse pter
metū iudeoꝝ. Joseph interptatur augmentū vel apposi
tio per longā etatē/ et typū gerit perseuerantiū in bono

Jacobo minori apparitio facta et eius votum.

opere/quib⁹ sepe ipse dñs dignatur apparere. ¶ Appa:
ruit etiā dñs ipsa die iacobo minori vt in epl'a ad Cori.
tangit. Qui in cena deuouerat et iurauerat se non come
sturū panē ab illa hora qua calicē dñi biberat donec eū
a mortuis surrexisse videret: cum ergo vsq ad diem re:
surrectionis iacobus cibū non gustasset: apparens dñs
dixit ei ꝛ his qui cū eodē erāt:ponite mēsam ꝛ panē: de:
inde panē accipiens benedixit ac fregit:ꝛ post dedit ia:
cobo dicens ei. Frater mi comede panē tuū:quia filius
hoīs a mortuis resurrexit. Ista refert iosephus ꝛ simili:
ter Hiero. in libro de viris illustribus. vide quō hic qui
nō solū panē substātialē: sed etiā supsubstātialē.s.iesum
esuriebat vtroq cōsolari et refici meruit. Nō enim per:
mittit dñs illos qui eū vel propter cum esuriunt: vel me
dia deficere:sed dat in se sperātibus escam oportuno tē:

Jacobus quid interpretatur.

pore/et implet eos bndictione. Jacobus interpretatur
luctator:ꝛ typū gerit eoꝝ qui in tētationibus fortes sūt
et vitia viriliter supplantāt:quibus etiā dñs frequenter
se manifestat:esto ergo petrus obediendo: esto iacobus
vitia supplantādo:esto ioseph de virtute in virtutē pro
ficiēdo/ꝛ in hoc perseuerādo: ꝛ non obliuiscetur dñs te
per suā gratiā visitare:ꝛ prout tibi expedire nouerit con

Deus quē visitat sep consolat.

solari. ¶ Et sciendū q animā cui se dñs in quacunq spe
cie dignatur ostēdere nūq dimittit sine consolatione et
aliqua salubri reuelatione.qō patet in oībus apparitio:
nibus post resurrectionē factis. Nā marie matri sue pre
ceteris pl⁹ de morte eius dolēti/ꝛ resurrectionē eius ex
pectanti totus festiuus ꝛ gloriosus apparēs: totū mero
rē in leticiā cōuertit:itaq oīs doloris pristini oblita fu:
it. Mariā etiā magdalenā:cui in specie ortolani apparu
it plorantē consolabaf:vocans eā proprio noīe et dicēs
maria:quoverbo statim cōuersa ac cōsolata ꝛ edocta co
gnoscēs dñm cum gaudio magno dixit rabboni:reuela
uitq ei dñs mysteriū sue voluntatis dicens vade ad fra
tres meos/ꝛ dic eis. Ascēdo ad patrē meū. Itē tres mu
lieres quibus occurrit cōsolatus est dicens auete:ꝛ dein
de sublūgens nolite timere:eisq mysteriū suū reuelauit
dicens. Ite nūciate fratribus meis:vt eant in galileam
ibi me videbūt. Itē duobus discipulis euntibus in via
apparuit in specie peregrini: quib⁹ aperuit sensum scri:
pture/ et eorū corda fecit ardentia. ꝛ demū in fractione
panis eos plene cōsolabatur sui noticia. Itē cū appare:
ret discipulis cōgregatis in vnū i propria specie cōsola:
batur eos dicēs pax vobis. quid turbati estis ego sum/
nolite timere: videte manus meas et pedes meos:ꝛ ape:
ruit illis sensum vt intelligerēt scripturas:ꝛ sic similiter
deus in qualibet alia sua reuelatione cōsolatus est vidē
tes se cū aliqua reuelatione vnde nō dubiū est quin simi

Cōsolatio diuia quō acqritur.

liter ꝛ hic istos suos dilectos ꝯsolatus sit. ¶ Et notādū
q diuina cōsolatio acqritur. Primo per timorē. Scdo
per lachrymationē seu lachrymarū deuotionē. Tertio
per tribulationū sustinentiā. Quarto per sui humiliatio
nē. Quito p terrene cōsolationis vitationē. Sexto p su:
pernorū contēplationē. Dñs igif iesus inde discessit:qr
nondū sanctos patres post resurrectionē suam visitaue
rat quos in padiso delitiarū dimiserat. Redijt ergo ad
eos procedens in stola cādida cū multitudine angelorū
quē ipsi in tāta gloria a longe conspiciētes cū indicibili
gaudio exultatione/ꝛ iubilo cāticis ꝛ laudibus eū susce
perūt ꝛ procidētes in terrā adorauerūt: deinde surgen:
tes ꝛ stantes corā eo reuerēter ꝛ iocūde cōpleuerūt lau:
des suas feruēter:ꝛ omni qua poterāt deuotione: o qua:
lis cantus / ꝛ quanta gaudia ibi erant vbi tanta concio
sctōrū simul psallebat? O q bonū ꝛ q iocundū talibus
interesse: vel saltem aliquid de his percipere? appropin
qua ergo ꝛ tu si permitteris/ ꝛ admiscere laudibus istis
vel saltem ausculta a longe ꝛ iocundare in eis. Oratio.

Domine iesu christe:da vt sim petrus obedien
do: ꝛ iacobus vitia supplantando: ac ioseph
de virtute in virtutem per augmentū profici
endo ꝛ in hoc per longanimitatem perseuerā:
do/ vt tu qui illis in angustijs dignatus es apparere di
gneris et me sepe per gratiam propicius visitare:da eti:
am michi vt sicut sancti patres gaudium de tua presen:
tia habuerunt cū te post resurrectionē tuam glorificatū
videre meruerunt:ita ꝛ ego in illo ineffabili gaudio quo
nunc tecum gaudent in celis / merear de conspectu tuo
semper gaudere cum eis. Amen.

¶ Quomodo dñs apparuit duobus discipulis in via. Capitulū.lxxvj.

Lu.xxiiij.

Ipsa autē die resurrectio:
nis dñi[duo ex]lxxij.[discipulis] ei⁹
de hierusalē egressi[ibant]versus[ca
stellum emaus]qō distabat ab hieru:
salē stadijs.lx.id est. vij.milibus qui:
gētis passibus ꝯtra occidentē. Octo
qui ppe stadia faciūt miliare vnū:ꝛ sic distabat ab hieru
salē p septē miliaria ꝛ dimidiū:quoꝝ duo vl' fm quosdā
tria faciunt vnā leucā: vnius istorū duorū nomen expri:
mit Lucas, cui inquiēs nomē Cleophas: alterius vero

nomẽ tacet cã humilitatis: qꝛ ꝯm Greg. credit᷑ fuisse ip:
se lucas: sed ꝯm Amb. putat᷑ fuisse amaon fili⁹ rufi: et cũ
ipsi quasi desperati de iesu adiuicẽ de his q̃ acciderant
scꝫ de ei⁹ conuersatione ꝛ morte tristes cõferrẽt maxime
dolẽtes: qꝛ eũ sine culpa ꝛ innocenter occisum nouerant
venit dñs iesus ꝛ iunxit se illis. s. corporaliter et spũalit᷑
⌊et ibat cũ eis⌋ tanq̃ȝ socius itineris interrogãs et respõ
dẽs / ac verba salubria cum ipsis cõferens. vt ꝯm Bedã.
fidẽ sue resurrectionis mentib⁹ eorũ incẽderet / et quod
se facturum ꝓmiserat impleret. s. vbi sunt duo vel tres in
mat.xviij. noie meo cõgregati: ibi sum i medio eoꝝ. In ipo loco in
q̃ se eis iũxit postea capella facta fuit. Et qꝛ int⁹ i corde
dñm amabãt: sꝫ de ei⁹ resurrectiõe dubitabãt: ideo dñs
eis foris in corpe apparebat: sꝫ q̃s esset nõ agnoscebant.
Hoc apd̃ eos agebat᷑ foris i oculis corporis qd̃ agebat᷑
intus in oculis cordis. Qꝛ eni amabant videbant: qꝛ ve:
ro dubitabãt eũ / quẽ videbãt nõ agnoscebant. Et hoc ẽ
qd̃ dicit ⌊oculi aũt eorũ tenebant᷑ ne eũ agnoscerẽt⌋ qꝛ i
credulitas eorũ et dubictas demerebat᷑ ꝙ xp̃s cognitio:
Tentio oculorum nem sui corpis ab eis retardaret. Tenebant᷑ oculi eorũ
veritate nõ falsitate: sꝫ ipsis nõ valentib⁹ veritatem reci:
pere vel ꝑcipere. vñ non ab ipo dño iesu: sed ꝓpria dubi
tatione tenebant᷑. Ubi Augu. ꝙ aũt ait marc⁹ eis in alia
effigie dñm apparuisse. hoc lucas dicit ꝙ oculi eorũ te:
nebant᷑ ne cognoscerent eũ: oculis q̃ppe eorũ acciderat
aliq̃d qd̃ ita manere ꝑmissum ẽ vsq̃ȝ ad fractionẽ panis.
Nõ qꝛ dñs nõ poterat trãsformare carnẽ suã vt alia re:
uera esset effigies quã solebãt intueri: sed nõ ita ẽ factũ.
hec Aug. ⌊Et ait ad illos. Qui sunt hi sermones q̃s con
fertis adinuicẽ ambulantes / et estis tristes⌋ Nõ q̃rit ex
ignorantia: sꝫ vt ex eoꝝ respõsiõe icredulitas eorũ cõue:
nicti⁹ arguat᷑. vt dicit Grego. Cõferebant quidem int᷑ se
q̃si nõ ampli⁹ expectãtes xp̃m viuentem: sed dolorosi q̃si
perẽpto saluatore. ⌊Et rñdẽs cleophas dixit ei. Tu so:
lus pegrin⁹ es in hierl'm: et nõ cognouisti q̃ facta sunt in
illa his dieb⁹:⌋ hic sol⁹ nõ facit exclusionẽ aliorũ pegri:
norũ / cũ valde multi peregrini ꝛ de diuersis ptib⁹ venis:
sent in hirl'm ad diẽ festũ pasche: sꝫ notat exclusionẽ co:
gnitionis ab isto sic apparẽte. s. noticie mortis iesu quã
sol⁹ videbat᷑ ignorare: vt sit sensus. Cũ multi peregrini
his dieb⁹ venerint in hierusalẽ / mirꝫ est ꝙ tu solus inter
alios peregrinos ignores ea que sunt nota alijs oĩbus.
Ubi Theoph. q. d. Tu solus q̃si iã peregrinus es et ex:
tra ꝯfinia hierl'm habitãs: et expers eoꝝ q̃ i medio eius
cõtigerũt vt hec ignores. vbi ꝛ Beda. Peregrinũ puta
bãt eũ cui⁹ vultũ nõ agnoscebãt. Sꝫ reuera peregrinus
erat eis a quoꝝ nature fragilitate ꝑcepta iã resurrectio:
nis glĩa longe distabat: et a quorum fide vtpote resurre
ctionis ei⁹ nescia manebat extrane⁹. Et cum nõ ex igno:
rantia / sed vt ex responsione eos argueret de fact⌋ in hie:
rusalẽ que nõ essent eos interrogaret ⌊dixerũt de iesu na:
zareno q̃ fuit vir propheta potens in opꝫ⌋. s. miraculorũ
⌊et ꝯmone⌋ scꝫ predicationis ꝛ doctrine: quõ esset tradi:
tus in mortem et crucifix⁹. Ubi Beda. Prophetã faten
tur / filiũ dei tacẽt: vel᷑ nondũ ꝑfecte credẽtes vel sollici:
ti ne inciderent in manus iudeoꝝ ꝓsequẽtium: qꝛ nescie:
bant q̃s esset qd̃ verũ credebãt celãtes. Et subiũgũt ꝙ
sperabant ipm redẽptuꝝ israel q̃si iam euanesceret spes
eorũ cuius causam subdunt: qꝛ iã tertia dies ab illis fa:
ctis erat / qua se resurgere predixerat: et tñ adhuc discí:
pulis nõ appareret / lꝫ tertia dies ꝓpe finẽ esset. Et ad:
dũt ꝙ q̃dã ex eis abeũtes ad monumentũ terruerũt eos
nõ de resurrectione xp̃i quam nũciabãt: sꝫ de ablatione
corpis ei⁹ nõ inuẽti quã discipuli timebant. Et ipe dixit
ad eos ex rñsione eoꝝ arguẽs ipsos ⌊o stulti⌋ ꝓpter ceci:
tatem intellectus ⌊et tardi corde⌋ ꝓpter tarditatem affe
ctus ⌊ad credendũ in his q̃ locuti sunt ꝓphete⌋ de chri:
sti morte ꝛ resurrectione ⌊nonne hec oportuit pati xp̃m⌋:
tũ ꝓpter p̃ris ꝑordinationẽ: tũ ꝓpter xp̃i exaltationem:
tũ ꝓpter humani gñis redẽptionẽ: tũ ꝓpt scripturaꝝ ꝯ:
pletionẽ ⌊et ita⌋ scꝫ p passionẽ ꝛ mortẽ ⌊intrare in glĩam
suã⌋ ad quã nemo ꝑueniet nisi p passionis viã ⌊Et inter:
ꝑtabat᷑⌋ et exponebat ⌊illis in oĩb⁹ scripturis que de ipo
erãt⌋ inducẽdo testimonia aliq̃ ꝛ aperiẽdo mysteria q̃ntũ
ad ꝓpositũ ostẽdẽdũ sufficiebat: ostẽdens eis oĩa circa
Benignitas ꝛ bonitas. ipm facta ante fuisse ꝓdicta. Firmitas eni fidei in eo est:
qꝛ oĩa q̃ in xp̃o venerũt predicta sunt. ¶ Cõsidera h̃ mul:
tiplicẽ dñi benignitatẽ et bonitatẽ. primo qꝛ non potuit

eius feruens amor sustinere suos sic tristari et errare ve
re fidus est amicus fidelis comes et benignus dñs iun:
git se ipis: q̃rit tristicie causam: ꝛ exponit eis scripturas
inflãmãs corda eoꝝ. Sic quotidie facit nobiscũ spũalit: Loquendũ de deo.
ter. si eni aliquis ꝑplexitate vl' accidia grauati pie de ipo
loquimur / statim adest ꝯfortãs corda nr̃a et illuminans
et etiã amorẽ suũ inflammãs: optimũ eni remediũ est cõ
tra tales ꝑplexitates loqui de deo / silr̃ et cogitare de ip:
so: ꝓpter qd̃ istoꝝ discipuloꝝ exẽplo cũ p viã incedim⁹
de salutiferis loq̃ debem⁹ vt xp̃m nobiscũ ꝑgentem ha:
beam⁹. et nõ solũ ꝑgentẽ: sed etiã nos docentẽ sicut istis
discipulis cũ q̃b⁹ ibat scripturas aperiebat. Et vniuer:
saliter vbiq̃ȝ bonũ est loqui de iesu: bonũ est eũ in mente
semp habere: qꝛ nec ipse obliuiscit᷑ eoꝝ q̃ memores sunt
eius sicut et hic videmus. Promisit enim ꝙ vbi duo vel Matth.
tres congregati sunt i noie eius / ibi est in medio eorum xviij.
Specialiter aũt de passione loquentes comitatur dñs:
qꝛ ampli⁹ placet ei recordatio eoꝝ q̃ ipse ꝓ nobis ẽ pas:
sus. Uñ ad hoc spãliter monet dicẽs. Recordare paup Tren.iij.
tatis mee. s. cõtra diuitias. ꝛ transgressionis. i. vtilitat⌋. s.
cõtra honores. absinthij et fellis. s. cõtra delicias. Scd̃o
ꝯsidera bonitatẽ ei⁹ nõ solum ex amore vt dictum est su:
pra: sed etiã ex humilitate profunda. Cõspice quõ humi
liter vadit dñs oĩm cũ istis discipulis quasi vn⁹ ex eis.
Nõne tibi videtur redisse ad primordia humilitatis: sed
et in alio attẽde humilitatẽ ei⁹: qꝛ nõ es dedignat⁹ hos
discipulos inferioris gradus: nõ eni erãt isti de aposto:
lis: sed de alijs minorib⁹ discipulis: et tñ familiarit᷑ iun:
git se ipsis: vadit et loquit᷑ cũ eis: non sic faciũt elati qui
nolunt nisi cũ precipuis viris ambulare et conuersari.
Itẽ in alio relucet hic sua humilitas: nã si ꝯsideres ela:
tos videbis ꝙ nolunt verba ampullosa spergere inter
paucos: qꝛ ea ꝑdita estimarẽt: nec illos dignos ea susci:
pere reputarent: sed dominus etiam cũ duob⁹ loquitur
archana sua: nõ vilipẽdit paucos: nec etiã vnũ: sicut fe:
cit loquẽdo cũ samaritana iuxta puteũ. Tertio ꝯsidera
dñi benignitatẽ / ꝛ vide quõ discipulos suos instruit / ac
sermonib⁹ cõsolat᷑ / et reficit: inducẽs eos ad credendũ ꝛ
dicit. ⌊O stulti et tardi corde ad credendũ. ꝛc.⌋ q. d. no:
bis. O stulti et tardi ad credendum. O stulti et tardi ad
inq̃rendũ ꝑcepta ꝛ voluntatẽ dei. O stulti ꝛ tardi ad im
plendũ intellecta et faciendũ ea: humiliemus ergo nos
vt sacrã scripturã inq̃ram⁹ / et ꝯm eam viuam⁹. humilie:
mus etiã nos ad tolerãtiã passionũ: vt participes passio
nis xp̃i effecti simus socij resurrectionis et glorie ipius
Qui eni nõ cõpatit᷑ nõ intrabit in gloriã illã quam etiã
precedit mãdatoꝝ inquisitio ꝛ impletio. vñ Beda. Hoc
nobis in loco nõ vllã scripturã interpretandi: sed gemi:
na nosipsos humiliãdi necessitas incumbit: qui neq̃ȝ in
scripturis q̃ntũ oportet edocti: neq̃ȝ ad implẽda q̃ noui:
mus q̃ntum decet sumus intenti: nã si moyses ꝛ oẽs pro:
phete xp̃m locuti sunt: ꝛ hũc per angustiã passiõis i glo:
riã suã intratuꝝ predixerũt: qua ratione gloriant᷑ se esse
xp̃ianos q̃ iuxta viriũ suaꝝ modulũ: neq̃ȝ scripturas q̃li
ter ad xp̃m pertineant inuestigare: neq̃ȝ ad gloriã suam
cũ xp̃o habere cupiunt p passiones tribulationũ deside:
rant attingere. hec Beda. Christus eni per passionem et Pati oꝫ
mortẽ tanq̃ȝ p portã angustã intrauit in gloriã suã: ostẽ celũ itrare
dẽs nos p multas tribulationes intrare in regnum dei. volẽtes.
Delirant ergo et fatui sunt qui sine pati et tribulatiõib⁹
presumũt intrare in gloriã alienã: cũ xp̃s sine his nõ in:
trauerit in gloriã suã: sed oportebat multa pati illũ cui⁹
naturaliter est regnũ: multomagis nos quorũ nõ est re:
gnũ nisi de gratia oportet p multas tribulationes intra
re in regnũ celorũ. Exemplũ habem⁹ de oĩbus charis ꝛ
electis christi q̃ omnes p viã passionis voluntarie vene:
rũt ad regnum dei. Mirũ quippe esset si quis itrare nol
let portã p quã rex suus intrasset. vñ Bern. Caput nr̃m
per passiones et angustias celũ introire videm⁹: et nos
membra eius nobis alia itinera somniamus. Mõstruo:
sa res est si per vnum foramen caput transire videmus:
p aliud corpus. pudeat sub spinato capite membra fieri
delicata. Hec Bern. Hereditas quippe transit ad here:
des cũ suo onere et honore: de⁹ autẽ hereditati beatitu:
dinis eterne adiunxit onus. i. tolerantiã passionis: et cũ
isto onere habuit eã xp̃s: qꝛ vt hic dr̃ oportuit xp̃m pati:
et sic intrare in regnũ dei: sic habuerũt eã apl'i: q̃ ꝑsecutio
nẽ ꝓ xp̃o (vt ipse eis predixerat) sustinuerunt. Habet ei

hh

oēs fideles:q2 (vt dicit apl'us.) Oēs q̄ pie volunt viuere in xp̄o iesu psecutionē patient: q̄ ergo vult esse q̄ eterna beatitudinē et nullā pati tribulationē/videt q2 velit esse et xp̄o dignior/et apl'is sanctior/et cunctis fidelib' melior. [Et cū appropinquaret castello quo ibāt.] tunc ipse dn̄s [finxit se longius ire] vt sc3 eoꝝ augeret desideriū: vt inuitaretur ab eis et tenet. vn̄ Bern. Simulabat se longius ire:nō q2 volebat/sed volebat audire. Mane nobiscū dn̄e qm̄ aduesperascit. hec Bern. In hoc tn̄ nulla falsitas fuit:q2 sicut aliquid potest fingi verbis:ita ⁊ factis.primū autē fuit sine falsitate vt patet in parabolis testamenti noui et veteris quib' aliquid fingit' vbis ad veritatē aliquā cōuenietī' designandam:et eodēmō hic xp̄s finxit se longius ire/ad designandā distātiā a cordibus eoꝝ ꝓpter fidei defectū. vn̄ Aug. Nō nō ad mendaciū pertinet/nō eni qd̄ fingim' mēdaciū est:sed qñ id fingim' qd̄ nihil significat. Cū aūt fictio nr̄a fertur ad aliquam significationē nō est mendaciū: sed aliqua figura ṽitatis:sicut aūt dicta ita etiam fingunt' facta sine mendacio ad aliquam rem signandā.hec Aug. Ipsi aūt desiderantes adhuc audire ipsūm [coegerunt illū] factis.s. manib' trahēdo vt maneret:ac verbis et rationibus alliciendo obnixe rogauerunt [dicentes. Mane nobiscum qm̄ ad vesperascit ⁊ inclinata est dies] sc3 ad occasum:q̄ exemplo (ꝺm Greg.) colligitur q2 peregrini nō solum ad hospitiū inuitādi sunt:sed etiā trahendi. Quilibet morti appropinquās et ad vesperū seu occasum vite tendēs cōgruenter etiā posset hoc verbū dicere/et dn̄m ad manendū secū corde et ore inuitare. tandē [intrauit cum illis] et recūbēs cū eis [accepit panem et benedixit ac fregit/et porrigebat illis.] Cōspice bene quō ad eoꝝ inuitationē et coactionē benigne cū eis intrat:mēsam ponūt/cibos offerūt:panes accipit ac bn̄dicēs eos manibus sacratissimis frangit et porrigit illis. Faciens i hoc sicut añ passionē qñ adhuc inter eos conuersabatur seu morabatur facere consueuerat. Unde per hoc seipsum eis reuelat:q2 tunc [aperti sunt oculi eoꝝ] sc3 interiores [et cognouerunt eū] in mō fractionis panis:assuetā ei' consuetudinē vidētes:sic eni frangebat panem sola manu ac si scinderet' cū cultello. Cognouerūt eū ex mō frangendi et etiā benedicēdi panem. Legit' eni panem sic fregisse ⁊ benedixisse pluries. Primo in quinq3 panū multiplicatione. Secūdo in septē panū distributione. Tertio i sui corporis consecratione. Quarto hic in discipuloꝝ illuminatione. In his aūt quattuor fractiōibus significat' quadruplex expositio sacre scripture ꝺm quattuor eius sensus.s.hystoricum:tropologicū:allegoricū:et anagogicū. Ubi Aug: Nō incōgruenter accipimus hoc ipedimentū in oculis eoꝝ a sathana fuisse:ne agnosceretur iesus:sed tn̄ a xp̄o facta est permissio vsq3 ad sacramētum panis/vt vnitate corporis ei' participata remoueri intelligatur impedimētum inimici vt xp̄s possit agnosci. Ubi et Theoph. Sed et aliud innuit q2.s.sumentibus sacrū panē aperiunt' oculi vt eū agnoscāt:magnam eni et ineffabilem vim habet dn̄i caro.hec Theoph. Ista circa discipulos gesta quotidie facit dn̄s nobiscū inuisibiliter et in aīa:nā teneri vult et etiam inuitari p desideria et orōnes ac sanctas meditationes:et ideo oportet orare ⁊ non deficere. Ista etiā facit ad nostrā eruditionē: vt sc3 intendamus in opera charitatis/pietatis/et hospitalitatis:et quō nō sufficit diuina eloquia legere vel audire nisi compleantur opere:q2 dn̄s nō est cognit' dū loquere tur/et dignatus est cognosci dū pascit' pius et misericors dn̄s fidei istoꝝ subuenit q̄s misericordes reperit/eisq3 misericordiā impendit. Hinc ergo cognoscere possum' q2 fides sine operibus mortua est: q2 dn̄m quē discipuli nec ex visione/nec ex scripturaꝝ interpretatione et expositione cognouerant mox vt opere qd̄ scripture precipiunt perfecerunt:eū in fractione panis cognouerunt. Audiendo scripturas et precepta dei illuminati non sunt faciēdo.s.ipsum trahendo ad hospitiū/⁊ apponēdo cibū illuminati sunt:q2 non auditores legis/sed factores iustificabunt' apud deum. In operibus ergo pietatis ⁊ misericordie vt in hospitalitate et huiusmodi amplius cognoscitur deus:q̄3 in lectione/disputatione/et scripturarum expositione. Ueritas enim melius operando q̄3 audiendo intelligitur:et melius ipso opere q̄3 verbo manifestatur. Nos ergo qui peregrini in hoc mundo sumus: q2 nō habem' hic permanētē ciuitatē/s3 futurā inq̄rim' si spūaliter i nobis habem' q̄ in se habebant isti peregrini erit dn̄s comes itineris nr̄i:peregrini isti laborabāt: q2 ambulabāt/tristabant'/et de xp̄o ꝯfabulabant':s3 xp̄s se eis iungit:cor vrit:scripturas aperit:lōgi' se ire fingit Sital es essem'.s.laborādo ꝯtra accidiā: tristādo cōtra vanā leticiā:de xp̄o cōfabulādo cōtra vaniloquiū:tunc xp̄s se nob' iūgeret:cor accēderet: scripturas aperiret/et itellectū daret:licet aliqñ longi' se ire fingeret vt nos ꝓbaret. Itē peregrin' ab oib' ad eū nō ꝑtinētib' se exonerat et alienat:viā q̄rit:summo desiderio patriā suā appetit/et cor atq3 oculos ab oib' ne retrahat' vl' impediat' auertit. Esto talis peregrin':⁊ apparebit tibi xp̄s/⁊ hec tria faciet tibi sicut fecit ⁊ illis duob' peregrinis. Iter' abbreuiat per dulce vite colloquiū:viā instruit dans verū intellectū. vltimo pane benedicto p seip̄m fracto reficit affectum:et hoc si cōpellis ip̄m se longi' ire fingentē manere tecū. Per istos discipulos eūtes i emaus signantur volētes iplere cōsilia dn̄i:q2 emaus iterp̄tat' desideriū consilij quib' dn̄s sepe sua visitatione dignatur apparere:nō autem dedit dn̄s istis discipulis suis tunc magnā sui copiā:sed stati porrecto pane [euanuit ab oculis eoꝝ] vt ex hoc ipsoꝝ argueret affectū/simul ondens se corpus gloriosum habere qd̄ per dotē agilitatis subito pōt disparere.subtrahebat' carnalibus oculis species infirmitatis/vt mentib' eoꝝ inciperet apparere gloria resurrectionis. Uñ iā certi eū resurrexisse dixerūt adinuicem. [Nōne cor nostrū ardēs erat in nobis:] sc3 ardore charitatis [dū loqueret' in via ⁊ apperiret nobis scripturas] nos instruendo ex eis.quare eū nō tenuimus:quare ad pedes eius non corruimus: Quare nobisipsis et cordibus nostris nō credidim': vbi eū queremus: vbi inueniem': per qd̄ (vt dicit Origen.) innuūt q2 ꝓlati ꝺmōes a saluatore accēdebant audiētiū cor ad amorē diuinū. vñ Gre. Ex audito quippe sermone inardescit animus. torporis frigus recedit:fit mens in supno desiderio anxia:a concupiscentijs terrenis aliena:audire ei libet precepta celestia/et quot mādatis instruit' quasi tot facib' iflammat'. hec Grego. Idcirco quoq3 cito euanuit: quia etiam alios ꝯsolari festinabat/cum quib' tn̄ simul ⁊ istos consolatus est vt statim infra patebit. Oratio.

Domine iesu christe qui discipulis euntibus in emaus apparuisti/⁊ corda eoꝝ tuo amore inflammasti:illumina queso cor meū/vt leta volūtate impleam tui cōsilij desiderium: videl3 vt purificem me ab omnibus operibus malis:et faciā opa misericordie ac pietatis:vt in futura resurrectione delicatam tuam inuitationē gaudenter cum electis tuis audiam te ita dicentem. venite benedicti patris mei percipite regnū qd̄ vobis paratum est ab origine mūdi/ quā vocē dulcissimam fac me audire vnigenite fili dei. Amē.

Quomodo dn̄s apparuit discipulis thoma absente. Capitulum.lxxviij.

Surgētes autem eadē hora ꝑdicti duo discipuli [regressi sunt] ipsa die [i hierusalem] ad alios discipulos propter metum iudeoꝝ inclusos. Unde Theoph. Ardebat ḡ cor coꝝ igne verboꝝ dn̄i quibus intendebāt:et adeo letati sunt vt nullā moram passi:mox reuersi sunt i hierusalem. Uide hic discipuloꝝ diligentiam et fidei feruorē ad reuelandū resurrectionem:q2 tarda.s. vespertina hora aut mensa seu fatigatione itineris nō detenti/et remoto iudeoꝝ timore ad añūciādū apl'is resurrectionē dn̄icā:et qd̄ de ea i via cōparerant cucurrerunt impigri. Nec mirum si eadem die et hora surrexerunt:erat eni dies boni nūcij:et ideo timere poterāt si differrent vsq3 in mane illud qd̄ timebant illi qui dicebāt hec dies boni nuncij est/si tacuerimus et noluerimus nunciare vsq3 mane sceleris arguemur. Predicatio eni non est differēda/et ea que sunt ad salutē cōmunē nō sunt tacēda:s3 reuelanda. Ex quo exemplo prelati moti ad diligentiā predicationis debent accēdi. [Et iuenerūt] in mōte syon subtus cenaculū [cōgregatos] et inclusos ꝓpter metū iudeoꝝ/et ꝓpter dn̄ice resurrectionis gaudiū q̄ ꝑius dispersi fuerant ꝓpter metū iudeoꝝ/⁊ ꝓpter passionis metū [vndecim] [et qui

Fingendi ⁊ simulandi ratio.

Peregrini in hospiciū trahēdi.

Frāgēdi panis consuetudo. Fractionum.iiij. totidem sensus.

Peregrini sumus omnes.

Peregrini cōditiones.

Lu.xxiiij et Io.xx.

cū ipsis erant de .lxxij. discipulis loquētes mutuo et [di-
centes] ipsis duob⁹ [q resurrexit dn̄s vere / et apparuit
symoni. Et ipsi] duo ad maiorē certitudinē faciendam
de resurrectione ex cōuerso [narrabāt illis que gesta erāt
in via] et apparitionē factā eis [et quō cognouerūt eum
in fractione panis] Sed quidā ex eis / nec istis duobus /
nec aliis credebāt / ex quib⁹ vn⁹ Thomas erat. Cōside-
ra modo quanta ibi leticia fuerit dum isti et illi vicissim
sua gaudia nunciarent. Et dū hec loquerētur adinuicē
exiuit Thomas idē. Quo egresso dum adhuc alij collo-
querent de his q̄ audierāt et viderēt: & [cū sero iam esset
die illa] predicta .s. [vna sabbatorū] .i. prima post sabba-
tū q̄ est dn̄ica: hoc est eadē die resurrectionis dn̄ice [& fo-
res] .i. ostia que fores dicūtur: qz de domo ducunt foras

Ianuis clausis cōgruere nit.

[essent clause ppter metū iudeorū] qd̄ etiā diuina reuela-
tione est factū: vt scz iesus intrans ad discipulos ianuis
clausis manifestaret eis virtutem sue potestatis / et glo-
riosi sui corporis: venit dn̄s iesus ad discipulos a deside-
rio eorum vocatus: indutus albissimis vestimentis glo-
riose resurrectionis sue et nouitatis / & intrans ad eos ia-
nuis clausis [stetit in medio eorū] vt videret ab oībus:
qz cōgregati erant in noīe eius. Fm Bedā. ideo sero ap-
paruit: qz tunc maxime timidi erant: et fm Theo. pstola-
batur vt oēs cōuenirent: ostijs vero clausis vt se corpus
gloriosum cui aliud non resistit habere ostenderet. Ipse
etiā ad cōgregatos venit: et spūs ad cōgregatos descen-
dit: qz xp̄s et spūs sctūs non nisi in charitate congrega-
tis assunt [Stetit in medio] vt oēs eum certitudinaliter
agnoscerent / et oēs cōsolationē sue presentie reciperent.
Et nota q sicut dicit Salustius medi⁹ locus est dignita-
tis / et debet honorabilioribus: ppter qd̄ xp̄s stetit in me-
dio discipulorū sicut sol inter sidera / vt eos illuminaret:
sicut flos inter lilia / vt eos decoraret: sicut pnceps inter
milites / vt eos roboraret: sicut magister inter discipl'os
vt eos iformaret: sicut pater inter filios / vt eos cōcorda-
ret: sicut cor inter membra / vt ea viuificaret: et sicut cōis
amic⁹ vt oīb⁹ eis se cōicaret. Vn̄ qn̄ sum⁹ plures aliquē
diligētes: si supuenerit statuim⁹ eum in medio vt singuli
possim⁹ eius frui presentia. Est aūt ibi altare in loco vbi
dn̄s dicitur tunc stetisse. Cōsiderandū est hic q de se col-
loquētib⁹ dn̄s in medio stetisse dicit: vt intelligamus qz
eū nobiscū habitantē habebim⁹ si quotiēs in vnū cōgre-
gamur ea q̄ ad eius laudē & nostrā salutē ptinent agim⁹

mat. xviij.

iuxta qd̄ ait Vbi fuerint duo vel tres cōgregati in noīe
meo: ibi sum in medio eorū. Quando autē iesus saluator
ad discipulos venit ipsi erant in timore: sero factū erat.

Iesum suscipere volēti .iiij. necessaria.

in vnū erant cōgregati et fores erant clause. In quibus
quattuor insinuant nobis valde necessaria vt saluatorē
quem expectam⁹ suscipere mereamur. Primū est timor
qui domū cōscientie mūdat: fm illud eccl'ia. Timor dn̄i
expellit peccatū: nam qui sine timore est nō poterit iusti-
ficari. Scd̄m est cōtēpt⁹ vane glorie qd̄ significat i hoc
qd̄ sero factū erat: ad eū eni dn̄s venit cui lux mundane
glorie occubuit: et q̄ vere eā cōtēnit. Tertium est vnitas:
qz erant in charitate congregati: nō eni visitat saluator

ij. cor. xiij.

hoīes discordes. vn̄ Apl's. Pacem habete / et de⁹ pacis
erit vobiscum. Quartum est stabilitas qua aliquis in do-
mo cōsciētie manet non curiose exterius euagādo. vnde
fores sensuū claudēde sunt: et sic saluator est expectād⁹:
per istos vero discipulos in vnū forib⁹ clausis cōgrega-
tos significātur religiosi cū forib⁹ quinqz sensuū clausi:
quibus dn̄s sepe apparet: eosqz sua visitatione consolat

Pax cum discipulis dn̄i qlis sit.

et letificat [Et dixit eis: pax vobis] nō pax tp̄is: qz expo-
nēdi erāt multis tribulationib⁹: sed pax pectoris / & pax
eternitatis: p̄ma in p̄senti: scd̄a in futuro. De vtraqz dici-
tur in iohāne. Pacē .s. pectoris relinquo vobis in presen-
ti. pacē meā: scz eternitat[is] que est specialiter pax mea do
vobis .i. cito dabo: dicit ergo [pax vobis] .s. recōciliatio-
nis quā ad deū factā nunciauit ac charitatis et vnitatis

Papa pax vobis in principio dicit.

quā eis seruandā precepit: itēqz eternitatis et imortali-
tatis quā eis futurā pmittit: pacē offert qui ppter pacē
venerat: vn̄ pōtifex precipuus spōsus ecclesie in persona
xp̄i sicut specialis vicari⁹ eius dicit pax vobis cū in mis-
sa primo se vertit ad populū: quia hec fuit p̄ma vox xp̄i
ad discipulos post resurrectionē: instar vero aliorum sa-
cerdotū dicit postea: dn̄s vobiscum vt se vnum ex nobis
ostendat. Sn̄ autē ecclesie primitiua quotidie ex genera-
liter et post tn̄ dieb⁹ dn̄icis: post vero tn̄ in trib⁹ solenni-
tatib⁹ cōicaret corpori et sanguini dn̄i: nūc ecclesia per
osculū pacis quo designat vnitas ecclesiastica cōicat in
missa spūaliter / et si non sacramentaliter. Et pulchre re-
surgēs a mortuis dn̄s primo pacē discipulis cōmenda-
uit: vt illos ad sui visionē pueturos esse demonstraret
qui pacē et concordiā corde et corpore seruant. Ex quo
patet q illi sunt pacifici q̄ vere sunt xp̄i discipuli. Scd̄m

Pacifici sunt discipuli.

Chry. Discipulis dixit pax vobis: qz preliū inexpugna-
bile ad iudeos habebāt. mulierib⁹ aūt gaudiū euangeli-
zat: quia in tristicijs gen⁹ illud erat: alternatim igitur vi-
ris quidē ppter preliū pacē: mulierib⁹ ppter tristiciam
euāgelizat gaudiū. et ne discipuli eū alium vel fantasma
putarēt subiunxit [ego sum] .s. in psona propria non res
fantastica seu illusio dyabolica [nolite timere] vel dubi-
tare: quidā vero ex ipsis [cōturbati] pre stupore et admi-
ratione [& pterriti] pre timore seu q̄dā naturali horrore
quo viui solent mortuos horrere [existimabāt se spiritū
quē in passione emiserat] non carnē [videre] nōdū enim
credebāt / vel tria die verā carnem potuisse de sepulchro
resurgere / vel resuscitatā clausis ianuis ad eos posse in-
trare: diuina aūt puidētia pmissi sunt dubitare ad maio-
rem certificationem fidei de dominica resurrectiōe [Et
dixit eis. Quid] .i. qua de causa [turbati estis / et cogita-
tiones ascendunt] quasi ab infimo tanqz false et fantasti-
ce non desuper de celo descēdētes tanqz vere et bone [in
corda vestra] infirma & dubitantia: & qz ad illud corpus
qd̄ videri poterat fides intuentiū dubitabat / et veritatē
carnis pbaret: exhibuit eis manus / et pedes / et latus ad
videndum & palpandum: declarans q ipse q̄ crucifixus
mortu⁹ et lāceat⁹ fuit i illo eodē corpore surrexit [Vide-
te inqt manus meas et pedes: qz ego ipse sum] .q.d. Per
hmōi cicatrices potestis percipere: qz ego sum qui pas-
sus fui et resurrexi: Per cicatrices eni remanētes osten-
dit q erat idē corp⁹ nūero. Resurrectio eni vera est eius-
dem in numero iterata surrectio [Palpate et videte: qz
spūs carnē et ossa nō habet sicut me videtis habere] q̄si
diceret. Per hoc potestis etiam cognoscere me habere
corpus verū nō fantasticū. Ad dubitantiū eni corda sa-
nanda vulnerū seruata sunt vestigia: et ideo vulnerum ci-
catrices ostēdit vt dubietatis et infidelitatis eorū vuln⁹
sanaret. Ostendit ergo man⁹ vt incitaret ad pugnandū
q.d. Videte man⁹ quib⁹ p vobis fideliter pugnaui. has
vobis ideo ostēdo vt et vos pugnetis: qz sine pugna vi-
ctores non eritis. Viriliter ergo agite: qz vincenti dabo
sedere mecū in throno meo. Ostēdit etiā latus vt puoca-
ret ad amandū .q.d. Videte lat⁹ apertū cor vulneratum
vt videatis q̄ntum dilexerim vos: vt et vos me diligatis.
Ostendit et pedes vt stabiliret ad perseuerandum: vt ab
inceptione bone vite non desistamus. Vnde pseuerantia
vel stabilitas est quādo homo nec minis: nec amore: nec
timore: nec cōmodo: nec incōmodo: a bona vita vel a pre-
ceptis / vel a voto qd̄ vouit retrahitur. Sunt aūt quinqz

Demones v. pcipue tētantes.

principales dyaboli impugnātes nos cōtra quos debe-
mus esse fortes. Prim⁹ est amor culpe et iniustarū rerū
vel amor carnis / vel amor honoris qui in quorūdā cor-
dib⁹ est ita fortis / q p eo celestē gloriā deserunt. Scd̄s
est timor diffidentie: qui etiā multos ipugnat quasi dn̄s
nolit eos iuuare q possunt in bono pseuerare / vel q non
possint sustinere durā penitentiam cum tn̄ deberent susti-
nere duriorē gehēne penā. Tertius est dolor delectatio-
nis carnis vel mundi dimittende / vel iam dimisse. O mi-
ser quid facis: morbū eligis p sanitate: mortē p vita: tri-
stitiā p letitia: penā sempiternā pro gl'ia. Quart⁹ est pu-
dor opationis bone qn̄ q̄s cogitat q hoīes deridēt eum
si humili veste icedit: si ieiunat / orat / peregrinat & similia
facit. Quintus est spes venie qn̄ q̄s dicit deus est miseri-
cors / nos de facili non dānat: et xp̄iani sum⁹. horū spes
confundit: qz spes est certa expectatio future beatitudi-
nis ex meritis pueniēs: sed isti q̄ carent meritis non pro-

Palpatio gloriosi corpis miraculosa est.

prie sperāt: sed p̄sumūt. Hoc aūt q se palpabilē prebuit:
factū est miraculose: qz corp⁹ dn̄i incorruptibile et imor-
tale a corruptibilib⁹ et mortalib⁹ naturaliter palpari est
impossibile: miro ergo et ineffabili modo fm Greg. Cor-
pus suū palpabile pbuit / vt reformaret nos ad fidem: et
corruptibilē demōstrauit vt inuitaret ad premiū: siue et
palpabile exhibuit et incorruptibile vt ostēderet se eius-
dē esse nature cui⁹ fuerat añ passionē .i. carnē habere: & al-
teri⁹ gl'ie .i. eandē carnē incorruptibilē esse. Et qz in dn̄i

Palpabilia quibꝰ erunt corpora gloriosa.

resurrectione nr̄a generalis resurrectio est prefigurata ostēdit p hoc nr̄a corpa post resurrectionē ita esse incorruptibilia et subtilia p effectū spiritualis potentie vt possint esse palpabilia a consimilibꝰ corporibus p veritatez nature. Caro eni nostra absqz corruptione vel fragilitate mortis ī veritate substātie est resurrectura. vñ Beda. Parū fuit oculis se vidētiū prebere si nō preberet etiam manibꝰ cōtrectandū: qui dū palpāda discipulis ossa carneqz ꝑmonstrat aperte statum vere resurrectionis que ꝛ in se facta et in nobis est futura significat. vñ et Grego. Nō eni in illa resurrectionis glīa corpꝰ nostrū erit īpalpabile: ꝛ ventis aereqz subtilius vt euthitiꝰ dixit: sȝ subtile quidē p effectū spūalis potētie: palpabile aūt per veritatē nature. Sed (vt dicit Aug.) Claritas qua iusti fulgebunt sicut sol in regno patris sui in xp̄i corpe cū resurrexit ab oculis discipulorū potiꝰ abscondita fuisse q̄ defuisse credēda est: nō eni eā ferret humanꝰ atqz infirmus aspectꝰ / qñ ille a suis ita deberet attēdi vt posset cognosci. Et cū quidā eoꝝ adhuc dubitarēt petijt ab eis si aliquid manducandū haberēt: vt p comestionē melius resurrectionē astrueret [At illi obtulerūt ei partem piscis assi] cuius forte iam aliā partē comederant [et fauū mellis] fuerūt aūt ei hec duo ꝓpetēter oblata: ipe enim erat piscis assus per nature humane passionē: sed fauus mellis p nature diuine dulcedinem. In fauo quippe mellis vtraqz natura sue ꝑsone exprimit: fauus eni est mel in cera: hoc est diuinitas seu diuinitatis dulcedo in humanitate. Hec autē duo dño oblata significāt duo que ꝛ nos debemꝰ dño offerre: scȝ piscē assum per carnis mortificationē: et fauū mellis p mentis deuotionē: vel in cibo suo dn̄s pisci asso cōiūgi voluit fauū mellis: q2 ipse vt piscis latere dignatꝰ est in aquis humani generis: ꝛ tundi mūdi fluctibꝰ / ac capi laqueo nostre mortꝭ: et assari igne et tribulatione sue passionis: et decoqui in ara crucis. Et qui piscis assus fuit in passione: fauꝰ mellis et melle dulcior nobis extitit in resurrectione. Piscem ergo assum ꝛ fauū mellis ei offerunt qui fidē passionis et resurrectionis eius tenēt. vel ꝭm Theophi. Per piscē assum significat vitā actiuā consumentē nostrā humiditatē laborū prunis: cōtēplationē vero significat per fauū mellis propter dulcedinē eloquiorū dei: et māducauit corā eis: per qđ ostēdit se habere corpus viuū anima vegetatiua animatū. Manducauit quidē nō q tunc cibo carnali sustentari īdigeret: sed vt in veritate carnis se resurrexisse mōstraret: q2 comedere ꝓprie ad corpꝰ nō ad spiritū ꝑtinet: vnde Beda. Ad insinuandā resurrectionis sue veritatē: nō solū tangi a discipulis: sed etiā cōuesci cū illis dignatur: nō quidē quasi post resurrectionē cibo indigēs: nec quasi nos in resurrectione quā expectamꝰ cibis egere significās: sed vt eo modo naturam corporis resurgentes astrueret: ne illud non corpus / sed spiritum arbitrarentur: et sibi non solide / sed imaginabiliter apparere. ¶ Secūdum sensum ergo litteralem certificauit eos de sua resurrectione p tria. Primo p visum dicens [videte manꝰ et pedes: q2 ego ipe sum] Scđo per tactū di. [Palpate ꝛ videte: q2 spūs carnē ꝛ ossa nō habet] Tertio p gustuȝ cū dixit [Habetis hic aliquid qđ māducetꝭ] mystice vero xp̄m resurrexisse vidēt qui resurrectionis eiꝰ gloriam meditantꝭ. Ipm tangūt et palpant qui sibi charitate copulantꝭ: piscē assum offerūt qui patientiā igne tribulationis decoctā habēt ꝓ noīe xp̄i: sed illi offerūt fauū q̄ membris eius exhibent opa pietatis [ꝛ cū māducasset coram eis dedit eis ciborū reliquias] .s. ad maiorē ꝓbationem q vere residuū māducasset: et ad insinuandū q2 suā passionē eis imitandā esse ostendit / q̄ amara est in dolore corporis: sed dulcissima ī gloria remuneratiōis: illos ergo in suo corpore ad eternā requiē suscipit qui cū hic tribulationes ꝓ deo sentiūt ab amore interne dulcedinis nō recedūt. q̄ hic ꝓ veritate q̄si piscis afflictiōibꝰ assantꝭ / illic quasi fauo vera dulcedine eterne beatitudinis satiabuntur. Deinde certificat eos de resurrectione per auditū di. [hec sunt verba] .i. res verborū: verbū eni q̄nqz dicitꝭ vox quā ꝓferimꝰ: q̄nqz res quē p vocē significamꝰ [q̄ locutꝰ sum ad vos] .s. supra dicens. Ecce ascendimꝰ hierosolymā. ꝛc. [cū adhuc essē vobiscū] scȝ in carne mortali ante passionis instantiā [q̄m necesse est impleri] per rerū exhibitionē [oīa que scripta sunt in lege moysi ꝛ ꝓphetis / et psalmis de me] In his eni tribꝰ vetꝰ testamentū cōprehēditꝭ. Per hoc q loquebatꝭ sensibilitꝭ / ꝛ etiā rōnabiliter / reducēs ad memoriā que eis dixerat āte mortē suam: ostēdit se habere corpus animatū aīa sensitiua et intellectiua et eadē que prius: tūc post predicta [aperuit illis] per gratiam internā [sensum] et intellectū q̄ scȝ prius erat clausus [vt intelligerēt scripturas] et ex illis cognoscerent resurrectionē suam: sicut p precedentia ꝓbauit veritatē sue resurrectionis q̄ztum ad humanitatē: sic p istud illam ꝓbat q̄ztū ad deitatē: q2 illuminare mētes ignorātiū intellectu sacre scripture et subito est ipsiꝰ deitatis ꝓpriū. Sicut ante passionē declarauit se verum deū et hominē: ita etiā post resurrectionē suam [et dixit eis] īstruēdo per doctrinā [q̄m sic scriptum est] .q.d. Bene debetis credere q̄m sic scriptum est sicut euenit: et sic contigit sicut scriptum est. vñ subditur [et sic oportebat xp̄m pati] .s. p lignū crucis [et resurgere a mortuis tertia die] q2 (vt dicit Beda) ꝑdidisset xp̄us fructū passionis / si nō esset veritas resurrectiōis: oportebat aūt non quidē ꝓ se: sed ꝓ nobis: vt p suam indebitā passionē a debita pena nos liberaret ꝛ p suā sanctā resurrectionē nos secū regnaturos ostenderet: q2 sicut ait apl's. Mortuus est ꝓpter pctā nostra: et resurrexit ꝓpter iustificationē nostrā: aperuit eis scripturas. tunc eni agnꝰ qui occisus est iudicatus est esse dignus accipere librū: et p spiritum deitatis soluere. vij. signacula eius: hoc est quecūqz scripta sunt de sacramentis īcarnationis / baptismatis / predicationis / et operationis ipsiꝰ: ac passionis / resurrectionis / ꝛ ascensionis eius. Ex hoc patet q sacre scripture nō possunt sufficienter intelligi nisi ille apperiat qui habet clauem dauid: qui aperit et nemo claudit: et cur pro nobis (vt dictū est) mori et resurgere voluit manifestatꝭ cū subditꝭ [et predicari in noīe eiꝰ penitentiā] .s. ex parte hoīs [et remissionē peccatorū] .s. ex parte dei cuiꝰ solius est pctā remittere hoībus [in oēs gētes] nō in vna tm̄ gēte iudeorū / vel in vna parte terrarū: q2 nō est acceptio ꝑsonarū apud deū. Cōmēdata igitꝭ sui corpis veritate cōmendat (vt iā dictū est) vnitatē eccl'ie: q2 vt dicit Theophil'. Nō tacebat ampliꝰ bipartitū esse humanū genꝰ et iudeos et gētiles: a penitentia ergo sicut et xp̄i: sic et precursoris ꝛ apl'orū incepit ꝑdicatio: et ne aliqs ꝓpter magnitudinē pctōrū desperaret de venia / subiunctū est incipientibꝰ ab hierosolyma. Hierl'm eni est in medio terre habitabilis: et ideo cōuenienter ab illa incepit ꝑdicatio euangelij: et per xp̄i discipulos circūquaqz p orbē dispsos in omnē terrā exire sonus ꝑdicationis eoꝝ. vñ dicit Theophi. q ideo vt oēs in vnū vnirēt mandauit incipere sermonē a hierusalē et ad gētes terminari: nullus ergo pre magnitudine peccatorū suorū remissionē se posse cōsequi desperet / qñ ipsis hierosolimitis cognoscit īdultum qui cruentis manibꝰ et mēdacibus vocibꝰ ipm sanguinē per quē genꝰ humanū redemptū est effuderūt. vñ ꝭm Bedā. Incipiūt ab hierosolyma nō solū q2 credita sunt illis eloquia dei / et eorū adoptio filioꝝ et gloria: verūetiā vt gentes varijs erroribꝰ implicate hoc maxime iudicio diuine pietatis ad spem venie ꝓuocentur q eis qui filiū dei crucifixerūt venia ꝯceditur. vnde ꝛ Chry. Insup ne dicerēt aliqui q omissis notis iuerūt se ostēturos ad extraneos: ideo ꝑmo apud ipsos occisores pādunt resurrectionis insignia: in eadē ciuitate in qua ꝓrupit temerarius ausus. Ubi enim crucifixores credere videntꝭ: resurrectio plurimū demōstratur. Et q2 añ passionē eis dixerat: iterum videbo vos, et gaudebit cor vestrū: hoc nunc opere ostēditꝭ impletū. vñ sequitꝭ [Gauisi sunt ergo discipuli viso dño] .i. agnito: et qui āte erāt tristes et sic expauefacti letantꝭ corā eo consolati: quis eni sine magno gaudio videret tm̄ pietatis spectaculū. Ostēdit manꝰ clauis ꝑforatas quibꝰ opatus est salutē in medio terre. pedes quibꝰ ꝑdicando discurrit: ꝛ in itinere lassatus fuit: latus ex quo sacramēta redēptionis ꝓfluere fecit: in quibꝰ oībꝰ ad dubitantiū corda sananda vulnerū sunt seruata vestigia: et ideo in talibus signis pietatis [gauisi sunt discipuli viso dño] q2 iste visus nō potuit eē sine maxia leticia et gaudio. Et sic duplex eorū tristitia est amota. s. de morte xp̄i et metu iudeorū: erant eni conturbati de ipsiꝰ xp̄i morte / et de iudeorū ꝑsecutiōe eis iminente: poteratqz eos per suā presentiā custodire / et de sua resurrectiōe certificare [Dixit ergo eis iterū: pax vobis] geminat pacē ꝓpter duo precepta charitatis. s. dei

Claritas fulgida nō defuit sed occulta fuit ī corpe christi.

Certificatio de resurrectione p tria.

Oportebat xp̄m pati vt nos liberaremur a pena.

Scripturarū intellectio dependet a deo.

Cur ab hierosolima cepta ꝑdicatio.

Pacē cur xp̄s geminat.

et ꝑximi: geminã enĩ pacẽ seruãt/ qui hanc geminã dile
ctionẽ hñt. siue ideo repetit: q2 ipse est q̃ vtraq3 vnũ fecit
Iterat etiã pacẽ: vt monstret p suũ sanguinẽ esse pacifi
cata q̃ in celis et que in terra sunt. q.d. Pacẽ relinquo. i.
reliquias pacis. s. pectoris in pñti. do vobis pacẽ meam
sc3 eternitatis in futuro. do. i. dabo vobis. etiam hanc pa
cem itero: vt ostendã vos deo recõsiliatos hoiem ange
lis/ hoiem homini vt hõ deũ diligat: et hõ hoiem ꝑpter
deũ: et ẜm Chrys. Simul q̃3 demõstrat crucis efficaciã
p quã solu it oĩa tristia: et cõtulit oĩa bõa/ et hec est pax.
¶ Deinde subiũgit [Sicut misit me pater] ad veritatem
fidei docẽdã ĩ iudea [et ego mitto]. i. mittã [vos] ad hãc
veritatẽ publicandã p totũ mũdũ. Meos vicarios vos
cõstituo/ mea vice vobis mãdo: meũ officiũ vobis cõmẽ
do ad docendũ/ ad ꝑdicandũ/ ad baptizandũ/ ad meũ et
patris nomẽ glorificandũ [vos mitto] mediũ et media
torẽ se ostendit cũ ait: ille me et ego vos: misit deus pater
filiũ suũ qñ eũ incarnari cõstituit. misit fili9 apl'os quan
do eos ad ꝑdicãdũ ĩcarnationẽ eãdẽ p orbẽ vniuersum
direxit: et sicut pr̃ amãs filiũ misit eũ in mundũ ad ꝑssu
ras et passionẽ tolerandas ꝑ salute fideliũ. Ita et filius
amans apl'os misit eos ad mala et passiones tolerandas
ꝑ suo noĩe/ nõ ad mũdi gaudiũ. vñ Greg. Itaq3 dicitur
sicut misit me pater et ego mitto vos. i. ea charitate vos
diligo: cũ inter scãdala persecutoꝝ mitto q̃ me pater di
ligit quẽ venire ad tolerãdas passiones fecit. et q2 execu
tio hui9 officij nõ põt cõuenieñter fieri sine grã spũs scti:

Spiritũ sctm̃ cur isufflando dedit.

ideo [cũ hec dixisset insufflauit in eos et dixit. Accipite
spm̃ sctm̃] insufflãdo spm̃ dedit/ vt seipm̃ eẽ ostẽderet q̃
in facie primi hoĩs spiraculũ spirauerat. vel certe vt ostẽ
deret spm̃ sanctũ a se ꝑcedere sicut ꝑcedit a patre: et nõ
patris soli9 sed et suũ esse. flat9 enĩ ꝑcedit a flante: non tñ
est intelligendũ q2 hmõi flatus xp̃i fuerit spũs sctũs sed
signũ eius. vñ Aug. Flatus ille corpore9 substãtia spũs
sancti non fuit: sed demonstratio per congruã significa
tionẽ: nõ tm̃ a patre: sed etiã a filio ꝑcedere spm̃ sanctũ.
hec Aug. Vñ cõsuetudo ecclesiastica obtinuit: vt in eoꝝ
facie qui p grãm spũs sancti regenerandi sunt a sacerdo
tibus insuffletur: et q2 per spiritũ sctm̃ remissio pctoꝝ tri
buitur/ q̃ est fruct9 et effect9 spũs sancti: recte post eundem
spm̃ datũ discipulis dicitur. [Quoꝝ remiseritis peccata
remittũtur eis: et quoꝝ retinueritis/ retenta sunt] Ubi
dedit eis potestatẽ ligandi et soluẽdi ministerio nõ auto
ritate eos quoꝝ pctã ipsi remiserint vel retinuerit. i. reti
nenda iudicauerint: vel nõ remiserint: hoc tñ intelligen
dum est quãdo iudicium ecclesie diuino iudicio confor
matur. vñ Aug. Ut euidentius ostenderet dñs a spiritu
sctõ quẽ donauit fidelib9 suis dimitti peccata non meri
tis hoĩm: continuo subiecit si cui dimiseritis pctã dimit
tuntur ei: hoc est spũs dimittit non vos/ spũs aũt deus est
deus autẽ dimittit non vos: de9 ergo habitãs in templo
sancto suo. i. sctis fidelib9/ in ecclesia sua per eos dimit
tit pctã: q2 viua templa sunt. hec Aug. Licet ergo solus
deus principaliter peccata dimittat: tñ ministri ecclesie
per virtutẽ clauiũ ad hoc ministraliter operãtur: dimit
tũtur aũt pctã in ecclesie vnitate et charitate cõstitutis/
sed nõ alijs. vñ Aug. Ecclesie charitas q̃ p spiritũ sctm̃
diffunditur ĩ cordib9 nostris/ participũ suoꝝ pctã dimit

Ptãs cõsecrãdi data in cena.

tit: eoꝝ aũt qui non sunt participes tenet. hec Aug. Po
testas ergo conficiendi corpus xp̃i data fuit discipulis
in cena qñ dñs dixit: hoc facite in meã cõmemorationẽ:

Ptãs clauiũ in die pasche.

sed clauiũ potestas sup corp9 xp̃i mysticũ q̃ ꝑmissa fuit
petro: et in petro ceteris post iterũ expresse alijs hec eis
collata fuit. Et nota hic dñm apl'os ordinasse ep̃os. vñ
Aug. Nemo tunc dubitat dñm apl'os ep̃os ordinasse cũ
insufflans eis dixit. accipite spm̃ sanctũ: quoꝝ remiseri
tis peccata remittuntur eis/ et quoꝝ retinueritis retenta
erunt. Vides quõ oĩa ista sunt plena iocunditate et le
titia/ et hic nũc esse magnũ pascha. O qualis domũcula

Aĩe deũ videre volẽti necessaria.

in qua fiunt ista: et q̃3 gloriosum habitare in ea. Ex hoc
facto apparitionis dñi tria spiritualiter et mystice acci
piuntur que in aĩa fideli apparitionẽ et presentiã verbi
eterni mẽtaliter flagitante exiguntur. Primũ est anime
ab omni opere exteriori vacatio q̃d notatur per diẽ sab
batoꝝ. per sabbatũ enĩ requies significatur/ quo iudei
ab omni opere vacabant. Secundum est virium ab omni
specie extranea custoditio: q̃d notatur per fores clausas.
fores enim anime sunt sensus corporis et vires anime.

Tertiũ est viriũ oĩm ad intima recollectio: quod notatur
per discipuloꝝ congregationem: vires enim anime sunt
quasi quidã discipuli sub magisterio verbi eterni. Sed
dñs nõ venit ad animã nisi de sero: ꝑpter q̃d dicitur cũ esset
sero. per sero intelligitur perfectio boni operis/ non enĩ in
initio boni operis dñs apparet: sed sero postq̃3 sol diuine
gratie cursum suum in perfectione operis peregit: tunc
deus hoĩ se ostendit. ¶ Jesus autem veniẽs in aĩam ope

Jes9 operatur in anima quinq3.

ratur ibi quinq3. Primo stat in medio discipuloꝝ oĩm
videl3 viriũ. i. in initio aĩe quem inhabitat: et ipsam essen
tiam aĩe que mediũ est oĩm potentiarũ p grãm perficit:
et fecundat/ cõferendo sibi esse diuinũ. Scdo annunciat
discipulis pacẽ: ecce quibus loquitur pacẽ q2 discipulis
Esto et tu discipul9 discipline xp̃i capax et audies. Ter
tio ostendit eis manus et latus cõferendo sc3 eis et diui
nas operationes que per manus/ et affectiones: que per
latus vbi cor latet designantur. Quarto facit gaudere
discipulos excitando videlicet in eis gaudiũ internum:
q2 gauisi sunt discipuli viso dño. Quinto insufflat dãdo
eis spm̃ viuificationis ad nouã vitã/ vt viuant tã sibi q̃3
alijs ad salutem. Sed dñs cũ discipulis tũc parũ stetit:
quia multũ sero fuit. tamẽ forte etiã ipsi coegerunt eum
aliquãtulũ plus stare: rogãtes ne sic cito recederet/ nec
hoc dño displicebat. teneri enĩ vult prout supra dictum
est. Tandẽ benedicens discessit ab eis. Cũq3 ab eis eua
nuisset rediijt thomas qui ante domini aduentum exiue
rat [dixerũtq3] animo leto [alij ad eum] nunciãtes ei bo
num nunciũ [vidimus dominum] sic enim ante passionẽ
appellauerunt eum. Qui dixit se nõ crediturũ nisi vide
ret et etiam tangeret cicatrices vulnerũ: vt si visus deci
peretur saltem tactus nũciaret veritatẽ. Volebat certi
ficari duplici sensu. s. visu et tactu. Isti enim duo sensus
sunt qui minus decipi possunt/ tãta quippe viderat mor
tis supplicia q2 resurrectionis et vite non poterat accipe
re argumẽta/ nisi non solũ visu: sed tactu perciperet ea
Unde Chry. Alijs enim grossior existens eam que et per
sensum grossissimum. s. tactu querebat fidem: et neq3 ocu
lis credebat. Remanserunt autem discipuli famelici et
sitibundi de domino suo de quo tantam copiam habere
consueuerant: et eum sepe suspirijs et desiderijs reuoca

Appitiones quinq3 scripte.

bant. Vidisti quotiens hodie pascha habuisti: nam om
nes predictas apparitiones in die resurrectionis fuerũt
de quibus tantũ quinq3 in euangelio scripte sunt: et has
quinq3 representat sacerdos in missa quinquies se ver
tens ad populum/ et quasi pro apparitione representãs
eis vultum: sed tertia versio est cum silentio q̃ significat
tertiam ex his apparitionem factã petro: quia nescitur
vbi vel quando facta fuerit hec apparitio. per hoc etiam
eas reꝑsentat q2 quinquies dñs vobiscum dicit: sed forte
audisti nõ tñ sensisti: q2 nec forte in passione cõpassionẽ
habuisti: credo enĩ q2 si in passione cõpati scires: et mentẽ
vnitã et nõ sparsam ad secularia aut superflua: vel curio
sa haberes/ in qualibet vice sentires pascha: et hoc tibi
contingere posset qualibet die dominica/ si mẽte integra
feria sexta et sabbato te in passione dñi prepares. q2 ẜm

ij. Corin. j

apostolũ. Si fuerimus socij passionum: erimus et conso
lationum. Tũc vero dñs iesus rediijt ad sanctos patres
qui coram eo non ociose sed vigilanter laudibus insiste
bant iocundantes. Stabant enĩ in cãticis et laudib9 oẽs
sancti patres et angeli coram dño reuerenter/ alacriter/
et deuote/ ac tanq̃3 gloriosi iubilant continue. conspice
igitur eos et tu cũ letitia et eis cõgratulare/ ac disce deũ
venerari et laudare et sibi grãs agere: et sua bñficia reco
gnoscere: ac toto conatu ad illam gloriam tendere non
cesses vbi semper in conspectu dei tui cũ tam nobili mul
titudine in laudibus dei perseueres. Oratio.

Alme fili dei patris/ qui foribus clausis appa
ruisti discipulis in vnũ congregatis: obstrue
queso claustra sensuũ meoꝝ interioꝝ et exte
rioꝝ contra pericula tentationũ sancto timo
re reuerentie tue/ mortifica in eis oĩa mala cũ vinculo
tue charitatis delicate: et illumina eos cum lumine reli
gionis diuine: vt merear tua leta visiõe cõsolari: pacẽq3
pectoris in presenti et eternitatis in futuro te donante
valeã inuenire: vbi cum angelis ac omnibus sanctis et
electis tuis te laudare merear sine fine. Amen.

¶ Quomodo dñs appuit discipulis inclusis thoma presente. Capitulum. lxxviij.

Job.xx. Aduenientе autē octauo die resurrectiōis iterū apparuit dñs iesus discipulis suis:nam qr non malicia sȝ ignorantia thomas dubitauit noluit pi⁹ magister tā dilectū discipulū in infidelitate relinquere:sed ad fidē ei⁹ reformandā iterū dignat⁹ ē apparere:igit⁹ [cū] in predicto mōte syon [iterū essent discipuli intus: et thomas cū eis] pastor bonus et de pusillo grege sollicitus [venit ianuis clausis et stetit in medio eorū] vt possit videri ab oībus [et dixit illis pax vobis] stetit in medio ⁊ dixit.pax vobis:nūq̄ pōt esse pax in col
Pax collegij dum ꝑlatus in medio. legio nisi prelatus sit in medio:ita q̄ non plus ad vnam partē inclinet⁹ q̄ ad aliā.colūna nūq̄ sustinet edificiū si sit ad partē.ꝑpe parietē et nō in medio.oīa elementa preter terrā mouent⁹:qr nō sunt in medio.terra autē imobilis est/qr in centro est et in medio.sepe dñs pacē discipulis nunciat et cōmendat ac psuadet habere: qr sine pace īpossibile est deo placere:in eis enī qui pacē ⁊ concordiā diligūt habitat de⁹:qr factus est in pace locus ei⁹: pacē veniēs attulit/et hic abiēs pacē reliquit:qr tota pfectio xpiane vite et religiōis in pace et dilectione cōsistit:cum magna ergo diligētia debem⁹ eam inquirere et studiose obseruare.vñ Greg. nazāzen⁹. Pudeat ergo nos pacis mun⁹ deserere/quā nobis hinc discedens xp̄us reliquit. Pax et res et nomē dulce:quā et dei eē accepimus. Iuxt illud.pax dei.et eius esse deum iuxta illud.deus pacis:et
Phil.iiij. ipsam esse deū iuxta illud:ipse est pax nr̄a. Pax bonū cō
ij.cor.xiij. mendatū ab oībus ⁊ obseruatū a paucis:q̄ autē causa ē
Ephe.ij. fortassis ābitio dñij:aut facultatū/aut liuor/aut odium/aut cōtēptus/aut alidd hmōi ex his q̄ dei ignaros videmus incurrere [Deinde dicit thome] quasi respondens petitioni eius supposite [infer digitum tuū huc/et vide manus meas] nō q̄ in digito sit visus: sed quasi diceret. Tange hoc et experire: Unde videre in hoc loco ꝑ sentire et intelligere ponit⁹:qd̄ genus locutionis adeo vsitatū est vt per oēs sensus currere videat⁹:sicut cū dicim⁹ audi et vide q̄ modulate cantat. Olfac et vide q̄ suaue redolet. Palpa et vide q̄ lene sit. Gusta ⁊ vide q̄ dulce sit. Unde in exod.dicit⁹.Cūctus popul⁹ videbat voces.i.sentiebat.Uisus ergo propter sui certitudinē ꝑ oī sensu accipitur. Uñ ꝓm Aug. Noie visus generalit⁹ alij quattuor sensus cōsueuerūt noīari:imo etiam aliqñ pro intellectu accipit⁹:vt cum alicui dicit⁹ vides tu hoc.i.itelligis.Uel simpliciter dici pōt q̄ iesus ad verba thome respōdet: in quo etiā suā deitatē declarat inq̄tū absens corpaliter ei⁹ verba sciebat.Thomas enim duplici sensu scȝ visu et tactu certificari volens dixerat [nisi videro ī manib⁹ ei⁹ fixurā clauoꝝ:et mittā digitū meū in locū clauoꝝ/⁊ manū meā in lat⁹ ei⁹ nō credā] Iesus ꝟo q̄si respondens dicit ei [Infer digitū tuū huc] .s.in locū clauoꝝ [⁊ vide manus] pforatas/et clauoꝝ fixuras.Deinde subiungit [⁊ affer manū tuā et mitte in latus meū] lācea pforatū:et co
Uulneris in latere xp̄i magnitudo. gnosce me illū eundē esse qui pependit ī cruce. Magnum certe fuit vuln⁹ illud sacratissimi lateris/in quo non digitum:sed manū mittere debebat. Mystice ꝑ digitū significat⁹ discretio:per manū op⁹ nostrū monet: ergo digitū et manū in locū clauorū ⁊ lācee mitte:vt quicqd in nobis est discretiōis et opis in seruitiū xp̄i expēdam⁹. Deinde subdit [et noli esse incredulus] hoc est ad credendū tardus [sed fidelis] hoc est fide firm⁹:qr ī pctō īfidelitatis me iterū crucifigis/causam mee iterās passionis hoc dixit iesus:qr thomas dixerat discipulis resurrectionem xp̄i nunciātibus se aliter nō crediturū. Sicut ergo thomas pre ceteris dubitauit:ita ꝑ ceteris palpare et videre monet⁹. vbi Chry. Tu vero cū videris decredentē discipulū excogita dñatoris clementiā / qualiter etiā pro vna aīa ostēdit seipm̄ vulnera habentē/et accedit vt saluet vnū:nō enī ei statim apparet:sed post dies octo:vt in medio a discipulis admonitus accendat⁹ ad maius desideriū ⁊ fidelior fieret in futurum. Tunc thomas cicatrices dñi tetigit:et nō solum corde credēdo/sed etiam ore cōfitendo:qr vtrūq̄ ad salutē requirit⁹:exclamans dixit [Dñs meus:et deus meus] .s.tu es.dñs meus ꝓm humanitatem in qua me sanguine tuo redemisti et comparasti [et deus meus] ꝓm diuinitatē qua me creasti et de limo formasti:iam nihil dubito.certus sum:confirmo resurrectionē:predico immortalitatē:tu es dñs me⁹ et magister me⁹:ego seru⁹ tuus et fili⁹ ancille tue: tu es deniq̄ deus me⁹ q̄ me creasti:et pro me carnē suscepisti/ quam vt me redimeres morti te tradidisti.et vt me tecū resuscitares: nūc a morte resurrexisti:hec ē fides mea/ ita sentio ⁊ ita credo. O felix thoma q̄ felicē habuit licētiā manus tua: magna q̄ppe licētia et magna grā est mittere manū in latus illud dulcissimū/in latus illud saluberrimū:in latus inq̄ vñ ab ira saluamur:vñ a culpa sanamur:vñ ī grā generamur.vñ in glīa sublimamur. Ipse ergo thomas qui dr̄ didim⁹ ꝑpter dubiū cor in credēdo:qr didim⁹ grece gemin⁹ est latine.bene etiā dr̄ abyssus:qr altitudinē diuinitatis certa fide penetrauit: q̄tā autē remunerationē fides habebat manifestat⁹ cū subdit⁹ [dicit ei iesus] beatificando cōfessionē ipsi⁹ [qr vidisti me thoma] .i.qr expertus es etiā ꝑ tactū [īō credidisti.btī q̄ nō viderunt et crediderūt] ī hoc versiculo nō solū fides thome cōmendat⁹: sed etiā nr̄a sal⁹futura ꝑdicit⁹/ac si diceret dñs: tu q̄dem beatus es:quia enī me vidisti credidisti: sed et illi beati erunt qui nō videntes me corpore: credituri sunt mente.
vbi ꝓm Aug. Preteriti tp̄is vsus est verbis ꝑpter certitudinē:tanq̄ ille q̄ qd̄ erat futurum ī sua nouerat ꝑdestinatione iam factum:qr apd̄ ei⁹ ꝑntiam oīa futura ꝑterita sunt:sed aliud thomas vidit et palpauit corpe:⁊ aliud credidit corde:qr fides saltē q̄ ad actum non pōt esse de visis et apparētib⁹:nā fides est argumētum.i.ostēsio nō apparētiū arguere enī dicebāt antiqui ostendere:hoīem nāq̄ seu humanitatē vidit et tetigit:et deū seu deitatē q̄ in ꝑsenti videri nō pōt credidit.dicendo enī dñs meus: humanā naturā cui datū est toti⁹ creature dominium:dicendo vero deus meus diuinā q̄ oīa cōdidit ꝑfessus est: ⁊ vnum eundē deum ⁊ dñm.vñ Theo. Qui pri⁹ infidelis fuerat:post lateris tactū se optimū theologū ostēdit:nā duplicē naturā vnicāq̄ hypostasim xp̄i edisseruit. Nos ergo ꝯsolādo subiunxit [beati q̄ nō viderūt ⁊ crediderūt] vñ Greg. Letificat aūt valde qd̄ sequit⁹ [beati q̄ nō viderunt ⁊ crediderunt] ī qua sentētia nos spāliter signati sumus:qui eū quē carne nō vidim⁹ mente tenem⁹:si fidem nostrā operib⁹ sequimur:ille enī vere credit:qui exercet operando qd̄ credit.hec Greg. De his autē q̄ fidē nomine ten⁹ retinēt paulus dicit.cōfitent⁹ se nosse deum:factis
autē negāt.⁊ iacob⁹. Fides sine operib⁹ mortua est.cum ergo(vt dicit Chryso.)aliqs sic isto tp̄e dixerit: vtinam in tēporib⁹illis fuissem et vidissem xp̄m miracula faciētē:tunc excogitet.beati q̄ nō viderunt ⁊ crediderunt. potuit autē esse q̄ post ꝯfessionē qua dixit dñs me⁹ et deus me⁹:dñs iesus īsufflās dixerit. Accipite spm̄ sctm̄/quoꝝ remiseritis pctā.⁊c.licet hoc nō dicat euangelista :quia multa fecit iesus que nō sunt scripta in libro hoc. vñ ipse qui virtute suā non alligauit sacramentis/potuit sine signo sensibili dare spiritū sanctū:et cōferre ei potestatē ⁊ ordinem episcopalē. Nam credendū est q̄ eū sicut alios episcopū ordinauit. Attēde hic q̄ xp̄s thome apparuit qñ in errore fuit. In quo magna xp̄i pietas ostēdit⁹: qui ꝑpter vnū solū venit. vñ Chry. Cōsidera dñatoris clementiā qualiter etiā ꝑ vna aīa ostēdit seipsum vulnera habētē:et accedit vt saluet vnū. Hoc aūt de thome dubitatione dispēsatorie permissum est: vt euidentioribus argumētis resurrectio dñi ꝓbaret⁹:ideo enī dubitatū est ab illo ne dubitet⁹ a nobis. vñ ꝓm Greg. Nō casu sed diuine pietatis dispēsatione gestū est:vt ille elect⁹ discipul⁹ tunc deesset:qui audita resurrectione dubitaret:dubitās palparet:et palpās crederet: vt a nostris cordibus oēm dubitationem expelleret.et dū in magistro suo vulnera palparet carnis/in nobis vulnera sanaret infidelitatis: plus enī in nobis incredulitas thome q̄ alioꝝ credulitas ad fidem ꝓfuit:qr dū ille ad fidē palpando reducit⁹: mens nostra oīni dubitatione postposita in fide solidat⁹. et nō solū nostrā fidē roborauit:sed etiā hereticorū errorem dicentiū iesum verū corp⁹ nō habuisse exclusit. Uñ et leo papa. Suffecit thome ad fidem ꝓpriam vidisse qd̄ viderat:sed nobis operat⁹ est vt tāgeret qd̄ videbat. vñ Grego. De ipsius thome et alioꝝ etiā discipulorū dubitatione sic dicit:q̄ resurrectionē dominicā discipuli tarde crediderūt:nō tam illorū infirmitas q̄ nostra (vt ita dicam) firmitas fuit:ipsa namq̄ resurrectio illis dubitantibus per multa argumenta monstrata est:quā dum nos legentes agnoscimus:quid aliud q̄ de eorum dubi

Preteritū ꝑ futuro.

Situm.j. Jacob.ij.

Jo.vlti°.

Unū solū saluandū curauit dñs.

tatione solidamur: min⁹ enĩ mihi maria magdalena prestitit q̃ citius credidit q̃ thomas qui diu dubitauit: ille etenĩ vulnerũ cicatrices tetigit: et de nr̃o pectore dubie- (Vulnerũ xp̃i retentio.) tatis vuln⁹ amputauit. hec Greg. Dispẽsatiõis autẽ gr̃a nõ ex curandi impotentia dñs qui mortis regna destruxit signa mortis delere noluit: sed plr̃ibus de causis vestigia passionis. s. cicatrices vulnerũ in corpe licet incorruptibili reseruauit. Primo ad astruẽdã ꝛ pbandã resurrectionẽ ac reformãdã ꝛ corroborandã discipuloꝝ fidẽ de sua resurrectione dubiã: vt credãt q̃ ipe q̃ crucifixus fuit in eodem corpore numero resurrexit: in eo enĩ q̃ vulnera ostendebat manifestabat q̃ idem resurrexerat qui i (Lu. xxiiij.) cruce pependit. vñ Luc. Uidete manus meas et pedes meos: q2 ego ipse sum. Scd̃o ad cõmẽdãdam eius circa nos dilectionẽ: vt q̃ misericorditer sim⁹ adiuti ostensis sue mortis indicijs insinuet: nosq̃ ad dilectionem repen- (Apoca. j.) dendam magis puocet. vñ in Apoca. Qui dilexit nos et lauit nos a pctis nostris in sanguĩe suo. Tertio ad ostẽdendã nostrã redẽptionẽ: q2 illa vulnera fuerunt nr̃e re- (Esa. liij.) dẽptiõis signũ. vñ i Esaia. Ipse vulneratus est propter iniquitates nostras: ideoq̃ misericordias dñi cãtare nõ cessent: sed dicant qui redempti sunt a dño qm̃ bon⁹: qm̃ in seculũ mia eius. Quarto propter nostrã edificationẽ ꝛ instructionẽ: si enĩ in corpore xp̃i gl'oso etiã manebãt signa sue passiõis: et nos quasi compatiendo eadẽ vulnera continue in mente portare: et pro eis gr̃as agere debe- (Philip. ij.) mus. vnde Apl's. Hoc sentite in vobis: qđ ꝛ in xp̃o iesu. Quinto ppter nr̃i recordationẽ ꝛ memoriã apud se semper retinendã. Nequaq̃ enĩ nr̃i obliuiscit᷑ p quibus sic (Esa. xlix.) crudeliter plagatus dignoscit᷑. vñ i Esaia. Ego tui non obliuiscar / ecce in manibus meis descripsi te. Sexto propter dei patris recõciliationẽ / vt de⁹ pater ignoscat hu- (j. Joh. ij.) mano generi p quo filius sic voluit plagari. Uñ Apl's. Aduocatũ habem⁹ apud patrẽ iesum xp̃m iustũ: et ipse est ppiciatio p pctis nostrꝭ: nã patri p nobis supplicat obedientiã representãs ꝛ quale gen⁹ mortꝭ ptulerit semper ostendẽs qđ est quidã modus interueniendi p nobꝭ vñ Bern̄. Securũ accessum habes o hõ ad deum vbi habes filiũ ante patrẽ: matrẽ ante filiũ: filius ostendit pr̃i latus et vulnera: mater ostendit filio pectus et vbera: nec vlla poterit ibi esse repulsa: vbi tot charitatis occurrũt insignia. Septimo ad impioꝝ cõfusionẽ: vt ostẽsis eis i iudicio vulneribus: denũciet q̃ iuste dãnari debeant. vñ ƀm Augu. Conuincens eos de pctõ sue mortis dicet. Ecce hominẽ quẽ crucifixistis: videtis vulnera que inflixistis: agnoscitis latus qđ pupugistis: qm̃ per vos et propter vos apertum est nec intrare voluistis. Octauo ad electoꝝ exultationẽ dũ in deo suo insignia amoris preci- (Vulnerũ xp̃i iocunda visio beatis.) pui quem ad eos habuit videbũt. Nã ƀm Bedam. Magnum gaudium erit sanctis videre vulnera in carne xp̃i fulgida per que victor triumphauit de morte et saluauit electos: veniens ergo dñs ad iudiciũ in eadẽ forma omnib⁹ apparebit. s. iustis et iniustis: vt iusti videntes quãta et qualia p eis sustinuit: in eius amore amplius exardescãt: et in laude ac gr̃arũ actione pficiãt: iniusti ṽo deterius puniant᷑ / cõfundant᷑ / et pereãt: q̃tomagis tantis beneficijs ingrati extiterũt: et largiora bñficia dei indigni⁹ cõtempserũt. Nono vt triũphũ seu titulũ triũphalem et signum victorie sue omĩ carni ostendat / ꝛ in ppetuũ circũferat que eum victorẽ dyaboli per infinita secula demonstrent. ṽbi gr̃a. Miles pro totius gentis salute fortiter egit: et multis vulneribus perfossus est: hostem tñ interfecit: eiusq̃ spolia diripuit: et victoriã sue genti reportauit: ait illi medicus: vis sanari sine omni cicatrice: vel cum cicatricibus sine oĩ deformitate: puto q̃ in signum sue victorie: et p exẽplo animandi alios ad idem reseruaret sibi cicatrices: ille enim cicatrices sunt in xp̃o non in deformitatẽ: sed in magnã pulchritudinẽ. vñ dicit Chrys. q̃ cicatrices sunt i xp̃o super radio solis luci-diores. vñ etiã ƀm Aug. In illo regno appebũt i corporibus beatorũ martyꝝ cicatrices vulnerũ q̃ pro xp̃i nomine pertulerunt sicut stella in celo: sicut lapis p̃ciosus in annulo: sicut flos in stipite: et sicut rubeus color in rosa: non enim deformitas in eis / sed dignitas erit: ꝛ quidẽ q̃uis in corpore: nõ corporis / sed virtutis pulchritudo fulgebit: nec ideo tñ si martyrib⁹ aliqua amputata et ablata sunt mẽbra sine ipsis mẽbris erunt in resurrectione mortuorum: sed vbi membra vt p̃ciderent᷑ pcussa sunt vel secta ibi cicatrices: sed tñ eisdẽ mẽbris redditis non perditis apparebũt: conspice nunc dñm et considera solitã ipsi⁹ benignitatẽ / humilitatẽ / et amorẽ feruentẽ quõ videlicet monstrat thome et alijs discipulis vulnera vt tollat omnẽ obscuritatẽ de cordibus eoꝝ ad ipsoꝝ ꝛ nostrã vtilitatẽ. Stat igit᷑ cũ eis p aliquã morulã loquẽs de regno dei consolatoria: stant et ipsi cum eo in leticia magna: audientes illa ṽba excelsa: et aspicientes faciem eius plenã gaudio ac decore et gratia. Attẽde bene eos familiariter circũ circa stantes. Sta et tu reuerenter et verecunde sed gaudenter a longe tamen: si forte misericordia motus faciat te vocari licet immeritum. Tandẽ dicit eis q̃ in galileam vadant / et q̃ ibi eis apparebit sicut promiserit: et benedictione data discessit ab eis. Ipsi vero remanserunt vt prius de ipso famelici et sitibundi sed plurimum confortati.

Oratio.

Domine iesu xp̃e qui thome dubitanti loca clauoꝝ et lancee ostendisti: ꝛ eum per digiti ꝛ manus immissionem ab errore reuocasti: da mihi vt tuorum vulnerum et passionis semper habens memoriam digitum et manũ: hoc est q̃cq̃d discretionis et operis in me fuerit totum in seruitium tuũ mittam et expendã / et cum thoma confitear: quia tu es dñs meus qui me sanguine tuo comparasti: et de⁹ meus qui me creasti: vt quod de credentium salute futura ei predixisti in me merear experiri: et te largiente beatus apud te inueniri Amen.

¶ Quomodo domin⁹ apparuit septẽ discipulis ad mare tyberiadis. Capitulum. lxxix.

Postea facto interuallo temporis: manifestauit se iterũ iesus ad (Joh. xxj.) mare tyberiadis. i. se visibilem p̃buit ꝛ hoc etiã mõ d2 apparere qđ idem ẽ q̃ manifestari. Nã ƀm amb. illđ apparet: in cuius potestate est videri ꝛ nõ videri. Piscabantur simul septem discipuli nocte quadã vt cibum haberent. s. petr⁹ et nathanael: qui vt creditur frater philippi erat: et filij zebedei. s. iacobus et iohãnes ꝛ alij duo: quoꝝ noĩa nõ exprimunt᷑: q2 ƀm quosdã erãt minores: vel ƀm q̃sdam vident᷑ fuisse philippus et andreas. Et piscabãtur in naui aliena eis accommodata: vel locata seu alio modo licite accepta: q2 a principio sue ꝯuersionis reliq̃rant nauem et rhetia. Piscabant᷑ aũt licite: q2 (ƀm Aug.) nõ fuerũt phibiti ex arte sua licita et cõcessa victũ necessariũ querere: seruata (Piscari licuit apostolis.) sui apostolatus integritate: si quando vñ viuerent aliud nõ haberent. Propter qđ et paulus scene factoriã artẽ didicit: vt cũ necessitas vl' eccl'ie vtilitas occurreret: de (Scenefactoria pauli ars.) labore suo viueret. Et ƀm Greg. negociũ qđ ante cõuersionẽ sine pctõ extitit: hoc etiã post cõuersionem repetere culpa non fuit: qđ aũt ad pctm̃ implicat: ad hoc necesse est vt post cõuersionẽ anim⁹ nõ recurrat. Uñ post cõuersionẽ suã ad piscationẽ petrus redijt. Mattheus vero ad theoloneũ nõ resedit. Et p totã noctẽ illã hi septẽ discipuli inuanũ laborauerũt / ꝛ nihil de piscib⁹ ceperũt q2 diuinũ auxilium deerat cui⁹ carentia nox dici potest. Hoc ideo factũ est: vt captio sequẽs manifeste miraculosa appareret. [Mane aũt facto] per qđ intelligitur gl'ia resurrectionis: dñs iesus apparuit eis: stans i littore maris. Non apparuit supra aquam: sed in terra solida / ad ostendendũ q̃ ampli⁹ nõ erat cũ eis i fluctib⁹ vite corruptibilis: sed magis transierat ad statũ vite immortalis. [Nõ tñ cognouerãt discipl'i q̃ iesus esset] Scd̃m Chry. Nõ statim ostendit iesus seip̃m vt p miraculũ qđ facturus erat agnoscerent eũ. Attẽde hic q̃ acta sunt: q2 iocundissima sunt. Querebat ab eis quasi pisces emere volens si pulmẽtarium haberent. i. aliq̃d qđ decoqui et comedi posset. Pulmentariũ põt dici illđ qđ pani dulcorandũ adiungit᷑: et quo panis vt magis comestibilis sit condit᷑ Pulmentariũ autẽ hic vocat pisces ad edendũ dulces et delectabiles. vt dicit Chry. Interim humani⁹ loquitur: vt quid debẽs emere ab eis mystice a nobis pulmẽtum petit dñs vt reficiat᷑ quod est obedientia mãdatoꝝ dei: ad quã oẽs obligant᷑. vñ supra dixerat. Me⁹ cibus est: vt faciã voluntatẽ eius qui misit me: et [respõderunt ei non] credebant enĩ eum esse mercatorem pisces emere volentem. Cũ autẽ ad mandatũ eius misissent in dexte-

Piscatores septē.

ram nauigij rhete:impleuerunt illud [et nō valebant tra
here pre pisciū multitudine] qꝛ eni obedientes fuerunt
ex obediētia fructū ꝯsecuti sunt. Per septem piscatores
q̄ hic enumerant̄ vniuersitas predicatoꝝ eccl̄ie designa:
tur/q̄ sine xp̄i virtute nihil prendunt:⁊ nihil ꝓficere pos:
sunt:qꝛ sine instructione ei⁹ interiori frustra laborat lin:
gua predicatoris. Sꝫ mane qñ venit lux illuminās cor:
da ipoꝝ/xp̄o principaliter operante:capiunt copiosam
multitudinē pisciū:ꝑ quā signat̄ multitudo credentium
ꝑ p̄dicationē aploꝝ:et silr̄ multitudo penitentiū ꝑ p̄di:
catores alios ad bonū ꝯuersoꝝ: dr̄ qd̄ pisces fugiūt rhe
tia fetida et corrupta:nec libenter intrāt ea:et ꝓpter hoc
illi q̄ piscant̄ cū talib⁹ rhetib⁹ paucos vel nullos pisces
capiunt:sequunt̄ tñ rhetia odorifera ⁊ munda:⁊ ideo cū
talibus capiuntur melius. Rhete xp̄i est verbum dei: pi
sces sunt oēs pctōres:dextra spūalia:sinistra tēporalia.
Iste ergo q̄ predicat ꝓpter lucrū tēporale vel vanā glo
riā:piscat̄ ad sinistrā/⁊ rhetia fetida habet:⁊ ideo parū
ꝓficit:sed q̄ in doctrina et predicatione querit salutē au:
dientium:ille piscatur ad dexteram: et rhetia odorifera
habet:et ideo multum proficit.nec mirū: qꝛ vt dr̄ in pro:
uerbijs.vias q̄ a dextris sunt nouit dn̄s:peruerse autem
sunt q̄ a sinistris sunt. Iohannes itaqꝫ cōsiderato mira:
culo facto:qꝛ vidit impletū sicut predixerat: recognoscit
eū et dixit petro:quem pre alijs diligebat:et etiā qꝛ inter
alios prior erat [dn̄s est] cui.s.⁊ pisces obediunt:dn̄s em̄
est nomē potestatis:⁊ per potestatē in miraculo piscium
est hic manifestatus. Iohannes q̄ tanq̄ꝫ virgo ceteris pu

Iohis ꝑspicacitas

rior erat:et ꝑspicatior in cognoscēdo/citi⁹ alijs cogno:
uit xp̄m:qꝛ puritas mentis ⁊ corporis maxime disponit
hominē ad cognitionē diuinoꝝ.s̄m Bedam. Cognouit
prim⁹ dn̄m:siue miraculo isti⁹ piscationis:siue sono pre:
cognite vocis:siue prime reminiscens piscatiōis: vbi pe:
trus cantor:per petrū actiua et laboriosa vita:ꝑ iohānē
contēplatiua ⁊ quieta significat̄. Contemplatiua actiue
deū quem cōsiderat ostendit. Si in die in actione fuisti:
saltē in nocte dicat tibi contemplatiua dn̄s est:ne ita dis:
traharis operib⁹ ꝙ ip̄m aliqñ nō consideres. hec petrus
[Nunc petr⁹ audito qꝛ dn̄s est:tunica succinxit se] vt cū
maiore reuerētia accederet ad eū [erat eni nudus] .i. pa:
rum vestit⁹:vt aptior esset ad piscationis opus. vñ Be:
da dr̄ petr⁹ nud⁹ fuisse ad comparationem ceterorum ve:
stimentorum quib⁹ vti solebat. Sic nos solemus dicere
cum aliquem simplici vestimento videm⁹ indutum:qua:
re nudus incedis? Ubi ⁊ Theo. Precinxit aūt se litheo
amictu quem phenices ⁊ thirij piscatores circūuoluūt
sibi cū nudi sunt:siue etiam ceteris indumentis apponūt
[et] ex deuotione ac feruore dilectiōis [misit se in mare]
vt citius ad eum veniret:memor dn̄i quē feruenter dili:
gebat [alij vero discipuli] trahentes rhete piscium cum
matura festinatione [nauigio venerunt] qꝛ ita feruidi si:
cut petrus nō erant:petrus quidem moras nauis expe:
ctare non potuit:sed amoris immensitate cogente in ma
re se precipitauit vt velocius et magis festinus ad dn̄m
venire potuisset. Ubiqꝫ petrus feruentioris fidei et ma:

Petri et iohis ꝯditiones.

ioris dilectionis inuenitur.vbi Beda. Eodē aūt ardo:
re quo et multa alia fecerat:venit ad iesum.non tñ intel:
ligendū est petrū sup fluctus venisse:sꝫ aut natando aut
pedib⁹ proprijs:qꝛ erāt ꝓpe terrā:et s̄m Chry. Optime
ponit̄ hic conditio iohannis et petri:qꝛ iohānes ꝑspica
cior erat intellectu:petrus feruētior affectu. Propterea
iohannes quidem primus cognouit iesum. Petrus ve:
ro ꝑm⁹iuit ad eum. Mystice per mare significat̄ tribula
tio presentis seculi. Unñ illi qui desiderant ad xp̄m ꝑue:
nire mittūt se in mare:qꝛ nō refugiunt tribulationes hu:
ius mundi:scientes ꝙ ꝑ multas tribulationes opꝫ intra
re in regnum dei:et tñ inter tribulationes securus et ille:
sus xp̄i seruus euadit: sicut petrus illesus peruenit: per
nauigium vero significatur ecclesia. vñ alij discipuli ve:
niunt nauigio.i.ꝓtecti societate eccl̄ie:s̄m illud ps̄.pro:
tege eos in tabernaculo tuo. [Et cū descendissent in ter
ram inuenerunt prunas in littore positas] .i. ordinatas
ad calefaciendū [et piscem illis superpositum et panem]
iuxta positum. Ecce aliud miraculum:nam non ex mate
ria subiecta sicut al's multiplicauit panes: sed de nihilo
et nouo fecit virtute diuina carbones accensos/et piscē
et panem ad maiorem discipulorum in fide resurrectio:
nis christi confirmationem. De bethsaida ad vnā leucā

contra orientem est locus vbi stetit iesus in littore: cui⁹ Bethsaide locus
adhuc vestigia ibidem ostenduntur in lapide:et inde nō de locus
ad iactus lapidis medietatem locus vbi viderunt pru: vbi stetit
nas et piscem superpositum et panem:et iussit iesus affer dominus.
ri de piscibus quos prendiderunt nutu ipsius: ascendit
autem symon petrus et traxit rhete in terram plenū ma:
gnis piscibus.cliij. dicit Isydo.ꝙ omnia genera pisciū
ad istum numerum reducuntur:⁊ quia apostoli debebāt
esse piscatores omnium hominū: ideo tot et non plures
pisces piscati sunt:et cū tanti essent non est scissum rhete:
numerum et magnitudinem piscium exprimit ad decla:
rationem miraculi ex tāta captione eorum:et iterum ex
rhetis integritate:quia nō est scissum.et vocās dominus
discipulos ad prandendū et simul cū eis comedens ad
declarationē sue resurrectionis:et ad ostendendum non
esse fantasma quod factum est eis fecit conuiuiū et festū
magnū cū ipsis in littore maris: et nemo discumbentiū
audebat eū interrogare quis esset. non ꝓpter austerita:
tem et formidinem:sed propter reuerentie auctoritatem
et cognitionis certitudinem:scientes discreta cognitio:
ne quis domin⁹ est cui cum metu et reuerentia opꝫ inten:
dere:et ideo frustra fecissent de hoc questionem: qꝛ non
oportebat facere eam:vbi enim est veritas exhibita a ꝑ:
te/ibi nulla est opus interrogatione. Ubi Chry. Et nul
lus audebat eum interrogare:sed cum silentio et formi:
dine multa et reuerentia sedebant attendentes in eū. Nā
sciuerant quidē qm̄ dn̄s est:formam aūt alteratiorem vi
dētes et multa admiratione plenam/valde erant stupe:
facti. Uñ et Aug. Nemo audebat dubitare ꝙ ipse esset:
tanta enim erat euidentia veritatis qua illis iesus appa:
rebat:vt nullus eorum auderet non solum negare/sꝫ nec
dubitare:et ideo stultum esset interrogare. Et consuete
humilitatis sue more ministrans eis: accepit panem et
dedit eis/benedictum tamen et distribuendo fractum/⁊
piscem similiter:et comedit cum eis:nam eo modo diui:
debat eis et distribuebat sicut consueuerat ante passio:
nem ad declarandam suā resurrectionē. Stant igitur re
uerenter:multumqꝫ alacriter isti septem discipuli cū do
mino suo pariter comedentes cū eo. Aspiciunt deside ra:
bilē et iocundā faciem eius:et exultant in cordibus suis
Accipiunt de sacratissimis manib⁹ ei⁹ escas desiderabi:
les:et reficiuntur nō minus spiritualiter q̄ꝫ corporaliter
O quale est istud cōuiuium. Considera bene ꝑ singula:
et si potes pascaris cū eis in exultatiōe ⁊ leticia. In hoc
ꝯuiuio eccl̄ie spūali xp̄us preparat prunas charitatis q̄s
de celis portauit ad terras:qꝛ ignem venit mittere ī ter:
ram et vult vt accendatur. Itē preparat piscē superpo:
situm prunis:qui est ip̄e xp̄s: qui super prunas ponitur
quando ex incendio charitatis pro nobis in cruce īmo:
latur. Item preparat panem quo reficimur:qui est ⁊ ip̄e
nā ip̄e reficit nos ꝑ doctrinā/⁊ etiā dando corp⁹ suū no:
bis in cibum. Dedit etiā dn̄s discipulis piscem:qꝛ suam
passionē imitandā ostēdit:dedit et cū pisce panē:qꝛ post
tolerantiā passionis gaudia eterne societatis repromi:
sit. vñ Aug. Fecit dn̄s prandiū septē discipulis de pisce
asso et alijs quos ceperant:piscis assus xp̄s ē passus:ip̄e
est et panis qui de celo descendit:huic cōparatur eccl̄ia
ad participādā beatitudinē eternā: ꝓpter qd̄ dictū est:
afferte de piscibus quos apprehendistis nunc: vt oēs q̄
hanc spē gerimus per illum septenariū numerum disci:
pulorum per quem potest nr̄a vniuersitas intelligi figu
rata:tanto sacramento nos cōmunicare noscemus:⁊ ei:
dem beatitudini nos sociari.hec Aug. Ideo etiam vlti: Cōuiuiū
mum conuiuiū cū septem discipulis piscantibus voluit vltimum
celebrare:qꝛ illi post vniuersale iudicium cum dn̄o eter: domini.
num conuiuiū sunt celebraturi:qui septiformis spiritus
sancti gr̄a repleti fluctus presentis seculi diuino amore
calcant:⁊ in lucrandis aīabus inuigilāt. vñ Grego. Cur
cum septem discipulis vltimū conuiuiū celebrat: nisi ꝙ
eos tm̄mō qui septiformi gr̄a spū scti pleni sunt:futuros
secum in eterna refectione denūciat. Septem quoqꝫ die:
bus om̄e hoc tp̄s euoluit̄:et sepe septenario numero ꝑfe
ctio designat̄. Illi ergo vltimo cōuiuio de p̄sentia veri:
tatis epulant̄:q̄ nūc perfectiōis studio terrena transcen:
dūt quos huius mūdi amor nō ligat:q̄bus si vtcūqꝫ ꝑ tē
tamēta obstrepit:cepta tñ eoꝝ desideria nō retūdit. hec
Greg. Sicut ergo dominus in alia piscatione significa:
uit ecclesiam qualiter nūc est:sic in hoc loco qualiter in

fine seculi. s. in vltima resurrectione mortuorū futura sit
Mare. Mare eī pn̄s seculū significat: littus qd̄ est finis maris
finē seculi designat. vn̄ ibi iesus ascēdit in nauē: quia ad:
huc i fluctib⁹ vite corruptibilis cū discipulis erat. Hic
aūt in littore stabat: qꝛ iā ad statū vite īmortalis transie
rat. Ibi non in dexterā / nec in sinistrā: sed indifferenter
indt. Laxate rhetia vestra in capturā: vt intelligamus
bonos et malos / hic aūt ⌊ mittite inquit in dexterā naui:
gij rethe ⌋ vt significaret eos q̄ stabunt ad dexterā solos
bonos. Ibi numer⁹ pisciū nō exprimitur: qꝛ multiplicati
sunt sup numerū. Hic vero cert⁹ est numer⁹ scꝫ. cliij. qui
numer⁹ hꝫ quinquagenariū p quē designat iubileus: in
quo cūctus ppl's ab omni ope quiescebat: et insup habet
tria ꝓpt mysteriū trinitatis. Ideo aūt dictū est ꝙ erāt
magni ⌋ qꝛ oēs electi magni sūt in regno celorū lꝫ grad⁹
sint diuersi. Ibi rethe ꝓpter significāda scismata rūpe:
batur: hic vo non est scissum rhete: qm̄ in illa sūma pace
sanctorū nulla erūt scismata. Et ideo ad hoc cōmendā:
dum valet ꝙ iohānes ante hanc apparitionē tanq̄ finē
libri sui interposuit dicēs. Multa quidē et alia signa fe:
cit iesus in cōspectu discipulorū suorū q̄ nō sunt scripta
in libro hoc: qd̄ esset etiā secuture narratiōis quasi proe
miū. Attēde nihilomin⁹ q̄ sequunt: qꝛ pulcherrima sunt
et vtilia: iā cōpleto isto solēni cōuiuio ꝛ refectionis bn̄fi
cio oīb⁹ coiter exhibito ⌊ dicit dn̄s ⌋ specialiter ⌊ symoni
petro ⌋ volēs ei cōferre bn̄ficiū speciale ⌊ symō iohānis ⌋
scꝫ filius ⌊ diligis me plus his: ⌋ .i. plusq̄ isti me diligāt
q. d. qd michi dabis: quid mihi prestabis: qꝛ diligis me:
vbi Alchuin⁹ Mystice aūt simō obediēs. Johānes grā
dicit: merito ergo noīe vocat. i. obediēs grā dei: vt ostē:
datur ꝙ ardentiori illū charitate amplectit: non meriti
humani / sed diuini esse muneris interrogat dn̄s an se di
ligat: quē semp et vbiq̄ maiorē amoris affectionē erga
se ostēdere videbat ⌊ simō inquit iohānis diligis me pl⁹
his ⌋ qui tui amoris affectū plusq̄ hi circa me ostendis.
Dilectio pferenda. In quo apparet ꝙ ille qui eligit ad officiū prelationis
debet diligere deū pre ceteris: ꝛ ꝙ ceteris paribus meli:
or ꝛ perfectior debet preferri in prelatū: quia dn̄s require
bat preficiēdū: ān plus diligeret eū / et plus habet chari
tatis q̄ est vinculū perfectionis: nā in omni regimine ille
qui presidet et gubernat debet excellētior esse: et ad plu:
ra ac maiora et magis ardua tenetur platus q̄ quicūq̄
subdit⁹ qꝛ sicut se habet aīa ad corpus qd̄ regit: et ratio
ad vires inferiores: et pastor ad gregē et homo ad bru:
Eligend⁹ optimus. ta aīalia: sic se debet habere plat⁹ ad subditos. Et ideo
videt ꝙ ille qui aliquē eligit ad tale officiū tenet semp
eligere meliorē. non tn̄ intelligit melior litteratior / vel
astutior: sed ille qui oībus cōditionibus pēsatis melior
est ad tale officiū: ad honorē dei et ad vtilitatē ecclesie.
Aliter autē eligens vel promouens nō videtur iudiciū
diuinū euadere. Qꝫ autē fm̄ iura sufficit eligere bonū ꝛ
ydoneū: hoc est fm̄ iudiciū humanū per quod talis non
est puniendus. cū fm̄ Aug. aliqua permittūtur humano
iudicio incorrecta propter maiora mala vitanda que ta
men sunt diuino iudicio corrigenda. Nam aliquid suffi
cit fm̄ iudiciū humanū quod non sufficit fm̄ iudiciū di:
uinū. fm̄ iudiciū humanū sufficit illud de quo homo nō
potest accusari / nec electio eius improbari. Constat au:
tem difficile esse electiones fieri si possent ex hoc repro:
bari / ꝙ inuenitur alius melior q̄ ille qui est electus. Un
de sufficit fm̄ iudiciū humanū vt electio sit recta et eli:
Electio i. probāda. gatur ydoneus. Scd̄m vero iudiciū diuinū ꝛ cōscientiā
necessariū est eligere meliorē q̄tū ad honorē dei et vtili
tatē ecclesie: si vero aliqs minus bonū preeligat ꝛ aliqd
priuatū (puta affectio carnalis: spes beneficij ꝛ cōmodi
tēporalis) eū moueat: est fraudulēta electio ꝛ personaꝝ
acceptio et peccat. Sciens ergo dn̄s interrogat: sciebat
ei ꝙ nō solū diligeret eū / verū etiā plus oībus diligeret
sed innuit vt et corde credam⁹: et ore ꝯfiteamur nesciēs
autē petr⁹ quātū alij xp̄m diligebāt: nō est ausus respō:
dere plusq̄ alij: qꝛ cor alterius videre nō poterat sed cū
modestia locut⁹ est / ꝛ absolute respōdit ⌊ etiā ⌋ hoc est ita
⌊ dn̄e tu scis: qꝛ amo te ⌋ . q. d. teipm̄ testē inuoco: q̄ secreto
rū es cōscius qꝛ amo te: ꝛ tu qui interiora ꝯsideras scis
si pl⁹ alijs amem te qd̄ ego nescio: tu scis q̄tū diligo te /
Petri cauta mo: destia. et qꝛ integro corde te diligo: q̄tum vero alij te diligunt
nescio. Itē qꝛ expertus proprie fragilitatis in christi ne
gatione fuit: cautius de se respondit / nec vltra se efferre

in christi dilectione ausus fuit: sed q̄titatem sue dilectio
nis in iudicio xp̄i / qui secreta cordium intuet posuit. nec
audet inuocare ꝯsciam ꝓpriā in qua prius decept⁹ fuit:
sed dn̄i ꝯsciam inuocat dicēs ⌊ tu scis qꝛ amo te ⌋ ac si di
cat: tu nosti plusq̄ ego: humilitās se corā apostolis nō di
cit plus his: sꝫ simpliciter ⌊ amo te ⌋ instruēs nos ꝙ nō de
bemus nos alijs ꝓponere: sed alios nobis: qd̄ ergo de se
nouit. s. ꝙ diligeret dixit qd̄ nesciuit. s. vtrū plus alijs di
ligeret tacuit: docens nos ꝙ in dubijs suspēsam debem⁹
sentētiā tenere: et nō temere de occultꝭ diffinire ⌊ dicit ei
dn̄s ⌋ officiū pastorale sibi ꝯmittēs ⌊ pasce agnos meos ⌋
q. d. hoc mihi dabis: hec prestabis si amas me vt pascas
gregē meū. In hoc sciā ꝛ experiar ꝙ me amas si. s. gregē
meū pascis: exhibitio operis fit ꝓbatio dilectionis. dile
ctio eni dei ꝓbatur in dilectione ꝓximi / qui vero opus
pietatis proximo nō īpēdit minus deū diligit. vn̄ Aug.
Confitenti autē amorē suū oues suas cōmēdauit: tanq̄
non esset vbi ostēderet petr⁹ amorē suū in xp̄m: nisi esset
pastor fidelis sub principe oīm pastorū. Cūq̄ dn̄s secū:
do ab eo quesisset si ip̄m diligeret: et petr⁹ idē qd̄ supra
respōdisset. Itē subdit ⌊ pasce agnos meos ⌋ Cū vo dn̄s
tertio q̄reret si eū amaret ⌊ ꝯtristat⁹ est petr⁹ ⌋ eo ꝙ sepi⁹
esset interrogat⁹ ab eo: q̄ sciuerat qd̄ interrogabat ꝛ tur:
bat⁹ fuit / eo ꝙ sciebat eū scire etiā oīa futura ꝓpter qd̄
timuit ex tali replicatione / ne xp̄s vellet sibi p̄dicere ali:
quē casum suū futurū: sicut supra p̄dixit ei suā negatio:
nem futurā: et p̄do merito timuit et turbatus fuit. vnde
fm̄ Chry. Rursus formidat ne forte estimās se diligere
si nō diligat corripiat / sicut et prius correpti⁹ est multū
se estimans forte. vn̄ ad ip̄m xp̄m refugit et dicit ei / dn̄e
tu oīa scis ꝛ ieffabilia cordis ꝛ p̄ntia ꝛ futura: ꝛ de vltio
cordis ꝓtulit amātis vocē dicēs ⌊ tu scis qꝛ amo te ⌋ . q. d
tu scis oīa et p̄ntia et futura. Ideo tu scis ꝙ nūc te dili:
go: sed qd sit mihi futurū ego nescio / tu scis. Deide post Confessio petri.
tertiā petri responsionē dn̄s adiecit ⌊ pasce oues meas ⌋
Interrogauit aūt eū ter. nō ignorās quo aīo confiteret
xp̄i amorē: sed vt trina cōfessio amoris deleret trinā ne:
gationē timoris: ter negauit timor: ter ꝯfessus est amor.
vn̄ Aug. Reddit negationi trine trina cōfessio: ne min⁹
amori lingua seruiat q̄ timori / ꝛ plus vocis elicuisse vi:
deat mors imminēs q̄ vita presens. et fm̄ Ambro. inter
rogauit nō vt disceret / sed vt doceret quē eleuandus in
celū amoris sui velut vicariū relinquebat: non vult dn̄s
suos agnos vel oues cōmittere: nisi illi qui eum diligit:
quos ipse tn̄ dilexit vt ꝓ eis mori dignaret: et ideo pri⁹
ecclesie pastorē interrogat an se diligat: et sic postea ad
pascendū suos agnos et oues ei cōmittit: sicut eni fuit ti
moris indiciū negare pastorē: sic est amoris officiū pa:
scere dominicū gregē. vnde Chry. Si diligis me inquit
presiste fratribus: et feruentē amorē quem per omnia de
mōstrasti nunc ostende: et animā quā dixisti positurā te
esse pro me hanc ꝓ ouibus da meis / ostendens quāti ap:
preciatur p̄sistentia propriarū ouiū: et quoniā hoc maxi
me eius qui in ipsum est amoris signū. vn̄ et Grego. Si
ergo signū dilectionis est cura pastoris: quicunq̄ virtu
tibus pollens gregē dei negligit pascere summū past o:
rem couincitur non amare. vnde et Aug. Quid est aliud
diligis me pasce oues meas: q̄ si diceret. Si me diligis /
non te pascere cogita: sed oues meas / et sicut meas pa:
sce non sicut tuas: gloriam meam in eis quere non tuā /
damnū meum non tuum: lucra mea non tua. vnde Ber:
nar. Non ociose totiens repetitum est petre amas me in
commissione ouium. Et ego quidem id significatū pro:
inde puto ac si illi dixisset iesus: nisi testimoniū tibi per:
hibente ꝯscientia: ꝙ me ames et valde perfecteq̄ ames /
hoc est plusq̄ tua. plusq̄ tuos: plusq̄ etiam te: vt trine re
petitionis mee numerus impleatur / nequaq̄ suscipias
curam hanc: nec te intromittas de ouibus meis: pro qui
bus vtiq̄ sanguis meus effusus est: terribilis sermo / et
possit etiam impauida quorūuis tyrannorū corda con:
cutere. Propterea attendite vobis quicunq̄ opus mi: Prelato: rū piculū.
nisterij huius sortiti estis: attendite inq̄ vobis: ꝛ precio
so deposito quod vobis creditum est. hec Berū. Uide
quomodo dn̄s christus cōmittendo petro pastorale offi
cium ipsum ter examinat de dilectiōe quia: pastores ec: Petri ex: aminatio.
clesie debent deum ac etiam proximū pre ceteris homi:
nibus diligere: non ergo debet quis eligi in prelatū: nisi
habitis certis signis et argumentis de dilectione eius /

erga deũ et ꝓximũ. vñ Bern. An non incongrue de dile
ctione requiritur qui pascendo gregi ꝑponitur. Ille enĩ
preesse debet alijs qui vino charitatis inebriatus exestu
at: immemor sui vt non querat que sua sunt: sed magis que
iesu christi. Attende etiam ꝙ dñs pastorale officiũ iniũ:
git trina examinatione premissa: et ideo qui ad hoc offi:
ciũ assumitur prius examinari debet diligenter. Primo
autem et secundo agnos imperfectos quodã lacte vescẽ
dos: et tertio oues perfectiores solido cibo alendos pe:
tro cõmisit qꝛ nõ solum pastorẽ sed ⁊ pastorũ pastorẽ eũ
constituit: sunt enim in ecclesia tria genera seu tres gra:
dus hoĩm fideliũ: qui sicut agni et oues in ecclesia sunt
pascendi: scz incipientes et proficiẽtes/qui quasi adhuc
imperfecti noĩe agnoꝝ: et perfecti qui noĩe ouiũ possũt
intelligi: ⁊ bis dictũ est: pasce agnos meos: sed semel pa:
sce oues meas: qꝛ infirmi et adhuc tenelli in fide amplio
ri pastorali cura et sollicitudine indigẽt q̃ fortiores et
grãdiusculi qui se regere valẽt: nec tanta cura egent: pa:
scit igitur petrus agnos: pascit oues: pascit filios: pascit
et matres: quia regit et subditos et prelatos: oĩm igitur
pastor est: qꝛ preter agnos et oues in ecclesia nihil est: ni
hil inq̃ quod suis pastoribꝰ cõmiserit. Sed cũ iohãnes
a dño magis esset dilectus quare non est alijs apostolis
prelatus. sed petrus? Quia erat adolescens/⁊ si esset pre
latus illi scãdalizarent̃ forte in eo: sed nõ ita in petro: qꝛ
senex. Itẽ ne videret̃ amicos carnales exaltare/et eos
alijs preferre. Utinã ecclesia imitaretur hoc exemplũ ⁊
non faceret in multis contrariũ. Cõsidera hic solitã do
mini charitatẽ et benignitatẽ. Aperte enĩ vides quomõ
diligẽter et affectuose imprimit reiterat et recõmendat
petro aĩas nostras. Ter enĩ interrogans eum de amore
Ter subiũxit pasce. Nõ dicit ei tonde: munge: macta/et
mãduca: sed dicit̃ tribus vicibus pasce/scz pane doctri:
ne/et sancte predicationis verbo/vite et honeste cõuer:
sationis exẽplo/⁊ tẽporalis sustẽtationis subsidio. Ter
ergo dictũ est pasce: ad significandũ ꝙ habens curã ani
marũ debet subditos pascere pastu triplici. s. vbi dei/et
boni exẽpli: et ꝓut potest tẽporalis subsidij. Sed istud
qꝺ dicitur ter pasce quidã mali mutãt in tonde: munge
et occide. qꝛ multi hodie subditos exactionibꝰ tẽpora:
liũ opprimũt: malis suasionibus et exẽplis corrumpũt
et occidũt sed de triplici pastu predicto parum cogitãt
vel curant. Deinde postq̃ petrꝰ dñm se amare ter respõ:
dit et per hoc amoris sui puilegiũ cõfirmauit/mortẽ su
am ei dñs nunciãs suũ martyriũ sibi ꝑdixit: in qua mor
te quãtum petrus eũ dilexerit demõstrauit aperte: quia
prelati ecclesie tantã debent charitatẽ habere: vt parati
sint se morti pro grege exponere. Unde ait xp̃s loquẽs
petro parabolice [Cũ esses iunior] non tam etate q̃ sen:
sus et virtutis imbecillitate qua negasti me [cingebas
te] et ad libitũ tuum properabas [⁊ ambulabas vbi] ꝟm
appetitum [volebas: cum autẽ senueris] non tam etate:
q̃ sensus et virtutis stabilitate: sicut iam tua demõstra
sti confessione [extendes manus tuas] scz ad crucẽ hoc
est crucifigeris vbi prõptitudo eius ad martyriũ tolerã
dũ designatur: et genus mortis [et alius] scilicet tortor
[te cinget] ⁊ ligabit vinculis/fuit enim ligatus chordis
et sic in cruce positus: nõ clauis affixus vt viueret diuti
us: et lõgior esset ipsius cruciatus [⁊ ducet te] .i. viriliter
trahet [quo non vis] ire naturaliter ꝟm appetitũ sensiti:
uum: scilicet ad mortẽ quam refugit sensualitas et volũ
tas naturalis: volũtate tamẽ deliberata et electiua qua
cupiebat esse cum christo in vita eterna / et ꝟm appetitũ
intellectiuũ etiã senex voluit ad mortẽ duci et crucifigi
sequens magistrũ suum qui ait: non mea/ sed tua volun:
tas fiat. Sed si fieri posset vitã eternã preter mortis mo
lestiam concupisceret. Est enĩ in homine duplex appeti:
tus: scilicet sensitiuus et intellectiuus/et vterq̃ aliquan
do et large loquendo volũtas nominatur. quia solus ap
petitus intellectiuus proprie volũtas dicitur. Licet er:
go appetitus intellectiuꝰ in petro esset prõptus ad mar:
tyriũ: tamen appetitus sensitiuus refugiebat: quia mors
est vltimũ terribiliũ. Et eodem modo in christo fuit: vt
visum est supra vbi ad patrẽ orauit. Nam inter animã ⁊
corpus est adeo naturalis amor: ꝙ nunq̃ vellet anima a
corpore separari: nec econuerso et ideo dicit [quo tu non
vis] .s. ꝟm nature instictũ qui sic est naturalis: vt nec ipa
senectus eum petro auferre potuerit: sed desideriũ gra:
tie hoc immittit. vñ dicit apl̃us. Cupio dissolui. ⁊c. vnde
Chry. dicit ergo quo nõ vis ꝓpter naturalẽ cõpassionẽ
aĩe que inuita separat̃ a corpe: deo hoc vtiliter dispẽsan
te: vt nõ multi sibi mortẽ inferãt violentã. hec Chry. sed
ꝟm Aug. quãtacũq̃ sit molestia carnis debet eã vincere
vis amoris quo amat̃ xp̃s: q etiã mori voluit pro nobis
qꝛ si nulla esset vel parua mortis molestia: non esset tam
magna martyrij gl̃ia. vñ Grego. Neq̃ enĩ si plenissime
petrꝰ nollet ꝓ xp̃o pati potuisset: sed martyriũ qꝺ ꝑ in:
firmitatẽ carnis noluit: ꝑ virtutẽ sp̃us amauit. Qui dũ
ꝑ carnẽ ad penas ire trepidat/ꝑ spm̃ ad gloriã exultat.
Actũq̃ est vt cruciatũ martyrij nolendo voluisset. Sic
nos quoq̃ cũ gaudiũ querimꝰ salutis: amarũ poculũ su
mimꝰ purgatiõis. Amaritudo quidẽ in poculo displicet
sed restituenda ꝑ amaritudinẽ salus placet. Cũ ergo co
gnouit dñs ꝙ diligeret̃ a petro ꝑdixit ei fructũ dilectio:
nis. s. coronã martyrij quo oues pascere et ecclesiã mul:
tiplicare: et se caput sequi deberet. vñ glo. Passurũ ꝑdi
cit qui negaturũ ꝑdixerat: hoc iam poterit. s. pati ꝓ xp̃o
ratiõe firmatus qꝺ imature pollicebat̃ infirmus. Iam
nõ metuit huius vite interitũ: qꝛ resurgẽte dño vite alte
rius ꝑcessit exemplũ. vñ et chry. Et nimirũ hoc volebat
et cupiebat: iccirco ei manifestũ hoc fecit: quia enĩ dixit
aĩam meã ponã ꝓ te: et si oportuerit me mori tecũ nõ te
negabo. dedit ei qꝺ desiderabat. Quia enĩ petrꝰ semꝑ vo
lebat esse in eis que pro eo erãt periculis cũ fide ait. ita
enĩ tuũ implebo desideriũ / vt que nõ passus es iuuenis
existens hoc te oporteat pati senẽ factũ. hec Chry. Hoc
aũt qꝺ ait: alius te cinget et ducet te debet ꝑcedere hoc
qꝺ dicit extẽdes manꝰ tuas nã in alteriꝰ cinctione exp̃:
mitur ĩpositio vinculoꝝ a ꝑsecutore. vñ Aug. Extẽdes
inq̃t manꝰ tuas hoc est crucifigeris: ad hoc autẽ vt veni
as/aliꝰ te cĩget et ducet nõ quo vis/sed quo nõ vis. Pri
us dixit ꝙ fieret: et deinde quõ fieret/nõ enĩ crucifixus:
sed crucifigẽdus quo nollet est ductus. hec Aug. Et be:
ne cũ senueris. Nã post tẽpus quo verba ista dicta sunt
vsq̃ ad tẽpus mortis petri fluxerunt vere triginta septẽ
anni. Unde patet ꝙ satis senex erat. In hoc autẽ ꝙ petrꝰ
cũ senuisset ⁊ ꝓpe terminũ vite iam esset passus est mole
stiã crucis. mystice significatũ est ꝙ post peccati remis:
sionẽ toto tẽpore vite sue debet homo pro pctõ suo dole
re: et vsq̃ ad terminũ vite miseriã sustinere. Unde glo.
etiã remissis pctĩs tolerat homo miseriã: in quã tamen
ex pctõ venit. ꝓductior est pena q̃ culpa/ne parua vide
retur culpa si cũ illa finiretur ⁊ pena. In petro typus est
seculariũ ⁊ religiosoꝝ: secularis enĩ quo vult vadit dñs
sue volũtatis: sed religiosus superioris ligamĩe cinctus
grauitate religionis senior ⁊ professione maturior: prece
pto maioris frequẽter ducitur quo nõ vult nisi propter
obedientie fructum [hoc autẽ dixit] iesus petro [signifi:
cans] quia esset crucifigẽdus: ⁊ hac morte deũ clarifica
turus: martyriũ enim petri fuit ordinatũ ad gloriã dei:
quia sicut ne cingeretur vinculis cũ domino christũ ob:
scurauit in cordibus audientiũ negatione: ita extenden:
do manus in simili cruce sicut christus: glorificauit chri
stum per exemplũ constantie in veritatis confessione: in
auribus crucifigentiũ tortoꝝ. Quamuis enim christus
non clarificetur in se a malis ⁊ infidelibus: tamen clari:
ficatur quotidie per exemplũ patientie a sanctis et bo:
nis fidelibus/ mors ergo sanctorũ est ad gloriã christi/
quia ex hoc ostenditur magnitudo dñi ꝙ pro eius veri:
tate et fide sancti expõnunt se morti. Cum enĩ vis amo:
ris graues vincat molestias mortis: profecto martyres
morte sua deũ clarificant/ostendentes ea quantũ colen
dus et amandus sit. Et nota ꝙ xp̃us in directũ crucifi:
xus est petrus ob reuerentiã domini in contrariũ. s. de:
orsum/ sed andreas in transuersum. [Et cum hoc dixis:
set] iesus petro nuncians ei mortẽ et passionẽ/ ne dura ⁊
intolerabilis petro videretur passio hanc suo exẽplo pi:
us magister lenire curauit: et ad genus mortis exemplo
sui eum inuitans [dixit sequere me] id est imitare me/se:
qui enim dñm imitari est ac si diceret: tanto tolerabilius
crucis passionẽ sustinebis: quanto in eius sufferẽtia mea
te sequi vestigia recordaberis/vt sicut ego pro tua salu:
te crucis patibulum sustinere non distuli: ita quoq̃ tu
pro confessione nominis mei / te pati debere memento:
quia eo gloriosiorem palmam martyrij cõsequeris: quo
ad hanc promerendam arctius magistri iter sequeris.

[Margin: Examinari debet ad prelaturam sumendus. — Iohãnes plus dilectus cur non prelatus. — Pascere nõ tõdere iubetur. — Alligatꝰ petrus cruci. — Appetitꝰ hominis duplex. — Phil. i. — Aiam suã ponere ꝓ xp̃o datũ est petro. — Triginta septẽ ãnis superuixit petrus. — Miseriã patit̃ etiã cui pctã remissa sunt — Martyres deum clarificãt.]

Quia enĩ petrus prius singulariter ad hanc se exhibue-
rat sequelā dicens: quare non possum te sequi aiam meā
pro te ponam: ideo singulariter ab eo exigit dñs promis
sum dicens. ⌊ Sequere me ⌋ .s. in genere mortis. Si me in
quit diligis sequere me: veni post me/ et sicut ego pro te/
ita ꝛ tu moriaris pro me sicut ego: tu in crucē ascende: tu
eandē quā ego mortē patere. Unde non dixit ei soli: sed
signāter pre alijs: quia ipse pre oībus debebat animā ꝓ
grege ponere et ouibus. Hoc autē dicendo dñs surrexit
et a loco ꝯuiuij abire cepit. Et sic per illā sequelā corpo
ralem idem significabat quod prius petro per verba ex
presserat: sicut enĩ in veteri testamēto prophete significa
bāt aliqua verbis et aliqua factis/ similiter xp̄s faciens
postꝗ̄ verbo predixerat petro suū martyriū incepit ire:

De morte iohannis interrogatio.

et tūc dixit ei sequere me. s. in hoc q̄d predixi tibi. ⌊ Con-
uersus petrus ⌋ retrahēdo oculos ab aspectu dñi ⌊ vidit
iohannē quē diligebat iesus etiā sequentē ⌋ quia sicut et
petrus ceperat ire post christum et volens certificari de
morte iohannis ex amore quo eum diligebat de eo dñm
q̄siuit dicens ⌊ Hic autē quid ⌋ .s. patietur. q. d. ecce ego se
quor te in passione: hic autē quem vt me diligo. nunquid
morietur sicut et ego? Postꝗ̄ petrus audierat se cruci-
figendū: voluit etiā agnoscere fratris exitū? Diligebat
enĩ petrus iohānē speciali dilectione: et ideo volebat eū
in martyrio sociū habere. vñ dicit Chry. ꝙ valde dilige

Petr⁹ iohannē diligebat.

bat petrus iohannē: et audiēs tā magni amoris indicia
a dño ꝙ videlicet simili genere mortis secutur⁹ esset do-
minū quo dñs precesserat petrū: cupiebat tam magnoꝝ
munerū habere sociū. De hoc autē q̄d petrus interroga
uit etiā iohānes interrogasset: sed non audebat. Dilige-
bat aūt (vt hic dicit) iesus iohannē: nō quidē singularit
solum: sed pre ceteris familiarius: et specialia signa dile-
ctionis ei ostendēdo pre ceteris ꝛ hoc signū inter cetera
vt per pacē exiret de vita: nō per certamē passionis. Di-
ligebat primo quippe propter mundiciā puritatis: quia
virgo est electus a deo et virgo permāsit. Secundo pro
pter si[..]limitatē sue sapientie: quia ceteris altius archa
na diuinitatis vidit. Tertio propter feruorē sui affectus
ad christum qui diligentes se diligit: et respondens ie-
sus petro dicens. ⌊ Sic eum volo manere ⌋ .i. expectare. s.
absqꝫ passione martyrij ⌊ donec ⌋ ecclesia sua pace firma-
ta ⌊ veniā ⌋ .s. ad deum vocandū: et per placidā mortē de
hoc mūdo ad gloriā celestē assumendū. q. d. nolo eū mo-
ri per martyriū et me sequi per viam passionis: sed ma-
gis volo eum occupari i quiete contēplationis ⌊ donec ⌋
me vocante de hac vita in aliā transferatur suauiter ꝛ io

Mors iohannis.

cunde. Habetur enĩ in legenda eius: ꝙ christus apparu-
it sibi circa finem vite sue cū discipulis suis/ vocans eū
ad gloriā: et ad epulandū cū illis ⌊ quid ad te ⌋ .s. inuesti-
gare de ipso quia ad petrū nō pertinebat scire quod de-
us ordinabat in futurū de iohanne: sed tantū pertinebat
ad ipsum verbo christi prompte et humiliter obedire.
Ideo sequitur tu me sequere. s. crucis passiōe. vñ Chry.
Sic eū volo manere inquit: quid ad te: per hoc erudiēs
nos non anxiari neqꝫ multū inuestigare/ neqꝫ vltra ea q̄
placent ei querere/ et nihil vltra ꝗ̄ oportet circunscruta
ri. Hoc autē faciebat ab intēperanea cōpassione que ad
se inuicē erat diuidens eos. Quia enĩ debebāt orbis ter-
rarū procurationē accipere: non oportebat eos ad sein-
uicem de reliquo esse complexos: profecto enim magnū
huic orbi terrarū factum esset damnū. Propterea ait:
opus cōmissum est tibi/ id attende et perfice/ et exerce/ ꝛ
certa. Nūc vero si voluero manere hic ⌊ quid ad te. ⌋ Tu
ea que tuiipsius sunt attende/ et de his sollicitus sis. hec
Chry. ⌊ Exiuit ergo sermo iste inter fratres ⌋ .i. discipu
los qui erāt vniti fraterna charitate: et diuulgatū est in
publicū per narrationē vnius ad alterū ⌊ ꝙ discipulus il
le non moritur. ⌋ Hunc intellectū conceperūt ex verbis
christi: et in isto intellectu sermo ille recitabatur ꝙ iohā-
nes nō esset moriturus: sed donec christus ad iudiciū ve
niret victurus. Sed nō erat hoc magnū donū si datum

Iohānes mortuus est.

esset discipulo. cū melius sit dissolui et esse cū xp̄o. Ille
tamen intellectus fuit erroneus. Quia iohannes ꝑm ve-
ritatē est mortuus. Et ideo statim excluditur cū subdi-
tur. ⌊ Et non dixit iesus non moritur ⌋ qꝛ sententia mor-
tis in omēs in originali peccato natos prolata est ⌊ Sed
dixit sic eum volo manere ⌊ a dolore persecutionis alie-
num ⌊ donec veniā ⌋ vocando eū in morte per resolutionē
naturalē ad celū ⌊ quid ad te ⌋ hoc remissiue legendū est:
quia non querit sed solū recitat hoc q̄d ante dixit: habe
bat autē iohannes nonagintanouē annos cū moreretur
et sexagitaocto annis predicauit. ⌊ Hic ē discipul⁹ ille ⌋
s. iohannes de quo saluator iam locutus est ⌊ qui testimo
niū perhibet de his ⌋ que vidit et audiuit: propter quod
eius testimoniū est efficax et verū ⌊ et scripsit hec ⌋ tanꝗ̄
testis verax testimoniū perhibens de eis. Modus erat

Hystorie scribende mos.

antiquoꝝ ꝙ illi scriberēt hystoriā qui vidissent: propter
quod dicitur hystoria ab hystorin quod est videre: quia
qui videt q̄d fit potest inde hystoriā cōtexere: et ideo io-
hānes qui verba xp̄i audiuit et facta eius vidit: conueni
entissime scribere potuit. Omissa autē omni cōparatio-
ne iter duos istos discipulos de dilectione potest ad mi
steriū referri/ et mystice accipi: nā per hos duos duplex
significatur vita. s. actiua et contēplatiua: per petrū eni
cui dictū est sequere me: labor exprimitur vite actiue ad
quā pertinet necessitatib⁹ ꝓximorū insudare: ac ꝓ veri-
tate et iustitia si necesse fuerit vsqꝫ ad mortē certare: per
iohannē vero suauitas designatur vite contēplatiue ad
quā pertinet oībus alijs omissis soli deo inherere: de quo
bene dictū est ⌊ sic eum volo manere donec veniā ⌋ id est
eos quos gustu mee contēplationis inebriauero semper
proficere volo quousqꝫ me in die iudicij cū eterna remu-
neratione apparēte de fide transeāt ad speciē: et de imp
fecta vite huius contēplatione ad perfectā glorie contē
platione. Utriusqꝫ autē vite finis et obiectū est deus/ ꝓ
quo exercetur hec et illa: sed vita actiua plus diligit ꝗ̄
contēplatiua/ quia magis sentit angustias presentis vi
te: et estuantius desiderat ab eis liberari et ad deum ire.
Contemplatiuā vero vitā deus plus diligit: quia eam
magis conseruat: non enĩ simul finitur cum vita corpo-
ris sicut vita actiua. et ideo in ps. dicit. Diligit dñs por
tas syon super oīa tabernacula iacob. vnde dicit dñs de
vita contēplatiua: sic eū volo manere. i. expectare: donec
veniā/ vel in fine mundi vel in morte contēplatiua: sed
vite actiue dicit tu me sequere: quia contēplatiua hic in-
choata nō perficitur: sed incohata manet ꝛ expectat do
nec veniat xp̄s perficiendo cū venerit: sed actiua vita ꝑ
fecta ꝛ informata eius passionis exemplo/ interim sequi
tur xp̄m patiēdo pro eo: potuisti itaqꝫ attendere ꝗ̄ mul-
ta ꝛ q̄ magnifica dicta et facta sūt in hac apparitione: ꝛ
hanc apparitionē vocat iohānes tertiā. s. a numero die-
rū: sed nō a numero apparitionū. Prima apparitio fu-
it in prima die qua surrexit: qua pluries se manifestauit.
Secūda post dies octo: quādo thomas vidit ꝛ credidit
Tertia hac die quādo de piscibus prādiū fecit: sed post
quot dies ab octaua resurrectionis id fecerat euāgelista
nō determinat: vel potest referri ad vices: quia non legi-
tur ꝙ multis vel pluribus discipulis simul apparuerit:
nisi primo thoma absente/ et secūdo eo presente: ꝛ tertio
hic ad mare. Unde signāter ī plurali dicit discipulis su-
is. Et deinceps apparuit vsqꝫ ad diē ascensionis quoti-
ens voluit: q̄uis non omnia scripta sunt. Tandē dñs be
nedictione data discipulis disparuit ab eis. Oratio.

Domine iesu christe presta mihi misero vt pul-
mentariū tibi adhibeam mādatis tuis obediē
do: tu enim nostra obedientia quodāmodo re
ficeris: quia in ea ꝗ̄ plurimū delectaris. Fac
quoqꝫ me indignū tui conuiuij participē: vt te pisce asso
et pro nobis passo reficiar pro te patiendo et te pane ve-
ro satier: nunc in tua doctrina et tui corporis sacramen-
to: et tandem in eterne societatis gaudio: da etiam mihi
domine vt cū petro merear te diligere/ ꝓ te mala perfe-
rendo et cum iohanne a te diligi inherendo: ꝛ in hoc sem
per proficere/ et vsqꝫ in finem perseuerare. Amen.

¶ Quō dñs apparuit. xj. discipulis in galilea et etiam quingentis fratribus. Capitulū. lxxx.

Matthei xxviij.

Post hec vndeci discipuli
abierūt in galileā ꝑm mandatū chri-
sti et angeli in montē et locū vbi prin
cipaliter ꝯstitutū erat eis: vbi dñs or
dinauerat se visibilē prebere illis. vñ
Beda. Nā pergens dñs ad passionē
ait discipulis: postꝗ̄ resurrexero p̄ce
dā vos in galileā. Angelus quoqꝫ mulieribus ait: qꝛ p̄ce
det vos in galileā. Quapropt iussioni magistri obedien

tis discipulorū obsequitur. Quis enī supradicta appa-
ritio ad mare tyberiadis fuerit in galilea vbi est idē ma
re: non tamen illa principaliter intendebat cū ibi pauci
scz septē tm̄ essent discipuli: sed potius ista in qua simul

Appritio pricipalis in galilea et que galilea.

oēs erāt cōgregati. Et sciendū q̄ ppe montē oliueti ex
parte boreali ad vnū miliare est mons q̄ appellatur ga-
lilea: et dicūt quidā q̄ ille est mons p̄dictus ad quē disci
puli vndecim abierūt: nō q2 mons sit in galilea. cū sit in
iudea: sed quia mons iste appellatur galylea. Alij (quod
magis videtur) dicunt hoc fuisse in mōte thabor: in quo
dn̄s trāsfiguratus fuit: qui vere in galilea consistit. Ibi
enim paucis. s. tribus discipulis ostēderat gloriā sue fu-
ture resurrectionis: et ideo ibi resurrectionē suā comple
tā manifestauit oib⁹ suis discipulis. Vn̄ pbabiliter cre-
ditur q̄ ibi etiā fuerūt quingenti fratres preter p̄dictos
vndecim discipulos: z q̄ illa fuit manifestatio de qua ad

i. Cor. xv.

Corin. scribit apl'us dicēs. Deinde visus est plusq̄ quin
gētis fratribus simul: hic tn̄ nō exprimūtur nisi vndecī
apl'i quia erāt pricipales discipuli xp̄i. vnde Euse. Duo
eni euāgeliste. s. lucas et iohannes solis vndeci hūc scri-
ptū apparuisse hierusalē: ceteri vero in galileā pperare
non solū vndecim / sed vniuersis discipulis et fratribus
dixerūt angelū et saluatorē vidisse: de quibus z paulus
meminit dicens: deinde apparuit plusq̄ quingentis fra-
tribus simul. hec Eusebius. Quomodo autē tot fratres
erāt ibi cū aperte dicatur in actibus q̄ omnes discipuli
erant in hierusalē in cenaculo cōgregati / et nō erāt nisi
centū viginti? Potest dici q̄ omnes credētes de hieru-
salē cū apostolis non erant nisi centū viginti. Multi ta-
men erant credētes de alijs ciuitatibus z locis quibus
simul apparere voluit ad ipsorū cōsolationē sicut z ali-

Cur ī mōte visus dominus.

is. Et ibi. s. in monte apparuit eis dn̄s: quia illi eū quan
doq̄ videre merebūtur in altitudine celorū: qui nūc cel
situdinē perfectionis ascendētes in ima calcant deside-
ria terrenorū. vn̄ Raba. In monte quidē apparuit eis
dn̄s: vt significaret q̄m corpus quod de cōmuni generis
hūani terra nascendo susceperit / iam super oīa terrena re
surgēdo subleuauerat: z vt admoneret fideles: si illuc cel
situdinē resurrectionis eius cupiunt videre hic ab infi-
mis voluptatibus ad supna studeant desideria transire
hec Raba. Discipuli autē dn̄m videntes viuū adoraue-
rūt in aduentu suo adoratione latrie: et ante eū humilia-
uerūt se credētes dn̄m deū et hominē īmortalē resurre-
xisse: quidā aūt dubitauerūt propter rei nouitatē quoz
dubitatio nostrā auget fidē / ex quo patet q̄ ibi erāt alij
q̄ apostoli qui omnes erant certificati: etiā thomas qui
inter eos fuit magis incredulus. Dubitatio quidē disci-
pulorū nostre fidei fuit cōfirmatio: q2 quo amplius du-
bitauerunt / eo sollicitius inquisierūt: z quo verius pba
uerūt eo firmius crediderūt: et non solum fidem nostrā
corroborauerūt / sed etiā hereticorū vesaniā destruxerūt
pius autē et clemens dn̄s credentes in fide confortat: z
fidem eorum roborat / ac dubios ad fidem reduxit: et du
bietatē eorū excludit intimās eis ad quantā gloriā per-
uenerit. Unde et omnē dubietatē a cordibus eorū aufer
ret accedens locutus est eis ad certificandū eos de sua

Potestas data xp̄o vt homini

resurrectione dubios dicens. [Data est mihi omnis po-
testas in celo et ī terra] quia licet christus quantū ad di
uinitatē ab eterno haberet hanc potestatē: et in quantū
homo ab instanti cōceptionis haberet potestatē in celo
z in terra: auctoritatē tn̄ executiue nō habuit ante suam
resurrectionē: sed voluit passibilitati esse subiectus pro-
pter nostrā redēptionē. Hoc ergo loquitur a patre hūa
nitatis in qua minoratus est paulominus ab angelis nō
a patre diuinitatis: in qua patri est consors z coequalis

Tāta qualibet p̄sona quante omnes.

Nam s'm diuinitatē tantus est pater aut filius. aut sp̄us
sanctus: quātus est pater et filius et sp̄us sanctus. vnde
Aug. Tāta est tota trinitas in solo patre vel in solo filio
vel in solo spiritu sancto: quāta est simul in patre et filio
et sp̄u sancto. hec aug. Igitur s'm diuinitatē semp simul
cū patre et sp̄u sancto oīpotens super omnia: s'm huma-
nitatē omniū rerū z inter oīa potestatē accepit: z oīa in
manu eius sunt tradita vt homo ille qui nuper factus est
de celo dn̄etur z in terra. Habet eī potestatē in celo coro
nandi quos vult: et in terra eligē di quoscūq̄ vult / q2 et
hic et ibi facit q̄d vult: nō solū ergo in terra: sed etiā in ce
lo potestatē accepit: q2 in humanitate exaltatus ad dex
terā patris est collocatus / et super oēs angelos eleuat⁹

nomēq̄ sibi datū est q̄d est sup omne nomē: vt in noīe e-
ius omne genu flectat celestiū / terrestriū / z infernorū: nō
solū est sup omniū hoīm nomē: sed etiā sup omniū ange-
lorū sanctissimū: nulli enī hoīm vel angelorū concessum
est vt natura filius dei dici possit: nisi illi soli cui a patre
dictū est: hic est filius meus dilectus in quo mihi cōpla-
cui: nulli quoq̄ sanctorū vel angelorum datū est vt in noīe
eius daretur salus mundo nisi soli deo. de quo Petrus (Actu. iiij.)
ait: nō est in aliquo alio salus: neq̄ enī aliud nomē datū
est sub celo hoībus in quo oporteat nos saluos fieri. In
natura quippe hoīs a patre accepit quod in natura dei-
tatis etiā ipse donauit. vn̄ Seue. Filius quippe dei vir-
ginis filio deus homini diuinitas carni cōtulit q̄d semp
ipse cū patre possedit. Hec autē potestas sibi data pctō-
res non spernit: sed oēs sine personarū acceptione colli-
git. vnde consequēter instituēs baptismū subiūgit [Eū-
tes per mundū vniuersum docete] fidem [oēs gentes] i.
oīa genera gentiū sine distinctione personarū. Ex hoc
patet q̄ predicatores euāgelij debent oībus et magnis
et paruis sine acceptione p̄dicare. [Eūtes] ergo q̄d est
cōtra negligētes qui ire nolunt [docete] quod est contra
ignorantes qui docere nesciunt / et officiū assumūt [oēs
gentes] quod est cōtra personarū acceptores: qui tantū
ad aliquos vadūt [baptizātes eos] quia nisi quis rena-
tus fuerit ex aqua et sp̄u sancto nō potest intrare regnū
dei [in nomine] propter vnitatē substantie [patris et filij
et spiritus sancti] propter distictionē personarū. vt quo
rū est vna diuinitas: vna sit largitio: non ait in noībus
patris et filij et spiritus sancti: sed in noīe vt indiuiduā
trinitatē vnum deū esse insinuet. Ista ergo est forma ba
ptismi a christo instituta: sed familiari consilio sp̄ūsan-
cti quodāmodo mutata fuit in primitiua ecclesia quan-
do apl'i baptisabant in noīe christi / vt nomē xp̄i q̄d tūc
odiosum erat publicaret et magnificaretur per ambitū
mundi. Et addit [docentes eos seruare] opere et perse-
uerantia [omnia quecūq̄ mādaui] et dixi [vobis] scz sa-
cramēta a christo instituta: et alia ad fidem catholicam
pertinētia: ac mores circa dilectionē dei z proximi insti-
tuentia. Preceptū quod dn̄s ante passionē suam disci- (Preceptū ad tps.)
pulis dederat. s. q̄ iudeis predicarent et in viam gentiū
non abirent ad tēpus erat certū: quia ante christi resur-
rectionē fides christi non erat diuulgāda p orbē vniuer
sum: et ideo post resurrectionē pcepit eis vt in oēs gen-
tes irent et primo docerent. i. cathezizarent et in fide in-
struerent: deinde fidei sacramento scz baptismo intinge-
rent: q2 adulti prius debēt instrui de his que ad fidē per
tinent q̄ baptizari. Et ideo cathecism⁹ debet baptismū (Cathecismus)
precedere: et tandē post doctrinā fidei et post baptismū
omnia quecūq̄ essent obseruanda preciperent: quia (vt (Iacobi. i.)
dicit Iacobus.) Oportet non tantū auditores esse ver-
bi: sed etiam factores et qui offenderit in vno factus est
omniū reus: cōgruus ordo: primo enī auditor in fide est
docendus: q2 nisi prius fidem anima recipiat non est dā
dus baptismus: q2 sine fide impossibile est placere deo:
nec valet baptismi inundatio si nō quantū potest bonis
operibus insistat: quia sicut corpus sine spiritu mortuū
est: ita z fides sine operibus mortua. Igitur oportet oīa
seruare quecunq̄ mādauit ipse. Cui hoc videtur impos
sibile solum teneat et custodiat charitatem. vnde Aug.
Dilectio fortis res est fratres. Multis videre q̄ sit for- (Charitas legē īplet.)
tis dilectio. quisquis propter aliquam necessitatem non (Dilectionis fortitudo.)
potuerit implere quod iubet deus: amet illū qui implet
et in illo implet. Et iterum diuinarum scripturarū mul
tiplicem abundantiā latissimamq̄ doctrinam sine vllo
errore comprehendit / et sine vllo labore custodit: cuius
cor plenū est charitate dicente apostolo. Plenitudo au (Rom. xiij)
tem legis charitas / totam magnitudinē diuinorum elo
quiorū secura possidet charitas: qua deum proximūq̄
diligimus: docet enim celestis vnus medicus nos et di-
cit. Diliges dominū deum tuum ex toto corde tuo / et ex
tota anima tua: et diliges proximū tuum sicut teipsum.
In his duobus preceptis tota lex pendet et prophete: si
ergo non vacat omnes paginas sacras perscrutari / om
nia inuoluta sermonum euoluere / omnia scripturarum
secreta penetrare: tene charitatem vbi pendent omnia.
Ibi tenebis quod ibi didicisti: tenebis etiam quod non
didicisti: si enim nosti charitatem aliquid nosti. vnde et
illud pendet quod forte non nosti. Et in eo quod in scri-

pturis intelligis charitas patet: ⁊ in eo q̃d nõ intelligis charitas latet. Ille itaq̃ tenet et q̃d patet et q̃d latet in diuinis sermonibus qui charitatẽ tenet ĩ moribus ⁊ itẽ rũ quãta est charitas que si desit frustra habẽtur cetera si assit habẽtur oĩa/et iterũ homo fide: et spe ⁊ charitate subnixus/et eas incõcusse retinens non indiget scriptu-
Charitas aliena nostra facit. ris nisi ad alios instruendos. Multi per hec tria in solitudine sine codicibus viuunt. hec Aug. Est etiã tãtũ bonũ charitas: vt nõ tantũ defectos nostros suppleat: sed etiã bona aliena nostra esse faciat. vñ Greg. Alioꝝ bona opera nr̃a sunt: que si imitari non possumus in alijs amemus: et amantiũ fiunt quecũq̃ amantur in nobis. vñ ⁊ Aug. Pensent inuidi q̃tũ bonũ est charitas que sine labore nostro aliena bona nostra facit. Et iterum: si amas vnitatẽ: etiã tibi habet q̃squis in illa aliquid habet: tolle inuidiã et tuũ est quod habeo: tolle inuidiã et meum est quod habes. Liuor separat: charitas iungit. hec Augu. Per charitatẽ quippe est homo ĩ participio oĩm bonorũ ecclesie: ⁊ ex defectu charitatis amittit homo meritũ omniũ bonoꝝ ecclesie: ⁊ etiã boni operis ꝓprij. Et vt di-
Charitas oĩa facit acceptabilia. cit Bern. Charitas est virtus in qua nec minimũ opus respuitur: sine qua nec maximũ acceptatur. Et breuiter concludendo charitas inter virtutes tenet principatũ/ quia sine ipsa ad perfectionis culmen nemo cõscendere valet: tũc enĩ homo perfectus est: qñ charitate plen⁹ est.
Deinde q̃ magna eis iniũxit erigens eoꝝ sensus et eos
Fides nõ deficiet. cõfortans ait. [Et ecce ego vobiscũ sum] protectione diuine virtutis: cooperatione laboris et operis: ac etiã sacramẽtali p̃sentia corporis [oĩbus diebus vsq̃ ad cõsũmationẽ seculi] inclusiue cum finitis laboribus: et consummato seculo mecũ regnabitis: cuius rei pignus est presentia mee deitatis et gratie etiã in presenti. Ex quo patet quãta merces pie cõuersationis/ qualeve pignus future beatitudinis etiam in p̃senti fideles moneat: et q̃ vsq̃ ad finẽ mũdi fides nõ deficiat quãtũcunq̃ tribulationibus agitetur: ac si dicat ſm Chry. nõ excusetis vos nec mihi dicatis difficultatẽ iniũctorũ negociorũ: quia ego vobiscũ sum: q̃ oĩa faciã leuia. hec Chry. Magna ꝓmissio: magnus ⁊ insuperabilis clipeus securitatis: ego (inquit) vobiscũ sum: in vobis pugno/ vos defendo: ni-
Ro.viij. chil timeatis: ite securi. Si enĩ deus pro nobis: q̃s cõtra nos: dicamus ergo: in deo faciemus virtutẽ/et ip̃e ad nihilũ deducet tribulantes nos ⁊ inimicos nostros/⁊ specialiter predicatoribus euangelij promittitur assistẽtia dñi cũ dicitur [et ecce ego vobiscũ sum] .f. dirigẽdo sermones ad salutẽ audientiũ et meritũ vestrũ. ſm Chry. Non tantũ loquitur illis qui tunc erant: nec cũ illis solum dixit se futurũ esse: sed et per ipsos loquitur omnib⁹ futuris qui post illos credent cum quibus etiam semper erit. Non enim vsq̃ ad consũmationẽ seculi apostoli permãsuri erant: sed sicut vni corpori loquitur fidelib⁹ quibus coniungitur vt caput mẽbris. hec Chry. Quis enĩ dñs quo ad p̃sentiã corporalẽ abscessurus esset a discipulis. tamẽ per presentiã diuinitatis/⁊ spiritualẽ influxũ suorũ donorũ ⁊ sue gratie presens semper manet ⁊ manebit cũ fidelibus vsq̃ ad finẽ seculi. Sapiens enĩ et fidelis nauta nauẽ nõ dimittit donec fuerit ad portũ applicata: ecclesia vero est nauis/et xp̃us est nauta regens
Apoc. xij. ipsam: quia eã non dimisit nec dimittet donec ad portũ paradisi perueniat. hec ecclesia in Apoca. de celo descẽdere dr̃. q̃ ſm Aug. Celestis est gratia qua deus eã facit vbi Raba. Ex hoc autẽ intelligitur q̃ vsq̃ ad finẽ seculi non sunt defuturi in mundo qui diuina mansione ⁊ inhabitatione sunt digni. Qd̃ autẽ dicit vsq̃ ad cõsummationẽ seculi. ſm Bedã finitũ pro ĩfinito ponit. Nã qui ĩ presenti seculo manet cũ electis eos protegendo: et per occultos instinctus sp̃us sancti dirigendo/ ipse cum eis post finem seculi manebit eos remunerando: et sine fine sua presentia satiando. vñ et Leo papa. Qui enĩ ascẽdit in celos nõ deserit adoptatos: et ipse deorsum confortat ad patiẽtiã qui sursum inuitat ad gloriã. Manebit etiã cũ fidelibus in presenti seculo: non solũ virtualiter/sed etiã per presentiã corporalẽ in eucharistie sacramento: vbi est xp̃s totus: ⁊ post finẽ videbũt eum facie ad faciẽ luce clarius. Rememorat autẽ eis (vt ait Chry.) et consummationẽ seculi: vt eos magis attrahat: et ne p̃sentia singulariter inspiciãt solũ que simul cũ presenti vita dissoluunt: sed ⁊ futura bona et sine fine mansura. q.d. Tristia que sustinebitis simul cũ presenti vita dissoluentur/ cũ et totũ seculũ in consummationẽ deuenit: bona aũt quibus potiemini sunt in eternũ mãsura. hec Chry. Cõsidera nunc bene discipulos et ea que mõ sunt eis dicta: q̃ sunt valde magnifica. Stant in magna iocũditate cũ dño. manifestat eis qualiter est dñs oĩm/ dat eis mãdatum de predicando/et dat formã baptismi: dat ⁊ vigorẽ per maximũ dũ dicit q̃ semp cũ eis erit. Et stans benignus familiariter iter eos predicãs et loquẽs de regno dei: magna eos iocunditate repleuit/ et leticia inenarrabili. Uides quantã cõsolationẽ dat eis/et quot ostendit insignia charitatis. Apparet q̃ isti dñm cũ desiderio et sollicitudine expectare curauerunt. Et ideo leti eũ aspicere meruerunt. Sic et nos contingere sentiremus: si in expectando dñm et aduentũ eius feruidi et solliciti essemus. Per istos quibus dñs in monte thaboꝛ predicto apparuit contẽplatiui designãtur: q̃ ĩ hoc monte trãsfiguratus dicitur/et talibus ipse frequẽter apparere dignatur. Deide dñs ab eis discessit/ et more solito ad sanctos patres rediit: discipuli vero cũ magno gaudio remanserunt/et postea in hierusalẽ redierunt. Oratio.

Domine iesu christe fili dei viui: qui corda discipuloꝛũ de morte tua dolentiũ tue exhibitione presentie gaudio increduli in monte eis apparens perfudisti: da mihi misero vt nunc celsitudinem perfectionis ascendens in ima studeam desideria terrenorum calcare / et ab infimis voluptatibus ad superna desideria trãsire: quatenus te merear quãdoq̃ in altitudine celorum videre. Fac etiam dñe me omnia que mandasti seruare: et mane nobiscũ in hoc seculo protegendo et dirigendo et post finem seculi remunerando et sine fine tua presentia satiando. Amen.

Epylog⁹ apparitionũ dñi post resurrectionem. Capitulum. lxxxi.

Habes igitur duodecim apparitiones post dñi resurrectionẽ vsq̃ ad ascensionẽ absq̃ duab⁹ cũ ascensione proximo dicendis: et sic apparitiones quattuordeci fuerũt: de quibus tantũ. x. in euãgelio scripte sunt: potes etiam meditari de pluribus: nam verisimile est q̃ benignus dominus sepe matrem et discipulos et magdalenã dilectam discipulã visitauit: confortans et exhilarans eos qui sic vehementer de sua passione conterriti et cõtristati fuerant. Quod etiã beatus Augu. sentire videtur loquens de tempore post dñi resurrectionẽ. non omnia (inquit) scripta sunt: crebra enĩ erat eius cũ illis cõuersatio priusq̃ ascendisset in celum. Et forte ipsi sancti patres: maxime abraã ⁊ dauid ad quos specialis facta fuit promissio filij dei veniebãt cũ eo ad videndũ illam excellentissimã filiam suã matrẽ domini: que pro eis et omnibus gratiam inuenit et redemptorẽ genuit. Q̃ libenter eam conspiciebant: ⁊ q̃ reuerenter se eidem inclinabãt: ⁊ omni qua poterant bñdictione cõplebant: q̃uis ipsi non viderentur ab illis qui corporaliter ibi erant. Potes etiam hic considerare benignitatẽ: charitatẽ: et humilitatẽ domini more solito que in omnibus factis eius relucent/ q̃ etiam postq̃ gloriose vicerat et resurrexerat peregrinari adhuc per dies. xl. voluit vt suos discipulos confirmaret et roboraret. Digne namq̃ post tot annorũ curricula: post tot labores et afflictiones post tam crudelem/ignominiosam/et acerbã mortẽ poterat triumphator ad suam gloriã remeare: et apostolos per suos angelos confortare pro suo nutu cõformare: sed hoc nõ patiebatur charitas sua: personaliter voluit conuersari cum eis: et veritatẽ resurrectionis multis comprobauit argumentis: id est sensibilibus et euidẽtissimis signis: multa in corpore proprio ostendẽs preter naturam corporis immortalis: vt sic veritatẽ resurrectionis astrueret. et ab apostolis eorumq̃ posteris omnẽ omnino causam hesitationis ammoueret. In corpore enim proprio cicatrices ostẽdit: cũ tñ a natura corporis immortalis penitus aliena sit omnis difformitas cicatricis: comedit cũ eis et bibit: cũ tamẽ corpus spiritale ciborũ alimonia minime indigeret. Sed sciẽdum est cibos a dño ante mortem sumptos in eius alimoniã cessisse: quia illos in se conuertit. post resurrectionẽ vero

Margin notes (right column): Duodeci apparitiones. — Apparitiones ĩ vniuerso. xiiij. — Abraam et dauid visitantes mariam.

Cibi post resurre- ctionem a dño sum- pti quo de venerunt.

sumptos nullā ei alimoniā pbuisse. qz illos in se nō puertit/ cū haberet corpus glorificatū et incorruptibile: sed mox spūali eius virtute absumptos sicut absumit aqua missa in ignem: aliter absorbet aquā terra sitiens: aliter exsiccat radius solis calens: illa absorbet et in se trahit indigentia: iste exsiccat ꝛ consumit potētia. Mādūcauit ergo dñs post resurrectionē ptāte non necessitate: vt eo modo resurrectionē ꝛ vitā verā non imaginariā ostēderet: si nō ostenderet veritas resurrectionis/ pditus esset fructus passionis. vñ Aug. Et de saluatore quidē fides xpiana nō ambigit: quin post resurrectionē in carne spirituali: sed tamē vera cibū ꝛ potū cū discipulis sūpserit nō alimētoꝝ indigētia: sed ea qua ꝛ hoc poterat potestate: nō eni edēdi ꝛ bibēdi talibus corporib⁹ aufertur potestas sed egestas qm̄ certo ꝛ iuiolabili munere imortalitatis induētur: vt nō nisi velint possibilitate nō necessitate vescantur. hec Aug. Preter hec argumēta lucas scribens hystoriā actuū aploꝝ ponit et alia.

Actuū.j.

Fuit eni argumentatio vere resurrectionis qꝫ per dies.xl. multiformiter apparuit eis loquēs de regno dei nō est intelligendū qꝫ singulis.xl. diebus apparuit eis: sed qꝫ infra numerū tot dierū pluries apparuit exhibendo se oculis videndum ꝛ manibus palpandū cū eis comedēdo ꝛ bibendo sicut ante consueuerat/ vt resurrectionē suā plurib⁹ modis ondēret: sed ad demonstrādū gloriā sue resurrectionis non decebat eum cū illis vt prius cōuersari cōtinue ne putaretur ad vitam mortalē resurrexisse. Facto ergo interuallo apparebat discipulis et nō cōuersabatur continue cum eis: vt ostēderet se resurrexisse ad immortalē vitam ab hoībus huius vite separatā. Itaqꝫ non statim post resurrectionē ascendit: vt multipliciter resurrectionē probaret: ꝛ discipulos consolādo refoueret/ et vt nostrā iformaret patientiā: qꝛ debemus equanimiter expectare mercedē nostrā. vñ sicut fuerūt.xl. hore mortis ei⁹ scꝫ quattuor parasceues vespertine: ꝛ trigintasex duarū noctiū et vnius diei: ita.xl. diebus cū eis cōuersatus est post resurrectionē: quia diuina cōsolatio excedit humanā tristitiā: pro eis fecit hoc et pro nobis/ sed non aduertimus: dilexit et diligit sic vehemēter et nō diligitur. cū tñ ad talē et tantū ignē non solū calefieri: sed etiam ardere debemus. vñ Beda. Resurrectionē suā certā et verā multis ꝛ varijs documētis persuadere dignatus est/ propter edificandā fidē ꝛ fugandā de corde perfidiam: oēmqꝫ dubitationē de sua resurrectione tollendā. vnde etiā Bern. Christus dicitur triplex panis subcinerici⁹ in incarnatione: reuersatus in resurrectione: triticeus in nude deitatis ostēsione panis subcinericius est deus homo/ nam quid est deus nisi vita et panis. quid est homo: nisi cinis et puluis. ꝛ quid est ī vna persona deus latens et homo patens/ nisi panis subcinericius?

Panis subcineri- cius.

Panis ergo subcinerici⁹ est panis sub cinere/ deus latens sub hoīe: ꝛ hoc erat christus ante resurrectionē. panis reuersatus est ecōuerso homo deus scilꝫ post resurrectionē. Prius enim quasi cinis panē occultauit: post vero quasi panis cinerē celauit: quādo eni habuit corpus glorificatū tūc hūanitas in eo quasi celata fuit. Unde ante passionē humanitas in eo māifestata fuit/ deitas latebat: ꝛ ideo tūc per miracula et predicationē deitatē probare: ꝛ mundo ostendere oportebat. Post resurrectionem vero magis probationi humanitatis qꝫ diuinitatis insistebat: vnde tūc visu: tactu: esu: et multis alijs argumētis se verū hominē esse approbabat.

Panis tri- ticeus.

Panis tritice⁹ sine omi cinere est sine furfure: sine enigmate: sꝫ de simila purissima hec est nuda deitas. Hic panis est deus de⁹. Nā deuotioni non sufficit semel dicere deus vox eni deuota est deus de⁹ meus: hoc facit michi deus: ꝛ hoc addatur vt sit deus deus me⁹ Quid eni pderit mihi deus: si nō sit deus meus. hec Bern. Et sciendū qꝫ nō iniquis hoībus ꝛ mūdi amatoribus: sed solis aplis alijsqꝫ fidelibus post resurrectionem suā saluatorē apparuisse legimus: neqꝫ eni conueniens erat vt christus a mortuis resurgens: factusqꝫ iam eternus et immortalis iniquis hoībus deo mortuis: et a vita que xps est separatis se manifestaret. Unde ꝛ ante dixerat adhuc modicū et mundus. s. qui modo nō me videt oculis carnis iam me non videt: vos autē videbitis me. Uñ theo. De cetero non cōuersabatur inter plebem:

Conuersa tio christi

quia. s. post resurrectionē cōuersatio eius nō erat digna hoībus: sed diuina magis qꝫ etiā est forma resurrectionis future in qua sicut angeli conuersabimur et filij dei. hec Theo.

post resur- rectionem

Manifestauit autē se discipulis suis et alijs fidelibus vt viuus videretur a vidētibus. vñ dicit aug. qꝫ quādo surrexit non est visus nisi a suis. vñ et in actib⁹ ¶ Hunc deus suscitauit tertia die/ et dedit eū manifestū fieri non omni populo: sed testibus preordinatis a deo: nobis qui manducauimus ꝛ bibimus cū illo postqꝫ resurrexit a mortuis.

Actuū.x.

Fuit autē conueniens qꝫ non oībus: sed testibus tantū pordinatis resurrectionē suā manifestaret: quia infima per media reducit in suprema: ꝛ ideo quosdā mediatores elegit per quos vniuerso orbi resurrectio manifestari posset. Sic ergo dñs per dies.xl. multiformiter apparēs discipulis: ac edens loquēsqꝫ cū eis et argumētis nos illuminauit ad fidem: ꝛ promissus erexit ad spem: vt sic tandē donis celitus datis accēderet ad amorē. Et fm Hiero. Ostēdit immortalitatē mortalibus ad gratiarū actionē debitā: vt intelligamus quid fuerimus: ꝛ sciamus qd futuri erimus.

Immor- talitatis ostensio.

De mysterio aūt predictarū apparitionū ꝛ duarū sequentiū sic dicit Beda. Hac ergo frequentia corporalis sue manifestationis ostendere voluit dñs in omni loco se bonorū desiderijs presentē esse diuinitus.

Appariti- onū myste rium.

Apparuit nāqꝫ ad monumentū lugētibus feminis. adest et nobis eius absentie recordatione salubriter cōtristatis. Occurrit reuertētibus a monumento: vt agnita resurrectionis gaudia predicarent: adest et nobis dum bona que nouimus proximis fideliter annunciare gaudemus: apparuit in fractione panis his qui se peregrinū esse putantes ad hospitiū vocauerunt: adest nobis cū peregrinis ꝛ pauperibus quecunqꝫ possumus bona libenter impendimus: adest et nobis in fractione panis cum sacramentū corporis eius videlicet panis et vini: casta et simplici conscientia sumimus. Apparuit in abdito de sua resurrectione loquentibus: adest et nobis qui modo eius dono idem agimus: adest et nobis semper cum ab extrinsecis operibus ad tēpus vacantes de eius gratia locuturi cōuenimus: apparuit cū foribus clausis intus iudeorū metu residerent: apparuit cū minorato eodem metu apertis eum gressibus in montis verticē quererent: affuit quondā confortaturus suo spū ecclesiā cū ab infidelibus premeretur ꝛ ad publicū venire ac dilatare prohiberetur: adest eidem et nunc cū inclinato ad fidem culmine regali terror quieuit persecutionis ꝛ omnis mundi sublimitas aplicis est substrata vestigijs: apparuit piscatoribus eosqꝫ apparens diuinis adiuuit beneficijs: adest et nobis cū necessaria vite tēporalis recta intētione curamus/ iustisqꝫ nostris laboribus subsidiū adiungit sue pietatis: apparuit recūbentibus: adest ꝛ nobis cū iuxta apli monita siue manducamus: siue bibimus: siue aliud qd agimus/ oīa in gloriā dei facimus: apparuit primo in iudea/ deinde in galilea post hec in iudea rursum die quo ascēdit in celū aderat ecclesie cum primo solius iudee terminis clauderetur: adest modo cū iudeis ob culpā pfidie derelictis trāsmigrauit ad gentes: ꝛ aderit ī futuro cū ante finē seculi reuertetur ad iudeā: ꝛ sicut aplus ait intrante gentiū plenitudine sic oīs israel saluus erit. Nouissime illis apparuit ascendens in celū: aderit et nobis vt eum post mortem ad celos sequi mereamur si ante mortē eū in bethaniam vnde ascendit. i. in domū obedientie sequi curam⁹ Ipse etenim celum ascensurus bethaniam venit quia sicut aplus ait. Factus est obediēs vsqꝫ ad mortē: mortē autē crucis. propter quod ꝛ deus eū exaltauit: venimus ibidem ꝛ nos/ si quod ille monet agimus: qd pmisit intēdim⁹. Esto fidelis (ait) vsqꝫ ad mortē/ et dabo tibi coronā vite. Sit quoqꝫ ipsius gra largiēte: vt q nobiscū vsqꝫ ad vite huius terminū manet: post hanc nos vitā ad videnda secū celestis vite premia subleuet. hec Beda.

Quinqua- gesime cō- secratio.

Sicut ergo quadragesimā: sic et quiquagesimā xps nobis sacrauit: ꝛ nos vtraqꝫ solēnitate mystice instituit de quibus simul Beda sic ait. Utrāqꝫ sane hāc solēnitatē: hoc est quadragesime et qnquagesime: nō quorūlibet hoīm: sed ipsius dñi ac saluatoris nostri pma nobis sancit auctoritas: quadragesime videlicet in eo qꝫ diebus ac noctibus quadraginta ieiunauit in deserto. Uictaqꝫ versutia tentatoris ministerijs fruebatur angelicis/ vbi suo nos informaret exemplo: quia per macerationē carnis aduersarii spiritualis machinas euitare: et ad angelorum debeamus consortium peruenire. Porro quinqua

gesime nobis gaudia in eo seruāda mōstrauit: ꝙ post re
Actuū.j. surrectionē seipm discipulis viuū / ꝛ multis argumētis
per dies quadraginta ꝓbuit: ꝛ illos sue frequētia visita:
tionis letabundū hoc tēpus habere fecit ac festiuū. In
quo nō solū futuri seculi gaudia que cū illo sumus habi
turi presignauit / verum ꝛ ineffabilē circa nos sue pieta:
tis affectū ostēdit: ꝙ deposita iam infirmitate corporis
et per resurrectionis virtutē in celestē gloriā cōmutata
dignatur tñ adhuc discipulorū interesse cōuiuio: vt soci
os eos habere possit in celo: et precepta qbus ad regnū
dei ꝑueniant viuacius ipsa familiaritate cōmendet: atqꝫ
memoria illius tēporis roboret: de quo eis ante passio:
nem suā promittēdo predixerat: et ego dispono vobis si
cut disposuit mihi pater meus regnū / vt edatis et biba:
tis sup mēsam meā in regno meo: sed et in celū ascēdēs
nequaqꝫ eis prisce sue presentie dulcedinē abstulit: sꝫ eā:
dem potius promissio spūssancti carismate cumulauit;
deniqꝫ mox illi regressi sunt ī hierlm cū gaudio magno:
et erant semper in tēplo laudantes et benedicentes deū
hoc quoqꝫ nobis gaudio ac laude et bñdictione celesti /
qua spūssancti prestolabātur aduentū vsqꝫ ad diē qnqua
gesimū / quē greci penthecostē appellāt solēnitatis hu:
Deuotio habenda inter pascha et pēthecosten. ius letitiā docuerunt esse ꝓtelandā. Merito ergo sacro
sctis diebus his nos maioribus epulis atqꝫ hymnis ce:
lestib⁹ vacamus / ob reuerentiā dñice resurrectionis ob
memoriā dñici cōuictus cū discipulis simul / ꝛ ob spem
nostre future quietis ac vite imortalis. Sed et genu in
orōne minime flectemus: quia flectio genuū penitētie ꝛ
luct⁹ est indiciū. Qđ etiā oībus diebus dñicis obseruā:
dū propter eiusdē resurrectionis vel dñice: vel nostre sa
cramēta patres instituerūt. Recte ergo quadragenario
dierū numero ieiuniū annue celebramus: vt ꝑ hoc spūa:
lius admoneamur: qꝛ qꝫdiu in mūdo viuimus pro cele:
stiū ꝓmiorꝫ adeptione semꝑ laborare debeamus. Recte
etiā qui quagenario dierū numero statū future nr̄e bea:
titudinis ī imagine veneramur ieiunia videlꝫ relaxādo
alleluya canēdo: stātes orando / q̄ sunt aptissima ꝑpetue
qetis resurrectionis et laudis ꝓsagia. hec Beda. Oratio

Domine iesu christe per gloriosam resurrectio
nem tuā qua discipulis et fidelibus tuis viu⁹
et immortalis apparuisti: per gratissimā mo:
rā et colloqa dulcissima que cū eis ꝑ quadra:
ginta dies habuisti: in quibus multis argumētis appa:
rens eis et loquens de regno dei / eosqꝫ confortans et cū
eis conuescēs vt resurrectionē verā in te probarēt et cre
derent: totalē dubitationē de ipsorum cordibus abstuli
sti: obsecro te iesu bone et pie da mihi inter testes preor:
dinatos a deo testem fieri resurrectionis tue: nō lingua
tantum et verbo: sed et opere et veritate. Amen.

De ascensione dñi nr̄i iesu xpi. Cap. lxxxij.

Mar.xvj. Lu.xxiiij. Circa ascensionē domini
cā teuigilē esse oportet: nam hec solē:
nitas valde solennis est vt infra pate
bit. Et saltem hoc ad attentionem te
animet amplius: ꝙ nūc dñs cōpleto
sue peregrinationis cursu est ꝓsentia
corporali recessurus vnde ipsius ver
ba et facta sunt attentius considerāda: quelibet enī ani:
ma fidelis debet sponsum suum / dñm deū suū in eius di
scessu diligētissime et vigilātissime obseruare: ꝛ que per
eū dicūtur et fiunt viscerosius mēte amplecti: ac eidē se
deuotius ꝛ humilius recōmendare: ꝛ totaliter animū su
um ab alijs abstrahere: quadragesimo autē die a resur:
rectione voluit dñs ascendere: vt demonstraret eos qui
decalogū legis per quattuor euāgelia impleuerint pos:
Johā.xiij se celum scandere. Nunc itaqꝫ sciens dñs iesus quia ve:
nit eius hora vt trāseat ex hoc mundo ad patrē cū dile:
Ascēsur⁹ assumpsit nos ex paradiso. xisset suos / nūc vero vsqꝫ in finem dilexit eos. Accipiēs
igitur de paradiso terrestri sanctos patres et oēs illas
sanctas et bñdictas animas ac bñdicēs helye et enoch
ibi remanētibus ꝛ adhuc viuētibus venit ad .xj. discipu:
los suos qui erant in mōte syon cū matre ipsius et alijs.
Habitatio marie discip̄lorꝫ Oēs siquidē tam apostoli qꝫ alij discipuli: necnō mulie:
res habitabāt in mōte syon: sed in cenaculo in quo dñs
cenauerat habitabāt cū maria ꝛ .xj. discipuli: ceteri vero
discipuli ꝛ mulieres circūquaqꝫ ꝑ diuersa hospicia erāt
diuisi. Dū ergo recūberent seu comederēt .xj. apostoli in
illo cenaculo cū beata virgine ꝛ forte alij: sed digniores
sunt tantū expressi apparuit eis dñs: ꝛ comedit cum eis
benignus magister ante discessū suū / in signū et memo:
riale specialis dilectionis et gaudij. Quia enī ap̄li non
erāt eū ampli⁹ in carne visuri: ideo anteqꝫ recederet mā
ducauit cū eis quēadmodū amici cū abinuicē separari
Conuiuiū domini vltimum. debēt: simul manducāt et bibūt. Omnibus igiť simul hora
tertia comedētibus cū magna letitia in hoc vltimo dūl
sui cōuiuio: vt oēs testes essent et narrarēt q̄ cōmuniter
viderūt ꝛ audierūt / sciēs dñs iesus tēpus esse vt reuer:
tereť ad eū qui misit ipsum [exprobrauit illis increduli:
tatē eorꝫ] quā prius habuerūt vt succederet credulitas
[et duriciā cordis] lapidei / vt succederet cor carneū car
ritate plenū [qꝛ his qui viderāt eū resurrexisse] a mortu
is [non crediderant] nisi et ipsi cū viderent: cū vtiqꝫ post
resurrectionē suā euangeliū ꝑdicātibus gētes creditu:
re erāt cū resurrexisse quē nō viderāt. Ergo inexcusabi:
lis es si testimonio vidētis rē de qua testatur non credi
Exprobratio congrue facta. deris. Exprobratio est obiectio ex probro qꝛ ꝓbrū fuit:
ꝙ tantis visis argumētis resurrectionis: et tantis audi
tis signis ꝑ testes ꝓpositis non crediderūt. Quāuis enī
petrus ꝛ maria magdalena: ꝛ duo illi discipuli quibus
in via dñs apparuerat certissime firmissimeqꝫ nūciarēt
dñm resurrexisse seqꝫ illū vidisse: ceteri tñ illis nō crede:
bant. Hāc aūt exprobrationē maxime tūc dñs fecit / cū
ad predicandū per vniuersum mundū discipuli ire debe
bāt quasi daret eis intelligere ꝛ diceret. Multo magis
debebatis vos nunciātibus resurrectionē eam credere
anteqꝫ me videretis / qꝫ gentes qui credent vobis predi
cātibus euāgeliū ꝛ me nō viderūt. Post illā quippe ex:
probrationē dixit eis: vt irēt in mundū ad predicandū.
Idcirco etiā tunc eos increpauit cū corporaliter reliqt
vt defectū suum congnoscentes remanerēt humiliores:
ostendens eis in suo discessu quantū ei humilitas placet
quasi eū peculariter eisdē recōmendaret: vt verba que
recedens dicebat in corde audientiū artius impressa re
manerēt: post increpationē igitur admonēdo dixit eis.
[Eūtes] ꝛ cōtinuis ꝓfectibus in predicādo proficiētes
[in mundū vniuersum] nō in iudeā tantū [predicate euā
geliū] qđ omnē aliam doctrinā precellit sicut caput cor
Euāgeliū quid sit. pori preeminet: qꝛ ꝫm Innocentiū Euāgeliū est verbū
verbi quod erat in principio apud deū sermo sermonis
qui a regalibus sedibus venit: sapiētia sapientie que at:
tingit a fine vsqꝫ ad finem fortiter: ꝛ disponit om̄ia sua:
uiter. [Predicate inquit euangelium] nihil aliud [omni
creature] .i. humano generi / seu indifferēter et sine acce:
ptione omni homini ꝓ quo facta est oīs creatura: vel iō
ꝙ habet participiū et conuenientiā seu aliquid cōmune
Homo microcosm⁹. cum omni creatura. vnde ꝛ homo microcosmus .i. minor
mundus dicitur quasi omnem creaturā continēs. Per
esse enim cōuenit cum inanimatis. per viuere cum vege:
tabilibus ꝛ plantis: per sentire cū animalibus. per intel:
ligere cum angelis. ideo designatur nomine om̄is crea:
Hō om̄is creatura. ture. Item homo dicitur omnis creatura: quia propter
Omnia ꝑ congruis. eū omnis creatura mundi videtur esse producta. sumus
enim quodammodo finis omniū. Vel [omni creature]
cui predicandū est. Et multa in scripturis inueniuntur
Johā.xij. quibus hec vna determinatio sufficere potest quale est
j. Cor.xiij illud: cum exaltatus fuero a terra omnia traham ad me:
ij. Cor.xv. ipsum: scilicet trahenda. ꝛ illud. charitas omnia credit
Johā.xv. scꝫ credēda. Ita dicitur deus erit omnia in omnibus .i.
vnicuiqꝫ sufficientia et illud: omnia quecunqꝫ audiui a
patre meo nota feci vobis omnia / scilicet ad salutem et
beatitudinē pertinentia. Et sic in alijs suo modo acci:
pere poteris. Hoc autē quod de euangelio predicando
dicitur fiendum erat post receptionem et confirmatio:
nē spiritussancti: quia ante non erant ꝫm mandatū chri
Gentium electio. sti ab hierusalem discessuri. In hoc etiam ꝙ de euāgelio
omnibus predicando mandatur: iudeorum abiectio et
gentium electio apertissime mōstratur. Qui ergo prius
dixerat in viam gentium ne abieritis: nunc dicit. [Pre:
dicate euangelium omni creature] id est omni nationi.
primo iudeo. secūdo gentili: quia vult omnes homines
saluos fieri: et ad agnitionem veritatis venire. ¶ Dein:
de salutem promittendo credentibus / et damnationem
comminando incredulis subiunxit [Qui crediderit] fi:
de formata ꝛ per dilectionem operante: scilicet per seipt
in adultis: vel per aliū / vt in paruulis [ꝛ baptizatus fue

Baptismus necessarius.

rit] baptismo aque si fieri poterit [saluus erit] eterna sa
lute a pctis et penis liberante. Non enim sufficit fides
absq baptismo p quē aliqs icorporat xpo/si assit facul:
tas recipiēdi baptismū ab aliquo. Si aūt nō assit facul:
tas sufficit baptism⁹ sanguinis vt in martyribus q pro
xpo interficiūtur anteq̄ sint baptizati: vel flaminis vt i
habētibus fidē xpi desiderātibus baptizari: sed puenīū

Paruulorū purgatio a peccatis.

tur morte āteq̄ hoc possit impleri. Per alios ergo par:
uuli credūt in ecclesia sicut ex aliis trahunt pctā: que il:
lis baptismo remittuntur cōfessione aliena. Iustū est eni
vt id qđ per alienū peccatū amiserūt per alienū auxiliū
vt ecclesie et patrinoꝝ in quibus credere dicunt recupe
rare et recipere possint. [Qui vero nō crediderit] per se
vel p aliū [condēnabit] eterna dānatione p meritū iusti
cie infidelitatis sue: nō ait q baptizatus nō fuerit: qꝛ per
fidē sine baptismo saluat homo cū eū excludit articul⁹
necessitatis/non cōtemptus religionis. Et q̄ qđ dictū est
nichodemo. Nisi qs renat⁹ fuerit ex aqua et spū nō pōt
introire in regnū dei: sic debet itelligi q contempserit re

Johā.iij.

nasci. Noli autē psumere de fide nisi ostendas eā in ope

Fides sine opere non saluat

re: qꝛ sine hoc nō poterit te saluare. Fides eni sine operi:
bus mortua est: sicut ⁊ opera sine fide. vñ Greg. Fortas:
se aūt vnusquisq apud semetipm dicat. Ego iā credidi
salu⁹ero. Verū dicit si fidē operibus teneat. Vera eteni
fides es q in hoc quod verbis dicit moribus nō ɔtradi
cit: et ille credit qui exercet operādo qđ credit. vñ ⁊ Ja

Jacob. ij.

cob⁹. Quid proderit fratres mei si fidē qs dicat se habe
re opera aūt nō habeat: nunqd poterit fides saluare eū?
Sicut eni corpus sine spū mortuū est: ita fides sine ope:
ribus mortua est. Deide etiā signa p fidei augmētatio:
ne ⁊ cōfirmatione pmittēdo adiungit. Signa autē eos
qui crediderint hec sequent propter meritū fidei suo tē:
pore ⁊ cū fuerit necesse [In noīe meo] iuocato ⁊ honora
to. i. in virtute noīs mei [demonia eiicient] qđ de multis
legim⁹ qbus imundi spūs obediebāt [linguis loquētur
nouis] hoc factū est in die penthecostes in aplīs/ ⁊ aliis
credentib⁹ [serpentēs tollent] .i. auferēt vel dispergent:
quod de aplō paulo patet. [Et si mortiferū qd biberint
nō eis nocebit] qđ de Johāne euāgelista factū fuit [Su
per egrotos man⁹ iponēt et bene habebūt] qđ etiā mul:

Signa primitiue ecclesie.

ti fideles fecerūt. Omnia eni hec in primitiua ecclesia nō
solū aplōs ⁊ alios maiores: sed etiā frequēter alios sim:
plices credētes fecisse legim⁹ p infidelib⁹ cōuertendis
et vt fides credētiū cresceret/ac nutriret ⁊ firmaret mi:
raculis qua nūc radicata et aucta: non sic necessariū est
nūc fieri sicut passim tunc fiebāt: qꝛ sufficit ea que facta
sunt solūmodo legere ⁊ audire: ac eis fidē adhibere. Si
ergo queratur quare pdicatores et fideles moderni ta:
lia signa nō faciūt: Respondet fm Greg. qꝛ cū fides ca
tholica sit sufficiēter probata p miracula xpi et aploꝝ
ei⁹/nō oportet vltra hāc probationē reiterare amplius.
Sicut etiā arbusta cū primo plātant frequēter irrigant
quousq cōualuisse videant: cū autē in terra radicē fixe:
rint talia subtrahūtur. Verūtñ deus in posteris tpibus
etiā multa miracula fecit ad ɔsolationē fideliū: vt patet

Signa spūalis.

de tpe martyrū et cōfessorū. Fiunt tñ fm eundē Grego.
spūaliter nūc in ecclesia que olim corpaliter fiebāt in ea
Nam sacerdotes populū exorcisando baptisando ⁊ ad
penitentiā vocando: demonia eiiciunt: dumq seculares
verba relinquētes fidei/ ⁊ noue legis mysteria insonant
linguis nouis loquūtur. Qui dū bonis suis exhortatio
nibus vitia ⁊ maliciā de alienis cordibus auferūt serpē
tes tollunt. Et dū hereticorū libros legunt vel mortife:
ra in cōfessionib us seu pestiferas suasiones audiunt: sed
tamē nō consentiūt/ ⁊ ad praua nō pertrahūtur: mortife
rum est qđ bibunt: sed eis nō nocebit. Qui quotiēs proxi
mos in fide vel bono opere infirmari cōspiciūt dū eis to
ta virtute concurrunt/et exemplō sue bone operationis
illorū vitā roborāt: vel animas infirmas suis orōnibus
sanāt/et deo reconciliāt [sup egros manus imponūt vt
bene habeant.] Que nimirū miracula tāto maiora sunt
quāto spiritualiora/ ⁊ quāto per hec nō corpora: sed aie
suscitātur. In hoc etiā istruimur vt qđ verbis pdicam⁹
bonis operib⁹ cōfirmemus. Item demonia eiiciūt qui
demonū tentationes fide ⁊ signo crucis repellunt. Lin
guis loquūtur nouis qui deilaudes et verba sacra nar:
rant dimissis friuolis et ociosis. Serpentes tollunt qui
detractores efficaciter reprehēdūt. Mortiferū bibunt:
sed eis non nocet qui persuasiones pestiferas seu ama:
ra cōsilia audiūt: sed surda aure transeūt ⁊ p nihilo du
cunt. Sup egros man⁹ imponūt ⁊ bene habebunt/qui p
bona verba et opera alios a peccatis retrahunt: et in bo
nis confirmāt. Et hec similia signa spiritualia tāto sunt
corporalib⁹ meliora/quantū q sunt aīe corporalib⁹ pre
runt. Et dixit eis [Vos autē] specialiter [estis] i. eritis
[testes horū] .s. que vidistis et audistis: et que locutus ⁊
operat⁹ sum in medio vestri: vel horū superi⁹ descripto:
rū quantū ad christi incarnationē/predicationē/passio
nem/et resurrectionē. Et ne turbati cogitarēt quō nos
hoīes ydeote testimoniū phibebim⁹ gētibus ⁊ iudeis q

Pñs pro futuro.

te occiderūt subiūgit. [Et ego mitto] .i. mittā cito et de
propinquo ponēdo psens p futuro: et ratione certitudi

Promissio spūs.

nis: ⁊ ratione pximi tēporis [promissum] vobis auxiliū
[patris mei in vos] .i. spiritū sanctū in signo visibili: vt

Johan.ij.

sufficiātis ad testandū ⁊ ad predicandū constāter vbiq

Johā.xv.

veritatē euangelij. Pater eni promisit cū dixit: effun:
dā de spū meo sup omnē carnem: ⁊ quia filius pmisit di
cens: cū venerit paraclit⁹ quē ego mittā vobis a patre:
ideo et pater pmisit/cum opera trinitatis sint indiuisa.

Spūs patris.

Qui licz pcedit ab vtroq: est tñ patris autoritate spira
tionis. Et ne imperfecti predicare presumerēt adiunxit
[Vos autē] qui debetis esse testes mei [sedete] et mane:
te hic [in ciuitate] hierlm [quoadusq induamini] scilicz
vndiq tanq armatura spirituali [vtute] nō huana. sed
celesti. i. spiritussancti gra ex alto. i. de celo. Hoc idē tan

Actuū.i.

gitur in actibus cū dicitur. Et cōuescēs. id est simul cū
discipulis comedēs pcepit eis ab hierosolymis ne disce
derent: sed expectarēt promissionē patris. q. d. hic et ibi
non estis sufficientes ad predicandū constanter verita:
tem euangelij donec confirmati fueritis per donū spiri
tussancti: vt stetis ante reges e presides intrepidi. vnde
Chry. Sicut milites inuasuros multos nemo sinit exire
donec armati sint: sic et discipulos añ spiritussancti de:

Spūs cur nō statim missus.

scensum ad conflictum egredi nō permittit. Cur autem
non christo presente vel eo discedente statim spiritus ve
nit. Decebat enim eos fieri cupidos rei: et deinde recipe:
re gratiam. Tunc enim magis ad deum erigimur cum
incūbit necessitas. Dicit autē [donec induamini virtute
ex alto] nec expressit quādo vt sint iugiter vigiles. Quid
igitur miraris si diem nouissimū non pandit: vbi diem

Predicāti necessaria.

hunc proximum pandere noluit. hec Chry. Licet ergo
christus dedisset discipulis scripturarum intellectū/ et
commisisset predicationis officiū: tamen distulet execu:
tionem predicandi vsq ad spiritussancti receptionē in
signo visibili: per hoc insinuans q predicans actu prius
debet habere sufficientem sacre scripture noticiā ⁊ gra
tiā spiritussancti per coniecturā. scilicet q non sit consci
us sibi de peccato mortali. Debēt quippe predicatores
sedere i. ciuitate id est i. claustro: vbi debet esse ciuiū vni:
tas vacando ibi studio et contēplationi/ vt ibi hauriāt
quod postmodū in predicatione aliis effundāt. vñ Hie

Doctorū ignorātia.

ro. Nihil nobis rectū videatur nisi qđ discimus: vt post
multum silentiū de discipulis magistri efficiamur: doce
mus autē homines in ecclesiis quod nescimus: oēs ali:
as artes absq doctore non discimus: sola hec tā vilis ⁊
tam facilis est vt pceptore vel doctore nō egeat. Unde
fm Grego. notandū est: quia sunt quos a pdicationis of
ficio vel imperfectio vel etas prohibet: ⁊ tamen precipi
tatio impellit: qui admonendi sunt ne dum sibi tantum
onus officij precipitatione arrogant: viam sibi subse:
quentis melioris abscindant. Et vt considerent q ipsa
veritas que repēte quos vellet roborare potuisset: vt ex
emplū sequentibus daret ne imperfecti predicare presu
merēt. Postq plene discipulos de virtute pdicationis
instruxit/illico adiunxit. [Vos autem sedete in ciuita:
tate: quoadusq induamini virtute ex alto.] In ciuitate

Sedere in ciuitate quid est.

quippe sedemus si intra mentiū nostrarū nos claustra
constringimus/ne loquēdo exterius euagemur: vt cum
virtute diuina perfecte induemur: tūc quasi a nobismet
ipsis foras etiam alios instruentes exeamus. hec Gre:
go. Comedunt igitur et gaudent discipuli propter pre:
sentiā domini sui: sed nihilomin⁹ propter discessum tur
bati. Tanta enim amoris teneritudine eum diligebant
q etiam verba discessionis sue equo animo sustinere nō
poterāt. Cumq comedissent [eduxit oēs] verbo. s. nō ma
nu [foras] .i. extra ciuitatē [in bethaniam] .i. versus be:

thaniam:qꝛ mons oliueti ad quē exierunt est in via ver-
sus bethaniā:et bethania in latere mōtis oliueti est sita.
⌊Eduxit eos foras⌋ vt viderent eū ascendētē:per hoc in
sinuans ꝙ ciuitas tumultuosa nō est locus aptus ad di-
uinorū contemplationē. Prius eduxit eos foras extra
ciuitatē vt significaret nō habere nos hic manentem ci-
uitatem:deinde in bethaniam que interpretaꝛ domꝰ obe-
dientie:vt qui ex obedientia descēdit / et humiliatus est
ad mortē:ostendatur ex merito obediētie ascēdisse:et ex
altatus in celum ſm illud: humiliauit semetipsum factꝰ
obediens vsq ad mortem ꝓpter quod ⁊ deus exaltauit
illū:et vt signet per obedientie opera eos transituros ad
celestia:et ꝙ non est ascēsus in celum nisi per obedientie
meritum.¶ Sicut ergo inobedientia hominē de paradi-
so eiecit:sic obedientia itroduxit. Item ſm Bedā. Edu
xit eos in bethaniā ꝓpter situm eiusdem ville que in late
re montis oliuarum posita est:quia videlicet obedientis
ecclesie domus in ipsius summe mōtis.i.christi latere:fi-
dei:spei dilectionisq sua fundamenta locauit.¶ Postq̄
ergo eos foras duxisset:tunc dixit eis ꝙ in montē oliueti
transirent:et inde eum in celum ascēdentem viderēt. Qꝛ
inde ascendere volebat in celū. Et tunc disparuit et eua
nuit ab oculis eorū.¶ Per montē intelligitur eminētia
spiritus in contēplatione:per oliuas autem pinguissimi
spiritus deuotio. Ulterius vero post ista non restat nisi
saltus anime in celū. Igitur apostoli vndecim cum ma-
tre domini ac alijs discipulis et mulieribus vnanimiter
statim venerunt in montē oliueti:⁊ ibidē iterū dominus
eis apparuit. Ecce quō habes hodie duas apparitiōes
Conspice nūc bene eas et cūcta que fiunt. Considera ni
hilominꝰ sanctos patres ibidem inuisibiliter existentes:
quomodo libenter ⁊ reuerenter intuentur dominū ⁊ affe
ctuose benedicunt per quam tantum assecuti sunt benefi-
ciū:quō etiā intuenꝛ illos excelsos pugilles et duces di-
uini exercitꝰ:quos inter omnes ad expugnandum ⁊ vin-
cendum vniuersum mundū elegit dominꝰ. Tunc quidā
ex his qui conuenerant ceperunt eum interrogare dicē-
Actu. j. tes. Domine si in tempore hoc restitues regnum israel.
Restitu- Quidā imperiti et carnaliter sapientes videntes alieni-
tio regni genam regnare et iudeos sub preside esse: desiderabant
israel. ꝙ regnum ipsum nationi iudaice redderetꝛ:et querebant
de restitutione regni israel tēporalis: et si rex iudeis da-
retꝛ hoc tēpore putātes tunc a dño regnū restituendum:
et a dño alienigenarū/scilicet gentiliū qui iudeis domi-
nabanꝛ liberandū: sicut ⁊ duo discipuli putabant dicen
tes:nos autem sperabamus:qꝛ ipse esset redēpturꝰ isrl'.
Ac si isti interrogantes eum dicerēt. Nunqd hoc tēpore
regnabis sicut dauid/et salomon/et dominaberis natio-
nibꝰ? Alij vero magis instructi sciētes restitutionē illā
nō nisi finaliter futurā:scilicet circa tempora iudicij que
rebāt de restitutione regni israel spiritualis.s.de libera-
tione et dilatione ecclesie:ac si dicerēt. Nūqd hoc tpe fa
cies quod promisisti eccl'ie. vnde Augu. Ergo discipuli
christi deducturi aspectu ascēsurū christū interrogaue-
runt eum:⁊ dixerūt ei. Dñe si in hoc tempore presentabe
Mat. vj. ris/⁊ quādo regnū israel? Quod regnū? De quo dicimꝰ
adueniat regnū tuū:quando regnū tuū? Quādo regnū
tuorum? Quādo regnū humiliū q̄diu typus superborū
Quando vēturū sit quid ad te? Sic viue quasi hodie vē
turū sit:et non timebis cū venerit.hec Aug. Dñs autem
super hoc nō certificauit eos ex quodā tamē in responsi
one eius posito possent intelligere restitutionē illā mul-
tis tēporibꝰ differendā ⌊Non est inquit vestrū nosse tem
pora vel momenta que pater posuit i sua potestate⌋.i.nu
merum temporū et momentorū vsq ad finem seculi que
tantum patent sciētie patris mei. Nō est quippe aliquo-
rū nosse tēpora vltra qđ reuelaꝛ vel traditur per scriptu
ras:qꝛ hoc est ꝓsumptionis : sed ſm scripturas nosse est
eruditiōis:ac si diceret. Ad vos non ꝑtinet scire futura q̄
in sola dei dispositione sunt posita:de quorū numero est
regni iudaici restitutio. Nā ipum restituendū nō est car
naliter:sꝫ spiritualiter quādo circa finē seculi iudei cre-
dent in xpm qui fuit rex eorū/⁊ quādo regnabit i domo
iacob: vere sine fine seculi ineternū. Nihil inquā ad vos
q̄rere de secretis huiusmodi/nec ad ea precipiēda estis
ydonei:sed de his que ad vos spectāt estote solliciti: qa
reuera ⌊accipietis virtutē sancti spiritꝰ superueniētis in
vos⌋ cuius virtute purificati et roborati vt possitis mea
verba loq̄/et doctrinā meā ferre ⌊eritis mihi testes⌋ con-
uersationis et doctrine mortis et resurrectiōis mee:pri-
mo ⌊in hierusalē⌋ secundo ⌊in iudea⌋ postea ⌊in samaria⌋
tādē ⌊vsq ad vltimum terre⌋ ac si tacite diceret. Ante re
gni illiꝰ restitutionem non solū hierosolimā: sed et omes
fines iudee et samarie:ac etiā mūdi terminos ꝑ circui-
tū euangelij fama ꝑcurret. Primo siquidē predicatum Predica-
est euangeliū in hierusalē:sed ꝓpter lapidationē stepha tio vsq
ni et mortē iacobi gladio occisi egressi sunt de hierusalē ad vltimū
predicantes in finibꝰ iudee: postea transierunt ad sama- terre.
ritanos et inde processerunt per mundum ad alios. vbi
Aug. Quo aūt pacto ac apostolis est ꝑdicatio ista cōple
ta quādo adhuc vsq sunt gentes in quibꝰ modo ceperit:
et in quibꝰ nondū inceperit impleri. Non vtiq hoc sic a
dño mādatū est apostolis tanq̄ ipsi soli quibꝰ tūc loque
baꝛ tantū munus fuerint impleturi:sed sicut eis solis vi-
detur dixisse: ecce ego vobiscū sum vsq ad consumma-
tionē seculi ꝙ tamen eū vniuerse ecclesie ꝓmisisse q̄ alijs
morientibus:alijs nascentibꝰ hic vsq in seculi consum-
matione futura est quis non itelligat. hec Aug. Et quia Cōuersio
euangeliū primo ꝑdicatū est in hierusalē /inde est ꝙ au- ad oriētē
dita pronunciatione euangelij vertimur ad orientē qua dū euāge-
si ad hierusalē gratias agētes et dicētes: gloria tibi do- liū dicit.
mine/qꝛ inde venit ad nos euangeliū. Unde scriptū est Esaie. ij.
de syon:exibit lex et verbū dñi de hierusalē. vñ ⁊ Augu.
Cepit enī ecclesia ab hierusalē ista terrena vt gaudeat
in deo in illa hierusalem celesti : ab hac enī incipit ad il-
lam terminat. In illa tota eccl'ia erit ab ista exordium fi
dei sumpsit hec Aug. Sed verba euāgelij leuita prenun
ciaturꝰ vertit faciē contra aq̄lonē vt ostendat verbū dei
dirige contra eū qui per aquilonem designaꝛ:scilicet cō
tra dyabolū qui dicebat in corde suo:sedebo i latere aq- Esa. xiiij.
lonis/⁊ ero similis altissimo ⌊Et dñs iesꝰ postq̄ locutꝰ
est eis⌋ que ad eruditionē sue ꝑtinebāt ꝯsolatiōis/vnum
quēq osculatꝰ est in intimo amore cordis. Qꝛ ſm Amb.
Apostolis reliquit oscula pacis: deinde valedicens eis
⌊eleuatis manibꝰ⌋ vt suos patri offerret ⌊bñdixit eis⌋.s.
bona optādo/promittēdo/conferēdo:vt eos contra ho-
stē muniret vt bonis celestibꝰ augeret. Et (vt dicit The Benedi-
ophilꝰ) forte in hac benedictione vim conseruatiuā eis ctionis dā
influxit vsq ad spiritus sancti aduētum. Ex loco isto du de institu-
xit ecclesia in consuetudinē ꝙ episcopi in fine misse dent tio.
benedictionē. vbi Origenes. Quod autē eleuatis mani-
bus benedixit eos:significat ꝙ deceat benedicētē cuiq̄
ornatū esse varijs operibꝰ et arduis respectu aliorū: sic
enī manꝰ tollūtur in altū.hec Origenes. In recessu suo
benedixit christus discipulis : sicut pater recedens a fi-
lijs benedixit eis:et hoc fecit ꝑmo propter maiorē eorū
necessitatē ſm illud:cū essē cū eis ego seruabā eos et ce-
tera: vbi petit eos post recessū suū seruari a malo. Secū-
do ad ostendendum finalem et perseuerantem erga eos
suam dilectionē. ſm illud. Cum dilexisset suos qui erant
in mundo in finē dilexit nos. Instruxit etiam per hoc su
periores in ecclesia: vt recedentes a subditis benedictio
nibus eos deo cōmendent. His finitis ad orientē versa
facie (vt dicit Damascenus) cepit sua ꝓpria virtute non
aliena eleuari ab eis et ascendere videntibus illis: quos
scilicet tanta visione dignabatur:et videndo deducenti
bus: vt scilicet desiderium veniendi ad ipsum in eis ex-
citaretur et triumphaliter proprio motu per dotem agi
litatis in celum supremū vnde venerat ferebatur. Tunc
mater et omnes alij aspicientes eum in celum eleuari ꝓ-
ciderunt in terrā adorātes / et propter discessum lachri-
mas continere non poterant:multum tamen gaudebant
ꝙ ipsum sic gloriose celum petere cernebant. O q̄ liben- Cur ma-
ter mater cum filio de hoc mundo recessisset:sed eam ad ria non si-
tempus hic manere dominus voluit : quia propter con- mul assum
firmandos credentes vtile et expediēs fuit. Nostre etiā pta sit.
fidei necessarium erat:quia ipsa post ascēsionem domini
inter apostolos cōuersando multa eis reuelauit que de
mysterijs illius cognouerat. vnde Ansel. Sed o bone ie
su istius tue dulcissime matris pijssime fili:quomodo pa
ti potuisti vt te in regnū glorie tue remeante illam quasi
orbatā in miserijs mūdi relinqueres:et non eam statim re
gnaturam assumeres. Erat vt mihi videtur necessaria
nostre fidei conuersatio sua post ascensionem domini in
ter apostolos eius: quia licet ipsi per reuelationem spi-
ritus sancti edocti fuerit omnē ꝟitatē : incōparabiliter

tamen manifestiꝰ ac eminentiꝰ ipa per eundē spiritū ipiꝰ
veritatis intelligebat ꝓfunditatē: ac ꝑ hoc multa eis ꝑ
illā reuelabant̄ q̄ in se nō solū simplici sciētia: sed et ipso
effectu/et ipo experimēto cognouerat de mysterijs eius:
dem dñi nr̄i iesu xp̄i. Nec dilatio sue assumptionis quo:
quomodo iacturam inferre valebāt immēsitati amoris
et gaudij sui:qm̄ ipsa perfectio amoris et gaudij ita illā
reficiebat plenitudine sui:vt hoc ipm ei ad augmentum
amoris et gaudij magnopere fieret: ꝙ illic esse videbat
vbi deū quē pre cūctis amabat velle magis sciebat. Igi
tur vbicūqꝫ erat et ipsa in deo/ et deus in ea iocundaba:
tur:qua ipse iocunditate felix hoc pre ceteris vbiqꝫ fieri
cupiebat:quod sapientie dei potissimū placere intellige:
Misteriū ascēsionis — bat.hec Ansel. ¶ Et est notabile ꝙ dñs suos primo de ci:
nitate eduxit. Secundo eos in bethaniam duxit. Tertio
eis benedixit. Quarto ascēdit:i quo dat̄ intelligi ꝙ pec:
catorem primo educit de peccato:secundo ipm in betha
niā: id est in domū obediētie ducit statū eiꝰ mutando:ter
tio ei benedicit gr̄a replēdo : quarto ascēdit.i.ascendere
facit ad superiora trāsferēdo. Et ascendens dñs iesꝰ duxit
secū illā multitudinē nobilē.s.captiuā captiuitatē.i. ca:
ptiuos a captiuitate iferni q̄s secū victor eduxerat:et ce:
li aperta iā porta pādēs iter ante eos:se sequētes vt Mi
cheas ꝓpheta dixerat. Exules introduxit in regnū pa:
tris sui:cōciues illos faciens angelorum/ et domesticos
dei:quatenus et ruinas angelicas restauraret / et eterni
patris honorē cumularet:et se triumphatorē ostēderet/
et dñm exercituū cōprobaret. Dñs itaqꝫ gloriosus /can:
didus/et rubicūdus/splendidus/et gaudiosus precede:
bat eos viā eis ostēdēs:et ipsi sequebant̄ eū cantātes et
iubilantes. Interim autē Michael prepositus paradisi
pergēs ad patriā celicā:nūciauit ꝙ dñs ascēderet ad eā
Spirituū celestium occursus. — Et ecce om̄es beatoꝝ spirituū ordines occurrerūt eidē
decēter et seriatim per acies suas. Nūꝰ ex eis non remā:
sit:qui dño suo obuiam non veniret. Et inclinātes se cū
omni reuerentia qua poterāt eum cū hymnis ⁊ canticis
ineffabilibꝰ deducebant. Quis enī posset cantus et iubi:
los q̄ ab ipsis fiebant explicare:et q̄s posset hoc gaudiū
enarrare:sed et illud gaudiū q̄s dicere posset qd̄ tā bea:
tissimi spūs q̄ꝫ sanctissimi patres habuerūt cū sibi adin:
uicē occurrerūt. Oēs iubilabāt et psallebāt:nā iuxta ꝓ:
phetam. Ascēdit deus in iubilatione qd̄ maxime refert̄
ad vocē iocūditatis redemptorū cū ipo descendentiū q̄
priꝰ voce lachrymabili clamauerunt in partibꝰ inferni:
aduenisti desiderabilis quē expectabamꝰ in tenebris: et
dñs in voce tube:qd̄ refert̄ ad sonū p̄dicationis aposto:
loꝝ:qui tunc fuit eis iniūctus dño dicēte. Eūtes in mū:
dū vniuersum p̄dicate euangeliū oī creature:et tunc enī
In oēm terrā exiuit sonus eoꝝ:tñ post spiritussancti re:
ceptionē. Cūqꝫ psallerēt tā angeli q̄ꝫ aīe beate dñs iun:
ctis manibꝰ deuote/et sursum ante pectus erectis / et nu:
becula sub pedibꝰ ascendit:et oēs beati simili modo iun:
ctis manibꝰ cū dño ascēderunt. Dño aūt ascendente qui
dā chori angelorū ipm precedebāt: quidā sequebantur:
alij a dextris:et alij a sinistris cū ipso comitabant̄ simul
et cū beatis animabꝰ. Ascēdebat vero dñs plane ⁊ moro
se ꝓpter cōsolationem matris et discipuloꝝ quousqꝫ po:
terāt videre eū. Et tūc aūt ⌊ nubes ⌋ lucida et cādida ⌊ su:
scipit eū ab oculis eorū ⌋ carnalibus: q̄ꝛ claritate nubis
circūdatus:vlterius nō est visus vt qui xp̄m ꝫm carnem
nouerant vltra iā sic nō noscerēt. Ascēdit vsqꝫ ad nubes
ea forma quā ante passionē habuit:susceptꝰ autē a nubi:
bus ea qua in mōte apparuit. Quasi in globo baiule nu:
bis ascendit:non per modū vehiculi ⁊ quasi ad ascendē
dum egeret ministerio angeloꝝ vel nubis : q̄ꝛ sua ꝓpria
virtute ferebatur:sed per modum obstaculi vt ab oculis
mortaliū non videretur. Et vt per hoc ostenderet̄ : quia
oīs creatura parata est obsequi suo creatori : nubes enī
que subtraxit eū ab oculis insipientiū: et angeli assisten:
tes ibi ondebāt ꝙ creatura corporalis ⁊ spiritualis sub
iecta est obsequio xp̄i. Et tunc in momēto cum omnibꝰ
angelis et patribꝰ sanctis erat in patria celestis beatitu
dinis. Ascendit ergo xp̄s et per nubem celos penetrans
assumptꝰ est in celum ethereum /seu empireū non virtute
aliena:sed ꝓpria:tū ratiōe deitatis que oīa potest:tū ra:
tione humanitatis gloriose:quia corpus gloriosum obe:
dit ad nutū anime quātū ad motū localē per dotem agi
litatis que est in tali corpore. Unde nō curru: non ange:
lis sublevatus legit̄:quia qui fecerat om̄ia super omnia
sua virtute ferebatur. Enoch vero ab angelis trāslatus
est/et Helyas curru subuectus est in celū aereū:non vir
tute propria:quia homines puri erant et virtute indige:
bant aliena:et q̄ꝛ eorū corpora nondum sunt glorificata
Stabāt autē mater et discipuli/et magdalena/et alij in:
tuentes in celū eūtem illum q̄ꝫdiu apparebat oculis eo:
rū. vñ Ambro. Stabant beati apostoli toto suspensi cor
pore/⁊ ascendentē ad celū dñm:q̄ꝛ incessu non poterant
oculis sequebant̄. Et licet ad deducēdū saluatorē visio
humana defecerit:fidei tamen deuotio nō deficit. Usqꝫ
ad nubē enī deducūt christū oculis vsqꝫ ad celos autem
cum christo fidei deuotione comitant̄. vñ ait Apostolus
sciēs fidē nostrā in celis esse cū dño. Nostra aūt cōuersa — Phil.iij.
tio in celis est. Hec Ambro. O quid erat videre dñm sic
gloriose ascendentē. Et si quis potuisset audire et vide:
re illos beatissimos spiritꝰ/et animas sanctas cū eo pa:
riter incedentes forte pre gaudio anima illiꝰ a corpore
separata fuisset/et cū eis pariter ascendisset. ⌊ Cūqꝫ ⌋ iam
dñs subtractus esset ab oculis et conspectu eorū:adhuc
tamen suspensis vultibus ⌊ intuebant̄ i celū ⌋ Propterea
⌊ duo ⌋ angeli in forma virorū ⌊ steterunt iuxta illos in ve
stibus albis ⌋ vt gratulatio mōstraretur ex ipsis idamē:
tis ⌊ et dixerūt eis. Uiri galilei q̄d statis hic aspicientes
in celum ⌋ Galilea apostolorū patria fuit. vnde et viri ga
lilei dicuntur:ac si dicerent. Statis hic et in celum aspi:
citis:quasi obliti quid facere debeatis. Redite in ciuita
tem et expectate ꝓmissionē patris: sicut dictū est vobis.
Recedite nec expectate iesum vt modo redeat : sed in fi:
ne temporum ⌊ sic veniet quēadmodum vidistis eū euntē
in celū ⌋ Id est sicut baiulis nubibus vidistis eum in ce:
lū ascendentē : sic baiulis nubibus videbitis eum in ae:
re ad iudiciū descendentē:et ⌊ quēadmodū vidistis eum
ascendentē in celū ⌋ in forma humana:cui competit vide
ri oculis corporibꝰ / et moueri de loco ad locum ⌊ ita ve:
niet ⌋ in eadē forma et carnis substantia ad iudiciū: quia
sicut fuit iudicatus in forma humana:sic veniet ad iudi:
candū mundū: verūtamen iudicatꝰ fuit in forma huma:
na passibili:ascendit autem in celū / et veniet ad iudiciū
in forma humana/gloriosa/ et impassibili. vñ Aug. Sic — Ventur'ē in forma humana.
veniet quēadmodū vidistis eū euntē in celū.i.in forma
humana i qua iudicatus est / iudicabit: vt etiā illud pro:
pheticū impleatur. Uidebunt in quem pupugerunt. Et — Zach.xij.
iterum. Itaqꝫ si rediturū eū credimꝰ: nos expectare de:
bemus ne sic nos cōprehendat aduētus illius:non suspi
cantes:sicut cōprehendit nunc castigatio delinquentes
coertio nāqꝫ presentium imaginē habet in se futurorum
Cauendum est ergo ne si in presenti verbere non corrigi
mur: futura seueritate dānemur. hec Augu. Considera
hic:quomodo dñs iesus de suis sollicitus fuit. Nā stati
cū euanuit ab oculis eoꝝ/misit angelos suos:tum vt me
stos de absentia dñi cōsolarent̄ et cōfortarent:tum vt eū
vere ascendisse in celū:scꝫ in regionem angelorū demon
strarent:nō sicut Enoch ⁊ Helyas q̄ translati sunt i pa:
radisum terrestrē:qui licet eminēs sit:tum tantū pertin:
git sublunarē regionē:tum ne diutius ibi morarent̄ ⁊ ni
miū ibi stantes fatigarentur:sed potius recedentes pro
missum patris expectarent. Angelis itaqꝫ disparentibꝰ
ipsi in loco vbi steterunt nouissime pedes eius : adoran:
tes xp̄m:scꝫ deū et hominē vt deo personaliter vnitū ⌊ re:
uersi sunt a monte qui vocatur oliueti ⌋ propter copiam
oliuarum ⌊ sabbati habens iter ⌋.i.itinere sabbati: scꝫ spa
cio miliarij distans ab hierusalē:quia non ampliori spa
cio licebat iudeis progredi in sabbato de villa vel ciuita
te in qua erāt:sed circa per mille passus deambulare po:
terant. Uetus editio habet a monte trium luminū. Sic
autem dictus est mons oliueti:quia de nocte ex parte oc
cidētis illuminabatur igne templi:vbi erat ignis iugis
in altari:mane a parte oriētis primo excipiebat radios
solis anteq̄ꝫ illustrarēt ciuitatē:habebat etiā copiā olei
quod est luminis fomētū. ⌊ Et regressi sunt in hierusalē — Leticia discipulorum.
cū gaudio magno ⌋ quia omnia mysteria erant impleta i
christo:letantes de dei et dñi sui glorificatione:quē post
triūphū resurrectionis etiā celos cognouerāt penetras
se:de humani generis cōpleta redemptione:de restaura
tione ruine angelorū:et de deiectione demonū:de confu
sione iudeorum infideliū: de spiritussancti promissione:
de humane nature exaltatiōe: de certa spe generalis re:

surrectiōis et ascensionis future. ex quo enī caput resur-
rexerat et ascenderat: idem et de mēbris ꝓ certo sperare
poterant. Hanc autē vltimā ꝓcessionē discipulorū post
iesum: qui vnanimiter sunt egressi / ꝛ postea vnanimiter
sunt regressi: representat ecclesia dñicis dieb⁹ egredien-
do de ecclīa: et redeūdo ad eā quasi de hierusalē rediēs
in hierusalē. Unde in eo ꝙ de ecclesia egredimur crucē
dñi preferēdo / representam⁹ ꝙ illi egressi sunt pre eunte
crucifixo. in eo aūt ꝙ cū cruce dñi redimus / licet illi sine
crucifixo redierint representamus qḋ ait. vobiscū sum
vsqꝫ ad cōsummationē seculi: qꝛ licet nō redierit crucifi
xus cum eis ꝑsentia corporali: rediit tñ cū eis presentia
spūali. In primatiua autē ecclesia huiusmodi represen-
tatio fiebat quinta feria ꝙ tūc solēnis erat ꝓveneratione
ascensionis sicut prima feria: scꝫ dies dñica ꝓ reuerētia
resurrectionis. Sed quia superuenerūt festa sanctorū: et
celebrare tot festa erat quasi onerosum: idō solēnitas qui
te ferie est sublata / et processio ad dñicā translata. De lo
co autē ascēsionis dicit Sulpiti⁹ eps hierosolimitanus
ꝙ cū ibi postea edificata esset ecclīa: locus ille in quo ste
terunt christi ascendentis vestigia nūqꝫ potuit sterni pa
uimento postmodum: immo resiliebant marmora in ora
collocantiū. Calcati etiam a dño pulueris hoc dicit esse
documentū / ꝙ vestigia īpressa cernuntur ibidē: ꝛ eandē
adhuc speciē velut impressis vestigijs terra custodit. Et
(vt ait Beda.) Cum terra eadem a credentib⁹ quotidie
minuat: tamē eadē vestigia pristinū statū cōtinuo reci-
piunt. Nec summū ecclesie cacumē propter dñici corpo
ris meatū contegi potuit: sed a terra transitus xpi vsqꝫ
ad celum patet. Adhuc est ibi ecclīa in qua solebant esse
nigri monachi cum abbate: et est ibi sancte egyptiace se-
pulchrū / ꝛ loc⁹ vbi apostoli ꝯposuerūt simbolū. Tūc de
scenderunt apostoli cū matre dñi / et alijs mulierib⁹ ac
discipulis in cenaculū montis syon / et ibi morabantur
expectantes ꝓmissionē prout a dño erat eis mandatū:
ibi est locus vbi beat⁹ Matthias inter ascensionē et pē-
thecosten fuit loco iude ī apostolū electus [Et erāt oēs
vnanimiter in oratione pseuerantes] et assidue debitis
horis sine intermissione orantes: et per orationē ad rece-
ptionē spiritussancti se ꝑparantes quotidie vt ꝓmissum
mererentur accipere. Et qꝛuis dictū sit ꝙ erant perseue-
rantes in oratiōe: et nō sit additū in ieiunio / quidā tamē
a festo ascensionis vsqꝫ ad penthecosten ieiunāt exēplo
apostolorū quos aiunt ieiunasse in spacio illo: qꝛ dictū
est in euangelio. Uenient dies in quib⁹ auferetur sponsus
ab eis. Et tūc ieiunabūt. Orabant ergo et ieiunabāt: qꝛ
xps sponsus ab eis ablat⁹ carne recessit [Et erāt semp]
id est cōmuniter vel frequenter [in templo] qḋ est locus
orationis [laudātes] deum de beneficijs suis [et benedi-
centes] .i. magnificātes de promissis diuinis: et orantes
deuote ꝓ recipiēdis spiritussancti donis: vel laudantes
[deū] de ꝓpria sua bonitate in se / ac ꝓ dñi sui glorifica-
tione et ascensione [et benedicentes] id est gratias agen
tes de bonorū suorū cōmunicatione / ac ꝓ spiritussancti
ꝓmissione: et eorū per angelos facta consolatione. Non
aliquo mundano distrahunt: sed oībus cōtemptis iugi-
ter diuinis laudibus insistūt: vt in loco orationis ꝛ inter
laudum deuotiones ꝓmissum sancti spiritus aduentum
promptis et paratis per oīa cordib⁹ expectēt. Uicissim
quidem habitabant modo ī templo ad orationē: modo
in cenaculo ad quietē. Uñ hoc aduerbiū semp dicit ibi
frequentiā et oportunitatē nō more suo durationē conti
nuā. Quos nos imitātes in sacra vita semper denegam⁹
laudātes deū et bñdicentes. Sic enī et nos quotidiana
illius merebimur benedictiōe sublimari si quotidie triū
phalis illius in celum ascensionis memores: laudantes
et benedicentes deum in hierusalem. id est superne pa-
cis. sperata ac desiderata visione quiescimus / et orantes
vt dona ipsius recipere possimus: similes hominibus ex
pectantibus dominum suum quando reuertatur a nu-
ptijs. vnde Beda. Et semper et in loco hoc maxime fra
tres charissimi meminisse nos decet sermōis dñi quo di
scipulos glorificans. Beati (inquit) oculi qui vident ꝙ
vos videtis. quis etenim dicere: quis digne valeat cogi
tare: qꝫ beata compunctione oculos ad terram deflexe-
runt: quibus ipsum quem adorabant celi regem deuicta
mortalitate quam assumpserat ad paterne claritatis so-
lium iam redire conspexerant. O dulces lachrymas /
quanta spe et leticia feruentes pro īgressu celestis patrie
fuderūt: quo deum ac dominū suum partem sue nature
iam ferre cernebant. Merito ergo tali spectaculo refecti
postqꝫ adorauerant vbi steterunt pedes eius. postqꝫ ve-
stigia que nouissime fixit lachrymis rigauere profusis:
confestim redire hierosolymam vbi aduentū sancti spi-
ritus expectare sunt iussi. Et vt digni celestib⁹ promissis
existerent: erant semper in templo laudātes et benedicē
tes deum: scientes certissime qꝛ illa solūmodo corda spi
ritussancti inuisere et inhabitare dignat que locum ora-
tionis frequentantia: que laudi et benedictioni diuine vi
derit esse dedita. Unde et in actib⁹ eorū legitur de ipsis.
[Hi omes erant vnanimiter perseuerantes in oratione]
Hō nobis est testimoniū operis apostolici solerter imi-
tandū: videlicet vt qui celestia ꝓmissa habem⁹: qui pro
his accipiendis sedulo supplicare precipimur: et omes
ad orandum conueniamus / et in oratione persistamus:
ꝛ vnanimi dñm deuotione predicemur. Nec dubitandū
est ꝙ si nobis orātibus pius conditor auditum accōmo-
dare / et spiritus sui gratiam nostris quoqꝫ cordibus in-
fundere dignabitur: ꝙ nostros quoqꝫ beatos faciet ocu-
los: et si non vt apostolorū qui cōmorantē in mūdo dñm
qui docentē / et miracula facientē: qui post triūphū mor
tis resurrexisse: atqꝫ ad celos redeūtē videre meruerunt:
certe vt eorū de quib⁹ thome apostolo dicit. Quia vidi
sti me credidisti: beati qui non viderunt et crediderunt.
Cunctis etenī credentibus / siue illis qui incarnationis
eius tempora nascendo precesserunt: siue his qui in car-
ne eum viderunt: siue nobis qui post eius ascensionē cre-
dimus ꝯmunis est eius hylarissima promissio qua dicit.
Beati mundo corde: qm̄ ipsi deum videbunt. Hec beda.
Dñs ergo iesus cū vniuersa predicta felici multitudine
aperiēs ianuas paradisi / vsqꝫ tunc humano generi clau
sas intrauit triumphaliter et gaudenter in eas. Ascēdit
autē ī celū emphireū super omes alios celos: imo super
oēm spiritū beatū / et oēm creaturā: et supra id quod no
minat in hoc seculo / vel ī futuro. Et nota ꝙ triplex esse
celū insinuat apostolus: vbi fatet se raptū vsqꝫ ad tertiū
celū. Inter quos celos fm Aug. ꝑmū ē corporale / sole /
luna / et stellis ornatū. Secundū est spirituale spiritibus
angelicis deputatū. Tertium est superintellectuale soli
diuinitati appropriatū. Ad hoc tertiū rapt⁹ fuit Pau-
lus: qꝛ nō ad visionē corporū celestium / nec ad cognitio
nem celestiū spirituū: sed ad contēplationē nudā diuie
essentie raptus fuit. fm Augu. et in hoc celum ascendit
xps [Et sedet a dextris dei] nō ꝙ sessio dei intelligatur
corporaliter: vt christus homo sedeat a dextris / ꝛ pater
a sinistris: sed dicit sedere ꝓpter iudiciariā potestatem
quā a patre accepit: quia sedere iudicātis est. ¶ Sedere
autem a dextris si referatur ad xpm ratione deitatis: sic
ista sessio importat equalitatē cū patre: quia conregnat
patri in equalitate maiestatis fm deitatē: fm quā filius
est patri equalis. Si autē referatur ad xpm ratione hu-
manitatis. hoc potest esse dupliciter. Unomodo inquan
tum est vnita actualiter ipsi deo: et sic ista sessio importat
quādam sociationem honoris: quia eadem veneratione
veneratur humanitas inquantum vnita verbo cum ipsa
deitate: sicut vestis regia cum ipso rege qñ est ea actuali-
ter indutus: ꝛ sic xpm in dextera dei patris sedere est hu
manitatem ī gloria diuinitatis requiescere. Alio modo
fm se: et sic sedere a dextris patris designat esse in potio
rib⁹ eius bonis: sicut dextera est pars nobilior / et potior
corporis. Merito christus dicitur sedere ad dexteram
dei: sedere quidem quia laborauit. Ad dexteram autem /
quia in sinistra aduersitatis diu fuit. Dei vero dicitur:
qꝛ post abiectionē merito gloria sequit. Dicitur ergo se-
dere: quia equalis est patri in potestate iudicandi. Dicit
et stare qui suos iuuat in militia presenti nos credimus
xpm a dextris patris sedentē / quia credim⁹ cum regnā-
tem: et quiescentē que notantur per sessionem. Stepha-
nus autem vidit eum a dextris dei stantem: quia in tri-
bulatione positus habuit eum propugnatorem et susce-
ptorem. que notantur per stationem. Sicut enim sedere
quiescentis est et iudicantis: ita stare pugnantis et ad-
iuuantis. Sedens ergo ad dexteram patris iugiter vul-
tui benignissimi patris apparet: et vulnerum que pro no
bis pertulit cicatrices ostendit / ad interpellandum pro
nobis. Omnes vero sancti patres: et beatissimi spiritus

Processio discipulorum.

Processio ecclesie feria .v.

Vestigia vnde xps ascēderat

Orōes et laudes discipulorū.

Luc. xij.

Actuū .j.

Matt. v.

Ascendit ad celum empireū.

Actu. vij.

Exo.xv. iubilabāt corā deo laudes. Si enī moyses et filij israel post trāsitū maris rubri cecinerūt carmē dño: et maria ꝓphetissa soror eius: et relique mulieres eam sequentes canebāt dño in tympanis et choris: quāto magis modo omēs hoc faciunt oībus aduersitatibꝰ superatis. Omēs igit ibi cōstituti psallūt / oēs cantāt / omes exultant / oēs letantur / oēs gaudent / omēs iubilāt / oēs manibus plaudunt / omnes tripudiāt / omnes iocundantur. Vere nūc in superna hierusalem auditur cāticū leticie: et per omēs vicos eius ab vniuersis dicit alleluya. Nunq̄ ab origine mūdi tale festū: et tam solenne pascha celebratū est in patria: neq̄ vnq̄ erit / nisi forte post diē iudicij cū omēs ibi cum corporibus gloriosis presentabimur electi. Magnū itaq̄ et solenne est hoc festū. Nam quicq̄d deus vsq̄ modo fecit: fecit vt ad hūc diem pueniret. Celū et terra: et omia que in eis sunt facta sunt ꝓpter hominē. hō autē ꝓpter gloriā celestem habendā: ad quā vsq̄ nūc pertingere post peccatū nō poterat quantūcunq̄ iustus esset. Quia ergo omia cōpleta sunt in ascensione / magnificus valde est dies iste. Hodiernus quippe dies proprie est festum solēnissimum dñi iesu: q2 hodie incepit sedere ad dexterā patris / et requiē capere a labore sue peregrinationis. Est etiā ꝓprie festū oīm supernorū spiritū: quia de dño suo quē ante ibi in humanitatis forma non viderant nouū suscipiunt gaudiū: et q2 hodie primo incipiūt restaurari ruine ipsorū: in tanta multitudine beatorū: et cognoscunt numerum suū per peccatū diminutum: per dñm iesum reintegrandū. Si ergo gaudiū est in celo coram angelis dei super vno peccatore penitentiam agente: quale putamus gaudiū eorū fuisse quando tot milia animarū sanctarū ad suum viderūt consortium trāsire? Etiā proprie est festū patriarcharū: ꝓphetarū: et aliarū animarū sanctarū: quia ad supernā patriā hodie primitus intrauerunt. Si ergo festum facimus de aliquo sancto ad celos migrante: quanto magis de tot milibus: et quanto magis de sancto sanctorū? Est etiam festū domine nostre: que filiū suū vnigenitum in ea carne quam de se assumptā nouerat totam oculis suis gloriose sic vidit tanq̄ deū verū sup excelsa conscendere: et oēs celos dominandi iure penetrare / ac in dei patris cōsessum ascendendo pertingere. Est etiā nihilominꝰ ꝓprie festū nrm: quia humana natura hodie super celos est exaltata: et homo perditus ad regna celestia / et ad societatem angelorū per dñm iesum est reuocatꝰ. Ipse enī dei filius qui exiuit a patre: nō per loci mutationē: sed p eternā generationē / et personalē distinctionē hodie reliquit mundū quātū ad presentiā corporalē: et iuit ad patrē faciendo naturam mortalē paterne glorie cōsortem. Igitur valde solēnis est dies iste: et aīa que dñm iesum bene diligeret merito hodie exultaret. Si diligeretis me iquit gauderetis vtiq̄: quia vado ad patrem. vnde Leo papa. dicit quidam dñs iesus discipulis suis. Si diligeretis me

Joh.xiiij. gauderetis vtiq̄: quia vado ad patrem. Vobis eni hec prestatur ascensio: et super oēs celos ad patris dexterā collocanda vestra in me humilitas eleuatur. Vniui enī vos mihi / et factus sum filius hoīs: vt vos filij dei esse possitis. Quia igitur xp̄i ascensio nostra prouectio est: et quo processit gloria capitis / eo spes vocatur et corporis: dignis dilectissimi exultemus gaudijs / et pia gratiarū actione letemur. Hodie enim non solū paradisi possessores firmati sumus: sed etiā celorum in xp̄o superna penetrauimus: ampliora adepti per ineffabilē xp̄i gratiam quā per dyaboli amiseramꝰ inuidiā. Nā quos virulētꝰ inimicꝰ primi habitaculi felicitati deiecit: eos ibi cōcorporatos dei filius ad patris dexterā collocauit. vnde et

Cor nrm ascendat cum xp̄o. Augu. Hodie sicut audistis fratres dñs iesus christus ascendit in celum: ascendat cū illo et cor nostrum. Sicut enim ille ascendit nec recessit a nobis: sic et nos cum illo iam sumus q̄uis nondū in corpore nostro iā factū sit qđ promittitur nobis. Cum ascendit in celum nos ab illo non separamur. Non nobis inuidet celū: sed quodāmodo clamat mea membra estote si ascendere vultis in celum. In hoc ergo omnes interim roboremur: in hoc votis oībꝰ estuemus: in hoc meditemur in terris q̄ computemur in celis. Nunc exuturi carnē mortalitatis: nunc exuamur anime vetustate. Facile corpus leuabitur in alta celorum / si non premat spiritum sarcina peccatorum. Et iterū. Quia vero temporali christi presentia viduati sumus: ad eternā eius visionem tota intentione festinemus / eiq̄ dicamus. Tibi dixit cor meū / quesiui vultum Ps.xxvi tuū: vultū tuū dñe requirā: tota nāq̄ dispensatio humanitatis christi nihil aliud fecit nisi vt intentionē nostrā ad superna dirigeret: et ex tempore nostre mortalitatis ad manifestā visionē sui perduceret / ac perductos eterna vultus sui gloria satiaret. Et iterū hec quippe solennitatis huius est ratio. vt christum ad dexteram patris iam regnare credamus: et interim eū quasi gēmis virtutum alis charitatis scilicet et spei subsequamur: vt cum tradiderit regnū deo patri sine fine cū eo regnemꝰ: ascēdamus cū christo interim corde: vt cum dies promissus aduenerit sequamur et corpore. Hec Augu. vnde etiam Grego. Vnde fratres charissimi oportet vt illuc sequamur corde / vbi eum corpore ascendisse credimus: desideria terrena fugiamus / nihil iam nos delectet in infimis qui patrem habemus in celis: et si adhuc hic tenemur in infirmitate corporis: sequamur tamen eū passibus amoris: nō autem deserit desiderium nostrum ipse qui dedit iesus xp̄s dñs noster. Hec Greg. Ascendit ergo christꝰ Genesis vt corporali presentia subtracta ꝓuocet affectū mundi: xxviij. et toto corde eum desideremꝰ. Et ideo que sursum sunt queramꝰ quo ad vim intellectiuā / que sursum sunt sapiamus quo ad vim affectiuam. Sic ascendit corde miles quidā qui in partibus vltramarinis oīa loca in quibus saluator noster fuerat sollicite cū lachrymis visitauit: et dum oīa sancta loca deuote ꝓquisiuisset / vltimo venit in montē oliueti vnde dñs ascendit: vbi post longā orationē cū lachrymis dixit. Ecce dñe vbiq̄ quesiui te dilectū: vnde dū venerim ad locū vbi celos ascendisti: nescio vbi amplius te requirā: iube ergo spiritū meū suscipi: vt ad dexteram patris videā te residentē in gloria: et his dictis spiritum suum sine dolore reddidit. sic et nos dñm per singula sua opera / et virtutum exercitia queramus vt tandē ad eū ascendere valeamus. Ascensio domini olim in scala iacob prefigurata fuit / que vna extremitate terram et alia celum tangebat: et angeli per eam descendebāt / et ascendebant. sic christus de celo descendit et reascendit quando celestia / et terrestria reuenire voluit: oportebat enī q̄ mediator dei et hominum deꝰ et hō esset: quia aliter pacē inter deū et hoīem reformare non posset. deus enī altissimus est / et homo infimus erat. et ideo xp̄s inter celum et terrā scalā faciebat: descendunt autē angeli per illā nobis gratiā apportando / et reascēdunt animas nostras in celum reportando. hanc etiam ascēsionē christus prenotauit / quando parabolā de vna oue ex centum perdita et inuenta predicauit. Quis vna perdita est quādo hō mandatū dei trāsgressus est. deus autē nonagintanouē. i. nouē choros angelorū in celo dimisit: et veniēs in hunc mundū hoīem pditū per. xxxiij. annos q̄siuit: et intantū se fatigauit / q̄ de toto corpe suo sudor sanguinis emanauit. Inuentā aūt ouē sup humeros posuit: et portauit quādo crucē pro peccatis nostris ꝓprijs humeris baiulauit. amicos ad congratulandum sibi inuitauit / quando cum homine ascēdit: et omnē celi curiam letificauit. Hec etiam ascensio domini olim fuit in translatione helye prefigurata. Helyas legem dei in iiij. Re.ij. iudea predicauit: et transgressores legis audacter increpauit / ꝓpter qđ magnā sustinuit a iudeis persecutionē: sed apud deum meruit in paradisum trāslationem. Ita Phili.ij. christus in iudea viam veritatis docuit: et propter hoc a iudeis multas persecutiones sustinnit: sed deus illum super omnes celos exaltauit: et nomē quod est super omne nomen illi dedit. Oportebat enī pati xp̄m / et ita intrare in gloriam suam: et multo magis oportet nos tolerare propter vitam eternam. Oratio.

O Jesu corona celsior / qui resurgens a mortuis ad patris ascendisti dexterā: trahe ad te mentem meam / vt te solū ardenter desiderē et inquirā. Da queso toto desiderio meo et studio tendere quo te credo ascendisse: vt in presenti quidē miseria solo tenear corpore: tecum autē sim cogitatione et auiditate / vt ibi sit cor meum vbi tu sis thesaurus meus desiderabilis et amabilis. Trahe me post te: vt per tuā gratiā de virtute in virtutē ascendens te deum deorum videre merear in syon. Amen.

¶ De scripture euangelice: ac fidei fine et vtilitate. Capitulum.lxxxiij.

Job. xxj.

Sunt et multa alia signa et facta in multitudine incomprehensibili existētia preterea q̄ ab euangelistis sūt scripta [q̄ fecit iesus] ī terra/ ī se, et in alijs tā actib⁹ cordis/ q̄z oris ⁊ operis ante suā resurrectionē: et post eādem [que] pre multitudine sua [nō sunt scripta. Que si scribantur per singula] quo ad facta particularia et cōditiones virtutēq̄z eoꝝ [nec ipm arbitror mundū] .i. hoīes hui⁹ mūdi [capere posse libros qui essent scribendi] Nō enī spacio locoꝝ credendū est mundū capere non posse: qꝛ in eo scribi non possent: si scripta non ferret: sed capacitate intellectus legentiū et audientiū: et quo ad incredulitatem infideliū/ et q̄ ad mysteria et sensum comprehendi fortasse non possent.

Dicta et facta xp̄i scribi neq̄unt ad plenū nec a nobis intelligi.

Facta enī ⁊ ꝟba xp̄i nō sunt hominis tm̄: sʒ et dei: qꝛ illa humanitas erat organū diuinitatis: et ideo non possunt ad plenum ab hoībus explicari: vel etiā cōprehendi: quod patet ex hoc q᷑ a principio ecclesie ceperunt sancti et doctores libros scribere ad explicationē verborū et factorū xp̄i: et adhuc ad plenū nō sunt elucidata: imo si mūd⁹ duraret ꝑ mille milia annoꝝ: et semꝑ libri scriberentur nunq̄z ad plenū elucidarentur: qꝛ sicut dictū est: facta sunt et dicta dei que sunt nobis incomprehensibilia ꝑpter eoꝝ excellentiā respectu intellectus nr̄i: et ideo debemus subiugare/ et captiuare ītellectū nostrū in obsequiū xp̄i/ vt ei assentientes per fidē que est in enigmate tādē veniam⁹ ad cōtēplādū facie ad faciē. vn̄ ꝓm Chryso. Nec iohannes/ nec alij euangeliste oīa dixerunt: sed que erant sufficientia attrahere ad fidem audientes. Qm̄ q̄ non credit his q̄ dicta sunt neq̄z pluribus attendet: qui ꝟo hec suscipit nulla indigebit alia in fide ratione. Qm̄ enī cōscripsert q̄ztū ad fidē credentiū sufficere posse cognouerunt: et iō pauca de plurib⁹ elegerunt vt facilius intelligantur: diligenti⁹ querant̄: fide credant̄: ⁊ memorie tradant̄. vnde Aug. Cū multa fecisset dn̄s iesus nō omnia scripta sunt: electa sunt aūt que scriberent̄ que saluti credentiū sufficere videbantur. hec Augu. Materia quidem euangelij et oīm euangelistarū est eadem. s. sancte trinitatis mysteriū: xp̄s ꝓm diuinā et humanā naturā dicta ⁊ facta eius aliorūq̄z dicta et facta ad ipm: oēs enim agunt de istis ⁊ materia istoꝝ. Intētio vero et finis oīm est per xp̄i gesta et doctrinā/ fidē de eo astruere qđ ex fine libri iohannis perpenditur vbi dr̄. Hec aūt scripta sunt vt credatis. s. fide formata charitate: qꝛ iesus est xp̄s filius dei. s. naturalis in potentia sibi equalis: et per consequens idē ī deitate: qꝛ natura diuina est diuisibilis. Credatis inq̄z corde ad iusticiā/ et ore cōfiteamini ad salutem: opere ostēdentes ad fructū vite: qꝛ fides sine operib⁹ mortua est. Ecce scripture vtilitas. s. effectus fidei: ad hoc enī ordinat̄ tota scriptura noui et veteris testamenti. Quam autē vtilitatem ex hac credulitate consequamur: manifestatur cū subiungit̄. Et vt credentes vitā. s. eternā: in qua clare videbis qđ nūc credit̄ habeatis nūc in spe/ ⁊ in futuro ī re vel vt credentes vitam habeatis: hic vitam iusticie que habetur per fidem: iustus enim ex fide viuit: et in futuro vitā spei que habet̄ per gloriam: et hoc in noīe eius. i. per fidē noīs xp̄i: qꝛ nō est aliud nomē sub celo datum hominibus in quo oporteat nos saluos fieri: virtute ergo nominis xp̄i et saluatoris habet̄ vita eterna. vn̄ Johannes Hec ē vita eterna: vt cognoscāt te verū deū/ ⁊ quem misisti iesum xp̄m. ¶ Finis itaq̄z. i. finalis causa euangelij est sane credere: perfecte diligere: sacramentis insigniri: et horū trium finalis causa est vita eterna. Ad hec quippe adipiscenda fuit intentio scribere / et predicare euangelia.

Veteris testamēti intentio.

Veteris quidem testamenti intentio est nouum figuris et enigmatibus demonstrare: euangelij aūt ad eterne beatitudinis gloriā mētes humanas accēdere. ¶ Fides ergo catholica. i. vniuersalis omīb⁹ est necessaria ad vitā/ et salutem eternā. Fidei succedit spes/ et spei succedit beatitudo: charitas autem etiam fide ⁊ spe decedentibus permanet et augebitur: et ideo maior his esse dicit̄ Que vero credenda sunt ex symbolo haberi possūt. Est enī symbolū cōpendiosa collectio oīm ad salutē spectātium.

Symbola tria.

Sūt aūt tria symbola. Primū apostolorū. Secūdū niceni consilij. Tertium athanasij. Primū factū est ad fidei instructionē. Secūdū ad fidei explanationem. Tertium ad fidei defensionem. De primo ergo in quo ē fidei fundamentum hic videamus solum: quia hoc magis est ad propositum. Ubi sciendum q᷑ si respectus habeatur ad eos qui ediderunt hoc symbolū tunc articuli sunt duodecim ꝓm numerū duodeci aploꝝ. ¶ Si aūt cōsideremus q̄ radicaliter sunt credenda: tūc articuli sunt quattuordeci quorū septē spectāt ad diuinitatē: ⁊ septē ad humanitatē: et hec signata sunt in septē stellis/ et ī septem candelabris aureis: in quorū medio ambulabat filius hominis.

Articuloꝝ fidei numerus.

Sunt igitur septem articuli fidei qui ꝑtinēt ad diuinitatem. ¶ Prim⁹ est vnum deū esse q̄ notat̄ ibi. Credo in vnū deū. Credere deū est credere deū esse: scʒ qꝛ est: credere deo est credere verbis ei⁹/ et sacris scripturis: credere in deū est credendo deum fide et affectione: seu fide per dilectionem operante in ipsum tendere ⁊ ire: ac membris ei⁹ īcorporari. ¶ Secūd⁹ est patrē esse deum qui notat̄ ibi. patrem: qđ hic personaliter tenetur: pater vero essentialiter tenetur: vbi agit̄ de paternitate adoptionis qua paternitate ipsa trinitas pater est bonorum: vel creationis qua paternitate tota trinitas pater est: tam bonorum q̄z malorū/ omnipotētem appropriate q̄zuis et filius sit omnipotens et spiritus sanctus: qꝛ potētia appropriate attribuitur patri: sicut sapientia filio/ et bonitas spiritui sancto. Creatorem celi et terre: vbi ꝑ celum et terram intelligitur tam spiritualis q̄z corporalis creatura. Creare quippe seu creatorem esse potius sonat potentiam q̄z sapientiam/ vel bonitatem: quia operatio egredit̄ a potentia: et ideo appropriate attribuitur creare hic patri sicut potentia: cū tamē creat omnia pater per filiū cooperante spiritu sctō: qꝛ indiuisa sunt opa trinitatis: et tote tres persone vn⁹ sunt creator. ¶ Terti⁹ est filiū esse deū q̄ notat̄ ibi: et ī iesum xp̄m: que duo noīa frequenter coniunguntur in nouo testamento: qꝛ vnum scʒ iesus qđ interpretat̄ saluator exprimit eius diuinitatem: nam inq̄ztum deus saluator est: reliquū scʒ xp̄us qđ interpretatur vnct⁹ exprimit ei⁹ humanitatē: qꝛ inq̄ztum hō vnctus est pre consortibus suis: filium eius vnicum. i. naturalē non adoptiuum. vel vnicum dicit quia non est fili⁹ vn⁹ inq̄ztum de⁹: et alius inq̄ztum hō: sed vnus xp̄us in duabus naturis. s. deitate ⁊ humanitate: et tribus substantijs. s. deitate/ anima/ et carne vnicus est filius. dominū nostrū: sicut enī pater dn̄s est omniū ⁊ omnipotens/ ita et fili⁹: qđ intelligat̄ ꝓm deitatem: qꝛ q̄zuis humanitati christi collata sit oīm scientia: nō tamē omnipotentia.

Articloꝝ vij. ad diuinitatem spectātiū.

Paternitas est multiplex.

¶ Quartus est spiritum sanctum eē deū qui notatur ibi credo in spiritum sctm̄: et circūloquitur hec vox spirit⁹ sanctus qn̄ tenet̄ dictionaliter tertiā personā in trinitate: qn̄ aūt in vi orationis tenet̄ essentialiter sumit̄ et conuenit trinitati. Sic ergo ptʒ q᷑ predicti quattuor articuli sunt de diuine essentie vnitate/ et personarum trinitate ¶ Quintus est credere: remissionem peccatorū his qui sunt in ecclesia q̄ notatur ibi. Sanctā ecclesiā catholicā sanctorū cōmunionē. i. credo sanctā ecclesiā catholicā/ siue militantē/ siue triumphantē eē ꝯmunionē. i. congregationē: vel societatē sanctoꝝ. Vel sic. credo sanctam ecclesiā adhuc ī terris militantē: ⁊ credo sanctorum cōmunionē. i. associationē in celo. s. esse ecclesiā triumphātem: quasi diceret credo vtramq̄z ecclesiā. Est autē sancta ecclesia in tres diuisa: vna est in mundo que est adhuc in timore et expectatione: alia est in celo que est sine timore ⁊ expectatione: tertia est in purgatorio q̄ medio mō se habet; qꝛ est in expectatione cū adhuc gloriā presentē non habeāt: et tn̄ sine timore: qꝛ habēt liberū arbitrium ī bono confirmatum: Catholicon grece latine sonat vniuersale. Et dr̄ vniuersalis duabus de causis: scʒ qꝛ vniuersaliter ꝑdicata ꝑ quattuor partes terre: et qꝛ articulos habet veros vniuersaliter quib⁹ nullū falsum pōt subeē. Remissionē peccatoꝝ. i. credo remissionē peccatorū fieri. s. ꝑ deū in baptismo triplici. s. fluminis/ et flaminis/ et sanguinis: siue post baptismū in penitentia. ¶ Sext⁹ est credere resurrectionē mortuorū: qui notat̄ ibi: carnis resurrectionē. In qua resurrectione credendū est idē corpus qđ per mortē cecidit ad eundē spiritū. i. ad eādem animā rediturū. ¶ Septim⁹ est bonorum remuneratio sub quo cōprehendit̄, ⁊ malorū punitio qui notat̄ ibi: vitā eternā. q. d. Credo vitā eternā premiū bonorū: et mortē eternam supplicium maloꝝ. Et isti tres vltimi articuli ad diuinitatem pertinent: qꝛ per virtutem diuinitatis

Ecclesie sancte diuisio.

fit peccatorum remissio: que est anime viuificatio/et cor
poꝝ resurrectio/atq; corporum simul ꝛ aie glorificatio.

Articli. vij. ad humanitatẽ xpi spectãtes.

¶Alij septem sunt articuli qui pertinent ad humanitatẽ
xpi. Prim⁹ est credere filium dei cõceptũ de spũ sancto
q̃ notatur ibi. qui conceptus est de spũ sancto. i. operatio
ne spũs sancti. Uno eni eodẽq; momẽto segregata fuit
illa caro assumpta a reliqua carne virginis opatiõe spi:
ritus sancti: et aiata aia rationali/et deitas vnita ei. Uñ
ly de non denotat substãtiam cause materialis: sȝ poti⁹
efficientis. Quis eni incarnatio filij sit opus totius tri
nitatis: qꝛ qđ operaꝛ vna psona operanꝛ oẽs eo q̈ sunt
indiuisa opera trinitatis: tñ ipsa gratia mediante q̃ na:
tura humana vnitur diuine est donum appropriatũ spi:
ritui sancto: quia hec gratia appropriate procedit a cha
ritate/siue a benignitate dei q̃ spũi sancto appropriatur
non eni de⁹ inq̃ʒtum potẽs/vel inq̃ʒtũ sapiẽs: sȝ inq̃ʒtum
bonus et benignus nostrã redemptionẽ operat⁹ est p in:
carnationẽ. Et tangitur hic natiuitas xpi in vtero: scȝ q̃
natus est de spũ sancto. Secũdus est. filiũ dei natum ex
maria virgine: q̃ notatur ibi. natus ex maria virgine. s.
natiuitate ex vtero. Terti⁹ est: filiũ dei p nobis mortuũ
in cruce: qui notatur ibi. passus sub pontio pylató. i. sub
potestate pylati pontij genere: crucifixus ad distiguen:
dũ passionẽ ei⁹ a passionib⁹ alioꝝ q̃ in patibulis suspen:
dunꝛ et citius moriuntur: mortuus vera morte p dissolu
lutionem aie a corpore: diuinitate tñ semper coniuncta
vtriq;: et sepultus: non tñ vt alij corruptus et incinerat⁹
Quartus filiũ dei descendisse ad inferos ſm animã: qui
notatur ibi. descendit ad inferna: descendit tñ in anima
deitate vnita: qꝛ corpus in sepulchro q̃euit deitate etiam
ei vnita. Quintus filiũ dei resurrexisse: q̃ notatur ibi. ter:
tia die resurrexit a mortuis: vt per synodochẽ pars po:
natur pro toto: vt videlicet pars illi⁹ parasceues q̃ mor:
tuus est cõputetur pro die vna: et nox seq̃ẽs cũ die sab:
bati sequentis p alia/et nox sequentis dñice cuius ma:
ne surrexit p tertia. Isti duo articuli dicũt totum quod
xps nobis meruit per mortẽ suã: hoc aũt est redemptio
in aia que ꝯpleta est per fracturã inferni in descensu ad
inferos: et redemptio in corpore q̃ cõpleta est in resurre:
ctione per gloriã corporis sui. Sextus. eundẽ ascendisse
ad patris equalitatem: qui notatur ibi. ascẽdit ad celos
scȝ inq̃ʒtum hõ/et ſm humanitatem: qꝛ vbiq; est ſm diui
nitatẽ. Sedet ad dexterã dei patris omnipotentis cõre
gnans patri in equalitate ſm deitatem: et fruens potissi
mis bonis patris ſm humanitatẽ: pacifice gloriatur et
oĩa quiete cũ patre iudicat et disponit. Septimus. filiũ
dei iudicaturum bonos et malos: qui notatur ibi. inde
vẽtur⁹ est iudicare viuos et mortuos: Inde. i. postmodũ
vel inde. i. de celis quos ascendit: venturus in die iudicij
iudicare viuos et mortuos ad litteram: quia tunc viui et
mortui reperiuntur iudicandi. Illi tamen viui morien:
tur: sed statim in momento resurgent iudicium cũ resu:
scitatis recepturi. Isti quattuordecim articuli colligũ:
tur de symbolo qđ apli condiderunt. Articulũ primũ et
secũdũ de diuinitate posuit Petrus. Andreas tertium.
Bartholome⁹ quartũ. Symon quintũ. Thade⁹ sextum
Matthias septimum. Itẽ primũ et secũdũ articulũ de
xpi humanitate posuit Jacobus maior. Johannes ter:
tium. Thomas quartum. Mattheus quintum. Jacob⁹
minor sextũ. Philippus septimũ. Si autẽ queratur an

Credẽda extra symbolũ que sunt.

teneamur aliqua credere q̃ non sunt articuli: dicendũ q̈
sic. Oportet eni credere deo qđ est credere verbis eius ꝛ
sacre scripture. Sane est circa hoc sciendũ q̈ pars diui:
ne scripture q̃ est testimonialis et euangelica in librorũ
quaternario continetur: sunt enim quattuor euãgeliste
q̃si quattuor testes q̈ hõ ille q̃ dictus est iesus fuit xpus
in lege pmissus rex et dñs oĩm/saluator hoĩm fili⁹ dei.

Euãgelistaꝝ diuerie ītẽtiões.

Diuiduntur ergo inter se libri quattuor euãgelistarũ: qꝛ
mattheus intendit principaliter declarare illũ hominẽ
fuisse xpm: et ideo in principio dicens. Liber generatio:
nis iesu xpi: non expssit filij dei: sȝ filij dauid: filij abraã.
Et in sequentibus subdit generatio xpi sic erat. Hinc ẽ
q̈ figura hominis inter quattuor aialia euangelistas re
psentãtia designat mattheũ: qꝛ maxime immoraꝛ circa
hoĩem xpm: ostendendo iesum fuisse illum qui pmissus
fuerat in tota serie scripturaꝝ. Uñ quasi de hoĩe exor:
sus est scribere dicens. Liber generationis iesu xpi. ꝛc.
Marcus vero principaliter intendit declarare illũ ho:
minem fuisse regem ꝛ dñm oĩm. sicut ĩ Daniele habeꝛ q̈
in diebus quattuor regnoꝝ suscitaret deus celi regnum
quītũ: qđ non corrũpeꝛ: cui⁹ potestas erit potestas eter:
na. Hinc est q̈ marc⁹ designatur p leonẽ q̃ est rex et dñs
alioꝝ animaliũ. Uñ et in eo audiꝛ vox leonis in deserto
rugientis et clamantis. Hinc est etiam q̈ maxime circa
miracula immoraꝛ/et circa resurrectionẽ: et parũ ponit
de doctrina xpi: qꝛ principaliter intendit potestatẽ ei⁹
et dominiũ/et virtutẽ explicare que in resurrectiõe ꝛ mi
raculis maxime elucescũt. Lucas vero intendit princi:
paliter declarare illum hominẽ fuisse saluatorẽ hoĩm: ꝛ
ideo in principio introducit gabrielẽ dicentẽ: vocabis
nomẽ ei⁹ iesum: ipse eni saluũ faciet populũ suũ a peccatis
eoꝝ: et in secũdo capitulo subdit verbũ angeli ad pasto:
res: nat⁹ est vobis hodie saluator ĩ ciuitate dauid. Hinc
est q̈ maxime immoraꝛ circa gesta et facta xpi q̃ sonãt ĩ
clementiã et salutẽ: et in remissionẽ peccatoꝝ. Et ppter
hoc in referẽdo passionẽ maxime explicauit vba dulcia
et clemẽtia xpi vt est illđ: pr̃ dimitte eis/qꝛ nesciũt quid
faciũt: et illud. hodie mecum eris in paradiso. ꝛ illđ. Pr̃
in manus tuas cõmendo spiritũ meũ: et ipse solus refert
quõ fact⁹ est sudor ei⁹ tanq; gutte sanguinis decurrẽtis
in terrã quasi in signum balnei salutaris/ꝛ medicinalis
Hinc etiã est q̈ per figurã vituli q̃ apt⁹ est ad immolan:
dũ designaꝛ. Uñ et a Zacharia sacerdote initiũ sũpsis:
se legiꝛ. Johãnes vero principaliter intendit declarare
illũ hominẽ fuisse dei filiũ/et verũ deũ. Et q̈ hec sit con
clusio quã ipse intendit ipsemet explicat circa finem sui
euãgelij vbi ait. Hec aũt scripta sunt vt credatis: q̃m ie:
sus est xps filius dei: et vt credẽtes vitã habeatis in no:
mine eius. Hinc est q̈ incipit a xpi deitate dicendo. In
principio erat verbũ. et fere in quolibet euãgelij capitu:
lo semp infert illũ hoĩem fuisse filiũ dei. Hinc est etiam
q̈ per aquilã figuraꝛ: qꝛ assumptis pennis aquile ad al:
tiora volens de verbo dei disputat et philosophaꝛ. Sic

Intentio rurs⁹ euangelizãdi.

igiꝛ quattuor libri euangelioꝝ habẽt pro subiecto idẽ
scȝ hoĩem iesum: et de illo subiecto quattuor declarare ĩ:
tendunt. Mattheus quidẽ q̈ fuit xpus in lege pmissus
Johãnes vero q̈ est verus de⁹ et dei filius. Lucas autẽ
q̈ est verus saluator hoĩm. Marc⁹ vero q̈ est rex ꝛ etiã
ĩperator oĩm. Et hoc probant p facta et dicta q̃ testificã
tur illũ hoĩem fuisse in cõspectu discipulorum suorum ꝛ
multitudinis iudeorum. Et sic quattuor euãgelia disti:
guuntur non penes quattuor subiecta: sȝ penes predica:
ta de eodẽ subiecto. Et ordinanꝛ ſm ordinẽ editiõis li:
broꝝ: nõ ſm ordinẽ originis/vel dignitatis materie. ¶In
cipit ergo matthe⁹ partẽ testimonialẽ scripture diuine:
et pbat hoĩem iesum messyã/et xpm in scripturis pmis:
sum fuisse. Et hoc sibi maxime cõgruebat: qꝛ ĩ iudea he
breo sermone ꝛ fratribus iudeis ad xpm conuersis scri:
bebat. ¶Intẽdit ergo minorẽ vnius ratiõis probare ac

Matthe⁹ de xpo pbat q̈ fuit messias.

si ita velit arguere. Ille hõ in quẽ concordãt voces oĩm
pphetaꝝ quãtũ ad oĩa que pphetata fuerunt de illo qui
dicebaꝛ messias et xps: ille inq̃ʒ hõ fuit vere xpus. Non
eñ est possibile q̈ omnia cõcurrant in aliquã psonã que
de xpo dicta sunt quin illa persona sit christus: q̃uis er:
go due vel tres conditiones predicte in prophetis pos:
sent alicui persone cõuenire: non tñ omnes: alioquin va:
na et absq; vlla vtilitate reuelatio prophetica precessis:
set: in nullo eni nos introduxisset ad xpm: sed poti⁹ errã:
di materiam prebuisset. Propter qđ saluator dicebat q̈

Lu. xxiiij.

necesse est implere oĩa que scripta sunt in lege/prophetis/
et psalmis de me. Ex quibus patet q̈ ille hõ debet dici
xps in quem consonant oĩm prophetarum voces. Sed
mõ sic est q̈ in illum sacrum hominẽ qui dictus est iesus
ꝯcordauerũt voces oĩm prophetarũ quãtũ ad ꝯcursum
oĩm conditionũ quas de christo predixerant: ergo hõ il
le fuit christus. Hanc autem minorem intendit probare
euangelista mattheus q̃ʒtum ad. xxij. conditiones in ge
nere quas de futuro christo predixerunt prophete: et in
tendit sic arguere. In illo homine qui dictus est iesus: te
stis sum ego q̈ omnia cõcurrerũt que prophete predixe
rant futura esse in vero xpo: siue q̃ʒtũ ad ppagationẽ re:
giam et dauidicam/siue q̃ʒtum ad grauidationem et ge:
gnitionẽ virgineam: siue q̃ʒtum ad apparitionem syde:
ream: et adorationem regiam: siue q̃ʒtum ad nominatio:
nẽ floridam et nazaream: siue q̃ʒtum ad acclamationem
precursoris preuiam: siue q̃ʒtum ad obsequiũ ãgelorum

et ministrationē sedulā:siue quātū ad ꝯuersationem pri
mariā in galilea/et in terra zabulon et neptalim:siue quā
tum ad expositionem decalogi/ ⁊ legisdationē autēticā
⁊ nouā/siue quantū ad multiplicē operationē deificam/
et miraculorū chorușcationē mirificā/siue quātū ad cō:
uersationē pacificā ⁊ humillimā:siue quātū ad eruditio
nem parabolicā/⁊ doctrinā figuratiuā:siue quātū ad nu
tritionē puidam ⁊ benignā ex panibus multiplicatis:si:
ue quātū ad detestationē veridicā oīs hypocrisis ⁊ ce
rimoniarū:siue quātū ad colligationē geminā duarum
naturarū diuine scȝ et humane in vno homine:siue quan
tū ad ecclesiasticā dispositionē et hierarchicā ordinatio
nem vnius noui regni ecclie:siue quantū ad ostētationē
pauprimā ⁊ sessionē sup pullū asine:siue quantū ad exce:
cationem iudaicā q̄ ad phariseos et populi seniores:siue
quātū ad reserationē pphetie archanorū ⁊ futuroꝝ:siue
quantū ad institutionē mirabilē ⁊ insolitā nouorū sacra
mentorū : siue quantū ad tolerantiā amare et salutifere
passiōis:siue quātū ad suscitationē magnificā ⁊ resurre:
ctionē stupidā:siue quantū ad cōuocationē multimodā
oīm gentiū liguarū et populorū. Hec enī vtiqȝ verificata
sunt in hoc homine sacro iesu que prophete predixerant
de xp̄o:ergo ipse est verus xp̄s:nec est alius expectādus.
Marcus vero apostoli petri discipul⁹/qui ī ytalia euan
geliū grece scripsit:probat de illo felici homine q̄ dictus
est iesus ꝙ fuit rex et dn̄s omniū:et excedēs vere in pote:
state et virtute oēm hoīem et oēm creaturā: qđ patet qꝛ
nō tractat nisi de precipuis et excellentiorib⁹ miraculis
eius.et fere in quolibet capitulo cōcludit magnitudinē
potētie et virtutis in eo:et istā cōclusionē semp infert in
toto euangelio:finitqȝ dei euāgeliū in ascēsione eius ī ce
lū et sessiōe a dextris dei:et ꝙ discipuli profecti predica:
uerūt vbiqȝ dn̄o cooperāte/⁊ sermonē cōfirmāte sequen:
tib⁹ signis. Sic ergo patet ꝙ est cōclusio quā marcus in
euangelio suo intendit : hoīem scȝ iesum esse et fuisse vir:
tutū dn̄m/et imperatorē / et regem oīm. Nā in hac con:
clusiōe finit euangeliū et ip̄am interserit in suo processu
quasi per totū. Hanc aūt cōclusionē suo testimonio pro:
bat narrādo facta illius hoīs/et intendēdo vnū talē sil:
logismū. Ille homo cui⁹ virtutē ac potestatē extendi vi
dim⁹ ad oēm spiritū creatū et increatū:scȝ ad spiritum
propheticū/et diuinū/⁊ angelicū/⁊ apostaticū:et quam
extēdi vidim⁹ ad lāguores et īfirmitates corpoꝝ:⁊ quā
extendi vidim⁹ ad remissionē peccatorū:et ad infirmita
tes animarū:et quā extēdi vidim⁹ ad totā legē mosaycā
et sabbatū immutandū:et quā extendi vidim⁹ ad trāsfe
rendū virtutē et potestatē ī alterū:vt et ille similiter ope
retur virtuose:et quā extendi vidim⁹ sup mare et ventū:
et super aque et aeris elementū:et quā extendi vidimus
ad mortis vinculū et quorūcūqȝ viuentiū siue hominū:
siue brutorū:et quē extendi vidim⁹ ad multiplicandum
corporalē cibū et alimenta panū:et quā extendi vidim⁹
ad dispensandū super oēm statū humanū:⁊ quam exten
di vidimus ad restituendū auditum/⁊ loquele instrumē
tū:et quā extendi vidim⁹ ad illuminandū tā spiritualem
qȝ corporalē visum:et quā extendi vidim⁹ ad naturā pas
sibilem et impassibilē cōmutandā:et quā extendi vidim⁹
non solū in propinquū:sed etiā ad omnē distantē locum
dū tamen inueniret fidelē hominē et credulum:et quam
extendi vidim⁹ ad interpretandū mādata legalia : et su:
per addendū perfectionis cōsilia:et quā extendi vidim⁹
ad regnū et thronū dauid obtinēdū iuxta miraculosum
clamorem populi:et iuxta testimoniū qđ fuerat per pro:
phetas predictū:et quā extendi vidim⁹ ad conuincendū
potentiam/et oēm aduersariorū astutiā et machinatio:
nem:et quā extendi vidim⁹ ad precognoscendū omnē fu
turorū euentū:et totum seculi decursum vsqȝ in finem: et
quā extendi vidim⁹ ad tolerandū summe/ fortiter et ma
gnanimiter oīe aduersum: et precipue mortē amarissi:
mā que est vltimū terribilium : et quā extendi vidimus
ad reuoluendū propriū monumentū:et inde egrediēdū
cū tamen vere mortuus fuisset : et quā extendi vidimus
ad aperiendū celū /et ad sedendū super regale et genera
le glorie solium/et ad dexteram patris: Ille vtiqȝ homo
vere fuit rex virtuosissim⁹ et dn̄s omniū. Sed homo ille
qui dictus est iesus habuit conditiones predictas : igiť
ipse fuit oīm dn̄s et rex virtuosus. Hanc minorem serio
se marcus deducit:et quantū ad viginti conditiones ei⁹

Marcus de xp̄o p:bat ꝙ erat rex oīm.

in euāgelio suo ꝓbat. Lucas autem apostoli pauli disci
pulus qui in achaie/bithinieqȝ partib⁹ euāgelium grece
cōdidit:intēdit istā ꝯclusionē scȝ ꝙ homo ille qui dict⁹
est iesus fuit saluator hoīm : et medicus animarū quod
cōgruebat:qꝛ erat arte medicus. vt dicit Hiero. Hinc ē
ꝙ in primo capitulo introducit angelū dicentē: vocabis
nomen eius iesum.i.saluatorē:et Zachariam ei dicentē:
Salutē ex inimicis nostris.et de manu omniū qui ode:
runt nos:et angelū euangelizantē. Natus est nobis ho:
die saluator:et symeonē dicentē. Uiderunt oculi mei sa:
lutare tuū:et vbiqȝ per totū euāgelium semp agit de illo
homine sub ratione qua saluator est et medic⁹ animarū:
Unde solus ipse narrat de maria magdalena: et sol⁹ ip̄e
ponit multas parabolas ad pietatem / et misericordiā/
et remissionē peccatorū pertinētes: p qđ patet ꝙ sua in:
tentio principalis fuit probare cōclusionē predictā. In
tendit igiť ꝓbare eā per talē rationē ⁊ sillogismū. Ho:
mo ille cui⁹ ingressus et introductio:cuius cōuictus ⁊ cō
uersatio:cui⁹ conatus et recollectio:cuius affatus et eru
ditio:cuius discessus per mortē et cōsummatio:cuius re
gressus a mortuis et resurrectio fuit per modū cuiusdā
spiritualis antidoti:et medicine salutaris omniū hoīm:
vtiqȝ homo iste censendus est saluator hoīm:⁊ medicus
animarū:sed ita fuit de illo homine qui dict⁹ est iesus:er
go ipse fuit sp̄ūalis hoīm medicus et saluator. Minorē
istius quantū ad sex cōditiones positas et maiorē inten:
dit Lucas deducere in suo euāgelio ⁊ probare. Primo
enim probat ꝙ huius hominis introductio et ingressus
fuit per modū cuiusdā saluatoris mundi/⁊ medici spiri
tualis : et tractat de triplici introductione istius homi:
nis. Prima quidē in vterū maternū per conceptum. Se
cunda in mundū per natiuitatem ⁊ ortum. Tertia ad to
tū populū circa annū trigesimū. Secundo probat ꝙ hu
ius hominis cōuersatio et conuictus cū hominibus fuit
per modū veri saluatoris:et ostendit qualiter iste homo
per sui cōuersationē et conuictū exemplarē nisus est ho
mines medicare ⁊ saluare:describens eū fuisse exemplar
oīs penitentie : exemplar omnis deuotionis et latrie:
exemplar mititatis et patientie : exemplar liberalitatis
et beneficentie : exemplar humilitatis et beniuolentie:ex
emplar veritatis et existētie cōtra oēm hypocrisim: exē
plar omnis perfectionis et superexcellentis vite:exem:
plar cōpassionis et misericordie atqȝ clementie:⁊ ex his
octo cōditionibus patet qualiter sua cōuersatio et cōui:
ctus fuit ad medicandum ⁊ saluandū mundum. Tertio
probat ꝙ illius hominis totalis conatus et recollectio
fuit ad saluandū homines et tribuendū eis spiritualem
medicinam:et ostēdit qualiter homo ille conatus est ad
salutem vocare:et reducere homines per seipsum: et per
alios scilȝ per duodecim apostolos. et lxxij.discipulos.
Quarto probat ꝙ hominis hui⁹ affectus ⁊ eruditio ostē
dit ipsum fuisse omniū hominū saluatorē : quia tota sua
eruditio ordinabatur ad pellendum peccata et morbos
animarū:et ponit plures morales eruditiōes summe ac
cōmode ad hominū salutē/et curationē seu remotionē
a vitiis pertinentes. Quinto ꝓbat ꝙ illius hominis di:
scessus et cōsummatio per mortē fuit vere medicinalis
et veri saluatoris mundi. Unde introducit eum dicentē:
hoc est corpus meū qđ pro vobis tradetur:et hic est san
guis meus qui pro vobis fundetur : et plura alia verba
clementie superius dicta. Sexto probat ꝙ istius homi:
nis regressus ad nos et resurrectio fuit veri saluatoris
mundi. Unde ostēdendo ꝙ ip̄e erat vere iste qui omniū
gentiū erat medic⁹ et saluator:inducit ꝙ (sicut scriptum
est) oportebat pati et resurgere xp̄m a mortuis tria die:
et predicare in nomine eius penitentiam et remissionem
omnium peccatorum in oēs gentes. ¶ Johannes vero q̄
in asya euangeliū grece scripsit:introducit istam conclu
sionē ꝙ homo ille qui dict⁹ est Jesus fuit vere filius dei:
quod non debet ītelligi ꝙ sit filius dei per adoptionē:⁊
gratiā habens humanā naturā:imo habens in se vere il
lum qui ab eterno fuit filius a patre genit⁹ in substantia
diuina:nec debet etiam ītelligi ꝙ sit homo ille filius dei
per conuersionem deitatis in carnē:sed debet intelligi p
assumptionem carnis a filio dei. Hanc conclusionē pro:
bat multipliciter et deducit:et intendēs rationem vnam
et vnicum sillogismū ad eam probādam sic arguit. Ho
mo ille qui est vere media persona intrīseca in trinitate:

Lucas de xp̄o ꝓbat ꝙ saluator hoīm fuit.

Johēnes ꝓbat xp̄m dei filium.

et est deo equalis i auctoritate:et est deo equalis in efficatia ꝛ saubritate respectu hoim:et est deo equalis i elapsu ꝛ immensitate:et est deo equalis in modo operandi/actiuitate:et est deo equalis in reficiēdo mētem/et i cordis societate et gratia: et est deo equalis in instruendo/ꝛ in vere doctrine claritate:et est deo equalis in duratione:et eternitate:et est deo equalis in honore et gloria/ac cultu/seu latrie/et adorationis dignitate:ꝛ est deo equalis imo idem cum patre in essentia et maiestate:et est deo equalis in beniuolentia ad homines et pietate:et est deo eqlis i dño et regni solēnitate:et est deo equalis i amicitia et charitate: et est deo equalis in insistētia mutua in seinuicē/et in timitate: et est deo equalis in conferenda gratia hoibus/et influenda sanctitate:et est deo equalis in sapiētia/ꝛ sciētie luminositate:et est deo equalis i beatitudine/et eterna felicitate:et est deo equalis in patientia/et longanimitate:et est patri equalis in pducēdo spiritū/et inspiratiua fecūditate:ille vtiqꝫ homo est vere filius dei. Nā iste.xvij.cōditiones intermedie pbant ipm esse verū deū:prima vero cōditio et vltima ostēdūt ipm esse verū deū qui est filius dei:qꝛ he due ppꝛietates ꝑtunt filio. Sed hō iste q̄ dictus est iesus habuit supradictas.xix.cōditiones vt manifesta experiētia iohannē et alios discipulos edocuit:ergo ipe vere est fili⁹ dei. Probat ergo iohānes istas.xix.cōditiones fuisse in hoīe qui dictus est iesus ſm ꝙ ipe vere expertus est:et ceteri discipuli qui fuerunt cū eo tandē cōclusionē diffuse probatā infert/recolligit/et cōcludit/dicēs. Hec aūt scripta sunt vt et vos credatis:qꝛ iesus est xp̄s fili⁹ dei viui:et ponit vlteriorē finē ad quē ordinatur ista conclusio subdēs/ꝛ vt credētes vitā habeatis in noīe ei⁹. Ultimo vero tāqꝫ tabellio ꝛ notarius public⁹ cōcludit ꝙ ipse[est discipul⁹ ille qui testimonium perhibet de his/et scripsit hec:ꝛ scimus qꝛ verū est testimoniū ei⁹] Ponitqꝫ conditionē suā de familiaritate:quia recubuerat[in sinu eius in cena] illius hominis:ꝛ icciꝛco multa secreta didicerat vnde predicta probant:et notarius ille autenticus reddit et solēnis. Ad hanc partē sacre scripture testimonialē et euāgelicā ascendendū est p ascensum scalarē ꝛ celicū. Sūt enī euangelia scala iacob:qꝛ eis innititur dñs et ibi reperitur:ibiqꝫ videtur angeli ascēdentes/et descendentes:qꝛ diuina opera quibus voluit nobis cōdescendere/et nos in celū erigere:ibi p euangelistas q̄si per vera quattuor cherubin ſm Hiero.disserūtur. De quo ascensu scriptū est in Genesi ꝙ vidit iacob in somnis scalam/et cacumē eius tangens celum:et angelos dei ascendentes et descēdentes/et dñm ipsi scale innixū. Oratio.

Iohānes fungit officio ꝛ more notarij et tabelliōis

Genesis. xxviij.

Domine iesu xp̄e qui nos per scripturam et doctrinā euāgelicā vocare dignatus es ad fidē catholicā vt credētes vitā habeamus eternā:nūc quidem in spe:ꝛ in futuro in re:ꝛ hoc i nomine tuo et p fidem noīs tui:q2 nō est aliud nomē sub celo datū hoibus in quo opoꝛteat nos saluos fieri:presta mihi imerito et oīm ifimo: vt corde credā ad iustitiā:et ore cōfitear ad salutē:et opere ostendā ad vite fructū et vtilitatem:quatenus te miserāte ad eterne beatitudinis gloꝛiam nunc mente accendar:ꝛ tandem re ipsa peruenire merear iesu mundi saluatoꝛ. Amen.

Actu.iiij.

De penthecoste. Capitulum.lxxxiiij.

De vero penthecostes id est quinquagesima a resurrectione:sꝫ decima ab ascensione dñi narrat dñs iesus patri de pmisso suo qđ discipulis fecerat de spūsancto mittēdo. Patre ergo gratū hoc habēte mittūt spiritūsanctū vt ad discipulos descēdat:eosqꝫ repleat et cōsoletur: roboꝛet ac instruat/ac cumulū virtutū et gaudioꝛū eis conferat. Et statim paratus spūssanctus subito venit/et super eos descēdit. Notandum aūt(ſm Bedā) ꝙ dñs iesus eundē spiritū veritatꝭ et a se mittendū esse predixit:et eundem moꝫ a patre procedere subiungit:non quia idem spūs aliter a patre procedat q̄ꝫ a filio mittit: aut alio tēpore a patre pcedat q̄ꝫ cū a filio mittit:sed ideo fili⁹ eū a se mitti et a patre dicit pcedere vt aliā patris:aliā esse suā psonā designet: atqꝫ in eadē distinctione personarū vnā esse operationem: ac voluntatē suā cum patris voluntate et operatione deniciet. Cū enī eiusdem spūs gratia datur hoibus mittitur profecto spirit⁹ a patre mittitur et a filio:processio: pcedit a patre/pcedit et a filio:qꝛ et eius missio est ipsa processio/qua ex patre pcedit et filio. Uenit et sua spōte:qꝛ sicut coeq̄lis est patri et filio:sic eandē habet volūtatem cōmunē cū patre et filio.hec Beda. Penthecoste interpretatur quinquaginta:et est grecū vocabulū sicut parasceue et scenophegia. Iudei enim admixti grecis/qui inter eos sicut cetere natiōes ꝯuersabantur grecis crebro vocabulis vtebantur. Est autē penthecoste equiuocum ad quinquagenam et eius solennitatē septē diebus protelatā. Tria enī erant festa dieb⁹ septē durantia: scilicet pascha/penthecoste/et scenophegia[Cū ergo cōplerentur dies penthecostes] .i.quinquagene a resurrectione: et icboarētur dies pēthecostes.i.illius solēnitatis septē diebus protelande.erant pariter in cenaculo montꝭ syō vbi cena facta fuerat discipuli fere cētū viginti vtriusqꝫ sexus cōgregati in oratione pseuerātes/ꝛ promissionem sancti spiritus expectantes. Duodenari⁹ ille apostoloꝛū numer⁹ iā erat deculplatus. Et hora diei tertia[factus est repente de celo]id est de aere[sonus]quia fragoꝛ quidam insonuit[tanq̄ꝫ aduenientis spiritus]id est flatus[vehementis]vt tanq̄ꝫ sit nota similitudinis:ac si diceretur:venit spiritus in similitudine venti vehementis: vel tanq̄ꝫ spūssancti vehementis/vt tanq̄ꝫ sit expressiuum veritatis:quia vere spiritussanctus dicitur vehemens quasi vehens nos a mente/et a mentis affectibus alienans: vel quasi ve adimens.i.eternam dānationē auferēs. Potest ergo ad sonū et ad spiritū sanctū referri qđ dictum est[tanq̄ꝫ aduenientis spiritus vehemētis]quia equiuocum est ad vtrūqꝫ. Uenit in sono ad terrendū rebelles: et in flatu qui ab interioꝛi procedit ad viuificandum deuotoꝛū affectus[Et repleuit]sonus ille vel spūssanctus [totā domū vbi erāt sedentes].i.oēs in domo sedētes implentes quod dictū fuerat eis a dño. Sedete in ciuitate quoadusqꝫ induamini virtute ex alto. Hec enim dona non nisi in vnū cōgregatis per consensum/et ad superiora subleuatis p desiderium venire potuerūt. Et lingue diuise sunt velut ignis[et apparuerūt illis dispertite lingue tanq̄ꝫ ignis].i.radij ignei in modum linguarum insidentes capitibus singuloꝛum.vt ait Grego. Bene i igne spiritus apparuit:quia ab omi corde qđ replet:torpoꝛē frigoꝛis excutit:et hoc in desiderio sue eternitatis accendit.vnde et Origenes. Deus noster ignis cōsumens est: q̄diu in nobis sunt que consumi digna sunt:cū autē consumpta fuerint iam non erit ignis cōsumens: sed illuminās:vnde etiam Hiero. Ignis duplicem naturā habet: quoniam et lucet et vrit:sic et de⁹ lucet iustis/et peccatores incendit. Insuper et septem dona spiritussancti congrue demonstrant i igne. Spiritus enim sanctus instar ignis:pmo purgat per donū timoꝛis:secundo liquefacit per donū pietatis:tertio decoꝛat per donū sciētie: quarto consolidat per donum foꝛtitudinis:quinto eleuat per donum consilij:sexto illuminat per donū intellectus: septimo dulcoꝛat per donū sapiētie. Prim⁹ effectus ignis patet in veste salamandre:secundus in cera:terti⁹ in metallis:quartus in lateribus:quintus in vapoꝛib⁹: sextus in lucernis:septimus in cibis.[Et]sic repleti sunt omēs spiritu sancto:et deinde[ceperūt loqui varijs linguis] ſm impetū eiusdem spiritussancti:et[prout ipse spiritussanctus dabat]eis pronūciare:et[eloqui] qui diuidens singulis prout vult:et spirans vbi vult:quādo vult:quātum vult:quomodo vult:et quibus vult:radioso lumine scientie oēm eos veritatē edocuit: et inextinguibili charitatis ardoꝛe/ad omnē dilectionem accēdit/et inuincibili vi foꝛtitudinis in omni virtute firmauit inspirans illis oīm linguarū notitiam iuxta qđ legitur in sapientia Spūs dñi repleuit oꝛbē terrarū: et hoc cōtinet omnia. scꝫ hō cōuenientiā habēs cum omi creatura: et propter quē facta est oīs creatura scientiā habet vocis.i. linguarū. Ac si diceret. Spūssanctus replens oꝛbē terrarū dedit discipulis scientiā linguarū/ vt linguis oīm gentiū loquerentur. Tunc enim ecclesia in vna gente erat: cūqꝫ loquerētur linguis oīm significabatur ꝙ ecclesia crescēdo p omnes gentes linguis omniū locutura esset:qꝛ iam ecclesia linguas oīm habet. Ubi ergo iam omēs lingue loquebantur:omnes lingue credituræ ostēdebantur. Ipsa autem species creature in qua spiritussanctus visibi

Actu.ij.

Spūs idē a pře pcedit ꝛ a filio mittit.

Deut.iiij.

Spūssanct⁹ igni assimilat.

Sap.j.

Species effectui congruit.

liter descendit ad quē vsum tunc in apostolos descenderit expressit vt. s. ori verbū: intellectui lucē: et affectui ardorē/ et cordi robur ministraret. ¶ Lingua enī verba explicāt/ ignis vero illuminat calefacit et testam roborat. Sed ad aliū vsum. s. ad relaxandū peccata datus fuit qñ post resurrectionē suā dñs apostolis insufflauit: et dixit. Accipite spm̄ sanctū quorū remiseritis pctā remittūtur eis/ et quorū retinueritis retenta erūt. Ubi notandū q̄ spūs sanctus bis missus est sup christū et bis super discipulos. Super christū quidē in specie columbe in baptismo et in specie nubis in trāsfiguratione: quia gratia xp̄i que datur per spm̄ sanctū deriuāda erat ad nos per ꝓpagationē gratie in sacramētis/ et sic descendit in specie colūbe que est aīal fecundū et per doctrinā/ et sic descēdit in nube lucida. Uñ et ibi ostēditur doctor ipsum (inquit) audite. Super apostolos autē primo descendit in flatu ad significandū ꝓpagationē gratie in sacramētis cui' ipsi ministri erant. vñ dicitur. quorū remiseritis pctā remittūtur eis. secūdo in linguis igneis ad significandū propagationē gratie per doctrinā. Unde postq̄ [repleti sunt omnes spū sancto] statim [ceperunt loqui varijs linguis] Bis ergo (fm̄ Greg.) scriptum legimus aplōs manifesta donatione spm̄ sanctū accepisse: primū dño consistēte in terra per insufflationē: postmodū presidēte in celo in varijs linguis per ignē: qr̄ charitas que in cordibus per spm̄ sctm̄ diffunditur duobus ꝓceptis / scilʒ dilectione dei et proximi impletur. In terra datur spūs vt diligatur proximus: e celo datur spūs vt diligatur deus. Et sicut vna est charitas et duo precepta: ita vnus spūs et duo data. Et qr̄ per dilectionē proximi puenitur ad dilectionē dei recte primo datur spūs in terra: et postmodū e celo. Sicut enim ait iohannes. Qui nō diligit fratrem suū quem videt: deū quē non videt quomodo diligere potest? Insuper etiā datus est apostolis spūs sanctus ante passionē ad purgandū quādo fuerūt baptizati/ et ad faciendū miracula quando ad predicandum sunt missi et dictū est eis: egros sanate/ et demones eijcite/ mortuos suscitate. vnde Hiero. Ego quidē audacter pronuncio aplōs ex eo tempore quo crediderunt dño semper spm̄ sanctū habuisse: nec absq̄ eius gratia signa facere potuisse: sed eū pro modulo atq̄ mensura recepisse. Primo autē die resurrectionis eius acceperunt gratiā sancti spiritus qua peccata dimitterent et baptizarent/ ac spiritū adoptionis credētibus traderent. Hic vero penthecostes eis amplius repromissum est: videlicet q̄ virtutē ex alto reciperent qua et euangeliū christi cunctis gentibus predicarent. Unde Leo papa. Non igitur ambigamus q̄ cum in die penthecostes impleuit discipulos dñi spiritus sanctus non fuit huius inchoatio muneris/ sed adiectio largitatis. Nam et patriarche et prophete/ et sacerdotes/ omnesq̄ priorum temporum sancti sunt eiusdē spiritus sancti sanctificatione vegetati et sine hac gratia nulla vnq̄ sunt instituta sacramēta nullaq̄ celebrata mysteria vt eadem semper fuerit virt' charismatū q̄uis non eadem fuerit mensura donorum. Hec Leo. Et sciendū q̄ spiritus sanctus datur seu mittitur visibiliter et inuisibiliter. Uisibiliter cū in aliquo signo visibili demonstratur. Et autē in quintuplici specie demonstratus. Primo in specie columbe super christum baptizatū. Secundo in specie nubis lucide super christū transfiguratū. Tertio in specie flatus quādo insufflauit et dedit spiritū sanctū ipso die pasche. Quarto in specie ignis et lingue: in qua duplici specie apparuit hodierna die. Inuisibiliter autē mittitur cum ad sanctificandū creaturā mētibus castis illabitur. Unde dicit. Spūs vbi vult spirat/ et vocē eius audis. Sed nescis vnde veniat aut quo vadat. Nec mirū: quia dicit Ber. De verbo inuisibili per oculos nō intrauit: quia non est coloratū: sed neq̄ per aures: quia non insonuit/ neq̄ per nares quia nō aeri miscetur/ sed mente: neq̄ per fauces: quia nō est mansum: id est comestū vel haustū: nec tactu comperi illud: quia palpabile non est. Queres igitur cū sint inuestigabiles vie eius vnde illud adesse nouerim. Nempe ex motu cordis intellexi presentiā eius/ et ex fuga viciorū carnaliūq̄ cōpressione affectuū aduerti potētiā virtutis eius: et ex discussione siue redargutione occultorū meorū admiratus sū profunditatē sapiētie eius: et ex quantulacunq̄ emēdatione morū meorū expertus

Johā. xx. — Spūs sanctus bis missus super xp̄m et toties sup discipl'os. — ij. Jo. iiij. — Mar. vlt. — Spūs sanctus non nunc primū datus — Spūs sancti missio duplex. — Species ī quibus apparuit quinq̄. — Math. iij. — mar. xvij. — Joban. ij. — Actuū. ij. — Jobā. iij. — Uerbi diuini igressio.

sum bonitatē mā̄suetudinis eius: et ex omni reformatione et renouatione spiritus mentis mee percepi vtcunq̄ speciem decoris eius: et ex cōtuitu omniū horū simul expaui multitudinē magnitudinis eius. hec Ber. Unde et Chry. Si quādo boni aliquid cogitamus sciamus quia spiritus sanctus habitat in nobis: si vero aliquid mali/ signū est q̄ spūs sanctus recessit a nobis. Uñ etiā Aug. Primis temporibus cadebat super credentes spūs sanctus et loquebantur linguis quas non didicerant quomodo spiritus sanctus dabat eis pronunciare. Signa erant tempore oportuno. Oportebat enim ita sanctificare in omnibus linguis spiritūsanctū quia euangeliū dei per omnes linguas cursurū erat toto orbe terrarū. Significatum est illud et trāsijt. Si ergo per hec miracula non fiat modo testimoniū p̄sentie spiritus sancti/ vnde fit vnde cognoscit quisq̄ accepisse se spiritū sanctū. Interroget cor suum si diligit fratrem: manet spūs dei in illo. Uideat/ probet seipsum coram oculis dei. Uideat si est in illo dilectio pacis et vnitatis: et dilectio ecclesie toto terrarū orbe diffuse. Non attendat eum solū diligere fratrem quem attendit ante se. Multos enim fratres nostros non videmus/ et in vnitate spiritus illis copulamur. Quid mirum: quia nobiscum non sunt. In vno corpore sumus/ vnū caput habemus in celo: ergo si vis nosse quia accepisti spiritum sanctū. interroga cor tuum si est tibi dilectio fratris/ securus esto: non potest esse dilectio sine spiritu dei: quia paulus clamat. Charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctuʒ qui datus est nobis. hec Augu. Missio ergo spiritus sancti inuisibilis fit i habitatione creature rationalis: sed missio visibilis fit ad inhabitationē demonstrandā alijs. ¶ Et notandū q̄ spiritum sanctū alicui inesse certitudinaliter scire non possumus: quia spiritus vbi vult spirat et nescis vnde veniat aut quo vadat. Cōiecturaliter tamē possumus colligere aliqua signa per effectus ex quibus vtcunq̄ conijcere possimus spiritum sanctū alicui adesse vel inesse: et hoc differenter fm̄ triplicē statū. s. incipientium/ proficientiū/ et perfectorū. Nam fm̄ cuiusli bet status exigentiā spiritus sanctus diuersimode in hominibus operatur. Et secundū hoc diuersimode signa accipiuntur. Nam spūs sanctus spirat/ inhabitat/ et replet. Spirat quo ad insipientes: inhabitat quo ad proficientes: replet quo ad perfectos. Signa autē spūs sancti quibus spirat quo ad incipientes fm̄ Berū. tria sunt Primū est dolor de culpa preterita: quia spūs sanctus odit sordes nec habitare potest ī corpore subdito pctis. Secundū est firmū propositū cauendi futura cū effectu quod nullatenus haberi potest conatu proprio sine spū sctō per gratiā assistente/ et infirmitatē nostrā adiuuante Tertiū est promptitudo boni: qr̄ (fm̄ Greg.) amor dei qui est spūs sanctus nūq̄ est ociosus: operatur enī magna si est. ¶ Quo ad proficientes vero sunt tria alia signa quibus cōijcitur spm̄ sanctū eos ihabitare. Primū est frequens et iusta conscientie examinatio: non solū de peccatis mortalibus: immo de venialibus: quia sicut spūs sanctus opponitur pctō mortali: ita feruor charitatis qui est a spiritu sctō opponit pctō veniali vt ipm ab aīa expellat ne spūi sancto displiceat. Secūdū signū est cōcupiscētie diminutio: q̄to enim in proficiēte charitas semper augetur: tanto cor a temporalibus elōgatur. Unde dicit Aug. Ut charitatis venenū est cōcupiscentia tēporaliū: et nutrimentū charitatis est diminutio cupiditatis. Tertiū signū est studiosa mandatorū obseruatio: qr̄ obseruatio mandatorū sine vera dilectione esse nō potest Et ponit de hoc exemplū Aug. Quis est (inquit) qui dicit diligo imperatorē: sed odio legem suā. Si ergo te dicis diligere deum: mandata eius obserua. Quo ad perfectos autem sunt alia tria signa ex quibus cōiecturatur spūs sanctus eos repleuisse. Primū est diuine veritatis manifestatio: cū enī spūs sanctus sit spūs veritatis proprium est eius docere omnē veritatē: et ideo in quocunq̄ fuerit spūs sctūs per aliquas reuelationes diuinorū secretorū se pādit/ et et tāq̄ amico secreto cōmunicat. Scōm signū est/ nihil timere nisi solū deū: perfecta enī caritas foras mittit timorē: hec enī nihil penalē habet/ timor autē penā habet. Uñ aplūs: vbi spūs dñi ibi libertas: libertas aūt nō stat cū timore serui. Tertiū signū est/ desiderii dissolutionis [illegible] felicʒ homo ex vehementia diui-

Spūs sancti presentie signa. — Rom. v. — Signa p̄ntie scti spūs — In incipientibus. — In proficientibus. — ij. Cor. iij.

ni amoris cupiat dissolui et esse cũ xp̄o:quia sp̄ũs sanct⁹
Ad phil'.j.
leuat mentē ad desideriũ supernorũ. Felix ergo aĩa que
cupit dissolui et esse cum xp̄o:qm̄ certissimũ habet signũ
ꝙ sp̄ũssanctus eã repleuerit. Preter predicta aũt signa
sũt alia tria per que q̄s potest conijcere se spiritũ sanctũ
habere. Ideo enĩ sp̄ũs sctũs in triplici signo apparuit/
scʒ in specie nubis sup xp̄m transfiguratũ: in specie colũ
be:sup xp̄m baptizatũ: et ĩ specie ignis sup aplorũ colle:
giũ congregatũ. Primo ergo signũ est abundantia la:
chrymaꝝ:⁊ ideo apparuit in specie nubis: sicut enĩ adue
niente austro nubes resoluũtur in pluuias:sic aduenĩēte
sp̄ũ sancto mētes resoluũtur in lachrimas. Secundũ si:
gnũ est dimissio iniuriaꝝ:ideo apparuit in specie colũbe
q̄ felle caret. Tertiũ signũ est desideriũ supernorũ:ideo
apparuit in specie ignis sicut enĩ ignis sursum tendit:sic
sp̄ũs sctũs corda sursum eleuare facit.⌊Erãt autē iudei
viri religiosi in hierusalē/et in iudea habitãtes⌋ et p̄ter
illos multi alij fere⌊ex omni natione que sub celo est⌋ su:
peruenĩētes: qꝛ multis captiuitatibus iudei dispersi fue
rant:et modo ordinãte deo ad diē festũ oēs cõuenerant
Audito ergo fragore ⁊ sono venti qui supra cenaculũ in
aere sonuerat:intantũ ꝙ p totã ciuitatē audiri poterat/
cõuenerũt oēs ad discipulos ⁊ mirati sunt⌊qꝛ audiebat
vnusq̄ꝫ lingua sua illos loquētes⌋Alij autē irridebant
Musti ebriatio.
eos dicentes: qꝛ musto pleni essent.i.vehemēter ebrij: qꝛ
vehementior est ebrietas de musto q̄ꝫ de vino defecato.
Et q̄ꝫuis hoc irridēdo dicerēt:tñ verũ erat:qꝛ non vino
veteri(qd̄ in nuptijs erat)sed musto gratie sp̄ũalis erãt
impletĩ:de quo dꝛ alibi. Nemo mittit vinũ nouũ ĩ vtres
veteres. Tũc surrexit petrus cũ vndecim ostendēs eos
non ebrios cũ esset hora diei tertia:et nondũ esset tp̄s co
medendi/nec solebãt inebriari ieiuni:sed potius sp̄ũ san
cto repletos.⁊ p̄phetatũ esse a iohel sp̄ũssancti aduentũ
super hoĩes:tunc ergo xp̄s qui ascenderat dedit dona.i.
spiritũ sanctũ hoĩbus. qꝛ oĩa nostra bona de sursum sũt
quo ip̄e ascēdit.Sĩc impleuit quod ante passionē p̄mi:
serat dicens. Si ego nõ abiero paracletus nõ veniet ad
Carnales non sunt sp̄ũssancti capaces.
vos:si autē abiero mittã eũ ad vos. Si carni carnaliter
adheseritis capaces spiritus nõ eritis. Sensus est. Non
potestis plene capere spiritũ/q̄ꝫdiu ꝯm carnē sum/vobi
scũ sum. Unde ille qui iam ceperat sp̄m ait. Et si nouera
ij.Cori.v.
mus ꝯm carnē christũ:sed nũc iam nõ nouimus. Ubi at
tendãt carnalibus desiderijs et delectationibus dediti
verbũ bernar.dicētis. Si apostoli carni adhuc dñice ad
herētes/que sola sancta:quia scti sanctorũ erat: sp̄ũ san:
cto repleri nequiuerant donec tolleretur ab eis.tu carni
tue q̄ sordida est:et diuersarũ spurcitiarũ fãtasijs reple:
ta astrictus et cõglutinatus illũ veracissimũ sp̄m te pos:
se putas suscipere:nisi istis carnalibus consolationibus
fundit⁹ renũciare tētaueris. Reuera cũ inceperis tristi:
tia ĩplebit cor tuũ:sed si p̄seueraueris tristitia tua cõuer
tetur in gaudiũ. Tũc enĩ purgabitur affect⁹:et volũtas
renouabit̃:vel noua creabitur/ et erit vt que prius diffi:
cilia:immo ĩpossibilia videbantur cũ multa percurrant
dulcedine et auiditate.hec Ber. Si ergo delectationes
sp̄ũs desideras:delectationes carnis respuere debes.qꝛ
(vt ait Greg.) si carni quodlibet abscindim⁹:mox ĩ sp̄ũ
qd̄ delectat inuenimus. Sed heu pauci sunt sp̄ũales ho:
die et delectationes sp̄ũs delectationibus carnis p̄fe:
rētes:licet multi deferãt habitũ sp̄ũalē. Possunt autem
sp̄ũales ⁊ carnales cognosci ex verbis ap̄li dicētis. Qui
Rom.viij
ꝯm carnē sunt que carnis sunt sapiũt: qui vero ꝯm spiri:
Sp̄ũalis hominis signa.
tũ que sp̄ũs sunt sentiũt. Specialiter tamē ex quibusdã
probatur homo vere sp̄ũalis videlicet:si tam cito et tñ
fugit locũ vbi ledi potest in sp̄ũ: sicut vbi offendi potest
in corp̄e: et si tã libēter studet medicari sp̄ũi sicut corp̄i:
qꝛ q̄ꝫto dignior est sp̄ũs corpore/ tãto magis cauēdũ est
sp̄ũi q̄ꝫ corpori a lesione. Itē si cibus sp̄ũalis siue sit orõ
siue p̄dicatio:scriptura:siue lectio:siue corpus christi: si:
ue diuinũ officiũ tantũ delectat ⁊ confortat spiritũ sicut
corporalis cibus corpus: et si tam inuitus negligit tem:
pus cibi sp̄ũalis sicut tēpus cibi corporalis. Item si tã
diligens est circa spiritũ:sicut homo carnalis circa car:
nem. Solliciti enĩ sunt homines carnales vt in singulis
tēporibus habeãt necessitates corporis in victu et vesti:
tu/hyeme et estate cõpetentibus:ita sp̄ũalis homo solli:
citari debet qua gratia indigeat in aduersitate/et qua in
p̄speritate.qua egeat ad amicos et qua ad ĩimicos:quõ
habeat se solus cũ deo:et quõ inter hoĩes cõuersando⁊
sic de ceteris. Sed quis est hic et laudabimus eũ: q̄ꝫuis
enĩ aliqui huius tēporis viri bona operētur dimidij tñ
operis sunt. Quia alij largitatis gratiã sunt adepti: sed
carnis incõtinētia sunt lubrici. Alij vero corpore quidē
sunt casti/sed auaricie estibus sunt cupidi. Alij aũt gra:
tiã lenitatis habētes/sed rãcore animi sũt pusillanimes
Alij vero nõ recordãdo iniurias suas cito ignoscũt:sed
minus caute cor custodiēdo citiusq̄ꝫ irascēdo rixas pro
uocant. Alij qd̄ deus singulis largiendo donauit in hoc
quasi p̄prio labore acq̄rentes gloriãtur. Alij corpus in
abstinētia affligũt sed superbiã/auariciã/inuidiã ⁊ alia
nephãda admittũt: vel detrahendo proximo quasi car:
nes illius cũ sanguine comedũt. Et sic in multis hodie
q̄ optimus in eis est quasi paliur⁹ et rect⁹ quasi spina de
Sp̄ũali hoĩ neces:saria sunt plura.
sepe. Sciēdũ aũt ꝙ plura sunt necessaria hoĩ volēti pro
ficere/⁊ in vita sp̄ũali deo ꝯuire. Primũ est clara et p̄fe:
cta noticia suorũ defectuũ et infirmitatũ. Scd̄m est ira
magna et feruēs cõtra suas naturales malas ĩclinatio:
nes et volũtates. Tertiũ est timor magn⁹ quē debet hr̄e
de offensis hacten⁹ cõtra deũ factis. Quia nõ est certus
an bñ satisfecerit/⁊ si cũ deo pacē fecerit. Quartũ est ma
gn⁹ timor ⁊ tremor q̄ debet esse in ipso ne p suã fragilita:
tē relabatur iterũ in similibus vel maiorib⁹ p̄ctis. Quĩ:
tũ est fortis disciplina aspera correctio ad regendũ quĩ:
q̄ꝫ sensus corp̄ales:⁊ totũ suũ corpus subiugandũ in ob:
sequiũ iesu christi. Sextũ est vitare virtuose omnē p̄so:
nã et omnē aliã creaturã que impellit eũ nõ solũ ad pec:
catũ/sed etiã ad aliquã imperfectionē sp̄ũalis vite sicut
vnũ demonē infernalē. Septimũ est dulcis et continua
recordatio beneficiorũ dei que hactenus recepit ⁊ quoti
die recipit a dño iesu xp̄o cũ gratiarũ actione. Octauũ
est nocte ⁊ die stare in oratione. Nonũ est ꝙ portet super
se crucē xp̄i que quattuor habet brachia / quorũ primũ
est mortificatio mortaliũ vitiorũ ꝯm derelictio omniuꝫ
bonorũ temporaliũ:tertiũ precisio omniũ affectuũ car:
naliũ amicorũ: quartũ suijpsius contēptus et abomina
Sp̄ũssctĩ efficatia
tio et annihilatio. Discipuli itaq̄ꝫ sp̄ũs sancti virtute do:
cti et illuminati accensi et adiuti/confortati et roborati/
cõsolati et omni gaudio repleti cũ pauci essent et simpli:
ces totũ mundũ concusserũt/et pro magna parte subie:
cerunt/partimq̄ꝫ verbis ignitis:partim perfectis exem:
plis: partim mirandis prodigijs per totũ mundũ eccle
siã plantauerũt:q̄ et eiusdē sp̄ũs scti virtute purgata:il:
luminata atq̄ꝫ p̄fecta amabilis facta est sp̄õso/eiusq̄ꝫ pa
ranimphis/vt speciosa nimis miraq̄ꝫ varietate circũda
ta:sathane vero et angelis ei⁹ terribilis vt castroꝝ acies
Mar.vlti.
ordinata.⌊ Profecti⌋ quidē sunt nõ tã passibus pedũ q̄ꝫ
passibus virtutũ ꝯm supra dictũ xp̄i mãdatũ nõ ĩmedia
te post ascensionē sed post scti sp̄ũs acceptionē:nec stati
accepto sp̄ũ sctõ diuisi sunt per mundũ: sed p̄durauerũt
adhuc circiter duodecĩ annis in iudea:⁊ deinde solēnis
diuisio eorũ facta est per orbem vniuersũ cũ eatenus tñ
in iudea p̄dicassent:sicq̄ꝫ⌊profecti⌋et diuisi⌊p̄dicauerũt⌋
intelligēda/credēda/agēda/et appetēda⌊vbiq̄ꝫ⌋p orbē
vniuersũ⌊dño⌋sine quo nihil facere poterãt⌊cooperan:
te⌋hoc est virtutē operis ministrãte⌊et sermonē confir:
mante/ sequētibus signis⌋ vt in virtute noĩs iesu christi
imperarent omnibus creaturis et morbis. Nã vt predi:
cationis eorũ doctrina credibilis fieret et firma:adhibi
ta sũt signa ⁊ miracula:sermo enĩ qui sup naturã ⁊ ratio
nē est:nõ nisi signis ꝯfirmari potest. vnde Greg. Prece
ptũ obedientia seq̄tur:obedientiã signa comitantur. Si
cut vero tunc confirmata est predicatio signis: ita nunc
quemlibet p̄dicatorē sermonē cõfirmare oportet signis
bone operationis. Unũ Theo. Sciendũ autem est ⁊ hoc
ꝙ nunc sermo per opera confirmatur sicut in ap̄lis tunc
opera cõfirmabãt sermonē sequētibus signis. Fiat aũt
o christe vt nostri sermones quos de virtute dicimus p
opera confirmētur ⁊ actus:vt tandē simus p̄fecti te coo
perãte in oĩbus verbis et operibus:qꝛ te decet sermonũ
et operũ gloria/cũ sis virtus dei et sapientia in secula se
culorũ.hec Theo. Et tũc impleta est prophetia que ait
Ps.xviij
In omnē terrã exiuit sonus eorũ: et in fines orbis terre
verba eorũ. Seminauit quidē igne⁹ ac sanctificus sp̄ũs
in ap̄lorũ corda sermones / et vt sapiēs adinuētor duo:
decim tybias fidei in organo positas nouo flatu ĩpleuit
diuersisq̄ꝫ sp̄ũalibus currens in fistulis apostolicis cum

ctis verba diuine virtutis sparsit omnes gētes delectabilem inuitat ad sonũ/et trinitatis predicauit mysteriũ

Pētheco stes solennitas.

Igitur effectꝰ et fructus nō modicꝰ ex hoc subsecutus ostendit q̃ magna veneratione sit digna solemnitas hodierna. vñ Greg. Pensate fratres charissimi post incarnationē vnigeniti filij dei qualis sit hodierna solēnitas de aduentu spiritꝰ sancti. Sicut enĩ illa/ita quoq; ꝛ hec est honorabilis. In illa q̃ppe deus in se permanēs suscepit hominē: in ista vero hoies venientē desuper susceperũt deũ. In illa deꝰ naturaliter factꝰ est hō. in ista hoies facti sunt per adoptionē dij. Pensate quāta sit ista solēnitas habere in cordis hospicio aduentũ dei. Tergat ergo sordes praui operis: qui deo preparat domũ mentis hec Greg.

Missio sācti spiritꝰ cur dilata

¶ Et notandũ q̃ nō statim post ascensionē: sed post decē dies misit spm̃ sanctũ. Primo vt apl̃i ieiunijs et orōnibus se aptos eius aduētui ppararēt. Scd̃o q̃ hi spm̃ sanctũ perciperēt q̃ decē precepta explerent. Misit autē quinquagesimo die a resurrectione: vt sicut populꝰ iudeorũ post liberationē suā ab egypto quinquagesimo die accepit legem timoris: ita populus fideliũ post liberationē suam a mundo quinquagesimo die acciperet legem amoris. In iubileo etiā. i. in quinquagesimo anno recepit populus iudeorũ libertatē amissam et hereditatem: ita hac die recepit populus christianus libertatem amissam/ ꝛ paradisi hereditatē. Dies ergo pēthecostes erat apud iudeos celebris: quia tũc descendit dñs super montē synai in flāma ignis/ ꝛ cunctis audiētibus dedit

Legalis pētheco stes misteria.

legē eis. Ita quinquagesimo die a pascha spũs sanctus in monte syon sup discipulos in linguis igneis descēdit et legē nouā gratie spiritualis eorũ mentibus impressit. vñ Beda. Hec nimirũ solēnitas nō tantũ charismatibꝰ cōsecrata est euāgelicis: verũ etiā legalibꝰ iam olim est presignata mysterijs/ac dño iubente per oēs annos sacris obseruata cerimonijs. Liberati quippe ab egyptiaca seruitute filij israel per immolationē agni paschalis exierunt in desertũ vt venirēt ad terrā repromissionis/ peruenerũtq; ad montē synai/et descendēs dñs in igne super montē quinquagesima die pasche pacta/legis decalogũ eis disposuit: atq; in memoriā date legis statuit: eo die per annos singulos sacrificiũ sibi de frugibꝰ eiusdē anni ad altare deferri: que autē sit agni paschalis immolatio: q̃ egyptiace seruitutis absolutio cũctis legētibus liquet: quia videlicet pascha nostrũ immolatus est xp̃s: et ipse verus est agnus q̃ abstulit peccata mundi: qui sui sanguinis precio nos a peccatorũ seruitute redemit: sue resurrectionis exemplo nobis spem vite et perpetue libertatis ostēdit. Quinquagesimo ergo die post occisionem agni data est lex descendente dño super montem in igne: et quinquagesimo eque die post resurrectionē nr̃i redēptoris / data est gratia spiritus sancti discipulis in cenaculo cōstitutis. Et hic autē altitudo cenaculi: et ibi cacumē montis sublimitatē preceptorũ et donorũ indicat celestiũ: et quia nemo infimis adhuc desiderijs inherēs: vel diuinis obtēperare mādatis vel supernis possit dignus existere donis. hec Beda. Sic ergo spiritus scti missio fuit in legisdatione prefigurata: et festũ penthecostes qđ modo peragitur ab ecclesia/olim quasi figuraliter peragebatur a synagoga. Quinquagesima ergo die postq̃ iudei de egypto exierũt decē precepta in mōte synai a dño receperũt: ita quinquagesima die postq̃ nos fuimus ab inferno liberati / receperunt discipuli gratiā spũs sancti. Istud etiā prefiguratũ fuit in superhabundantia olei quod datũ est paupercule vidue per preces

iij. Regũ xvij.

helizei: qui misericordia motus super pauperculā impetrauit ei a dño olei abũdantiā. Per viduā istā designatur sancta ecclesia que ablato sponso suo christo videbatur tāq; vidua: sed dñs misericordia motus dedit ei olei

Gen. xj.

abundantiā. hoc est spiritus sancti gratiā/et linguarum intelligentiā. Istud miraculũ de intelligentia linguarũ quasi per figurā deus premonstrauit in eo q̃ in edificatione turris babel diuersas linguas creauit. Tunc enĩ vnam linguā in diuersas mutauit: modo vnicuiq; intelligentiā omniũ illarum dedit. Nec miraculũ istud nunc fecisset: si diuisionē linguarũ tunc nō pmisisset. Et sicut tunc per linguas confudit edificantes: ita nunc per linguas confudit iudeos: qui multũ confusi fuerunt quādo tam grande miraculũ audiuerant. In hac ergo solennitate laudemus totis viribus dñm: exultemus ꝛ letemur in ea: quia inde fructũ non modicũ nos qui ad fidē venimus consecuti sumus. Non solũ autē hoibus gaudiũ in

Exultatio marie.

hac solēnitate prouenit: sed et beate virginis gaudiũ incrementũ accepit. de qua ansel. sic ait. Sed et gaudiorum suorũ magnitudo non nihil incrementi accepit/ cũ veniēte super discipulos spũ sancto mox ad predicationem illorũ fidē filij sui tāta hominũ multitudo suscepit. Ibi nāq; excepto gaudio quod de salute generis hũani in istorũ cōuersione concipiebat/intellexit filiũ suũ non fuisse gratis. i. frustra mortuũ. cum tam efficaciter videbat operari fidē mortis eius/etiā in eis q̃ actores illius extiterāt. Genus humanũ ad salutē vocari videbat/ cuius rei gr̃a filiũ de se incorporatũ et in cruce passum ante intellexerat: quapropter letabatur q̃ spes quā ante cōceperat iam in rem verā transibat. Gaudebāt et gaudēt hoies: q2 qđ amiserũt cētuplicati precij fenore recipiũt corruerũt serui/resurgunt fratres et filij. hec Ansel. Et

Laudandus deus semper.

q̃uis pcipue et specialit in solēnitatibus: nihilominꝰ tñ semp et momētis oibus deũ laudare debemꝰ. Nā (vt dicit Greg.) Mirũ est q̃ homo semp deũ nō laudat: q2 quelibet creatura ad deũ laudandũ nos iuitat. Ad hoc aũt nobis valde est necessaria spũssancti gratia. vñ Bern. si quis torpet de dei laude: certissimũ habet ĩ se experimētum q̃ non habeat in se spiritũ sanctũ: q2 vbi spũs sctũs inhabitat laudē dei excitat. Inuocantes ergo spm̃ sctm̃ semp laudemus deũ: ad hoc enĩ facti sumus vt deũ sine fine laudemus sicut supni ciues semper deũ laudāt: ꝛ cōtinue vbi semp sunt dies letitie et nunq̃ deest solennitas

Ps. lxxxiij

et gratiarũ actio et vox laudis. Scriptũ est enĩ. Beati q̃ habitant in domo tua dñe: in secula seculorũ laudabunt te. Hoc maxime veri monachi faciunt/qui die ac nocte psallũt. vñ hiero. Monachi debēt habere puritatē martyrũ/siquidē et ipsi martyres sunt. Qđ enĩ faciũt angeli in celis/ hoc monachi psallentes die ac nocte faciunt in terris. hec Hiero. Et maxime assimilat nos celestibus

Mōachorũ est deũ laudare.

q̃uis adhuc in terris peregrini simꝰ. vñ Ber. Nihil ita pprie quendā terris representat celestis habitationis statũ: sicut alacritas laudantiũ deũ dicente scriptura. Beati q̃ habitāt in domo tua dñe: in secula seculoꝝ laudabunt

Celũ desiderare.

te. hec Ber. Festinemꝰ igit̃ et nos ingredi illā requiē vbi tanta supabũdat indesinēter letitia: et ad patriā nostrā totis conatibus suspiremꝰ. Nesti in seculo: q2 peregrinamur a dño: q̃ eĩ nō pegrinat̃ a corpe suo/pegrinat̃ a dño. Multo aũt meliꝰ est dissolui a corpe: et adherere deo. Odiamꝰ ergo huius miseri et putridi corpis nostri cōpagē: et ei curā in desiderijs nō faciamus qđ hic nos detinet carceratos ꝛ pegrinos a tāto bono: q2 ẜm apl̃m

Phil. j. Rom. vij.

Quādiu ĩ hoc corpe sumꝰ pegrinamur a dño: dicamusq; cũ eodē apl̃o cupio dissolui et esse cũ xp̃o. Et iterũ. Infelix ego hō/quis me liberabit de corpore mortis huius Desideremꝰ eius dissolutionē/et eā cōtinue a dño postulemꝰ: q2 per nos eā cōsequi nō valemus. Et iterim saltē moriamur mũdo et pōpis et cōcupiscētijs eiꝰ/et abstrahamus nos corde forti et pseueranti ab his rebus caducis: et a miserijs breuibꝰ et leuibꝰ harũ rerũ visibiliũ solatiũculis: q̃ aias nr̃as vitijs inficiũt ꝛ virtutes a nobis excludũt: q2 ẜm Greg. concupiscēs visibilia inuisibiles virtutes amittit. et ẜm Chry. Nulla res sic ipedit virtutē: sicut voluptas corpalis. vñ et Leo pa. Hoc maxime interiora hois corrũpit/qđ exteriora delectat: et tāto rōnalis aia purgatior q̃to fuerit substātia carnis afflictior. Et breuit̃ (vt ait Aug.) cetera creatura vilescat: vt solus creator ĩ corde dulcescat. Nā ẜm apl̃m vanitati creatura subiecta est: et ideo amatores suos facit vanos et multos decipit incautos. O q̃ felix quē misera mũdi vanitas nō seduxit. q̃ nunc pcipue multis illudit. vñ Chry.

Eccl. j.

Semp quidē sed nũc pcipue cōpetēter dr̃ vanitas vanitatũ et oia vanitas. Hũc v̄siculũ si saperēt q̃ in potētia versant̃ in parietibꝰ oibus et vestibꝰ suis scriberēt ĩ domo: ĩ ianuis: in ĩgressibꝰ: et ante oia ĩ ɔscientijs suis vt sēper eũ oculis cernerēt et corde sentirēt. Nã quidē multe sunt facies/ multe imagines false q̃ decipiũt incautos Istud oportet quotidie recitare carmē: et in prādijs/ et in cenis/ et in oim cōuētu vnũquēq; pximo suo canere: a pximo suo libenter audire: quia vanitas vanitatũ est et omnia vanitas. hec Chri. Amorē ergo rerũ deficiētiũ ad incorruptibilia transferamus: et ad sublima vocati celestibꝰ delectemur. Et sancti gaudēt inde gaudeamꝰ

horū diuitias concupiscentes: per bonā emulatioē ad
ipsos tendamuus. Cū quibus nobis fuerit consortiū de
uotionis/erit ⁊ cōmunio dignitatis. Mentē nostrā sem:
per in celis habeamus/ et ad dñm multipharie nos vo:
cantem toto corde et desiderio tendamus. Quia (vt ait
Ps.xviij Aug.) exultauit vt gygas ad currendā viam: nō eni tar
dauit: sed cucurrit clamās dictis/factis/morte/vita/de
scensu/ascensu/vt redeamus ad eū: et discessit ab oculis
vt redeamus ad cor et inueniamus eū. Ad ipsum quoqꝫ
aspiciētes et eū semper in corde retinētes pugnemus vi
riliter: qꝛ tota hec presens vita militia est ac cōflictus et
pugna. Nam pspera et aduersa/feruor et tepiditas/refe
ctio et inedia: sopor et vigilia: sollicitudo et pigricia: fle:
tus et leticia: quies et labor: salus et infirmitas: afflictio
et voluptas. ⁊ quecūqꝫ in hoc mūdo sunt pugnāt contra
Aduersa: nos ⁊ insidiantur nobis. Et qꝛ nūqꝫ deest aduersarius
rius non nobis insidiādo: sit semper parat⁹ noster anim⁹ resisten
deest. do qꝛ certamē nostrū breue est: premiū vero eternū. Nec
vnqꝫ a pugna cessemus: qꝛ quantūcūqꝫ vicerimus semp
tamen restat q̄ vicamus. vñ Leo papa. Donet licet san:
ctis suis quotidianā gña diuina victoriā: non aufert ta
men dimicandi materiā: qꝛ ⁊ hoc ipsum de mīa protegē
tis est qui nature mutabili ne de confecto prelio superbi
ret semper voluit superesse q̄ vinceret. vnde et Chryso.
Sancti et si a carne vinci non possunt quasi iam spirita:
les, tamen percuti possunt quasi adhuc carnales. Hec
Chry. Igitur quicqd delectamēti vel cruciatus transi:
torij occurrit stati hoc tanqꝫ preteritū reputemus: et ad
id quod semper manet mētis oculos dirigamus. Nam
omnia que in mūdo sunt velut vmbra velociter transe:
unt: ita vt preterita sunt nec fuisse putentur. Et ideo mo
mentaneū est et cito transit quod hic delectat et cruciat:
sed eternū est et [illegible] fine manet quod ibi cruciat vel dele
ctat. [illegible]gna facere vel pati hic possumus ad
ea q[illegible] euadere speramus. vñ Ber. Non
Rom. viij su[illegible]nes huius tēporis ad pctā que cō:
m[illegible]cia que accepimus/ad penas inferni
qu[illegible] premia eterna que expectamus. hec
Glorie ce: Ber[illegible]ita quippe est preeminētia eterne glorie ad tē:
lestis pre: porales et transitorias passiones/ vt diligēs perspector
eminentia deberet potius eligere multis annis in fornace ignis ar
dentis velle torqueri/et multa mala pati q̄ꝫ minimo pre
mio in futuro sibi reseruato velle priuari: qꝛ labor est cū
Toleran: fine et merces sine fine. vnde Aug. O anima mea si quo:
da oīa ob tidie oporteret nos pati tormēta et perferre penas: si ip
gloriā ce: sam gehennā longo tēpore tolerare/vt christū in gloria
lestem. sua possemus videre/et sanctis eius associari: nōne esset
dignū pati omne quod triste est vt tanti boni tāteqꝫ glo
rie participes haberemur. Insidiētur ergo demōes: pa:
rent suas tētationes: frangāt corpus: ieiunia premāt: ve
stimenta labores grauent: vigilie exsiccent: inclamet me
iste: inquietet me ille: frigus incuruet: consciētia murmu
ret: calor vrat: caput doleat: pect⁹ ardeat: infletur stoma
chus: pallescat vultus: infirmer totus: deficiat in dolore
vita mea/⁊ anni mei in gemitibus: ingrediatur putredo
in ossibus meis: et subter me scateat vt requiescā in die
tribulationis/⁊ ascendā ad populū accinctū nostrū. vñ
et Chry. Omnia agamus vt nō a gloria excidamus. Ne
quaqꝫ enim difficile si voluerimus: nequaqꝫ onerosum si
attenderimus. Si eni sustinuerimus et cōregnabimus?
ij. Tim. ij. Quid est si sustinuerimus? Si tribulationes ferimus: si
persecutiones: si artā ambulauerimus viā: arta ei via est
et laboriosa/ optiōe vero nostra leuior fit spe futurorum
Trāsponamus igitur oculos in celū et semper illa yma
ginentur et videamus. Si enim in illis semper cōserua:
bimur nō a voluptuosis que hic sunt patiemur quid: ne:
qꝫ tristia vt grauia portabimus: hec ⁊ his similia deride
bimus et nichil neqꝫ nos subijcere: neqꝫ eleuare poterit
solum: si desideriū illuc tenderimus: si ad amorem illum
aspiciemus. Et quid dico: quoniā nō dolebimus in pre:
sentibus versutijs. Neqꝫ enim videre ea putabimus de
reliquo: tale enim est amor spiritualis. Eos deniqꝫ qui
non presentes sunt nobiscū sed absunt: diligūtur autem
sm vnamquāqꝫ ymaginamur diem magna eni amoris
tyrānis: ab oībus eni desistit/et ei q̄ diligitur alligat ani
mā. Si ita christū amauerimus omnia que hic sunt vm:
bra omnia ymago videbuntur et somniū. Et dicemus
Rom. viij et nos. Quis nos separabit ab amore christi? Tribula:
tio vel artatio. Nō dixit pecunie/vel diuitie/vel pulchri
tudo/hec eni valde vilia et derisibilia: sed que videbant
esse grauia posuit: fames/psecutiones: mortes: dei de ille
quidē ⁊ hec vt nihil existentia expuit. Hec igit oīa exco
gitātes: et voluptatē voluptati cōparantes eligamus q̄
meliora sūt vt et futuris fruamur bonis. hec Chry. Oro
Iesu largitor donorū omniū/qui in ignis spe:
cie super discipulos tuos misisti spiritum san
ctum: precor et obsecro pijssime/ vt hec dona
que discipuli tui de tua sumpserunt largitate:
licet indignus sumā ad salutē meā te largiente: et mitte
sup nos seruos tuos spiritū tue charitatis: dilectionis:
et pacis qui corda nostra visitet: a vitijs purget/virtuti
bus illustret/in vinculo dilectionis astringat/lumie tue
cognitionis illustret: et ardore tue dilectionis inflāmet
condona nobis peccata et dona vitam eternam. Amen.

¶ De laude diuina. Capitu. lxxxv

Et quia dictū est de lau: Laudis
de diuina qua semper deū laudare de diuine cō:
bem⁹: iccirco cōsequēter de ea aliquā mēdatio.
tulū latius videamus: Immēsa quip
pe creatoris et cōditoris tui bñficia:
que tibi o anima mea ab eo cū te ex ni
hilo creauit et cōdidit collata sūt ad
debitū continue dilectionis/ac gratiarū actionis et lau
dis iugiter reddendū te astringūt. Ad hoc eni cū non es Bñficia
sesola et gratuita bonitate illi⁹ creata: et ad similitudi diuina ad
nē dei facta es: vt eū diligendo semper et sine fine collau laudandū
des. vnde Ansel. Euigila anima mea/euigila: adhere di inuitant.
uinis bonis: intende sempiternis tēporalibus derelictis
Cōsidera in ipso creationis exordio: quid sublimitatis
quid dignitatis conditor tibi contulerit: ⁊ perpēde quo
amore: qua veneratione colendus sit. Certe cū vniuersi:
tatē rerū visibiliū ⁊ inuisibiliū creans et ordinās huma
nā naturā facere disposuisset: summo consilio de tue con
ditionis dignitate tractauit: vt pote quam ceteris crea:
turis que in mūdo sunt alti⁹ honorare disposuit. Vide
igitur sublimitatē tue creationis et retracta debitū red:
dēdi amoris. Faciamus (ait deus) hominē ad ymaginē Gen. j.
et similitudinē nostrā. Attēde igitur diligenter quid sit Similitu:
ad ymaginem et similitudinē dei te esse creatā. Agnosce do et yma
aliud esse similitudinē: aliud ymaginē. vbi gr̃a. Potest go dei.
habere similitudinē quandā cū hoīe equus: bos: et cete:
re similes creature: ymaginem vero hominis nō habet.
nisi alter homo. Manducat homo: manducat et equus.
¶ Ecce quedā similitudo/ ac cōmunis inter naturas di:
uersas. ymaginē vero hoīs nō imitatur nisi alter homo
eiusdē nature cuius ymago est. Dignior igitur est yma:
go q̄ꝫ similitudo. Similitudinē itaqꝫ ad deum hoc mo:
do habere poterimus: si eum esse bonum considerantes
nos boni esse studuerim⁹: si eum iustū esse cognoscentes
nos iusti esse contēdamus: si misericordiā contēplantes
nos misericordie operā demus. Quō autē ad ymaginē
suā attende. De⁹ semp meminit sui: intelligit se: amat se.
Et tu ergo si pro modulo tuo infatigabiliter memor fue
ris dei intellexeris deū: amaueris deum: eris ad ymagi
nē eius: quia hoc facere niteris quod semper facit deus. Officium
Ad memorandū ⁊ intelligendū atqꝫ amandum summū hominis.
bonū: totū debet homo referre q̄ viuit. Ad hoc omīs co
gitatio: omīs volūtas cordis retorqueatur: arceatur: cō
firmet vt infatigabili affectu sis memor dei: intelligas
deū: ames deū ⁊ tue creationis dignitatē: qua ad ymagi Laudan:
nem dei creata es salubriter exprimis. Ut quid te deus do deo cre
tā preclaro conditionis priuilegio sublimaret/nisi te suis ati sumus
laudibus indesinēter intendere vellet. Ad laudandū igi
tur conditorē tuū creata es: vt eius laudibus vacans et
hic iustitie merito in illū semp pficias/ et in futuro bea:
te viuas. laus enim eius et hic iustitiā et ibi beatitudinē
tribuit. Sed si laudas ex toto corde lauda: diligēdo lau Regnum
da. Hec est enim sanctis laudandi proposita regula de sanctorū.
omni corde suo laudauit dominū: et dilexit deum qui fe eccl. xlvij.
cit illum. Lauda ergo ex toto corde/lauda et quem lau:
das dilige: qꝛ ad hoc facta es vt laudes et diligas. Lau
dat nāqꝫ se ex toto corde non laudat/quem ad benedicē
dum deū prospera demulcent: sed a benedicendi mune:
re aduersa restringunt. Laudat quoqꝫ sed nō diligit qui
in dei laudibus aliud q̄ꝫ ipsum laudando requirit. Lau

da igitur et digne lauda/ vt nulla in te cura: nulla inten-
tio/ nulla cogitatio/ nulla sollicitudo mētis: inquantū ti
bi virtus suppedit a laude dei sit vacua. Ab eius laude
nulla te huius vite pſperitas reuocet: nulla cōpescat ad
uersitas. Sic enī ex toto corde laudabis dn̄m. Sed cum
ex toto corde eum laudaueris et diligens lauda/ nil ali-
ud ab eo q̄ ipsum expetens: vt ipse sit finis desiderij tui
ipse premiū laboris/ ipse solatiū huius vmbratilis vite
ipse possessio illius beate vite. Ad hoc itaq̄ facta es vt
eū sine fine collaudes: quod tūc vtiq̄ intelliges plenius
cū eius beata visione sublimata videbis te sola ꝛ gratui
ta bonitate illius cū non esses de nihilo tam beatā et ad
tam ineffabilē beatitudinē creatā/ vocatā/ iustificatam
glorificatā. Talis namq̄ contēplatio infatigabilē tibi
amorē dabit eū sine fine laudādi/ et ex quo/ et per quē/ ꝛ
in quo tantis/ et tā imutabilis bonis te beatificatā gau-
debis. hec Ansel. Non solū autē hec premissa/ sed maxi-
ma quoq̄ redēptoris et saluatoris tui bn̄ficia quibus te
cum perdita esset redemit et saluauit/ ac multifarie mul
tisq̄ modis visitauit et sublimauit ad laudandū deū te
Membra ideo data vt deū laudemus. prouocant multipliciter et obligant. Exerce ergo te in
laude diuina: q2 ad hoc tibi mēbra sunt data vt deo lau
des canas et gratias ei referas. vnde Chry. Nā et ocu-
los/ et os ad auditū propterea ī nobis posuit de9 vt om
nia ipsi membra seruirent: vt que ipsius sunt audiamus
que ipsius sunt loquamur/ que ipsius sūt operemur: eiq̄
laudes canamus assiduas et gratias per cuncta refera-
Humiliādus q deū laudat. mus/ per que hec oīa consciētie nostre secreta mūdem9.
hec Chry. Ut autē melius in laude diuina te valeas ex-
Humiliādi forma. ercere prius humilia te deo valde et dic ex intimis pcor
dijs tuis humiliter et deuote. O pater misericordiarū/
scio et vere cognosco q me peccatorē miserū magis de-
ceret corā te iacere prostratū/ et cū fletu ac gemitu pec-
catorū veniam flagitare q̄ te ore polluto laudare. Sed
tamē de tua pijssima bonitate et ingenita dulcedine om
nibusq̄ mortalibus promulgata virtute confisus te lau
dare cupio ex intimis precordijs/ obsecrans viscera mi
serationū tuarū/ vt me vermen immundū: canem mor-
tuū: et cadauer putridum non despicias dn̄e deus meus
Nempe virtutes celorū te condigne laudare nequeunt
quātominus homo fragilis putredo et vermis. Bono-
rum quidem meorū non indiges: sed tuā superexcellen-
tem bonitatē tanto nobis manifestā facis quanto infir-
mitatibus nostris magis miserādo condescēdis ꝛ gra-
tiā gratis ex sola liberalitate largiris. Umbrā quidē ni-
titur apprehendere et sequitur ventum qui se ex condi-
gno laudare te existimat. Impossibile attemptat qui te
ad plenū laudare laborat. Nec tamē ideo a laude cessan
dum est: sed mihi pariterq̄ omnibus creaturis laudare
conuenit suū creatorē/ quia nulla creatura est que opifi-
cem suū non laudat/ vel saltem laudabilē reddat. Non
Ps. xxxij ignoro dictum propheticū: quia videlicet rectos decet
collaudatio: et quia non est speciosa laus in ore peccato
ris: et ideo ve mihi/ quia quid dicam non habeo/ aut qd
respondebo michi cū ipse fecerim. Si enī iustificare me
voluero/ os meū cōdemnabit me. Sed nunquid ideo te
non laudabo: q2 immundū esse cognosco? Nonne et ver-
mes et rane immūde ex putredine generate coaxitātes
in paludibus te suū creatorē laudare cupiunt/ prout sci
unt et possunt? Nam et si velut alaudula et philomena
dulciter cantare nesciūt/ sed nec velut homo rationalis
te cognoscere possunt: saltē hoc faciunt quod te cogno-
scentibus materiā tue laudis tribuunt. O vtinā cuncta
suauia instrumēta musicalia celestes quoq̄ armonie: ac
terrestres melodie de corde suo sursum procederēt ꝛ cō-
dignas laudes tam dulciter personarent: vt oculis diui
ne maiestatis tue grate fierent/ ac totam celestē curiā no
Oēs creaturas deū laudare optat. uo quodā et ineffabili gaudio letificarent. Sed quid di-
cā. Memetipsum dn̄e tua laude indignū esse cognosco:
q̄obrē precor vt saltē cetere creature nobilitate precla-
re imperfectū meū dignentur supplere. Igitur opto et
ex toto corde desidero vt orbes planetarū/ ac celū syde-
reū limpidissimo lumine radiosum. Florifera quoq̄ ger
mina vernali decore cōspicua pulchrisq̄ coloribus ad-
ornata/ necnon et omnia ignite charitatis desideria de
cordibus te vehemētissimo amore diligentiū pcedētia
te laudent et benedicant in secula. Optarē etiam ex inti
mis precordijs meis vt si iuuentus celerius consumma
ta annositatū mathusalē coequasset q vnusquisq̄ ann9
tam longeui temporis predicti/ et vnusquisq̄ mensis an
norum eorundem: et vnaqueq̄ hebdomada horū mensi
um/ et quilibet dies hebdomadarū/ et quelibet hora ip-
sorū dierum/ et quodlibet minutū horarū predicti tem-
poris te ex persona mea collaudarēt tam deuote et affe-
ctuose quantū vnq̄ aliquis de numero beatorū spirituū
in splendoribus sanctorū te laudare in tanta duratione
potuisset: ac si hec omnia in propria persona compleuis-
sem/ et q huius laudis frequens innouatio in sua infini
tate oēs excederet species numerorū. Quid plura? Fac
de me hoc quod tibi placuerit: quia q̄diu est halitus in
naribus meis a tue laudis preconijs non cessabo. Sed
et cum virtus loquendi mortis hora defecerit/ et meum
iesum amplius pre debilitate proferre non valebo/ peto
vt saltem nutus oculorū/ vel extensio digitorū sit inno-
uatio et confirmatio omniū desiderabiliū affectuum et
verborū atq̄ operum preteritorū et futurorū: que vsq̄
ad extremū iudicij diem tibi cū deuoto famulatu offer-
re vellē si tādiu viuere possem. Insuper dilecte hoc adij
cio desiderās corde affectuoso/ vt quando corpus meū
fuerit in pulueres minutissimos redactū et lapide clau-
sū/ q de qualibet particula minutissima vox amena lau-
dis et glorie tue exurgat/ que durissimū lapidem pene-
trans celorū altitudinē transcendat: et vsq̄ ad extremā
iudicij diem viue laudis preconiū extollat/ donec in re-
surrectione beata corpus et anima pariter vnita in tue
laudis glorificatione eternaliter copulentur. Sane q̄diu
adhuc sum in hoc corporis ergastulo a laude tua nō ta-
cebo. Nimirū videmus q plerūq̄ inter dulcissimas ne- Auicule laudis.
moris auiculas et tintinnātes philomenas corui quoq̄
crocitātes assunt in hoc eodem modico quod acceperūt
creatori suo subseruientes. Sic et ego peccator cum sim
cantum ad manus habeo peccatorum/ et prout possum
deum meū per ip̄m laudo et glorifico in eternū. Si qui-
dē aliud de deo dulcius canere nescio: nisi hoc videlicet
quoniā suauis est dn̄s vniuersis/ et q misericordie eius
super omnia opera eius. O deus meus mīa mea In hoc
letatur anima mea: exhilaratur consciētia: et gaudio im
mēso irrigātur omnia ossa mea. Hoc suaue canticū ani
ma mea vsq̄ in seculū inter spirituale genus auiū cū le-
to corde dulci canit carmine. Quotienscūq̄ etenim men
te reuoluo qualis aliquādo fui: qualia discrimina euasi
a quantis periculis me protexisti/ et a quibus malis me
eripuisti. Dirupisti vincula mea: sanasti vulnera putrida
et laqueos periculosos contriuisti/ et me dulciter ac pa-
terne liberasti. Cū hec inq̄ et similia bona a te mihi ex-
hibita pertracto/ mirū est q in horum omniū affectuosa
recordatione meip̄m pre amore portare valeo: ardētissi-
mis siquidē amoris ignibus incandesco. O deus meus
q̄diu pctōrē tibi recalcitrātē patiēter expectasti: quoti-
ens et q̄ paterne nunc quidem dulciter: nunc vero dure
me ammonuisti: nescientē in bn̄dictionibus dulcedinis
preuenisti/ filio prodigo et peccatis pregrauato/ ac gra-
tijs nudato in occursum veniens paterne occurristi: ab
iterante vias prauas misericordē faciem non auertisti:
sed semp et vbiq̄ pius et misericors fuisti. Et quod his
oībus maius est q is omnibus bonis tam multiplicib9
ingratus semp extiti nec tu summa bonitas pter hoc
destitisti donec tandē me dulciter ad te traxisti. Ac sum
ma ꝛ inestimabilis pietas: nunquid in his omnibus me-
ipsum a laude cōtinere potero? Nequaq̄. Deus meus:
mīa mea pro his omnibus ꝛ alijs innumeris beneficijs
opto et desidero vt talis tamq̄ iocunda laudatio sit ti-
bi ex me qualis fuit beatorū spirituū laus tūc cū in pmo
aspectu tue diuinissime maiestatis gaudebant se eterna-
liter in tua laude confirmatos: malos vero a te sine fine
detrusos. Itemq̄ tam magna tamq̄ iocūda sit illa lau-
datio quanta est animarū sanctarū cū a carcere purga-
torij erepte vultui glorie tue primo presentātur vt tuam
iocundā faciē intueātur/ et q̄ta erit laus in plateis cele-
stis hierl'm post finalē omniū resurrectionē qn electi a
malis segregati deū iocūdo corde laudabunt/ ac de sua
saluatione eternaliter glīabūtur. O amātissima sapiētia
bonitas imēsa/ te pcor vt oī mane diluculo cū ad te sur-
rexero/ et oculos aperuero/ simul quoq̄ cor meū in tua
laude aperiat ac quodā lucifero splēdore ꝛ flāmeo ardo
re laudis tue facula imēsa ex eo simul exurgat. Et peto

vt hec laus tā blāde ꝛ suauiter resonet ī corde tuo paterno/sicut sonare cōsueuit suo modo oīm cytharedorū ac musicaliū instrumentorū suauis modulatio in corde iocundo statu iuuentutis florido. Et in hac laudis facula simul ascēdat tue laudis tā odorifera fumi virgula tam gratiosa ac si esset cōposita ex omnibus aromatibꝰ mirrhe et thuris et vniuersi pulueris pigmentarij: iam speciosa sicut cū vernali tpe flores herbarū pullulant in cāpis coloribus pulchris/et arbores stāt frondibus ornatis gratis odoribus. Sitq; laudis huius facula tā amorosa et deliciosa vt in ea oculi tui delectabiliter ferātur: totaq; celestis aula resultet/ et hec iugiter sine intermissione feruidissimo estu et rapidissimo colore tui amoris exurgat ex corde per deuotā meditationē: ex labijs per feruidā locutionē/ ꝛ ex oībus operibus meis per sanctā ac celestē cōuersationē. Et hec laudis facula sua virtute oēs inimicos repellat:gratiā augeat:finē beatū obtineat:et gloriā eterne beatitudinis acquirat: vt finis huius tēporalis laudis sit initiū eterne laudis patrie celestis. Ut aūt ad dei laudē magis ꝓuoceris abstrahe q̄so mentē tuam a terrenis/et leua eam ad celestia toto conatu quo poteris/ac cōsidera quomodo illius celestis curie ciues delectanẜ/ iubilant/et exultant in deo cōtinue: singulorūq; gaudia rememorans tādem prout poteris et permitteris ipsis letātibus et iubilātibus te ingere et immisce. Exclama ergo corde toto:et dic ex intimis cū Ansel. Deus meus quid melius : quid amabilius te estimaui sup terrā vt abstraherē cor meū a te ad cōcupiscendū quicq; in mundo absq; te. Cur amaui; quare cōcupiui ī omni vita mea quicq; preter te iesum deū meū. Quare distuli; cur intermisi vllo tēpore te iesu versare in corde: te tota mente amplecti et delectari in tua dulcedine. Cur non omnia desideria mea ad te conuerti: quo abierunt quādo te solū non audierunt omnia interiora spūs mei. Ubi erā quando tecū mēte nō erā. Quo defluxerūt quando non te solum habuerūt desideria mea. Iam ex hoc nunc omnia desideria mea incalescite / et affluite in dñm iesum:currite/quia satis hactenus tardastis: ꝓperate quo pergitis:querite quē queritis. Iesum queritis nazarenū crucifixū. Ascendit in celū non est hic. Amantissimus dñi habitat confidēter/et flagellū nō appropinquabit tabernaculo eius. Super altitudinē celorū/sup omnē excellentiā angelorū propria virtute ascendit: super soliū singularis glorie in dextera patris tui coeternus et cōsubstantialis sedet:et diuino amictus lumīe coronatus gloria ꝛ honore vt decet vnigenitū dei serenus in letitia/plenus omnipotentatu:dñs in celo et in terra. Ibi adorant eū omnes angeli dñi/et vniuersa multitudo ciuiū celestis syon. In ipso vnanimiter letantur omniū corda in eius desiderabili facie pascūtur omniū oculi beatorū: in ipsum vndiq; confluunt desideria omniū sanctoꝝ. Ipsi iubilāt:ipsi applaudit: ipsum magnificat tota vranica ciuitas gloriosa per omnem modū in splēdoribus eius. Exulta ꝛ lauda habitatio syon:qꝛ magnꝰ in medio tui sctūs israel. Per ipsum centena decies.millies/ millena assistūt in sanctuario vranici tēpli intendētes vultū maiestatis claro et inflexibili visu/ac personātes armoniā incessabilis hymni in gloriā trine ꝛ simple diuinitatis. Per ipsum milia miliū ad complenda patris mysteria alacri discursu iugiter meāt inter celum ꝛ terrā/ quasi apes negociose inter aluearia et flores/ disponētes omnia suauiter:populus accinctus nesciens labem vel inobedientie morā. Per hos quippe summa nostre salutis administrātur negocia:summaq; superni cōsilij ad nos deferuntur archana:per hos sanitates mortaliū procreātur/per hos cōsistunt regna ꝛ imperia mūdi. Inter quos precipuū nouimꝰ michaelē signiferū nobilem celi ciuē qui stat pro acie dei viuentis/extendens rumpheā propugnationis ac voce terrifica intonās q̄s vt deus super eos qui ex aduerso sunt. Exultate in nobili filio vestro vos illustres patriarche : quia impleta est in eo omnis expectatio vestra/et ipse sublimis est valde et bñdicenẜ in ipso vestro videlicet semine oēs gētes:sic enī pollicitus est sermo diuinus. Gaudete in iesu ꝓpheta magno vos ꝓphete viri veraces:qꝛ mirifice ꝛ gloriose ipleta videtis oīa que de ipso annūciastis in spū sctō et fideles inuenti estis: per ipsum in cūctis sermonibus vestris. Gaudete in dño iesu meo magistro vestro vos incliti ꝓceres celi beati apłi gaudete in xp̄o ip̄o:ꝛ iterū dico gaudete cum xp̄o familiari leticia. Ecce enī quē vidistis in medio vestri esurientē ꝛ sitientē fatigatū/ꝛ his similia carnis infirma tolerantē ab oībus reprobari: et cū sceleratis reputari quō vicit:quō regnat / quō ei oīa sub pedibus sunt:q̄ȝ gl̄iosus in suo diuino lumine fulget et sui gaudij sueq; ineffabilis gl̄ie nūc vos socios habet qui olim ꝑmansistis cū ipso in tentationibꝰ suis/ꝛ vexationū eius consortes fuistis.

Facula laudis.

Adorate nūc dulcia illa genua q̄ se curuauerūt ante vos vsq; ad terrā sedētibꝰ vobis ad sacratissimā cenā. Adorate nūc sacrosctās illas manꝰ q̄bꝰ puluerē pedū vestroꝝ rex regū lauare ꝛ extergere dignatus est. Gaudete in iesu ꝑncipe militie vestre vos martyres gloriosi:qꝛ ip̄m ꝑ quo tradidistis in mortē animas vestras ipsum inq̄ȝ iesum filiū dei possidētis premiū certaminis vestri. Gaudete ī iesu summo doctore veritatis. O venerandi cōfessores et doctores:qꝛ quē olim doctrinis sacris ꝛ operibꝰ iustis confessi estis corā hoībus nūc cōfiteẜ vos corā patre suo/ et sctis angelis eius. Gaudete in iesu virgine/ et virginū sanctificatore vos paradisicole virgines vos angelis similes: qꝛ ecce quē amastis/quē optastis:quē ardētibus desiderijs expetistis: ꝓ cuiꝰ amore terrenos sponsos/ ꝛ omnē ornatū seculi contēpsistis summi regis filiū nūc videtis:nūc tenetis:nūc in eiꝰ castis amplexibꝰ quiescitis/et diuelli a vobis nulla insidiatoris fraudulentia potest. Uerū aūt inter oēs celicolas vberrimū tibi gaudiū sit. O maria virginū virgo singularis/ rosa celice amenitatis prelucidū sidus inter primeuas lucernas diuini luminis susceptiuas in iesu tuo dulcissimo filio sola pre oībus gaude gaudio magno/ qꝛ quē vt hominē peperisti/et proprijs vberibus enutristi/ ip̄m cū angelis et vniuersis ciuibus celi adoras/vt deū viuū et verū. Gaude felix mater:qꝛ quē vidisti in ligno crucis pendentē/vides ī celo regnātem cū gloria magna vides omnē altitudinē celestiū terrestriū/et infernorū maiestati eiꝰ inclinatā/ et omne robur inimicoꝝ eiꝰ attritū. Gaudia gaudiorū sint tibi oīs pulchritudo sanctoꝝ. Beata hierl̄m mater nr̄a que rursum es festiuitatē age letabundā et indeficientē in visione pacifica tui iesu libertatis tui autoris. Et tu nūc sursum eleuare aīa mea quali potes conatu/ꝛ sacris te īgere milibus letantiū in dño iesu. Illuc fidei ꝛ spei vehiculo perge: ibi ꝑ charitatis ardorē cōuersare vbi xp̄s est ī dextera dei sedēs. Intēde mētis oculū in luīe vultꝰ eiꝰ: lustra ac deosculare gratulāda deuotione singula loca feliciū plagaꝝ eius: de q̄bus egressi sunt ꝑciosi illi liquores sanguinis sacri quo te appreciauit vnigenitus dei ꝛ sanctificauit in vitam eternā.hec Anselmus.

Adorāda membra christi.

Oratio.

Gratias et laudes tibi ago dñe deus meus misericordia mea qui me dignatꝰ es creare et redimere:atq; ad tui cognitionem perducere:et ꝑ sacri baptismatis ablutionē inter filios adoptionis aggregare. Te laudo:te glorifico qui me sepe per multa defluentē vitia ab emendatione expectasti:ac de tribulationibꝰ et periculis multis liberasti:tibi grās ago pro inceptis in me gratie tue donis / que deprecor vt misericorditer perficias:meq; in viam salutis eterne dirigas/et ad tuam visionem feliciter perducas. Amen

De assūptione et laude btē virg. Ca.lxxxvj

Permāsit autē beata virgo q̄ȝdiu vixit in mōte syon predicto vbi est cella in qua post ascensionē filij sui morabaẜ orōni vacādo et ea q̄ cognouerat reuoluēdo. Est etiā ibi alia cella beati iohannis euāgeliste q̄ fuit ꝑma ecclesia mūdi: ī qua celebrauit primam missam in conspectu beate virginis:ꝛ q̄ȝdiu ipsa vixit post ascensionē filij. Quo quidē tempore quātis doloris et amoris ardoribus estuauerit testaẜ hiero. qui de ea sic ait. Ceterū rogo cogitate attētius/et perpēdite diligētius quibꝰ afficiebaẜ beata ꝛ intemerata virgo doloribꝰ post christi ascēsum ad celos/ expletis omnibus que de ipso erant ab angelis predicata/ et a prophetis multifarie multisq; modis presignata:diuinis declarata oraculis: ꝟtutibus exhibita:et que hūanitatis sunt ostēsa presagijs. Queso si q̄ sunt in vobis viscera pietatis cōsiderate quo cruciabatur amore: quove desiderio

Marie vacatio.

estuauit hec virgo dū reuolueret animo cūcta que audierat: q̄ viderat/ q̄ cognouerat. Puto q̄ qcq̄d cordis ē: qcquid mentis: qcq̄d virtutis humane si totū adhibeas non sufficiet vt cogitare valeas q̄nto indesinenter cruciabatur ardore pij amoris: quantis mouebat votis repleta spū scō/ quātis celestiū secretorū trāsportabatur incitamētis. Fortasse ergo pre nimio amore in loco q̄ sepult⁹ ē: interdū eā habitasse credim⁹ quatenus pijs pasceret intern⁹ amor obtuitibus. Sic nāq̧ locus medius est: hic inde cōstitut⁹ vt audire posset ei⁹ ascēsionis vestigia et locū sepulture ac resurrectionis seu oīa in quib⁹ passus est loca inuisere: nō q̄ iam viuentē q̄reret cū mortuis: sed vt suis solaret aspectibus. Et ideo q̄ sepe locorū recreabat visitationib⁹: q̄ quē genuerat fideli spū mētis cōplexabat amplexib⁹. Et iterū q̄ sane angelus gabriel intactā custodiuit/ et iohānes virgo virginē seruauit suisq̧ deseruiuit obsequijs: non q̄ exími⁹ ille sanctorū chorus aplorū eam deseruerit: inter quos post resurrectionē intrans et exiens / familiar⁹ contulit de xp̄i incarnatione et ad exemplū humane vite cōuersatio ei⁹ post ascensionē xp̄i generaliter cū aplis fuit quousq̧ dispersi sūt. hec Hiero.

Cella marie. Est autē in monte syon magna et deuota ecclesia in qua solebant esse cū abbate canonici regulares ſm regulā beati Aug. dn̄o seruiētes: infra quā est cella in qua habitauit beata virgo dieb⁹ vite sue: post ascensionē filij sui/ et prope illā cellā est et alia cella in qua migrauit ad celū per angelos assumpta. Cuius dormitioni omēs apl̄i dicūtur interfuisse/ et in vallis iosophat medio eam sepelisse. Ubi enī sepulchrū eius multū venerabile ostenditur qđ in maxima reuerētia etiā apud sarracenos habet.

Vallis iosaphat. Hec aūt vallis licet adhuc sit valde p̄funda/ multū tn̄ est impleta. Sepulchrū enī virginis gloriose tūc erat in supficie ipsi⁹ vallis nūc est lōge sub terra: intm̄ q̄ etiā eccl̄ia eiusdē cū sit valde alta et testudiata cū ipso sepulchro penitus sit sub terra q̄ vallis desup tota plana. In superficie tn̄ vallis est edificiū modicū quasi vnius capelle qđ postq̄ q̄s intrauerit descēdit p gradus q̄nquaginta in ecclesiā ad sepulchrū vbi est pulcherrimū altare marmoreū q̄ scripta ac desup edificata eccl̄ia pulcherrima rotūda/ et tabulatu lapideo discreta in honore ipsius beate virginis dedicata: cui⁹ in superioribus quattuor habent altaria/ et i īferiorib⁹ vnū ī oriētali plaga q̄ ad dexterā monumentū vacuū cernitur: in quo scā maria aliqn̄ pausasse dr̄/ sed a quo vel qn̄ sit ablata nescitur. Hanc ecclesiā intrātes/ vidēt ad dexterā insertā parieti petrā in qua dn̄s nocte qua tradebatur orauit vestigijs genuū q̄si cere molle impressis. Et solebāt in ea esse monachi nigri cum abbate ſm regulā beati bn̄dicti dn̄o seruiētes. Sed quo ordine btā virgo hic ad superna trāsierit regna nulla catholica narrat hystoria. Nec īuenitur apud latinos aliqs tractatorū de eius morte aliqđ apte dixisse cū nec ipse qui hanc ante crucē dn̄i accepit in suā .i. iohannes euāgelista de hoc posteris aliqđ retinendū scriptis legit mādasse. Nullus enī hoc fidelius narrare potuit si illū de⁹ manifestare voluisset q̄ ille vtiq̧ q̄ hāc nutriendā suscepit. Restat ergo vt hō mēdaciter nō fingat apertū qđ deus voluit manere occultū. vn̄ Hieron. Mōstratur aūt sepulchrū ei⁹ cernētibus nobis/ vsq̧ ad p̄sens in vallis iosaphat medio: q̄ vallis est inter montē syon et montē oliueti posita vbi in ei⁹ honore fabricata est eccl̄ia miro tabulatu lapideo in quo sepulta fuisse ab oībus ibidē p̄dicatur: sed nūc vacuū cernētibus ostēdit.

Dubitat an cū corpore assūpta sit. Hec idcirco dixerim: q̄ multi nostrorū dubitāt vtrū assumpta fuerit simul cū corpore an obierit relicto corpe. Quō aūt vel quo tpe aut a q̄bus p̄sonis scīssimū corp⁹ eius inde ablatū fuerit vel vbi transpositū/ vtrū ve surrexerit nescit q̄uis nonnulli astruere velint eā iam resuscitatā/ q̄ beata cū xp̄o ī mortalitate in celestibus vestiri Uerūtn̄ qđ horū verius censeat ambigimus. Melius tn̄ deo cui nihil īpossibile est p̄mittimus q̄ aliqđ temere diffinire velimus autoritate nr̄a qđ p̄bamus. hec Hie. De hoc Aug. in quodā sermone longo inter cetera sic dicit non tn̄ asserēdo. De sanctissimo corpore perpetue virginis marie eiusq̧ sacre aīe assumptione loqui suscipiētes hoc ip̄m dicimus q̄ in scripturis postq̄ dn̄s eam in cruce discipulo cōmēdauit nihil de ea reperit: p̄ter qđ lucas in actibus cōmemoret: dicēs. Hij oēs erāt p̄seuerātes vnanimiter ī oratione cū maria matre iesu. Quid ergo de morte: quid de assumptione eius dicendū est. vn̄ scriptura nihil commendat: nisi querendū ratione quod sentiat veritati. Fiat ergo ip̄a veritas sine qua nec valet auctoritas. Memores igitur conditionis humane: mortem illā beatissime temporalē dicere non metuimus: sed si eam dicimus resolutā in cōmunē putredinem vermen ac cinerem: deliberandū est si tante conueniat sanctitati tante aule dei prerogatiue. Scimus enī dictū primo parenti quia puluis es/ et in puluerē ibis. Gen. iij. Hanc conditionē caro christi euasit. que corruptionē nō sustinuit. Excipitur ergo ab illa generali sentētia de virgine sumpta natura. Mulieri quoq̧ dixit deus. Multiplicabo erumnas tuas/ in dolore paries. Gen. iij. Erumnā sancta maria sustinuit/ cuius animā doloris gladi⁹ pertrāsiuit/ sed sine dolore genuit. Maris ergo excipitur a quibusdā generalibus quā tanta attulit dignitatis prerogatiua. Si ergo eā dicimus morte subisse: nec tn̄ vinculis retineri nunq̄d impium erit. Si voluit dn̄s integrā matrē virginitatis seruare pudore q̄ cur nō velit incorruptā seruare a putredinis fetore: Nunquid non pertinet ad benignitatē dn̄i matris seruare honorē/ qui legē soluere nō venerat/ sed adimplere: Qui enī in vita pre ceteris illā gratia sui cōceptus honorauit: piū est credere / eā in morte singulari saluatione et sp̄uali gratia honorasse. Putredo et vermis/ humane est opprobriū conditionis. Ab hoc opprobrio cum iesus sit alienus/ natura sancte marie virginis excipitur quē iesus de ea sumpsisse probatur. Caro enī iesu xp̄i: caro est scē virginis marie quā supra astra trāsuexit honorās oēm humanā naturā/ q̄ multo magis maternā. Si natura matris est filius: cōueniens est vt sit et filij mater non q̄ntum ad vnitatē persone: sed quantū ad vnitatē corporalis nature. Quantū igitur intelligo quā tū credo: sancte marie aīa excellentiori quadā prerogatiua a filio honoratur/ possidēs corpus suū quod genuit glorificatū. Et quare non suū per qđ genuit: si non obuiauerit nec dū tanta perspecta auctoritas. Uere credo et per quod genuit quia scīficatio dignior est celo q̄ terra. Assumpta creditur cū corpore. Tam preciosum thesaurū dignius est celū seruare q̄ terrā. Tantā integritatē merito incorruptibilitas non putredinis vlla resolutio sequtur. Illud sacratissimū corpus in escam vermibus traditū/ quia sentire non valeo dicere pertimesco/ quā estimationē procul propellit incōparabilis gratie munus: q̄ me dicere multarū scripturarū consideratio inuitat. Confitendū igitur censeo mariā ad eternitatis gaudia assumptā benignitate christi honorabiliusq̧ susceptā ceteris quam gratia honorauit pre ceteris: atq̧ ad omnē humanitatē nō esse adductā post mortē putredinis: videlicet vermis q̄ pulueris que suum et omniū genuit saluatorē. Si elegit diuina voluptas inter igneū flammas puerorū vestimenta seruare illesa: cur abnuat in matre proprijs qđ elegit in veste aliena: Dan. iij. Ionā seruare in ventre ceti incorruptū voluit sola misericordia mariā incorruptā nō seruabit gratia. Ione. ij. Seruatus est daniel intēperantissima fame leonū: nō seruanda est maria tantis donata meritis virtutū: Hec ergo cūcta que diximus q̄ naturā seruasse cognoscim⁹ in integritate quoq̧ marie plus gratiā q̄ naturā potuisse nō dubitamus/ ergo letari facit mariā anima et corpore in proprio filio nec vllam sequi corruptionis erumnā quā nulla secuta est tantum pariendo filiū integritatis corruptio vt sit semper incorrupta quā tanta perfudit gratia: sic integriter viuens que omniū integram genuit vitam. Si ergo dixi vt debui approba christe et tui. Si vero non vt debui ignosce obsecro tu et tui. hec Augu. Sic ergo nō est credēdū q̄ maria mortua nō fuerit: sed mortus est/ ac tamen caro eius non computruit. Anima con iuncta est iterato corpori mortuo / et ita assumpta est in celū cū corpore glorificato. Assumpta est super oēs choros angelorū. Uera autē q̄ indubitata de eius assumptione sententia hec esse probatur vt ſm apostolum. siue in corpore/ siue extra corpus ignorantes assumptam tamen q̄ exaltatam super omnes choros angelorū credamus. vnde Hieroni. Hec est dies preclara in qua vsq̧ ad throni celsitudinē intemerata mater et virgo p̄cessit atq̧ in regni solio sublimata post christū gloriosa resedit. Sic itaq̧ vbiq̧ confidēter de illa sancta dei canit ecclesia quod de nullo alio sanctorū fas est credere vt vltra angelorū vel archangelorū merita transcēderit: q̄ et si similitudo p̄mittitur sanctis veritas dene

gatur. Ad cui⁹ pfecto exeqas q̄ztū fas est credere famu:
labātur angeli:et vniuerse celi cōgratulabātur curie: qꝛ
Exeqas marie celebrauerunt angeli.
credēdū est militiā celorū cū suis agminibus festiue ob
uiā venisse genitrici dei: eāq̧ ingenti lumine circūfulsis:
se/et vsq̧ ad thronū olim sibi etiā ante cōstitutionē mū:
di paratū cū laudibus/et cāticis spūalibus perduxisse.
nulli dubiū omnē illā celestē hierusalē tunc exultasse in:
effabili leticia:tūc iocundatā esse inestimabili charitate
tūcq̧ cū omni gratulatione iubilasse. Nā festiuitas hec
que nobis reuoluitur aīa illis oībus facta est continua.
Saluator matri occurrit.
Nec īmerito. Creditur enī ꝙ saluator oīm ipse q̄ztū daꝛ
intelligi per se totus festiuus occurrit:et cum gaudio eā
secū in throno collocauit: ꝙ si gaudiū sit in celis de quo
libet pctōre cōuerso: multo magis putandū est ꝓ tante
virginis exaltatione et gloria ꝙ exultatio sit ī supernis.
Cuius nimirū festiuitas oīm supnorū est gloriatio/celi:
colarūq̧ ꝯgratulatio presertim qꝛ eius celebritas: laus:
et fauor est saluatoris. vñ credimus vt supra dictū est:ꝙ
nō hunc tantū diē solennē ducūt pro eius amore annuū
verū cōtinuū etiā ⁊ eternū iocūditatis et leticie/ venera
Matrē iesu curia celestis honorat.
tionis obsequio cū oīni tripudio amoris et gaudij. Nec
īmerito oīs illa celestis ciuitas cōgratulatur ⁊ veneraꝛ
matrē cuius semꝑ adorat filiū regē:ante quē tremūt po
testates/et curuaꝛ omne genu. Quā si diligenter aspici:
as nihil virtutis est:nihil speciositatis ⁊ glorie qd̄ nō in
ea resplēdeat. Et ideo si placet talis ⁊ tāta virgo/place
at et opus virtutis:cui⁹ vita oīm discipula est.cuius mo
res instituta sunt oīm ecclesiarū:que precellit cūctis/su
ꝑeminet vniuersis:propterea quecunq̧ virgo sibi ab ip
sa optat premiū/⁊ implorat auxiliū/debet imitari exem
plū.hec Hiero. vñ et Ber. Preciosum hodie mun⁹ ter:
Maria dona demittit de celo.
ra nostra direxit in celum: vt dando et accipiendo felici
amicitiarū federe copulentur humana diuinis. Illo enī
ascēdit fructus terre sublimis / vñ data optima descen:
dūt. Ascendēs in altū virgo sctā maria:dabit ipa quoq̧
dona hoībus. Siquidē nec facultas ei deesse potest/nec
volūtas. Regina celorū est/misericors est/mater vnige:
niti dei. Nihil enī sic potest potestatis eius/seu pietatis
magnitudinē cōmendare. Nisi forte aut non crediꝛ dei
filius honorare matrē: aut dubitare quis potest oīno in
affectū charitatis transisse marie viscera in quibus ipa
que ex deo charitas nouē mensibus corporaliter requie
uit. Et hec quidē propter vos dixerim fratres/ vt tamē
interim sileam bñficia que pro ipsius glorificatione con
sequimur:si eā diligimus gaudebimus vtiq̧:quia vadit
ad filiū nisi forte(qd̄ absit)inuētrici gratie oīmodis in:
ueniamur ingrati: quē enī in castellū hui⁹ mūdi intran:
tē prius ipsa susceperat:ab eo suscipitur hodie sanctā in
grediēs ciuitatē. Sed cū quāto putas honore cū quāta
exultatione/cū quāta gloria? Nec in terris locus digni
or virginalis vteri: templo in quo dei filiū maria susce:
pit:nec in celis regali solio quo beatā mariā hodie fili⁹
dei sublimauit. Felix nimirū vtraq̧ susceptio.īeffabilis
vtraq̧:qꝛ vtraq̧ inexcogitabilis est. Ut quid enī hodie
ea in ecclesijs xp̄i euāgelica lectio recitatur in qua mu:
lier bñdicta in mulieribus excepisse intelligitur saluato
rē. Credo vt hec quā celebram⁹ exceptione aliquaten⁹
estimetur:īmo vt iuxta illi⁹ inestimabilē cognoscatur ⁊
ista. Quis etiā si linguis hoīm et angelorū loquaꝛ expli
Prerogatiue marie
care valeat queādmodū supueniente spū obūbrāte vir:
tute altissimi / dñs maiestatis quē nō capit vniuersitas
creature in terra virginea sese clausit viscera fact⁹homo
Sed ⁊ illud qs excogitare sufficiat q̄z gl'iosa regina mū
di hodie ꝓcesserit / et quanto deuotionis affectu tota in
eius occursum celestiū legionū ꝓdierit multitudo: quis
explicare queat/qbus ad thronū glorie cāticis sit dedu
cta:q̄z placido vultu/q̄z serena facie/ q̄z letis amplexib⁹
suscepta a filio/ et suꝑ omnē exaltata sit creaturā : cū eo
honore quo tāta mater digna fuit:cū ea gloria que tātū
decuit filiū. Felicia prorsus oscula labijs impressa lactē
tis:cui virgineo mater applaudebat in gremio. Uerum
nunquid non feliciora censebimus:que ab ore sedētis in
dextera patris hodie in beata salutatione susceperit cū
ascenderet ad thronū glorie: epithalamiū canens et di:
cens:osculetur me osculo oris sui. Christi generationē /
marie assumptionē quis enarrabit? Quantū enī gratie
in terris est adepta pre ceteris : tantū et in celis obtinet
glorie singularis. Et si oculus nō vidit/nec auris audi:
uit/⁊ in cor hoīs nō ascēdit:que preparauit deus diligē
tibus se:et qd̄ de rebus certū est diligēti pre oībus quis
loquitur. Felix plane maria ⁊ multipliciter felix:siue cū
eū excipit saluatorē: siue cum a saluatore suscipitur.hec
Ber. vñ etiā Ansel. Cū xp̄s matrē in regnū suū assume:
ret : et ei magnificētia glorie decreuisset ostēdere/cuius
precor dignitatis et honoris apparatibus intēdebat to
ta curia angeloꝝ. Quibus vocibus exultationis atq̧ sa
lutis resonabāt vniuersa tabernacula antiquorū patrū
Occursus celestium.
ipsi curie tunc nuper associatorū. Certe crediderī oēs il
lius patrie ciues festiuiori solito:et sublimioris decoris
nitore ad aduentū matris dñi sui ꝑparari: ac noua qua:
dā et ineffabili iocūditatis gratia pro tante rei expecta
Occursus christi.
tione cōiubilare. Et quid mirū. Ipse iesus deus et dñs
oīm filius ipsi⁹ castissime virginis et dñe rerū : ipse ei si:
cut vnice sue mr̄i totus festiuus occurrere volebat:ne et
aliqs de familiaribus suis se a tanti gaudij immēsitate
subtraheret. Utiq̧ moris inter hoīes esse sciꝛ vnūquēq̧
bonū suū cuiusq̧ ꝑpotentis dñi eo maiori gaudio in ad
uētu amici sui exultare quo ipm dñm suū cognoscit ad:
uētantē amicū magis amare. Cū vero de aduentu parē
tū dñi sui agiꝛ de quorū speciali dilectione nullus vlla
dubitatione teneꝛ : ille nimirū magis felicē se estimat: q̄
maiori iubilo et festiuiori occursu leticie frena relaxat.
Si ergo hec ita se habent apud hoīes qbus si qua boni:
tas est:lōge tñ supernorū ciuiū bonitati impar est contē
pletur aīo quo potest:quo gaudio/qua festiuitate quib⁹
cōcentib⁹ iubilāt oēs beatoꝝ spirituū ordines: qñ ⁊ vni
cam matrē dñi sui aduentare:et ipm dñm deū suū ei vi:
Comitiua christi.
debāt omni gl'ia sua decoratū velle occurrere. Stipat⁹
itaq̧ mille milibus:īmo innumerabiliū angelorū agmi:
nibus deus ipse huic pijssime mr̄i sue de hoc mundo mi:
grāti occurrit:eāq̧ super oēs celos exaltatā: cūcte secū
creature ꝑenni iure dominaturā in throno glorie cōuo:
cauit. O dies tāti occursus gloriosa/ et felix dies tā pre:
clare exaltationis. Beata et celebris dies tam sublimis
glorificationis festiua et oīni seculo admirabilis. Dies
enī illa nō solū te dña ineffabiliter sublimauit:sed celum
ipm qd̄ penetrasti: necnon cuncta que in eo sunt noua et
inestimabili gratia decorauit. Noua quidē gratia celū
decorauit : quia priorē gloriam eius ex presentia tua vl:
tra q̄z dici possit: aut cogitari magnificauit. Nā tu dña
illuc ascendens noua illud ac precellenti virtutū tuarū
dignitate irradias: immensaq̧ miserationū et gratiarū
luci perlustras. Eadēq̧ quoq̧ dies tui ascēsus eos qui
ciues celi ab initio creature esse meruerūt solita festiuio
ri exultationis gaudio īduit. Quia nāq̧ per gloriosum
fructū fecunde virginitatis tue vident semirutā ciuita:
tē suā reintegrari: vere in tuo aduentu per quē tm̄ bonū
meruerūt gaudij sui magnitudo iure debuit augmētari
Terrā etiā dies exaltationis tue o beatissima feminarū
mira gratia irrigauit : quia dū te quā de se/et in se alio:
rū hominū lege progenitā nouit/vsq̧ ad creatoris oīm
thronū exaltari recognoscit antique maledictionis pe:
nā quā in pctō primorū filiorū suorū se merito excepisse
sciebat/iā per tante benedictionis tue abūdantiā se eua:
Laus marie excuperat sēsum et linguā.
dere indubitanter credebat. Quid amplius dicere possū
dña. Immensitatē quippe gratie et glorie tue considera
re cupienti sensus deficit/lingua fatescit. ¶ Quemadmo
dum enī omnia que in celo sunt per glorificationē tuam
ineffabiliter decorātur:ita per eandē glorificationē cū:
cta que in terra subsistūt/ineffabiliter sublimātur. Sin:
gula nempe immense dignitatis decus profecerūt cum
per tuā beatā et integerrimā virginitatē deum suū quē
non cognouerant agnoscere:et agnitū colere/atq̧ ama:
re meruerunt:qñ oēs celos ascendere/ ac in dextera dei
sui bñdicti filij tui exaltare cognouerūt. In eo etiā didi
cerunt se eidem deo suum totū debere quod sunt quādo
tu q̄ inter illa/et de illis vna fuisti:tantā dignitatis emi:
nentiā meruisti. Nihil igitur aut ydolis hoīes:aut velle
alie rerū species ydolorū cultoribus se debere intellexe:
runt : vbi et singularem actorem sui ex castissimo vtero
tuo ad restitutionem prime creationis sue progenitum
susceperunt:et te per quam amissam dignitatē suā recu:
perauerunt:omni creature tam sublimiter preponi īspe:
xerunt. Quas igitur laudes quasve gratiarū actiones:
non solū humana/sed etiam omnis creatura huic sacra:
tissime virgini debet. Purissima nāq̧ sanctitas: ac san:

ctissima puritas pijssimi pectoris eius/ oēm omnis creature puritatē:seu sanctitatē incomparabili sublimitate trāscendēs hoc ꝓmeruit:vt opatrix ꝑditi orbis dignissime fieret. Vñ ꝗd laudis ꝓ tam ineffabili bono ipse per eā reparatus mūdus ei iure debeat cor alicui⁹ sub carne mortali viuētis estimare nullatenus sufficit:vtiqȝ cūcta que deus fecit et vtiliter bona in eo statu quo cōdita fuerunt esse desiterunt:et per hanc beatissimā virginem in statū pristinū restituta sunt. Sicut ergo deus sua potentia cuncta patrādo pater est et dn̄s oim̄:ita beata maria suis meritis cuncta reparādo mater est et domina rerū. Deus est eni dn̄s oim̄ singula in sua natura ꝓpria iussione ꝯstituēdo:et maria est dn̄a rerū singula congenite dignitati:per illā quā meruit grām restituēdo. Et queādmodū de⁹ ex sua substātia genuit eum per quem cunctis originem dedit:ita maria de sua carne peperit illū qui in decorem prime creationis oim̄ cuncta restituit. Et nulla rerū species nisi per dei filiū facta substitit: ita lex debite dānationis neminē deserit nisi quē ab ea fili⁹ marie absoluit. Quis igit̄ ista recto sensu et corde sincero perpendens plene percipere queat excellentiā dn̄e hui⁹:per quā tā ineffabili grā et tam inestimabili electiōe erectus est mundus. Quis inqȝ mirā et omni rei preter hāc inauditā mulieris isti⁹ grām oculis mētis aspiciēs nō obstupescat:et non modo elinguis/ verūetiā tante rei ꝯprehēsione prorsus imunis fiat. Quapropter ea ꝗ nobis sunt impenetrabilia intermittētes precibus impetrare nitamur:vt quod intellectu capere nequim⁹:salutari effectu
Damnari nequit ꝓ quo maria intercedit.
obtinere mereamur. Per has ergo rationes ipossibile ē vt aliquis homo ad eā cōuersus et ab ea respect⁹ dānet̄ Nanqȝ ipsa genuit eū ꝑ quē mortuus reuixit:ꝑ quem homines ex pctō saluant̄:qꝛ nō est iustificatio nisi quā ipsa in vtero fouit:nō est salus nisi quā ipsa peperit. Ipsa est ergo mater iustificantis et iustificatoris: ipsa est mater saluantis et saluatoris. Igitur mater dei ꝗ solus dānat: qui solus saluat:quē solū timem⁹:in quo solo speramus est mater nr̄a. Iudex et saluator noster est frater noster. Quō ergo desperem⁹ cū salus siue dānatio nr̄a ex boni fratris et pie matris pēdeat arbitrio. Nunquid sustinebit bonus frater puniri fratres suos quos redemit:bona mater dānari filios suos quoꝝ ipā redemptorē genuit: Dulcis mater rogabit dulcē filiū suū piū fratrē nostrū: filiū pro filijs: vnigenitū pro adoptatis. Pius filius libenter audiet matrē ꝓ filijs. vnigenit⁹ ꝓ his quos adoptauit:dn̄s ꝓ his quos liberauit. hec Ansel. Exultem⁹ igitur et nos miseri cum celicolis et creaturis vniuersis ꝓut possum⁹/ac talē et tātā virginem ꝓ nostro modulo laudare studeam⁹. vñ Hiero. Ad hec nos ꝓuocās ꝛ inuitans inter cetera sic ait. Iccirco letamini et laudate: qꝛ si deū ore ꝓphetico in suis sctīs laudare iubemur:multo magis eum in hac celebritate btē virginis matris eius oportet cū hymnis et cāticis diligentius extollere et dignis deo iubilare ꝓconijs/ac mysticis honorare munerib⁹. Nulli dubiū qui totū ad grām laudis ei⁹ ꝑtineat
Laus matris ad filiū refert̄
quicqd digne genitricis sue impensum fuerit ac solēnit̄ Profecto quicqd hūanis pōt dici verbis min⁹ a laude celi ꝗ diuinis est ꝛ angelicis excellētijs ꝑdicata ꝛ laudata preconijs. A prophetis quidē pronunciata: a patriarchis figuris et enigmatib⁹ ꝑsignata:ab euangelistis exhibita et mōstrata. Ab angelo venerabiliter atqȝ officiosissime salutata. Tamen et si ad hec nemo idone⁹ inuenit̄ votis oib⁹ cessare nō debet etiam quilibet pctōr a laudibus:ꝗuis explere nō queat qd̄ sentit̄. Vñ ꝛ sermo diuinus cū de peccatore ageret in ps̄.
Ps̄.xlix.
Sacrificiū(inqt) laudis honorificabit me:et illic iter quo ostendā illi salutare dei. Ac si patenter dicat. Illic iter est laudis ad laudē sine fine mansuram:sed nemo apprehendit illud nisi ego premōstrauero. Propterea qꝛ iter salutis nostre in laudib⁹ est saluatoris / hortor vos et cōmoneo in hac sacra solēnitate genitricis dei marie nolite cessare a laudibus Et ꝗuis speciosa laus nō sit in ore pctōris noli cessare. qꝛ inde ꝓmittit̄ tibi venia vñ ꝛ omnibus vt laudes. Alioquin nisi iuxta modulū ingenij nr̄i deū laudare in sctīs suis studeam⁹. quomodo eū iuxta multitudinē magnitudinis eius laudare poterimus: Sino hoc pretermittendū nō est/ qd̄ impleturi sumus quandoqȝ ꝑm ꝙ dicit̄.
Psalmo. lxxxiij.
Beati qui habitant in domo tua dn̄e:in secula seculoꝝ laudabunt te. Interim vero qꝛ immēsus est qd̄ voce nō possum⁹/nec facundia valemus exequamur votis et medullis cordis. hec Hiero. Assumptio btē vginis fuit oli ꝑfigurata qn̄ archa dn̄i in domū regis dauid ē trāslata. Rex dauid corā archa cytharisauit:et eā cū magno iu: ij.reg.vj.
bilo in domū suā adduxit. In archa māna celi cōtinebatur:et cōueniēter per eam beata virgo designat̄:qꝛ panē angeloꝝ que homo manducauit ipsa generauit. Archa de ligno cethim imputribili erat facta:figurās ꝙ maria in putredinē nō est redacta. Rex dauid qui corā archa subsiliendo cytharizauit/regē celi et terre xp̄m prefigurauit:qui(vt credit̄)matri sue ꝑsonaliter occurrit: et eā cū magno iubilo in domū suā itroduxit. Assumptio etiā marie olim fuit iohanni in pathmos insula prefigurata. Nam mulierē quādā admirabilē in celo videbat:ꝗ sole Apo.xij.
amicta erat/et maria circūdata diuinitate in celū ascendebat. Luna sub pedibus ei⁹ esse videbat̄:per qd̄ perpetua stabilitas marie designatur. Luna eni instabilis et est et nō diu manet plena:et designat mundū et oīa terrena. Hec instabilia maria contēnens sub pedib⁹ conculcauit:et ad celū vbi oīa stabilia sunt anhelauit. Coronā etiā in capite suo mulier habebat que in se stellas duodecim continebat. Corona consueuit esse honoris signū/et signat honorē gloriose vgini cōdignū. Per duodecim stellas apl̄i intelligunt̄:qui in discessu marie oēs affuisse dicunt̄. Mulieri sunt date ale ad volandū:ꝑ quas intelligit̄ assumptio tā corporis ꝙ aīe. Festiuitas autē hui⁹ sancte assumptiōis figurata fuit oli in matre salomonis Salomon eni rex in throno glīe residebat:et matri sue iij.reg.ij.
thronū ad dexterā poni faciebat In quē ipsam a dextris suis locauit:et quodcūqȝ petierat sibi nō negauit. Sic et xp̄s matrē suā a dextris suis locauit:et oīa quecūqȝ voluerit ab eo impetrabit. O felix maria ꝛ oī laude dignissima. O virgo maria dei genitrix gloriosa. O sublimis puerpera ꝗ deū autorē celi et terre/quē oīs creatura nō capit/tuo imaculato vtero clausum gestasti. Quid nos tantilli:quid actiōe pusilli:ꝗd in tuis laudib⁹ referemus cū etiā si oim̄ nostrū mēbra verterent̄ in linguas te laudare nullus sufficeret: Quid dicā paup ingenio cū de te quicqd dixero minor laus est ꝙ dignitas tua mereatur Quid ergo de te dicā: quid referā cū nō sufficiat lingua carnis tuas enarrare virtutes: O maria tui recordatio nomis melle dulcior:nectare suauior:fessos recreat: mestos letificat:oppressos releuat: errātes ad viam salutis reuocat/et pctōres ne desperent sue suauitatis odore cōfortat. Sicut eni tēpore vernali cū ad alta celi sol incipit ascēdere:et terris fecūda radioꝝ suoꝝ luminositatē infundere/vegetabilia cūcta hyemali glacie constricta incipiūt reuiuiscere: animātia quoqȝ et volatilia in antris et specubus ac diuersis quibusqȝ latibulis abscōdita ad tante lucis nouitatē respirare incipiūt/ac vires resumere:et cordis leticiā cantibus ꝛ plausibus letabūdis ostēdere:homines quoqȝ senes cū iunioribus eius in aduētu exhilarātur/ et tota superficies terre decore induitur et applaudit/ac congratulatur. Sic nobis accidit cū sole amicta virgo fecūda:regina celi ꝑelecta vt sol fines cordis nostri ingreditur: et memoria eius mētibus nostris rutilātibus absqȝ nube infunditur:cōtinue nāqȝ duricie omnis ad tante lucis imensitatē resoluit̄:arida cūcta rore celestis grē irrigātur:fugant̄ tenebre: lumē nouū exoritur:et gaudioꝝ nobis materia imensa cumulatur. O nomen admirabile. O nomē delectabile. O nomē grauidū sacramētis et diuinis plenū mysterijs. O nomē glo: Nomen marie.
riosum. O nomen celeberrimū. O nomē sublime ante tēpora vniuersa in dei predestinatione cōpositū:et in tempore digne persone ꝑm rem conueniēter impositū. O nomen quod noīatur sepius et frequētatur dulcius in consilio et cōgregatione iustoꝝ et qd̄ versatur clementius in ore peccatoꝝ. Quis enim vnqȝ criminū veniā petijt/ nisi mediante maria: Omnes mariā inuocant. Omnes mariā nominant. Mariā pre oibus amant. Omnis etas sexus/ et professio mariā studiose reclamat. Cum enim summū regē peccando perdimus:cū angelos ꝛ sanctos omnes offendimus:cū etiā nobisipsis graues sumus: et omnino nescimus quid agere debeamus hoc solū restat miseris vt oculos cordis et corporis ad te leuemus consiliū querentes et petētes auxiliū. vnde Ans. Nihil cer: Marie ꝑsens auxilium.
te vtilius post deū memoria matris dei nihil salubrius meditatione pij amoris quo feruebat in memoria: et cō:

templatione filij sui: nihil iocundius sapore ptracti gaudij eius quo multipliciter pascebat in eodē et p eundem filiū suū. Sepe quidē vidim⁹ et audiuim⁹ plurimos hominū in suis periculis recordari noīs ipsius beate marie ṽginis: et illico oīs periculi malū euasisse. Velocior est enī nōnūq̄ sal⁹ memorato nomine ei⁹ q̄ inuocato nomine dñi iesu vnici filij ei⁹. Et id q̄dē nō ideo fit q̄ ipsa maior eo sit aut potētior: nec enī ipse magn⁹ aut potens est per illā: sed illa per ipm. Quare ergo salus ꝓptior in recordatiōe ei⁹ q̄ filij sui sepe percipiat: dicam quod sentio. Fili⁹ quidē eius dñs est et iudex oīm discernens merita singulorum. Dū igit ipse a quouis suo noīe inuocatus nō statim exaudit, ꝑfecto iusto iudicio id facit. Inuocato autē nomine matris sue: et si merita inuocantis nō merentur merita matris itercedūt vt exaudiat. Hec deniq̄ human⁹ vsus quotidie probat cum quis ꝓposito amici noīe ab alio ipetrat efficaciter qđ simpliciter sua prece nequaq̄ impetrare valebat. Itaq̄ si tam vtilis est in subueniendo memoria nominis matris dei: non mirū si magis affert fructum frequens meditatio sancti amoris eius si plenam iocunditatem dabit dulci studio cogitata et recogitata imensitas gaudij eius. hec Ansel. Tibi ergo o spes nostra gaudiū et letitia cordis nostri/ego pctōr in vocem salutationis et laudis cupiens prorūpere: teq̄ ex intimo cordis cū gemitu ⁊ lacbrymis: ⁊ deuota cordis genuflectione affectuosissime matrē gratie salutare/et laudare cū mēte ptracto viros illustres qui te ab initio laudauerūt pre stupore deficio: et vltra spm̄ nō habeo. Sed cū ad meipsum redeo: hec intra me reuoluo dicens. ¶ Salue o pia mater dei ⁊ ṽgo quā laudat orbis terre et plenitudo ei⁹. celi celorū et oīs virtus eorū: q̄cq̄d de preconio tuo lingua dicere potuit/calamus scribere valuit/cor potuit cogitare: oībus illis simul collectis et cōscriptis et in vnū manipulū cōgestis cētuplicata ⁊ infinities multiplicata/corde deuoto/aureo cum decore/mellifluo sapore/⁊ odore aromatico: tibi porrigo ad laudandum et glorificandum te virgo btā nunc ⁊ ineternū vñ Aug. Accipe itaq̄ quascūq̄ meritis tuis ipares gratiarū actiones ⁊ laudes: et cū susceperis vota culpas nostras orando excusa. Admitte nr̄as ꝑces intra sacrariū pie exauditiōis: et reporta nobis antidotū recōciliationis. Sit p te excusabile: qđ p te igerim⁹. fiat ipetrabile/quod fida mente poscimus: accipe qđ offerimus impetra qđ rogam⁹: excusa qđ timem⁹: q: nec potiorē meritis inuenim⁹ ad placandum irā iudicis q̄ te: q̄ meruisti mater existere eiusdē redemptoris et iudicis. Succurre ergo miseris: iuua pusillanimes/refoue flebiles: ora pro populo: interueni ꝑ clero: intercede ꝑ monachorū choro: exora ꝑ deuoto femineo sexu. Sentiant oēs tuū iuuamē quicūq̄ deuote celebrant tuā assumptionē. Sit tibi cōpassio sup afflictis. sit pius affectus sup celorum peregrinis. Et cū te semp letam esse inspicis: fletus quoq̄ nostros ad deū ipsa admittas: eumq̄ vt ꝓpriū filium ꝓ nobis interpelles precamur. Nos enī adhuc in hac terra affligimur: iniurijs lacessimur/opprobrijs afficimur. esurim⁹/sitimus/somnū patimur/in carcere retinemur. Tu vero in celestibus regnis prelata cunctis es virginū choris. Tu agnū quocūq̄ perrexerit sequeris: tu virgineos choros: et ab incentiue carnis illecebris alienos ꝑ albentia lilia rosasq̄ vernantes ad fontē perhennis vite potādos inuitas. Tu in illa beatorum felicissima regna primi ordinis dignitate indepta: plantis roscidis oberrans: inter paradisi amenitatē gramineosq̄ ⁊ crocos tenero poplice pergis: feliciq̄ palma violas immarcessibiles carpis. Tu concinnis sine fine choris coniuncta angelicis archāgelicisq̄ sociata indefessa voce sanctus clamare nō cessas. Tu in cubiculo regis beatitudine gemmis ac magaritis ornata existis. Tibi thronus ab angelis est collocat⁹ in aula regis eterni: teq̄ ipse rex regum vt matrem veram et decoram sponsam pre omnibus diligens amoris amplexu associat. Nec mirū si dignet tibi ad gaudere deus regnās in celis: quem tu paruulū ex te hominē natum totiens osculata es in terris. Has ergo tuas felicitates possidens conuertere ad nr̄arum miseriarum salutē. Inter hec fratres charissimi toto mentis affectu beatissime virginis itercessionibus nos committamus. Omnes patrocinia omninisu imploremus: vt dum nos supplici eam obsequio frequentamus i terris/ipsa nos sedula prece cōmendare dignetur in celis. Neq̄ enim dubium est eam que meruit pro liberandis proferre preciū posse plus sanctis oibus liberatis impēdere suffragiū. Sed quid nobis prodest hanc interpellare vocibus/nisi etiā humilitatis eius exempla teneamus? Curem⁹ ergo dilectissimi fratres vt cū hui⁹ diei festiuitati interesse cupimus: vestimentis hūilitatis atq̄ charitatis induti appaream⁹. Nō nos inuidia aliene felicitatis torqueat. Non ira vsq̄ ad diuisionē dilaniet. Non cupiditas a nobis xp̄m excludat. Non seculi nos tristitia exurat. Non prosperitas eius incaute decipiat. Non luxuria inquinet. Non imundicia polluat. Non elatio corrūpat. Non superbia inflet: vt cum nos virtutib⁹ ornatos: charitate cōiunctos: humilitate fundatos: beata dei genitrix maria sue nos interesse festiuitati perspexerit ardentius subuenire festinet apud filium: ⁊ dñm suū iesum christū deum saluatorē nostrū qui coronis perennis regni clarificat sctōs suos: et est eterna laus et expectatio oibus electis suis. hec Augu. vñ ⁊ Ansel. Rogam⁹ ergo te dña p ipsam grām qua te pius et omnipotēs deus sic exaltauit/et oīa tecū possibilia donauit. quaten⁹ id apud ipsum nobis obtineas vt plenitudo gratie quā meruisti in nobis sic operet: qđ participium beati premij eius nobis misericorditer quandoq̄ donet. Ad hoc quippe de⁹ noster per te fact⁹ est frater noster: vt queādmodum ipse dignatus est cōsors fieri nostre humanitatis: sic nos mereamur consortes fieri sue diuinitatis. Intēde ergo pijssima dña vt nobis ad effectum ꝓueniat ꝓpter qđ deus noster ex tuo castissimo vtero factus homo inter homines venit. Nec sis quesumus exoratu difficilis: quia proculdubio idem benignissim⁹ filius tuus erit ad cōcedendū quicq̄d voles ꝓmptus et exaudibilis. Tātūmodo itaq̄ velis salutē nr̄am: et vere nequaq̄ salui esse nō poterim⁹ Quid ergo stringes larga viscera misericordie tue contra nos domina: vt nolis saluari nos. Certe deus noster (teste ꝓpheta) misericordia nr̄a est. tu eiusdē dei nostri absq̄ dubio vera mater es. Si tu ergo q̄ deles/et reuera misericordie mater denegas nobis effectum misericordie: cui⁹ tā mirabiliter facta es mater: quid faciemus cū idē filius tuus aduenerit cunctos equo iudicio iudicaturus? Siquidē licet ipse filius tuus sit per te factus frater noster: vtiq̄ tamen vbi volūtatē tuā sue videlicet dulcissime matris magis porrectā aduerterit: illuc seruata equitatis ratione a qua te nullatenus discrepare velle vi debit iudicij sui sententiam: siue ad misericordiam inflectando/siue ad iusticiam intēdēdo promulgabit. Subueni ergo nobis dña ⁊ nō cōsiderata peccatorū nostrorum multitudine velle tuū ad miserandū nobis inflecte. Cogita quesumus ⁊ recogita apud te: q: nō ad damnandū sed saluandū peccatores conditor noster fact⁹ est homo ex te. Cur itaq̄ nō iuuabis nos peccatores que in tantā celsitudinē es ꝓpter nos eleuata: vt te dominā habeat et veneretur tota pariter creatura. An ideo vtrū pereamus amplius nō curabis: quia quicquid de nobis miseris vltra eueniat glīe tue nulla iactura inde prouenit? Et hec quidē fortassis aliquo modo bona dña posses: si pro tui solius exultatione et vtilitate mater dei facta fuisses. Sed vtiq̄ deus qui hominē assumpsit ex tua castissima carne hoc fecit pro tua et nr̄a communi salute. Si ergo tu que plena salute es potita non intendis vt eadem salus pro modulo nostro etiam ad nos vsq̄ pertingat. iam tuorum sufficiens commodorum nostrorum negligens esse videberis: que pro totius mūdi saluatione meruisti fieri mater altissimi: cū nos postposueris quos obuoluit funus seculi. Quid ergo queso ꝓderit nobis tua felix et gloriosa exaltatio/et que inde habemus dulcis et effectuosa exultatio. Ut ergo filium tuum totius mūdi saluatorem et te eius reconciliatricem veraciter esse sentiamus: eo nos propensiori studio iuua precamur et foue: quo in fecibus mundi natos et alios potiori leuamine perspicis indigere. Ab initio deniq̄ renouationis humane omnibus sub tuum presidium confugientibus hucusq̄ succurristi: et icirco pre omni creatura: omni laude dignissima dici et esse meruisti. Eya succurre nobis et oramus vt laus quā per tot secula possedisti continua tibi duret in gratia ipsa qua mundo subuenisti. Tibi ergo nos commendamus: tu procura ne pereamus. Effice poti⁹ vt salus nostra de die in diem multiplicet

Marie inuocatio interdum citi⁹ auxiliatur q̄ iesus.

De laude marie diuīa eloqa. 1[illegible]

Anselmi ad mariā pulchra/deꝓcatio.

et filio tuo domino iesu xp̄o vita nostra iugi deuotione famuletur. hec Anselmus. Oratio.

O Eus dator gaudij: largitor solatij: luctus releuator: meroris effugator: q̄ beatā v̄ginē mariā matrē tuam maiestatis speculum angelorū solatiū: tue bonitatis ymaginē: nr̄e salutis originē multiplici gaudio ī terris ⁊ ī celestis letificasti: concede mihi supplici tuo: vt q̄ ad eā q̄si ad fontē gaudij in doloribus meis fiducialiter recurrere presumo: valeam ipsi⁹ meritis ⁊ intercessiōe presentis et perpetui gaudij effectū sentire. ⁊ ad illud ineffabile gaudiū q̄ assumpta tecum gaudet in celis feliciter peruenire. Amen.

De finali iudicio. Capl'm. lxxxvij.

Iudiciū finale. *Iudiciū antecedētia ɔcomitātia ⁊ sequentia.*

Post p̄dicta q̄ iā cōpleta sūt restat vt de finali iudicio ⁊ q̄busdā alijs nōdū ipletis aliquid videam⁹. Finale itaq̄ iudiciū q̄dā sūt antecedētia. s. pena purgatorij. ecclesie suffragia/ ⁊ antichristi p̄secutio: q̄dā cōcomitātia. s. cōflagratio mundi: et corporū resurrectio. ⁊ quedā sequentia. s. pena ifernalis et gloria celestis.

Purgatorij duplex pena. *Purgatorij pena*

De purgatorio sciendum q̄ in eo duplex pena est: vna dāni de carentia diuine visionis: alia sensus de afflictione caloris aut frigoris / vl' pene alterius generis: ⁊ q̄tum ad vtrūq̄ minor pena purgatorij maior est q̄ maxima pena hui⁹ mūdi. Bern. Sola dies purgatorij superat passiones sanctorū. Ratio aūt acerbitatis pene purgatorij est ista: q: cum deus pl⁹ querat emēdā q̄ penā / plus ponderat in penitentia virtutē bone voluntatis q̄ penam afflictionis. vnde plus ponderat deus modicam penam voluntariā in p̄senti: q̄ multam non ita voluntariam in futuro: sicut plus valet modicum auri q̄ multum plumbi.

Penitentie p̄ntis et volūtarie valor.

vñ s̄m Aug. Una gutta aque lachrimarū tm̄ facit hic pro emenda quantum decē anni in purgatorio. Et oportet vt q̄d ibi deficit in voluntate suppleatur in acerbitate. Necesse est autem (vt ait Aug.) q̄ tantū vrat dolor q̄tū inheserat amor. Tanto enim quisquis torquetur diutius: q̄to affectus ei⁹ venialib⁹ inherebat fortius. Vñ tādiu differt q̄s a gloria quousq̄ fiet sine omī macula sicut erat in baptismo.

Venialia abluēda.

Noli ergo contemnere venialia pro quibus tāta pena est expectanda. Cur aūt aīa incorporea corporalibus penis teneatur declarat aug. dicens. Anime que ī corporibus viuentes per dilectionem rerum visibilium corporalibus ymaginibus afficiuntur: a corporib⁹ exeūtes in eisdem ymaginibus tormenta patiūtur. Propterea enim corporalibus passionibus ibi teneri possunt: q: a corruptiōe corporalium affectionum hic mūdate non fuerūt: quā corpulētiā de corporis delectatione traxerunt. Et iterū. Si eni aīa a corruptione corporaliū affectionum hic nō mundatur corpore exuta corporalib⁹ tenet passionibus. Studeat ergo ī hac vita se ab huiusmodi petulātia mūdare: quaten⁹ cū hinc exierit nihil corporeū secū trahat: et a corporis passione imunis existat. hec Augu.

Suffragia generalia.

Suffragiorū aūt sūt quattuor modi generales ad quos oēs alij reducunt. s. oratio: ieiuniū: elemosyna et sacramentum altaris. Hec suffragia p̄sunt defunctis s̄m magis ⁊ minus p̄ diuersitate meritorū in mortuis: vel pro charitate viuorū qui magis sollicitātur p̄ mortuis aliquibus q̄ alijs.

Suffragia peculiariter facta.

Illa eni suffragia que specialiter fiūt pro aliquibus plus valent illis q̄ alijs: lz etiam alijs aliquo modo cōmunicent. Suffragia vero que cōiter fiunt pro defūctis: q̄uis oibus p̄ modulo suo p̄sint: illis tamē amplius q̄ dum essent in statu vie magis meruerunt vt sibi prodessent. vnde Greg. Illis sacre victime mortuis prosunt / qui hic viuendo obtinuert vt eas etiā post mortē bona adiuuent: que hic p̄ ipsis ab alijs fiunt.

Bona añ mortem p̄ se agenda.

Inter hoc aūt pensādū est q̄ tutior via sit vt bonum q̄d quisq̄ post mortē suā sperat agi p̄ alios agat dū ipse viuit p̄ se. Beati⁹ q̄ppe est liberū exire q̄ post vincula libertatem querere. Tunc ergo h̄e p̄ nobis deo hostia accepta erit cū nosipsos hostiā fecerim⁹. Et fideter dico q̄m hostia salutari post mortē nō indigebimus si ante mortem deo hostia ipsi fuerimus. hec Greg. Insup ne aliq̄d bonū pereat illa bona q̄ q̄s peccādo operat mortificata alijs salnandis dabunt. Sicut q̄n corporali morte quis morit fratres et propinqui in bonis eius succedunt. Antixp̄s

Antixp̄i arma. iiij.

vero quattuor modis subuertendi hoīes armabit. s. callida p̄suasione: miraculorū operatiōe: bonorū largitiōe tormētorū exhibitiōe. Predictis q̄ttuor modis m̄ltos ad se trahet. Trahet aūt malos per munera: bonos per tormenta: simplices p̄ predicationē et miracula. Habebit secum magos et maleficos: reges quoq̄ et principes

Apo. xiij.

vñ in Apocalipsi. Vidi de mari bestiā ascēdentem. i. antixp̄m habentē capita septē. i. principes vniuersos: ⁊ cornua decē. i. illos qui impugnāt decalogū.

Antixp̄i parētes ⁊ malicia.

Hic ex parentibus senibus cōcipiet ⁊ nascet ī babilōe de tribu dan. et sicut in xp̄o ois plenitudo diuinitatis inhabitauit: ita in antixp̄o ois plenitudo iniq̄tatis inhabitabit: q: ī ipso erit malignus caput omniū malorum: p̄pter q̄d et fili⁹ p̄ditiōis vocabit.

Helie et enoch aduentus in terram.

Inter occultū aduentū antixp̄i q̄ est p̄ natiuitatem: ⁊ manifestū q̄ erit p̄ predicationē et apertam p̄secutionem: veniēt helyas et enoch vt ipsi repugnēt / et errantes ad viam veritatis reducāt q̄ vtriq̄ per zachariam due oliue. i. spiritu sancto vncti: et per iohannē duo candelabra. i. lumē dantes alijs nominātur: et predicabunt diebus mille ducentissexaginta. i. tribus annis ⁊ dimidio sicut xp̄s p̄dicauit amicti saccis. i. penitentiā predicātes ⁊ exemplo sui ostendentes. Et oēs q̄ cognoscere et cōfiteri verū deū volūt hos duos senes et veraces testes subsequētur / iniquum errorem deserētes: quoniā ipsi in magnis: et corā deo / ⁊ corā populo fulgebūt: vicos ⁊ ciuitates ⁊ plateas atq̄ alia loca vbicunq̄ filius perditionis contrariā doctrinā suā efflauerit p̄currentes: ac in eis multa signa in spū sancto facientes: ita vt ois populus q̄ ea viderit in maximā ammirationē ducat. Iccirco aūt hec magna signa supra firmā petrā solidatā illis dabunt: quaten⁹ illa cōtraria et falsa signa abijciantur.

Helie et enoch cedes.

Tādē antixp̄s occidet eos in hierusalē: ⁊ iacebunt corpora eorū in plateis tribus dieb⁹ ⁊ noctib⁹ ⁊ dimidio: q: null⁹ audebit corpora eorum sepelire p̄pter metū antixp̄i: vt q̄cunq̄ viderint timeant eis cōformari. Post tres aūt dies ⁊ dimidiū resurgent ⁊ in celum in nube ascendent. Antixp̄s vero. xv. dieb⁹ regnabit post mortē illorū.

Antixp̄i cedes.

Regnabit aūt tribus annis ⁊ dimidio: et post dñs potestate sua occidet eum: siue per se: siue per michaelē archāgelū. Occidet aūt ī mōte oliueti in papilione: et in solio suo in loco illo vbi dñs ascendit scʒ in prefati mōtis vertice q̄ dr̄ inclit⁹: q: ex eo saluator ascendit ad patrē: ibi nāq̄ peribit. vñ dñs ascēdit. Quo interfecto non stati veniet dñs ad iudiciū: sʒ p̄cedent. xlv. dies ad refrigeriū sāctorū ⁊ ad penitētiā subuersorū. Q̄tū aūt sit spaciū inter illos. xlv. dies ⁊ finē mundi nemo scit.

Iudeorū conuersio *Cōflagratio mūdi.*

Iudei tunc ad predicationē enoch et helie cōuertētur ad fidē / et sancta ecclesia vsq̄ in finē mūdi pacifica quiescet; q: ex tūc fraudulentia et seuicia dyaboli penitus deficiet. Circa cōflagrationē mūdi sciendum est q̄ ignis p̄xim⁹ aduentū iudicis preueniet / ⁊ faciem ei⁹ p̄cedet: q: virtute diuina nō solum ignis q̄ est in spera sua: sed etiā oēs ignes / et qui in terra ⁊ sup̄ terrā sūt ad mundi cōflagrationē cōcurrēt.

Ignis cōflagrationis. iiij. officia.

Per istū ignem quasi simul fiet purgatio iustorū / et punitio malorū: icineratio corporū / et cōsumptio terre nascentiū. Habebit eni iste ignis officium quattuor ignitū videlicet ignis infernalis ad reproborū punitionē: ignis purgatorij ad bonorū a venialibus purgationē: ignis terrestris ad vegetabilium ⁊ sensibilium cōsummationē ⁊ corporū icinerationā: et ignis elementaris ad elementorū subtiliationem et innouationis eorū dispositionē. Per hunc ergo ignē ita facies terre exuret q̄ figura hui⁹ mūdi p̄ibit sicut et oli p̄ diluuium factū fuit.

Iudiciū per aquā et p̄ ignē. *Resurrectio vniuersalis.*

Et merito primū dei iudiciū fuit in aqua cōtra ardorē luxurie q̄ tunc viguit: vltimū vero iudicium erit in igne contra teporē charitatis que tunc senescente quasi mundo refrigescet. Quo facto statim erit resurrectio mortuorū corporū cū aduentu iudicis ad iudiciū / et tūc inflammabit totus mundus p̄ circuitū. Q: eni hō meruit ⁊ demeruit in aīa simul ⁊ corpore puniet / vel premiabit in vtroq̄: et ideo in eisdē oportet eū resurgere. Resurgēt aūt oēs tā boni q̄ mali: nulla in eis existente differentia q̄tū ad ordinē tpis: sʒ q̄tū ad ordinē dignitatis. Nā mali surgent deformes et passibiles: imo tā ignominiosum erit corpus pctōris q̄ aīa resumens ipm stupebit q̄n illō videbit / ⁊ ipm videre abhorrebit: et vellet poti⁹ hr̄e tale corpus quale erat q̄n dimidiū comestum fuit a vermib⁹. In bonis aūt natura

seruabiť/et vitia detrahentur: et erit corpus septies cla

Corpꝰ bonorum ſm merita sumet claritatis augmēta.

riꝰ ꝙ sol sit mō. Quāto fuerint crimina maloꝝ abomina
biliora: tanto erunt corpora eoꝝ deformiora. Et quāto
fuerit merita iustorū plura ⁊ maiora: tanto erunt corpo
ra eorū pulchriora et clariora. Corpus minimi pueri se
ptipliciter clarius sole erit. Si alius fuerit in deculpo
eo sanctior: illiꝰ corpus in deculpo erit illo clariꝰ/ ⁊ sic
intellige de centies ⁊ millesies. Et sicut xp̄s īfinities est
omnibus sanctis sanctior: ita est infinities corpꝰ eiꝰ om
nibꝰ sanctis clarius. Oēs aūt tam boni ꝙ mali resurgēt
incorrupti ⁊ integri corpore: videlicet sine aliqua mem
broꝝ diminutione: in debita statura ſm mensurā etatis
plenitudinis christi: sed boni tm̄ in gloriam īmortalita

Mensurā suā quisqꝫ habebit: nō cōem oībus.

tis īmutabuntur. vñ Aug. Sed si xp̄s in ea mēsura cor
poris in qua mortuus est resurrexit. nephas ē dicere cū
resurrectionis omniū tēpus venerit accessurā corpori
eius eā magnitudinē quā non habuit: vt longissimꝰ pos
sit fieri equalis. Si aūt dixerimus ad dñici corporꝫ mo
dum etiā minoꝝ maiorūqꝫ corpora redigenda peribit
de multorum corporibꝰ ꝓplurimū cū ipse nec capillum
periturū esse promiserit. Restat ergo vt quisqꝫ recipiat
suā mensurā: quā vel habuit in iuuētute si senex est mor

Ephe.iiij

tuus: vel fuerat habiturꝰ si est ante defunctus. Et iō nō
est dictū ab ap̄lo in mensurā stature: sed in mensurā eta
tis plenitudinis xp̄i: q: resurgunt corpora mortuorum
in iuuenili etate et robore: ad quā xp̄m ꝑuenisse cogno

Resurrectio tria corriget ī natura et erit ītegra

uimꝰ. hec Aug. Resurrectio ergo tria corriget ī natura
s. defectū sicut in pueris ⁊ mutilatis siue in diminuta na
tura mēbrorū supfluū. s. vnguiū: crinium et huiusmodi:
errorē sicut est in mōstruositate mēbrorū. Resurgēt qꝫ
corpora eorū numero eadē que prius ex eodē puluere ī
quē redacta fuerant: ita ꝙ in quascunqꝫ auras vel sinus
puluis ille fuerit dispersus ad eandē animā redeat que
ip̄m primitus vt viueret et cresceret aīauit. Nec solum
resurgent corpora ꝗtū ad mēbra principalia: sꝫ etiā sal
uis capillis et ceteris mēbris ad decorē facientibꝰ. Re
surgent enī hoīes ꝗtum ad esse ⁊ ꝗtum ad integrū eē ⁊

Resurrectio fiet in momēto.

ꝗtū ad decorū esse. Et hoc in momento. i. breuissimo et
angustissimo spacio tēporis in ictu oculi transuolat me
dia/ ⁊ transit ad remota: in nouissima tuba. i. per vocem
magnam et manifestā postqꝫ non erit alia. Hec tuba cla

Mat.xxv

mor ille ītelligitur de quo in euāgelio dr̄. Media nocte
clamor factus est: ecce sponsus venit exite obuiā ei. Nō
enim tūc veniet cum speratur: sed media nocte. i. occulte
valde et insperate. Tube noīe aliquid euidens ⁊ ꝑclarū
signum accipitur: qđ nutu diuino dabitur qđ archāgeli
vox et tuba dei alibi: et etiā vox filij dei in euāgelio dr̄.
Et bene dr̄ tuba dei: q: quasi ad bellū cōtra īimicos ve
niet: et efficaciā dabit ei ꝙ per illam mortui resurgent.
Vox ergo tube (ſm quosdam) est imperiū xp̄i resurgere
īperantis. ſm alios ṽo est manifesta xp̄i appitio post re

Vallis iosaphat locꝰ iudicij.

surrectionē ṽo stati erit iudiciū. Erit aūt in valle iosa
phat que sita est ad orientē inter hierusalē ⁊ montē oli
ueti: q: hierusalē et terra adiacens est locus mediꝰ cōis
oībus nationibꝰ ac famosissimꝰ et publicꝰ ꝓpter opa no
stre redemptiōis. Josaphat aūt interpretať iudiciū do
mini. Ad iudiciū ergo dñi ꝯgregabunť oēs impij vt dā
nenť: iusti vero non descendent in vallē iudicij vt dānē
tur: sed in nubibꝰ obuiā xp̄o eleuabunť. Christꝰ enī non
descendit in terrā ad iudiciū: sed in aere sedebit ꝯtra lo
cū montis oliueti: ex quo ascendit: stipatus agminibꝰ et
virtutibꝰ celorū. Et erit iudiciū illđ horribile ex omni

Judicij horribilitas.

parte. Supra erit iudex iratus: subtus patens infernꝰ:
intꝰ conscientia remordens: extra mundus ardēs: a dex
tris peccata accusantia: a sinistris infinita demonia ter
rentia circa boni angeli ī infernum pellentes/ ⁊ mali ad
ip̄m trahentes. Ibi erunt etiā oēs sancti sententiā iudi
cis approbantes: et oēs mali cū bonis peccata dānato
rum cognoscētes. Et tūc xp̄s blandus iustis: et terribi
lis apparebit iniustis. Adeo quidem iratꝰ reprobis vi
debitur vt dicant montibus et petris cadite super nos
et abscondite nos a facie sedētis super thronum: et ab

Stigmatū vulneꝝ xp̄i apparitio.

ira agni. Stigmata quoqꝫ monstrabit/et passionis insi
gnia. s. crucē: clauos: lanceam: coronā: ⁊ flagella. Tota
quippe trinitas in iudicio futuro iudicabit auctoritati
ue et iurisdictione ordinaria: sed xp̄s inꝗtum hō iudi
cabit executiue ⁊ iurisdictione delegata: q: iudex debet

Diuiā na

esse manifestꝰ omnibus iudicādis. Deꝰ aūt pater vel fi

lius ſm diuinam naturā non videbitur ab omnibꝰ in iu

turus hō videbiť dānādis.

dicio: q: tunc omnes essent beati cū in visiōe ꝯsistat bea
titudo: et ideo executio iudicij data est a patre xp̄o hoī
qui poterit ab omnibus videri. Vñ potestatem dedit ei
iudicium facere. s. executiue: q: filius hominis est ab om

Forma q̄ iudicatus iudicabit christus.

nibus visibilis bonis ⁊ malis. Non apparebit in forma
dei: q: solis mundis corde ꝓmittiť visio forme dei: sed
in forma serui vt possit ab omnibus videri iuste iudica
turus in ea forma in qua iniuste iudicatꝰ est. vnde Aug.
Forma illa erit iudex q̄ stetit sub iudice. Illa iudicabit
que iudicata est. Nā si iudiciū nō fieret nisi īter solos iu
stos appareret tanqꝫ iustis forma dei. Quia ṽo iudici
um futurū ē iustorū et iniquorū nec licet vt iniqui vide
ant deū. Talis apparebit iudex qualis videri possit: et
ab eis quos coronaturꝰ est: et ab eis quos dānaturꝰ est

Ordines in iudicio quattuor.

hec Aug. Ordines autē quattuor erūt in iudicio/ quorū
duo erunt electorum: et a dextris/ duo reproborum et a
sinistris. Et parte electorū quidam non iudicabuntur
sed iudicabunt ⁊ saluabunť: vt quorū merita bona sunt
impermixta malis sicut perfectorū pauperū christi qui
hic seipsos iudicauerūt q̄ ꝑcepta legis perfectionis vir
tute transcendunt: ⁊ omnia relinquētes nudi nudū chri

Mat.xix.

stum secuti sūt: quibus voce dominica dr̄. Vos qui reli
quistis omnia et secuti estis me. Cum sederit filius ho
minis in sede maiestatis sue: sedebitis et vos super se
des duodecim iudicantes tribus israel. Dicunť autē iu
dicare. i. iudicāti assistere: q: cū iudice tanqꝫ assessores
eminentius sedebunt nonꝙ ipsi sententiam ferant: quia
hoc solius iudicis erit: sed ꝙ approbent et confirment.
Sedebit enī christus in eminentiori loco cum sctīs: ma
li vero stabunt subtus in terra quā dilexerūt. Quidam
vero iudicabuntur et saluabuntur: vt quorū merita bo
na sunt aliquibus malis venialibus permixta: qui vite
maculas lachrimis tergunt qui mala ꝑcedentia sequē
tibus factis et misericordie operibus redimentes. quic
quid illicitū aliquādo fecerunt ab oculis iudicis bono
rum operū superinductione cooperiunt: quibus iudex
veniens dicit. Esuriui et dedistis mihi manducare: siti
ui et dedistis mihi bibere: hospes erā et collegistis me:
nudus et operuistis me: infirmꝰ ⁊ visitastis me: in carce
re et venistis ad me. Ex parte reproborū quidā iudica
buntur et dānabunť: vt quorū merita dānabilia ꝑmixta
sunt aliquibꝰ bonis: sicut illorū q̄ christiane fidei ini tia
ti mysterijs: opera fidei exercere cōtennunt: et fidē sine
operibus habent/ quibus in clamatiōe dñica dr̄. Esuri
ui et non dedistis mihi manducare: sitiui et nō dedistis
mihi bibere: hospes erāt ⁊ non collegistis me: nudꝰ ⁊ nō
operuistis me: infirmus et in carcere/et non visitastis
me. Quidā vero nō iudicabunť sed dānabunť: vt quoꝝ
mala merita omnino impermixta sūt bonis: vt q̄ fidem
recipere noluerunt: ⁊ fundamento fidei caruerunt vel q̄
susceptā fidē quasi ꝑ apostasiā reiecerunt: de quibꝰ dñs
dicit: q̄ nō credit iā iudicatus est. Et de quibꝰ paulꝰ ait.

Roñ.ij.

Qui sine lege peccauerunt/ sine lege peribunt. De quibꝰ

Ps̄.j.

etiā ps̄ ait. Nō resurgent impij in iudicio. Resurgēt ꝙp
pe etiā oēs infideles sed ad tormentū non ad iudicium
vñ petrus cantor. Qui nō credit non habens. s. characte
rem fidei/ iā iudicatꝰ est. Non enī fiet cū tali discussio et
examinatio cum caruerit charactere ⁊ domino regis et
cōstet curie talem esse de reprobis nec de familia dei. vñ
sine sentētia rapietur in ignē eternū. Habēs aūt chara
cterē regis ⁊ signū quo ab alijs sepatus erat citabiť vt

Mat.xxv

hō regiꝰ: sꝫ et q̄ discussio et disceptatio cū eo: Esuriui ⁊
nō dedistis mihi māducare ⁊c̄. Tādēqꝫ ꝓ nō ſuato cha
ractere ⁊ dñio regis fiet sententia in eū dānādū. Grego.
Nā et princeps terrenā rempublicā regens aliter punit
ciuem interius delinquentē atqꝫ aliter hostē exterus re
bellantē. In illo enī iura sunt cōsulit: cōtra hostē ṽo bel
lū mouet/ ⁊ de pena eiꝰ quid lex habeat nō requirit. hec
Grego. Perfecti ergo iudicabunt et nō iudicabunť: alij
fideles facta discussione euāgelica de operibus miseri

Judicandi forma.

cordie iudicabunť: quidā ad gloriā: quidā ad penā: infi
deles aūt iam iudicati sunt. Vbi non putatur ꝑ tractū
⁊ morā tēporis singulorum examinatio: sꝫ simul merita
singulorū discutiet: et discussa iudicabit. Tūc enī libri
consciētiarum pandentur: et ipse liber aperieť qui dici
tur liber vite: quo fiet et simul omniū omnia secreta om
nibꝰ tāta certitudīs claritate patescāt: vt ꝯtra testimo

nium veritatis loquentis in christo:et ꝯscientie cuiusqꝫ
pariter contestātis:nulla inficiādi/defendendi vel excu
sandi seu subterfugiēdi pateat semita quin recipiat vnus
quisqꝫ ꝭm merita sua. August. Fiet eni virtute diuina vt
cuiqꝫ opa sua vel bona vel mala cūcta ī memoriā reuocē
tur/et mentis intuitu mira celeritate cernantur:vt accu:
set/vel excuset conscientia conscientiā.hec Augu. Tunc
apta erit separatio sicut morū sic et vite singulorum. Di
cit aūt Aug. ꝙ tot homīes saluabunꝭ quot demones ce

Saluādorū numerus.

ciderūt. Sed Greg.dicit ꝙ tot homines saluabunꝭ quot
angeli perstiterunt. Dixerunt etiā quidā ꝙ duo parietes
erunt in celo:scilicet vnus hominū/et alter angelorū: et
ꝙ ruina angelorū restaurabitur per virgines / et de alio
pariete tot erunt saluandi quot in alio pariete sunt vir:

Iudicij recordatio vtilis ē

gines et angeli. Bonum esset et vtile de hoc iudicio fre:
quēter cogitare:vt cogitatio tante angustie nobis timo
rē incuteret/et timor incussus a nobis peccatū perpetra
tū expelleret/et nos a ꝑpetrando arceret exēplo Hiero.
dicētis. Siue comedā:siue bibam: siue aliquid aliud fa:
ciā:semp videꝭ in auribꝰ meis sonare illa vox terribilis.
Surgite mortui:et venite ad iudiciū. Grego. Si qua est
presentis temporis leticia:ita agenda est vt nunqꝫ ama:
ritudo sequētꝭ iudicij a memoria recedat. Ansel. In ma:
tutino.i.in ꝯtemplatione extremi iudicij:quod nocti pre
sentis tanqꝫ lux matutina succedit interfice omnes pec:
catores terre.i.delicta atqꝫ peccata cōuersationis terre:
ne:vt disperdas de ciuitate dñi quam in te illi edificare
debes/oēs operātes īiquitatem.i.dyabolicas suggestio
nes:odibiles deo delectationes:mortiferos consensus ⁊
opera peruersa. Ab omnibus his tāqꝫ ciuitas dei debes
emundari vt placitā in te māsionē sibi creatori inueniat
obtineat et possideat.hec Ansel. Hec ergo oīa pēsantes
euigilemus totis viribus:et voluntati dei obtemperan:
tes remedia ꝗramus:bñficiaqꝫ dei circa nos cogitātes
assidue pctā studeamꝰ pro posse vitare:vt iudicio illi ter
ribili mereamur securi assistere. Ad qđ bene hortaꝭ nos

Mala hic tolerāda sunt.

Aug.dicēs. Melius est hic paruā amaritudinē sustine:
re/et postea ad eternā dulcedinē ꝑuenire : qꝫ hic habere
falsum gaudiū/⁊ illic suscipere sine fine suppliciū. Et ite
rū. Certum est fratres charissimi ꝙ si semp beneficia dei
nostri ꝗ nobis nullis ꝓcedētibꝰ meritis nostris collata
sunt assidue cogitamꝰ:peccata nobis aut nō dominanꝭ:
aut si forte surrepserit cito ꝑ penitētiā corrigunꝭ. Quis
eni vel mēte concipere (nō dicā verbis) possit exponere
quāta circa nos sunt beneficia dei nostri? Fecit eni nos
cum non essemus:reparauit nos postea cum perissemus
Mortē suscepit:precioso nos sanguine liberauit. Ad in:
ferna descēdit: de faucibꝰ nos eterne mortis eripuit:ce:
lorū nobis etiā premia promisit. Hec omnia fratres dile
ctissimi pio et benigno animo cogitantes : quantum pos:
sumus cū ipsius adiutorio beneficijs suis vicem repēde
re festinemꝰ. Non reddamus mala pro bonis:sed quātū
possumus volūtati illiꝰ obtēperare fideliter studeamus
totis viribꝰ innitentes:vt precepta ipsius magis nobis
pariant de sequacitate remediū qꝫ de transgressione iu:
diciū. Nā quid faciemus charissimi in illo metuendo iu
dicij die:cū tremēte mūdo dominꝰ ꝓcinentibꝰ angelorū
buccinis in illo maiestatis sue trono circūdatus celestꝭ
militie luce consederit: ibiqꝫ de terre gremio et antiquo
puluere suscitato humano genere astāte testimonio con
sciētie singulorū positis in cōspectu peccatorū penis iu:
storūqꝫ premijs rationē vite ceperit postulare/⁊ plus iā
iustus qꝫ misericors seueritate iudicis cōtempte miseri:

Exprobratio bñficiorꝝ dei in nos.

cordie reos ceperit accusare et dicere. Ego te o hō de li:
mo manibꝰ meis feci:ego terrenis artubus infudi spiri:
tū:ego tibi ymaginē nostram similitudinēqꝫ conferre di
gnatꝰ sum:ego te inter paradisi delicias collocaui. Tu
vitalia mādata contēnēs deceptorem sequi qꝫ dominū
maluisti. Cum expulsus de paradiso iure peccati morta
lis vinculis teneris virginalē vterū sine dispendio vir:
ginitatis pariendꝰ introij. In presepio expositus et pan:
nis obuolutus iacui. Infantie contumelias humanosqꝫ
dolores quibꝰ tibi similis fierē ad hoc.s. vt te mihi simi:
lem facerē pertuli. Irridentiū palmas et sputa suscepi:
acetū cū felle bibi:flagellis cesus:vepribꝰ coronatꝰ:affi:
xus cruci:ꝑfossus vulnere:vt tu eriperers morti aīam in
tormētis dimisi. En clauorꝝ vestigia quibꝰ affixus pepē:
di:en ꝑfossum vulneribꝰ latus. Suscepi dolores tuos:vt
tibi gloriā meā darē. Suscepi mortem tuā vt tu īeternū
viueres. Conditꝰ iacui in sepulchro: vt tu resurgeres in
celo. Cur qđ pro te ꝑtuli perdidisti? Cur ingrati redem:
ptionis tue munera rēnuisti? Nō tibi ego de morte mea
queror. Redde mihi vitā tuā pro qua meā dedi. Redde
mihi vitā tuā quā vulneribꝰ peccatorꝝ indesinēter occi:
dis. Cur habitaculum qđ ī te sacraueram luxurie sordi:
bus polluisti? Cur corpus iā meū illecebratū turpitudi
ne maculasti? Cur me grauiore crīminū tuorū cruce:qꝫ

Peccatū grauissimū xpo ē.

illa in qua quondā pepēderem afflixisti? Grauior enim
apud me peccatorū tuorꝝ crux est in qua vinctus pēdeo:
qꝫ illa in qua tui misertꝰ mortē tuā occisurus ascēdi. Cū
essem īpassibilis:pro te pati dignatꝰ sum. Sed tu despe:
xisti in hoīe deū:in inferno salutē:in via reditū:in iudice
veniā:in cruce vitam:in supplicijs medicinā. Et qr post
omnia mala tua ad medicamēta penitētie cōfugere no:
luisti:ab auditu malo nō mereberis liberari.hec Augu.
Terminato iudicio tota calliditas illiꝰ ignis permaxi:
mi de quo dictū est exequetur iudicis sentētiā : inuoluet

Ignis ꝓcedet et cōcomitabiꝭ iudiciū et sequetur.

eni peccatores et trahet in infernum. Et ita patet ꝙ ille
ignis aduentū iudicis et precedet/et cōcomitabiꝭ / et se:
queꝭ.vnde Greg. Ille etiā ignis ꝗ celū aereū et terrā cō
cremabit:peccatores ꝓculdubio cōstringet in pena sue
dānationis. Ipse eni redēptor noster in suo tūc terrore
videbiꝭ:eiqꝫ ignis iudicij in reproborū vindictam famu
labiꝭ:et iterū. Extremi iudicij die eterno tūc iudice ter:
ribiliter apparēte astātibꝰ legionibus angelorꝝ:assistēte
cuncto celestiū ministerio potestatū : atqꝫ oībus electis
ad hoc spectaculū deductis:antiquus hostis dyabolus
belua videlicet crudelis et fortis:in mediū captiuꝰ dedu
citur:et cum suo corpore.i. cū reprobis omnibus eterne

Mat.xxv.

gehenne incendijs mācipabitur cū a dño dicetur. Disce
dite a me maledicti in ignē eternū:qui paratꝰ est dyabo:
lo et angelis eius. O quale erit illud spectaculū : quādo
hec īmanissima belua electorū oculis ostendeꝭ: que hoc
belli tēpore nimis eos terrere poterat si videretur. Sed
occulto ac miro dei cōsilio agiꝭ: vt et nūc per eiꝰ gratiā
a pugnantibꝰ nō visa vincatur:et tunc a letis victoribus
iam captiua videatur. Tunc aūt iusti diuino adiutorio
quantū debitores sint pleniꝰ recognoscūt: quādo tā for:
tē beluā viderint:quā nūc īfirmi vicerūt/⁊ in hostis sui
conspiciūt īmanitate qꝫtū debeāt defensoris sui gratie.
hec Grego.vñ ⁊ Aug. Post iudiciū perget hinc duceqꝫ
secum corpus cui caput est:⁊ offeret regnū.i.redemptos
sanguine suo deo patri. Tūc plane videbitur forma illa
dei ꝗ non potuit videri ab iniquis: quorū visioni forma
serui exhibenda erat.vnde etiā Ansel. Sublatis aūt im:
pijs ne videant gloriā dei de iustis singulis ꝭm gradum
suū et meritū angelicis ordinibꝰ insertis fiet illa glorio:
sa processio christo precedēte capite nostro: oībusqꝫ mē
bris suis sequētibꝰ:et tradeꝭ regnū deo patri vt ipse re:
gnet in eis/et ipsi in eo regnū illud ꝑcipiētes qđ paratū
est illis ab origine mūdi. Post ꝓdicta statim erit mūdi
innouatio que nō cōplebiꝭ qꝫdiu peccator est in mūdo.i.
quousqꝫ detrudatur in infernū. Sic eni ignis ille ꝑma:
ximus elemēta purgabit:cū habeat virtutē forme extrī:
sece expulsiuam:sic mundū innouabit cum habeat virtu

Purgatio ⁊ īnouatio quō differunt.

tē subtilitatiuā. Unde differētia est inter purgationem
et innouationē:quia purgatio erit penalium qualitatum
detractio et elementorū ab impuritate quā ex cōmixtio:
ne habēt ad puritatē mutatio:sed īnouatio erit pulchri
oris forme inductio. Sic aūt purgabunꝭ elemēta:ꝙ pre

Elemētorū purgationes.

cidetur ab igne vis combustibilis : ab aere obscuritas:
ab aqua glacialis frigiditas:a terra pōderositas ⁊ opa:
citas:quia de omnibus elemētis quod ignobile est ten:
det deorsum et ad locū penarū.s.ad cloacam infernalem
cum omnibus rerum immūdicijs confluet:et ibi horro:
rē carcerꝭ multiplicabit. Rerū ergo mutabilitas.s.frigꝰ
estus:grandines:turbines:fulgura:tonitrua:⁊ alie incō:
moditates penitus interibūt : elementa vero purgata
permanebuut. Innouabunꝭ etiā: quia terra tota erit si:
cut paradisus et planabiꝭ : et aer erit clarior / nec habe:
bit impressiōes quas habet modo:ꝑspicuū quoqꝫ in aq̄
et lux in igne manebunt:et sicut ignis et aqua puriores
Orbes quoqꝫ celestes ꝓpter impmixtionē nullā impu:

Celestis motꝰ cessatio.

ritatē habētes nulla indigebūt purgatione sicut elemē:
ta:sed tantūmodo cessatione motꝰ : et iō innouabuntur:
sed nō purgabunꝭ. Innouatio vero eorū est a statu vete

ri in statū nouū cōmutatio. Et requirit i illis duo.s. motus cessationē / et claritatis splendorē ampliorē quando sol stabit in oriente: et luna in occidente vbi creata sunt: et ibi sine fine manebunt. Huius ratio est ista. Quia corpora superiora facta sunt ad vsum hoīs dupliciter. Uno modo ꝑpter necessitatē corporis.s. statū generationis et corruptionis: et ideo cessante illo statu cessat et mot⁹. Motus enī celi et transmigratio in elementis ordinata sunt ad complendū numeꝝ electorū. Et ideo ipso numero cōpleto in iudicio cessabunt / sicut ea que sunt ad finē habito fine cessant. Cessante autem motu celi / cessabit et tempus quod sequitur motū celi: quia ꝑm Apocalip. tempus nō erit amplius. Et ex hoc patet q̄ dies resurrectionis generalis erit dies nouissimus. vnde Job dicit. Et in nouissimo die de terra resurrecturus sum. Alio modo facta sunt ꝑpter delectationē et pulchritudinē creature: et propter cognitionē dei in illis: et ideo lux eorū nō cessabit: sed augebit. Deniq̄ celū / sol / luna / ⁊ stelle que nūc festinant cursu irretardabili quasi cupiētes in meliorem statū mutari: tūc fixa imobiliter manent et quieta: et mirabili glorificatiōe imutata. Nā celū gloriā solis iduet sol / luna / et stelle vestient ineffabili splēdore vñ Haymo. Tunc etiam complebitur id quodā per Esay. ꝓdictū. Erit lux lune sicut lux solis: et lux solis septipliciter sicut lux septē dierū. Hoc enī post illū extremi iudicij diē erit: cū scilicet celū nouū ac terra noua fuerit. Oia nāq̄ que per spaciū sex dierum operatus est deus ꝑpter hominē facta sunt: et in eius lapsu oīa elementa detrimenta sustinuerunt. Nā antea terra spinas ⁊ tribulos nō ꝓferebat: nec aer iste tante crassitudinis vt nunc: sed purior erat. Sic etiā sol et luna / et sydera sui luminis sustinuerunt detrimēta. In die vero iudicij terminato illo examine cū fuerint oēs reprobi vna cū dyabolo cōclusi i infernū: sustollet se dñs iesus pariter cū corpore suo q̄ oēs electi sunt in celū. Et tūc sibi luna splendorē solis mutuabit: sol vero septempliciter q̄ȝ modo lucebit: recipietq̄ splēdorē quē hoīe peccante amisit. hec Haymo. Patet ergo q̄ celū et terra transibūt quantū ad formā: sed non quantū ad substantiā. Aug. Elemēta.i.celū et terrā non credam⁹ abolēda: sed in meli⁹ cōmutanda: figurā mūdi: id est ymaginē nō substantiā perituram Greg. Celū ⁊ terra per eā quā nunc habent ymaginē transeūt: sed tamen per essentiam sine fine subsistunt. Celū igitur / ⁊ terra / et transit / ⁊ erit: quoniā ab ea quā nunc habet speciē ꝑ ignē tergitur: et tñ in sua semp natura seruatur. vñ ꝑ ꝓs. dicitur Mutabis ea ⁊ mutabuntur. hec Greg. Mundū autē innouari.i. pulchriorē induere debere ostenditur triplici ratione. Primo quia sicut dignum fuit q̄ elementa purgarentur pro eo q̄ infecta erāt propter peccatū hominis: ita dignū erit vt mund⁹ innouetur propter glorificationem hominis ⁊ honorē beatorū: vt homine glorificato cūcta etiā creatura innouetur cū eo. Secundo vt creature remunerentur pro labore quo homini seruierunt. Tertio vt tot⁹ mūd⁹ ꝑ hoc speculū deū cognoscat. Uñ oportet in futuro speculū purgari et meliorari: q̄ in pulchritudine creaturarū ampli⁹ resultat spēs creatoris. Hoc autē nō erit ad necessitatē vt de⁹ ꝑ creaturas videatur sicut mō: sed ad iocūditatē vt videl3 iocūditati visiōis itellectualis addatur delectatio visionis sensibilis. Oratio.

Job.xix.

Esa.xxx.

Elemētorū deterioratio ex lapsu ade.

Ps.cj.

Mundi innouādi rationes.

Benignissime iesu qui per immēsam bonitatis tue patientiā ad emendationē me expectas: da mihi misero vt in presenti me discutiēte diiudicer: ac omnia que tibi displicēt vitare: et q̄ tibi placent implere valeam: sicq̄ tibi placit⁹ et gratus fiam: quaten⁹ in futuro iudicio cū electis tuis a dextris posit⁹ te propiciū et placatum inueniēs paratum eis regnū percipiam tua desiderabili ad quā suspiro perhenniter fruiturus presentia: iesu clemens meum desideriū: premium et vita. Amen.

De pena īfernali: ⁊ gl'ia celesti. Ca. lxxxviij

Finale vero iudicium sequitur pena inferni: et gl'ia celi. De penis inferni est sciendum q̄ cū in dānatis sit diuersitas pctōrum: erit diuersitas penaꝝ. Cum enī i peccato sit auersio a creatore: ⁊ cōuersio ad creaturam.s. ad bonū cōmutabile spreto bono incōmutabili scilicet deo et deordinatio volūtatis cōtra instinctū rationis: merito pena variabitur ꝑpter ista. Unde ꝑpter auersionem erit carentia visionis dei: sed propter conuersionem erit pena materialis ignis vel incēdij. propter inordinatiōnem autē rationis et volūtatis / erit pena vniuersi q̄ consistit in afflictione / varia / acerba / et eterna. Ibi enī erit calor ignis / rigor frigoris / tenebre / fumus / lachrime interiores: aspect⁹ demonū: clamor imperpetuū: mallei, ꝑcutientium / serpentes et drachones / ariditas sitis / fetor sulphuris / vermis cōscientie / vincula / carcer / timor / dolor / pudor / et confusio peccatorum omnibus patentiū: inuidia / rancor / tristicia / carentia diuine visionis / ablatio spei omnis salutis. Ipsum etiā esse quod omnis creatura appetit: pena eis est: quia querent mortē naturalē / et nō inuenient. Nā quia homo in suo eterno peccauit.i. q̄ȝdiu vixit: nec voluntas eius finē peccandi habuit: ideo iuste in eterno dei et eternaliter punietur. Grego. Ad districti iudicij sententiam ptinet: vt nunq̄ careant supplicio quoꝝ mens in hac vita nunq̄ voluit carere peccato: et null⁹ detur iniq̄ termin⁹ vltionis q̄ q̄ȝdiu valuit habere noluit terminū criminis: et iterū. Iniqui cū fine deliquerunt: q̄ cū fine vixerūt. Nā voluissent vtiq̄ si potuissent sine fine viuere / vt possent sine fine peccare. Ostendunt enī q̄ in peccato semp viuere cupiūt: qui nunq̄ desinunt peccare dū viuūt. Iustum est igitur vt nunq̄ careāt supplicio q̄ nunq̄ voluerūt carere peccato. hec Greg. Aug. Factus est autē homo malo dign⁹ eterno / q̄ hoc in se peremit bonū qd̄ eē posset eternū. Ber. Iuste ꝑfecto si peccat patiatur q̄ nollet: q̄ non peccat nisi velit. Uidebunt etiā dānati seinuicē: nō vt inde consolentur: sed vt magis torq̄antur. Greg. Quis illis ignis ad cōsolationē nō lucet: tñ ad aliqd vt magis torqueat lucet. Eos quippe q̄s reprobi nūc inordinate diligūt: secū tūc in tormētis videbūt: vt penā ꝑprie punitiōis exaggeret carnalis cognatio autori ꝓposita pari āte oculos vltiōe dānata. Isyd. Ignis gehēne lucebit miseris ad miserie augmentū vt videant vñ doleant: nō ad cōsolationē vt videāt vñ gaudeāt. Et breuiter ꝑm Hiero. tanta erit in inferno vis doloris q̄ mens ad aliud dirigi nō potest: nisi ad qd̄ vis doloris ipellit. Et si singulis dieb⁹ quib⁹ erūt dānati in inferno vnā lachrimā materialē emitterēt / plus exiret aq̄ ꝑ processum tēporis ab vno dānato q̄ȝ omnia vasa hui⁹ mūdi caperent: imo plus q̄ȝ omnia maria aque cōtineāt. O pia corda illud interminabile et crudele eternū supplicium respicite: lugete et flete. Heu heu cur non hec maxima futura nobis ꝓuenim⁹ cū robur adest et tēp⁹ oportunū? Utinā ⁊ de tempore toto inutiliter expenso superesset: tūc nobis vel vna horula tāte pene in remediū concessa: sed heu sentēciante diuina iusticia precluditur nobis salutis via: negatur misericordia: spes omnis est ablata. O dolores et miserie / et ineternum permansure angustie in terra hac obliuionis: vbi nullus ordo: sed sempitern⁹ horror ihabitat. Quid plura? Nos miseri ⁊ miserabiles tantū tunc affligimur / et dolem⁹ de illo ve eterno: vt qualiscūq̄ terminus excogitat⁹ dūmodo finitus esset nobis solatiosus. vñ posito ꝑ ipossibile q̄ eēt aliquis lapis molaris adeo magn⁹ q̄ vbiq̄ circūferentiā celi cōtingeret: et q̄ aliqua auicula minime quātitatis post centū milia annos veniens de lapide ꝓdicto solūmodo per rostrum suum euelleret quantum est decima pars milij: et iterum post centū milia annorū curricula sicut prius.s. vnā particulā euelleret: ita q̄ in decies cētenis milib⁹ annis non pl⁹ diminueretur quātitas lapidis: nisi quantū habet ī magnitudie granū vni⁹ milij. en ꝓhdolor nos miseri multū grati essem⁹ q̄ post talē longā et plenā ꝯsummationē toti⁹ lapidis finē haberet sentētia nostre eterne dānationis. Sed heu hec eadē cōsolatio miseris a diuina iusticia penitus est negata. Supra oēs aūt penas inferni est carētia visionis dei: q̄ mali non tantū dolebunt de ipso tormēto q̄ȝ q̄ repellentur a tali consortio Chry. Nōnulli iperitorum putabāt sibi esse satis et optabile videri si gehenna tantūmodo careant: ego aūt multū grauiores q̄ȝ gehennā dico esse cruciatus remoueri et abijci ab illa gloria. Excludi a bonis q̄ ꝓparata sunt sanctis tm̄ generat cruciatū: et tantū dolorē: vt etiā si nulla pena extrinsecus torqueret: hec sola sufficeret: oēs igitur gehenne superat cruciat⁹. Et videtur quidē vna tantūmodo pena eē cōburi: si vero aliqs diligenter expendat: duplex hoc in

Pena inferni diuersa erit.

Auersionis a deo pena.

Cōuersionis ad creaturas pene plurime.

Penarū eternarū causa.

Uidebūt se dānati

Eterni supplicij horror.

Uisiōis diuine carentia.

uenit esse suppliciũ. Qui in gebenna vritur: celorũ regnũ
prorsꝰ amittit: que certe pena maior est q̃ cruciatꝰ ille
flãmarũ. Noui aũt qꝛ plurimi solã ꝑtimescant gebennã
ego tamẽ illiꝰ glie amissionẽ multo amarius q̃ ipsiꝰ ge
benne dico esse suppliciũ. Intolerabilis quidem res est
gebẽna: ⁊ suppliciũ illud horribile. Tamẽ si mille aliq̃s
ponat gebẽnas nihil tale dicturꝰ est quale est beate illiꝰ
glorie honore propelli: exosũq̃ esse xp̄o et audire ab il:
lo nõ noui vos: atq̃ vultum illum mansuetudinis pieta
tisq̃ plenũ: nos tñ aduersantem videre et illos totiꝰ trã
quillitatis oculos nequaq̃ nos aspicere sustinẽtes. Sꝫ
nequaq̃ istud patiamur o vnigenite filii dei: neq̃ expe:
riamur intollerabile illud horrendũq̃ supplicium. hec
Chry. Augu. A regno dei exulari: a ciuitate dei aliena
ri: a vita cadere: tam grauis est pena vt ei nulla possint
tormenta q̃ nouimꝰ cõparari. vñ et Greg. nazãzenꝰ. His
ergo q̃ regno celorũ indigni reperient᷑ erit etiã cum cete
ris maior pena ꝙ a deo proijcient᷑: et pudor et confusio
conscientie cuius finis ac remediũ nusq̃ erit. hec Greg.

Pena dã: ni an sit g: uissima.

Si pena dãni est grauissima: ergo paruuli puniũtur pe:
na grauissima qđ est cõtra Aug. ſm quẽ pena eorũ est mi
tissima. Dicendũ ꝙ pena dãni põt considerari: vel vt est
substractio tãti boni cũ sẽsu ⁊ merito substractiõis: ⁊ sic
est grauissima: vel sine sensu et merito: et sic ẽ mitissima
Ue nobis qꝛ de his malis nõ cogitamꝰ: sed quasi securi
torpẽtes et aĩe curã negligentes ad hec sine cessatione
ꝓperamus. Postremo de glia celi sciendũ est ꝙ tot ⁊ tã
ta sunt ĩ celis gaudia / ꝙ oẽs arithmetici huiꝰ mũdi nõ
possent ea enumerare. ⁊ oẽs geometrici nõ possẽt ea mẽ
surare: oẽs grãmatici: dyaletici: rhetorici non possẽt ea

j. Cor. ij.

sermõibus explicare: qꝛ oculus nõ vidit: nec auris audi
uit: nec in cor hoĩs ascenderũt que preparauit deus dili

Gaudiũ sanctorũ vndiq̃ ꝓ: cedens.

gentibus se. Gaudebunt quippe sancti supra se de dei vi
sione: infra se de celi et aliarũ creaturarũ corporaliũ pul:
chritudine: intra se de corpis et aĩe glĩficatione. iuxta
se de angelorum et hoĩm associatiõe. Intantũ naq̃ gau

Gaudiũ de alteriꝰ gaudio.

debit quisq̃ de bono alteriꝰ quãtum de bono ꝓprio: qđ
tñ intelligendũ est non de gaudij intentione: sed de gau
diorũ numero. Ibi etiã singuli a singulis cognoscẽtur: ⁊
videbit vnusquisq̃ cogitationes alterius prout vult:
qꝛ (vt ait greg.) Uniuscuiusq̃ mentẽ ab alterius oculis
corpulentia non abscõdet. Uidebũt itaq̃ iustos vt gau
deãt: videbũt quoq̃ penas reproborũ / vt de periculorũ
euasione grãs agant. Uidebimꝰ ibi deũ in se: deumq̃ in
nobis: et nos in deo: et deum in creaturis: et creaturas

j. Cor. xv

in deo. Ibi erit deus oĩa in oĩbus. i. ſm Aug. erunt que:
cunq̃ ab oĩbus desiderãtur: et vita / salus / et copia / ⁊ ho
nor / et pax / et oĩa bona. Qui (ſm Greg.) tam inestimabi
lis pulchritudinis est vt angeli qui solem septẽpliciter
sua vincũt pulchritudine iugiter in eũ desiderent insa:
tiabiliter ꝓspicere. Ibi etiam ſm Aug. sensus hoĩs inte
rior reficit in contemplatione diuinitatis: et sensus exte
rior in contemplatione humanitatis: qꝛ propterea deꝰ
hõ factus est: vt totũ hoĩem in se beatificaret. Deus oẽs
sensus spirituali et ineffabili delectatione reficiet: cum
ipse obiectum oĩm sensuũ sit futurus. Erit naq̃ deꝰ spe
culum visui: cythara auditui: mel gustui: balsamũ olfa:
ctui: flos tactui. Ibi erit cãdor lucis estiual: amenitas
vernalis: abundantia autũnalis: reqes hyemalis. Illa

Beatitu: dinis ob: iecta.

beatitudo ſm Aug. in duobꝰ ꝯsistit. s. ĩ necessaria presen:
tia oĩs boni: et in necessaria absentia oĩs mali. Et breui
ter ſm Aug. ⁊ Greg. tanta est ibi pulchritudo iustitie: tã
ta iocunditas lucis eterne: vt etiã si nõ liceret in ea am:
plius viuere seu manere q̃ vniꝰ diei mora: ꝓpter hoc so
lum innumerabiles huiꝰ vite dies pleni delicijs et cir:
cunfluentia temporaliũ bonorũ recte meritoq̃ contem

ps. lxxxiij

nerẽtur. Non enim falso aut paruo affectu dictũ est. Qꝛ
melior est dies vna in atrijs tuis super milia. Hec etiã
vita eterna cõsistit in stola aĩe ⁊ corporis. Stola aĩe cõ
sistit in tribus dotibus eius: scilicet in manifesta cogni
tione summe trinitatis que succedit fidei: ĩ ꝑfecta eius
fruitione que succedit spei: in perfecta eius dilectione:
qꝛ nõ euacuabit᷑ / sed ꝑficetur charitas ipsius dei. Sto
la autẽ corporis in quattuor dotibus eius cõsistit. s. in
claritate / impassibilitate / subtilitate / et agilitate. Do:

Cogni: tio ⁊ vi: sio dei.

tes anime sunt de premio substantiali: dotes corporis
de premio accidentali. Prima ergo dos anime est co:
gnitio que ⁊ visio dicitur: qua diuina essentia videbitur
ab oĩbus tota: sed nõ totaliter prout est infinita. Uidebi
tur tamen essentia diuina limpidiꝰ ab vno q̃ ab alio in
q̃tũ vnꝰ magis est perfectus lumine glie q̃ alter. Et sic
iste defectus erit ex parte videntis: qꝛ idem erit visum
ex parte: cuius cũ sit simplicissimũ nulla potest esse diuer:
sitas. Tribꝰ aũt modis cognoscitur aliquid. s. ꝙ est vel
sicut est: vel quid est. Primo modo cognoscitur deus in
via etiã a malis. Secundo videbitur in patria a bonis

j. Joh. iij.

vnde Iohãnes. Similes ei erimus / quoniã videbimꝰ
eũ sicuti est. i. maiestatẽ: claritatẽ / bonitatẽ. ⁊c̃. Tertio
modo neq̃ a bonis videbitur: neq̃ a malis: neq̃ in via:
neq̃ in patria: qꝛ finitum nunq̃ capiet infinitũ. Secũda
dos anime est dilectio: sed inter dilectionẽ virtutẽ: et in
ter dilectionem dotẽ est differentia: qꝛ virtus ꝓprie est
illud quod trãsit de statu gratie in statũ glorie. dos aũt
quod supra meritum datur inductione sponse. Fides ⁊
spes ſm rem euacuabunt᷑ in patria: charitas vero neq̃
ſm rem: neq̃ ſm actũ eius euacuabit᷑: sed solũmodo ſm
modũ: qꝛ imperfectio tolletur. vnde dicit Aug. ꝙ fidei
succedet spes quã videbimꝰ spei succedet beatitudo ad
quã peruẽturi sumus: sed charitati nihil succedet: quia
potius augebit᷑. Tertia dos anime est cõprehensio que
est tensio visi ⁊ amati: et sumit᷑ hic cõprehendere ꝓ con:
tingere / et circũplecti diuinam maiestatem vel immẽsi:
tatem. Hec etiam a quibusdã appellat᷑ ĩhesio / a quibus
dam vero fruitio. Sunt ergo tres iste beatorũ perfectio
nes precipue. s. visio inobfuscabilis: dilectio infastidibi:
lis: tentio inamissibilis. Prima dos corporis est: clari:
tas. Sed dicitur aliquid clarũ dupliciter: aut qꝛ peruiũ
sicut dicitur vitrum clarũ. aut qꝛ lucidum sicut dicitur
stella clara. Corpus autẽ glorificatũ et erit peruiũ et lu
cidum: et ideo vtroq̃ modo erit clarũ. Et erit corpꝰ cla
rificatũ septies tã clarũ sicut modo est sol: ⁊ aĩa septies
clarior corpore erit: que corpus velut vestimentũ suum
reinduẽs per oĩa mẽbra corpis velut sol per christal
lum lucebit. Sed corpora sanctorũ non equaliter erunt
clara: qꝛ melior aĩa corpus lucidius habebit. Secunda
dos corporis est ĩpassibilitas que resultat ex ꝟtute aĩe
suum corpus potenter cõtinẽtis ita vt a nullo exteriori
agente valeat ĩmutari. Unde si etiã corpus glorificatũ
poneretur in inferno nõ sentiret ex hoc lesionẽ ĩ aliquo
Tertia dos corpis est subtilitas q̃ est ex ꝑfecta victorie
forme super materiã: ⁊ aufert grossiciẽ corporis que est
ex ꝯpositiõe elementariũ qualitatũ. Et sciendũ ꝙ sicut
duo corpa non glĩficata nõ possunt esse simul in eodẽ lo
co: sic nec duo corpora glĩficata: alioquĩ in vno corpore
glorificato esset potentia agendi et intrandi partes cor
poris alterius: in alio vero esset impotentia resistendi.

Penetra: tio dimen: sionum.

Corpus vero gloriosum põt simul esse in eodẽ loco cum
corpore nõ glorificato: quia potest illud penetrãdo sub
intrare manẽte distinctione dimensionũ corporis vtri:
usq̃. Quarta dos corpis est agilitas. que ſm Aug. tan:
ta erit ꝙ vbi volet spiritus: ibi ꝓtinꝰ erit et corpus. Na
tura enim totaliter erit subdita voluntati: et ideo moue
bitur corpꝰ ad imperium spiritꝰ. Ueruntamẽ sicut me
lior anima corpus habebit lucidius: sic ⁊ agilius: ita tñ
ꝙ voluntas sanctorum erit omnino cõiuncta ratiõi ⁊ iđ
voluntas eorũ nũq̃ appetit qđ nõ debet: qꝛ vt ait Aug.
nec volet aliquid spiritus quod nec spiritum posset de
cere / nec corpus. Quidam insuper spẽcialiter habebunt
aureolã que est mẽtis speciale gaudiũ: et corporis singu
laris decor ve niens ex ope ꝑcellẽti ⁊ ꝓuilegiato. s. mar:
tyrio. ꝟginitate: ⁊ ꝑdicatiõe: vt sic aureola nõ tm̃ ꝑncipa
liter sit in mẽte: sꝫ ꝑ quandã redũdantiam fulgeat etiã ĩ
carne. Aureola etiã diminutiue đr in cõparatiõe ad au:
reã: et iđ nota ꝙ inter aureã et aureolã et palmã est diffe
rẽtia. Aurea enĩ est premiũ substãtiale: qđ metaphorice
dicit᷑ coronatũ ex parte meriti: qꝛ nõ rñspõdet gr̃a opi
sed radici charitatis: tñ ex parte premij: qꝛ per hoc effi:
citur hõ particeps deitatis: et ꝑ cõsequẽs regie potesta
tis: tñ ratiõe perfectiõis qđ significat figura circularis.
Aureola ꝟo est premiũ accidẽtale: nõ tñ quodlibet acci
dentale: sed illud qđ respondet opi excellẽti. s. martyrio
ꝟginitati / ⁊ predicatiõi. Palma aũt est premiũ accidẽ:
tale: qđ nec radici nec operi debet᷑: sed voluntati. Tale
premiũ habuit sanctus martinus et multi alij qui desi:
derauerunt martyrium / licet opus non fuerit subsecutũ
qꝛ et si gladio persecutoris occisi non sunt / palmã tamẽ

martyrij nō amiserūt. Hec aūt palma nec aurea dici de bet/nec aureola:patet ergo ꝙ martyribus ac virginib⁹ et predicatoribus debet aureola. Unde versus sunt isti Aureolā si ferre volā fore virgo studebo. Martyriū ve subibo piū pplo sve docebo. Et iterū. Aureolā martyr doctor:virgoq̧ meret. Ansel. vero ponit septē bona cor poris:ꝛ septem bona aīe q̄ habebūt i celestis patrie bea titudie. Et primo ponit corpis:q̄ sūt pulchritudo: velo citas:fortitudo:libertas: sanitas: voluptas: eternitas: dicēs. In illa igit vita pulchritudo iustoꝝ solis pulchri tudini q̄ septempliciter ꝙ mō sit speciosior erit:adequa bitur:queā dmodū diuina scriptura testat: fulgebūt iu sti inquiēs sicut sol in cōspectu dei. Velocitas nos tāta comitabit:vt ipsis angelis dei eq̄ celeres simus: q a ce lis ad terras:ꝛ a terris ad celū dicto citius dilabuntur. Cui⁹ quoq̧ velocitatis exemplū in radio solis licet in tueri:q̄ stati orto sole in plaga oriētali ptingit in vltimo plage occidentalis. vt in eo perpēdem⁹ nō esse impossibi le qd de nostra dicimus futura velocitate: presertim cū rebus aiatis soleat inesse maior velocitas ꝙ in aiatis. Prestabūt virib⁹ quicūq̧ meruerūt supnis ciuib⁹ asso ciari:intantū vt nullatenus illis obsistere quicq̧ valeat vel si mouēdo aut euertēdo voluerit qd a suo statu quō cūq̧ diuertere nō illico cedat. Nec in eo qd dicim⁹ ma iori conatu laborabūt:ꝙ nos modo in motu oculoꝝ no strorū. Ne queso excidat aīo quā adipiscemur angeloꝝ similitudo: qten⁹ si hic aut his q̄ dicturi sum⁹ aliud exē plū nō occurrit ipsa occurrat:atq̧ in quib⁹ angelos va lere cōstiterit:etiā nos eque valere pbet et asserat. Qui cūq̧ igitur angelorū fuerint similitudinē assecuti: eorū quoq̧ libertatē necessario assequent. Itaq̧ sicut ange lis nihil obsistit:nec aliquid eos impedire vel pstringe re pōt quin p velle suo cuncta liberrime penetrent: non erit obstaculū vllūquod nos retardet/nec clausura que nos detineat:nec elementum qd nobis ad velle parū ob sistat. De sanitate quid melius dici poterit ꝙ qd ps. ca nit.salus inquiēs iustorū a dño. Quib⁹ aūt fuerit a dño vera sanitas que surripere poterit infirmitas. Credere et incūctanter astruere licet sanitatē vite future: ita in gem ꝛ incōmutabilem ac inuiolabilem fore:vt ineffabili quadā atq̧ sensibili suauitatis dulcedine totū hoīem re pleat:et omne quod alicui⁹ in se vicissitudinis mutabili tatis: aut lesionis suspiciones pretendere queat procul arceat atq̧ repellat. In illa futura vita iestimabilis de lectatio quedā bonos inebriabit:et dulcedine sui totos eos inestimabili exundantia satiabit. Quid dixi totos Oculos aures:nares:os:manus:pedes: guttur: cor: ie cur:pulmo:ossa:medulle:ex ea etiā ipsa et cuncta sigilla tim: singulaq̧ mēbra eorū in ɔmune tā mirabili delecta tionis ꝛ dulcedinis sensu cōplebūtur: vt fere tot⁹ homo torrente voluptatis dei potet: ꝛ ab vbertate domin⁹ ei⁹ inebriet. Qui ergo hec bona fuerit adeptus nō itelligo ad quid p cōmodo corporis sui vlterius porrigat affe ctus:solū mō assit ei quā cūctos appetere diximus diu turnitas vite: sed ista illi minime deerit: qr iusti i perpe tuū viuent. Sunt etiā alia que quidē his que digessim⁹ nō min⁹ amant:sed ad animā sicut illa ad corp⁹ referū tur:q̄ nihilomin⁹ in septenario nūero ɔstituta nō modi cū placet mēti/q̄ ipsoꝝ fuerit sapore ibuta. Sūt aūt hec sapientia/amicitia/ɔcordia/potestas:honor/securitas: gaudiū. Sapiētia igit in futura vita bonis erit:vt eorū que scire voluerit nihil sit qd ignorent. Sciēt eni cūcta que sciēda fecit deus tā ea que pterita ꝙ que hui⁹ secu li sunt futura. Ibi a singulis oēs/ ibi ab oib⁹ singuli co gnoscent:nec quēq̧ oīno latebit q̄ patria: qua gēte:qua stirpe quis editus fuerit:vel quid in vita fecerit. Amici tia intantū singulorū itima erga singulos suo feruore cōplebit:vt amor cuiusq̧ in quēq̧ sufficiat cuiq̧: pserti cū omes vnū corpus sint christi: et christus qui est pax ipsa sit oīm caput: nec minori se affectu cōplectantur ꝙ membra vnius corporis sibijnuicem copulantur. Ama bis igitur omnes vt teipsum: ꝛ amaberis ab oībus vt ipsi a se. Putas abundans erit in dilectione: quando hoc tibi fuerit in possessione. Ac tamen istam transi:ꝛ cō templare ipsum per quem hec bona tibi prouenere: et percipies: quia ille plus ꝙ tu ipsum: et ꝙ omes alij in comparabiliter amabit te: et tu super teipsum ineffabili quadam suauitate illum amabis. Erit itaq̧ tanta in cū

Bona corporis.vij.

Mat.xiij.

ps.xxxvi.

Bona aie beate. vij.

ctis concordia: vt in nullo sentias aliquē discrepare ab eo quod te constiterit velle. Corpus vnū erimus eccle sia vna erimus:sponsa xpi erimus:quicunq̧ ibi erimus Nō ergo maior inter nos discordia erit: ꝙnūc est inter vni⁹ corpis mēbra. Uerum sicut vides in motu oculoꝝ ꝙ illuc quo vn⁹ vertitur mox alius sequit: ita quocūq̧ tuum velle cōuerteris/velle oīm sine discrepatione illico presto habebis. Quid dixi oīm. Ipsa dei voluntas non erit a tua diuersa:sed sicut tu qd ille: ita et ille in cūctis qd tu. Caput nāq̧ a suo corpe quō discreparet. Cū itaq̧ deū ꝛ oēs voluntati tue pcordes habueris/ pfecto nihil voles quod non possis. Omnipotens igit eris tue volū tatis:qm ipm oīpotentē habebis in oībus cōcordātem tue voluntati. Itaq̧ cū hec tibi tanta potestas affuerit honor pdecēs potestati minime deerit. Igit deū posses sione horū bonorū que digessim⁹ felix fueris: nunquid sufficiens tibi videberis. Maxime inquis. Itaq̧ cū tua vita perpetuo duret/in illa vita et hec oīa tibi habēti:se curitas quoq̧ ea ampli⁹ nō pdēdi certo arriserit: obse cro quid existimas tibi erit. Secur⁹ igit tantoꝝ bonoꝝ perpetuo eris/ nec alicui⁹ tibi aduersari volētis in cur sum timebis. Potest ne ergo illi⁹ gaudij mod⁹ a quoq̧ homine penetrari; cū vltra mille milia et decies cētena milia innumerabiles tibi sint: et oēs eadē beatitudine perfruant:nec vllus eorū sit qui non tantū de bono alte rius gaudet quantū de suo. Preterea vidētes deū ipm supra quē ipsi se amabunt/ipsos amantē ꝛ intelligentes inenarrabiliter plusq̧ semetipsos illū amantē in gloria eius mirabili et ineffabili exultatione exultabūt. Cum igitur iusti fuerint tāta felicitate beati: restat vt iniusti per cōtrariū sint inestimabili quadā infelicitate miseri. Sicut enim istos mira pulchritudo: velocitas:fortitu do:libertas:sanitas:voluptas:alacres faciet et iubilan tes ita illos immanis ꝛ iestimabilis feditas: tarditas imbecillitas: seruitus: languor atq̧ dolor merētes red det et eiulantes. Sane diurnitatē vite quā isti pro fruē dis bonis summo amore cōplectentur:illi p intermina bili pena qua torquebuntur quoniā incrit illis summo odio execrabūtur. De sapientia vero quid dicam nō in uenio nisi quia sicut erit in gaudium et honorem: ita in iustis quicquid scient in merorem et cōfusionē. Amici tia autē qua inuicē pij summa iocūditate copulabūtur si qua impijs erit in tormētum eis erit. Quo eni magis quosq̧ amabunt: eo grauius in eorum pena dolebunt. Discordiam habebunt cū omni creatura:et omnis crea tura discordabit ab illis. Hinc ego p potestate bonorū tanta impotētia eos sequetur vt omnino nihil eorū que voluerint possint:et quicquid habuerint nolint. Igitur pro honore sanctorū obtinebūt perhēne opprobriū. Et hec quo fine claudētur. Uere sicut amici dei securi erūt se nunq̧ amissuros bona sua:ita isti inimici dei omnino desperabunt se iam amplius perdituros hec mala. Pro eterno ergo et ineffabili gaudio beatorū hereditabunt incogitabilem tristiciā omes qui pro impenitudine rea tus sui tāsituri sunt in societatē demoniorū. hec Ansel. Sunt etiā in inferno sicut et in celo diuerse mansiones meritis singulorū correspondentes. Chrys. Sicut in re gno celesti mansiones multe sunt.i. differentie pmiorū: sic et in gehenna diuerse sunt māsiones.i. differentie sup pliciorū.omnes th penā eternā sustinebūt: sicut oēs ele cti denarium eundē habebūt/ quē paterfamilias dabit omnibus qui.s. in vinea operati sunt. Noie quippe de nari aliquid oībus electis commune intelligitur.s. vita eterna deus ipse quo oēs quidē cōmuniter: sed ipariter fruentur. Nam sicut differens erit clarificatio corporū ita differens erit gloria aiarū. Stella enim a stella.i. ele ctus ab electo deffert in vtraq̧: videlȝ mētis ꝛ corporis claritate. Alij nimirū alijs vicini⁹ clariusq̧ faciem dei cōtemplabunt:et ipsa contēplandi differentia māsionū diuersitas vocatur. Una igitur est dom⁹.i. denari⁹:sed diuersitas ist ibi māsionū.i. differētia claritatis in bea titudine que vnū est ac summū bonū et vita omniū. hec Chrys. Aug. ꝙ autē ibi futuri sunt pro meritis premio rum:etiam gradus honorum atq̧ gloriarum nullaten⁹ est ambigendum. Atq̧ id et beata illa ciuitas magnum in se bonum videbit ꝙ nulli superiori nullus inferior videbitur:tam nollet vnusquisq̧ esse quod non accepit. ꝙ nec in corpore vult esse oculus qui est digitus. Sic

Concordia.

Dānatoꝝ contraria mala.

Mansiones in inferno diuerse.

j.Cor.xv.

Māsiōes electorum diuerse.

itaqꝫ habebit domū aliꝰ alio minꝰ: vt hoc quoqꝫ domū
habeat:nec velit amplius. Hec Aug. Possumus etiā di
uersas mansiones omniū electoꝝ sumere ſm choros an
geloꝝ/ad quoꝝ ruinā restaurandā homo est creatꝰ. Nā
enī de singulis choris aliqui angeli ceciderūt:et in tāto
numero ꝙ vnū chorum per se fecissent:ꝛ ideo dicitur de
cimus chorus cecidisse:ꝛ ideo ruina cuiuslibet chori de
bet per electos homines reparari. Oratio.

Domine iesu xpe mihi fragili cōcede/ vt inter
diuersas huiꝰ vite dulcedines corpore viuēs
mente in infernū descendā: ꝛ penas peccatori
bus paratas considerans et meditans magꝭ
sollicite a pctīs caueā ne moriens illuc descēdere/et pe
nas ipsas experiri cōpellar. Da etiā mihi dñe inter mul
tas huiꝰ vite amaritudines diuine dulcedini inhiare:ꝛ
ad eternā beatitudinē suspirare: illicoqꝫ mentē tenere:et
facꝭ vt semꝑ tibi adhereā nihil ꝑter diligā:nihil querā
nihil etiam cogitare concupiscā: et tandem ad te deum
et dominum meum perueniam. Amen.

¶ Cōclusio libri/ ꝛ signatio eiꝰ. Cap̄.lxxxix.

Cōclusio libri ꝛ po- ratio au- toris.

Habes igitur ex predictis
vitā dñi nostri iesu xpi qualitercūqꝫ
descriptā:ꝛ ꝓ magna pte meditatio-
nibus tibi traditam/ ī qua ꝛ per quā
nos miseros mirifice ꝯsolando refo-
uet:et spem nobis pctōribꝰ magnā ꝓ
bet. Nam ꝓ pctōribꝰ est incarnatꝰ/ꝛ
cū pctōribꝰ libēter ꝯuersatꝰ: ꝓ ipsis etiā in morte ꝓces
fundere/ꝛ tandē ꝓ talibus mori nō est dedignatus. Ha
bes quippe meditationū spūaliū seminariū ex quibꝰ di-
uini amoris fructus vberior oriatur et crescat: vt medi-
tatio affectū excitet:affectꝰ desideriū pariat:desiderium
lachrymas extorqueat: vt sint tibi lachryme tue panes
die ac nocte donec appeas ī ꝯspectu dñi iesu:et suscipia
ris ab amplexibꝰ eius:dicasqꝫ illud qđ scriptū est in cā-
Cant.ij. ticis. Dilectꝰ meus mihi ꝛ ego illi:inter vbera mea.i.in-
ter affectiones meas cōmorabiť. vñ Ber. Sit dulcis et
suauis affectui dñs iesus cōtra male vtiqꝫ dulces vite
carnalis illecebras et vincat dulcedinē dulcedo quēad
Medita- modum clauū clauus expellit. hec Bern. Suscipe itaqꝫ
tio vite reuerenter et gaudēter predicta/ et in eis versari nō pi-
xpi ample griteris sollicitudine et deuotione tota: qꝛ hec est via et
xanda. vita tua:hoc est fundamentū suꝑ qđ poteris magnū edi
ficiū cōstruere:et ab hoc te oportet incipere si ad subli-
miora vis conscendere. Nam hec vite xpi meditatio nō
solū per se dulciter pascit:sed etiā ad maiorē cibū trans-
mittit. Hec enī sunt que dñs iesus gessit in carne: sed lō-
ge sublimiꝰ est eū in spū intueri: ad qđ per hāc scalā po-
teris ꝑuenire:sed in hac interim oportet immorari. Nec
tñ qui ad maiorē ꝯtemplationē ascendūt hanc dimitte-
re debēt ꝓ loco et tpe: qꝛ hoc esset magne presumptiōis
et suꝑbie. vñ Bern. Qui contēplator altissimꝰ fuit hanc
nunqꝫ dimisit prout supra ī ꝓlogo videre quis poterit.
Hec quippe dulcius sapit ac fiduciā et consolationem
magis tribuit. vñ Ansel. Iesu bone qꝫ dulcis es ī corde
cogitantis de te/et diligentis te. Et certe nescio: qꝛ nec
plene ꝯprehēdere valeo. vnde est ꝙ dulcior es in corde
diligentis te in eo ꝙ caro es qꝫ in eo ꝙ verbū:dulcior in
eo ꝙ humilis qꝫ in eo ꝙ sublimis. Siquidē longe dulciꝰ
est memorie diligentis te videre/te ex matre virgine in
tempore natum: qꝫ in splēdoribus ante luciferū a patre
genitū. Temetipsum exinanisse seruiqꝫ formā accepisse:
qꝫ in forma dei equalē deo esse. Dulcius te videre corā
iudeis mori in ligno: qꝫ dñari super angelos in celo. In
tueri te inter oīa subiectum: qꝫ suꝑ oīa prelatū. Hoīem
humana ꝑtulisse: qꝫ deū diuina gessisse. Redēptorē esse
pereuntiū: qꝫ conditorē esse nō existentiū. O qꝫ dulce est
Medita- bone iesu in secreto cordis ad memoriā reuocare te pro
tio incar- nobis de virgine absqꝫ pollutione cōceptū:absqꝫ lesiōe
nationis virginitatis eiꝰ natū:pānis inuolutū: in presepio recli-
ꝛ ceteroꝝ natū:sustinentē cōuitia:tacentē ad opprobria:pedes di-
ad eā spe- scipulorū lauantē:lintheo tergentē:de nocte ꝓlixiꝰ orā-
ctantium. tē:sudorē sanguinis emittētē:triginta argēteis vēditū
osculo traditū:cū gladijs et fustibꝰ captū/ligatū/ iudi-
catū/flagellatū/coronatū/dānatū ad occisionē vt agnꝰ
innocēs ductū:os tuū cū male tractareris nō aperientē
cū accusareris in multis nō respondentē: colaphisatū:
alapas:patientē:derisu adoratū:arūdine capite ꝑcussū:
in veste alba illusum:ad mortē cōdēnatum: crucē tuam
baiulantē:et in ea affixū: ꝓ crucifixoribꝰ orantem:aceto
potatū:felle cibatū:a latrone cōuiciatū: sanguinē tuū ꝑ
quinqꝫ vulnera corporis tui effundentē:caput inclinan-
tē:spiritū emittentē:dilectā animā tuā in manus patris
cōmendantē:et hec oñia pro nobis sustinentē. Hec oīa
formant et adaugent magis ac magis exultationem:fi-
duciam et consolationē:amorem ꝛ desideriū. Quis enī
nō letetur ꝛ exultet:quis nō supra modū iocundeť ꝛ gra
tuletur videns conditorē suū/nō solū ꝓ se hominē esse:
sed tādura tamqꝫ indigna sustinuisse. Quid in mēte sua
uius ruminať? quid dulcius gustať? quid letiꝰ excogi-
tatur? Quis mihi auferet locū in regno vbi is oꝑs est:
qui caro mea et frater est? Quis mihi euentus aliquā in
geret desolationē:cui spes tanta tantā cōfert certitudi-
nē? Quō aliqua tristicia aliquē locū habere pōt in eo in
quo indesinēter versať ista cogitatio? hec Ansel. Libē-
Vita xpi memorie cōmendā- da.
ter itaqꝫ cōuerseris cū dño iesu:et vitā ipsiꝰ tanqꝫ euan
geliū in corde studeas inseparabiliter collocare: qꝛ ī eo
solo pax et requies est. Iesus enī est iocunditas meren
tiū:eternitas viuentiū:suauitas dolentiū:vbertas egen
tiū:sanitas languentiū:qđ significāt quinqꝫ littere huiꝰ
noīs iesus. vñ Ber. Gira et regira:versa ꝛ reuersa:et nō
inuenies pacem vel requiē/ nisi ī solo iesu. Quapropter
si quiescere vis pone iesū vt signaculū super cor tuū: qꝛ
tranquillus ipse tranqllat omnia. hec Bern. Ama ergo
eum q te tantū amauit: redde ei vicem qui te in benedi-
ctiōibꝰ dulcedinis sue preuenit:quia si hoc feceris semꝑ
in gaudio ꝛ delitijs magnis eris. Anselmꝰ. Iesu qui nō
amat te anathema sit. Qui te non amat amaritudinibꝰ
Iesꝰ amā- ti prestat oīa dulcia
repleať. Castus est amor tuꝰ dñe. et nihil impuritatꝭ ad-
mittit. Sobrius sapor amoris tui:ꝛ nullā mentē alienat
a recto. Suauis est amor tuꝰ:et nihil habet amari. Nā ꝛ
q amara sūt mūdi ī dulceat:ꝛ dulcia ei reddit amara. In
ter angustias nō arctať:inter pressuras nō opprimiť:nō
perit sub inopia nō merore ꝯtrahiť. In laboribꝰ manet
equanimis:inter minas securꝰ:inter blādimēta incorru
ptus:inter tormenta ꝑseuerat inuictꝰ: in morte semꝑ est
viuꝰ. Sicut in thesauro cupidꝰ gaudet: et sicut in amo-
re vnici filij delectatur mater:ita gaudiū delectatio est
grata ī charitate tua dulcis iesu anime amāti te. Dulce
do mellis:suauitas lactis:vini sapor inebrians cūcteqꝫ
delicie non sic oblectāt fauces gustantiū se: vt amor tuꝰ
Signatio libri.
mētes diligentiū te. hec Ansel. Et vt magis ad hec oīa
prouoceris/ꝛ hic liber in noīe ipsius dñi Iesu qui est li
ber signatus:concludať et signetur:attēde qđ de hoc sa
lutari noīe iesu Bern. suꝑ hoc verbo. Oleū effusum no-
Cant.j. Nomen Iesu. Olei virtꝰ
mē tuū scribit dicēs. Est ꝓculdubio inter oleū ꝛ nomē
sponsi similitudo. nec ociose spūssanctus alterutrū ꝯpa-
rauit. Ego aūt dico ī triplici quadā qualitate olei ꝙ lu
cet pascit vngit:si vos melius nō habetis. Fouet ignem
nutrit carnem:lenit dolorē. Lux/cibꝰ/medicina. Vide
idem nūc:ꝛ de spōsi noīe. Lucet predicatū:pascit reco-
gitatū:inuocatū lenit ꝛ vngit. Et percurramꝰ singula:
vnde putatis in toto orbe tanta ꝛ tā subita lux fidei:nisi
de ꝓdicato iesu. Nonne in huius noīs luce deus nos vo
cauit in admirabile lumen suum quibꝰ illuminatis:ꝛ in
lumine isto vidētibꝰ lumen dicat merito paulus:fuistis
aliqñ tenebre:nūc autē lux in dño. Nec tm̄ lux est lumen
iesu:sed et cibus. An non totiēs confortaris:quotiēs re
cordaris? Quid eque mentē cogitātis īpugnat? Quid
ita exercitatos reparat sensus: virtutes roborat: vege-
tat mores bonos atqꝫ hōestos:castas fouet affectiōes?
Aridus est oīs aīe cibꝰ:si nō isto oleo infundiť:insipidꝰ
est/si nō hoc sale cōdiť. Si scribas nō sapit mihi/nisi le
gero ibi iesum:si disputes aut ꝯferas:nō sapit mihi/nisi
sonuerit ibi iesus. Iesus mel in ore:in aure melos: ī cor-
de iubilus. Sed est ꝛ medicina. Tristatur aliquis vrm
veniat in cor Iesus/ꝛ inde saliat in os:ꝛ ecce ad exortū
noīs lumen nubilum oñe diffugit redit serenū. Labiť
quis in crimen:currit insuꝑ laqueū mortis desperando:
nōne si inuocet nomen vite cōfestim respirabit ad vitā?
Cui aliquādo stetit ante faciē salutarꝭ nominis duricia
(vt assolet) cordꝭ:ignauie torpor:rācor aīe: lāguor acci-
die? Cui fons forte siccatus lachrymarū:inuocato iesu
nō cōtinuo erupit vberior:fluxit suauior? Cui in pericu
lis palpitāti et trepidāti:inuocatū virtutꝭ nomē nō sta-

tim fiduciā prestitit: depulit metū. Cui queso in dubijs estuanti ꝛ fluctuāti nō subito ad inuocationē clari noīs emicuit certitudo. Cui in aduersis diffidēti iā iāqꝫ deficienti si nomē adiutorij sonuit defuit fortitudo. Nimirū morbi et languores anime isti sunt illō medicina. Deniqꝫ et probare licet. Inuoca me (inq̄t) in die tribulationis: eruā te et honorificabis me. Nihil ita ire impetum cohibet: supbie tumorē sedat: sanat liuoris vulnꝰ: restringit luxurie fluxū: extinguit libidinis flāmam: sitim tēperat: auaricie ac totiꝰ indecoris fugat pruriginē. Siqdē cū noīo iesum hoīem mihi propono mitē et humilē / corde benignū: sobriū / castū / misericordē: ꝛ oī deniqꝫ honestate ac sanctitate conspicuū: eūdēqꝫ ipsum deū oīpotētem: q̄ suo me exēplo sanet et roboret adiutorio. Hec sīt mihi sonāt. Sumo itaqꝫ mihi exēpla de hoīe: et auxiliū a potente. Illa tanqꝫ pigmentarias species: hoc tāqꝫ vnā acuā eas: ꝛ facio confectionē cui similē medicorū nemo possit. Hoc tibi electuariū habes o aīa mea reconditū ī vasculo vocabuli huius qđ est Jesus: salutiferum certe qđqꝫ nulli vnqꝫ pesti tue inueniat inefficax. Semp tibi in sinu sit / semp in manu quo tui oēs ī iesum ꝛ sensus dirigant et actus. Deniqꝫ et inuitaris. Pone me (inquit) vt signaculū in corde tuo: signaculū in brachio tuo. Sꝫ hoc alias. Nūc vero habes vnde ꝛ brachio mediaris et cordi. Habes inq̄ꝫ in noīe iesu vnde actus tuos vel prauos corrigas / vel minus pfectos adimpleas. Itēqꝫ vū tuos sensus aut serues ne corrumpant / aut si corrūpuntur sanes. De hoc etiā dulci noīe iesu. Bern̄. alibi quasi iubilādo sic dicit. Jesu dulcis memoria dans vera cordis gaudia: sed sup mel ꝛ oīa eius dulcis presentia. Nil canit suauiꝰ: audit nil iocūdiꝰ: nil cogitat dulciꝰ q̄ꝫ iesꝰ dei filius. Jesu spes penitentibus: q̄ꝫ pius es petentibꝰ: q̄ꝫ bonus te querentibus / sed qđ iuenientibꝰ. Jesu dulcedo cordiū: fons viuus: lumen mentiū: excedis oē gaudiū / ꝛ oīne desideriū. Nec lingua valet dicere / nec littera exprimere: expertus pōt noscere quid iesum sit diligere. Jesum queram ī lectulo clauso cordis cubiculo: priuatim et in publico querā amore sedulo. Cū Maria diluculo iesum querā in tumulo: clamore cordis querulo: mente querā non oculo. Tumbā pfundā fletibꝰ: locū replens gemitibꝰ: iesu puoluar pedibꝰ: strictis herēs amplexibus. Jesu rex ammirabilis et triūphator nobilis / dulcedo ieffabilis totus desiderabilis. Mane nobiscū dn̄e: ꝛ nos illustra lumine: pulsa mētis caligine: mundū reple dulcedine. Qn̄ cor nostrū visitas: tunc lucet ei veritas: mundi vilescit vanitas: et intus feruet charitas. Amor iesu dulcissimus: et vere suauissimus: plꝰ millies gratissimus: q̄ꝫ dicere sufficimus. Hoc probat eiꝰ passio hoc sanguinis effusio: per quā nobis redēptio: datur et dei visio. Jesum oēs cognoscite: amorē eiꝰ poscite: Jesum ardenter querite: q̄rendo inardescite. Sic amātem diligite: amoris vicē reddite: in hunc odorem currite: ꝛ vota votis reddite. Jesu auctor clementie: totius spes leticie: dulcoris fons et gratie: vere cordis delicie. Jesu mi bone sentiā: tui dulcoris copiā: da mihi p presentiā: tuā videre gloriā. Cū digne loqui nequeā: de te tn̄ nō sileā: amor facit vt audeā: cū solū de te gaudeā. Tua iesu dilectio: grata mentis refectio: replet sine fastidio: dans famē desiderio. Qui te gustāt adhuc esuriūt: qui bibunt adhuc sitiunt: desiderare nesciūt nisi iesum quē diligūt. Quē tuꝰ amor ebriat: nouit qđ iesus sapiat: q̄ꝫ felix ē quē satiat: nō est vltra qđ cupiat. Jesu decus angelicū: in aure dulce canticū: in ore mel mirificū: in corde nectar celicū. Desiderate millies Jesu mihi qn̄ venies / me letum qn̄ facies / me de te qn̄ saties. Amor tuꝰ ꝯtinuꝰ / mihi languor assiduus: mihi iesu mellifluus: fructus vite ꝑpetuꝰ. Jesu summa benignitas: mira cordis iocunditas: incōprehensa bonitas: tua me stringit charitas. Bonum mihi diligere: iesum non vltra querere: mihi prorsus deficere: vt illi queam viuere. O iesu michi dulcissime: spes suspirantis anime: te querūt pie lachryme: ꝛ clamor mētis intime. Quocunqꝫ in loco fuero: meū iesum desidero: q̄ꝫ letus cum inuenero: q̄ꝫ felix cū tenuero. Tunc amplexus: tūc oscula: que vincunt mellis pocula: tūc felix xp̄i copula: sꝫ in his parua morula. Jam qđ quesiui video / qđ cōcupiui teneo: amore iesu langueo / ꝛ corde totꝰ ardeo. Jesus cū sic diligit / hic amor nō extinguitur: nō tepescit nec morit / plꝰ crescit ꝛ accendit. Hic amor ardet dulciter: dulcescit mirabiliter: sapit delectabiliter: delectat et feliciter. Hic amor missus celitus heret mihi medullitꝰ: mētē incēdit penitꝰ / hoc delectat spōs. O beatū incendiū: o ardēs desiderium: o dulce refrigeriū amare dei filiū. Jesu flos matris ꝟginis / amor nostre dulcedinis: tibi laus honor numinis / regnū beatitudinis. Jesu sole serenior / ꝛ balsamo suauior: omni dulcore dulcior / pre cunctis amabilior. Cuiꝰ gustus sic afficit / cuiꝰ odor sic reficit: in quem mens mea deficit / solus amanti sufficit. Tu mentis delectatio / amoris cōsummatio: tu mea gloriatio / iesu mundi saluatio. Sequar q̄cūqꝫ ieris / mihi tolli nō poterj: cū meū cor abstuleris / iesu laus nostri generis. Dilecte mi reuertere / consors paterne dextere. hostē vicisti prospere / iam celi regno fruere. Celi ciues accurrite / portas vr̄as attolite: triūphatori dicite / salue iesu rex inclyte. Rex virtutū: rex glorie: rex insignis victorie: iesu largitor gratie: honor celestj curie. Tu vere lumen patrie / tu fons misericordie: pelle nubem tristicie / nobis dans lucē glorie. Te celi chorus predicat / et tuas laudes replicat: iesus orbē letificat / et nos deo pacificat. Jesus in pace imperat / que oēm sensum superat hunc mens mea desiderat / et illo frui pperat. Jesus ad patrē redijt / celeste regnū subijt: cor meū a me transijt / post iesum simul abijt. Jam prosequamur laudibus / iesum hymnis et precibus: vt nos donet celestibus / cum ipso frui sedibus. Amen.

Oratio.

O Jesu christe fili dei viui pro his ꝛ oībꝰ que de te pie credimꝰ et credere debemꝰ tibi gratias licet indignas referimꝰ: ꝛ per ea te suppliciter exoramꝰ / vt teipꝫ ex parte oīm / celestiū terrestriū et infernorū deo patri offeras indignā laudē omniū in quibus summam trinitatem laudabilem recognoscis: et in plenam gratiarum actionem pro quolibꝫ beneficio a singulis debitam creaturis: atqꝫ ī verā emēdationem omniū malorum ab origine mundi cōmissoꝝ et insufficientem persolutionem omniū bonorum vnqꝫ omissoꝝ: in suppletionem quoqꝫ meriti omniū beatificatorum / et gratie omniū iustificatorum / ac emendatiōis omnium peccatorum: refrigerijqꝫ omnium purgandoꝝ necnon in reuelationem omnis indigentie corporis et anime singulorum. Amen.

¶ Finitur secunda et vltima pars huius libri de vita Christi.

¶ Sequitur vita diue Anne / et mariti eius Joachim parentum diue virginis Marie: in qua etiā sacrosancte virginis hystoria vsqꝫ ad incarnationē que in vita christi explanata est continetur.

¶ Vita gloriosissime matris Anne christipare virginis Marie genitricis: ab ascensio in cōpendiū redacta: ex hystoria suauissima eiusdē matris Anne: ab religiosissimo viro. F. Petro dorlando ordinis carthusien. in zelem theutonice prius edita.

¶ De diue Anne parentibus / et coꝝ nuptijs. Capitulum Primum.

Appropinquante plenitudine temporis quo per filiū suū deus humanū genꝰ redēpturꝰ erat: septuagintaseptē (vt diuus Cirillus carmelita ait) ante diuini ꝟbi incarnationē annis floruit ī iudea virgo q̄dā generosissima ex dauid stirpe nata: diues admodū: mireqꝫ formosa: optime morata: valideqꝫ cordata / ac spei de redēptione israel refertissima: que cum parentum venia / filios prophetarū in carmelo visitare solita: ab eisdem moribus et prudētia / ac sanctitate plurimū illustrabatur: donec iam matura viro iam plenis nubilis annis: matrimonio ad generis propagationem a parentibus optimis et prudentissimis ex veteri instituto addiceretur. Quibꝰ tamē virgo / castis colloquijs imbuta: ꝟginaliqꝫ vite assueta: animoqꝫ destinata / ꝑmū refragata: rē ad carmelitas retulit. Qui ī ieiunio / ꝛ oratiōe deū ꝯsuluerūt: donec coꝝ tres ī spū rapti: radicē videre pulcherrimā geminā ex se arborē emittētē: e quaꝝ altera natꝰ est ramus speciosissimus tria diffundens ramalia: e quorū primo longe decentissimo: natus est flos purissimus atqꝫ fragrātissimus: odore celū ac terrā per

fundēs optimo. Ex relicis quoqꝫ prioris arboris ramalibus flores nati sunt: si seorsū spectent pulcherrimi: sed ad p̄mi floris cōparationē nihil. Ex altera vero arbore orta est v̄ga sane pulchra: pulchriorē ꝓducens florē: nec tn̄ p̄mo ꝯparabilē. Hac radice sic visa / audita est simul vox dicens. Hec radix est emerentia nr̄a: magne propagationi destinata. Qua re intellecta virgo deo et parētibus obediens. Stolano viro iusto et deū timenti nupsit.

De natiuitate duarū emerentie filiarū. Capitu. ij.

Contracto matrimonio et legitime cōsummato Emerentia concepit et peperit filiā Ysmeriā noīe: que suo tēpore matrimonio data genuit filium Eliud: et filiā Elizabet. Eliud autem Emyn genuit patrē nemecie: e qua sanctus Seruatius genitus est. Elizabeth autē Johannē baptistā precursorē dn̄i in senectute sua enixa est. Concepit preterea et peperit Emerentia alterā filiā: cui anne .i. gratie dei nomen indidit: que vere gratia dei quia ex eius filia processit saluator mundi: vti docebunt sequentia.

De diue matris Anne cōiugio et elemosynis. Ca. iij.

Crescente autē et moribus et etate de qua nobis est sermo anna: habitanteqꝫ in ciuitate dauid bethleē noīe: placitū est parētibus matrimonio dedere: nupsitqꝫ viro optimo de ciuitate galilee cui nomen nazareth: noīe Joachim. Qui cum honestissime in timore dei et spe certissima cōuersata est hoc (vt Hiero. attestatur) instituto: vt bona sua tripharia diuiderent: partēqꝫ vnam tēplo dei et eius ministris hoc est clero darent. Secundā peregrinis et ceteris pauperibus: tertiā suis suorūqꝫ necessitatibus. Quo pacto diu: et (vt plures volunt) ad vigesimū vixerunt annum sine prole: pro qua tamen sepe preces fuderant.

De sterilitate et rubore quē ob eā passi sunt. Cap. iiij

Verū licet deo ita ordinante diu steriles essent nō tamē ipsi minus seruierūt: nec elemosinas minores fecerūt: sed potius maiores: in spe firma ipsum rogantes vt opprobriū sterilitatis auferre dignaretur. Cū autē solemnitatū et ceremoniaꝝ obseruantissimi essent: accidit vt in festo tabernaculorū Joachim more solito cū fecundis oblationē in templū offerret: quē cū isachar summus pontifex ⁊ ruben scriba conspicerēt: cum summo opprobrio eius munera reiecerunt / ipsumqꝫ cōtumeliose exploserūt dicentes. Quis te tam audacem ac temerariū fecit hominū inutilissime: vt cū fecūdis audeas ad altare dn̄i offerre munera tua: cū sis ip̄e sterilis ⁊ maledictus a dn̄o in lege? Exi igitur ꝙ̄ primū: sciens nec te / nec munus tuū gratū dn̄o. Nisi enī te contēneret: sterilē nō pateretur. Caue autē post hac tēplū oblaturus ingredi. Quo audito cū rubore summo / sed sine murmuratione exijt de tēplo (ignorāte id anna coniuge) ad pastores pecoris sui in agro: vbi in loco secreto se se in lachrymas profudit dicens. Oīpotēs ac misericors deus qui oīa vides ⁊ intelligis: scis quia ambulaui corā te in veritate et fide nō ficta: in mādatis tuis q̄ dilexi nimis: quo circa clementissime deus precor maiestatē tuā: aufer opprobriū domus mee: et cōcede cōiugi mee castissime atqꝫ fidelissime fecunditatē vt me prole letificet: quā si dederis tuo perpetuo mancipauero famulatui. Quo cū lachrymis dicto ecce archāgelus gabriel cum lumine inestimabili adest dicens. Joachim amice dei oīpotentis ego sum gabriel archāgelus ad te a deo missus / vt significē tibi ꝙ ꝓ̄ces tue exaudite sunt a dn̄o / qui vidit rubore tuū immeritū. Non enī vltro est deus nature: sed peccati. Permittit aūt interdū sterilitatē vt donet fecūditatē cū gratia: sciaturqꝫ ꝙ proles nō ex carnis voluntate atqꝫ lubricitate: sed dei sit dono concessa. Recordare quō Sara. Rebecca Rachel. et Anna samuelis mater: steriles fuerunt q̄ntum ad naturā: sed ex gratia patriarchas pepererūt et prophetas. Noris ergo ꝙ proles diu desiderata semꝑ fuit cū gratia data. Quocirca coniux tua anna concipiet et pariet tibi filiā noīe mariā. Quā vt vouisti deo dicabis in tēplo nā ex ea mirabile facturus est deus mysteriū. Ne quid autē dubites: vade in domū tuā et habebis obuiā coniugē tuā in porta aurea: que de aductu tuo plurimū letabit. Quo dicto disparuit angelus. sed ad annā redeat narratio. Ea nesciens quo maritus suus Joachim deuenerat: qui quinqꝫ mēsibus absens fuerat nullo accepto cōmeatu: nulloqꝫ discessionis facto iudicio: mira cōfecta est tristitia / verita ne ob suā sterilitatē vir discesserit. Cū autē in lachrymas sese diffunderet: accessit vna ancillarum ad eam dicens. Noli flere dn̄a: sed magis exulta / quia hodie dies est dn̄i: exultemus et letemur in ea. Cū autē consolationē non reciperet: diceretqꝫ vt ad opus suū iret / nec de se sollicita esset illa idignata: cur inquit mihi improperas peccata tua? q̄d ego possum si sterilis es: vtr̄a peccauit ego ne an verius tu: ꝙ sic sterilitate occlusa es? Quā cōtumeliā humiliter et modeste in se accepit: nichil obmurmurās. sed profunde in corde gemēs in pomariū suū secessit: vt lachrymis dolorē mitigaret. Et genua ponēs corā altissimo deo ad quē oculos leuauit sic precata est. Dn̄e deus oꝑ̄s deus israel: fortissime spirituū: qui etiā in aduersitatibus tibi gratias agi vis: ego laudo te: tibiqꝫ gratias ago / ꝙ sterilem me perpessus es: maritūqꝫ a me alienari permisisti: quia certo scio quicquid patior pctā mea meruerūt. Qua cōfessione facta: cecidit in faciē suā et fudit animā suam corā oculis dei et omni afflictione. Et paulo post oculos erigens atqꝫ in celū suspiciens vidit passerē pullos suos in arbore nutrientē / et suspirās ait. Omnipotens deus qui vniuersas creaturas fecūda prole letificas: me tamen ancillā tuā nullo tali dono dignatus es: laudo ac benedico diuinā prouidentiā tuam qua scis quid vtile sit nobis: ꝓ̄cor qꝫ vt si cū salute id fieri potest ne excludas me ab hac gratia etiā auiculis concessa. Scis enī intimū cordis mei votū: quia nō vt voluptati carnis inseruiā: sed vt quā dederis prolē tuo famulatui mancipē eandē requiro. Quibus precibus fusis ecce idem gabriel cū summa claritate dixit ad eam. Ne timeas Anna amica dei altissimi / exaudite enim sunt preces tue: ⁊ fructus ventris tui gratus in oculis dei. Ex te enim nascetur virgo admirabilis in qua totus letabitur mundus. Surge igitur et abi in hierusalē vbi in aurea porta obuium habebis maritū tuum Joachim.

De ꝯceptione ac natiuitate diue v̄ginis marie. Ca. v.

Conuenerunt ergo iuxta verbū angeli ad portam aureā cum summa exultatione promissionem sibi factā renunciātes: vnde gratulabūdi sese in templū cōtulerūt: atqꝫ illinc domū: vbi premissis precibus operā liberis procreādis dantes nō libidine carnali sed bono matrimoniali: puellā genuerūt omniū et speciosissimā et beatissimā: quippe ad hoc ab eterno destinatā / vt vnigeniti dei sine virili semine: sed mystico spiramine mater esset in terris. Felices ꝓfecto / et perbeati parētes q̄ talē progignere meruerūt. Precipue vero felix mater que tā dulci pōdere se grauidā sentiens deū magnificare nō cessauit. Itaqꝫ maturo partu reginā celi et terre (tamet si id forte nondū agnouerat) enixa est. Quis verbis explicet quāto gaudio nō solum domus: sed et vicinia tota perfusa est? Quādo ex ea quā sterilē fleuerant: tam leta fronte: tam sereno vultu: tāqꝫ decenter formato corpusculo lepidissimā iam recens natā cōspexere puellā. Facile creditu est parentes et qui mysteria nouerāt iam tamē egregiā de tali prole cōcepisse spem. Non enī sine magno sacramēto / aut tm̄ dilata aut tam solerter prenūciata visa est talis virguncule conceptio. Veruntamē non continuo dixero quid in virgine latuerit parentes agnouisse alioquin non turbata fuisset in salutatione gabrielis si se parentibus ad id natam cognouisset. Magnū tamen aliquid in eā futurum sperauere: nec spes fefellit eos: vt sequentiū docebit series.

De vita marie vsqꝫ ad annūciationē dn̄icā. Capi. vj.

Nata igitur ineffabili spe ⁊ gaudio maria id nomē mysterio congruēs / q̄d ab angelo priusqꝫ cōciperetur prenūciatū est legitimo tempore suscepit. Et a matre sanctissima decēter lactata et educata: atqꝫ quantum infantilis etas tulit ad diuinas laudes instituta / vltraqꝫ naturā ad id a sancto spiritu / a quo ne in originali culpa conciperetur misericorditer fuerat preuenta: mix in modū adiuta: creuit in omni decentia et honestate: tum morū / tū membrorū / ita vt vix quintū attigerat annū dū iam diuio famulatui visa matura: eidē mancipāda a parētibus qui eā deuouerāt in templū ꝑ̄sentatur: vbi ad nubiles vsqꝫ annos moris erat honestorū parentum filias opificio muliebri / et diuinis canticis erudiri. Nec sine miraculo stupendo hec facta memoratur presentatio: nā vt ventū est ad .xv. gra

dus quibus in templū ascendendū erat: dubitantib⁹ parentib⁹ quonā pacto eā portare possent: ipsa solius spūs sancti ope adiuta hilaris ac celeris stupētibus cunctis ascēdit. Quo facto meruit honorificētius a pontifice suscipi/et diligētius erudiēda cōmendari: sperante videlicet deū aliquid magni in ea operaturū. Nec fefellit eum spes. Superegressa est enī vniuersas: tā in opere textrili ꝗ in cāticis/ac hymnis: oībusqꝫ que ad talē statū pertineāt: quippe quā gratia spūssancti a primo cōceptionis instāti peculiariter semꝑ repleuerat: ⁊ in omī incepto adiuuerat. His itaqꝫ morib⁹/hisqꝫ dotibus ornata ad nubiles excreuit annos. Veruntñ nisi deus aliter disponeret/nubēdi reiecerat animū. Nam diuinis contēplationibus ⁊ angelicis conuersationibus assueta/angelicā in celibatu decreuerat degere vitā. Verū defuncto iā (vt dict⁹ frater Petrus dorlandus asserit) patre (Nā Baptista mantuanus etiā filie nuptias vidisse eū canit: qđ ꝓpter secūdas et tertias anne nuptias non vero simile est) Anna seniorū ⁊ precipue pōtificis cōsilio: cepit filiā ad nuptias cohortari iuxta legis institutū: sed voto ei⁹ intellecto rē ad pontificē detulit: q̄ nouo voti genere stupefactus ex prudentū cōsilio deum consulendū decreuit Ad quā rē totus cōgregatur clerus: ieiunijs et orationibus vacās. At virgo interim vt votis suis annueret deū precari nō destitit: dū gabriel eidem apparēs ait. Ne timeas maria sponsi casti subire thalamū: nā virginitatis non patieris detrimentū. Qua sic consolata/vox diuina ex ꝓpiciatorio ad pontificē audita est: iubēs oēs viros celibes de sanguine marie ⁊ stirpe dauid postridie ad tēplū conuenturos cū virga arida: que in cuius manibus florere inciperet eum virgini spōsum declararet. Interea agabus casto virginis amore captus euentū magica arte sciscitans: nihil scire potuit preterꝙ magnū in virgine latere sacramentum: quo circa repulsam passus ad carmelitas se cōtulit vbi sanctā vitā vixit vsqꝫ ad apostolorū predicationē: qua illis (vt eorū attestātur act⁹) coniūctus est. Conuenientibus autē postridie oībus ad nuptias idoneis: solius Joseph viri casti qui in celibatu vitam degere decreuerat virga floruit. quo circa virgini sponsus datus: et ab angelo eā cōtingeret admonitus/eā diuinis vacare permisit/dūqꝫ (vt quidā non futiles autores volūt) illud Esaie. Ecce virgo concipiet et pariet filiū/legisset: atqꝫ in eius virginis exaltatione mirifice inflāmata esset: diemqꝫ illā felicē aduentare precaretur. Missus est angelus gabriel a deo. Et reliqua que in vita xp̄i ad vnguē sunt pertractata. vbi Annūciatio: Visitatio: et reliqua diue virginis solēnia: quin etiā ipsius assumptio: graphice describūtur. Restat ergo vt reliquā diue Anne hystoriā paucis percurramus.

¶ De reliqua diue Anne vita et migratione. Capi. vij.

Vt vero reliquā diue matris anne hystoriam paucis percurrā: meminerimus Joachim virū sanctissimū dum a filie sue in templū vt vouerat presentatione letus redierat: paulo post vita defunctū esse: migrasseqꝫ ad patres suos spei de redemptione generis humani plenū. Nam de filia preter eius annunciationē/et presentationē mirificā: indolēqꝫ non humanā/sed plane diuinā ex reuelatione spem maximā cōceperat: ex illa videlicet orturā redēptionis autorē. Vbi igitur in hac spe feliciter requieuerat et ab anna coniuge honorifice sepultus erat: ipsa sese ad filiam trāstulit/ea spe vt cū Anna vidua illa cuius in purificationis euāgelio. Lucas meminit: ceterisqꝫ sanctis mulieribus in tēplo deo reliquā vitā dedicaret: sed mox a deo in spū ammonita ad secūdas nuptias transire: domū reuersa cleophe nupsit: ex quo filiā genuit: quā amore prime etiā mariā nuncupandā censuit. Qua nondū bimula cleophas diē obijt. et Anna se tēplo iam dedicandā autumās ad tertias nuptias diuino oraculo reuocat. Nubit ergo viro optimo Salome. Vñ et tertia genita maria: a patre maria salome dicta: et a marito Maria zebedei. Quo circa post nuptias marie matris iesu christi saluatoris nostri: quē de spiritu sancto concepit. Mariam cleophe matrimonio iunxit viro tali coniuge digno Alpheo nomine: qui ex ea genuit Jacobū minorē. Joseph iustum. Simonez cananeū: et Judā thadeū. Et deinde Mariam tertiam salome filiā zebedeo: qui ex ea genuit Jacobū maiorē/et Johannē euangelistā: vt nō inanis censeat ad tertias nuptias diue anne trāsitio. Ad quas (vt sancte moniali ac vestali virgini Colette reuelauit) trāsiuit dei iussu non carnis instinctu. Itaqꝫ non est ei⁹ obedientia in nuptijs vituperanda: sed fecunditas celitus data nobis veneranda: quā celitus datam ambigere non potest qui hystoriā recolit: si enim .xxv. annos cū Joachim vixerat: ⁊ iam sterilis reputata erat dñ matrē dñi genuerat: nō potuit tertiā filiam sine dei dono concipere. Neqꝫ vero sola prolis fecūditate refulsit: sed ⁊ multomagis virtutū prestantia: qua dei filiū ex filia sua incarnatū agnoscere amplecti atqꝫ adorare meruit: vnde et ecclesia olim iam eius recoluit memoriā: quia ad nouum testamentū iccirco pertinere visa est/ꝙ iam presentem agnouit christū saluatorem. Creditur tamen Josep gener eius ante passionē xp̄i in sinum abrae descendisse. Vnde post resurrectionē cum ceteris sanctis educta/et in die ascensionis dñice cū christo in celos assumpta: illinc nos despectat: et sibi famulantibus presentia impetrat auxilia: vt notissima ⁊ plurima ipsius attestātur miracula: a dicto Carthusiano fideliter perscripta. Quis vero rubore immerito ob sterilitatē fuerat affecta: contra ruborē immeritū fidele et frequens prestat patrocinium: quo voto et nos quoqꝫ dānauit. Hec sunt que de diua matrona omnisqꝫ honestatis/ac sanctitatis specimine diua Anna habuimus annotanda. Oratio.

Omnipotens sempiterne deus: qui Joachim atqꝫ annam gloriosissime matris tue sanctissimos progenitores: ob infecūditatē diuturnā immerito rubore concuti in eorū salutis augmentū permisisti: concede propicius vt eorū meritis et intercessione ab omni rubore et infamia liberati: ad celestem gloriam perduci mereamur. Per te iesu christe saluator mundi: qui cum patre et spiritu sancto viuis et regnas deus. Per omnia secula seculorū. Amen.

¶ Judoci badij Gandensis Tetrastichon de sctā Anna

Anna decus mundi: mater genitricis iesu:
  Pro nate meritis det tuus astra nepos.
Primitias nostre pariens sancta anna salutis:
  Nos cum prole tua/cunqꝫ nepote iuua.

¶ Judoci beissellij patricij Aquēsis Rosariū de sancta Anna ad Reuerendū patrē dnm Johannē tritemiū abbatem spanhemensem ordinis diui patris Benedicti.

¶ Quisquis hoc rosariū ad honorē beatissime matris Anne pro deuotione legere voluerit: premittat orationē dñicā cū salutatione sancte Anne: quam semper post duos versus repetat: que quidem salutatio est vt sequitur.

¶ Aue dei genitricis mater venerabilis Anna: sancte trinitati gratissima: pre cūctis mulieribus honorata: benedicta tu a dño: et benedicta proles vteri tui: prolisqꝫ virgineus natus Jesus christus. Amen.

Pater noster. Aue dei.

Anna tuas liceat misero mihi promere laudes
  Nam tibi si pateris serta rotasqꝫ feram. Aue.
Anna nitens regū iude veneranda propago
  Atqꝫ etiam ioachim coniuge clara pio. Aue.
Anna diu steriles fleuisti in coniuge amores
  Vnica nuptuarū gloria: et vnus honor. Aue.
Anna piam sobolem nec vanos queris in vsus:
  Sed colat vt sancta posteritate deum. Aue.
Anna tibi etherea celer astans nuncius aula
  Gaude ait en sobolē mater habebis ouans. Aue.
Anna feres sobolem tanta virtute beatam
  Vt cum virgineo mater honore micet. Aue.
Anna feres gnatā cuius quem non capit orbis/
  Ipse libens subeat viscera casta deus. Aue.
Anna tuo tandem surget de sanguine sanguis
  Qui fusus miseris spem ferat vsqꝫ reis. Aue.
Anna tuum decuit tanta expectatio partum
  Haud facile est matrē matris habere dei. Aue.
Anna tue sobolis laudes super astra volabunt
  Te quoqꝫ felicem secula cuncta ferent. Aue.

Pater noster. Aue dei.

Anna mali puram tu concepisse Mariam
Crederis: et sanctam mox habuisse deo Aue.
Anna aluo gestas quā signauere figure
Venturam: sancti quam cecinere patres. Aue.
Anna geris clausam paradisum ex arbore vite
Felicem: et cuncto ruris honore sacram Aue.
Anna grauis gestas ortum quē flammeus ensis
Custodit cherubin nocte dieq̧ calens Aue.
Anna geris florem qui candida lilia vincat
Et violas humiles coccineamq̧ rosam. Aue.
Anna moysaica per te deprenditur archa.
Etherei panis aurea et vrna iacet. Aue.
Anna geris sponsam veri salomonis: et omni
Gemma exornatam intus et exterius Aue.
Anna geris templum cuius penetralia dulces
Impleuere soni: musica et omnis ouans Aue.
Anna geris velum pulchra sub imagine: patrum
In se gesta tenens: quod tegat alta dei Aue.
Anna geris sobolem cuius phebi aurea vestit
Flāma caput: niueos candida luna pedes Aue.
Pater noster. Aue dei.

Anna exoptate compos iam facta Marie
Pectore vix toto gaudia orbata capis. Aue.
Anna recens nate plauserunt cuncta Marie
Sidera: et insolitū fluxit ab axe iubar. Aue.
Anna tui fetus natalem credere fas est
Te circū angelicos concelebrasse choros. Aue.
Anna tuum partum manes sensere profundi.
Lux noua tunc stygios terruit ipsa lacus. Aue.
Anna parens dubitas manibus cōtingere gnatam.
Sole magis rutilam luminibusq̧ poli. Aue.
Anna quid etheream metuis tractare puellam.
Arridet matri: tristia nulla facit. Aue.
Anna capesse animos en lacteas ad vbera tendit
Gnata: manus teneras et tua colla petit Aue.
Anna moras rūpis: māmas et pectora nudans
Excipis in tenero membra tenella sinu. Aue.
Anna foues gnatam: dulcesq̧ a pectore succos
Ore trahit roseo murmura grata sonans Aue.
Anna feret quantos si scires gnata dolores
Quotq̧ ferat mortes: tu modo nulla fores. Aue.
Pater noster. Aue dei.

Anna tibi est cordi gnatam exornare probatis
Moribus: et summo composuisse deo Aue.
Anna paras celso gnatam importare delubro
Sponte sed ad superum pertigit alma gradū. Aue.
Anna citam lento sequeris gressu atq̧ labore.
Solatur fessam promptula virgo senem. Aue.
Anna quid in tenera miraris virgine robur?
Non humana vides: sed pia signa dei. Aue.
Anna soles inopi et sacris dare munera tēplis
Nunc das quo mulier plus nihil vlla dedit. Aue.
Anna vbi sacratam voluisti degere gnatam
Claustra libens subijt virgineamq̧ domum. Aue.
Anna piam missura: genas et lumina fletu
Conficis: immotam se tenet altus amor. Aue.
Anna domū repetas: gnatam dimitte tonanti
Nil nisi venturum cogitet illa Iesum. Aue.
Anna per ethereos volitet tua nata recessus.
Occupet hanc summo culmine missus amor. Aue.
Anna duas satis est tibi deseruire marias
Hee quoq̧ non modica te pietate colent. Aue.
Pater noster. Aue dei.

Anna tuo fletu docta es succurrere flenti.
Hinc miserum votis tu quoq̧ prompta faues. Aue.
Anna soles fixas nature vertere leges
Sicq̧ voles: sterilis fit modo leta parēs Aue.
Anna etiam fluxe fortune munera sistis.
Ne fugiant nostros lapsa repente sinus. Aue.
Anna fugas dedecus: das pulchre munera fame.
Tu luctus releuas: et tibi cedit amor. Aue.
Anna iuuas seu quem terret. Vis hostica: seu quem
Carceris obscuri vincula seua tenent. Aue.
Anna leuamen ades fidum mortalibus egris
Te duce languenti perdita vita redit. Aue.
Anna parens tumido te inclamat nauita fluctu.
Si iactent laceram flatus et vnda ratam. Aue.
Anna parens nigro es semper metuenda tyranno.
Vt glacies ignem te fugit ille nocens. Aue.
Anna abs te nequeant mortalia pectora frustra
Poscere: quodq̧ voles gnata deusq̧ volet. Aue.
Anna igitur meritis et tanta prole beata.
Anna parens nostras respice magna preces. Aue.

¶ Oratio post rosarium dicenda.

Omnipotēs ac piissime deus/ qui beatā annā in genitricis filij tui matrē eligere dignat⁹ es: concede propitius: vt qui memoriam eius fideli deuotione percolimus: eius meritis et precibus eterne vite suffragia consequamur. Per eundem dn̄m nostrum.

¶ Finis.

¶ De diuo Ioachim patriarcha: et auo iesū christi carmen Asclepiadeum gliconium conditū a magistro Iudoco Clichtoueo Neoportuensi. sicut est sanctorū meritis inclyta gaudia.

Plectrum phebe tuum sume sonorius
Et leni cytharam pollice persona
Nec desint comites carmina condere
Docte castalides dee
Non mens est superum prelia scribere
Aut immissa feris tela gigantibus
Preclarum Ioachim prestat ethera
Dignis tollere laudibus.
Ignorata diu nocteq̧ condita
Tanti clara viri gloria seculo
Tandem conspicuo lumine cognita
(Vt par est) celebrabitur
Vt phebus radium fundere lucidum
Expulso borea nubibus incipit
Sicut gemma latens eruta puluere
Terre clarius enitet
Vt claris soboles orta parentibus
Maiorum celebris stemmate redditur
Sic nati probitas et generositas
Patris gloria creditur
Que clara Mariam stirpe creauerit
Ex qua vera salus prodijt omnibus
Quis dignū celebri laude negauerit
Quem laudare parauimus
Magnis digna dei mater honoribus
Ex diuo Ioachim duxit originem
Qua natus puer est ille salutifer
Et spes vnica gentium
Matrem summa decet gloria candidam
Nato summus honor debet haberi
Ingens huius auum laus decet: et patrem
Illius veneratio
Si patri fuerit gloria prestita
Hec natis etiam prestita noscitur
Illis laus eadem debita creditur.
Nec dispar reuerentia
Hic iunctam thalami federe duxerat
Annam non meritis coniugis imparem
Par illis probitas equaq̧ largitas
Et par cura dei fuit
Horum precipue munificentia
Insignis memori laude reponitur
Produntur siquidem diuitias tribus
Diuisisse suas modis.
Templo prima fuit debita portio
Rerum: pauperibus pars fuit altera
Designata: domum tertia nutrijt
Vsu cōmoda proprio
Vt longo sterilis tempore sepius
Multas Anna preces anxia fuderat
Vt (que sacra deo munera deferat)
Esset prole puerpera
Nam contempta sui munera coniugis
In templo fuerant q̧ sobolis foret

Experso:in sterilis numina pontifex
Irasci thalamos ait
Edes ille suas tectaq; deserens
Ne tristis fieret fabula ceteris
Agris delituit dulcia preferens
Charis arua penatibus
Sed summi pietas numinis optima
Solatrix hominum sedibus angelum
Demisit superis optima nuncia
Qui prolis referat noue
Assistens Joachim nuncius ethere
Missus: tristicia desine confici
Dixit:nãq; salus optima seculi
Nascetur tibi filia
Hec sperata diu gaudia proferet
Confringetq; suis tartara viribus
Hec Eue genitos sanguine lucidas
In celi reuehet domos
Cum sancti monitis credulus angeli
Promisso Joachim munere letior
Uoti compos erat sustulit vt sua
Natam coniuge filiam
O clarum meritis o memorabilem et
Dignum grandiloqui quem tuba personet
Uatis meonij:nos sibi deditos
Summum ducat in ethera. Amen.

Festum principale sancti Joachim est.xvj. die septembris. Cõmemoratio vero eius solẽnis est.ix. die decembris.

Hymnus saphicus beato patriarche Joachim Nazareno decãtatus a fratre Jacobo keimolano carmelita gandensi.

O Pater patrum Joachim beate
Ut tibi gratos modulemur hymnos
Tu foue dulci modo nos clientes
Nectare celi.
Non enim quicq; sumus irrigati
Rore quem dicunt neq; per soporem
Sed nec imbuti sumus aut vel vllo
Nectare celi.
Qui viros claros cecinere quondam
Hi relibutos licet estimarint
Esse se:(falso tamen hoc putarunt)
Nectare celi.
Ne sacer tantum chorus angelorum
Si satis digne celebrare possit
Nos tibi laudes resonemus absq;
Nectare celi.
Hinc tuum nobis petimus iuuamen
Sancte sanctorum Joachim parentum
O pater patrum nimium referte
Nectare celi.
Qui q; in partes tua diuidendo
Erogas iuste miseris et are
Nonne cantamus bene te refertum
Nectare celi?
Et q; in templo patiens ferebas
Que tibi probro dederat sacerdos
Nonne cantamus bene te refertum
Nectare celi?
Cũq; te dignum deus esse duxit
Angelo sancto releuare tristem
Nonne cantamus bene te refertum
Nectare celi?
Tu (quod est magnum) fueras maritus
Illius sancte venerandus Anne
Quã modo plenam canit omnis orbis
Nectare celi.
Tu (quod est maius) genitor beate
Dignus inuentus fueras Marie
Quã quidem scimus magis esse plenam
Nectare celi.
Tu (quod excedit) nouitate christi
Solus e cunctis auus es vocatus
Qui superplenus superefluitq;
Nectare celi.
O potens ergo Joachim sacrate
Sic tuam nobis modo ferto dextram
Ne sacro tandem careamus illo
Nectare celi.
Nunc deo laudes pariter canamus
Qui suo nato Joachim colendum
Hunc auum sumpsit mediante sacro
Nectare celi. Amen.

Eiusdem in eiusdem patriarche laudẽ carmen cuius prime littere habẽt Jacobi Keimolani Carmelite gãdensis carmen saphicum.

Iam preces summo meritas parenti
Ante sacratas resonemus aras
Corde deuoto simul et vocemus
O Joachime.
O tuum sanctum Joachime nomen
Blandius q̃uis sonet hoc ebreis
Id magis deinceps placeat rogamus
O Joachime.
Kinos vt grece loquar et latine
Et philos quare facias vetusto
Iure sint vt pantaphilonta kins.
O Joachime.
Multa cum celo tibi sit potestas
Ob tuum ne nos patiare fructum
Laude predignum tenebras adire
O Joachime.
Astra si sursum videamus omnes
Non tamen mens est vaga semper illic
Ipse opem prestes opus et necesse est
O Joachime.
Carne qui quandam fueris grauatus
Arce iam summa positus/fauere
Rebus humanis melius valebis
O Joachime.
Missa que poscis faciet quidem non
Ille qui ternus deus est/sacrata
Luce nos ergo petimus fruamur
O Joachime.
Inter aulares quid haberis almos
Tu patrum cetus magis eleuatus
Est ne id indigne tibi corrogatum
O Joachime.
Grata nam multum tua vita cunctis
A deo primam meruit salutem
Nec tuis tantum sed et vniuersis
O Joachime.
Debuit digne chorus ille diuum
Esse suppostus tibi/quin et exin
Ne quidem cessat celebrare dicens
O Joachime.
Sic magistratus tuus hic beato
In polis non est onerosus vlli
Sed magis tecum iubilant feruntq;
O Joachime:
Cum nouos cuncti meditentur hymnos
Ad tui laudem superi frequenter
Rite terreni tibi quid sonabunt
O Joachime.
Magna cum magnum tua dona carmen
Exigant.et non valeamus/ipsum
Nostrum hoc acceptes modo qualecunq; est
O Joachime.
Sancte tu nobis Joachime seruis
Ab tuo christo veniam nepote
Posce peccatis tibi supplicamus.
O Joachime.
Patriarcharum decus es priorum

Hinc heres sancte peramandus anne.
Inde tu dignus pater es Marie.
O Joachime.
Cuius (vt tandem sileant miselli)
Uerus et clemens auus es: sit illi
Mira laus: summe quoq3 trinitati
O Joachime. Amen.

¶ Sequentia octo epigrammata condidit frater guillermus Gibaucius sacri ordinis Carthusiensis.

¶ Ludite pieridum redolentia carmina fontes
Nunc ioachim iuuenes ludite: vosq3 senes.
(Magna decent magnos) suaui condita lepore
Carmina diuino nunc ioachim canite.
Si dicis ioachim quis hic est: pater ille superne
Regine est: igitur regulus est superum:
¶ Multiplici sanctum ioachim pulsate precatu
Christicole fedi crimine multiplici.
Stelliferos auus est regis qui condidit orbes:
Et patriarchalis gloria prima chori.
Ergo potest facilem veniam impetrare reatus:
Uirtutis nitidam ferre potestq3 viam.
¶ Laudibus intactam celebras quicunq3 puellam:
Inde iesu christo gratior esse studens.
Uirginis haud graue sit ioachim coluisse parentem:
Quem proprium voluit ipse redemptor auum.
Uirtutes cuius si tollis in ethera laude:
Gratus eris marie: gratus eris q3 iesu
¶ Uirginis eximie patrem celebrate fideles
Quem laus illustrem multiplicata facit.
Qui cum prole sua commune meretur habere:
Nomen: dum christi dignus habetur auus
Hoc duce que cupimus facile impetrare licebit:
Si puro nitidas fundimus ore preces.
¶ Salue christifere ioachim pater alme marie:
Que semper niuea virginitate nitet.
Inter femineas virgo nitidissima turmas:
Egregio nomen ditat honore tuum.
Maiori tamen ipse iesus patris inclyta proles
Eterni: nate stirps benedicta tue.
Illius es genitor auus huius et ipse probaris:
Ergo tua miseros conciliato prece.
¶ Quisquis es et varijs immergeris vndiq3 penis:
Crescit et assiduo plaga / dolorq3 tuus.
Intrepidis ioachim precibus tentes patriarcham:
Qui potis est subitam ferre salutis opem.
¶ Diue pater ioachim Anna cum coniuge salue
Et marie salue caste marite ioseph.
Protinus afflicti maculas expellite cordis:
Ut tua stirps christus det mihi regna poli.
¶ Anna dei matris genitrix: ioachim pater: alme
Joseph: post trinum numina trina deum.
Cernite continuas lachrymasq3 / precesq3 benigni
Et facitote iesus det mihi regna poli

Carmen saphicum eiusdem Guillermi ad eundem patriarcham.

¶ Quando te summum specimen decusq3
Et iesu matris ioachim parens es
Omnium famam superans vetustam:
Tertius nemo tibi: nec secundus.
Dum magis phebe facie choruscas
Aulicos inter superi tonantis:
Qui quasi stelle tibi sint minores.
Cedit in primis patriarcha quisq3:
Ac simul vates reuerentur omnes
Ter / quater patres: reliquiq3 ciues
Felici: caste pariter puelle:
Nam licet virtus animosa in illis
Splenduit solis radiantis instar.
Non tamen sedes superas adissent
Januas celsi: nisi prole celi:
Peruias cunctis maria dedisses.
Que tulit natam sine labe summi.
Principis toti dominantis orbi
Lance qui iusta / trutinaq3 recta.
Premium vite meritis coequat.
(O decus vatum superumq3 vates
Et pater magnis titulis colende
Etq3 preclaris numeris canende.)

Hunc precor tandem rogites vt altis
Gaudeam regnis: celebremq3 viuus:
Et patris nomen: geniti: sacriq3
Numinis: compar quibus est potestas:
Et vigor idem.

¶ Robertus Gaguinus fratri Arnoldo bostio:
Mille licet studeas ioachim preconia linguis
Dicere: nec musis inferiora canas:
Contendes frustra titulos exprimere diui:
Alter ab extremo feruet adesse gradus:
Quis satis accumulet preclara laude parentem:
Uirginis: vnde salus perdita grata datur?
Si fructu infelix fuit arbos illa sciendi:
Qua ruit in miseram nostra propago necem.
Hunc iuste extollas toto conamine germen:
Unde parens magni prodijt alma dei?
Principium ioachim sane est et ianua lucis:
Quam reducem terris eius alumna tulit:
¶ Idem robertus Gaguinus minister generalis sacri ordinis sancte trinitatis.
Dum petis attoli vocali psalte parentem:
Christifere matris: me quid ad ista vocas?
Uis ne liram pulset contracto pollice mancus?
Uis simulet cigni cantica coruus hebes?
Hoc agat excelsa gnarus cantare sophocles
Uel quos instituit dulcis apollo modis:
Sed quis tantus erit laudes qui promat abunde:
Uerbigene christi magni potentis aui?
Hec laudum summa est: fecunda prole salutem
Reddere proscriptis / exulibusq3 focis:
Nonne fores nobis celorum pestifer adam
Clauserat: hic felix germine fudit opem?
Namq3 thoro iunctus matrone nobilis Anne /
Deniq3 mirifica claruit et sobole
Enixa est coniunx melioris nuncia mundi
Gnatam: que genuit integra virgo deum:
Unde luem mortis et tartara dira: beato
Despicimus fine: dum scelus omne vacat:
Est igitur ioachim fidei primaria planta:
Cuius fetura est iesus et ipse nepos:
Quem si fidus amas: si corde vereris: oportet
Pronus auum sancta religione colas:
Si quis enim vitij nonunq3 et criminis expers:
Hunc nullo credas desipuisse malo:
Non potuit vitio ledi tam viuida radix:
Flos vnde et fructus fert super astra comas.
Unde poli sedes et diuum tecta replentur
Unde animi pastum femina: virq3 ferat:

¶ Vita domini nostri iesu christi graphice per religiosum virum Ludolphum de saxonia: candidi ordinis Carthusiensis. extra argentinam / ex euangelijs collecta: et illustrium doctorum elucidationibus illustrata: necnon et biblie concordantijs / et annotandorum indicijs: cum eorum tabellis ab Jodoco badio Ascensio diligenter adhibitis decorata: vna cum diue virginis eiusq3 parentum succinctis memorijs: solerter et fideliter Parrhisijs in vico diui iacobi sub sole aureo coimpressa: a studioso et perito calcographo Magistro Bertholdo Rembolt: ad honorem dei et vtilitatem christi fidelium optatum accepit finem. Anno eiusdem saluatoris nostri. M. D. xvij. Die vero. xxiij. Julij. Deo sit laus et gloria.

Ad lectorem Ascensij Tetrastichon.
Lector habes nitidum quauis ex parte volumen:
Quo saluatoris vita colenda patet.
Ad reliquum: vt gratus Bertholdo sis (moneo) huic qui
Aurea in auricomo dogmata sole premit.